Nordisk Råd

51. session
1999
Stockholm

Bind 1

Schultz Grafisk A/S, København 2003

Redaktion: Folketingstidende

ISBN 87-7982-012-3

Indholdsfortegnelse

Indkaldelse til sessionen 7
Medlemsliste 8
Regeringsrepræsentanter og valgte medlemmer samt suppleanter 10
Dagsorden 17
Sagsliste 23
Oversigt over sessionen 32
Protokol 33
Tirsdag den 9. november 1999 35
Onsdag den 10. november 1999 164
Torsdag den 11. november 1999 326
Sager m.m. 375
Medlemsforslag/udvalgsforslag/Præsidieforslag (A-sager) 376
Ministerrådsforslag (B-sager) 457
Beretninger (C-sager) 499
Meddelelser (D-sager) 947
Skriftlige og mundtlige spørgsmål (E-sager) 1125
Dokument 1 (Regler for sessionens gennemførelse) 1157
Dokument 2 (Statsministrenes redegørelse) 1159
Dokument 3 (Præsidiets rapport over virksomhedsåret 1998) 1166
Dokument 4 (Udenrigsministrenes redegørelse) 1263
Dokument 5 (Forsvarsministrenes redegørelse) 1269
Dokument 6 (EU-statusrapport) 1275
Dokument 7 (Nordisk beskæftigelsesredegørelse for 1999) 1344
Dokument 8 (Handlingsplan for børn og unge i Nordens nærområder, Aktionsplan 1999) 1443
Dokument 9 (Rapporten "Håndslag til det frivillige Norden") 1455
Dokument 10 (Rapporten "Globaliseringen og Norden") 1489
Dokument 11 (Rapport om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål) 1523
Dokument 12 (Rapporten "Et grænseløst Norden") 1576
Beslutninger 1603
Fremstilling og rekommandationer 1604
Ytring 1622
Interne beslutninger 1623
Deltagere i sessionen 1627

Supplement 1639
Uddeling af Nordisk Råds Musikpris 1640
Uddeling af Nordisk Råds Litteraturpris 1643
Uddeling af Nordisk Råds Natur- og Miljøpris 1647
Plan over sessionssalen 1654
Regeringsrepræsentanter og medlemmer med pladsnummerering 1655
Registre 1659
Oversigt over sagernes behandling 1659
Oversigt over vedtagelser 1675
Emneregister 1683

Indkaldelse til sessionen

Det meddeles herved, at Nordisk Råds 51. session afholdes den 8.-11. november 1999 i Riksdagen i Stockholm

København, den 2. juli 1999

Gun Hellsvik
Præsident

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektør

Medlemsliste

Regeringsrepræsentanter

Jytte Andersen
Peter Angelsen
Árni M. Mathiesen
Svend Auken
Björn Bjarnason
Kjell Magne Bondevik
Signar á Brúnni
Davíð Oddsson
Jan Erik Enestam
Lars Engqvist
Odd Roger Enoksen
Anders Eriksson
Guro Fjellanger
Geir H. Haarde
Åslaug Marie Haga
Valgerd Svarstad Haugland
Halldór Ásgrímsson
Tarja Halonen
Karsten Hansen
Høgni Hoydal
Ove Hygum
Hans Hækkerup
Roger Jansson
Marianne Jelved
Karen Jespersen
Anfinn Kallsberg
Magnhild Meltveit Kleppa
Martti Korhonen
Kjell Larsson
Britta Lejon
Lise Lennert
Harriet Lindeman
Suvi Lindén
Anna Lindh
Paavo Lipponen
Eldbjørg Løwer
Sonja Mikkelsen
Jonathan Motzfeldt
Helena Dam á Neystabø
Elsebeth Gerner Nielsen
Simon Olsen
Leif Pagrotsky
Maija Perho
Páll Pétursson
Göran Persson
Mikael Petersen
Niels Helveg Petersen
Maija-Liisa Rask
Poul Nyrup Rasmussen
Gudmund Restad
Bosse Ringholm
Björn Rosengren
Mona Sahlin
Kimmo Sasi
Suvi-Anne Siimes
Thorkild Simonsen
Siv Friðleifsdóttir
Ole Stavad
Sturla Böðvarsson
Björn von Sydow
Ingela Thalén
Jan Trøjborg
Marita Ulvskog
Knut Vollebæk

Medlemmer

Eero Akaan-Penttilä
John Alvheim
Christel Anderberg
Hanne Andersen
Karin Andersen
Janina Andersson
Arnbjörg Sveinsdóttir
Dorte Bennedsen
Per Berthelsen
Charlotta L.Bjälkebring
Gunnar Breimo
Berit Brørby
Ole Vagn Christensen
Frank Dahlgaard
Lennart Daléus
Erik Dalheim
Hans Engell
Olof Erland
Ragnar Erlandsson
Ann-Marie Fagerström
Per-Kristian Foss
Reynoldh Furustrand
Jette Gottlieb
Per Erik Granström
Lennart Gustavsson
Åke Gustavsson
Tuula Haatainen
Gunnar Halvorsen
Matz Hammarström
Søren Hansen
Chris Heister
Gun Hellsvik
Hjálmar Jónsson
Lars Hjertén
Odd Holten
Harald Hove
Svend Erik Hovmand
Kaj Ikast
Ísólfur Gylfi Pálmason
Margareta Israelsson
Johan J. Jakobsen
Anita Johansson
Elver Jonsson
Per Kaalund
Bjarne Kallis
Randi Karlstrøm
Jógvan við Keldu
Jeppe Kofod
Øyvind Korsberg
Rune E. Kristiansen
Kaj Larsson
Mika Lintilä
Pehr Löv
Aase D. Madsen
Hannes Manninen
Ragnwi Marcelind
Kari Myllyniemi
Petri Neittaanmäki
Astrid Marie Nistad
Marit Nybakk
Outi Ojala
Heli Paasio
Vibeke Peschardt
Dan Reinert Petersen
Jan Petersen
Riitta Prusti
Aulis Ranta-Muotio
Jens Rohde
Preben Rudiengaard
Petri Salo
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen
Sighvatur Björgvinsson
Sigríður Jóhannesdóttir
Sigríður Anna Þórðardóttir
Sonja Irene Sjøli
Jouko Skinnari
Berndt Sköldestig
Lodve Solholm
Einar Steensnæs
Steingrímur J. Sigfússon
Alf Svensson
Lars Sørensen
Marja Tiura
Sten Tolgfors
Kristen Touborg
Jari Vilén
Matti Vähänäkki

Regeringsrepræsentanter og valgte medlemmer samt suppleanter

(ved sessionens begyndelse)

Danmarks Riges Delegation

Regeringsrepræsentanter

Nyrup Rasmussen, Poul,
Statsminister (S)
Helveg Petersen, Niels,
Udenrigsminister (RV)
Hækkerup, Hans,
Forsvarsminister (S)
Jelved, Marianne,
Økonomiminister og nordisk samarbejdsminister (RV)
Andersen, Jytte,
By- og boligminister, minister for ligestilling (S)
Auken, Svend,
Miljø- og energiminister (S)
Hygum, Ove
Arbejdsminister (S)
Jespersen, Karen,
Socialminister (S)
Mikkelsen, Sonja,
Trafikminister (S)
Nielsen, Elsebeth Gerner,
Kulturminister (RV)
Simonsen, Thorkild,
Indenrigsminister (S)
Stavad, Ole,
Skatteminister (S)
Trøjborg, Jan,
Minister for udviklingsbistand (S)

Medlemmer

(Valgt af Folketinget den 6. oktober 1999)

Andersen, Hanne (S)
Bennedsen, Dorte (S)
Christensen, Ole Vagn (S)
Dahlgaard, Frank (UP)
Engell, Hans (KF)
Gottlieb, Jette (EL)
Hansen, Søren (S)
Hovmand, Svend Erik (V)
Ikast, Kaj (KF)
Kofod, Jeppe (S)
Kaalund, Per (S)
Madsen, Aase D. (DF)
Peschardt, Vibeke (RV)
Rohde, Jens (V)
Rudiengaard, Preben (V)
Touborg, Kristen (SF)

Suppleanter

Andersen, Kim (V)
Beim, Helen (S)
Greibe, Lis (S)
Hansen, Flemming (KF)
Hvilshøj, Rikke (V)
Kjær, Henriette (KF)

Kolstrup, Søren (EL)
Larsen, Ester (V)
Mikkelsen, Lars Kramer (S)
Myltoft, Dorit (RV)
Nødgaard, Poul (DF)
Rosing, Hans Pavia (S)
Sass, Peder (S)
Stillinger, Kaj (SF)
Sørensen, Frode (S)
Videbæk, Tove (KrF)

Finlands Delegation

Regeringsrepræsentanter

Lipponen, Paavo,
Statsminister (SDP)
Halonen, Tarja,
Utrikesminister (SDP)
Enestam, Jan-Erik,
Försvars- och nordisk samarbetsminister (SFP)
Korhonen, Martti,
Region- och kommunminister (Vas.)
Lindén, Suvi,
Kulturminister (Kok.)
Perho, Maija,
Social- och hälsovårdsminister (Kok.)
Rask, Maija-Liisa,
Undervisningsminister (SDP)
Sasi, Kimmo,
Utrikeshandelsminister (Kok.)
Siimes, Suvi-Anne,
Minister i finans- och miljöministeriet (Vas.)

Medlemmer

(Valgt af Riksdagen den 7. april 1999, kompletteret den 23. april og 8. september)

Akaan-Penttilä, Eero (Kok.)
*Andersson, Janina (*Vihr.)
Haatainen, Tuula (SDP)
Kallis, Bjarne (SKL)
Kiljunen, Kimmo (SDP)
Kummola, Kalervo (Kok.)
Lehtomäki, Paula (Kesk.)
Löv, Pehr (SFP)
Manninen, Hannes (Kesk.)
Neittaanmäki, Petri (Kesk.)
Ojala, Outi (Vas.)
Prusti, Riitta (SDP)
Puhakka, Osmo (Kesk.)
Ranta-Muotio, Aulis (Kesk.)
Salo, Petri (Kok.)
Skinnari, Jouko (SDP)
Vähänäkki, Matti (SDP)
Vilén, Jari (Kok.)

Suppleanter

Backman, Jouni (SDP)
Forsius, Merikukka (Vikr.)
Harkimo, Leena (Kok.)
Huovinen Susanna (SDP)

Ihamäki, Timo (Kok.)
Komi, Katri (Kesk.)
Lintilä, Mika (Kesk.)
Mäki-Hakola, Pertti (Kok.)
Myllyniemi, Kari (Kesk.)
Nousiainen, Pekka (Kesk.)
Nurmi, Tuija (Kok.)
Olin, Kalevi (SDP)
Paasio, Heli (SDP)
Pietikäinen, Margareta (SFP)
Rahkonen, Susanna (SDP)
Rauhala, Leena (SKL)
Syvärinen, Katja (Vas.)
Tiura, Marja (Kok.)

Færøernes Delegation

Landsstyrets repræsentanter

Kallsberg, Anfinn,
Lagmand (Ff)
Hoydal, Høgni,
Vicelagmand og nordisk samarbeidsminister (Tjf.)
á Brúnni, Signar,
Undervisnings- og kulturminister (Tjf.)
Hansen, Karsten,
Finansminister (Tjf.)
á Neystabø, Helena Dam,
Social- och sundhetsminister (Sjfl.)

Medlemmer

(Valgt af Færøernes Lagting den 19. maj 1999)

við Keldu, Jógvan (Ff)
Petersen, Dan Reinert (Jvfl.)

Suppleanter

Lakjuni, Jógvan á (Ff)
Mortensen, Heðin (Sb.) (Jvfl.)

Grønlands Delegation

Landsstyrets repræsentanter

Motzfeldt, Jonathan,
Landsstyreformand (Si)
Lennert, Lise,
landsstyremedlem for kultur, uddannelse og forskning (Si)
Olsen, Simon,
landsstyremedlem for erhverv (Si)
Petersen, Mikael,
landsstyremedlem for sociale anliggender og arbejdsmarked (Si)

Medlemmer

(Valgt af Grønlands Landsting den 11. marts 1999)

Berthelsen, Per (Si)
Sørensen, Lars (IA)

Suppleanter

Heilmann, Ruth (Si)
Lynge, Ole (IA)

Islands Delegation

Regeringsrepræsentanter

Davíð Oddsson,
Statsminister (Sj.)
Halldór Ásgrímsson,
Udenrigsminister (F)
Siv Friðleifsdóttir,
Miljøminister og nordisk samarbejdsminister (F)
Árni M. Mathiesen,
Fiskeriminister (Sj.)
Björn Bjarnason,
Undervisnings- og kulturminister (Sj.)
Geir H. Haarde,
Finansminister (Sj.)
Páll Pétursson,
Socialminister (F)
Sturla Böðvarsson,
Kommunikationsminister (Sj.)

Medlemmer

(Valgt af Altinget den 16. juni 1999)

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Hjálmar Jónsson (Sj)
Sighvatur Björgvinsson (A)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)

Suppleanter

Árni Johnsen (Sj)
Ásta Möller (Sj)
Ásta R. Jóhannesdóttir (A)
Drífa Hjartardóttir (Sj)
Hjálmar Árnason (F)
Rannveig Guðmundsdóttir (A)
Þuríður Backmann (VG)

Norges Delegation

Regeringsrepræsentanter

Bondevik, Kjell Magne,
Statsminister (KrF)
Vollebæk, Knut,
Utenriksminister (KrF)
Løwer, Eldbjørg,
Forsvarssminister (V)
Angelsen, Peter,
Fiskeriminister og nordisk samarbejdsminister (Sp)
Enoksen, Odd Roger,
Kommunal- og regionalminister (Sp)
Fjellanger, Guro,
Miljøvernminister (V)
Haga, Åslaug Marie,
Kulturminister (Sp)
Meltveit Kleppa, Magnhild,
Sosialminister (Sp)
Restad, Gudmund,
Finansminister (Sp)
Svarstad Haugland, Valgerd,
Barne- og familieminister (KrF)

Medlemmer

(Valgt af Stortinget den 21. oktober 1999)

Alvheim, John (FrP)
Brørby, Berit (A)
Dalheim, Erik (A)
Djupedal, Øystein (SV)
Dørum, Anneliese (A)
Foss, Per-Kristian (H)
Holten, Odd (KrF)
Hove, Harald (V)
Jagland, Thorbjørn (A)
Jakobsen, Johan J. (Sp)
Karlstrøm, Randi (KrF)
Korsberg, Øyvind (FrP)
Kristiansen, Rune E. (A)
Ludvigsen, Svein (H)
Nistad, Astrid Marie (A)
Nybakk, Marit (Ap)
Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik (A)
Sjøli, Sonja Irene (H)
Solholm, Lodve (FrP)
Steensnæs, Einar (KrF)

Suppleanter

Andersen, Karin (SV)
Bredvold, Per Roar (FrP)
Breimo, Gunnar (A)
Bæivi, Mimmi (A)
Dale, John (Sp)
Gabrielsen, Ansgar (H)
Gaundal, Aud (A)
Gjul, Gunn Karin (A)
Halvorsen, Gunnar (A)
Kaland, Laila (A)
Kvassheim, Gunnar (V)
Nakkim, Kjellaug (H)
Nilssen, Åse Wisløff (KrF)
Nordtun, Tore (A)
Petersen, Jan (H)
Rahm, Bror Yngve (KrF)

Rudihagen, Torstein (A)
Stang, Jørn L. (FrP)
Stensaker, Christopher (FrP)
Økland, Kari (KrF)

Sveriges Delegation

Regeringsrepræsentanter

Persson, Göran,
Statsminister (s)
Lindh, Anna,
Utrikesminister (s)
von Sydow, Björn,
Försvarsminister (s)
Pagrotsky, Leif,
Handelsminister och nordisk samarbetsminister (s)
Engqvist, Lars,
Socialminister (s)
Larsson, Kjell,
Miljöminister (s)
Lejon, Britta,
Demokrati- och förvaltningsminister (s)
Ringholm, Bosse,
Finansminister (s)
Rosengren, Björn,
Näringsminister (s)
Sahlin, Mona,
Statsråd i Näringsdepartementet (s)
Thalén, Ingela,
Socialförsäkringsminister (s)
Ulvskog, Marita,
Kulturminister (s)

Medlemmer

(Valgt af Riksdagen den 30. september 1999)

Anderberg, Christel (m)
Bjälkebring, Charlotta L. (v)
Daléus, Lennart (c)
Fagerström, Ann-Marie (s)
Furustrand, Reynoldh (s)
Granström, Per Erik (s)
Gustavsson, Lennart (v)
Gustavsson, Åke (s)
Hammarström, Matz (mp)
Heister, Chris (m)
Hellsvik, Gun (m)
Hjertén, Lars (m)
Israelsson, Margareta (s)
Johansson, Anita (s)
Johansson, Eva (s)
Jonsson, Elver (fp)
Larsson, Kaj (s)
Marcelind, Ragnwi (kd)
Tolgfors, Sten (m)
Ågren, Jan Erik (kd)

Suppleanter

Ahlin, Urban (s)
Andersson, Marianne (c)
Bohlin, Sinikka (s)
Graf, Carl Fredrik (m)
Hulterström, Sven (s)
Larsson, Ewa (mp)
Leijonborg, Lars (fp)
Lennmarker, Göran (m)
Lundgren, Bo (m)
Nilsson, Annika (s)
Nordström, Kjell (s)
Olsson, Karin (s)
Olsson, Kent (m)
Ringqvist, Jonas (v)
Sköldestig, Berndt (s)
Stockhaus, Claes (v)
Svensson, Alf (kd)
Tjernberg, Gunilla (kd)
Wistrand, Birgitta (m)
Zakarisson, Kristina (s)

Ålands Delegation

Landskapsstyrelsens repræsentanter

Jansson, Roger,
Lantråd, leder (FS)
Eriksson, Anders,
Ledamot, näringsfrågor (ÅC)
Lindeman, Harriet,
Ledamot, utbildnings- och kulturfrågor (FS)

Medlemmer

(Valgt af Ålands Lagting den 3. november 1999)

Erland, Olof (lib)
Erlandsson, Ragnar (ÅC)

Suppleanter

Sundman, Danne (ob)
Eriksson, Karl-Göran (FS)

Presidiets förslag till

DAGORDNING

Tisdagen den 9 november 1999
Kl. 09.00-11.30

1. **Sessionen öppnas av Nordiska rådets president**

2. **Fastställande av närvarolistan**

3. **Fastställande av dagordningen**

4. **Regler för sessionens genomförande (dokument 1), samt information om förfarandet vid voteringar**

5. **Statsministrarnas redogörelse (dokument 2)**

6. **Generaldebatt**
   Statsministrarnas redogörelse (dokument 2)
   Presidiets rapport över verksamhetsåret 1998 (dokument 3)
   C 1 Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1998
   C 2 Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Kl 13.00-c:a 17.30

6. **Generaldebatt (forts.)**
   Statsministrarnas redogörelse (dokument 2)
   Presidiets rapport över verksamhetsåret 1998 (dokument 3)
   C 1 Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1998
   C 2 Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

7. **Barns och ungas situation**
   Nordiska ministerrådets handlingsplan för barn och unga i Nordens närområden – aktionsplan 1999 (dokument 8)
   A 1194/nord Utvalgsforslag om barn og unge i Norden
   A 1195/nord Udvalgsforslag om undersøgelse af børn og unges situation i spredt bebyggede områder
   A 1196/nord Utskottsförslag om mobbning och våld bland barn och ungdomar

8. **Frivilligsektorn**
   Rapporten "Håndslag til det frivillige Norden" (dokument 9)

Onsdagen den 10 november
Kl 09.00-10.30

9. Budgetdebatt

C 1	Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1998
C 2	Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
B 187/p	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2000
A 1204/p	Medlemsförslag om Nordisk ministerråds budsjett i Euro

10. Berättelser

C 3/k	Beretning om revisionen af Nordisk ministerråds virksomhed for 1998
C 4/k	Beretning om revisionen af Nordisk råds regnskab for 1998
C 5/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse, för 1998

11. A 1209/k Kontrollkommitténs förslag om uppföljningen av rådets rekommendationer

Kl 10.30-12.00

12. Frågestund med samarbetsministrarna

Kl 14.00-c:a18.00

13. Utrikes- och säkerhetspolitisk debatt
Utrikesministrarnas redogörelse (dokument 4)
Försvarsministrarnas redogörelse (dokument 5)
EU-statusrapport (dokument 6)

A 1203/p	Medlemsförslag om ökat samarbete med de baltiska staterna

14. B 186/nord Ministerrådsforslag angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer
Strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004

15. Kulturfrågor
Meddelande om rek. 20/1998/nord angående strategimodell för nordisk kulturpolitik

A 1193/nord	Medlemsförslag om en nordisk överenskommelse om filmgranskning

16. Globaliseringen och Norden

Globaliseringens betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv. Rapport till Nordenutskottet (dokument 10)

17. Sociala frågor

A 1192/nord	Medlemsförslag om jämställdhet och utveckling av könsuppdelad statistik
A 1197/euro	Medlemsforslag om Nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken
A 1199/nord	Medlemsforslag om fengselsundervisning i et nordisk perspektiv

18. Energi- och miljöfrågor

A 1201/när	Utvalgsforslag angående fælles marked med CO_2-kvoter

19. Avskrivning av rekommendationer och yttranden

Närområdesutskottet

25/1991/när	Beräkningsmodell för grön BNP (första att-satsen)
46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
32/1995/när	Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet
34/1995/när	Regionalt samarbete inom energiområdet
5/1996/när	Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet
8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (1:a att-satsen)
7/1997/när	UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden
8/1997/när	Barn i Nordens närområden
5/1998/när	Åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden
16/1998/när	Förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland
32/1998/när	Nordiska miljöutvecklingsfonden
33/1998/när	Arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland
38/1998/när	Ny överenskommelse om Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO)

Nordenutskottet

11/1991/nord	Lagstiftning rörande grupptalan
19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
8/1994/nord	Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden
5/1995/nord	Nordiskt samarbete på havsrättens område
9/1995/nord	Orkester Norden
16/1995/nord	Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering

15/1996/nord	Grundtrygghet för nordiska transportarbetare
10/1997/nord	Forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen
13/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
19/1997/nord	Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk
22/1997/nord	EU:s medieprogram MEDIA III
25/1997/nord	CD-ROM produktion (andra och tredje att-satserna)
26/1997/nord	Samnordisk kulturnätstruktur på internettet
29/1997/nord	Mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den nordiska filmen (andra att-satsen)
1/1998/nord	Samarbetsprogrammet Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000
10/1998/nord	Forbedret adgang til individuel handicapkørsel
11/1998/nord	Handlingsplan för bygg- och bostadssektorn
18/1998/nord	Nordiska rådets musikpris
23/1998/nord	Nordisk forskningspolitisk strategi

Europautskottet

33/1995/euro	Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU (första att-satsen)
31/1997/euro	Handlingsplan för livsmedelssäkerhet (andra att-satsen)
32/1997/euro	Livsmedelssäkerhet
8/1998/euro	Ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet
25/1998/euro	Tiltag for at styrke forbugernes stilling i Norden, EU og WTO
26/1998/euro	Inddragelse af nordiske forburgerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO
27/1998/euro	Bedre varedeklarationer og varemærkning i Norden og EU
28/1998/euro	Udvikling af antallet af produktgrupper som omfattes af Svane-mærket
29/1998/euro	Fødevarelovgivning i Norden og EU
30/1998/euro	God markedsføringsskik på informationsteknologiområdet i EU og globalt
39/1998/euro	Ny overenskomst for Nordisk Udviklingsfond (NDF)
40/1998/euro	Kapitalforøgelse i Nordisk Investeringsbank og forøgelse af lånerammen for projektinvesteringslån uden for Norden
41/1998/euro	Nordisk Investeringsbanks retsstilling
1/1999/euro	Handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004

Presidiet

10/1996/p	Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997
4/1997/p	Internet samt Euopafrågor (första att-satsen)
3/1998/p	Budgeten för det nordiska samarbetet 1999
4/1998/p	MAI-avtalet (Multilateral Agreement on Investment)

Kontrollkommittén

5/1997/k	Rapportering om genomförande av rekommendationer
Yttrande 1/1998/k	Berättelse till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1998
Yttrande 2/1998/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden

Torsdagen den 11 november
Kl 09.00 - c:a 12.30

20. Arbetslivets förändring

Rapport fra arbejdsgruppen om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål (dokument 11)

Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden (dokument 7)

A 1198/euro	Medlemsförslag om löntagarrepresentation i företagens styrelser

21. Ett gränslöst Norden

Rapporten "Ett gränslöst Norden" (dokument 12)

A 1207/nord	Utskottsförslag om avskaffande av gränshinder i Norden
A 1200/euro	Udvalgsforslag om den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft

22. Riktlinjer för Nordiska rådets framtida verksamhet[1)]

23. Val av Nordiska rådets presidium

24. Val av medlemmar i Nordiska rådets utskott samt i kontrollkommittén

25. Val av ordförande och två vice ordföranden i Nordiska rådets utskott samt i kontrollkommittén

26. Val av valkommitté

---

1) Dagsordenspunkt 22 blev taget af dagsordenen, se. s : 38, Fastställande av dagordningen

27. **Nominering av fem medlemmar av styrelsen för Nordiska handikappolitiska rådet för perioden 1 januari 2000 - 31 december 2002**

28. **Anförande av den nyvalde presidenten i Nordiska rådet**

29. **Fastställande av tid och plats för nästa session**

30. **Sessionens avslutande**

Sagsliste

for 51. session

*(Sager markeret med * foreslås ikke behandlet ved Nordisk Råds 51. session)*

Medlemsförslag

*A 1181/p	Medlemsförslag om den samiska befolkningens ställning i Nordiska rådet (väckt av Pehr Löv, Maria Kaisa Aula, Marianne Andersson, Johan J. Jakobsen samt Ingrid Näslund)
*A 1185/nord[a)]	Medlemsförslag om nordisk välfärd i utveckling (väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)
*A 1191/nord	Medlemsförslag om studie av den sociala rörligheten (bl a) i de nordiska länderna (väckt av den Konservativa gruppen i Nordiska rådet)
A 1192/nord	Medlemsförslag om jämställdhet och utveckling av könsuppdelad statistik (väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)
A 1193/nord	Medlemsförslag om en nordisk överenskommelse om filmgranskning (väckt av Olof Salmén, Olof Erland, Johan Rothberg och Ann-Helena Sjöblom)
A 1194/nord	Utvalgsforslag om barn og unge i Norden (Fremlagt av Nordenudvalget)
A 1195/nord	Udvalgsforslag om undersøgelse af børn og unges situation i spredt bebyggede områder (Fremsat af Nordenutdvalget)
A 1196/nord	Utskottsförslag om mobbning och våld bland barn och ungdomar (Framlagt av Nordenutskottet)
A 1197/euro	Medlemsforslag om Nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken (Fremlagt av Den socialdemokratiske gruppen i Nordisk Råds Europaudvalg)
A 1198/euro	Medlemsförslag om löntagarrepresentation i företagens styrelser (Framlagt av Den socialdemokratiska gruppen i Europautskottet)
A 1199/nord	Medlemsforslag om fengselsundervisning i et nordisk perspektiv (Fremlagt av Den Socialdemokratiske Gruppen)
A 1200/euro	Udvalgsforslag om den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft (Fremsat af Europaudvalget og Nordenudvalget)
A 1201/när	Utvalgsforslag angående fælles marked med CO2-kvoter (Fremlagt av Nærområdeutvalget)

*A 1202/när	Medlemsförslag om nordiska initiativ för avveckling av kärnkraftverket Ignalina (Framlagt av Olof Salmén)
A 1203/p	Medlemsförslag om ökat samarbete med de baltiska staterna (väckt av den Konservativa gruppen i Nordiska Rådet)
A 1204/p	Medlemsforslag om Nordisk Ministerråds budsjett i Euro (fremmet av den Konservative gruppen i Nordisk Råd)
*A 1205/nord	Medlemsförslag om narkotikabekämpning i ett nordisk perspektiv (fremsatt af den Konservativa gruppen i Nordiska Rådet
*A 1206/när	Medlemsforslag om opprettelse af et Nordisk Informasjonspunkt i Kaliningrad (fremsatt av Midtengruppen i Nordisk Råd)
A 1207/nord	Utskottsförslag om avskaffande av gränshinder i Norden (framlagt av Nordenutskottet)
*A 1208 /nord	Medlemsförslag om barns rättställning och rätt till båda sina föräldrar (ställt av den Socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)
A 1209/k	Kommittéförslag om uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer (framlagt av Kontrollkommittéen)
*A 1210/nord	Medlemsforslag om å styrke de nordiske kultur gir helseaktiviteter (stillet av Pehr Löv, Katri komi, Hannes Manninen, Margareta Pietikäinen, Leena Rauhala, Petri Salo, Jouko Skinnari og Matti Vähänäkki)
*A 1211/nord	Medlemsförslag om skapandat av en gemensam nordisk satsning på demensproblematiken (framlagt av Mittengruppen i Nordiska rådet)
*A 1212/när	Medlemsförslag om utökat idrottsutbyte med Nordens närområden (ställt av Mittengruppen)
*A 1213/nord	Medlemsforslag om bedre rammevilkår for frivillig innsats (fremmet av Midtengruppen og Den konservative gruppen)
*A 1214/nord	Medlemsforslag om at binde Norden sammen gjennom den nye informasjonsteknologien (fremmet av Midtengruppen og Den Konservative gruppen)
*A 1215/när	Medlemsforslag om Økt samarbeid med frivilligsektoren i nærområdene (fremmet av Midtengruppen og Den Konservative gruppen)
*A 1216/nord	Medlemsforslag om det frivillige Norden – behov for kunnskap og anerkjennelse (Fremmet av Midtengruppen og Den Konservative gruppen)

[a] Nordiska rådets Presidium beslutade den 29.6.1999 att förslagen inte föranleder några åtgärder

Ministerrådsförslag

*B 185/euro[a)]	Ministerrådsförslag till "Handlingsprogram for det nordiske forbrugersamarbejde til år 2004" (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 186/nord	Ministerrådsforslag angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 187/p; C 2	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2000 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

a) Framst. 1/1999 antagen av Nordiska rådets Presidium den 29.6.1999

Berättelser

C 1	Nordiskt samarbete 1998. Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse jämte separat bilaga med svar på Nordiska rådets rekommendationer
C 2; B 187/p	Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2000 samt redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
C 3/k	Beretning om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1998.
C 4/k	Beretning om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1998.
C 5/k	Berättelse från Nordiska Kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1998

D. Ej slutbehandlade rådsrekommendationer

11/1991/nord	Lagstiftning rörande grupptalan
*12/1991/nord	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
25/1991/när	Beräkningsmodell för grön BNP (första att-satsen)
46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
8/1994/nord	Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden
5/1995/nord	Nordiskt samarbete på havsrättens område
9/1995/nord	Orkester Norden
*15/1995/euro	Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO
16/1995/nord	Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering
32/1995/när	Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet

33/1995/euro	Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU (första att-satsen)
34/1995/när	Regionalt samarbete inom energiområdet
*35/1995/nord	Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur (sista att-satsen)
5/1996/när	Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet
*7/1996/när	Forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor (andra att-satsen)
8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (att-satserna 1-4)
*9/1996/euro	Årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken
10/1996/p	Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997
15/1996/nord	Grundtrygghet för nordiska transportarbetare
*17/1996/nord	Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper
*18/1996/nord	Bekämpning av sexuellt missbruk av barn
4/1997/p	Internet samt Euopafrågor (första att-satsen)
5/1997/k	Rapportering om genomförande av rekommendationer
7/1997/när	UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden
8/1997/när	Barn i Nordens närområden
10/1997/nord	Forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen
*11/1997/nord	Nordplus-mini
*12/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
13/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
*17/1997/nord	Genteknologi och kloning
*18/1997/nord	Flyktingpolitik i Norden och Europa
19/1997/nord	Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk
*20/1997/nord	Utökat TV-samarbete i Norden (första att-satsen)
22/1997/nord	EU:s medieprogram MEDIA III
*23/1997/nord	Stödfunktion för multimedieproduktion
*24/1997/nord	Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM
25/1997/nord	CD-ROM produktion (andra och tredje att-satserna)
26/1997/nord	Samnordisk kulturnätstruktur på internettet
*28/1997/nord	Nya initiativ på film- och mediaområdet
29/1997/nord	Mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den nordiska filmen (andra att-satsen)
31/1997/euro	Handlingsplan för livsmedelssäkerhet (andra att-satsen)
32/1997/euro	Livsmedelssäkerhet

1/1998/nord[a)]	Samarbetsprogrammet Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000
*2/1998/nord[b)]	Nordiska godstransporter
3/1998/p	Budgeten för det nordiska samarbetet 1999
4/1998/p	MAI-avtalet (Multilateral Agreement on Investment)
5/1998/när	Åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden
*6/1998/euro	Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken
*7/1998/euro	Fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer
8/1998/euro	Ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet
*9/1998/nord	Nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter
10/1998/nord	Forbedret adgang til individuel handicapkørsel
11/1998/nord	Handlingsplan för bygg- och bostadssektorn
*12/1998/när	Koordinering av insatser för barn och unga i Nordens närområden
*13/1998/när	Barns och ungas situation i Nordens närområden
*14/1998/nord	Insatser mot rasism och främlingsfientlighet
*15/1998/när	Bilaterala samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland
16/1998/när	Förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland
*17/1998/nord	Strategi för samarbete med frivilligsektorn
18/1998/nord	Nordiska rådets musikpris
*19/1998/nord	Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet
*20/1998/nord	Strategimodell för nordisk kulturpolitik
*21/1998/nord	Nordisk överenskommelse om etablering av fria skolor
*22/1998/nord	Nordisk språkpolitik
23/1998/nord	Nordisk forskningspolitisk strategi
*24/1998/k	Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden
25/1998/euro	Tiltag for at styrke forbugernes stilling i Norden, EU og WTO
26/1998/euro	Inddragelse af nordiske forburgerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO
27/1998/euro	Bedre varedeklarationer og varemærkning i Norden og EU
28/1998/euro	Udvikling af antallet af produktgrupper som omfattes af Svane-mærket
29/1998/euro	Fødevarelovgivning i Norden og EU
30/1998/euro	God markedsføringsskik på informationsteknologiområdet i EU og globalt

*31/1998/när	Miljöcertifiering av fisk
32/1998/när	Nordiska miljöutvecklingsfonden
33/1998/när	Arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland
*34/1998/när	Uppbyggnad av medborgarsamhälle i Murmansk
*35/1998/nord	Nordiskt samarbete inom transport-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet
*36/1998/när	Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el
*37/1998/när	Kompetansenettverk for Agenda 21 i Øster
38/1998/när[c)]	Ny överenskommelse om Nordiska miljöfinansieringsbolaget, NEFCO
39/1998/euro	Ny overenskomst for Nordisk Udviklingsfond (NDF)
40/1998/euro	Kapitalforøgelse i Nordisk Investeringsbank og forøgelse af lånerammen for projektinvesteringslån uden for Norden
41/1998/euro	Nordisk Investeringsbanks retsstilling
1/1999/euro[d)]	Handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004

a) Framst. 1/1998 antagen av Nordiska rådets presidium 28.4.1998
b) Framst. 2/1998 antagen av Nordiska rådets presidium 11.8.1998
c) Framst. 38, 39, 40 og 41/1998 antagna av Nordiska rådets Presidium den 23.9.1998.
d) Framst. 1/1999 antagen av Nordiska rådets Presidium den 29.6.1999

Yttranden

1/1998/k	Berättelse till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1998
2/1998/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden

Interna beslut

Se dokument 3, bilaga

*5/1996	Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna
*1/1997	NORDLEX-databas
*2/1997	Parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet
*3/1997	Berättelse från riksrevisionen om Nordiska rådets verksamhet
*4/1997	Åtgärder för barn i Nordens närområden
*5/1997	Nordiska rådets hemsida
*1/1998	Stipendiatprogram med fokus på brottsförebyggande insatser
*2/1998	Seminarium om ursprungsbefolkningens ställning

Dokument	
1	Regler för sessionens genomföranda samt information om förfarandat vid voteringar
2	Statsministrarnas redogörelse
3	Presidiets rapport över verksamhetsåret 1998
4	Utrikesministrarnas redogörelse
5	Försvarsministrarnas redogörelse
6	EU-statusrapport
7	Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden
8	Nordiska ministerrådets handlingsplan för barn och unga i Nordens närområden – aktionsplan 1999
9	Rapporten "Håndslag til det frivillige Norden"
10	Rapporten "Globaliseringen och Norden. Kulturpolitiska och socialpolitiska aspekter i en nordisk synvinkel"
11	Rapport fra arbejdsgruppen om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål
12	Rapporten "Ett gränslöst Norden"
*13	Nordiska ministerrådets redovisning för i vilken utsträckning nationella handlingsplaner för ökad tolerans inom förvaltningen existerar i de nordiska länderna (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
*14	Nordiska ministerrådets handlingsplan för det nordiska jämställdhetssamarbetet år 1999 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

E 1998	**Frågor**
*E 1	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående den nordiska konventionen om sociala tjänster (ställd av Pehr Löv 5.2.1998) Besvarad 20.2.1998
*E 2	Skriftlig fråga till Norges regering om kvänernas ställning i Norge (ställd av Hannes Manninen 17.2.1998) Besvarad 3.4.1998
*E 3	Skriftlig fråga till Finlands och Sveriges regeringar om de nordiska medborgarnas rätt till social trygghet (ställd av Pehr Löv 20.3.1998) Besvarad 19.5.1998 samt 25.5.1998
*E 4	Skriftlig fråga angående den faktiskt fungerande fria konkurrensen (ställd av Olof Erland 3.6.1998) Besvarad 26.6.1998 samt 2.6.1998
*E 5	Skriftlig fråga om Barsebäck (ställd av Øystein Djupedal, Charlotta Bjälkebring, Jette Gottlieb och Villy Søvndal) Besvarad 19.8.1998 samt 31.8.1998
*E 6	Skriftlig fråga angående samordning av humanitära insatser riktade till Nordens närområden (ställd av Olof Erland) Besvarad 11.11.1998
*E 7 – E 30	Muntliga frågor i frågestunden vid Nordiska rådets 50:e session 1998.
*E 31	Skriftlig fråga angående oljeborrning i Skagerrak. (ställd av Elver Jonsson) Besvarad 25.1.1999

E 1999	**Frågor**
*E 1	Skriftlig fråga till Norges regering om danska snickare i Norge (ställd av Svend Erik Hovmand) Besvarad 21.5.1999
*E 2	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om livsmedelssäkerhet med anledning av dioxin-skandalen i Belgien (ställd av Øystein Djupedal, Outi Ojala, Charlotta Bjälkebring samt Lennart Gustavsson) Besvarad 30.7.1999
*E 3	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete (ställd av Eva Johansson) Besvarad 10.9.1999
*E 4	Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet om stöd till demokratiutvecklingen i Västbalkan (ställd av Petri Salo, Jari Vilén, Marja Tiura, Tuija Nurmi) Besvarad 05.10.1999
E 5[a)]	Skriftlig fråga till Sveriges samarbetsminister samt Danmarks samarbetsminister angående Öresundsbron (ställd av Frank Dahlgaard)
E 6[b)]	Skriftlig fråga till de nordiska samarbetsministrarna angående nordiska ungdomars kunskaper i geografi och historia samt i grannländernas språk (ställd av Frank Dahlgaard)

E 7[c] Skriftlig fråga till Sveriges samarbetsminister angående grannlands-tv i Sverige (ställd av Frank Dahlgaard)

E 8[d] Skriftlig fråga till de nordiska samarbetsministrarna angående en samordnad insats mot nazismen i de nordiska länderna)

a) Spørgsmålet blev ved en fejl tilsyneladende ikke besvaret ved den 51. session
b) Skriftlig fråga att besvaras vid den 51:a sessionen
c) Skriftlig fråga att besvaras vid den 51:a sessionen
d) Skriftlig fråga att besvaras vid den 51:a sessionen

Oversigt over sessionen

Sessionens öppnande och statsministrarnas redogörelse ägde rum i plenarsalen, Sveriges riksdag, Stockholm. Rådets plenarmöte hölls i andrakammarsalen. Platsfördelningen i andrakammarsalen framgår av planen på side 1654. För utskottens, delegationernas, ministerrådets och presidiets sammanträden, för sekretariatens och pressens arbete m.m. disponerades olika lokaler i samma byggnad.

Plenarmötet

Tisdagen den 9 november 1999 kl. 9.00-11.45 og 13.00-18.30
Onsdagen den 10 november 1999 kl. 9.00-10.30, 10.35-12.05 og 14.00-20.10
Torsdagen den 11 november 1999 kl. 9.00-12.00

Utskottsmöten

Nordenutskottet
Måndagen den 8 november kl. 11.30-12-30 (Västnordiska rådets presidium) och kl. 13.00-14.30.
Onsdagen den 10 november kl. 12.00-14.00 (Kulturministrarna, Nordenutskottet och Nordiska kulturfonden med inbjudna inläggshållare)

Närområdesutskottet
Måndagen den 8 november kl 13.00-14.30.
Onsdagen den 10 november kl 12.00-13.00. (Energiministrarna)

Europautskottet
Måndagen den 8 november kl. 13.00-14.30
Onsdagen den 10 november kl. 12.00-12.45 (Norges utrikesminister)

Presidiemöten

Måndagen den 8 november kl. 10.30-11.45
Onsdagen den 10 november kl. 08.00-08.30
Torsdagen den 11 november kl. 12.00-12.30

Särskilda arrangemang

Måndagen den 8 november: Ceremoni i Riksdagens plenisal i samband med utdelningen av Nordiska rådets natur- och miljöpris. NIB:s mottagning om aftonen ("Svenska Adelns Hus", Gamla Stan) *Tisdagen den 9 november*: Sveriges regerings mottagning i Stadshuset.

PROTOKOLL

Protokoll

Præsidenter: Gun Hellsvik (1-5, 9, 17-19, 21, 28-30), Ísólfur Gylfi Pálmason (5-6), Riitta Prusti (6), Johan J. Jakobsen (6, 10-11, 14-16), Svend Erik Hovmand (6), Berit Brørby (6-7), Bjarne Kallis (8), Outi Ojala (12), Dorte Bennedsen (13), Sigríður Anna Þórðardóttir (13), Anita Johansson (13), Kaj Ikast (9, 13, 23-27), Sighvatur Björgvinsson (20-21).

Tirsdag den 9. november 1999
Kl. 9.00-11.45 og kl. 13.00-18.30

1. Sessionen öppnas av Nordiska rådets president

Nordiska rådets president **Gun Hellsvik:**
Fru talman, ärade rådsmedlemmar, mina damer och herrar! Varmt välkomna till Stockholm och till Nordiska rådets 51:a session. Ni har i trapphallen i östra huset mötts av åländsk folkmusik. Den vackra musiken, som framfördes av Pia Bexell och Sören Jansson, är en hyllning till årets miljöpristagare och ett litet förspel inför den prisceremoni som snart ska äga rum.

För 12:e gången håller Nordiska rådet session i Sveriges riksdag. Den fysiska platsen för sessionen har dock varierat. Den första hölls i förstakammarsalen i östra riksdagshuset, men sessionen har också hållits i det nuvarande Kulturhuset vid Sergels Torg och i plenisalen här i västra riksdagshuset. I år kommer cirkeln till viss del att slutas, då huvudparten av sessionen kommer att äga rum i andrakammarsalen i östra huset.

Jag vill rikta ett hjärtligt tack till riksdagen och till talman Birgitta Dahl för den gästfrihet som visats oss och gjort det möjligt att hålla sessionen här. År 1955 hälsade en av rådets grundare, professor Nils Herlitz, som nyvald president välkommen till Nordiska rådets tredje session. Mycket har hänt sedan dess. År 1955 var Finland inte medlem av rådet, så inte heller våra tre självstyrande områden. Utrikes- och säkerhetspolitik var frågor som inte diskuterades i rådet. I dag är det självklart med utrikes- och säkerhetspolitisk debatt vid rådets sessioner, och flera dagordningspunkter under årets session berör detta samarbetsområde.

Vi gläder oss också över att ha så många gäster från andra internationella organisationer representerade vid våra sessioner och andra möten som arrangeras av Nordiska rådet. Allt detta är naturligtvis en följd av den ökade internationaliseringen.

Mycket har hänt, men vi kan också finna ett visst igenkännande i 1955 års session. Några nyckelord under min presidentperiod har varit koncentration, prioritering och uppföljning. Nils Herlitz underströk 1955 i sitt anförande behovet av att Nordiska rådet koncentrerar sina krafter på vitala frågor och inte, som han uttryckte det, förnöta dem på småting.

Inför denna session har framlagts en rapport om ett gränslöst Norden, som behandlar en del av de hinder som försvårar medborgarnas fria rörlighet i Norden och vad som kan göras för att avveckla kvarvarande gränshinder. Studerar man ärendelistan för sessionen 1955 finner man även där en dagordningspunkt som berör vidgade möjligheter för nordiska medborgare att leva och verka var som helst i Norden. Så visst känns det bekant.

Kära sessionsdeltagare! Avslutningsvis vill jag nämna att då liksom nu diskuterades vad som kan göras för att – och jag citerar här ur rådsboken för år 1955 – "levandegöra Nordiska rådet och dess uppgifter i det svenska folkets medvetande". I år har vi försökt att väcka intresse hos den svenska allmänheten för Nordiska rådet och dess verksamhet bl.a. genom en annonsbilaga som i går spreds i olika delar av Sverige.

Vi har också tillsammans med Föreningen Norden och Information Rosenbad arrangerat en nordisk arena på Rosenbad för allmänheten med bl.a. ett västnordiskt smörgåsbord av kulturevenemang.

Jag önskar er återigen välkomna till Stockholm och hoppas att vi får några framgångsrika dagar. Med dessa ord förklarar jag Nordiska rådets 51:a session öppnad.

Innan vi går vidare på vår formella dagordning ger jag med stor glädje ordet till vår värd, riksdagens talman Birgitta Dahl.

Välkomstanförande vid riksdagens talman

Riksdagens talman **Birgitta Dahl**:
Fru president, ärade deltagare i Nordiska rådets 51:a session, kära vänner av nordiskt och internationellt samarbete! Jag vill hälsa er varmt välkomna till Stockholm, till Sveriges riksdag och till den svenska demokratins hjärta i vår tid, riksdagens kammare, där denna öppningssession äger rum. Det fortsatta arbetet i Nordiska rådet denna vecka kommer, som presidenten just har beskrivit, att bedrivas i riksdagens Andrakammarsal, som kan sägas vara vår svenska demokratis vagga. Där fattades för i år exakt 80 år sedan, år 1919, beslut om allmän och lika rösträtt för både män och kvinnor. Två år senare, år 1921, genomfördes det första demokratiska valet i Sverige någonsin, och då valdes också de fem första kvinnorna in i riksdagen.

Mot den här historiska bakgrunden, som ändå ligger oss påfallande nära, får detta möte med Nordens samlade politiska ledarskap i vårt riksdagshus också en symboliskt viktig anknytning och betydelse. Demokrati och internationellt samarbete hör nära samman. De är varandras förutsättningar och möjlighet till utveckling. Det är den historiska erfarenheten. Det var också i den andan som Nordiska rådet kom till under åren efter andra världskriget. Så är det naturligtvis på ett mycket påtagligt sätt i ännu högre grad nu, och jag är övertygad om att så kommer det att vara i framtiden.

Vi är ganska många här i dag som utifrån egen erfarenhet och eget engagemang har kunnat följa utvecklingen av det internationella samarbetet över några decennier. Det som förr var en angelägenhet för ett fåtal i våra riksdagar engagerar i dag en majoritet, de allra flesta av våra parlamentariker, på regional nivå – som nu den nordiska basen – på europeisk nivå och på global nivå. Det här samarbetet över alla gränser för fred, frihet, demokrati, mänskliga rättigheter och varje människas unika och okränkbara värde måste stärkas och formas efter sin tid. Det är vår enda möjlighet till uthållig utveckling och till överlevnad.

Men detta internationella samarbete kan bara tryggas och utvecklas om det har förankring hos medborgarna. I denna strävan har de nationella parlamenten och deras ledamöter en avgörande roll och ett stort ansvar. Om denna länk försvagas, om det internationella samarbetet inte har denna parlamentariska förutsättning som grund, riskerar demokratin att vittra. Debatten och besluten om det gemensamma måste föras och fattas nära medborgarna. Om så inte sker föds likgiltighet och t.o.m. avståndstagande.

De senaste decennierna har stora demokratiska steg framåt tagits i vår omvärld, i Central- och Östeuropa och i södra Afrika. Det har på många sätt varit ett resultat av internationellt samarbete, av solidaritet och engagemang över gränserna. Jag vill formulera det så, att det är ett uttryck för det godas genombrott, tecknet på att det till synes omöjliga ändå kan vara möjligt.

Men vi vet att demokratin i många av dessa länder är en skör planta och att människor på alltför många platser runt om på vår jord fortfarande och just i denna stund plågas av krig, av terror, av övergrepp och av ofrihet. Vi vet att vi har en mycket lång väg kvar att gå, och vi vet att demokratin ständigt måste försvaras på nytt. Så måste ske i dag också i vår nordiska gemenskap. Vi kan till vår förskräckelse se hur demokratin även här hos oss utmanas på nytt. Mörka krafter, Europas onda arv, visar öppet förakt för folkstyret och för varje människas okränkbara värde, ideologiskt men också genom nesliga våldsbrott.

Den värdegemenskap som vi har och vårt samarbete, som byggs upp av grundläggande humanistiska värden och av respekten för mänskliga rättigheter, är förutsättningen för att vi ska lyckas mota undan dessa uttryck för extremism och fundamentalism.

Detta är viktigt att minnas som en lärdom av detta århundrade att föra med in i det nya årtusendet. Men lika viktigt är, att vår gemenskap och vårt samarbete över alla gränser behövs i vardagen. Det är i det demokratiska vardagsarbetet, på arbetsplatsen, i skolan, i hemmet som grundläggande demokratiska värden tryggas i dag och lärs av kommande generationer.

Det är ett stort och ansvarsfullt uppdrag som vi har framför oss.

Med dessa ord önskar jag er all framgång i det arbete som nu förestår under Nordiska rådets 51:a session och i det fortsatta nordiska samarbetet. Varmt välkomna!

Gunn Hellsvik overtog ledelsen af forhandlingerne.

2. Fastställande av närvarolistan

Præsidenten:
Ett förslag til närvarolista har upprättats och finns utdelat i salen. Får jag också under denna punkt påpeka att eventuella ändringar i närvarolistan skall lämnas skriftligt till den som leder ordet, och till protokollföraren nedanför podiet.

Rådet besluttede at fastsætte medlemslisten i overensstemmelse hermed.

3. Fastställande av dagordningen

Præsidenten:
Ett förslag till dagordning för sessionen finns utdelat i salen.

Sedan förslaget till dagordning trycktes har vi fått in fyra skriftliga frågor till Ministerrådet, som skall besvaras under sessionen. De har ställts av Frank Dahlgaard och finns tilgängliga i dokumentationscentralen.

Det er endnu ikke rigtig klart ved hvilket tilfælde frågorna kan besvares. Det indebærer, at vi får återkomma i denna del, når det gælder eventuelle ændringer i dagordningen.

Presidiet föreslår vidare ett dagordningspunkten 22 stryks, dvs. att frågan om riktlinjer för Rådets framtida verksamhet inte behandlas av plenarförsamlingen.

Kan förslaget till dagordning, med dessa förandringar, godkännas? Svaret är ja.

Præsidentens förslag bifölls.

4. Regler för sessionens genomförande (dokument 1), samt information om förfarandet vid voteringar

Præsidenten:
Förslag till regler för sessionens genomförande, i första hand regler om taletid i de olika debatterna, finns utdelade i salen.

I övrigt gäller naturligvis de regler för sessionen som framgår av Rådet arbetsordning.

Jag vill påminna om att

- det inte är tillåtet att använda mobiltelefon i salen
- och att rökning inte är tillåten i riksdagen, annat än i de speciella rökrum som finns på plan 3 och 7 i riksdagens östra hus, och i en del av trapphallen på plan 5.

På plan 5 i det östra hus ligger också andrakammarsalen. I den salen möts plenarförsamlingen i eftermiddag, och under återstoden av sessionen.

När det gällar förfarandet vid voteringar kommer Ni i eftermiddag, i andrakammarsalen, att få utdelat ett papper med information om detta.

Presidentens förslag bifölls.

5. Statsministrarnas redogörelse (dokument 2)

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (Danmark):
Fru Præsident, mine damer og herrer.

Det 20. århundrede rinder ud om ganske kort tid. Det blev et århundrede præget af to forfærdelige verdenskrige. Med ufattelige lidelser. Men mod slutningen blev det også et århundrede med nye gennembrud for demokrati og menneskerettigheder i vores del af verden – i Østeuropa. Et århundrede, der slutter med håb og muligheder for os alle. Muligheder, som vi har en dyb pligt til at gribe og medvirke til at gøre til en realitet for vore folk og for de generationer, der kommer efter os.

Netop i dag er det 10 år siden Berlinmuren faldt. Et gennembrud for menneskelighed, for frihed og for demokrati, som de fleste havde arbejdet og kæmpet så hårdt for, men som færre måske havde troet muligt. Vi fik skabt en ny, demokratisk og fri start for Østeuropa. Tyskland blev genforenet. Polen, Ungarn og Tjekkiet er trådt ind i NATO. EU er i færd med at blive udvidet. På 10 år er skabt et helt nyt perspektiv og et meget stærkt fælles ansvar for at forme fremtiden, også et nordisk ansvar.

Den nordiske samfundsmodel har heller aldrig haft bedre muligheder for at sætte sit præg på omverdenen end nu. Det er nu, at den nordiske selvbevidsthed skal være synlig og klar. Ikke sådan at forstå, at vi på bedrevidende manér skal docere over for andre. Men sådan at forstå, at vi skal være bevidste om de grundpiller og de værdier, som vores samfund bygger på. Vi har noget at byde på. Vi har noget at tilbyde den ny verden, det ny folk.

Indefra og udefra er kommet – og vil fortsat komme – nye, stærke forandringer i voldsomt tempo. Forandringer, som kræver politisk, ja, nordiske politiske svar. Forandringer, som kræver politisk fornyelse. For med opbruddet kom også en bagside. Nationalistiske understrømme svulmede pludselig op, da undertrykkelsen forsvandt. Milosevic'erne dukkede op af hullerne. Det, vi troede var utænkeligt, er blevet til virkelighed. Vi har igen oplevet krig i Europa, på Balkan – mellem folk, vi troede havde lært at leve sammen.

Vi ser desværre også andre sider af nationalismen i Europa i disse år, selv i de rigeste samfund. Vi ser igen politiske partier søge at vinde stemmer på fremmedfjendske holdninger, ja, fremmedhad og tendenser til at opdele befolkningerne i to slags mennesker.

Se, når fremmedhadet viser sit ansigt, må vi tage afstand og sige fra. Sige klart fra. Ikke over for vælgerne i vore demokratier, men over for de holdninger og det menneskesyn, som visse partier prøver at vinde vælgermæssig fremgang på. Mit budskab i dag skal være klart og entydigt: Fremmedhad og tendens til racisme må klart afvises. I vore egne lande. I Norden. I Europa. Globalt.

Vi er fuldstændig klar over, at skal vi undgå, at fremmedhadet får fodfæste i Europa, så kræver det, at vi tager fat om de reelle problemer, Vi må tage målbevidst fat på årsagerne til menneskers bekymringer: Ulovlig indvandring, den uhyggelige menneskesmugling, de sociale problemer, tendenser til vold og kriminalitet. Vi må tage fat om en god og fremadrettet integrationspolitik, som endnu bedre kan sikre, at de mennesker, der har fået ophold i vore lande, kan blive indpasset med fuld respekt for værdierne i vore samfund og have lige rettigheder og pligter.

I programmet for Danmarks formandskab foreslår vi derfor også, at en Nordisk Integrationspris indstiftes til virksomheder eller privatpersoner, der på forbilledlig vis har sikret integration af flygtninge og indvandrere. Vi påpeger, at skal vi nyde godt af hinandens erfaringer ved øget erfaringsudveksling, så skal vi også sikre, at flygtninge og indvandrere gives mulighed for frivillig repatriering.

Vi skal skabe løsninger, der virker, og det kræver handling og samarbejde, både hjemme og ude. Jeg er også glad for at kunne sige i dag, at på EU-topmødet i Finland i sidste måned i Tammerfors/Tampere, gjorde vi også klart, at vi tager afstand fra fremmedhad og fremmedfjendskhed. Vi har sat arbejde i gang på en række områder af stor betydning for Europas flygtningepolitik, og jeg mener, at Nordens stemme kan og skal sætte præg på det arbejde også: fremtidens flygtningesamarbejde i Europa.

Lige så klart som vi tager afstand fra fremmedfjendske holdninger, lige så klart tager vi afstand fra vold i vore samfund. Uanset om det kommer fra det yderste højre eller fra ekstreme autonome grupper af unge, som skaber frygt i vore befolkninger. Vold kan aldrig blive løsning på noget som helst i vore samfund. Det skal stoppes konsekvent ved resolut indgriben og ligeså konsekvent forebyggelse.

Fru Præsident, når jeg siger det, er det også fordi, at vi i Norden har menneskerettighederne og humanismen som vores yderste og fornemste mål. Vi er humanismens og menneskerettighedernes forkæmpere. Menneskerettigheder er noget fuldstændig fundamentalt og et af de nordiske landes afgørende omdrejningspunkter. Derfor vil vi fastholde og fortsætte, ja, vel i virkeligheden vort globale lederskab, når det gælder bistand til udviklingslande via FN og bilateralt. Vi skal også stille store krav til verdensmarkedet og verdenshandelen ved de kommende WTO-forhandlinger. Europa og Norden må nu lægge sig i spidsen med et regionalt, menneskeligt lederskab, således at arbejdstagerrettigheder, miljøbestemmelser og forbud mod børnearbejde tages med i

forhandlingsrunderne. Vi skal fastholde og udbygge vort tætte nordiske samarbejde om menneskerettighedsspørgsmål både globalt i FN, regionalt i OSCE, ikke mindst under det norske formandskab, og EU – og i Europarådet.

Fru Præsident, Vi har i Norden valgt en samfundsmodel, der hviler på klare fælles værdier:

- Lige rettigheder og pligter for alle, der bor i vore lande uanset herkomst og etnisk baggrund.
- Lige muligheder med hensyn til uddannelse, arbejde, sygdomsbehandling, kulturelle oplevelser og et rent miljø.
- Social tryghed og sikkerhed, som man kan regne med.
- En solidarisk finansiering som fundamentet.

Vi har skabt samfund her i Norden, der kombinerer en fornuftig, offentlig regulering med social sikkerhed og et velfungerende privat erhvervsliv. Vi har bygget på uddannelse og dygtiggørelse og en velfungerende offentlig sektor. Vi har skabt en nordisk model for arbejdsmarkedet, som sikrer stabilitet, vækst og beskæftigelse. Med rettigheder og pligter.

Det er min klare opfattelse, at vi i Norden har noget at byde på i den ny verden, hvis vi sætter os nordiske ambitioner, og hvis vi sætter vore nordiske ambitioner højere og fortsætter vort tætte samarbejde i Norden – og helst i endnu mere forpligtende retning.

Fru præsident. Vi står midt i globaliseringens tidsalder; i en tid, hvor der er brug for, at vi i Norden er endnu mere bevidste om vore egne værdier. Ikke på indadvendt facon, men udadvendt – som et tilbud. Verdenssamfundet møder velfærdssamfundet. Vi kan fra Nordens side gøre en forskel. Vi kan inspirere andre. Vi har vist, at social tryghed og sikkerhed og konkurrencekraft ikke er modsætninger, men i virkeligheden hinandens *forudsætninger*.

Og samtidig står vores egen samfundsmodel jo også over for store udfordringer. Når vi spørger os selv, melder der sig jo en række fundamentale spørgsmål: Hvordan opretholder vi solidariteten i vore befolkninger, samtidig med at den enkelte borgers rettigheder og udfoldelsesmuligheder er i centrum? Hvordan håndterer vi den økonomiske globalisering? På den ene side er der uanede muligheder for vækst og udvikling. Men på den anden side er der jo også en enorm centrifugalkraft, som kan skabe risiko for ny polarisering, ny udstødning, ny marginalisering i vores samfund.

Og hvordan sikrer vi, at vi fortsat kan finansiere vores velfærdssamfund, når en veluddannet og bedre stillet befolkning efterspørger flere og flere velfærdsydelser, samtidig med at der i de kommende 10-15 år bliver flere ældre og færre unge mennesker?

Fru Præsident, vi skal have nordiske, solidariske svar på disse fundamentale spørgsmål. Vi skal udveksle erfaringer, og vi skal finde svarene sådan, at de svageste og de mest sårbare aldrig bliver taberne i vores samfund.

Jeg mener, at vi har stærke nordiske holdepunkter for at finde de svar: For det første skal vi fastholde en positiv økonomisk politik, der sikrer fortsat

fremgang i beskæftigelsen og skaber rum på arbejdsmarkedet for mennesker, som ikke har haft mulighed for beskæftigelse indtil nu. Under det danske formandskab her i Norden vil vi udveksle de bedste erfaringer herom.

For det andet skal vi investere i et højt uddannelses- og vidensniveau, så vi forebygger en polarisering i vores samfund. Livslang uddannelse og forskning er krumtapper i velfærdsstatens overlevelse. Områder, der giver stor nordisk nytte. Kravene til kvalitet og til indhold i forskningen må vi skærpe. Derfor er nordisk samarbejde om uddannelse og forskning helt nødvendigt.

Formandskabet vil derfor skabe en styrket, tværgående rådgivningsstruktur vedrørende livslang uddannelse, ligesom vi vil afholde konferencen "Norden i Verden – Verden i Norden – uddannelsens rolle i det nye årtusinde".

Jeg tror også, det er vigtigt at gøre sig klart, at et tæt nordisk samarbejde på informationsteknologi-området helt er i tråd med dén satsning, jeg her understreger. Det er et dansk ønske, at vi gør nordisk IT-samarbejde til et prioriteret område i det nye århundrede. Jeg tror, det netop er os, der skal vise i Norden, at informationsteknologien skal betjene hele befolkningen og hele samfundet og ikke kun dem, der har computeren, eller dem, der automatisk får computeren.

Og endelig for det tredje skal vi sikre kvaliteten i vores samfund. Det kræver prioritering, det kræver nytænkning, det kræver fornyelse. Vi må fastholde det afgørende grundtræk i vores samfund: Solidariteten med de svageste – et samfund uden gruppeegoisme og polarisering. Vort arbejdsprogram lægger op til, at vi fælles nordisk udveksler erfaringer også om kvalitetsudmåling bl.a. i vores sundhedsvæsener rundt om i de nordiske lande. Vi skal sikre social lighed i sundheden, som vi har sat det på programmet. Vi foreslår derfor, at en epidemiologisk undersøgelse iværksættes om forskelle i dødelighed og middellevetid.

Og lad mig også understrege, at vi skal fortsat arbejde for at skabe et bæredygtigt samfund på alle områder. Det danske formandskab giver høj prioritet til at fremme en bæredygtig udvikling i vore lande og selvstyreområder samt i nærområderne. Et rent miljø er en fundamental faktor i vore velfærdssamfund – et 'grønt' Norden er vores vision. Formandskabet vil følge op på statsministerdeklarationen fra sidste år, så handlingsplanen om "Et holdbart Norden" kan lægges frem på næste års session i Reykjavik. Og lad mig i den forbindelse – på egne vegne og på samtlige nordiske statsministres vegne – lykønske Agenda 21-kontoret på Åland med modtagel*sen af* Nordisk Råds Natur- og Miljøpris. Tak for en smuk tale. Vi deler til fulde jeres omsorg for og kærlighed til Østersøen. Det kan man trygt stole på.

Fru Præsident, aldrig før har vi haft mulighed for at skabe en ny helhed i vores region af verden. Vores vision er, at Østersøregionen med de baltiske lande, Nordvestrusland – kan blive selve det praktiske bevis for den mellemfolkelige samhørighed, der bygger på frihed, demokrati og velfærd, hvor mennesker kommer før penge.

Vi skal derfor hjælpe med at skabe forudsætningerne for en stabil, demokratisk og økonomisk udvikling hos vores naboer. Alle stater skal påtage sig et socialt ansvar. Derfor vil det danske formandskab videreføre og styrke de fællesnordiske programmer for at skabe bedre vilkår for ikke mindst børn og unge i Baltikum og i Nordvestrusland, og derfor vil vi fortsat støtte udviklingen af de sociale og menneskelige netværk.

Det er jo os i Norden, der har skabt de nordiske velfærdssamfund, forstås. Og det bliver os, der må være pådrivende, hvis velfærd, beskæftigelse og miljø skal være i centrum i Østersøsamarbejdet. Der er ingen andre til at gøre det. Derfor må vi gøre det.

Udvidelsen af Den Europæiske Union med de nye demokratier fra Østeuropa er vores bedste mulighed for at skabe fred og sikkerhed og stabilitet i vore nærområder.

Jeg ser frem til, at vi i december under det finske formandskab endeligt og formelt kan beslutte, at også Letland og Litauen kan indgå i den første gruppe af ansøgerlande sammen med de øvrige, Slovakiet, Rumænien, Bulgarien og Malta.

Det er et fantastisk gennembrud for det nordiske arbejde, et stort, stort gennembrud for vort arbejde, at nu alle tre baltiske lande er i samme gruppe. Det er et selvstændigt og fuldstændigt afgørende bidrag til vores tætte samarbejde i Østersøregionen. Det er et gennembrud. Men nu er der ekstra brug for, at vi er vedholdende, at vi hjæper teknisk, politisk og menneskeligt.

Det er endvidere en opgave for os at huske de dele af vores region, som måske kan blive glemt. Fra dansk side vil vi aktivt arbejde for, at de nordiske lande udvikler kontakterne til Kaliningrad, der – som jeg sagde det – ikke må blive glemt. Danmark har allerede ydet en særlig indsats for Kaliningrad i EU. Det har ført til en fremtrædende placering for området i EU's politik for Den Nordlige Dimension, som også det finske formandskab har arbejdet så flot med.

Vi har også taget initiativ til oprettelsen af en Fællesnordisk fond, der skal yde økonomisk støtte til gennemførelse af en række samarbejdsprojekter. Det åbner store muligheder for at fremme den mellemfolkelige forståelse i regionen. Folk til folk. Mennesker til mennesker.

Under det danske formandskab skal der tages initiativ til at udarbejde en strategi for en bæredygtig udvikling i Arktis – en arktisk Agenda 21. Arbejdet i Arktisk Råd skal styrkes. En bæredygtig udvikling inden for turisme, fiskeri og fangst stemmer godt overens med de prioriteringer, vi har lagt til grund i det fællesnordiske samarbejde, ikke mindst under det islandske formandskab.

Det danske formandskab vil samtidig – som ønsket af Grønland, og jeg er ganske enig – arbejde for, at der etableres "et arktisk vindue" i Den Nordlige Dimension.

Det er også glædeligt, at et vestnordisk projekt for klimaforskning i havstrømme nu er ved at tage sin endelige form. Et projekt, som ikke mindst Færøerne har argumenteret overbevisende for.

Fru Præsident, det nordiske samarbejde står jo ikke alene. Vi er en del af et større fællesskab i Europa, enten som medlemmer af EU eller af EØS. Det er vigtigt at se det sådan. Og det er vigtigt at udforme vores strategi sådan.

Velfærdssamfundets finansiering kræver høj beskæftigelse. Vi ved det godt. Velfærd forudsætter arbejde. Arbejde forudsætter velfærd. Derfor har Danmark også prioriteret samarbejdet om beskæftigelsespolitik og arbejdsmiljø i EU. Det samme gælder forbrugerpolitik, bæredygtig udvikling og ren energi.

Vi kan sætte præg fra Nordens side, også i det europæiske samarbejde. Og vi bør gøre det stærkere. De nordiske lande kan sætte stærke præg på det europæiske samarbejde, bl.a. på fødevareområdet. Formandskabet vil derfor holde en konference om fødevaresikkerhed. Vi vil samtidig styrke samspillet mellem forbrugerpolitikken og erhvervspolitikken samt styrke forbrugerforskningen i Norden.

Og fru formand, som p.t. er afløst af hr. formand: I pengepolitikken i Europa er der også sket nyt. Vi har fået en ny fælles europæisk valuta. Euroen er en kendsgerning i dag. Valutaerne er låst fast. Og jeg siger: Undervurder ikke den dynamik, der hermed er skabt. Euro-samarbejdet giver muligheden for at skabe et europæisk svar på de internationale økonomiske udfordringer.

Det er ikke blot en ny valuta, vi nu ser vokse frem i konkurrence med den japanske yen eller den amerikanske dollar. Europa tegner, så vidt jeg kan se det, til at blive den eneste region i verden, hvor man kombinerer en fælles valutazone med en målbevidst indsats for beskæftigelsen, for miljøet, for sikring af menneskerettighederne og respekt for mindretallene sammen med en kamp for nogle af de velfungerende velfærdsprincipper, vi selv tillægger så stor betydning.

Jeg føler, at det er på tide at sætte et nordisk præg på den økonomiske strategi i Europa, i vor del af verden. Jeg føler, at vi kan gøre vores indflydelse gældende. Mulighederne er bedre end nogen sinde før.

Jeg er naturligvis fuldstændig bevidst om, at vi i vore nordiske lande hver for sig må træffe vore beslutninger om forholdet til den fælles valuta. Men uanset dette er det en kendsgerning, at EU og EØS-området under alle omstændigheder er en så stor og sammenhængende økonomisk enhed, at der er store fordele forbundet med samarbejdet og en koordinering af indsatsen. Og dermed også rum for en nordisk interesse og en nordisk indflydelse.

Jeg vil gerne slutte med at understrege, at vi har brug for Norden, og vi kan gøre en forskel.

Præsident. De forandringer vi har gennemlevet i Europa og globalt i de seneste 10 år, kræver fortsat klare, politiske svar. Og jeg vil gerne understrege det. Forandringer kommer, ja, men det har aldrig været Nordens strategi at affinde sig passivt med forandringer, der kom til os udefra. Det har altid været

vores opgave at forme de politiske svar på udefrakommende forandringer. Og jeg vil gerne sige: Der er mere brug for den nordiske stemme, der er ikke mindre brug for den nordiske stemme. Befolkningerne ser frem til i Østeuropa, drømmer om i Østeuropa, håber på opbygning af samfund i Østeuropa, der har det bedste til fælles med de nordiske velfærdssamfund.

Skulle vi da ikke også række hånden frem, fortælle, gøre os gældende på en god måde? Det er min opfattelse, at vi sammen kan gøre det bedre i Norden. At vi kan bruge hinanden bedre, at vi kan sætte stærkere præg på udviklingen omkring os, hvis vi beslutter os for det.

Vort samarbejde gennemgik store forandringer i 1995, da Sverige og Finland blev medlemmer af den Europæiske Union. Vi igangsatte et fornyelsesarbejde med fornuftige resultater. Men nu går udviklingen så stærkt, at der allerede nu – blot 5 år senere – er god grund til at overveje, om vi har fundet rette form og rette indhold i vort nordiske samarbejde.

Det er derfor meget nyttigt, at de nordiske samarbejdsministre har nedsat et panel af vise kvinder og mænd til at tage den udfordring op. Panelet skal komme med bud på det nordiske samarbejde her på tærsklen til det ny årtusind. Jeg ser meget frem til panelets konklusioner, når det til næste år skal afrapportere til Nordisk Råds 52. session.

Jeg håber, det vil blive et oplæg til mere forpligtende samarbejde i Norden. Måske også et samarbejde, der samler sig om de afgørende spørgsmål, vi finder vigtigst.

Folk ser frem til os, Præsident. Norden kan gøre en forskel i det 21. århundrede. Derfor er der brug for mere samarbejde i Norden, ikke mindre. Jeg vil gerne understrege, at den nordiske velfærdsmodel ikke står foran sin solnedgang, men står i sin morgenrøde. Og jeg vil gerne understrege, at alt tyder på, at det 21. århundrede bliver menneskelighedens århundrede. Det århundrede, hvor mennesker kommer før penge. Og sådan har det jo været i en hel del år i det nordiske samarbejde. Derfor er det vores pligt at sætte præg stærkere end før på en god og en rigtig måde. Fem svaner i samlet flok kommer længere end en enlig svale.

Jeg ser frem til et spændende og udfordrende år – år 2000 – for det nordiske samarbejde. Samtidig vil jeg benytte lejligheden til at sige tak til Island. En stor tak for fornem varetagelse af formandskabet i det forgangne år.

Isólfur Gylfi Pálmasson overtog ledelsen af forhandlingerne.

6. Generaldebatt

Statsministrarnas redogörelse (dokument 2)
Presidiets rapport över verksamhetsåret 1998 (dokument 3)
C 1 Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1998
C 2 Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet

Præsidenten

Debatt om statsministrarnas redogörelse äger rum inom ramen för generaldebatten, som vi går över till nu.

Som framgår av dagordningen är även Nordiska rådets och Ministerrådets verksamhetsberättelser för 1998, och Ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet underlag för debatten.

En talarlista har delats ut i salen.

Nordiska rådets president **Gun Hellsvik**:

Herr ordförande! Kära nordiska vänner och kolleger! Detta århundrades sista år har varit händelserikt, både internationellt och på vår nordiska arena. Jag kan med glädje konstatera att det nordiska samarbetet fortfarande visar sin politiska relevans på båda dessa arenor, hemma och ute.

Det nordiska samarbetet är livskraftigt och utgör en trygg hållpunkt i en värld som snurrar allt snabbare. Jag är också övertygad om att samarbetet kan inspirera till nya idéer nu när vi går in i ett nytt årtusende.

Det nordiska samarbetet handlar i grunden om, om vi med utgångspunkt i den nordiska värdegemenskapen kan finna gemensamma lösningar på gemensamma problem. Samarbetet handlar både om att finna praktiska svar på vardagens problem och att dra upp perspektiv för morgondagen.

Inte utan stolthet kan vi se att Norden förbinds med livskvalitet. Den stora framtidsuppgiften är att vidareutveckla det nordiska samarbetet så att vi upprätthåller och helst stärker medborgarnas livskvalitet. Mer och mer ser vi hur skillnaden mellan det interna nordiska samarbetet och förhållandet till omvärlden suddas ut.

Den nordliga dimensionen, som har haft hög prioritet i rådets arbete i år, är ett exempel på hur perspektiven kan vävas samman. Som bekant var det statsminister Paavo Lipponen som lanserade den nordiska dimensionen och tog initiativet till att EU skulle få en genomtänkt, enhetlig politik för de nordliga regionerna i Europa. På det sättet gav han startskottet för en viktig process, som måste sträcka sig över många år.

Den nordliga dimensionen kan inte ses som en färdig plan. Den måste diskuteras, utvecklas och ges ett tydligt nordiskt politiskt innehåll. Jag utgår från att diskussionerna här vid Nordiska Rådets session kommer att vara ett av många viktiga bidrag till detta.

När vi i rådet har engagerat oss i den nordliga dimensionen, har det naturligtvis också samband med att det regionala samarbetet i Nordeuropa är i stöpsleven. Under 1999 har vi bevittnat en rask politisk utveckling, där nya aktörer har tillkommit och där det ständigt dyker upp nya samarbetsformer och politiska utmaningar.

Nordiska Rådet deltar aktivt i de flesta av de nya konstellationerna, antingen som initiativtagare eller som partner. Vi deltar på olika sätt i samarbetet i Östersjöregionen, Barentsregionen och Arktis.

Samarbetet med närområdena har enligt min bedömning kommit in i en ny och mer aktiv fas. Nordiska Rådet och Baltiska Församlingen höll sitt andra gemensamma möte i Helsingfors i februari i år, med den nordliga dimensionen som ett naturligt huvudtema. På ett seminarium i Vilnius denna höst hade vi en stimulerande diskussion om mediernas roll i demokratin. Ett annat exempel på samarbetet med vårt närområde är det seminarium i aktuella EU-frågor under rubriken Kommande utmaningar för den europeiska unionen som ska hållas tillsammans med Baltiska Församlingen den 1 december i Helsingfors.

Det nordiska engagemanget i närområdena växer, både på bredden och på djupet. Men det har varit en svaghet att vi inte har haft med Kaliningrad. Som de flesta känner till, har Kaliningrad på grund av sin förhistoria och särskilda militära status hamnat i bakvatten. Det är tillfredsställande att kunna konstatera det nya danska ordförandeskapet har planer på att förstärka närvaron i enklaven. Dessa planer är helt i enlighet med rådets önskemål och de aktuella tankarna på att upprätta en nordisk informationspunkt i Kaliningrad.

Det uppstår nya samarbetsmöjligheter också i förhållande till våra kontinentala grannar. Öppnandet av den gemensamma nordiska ambassadanläggningen var en viktig händelse i de tysk-nordiska förbindelserna. Presidiet har, genom att hålla ett eget politiskt seminarium, påbörjat en tätare dialog med tyska parlamentariker. Jag hoppas att vi under kommande år kan förstärka kontakterna med Tyskland och andra länder kring Östersjön.

Nordiska Rådet firar sitt 50-årsjubileum år 2002. Innan dess måste vi se till att vi har ett Norden som verkligen är gränslöst. Nordiska Rådet har tagit tag i den utmaningen och kommer inte att släppa det. Rapporten "Ett gränslöst Norden" förtjänar att läsas noga, inte minst i regeringskanslierna. Inrättandet av den fasta Öresundsförbindelsen förstärker behovet av att få bort de kvarvarande gränshindren.

Vid denna session behandlar vi förutom den nämnda rapporten ett utskottsförslag om avskaffande av gränshinder i Norden. Kanske kan de nordiska regeringarna redan här vid mötena i Stockholm lägga ett fundament till en samlad handlingsplan för avskaffandet av störande gränshinder inom Norden.

I Norden har vi varit gynnade av en stabil samhällsutveckling under de senaste generationerna. Det beror inte minst på att vi har haft en bred samstämmighet om behovet att finna en förnuftig balans mellan hänsynen till den sociala tryggheten och kravet på ekonomisk dynamik.

Som vi alla kan se, har välfärdsstaten blivit mer sårbar än tidigare. Välfärdsproblemen kräver nya lösningar i överensstämmelse med de demografiska, ekonomiska och politiska förändringar som nu sveper över inte bara Norden utan hela Europa.

En av de viktigaste uppgifterna Norden kan ta sig an är att sätta den nordiska välfärdsmodellen under debatt. Vi måste diskutera hur vi kan säkra att välfärden håller en hög kvalitet inom en förnuftig ekonomisk ram, vi måste se närmare på rollfördelningen mellan myndigheter och de frivilliga organisationerna; vi måste våga ta oss an svåra frågor.

Jag tycker därför att det är i rätt ögonblick som det danska ordförandeskapet sätter välfärdssamhällets utveckling överst på dagordningen. Vi måste se till att medborgarna kan utvecklas genom en solid grundutbildning och livslångt lärande. Bara så kan vi sörja för hög sysselsättning, hållbar tillväxt och en verklig välfärd under nästa århundrade.

Låt mig till sist säga, att det har varit en stor glädje för mig att leda Nordiska Rådet detta år. På en punkt tror jag att vi flyttat fram positionerna i Nordiska Rådet. Som president har jag i olika sammanhang framfört behovet av ett gemensamt mål för vår verksamhet, och detta håller nu på att växa fram i form av gemensamma riktlinjer. Det är viktigt att hela organisationen drar åt samma håll, och detta förutsätter ett nära samarbete mellan rådets olika organ. Nordiska Rådet måste ha en klar, genomtänkt linje för sin verksamhet och visa realism i förhållande till befintliga resurser för att uppnå trovärdighet.

Så här på sluttampen faller det sig naturligt att understryka, att vi hela tiden måste bedöma hur vi kan förstärka den politiska ledningen av det nordiska samarbetet. Jag vill gärna peka på nödvändigheten att förankra rådets aktiviteter i de nationella parlamenten.

Med detta i vårt medvetande kan vi skapa resultat, till glädje för nordiska medborgare även i nästa århundrade.

Statsminister **Paavo Lipponen** (Finland)

Herr president, mina damer och herrar! Fem år har förflutit sedan Finlands och Sveriges inträde i Europeiska unionen.

Erfarenheterna sedan dess har enligt min mening visat att våra gemensamma nordiska värderingar och vår sammanhållning inte sviktat. Jag vill tvärtom påstå, att Norden och det nordiska synsättet fått större genomslagskraft och väckt mera intresse i vårt grannskap och vår världsdel än vad man hade kunnat förutspå. Vi påverkar i vidare sammanhang.

Särskilt under innevarande år har nordiska länder samtidigt innehaft ordförandeskapen i fem europeiska organisationer. Island har haft ordförandeskapet för Europarådet och Norge för OSSE som skall ha toppmöte senare denna månad i Istanbul. Norge har fört ordet inom Östersjörådet och Finland i EU och i Barentsrådet.

Finlands ordförandeskap i Europeiska unionen har inträffat under en period av särskilt intresse för den framtida utvecklingen i vår kontinent och även för dess framtida världspolitiska roll. Vid sidan av stora teman i EU-debatten, såsom utvidgningsprocessen, har andra för oss nordbor ytterst angelägna

utmaningar inom EU fallit något i skymundan i debatten. Jag tänker här på sysselsättning och social välfärd i Europa som statsminister Rasmussen var inne på. Alla nordiska länder har ett direkt intresse i denna utveckling.

Vid Europeiska rådets möte i Helsingfors i december framläggs grundlinjerna för en samlad sysselsättningspolitik i EU för år 2000. För första gången skall vi godkänna sysselsättningspolitiska rekommendationer för vart medlemsland.

Finland har föreslagit, att europeiska komissionen skall utarbeta en Vitbok om de långsiktiga utmaningarna som bevarandet av ekonomisk tillväxt och sysselsättning i Europa ställer. Den åldrande befolkningen, den teknologiska utvecklingen jämte informationssamhället, ävensom globaliseringen och hoten mot miljön måste utvärderas och slutsatser måste dras.

Under Finlands ordförandeskap inleds förberedelsena för ett extraordinarie toppmöte under Portugals ordförandeskap nästa år om sysselsättning, ekonomisk reform och social samhörighet.

De nordiska länderna har starkt intresse att ge bidrag till denna europeiska process. De erfarenheter vi har av den nordiska välfärdsmodellen och de rön vi kommer till med avseende på hur den borde säkras i framtiden tilldrar sig intresse utanför våra gränser.

Vi bör inte i detta avseende underskatta vikten av att våra ekonomier och våra välfärdssamhällen har överlevt med framgång de svåra påfrestningar som den ekonomiska depressionen ställde i början av detta årtionde.

Danmark har i sitt ordförandeskapsprogram för Nordiska ministerrådet år 2000 utvalt den nordiska välfärdsmodellen till övergripande tema under rubriken "De nordiska välfärdsstaterna; sakkunskap och mänskligt perspektiv". Temat är mycket välkommet.

Jag ser fram emot nya rön och resultat till nytta för våra egna samhällen här i Norden och en stark nordisk satsning till exempel i form av forskningsresultat och utredningar till den europeiska tankeprocessen.

De nordiska värderingar och intressen som vi velat ge mera synlighet och kraft i Europa genom den nordliga dimensionen har vunnit gehör. Europeiska unionen har i sin dagordning utstakat den nordliga dimensionens politik. Detta är ett första avgörande politiskt steg – början av ett arbete som måste drivas målmedvetet och på lång sikt.

En utrikesministerkonferens om den nordliga dimensionen arrangeras denna vecka i Helsingfors. Där kommer unionen och dess medlemsländer tillsammans med de s.k. samarbetsländerna i Nordeuropa samt inbjudna observatörer, bland dem de internationella finansieringsinstitutionerna, att begrundar hur samarbetet kan fördjupas och konkretiseras.

Finland hoppas att Europeiska rådet vid sitt möte i Helsingfors i december skall enas om att inbjuda kommissionen att i samarbete med medlemsländerna och partnerländerna utarbeta en handlingsplan för den nordliga dimensionen.

Jag vill här tala för behovet av ett starkt och samlat nordiskt grepp även i fortsättningen inom de regionala samarbetsorganen som Östersjö-, Barents- och Arktiska rådet. De insatser som redan gjorts inom ramen för t.ex. den baltiska Agenda 21, energisamarbetet för Östersjöområdet samt inom ramen för det nordiska närområdessamarbete utgör en mycket god grund för konkretisering av den nordliga dimensionen.

Jag vill särskilt tacka Nordiska rådet och alla nordiska och baltiska länder för deras insatser och stöd till den nordliga dimensionens politik. Det har åter kommit till uttryck bland annat i förslaget till Nordiska rådets uttalande.

Vid Europeiska rådets möte i Tammerfors inleddes arbetet med skapandet inom unionen av ett område med frihet, säkerhet och rättvisa. Politiska riktlinjer och prioriteringar för det vidare arbetet kunde antagas inom områdena för den gemensamma asyl- och migrationspolitiken, det rättsliga samarbetet och kampen mot brottsligheten. Man tillsatte ett organ för utarbetandet av ett utkast till en stadga för EU om grundläggande rättigheter.

Mycket återstår att göra. Men Tammerfors utvisade klart att den politiska viljan finns för att gå vidare. Man beslöt att sträva efter ett gemensamt europeiskt asylsystem. Vi beslöt också om sådana praktiska åtgärder som gör det möjligt att bygga upp ett europeiskt område med verklig rättvisa.

Finland har som främsta prioritet för sitt ordförandeskap i unionen satt EU:s fortsatta utvidgningsprocess. Förutsättningarna för att de nödvändiga besluten kan fattas av Europeiska rådet i december i Helsingfors verkar vara goda i ljuset av kommissionens framstegsrapporter. Dels gäller det att fatta beslut om inledande av medlemsförhandlingar med sex nya ansökarländer; dels att fastställa en genomtänkt politik för utvidgning.

Vi bör hålla fast vid kravet på objektiv behandling av kandidatländerna enligt Köpenhamnskriterierna, och vi bör samtidigt se till att alla kandidatländer har ett trovärdigt medlemskapsperspektiv.

Konflikterna och kriserna i Europa och dess närhet bör ha övertygat envar om att även Europeiska unionens krishanteringsförmåga måste förbättras. De förslag som nu enligt mandatet från Europeiska rådets möte i Köln bereds till EU:s toppmöte i Helsingfors om utvecklande av en gemensam europeisk säkerhets- och försvarspolitik avser just detta.

Det arbete som nu vidtagits syftar till skapandet av färdigheter som tillåter unionen att göra självständiga beslut om inledandet av krishanteringsoperationer och att leda och genomföra dem. Det här gäller såväl militära som civila och humanitära insatser.

EU avser inte konkurrera med NATO:s krisberedskap. EU har från början utgått ifrån att europeiska krishanteringsoperationer ofta sker i samarbete och med användning av de resurser som finns i NATO. Med betraktande av att beslutsautonomin i båda organisationerna måste tryggas och att vart land självständigt besluter om deltagande i sådana operationer bör principerna och formerna för samarbete mellan EU och NATO gemensamt utarbetas.

Detta inbegriper också konsultation och samarbete mellan unionen och de europeiska NATO-länder som inte är EU-medlemmar.

Herr president! Vi har snart bakom oss ett intressant och framgångsrikt år i samarbetet inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Bl.a. har två nya ministerråd inlett sin verksamhet på två synnerligen aktuella områden, nämligen narkotikamissbruk och -vård samt informationsteknik och informationssamhället. Nordiska rådets dagordning för denna session ger en god bild av bredden på det nordiska samarbetet i dag.

Jag framför Finlands varma tack till min gode vän Davið Oddsson och hans medarbetare för ett resultatrikt och effektivt ledarskap av Nordiska ministerrådets arbete. Finland har särskilt uppskattat att viktiga samarbetsprogram för flera år framöver nu fåtts till stånd vad gäller det arktiska området och forskningen kring miljö-, resurs- och levnadsvillkor i Arktis. Detta är en ny öppning som vi vill satsa på även i framtiden.

Chris Heister (m, Sverige):

Herr president! Vid förra årets session i Oslo hade vi både under generaldebatten och under frågestunden en diskussion med samarbetsministrarna om att utnyttja den möjlighet som ges i och med att alla de tre nordiska länderna som är medlemmar i EU kommer att ingå i den trojka som leder EU-samarbetet och att vi skulle använda den möjligheten till att stärka det nordiska samarbetet också inom ramen för EU.

I dag i Dagens Nyheter ser jag att den svenske statsministern säger att han inte har någon vilja att utöka samarbetet i EU från de nordiska ländernas sida. Jag skulle vilja fråga den finske statsministern om han delar den uppfattningen eller om det inte ligger en styrka i att kunna utnyttja den möjlighet som ges i och med att de tre nordiska länderna nu finns i ledningen för det europeiska samarbetet och på det sättet också stärka den nordiska dimensionen i det europeiska samarbetet.

Statsminister **Paavo Lipponen** (Finland):

Herr president! Vi har i realiteten ett mycket nära samarbete de nordiska EU-medlemsländerna emellan. Men jag delar statsminister Rasmussens syn att vi inte vill bli ett block inom EU. Jag tar ett exempel som nämndes i frågan. Det är den nordliga dimensionen. Vi har lyckats så att det har blivit hela EU:s politik. Det har vi gjort därför att vi drivit detta som ett EU-intresse för alla 15 medlemsländer. Dessa två synvinklar utesluter inte varandra. Vi utesluter inte varandra. Vi har ett brett samarbete de nordiska länderna emellan, men vi agerar europeiskt.

Chris Heister (m, Sverige):
Herr president! När vi i fjol hade diskussionen hade vi också uppe just detta med att det inte skulle vara ett block. Det är vi alla överens om. Jag tycker att det är en felaktig signal när en nordisk statsminister säger att vi inte ska utöka det nordiska samarbetet inom ramen för EU och utnyttja den möjlighet som ges i och med att vi finns i ledningen för det europeiska samarbetet. Där tror jag att det är viktigt att vi alla håller ihop. Både från samarbetsministrarnas sida och i generaldebatten i Oslo ifjol var vi ju överens om att det är viktigt och betydelsefullt men något block har ingen talat om.

Per-Kristian Foss (H, Norge):
Jeg understreker også at ønsket om å opptre som en blokk langt fra er noe ønske fra de norske politikere som f.eks. var sterke motstandere av norsk EU-medlemskap. En begrunnelse for ikke å gå med i EU var jo nettopp det å unngå blokkdannelse, så der tror jeg statsminister Lipponen kan ta det helt med ro.

Fra norsk side ble det særlig av den nåværende statsminister Bondevik den gang vi kjempet om norsk EU-medlemskap, understreket at Norden jo ville forbli og ville väre en norsk plattform for innflytelse i EU. Jeg synes denne plattformen nå har utviklet seg litt pussig, fordi, slik jeg opplever det, brukes nå Nordisk Råd i og for seg som et sted å reklamere for EU-medlemskap. Vi opplever at den svenske statsminister sier at et grenselöst Norden trolig först vil oppstå når samtlige nordiske land er blitt medlemmer av EU. En mer stående invitasjon skal man lete lenge etter. Den finske statsminister understreker også at det er i EU, dersom alle nordiske land deltar, at man kan få til et bedre nordisk samarbeid. Dette er jo en invitasjon jeg gjerne skulle motta, det er ikke det om å gjöre, men det er vel ikke slik man egentlig hadde forestilt seg at innflytelsen for ikke-medlemsland gjennom det nordiske samarbeidet skulle fungere.

La nå det ligge. Jeg hadde bare lyst til å stille et spörsmål til statsminister Lipponen. Det har fra norsk side ofte värt understreket fölelsen av at et EÖS-toppmöte ikke lenger helt er tilstede. Jeg forstår at möter arrangeres under frokoster når man allikevel mötes, på bakrom i Istanbul eller på andre steder hvor man treffes, men et preg av toppmöte er vel ikke akkurat det som slår en innenfor EÖS-systemet. Mitt spörsmål til statsminister Lipponen er om han som nå avgående sjef i EU – jeg hadde när sagt iallfall på den folkevalgte siden – föler at EÖS er höyt prioritert blant EU-landene i dag og i den tiden han har fungert.

Berit Brørby (A, Norge):
President, jeg ble litt forvirret i starten, for jeg trodde statsministeren skulle svare på replikken fra Per-Kristian Foss. Jeg skal ikke gjöre det.

I dag er det faktisk ti år siden Muren falt, og det har bl.a. fört til at den politiske arkitekturen i Europa er blitt preget av dype og grunnleggende endringer. Da blir det viktigere enn noen gang å ha en felles möteplass på tvers av landegrensene. Nordisk Råd og denne sesjonen er av våre mest verdifulle möteplasser, et sted hvor felles utfordringer kan dröftes og felles handlinger kan iverksettes.

Forholdet til Russland er av åpenbare grunner viktig for hele Norden. Å trekke Russland med i et forpliktende europeisk samarbeid må fastholdes som et overordnet mål til tross for, eller nettopp på grunn av den usikkerhet vi opplever i dag.

Levekårene utvikler seg ujevnt. Det er en dyp velstandsklöft langs grensen mellom Nordvest-Russland og de nordiske landene på den andre siden av grensen.

De tre baltiske landene opplever noe av det samme. Selv om de har en viss ökonomisk vekst, er de sosiale problemene fortsatt store.

Den forestående utvidelsen av EU innebärer flere endringer enn de fleste av oss nok er klar over i dag. En vellykket utvidelsesprosess vil gagne stabiliteten i Europa og forhåpentligvis styrke Europas bidrag i verdenssamfunnet. Et stort EU vil uten sammenligning bli den mest vitale organisasjonen for europeisk utenriks- og sikkerhetspolitisk samordning og handling. Men et EU som består at et tyvetalls medlemsland, er nödt til å basere seg på en mer utstrakt desentralisering og delegering. Enkelte spörsmål vil väre for store for nasjonalstatene, og de vil heller ikke höre hjemme på et overnasjonalt nivå. De vil snarere tilhöre det naturlige virkefeltet for regionale samarbeidsorganisasjoner. Nordisk Råd er et slikt forum.

Nå er det opp til oss å sette Nordisk Råd i stand til å möte norgendagens utfordringer. Vi trenger et mye tydeligere partifundament for de sakene som tas opp i Nordisk Råd, og dette gjelder alle partier. Vi trenger en enda bedre politisk forankring i de nasjonale parlamentene for saker som fremmes i rådet. Vi trenger en enda bedre oppfölging av de beslutninger vi fatter i rådet, både i forhold til Ministerrådet og også i forhold til de nasjonale parlamentene. Vi trenger å prioritere bedre, og vi trenger å forenkle.

Vi har i den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd allerede nedsatt en arbeidsgruppe som vil analysere og foreslå tiltak for et fornyet Nordisk Råd. Jeg ser at Ministerrådet også har sin egen gruppe med vise kvinner og menn som skal vurdere og analysere utfordringene for det nordiske samarbeidet inn i et nytt årtusen. Det er bra og vil sammen med vårt eget arbeid kunne gi en god og viktig debatt neste år. I den gjennomgangen er det viktig å ha med seg at Nordisk Råd kanskje er det mest velutviklede eksempel i verden på et regionalt, parlamentarisk fellesorgan, og vi har resultater å vise til. Nordisk Råd er jo et forum hvor man kan reise og löse problemer som i sin natur er regionale mer enn nasjonale. Det er en arena for kontakt, meningsutveksling og koordinering, som gjennom en lang historie har värt med å etablere en felles

nordisk identitet i stadig nye generasjoner av politikere. Det gir en styrke i större internasjonale sammenhenger som man lett kan ta for gitt, men som er like lett å miste.

Nordisk Råd gir en unik mulighet til kontakt og dialog med landene i våre närområder, gjennom sitt utstrakte og til tider hyperaktive regionale engasjement. Og dersom man ikke er stats- eller utenriksminister, er det f.eks. få steder man får en tettere og mer personlig kontakt med politikere fra våre baltiske, russiske og polske naboland enn gjennom en plass i Nordisk Råd.

President! En av beste utviklingstrekkene i rådets virksomhet er den mentale omstillingen medlemmene har hatt fra å väre sine lands representanter til å bli sitt partis representant. Vi opererer i dag med partifraksjoner i utvalgene og ikke med fraksjoner delt inn etter geografi. Vi har behov for å definere vår egen virksomhet på nytt. 1990-tallet har först og fremst värt preget av en enorm internasjonalisering av Nordisk Råd. Europa-spörsmål og samarbeid med Sentral- og Öst-Europa tar en stadig större del av vår oppmerksomhet og ressursbruk. Men organisasjonen henger etter og krever endringer som följe av denne utviklingen. Og da må man stille spörsmålet: Hvor går grensene for vårt engasjement? Hvor går balansepunktet mellom det rent nordiske og våre omgivelser og Europa? Det er vi også nödt til å diskutere. Vi må sette på dagsordenen: Hva nå Nordisk Råd? Hvordan forberede seg på å bli en internasjonal organisasjon i et sterkt regionalisert Europa? Det blir etter min vurdering den störste utfordring for rådets videre "skjebne" inn mot 1950-jubileumet i 2002.

Til slutt, president, vil jeg si: Det er én gruppe som har et velfungerende, effektivt og aktivt nordisk samarbeid. Gjennom skjulte nettverk og tette kontakter på tvers av landegrensene bygger nok en gang de nynazistiske miljöene opp sin kriminelle aktivitet i de nordiske land og våre närområder. Det skal vi ikke finne oss i. Vi må bruke det positive nordiske samarbeidet for å mobilisere til felles holdning og felles handling mot disse miljöene, deres uakseptable menneskesyn og deres kriminelle handlinger. Utfordringen må gå til oss alle og särlig til statsministrene som Nordens ledere, som må gå foran i denne viktige kampen.

Statsminister **Göran Persson** (Sverige):
Herr president! Låt mig börja med en vädjan till Chris Heister att begära replik på mitt anförande så ska vi ta en debatt.

I övrigt kan jag börja med att instämma i mycket av det som har sagts tidigare, särskilt i de principiella riktlinjer som Poul Nyrup Rasmussen och Paavo Lipponen har förkunnat här från talarstolen. Jag ska lägga till några reflexioner från ett svenskt Nordenperspektiv.

I dag är det tio år sedan Berlinmuren föll. Det förändrade i ett slag förutsättningarna för politiskt arbete i Europa. Det gav ny kraft och en ny möjlighet

till vår del av Europa. Det öppnade för det oerhört framgångsrika Östersjösamarbete som också Nordiska rådet har varit en drivande kraft bakom.

Vad kommunismens fall har betytt kan vi inte överskatta. Att vi går ur 1900-talet utan kommunistiska regimer i Europa är en befrielse, både politiskt och mentalt. Men för den sakens skull finns det ingen anledning att tro att totalitära och odemokratiska krafter på något sätt stannar kvar i 1900-talet. Som så många andra har sagt från denna talarstol i dag: Kampen för demokratin går vidare.

Nu senast påminns vi om behovet och vikten av denna strid när vi ser de nynazistiska, rasistiska och antisemitiska grupperna återigen träda fram. Här har vi anledning att inte bara med fast och stark insats från polisiära myndigheter bekämpa denna yttring utan också i debatt, diskussion och utbildning hävda demokrati, människorätt och våra ideal.

Jag ser fram emot ett stort nordiskt deltagande i den internationella konferens som vi i början av nästa år kommer att hålla i Stockholm och som just handlar om utbildning omkring Förintelsen – Förintelsen som var den stora illustrationen till vad en totalitär regim förmår åstadkomma när man sätter sig över människovärdet, när man tycker att en människa är mer värd än en annan och när man i praktiken tillämpar idéer som är odemokratiska och nazistiska. Detta måste vi berätta om, i dag och för kommande generationer. Det är vår skyldighet och vår uppgift. Till det arbetet hälsar jag alla välkomna. I januari i Stockholm sker alltså en stor internationell start för en utbildningsinsats omkring just Förintelsen.

När jag följer debatten internationellt ser jag nu hur Norden placeras i centrum; detta från många utgångspunkter. Jag ska ta *en* utgångspunkt: Den samhällsmodell som vi representerar är ju rätt likartad i Norden. Vi har ett högt skatteuttag. Vi har en stor gemensam sektor. Vi menar att samhället blir bättre om alla är med. Vi tror att det finns ett samband mellan jämlikhet och utveckling. Om alla människor får vara med och dela arbetets frukter driver det också på utvecklingen. Utvecklingen ger nya förutsättningar för att skapa ett rättvisare samhälle.

Det här beskrevs under 80- och 90-talen världen över som en samhällsmodell som var gammalmodig, som inte fungerade. Visst, vi hade enorma problem i våra välfärdssamhällen, många gånger på grund av en sönderkörd offentlig ekonomi som inte berodde på samhällsmodellen utan på politiska tillkortakommanden. Nu är vi igenom den krisen och nu kan vi se hur de nordiska samfunden och de nordiska samhällena hävdar sig väl, mäter sig väl, med omvärlden i övrigt. Vi t.o.m. ligger i topp vad gäller utveckling; trots att nyliberalerna sade att det inte skulle vara möjligt att få den utvecklingen när vi hade ett så högt skatteuttag och hade så långt drivna ambitioner när det gäller att utjämna klyftor och att skapa jämlikhet.

Det här är något som vi som samhällsmodell också delar med norra Europa i övrigt. Låt oss använda denna styrka, kraften i vår modell, för att nu i en dia-

log med de länder i Öst- och Centraleuropa som söker sig en väg – och inte minst i det nordiska sammanhanget med de baltiska staterna – för att visa på vad vi har nått i våra länder i form av framgångar för välfärd och för jämlikhet samt internationell konkurrenskraft.

Den nordiska modellen med högt skatteuttag och med en långt driven fördelningspolitik har visat sig vara utomordentligt stark och konkurrenskraftig under det sena 1900-talet. Vi går in i ett nytt sekel med den nordiska modellen i spetsen för europeisk utveckling. Detta är tänkvärt och oerhört inspirerande.

När vi talar om den nordiska modellen ska vi också komma ihåg att vi representerar samhällen där jämställdheten mellan män och kvinnor har drivits längre än någon annanstans i världen. Varför? Jo, därför att det är ett modernt samhälle och ett uttryck för att alla har plats och att alla har rätt att vara med och ta ansvar för samhälle, för arbetsliv och för familj – kvinnor och män på lika villkor. Det är också en samhällsmodell som i den framväxande nya ekonomin visar sig vara oerhört konkurrenskraftig. Om vi skulle ha ett strikt ekonomiskt perspektiv på jämställdhetspolitiken så är det följande:

Tittar vi på svensk arbetslöshet i dag så är det männen som är arbetslösa; kvinnorna i lägre grad. Tittar vi på fullföljda akademiska examina så är det kvinnorna som är i majoritet, inte männen. Tittar vi på vår stora ansträngning att satsa på vuxenutbildning för dem som är kortutbildade så är det kvinnorna som till 75 % dominerar. Tittar vi på dem som tar de nya jobben, som är flexibla på arbetsmarknaden, som prövar och börjar om och som rör på sig så är det kvinnorna, inte männen.

Ser vi då framför oss en situation där det som växer är de nya sektorerna i ekonomin som drivs av kunskap och ett ständigt kompetenshöjande så förstår vi att det kommer att vara kvinnorna som i stor utsträckning är drivkraften i denna för hela ekonomin helt avgörande utvecklingen. Det är också ett sätt att förstå jämställdhetspolitik och vikten av att man i ett samhälle ger kvinnor och män lika möjligheter att vara med och ta ansvar och utvecklas för hela nationens bästa.

I den nordiska modellen ligger alltså även en modern jämställdhetspolitik. Att vi sedan, när vi sätter oss ned, också i ett nordiskt sammanhang alltid hamnar i en diskussion om vårt ansvarstagande för miljön understryks bara av den prisutdelningsceremoni som var här på förmiddagen. Vi som en gång i tiden var med i Rio och tog besluten om Agenda 21 tycker att det känns som något av en triumf att just Agenda 21-kommittén på Åland får det här priset. Grattis – detta kommer verkligen från hjärtat! Jag tror att också detta kommer att vara en drivkraft för förnyelse och utveckling. Jag tror på ny teknik och är rädd för den gamla tekniken. Jag tror på bättre teknik än den vi i dag har. Jag tror på att detta är en drivkraft för forskning, ekonomisk utveckling och teknisk förnyelse.

Så drivs, utifrån ett socialt och ekologiskt perspektiv, samhällsprocessen vidare. Kanske är detta också ett fält som är nordiskt där vi kan samarbeta och

finna varandra och så ser vi att vi kan gå in i ett nytt årtusende med oerhört mycket av självförtroende. Men vi är aldrig nöjda. Vi är inte dävna och vi är inte dästa, utan det handlar om självförtroende i den meningen att vi bygger samhällen som är konkurrenskraftiga, som drivs av högt ställda målsättningar och högt ställda ambitioner – samhällen där det finns plats för alla, samhällen där både män och kvinnor delar på ansvaret fullt ut. Tack så mycket!

Hans Engell (KF, Danmark):
Den svenske statsminister talte varmt og meget engageret, også med mange slagord om den nordiske model. Jeg savnede i Göran Perssons indlæg en vilje til også at sætte den nordiske model på den europæiske dagsorden.

Finland har i øjeblikket formandskabet i EU. Sverige følger efter, og derefter kommer Danmark. Derfor er min fråga til den svenske statsminister: Hvordan agter han og den svenske regering at gøre den nordiske model til et tema i den europæiske sammenhæng ud fra det synspunkt, at nordisk samarbejde ikke er et alternativ til EU, men et uundværligt supplement?

Den danske statsminister havde på det nye formandskabs vegne mange gode betragtninger med det oplæg, som formandskabet lægger frem, og et af de temaer, som statsminister Poul Nyrup Rasmussen fastslog, det var, at han og dermed de nordiske regeringer og statsministre gerne ser det nordiske samarbejde konkretiseret, som han sagde, i en endnu mere forpligtende retning.

Det har Göran Persson i går på pressemødet afvist og sagt, at den mulighed er ikke til stede, fordi de nordiske lande har for forskellige interesser. Hvis man skal betragte Göran Perssons indlæg som andet end slagord – som svaner, der flyver, men som flyver meget lavt – så må han også redegøre for, hvordan man vil gøre dette samarbejde mere forpligtende, og hvordan den svenske regering agter at spille rollen i et nordisk fællesskab inden for et europæisk samarbejde?

Statsminister **Göran Persson** (Sverige):
Herr president! Så får jag då repliken, fastän på Hans Engell, och det går lika bra. Det är samma partigruppering, dvs. den konservativa, som den Chris Heister tillhör. Det är dessutom samma felsyn och samma brist på insikt om vad som har inträffat i Europa.

Hans Engell har kanske följt med i debatten om Amsterdamfördraget. Det var en oerhörd framgång för Norden – utan att vi agerade som ett block. Det var en ideologisk triumf. Det var vid det tillfället som vi satte arbetslösheten överst på Europas dagordning. Det var då vi klarade av att övertyga om vikten av ökad öppenhet i Europa. Det var då vi fick till stånd kraftiga markeringar om miljöpolitikens betydelse. Jämställdheten lyftes också fram i Amsterdamfördraget. Det var i allra högsta grad ett nordiskt fördrag. Det var ett nordiskt

fördrag som var förankrat i den typ av politisk kultur där vi hör hemma – utan att vi uppträder som ett block. Det är så vi ska samarbeta.

Vi vet ju att den partigruppering som Hans Engell tillhör aldrig drev arbetslöshetsfrågan i Europa, utan det var först när hans partivänner försvann ut som det blev utrymme för en mer klassisk nordisk politik på området och det var då vi blev framgångsrika – utan att vi förföll till att bilda ett block; det vill jag varna för. Om man tror att det nordiska samarbetet skulle stärkas av att vi plötsligt uppträdde som ett block i EU har vi hamnat i ett läge där vi genast kommer att möta motstånd från andra i Europa som säger: Bildar ni block, ska väl vi också bilda block.

Det är med idéer, värderingar och god politik som man övertygar, inte bara i Nordiska rådet utan också i europeiska sammanhang. Det var därför som vi lyckades påverka Amsterdamfördraget, och det ska vi komma ihåg.

Jouko Skinnari (SDP, Finland):
Arvoisa puheenjohtaja! Jatkan Ruotsin pääministerin analyysiä.

Euroopan yhteisö, Euroopan unioni, sen 15 jäsenmaata ja noin 400 milj. ihmistä on osittain myös pohjoismainen malli: keräämme rahaa siihen, että voisimme auttaa niissä asioissa, joissa muut ovat heikoimpia. Olemme ottamassa tähän malliin mukaan myös Baltian maita, Puolan ja monia muita. Samalla taas tulemme siihen ongelmaan, että meillä Pohjoismaiden neuvoston sisällä on kaksi maata, jotka eivät ole tässä eurooppalaisessa mallissa mukana kustantajina. Me järjestämme seminaareja siitä, miten Baltian maita voitaisiin saada mukaan samaan malliin. Pitäisikö meidän myös keskustella täällä siitä, että ennen kuin voimme saada myös nämä kaksi arvoisaa yhteistyökumppaniamme mukaan, voisimme jollakin tavoin tukea tässä kehityksessä.

Olin itse mukana Berliinin viiden lähetystön talon vihkiäisissä, mikä on loistava pohjoismaisen yhteistyön tulos ja saavutti Saksassa erittäin suurta julkisuutta. Se oli minusta juuri sitä työtä, jota meidän pitäisi pystyä yhdessä tekemään: koordinoida näitä asioita. Samaten olin äsken Afrikassa. Mikä on Afrikan politiikkamme? Mikä on meidän politiikkamme Yhdysvalloissa ja myös Euroopassa?

Tämä olisi minun mielestäni se tie, jolla päästäisiin eteenpäin ja saataisiin tätä pohjoismaista mallia laajennettua. Toisin sanoen, tervetuloa nämä kaksi jäsenmaata Euroopan ja ehkä maailman suurimpaan työläisten ja yrittäjien liittoon, Euroopan unioniin.

Jouko Skinnaris anförande i svensk översättning:
Ärade ordförande! Jag spinner vidare på Sveriges statsministers analys.

Europeiska gemenskapen, Europeiska unionen, dess 15 medlemsländer och ca 400 miljoner invånare utgör i vissa delar också en nordisk modell: vi

samlar pengar för att hjälpa till med sådant som de andra är svagast i. Vi står i begrepp att ta med Baltikum, Polen och många andra i vår modell. Samtidigt ställs vi åter inför det problemet att vi inom Nordiska rådet har två länder som inte är med som bidragsgivare i denna modell. Vi arrangerar seminarier om hur de baltiska länderna kan inbegripas i samma modell. Borde vi här och nu också diskutera hur vi kunde få våra två ärade samarbetsparter med i denna utveckling?

Jag var själv med när våra fem ambassader invigdes i Berlin; de är ett lysande exempel på vad det nordiska samarbetet kan få till stånd och det fick mycket stor uppmärksamhet i Tyskland. Det var enligt min mening precis den sortens arbete som vi bör klara av tillsammans: att koordinera saker och ting. Jag har också helt nyligen varit i Afrika. Vilken är vår Afrikapolitik? Vilken är vår politik gentemot Förenta staterna och t.o.m. i Europa?

Jag menar att det här är den väg som vi kan komma framåt på och som kan hjälpa oss att nå ut med vår nordiska modell. Med andra ord hälsar jag dessa två länder välkomna i det kanske största arbetar- och företagarförbundet i Europa, nämligen Europeiska unionen.

Outi Ojala (Vas., Finland):

Herr president! Jag har med största intresse följt den debatt som har uppstått här och nu om det nordiska samarbetet, alltså om vi ska bilda ett block i EU eller annars utveckla det nordiska samarbetet. Ingen av de närvarande är väl oense om att det nordiska samarbetet behövs och har en framtid?

Nu tvistar vi om vi är ett block eller inte. Jag håller nog med statsminister Persson och statsminister Lipponen att om vi förkunnar i Europeiska unionen att Norden bildar en gemensam front och att vi som block alltid har ett nordiskt svar eller förslag att komma med, lyckas vi inte driva igenom någonting alls. Vi retar bara upp de andra och får dem emot oss. I varje fall är det min erfarenhet av Europaparlamentet att om vi går ut och förklarar och undervisar de övriga hur utomordentliga vi själva är och att vi har ett svar på alla problem, får vi ingenting igenom. Vi är starka i vårt nordiska samarbete, vi har gemensamma värderingar att fall tillbaka på och vi har mycket att ge. Det håller jag med om, men vi ska inte förkunna hur förträffliga vi är. Vad skulle ni – svenskar, norrmän, danskar eller finnar – säga om någon hela tiden manade er: "Ni måste göra si eller så, och vi är bäst på det här". Vi måste visa att vi kan, att vi har ett verkligt samhälle, att vi har mindre fattigdom i Norden än i andra länder. Vi har mycket att ge, men vi får inte predika.

Jag hoppas att huvudfrågan på detta möte inte blir om vi ska bilda gemensam front och ett nordiskt block i alla frågor eller inte. Det är också ett problem för oss att vi ibland är alldeles för snälla i det nordiska samarbetet. Vi kunde gärna vara lite skarpare ibland och agera tillsammans någon gång, men inte ställa upp en gemensam front.

Statsminister **Göran Persson** (Sverige):
Herr president! Jag är av samma uppfattning som föregående talare. Jag tycker att hon har rätt när hon säger att vi har så mycket att peka på i Norden av framgångar; detta efter ganska många dystra år. Tänk om vi hade suttit här för tio år sedan och sett situationen i våra länder och det som hände under 90-talet och den ideologiska attacken på den nordiska modellen runtomkring i världen. När vi nu står starka igen och har gått igenom och klarat ut krisen ska vi agera med självförtroende, inte minst inom EU. Vi når ju väldiga framgångar. Det är väl bra att beskriva dem och se att det samarbete som vi har utvecklat fungerar.

För att återkomma till Amsterdamfördraget: Titta på dess innehåll och se vilken påverkan vi har kunnat ha! Jag är ängslig för en situation där vi så att säga sätter oss i ett läge där vi försämrar våra krafter genom att säga att nu sitter vi i trojkan från de nordiska länderna flera år efter varandra. Att systematisera det samarbetet utifrån den utgångspunkten är fel väg att gå. Det skickar fel signaler till de andra i den union där vi nu är medlemmar och där vi ju vill att alla länder ska behandlas från utgångspunkten att vi är likvärdiga. Då ska vi inte från Nordens sida dra i gång ett arbete som slår sönder en sådan struktur. Det vore farligt.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):
Hr. præsident! Jeg synes, det var et ualmindeligt dårligt svar, som den svenske statsminister kom med til hr. Hans Engell. Et svar, som ikke var imødekommende over for, at de nordiske lande skal forsøge at tale med én stemme, der hvor der er fælles interesser at tale med én stemme i EU. Selvfølgelig skal vi det, uden at man skal gøre tvang på det, at der er tale om selvstændige nordiske lande.

Men det er jo lidt fjollet, at på en række områder, hvor de nordiske EU-lande, Finland, Sverige og Danmark har nogenlunde den samme holdning til et spørgsmål i EU, at man da ikke har afstemt sine synspunkter. Da kunne man stå stærkere, hvis man gjorde en indsats. Og så er det ualmindelig billigt af Göran Persson at tale om, at arbejdsledigheden først kom ned, da der kom regeringsskifte i Danmark for 6 år siden, og en socialdemokratisk regering afløste en borgerlig-liberal. Det er helt andre faktorer, der ligger bag der. Der var en fælles socialdemokratisk og borgerlig forståelse om den økonomiske politik, bl.a. i kraft af den store skattereform, der blev gennemført midt i 1980'erne i Danmark. I det hele taget har der på de afgørende områder i Danmark på den økonomiske politik været enighed mellem de politiske partier. Vi forsøger at skjule det udadtil over for vælgerne. Politikere lever jo af at markere forskelle, men sådan er det. Det var en billig argumentation, og der blev ikke svaret på Hans Engells spørgsmål og opfordren til et større forsøg på at tale med én stemme i EU fra de nordiske EU-lande, dér hvor det er muligt.

Statsminister **Göran Persson** (Sverige):
Herr president! Jag förstår att talaren tycker att det var ett dåligt svar. Det satte ju fingret på den svaga konservativa punkten, ert misslyckande i europeisk politik. Jag visade ju, vilket alla kan se om de går till offentlig statistik, att det sker ett ordentligt skifte i arbetslöshetsbekämpningen i Europa när vi byter till socialdemokratiska regeringar. Det Amsterdamfördrag som vi just har antagit präglas av en socialdemokratisk dominans. I det sammanhanget kunde vi med mycket nordiska målsättningar påverka politiken på ett mycket kraftfullt sätt.

Alla som följer detta vet väl att vi just nu har en mycket bra utveckling i Danmark. Vi har en mycket bra utveckling i Sverige. Vi har en mycket bra utveckling i Finland. Vi har också en god utveckling på Island och i Norge. Men den samhällsmodell vi håller ihop om är en samhällsmodell som bygger på ett högt skatteuttag, långt driven rättvis fördelning och hög konkurrenskraft. Det är en samhällsmodell som väldigt många konservativa och nyliberala under 80- och 90-talen har angripit. Nu står den stark. Det var det jag påpekade. Den påverkar europeisk politik. Det var det jag påpekade. Det gör vi utan att bilda block. Jag förstår att en konservativ tycker att det är ett dåligt svar.

Johan J. Jakobsen (SP, mittengruppens talesman):
Hr. president! Siden nordisk Råd forrige gang hadde sin sesjon her i Stockholm har det nordiske samarbeidet gjennomgått en omfattende reformprosess. Siktemålet med denne dyptgripende reformprosessen har vært både å effektivisere og vitalisere Nordisk Råd og å tilpasse Rådets arbeid til de nye rammer som de nordiske lands tilknytning til EU og EØS setter. Selv om Nordisk Råd fortsatt må sies å være i stöpeskjeen, er det ingen tvil om at samarbeidet nå er i ferd med å finne sin form. Arbeidet i Rådet har blitt mer målrettet og resultatorientert, debatten mer dagsaktuell, den politiske aktiviteten har økt og arbeidet preges i dag av en sunn utålmodighet.

På 1990-tallet har arbeidet i Nordisk Råd endret karakter. Det mest iöynefallende er opptrappingen av satsingen mot nærområdene, i förste rekke de baltiske land og Nordvest-Russland. Samarbeidet gjennom regionale organisasjoner som Östersjörådet, Barentsrådet og Arktisk Råd har også vokst fram på 1990-tallet.

Innsatsen mot nærområdene utgjör nå närmere 20 pst. av Ministerrådets totale budsjett. En slik tyngdeoverföring i det nordiske samarbeidet har imidlertid måttet gå på bekostning av andre viktige samarbeidsområder ettersom de ökonomiske rammene for Rådets arbeid har måttet tåle nedskjäringer på 1990-tallet. Dette har bl.a. rammet sentrale samarbeidsområder under den nordiske kulturavtalen som det ble skapt store forventninger til under reformprosessen.

I en tid da bl.a. ny teknologi forsterker kulturimpulsene fra omverdenen, er det viktig at Nordisk Råd bidrar til å styrke den nordiske identitet og kulturbevissthet. Et folk som har rotfeste og som er trygg på sin egen kultur, vil lettere kunne forstå og möte andre kulturer. Land med kulturell toleranse vil også gi fremmedfrykt og rasisme dårligere vekstvilkår.

Etter midtengruppens mening er tiden nå inne til å gi det fellesnordiske budsjettet et löft. Nedskjäringene tidlig på 1990-tallet ble bl.a. begrunnet med behovet for økonomisk innstramning i de nordiske økonomier. I dag er det en positiv utvikling i de nordiske økonomiene. Midtengruppen vil utfordre de andre grupperingene i Nordisk Råd til å bli med på en oppgradering av det nordiske samarbeidet gjennom det jeg vil kalle en moderat økning i de fellesnordiske budsjetene fra og med år 2001.

Når vi debatterer nordisk samarbeid på et generelt grunnlag, er det viktig å presisere at samarbeidet som skjer innen rammen av Nordisk Råd, bare er en del av det omfattende og tette samarbeidet som skjer mellom de fem nordiske land. Et godt eksempel på det fikk en da de nordiske lands felles ambassadekompleks i Berlin ble innviet den 20. oktober i år. Dette nordiske samarbeidsprosjektet har naturlig nok vakt interesse, også internasjonalt. Her viser de fem nordiske land i praktisk og konkret handling vilje til å forene krefter om felles oppgaver. Den nordiske regionen i regionenes Europa, med en felles nordisk identitet og kulturell fellesarv, viser på denne måten også vei når det gjelder nye former for diplomatisk-politisk samarbeid.

Til tross for at de nordiske land har valgt ulike lösninger både når det gjelder sikkerhetspolitikk og tilknytning til EU, synes det å väre stor vilje til å opprettholde og videreutvikle det nordiske samarbeidet. Integrasjonen i Europa har endret samarbeidet i Nordisk Råd. Selv om det genuine nordiske samarbeidet fortsatt er hovedfundamentet i samarbeidet, har arbeidet i Nordisk Råd med årene fått en närområdedimensjon og en europadimensjon, og således en sterkere internasjonal profil. Og nettopp fordi de nordiske landene har gjort ulike veivalg i sine internasjonale relasjoner, er Nordisk Råd et nyttig forum for samråd og koordinering når det gjelder internasjonale forhold.

I den norske regjeringens melding til Stortinget om det nordiske samarbeidet gis det uttykk for at en gjennom nordisk samråd og koordinering har oppnådd felles nordiske holdninger og derigjennom innflytelse på EUs lovgivningsarbeid, bl.a. på områder som miljö, forbrukervern, matvaresikkerhet og likestilling.

Også på det forsvars- og sikkerhetspolitiske området ser de nordiske land seg tjent med økt nordisk kontakt og samordning. Samarbeidet om fredsbevarende operasjoner, et samarbeid som også inkluderer andre land rundt Östersjöen, peker seg i dag ut som en av de mest framgangsrike delene av det nordiske samarbeidet. Den fellesnordiske opptreden i IFOR og SFOR brakte samarbeidet på dette området mange skritt framover.

En hovedutfordring for Norden og Nordisk Råd er å bygge bro over det gamle öst-vestskillet – ikke minst med tanke på å trekke Russland med i et bredt internasjonalt samarbeidsmönster. Det finske initiativet om den nordlige dimensjonen krever etter midtengruppens mening en felles nordisk oppfölging, bl.a. fordi de nordiske land gjennom mangeårig fellesnordisk innsats i Baltikum, Nordvest-Russland, Östersjöområdet og det arktiske området har opparbeidet seg viktige erfaringer og kunnskaper, kompetanse og et bredt kontaktnett.

Den nordiske innsatsen bör koordineres med utviklingen av den nordlige dimensjonen i EU. Midtengruppen mener den nordlige dimensjonen bör utvikles i samråd med både parlamentarikere, frivillige organisasjoner og eksisterende nordiske, baltiske og russiske nettverk. Arbeidet med den nordlige dimensjonen bör med andre ord få en parlamentarisk og folkelig forankring. Politisk og folkelig stötte öker nemlig mulighetene for positive ringvirkninger av Norden og EUs felles innsats i nordområdene.

Innenfor Norden har det på 1990-tallet pågått en sterk sentralisering av näringsliv og bosetting. I alle de fem nordiske land er politikerne bekymret over langtidsvirkningen av en fortsatt sterk sentralisering i Norden. Samarbeidet om regionalpolitikken har i flere tiår värt definert som et viktig nordisk samarbeidsområde. Utviklingen på 1990-tallet bör före til at dette samarbeidet blir satt höyere på den nordiske dagsordenen. Dette er et av de områdene hvor de nordiske land virkelig kan dra nytte av å utveksle ideer og erfaringer. Midtengruppen vil gjöre regionalpolitikk og innsats mot sentraliseringen i Norden til et prioritert arbeidsområde i år 2000.

Det norske formannskapet i Nordisk Råd tok i 1997 initiativet til et nordisk IT-politisk samarbeid. Under det islandske formannskapet er et eget ministerråd og en egen embetsmannskomite for IT-politikk etablert.

Norden har som region en stor utfordring knyttet til den geografiske spredningen av bosetting, arbeidsplasser og kompetanse. Mot denne bakgrunn blir en utbygging av informasjons- og kommunikasjonsteknologien også et viktig grep i arbeidet for å sikre näringsliv og bosetting.

Jeg er meget tilfreds med at statsminister Poul Nyrup Rasmussen så klart understreket at den nordiske EU-satsingen skal nå hele befolkningen, hele samfunnet, og ikke väre et eksklusivt område hvor bare få kan väre delaktige.

Statsminister **Davíð Oddsson** (Island):
Hr. præsident! Ved afslutningen af Islands formandskab i nordisk samarbejde vil jeg begynde med at takke for et godt samarbejde med de nordiske landes regeringer, Nordisk Ministerråd, Nordisk Råd og de embedsmænd der har lagt hånd på ploven.

Vi er i det store og hele tilfredse med resultaterne af samarbejdet under formandskabsåret. Forskellige projekter er ført ud i livet, mens andre priorite-

ringer er af en sådan art, at de kræver et fortsat arbejde. Behovet for at give Vestnordens og de arktiske områders interesser større vægt er der stadig, men jeg stoler på at disse spørgsmål følges aktivt op af de følgende formandskaber. Poul Nyrup Rasmussens fortræffelige redegørelse til Nordisk Råd her tidligere i dag tyder på, at dette vil ske.

Vi er sikkert alle klar over, at forudsætningen for at nordisk samarbejde beholder den vigtige rolle det har nu, er at samarbejdet er forberedt på at møde de nye og anderledes udfordringer, som vi kommer til at stå over for de næste år. Og at vi er parat til at omprioritere i overensstemmelse med de krav, fremtiden stiller.

Derfor blev der i år nedsat et særligt panel, der under ledelse af Jón Sigurðsson, direktør for NIB, skal vurdere disse fremtidsscenarier og fremlægge forslag. Blandt de spørgsmål, der skal vurderes, er den nordiske retslighed og dens fremtid, grænsebarriererne i Norden samt den geografiske afgrænsning af samarbejdet med Nordens nærområder. Som en del af det sidstnævnte skal panelet se på mulighederne for at tage et samarbejde op med vore vestlige nærområder i Skotland, på de nærliggende øer og i New Foundland.

Hvis man standser op og reflekterer over, hvilke ændringer der er sket i samarbejdet de sidste få år, så er det mest markant, hvor hurtigt internationale, Europa- og nærområdespørgsmål har holdt sit indtog på den nordiske arena. Det beror naturligvis på, at de nordiske lande har nære fælles interesser og i princippet samme visioner og værdier. På statsministermødernes dagsorden står således altid forskellige Europaspørgsmål og andre internationale spørgsmål, der kræver nordisk samråd og samarbejde.

Inden for rammerne af Nordisk Ministerråd får samarbejdets europæiske og internationale dimension stadig større betydning, og der arbejdes til stadighed på at skabe et godt grundlag for meningsudveksling mellem fagministrene. Bl.a. har miljøministrene taget direkte kontakt op til kommissionen for debat og formidling af nordiske synspunkter, og på arbejds-, energi- og forbrugerområdet foregår der et værdifuldt nordisk samråd om Europaspørgsmål.

Forbindelsen mellem Norden og de baltiske lande styrkes også fra det ene år til det andet. Ikke bare de nordiske statsministre, men også udenrigs-, samarbejds- og nu sidst justitsministrene, har samråd med deres kolleger i de baltiske lande. Vi sætter stor pris på denne forbindelse. Den er til gavn for begge parter.

Vi statsministre havde denne sommer vort andet møde med den japanske statsminister. Der gennemgik vi aktuelle spørgsmål på den internationale arena. Denne forbindelse blev etableret for tre år siden på japansk initiativ med et møde i Bergen, og vi anser det for vigtigt, at den fortsætter.

Som et tegn på en udvidelse af det nordiske samarbejde og Nordisk Ministerråds positive indstilling til nye indfaldsvinkler, kan jeg nævne Nordisk

Ministerråds deltagelse sammen med USA som medarrangør i konferencen "Kvinder og Demokrati", som Islands regering afholdt i oktober. Hovedmålet med konferencen var at bidrage til forøget ligestilling for kvinder i Baltikum og Rusland. Den lykkedes godt, og jeg gør mig forhåbninger om, at Nordisk Ministerråd vil deltage aktivt i opfølgningen.

Som opfølgning af statsministrenes deklaration for et år siden om et bæredygtigt Norden og nærområderne forberedes der nu en omfattende strategi for en bæredygtig udvikling i Norden og dets nærområder, der skal forelægges Nordisk Råds næste session. Det er også besluttet, på Færøernes initiativ, at påbegynde forskning vedrørende samspillet mellem de hav- og luftstrømme, der er afgørende for klimaet i de nordlige områder. Ministerrådet har således imødekommet statsministrenes ønsker om en forstærket indsats på disse vigtige områder.

Samarbejdet inden for informationsteknologien ser nu endelig ud til at få luft under vingerne. Det har nu fået et politisk grundlag med beslutningen om at etablere et IT-ministerråd. Samtidig tiltager brugen af denne nye teknik på de forskellige områder indenfor samarbejdet.

Eliminering af grænsehindringer i Norden var prioriteret af Sveriges formandskab og videreførtes af Island med formandskabsprogrammet for 1999. I indeværende år er der gennemført en omfattende udredning af de hindringer, man støder på ved rejse eller flytning mellem landene, og resultaterne præsenteres her på sessionen. Den skal man følge op i år 2000.

Tiden tillader ikke en udtømmende gennemgang af alle de områder, som Island prioriterede under formandskabsperioden, og jeg har derfor valgt nogle få.

Jeg støtter det gode formandskabsprogram, som Danmark fremlægger for næste år. Samtidig vil jeg understrege mit ønske om fortsat arbejde på uafsluttede projekter fra tidligere formandskaber.

Kimmo Kiljunen (SDP, Finland)

Arvoisa puhemies! Kaikissa käytetyissä puheenvuoroissa, pääministerien arvokkaat puheenvuorot mukaan luettuna, on viitattu Euroopan unioniin ja yhteistyöhön unionitasolla.

Näyttää siltä, että unioniyhteistyö varjostaa ja täydentää Pohjoismaista yhteistyötä. Eräissä puheenvuoroissa viitattiin myös siihen, että on kovin valitettavaa, että kaksi pohjoismaata, Norja ja Islanti, eivät ole unionin yhteistyössä mukana.

Syynä ei ole se, että pohjoismainen blokki – kuten tätä termiä käytettiin – vahvistuisi, vaan valitettavaa on se, että se arvoperusta, jolla pohjoismaista hyvinvointiyhteiskuntaa on rakennettu, saisi vahvistusta unionin päätöksenteossa.

Kolme keskeistä komponenttia on pohjoismaisen hyvinvointiyhteiskunnan takana: toimiva talous, kansanvaltainen päätöksentekojärjestelmä ja tasaava yhteiskuntapolitiikka. Näiden varassa luonnollisesti hyvinvointia myös unionitasolla joudutaan rakentamaan.

Helsingissä joulukuussa pidettävässä unionin huippukokouksessa keskeisin päätettävä kysymys liittyy unionin laajentumiseen. Kuuden uuden maan kanssa aloitetaan jäsenyysneuvottelut. Yhteensä jäsenyysneuvotteluja käydään 12 maan kanssa. Se on valtaisa haaste sekä unionille että Euroopalle kokonaisuudessaan.

Eräs kysymys, jonka haluaisin esittää unionimaiden pääministereille – joita täällä siis on kolme – liittyy siihen, miten unionin omat rakenteet olisivat uudistumassa niin että tämä laajentumisprosessi, joka toivottavasti jossain vaiheessa kattaa myös Islannin ja Norjan, olisi mahdollinen. Eräs huomio on se, että vakavasti miettittäisiin komission koostumusta siitä lähtökohdasta, että kaikki unionin maat luopuisivat omasta nimikkokomissaarista. Tätä kautta luotaisiin tehokkaampi elin ja siinä mielessä unioni kykenisi laajentumaan.

Kimmo Kiljunens anförande i svensk översättning:

Ärade ordförande! Samtliga talare, också statsministrarna, har hänvisat till Europeiska unionen och samarbetet på gemenskapsnivå.

Det förefaller som om unionssamarbetet skulle överskugga och samtidigt komplettera det nordiska samarbetet. En del talare beklagar att två nordiska länder, Norge och Island, inte är med i unionssamarbetet.

Orsaken är inte den att det nordiska blocket – som det här har kallats – skulle förstärkas; det beklagliga är att de värderingar som det nordiska välfärdssamhället bygger på skulle förstärkas i unionens beslutsprocess.

Det nordiska välfärdssamhället är uppbyggt kring tre centrala element: en fungerande ekonomi, ett demokratiskt beslutssystem och en utjämnande samhällspolitik. Kring de här elementen måste givetvis också välfärden i unionen byggas upp.

Den centrala fråga vid unionens toppmöte i Helsingfors i december har att göra med en utvidgning av unionen. Medlemskapsförhandlingar skall inledas med sex nya länder. Förhandlingar kommer att föras med totalt 12 länder. Det är en enorm utmaning både för unionen och hela Europa. En fråga som jag gärna vill ställa till medlemsländernas utrikesministrar – alltså de tre som är på plats – är hur unionens egna strukturer måste förnyas för att denna utvidgningsprocess, som en vacker dag förhoppningsvis också inkluderar Island och Norge, skall kunna genomföras. En möjlighet är att man på allvar överväger kommissionens sammansättning från den utgångspunkten att alla unionsländer avstår från sin egen specifika kommissarie. Det skulle betyda en effektivare institution och möjliggöra en utvidgning av den.

Statsminister **Davíð Oddsson** (Island):
Herra forseti – hr. præsident.

Ég mun ekki svara hér fyrir hönd kollega minna forsætisráðherranna sem að eru með lönd sín í Evrópsambandinu. Ég mun svara fyrir mína hönd og míns lands. Ég lít ekki á það neitt sem hörmulegan atburð að Ísland og Noregur skuli ekki vera í Evrópusambandinu en það þýðir ekki að ég meti ekki Evrópusambandsins mikils og þann mikla árangur sem hið evrópska samstarf hefur náð í þágu álfunnar sem heildar og í þágu landanna sem Evrópusambandið mynda. Við kusum af öðrum ástæðum að vera utan við sambandið en þó innan þess að langmestu leyti vegna þess að samningurinn um evrópska efnahagssvæðið tryggir okkur þá þætti sem okkur eru mikilvægastir. Við lítum ekki svo á að við höfum misst af neinni lest eða neinum vagni. Við uppfyllum öll þau skilyrði sem að þjóðir þurfa að uppfylla til þess að ganga í Evrópusambandið ef að við kjósum svo þannig að við erum ekki í neinni hörmulegri aðstöðu nema síður væri. Við unum okkar hlutverki vel en ég vil einnig taka fram að ég er afar hlynntur stækkun Evrópusambandsins og ég tel að stækkun þess í austur gefi þeim löndum sem þar eru mikla möguleika og þetta eru möguleikar sem ber að nýta og ná – þetta svigrúm í sögunni sem ég vil kalla svo. En ég að minnsta kosti uni mér afar vel utan Evrópusambandsins með fullri virðingu fyrir því.

Statsminister Davíð Oddssons anförande i dansk översättning:
Hr. præsident.

Jeg vil ikke svare på vegne af de statsministerkollegaer, som har deres lande inden for Den Europæiske Union. Jeg svarer blot på egne vegne og på mit lands vegne. Jeg anser det ikke som en katastrofal omstændighed, at Island og Norge ikke er med i Den Europæiske Union men det betyder ikke, at jeg ikke værdsætter EU og de store resultater, som det europæiske samarbejde har opnået til gavn for verdensdelen i sin helhed, og til gavn for de lande, som udgør Den Europæiske Union. Det var af andre årsager at vi valgte at forblive uden for unionen og dog for mest indenfor, da EØS-aftalen sikrer os på de områder, som vi finder vigtigst. Vi anser ikke, at vi har tabt noget tog eller nogen vogn. Vi opfylder alle de betingelser, som stilles til lande, som ønsker et medlemskab af EU, hvis vi skulle ønske det, så vi befinder os ikke i nogen katastrofal situation – snarere tværtimod. Vi er godt tilfredse med vores rolle og jeg ønsker også at nævne, at jeg støtter helhjertet en udvidelse af Den Europæiske Union og jeg anser at en udvidelse mod øst vil give de berørte lande store muligheder og det er muligheder som man bør udnytte og opnå – i det som jeg ønsker at kalde historiens spillerum. Men jeg i hvert fald er udmærket tilfreds med at være uden for Den Europæiske Union med al respekt for denne.

Sighvatur Björgvinsson (A, Island):
Hr. præsident.

Idet jeg skal stille et spørgsmål til min statsminister så tror jeg at jeg bruger vort modersmål

Ég vil aðeins taka það fram að ég vil gjarnan sjá mitt land í Evrópusambandinu þó ég ætli ekki að gera það að umræðuefni.

Það eru nú fimm ár liðin frá því að heildarendurskoðun var gerð á norrænu samstarfi í samvinnu Norðurlandaráðs og ráðherranefndarinnar. Á þeirri endurskoðun hvílir nú starfsemi Norðurlandaráðs bæði inntak þeirrar starfsemi – það er að segja hvaða spurningar við vinnum með – og eins form. Nú hefur það hins vegar gerst að ráðherrarnir hafa ákveðið að setja niður fimm manna starfshóp viturra manna til þess að endurskoða innihaldið – hið pólitíska innihald í þessu samstarfi og þess vegna spyr ég ráðherrann. Er þetta að hans áliti byrjun á endurskoðun á grundvelli þeirra stefnu sem mörkuð var fyrir fimm árum síðan, bæði hinu pólitíska innihaldi starfseminnar og hvernig skuli að því unnið og sjá ráðherrarnir fyrir sér að sambærileg endurskoðun sé í aðsigi í samvinnu Norðurlandaráðs og Norrænu ráðherranefndarinnar eins og fram fór fyrir fimm árum?

Sighvatur Björgvinssons anförande i dansk översättning:
Hr. præsident.

Idet jeg skal stille et spørgsmål til min statsminister så tror jeg at jeg bruger vort modersmål.

Jeg vil lige nævne, at jeg gerne ser mit land inden for Den Europæiske Union, men vil ikke gå nærmere ind på dette.

Det er nu fem år siden det nordisk samarbejde blev underkastet en gennemgående revision i et samarbejde mellem Nordisk Råd og ministerrådet. Denne gennemgang dannede grundlaget for Nordisk Råds nuværende arbejde, både hvad gælder indhold – det vil sige de spørgsmål vi arbejder med – og form. Nu er det derimod sket, at ministrene har besluttet at nedsætte en arbejdsgruppe bestående af fem vise mænd for at revidere indholdet – det politiske indhold i samarbejdet og i den forbindelse spørger jeg ministeren: Er dette efter hans mening begyndelsen på en revision af grundlaget for den politik, som blev fastlagt for fem år siden, både hvad gælder arbejdets politiske indhold og former og forudser ministrene en gennemgang af samarbejdet mellem Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, som kan sammenlignes med den som blev foretaget for fem år siden?

Statsminister **Davíð Oddsson** (Island):
Herra forseti.

Ég vil þakka Sighvati Björgvinssyni fyrir þessa spurningu. Ég tek fram að ég tel að sú endurskoðun sem að forsætisráðherrarnir beittu sér fyrir á sínum

tíma og nefnd undir forystu Matthíasar Á. Mathiesen vann til að undirbúa þær breytingar sem urðu og hann nefndi – þær breytingar hafa tekist afar vel. Ég tel jafnframt að öllum fulltrúum á Norðurlandaráðsþingi og reyndar þingmönnum öllum á Norðurlöndum sé mikið í mun að norrænt samstarf sé lifandi – opið og lifandi – og taki mið af nýjum tíma, öllum þeim breytingum sem eru að verða í kringum ráðið og innan landanna. Með vísun til þess er hópur hinna vitru manna undir forystu Jóns Sigurðssonar settur á laggirnar til þess að horfa til allra átta þó fyrst og fremst til framtíðar og koma með hugmyndir sem að mega getað orðið til þess að gera Norðurlandaráð, að gera hið norræna samstarf hæfara til þess að ganga í mót nýrri öld og nýjum tíma. Við höfum hins vegar ekki skuldbundið okkur á neina lund til þess að fara eftir því sem þarna kemur fram. Við höfum ekki gefið neina fasta forskrift þannig að norrænir þingmenn eru enn sem komið er algjörlega óbundnir af því að nýta það sem hinir vísu menn koma með. En ég vona það verði og vænti þess að það verði góðir hlutir.

Statsminister Davíð Oddssons anförande i dansk översättning:
Hr. præsident.

Jeg takker Sighvatur Björgvinsson for spørgsmålet. Jeg vil understrege, at jeg anser at den gennemgang, som statsministrene initierede i sin tid og som et udvalg under ledelse af Matthías Á. Mathiesen udførte for at forberede de ændringer, som blev foretaget, og som han nævnede – at de ændringer var vældig vel lykkede. Jeg tror desuden at alle deltagere i Nordisk Råds Session og faktisk alle parlamentarikere i Norden anser det for vigtigt, at nordisk samarbejde er levende – åbent og levende – og tager udgangspunkt i ny tid, i alle de ændringer der er sket omkring rådet og i landene. Med dette som udgangspunkt har man nedsat en gruppe af vise mænd under ledelse af Jón Sigurðsson for at kikke mod alle retninger, dog først og fremmest fremtiden, og fremkomme med idéer som kunne bruges til at gøre Nordisk Råd – det nordiske samarbejde mere egnet til at gå imod et nyt århundrede og nye tider. Derimod har vi ikke forpligtet os på nogen måde til at følge deres konklusioner. Vi har ikke givet dem nogen faste forskrifter, så indtil videre er nordiske parlamentarikere helt uforpligtede til at benytte det, som de vise mænd fremlægger. Men jeg at håber og forventer at det bliver noget godt.

Sighvatur Björgvinsson (A, Island):
Herra forseti.

Framhaldið af þeirri endurskoðun sem hæstvirtur forsætirsráðherra ræðir um sem að framkvæmd var af nefnd undir forsæti Matthíasar Á. Mathiesen að beiðni ráðherranna var það að það var stofnuð samráðsnefnd Norðurlandaráðs og ráðherranefndarinnar sem var undir forystu annars vegar þáverandi forseta Norðurlandaráðs PO Håkansson og hins vegar minni sem var þá formaður

samstarfsráðherranna og á endurskoðun þeirri sem sú sameiginlega nefnd framkvæmdi hvílir núverandi norrænt samstarf og ég ítreka spurningu mína. Sér hæstvirtur forsætisráðherra fyrir sér að nú sé þessi ferill að byrja upp á nýtt? Það er að segja í framhaldi af starfi hinna vitru manna megum við eiga von á því að ráðherrarnir séu tilbúnir til þess að eiga samvinnu við Norðurlandaráð um endurskoðun á þeim starfsgrundvelli sem lagður var fyrir fimm árum síðan?

Sighvatur Björgvinssons anförande i dansk översättning:
Hr. præsident.

I forlængelse af den gennemgang, som ærede statsminister nævner blev foretaget af et udvalg under ledelse af Matthíasar Á. Mathiesen efter bestilling fra ministrene, blev et samrådsudvalg mellem Nordisk Råd og ministerrådet nedsat under ledelse af henholdsvis daværende præsident for Nordisk Råd, PO Håkonsson og undertegnede, som på det tidspunkt var formand for samarbejdsministrene. På grundlag af den revision som udvalget gennemførte, hviler nuværende nordisk samarbejde og jeg vil gentage mit spørgsmål: Forudser ærede statsminister at denne proces er ved at starte på ny? Det vil sige at vi i forlængelse af de vise mænds arbejde vil kunne forvente, at ministrene er parate til et samarbejde med Nordisk Råd om revision af det samarbejdsgrundlag, som blev fastlagt for fem år siden?

Statsminister **Davíð Oddsson** (Island):
Herra forseti.

Eins og ég hef tekið fram þá hefur enginn þess háttar ákvörðun verið tekin af hálfu ráðherranna sameiginlega að fylgja þeim hugmyndum – eða þeirri skýrslu sem fram mun koma – eftir með breytingu á hinu norræna samstarfi. Það kallar á sérstaka fundi og sérstakar ákvarðanir. En ég get ekki – hef ekkert umboð til þess að lýsa því yfir af hálfu annarra ráðherra, forsætisráðherra eða annarra að skýrslu verði fylgt eftir með formbreytingum eða efnisbreytingum á hinu norræna samstarfi. En ég vænti þess að skýrslan leiði okkur – leiði í ljós hugmyndir sem við tökum til efnislegrar athugunar. Hvert hið formlega skref verður er síðan í höndum ráðherranna og þá einkum Norðurlandaráðs sjálfs.

Statsminister Davíð Oddssons anförande i dansk översättning:
Hr. præsident.

Som jeg allerede har nævnt, er der ikke truffet nogen fællesbeslutning af ministrene om at følge de idéer – eller den rapport som er på vej – op med ændringer af det nordiske samarbejde. Dette vil kræve særlige møder og særlige beslutninger. Men jeg kan ikke – jeg har intet mandat til at erklære på vegne af andre ministre, statsministre eller andre, at rapporten vil blive fulgt op med ændringer af nordisk samarbejdes form eller indhold. Men jeg for-

venter, at rapporten vil føre os – vil frembringe idéer hvis indhold vi vil notere. Hvilke skridt der bliver taget angående formen er det siden op til ministrene eller først og fremmest Nordisk Råd selv.

Præsidenten:
Tack så mycket! Vi skall nu avbryta generaldebatten för lunch.

Riksdagens talman, Birgitta Dahl, har bjudit in till en lunchbuffé i Sammanbindningsbanan. Den lokalen ligger på plan 5 i det östra riksdagshuset, där också andrakammarsalen ligger. Här utanför står personal från Riksdagen och visar vägen.

Efter lunchen, kl. 13.00, fortsätter vi på talarlisten för generaldebatten. Då skall vi inte vara i den här salen, utan i andrakammarsalen. Vi ses alltså punktligt kl. 13.00. Mötet är ajournerat.

Mødet udsat kl. 11.45

Mødet genoptaget kl. 13.00

Ændringer i medlemslisten
Det meddeltes, at Bo Lundgren erstatter Sten Tolgfors for denne dag, og Lars Leijonborg erstatter Elver Jonsson for denne del af dagen.

Rådet besluttede at ændre medlemslisten i overensstemmelse hermed.

Generaldebatten genoptoges.

Riitta Prusti overtog ledelsen af forhandlingerne.

Præsidenten:
Då återupptar vi förhandlingarna med fortsatt generaldebatt.

Jan Petersen (H, Norge):
President! Det er ikke så ofte jeg har vært til stede i Nordisk Råd i det siste, og derfor så jeg frem til denne generaldebatten, ikke minst til muligheten for dialog med representantene for regjeringene. I så måte var formiddagens opplevelse en ganske selsom opplevelse, bl.a. fordi statsminister Lipponen simpelthen ikke besvarte det spørsmålet Per-Kristian Foss stilte til ham, men hans ikke-svar var jo for så vidt i seg selv et klart svar på spørsmålet. Enda verre synes jeg nok at Göran Perssons svar til Hans Engell var. Vi fikk en debatt som ikke har noe med realiteter å gjøre, nemlig om hvorvidt det skal lages en nordisk blokk i EU eller ikke. Det er det ingen som har spurt om, og det er derfor ikke nødvendig å polemisere mot dette. Men det det ble spurt om, var hvordan

man kunne koordinere seg, hvordan man kunne arbeide sammen, slik at de nordiske synspunkter i større grad kunne være med å prege EUs arbeid på en måte som gjorde at det ikke blir konfrontasjoner, ikke blir blokker. Det var det spørsmålet gikk på, og det ønsket ikke Göran Persson å svare på. Jeg må si at jeg synes det er ganske selsomt å høre en statsminister som får seg til å si til Rådets medlemmer at dette kan de ingenting om. Dette er kunnskapsløst. Jeg vil for min del si at Rådet fortjener et bedre svar fra statsministernes side enn det Göran Persson var i stand til å gi. Handels- og næringsminister Björn Rosengren fortalte for noen uker siden at Norge er den siste sovjetrepublikk. Etter å ha hørt på måten Göran Persson håndterer spørsmål på, må jeg nok si at konkurransen om det er sterk i Norden.

Så la meg si et par ting om viktige politiske utfordringer. Da vil jeg ta utgangspunkt i statsminister Lipponen, som snakket om ESDI. Det er uten tvil en av de store utfordringene vi står overfor på det europeiske kontinent. Riktignok er det slik at Petersberg-oppgavene, de fredsbevarende oppgaver, i seg selv er begrenset i sin karakter. Men det som gir dette samarbeidet kraft, er fordi det kombineres med økonomiske og politiske virkemidler. Det får kraft fordi de europeiske land nå må begynne å samordne sine styrker, skaffe seg løftekapasitet, i større grad være med på å skaffe seg etterretningskapasitet. Det er det som gjør at det blir dynamikk i denne situasjonen. Og det får ytterligere kraft av at dette er noe mange amerikanere ønsker. De ønsker at europerne skal ta større byrder på sitt eget kontinent. Derfor var det på mange måter mer enn forbausende å lese Dagens Nyheter i dag, hvor jeg igjen ser at Göran Persson mener at dette handler mest om minerydding og sykehus. Det gjør det altså ikke! Er det noen som virkelig tror at tidligere generalsekretær Solana i NATO forlater toppstillingen i NATO for å egne seg til minerydding på heldag? Nei, det er selvsagt ikke slik det er. Det er en dynamikk i dette som vi må evne å håndtere. Da er det en del viktige ting som må gjøres på sikkerhetsområdet i Europa. Det ene er at vi må fortsette utvidelsene østover, inkludere f.eks. Baltikum både i EU og i NATO. Det vil på sikt gi føringer både for Sverige og Finland. Vi må evne å holde amerikanerne i Europa, og vi må sørge for at de europeiske NATO-landene ikke blir spilt ut på sidelinjen. Dette er i særlig grad en utfordring for Norge, fordi vi nå gjennom Vestunionen har et inntak i den europeiske prosess som ikke kommer til å bli like godt. Og alle som har lest Washington-dokumentene vil se at der er heller ikke garantiene tilfredsstillende. Norge kommer ikke med i sluttprosessen så langt jeg kan bedømme det. At det er håpløst å be om mer, betyr ikke at det ikke hadde vært ønskelig å be om mer. På dette punkt har statsminister Lipponen igjen i Dagens Nyheter sagt det som det er: Bare medlemsland får delta fullt ut. Er det en ting nordisk samarbeid er meget nyttig til, så er det nettopp at gode venner forteller oss hvordan virkeligheten egentlig er. Og det har de altså gjort på dette området. Men at vi her har et problem, hvor Norge kan falle ut av de prosessene vi bør være med i, er på det rene. Det er ingen tvil om at dette fort kan

lede frem til en situasjon hvor det vil bli en akse mellom Brussel og Washington hvor vi ikke er med.

Så har jeg lyst til å ta utgangspunkt i noe Brørby sa i sitt innlegg på vegne av sosialdemokratene. Det er at intet forum er bedre enn Nordisk Råd når det gjelder å holde kontakt med de baltiske land og opprette nettverk med baltiske politikere. Ærlig talt, det er jeg faktisk i tvil om. Jeg er på vei til NATOs parlamentarikerforsamling, som har sin sesjon i slutten av denne uken, og hadde dette vært NATOs parlamentarikerforsamling, da hadde de baltiske parlamentsmedlemmene sittet i dette møtet. Og de hadde ikke bare sittet i dette møtet, men de hadde deltatt i debatten på lik linje med oss alle sammen. De hadde deltatt i de samme arbeidsgruppene, i de samme komiteene. Ja, vi hadde endog hatt en sesjon i de baltiske land, slik vi skal ha i Litauen i 2001. Så at Nordisk Råd ligger betydelig etter når det gjelder kontakt med de baltiske land, må jeg nok dessverre si, og da er det mer enn forbausende at ikke det konservative medlemsforslaget har vakt allmenn og stor begeistring i denne forsamlingen – i hvert fall ligger vi etter.

Mye tilsier vel at mye av dynamikken i det nordiske samarbeidet ligger utenfor det politiske området. Det ligger ikke minst på det økonomiske, hvor det nå skapes bedriftsenheter på nordisk plan, som det er visjon over. Jeg skal ikke si så mye om fusjonen mellom Telenor og Telia, bortsett fra den observasjon at hadde de to selskaper vært privatisert på forhånd, så har jeg nok følelsen av at prosessen kanskje hadde gått med noe mindre offentlig oppmerksomhet. Nå er det nærmest blitt dekket i pressen som en slags landskamp mellom Norge og Sverige, mens det man jo skal gjøre, er å få et felles slagkraftig selskap.

Men også innenfor bankområdet er det interessante tanker på gang om nordiske strukturer, slik som Merita-Nordbankens bud på Kreditkassen bærer bud om. På disse områdene er det faktisk slik at politikerne kan hindre å fremme de nordiske løsninger.

Så bare en avsluttende merknad. Nordisk samarbeid er ofte svært tungt når det gjelder retorikk og symbolikk, og ikke fullt så mye når det gjelder substans. Jeg synes kanskje at statsministerinnledningen bar preg av det. Men det er ett punkt jeg har lyst til å understreke, og hvor jeg ønsker å uttale min hjertens enighet, og det gjelder behovet for front mot fremmedfrykten. Noe av den siste kommunevalgkampen i Norge, og særlig i Oslo, dreide seg nettopp om dette, og resultatet ble godt: Fremmedfrykten ble drevet på flukt.

Statsminister **Göran Persson** (Sverige):

Fru President! Låt mig först säga att på en punkt är jag överens med den föregående talaren. Det är bra med nordiska strukturer i näringslivet, och jag tror att det som nu sker mellan Sverige och Norge är bra för båda våra länder och bra för utvecklingen i Norden. Det hälsar jag verkligen med tillfredsställelse.

Jag blir förvånad över den rätt aggressiva ton som Petersen använder. Så illa är det väl ändå inte ställt som han vill göra gällande?

Jag har bara tagit bestämt avstånd från dem som tycker att vi ska utveckla något slags block. Det har jag också uttryckt vid dagens presskonferens. Jag har sagt att vi har ett framgångsrikt nordiskt samarbete i EU om sådant som gäller sysselsättning, öppenhet, jämställdhet och miljö. Jag säger också att det blev möjligt att driva dessa nordiska frågor i EU när Europa skiftade från en konservativt dominerad majoritet till en socialdemokratisk.

Det här är ju sant – så är det. Det är möjligt att det är smärtsamt att höra för en konservativ. Men för den sakens skull behöver man inte förlora humöret.

Sedan har vi den andra diskussionen, som jag pekade på som ideologiskt central. Vi har bakom oss ett 90-tal och ett 80-tal då den nordiska välfärdsmodellen angreps ideologiskt av inte minst de konservativa. Det var stora skattesänkningar som gällde, det var jättelika privatiseringar, och det var nedrustning.

Om vi nu är överens om den nordiska modellen så blir jag glad. Men om vi inte är överens, låt oss ta den debatten, Petersen!

Min poäng var att ni konservativa är isolerade, ni står ensamma. Ni saknar inflytande i nordisk politik, med undantag för Island där en välfärdspolitik bedrivs. Har jag fel på den punkten, eller ser Petersen det på ett annat sätt? Om jag inte har fel utan det här är en riktig beskrivning – så erkänn då att vi har en skillnad oss emellan omkring synen på välfärdsstaten och välfärdsmodellen! För där går vattendelaren i nordisk politik, och då faller de konservativa och nyliberala åt ett håll och vi andra åt det andra hållet.

Det var det som var innehållet i min replik. Utveckla gärna synen på välfärdsmodellen och välfärdsstaten, Petersen! Det är den vi diskuterar, ingenting annat.

Jan Petersen (H, Norge):

President! Jeg hørte meget vel hvordan Göran Persson la opp sitt svar i plenum og har for så vidt ikke noen innvendinger til det bortsett fra at jeg er saklig uenig, men mitt poeng er rett og slett at han da snakket om andre ting enn det han ble spurt om, nemlig hvordan man ønsket å koordinere arbeidet uten å lage en slik blokk. Så kan man ha den diskusjonen, men diskusjonen om hvor nær man ønsker å få koordineringen, er også interessant – ikke minst for Norge – fordi svært mange aviser foran denne sesjonen har sagt at Nordisk Råd og nordisk samarbeid er viktigere enn noensinne. Og når ambisjonene ikke er større enn det Göran Persson gir uttrykk for – og det må jeg akseptere – må vi bare konstatere at nordisk samarbeid, nordiske kontakter, er en av mange av de kontaktene som vi er nødt til å utvikle i vårt nettverk. Og det tror jeg er et viktig svar vi da på mange måter får, fordi den norske interessen ikke minst må gå direkte i forhold til de øvrige europeiske hovedsteder og gjennom

partisamarbeidet for å nå frem med våre politiske standpunkter. Derfor har nok mange lagt mer vekt på det nordiske samarbeidet enn det det nå kan bære i den sammenheng.

Hvis jeg nå får en replikk til, skal jeg svare på det øvrige, men jeg skjønner at det får bli i neste omgang.

Statsminister **Göran Persson** (Sverige):
Fru President! Hur jag för debatten är väl uppenbart. Det gäller synsättet på samarbetet i Norden och gentemot EU – inget block, men en ideologiskt gemensam politik. Vi har varit och är framgångsrika. De konservativa står vid sidan.

Det var ett mångordigt inlägg, men Petersen tog inte upp kärnfrågan i det min fråga gällde: Står ni för den nordiska välfärdsmodellen? Om inte, får du väl i så fall söka andra konstellationer för att påverka EU. Den dominerande majoritetsinriktningen i nordisk politik i dag vill ju samarbeta om att utveckla den nordiska modellen i Europa. Står ni fast vid den, eller håller ni fast vid en mer nyliberalt orienterad politik med stora skattesänkningar?

Jan Petersen (H, Norge):
Jeg takker for muligheten til å snakke om blokkdannelse og innflytelse. Nå stemmer ikke Göran Perssons beskrivelse helt. Han tok Island som et eksempel. Han vet jo utmerket godt at de politiske forhold i Finland er slik at Samlingspartiet virkelig har hånden på rattet, og han har vel også studert norsk politikk nok til å vite at mye av makten i Norge ligger i Stortinget, ikke minst har vi i inneværende år hatt et meget vellykket budsjettsamarbeid som har ført til betydelig lavere rentenivå, hvor det var Høyre som var nøkkelen i det hele. Så situasjonen er jo ikke slik som han beskriver, nemlig at de konservative er uten innflytelse.

Så til selve spørsmålet om velferdsmodellen. Er det noe som har måttet forandre seg, er det ikke minst sosialdemokratisk tenkning om dette. Hele debatten om "the third way" – den tredje vei – som vel ikke har gått Persson helt hus forbi, er nettopp debatten om hvordan man skal fjerne seg fra tradisjonell sosialdemokratisk tenkning, og så nær over i en konservativ tenkning på disse områder som mulig. På mange måter er jo den tredje vei debatten om "how to become a concervative without admitting it." Det er selve kjernen og innholdet i dette.

Steingrímur J. Sigfússon (VG, vänstersocialistiska gruppens talesman):
Fru president, ärade församling! För många av oss är nordiskt samarbete det självklara svaret, men har vi alla klart för oss vilken frågan var? Vilka är visionerna för ett framtida Norden – nöjer vi oss t.ex. med ett utökat idrottsutbyte

mellan Norden och närområdena, med stora fina konferenser, med intressanta gäster på hög nivå, med nya informationskontor och dylika ting, som i och för sig säkert stärker den nordiska identiteten och är till glädje också för folket i våra närområden? Eller finns det några visioner kvar som går längre mot en ännu starkare sammansvetsning av de nordiska länderna: en effektivare gemensam nordisk marknad, starkare försvars-, freds- och nedrustningssamarbete eller förpliktande gemensam nordisk miljöpolitik, för att nämna bara några exempel?

Många av de ämnen som vi ska diskutera här på sessionen har tydliga inslag av dessa visioner, bl.a. frågan om gränshinder inom Norden, men är vi beredda och har vi vilja att gå ännu längre? Den nya Öresundsförbindelsen kommer nästan att utplåna gränser mellan två nordiska länder, och t.ex. samarbetet i Västnorden och i Nordenkalotten mellan flera länder har länge varit intensivt. Hela tiden kommer också nya samarbetsformer, och t.ex. har närområdesutskottets Barentsgrupp använt mycket tid till att utreda vilka andra aktörer och vilken annan verksamhet som finns i området för att undvika dubbleringar.

Det är uppenbart att Nordiska rådet skulle behöva en egen strategi för det regionala parlamentariska samarbetet i Norden och närområdena. Det finns knappast någon region i världen som har så mycket gemensamt i fråga om värderingar, kultur, religion, språk och samhällssystem som Norden har, men är vi nöjda med det som vi har, och vad skall i så fall Nordiska rådet syssla med under resten av sin tillvaro, dvs. efter sin 50-årsdag som infaller alldeles snart?

I en intervju i Politik i Norden säger den nyvalde ordföranden för Föreningen Norden i Danmark Hans Engell att det nordiska samarbetets politiska inflytande i ett större sammanhang har minskat. Han efterlyser visioner för Norden som en stark region i Europa, oberoende av ländernas EU-tillhörighet. Det är alldeles riktigt att Nordens roll i Europa och i det ännu större sammanhanget har blivit alltför marginell. Varför skulle Norden nöja sig med att endast vara till för sig själv, när Norden också kunde vara en aktör på den europeiska och den globala arenan, t.ex. i fråga om mänskliga rättigheter, fred och säkerhet, demokratiseringsprocesser i Östeuropa, tredje världen, globaliseringen osv.?

I samband med invigningen av det nordiska ambassadkomplexet i Berlin i oktober kom det i flera sammanhang tydligt fram att Norden har varit och är en förebild för Tyskland. Jag tror inte att detta bara kan kategoriseras som ett festtalssyndrom, utan vi ska ta det som en stor ära. Norden har alltför lätt givit efter för Europeiska unionens strävanden att dominera hela den europeiska samhällsutvecklingen. På säkerhetspolitikens område har man redan nästan glömt det utvidgade säkerhetsbegreppet. Nato har intagit en alltför framträdande roll på bekostnad av både FN och OSSE.

Det nordiska samarbetet behövs som en form av alternativ till det som många upplever som europeisk likriktning och politisk fantasilöshet. Men en

förutsättning för att Nordens roll ska kunna stärkas är att man har en offensiv hellre än defensiv utgångspunkt i det politiska arbetet. Norge har under de senaste åren bevisat att också ett relativt litet land med egna initiativ och en aktiv utrikespolitik kan fungera som exempel för oss andra. Jag tar tillfället i akt att gratulera norrmännen till det lyckade toppmötet förra veckan.

Vi ska fortsättningsvis se Norden som en föregångsregion, där man vågar gå in för nya lösningar som t.ex. ekologiskt boende, närdemokrati, medbestämmande på arbetsplatserna, mänskliga arbetstidsmodeller osv. Samtidigt är det klart att Nordiska rådet inte heller kan leva som om EU knappast fanns, och rådet bör ha en tydligare roll som koordinatör av för hela Norden gemensamma livsviktiga frågor i EU.

Nu ska jag i detta sammanhang som islänning svara våra finska socialdemokratiska vänner Kimmo Kiljunen och Jouko Skinnari, som använde repliker till att önska oss välkomna in i Europeiska unionen. Hur skulle det vara med lite respekt och tillit till det beslut som vi har tagit i Island, i Norge och i Grönland och på Färöarna att stå utanför? Vi eller våra folk har frivilligt tagit det beslutet, och jag för min del kan säga som statsminister Oddson: Jag känner mig på intet sätt missnöjd.

Några ord om struktur. De flesta erkänner att rådets struktur inte fungerar bra och att den geografiska utskottsindelningen i stället för i politikområden är svår att leva med. Trots detta önskar vår partigrupp inte några förändringar just nu utan vill ha en ingående utvärdering och strukturdebatt tidigast om några år. Fram till dess ska vi koncentrera oss på det politiska innehållet och på att göra det nordiska samarbetet intressant igen. Partipolitiseringen har ökat, och jag som representerar den minsta partigruppen är relativt till freds med gruppens möjligheter att delta i rådets arbete tillsammans med de andra tre. Men det är också sant att den vänstersocialistiska gruppen aldrig har innehaft presidentposten i Nordiska rådet. Inte heller har en vänstersocialist varit ordförande i ett utskott under den nuvarande strukturen. Vi anser att det så småningom borde bli vår tur.

Vi godkänner inte heller att det två år efter varandra väljs en konservativ president. I det nordiska samarbetet skall alla känna delaktighet, och det kräver lite annorlunda lösningar än i den nationella politiken. Som motvikt till denna kritik ska jag avsluta med att citera den konservative politikern Hans Engell för andra gången. Han har sagt att det återigen är inne att vara nordisk. Det skulle man inte alltid tro när man lyssnar till andra konservativa politiker, men i detta sammanhang citerar vi vänstersocialister gärna en konservativ politiker i rådet och hoppas uppriktigt att han har rätt.

Statsminister **Kjell Magne Bondevik** (Norge):
Fru president! For ti år siden i dag åpnet det nye Europa seg i og med Berlinmurens fall. Som en direkte følge av denne begivenheten kan Norden nå inkludere de baltiske land i et stadig tettere samarbeid.

Grunnfjellet i nordisk samkvem er naboskapet – fortrolig, fredelig, nært. Det nordiske samarbeidet er en internasjonal realitet. I forrige måned ble det nordiske ambassadefellesskapet åpnet i Berlin. Vi representerer et fellesskap av land som har internasjonal troverdighet, land som er i stand til å spille en større rolle enn vår beskjedne størrelse skulle tilsi. En slik posisjon oppnår vi ikke hver for oss.

For en uke siden kunne jeg drøfte med den amerikanske president områder der Norge – og Norden – og USA har nært sammenfallende synspunkter i internasjonal politikk: Fattigdomsbekjempelse, utvikling i verdens fattige land, bidrag til konfliktløsning og kamp for menneskerettighetene.

Med president Clinton drøftet jeg også sikkerhetspolitiske spørsmål og understreket den vekt vi fra norsk side legger på alliansefellesskapet og de transatlantiske bånd. Samtidig ser vi i dag fremveksten av et nærmere europeisk sikkerhetspolitisk og forsvarspolitisk samarbeid innenfor rammen av EU. Fra norsk side legger vi stor vekt på denne nye dimensjonen ved EU-samarbeidet, og søker nå å legge til rette for hensiktsmessige former for deltakelse i dette samarbeidet. Siktemålet er at vi kan bidra mest mulig effektivt og sikre vår medvirkning i beslutningsprosessen.

I vårt nordiske nærområde er utviklingen i Russland av den største betydning. Demokratibygging og økonomisk fremgang i vårt store naboland er gjennom nærområdesamarbeidet et felles nordisk anliggende. Vi arbeider også for integrering av de baltiske land i europeiske organer. Samtidig ser vi med bekymring på utviklingen i Nord-Kaukasus. De russiske militære aksjonene i Tsjetsjenia er uakseptable. De skaper store humanitære lidelser og er en trussel mot den politiske stabilitet i regionen. Russlands integrasjon i det demokratiske Europa kan på denne måten settes tilbake. Vårt krav er en politisk, og ikke en militær, løsning på konflikten.

Om halvannen uke møtes medlemslandene i Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa til toppmøte i Istanbul. Tross Tsjetsjenia håper vi at europeisk sikkerhet og integrasjon kan ta et ytterligere skritt i riktig og inkluderende retning.

Nå har Finland formannskapet i EU, Island har det i Europarådet og Norge i OSSE. Dette er eksempler på den bredere rammen et nordisk samarbeid nå fungerer innenfor. Også slik dokumenterer vi at godt og fortrolig regionalt samarbeid er vel verdt å ta vare på.

Det islandske formannskapet i Ministerrådet har lagt ned en stor innsats i dette arbeidsåret. Formannskapet har også gitt oss flere muligheter til å fornye kjennskapet til Island.

Det islandske initiativet om å nedsette et vismannspanel er spennende. – Det skal heldigvis også bestå av vise kvinner. Panelet skal overveie utviklingen av det nordiske samarbeidet i de kommende år. Jeg ser med forventning fram til resultatene.

Jeg vil også takke for formannskapsprogrammet som min danske kollega nettopp i dag har presentert. Vi er svært tilfreds med at Danmark nå legger opp til et utvidet nordisk engasjement i spørsmål som angår de nordiske velferdsstatene.

På basis av mange felles verdier har vi i de nordiske land utviklet samfunnsordninger der vi kombinerer nødvendig offentlig regulering med et sosialt sikkerhetsnett og gode rammer for privat virksomhet og eiendomsrett. I de senere årene er hensyn som miljø og likestilling blitt viktige dimensjoner i våre velferdssamfunn.

Kommunismens sentralregulering er brutt sammen. I troen på markedsøkonomien står både gamle og nye demokratier i fare for å bli fanget inn av en ensidig materialistisk orientert kapitalisme. I denne sammenheng utgjør den nordiske velferdsmodellen et viktig korrektiv som vi med frimodighet bør fremholde.

Vi ser i dag skremmende tendenser til rasisme, til fremmedfrykt – ja, også til nynazisme – i våre land. I pakt med våre felles verdier må vi bekjempe disse strømningene.

Neste år skal vi fullføre arbeidet med den langsiktige strategien for et bærekraftig Norden og våre nærområder. Arbeidet er godt i gang, og vi kan forvente et resultat som vil kunne behandles av neste års sesjon.

Men også på denne sesjonen skal Nordisk Råd behandle viktige saker. Jeg har merket meg at Rådet vil ta nye initiativ i arbeidet med å avvikle grensehindringer i Norden. Dette har regjeringenes fulle støtte.

I Norge har Regjeringen lansert reformprogrammet "Et enklere Norge". Det tar sikte på en forenkling av regelverket til glede for næringslivet, lokale myndigheter og folk flest.

Rapporten "Ett gränslöst Norden" vil bidra til nedbygging av gjenstående grensebarrierer – et bidrag til "et enklere Norden".

Rådet får ytterligere en viktig rapport til behandling – "Håndslag til det frivillige Norden".

De frivillige organisasjonene er en uvurdering del av den nordiske samfunns- og velferdsmodellen. Jeg er sikker på at det parlamentariske håndslag som organisasjonene vil motta, vil stimulere samarbeidet.

Rammebetingelsene for det nordiske samarbeidet har endret seg i det tiåret vi nå legger bak oss. I dag er både utenrikspolitiske, sikkerhetspolitiske og forsvarspolitiske spørsmål en naturlig del av vår dagsorden.

Til tross for forskjellige veivalg er det nordiske samarbeidet livskraftig og vitalt. Det bidrar også til forståelse og støtte for nordiske verdier på den internasjonale arena.

Det har vært full enighet om forsterkningen av den fellesnordiske innsatsen i nærområdene som vi har gjennomført i de senere årene. Vi bruker 20 pst. av Ministerrådets budsjett på samarbeidet med nærområdene, samtidig som totalrammen har vært uforandret. Vi håper at vi kan oppnå enighet om en viss forsterkning av totalbudsjettet i årene som kommer.

Vi har mye felles i Norden – felles verdier og felles prioriteringer. Hver for oss, men enda mer i fellesskap, kan vi gi et bidrag til internasjonalt samarbeid for fred, demokrati og menneskerettigheter – verdier som vi i Norden nyter godt av, og som vi ønsker å bidra til at flere også skal få nyte godt av.

Per-Kristian Foss (H, Norge):

President! Det var mye man også kunne väre enig i i statsminister Bondeviks innlegg. Hans understreking av betydningen av rapporten "Ett grenselöst Norden" slutter jeg meg meget gjerne til, men det er gjerne slik med nordisk samarbeid at det har en tendens til å bevege seg litt på overflaten i omtale av problemer. Når man kommer ned til lösningen, forlater man temaet og går over til noe annet. Det var derfor forbilledlig at en av de nordiske statsministere uttalte under pressekonferansen i går at ett grenselöst Norden kun lar seg realisere dersom alle nordiske land blir medlem av Europaunionen. Det hadde kanskje värt en måte å problematisere på som statsministeren hadde tatt som en utfordring. Jeg la også vekt på det som statsminister Nyrup Rasmussen understreket mens han var til stede i formiddag, nemlig det europeiske samarbeidet, euroen, hvor han sa:Undervurder ikke den dynamikk som herved er skapt. Det er jeg enig i. Derfor er det spennende å se hva som kommer ut av det nå varslede samarbeidet i de nordiske land om skatte- og avgiftsharmonisering. Der har jo ikke EU nådd veldig langt, men Norden har nådd enda kortere. Her finnes det som kjent ingen overnasjonale organer.

Til slutt, president, et spörsmål som ble hengende litt i luften etter at statsminister Lipponen ikke hadde anledning til å väre til stede under hele sitt innlegg i dag. Han forlot jo innlegget under replikkordskiftet. Derfor fikk han ikke anledning til å svare på mitt spörsmål, eller han önsket ikke å svare på det – jeg vet ikke. Spörsmålet kan også stilles til statsminister Bondevik, i et ledende i EÖS- land: Föler statsminister Bondevik at EÖS-toppmötene virkelig er toppmöter? Föler han at EÖS-byggverket er et byggverk basert på likeverdighet og balanse? Til slutt vil jeg bare si at jeg har värt fire år EFTA-/EÖS-parlamentariker i den felles komite, og jeg har aldri följt noen tilnärmelsesvis likeverdighet i den grad vi så noen EU-politikere til stede i det hele tatt.

Statsminister **Kjell Magne Bondevik** (Norge):

President! Först til "Ett grenselöst Norden". Hadde jeg hatt tid, skulle jeg gjerne ha gått mer konkret inn på det. Som kjent er det avgitt en rapport "Ett grenselöst Norden", og den peker på de konkrete hindringene som fortsatt

eksisterer for at vi skal få "Ett grenselöst Norden". Den peker på at det først og fremst er mangel på informasjon om regelverket i de ulike nordiske land når personer krysser landegrensene og eventuelt har jobb i et annet nordisk land. Den peker på enkelte problemer på arbeidsmarkedet, bl.a. knyttet til dagpenger og sykepenger med kortere jobber i et annet nordisk land. På utdanningssektoren peker den spesielt på manglende informasjon om de ulike utdanningssystemene i de ulike nordiske land, og det ligger også noe på skatte- og avgiftssiden. Dette er de mest konkrete ting som er påpekt i denne rapporten. Og med all respekt for EU, president, dette er ikke problemer som uten videre löses ved at alle nordiske land blir med i EU. Tvert om. Flere av disse kan sannsynligvis like godt og like effektivt löses uten at alle er medlem av EU. Så i så måte avgrenser jeg meg noe mot kollega Göran Perssons uttalelse tidligere i dag.

Så til EÖS og toppmöter. Med all respekt for toppmöter. Det som er det viktigste for meg, og det bör det väre også for alle EÖS-land, er om avtalen fungerer godt og etter hensikten i det daglige liv, om den gir norske og andre EÖS-lands bedrifter en likeverdig konkurranse med EU-lands bedrifter i det indre marked. Og det har avtalen gjort, den har fungert godt, den har värt et bidrag til en positiv utvikling av norsk ökonomi, og det er for meg langt viktigere enn hvor mange og hvor vi avholder toppmöter i EÖS. Nå blir det et toppmöte i Istanbul, av praktiske grunner, fordi der skal alle likevel väre til stede. Det synes ikke jeg er noe stort problem. Likevel, president, vi erkjenner selvsagt EUs tyngde i Europa, også i forhold til de relativt få gjenvärende EFTA-land som er den andre pillaren i EÖS. Men det viktige for oss er at avtalen fungerer etter hensikten for norsk og andre EÖS-lands näringsliv. Og det gjör den, president.

Lantrådet **Roger Jansson** (Åland)

Fru president, rouva puhemies. Hittills har den korta debatten varit lite ideologisk. Det har varit en ideologisk spänst i den, och det är trevligt när det är så i Nordiska rådet. Nu får ni luta er tillbaka i era stolar och för en stund koppla bort ideologin.

Jag vill börja med att uppmärksamma den händelse som var stor för oss på Åland i morse när vår Agenda 21-organisation tilldelades det nordiska Natur- och miljöpriset. Det var en stor händelse för dem och också för lilla Åland. Vi är tacksamma för det, för det visar att det frivilliga arbetet i olika sammanhang har en mycket stor betydelse och borde få i många sammanhang en mycket större betydelse än vad det i allmänhet har fått vid sidan av vårt myndighets-, kommunala och företagsarbete som också sker inom denna väsentliga sektor.

Vi på Åland är födda med fötterna ner till knäna i Östersjön. Vi har vuxit upp på detta sätt. Redan för trettio år sedan när vi blev medlemmar i Nordiska

rådet talade våra representanter om nedsmutsningen av Östersjön och att vi tillsammans med kraft borde ta itu med frågan. Vi såg hur tången förstördes och hur fiskarnas barnkamrar förstördes av den eutrofiering som snabbt började redan på den tiden. Fortfarande idag har vi mycket kvar att göra inom denna sektor. Vi skyller ofta på våra östliga grannar när det gäller situationen i Östersjön, men vi bör vara medvetna om att vi i Norden per person smutsar ner Östersjön mer än vad de gör per person. Men det är naturligtvis stora länder, så den totala nedsmutsningen från deras sida är stor. När vi stöttar dem i deras arbete är den lilla människan och de små strukturerna väsentliga att komma ihåg när det gäller att nå resultat.

Jag vill här ytterligare beröra ett stort problem för en del av den nordiska familjen, för Åland, som man i stort bortsett från då man inom ministerrådet och inom rådets Nordenutskott utrett den väsentliga frågan om att avskaffa kvarvarande gränshinder inom Norden, utredningen om ett gränslöst Norden.

Jag hade igår för Ålands del möjlighet att vid statsministrarnas överläggning med de självstyrande områdenas regeringschefer redogöra för de rätt stora problem som Ålands särställning inom Europeiska unionen har skapat i form av helt oacceptabla och onödiga extra handelshinder för denna övärld i förhållande till Finland, övriga Norden och Europa.

Åland har en sådan ställning inom Europeiska Unionen, som ingen annan del av Europa har. Den här situationen ger upphov till många missförstånd och oklarheter både nationellt i Finland, inom den nordiska familjen och inom Europasamarbetet.

Det vore därför ytterst värdefullt om också andra än vi själva på Åland kunde hjälpa till att ge en riktig bild av verkligheten och slå hål på en del mytbildningar och oklarheter som sprids om Ålands särställning inom EU, en vrångbild som enbart utgår ifrån att Åland fått och skaffat sig stora fördelar genom den skattefria trafiken.

Grunderna för den åländska självstyrelsens skyddsbestämmelser, alltså begränsningarna i markägandet på Åland och i rätten att bedriva näring, godkändes av unionen som undantag från EU:s fyra friheter. De frågorna skapar sällan några problem, men misstolkas ändå relativt ofta, även inom Norden trots att det är lika lätt att flytta till Åland som till varje annan del av unionen och trots att det knappast någonsin finns problem för dem som flyttar till Åland för att där bedriva näring. Vi är i alla fall ett av Nordens främsta immigrationssamhälle.

Men särskilt vårt skatteundantag inom EU har resulterat i åtskilliga spekulationer och visst motstånd, som bygger på okunskap, även inom regeringar.

På felaktiga grunder kan detta långsiktigt skada Åland som medlem i den nordiska familjen.

Bakgrunden till skatteundantaget som är det mest synliga av Ålands undantag är vårt mycket markanta beroende av sjöfarten. Hela vår transportinfrastruktur bygger på fungerande, täta och prisvänliga fartygsförbindelser med

finska fastlandet och med Sverige. Hela basen för vår samhällsekonomi och vårt relativa välstånd, bygger på att sjöfarten idag står för hela 40 % av vårt totala produktionsvärde, mot 1,8 procent i Norge och så lågt som 3 promille i Finland. Vi är alltså 20 gånger mera sjöfartsberoende än sjöfartslandet Norge! och 130 gånger mera än Finland som ju ändå är som en isolerad ö inom EU.

Inför Finlands och Ålands planerade inträde i EU år 1993-94 framförde vi detta transport- och sjöfartsberoende och att det sjötransportnät som byggts upp mellan Sverige, Finland och Åland under 1960-, 70-, 80- och 90-talen måste kunna bevaras och vidareutvecklas för att inte också Åland, såsom i stort sett alla unionens övriga ö-samhällen, också skulle bli beroende av transportsubventioner och andra betydande stöd från unionen och medlemsstaten. Vi önskade inte bli ett sådant bidragssamhälle.

Vår argumentation, framförd av Finlands regering, accepterades av medlemsstaterna.

Tyvärr kom den lösning på problemet som rådet presenterade att till stora delar vara till vår nackdel. Den enda gångbara juridiska, politiska och ekonomiska lösning som man fann var att placera Åland utanför EU:s skatteunion.

Faktiskt blev vi till denna del i samma situation som t.ex. Norge och Island med sina EES-avtal. Vi kom att från 1.1.1995 bli ett tredje land i förhållande till EU:s medlemsstater, trots att vi blev fullvärdig medlem tillsammans med Finland i övriga delar. Men genom Norges EES-avtal fungerar Norges handel med EU-staterna och även gränshandeln med Sverige, eftersom Norges ställning är en del av ett känt system. Men för Ålands del fungerar det mycket sämre då vår situation, för vår utrikeshandel, är ett okänt förhållande som skapar stora problem vid alla gränspassager.

I och med denna lösning, att vi placerades utanför EU:s skatteunion, en lösning som vi inte begärde, utan som serverades oss, så kom gränsen till Sverige och till övriga medlemsländer att kvarstå. Samtidigt försvann en betydande del av dessa hinder vid resten av Finlands och Sveriges gemensamma gränser och för Finland och Sverige gentemot övriga EU. Detta har försvårat vår handel med övriga EU så att den idag är långt mera problematisk än t.ex. Norges handel med EU:s medlemsstater. Så får det inte fortsätta!

Därutöver fick vi en skattemur successivt implementerad mellan oss och Finland, en skattemur som skapar stora dagliga problem och nya kostnader och konkurrensnackdelar.

Ni frågar Er nu kanske varför vi då vill ha detta undantag kvar. Svaret är klart att utan den trafik som byggts upp under årtiondena och som baserar sig på taxfreehandeln ombord, så skulle Åland successivt falla ner i ett stort bidragsberoende, inte bara för sin trafik utan också för samhällslivet i övrigt.

Liksom jag inför statsministrarna igår anhöll om att vi tillsammans i samband med diskussionerna om ett gränslöst Norden skulle aktivera oss för att

försöka lösa dessa problem, vädjar jag också till övriga representanter i rådet och ministerrådet att delta i denna process. Tack! (Applåder)

Landsstyreformand **Jonathan Motzfeldt** (Grønland):
Fru præsident! Det nordiske samarbejde og særligt det vestnordiske samarbejde ligger os meget på sinde i Grønland. Siden vi mødtes sidst her i Rådet, har vi i Grønland haft nyvalg til Grønlands Landsting. Den nye landsstyrekoalition mellem Siumut og Inuit Ataqatigiit har ligesom tidligere regeringer sat det som et vigtigt mål at styrke Grønlands bidrag til det internationale arbejde. Dette vil betyde nye initiativer, men det betyder også, at vi vil fastholde og udbygge kontakten og samarbejdet med vore nordiske venner.

Som et konkret eksempel på dette, vil jeg gerne her nævne hele arrangementet omkring 1000-året for Leif den Lykkelige og hans opdagelse – set fra et europæisk perspektiv – af Amerika. Der skulle gå århundreder, før Amerika blev genopdaget, men allerede på Leif's tid blev den første kristne kirke bygget i Grønland og dermed på den vestlige halvkugle.

Tjodhildes kirke er i år med hjælp fra vore islandske, danske og andre nordiske venner blevet genopbygget, og vi står nu klar til at byde de mange gæster velkommen til Sydgrønland i sommeren år 2000.

Men denne sag har også videre perspektiver. Thodhildes kirke og det gamle bispesæde Gardar vil fremover være stedet, hvor alle vil kunne komme og mindes de første kristnes tilstedeværelse i den nordlige vestlige halvkugle. Dette mindesmærke vil fremover blive støttet af en fond – Tjodhilde Committee and Gardar Foundation, som den Grønlandske Kirke og landsstyret har taget initiativet til. Vi har inviteret kirkeledere i Vestnorden og Nordamerika til at deltage i denne Foundation, og vi ser frem til, at den kan blive etableret i tilknytning til 1000-året for Leif's færd over Nordatlanten.

Vore forfædre knyttede også internationale kontakter, selv om det efter nutidens målestok var besværligt. I dag er international kommunikation på mange måder en del af vores hverdag.

Vi har fra grønlandsk side med stor glæde lyttet til præsentationen af det kommende danske formandskabsprogram her i Rådet i dag. Både i den danske statsministers tale og i det omdelte formandskabsprogram finder vi stærke nordiske temaer omkring velfærdsstaten og samarbejdet med naboerne, og her ikke mindst i det arktiske område.

For os, som også føler os som en del af den internationale socialdemokratiske bevægelse, er det af særlig vigtighed at bidrage til det moderne velfærds fortsatte udvikling. I Grønland har menneskeligt sammenhold og menneskeligt fællesskab i århundreder været forudsætningen i kampen for at overleve under barske naturforhold. Vi har således i Grønland en tradition for solidaritet mellem mennesker, og vi lægger vægt på, at denne tradition fortsat er fundament for vort virke på nationalt såvel som på internationalt plan.

Med regelmæssige mellemrum får de vestlige lande økonomisk "karakterbog" af OECD, og en sådan har vi også fået i år – og karakteren var udmærket. Men også fra OECD's side påpeger man behovet for tilpasninger til de internationale markedskræfter, og man understreger behovet for liberalisering og det frie initiativs udfoldelsesmuligheder. Vi har læst rapporten med meget stor interesse og vil bruge den som inspiration til vort politiske arbejde, men dette skal ske samtidig med, at vi fastholder, at vore gamle traditioner og den nordiske velfærdsmodel er det grundlag, som vi vil arbejde ud fra – også når vi skal tilpasse os de internationale markedsvilkår.

Fra grønlandsk side har vi med særlig tilfredshed noteret os formandskabsprogrammets ønske om en konference, der særligt fokuserer på de arktiske levevilkår. Vi er parat til at deltage i dette arbejde, og vi ser det samtidig som et konkret eksempel på de nordiske landes stærke støtte i arbejdet i Arktisk Råd. Resultaterne af dette arbejde vil være vigtige bidrag til vores videre udvikling, et arktisk velfærdssamfund.

Min generation har bragt Grønland fra kolonistatus frem til hjemmestyre, og med hjemmestyrets udvikling er fortsat en proces. I det nye årtusinde vil det være nye generationer, der skal tage arbejdet op, og jeg kan med tilfredshed konstatere, at nye unge kræfter står parat til at at føre arbejdet videre. Og det glæder mig særligt at kunne sige her i denne forsamling, at de unge i Grønland også befinder sig godt i det nordiske samarbejde. Dette er blevet styrket i de senere år gennen Nordens Institut i Grønland og gennem kulturhuset Katuaq og de mange kulturelle aktiviteter, der finder sted her, samt ikke mindst gennem de unges egne rejser og kontakter til alle dele i Norden,

Til sikring af vores velfærd hører også det daglige arbejde og det daglige samarbejde mellem nationer. Grønland forventer i det kommende år at kunne forny sin fiskeriaftale med EU samtidig med, at vi udvikler vort samarbejde med EU på andre områder inden for EU's samarbejdsaftale med OLT-landene. Vi vil fortsat være indstillet på at give EU-landene og deres samarbejdspartnere fiskerirettigheder i vore farvande, når det sker på rimelige økonomiske betingelser.

Men samarbejdet med EU er ikke kun en tosidet sag. Som jeg nævnte på samarbejdsministrenes møde i Reykjavik i juni, ser vi også fra grønlandsk side EU's Nordlige Dimension som en oplagt mulighed for at udbygge samarbejdsrelationerne mellem EU og jordens nordligste befolkninger. Selv om vi mener, at Grønland som OLT-land burde være omfattet af Dimensionen ligesom EØS-landene som Island og Norge, så har vi konstateret, at dette – i hvert fald endnu – ikke er tilfældet. Derfor har vi tilbudt EU-landene og EU-Kommissionen et "Arktisk Vindue" i EU's Nordlige Dimension. Et sådant vindue kan åbne for den nødvendige politiske dialog mellem EU og de arktiske lande og dets befolkninger.

For 25 år siden havde Europa ikke noget, man kunne kalde en Midelhavspolitik. Det har man i dag. Vi ser det derfor som noget helt naturligt, at EU nu får en arktisk politik, og til dette er den Nordlige Dimension et godt redskab.

Det er veldokumenteret, at europæiske landes adfærd påvirker miljøet i de arktiske lande på en sådan måde, at der nødvendigvis må ske en adfærdsændring i Europa, hvis vi på lang sigt skal kunne opretholde vores traditionelle livsform og fødevalg. Når det gælder forskning, vil Arktis som forskningsområde være vigtig både for EU og andre landes forskere i deres studier af bl.a. den globale klimaudvikling.

Og til slut som nævnt er den grønlandske hjemmestyreordning under fortsat udvikling, og jeg har haft den glæde i år at være den første udenlandske politiske leder, der var gæst hos vore naboer i Nunavut i Canada, da de den 1. april kunne fejre etableringen af deres nye selvstyre.

For vores vedkommende ønsker vi at fortsætte vort arbejde mod en større selvstændighed i Grønland. Derfor har den nye landsstyrekoalition hos os nedsat en selstyrekommission, der skal vurdere og komme med forslag om at styrke vort selvstyre inden for Rigsfællesskabet med Danmark.

Fra grønlandsk side finder vi det i dag naturligt, at EU i lighed med Nordisk Ministerråd får observatørstatus i Arktisk Råd. Vi er overbevist om, at "Et Arktisk Vindue" i EU's Nordlige Dimension kan bane vejen for et sådant samarbejde.

Fru præsident! Grønland vil også i det nye årtusinde være en aktiv partner i det nordiske samarbejde. Vi sætter stor pris på den gensidighed og respekt, som er tradition i det nordiske samarbejde. Og når vi i år 2000 mødes til sessionen i Reykjavik, så håber jeg, at rigtig mange nordiske borgere har haft mulighed for at besøge os i anledning af 1000-årsjubilæet for Leif den Lykkelige. Mange tak.

Johan J. Jakobsen overtog ledelsen af forhandlingerne.

Samarbejdsminister **Høgni Hoydal** (Færøerne):
President! Det nordiske samarbejde trænger til en saltvandsindsprøjtning på vej ind i det ny årtusinde. Jeg tror, at den må komme fra Vestnorden eller fra Åland, som med Agenda 21 har vist vejen, som miljøforkæmper i Østersøen.

Det sidste tiår har budt på store omvæltninger – ja, gigantiske omvæltninger. Som så mange har nævnt, tiåret for murens fald er i dag. I nordisk sammenhæng resulterede det i Nærområde-søjlen og fokusen på Baltikum og Nordvestrusland. Finland har nu formandsskabet i EU og Sverige kommer i det nye årtusinde i samme position. Denne omvæltning resulterede i EU-søjlen i det nordiske samarbejde.

I dette år er Sverige og Danmark også blevet forbundet over Øresund. En konkret forbindelse i cement og stål – på jorden, i luften og under vandet.

Denne forbindelse kan også påminde os om den usynlige forbindelse, som IT-teknologien har spredt over Norden og verden i det seneste tiår.

De nordiske lande har også enkeltvis spillet betydelige internationale roller det seneste tiår – både i et blodigt Europa og i en blodig verden. Senest har Norge atter slået sig fast på verdenskortet som fredsdue i Mellemøsten. Og Island har i samarbejde med Nordisk Ministerråd været vært for verdenskonferencen om kvinder og demokrati.

Vi, som jo ligger midt i Norden, vi glæder os over, og vi er stolte over vore nordiske broderlandes indsats på det internationale niveau. Vi arbejder på Færøerne for at opnå fuld politisk ligestilling og fuldt politisk ansvar, både for vores eget land, i nordisk Råd og i andre internationale sammenhænge. Vi ser jo en verden, som bliver mindre, og et Norden, som bliver større i verden – med værdierne som redskab: Samarbejde, demokrati, fred, menneskerettigheder, miljø, bæredygtighed og ligestilling. Den fælles ambassade i Berlin, som åbnedes i år, er også et symbol på en fællesnordisk indsats på verdensplan.

Men set midt udefra Nordatlanten, ser vi også de uhyggelige frembrud af vold, udstødelse og ungdom uden mening, som også ses i de nordiske lande. Vi ser også, at de erklærede nordiske værdier kræver langt mere for at kunne følges op i det nye årtusind. Og vi ser, at de mange skulderklap og vores interne ros af de nordiske fortræffeligheder, har en tendens til at konservere det nordiske samarbejde og de nordiske værdier – ligesom at stille det i en montre til udstilling.

Derfor har vi fra færøsk side foreslået, at nærområdesamarbejdet og nærområdebegrebet udvides. Foruden at omfatte Baltikum, Nordvestrusland, Arktis og Barentsområdet, bør nærområderne omfatte de vestnordiske nærområder: Shetlandsøerne, Orkneyøerne, Hebriderne, Skotland og områderne ved den canadiske vestkyst: New Foundland, Nova Scotia, Nunavut osv.

Der er flere grunde til det:

Samarbejdet med Nordens nærområder bør efter vores mening tage udgangspunkt i det samlede Norden, som jo strækker sig fra Finland til Vestgrønland og fra Sønderjylland i Danmark til Qjuaanaaq i Grønland. Gør vi ikke det, så gør vi Norden mindre og skaber skarpere skel mellem Vestnorden og de skandinaviske lande.

En udvidelse af kontaktfladen vil også give nye dimensioner til gavn for hele det nordiske samarbejde. Der findes i dag allerede bilateralt samarbejde med de vestnordiske nærområder, men et samlet Norden, som arbejder vestover og mod sydvest, vil styrke hele Nordens position i verden og give ny inspiration til det nordiske samarbejde.

Nærområdesamarbejdet har i dag i sit indhold fået for meget karakter af en slags ulandshjælp, hvor de skandinaviske lande skal hjælpe nærområderne til at opnå demokrati, menneskerettigheder, velfærdssamfund og markedsøkonomi. Altså en slags ny "hvid mands byrde", som nu gælder den skandinavi-

ske mand. Det er forståeligt, men det kan være med til at konservere de nordiske værdier, for nærområdesamarbejdet må have som udgangspunkt, at vi også kan lære noget af de nærområder, som vi samarbejder med.

Miljøet og den bæredygtige udvikling har været de store udfordringer de senere år og de bliver det også i det næste årtusind. Norden bør være ledende i verden på disse områder og har også markeret sig sådan. Men for landene i vestnorden, som direkte lever af havets ressourcer, er det en nødvendighed at inddrage vores nærområder, som ligger omkring det enorme Atlanterhav. Havmiljøet kan jo ikke beskyttes og en bæredygtig udvikling kan ikke tænkes, hvis radioaktivt affald og tungmetaller ledes ud i Atlanten fra vore nabolande. Så nordisk miljøpolitik kræver inddragelse af landene omkring Nordatlanten.

Vi taler ikke om at lægge beslag på store økonomiske ressourcer i nærområde samabejdet, men om at styrke perspektivet og samarbejdsrelationerne. Dette kan også styrke vestnordens position inden for det Nordiske Råd, således som Island jo så godt har sat fokus på med sit formandsskab og sit formandsskabsprogram.

Præsident! Danmark har sat de nordiske velfældsstater og den nordiske velfærdsmodel som hovedtema for sit kommende formandsskab. Det er en god prioritering. Her ligger udfordringen for det næste århundrede.

I denne store udfordring mener jeg, at de skandinaviske lande også kan drage erfaringer fra landene i Vestnorden. Vi har altid levet med udfordringen om et fleksibelt og mobilt arbejdsmarked. Vi har levet med udfordringen om bæredygtige kulturelle og sociale enheder og strukturer, som ikke er fremmedgjort af stat eller kapital. Vi har samfund, som kan overskues og hvor velfærdsstatens fordele og ulemper kan registreres på det menneskelige plan. Vi har samfund, hvor kulturel mening stadig er grundlaget for økonomi og politik. Vi har lav kriminalitet og vi har nærdemokratier, som fungerer. Vi har endnu ikke set de sociale og materielle ændringer, som skaber grobunden for den øgede racisme, nynationalisme og meningsløshed blandt ungdommen i Norden og i Europa i dag. Så en saltvandsindsprøjtning til den nordiske velfærdsmodel kan også komme fra vestnorden i det kommende arbejde.

Men i det næste årtusinde og det næste årtusindes udfordringer for de nordiske værdier, kræves et mere forpligtende samarbejde i Norden. Ikke mindst kommer EU-dimensionen og en fælles nordisk indsats i forhold til EU at blive langt vigtigere i fremtiden. For de nordiske lande, som står udenfor EU, Norge, Island, Færøerne og Grønland, er det vigtigt at kunne følge med i , hvad der sker i EU-integrationen – ikke mindst på arbejdsmarkeds-, uddannelses og miljøområdet. Men det bliver en lige så stor opgave for de nordiske lande, som er medlemmer, at arbejde for de nordiske spørgsmål indenfor EU. Finland har sat fokus på en nordisk dimension i EU og dette bør der arbejdes videre med.

For os, som står udenfor EU, er det vigtigt, at nordisk samarbejde også kan bruges til at forhindre, at EU-integrationen udelukker vores muligheder som

små naturressourcebaserede samfund. For os er det vigtigt, at EU-integrationen ikke betyder, at arbejdsmarkeds-, miljø- og velfærdspolitikken bliver sat primært af EU-landene og blot sekundært af de nordiske lande og det nordiske samarbejde. Det bør være omvendt. Og jeg må understøtte vore islandske frænder, statsminister Oddsson og Steingrímur Sigfússon, som har bedt om at respektere, at EU altså ikke er en Union for de små ressourcebaserede samfund i Nordatlanten, og derfor har vi valgt at stå uden for EU.

EU og udvidelsen mod Øst vil blive den store kraft i de kommende år. Men dette gør det endnu vigtigere at fastholde Norden og ikke at udelukke Vestnorden, for det bliver her måske, at den kulturelle forankring kan fastholdes for de nordiske EU-lande. Her kan drivkraften komme til ikke at udstille nordiske værdier som en museumsgenstand i EU-bureaukratiet – hvor lobbyisternes lommelygter kender alle de mørke kroge, men hvor demokratiet – folkestyret – ikke lyser op.

Præsident! Et mere forpligtende nordisk samarbejde ser vi som det store projekt i det kommende årtusind. For vores samfund i Norden er miljø, bæredygtighed, velfærd, sociale forpligtelser, mobilitet på arbejdsmarkedet, kulturel styrkelse i globaliseringen og solidaritet ikke et valg, det er en nødvendighed. Tak.

Præsidenten gjorde opmærksom på taletidsbegrænsningerne.

Samarbetsminister **Jan-Erik Enestam,** (Finland)
Herr president! I sitt ordförandeskapsprogram för år 2000 har den danska regeringen lyckats inrymma många av de utmaningar, som de nordiska samhällena står inför på tröskeln till ett nytt årtusende. Programmet bygger dels på ett uttalat behov av kontinuitet, dels på önskemålet om att vara förutseende inför förändringarna som berör de nordiska samhällena under de närmaste åren. Jag vill uttala en självklarhet, men ändå: Våra nordiska välfärdssamhällen bör vara föremål för analys, förnyelse och vidareutveckling för att vi skall kunna möta de nya utmaningarna.

Under den senaste tiden har man i olika sammanhang på ett överraskande sätt ställt det nordiska samarbetet i ett slags motsatsförhållande till europeiskt samarbete. Jag ser inte – och har aldrig sett – något motsatsförhållande i detta. Verkligheten känner vi. Vi använder fortfarande nordiskt samråd och samarbete som en basresurs i allt vårt internationella samarbete. Det har vi gjort under hela 1990-talet, ett årtionde som präglats av reformer av det nordiska samarbetet som svar på de snabba förändringar som skett i vår omvärld.

Det kan verka som om den europeiska dagordningen binder upp det mesta av vårt internationella engagemang, åtminstone på regeringsnivån. Onekligen är antalet möten stort och dagordningarna är omfattande. Det som inte syns utåt är det kontinuerliga samrådet mellan olika länder och självstyrda områ-

den i Norden. Det här samarbetet sker ofta utan åthävor och stort upplagda presskonferenser och på ett pragmatiskt och jordnära sätt. Det är en självklarhet. På tröskeln till 2000-talet är den nordiska gruppen fortfarande den naturliga referensramen för oss.

Uppläggningen av programmet för denna session avviker från tidigare program. Bland annat har Nordiska rådet på ett pragmatiskt sätt tagit fram nya, intressanta och tvärsektoriella temablock, som är väl underbyggda med särskilda rapporter till sessionen.

Jag vill lyckönska rådet till att man på ett seriöst sätt vill närma sig frågor som berör den vanliga medborgarens situation i Norden. Det är min förhoppning att vi under den här sessionen kan tillföra även dessa områden nya aspekter.

Det kan också handla om alltjämt öppna frågor som involverar närområdena och knyter oss till bredare europeiska nätverk. Jag tänker här på energiförsörjningen och planerna på en gasledning från Ryssland västerut. I många av de nordiska länderna är den nationella energiförsörjningens framtid en ständigt aktuell fråga. Den nordiska gasledningen är alltjämt aktuell.

Vi lever i en tid då mycket av det nordiska samarbetet sker utanför de officiella samarbetsramarna. Den trenden kommer att accentueras under de närmaste åren. Det nordiska näringslivet anpassar sig till en allt hårdare europeisk och internationell konkurrens. Av de finska och svenska företagens utländska investeringar inriktas mer än hälften till de nordiska länderna. Korsägandet stärker nordisk marknadsintegration. Det faktum att Norden visat sig vara attraktivt som investeringsområde utgör ett bevis för att våra ekonomiska strukturer är sunda och våra samhällen stabila.

Samråd mellan ministrar i de nordiska länderna har ökat sedan Sverige och Finland blivit medlemmar i EU. Bl.a. statsministrarna, utrikesministrarna, utrikeshandelsministrarna och försvarsministrarna i de nordiska länderna träffas regelbundet. I denna sin krets samråder och avstämmer länderna sina synpunkter på aktuella europeiska och internationella frågor. Också ministerrådets arbete har fått karaktären av samrådsmöten. Frågor som gäller Norden, EU, EES ingår som bekant som en permanent dagordningspunkt på dessa möten.

Gemensamma, grundläggande nordiska intressen som frihet, säkerhet och rättvisa kan emellertid inte lösas enbart i ett nordiskt sammanhang. Internationaliseringen har inneburit att det knappast finns några samhällsområden, där de nordiska länderna kan utforma sin politik utan hänsyn till förhållanden i omvärlden. Ett fundamentalt mål för vårt samarbete måste vara att bidra till fred, säkerhet och stabilitet i hela Europa. De nordiska länderna har länge arbetat för att bidra till konfliktförebyggande och fredsbevarande insatser i olika former liksom vid humanitär hjälp till dem som drabbats av krig eller konflikter.

Kärnan i det nordiska samarbetet på detta område är samverkan inom ramen för NORDCAPS. Inom detta samarbete sker samordning av resurser, t.ex. i fråga om utbildning och materielfrågor. Praktiska exempel på samnordiska aktiviteter inom det fredsfrämjande området är den tidigare gemensamma nordiska bataljonen I Makedonien och den nordisk-polska brigaden i Bosnien. Andra samarbetsområden har gällt understöd till de baltiska länderna, försvarsmiljösamarbete, samnordisk försvarsforskning och minröjning samt elev- och tjänstemannautbyte.

Det ökade samarbetet inom den nordiska försvarsindustrin är ett konkret bevis på att uppställda mål även i detta avseende nu håller på att förverkligas. Den samnordiska anskaffningen av transporthelikoptrar är ett aktuellt exempel med många fördelar. Bland annat skulle anskaffningen innebära inbesparingar för vart och ett nordiskt land. Projektet avancerar nu sålunda, att offertförfrågningar sänds ut i slutet av denna månad.

Sedan början av 1990-talet har Nordiska ministerrådet haft ett aktivt samarbete med Nordens närområden, dvs. Estland, Lettland, Litauen, nordvästra Ryssland, Kaliningrad och det arktiska området. Grunden för samarbetet är det ömsesidiga intresset. De överordnade målsättningarna är att bidra till fred och stabilitet i Europa och till att främja en demokratisk utveckling, stöda övergången till marknadsekonomi, stärka respekten för de mänskliga rättigheterna och säkra ett bärkraftigt utnyttjande av resurserna.

Vi kan redan nu konstatera, att utvecklingen i många avseenden varit positiv. De nordiska länderna har kunnat bidra till en gynnsam utveckling. Men det finns fortfarande mycket att göra. Sedan ministerrådet tog de första stegen för att etablera sig i våra närområden har omvärlden förändrats markant. En strategi för närområdessamarbetet har uppgjorts, men den är redan delvis föråldrad. Enligt min uppfattning finns det nu ett uppdämt behov av att utvärdera vårt engagemang i närområdena. I det sammanhanget finns det flera frågor som kräver analys.

I det danska ordförandeprogrammet understryks betydelsen av språkgemenskapen i Norden. Detta är viktigt. Enligt programmet avser det kommande ordförandelandet att stärka språkförståelsen i Norden, bl.a. genom uppföljning av den gemensamma nordiska rapporten, som bär namnet 'Det umistelige'. Enligt apportens rekommendationer heter det bl.a. att det språkliga samarbetet bygger på lika värde mellan alla nordiska språk och på en ömsesidig respekt för alla de nordiska folkens kultur, historia och traditioner, sålunda att den kulturella och språkliga mångfalden bevaras.

I och med att tre av våra nordiska länder är medlemmar i EU har frågan om språkets roll i internationella sammanhang accentuerats. De finska representanterna vid EU-möten och vid Europaparlamentets möten kan använda sitt modersmål, dvs. finska eller svenska, och får underlagsmaterial på dessa språk. Frågan om service på finska inför och under Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets möten har inför denna session lyfts fram.

Mot den bakgrunden önskar jag föreslå att ministerrådet initierar en utredning om dels omfånget av den service som för närvarande sker på finska inom det nordiska samarbetet och dels vilka omkostnader som är förknippade med en eventuell utökad service på finska i det nordiska samarbetet. En rapport om detta bör framläggas så snart som möjligt och senast inför nästa session hösten 2000.

Till slut vill även jag instämma i tacket till Island för ett utomordentligt ordförandeskap. Tack herr president!

Pehr Löv (SFP, Finland):
Herr president! I den här generaldebatten har det fokuserats väldigt mycket på Norden i Europa. Jag tänker försöka göra en liten analys av hur viktigt det också är att vi fortsättningsvis göder den inre nordiska kraften. Den kan tyna bort om vi tittar för mycket i Europaspegeln och tror att allt det goda i Norden består utan fortsatta ansträngningar.

Man kunde tala mycket gott och genomsött om synergieffekterna med det nordiska samarbetet, för livskvaliteten i allmänhet och speciellt för de unga och för tryggheten i våra närområden och i hela Europa. Det har sagts redan här i dag och på många andra arenor, så jag vill endast framföra några synpunkter och förslag till åtgärder för att förbättra trovärdigheten och effektiviteten i vårt samarbete. Detta i belysning av att det riktats en del intern kritik mot utskottsstrukturen i rådet och både intern och extern kritik över Nordiska ministerrådets stelhet och ineffektivitet. Det har till och med sagts att ministerrådet kunde ersättas av fonder med en enkel förvaltning. Det har också sagts att det mesta av samarbetet sker utanför Nordiska rådets och Nordiska ministerrådets strukturer.

Mycket samarbete sker naturligtvis utanför det parlamentariska arbetet och ministerrådets arbete, och detta är endast bra. Verkställigheten skall ske ute bland folket. Jag vill ändå tro att samarbetet i våra organ utgör grunden för och håller liv i det nordiska samarbetet. Men det är viktigt att Nordiska rådet och ministerrådet ger en trovärdig bild utåt och att arbetssättet är effektivt, att målsättningar uppnås och att rekommendationer verkställs osv.

Det viktigaste är att vi fungerar bra ihop på det mentala planet, men för att påvisa vikten av parlamentariskt samarbete borde nog den nordiska samarbetsbudgeten i viss mån följa den ekonomiska tillväxten och kostnadsutvecklingen i våra länder. Vi förväntar oss alltså en viss utökning av budgeten de kommande åren. Jag hoppas att generalsekreteraren har mod att föreslå en ökning i budgeten för år 2001.

Samarbetet med de nationella parlamenten borde förbättras. Det här kunde ske till exempel genom att inbjuda medlemmar i fackutskotten till temakonferenser och seminarier för att flera än kärnan av etablerade nordiska politiker skulle få en uppfattning om angelägna samnordiska frågor. Och, varför är inte

talmännen med på sessionen? Talmännen kunde ha egna konferenser i samband med sessionen och följa med de viktigaste delarna för att få insikt i aktuella initiativ och föra med sig hälsningarna hem till de egna parlamenten. Det här skulle antagligen sprida förståelse för Nordiska rådets arbete och ytterligare höja dess status.

Den nuvarande utskottsstrukturen med tre pelare och på geografisk grund har kritiserats, och det har uttalats en önskan om att återgå till de "gamla" specialutskotten. Jag har i viss mån förståelse för den här kritiken, för utskotten är stora och arbetsmetoderna måste anpassas därefter. Rollen för utskotten är litet diffus och överlappningar i verksamheten förekommer. Att nu överge utskottsstrukturen igen så snart efter förra revisionen skulle ta mycket energi i anspråk och skall definitivt inte göras utan ordentlig och långsiktig utvärdering. Vi bör i stället utveckla det nuvarande systemet. I Nordenutskottet tycker jag att vi fått ett ganska bra arbetssätt i och med att vi har använt oss av olika system. Medlemsförslag kan till exempel handläggas av en rapportör eller diskuteras på ett seminarium. Utskottet kan skaffa sig nödvändig kunskap genom en höring och i större frågor ta en ordentlig remissrunda. Arbetsgrupper runt specialteman är också bra om de fokuseras rätt och har en stram tidtabell. Utskotten kan också samarbeta i många frågor. Det har vi goda exempel på: medieseminariet i Litauen och bioetikseminariet som vi skall ha nästa år tillsammans med Europautskottet.

Nästa års temakonferens om utbildning och forskning har vi stora förväntningar på och den torde intressera alla utskott. Jag hoppas att vi hittar guldkorn på denna konferens som kan användas till näringslivets bästa för dess utveckling mot allt bättre konkurrenskraft i den hårdnande internationella miljön.

Det har sagts att det nordiska samarbetet måste fokusera på stora och viktiga frågor. Det tycker jag vi gör i och med de frågor vi har på sessionen i dag, som vi till stor del haft äran att få bereda i Nordenutskottet och som vi fortsatt kommer att ta tag i.

Nästa år kommer vi på seminarium att fokusera starkt på en central fråga, rasismen, och likaså på bioetiken, som det är viktigt att vi har en samnordisk syn på när vi stiftar lagar och styr europeisk lagstiftning.

Samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Island):
Hr. President! Islands formannskapsperiode närmer seg nå sin avslutning. Jeg er svärt fornöyd med hvordan arbeidet i formannskapsperioden har gått.

Kjernen i vårt program, "Folk og hav i nord", er både Vest-Nordens og de arktiske områders interesser, befolkningens livsbetingelser og en bärekraftig utnyttelse av naturressursene. IT-spörsmålene, integrasjon av EU-spörsmålene i samarbeidet samt kultur og ungdom gikk for övrig også som en röd tråd gjennom vårt formannskapsprogram.

Nå legges det stor vekt på å forbedre livsvilkårene i de baltiske land og gjöre Östersjöområdet til et vekstområde. Det stötter vi fullt ut. Men samtidig legger vi vekt på at Vest-Norden og de arktiske områder ikke tilsidesettes i denne prosessen. Man vil ikke föle seg isolert, gjemt og glemt bak de höye bölger i nord. Dette har både Jonathan Motzfeldt og og Högni Hoydal kommet inn på för her i dag. Det er derfor en spesiell fornöyelse for oss at forslagene i Islands formannskapsprogram om å prioritere interesser til både Vest-Norden og Arktis har vunnet så stort gehör i politisk sammenheng.

Den nordlige dimensjonen er nå blitt en del av EUs politikk. Begrepet nordlige dimensjoner kjente ingen for to år siden, men nå er det blitt en del av EUs politikk, takket väre Finland. Det er et bra arbeid!

Island stod nå i oktober som formannskapsland i det nordiske samarbeidet som vert for et seminar i Brussel om de miljömessige aspektene i den nordlige dimensjonen. Deltakerne var fra EU-kommisjonen, men også fra de land som den nordlige dimensjonen omfatter. Seminaret var en del av en remisprosess omkring den nordlige dimensjonen opp til EU-utenriksministermötet som skal väre i Helsinki senere denne uken. Dette innebärer at nordiske synspunkter om den nordlige dimensjonen blir synlige i EU. Og det er veldig viktig, ikke bare for de land som ligger rundt Östersjöen, men det er også veldig viktig for land i vest/nord, fordi vi lever av fisk. 70 pst. av Islands eksport er fisk, og derfor er det veldig viktig av man ser på miljöproblemene oppe på Kolapeninsulaen.

Miljöområdet er et av de aller viktigste nordiske samarbeidsområdene. Vi står overfor store ulöste oppgaver, og behovet for tiltak i Nordens närområder er påtrengende. Det arbeidet som Nordisk Ministerråd nå har begynt som oppfölging av statsministrenes deklarasjon om et bärekraftig Norden, er viktig i denne sammenheng. Resultatet blir at man vil forelegge for Nordisk Råds sesjon neste år en strategi for bärekraftig utvikling for Norden og närområdene. Miljöministrene vedtok også en viktig handlingsplan om kulturmiljöbeskyttelse på Island, Grönland og Svalbard.

Den islandske regjering, med Nordisk Ministerråd og USAs regjering som medarrangör, holdt nå i oktober en konferanse om kvinner og demokrati. Der var bl.a. USAs presidentfrue, Hillary Clinton, til stede. Mens Norge hadde Bill, hadde vi Hillary. Det var et bra bytte, synes jeg. Men den konferansen hadde til hovedmål at kvinner i Baltikum og Russland i större grad enn nå skal delta i å utforme samfunnet. Denne konferansen var også nyttig for oss kvinner i Norden, fordi vi har langt fra oppnådd de mål vi har satt. Vi kunne höre Göran Persson her i morges fortelle oss om hvor langt kvinnene kommer seg nå. Det er riktig, men det er langt fra at de er der de skal väre. Vi kan se at de får fremgang i politikken, de får fremgang når det gjelder utdannelsen, men de er ikke på topp i arbeidslivet. Absolutt ikke! Der mangler vi kvinner i hele Norden. Jeg legger stor vekt på at Nordisk Ministerråd följer denne konfe-

ransen opp på en effektiv måte frem til en oppfölgingskonferanse som vi skal ha i Litauen i 2001.

Globaliseringsprosessen fortsetter i en stadig ökende fart. Det er mange som har kommet inn på det her i dag, at samarbeidsministrene besluttet å sette ned et vismannspanel som min forgjenger, Halldór Ásgrímsson, tok initiativ til. Panelet skal vurdere hvordan det nordiske samarbeidet skal utvikle seg i begynnelsen av det nye millenium i lys av de forandringer som vi ser i de nordiske samfunnene når globaliseringen blir stadig större.

Vi venter fornuftige og gjennomtenkte forslag fra vismannspanelet, og jeg ser frem til at man får en god og livlig debatt ved neste sesjon i Reykjavik i 2000 med fine forslag fra vismannspanelet.

Per-Kristian Foss (H, Norge):

Flere har värt inne på det, men det fortjener å nevnes en gang til: Det er i dag tiårsdagen for murens fall – dvs. det er egentlig ikke för natt til i morgen, det virkelige fallet skjedde ikke för langt ut på natten. Det var nå bare symbolet, men det var et endelig tegn på kommunismens fullstendige sammenbrudd.

Jeg har lyst til å si litt om bakgrunnen for hvorfor det skjedde, for vi kan läre noe av dette. De regimene som eksisterte i öst, falt jo – eller råtnet på rot, rettere sagt, forvitret i realiteten – fordi vi i Vesten stod sammen i et fast forankret politisk og militärt samarbeid, og fordi dette samarbeidet hos oss var fundert på et folkelig flertall i alle land og hadde bred folkelig oppslutning. Det militäre og ökonomiske samarbeidet i öst – COMECON og Warszawapakten – hadde ikke noen slik forankring overhodet, og er når det nå også går over i historien, knapt verdt en bisetning. NATO går videre. De nordiske land Norge, Danmark og Island har spilt en viktig rolle i NATO. Vi har nasjonalt og internasjonalt motstått press og splittelsesforsök – det har ikke manglet på noen av delene. Etter hvert omfatter NATO nå flere nye land og samarbeidsområder.

Det har värt sagt at murens fall viste en ny mur som reiste seg, en slags mental mur. Jeg tror dette er en litt for kortsiktig analyse. Det er ikke slik at fordi muren ble borte, skjedde det over natten forandringer. Det vi har bygd på i Vesten, demokrati, er noe som ikke kan vedtas, det kommer ikke over natten. Demokrati må bygges sten for sten og er i realiteten en kultur mer enn et formalisert system, og en kultur må utvikles, skapes, dyrkes, den kan ikke vedtas. Velferdsstaten som mange i öst så frem til, trodde man kanskje også skulle komme over natten. Men velferdsstaten, vet vi i de davärende NATO-land iallfall, kommer heller ikke over natten. Den må utvikles gjennom politisk vilje og gjennom ökonomisk evne. Det har ikke alltid värt til stede en ökonomisk evne til å bäre en velferdsstat. Da ser man at disse to tingene henger nöye sammen.

Ikke så mye er egentlig skjedd i Norden, hvis vi skal väre ärlig og se utover i Europa. Flertallet er riktignok nå med i EU. Ingen nye NATO-medlemmer

er kommet fra de nordiske land; det er kanskje overraskende, mange vil si skuffende. Utvidelsen har derimot skjedd i forhold til de baltiske land. De baltiske land er trukket inn i et tettere samarbeid også i Norden. Men det er vel riktig som bl.a. Jan Petersen var inne på tidligere, det er ikke slik at vi kan skryte av at Norden er enestående i å ha trukket de baltiske land med i et forpliktende regionalt samarbeid. Og skulle vi våge å banne i kirken, for å bruke et uttrykk som kanskje er passende, måtte det väre å si at vi trenger kanskje ikke bare en vismannsgruppe bestående av menn og kvinner, men også en nytenkning blant oss selv i retning av om vi ikke etter hvert burde utvide Nordisk Råd til å omfatte også land utenfor det nordiske området. Det er baltiske land som banker på dören til alt som er av internasjonalt samarbeid. Det er for dristig å ta dette skrittet nå, men vi må begynne gjennom felles sesjoner og gjennom utvidelse av felles arbeidsgrupper.

Til slutt det tema som statsminister Persson var inne på tidligere i dag. Han brukte uttrykket "den nordiske velferdsstaten". Det er han nesten alene om. Jeg har lyttet til sosialdemokratiske statsministere i Norge og partiledere i Norge fra samme parti. De bruker ikke lenger det begrepet som et entydig begrep. Og det er ikke lenger entydig. Det er ikke entydig fordi det ikke lenger er ensidig nordisk, det finnes i mange land, ei heller er det entydig sosialdemokratisk. Jeg skal sette det på spissen ved et par illustrasjoner. Hvis jeg som konservativ i Norge hadde värt talsmann for det kutt i velferdssystemet som har värt gjennomfört i Sverige under Perssons ledelse, hadde jeg blitt kalt nyliberal. Hadde jeg brukt de ord og uttrykk om utdanningspolitikken som Tony Blair gjör i Storbritannia, hadde jeg også blitt kalt nyliberal eller liberalist. Så disse begrepene om velferdsstaten og sosialdemokratisk eierskap til det er ikke lenger entydige og kan ikke lenger brukes som meningsfylte slagord. Man må nyansere. Og Sveriges innstramming i velferdsstaten er jo et meget betegnende eksempel på at ingen velferdsstat kan vare varig uten et godt grunnlag i solid og langsiktig verdiskaping.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):

Tak, hr. præsident. Det nordiske samarbejde har været udsat for store ændringer både i formen og i indholdet igennem det sidste årti. Et årti, der blev indledt med den kolde krigs ophør og Sovjetstatens sammenbrud. Et årti, der har givet os uanede muligheder og store forhåbninger om en ny og bedre verden. En verden, hvor vi ikke længere er låst fast i bestemte roller og konstellationer. En verden, som har givet nationerne mulighed for frit at vælge deres alliancer og samarbejdspartnere.

De nordiske lande har valgt at orientere sig forskelligt i det internationale samarbejde samtidig med, at vi udbygger vores nordiske samarbejde, og det

er i virkeligheden ikke nogen selvfølge med tre lande i EU, men vi valgte at udbygge samarbejdet, og vi valgte også at ændre på indholdet af samarbejdet..

"Nordisk Nytte"-rapporten førte bl.a. til omfattende ændringer i såvel Nordisk Råd som Nordisk Ministerråd, og apropos replikker og svar under debatten i dag, så er de nordiske lande bundet sammen af vores geografiske placering, af vores historie på godt og ondt. Ingen, uanset hvad der bliver sagt i kampens hede, kan løbe fra sine rødder. De nordiske lande er i familie med hinanden og er som søskende – vi har fælles gener, holder sammen, når det gælder, og kappes om at være den ypperste, og det er ikke så galt.

Selv om det kun er knap fem år siden, vi reformerede det nordiske samarbejde, går udviklingen og forandringerne så stærkt, at tiden er inde til at se på det nordiske samarbejde i en forandret tid – et samarbejde, som skal forholde sig til fremtidens udfordringer for de nordiske lande og for Norden i en international sammenhæng.

Panelet med de vise kvinder og mænd er blevet kommenteret igennem dagen, og jeg ser også med forventning frem til resultatet af arbejdet, og jeg håber, vi alle vil diskutere temaerne åbent og fordomsfrit. Herudover er det min opfattelse, at vi bør se på, om der er behov for ændringer i det fællesnordiske budgetsystem. Har vi de bedst mulige styringsredskaber for det fællesnordiske budget? Har vi den bedst mulige fleksibilitet og gennemskuelighed?

Gennem mine snart mange år som deltager i det nordiske samarbejde er det jo et tilbagevendende problem, at budgettet er fastlåst, at det kun giver få og begrænsede muligheder for at igangsætte nye, væsentlige, politiske initiativer. Vi har forsøgt at skabe mere råderum, men det råderum bliver snart og hurtigt brugt op.

Samtidig efterspørges fællesnordiske finansieringer i stigende omfang, også af den del af samarbejdet, som ikke er en del af det formaliserede nordiske samarbejde. Og Nordisk Råd har jo også som bekendt sine bestemte ønsker til budgettet. Derfor opererer vi i stigende grad igen med kortsigtede løsninger, og det er ikke holdbart i længden.

Jeg vil tage dette spørgsmål op i samarbejdsministerkredsen for at bede generalsekretæren om en analyse og et bud på relevante ændringer, og det er min forhåbning, at generalsekretærens rapport kan foreligge midt i år 2000 nogenlunde samtidig med rapporten fra vismandspanelet, således at vi får det bedst mulige grundlag for på næste års session at drøfte, hvorledes det nordiske samarbejde kan løfte en ny tids opgaver og udfordringer.

Det er min opfattelse, at vi har et særdeles godt udgangspunkt for vores samarbejde. Her vil jeg henvise til det danske formandsprogram. I det formandsprogram tegnes der et billede af de mange områder, hvor det nordiske samarbejde række ud over Nordens grænser, endda langt ud over Nordens grænser, og inddrager vore naboer i løsninger, som vi alle har glæde og gavn af.

Det er netop et eksempel, og et konkret eksempel på, at vi slår vores kræfter sammen for at give vores naboer, de nye demokratier, nye muligheder for udvikling, fred og sikkerhed. Vi skal jo ikke glemme, at det var de østeuropæiske folk, der kastede åget af sig og brød murene ned for at blive en del af den frie verden. Vi har i Norden et centertungt ansvar for at hjælpe med disse muligheder og perspektiver, som jo også omfatter os selv og vores egne folk. Stabilitet og sikkerhed er udelelig, og Danmark er sig meget bevidst, at det er en opgave at holde hele den nordiske kreds samlet i en verden, hvor globaliseringens centrifugalkraft kan sprede os langt omkring.

Derfor en opfordring til alle om at tage det danske formandsprogram med sig i hverdagen, så vi sammen, hvor vi færdes i det nordiske område, kan formidle, hvad det nordiske samarbejde også kan, fordi det vil give vores nordiske folk en klarere fornemmelse af, at vi faktisk kan løfte en ny tids udfordringer til glæde for alle.

Jeg håber, vi får en rigtig god session. Tak.

Alf Svensson (kd, Sverige):

Herr president! Man brukar säga att kärt barn har många namn. Den partibeteckning som angivits har vårt parti aldrig haft. Den som står i programboken har vi heller inte haft på många år. Vi heter Kristdemokraterna. Och, herr president, jag hoppas att de här rättelserna har avräknats min fem minuter långa talartid.

Herr president! Nästa gång Nordiska rådet samlas har vi passerat in i ett nytt millennium. Det behöver ingen begära replik på. Det sista decenniet under 1900-talet har ju inneburit en dramatisk scenförändring, som många här har påpekat. Europa håller på att läka samman. Öst och väst, Europas båda lungor, andas igen. För någon månad sedan visade Europas samtliga TV-kanaler och större tidningar, gissar jag, en kartbild som klargjorde att alla de tre baltiska länderna och sedan hela raden av central- och östeuropeiska stater nu ska komma in i den europeiska gemenskapen. Sjävfallet ser vi ytterligt positivt på detta.

För oss i Norden måste det vara en självklar angelägenhet att inte från åskådarplats utan aktivt finnas med och påverka, så att den s.k. östutvidgningen inte enbart kommer att handla om ekonomisk gemenskap.

Vi vet att när kommunismen kollapsade avslöjade planekonomin sin kompletta oförmåga. Vi vet också att planekonomi och kommunism ödelagt människors livsbetingelser. Den fysiska mijön hade tydligen ytterst lite värde i en ideologi som ordade vitt och brett om Utopia. Vad vi ofta glömmer är att kommunismen ruinerade mycket av demokratins värdegrund.

Efter 1945 skrev den danske briljante statsvetaren, professor Alf Ross, boken Varför demokrati? I den påpekade han bl.a.:

"Det vår tid mer än något annat har behov av efter nazismens noraliska upplösning av alla värden, är ett återupprättande av den moraliska tron på människovärdet. Jag tror" – skriver Alf Ross – "att den djupaste inspirationskällan till en sådan återfödelse alltjämt är att söka i den humanism och kristendom som genom årtusenden har utgjort grundvalen för vår kultur."

Det var i Västeuropa efter 1945 det skrevs. Jag är övertygad om att detta Alf Ross-påpekande behöver aktualiseras i de från kommunismen nu befriade länderna. Och i Norden och övriga Västeuropa behöver vi – det menar jag är uppenbart – restaurera och fördjupa insikten om att demokratin inte existerar utan etiska värden, och etik finns inte i lufttomma rum.

I vårt land, och inte enbart i vårt, har ju ofattbart nog nynazism kunnat fånga upp en del ungdomar. Ute i Europa är det åtskilliga som lägger sina röster på högerextremistiska partier och gamla kommunistiska partier, som draperar sig i nya kläder, återuppstår och gör sig gällande.

Demokratin har också sina konvergenskrav. Framtiden fordrar gemenskap. Det vet vi. Det är en odiskutabel ståndpunkt. När muren nu hackats ner – till lycka för oss alla – och europeisk gemenskap i större omfattning är möjlig, så måtte vi väl inse att gemenskapen fordrar en värdegrund. Europa byggs inte enbart utifrån Romtraktater och EMU-bestämmelser. Framtiden kommer inte att vara fri från en väldig dragkamp om vår kontinents politiska och sociala öde. Demokratin måste ständigt vinnas. Och vi har all anledning att fråga oss vad vi gör, vad Nordiska rådet gör, för att förstärka de demokratiska värdena och på vilket sätt Nordiska rådet deltar i den ständiga kampen för att vinna och säkra demokratin. Kan vi göra något mer konkret än det som hittills har åstadkommits?

Vi behöver verkligen inte heller enbart koncentrera oss på den s.k. östutvidgningen för att se vilka våra ofrånkomliga uppgifter är. Det är en skam att nynazism och rasism pyr i våra länder. Det finns ingen av oss som bortser från polisens uppgift att utifrån lagstiftningens paragrafer hålla efter, haffa och rensa undan. Och följer man debatten finner man att den inte så lite rör sig runt frågeställningar som om polisen klarar sin uppgift, om polisen har tillräckliga resurser, om lagstiftningen kan skärpas ytterligare. Den debatten är givetvis angelägen och självklar. Men vi borde väl nära nog sitta i grubblerier, vi som nordiska politiker, med enorma satsningar på utbildning, på skolväsen, på information, på public service-företag. Vi borde väl se det som något av vår viktigaste uppgift att söka utröna varför och hur det kan komma sig att ungdomar kan fångas av dessa vanvettets och våldets läror.

Herr president! Jag är glad över att Ungdomens Nordiska råd tog upp detta så resolut och rejält när de hade sin session.

Tack!

Fiskeriminister og nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge): Det nordiske samarbeid er rotfestet i bred folkelig stötte i våre land. Samarbeidet er et uttrykk for hva fem land med nære bånd til hverandre kan gjöre i fellesskap i sin region, på tross av ulike tilknytninger til de viktigste samarbeidsorganisasjonene i vår del av verden, EU og NATO. Det formaliserte nordiske samarbeidet er en viktig möteplass der synspunkter kan samordnes og videreföres inn i arbeidet i både EU og NATO.

Det er knapt noe område der de nordiske land ikke har et nært samarbeid. Det gjelder blant forskere, blant kulturarbeidere, i forvaltningen, på regjeringsplan og selvsagt blant parlamentarikere.

Ikke minst er de frivillige organisasjonene en viktig del av mellomfolkelig samarbeid i Norden. Ja, vi kan kanskje si at det er i samspillet mellom de frivillige, brede folkelige organisasjonene på den ene siden og på den andre siden parlamentarikere og regjeringer, med embetsverk og eksperter, at dynamikken i samarbeidet oppstår. Ved årets sesjon dröfter vi nettopp rapporten "Håndslag til et frivillig Norden".

Av särlig betydning innenfor det tradisjonelle nordiske samarbeidet er nå kanskje arbeidet for å rydde av veien de siste gjenværende grensebarrierene for nordiske borgere som vil arbeide i et av nabolandene. Her gjenstår det ennå hindre på mange områder.

Så viktige som de tradisjonelle samarbeidsområdene enn er, er det samarbeidet om Europa-spörsmål og närområdene som kanskje fanger störst politisk oppmerksomhet.

Når det gjelder Europa-spörsmålet, la meg her nöye meg med å fastslå den betydning denne informasjons- og meningsutveksling har for Norge. La meg uttrykke den norske regjeringens takknemlighet for det overfor våre nordiske venner her i dag.

Det er imidlertid närområdesamarbeidet jeg gjerne vil knytte noen kommentarer til.

Det er etter mitt syn i våre närområder at det nordiske samarbeid först og fremst vil utvikles videre i årene som kommer, både fordi de nordiske land har sterke interesser i en positiv og bärekraftig utvikling av samfunn, miljö og ressurser, og fordi vi har mulighetene til å yte vektige bidrag.

Det er viktig at närområdesamarbeidet er forankret i et parlamentarisk samarbeid, og det er derfor gledelig at den förste parlamentarikerkonferansen under Barentssamarbeidet nå er holdt. Slike konferanser gir mulighet til nettverksbygging og kompetanseoverföring – kort sagt spredning av den nordiske demokratiske politiske tradisjon til de områder som inntil nylig ikke hadde muligheter til å väre herrer i eget hus. Parlamentarisk samarbeid vil også stå sentralt i å overbevise de deltakende regjeringer om at det ikke er nok å vedta lösninger på våre felles problemer, lösningene må også finansieres.

Dette gjelder imidlertid ikke bare de östlige närområder som tidligere lå under sovjetisk innflytelse. Ikke minst i Arktis er det viktig å utvikle nye samarbeidsmönstre for å redde miljöet i disse särlig sårbare områdene.

Som kjent har det islandske formannskapet for 1999 lagt fram et program, "Folk og hav i nord", med tanker om hvordan forbindelsene kan utvikles til de spredt bebygde arktiske og vestnordiske områder. Mellom Norge, Island, Grönland og Färöyene er det klare felles interesser, särlig i å samarbeide om miljö, om havforskning og om ressursene i de vestnordiske områdene.

Men det nordiske samarbeid om närområdene lider dessverre under visse begrensninger. Dette arbeidet tar nå ca. 20 pst. Av Nordisk Ministerråds budsjett. Norge har foreslått å öke Nordisk Ministerråds budsjett for å ta höyde for de viktige oppgavene som närområdene pålegger oss, uten å få tilslutning til det fra alle våre nordiske land. Det er vanskelig å se hvordan Nordisk Ministerråds arbeid i närområdene kan utvikles videre uten mer penger.

När knyttet til spörsmålet om mer penger er behovet for regelmessig gjennomgang av arbeidsformer, organisering og prioriteringer. Det norske storting har pålagt regjeirngen å ta opp nettopp dette til bred gjennomgang i neste års stortingsmelding om nordisk samarbeid. Parlamentarikerne har tidligere tatt viktige skritt for effektivisering. Kankje tiden nå er inne til å ta neste skritt.

La meg konkludere med å slå fast at det er et aktivt, men også effektivt og relevant parlamentarisk samarbeid som vil väre avgjörende for et fortsatt vellykket nordisk samarbeid. Det er nettopp derfor Nordisk Råds sesjon ikke bare er en slik hyggelig, men også viktig årlig möteplass.

Svend Erik Hovmand overtog ledelsen af forhandlingerne.

Janina Andersson, (Vihr., Finland)

Ärade president! Just nu är jag väldigt stolt över att vara en fjärdedels åländning. I morse när jag lyssnade på Agenda 21 kontorets redovisning av sitt arbete kändes det väldigt bra. Jag hoppas att de flesta i sina hjärtan och också i praktiken kommer att fullfölja de idéer vi fick i morse. Det enda ålänningarna inte sade högt men som jag vet är att det inte är helt lätt att vara aktiv miljökämpe på Åland bland fiskodlingen och jordbruket. Fastän man gör sitt yttersta slår man ofta huvudet i väggen. Det är lättare att tala om saker som rör sig om stora ekonomiska intressen. Men stora ekonomiska intressen och konkret arbete går ofta hand i hand.

Statsminister Rasmussen tog i dag helt kort upp WTO-förhandlingarna. Jag hoppas innerligt att han och alla andra som sitter i viktiga sammanhang och diskuterar WTO-förhandlingarna dricker elefantmärkt kaffe och konkret tänker på vad det innebär att köpa rättvisa produkter från u-länderna, d.v.s. att man betalar det pris som det är värt, har kontroll på de mänskliga rättigheterna, arbetarnas rättigheter, naturenlig odling o.s.v. Jag är helt säker på att om

vi i våra egna liv i praktiken håller kontroll på vår moral och etik glömmer vi det inte heller vid beslutsfattande. Jag tycker att det var Agenda 21 gruppens verkligt konkreta budskap till oss var och en.

Det samma gäller speciellt trafikpolitiken. Det berättades om en talman som cyklar och springer 40 km. Om vi verkligen själva försöker leva upp till det mål som vi ställer upp för vårt samhälle, märker vi också när det inte fungerar i praktiken. Vår uppgift är att göra det lätt för våra medborgare att träffa de rätta valen, d.v.s. att göra det lättare än vad det är i dag att faktiskt kunna välja ett sådant liv som inte påfrestar vare sig jorden eller andra människors välfärd. Detta gynnar inte bara oss utan i stort. När jag tänker på EU-utvidgningen och de nya medlemsländerna tycker jag att vår roll – vi skall själva vara föregångare och inte kräva av andra sådant som vi själva inte lyckats med – är att verkligen vara pådrivande och se till att det som fungerat bra i t.ex. de baltiska staterna, exempelvis kollektivtrafiken, blir kvar. I den stora ivern att bli västerländska har de rivit ner kollektivtrafiken och i stället satsat på privatbilismen, där vi har misslyckats. Här borde vi stanna upp och säga att allt vi gjort inte är rätt, gör inte så som vi utan försök hålla kvar de fina saker ni har. Annars kommer det att kosta er och oss alla dyrt.

Statsministrarna tog i många sammanhang upp IT-tekniken som en lösning på allting. Det sades att det skulle hindra tudelningen av människorna om vi satsade på IT-tekniken. Jag är tyvärr lite rädd, fastän jag är väldigt stolt över Nokia. Det är bra att vi satsar på sådant, men det har gått så långt i Finland att nästan alla människor som har kapacitet, intresse och kunskaper på det här området också har sitt arbete där. Det finns t.o.m. brist på människor. Samtidigt har vi kvar arbetslösheten. Jag är inte säker, men jag tror att det samma gäller för er. Problemet är att vi har en stor grupp människor som är bra på helt andra saker som jag tycker är minst lika viktiga arbetsuppgifter, speciellt servicebranschen, som i varje fall i Finland är i barnskor än så länge. Det beror på vår beskattning och vår inställning till att betjäna varandra. Att bygga mobiltelefoner anses vara ett värdefullt och fint arbete men att betjäna varandra uppskattas inte lika högt. Det är någonting som vi snabbt måste ändra på om vi inte vill se en tudelning av människorna.

Över huvud taget tycker jag att det är fascinerande med den nordiska välfärdsmodellen, som vi säljer ut som det verkligt positiva vi har att ge andra i världen. Nu måste vi stanna upp och se hur det fungerar. Har vi kvaliteten kvar i vår välfärdsmodell som det från början var meningen? Finns innehållet kvar i dagens tävlingssamhälle där vi i princip har en väldigt bra lagstiftning? Vågar människorna utnyttja sina rättigheter? Finns kvaliteten kvar i den kommunala servicen? Det kan hända att ni har det lugnare hemma, men hos oss är det väldigt många unga människor som arbetar halvt ihjäl sig och inte vågar kräva de rättigheter som de har av rädsla för att inte klara sig i konkurrensen. På den kommunala sidan är människorna ofta slutbrända. Kvaliteten finns

inte riktigt kvar när den personal som skall ta hand om barn och åldringar inte orkar. Bördan har vuxit hela tiden därför att man inte fått resurser.

När jag nyligen var på en befolkningskonferens i New York höll en 17-årig dansk flicka ett anförande där som fick männen i salen att kippa efter andan. Vi diskuterade abort, preventivmedel och samliv. Hon gick upp till talarstolen och berättade vad det betydde för henne att vara nordbo. För henne är detta att vara nordbo att ha rätt att vänta sig kvalitet på alla områden i livet, också i sexuallivet. Det tror jag att vi kan sälja ut från Norden. Om vi lyckas med det, lyckas vi också med rasismen och andra problem. Problemet är att vi har ungdomar som känner att de inte behövs, de känner sig utanför. Om välfärdsmodellen lyckas ta itu med detta behöver vi inte göra någonting utan bara sälja ut det, för alla vill ha det. Där har vi vårt gemensamma mål. (Applåder)

Præsidenten

Næste dagsordenspunkt, debatten om børn og unge, udskydes til efter afslutningen af generaldebatten.

Og så minder jeg om, at taletiden er på 5 minutter, men man behøver ikke bruge alle 5 minutter.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):

Herr president! En del hävdar att engagemanget för det nordiska samarbetet och den nordiska värdegemenskapen inte längre kan tas för givet. I vår alltmer internationaliserade värld riskerar Norden att få allt mindre uppmärksamhet. Det gäller inte minst på hemmaplan och det gäller inte minst ungdomsgenerationen.

För oss som vet att det nordiska samarbetet är viktigt för utvecklingen i vår del av Europa gäller det att tydliggöra visionen, visa på resultaten och vinna de nya generationerna. Samarbetet måste handla om sådant som är relevant för vanligt folk.

Gränshinderfrågor t.ex. är ett område som berör många medborgare och som vi arbetar med på nordiskt plan. Jag tycker att det är bra att Nordiska rådet kommer att hålla en särskild debatt om det nu under sessionen.

För egen del har jag deltagit i Nordiska rådets sessioner i två år. Jag måste emellertid erkänna att jag ibland kan ha svårt att skaffa mig en överblick över sessionernas resultat. Jag tror att det är en erfarenhet som jag delar med andra sessionsdeltagare. Det kan knappast vara lättare för en enskild medborgare eller för medierna att uppfatta de stora linjerna i verksamheten. För en del utomstående betraktare kan sessionerna därför framstå som deltagarnas ändlösa vandring mellan dignande buffébord och genom en snårskog av välmenande rekommendationer till regeringarna.

Rent allmänt tror jag att det är önskvärt med en allmän avformalisering och koncentration av sessionerna. Det skulle kunna ge oss möjlighet att på ett

bättre sätt få ut det politiska budskapet och att visa på resultaten i verksamheten.

Det finns goda förebilder för hur man kan gå till väga i de korta temasessioner och konferenser som Nordiska rådet ordnat kring aktuella ämnen som Europaintegrationen och miljöfrågorna.

För Nordiska ministerrådets del kan verksamheten också moderniseras. Då samarbetsformerna kräver att samtliga nordiska länder måste vara med om de olika projekten kan det resultera i långa förhandlingar och urvattnade resultat.

Men nordiskt samarbete innebär inte nödvändigtvis att alla fem länder alltid måste vara med. Vissa projekt berör kanske främst två eller tre nordiska länder. Då är det bättre att låta dessa länder sköta just den uppgiften. Det dansk-svenska samarbetet i Öresundsområdet tycker jag är ett bra exempel på när två länder har ett gemensamt behov av samarbete som de sköter tillsammans inom ramen för det nordiska och som öppnar nya möjligheter också för andra nordiska länder att haka på – på det sätt som vi nu sprider våra erfarenheter till det svensk-norska gränssamarbetet t.ex.

Dagens unga har ofta rest mycket, och ofta långt. De känner kanske till mer om Paris, Bryssel, Australien eller New York än de gör om grannländerna. Jag upplever dagligen värdet av nordiska kontakter, inte minst i vidare internationella sammanhang. Jag önskar att dagens ungdomar också ska erbjudas den möjligheten. Därför är jag glad över att samarbetsministrarna har kunnat besluta om att upprätta ett nordiskt centrum för information och nordiska aktiviteter i centrala Stockholm.

Verksamheten vid det nordiska aktivitetscentrumet är tänkt att inledas så snart som möjligt efter årsskiftet. Förutom att ge information om Norden och närområdessamarbetet kommer man att arrangera kulturevenemang och seminerier kring angelägna och medborgarnära frågor. Vidare kommer centrumet att kunna utgöra samlingsplats för t.ex. Föreningen Norden och andra föreningar.

Verksamheten vid Arena Norden är en viktig inspirationskälla i detta projekt.

Herr president! När Sovjetunionen kollapsade var de nordiska länderna snabbt på plats och etablerade olika samarbetsprojekt. Det "nordiska" blev flera balters första kontakt med omvärlden. Nordiska ministerrådet har uträttat mycket. Utvecklingen på andra sidan Östersjön har gått i ett mycket snabbt tempo, och det är bra.

Nordiska rådets roll i sammanhanget är också viktig. Tack vare rådets initiativ har ministrarna t.ex. påbörjat ett brett arbete för att förbättra barns och ungas situation i närområdet.

Man bör analysera på vilket sätt de nordiska insatserna framöver kan anpassas till de snabba förändringarna. Därför tycker jag att det är viktigt att man inom Nordiska ministerrådet mer genomgripande diskuterar policyn för det

fortsatta nordiska närområdessamarbetet. En fortsatt dialog med Nordiska rådet är nödvändig i detta arbete. Tack, herr president!

Lennart Daléus (c, Sverige):
Herr president! Ungdomens nordiska råd diskuterade de nordiska frågorna inför vårt möte nu. En av de absolut viktigaste frågorna som man lyfte upp var den om utbredningen av rasism och nazism. Man talar tydligt om att de främlingsfientliga krafterna breder ut sig. Det är uppenbart att våldsdåd och hot syftar till att skrämma oss till tystnad; man vill kväsa demokratins innersta kärna. Det är också alldeles uppenbart att vi måste stå upp till försvar av de demokratiska värdena.

Vad de nordiska länderna har varit så bra på – samförstånd och fredlig samexistens – måste vi visa att vi värnar om, för annars kan vi aldrig få det mångkulturella, öppna och fria samhälle som vi eftersträvar i Norden. Jag tycker att det är bra att ungdomen på det här sättet har talat klarspråk. Vi måste på samma sätt tala klarspråk här i Nordiska rådet. Vi kan, och vi måste, bekämpa nazismen, rasismen och hela den främlingsfientliga retoriken – vilka uttryck den än tar sig.

Jag vill också säga att i det nordiska samarbetet bör vi nu på något sätt gå tillbaka till källorna. Vi bör kunna komma tillbaka till begrepp som var levande under det nordiska samarbetets guldåldrar på 50- och 70-talen. Jag avser då begrepp som fri rörlighet, öppen kommunikation och decentralisering.

För det första tror jag att vi rådsmedlemmar bör prioritera det som Norden har varit allra bäst på, nämligen att främja fri rörlighet för individen. EU ägnar ju all kraft åt att frigöra utbytet av varor, tjänster och kapital men i Norden har vi satsat på individens fria rörlighet. 1954 års överenskommelse om fri nordisk arbetsmarknad, 1955 års nordiska trygghetskonvention och 1957 års nordiska passöverenskommelse är milstolpar här.

Än i dag krävs det pass vid resor inom EU. Inom Norden kan vi resa utan pass. Arbete söker vi fritt i Norden sedan 45 år tillbaka. Lika länge har nordbor fritt kunnat välja bostadsort. De sociala skyddsnäten fungerar vid flyttning över Nordens gränser. Men vi påminns då och då om det krångel som fortfarande gäller när en nordbo vill flytta till ett annat nordiskt land för att arbeta eller studera. Jag tror att det är dags att vi tydligt sätter en tidspress på våra regeringar när det gäller att åstadkomma att också detta "gränskrångel" som fortfarande finns kvar kan undanskaffas.

För det andra är det en viktig utmaning att, vid sidan av detta med att fortsatt prioritera fri rörlighet för individen, ta ledningen i satsningen på informationsteknik. Vi kan, och bör, i det nordiska området bygga samman den infrastruktur, det stomnät, som behövs för att vi ska kunna utveckla Norden till en rejäl riktig marknad som kan använda den nya tekniken. Genom att i nordiskt

samarbete konsekvent underlätta för introduktionen, se till att föråldrad lagstiftning undanröjs och ge människor kunskap om och utbildning i att använda den nya tekniken kan Norden bli världsledande. Vi kan skapa en hel nordisk region som blir ett dynamiskt spännande centrum för att etablera kunskapsföretag. Europaudvalget beslöt i går att tillsätta en arbetsgrupp med en inriktning åt det här hållet för att skapa förutsättningar för en digital allemansrätt i hela Norden.

Om jag skulle nämna en tredje fråga så är det decentraliseringen där inte minst vi i Sverige, och särskilt i Stockholm, är underförsörjda på nordiska institutioner och en nordisk tyngdpunkt. Detta är möjligen något för den svenske samarbetsministern att tillmäta stort allvar och engagemang.

De tre frågor, herr president, som jag i det fortsatta arbetet skulle vilja placera högt upp är alltså den fria rörligheten, den öppna kommunikationen samt decentraliseringen, även till Sverige, av Nordiska rådets institutioner.

Bo Lundgren (m, Sverige):

Herr President! Låt mig ännu en gång påminna om de tio år som förflutit sedan Berlinmuren föll. Den tjänade i nära 30 år som den främsta symbolen för det delade Europa och för människors ofrihet. När den föll, krossade folkviljan inte bara en mur av cement utan ett helt samhällssystem. Därför är den 9 november 1989 en dag då friheten och demokratin firade en av vår tids främsta triumfer.

I de nordiska länderna har kommunismen hållits tillbaka, men oftast slogs dövörat till när rapporter om övergrepp och missförhållanden i öst nådde våra länder. Vittnesmålen om kommunismens övergrepp var mångtaliga och bevisen många gånger överväldigande. Ändå vägrade många politiker och journalister i våra länder att inse eller att erkänna det förtryck, den förföljelse och den förnedring som under decennier kostade miljoner av Europas medborgare livet och som påverkade vardagen för ännu fler.

För denna blindhet har en del av dem som återfått synen bett om ursäkt. Det hedrar dem som tagit konsekvenserna av medlöperi och naivitet.

Men det viktiga är nu att blicka framåt och diskutera vad vi kan göra för att stoppa totalitära idéer från att växa sig starka i framtiden. Bästa skyddet är frihetens folkliga förankring. Det är när insikten om de totalitära idéernas förakt för den enskilda människan och hennes värdighet delas av alla som försvaret för frihetens idéer är som starkast. Det är när insikten om det demokratiska och öppna samhällets värde är svagt som risken är störst för att kommunister, fascister eller nazister kommer till makten.

Vi måste därför alltid påminna om det oerhörda lidande som dessa mörkrets ideologier har orsakat. Det gäller våra länder, och det gäller de nationer som befriats från det kommunistiska oket, inte minst våra baltiska grannar. Det är de unga i Estland, Lettland och Litauen som ska bygga sina länders framtid –

en framtid som jag hoppas kan kläs i en gemensam och fredlig europeisk dräkt. De som är födda efter frigörelsen har inte behövt uppleva förtrycket. Det är viktigt att de, men också tidigare generationer, ges möjlighet att ta del av information om kommunismens förbrytelser mot mänskligheten. Det gäller också i våra egna länder.

Jag föreslår därför att Nordiska Rådet aktivt ska verka för att kunskapen om det förflutna alltid ska vara en styrka i värnet av friheten. En viktig del i detta arbete bör vara att etablera dokumentationscenter för upplysning om kommunismens illdåd och dess effekter i Tallinn, Riga och Vilnius, där erfarenheterna finns. Det kan bli en bas för våra unga i skolorna, för läroböckernas författare och för forskares arbete. Det kan bli en bas för en ständig upplysningskampanj, inte bara i de baltiska länderna utan i varje nordiskt land, inte bara riktad mot kommunismen utan också som en påminnelse om att det totalitära människoföraktets idéer ständigt gör sig påminda när försvaret av frihetens idéer står svagt.

På det sättet kan vi i Nordiska Rådet bidra till att historiska falsifikat och idéer med onda avsikter inte får fotfäste.

Herr President! För tio år sedan rämnade järnridån. I dag är flera av de länder som tidigare fanns bakom ridån på väg att bli medlemmar i den europeiska unionen, och ännu fler länder har ansökt om medlemskap. Det är en fantastisk utveckling: från förtryck till frihet, från terror till tillväxt, från isolering till gemenskap. Det bästa sätt på vilket vi nordiska länder kan bidra är att själva fullt ut delta i arbetet på att bygga det nya Europa.

Det innebär att vi som en effekt av vad som har hänt – bl.a. tragiska händelser i det forna Jugoslavien – bör se behovet av en stark och stabil europeisk säkerhetsstruktur, där gamla sanningar behöver ifrågasättas och där en folkrätt med utgångspunkt i statsmakters rätt i vissa situationer ska kunna ifrågasättas. Individers rättigheter måste kunna skyddas även över nationsgränser. Diktaturens härskare och hantlangare ska aldrig få gå fria!

Vårt nordiska forum kan och bör utgöra en kraft för att bekämpa totalitära yttringar varhelst de växer fram. Det kan vi göra inom ramen för vår verksamhet och inom ramen för det nya Europa – men det krävs aktivitet, det krävs handling!

Erik Dalheim (A, Norge):

Energi- og miljösamarbeidet er en kjerne i det nordiske samarbeidet. En bedre samordning av energi- og miljöpolitikken er avgjörende for å skape en bärekraftig energisektor, og Norden har kommet lenger i dette samarbeidet enn noen annen region.

Samtidig står vi overfor store utfordringer.

En utfordring er å forankre arbeidet i Nordisk Råd i de nasjonale parlamenter. Bare på den måten kan vi sikre at vedtak som fattes i rådet, følges opp i hvert enkelt land.

En annen viktig utfordring er å sikre bedre kontakt mellom Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Miljösamarbeidet i Nordisk Ministerråd avspeiler så langt i liten grad de prioriteringer og målsettinger som blir gjort i rådet. Det produseres f.eks. mange utmerkede dokumenter, men de er sjelden forankret i en politisk prosess. Det står sjelden beslutningstakere eller noen befolkning som venter på resultatet av samarbeidet i denne sektor.

Det foreligger også mye kunnskap i Ministerrådet, men vi vet lite om hvordan kunnskapen brukes.

I en evaluering av Nordisk Miljöstrategi i 1996-2000 blir det foreslått å etablere en tettere dialog mellom Ministerrådet og parlamentarikerne, först og fremst i Nordisk Råd. Dette forslaget er jeg helt enig i. Dialogen bör rettes mot den overordnede strategien for et bärekraftig Norden, samt rullerende treårsplaner for miljö.

Ministerrådets arbeid med en ny treårig miljöstrategi er i gang. Jeg mener dialogen bör innledes allerede nå under utarbeidelsen av denne strategien.

Vi må etablere rutiner som sikrer kontinuerlig samarbeid mellom Ministerrådet og parlamentarikerne i Nordisk Råd. Slik kan vi bl.a. dröfte gjennomföringen av våre miljömål, den årlige revisjonen av treårsplanene for miljö som planlegges, og ikke minst rekommandasjoner i tilknytning til dette. Et slikt samarbeid vil også gi anledning til å dröfte hvorvidt de oppnådde resultater er i samsvar med målsettingene. Et slikt samarbeid kan organiseres som et rådgivende parlamentarisk utvalg for miljö og bärekraftig utvikling.

Gjennom en styrket samordning av arbeidet mellom parlamentarikerne og Ministerrådet kan vi sikre en felles önsket oppfölging av de prioriteringene som foretas i Nordisk Råd.

Mitt innlegg kan virke veldig kritisk i forhold til Ministerrådet. Jeg har fått mulighet til följge Ministerrådets arbeid tett i de senere år, og det er en virkelighet som brettes fram for meg hvor altfor mye av det arbeidet som skjer i Ministerrådet, ikke skjer med bakgrunn i prosesser vi som politikere er deltakere i. Skal vi ha et tillitsfullt samarbeid Nordisk Råd/Ministerrådet, må det bringes på fote på en helt annen måte enn det vi ser i dag. Gjör vi her så godt vi kan, vil eierskapet til våre beslutninger få en bedre forankring, og ikke minst: flere vil utålmodig vente på resultatene av vårt arbeid.

John I. Alvheim (Frp, N):

President! Jeg skal ta opp et problem og vårt ansvar i vår nære hverdag.

Vi har et felles økende problem i de nordiske land og i Baltikum, nemlig unge mennesker som dør av heroinoverdose. Norge hadde alene i 1998 hele

200 dødsfall blant unge i alderen 16 til 40 år – i henhold til folketallet kanskje det høyeste overdosedødsfallet i hele Vest-Europa.

I kjølvannet av heroinmisbruk blant unge følger kriminalitet, prostitusjon, smittsomme sykdommer som hepatitt, aids, kjønnssykdommer og ikke minst alvorlige somatiske livstruende lidelser. I Norge antas det at vi har ca. 10 000 sprøytenarkomane, og rekrutteringen skjer stadig fra de lavere årsklasser.

Medikamentassisert behandling med metadon har vært praktisert i de nordiske land de siste ti til 15 år med ulike behandlingsopplegg, men med overveiende like gode rapporterte resultater. Det er viktig at en ved medikamentellassistert behandling fører en streng kontroll og sosial oppfølging.

I Norge har vi nå etter Stortingets vedtak metadonassisert behandling i alle våre fylker. Cirka 500 personer er under behandling med metadon. Inntakskriteriet for metadonassisert behandling i Norge er imidlertid etter min vurdering uakseptabelt høyt, noe som særlig rammer unge heroinmisbrukere. Krav om ti års misbruk før metadonbehandling kan starte, rammer unge misbrukere spesielt ille. Prinsippet her må være som ellers i vårt helsevesen, at det gjelder å komme raskt til behandling.

De seneste to år har en i Norge tatt i bruk preparatet buprenorfin (subuteks) med god effekt. Buprenorfin er lettere å administrere og egner seg godt som midlertidig behandling i påvente av metadon. Det hevdes også fra fagfolk at dette medikamentet oftere gir resultater av stoffrihet og stoffuavhengighet.

I det norske storting er det i dag et flertall bestående av Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet som vil at også buprenorfin skal være et landsdekkende tilbud til heroinmisbrukere, og da administrert av allmennlege. Dette har imidlertid sosialministeren og Statens helsetilsyn satt seg imot, og Helsetilsynet har sågar satt igang etterforskning av allmennleger som praktiserer denne behandlingen.

Etter mitt skjønn bør behandlingen av heroinmisbrukere, særlig sett i forhold til overdoseproblematikken, være et ansvar for helsevesenet, ikke sosialvesenet. Klientstempelet må bort, og heroinmisbrukerne må betraktes som syke mennesker.

Når jeg reiser dette problemet i Nordisk Råd, er det med håp om at en i Norden og de baltiske land skal kunne finne frem til felles tiltak for å redusere fremtidige overdosedødsfall blant unge narkomane og ved hjelp av medikamenter kunne gi disse menneskene en bedre livskvalitet. Det finnes både i de nordiske land og i Europa god dokumentasjon på at dette gir effekt og særdeles gode resultater.

Jeg håper at mitt innspill vil vekke interesse blant parlamentarikerne her i Nordisk Råd, slik at vi kan føre en felles nordisk kamp for å redusere overdosedødsfallene, særlig blant unge, og videre i alle våre land behandle våre ulykkelige narkomane med menneskeverd, respekt og barmhjertighet. Jeg stiller gjerne opp i et slikt samarbeid.

Gun Hellsvik (m, Sverige):
Herr president! Jag hade inte tänkt att gå upp i denna debatt, men John Alvheim talar om metadonprojekt och pekar på problemen med att unga människor inte kommer med i dessa projekt förrän efter det att tio år av missbruk har visats. Jag skulle vilja fråga John Alvheim: Om John Alvheim hade en ung son eller dotter som hade missbrukat kortare tid än tio år, vad skulle John Alvheim för sitt eget barn välja – ett totalt avvänjningsförsök och behandling, om så flera gånger, eller den uppgivenhet som ett metadonprojekt innebär?

John I. Alvheim (Frp, Norge):
President! Først vil jeg sterkt tilbakevise at metadonassisert behandling er oppgivenhet i forhold til heroinmisbruken. Hvis jeg hadde hatt en sönn som hadde gått på heroin i 10 år, og som hadde prövd en konservativ behandling, som man også gjör, så ville jeg valgt metadon for gutten min, for jeg har sett hundrevis av ungdom, foreldre og pårörende i en slik livssituasjon. Det burde sannelig flere politikere også gjöre.

Miljöminister **Kjell Larsson** (Sverige):
Herr president. Solidaritet och internationellt engagemang är viktiga grundstenar i nordisk politik, och det gäller under senare decennier också för miljöfrågorna. Det är för oss naturligt när nu dessa frågor flätas samman i en vision av vår gemensamma framtid, en vision om ett ekologiskt hållbart samhälle, som bygger på solidaritet med kommande generationer och med människor över hela världen, en vision i tid och rum.

Vårt miljösamarbete är viktigt inte bara för de nordiska länderna utan också för vårt närområde kring Östersjön. I Östersjöregionen flätas ekonomierna alltmer samman. Demokratin har fått fäste, och tillväxten tar fart. Detta får mycket stor betydelse också för miljösamarbetet.

Vi ska nu utarbeta en gemensam långsiktig nordisk strategi för hållbar utveckling, som ska antas nästa år. Denna strategi ska vi sedan använda för ett samlat nordiskt agerande internationellt men också för att visa att vi i praktisk handling och i samarbete genomför en progressiv miljöpolitik, en uthålighetspolitik i Norden och i vårt närområde.

Nordens natur är starkt präglad av vattendrag, sjöar och hav. I historien var det vattnet som förde oss samman och som bar oss ut i världen på långa upptäcktsfärder. Sjöfarten är också viktig för vår utveckling och handel. Så är det än i dag. I ett utvecklat regionalt samarbete måste transportfrågorna ges en central plats. Vi måste skapa en hållbar transportpolitik. Utgångspunkten måste då vara att varje transportslag ska bära sina egna kostnader. Genom miljöavgifter sker en viss sådan styrning i denna riktning i dag, men inte fullt ut, och därför måste en gemensam nordisk strategi utveckla de ekonomiska styrmedlen ytterligare.

Den moderna sjöfarten innebär stora belastningar på miljön, på luften och på vattnet. Utsläppen från sjöfarten bidrar påtagligt till nedfallet av svavel och kväve över känsliga ekosystem och därmed till försurning och övergödning. År 1997 uppskattades utsläppen av svaveldioxid från internationell sjöfart i Östersjön och Nordsjön till sammanlagt 682 000 ton svaveldioxid. Utsläppen av kväveoxid var från samma område tillsammans 1 miljon ton. Dessa utsläpp är större, när det gäller svaveldioxid betydligt större, än de samlade nationella utsläppen från Norden.

Om alla dessa utsläpp av kväveoxider som ett räkneexempel omvandlades till alger, och om vi räknar på samma sätt som årets mottagare av Nordiska rådets natur- och miljöpris gjorde i morse, skulle kväveoxiderna motsvara 2 miljarder ton alger. Det är mer än 80 000 kilo per invånare i Norden – detta som ett mått på den övergödningseffekt som sjöfarten ger upphov till.

Ett exempel på åtgärder för att möta denna utveckling är det svenska systemet med miljödifferentierade farledsavgifter. Det har redan resulterat i en positiv utveckling. Användandet av lågsvavliga oljor ökar liksom användande av katalysatorer. Vi vill nu se en utbredning av detta och liknande system runt hela Östersjön och nordöstra Nordsjön. Flera redare har dessutom visat stor framsynthet och vidtagit åtgärder som katalytisk redning, lågsvavligt bränsle och användade av giftfri bottenfärg.

Klimatfrågan är en stor miljöpolitisk framtidsfråga av en särskild dignitet. Också här har sjöfarten sin betydelse. Mätningar vid den norsksvenska luftövervakningsstationen på Zeppelinfjället på Svalbard visar hur koldioxidhalten i atmosfären stiger för varje år. Sjöfarten svarar för 10 % av de svenska utsläppen av koldioxid. I vår strävan att leva upp till åtagandena i Kyotoprotokollet måste därför också detta transportslag bidra. Vi får inte riskera att andra tuffa minskningar äts upp av ökningar från internationella transporter som t.ex. sjöfarten.

På grundval av erfarenheter från vårt arbete i Norden måste en gemensam handlingsplan utformas för förändringar inom EU. Åtgärder för att minska sjöfartens utsläpp skulle exempelvis vara mycket kostnadseffektiva för att uppfylla EU:s strategi för att minska försurningen, som ju är ett av de inom EU prioriterade miljöområdena i dag. För att skapa en ekologiskt hållbar utveckling, herr president, krävs insatser inom alla samhällssektorer och inom alla politiska forum. Det är dagens beslut som påverkar morgondagens möjligheter, och det är därför viktigt att vi nu utarbetar en kraftfull nordisk strategi för hållbar utveckling.

Matz Hammarström (mp, Sverige):

Herr president! Det var glädjande att höra Kjell Larssons anförande. Det tycks vara så att Ministerrådet har tagit intryck av den utvärdering som Karen Westerbye-Juhl gjorde nyligen. Det finns dock några frågor som jag skulle vilja

ställa och som även Erik Dalheim var inne på. Det gäller just det som efterlystes i utvärderingen, att en tätare dialog med parlamentarikerna både i Nordiska rådet och i medlemsländerna borde inledas redan under utarbetandet av den nya miljöstrategin. Hon föreslår också att ett samarbetsorgan inrättas mellan Nordiska ministerrådet och Nordiska rådet i miljöpolitiska frågor. Det föreslås dessutom att det ska ordnas en konferens där man diskuterar ett utkast till en ny strategi. Jag skulle vilja höra om Ministerrådet avser att följa de här rekommendationerna.

Miljöminister **Kjell Larsson** (Sverige):
Jag ska ta upp detta med mina kollegor vid sidan av mötet med Ministerrådet. Jag är naturligtvis själv angelägen om att ha ett så bra samrådsförfarande som möjligt med parlamentariker och även om att hitta bra vägar för att förankra handlingsplanen brett i Norden bland medborgare, väljare och miljöengagerade.

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj., Island):
Hr. præsident! Verden undergår store forandringer. Udtrykt på islandsk: "Heimurinn breytist og mennirnir með". Det har vi mærket meget håndgribeligt de sidste år. Forandringerne sker så hurtigt, at vi må gøre en stor indsats for at følge med i fremskridt og teknik på alle områder.

De nordiske lande har haft en ledende rolle blandt de demokratiske lande i Vesten, og Nordens stilling i Europa er meget stærk i dag, hvor tre af de nordiske lande i løbet af dette år har formandskabet i tre yderst vigtige europæiske sammenslutninger: Island i Europarådet, Norge i OSSE og Finland i EU. De nordiske lande har udnyttet denne lejlighed til at få størst mulig indflydelse i Europa, og nordiske prioriteringer er derfor kommet bedre til udtryk i disse fora end nogen sinde før.

Jeg takker statsministrene for deres indlæg i debatten. Der er nogle få spørgsmål, som jeg specielt vil tale om her.

Jeg vil først nævne kultursamarbejdet. At styrke dette samarbejde er vigtigere end nogen sinde, nu hvor prioriteringen af det internationale samarbejde bliver stadig stærkere. Det er yderst vigtigt at rydde alle hindringer bort, vi måtte støde på. Arbejdet med "Et grænseløst Norden" har det mål at fjerne hindringer og problemer vedrørende grænser inden for Norden, men begrebet står også for åbenhed og engagement i verden omkring os.

Jeg vil også gerne rette opmærksomheden mod TV-samarbejdet. Det er uacceptabelt, at vi har opnået så få resultater på dette område. Det må vi råde bod på. Vi må udforme en klar politik, der åbner for TV-udsendelser fra de nordiske TV-stationer til samtlige nordiske lande og forøger samarbejdet om programudformning, så det kan hævde sig i konkurrencen blandt de bedste.

Det er yderst vigtigt netop nu at gøre en målbevidst indsats på dette område, nu hvor de nordiske sprog er udsat for et pres fra det internationale samfund. De nordiske lande er alle i samme båd, hvad det angår. Sprog og kultur kan ikke adskilles. Derfor må vi lægge end mere vægt på sprogforståelsen mellem de nordiske folk, specielt blandt børn og unge, for på denne måde at styrke den fællesnordiske kulturarv.

Uddannelse og forskning er – sammen med kultursamarbejdet – kernen i det nordiske samarbejde. I disse sektorer er den vigtigste opgave at virkeliggøre et fælles, frit uddannelsesmarked i Norden for at styrke både integration og kompetenceudvikling.

Under sit formandskabsår har Island lagt speciel vægt på folk og hav i nord. Ideer om et bæredygtigt samfund i de arktiske områder og bæredygtig udnyttelse af naturressourcerne er i god overensstemmelse med den vægt, der i det nordiske samarbejde lægges på et bæredygtigt samfund i Norden.

Disse prioriteringer er i overensstemmelse med Finlands prioritering af Den Nordlige Dimension inden for EU-samarbejdet, og de er også i overensstemmelse med de prioriteringer, som Nordisk Råd allerede har markeret om samarbejdet med Arktis samt Barents- og Østersøregionerne.

Nordisk samarbejde har gennem de sidste femti år været ganske unikt i Europa og kan være et eksempel til efterfølgelse i flere af Europas regioner. På mange områder har det nordiske samarbejde gået foran og vist vejen. Det koster intensivt arbejde at beholde denne ledende rolle.

Utrikeshandelsminister **Kimmo Sasi** (Finland)

Först vill jag konstatera att det var en mycket bra analys som Sigríður Anna Þórðardóttir framförde i föregående tal.

Ärade kolleger! Berlinmuren föll för precis tio år sedan. Berlinmurens fall visade tydligt hur ett ekonomisk-politiskt system utan öppen handel och konkurrens leder till ekonomisk misär. Historien visar att den slutna ekonomin är den bästa bundsförvanten för diktaturer, politiskt förtryck och kränkandet av mänskliga rättigheter. De som arbetar för en mera liberal öppen världshandel arbetar för demokrati, ekonomisk framgång och mänskliga rättigheter. Därför behöver vi ett öppet regelbaserat världshandelssystem. Bara klara regler garanterar en rättvis handel.

Som EU:s ordförandelandsrepresentant vill jag berätta lite om den kommande WTO-rundan. Förberedelserna inför den nya WTO-handelsrundan är den största utmaningen i internationell handelspolitik för tillfället. Intensiva diskussioner om formen av och innehållet för de kommande förhandlingarna pågår som bäst i Genève och de kommer att kulminera i den ministerdeklaration som antas i Seattle i slutet av denna månad. Den största utmaningen för Finland som EU:s ordförandeland är att befrämja och betrygga EU:s intressen både under de pågående förberedelserna i Genève och under själva minister-

mötet i Seattle. Det är knappast ändamålsenligt att här i detalj återge EU:s målsättningar för den nya rundan och därför kommer jag att koncentrera mig på vissa centrala frågor som WTO står inför och den aktuella situationen i förberedelserna för Seattle. Dessutom har jag konstaterat att både Norges och Islands intressen är ungefär likadana som EU:s intressen på rundan.

EU utgår från att en ny förhandlingsrunda bör leda till att det multilaterala handelssystemet ytterligare förstärks. Globaliseringen och det växande ömsesidiga beroendet mellan länder ställer nya krav på WTO, och den nya WTO-rundan bör också svara på dessa krav. WTO har en viktig roll så att globaliseringens positiva verkningar förstärks. WTO:s främsta uppgift i detta hänseende är att progressivt öppna marknaderna och att förbättra gemensamma världsomfattande regler för handeln och handelsrelaterade områden. Intresset för internationella handelsfrågor och WTO har vuxit märkbart bland medborgarna och medborgarorganisationerna under de tre senaste åren. Medborgarna har uttryckt sin oro bl.a. över hur frihandeln och WTO-reglerna inverkar på livsmedelns och miljöns kvalitet, sociala rättigheter och frågor som relaterar till arbetslivet. WTO uppfattas av medborgarna och medborgarorganisationerna som en avlägsen, anonym organisation, vars beslutsfattande sker utom räckhåll för gemene man. Det här är också en utmaning för WTO och som måste kunna besvaras, trots att det huvudsakliga ansvaret när det gäller att förmedla kunskap och information om WTO ligger på de nationella myndigheterna. Det finns 135 medlemsländer och alla beslut i WTO fattas enhälligt.

På basen av de beslut som antogs under den förra handelsrundan, dvs. Uruguay-rundan, skulle de förhandlingar som påbörjas år 2000 endast omfatta jordbruk och tjänstehandel. EU har dock stått i spetsen för dem som förespråkar en ny omfattande runda. EU:s målsättning är att påbörja en omfattande handelsrunda år 2000, ett sätt att försäkra att WTO utvecklas i takt med globaliseringen och den lever upp till förväntningar som medborgarna i WTO-länderna ställer på dem.

Det finns givetvis också andra argument som talar för att påbörja en ny, omfattande handelsrunda. Om förhandlingarna utgår från en omfattande dagordning är det mest sannolikt att man uppnår ett slutresultat som beaktar alla WTO-medlemmars handelsintressen på ett balanserat sätt. EU:s målsättning om en omfattande runda har dock inte hittills fått det understöd som man hade hoppats på. Under förberedelsernas gång har det riktats tvivel och misstankar gentemot EU:s förslag om omfattande förhandlingar, i synnerhet från u-ländernas håll. USA har också en mera begränsad synvinkel på rundan och håller sig till sin ursprungliga målsättning om snäva, sektorspecifika förhandlingar.

Frågor som är väldigt viktiga för EU är att vi också måste kunna behandla arbetslivsfrågor och miljöfrågor på denna runda. Detta kan endast garanteras om vi får en bredbasig runda. För det andra måste man säga att vad gäller arbetslivsfrågor har USA lämnat in sitt eget förslag, och EU föreslår att man skulle ha ett forum där man ingående skulle diskutera arbetslivsfrågor; detta

är ett av våra huvudmål på den kommande rundan. Men vi hoppas att vi har framgång i förhandlingarna i Genève och att vi kan få en bred runda på mötet i Seattle.

Præsidenten:
Jeg påminder om, at behandlingen af næste dagsordenspunkt, som er planlagt til at starte ca. kl. 16.00, først vil blive påbegyndt, når generaldebatten er afsluttet.

Efter næste taler er det min hensigt at begrænse taletiden til 4 minutter.

Plenarförsamlingen biföll presidentens förslag.

Jógvan við Keldu (Ff, Færøerne):
Hr. præsident! Ser vi ud over dørtærskelen til årtusindskiftet, vil vi se fantastiske ændringer i den nærmeste fremtid. Ord som regionalisering, informations- og kommunikationsteknologi, pasfrihed og lande uden grænser osv. vil høre endnu mere til dagens menu.

Vi stiller os spørgsmålet: Er vi klar til at tage kampen op og følge op på dette hav af tilbud og fremtidsvisioner? Svaret er enkelt: Det skal vi være, og det er vi!

Det bliver dagligt bekræftet, at informations- og kommunikationsteknologien er nøglen til og fundamentet under fremtidens nyskabelse.

Nærområderne, dvs. de baltiske lande og andre dele bliver dagligt omtalt. Yderligere tales der vidt og bredt om vores lande i Vestnorden – i Nordatlanten. I centrum af dette ligger vore store skandinaviske venner i Norge, Danmark, Sverige, som også tæller Finland og Island. Lande, som er et godt eksempel og har et godt renommé over hele det europæiske kontinent.

Informations- og kommunikationsteknologi og et grænseløst Norden er en utrolig værdifuld platform for globalisering.

Samarbejde fra de Nordatlantiske lande – Vestnorden – over Skandinavien til nærområderne i Østersølandene burde være en langt større satsning, hvor Island, Grønland og Færøerne kunne være med, blandt andet når vi tænker på know-how inden for fiskeri.

Det, at kunne være med til at skabe, er samtidig nøglen til udvikling i ethvert menneske og ethvert land.

IT-udviklingen kræver et godt økonomisk fundament, en grundig ekspertise samt kontinuitet.

Det kunne derfor være på sin plads, at man fra Nordisk Råds side nedsatte en arbejdsgruppe med specialister for at finde ud af, hvordan landene i Nordatlanten – Island, Grønland og Færøerne – og de baltiske lande i fællesskab kunne udvikle et eventuelt fiskerisamarbejde og andet af høj standard, hvor man kunne lægge vægt på miljø, teknologi, udvikling, markedsundersøgelser

og markedsføring. Denne arbejdsgruppe kan eksempelvis have et år til arbejdet, og arbejdet kunne så finansieres af Nordisk Råd.

Vi ved, at skal landene i Vestnorden udvikle sig med større fart, som de har brug for, er det vigtigt, at de får nogle specifikke opgaver inden for deres daglige ekspertise. Skal nærområderne opleve fremgang efter det, de har været igennem i dette århundrede, er det en betingelse, at de får en understøttelse, der giver mening.

Det skal understreges, at da vi taler om kulturpolitik og socialpolitik og henviser disse til globaliseringen i Norden, er det vigtigt at se for os, således som vi ser et "Grænseløst Norden", at der ingen grænser er mellem kulturpolitik, socialpolitik og erhvervslivet. Dette er alt bundet sammen i en sund og visionær samfundsudvikling, som vi skal vænne os mere til.

Det er derfor mit håb, at vi får dette indarbejdet i et medlemsforslag, som kan blive debatteret og vedtaget. Dette vil give det nordiske samarbejde et større indhold for landene i Vestnorden samt uden tvivl give en dybere mening for nærområderne, samtidig som vi får et grænseløst spektrum fra kultur over socialpolitikken og ind i et meningsfyldt erhvervsliv.

Hr. præsident, til slut vil jeg citere ud fra de satsninger, som det danske formandskab har meddelt, og hvor der står som punkt 4. Det drejer sig om IT-samarbejdet. Her står: "De nordiske lande står stærkt med hensyn til informationsteknologien. Formandskabet anser det dog for nødvendigt at udvikle et nordisk samarbejde på dette område, som er af afgørende betydning for fastholdelse og styrkelse af erhvervslivets konkurrencekraft i et globalt perspektiv". Videre står: "Et tæt nordisk samarbejde på IT-området styrker muligheden for at udvikle den kompetence, der skal bære velfærdsstaterne i det nye årtusinde til et prioriteret indsatsområde".

Jeg sammenfatter mine korte bemærkninger med disse ord, og at dette udmunder i et relief af kultur, socialpolitik, integreret i et bredt erhvervsliv.

Finansminister **Geir H. Haarde** (Island):

Stor tak til præsidenten for det. Ved sidste års session i Oslo var den internationale økonomiske situation betydligt påvirket af Asienkrisen og de turbulente forhold på de internationale kapitalmarkeder. Nu er der imidlertid tegn på, at konjunkturerne har vendt, og at man kan vente øget tilvækst i store dele af verdensøkonomien. Dette skyldes ikke mindst gunstige makroøkonomiske forudsætninger i form af lav inflation og lave renter, samtidig med at den økonomiske udvikling i Asien er blevet forbedret.

Denne positive udvikling fremgår også af de sidste prognoser fra Den Internationale Valutafond og fra OECD, som begge har revideret deres vækstprognoser både for 1999 og 2000.

Imidlertid er der nogle risikofaktorer, som kan medføre, at udviklingen bliver svagere. Dette gælder ikke mindst en fortsat appreciering af den japanske

yen, hvilket kan påvirke den økonomiske udvikling i Asien. Yderligere stigninger af den lange rente kan også bidrage til lavere tilvækst i Europa. Og et væsentligt fald på aktiemarkedet i USA kan heller ikke udelukkes, hvilket klart vil påvirke verdensøkonomien i en negativ retning.

Den økonomiske udvikling i de nordiske lande er fortsat god med lav inflation, faldende arbejdsløshed og stærk økonomisk tilvækst i de fleste lande. Endvidere ventes der et væsentligt overskud på de offentlige finanser både i år og næste år, hvilket medfører, at den samlede offentlige gæld falder. I flere af de nordiske lande er der faktisk snarere tale om overophedningsproblemer, hvilket har medført en betydelig stramning af den økonomiske politik for at dæmpe den indenlandske efterspørgsel.

Jeg vil tillade mig, hr. præsident, at nævne nogle af de spørgsmål, som vi inden for økonomi- og finanssektoren har været optaget af i indeværende år. Sidste år blev der påbegyndt et omfattende studie af virkningen af konjunktursvingninger på de offentlige finanser i de nordiske lande. Denne udredning blev afsluttet i år og viser, at konjunkturfølsomheden i de nordiske lande er ret høj. Dette betyder et mindre spillerum for finanspolitikken og understreger herved betydningen af sunde offentlige finanser, og at der føres en økonomisk politik, der satser på et solidt overskud under konjunkturcyklen for at mindske den offentlige gæld.

Der blev også nedsat en arbejdsgruppe for at undersøge mulighederne for øget samarbejde mellem de nordiske og eventuelt også de baltiske lande, børserne i disse lande og harmonisering af gældende regler på landenes obligationsmarkeder. Øget globalisering har medført voksende konkurrence på obligationsmarkederne internationalt. Konklusionerne af dette arbejde er bl.a., at øget samarbejde mellem de nordiske landes børser vil bidrage til et stærkere nordisk marked for obligationer. I denne forbindelse har økonomi- og finansministrene besluttet at styrke informationsudbyttet mellem de nordiske lande samtidig med at lægge vægt på en nærmere koordinering af regelværket inden for dette område. Endvidere er der lagt op til nære kontakter mellem de nordiske og de baltiske lande på dette område.

Til sidst vil jeg nævne et projekt, som jeg mener vil være af væsentlig interesse for de nordiske lande i de kommende år, om de udfordringer, som vi alle sammen står over for, når det gælder pensionssystemet i de nordiske lande. I flere lande er der gennemført betydelige ændringer inden for pensionssystemet blandt andet i lyset af de udfordringer, vores lande står foran. Inden for OECD er der gennemført et omfattende studie af pensionssystemerne og det er klart, at vi i de nordiske lande har en bedre situation end de fleste andre.

På denne baggrund har vi, på det islandske formandskabs vegne, lagt op til et nordisk studie om den faktiske situation. Dette studie er nu i sin afsluttende fase. Jeg forventer, at vi vil have konklusionerne fra det snart, og at det kan bidrage til, at den nordiske model vil kunne anvendes med fordel i andre lande.

Det var næsten fire minutter!

Elver Jonsson (fp, Sverige):
Den 9 november är en minnesdag i två avseenden, båda med tysk anknytning. För 61 år sedan, på kvällen den 9 november 1938, drog horder av nazister fram genom städer och byar i Tyskland och förstörde judiska affärer och synagogor. De mötte inget motstånd, vare sig av grannar eller polisen. Det var också den 9 november för 10 år sedan som Berlinmuren föll.

Minnet av de här båda händelserna har stor betydelse långt utanför Tyskland. Den s.k. Kristallnatten minner om det skräcksamhälle som kan skapas om vi låter intoleransens och ondskans krafter härja fritt.

Muren påminner om det förtryck som miljoner och åter miljoner människor tvingades leva under när kommunismen härskade i Östeuropa.

Folkpartiets ledare Lars Leijonborg har föreslagit att den 9 november ska bli en minnesdag då vi samlas mot våld och totalitärt förtryck. Jag tror att det vore bra om det blev en minnesdag i hela Norden.

Sverige har under den senaste tiden drabbats av våldsdåd utförda av nynazister. Därför var det angeläget och viktigt att den svenska regeringen med sin bok Levande historia satte in kampen för en upplysning om vad det har betytt. Den svenska regeringens insats fick ett starkt stöd av riksdagen.

Vi var några nordiska parlamentariker i Weimar, i Buchenwalds koncentrationsläger, lite förskönat kallat arbetsläger. Då vi hörde berättas att det på våren 1945 stängdes trodde vi att koncentrationslägrens tid skulle vara slut. Men i augusti samma år öppnade den nya kommunistregimen arbetslägret, och flera tiotusentals lägerfångar var där under en femårsperiod under i stort sett samma s.k. behandling som den som ägt rum där tidigare.

Jag tror att vi också behöver se till att den glorifiering som ges kommunismen av och till kan skalas rakas bort. Det tycks brista i historieskrivningen på olika håll. Det gäller självfallet också oss i Sverige.

Demokrati och tolerans är honnörsord i hela Norden. Men varken demokratin eller toleransen finns en gång för alla. Den måste ständigt värnas. Nordiska rådet är ett sätt att stärka nordisk demokrati och tolerans, och jag tror att det vore bra om vi kunde få en särskild minnesdag.

Jag tror också att vi samtidigt som vi påminner oss våra egna brister i det arbete vi gör ska säga att det har nåtts framgång, då Nordiska rådet varit brobyggare både ideologiskt och praktiskt. Låt oss fortsätta med det. Vår Nordiska rådethistoria, herr president, förpliktar.

Olof Erland (lib., Åland)
Herr president! En av Finlands stora presidenter J. K. Paasikivi, verksam på 40-50 talet, sade att all realpolitik börjar med kartan, med geografin.

Nordiska rådet har i den meningen tagit en realpolitisk utgångspunkt för samarbetet med en geografisk indelning av arbetet i Nordenutskottet, Europautskottet och Närområdesutskottet.

Vad är då substansen i Nordiska rådets politik? Den mest gemensamma nämnaren är "Den nordiska modellen" som vi lanserar för andra geografiska områden i våra närområden, i Europa och också i andra delar av världen. Vi nordbor är alltså utåtriktade med vår samhällsmodell, men försvarar också internt den generella tryggheten med det nordiska välfärdssystemet, vare sig formen är den kollektiva välfärdsstaten eller den individuella frihets- och ansvarsprincipen i civilsamhället.

Men se på kartan; på geografin och befolkningsstrukturen.

Befolkningstätheten i EU är 117 invånare per kvadratkilometer. På Island är den 3 invånare, i Norge 14, i Finland 15 och i Sverige 22 invånare per kvadratkilometer. Avstånden från norr till söder i Finland, Norge och Sverige är i samma storleksordning som hela den europeiska kontinenten.

Befolkningsdynamiken i Norden visar ett lika tydligt som alarmerande drag. På 90-talet har glesbygden tunnats ut med accelererande fart, och stadsregionerna i Reykjavik, Oslo, Köpenhamn/Öresund, Stockholm och Åbo/Helsingfors i sydvästra Finland har stärkt sitt befolkningsunderlag.

Herr president! I det nordiska arbete studerar vi numera med stort engagemang den geografiska kartan utanför Norden. Samtidigt pågår en process som hotar den realpolitiska grunden inom vårt eget geografiska område. Den nordiska modellen innebär också geografiskt spritt boende, glesbygd, småskalighet, lokalsamhällen i balans med naturen, öppna landskap, kultur och tradition. De befolkningsstarka tätorterna är lockande för många i karriären med höga krav på kulturutbud. Men problem med arbetslöshet, utslagning, alkohol och droger o.s.v. skapar nya spänningar och klyftor med ökade krav på insatser från den offentliga sektorn. För att hela Norden skall leva behövs en balans mellan tätort, landsbygd, glesbygd och skärgård. Det skall kunna vara naturligt för människor att byta region under livets olika skeden.

För Nordiska rådet är det en politisk utmaning att se över den egna kartan i enlighet med grunderna för det nordiska modellen. Det borde också vara en självklarhet att inom EU tillåta till exempel transportstöd i glesbygden och skärgården som jämnar ut kostnaderna för att bo och verka där i jämförelse med de täta miljöerna på kontinenten.

För ett framtida levande regionernas Norden måste vi uppnå jämvikt inom vår egen geografi. Jag hoppas att detta kommer att prioriteras starkt de närmaste åren i Nordiska rådet.

Samfærdselsminister **Sturla Böðvarsson** (Island):
Hr. præsident. At sejle var nødvendigt, såvel i det gamle romerrige som i Island. I dag gælder fortsat de samme krav – men i et stadigt bredere, mere krævende og kompliceret perspektiv.

Udviklingen inden for det transport- og trafikpolitiske område i de nordiske lande og hele Østersøregionen samt internationalt har medført et ændret behov for samarbejde imellem landene.

Det gælder bl.a. de nordiske landes forhold til EU, iagttagelsen af den teknologiske udvikling, de stadigt højere ambitioner inden for trafiksikkerhedssektoren, transportsikkerheden og iagttagelsen af miljøspørgsmål inden for sektoren.

Målsætningen for det nordiske samarbejde inden for min sektor er at fremme en effektiv konkurrencedygtig sikker og miljøvenlig transport og trafik i Norden og Nordens nærområder.

Transport og trafiksektoren er, har været og kommer til at blive en vigtig del af det nordiske samarbejde. I Helsingforsaftalen er endda kommunikationsområdet optaget som et særskilt samarbejdsområde.

Island har under formandskabet fulgt de målsætninger op om det fremtidige samarbejde, der er beskrevet i trafik- og transportministrenes redegørelse til Nordisk Råd i 1998.

Desuden vil man fremme sager af speciel betydning for Vestnorden. Et af de højst prioriterede er et tiltag for at forbedre samfærdslen i området, dvs. mellem Island og Grønland og mellem Island og Færøerne og da specielt med henblik på bedre flyforbindelser.

Yderligere prioriteres miljøvenlig transport samt IT i transportsystemet..

Ved ministermødet i Island i sommeren 1999 var hovedtemaet transport og trafik i Vestnorden.

Ministerrådet gav i 1998 en redegørelse til nordisk Råd over udviklingen og den fremtidige virksomhed inden for det nordiske trafik- og transportpolitiske samarbejde.

Ministerrådet agter at fortsætte det nordiske samarbejde og have en aktiv diskussion, informationsudveksling og samarbejde om vigtige nordiske anliggender på transport- og trafiksikkerhedsområdet.

Projektvirksomheden kommer nærmest til at finde sted inden for rammen af eventuelle bevillinger til aktiviteter i Nordens nærområde.

På baggrund af redegørelsen har nordisk Råd rekommanderet over for nordisk Ministerråd, at det nordiske samarbejde inden for transport-, kommunikations- og trafiksikkerhedsområdet intensiveres, samt at det fremtidige ressourcebehov undersøges, og at der redegøres for resultaterne i Nordisk Råd.

Nordisk Ministerråd har i sin meddelelse om rekommandationerne blandt andet fremført, at der findes et alment positivt beredskab for en intensivering af virksomheden og dertil hørende konkrete projekter inden for IT-, miljø- og trafiksikkerhedsområdet samt projekter i Nordens nærområder.

IT-spørgsmål har fået en særlig vigtig stilling. De fire transportområder har i fem nordiske lande opbygget et netværk for behandling af transporttelematiske spørgsmål. Der er forberedt fire konkrete projekter i arbejdsgrupper, og de afventer finansiering.

Et naturligt virksomhedsområde er efter min mening også spørgsmålet om grænsebarrierer på grund af transport- og kommunikationssektorens grænseoverskridende funktion.

Til behandling af miljøspørgsmålene findes der en speciel nordisk miljøgruppe.

Til opfølgning af Nordisk Råds rekommendationer om godstransport bliver der arrangeret et seminar om nordisk godstransport i foråret 2000.

For virksomheden inden for Nordens nærområder findes en plan, der omfatter alle de baltiske lande og Rusland.

Efter at den norske trafiksikkerhedshåndbog blev oversat til russisk, har sektoren et meget konkret grundlag til at bygge på i samarbejdet med myndigheder og organisationer i Nordens nærområde.

Nordisk Ministerråd ser frem imod den dialog om transportspørgsmål, som blev fremført af Nordisk Råd, og indbyder Nordisk Råds Nordenudvalg til et møde i år 2000 for at fortsætte diskussionen.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):

Hr. præsident! Der er en ting, der irriterer mig utroligt ved denne her session i Nordisk Råd, det er, at der er talt så meget om EU og Økonomisk Monitær Union og euro, som om det er paradiset. Det er især den danske statsminister og den finske statsminister, men også lidt den svenske statsminister, der har anlagt den tone.

Er det så paradiset? Er det dér, der er den store velstand? Nej, den er højere i Norden. Er det dér, man har den høje beskæftigelse? Nej, den er højere i Norden. Er det dér, man har det velfungerende demokrati? Åh ja, men er det ikke mere velfungerende i Norden? Var det ikke en idé at være lidt mere begejstret for det nordiske samarbejde og lade være med at definere det nordiske samarbejde som et supplement til EU, som et supplement til det europæiske samarbejde, men at se på det nordiske samarbejde som noget i sig selv. Det var dog det, der var der først.

Det er dog det nordiske samarbejde, som har den folkelige forankring. Det er i Norden, vi har den nordiske identitet i kultur, i sprog og i historie. Det har man ikke i Europa. Desværre. Men jeg siger det bare: For mig er det nordiske samarbejde paradis, ikke EU.

Og ser man på sådan noget som økonomien, arbejdsløsheden, så er den langt lavere i de nordiske lande end i EU og specielt lavere end i euroland, Den Økonomiske Monitære Union. Problemet, specielt i Norge, Island og Danmark er ikke arbejdsløshed, men mangel på arbejdskraft. Det er mildest talt

ikke problemet i Tyskland og Frankrig og det centrale EU. Der er problemerne social uro, høj arbejdsløshed og manglende vækst. Væksten er langt hurtigere og kraftigere i de nordiske lande. Læs bare Nordisk Statistisk Årbog og også den lille folkelige udgave, der er kommet, og som man kan hente herude.

Så, hvis der er noget, der er foregang for andet, så er det det nordiske samarbejde, som er foregangsområde i forhold til EU, og derfor skal vi selvfølgelig som en slags missionærer gå ind og påvirke det europæiske samarbejde sådan, at de kan blive lige så gode som os.

Og så er det i øvrigt sådan, at de lande i det nordiske samarbejde Island og Norge, som ikke er med i Den Europæiske Union, de er med i EØS, det indre marked, men ikke i Den Europæiske Union. Det er dem, der har den laveste arbejdsløshed, den stærkeste beskæftigelse og den stærkeste vækst, så det ser ikke ud til at være noget problem økonomisk at stå uden for Den Europæiske Union, måske snarere tværtimod!

Og når den danske statsminister taler om euroen og al den dynamik, man ikke skal undervurdere, så må jeg nok sige, der er mere dynamik i landene uden for euroområdet, specielt de nordiske lande, hvor den økonomiske vækst – tag Danmark – har været dobbelt så høj de sidste seks år, som den har været i euroland. Så lad os, når vi diskuterer det europæiske samarbejde, hvis det absolut skal diskuteres her, så gøre det på et realistisk grundlag. Det er ikke paradis, der er i Unionen. Der er store problemer i paradiset, og forbilledet er det nordiske samarbejde, og derfor bør vi ikke definere det nordiske samarbejde i forhold til Unionen eller som et supplement, men som noget der er noget værd i sig selv. Tak, hr. præsident!

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Jeg vil gerne spørge hr. Frank Dahlgaard, om han vil være så venlig at forklare, hvordan det kan være, at Danmark, der fører fastkurspolitik, har knyttet sig til euroen og fører den økonomiske politik og den strukturpolitik, som alle eurolandene skal føre, klarer sig så godt, som Danmark gør?

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):
Hr. præsident! Svaret på spørgsmålet er: Det er fornuftigt for Danmark i den aktuelle situation. Jeg er tilhænger af den valutapolitik, som Danmark fører i øjeblikket. Men som et selvstændigt land skal vi når som helst kunne opsige den aftale, og det kan vi også.

Men så vil jeg spørge tilbage til den danske økonominister og samarbejdsminister: Hvordan kan det være, at et land som Norge, som har en frit flydende krone, klarer sig endnu bedre end Danmark? Og hvordan kan det være, at Island, et lille land, som ikke har olie som Norge, som ikke har banker som Svejts, at det klarer sig endnu bedre igen? Der er slet ingen arbejdsløshed. De

har en rekordhøj levestandard i Island, og det går godt på alle måder. Det er spørgsmål, der kræver svar.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Jeg noterer mig, at Frank Dahlgaard ikke svarede på mit spørgsmål. Jeg skal så selv svare. Danmark klarer sig ganske godt, fordi den økonomiske politik, eurolandene fører, er en politik, som er hel sund fornuft.

Så skal jeg gerne svare på hr. Dahlgaards andet spørgsmål til mig. Der er én ting, hr. Dahlgaard ikke forstår og formentlig aldrig vil komme til at forstå, at eurosamarbejdet i EU ikke drejer sig om at konkurrere med andre lande som Norge, Island, USA osv. om, hvem der har den mest hensigtsmæssige økonomiske politik. Det indretter hvert land og område sig efter. Det handler om noget helt andet. Det handler om politisk samarbejde med nogle perspektiver, som hr. Dahlgaard desværre ikke fatter, for, hvordan vi binder Europa sammen til fred og stabilitet, hvor vi hjælper hinanden og trækker hinanden med op. Det er det positive, og det vil hr. Frank Dahlgaard stemme nej til. Velbekomme!

Præsidenten gav Frank Dahlgaard ordet for en sidste replik.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):
Ja, tak hr. præsident! Jeg er glad for, at den danske økonomiminister så klart betoner, at projektet med Den Økonomiske Monitære Union og fællesmønten er et politisk projekt. Og det kan være helt fint.

Men at det skulle være en økonomisk nødvendighed? Nej, det er det ikke. Det ser vi jo på Island og Norge, som tydeligvis irriterer ministeren. Her har de faktisk den stærkeste økonomi, den højeste levestandard og den laveste ledighed.

Men jeg har svaret på ministerens spørgsmål. Jeg synes ligesom ministeren, at det er fornuftigt for Danmark med den erhvervsstruktur og økonomi, vi har, at vi har frivilligt lænket os nogenlunde tæt til euroen, som vi før gjorde til D-marken. Det kan være fornuftigt: 5, 10, 20 år, men vi har muligheden når som helst som et selvstændigt land at stå af, og sådan skal det være. Det betyder ikke, at man vender ryggen til det europæiske samarbejde. Jeg ønsker ikke, vi skal ud af det. Men altså påstanden om dynamikken med fællesmønten. Den holder ikke. Nej, det er ikke økonomi, som det handler om. Det er ren politik.

Præsidenten meddelte, at replikkerne er opbrugt, og at der er ikke mulighed for yderligere replik.

Undervisnings- og kulturminister **Signar á Brúnni** (Færøerne):
Hr. præsident! Årtusindskiftet giver anledning til mange nye overvejelser – ikke mindst inden for det nordiske samarbejde. Jeg vil benytte anledningen til kort at omtale nogle emner, der berører mit område, og som har betydning for Færøerne og for vort samarbejde med vore nordiske broderlande.

På det kulturelle område vil jeg pege på strategimodellen for nordisk kulturpolitik ved tusindårsskiftet som et emne af stor betydning for de selvstyrende lande. Jeg vil fremhæve tre vigtige elementer i strategimodellens målsætning: At fremme bevidstheden om nordisk kulturfællesskab, at styrke kultursamarbejdet mellem de geografiske centrale og perifere områder og at styrke kultursamarbejdet mellem de fem suveræne lande og de tre selvstyrende lande.

Jeg finder det særdeles positivt, at det i strategimodellen anføres som en grundlæggende prioritering for det fremtidige nordiske kultursamarbejde, at der sikres de selvstyrende lande fuld deltagelse, og at der bliver sørget for, at de selvstyrende lande får fuld og ligeværdig repræsentation i de nordiske organer.

Jeg vil i denne forbindelse pege på, at modellen med, at de tre selvstyrende lande deler et styremedlem, er uhensigtsmæssig og uacceptabel. Denne model er også i modstrid med strategimodellen for nordisk kultursamarbejde. Jeg skal erindre om, at der i strategidokumentet fremhæves, at det er vigtigt, at de mindre samfund deltager i og søger styrke til det nordiske kultursamarbejde. De repræsenterer de kulturelle forskelle, som er en af hjørnestenene i den traditionelle og moderne nordiske identitet. Det bliver endog sagt, at uden de selvstyrende landes aktive medvirken er det nordiske kultursamarbejde formålsløst.

Det er vigtigt for os at fremhæve, at de små lande ikke blot skal opfattes som modtagere af økonomiske ydelser og kulturtilbud. Vi har også meget at give det øvrige Norden. Det kulturelle samarbejde bør foregå på ligeværdis vis. De skævheder, der nu findes i systemet, må bringes ud af verden.

Jeg vil i denne forbindelse fremhæve Nordisk Kulturfonds styrelse, hvor de tre selvstyrende lande deler et styremedlem. Dette er et spørgsmål, som bør få en politisk løsning. Åland har nu taget et initiativ på dette område, og vi støtter Åland fuldt ud i denne sag.

Under Islands formandsskab har der været fokus på Vestnorden og Vestnordens forhold til det øvrige Norden. Vi bestræber os for tiden på at revitalisere det vestnordiske kultursamarbejde. Dette samarbejde er opstået på grund af de særlige kulturelle og naturgivne forhold, der er gældende i Vestnorden. Men jeg vil stærkt understrege, at der ikke ligger noget ønske om at isolere os bag denne proces. Det vestnordiske samarbejde skal ikke opfattes som et alternativ til det nordiske samarbejde. Interessen i Vestnorden for det nordiske samarbejde er meget stor.

Senere på sessionen skal Ministerrådsforslaget angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer behandles. Dette er strategien for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000 til 2004. Dette forslag har til sigte at give optimale forudsætninger for, at landene udnytter den nordiske mulighed og finder det givende at udvikle samarbejdet på undervisnings- og forskningssiden. Det, at strategien bl.a. skal udvikles der, hvor det styrker nationale udviklingsprocesser og er nyttigt i et ressourceperspektiv, er noget som er til stor gavn for det enkelte land. Og jeg vil anbefale Nordisk Råd til at tilslutte sig forslaget.

Jeg vil benytte lejligheden til at udtrykke min tilfredshed over, at man også i 2000-budgettet vil afsætte penge til vedligeholdese af Nordens huse. De nordiske huses betydning for det kulturelle samarbejde kan ikke overvurderes. Nordens hus på Færøerne er Nordens kulturelle udstillingsvindue på Færøerne. Men det er også en vigtig sluse, hvorved færøsk kunst, litteratur, drama og musik bliver kommunikeret til det øvrige Norden til glæde og gavn for alle parter.

Jeg vil ønske alt godt for det nordiske samarbejde i det nye årtusind. Jeg er overbevist om, at de to dokumenter, jeg har omtalt, vil vise sig som vigtige instrumenter for implementeringen af et fortsat og voksende frugtbart og nyttigt samarbejde. Tak.

Søren Hansen (S, Danmark):
Jeg vil gerne erklære mig helt enig med landstyremanden, når han fremfører synspunktet om, at selvstyreområderne har en overordentlig stor portion god kultur og kunst at give alle os andre. Man bliver slået, når man besøger Færøerne, Grønland og Ålandsøerne over den overrepræsentation af kunstnere, forfattere, billedkunstnere og andre kunstnere, som I repræsenterer. Havde de suveræne lande, som du kaldte det, den samme mængde kunstnere, så ville Norden gøre sig gældende på verdensplan. Det var det ene, jeg gerne ville istemme i.

Det andet var bemærkningerne om Nordisk Kulturfond, og der vil jeg gerne som ordførende for Nordisk Kulturfond gøre opmærksom på to ting. Det ene, at vi på det kommende styrelsesmøde i december vil drøfte synspunktet eller ønsket om, at de tre selvstyreområder får en stærkere placering i styrelsen. Det er ikke os, der træffer afgørelsen, men vi kan vel afgive en mening. Vi vil altså drøfte det på vores kommende styrelsesmøde.

Og den sidste melding er, at ydelserne fra nordisk Kulturfond til de tre selvstyreområder er af et sådant omfang, så I er overrepræsenteret i kroner og øre, når det drejer sig om uddelinger. Og det er vel, når det kommer til stykket, det smukke nordiske synspunkt om, at de små skal i hvert fald ikke forfordeles, der her slår igennem.

Præsidenten gav Søren Hansen ordet igen for indlæg.

Søren Hansen (S, Danmark):
Det, der binder os sammen i Norden, er vores sprog, vores historie, vores syn på mennesker og vores syn på de små. Jeg ved ikke, om det er for højstemt også her, at tale om det nordiske lys. Jeg tror, det nordiske lys er med til at binde os i Norden sammen om den nordiske ide, det nordiske menneskesyn.

Men også det, der binder os sammen som nordiske folk, og det, der giver os afsæt i forhold til de opgaver, vi har andre steder, er noget af det, vi skal passe gevaldig godt på. Der er nemlig kun os selv til at forsvare den nordiske holdning, den nordiske melodi. Amerikanerne, franskmændene, tyskerne osv., de har ingen hjælp at give os i den sammenhæng. Til gengæld så bombarderer, ikke mindst amerikansk underholdnings- og medieindustri de nordiske lande, vores kultur og vores sprog. Da jeg blev vækket på et Stockholmsk hotel i morges, skete det ikke med bemærkning om god morgen, klokken er syv. Der skete det med en plastikstemme, der meddelte: This is your wake-up call. Det siger lidt om, hvordan vores sprog er trængt. Det siger lidt om, hvordan basis ikke kommer af sig selv, men at det er noget, vi skal slås for og kæmpe for.

Jeg tager det her tema op, fordi jeg tror, det har en enorm betydning for os dette basale i det nordiske samarbejde, også fordi det er dette basale, der skal give os kraft til at ytre os udadtil til andre, til randområderne, til EU og til andre steder. Jeg synes altså, det er helt fint, at det nordiske samarbejde eller en del af det nordiske samarbejde retter sig mod nærområderne. Det har de god brug for, og at samarbejdet retter sig mod EU, det har vi god brug for, Antarktis, Vestnorden, Bahrensområdet osv. Men vi skal passe på, at vi ikke retter så mange af vores økonomiske meget få midler mod disse områder, og vores organisatoriske begrænsede styrke ud mod disse områder, hvis det betyder, at vi får mindre kraft til at holde fast ved det basale. Ved det basale, som også skal give os styrke og kraft til, at både bekæmpe og forhåbentlig også nedkæmpe tendenserne til nazisme og fremmedfjendtlighed.

Jeg nævner dette her, fordi jeg oplever i de seneste år i Nordisk Råd en klar tendens til, at vi måske udfra en mangel på egne indre resultater kaster os over opgaverne i randen af vores oprindelige dagsorden. Det kan være fint nok, bare vi ikke svækker basis. Og når den konservative gruppe stiller forslag om, at vi nu fra dette basis skal tage mere end 5 millioner om året og give til andre områder, så er jeg ikke sikker på, at ideen er rigtig, for så tror jeg, vi svækker det grundlag, hvor vi skal hente kraften fra. Så jeg siger altså: Internationalt samarbejde er godt, regionalt samarbejde er godt, men vi må sørge for at bevare basis for at have noget at give. Jeg tror, at den gruppe af kloge mænd og koner, der nu skal samles for at drøfte de lidt mere overordnede strategier,

gør klogt i at tage dette her synspunkt om basis i forhold til det, vi skal foretage os udadtil, tage det med i overvejelserne. Tak hr. præsident.

Berit Brørby overtog ledelsen af forhandlingerne.

Øyvind Korsberg (Frp, Norge):
Ærede president! Jeg skal rette søkelyset på et politisk skapt problem som industrien står overfor: reduksjon av såkalte klimagasser.

Kyoto-avtalen fra 1997 forutsetter at de største industrilandene skal redusere utslippet av klimagassene med 5,2 pst. fra 1990-nivået, og dette skal gjøres innen år 2008-2012. Det er et faktum at det er stor usikkerhet i de ulike forskermiljøene om og eventuelt i hvilken grad menneskeskapt aktivitet påvirker det globale klimaet. Fremskrittspartiet er derfor glad for at også internasjonale konsern bruker av sine midler til å støtte klimaforskningen, og på den måten tilfører klimaforskningen en større, og mer objektiv, bredde enn det FNs klimapanel klarer.

Også FNs klimapanel viser til at klimaet har endret seg i tidligere tider som følge av helt naturlige variasjoner. Kalde perioder har blitt fulgt av varme og omvendt, og istider har kommet og gått, helt uten menneskelig påvirkning og også uten politiske vedtak. En rekke forskere, vitenskapsmenn og FNs klimapanel er langt fra sikre på om de menneskeskapte utslippene er årsaken til den globale temperaturøkningen. Allikevel er det flere politikere, og spesielt i Norden, som ønsker å få drivhusgassene til å bli et verdipapir, til milliardbeløp, uten at det sannsynligvis vil ha noen som helst innvirkning på klimaet. Kyoto-avtalen er bare et miljøalibi for såkalte miljøpolitikere.

Dersom Kyoto-avtalen blir ratifisert av tilstrekkelig mange nok land og blir gjort gjeldende, er det nødvendig med egne markedsplasser for handel med CO_2-kvoter. En felles nordisk CO_2-børs vil etter mitt syn ha flere positive markedsøkonomiske element i seg, som også vil medføre at kjøper og selger møtes til priser der markedet er i likevekt. Det er flere fordeler ved en slik børs fremfor å regulere utslippene i hvert enkelt land. Den vesentligste fordelen med en børs for omsetting av utslippskvoter er at tiltak for å redusere den såkalte forurensningen vil settes inn der dette kan gjøres mest mulig effektivt.

Norge står foran store utfordringer for å oppfylle CO_2-målsettingen, men dette må ikke nødvendigvis skje ved å redusere utslippene i Norge. Alternativet er at Norge kjøper utslippskvoter fra andre land. Effekten for miljøet er den samme om utslippene reduseres i et annet land eller i Norge. Ønsker man kostnadseffektive løsninger, bør det rimeligste alternativet velges, for de såkalte klimagassene kjenner ingen landegrenser.

Kyoto-avtalen har flere sider. Etter den nylig avholdte klimakonferansen i Bonn sist uke, har spørsmålet om bygging av atomkraftverk i u-land for alvor kommet på banen, og som kjent er atomkraft CO_2-fritt, og dermed et alterna-

tiv til kullkraft og olje. Kyoto-avtalen gir rom for at man kan gi økonomisk støtte til utbygging av atomkraftverk i u-land gjennom grønn utviklingsmekanisme, dvs. investering i utslippsreduserende prosjekter i u-land. Flere tunge nasjoner, med USA, Canada og muligens Frankrike og Storbritannia i spissen, ønsker denne muligheten. Hvis resultatet av Kyoto-avtalen blir at det blir bygd atomkraftverk i u-land, blir jeg svært betenkt, noe også miljøvernorganisasjonene og andre politikere burde bli. Bygging av atomkraftverk bør etter mitt syn skje der det er stabile grunnforhold, i land med høy teknisk kompetanse og økonomi, stabile politiske forhold internt, stabile politiske forhold til sine naboland – med andre ord i industriland. Etter mitt syn vil bygging av atomkraftverk i u-land virkelig være å gamble med en mulig reell global forurensning.

Steingrímur J. Sigfússon (VG, Ísland):
Fru president! Jag vill varna emot att man behandlar Kyoto-protokollet på det sätt som den siste ärade talaren gjorde, att det är bara något som man har funnit upp för så kallade miljöpolitiker. Det är precis det han sade om CO_2-utsläpp som gör att jag reserverar mig starkt. Norge kanske inte alls behöver sänka sina utsläpp, för att Norge som ett rikt land kan köpa kvoter från andra länder.

Och vilka länder kommer i fråga när det gäller köp av kvoter? Ska det bli Baltikum eller något ännu mindre utvecklat land? Ska vi följa USA:s tankegång, att de stora och rika industriella länderna köper sig kvoter från mindre utvecklade länder och så slipper ta ned sina utsläpp?

Har talaren inga tankar om sociala konsekvenser och slika ting?

Øyvind Korsberg (Frp, Norge):
Som jeg sa i mitt innlegg, er det jo stor uenighet om Kyoto-protokollen og de klimaendringene som det påstås at menneskeskapt aktivitet har ansvaret for. Jeg må vise til at det har vært en del istider før menneskene eventuelt begynte å påvirke klimaet. Med andre ord: Det har skjedd ting hele tiden.

Hvis man derimot blir enige om å redusere CO_2-utslippene, er det jo slik at CO_2-utslipp ikke kjenner noen landegrenser. Da er det viktig at man reduserer utslippene der man får mest mulig igjen for de midlene man investerer. Det vil være i land som har høyt CO_2-utslipp, og som også medfører at man får redusert mest mulig CO_2 for minst mulig penger.

Steingrímur J. Sigfússon (VG, Ísland):
Fru president! Ja, att det har varit en del istider förr vet jag gott, som utbildad geolog.

Men det här med att man inte har bevisat helt och hållet att klimatändringarna är knutna till CO_2-utsläpp leder in på vilka principer om försiktighet man vill bruka. Det påminner lite om Storbritanniens politik på 70- och 80-talet, då

de hela tiden påstod att surt regn i Skandinavien inte hade bevisats bero på industriell luft från Storbritannien. Då man hade bevisat detta, var nästa steg att sätta upp högre skorstenar!

Nej, vi måste behandla dessa allvarliga saker på grunden av de nuvarande principer om försiktighet som blivit godkända, i stort sett i hela världen.

Øyvind Korsberg (Frp, Norge):

Det er klart at vi i Fremskrittspartiet i Norge står alene når det gjelder vårt syn på de tiltak man skal iverksette for om mulig å stoppe CO_2-utslipp.

Vi registrerer at det er stadig flere forskere som er i tvil om den menneskeskapte aktiviteten påvirker klimaet, og også i hvilken grad menneskeskapt aktivitet påvirker klimaet. Det man har satt i gang når det gjelder Kyoto-protokollen, er egentlig et stort økonomisk eksperiment i milliardklassen. Da kunne man jo tenke litt på hvor mye miljøvern man reelt kunne fått for disse beløpene. Det hadde vært ganske betydelig. Det er jo der man har reelle miljøproblemer man burde satt inn disse midlene, og ikke på reduksjon av CO_2, for det blir jo nærmest bare å lage CO_2 om til verdipapir.

Randi Karlstrøm (KrF, Norge):

Den förste Barents-parlamentarikerkonferanse i Alta 7. april 1999 var et viktig skritt for å tydeliggjöre Barentssamarbeidet i nordisk sammenheng. Närområdeprogrammet i Nordisk Råd skal også i Barentsregionen fremme demokratiutvikling, velferd, kulturformidling, bärekraftig miljö og ressursutnyttelse samt stötte overgangen til markedsökonomi. Kvinnemötet i forkant av konferansen og selve konferansen gav i så måte nyttige innspill til det videre samarbeidet i Barentsregionen. Hovedoppgaven framover i vår generasjon er å arbeide med forutsetninger for reelt partnerskap mellom det nordlige Norden og Nordvest-Russland, for sammen å kunne realisere den nordlige dimensjon i denne regionen.

Midtengruppen i Nordisk Råd har i denne sammenheng värt spesielt opptatt av kvinnenes rolle i forhold til de store utfordringene det russiske samfunn står midt oppe i. Det er veldokumentert at kvinnene og de som er avhengige av dem – de gamle, de unge og barna – blir hardest rammet av ökonomiske kriser, fordi de har minst tilgang på ressurser.

I det russiske samfunn, hvor tidligere eksisterende sosiale sikkerhetsnett er vekk, og produksjonssystemet dels har brutt sammen, er det det derfor ikke minst riktig og viktig å målrette innsats og prosjektsmidler mot kvinner og kvinneorganisasjoner.

Kvinnene utgjör en stor del av de som lever under fattigdomsgrensen i Russland, samtidig som kvinner i Russland generelt har en hög utdanning. De russiske kvinner utgjör en stor utviklingsressurs i form av evne, entusiasme, kunnskap og kompetanse. De bärer i dag de störste byrdene ved at det russiske

statsapparat har store omstillingsproblemer og ikke klarer å fylle sine forpliktelser i form av å utbetale lönninger og opprettholde basale velferdsfunksjoner.

Russiske kvinner må få ökt fokusering i Barentssamarbeidet og ved prioritering av prosjektmidler i nordisk sammenheng. De samme argumenter for å målrette bistand til kvinner i utviklingsland kan i stor grad nyttes for å argumentere for en sterkere målretting av nordiske utviklingsmidler mot kvinner i närområdene.

En slik satsing må selvsagt komme parallelt med de store og livsviktige miljöprosjektene på Kola og samtidig med satsing på utvikling av närings- og handelsmessige samarbeidsstrukturer i Barentsregionen. Dette er store oppgaver. I alt dette arbeidet må det utöves stor utålmodighet, det må arbeides i et langsiktig perspektiv, og vi må ikke gi opp. Å skape en positiv utvikling i denne regionen er av stor sikkerhetspolitisk betydning for hele Norden – ja for hele Europa.

På den internasjonale kvinnekonferansen "Women and Democracy" i Reykjavik i oktober i höst mötte store delegasjoner fra Russland, de baltiske land, Norden og USA. Forsamlingen var entydig positiv til å nytte nettverkskreditt som redskap for å nå ubemidlede kvinner, dette vil väre et viktig tiltak for å fremme utvikling i Baltikum og Nordvest-Russland.

Arbeidsgruppen for oppfölging av Barents-parlamentarikerkonferansen har gått inn for at det på Nordisk Råds initiativ gjennomföres en forundersökelse med sikte på å etablere et kvinnefokusert mikrofinansprosjekt i Barentsregionen.

Prosjektstrategien går ut på å fokusere på tilbud om en mikrokredittordning som kan tilpasses russiske kvinners behov, oppsparingsevne og tilbakebetalingsevne i regionen. Prosjektet bör rettes mot de kvinner som har störst behov for kreditt; lavinntektsfamilier.

Oppgaven med å få dette iverksatt i den russiske delen av närområdet er den vanskeligste delen av arbeidet. I närområdeutvalget i Nordisk Råd ligger et forslag om å komme i gang med arbeidet med å utvikle en modell for dette og finne partnere på russisk side. Den norske regjeringen arrangerer i april 2000 en näringskonferanse som har mottoet "Kvinneliv i Barentsregionen". Det er for kvinner i Murmansk, og der skal man bl.a. sette dette viktige området i fokus.

Nordisk Råd bör spille en pådriverrolle ved konferansen. Nordisk Råd bör i tilknytning til konferansen også ha en ambisjon om å starte oppbygging av et kvinnelig nettverk for parlamentarikere i Barentsregionen. Dette er viktige tiltak og bidrag fra nordisk side, idet de russiske kvinnene trenger drahjelp for å få dette opp på agendaen i sitt eget land.

Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A, Norge):
President! Jernteppets fall og åpningen mot øst gjorde det mulig å gjenoppta en bredere kontakt med våre naboer i Nordvest-Russland.

Samarbeidet i Barentsregionen, som også forrige taler pekte på, har minst fire dimensjoner:

- en sikkerhetsdimensjon hvor vi gjennom gjensidig tillit bygger felles sikkerhet
- en miljødimensjon hvor vi retter søkelys mot de enorme utfordringene, ikke minst når det gjelder atomsikkerhet og lagring av atomavfall
- en utviklingsdimensjon, hvor vi gjennom næringsutvikling legger til rette for velferdsforbedring
- en demokratidimensjon, der samspillet mellom de nye demokratiene i Russland og de etablerte vestlige demokratiene kan befeste demokratiet i Russland.

Den parlamentariske konferansen for Barentsregionen som ble arrangert i Alta i år, åpnet en parlamentarisk kanal i Barnentssamarbeidet. Spørsmålet er så hvordan vi som parlamentarikere kan gi samarbeidet en tilleggsdimensjon utover det som skjer i Barentsrådet og i Regionrådet. La meg her peke på fire forhold.

Det første er at parlamentarikernes engasjement og deres kontakt i seg selv vil bidra til å legge til rette for regjeringenes samarbeid – ganske enkelt på grunn av at enhver regjering trenger politisk støtte for å få gjennomslag for sin politikk.

Det andre er at parlamentene er demokratiets kjerne i det enkelte land. Parlamentarikerne vil derfor kunne forsterke demokratiutviklingen, både generelt og ved å løfte fram en kontakt mellom bl.a. kvinnelige parlamentarikere og mellom unge parlamentarikere.

Det tredje er utveksling av erfaring og kompetanse. Det må fokuseres på hindringene som begrenser internasjonal handel og investeringer i Nordvest-Russland. En viktig årsak til det er mangelfull lovmessig beskyttelse for investeringer, manglende langsiktighet i lovgivningen, gjeldende skatte-, avgifts- og tollregler og hyppige endringer i dem. Men lovgivning og skattlegging er jo nettopp blant parlamentenes kjerneområder. Vi må derfor spørre hvordan nordiske parlamenterikere kan bidra til at russiske parlamenterikere får et bredere grunnlag for å treffe beslutninger som fremmer nødvendige investeringer.

Og for det fjerde: Vi vet stort sett hva som må gjøres for å løse miljøutfordringene. Vi vet stort sett hva som må gjøres for å bygge ut infrastrukturen. Vi vet stort sett hva som må gjøres for å skape næringsutvikling. Vi vet stort sett hva som må gjøres for å styrke velferdstilbudet. Men det grunnelggende problem er mangel på finansiering. Utfordringene krever store økonomiske løft, samtidig er manglende organisering og manglende lovgivning på russisk side et hovedproblem som hindrer utløsning av investeringer og støttemidler.

Spørsmålet er da om vi som parlamentarikere kan bidra til å fokusere på finansieringsutfordringene ved å bringe sammen internasjonale kapitalmiljøer og parlamentarikere som lovgivende og bevilgende myndigheter i de aktuelle land. Og ikke minst: Barentssamarbeidet består ikke bare av Russland, Finland, Sverige og Norge. Barentssamarbeidet består også av de andre nordiske land, av de fleste EU-landene, av USA, av Japan, for å nevne noen. Kan nordiske parlamentarikere bidra til å skape sterkere engasjement i samarbeidet og sterkere forpliktelser for et bredt internasjonalt løft for finansiering av nødvendige strategiske prosjekt, ved å knytte kontakt med parlamentarikere i EU-parlamentet, den tyske Forbundsdagen, det franske parlamentet, den amerikanske Kongressen, det japanske parlamentet? Kan vi skape en politisk parlamentarisk "opinion" som presser på regjeringene for å bidra til en slik finansiering av strategiske prosjekter, som er helt fundamental hvis vi skal få til den nødvendige opprydding og utvikling? Og kan vi sammen øke forståelsen blant russiske parlamentarikere for at deres lovgivning og organisering må endres for å utløse slik finansiering? Etter mitt syn må vi ha som ambisjon at vi skal kunne bruke denne parlamentariske kanalen aktivt. Kanskje kan vi på den måten også bidra til å vitalisere Nordisk Råd.

Matz Hammarström (mp, Sverige):

Fru president! Redan för en timme sedan hade jag i en replik möjlighet att ställa en fråga till miljöminister Kjell Larsson angående den nya miljöstrategin. Jag skulle vilja ta tillfället i akt och säga ytterligare några ord.

Som jag nämnde i min tidigare replik har den nuvarande miljöstrategin tidigare i år utvärderats av Karen Westerbye Juhl. I den utvärderingen konstateras att måluppfyllelsen är hög när det gäller de målsättningar som är tillräckligt tydligt formulerade för att kunna utvärderas men att strategin inte alls lever upp till de krav som ska kunna ställas på en strategi när det gäller att ange överordnade riktlinjer och långsiktiga målsättningar för samarbete på miljöområdet.

Sammanfattningsvis tecknas i utvärderingen bilden av ett anonymt nordiskt miljösamarbete som uppnår goda resultat på områden där man i förväg är enig men sällan utmärker sig genom politiska initiativ eller inspel i samhällsdebatten. Men – och här delar jag verkligen utvärderarens uppfattning – det här kan förändras. Det finns en betydande outnyttjad potential i Nordiska rådet både för ett mer långtgående miljöarbete och för en mindre anomyn tillvaro.

Det är gott att ministerrådet tycks ha tagit till sig utvärderarens efterlysning av en spegelvändning av den nordiska miljöstrategin så att den nya strategin i stället för att bygga på de nordiska ländernas interna förhållanden och behov kommer att bygga på krav som ställs för att vår del av världen ska utvecklas

på ett ekologiskt bärkraftigt sätt och att den i större utsträckning än i dag kommer att ha sin utgångspunkt i samarbetet med närområdena.

Det är också viktigt att motverka den anonymitet och det icke-deltagande i samhällsdebatten som utvärderaren pekar på. Ett steg i den riktningen tror jag vore att följa rekommendationen att skapa en tätare dialog med nordiska parlamentariker redan under utarbetandet av strategin och att behandla ett förslag till ny strategi på en öppen bärkraftighetskonferens i Nordiska rådets regi, med ett brett deltagande från intresseorganisationer, politiker och regeringar. Kjell Larsson sade tidigare att han skulle ta upp den här idén med sina kolleger. Jag hoppas att han får tillfälle att göra det och att förslaget faller i god jord.

Sedan måste jag också, fru president, få säga några ord med anledning av Øyvind Korsbergs inlägg tidigare här. Det finns all anledning att se allvarligt på de omfattande utsläppen av koldioxid. Den sorglöshet med vilken Øyvind Korsberg avfärdar klimathotet oroar mig, liksom hans inställning till de s.k. flexibla mekanismerna i Kyotoprotokollet. Precis som han säger syftar Kyotoprotokollets flexibla mekanismer till att möjliggöra kostnadseffektiva lösningar när det gäller att minska koldioxidutsläppen. Men hur bra för miljön en tillämpning av de här flexibla mekanismerna blir avgörs av hur man utformar reglerna. Det är inte förenligt med en långsiktigt hållbar utveckling om handeln med koldioxidkvoter eller de andra flexibla mekanismerna leder till att de nordiska länderna köper sig fria från att behöva göra något åt de ständigt ökande utsläppen i det egna landet, inte minst från transportsektorn.

Jag menar att man dels bör begränsa handeln med utsläppsrätter så att minst 50 % av den utsläppsminskning som man åtagit sig sker i det egna landet, dels bör ha ett särskilt mål för utsläpp av koldioxid från bilar och lastbilar.

Vi måste också när det gäller mekanismen för ren utveckling motstå pressen från kärnkraftslobbyn. Kyotoprotokollet går ut på att hitta långsiktigt hållbara lösningar på växthusproblematiken, inte att ersätta ett problem med ett annat.

Riitta Prusti (SDP, Finland):

Rouva puheenjohtaja! Vähän kansalaisnäkökulmaa tähän keskusteluun.

Pohjolassa on viime aikoina ollut koekäytössä Hallå Norden -niminen palvelupuhelin. Kansalaisilla on ollut mahdollista soittaa tähän Ruotsin Norden-yhdistyksen hallinnoimaan puhelimeen. Soitot ovat paljastaneet karulla tavallaan miten pitkä tie meillä on vielä kuljettavanamme, ennen kuin voidaan toden teolla puhua kansalaisten yhteisestä Pohjolasta.

Pari viikkoa sitten Suomen Pohjola-Norden-liiton 75-vuotisjuhlaseminaarissa ulkoministerimme Tarja Halonen kiinnitti asiaan huomiota todeten, että "jos opiskelu - tai työpaikan saantiin liittyvä byrokratia tuntuu yksinkertaisemmalta Brittein saarilla tai Italiassa kuin Ruotsissa ja Norjassa - tai jos muuttamisesta toiseen Pohjoismaahan aiheutuu ongelmia, kuten sosiaali-

etuuksien tai terveydenhuoltopalvelujen menetyksiä, todellisuus ei vastaakaan pohjoismaiselle yhteistyölle oikeutetusti asetettuja odotuksia".

Tähän on todella helppo yhtyä.

Meidän tulisi jatkossakin hyödyntää palvelupuhelimesta saatuja kokemuksia, mikä edellyttää Hallå Norden -toiminnan jatkon turvaamista taloudellisesti maakohtaisilla puhelimilla Norden-yhdistyksiin.

Pohjoismaiden yhteistyössä tulisi mielestäni aina lähteä juuri kansalaisista. Onhan pohjoismaisuus – poiketen lähes kaikesta muusta kansainvälisestä yhteistyöstä – nimenomaan "tavallisten ihmisten" yhteistyötä ja heidän arkielämästään lähtevää toimintaa.

Viime vuosina työmme Pohjoismaiden neuvostossa on sekä muuttunut että virkistynyt. Suomen ja Ruotsin EU-jäsenyys ja vuosikymmenen keskivälin rakenne- ja sisältöuudistus neuvostossa ovat ilahduttavalla tavalla tuoneet uusia ulottuvuuksia työhömme.

Euroopan unionin suhteen pohjoismailla on melkoinen työsarka eivätkä velvollisuutemme lähialueillakaan täyty vielä pitkään aikaan. Tämänkin takia olisi ehkä syytä tässä vaiheessa olla laajentamatta yhteyksiä ja yhteistoimintaa liian paljon, sillä maailmassa kyllä riittää tehtäviä, mutta Pohjoismaiden neuvoston ei välttämättä tarvitse puuttua kaikkiin niistä.

Haluan lopuksi vielä puuttua yhteen neuvoston sisäiseen tasa-arvoon liittyvään kysymykseen, joka on korostunut Suomen EU-jäsenyyden myötä. Painotamme usein perustellusti, miten tärkeä kielellinen yhteys Pohjolassa on. Yhtä tärkeä ja työn kannalta joskus vieläkin tärkeämpi on oikeus ilmaista itseään omalla kielellään. Aivan liian usein ja aivan liian monessa yhteydessä pidetään edelleen itsestään selvänä, että islantilaiset, fäärit, grönlantilaiset ja suomalaiset esiintyvät skandinaaviskaksi muiden unohtaessa, että on vähintäänkin kohteliasta puhua hitaasti ja selvästi, jotta kaikki pystyisivät täysipainoisesti osallistumaan työhön.

Tunnustakaamme yhdessä myös kieliasian ongelmapuoli ja pyrkikäämme yhdessä joustaviin ja tarkoituksenmukaisiin ratkaisuihin, jotka palvelevat yhteistä Pohjolaamme.

Riitta Prustis anförande i svensk översättning:

Fru ordförande! Jag vill anlägga en medborgaraspekt på debatten.

Under den senaste tiden har servicetelefonen Hallå Norden provkörts i Norden. Medborgarna har kunnat ringa upp denna telefon som sköts av Föreningen Norden i Sverige. Samtalen har med all önskvärd tydlighet avslöjat hur lång väg vi fortfarande har att gå innan vi verkligen kan tala om ett gemensamt Norden.

För ett par veckor sedan påpekade vår utrikesminister Tarja Halonen vid Föreningarna Nordens Förbunds 75-årsjubileumsseminarium att om byråkratin kring en studie- eller arbetsplats känns enklare på Brittiska öarna eller i Italien än i Sverige och Norge, eller om vi har problem med att flytta från ett

nordiskt land till ett annat, om vi t.ex. går miste om sociala förmåner eller hälsovårdstjänster, uppfyller verkligheten inte våra rättmätiga förväntningar på det nordiska samarbetet.

Det är lätt att hålla med om detta.

Vi bör försöka nyttiggöra erfarenheterna av servicetelefonen, vilket betyder att Hallå Nordens verksamhet måste få fortsätta och tryggas ekonomiskt genom att vi ser till att föreningarna Norden har en telefon i varje land.

Enligt min mening bör man i det nordiska samarbetet alltid utgå från medborgarna. Nordismen är ju – i motsats till nästan allt internationellt samarbete – uttryckligen samarbete mellan "vanliga människor" och förankrat i deras dagliga liv.

Under de senaste åren har vårt arbete i Nordiska rådet förändrats och fått nytt liv. Finlands och Sveriges EU-medlemskap och omstruktureringen av Nordiska rådet i mitten av årtiondet har på ett glädjande sätt gett arbetet nya dimensioner.

Vad gäller Europeiska unionen har de nordiska länderna mycket att göra och vi ska inte heller tro att våra förpliktelser i närområdena kommer att vara uppfyllda på länge än. Också av denna orsak kunde det vara skäl att inte bygga ut kontakter och samarbete alltför mycket på detta stadium, för det finns mer än nog att göra här i världen och Nordiska rådet behöver inte befatta sig med allt.

Avslutningsvis vill jag ta upp en fråga som har med jämlikheten i rådet att göra. Den har accentureats genom Finlands medlemskap i EU. Vi understryker ofta på goda grunder hur viktig den språkliga gemenskapen i Norden är. Det är minst lika viktigt och för arbetet ibland till och med ännu viktigare att få uttrycka sig på sitt eget språk. Det betraktas fortfarande alldeles för ofta och i alldeles för många sammanhang som självklart att islänningar, färingar, grönlänningar och finnar skall tala skandinaviska. De övriga glömmer att det minsta man kan kräva av dem är att de talar långsamt och tydligt för att alla skall kunna delta i arbetet på lika villkor. Vi kunde alla tillsammans erkänna också språkproblematiken och tillsammans försöka nå en flexibel och bra lösning som är till nytta för hela Norden.

Magnus Berntsson (Ungdomens Nordiska Råd):

Fru president, ledamöter och åhörare! Ungdomens nordiska råd samlades under helgen i Södertälje söder om Stockholm. Vi har mest koncentrerat oss på att ta fram en gemensam skrivning kring säkerhetspolitik och utbildningspolitik. Vårt slutdokument är kopierat och finns på dokumentationsavdelningen. Vi från UNR hoppas, och kanske t.o.m. förväntar oss, att det kommer att läsas så att ni ser vad yngre partipolitiker tycker.

Jag vill först helt kort ge en bild av vad UNR har sagt om säkerhetspolitiken i en ny globaliserad värld. I vårt slutdokument finns det ett antal konkreta för-

slag, t.ex. att avskriva tredje världens skulder. Texten koncentreras annars på det utvidgade säkerhetsbegreppet. Vi vill lyfta upp ämnen som migration, terrorism, internationell organiserad brottslighet, social instabilitet och miljön.

En konkret del i arbetet är förbudet av export av vapenmateriel till krigförande länder. UNR uppmanar också alla de nordiska länderna att skriva under det internationella avtalet mot antipersonella minor.

Skolan är i dag en av de största mötesplatserna för människor. Det är därför viktigt att skapa ett samhälle som präglas av förståelse och respekt. Därför är det viktigt att barn och ungdomar med olika bakgrund, såväl ekonomiskt som etniskt, har en reell möjlighet att delta på samma villkor. Friskolor kan utgöra ett värdefullt alternativ som bättre kan tillgodose elevernas behov och önskemål. Det bör därför ges samma ekonomiska förutsättningar som för den offentligt drivna skolan. Skolan har dessutom en viktig uppgift att fylla när det gäller att uppfostra demokratiska medborgare. Pedagogiken och undervisningen måste anpassas till de enskilda individerna, inte tvärtom.

Vidare har vi i full enighet tagit en del resolutioner. Vi i UNR är djupt bekymrade över situationen i Vitryssland där en diktatorisk regim förtrycker oliktänkande. Ledande politiker har försvunnit, och unga politiskt engagerade människor utestängs från skolorna. UNR vill att Norden ska arbeta aktivt för demokrati i Vitryssland.

Vi vill också se en nordisk agenda för samernas rättigheter. I syfte att verka för samernas möjligheter att överleva i sin ursprungliga näring föreslår UNR att Sverige, Norge och Finland vidtar åtgärder för att skyndsamt klargöra de ägande- och nyttjanderätter som är av betydelse för rennäringen.

Vi i Ungdomens nordiska råd eftersträvar en trygg demokratiutveckling också i närområdet och vill att Nordiska rådet ska fortsätta att arbeta med det här.

Ungdomens nordiska råd vill se krafttag mot rasismens och nazismens spridning i Norden. Vi har alla ett ansvar för att i respektive land, samhälle och närmiljö sprida detta med alla människors lika rätt och varje enskild människas okränkbarhet. Nazismens och rasimens spridning ser olika ut i våra länder. I Sverige har det fysiska våldet i nazismens tecken tagit sig groteska uttryck med människor som mist livet därför att de stått upp för samhällets trygghet. Men nazismens och rasismens grundvärden är desamma, oavsett land, och ska därför gemensamt bekämpas!

Sonja Sjøli (H, Norge):

Ærede president! Norden er et levende kulturelt, sosialt og politisk verdifellesskap og en del av et større område i rask endring. Ja, vårt livskraftige fellesskap preges ikke minst av påvirkninger som geografisk sett ligger utenfor vårt område. Samtidig opplever vi at båndene på tvers av grensene styrkes. Globaliseringen og regionaliseringen går hånd i hånd. Vårt lune hjørne i ver-

den merker nok konsekvensene av nye grenseoverskridende politiske og økonomiske strukturer, men styrkes også i sin felles identitet, forståelse av kultur, levemåte og respekt for menneskers rettigheter.

Vi kan kanskje sammenlikne Nordens plass som ringer i vann. Den innerste ring, altså vår sirkel, er ennå den nasjonale. Innbyggerne forholder seg til nasjonenes politiske systemer, en nasjonal væremåte og den nasjonale kulturen. Utenfor ligger det andre ringer, det nordiske fellesskapet, det regionale samarbeidet innen Østersjø- og Barentsregionen, og den nordlige dimensjon innen EU. Dette innebærer nye utfordringer. Nasjonale myndigheter må i større grad ta ansvar gjennom et bredt samarbeid. Motivasjonen for oss i Norden er at vi alle er berørt av liknende problemstillinger og utfordringer. Vår basis for samarbeidet er at vi tilhører et fellesskap. Fellesskapets styrke er åpenhet, tilpasningsevne og vilje og evne til å bevare det som er verdifullt.

Som helse- og sosialpolitiker vil jeg applaudere det islandske initiativet på sosial- og helsesektoren:

- om forbedret kvalitet og resultater i helsetjenesten
- om pasientrettigheter
- om kvinners helse
- om bedre vilkår for familien.

Dette er grenseoverskridende problemstillinger og områder der vi gjennom samarbeid vil stå sterkere rustet til å møte felles utfordringer.

Forhold innen miljø er av vesentlig betydning for vårt fellesskap. Norge har lagt vekt på at miljøproblemer er tverrsektorelle innen samarbeidet, og at mye kan gjøres for å øke bevisstheten om dette. Samtidig vet vi at våre nærområder i Nordvest-Russland og i Østersjøen er preget av omfattende sivil og militær kjernefysisk aktivitet. Det norske initiativet om en strategi for et bærekraftig Norden ønsker å belyse disse problemene i en nordisk ramme.

Det er ikke lenger mulig, slik enkelte gjør, å overse at mye av det nordiske samarbeidet etter hvert vil ha en sterk EU-dimensjon. Regionale programmer innen EU bidrar til å skape en dynamikk i forholdet mellom regioner, det nasjonale sentrum og det overnasjonale sentrum i Europa. Tiltak innen sysselsetting, utvikling av infrastruktur og kultur bidrar til å rokke ved gamle grenser i forholdet mellom by og land og nasjonale og regionale myndigheter.

I Norden har landene valgt forskjellig tilknytning til Europa, med de skillelinjer som det innebærer. Hos oss øker etter hvert forståelsen av at vi ikke kan forvente de samme rettigheter som EU-land når vi har valgt å stå på utsiden. Dette ble bl.a. klart etter Regjeringens møte med president Ahtisaari i Oslo i forrige uke der han gjorde det klart at Norges valg begrenser vår innflytelse.

For Norges del blir det derfor stadig viktigere å koordinere satsingen innenfor Barentsregionen med de midler som er til rådighet innen EU-programmer. Dette ble også drøftet på parlamentarikerkonferansen i Barentsregionen i Alta

i april. Dette er også en felles nordisk utfordring. Ja, president, Norden må trekke sammen til tross for ulike veivalg i det fremvoksende Europa.

Dan R. Petersen (Jvfl. Færøerne):

Fru Præsident! Det var med spænding jeg læste det kommende danske formandsskabs målsætning. Og forventningerne er rimelig godt indfriet.

Norden er kendt for sin stabilitet, solidaritet, tryghed og ellers de egenskaber der kendetegner vores velfærdsmodel. Men i formandsskabets målsætning konstateres der, at "de nordiske velfærdssamfund er kommet under pres, og finansieringsgrundlaget svinder ind". Der er også risiko for "enhver-har-nok-i-sig-selv politik".

Vi har set tendensen de senere år: I privatiseringens hellige navn skal velfærdssamfundet bestå.

Som socialdemokratisk iagttager uden storpolitisk indflydelse, men med kendskab til socialdemokratiernes og velfærdsstaternes historie, er udviklingen skræmmende, og en kold gus puster dig i nakken. Udviklingen er trods alt et paradoks, da produktionen og værdiskabelsen stadig vokser og computerverdenen letter arbejdet.

Hvordan vil udviklingen i Norden påvirke de samfund, hvis forbillede er Norden, men som ikke har nået velfærdsstadiet?

Jeg håber, at de, som har morgendagens samfund i hænderne, er på forkant med begivenhedernes gang.

Beslutningen om et råd af vise mænd og kvinder, der skal belyse udviklingsmulighederne og tendenserne i fremtidens Norden, er en nødvendighed. Og med tilfredshed og tak noterer jeg, at selvstyreområderne er repræsenteret i dette råd.

Det var den tid, da fortjenstemedalje for lang og tro tjeneste var den største udmærkelse, og stabilitet var en forudsætning for et sundt erhvervsliv. Den tid er forbi. Informationssamfundet kræver fleksibilitet og mobilitet. Alt for ofte ser vi femti årige falde af i svinget, fordi udviklingen overhalede dem. Med stor personlig tragedie til følge.

Livslang læring er en nødvendighed for den enkelte og for erhvervslivet. Derfor er det med glæde, at jeg konstaterer, at det danske formandskab prioriterer livslang skoling højt.

Vi i vestnorden er stolte over at vi i vores små samfund har bevaret vores sprog intakt. Men presset på sprogene øger kolossalt. Derfor er det glædeligt, at det nye formandskab vil styrke sprogforståelsen med udgangspunkt i den fælles nordiske rapport "De Umistelige", samtidig som bevillingen til ordbøger i de små sprogområder bibeholdes på Rådets budget.

Vestnordens beliggenhed og kultur forudsætter, at vi udnytter havets resourser bæredygtigt. Dette gælder både fisk og havpattedyr. Derfor er en

opfølgning af det islandske formandsskabs prioriteringer af "folk og Hav i Norden" nødvendig.

Vores havpattedyr er truet – ikke af fangst – men af forurening. Tungmetaller og PCB udslip fra industrien fra fastlandet truer dyrelivet og dermed befolkningerne. Derfor må den nordiske indsats for at fremme aftaler om beskyttelse af havmiljøet prioriteres højt.

En anden forudsætning for livet i Vestnorden er relationerne til vores nærområder, Canada, Irland, Skotland og Shetlandsøerne. Vi føler, at i forhold til Baltikum og Rusland, er vores nærområder nedprioriteret. Nævnte områder må bestemt komme under den norske kyststrækning nærområder; og da det danske kongerige rækker fra Thule i nord til Gedser i syd, er vores nærområder også danske nærområder. Jeg appellerer til det danske formandskab om også at satse mod vest til gavn for hele norden.

Skal Vestnorden bestå, må udviklingen gå i takt med den skandinaviske. I vores informationstid er man tæt på begivenhederne, hvad enten man sidder i Stockholm eller i Tórshavn. Derfor en appel til Nordisk Råd om at undersøge mulighederne for at styrke Vestnorden ved hjælp fra informationsteknologi. Tak fru præsident.

Hermed sluttede debatten.

Præsidenten:
Det foreslås at Dokument 2, statsministrenes redegjørelse, og Dokument 3, Nordisk Råds årsberetning 1998, vedlegges protokollen. Kan det godkjennes? – Svaret er ja.

Rådet beslöt att lägga dokument 2 och dokument 3 till handlingarna.

7. Barns och ungas situation

Nordiska ministerrådets handlingsplan för barn och unga i Nordens närområden – aktionsplan 1999 (dokument 8)

A 1194/nord	Utvalgsforslag om barn og unge i Norden
A 1195/nord	Udvalgsforslag om undersøgelse af børn og unges situation i spredt bebyggede områder
A 1196/nord	Utskottsförslag om mobbning och våld bland barn och ungdomar

Nordenutskottet hade i anledning av utskottsförslag A 1194 föreslagit att

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide en tverrsektoriell handlingsplan for barn og unge;

å utvikle et nordisk samarbeid om barns psykiske helse;

å i samarbeid med de nordiske barneombud se på behovet for en klarlegging av begrepet "barnets beste", og vurdere aktuelle tiltak for å øke debatt og oppmerksomhet rundt begrepets innhold både i fagmiljøer og i den allmenne befolkning;

å i samarbeid med barneombud og rettsvesen, innlede et nordisk samarbeid for å belyse barnets prosessuelle stilling, for å sikre at barnets beste ivaretas i alle sammenhenger;

å sammen med barneombudene og internettleverandørene utrede mulighetene for en felles nordisk internettvakt;

å utvikle en erfaringsutveksling mellom de nordiske land når det gjelder barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt og regionalt plan

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å aktivt implementere barnekonvensjonen, initiere kommunene til å anta barnekonvensjonen og følge opp sin forpliktelse etter konvensjonens art 42 til å spre kunnskap om den;

å arbeide for å utvikle og iverksette gode metoder for barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt, regionalt og nasjonalt plan

Nordenutskottet hade i anledning av utskottsförslag A 1195 föreslagit att

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde en udredning om børn og unges situation i spredt bebyggede områder i Norden. Udredningen bør være færdig i løbet af efteråret 2000 og skal bl.a. fokusere på

- hvorvidt børn og unges rettigheder, med hensyn til uddannelsesmuligheder og sociale forhold i spredt bebyggede områder, bliver varetaget i lige så høj grad som for børn og unge i centrale områder;
- at samle ny viden om børn og unges situation med fokus på fordele og ulemper ved opvækst i spredt bebyggede områder;
- hvordan informationsteknologien (fx internettet) kan bidrage til at minimere periferiens ulemper for børn og unge, og hvordan denne udvikling kan forstærkes.

at indenfor de eksisterende støtteordninger fremme og opmuntre samarbejde og erfaringsudveksling mellem spredt bebyggede områder i de nordiske lande med henblik på deres arbejde for børn og unge.

Nordenutskottet hade i anledning av utskottsförslag A 1195 föreslagit att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en studie om på vilket sätt den fysiska miljön i skolan samt minskad vuxentäthet i skolor och efter skoltid leder till en försämrad skolmiljö med mobbning och våld som vardagsinslag och att barn och ungdomar i allt högre grad upplever ensamhet i hemmet;

att stödja och utveckla nordiskt forskarsamarbete och utväxling av forskningsresultat om mobbning;

att utarbeta en nordisk handbok baserad på lokala erfarenheter av motverkande av mobbning bland barn och ungdomar samt

att utvidga det nordiska skolsamarbetet till att även omfatta frågor om skolans fysiska och psykiska miljö.

Nordenutskottet uppmanar Nordiska rådet

att uppmärksamma behovet av en helhetssyn på lärande och social utveckling med aktiv medverkan av elever, lärare och föräldrar t ex genom en konferens.

Præsidenten:
Som underlag till detta punkt har vi et dokument fra Nordisk Ministerråd og tre utskottsforslag som tar opp ulike aspekter ved barn og unges situasjon. Presidenten vil foreslå at vi tar en samlet debatt og votering etter at debatten er ferdig. Det har meldt seg 13 talere til denne debatten. Det betyr at vi, med den taletiden som er tildelt, 5 minutter til hver, vil være ferdig ca. kl. 18.25.

Jeg har til hensikt å kjöre ferdig denne debatten, mens punktet som går på den frivillige sektor, utsettes og blir förste sak i morgen tidlig.

Rådet biföll presidentens förslag.

Ann-Marie Fagerström (s, Sverige):
Fru president! Jag har haft förmånen att vara en av dem som suttit med i arbetsgruppen som har arbetat fram de utskottsförslag som föreligger från Nordenutskottet om barn och unga inom Norden. Att föredra förslagets innehåll på den korta tid som jag har till förfogande är näst intill en omöjlighet.

Trots det, fru president, vill jag kort sammanfatta min syn på det arbete som har utförts och ge en bild av vad jag anser vara viktigt att ta fasta på.

Vi har kunnat konstatera att problemen är ganska lika varandra vad gäller barns och ungas situation i våra nordiska länder. Det gläder mig att samtliga länder på ett lika tydligt sätt har lyft upp dessa frågor på agendan.

Arbetsgruppen har besökt samtliga nordiska länder. Vi har träffat elever och lärare på skolor med olika inriktningar. Det har varit musikskola, skola i glesbygd, integrerade klasser, en skola i ett invandrartätt område inriktad på IT och Europafrågor, där fritid och föräldraroll har stor betydelse. Den skolan var dessutom öppen alla årets dagar.

Vi har träffat ministrar och andra politiker med ansvar för barn- och ungdomsfrågor. Vi har träffat barnombudsmän, organisationer och forskare. Vi har tagit del av pågående projekt, dels kring mobbning, dels kring stöd till ensamma och särskilt utsatta barn.

Trots att min egen bakgrund är att jobba med barn och unga vill jag framföra att en positiv upptäckt under tiden som gruppen arbetat har varit att det pågår ett mycket intensivt, fint och betydelsefullt ideellt arbete i våra samhällen. Jag blev överraskad och glad av att göra den upptäckten.

Fru president! Som framgår av vårt mandat har vi bl.a. haft till uppgift att ge en samlad bild av barns och ungas möjligheter och svårigheter i de nordiska länderna inför och efter tusenårsskiftet. Gruppen har enats om tre förslag, som vi lämnat till utskottet och som föreligger som utskottsförslag här i dag. För egen del vill jag inte sätta det ena förslaget framför det andra. Jag anser att alla frågor som rör barn och unga är av samma prioritet.

För att ett barn ska få förutsättning att växa till en självständig individ och ta sitt ansvar i vuxenvärlden krävs att vi förbättrar barnens villkor. Vi måste leva upp till FN:s barnkonvention. Sverige är förpliktigat att följa barnkonventionens bestämmelser. Rättigheterna i barnkonventionen gäller alla barn och ungdomar upp till 18 år.

Det tydliga budskapet i konventionen är att barn ska respekteras. De fyra grundprinciperna är:

- förbud mot diskriminering,
- barnens bästa,
- rätt till liv och utveckling samt
- rätt att uttrycka sina åsikter.

Barnkonventionen är ett verktyg för att förbättra barns villkor. Det handlar om att ändra människors attityder, förhållnings- och arbetssätt. Det handlar också om att sprida kunskap till och höja medvetenheten om barnkonventionen hos anställda och politiker på olika nivåer. Barnkonventionen och dess intentioner ska finnas med i allt beslutsfattande som rör barn.

Föräldrarollens betydelse får ej glömmas bort. Föräldrarna ska vara en fast och trygg punkt för ett barn. Det finns i dag många föräldrar som ser mer till sina egna behov än till barnens. Det finns föräldrar som av olika skäl inte kan

hantera sin situation. Det finns föräldrar som har svårt med gränsdragning, att vara närvarande föräldrar osv. Här finns inga socialgruppsskillnader. Jag anser att föräldrarollen är så pass viktig att den måste ges ett ökat stöd, inte bara när barnen är små. Ett bättre samarbete med skola, ungdomsmottagning och socialtjänst behövs.

Våld mot och omkring barn och unga samt mobbning är något som måste beivras varje dag. Som vuxna får vi aldrig acceptera att ett barn blir utsatt. Det är vår skyldighet att vidta åtgärder och stoppa det som pågår. Både när det gäller misshandel och övergrepp är barnen hotade eller mutade till tystnad. Det är därför väldigt viktigt att det alltid förekommer information och upplysning till barn och ungdomar, men också rent allmänt i samhället. Ett tydligt budskap att inget barn får utsättas för övergrepp av något slag gör att barn vågar ta kontakt. Informationsaktiviteter leder förmodligen också till att fler vuxna vågar vidta åtgärder för att stoppa det pågående våldet.

Att vi vuxna, skola och kommun måste ta ett större ansvar vad gäller mobbning framkom genom en dom här i Sverige för någon dag sedan. Denna händelse vet jag att Lars Hjertén, som också var med i arbetsgruppen, kommer att beröra mer ingående i sitt anförande.

Som jag påpekade inledningsvis är det inte lätt att ge uttryck för allt som jag skulle vilja framhålla. Men, fru president, jag vill avslutningsvis yrka bifall till samtliga tre förslag. Och jag hoppas att ministerrådet kommer att följa det som däri föreslås. Tack!

Præsidenten gjorde opmærksom på, at Valgerd S. Haugland har 10 minutters taletid: 5 minutter for Ministerrådet og 5 minutter som norsk statsråd.

Barne- og familieminister **Valgerd Svarstad Haugland** (Norge, ministerrådets talesman, dokument 8):

President! Jeg begynner med innlegget fra Ministerrådet.

Det er i år ti år siden FNs barnekonvensjon trådte i kraft. Denne konvensjonen har hatt og har stor betydning for vårt syn på barn og har på mange måter forbedret barns stilling i våre land. Dette gjelder også for barn og unge i Nordens nærområder. Likevel er den økonomiske og sosiale situasjonen etter Sovjetunionens oppløsning fortsatt vanskelig. Risikoen for at de økonomiske og sosiale forskjellene i samfunnet øker, er stor. Dette rammer ikke minst barna, de svakeste og mest sårbare i samfunnet. Likevel er det slik at store forbedringer er skjedd, særlig når det gjelder holdningen til barn og unge under vanskelige forhold. For å støtte den positive prosessen som nå er i gang, er det viktig at de nordiske landene fortsetter sitt engasjement med råd og støtte til de nye demokratiene i våre nærområder.

Sist år vedtok Nordisk Råd den handlingsplan for barn og unge i Nordens nærområder som var et svar på en rekommandasjon fra 1997. Handlingspla-

nen skulle være tverrsektoriell, dvs. den skulle fokusere på innsats innenfor sosial- og helseområdene, der barne- og ungdomskultur blir brukt som et verktøy mot ekskludering. Under utarbeidelsen av planen var det kontinuerlig kontakt med representanter for landene i nærområdene for å få deres syn på situasjonen og hvilke prioriteringer landene selv ønsket å gjøre.

I nærområdeutvalgets betenkning fra november 1998 om handlingsplanen ble Ministerrådet bedt om å utarbeide årlige aksjonsplaner for hvordan gjennomføringen av handlingsplanen skal skje. Den første aksjonsplanen, som gjelder 1999, ble overlevert Rådet i mai i år. Årets aksjonsplan er i første rekke et arbeid for å etablere en velfungerende infrastruktur for håndtering og gjennomføring av prosjekter fra og med år 2000. Blant annet har en besluttet at en del av midlene som er avsatt til planen, skal fordeles direkte av de nordiske informasjonskontorene i nærområdene. Vi er overbevist om at disse kontorenes lokalkunnskap og nærhet til politikere, embetsmenn og frivillige krefter er av avgjørende betydning for å drive vellykkede prosjekter. Det er også planlagt at informasjonskontorene skal etablere egne nettverk bestående av høyere tjenestemenn som arbeider med barn og unges situasjon, for å drøfte og forankre den innsatsen som blir iverksatt. Arbeidet med handlingsplanen er en pågående prosess der prioriteringer og prosjekter forandres i takt med samfunnsutviklingen i mottakerlandene.

Blant de områdene som nå er prioritert, vil jeg nevne:

- iverksetting av nye tiltak innenfor rammen av eksisterene prosjekter, f.eks. smittevern – tuberkulose, hiv/aids
- enkeltprosjekter innen kultursektoren
- kompetanseoverføring og koordinering
- tiltak innenfor forebyggende helsearbeid, særlig reproduktiv helse, tiltak for mor og barn og primærhelsetjeneste
- tiltak for barn med handikap, gatebarn, barn i fare for ekskludering samt tiltak for barn under offentlig omsorg, både i institusjon og i fosterhjemsomsorg
- tiltak for barn og unge med rusmiddelproblematikk
- videreutvikling av Valhallprosjektet ved bl.a. forbedret internett-tilgang fra informasjonskontorene

For å klargjøre internt regelverk og ansvarsfordeling mellom ulike fagsektorer, informasjonskontorene og ministerrådsavdelinger, har man i høst engasjert en prosjektrådgiver. Dennes hovedoppgave er å skape rutiner og prosedyrer for gjennomføring av handlingsplanen uten at nye tungvinte byråkratiske systemer blir satt i gang.

Undervisningssystemet har stor innflytelse på barn og ungdoms hverdag og utviklingsmuligheter. Derfor er det foreslått at også undervisningssektoren dras inn i det tverrsektorielle samarbeidet fra neste år av. På denne bakgrunn kan en si at arbeidet hviler på fire søyler, bestående av sosialsektoren, helsesektoren, kultursektoren og undervisningssektoren. Prosjekter som blir satt i

gang innenfor rammen av handlingsplanen, skal berøre minst to av disse fire søylene og ha som fremste formål å forbedre barn og unges levekår.

Det er nyttig og spennende å forsøke å skape og drive prosjekter over sektorgrensene i det nordiske samarbeidet, og sannelig gjelder dette også for våre naboer på den andre siden av Østersjøen.

Samarbeidet rundt utsatte barn i Østersjøregionen er blitt prioritert og intensivert etter verdenskongressen mot kommersiell seksuell utnyttelse av barn, i Stockholm i 1996. Et ledd i oppfølgingen av denne konferansen er et samarbeid mellom det svenske sosialdepartementet og det norske barne- og familiedepartementet om et IT-samarbeid som har til formål å øke kompetansen om spørsmål som angår utsatte barn. Regjeringene innenfor CBSS, Council of Baltic Sea States, har vist stor interesse for å delta i dette samarbeidet. "The House for Children at Risk in the Baltic Sea Region" er under etablering. I dette huset kan ulike aktører samarbeide dels gjennom en godt utbygd hjemmeside der samtlige land bidrar med informasjon, dels gjennom et intranettsystem der man kan overføre større informasjonsmengder og ha en mulighet for å avholde telekonferanser.

Det er vårt håp at den nordiske handlingsplanen for barn og unge på sikt vil bidra til å skape gode oppvekstkår for barn og unge i våre nærområder.

Så, president, til det norske innlegget.

Først vil jeg understreke at det er veldig positivt at situasjonen for barn og unge blir tatt opp i Nordisk Råd. Det vitner om at dette er et område som alle de nordiske landene har stor interesse av, og jeg tror at vi har mye å lære av hverandre når det gjelder tiltak for barn og unge. Alle de utvalgsforslagene som vi skal behandle her i dag, viser at det er bredde og engasjement fra de nordiske parlamentarikerne for å få til et felles arbeid for barn og unge i Norden.

Jeg er glad for å kunne si at vi støtter mange av de utvalgsforslagene som i dag blir fremmet for Nordisk Råd. Jeg ser mange felles trekk mellom disse forslagene og tiltak som den norske regjeringen arbeider med i barne- og ungdomspolitikken. Etter min vurdering peker flere av forslagene på hvor viktig det er å satse på en helhetlig styrking av oppvekstmiljøet for barn og unge. Det er en retning som den norske regjeringen kan støtte fullt ut.

Et godt oppvekstmiljø for barn og ungdom er også blant de viktigste satsingsområdene for den norske regjeringen. Et overordnet mål er å sikre alle barn og unge likeverdige tilbud og anledning til utvikling, uavhengig av sosial og kulturell bakgrunn og hvor i landet de bor. Jeg vil spesielt nevne to relevante områder der det fra den norske regjeringens side blir satt inn en særlig innsats – for det første økt medvirkning for de unge i planlegging og utforming av oppvekst- og nærmiljø, og for det andre felles tverrsektoriell innsats mot vold, mobbing, kriminalitet, rus og rasisme.

Et viktig utgangspunkt er å se på barn og unge som en ressurs. Barn og unge må få anledning til å delta og få ansvar på alle nivåer i samfunnet. De må bli

hørt, og deres synspunkter må bli tatt på alvor. Dette arbeidet er blitt styrket og utviklet i Norge på 1990-tallet, bl.a. gjennom oppfølging av FNs barnekonvensjon, som har tiårsjubileum med stor markering i Oslo den 20. november. Vi har også oppnevnt et eget utvalg, kalt Ungdommens demokratiforum, som skal arbeide for å sikre ungdom større deltakelse og medvirkning i utviklingen av samfunnet.

Vi gir støtte til informasjon og erfaringsutveksling mellom kommuner som har utviklet og satt i verk gode metoder for medvirkning og påvirkning på lokalt og regionalt plan. I et slikt arbeid vil det være ulike modeller og lokale variasjoner. Likevel er det viktig å formidle videre gode ideer og erfaringer.

De siste årene har det vært fokusert mye på problemer som henger sammen med vold, mobbing, kriminalitet, rus og rasisme blant barn og unge. Mange peker på at det har skjedd en brutalisering i enkelte barne- og ungdomsmiljøer. Dette er en utvikling som vi må snu. Dersom vi skal klare det, er det nødvendig med et bredt engasjement.

Samarbeid på tvers av etatene, lokal mobilisering og frivillig innsats er viktige stikkord for det arbeidet som må gjøres. Vi vet at mange unge har både vilje og ønske om å hjelpe til i dette arbeidet. Det synes vi er positivt, og vi ønsker særlig å støtte opp om ungdoms egen innsats på området. Vi har også støttet utviklingen av et tiltaksprogram mot mobbing i grunnskolen, som er nevnt i utvalgsforslaget. Dette programmet har vi gode erfaringer med, og framover må vi satse på tiltak som kan dokumentere effekt.

Bruken av Internett øker i Norden. Det er viktig for utvikling av kompetanse, fleksibilitet og kunnskapsproduksjon. Samtidig melder stadig flere seg, bl.a. til det norske barneombudet, og er fortvilet over noe av det Internett kan by på, og som ikke er positivt. Det er både barn og unge selv, foreldre og lærere som melder seg. Foreldrene står overfor et vanskelig valg, der barna trenger Internett til skolearbeidet, men samtidig blir utsatt for negativ informasjon. Jeg er derfor positiv til at det blir etablert et samarbeid mellom myndigheter, barneombudene i Norden og sentrale aktører i bransjen for å utvikle en "grønn inngang" til Internett. Dette handler ikke om sensur. Det handler om å gi brukerne, foreldrene og skolene et reelt valg – ikke som i dag, da det ikke finnes noe valg.

Mange av de forslagene som ligger på bordet i dag, støtter den norske regjeringen fullt ut. Jeg tror dialog og samarbeid, erfaringsformidling og forståelse står sentralt når vi skal møte de framtidige utfordringene som vi har i Norden på dette området.

Præsidenten påmindede om taletidsbegrænsningen.

Marit Nybakk (A, Norge):
Ärede president! Jeg har to spörsmål som går litt over i hverandre, og statsråden får velge om det er Valgerd 1 eller Valgerd 2 som vil svare på dem.

Det förste er kort og godt om statsråden vurderer å gjöre noe med barn med innvandrerbakgrunn. Jeg syns barn og unge med innvandrerbakgrunn manglet fullstendig i hennes 10-minutters innlegg.

Det andre henger sammen med dette: I midten av september traff jeg en ansatt i det norske Utlendingsdirektoratet. Hun stoppet meg og sa följgende: Nå har vi nettopp hatt et tvangsekteskap igjen. Den stakkars jenta på 18 år lå på sine knär i Utlendingsdirektoratet i Norge og bad om at man ikke gav hennes nyslåtte mann oppholdstillatelse i Norge. Hun var lärling og fungerte bra i det norske samfunnet. Denne mannen, som kom fra den pakistanske landsbygda og ikke snakket norsk, og knapt nok kunne lese og skrive, ville nekte henne å fortsette å jobbe og nekte henne å gå i norske klär.

I Norge ligger det en handlingsplan mot tvangsekteskap i en eller annen skuff. Hvilke konkrete tiltak har Valgerd Svarstad Haugland foretatt i det året som er gått hvor denne handlingsplanen har ligget? Og vil statsråden ta dette opp i nordisk sammenheng?

Jeg gjör oppmerksom på at jeg kommer tilbake til dette også i mitt innlegg senere.

Margareta Israelsson (s, Sverige):
Fru president! Min fråga gäller inlägget om handlingsplanen eller rättare sagt aktionsplanen som uppföljning av handlingsplanen. Vi har i näringsutskottet fått ett budskap från Ministerrådet att man gärna ville avskriva rekommendationen om en årlig aktionsplan. Vi har inte velat ställa oss bakom det. Vi tycker att det är viktigt med återkommande aktionsplaner för att följa detta arbete.

Hur blir det nu med uppföljningsarbetet i de olika länderna? I aktionsplanen nämns att informationskontoren ska spela en mycket stor roll, och vi tycker att det är alldeles utmärkt. Där namnges också – vilket är mycket ovanligt – de personer som ska ha detta ansvar. Det beskrivs att man genom en rundresa till kontoren ska kunna organisera hur ett framtida biståndsarbete ska skötas därifrån. Har jag förstått statsrådet rätt om jag säger att det är det som projektledaren nu ska sköta om? Det är viktigt för oss när vi ska följa arbetet framöver att höra hur detta ska organiseras. Är det alltså informationskontoren eller en projektledare som framdeles kommer att sköta biståndsverksamheten inom det här området?

Astrid Marie Nistad (A, Norge):
President! Eg merka meg at den norske regjeringa vil markere 10-årsjubileet til FNs barnekonvensjon, og det er vel og bra. Men eg vil gjerne spörje statsråd

Svarstad Haugland: Nordisk Råd vil föreslå i dag at alle dei nordiske lands regjeringar implementerer FNs barnekonvensjon. Når vil då den norske regjeringa legge fram lovforslag som implementerer FNs barne- og kvinnekonvensjon, slik òg Stortingets fleirtal har bede om fleire gonger?

Barne- og familieminister **Valgerd Svarstad Haugland** (Norge):
Først til Marit Nybakk angående barn i innvandrermiljø: Det er opplagt at de tiltakene vi har i forhold til barn og ungdom i Norge, selvsagt også gjelder barn i innvandrermiljø. Jeg kan legge til at vi har fått en del nye flyktningbarn til Norge i det siste. Det er det flere av de andre nordiske land som også har fått. Vi tok initiativ til å bruke foreldreveiledningsprogrammene. Ulike fagfolk i samarbeid med UDI skal utarbeide programfor å hjelpe akkurat disse barna til å bearbeide de traumene de har med seg etter å ha levd i en krigssituasjon. Vi har satt i gang nye tiltak for flyktningbarn som kommer. Ellers vil de andre innvandrerbarna som lever i Norge og har levd her i mange år, selvfølgelig sammen med annen norsk ungdom gå inn i det arbeidet vi har på dette feltet. Her har vi et nytt tiltak i forhold til flyktningbarn og andre barn med innvandrerbakgrunn.

Når det gjelder tvangsekteskap, er det ikke en handlingsplan som ligger i en skuff. Det er en handlingsplan som faktisk er sendt bredt utover – i alle kommunene og fylkene i Norge og til alle frivillige organisasjoner. Vi har på gang utarbeidelse av stoff som skal gå til skoler og organisasjoner for å opplyse om tvangsekteskap. Handlingsplanen ble lagt fram for ca. ett år siden. Arbeidet med en del av det materialet som skal være med og dekke opp handlingsplanen, er nå i full gang. Noen tiltak er allerede satt i gang, og andre tiltak er på beddingen i forhold til å få materialet ferdig.

Dette er en vanskelig problemstilling, og hvis det blir et initiativ til et felles nordisk planarbeid mot tvangsekteskap, hilser jeg det velkommen, for jeg tror alle de nordiske landene har noe av de samme utfordringene i forhold til denne problematikken.

Samtidig har jeg lyst til å understreke at vi må ha en åpen dialog om forskjellen på tvangsekteskap og arrangerte ekteskap. Arrangerte ekteskap er noe som er veldig fremmed for vår nordiske kultur, men vi må ikke gå i den fella at vi på en måte slår alt sammen og fordømmer både arrangerte ekteskap og tvangsekteskap. Tvangsekteskap er en uting som vi skal bruke alle midler for å kjempe mot. Der har vi samarbeid med organisasjoner, vi skal bruke skolevesenet, og vi skal bruke andre informasjonskilder for å jobbe mot det. I tillegg skal vi se på lovverket når det gjelder innvandring, for å se om vi på en eller annen måte kan få et lovverk kanskje lignende det danske for å stenge for den innvandring som er knyttet opp til tvangsekteskap. Regjeringen har lovet å komme tilbake til Stortinget før jul med de planene som eventuelt måtte komme.

Når det gjelder implementeringen av FNs barnekonvensjon, er arbeidet i full gang. Jeg kan ikke i dag si når implementeringen kommer, men Regjeringen har lovet at arbeidet skal gjøres, og vi er som sagt i full gang, uten at jeg kan si noen dato.

Når det gjelder Israelssons spørsmål angående oppfølging i de enkelte landene, er det ikke riktig at en har bedt om avskrivning av rekommanderinger, slik som spørreren påstod. Det som er riktig, er at en har bedt å få en avskrivning av rekommanderingen angående UNICEF, men ikke de andre.

Det er arbeid med forbedringer i gang, og det er skjedd en rundreise til de ulike informasjonskontorene i forhold til handlingsplanen. Prosjektstillingen er en foreløpig stilling som blir avsluttet om ikke så veldig lenge – i januar var det vel jeg fikk beskjed om. Det er en midlertidig prosjektstilling i forhold til igangsetting av arbeidet. Kontorene rundt omkring i de ulike landene skal føre arbeidet videre.

Præsidenten:
Jeg har til hensikt å foreslå en taletidsendring, dvs. etter at Harald Hove, som ikke har fått sjansen til eventuelt å forberede det. Jeg får höre hva forsamlingen mener – kan vi sette taletiden til 4 minutter med unntak av statsråd Ingela Thalén, som får 5 minutter? Kan man godkjenne det? Svaret er ja. Det vil si at Harald Hove, som ikke har fått justert sitt manus får 5 minutter, og deretter får alle talere unntatt statsråd Thalén 4 minutter. Statsråden får 5 minutter. Er det godkjent?

Presidentens förslag bifölls.

Harald Hove (V, Norge):
President! Vi har fire saker til behandling under denne posten: Tre saker som gjelder spörsmål om barn i nordiske land, og en som er knyttet til handlingsplanen for närområdene.

Det er all grunn til å väre opptatt av barns situasjon, både i närområdene og i Norden. Selv om det er store forskjeller med hensyn til hva som er de viktigste spörsmål å ta fatt i mellom henholdsvis närområdene og barn i Norden, vil det også kunne väre spörsmål hvor problemstillingene vil kunne väre noen av de samme. Jeg vil anta at det også i närområdene vil kunne väre spörsmål om barns medinnflytelse. Det vil også der kunne väre snakk om mobbing, og det vil også der kunne väre snakk om ulikheter mellom byer og spredtbygde områder.

Den arbeidsgruppen som utarbeidet forslagene som Norden-utvalget fremmer overfor Nordisk Råd, gjorde et bevisst valg. Vi ville se på de generelle vilkårene for barn og unge i Norden og ikke spesielt på enkelte problemområder, som f.eks. barnevernsaker eller barn og unge som måtte väre utsatt for seksuelle overgrep. Spörsmål om seksuelle overgrep og barnevernsaker er selv-

följelig svärt viktige saker og problemområder. Men skulle man ha gitt dem en skikkelig behandling, ville man ikke samtidig også kunne sagt noe fornuftig om barn og unges mer generelle situasjon.

Jeg velger å fokusere på tre viktige elementer i forslagene som er fremmet: Jeg vil först se på kriteriet "barnets beste". Dette kriteriet i litt ulike varianter brukes i all nordisk lovgivning der en skal ta stilling til barns personlige forhold, f.eks. ordninger mellom foreldre og barn når foreldrene ikke bor sammen. Men også ellers, i mer generelle sammenhenger, også i forhold til bestemmelser i Barnekonvensjonen, er kriteriet "barnets beste" eller "barns beste" brukt. Kriteriet "barnets beste" gir en god presisering av en innfallsvinkel, nemlig hva det er man skal vurdere når man skal ta standpunkt til et spörsmål. Men det vil ofte väre en tendens til at man tror at man da også har funnet en enkel nökkel til lösningen, og det er slett ikke tilfellet – snarere tvert imot. Det er nettopp det å finne ut hva som er til et barns beste, som veldig ofte er det store problemet. Det er faktisk da problemene starter.

De ulike nordiske barneombud, eller de land hvor man ikke har barneombud, de instanser som er närmest til å väre barneombud, har nettopp värt opptatt av dette spörsmålet: Hva er egentlig det närmere innholdet i kriteriet "barnets beste"? Det er derfor viktig å följge opp det forslaget som ligger fra Norden-utvalget, at man nettopp skal arbeide for å skaffe seg större kunnskap om hvilke elementer som er viktige når man skal ta stilling til barnets beste.

Et annet forslag fra Norden-utvalget er knyttet til barns situasjon i rettssaker. Vi har värt opptatt av at man må arbeide mer for å ivareta barns situasjon i rettssaker, enten dette er rettssaker hvor barnet reelt egentlig er part i saken fordi saken dreier seg om barnets fremtidige situasjon, eller i andre saker hvor barnet enten er offer i en straffesak eller er vitne.

Når det gjelder saker hvor det er barnets fremtid det er snakk om, er vi opptatt av å styrke barns medinnflytelse. Vi må ansvarliggjöre foreldrene i forhold til også å ta hensyn til barnas egne synspunkter, og vi må få dette frem på en bedre måte. Men NB!: Det er alltid de voksne som skal ha ansvaret for standpunktet, det er ikke barna som skal måtte ta det ansvaret.

I forlengelsen av dette og i likhet med det som statsråden var inne på, er vi opptatt av barn og unges medinnflytelse i samfunnsspörsmål som angår dem. Barnekonvensjonen stiller krav om at barn og unge skal ha mulighet til medinnflytelse, og her er det mye ugjort. I svenske og finske kommuner har man tatt Barnekonvensjonen på alvor og gjennom det oppdaget at man er nödt til å forbedre saksbehandlingen i en rekke saker, nettopp for å kunne sikre barn og unge större medinnflytelse.

Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj, Ísland):
Fru præsident!Vi diskuterer her bl.a. de tre forslag, som blev resultatet af arbejdsgruppens arbejde om børn og unges situation. Jeg syntes, det var en

stor forneøjelse og særdeles interessant at deltage i gruppens arbejde. Jeg har lagt stor vægt på det forslag, som handler om børn og unge i spredt bebyggede områder.

Forslaget handler om at få udarbejdet en rapport om børn og unges situation i spredt bebyggede områder, bl.a. med hensyn til uddannelsesmuligheder, problemstruktur og andre kriterier.

FN's børnekonvention siger, at børn og unges muligheder og rettigheder skal være de samme, uafhængigt af bosted, men diskussionen omkring børn og unges situation i Norden har for det meste været fokuseret på de grupper, som bor i hovedstæderne og i de større byer. Det er også naturligt, idet denne gruppe er stor, meget synlig og problemerne er påtrængende.

Opvækst i spredt bebyggede områder indebærer mange positive aspekter. Der har børn f.eks. mulighed for tættere kontakt med naturen og bedre kontakt med de voksnes sociale liv og arbejdsliv. Hvor man har tætte, men isolerede relationer, er det på mange måder lettere at tackle problemer som f.eks. vold, mobning og ensomhed. Derfor er det vigtigt at analysere, hvilke fordele man finder i spredt bebyggede områder, og om de eventuelt kan anvendes som et grundlag for foranstaltninger i større byer.

Spredt bebyggede områder har ofte mindre kapacitet til at skabe de forhold, der gør, at børn og unge ude på landet har samme valgmuligheder som deres jævnaldrende i byerne, f.eks. med hensyn til uddannelsesmuligheder, hobby og social service. Samtidig er det muligt, at handlingsplaner og problemløsninger for børn og unge, udarbejdet efter børn og unges behov i storbyer, også bliver brugt i spredt bebyggede områder, uden at der tages hensyn til deres specielle forhold.

Vi lægger vægt på, at det er vigtigt for børn at få dækket behovet for social omgang med andre børn. Telefon og internet er værdifulde supplementer, men kan ikke opfylde dette behov. Det er min vurdering, når det gælder børn og unges fritid i de spredt bebyggede områder i Island, at deres muligheder for f.eks. at dyrke sport og gå på musikskole er meget gode, eventuelt bedre end i storbyerne. Man har været dygtig til at udbygge faciliteter i Island, når det gælder ovennævnte. Derimod er udbudet af fritidsaktiviteter mere begrænset i distrikterne.

Det er yderst vigtigt, at børn og unges muligheder og rettigheder, som det fremgår af FN's børnekonvention, bliver sikret, uafhængigt af deres bosættelse.

Fru præsident, til slut vil jeg lægge vægt på, at børn og unge, som bor i spredt bebyggede områder, er en uadskillelig del af vort velfærdssamfund.

Jeg opfordrer det Nordiske Ministerråd, især det danske formandskab, til at tage specielt hensyn til børn og unges situation ved udformningen af IT-samarbejdet, som er præsenteret i "Program for Danmarks formandskab i nordisk Ministerråd 2000".

Socialförsäkringsminister **Ingela Thalén** (Sverige):

Fru President! Det är glädjande att konstatera att de tio åren med FN:s barnkonvention om barns rättigheter har spelat en så stor roll för att lyfta fram dessa rättigheter. Den är ett strategiskt och positivt hjälpmedel för både oss politiker, tjänstemän och föräldrar – för alla dem som på olika sätt arbetar med barn eller påverkar barns förhållanden. Den 17 november inleder Hennes Majestät Drottningen och statsministern en konferens här i Sverige för att fira tioårsdagen.

Länderna i Norden har ett gemensamt ansvar i världssamfundet för att gå före när det gäller barnfrågorna. Vi kan göra mer för att fördjupa vårt samarbete kring frågor om barns bästa, utbyta erfarenheter och praxis – en fråga som också Harald Hove tog upp alldeles nyss.

Sverige är därför berett att undersöka intresset för en konferens mellan de nordiska länderna, ministerrådet och barnombudsmännen i Norden för att fördjupa diskussionerna och erfarenhetsutbytet om barnens bästa.

Barn och ungdomar i Norden har det på många sätt bra i dag. De materiella förutsättningarna hos föräldrarna att ge barnen en bra uppväxt är i regel goda. Flertalet föräldrar är också mycket starkt engagerade i sina barn. Barn och unga har goda möjligheter att få bra utbildning och t.ex. att använda den nya informationsteknologin. För oss i de nordiska länderna har det inte heller varit så svårt att anamma FN:s barnkonvention och dess bärande principer om icke-diskriminering, om barns rätt till liv och utveckling, om barns bästa samt principen om barns rätt att uttrycka sina åsikter.

Barnorganisationen Rädda Barnen kom i går ut med ett bokslut över tio år med barnkonventionen. Den menar att Sverige har gått i täten när det gäller att förverkliga barnkonventionen i lagar och regler, men bedömningen är också att barnens situation har förvärrats, särskilt för barn som saknar trygga hemförhållanden.

Den svenska regeringen tar till sig både beröm och kritik på stort allvar. Vi vet att det är barnen som drabbas mest när arbetslösheten är hög och när vi tvingas dra ner i våra trygghetssystem. Nu när finanserna åter är i balans har därför vårt arbete fokuserats på att förbättra för barn och barnfamiljer, bekämpa arbetslöshet och stärka den generella välfärden.

Vi kan konstatera att de generella välfärdssystemen har visat att de håller trots extrema ekonomiska påfrestningar. Därför är också den generella välfärden – barnomsorg, skola, sjukvård – de mest verkningsfulla medlen för att förbättra också för de mest utsatta barnen.

Men det räcker inte. Vi måste se till att barn och familjer som behöver särskilt stöd får det. Stödinsatser i form av socialtjänst, barnpsykiatri, familjerådgivning och specialiserad sjukvård behövs naturligtvis också. De som arbetar med dessa frågor på lokal nivå måste därför få rimliga resurser.

Fru President! För några veckor sedan blev ett fackligt ombud mördad i Sverige. Mordet begicks på grund av hans anti-nazistiska åsikter. Det här har

fått många att vakna upp. Såväl rasism som högerextremism får ökad spridning. Detta är mycket oroande, och vi måste med alla medel ta avstånd från detta. Demokrati- och inflytandefrågor får därmed högsta prioritet.

Varje ny generation måste vinnas som försvarare av demokratin. Barns och ungas röster måste höras. Detta är inte bara en rättighet för barnen utan också ett behov hos det demokratiska samhället – ett behov som växer sig allt starkare.

Då blir barnkonventionens krav att barn och ungdomar ska kunna få uttrycka sina åsikter och få möjlighet att påverka sin närmiljö och de verksamheter som är deras vardag mycket viktig.

Vi vuxna har ett ansvar att lyssna och ta till oss det barn och ungdomar säger. Inte minst vi förtroendevalda måste jobba med vårt aktiva lyssnande och svarande när det gäller frågor som rör barn och ungdomar. Vi måste också låta barnen komma till tals i förhållande till sin ålder och mognad.

Fru President! Barnkonventionen är ett viktigt instrument för att förbättra barns situation i världen, och det är min varma önskan att de kommande åren blir lika verkningsfulla som de gångna tio.

Riitta Prusti (SDP, Finland):
Arvoisa puheenjohtaja! Ministeri Thalén mainitsi suunnitelmista pohjoismaisesta konferenssista. Ensi vuoden elokuussa kaikkien Pohjoismaiden lastensuojelujärjestöt ja -viranomaiset järjestävät Turussa jo 21. kerran laajan konferenssin kasvuun ja kasvattamiseen liittyvistä teemoista. En tiedä, onko tämä nyt sama konferenssi. Sinnehän odotetaan nelisensataa osanottajaa sosiaalijohtajista lastenvalvojiin. Tässä konferenssissa halutaan nimenomaan tehostaa Pohjoismaiden välistä tiedon- ja kokemusten vaihtoa. Otan tämän asian puheeksi sen tähden, että hämmästyin kovasti kuullessani, että Pohjoismaiden ministerineuvostolta ei liiennyt kruunuakaan rahaa konferenssin järjestelyihin, vaikka lapset ja nuoret kuuluu mitä olennaisimmin ajankohtaisiin painopistealoihin pohjoismaisessa yhteistyössä.

Eikö juuri tämän tapaisilla asiantuntijoiden tapaamisilla saavuteta käytännön tuloksia meidän pohjoismaisen yhteisen ongelma-alueemme hoitamisessa?

Riitta Prustis anförande i svensk översättning
Ärade ordförande! Minister Thalén nämnde att det planeras en nordisk konferens. I augusti nästa år arrangerar barnskyddsorganisationerna och myndigheterna i samtliga nordiska länder redan för 21:a gånger en stor konferens kring uppväxt och uppfostran i Åbo. Jag vet inte om det är fråga om samma konferens. Arrangörerna räknar med omkring 400 deltagare allt ifrån socialdirektörer till barnskyddsombud. Konferensen vill uttryckligen arbeta för effektivare kunskaps- och informationsutbyte i Norden. Jag tar upp frågan

därför att jag blev högeligen förvånad över att Nordiska ministerrådet inte tänker skjuta till så mycket som en krona för konferensarrangemangen, trots att barn och unga i allt väsentligt hör till prioriteterna i det nordiska samarbetet.

Är det inte precis den här typen av expertsammankomster som ger konkreta resultat på detta problemområde som är gemensamt för oss alla i Norden?

Gun Hellsvik (m, Sverige):
Fru president! Statsrådet sade i sitt anförande att de generella välfärds- och bidragssystemen har visat sig vara stabila. Vi har från senare år i Sverige exempel på att man genom snabba beslut har fått tidigarelägga utbetalning av barnbidrag, i det ena fallet för att barnfamiljerna skulle kunna köpa mat till julen, i det andra fallet för att de skulle kunna klara en annan stor högtid, nämligen midsommaren.

Min fråga till statgsrådet är om barnfamiljerna kan uppfatta dessa generella bidragssystem som stabila med tanke på senare års händelser.

Socialförsäkringsminister **Ingela Thalén** (Sverige):
Fru president! När det gäller den första frågeställaren beklagar jag att jag bara hörde den senare delen av anförandet, eftersom jag inte fick i gång översättningen. Jag är därför inte beredd att svara mera i detalj. Jag kan bara konstatera att min kommentar generellt sett handlade om att det är viktigt med samarbete mellan tjänstemän och förtroendevalda inom det nordiska samarbetet och att Sverige är berett att efterfråga sådant intresse.

När det gäller Gun Hellsviks fråga vill jag säga att om det är någonting som har visat sig vara stabilt, är det just de generella systemen. Jag konstaterade i min inledning också att påfrestningarna under de gångna tio åren i Sverige har varit mycket stora. Jag ska inte gå in på orsakerna till detta – de är nog allom bekanta, men sett över tiden är de generella systemen mycket stabila.

Ragnar Erlandsson (ÅC, Åland)
Fru president! Tack för ordet. Som nyvald medlem i Nordiska rådet är det oerhört glädjande att få uttala sig i ett så angeläget ärende som barn och ungas situation i Norden och Nordens närområden. Jag har bakom mig en gammaldags folkskollärarutbildning från 1960-talet. På den tiden betonade man familjens roll i samhället och barnens hela utveckling till harmoniska och ansvarskännande människor. Lärarutbildningen i Finland från den tiden har visat sig vara en tillräcklig grund för att tjänstgöra som president i republiken Finland och ministeruppdrag i många regeringar ända fram till våra dagar, för att inte tala om alla dessa folkskollärare som blivit invalda i riksdagen.

Vad vill jag ha sagt med denna något udda inledning? Självklart vill jag lyfta fram oss politiker som ledare, vägvisare och föredömen för våra barn och unga i dagens värld. Med det menas också våra närområden, där den materiella nöden är mest påtaglig. Jag är förvissad om att ingen här i salen har några invändningar mot Nordiska rådets handlingsplan och inte heller mot utskottsförslagen. Frågan är med vilken styrka och med vilka medel ministerrådet går in för att förverkliga rådets intentioner. Ministerrådet får lägga in all sin tyngd i att genomföra planen och utskottsförslagen på ett snabbt sätt.

Fru president! Vi nås ofta av alarmerande rapporter om barns nöd i de forna öststaterna. Enligt tidningsuppgifter finns över 100.000 övergivna barn i Rumänien varav omkring 5000 gatubarn. Enbart i Bukarest finns över 1000 helt hemlösa gatubarn och mängden minskar inte, snarare ökar eländet och fattigdomen i Rumänien, trots att EU donerade 64 miljoner ecu, d.v.s. närmare 400 miljoner mark för att underlätta situationen. Detta säger jag som en alarmklocka. Vi får hoppas att Nordiska ministerrådets insatser i våra närområden får ett positivare resultat.

Fru president. Också inom Norden finns, som framgår av utskottsförslagen, all orsak att reagera på de missförhållanden som råder i barn och ungdomars livssituation och den uppfattning som de unga har av sin framtid. Flyttningsrörelser, svag familjebildning och ingen klar trygghetskänsla i vare sig förälderns eller barnens uppväxtmiljö bidrar till ängslan och rotlöshet, vars avarter får de mest skiftande negativa utlopp.

I denna något dystra beskrivning känns det ändå befriande att det inom den nordiska gemenskapen skapas nätverk i bästa bo- och brobyggaranda. För ett år sedan var jag med i Globen tillsammans med 40.000 barn, 10 astronauter från Ryssland och USA och kommunalt förtroendevalda från ca 25 kommuner i Sverige. Barnen byggde i Globen ett s.k. framtidsskepp bestående av förväntningar och hopp inför framtiden.

Politikerna i Globen lovade vid en högtidlig manifestation att vi vill lämna över en värld i fred där vatten, luft och jord räcker till för alla framtida generationer. Våra löften från Globen och FN-dagen 1998 vill jag överföra till Er alla i det nordiska samarbetet, d.v.s. att lyssna på barn och respektera barnens åsikter.

På detta sätt kan vi skapa en hållbar framtid också för vår generation.

Sonja Sjøli (H, Norge):

Jeg vil i hovedsak konsentrere meg om den fremlagte aksjonsplanen for 1999. Jeg synes den er en god oppfølging av Rådets rekommendasjoner, i særlig grad har de pekt på utsatte barn som foreldreløse, gatebarn, funksjonshemmede og andre som har særlig behov for oppfølging og omsorg i våre nærområder.

Jeg er tilfreds med at Ministerrådet prioriterer nettopp slike tiltak og i tillegg aktiviteter som fremmer demokrati, menneskerettigheter og utvikling. Og det er viktig at vi nå går fra utredninger og planer til aktiv handling, for situasjonen krever handling nå. Vi vet at mange barn og unge, særlig de som lever i fattigdom, har svake familiære nettverk eller er født med funksjonshemninger, er særlig utsatt i den omstillingsprosess som både Russland og de baltiske land nå gjennomgår. Flere barn slutter på skolen, funksjonshemmede blir forsømt i store offentlige institusjoner, og det er en økning i antall unge kriminelle og barn som blir utnyttet økonomisk og seksuelt.

I overgangen fra en sentraldirigert kommandoøkonomi til markedsøkonomi faller mange gjennom. De gamle kommunistregimer manglet et sivilt samfunn som kunne stimulert og verdsatt ansvar og omsorg for de nærmeste. En viktig oppgave for det nordiske samarbeidet er å bidra til å bøte på denne svakheten i de gamle kommunistregimene. Det er med andre ord snakk om ganske grunnleggende fellesoppgaver som både Russland og de baltiske land trenger hjelp til å løse. De trenger overføringer av kompetanse og kunnskap, men også å bygge opp en verdibasis, slik at samfunnsutviklingen får en klarere verdidimensjon.

Det er svært viktig å ta den jobben det er å samordne og koordinere de ulike tiltak det er behov for å sette i verk i våre nærområder. Det er tiltak som er helt grunnleggende, tilbud og tjenester, som helsestasjoner, utdanning og kompetanseoverføring til helsearbeidere, forebyggende helsearbeid, vaksinering mot smittsomme sykdommer, hjem for gatebarn og forebygging av kriminalitet. Dersom en skal lykkes, er det helt nødvendig å tilse at ressursene blir utnyttet best mulig, og det samme gjelder kompetansen. Her har det nordiske samarbeidet virkelig en viktig misjon. Men vi vil også se at en satsing i nærområdene kommer til å kreve noe av hvert enkelt land. Det kommer til å kreve ressurser og menneskelig innsats. Vi må ha et bevisst forhold til å prioritere dette og være villig til å følge opp med økonomiske ressurser i budsjettsammenheng.

Det nordiske samarbeidet har en viktig oppgave nettopp i å målrette en innsats mot dem som står svakest i den enorme omstillingsprosessen våre naboland gjennomgår. Vi har lang erfaring med bistand til den tredje verden, og vi bør også kunne bruke en del av vår kompetanse i nærområdene, slik at vi på varig basis kan løfte grupper ut av fattigdom og gi de nye demokratiene starthjelp i å utvikle seg til sosialt bærekraftige samfunn. For øvrig vil jeg uttrykke støtte til alle utvalgsforslag om barn og unge i Norden.

Lennart Gustavsson (v, vänstersocialistiska gruppens talesman):
Fru president! Jag ska från den vänstersocialistiska gruppen ge några synpunkter och tankar på Ministerrådets handlingsplan och aktionsplan samt på några av de utskottsförslag som presenterats från Nordenutskottet.

Beträffande handlingsplanen vill jag speciellt peka på vikten av kopplingen mellan hem, skola och fritid. För det vidare arbetet trycks på vikten av en vidareutveckling av ett tvärsektoriellt perspektiv som innebär ett tydligare deltagande från undervisningssektorn.

Ur barn- och ungdomsperspektiv är skolan av avgörande betydelse. Det livslånga lärandet ska vara varje medborgares rättighet, och därmed blir skolans viktigaste uppgift att ge alla barn en god undervisning. Kunskap är makt, och Norden med sin folkbildningstradition har ett ansvar och en möjlighet att i arbetet i närområdena dela med sig av sina erfarenheter.

I Nordenutskottets förslag berörs bl.a. FN:s konvention om barnens rättigheter. I förslaget rekommenderas de nordiska ländernas regeringar bl.a. att följa sina förpliktelser och att sprida kunskap om konventionen. Detta är bra. I en ny rapport från svenska Rädda Barnen, "Bokslut – de första 10 åren med barnkonventionen i Sverige", konstateras att mycket positivt har skett. En rad lagändringar har genomförts för att stärka barnens rättigheter i Sverige. Vi har fått en barnombudsman, och den svenska regeringen har presenterat en strategi för hur barnkonventionen ska förverkligas.

Samtidigt konstateras i rapporten att många barn far illa i Sverige. Barn till ensamstående föräldrar och barn i familjer med utländsk bakgrund har drabbats hårdast av 90-talets arbetslöshet och av nedskärningarna i välfärdssystemen. När barngrupperna i förskolan växer, elevvården skärs ned och köerna till de barnpsykiatriska mottagningarna ökar slår detta hårdast mot barn i utsatta situationer. Statsrådet Thalén:s tal om att det nu när ekonomin tillåter det gäller att förstärka den generella välfärden låter i det sammanhanget hoppingivande och positivt.

Man konstaterar vidare att genomförandet av konventionen går för sakta i kommuner och landsting, där de konkreta besluten om barn och ungdomar fattas. Barn och ungdomar har fortfarande alldeles för lite att säga till om i frågor som rör dem själva. Barnkonventionen har haft flera positiva effekter inom lagstiftning och på det organisatoriska och institutionella planet. När det gäller barns konkreta vardag har det dock inte inneburit någon större förändring. Det är detta som är en av de stora framtida utmaningarna.

Fru president! I utskottsförslaget sägs bl.a. att en del problemställningar drabbar pojkar och flickor olika. Exempel på detta ges: Flickor röker mer, pojkar utsätts för mer våld, sexuella trakasserier drabbar framför allt flickor. Man säger vidare: "Också bland barn är likställning mellan könen en viktig problemställning." Vi från Vänstersocialistiska gruppen menar att bristen på jämställdhet är tydlig i hela samhället. Det är fortfarande många steg kvar till ett samhälle där halva befolkningen har halva makten och lika rättigheter. Arbetet med barn och unga måste därför i alla delar genomsyras av jämställdhet. Däri ligger en annan av de stora framtida utmaningarna. Ska vi nå jämställdhet mellan män och kvinnor, ligger mycket av framtiden i hur vi lyckas med just jämställdhetsarbetet bland barn och ungdomar. Likställning mellan könen

är inte bara en viktig problemställning. Jag vill påstå att det är en för framtiden helt avgörande fråga.

Marit Nybakk (A, socialdemokratiska gruppens talesman):
Ærede president! Den sosialdemokratiske gruppen vil be Ministerrådet om å samordne tiltak mot tvangsekteskap – et fenomen som dessverre er omfattende både i Norge og Danmark.

Jeg sa i en tidligere replikk at jeg hadde truffet på en venninne fra Utlendingsdirektoraet i Norge en gang i september, og hun fortalte at de hadde hatt nok en tvangsekteskap. Hun fortalte om hvordan jenta lå på sine knær og skrek og bad om at man ikke måtte gi oppholdstillatelse til mannen hennes. Grunnen til at jeg gjentar det her nå, er at både den norske ambassaden i Islamabad og Utlendingsdirektoratet i Norge gav oppholdstillatelse til denne mannen. Det betyr at disse jentene ikke har rettsvern i de nordiske samfunnene.

I disse dager går en rettssak for Oslo Byrett. En mann fra Pakistan ble tvangsgiftet med en norsk jente med pakistanske foreldre. Etter måneder med mishandling og forbud mot å fungere som norsk – etter norske normer og regler – flyttet hun tilbake til sin mor. Han kom etter og drepte henne med 15 knivstikk. Han hadde selvfølgelig aldri vært i Norge før og kunne ikke ett norsk ord.

Norsk TV 2 hadde nylig to dokumentarreportasjer som sendte sjokkbølger gjennom Norge om æresdrap på norske jenter med pakistansk bakgrunn på ferie i Pakistan. Årsak: De ville ikke gifte seg.

Dette er en form for overgrep som verken kan forsvares av det internasjonale samfunnet eller begås mot norske eller andre nordiske statsborgere uten kraftige straffereaksjoner fra de angjeldende myndigheter.

I dag regner man med at 85 pst. av norske jenter med pakistanske foreldre mer eller mindre tvangsgiftes bort i mer eller mindre tvungne arrangerte ekteskap. La meg si at jeg er dypt uenig med Valgerd Svarstad Haugland, som, så vidt jeg skjønner, har forlatt salen, i at det er helt klare grenser mellom arrangerte ekteskap og tvangsekteskap.

La meg legge til at jeg mener at kvinner har krav på de samme menneskerettigheter og det samme rettsvern som menn, at det aldri kan aksepteres at mannlige eliter bruker kultur eller religion som begrunnelse for undertrykking av kvinner, verken i Norden eller andre steder i verden. Men *vi* har i alle fall ansvaret for jentene i Norden, og menneskerettigheter kan aldri være kulturrelaterte. Jenter med norsk statsborgerskap har f.eks. krav på norsk rettsbeskyttelse ut fra norske normer og norske regler. Jeg vil tro at hvis en norsk jente med norsk bakgrunn var blitt drept i Pakistan, ville den pakistanske ambassadøren vært innkalt på teppet i Utenriksdepartementet med én gang.

Noen kvinnelige parlamentarikere har i Norge jobbet med denne problemstillingen i flere år. Det samme har jentenes lærere. Vi har alle sammen møtt veggen. Vi har til og med møtt veggen overfor Regjeringen, overfor offentlige etater, hjelpeapparatet og barnevernet, som har lukket øynene og snudd ryggen til. I dag har pipen fått en annen lyd, og i det norske samfunnet hører vi nå gjentatte krav om gransking både av Utlendingsdirektoratet og de angjeldende ambassader.

I Norge har Arbeiderpartiet nå lagt fram sak for Stortinget om å be Regjeringen legge fram forslag med tiltak mot tvangsekteskap. Nå vil den sosialdemokratiske gruppen i Nordisk Råd be Ministerrådet samordne tiltak mot tvangsekteskap.

La meg til slutt bare slutte få med en historie om noe som den norske utviklingsministeren opplevde på et seminar i Zambia. Etter at et par menn hadde snakket sammen lenge om at afrikanske kvinner ikke ønsket en vestlig likestillingspolitikk, at deres kultur måtte respekteres, ble de sterkt imøtegått av en lokal kvinnelig politiker, som pekte på dem og sa; "You can never use culture as an excuse for abuse".

Lars Hjertén (m, Sverige):

Fru president! Jag tror att vi alla känner barn som har det bra i Norden – barn som växer upp i trygga miljöer som också klarar skolan bra. Men alla känner vi säkert också barn som inte har det bra och som inte ens en generell välfärdspolitik kan hjälpa. Det är de barnen som vi just nu pratar om.

Jag vill ta upp två förslag från Nordenutskottet. Först gäller det förslaget om mobbning och våld bland barn och ungdomar. Det gladde mig att Ungdomens Nordiska Råd också har behandlat frågan.

Ann-Marie Fagerström nämnde att jag skulle säga något om en dom som just har fällts. Förra veckan beslutade en domstol i Sverige att ge en f.d. kvinnlig elev skadestånd för mobbning som hon under många år utsatts för i skolan. Kommunen har att betala ut ett ganska ansenligt skadestånd till henne. Principiellt är det en mycket viktig dom. Den ger intressanta och viktiga signaler och visar att vuxensamhället alltid har ansvar för de barn som finns i skolan. Jag vet inte vad som sedan händer med domen – om den överklagas och om den kommer att följas av andra rättegångar i andra kommuner. Det är i varje fall väldigt viktigt att detta har hänt.

Rasism och främlingsfientlighet är ett särskilt allvarligt och hemskt inslag i mobbningen som jag tycker på ett alldeles speciellt sätt måste motarbetas där det förekommer; tyvärr förekommer det också i skolorna i dag.

Tio år med barnkonventionen har ändå enligt Barnombudsmannen i Sverige visat att mobbningsfrågorna är lika allvarliga nu som de var för tio år sedan. Den kränkande behandlingen har alltså inte minskat. En undersökning från Bergen som vi i vår arbetsgrupp fått ta del av visar att 10 % av barnen

mobbas minst två–tre gånger per månad, i prinicip en gång i veckan. Det gäller alltså vart tionde barn.

En del kan göras åt detta. Man kan, som vi gör i Sverige, stifta lagar. Jag tycker att det är mycket bra att man skärper lagstiftningen om mobbning och att man kan samarbeta över nationsgränserna mellan lärarorganisationerna, vilket för närvarande sker i just de här frågorna.

Vidare kan man ta fram projekt av det slag som vi stött på t.ex. i Bergen. Professor Dan Olwéus vid universitetet där har lett Bergenprojektet. Det här har man sedan genomfört i praktiken i skolorna för att motverka mobbningen. Faktum är att man har fått en klar nedgång av mobbningen i alla de skolor där det här programmet har genomförts, så detta är ingen omöjlig uppgift.

För att lära av varandras erfarenheter föreslår vi från utskottet att det utarbetas en gemensam nordisk handbok i de här frågorna som ska användas i skolor i Norden där barn- och ungdomsverksamhet äger rum. En gemensam värdegrund är viktig så att man vet vad man slåss för och vad man slåss emot – en värdegrund som omfattar demokrati, solidaritet, respekt för människovärdet och alla människors lika värde; detta för att vara säker på vad man utgår från och att man har en gemensam grund.

Det andra utskottsförslaget behandlar barns och ungas situation i glesbygd. Arnbjörg Sveinsdóttir har redan gått igenom detta så noga att jag bara helt kort ska beröra det. Vad vi genom olika studiebesök lärde oss var att små skolor kan fungera mycket bra. Vi tror ju annars att en skola ska ha alla typer av program för att fungera men en liten skola har fördelen att man får ett mycket stort engagemang från lärare, föräldrar och elever, vilket det är bra att påpeka eftersom många skolor i glesbygden är mycket små.

Flykten från landsbygden är stor i Norden. Den är större än på mycket länge. Det betyder att väldigt många barn på landsbygden är ensamma. Därför är det viktigt att skolan finns kvar och att man har möjlighet att gå i en skola som inte ligger alltför långt hemifrån.

I övrigt yrkar jag bifall till de olika utskottsförslag som Nordenutskottet har lagt fram.

Astrid Marie Nistad (A, Norge):

President! Mobbing og vald mellom barn og ungdom kan ikkje få utvikle seg fritt, men må takast alvorleg for heile Norden. Difor er forslaget om å setje i gong tiltak og skaffe kunnskap om problemet svært viktig tiltak. Kvart fjerde barn er eit mobbeoffer – kvart fjerde! Det er eit så høgt tall at dei fleste har problem med å tru at det kan vere så høgt. Og her snakkar vi om taparar. Både den som vert mobba, men også mobbaren vert ein tapar på sikt. Dei utviklar eit menneskesyn utan toleranse og respekt for enkeltmennesket, og det igjen fører til at vald og kriminelle handlinger vert ein standard for å hevde seg i ungdomsmiljøet.

Årsakene til at born og unge tyr til mobbing og vald på skulen er sammensette, men vi veit m.a. at noko av grunnen kan vere mangel på vaksenkontakt, det fysiske miljøet på skulen er for dårleg, lærevanskane og det at ein fell utanom fellesskapet, og forhold i heimen, som m.a. mangel på omsorg. For mange unge vert difor mobbing og vald ein måte å verte sett på.

I ettertid kan vi sjå at dei som seinare viser seg å verte kriminelt belasta, har peika seg ut alt frå barnsbein av gjennom tidlege åtferdsproblem som utagering, konsentrasjonsproblem og aggressivitet. Jo større åtferdsvanskar er, og jo tidlegare dei manifesterer seg, dess høgare er risikoen for ein framtidig kriminell løpebane. Difor er det viktig at ein alt i skulen og i barnehagen set i verk tiltak mot mobbing og vald. Fordi alle er innom skulen, står den mest sentralt i å fange opp tidlege faresignal. Det er nødvendig å understreke skulen sitt ansvar for å førebygge og å avdekke mobbing, mishandling og omsorgssvikt og deira opplysingsplikt til barnevernet.

Ein kan ta opp kampen mot vald. Det er viktig at ein prøver med fleire lærarar eller andre vaksne i spesielle utsette skular. Slik gjev vi elevane større moglegheit til kontakt med vaksne og lærarar moglegheit til å gripe fatt i problema raskt. Lesehjelp er viktig. Også bruk av skulemekling der ein gjennom samtale løysar konfliktar.

Målet må vere ein inkluderande skule. Det vil seie at alle born og unge føler at dei tilhøyrer eit klassefellesskap. Samarbeidet mellom skule og heim/foreldre og andre etatar må styrkast, slik at hjelp kan ytast raskt og nærast mogleg eleven i klasserommet. Det fysiske miljøet på skulen er også viktig. Ei bevisst utforming av skuleområda med meir trivelege skulegarder, særleg i bystrøk med få naturlege uteareal, har også vist seg å vere dempande på tendensar til hærverk. Eit viktig verkemiddel vi har i Noreg på dette området, er borns arbeidsmiljølov. Den inneber at alle foreldre kan krevje at kommunen gjev borna deira skulemat og rene klasserom. Utfordringa vert likevel her for den einskilde kommune å finne ressursar til å gjennomføre dei endringar som er nødvendige for å oppfylle dei vilkåra som ligg i forskriftene.

Dei erfaringar som kvar og ein gjer på dette området, må brukast også over landegrensene i Norden. Mobbing og vald blant born og unge er diverre eit problem felles for oss alle.

Margareta Israelsson (s, Sverige):
Låt mig instämma i det mycket goda och tycker jag intressanta inlägg som Sonja Sjøli höll angående barnens situation i närområdet. På så sätt kortar jag ned mitt inlägg på den punkten.

Lennart Gustavsson underströk i sitt inlägg skolans betydelse för de ungas situation. Det ger mig osökt möjligheten att komma in på det faktum att vi nu i närområdesutskottet diskuterar en uppföljning av det barnforum som Nordiska rådet anordnade förra året i ett Barnforum 2, som planeras att hållas i ett

baltiskt land. Vi diskuterar Estland, och vi planerar det tillsammans med den baltiska församlingen. Temat för detta skulle vara skolans fostrande betydelse, med diverse frågeområden därunder. Jag tycker bl.a. att de frågor kring mobbning som både Lars Hjertén och Astrid Marie Nistad tog upp är sådant som kan rymmas inom detta.

En reflexion man kan göra i denna mycket viktiga diskussion är varför vi ibland envisas med att kalla det FN:s barnkonvention. Nu har vi haft den i tio år. Kan vi inte ta den till oss och kalla den vår egen och säga att det är barnkonventionen som vi nu befinner oss i ett ratificerande stadium av?

Det jag avslutningsvis gärna ville säga någonting om var det som Ingela Thalén tog upp i sitt anförande. Om jag uppfattade saken rätt, och det hoppas jag verkligen att jag gjorde, sade ministern att det fanns ett intresse från svensk sida för att undersöka möjligheten att anordna en konferens kring den fråga som just Nordenutskottet tog upp i sitt betänkande 1194, att titta närmare på tolkningen av det som vi i Sverige kallar barnets bästa. Om jag uppfattade det riktigt – jag ser att det nickas i salen – tycker jag att det var fantastiskt snabbt handlat. Innan vi ens har fattat beslut finns det tankar på detta. Jag tror nämligen att det här är av väldigt stor betydelse. Jag tycker att det är mycket bra att Nordenutskottet har lyft fram den problematiken.

Låt mig, fru president, bara få understryka att redan betänkandet i sig pekar på problemet hur vi tolkar orden som i original var: In the best interest of the child. På svenska skulle vi säga: I barnets bästa intresse. Vi har i Sverige valt översättningen: För barnets bästa. I betänkandet beskriver man det i stället på norska: Til hva som gagner barnet best. Redan de här tre formuleringarna visar ju på att man kan tolka detta på helt olika sätt. Om en sådan här konferens kan bli verklighet tror jag att vi har en god förutsättning att på nordisk basis finna möjligheter att uttrycka oss gemensamt och kanske våga oss på en diskussion om vilken formulering som är i barnets bästa intresse.

Hermed sluttede debatten.

Rådet beslöt att lägga dokument 8 till handlingarna.

Rådet biföll Nordenutskottets förslag i anledning av A 1194/nord och antog Nordenutskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek. 2/1999 och rek. 3/1999, s. 1605 og 1606).

Rådet biföll Nordenutskottets förslag i anledning av A 1195/nord och antog Nordenutskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek. 4/1999, s. 1607).

Rådet biföll Nordenutskottets förslag i anledning av A 1196/nord och antog Nordenutskottets förslag till rekommendation samt internt beslut med acklamation (se rek. 5/1999, s. 1608, samt internt beslut 1/1999, s. 1623).

Mødet hævet kl. 18.30.

Onsdag den 10. november 1999
Kl. 9.00-10.30; kl. 10.35-12.05; kl. 14.00-20.10

8. Frivilligsektorn

Rapporten "Håndslag til det frivillige Norden" (dokument 9)

Bjarne Kallis overtog ledelsen af forhandlingen.

Ændring i medlemslisten
Det meddeltes, at Heli Paasio erstattede Kimmo Kiljunen for resten af sessionen.

Rådet besluttede at ændre medlemslisten i overensstemmelse hermed.

Præsidenten:
God morgon bästa delegater och bästa nordister. Innan vi börjar med dagens arbete har jag några meddelanden. Presidiet har beslutat förelägga plenarförsamlingen ett förslag till uttalande om Norden och den nordliga dimensionen. Förslaget har delats ut. Vi har även ett annat betänkande som kommer att delas ut senare, betänkandet om medlemsförslaget A 1103 om ökat samarbete med de baltiska staterna.

De skriftliga frågor som framställts av Frank Dahlgaard kommer att besvaras inom ramen för den frågestund som börjar kl. 10.30.

Vi fortsätter på dagordningen med den punkt som vi inte blev klara med i går, nämligen dagordningspunkt 8 om frivilligsektorn. I och med att vi ligger efter i tidtabellen nästan en timme föreslår vi att vi begränsar talturerna till fyra minuter, alltså från fem minuter till fyra minuter. Vi börjar alltså med ärendet Anslag till frivilligsektorn.

Ragnwi Marcelind (kd, Sverige):
Herr president! Jag har fått uppgiften att presentera rapporten "Håndslag till det frivillige norden". Svein Ludvigsen från Norge, arbetsgruppens ordförande kan inte delta i årets session. Arbetsgruppen har bestått av Svein, jag själv, Margareta Israelsson, s, från Sverige och Astrid Marie Nistad, s, från Norge. Jan Dietz har varit gruppens sekreterare.

I förordet till rapporten står det: Framtiden tillhör den som förbereder sig på den. Det tror jag att vi alla kan instämma i. Rapporten är ett inlägg i debatten om det framtida Norden och handlar främst om hur det starka fundament som frivilligarbetet i Norden har byggt även fortsättningsvis ska bidra till en demokratisk utveckling i våra länder och i närområdena.

Rapporten bör ses som ett komplement till den strategi som vi redan antagit för frivilligarbete i Norden och vill bidra med idéer och praktiska förslag som

kan sätta fart på genomförandet av de politiska målsättningarna i strategin. I Norden har vi varit vana vid en stark tradition av frivillig verksamhet. Demokratisk organisation och lokal förankring är två viktiga ingredienser i den nordiska traditionen. Den stora utmaningen i dag är att utveckla denna tradition i mötet med en ny tid och nya utmaningar både i närområdena och i EU.

Gruppen konstituerade sig i februari 1999 och hade fem månader till arbetet, som trots den begränsade tiden blev ett mycket bra underlag för en fortsatt diskussion och debatt. I rapporten föreslås en rad ändringar som skulle gå att genomföra ganska omgående, men den ger också mer långsiktiga förslag. Vi menar att det krävs mer omfattande forskning och analyser av det frivilliga arbetet i Norden. På Nordenutskottets möte i Köpenhamn den 29 juni beslutades att rapporten skulle skickas ut på remiss. Trots att detta skedde under semestertider föreligger i dag 24 skriftliga remissvar, som finns utsända i handlingarna till sessionen. Rapporten har även presenterats för och diskuterats av nordiska organisationer i andra sammanhang. Sammanfattningsvis kan vi konstatera att rapporten har blivit väl mottagen och att merparten av remissinstanserna har lämnat en rad värdefulla synpunkter, som blir ett viktigt underlag för den fotsatta behandlingen av rapporten i Nordenutskottet.

Remissbehandlingen har visat att Nordiska rådet och arbetsgruppen är på rätt väg. Responsen har varit positiv, ja, t.o.m. entusiastisk. Självklart finns det olika syn på förslagen, vilket vi menar är normalt och också värdefullt för den fortsatta behandlingen. Många av remissinstanserna uttryckte önskemål om att få vara med i den fortsatta processen. Det gör mig glad; det känns som om vi lever upp intentionen med uppdraget, som är dialog och samarbete.

Den konservativa gruppen och mittengruppen har med anledning av att rapporten inte antogs av Nordenutskottet på Island lagt fram fyra medlemsförslag utifrån rapporten, förslag som vi menar kommer att stimulera frivilligorganisationerna att vara en viktig länk i arbetet att bygga ett demokratiskt och humant samhälle.

Rapporten har tagit som utgångspunkt att villkoren för frivillig sektor/frivilligt arbete är i förändring. Samhällsutvecklingen präglas i dag i stor utsträckning av individualism och materialism.

IT-utvecklingen leder till att gamla sociala band och anknytningspunkter försvinner. Den enskilda individen blir alltmer hänvisad åt sin ensamhet. Kampen om människans tid och uppmärksamhet har blivit allt hårdare. Arbetslivet ställer allt högre krav, och detta påverkar både privatliv och familjeliv.

I dag utmanas frivilligorganisationerna från många håll. Många frivilligorganisationer kämpar med sjunkande medlemstal och dålig ekonomi. Samarbetet mellan de offentliga myndigheterna och de frivilliga organisationerna har blivit tätare, och det ger möjligheter till en effektivare problemlösning men kan även medföra risker för urholkning av organisationernas självständighet. Behovet av att bättre kunna hantera omvärlden och det interna föränd-

ringstrycket från de nya förhållandena tycks större än någonsin i de traditionella folkrörelserna och frivilligorganisationerna. På samma sätt söker många av de nya rörelserna vägar att vidare utveckla sina former och uttryckssätt. Samtidigt kan vi konstatera att förväntningarna på frivilligorganisationerna har växt i takt med ökade ekonomiska problem i välfärdssamhället men även på grund av tron på att de statliga lösningarna inte alltid är de bästa.

Rapporten är ämnad att bli startskottet på en längre process, där målet ska vara att stärka den gemensamma nordiska insatsen, att öka den nordiska nyttan, att stärka samarbetet med Nordiskt ministerråd och dess strategi för den ideella sektorn som antogs på NR-session i Oslo 1998, att utveckla dialogen mellan frivilliga organisationer och Nordens politiker, att bättre integrera våra nya medborgare och de etniska, kulturella och språkliga minoriteterna och att vi ska kunna överföra våra nordiska frivilligtraditioner till närområdena och EU.

I arbetet med rapporten har vi haft fyra huvudteman: att vi ville veta mer, att vi ville stimulera frivilligarbetarna, att vi vill stötta yngre grupper och att vi ville hitta nya mötesplatser. Arbetsgruppen menar att informationsteknologin måste beaktas i det nordiska kulturpolitiska samarbetet och att ingenting är mera nödvändigt än att vi stimulerar de frivilliga organisationerna till en konstruktiv användning av bl.a. Internet.

Internet påverkar arbetsformerna i det frivilliga arbetet. Det bör vara ett nordiskt mål att stimulera Internetinitiativ. Men hur stimulerar vi mänskliga kontakter i det teknologiska samhället, där alla oavsett ålder och bakgrund får del av det vi vill förmedla? Arbetsgruppen har lagt förslag till en Internettävling som skulle kunna stimulera användandet av Internet och visa på möjligheterna för den enskilda människan att ha nytta av Internet.

Nordiska rådet menar att det finns behov av ökad kunskap om den frivilliga sektorn. Både de politiska myndigheterna och organisationerna skulle gynnas av en bredare kunskapsbas. I samband med den nya strategin för den frivilliga sektorn har Nordiska ministerråd startat det femåriga forskningsprogrammet "De nordiska välfärdssamfundet i ett europeiskt perspektiv".

Arbetsgruppen betonar att forskningsprogrammet är bra men att det inte fullt ut kan möta upp utmaningarna från frivilligsektorn. Nordiska rådet har också bett om en årlig redogörelse från Nordiska ministerrådet om hur samarbetet inom frivilligsektorn utvecklas i Norden .

Det forskningsprogram som arbetsgruppen föreslår i rapporten och som även har lagts fram som ett av fyra medlemsförslag från mittengruppen och den konservativa gruppen skulle kunna leda till en förbättrad kunskap om och till en stark utveckling av frivilligarbetet i Norden.

Några frågor som skulle kunna få svar genom forskningsprogrammet gäller likheter och olikheter i de olika nordiska ländernas politik, att synliggöra det specifika nordiska. Vad är det som gör att vissa organisationer upplever framgång samtidigt som andra hela tiden förlorar medlemmar? Samhället blir allt-

mer kommersialiserat, och hur påverkar detta frivilligorganisationernas arbete?

Samhällets värderingsgrund förändras, och hur påverkar detta arbetet och engagemanget i de frivilliga organisationerna? Vi skulle även kunna belysa frivilligorganisationerna i ett globalt och europeiskt perspektiv. Ett forskningsprogram skulle kunna leda till ökad nordisk kompetens inom frivilligarbetet och ge en bättre grund för hur en politisk strategi för hur frivilligarbetet ska utvecklas.

I rapporten föreslås att de nordiska regeringarna ska anpassa skattesystemet så att det stimulerar frivilligorganisationernas arbete. Strategiska målsättningar bör formuleras, och konkreta förslag bör läggas fram till hur vi ska öka samarbetet med frivilligsektorn i närområdena. Andra förslag som finns med i rapporten är att förenkla bidragssystemet, exempelvis förenklade ansökningsblanketter. Vi föreslår ökat stöd till ungdomsorganisationernas samarbete i Norden. Ett förslag handlar om att samordna, bevaka och föra ut nordiskt frivilligarbete i Europa genom en attaché för frivilligsektorn i Bryssel. Vi föreslår kartläggning och stöd till frivilligorganisationerna samt utbyggnad av ungdomspolitiska nätverk i närområdena. Vi har även föreslagit att Kulturfondens medel i större utsträckning ska gå till de ideella föreningarna och frivilligt arbete.

Någon har ställt frågan: Vad är då frivilliga organisationer? Det är en berättigad fråga som inte har något enkelt svar. Några kallar det den ideella sektorn, det civila samhället, den sociala ekonomin – kärt barn har som bekant många namn. Jag skulle vilja ge en liten förklaring på hur jag ser frivilligarbetet. Det är enskilda eldsjälar som ger av sin tid och sitt engagemang i exempelvis föreningar, organisationer, grannsamverkan, byalag, kyrkor och församlingar.

Avslutningsvis skulle jag vilja påpeka att det inte är möjligt att ersätta den offentliga sektorn med den ideella men inte heller tvärtom. Jag är däremot övertygad om att båda behövs i ett bra samhälle, oavsett hur de ekonomiska konjunkturerna ser ut. Det yttersta ekonomiska ansvaret för medborgarnas grundläggande trygghet t.ex. vid arbetslöshet, sjukdom, ålderdom och handikapp måste förstås stat och kommun ha. Men att ha ett ansvar är en sak, och att själv utföra alla tjänster är en annan.

Jag skulle vilja se samhället som tre cirklar som går in varandra: den offentliga, den privata och den ideella. Alla tre behövs. Inom vissa områden sammanfaller deras revir, precis som cirklarna går i varandra, och på andra områden passar en av dem bäst. Min förhoppning är att vi kommer att kunna föra en diskussion i nordiskt samarbete om hur vi vill att arbetsfördelningen ska vara och hur vi ska kunna utveckla samhället till ett mjukare samhälle, där alla upplever att de behövs i olika insatser för att bygga det rika samhälle där människan och hennes behov sätts i centrum.

Astrid Marie Nistad (A, Norge):
Eit handslag til det frivillige Norden er tittelen på rapporten som vi har oppe til debatt her i dag. Som medlem av arbeidsgruppa stiller eg meg fullt og heilt bak den tittelen og innhaldet i rapporten.

Som arbeidsgruppas leiar skriv i forordet, höyrer framtida til dei som förebur seg til å möte dei nye utfordringane i samfunnet, og i den samanhengen det frivillige arbeidet i dei nordiske landa.

Omfanget av innsatsen i det frivillige arbeidet i alle dei nordiske landa er stort, og vi kan òg slå fast at til saman er det ein av berebjelkane i våre land, ikkje berre på det ökonomiske planet, men også på det sosiale og kulturelle. Den frivillige innsatsen er med å gjere livet meir leveleg og rikare for uendeleg mange menneske. Dei frivillige organisasjonane er viktige med sitt mangfald og menneskelege engasjement. Det frivillige arbeidet er med å heve menneskeverdet og samhaldet, viktige faktorar i eit samfunn som er i endring og der nye samfunnsnormer vert utforma.

Gjennom samarbeid i det frivillige arbeidet ser vi at enkeltmennesket får större ting til å skje. Difor er det så viktig at det på det politisk planet vert lagt til rette for og stimulert til frivillig innsats, utan at det vert lagt for byråkratisk opp. Det er difor stor trong for ein gjennomtenkt og samla offentleg debatt på nordisk nivå for å bevare det beste i det frivillige arbeidet. Difor er tida inne til å löfte fram eigenarten med den frivillige tradisjonen. Rapporten peikar på at tida er inne til å löfte fram dei frivillige nordiske tradisjonane. Korleis kan vi ta vare på og verne om organisasjonane sin integritet? Korleis kan vi legge til rette for nye former der organisasjonane kan samvirke, og korleis kan denne tradisjonen stimulere til samarbeid utover det nordiske samarbeidet? Rapporten stiller m.a. desse spörsmåla, og har også forslag til korleis vi kan styrka politisk dette viktige området, som det frivillige arbeidet i Norden er.

For arbeidsgruppa har det vore viktig å formulere praktiske og handlingsretta tiltak, tiltak som kan settast i verk enkeltvis eller samla. Dei fleste organisasjonar kan fungere som ein skule i menneskeleg samhandling, medbestemming og konfliktlöysing. Det er viktige verdiar å ta vare på i ei tid som ser ut til å verte meir prega av individualisme.

Gjennom ny teknologi ser vi at enkeltmennesket vert meir og meir overlete til seg sjölv, og gamle sosiale band og tilknytingspunkt vert vekke. Kampen om den enkelte si tid er vorte hardare. Tida er med andre ord knappare, sjölv om dögnet har det same timetalet. Sören Kierkegaard har sagt det slik: Kva oppnår vel desse hastverksmenneske? Ja, spörsmålet kan nok stillast, men det er ein realitet når alle er yrkesaktive og kvardagen sluker ein. Men samstundes er det då så viktig at det kan vere eit pusterom, ein fristad, eit nyttig korrektiv for menneska som elles legg igjen det meste av sin energi på arbeidsplassen – ein fristad som er kreativ, lite byråkratisk, men som gjev rom for samhandling.

Bak det frivillige arbeidet i Norden står det menneske som vil noko, som gjer noko, utan å overlate det til "dei andre". Det er dette som er det verdifulle i det frivillige nordiske organisasjonsarbeidet. Det forpliktar politisk omtanke og offentlege råmer for at dette arbeidet skal kunne halde fram med uforminska styrke inn i eit nytt årtusen. Det er litt av det denne rapporten legg opp til i dei forslaga som er fremma.

Lars Hjertén (m, Sverige):
Herr President! Det dokument som vi behandlar nu, dokument nr 9, inleds med orden: Norden har en lång tradition av frivilligt arbete. Det är alldeles korrekt. Demokratin i våra länder byggde mycket på frivilliga organisationer, vad vi i Sverige kallar folkrörelser, där människor frivilligt anslöt sig till en organisation därför att de trodde på någonting, hade en idé.

Jag vill nämna en gemensam utbildning som är en speciellt nordisk skolform, nämligen folkhögskolan. Den spelade en väldigt viktig roll när det gällde att bilda och utbilda förtroendevalda i våra nordiska länder.

Våra folkrörelser och frivilliga organisationer har alltid spelat en avgörande roll. Mycket har skett under årens lopp, och det är klart att de spelar en annan roll i dag än vad de gjorde då vi inte hade demokrati i våra länder. Ändå tror jag att det frivilliga arbetet är minst lika viktigt i dag som det var tidigare, genom att det engagerar många människor för gemensamma idéer.

Dokumentet Handslag till det frivilliga Norden tycker jag utgör en mycket bra utgångspunkt för ett sådant arbete och för ett samtal kring vilket arbete vi ska ha i framtiden när det gäller samarbetet mellan Nordiska Rådet och frivilliga organisationer.

Jag har ägnat en hel del tid åt att läsa de olika remissyttranden som kommit in. Sammanfattningsvis kan man konstatera att de är genomgående positiva, i stora delar t.o.m. mycket positiva.

Ett remissvar som flera kommer med är att man vill ha en redogörelse för vad som menas med "frivilliga organisationer". Det är ju ett intressant önskemål, men jag tror att det är mycket svårt att infria. Frivilliga organisationer är sinsemellan mycket olika, och att hitta en gemensam definition som täcker alla organisationer från de väldigt stora, som är internationella, till de små, som är lokala, kan vara svårt. Och i vårt sammanhang är det inte heller särskilt betydelsefullt, kanske inte ens nödvändigt.

Vi har här inte tid och möjlighet att kommentera alla förslagen, men jag vill ändå nämna en fråga eftersom den har diskuterats mycket. Som ledamot i styrelsen för Nordisk kulturfond funderade jag förstås alldeles särskilt på när man ursprungligen kom med förslaget att vi skulle utdela bidrag så att 60 % gick till frivilliga organisationer och 40 % gick till mera officiell verksamhet, som stat och kommun står bakom. Det förslaget har i vårt gemensamma medlemsförslag från den konservativa gruppen och från mittengruppen tagits

bort. De här siffrorna finns alltså inte med. Däremot är vi förstås intresserade av att stärka den frivilliga sektorn.

Jag vill bara kort läsa de allra sista meningarna i Kulturfondens remissvar, som jag tycker säger precis vad det är fråga om och som jag tror att vi alla kan stå bakom: att göra fonden mer känd inom frivilligsektorn, förenkla ansökningsblanketterna, få en snabbare beredningsprocess, få en bättre samordning mellan olika stödordningar etc. Kulturfonden välkomnar därför konkreta förslag på hur fonden kan stimulera och underlätta för frivillig sektor.

Frivilliga organisationer har spelat en stor roll i Norden. I dag finns de över hela fältet, från stora, etablerade organisationer som Röda Korset och Rädda Barnen till små, lokala och ganska nya organisationer som kanske sysslar med bara en eller två frågor. Det är ju viktigt för oss i Nordiska Rådet, som arbetar för ett ökat samarbete mellan nationer och folk, att ta vara på de frivilliga krafter som finns och som vill göra ett gemensamt arbete med oss.

Jag tror att vi alla kan enas om och stå bakom de principiella förslag som har lagts fram, även om vi just nu inte ska fatta beslut i detaljer.

Søren Hansen (S, Danmark):
Hovedformålet med dette arbejde er godt. Det er fint at gøre en indsats for at styrke den frivillige sektor. Mange af Rådets medlemmer har jo, ja, har i hvert fald udgangspunkt i det, man kunne kalde "den frivillige sektor". Men man kunne så nok have ønsket sig, at arbejdsgruppen havde gjort sig lidt ulejlighed med at finde ud af, hvem er den frivillige sektor. Når man oven i købet begynder at sætte procenter på, hvordan man skal fordele midler mellem frivillig sektor og anden sektor, så er det jo rart at vide, hvem der udgör den frivillige sektor. Det kan man ikke sige nogen ting om. Er det fagforeningsrørelserne? Er det de store efterhånden professionelle oplysningsforbund, er det frivillig sektor? Eller er det frivilligt, hvis nogle kunstnere sætter sig sammen på tværs af landegrænserne. Ja, jeg spørger, men har indtil videre ikke fået noget svar.

Som talskvinden her siger, så er det jo normalt, at der er forskellige synspunkter omkring en rapport. Det er jeg enig i, men det er nu ikke normalt, at et udvalg ikke vil stille sig bag en rapport, og Nordenudvalget har ikke ønsket at stille sig bag denne rapport, fordi der er en række problemer, som er så store, at man siger: Nej, vi vil ikke stille os bag rapporten. Og derfor er den havnet i den situation, som den er havnet i her.

Lad mig tage et par punkter op som baggrund for Nordenudvalgets manglende støtte til rapporten. Jeg vil gøre det som nogle spørgsmål: Er det f.eks. rimeligt, når man tænker på Nordisk Råds økonomi, at man afsætter fem gange ti millioner danske kroner til en forskning, som allerede har fundet sted?

Vi har udsagn fra Foreningen Norden, som påstår, at man kan pege på område for område, som er gennemanalyseret, som er gennemforsket. Jeg

kunne godt tænke mig, at den frivillige sektor, hvis vi ellers kan definere den, kunne have større fornøjelse af ti mio. kr., ikke gået til en professionel forskning, men til en frivillig indsats i Norden.

Og så til spørgsmålet om Nordisk Kulturfond, som jeg har den fornøjelse at være formand for, skal give en bestemt kvote til den såkaldt frivillige sektor. Hvorfor siger man ikke "kvote til ballet", "kvote til litteratur", "kvote til folkedans", "kvote til litteratur" f.eks.? Eller kvote til "lande, til selvstyreområde" osv.?

Man kan jo sætte kvoter på hvad som helst. Kvoter kan godt anvendes til fiskerisagen. Fiskekvoter er sikkert fornuftige, men kvoter på kultur og på kunst, den dur ikke. Og det er vel også i erkendelsen af dette, at man nu efterhånden, men lidt langsomt har trukket dette forslag væk fra ansøgningen.

Men som sagt: Hovedformålet, det er fint nok, men jeg tror, at rapporten trænger til at blive gennemgået med det, vi på dansk kalder en tættekam for at få renset ud blandt forslagene, sådan så det, der kommer til at stå tilbage, er det, der kan bruges for at få styrket den frivillige sektor.

Og lad mig så sige to ord til sidst om remisrunden: Det er jo ikke så mærkeligt, at de frivillige organisationer, som man har spurgt, siger ja og oven i købet hurra, hurra, når det, man kommer ud med, er et forslag til dem om, at de skal have mere. Det svarer til, har jeg nævnt en gang tidligere, at man spørger en tredje klasse på en skole her i den nordlige del af Stockholm, om de vil have mere godis. Man behøver ikke stille spørgsmålet for at få svaret: Ja, tak. Men hvis man også spurgte deres forældre og deres skoletandlæge, så ville svaret blive mere nuanceret.

Derfor mener jeg, at en remisrunde af den type, man har gennemført her, ikke er særlig anvendelig.

Ragnwi Marcelind (kd, Sverige):

Herr president! Jag beklagar, Søren Hansen, att vi inte har dansk TV i Sverige. Vi måste genast införa det. Då skulle man kanske bättre förstå vad du vill få fram här. Du säger att det är en räcka problem med den här rapporten och att socialdemokraterna därför inte kan ställa sig bakom den. Först och främst får du inget svar på frågan om vad frivilligarbete är.

Frivilligarbete är det väldigt svårt att analysera, precis som Lars Hjertén och jag redovisat för alla er som lyssnar här i dag. Just därför tycker vi att det skulle vara väldigt bra med ett nytt forskningsprogram. Frivilligarbete handlar om arbetare som frivilligt går in i organiserade eller icke organiserade samlingar och utför en bra insats för att hjälpa andra utan att ta betalt.

Søren Hansen säger att 5 x 10 miljoner är fruktansvärda pengar att ta till med tanke på ekonomin. Men i det nya förslag som har lagts fram av gruppen står det att finansieringen av forskningsprogrammet ska värderas i förbindelse

med budgetförhandlingarna år 2001. Alltså har inte ens Søren Hansen läst de förslag som har lagts fram av mittengruppen och de konservativa.

Vidare drar han återigen upp detta med slickepinnar och skolklasser, som jag tycker är de lägsta argument som jag någonsin hört. Är det inte så att vi politiker alltid går ut och frågar våra väljare vad de vill ha, vad de tycker att de behöver? Sedan försöker vi tillfredsställa de behoven utifrån vår politiska ideologi.

Jag vet inte hur Søren Hansen arbetar men det är väl ändå lite av själva politiken i samhället att man försöker tillgodose den enskilda människans behov. Här försöker vi att tillgodose frivilligorganisationernas behov och när de är positiva till det skulle remissvaren vara värdelösa enligt Søren Hansen. Jag skulle gärna vilja ha svar om vad han menar med det.

Søren Hansen (S, Danmark):
For det første tager jeg stilling til den rapport, som arbejdsgruppen har forelagt for Nordenudvalget. Det er den rapport, der er til behandling her, ikke enkeltpartiers ændrede forslag eller ændringsforslag. De kan være gode nok, og jeg synes, de har gjort rapporten bedre eller vil gøre den bedre, men det er ikke det, der er til forhandling her – det er den rapport, som er forelagt for Nordenudvalget og for sessionen her. Af denne rapport fremgår de 60 pct. Af denne rapport fremgår 5 x 10 mio. kr. til en forskning, som allerede er gennemført, og vi ved jo på forhånd, at det er umuligt at definere præcist den frivillige sektor. Lad os gøre det klart for os alle, så er vi fri for at anvende 50 mio. kr. på dette forskningsprogram, som altså skal gå ikke til den frivillige sektor, men til professionelle forskere. De har rigeligt at gøre, så vidt jeg kan vurdere det.

Når det så kommer til den frivillige sektors vurdering af dette her, de har vendt tommelfingeren ned på konferencen, som har været om denne rapport.

Ragnwi Marcelind (kd, Sverige):
Herr president! Søren Hansen säger att det finns forskningsprogram som vi kan titta på när det gäller frivilligsektorn men det är helt fel. Det finns inga genomförda forskningsprogram på det sättet, utan det finns ett antal rapporter som talar om frivilligorganisationerna.

När det gäller anslaget för forskningsprogrammet i rapporten handlar det inte om några stora belopp med tanke på att det gäller en så grundläggande och, tycker vi, mycket viktig forskning.

Det är riktigt att inga beslut ska tas i dag, utan vi debatterar en rapport som ska vara ett inspel i den fortsatta debatten om frivilligorganisationerna och om hur vi på bästa sätt ska kunna utveckla detta så att frivilligarbetet kan växa sig starkare i Norden men vi ska också kunna dela med oss och sprida detta till närområdena och till EU.

Søren Hansen talade tidigare i ett inlägg om Kulturfonden. Men det finns faktiskt redan en klar strategi som blivit antagen och där även ministerrådet säger att man ska se över Kulturfondens medel till frivilligorganisationerna. Vad vi gjorde var att vi konkretiserade det här. Jag tycker inte att det är särskilt kontroversiellt.

Præsidenten gjorde opmærksom på overholdelse af taletid for replikker.

Harald Hove (V, Norge):
Det virker som om Sören Hansen i denne saken er ganske opptatt av å dyrke uenighet og dyrke enkelte reaksjoner på den rapporten som foreligger fra arbeidsgruppen. Han gjör et nummer av at Nordenutvalget ikke skal ha stilt seg bak denne rapporten. Det var en del reaksjoner på rapporten, ikke minst fra nettopp Sören Hansen. Man bestemte seg så for å la denne gå til en remissrunde, höringsrunde, for å få reaksjoner på den. Mitt förste spörsmål til Sören Hansen vil väre: Er det ikke slik at man gjennom disse höringene i det alt overveiende har fått en svärt positiv tilslutning til hovedtrekkene i rapporten?

Er det ikke også slik at i hvert fall en stor del av de höringsuttalelsene som har kommet inn, også gir en veldig klar tilslutning til det å skulle ha mer forskning på dette området? Det er ganske oppsiktsvekkende når Sören Hansen gir uttrykk for at her er det mer enn tilstrekkelig av forskning. Med en viss bakgrunn fra den typen arbeid må jeg si at det er ganske usedvanlig at man ikke har en forventning om også å kunne finne ut mer. Så vil kanskje en del av poenget väre å ha som grunnlag det som måtte väre av forskning tidligere. Men er det slik at Sören Hansen mener at det vil väre ufornuftig å ha forskning på dette området?

Så til slutt. Kulturfondet har tydeligvis blitt et svärt vesentlig spörsmål, og det er i og for seg greit her å holde seg til den rapporten som foreligger. Men når man samtidig vet at det her foreligger et litt bearbeidet forslag som de som står bak rapporten, er enig i – eller i hvert fall en del av dem også står bak som forslagsstiller – er det ikke bare dumt også å stille seg spörsmålet: Er dette en fornuftig utvikling i forhold til arbeidsgruppens forslag? Og helt til slutt: Det kunne värt interessant å vite om det er Sören Hansen eller Astrid Marie Nistad som snakker på vegne av den sosialdemokratiske gruppen.

Præsidenten gjorde opmærksom på, at Søren Hansen havde ret til 2 minutters replik, men begrænsede det til 1 minut.

Søren Hansen (S, Danmark):
Jeg udtaler mig her som medlem af Nordenudvalget og som medlem af denne forsamling. Den socialdemokratiske del af Nordenudvalget og venstregruppen og andre i Nordenudvalget har stillet sig bag synspunktet om på det nuvæ-

rende grundlag ikke at tilslutte sig rapporten blandt andet på grund af de områder, der har været peget på her.

Det er vel de mest markante områder, men en række andre af de forslag, der er stillet, mener vi, at der er god grund til at se over én gang til. Man behøver jo i og for sig ikke gøre det så dramatisk. Altså, hvis man er enig om hovedformålet, så må man vel også kunne finde nogle fornuftige midler at anvende. Men jeg mener absolut ikke, at det er fornuftigt til en professionel forskning. Ja, ja, hvis man vil bede forskerne om at gøre det frivilligt. O.k. jamen det vil da være udmærket.

Jeg kender – der bliver rystet på hovedet, ja – næ, der skal bruges 50 mio. til professionel forskning på højere læreanstalter, universiteter for så at finde ud af, hvad den frivillige sektor er.

Har jeg ikke to minutter? – Du sagde to minutter, da jeg gik op. Undskyld, hr. præsident.

Må jeg så komme med det sidste: Forskning må i hvert fald forudsætte, at opdragsgiveren er sikker på, hvad det er, man skal have forsket i, og opdragsgiveren kan altså ikke definere, hvad den frivillige sektor er, og det forstår jeg godt, men så kan man heller ikke forske.

Pehr Löv (SFP, Finland):
Herr president! Som inledning vill jag säga utskottsbehandlingen av den här rapporten var en positiv behandling och vi beslöt att det är en bra rapport som får ligga till grund för en debatt på sessionen. Vi kunde också ha plockat ut bra medlemsförslag som skulle ha blivit rekommendationer, men det visade sig att det inte fanns enighet i utskottet och jag tyckte att då var det bättre att vi debatterar först och så formar vi förslagen i enlighet med debatten och den vidare behandlingen. På det sättet får det en värdig behandling till alla delar, men det stämmer inte att utskottet inte skulle ha sett positivt på rapporten; det är en mycket, mycket bra rapport.

Samhällsforskning visar att där medborgarsamhället är livligt genom frivilliga organisationers verksamhet är livskvaliteten hög, livslängden lång och så vidare. Tack vare idéella organisationers arbete har man i kristider lyckats upprätthålla tron på framtiden. Också i bättre tider faller många människor ifrån, nås av olika orsaker inte av det allmänna stödsystemet. Frivilliga insatser kompenserar, kompletterar och engagerar. De ger livet innehåll, en härlig känsla att vara med i något man tror på. Människan vill känna delaktighet och vill hjälpa. Till detta kommer den guldkant frivilligarbete ger i kulturvärlden och idrottsvärlden. De frivilliga insatserna utgör en inneboende kraft som vi har bejakat och skall bejaka och utnyttja, dock icke missbruka. Ansvaret skall alltid vara hos det offentliga. Det är däremot dumt att säga rent ut: Vi behöver inte er insats, det här sköter samhället. Vi har helt enkelt inte råd att missa den resurs frivilligarbetet utgör.

Den höga farten i samhället och många engagemang har gjort att en del frivilliga organisationer lider av brist på fram för allt yngre medlemmar. Detta är litet paradoxalt för just i detta stressiga samhälle behöver vi frivilligarbetet ännu mera än tidigare. Ett annat problem är förstås att frivilligarbetet kostar allt mer och de frivilliga bidragen vill inte alltid räcka till. Ett relativt stöd från det allmänna för att upprätthålla en förvaltning och möjligheter till fruktbart utbyte av tjänster är därför en nödvändighet för att få ut allt det nyttiga ur systemet.

Arbetsgruppsrapporten Handslag till det frivilliga Norden är ett bra instrument för stöd av frivilligsektorn i det nordiska samarbetet. Våra närområden behöver denna utveckling för att slutligen få allt att fungera, och där skall vi vara med. Frivilliga organisationernas roll behöver också tydliggöras och det nordiska systemet bör också framledes utgöra ett gott exempel. Men för att utröna de svårigheter frivilligorganisationerna har hamnat i och för att göra det framtida arbetet effektivt behövs forskning. Arbetsgruppen har också kommit fram till att kulturfondens fördelning kunde ske i större utsträckning till frivilliga aktörer än till etablerade organisationer. Etablerade organisationer har lättare att få andra finansieringskällor. Mittengruppen och konservativa gruppen har framlagt medlemsförslag med anledning av rapporten med åtgärder i den riktning jag just nämnde och en hel del till om effektiveringen av samarbetet med de frivilliga organisationerna via ministerrådet. Jag hoppas att behandlingen av dessa medlemsförslag kommer att utfalla positivt i fortsättningen efter denna session.

– 4 minuter på sekunden precis!

Charlotta L Bjälkebring (v, Sverige):

Herr president! Det är inte någon revolutionerande nyhet att de nordiska ländernas välstånd har byggts upp av frivilliga krafter. Den s.k. folkrörelsetraditionen är stark i de nordiska länderna. Arbetarfack och kvinnorörelser hör till de mest centrala. Den nordiska modellen är en produkt av medborgarnas aktiva vilja att skapa ett tryggt och rättvist samhälle utifrån demokratiska principer. På den vägen växte också välfärdssamhället och den offentliga sektorn fram. Stora delar av samhället är fortfarande beroende av frivilligsektorn, bl.a. idrottsrörelsen, ungdomsrörelsen och friluftsrörelsen. Våra politiska partier skulle aldrig kunna klara sig utan frivilliga insatser.

Men själva kärnan i vårt samhälle är verksamheter som sköts via den s.k. offentliga sektorn, vars resurser fördelas rättvist och demokratiskt till dem som bäst behöver. Det här är en bra ordning, anser vi vänstersocialister. Samhällets livsviktiga funktioner ska skötas av en stark offentlig effektiv sektor. I dag finns det krafter som, i stället för att samhället gemensamt ska ta ansvar, vill att välgörenhetsorganisationer ska göra det. De ska sköta de allra sämst ställda och utslagna i samhället, och de som har pengar ska kunna köpa sig

lyxvård. Det tycker inte vi vänstersocialister är något bra system. Det är varken bra för välfärden eller för demokratin.

Samtidigt finns det områden där ett ökat frivilligt ansvar och frivilliga initiativ är bra. Det handlar t.ex. om Agenda 21-arbetet. Det handlar om vår miljö och närmiljö. Det handlar om att utveckla demokratin och ansvarstagandet för närmiljön, inte om att utveckla samhället till ett välgörenhetssamhälle. Vi tycker att både den offentliga sektorn och den frivilliga sektorn behövs.

Ragnwi Marcelind ställde sig också frågan: Vad är egentligen frivilligsektorn? Själva begreppet frivilligsektor kan tolkas olika i olika länder. Därför finns det stor risk för missförstånd. Några talar om medborgarorganisationer, andra om den tredje sektorn, en tredje talar om den sociala ekonomin, en fjärde om folkrörelser och en femte kanske talar om just välgörenhetsorganisationer som ska träda in i stället för den offentliga gemensamma sektorn.

Herr president! Vi hade inte någon representant i frivillighetsarbetsgruppen, men vi tackar dem ändå för det goda arbete de har gjort. Det är ett mycket omfattande och ambitiöst arbete. Flera av de 15 förslagen i rapporten är mycket bra, bl.a. utökat stöd till barn och unga och förenklade regler till frivilligorganisationer. Men alla förslag tycker vi inte, precis som Søren Hansen, är lika bra. Vi kritiserar också det forskningsprogram som man har föreslagit. I en budgetbehandling skulle 10 miljoner kronor troligen slå ut annan mycket viktig och välbehövlig forskning. Vi tycker heller inte att man ska styra kulturfonden på det vis som förordas i förslag nr 4. Vi gillar heller inte förslaget om en attaché i Bryssel.

Som avslutning vill jag säga att arbetsgrupper i stort bör ta ett större ansvar vad gäller kostnaderna i de förslag man lägger fram, så att de som är experter på området gör en grövre prioritering innan vi får ärendet till utskottet. Tack!

Ragnwi Marcelind (kd, Sverige):

Charlotta Bjälkebring sade att jag frågat mig vad den ideella sektorn egentligen är. Sedan räknar hon själv upp en mängd exempel på det hon anser vara frivilligarbete. Hon säger att den offentliga sektorn ska vara den tunga i vårt samhälle och att hon inte vill ha ett välgörenhetssamhälle.

Jag skulle vilja nämna en liten grupp som faktiskt är med och stöder vårt land. Bara i Sverige har vi inte mindre än 200 000 anhörigvårdare. Om inte de fanns skulle vi i samhället få betala omvårdnad för deras anhöriga med ca 30 miljarder kronor. Det är en grupp frivilligarbetare som arbetar ideellt för att stötta i samhället. Det är ingen välgörenhet som de håller på med. Det är omvårdnad som de lyfter ut därför att statens resurser inte räcker, den stat som Charlotta Bjälkebring är med och styr.

Jag tror att man ska vara försiktig när man talar om de här frågorna. Det finns frivilligarbete på så väldigt många olika plan.

Charlotta L Bjälkebring (v, Sverige):
Herr president! Givetvis är frivilliginsatser vad gäller vård av nära och kära väldigt viktiga och det är någonting som vi också tycker är bra. Men det får inte bli på det viset att det ställs emot att man inte får någon omvårdnad alls. De som har nära och kära som kan hjälpa till får givetvis en medmänsklig omvårdnad, som man ger människor man bryr sig om. Men om man inte skulle ha anhöriga måste det offentliga finnas där. Det måste vara en garant för att alla ska ha ett skäligt åldrande. Det måste garanteras att alla ska ha lika goda förutsättningar. Det ska alltså inte bygga på välgörenhet, att man har en bussig dotter eller make eller att man kanske har en fet plånbok.

Ragnwi Marcelind (kd, Sverige):
Självklart behövs den offentliga sektorn, men vi kan aldrig säga att vi inte behöver den ideella sektorn. Frivilligarbetarna är en stor resurs, som behövs i vårt samhälle. Jag tror att det är angeläget att vi ser till att skapa resurser och bevara den traditionen, annars är jag rädd att vi inte kan bevara det välfärdssamhälle som vi har i dag.

Gunnar Breimo (A, Norge):
President! Jeg vil starte innlegget med å understreke betydningen av at vi respekterer de frivillige organisasjoners rett til å utforme sin egenart og sitt aktivitetsområde, slik de finner det formålstjenlig gjennom sine egne demokratiske beslutninger. Det må være et helt grunnleggende utgangspunkt i enhver politisk diskusjon om myndighetenes forhold til frivilligheten.

Organisasjonenes egenart og et mangfoldig organisasjonsliv er en verdi i seg selv.

Organisasjonene må ha sikkerhet for at de kan utvikle seg på egne premisser, selv om de mottar tilskudd fra det offentlige. Det må ikke bli slik at vi ser organisasjonene utelukkende som organer for utførelse av oppgaver politikerne finner det formålstjenlig og ønskelig at de befatter seg med. De frivillige organisasjonene er viktige som selvstendige demokratiske aktører.

Offentlig støtte bør derfor primært gis som driftsstøtte, slik også arbeidsgruppen er inne på. Dermed sikres frivilligheten som en selvstendig pilar i vårt demokrati.

Når det gjelder omfanget av den frivillige innsatsen i framtida, synes det klart at de offentlige velferdsambisjonene på enkelte områder vanskelig vil la seg realisere uten de frivillige organisasjonenes medvirkning. Likevel vil jeg understreke betydningen av at de ikke tillegges oppgaver som bl.a. av hensyn til rettferdig fordeling fortsatt må være et samfunnsansvar. Samfunnet må ikke fraskrive seg sitt soleklare ansvar dersom vi skal ta vare på den nordiske velferdsstatsmodellen.

På helt sentrale samfunnsområder må frivilligheten fortsatt bare være et supplement til det offentlige tilbudet. Mange av dagens offentlige velferdsordninger har sin opprinnelse i frivillig engasjement. Framveksten av velferdsstaten førte imidlertid til grunnleggende endringer i forholdet mellom staten og de frivillige organisasjonene. Det offentlige engasjementet økte der frivilligheten hadde vært enerådende. En utvikling i motsatt retning vil kunne føre til en gradvis uthuling av velferdsstaten og i verste fall føre oss tilbake til veldedighetssamfunnet, der mange var prisgitt at andre enn samfunnet stilte opp.

Velferdsstaten er basert på fellesskapsløsninger. Derfor er det viktig å finne den rette balansen mellom frivilligheten og fellesskapets ansvar.

Det er et viktig tema Nordisk Råd har tatt opp. Rapporten legger etter mitt syn et godt grunnlag å arbeide videre på. At enkelte forslag kan diskuteres, tar jeg som et tegn på at arbeidsgruppen har gjort jobben sin.

Kanskje hadde jeg ventet at arbeidsgruppen hadde gått mer inn på hvilke problemer organisasjonene opplever i arbeidet på tvers av de nordiske landegrensene. Rapporten om et grenseløst Norden kommer inn på dette, og her foreslår arbeidsgruppen at det bl.a. ses til at frivillige organisasjoner har forutsetninger for samarbeid på nordisk nivå. Det er viktig. I en tid med sterkt press utenfra mot det særnordiske må hindringer for samarbeid internt fjernes.

Avslutningsvis vil jeg spesielt trekke fram forslag nr. 8 fra arbeidsgruppen, om å løfte den svenske arenatanken opp på nordisk nivå. At de nordiske innvandrerorganisasjonene involveres er ikke bare naturlig, slik arbeidsgruppen sier, det må være en klar forutsetning.

Også de nordiske samfunn har nemlig blitt mer og mer fargerike. Flerkulturelle lokalsamfunn er ikke lenger noe vi må reise langt for å oppleve.

De frivillige organisasjonene kan spille en stadig viktigere rolle i de integreringsprosessene som må forsterkes overalt. Samfunnet er som sagt blitt fargerikt. Det er opp til oss alle i hvor stor grad vi skal kunne snakke om et fargerikt fellesskap. Både det offentlige og frivilligheten har her en stor utfordring, kanskje den største.

Margareta Israelsson (s, Sverige):

Herr president! Låt mig inledningsvis beklaga att det omigen blir så att vissa frågor inte hinns med på grund av att vi inte har en bra organisation för generaldebatten. Jag tycker att det är mycket tråkigt att det om och om igen blir så att vi i viktiga frågor får beskuren talartid för att andra saker får breda ut sig. Där krävs en annan organisation.

När det gäller arbetet i arbetsgruppen var det en mycket god presentation som Ragnwi Marcelind gjorde. Låt mig bara förtydliga att jag i arbetsgruppen har haft till uppgift att representera närområdet. Det var alltså närområdesutskottet som fick en plats i den här utredningen.

Det vi inledningsvis hade en diskussion om var att försöka precisera vad arbetsgruppen skulle resonera om. Det var, som flera har berört: Vad är frivilligsektorn? Vi utgick lite grann från det norska dokumentet där man har delat in organisationerna i medlemsbaserad verksamhet, värdebaserad verksamhet och förtjänstfri välfärdsproduktion. Vi bestämde oss för att förtjänstfri välfärdsproduktion inte var ett område som vi skulle behandla. Vi nöjde oss med de två andra grupperna.

På det område som jag skulle föra fram, närområdet, har arbetsgruppen två förslag som jag lite kort skulle vilja kommentera. Låt mig bara inledningsvis säga att min synpunkt under arbetsgruppens arbete generellt har varit att vi har lite för många förslag. Jag tycker att det är bra om man koncentrerar sig på några få, men har ändå bestämt mig för att ställa mig bakom helheten.

Jag skulle också vilja säga att det naturligtvis, som flera har påpekat, finns en viss diskrepans i att samtidigt som arbetsgruppen föreslår en mängd saker som vi bör göra för att förbättra situtionen för medlemsorganisationerna pekar vi på behovet av att utreda vad som behöver göras för att förbättra situationen för medlemsorganisationerna. Rapporten ger svaret och ställer frågan samtidigt. Det kan man naturligtvis ha olika synpunkter på.

Förslagen som gäller närområdet handlar bl.a. om en ungdomskonferens om demokrati. Vi har också ekonomiska anslag i arbetsgruppens rapport. Det här är en fråga som närområdesutskottet nu behandlar, och i går när vi diskutearde området Barn och unga kunde jag meddela att den konferensen kommer att handla om ungdomsdemokratifrågor och skolans fostrande roll på demokratiområdet. På ett sätt kan man säga att det förslaget redan behandlas inom Nordiska rådet.

När det gäller den andra frågan, uppföljningen av Barentsgruppen, har Nordiska rådet gett närområdesutskottet i uppgift att göra just det. Vi har en särskild arbetsgrupp som följer det här och som avlade rapport i går. Där finns också frågor kring uppföljningen och ett ungdomsprogram.

Herr president! Jag tycker att det är mycket bra att vi får möjlighet att diskutera de här frågorna. Men det är naturligtvis lite märkligt att samtidigt som en arbetsgrupp lägger fram ett programförslag till behandling i ett utskott gör två stycken partigrupper ett utdrag och lägger fram ett medlemsförslag som grundar sig på några av de förslag som arbetsgruppen utformat. Det är klart att man kan beklaga att man inte själv gjorde på liknande sätt, att efter att ha gått med på en helhet lägga fram ett eget medlemsförslag. Det hade så att säga skapat en annan debattmöjlighet också för mig.

Lars Hjertén (m, Sverige):
Herr president! Anledningen till att vi lade fram ett medlemsförslag var att frågan skulle komma upp vid sessionen. Annars hade den inte kommit upp över huvud taget. Jag tror att alla som har lyssnat till den här debatten, oavsett

vilken uppfattning de har, tycker att det är en mycket värdefull debatt. Man ska vara tacksam mot de här två grupperna för att debatten över huvud taget har kommit till stånd.

Sedan skulle jag vilja ställa en fråga till Margareta, som tillsammans med mig var med på en utfrågning häromkvällen, och då sade samma sak, att hon förstås i princip står bakom detta, eftersom hon har skrivit sitt namn under rapporten. Men du vill att man hellre ska ha färre än flera förslag. Ja, 15 är för många förslag, sade du, och det sade du här också. Nu har du funderat ett tag sedan häromkvällen: Vilka förslag är det du vill stryka och vilka vill du ha kvar? Du är ändå mer insatt i den här frågan än de flesta av oss andra.

Margareta Israelsson (s, Sverige):
Herr president! Inledningsvis vill jag säga att om medlemsförslaget är samma förslag som presenterades för arbetsgruppen ser inte jag att det är det vi behandlar, utan vi behandlar arbetsgruppens rapport. I annat fall hade det varit möjligt också för oss som företräder andra partigrupper eller annat utskott att lägga fram ett särskilt förslag till behandling.

När det gäller synpunkten generellt vore det mycket konstigt om jag hade valt att säga nej till ett antal förslag. Då hade jag kunnat presentera ett antal reservationer. Jag har sagt att jag står bakom helheten i den här rapporten och kommer alltså inte i dag heller att säga att det eller det förslaget ska vi inte ha med. Jag har däremot pekat på diskrepansen i en del av de förslag som föreligger.

Om jag inte minns alldeles fel från det dokument jag ändå har sett en glimt av föreslår mittengruppen och den konservativa gruppen en koncentration av frågor i ett antal grupperingar på det frivilliga området.

Lars Hjertén (m, Sverige):
Herr president! Det tillhör demokratins spelregler och arbetsreglerna i Nordiska rådet att man har rätt att lägga fram medlemsförslag. Socialdemokratena har också rätt att lägga fram ett sådant förslag. Då hade vi kunnat diskutera det samtidigt med detta.

Nu går ärendet vidare. Jag tycker ändå att det finns en ganska stor samstämmighet i frågorna. Vi vill slå vakt om det frivilliga arbetet och utnyttja det tillsammans med Nordiska rådets övriga arbete, så att organisationer som arbetar i våra respektive länder också kan utnyttjas av Nordiska rådet för ett gemensamt samarbete och på så sätt stärka den nordiska rollen.

Margareta Israelsson (s, Sverige):
Herr president! Låt mig instämma i att det är stor samstämmighet.

Men nog är det väl lite märkligt när Lars Hjertén uppmanar mig att jag i stället för att söka finna en gemensam lösning i en arbetsgrupp ska skriva egna förslag. Om det är basen för det demokratiska arbetet i Nordiska rådet, sett ur ett konservativt respektive mittengruppens perspektiv, tycker jag att det är lite märkligt. Det förvånar mig väldigt mycket efter de diskussioner vi hade i gruppen om det är på det sättet vi ska agera.

Men här finns ett pekfinger som visar hur man ska arbeta fortsättningsvis. I stället för att finna gemensamma lösningar ska vi gå ifrån gruppen och skriva våra egna förslag. Jag hoppas att det inte gäller generellt när man ska finna gemensamma lösningar, för då tror jag att vi får ett större demokratiskt problem i stället för samstämmighet.

Odd Holten (KrF, Norge):

President! I Norden har de frivillige organisasjoner et betydelig omfang og i mange tilfeller et nært og konstruktivt samarbeid med offentlig sektor på de ulike forvaltningsnivå. Jeg mener det er grunnlag for å hevde at de frivillige organisasjonene ofte er pådrivere i enkelte saker og på områder som det offentlige etter hvert tar opp og viderefører.

Organisasjonenes ulike aktiviteter er betydningsfulle, både i sak og i omfang. Innen en rekke områder kan det muligens sies så sterkt, at uten en sterk, frivillig sektor ville Norden muligens stoppe opp. Dette begrunnes ut fra kjennskapet til det betydelige omfang frivillige organisasjoner i dag har i sitt arbeid for barn og ungdom og innen helse- og omsorgssektoren.

Vi må erkjenne at den offentlige sektor alene ikke kan klare å dekke alle de behov som et godt fungerende samfunn i dag har behov for. Men ved et godt, konstruktivt samarbeid mellom offentlig sektor og de frivillige organisasjoner vil tilbudene utvides og til dels sikres for brukerne på en meget god måte. De frivillige organisasjoner er hurtige i sin beslutningsprosess og kan derfor også tilpasse sin aktivitet. De har behov for en del enklere saksbehandling, og de kan også da få dette til på sin måte. De har lavere kostnader og makter med små økonomiske midler og stor egeninnsats å få mye aktivitet for få penger. Hele tiden til brukernes beste.

Engasjerte medlemmer er de frivillige organisasjoners viktigste grunnkapital. Det blir derfor viktig å sikre at de frivillige organisasjoners engasjement opprettholdes ved bl.a. å tilrettelegge rammevilkår som skaper gode samarbeidsforhold mellom det offentlige og frivillige organisasjoner – og ikke minst å ta de frivillige organisasjoners arbeid på alvor.

President! Rapporten berører også Kulturfondets arbeid. Her har fondets styre ved dens leder forsökt å henlede oppmerksomheten på at det er vilje og rom for at man kan ta tak i ulike områder innenfor fondets arbeidsrutiner i fremtiden. Dette ser vi positivt på, og vi venter et konstruktivt samarbeid med de övrige organer i Nordisk Råd.

Sonja Sjøli (H, Norge):
Det er behov for å gi det frivillige Norden mer anerkjennelse og spre kunnskap om deres store betydning. Den nye informasjonsteknologien kan binde menneskene i Norden enda tettere sammen, og det er viktig å sette IT inn i et forsterket nordisk samarbeid. De konservative og Mitten-gruppen har foreslått konkrete tiltak for økt samarbeid med frivillighetssektoren i närområdene, Baltikum og Nordvest-Russland. Her bör de nordiske organisasjonene väre med i utformingen om en samlet nordisk strategi for samarbeidet mellom de frivillige organisasjonene på den andre siden av Östersjöen.

I Norden har vi lange tradisjoner for samarbeid mellom frivillige organisasjoner og det offentlige. En rekke fellestrekk, först og fremst demokratisk organisering og lokal forankring, gjör at vi kan snakke om en nordisk tradisjon. I dag utfordres alle de nordiske organisasjonene fra en rekke hold. Mange sliter med synkende medlemsoppslutning og en svekket ökonomi. På den annen side ser vi en oppblomstring av nye sammenslutninger basert på enkeltsaker, särlig innenfor miljö, kultur og fritid. Slike spontane aksjoner er som oftest bygd opp rundt en enkelt sak, uten en fast medlemsbase. Det er grunn til å trekke frem de svenske organisasjonenes prosjekt, "Ideell arena", som et svar på dagens utfordringer og som en möteplass for bedre lederskap av og mer kunnskap om de frivillige organisasjonene.

Samspillet mellom offentlige organer og frivillige organisasjoner er blitt tettere de siste årene. Det gir mulighet for en mer effektiv problemlösning, men medfører også risiko for uthuling av organisasjonenes selvstendighet. Båndene til myndighetsorganene og den generelle profesjonalisering av virksomheten kan innebäre at den frivillige sektoren gradvis tappes for frivillighet. Frivilligheten blir til entreprenörer som tilpasser seg offentlige anbud. Det er liten tvil om at organisasjonene sammenlagt har fått större innflytelse i samfunnslivet og en viktigere rolle i forvaltningen av offentlige ordninger. Forventningene til organisasjonene har vokst tilsynelatende i takt med den generelle svekkelsen i troen på statlige lösninger.

De nordiske frivillige organisasjonene har siden folkebevegelsen på 1800-tallet kanalisert et bredt folkelig engasjement i kulturelle, sosiale og politiske spörsmål, og det bidro i sterk grad til hva som ofte kalles den nordiske samfunnsmodellen. Disse organisasjonene, som selv er en naturlig del av det demokratiske mangfoldet, har fungert som skole i praktisk demokrati, menneskelig samhandling, medbestemmelse og konfliktlösning. Gjennom deltakelse har unge mennesker dannet seg holdninger og skaffet seg erfaringer som har vist seg brukbare i samfunnet i sin helhet. Deltakelse i organisasjonslivet gir mennesker holdepunkter, sosial tilhörighet, trygghet og utviklingsmuligheter. I en tid preget av individualisme og teknologiske kommunikasjonsformer, vil de frivillige organisasjonene faktisk kunne få en enda viktigere sosial rolle enn för som arena for forpliktende fellesskap. Vi må gi anerkjennelse til mangfoldet og nytten av frivillig organisasjonsliv. Uten engasjerte enkelt-

mennesker som går sammen om felles mål, villle det nordiske velferdssamfunnet väre langt fattigere. Her ligger overföringsverdier til våre närområder. Frivillige organisasjoner er ikke og skal heller ikke väre redskap for offentlige myndigheter, men selvstendig supplement som på egne premisser påtar seg å berike fellesskapet og det enkelte mennesket gjennom idealisme og engasjement.

Hans Engell (KF, Danmark):
Tak for det formand. Det er en vigtig debat, og det er også en vigtig rapport, der er udarbejdet. Vigtig fordi den jo dybest set er et udtryk for, at vi som politikere erkender og accepterer, at styrken i det nordiske samarbejde ikke kun er det, der foregår – heldigvis for det – i dette rum, og heller ikke i Nordisk Ministerråd, men først og fremmest er det arbejde, der udføres i alle de folkelige organisationer, hvor tusinder og titusinder hvert eneste år deltager på frivillig vis. Mange af dem samlet omkring nordiske temaer.

Jeg synes, denne debat er så vigtig, at man også bør se den i lyset af den beslutning, Ministerrådet har truffet om nedsættelsen af Den Nordiske Vismandsgruppe til vurdering af det fremtidige nordiske samarbejde. Det ville være naturligt, om den rapport, som ligger her, og som jo skal viderebehandles under en eller anden form, kunne blive et bidrag fra Nordisk Råd til den brede debat, vores regeringer og Ministerråd har lagt op til, når diskussionen om det fremtidige nordiske samarbejde skal føres.

Der er i rapporten nogle positive bemærkninger om det arbejde, som foreningerne Norden i de nordiske lande udfører. Foreningerne Norden, som i de fleste af landene nu enten har fejret 80 års, 75 års jubilæum, enkelte er yngre, et udtryk for en kolossal arbejdsindsats gennem mange år. Man fastslår her også i rapporten, at foreningerne Norden har en nøglerolle i det nordiske samarbejde. Det er godt, og det er positivt. Man kunne måske have ønsket sig, at det ikke kun var i en remis-sammenhæng, at foreningerne Norden havde haft mulighed for at ytre sig, at de havde været med under en eller anden form.

Det har været – der er i forhold til foreningerne nogle betænkeligheder i rapporten – hvor man ser en risiko for, at en voksende opdragsmængde, altså flere projekter, der administreres, kommer til at frarøve foreningerne de normale medlemsaktiviteter. Hvis man ser på det aktivitetsniveau, der eksempelvis udføres i den danske forening Norden, som jeg kender bedst, så er det et aktivitetsniveau, som intet politisk parti har i samme omfang, så mange forskelligartede aktiviteter, hvilket jo klart understreger, at selv om man også løser opgaver inden for projekterne, så er der mange kræfter til de traditionelle aktiviteter.

Jeg vil nævne en ting, som for så vidt har været drøftet. Søren Hansen startede fra morgenstunden meget veloplagt – jo, det kan man vist godt sige – meget veloplagt med at diskutere forskningsprojekterne. Jeg skal ikke gå nær-

mere ind i det, men sige, at jeg synes et eller andet sted, når man ser på de temaer, der er udstukket, at man kan rejse spørgsmålet, om det er rigtigt, at der skal bruges 5 gange 10 mio. kr. lige præcis til at belyse de spørgsmål, der er foreslået. Hvis det er, at man vil anvende så stort et beløb, taget inden for den samlede forskningsramme, ville det være naturligt, om man i en tættere dialog med organisationerne, med de frivillige foreninger, identificerede de temaer, der så skal forskes i. Foreningerne ville for et tilsvarende beløb kunne gennemføre masser af aktiviteter, foretage en bedre planlægning. Og man kan stille – og det siger jeg ikke for at være polemisk – men man kan stille spørgsmålet: Hvad er der mest nordisk nytte i? At man også i de kommende år kan gennemføre et projekt som skumringstime, biblioteksprojektet, som overalt i de nordiske lande samler tusinder af medborgere til et ægte nordisk, folkeligt arrangement med et stærkt kulturelt islæt. Er der mest nordisk nytte i det, eller er der mere nordisk nytte i et forskningsprojekt, hvor man studerer et eller andet om en eller anden sammenhæng med EU, der i forvejen findes bunker af rapporter om. Så mange at man ville blive sneblind, hvis man skulle læse dem. Nordisk nytte handler om – også her – at bruge pengene så målrettet som muligt.

Eero Akaan-Penttilä (Kok., Finland)

Arvoisa puheenjohtaja! Koska työryhmässä ei ollut yhtään suomalaista jäsentä, haluaisin käyttää tämän puheenvuoron ja kertoa muutamia asioita Suomesta.

Meillä kolmas sektori on erittäin voimakkaasti resurssoitu ja se tekee erittäin hyvää työtä. Pidän tämän puheenvuoron varsinkin sen takia, että tämän työryhmän mandaatin ensimmäisessä ranskalaisessa viivassa sanotaan "att definiera vilka organisationer och folkrörelser som bör ligga till grund för nordiska rådet".

Toki kirjallisuusluettelossa on haastateltu yhtä suomenkielistä henkilöä, tai kirjallisuusluettelossa on mainittu yksi hakuteos ja kontaktihenkilönä on ollut yksi suomalainen henkilö. Minusta se ei ole riittävää, ja kun tätä työtä jatketaan toivoisin, että Nordiska rådet jatkossa hankkisi vähän parempaa tietoa Suomesta.

Meillä kolmatta sektoria ja sen vapaaehtoisjärjestöjä rahoittaa erittäin voimakkaasti Raha-automaattiyhdistys. Sen kokonaisbudjetti on noin 2 miljardia eli 2 000 miljoonaa markkaa, josta näille noin tuhannelle suomalaiselle vapaaehtoisjärjestölle jaetaan vuosittain noin 1,5 miljardia suomen markkaan rahaa. Se työllistää vajaat 20 000 henkilöä.

Se on parhaiten järjestynyt kolmannen sektorin muoto Suomessa. Mitä paremmin tämä yhteisö tekee työtä julkisen yhteisön rinnalla esimerkiksi terveydenhuollon sisällä, vaikkapa erikoissairaanhoidon ja sairaanhoidon kuntoutusaspekteissa, niin jos julkinen sektori on toisessa kädessä ja vapaaehtoi-

nen sektori toisessa ja sormet menevät sormien lomaan, silloin toteutuvat kaikista parhaiten ne lukuisat erilaiset tarpeet mitä näillä kohderyhmillä on, ovat ne sitten luonteeltaan sosiaalisia tarpeita, terveydenhuollollisia tarpeita tai selkeään sairaanhoitoon, kroonikkojen hoitioon ja kuntoutukseen liittyviä tarpeita.

Tässä mielessä haluan rakentavassa mielessä tuoda teille esille, että näissä mandaatin seitsemässä viivassa Suomi haluaa olla hyvin voimakkaasti mukana, ja toivottavasti myös jatkossa kun sivun 22 teksti kirjoitetaan siellä voisi olla oma kappaleensa, jossa paitsi kun puhutaan miten asiat on hoidettu Ruotsissa ja Tanskassa niin myös mainitaan miten upeasti kolmannen sektorin työ on hoidettu Suomessa.

Eero Akaan-Penttiläs anförande i svensk översättning:

Ärade ordförande! Med hänsyn till att det inte satt en enda finländare med i arbetsgruppen vill jag här upplysa er om vissa saker som gäller Finland. Hos oss har den tredje sektorn tilldelats gott om resurser och den utför ett mycket bra arbete. Jag vill bidra till debatten inte minst för att det i den första strecksatsen i arbetsgruppens mandat sägs att den skall "definiera vilka organisationer och folkrörelser som bör ligga till grund för Nordiska rådet".

I litteraturförteckningen finns visserligen en intervju med en finskspråkig person, eller snarare har något referensverk nämnts i förteckningen och en finländsk person angetts som kontakt. Jag tycker inte att det räcker till. När arbetet går vidare hoppas jag att Nordiska rådet skaffar fram lite bättre information om Finland. Hos oss får den tredje sektorn och frivilligorganisationerna inom den ett mycket stort finansiellt bidrag av Penningautomatföreningen. Den har en totalbudget på ca 2 miljarder eller 2000 miljoner mark. Av denna summa tilldelas omkring tusen finländska frivilligorganisationer årligen ca 1,5 miljarder finska mark. Den sysselsätter inemot 20 000 personer.

Det är den bäst organiserade formen inom den tredje sektorn i Finland. Ju bättre samarbetet med det allmänna fungerar till exempel inom hälsovården, till exempel i fråga om rehabilitering inom specialistvården och sjukvården, – om vi tänker oss den offentliga sektorn som den ena handen och frivilligsektorn som den andra och att fingrarna griper in i varandra – desto bättre kan vi tillgodose de otaliga behov som våra målgrupper har, de må sedan vara sociala eller hänföra sig till hälsovården eller entydigt till sjukvården, kronikervården eller rehabiliteringen.

Därför vill jag i konstruktiv anda föra fram att Finland absolut vill vara med på mandatets sju strecksatser. Och när sida 22 någon gång blir skriven hoppas jag att den kan innefatta ett särskilt stycke inte bara om hur saker och ting är ordnade i Sverige och Danmark utan också hur fint arbetet i tredje sektorn är ordnat i Finland.

Hermed sluttede debatten.

Rådet beslöt att lägga dokument 9 till handlingarna.

Præsidenten:
Mødet er åjourneret 5 minutter. Mødet fortsætter med Frågestund til samarbejdsministrarna og dagsordenens punkt 9-11 flyttes til efter punkt 13, debatten om Utrikes- og säkerhetspolitik.

Ændring i medlemslisten
Det meddeltes, at Ewa Larsson erstattede Matz Hammarström for resten af sessionen. Elver Jonsson genindtog sin plads i rådet. Sten Tolgfors erstattede Bo Lundgren for resten af sessionen.

Rådet besluttede at ændre medlemslisten i overensstemmelse hermed.

Mødet udsat kl. 10.27

Mødet genoptaget kl. 10.35

Outi Ojala overtog ledelsen af forhandlingerne.

Præsidenten:
Presidiet föreslår att vi behandlar dagordningspunkten Val av Nordiska rådets presidium redan idag, nämligen genast efter den utrikes- och säkerhetspolitiska debatten i eftermiddag.

Kan plenarförsamlingen ställa sig bakom det förslaget? Svaret är Ja! Då väljer vi alltså president och övriga medlemmar av presidiet i eftermiddag omkring kl. 16.30.

Presidiets förslag bifölls.

12. Frågestund med samarbetsministrarna

Præsidenten:
Vi har en och en halv timme på oss fram till klockan 12.00 för muntliga frågor till samarbetsministrarna. Inom ramen för frågestunden besvaras också fyra skriftliga frågor från Frank Dahlgaard.

Det har delats ut ett papper i salen med praktiska anvisningar med reglerna för frågestunden. Den som vill ställa en fråga begär alltså ordet genom att räcka upp pappret med sitt platsnummer. Den medlem som får ordet ställer frågan från sin plats i salen. Den första frågeställaren är Engell Hans från Danmark. Varsågod.

E 9: Fråga angående samordning av nordiska public-service tv-bolag

Hans Engell (KF, Danmark):
Tak for det, formand.

Det er et spørgsmål, jeg gerne vil adressere til den danske samarbejdsminister, men hører meget gerne kommentarer fra andre samarbejdsministre, såfremt de ønsker det.

Det handler om samordning af nordisk public service. Kendsgerningen er jo den, at det nordiske radio- og tv-marked i disse år bliver udsat for en stadig større konkurrence fra meget store mediekoncerner. Hver for sig er de nordiske public service-virksomheder relativt små og svage, og der er brug for et tættere samarbejde, hvis de skal kunne gøre sig gældende.

Derfor er spørgsmålet, ikke mindst i relation til at flere af de nordiske lande står i disse måneder over for justeringer og større omlægninger af lovgivningen på public service-området, om samarbejdsministrene – og det gælder så regeringerne – er indstillet på at komme med initiativer, der fremmer det nordiske samarbejde, herunder initiativer til en fællesnordisk lagstiftning, alternativt om man er indstillet på at gennemføre et udredningsarbejde på området? Tak.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Det er jo et spørgsmål, som optager og har optaget de nordiske lande og regeringer og politikere og partier igennem mange år, og derfor har der også været foretaget analyser, undersøgelser, vurderinger af muligheder, bl.a. i forbindelse med udveksling af programmer de nordiske lande imellem.

Der er jo forskellige forhold også af politisk-ideologisk karakter, som man er nødt til at forholde sig til. Når vi har public service-kanaler i vores lande, og vi har uafhængige medier, så ligger der også en stor frihedsgrad til de enkelte beslutningstagere og ansvarlige på de enkelte medier, herunder tv-mediet, om at træffe beslutninger om programindhold. Men der er ikke nogen formelle barrierer for at have et tættere samarbejde mellem public service-kanalerne i de nordiske lande.

Jeg er selv personligt meget betænkelig ved, at man fra politisk hold bestemmer, hvordan programfladerne skal være i de enkelte kanaler i de enkelte lande.

Præsidenten spurgte, om Hans Engell ønsker ordet igen.

Hans Engell (KF, Danmark):
Ja, det vil jeg gerne, formand, fordi jeg synes ikke, svaret var tilfredsstillende. Det, vi taler om, er jo ikke at indføre censur eller tilsvarende, men ganske

enkelt, at man giver de nordiske public servicestationer en mulighed for at kunne samarbejde og udnytte de store ressourcer, de har tilsammen. De nordiske generaldirektører og direktører har rettet henvendelse til regeringerne, og der er det da bemærkelsesværdigt, hvis den danske regering og de nordiske regeringers holdning er, at her ønsker man ikke at imødekomme en sådan styrkelse af et samarbejde, der om noget er ægte nordisk.

Så jeg vil godt spørge for at være helt sikker: Betyder det, at de nordiske landes regeringer ikke har til hensigt på dette område at fremkomme med forslag, som styrker public servicesamarbejdet mellem de nordiske statsradiofonier?

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
De nordiske regeringer er åbne over for at kunne bidrage til løsninger, hvis der er problemer og barrierer. De analyser, der er foretaget, viser, at der ikke er sådanne barrierer. Det står de nordiske radiofonier, tv-kanaler, public servicekanaler frit for at indgå i samarbejde med hinanden. Der er intet, der forhindrer det.

Det, jeg advarer imod, er, at man fra politisk hold træffer beslutninger, der overruler de enkelte radiofoniers frihed. Og hvis hr. Engell har konkrete forslag, der ikke overruler selvbestemmelsen og friheden i medierne, så er vi lydhøre over for at drøfte det. Vi er åbne over for den slags forslag. Jeg nævner kun, hvor grænsen går.

E 10: Fråga angående Nordjobb-programmet

Riitta Prusti (SDP, Finland):
Arvoisa puheenjohtaja! Pohjoismainen neuvosto on kaikkina vuosina aina tukenut Nordjobb-vaihto-ohjelmaa, jonka kautta noin 15 000 nuorta on saanut mahdollisuuden mennä kesätöihin toiseen Pohjoismaahan. He ovat saaneet ainutlaatuisen tilaisuuden tutustua pohjoismaiseen kulttuuriin ja pohjoismaisiin kieliin, mikä on saattanut herättää heidän pohjoismaisen ajattelunsa.

Vuoden 2000 yhteistyöbudjetin käsittelyssä neuvosto piti tärkeänä, että Nordjobb-hankkeen rahoitusta jatketaan. Budjetissa siihen on nyt varattu 2,8 milj. Tanskan kruunua.

Nyt on tullut ilmi, että ministerineuvostossa tunnutaan ajateltavan, että määräraha maksetaan vain, jos vaihtoon lähteviä nuoria on tuhat. Jos kesätyöpaikka saadaan 800 nuorelle, myönnetään siihen vain 2,2 milj. kruunua.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vaihto-ohjelmaa joudutaan supistamaan. Tämä karsisi ennen muuta hankkeen kulttuuriohjelmaa ja sosiaalista kanssakäymistä eli koko Nordjobbin varsinaista yhdintä.

Nordjobbin kokonaisbudjetti vuonna 2000 on 5,1 milj. Tanskan kruunua. Toisin sanoen myönnetyt varat eivät riitä lähimainkaan rahoittamaan koko hanketta.

Kysynkin ministerineuvostolta: Miten Nordjobbin tulevaisuus aiotaan turvata?

Riitta Prustis anförande i svensk översättning:

Herr president!

Nordiska rådet har konsekvent uttalat sitt stöd för Nordjobb-programmet, som givit omkring 15 000 ungdomar möjlighet att sommarjobba i ett annat nordiskt land. De har alla fått ett unikt tillfälle att studera nordisk kultur och nordiska språk. Detta har i många fall utgjort fröet till ett fortsatt nordiskt synsätt. Vid behandlingen av samarbetsbudgeten för år 2000 ansåg rådet det viktigt att trygga den fortsatta finansieringen av Nordjobb-programmet. Budgeten upptar därför ett anslag om 2,8 miljoner danska kronor för detta ändamål.

Nu har vi hört, att ministerrådet anser att anslaget kan utbetalas bara om antalet ungdomar inom utbytesverksamheten uppgår till ettusen. Om bara 800 ungdomar får ett sommarjobb inom ramen för programmet, skall anslaget utgöra bara 2,2 miljoner danska kronor.

I praktiken innebär detta att vi tvingas krympa utbytesprogrammet. Det går i sin tur ut över kultursatsningarna och den sociala delen av programmet, som utgör själva kärnan i Nordjobb-tanken.

År 2000 uppgår den totala Nordjobb-budgeten till 5,1 miljoner danska kronor. Med andra ord räcker det beviljade anslaget inte alls till för att finansiera hela programmet.

Därför frågar jag ministerrådet: hur avser ministerrådet trygga framtiden för Nordjobb-programmet?

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Ísland):

Jeg er helt enig med deg i at NORDJOBB er et meget viktig prosjekt. Det startet i 1985 og har vært en suksess, kan man si. Det er egentlig mer og mer viktig etter som globaliseringen øker og man ser at særlig ungdom har tendenser til å hoppe over sine naboland og reiser til eksotiske steder langt borte.

Det er absolutt ikke slik at NORDJOBB-programmet er truet i budsjettet. Tvert imot er det i budsjettet for neste år avsatt en budsjettramme på det nivå som man har hatt tidligere, 2,8 mill. danske kr. For å styrke ordningen med hensyn til effektivitet har embetsmannskomiteen for arbeidsmarkedsområdet funnet det hensiktsmessig å gjøre det endelige bevilgningsnivå resultatavhengig, dvs. at det i første omgang stilles 2,2 mill. danske kr til rådighet, mens resten, 0,6 mill. kr, utbetales hvis man kommer opp på det aktivitetsnivå som man har ønsket, dvs. tusen nordjobbere neste år. Men jeg forstår problemstil-

lingen, og hvis det er et behov for å se nærmere på disse tallene og denne saken, synes jeg det er riktig at man får en diskusjon om dette innenfor den berørte fagsektoren. Så jeg har full forståelse for ditt spørsmål. Og det er meget viktig at man har god ordning på NORDJOBB. Det er et suksessområde.

Det spørs om de andre samarbeidsministrene vil komplettere med noe?

E 11: Fråga angående ministerråd för utrikesfrågor

Elver Jonsson (fp, Sverige):
Fru President! Nordiska ministerrådet kan ju uppträda i snart sagt vilken sammansättning som helst. Om jag minns rätt så sysslar det senaste ministerrådet med IT-frågor.

Mot den bakgrunden finns det anledning att fundera över varför varken utrikes- eller försvarsministrarna fått lov att ikläda sig rollen av nordiskt ministerråd.

Jag ställde den här frågan förra gången vid rådssessionen i Oslo men fick inget tydligt svar varför det förhåller sig så. Jag tror att det, med tanke på de oerhört viktiga frågor som t.ex. utrikesministrarna sysslar med när det gäller utrikes- och säkerhetsfrågor, biståndsfrågor, fredsfrågor och miljöspörsmål i vid bemärkelse, skulle vara bra att man hade ett ministerråd för den kategorin.

Min fråga blir alltså om samarbetsministrarna sedan förra mötet har funderat på den saken, då man inte gav något tydligt svar. Har man något besked i dag när det gäller t.ex. utrikesministrarnas samarbetsmöjligheter?

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Ísland):
Jeg forstod ditt spørsmål slik at det gikk på IT-samarbeidet, at man skulle opprette et sterkere IT-samarbeid. Er det riktig forstått?

Elver Jonsson (fp, Sverige):
Nej, det var ett exempel på det senast upprättade samarbetet under ministerrådet. Jag efterlyste varför de långt viktigare utrikesfrågorna inte har något ministerråd. Det var min huvudfråga.

Nordisk samarbetsminister **Jan-Erik Enestam** (Finland):
Också som försvarsminister konstaterar jag att det är ett faktum att de nordiska försvarsministrarna utanför den organiserade ministerrådsregeln sammanträder och åtminstone för mig är tanken inte främmande att undersöka den här saken.

Den grupp av visemän och -kvinnor som funderar på det nordiska samarbetets utveckling kunde gärna ta sig en funderare också på denna fråga. Det är ett faktum att den vid sessionen väckt alltmer intresse.

Elver Jonsson (fp, Sverige):
Kort bara: Jag ser Jan-Erik Enestams svar som mycket löftesrikt. Som förste minister ställer han alltså i utsikt att gå i bräschen för inte bara att utrikesministrarna skulle få ett formellt forum som är tillerkänt de flesta ministrarna, utan också att försvarsfrågorna skulle komma in i en sådan samarbetsform. Det hälsar jag med stor tillfredsställelse.

Jag förutsätter, fru President, att vi till nästa möte kan få möta två nya, fräscha ministerråd som sysslar både med försvars- och med utrikesfrågor.

Tack för svaret!

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Ísland):
Jeg personlig syns det er et veldig interessant spörsmål du har stilt, og man spör seg selv: hvorfor ikke Utenriksministerråd – for utenrikspörsmålene har jo blitt ganske viktige i nordisk sammenheng. Når man ser tilbake, forstår man ikke helt hvorfor man ikke hadde sikkerhetspolitikk på dagsordenen för for en stund siden. Jeg syns det er et viktig emne, og mener at det kunne värt veldig positivt å stifte et ministerråd for utenriksministrene.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Altså jeg undrer mig egentlig lidt over Elver Jonssons spørgsmål, fordi vi har jo en lang tradition for de fagministerråd, vi kender i dag i nordisk samarbejde, og vi har en lang tradition for mere uformelt samarbejde mellem de nordiske landes udenrigsministre – og nu er forsvarsministrene også gået sammen i et mere uformelt samarbejde.

Hvis det var tilladt, kunne jeg jo stille et spørgsmål. Det er det jo ikke, så derfor vil jeg sige, at jeg synes, at man skal passe meget på med: Hvad er egentlig begrundelsen for at formalisere noget, der fungerer hensigtsmæssigt i dag? Udenrigsdebatten, sikkerhedsdebatten, forsvarsdebatten er rykket inden for i Nordisk Råd. Det kan vi se af dagsordenen i dag.

E 12: Fråga angående arktiskt samarbete

Per Berthelsen (Si, Grønland):
Mit spørgsmål kræver nok en lille forklaring og en begrundelse først.

Baggrunden for mit kommende spørgsmål er, at der under Nordisk Ministerråd i 1995 blev afleveret et forslag til et arktisk handlingsprogram. Den-

gang var det arktiske samarbejde koncenteret omkring det arktiske miljøprogram eller den arktiske miljøstrategi, der gik under betegnelsen AEPS. Siden er der sket det, at Arktisk Råd er blevet dannet, og det havde sit første udenrigsministermøde i Frobisher Bay i det gamle North West Territory, der i dag kaldes Nunavut, altså i hovedstaden Iqaluit, i 1998. Dagsordenen for det arktiske samarbejde er på den baggrund blevet udvidet betragteligt.

Så set i et grønlandsk perspektiv medfører disse nævnte ændringer i det arktiske samarbejdsmønster et behov for et revideret grundlag for det nordiske samarbejde på dette område. Det skyldes bl.a., at der ud over Arktisk Råd med en udvidet dagsorden er sket nye initiativer fra europæisk side, som har betydning for dette, og her tænker jeg først og fremmest på EU's nordlige dimension, som bliver gjort til genstand for en udenrigsministerkonference i Finland, som starter i denne uge.

Og mit spørgsmål går så på: Hvordan vil Nordisk Ministeråd bidrage til denne udvikling, og kan man forestille sig, at samarbejdsministrene fandt anledning til at udarbejde et revideret ministerrådsforslag, således at Rådet kunne følge sagen op på sit næste møde i Reykjavik næste år, i år 2000?

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Som det fremgår af formandsprogrammet for år 2000 er det arktiske samarbejde på prioritetslisten, og samarbejdsministrene er meget – og vil være – meget lydhør over for behov om en revidering af handlingsprogrammet, gerne i en god dialog med bl.a. Grønland – det er klart.

Vi prioriterer jo meget højt udviklingen af arbejdet med en bæredygtig udvikling i arktisk område. Og vi er fuldstændig klar over, at nærområdepolitikken jo også indbefatter ønske om et arktisk vindue i den nordlige dimension. Og derfor er det jo – vi kan sige, vi er allerede i gang – både med en udvikling af handlingsprogrammet, men det er vi helt åben over for også en egentlig revision.

Per Berthelsen (Si, Grønland):
Jeg vil bare sige, at jeg er meget tilfreds og glad over det meget positive svar, der blev givet her, så det stiller jeg mig fuldt ud tilfreds med. Mange tak.

E 13: Fråga angående Nordiska rådets litteraturpris

Charlotta Bjälkebring (v, Sverige):
Fru President! Hösten 1995 beslöt Kulturfonden att man skulle göra en satsning på ett projekt för att synliggöra Nordiska Rådets litteraturpris. En reklambyrå i Malmö fick uppdraget att ta fram en skrift för ungdomar, som

hette Läslust.

Vad jag förstår har man inte gjort ett anbudsförfarande vid den här upphandlingen, som man annars brukar göra. Det har också visat sig att budgeten har överskridits. Man hade tänkt sig att satsa 1,5 miljoner danska kronor för utgivningen av Läslust i tre år, men summan är visst nu uppe i 2 miljoner.

Min fråga till Nordiska ministerrådet är: Vad är anledningen till att man inte har använt ett normalt anbudsförfarande, och hur kommer de uppkomna merkostnaderna att hanteras?

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Ísland):
Ingen ved bordet her kjenner dette akkurat nå, men jeg syns det er litt leit å höre det du sier. Det er negativt, og det er noe jeg mener man må få bedre orden på. Som sagt har jeg ikke hört dette för, og for å väre helt ärlig, kan jeg ikke svare bedre på dette spörsmålet. Men det går sikkert an å få bedre svar på det enn vi har nå, så hvis det er i orden at du får skriftlig svar fra Ministerrådet når man har funnet ut hva som er det riktige, og hva man kan gjöre, vil jeg foreslå det.

Charlotta Bjälkebring (v, Sverige):
Tack, jag emottar gärna ett skriftligt svar.

Men jag trodde nog att det till ministerrådet hade kommit kunskap om den här frågeställningen, eftersom det i svenska media för någon månad sedan slogs upp rätt stort. Jag är lite förvånad att ni inte känner till frågeställningen.

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Ísland):
Sånn er det i livet, vi vet ikke alt, dessverre – ikke mer enn dere! Men vi har fått noen andre, skriftlige spörsmål, så det spörs om vi kan ta dem nå, så vi ikke glemmer det.

E 14: Fråga angående tågpriser på Öresundsbron

Kaj Ikast (KF, Danmark):
Jeg har et spørgsmål til den svenske samarbejdsminister, Leif Pagrotsky.

Nu pr. 1. juli næste år åbner Øresundsforbindelsen, og dermed får vi muligheden for at danne en metropol eller et virkeligt kraftcenter i Skandinavien. Det er jo i høj grad en nordisk tanke.

Nu er der nogle problemer både med skat og med andre afgifter – dem vil vi ikke berøre her – men et konkret tilfælde er togprisen mellem Malmö og København. Jeg synes, den er for høj. Da vi lavede den dansk-svenske aftale, gav i jo netop jernbanerne et særligt tilbud om en fast pris om året, og så må de komme med alt det gods og de tog, de ville.

Jeg synes, prisen er sat for højt. Jeg vil gerne spørge samarbejdsministeren om den svenske holdning hertil.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Tågpriserna är ännu inte fastställda, och vi vet inte på vilken nivå de kommer att hamna.

Men jag säger gärna som min åsikt, att jag skulle välkomna ett lägre pris som skulle möjliggöra ett ökat tågresande och underlätta integrationen i området. Jag tycker det vore bra om det var lika billigt att åka från Köpenhamn till Malmö som från Köpenhamn i andra riktningar, så att Malmö blev ett konkurrenskraftigt alternativ som resmål för t.ex. studier.

Det viktigaste i dag tycker jag är att föra debatten om den taxa som vi redan känner till, nämligen den som gäller biltrafiken. Nu har det bestämts att det ska kosta 550 svenska kronor att ta sin bil fram och tillbaka över bron om man t.ex. ska åka över och hälsa på bekanta på den danska sidan. Jag tycker det är alldeles för högt.

Jag uppfattar att det är ett missförstånd vad gäller tolkningen av det avtal som Kaj Ikast en gång skrev på. Där stod att priset ska sättas med utgångspunkt i priset Helsingborg–Helsingör.

Det vore intressant att höra Kaj Ikasts egen beskrivning av vad avtalet innebär, eftersom detta pris ju är högre än vad som gäller Helsingborg–Helsingör.

550 kronor tur och retur över bron är ett så högt pris att det kommer inte att ge några intäkter alls i stort sett från den här typen av biljett. Jag tror att det är en prisnivå som skapar mindre intäkter och sämre ekonomi än vad som medges inom ramen för det avtal som Kaj Ikast en gång har förhandlat fram. Det vore väldigt roligt att få höra hur Kaj Ikast själv ser på den frågan.

Kaj Ikast (KF, Danmark):
Da vi lavede aftalen med Sverige, var det jo netop, at vi skulle have den lavest mulige pris, så det virkelig kunne blive et kraftcenter. Derfor sagde vi, at den skulle være lig med Helsingør-Helsingborg-prisen. Den måtte ikke være højere, den måtte heller ikke være lavere, så man udkonkurrerede den.

Dermed indførte vi så samtidig konkurrence på Helsingør-Helsingborg, og priserne er dalet fantastisk, men det kan godt være, at vi gjorde den fejl, at vi skrev, at det var broforbindelsen, der skulle fastsætte priserne, og ikke det politiske system, for jeg er helt enig i, at hvis det her skal blive en virkelig succes, altså en succes ligesom Storebæltsforbindelsen, så skal vi nok en 100 kr. længere ned.

Men togene har jo en favørstilling, og det er jo dem, der skal have pendlerne frem og tilbage. Når de har fået en fast pris om året på 200 millioner, så skulle de netop kunne give en konkurrencepris på omkring 30 kr. – den står i øjeblikket til 60 kr. Tak.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Jag hoppas att priset på tåg kan sättas väldigt lågt, så att många människor finner det lönsamt att pendla inte bara för arbete utan också för studier.

Jag är av den tron, att lågt pris ger större volym och mera intäkter.

Det måste kunna experimenteras, eftersom man när man börjar inte vet exakt hur beteendet ser ut, men det är trögrörligt. Folk byter ju inte jobb på en vecka bara för att tågpriset sänks, utan det går ganska försiktigt.

Här tycker jag det är viktigt att järnvägshuvudmännen i regionen provar sig fram med sikte på att få så låga priser som möjligt – och gärna en hög flexibilitet, så att det blir billigare att åka när det är låg trafik precis som jag tycker att det borde vara för bilarna men inte är. Det kostar ju 550 kronor att åka tur och retur, mitt i natten i januari som på eftermiddagen på midsommarafton, och det tycker jag är helt orimligt.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Til opmuntring for Kaj Ikast skal jeg minde om, at der er jo også lavet en rabataftale, så jo mere og jo flere gange, man kører over, jo billigere bliver det, og det er jo sådan set en meget god mekanisme.

Dernæst så skal jeg også minde om, at Øresundskonsortiet løbende vil vurdere hensigtsmæssigheden af både takstniveau og takststruktur, men at de gerne lige vil åbne først og få nogle erfaringer, og det har jeg sådan set stor forståelse for, fordi summa summarum så har de to lande jo besluttet, at forbindelsen skal brugerfinansieres. Og det synes jeg også er et ganske sundt princip.

E 15: Fråga angående bekämpning av nazism och rasism

Anita Johansson (s, Sverige):
Fru President! En fackföreningsman vid namn Björn Söderberg sköts till döds för en tid sedan här i Sverige. Jag bor i den kommun, Nacka, där en bil sprängdes sönder och samman. Den ägdes av en journalist som kartlagt och synliggjort nynazisterna. Han och hans åttaåriga son skadades allvarligt. Oron i min kommun är nu mycket stor för att nya bombdåd ska inträffa.

Min fråga till Leif Pagrotsky är: Hur kan vi använda vårt nordiska samarbete för att bli starkare i kampen mot nazism och rasism jämfört med om varje land jobbar för sig?

Jag tycker, fru President, att det här är vår viktigaste fråga just nu.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Jag håller med om att detta är en fråga av enorm betydelse i Sverige, och jag utgår från att den har det också i flera andra länder.

De kriminella nazister vi talar om har nätverk. De samarbetar över gränserna, de har gemensamma demonstrationer, konserter, musikmarknader, tidningar, hemsidor på Internet och annat. Därför tycker jag det är självklart att också vi på den andra sidan ska utveckla samarbete för att bekämpa detta. Det har ju polisen en skyldighet att göra, eftersom vi talar om brottslig verksamhet.

Men det allra viktigaste är att vi bevarar minnet av vad nazismen har ställt till med levande, så att unga människor har ett "vaccin" mot dessa läror och så att motståndskraften mot de läror som nazisterna sprider stärks.

Det är därför som vi i Sverige med sådan kraft driver ett upplysningsprojekt att hålla historien levande, som riktar sig till ungdomar i skolorna och som nu också sprids internationellt i andra länder som har snarlika erfarenheter och snarlika problem.

Jag vet att det samarbetas med andra regeringar i Norden och att vi även i det nordiska samarbetet har haft en kommitté som har sysslat med detta och som har lämnat en rapport till Nordiska Rådet.

Anita Johansson (s, Sverige):
Fru President! Det är bara min förhoppning att jobbet intensifieras ytterligare, eftersom det är den viktigaste frågan just nu.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Låt mig påminna om den skrift, Om detta må ni berätta, som den svenska regeringen har tagit initiativ till och som familjer, skolor och andra kan beställa. Vi skickar alltså inte ut den automatiskt till någon. Den har nu beställts i 1 miljon exemplar i Sverige. Det tolkar jag som att det finns ett oerhört brett stöd, engagemang och intresse för att kämpa mot nazismen och att dra sina strån till den stack som minskar nazisternas möjligheter att arbeta i Sverige.

Tyvärr är inte tillräckligt mycket gjort ännu, och vi har problem som ser ut att växa. Men det är en uppfordran till oss att öka vårt engagemang och skärpa tonen och effektiviteten i vårt arbete – kanske också i den nordiska dimensionen.

E 8: Skriftlig fråga angående samordnad insats mot nazismen i de nordiska länderna

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Island):
Vi fikk spörsmål fra Frank Dahlgaard, og det første gikk på nazismen, som vi nettopp har hatt en debatt om. Så det spörs om man ikke kan si at man har svart på det. Men spörsmålet var: Vil de nordiske samarbeidsministrene overveie

en samordnet innsats mot nazisme i de nordiske land? Det spörs om vi skal svare på det, når vi nettopp har hatt denne debatten.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):
Først må jeg sige, at jeg synes denne spørgetid ikke fungerer tilfredsstillende. Jeg har stillet en række skriftlige spørgsmål – helt bevidst – for at ministrene og embedsapparatet bag ved skulle have tid til at forberede svar. Et af spørgsmålene drejer sig om man vil overveje en samordnet indsats mod nazismen, som vi ser har forfærdelige konsekvenser. Det er aktuelt her i Sverige, men det går såmænd også for sig i Danmark og i Norge.

Jeg går ud fra, at ministrene, samtlige ministre i al fald fra de skandinaviske lande, kommer med et svar: Er der et samarbejde i gang på et eller andet område her. Nazisterne, mig bekendt, samarbejder over grænserne, så bør politikerne også gøre det. Og hvis ikke der et samarbejde i gang, hvad vil man så gøre?

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Altså i det tilfælde, hvor nazistiske miljøers aktiviteter antager kriminelle former, eller mistanke om, at de vil antage kriminelle former, så foregår der et tæt samarbejde imellem politimyndighederne i de nordiske lande.

Og der er også i den forbindelse et samarbejde mellem myndighederne for at udveksle erfaringer og viden og samordne reaktioner fra myndighedernes side. Det er det ene niveau, om man så må sige.

Det, jeg fornemmer, Frank Dahlgaard også har i sit spørgsmål, det er: Kan vi på det politiske niveau gøre mere i forhold til at forebygge og forhindre udbredelsen af nazismen? Og der er lavet nogle redegørelser om bekæmpelse eller indsats mod fremmedfjendtlighed, som i virkeligheden jo også giver mulige svar til, hvordan man på boligområdet, kulturpolitik, uddannelsesområdet, socialpolitik osv. kan forebygge, at man skaber subkulturer i forhold til samfundet som helhed.

Det sidste, jeg vil sige, det er, at jeg synes, det er et relevant tema for samarbejdsministrene at tage op, og ud over de forhold, som jeg har skitseret i mit svar, om vi så kan samarbejde yderligere for at samordne indsatsen mod nazismen. Og vi vil så kunne redegøre for den drøftelse senere.

Præsidenten:
Frank Dahlgaard har fået ét mundtligt tillægsspørgsmål, og det er ikke muligt efter arbetsordningen at have 2 gange. Når man har sendt et skriftligt spørgsmål, så skal det række med et svar eller et spørgsmål. Alle skal svare.

Nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge):
Det er vel egentlig ikke mer å si enn det som Marianne Jelved sa om denne saken. Alt som har med brudd på lovgivningen i de enkelte land å gjöre, er det et godt politisamarbeid om.

I Norge kan man vel si at forholdet er slik at all aktivitet til organisasjoner som går på nazisme og annet, har en betydelig sterk oppfölging fra politiet. Uten å kjenne detaljene nöyaktig, vet jeg at det foregår et närt politisamarbeid mellom de nordiske land på dette området, slik at man kan ha kontroll med aktiviteten fra slike organisasjoner, som kan väre brudd på det enkelte lands lover.

Præsidenten:
Det är jag som leder den här frågestunden och för att vi skall hinna med så många frågor som möjligt så måste vi gå vidare nu. Nästa fråga, varsågod, ministrarna.

E 6: Skriftlig fråga angående nordiska ungdomars kunskaper i geografi och historia samt i grannländers språk

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Island):
Det var et spörsmål til oss alle om vi var tilfreds med de kunnskaper som de unge generasjoner i de respektive land har om de nordiske lands geografi og historie. Det er også fra Frank Dahlgaard.

Fra Islands side iallfall er det slik at diverse land har med i sin lovgivning at det skal väre läreplaner om hvordan de vil ha disse sakene. Disse läreplanene blir implementert på veldig desentralisert nivå.

Vi på Island mener at vi har en ganske god ordning når det gjelder våre läreplaner. Selvfölgelig vet vi at man gjerne vil at ungdommen skulle ha visst mer om geografi og historie. Man vil jo alltid at folk skal vite mer. Men vi er ganske tilfreds med det nivået vi har nå. Selvfölgelig er det nordiske samarbeid for å hjelpe til med kunnskap i historie og geografi også veldig viktig. Da vil jeg särlig understreke Nordjobb, som vi har debattert her för, Nordplus Junior, Nordplus Mini, og det som Kulturfondet også bidrar med, idrettssamarbeid og andre slike ting landene i Norden samarbeider om. Dette sterke nordiske samarbeidet bidrar til at vår ungdom får så god kunnskap som mulig om historien og geografien i de andre nordiske land.

Nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge):
Litt til det spörsmålet som var reist om språk. Hvis jeg forstod spörsmålet riktig, er det knyttet til de språkspörsmål som er i det nordiske samarbeidet, og det er rettet mot den nordiske språkkonvensjon. Det er i alt 13 mill. kr som ligger inne i det arbeidet i 1997, for 1998 er det ökt til 15 mill.kr Akkurat den

overskridelsen det her var snakk om, kjenner antakelig ikke panelet helt til. Men vi er innforstått med det arbeidet som gjöres i Nordisk Ministerråd-sammenheng på dette området. Det er en betydelig innsats som gjöres, og målsettingen er at de nordiske språkene fortsatt skal väre hovedspråkene i det nordiske samarbeidet.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Tak. Altså jeg har valgt at forholde mig åbent og positivt til Frank Dahlgaards spørgsmål. Og derfor vil jeg sige: For det første, at jeg tror, alle politikere i alle nordiske lande gerne ser, at de unge har et bredt og godt kendskab til historien og geografien i Norden. Det betyder jo også, at vi skal prioritere gode undervisningsmidler, gode pædagogiske metoder osv.

Men punkt to: Jeg ved ikke, om det er et succeskriterie i sig selv, at en hvilken som helst ung nordmand, svensker, finne, islænding skal vide hvor lige netop Randers ligger. Og vil også sætte spørgsmålstegn ved, om det har nogen politisk positiv funktion at tage det som udgangspunkt, som ligger bag Frank Dahlgaards spørgsmål, som en konstatering og en ufejlbarlighed, at efter Frank Dahlgaards målestok, så ved alle unge i Norden for lidt om geografien og historien. Det må være et massivt undersøgelsesmateriale, hr. Frank Dahlgaard har til sin rådighed. Jeg tror, billedet er meget mere nuanceret.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):
Ja tak. Jeg synes, det var utilfredsstillende svar. Min fornemmelse, som selvsagt ikke bygger på, at jeg har snakket med samtlige unge mennesker i Norden, men dog med ganske mange. Jeg har jo selv børn, og de har kammerater.

Og min helt klare fornemmelse er dén, og det er så mit spørgsmål også til ministrene, om ikke I er enige heri, at den ældre generation ved langt mere om Nordens geografi og historie end de yngre generationer. Det fælles kulturelle, folkelige grundlag, bl.a. for det nordiske samarbejde er jo ikke uvæsentligt. De ældre ved langt mere om det end de unge i dag.

Har man ikke den viden om historie og geografi og fortiden, den fælles historie, ja, så har man ikke de kulturelle rødder, og så smuldrer det nordiske samarbejde efterhånden. Og så falder man for demægoger nede i Bruxelles, der vil skrive historien om, eksempelvis.

Så derfor spørger jeg, om ikke det er en kedelig udvikling i en verden, der bliver mere international, og hvor man rejser mere, og hvor man alene af dén grund har mere brug for geografi og for at vide, hvor man er i verden, end før.

Men kundskaberne gået den forkerte vej.

Nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge):
Jeg vet ikke om jeg er helt enig i den fremstilling som spörreren her gir. Det er vel generelt slik at man går gjennom livslang läring og at de eldre selvfölgelig har lärt mer, men jeg har det inntrykket at skoleverket i Norge, og jeg vil tro også i de andre nordiske land, nå er langt mer omfattende når det gjelder utdannelse. Ungdom i dag tar generelt en langt lengre utdannelse enn det vi som er eldre har gjort, så jeg ser ikke problemstillingen som er reist her, som en fare for den utviklingen vi har.

Det er klart at med den internasjonalisering som vi har i verden på grunn av media og kommunikasjon, er det langt flere ting i Norden som omfatter ungdommens interesser. Jeg tror kunnskapen om Norden generelt og det som trengs som basiskunnskap, er veldig god i den utdannelse man har i skoleverket. Men selvfölgelig, vi har en dynamisk utvikling som gjör at alt på alle områder må fölges opp med evalueringer, og ting må gjöres bedre fremover for at man skal henge med i utviklingen.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Det er en opgave i sig selv at ruste de unge imod demagoger, uanset om de kommer fra København eller fra Bruxelles.

Dernæst synes jeg, at Frank Dahlgaard skulle opfordre den ældre generation til at bidrage til at formidle til den yngre generation deres egne erfaringer og historiske viden. Det er ikke kun en offentlig opgave.

(E 6 fortsætter efter E 18, se s. 206)

E 16: Fråga angående handel mellan Norge, Danmark och Sverige

Lodve Solholm (FrP, Norge):
I fjor på sesjonen i Oslo stilte eg eit spörsmål til den norske samarbeidsministeren, som då var Ragnhild Queseth Haarstad, om handelslekkasjen i Noreg, spesielt kanskje mellom Noreg og Sverige, men delvis også mellom Noreg og Danmark. Då vart det sagt at ein skulle gjere visse ting, ta nokre grep, og få senka handelslekkasjen. Det som har skjedd i 1999, er at den berre har auka, og no närmar den seg ein verdi av 10 milliardar norske kroner.

Spörsmålet mitt blir til den norske samarbeidsministeren: Har den norske regjeringa nye grep for å stoppe denne lekkasjen? Har den norske regjeringa teke kontakt med sine svenske og danske kolleger for å pröve å harmonisere avgiftene, spesielt på lokkevarene, slik at ein kan unngå denne store handelslekkasjen, som förer til at norske arbeidsplassar ryk?

Nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge):
Det er klart at dette temaet har värt spesielt viktig i Norge på grunn av kostnadsforskjeller mellom Norge og Sverige. Nå er det slik at i et närt samarbeid med naboland skal man ikke problematisere alt som har med handel mellom landene å gjöre. Det er egentlig et mål med et nordisk samarbeid at borgerne fritt kan bevege seg mellom landene og velge den måte de vil bruke sine penger på. Men det er klart det er en god del forskjeller som oppstår nå på grunn av Sveriges medlemskap i EU, vil jeg anta, f.eks. avgiftsforskjellene. Nå ligger jo statsbudsjettet i Stortinget, og i det ligger vel ikke noen oppfölging på avgiftssiden for å gjöre noe. Regjeringen har forsökt seg med signaler for bl.a. å harmonisere spesielt matmomsen i Norge med Sverige. Men det har kommet negatiave signaler tilbake fra Stortinget, slik at Regjeringen har ikke fått tilslutning for det. Det er derfor vanskelig å vite på hvilket område Regjeringen da skal gripe fatt i når det gjelder avgiftssektoren. Jeg har jo sett signaler fra enkelte deler av Stortinget på det som går på senking av avgiftene på tobakk og brennevin. Det burde ikke väre det förste området vi skal forsöke harmonisere. Det måtte kanskje väre på mer viktige livsmiddel man först burde harmonisere.

Præsidenten:
Jag vill påminna om att vi inte skall ha den diskussion här som vi kan hålla i våra nationella parlament.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Fru president! Varje land har ju traditionellt bestämt skatter o.d. utifrån nationella önskemål men utrymmet för det minskar i takt med att länderna integreras på olika sätt.

I och för sig tror jag att skillnaden när det gäller mervärdesskatten mellan Norge och Sverige är en liten faktor i sammanhanget. Prisskillnaden är ungefär 10 %, medan matprisskillnaden är oerhört mycket större. Interna norska förhållanden gör att det är väldigt dyrt att leva i Norge.

Det här är ett fenomen som finns vid alla gränser men jag skulle vilja ställa en fråga till min danska kollega Marianne Jelved, för även vi får väl ställa frågor. Den danske skatteministern har föreslagit en sänkning av skatten på sprit i Danmark med 44 % – av någon anledning föreslås just 44 %; detta med det uttalade syftet att locka fler svenskar att köpa sprit i Danmark. Det har alltså inte med Danmarks interna förhållanden att göra, utan det här är en ren gränsfråga.

Är detta ett uttryck för en ny dansk grannlandsattityd, en ny dansk nordism, och vad tycker Marianne Jelved rent allmänt om det här förslaget från kollegan skatteministern?

Præsidenten:
Vi kanske skall fundera på om det vore bra att ha en frågestund för ministrarna, så vi kunde lyssna hur ni frågar ut varandra.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Jeg har godt nok ikke hørt fra min gode kollega, skatteminister Stavad. Han har ikke fortalt mig, at han vil sænke afgiften med, var det 44 pct.? Ja, det antager jeg som en meget vanskelig opgave at komme hjem med.

Men jeg tror, at der er en meget bedre metode, nemlig at Danmark, hhv. Sverige, Norge, altså nabolande, indretter deres afgiftssystem, så de balancerer nogenlunde i forhold til grænsehandel. Det er i hvert fald den politik, der er regeringens officielle politik, hvis det kan trøste.

Vi har ingen ambitioner om at gøre Danmark til et lavafgiftsområde for at lokke svenskerne til. Det er ikke dansk politik.

Lodve Solholm (FrP, Norge):
Eg önsker i alle fall ein liten tilleggskommentar.

Det er interessant å höyre at Danmark no faktisk treng ein informasjonsminister internt. Det er riktig.

Elles takkar eg den svenske statsråden for hjelpa med å stille spörsmål vidare. Men dette er ikkje berre eit nasjonalt problem – det er jo eit samarbeid. Det som kanskje er problemet for Noreg, er at vi kanskje av og til er litt for mykje "den snillaste guten i klassen", jf. Smutthol-avtalen med Island, der vi var snill gut med Island, noko mitt parti var imot.

Poenget mitt er: Slik eg oppfatta statsråd Angelsen, er han heilt uinteressert i å senke avgiftene på lokkevarene, for det er jo ikkje tvil om at for dei fleste nordmenn – det stadfesta den svenske minsteren her – er det lokkevarene som dreg folk over grensene, for så å ta ein del av den andre handelen.

Er det slik å forstå at Regjeringa set seg mot Thorbjörn Jagland sitt forslag om å senke alkoholavgiftene med 17 pst.?

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Fru president! Det måste föreligga ett missförstånd. Jag har inte sagt något om vad man ska göra med just lockvaror. Jag tror att det är ett generellt problem att maten är enormt dyr i Norge och att Norges folk röstar nej till sin egen jordbrukspolitik genom att åka och köpa den under den svenska och den europeiska jordbrukspolitiken. Om det har med lockvaror eller någonting annat att göra vet jag inte.

På den svenska sidan av gränsen mot Norge finns världens största gottaffär men om godis är en lockvara vet jag inte. Det är i varje fall inte en fråga om

enskilda varor och det är inte en fråga om skillnader i skattesatser, utan det handlar om mer fundamentala frågor i det norska samhället som jag som svensk inte vill lägga mig i. Analysen är alltså inte att Sverige har talat om norska lockprisproblem – eller vad det nu var som nämndes.

Nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge):
Jeg vil vel si at mat ikke føles så enormt dyrt i Norge for nordmenn, om det kan føles slik for dem som kommer til Norge.

Matprisene i Norge er egentlig tilpasset de norske inntektene, slik at matkostnadene for familien har vært redusert hvert år de siste årene.

E 17: Fråga angående rörligheten mellan närområdena och Norden

Chris Heister (m, Sverige):
Fru president! Jag har vid de senaste sessionerna tagit upp frågan om att öka rörligheten mellan våra närområden och Norden. Det som jag befarat skulle hända har nu hänt. I början av sommaren kunde ett pojkfotbollslag från Murmansk inte delta i en turnering i Luleå. Man hade helt enkelt inte råd med de kostnader som det innebar att ta sig dit via Finland.

Ungdomar har nämligen inte avgiftsbefrielse för visum i Finland, något som jag har önskat och som andra nordiska länder har genomfört. Till detta kommer numera det krav som införts på att man ska ha sjukförsäkring för att ta sig genom Finland. Det handlar alltså inte bara om att stanna i Finland utan också om att ta sig igenom landet som transit. Detta innebär att för varje liten pojke som skulle delta i turneringen skulle alltså hans föräldrar tvingas betala ungefär drygt 200 svenska kronor för en resa på vägarna genom Finland. Med svenska eller nordiska mått kan drygt 200 kr tyckas vara väldigt lite men för en familj i Murmansk motsvarar det en universitetslärarlön. Detta visar att genom de här bestämmelserna minskas rörligheten. Därmed kan det nordiska samarbetet över gränserna till närområdena inte stärkas.

Jag skulle vilja fråga den finske samarbetsministern hur han ser på detta och vad ni vill göra för att öka rörligheten, något som vi alla måste jobba för.

Nordisk samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**, (Finland)
Fru president! Jag känner inte till detaljer i det här fallet, men jag vet liknande fall där vi har funnit den flexibilitet och gjort den prövning som vi kan göra i Finland, d.v.s. att i vissa fall låta bli att bära upp denna avgift. Det är en lagändring som möjliggör denna tolkning. Det är där vi står idag, och några nya reformer är mig veterligt inte på gång.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Sverige har ju för sin del avgiftsfrihet för visum för ungdomar. Jag tror att vi alla är besjälade av samma önskan – även Finlands regering – som Chris Heister ger uttryck för, nämligen att vi ska underlätta den här typen av kontakter. Jag tror att Finland har ett avgiftssystem med möjlighet att på något sätt efterskänka den här avgiften, men det är oerhört komplicerat. Det får inte ske via konsulatet i Ryssland, utan den finske utrikesministern ska fatta beslut i varje enskilt fall.

Skulle vi inte kunna enas om att Jan-Erik Enestam tar med sig den här frågan hem och funderar över om det inte går att göra någonting för att förenkla detta, så att vi kan få fler ryska fotbollslag i svenska fotbollsturneringar?

Nordisk samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**, (Finland)
Fru president! Självklart skall jag ta denna fråga hem. Jag vill påminna om att den lagändring som över huvud taget möjliggör denna prövning är ganska ny. Vi är medvetna om situationen, följer upp frågan och gör vad vi kan.

Chris Heister (m, Sverige):
Jag får väl tacka den svenska samarbetsministern för att han hjälper till med att ställa frågor. Jag trodde att det var vi som skulle ställa frågor, men jag tackar självfallet för stödet.

Såvitt jag förstår är problemet att det tar så väldigt lång tid att åstadkomma den här avgiftsbefrielsen genom speciell ansökan. Fotbollsturneringen hinner genomföras innan man får ett svar. Såvitt jag förstått gäller de här bestämmelserna egentligen bara aktiviteter som sker i Finland, inte när man tar sig vidare till andra länder.

Jag tycker att vi har en gemensam uppgift att se till att stärka det mellanfolkliga samarbetet framför allt för barn och ungdomar. Ett enkelt grepp vore att ha en avgiftsbefrielse för ungdomar upp till 18 år och att titta på sjukförsäkringen som i dag de facto innebär en högre kostnad än visumavgiften.

Nordisk samarbetsminister **Jan-Erik Enestam**, (Finland)
Fru president! Jag är enig om att vi måste hitta hyggliga former så att inte byråkratin ställer till bekymmer. Det här är en viktig samarbetsfråga som jag skall ta hem.

När det gäller den andra delen av frågan, sjukförsäkringskostnaderna, har vi dess värre anledning att ta ut sådana avgifter eftersom systemet i Finland fungerar så att enskilda kommuner annars kan råka ut för orimliga sitsar. Det är en relativt ny situation som vi har varit tvungna att ta ställning till på grund av en mängd olyckor som skett, speciellt bilolyckor.

E 18: Fråga angående EU-samarbetet och Norden

Steingrímur J. Sigfússon (VG, Island)):
Vi diskuterar hur de enskilda länderna under nuvarande olika förutsättningar ska koordinera sina gemensamma intressen i förhållande till Europeiska unionen. Det pågår nu ett arbete inom unionen på ett dioxinregelverk. Resultatet kan bli av stor betydelse för kanske alla de nordiska länderna. Om reglerna hade varit sådana som tidigare planerats, skulle en stor del av industrifisket i Island, Norge och Danmark ha försvunnit.

Jag vill till samarbetsministrarna ställa frågan hur man har samarbetat i denna fråga. Har t.ex. de isländska, norska och danska departementen träffats och diskuterat saken?

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Island):
Svaret er ja. Man har tatt dette spørsmålet opp i Ministerrådet hos jordbruksministrene og også hos fiskeriministrene. Og det er helt riktig som Steingrimur påpeker her, at dette er et ganske alvorlig spørsmål for de land som er avhengig av fiskeeksport. På Island er 70 pst. av vår eksport fisk, så dette er et veldig stort spørsmål for oss. Slik som dette utviklet seg i EU-komiteen, som behandler spørsmål om dyrefôr, så det ut til at all fisk ville ha for mye dioksin. Men nå har man fått på plass at man skal ha mer data og mer informasjon før man går videre. Men dette er et alvorlig spørsmål, og man vet at de nordiske land innenfor EU har stor forståelse for saken og arbeider med saken innenfor EU-rammene. Man skal også ha en tverrseksjonell ministerrådskonferanse om dette neste år, der dette spørsmålet blir reist. Men vi har en fiskeriminister her også, så jeg syns det er rimelig at han får anledning til å svare.

Nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge):
Spørsmålet om dioksin kom opp i EU med nokså stor fart, for å si det slik, men vi drøftet spørsmålet på fiskerikonferansen på Island i august måned. Men det som har skjedd, er at det er blitt en vanskelig sak også innenfor EU, naturlig nok, der det også er fiskerinasjoner som vil bli berørt av spørsmålet. Og det som har skjedd fra norsk side, er at vi har hatt et nært og tett samarbeid mot EU-kommisjonen og de gruppene som har behandlet det spørsmålet. Jeg har oppfattet det slik at våre embetsmenn i delegasjonene i Brussel har hatt et tett samarbeid med bl.a. Danmark som en av de store fiskerinasjonene innenfor EU, og saken ser ut til å ha kommet inn i det jeg vil kalle for en tilfredsstillende bane som går på at man skal finne ut hva som egentlig er grenseverdiene i forhold til det som er de naturlige verdiene i naturen.

Steingrímur J. Sigfússon (VG, Island):
Jag vill bara tacka för svaret. Vi kan vara glada över att unionen har beslutat att ta lite längre tid på sig, vilket har skapat utrymme för nordiskt samarbete. Jag har den meningen att man i förstone inte var så väl förberedd. Men det är bra att det är på gång.

Nordisk samarbejdsminister **Siv Fridleifsdóttir** (Island):
Jeg tror du har rett, man var ikke veldig godt forberedt på dette. Nå har jo ganske mange slike ting kommet opp innenfor EU i det siste. Man kan sikkert si at man var heldig, vi har fått mer tid til å forske mer på saken. Forhåpentlig blir dette ikke et problem for oss.

E 6 (forts.): Skriftlig fråga angående nordiska ungdomars kunskaper i geografi och historia samt i grannländernas språk

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Island):
Vi fikk et spörsmål fra Frank Dahlgaard som lyder sånn: Finner ministrene at de unge generasjoner i deres respektive land har akseptable kunnskaper og ferdigheter i å forstå de andre skandinaviske lands språk?

Jeg kan godt begynne med svar fra Islands side.

I Island föler ungdommen litt at de kveles når de pröver å snakke dansk. De föler seg som om de har en potet i halsen. Dansk har värt det förste utenlandske språket i Island – det eneste land i verden som har hatt dansk som förste utenlandske språk. Nå har man forandret på dette. Det har man gjort ved å opprioritere språkundervisning generelt. Nå begynner vi et år senere med danskundervisning, man begynner ved 12 år istedenfor 11 år. Vi har like mange timer som för, så det er flere timer pr. uke, det er mer intensiv undervisning. Det har også betydd at man har fått lärere som har mer utdanning i dansk. Nå er engelsk blitt förste språk, og det betyr at våre barn begynner med engelsk når de er 10 år. Men det er absolutt ikke slik at man har nedprioritert dansk, selv om det nå heter at det er andre utenlandske språk og ikke förste. Man öker generelt språkutdannelsen i Island, og det synes jeg er meget positivt. Men selvfölgelig er det riktig at man er litt truet av engelsk/amerikansk. Man har masse filmer på engelsk/amerikansk. Vi har IT-teknologien også, der pröver vi gjöre en innsats ved å ha islandske programmer.

Jeg vil absolutt understreke at vi lärer ganske fin dansk i Island, og den er ikke nedprioritert, den er opprioritert, hvis noe.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):
Det er rigtigt, at det føles som at tale med kartofler i munden, når man taler dansk. Tænk på, hvor forfærdeligt, vi danskere har det! Og tak for svaret, som jeg opfatter som positivt.

Men jeg skulle vældig gerne ville have svar også fra de andre samarbejdsministre, og så er det vel sådan til trods for at man siger, at utbildningstiden er længere end nogen sinde, det er den vel ikke. Var der ikke langt flere timer i grundskolen på 50-tallet og 60-tallet og 70-tallet, end der er i dag?

Og er realiteten ikke, at hvis man ser reelt på det, at også på sprogområdet, også det skandinaviske og nordiske sprog, der får ungdommen mindre undervisning, mindre utbildning i dag end før? Og er det ikke sådan, som det er min fornemmelse, at de unge i dag forstår mindre af de andre landes sprog end førhen?

Nordisk samarbetsminister **Jan-Erik Enestam** (Finland):
När det gäller Finland läses i grundskolorna svenska som obligatoriskt språk. På det sättet finns det åtminstone en principiell förutsättning för alla att kunna förstå svenska. Språkförkovringen är naturligtvis också beroende av elevernas eget intresse. Ganska många reser runtom i Norden, men det är alldeles självklart att engelska är det språk som är mest populärt.

Mitt intryck är att även de finnar som talar svenska mycket bra nog har stora svårigheter att förstå danska – oberoende av om de har potatis i munnen eller inte!

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Ísland):
Veldig kort: Jeg understreker at i Island har vi nå flere timer i språk, og det er også lengre skoledag. Selvfölgelig kan ikke det gå i det uendelige, men vi opprioriterer språk – vi opprioriterer dansk og engelsk.

Nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge):
Det ble önsket svar fra alle samarbeidsministrene, men jeg har egentlig ikke så särlig mye å si om dette, annet enn at vi i Norge kanskje er i en litt spesiell situasjon når det gjelder de nordiske språk.

Vi har en relativt lang historie bak oss hvor vi var sammen med Danmark, og det danske språket ble skriftspråket i Norge. Så i dag er det slik at sjöl om vi kanskje ikke skjönner det danske muntlige språk så godt, leser vi det danske skriftspråk veldig godt. Det er liten forskjell på dansk og norsk.

Vi hadde også en tid et närt "samarbeid" med Sverige – for å si det slik. Jeg föler det slik – og jeg tror de fleste nordmenn föler det slik – at vi har lett for å forstå det svenske talespråket, men skriftspråket ligger et stykke fra det norske, så der er vi mer i et fellesskap med Danmark.

Når det så gjelder de gammelnorske språkene, islandsk og färöyisk, har vi litt vanskeligere for å forstå dem. Men vi ser jo at Island närmer seg i talespråk også det norske.

Jeg syns språkforståelsen er veldig god i Norden. Det vanskeligste er det finske, som er et ikke-nordisk språk. Men jeg syns det er positivt at veldig mange finner også snakker svensk.

Slik som verden har blitt i dag, er det et felles verdensspråk som er det viktigste for alle landene. Der er det engelsk kommer inn, og det blir da det viktigste andrespråk i all undervisning i alle land, vil jeg tro.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Der er jo to niveauer af kompetencer. Der er dels et nationalt anliggende, hvor Frank Dahlgaard jo kan præge beslutningerne i Folketinget om timetal og rammerne for folkeskole og ungdomsuddannelserne osv.

På det nordiske område har den nordiske sprogforståelse en meget høj prioritet. Vi har udarbejdet en nordisk sprogpolitik og vedtaget en nordisk sprogpolitik sidste år, og der er børn og unge fokusområde. Vi går aktivt ind og skal støtte læreruddannelser og lærerefteruddannelse inden for de nordiske sprog som en prioritet fra nordisk beslutningsniveau. Og det er det, der ligger i det nordiske Nordmål sprogprogram år 2000-2004.

Ministerrådet har en positiv holdning over for at prioritere den nordiske sprogpolitik, og vi har nedsat en nordisk sprogpolitisk referencegruppe, som skal følge udviklingen og dermed give os bedre beslutningsgrundlag fremover.

E 7: Skriftlig fråga angående grannlands-tv i Sverige

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Jag ska fatta mig kort, eftersom 15 ledamöter som ställt muntliga frågor ännu inte har fått svar och vi nu är inne på den åttonde skriftliga frågan från samme frågeställare.

Den här frågan gäller om svenskarna är på väg att bli analfabeter vad gäller kunskaper om sina grannländer. Frågan lyder: Varför kan man i största delen av Sverige inte se dansk och norsk TV?

Vi har i Sverige funderat ganska mycket på det här. Vi vill gärna ge större möjligheter att se dansk och norsk TV. Vi återutsänder redan i dag finsk TV över Sverige med hjälp av stora statliga medel, men vi har inte funnit att vi utan att ändra den svenska grundlagen klarar att tvinga kabel-TV-företag att skicka ut program som vi politiker bestämmer. Det är ett stort projekt som skulle ta lång tid, och det har inte varit tillräcklig entusiasm för att få det genomfört.

De som bor nära Danmark, Sjaelland och Köpenhamn – och det är ganska många – kan se dansk TV. På vissa delar av västkusten längre norr ut och längs gränsen till Norge, där befolkningen är ganska gles, kan man se dansk res-

pektive norsk TV. Jag skulle gärna se att fler kabel-TV-företag erbjöd sina kunder norsk och dansk TV. När den digitala TV:n kommer på bred front kommer det naturligtvis att bli mycket enklare att bereda plats för dessa kanaler.

Men det grundläggande är att tittarna är intresserade, känner igen ansiktena och förhållandena i grannländerna tillräckligt väl för att tillgodogöra sig det som sänds. När det gäller Danmark tror jag att Öresundsbron kommer att göra underverk. Pendlingen och utbytet kommer att öka, och folk kommer att tycka att det är lika naturligt att se en dansk film som en svensk. Men där är vi inte ännu. Jag hoppas att vi snart kommer dit.

E 19: Fråga angående säkerhet i elektronisk handel

Jeppe Kofod (S, Danmark):
Mit spørgsmål det går på de kæmpe muligheder, der er inden for elektronisk handel. Men der er selvfølgelig også spørgsmålet om, hvordan man sikrer borgernes sikkerhed inden for elektronisk handel. Men der er også spørgsmålet om, hvorledes de nordiske regeringer vil stimulere og fremme elektronisk handel og måske være med til at gøre Norden til et foregangsområde for elektronisk handel, som er noget, der helt klart vil være utrolig udbytterigt for fremtiden. Så det er mit spørgsmål til ministrene.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Fyra av de fem länder i världen som kommit längst när det gäller användning av Internet och IT ligger i Norden, kanske t.o.m. fem länder av sex. Endast ett land har smugit sig in mellan oss, och det är USA. Våra länder är ganska små, men tillsammans bildar vi ett stort område, och på det här området är vi en stormakt.

Vad gäller elektronisk handel har vi fantastiska möjligheter att erbjuda i våra länder i form av bättre utbud till konsumenterna, lägre priser och skärpt konkurrens. Kan vi åstadkomma något gemensamt är det väldigt mycket värt.

Faktum är att vi i handelsministerkretsen har inlett ett arbete om detta under förra sommaren tillsammans med IT-industrin och Internetbranschen. Det kommer att inrättas ett märkningssystem i regi av Internetföretagen själva i våra länder, en sorts självcertifiering, där det nordiska manifesteras i en gemensam märkning. Nordiska ministerrådets budget bidrar med ett hyggligt belopp för att skynda på starten av detta.

Jag är väldigt optimistisk om att det här ska bli ett genombrott för elektronisk handel i Norden. Det dementerar också kraftfullt alla uttalanden om att samarbetet i Norden inte förmår förnya sig och att ta på sig vår tids moderna uppgifter utan sitter fast i frågor från 50-talet.

E 20: Fråga angående kriminalisering av sexhandel

Ewa Larsson (mp, Sverige):
Min fråga handlar om alla människors lika värde, och den riktar sig till samtliga nordiska samarbetsministrar.

Sedan snart ett år tillbaka har vi i Sverige en lag som säger att det är kriminellt att köpa någons kropp för sexuella aktiviteter. När ryska kvinnor kommer över till Sverige, Norge och Finland norrifrån för att i ekonomisk desperation sälja sin kropp kommer de skandinaviska männen dem till mötes med byxorna neddragna. De utnyttjar kvinnornas ekonomiskt utsatta situation och utanförskap i eget egoistiskt syfte. Detta är inte handel på lika villkor.

Vi i Sverige kallar de män som köper sex för torskar – vi tycker i Sverige att torsken är en ovanligt ful fisk. De begår en kriminell handling. Den svenska lagen behöver förbättras och så skall ske. Min fråga är: Är ni samarbetsministrar beredda att samarbeta kring en gemensam nordisk lagstiftning om att kriminalisera sexköparen?

Nordisk samarbejdsminister **Siv Friðleifsdóttir** (Ísland):
Jeg tror det er meget viktig at man har et sterkere samarbeid på dette området.

Vi har sett denne tendensen også i Island, der det nå kommer ganske mange unge kvinner og "danser rundt et rör", som vi kaller det i Island. Det har blitt et problem der. Det blir definert i Island som "kunst". Derfor er kvinnene bare i landet en måned, og så drar de bort – de må ikke gjennom helsekontroll eller noen ting. Dette syns jeg er veldig ydmykende.

Jeg syns som sagt det er veldig viktig at man samarbeider nordisk mye sterkere på dette området.

Nordisk samarbeidsminister **Peter Angelsen** (Norge):
Jeg kan vel si det slik at vi fra norsk side forsöker å se til de andre nordiske land på alle områder av lovgivningen, spesielt ved slike forhold som dette og kriminalitet.

Vi har en diskusjon i Norge om endring av lovverket på dette området, hvor man skal foreta en innstramning. Nå er det vel slik, ettersom jeg forstår, at i Sverige er kjöp av seksuelle tjenester kriminalisert. Den diskusjonen har vi hatt i Norge en tid, men det er ikke enighet om å gå til et slikt skritt med bakgrunn i de fölger det kan få. Man mener at man ikke når fram med preventive tiltak så godt som mulig på det området.

Det er på trappene et lovforslag i Norge om innstramning når det gjelder kjöp av seksuelle tjenester og kriminalisering av visse områder innenfor det.

Når det så gjelder det spesielle russiske problemet som det her er vist til, er det klart at det er tragisk samfunnsproblem i Russland vi står overfor, med det ökonomiske sammenbruddet som er der borte. Det viktigste man kan gjöre fra

de nordiske land, vil jeg tro er å rette inn mer økonomiske midler og større ressurser for å hjelpe samfunnene i närområdene våre til å komme seg ovenpå økonomisk så fort som mulig. For det er det det dreier seg om til syvende og sist.

Når det gjelder direkte den såkalte kvinnetrafikken, har vi rettet inn spesielle tiltak mot Finnmark.

Økonomiminister og minister for nordisk samarbejde **Marianne Jelved** (Danmark):
Ja, ganske kort, der er under Østersørådets regi nedsat en arbejdsgruppe, som skal give en redegørelse om problemets omfang – og altså problemets indhold også selvfølgelig i Østersøregionen.

Det forventes, at den rapport vil være færdig inden udgangen af dette år, og så vil spørgsmålet blive taget op i det nye år i Ministerrådsregi.

Nordisk samarbetsminister **Jan-Erik Enestam** (Finland)
Den finska riksdagen behandlade denna fråga under senaste period och beslöt då att inte gå in för att kriminalisera köp av sextjänster, mycket beroende på att man inte tror på att metoden är särskilt effektiv och också de prostituerades stödgrupper i Finland avrådde bestämt att följa en sådan åtgärd. Men vi följer situationen i Sverige och visar det sig att man där når goda resultat skall vi självfallet göra en omprövning.

Ewa Larsson (mp, Sverige):
Sverige kan behöva stöd för att det här ska gå mycket bra. Jag vill fråga den svenska samarbetsministern om han är beredd att aktivt verka för ett nordiskt samarbete i denna fråga som kan ge det allra bästa resultatet, nämligen att vi blir av med prostitutionen i Norden.

Nordisk samarbetsminister **Leif Pagrotsky** (Sverige):
Jag tänker inte lägga mig i t.ex. de finska överväganden i den finska riksdagen. Det bästa som vi kan göra är att se till att vårt experiment blir så framgångsrikt att det inspirerar andra att i så fall gå samma väg. Jag kan dock inte som svensk gå in i den interna inrikespolitiska debatten och säga att vi nu har bestämt oss och att andra nordiska länder ska göra som vi. Det vore oss svenskar främmande.

Hermed sluttede frågestunden.

Præsidenten:
Tack så mycket, kära vänner. Tyvärr måste vi nu sluta. Frågestunden är därmed avslutad.

Tyvärr har vi inte hunnit med flera frågor. Jag vet att jag kanske har flera fiender än vänner i salen efter detta, för jag tror att det är 15 mera som har ställt frågor här.

Tyvärr måste vi gå vidare, och jag vill tacka både frågeställare och samarbetsministrar för en livlig och intressant debatt.

Mødet udsat kl. 12.05

Mødet genoptaget kl. 14.00

13. Utrikes- och säkerhetspolitisk debatt

Utrikesministrarnas redogörelse (dokument 4)
Försvarsministrarnas redogörelse (dokument 5)
EU-statusrapport (dokument 6)
A 1203/p Medlemsförslag om ökat samarbete med de baltiska staterna

Presidiet hade i anledning av A 1203/p föreslagit Nordiska rådet att besluta

att de arbetsgrupper som tillsätts inom Nordiska rådets organ i sitt arbete, då så är lämpligt med hänsyn till arbetsuppgifterna, skall beakta möjligheterna till samarbete och informationsutbyte med parlamentariker från Baltiska församlingen.

Presidiet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att inom ramen för Nordiska ministerrådets arbete intensifiera samarbetet med de baltiska länderna.

Det förelåg en reservation av Outi Ojala (Vas.):

Reservationens lydelse:

Nordiska rådet föreslås besluta

att de arbetsgrupper som tillsätts inom Nordiska rådets organ i sitt arbete, då så är lämpligt med hänsyn till arbetsuppgifterna, skall beakta möjligheterna till samarbete och informationsutbyte med parlamentariker från Baltiska församlingen och parlamentariker från regionala parlament i andra delar av Nordens närområden.

Det förelåg en reservation av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet:

Reservationens lydelse:

Presidiet borde ha föreslagit

att det konservativa medlemsförslaget inte föranleder någon åtgärd.

(Votering och beslut ang. A 1203; se s. 278)

Dorte Bennedsen overtog ledelsen af forhandlingerne.

Præsidenten:
Nu genoptager vi mødet, og vi skal nu indlede debatten om udenrigs- og sikkerhedspolitiske spørgsmål.

Når den debat er afsluttet, så skal vi, som det blev besluttet tidligere på dagen, forrette valg. Og efter valgene tager vi budgetdebatten, og derefter går vi videre efter den oprindelige dagsorden.

Inden for rammen for den udenrigs- og sikkerhedspolitiske debat behandles udenrigs-, respektive forsvarsministrenes redegørelser og derudover Nordisk Ministerråds sektorsrapport om arbejdet med EU-spørgsmål og Præsidiets betænkning over medlemsforslag A 1203/p om øget samarbejde med de baltiske stater.

Og jeg påminder om, at plenarforsamlingen tidligere i dag besluttede at behandle et forslag fra Præsidiet til udtalelse om den nordlige dimension.

Til sidst skal jeg gøre opmærksom på, at der er uddelt en betænkning over medlemsforslag A 1203/p om baltisk samarbejde, og der er sket en fejl. Det er selvfølgelig sådan, at de, som har reserveret sig i betænkningen, og det er Outi Ojala, og det er de socialdemokratiske medlemmer, de står naturligvis bag om deres egne reservationer og ikke bag om majoritetens forslag.

Der er uddelt en talerliste for debatten, og jeg har en enkelt ændring til den, idet som nr. 6 taler kommer Johan J. Jakobsen, som skal fremlægge Præsidiets forslag. Det burde have været på et tidligere tidspunkt i talerlisten. Det kan desværre ikke lade sig gøre, da der er flere af ministrene, der beklageligvis har fået arrangeret sig sådan, at de skal af sted med ganske tidlige fly. Derfor kan vi først få Johan J. Jakobsen ind som den sjette taler.

Første taler er Islands udenrigsminister Halldór Ásgrímsson, som skal præsentere udenrigsministrenes redegørelse. Og efter ham så følger det kommende formandskabsland Danmarks forsvarsminister Hans Hækkerup, som modsvarende skal redegøre for forsvarsministrene.

Udenrigsminister **Halldór Ásgrímsson** (Ísland):
Året 1999, som nå går mot slutten, har vært et historisk år for Norden og det internasjonale samarbeidet. I årets siste halvdel har vi på samme tid hatt formannskapet i til sammen fem internasjonale organisasjoner, og det vil nok gå svært lang tid før noe slikt skjer igjen. I dag har Finland formannskapet i EU, Norge har formannskapet i OSSE, og Island har ledet Europarådet. Disse forhold har gitt oss en enestående mulighet til samråd og informasjonsformidling innenfor noen av de viktigste organisasjonene i Europa, organisasjoner som alle har hatt viktige oppgaver i det vestlige Balkan-området dette året.

De nordiske land har også hatt formannskapet i to regionale organisasjoner i vår del av verden. Finland har hatt formannskapet i Barentsrådet og Norge formannskapet i Østersjørådet. Begge disse organisasjonene omfatter områder som blir stadig viktigere både i politisk og økonomisk forstand. Behovet for en organisert virksomhet som kan stå for samordning og økt samarbeid på de forskjellige områder er nemlig til stede. Og begge disse to har helt fra de ble opprettet tidligere dette tiåret, vist at de duger til noe, og gjort at samarbeidet og kontakten i Nord-Europa har økt, og det med godt resultat.

Barents- og Østersjørådene arbeider delvis i samme geografiske område og med samme faglige spørsmål. Det er derfor svært positivt at de land som har hatt formannskapet, har undersøkt på en aktiv måte hvordan samarbeidet mellom begge organisasjonene skal forsterkes og utvides, og tatt skritt i retning av å hindre en overlapping. Innenfor neste år ser vi frem til det tredje Østersjøtoppmøtet på regjeringssjefsnivå i april i Danmark.

Det er med glede vi hilser velkommen utformingen av den politikk innen EU som er blitt kalt den nordlige dimensjon. Det er av det gode at EU i økende grad engasjerer seg i Nord-Europa, noe som uten tvil vil føre til at samarbeidet på de forskjellige områder blir styrket. Og Island og Norge er glad for at EU har tilbudt de landene i nord som står utenfor unionen, å delta i utformingen av den nordlige dimensjonen. Ministermøtet om den nordlige dimensjon i Helsingfors den 12. november i år arrangeres med dette i tankene.

Siden både Barentsrådet og Østersjørådet har bygd opp en virksomhet og høstet erfaringer som burde kunne komme godt til nytte, er det liten tvil om annet enn at begge organisasjonene vil kunne være behjelpelig med å følge opp EUs politikk når det gjelder den nordlige dimensjon. Det samme gjelder forresten for Arktisk Råd. Rådets virksomhet på området miljøspørsmål er svært omfattende og grundig. Man skal heller ikke glemme den betydning som, sett fra et politisk synspunkt, også den transatlantiske dimensjon har, en dimensjon til kommet på grunn av USAs og Canadas deltakelse i Arktisk Råd. Det er ønskelig at det tas sikte på å opprette forbindelse mellom Arktisk Råd og den nordlige dimenson i EU.

De fem nordiske landene er enige om å styrke det regionale samarbeidet i Nord-Europa gjennom en aktiv og målbevisst deltakelse fra hver av dem. Vi har mange års erfaring med nordisk samarbeid og vet hvor stor betydning det

har hatt, og hvor mye det har fått utrettet i årenes løp. Ved åpningen av den fellesnordiske ambassadebygningen i Berlin den 20. oktober i år fikk vi se en ny side ved det nordiske utenriksministersamarbeidet. Der ble grunnlaget lagt for et økt samarbeid mellom de nordiske land og Tyskland, nå ti år etter at Berlinmuren falt, og Berlin skulle ha alle muligheter til å bli et nytt sentrum for det nordiske samarbeidet i Mellom-Europa, ja endog bli et forbilde for regionalt samarbeid for landene i Mellom- og Øst-Europa.

De nordiske land hilser med glede EU-kommisjonens anbefaling til Det europeiske råd om å ta opp formelle forhandlinger om medlemskap med seks nye søkerland i tillegg til de seks som forhandlingene allerede tidligere var kommet i gang med. I den forbindelse er vi særlig glad for at forhandlingene med de tre baltiske statene vil foregå på samme tid. Den forventede utvidelsen av EU til opptil 30 land i løpet av få år fører imidlertid til at det for to av de nordiske land, nemlig Island og Norge, er særlig viktig at EU konsoliderer EØS-avtalens fundamenter og sikrer en fortsatt god gjennomføring av avtalen.

Videre hilser vi med glede de vektlegginger som Finland har hatt under sitt formannskap i EU i den senere tid, og mener at de er egnet til å bringe Europasamarbeidets holdninger og politikk nærmere landene i nord enn det som er tilfellet nå. Dessuten vil vi uttrykke vår tilfredshet med at forhandlingene mellem Island, Norge og EU om Schengen-avtalen ble sluttført, og at avtalen ble undertegnet i vår. Det er viktig at alle nordiske land deltar på bredest mulig grunnlag i samarbeidet, slik at vi kan bidra til en objektiv gjennomføring av avtalens forpliktelser.

Den forestående forhandlingsrunden i Verdens handelsorganisasjon vil komme i gang om kort tid, og det er vårt håp at man blir enig om at forhandlingene skal være så omfattende og dekke så mange områder ved internasjonal handel som mulig.

Om kort tid skal det velges ny nasjonalforsamling i Russland. Presidentvalget er berammet til juni neste år. Det er viktig både for Russland og for Europa at det russiske demokrati befestes, og jeg håper gjennomføringen av de to forestående valg bekrefter at demokratiet har slått rot i landet. Et demokratisk Russland er en forutsetning for at vi skal nå våre mål når det gjelder integrering av landet i europeisk samarbeid.

Krigen i Tsjetsjenia har påført sivilbefolkningen store lidelser. Vi anerkjenner Russlands territorielle integritet, men vi må samtidig fastholde at konflikten må søkes løst med politiske midler. Den militære opprustningen i forbindelse med de russiske aksjonene i området innebærer brudd på internasjonale avtaler, og det er av stor betydning for den fremtidige stabilitet og sikkerhet i Europa at det oppnås fred i dette området så snart som mulig, og at det russiske styrkenærværet raskt bringes i samsvar med avtalen om konvensjonelle styrker i Europa.

Europarådet er aktivt involvert i arbeidet for å skape demokratisk stabilitet i hele Europa. Rådet har lagt spesiell vekt på å styrke menneskerettighetene og de demokratiske institusjoner i det vestlige Balkan-området. Det er også viktig å styrke Den europeiske menneskerettsdomstolen både økonomisk og på annen måte. I løpet av året har Europarådet og OSSE hatt samråd seg imellom, for det er viktig å unngå overlapping i virksomheten til disse to organisasjonene.

Europarådet og OSSE arrangerte et seminar i Bergen i mai i år om kultur og konfliktforebyggende tiltak.

Det har gått omtrent 25 år siden Helsingsfors-sluttakten ble vedtatt og la grunnlaget for virksomheten til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa. I de siste årene har organisasjonens virksomhet blitt mangedoblet, men så omfatter da også dens virksomhet sikkerhet i videste forstand: menneskerettsspørsmål, avvåpningsspørsmål, tillitsvekkende militære aksjoner, kultursaker og økonomi- og miljøspørsmål. Dessverre har økningen i aktivitet vært størst i forbindelse med gjenoppbygging etter konflikter som har funnet sted, og dette er en tendens som nå må snus.

Det er aldri helt klare årsaker til stridigheter og spenning, for gjerne spiller både nasjonale, religiøse og økonomiske forhold inn. Stabilitetspakten for Sørøst-Europa er et svært betydningsfullt forsøk på å løse problemene på et bredt grunnlag og på den måten bidra til økonomisk velferd, demokratisk utvikling og fred i området.

OSSE spiller en nøkkelrolle i det internasjonale samarbeidet som tar sikte på å oppnå fred og stabilitet på Balkanhalvøya. I dette området er det i dag beskjeftiget 1 000 mann på vegne av organisasjonen – 1 000 mann som arbeider for å fremme utviklingen av et demokratisk regime, for menneskerettigheter og for andre former for gjenoppbygging. Halvparten av dem oppholder seg i Kosovo. Stabilitetspakten for Sørøst-Europa hører inn under OSSE; gjenoppbyggingen av et borgerlig demokratisk samfunn i Kosovo er ledet av OSSE, og det samme gjelder for utviklingen av demokrati og menneskerettigheter i Bosnia.

Om en uke skal det holdes et OSSE-toppmøte i Istanbul, og man har store forhåpninger om at det der skal bli mulig å vedta tre dokumenter som vil komme til å styrke slike konfliktløsende tiltak, og likeledes konsolidere organisasjonens rolle når det gjelder arbeidet for fred og stabilitet i dette området. For det første regner man med å kunne vedta en egen pakt om sikkerhetsspørsmål for de landområder som omfattes av OSSE, for det andre å kunne vedta endringer i avtalen om konvensjonelle våpen i Europa der det blir foretatt en ytterligere nedrustning av konvensjonelle våpen, og til slutt er det meningen å vedta et dokument om ytterligere tillitsvekkende aksjoner på det militære området.

Vi er alle enige om – og takknemlig for – at Norge, som har hatt formannskapet i OSSE, har gjort et særdeles godt arbeid under de svært vanskelige forhold som har vært i dette området.

NATOs toppmøte i Washington D.C. vedtok et revidert konsept tilpasset det endrede sikkerhetspolitiske landskap i Europa. Konseptet viderefører NATOs tradisjonelle funksjoner samtidig som nye oppgaver knyttet til krisehåndtering og samarbeid med partnerland gis en sentral plass. Toppmøtet kom videre til enighet om et historisk kommuniké om bl.a. politisk og praktisk støtte til styrkingen av en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk for EU. Dette skjedde omtrent på samme tid som Amsterdam-avtalen trådte i kraft, og topplederne i EU på sitt møte i Køln tok de første beslutninger om en konkretisering av de bestemmelser i avtalen som går på en felles utenriks- og sikkerhetpolitikk. Formålet er at EU får egen krisehåndteringskapasitet. Det er klart at denne prosessen vil berøre viktige interesser for alle medlemsland i begge organisasjoner. VEUs forvandling og nødvendigheten av et samarbeid mellom NATO og EU gjør at alle de nordiske land må sikres politisk og operasjonell deltakelse i utforming og gjennomføring av denne politikken. På den måten bidrar man til fortsatt sikkerhet og stabilitet i vår del av verden.

NATOs rolle i gjennomføringen av beslutninger tatt av det internasjonale samfunn i forbindelse med situasjonen i Kosovo har vært svært betydningsfull. KFOR har sikret fred og stabilitiet, som vil gjøre det mulig for UNMIK, i samarbeid med andre sivile organisasjoner, å starte det nødvendige gjenreisningsarbeidet. Selv om det ennå er spenning og voldshandlinger mange steder i Kosovo, og selv om det vil ta tid før alt er blitt godt mellom de nasjonale grupperingene i området, kan situasjonen nå ikke sammenlignes med situasjonen slik den var for seks måneder siden. Og det resultatet skyldes bl.a. den støtte en rekke samarbeidsland har bidratt med når det gjelder virksomheten til KFOR. De nordiske land har engasjert seg aktivt i KFORs og UNMIKs arbeid.

Medlemslandene i NATO og de samarbeidende land har skaffet seg en betydelig erfaring når det gjelder praktisk samarbeid, både i Bosnia-Hercegovina og i Kosovo, noe som igjen har vist seg å være en spore til ytterligere styrking av Det euroatlantiske partnerskapsråd og Partnerskap for fred.

Før det toppmøtet jeg nå akkurat har nevnt, ble Polen, Tsjekkia og Ungarn tatt opp som nye medlemmer i NATO. Det er mange av medlemslandene i Det euroatlantiske partnerskapsråd som også søker om medlemskap i NATO. På toppmøtet i Washington ble det vedtatt en egen aksjonsplan for søkerlandene som skal gjøre det mulig for dem å få råd og veiledning fra NATO når det gjelder de praktiske forberedelsene for medlemskap. Løftet om en såkalt "åpen dør" ble gjentatt i Washington. Alle de nordiske land legger vekt på den åpne døren, og at de baltiske landene skal være i den gruppen av søkerland som neste gang blir tatt opp som medlemmer.

Ved begynnelsen av De Forente nasjoners 54. Generalforsamling, som nå er i gang, tok Kofi Annan opp hvor nødvendigt det er å komme frem til enighet om hvordan og når det internasjonale samfunnet kan intervenere i konflikter som finner sted innenfor landegrensene til suverende stater. Dette er en oppgave som det er svært nødvendig å finne en løsning på innenfor FN-paktens rammer, særlig på den bakgrunn at de fleste alvorlige konflikter i dag finner sted mellom stridende parter innenfor landegrensene til suverene stater og ikke mellom stater. Sivile borgere er ikke bare de vanligste ofrene i slike konflikter, ofte rettes også militære handlinger direkte mot dem. Vi kan ikke sitte med hendene i fanget når det blir begått slike forferdelige forbrytelser som f.eks. massemord.

De nordiske land har deltatt aktivt i debatten om reformer som går på organisering og struktur av Sikkerhetsrådet, men dessverre synes debatten foreløpig å ha gått i stå. Kofi Annans betimelige initiativ i denne forbindelse må følges opp. Dette har stor betydning for fremtiden til FN, som har hovedansvaret for å sikre fred og sikkerhet i verden. Det er nødvendig for organisasjonen å tilpasse seg endrede omgivelser og markere kurs når det gjelder løsning av konflikter der sivile borgere ikke blir vernet av sine egne myndigheter, men i stedet forfulgt og drept. Det er viktig å se på hvordan man kan styrke organisasjonens rolle når det gjelder forebyggende tiltak, noe Kofi Annan har gjort til en prioriteringssak. Jeg vil for øvrig anføre at den fremtidige internasjonale straffedomsol, som vil bli etablert i Haag når 60 stater har ratifisert domstolens vedtekter, vil utgjøre et vesentlig bidrag til å styrke den internasjonale rettsorden i forhold til folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og alvorlige krigsforbrytelser.

Det er gledelig at innbyggerne på Øst-Timor nå endelig har tatt det første viktige skritt på veien mot selvstendighet i samsvar med valgets konklusjoner den 30. august. De nordiske land har fulgt nøye med i hvordan tingene har utviklet seg i dette området helt siden Indonesia la Øst-Timor under seg. Det er prisverdig at myndighetene i Indonesia skal ha latt seg lede til å tillate innbyggerne å bestemme over sin egen fremtid, og det er positivt at det indonesiske parlament besluttet å bekrefte Indonesias tilbakekalling av kravene til Øst-Timor. Det er nå viktig at de alvorlige brudd på menneskerettighetene som har forekommet, blir undersøkt, og derfor har de nordiske regjeringene gitt støtte i de kommende år, og det er klart at de nordiske land er positive til å bidra med en god del når det gjelder det.

De nordiske land har ulike forhold til NATO og EU. Det forandrer ikke det at de nordiske land kanskje aldri har arbeidet så vel sammen i utenrikspolitiske saker. De nordiske land har en rolle å spille i det internasjonale samarbeidet som aldri før. Det stemmer når vi taler om FN, og det stemmer også når vi taler om det regionale samarbeidet. Det er en sak som vi kommer til å fortsette med i fremtiden.

Præsidenten:
I Nordisk Råd hylder vi ligestilling, og det er ikke bare ligestilling mellem mænd og kvinder, det er også ligestilling mellem ministre og parlamentarikere. Og derfor er jeg nødt til at indskærpe over for minstrene det samme, som er blevet indskærpet over for parlamentarikerne, at man faktisk holder den taletid, man har fået tilmålt. Det bliver meget vanskeligt at nå debatten inden for den tid, der er afsat, hvis vi ikke alle gør os umage for at holde taletiden.

Forsvarsminister **Hans Hækkerup** (Danmark):
Ærede forsamling! I går for præcis 10 år siden blev Berlinmuren gennembrudt og verden med ét forandret. Den kolde krigs afslutning skabte en markant ændring af det sikkerheds- og forsvarspolitiske billede i Europa. En historisk helingsproces blev indledt. En ændring til det bedre, men også en ændring med ny ustabilitet og nye risici. Den militante trussel mod vores del af verden er nu meget fjern, og nye samarbejdsmønstre er dukket op i vores eget område og i Europa som helhed. Samtidig har det sikkerhedspolitiske begreb udviklet sig til at omfatte en række nye dimensioner og udfordringer.

Det nordiske forsvarsmæssige samarejde har tilsvarende undergået væsentlige ændringer i de sidste 10 år. Samarbejdet er i sin grundsubstans pragmatisk og tilpasses til stadighed de ændrede muligheder og forudsætninger i den sikkerhedspolitiske omverden. Vi samarbejder, hvor det er hensigsmæssigt at samarbejde.

De nordiske lande har forskellige udgangspunkter og tilhørsforhold til internationale organisationer, men vi har en klar fælles interesse i at påvirke den internationale sikkerhedsorden i en retning, der tager højde for de fælles forhold og værdier, som karakteriserer det nordiske område. Det nordiske forsvarsmæssige samarbejde bør videreføres i lyset heraf.

Den redegørelse, jeg skal give i dag, afspejler dette og vil omfatte fire hovedpunkter: de nordiske landes fredsstøttende kapaciteter, europæisk krisehåndtering og udviklingen af operative kapabiliteter, militært samarbejde i Østersøregionen og endelig det øvrige militære samarbejde mellem de nordiske lande.

Som det nye grundlag for de nordiske landes fredsstøttende indsats ligger det forhold, at sikkerheden for vore nationer ikke længere kun kan anskues som et spørgsmål om forsvar af egne grænser og territorier. Sikkerhed og forsvar skal ses i et langt bredere perspektiv. Den internationale udvikling går i retning af, at der lægges stadig større vægt på respekt for menneskerettigheder og udvikling af demokratiske styreformer, ligesom man fra internationalt hold ikke længere accepterer overgreb mod befolkningsgrupper og etniske minoriteter, selv om det sker inden for en nations egne grænser og principielt kan betegnes som et indre anliggende. Denne form for problemstillinger løses bedst ad politisk eller økonomisk vej, og anvendelsen af militær magt bør altid

være en sidste udvej. Den militære indsats er dog indimellem nødvendig, som det er tilfældet i Bosnien og i Kosovo.

I den nordiske kreds har vi gennem årene vist den politiske vilje til at påtage os et ansvar og bidrage til international konfliktløsning, også i vanskelige operationer, som det er kommet til udtryk ved engagementet på Balkan. Også i fremtiden vil der være efterspørgsel efter bidrag med militære styrke til internationale opgaver og dermed efter de nordiske landes ekspertise og erfaring inden for dette område. Udviklingen af det militære forsvar i de enkelte lande samt udviklingen af det nordiske militære samarbejde tager højde herfor. Der fokuseres i stigende grad på den internationale indsats og på det internationale samarbejde inden for det fredsstøttende område.

Det følger desværre af udviklingen, at der kan forventes et konstant og måske endda stigende pres på vores kapacitet til løsning af de internationale opgaver både i FN og i anden regi. Vi har set, at det kan lade sig gøre at sammensætte effektive multinationale enheder som f.eks. den nordisk-polske brigade med baltiske bidrag.

Konflikter og fredsstøttende missioner er forskellige i deres natur, og den militære indsats skal kunne ydes i rammen af forskellige internationale organisationer og sammenhænge afpasset situationen. Fra såvel internationalt som nationalt hold er der en forpligtelse til at sikre, at ressourcerne udnyttes bedst muligt. Det gør vi bl.a. gennem vores mangeårige træningssamarbejde. Vi må også i den nordiske kreds nøje overveje, i hvilke situationer der kan opnås en øget effekt gennem et militært samarbejde mellem landene om opstilling af et styrkebidrag til international indsats. Vi har en lang række fælles erfaringer at trække på og kan med god samvittighed se tilbage på den hidtidige indsats.

Hvis vi vender os til de konkrete operationer, de nordiske lande bidrager til, så er situationen i Bosnien – bl.a. takket være en omfattende og vellykket international militær indsats – stabil og i positiv fremgang. Fredsprocessen har slået rod, og SFOR's fortsatte tilstedeværelse med en troværdig styrke understøtter den civile proces. Der udestår fortsat implementering af en række af de civile aspekter af Daytonaftalen, mens implementeringen af de militære aspekter af aftalen er opfyldt. På denne baggrund vil NATO i samarbejde med partnerne gennemføre en tilpasning af SFOR, hvor styrken reduceres fra ca. 31.000 til ca. 19.000 soldater. Det er en naturlig udvikling, at man tilpasser udsendte styrker til den aktuelle situation.

Tilpasningen af SFOR har medført, at brigadeniveauet udgår, hvoraf det ikke længere vil være aktuelt at opretholde den nordisk-polske brigade. Denne brigade har på fornem vis løftet opgaverne i det nordlige Bosnien og har skabt en værdifuld ramme for en praktisk udmøntning aaf det nordiske forsvarsmæssige samarbejde. Det er håbet, at erfaringerne fra brigadesamarbejdet kan anvendes i et videre samarbejde.

I Kosovo har vi været vidner til endnu et eksempel på, hvad nationalisme, kynisme og foragt for basale menneskerettigheder kan medføre. Heldigvis

kunne der opnås enighed i det internationale samfund om at gribe håndfast ind, og vi er nu forpligtet til at gøre alt, hvad der er nødvendigt for at sikre, at der ikke opstår nye voldelige konflikter på Balkan. Vigtigheden af, at Rusland engageres i og tager ansvar for krisehåndtering i det europæiske område, bør i denne sammenhæng også betones.

I forbindelse med NATO's luftoperationer mod Forbundsrepublikken Jugoslavien deltog Norge og Danmark, og i den efterfølgende indsættelse af KFOR har de nordiske lande igen vist viljen til at stille betydelige militære styrker til rådighed for en fredsstøttende indsats. Også i Kosovo må vi løbende overveje mulighederne for at tilpasse styrken og de enkelte landes bidrag i overensstemmelse med den aktuelle udvikling.

Også på det mere overordnede plan har det nordiske fredsbevarende samarbejde udviklet sig. Det nordiske samarbejde i NORDCAPS – Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support – udvikles løbende med henblik på at styrke forberedelsene for indsættelse af fredsstøttende operationer. Der er således igangsat et arbejde, der skal analysere behov og ambitionsniveau for et eventuelt konkret brigadesamarbejde. Herunder skal behovet for på sigt at oprette et planlægningselement afdækkes. En rapport forventes at kunne foreligge i februar 2000. Det fremtidige samarbejde i NORDCAPS kan udvikles i forskellige retninger, og vi vil i løbet af foråret 2000 fortsætte drøftelserne om udviklingen af dette. Det er besluttet at afvente rapporten fra den militære koordinationsgruppe, inden man fortsætter drøftelserne om udviklingen af samarbejdet.

Det er endvidere værd at fremhæve, at alle de nordiske lande undtagen Island deltager i samarbejdet omkring SHIRBRIG, der er en styrke af brigadestørrelse på højt beredskab til indsats i FN-operationer. SHIRBRIG er således et godt eksempel på de nordiske landes bidrag til at styrke FN's evne til hurtigt at kunne indsætte fredsbevarende styrke. 16 lande indgår i samarbejdet, der omfatter lande fra Europa, Nord- og Sydamerika. 11 lande bidrager med enheder til styrkepuljen, herunder Danmark, Finland, Norge og Sverige. Officerer fra Danmark, Norge og Sverige er sammen med officerer fra en række andre lande tjenstgørende ved Planlægningselementet i Danmark. Officerer fra disse tre lande samt fra Finland er endvidere designeret til brigadestaben og vil i forbindelse med udsendelse af SHIRBRIG kunne beordres til tjeneste ved staben.

SHIRBRIG har været under udvikling siden 1995. Bidragene til styrkepuljen baseres på de enkelte landes bidrag til United Nations Standby Arrangements System. SHIRBRIG's styrkepulje har nu en sådan størrelse og kvalitet, at styringskomiteen primo oktober 1999 kunne træffe beslutning om at erklære SHIRBRIG disponibel for De Forenede Nationer i januar 2000. SHIRBRIG vil efter anmodning fra De Forenede Nationer og efter de enkelte medlemslandes accept kunne indsættes i operationer med et kapitel VI-man-

dat. SHIRBRIG forventes kun indsat i situationer, hvor en hurtig indsats er påkrævet.

De senere år har endvidere skabt tradition for, at de nordiske lande afholder en fælles øvelse, NORDIC PEACE, med det formål at forbedre grundlaget for fælles nordisk indsættelse i fredsstøttende operationer enten i ramme af FN, OSCE, EU eller NATO. NORDIC PEACE er under konstant udvikling for at sikre, at mulige nordiske bidrag til stadighed er bedst muligt forberedte til evt. fremtidig fælles indsats. NORDIC PEACE blev i 1999 gennemført i Finland i september måned. I øvelsen deltog de nordiske lande, mens Rusland og Estland deltog som observatører. Det er indtrykket, at øvelsen gav et stort udbytte for såvel de deltagende militære enheder og myndigheder som de civile organisationer omfattende bl.a. Røde Kors og FN's flygtningehøjkommissariat.

Indøvelse af samarbejdet mellem de militære styrker og de civile organisationer i et indsatsområde tillægges stor værdi. Danmark er vært for øvelse NORDIC PEACE 2000. Øvelsen vil i det år som noget nyt blive gennemført som en stabsøvelse i en taktisk træner. Rusland og de baltiske lande er inviteret til at deltage med stabsofficerer.

Drøftelserne om udvikling af en europæisk forsvarsdemension har taget fart i både NATO og EU efter drøftelserne i Washington i april og i Köln i juni i år. Målet er at styrke de europæiske landes evne til at forebygge og håndtere kriser. Der ligger stadig et stort arbejde med mange udfordringer forude. Blandt de væsentligste udfordringer er en styrkelse af de europæiske landes forsvarsevneer og kapacitet, opbygning af institutionelle arrangementer, samt – ikke mindst – sikring af en inklusiv tilgang.

De nordiske lande har mange fælles interesser i forbindelse med udvikling af en europæisk forsvarsdimension. Et særligt træk ved de nordiske lande er, at ingen er fulde medlemmer af både NATO, EU og WEU. Tværtimod finder vi forskellige kombinationer af medlemskab af disse organisationer. Det er derfor i vores fælles interesse at sikre, at udviklingen af en europæisk forsvarsdimension sker på en inlusiv måde – herunder ikke mindst at medvirke til, at europæiske NATO-medlemmer, som ikke er medlemmer af EU, sikres en rolle i forbindelse med udviklingen af den europæiske forsvarsdimension i EU.

Spørgsmålet om styrkelse af de europæiske landes forsvarskapacitet spiller en vigtig rolle for udviklingen af en troværdig europæisk forsvarsdimension. NATO's Defence Capabilities Initiative spiller en væsentlig rolle i den forbindelse. Initiativets formål er at tilpasse og forbedre alliancens evne til at løse fremtidens forsvarsmæssige opgaver og udfordringer, herunder evnen til hurtig og effektiv krisestyring. DCI vil også bidrage til at styrke de europæiske landes forsvarskapacitet.Målsætningen med DCI ses desuden at have relevans for NATO's partnerlande, det vil i Norden sige Finland og Sverige.

The Operational Capabilities Concept er et andet vigtigt initiativ fra topmødet i Washington. Formålet med konceptet er at skabe et tættere og mere

operationelt samarbejde mellem alliancen og partnere inden for fredsstøttende operationer. Konceptet peger bl.a. på behovet for interoperabilitet og for udviklingen af multinationale styrker. Etableringen af styrkede fredsstidsrelationer mellem NATO og partnerne vil styrke et mere og mere operationelt samarbejde, hvor man også kunne drage nytte af den nordiske model. Dette er i god tråd med såvel den nordiske tradition inden for området, samt den reelle udvikling af vores fælles militære samarbejde.

De senere års nordisk-baltisk-amerikanske forsvarsministermøder og de jævnligt tilbagevendende nordisk-russiske forsvarsministermøder indikerer, at såvel USA som Rusland tillægger de nordiske lande en meget vigtig rolle til fremme af sikkerhed og stabilitet i regionen. Tilsvarende har de nordiske lande, der betragter sikkerheden i Nordeuropa som uadskillelig fra sikkerheden i hele Europa, en grundlæggende interesse i at fastholde USA's og Ruslands konstruktive engagement i regionen. De nordiske landes store engagement i PfP/EAPC-regi bør også ses i dette lys.

De nordiske lande støtter Estlands, Letlands og Litauens sikkerhedspolitiske aspirationer. NATO's Membership Action Plan ses at kunne bidrage til at fremme udviklingen af passende forsvarsstrukturer i de baltiske lande. På det forsvarsrelaterede område er der siden 1994 afholdt årlige nordisk-baltiske forsvarsministermøder, og de nordiske lande yder en stor del af den samlede vestlige støtte til de baltiske lande.

De nordiske lande har en ledende rolle i en række multilateralt støttede projekter. Disse projekter omfatter opbygningen af en fredsstøttende baltisk bataljon, BALTBAT, hvor en baltisk enhed på rotationsbasis er deployeret sammen med danske styrker som del af den fredsstøttende styrke i Bosnien, samarbejdet i BALTNET om etablering af fælles baltisk luftovervågning, det fælles baltiske forsvarsakademi BALTDEFCOL, samt i samarbejdet i "Baltic Security Assistance Group", BALTSEA, vedrørende koordination af støtten til de baltiske lande. Også til den baltiske minestrygereskadre BALTRON, bidrager nordiske lande substantielt.

Den bilaterale nordiske bistand til Baltikum er omfattende og gør sig bl.a. gældende gennem de nordiske landes særlige viden inden for totalforsvar, krisestyring, værnepligt, personel, ledelses- og motivationsprincipper samt særlige forhold i tilknytning til den geografiske nærhed til Baltikum såsom kendskab til Østersøen og erfaringer med forsvar af mindre lande.

De nordiske landes samarbejde er imidlertid ikke kun rettet mod omverdenen, men også mod vore egne forhold. Et af disse er de nordiske materielsamarbejde, hvor de nordiske forsvarsministre i december 1994 underskrev en rammeaftale. Rammeaftalen angiver bl.a., at der gennem samarbejde skal tilstræbes opnåelse af økonomiske, tekniske og/eller industrielle fordele inden for forsvarsmaterielområdet, samt at en løbende klarlægning af mulige samarbejdsområder gennem gensidig informationsudveksling og aktuel materielplanlægning vil skulle sikres. Der er i øjeblikket 21 arbejdsgrupper, som

beskæftiger sig med forskellige projekter, men samarbejdet er længst fremme med hensyn til fællesanskaffelse af en nordisk standardhelikopter. For tiden foregår markedsundersøgelser med henblik på valg af en fælles type, og det forventes, at de fire landes anskaffelsesmyndigheder kan indgå kontrakt med en leverandør i slutningen af næste år.

De nordiske lande vil også i det nye årtusinde spille en vigtig rolle i udviklingen af fred og stabilitet i Østersøområdet, og som aktive medspillere på den internationale arena. Vi formår gennem et ligeværdigt, aktivt samarbejde at skabe forudsætningerne for fælles indsats med afsæt i vores grundværdier og demokratiske traditioner. Det nordiske samarbejde vedrørende fredsstøttende operationer vil også fremover udgøre et vigtigt element i vores bestræbelser. Situationen i Rusland er som nævnt vigtigt for freden og stabiliteten i vores nærområde, og vi vil fortsat søge at opmuntre til, at samarbejdet i Rusland på det forsvarsmæssige område udvikles.

Der ligger også en stor opgave i at fortsætte vores støtte til opbygningen af de baltiske landes selvforsvarsevne og mulighed for at deltage i internationale operationer. Samme forhold gør sig gældende, når vi taler om at udvikle en europæisk sikkerheds- og forsvarsidentitet. Kernen i en sådan identitet er de europæiske landes militære kapaciteter, og for de nordiske lande er det væsentligt, at Europa fremstår som en ligeværdig partner i såvel det transatlantiske forhold som i forhold til Rusland byggende på inklusivitet og transparens.

Det nordiske forsvarsmæssige samarbejde er præget af konstant forandring. Vi har vist, at vi kan tilpasse vores virksomhed til de forandringer, der sker i den sikkerhedspolitiske omverden. Vi vil derfor til stadighed se det som en vigtig opgave at udvikle det fælles nordiske militræe samarbejde i den nordiske ånd, så vi også i det nye årtusinde kan yde et substantielt bidrag til udvikling af fred og sikkerhed i såvel Norden som i resten af verden.

Karin Andersen (SV, Norge):

President! Det viktigste vi kan gjöre for å styrke vår forsvarskapasitet, er å bygge vår fredskapasitet. Ministeren snakket bl.a. om NATOs nye konsept, man skal kjempe for menneskerettigheter "out of area". Han sa det var den siste utvei å bruke militär makt. Ja, takk for det – det er det. Men i hvilken grad innretter vi nordiske land vår politikk på andre viktige områder som er fredsskapende og stabiliserende, slik som f.eks. rettferdig handelspolitikk og handelspolitiske regimer gjennom WTO, regler som kan begrense valuta- og finansspekulasjon som destabiliserer områder og skaper ulikhet og fattigdom, eller etiske og sosiale avveininger av våre finansielle investeringer og våre avveininger av bruk av ressurser til vår militäre kapasitet og vår kapasitet f.eks. gjennom FN eller OSSE, som jeg regner med vi skal få höre litt mer om fra den norske utenriksministeren? Kunne den danske forsvarsminister si litt om hva slags overgipende overveininger som foregår i möte mellom de nor-

diske forsvarsministrene, om det er en avveining av ressursbruken på disse områder, og om man er helt sikker på at man også internasjonalt kan bli tatt på alvor med en "out of area"-strategi, hvis man ikke først sörger for at de viktige politikkområdene som skaper ulikheter, usikkerhet og ustabilitet er i orden först, för man bygger opp en militär kapasitet som skal ordne opp når CNN-bildene blir for grusomme?

Forsvarsminister **Hans Hækkerup** (Danmark):
Jeg vil da gerne takke for spørgsmålet, fordi jeg synes, det er et interessant spørgsmål. Og som jeg også understregede, så mener jeg, at fred først og fremmest sikres med politiske og økonomiske midler, og kun hvor de ikke rækker, kan det være nødvendigt at anvende militære midler.

Men jeg vil også godt sige, at i den del af verden, hvor vi befinder os, der mener jeg, at det vigtigste fredsbevarende element på længere sigt er integration. Og der har vi to organisationer, som siden afslutningen af Anden Verdenskrig har været afgørende for at sikre inklusivitet, nemlig NATO og EU. Og jeg mener, at gennem den åbne dørs politik, gennem at optage nye medlemmer i de to organisationer, ja, så er vi med til at overvinde tidligere tiders modsætninger, og gennem integration skabes stabilitet.

Derfor er det også uhyre vigtigt, som jeg også understregede, at også Rusland er inkluderet. Men derudover vil jeg godt sige, at vi selvfølgelig også i forbindelse med de fredsstøttende operationer, vi deltager i, lægger vægt på, at der er tale om en bredspekret indsats. Når vi f.eks. er i Kosovo, ja, så er der tale om en militær indsats, men der er så sandelig også tale om en civil indsats.

Der er også et stort ønske, ikke mindst fra KFOR, at de civile elementer kommer til at stå stærkere, at vi hurtigere får civil politi til stede. Men jeg vil godt sige, at den overordnene styring af hele den civile side ligger jo under FN, og at en lang række organisationer, herunder OSCE og UNHCR har vigtige roller – og EU selvfølgelig – har vigtige roller at spille i forbindelse med den samlede indsats, vi gør.

Så jeg mener, det er vigtigt, at vi også i fremtiden, både når vi forsøger at forhindre, at konflikter udvikler sig til krigshandlinger, gør en stor indsats, men også når vi rent faktisk skal forsøge at sikre forholdene for befolkningerne som f.eks. i Kosovo, ja, at vi så tænker i en samlet strategi, der både omfatter militære og civile midler, og sikrer en koordination af det. Og der mener jeg, at vores indsats i Kosovo netop er et glimrende eksempel.

Lad mig til sidst sige CNN – jeg ved godt, at der er nogle, der mener, at det, at man viser humanitære katastrofer på fjernsyn, forvrider den politiske beslutningsproces. Dem hører jeg ikke til. Jeg mener tværtimod, det er godt, at også befolkningerne i den del af verden, hvor katastrofer ikke forekommer, får lov til at se, hvad det egentlig er, der foregår tæt på. Og der er pressen et vigtigt hjælpemiddel for os.

Karin Andersen (SV, Norge):
President! Ja, det er riktig at vi har en sterk innsats i f.eks. Kosovo også etter krigens slutt. Men det som skjedde i Kosovo, var jo ingen overraskelse. Det er veldig mange som i ettertid har sagt: Hvis vi hadde gjort noe for ti år siden, hvis vi hadde fulgt opp en del av det vi visste, hvis vi hadde gått inn i dette området med en mer kraftfull innsats på flere områder tidlig – og det jeg spör om, er om denne före var-politikken har slått inn med tyngde i debattene mellom de nordiske forsvarsministrene slik at det kan bli en dreining av ressursbruken. For krig er jo ufattelig dyrt, de menneskelige lidelsene er ufattelige, og det å rydde opp er dyrere.

Når jeg nevnte TV-bildene, mener jeg ikke at man ikke skal vise dem, men en del av argumentasjonen rundt hvorfor man så seg nödt til å gripe inn i Kosovo, var jo at her har man visst, man har sett opptrappingen, man har ikke klart å gå inn med stor nok tyngde, men når bildene på CNN blir grusomme nok, orker ingen av oss å si nei til en militär aksjon, selv om det kanskje ikke var det klokeste som vi gjorde det.

Forsvarsminister **Hans Hækkerup** (Danmark):
Jeg skal bare udtrykke den opfattelse, at da vi så billederne på CNN, og vi ikke magtede at sige nej, så vil jeg bare sige, at jeg er glad for, at vi ikke magtede at sige nej, da vi så de billeder, og at vi var parat til at gå ind og stoppe det, der foregik. Det mener jeg er uhyre vigtigt.

Jeg vil da godt sige, at Kosovo har netop været et af de områder, der har været i vores fokus, og det er da også således, at vi fra et tidligt tidspunkt havde OSCE-observatører i området, militære observatører. Og der har såmænd også været danskere i det område, netop for at være med til at forsøge at løse problemerne.

Og jeg mener da, at Kosovo er et klart eksempel på, at man, hvis man tidligere havde haft mulighed for at gøre noget med mindre midler, ja så kunne man måske også have undgået det, der rent faktisk så skete senere. Men der må man jo altså sige, at den serbiske ledelse, og ikke mindst den serbiske nationalistiske politik forhindrede os i at yde den indsats, vi gerne ville.

Men det var ikke sådan, at vi ikke var opmærksom på problemet. Det var ikke sådan, at vi ikke forsøgte at adressere det, og vi havde altså OSCE-observatører i Kosovo, men de blev jo udvist på et tidligt tidspunkt af Milosevic.

Hans Engell (KF, Danmark):
Jeg vil gerne takke forsvarsministeren for indlægget. Det var jo ikke et indlæg, der sendte chokbølger igennem salen her. Man kan sige, det meste af det var faktisk lidt halvkedeligt og søvndyssende, velkendt stof. Underligt i virkeligheden, fordi i næste måned, og det er så det, der er mit spørgsmål til ministeren. I næste måned skal man på EU-topmødet i Helsinki træffe beslutning

om en europæiske forsvarspolitisk dimension, og her står vi jo i et kerneproblem i Norden, fordi nogle af landene er medlemmer af EU og ikke af NATO, og andre er medlemmer af NATO og ikke af EU. Det kan da ikke være rigtigt, at man på nordiske udenrigsminister- og forsvarsministermøder ikke har diskuteret denne situation, og at vi ikke her på Nordisk Råds session, hverken fra den islandske udenrigsminister eller fra den danske forsvarsminister, får et bud på, hvordan de nordiske landes regeringer har tænkt sig at håndtere dette spørgsmål. Hvordan at man har tænkt sig at håndtere opbygningen af en europæisk forsvarsdimension, muligvis også ud over til at løse krisestyringsopgaver, også at løse egentlige kampopgaver, jfv. Petersberg-erklæringen.

Så derfor mener jeg, det kunne være interessant for os at få forsvarsministerens svar på: Hvad har de nordiske landes regeringer besluttet sig for på det område? I stedet for at fortælle os en lang sang fra de varme lande om det, vi kender til bevidstløshed og har hørt om de sidste mange år.

Forsvarsminister **Hans Hækkerup** (Danmark):
Jeg vil da gerne sige til Hans Engell, at jeg har jo heller ikke opfattet det som en opgave, at jeg skulle chokere forsamlingen her. Det lykkedes så øjensynlig heller ikke.

Men jeg vil godt sige til det konkrete spørgsmål, at forsvarsministrene selvfølgelig har drøftet også de forsvarsmæssige aspekter af de forhandlinger, der pågår i øjeblikket. Det er jo udenrigsministrenes ressort, men vi drøfter selvfølgelig også de problemstillinger, det rejser. Og herunder er vi selvfølgelig også meget optaget af, at de nordiske lande hver for sig med deres forskellige alliancetilhørsforholdt il de tre organisationer NATO, EU , WEU sikrer sin stilling, som er så stærk som muligt, og det var det, jeg forsøgte at udtrykke gennem det lille ord "inklusivitet".

Så altså det er klart, at der i nordisk sammenhæng selvfølgelig også er nogle diskussioner, hvor vi forsøger at hjælpe hinanden til at sikre den størst mulige nordiske indflydelse også i de arrangementer, der måtte komme i fremtiden, selvfølgelig med respekt over for hvert enkelt lands særlige situation.

Hans Engell (KF, Danmark):
Jeg betragter det bestemt som en af forsvarsministerens store politiske kvalifikationer, at han netop ikke sender chokbølger igennem forsamlingerne. Det giver jo ofte gode resultater i hjemlig politik.

Men jeg synes alligevel, at ministeren var lidt ukonkret, og derfor vil jeg prøve at spørge en gang til: Betyder ministerens svar, at de nordiske lande, som ikke er medlemmer af EU, kan forvente at blive repræsenteret i de to komiteer, udenrigs- og militærkomite, som man forestiller sig bliver oprettet i EU? Betyder det, at de to lande, som står uden for EU, vil få mulighed for at blive repræsenteret her?

Forsvarsminister **Hans Hækkerup** (Danmark):
Jeg skal bare svare Hans Engell, at vi arbejder for at sikre, at de enkelte nordiske lande får mulighed for i det omfang, deres egne forhold tillader det, eller ud fra de forudsætninger de selv har, at opnå en så stærk stilling som muligt. Vi befinder os jo i øjeblikket i en fase, hvor der pågår forhandlinger. Derfor ved vi endnu ikke, hvad resultatet af disse forhandlinger vil blive. Der vil jo være et møde allerede i næste uge i Bruxelles , et udenrigsministermøde, hvor forsvarsministrene også for første gang er indkaldt til et møde i EU-sammenhæng, i rådssammenhæng, og der vil spørgsmålet jo blive drøftet.

Beslutninger vil jo formodentligt først blive taget på et senere tidspunkt i forbindelse med Det Europæiske Råds møde i Helsinki, og endelige beslutninger forventes jo først taget et år senere i forbindelse med Det Europæiske Råds møde i Paris.

Utenriksminister **Knut Vollebæk** (Norge):
I forrige måned var jeg i likhet med mine øvrige nordiske kolleger i Berlin under åpningen av det første, felles nordiske ambassadekomplekset. Forslaget om en nordisk ambassade hadde alle odds mot seg. Det var ingen tradisjon for det. Det fantes ikke engang noen tomt. Det var på mange måter en test av den politiske viljen til nordisk samarbeid, og samarbeidet bestod testen. Resultatet er en ambassade som allerede er blitt et landemerke i Berlin, både på grunn av det nordiske bidraget til arkitekturen i metropolen, men også fordi det er fem land som står bak byggverket.

Men hva så med den politiske arkitekturen? Jeg vil i dag konsentrere meg om fire sentrale utfordringer for de nordiske landene: europeisk krisehåndtering, utviklingen av EUs nordlige dimensjon, Østersjøsamarbeidet og OSSEs rolle i arbeidet for sikkerhet og stabilitet i Europa.

Representanten Hans Engell fra Danmark har allerede etterlyst synspunkter på arbeidet med utformingen av europeisk sikkerhets- og forsvarspolitikk. Hans siste spørsmål til forsvarsminister Hækkerup kunne nesten vært bestilt av meg, men det var det ikke. Jeg gjør for ordens skyld oppmerksom på det. Jeg kan heller ikke her, selv om jeg gjerne skulle ha kunnet det, svare på vegne av alle de nordiske land ennå. Norge og også Island har vært aktive i konsultasjoner om disse spørsmålene. Men som forsvarsminister Hækkerup sa, er vi ikke kommet så langt at vi har et endelig svar ennå. Men jeg kan svare på vegne av Norge – hva vi ønsker, hva som er vår intensjon, og hvordan vi ser på dette.

Norge støtter selvsagt arbeidet med å gi Europa større ansvar for sikkerhet og forsvar på eget kontinent. Samtidig har vi understreket betydningen av de transatlantiske forbindelsene for vår sikkerhet. En utvikling som innebærer en nedleggelse av VEU, skaper nye utfordringer for Norge når det gjelder vår medvirkning i krisehåndtering og europeisk sikkerhet generelt. Videreførin-

gen av norsk deltakelse i det europeiske sikkerhetspolitiske samarbeidet er viktig for vår stilling i NATO-samarbeidet. Norge er også en betydelig bidragsyter til internasjonal krisehåndtering.

Utgangspunktet vårt er de ordningene assosierte medlemmer har i VEU i dag, samt vårt medlemskap i NATO. Vi vil ha behov for å delta under drøftelser av potensielle og aktuelle krise- og konfliktsituasjoner og i utformingen av en europeisk holdning. Det bør åpnes for deltakelse fra Norge og de andre allierte ikke-EU-land i EU-operasjoner som ikke gjør bruk av NATO-ressurser. Vi bør ha samme deltakerrettigheter som EU-medlemmene når vi bidrar med ressurser. Vi tar det for gitt at vi får delta i alle faser av drøftelser som er relatert til EU-operasjoner som trekker på NATO-ressurser.

Et annet politisk initiativ av sikkerhetspolitisk betydning for Norden er EUs nordlige dimensjon. Her legges det viktige rammevilkår for utviklingen av Nord-Europa i neste århundre. Samarbeidet omfatter bl.a. tiltak for atomsikkerhet, miljøhensyn og helse, for fremtidig økonomisk vekst gjennom satsing på transport, energi og næringsutvikling. Utfordringen vår er å bidra til å løfte disse satsingsområdene fra papiret og omgjøre dem til handling, på samme måte som vi gjorde i forbindelse med byggingen av Berlin-ambassaden.

Forholdet til Russland er en viktig del av dette. De nordiske landene støtter utviklingen av et demokratisk og stabilt Russland. Vi ønsker å gjøre Østersjøregionen til en vekstregion i Europa. Det nordiske samarbeidet med de baltiske statene og EUs utvidelsesprosess bidrar her til å rive ned de murene som har vært.

Østersjørådet vil være et viktig instrument for gjennomføringen av den nordlige dimensjon. Som formann er jeg opptatt av at Rådet skal kunne levere konstruktive innspill i videreutviklingen av praktiske tiltak og koordinere gjennomføringen av dem under en fremtidig handlingsplan. Rådets arbeid kan imidlertid bli bedre organisert, slik at man unngår dobbeltarbeid. Dette ønsker vi på norsk side å gjøre noe med. Målet er å få best mulig resultater ut av de ressursene som legges ned i samarbeidet mellom Østersjølandene, på ulike nivåer, gjennom en effektivisering av det mellomstatlige samarbeidet. Vi må skape mest mulig konkrete resultater av betydning for flest mulig mennesker.

Det er særlig Europas sørlige dimensjon som har stått i fokus dette året. Da tenker jeg først og fremst på Balkan og på Kosovo. Som formann i OSSE står Norge sentralt i forberedelsene til OSSEs toppmøte i Istanbul neste uke. Vedtaket av Sikkerhetspakten for Europa blir sentralt, sammen med en modernisert avtale om konvensjonelle styrker i Europa, CFE-avtalen. Det er ikke uproblematisk å møte president Jeltsin for å underskrive sikkerhetspakten og CFE-avtalen, samtidig som tusenvis av mennesker er fordrevet i Tsjetsjenia og Russland overskrider fremforhandlede tak for avtalebegrenset utstyr.

Regionale spørsmål som Kosovo og Tsjetsjenia vil få en viktig plass. En delegasjon fra formannskapet er i Ingusjetia i dag og reiser videre til Tsjet-

sjenia i morgen. Målet er at dette skal bidra til en prosess med sikte på å nå en politisk løsning på konflikten i Tsjetsjenia.

Utfordringen i områder som Kaukasus viser at vi må styrke evnen til å håndtere kriser før det blir nødvendig å ty til militære midler, som også representanten Karin Andersen var inne på. Dette er en av OSSEs store oppgaver. Forhandlingene om Sikkerhetspakten og CFE-avtalen må ses i dette perspektivet. Målet med Sikkerhetspakten er å effektivisere evnen til å følge opp medlemslandenes forpliktelser, forebygge konflikter og styrke samarbeidet med andre institusjoner. Forhandlingene er nå inne i en avgjørende fase. Vi kan ikke utelukke at de viktigste spørsmålene må avgjøres på politisk nivå tett oppunder toppmøtet i Istanbul, men jeg tror vi vil se et godt resultat i løpet av denne uken.

Stabilitetspakten for Sørøst-Europa er et konkret initiativ for å forebygge nye konflikter i denne regionen. Pakten må imidlertid følges opp av dem den angår. De enkelte land, og ikke minst enkeltmennesker i Sørøst-Europa, må ta sin del av ansvaret. Samtidig må vi, som en del av det internasjonale samfunn, være rede til å tre støttende til med politisk, økonomisk og praktisk bistand i tiden fremover.

Utviklingen i Europa og globalt – globalisering er et annet sentralt tema på årets sesjon – setter stadig nye rammer for dette forum. Det går en klar utviklingslinje fra Murens fall i 1989 og til dagens sikkerhetspolitiske agenda i det nordiske samarbeidet. La meg avslutningsvis vende tilbake til den fellesnordiske ambassaden i Berlin. Det viser hvordan vi kan håndtere felles utfordringer. Et ambassadebygg har tradisjonelt vært symbolet på nasjonalstaten. Det bygget som nå står i Berlin, er et symbol på noe mer. Det har plassert både den nordiske og den nordlige dimensjonen på kartet. Det er mitt klare inntrykk at begge synes godt.

Sigríður Anna Þórðardóttir overtog ledelsen af forhandlingerne.

Marit Nybakk (A, Norge):

Jeg lyttet med interesse til utenriksminister Vollebäks innlegg, og jeg har også registrert at Vollebäk har gått relativt höyt på banen de siste dagene når det gjelder å slå fast at Norge må ha den innflytelsen som Norge har krav på som NATO-land i det nye forsvars- og sikkerhetssamarbeidet i Europa.

Jeg vil likevel spörre ministeren om han ikke også er urolig over det som skjer, og over mulighetene for at Norge kan bli marginalisert i den prosessen som nå skjer i Europa på flere områder.

Når det gjelder forsvars- og sikkerhetspolitikken, er det jo slik at det foreløpig bare er de såkalte Petersberg-oppgavene som skal ligge inne i ESDI. Men med den hurtigheten og den takten som integrasjonsarbeidet har fått i EU,

hvordan vurderer Vollebäk situasjonen for Norge som NATO-land i kommende år?

Det andre spörsmålet mitt går på reformer i FN-systemet i forhold til den formen som konflikter nå tar over hele verden. Jeg tror at av 101 voldelige konflikter de siste seks år, så har hele 96 enten vært internt i en stat eller regionale, altså ikke mellomstatlige konflikter. Hvordan vurderer Vollebäk mulighetene for reformer i FN-systemet som kan sikre at FN blir en mer troverdig aktör i forhold til denne typen konflikter? Og hvordan vil Vollebäk forholde seg til det nordiske samarbeidet i en slik sammenheng?

Utenriksminister **Knut Vollebæk** (Norge):
Som forsvarsminister Hækkerup var inne på, har vi akkurat startet prosessen med å se på hvordan NATO-land som ikke er medlem av EU, skal få sin plass i det arbeidet som nå skjer i EU, når det gjelder forsvars- og sikkerhetspolitikk. Det er lite klokt rent taktisk å starte med å si at man tror man blir marginalisert. Det vil jeg ikke gjøre. Jeg har ingen grunn til å tro at Norge vil bli marginalisert i denne prosessen. De signalene vi har fått tilbake, er svært positive. Norge er tradisjonelt en god partner i krisehåndtering, men samtidig er det klart at det er en del vanskelige spørsmål. Derfor har jeg også sagt, bl. a. i det norske Storting, at jeg har et høyt ambisjonsnivå, men at vi også skal være klar over vanskene i denne prosessen. Vi vil få et første signal etter utenriksministermøtet i Brussel, og det er mitt håp at vi skal få en ordning som ivaretar Norges interesser.

Jeg ser faktisk at min tid er ute, men når det gjelder det andre spørsmålet om FN-reformer, er jeg ikke sikker på om jeg greier å forklare det på 2 sekunder. Men for å si det på overtid: Det som er viktig her, er at de nordiske land følger opp den tradisjonen de har hatt, både med å vektlegge FN, arbeide videre med de reformforslagene som vi allerede har kommet med, og kanskje aller mest som et tredje punkt, knytte dette opp mot de initiativ og synspunkter som FNs generalsekretær kom med under generalforsamlingen i høst. De er veldig viktige, og dette er noe vi bør arbeide videre med.

Præsidenten kalder minister Jan Trøjborg for udenrigsminister, men retter det til udviklingsminister.

Udviklingsminister **Jan Trøjborg** (Danmark):
Jeg takker præsidenten for præciseringen. Det er der sikkert også andre, der vil takke mange gange for.

Det islandske formandskab for Nordisk Ministeråd har allerede berørt et bredt spektrum af udenrigspolitiske udfordringer, som vi står over for i dag. Jeg vil derfor fokusere på enkelte aktuelle spørgsmål af særlig betydning for Norden og det nordiske nærområde.

Det vil næppe være udtryk for overdreven navlebeskuelse at påstå, at netop Norden og de nordiske nærområder er i fokus og er i centrum på den europæiske udenrigspolitiske dagsorden i de senere år. Jeg tænker her især på vedtagelsen af den første fælles EU-strategi for Rusland, arbejdet med EU's nordlige dimension samt naturligvis udvidelsen af EU og NATO.

Som bekendt blev EU's fælles strategi for Rusland vedtaget som den første fælles strategi under Amsterdamtraktaten på mødet i Det Europæiske Råd i Køln den 3. og 4. juni dette år. I strategien er det forudset, at hvert EU-formandskab skal udarbejde et arbejdsprogram for gennemførelse af en strategi. Det første program for særlige indsatsområder under det finske formandskab blev godkendt af EU's udenrigsministre den 19. og 20. Juli.

Det er et bærende element i strategien, at den skal bidrage til sammenhæng og integration mellem EU's samlede politikker og instrumenter over for Rusland herunder medlemslandenes egne bilaterale interesser. Strategien omfatter alle søjler af EU-samarbejdet, men dog med særlig vægt på den fælles udenrigs- og sikkerhedspolitik. Strategiens fire hovedprioriteter kan opsummeres som for det første konsolidering af demokrati, retsstatsprincipper og det civile samfund, for det andet integration af Rusland i et fælles europæisk økonomisk og socialt område, for det tredje samarbejdet om bevarelse og fremme af stabilitet og sikkerhed i Europa og endelig fælles udfordringer, der relaterer sig til miljø, nuklear sikkerhed og kriminalitetsbekæmpelse.

Rusland har modtaget den fælles strategi meget positivt og har netop i forbindelse med EU-Rusland-topmødet den 22. oktober fremhævet deres særlige prioriteter. Det er handel, investeringer, videnskabeligt og teknologisk samarbejde samt energisamarbejde. Derudover lægges der vægt på grænseoverskridende samarbejde, bekæmpelse af organiseret kriminalitet og toldsamarbejde. Alle områder, hvor vi i Norden har en særlig interesse i et vel gennemført samarbejde.

Netop ønsket om sammenhæng og integration mellem EU-politik og instrumenter er også det grundlæggende motiv for udformningen af EU's nordlige dimension. Fra dansk side har vi understreget, at dette ønske om sammenhæng også bør føre til en større grad af samarbejde mellem de regionale organisationer. De regionale organisationer bør være de bærende i implementeringen af den nordlige dimension. Jeg tænker her på regionale og især subregionale samarbejdsprojekter i Nordens nærområde, f.eks. i form af et styrket samarbejde mellem amter og kommuner på tværs af grænser.

Kaliningrad udgør en særlig udfordring for såvel EU som for Norden. Isoleret er det en enklave fra det øvrige Rusland, men det kan medføre, at der i løbet af ganske få år ændres status, således at det bliver en russisk enklave inden for EU. Fra dansk side har vi taget det første praktiske skridt netop med initiativet til oprettelse af et fælles nordisk projektfacilitet, og det er vores håb, at vore nordiske partnere vil støtte dette konkrete initiativ, og at også nordisk Ministeråd, som gennem nærområdeprogrammet er opmærksom på Kalining-

radproblematikken, eventuelt vil overveje at indgå i medfinansiering af konkrete projekter.

Det skorter således ikke på en fremstrakt hånd fra vores og fra EU's side om at styrke det regionale og generelle samarbejde med Rusland. Sådan bør det også være. Samtidig må vi være opmærksomme på, at hændelserne i Tjetjenien ikke kan undgå at påvirke de generelle forbindelser med Rusland. Rusland bør vide, at det er uacceptabelt at militære kampagner i Tjetjenien sender omkring 200.000 mennesker på flugt fra krigshandlinger og skaber omfattende humanitære problemer.

Rusland kan ikke løse problemerne i det nordlige Kaukasus ved brug af militære midler. Der er brug for politisk dialog, jo før, jo bedre. Det bør vi klart sige til den russiske regering i alle relevante sammenhænge.

Betydningen af og perspektiverne ved subregionalt samarbejde bliver klart for enhver, som har besøgt Øresundsregionen inden for det seneste årstid. Med færdiggørelsen af Øresundsforbindelsen er rammerne skabt for en ny stor vækstregion i Nordeuropa. Vi ser allerede et omfangsrigt samarbejde på en lang række områder tage form. Jeg er overbevist om, at den udvikling, vi vil se her i de kommende år, vil blive forbillede og inspirationskilde for andet subregionalt samarbejde i vores del af Europa og ikke mindst i den østlige del af Østersøområdet.

Heldigvis går EU-udvidelsen fortsat godt frem. Det er til gavn for hele Østersøregionen. Udvidelsen vil også fremme regionalt samarbejde i Europa, og jeg synes, det er imponerende, hvad der er opnået i kandidatlandene de senere år, selv om der er forskel landene imellem. Vi kan glæde os over, at forhandlingerne med Estland og Polen går godt. Kommissionens seneste fremskridtsrapporter viser klart, at blandt de lande, der endnu ikke forhandler, ligger Letland i front. Også Litauen klarer sig flot. Det er vores klare forventning, at Det Europæiske Råd i Helsingfors vil træffe beslutning om at indlede forhandlinger med alle de resterende kandidatlande.

Dermed vil de baltiske lande, Letland, Litauen og også Slovakiet, Malta, Bulgarien og Rumænien komme videre i processen. Ved at bedømme landenes fremskridt ved forhandlingsbordet opretholder vi incitamentet til reformer.

Med NATO-topmødet i Washington i år så vi endnu en forandring i vores nordiske nærområde. Polen er nu fuldgyldigt medlem af alliancen, men dermed er udvidelsesprocessen i vores nærområde ikke afsluttet. De tre baltiske lande er alle kandidatlande, og de er gennem deltagelse i Partnerskab for Fred og MAP-processen centralt placeret i NATO's stadigt voksende samarbejde med central- og østeuropæiske lande. Danmark støtter aktivt de baltiske landes NATO-kandidatur.

Med udvidelsen af EU og NATO vil de regionale organisationer få nye og betydningfulde roller. Jeg tænker her især på Østersørådet og Barentsrådet, som begge i kraft af deres blandede medlemskreds med lande inden for og

uden for EU og NATO vil få en vigtigere funktion som brobyggere. En funktion, som vi allerede i dag ser i det nordiske samarbejde.

Fra dansk side ser vi især frem til at drøfte perspektiverne for Østersøsamarbejdet på næste Østersøregeringschefmøde i Danmark til næste år. Vort eget uformelle regeringspolitiske samarbejde er fortsat tæt og stærkt. Danmark ser som indkommende formandskab også på dette område frem til at arbejde for konkrete og synlige resultater af samarbejdet. Og jeg skal slutte med at sige, at disse seneste begivenheder ser vi som gode tegn for det fremtidige nordiske udenrigspolitiske samarbejde, og Danmark vil som formand næste år gøre sit for at bygge på det solide grundlag, der allerede er lagt.

Utrikesminister **Tarja Halonen** (Finland).

Bästa ordförande! Det är lite svårt att tala om så många viktiga saker när man har bara 8 minuter tid på sig, om man respekterar tidsbegränsningen, men jag försöker i alla fall och det är lite lättare därför att min kära kollega Halldor Asgrimsson redan har hållit ett utmärkt tal som utrikesministrarnas representant, så jag försöker att bara ta upp några punkter.

Jag tycker också att vi har haft ett ganska unikt år på det viset att de nordiska länderna har haft en ovanligt hög profil. Island har nu ordförandeskapet i Europarådet, Norge har samma i OSSE och i Finland har vi samma position i EU. Det är ganska ovanligt att vi har så många viktiga europeiska organisationer i nordiska händer, men jag tycker att det är bra för Europa.

Det är också viktigt att diskutera mera om det regionala samarbetet. Jag tycker att det med tiden har blivit viktigare och viktigare. Det var min mening att också ta med några punkter om det regionala samarbetet.

När det gäller det regionala samarbetet i Östersjön och Barents har vi i Finland stora förväntningar på det norska ordförandeskapet. Med Norges hjälp hoppas vi på att konkretisera arbetet med att avskaffa hinder för handel och investeringar i Östersjöregionen.

Jag vill speciellt understryka att samarbetet och prioriteringar mellan de regionala råden är mycket viktiga; synergi är viktigt också i framtiden.

Den tredje punkten jag vill ta upp i fråga om det regionala samarbetet är den arktiska miljöskyddsstrategin. Den s.k. Rovaniemiprocessen har framskridit väl också under det arktiska rådet. Det är viktigt att det är en bra utveckling också i forsättningen. En av Finlands prioriteringar i det arktiska samarbetet är forskning och utbildning. Projektet att upprätta det arktiska universitetet är viktigt för regionen liksom för dess ursprungsfolk. Finland har gett projektet sitt stöd redan från första början. Vidare borde EU:s nordliga dimension ha "ett arktiskt fönster" som kunde öppnas i den närmaste framtiden för ett ökat samarbete mellan EU och de arktiska regionerna.

Jan Tröjborg uttalade sig redan utomordentligt om den nordiska dimensionen, så jag behöver endast tillägga några ord. Själva mötet börjar på freda-

gen. Den nordliga dimensionens utrikesministerkonferens är en inledning på samarbetet mellan EU och de s.k. partnerländerna, som kan indelas i tre kategorier: EES-länderna Norge och Island, EU-kandidatländerna och den sista, men icke den minsta, Ryssland. Det är utmärkt att de flesta av de nordiska kollegerna kan delta i Helsingfors-mötet. Responsen på konferensen har varit god i medlemsländerna liksom också i de nordiska. Också Ryssland har visat sitt klara intresse. Vi har också noterat att Grönland har ett stort intresse. Vi finnar har nu uppgiften att göra vår del för den nordiska dimensionen, men jag vill också understryka att uppföljningen är viktig och då faller blicken på de svenska och danska ordförandeskapen senare i EU.

Några av mina kolleger har här tagit upp några praktiska, kanske någon kan säga inte så exotiska, saker som öppningen av vårt gemensamma ambassadkomplex i Berlin den 20 oktober. Jag tror att det är mycket viktigt att också bevisa att vi tillsvidare har sådana pragmatiska begrepp: vi har ett samarbete och vi kan också konkretisera det. Lyckas vi i fortsättningen med Berlin-projektet har vi gjort diplomatisk historia – ingen annan har lyckats göra det som vi nu försöker göra tillsammans i Berlin. När vi får erfarenheter från många olika håll hoppas jag att vi igen bli mer och mer öppet nordiska i många andra frågor.

Vid Europeiska rådets möte i Helsingfors kommer vi att fatta viktiga beslut beträffande utvidgningen av EU. Man skall bl.a. fatta beslut om inledandet av förhandlingar med de nya kandidatländerna samt om förstärkande av relationerna till Turkiet. Tack vare det inofficiella utrikesmötet i Saariselkä och kommissionens framstegsrapporter sam toppmötet i Tammerfors har vi en bra grund för Helsingfors-mötet. Processen är naturligtvis inte färdig, men jag kunde kanske säga några ord. Det bör påpekas att när det gäller utvidgningen är det kommissionen som ger rekommendationer och det är medlemsländerna som fattar beslut om att inleda förhandlingar med de nya länderna. Det verkar dock råda en bred enighet om att man i Helsingfors möjligen kan fatta beslut om att inleda förhandlingar med alla sex kandidatländer.

På olika håll har man föreslagit att Europeiska rådets möte i Helsingfors borde fatta beslut om en tidtabell för ansökarländernas anslutning till EU. Att slå fast en tidtabell kan vara nyttigt i något skede av processen, men man kan fråga sig om det vid tidpunkten för Helsingfors-mötet finns förutsättningar för sådant beslut. Vid det laget kommer ett flertal svåra förhandlingskapitel ännu att vara oöppnade. Därmed kommer vi inte heller att ha all behövlig information tillgänglig beträffande ansökarländernas begäran om t.ex. övergångsperioder.

EES-avtalet är Islands och Norges samarbetsinstrument med unionen på de fyra friheternas område, men det förs också en politisk dialog, inte bara inom EES-rådet, utan också vid olika EU-EES-ministermöten som Finland aktivt verkat för under sitt ordförandeskap. Finland har full förståelse för att det är

viktigt för både Island och Norge att EES-avtalet fungerar i fortsättningen på ett för alla parter tillfredsställande sätt. Det är vi helt eniga om.

Jag vill säga öppet att när tiden är slut är jag beredd att svara på frågor om säkerhetspolitiken under Finlands ordförandeskap.

Johan J. Jakobsen (Sp, Presidiets talesman för Presidiets uttalande om den Nordliga dimensionen):

Finlands initiativ om den nordlige dimensjon har fått en høyst berettiget oppmerksomhet. Alle de nordiske land har gitt støtte til initiativet, som har som siktemål å bidra til stabilitet og sikkerhet i hele Europa gjennom en omfattende utviklingsstrategi for de nordlige områdene.

En hovedutfordring for Norden og Nordisk Råd er å bygge bro over det gamle øst-vest-skillet. Ikke minst er det viktig å trekke Russland med i et bredt europeisk samarbeidsmønster.

Presidiet i Nordisk Råd mener Rådet og Nordisk Ministerråd må ha som ambisjon å delta aktivt i den videre utvikling av den nordlige dimensjon i EU.

De nordiske land har gjennom mangeårig fellesnordisk innsats i Baltikum, Nordvest-Russland, Østersjø-området og det arktiske området opparbeidet seg et omfattende erfaringsgrunnlag, kunnskaper og et bredt kontaktnett.

Norden utgjør på mange områder en bro mellom EU og de russiske og baltiske nærområdene. Presidiet mener mot denne bakgrunn at Nordens samarbeidserfaringer i nærområdene bør være et sentralt bidrag i prosessen med å utvikle den nordlige dimensjon.

I forslaget til uttalelse om Norden og den nordlige dimensjon har Presidiet pekt på følgende sentrale områder hvor Nordisk Råd har erfaringer og kompetanse som vil være relevante når det gjelder den videre utviklingen av den nordlige dimensjon:

1. Atomsikkerhet og energiforsyning i Russland og Baltikum
2. Miljø og helse i nærområdene
3. Økonomisk vekst og sysselsetting
4. Utbygging av infrastrukturen
5. Bekjempelse av kriminalitet
6. Støtte til demokratiutvikling

Presidiet legger vekt på at den nordlige dimensjon skal ha en klar parlamentarisk forankring.

Den nordlige dimensjonen bør utvikles i samråd med både parlamentarikere, frivillige organisasjoner og eksisterende nordiske, baltiske og russiske nettverk. Slik kan en sikre en bred politisk dialog og folkelig oppslutning om den nordlige dimensjon.

Politisk og folkelig støtte øker muligheten for positive ringvirkninger av Nordens og EUs felles innsats i de nordlige regionene i Europa.

I forslaget til uttalelse fra Nordisk Råd understrekes behovet for flere nordiske initiativer i EU, initiativer som kan bidra til å virkeliggjøre den nordlige dimensjon. Nordisk Råd bør i den forbindelse ta initiativet til en dialog om den nordlige dimensjon med Europaparlamentet og stimulere til en mer organisert og regelmessig kontakt med de nordiske medlemmene av Europaparlamentet, med vekt på de seks nevnte satsningsområdene.

Endelig foreslår Presidiet at de nordiske regjeringer utarbeider en langsiktig nordisk handlingsplan for arbeidet med den nordlige dimensjon.

Det vedtak som nordisk Råd forhåpentligvis vil fatte ved avslutningen av denne debatten, vil bety at Nordisk Råd vil stille sitt erfaringsgrunnlag, sine kunnskaper og sin kompetanse til disposisjon for utviklingen av den nordlige dimensjon. Et slikt vedtak vil være et viktig innspill til utenriksministermøtet i Helsingfors senere denne uken.

Det er i hele Eurpas interesse at samarbeidet om den nordlige dimensjon kan synliggjøre og ta vare på de nordlige regioners spesielle behov.

Mot denne bakgrunn anbefaler jeg Presidiets enstemmige forslag til uttalelse.

Per Berthelsen (Si, Grønland):

Ja, ærede formand, ærede forsamling, tak for muligheden for denne replik.

Det er fra et grønlandsk synspunkt glædeligt, at Nordisk Råd vil gøre en forstærket indsats på Den Nordlige Dimension. I forbindelse med implementeringen af denne vil jeg dog ikke undlade at bede om en særlig opmærksomhed på det forhold, at satsningen ikke mindst vil have stor betydning for de oprindelige folk i de arktiske egne. Disse lever under vanskelige vilkår og har brug for denne opmærksomhed.

Den Nordlige Dimension og Det Arktiske Vindue har en meget stor betydning som et nyt initiativ omkring det generelle arktiske samarbejde. Derfor opfordrer jeg til en særlig opmærksomhed på, at dette nye samarbejde også kan bidrage til og støtte arbejdet omkring urbefolkningerne i Den Nordlige Dimension. Tak.

Johan J. Jakobsen (Sp, Presidiets talesman):

Ärede president! Jeg registrerer at representanten for Grönland var godt tilfreds med det initiativ som er tatt fra Presidiet om en egen uttalelse fra Nordisk Råd om den nordlige dimensjon, og har for min del stor forståelse for den problemstilling som representanten reiste når det gjelder situasjonen for folk som han nevnte i de arktiske "egne". Dersom representanten fra Grönland önsker en endring i det forslag til uttalelse som er omdelt på representantenes plasser, går jeg ut fra at representanten eventuelt fremmer dette i form av et forslag, et tillegg til den tekst som er omdelt.

Utover det vil jeg bare si at jeg regner det som en selvfölge og tar for gitt, fordi dette dreier seg om holdningen til folk som bor i disse områdene, at arbeidet med den nordlige dimensjon også skal omfatte arbeidet for den urbefolkning som befinner seg i deler av dette området.

Per Berthelsen (Si, Grønland):
Jeg vil nøjes med at takke for besvarelsen af det der og den positive holdning, der bliver udvist herfra. Jeg har ikke yderligere kommentarer til dette. Tak.

Sighvatur Björgvinsson (A, socialdemokratiska gruppens talesman):
Fru president! Det går naturligtvis inte att hålla ett anförande dagen efter tioårsminnet av murens fall utan att ta upp de revolutionerande händelser i Öst- och Centraleuropa som nu har gett oss ett helt nytt säkerhetspolitiskt landskap. 1989 kommer likt 1789 att för evigt vara inskrivet i historien som ett år då utvecklingen vänder och tar en annan riktning. Även om många människor i de forna kommunistländerna har det svårt i dag är de grundläggande förbättringarna med frihet, självständighet, demokrati och marknadsekonomi fullständigt avgörande. Det är vår plikt att underlätta och stödja den omvandling som fortfarande pågår.

För oss här i Norden har förändringen varit dramatisk. Det räcker med att titta på kartan för att inse att såväl Danmark och Sverige som Finland tidigare låg bara några kilometer från länder där man kunde placera ut trupper från Warszawapakten. Samarbetet runt Östersjön och Barents hav skedde hela tiden i skuggan av det kalla kriget och två supermakter som stod mot varandra. Om vi tittar på samma strandlinje i dag är bilden en annan: Tyskland är enat. Polen är med i Nato. Kaliningrad är ett distrikt i ett omvandlat Ryssland och är t.o.m. en särskild ekonomisk zon. De tre baltiska länderna är självständiga stater på väg in i EU.

Men nära inpå oss har vi en grym diktatur. Från det rum där vi är i dag är det bara 75 mil till Minsk. I Vitryssland råder inte frihet och demokrati. Där råder Lukasjenkos diktatur. Hans mandatperiod har gått ut men han fortsätter att regera och sätta meningsmotståndare i fängelse. Den socialdemokratiske partiledaren Statkevitj blev så sent som förra veckan utsläppt ur fängelse efter att i flera veckor ha suttit fängslad på grund av sina politiska gärningar. Förhållandena i Vitryssland är fruktansvärda. Systematiska kränkningar av mänskliga rättigheter. Vitryssland är inte kvalificerat för att ingå i Europarådet. De krafter i Vitryssland som vill att deras land också ska ingå i det demokratiska Europa efter kriget behöver stöd.

Utvecklingen i Ryssland är av vitalt intresse för oss alla. Det är en del av vår gemensamma odelbara säkerhet. Nästa månad hålls val till duman, och under försommaren år 2000 väljs en ny president. Det ligger i vårt intresse att de politiker som satsar på demokrati och marknadsekonomi får stöd. Därför är

det olyckligt att det går att dra politiska poäng på kriget i Tjetjenien – en komplicerad långvarig konflikt där det inte är första gången som vapen i stället för människor får tala. Ryssland måste ta ansvar för att det blir förhandlingar med den folkvalde presidenten Masjadov. Ledningen i Tjetjenien måste fördöma och komma till rätta med terrorismen.

Utvecklingen inte bara i Ryssland utan i hela den nordliga dimensionen är ett huvudintresse. Den demokratiska utvecklingen kan vi understödja genom fackligt och politiskt utbyte. Den ekonomiska utvecklingen i hela regionen kan vi understödja genom offensiva satsningar på handel, turism och resande. Det innebär att vi måste vara beredda att stödja investeringar i infrastruktur och i modern teknologi. Östersjöregionen är såväl ett fredens hav som ett handelns hav! Men det finns, tyvärr, fortfarande handelshinder som måste tas bort på ett genomtänkt och systematiskt sätt.

Fru president! I detta sammanhang bör nämnas presidiets förslag till ett uttalande av rådet om den nordliga dimensionen som nyss redogjordes för av Johan Jakobsen. Vi socialdemokrater stöder detta förslag. Vi vill se att den nordliga dimensionen får en klar parlamentarisk förankring också i det nordiska samarbetet med Europaparlamentet liksom att rådet regelmässigt och organiserat tar kontakt med de nordiska medlemmarna av Europaparlamentet. I förslaget hålls sex områden fram som speciellt centrala i detta arbete där Nordiska rådet och de nordiska regeringarna kan ta initiativ inom den nordliga dimensionens utveckling.

Flera av de frågor som tas upp i uttalandet skulle kunna motivera betydligt utförligare texter, och andra frågor som inte tas upp i uttalandet kan aktualiseras. Vi anser emellertid att det är viktigt att rådet genom uttalandet markerar sin hållning och hoppas att rådets medlemmar ställer upp på det förslag som presidiet har enats om.

Ekonomiska och sociala framsteg liksom handel och kontaktnät ökar den politiska och säkerhetspolitiska stabiliteten. Vi ska utnyttja nationella, nordiska, europeiska och internationella strukturer för att nå våra mål. Tillsammans täcker vi i Norden in alla de olika organisationerna Europarådet, OSSE, EU, Nato och Partnerskap för fred. Jag tror att vi skulle tjäna på att utnyttja vårt nordiska samarbete effektivare för att nå framgångar i detta arbete, inte minst när det gäller den stora frågan inför hösten och våren: hur en effektiv krishantering ska organiseras. Det gäller för alla organisationerna men jag tror att vi i Norden särskilt kan bidra med kombinationen av civila och militära åtgärder. Vi har på olika sätt bidragit till att stödja fred och frihet.

Tillsammans borde vi därför vädja till den amerikanska senaten att ta sitt ansvar och ta ett nytt beslut om att ratificera icke-spridningsavtalet om kärnvapen. Kärnvapenfrågan har fått ny aktualitet sedan Indien och Pakistan har visat att man kan och vill vara med i kärnvapenklubben. Det gamla "stjärnornas krig"-konceptet dammas av igen. Ser vi inte att vi riskerar det vi uppnått efter murens fall? Ser vi inte att världen blir farligare, inte säkrare, med kärn-

vapen? Jo, vi ser, och vi har en skyldighet att reagera. Alla de nordiska länderna har arbetat för nedrustning och det arbetet ska fortsätta!

Svend Erik Hovmand (V, mittengruppens talesman):
En åben debat om forsvars- og sikkerhedsspørgsmål hører til en af de gode og meget vigtige nyskabelser i de senere års nordiske samarbejde. Og jeg vil gerne indlede med at udtrykke Mittengruppens store tilfredshed hermed. Det er absolut ikke alle steder i verden man kan opleve en sådan åbenhjertig og tillidsfuld meningsudveksling mellem parlamentarikere og regeringer på tværs af landegrænser. Og ser vi tilbage på vores egen historie, har udenrigs- og sikkerhedspolitik jo også været holdt langt væk fra den nordiske dagsorden lige fra Finlands indtræden i Nordisk Råd i 1955, hvor daværende statsminister Kekkonen meddelte, at den finske delegation ikke ville deltage i spørgsmål, der vedrører stormagterne – og indtil 1992, hvor det lykkedes at få udenrigsministrene til at give en redegørelse.

Fra 1995 kom også det sikkerhedsmæssige aspekt med på udenrigsminstrenes dagsorden og i 1997 – altså for kun to år siden – afgav forsvarsministrene for første gang en forsvars- og sikkerhedspolitisk redegørelse for Rådet.

Selv om det således er forholdsvis nyt med en åben debat, er der mange års tradition for de nordiske landes samarbejde om fredsbevarende aktiviteter både i fællesskab, men også f.eks. i FN-regi.

Det er faktisk snart 50 år siden – femti år siden – vi gjorde en fælles indsats i Koreakrigen, og siden har der været mangfoldige eksempler på fredsbevarende aktioner rundt omkring i verden. Senest har vi mødt megen international anerkendelse for vores fælles indsats i Kosovo. Overalt respekterer man den træning, oplæring, der på skift foregår mellem de nordiske lande.

I disse dage – for 10 år siden – væltede befolkningerne i Østeuropa Muren og de kommunistiske regimer. Hvor Østersøen dengang var grænsernes hav, er det nu fredens og samarbejdets hav. Samhandlen mellem de nordiske lande, Baltikum og Polen udvikler sig i øjeblikket med en hast, der minder om hansestædernes renæssance.

Det udenrigspolitiske og det militære- og sikkerhedspolitiske samarbejde er nu udvidet langt ud over Nordens grænser, først og fremmest takket være den indsats, som Nordisk Råd og de nordiske regeringer har ydet.

De baltiske lande har oprettet deres eget baltiske råd efter forbillede fra Nordisk Råd, og vi mødes jævnligt både blandt parlamentarikere og regeringer.

I Mittengruppen har vi den opfattelse, at Nordisk Råd har en meget vigtig opgave i at være demokratisk brobygger i Østersøregionen, og vi lægger vægt på, at Nordisk Råd aktivt deltager i det parlamentariske Østersøsamarbejde, som senest havde en konference i Mariehamn for en måned siden, men også i Barentssamarbejdet og i det arktiske samarbejde.

Vi mener også, der er grund til at glæde sig over, at det er lykkedes gennem et ihærdigt nordisk pres at få alle de baltiske lande med på lige fod blandt de kommende ansøgerlande til EU. Det viser, at de nordiske lande kan meget, når vi står sammen, ikke bare, når det drejer sig om ambassadebyggerier.

Der er også flere af de nye demokratier, som søger optagelse i NATO. Jeg går ud fra, at vi også i denne sag viser en fælles optræden, også selv om vi presses fra mange sider.

Lad mig endelig sige, at vi betragter Den Nordlige Dimension, samarbejdet med Polen, de russiske regioner, Barentsregionen og det arktiske samarbejde som en meget, meget vigtig stabiliserende og fredsbevarende faktor i hele vores region.

Den Nordlige Dimension gælder jo mange samarbejdsområder. Det gælder samarbejdet om energiforsyning, "The Baltic Ring" – et væsentlig bidrag til aflastning af Ignalinaværket – for at nævne det som eksempel. Det gælder også infrastruktur. Det gælder miljø i bredeste forstand.

Ja, vi har faktisk foreslået allerede for 1 år siden, at vi bruger Østersøregionen som et pilotprojekt for Riokonferencen om handel med miljøkvoter. Og jeg håber, at vi snart ser et konkret udspil fra miljøministrene herom.

Og så gælder det selvfølgelig kriminalitetsbekæmpelse og fattigdomsbekæmpelse. "Spørgsmålet om social nød og politisk uro i nærområderne er eksempler på områder, som må løftes af det nordiske samarbejde" skriver Ungdommens Nordiske Råd i deres netop udgivne pjece. Jeg er ganske enig i den betragtning.

Mittengruppen har taget en række initiativer omkring samarbejdet i Den Nordlige Dimension. Vi har lagt vægt på, at vi på denne session fik vedtaget en udtalelse om arbejdet med Den Nordlige Dimension, at Nordisk Råd går ind som værktøj for regeringerne i dette arbejde omkring demokrati og udveksling af folkelige synspunkter.

Vi har også lagt vægt på, at vi får informationskontor ikke bare i Skt. Petersborg, men også i Kaliningrad. Vi tror faktisk på, at det er kolossal vigtigt, at Nordisk Råd spiller en rolle her.

Men det handler ikke bare om Østersøen. Det handler selv sagt også om Vestnorden, og så handler det om at koordinere beslutningerne.

Vi har haft en diskussion i dag omkring forsvaret. Jeg føler mig overbevist om, at Norge og Island – selv om de ikke er medlem af EU – fortsat vil bidrage til det militære samarbejde, også selv om relationerne mellem EU's forsvarsdimension og NATO får et nyt perspektiv efter beslutningen i Køln. Det finder man nok en løsning på. Det håber vi i hvert fald.

Jeg vil gerne slutte med at sige, at jeg håber, at vi, selv om vi alle er meget optaget af udviklingen i Østeuropa, selv om vi er meget optaget af Østersøen og Den Nordlige Dimension, ikke glemmer Vestnorden.

Jeg håber, at de nordiske regeringer tværtimod vil bestræbe sig på at knytte Vestnorden nærmere. Nu lykkedes det at få sat en positiv udvikling på skinner,

når det gælder Baltikum. Herefter gælder det om at sikre en lige så positiv udvikling i Vestnorden.

Med disse ord vil vi anbefale, at man i Nordisk Råd fortsat har fuld opmærksomhed på samarbejdet med vores nærområder, sådan som det kommer til udtryk i det særlige udvalg, vi har i Nordisk Råd, men sådan som det også i stigende omfang kommer til udtryk blandt vores regeringer.

Lantrådet **Roger Jansson** (FS, Åland)

Fru president! Jag vill här inledningsvis säga något om den säkerhetspolitiska utvecklingen i och runt om det vidsträckta innanhavet Östersjön, som vi idag så gärna vill kalla Fredens hav och som vi så gärna vill att skall förbli, för evigt, ett sådant Fredens hav.

De säkerhetspolitiska intressena runt Östersjön fortsätter att vara många och kanske ännu markant styrda mer av gamla militärpolitiska doktriner och intressen än av de mera moderna freds- och säkerhetsbaserade modeller sprungna ur ett brett civilt samarbete. Bägge tankebanor och doktriner måste finnas, men de måste också samsas i en lämplig mix för att säkerställa en långsiktig fred. Den samsynen måste huvudsakligen basera sig på att länderna och folken runt Östersjön själva tillsammans skapar de nya strukturerna, med minimal inblandning utifrån. Också här kan det tidigare så militärpolitiskt intressanta Åland, idag sedan 144 år tillbaka demilitariserat och sedan 78 år neutraliserat, verka som exempel och viss inspirationskälla. Åland och Svalbard, det senare inom Natolandet Norges gränser, är Nordens enda demilitariserade områden. Den statusen skall givetvis bibehållas, oberoende av vilka säkerhetspolitiska förändringar som sker inom Norden, oberoende av vilka nya alliansstrukturer som bildas.

Men de demilitariserade områdenas status och deras stabiliserande effekter för fredens sak och emot krigshandlingar talar för, på basen av våra historiska erfarenheter, att också nya demilitariserade, och varför inte också neutraliserade områden, borde skapas inom Östersjöområdet. Att önska sig att Kaliningrad kunde bli ett sådant område är säkert för mycket begärt, men säkert finns andra lämpliga, strategiskt välplacerade områden som kunde bli särskilda markerade fredsoaser och fredssymboler i detta Fredens hav, för att det för evigt skall förbli så.

Fru president! Den nordiska samarbetsformen med parlamentarikersamarbetet inom ramen för Nordiska rådet, samarbetet mellan regeringarna i Nordiska ministerrådet och samarbetet i de olika ämbetsmannakommittéerna samt samarbete på regional nivå har länge stått som modell för samarbetet mellan de baltiska staterna. Det handlar där om olikartade självständiga stater, med nya uppbyggda gränser mellan varandra och gentemot omvärlden, som genom ett samarbete sinsemellan skulle kunna riva ner sådana gränshinder

som i många fall har en mycket negativ psykologisk effekt för folkliga och ekonomiska kontakter.

Exemplet Åland såsom lösning av en besvärlig minoritetskonflikt mellan två länder, Finland och Sverige, och inom en nybildad stat, Finland, kom att lösas av ett internationellt organ – Nationernas Förbund. Denna historiska verklighet har kommit att göra Åland till ett begrepp, känt och studerat, på Balkan i det forna Jugoslavien.

Forna Jugoslavien är en av de få platser i världen där man kan säga att man kommer från Åland och den man talar med genast vet var det ligger. Forna Jugoslavien är ett område som har sett nya stater födas och som har sett gränser och hinder byggas upp i en rasande fart. Där finns länder med områden befolkade av minoritetsgrupper, där finns länder med minoriteter inom minoriteten. Där finns länder som med höga ambitioner ansvarsfullt har byggt upp minoritetslösningar, som sedan snabbt och brutalt brutits ner på nytt.

Den struktur som har byggts upp inom det nordiska samarbetet med Nordiska rådet, Nordiska ministerrådet och det regionala samarbetet, med ett brett både myndighetssamarbete och frivilligsamarbete, skulle inte bara kunna stå som modell för samarbetet i de baltiska staterna utan likafullt, och kanske med ännu högre motiv och resultat, för samarbetet mellan de nya länderna och de gamla på Balkan, i det forna Jugoslavien och i dess grannländer.

Anledningen att vi från Åland väljer att ta upp den här frågan, först med de nordiska statsministrarna i måndags och idag här inför Nordiska rådet, är den att de flesta av de insatser som vi från Norden gör idag i det forna Jugoslavien inte görs inom ramen för det institutionaliserade nordiska samarbetet, utan de görs bilateralt eller inom andra europeiska och globala samarbetsformer.

Från åländsk sida är vi när som helst beredda att ställa upp och medverka. Vi är beredda att driva på frågan både inom ramen för Nordiska ministerrådet och inom NSK och i berörda ämbetsmannakommittéer. Rent praktiskt kan det för vår del gälla insatser där nere på plats eller avseende olika besök till Norden för att på plats studera våra för dem definitivt intressanta strukturer.

Utrikesminister **Anna Lindh** (Sverige):

Fru President! Jag kan börja med att instämma i vad flera av mina kolleger redan har framfört från talarstolen. Sedan skulle jag vilja beröra tre frågor där jag tycker att de nordiska länderna har ett särskilt intresse.

De nordiska utrikesministrarna åt i dag lunch och hade sitt möte på Moderna museet här i Stockholm, där det pågår en väldigt intressant utställning som jag gärna rekommenderar er. Den heter Muren som föll. Östeuropeiska konstnärer ställer ut eftersom det nu är tio år sedan Berlinmuren föll.

Vi kan se att det är en intressant utställning, men vi kan också se att vi politiker efter Berlinmurens fall och efter att kalla kriget har tagit slut inte har för-

mått att tillräckligt mycket utnyttja den nya situationen för att bidra till fred, säkerhet och stabilitet.

Ett resultat av att muren föll är bl.a. att länder inte längre används som brickor i ett stormaktsspel på samma sätt som tidigare. Därmed finns det helt andra möjligheter för oss i dag att verkligen förebygga konflikter. Detta har vi inte utnyttjat. Det har vi bl.a. kunnat se i fallet Kosovo.

Den svenska regeringen antog i våras ett handlingsprogram för konfliktförebyggande, där vi pekade på vikten av en konfliktförebyggande kultur – helt enkelt den politiska viljan att förebygga konflikter – av att tidigt uppmärksamma signaler, som kränkningar av mänskliga rättigheter, av att tidigt sätta in rätt instrument när vi ser signaler på att en konflikt börjar trappas upp och av att utnyttja alla instrument i det förebyggande arbetet, både politiska och ekonomiska. Det innebär att vi ska använda både bistånd, handel, de politiska kraven på mänskliga rättigheter m.m. för att se till att alla instrument samverkar i det konfliktförebyggande arbetet.

Vi har ju i alla de nordiska länderna en bra tradition när det gäller att arbeta konfliktförebyggande, men vi behöver utveckla detta ännu mer. Jag hoppas att detta också ska bli en viktig del av EU:s framtida gemensamma utrikespolitiska samarbete.

Tidigare i dag har flera inlägg handlat om EU:s gemensamma utrikespolitiska och militära kapacitet. En militär kapacitet ska vi ha, men det allra bästa är naturligtvis om vi på grund av ett aktivt förebyggande arbete inte behöver utnyttja den militära kapaciteten.

Den andra frågan jag vill ta upp berör två länder i vår relativa närhet, Tjetjenien och Vitryssland.

I Tjetjenien ser vi i dag en allvarlig utveckling, och det är viktigt att alla våra länder ger samma entydiga budskap till Ryssland: Vi kan inte acceptera att den ryska regeringen använder militära attacker och bombningar som drabbar civilbefolkningen i stället för en politisk dialog med Maschadov och ledningen i Tjetjenien. Kraven måste vara att den militära aktionen upphör, att en politisk dialog inleds och att den humanitära hjälpen säkras.

Här vill jag framföra min uppskattning för att Tarja Halonen som EU-ordförande gjorde en väldigt viktig resa till Ingustjien och fäste världens blickar på flyktingarnas situation.

Vitryssland är ett annat problem. 80 mil härifrån pågår allvarliga kränkningar av mänskliga rättigheter. Förutom att vi gemensamt fördömer kränkningarna av mänskliga rättigheter i Vitryssland är det viktigt att vi stöder de civila organisationer som ändå kan arbeta i Vitryssland, att vi stöder oppositionen och t.ex. bidrar med utbildning till journalister.

Fru President! Det tredje jag skulle vilja ta upp är kärnvapenfrågorna. Dem diskuterade jag ofta som ung SSU-are i det nordiska samarbetet. Jag trodde att tiden hade passerat dessa frågor – jag trodde att kärnvapennedrustningen hade

blivit ett faktum. I stället har vi under det senaste året kunnat se flera mycket oroande tecken.

Indien och Pakistan fortsätter kärnvapenutvecklingen. Vi kan se att Ryssland i en del av sina uttalanden nu fäster mer tonvikt vid kärnvapen i försvaret och att Duman inte ratificerar START 2. Och vi kan se att USA:s senat inte ratificerar CTBT. Dessutom diskuterar man i USA ett nytt missilförsvar, alltså det gamla Star Wars-konceptet har om än i bearbetad form åter tagits upp på dagordningen.

Detta är en mycket kortsynt och inskränkt amerikansk politik, som riskerar att öka kärnvapenspridningen och därmed kärnvapenhotet.

Här är det viktigt att alla nordiska länder är tydliga i sin politik för fortsatt kärnvapennedrustning.

Vi kan ju se, att även om vi har valt olika säkerhetspolitiska lösningar i våra respektive länder så har vi ändå en gemensam värdegrund som är avgörande i det utrikespolitiska samarbetet mellan våra länder.

Fru President! Jag började med att säga några ord om Berlinmuren och det förebyggande arbetet. Låt mig också avsluta där.

När jag den här helgen talade med min nioåriga son om Berlinmuren, frågade han mig vad det var för någonting. Jag försökte förklara, men då tittade nioåringen på mig med stora, undrande ögon och sade: "Men mamma, det är omöjligt! Det går inte att bygga en mur tvärs igenom en stad på det sättet."

Egentligen hade han ju rätt. Det jag hoppas är att vi så småningom ska kunna säga samma sak till en kommande generation när det gäller både vårt gamla tänkande från kalla kriget och kärnvapnen – att vi har insett att det är en omöjlig idé – och att de kommande generationerna ska tycka att kärnvapenhotet och kalla krigets tänkande är en lika omöjlig tanke som Berlinmuren.

Anita Johansson övertog ledelsen af forhandlingerne.

Elver Jonsson (fp, Sverige):

Fru President! Som utrikesminister Anna Lindh sade är det internationella samarbetet oerhört viktigt. Hon nämnde två mycket publika saker. Det ena var det konfliktförebyggande arbetet. Men när vi nu tycker oss se möjligheter tror jag att vi också måste erkänna att vi inte har nått särskilt långt. Vi har inte nått en anständig nivå när det gäller att förebygga konflikter.

Där tycker jag nog att den nordiska fredstraditionen skulle kunna vara en god "exportvara" till Europa och till andra delar av världen.

En annan sak vill jag göra utrikesministern och rådet uppmärksamma på. Anna Lindh sade att länder ibland har varit brickor i spelet. Ja, visst har vi upplevt det! Symptomatiskt var kanske att utrikesministern inte nämnde kontinenten Afrika, där många länder har varit brickor i spelet. Plötsligt är de inte längre intressanta för stormakterna, och då vänder världen Afrika ryggen. Det

är någonting också för nordiska politiker att ta tag i. Det råder oerhörda umbäranden. Det är krig. Det är fler döda än någonsin. Och vi har inte satsat biståndsinsatser på det sätt som vi i den rika världen borde göra.

Det vill jag skicka med, när Nordiska ministerrådet blickar ut i världen. Det är mycket vi behöver aktivera oss på!

Sten Tolgfors (m, Sverige):
President! Utrikesministern talade om risken för kärnvapenspridning. Jag tycker det är bra att hon tar upp frågan, men det var en aspekt som jag verkligen saknade, nämligen den upprustning som har skett i det tysta och som verkligen är ett framtida hot: Folkrepubliken Kinas kärnvapenupprustning.

Kina har skaffat sig nya långdistansmissiler som har kapacitet att nå Europa och USA – kallade "vinden från öster". Man har skaffat sig kapacitet för miniatyriserade och individuellt styrbara stridsspetsar, vilket förändrar den strategiska balansen i hela regionen. Man har förnyat sina medeldistansrobotar. Man har rörliga missiler och kan placera missiler både på land och på ubåtar. Man har uttalade hot mot grannar, både Taiwan och andra.

Min fråga är om utrikesministern ska uppmärksamma detta. Jag vet att när Kinas utrikesminister var i Sverige togs inte problemet upp.

Ytterligare en fråga jag har är: Har hon planer på att man kan agera gemensamt mot upprustningen i Asien, t.ex. i Nordiska Rådet och inom EU?

Det här är enligt min uppfattning ett glömt hot mot freden. Samma kritik som riktades mot USA tror jag i än högre grad ska riktas mot Folkrepubliken Kina – som dessutom är ett land som löpande kränker mänskliga rättigheter och, som sagt, utgör ett hot mot sina grannar.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):
Tak til den svenske udenrigsminister for en ualmindelig klar tale, og en klar tale også i forhold til Ruslands krig i Tjetjenien, som jo, hvis medierne bare taler en lille smule sandt, det gør de jo ikke rigtigt, når der er tale om en krig, men bare en lille smule sandt, så er der tale om en grusom krig, som overtræder alle regler, også krigens regler om menneskerettigheder og flygtninges behandling, og som Nordisk Råd skal tage afstand fra. Og jeg kunne forstå på den svenske udenrigsminister, at det gør man fra svensk side.

Jeg kan også forstå, det var en opfordring til Nordisk Råd om at sige fra over for russernes måde at køre den sag på. Det skal ikke være sådan, at de nordiske lande ikke tør sige nogen ting til Rusland, når de optræder på en måde, som de gjorde tidligere politisk: Som bøllen i skolegården.

Så et lille spørgsmål eller et tillægsspørgsmål: Dette med, at vi skal gøre en yderligere forebyggende indsats for at hindre, at begivenheder udvikler sig, som de f.eks. gjorde i Bosnien og Kosova. Jo, det skal vi vel, minister, men hvor meget skyld og ansvar skal vi egentlig føle i de nordiske lande over, at

serbere, kroatere og andre grupper i Europas udkant begynder at myrde hinanden. Det er dem, der er banditterne, det er ikke os. Der er vel grænser for, hvor meget indsats vi egentlig bør sætte ind, og hvor meget man kan forudsige mange år frem i tiden.

Utrikesminister **Anna Lindh** (Sverige):
Fru president! Jag tar upp inläggen i ordning och börjar med Elver Jonsson. Jag kan bara instämma i att vi inte har gjort tillräckligt med förebyggande insatser. Vi måste politiskt vara självkritiska. Det var svårare att arbeta med förebyggande insatser under kalla krigets dagar. Det har blivit lättare, men vi är tyvärr mentalt alltför mycket kvar i de svårigheter som fanns under kalla krigets dagar och utnyttjar inte de öppningar som har uppstått för att arbeta med förebyggande insatser.

Precis som Elver Jonsson tycker jag att det är viktigt att vi också gemensamt nordiskt försöker att exportera det tänkande som är mycket djupt förankrat i våra länder men som inte alls är lika självklart i andra delar av världen.

Jag kan också bara hålla med när det gäller Afrika. På den begränsade talartid som jag hade hann jag inte ta upp vare sig Afrika eller Asien. Många känner oro över att vi glömmer de länder som ligger långt bort från Europa. När de nordiska utrikesministrarna träffas glömmer vi inte Afrika. Vi har väldigt ofta diskussioner om konflikterna i Afrika och vad vi kan göra för att hjälpa de fattigaste länderna, både när det gäller bistånd och när det gäller konflikthantering. I den allmänna debatten saknas dock de fattigaste länderna alltför ofta nu för tiden.

Sten Tolgfors tog upp kärnvapensatsningen i Kina. Det är ytterligare ett exempel på att kärnvapensatsningarna i dag ökar på ett sätt som vi kanske inte trodde på för några år sedan och som är väldigt allvarligt. Också det exemplet bidrar till den oro som vi i dag tyvärr måste känna på kärnvapenområdet.

Skälet till min kritik mot USA är naturligtvis inte att det enbart är USA som gör nya satsningar på kärnvapen utan att USA riskerar att, trots att man vill motsatsen, legitimera ytterligare satsningar på kärnvapen även i andra länder. Jag tycker därför att t.ex. det nya amerikanska missilförsvaret är väldigt allvarligt.

Jag vill slutligen till Frank Dahlgaard säga att jag i de sammanhang där jag har funnits med har funnit att både EU och även Nordiska rådet varit väldigt tydliga vad gäller Ryssland och Tjetjenien. Det handlar om att fortsätta att driva dessa frågor, vilket både Tarje Halonen och Halldór Ásgrimsson har gjort på ett utomordentligt sätt.

Sten Tolgfors (m, Sverige):
President! Man ska komma ihåg vad som orsakar vad. En anledning till att USA än en gång planerar att bygga upp ett skyddssystem mot främmande

missiler är att de asiatiska demokratierna känner sig hotade. De som bor i Japan, i Sydkorea eller i Taiwan känner ett påtagligt hot från de kinesiska kärnvapnen, och därför efterfrågas ett skyddssystem också i andra länder än bara USA. Detta förringar inte det som utrikesministern tog upp i sitt anförande, men det kan möjligen vara viktigt för förståelsen av dessa frågor. Det är också en aspekt som förekommer i den amerikanska debatten. Det finns ett behov av att skydda grannarna mot Folkrepubliken Kinas hot.

Det som jag tyckte var underligt i utrikesministerns anförande var att det gjordes en markering endast åt ett håll. Folkrepubliken Kina är en diktatur, medan USA är en demokrati. Det sker i Folkrepubliken Kina en påtaglig och allvarlig kärnvapenutrustning. Man har problem med relationerna till sina grannar och med respekten för sina grannar. Man kränker de flesta mänskliga rättigheter och är, som sagt, inte en demokrati.

Det gäller att hålla tungan rätt i munnen. Jag tycker att den svenska regeringen i andra sammanhang har visat att man inte riktigt har klarat detta, t.ex. i resonemang om stabilitet. Det finns ett demokratiskt Kina, nämligen Taiwan, som visar att det går att skapa demokrati i den kinesiska kultursfären. Det går att där respektera mänskliga rättigheter och rättsstatens krav, och de ekonomiska effekterna av detta blir också högst betydande.

Det var bristen på markering från utrikesministern som jag tyckte var ett problem. Det talades om grandet i USA:s öga men inte om bjälken i Folkrepubliken Kinas öga. Man ska, som sagt, inte heller förringa utvecklingen i USA, men vi i Sverige, Norden och EU har nog störst intresse av att bevaka vad som händer i Folkrepubliken Kina – det eventuella hot som den kan utgöra mot stabiliteten i regionen och bristen på demokrati och mänskliga rättigheter för den fjärdedel av jordens befolkning som faktiskt bor där.

Utrikesminister **Anna Lindh** (Sverige):
Fru president! Sten Tolgfors sade att jag vände mig bara åt ett håll. Sten Tolgfors! Det var nog så att du vände öronen bara åt ett håll. Jag tog när det gällde kärnvapen också upp Indien, Pakistan och Ryssland.

Jari Vilén (Kok., konservative gruppens talesman):
Arvoisa presidentti! Euroopan ja Pohjoismaiden turvallisuustilanne on viime vuosien mittaan ratkaisevasti muuttunut. Vaikkakin globaalin sodan uhka on väistynyt, niin erityisesti alueellisten selkkausten riski on jopa merkittävästi kohonnut. Parhaillaan Euroopan Unionin piirissä keskustellaan unionin laajenemisesta ja syvenemisestä sekä Euroopan yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan jatkokehittämisestä.

Tiivistyvän kansainvälisen yhteistyön yksi merkittävä osa on myös pohjoismainen yhteistyö. Maailmanpolitiikan muutokset ovat tuoneet ulko- ja

turvallisuuspoliittisen keskustelun tänne meidän joukkoon aivan ennennäkemättömällä tavalla.

Uudessa turvallisuusympäristössä kriisien ennalta ehkäiseminen ja niiden hallinta ovat nousseet keskeiseen asemaan. Perinteisen rauhanturvatoiminnan rinnalle ovat nousseet operaatiot, joihin kuuluu paljon vahvempi sotilaallisen voiman näyttö, sillä uhkaaminen ja pahimmassa tapauksessa sen käyttäminen.

Operaatioihin liittyy aikaisempaa enemmän poliittisia, humanitaarisia, sosiaalisia ja taloudellisia näkökulmia, ja myös niiden mittakaava on huomattavasti suurempi kuin aiemmin. Ne vaativat myös entistä tiiviimpää ja monipuolisempaa kansainvälistä yhteistyötä. Kaikki tämä asettaa erityisiä vaatimuksia kriisinhallintaoperaatioihin osallistuvien maiden kyvylle harjoittaa yhteistyötä myös sotilaallisesti.

Pohjoismailla on vankka traditio kansainvälisen vastuun kantamisesta rauhanturvaamisen muodossa. Pienilläkin valtioilla on ollut mahdollisuus toimia aktiivisesti suurten alueellisten kriisien ratkaisussa. Mielestäni hyvinä esimerkkeinä voidaan mainita Suomen presidentin Martti Ahtisaaren toiminta Kosovon rauhanneuvotteluissa sekä viimeisimpänä Oslossa pidetty Lähi-idän rauhaa nopeuttava huippukokous.

Kosovon kriisi on omalta osaltaan vauhdittanut pyrkimyksiä EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittämiseksi. Amsterdamin sopimuksen määritelmien mukaan EU:n kriisinhallintatehtäviin kuuluvatkin humanitaariset ja pelastustehtävät, rauhanturvaaminen sekä taistelujoukkojen tehtävät kriisinhallinnassa mukaan lukien rauhanpalauttaminen. Ajatuksena EU:ssa on ollut sotilaallisen kapasiteetin luominen sellaisten eurooppalaisten kriisinhallintatilanteiden varalle, joissa tänä päivänä aina vääjäämättä joudutaan turvautumaan Yhdysvaltojen apuun ja väliintuloon.

Aktiivinen panostus yhteistyöhön on paras keino varmistaa, että Pohjoismaiden näkökantoja ja etuja ei sivuuteta, kun Euroopassa yhä jatkuva murros ja muutos vaatii tekemään uusia ratkaisuja. Pohjoismaiden yhteisiä kriisinhallintavalmiuksia tulisikin määrätietoisesti kehittää.

Kansainväliseen kriisinhallintaan tähtäävä yhteistyö lisää osaltaan myös kaikkien Pohjoismaiden kansallista turvallisuutta. Pohjoismaihin kuuluu turvallisuuspoliittisesti hyvin erilaisia valtioita, mutta tämän ei kuitenkaan tarvitse olla este vaan rikkaus Pohjoismaiden väliselle poliittiselle vuoropuhelulle. Pohjolan NATO-jäsenvaltioiden ja liittoutumattomien maiden välinen jo olemassa oleva laaja yhteistyö on erinomainen pohja tilanteissa, joissa maat joutuvat vastaamaan nykyisiin kansainvälisiin kriiseihin, joissa käytännössä NATO-maiden organisaatio ja kuljetus- ja viestivälineistö on täysin välttämätön.

Pohjoismaiden neuvoston konservatiiviryhmän mielestä myös yhteistyön kehittäminen ulko- ja turvallisuuspolitiikan alueella Baltian maiden kanssa on perusteltua ja kannatettavaa, ja yhtenä konkreettisena esimerkkinä voisi-

kin olla entistä tiiviimpi yhteistyö ja tuki Baltian maiden yhteiselle rauhanturvapataljoonalle.

Pohjoismaiden kaltaisten pienten valtioiden osallistumista Euroopan alueellisten kriisien hallintaan toivotaan hyvin usein poliittisistakin syistä. Osallistuminen vie kuitenkin paljon pienen maan resursseja. Operaatioihin osallistuminen edellyttää nykyisin yhä suurempia joukko-osastoja, ja esimerkkinä voin käyttää Kosovoa, jossa tarve on lähes 50 000 sotilasta. Näyttääkin siltä, että myös näiden syiden johdosta päämääränä tulee edelleen pitää – täällä jo aiemmin todetuista ongelmista huolimatta – yhteispohjoismainen joukko-osasto, jonka johdolla voisimme yhdessä osallistua tulevaisuuden operaatioihin. Tämä vaatii tietysti toiminnan arvioimista mahdollisilta muilta osin ja siten, että kokonaiskustannukset eivät ylitä niitä mahdollisuuksia ja rajoituksia, joita valtiolla on.

EU-maiden välinen yhteistyö – hyvin mielenkiintoinen yhteistyö – koskettaa myös asevientikysymyksiä. EU-jäsenvaltiot ovat nimittäin sopineet keskenään, että viime kesästä lähtien he ilmoittavat toisilleen, kun he eivät anna lupaa aseiden toimittamiseen johonkin maahan. Jos joku toinen jäsenvaltio aikoo sallia aseiden viennin kyseiseen maahan, se joutuu konsultoimaan asiasta kieltopäätöksen aiemmin tehnyttä maata. Tällainen neuvotteluvelvoite on nykyisellään ainutlaatuinen, ja sen on arvioitu nostaneen kynnystä sallia aseiden vienti sellaisiin maihin, jonne joku toinen on sen kieltänyt. Toivommekin, että tämänkaltainen asevientiä koskeva neuvotteluvelvoite voisi olla asia, josta pohjoismaat keskustelisivat keskenään.

Maan sotilaallinen liittoutumattomuus tai lainsäädäntö ei saa muodostua esteeksi osallistumiselle kriisinhallintaoperaatioihin. Meidän on yhdessä ryhdyttävä kehittämään uudenlaista toimintakykyä operaatioihin osallistumista varten, ja tämän toiminnan vaatimuksiin kuuluu myös, että tarkastelemme rauhanturvatoiminnan ja kriisinhallintatoiminnan kansallista lainsäädäntöä.

Suomen ulko- ja puolustusministeriön virkamiestyöryhmä on hiljattain jättänyt puolustusministeri Enestamille esityksen Suomen rauhanturvalainsäädännön uudistuksesta. Nykyisellään lainsäädäntö on luonut rajatilanteita esimerkiksi Balkanin operaatiossa, jossa mahdollisuus osallistua erilaisiin operaatioihin on ollut rajoittunut tai aiheuttanut tulkintaongelmia. Jos tavoitteena pidetään – niin kuin toiveemme on – että pohjoismaat voivat muodostaa yhteisen joukko-osaston, myös lainsäädännöllinen ongelma täytyy sitä ennen ratkaista ja varmistaa, että yhteinen organisaatio kykenee toimimaan tarpeellisten edellytysten mukaisesti.

Hyvät Pohjoismaiden Neuvoston jäsenet! On vaikea ennustaa, tuleeko sotilaallisen kriisinhallinnan tarve Euroopassa lähivuosina kasvamaan tai pienenemään. Balkanin olojen vakiintuminen on yhteinen tavoitteemme, jossa olemme mm. vakauttamissopimuksen kautta hyvällä alulla,. Toisaalta Euroopan alueella on edelleen olemassa epävakauden pesäkkeitä, joissa kytee levottomuutta.

On todennäköistä, että kriisinhallintatehtäviä tullaan jatkossa esittämään annettavaksi yhä enemmän EU:n vastuulle. Operaatiot toteutettaisiin joko Länsi-Euroopan Unionin WEU:n avulla, myöhemmin mahdollisesti omin voimin, tai tarvittaessa NATO:n resursseihin tukeutuen. Tässä prosessissa on ensiarvoisen tärkeää säilyttää myös Pohjoismaiden välinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen näkökulma. Tämä toteutuu vain entistä tehokkaamman yhteistyön ja tietojen vaihdon avulla, ja tässä tehtävässä Pohjoismaiden Neuvostolla voi olla halutessaan ja oikein toimiessaan ensiarvoisen tärkeä rooli keskustelun käynnistämisessä ja yhteisen kannan etsimisessä.

Jari Viléns anförande i svensk översättning:

Ärade president! Säkerhetssituationen i Europa och Norden har förändrats radikalt under de senaste åren. Trots att farhågorna för ett globalt krig har skingrats har risken framför allt för regionala konfrontationer ökat betydligt. I Europeiska unionen pågår diskussioner om en utvidgning och fördjupning av unionen och om fortsatt utveckling av den gemensamma europeiska utrikes- och säkerhetspolitiken.

Det nordiska samarbetet utgör en mycket viktig del också i det ökade internationella samarbetet. Förändringarna i världspolitiken har fört in en utrikes- och säkerhetspolitisk debatt mitt ibland oss på ett sätt som ingen någonsin skulle ha kunnat ana.

I denna nya säkerhetsomgivning har krisförebyggande insatser och krishantering fått en central plats. Vid sidan av fredsbevarande aktiviteter i traditionell mening har vi nu operationer som inbegriper mycket starkare militära styrkedemonstrationer, hot med sådana eller i värsta fall till och med utövning av militär makt. Operationerna är förknippade med betydligt fler politiska, humanitära, sociala och ekonomiska aspekter och har betydligt större dimensioner än förut. De kräver också ett mycket intensivare och bredare internationellt samarbete. Allt detta ställer speciella krav på de länder som deltar i krishanteringsoperationer, de skall kunna bedriva militärt samarbete också.

Norden har långa traditioner när det gäller att ta internationellt ansvar i form av fredsbevarande insatser. Också små stater har kunnat bidra aktivt till att lösa stora regionala kriser. Som goda exempel kan nämnas Finlands president Martti Ahtisaaris insatser i fredsförhandlingarna i Kosovo och det nyligen avhållna toppmötet i Oslo för att påskynda fredsprocessen i Mellersta Östern.

Kosovokrisen har för sin del satt fart på utvecklingen av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Enligt Amsterdamtraktaten inbegriper EU:s krishanteringsfunktioner humanitära insatser och räddningsinsatser, fredsbevarande aktiviteter och krishantering med hjälp av stridstrupper samt insatser för att återställa freden. Tankegångarna i EU är att det behövs en militär kapacitet för krishanteringssituationer i Europa där vi i dag inte kan undvara Förenta staternas bistånd och intervention.

En aktiv satsning på samarbete är det bästa sättet att försäkra oss om att nordiska synpunkter och intressen inte förbigås i den fortsatta brytning och omvandling som Europa befinner sig i och som kräver nya lösningar. Därför bör vi målmedvetet utveckla samnordiska krishanteringsfärdigheter.

Samarbetet kring internationell krishantering bidrar till att öka den nationella säkerheten också i de nordiska länderna. I säkerhetspolitiskt hänseende består Norden av högst olika stater, men det behöver inte vara ett hinder utan bör ses som en tillgång i den politiska dialogen i Norden. Det existerande breda samarbetet mellan Nato-länderna och de alliansfria länderna i Norden utgör en god grund i situationer där länderna måste reagera på nuvarande internationella kriser, där Natoländernas organisation och transport- och kommunikationskapacitet i praktiken är absolut nödvändig.

Konservativgruppen i Nordiska rådet anser att det är motiverat och tillrådligt att också det utrikes- och säkerhetspolitiska samarbetet med de baltiska länderna utvecklas. Rent konkret kunde man tänka sig ett ännu intensivare samarbete och stöd för en gemensam baltisk fredsbevarande bataljon.

Mycket ofta finns det också rent politiska skäl för att få med små stater som de nordiska i hanteringen av regionala kriser i Europa. Men deltagandet slukar en stor bit av små länders resurser. Medverkan i operationerna kräver numera allt större truppavdelningar, som i Kosovo, där det behövs inemot 50 000 soldater. Därför bör vi kanske fortsatt – trots tidigare påtalade problem – ha som mål att inrätta en samnordisk truppavdelning som vi tillsammans kan delta i framtida operationer med. Det kräver naturligtvis att vi gör en bedömning av verksamheten i övriga delar och att totalkostnaderna inte får överstiga de möjligheter och begränsningar som staten har.

Samarbetet mellan EU-länderna – ett högst intressant samarbete – berör också vapenexportfrågor. EU-länderna har nämligen avtalat sinsemellan att de från och med i somras meddelar varandra när de inte ger tillstånd att exportera vapen till något land. Om en medlemsstat har för avsikt att tillåta vapenexport till ett visst land, måste den konsultera det land som tidigare fattat ett beslut om att förbjuda vapenexport. En sådan förhandlingsförpliktelse är i nuvarande läge unik och enligt vissa bedömningar har den höjt ribban för att tillåta vapenexport till länder som något annat land har förbjudit export till. Vi hoppas att en sådan förhandlingsförpliktelse om vapenexport är en fråga som de nordiska länderna kan diskutera sinsemellan.

Ett lands militära alliansfrihet eller lagstiftning får inte bli ett hinder för medverkan i krishanteringsoperationer. Vi måste tillsammans utveckla en ny handlingskapacitet när det gäller medverkan i operationer och i detta ingår att vi ser över vår nationella lagstiftning om fredsbevarande verksamhet och krishantering. En tjänstemannaarbetsgrupp med deltagare från Finlands utrikes- och försvarsministerier har nyligen lämnat ett förslag till försvarsminister Enestam om revidering av lagstiftningen om fredsbevarande verksamhet. I sin nuvarande form har lagstiftningen skapat gränsfall till exempel beträf-

fande operationerna på Balkan. Den har begränsat eller gett upphov till tolkningsproblem om möjligheterna att delta i olika slag av operationer. Om vi har som mål – vilket vi önskar – att de nordiska länderna kan bilda en gemensam truppavdelning, måste problemet med lagstiftningen först få en lösning för att säkerställa att den gemensamma organisationen har kapacitet att fungera enligt de nödvändiga förutsättningarna.

Bästa medlemmar av Nordiska rådet! Det är svårt att förutse om behovet av militär krishantering i Europa kommer att öka eller minska inom de närmaste åren. Vårt gemensamma mål är att stabilisera situationen på Balkan. Vi är på god väg tack vare bl.a. stabiliseringsavtalet för området. Å andra sidan finns det fortfarande oroshärdar kvar i Europa, där det jäser under ytan.

I framtiden kommer det sannolikt att föreslås att Europa tar allt fler krishanteringsuppgifter på sitt ansvar. Operationerna skall genomföras antingen med hjälp av VEU, längre fram eventuellt av egna krafter eller vid behov med bistånd av Nato. Det är utomordentligt viktigt att vi bevarar en samnordisk utrikes- och säkerhetspolitisk infallsvinkel på denna process. Det är möjligt bara genom ännu effektivare samarbete och informationsutbyte. Här kunde Nordiska rådet om det så vill och om det går rätt till väga spela en synnerligen viktig roll i att få i gång en debatt och arbeta fram en gemensam hållning.

Outi Ojala (Vas., vänstersocialistiska gruppens talesman)
Fru president! I Europa dyker då och då upp politiska rörelser med extrem nationalism och rädsla för främlingar som utgångspunkter. Senast var det i Österrike och Schweiz som dessa rörelser gått framåt, medan i vissa andra europeiska länder har liknande fenomen tynat bort.

Det som hänt här i Sverige på sista tiden är skrämmande, och våldet från den yttersta högern, och också från andra håll, måste kraftfullt fördömas.

Hotet som Sverige och svenskarna mött är vårt gemensamma och kampen mot våldsamma extremrörelser likaså. Det finns inga lätta lösningar, men först måste vi medge att det är fråga om en säkerhetsrisk som har en klar anknytning till samhällssystemets duglighet eller rättare sagt oduglighet.

Det är den enskilda människans, medborgarorganisationernas och ansvariga politiska partiernas uppgift att försvara det demokratiska systemet och förhindra att dessa rörelser blir en fara.

Enligt den vänstersocialistiska gruppen är medborgarorganisationernas verksamhet som överskrider de immateriella gränserna inom länderna och mellan länderna mycket viktig. Basen för sådana folkrörelser kan mycket väl vara frågor som rör miljö, utvecklingssamarbete, humanitär verksamhet och kultur.

Vi vänstersocialister poängterar att i tal om säkerhet måste vi utgå ifrån det utvidgade säkerhetsbegreppet. Detta nya begrepp ännu inte slagit rot. Man går lätt tillbaka till militära lösningsmodeller och det föråldrade blocktänkandet.

Det utvidgade säkerhetsbegreppet innebär att vi måste sträva efter att förebygga och avlägsna de orsaker som kan leda till konflikter mellan länderna eller inom länderna mellan olika nationella eller religiösa grupper.

I tillägg till medborgarorganisationernas aktivitet behövs också andra samarbetsstrukturer, som för både staterna och folken samman. Stora samarbetsorganisationer som FN, OSSE, Europarådet och Nordiska rådet täcker en del av denna uppgift som brobyggare. För Europeiska unionens medlemsländer har unionen inneburit att konflikter mellan länderna kan lösas inom unionens strukturer i stället för efter ländernas ekonomiska eller militära styrka.

Utjämning av ekonomiska skillnader skapar stabilitet. Med utvecklingssamarbete vill vi jämna ut skillnaderna i utvecklingen och därigenom avlägsna de ekonomiska orsaker mellan länderna och inom länderna som skapar spänningar.

Inom Europeiska unionen jämnar regionalpolitiken ut utvecklingsskillnaderna mellan medlemsländerna och regionerna och är på det sättet konfliktshämmande. Unionens och hela Västeuropas insats för utvecklingen i mellan- och västeuropeiska länder kunde naturligtvis vara större, men man skall ändå inte underskatta dess betydelse för stabiliteten.

Det är nödvändigt att se till att ett mångfasetterat samarbetsnät kopplar länder och folk samman. På det sättet garanterar samarbetet runt Östersjön, det arktiska samarbetet och olika EU-program där Ryssland är med, att det inte uppstår strikta block i Europa som tittar snett på varandra. Unionens nordliga dimension hänger samman med den ekonomiska utvecklingen, men samtidigt ökar den säkerheten och stabiliteten.

Ryssland är ett skolexempel av hur fel och skadligt det kan vara att lösa kriser med militär kraft. Problemet är de tjetjenska gerillatrupper som kommer till Ryssland. Ryssland valde dock det sämsta alternativet att lösa frågan. Det valde att kuva Tjetjenien med krig, som medför ofantlig lidelse för de vanliga människorna. Låt oss komma ihåg att det förra kriget i Tjetjenien skapade de omständigheter som denna extremistgerilla når framgång i. Därför borde man först ha rättat till skadorna från förra kriget och få det lilla landets ekonomi på fötter igen och inleda ett intimt samarbete med den tjetjenska regeringen. Jag är rädd för att man genom att lägga hela Tjetjenien i ruiner skapar en mera omfattande och starkare grogrund för gerilla- och terroristverksamhet.

Sessionen i Stockholm är historisk. Det är första gången som försvarsministrarna samlas i samband med sessionen även om försvarsministrarnas ministerråd ännu inte grundats. Den vänstersocialistiska gruppen föreslog redan för många år sedan att det vore förnuftigt att formalisera även försvarsministrarnas nordiska samarbete genom ett nytt ministerråd.

Man beslöt om EU:s nya försvarsdimension i Köln i juni, och i slutet av Finlands ordförandeskap lägger man fram en mellanrapport på Helsingforstoppmötet nästa månad.

Avsikten är att EU självt skulle ta hand om hanteringen av europeiska kriser, medan operationerna hittills har genomförts under Natos ledning. I början av nästa år skall en preliminär politisk säkerhetskommitté grundas, och senare blir det dags för en militär kommitté.

Det råder ingen enighet om utvecklingen av EU:s försvarsdimension, och Finlands utspel har närmast fått erkännande av de andra alliansfria länderna Sverige och Österrike. De stora medlemsländerna England, Frankrike och Tyskland vill antagligen gå snabbare fram och längre än Finland. Finland har däremot försökt värna om att försvarsdimensionen inte skulle förvandlas till någon "anfallsdimension" och att Finland kan bevara sin alliansfrihet. Jag antar att Sverige är av samma åsikt.

Det centrala i militär krishantering är alltid, på vilka grunder och under vilka förutsättningar operationerna inleds. Först och främst måste framhävas att en stats suveränitet aldrig är obegränsad eller ovillkorlig, utan den måste alltid övervägas mot de mänskliga rättigheterna.

Å andra sidan kan vi inte blunda för att de fasta medlemmarna i FN:s säkerhetsråd alltid har sina egna intressen att bevaka i konfliktsituationer. Om de fasta medlemmarnas intressen går starkt isär, blir FN:s beslutsfattande långsammare eller fattar man inte några beslut alls. Därför är det nödvändigt att börja diskutera också utvecklingen av FN och ställningen av de fasta medlemmarna i säkerhetsrådet.

Bästa rådsmedlemmar! Militära lösningar är inga lösningar, de är alltid början till nya problem.

Fru president! Jag hoppas att ni läser min reservation som gäller medlemsförslaget om samarbete med de baltiska staterna. Jag hoppas också att ni kan rösta för den, för då skulle vi ta med inte enbart de baltiska länderna utan även de regionala parlamenten i våra närområden.

Præsidenten:

Jag har en viktig upplysning till rådets medlemmar. Efter den utrikes- och säkerhetspolitiska debatten har vi tidigare beslutat att vi ska ha val. Efter det ämnar vi köra färdigt det som är uppsatt på dagens dagordning, alltså t.o.m. punkt 19.

Einar Steensnäs (KrF, Norge):

Samtidig som det internasjonale trusselbildet har endret seg dramatisk i löpet av de senere årene og den kalde krigen og den bipolare verdensorden er lagt bak oss, ser vi at sperrene mot väpnede konflikter, bl.a. i de tidligere kommunistiske landene, er svekket. Det oppstår nye sikkerhetspolitiske utfordringer, bl.a. knyttet til interne konflikter, mulige terroraksjoner mot strategiske mål, massive folkeforflytninger og miljökatastrofer. Dette mer sammensatte sikkerhetspolitiske bildet krever större grad av samarbeid og koordinert handling i en krisesituasjon.

De nordiske landene har valgt ulike lösninger når det gjelder tilknytning til det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet i Europa. Når det gjelder krisehåndtering og fredsbevarende operasjoner, har vi likevel en felles oppfatning av hvordan et tett og närt samarbeid mellom de nordiske landene bidrar til effektive lösninger i slike situasjoner, slik vi bl.a. har sett det i Bosnia. Norge har for sin del lagt stor vekt på sitt NATO-medlemskap, med fortsatt sterke transatlantiske bånd som den viktigste garantist for fred og sikkerhet i vår del av verden.

Men endringene i det sikkerhetspolitiske bildet har også gitt FN og OSSE en fornyet og forsterket betydning. FN har, etter den kalde krigen, økt sitt engasjement som konfliktlöser i en rekke regionale konflikter over hele verden. OSSE har tilsvarende spilt en sentral rolle innenfor et vidt dekningsområde fra Vancouver til Vladivostok både med krisehåndtering og rehabilitering etter konflikter.

Under det norske formannskapet har denne organisasjonen fått pröve sine muligheter, men også fått erfare sine begrensninger. Organisasjonen bygges ut videre med sikte på å styrke sin rolle i krisesituasjoner. På toppmötet i Istanbul neste uke skal det vedtas en europeisk sikkerhetspakt. Samtidig skal det dröftes hvordan OSSE på en bedre måte kan samordne sine initiativ og sine ressurser med andre relevante organisasjoner, slik at en kan oppnå konkrete resultater på en bedre og mer effektiv måte.

Et forsterket EU-samarbeid om sikkerhets- og forsvarspolitikken og krisehåndtering innebärer flere utfordringer for Norge. Vi önsker en löpende, tett dialog med EU om disse spörsmålene og vil delta aktivt med å utforme en europeisk holdning til ulike krise- og konfliktsituasjoner, slik også utenriksminister Vollebäk gav uttrykk for i sitt innlegg.

Med bakgrunn som medlem i NATO og assosiert medlem i VEU önsker vi å kunne delta fullt ut både under planleggingen og gjennomföring av ulike operasjoner når det trekkes på NATO-ressurser. Men også i EU-ledede operasjoner der NATO-ressurser ikke er involvert, mener vi at det bör åpnes for deltakelse for Norge og de andre allierte ikke EU-land. Erfaringene har lärt oss at det ligger betydelig styrke i felles strategi og felles opptreden. Det betyr at vi mener at dröftelsene om europeisk sikkerhets- og forsvarspolitikk og krisehåndtering bör gjennomföres med samtlige 21 EU- og NATO-land og ikke bare blant de 15 EU-landene. Dette vil före videre de ordninger som Norge i dag har som assosiert medlem i VEU og som medlem i NATO. Samtidig har vi selvfölgelig full respekt for at det er EUs medlemmer i EUs besluttende organer som tar de endelige beslutninger så langt det gjelder de rent EU-ledede operasjonene.

President! Med utgangspunkt i et felles nordisk önske om å bidra til fredsskapende tiltak og samle demokratiske nasjoner om gode fleksible lösninger som kan organisere og utnytte ressursene på en effektiv måte under krisesituasjoner, har vi forventninger til at det skal väre mulig for Norge og andre

allierte ikke EU-medlemmer å komme til en god forståelse med EU om disse viktige spørsmålene.

Pehr Löv (SFP, Finland):
Fru president! Norden har visat sin styrka genom fredsbevarande insatser på många arenor. Det har gällt fredsbevarande styrkor och det har gällt diplomatiska aktiviteter av starka personligheter. Vi minns Carl Bildts insats i Bosnien, Harri Holkeris insats i Irland och nu senast Finlands president Ahtisaaris framgång i Jugoslavienkonflikten. Jag skall gå in lite närmare på just Jugoslavienkonflikten. I den här konflikten hade de nordiska länderna en komplex roll. Island, Norge och Danmark är medlemmar i Nato, som bombade för fred. Inte helt oväntat har detta lett till minskade sympatier för Nato åtminstone i Finland. Sverige, Danmark och Finland är medlemmar i EU, som var tandlöst vid krishanteringen men har äran att stå för en stor del av återuppbyggnadskostnaderna. Ahtisaaris möjligheter förbättrades av att Finland har mycket goda relationer till både Ryssland och USA. Finland är också neutralt och tillhör ingen militär allians. Trovärdighetskapitalet hos de stridande parterna fanns alltså. President Ahtisaari kunde utnyttja denna situation och kombinera den med sin erkänt skickliga förhandlingstaktik. En nordisk statschef kunde därmed bli fredsmäklare. Liknande uppdrag kommer säkert att tilldelas nordiska starka personligheter också framledes.

Detta visar att en miljö där demokrati, solidaritet och mellanstatlig hjälpsamhet råder skapar förtroende som är till och med starkare än vapenmakt. Detta vapenlösa fredsarbete utgör en brygga till de andra viktiga dimensionerna i nordiskt fredsarbete. Jag anser att hjälp till självhjälp för utveckling av demokrati, socialt trygghetssystem och ren miljö borgar för vänligt sinnade medborgare som inte ställer till bråk i praktiken. Till detta kan fogas vår högaktning av människorättskonventionen och acceptans av minoriteter. Vi har mycket att dela med oss av ute i Europa och inte minst i våra närområden. Ett stöd för EU:s utvidgning är också en viktig del av bestående fred i Europa. Utanförskap skapar negativa känslor som kan utlösa nya konflikter. En utvidgning är i fredens tecken och säkert värd ett mycket högt pris.

Jag hoppas att den här diskussionen kan peka på krishanteringsinstrument i EU och Norden som kunde fungera snabbt vid en väpnad konflikt. Vi skall inte behöva ty oss till Nato i alla eventuella nya konflikter.

Lodve Solholm (FrP, Norge):
Vyrde president! Eg deler den uroa som mange av talarene i dag har gitt uttrykk for når det gjeld utviklinga i Russland og Tsjetsjenia. Eg deler også uroa ved det som kan kome til å skje vidare på Balkan, og det er også for meg klart at Europa – Europarådet, Nordisk Råd, NATO, EU – har store oppgåver framfor seg for å løyse dei problema som ein i dag står overfor.

Det er viktig å halde fram med det arbeidet som har vore gjort frå ulike hald, også frå Nordisk Råd si side, når det gjeld demokratiutvikling i Baltikum. Det er også viktig å gå vidare med den sosiale utviklinga som vi ser no i kjølvatnet av regjeringa. På den andre sida er det også gledeleg å sjå at det går framover i Baltikum. Men eg vil også i år nemne at ein kanskje ikkje bør sjå Baltikum som ein region, men som tre sjølvstendige statar med kvar sin bakgrunn og kvar sine utviklingsmoglegheiter.

Det er eit anna problem som eg har lyst til å nemne, som eg faktisk ser på som ein tryggingspolitisk fare, og det er den utviklinga vi ser i Russland, for det første når det gjeld demokratiutviklinga. Det er klart at det gamle Sovjetsamveldet vel aldri har hatt ein demokratisk tradisjon, noko som gjer det mykje vanskelegare for desse landa å få ei demokratiutvikling som er ønskeleg. Det ser vi også dei ber preg av i dag. Lat oss håpe at vår påverknad kan hjelpe det russiske folket til å få ei demokratiutvikling som er til gagn for folket i dette landet. Samtidig er det også viktig å legge merke til det som skjer i Russland på helsesida. Der er det så store problem at det faktisk kan vere eit tryggingspolitisk problem for oss i Norden, i nærområda, at ein har ei utvikling i Russland som nesten er ute av kontroll når det gjeld sjukdomsbiletet. Det er viktig.

Så vil eg ta opp eit anna problem som eg trur det er viktig at Nordisk Råd og ikkje minst Ministerrådet tar fatt i, og det gjeld fiskeriutsiktene i Barentshavet. Det gjeld dei nye forskingsrapportane, som går ut på at torsken no er borte frå Barentshavet. Eg trur at det er viktig at Nordisk Ministerråd no verkeleg får til eit samarbeid med Russland slik at vi kan få ei berekraftig utvikling av fiskeria i nordområda som er til gagn for våre næringar, spesielt gjeld det kanskje Noreg og Island av dei nordiske landa, men det er også viktig for heile Norden, og det er viktig for Russland. Vi les at ein av dei store årsakene til at ein no må sette ned torskekvoten, sannsynlegvis er at det har vore eit overfiske, eit fiske som har vore ulovleg. Det må føre med seg at Ministerrådet tar dette på alvor slik at vi unngår det som enkelte forskarar i dag ser for seg, nemleg ei næring som vil ende opp i konkurs – spesielt gjeld det kanskje små og mellomstore båtar.

Til slutt vil vi i Framstegspartiet i Noreg frå vår side støtte presidiets forslag i samband med A 1203/p. Vi er då imot resolusjonen frå den sosialistiske gruppa. Og heilt til slutt – litt forseinka – vil vi slutte oss til resolusjonen til den konservative gruppa når det gjeld budsjettet.

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj., Ísland):

Fru præsident. Det er vigtigt, at nordiske politikere engagerer sig i sikkerheden i vore nærområder. Ísland har helt fra begyndelsen været medlem af NATO, et NATO, som nu er i udvikling, om som påtager sig nye opgaver i tilknytning til fredsoperationer og konfliktløsning. Mange af grundpræmisserne

ligger fast. De baltiske lande har selv udtrykt et stærkt ønske om at være med i dette samarbejde, og det vil have stor betydning, ikke bare for landene selv, men for udviklingen af sikkerheden i Norden og vore nærområder.

Den hjælp, vi kan give det fra nordisk side, er vigtig. Vi skal gøre vores til, at de baltiske lande nu, hvor de igen er frie lande, frit kan vælge medlemskab i de europæiske organisationer. Fra vort forskellige hold gælder det om at arbejde for baltisk medlemskab i både NATO og EU.

Den konservative gruppe er fuldt ud enig og støtter helhjertet op om vore nye demokratiers ønsker om deltagelse i disse organisationer. Det er fortsat afgørende for vore lande, at vi kan samarbejde om sikkerheden i hele det atlantiske område. Det må ikke blive et mål i sig selv at skabe samarbejde, som bare omfatter nogle få lande. Tværtimod må vi skabe samarbejdsstrukturer, som sikrer et bredt fællesskab og deltagelse fra alle.

Den debat, som foregår i Europa, må ikke tabe af syne, at dette også handler om at bevare den kollektive sikkerhedsgaranti, som i realiteten har været gældende for alle de nordiske lande. Verden er fortsat ikke sikrere, end at dette er et grundlæggende element i vort sikkerhedspolitiske samarbejde.

Præsident! Den konservative gruppe har fremlagt et forslag om at øge samarbejdet med de baltiske lande. Det er afgørende, at vi fra Nordisk Råds side gør vores, både til at de baltiske lande kommer ind i NATO og EU og også i det mere generelle samarbejde.

Vi har selv en interesse i at bevare og sikre stabiliteten i vore nærområder og må gøre vort til, at den demokratiske udvikling går i den rigtige retning. Et vigtigt område er samarbejde mod kriminalitet, et andet er, hvordan vi kan arbejde for et bedre miljø. Der er også mange andre sagsfelter, hvor et samarbejde kan give stort udbytte og skabe en mere slagkraftig politik. Som et sådant skridt ønsker vi altså, at når der nedsættes arbejdsgrupper, skal man altid være opmærksom på mulighederne for øget kvalitet gennem at tage repræsentanter fra de baltiske lande med. Også på regeringsniveau er der et stort potentiale i at sørge for yderligere samarbejde mellem alle de nordiske og baltiske lande.

Vi må gå sammen om at løse fælles problemer i vor region. Vi vil få nyttig erfaringsudveksling, når vi kan træffes i sådanne fora, og udfordringer, som vi møder i alle vore lande, kan blive løst på en bedre måde til bedste for indbyggerne i alle vore nordiske og baltiske lande.

Dorte Bennedsen (S, den socialdemokratiske gruppes talsmand):
Fru Præsident! På vegne af den socialdemokratiske gruppe vil jeg sige et par ord om forslaget A 1203/p om samarbejdet med de baltiske lande.

I Socialdemokratiet vil vi gerne fremholde, at Nordisk Råds samarbejde med andre parlamentariske organer i nærområderne er en opgave, som vi fin-

der bør prioriteres meget højt. Det nære samarbejde, der gennem nogle år har været med Baltisk Forsamling, bør videreføres og videreudvikles.

Når vi alligevel røster nej til det forslag, som ligger, er det, fordi vi anser det for at være ganske, aldeles og helt overflødigt. Alle de muligheder, forslaget peger på, de eksisterer allerede i dag, og de bruges rent faktisk også. I det første udkast til betænkning, vi fik i Præsidiet, står der følgende om forslaget: Præsidiet anser, at forslaget til Rådets beslut ikke skulle indebære nogen forandring i forhold til den nuværende praktik, i hvilket utskott og arbejdsgrupper og rapportører selvstændig kan få beslutte om sine kontakter til nærområderne. Der findes ingen formelle organisatoriske eller økonomiske hinder for fortsatte kontakter.

Her står der sort på hvidt på pappret, at dette forslag ikke indebærer nogen form for ændringer i forhold til det udmærkede system, der allerede fungerer i dag. Og når vi har besluttet os til at røste nej, så er det, fordi vi finder, at det er mangel på respekt for vores eget arbejde her i Rådet, at vi bruger tid på forslag, der som dette er totalt overflødige.

Tak, fru præsident.

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj., Ísland):
Fru præsident. Jeg vil tale islandsk.

Tillaga hægri hópsins, hún fjallar um að auka og styrkja samstarfið við Eystrasaltslöndin, – og styrkja samstarfið ennþá frekar heldur en er í dag – og hún fjallar fyrst og fremst um það að sýna vilja í verki. Og það er stór munur á því að eiga möguleika til þess að starfa með böltunum í vinnuhópum og að það sé gert með reglubundnum hætti. Þessi tillaga styrkir samstarfið við Eystrasaltslöndin og mér finnst það vera mjög brýnt og nauðsynlegt – og við höfum lagt þær áherslur hér í Norðurlandaráði að – og þess vegna varð ég undrandi á því að heyra afstöðu kratanna hér á þinginu – og ég verð satt að segja að segja að mér finnst það skrýtið þegar menn segja í öðru orðinu að þeir vilji styðja samstarfið við Eystrasaltslöndin en hafna svo í hinu orðinu tillögu sem að gengur einmitt út á það.

Sigríður Anna Þórðardóttirs anförande i dansk översättning:
Fru præsident. Jeg vil tale islandsk.

Højre gruppens forslag, det handler netop om at øge og styrke samarbejdet med de baltiske lande – og styrke samarbejdet endnu mere end det er i dag – og det handler først og fremmest om at omsætte viljen til handling. Og der er stor forskel på at have mulighed for at arbejde med balterne i arbejdsgrupper og at gøre det under regelmæssige former. Dette forslag styrker samarbejdet med de baltiske lande og jeg synes det er vigtigt og nødvendigt – og derfor har vi lagt vægt på i Nordisk Råd at – og derfor blev jeg forundret over at høre socialdemokraternes holdning her på sessionen – og jeg må sandt at sige sige,

at jeg synes det er underligt når man på den ene side siger at man vil støtte samarbejdet med de baltiske lande og på den anden side afviser et forslag som netop går ud på dette.

Dorte Bennedsen (S, den socialdemokratiske gruppes talsman):
Fru præsident! Jeg tror, at Sigríður måske ikke helt forstod eller ville forstå, hvad jeg sagde. Vi afviser ikke på noget punkt samarbejde med balterne. Men vi tager faktisk det arbejde, vi laver her i rådet, så meget alvorligt, at vi synes, at det skal være seriøst, og der skal være indhold i det. Og her er ikke nyt indhold i. Jeg kan citere videre, der står også: Præsidiet anser, at det nuværende ureglerede og fleksible system har fungeret klandrefrit og ønsker, at det forsætter selv i de kommende arbejdsgruppers arbejde.

De muligheder eksisterer i dag. Derfor er det en tung demonstration at lægge sådan et forslag frem, og vi har ønsket med vores valg ikke at gå imod det baltiske samarbejde, men at markere, at vi synes, der skal være indhold og konsistens i det, rådet foretager sig. Tak fru præsident.

Outi Ojala (Vas., Finland):
Rouva presidentti! Kyllä tässä erimielisyydessä on vähän sisältöäkin. Tämä esitys lähtee siitä, että pyritään työryhmiin ja vastaaviin saamaan Baltian neuvoston edustajia.

Puheenjohtajistossa meillä oli nimittäin valmiina myös toinen versio, jossa oli mainittu kategorisesti alueelliset parlamentit lähialueillamme, jolloin mm. Barentsin alueelta ja Pietarin alueelta olisi otettu mukaan parlamentaarikkoja näihin työryhmiin silloin, kun tarve niin vaatii. Kun konservatiiviryhmä halusi juuri nimenomaan sen kohdan pois, silloin sille tulee myös sisältöä.

Olen pahoillani, että edustaja, joka konservatiiviryhmän puhemiehenä toimii tässä asiassa, ei jaksa nyt minua kuunnella. Minusta on huonoa, jo me emme puheenjohtajistossa kuuntele toisiamme.

Sillä on sisältöä, että haluttiin nimenomaan tämä pois. Minä luulen aika monen lukevan tätä asiaa sillä tavoin, ettei halutakaan enää mukaan lähialueita vaan halutaan keskittyä Baltian maihin. Baltit ovat meille tärkeitä. Me haluamme lisätä yhteistyötä ja tehdä yhteistyötä heidän kanssaan, mutta minusta se ei saisi tapahtua, kuten vastalauseessani sanon, muiden lähialueiden kustannuksella.

Outi Ojalas anförande i svensk översättning:
Fru president!

Det finns en viss substans i denna uttalade åsiktsskillnad. Det aktuella förslaget utgår från att vi i arbetsgrupper och liknande tar med representanter för Baltiska rådet. I presidiet har vi de facto utarbetat ett alternativt förslag, som kategoriskt inkluderar också de regionala parlamenten i våra närområden.

Detta innebär, att parlamentariker representerande både Barentsregionen och St. Petersburgsområdet kunde ingå i dessa arbetsgrupper, när det är påkallat. Nu vill den konservativa gruppen uttryckligen stryka den punkten och då får denna formalitet ett innehåll. Jag är besviken över att den konservativa gruppens talesman i denna fråga inte är beredd att lyssna till mitt inlägg. Jag tycker det är besvärande att vi i presidiet inte lyssnar till varandra.

Det faktum att man önskade stryka denna punkt, ger den ett innehåll. Jag tror att relativt många nu uppfattar saken så, att vi inte är intresserade av närområdena utan vill koncentrera oss på de baltiska länderna. Baltikum är viktigt för oss. Vi vill intensifiera samarbetet med balterna, men såsom jag konstaterar i mitt inlägg, vill jag inte att det sker på bekostnad av övriga närområden.

Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj., Ísland):
Mér þykir leiðinlegt að heyra að Outi Ojala túlkar tillöguna á þennan hátt því að tillöguflutningurinn gengur eingöngu út á það að styrkja samstarfið við baltnesku löndin. Það er ekki á nokkurn hátt með þessum tillöguflutningi verið að ýja að því að við skulum ekki hafa samstarf við önnur nærsvæði svoleiðis að mér finnst leitt að þetta sé túlkað á þennan veg. Ég tel að það sé algjör misskilningur að nokkuð slíkt sé á ferðinni.

Sigríður Anna Þórðardóttirs anförande i dansk översättning:
Jeg er ked af at høre, at Outi Ojala fortolker forslaget sådan, da fremsættelsen af forslaget udelukkende går ud på styrke samarbejdet med de baltiske lande. Med dette forslag ønsker man må ingen måde at antyde, at vi ikke ønsker samarbejde med andre nærområder så derfor er jeg ked af, at dette bliver fortolket på denne måde. Jeg anser at der er tale om en total misforståelse.

Ragnwi Marcelind (kd, Sverige):
Fru president! Säkerhetspolitiken är en viktig del av utrikespolitiken. Den är i dag kanske än mer viktig, men framför allt mer omfattande än för 30–40 år sedan. Tidigare handlade det mest om militära hotbilder och hur man med militära medel kunde avvärja dessa hot samt hur man som alliansfri stat kunde vara neutral. Ett flertal framträdande ledare ansåg att om man enbart höll hoten utanför landets gränser så skulle de inte påverka det inhemska samhället. Man trodde sig kunna stänga ute problemen genom skyddade gränser och starka militärmakter.

I dagens alltmer globaliserade samhälle, där människor, kapital, information och varor rör sig allt friare över nationsgränserna är det uppenbart att även hoten blir alltmer gränsöverskridande och tränger sig allt närmare inpå den enskilda människan i samhället. Och det är inte längre främst militära hot som knackar på dörren, utan det är andra allvarliga hot mot vår sociala trygghet,

mot vår ekonomiska välfärd och den ekologiska hållbarheten. Det är hotbilder inom det vidgade säkerhetsbegreppet som vi i framtiden måste bekämpa. Vi kan inte leva skyddade i våra egna nationalstater och tro att vi kan stänga ute problemen, utan de globaliserande krafterna och de gränsöverskridande hoten gör att vi måste samarbeta över nationsgränserna för att lösa gemensamma hot, inte bara mot nationalstaten utan framför allt mot den enskilda människan.

Inför framtiden är det avgörande att vi med allvar tar oss an de icke-militära hot som vi ställs inför, t.ex. den internationella brottsligheten, som utvecklas i en högst oroande takt, både i omfattning och i komplexitet. Den utgör ett allvarligt hot både mot samhälle och individer. Den internationella brottsligheten är modernt utrustad, förfogar över mycket stora resurser och opererar dessutom gränslöst. Det räcker inte att hävda nationell suveränitet i brottsbekämpningen, utan det krävs ett större internationellt samarbete på detta område.

I den växande gränsöverskridande organiserade brottsligheten ingår bl.a. illegal droghandel, terrorism, sexhandel med kvinnor och barn, barnpornografi och människosmuggling. Människovärdet kränks om och om igen i våra egna samhällen och framför allt i vårt närområde österut. Den framtida generationen i Öst- och Centraleuropa, barn och ungdomar, växer ofta upp i social misär och otrygghet. Alltfler rapporter från bl.a. UNICEF pekar på otrygga uppväxtmiljöer i form av föräldralös barndom, utebliven skolgång, miljöförstöring som hotar barnens hälsa, liksom ökad fattigdom. Många av dagens försummade barn kan bli morgondagens förlorare, och instabiliteten kan utgöra säkerhetshot mot hela regionen.

I grund och botten är det alltså människovärdet det handlar om. Säkerhetspolitik kan inte enbart byggas upp av gemensamma institutioner, utan det krävs en värdegemenskap för att på lång sikt trygga stabila samhällen. Demokratiutvecklingen i våra östliga grannländer måste genomsyras av respekten för alla mänskliga rättigheter, inte enbart upprättandet av flerpartisystem och fria val. Kvinnors rättigheter, barnens rättigheter och minoriteternas rättigheter måste garanteras, liksom de ekonomiska och sociala rättigheterna. Människors trygghet är direkt beroende av respekten för dessa rättigheter och hur vi lyckas i kampen mot morgondagens hot inom ramen för det vidgade säkerhetsbegreppet. Utrikes- och säkerhetspolitiken måste därför grundas på människovärdet.

Det var glädjande att höra Anna Lindh tala om vikten av att arbeta förebyggande. Det ställer jag mig helt bakom.

Kaj Ikast overtog ledelsen af forhandlingerne.

Hans Engell (KF, Danmark):

Hr. præsident, jeg vil takke den islandske udenrigsminister for indlægget. Det er jo holdt på alle regeringernes vegne, og en ting kan man i hvert fald sige,

og det er: Man kan ikke beskylde udenrigsministrene for at have et højt ambitionsniveau på Nordens vegne.

Med al respekt for den islandske udenrigsminister, som jeg ved har en stærk forankring i nordisk samarbejde, så var udenrigsministrenes melding præget af – ja, svage meldinger uden markante initiativer, der kan styrke Norden i EU, Norden i NATO eller Norden i FN.

Jeg mener ikke, det er nok, at vi sætter udenrigs- og forsvarspolitik på Nordisk Råds dagsorden, hvis vi ikke har noget særligt at sige hinanden. Lad mig nævne et eksempel, hvor udenrigsministrene er så tamme, at det virker pinligt, nemlig Rusland og den russiske aggression. Grove massive krænkelser af menneskerettighederne i Tjetjenien, 200.000 civile på flugt, byer og landsbyer lagt øde.

NATO gik til forsvar for kosovoalbanernes frihedsrettigheder, FN greb ind over for Indonesiens undertrykkelse af befolkningen i Østtimor. Vi demonstrerer mod den kinesiske besættelse af Tibet, men omkring de russiske overgreb mod tjetjenerne hersker der næsten tavshed i den vestlige verden, forsigtige udtalelser også fra de nordiske udenrigsministre, som næppe gør indtryk i Moskva.

Udenrigsministrenes melding i dag er tam, fordi hvordan kan man tillade sig den luksus stort set at tie stille, når Moskva nu kopierer de stalinistiske undertrykkelsesmetoder mod nationale mindretal? Det gør på en eller anden måde os til medansvarlige og underminerer tilliden til de værdier, som vi ikke mindst i den nordiske kreds tidligt og silde proklamerer som bærende i vores samfund og samarbejde.

Heller ikke i EU-samarbejdet oplever vi nogen markant fællesnordisk linje. Den svenske statsminister har jo her i Nordisk Råd optrådt dybt negativt over for perspektiverne i det nordiske samarbejde.

Og når udenrigsminister Ásgrímsson stolt nævner, at Norden i årets løb har haft formandskabet i fem internationale organisationer på samme tid, og at Norden også i den kommende tid vil have stor indflydelse, så er der én ting, jeg savner i udenrigsministerens tale, nemlig: Hvad er der så kommet ud af det? Hvilke resultater har Norden i fællesskab oplevet og gennemført? På hvilken måde har man kunnet sætte dagsordenen ved at have formandskabet i fem organisationer?

Norden yder samlet på udviklingsområdet, gennem den militære indsats, politisamarbejdet og på det humanitære område en kæmpe indsats. Vi kan også tillade os at stille krav til dagsordenen, øve politisk indflydelse. Det kræver et tættere samarbejde med respekt for, at vi har forskellig allianceforpligtelser og medlemskaber, men et sådant signal hørte jeg ikke i udenrigsministerens redegørelse her på sessionen, og det beklager jeg stærkt.

Der var positive, det medgiver jeg, betragtninger om OSCE og også om reorganisering af FN's Sikkerhedsråd. Her kunne det i øvrigt være interessant at høre, om de nordiske lande har et fælles bud på, hvordan man foreslår FN's

Sikkerhedsråd struktureret. Vi ved, der har været meldinger, som det også blev nævnt i udenrigsministerens tale, men vi har ikke set et samlet forslag fra de nordiske lande.

Jeg skal blot til sidst nævne, at den konservative gruppe står bag udtalelsen om Den Nordiske Dimension, men vi gør det under den forudsætning, at man tager markedsøkonomiske hensyn, når det gælder infrastruktursatsningerne.

Lennart Daléus (c, Sverige):

Herr president! Mindre än 100 mil från Stockholm, dvs. rätt nära, ligger Minsk, som är Vitrysslands huvudstad. Man kan på goda grunder säga att det sedan den 20 juli i år inte längre går att beskriva Vitryssland som något annat än en gammaldags diktatur av sovjetiskt snitt, där all makt egentligen är samlad hos presidenten. Lukasjenkos totalitära regim och de övergrepp som begås mot grundläggande mänskliga rättigheter är väl dokumenterade. Vi ser att det civila samhället förkvävs genom begränsningar i organisation och möjligheter att agera, medierna kontrolleras och oppositionella kastas i fängelse eller försvinner.

Jag menar att det faktum att en ny diktatur har växt fram i Östersjöområdet är oroande. Det bör föranleda en kraftfull offentlig debatt och även handling. Det är viktigt att konstatera att utvecklingen i Vitryssland är en fråga av nordiskt intresse. Lukasjenkos regim påverkar det ryska inrikespolitiska klimatet och utgör en regional säkerhetsrisk i Östersjöområdet.

OSSE har genom det norska ordförandeskapet konstaterat att fria, rättvisa och internationellt erkända parlamentsval under år 2000 skulle vara en lovande grund för en lösning på demokratiska problem i Vitryssland. Försvinnanden har fördömts i OSSE, som krävt klarhet. Nu talar jag om oppositionella politikers försvinnande. Ett antal krav av det här slaget har från OSSE riktats gentemot Vitryssland.

Jag menar att det är bra att OSSE agerar, men jag menar att också de nordiska regeringarna måste ta situationen på allvar. Vi berörs i allra högsta grad, eftersom, som jag sade tidigare, Vitryssland är en del av vårt närområde och en del av Europa. Jag tycker att vi i alla organ måste hålla den här frågan levande, utnyttja möjligheten att sätta press på regimen.

Vi har slagit fast tidigare att det nordiska samarbetet inte ska vara ett alternativ till utan en del av ett bredare europeiskt samarbete och i framtiden vila på tre pelare. En av pelarna gäller just Norden och närområdet. Eftersom vi har en rad gemensamma politiska och ekonomiska intressen i förhållande till det nordiska närområdet är det naturligt att också samarbetet österut intensifieras.

Vi har tidigare också slagit fast att Norden i ett regionalt samarbete med de här områdena kan bidra till fred, säkerhet och stabilitet i Europa. Vi har slagit fast att samarbetet ska befrämja en demokratisk utveckling, marknadseko-

nomi och respekt för mänskliga rättigheter. Jag menar, herr president, att det nu är dags att leva upp till detta. I Nordiska rådet måste vi öka kontaktutbytet. Jag skulle gärna uppmana de nordiska ländernas regeringar att intensifiera och samordna sitt agerande för att skapa en internationell press på Vitryssland. Vi måste även i detta forum göra allt vi kan för att stötta de demokratiska krafterna i vårt närområde, i Vitryssland. Tack!

Jeppe Kofod (S, Danmark):
For 15 år siden var det Europa, vi ser i dag, for mange blot en utopisk vision. Det var det bipolare system, som delte ikke blot verden og Europa, men også vores nærområde i to blokke på trods af vores fælles geografi, historie og kulturelle samhørighed. I dag er kold krig i høj grad afløst af varmt venskab rundt Østersøen, men visionen må til stadighed være et helt og ikke et delt Europa, et helt og ikke delt Østersøområde.

Men udfordringerne i dag er store og vanskelige, og her spiller en stærk koordinering af forsvars- og udenrigspolitikken også mellem de nordiske lande en efter min mening helt central rolle. Europa og vores nærområder er blevet mere sikkert, men er det også blevet mere stabilt? Det tror jeg desværre ikke. Regulær krig i vores nærområder er nok ikke nogen sandsynlig trussel, men hvad med de mange usikre atomkraftværker, som findes i vores nærområder? Hvad med den organiserede kriminalitet og korruptionens hærgen ikke mindst i Rusland? Hvad med den tunge forurening, som underminerer nutidens og fremtidige generationers muligheder for at ernære sig selv? Og sidst, men ikke mindst: Hvad med den stærkt stigende økonomiske og sociale ulighed, som er ved at skabe et nyt sølvtæppe ned igennem vores nærområde som afløsning for koldkrigstidens jerntæppe? Man kan bare se på den 1.324 km lange landegrænse mellem Finland og Rusland, der dækker over noget af den største ulighed mellem to lande i verden. Alle er de vigtige spørgsmål, som også er en stadig vigtigere del af den sikkerhedspolitiske udfordring. Her kan og skal såvel de enkelte nordiske lande som Nordisk Råd spille en helt central rolle.

Efter min mening er det i den sammenhæng også en misforståelse at tro, at den stigende grad af samarbejde fra Nordisk Råd med Baltikum, Rusland og Polen underminerer kernesamarbejdet imellem de nordiske lande. Tværtimod at være en modsætning er samarbejdet en forudsætning for en vitalisering og en fornyet kraft til det nordiske. Det er jo som bekendt i mødet med andre, at vi bliver bevidste om egne ressourcer og identitet, udrydder misforståelser og stereotype forestillinger om hinanden og dermed skaber tillid og fortrolighed.

Derfor er også EU-udvidelsen og åbningen af NATO en meget vigtig proces, og stabilitet i det postkommunistiske Europa kommer ikke af sig selv, men er et resultat af en konsekvent politik. Her må det være Nordens rolle at fokusere på den bløde del af sikkerheden, dvs. især støtte til en social og øko-

nomisk udvikling i vores nærområde. Men i det hele taget også fremme et konkret, ligeværdig og tillidsskabende samarbejde inden for alle områder, også forsvarsområdet med nærområdet.

Den sociale og økonomiske ulighed er nok efter min mening en af de største sikkerhedspolitiske udfordringer her på randen af et årtusindskifte, men det er også vigtigt, at vi giver fuldt og helt støtte til de tre baltiske landes ønsker om optagelse i både EU og NATO. Men det er også uhyre vigtigt at intensivere vores støtte til Rusland, som de måske har mere brug for end nogen sinde tidligere bl.a. igennem den nordlige dimension; en støtte til opbygningen af demokratiske institutioner, retsvæsen, politi, bekæmpelse af kriminalitet og korruption i det russiske samfund. Men en støtte til Rusland må aldrig munde ud i, at Rusland får en vetoret over for de baltisk landes medlemskab af eksempelvis NATO. Det vil være at puste til den potentielle usikkerhed og ustabilitet i Europa og bekræfte en koldkrigstidsretorik, som vi forhåbentlig har lagt bag os. Det vil være at svigte den nutidige og fremtidige generation af baltiske og russiske unge, som til stadighed kæmper for og tror på demokratiet.

Så min afsluttende bemærkning skal være, at vi skylder de kommende generationer både i Norden og i vores nærområder, at vi i fællesskab kæmper for frihed, demokrati og retfærdighed.

Steingrímur J. Sigfússon (VG, Ísland):
Herr president! Vi i Norden kan med stor glädje se på att det är lång tid sedan de militära eller säkerhetsmässiga hoten mot Norden varit på så låg nivå med nu. Det ger oss en chans att ta ett steg mot nedrustning, kärnvapenfrihet och fred- och demokratibaserad säkerhet i en mera utvidgad mening. Ett internationellt protokoll med stränga regler om vapenhandel ska också stå högt på listan.

Men i denna positiva utveckling finns det också negativa aspekter. Här nämner jag först den otroliga nedfasningen av TBT-avtalet i den amerikanska kongressen. Den har redan lett till spänningar. Ryssland har sagt att inte bara TBT-avtalet utan också SALT-avtalen om nedrustning av traditionella kärnvapen är i fara. Detta sker bara få månader efter det att spänningen mellan Pakistan och Indien har ökat. Vi får inte glömma kärnvapenhotet. Jag ser också ännu en olycklig och negativ utveckling, nämligen NATO:s nya "out of area"-strategi.

Jag tycker också att vi i dessa tider inte kan diskutera säkerhetsfrågor utan att nämna det som har hänt i de sydliga och östliga delarna av Europa, nämligen i Kosovo och i Tjetjenien. Särskilt mot det som sker i Tjetjenien bör vi protestera. En bombning av den civila befolkningen som kostar tusentals liv och som driver hundratusentals på flykt kan inte accepteras, inte ens om man använder terrorismen som ursäkt.

Man har nu i USA uttalat att de ryska aktionerna i Tjetjenien är i strid med Genèvkonventionen, och huvudargumentet är att de i alltför hög grad är riktade mot civilbefolkningen, och det är riktigt.

Men Kosovo då? Var ligger skillnaden? Också där drabbades den civila befolkningen och den civila infrastrukturen. Bombningarna ödelade långt fler sjukhus än tankvagnar osv. Vid båda tillfällena ställdes allvarliga frågor om den internationella juridiska sidan av saken. Nato tog sig rätten att gå in i Kosovo utan att ha tillstånd av säkerhetsrådet. Man har i Ryssland faktiskt betraktat Tjetjenien som ett självständigt område sedan man förlorade det förra kriget.

Jag föreslår att Norden tar initiativ till att diskutera och undersöka konsekvenserna av det som har skett i Kosovo och Tjetjenien i förhållande till FN:s säkerhetsråds roll och den juridiska och rättsliga sidan av saken. Så kan Norden bidra till det arbete som generalsekreterare Kofi Annan har efterlyst. Men först och främst ska vi i Norden motsätta oss bruket av våld, som inte löser några problem men skapar nya.

Jag vill använda den sista delen av min talartid till att säga några ord om den handelsblockad som främst USA upprätthåller i Irak. Resultatet är att närmare en miljon människor, därav mer än en halv miljon barn, har dött. Nu är det inte bara tio år sedan murens fall utan också snart tio år sedan Gulfkriget startade. Tyrannen Hussein sitter kvar, medan den civila befolkningen lider. Jag ber också om nordiska initiativ till att förändra detta.

Hans Engell (KF, Danmark):

Det, der kalder mig på talerstolen, det er hr. Steingrímur Sigfússons sammenblanding af NATO's aktion i Kosovo og det russiske angreb i Tjetjenien. Det er fuldstændig ubegribeligt, hvordan man som hr. Sigfússon kan sidestille de to aktioner.

I Kosovo, hvor vi oplevede Milosevic-regimets massive undertrykkelse, grove massakre, og hvor den NATO-alliance, som også hr. Sigfússons Island er medlem af, ikke stiltiende ville se på, at vi i 1999 skal opleve sådanne nedslagtninger. Og så i Tjetjenien hvor vi oplever de russiske tilsvarende som Milosevic' Serbien nedslagtning af uskyldige civile.

At sammenstille tingene, som hr. Sigfússon gør det, det er at vende det hele på hovedet. NATO har ikke, som det blev sagt nogen out of area-strategi, men NATO har som en alliance, der ønsker at forsvare fred, frihed og demokrati, påtaget sig den opgave at forsvare uskyldige civile, som man gjorde det i Kosovo.

Derfor er det at vende tingene på hovedet, og det er helt uacceptabelt, den fremstilling, der her bliver givet fuldstændig i strid med, hvad der er realiteterne.

Steingrímur J. Sigfússon (VG, Ísland):
Herr president! Jag vet mycket väl att det inte låter så bra för konservativa politiker eller Natovänskapsklubben i väst att man intar just den här linjen. Jag förstår också mycket väl att man har använt olika argument – de mänskliga rättigheternas tillstånd i Kosovo och detta med att ryssarna använder terrorismen. Men i bägge fallen är det ju civilbefolkningen som drabbas och i bägge fallen menar jag att det finns goda skäl att säga att Genèveprotokollet har blivit "violated", som man nu säger i USA. Ska man vara konsekvent måste man, menar jag, se till effekterna av den aktion som genomförs. Det verkar man inte acceptera, åtminstone inte som det låter när jag lyssnar på Hans Engell.

Hans Engell (KF, Danmark):
Det, jeg hørte fra Sigfússon, det var en halv indrømmelse. En halv indrømmelse, den tager jeg også til mig, gerne. Men jeg synes alligevel, det er værd at holde fast i, at når vi i dag og i går kan markere 10-året for murens fald for Sovjetunionens, sovjetkommunismens sammenbrud, så er det ikke på grund af islandske, danske, norske eller svenske socialdemokratiske fodnotepolitikere eller socialister. Så er det på grund af konservative borgerlige regeringer i den frie verden, der stod sammen omkring NATO-alliancen, og også den dag i dag med mange socialdemokratiske regeringers støtte i dag, heldigvis, har taget den opgave på sig at forsvare fred, frihed, demokrati og menneskeretigheder. Det synes jeg også, man selv som islandsk socialist burde acceptere.

Steingrímur J. Sigfússon (VG, Island):
Herr president! Man kan gott höra att Hans Engell är glad i sin tro; han är den ende som har rätt. Men det är inte någon grund för debatt.

Lodve Solholm (FrP, Norge):
Eg deler ikkje det Hans Engell sa når det gjaldt sjølve sakas innhald.

Men det kunne vere litt interessant å få vite om den venstresosialistiske gruppa i Nordisk Råd talar med sams tunge, for i Noreg var Sosialistisk Venstreparti einig i NATO-aksjonen og støtta den i Stortinget då vi hadde den saka oppe.

Marit Nybakk (A, Norge):
Lederen av utenrikskomiteen i Det norske stortinget, Haakon Blankenborg, innledet i februar 1998 på presidiemötet i Nordisk Råd. Han startet innlegget sitt på följende måte: "Det vil ikke overraske meg om noen spör hvilken mur når jeg prater om murens fall. Ti år er forblöffende lenge til å väre så få år."

Når vi nå faktisk har passert tiårsdagen for at de förste personene spaserte gjennom de förste hullene i Muren, kan vi konstatere at endringsprosessene i

Europa har gått svärt fort, og de går svärt fort. Både innenfor EU, hos dem som banker på, og hos oss som sitter utenfor, er forblöffelsen stor over takten og dynamikken i integrasjonsarbeidet, som berörer alle de nordiske land, både de som er EU-medlemmer og EÖS-landene Norge og Island.

I NATO-landet Norge er vi naturlig nok opptatt av det forsterkede EU-samarbeidet om sikkerhets- og forsvarspolitikk. Forelöpig er det altså de såkalte Petersberg-oppgavene, krisehåndtering og fredsbevaring som skal inn i EU. Men igjen er det grunn til å se på takten i prosessen. Det er ikke så lenge siden vi ville forsverget at Schengen-samarbeidet ville forbli et mellomstatlig samarbeid i overskuelig framtid, eller at utvidelsen av unionen var noe som lå langt, langt fram i tid. For ett år siden sa en stortingskollega til meg at han var villig til å vedde på at Polen aldri ville bli medlem av EU.

Det er grunn til å väre bekymret som norsk politiker over muligheten for at sikkerhetspolitikken framover vil bli avgjort i en akse Brussel-Washington, slik Jan Petersen uttrykte det i går. Som NATO-land er det viktig at vi er med både i arbeidet framover og i de strukturene som legges på plass. Det er uholdbart for oss å bli stilt overfor fullbyrdede kjensgjerninger. Vi må delta i löpende samråd med EU og ESDI. Vi mener vi må ha inkluderende lösninger for de europeiske NATO-landene som ikke er EU-medlemmer, og at EU må utvise fleksibilitet.

Det er viktig for meg å si dette i en nordisk sammenheng, for med Polen, Ungarn og Tsjekkia som EU-medlemmer om relativt kort tid og Tyrkia med potensiell sökerstatus dreier dette seg om Norge og Island – på lengre sikt – som kan stå i fare for å bli marginalisert. Dagens VEU-ordning må väre et absolutt minimum.

For övrig er den europeiske forsvars- og sikkerhetsidentiteten spennende, fordi den bygger broer mellom land som har hatt ulik sikkerhetspolitisk forankring, og som bruker EU til et gryende samarbeid på området.

Så skal vi huske at vanlig sikkerhet også må innebäre en sosial og ökonomisk utvikling i den postsovjetiske sfären. Murens fall og de följende års strukturendringer kastet også 100 millioner mennesker ut i den ytterste nöd og fattigdom. Det skal vi ikke glemme! For oss er det viktig å spille en aktiv rolle når det gjelder å legge premisser for utviklingen i våre närområder, også gjennom et nordisk samarbeid. En sölvmur eller fattigdomsmur har avlöst jernteppet, også på våre breddegrader. Ingen andre steder i verden er forskjellen i levestandard större enn på grensen mellom Norge og Russland. EU vil også her komme til å bli den helt avgjörende aktören når den nordlige dimensjonen skal gis substans.

La meg også få understreke Östersjösamarbeidet og Östersjörådet som spiller en rolle, särlig å grunn av sin sammensetning. Å ha Polen, Tyskland og Russland sammen med de nordiske land og de baltiske land betyr mye og kan holde Russland fast i närområdet, president.

Kan jeg helt til slutt, selv om tiden er ute, bare få lov til å sitere Hakon Blankenborg igjen. Han viste til Brzezinski, som i 1989 i grunnen gav oss det beste eksempel på hvor vanskelig det er å spå om framtida. Han sa: "East-Germany has become a communist Preussia, disciplined, motivated and productive. It may remain so for quite a while, especially since West-Germany contributes to its well-being." Vi vet at han tok feil.

Hjálmar Jónsson (Sj., Island):

Hr. præsident. Island har altid lagt vægt på aktiv deltagelse i internationalt samarbejde. Vi har været med i NATO fra begyndelsen, også i Nordisk Råd og mange flere organisationer. Island er medlem af EØS-aftalen, og således vil vi have vores forbindelse til EU. Det mener vi er nok, og vi ønsker ikke medlemskab.

Hovedgrunden til, at Island er uden for EU, er Unionens fiskeripolitik, men selv om fiskeripolitikken bliver ændret, totalt ændret, som er usandsynligt, så indtræden i EU bliver en god mulighed for Island, er landbrugspolitikken, som den er i dag, til stort hinder for os også. Indtræden i EU ville selvfølgelig lede over landbruget endnu flere ændringer, som bliver afgørende for omstændigheder forbundet med Island. Der ville det blive nødvendigt at konkurrere med landbrugsprodukter fra lande i Midteuropa, som bliver produceret under forhold, som er meget bedre end på Island; det ville dog til dels opvejes af finansiel støtte, som EU giver for at gøre landbrugsproduktions mulig på nordlige områder med vanskelige produktionsvilkår.

På en konference, som blev afholdt i Genf i begyndelsen af oktober af Verdensbanken i samarbejde med WTO om landbrug og nye GATT-konventioner om handel med landbrugsprodukter, blev det drøftet, at et af udviklingslandenes største problemer angående markedsføring af egne produkter i industrilandene er et alt mere indviklet system af kontrol og licenskrav. Det blev fremsagt, at indviklede tilsyns- og bekræftelsessystemer de facto betød indirekte handelsrestriktioner på import i industrilandene. I princippet gælder det samme for små nationer som Island, hvis vi må skaffe bekræftelse på al import af landbrugsprodukter til andre lande. Alle disse faktorer behøver evaluering, når handelskonventioner bliver udarbejdet og stater slutter sig sammen og introducerer fælles regler og politik og specielt gælder det for EU.

Et af de sværere politiske problemer i Island er folkeflytning fra de spredte bebyggelser til hovedstadsområdet. Der er ingen tvivl om, at det ville stige stærkt, hvis landbruget bliver klemt med indtræden i EU. På grund af hvor lille samfund er, bliver det svært for Island at opfylde de krav, som bliver sat om intern kontrol af produktion af landbrugsprodukter eller regler, som gælder for større markeder.

Diskussionen i dag om globalisering er omfangsrig; diskussionen om det er nyttigt. Den leder ikke nødvendigvis til, at globalisering på alle områder er

fornuftig. Taler vi om, at Island skulle følge Finland, Sverige og mange flere lande, er det min konklusion, at det ikke er nogen lovende mulighed i dagens situation. Så vi er salige i det nordiske samarbejde uden for EU.

Petri Neittaanmäki (Kesk., Finland):
Arvoisa puheenjohtaja! Tänään käyty keskustelu EU:n yhteisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tulevaisuuden tavoitteista ja Pohjoismaiden näkemyksistä sen kehittämisen suhteen on ollut varsin mielenkiintoinen. Erityisesti ulko- ja puolustusministerien puheenvuorot olivat mielenkiintoisia, joista lämmin kiitos heille.

Käsittelen tässä lyhyesti omia näkemyksiäni Pohjoismaiden turvallisuuspoliittisesta tilanteesta.

Pohjoismaiden keskinäinen asetelma on kieltämättä hieman erikoinen, mihin tässäkin kokouksessa käytetyissä puheenvuoroissa on viitattu. Norja, Tanska ja Islanti ovat Naton jäseniä, kun taas Suomi ja Ruotsi ovat edelleen puolueettomia maita. Kummassakin maassa on kuitenkin piirejä, jotka pyrkivät siihen, että maa luopuisi tästä asemastaan ja liittoutuisi. Toisaalta Islanti ja Norja eivät ole edes Euroopan unionin jäseniä, kun taas Suomi on ainoa Pohjoismaa, joka on liittynyt Euroopan talous- ja rahaliittoon ensimmäisten joukossa.

Pohjoismaisen yhteistyön kannalta olisi mielestäni ollut parasta, ettei yksikään Pohjoismaa olisi liittynyt Euroopan unioniin eikä talous- ja rahaliittoon. Tästä huolimatta meille on edelleen tarjolla monia yhteistyön mahdollisuuksia, kuten tässäkin kokouksessa olemme voineet havaita.

Erityisesti pohjoismaiselle turvallisuuspoliittiselle yhteistyölle voi avata jatkossa uusia mahdollisuuksia se, ettei yksikään Pohjoismaa ole Länsi-Euroopan unionin WEU:n täysjäsen. Nythän kaikissa Euroopan puolueettomissa jäsenmaissa pohditaan sitä, kuinka nämä maat voisivat osallistua mahdollisimman täysipainoisesti EU:n kriisinhallintaan.

WEU:sta ollaan kehittämässä EU:n sotilaallista käsivartta pyrkimällä yhdistämään se unionin kanssa. Puolueettomien maiden kannalta tässä on kuitenkin se ongelma, että WEU on sotilasliitto ja Naton länsieurooppalainen pilari. Jos nykyinen WEU ja EU yhdistettäisiin, Suomi ja Ruotsi menettäisivät EU:n jäsenmaina puolueettomuusasemansa.

Tähän ongelmaan onkin ajateltu yhdeksi ratkaisuksi sitä, että WEU:n säännöistä poistettaisiin 5. artikla, joka tekee siitä sotilaallisen liittokunnan. Tällöin myös puolueettomat maat voisivat liittyä siihen ja tällöin myös sen yhdistyminen EU:n kanssa olisi hyväksyttävissä. Tämä ei kuitenkaan olisi pitemmän päälle mielestäni hyvä ratkaisu, koska EU:n kehittyminen sotilasliitoksi todennäköisesti jatkuisi.

Parasta olisikin mielestäni se, että tiivistäisimme keskinäistä pohjoismaista turvallisuuspoliittista yhteistyötämme. Tämä olisi mahdollista toteuttaa

nykyisten turvallisuuspoliittisten perusratkaisujen puitteissa. Jos Suomi ja Ruotsi sitoutuisivat säilyttämään myös jatkossa nykyisen puolueettomuusasemansa, tähän kokonaisuuteen liittyen voitaisiin ehkä neuvotella Naton kanssa erityiset turvatakuut Suomelle ja Ruotsille kriisitilanteen varalta.

Uskon, että myös Nato olisi valmis tällaiseen järjestelyyn, koska se voisi sitä kautta ulottaa suojaavan sateenvarjonsa koko Pohjolan ylle ilman, että Venäjä reagoisi siihen voimakkaasti. Näin voitaisiin mielestäni parhaiten säilyttää se vakaus, joka täällä Pohjois-Euroopassa on viime vuosikymmeninä ollut.

Arvoisa puheenjohtaja! Vaikka pohjoismaisen yhteistyön tiivistäminen onkin mielestäni mahdollista ilman, että kaikki Pohjoismaat kuuluvat Euroopan unioniin, uskon, että kaikkien mukanaolo siinä antaisi meille paremmat mahdollisuudet edistää yhteisiä tavoitteitamme, mm. täälläkin käsiteltävää pohjoista ulottuvuutta.

Tästä syystä pidänkin tärkeänä, ettei Euroopan unionista kehitetä tiivistä liittovaltiota ja sotilasliittoa vaan että siitä rakennetaan pikemminkin sellainen itsenäisten valtioiden yhteenliittymä, jossa jäsenmaiden erilaisuus ja niiden erityispiirteet, jotka ovat meille Pohjoismaillekin erityisen tärkeitä, otettaisiin nykyistä paremmin huomioon.

Uskon, että tällaiseen löyhään unioniin voisivat myös Islanti ja Norja joskus tulevaisuudessa harkita liittyvänsä.

Petri Neittaanmäkis anförande i svensk översättning:

Ärade ordförande! Dagens diskussion om målsättningen för EU:s gemensamma framtida utrikes- och säkerhetspolitik och de nordiska ländernas syn på hur den borde utvecklas har varit mycket intressant. Inte minst utrikes- och försvarsministrarnas inlägg har varit intressanta, tack för dem.

Jag skall i all korthet lägga fram min egen syn på säkerhetssituationen i Norden.

De nordiska länderna bildar sinsemellan en onekligen ganska speciell konstellation, vilket flera talare också har påpekat. Norge, Danmark och Island är Natomedlemmar medan Finland och Sverige fortfarande är alliansfria. Men det finns kretsar i båda dessa länder som arbetar för att de skall avstå från denna ställning och alliera sig. Å andra sidan är Island och Norge inte ens medlemmar i EU, medan Finland är det enda nordiska land som gått med bland de första i Europeiska ekonomiska och monetära unionen.

Med tanke på det nordiska samarbetet tycker jag att det hade varit bäst om inte ett enda nordiskt land hade gått med i vare sig Europeiska unionen eller den ekonomiska och monetära unionen. Vi skulle ändå ha haft en lång rad samarbetsmöjligheter, som vi har sett på denna session.

Inte minst för det nordiska säkerhetspolitiska samarbetet kan det i framtiden betyda nya öppningar att inget nordiskt land är fullvärdig medlem av

Västeuropeiska unionen VEU. Just nu sitter ju alla obundna stater i Europa och funderar hur de kunde vara med fullt ut i EU:s krishantering.

Man försöker göra VEU till EU:s militära arm genom att integrera den i unionen. Ur de obundna staternas synvinkel är problemet med detta dock att VEU är en militär union och Natos västeuropeiska pelare. Om nuvarande VEU och EU går samman kommer Finland och Sverige att förlora sin status som oberoende medlemsland.

Som en lösning på problemet har man tänkt sig att 5 artikeln skulle strykas i VEU-reglerna, som säger att unionen är en militär allians. Då kunde också oberoende stater gå med och då vore det acceptabelt att VEU går samman med EU. På sikt ser jag det ändå inte som en lyckad lösning, eftersom EU sannolikt skulle fortsätta sin utveckling i riktning mot en militär union.

Det bästa vore enligt min mening att vi intensifierar vårt inbördes säkerhetspolitiska samarbete i Norden. Det är helt möjligt inom ramen för våra nuvarande grundläggande säkerhetspolitiska lösningar. Om Finland och Sverige förbinder sig att fortsatt bevara sin oberoende status, kunde man möjligen förhandla med Nato om särskilda säkerhetsgarantier för Finland och Sverige i krissituationer.

Jag tror att också Nato vore berett för ett sådant arrangemang, eftersom det den vägen kunde spänna upp sitt skyddande paraply över hela Norden utan större motreaktioner från Rysslands sida. På detta sätt kunde vi enligt min åsikt bäst bibehålla den stabilitet som vi haft här i Norden under de senaste decennierna.

Ärade ordförande! Trots att det enligt min mening är möjligt att intensifiera det nordiska samarbetet utan att alla nordiska länder är med i EU, tror jag att allas medverkan skulle ge oss bättre möjligheter att driva våra gemensamma intressen, däribland den nordiska dimensionen, som också har behandlats här.

Av denna orsak anser jag det viktigt att Europeiska unionen inte utvecklas till en kompakt federation och militär union utan att den snarare blir en sådan sammanslutning av självständiga stater som tar större hänsyn till medlemsländernas olikheter och särdrag, som är så viktiga också för oss nordbor.

Jag tror att också Island och Norge i framtiden kan tänka sig att gå med i en sådan lös union.

Udenrigsminister **Halldór Ásgrímsson** (Ísland):
Jeg vil på vegne av ministrene takke for denne debatten. Den har vært preget av at det ikke er stor uenighet innenfor de nordiske landene om f.eks. NATO og Den europeiske union. Debatten har vært preget av at vi er enige om de fleste ting. Men vi har også vært opptatt av hvordan vi kan leve opp til den nordiske modell og de nordiske interesser.

Det er helt klart at Norge og Island, som ikke er medlemmer av EU, er bekymret over den sikkerhets- og utenrikspolitikk som nå legges innenfor

EU. Men jeg tror vi kan løse det på samme måte som de som er medlemmer av NATO, har kunnet arbeide for nordiske saker innenfor NATO.

Det har ikke vært reist stor kritikk mot det vi har sagt. Hans Engell sa det var uinteressant, at det ikke var noe mål å snakke om resultater. På grunn av det vil jeg nevne noen resultater jeg mener man har sett.

For det første vil jeg nevne det regionale samarbeidet, som er en suksess innenfor Norden og innenfor de land som står oss nærmest. Det er også en suksess på grunn av at Finland har vist interesse for dette samarbeidet innenfor EU. Den nordlige dimensjon har etter min mening sin rot her i Nordisk Råd. Jeg mener det er en suksess.

Schengen er også en suksess, og jeg tror også det er en suksess at vi har fått EØS-avtalen til å fungere nokså godt takket være det nordiske samarbeide.

Jeg tror måten Norge har klart formannskapet i OSSE på, er en suksess. På grunn av at Tsjetsjenia var nevnt her, må det alltid stå øverst på listen vår å få til politiske løsninger i forbindelse med stridigheter. Det som Hans Engell sa om Kosovo, er jeg helt enig med ham i. Man prøvde lenge å få til politiske løsninger. Det gikk ikke. Vi prøver nå ved å legge press på Russland, å få til politiske løsninger i Tsjetsjenia. Ikke minst i de neste dagene, för OSSE-toppmötet i Istanbul, blir det er viktig å fastholde dette presset. Men det er også viktig, som Hans Engell sa, at NATO ikke har noen muligheter til å gripe inn i den konflikten vi har i Tsjetsjenia, men vi kan presse på.

Det er også viktig at vi innenfor FN fortsetter med å presse på for det initiativet som Kofi Annan tok når det gjaldt å finne en løsning i forbindelse med konflikter der sivile borgere ikke blir vernet av sine myndigheter, men istedet blir forfulgt og drept. Alle de nordiske land var glad for Kofi Annans initiativ, og jeg tror at han tok det opp delvis på grunn av press fra de nordiske land og andre land. Vi må arbeide videre med dette.

Jeg tror også at samarbeidet innenfor OSSE, innenfor Europarådet – disse viktige organisasjonene – har vært en suksess. Jeg tror også at samarbeidet innenfor utviklingshjelp, innenfor HIPC-initiativet, har vært en suksess. De nordiske land er de eneste land som gir flere midler til utviklingsland i det neste året. HIPC-initiativet er kommet i stand ikke minst på grunn av nordisk initiativ. Jeg kan nevne mange flere resultater, men det er dette jeg kommer på i de få minuttene jeg har til rådighet her.

Hermed sluttede debatten.

Præsidenten:

Vi går til beslut. Præsidiets forslag findes i de uddelte papirer. Deri findes også reservanternes forslag, dvs. dels et forslag fra socialdemokraternes medlem af Præsidiet og fra Outi Ojala, som repræsenterer den venstresocialistiske gruppe. Som det fremgår af debatten, står reservanterne ikke bag majoriteternes forslag. Der findes altså tre forslag til beslut.

Outi Ojalas forslag skiller sig fra majoriteternes på så sæt, at hun ønsker en udvidet første sats.

Det socialdemokratiske forslag er, at Rådet ikke skal foretage sig noget som helst med anledning i, at medlemsforslaget, dvs. i praksis, afslås.

Derfor foreslår jeg følgende procedure: Først stiller jeg Præsidiets majoritetsforslag mod Outi Ojalas. Det af disse, der får majoritet i plenarforsamlingen, stiller jeg derefter mod det socialdemokratiske forslag. Kan denne form for procedure fastsættes?

Plenarförsamlingen biföll presidentens propositionsordning.

De 32 medlemmer, som stemte *for* præsidiets forslag var:

Akaan-Penttilä, Eero (Kok.), Anderberg, Christel (m), Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), Daléus, Lennart (c), Dalheim, Erik (A), Engell, Hans (KF), Foss, Per-Kristian (H), Larsson, Ewa (mp), Heister, Chris (m), Hellsvik, Gun (m), Hjálmar Jónsson (Sj), Hjertén, Lars (m), Holten, Odd (KrF), Hove, Harald (V), Hovmand, Svend Erik (V), Ikast, Kaj (KF), Jakobsen, Johan J. (Sp), Kaalund, Per (S), Karlstrøm, Randi (KrF), Keldu, Jógvan við (Ff), Kofod, Jeppe (S), Marcelind, Ragnwi (kd), Salmén, Olof (ÅC), Salo, Petri (Kok.), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Sjøli, Sonja Irene (H), Sköldestig, Berndt (s), Solholm, Lodve (FrP), Steensnæs, Einar (KrF), Tiura, Marja (Kok.), Tolgfors, Sten (m), Vilén, Jari (Kok).

De 28 medlemmer, som stemte *mod* præsidiets forslag var:

Andersen, Hanne (S), Bennedsen, Dorte (S), Berthelsen, Per (Si), Bjälkebring, Charlotta L. (v), Breimo, Gunnar (A), Brørby, Berit (A), Furustrand, Reynoldh (s), Granström, Per Erik (s), Gustavsson, Lennart (v), Gustavsson, Åke (s), Haatainen, Tuula (SDP), Hansen, Søren (S), Israelsson, Margareta (s), Johansson, Anita (s), Kristiansen, Rune E. (A), Larsson, Kaj (s), Löv, Pehr (SFP), Neittaanmäki, Petri (Kesk.), Nistad, Astrid Marie (A), Nybakk, Marit (A), Ojala, Outi (Vas.), Prusti, Riitta (SDP), Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik (A), Sighvatur Björgvinsson (A), Sigríður Jóhannesdóttir (A), Skinnari, Jouko (SDP), Steingrímur, J. Sigfússon (VG), Vähänäkki, Matti (SDP).

Følgende medlem *undlod* at stemme:

Korsberg, Øyvind (FrP).

Følgende medlemmer var *fraværende*:

Alvheim, John I. (FrP), Andersen, Karin (SV), Andersson, Janina (Vihr.), Christensen, Ole Vagn (S), Dahlgaard, Frank (UP), Erland, Olof (lib), Fagerström, Ann-Marie (s), Gottlieb, Jette (EL), Halvorsen, Gunnar (A), Ísólfur Gylfi Pálmason (F), Kallis, Bjarne (SKL), Kiljunen, Kimmo (SDP), Lintilä, Mika (Kesk.), Madsen, Aase D. (DF), Manninen, Hannes (Kesk.), Mylly-

niemi, Kari (Kesk.), Peschardt, Vibeke (RV), Petersen, Dan Reinert (Jvfl.), Petersen, Jan (H), Ranta-Muotio, Aulis (Kesk.), Rhode, Jens (V), Rudiengaard, Preben (V), Svensson, Alf (kd), Sørensen, Lars (IA), Touborg, Kristen (SF).

For Præsidiets forslag stemte 32 medlemmer.
Mod Præsidiets forslag stemte 28 medlemmer.
1 medlem *undlod* at stemme.
25 medlemmer var *fraværende*.

Outi Ojalas forslag var dermed forkastet.

De 36 medlemmer, der stemte *for* Præsidiets forslag var:

Akaan-Penttilä, Eero (Kok.), Alvheim, John I. (FrP), Anderberg, Christel (m), Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), Bjälkebring, Charlotta L. (v), Daléus, Lennart (c), Engell, Hans (KF), Foss, Per-Kristian (H), Larsson, Ewa (mp), Heister, Chris (m), Hellsvik, Gun (m), Hjálmar Jónsson (Sj), Hjertén, Lars (m), Holten, Odd (KrF), Hove, Harald (V), Hovmand, Svend Erik (V), Ikast, Kaj (KF), Ísólfur Gylfi Pálmason (F), Jakobsen, Johan J. (Sp), Kaalund, Per (S), Keldu, Jógvan við (Ff), Korsberg, Øyvind (FrP), Löv, Pehr (SFP), Manninen, Hannes (Kesk.), Marcelind, Ragnwi (kd), Neittaanmäki, Petri (Kesk.), Petersen, Jan (H), Salmén, Olof (ÅC), Salo, Petri (Kok.), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Sjøli, Sonja Irene (H), Solholm, Lodve (FrP), Steensnæs, Einar (KrF), Tiura, Marja (Kok.), Tolgfors, Sten (m), Vilén, Jari (Kok.).

De 29 medlemmer, der stemte *mod* Præsidiets forslag var:

Andersen, Hanne (S), Bennedsen, Dorte (S), Berthelsen, Per (Si), Breimo, Gunnar (A), Brørby, Berit (A), Dalheim, Erik (A), Fagerström, Ann-Marie (s), Furustrand, Reynoldh (s), Granström, Per Erik (s), Gustavsson, Lennart (v), Gustavsson, Åke (s), Haatainen, Tuula (SDP), Hansen, Søren (S), Israelsson, Margareta (s), Johansson, Anita (s), Jonsson, Elver (fp), Kofod, Jeppe (S), Kristiansen, Rune E. (A), Larsson, Kaj (s), Nistad, Astrid Marie (A), Nybakk, Marit (A), Ojala, Outi (Vas.), Prusti, Riitta (SDP), Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik (A), Sighvatur Björgvinsson (A), Sigríður Jóhannesdóttir (A), Skinnari, Jouko (SDP), Sköldestig, Berndt (s), Vähänäkki, Matti (SDP).

Følgende medlem *undlod* at stemme:

Steingrímur J. Sigfússon (VG).

Følgende medlemmer var *fraværende*:

Andersen, Karin (SV), Andersson, Janina (Vihr.), Christensen, Ole Vagn (S), Dahlgaard, Frank (UP), Erland, Olof (lib), Gottlieb, Jette (EL), Halvorsen,

Gunnar (A), Kallis, Bjarne (SKL), Kiljunen, Kimmo (SDP), Lintilä, Mika (Kesk.), Madsen, Aase D. (DF), Myllyniemi, Kari (Kesk.), Peschardt, Vibeke (RV), Petersen, Dan Reinert (Jvfl.), Ranta-Muotio, Aulis (Kesk.), Rhode, Jens (V), Rudiengaard, Preben (V), Svensson, Alf (kd), Sørensen, Lars (IA), Touborg, Kresten (SF).

For Præsidiets forslag stemte 36 medlemmer.
Mod Præsidets forslag stemte 29 meldemmer.
1 medlem *undlod* at stemme.
20 medlemmer var *fraværende*.

Den socialdemokratiske gruppes forslag var dermed forkastet.

Rådet beslöt att lägga dokument 4, 5 och 6 till handlingarna.

Rådet antog præsidiets forslag til rekommendation samt internt beslut i anledning af A 1203/p (se rek. 6/1999, s.1609, samt internt beslut 2/1999, s 1624.).

Præsidenten:
Til sidst under punktet her har vi Præsidiets forslag om Norden og den nordlige dimension. Kan forsamlingen godkende forslaget? Svaret er ja.
Med dette har vi afsluttet dagsordenens punkt 13

Plenarforsamlingen biföll presidiets förslag.

VAL

Præsidenten:
Derefter går vi over til val. Til endelig beslut i formiddag skal vi nu vælge præsident og øvrige medlemmer af Nordisk Råds Præsidium. Eftersom Valkommittén er enig om, at det gælder alle de øvrige valg til udvalg m.v. må vi samtidig tage valgene fra punkterne 23-27 på dagsordenen. Kan det godkendes? Svaret er ja.

Valkommittén har uddelt forslaget i salen. Først kommer vi til dagsordenens punkt 23, valg af Nordisk Råds Præsidium. Jeg foreslår, at vi først vælger præsident for Nordisk Råd og derefter øvrige medlemmer af Præsidiet. Først giver jeg ordet til Valkommitténs ordfører, Elver Jonsson, som får kommitténs forslag. Derefter går vi over til dem, der ønsker at kommentere Jonssons forslag. Værsgo.

Elver Jonsson (fp, valkommitténs talesman):
Herr president! Valkommittén, representerande alla länder och partigrupper, har sammanträtt några gånger under detta rådsmöte. Det mesta arbetet har rört förslaget om tillsättandet av presidentposten. Islands delegation har anmält tre förslag – man kan faktiskt tala om mångfald!

Valkommitténs flertal föreslår Sigríður Anna Þórðardóttir. Herr president! Valkommitténs förslag är att hon väljs till Nordiska Rådets president för nästa period.

Dorte Bennedsen (S, Danmark):
Præsident! Lad mig begynde med i al venlighed at sige til Valkommitténs formand, at Islands delegation ikke har nomineret nogen kandidater. Det er tre partigrupper, der har nomineret kandidater til præsidentposten.

Som det vil fremgå af Valkommitténs protokol, har den socialdemokratiske gruppe taget reservation til fordel for vores kandidat til præsidieposten, Sighvatur Björgvinsson.

Siden reformen af Rådets arbejdsformer for snart 5 år siden har vi hos alle partigrupper oplevet en klar forståelse for og en klar vilje til politisk balance, når vi vælger personer til politiske poster. En balance, som er helt nødvendig i et samarbejde som vores. Det er derfor med overordentlig stor beklagelse, at vi nu må konstatere, at den konservative gruppe og ikke mindst midtergruppen nu forlader dette gode princip.

Med den foreslåede konservative islandske kandidat som præsident for det kommende år kommer vi i den situation, at af de sidste seks præsidenter, Rådet har haft, kommer tre fra den konservative gruppe, to fra midtergruppen og kun én fra den socialdemokratiske gruppe, som dog, sådan i parentes bemærket, er Rådets største gruppe. Det er vel umiddelbart forståeligt, at det

bekymrer den socialdemokratiske gruppe, at vi er havnet i denne situation. Men det burde faktisk også vække bekymring i de andre partigrupper og ikke mindst i midtergruppen, som har været udslaggivende i valget mellem kandidaterne, og som derved har været dem, der har undsagt princippet om en rimelig rotation partigrupperne imellem.

Vi anser i den socialdemokratiske gruppe det for mindre lykkeligt, at en præsident i Nordisk Råd vælges med en meget knap majoritet, og derfor har vi denne gang valgt ikke at begære omrøstning om vores reservation, men vi har ønsket at give udtryk for, at vi er meget beklagende over for den situation, der har udviklet sig, og at vi udtrykker et meget stærkt håb om, at præsidentvalget i Nordisk Råd i de kommende år vil kunne ske med det der hedder mere rimelig rotation mellem Rådets partigrupper. Tak, hr. præsident.

Outi Ojala (Vas., Finland)
Herr president! Den vänstersocialistiska gruppen nominerade Steingrímur Sigfússon som presidentkandidat till Nordiska rådet. Vår grupp har aldrig innehaft posten som president i rådet. Det är inte heller vanligt att vi ens nominerar en egen kandidat, men det gjorde vi den här gången. Jag vill påpeka att vi inte heller haft förmansposten för ett enda av utskotten. Därför önskar vi framföra det principiella faktum att vi anser att också vi bör stå i tur och att vår kandidat skulle ha varit både erfaren och mycket lämplig för denna uppgift.

Socialdemokraterna har också betonat vikten av en rimlig rotation mellan rådets partigrupper vid valet av president. Vi håller med om att den socialdemokratiska gruppen är underrepresenterad i fråga om presidentposten om man ser flera år bakåt, och vår grupp – jag hoppas att ni samtycker – är det än mer.

Jag har därför som representant för den vänstersocialistiska gruppen i valkommittén reserverat mig mot förslaget. Jag beklagar att det blev på det här viset och vi vill inte gå till omröstning heller. Jag vill påpeka att det i detta sammanhang inte heller är en personlig fråga. Vem som än är president i rådet måste presidenten ha allas vårt stöd, och vi måste komma ihåg att presidenten är president för hela rådet och inte för en politisk grupp.

Præsidenten:
Ja, tak for det. Det vil sige, at Valkomitténs forslag står nu tilbage. Der er kun ét medlem foreslået til ny præsident for Nordisk Råd. Det er Sigríður Anna Þórðardóttir. Kan Rådet bifalde forslaget? Svaret er ja.

Sigríður Anna Þórðardóttir er valgt til Nordisk Råds præsident for året 2000.

Da går vi videre til valg af de 12 øvrige medlemmer af Præsidiet.

Elver Jonsson (fp, valkommitténs talesman):
Herr President! Det föreligger ju enstämmiga listor om de olika utskotten och kommittéerna, och jag yrkar bifall till dem. Jag tänker inte föredra namnförslagen. I detta nollsummespel går det ju jämnt ut och alla får sin uppgift.

Men det har blivit ett tryckfel, som kommittén får ta på sig. Det gäller konservativa gruppens representation i Europautskottet. Där står Kent Olsson men det ska tydligen vara Sten Tolgfors.

I den mån det inte blir invändningar ber jag att få föreslå valkommitténs förslag, dock med den ändring jag nu har anmält.

23. Val av Nordiska rådets presidium

Valkommittén hade föreslagit att till president i Nordiska Rådet 2000 väljs Sigríður Anna Þórðardóttir, och till övriga medlemmar i presidiet följande rådsmedlemmar:

Socialdemokratiska gruppen (5 poster):
Dorte Bennedsen (S), Danmark
Riitta Prusti (SDP), Finland
Sighvatur Björgvinsson (A), Island
Berit Brørby (A), Norge
Anita Johansson (s), Sverige

Mittengruppen (4 poster):
Svend Erik Hovmand (V), Danmark,
Bjarne Kallis (SKL), Finland
Ísólfur Gylfi Pálmason, (F), Island
Johan J. Jakobsen (Sp), Norge

Konservativa gruppen (3 poster):
Kaj Ikast (KF), Danmark
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.), Island, *President*
Gun Hellsvik (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (1 post):
Outi Ojala (Vas.), Finland

Præsidenten:
Tusind tak for det. Kan vi bifalde forslaget? Kan vi gå til beslut for forslaget? Valkommitténs forslag er hermed vedtaget med den nævnte ændring.

Valkommitténs förslag bifölls.

24. Val av medlemmar i Nordiska rådets utskott samt i kontrollkommittén

Præsidenten:
Vi går derefter til næste punkt. Kan vi vælge medlemmer til Nordisk Råds udvalg samt til Kontrollkommittén? Det er en enig valkommittés forslag. Er der nogle bemærkninger? Det lader ikke til at være tilfældet. Alle har bifaldet.

Valkommitténs förslag till Nordenutskottets sammansättning för år 2000 med 30 medlemmar:

Socialdemokratiska gruppen (12 poster):
Søren Hansen (S), Danmark
Dan R Petersen (Jvfl), Färöarna
Per Berthelsen (Si), Grønland
Tuula Haatainen (SDP), Finland
Matti Vähänäkki (SDP), Finland
Sigríður Jóhannesdóttir, (A), Island
Anneliese Dørum (A), Norge
Rune E. Kristiansen (A), Norge
Astrid Marie Nistad (A), Norge
Åke Gustavsson (s), Sverige, *vice ordförande*
Eva Johansson (s), Sverige
Ann-Marie Fagerström (s), Sverige

Mittengruppen (9 poster):
Vibeke Peschardt (RV), Danmark
Janina Andersson (Vihr.), Finland
Pehr Löv (SFP), Finland, *ordförande*
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.), Finland
Odd Holten (KrF), Norge
Harald Hove (V), Norge
Elver Jonsson (fp), Sverige
Ragnwi Marcelind (Kd), Sverige
Ragnar Erlandsson (ÅC), Åland

Konservativa gruppen (5 poster):
Hans Engell, KF, Danmark
Jógvan vid Keldu (Ff), Färöarna
Jari Vilén (Kok.), Finland, *vice ordförande*
Svein Ludvigsen (H), Norge
Lars Hjertén (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):
Steingrímur J. Sigfússon (VG), Island
Charlotta Bjälkebring (v), Sverige

Övriga (2 poster):
Frank Dahlgard (UP), Danmark
Øyvind Korsberg (FrP), Norge

Valkommitténs förslag bifölls.

Valkommitténs förslag till Europautskottets sammensättning för år 2000 med 22 medlemmar:

Socialdemokratiska gruppen (7 poster):
Ole Vagn Christensen (S), Danmark
Per Kaalund (S), Danmark, *ordförande*
Jouko Skinnari (SDP), Finland
Thorbjørn Jagland (A), Norge
Marit Nybakk (A), Norge
Reynoldh Furustrrand (s), Sverige
Per Erik Granström (s), Sverige

Mittengruppen (6 poster):
Jens Rohde (V), Danmark
Petri Neittaanmäki (Kesk.), Finland
Osmo Puhakka (Kesk.), Finland
Olof Erland (lib), Åland
Einar Steensnæs (Krf), Norge
Lennart Daléus (c), Sverige, *vice ordförande*

Konservativa gruppen (5 poster):
Eero Akaan-Penttilä (Kok.), Finland
Petri Salo (Kok.), Finland
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.), Island
Sonja Irene Sjøli (H), Norge
Sten Tolgfors (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):
Øystein Djupedal (SV), Norge, *vice ordförande*
Kristen Touborg (SF), Danmark

Övriga (2 poster):
Aase D Madsen (DF), Danmark
Lodve I. Solholm (FrP), Norge

Valkommitténs förslag bifölls.

Valkommitténs förslag till Närområdesutskottets sammensättning för år 2000 med 22 medlemmar:

Socialdemokratiska gruppen (7 poster):
Hanne Andersen (S), Danmark
Jeppe Kofod (S), Danmark
Kimmo Kiljunen (SDP), Finland
Erik Dalheim (A), Norge, *vice ordförande*
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A), Norge
Margareta Israelsson (s), Sverige
Kaj Larsson (s), Sverige

Mittengruppen (7 poster):
Preben Rudiengaard (V), Danmark
Otto Steenholdt (At), Grönland
Paula Lehtomäki (Kesk.), Finland
Hannes Manninen (Kesk.), Finland
Matz Hammarström (mp), Sverige
Randi Karlstrøm (KrF), Norge
Jan-Erik Ågren (kd), Sverige *vice ordförande*

Konservativa gruppen (5 poster):
Leena Harkimo (Kok.), Finland
Hjálmar Jónsson (Sj.), Island–
Per-Kristian Foss (H), Norge, *ordförande*
Christel Anderberg (m), Sverige
Chris Heister (m), Sverige

Vänstersocialistiska gruppen (2 poster):
Jette Gottlieb (EL), Danmark
Lennart Gustavsson (v), Sverige

Övriga (1 post):
John Alvheim (FrP), Norge.

Valkommitténs förslag bifölls.

Valkommitténs förslag till Kontrollkommitténs sammansättning för år 2000:

från Danmark: Vibeke Peschardt (RV), mittengruppen, *vice ordförande*
från Finland: Olof Erland (lib), mittengruppen
från Island: Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.), konservativa gruppen

från Norge: Erik Dalheim (A), socialdemokratiska gruppen
från Sverige: Eva Johansson (s), socialdemokratiska gruppen, *ordförande*

Valkommitténs förslag bifölls.

25. Val av ordförande och två vice ordföranden i Nordiska rådets utskott samt i kontrollkommittén

Præsidenten:
Kan vi også vælge ordførerne og viceordførerne til Nordisk Råds utskott samt til Kontrollkommitténs? Det er jo en enig Valkommittés forslag.

Valkommittén har föreslagit att till ordförande i Nordenutskottet för år 2000 väljs Pehr Löv (SFP), Finland (mittengruppen), med Åke Gustavsson (s), Sverige (socialdemokratiska gruppen) och Jari Vilén (Kok.), Finland (konservativa gruppen) som vice ordförande.

Valkommittén har föreslagit att till ordförande i Europautskottet för år 2000 väljs Per Kaalund (S), Danmark (socialdemokratiska gruppen), med Lennart Daléus (c), Sverige (mittengruppen) och Øystein Djupedal (SV), Norge (vänstersocialistiska gruppen) som vice ordförande.

Valkommittén har föreslagit att till ordförande i Närområdesutskottet för år 2000 väljs Per-Kristian Foss (H), Norge (konservativa gruppen), med Erik Dalheim (A), Norge (socialdemokratiska gruppen) och Jan-Erik Ågren (kd), Sverige (mittengruppen) som vice ordförande.

Valkommittén har föreslagit att till ordförande i kontrollkommittén för år 2000 väljs Eva Johansson (s), Sverige (socialdemokratiska gruppen), med Vibeke Peschardt (RV), Danmark (mittengruppen) som vice ordförande.

Kan alle bifalde Valkommitténs forslag?

Valkommitténs förslag bifölls.

26. Val av valkommitté

Præsidenten:
Dagsordenens punkt 26 gælder Valkommittén for året 2000. Forslaget er uddelt. Ønsker nogen ordet? Kan vi gå til beslut? Kan alle bifalde Valkommitténs indstilling? Vi følger Valkommitténs indstilling.

Valkommitténs förslag till valkommitténs sammansättning för år 2000:

Dorte Bennedsen (S), socialdemokratiska gruppen, Danmark
Anita Johansson (s), socialdemokratiska gruppen, Sverige

Odd Holten (Krf), mittengruppen, Norge
Elver Jonsson (fp), mittengruppen, Sverige
Hjálmar Jónsson (Sj.), konservativa gruppen, Island
Per-Kristian Foss (H), konservativa gruppen, Norge
Outi Ojala (Vas.), vänstersocialistiska gruppen, Finland

Valkommitténs förslag bifölls.

27. Nominering av fem medlemmar av styrelsen för Nordiska handikappolitiska rådet för perioden 1 januari 2000 – 31 december 2002

Præsidenten:
Fem medlemmer af Styrelsen for Nordisk Råds Handicappolitiske Råd er udstedt af Ministerrådet efter nominering af Nordisk Råd. Valkommittén har støttet forslaget. Ønsker nogen ordet?

Valkommittén förslag till Nordiska handikappolitiska rådets sammensättning för perioden 1 januari 2000-31 december 2002:

från Danmark: Hanne Andersen (S),
från Finland: Margareta Pietikäinen (SFP)
från Island: Steingrímur J. Sigfússon (VG)
från Norge: Sonja Irene Sjøli (H)
från Sverige: Birthe Sörestedt (s)

Kan man bifalde Valkommitténs forslag?

Valkommitténs förslag bifölls.

Ændring i medlemslisten
Det meddeltes, at Gunnar Halvorsen forlod sessionen.

Rådet besluttede at ændre medlemslisten i overensstemmelse hermed

9. Budgetdebatt (beslut)

C 1 Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1998
C 2 Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet
B 187/p Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2000
A 1204/p Medlemsförslag om Nordisk ministerråds budsjett i Euro

Præsidenten: Vi genoptager nu behandlingen af dagsordenens punkt 9 og foretager derefter votering.

Præsidiet havde i anledning af B 187/p foreslået Nordisk Råd at rekommendere Nordisk Ministerråd

at fortsætte den løbende dialog omkring budgetprocessen
at tage tilbørligt hensyn til Rådets ønsker, som de fremgår af de af Rådets fremsatte rekommandationer
at gennemføre følgende ændringer i budgetforslaget for 2000:

Forøge midlerne til

1-2212-2	Nordisk Ungdomskomite	med	300.000 DKK
1-2230-2	NORDBOK	med	500.000 DKK
1-2299-2	Sessionslandenes kulturprogram	med	200.000 DKK
1-2510-1	Nordisk Skolesamarbejde	med	600.000 DKK
1-2512-1	NORDPLUS-junior	med	500.000 DKK
1-2522-1	Støtteordningen for nordisk folkeoplysning og voksenoplæring	med	500.000 DKK
1-3140-2	Nordisk Komite for Bioetik	med	300.000 DKK
2-0810-3 til 2-0860-2	Nærområdeprogrammet hvoraf	med	2.050.000 DKK
2-0860-2	Bærekraftig ressourcehusholdning	med	1.000.000 DKK
3-4410-2	Projektmidler-ligestilling	med	200.000 DKK
4-0450-2	Støtte til frivilligsektoren	med	300.000 DKK

Reducere midlerne til

1-2214-1	Styregruppe for nordisk børne- og ungdomskultur	med	100.000 DKK
1-2224-2	Andre indsatser i nordisk film- og mediesamarbejde	med	300.000 DKK
1-2505-2	Dispositionsmidler – Uddannelse og Forskning	med	600.000 DKK
1-2520-2	FOVU	med	500.000 DKK
1-3110-2	Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR)	med	800.000 DKK
2-3310-2	Projektmidler – Miljø	med	1.000.000 DKK
3-4620-2	Velfærdsforskning	med	1.500.000 DKK
4-0445-2	Ministerrådets reserve	med	650.000 DKK

at i øvrigt tilgodese de synspunkter der fremføres i præsidiets betænkning.

Præsidiet havde endvidere foreslået plenarforsamlingen

at tage Nordisk Ministerråds forslag til budget for 2000 i øvrigt samt planerne for 2000 (C2) og årsberetning for 1998 (C1) til efterretning.

Reservation:

Der forelå en reservation fra den konservative gruppe:

Den Konservative gruppen har følgende avvikende forslag i forhold til presidiets flertallsforslag:

Gruppen støtter ikke økninger på			
1-2299-2	Sesjonslandenes kulturprogram	DKK	200.000
1-3140-2	Bioetik-komiteen	DKK	300.000
3-4410-2	Likestilling – prosjektmidler	DKK	200.000
Totalt		DKK	700.000
Gruppen ønsker ytterligere besparingerer på			
3-5180-3	Industrifondet	DKK	2.500.000
3-5310-2	Bygg og bolig	DKK	800.000
3-6710-2	Konsument	DKK	500.000
2-6110-2	Regionalpolitikk	DKK	300.000
3-4620-2	Velferdsforskning	DKK	500.000
Totalt		DKK	4.600.000
Totale besparinger		DKK	5.300.000

Præsidiet havde i anledning af A 1204/p foreslået

at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i forhold til forslaget.

Reservation:

Der forelå en reservation fra den konservative gruppe:

Den konservative gruppe havde i anledning af A 1204/p foreslået at rekommendere Nordisk Ministerråd

at budsjettet for år 2001 legges fram i Euro.

Gun Hellsvik overtog ledelsen af forhandlingerne.

Johan J. Jakobsen (Sp, Presidiets talesman):
Nordisk Ministerråds budsjettforslag for år 2000 har en uendret budsjettramme på 732,3 mill. DKK. Det innebærer at Ministerrådet for 5. år på rad foreslår nedgang eller stagnasjon i sitt budsjett. Jeg viser til at flere talere i

generaldebatten gav uttrykk for at tiden nå bør være inne til en moderat økning av de fellesnordiske budsjetter. Den "tyngdeoverføring" som har skjedd i det nordiske samarbeidet, har ført til at viktige sektorer – herunder kultursamarbeidet – har måttet senke sitt ambisjonsnivå på grunn av stramme økonomiske rammer.

Jeg går ut fra at Ministerrådet vil vurdere en viss oppgradering av det nordiske samarbeidet gjennom en justert budsjettramme for 2001. Utgangspunktet for Ministerrådets forslag har vært de prioriteringer for budsjettarbeidet som Nordisk Råd gjorde ved sesjonen i Oslo i fjor høst, samt den vektlegging samarbeidsområder som kommer til uttrykk i det islandske formannskapsprogrammet.

Presidiet deler Ministerrådets ønske om fleksibilitet og dynamikk i det nordiske samarbeidet. I budsjettsammenheng vil det innebære en viss konsentrasjon om oppgaver som er politisk aktuelle og relevante, og som samtidig ivaretar forutsetningen om nordisk nytte.

En fleksibel og aktualisert budsjettpolitikk betyr i klartekst at en også må være villig til å foreta omprioriteringer innenfor den stramme totalrammen. Omprioriteringer på nærmere 30 mill. DKK i forhold til inneværende års budsjett må i en slik sammenheng sies å være en moderat budsjettjustering.

Samarbeidet mellom parlamentarikersiden og regjeringssiden har hatt en god utvikling i de senere års budsjettprosesser. Ministerrådets budsjettforslag for år 2000 er en videreføring av denne positive utviklingen. Presidiet konstaterer med tilfredshet at Ministerrådet følger opp Rådets anbefalinger bl.a. når det gjelder

- innsats for barn og unge i Nordens nærområder
- språksamarbeidet
- narkotikasamarbeidet
- kriminalitetsbekjempelse
- forbrukerspørsmål

Jeg vil også legge til og legge vekt på at informasjonsverdien av budsjettet har fått en markert nivåhevning, i og med at presentasjonen har blitt mer lesevennlig og publikumsvennlig, med tverrsektorielle summeringer og henvisninger til Rådets anbefalinger.

For andre år på rad oppnevnte Presidiet en egen budsjettgruppe som har forberedt Presidiets behandling av 2000-budsjettet. Budsjettgruppen har bestått av representanter for de fire politiske partigrupperingene i Nordisk Råd.

Et flertall i budsjettgruppen – alle unntatt representanten for den konservative gruppen – samlet seg om en anbefaling om budsjettjusteringer som et klart flertall i Presidiet har sluttet seg til

Jeg vil som leder for budsjettgruppen takke flertallet i gruppen for en konstruktiv og kreativ samarbeidsvilje, som har gjort det mulig å presentere et budsjett for år 2000 som markerer de proriteringer i det nordiske samarbeidet som Nordisk Råd tidligere har gått inn for.

Før budsjettgruppen leverte sin innstilling til Presidiet hadde den et avsluttende møte med Ministerrådets representant. Den endelige anbefaling skjedde i forståelse med Ministerrådet.

De endringer som foreslås i forhold til Ministerrådets forslag, kan sammenfattes og grupperes. Når det gjelder de konkrete tallene, viser jeg til betenkningen.

For det første tiltak for barn og ungdom med økte midler til Nordisk Ungdomskomite, Nordisk Skolesamarbeid og Nordplus junior.

For det andre tiltak for kultur, frivillighetssektoren og folkeopplysning med økte midler til den nordiske biblioteksuken – NORDBOK – til sesjonlandets kulturprogram, til støtteordning for folkeopplysning og voksenopplæring og til frivillighetssektoren.

For det tredje prosjektmidler til likestilling.

For det fjerde nærområdesatsing, som er den største posten med godt over 2 mill. DKK utover Ministerrådets forslag.

Og endelig for det femte Nordisk komite for Bioetik som også får økt sin støtte.

Denne økte satsingen over et bredt saksfelt finansieres ved omdisponeringer som først og fremst dreier seg om antatt mindre forbruk av forskningsmidler, prosjektmidler miljø og kutt i ministerrådsreserven. Jeg viser her til betenkningen.

Den konservative gruppen har som nevnt levert en reservasjon til Presidiets flertallsanbefaling. Jeg går ut fra at de konservative vil presentere denne reservasjonen.

La meg allikevel gi noen korte kommentarer til den konservative reservasjonen.

Denne reservasjonen innebærer bl.a. at de konservative desavuerer sitt medlem i Europautvalgets arbeidsgruppe, som har gått inn for at Nordisk Industrifond bør fortsette på nåværende nivå.

I sin reservasjon foreslår de konservative et kutt på hele 2,5 mill. DKK i bevilgningen til Nordisk Industrifond.

De konservatives forslag om å redusere prosjektmidlene til konsumentsektoren er også overraskende på bakgrunn av at Nordisk Råd har anbefalt at denne posten økes.

Jeg er overrasket over at de konservative vil gå imot at det skal settes av økte midler til frivillige organisasjoner på forbrukerområdet og til å sikre forbrukerrettigheter i nærområdene.

Endelig vil jeg bemerke de konservatives forslag om reduserte midler til regionalt samarbeid etter at det allerede er foreslått en nedjustering av posten med over 1 mill. DKK i forhold til inneværende år. Ettersom de konservative vil gi økte midler til nærområdene, må jeg minne om at den posten som foreslås redusert, bl.a. skal gå til "støtte til de baltiske lands forberedelser for utnyttelse av EUs strukturfondsprogram"!

Under henvisning til den foreliggende betenkning vil jeg anbefale flertallets innstilling til Ministerrådets budsjett for år 2000.

Chris Heister (talesman för den konservativa gruppens reservationer, B 187/p, A 1204/p):
Fru president! Jag vill på den konservativa gruppens vägnar framföra några synpunkter på budgeten och de områden som vi satsar på i det nordiska samarbetet.

Utgångspunkten för all den verksamhet vi bedriver i det nordiska samarbetet ska vara kravet nordisk nytta. Det betyder inte bara att samarbetet ska fokusera på det som har betydelse och är nyttigt för nordiska medborgare, utan vi ska också ställa krav på att nordiska medel används målinriktat och effektivt.

Det innebär att varken existerande uppgifter eller nya förslag ska fredas från frågan om de är en uppgift för det nordiska samarbetet eller om de sköts bättre av andra eller t.o.m. har spelat ut sin roll.

Den konservativa gruppen har fått en del kritik, nu även av Johan J. Jakobsen, för att vi har lagt fram en reservation till det budgetbetänkande som presidiet presenterat i dag. Det är andra året i rad som vi gör detta. Jag vill poängtera att vi från den konservativa gruppen tycker att det är viktigt att man synliggör de oenigheter som finns också i den politiska debatten. De ska komma fram inte bara inom ramen för en arbetsgrupps arbete.

Vi är självklart inriktade på att nå resultat i det politiska arbetet. Jag vill understryka att på många områden där presidiet föreslår en ändring av budgeten sker detta i bred enighet, och även vår grupp har varit pådrivande för att få detta till stånd. Det sker dock en ökande partipolitisering i rådet, och jag tycker som sagt att det är viktigt att oenigheterna kommer fram. Det är viktigt både gentemot dem som vi förvaltar pengarna åt och gentemot dem som kommer i åtnjutande av medlen.

Fru president! Den konservativa gruppen anser att samarbetet med våra nya grannländer Estland, Lettland och Litauen och med nordvästra Ryssland ska stärkas ytterligare. Det är mycket nordisk nytta att hämta i att de nordiska länderna gör samlade insatser.

Snart går 20 % av den nordiska budgeten till samarbete med närområdena, och vi ser fortfarande viktiga uppgifter i detta samarbete. Den konservativa gruppen har därför anvisat ytterligare 5,3 miljoner DKR till närområdessamarbetet utöver majoritetens förslag. Detta har varit möjligt genom att vi omfördelat resurser inom den givna ramen. Man kan inte alltid få allt. Vi tycker att närområdessamarbetet är viktigt, och vi har därför gjort de omprioriteringar som framgår av vår reservation till budgetbetänkandet.

Någon har under resans gång sagt att det inte behövs mer pengar till närområdena, eftersom det saknas projekt att satsa på. Om så skulle vara fallet

tycker jag att det är hög tid att ministrarna på allvar tar sig an dessa frågor. Jag vägrar i vart fall att acceptera att det inte skulle finnas utmaningar kvar i samarbetet mellan de nordiska och baltiska länderna och med nordvästra Ryssland. Den konservativa gruppen anser att det finns mycket kvar att göra.

Vi vill från vår grupp sätta fokus på ökad informations- och kontaktverksamhet, demokratiutveckling och miljö- och energifrågor samt på att förbättra barns och ungas situation.

De baltiska länderna har klart uttalat att de önskar medlemskap både i EU och i Nato. Det finns ingen oenighet som Sigríður Anna tidigare sade, i vår partigrupp om att vi i Norden måste göra allt vad vi kan för att hjälpa dem att nå dessa mål. Det som vi gör genom Nordiska rådet är ett viktigt bidrag också till detta.

Vi har i dag informationskontor i alla de tre baltiska länderna och i S:t Petersburg. Dessa kontor fungerar som samlingspunkter för information om nordiskt samarbete och för koordinering av nordiska insatser. Jag är övertygad om att närområdesutskottet i stor enighet kommer att föreslå att detta utvidgas med en informationsplats i Kaliningrad när vi kommer att ta ställning till ett medlemsförslag med denna innebörd. Detta är det medlemsförslag från mittengruppen, och vi tycker från den konservativa gruppen att detta är en viktig uppgift. Vi har därför redan nu velat reservera medel för detta, så att vi redan nästa år har möjlighet att starta denna verksamhet.

Om projektet lyckas, så att vi får en informationsplats i Kaliningrad och det finns möjlighet att utvidga det till ett informationskontor, tycker vi att det vore bra. Det ligger spännande utmaningar i att kunna öka samarbetet med denna del av Ryssland, och här ser vi konservativa gärna att Nordiska rådet går i spetsen.

Fru president! Jag har talat mycket om vår viktigaste utmaning och möjlighet, nämligen det ökade samarbetet med våra närområden, men jag ska naturligtvis också dröja vid våra traditionellt nordiska uppgifter. Den konservativa gruppen vill prioritera barn och ungdom, frivilligsektorn och språksamarbete. Vi har drivit på för att dessa områden ska få en starkare ställning i budgeten, och vi är nöjda med de ändringar som nu föreslås från presidiets sida.

Inte minst vill jag nämna den extra satsningen på utbildning. Nordplus-junior får mer resurser. Av samma anledning stöder vi en förlängning av projektet med en nordisk biblioteksvecka. Vi ansär också att pilotprojektet Nordplus-mini är viktigt, men vi vill avvakta evalueringen innan vi tar ställning till ytterligare resurser. Vi har också sagt att den ökade satsningen på den nordiska ungdomskommittén med ett så stort belopp också ska gå till aktiviteter knutna till de frivilliga organisationernas samarbete både i Norden och i våra närområden.

Till slut vill jag, fru president, också säga några ord om budgetpresentationen med anledning av ett medlemsförslag som den konservativa gruppen har

lagt fram. Alltmer av det nordiska samarbetet äger rum inom en europeisk ram. Finland har redan anslutit sig till den gemensamma valutan, något som jag hoppas att våra övriga länder ska följa efter så fort som möjligt. När den konservativa gruppen har föreslagit att den nordiska samarbetsbudgeten ska läggas fram i euro fr.o.m. år 2001 är det både ett erkännande av att samarbetet runt oss har vidareutvecklats och ett försök att integrera vårt arbete i den vardag som de flesta av oss så småningom möter.

Att budgeten läggs fram i euro kommer inte minst att ha betydelse för dem som ska ta del av budgeten och vill ha möjlighet att jämföra den med insatser på andra områden. Det är lika viktigt i de nordiska länderna som i Europa i övrigt. I grund och botten handlar det om att anpassa vår nordiska verksamhet till den tid som vi befinner oss i och även om att ha en framtidsinriktad hållning till det nordiska samarbetet. Jag är lite förvånad över att presidiets majoritet som skäl för att avslå vårt medlemsförslag anger att vi är före vår tid. Jag tycker att det är bra om Nordiska rådet är före sin tid.

Med detta, fru president, yrkar jag bifall till vår reservation till budgeten och även till reservationen med anledning av vårt medlemsförslag A/1204/p.

Dorte Bennedsen (S, socialdemokratiske gruppens talesman):
Fru præsident. Alt efter temperament kan man beklage eller glæde sig over, at budgetrammen for budgettet næste år er uforandret. Men det giver i hvert fald meget begrænsede muligheder for at sætte nye initiativer i gang på områder, hvor der er behov for det. Det kan være miljø/energi, forbrugerområdet, børn/unge.

Efter vores vurdering er det en noget kortsigtet betragtning partout at ville fastholde budgetrammen uændret, for fornuftigt tilrettelagt ville en udbygning af samarbejdet både være en kvalitetsmæssig og en økonomisk fordel for landene. Men vi må jo altså også erkende, at det for øjeblikket ikke er muligt at få alle fem lande med til en sådan tankegang.

Jeg vil godt benytte denne anledning her til at fremhæve, at efter års, jeg tror roligt man kan sige års konflikter mellem Rådet og Ministerrådet om budgetproceduren, er der nu ved at blive opbygget et konstruktivt samarbejde. Det startede for alvor sidste år og er fortsat i år, hvor vi oplever, at der i selve budgetudspillet fra Ministerrådet i højere grad er taget hensyn til Rådets rekommendationer og ønsker, ligesom der også i hele forløbet har været en langt større åbenhed over for at give relevante oplysninger, som bidrager til gennemsigtighed og til oversigt.

Som det fremgår af Præsidiets betænkning, er det ikke de helt store ændringsforslag, Rådet kommer med, men de vedrører bl.a. børne- og ungdomsområdet, hvor budgetudkastet foreslog, at udbygningen af Nordplus-mini skulle finansieres ved nedskæringer på andre skole- og ungdomsudvekslingsprogrammer. Det svarer til, hvad vi på dansk plejer at kalde, at man fod-

rer hunden med dens egen hale, og bagefter beder man den om at vifte med halen. Det synes vi ikke var nogen god idé, og derfor har vi foreslået ændringer på budgettet på dette område.

Vi har også ønsket at sikre den nordiske biblioteksuge, som – tror jeg – helt uden sammenligning er den største folkelige nordiske manifestation i de senere år. Og også nærområdet og ikke mindst miljøindsatsen foreslås forøget.

Som sagt er ændringerne ikke store, men de er vigtige, fordi de vedrører unge, børn/unge og det folkelige Norden, som ikke må gemmes bort i iveren for at samarbejde omkring forskning og energi, osv., osv. Det, som gør nordisk samarbejde unikt, er jo netop, at det hviler på et folkeligt ønske om og en folkelig forståelse for fællesskabet. Og det finder vi i Socialdemokratiet også bør markeres i budgettet. Tak, fru præsident.

Charlotta L. Bjälkebring (v, vänstergruppens talesman):
Fru president! Vi anser att Nordiska rådets budgetprocess under de senaste åren har utvecklats i positiv riktning. Den budgetgrupp som också i år inför presidiet ansvarat för budgetarbetet har varit effektiv och relativt samstämmig, även om de konservativa har reserverat sig. För första gången har vi i budgeten också en översikt över de kommande två åren, fram till 2002.

Den partipolitisering som alltmer präglat det politiska arbetet i rådet har klart kommit till uttryck också i budgetgruppen. Även om det är precis som det ska vara, måste vi också komma ihåg att det finns nationella intressen vid utformningen av den nordiska budgeten. Därför bör presidiet tydligare betona det här då budgetprocessen inleds nästa år. Alla fem länder bör ha möjlighet att följa och påverka budgetbehandlingen på ett eller annat sätt. I år har bl.a. Finland stått utanför. Alla länder och partier bör vara representerade i budgetgruppen, så långt det är möjligt.

Jag tycker att budgetgruppen har lyckats rätt väl med att stärka miljösektorn, energisamarbetet, närområdessamarbetet och satsningar på barn och unga, men för vår grupps del har några områden legat särskilt varmt om hjärtat. Enligt vår syn behöver kommittén för bioetik stärkas. Detta har vi också fått genomslag för i budgeten, och det är viktigt att Nordiska rådet är delaktigt i de här komplicerade och oerhört viktiga framtidsfrågorna.

Vi vill att gemensamma nordiska värderingar ska få en synlig roll i arbetet på att föra fram också de etiska aspekterna. I budgeten för nästa år har kommittén för bioetik fått mera medel, och vi hoppas att den trenden kan fortsätta också framöver. Ämnet är också prioriterat av Nordenutskottet.

I våra närområden har jämställdhetsarbetet kommit i gång. Det har via den nordiska budgeten varit möjligt att satsa på nätverk mellan kvinnoforskare. Längst har man kommit i Östersjöregionen, men det har också hänt en del positivt i Barentsområdet, särskilt på den ryska sidan.

Förutom att det är viktigt att kvinnorna är aktiva i demokratiseringsprocessen i närområdena finns det otaliga allvarliga problem gällande kvinnor som behöver lösas. Till det svåraste hör våldet mot kvinnor. I Ryssland mördas årligen 15 000 kvinnor av sina män, oftast i hemmet. Det är skäl i att påpeka att det s.k. maffiavåldet inte på långt när är så omfattande.

Problemet med våld mot kvinnor är givetvis inte litet heller i Norden, men här har vi kommit längre i utvecklandet av metoder för att motarbeta våldet. I våra närområden finns ett stort behov av bl.a. kriscentrum för kvinnor. Nordens bidrag till den här verksamheten är framför allt kunskap och erfarenheter om hur vi har löst de här problemen.

Ett annat stort problem är s.k. trafficking, som innebär att inemot en halv miljon flickor och kvinnor i hela världen luras eller tvingas till ett annat land, där de hålls närmast som slavar som prostituerade. Man vet att detta problem finns också i våra närområden, bl.a. i Baltikum, och att det handlar om tiotusentals kvinnor.

Utifrån detta är vi mycket nöjda med att det i den nordiska budgeten i närområdesprogrammet finns en förhöjning av projektmedel för just jämställdhetsarbetet. De två exempel som jag har nämnt har den konservativa gruppen reserverat sig mot, men jag är glad över att vi fick igenom de här ökade satsningarna.

Avslutningsvis vill jag tacka för ett gott samarbete inom budgetgruppen. Jag yrkar bifall till budgetgruppens förslag.

Chris Heister (talesman konservativa gruppens reservation):
Fru president! Vi har från den konservativa gruppens sida ansträngt oss för att se till att få ordentligt med medel för närområdessamarbetet. I fjol sade företrädare för ministerrådet vid sessionen att man hade ökat satsningarna på närområden med 10 miljoner kronor. Detta år kan vi se att Ministerrådet i sitt förslag har minskat detta till 8 miljoner jämfört med förra årets ökning. Vi tycker från den konservativa gruppens sida att det är viktigt att se till att resurser finns för det som kanske är det allra viktigaste och mest prioriterade, ett bra samarbete med våra närområden.

Det som Charlotta Bjälkebring har tagit upp som exempel på vad vi från presidiet och i den arbetsgrupp som har berett detta ärende inte har biträtt är att vi har legat kvar på Ministerrådets förslag för att på det sättet kunna utnyttja dessa medel till närområdessamarbetet. Inom ramen för närområdessamarbetet finns det utrymme både för projekt som gäller kriminalitet och projekt som stärker det arbete som Charlotta Bjälkebring pekade på. Vi tycker att det har varit viktigt att tydliggöra att vi har de här resurserna så att vi vet att det blir ett samarbete med våra närområden och så att de inte försvinner till något annat. Det har varit utgångspunkten för vårt sätt att argumentera och agera.

Charlotta L. Bjälkebring (v, vänstergruppens talesman):
Fru president! Jag menar att den konservativa gruppens handlande fått en effekt precis motsatt den som den skulle önska. Det här är ett konkret exempel på att man riktar pengar till jämställdheten i närområdena. På vilket sätt kan pengarna användas bättre?

Man går emot vårt goda förslag, och jag tycker att det är beklagligt. Man binder ris åt egen rygg. Vi får väl återkomma med andra förslag till nästa budgetarbetsgrupp för att få den bästa hjälpen till våra närområden och till de mycket utsatta barn och unga som bor där.

Johan J. Jakobsen (Sj, Presidiets talesman):
Ärede president! Representanten for den konservative gruppen har forsökt å skape inntrykk av at det ligger en närmest massiv ekstrasatsing på närområdene i den reservasjon som vi nå har fått presentert. Jeg synes ikke det skal sitte igjen det bilde at dette dreier seg om vesentlige endringer totalt sett i forhold til det flertallet går for, fordi en del av den inndekning som de konservative legger til grunn for denne såkalte ekstra satsingen, er jo en inndekning – det gjelder reduksjoner på andre poster – som i stor grad tas fra närområdene. Det gjelder prosjektmidler til regionalt samarbeid, hvor stötte til de baltiske lands forberedelser til utnyttelse av EUs strukturfondsmidler er et av de områdene som blir rammet av det forslag som de konservative legger fram. Jeg nevnte Nordisk Industrifond, hvor det foreslås 2,5 mill. kr i kutt. Av Nordisk Industrifond går det også millionbelöp til närområdene, bl.a. til utvikling av små og mellomstore bedrifter. Når det gjelder reduksjonen i bygg og bolig – eller skal vi si å nedlegge hele arbeidet innenfor denne sektoren – på 800 000 danske kr, rammer dette prioriteringer som også er knyttet til samarbeidet med Nordens närområder. Og for igjen å nevne prosjektmidler kultur, betyr det også at representanten for de konservative vil redusere en innsats som forutsettes iverksatt i närområdene når det bl.a. gjelder å trygge det som omtales som basale forbrukerrettigheter.
Jeg nevner dette for at det ikke skal skapes inntrykk av at det er en nettoökning overfor närområdene på 5 mill. kr som de konservative foreslår.

Chris Heister (talesman konservative gruppens reservation):
Fru president! Jag förstår att företrädare för mittengruppen och den socialistiska gruppen känner sig lite klämda av den konservativa gruppen som föreslår en ökning vad gäller närområdessamarbetet på över 5 miljoner danska kronor. Man försöker nu argumentera som att det är så att vi egentligen är överens. Det är ett underligt sätt att argumentera.

Titta t.ex. på budgetposten Regionalpolitik som omfattar totalt 29 miljoner danska kronor. Vi föreslår en reduktion med 300 000 för att möjliggöra en ordentlig satsning på närområdena men då säger Johan J. Jakobsen att nu för-

svinner alla satsningar på närområdena. Men varför ska det vara så att man ska ta just de pengarna inom ramen för det programmet? Det är inte så vi argumenterar. Vi menar att man utöver det man gör ytterligare ska förstärka närområdessamarbetet.

Likadant är det när man diskuterar *Bygg og bolig*. Vi var ju överens för två år sedan om att lyfta ut *Bygg og bolig* ur budgeten just för att möjliggöra en annan satsning och en annan prioritering. Detta var vi alltså överens om då. Vi håller fast vid detta och föreslår att det här fasas ut ur budgeten för år 2000.

När det gäller budgetposten Industrifonden är det likadant där som i argumentationen om regionalpolitiken. Varför ska man just ta det som är mest viktigt när man omprioriterar? Vi har sagt och är helt på det klara med att det finns en utredning men även inom ramen för detta finner vi att det finns utrymme för ytterligare en besparing för att möjliggöra en ökad satsning på närområdena. Jag tror att det finns mycket att göra när det gäller Industrifonden. Det gäller då att göra den mer modern och mer inriktad på ny företagsamhet. Jag tror att det finns goda möjligheter att ha en bra verksamhet inom den ram som vi också föreslår.

Anita Johansson (s, Sverige):

Fru president! Först vill jag rikta ett stort tack till budgetgruppen.

Sedan ska jag säga några ord om konsumentpolitiken. I våras tillsattes en stor parlamentarisk utredning i Sverige om konsumentpolitiken. Vi ska också titta på konsumentpolitiken inom Nordiska rådet och EU – jag har den stora äran att vara ordförande. Sverige satsar på konsumentpolitiken. Jag blev också väldigt glad när jag läste det danska ordförandeskapets program som satsar också på förbrukarpolitiken. Jag rekommenderar sidan 47 till läsning.

Den konservativa gruppen föreslår en besparing på 500 000 danska kronor på området konsumentpolitik, dvs. man tar bort den höjning som ministerrådet föreslår och som presidiet i övrigt ställer sig bakom då vi finner det i god överensstämmelse med det som Nordiska rådet rekommenderade 1998. Det handlar då om att stärka konsumenternas ställning i Norden, EU och WTO.

Det nordiska konsumentsamarbetet äger rum inom en ny handlingsplan som antagits i år och som syftar till att förbättra konsumenternas rättsliga och ekonomiska ställning, att främja deras rätt till information och att organisera sig för att skydda sina intressen – hälsa och säkerhet – inom en ekonomisk ordning som bygger på en hållbar utveckling. Just därför har man som nya delmål i handlingsplanen inarbetat att miljöaspekter i planen och konsumentpolitiken ska vara en del av välfärdspolitiken.

Fru president! Just på konsumentområdet kan Norden ge ett bidrag till god ekonomi och välfärd både i EU och i våra närområden. Jag yrkar bifall till majoritetens förslag.

Hermed sluttede debatten.

Præsidenten:
När det gäller dagordningspunkten 9 har vi att ta ställning till budgeten och till det framlagda medlemsförslaget rörande budget i euro.

Först har vi att ta ställning till budgeten. Det finns två förslag, presidiets förslag och Chris Heisters förslag som är i enlighet med de konservativa ledamöternas reservation i presidiet. De två förslagen kallas för presidiets förslag respektive Chris Heisters förslag.

De 35 medlemmer, som stemte *for* præsidiets forslag ,var:

Bjälkebring, Charlotta L.(v), Breimo, Gunnar (A), Brørby, Berit (A), Dalheim, Erik (A), Fagerström, Ann-Marie (s), Furustrand, Reynoldh (s), Granström, Per Erik (s), Gustavsson, Lennart (v), Gustavsson, Åke (s), Haatainen, Tuula (SDP), Larsson, Ewa (mp), Holten, Odd (KrF), Hove, Harald (V), Hovmand, Svend Erik (V), Jakobsen, Johan J.(Sp), Johansson, Anita (s), Jonsson, Elver (fp), Kaalund, Per (S), Karlstrøm, Randi (KrF), Kofod, Jeppe (S), Larsson, Kaj (s), Löv, Pehr (SFP), Manninen, Hannes (Kesk.), Marcelind, Ragnwi (kd), Neittaanmäki, Petri (Kesk.), Nistad, Astrid Marie (A), Nybakk, Marit (A), Ojala, Outi (Vas.), Peschardt, Vibeke (RV), Prusti, Riitta (SDP), Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik (A), Skinnari, Jouko (SDP), Sköldestig, Berndt (s), Steensnæs, Einar (KrF), Vähänäkki, Matti (SDP).

De 16 medlemmer, som stemte *mod* Præsidiets forslag, var:

Akaan-Penttilä, Eero (Kok.), Anderberg, Christel (m), Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), Foss, Per-Kristian (H), Heister, Chris (m), Hellsvik, Gun (m), Hjálmar Jónsson (Sj), Hjertén, Lars (m), Ikast, Kaj (KF), Keldu, Jógvan við (Ff), Petersen, Jan (H), Salo, Petri (Kok.), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Sjøli, Sonja Irene (H), Tiura, Marja (Kok.), Vilén, Jari (Kok.).

Følgende medlemmer var *fraværende*:

Alvheim, John I. (FrP), Andersen, Hanne (S), Andersen, Karin (SV), Andersson, Janina (Vihr.), Berthelsen, Per (Si), Christensen, Ole Vagn (S), Dahlgaard, Frank (UP), Daléus, Lennart (c), Engell, Hans (KF), Erland, Olof (lib), Gottlieb, Jette (EL), Halvorsen, Gunnar (A), Hansen, Søren (S), Ísólfur Gylfi Pálmason (F), Israelsson, Margareta (s), Kallis, Bjarne (SKL), Kiljunen, Kimmo (SDP), Korsberg, Øyvind (FrP), Kristiansen, Rune E. (A), Lintilä, Mika (Kesk.), Madsen, Aase D. (DF), Myllyniemi, Kari (Kesk.), Petersen, Dan Reinert (Jvfl.), Ranta-Muotio, Aulis (Kesk.), Rhode, Jens (V), Rudiengaard, Preben (V), Salmén, Olof (ÅC), Sighvatur Björgvinsson (A), Sigríður Jóhannesdóttir (A), Solholm, Lodve (FrP), Steingrímur J. Sigfússon (VG), Svensson, Alf (kd), Sørensen, Lars (IA), Tolgfors, Sten (m), Touborg, Kristen (SF).

For præsidiets forslag stemte 35 medlemmer.
Mod præsidiets forslag stemte 16 medlemmer.
Ingen *undlod* at stemme.
35 medlemmer var *fraværende*.

Den konservative gruppes forslag var hermed forkastet.

Rådet antog præsidiets forslag til rekommendation i anledning af B 187/p (se rek. 7/1999, s. 1610).

Præsidenten:
Vidare har vi den andra punkten under dagordningspunkten 9. Det gäller ställningstagande till medlemsförslag om presentation av budget i euro, A 1204/p. Också här finns det två förslag, presidiets förslag som är avslag på medlemsförslaget respektive Chris Heisters förslag som är bifall till medlemsförslaget.

De som röstar på presidiets förslag röstar ja. De som röstar på Chris Heisters förslag röstar nej.

Jag finner att 38 röster avlagts för ja och 17 röster för nej. Det innebär att sessionen har beslutat i enlighet med presidiets förslag.

De 38 medlemmer, som stemte *for* præsidiets forslag ,var:

Bjälkebring, Charlotta L. (v), Breimo, Gunnar (A), Brørby, Berit (A), Dalheim, Erik (A), Fagerström, Ann-Marie (s), Furustrand, Reynoldh (s), Granström, Per Erik (s), Gustavsson, Lennart (v), Gustavsson, Åke (s), Haatainen, Tuula (SDP), Larsson, Ewa (mp), Holtén, Odd (KrF), Hove, Harald (V), Hovmand, Svend Erik (V), Israelsson, Margareta (s), Jakobsen, Johan J. (Sp), Johansson, Anita (s), Jonsson, Elver (fp), Kaalund, Per (S), Karlstrøm, Randi (KrF), Kofod, Jeppe (S), Larsson, Kaj (s), Löv, Pehr (SFP), Manninen, Hannes (Kesk.), Marcelind, Ragnwi (kd), Neittaanmäki, Petri (Kesk.), Nistad, Astrid Marie (A), Nybakk, Marit (A), Ojala, Outi (Vas.), Peschardt, Vibeke (RV), Prusti, Riitta (SDP), Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik (A), Sigrídur Jóhannesdóttir (A), Skinnari, Jouko (SDP), Sköldestig, Berndt (s), Steensnæs, Einar (KrF), Steingrímur J. Sigfússon (VG), Vähänäkki, Matti (SDP).

De 17 medlemmer, som stemte *mod* præsidiets forslag, var:

Akaan-Penttilä, Eero (Kok.), Anderberg, Christel (m), Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj), Foss, Per-Kristian (H), Heister, Chris (m), Hellsvik, Gun (m), Hjálmar Jónsson (Sj), Hjertén, Lars (m), Ikast, Kaj (KF), Keldu, Jógvan við (Ff), Petersen, Jan (H), Salo, Petri (Kok.), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Sjøli, Sonja Irene (H), Tiura, Marja (Kok.), Tolgfors, Sten (m), Vilén, Jari (Kok.).

Følgende medlem *undlod* at stemme:

Daléus, Lennart (c).

Følgende medlemmer var *fraværende*:

Alvheim, John I. (FrP), Andersen, Hanne (S), Andersen, Karin (SV), Andersson, Janina (Vihr.), Berthelsen, Per (Si), Christensen, Ole Vagn (S), Dahlgaard, Frank (UP), Engell, Hans (KF), Erland, Olof (lib), Gottlieb, Jette (EL), Halvorsen, Gunnar (A), Hansen, Søren (S), Ísólfur Gylfi Pálmason (F), Kallis, Bjarne (SKL), Kiljunen, Kimmo (SDP), Korsberg, Øyvind (FrP), Kristiansen, Rune E. (A), Lintilä, Mika (Kesk.), Madsen, Aase D. (DF), Myllyniemi, Kari (Kesk.), Petersen, Dan Reinert (Jvfl.), Ranta-Muotio, Aulis (Kesk.), Rhode, Jens (V), Rudiengaard, Preben (V), Salmén, Olof (ÅC), Sighvatur Björgvinsson (A), Solholm, Lodve (FrP), Svensson, Alf (kd), Sørensen, Lars (IA), Touborg, Kristen (SF).

For præsidiets forslag stemte 38 medlemmer. *Mod* præsidiets forslag stemte 17 medlemmer. 1 medlem *undlod* at stemme. 30 medlemmer var *fraværende*.

Den konservative gruppes forslag var hermed forkastet.

Rådet antog præsidiets forslag i anledning af A 1204/p.

Johan J. Jakobsen overtog ledelsen af forhandlingerne.

10. Berättelser

C 3/k Beretning om revisionen af Nordisk ministerråds virksomhed for 1998
C 4/k Beretning om revisionen af Nordisk råds regnskab for 1998
C 5/k Berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse, för 1998

Kontrollkommittén hade i anledning av C 3/k föreslagit

att Nordiska rådet med beaktande av Kontrollkommitténs motiveringar lägger revisionsberättelsen över Nordiska ministerrådets verksamhet år 1998 till handlingarna

Kontrollkommittén hade i anledning av C 4/k föreslagit

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1998 till handlingarna

Kontrollkommittén hade i anledning av C 5/k föreslagit Nordiska rådet att besluta

att godkänna Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1998 och bevilja fondens styrelse ansvarsfrihet för 1998,
att lägga verksamhets- och revisionsberättelserna för Nordiska kulturfonden 1998 till handlingarna.

Vidare föreslås att Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet och fondsekretariatet genomför de av revisorerna föreslagna åtgärderna vad gäller utformningen av fondens årsräkenskaper

Rådet biföll Kontrollkommitténs förslag i anledning av C 3/k, C 4/k samt C 5, antog yttranden till Nordiska ministerrådet och beviljade kulturfondens styrelse ansvarsfrihet (se yttrande 1/1999, s. 1622).

11. A 1209/k: Kontrollkommitténs förslag om uppföljningen av rådets rekommendationer

Kontrollkommittén hade i anledning av A 1209/k föreslagit att

Nordisk råd rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att se över sina rutiner för handläggning och politisk behandling av Nordiska rådets rekommendationer;
att i samråd med de nordiska samarbetsorganen utveckla informationen om ärendenas handläggning och dokumentation ;
att ta initiativ till samråd mellan ämbetsmannakommittéernas medlemmar och tjänstemän i Nordiska rådets olika sekretariat;
att i meddelandena så långt möjligt redovisa effekterna av vidtagna åtgärder;
att återinföra ett system där nationella bidrag till meddelandena görs tillgängliga för Nordiska rådets medlemmar

Kontrollkommittén föreslår Nordiska rådet besluta

att ta upp samtliga rekommendationer på sessionernas dagordningar
att fästa ökad uppmärksamhet vid utformningen av rekommendationer och att dessa också ses i förhållande till handlingsplaner o.d. på området

att uppmana de nationella delegationerna att behandla de förslag i rapporten "Uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer" som rör deras respektive parlament och regering

Erik Dalheim (A, Norge):
President! En viktig del av Nordisk Råds arbeid består i å utarbeide innstillinger som munner ut i rekommandasjoner om hva Ministerrådet eller de nordiske lands regjeringer skal foreta seg i anledning de forslag som tas opp til behandling i Rådet. Nordisk Ministerråd eller de berörte regjeringer skal på sin side meddele Rådet hvilke tiltak som har blitt tatt i forbindelse med de ulike rekommandasjonene.

Det er jo så at kanskje ikke alle rekommandasjoner leder fram til tilsiktet resultat. Det er jo også klart at regjeringenes beslutninger om oppfölging eller ikke oppfölging påvirkes av en rekke omstendigheter, men det må i alle tilfeller väre slik at Nordisk Råd og regjeringene på det nasjonale plan har et ansvar for at det finnes rutiner som sikrer at man seriöst pröver mulighetene for å gjennomföre hva vi parlamentarikere anbefaler at skal gjöres. En rekommandasjons suksess er avhengig av en solid forankring i vår politiske hverdag. Derfor må det vi foreslår i våre rekommandasjoner, väre gjennomarbeidet og forankret hos berörte nasjonale parlamentarikere – og ikke minst så presist som mulig angi hva vi önsker å oppnå.

Så til Ministerrådets situasjon. I sin melding om rekommandasjon 5/1997/k anförte Ministerrådet bl.a.:

"Ettersom mange av Ministerrådets sektorer driver arbeidet etter handlingsplaner som er godkjent av Rådet, og som omfatter minst en treårsperiode, kan det av budsjettmessige årsaker väre vanskelig under pågående handlingsplaner å starte nye aktiviteter. Derfor må rekommandasjonene ses som et instrument for på sikt å endre den nordiske politikken."

Her, president, bör man väre nyansert i praktiseringen. For det förste er det ikke slik at Nordisk Råd får anledning til å behandle forslag fra handlingsplaner för de godkjennes av Ministerrådet. For det andre er handlingsplaner og tilsvarende dokumenter ofte utformet på en slik måte at det i saksinnhold og budsjettmessig finnes rom for ulike aktiviteter innen handlingsplanenes rammer. Når det er sagt, må det også sies at Nordisk Råd selv har et stort ansvar for å respektere handlingsplaner som man har värt med på å godkjenne. Det er altså et tosidig ansvar å forbedre samarbeidsprosessen vår.

De forhold jeg tar opp her på en generell måte, kan illustreres ved å vise til det evalueringsarbeid av nordisk miljöstrategi for perioden 1996-2000 som pågår. Jeg har fått mulighet til å följe dette arbeidet. Det som for meg har värt tankevekkende i denne sammenheng, er at den miljöstrategi Ministerrådet har kjört i noen år, i liten grad er forankret i de saker vi parlamentarikere setter

höyt på vår agenda. Jeg viser i denne sammenheng til mitt innlegg i generaldebatten i går.

Jeg vil med dette, president, understreke at både Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har et medansvar i forhold til de dokumenter de produserer og får vedtak på. Vi må derfor ta på alvor det som står i dem. Vi – Nordisk Råd – må unngå å starte opp kostnadskrevende prossesser som i liten grad har mål og mening i forhold til de beslutninger vi står overfor i de enkelte nordiske land. Hvis vi kommer over den kneika, president, vil vi legge nye gode föringer i forhold til de oppgaver vi skal löse i Nordisk Råd. Ut over dette viser jeg til Kontrollkomiteens forslag til beslutning.

Vibeke Peschardt (RV, Danmark):

Hr. præsident! Det fremlagte forslag fra Kontrollkommittén om opfølgning af Nordisk Råds rekommendationer er efter Mittengruppens opfattelse et meget vigtigt forslag, og jeg står her på Mittengruppens vegne.

Rådet laver jo over årene stribevis af rekommendationer, altså anbefalinger og målsætninger for arbejdet i Nordisk Råd, men ofte kan man være i tvivl om, hvad der kommer ud af det arbejde, de mange parlamentarikere har lagt sjæl i.

Kontrollkommittén har siden sit første virksomhedsår i 1995 været optaget af dette spørgsmål og har derfor i to omgange diskuteret, hvordan komiteen bedst kunne tackle denne sag. Kontrollkommittén har haft en udefrakommende konsulent til at undersøge forholdene i medlemslandene, og det er der kommet en konsulentrapport ud af, "Opfølgning af Nordisk Råds rekommendationer", der såmænd også er henvist til i det fremlagte forslag.

Går man lidt dybere ned i rekommendationen, der altså henvises til i konsulentrapporten, er de vigtigste anbefalinger dels til regeringerne og dels til Nordisk Råd, dvs. til parlamentarikerne selv. Der er nemlig et ansvar for en bedre opfølgning begge steder.

For det første appelleres der til – andet kan man jo ikke gøre – at regeringerne ser nøjere på de procedurer, der bliver fulgt i landenes administrationer, når rekommendationerne bliver fulgt op nationalt. Lander en rekommendation på yngste fuldmægtiges bord, og ved den yngste fuldmægtig, hvad han eller hun skal stille op med dokumentet, eller hvad det er for et dokument? Eller ender rekommendationen et andet sted, måske højere oppe i systemet, hvor muligheden for at drive den politisk er bedre? Konsulentrapporten siger noget om, at begge dele foregår, men der er i hvert fald problemer.

Budskabet fra Kontrollkommittén i rekommendationsforslaget er klart: Det bør opprioriteres at følge de nordiske fællesbeslutninger op på en bedre måde.

Til en yderligere opstramning foreslås det derfor, at man laver lidt om – altså det må man jo selv gøre op i landene, hvordan det skal være – på de administrative rutiner, så man hvert år kan se, hvordan man i de enkelte medlemslande har fulgt op på rekommendationerne.

Kontrollkommittén har i sit arbejde med dette forslag været fuldt opmærksom på, at Nordisk Ministerråd også følger op på strømmen af rekommendationer, og der skal nok være nogle, der mener, at der hermed bliver lavet dobbeltarbejde, men det er selvfølgelig ikke meningen. Den nationale opfølgning og ministerrådets opfølgning må der kunne samarbejdes om.

Det næste vigtige eller mindst lige så vigtige element i forslaget er henvendt direkte til parlamentarikerne, som der jo ikke er så mange af tilbage på det her sene tidspunkt, men de har jo også et ansvar for nationalt, i egne parlamenter og i enge rækker at følge op på, at der parlamentarisk bliver fulgt op på rekommendationerne.

Det sker så godt som aldrig eller i hvert fald sjældent, at man i parlamenterne bruger det arbejde, der foregår i Nordisk Råd, og det er måske den mest forstemmende del af konsulentrapporten. Parlamentarikerne har jo selv den rolle at spille, for der er områder, hvor Nordens parlamentarikere virkelig kan gøre en indsats. Skulle jeg nævne et eksempel fra den seneste tid, så kunne det f.eks. være den nye EU-Kommission, der står foran en revision af EU's fødevarelovgivning, madsmikereglerne – hvad ville være mere naturligt, end at man tog det op i de nationale parlamenter og koordinerede det f.eks. via Europaudvalget her i Nordisk Råd. Det er bare ét forslag blandt mange til, hvad man kan gøre.

Jeg mener ikke, at det er let, men jeg tror, at det kan lade sig gøre, hvis alle parlamentarikere gør noget ved det. Og med disse ord vil jeg på Mittengruppens vegne anbefale rekommendation A 1209/k.

Rådet biföll Kontrollkommitténs förslag i anledning av A 1209/k och antog Kontrollkommitténs forslag til rekommendation samt internt beslut med acklamation (se rek. 8/1999, s.1612, samt internt beslut 3/1999, s.1625).

Ændring i medlemslisten

Det meddeltes, at Kjellaug Nakkim forlod sessionen.

Rådet besluttede at ændre medlemslisten i overensstemmelse hermed

14. B 186/nord: Ministerrådsforslag angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer. Strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004

Nordenutskottet hade i anledning av ministerrådsförslag B 186/nord föreslagit att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ministerrådsförslag B 186/nord angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, strategi for

nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004, med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet.

Undervisnings-, forsknings- og kulturminister **Björn Bjarnason** (Island): Hr. præsident. Ministerrådsforslaget om en strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde skal ses både i et historisk og et aktuelt perspektiv.

Det er 10 år siden, at den såkaldte kulturhandlingsplan fra 1988 gav et væld digt løft til det nordiske kultur, uddannelses- og forskningssamarbejde. For 5 år siden satte reformen "Nordisk samarbejde i en ny tid" ny fremdrift og nye mål for de rammer, kulturhandlingsplanen havde etableret. Samtidig slog man fast, at kultur, uddannelse og forskning også fremover skal være et højt prioriteret område i nordisk sammenhæng.

Kulturhandlingsplanen og det åbne nordiske samarbejde rer også omfatter nærområderne og europæiske spørgsmål, har skabt en række institutioner, programmer og projekter, som både Ministerrådet og Nordisk Råd er enige om er værdifulde og nyttige. Disse ordninger har øget nordiske kontaktflader, netværk og samarbejdsrelationer i et betydeligt omfang.

Ministerrådets strategiforslag for uddannelse og forskning er imidlertid et signal om, at en række væsentlige samfundsmæssige faktorer er ved at forandre forudsætningerne også for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde. Internationaliseringen, overgangen til et informations- og vidensamfund, regionale og demografiske udviklingsprocesser hører til disse samfundsmæssige faktorer. Ændringerne motiverer, at man identificerer nye muligheder og formulerer fremadrettede mål. Heller ikke på nordisk plan kan man blot stille sig tilfreds med gode resultater, der er vokset frem fra den samfundsmæssige situation for 10 år siden.

Hvis man gør status over det nordiske samarbejde inden for uddannelses- og forskningsområdet, er det let at få øje på mange nyttige satsninger. 4Nordiske programmer, projekter og institutioner har stået deres prøve gennem de seneste års evalueringer af virksomheden, men det nordiske samarbejde inden for sektoren er ikke og bør ikke kun være kendetegnet ved en sund virksomhed. Hvis der også fremover skal findes et højt prioriteret nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde, er det fordi Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd i højere grad end det er tilfældet i dag kan finde en politisk dagsorden, der er vedkommende og relevant.

I alle nordiske lande er spørgsmål om uddannelse og forskning rykket betydeligt op på den politiske dagsorden. Hvorfor? Vel fordi man er klar over, at uddannelse og forskning ikke længere er en forberedelse af det enkelte individ til at træde ind i samfundet, men derimod tilrettelæggelsen af selve forudsætningerne for det fremtidige samfund, som vi alle håber fører gode økonomiske, sociale og kulturelle vilkår med sig. Vi betragter uddannelse i et livslangt læringsperspektiv. Uddannelse og forskning er mere end nogen sinde blevet

selve det samfundsmæssige produktionsapparat, både materielt og i forhold til menneskelige værdier her på overgangen til et informations- og vidensamfund.

Man kan med rette spørge, om det politiske fokus, man i landene har på uddannelse og forskning, også afspejles i det nordiske samarbejde. Det er et spørgsmål, der kan rejses både til Ministerrådet og til Nordisk Råd. Den strategi, der nu fremlægges for Rådet, er i sin grund indrettet på at fange dette spørgsmål og øge den politiske aktualitet i samarbejdet om forskning og uddannelse. Det er udfordringen for en strategi at skabe aktualitet, sammenhæng og synlighed.

For at tage udfordringerne op beskriver strategien nogle fokusområder, der skal give arbejdet retning fremover. Man nævner kompetence, og man nævner et livslangt læringsperspektiv, og gennem evaluering skal vi fremover intensivere udviklingssamarbejdet og stadig drøfte vore holdninger og synspunkter om kvalitet. Vi bør også fastholde nordiske værdier og holdninger til kompetence i arbejdet med uddannelses- og forskningsindikatorer. Der skal arbejdes med informations- og kommunikationsteknologiske spørgsmål, man skal tage hensyn til den nye teknologi og også den nordiske sprogpolitik, som blev godkendt her i Rådet i efteråret 1998.

Det er mange udfordringer, som vi har på disse områder, som vi nu fremlægger denne strategi for, og jeg håber, at den får støtte, og at man ser på den i den positive ånd, som vi har fremsat den i, fordi Norden går allerede foran på mange områder inden for uddannelse og forskning, og lad os håbe, at vi sammen om 5 år kan konstatere, at vi nåede vores mål: At Norden er blevet en foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer. Tak, hr. præsident.

Præsidenten:

Vi er nå i ferd med fullstendig å sprenge tidsrammen for dette mötet, og utsiktene til at Rådet må före forhandlingene lenge utover kvelden gjör at vi har måttet foreta en vurdering av situasjonen.

For det förste vil debatten bli fört slik at vi behandler til og med sak nr. 16, altså til og med "Globaliseringen och Norden", som er sak nr. 16. Det var den hyggelige meldingen. Den ikke fullt så hyggelige meldingen er at vi allerede nå – ikke når det gjelder neste taler, Lars Hjertén, men fra og med den som får ordet etter Hjertén – vil måtte få en avgrenset taletid til 4 minutter. Det gjelder ikke Elver Jonsson, som skal presentere rapporten "Globaliseringen och Norden", men det gjelder alle de övrige. Det er helt nödvendig hvis vi skal komme i mål i noenlunde rimelig tid.

- Vi anser denne innskrenking av taletiden som akseptert av Rådet, i og med at ingen har hatt innvendinger til det.

Lars Hjertén (m, Nordenutskottets talesman):
Herr President! Det är ett viktigt ministerrådsförslag som Björn Bjarnason här presenterade.

Arbetet med att ta till vara och aktivt utveckla de nordiska ländernas mänskliga resurser måste ges allt stöd, anser vi i Nordenutskottet. Men det är en sak att ha målsättningar, en annan att nå resultat.

Det är positivt att ministerrådet nu dels kompletterar den tidigare antagna forskningsstrategin genom att lägga fram en strategi för utbildningsområdet för de kommande fem åren, dels att ministerrådet lägger fram en gemensam strategi för forsknings- och utbildningssektorerna.

Strategin måste anpassas till de faktiska förhållandena. En viktig utgångspunkt vid utformningen av de framtida insatserna är att klarlägga Nordens situation i regionalt och i globalt perspektiv. Ett första steg på vägen till konkret nordiskt samarbete kan vara det Öresundsuniversitet som nu växer fram i samarbete mellan Sjælland och Skåne.

Nordiska Rådets temakonferens nästa år, år 2000, ska till stor del handla om Norden som en aktiv region vad gäller att använda utbildning som strategiskt instrument. Nordiska Rådet och Nordenutskottet har också för avsikt att inbjuda forskningspolitiska rådet till ett möte under året för att diskutera forskningsstrategiska frågor. Nordenutskottet uppmärksammar också de bioetiska frågorna och kommer att hålla ett seminarium om behovet av en nordisk samsyn på just detta område.

Strategin innehåller gamla beprövade metoder såsom erfarenhetsutbyte och utvecklingssamarbete. Det kan vara gott nog, men ministerrådet måste också göra allvar av att förbättra verktygens genomslagskraft. Det ska ske genom att man verkligen satsar på ökad rörlighet, minskar hinder och genomför åtgärder för att stödja ett livslångt lärande och utveckling av informationsteknik.

Av stor vikt är också att ministerrådet öppnar för reformer av etablerad verksamhet, sådant som har funnits länge – även institutionerna.

Herr President! Jag vill avslutningsvis peka på några saker som är särskilt viktiga, som är praktiska och gripbara.

Ett ömsesidigt erkännande av examina och andra studiemeriter och att man eliminerar hinder t.ex. när det gäller studiefinansiering är särskilt viktigt när satsningen på livslångt lärande leder till nya inriktningar och former för utbildning, som vi i dag inte vet exakt hur de kommer att utformas.

Viktigt är också bättre information om befintlig utbildning.

Identifiering av nordiska "nischer", främst vad gäller forskning och utbildning, men också identifiering av nordisk spetskompetens vad gäller möjligheterna till medverkan i t.ex. EU:s forskningsprogram är ju väldigt viktigt.

Satsning på IT, bl.a. skoldatanätet ODIN och utbildningsnätverket IDUN II är likaså viktigt. I går kväll berörde vi tillgången till IT. I synnerhet i gles-

bygdsområden är tillgången till IT i skolor mycket viktig, eftersom informationsteknologin inte känner några gränser.

Ökad samverkan på frivilligsidan är också viktig för att skapa bredd och öka möjligheterna till livslångt lärande. Frivilligsektorn diskuterade vi ju ingående i morse, som flera säkert kommer ihåg.

Hög prioritet och stort utbud vad gäller olika former av rörlighet i Norden, mobilitet, är också viktigt.

Vi är glada över att ministerrådet lägger stor vikt vid en dialog när det gäller prioriteringar, planläggning och hur man använder resurser mellan Nordiska Rådet och utbildnings-, forsknings- och kulturministrarna. För att bli effektiv bör dialogen ges fasta former, helst genom årliga handlingsprogram.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till Nordenutskottets förslag.

Lennart Gustavsson (v, Sverige):

Herr president! Utbildningsinstitutioner av olika slag hör till de största mötesplatserna för människor. Det skapar i sig förutsättningar för förståelse och utbyte av erfarenheter mellan människor. I gårdagens debatt om barn och unga sade jag att kunskap är makt, och bl.a. därför är rättvis tillgång till utbildning viktig. Lika viktig är en hög utbildningsnivå för ett demokratiskt medborgarsamhälle där alla ges möjlighet till delaktighet. För oss vänstersocialister är alltså rättighet och möjlighet till utbildning viktigt ur makt-, demokrati- och jämställdhetsperspektiv. Det är därför som utbildningsfrågor också är något av nyckelfrågor i det nordiska arbetet riktat mot våra närområden.

I ministerrådsförslaget sägs under punkten Närområdet bl.a. att satsningarna ska tjäna till att bygga upp långsiktiga samarbetsrelationer. Detta är naturligtvis mycket viktigt. Vidare konstaterar man att närområdesparternas egna behov och prioriteringar ska vara utgångspunkt för satsningarna. Det är också viktigt. Ska långsiktig utveckling kunna ske, krävs ett ömsesidigt ansvarstagande engagemang.

Under punkten Närområdet ges ett antal exempel på satsningar i Baltikum. Anledningen till att jag begärt ordet är att jag vill passa på tillfället att peka på att det redan i dag finns ett förhållandevis väl utbrett samarbete mellan olika högre utbildningsinstitutioner på Nordkalotten och i Barentsregionen. Arktiska rådet har som ett exempel tillsatt en arbetsgrupp som har fått i uppdrag att med utgångspunkt i Circumpolar Universities Association utreda möjligheten för ett arktiskt universitet.

Ett annat exempel är att alla medlemsstater i Barentsrådet har flera bilaterala program för utbyte och samarbete mellan högskolor och universitet.

I slutkommunikén från Barentskonferensen i Alta i april i år betonades bl.a. vikten och betydelsen av utbildning, studentutbyte och nätverksuppbyggnad. Det pekas också på de nya möjligheter till samarbete mellan universitet som den nya tekniken ger. Tankar om ett Barentsuniversitet fördes också fram.

Det jag kort vill peka på är att det i Barentsområdet pågår ett antal aktiviteter som ligger väl i linje med ministerrådets strategi. Det är naturligt att bygga vidare på de nätverk och de samarbetsprojekt som redan finns, och jag förutsätter att ministerrådets strategi verkar i den andan.

Tack, herr president, jag klarade talartiden med en minut till godo.

Hermed sluttede debatten.

Rådet biföll utskottet förslag i anledning av B 186/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek.9/1999, s. 1613).

15. Kulturfrågor

Meddelande om rek. 20/1998/nord angående strategimodell för nordisk kulturpolitik

A 1193/nord Medlemsförslag om en nordisk överenskommelse om filmgranskning

Nordenutskottet hade i anledning av medlemsförslag A 1193/nord föreslagit att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utreda förutsättningarna för en nordisk överenskommelse om ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film och att, som ett första steg i genomförandet av en sådan överenskommelse, införa en samordnad finsk-svensk filmgranskning.

Undervisnings-, forsknings- og kulturminister **Björn Bjarnason** (Island): Hr. præsident. Jeg vil komplettere den meddelelse, som Ministerrådet har afgivet om Nordisk Råds rekommendation fra sessionen i fjor vedrørende en strategi for nordisk kulturpolitik.

Baggrunden for rekommendationen var den såkaldte strategiske redegørelse om nordisk kultursamarbejde ved årtusindskiftet, som kulturministrene fremlagde ved sessionen i Oslo. Dér fastlægger man nogle fremtidslinjer for kultursamarbejdet ved begyndelsen af det nye årtusind, der drejer sig både om strukturelle og indholdsmæssige målsætninger. I forbindelse med samarbejdets struktur lægges der vægt på resultatorientering, effektivitet og fleksibilitet.

Blandt de indholdsmæssige målsætninger, som bliver specielt understreget, er at fremme den nordiske identitet blandt børn og unge, samtidig med at der lægges vægt på international forståelse, at synliggøre inden og uden for Norden resultaterne af professionel virksomhed i den kulturelle sektor, at styrke den folkelige deltagelse i det nordiske kultursamarbejde, og at fremme

kulturel virksomhed, som har stor gennemslagskraft i Norden og internationalt.

I sin rekommendation i anledning af redegørelsen lagde Nordisk Råd vægt på en kulturpolitisk dialog mellem rådet og Ministerrådet for at opfølge implementeringen af strategien og give den et politisk indhold.

Kulturministrene er enige med rådet om vigtigheden af en frugtbar dialog på dette område. I overensstemmelse med det holdt ministrene i marts i år et samrådsmøde med rådets Nordenudvalg som et første led i opfølgningen af strategiplanen, hvor man også fik anledning til at diskutere budgetprioriteringerne for år 2000.

Under denne session har vi tidligere i dag fortsat dialogen mellem kulturministrene, Nordenudvalget og Nordisk Kulturfonds bestyrelse med deltagelse af nogle inviterede kulturdebattører.

Ministerrådet skal til næste års session afgive rapport til Nordisk Råd om implementeringen af strategien. Jeg vil nævne nogle konkrete eksempler på det, man er i gang med.

Ministerrådet forbereder forslag til en handlingsplan for det nordiske kultursamarbejde for børn og unge efter år 2000, og på den strukturelle side pågår der en gennemgang af samarbejdsorganerne på kunstområdet.

Nordisk Institut for Samtidskunst, NIFCA, vil fra begyndelsen af næste år stå for det samlede ansvar for arbejdet med at fremme samtids- og formkunst inden for Ministerrådsorganisationen. Sekretariatet for Nordisk Litteratur- og Bibliotekskomité er hidtil blevet administreret direkte fra Ministerrådssekretariatet. Fra begyndelsen af næste år vil komiteens sekretariat blive udlokaliseret til en nordisk institution for litteraturområdet. En modsvarende forandring planlægges for Nordisk Musikkomité, NOMUS.

Teater- og Danskomiteen har udarbejdet en ambitiøs forundersøgelse angående videre- og efteruddannelse inden for sit område. De nordiske kulturhuse og institutter har indledt et produktionssamarbejde for at gennemføre større fællesprojekter, som f.eks. kan være udstillinger, koncerter eller teaterforestillinger.

De nordiske udkantsområders og de små nationers stilling inden for kultursamarbejdet er blevet viet speciel opmærksomhed fra Ministerrådets side i dette år, bl.a. gennem afholdelse af 2 konferencer i Island i efteråret.

Hr. præsident. Afslutningsvis vil jeg fremhæve, at kulturministrene ser med forventning frem mod en fortsat samrådsdialog med Nordisk Råd for udviklingen af det nordiske kultursamarbejde i de kommende år.

Social- och hälsovårdsminister **Maija Perho** (Finland):
Herr president! Tyvärr har vår kulturminister rest tillbaka till Finland, så jag håller det här talet i stället för henne.

Som bekant hör språk och kultur intimt samman. Att stödja ett språks fortbestånd är därför detsamma som att stödja dess kultur. En minoritet som kan bevara sitt språk och sin kultur kommer att fortleva. Jag håller det fortsatta talet på Sveriges minoritetsspråk, Finlands majoritetsspråk.

Ruotsin hallitus on tehnyt valtiopäiville lakiesityksen Ruotsin kansallisista vähemmistöistä. Esityksessä ehdotetaan toimenpiteitä, joita tarvitaan, jotta Ruotsi voisi ratifioida Euroopan neuvoston puitesopimuksen vähemmistöjen suojelusta sekä eurooppalaisen peruskirjan alueellisista tai vähemmistökielistä. Ehdotus sisältää myös esityksen laiksi oikeudesta käyttää suomea ja meänkieltä, siis Tornionjokilaakson suomea, hallintoviranomaisissa ja tuomioistuimissa. Vastaavanlainen lakiehdotus on tehty myös oikeudesta käyttää saamen kieltä.

Ruotsin hallituksen mukaan esitys tarkoittaa sitä, että Ruotsin kansalliset vähemmistöt ja niiden kielet tunnustetaan. Se tarkoittaa myös sitä, että vähemmistökielille annetaan kaikki se tuki, jota ne tarvitsevat säilyäkseen elinvoimaisina. Hallituksen pyrkimyksenä on asettaa perusta yhtenäiselle ruotsalaiselle vähemmistöpolitiikalle.

Esitystä käsitellään nyt valtiopäivillä. Päätös tehdään tammikuussa, ja tavoitteena on, että laki astuisi voimaan kevään korvilla.

Ymmärrettävistä syistä on suomen kielen asema Ruotsissa kysymys, jonka kehittymistä seurataan Suomessa suurella mielenkiinnolla. Tätä taustaa vasten ansaitsee Ruotsin hallitus kiitoksen siitä, miten Suomen hallitusta on informoitu vähemmistölain valmistelusta. Samaan aikaan kun lakiesitys annettiin valtiopäiville, kävi integraatioministeri Ulrica Messing meillä kertomassa henkilökohtaisesti pääministerille ja opetusministerille sen sisällöstä. Tälle me suomalaiset luonnollisestikin annamme suuren arvon.

Se, että Ruotsi on nyt valmis ottamaan ratkaisevan askeleen ja ratifioimaan Euroopan neuvoston vähemmistö- ja vähemmistökielisopimuksen, on tietysti tärkeää kyseessä oleville vähemmistöille. Mutta ei pelkästään niille. Se on vähintään yhtä tärkeää koko eurooppalaiselle yhteisölle sen positiivisen signaalin kautta, joka näin annetaan muulle Euroopalle, jossa monet vähemmistöt eivät ole kovin hyvässä kurssissa. Myös pohjoismaiselle yhteenkuuluvuudelle se merkitsee voittoa, sillä Tanska, Suomi, Norja ja nyt siis myös Ruotsi vaalivat samoja periaatteita suhteessa kansallisiin vähemmistöihinsä sekä niiden kieleen ja kulttuuriin.

Tarvitaan konkreettisia toimenpiteitä, jotta vähemmistöt ja vähemmistökielet voivat säilyä. Kysymys on koulutuksesta, kulttuuritoiminnasta, joukkotiedotuksesta, arkistoinnista, vanhustenhoitoa unohtamatta. Ruotsinsuomalaisten osalta erityisen tärkeää on panostaa esikouluun ja perusopetukseen, jotta suomen kieli ja suomalaisuus säilyisivät elävinä. Monet toimenpiteistä eivät vaadi taloudellisia resursseja. Mutta osa toimenpiteistä on luonnollisesti sellaisia, jotka vaativat resursseja. Ei riitä, että asian tunnustaa pelkästään puheissaan. Suomen kieli ja suomalaisuus tulisi nähdä pääomana, resurssina,

joka on yhä tärkeämpi mm. Suomen ja Ruotsin välisten yritysfuusioidenkin kautta. On myös tärkeää huomata, että jokaisella suomen kielen asemaa Ruotsissa parantavalla toimenpiteellä on välillisesti positiivinen vaikutus ruotsin kielen asemaan Suomessa.

Social- och hälsovårdsminister Maija Perhos anförande i svensk översättning:

Herr president!

Tyvärr har vår kulturminister rest tillbaka till Finland, så jag håller detta tal i stället för henne.

Som bekant hör språk och kultur intimt samman. Att stödja ett språks fortbestånd är därför det samma som att stödja dess kultur. En minoritet som kan bevara sitt språk och sin kultur kommer att fortleva. Jag håller det fortsatta talet på Sveriges minoritetsspråk, Finlands majoritetsspråk.

Den svenska regeringen har avlåtit en proposition till riksdagen om nationella minoriteter i Sverige. Propositionen innehåller förslag till åtgärder som måste vidtas för att Sverige skall kunna ratificera Europarådets konvention om skydd av minoriteter samt den europeiska stadgan om regionala språk och minoritetsspråk. Propositionen innehåller ett förslag till lag om rätt att använda finska och tornedalsfinska i umgänget med svenska myndigheter och domstolar. Ett motsvarande förslag har lagts i fråga om samiskan. Den svenska regeringen hävdar att förslaget är avsett att utgöra ett erkännande av de nationella minoriteterna och deras språk. Det betyder också att minoritetsspråken skall åtnjuta allt det stöd de behöver för en livskraftig fortlevnad. Regeringen avser att skapa en bas för en enhetlig svensk minoritetspolitik.

Riksdagen behandlar för tillfället propositionen. Beslutet väntas i januari och lagen kunde därmed träda i kraft någon gång under våren.

Av förståeliga skäl har Finland ett stort intresse när det gäller det finska språkets ställning i Sverige. Därför är den svenska regeringen värd ett erkännande för det sätt på vilket den informerat den finska regeringen om lagförberelserna. Samtidigt som propositionen avläts till riksdagen besökte integrationsminister Ulrica Messing oss för att personligen informera statsministern och undervisningsministern om innehållet i propositionen. Det uppskattade vi finländare verkligen.

Det faktum att man i Sverige nu är beredd att ta ett avgörande steg och ratificera Europarådets konvention om skydd av minoriteter och minoritetsspråk, är naturligtvis av stor betydelse för ifrågavarande minoriteter. Men inte bara för dem. Det är minst lika viktigt för hela den europeiska gemenskapen, att man nu avger en positiv signal till det övriga Europa, där flera minoriteter inte alls lever under särskilt gynnsamma förhållanden. Också med tanke på den nordiska samhörigheten är detta en framgång. Danmark, Finland, Norge och nu även Sverige tillämpar likartade principer i behandlingen av nationella minoriteter med hänsyn till språk och kultur.

Nu behövs det konkreta åtgärder för att skydda minoriteter och minoritetsspråk. Vi talar då om utbildning, kulturverksamhet, information, arkivering och åldringsvård inte att förglömma. För sverigefinnarna är det särskilt viktigt att satsa på förskola och grundutbildning för att bevara både språket och kulturen. Flera av åtgärderna kräver inga ekonomiska resurser, andra däremot förutsätter också ekonomiska satsningar. Det räcker inte med att vi talar vackert om detta. Det finska språket och den finska kulturen bör ses som ett kapital, en resurs, som ökar i värde exempelvis i takt med att företagsfusionerna mellan Finland och Sverige ökar i antal. Det är också skäl att märka att varje åtgärd som förbättrar det finska språkets status i Sverige indirekt har en positiv effekt på det svenska språkets ställning i Finland.

Kulturminister **Elsebeth Gerner Nielsen** (Danmark)
Tak hr. præsident. Jeg vil gerne benytte lejligheden til kort at præsentere, hvordan det danske formandskab har tænkt sig at følge op på det arbejde, som kulturministrene allerede har sat i værk i forbindelse med det nordiske kulturarbejde.

Jeg synes selvfølgelig, at det er vigtigt, at vi i forbindelse med år 2000 tænker os godt og grundigt om. Hvad er det vi vil med det nordiske samarbejde? Vi kan også spørge om det på en anden måde: Hvem er "vi"? Og samtidig så må vi selvfølgelig også spørge os selv: Hvad er det vi vil? Hvordan skal fremtiden se ud? Og hvordan skal det kulturelle samarbejde se ud?

Jeg tror f.eks., det bliver utrolig vigtigt, at vi vurderer det kulturelle samarbejde ud fra nogle kulturelle værdier, og det er noget af det, vi i den kommende formandskabsperiode vil prøve at sætte fokus på. Hvad er det for nogle værdier, det kulturelle samarbejde skal udtrykke?

Men ud over det så skal år 2000 selvfølgelig bruges til at markere nogle fælles nordiske kultursatsninger. Vi vil arbejde for en passende placering af disse satsninger, herunder den store vikingeudstilling i USA. Samtidig så vil der ske en kraftig markering af den fællesnordiske kulturelle mangfoldighed i de tre nordiske byer: Reykjavik, Bergen og Helsingfors, som også er udpeget til europæiske kulturbyer.

På kunstområdet vil jeg mene, at vi skal være særlig opmærksom på udviklingen inden for arkitektur og design, billedkunst og kunsthåndværk. Der er i løbet af 1999, som formanden var inde på, sket en omorganisering af NIFKA, og det betyder, at vi skal følge op på den omorganisering i år 2000 ved at sikre, at NIFKA kan udvikle sig til en slagkraftig organisation.

Specielt på billedkunstområdet synes jeg, det er vigtigt at tage en række initiativer, fordi vi inden for billedkunsten har muligheden for at skabe nogle nye billeder af, hvordan det nordiske kultursamarbejde skal se ud i fremtiden. Jeg synes f.eks. det kunne være interessant, hvis vi forsøgte at lave et nordisk kunstmuseum i cyberspace. Vi har nu i mange år arbejdet med at etablere nye

nordiske kulturhuse som nogle fysiske steder, men det ville være billigere og selvfølgelig også hensigtsmæssigt i forhold til den nye teknologi, hvis vi også forsøgte med at lave såkaldte kulturhuse i cyberspace, hvor vi f.eks. præsenterede vores fællesnordiske kunst.

Endelig så vil et af hovedtemaerne i år 2000 blive projektet "Nordisk identitet set udefra". Vi har fra dansk side bedt 30 kunstnere fra udlandet om at se på den nordiske identitet, se på os udefra: Hvad er vi for nogen os i Norden? Og jeg håber meget, at det projekt vil betyde, at vi får 30 forskellige bidrag fra hele verden om, hvad nordisk kultur er for noget, hvad nordisk identitet er. Med andre ord også et billede på: Hvem er vi?

Og endelig så vil en væsentlig opgave i den kommende formandskabsperiode selvfølgelig være at følge op på det islandske formandskabs arbejde med at effektivisere det nordiske kultursamarbejde. Vi vil arbejde for en optimal udnyttelse og udvikling af den viden og de ressourcer, de fællesnordiske institutioner og komiteer er i besiddelse af.

Åke Gustavsson (s, Sverige):
Herr president! Nu har tre ministrar redogjort för vad som ska hända och vad som har hänt på kulturområdet. Först vill jag säga att det varit bra att denna dialog mellan ministerrådet och Nordenutskottet har funnits. Men när vi får redogörelsen noterar jag att ingen tar upp den fråga som jag tror att väldigt många bland allmänheten betraktar som en mycket viktig kulturfråga, nämligen de nordiska public service-företagen och sändningar av nordiska public service-företags olika program ut över Norden.

Jag tror att detta är en av de viktigaste kulturinsatserna vi har att göra bland de nordiska folken, att få till stånd ett väl fungerande nordiskt utbyte. De tekniska förutsättningarna finns i ökad utsträckning genom övergången till digital teknik från analog. Detta är alltså det mest dominerande området inom kultursektorn, som jag uppfattar det. Det är det som har den största potentialen. Inte minst när det gäller att få en förståelse för både det som förenar oss och det som skiljer oss tror jag att vi här har ett verktyg som vi har avstått från att utnyttja. Jag tror att kulturministrarna i ökad utsträckning bör diskutera en gemensam nordisk strategi för att stimulera en samverkan på TV-området.

Hermed sluttede debatten.

Præsidenten meddelte i anledning af rekommendation 20/1998/nord, at der ville komme et nyt meddelelse inden næste session. Behandlingen af rekommendationen udsættes således til Nordisk Råds session år 2000.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1193/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek. 10/1999, s. 1614).

16. Globaliseringen och Norden

Globaliseringens betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv. Rapport till Nordenutskottet (dokument 10)

Elver Jonsson (fp, Nordenutskottets talesman):

Herr president! Samarbetet i Norden bygger på den värdegemenskap som finns och som uttrycks genom vår kulturella och språkliga gemenskap och på att vi har en gemensam syn på demokrati, miljö och grundläggande sociala rättigheter. Alla dessa områden är påverkade av globaliseringen, och därför har vi också i Nordenutskottet aktualiserat globaliseringsfrågorna.

Nordenutskottet gav mig i våras i uppdrag att utarbeta en rapport om "Globaliseringen och dess betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv". Mer än så var inte uppdraget preciserat, vilket innebar både en svårighet och en möjlighet för mig.

Vad är då globalisering? Man kan säga att den förutsätter internationella flöden av gods och kapital liksom väl fungerande kommunikationsteknologi. Den förknippas med ekonomi, teknologi, politik och kultur. Man kan också säga att den innefattar tendenser för sociala företeelser att bli världsomfattande, och att de enskilda nationalstaternas möjlighet att styra utvecklingen har minskat. Beslut och åtgärder leder allt oftare till avsevärda konsekvenser för aktörer långt bort.

Globaliseringen kan man se i ett historiskt perspektiv. Den har funnits länge i historien, från Sidenvägens kamelkaravaner för mer än tusen år sedan över koloniseringen av Västafrika och färdigställandet av Suezkanalen. De allt bättre kommunikationerna har varit och är en förutsättning för globaliseringen.

"Globalisering och Norden" kan alltså innebära olika saker, men jag har följande utgångspunkter:

1. främja det regionala samarbetet
2. befästa marknadsekonomins roll
3. förnya arbetslivet och dess utformning
4. slå fast Folkrörelsernas betydelse
5. motverka tendenser inom i-världen att "bygga murar" mot främst tredje världen

Under efterkrigstiden har globaliseringen skett samtidigt med en kraftig regionalisering. Den nordliga dimensionen i EU:s politik har uppmärksammats framför allt för att främja ekonomisk utveckling, stabilitet och säkerhet i regionerna och för att behandla gränsöverskridande frågor. Nordenutskottet höll i slutet av juni ett seminarium om Östersjöfrågor i Köpenhamn och i Malmö. En rapport från seminariet är under framställan. Utvecklingen i den nya Öresundsregionen kommer inte att ha betydelse bara för Sverige och

Danmark, utan kommer att bli "en motor" för utvecklingen i Norden och i hela området, med en enorm tillväxtpotential i näringslivet.

Det finns alltså ett intensivt samarbete på utbildningssidan, ett forskningssamarbete mellan många universitet runt Östersjön. Det gäller samhälle, kultur och miljö. De svenska och danska regeringarna har i en gemensam rapport lagt fram synpunkter på att regionen bör fungera som en sammanhängande arbetsmarknad där hindren behöver plockas bort. Forsknings- och utbildningssamarbetet måste stärkas och en gemensam kulturell regional identitet främjas. Det här kommer vi att tala mer om i morgon i samband med den rapport som Åke Gustavsson då presenterar.

Samarbete överallt i gränstrakterna i Norden är av gammalt datum och ständigt pågående. Möjligheter till gränspendling både inom Norden och mellan Norden och angränsande EU-länder måste underlättas. Frågan om flyttbidrag inom Norden måste lösas.

Invigningen av den gemensamma nordiska ambassadbyggnaden i Berlin i oktober, som många har kommenterat vid detta möte, kan man se som en stor nordisk för att inte säga global manifestation som väckt uppmärksamhet, och vi förväntar oss ett utvidgat samarbete med Tyskland som ett led i Östersjösamarbetet.

De nordiska länderna bör medverka till att regional samverkan vidareutvecklas inom ramen för EU- och EES-samarbetet liksom när det gäller andra kontakter i närområdet, särskilt med de baltiska länderna. Den nordliga dimensionen inom EU måste tillmätas stor vikt. Västnordens samarbete har nu funnit sin form och är ett viktigt organ inbördes, då man i Atlanthavet som en viktig del av Norden har att umgås med skotska kontakter.

Norden måste motverka de tendenser som nu finns till en slutenhet mot omvärlden, och då menar jag den s.k. tredje världen. Det är nödvändigt att skriva av de ekonomiskt svaga ländernas skulder. Det skulle bli ett gott bidrag till fred i världen. Vi befinner oss i en fas där FN:s roll förändras, vilket banar väg för ett ökat regionalt och internationellt agerande även utanför FN:s ramar.

Marknadsekonomins utrymme är viktigt men förutsättningar och gränser måste anges av lagstiftaren. Samarbete mellan länderna måste betonas då globaliseringen sprider osäkerhet på grund av den världsomspännande finansmarknaden. Breda skattebaser kan snabbt dränera välfärdsstaternas ekonomi.

Intressant är det finländska företaget Nokia, som presenteras i en svensk bok som innehåller spännande läsning. Satsandet på GSM-tekniken har på åtta år hundrafaldigat Nokias marknadsvärde, som nu är nästan lika stort om Finlands BNP. Förklaringen synes vara att Finland är ett teknikvänligt land. De nordiska IT-företagen väcker stort intresse i USA, inte minst på grund av att våra länder hör till dem som har flest IT-användare i världen, samtidigt som vi är hårda konkurrenter när det gäller produktion kopplad till den nya tekniken. Man kan säga att vi har haft nordisk nytta av Nokias framgångar.

En mångkulturell kompetens i arbetslivet måste eftersträvas. Invandrare måste införlivas i vårt samhälle via arbetslivet. Det måste betonas att det ofta är en tillgång med människor från olika kulturer.

I Norden bör vi ta till vara god baskompetens hos befolkningen och vana vid flexibel arbetsorganisation. Vi behöver en god tillväxt för välfärd och god miljö, men det får inte innebära rovdrift, hänsyn ska tas till människor och miljö. Men arbetsmarknaden måste vidgas till nya områden. Den höga arbetslösheten i Europa – och delar av Norden – är ett hot mot en solidarisk och harmonisk samhällsutveckling.

När det gäller nordisk kultur, som är en grundpelare i vårt nordiska samarbete, finner jag ett flertal punkter att framhålla: Ungdomsutbytet måste främjas, så att det kan stärka en kulturell medvetenhet hos de unga. Den kulturella globaliseringen måste ägnas mer uppmärksamhet. Den negativa trend som innebär en glorifiering av våld och exploatering av barn och ungdomar måste motverkas.

Nordiskt samarbete är många framgångar, men också misslyckanden. Trots alla försök från Nordiska rådets sida att få se varandras TV-program i Norden har det inte lyckats ännu. Vi kan se program från en stor del av världen, men inte våra grannländers public service-kanaler. Det skulle främja vårt kulturarv, vår språkförståelse och vår kännedom om samhällsskicket hos de andra nordiska länderna. De tekniska lösningarna finns i dag, men den politiska viljan tycks saknas. Nordenutskottet sätter nu press på ministerrådet att snarast lösa denna fråga.

Herr president! Åke Gustavssons engagerade inlägg på den här punkten tycker jag är något av ett kvitto på det jag nu har sagt.

Den nordiska välfärdsmodellen är under debatt. Jag har lett en arbetsgrupp i Nordenutskottet som granskat den nordiska välfärdsmodellen och lagt fram en rapport som senare följts upp av ett seminarium. Det resulterade i ett medlemsförslag från mittengruppen i rådet om nordisk välfärd i utveckling. Det togs ett brett grepp på hela detta ämnesområde. Frågan är också vilka delar av den nordiska välvärdsmodellen som vi helst vill slå vakt om och i vilken utsträckning som harmoniseringar påverkar handlingsfriheten när det gäller välfärdsvalen.

När det gäller folkhälsan måste vi på det internationella planet främja en folkhälsostrategi mot alkohol och andra droger som kan bidra till att minska hälsoproblem och utslagning. Opinionsbildning behövs om alkohol och trafik, alkohol på arbetsplatserna och alkohol under graviditet. Alkoholreklam, särskilt när den riktas till ungdomar, måste motverkas. Och narkotikahandeln måste på bred bas bekämpas.

Här har frivilligorganisationerna en uppgift med de verksamheter som drivs för barn och ungdomar utanför skoltid, med stöd till ensamföräldrar och utvecklande av missbrukarvård.

Våra folkrörelser i Norden omsatte idéer som förändrade samhället. Det handlar om enskilda människors samarbete för att göra något för andra människor. Många beslut fattas högt över medborgarnas huvuden. Det frivilliga arbetet är närdemokrati. Frivilligt och ideellt arbete måste finnas för att demokratin ska leva. De frivilliga organisationerna är livsnerven i samhället, där många tycker att staten har en för stark roll. Frivilligorganisationer och folkrörelser har en viktig roll när det gäller att främja demokratin i globaliseringens tidevarv.

Vi vill främja en process som går nerifrån och upp. Där hade väckelserörelsen, nykterhetsrörelsen och den fackliga rörelsen en oerhörd betydelse då man byggde upp demokratin i Norden, människor skolades praktiskt in i den demokratiska processen.

Ett exempel på en frivilligorganisation är Föreningen Norden, som tog initiativ till ett Nordens informationscentrum, Arena Norden, som inledde sin verksamhet 1995 och har verkat för att globalt synliggöra det nordiska samarbetets mervärde.

För mig har kontakterna med andra delar av världen numera förändrats. Men det nordiska samarbetet ser jag som det viktigaste för oss nordbor, insatt i ett globalt sammanhang.

Herr president! Min rapport har mynnat ut i en rad konkreta förslag från min sida. Några av dem har jag tagit upp, andra har jag inte nämnt. Ett generellt förslag är att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet i sitt arbete under de kommande åren ägnar stor och ökande uppmärksamhet åt globaliseringen och dess betydelse ur ett nordiskt perspektiv.

När det gäller demokrati föreslår jag att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet ägnar särskild uppmärksamhet åt hur nationalstatens roll förändras till följd av globaliseringen samt åt att stärka folkrörelsernas och frivilligorganisationernas roll i syfte att ge utrymme åt "nerifrånkrafter" och att demokratisera den globala styrningen.

Jag föreslår alltså att vi gör särskilda ansträngningar med utgångspunkt i erfarenheterna i de nordiska länderna av att sprida erfarenheter och gå vidare. Jag vill alltså att ansträngningarna intensifieras för att motverka globalt organiserad brottslighet, som utgör ett hot mot nationalstaterna och deras medborgare. Vi har sett de senaste åren hur de öppnade gränserna och det kalla krigets slut är en seger för demokratin över diktatur. Men brottsligheten har brett ut sig till oanade mått. Ett hemskt faktum är att den illegala droghandeln är lika stor som all världens bilindustri!

Herr president! Det är min förhoppning att det för olika partigrupper ska finnas möjlighet till samsyn när det gäller de globaliseringsfrågor i Norden som jag har lyft fram i min rapport. Jag hoppas att det kan bli en intensifierad debatt och att vi med den här rapporten som grund kan gå vidare. Globaliseringen rullar vidare med hög hastighet och stor tyngd. Därför kan vi inte pas-

sivt stå vid sidan. Vi måste konkret och aktivt anta den utmaning som globaliseringen utgör.

Pehr Löv, (SFP, Finland)
Herr President! Jag önskar först också i detta sammanhang tacka Elver Jonsson för en mycket bra bakgrundsrapport. Elver har i sin rapport lyckats fånga upp mycket av de möjligheter globaliseringen ger oss och samtidigt peka på det hot som en öppen värld utgör mot ett stabilt välfärdssamhälle.

Globalisering innebär större rörlighet för kapital och tjänster och därmed också människor. Det är typiskt att med dagens teknologi rör sig kapitalet mycket snabbt medan människorna trots öppnare gränser kan förflyttas betydligt långsammare och har en mängd trösklar att stiga över. Att kapitalet söker sig till marknader med stor trygghet och samtidigt låga kostnader är förståeligt. Avkastningen blir större. Människor kan inte flytta efter på samma sätt. Det finns ett språkligt hinder. Det finns ett socialt nätverk i hemlandet som endast delvis kan kompenseras i en ny främmande miljö. Finns inte grundläggande trivselfaktorer i närmiljön överlever människan inte. Mot denna bakgrund måste de nordiska länderna ta utmaningen att förbättra möjligheterna till fortsatt god konkurrens i våra egna länder. Vi kan inte som utvecklade länder heller vara bakåtsträvare utan måste anta utmaningen. Utmaningen måste innebära att vi deltar i skapandet av internationella regelverk för investeringar och handel. WTO:s utveckling kommer här närmast i åtanke. Regelverket måste beakta att människans sociala miljö också är en delfaktor i det nya regelverket. Under alla omständigheter måste vi kunna behålla vårt nordiska välfärdssystem trots en relativ hög offentlig kostnadsnivå. Många företag har insett vilken stor trygghet det innebär att kunna fungera i denna trygga miljö utan att man behöver satsa på dyra egna system och försäkringar. Också detta alltså ett bra konkurrensmedel för de nordiska länderna. I dess fortsättning gäller det för oss i diskussionen med EU att kunna styra socialpolitiken i Europa i nordisk riktning och sträva till en skatteharmonisering som är så pass måttlig att vi har råd att upprätthålla kärnan i vår vård, omsorg och utbildning.

Globaliseringen innebär också en större trafik av narkotika och penningtvätt till våra länder. Därför måste vi skärpa systemen för att mota dessa hot. Detta måste huvudsakligen ske i samråd med övriga världen, i första hand Europa. Det här gäller också satsning på forskning gällande prevention av missbruk och forskning om vårdmetoder mot narkotikamissbruk. Här finns så lite internationell substans att det är rent av skrämmande.

Globaliseringen innebär också att de nordiska länderna influeras av annan kultur inte minst via våra satellitkanaler i TV. Nu är det tredje gången på kort tid det här kommer upp, och det är bra. Det är därför något av en skandal att vi inte i hög grad kan se varandras tv-kanaler i norden. Nu är det orsak att vi

äntligen går från ord till handling i utvecklingen av dessa möjligheter. Det måste vara en del av public service-uppdraget i alla våra länder att se till att vi får en gemensam distribution.

President! Jag hoppas att den här rapporten ger orsak till en djup behandling i Nordiska rådet under det kommande året; åtminstone kommer ordförandeskapet att snabbt ta tag i det här. Vi måste få diskutera välfärdens möjligheter att överleva i framtiden. Vi måste diskutera frivilligorganisationernas roll i ett globaliserat öppet samhällssystem och vi måste också diskutera globaliseringens betydelse för regionernas utveckling i våra länder och inom Norden.

President! Samtidigt beklagar jag ett så viktigt tema behandlas vid denna udda tidpunkt. Vi kanske i framtiden igen får tänka över våra rutiner. Jag hör till dem som måste avvika direkt efter mitt tal. En brännande politisk fråga på hemmafronten gör att jag är hemkallad och jag beklagar att jag inte kan delta i den fortsatta diskussionen.

Sosialminister **Magnhild Meltveit Kleppa** (Norge):
Globalisering er ikkje eit nytt fenomen. I dagens situasjon er det likevel noko nytt på grunn av dei raske endringane i økonomi og teknologi, som gjev samansmelting i politikk og kultur. Globaliseringstempoet er høgre enn nokon gong før. Utviklinga går raskt, så raskt at det har vore vanskeleg for tradisjonelle politiske system å hengja med i teknologiens raske sprang.

Gjennom globaliseringsmekanismane blir den norske og dei nordiske økonomiane nærare knytte til dei internasjonale marknadene. Internasjonale konjunktursvingingar slår sterkare inn. Det er mindre rom enn før til å driva motkonjunkturpolitikk over offentlege budsjett, både fordi kapitalrørslene er friare, og fordi internasjonale regelverk set grenser for offentleg intervensjon i produksjonslivet. Den nye makt- og demokratiutgreiinga som Regjeringa i Noreg sette ned våren 1998 med mandat frå Stortinget, skal leggja stor vekt på kva internasjonale forhold har å seia for utviklinga i Noreg.

Globaliseringa har fremja generell økonomisk vekst, men i stor grad er den skeivt fordelt. Det er ei stor utfordring å behalda evna til politisk styring, ei styring som dirigerer utviklinga inn i eit løp der goda kan koma alle til del – gjennom styrkt internasjonalt samarbeid og på nokre felt nasjonale eller nordiske tiltak.

Eg trur det er spesielt viktig at vi no klarer å utvikla gode tiltak for å støtta ei dessverre veksande gruppe av sosialt utslåtte i samfunna våre, folk som ikkje har sjansen til å sikra eit godt liv sjølv i den aukande konkurransen. Det er f.eks. menneske med psykiske vanskar, funksjonshemma, rusmisbrukarar og langtidsarbeidslause. Stortingsmeldinga om utjamning i levekår og inntektar, utjamningsmeldinga, er eit viktig bidrag frå Regjeringa i Noreg for å møta vår tids nye sosiale problem. Meldinga skal drøftast i Stortinget våren

2000. Den danske sosialminister, Karen Jespersen, har nyleg gitt ut ei bok om nyfattigdom i Danmark. Den blir alt livlig debattert der.

President! Dei nordiske landa har ein verdifellesskap med samanfallande syn på m.a. demokrati, miljø og grunnleggjande sosiale rettar. Alle desse er område som blir påverka av globaliseringa. Det er avgjerande viktig med nordisk samarbeid for å oppretthalda ein samfunnsstruktur som på viktige område sikrar at kollektive verdiar blir tekne vare på, og som sikrar at langsiktige nasjonale interesser får rang framfor marknadsbaserte, kommersielle omsyn.

Rapporten inneheld interessante forslag innafor sosialsektoren. Nokre av forslaga er det allerede eit arbeid i gang på. Lat meg nemna Ministerrådet sin rapport om det nordiske velferdssamfunnet sett i EU-perspektiv. Det finst òg gode nordiske samarbeidsformer, f.eks. i form av nordiske formøte i fleire internasjonale organisasjonar for å få gjennomslag for "nordiske" verdiar og haldningar.

Som norsk sosialminister ser eg fram til ein nøyare gjennomgang av rapporten, både på seinare embetsmannsmøte og på ministermøtet i Finland i juni. Vi treng felles innsats på tvers av politiske skiljeliner, frå styresmakter, arbeidsliv og frivillige organisasjonar for å møta utfordringane globaliseringa fører med seg.

Kulturminister **Åslaug M. Haga** (Norge):

Ærede president! En av de utfordringer globaliseringen stiller oss overfor, er muligheten til å opprettholde det kulturelle mangfoldet. I den forbindelse ønsker jeg som norsk kulturminister å knytte noen ord til de nært forestående WTO-forhandlingene .

I WTO-forhandlingene vil ingen sektor fullstendig unntas fra forhandlingene. Med andre ord er også kultur, audiovisuelle spørsmål og opphavsrettslige spørsmål med i forhandlingene.

Imidlertid er det flere forhold som taler for at disse feltene behandles særskilt. Spesielt den teknologiske utviklingen med økende digitalisering og tendenser til konvergens gjør at formidlingskanalene øker sterkt i antall. Alle disse formidlingskanalene må fylles med noe. Allerede i dag er det en betydelig overvekt av masseprodusert amerikansk materiale som fyller kanalene. Dersom små kulturer i små språksamfunn ikke kan forsikre seg om at kanalene formidler programmer som gjenspeiler egen kultur og eget språk, er det på sikt en fare for at små nasjoners kulturelle egenart forsvinner. Her er det også et poeng at de små nasjoners markeder gjennomgående er for små til at kultur og audiovisuell produksjon kan finansieres uten offentlig støtte.

Som et eksempel vil jeg i denne sammenheng få uttrykke sterk bekymring for at EU-kommisjonen nå stiller krav om at statsstøtte til film ikke skal kunne overstige 50 pst. av filmens produksjonsbudsjett. Dersom dette må gjennom-

føres i Norge, vil det få betydelige negative konsekvenser for produksjonen av norsk film.

Det er interessant og gledelig å merke seg at EU i sine konklusjoner fra Rådets behandling av WTO-forhandlingene eksplisitt tar til orde for at kultur og audiovisuelle tjenester nettopp behandles særskilt. EU går inn for at EU-landene fortsatt skal kunne gjennomføre og definere sin egen politikk på kulturområdet og på det audiovisuelle området. Begrunnelsen er entydig: hensynet til kulturelt mangfold.

I Rådets konklusjoner sies det at "som under Uruguay-runden" vil man søke å sikre dette. Her er det imidlertid viktig å være oppmerksom på at under Uruguay-runden løste man i realiteten ikke disse spørsmålene, tvert imot ble de to hovedblokkene, EU og USA, enige om å være uenige. Dermed ble resultatet at kultur og AV-spørsmål i prinsippet er med i avtalen, men i realiteten ikke. La meg illustrere hovedproblemstillingen med følgende: I EUs TV-direktiv, som er en del av EØS-avtalen, stilles det krav om at minst 50 pst. av programmene i gitte kategorier skal være europeiske produksjoner. Dette oppfatter amerikanerne som en handelshindring som de facto er med på å utelukke amerikanske produksjoner fra det europeiske markedet. Vi står definitivt overfor utfordringer.

Jeg ønsker med dette bare å understreke viktigheten av å holde et våkent øye med kulturspørsmålene i WTO-sammenheng. Her har vi på nordisk side felles interesser å forsvare. Kultur er ingen vare i tradisjonell forstand. Kultur er for viktig til å bli underkastet ensidige økonomiske målsettinger.

Kulturminister **Elsebeth Gerner Nielsen** (Danmark):

Tak, hr. præsident. Det glæder mig meget, at der i denne rapport lægges op til at se det nordiske samarbejde i lyset af globaliseringen. Der er nemlig ingen tvivl om, at netop den synsvinkel kan bidrage til at fremtidssikre båndene mellem de nordiske lande.

Globaliseringen kan ikke standses. Den er et vilkår, vi må forholde os til. Vi må, som rapporten gør det, se både på de risici og de muligheder udviklingen rummer. Globaliseringen rummer muligheder for øget tolerance, muligheder for at udvide den personlige og kulturelle horisont, muligheder for ny forståelse for egne lokale, nationale og regionale værdier.

Men globaliseringen rummer også risiko for, at kulturelle værdier og udtryk standardiseres til laveste salgbare fællesnævner. Globaliseringen rummer risiko for, at kløften mellem klodens rige og fattige bliver bredere og dybere. Globaliseringen kan føre til udviskning af lokale, nationale og regionale særtræk.

Opgaven er at skabe et nyt kulturelt perspektiv for fremtidige generationer. De skal nødvendigvis være både rodfæstede og åbne. Rodfæstede i egen kultur og åbne over for andres. For at kunne rumme denne dobbelthed må vi

tænke fundamentale, lokale, nationale og regionale værdier på ny. For at blive en god borger i den globale landsby må man kende sin egen.

Derfor finder jeg det afgørende, at vi i Norden skaber kulturpolitiske strategier, som hjælper os til at udvikle vore kulturer i såvel nationalt, nordisk, europæisk som globalt perspektiv. Jeg ser rapporten som et godt udgangspunkt for diskussionerne om, hvordan det kan gøres.

Jeg har ladet udarbejde nogle fokuspunkter og initiativområder for den danske kulturpolitik, som tager hul på en række af de problemstillinger, der er nævnt i rapporten. Jeg finder det vigtigt, at det videre fællesnordiske arbejde med sådanne tanker tager udgangspunkt i de bedste sider af vore landes tradition for åbenhed over for omverdenen. Vi skal ikke genopføre et Dannevirke, bygget på love og paragraffer og restriktioner. Vi skal tværtimod gøre os klart, hvilke værdier vi ønsker at bringe ind i den globale samtale.

Eksempelvis er jeg ikke i tvivl om, at bl.a. de folkelige bevægelser har fået en særlig udformning i Norden. Her har vi en tradition, som måske kan inspirere de internationale debatter om demokrati, menneskerettigheder, civilsamfundet og udviklingen af en global etik, som foregår i bl.a. UNESCO-regi. Lad os sammen overveje, hvad globaliseringen kan give Norden, og hvad Norden kan give globaliseringen.

Så er jeg i øvrigt enig med den norske kulturminister i, at noget af det, vi netop skal tage højde for i de fremtidige globale forhandlinger, er globalisering af kulturen, og også jeg er angst for – eller bange for – at internationaliseringen af kulturen og globaliseringen af kulturen kan føre til en standardisering. På den anden side så mener jeg ikke, at den måde, vi bedst beskytter vores kultur på, er ved at lave kvoter.

Vi har accepteret det fra dansk side i en europæisk sammenhæng, men jeg er sådan set ikke så meget for kvoter. Jeg mener, at det er kvalitet vi skal konkurrere på. Vi skal fra nordisk side, vi skal fra europæisk side bevise, at det vi laver er så godt, så det kan konkurrere på det globale marked. Kvoter, det er ikke for kultur. Kvoter er for fisk.

Astrid Marie Nistad (A, Norge):

Rapporten "Globaliseringen och Norden" er eit verdifullt grunnlag for debatten i nordisk samanheng og for eventuelle tiltak for det samla Norden. Temaet er stort, og eg vil berømme Elver Jonsson for den breidda og dei godt gjennomtenkte synspunkta som pregar arbeidet med rapporten.

Globalisering inneber at verda krympar og gjer den meir komplisert. Emne som miljø, kultur, tryggleik, økonomi, informasjonsteknologi og forbrukarrettar har for lengst fått grenseoverskridande karakter.

Alle dei nordiske landa i lag med resten av verda vil verte infiltrerte i desse endringane, og det vil få dramatiske utslag dersom vi ikkje tek debatten – som det vert sagt i rapporten, det er "bråttom". Globaliseringa rullar vidare med

større og større hastigheit og tyngd. Til forskjell frå internasjonaliseringa i etterkrigstida omfattar globaliseringa land som i utgangspunktet er svært forskjellige, det ein kan kalle nord-sørintegrasjonen. Mens spørsmålet vi i Norden har vore stilte overfor dei siste 30-40 åra, har vore korleis vi vil verte påverka av auka økonomisk samkvem med våre naboland og andre land i Europa, er no spørsmålet: Kva moglegheiter har vi i situasjonen no i vår del av verda?

Dei siste åra har Nordisk Råds verksemd fått eit stadig sterkare internasjonalt preg. Mange – etter kvart kanskje dei fleste – av Rådets saker har i dag ein europeisk, eller for den del ein global, dimensjon.

I Nordisk Råd, i lag med andre, merkar vi globaliseringa og får eit medansvar for handteringa av dei overgripande spørsmåla. Vi ser eit Europa prega av openheit, samarbeid og auka respekt for menneskerettar og demokratiske spelereglar.

Men vi opplever også aggressiv nasjonalisme – fenomen mange av oss oppriktig trudde tilhøyrde fortida. Den kanskje største utfordringa i Europa er å realisere idealet om felles tryggleik. Korleis den europeiske orden utviklar seg, kan vi ikkje stille oss likegyldige til.

Globaliseringa som no følgjer av den kalde krigen, skaper ei rekkje nye utfordringar for Nordisk Råd og det nordiske samarbeid. For min del vil eg gjerne ta til orde for dei positive moglegheitene. Vi har moglegheita for å kome med eit fellesnordisk bidrag til det internasjonale samfunn og få innverknad på viktige internasjonale prosessar.

Det er etter mi vurdering trong for, og grobotn for, eit større initiativ som synleggjer nordiske verdiar og Nordisk Råd i det internasjonale – eller globaliserte – samfunn. Det kunne vere ei oppgåve for Nordisk Råd å medverke til ei systematisering av den kunnskap og innsikt nordiske fredsaktørar sit inne med.

I dag ser vi at dei fleste konfliktar oppstår på grunn av indre nasjonale konfliktar. Vår store oppgåve vert å skape fred. Men skal vi gå tungt inn i dette arbeidet, krev det forsterka konfliktførebyggande innsats – ein innsats som krev oppretting av eit nytt senter eller institutt for fred og konfliktløysing. Det nordiske engasjementet i FN og i ei rekkje aktuelle konfliktområde gjer det naturleg å tenkje seg eit nordisk initiativ.

Eg vil invitere til at eit nytt senter kan opprettast på sjølvstendig nordisk grunn. Og her vil eg peike på at Noreg har både plass og tradisjon, gjennom aktivt fredsarbeid som t.d. Oslo-avtalen mellom Palestina og Israel. Det er mange gode grunnar som talar for at eit senter bør etablerast med nære band til andre aktørar og organisasjonar. Det er kanskje mest naturleg å knyte dette til FN og OSSE.

Trass i vår tunge rolle i FN står Norden praktisk talt utan viktige FN-institusjonar, og tida burde vere inne til å opprette eit institutt for fred og konflikt-

løysing, som vårt nordiske bidrag i den globaliseringstrenden vi no ser kjem på grunn av ei ny tid. Med andre ord: Nordisk nytte for heile verda!

Lars Hjertén (m, Sverige):
Herr President! Vid ett möte tidigare i dag med Nordenutskottet, Kulturfonden och några av kulturministrarna beskrev en av inledarna, chefredaktören för tidskriften Moderna Tider, att han såg ett mera levande Norden från ett europeiskt eller globalt perspektiv än från ett inomnordiskt perspektiv. Han hade varit bokförläggare och hade upplevt hur flera nordiska författare gjort succé på en internationell marknad och att det stod ganska klart för läsarna att det var en nordisk verklighet som författarna beskrivit. Jag talade med honom efteråt, och han nämnde Kerstin Ekman som ett exempel.

Detta sagt som en inledning till några korta ord om rapporten Globaliseringen och Norden, som jag tycker är en mycket bra och intressant rapport.

Det har hänt mycket i våra länder, men framför allt i omvärlden, under de snart 50 år som har gått sedan Nordiska Rådet bildades. Och det gäller att anpassa vårt arbete efter de stora omvälvningarna, där begreppet globalisering står för något vi tidigare inte diskuterat särskilt mycket.

Jag vill ta fasta på några förslag under rubriken Globalisering – kulturpolitik, där författaren skriver att vi ska prioritera insatser som görs för att främja sådant ungdomsutbyte som kan stärka en positiv nationell och kulturell medvetenhet. Det här diskuterade vi under en annan punkt i ministerrådsförslaget om Norden som föregångsregion, t.ex. genom att godkänna examina och andra studiemeriter oavsett i vilket nordiskt land man bor. Jag vill också hänvisa till NORDPLUS, som betyder mycket med sina alternativ och kompletteringar i NORDPLUS mini och NORDPLUS junior. Den senare fick ju 500 000 extra i budgeten nästa år enligt ett beslut som vi tog för en stund sedan.

Jag ska inte gå in på frågan om vad globalisering egentligen är. Det diskuteras ju i rapporten, och man är inte helt enig, som de som har läst rapporten märker.

Jag vill i stället sist hänvisa till en undersökning från Färöarna, som jag tycker är intressant. Den redovisas i rapporten med rubriken "Børn med tv". Man har med elva års mellanrum undersökt TV:s påverkan på Färöarna, som var det sista området i Nordiska Rådet som fick TV, nämligen så sent som 1984.

Man har studerat de dagliga kontakterna med omvärlden och det dagliga mötet med andra länder via TV – alltså globalisering – för att se om detta kan vara förklaringen till den stärkta nationalkänslan på Färöarna. Genom TV kommer hela världen in i hemmet, vilket man menar ökar behovet av en trygg förankring i den egna kulturen. Rapporten talar också om att detta är en generell iakttagelse och att man upplever den stora betydelsen av det näraliggande.

den nationella kulturen och språket, samtidigt som en omfattande internationalisering äger rum.

Verkligheten motsäger det vi ofta annars hör: att globaliseringen tar död på nationell kultur och nationell särart. Det tycker jag – till sist – är en positiv slutsats som man kan dra av rapporten.

Elver Jonsson (fp, Sverige):
Herr president! Jag har ett par synpunkter. Men först vill jag tacka för de vänliga kommentarerna från kära ministrar och parlamentariska kolleger. Nu gäller det egentligen bara att det är starten som har gått för ett arbete som såväl Nordiska ministerrådet som vi parlamentariker i Nordiska rådet måste ta på ett mycket stort allvar. Lars Hjertén, Astri Nistad m.fl. har plötsligt plockat fram nya tankar som ger uppslag till att göra en del.

Jag vill något kommentera ministrarnas inlägg. Elsebeth Nielsen var inne på att globaliseringen kan innebära klyftor människor emellan. Jag tror att vi ska ta det till oss, liksom detta med att den folkliga förankringen får sin chans.

Kulturminister Marie Haga talade om den kulturella mångfalden och den nordiska kulturen. Ja, det får väl vara en uppmaning till oss alla att *public service*-situationen med TV-utbudet måste gälla hela Norden och dess alla människor.

Min sista kommentar gäller det första inlägget från socialminister Kleppa om den globala ojämnheten och att man i stortinget säger att man vill jobba för en utjämning. Det är bra. Vidare ska det bygga på värderingar. Vi ska satsa på bistånd. Sedan har vi en sak som inte sades, nämligen flyktingsituationen. Jag tror att vi behöver tänka över den generösa flyktingpolitikens nödvändighet – det gäller att fördela ansvaret mellan våra länder och att undanröja det som gör att människor över huvud taget ska behöva fly.

Herr president! Vi i denna del av världen är så privilegierade att vi – för att kunna sova gott om natten och med gott samvete – har ett förpliktigande ansvar att ta itu med de frågor som aktualiserats i denna debatt.

Hermed sluttede debatten.

Rådet beslöt att lägga dokument 10 til handlingarna.

Mødet hævet kl. 20.07

Torsdag den 11. november 1999 kl. 9.00-12.00.

20. Arbetslivets förändring

Rapport fra arbejdsgruppen om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål (dokument 11)

Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden (dokument 7)
A 1198/euro Medlemsförslag om löntagarrepresentation i företagens styrelser

Europaudvalget havde i anledning af medlemsforslag 1198/euro foreslået at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvordan man sikrer de ansattes muligheder for indflydelse og repræsentation i virksomhedernes bestyrelser i forbindelse med grænseoverskridende selskabsdannelser i Norden. Undersøgelsen skal ses i forhold til både EU's lovgivning og de nordiske landes forskellige lovgivning om ansattes repræsentation i virksomheders styrende organer.

Sighvartur Björgvinsson overtog ledelsen af forhandlingerne.

Ændring i medlemslisten
Det meddeltes, at Gunilla Tjernberg erstattede Alf Svensson for resten af sessionen, Birgitta Wistrand erstattede Sten Tolgfors for resten af sessionen. Randi Karlstrøm forlod sessionen.

Rådet besluttede at ændre medlemslisten i overensstemmelse hermed.

Præsidenten:
Dagens debatt inleds som planerat med dagordningspunkt 20 Arbetslivets förändring. Därefter behandlas punkt 21 Ett gränslöst Norden. Sedan behandlas punkterna 17-19, som vi inte hann med i går.

Under punkten Arbetslivets förändring behandlar vi först en rapport med samma rubrik, som har behandlats i Europautskottet. Sedan lämnar Nordiska ministerrådet sin redogörelse för sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden. Till sist behandlar vi ett medlemsförslag om löntagarrepresentation i företagens styrelser som också finns under denna punkt.

Reynoldh Furustrand (s, socialdemokratiska gruppens talesman):
Herr president! Sysselsättningspolitikens och arbetsmarknadspolitikens grundtanke är att bidra till en god fungerande arbetsmarknad med högt yrkesdeltagande och låg arbetslöshet. Det har under 1900-talet lagts ner ett betydande arbete i OECD och EU för att kartlägga orsakerna till hög arbetslöshet och för att identifiera vilka insatser som kan bidra till att reducera arbetslösheten och öka sysselsättningen på lång sikt. OECD har sedan 1992 arbetat på

mycket bred front med dessa problemställningar inom ramen för OECD:s sysselsättningsstudie, och man har inhämtat betydande erfarenheter från medlemsländernas arbete för att öka sysselsättningen.

De nordiska EU-länderna, Sverige, Finland och Danmark, har de senaste åren arbetat målmedvetet för att EU ska få ett sysselsättningsperspektiv i den överordnade politiken. Det nordiska synsättet har faktiskt slagit igenom. Amsterdamsfördragets sysselsättningskapitel, kommissionens utarbetande av årliga riktlinjer för sysselsättningspolitiken och medlämsländernas sysselsättningsredogörelser bevisar detta faktum. EU har under de senaste åren utformat en enhetlig europeisk sysselsättningsstrategi. I denna strategi läggs det också stor vikt vid den sociala dialogen, dvs. kontakten mellan myndigheterna och parterna i arbetslivet, i utformningen av arbetsmarknads- och socialpolitiken. Parterna i arbetslivet har en mycket central roll i EU:s sysselsättningsstrategi genom deltagande i rådgivande kommittéer på EU-nivå och konsultation på nationell nivå vid utformningen av de nationella handlingsplanerna. Detta är också en mycket god nordisk tradition, som vi verkar för.

I Norden har bilden från början av 90-talet varit stor arbetslöshet, men den har nu ändrats väsentligt, eftersom en högre ekonomisk tillväxt har betytt högre sysselsättning, och arbetsmarknadspolitiken har resulterat i större aktivering av de arbetslösa och en höjning av kompetensnivån hos arbetskraften. I alla de nordiska länderna har vi haft en väsentlig reduktion i arbetslösheten det senaste året. Det framgår mycket tydligt av Ministerrådets sysselsättningsredogörelse. Det är inte bara den totala arbetslösheten som har gått ner. Om vi bryter upp den och ser på ungdomsarbetslösheten och andelen långtidsarbetslösa, finner vi att det har varit en gynnsam utveckling även för dessa grupper.

Så långt, så bra! Men arbetsmarknadsdebatten måste föras vidare. De nordiska länderna har att sätta full sysselsättning högre upp på dagordningen, med sikte på att reducera den fortfarande alltför höga arbetslösheten i Europa. Vi har dock varit mycket tvekande och osäkra inför vilka andra förhållanden på arbetsmarknaden som bör dryftas internationellt, oavsett om det gäller ett nordiskt perspektiv eller EU. Om de nordiska länderna fortsättningsvis ska gå i spetsen för diskussionen för att inta en ledande ställning i formuleringen av politiken på internationell nivå, måste vi bedöma fler aspekter av den nordiska modellen. Vad är då nästa steg för den nordiska arbetsmarknadspolitiken, och vilken är politikernas roll i det hela? Det är dessa frågor som vi önskar diskutera under denna session, och det är därför som vi har utarbetat den här rapporten.

Europautskottet har velat vitalisera och politisera debatten under sessionen och tillsatte därför en arbetsgrupp, som jag har haft förmånen att vara ordförande i. Vi vill sätta ljuset på en rad aspekter av debatten om framtidens arbetsmarknad. Denna rapport ska alltså vara ett inspirationsunderlag för debatten,

koncentrerat kring fyra underteman som inte direkt står i relation till EU:s utveckling men som arbetsgruppen menar kan vara centrala. Det handlar om
- arbetets innehåll och form
- mobilitet, rörlighet och flexibilitet
- livslångt lärande och kompetensutveckling
- jämställdhet i arbetslivet.

Arbetsgruppen bedömer dessa fyra områden vara viktiga för den framtida arbetsmarknaden. Vi finner starka indikationer på att arbetsmarknadens krav på arbetskraften kommer att ändras men också på att framtidens arbetskraft kommer att förhålla sig annorlunda till begreppet arbete. Arbetets organisation kommer givetvis att ändras, inte bara i förhållande till arbetsgivaren utan också i förhållande till vilka krav som kommer att ställas på den enskilde medarbetaren och även av den enskilde medarbetaren.

Debatten om en familjevänlig arbetsmarknad har förts under de senaste tio åren. Olika ledighetsordningar har införts, barnpassningsgarantier har utställts, och debatten om kvinnors plats på arbetsmarknaden har intensifierats.

Arbetskraften består av individer vilka ställer allt större krav på sin arbetssituation. Den fråga som man onekligen ställer sig är: Vilken utveckling kommer att skapa överensstämmelse mellan behov och förväntningar på den kommande arbetsmarknaden?

IT-utvecklingen har betytt mycket och ställer ändrade krav på medarbetarna och innebär ändrade arbetsuppgifter för väldigt många yrkesgrupper. Den nya informationsteknologin medför också att en del arbeten kan utföras som distansarbete, något som ställer krav på arbetsgivaren vad gäller avtal och definitioner för denna nya form av arbete, som oftast kommer att utföras i hemmet. Här är det tal om att utnyttja en ny form av flexibilitet, som är till fördel för arbetsgivaren, arbetstagaren och samhället i övrigt genom att antalet arbetsresor reduceras.

Användningen av IT har också betydelse i diskussionen om mobilitet. Kanske blir det i framtiden mer sannolikt att man flyttar arbetsplatser i ökad utsträckning, också mer geografiskt. Jag ser i Ministerrådets rapport att det t.ex. i Danmark inom IT finns ett

växande flaskhalsproblem, som framför allt ligger på utbildningssidan.

President! Jag tror att detta är ett centralt och även ett mer generellt problem. Att ändra utbildningsnivån för olika yrkesgrupper är tungrott och svårt. Ska man i högre grad undgå flaskhalsproblem på arbetsmarknaden, är det nog nödvändigt med ett mer flexibelt utbildningsperspektiv som i ökad utsträckning snabbt kan ändra kapaciteten efter arbetslivets behov.

Vi visar i vår rapport att varken arbetskraftens geografiska mobilitet eller dess flexibilitet yrkes- och kvalifikationsmässigt är särskilt stor vid slutet av det 20:e århundradet. Kraven på en arbetsmarknad i rimlig balans reser naturligtvis diskussionen om stelhet i arbetskraften. I rapporten framhåller vi olika

förhållanden som kan verka mobiliserande, flexibilitetsmotiverande eller hämmande, t.ex. arbetslöshetsunderstödets storlek och längd samt antalet aktiva arbetsmarknadsåtgärder och skydd mot uppsägelser.

Frågor som vi kan ställa oss är bl.a. följande:

- Är de nordiska ländernas lönesystem stela och hämmande för en flexibel och mobil arbetsmarknad, eller orsakas den bristande mobiliteten snarare av stela uppfattningar hos arbetstagare och arbetsgivare?
- Fungerar den aktiva arbetsmarknadspolitiken? Hur stor är effekten på längre sikt i förhållande till en anpassning av arbetsplatsen?
- Kan man tänka sig att införa t.ex. ett nordiskt flyttillägg för att öka mobiliteten mellan de nordiska länderna.

De nordiska ländernas arbetsmarknadspolitik har hittills i stort sett begränsat sig till att kvalificera de arbetslösa och den arbetskraft som hotas av arbetslöshet. Vidareutveckling av arbetskraft som är i arbete är överlåten till de enskilda arbetsgivarna. Det beror inte på att man inte har uppmärksammat behovet av att höja arbetskraftens kompetens, utan man kan mera få en känsla av att vi har varit för fokuserade på att aktivera de arbetslösa och inte sett så mycket på den framtida arbetsmarknadens behov. Riktigt nog kan det i något av de nordiska länderna ges tillåtelse till ledighet med kompensation från det offentliga.

En annan viktig fråga är hur man kan motivera arbetskraften att genomgå efter- och vidareutbildning. Vidare kan man fråga hur man rent praktiskt får tid för detta i ett näringsliv präglat av en allt starkare konkurrens.

Enligt min mening bör detta uppfattas som en investering i företagens kunskapskapital, inte som en ökning av deras löpande driftsutgifter. Ett aktivt deltagande av arbetsmarknadens parter är också nödvändigt för att få bästa möjliga resultat på det här området. Den centrala punkten är att de nordiska länderna för att bevara konkurrensförmågan faktiskt måste öka arbetskraftens kompetens. Norden är – trots sin deklarerade målsättning – långt ifrån en jämställd arbetsmarknad. Vi konstaterar i rapporten att nordiska kvinnor har en hög sysselsättningsgrad men också att en stor andel kvinnor arbetar deltid. Nordiska kvinnor har lägre utbildning än män, lägre position och lägre lön. Nordiska kvinnor tar i högre grad än män på sig omsorgen för barn och hem. Det finns fortfarande mans- och kvinnodominerade arbetsplatser. De sistnämnda ger större möjligheter för anpassning mellan arbete och familj, medan de förstnämnda ger möjligheter till ökade intäkter.

Herr president! Det finns trots allt tecken på en förändring. Vår rapport visar t.ex. att kvinnor har en stigande utbildningsnivå och en fallande deltidsfrekvens, att män deltar mer i den praktiska omsorgen om barn än tidigare, att fler yngre tar föräldraledigt, dock utan ungefärlig balans mellan könen, och att mannen inte betraktas som ensamförsörjare i familjen men ändå fortfarande som huvudförsörjande.

Vi menar att man i den nordiska diskussionen bör överväga varför man trots årtionden med jämlikhet som målsättning fortfarande inte har uppnått jämlikhet.

Herr president! Den centrala frågeställningen blir enligt min mening hur vi i ett arbetsmarknadssammanhang tryggar de nordiska välfärdssamhällena, som utgör en fast grund för den nordiska identiteten. Hur utvecklar vi samtidigt de nordiska arbetsmarknaderna, så att de kan möta framtidens oförutsägbarhet, inte som ett hot utan som en utmaning?

Detta är de helt övergripande frågor som jag hoppas att Nordiska rådets parlamentariker och de nordiska ländernas arbetsministrar vill föra en fördomsfri diskussion om. Om tio år för vi kanske i den här kammaren eller i något annat nordiskt parlament en helt ny diskussion om framtidens arbetsmarknad. Vi hoppas att de punkter som vi har tagit upp i vår rapport ska kunna leda till konkreta politiska beslut.

Socialminister **Páll Pétursson** (Island):

Hr. præsident. Jeg vil begynde med kort at præsentere den Nordiske sysselsætningsredegørelse for 1999, som er et indlæg til denne debat. Jeg vil siden diskutere Nordisk Råds rapport om arbejdslivets forandring og lægge op til debat. Redegørelsen er opdelt i fire kapitler efterfulgt af et appendiks med detaljerede oplysninger om beskæftigelsespolitikken og arbejdsmarkedsforholdene i hvert land.

Man lægger mærke til, at der har været en gunstig udvikling i økonomien, og at ledigheden er faldet markant i alle landene siden 1998. Der har også været vækst i arbejdsstyrken i de fleste nordiske lande i 1998, og der er også udsigt til vækst i arbejdsstyrken i alle landene i 1999. Beskæftigelsespolitik i de nordiske lande er højt prioriteret af regeringerne som et vigtigt led i velfærdspolitikken i landene.

Fra en arbejdsmarkedspolitik i starten af 1990'erne, som lagde vægt på at reducere den almindelige ledighed, er vægten nu mere lagt på bekæmpelse af strukturel arbejdsløshed og langtidsledighed.

Alle landene har systematisk opbygget beslægtede arbejdsmarkedspolitiske ordninger, som varierer med hensyn til målgrupper og udformning. Nogle ordninger er dog ret specielle for enkelte lande. Alle landene kan vise gode erfaringer af forskellige arbejdsmarkedspolitiske tiltag. Mange af disse tiltag har også været reformeret gennem tiden og tilpasset nye situationer på arbejdsmarkedet. Undersøgelser viser også, at der er en udbredt tilfredshed med deltagelse i arbejdsmarkedspolitiske tiltag, specielt hvis de arbejdsløse har haft indflydelse på valget af ordning.

Det er glædeligt at se, at ungdomsledigheden er faldet meget i alle landene, og at landene er i gang med store anstrengelser for at bekæmpe langtidsledig-

heden. Alle landene er enige om, at uddannelse i form af indlæring for voksne er et centralt element i arbejdsmarkedspolitikken.

Debatrapporten om arbejdslivets forandring indeholder mange interessante analyser og stiller mange krævende spørgsmål om arbejdslivet i fremtiden. Konkrete oplysninger om de islandske arbejdsmarkedsforhold er i nogle tilfælde unøjagtige eller forældede. F.eks. er efter- og videreuddannelse for arbejdsledige ikke afhængig af bopælskommunen, og beskyttelse mod opsigelse er mere for nogle grupper end fremkommet i rapporten. Der er en generel ordning i Island om rettighed for de ledige til uddannelse og jobtræning.

Jeg mener, at de konkrete oplysninger om beskæftigelsepolitikken og arbejdsmarkedsforholdene i landene, som er fremsat i sysselsätningsredegørelsen, er et godt tillæg til rapportens analyser og debatspørgsmål, men fremover er det vigtigt, at disse indlæg hænger godt sammen med hensyn til politik, information, analyser og debatspørgsmål.

Ligesom det er fremkommet i rapporten, har arbejdsmarkedet ændret sig meget i dette århundrede, og det vil ændre sig meget fremover. Sandsynligvis hurtigere end nogen sinde før. Den teknologiske udvikling er her en væsentlig faktor. Desuden stiller stigende konkurrence på alle områder stadigt større krav til arbejdskraftens kompetence og uddannelse. Det er også klart, at fremtidens arbejdskraft stiller større krav til arbejdspladsen om organisering af dens arbejdsliv sammen med fritid og familieliv. Mange virksomheder er klar over, at for at kunne konkurrere om god, kvalificeret arbejdskraft må der gøres en indsats i arbejdsforholdene og organiseringen af arbejdet. I de nordiske lande diskuteres meget om fleksible arbejdstidsarrangementer, og der giver sysselsätningsredegørelsen en god oversigt over, hvad der nu foregår i landene.

Det kan være rart at forestille sig, at i fremtiden kan arbejdskraften have kortere arbejdstid og mere fritid. Med den kommende demografiske udvikling i Norden, hvor der bliver flere ældre og færre yngre, vil dette imidlertid afhænge af mange forskellige faktorer. Det vigtigste er nok en forøgelse af produktiviteten i arbejdslivet for at arbejdstagerne kan få højere løn for kortere arbejdstid.

Det er rigtigt, at øget anvendelse af informationsteknologi betyder, at en del arbejde kan udføres på andre steder end i det traditionelle kontormiljø. Distancearbejde er en ny form for arbejde, som har nogle fordele og ulemper. At tage på arbejde er et rodfæstet fænomen i samfundslivet i byerne, men ude på landet findes arbejdspladsen mere omkring hjemmet. Det er ikke generelt ønskeligt ud fra forskellige sociale normer at flytte arbejdspladsen til sit hjem, men alligevel kan distancearbejde være med til at beholde og skabe arbejdspladser ude på landet i spredt bebyggelse og på den måde være et regionalpolitisk tiltag.

Rapportens konkluderer, at arbejdskraftens geografiske mobilitet og dens kvalifikationsmæssige fleksibilitet ikke er særlig stor ved udgangen af dette

århundrede, hvilket er forståeligt. Der skal noget særligt til, for at man beslutter sig til at rejse fra det sted, hvor man føler sig godt tilpas, og flytte til et andet sted i nye og ukendte omgivelser. Og de fleste bliver ved med at søge efter det arbejde, som de er uddannet til.

De økonomiske uligheder i Norden og i de øvrige EØS-lande i slutningen af dette århundrede er ikke så store, at de fremskynder nogen masseemigration. Derimod er det mere uforståeligt, at arbejdsledige bliver ved med ikke at gøre noget som helst i lang tid efter længere tids ledighed. Stive og hæmmende understøttelsessystemer kan godt være en del af forklaringen. Systemet må være bygget op på den måde, at det betaler sig at tage arbejde. Arbejdsformidlingen skal også være mere motiverende og stille større krav til de ledige. Den aktive arbejdsmarkedspolitik skal også være indrette på den måde, at den griber tidligt ind i den onde cirkel, som ledigheden skaber. Den skal være målrettet på den enkelte ledige. Vi har gode erfaringer og handlingsplaner i Island både som motivationsfaktor og som systematisk vejledning i, hvad der skal gøres for at få et job. Hvis det er nødvendigt at forøge mobiliteten af arbejdskraften, da er motivation og uddannelse de vigtigste faktorer at arbejde med.

Der er behov for mobil arbejdskraft i fiskeindustrien i Island, og der er behov for motivation blandt ledige både i Island og i de øvrige EØS-lande til at tage disse job. Det er bemærkelsesværdigt, at mange af dem, som kommer fra Østeuropa for at arbejde i fiskeindustrien i Island, har en god uddannelse.

Jeg tror, de fleste er enig om, at livslang uddannelse og kompetenceudvikling er ved at blive vigtigere og vil blive vigtigere for arbejdslivet end nogen sinde før. Uddannelse og kundskab forandres meget hurtigt. Kompetenceudvikling er vigtig for virksomhederne for at holde ud i konkurrencen om deres produkter og service og for arbejdstagerne i konkurrencen om arbejdspladserne. Men det er også vigtigt ud fra synspunktet om livskvalitet at finde sig godt tilpas i arbejdslivet.

Alle de nordiske lande lægger stor vægt på efter- og videreuddannelse som middel i kompetenceforhøjelse i deres arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik. Politisk set vil alle landene forøge indsatsen ved kompetenceudviklingen af deres arbejdskraft. Problemet er, at omkostningerne ved uddannelse og kompetenceforhøjelse allerede nu er enorme, og det er ikke let at finde kapital til at forøge indsatsen. De offentlige og private uddannelsesinstitutioner må siden tilpasse sig denne efterspørgsel til rimelige priser.

I forbindelse med finansieringen af efter- og videreuddannelsen i Island vil jeg føje til rapporten, at enhver offentlig institution har ansvar for kompetenceudviklingen af sit personale. Der gives også gennem Socialministeriets Arbejdsmarkedsuddannelsesråd vigtig støtte til kompetenceudvikling i arbejdslivet, og det er hovedsagelig for dem, som er i arbejde, men også kompetenceudviklingsstøtte til arbejdsledige og handicappede.

Både sysselsätningsredegørelsen og rapporten om arbejdslivets forandring viser, at de nordiske lande arbejder ud fra lignende målsætninger, selv om planlægningen og finansieringen varierer noget mellem landene. Jeg tror, at vi alle har store forventninger til Nordisk Ministerråds indsats om folkeoplysning og voksenuddannelse med den arbejdsgruppe, som skal identificere den nordiske model knyttet til uddannelse.

I alle de nordiske lande udføres positiv politik for at opnå ligestilling på arbejdsmarkedet, men det viser sig, at målet, ligestilling på arbejdsmarkedet, er en langsom proces. Holdningsændringer tager lang tid. Der skal holdningsændring til både hos kvinder og mænd for at opnå ligestilling på arbejdsmarkedet. Dette gælder specielt for det kønsopdelte arbejdsmarked, hvor kvinder og mænd har stærk tilbøjelighed til at søge arbejde i ulige fag og sektorer. Det er derfor vigtigt, at der kommer kvinder i mandefag og mænd i kvindefag for at fremme ligestillingen på det nordiske arbejdsmarked. Inden for nye erhvervsområder såsom IT-området er det derfor vigtigt at blande kønnene.

Rapporten siger, at mænd gennemsnitlig har 40-50 pct. højere indkomst end kvinder i Island. Der er forskel på begreberne løn og indkomst. En undersøgelse viser, at den faktiske gennemsnitlige lønforskel mellem mænd og kvinder, som ikke har nogen naturlig forklaring, kan være omkring 11 pct. Dette er selvfølgelig for meget, og det må vi modarbejde.

Ellers er de analyser og forslag, som fremkommer i rapporten, meget relevante, f.eks. at forbedre ligestillingen for arbejdskraft med lavere uddannelsesniveau, finde modeller til kombineret arbejde, karriere og familie, finde veje til at få kvinder til at søge højere stillinger, og arbejde for at mænd tager mere forældreorlov.

I Island har vi bl.a. forsøgt at forbedre situationen med lovgivning. I Altinget er der et regeringsforslag til en ny ligestillingslov med mange nye bestemmelser til at styrke ligestilling på. I forslaget er bl.a. nye bestemmelser om, at alle virksomheder med flere end 25 ansatte skal lave en ligestillingsplan og nå frem til ligestilling i virksomheden eller fremsætte bestemmelser om det i virksomhedens personalepolitik. Der er også bestemmelser om, at arbejdsgiveren gør nødvendige foranstaltninger til at kombinere arbejds- og familieliv hos sit personale. I Island forventes det, at lov om forældreorlov og ILO-konventionen om familieansvar bliver vedtaget. Der er nogle gode forventninger om, at der bliver enighed om at forlænge barselsorloven, og det viser sig, at mange mænd er villige til at tage forældreorlov.

Vi skal tænke os grundigt om, hvordan vi kan bevare de nordiske velfærdsværdier. Der er tegn på, at samfundsudviklingen og tættere internationalt samarbejde sætter pres på vores velfærdssystemer. Spørgsmålet er, om vi kan eksportere vores modeller til resten af EU og andre lande, eller om vi skal finde frem til at acceptere løsninger for befolkningen i Norden.

Det er vigtigt at bevare de rigtige værdier, som vi har i Norden, bl.a. vores kultur og levestandard. Vi må alligevel være åbne for at tilpasse vores syste-

mer for fremtidens krav og ikke holde for længe i noget, som ikke gavner os som helhed.

Trepartsmodellen har gavnet os hidtil på arbejdsmarkedet. Der skal være balance mellem arbejdsgivere og arbejdstagere, og det er vigtigt, at de finder frem til aftaler på arbejdsmarkedet såsom arbejdsmarkedetsforholdene og arbejdsmarkedets organisering. Begge parter må alligevel udvise klogskab med hensyn til situationen hver gang for at det kan lade sig gøre. Det er altid den sidste udvej at lave love om forholdene på arbejdsmarkedet. Det bliver tit love, som ingen bliver glade for.

Til sidst vil jeg sige, at vi glæder os til at deltage næste år i Nordisk Råds temakonference, som handler om at udvikle Norden med hensyn til innovation, uddannelse og kompetenceudvikling. Tak, hr. præsident.

Christel Anderberg (m, Sverige):
Herr President! EU kritiseras med all rätt för att mer och mer utvecklas till en diversehandel. Det finns ofta skäl att påminna om subsidiaritetsprincipen, som säger att beslut ska fattas på lägsta effektiva nivå. Den konservativa gruppen vill att samma princip ska gälla för samarbetet i Nordiska Rådet.

Under budgetdebatten i går redogjorde Chris Heister för de prioriteringar som vi anser måste göras. Nordiska Rådet ska bara ägna sig åt sådana frågor som är till nordisk nytta. Inte minst gäller det insatser i våra närområden, för att bistå våra grannar när de nu har sluppit kommunismens ok och tar sina första steg på demokratins väg.

Den svenska statsministern Göran Persson tangerade i tisdags sitt eget rekord i konsten att vara övermaga. "Vi har ett högt skatteuttag. Vi har en stor offentlig sektor. Vi menar att samhället blir bättre om alla är med. Amsterdamfördraget präglas av socialdemokratisk dominans. Det var en oerhörd framgång för Norden. "Det var en ideologisk triumf"; sade Göran Persson.

Problemet med den nordiska modellen är dock att alla inte är med, trots det höga skattetryck vi har. Både Danmark, Finland och Sverige plågas av hög arbetslöshet. I Sverige står nästan var femte person i arbetsför ålder utanför den reguljära arbetsmarknaden. Nyfattigdomen breder ut sig. Social rörlighet finns inte. Samhällsservicen blir allt sämre. Vi har inte det välstånd som vi skulle kunna ha, och därmed inte heller den välfärd som vi vill ha.

De konservativa i EU ville inte att det skulle bli en sysselsättningsunion. Den konservativa gruppen i Nordiska Rådet vill inte att Norden ska bli det heller. Arbetsmarknadspolitiken har ju i stort sett bara reparativa funktioner. Det är helt andra lösningar som måste till: skatterna måste sänkas, krångel och byråkrati måste minska, arbetsrätten måste moderniseras och arbetsmarknaden avregleras även i övrigt. Får vi inte i gång företagandet i våra länder, löser vi heller inte massarbetslösheten.

Detta är reformer som måste genomföras på den nationella nivån.

Arbetsgruppen under Reynoldh Furustrand framhåller fyra teman som centrala för framtidens arbetsmarknad: arbetets innehåll och form, mobilitet och rörlighet på arbetsmarknaden, det livslånga lärandet och kompetensutveckling samt jämställdhet i arbetslivet. Om detta kan vi i stort sett vara överens.

Vi vill dock understryka det faktum som arbetsgruppen också framhåller, att vi politiker vet väldigt litet om hur framtidens företagande och näringsliv kommer att utvecklas. Därför bör nog vi politiker iaktta viss återhållsamhet, eftersom det annars är risk att vi hoppar i galen tunna och riskerar att störa eller hindra utvecklingen in i nästa årtusende.

Det som är helt centralt är naturligtvis frågan om kompetensutveckling, det livslånga lärandet. Vi tycker att en modell som man bör pröva är att arbetstagare och arbetsgivare båda gör avsättningar till ett kompetensutvecklingskonto och att staten bidrar som en tredje part genom att sådana avsättningar blir skattefria. Behållningen på det kontot kan sedan utnyttjas av arbetstagaren i samråd med arbetsgivaren för det livslånga lärandet.

Arbetsgruppen ska ha ett stort tack för rapporten Arbetslivets förändring. Den innehåller en förtjänstfull genomgång av förhållandena i de olika nordiska länderna. Den visar också på en stor samstämmighet i grundläggande förhållanden, men också på stora olikheter när man kommer till detaljutformningen av olika regelsystem – så olika att det inte går att finna en gemensam nordisk handlingslinje!

Med detta föreslår den konservativa gruppen att sessionen beslutar lägga rapporten till handlingarna.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):

Hr. præsident! Fru Christel Anderbergs indlæg får mig til at komme herop, for det var flere nuancer for pessimistisk og negativt. Jeg har jo haft den fornøjelse at sidde i arbejdsgruppen, som har været med til at lave denne rapport om arbejdslivet. Og vi havde flere møder rundtomkring. Og når jeg så sad i flyvemaskinen på vej hjem til København, så tænkte jeg over, at det var egentlig pudsigt, at vi havde siddet her, én repræsentant for hver af de nordiske lande, i flere timer og drøftet arbejdsmarkedsforholdene og fremtidens udfordringer og slet ikke talt om arbejdsløshed, for det er ikke problemet i de nordiske lande i dag, og vi mener slet ikke, at det vil være problemet i fremtiden. Altså, massearbejdsløsheden er ikke problemet. Det er derimod problemet i euroland, i EU, og dér er virkelig så meget arbejdsløshed, at det giver sociale problemer. Men ikke i Norden.

Og når fru Christel Anderberg siger, at der er høj arbejdsløshed i Sverige, Danmark og Finland, så må jeg sige fra. For Danmarks vedkommende er arbejdsløsheden nede omkring 4-4½ pct. EU har en arbejdsløshed på mellem 10 og 11 pct. Den svenske er noget større end den danske, og den finske er

højere, men både Sverige og Finland har jo været ude i dyb økonomisk krise, som man heldigvis er på vej ud af, og det går i den rigtige retning.

Så vi er i alle de nordiske lande – med Norge og Island helt i front – i en langt bedre situation end Europa syd for Norden. Vi er i front faktisk på alle områder, også med at have et mere fleksibelt og effektivt arbejdsmarked og med at have en større grad af ligestilling, og derfor er indsatsen fra de nordiske lande, der er med i EU, jo først og fremmest at missionere i EU og prøve på at hjælpe dem til at få lige så gode vilkår, som vi har.

Men vores arbejdsgruppes opgave er at gøre forholdene i de nordiske lande endnu bedre, og der er kommet en række forslag, som jeg selvfølgelig støtter varmt.

Christel Anderberg (m, Sverige):
Herr president! Det var tråkigt att höra att Frank Dahlgaard tyckte att jag var pessimistisk och negativ. Det var inte avsikten. Jag kan dock inte dela uppfattningen att massarbetslösheten inte skulle vara ett problem i Norden – väl i EU men inte i våra länder.

Enligt den rapport som vi har fått från ministerrådet uppgick arbetslösheten i Danmark till 6,6 % år 1998. Jag tror att de människor som bildar de 6,6 procenten tycker att arbetslösheten är ett stort problem även i Danmark.

Det går bra för våra nordiska länder, säger Frank Dahlgaard. Ja, det gör det delvis. Sysselsättningsrapporten i år från ministerrådet är en betydligt roligare läsning jämfört med hur det var för ett år sedan. Men frågan är om vi har lyckats lösa våra strukturella problem eller om det är så att vi rider på en internationell högkonjunktur.

Frank Dahlgaard (UP, Danmark):
Hr. præsident! Svaret på Christel Anderbergs spørgsmål er: Vi rider ikke på nogen international opgangskonjunktur. Der er jo netop lav vækst og høj ledighed i Europa, som er vores del af verden. Island, Norge og Danmark især, men også Finland og Sverige er jo kommet med i en økonomisk vækst, som ikke deles i Tyskland og i Frankrig og i Italien eksempelvis. Vi har vores eget økonomiske liv i Norden, og det er ikke en gang samstemt mellem de nordiske lande, men alle de nordiske lande er i en klart bedre situation end EU.

Det er klart, at de, som er ledige i Sverige, i Danmark, i Finland, i Norge har problemer og er langtidsledige, men det har slet ikke det samme forfærdelige omfang, som det har haft tidligere, og som det i dag har i Europa. Og derfor er der grund til at være optimister, også fordi fremtiden specielt for de nordiske lande på dette område er lys, mens den er på en helt anden måde mørk i Europa.

Så lad os slippe for at ligge på knæ for Europa og se det europæiske på dette område som en løsning. Det er det ikke. Og det er i mine øjne lidt latterligt,

at den konservative gruppe foreslår, at det Nordiske Råds budget og Ministerrådets budget skal gøres op i euro med den begrundelse, at den har vist sig at være en stabil valuta. Nej, det har den ikke. Euro'en er faldet væsentligt i kurs, og den flimrer op og ned.

Så lad os lige komme ned på jorden og se virkeligheden i øjnene og ikke undervurdere styrken i de nordiske samfund også på arbejdsmarkedet. Det kan gøres bedre. Arbejdsgruppen kommer med nogle gode forslag. Lad os ikke snakke om EU som et forbillede. Det er det modsatte.

Christel Anderberg (m, Sverige):
Herr president! Men snälla Frank Dahlgaard, jag har inte framhållit EU som ett föredöme. Tvärtom har jag sagt att vi konservativa inte ville ha EU till en sysselsättningsunion.

Jag måste säga att jag är lite avundsjuk på Frank Dahlgaard. Han har nog större anledning att vara optimistisk än vad vi svenskar har. I Danmark tog ni ju faktiskt itu med era problem. Ni hade er *kartoffel*-kur på 1980-talet. Det sved i skinnet på många medborgare men ni har ändå försökt lösa problemen på ett sätt som verkar vara mycket framgångsrikt.

Vad vi i Sverige gjort är att vi har höjt en massa skatter. Vidare har vi sänkt samhällsservicen. Vi har dock inte gjort någonting för att lösa våra grundläggande strukturella problem. Fortfarande har vi en mycket hög arbetslöshet. Över 10 % ligger den totala arbetslösheten på; detta trots att vi befinner oss i en högkonjunktur. Vi bävar alla inför tanken på vad som händer när nästa lågkonjunktur kommer.

Ole Vagn Christensen (S, Danmark):
Tak hr. præsident. Jeg vil først starte med at sige tak til arbejdsgruppen, og så vil jeg sige til Christel Anderberg, at det var vel nok en bedrøvelig tale, vi her hørte. Men jeg har også mere indtrykket af – jo længere Christel Anderberg roder sig ind i tingene – at det har var til indvortes brug i Sverige og ikke var til gavn for det nordiske.

Jeg vil godt sige, at i det område jeg kommer fra, og det er et af yderkantsområderne i Danmark, har vi en arbejdsløshed på 2,9 pct. I hele Danmark ligger arbejdsløsheden under 5 pct. Så derfor kan man allerede se, at bare på 1 år er der sket meget siden den rapport, som vi her har fået forelagt fra Ministerrådet – arbejdsløsheden er faldende, og den er fortsat faldende.

Og når jeg sagde det, som jeg sagde omkring det svenske indvortes brug, så er det, fordi Christel Anderberg glemmer, at vi for nylig har haft en pinsepakke, som strammede væsentligt op omkring det økonomiske.

Christel Anderberg (m, Sverige):
Herr president! Det är väldigt roligt att höra det ena vittnesmålet efter det andra från Danmark om hur bra det går för er och hur litet problem arbetslösheten är i Danmark.

Jag vill då fråga: Är det genom arbetsmarknadspolitik/sysselsättningspolitik som ni har hamnat i ett så gynnsamt läge, eller beror det kanske mer på er *kartoffel*-kur då ni verkligen gick till botten med de ekonomiska problem som ni hade på 1980-talet? Är det inte så att det är genom den ekonomiska politiken, genom näringspolitiken och genom att skapa ett bra klimat för företagande och arbete som ekonomin blomstrar och arbetslösheten sjunker; detta snarare än genom arbetsmarknadspolitiska insatser av olika slag?

Ole Vagn Christensen (S, Danmark):
Tak, hr. præsident. Der er jo selvfølgelig mange faktorer, der gør sig gældende, fru Christel Anderberg. Vi har lavet tre arbejdsmarkedsreformer, og så lavede vi et forarbejde allerede i 1990'erne omkring, hvordan kunne vi styrke kompetence i forbindelse med arbejde. Men hvis ikke vi havde lavet indtil tre arbejdsmarkedsreformer, og hvis ikke vi havde givet det hele en kraftig indsprøjtning, så ville vi også have været i den situation, at så ville der ikke have været noget, der kunne få toget til at rulle. Og til det var det selvfølgelig nødvendigt at kræve penge ind, så man var i stand til at kunne håndtere disse opgaver.

Så derfor er det rigtigt, når man taler om, at vi har et højt skattetryk, men vi får også noget, og vi får noget sat i gang, og det er det, det er udtryk for i Danmark.

Christel Anderberg (m, Sverige):
Herr president! Jag förstår att ni i Danmark har vidtagit arbetsmarknadspolitiska åtgärder också. I mitt första inlägg framhöll jag just att den stora förtjänsten med nämnda rapport finns på området kompetensutveckling och det livslånga lärandet. Vad jag försökte säga i mitt inlägg är att även om vi inser vikten av att detta måste göras är frågan om Nordiska rådet är rätt forum för att göra det.

Ni i Danmark har löst era problem, i alla fall till stor del, genom insatser hemma, på den nationella nivån. Men vad tycker ni att vi här i Nordiska rådet kan bidra till för att få i gång er arbetsmarknad och få hjulen att snurra ännu fortare? Är inte detta en nationell fråga? Borde inte vi parlamentariker i Nordiska rådet i stället koncentrera oss på frågor som har en genuin nordisk nytta?

Reynoldh Furustrand (s, Sverige):
Herr president! Jag känner inte heller igen mig när jag hör Christel Ander-

bergs beskrivning, trots att hon tyckte att man kunde ge rapporten ett visst godkännande.

Göran Persson är säkert karl nog att svara för sig själv i den här talarstolen, men faktum är ju, Christel Anderberg, att efter det att fler länder i Europa har blivit socialdemokratiskt styrda har sysselsättningsfrågorna blivit prioriterade på EU:s dagordning. Det har de facto också lett till att arbetslösheten sjunker, dock inte lika snabbt som jag och många andra socialdemokrater önskar. Men det är en konsekvens av ett politiskt tänkande.

Det moderater har hävdat i all tid när vi har diskuterat ekonomisk politik och sysselsättningspolitik är att man ska låta marknadens krafter vara fria. Marknadens krafter innebär försämrad arbetsrätt och försämrade möjligheter för löntagare på område efter område. Vi har hört samma visa om och om igen. Det finns ingenstans på detta jordklot där marknadens krafter får råda helt fritt, fru Anderberg. Det är ett faktum.

Vi behöver ha politiska diskussioner. Vi behöver ha samtal. Om subsidiaritet ska uppnås, dvs. att människor längst ut i verksamheten ska få fatta beslut, måste också besluten få diskuteras på nationell och internationell nivå. Det är precis det detta handlar om. Essen-punkterna löser inte de problem som arbetsmarknaden står inför. Människor behöver få diskutera mer, ta ställning till och fatta beslut utifrån politiska områden och inte utifrån en myt som vilar på att marknadskrafterna själva löser allt.

Christel Anderberg (m, Sverige):
Herr president! Vi konservativa är plågsamt väl medvetna om att det är på grund av den socialdemokratiska dominansen i EU som det har blivit en sysselsättningsunion. Därför var det glädjande att det efter det senaste EU-valet i vart fall blev icke-socialistisk majoritet i parlamentet.

Essen-punkter löser inga problem, säger Reynoldh Furustrand. Men var inte just Essen början på er sysselsättningsunion? Det ni gjorde var att ni åkte till Essen och skrev under de här punkterna, som bl.a. innefattade sänkt moms och lägre arbetskraftskostnader. Det skrev ni under i Essen. Sedan åkte ni hem och struntade fullständigt att genomföra dessa rekommendationer. Vad fyller en sysselsättningsunion för funktion om man inte bryr sig om att implementera dess beslut nationellt?

Reynoldh Furustrand (s, Sverige):
Herr president! Visst skrev vi på Essen-punkterna. Det finns mycket i Essenpunkterna som naturligtvis kommer att kunna bidra till en förbättrad sysselsättningssituation och en bättre arbetsmarknad, men inte Essen-punkterna enbart. Man måste faktiskt, fru Anderberg, göra politik av detta. Christel Anderberg kanske inte vill göra politik av detta. Det har jag respekt för. Men

vi andra vill det. Det finns inga krafter i sig som löser problemen. Det är inga egna krafter, utan krafterna påverkas av beslut som vi fattar.

Att vi inte har kommit längre i Sverige, vilket jag beklagar, beror faktiskt på tidigare politiska beslut. Gigantiska budgetunderskott, gigantisk statsskuld; vi har satt in en gigantisk kartoffelkur i det här landet för att komma till rätta med allt det. Nu ser vi resultaten. De är grundade på politiska beslut. De politiska besluten tar sikte på att arbetsmarknaden ska bli bättre, fler människor ska få jobb, fler människor ska bli delaktiga. Det är det som är avgörande. Det står inte i Essen-punkterna.

Tuula Haatainen (SDP, Finland)

Arvoisa puheenjohtaja! Minusta työelämän rakennemuutosta koskeva raportti on hyvä, vaikkakin työryhmästä nähtävästi on puuttunut Suomen edustus, mikä myös näkyy mm. raportin maakohtaisissa vertailuissa.

Työelämän kysymyksiä, työsuhdeturvaa, työaikaa, sukupuolten tasa-arvoa työelämässä sekä työn ja perheen yhteensovittamista on käsitelty tänä syksynä useassa Suomen EU-puheenjohtajamaana järjestämässä konferenssissa. Näiden konferenssien anti on ollut todella hyvä ja antanut uusia ajatuksia.

Suomen tuotantoelämä on muuttunut nopeasti tällä vuosikymmenellä niin kuin muissakin pohjoismaissa. Meillä elektroniikan osuus viennistä alkaa olla jo yhtä suuri kuin paperin vienti, joka aina on ollut tärkeä meille. Tämä siirtyminen tietoyhteiskuntaan näkyy myös työpaikoilla hyvin monenlaisina muutoksina. Työstä on mm. tullut entistä enemmän osaamista vaativaa.

Suomessa nopean rakennemuutoksen ohella työmarkkinoita leimaavat edelleen korkea työttömyys, alhainen eläkkeellejäämisikä, naisten laaja osallistuminen työelämään ja toisaalta työmarkkinoiden jäykkä eriytyminen miesten ja naisten töihin.

Suomessa olemme onnistuneet alentamaan työtömyyttä hyvin merkittävästi, ja nyt suurin ongelma onkin rakenteellinen työttömyys. Samanaikaisesti näemme, että työvoimapula on jo totta kasvuvaiheessa olevilla aloilla. Samaan aikaan työvoima vanhenee, ja siitä syystä minusta onkin hyvin tärkeää, että me kiinnitämme huomiota ajoissa myös työvoiman riittävyyteen. Uskon, että työvoimapula on tulevaisuuden ongelmamme.

Työelämässä on myös edelleen syrjiviä piirteitä, jotka estävät resurssien tehokasta käyttöä. Ikäsyrjintä ja sukupuolen perusteella tapahtuva syrjintä estävät työvoimavarojen tehokkaan käytön. Suuri haaste meille onkin koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen. Meillä tytöt ja pojat valitsevat edelleenkin hyvin perinteisten mallien mukaan opiskelunsa ja ammattiuransa. Tähän on syytä kiinnittää huomiota, jotta resurssit saataisiin käyttöön parhaalla mahdollisella tavalla.

Suomessa valtaosa uusista työsuhteista on määräaikaisia. Tämä muutos työsuhteissa tapahtui laman jälkeen. Määräaikaisuus ei ole enää sidoksissa

alhaiseen koulutukseen, vaan nyt myös hyvin koulutetut ihmiset, erityisesti naiset, tekevät yhä enemmän töitä määräaikaisissa työsuhteissa.

Meillä Suomessa puhutaan paljon työntekijöiden väsymyksestä, ja monet tutkimukset osoittavat, että ihmiset ovat lopen uupuneita. Meillä on uupuneita keski-ikäisiä, mutta vastikään tutkimuksissa osoitettiin, että myös nuoret ovat ajamassa itseään loppuun.

Nuorten työntekijöiden osana ovat usein olleet epätyypilliset työt ja määräaikaiset työsuhteet. Suomessa on myös hyvin yleistä, että pienten lasten isät tekevät ylitöitä. Kun työelämä on nykyisin kiivastahtista ja vaativaa ei ole ihme, että nuoretkin työntekijät uupuvat ennen aikojaan.

Ihmisten mielestä kuitenkin elämän laatuun, hyvinvointiin ja oman elämän hallintaan liittyvät asiat ovat tulleet entistä tärkeämmiksi, ja siksi onkin kysyttävä: miten työelämä ottaa tämän huomioon?

Kahdeksantuntinen työpäivä ja 40-tuntinen työviikko ovat rapautumassa kehittyneissä teollisuusmaissa. Anglosaksisissa maissa markkinavetoinen kehitys on tuonut pitkät työviikot takaisin ja samalla osa-aikatyön tarjonta on kasvanut. Manner-Euroopassa taas on vahva trendi työviikon lyhentämiseksi. Ranskassa on käsittelyssä hallituksen esitys lyhentää työviikko 35-tuntiseksi.

Minusta työaikajärjestelyissä pitää olla käytössä monenlaisia järjestelmiä ja niitä pitää voida soveltaa luovasti työntekijän lähtökohdista. Työn ja perheen yhteensovittamiseksi on oltava monenlaisia järjestelyjä. Tästä syystä isyyslomien käyttöönotto ja joustavat mahdollisuudet jakaa vanhempainlomia ovat tärkeitä asioita paitsi perheen sisäisen tasa-arvon myös koko yhteiskunnan kannalta.

Meillä Suomessa viimeisen tulopoliittisen kokonaisratkaisun tuloksena käynnistyi hanke tasa-arvon edistämiseksi työpaikoilla. Tällä projektilla haluttiin tietoa ja kokemusta siitä, miten todellinen tasa-arvo vaikuttaa tuottavuuteen, työpaikan ilmapiiriin ja ja työtyytyväisyyteen.

Arvoisa puheenjohtaja! Haluaisin lopuksi sanoa, että minusta olisi tärkeää, että myös pohjoismaisella tasolla etsittäisiin konkreettisia keinoja tasa-arvon edistämiseksi työpaikoilla.

Tuula Haatainens anförande i svensk översättning:

Ärade ordförande! Jag tycker att rapporten om omstruktureringen av arbetslivet är bra, även om Finland tydligen inte har varit representerat i arbetsgruppen, vilket också kommer fram i de landsvisa jämförelserna i rapporten.

Arbetslivsfrågor, anställningsskydd, arbetstid, jämställdhet mellan könen i arbetslivet och kombinationen arbete och familjeliv har under höstens lopp behandlats vid flera konferenser som Finland arrangerat i egenskap av ordförandeland för EU. Konferenserna har varit mycket givande och de har väckt en mängd nya tankar.

I Finland har produktionen förändrats mycket snabbt under detta decennium, precis som i de andra nordiska länderna. Hos oss börjar exporten av

elektronik vara i samma klass som pappersexporten, som alltid har varit viktig för oss. Denna övergång till informationssamhället har orsakat en mängd förändringar också på arbetsplatserna. Arbetet har blivit allt mera kunskapskrävande.

Arbetsmarknaden i Finland karaktäriseras vid sidan av en snabb omstrukturering fortfarande av en hög arbetslöshet, låg pensionsålder, kvinnors stora förvärvsfrekvens och en rigid segregering i mans- och kvinnoarbeten.

Vi har lyckats pressa ner arbetslösheten rätt väl, men det stora problemet nu är den strukturella arbetslösheten. Samtidigt kan vi se att bristen på arbetskraft är ett faktum i tillväxtbranscher. Arbetskraften föråldras hela tiden och därför tycker jag att det är mycket viktigt att vi i god tid ser till att vi har en säker tillgång på arbetskraft. Jag tror att vårt problem i framtiden kommer att vara bristen på arbetskraft.

I arbetslivet finns det fortfarande diskriminerande element som hindrar att resurser nyttiggörs på bästa sätt. Åldersdiskriminering och könsdiskriminering hindrar en effektiv användning av arbetskraften. Därför är det en stor utmaning för oss att arbeta för jämställdhet i utbildningen. Hos oss väljer flickor och pojkar fortfarande studieinriktning och yrkeskarriär efter mycket traditionella modeller. Det har vi skäl att uppmärksamma för att vi skall kunna nyttiggöra resurserna på bästa sätt.

I Finland är merparten av de nya anställningarna visstidsanställningar. På denna punkt skedde det en förändring i lågkonjunkturens kölvatten. Visstidsanställningar hänger inte längre ihop med låg utbildningsnivå, utan nu arbetar också högt utbildade människor, framför allt kvinnor, i allt större utsträckning i visstidsanställningar.

Hos oss talas det mycket om arbetstagarnas utmattning i arbetet. Många undersökningar visar att människor är slutkörda. Vi har slutkörda medelålders anställda, men det finns en helt färsk undersökning som visar att också unga håller på att bränna ut sig.

Unga anställda har i många fall fått atypiska arbeten och tidsbestämda kontrakt på sin lott. Hos oss är det också vanligt att småbarnsfäder övertidsarbetar. Arbetstakten är numera mycket hård och arbetet krävande och därför är det inget under att också unga arbetstagare blir slutkörda i förtid.

Allt fler anser numera att livskvaliteten, välfärden och kontrollen över ens eget liv är viktiga och därför måste vi fråga oss: hur passar detta ihop med arbetslivet?

Åtta timmars arbetadagar och 40 timmars arbetsveckor håller på att urholkas i de utvecklade industriländerna. I de anglosaxiska länderna har den marknadsdrivna utvecklingen betytt en återgång till långa arbetsveckor och samtidigt har utbudet på deltidsarbete ökat. På kontintenten finns det i sin tur en stark tendens mot en förkortad arbetsvecka på 35 timmar. Jag anser att vi behöver en mängd olika arbetstidsarrangemang och att de bör anpassas efter arbetstagarnas villkor. Vi måste ha många olika alternativ för att passa ihop

arbete och familjeliv. Därför är det viktigt inte bara för jämställdheten i familjerna utan också för hela samhället att man inför faderskapsledighet och flexibla möjligheter att dela på föräldraledigheten.

I Finland ynglade den senaste inkomstpolitiska uppgörelsen av sig ett projekt för att främja jämställdheten på arbetsplatserna. Målet var att få kunskap och erfarenhet av hur verklig jämställdhet inverkar på produktiviteten, arbetsklimatet och trivseln i arbetet.

Ärade ordförande! Avslutningsvis vill jag säga att jag tycker att vi också på det nordiska planet bör söka finna konkreta metoder att driva på jämställdheten på arbetsplatserna

Elver Jonsson (fp, Sverige):

Herr president! Det moderna välfärdssamhället lever med en märklig paradox. Vi har mängder med outfört arbete inom vård, utbildning och miljö, samtidigt som vi har rekordhög arbetslöshet. Jag vill påstå att arbetslöshet alltså inte beror på arbetsbrist. Det är i stället tre andra brister: brist på lönsamhet i företag, brist på pengar i offentliga kassor och brist i vår förmåga att organisera arbetslivet. Det är de tre bristerna vi behöver åtgärda. Vi har inte arbetsbrist.

Det är en intressant rapport som har anmälts i dag och som nu är under diskussion. Reynoldh Furustrand som har lett det arbetet talade om värdet av den goda sysselsättningen och den låga arbetslösheten. Vi har naturligtvis en mycket bred acceptans för en sådan inställning. Sedan fortsatte han att i sin bedömning tala i relativt traditionella termer om arbetsmarknadspolitiken. Men jag tycker också att han ska hållas räkning för att han visar en öppenhet när det gäller framtidens arbete och välfärdsfrågor.

Furustrand sade att utvecklingen har varit gynnsam. Allting är ju relativt. Men det är definitivt inte är gynnsamt när 20 miljoner arbetslösa finns enbart inom EU-området eller 2 miljoner människor i Norden står utanför reguljär arbetsmarknad. Ser vi enbart till den ekonomiska kostnaden innebär det att arbetslösheten bara i Sverige kostar ungefär 200 miljoner svenska kronor – varje dag året runt – därför att så många står utanför arbetsmarknaden. Då har jag inte nämnt de utgifter våra svenska kommuner har i arbetslöshetens spår.

Höjning av kompetensen var också honnörsord. Det finns anledning att instämma i det. Men visst känns det bekymmersamt att vi talar om "flaskhalsproblem" när vi får en förbättrad arbetsmarknad. Jag tycker att vi måste erkänna att detta är ett nederlag för arbetsmarknadspolitiken som startar redan när vi ska inleda förberedelser för arbetslivet på gymnasienivå eller i fortbildningen inom våra högskolor. Det är klart att det har funnits brister i förhållande till de behov som finns på arbetsmarknaden.

Nu har vi en ny situation på arbetsmarknaden. De försvunna industriarbetena kommer inte tillbaka. Den nya tekniken skapar en rad nya arbeten, men

de räcker inte. Min tes är att arbetsmarknaden måste breddas, främst inom service- och tjänstesektorn. Vi behöver också få ett arbetsliv som är mer flexibelt och tilltalande för den kvinnliga delen av vårt samhälle. Det råder inget tvivel om att männen fortfarande är favoriserade, både när det gäller uppbackning och möjligheten att fortbilda sig. Vi har en snäv arbetsmarknad som främst missgynnar kvinnorna.

Låt mig också säga att jag uppskattar det som Tuula Haatainen var inne på, det dynamiska arbetslivet och att vi släpper loss kreativiteten. Jag tror att vi behöver det i framtidens arbetsliv, därför att det är så snabbt växlande att vi inte får den långa betänketid och förberedelse som vi kanske fick för 20–30 år sedan.

Min tes, herr president, är att en ny arbetsmarknad i en ny tid kräver både tradition och nytänkande. Ett sunt och bra arbetsliv är en förutsättning för en god välfärdspolitik. Därtill kan sägas, socialt sett, att arbete har ett egenvärde.

Rune E. Kristiansen (A, Norge):

President! Jeg syns rapporten omhandler mange interessante områder, trekker relativt bra konklusjoner, og samtidig er rapporten informativ for de nordiske land, da den også gjennomgår mange av arbeidsmarkedsdelene i de forskjellige nordiske land.

Men det er ett tema jeg ønsker å komme litt nærmere inn på, og det er livslang læring, som er en omfattende del av rapporten. Fra norsk side har vi nylig gjennomført en omfattende etter- og videreutdanningsreform som av OECD blir omtalt som Europas mest avanserte. Når det gjelder etter- og videreutdanning, dreier det seg selvfølgelig også om *retten* til etter- og videreutdanning, *hvem* på arbeidsmarkedet som skal ha retten til etter- og videreutdanning. Fram til i dag har det ofte vært slik at det er de med høy og lang utdanning som også har kommet lengst i forhold til etter- og videreutdanning. Det er også et fordelingspolitisk aspekt at etter- og videreutdanning, eller livslang læring, er så pass nødvending i framtida.

Punkt 2 dreier seg om å motivere, og det går også rapporten inn på. Jeg har arbeidet en del med etter- og videreutdanning i Norge, og jeg registrerer, i hvert fall hos oss, at mennesker over 50 år ofte uttrykker at de har så pass kort tid igjen i arbeidslivet at de ser seg svært lite tjent med å ta etter- og videreutdanning. Jeg tror det er et svært farlig løp hvis vi nå kommer i en situasjon hvor etter- og videreutdanning er knyttet til de laveste alderssammensetningene i arbeidslivet. Vi må dra med alle, og det er der det er viktig å kjøre fram en god motivasjon.

Så er jeg også av den oppfatning at arbeidsliv og utdanningsinstitusjonene må ta innover seg hele den store omveltningen som nå skjer på arbeidsmarkedet. Man må bryte ned veldig mange barrierer mellom arbeidsliv og utdan-

ningsinstitusjonene, slik at man får en langt sterkere integrering i framtida. Vi ser for oss arbeidsmarkedet også knyttet til de etablerte utdanningssystemene.

Realkompetanse er også svært viktig, at man får bygd ut realkompetansesystemer slik at de blir likestilt med formell utdanning, noe Norge brukt mye tid på og klart å få gjennom i vårt storting.

Helt til slutt. Jeg var nylig på et møte i OECD, der man gav klare signaler om at vi bør slutte å bruke begrepet "eldre arbeidstakere" både i våre innlegg og i våre skriftlige redegjørelser, fordi begrepet "eldre arbeidstakere" både er negativt ladet og diskriminerende. De henstiller til at man bruker begrepet "erfarne arbeidstakere" i omtale der vi tidligere har brukt begrepet "eldre arbeidstakere".

Anita Johansson (s, Sverige):

Herr president! Som vanligt var Christel Anderberg mycket negativ när hon pratade om sysselsättningen. Faktum är ju Christel Anderberg att sysselsättningen ökar i ett historiskt högt tempo. De nya jobben kommer. De kommer i företagen, de kommer i offentlig sektor, de kommer i vården, i skolan och i omsorgen. Under de senaste åren har 100 000 nya jobb skapats i Sverige. Surt sa' räven om rönnbären, Christel Anderberg. Att vi nu är på väg att uppnå målet, en fyraprocentig arbetslöshet, förstår jag stör moderaterna.

Jag är stolt över den nordiska modellen, lika stolt som Göran Persson. Jag tycker att det är mycket bra att våra ministrar i Norden jobbar med arbetsmarknadspolitik. Vi kan ge och ta och lära av varandra. Det tycker jag är bra att de fortsätter med, trots moderaternas motstånd.

Några ord om rapporten. Tack för den! Jag är mycket glad för att den har kommit fram. Jag skulle bara vilja lyfta fram två problem som jag vill att Nordenutskottet ska ta med sig. Jag tycker att vi måste satsa lite mer på dem som är långtidsarbetslösa. Där borde vi kunna vidta fler åtgärder.

Ett annat problem som jag tycker är stort gäller våra invandrare. I Sverige kan det faktiskt vara så att om man har ett utländskt klingande namn kan det vara svårt att ens komma till en anställningsintervju. I Sveriges riksdag har vi nyligen beslutat om en förstärkt lagstiftning mot diskriminering i arbetslivet. Jag hoppas mycket på att den ska kunna ge goda resultat.

Vi måste alltså i Norden, i Europa jobba enträget och stenhårt med sysselsättningen. Men vi är på god väg att lyckas.

Christel Anderberg (m, Sverige):

Herr president! Sysselsättningen ökar i historiskt hög takt, säger Anita Johansson triumfatoriskt. Det trista är bara att den ökar från en historiskt låg nivå.

Ni kommer inte att nå det sysselsättningsmål som ni svenska socialdemokrater har satt upp. Enligt den senaste uppgiften från AKU i oktober 1999 låg

den öppna arbetslösheten på 5,5 %. Det är inte så länge sedan ni socialdemokrater framhöll 2 % arbetslöshet som den absoluta smärtgränsen.

De 5,5 % är inte mer än drygt halva sanningen. Sedan har vi en dold arbetslöshet, alla de som befinner sig i arbetsmarknadspolitiska åtgärder, alla de som deltar i kunskapslyftet. De är arbetslösa, det vet både ni socialdemokrater och de individerna själva. Men de finns inte i arbetslöshetsstatistiken, någonting som EU-kommissionen har kritiserat Sverige för. Det borde de göra.

Anita Johansson (s, Sverige):
Herr president! Faktum är, Christel Anderberg, att vi inte accepterar arbetslöshet, till skillnad mot moderater, som vill ha det som en regulator på arbetsmarknaden.

Kan inte Christel Anderberg läsa siffrorna? Det har skapats nästan 100 000 nya jobb de senaste åren. Det vi kan få problem med är flaskhalsar och arbetskraftsbrist. Det kan vara ett bekymmer. Men som jag sade tidigare har vi nu städat upp i Sverige efter den borgerliga regeringen. Hjulen rullar för fullt. Sysselsättningen ökar. Fler och fler får jobb. Det tycker jag är en bra utveckling.

Christel Anderberg (m, Sverige):
Herr president! Flaskhalsproblem har vi redan. Arbetskraftsbrist har vi redan. Vår förre finansminister, socialdemokraten Erik Åsbrink, går nu ut och säger att vi måste börja arbeta för arbetskraftsinvandring, eftersom det inte finns utbildad arbetskraft i Sverige. Det är ett ganska präktigt underbetyg åt den egna arbetsmarknadsutbildningen.

Anita Johansson, det är faktiskt oförskämt att säga att vi moderater vill ha en hög arbetslöshet. Tvärtom lider vi med varje enskild individ som inte har ett jobb att gå till, förutom att vi bekymrar oss över de samhällsekonomiska effekter som detta för med sig.

Det som oroar oss väldigt mycket är att man i Sverige faktiskt inte har vidtagit några åtgärder för att lösa de stora strukturella problem som vi har. Alla internationella bedömare, Världsbanken, OECD m.fl., brukar framhålla Sverige som det land i världen som är mest känsligt för en lågkonjunktur, därför att vi har så höga skatter och så stor offentlig sektor, som vi måste hålla under armarna.

Vad kommer att inträffa i nästa lågkonjunktur, Anita Johansson? Det oroar oss väldigt mycket. Det är nu när det är högkonjunktur och goda tider som man har de stora möjligheterna att vidta åtgärder som kan leda till en förbättring på sikt.

Anita Johansson (s, Sverige):
Herr president! Vi satsar på utbildning, Christel Anderberg. Vi satsar på kunskapslyftet. Vi har gett pengar till kommunerna för att de ska kunna anställa inom vården, skolan och omsorgen. Jag tycker gärna att vi kan ta ut skatter för att vi ska ha en bra välfärdsmodell. Jag är stolt över den nordiska välfärdsmodellen, och jag är glad över att ni moderater är isolerade i den här frågan.

Per Erik Granström (s, Sverige):
Herr President! Jag har begärt ordet med anledning av medlemsförslag A 1198/euro om löntagarrepresentation i företagens styrelser.

I samband med att professor Erik Werluffs rapport om hinder för företagsfusioner i de nordiska länderna lades fram inför de nordiska ländernas samarbetsministrarna skickade den svenske samarbetsministern ut ett pressmeddelande med rubriken "Leif Pagrotsky vill underlätta företagsaffärer mellan de nordiska länderna".

Vi socialdemokrater tycker att detta är en bra utgångspunkt. I den tilltagande internationella konkurrensen är det ingen nackdel om nordiska företag rustar sig genom att samverka eller ingå i nya konstellationer. Det är därför också angeläget att det skapas gynnsamma villkor och att hinder undanröjs för att uppnå ökad integration av nordiska företag.

I medlemsförslag A1198/euro om löntagarrepresentation i företagens styrelser pekar vi från den socialdemokratiska gruppen på att det vid fusioner av nordiska företag vid vissa tillfällen har uppstått problem vid tillämpning av rätten för löntagarna till representation i företagens styrelser.

Det är med den utgångspunkten som vi föreslagit att det bör göras en översyn av hur man ger de anställda rätt till inflytande och representation i samband med gränsöverskridande företagsbildningar i Norden.

I en svensk nationell enkätundersökning, "Anställda i företagsstyrelser i svenskt näringsliv", av Klas Levinson vid Arbetslivsinstitutet redovisas att majoriteten ansvariga i svenskt näringsliv har positiva erfarenheter av de anställdas deltagande i bolagsstyrelserna. Det bidrar till positivt samarbetsklimat, stärker beslutens förankring och underlättar genomförandet av svåra beslut.

I samband med fusioner av nordiska företag har det som sagt framskymtat att löntagarnas styrelserepresentation riskerat att försvåras. Det har funnits uppgifter om att de anställda inte skulle få motsvarande inflytande som före fusionen. Detta kan inte vara rimligt. Snarare är det angeläget att reglerna utformas så att de inte förhindrar fortsatt representation utan snarare underlättar införande av en sådan ordning där den inte redan är praxis. För att återigen åberopa Klas Levinsons rapport, borde det kunna stärka utvecklingen i företagen.

Det nu aktuella medlemsförslaget har varit ute på remiss. Remissinstanserna har med något undantag stött förslaget om en utredning. Det har också pekats på att det arbetas med ett EU-direktiv om personalrepresentation i Europa-företag.

Europautskottet har enats om att föreslå att ministerrådet genomför en utredning om hur man kan garantera de anställda inflytande och representation i företagens styrelser i samband med gränsöverskridande företagsbildningar i Norden.

Eftersom utskottet med detta stödjer det socialdemokratiska medlemsförslaget yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Rådet beslöt att lägga dokument 7 och dokument 11 till handlingarna.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1198/euro och antog utskottets förslag til rekommendation med acklamation (se rek. 11/1999, s. 1615).

21. Ett gränslöst Norden

Rapporten "Ett gränslöst Norden" (dokument 12)
A 1207/nord Utskottsförslag om avskaffande av gränshinder i Norden
A 1200/euro Udvalgsforslag om den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft

Nordenutskottet hade i anledning av A 1207/nord föreslagit att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast förelägga Nordiska Rådet förslag till en samlad handlingsplan för avskaffande av störande gränshinder inom Norden.

Europaudvalget og Nordenudvalget havde i anledning af A 1200/euro foreslået at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at pålægge de centrale arbejdsmarkedsmyndigheder at oprette forbundne hjemmesider på Internet for internet-arbejdsformidling, således at arbejdsgivere og arbejdstagere kan udbyde og efterspørge arbejdskraft i alle de nordiske lande,
at pålægge en central instans i hvert land (f.eks. arbejdsmarkedsmyndighederne) at sikre, at oplysninger, som er relevante for mennesker, som ønsker at søge/tage arbejde i et andet nordisk land, er tilgængelige på internet. Det kan være oplysninger om reglerne for arbejdsløsheds-

forsikring, socialforsikring, skat, told, sygesikring, ferie-/orlovsregler, børnepasning, skoleforhold m.m.),
at de ansatte på arbejdsformidlingskontorerne uddannes til bedre at leve op til Retningslinier for nordisk arbejdsformidlingssamarbejde og de bilaterale aftaler om arbejdsformidlingssamarbejde,
at arbejdsmarkedspolitiske tiltag udvides til at omfatte hele Norden,
at udforme kriterier for sammenligning af uddannelser, erhvervserfaring og andre meriter, således at arbejdsgiverne kan vurdere ansøgere relativt enkelt.

Præsidenten:
Jag föreslår att vi först debatterar rapporten "Ett gränslöst Norden", som utarbetats. Därefter behandlar vi de två utskottsförslagen, A 1207/nord och A 1200/euro, som finns under denna punkt. Kan denne prop.ordning godkännas? Svaret er ja.

Rådet biföll presidentens förslag.

Åke Gustavsson (s, Sverige):
Herr President! "Ett gränslöst Norden" är titeln på den rapport som jag nu ska presentera och som jag hoppas vi ska ha en konstruktiv diskussion om. Jag vill också tacka Bengt Ohlsson vid Rådets sekretariat för ett mycket gott arbete som sekreterare.

Nordenutskottet föreslår att Ministerrådet rekommenderas "att snarast förelägga Nordiska Rådet förslag till en samlad handlingsplan för avskaffande av störande gränshinder i Norden".

Under generaldebatten berörde flera talare rapporten. Till min glädje noterade jag att bl.a. Norges statsminister Kjell Magne Bondevik uttalade sitt stöd för rapporten. Den svenske samarbetsministern Leif Pagrotsky betonade att det nordiska samarbetet inte alltid måste innebära att alla fem länderna måste vara med. I en del fall kan man komma betydligt längre om det rör sig om två eller tre länder. Jag instämmer gärna i detta och lanserar i rapporten också ett konkret förslag i det sammanhanget.

I sitt hälsningsanförande nämnde den avgående presidenten, Gun Hellsvik, att frågan om ett gränslöst Norden diskuterats allt sedan Nordiska Rådet bildades. Min kommentar till detta är att nu är det dags för visionernas förverkligande. Nu är det skördetid.

Att skapa ett folkens Norden där störande gränshinder är borta borde vara ett näraliggande mål.

Ett folkens Norden förutsätter ett individperspektiv, att man utgår från den enskilde – från den studerandes, arbetstagarens eller företagarens behov och önskemål. Det har också varit utgångspunkten i arbetet med rapporten. Ett

gränslöst Norden handlar om att förbättra den enskildes möjligheter att arbeta, att studera, att leva där han eller hon vill.

Det är samtidigt viktigt att understryka att strävan inte alltid är att utplåna skillnaderna mellan de nordiska länderna när det gäller exempelvis arbetsmarknads-, social- eller skattepolitik. Visst har vi en nordisk gemenskap. Men vi har också både språkliga och kulturella skillnader som det varken är önskvärt eller möjligt att utplåna. Det gäller i stället att öka förståelsen för dem och även uppskattningen av varandras olikheter.

Kultursamarbetet och kulturutbytet har av tradition inte minst i Nordiska rådet en central roll i det nordiska samarbetet. Kultursamarbetet bidrar till att undanröja hinder och öka förståelsen mellan folken i Norden. Men det ska också lyfta fram skillnaderna och få oss att uppskatta och stimuleras av skillnaderna.

Herr President! Jag ska kommentera några av de områden jag tar upp i rapporten.

Utbildningsområdet är centralt i i det nordiska samarbetet. Det är en viktig uppgift för bl.a. Nordiska rådet att arbeta för att de nordiska länderna kan behålla sin position i det internationella kunskaps- och forskarsamhället. Det är viktigt att de studerande i Norden får fler och bättre valmöjligheter.

Problem idag är kostnaderna för studier och hur forskning på nordisk nivå ska finansieras. Det största problemet tycks vara att skapa ett tillförlitligt system för värdering och överföring av studiemeriter mellan de nordiska länderna.

Men det gäller också att ta till vara möjligheter till samverkan över gränserna. Jag tycker till exempel att den samverkan på universitetsnivå som har utvecklats mellan Skåne och Sjælland är ett mycket positivt exempel, där elva universitet och högskolor har bildat ett Öresundsuniversitet.

Över huvud taget tror jag att den här typen av gränsöverskridande samarbete i Öresundsregionen och i andra regioner i Norden kommer att ge starka bidrag till att skapa ett gränslöst Norden. Man kommer att upptäcka hinder och man kommer att ställa krav på att de tas bort.

I går gick Leif Pagrotsky till angrepp mot de som han tyckte alltför höga priserna för bilar över Öresundsbron. I morgon kommer enligt TT kommunstyrelsens ordförande i Malmö Ilmar Reepalu och Köpenhamns överborgmästare Jens Kramer Mikkelsen att föreslå helt fria resor för studenter med kollektivtrafik över bron. Det håller alltså på att uppstå ett tryck för en positiv utveckling här.

När det gäller arbetsmarknaden diskuteras i min rapport ett system som ger alla i Norden en rimlig anställningstrygghet och/eller en bättre trygghet för den som blir arbetslös inom förslagsvis tre år efter flytten till ett annat nordiskt land. Ett annat förslag är att flyttning mellan nordiska länder inte ska leda till att man går miste om ersättning från a-kassan.

Jag noterar till min glädje att den rapport som vi nyss diskuterade, den som Reynoldh Furustrand har arbetat med, också har likartade förslag på de frågor som jag aktualiserar i min rapport. Det har givit underlag för att med en viss slagkraft kunna arbeta vidare med de här frågorna.

Det finns stora skillnader mellan de nordiska länderna i socialförsäkringarnas uppbyggnad. Detta i kombination med svårigheten att få tillförlitlig information är ett hinder för medborgarna i Norden att ta till vara sin rätt till rörlighet. För det är förstås rätten som det handlar om.

Det är därför viktigt att skapa en tillförlitlig service som kan ge klart svar på frågor om vilka rättigheter man har vid flyttning, och särskilt vid arbetspendling, mellan de nordiska länderna.

I rapporten föreslår jag att de nordiska länderna ska överväga att ge medborgarna ett för myndigheterna bindande besked. Det vill säga att den som har fått besked ska ha rätt till ersättning om man gör ekonomisk förlust på grund av att beskedet är felaktigt. Detta kommer naturligtvis att skärpa kraven på myndigheterna i samtliga nordiska länder. Jag är medveten om att det är ett långtgående åtagande. Men det ligger i linje med vad jag sade inledningsvis om att skapa ett folkens Norden och att ha ett individperspektiv i vårt arbete.

För företag som är verksamma i flera nordiska länder är det angeläget med gemensamma besked från myndigheter i fråga om kontroller och godkännande, liksom i skatte- och konkurrensfrågor. För att ta ett mycket konkret exempel: För godkännande och kontroll av maskiner och annan utrustning bör det vara tillräckligt med godkännande av myndigheterna i det land där företaget har sin hemvist.

Jag tror att det är viktigt att vi politiker och myndigheter i de nordiska länderna är lyhörda för den typen av konkreta och jordnära frågor.

Jag ska kommentera ytterligare några viktiga frågor som rör det nordiska samarbetet och ett gränslöst Norden.

En gäller det jag redan har varit inne på – de regionala aspekterna och utvecklingen i gränsområdena. I rapporten föreslår jag att man ska stärka samarbetet och skapa en gränsöverskridande finansiering av regionala utvecklingsprojekt.

Det kan vara t.ex. bilaterala projekt mellan Hedmarks fylke i Norge och Värmlands län i Sverige eller mellan finska Lappland och svenska Norrbotten.

Detta skulle enligt min uppfattning kunna bli en del av regionalpolitiken. Men det förutsätter en attitydförändring. För, handen på hjärtat: nog riktar vi fortfarande hellre blicken mot det egna landets huvudstad än över gränsen till vår nordiska granne? Hela infrastrukturen är uppbyggd på ett sådant sätt att den inte stimulerar till gränsöverskridande samarbete. Vi söker hellre nationella lösningar än samnordiska eller som i det här fallet bilaterala.

Den andra frågan jag vill beröra är TV-samarbetet. De som tvivlar på de nordiska ländernas förmåga att samarbeta hänvisar gärna till just TV-områ-

det. Det var därför som jag fick anledning att i går kväll i anslutning till kulturministrarnas redogörelse anmärka på att de inte diskuterar det nordiska samarbetet trots att vi parlamentariker bedömer detta som en så viktig fråga.

Det är naturligtvis lätt att vara kritisk om man gräver ner sig i det förgångna. Men jag är förhoppningsfull om att ett TV-samarbete ska komma till stånd inom en rätt nära framtid. *Public service*-företagen i Norden arbetar i den riktningen. Den nya digitala tekniken kommer radikalt att ändra förutsättningarna. Nordenutskottet diskuterade för övrigt i måndags att noga följa denna frågas utveckling.

Herr President! Vi i Norden har stora möjligheter att genom samverkan utveckla vår region ytterligare. Jämfört med många andra delar av Europa har vi hunnit långt när det gäller att undanröja gränshinder av olika slag. Men som jag visar i min rapport finns det mycket mer att göra. Ja, det handlar framför allt om att fortsätta på den inslagna vägen och utnyttja möjligheterna. Och jag tror att medborgarna i Norden förväntar sig att vi ska göra det – de studerande, arbetstagarna, företagarna.

Jag hoppas nu att regeringarna i de nordiska länderna så snabbt som möjligt utarbetar en konkret handlingsplan med bl.a. den här rapporten som grund. Jag kan försäkra ministerrådet att vi från Nordenutskottet kommer att noga följa den fortsatta utvecklingen.

Elver Jonsson (fp, Sverige):

Herr President! Den här redogörelsen ger ju vid handen att både ett gränslöst Norden och globaliseringen i Norden skär in i varandra. Det betyder inte en svaghet utan jag tror fastmer att det betyder en styrka. En likartad färdriktning tror jag kan bli till fördel.

Jag tror dessutom, kära parlamentariska vänner, att det är bra att vi i grupper och ibland enskilt får möjlighet och "tvingas" bereda oss för frågor som kan utmynna i rapporter. Det gör att vi kan få en starkare styrsel i vårt eget arbete.

Två punkter tyckte jag var viktiga i det som Åke Gustavsson tog upp. Den ena var frågan om bindande besked från myndigheter, som behöver en radikal förbättring. Den andra var *public service*-företagens ansvar på TV-området, där bristen på politisk insats har avsatt så tydliga spår. Men både Åke Gustavssons inlägg och den debatt som har varit under rådsdagarna har ju visat att vi nu sätter ett tryck på regeringarna som de inte längre kan komma undan.

Åke Gustavsson talar också om trygghet, en breddad arbetsmarknad och att det är dags att undanröja hinder. Det låter som ljuv musik! Jag vill att Åke Gustavsson upprepar det också i den svenska riksdagsdebatten.

Jag fick bara en obehaglig känsla när han sade: Nu är skördetid. Då tänkte jag på det socialistiska programmet från 1947, då det skulle bli skördetid. Jag hoppas att det inte var det som Åke Gustavsson avsåg.

Jag tror som sagt att vi behöver en förstärkning av punkter som är vitala för Nordens medborgare.

Åke Gustavsson (s, Sverige):
Uttrycket "skördetid" använde jag därför att jag i salen såg en nordist som har jobbat intensivt och sått väldigt mycket i de här sammanhangen, nämligen Sveriges förre statsminister Thorbjörn Fälldin.

Globaliseringsutredningen, arbetslivets förändring och ett gränslöst Norden tror jag är tecken på att vi börjar bli lite mer målmedvetna i arbetet i Nordiska Rådet. Jag tror alltså att vi mer kan jobba tillsammans i de här frågorna och ha en gemensam strategi över utskottsgränserna – och mellan arbetsgrupper och i det här fallet rapportörskap inom utskottet. De kompletterar varandra på ett utmärkt sätt och jag tror väl vi kan gå vidare.

När det gäller public service och bindande besked är det inte mycket mer att kommentera än att detta också visar att vi är överens. Jag vill gärna att Nordiska Rådet ska tjänstgöra som något av en blåslampa på ministerrådet i de frågor som vi tycker är väsentliga. Här ser vi ett antal frågor där vi är väl överens, och där bör vi också tillsammans kunna gå vidare för att öka trycket.

Elver Jonsson (fp, Sverige):
Herr President! Det känns bra att vi har så mycket gemensamt gods här i rådet. Jag tror att det kan bli kraftfullt framöver.

Och det var ju väl att Åke Gustavsson begränsade sin fantasi kring "skördetid" till de mera agrara verksamheterna. Som gammal bondpojk känner jag det betydligt mera lugnande.

Åke var också inne på vad ministrarna har sagt tidigare. Vår egen samarbetsminister har talat om det informella samarbetets värde, och Danmarks samarbetsminister anslöt sig till det.

Å ena sidan behöver vi informellt arbete, men å andra sidan får det inte bli så informellt att det inte ges tydliga besked från detta forum som sätter ett tryck på ministerrådet så att vi vet att det rådet har beslutat verkligen fullföljs. Där tror jag att det gäller att hitta rätt balanspunkt – att tydliga beslut tas, så att parlamentariskt inflytande kan säkras.

Åke Gustavsson (s, Sverige):
Herr President! Ett mycket kort svar: Det är just det som är förslaget till beslut här i Nordiska Rådet. Det rekommenderas nämligen att gentemot ministerrådet att snarast förelägga Nordiska Rådet förslag om en samlad handlingsplan för avskaffande av störande gränshinder i Norden.

Vi har hela tiden tillfälle att återkomma, och det ska vi också göra.

Leif Pagrotsky (nordisk samarbetsminister, Sverige):
Herr president! I det nordiska samarbetet var vi tidigt ute med de politiska initiativen om passfrihet och en gemensam nordisk arbetsmarknad. Det är också det politiska systemet som satt ramarna för vad som händer inom näringslivet.

Men när vi ser på de dramatiska saker som sker i det nordiska samarbetet nu kan vi konstatera att det är näringslivet som är de mest offensiva nordisterna och som går före i utvecklingen. Vad jag tänker på är de stora företagssammanslagningarna – Merita Nordbanken, Telia–Telenor för att ta två exempel.

Även i andra avseenden sker stora saker. Färdigställandet av Öresundsbron är en av de största händelserna som kommer att äga rum i Norden.

Det här är en utmaning för oss som arbetar med de nordiska frågorna. Vi måste bidra till och underlätta integrationen över de nordiska gränserna. Vi måste se till att underlätta boende, pendling, arbete och företagande över och runt gränserna i Norden genom att onödiga, irrationella och otidsenliga hinder avskaffas. Det är något som måste ingå i vår strategi för att främja sysselsättning och tillväxt.

Jag tycker därför att det är bra att Nordiska rådet satt dessa frågor på dagordningen för sessionen. Ett parlamentariskt stöd bör öka möjligheten till framgång i arbetet. Liknande frågor fanns på Nordiska rådets dagordning redan från början, vid den allra första sessionen år 1953. Vi tar dem nu med oss in i det nya årtusendet.

Häremellan har naturligtvis enormt mycket hänt. Målet är den fria rörligheten för personer, varor, tjänster och kapital. Mycket återstår dock innan det målet är uppnått. Det visar inte minst den mycket välskrivna rapport som Åke Gustavsson och Nordiska rådet har utarbetat som underlag för dagens debatt. Jag tycker att rapporten ger en bra översikt över vilken typ av problem som det är fråga om. Jag vill tacka Åke för ett utmärkt arbete.

Genom den försöksverksamhet som Nordiska ministerrådet påbörjade förra året med servicetelefonen Hallå Norden har vi också fått en bra bild av vad många medborgare upplever som hinder när de rör sig över de nordiska gränserna. De vanligaste frågorna som Hallå Norden registrerat handlar om pensionsrättigheter, studiebidragsregler, införsel av bilar, skatter och avgifter.

Låt mig kort presentera och summera vad som görs för att undanröja gränshinder. Det arbete som pågår på regeringsplanet följer tre huvudspår.

Det första spåret är det nordiska samarbete som äger rum kring förverkligandet av den inre marknaden. Tanken är att vi i Norden bör ha förutsättningar att gå före övriga länder inom EES-området när det gäller att tillämpa det gemensamma regelverket för den fria rörligheten. Det vi tittar på just nu är några mycket konkreta områden som gäller marknadskontroll, erkännande av provningar, märkning av läkemedelsförpackningar och godkännande av kompetensbevis för maskinförare.

Det andra spåret gäller de initiativ som tagits inom Nordiska ministerrådet. Avsikten är att göra en bred översyn över aktuella gränshinder.

Det tredje, och inte minst viktiga, spåret är det bilaterala arbetet.

Sverige och Danmark samarbetar för att underlätta integrationen i Öresundsregionen. En kartläggning har gjorts av vilka hinder som finns, och förslag har lämnats till åtgärder för att främja rörlighet och integration i regionen.

De hinder som identifierats uppgår till ett femtiotal. Det pågår ett intensivt arbete just nu för att följa upp detta.

Den stora folkmängden i regionen och Öresundsbrons tillkomst sätter fokus på gränshinderfrågorna på ett sätt som inte tidigare gjorts. Jag brukar säga att Öresundsregionen är ett stort "gränshinderlaboratorium". De erfarenheter vi får där kan ge vägledning för att lösa problem också på andra nordiska gränssnitt.

Detta är bakgrunden till att Sverige och Norge nyligen har kommit överens om att starta ett bilateralt projekt för att på motsvarande sätt se problem och möjligheter som finns i våra förbindelser.

Vad som också är viktigt – det är en erfarenhet som vi fått i Öresundssamarbetet – är att medborgarna har tillgång till snabb och korrekt information om vad som gäller när de exempelvis flyttar eller byter arbete över de nordiska gränserna. I det avseendet tror jag att det finns mycket kvar att göra.

Herr president! Jag är övertygad om att vi med de projekt som nu pågår har fått en ny dynamik i arbetet med gränshinderfrågorna och en ökad konkretion och relevans i det nordiska samarbetet. Det framgår av det sätt på vilket dessa frågor präglat denna rådssession – alltifrån statsministrarnas möten i måndags till debatten här på torsdagen. Nu går vi vidare i det vardagliga arbetet. Där ser jag fram emot en fortsatt samverkan och dialog med Nordiska rådet. Tack, herr president!

Ísólfur Gylfi Pálmason (F, Island):

Hr. præsident. Norden uden grænser er en vældig spændende opgave. Disse opgaver får mange af spørgsmålene om vores samarbejde frem. Gun Hellsvik, præsident i det Nordiske Råd, har gjort det til samtaleemne, at nordisk samarbejde skal søges i netop det. Det gjorde hun på sessionen i Oslo sidste år. Det var også hendes forslag at give reelle resultater til befolkningen og at føre nordisk samarbejde nær folket. Det er et vældig vigtigt punkt, og jeg håber, at vores nye præsident, Sigríður Anna Þórðardóttir, tager tråden op.

Norden uden grænser er for alle, ikke bare for dem, som bor i Skandinavien og dem, som har bygget en vældig fin bro over Øresund fra Malmø til København, samarbejdet findes også mellem de øvrige vestnordiske lande, Grønland, Island og Færøerne.

Men hvilke hindringer og hvilke problemer støder man på ved flytning imellem de nordiske lande? Her på Nordisk Råds session er der fremlagt en

vældig interessant rapport af Åke Gustavsson fra Sverige, og jeg vil sige tusind tak til ham og hans gruppe, som har lavet den opgave.

Rapporten kortlægger de vigtigste hindringer mht. skattesager, personsager, uddannelsessystemer, problemer med sprogkundskaber. Det er til sammenligning et problem i Island, at islændinge ikke får så mange chancer til at bruge skandinavisk, og det er således med de unge mennesker i Island, at de vil hellere snakke engelsk end skandinavisk. Vi må sørge for, at de unge islændinge lærer at bruge skandinavisk mht. vores samarbejde. Et eksempel, som så vidt jeg ved er et stort problem, er det, det der sker generelt ved, at når f.eks. kvinder, som bor i andre nordiske lande, bliver gravide og flytter til hjemlandet, så får de ikke støtte fra det land, hvor de har født børnene. Det er et stort problem, og det behøver vi at gøre noget ved.

Mht. uddannelse har vi behov for at styrke og kortlægge uddannelsesmuligheder, vi behøver at koordinere studielinjer, således at eksamen bliver den samme i alle landene, og vi behøver også at styrke kontakten imellem uddannelsesinstutitioner.

Mht. arbejdsmarkedet har vi behov for at kortlægge lovgivningen i landene, og således at borgerne beholder retten til beskæftigelse.

Mht. sociale tjenester har vi behov for at styre informationssystemet om borgernes rettigheder, kortlægge borgernes sociale rettigheder, således at borgerne beholder retten til sociale tjenester på trods af flytning.

Vi har også behov for omfattende koordinering af virksomhedsdrift, også med hensyn til post og telefon og samarbejdet imellem tv-stationer og programarbejde, således at de unge mennesker får flere muligheder for at se, hvad det er, der sker i de nordiske lande, så de får større interesse for det, som sker der.

Hvert land skal selvfølgelig beholde sine specialiteter, men vi behøver at organisere vores system, således at det bliver et på nordisk samarbejde. Derfor synes jeg, at et grænseløst Norden er en vældig spændende opgave.

Landskapsstyrelseledamot **Harriet Lindeman,** (Åland):
Herr president! Jag vill uppehålla mig i mitt anförande vid utbildningsområdet.

Inom det nordiska samarbetet finns det knappast något land eller självstyrt område som bedriver så mycket gränsöverskridande utbildning som de åländska studerande.

Vad som hänt med de åländska högskolestuderande är att allt fler studerar i Sverige. Idag har vi 470 studerande här, vilket utgör i det närmaste 70 % av våra högskolestuderande utanför Åland. Orsaken till att åländska ungdomar till så stor del studerar i Sverige är säkert fler, men jag vill nämna de främsta.

Utbudet på svensk utbildning i Finland kan inte på långt när jämföras med Sverige. Till det kan också läggas att möjligheten att erhålla en studieplats i

Sverige är bättre. Det svenska språket har stor betydelse för de åländska ungdomarna. En studieplats vid en svensk högskola eller universitet i Finland innebär i praktiken att kunskaper i det finska språket är i det närmaste nödvändigt.

Den geografiska närheten till Sverige har också stor betydelse. Det är såväl billigt som smidigt att resa hit. Till Uppsala och Stockholm, som är de främsta studieorterna, kommer man flera gånger per dag för en billig penning.

Informationen från de studerande själva är inte att underskatta. När ett tillräckligt stort antal studerande finns på en studieort, blir det lätt ringar på vattnet. Studietraditionerna förs vidare från studerande till studerande.

Åland har naturligtvis anpassat sig till det i vår gymnasieutbildning. Vår gymnasieutbildning har sen många år en läroplan som är så anpassad att de får allmän behörighet till högskolestudier i Sverige. Samtidigt har vi varit måna om att bevara den finländska studentexamen, som till stor del varit ett inträdeskrav för dem som vill studera i Finland.

Eftersom Åland har egen lagstiftningsbehörighet inom utbildningsområdet, kan vi i det här hänseendet vara ett utbildningsland i den nordiska gemenskapen, men avsaknaden av högskola och universitet i egentlig mening, samt vår litenhet, har naturligtvis gjort att vi varit mycket lyhörda till vad som händer i de övriga nordiska länderna, främst i Sverige och Finland.

I den nordiska överenskommelsen som gjorts beträffande rätten till utbildning i varandras länder sägs att om man är behörig att bedriva studier i det egna landet är man behörig i annat nordiskt land. För åländsk del kan det leda till problem om det efterlevs till punkt och pricka, eftersom vi har anpassat våra gymnasieprogram till behörighet i Sverige. I vissa fall är de inte behöriga i Finland. I praktiken har det inte varit några bekymmer, men i fortsättningen borde de självstyrande områdena tas med i olika nordiska överenskommelser där behörigheten finns inom självstyrelseområdena.

Beträffande studerande på gymnasial nivå har de senaste åren visat på en tendens att ett flertal redan direkt efter grundskolan vill utbilda sig utom Åland. Också där är Sverige ett attraktivt alternativ.

Valmöjligheterna är många. En fråga som borde diskuteras är hur kostnaderna skall fördelas i friskolorna som har ökat avsevärt de senaste åren. Enligt den nordiska överenskommelsen behandlas studerande inom Norden jämbördigt med det egna landets studerande. Då det gäller friskolorna har det visat sig att systemet inte är lika klart, och det i sin tur gör att den nordiska överenskommelsen urholkas.

Bedömningsgrunderna är en fråga som tas upp i rapporten, som en fråga som måste förbättras länderna emellan. Varje studerande måste ha en trygghet hur deras studiepoäng/studieveckor värderas om de flyttar mellan länder och högskolor. Nu är det rätt långt beroende på den enskilda högskolan hur värderingen görs. Vi vill ju ha en rörlighet i Norden idag, och då måste denna typ av hinder undanröjas. Till rörligheten kan också läggas distansutbildning. I

dagens datavärld behöver vi inte vara bara fysiskt rörliga, möjligheterna öppnar sig via IT. Där vill jag, som kommer från ett litet utbildningsområde, understryka vikten av utveckling i Norden. Utbudet på hemmaplan kunde vara ett helt annat om det skulle vara möjligt att bredda utbudet med inköpta kurser som delvis kunde ges via datanätet.

Jag vill också beröra ett område som inte har direkt med studierna att göra, men som berör de studerande. Det är bosättningsorten. Nu skall de studerande vara bosatta i Sverige eller annat nordiskt land för att få ett personsignum, som öppnar dörrarna till nödvändiga sociala rättigheter, som t.ex. sjukvård. De åländska studerande upplever sig bo på två ställen – på Åland och i Sverige. Flyttar de till Sverige får de problem på hemmaplan, och vice versa. Till det kommer det att de åländska studerande tappar sin hembygdsrätt efter fem år i annat land. Naturligtvis fås det tillbaka då de återvänder, men som studerande upplever de inte att de har flyttat utan bara har en tillfällig studieort, på samma sätt som de som studerar i Finland.

Avslutningsvis vill jag lyfta fram Åland som ett område inom det nordiska samarbete, som kanske har den största kunskapen och erfarenheten när det gäller gränsöverskridande utbildning. Tack vare vår litenhet får vi snabbt information om de eventuella svårigheter de studerande har. Utnyttja den möjligheten mer än vad som görs idag då eventuella utredningar genomförs och då ändringar planeras! På Åland finns en stor samlad kompetens inom området.

Gun Hellsvik overtog ledelsen af forhandlingerne.

Ole Vagn Christensen (S, Danmark):
Tak fru præsident. Arbejdsformidling i Norden. Vi er inde i en god udvikling. Der er mange eksempler på, at de nordiske regioners samarbejde bliver styrket. I Socialdemokratiet har vi eksempelvis en klar forventning om, at broen mellem Sverige og Danmark vil skubbe udviklingen yderligere i den rigtige retning.

Det er vores overbevisning, at ved at skabe en landfast forbindelse vil der blive endnu bedre muligheder end i dag, når det drejer sig om at udveksle arbejdskraft, viden og kultur. Det er for tidligt endnu at sige noget med sikkerhed om, hvordan det vil komme til at gå, men jeg har en klar fornemmelse af det: Øresundsregionen vil komme til at blomstre på begge sider af Sundet, og det vil den, fordi erhvervslivet, universiteterne, borgerne, både mentalt og praktisk har indstillet sig på, at der er meget at vinde ved et sådant samarbejde.

Hvis man vil have indflydelse i en verden, der i stigende grad bliver global, er det vigtigt at have modet til at tænke regionalt i stedet for lokalt, det er vigtigt at skabe rammerne for, at vi i Norden kan udveksle ressourcer, hvis ikke vi i vores lille hjørne af verden skal blive overset i farten.

Socialdemokratiet mener derfor, at det må være lovgivernes ansvar at sørge for, at der kun er et absolut minimum af barrierer for det regionale samarbejde. Det er Socialdemokratiets opfattelse, at forslaget om at styrke samarbejdet mellem de centrale arbejdsmarkedsmyndigheder er et vigtigt skridt i den rigtige retning. Socialdemokratiet stemmer derfor for forslaget, som er lagt frem. I dette specifikke tilfælde er der tale om etablering af ordninger, der fjerner en række praktiske hindringer for, at arbejdskraften kan flytte over grænserne efter arbejde. Hindringerne er der i dag, og det kan ikke være i de nordiske landes interesse.

En uheldig bremseklods for udvekslingen af kompetent arbejdskraft imellem landene er, at der en mangelfuld viden i de enkelte nordiske lande om, hvordan situationen på arbejdsmarkedet er i de andre lande. Mangel på viden giver dårlig vejledning af de arbejdssøgende. Det er heller ikke hensigtsmæssigt, at det er så svært for den enkelte medarbejder at gennemskue toldregler, skatteregler, sygesikringsregler osv., så man føler, at man ikke kan finde vej igennem paragrafjunglen. Så bliver der en usikkerhed, og så bliver lysten til at søge udfordringer i et nyt land alt andet lige mindsket.

Endelig har arbejdsgiverne svært ved at sammenligne ansøgernes kvalifikationer, idet der i dag ikke er klare kriterier for sammenligning af meritter. Hvis arbejdsgiverne ikke kan gennemskue kvaliteten af ansøgernes formelle kvalifikationer, når de kommer fra et andet land, vil de naturligvis frygte, at de køber katten i sækken, hvis de ansætter dem. Det er hverken hensigtsmæssigt for medarbejderne, der ikke kan få et ønskejob, eller for arbejdsgiverne, der går glip af dygtige medarbejdere på grund af uigennemsigtighed. Derfor skal der laves faste regler for sammenligning af formelle kompetencer.

Alle de omtalte hindringer søges fjernet med forslaget. Socialdemokratiet håber, at det vil lykkes, at vi får en øget mobilitet. Det vil være til gavn for den enkelte medarbejder, for landenes økonomier og for den kulturelle udveksling landene imellem. Væsentlige ressourcer går til spilde hver eneste dag. Kompetent arbejdskraft sidder uden beskæftigelse, på trods af at virksomheder i Norden kunne bruge ekstra hænder til at udføre arbejdet. Socialdemokratiet håber, at vedtagelsen af dette forslag vil være med til at gøre arbejdskraften i Norden mere mobil.

Sigríður Jóhannesdóttir (A, Ísland):
Ærede præsident. Den rapport, der ligger til grund for denne diskussion, og er skrevet af Åke Gustavsson, er, synes jeg, lidt koncentreret om spørgsmålet om muligheden for pendling mellem Sjælland og Skåne, nu når broen over Øresund bliver åbnet i det kommende år, og er udmærket som sådan.

Jeg vil her prøve at fundere lidt over, hvad det betyder for os islændinge, som bor langt ude i Atlanterhavet på grænsen af den beboelige verden, at have mulighed for at kunne rejse til et nordisk land for at arbejde eller studere

næsten uden andre hindringer end dem, at der jo tales et fremmed sprog, hvilket dog for os, takket været fælles sproglig baggrund, ikke er nogen stor belastning.

Internationalt samarbejde er livsvigtigt for et lille folk, som islændinge er. Man kan konstatere, at islændinge lige siden vikingetiden har rejst til andre nordiske lande og hjemført kundskab og erfaring, og den store nedgangstid i vores historie var de århundreder, hvor vi ikke selv ejede skibe og kunne sejle til andre lande.

Fra begyndelsen har det formelle nordiske samarbejde været af stor værdi for os i Ísland. For os har det været som en platform til videre internationalt samarbejde. Igennem tiden har vi gennem nordisk samarbejde nedbrudt mange hindringer i love og regler, så befolkningen har kunnet rejse frit til de nordiske lande for at arbejde eller studere, og det har de gjort i massevis. Vi har fået et fælles arbejdsmarked, og vi har haft lignende sociale rettigheder.

Ísland er jo ikke noget stort land, og det har været af stor betydning for os, at vore studenter har kunnet studere de fag, som vores universiteter ikke kan tilbyde, ved andre nordiske universiteter, og det glæder os meget, at unge skandinaver kommer til Ísland og søger arbejde. På mange områder har vi nemlig i Ísland mangel på arbejdskraft.

Jeg tror, at i det lange løb så nedbryder denne pendling grænsehindringer, for de, der har haft kortere eller længere ophold i andre nordiske lande, bliver de ivrigste fortalere i deres eget land for nordisk samarbejde på alle områder.

Vi skal i vort arbejde i de respektive folketing gøre alt for at skabe de allerbedste forudsætninger i love og skatteregler for at opfordre vores landsmænd til at søge arbejde eller studere i andre nordiske lande. Det udvider deres synsvinkel på en meget positiv måde.

Jeg mener også, det er vigtigt yderligere at stimulere handlen mellem de nordiske lande og ikke mindst almindelig turisme imellem de lande. Man har nu engang bedre forståelse af det, man selv har set og oplevet.

Så vil jeg takke Nordisk Kulturfond for deres enestående støtte ved at føre nordisk kunst til almindelige borgere i de fjerneste egne med spredt bebyggelse. Nordisk Kulturfond har så sandelig nedbrudt grænsehindringer i Norden i de sidste årtier, måske mere end noget andet initiativ fra Nordisk Råds side.

Og til sidst, vi har diskuteret livligt her på sessionen, om der findes mulighed for at give alle medborgere i Norden muligheder for at se hinandens offentlige tv-udsendelser. Lad os håbe, at der kan findes politiske løsninger på disse grænsehindringer. Der skulle ikke være nogen tekniske hindringer for, at vi kan finde frem til en løsning.

Hannes Manninen (Kesk., Finland):

Ärade ordförande! Rajaton Pohjola –selvitys on erinomainen yleiskuvaus siitä, millaiset asiat ovat tärkeitä rajayhteistyössä. Haluan tässä puheenvuo-

rossani kertoa siitä, että rajayhteistyötä on jo käytännössä erittäin paljon, ennen kaikkea Tornionlaaksossa ja siellä Tornion ja Haaparannan kuntien kesken.

Olen ollut Tornion kaupunginjohtajan ominaisuudessa mukana tuossa yhteistyössä vuodesta 1973 alkaen.

Ensinnäkin haluan todeta, että kunnalliselle yhteistyölle on olemassa melko hyvät puitteet. Tornion kaupungin ja Haaparannan kunnan välillä on vähintäänkin kymmenen erilaista yhteistyösopimusta yhteisistä laitoksista ja yhteisistä palveluista.

Meillä on ollut esimerkiksi vuodesta 1971 yhteinen jätevesien puhdistamo. Meillä on toiminut myös muiden jätteiden yhteinen kaatopaikka 15 vuotta. Lapset ovat voineet käydä peruskoulua toisessa valtakunnassa yli valtakunnan rajan vuodesta 1978 alkaen. Meillä on ollut suomen- ja ruotsinkielinen yhteinen peruskoulu, siis kaksikielinen peruskoulu, vuodesta 1989 alkaen ja yhteinen lukio vuodesta 1998. Meillä on yhteiset sopimukset palotoimesta ja sairaankuljetuksesta. Kaupunkiemme lämmönjakelujärjestelmät toimivat yhdessä.

Kaikki kulttuuritilaisuudet järjestetään yhdessä kaupunkien välillä. Kaupunkien matkailutoimistot on yhdistetty, ja valtion viranomaiset ovat perustaneet yhteisen pienen työvoimatoimiston, joka toimii lähes rajalla, Haaparannan puolella. Kaikki urheilulaitokset; jäähalli, urheilustadion, sisäurheiluhall ja tekojäärato ovat yhteisessä käytössä. Voin kertoa, että kun jääpallon maailmanmestaruuskilpailut vuonna 2001 järjestetään Suomessa; Torniossa ja Oulussa, niin todellisuudessa kaikki Tornion ottelut pelataan Haaparannan tekojääradalla.

Tällaista on todellinen käytännön yhteistyö jo tänä päivänä.

Mutta ongelmiakin tietysti on. Virallinen kuntien yhteistoiminnan julkinen, juridinen muoto puuttuu. Sitä me olemme toivoneet. Suomessa ja Ruotsissa on alustavasti lainsäädäntöä selvitelty, mutta toistaiseksi ei ole vielä päästy ratkaisuun.

Yksityisen kansalaisen kannalta suurimmat ongelmat ovat siinä, että kun työsuhde loppuu toisessa maassa ja henkilö asuu toisessa maassa, molemmat maat tulkitsevat omia säännöksiään itsekkäästi, Useissa tapauksissa työntekijä jää vaille sosiaalietuuksia tai hän joutuu valituksien kautta hankkimaan näitä etuuksia itselleen, kun kumpikaan maa ei niitä suostu myöntämään.

Edelleen tiedän myös selkeitä tapauksia, joissa maat toimivat vastoin Euroopan unionin kilpailusäännöksiä. Pari, kolme vuotta sitten EY:n tuomioistuin antoi ennakkopäätöksen Keski-Euroopassa siitä, että toisen maan sairausvakuutusjärjestelmän on korvattava toisessa maassa ostettu yksityinen sairaanhoitopalvelu. Tätäkin sääntöä ainakin Suomen viranomaiset rikkoivat avoimesti, kunnes tämän oikeuden päätös saatiin lopullisesti käyttöön.

Työtä riittää paljon. Kokemuksia on. Työtä tehdään koko ajan, myös käytännössä.

Hannes Manninens anförande i svensk översättning:

Ärade ordförande! Utredningen Ett Gränslöst Norden är en ypperlig beskrivning av vad som är viktigt i gränssamarbetet. Tillåt mig här säga några ord om vissa praktiska erfarenheter och tala om att det redan finns ett aktivt gränssamarbete, inte minst i Tornedalen och närmare bestämt mellan Torneå och Haparanda.

I egenskap av stadsdirektör i Torneå har jag varit med i detta samarbete allt sedan 1973.

Jag vill för det första påminna att det finns en mycket hållbar ram för det kommunala samarbetet. Det finns minst tio olika samarbetaavtal om gemensamma anläggningar och tjänster mellan Torneå och Haparanda stad.

Vi har till exempel haft ett gemensamt avloppsreningsverk sedan 1971. Vi fick en gemensam soptipp för 15 år sedan. Från och med 1978 har barnen haft möjlighet att gå i skola över statsgränsen. Vi har haft en gemensam finsk- och svenskspråkig grundskola, alltså en tvåspråkig grundskola, sedan 1989 och ett gemensamt gymnasium sedan 1998. Vi har också avtal om gemensamt brandväsen och gemensamma sjuktransporter. Värmedistributionen i städerna fungerar gemensamt.

Alla kulturbegivenheter arrangeras av städerna gemensamt. Turistbyråerna är gemensamma och de statliga myndigheterna har inrättat en liten gemensam arbetskraftsbyrå i Haparanda nästan på gränsen. Alla idrottsanläggningar, ishallen, Stadion, innehallar och konstisbanor används gemensamt. Trots att världsmästerskapen i bandy 2001 ordnas i Torneå och Uleåborg i Finland, spelas alla matcher i verkligheten på konstisbanan i Haparanda.

Så här fungerar verkligt samarbete i praktiken redan i dag. Det är klart att det också finns problem. Det officiella samarbetet mellan kommunerna saknar offentlig juridisk form. Vi önskar att den fråga blir löst. Lagstiftningen i Finland och Sverige har preliminärt utretts, men än så länge har vi inte nått en lösning.

För den enskilda medborgaren är det största problemet att när anställningen i ett land upphör och personen i fråga är bosatt i det andra landet, tolkar båda länderna sina egna regler självviskt, vilket betyder att arbetstagaren i många fall blir utan sociala förmåner eller måste skaffa sig dem genom myndighetsbesvär, då ingetdera landet är villigt att bevilja dem.

Jag känner också till fall där länderna klart handlar i strid med EU:s konkurrensregler. För ett par tre år sedan meddelade EG-domstolen ett prejudikat i Centraleuropa om att ett lands sjukförsäkringssystem måste ersätta en privat sjukvårdstjänst som köpts i ett annat land. Åtminstone de finska myndigheterna bröt öppet mot denna regel ända tills domstolens slutliga beslut avkunnades. Det finns mycket att göra. Vi har gott om erfarenhet. Vi arbetar på det hela tiden, också i praktiken.

Åke Gustavsson (s, Sverige):
Fru president! Det var väldigt intressant att lyssna på Hannes Manninens anförande, framför allt av två skäl. Det ena är att när medborgarna går samman över nationsgränserna kan man nå praktiska och bra resultat för invånarna, i det här fallet på den kommunala nivån. Det var mycket glädjande att höra denna redovisning.

Det andra skälet är att det trots denna nära samverkan ur den enskilde medborgarens synpunkt kvarstår en rad olika problem, bl.a. på grund av att man nationellt inte förmår samverka på det sätt som kommunerna kan göra. Jag tycker att detta har varit en utmärkt illustration till den nu framlagda rapporten. Den diskussion som Hannes Manninen förde visar precis vad det handlar om. Det gäller att verka för att förenkla för medborgarna, och detta förutsätter ett samarbete mellan nationerna. Kommunerna kan faktiskt visa vägen.

Slutligen, fru president, vill jag tacka samarbetsminister Leif Pagrotsky för de vänliga orden om rapporten.

Hermed sluttede debatten.

Rådet beslöt att lägga dokument 12 till handlingarna.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1207/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek.12/1999, s. 1616).

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1200/euro och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek. 13/1999, s. 1617).

17. Sociala frågor

A 1192/nord Medlemsförslag om jämställdhet och utveckling av könsuppdelad statistik
A 1197/euro Medlemsforslag om Nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken
A 1199/nord Medlemsforslag om fengselsundervisning i et nordisk perspektiv

Nordenudvalget havde i anledning af medlemsförslag A 1192/nord foreslået at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at nordisk individbaseret officiel statistik skal være kønsopdelt, såfremt ikke særlige grunde taler imod dette.

Europaudvalget havde i anledning af medlemsforslag A 1197/euro foreslået at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at anvende de eksisterende kanaler til at påvirke Verdensbankens arbejde, således at der lægges større vægt på at Verdensbankens bistandsprojekter bidrager direkte eller indirekte til at øge mulighederne for at de fundamentale arbejdstagerrettigheder i overensstemmelse med ILO's deklarationer kan opretholdes.

Nordenutskottet hade i anledning av medlemsförslag A 1199/nord föreslagit att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utrede mulighetene for samarbeidsprojekter om fengselundervisning i et nordisk perspektiv og
att komme tilbake til Nordisk Råd med forslag til tiltak.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1192/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek.14/1999, s. 1618).

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av 1197/euro och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek.15/1999, s. 1619).

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1199/nord och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek.16/1999, s. 1620).

18. Energi- och miljöfrågor

A 1201/när Utvalgsforslag angående fælles marked med CO_2-kvoter

Nærområdeutvalget hade i anledning av A 1201/när föreslagit at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer:

at de i arbeidet med å etablere et felles system for prising av miljøkostnader ved produksjon av elektrisitet, utformer et felles system for handel med CO_2-kvoter.
at de, når et nordisk kvotesystem er etablert, arbeider for å inkludere andre land i Østersjøregionen i et slikt marked.

Erik Dalheim (A, Norge):
President! Nordisk Råd er en viktig pådriver i det nordiske energi- og miljøsamarbeidet. Vi har vedtatt en ambisiøs tidsplan for det videre arbeid. På sesjonen i Oslo i fjor vedtok Nordisk Råd rekommandasjonen om gjennomføring av et nordisk miljøregnskap for energi som et verktøy for å oppnå en

mest mulig miljøvennlig energiproduksjon. I løpet av neste år skal vi konkretisere denne målsetting.

Et felles miljøregnskap er selve grunnlaget for et nordisk energi- og miljøsamarbeid. Hvis vi skal komme fram til felles løsninger og virkemidler, må vi ha en felles forståelse av hvordan virkeligheten ser ut. Vi opplever i hver eneste debatt både nasjonalt og på nordisk nivå at virkelighetsoppfatningene spriker.

Et felles nordisk miljøregnskap for energi er også nødvendig dersom vi skal klare å se politikken i de nordiske land i sammenheng. Gjennom en bedre samordning av energiproduksjonen kan de totale utslippene av klimagasser reduseres. Da er det ikke utslippene i hvert enkelt land, men Nordens samlede utslipp som må være i fokus.

En annen hovedmålsetting i det nordiske energi- og miljøsamarbeidet er å hindre miljødumping. Markedet kjenner ikke noe annet enn pris. Derfor er det opp til oss som politikere å lage felles kjøreregler for markedet som gjør at prisen på el gjenspeiler miljøkostnadene.

Under sesjonen i fjor vedtok Nordisk Råd at det må innføres et system der miljøkostnadene prises i produksjonsleddet. Vi bad de nordiske lands regjeringer foreslå systemer for dette innen år 2001.

I denne sesjonen konkretiserer vi målsettingen om å innføre en samordnet prising av miljøkostnadene. Vi ber om at regjeringene utformer et felles system for handel med CO_2-kvoter. Dette vil gi større fleksibilitet enn felles avgifter, og dermed øke mulighetene for å redusere utslippene fra elproduksjonen.

I første omgang bør kvotemarkedet omfatte de nordiske landene. Men når kvotehandelen er etablert, bør andre land i Østersjøregionen inkluderes. Jeg understreker i den sammenheng at vi – de rike nordiske land – først må få på plass et system som fungerer, før vi eventuelt i neste runde vurderer å utvide det til andre land i regionen. Dette er også i tråd med målsettingene de nordiske statsministrene formulerte i Bergensdeklarasjonen i juni 1997.

Det er viktig å understreke at tidsperspektivet er det samme som i våre tidligere rekommandasjoner. Det innebærer at forslag til felles gjennomføring må være på plass innen 2001. Vi har altså det kommende året å gjøre det på.

Arbeidet med CO_2-kvoter følges nå opp i flere av de nordiske landene. Jeg vil spesielt peke på Danmark, der et nasjonalt kvotesystem for CO_2 vil bli innført allerede neste år.

I sitt program for formannskapet i EU har den danske regjering også erklært at den vil undersøke muligheten for å etablere et regionalt handelssystem for CO_2-kvoter. Med et dansk formannskap i år 2000 burde nå alt ligge til rette for å nå felles mål også på dette området.

Matz Hammarström (mp, Sverige):

Fru president! Det finns all anledning att se allvarligt på de omfattande utsläppen av koldioxid. En handel med utsläppsrätter, som är en av de tre s.k. flex-

ibla mekanismerna i Kyotoprotokollet, kan möjliggöra mer kostnadseffektiva och flexibla lösningar i arbetet med att minska dessa utsläpp.

Det skulle vara ett intressant uppdrag för de nordiska ländernas regeringar att arbeta fram ett förslag till ett system för en sådan handel mellan de nordiska länderna. Jag stöder därför detta förslag.

Men: Hur bra ett sådant system blir för miljön avgörs av hur man utformar reglerna för handeln, och detta gäller i synnerhet om vi senare ska inkludera andra länder i Östersjöregionen i denna marknad. Det är inte förenligt med en långsiktigt hållbar utveckling, om systemet för handeln med koldioxidkvoter gör det möjligt för de nordiska länderna att köpa sig fria från att behöva göra något åt de ständigt ökande utsläppen från den egna transportsektorn.

Därför anser jag att man dels bör begränsa handeln med utsläppsrätter, så att förslagsvis minst 50 % av den utsläppsminskning man åtagit sig måste ske i det egna landet, dels bör ha ett särskilt mål för utsläpp av koldioxid från transportsektorn.

Kyotoprotokollet går ut på att hitta långsiktigt hållbara lösningar på växthusgasproblematiken, inte på att ersätta ett problem med ett annat. Därför måste vi motstå pressen från kärnkraftslobbyn, och därför bör Nordiska rådet nyansera sin inställning till naturgasen. Naturgas är en fossil återvändsgränd och bidrar också till växthuseffekten. Visst är det bättre ur miljösynpunkt med naturgas än med olja och kol. Men ännu bättre vore det att ersätta olja och kol med biogas och biobränslen, där så är möjligt.

Den ensidigt positiva hållning till naturgas som bl.a. kommer till uttryck i Bergendeklarationen, som citeras i utskottsförslaget, bör omprövas. En omfattande satsning på naturgas är helt enkelt oförenlig med en långsiktigt hållbar utveckling, eftersom den kommer att hämma utvecklingen av det miljöbättre biogasalternativet. Förnyelsebara energikällor och fossilgas får inte betraktas som jämbördiga framtidsalternativ.

I ett nordiskt perspektiv är biobränslen dessutom särskilt gynnsamma ur miljö- och naturresurssynpunkt men också om man ser till sysselsättningseffekten. En bred satsning på biogas och en motsvarande nedtoning av naturgasalternativet skulle gagna både sysselsättning, lokal och regional ekonomisk utveckling i Norden och i våra baltiska grannländer.

Steingrímur J. Sigfússon (VG, vänstersocialistiska gruppens talesman): Fru president! Jag är tyvärr nödd till att reservera mig mot andra att-satsen i detta förslag. Det arbete som har bedrivits i Nordiska rådet med miljö- och energifrågor är i stort sett mycket positivt. Vi stöder tanken på ett gemensamt system i Norden för miljökostnader och miljöräkenskaper.

Metoden med utbytbara CO2-kvoter, som man kan handla med mellan länder, kan dock ifrågasättas. Mycket avhänger av de regler som kommer att utarbetas. Här finns också farliga inslag, som den siste talaren var inne på. Det

är vår mening i den vänstersocialistiska gruppen att det i varje fall inte vid denna tidpunkt är klokt att besluta om att en sådan handel mellan länder med olika förhållanden ska sättas i gång utan att reglerna härför har fastställts. Jag hänvisar till den debatt som nu förs under Kyotoprotokollet t.ex. mellan å ena sidan USA och å andra sidan u-länderna.

Fru president! Vi i den vänstersocialistiska gruppen kan därför inte stödja den andra att-satsen i förslaget. Jag har förstått att det kan vara problematiskt att genomföra en omröstning vid nuvarande tidpunkt. Därför önskar jag att det antecknas att vår grupp inte står bakom den andra att-satsen.

Præsidenten:
Under dagordningens punkt 18 har vi en beslutspunkt. Det finns ett förslag till beslut, men jag har noterat att den vänstersocialistiska gruppen genom Erik Dalheim och Steingrímur J. Sigfússon meddelat att man inte kan ställa sig bakom den andra att-satsen.

Förlåt mig. Men Erik, jag uppfattade ändå att du talade för den vänstersocialistiska gruppen. Även den socialdemokratiska gruppen står inte bakom? Du påpekade detta före, så vi får detta klart.

Erik Dalheim (A, Norge):
Jeg beklager, president, hvis jeg har vært så lur at jeg er i ferd med å lure andre, for det var ikke meningen.

Det er slik at i utgangspunktet stod hele Närområdeutvalget bak denne rekommandasjonen, men i mötet her har den venstresosialistiske gruppen ikke funnet å kunne stille seg bak andre ansatsen. De har altså ikke fremmet noe annet forslag, men vil ha protokollert at de ikke står bak den andre ansatsen. Og som representant for Närområdeutvalget, er jeg glad for at vi her kan finne en slik praktisk måte å löse dette på.

Hermed sluttede debatten.

Præsidenten:
Steingrímur Sigfússon har för den vänstersocialistiska gruppens räkning meddelat att gruppen inte står bakom den andra att-satsen.

Det innebär att vi har ett förslag till beslut, och det är det utsända förslaget. Kan vi gå till beslut på denna punkt? Svaret är Ja.

Rådet biföll utskottets förslag i anledning av A 1201/när och antog utskottets förslag till rekommendation med acklamation (se rek.17/1999, s.1621).

Den vänstersocialistiska gruppen reserverade sig mot Rådets beslut.

19. Avskrivning av rekommendationer och yttranden

Närområdesutskottet

25/1991/när	Beräkningsmodell för grön BNP (första att-satsen)
46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
32/1995/när	Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet
34/1995/när	Regionalt samarbete inom energiområdet
5/1996/när	Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet
8/1996/när	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (1:a att-satsen)
7/1997/när	UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden
8/1997/när	Barn i Nordens närområden
5/1998/när	Åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden
16/1998/när	Förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland
32/1998/när	Nordiska miljöutvecklingsfonden
33/1998/när	Arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland
38/1998/när	Ny överenskommelse om Nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO)

Nordenutskottet

11/1991/nord	Lagstiftning rörande grupptalan
19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
8/1994/nord	Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden
5/1995/nord	Nordiskt samarbete på havsrättens område
9/1995/nord	Orkester Norden
16/1995/nord	Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering
15/1996/nord	Grundtrygghet för nordiska transportarbetare
10/1997/nord	Forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen
13/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
19/1997/nord	Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk
22/1997/nord	EU:s medieprogram MEDIA III
25/1997/nord	CD-ROM produktion (andra och tredje att-satserna)
26/1997/nord	Samnordisk kulturnätstruktur på internettet
29/1997/nord	Mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den nordiska filmen (andra att-satsen)

1/1998/nord	Samarbetsprogrammet Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000
10/1998/nord	Forbedret adgang til individuel handicapkørsel
11/1998/nord	Handlingsplan för bygg- och bostadssektorn
18/1998/nord	Nordiska rådets musikpris
23/1998/nord	Nordisk forskningspolitisk strategi

Europautskottet

33/1995/euro	Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU (första att-satsen)
31/1997/euro	Handlingsplan för livsmedelssäkerhet (andra att-satsen)
32/1997/euro	Livsmedelssäkerhet
8/1998/euro	Ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet
25/1998/euro	Tiltag for at styrke forbugernes stilling i Norden, EU og WTO
26/1998/euro	Inddragelse af nordiske forburgerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO
27/1998/euro	Bedre varedeklarationer og varemærkning i Norden og EU
28/1998/euro	Udvikling af antallet af produktgrupper som omfattes af Svane-mærket
29/1998/euro	Fødevarelovgivning i Norden og EU
30/1998/euro	God markedsføringsskik på informationsteknologiområdet i EU og globalt
39/1998/euro	Ny overenskomst for Nordisk Udviklingsfond (NDF)
40/1998/euro	Kapitalforøgelse i Nordisk Investeringsbank og forøgelse af lånerammen for projektinvesteringslån uden for Norden
41/1998/euro	Nordisk Investeringsbanks retsstilling
1/1999/euro	Handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004

Presidiet

10/1996/p	Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997
4/1997/p	Internet samt Euopafrågor (första att-satsen)
3/1998/p	Budgeten för det nordiska samarbetet 1999
4/1998/p	MAI-avtalet (Multilateral Agreement on Investment)

Kontrollkommittén

5/1997/k	Rapportering om genomförande av rekommendationer
Yttrande 1/1998/k	Berättelse till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1998
Yttrande 2/1998/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden

De forskellige rådsorganer foreslår, at Rådet lægger meddelelserne til handlingerne og anser rekommendationerne og yttrande for Rådets del slutbehandlet.

Rådet biföll rådsorganens förslag.

AFSLUTNING

28. Anförande av den nyvalde presidenten i Nordiska rådet

Sigríður Anna Þórðardóttir (Ísland):
Præsident. På det nyvalgte præsidiums vegne vil jeg takke for den tillid, som man har vist os, og specielt mig som præsident. Det er med ydmyghed, entusiasme og engagement at jeg påtager mig den opgave at lede rådet i samarbejde med præsidiet. En varm tak for jeres støtte.

På den session, der nu nærmer sig sin afslutning, er der foregået en levende og krævende debat om spørgsmål af fælles interesse for de nordiske lande og virksomheden dette år, hvor man under Islands formandskab i Ministerrådet har gjort en stor indsats, og hvor folk og hav i nord var specielt prioriteret. Sessionen markerer begyndelsen på et nyt virksomhedsår, som jeg glæder mig meget til. Jeg er overbevist om, at vi sammen kan opnå resultater, der får positiv indflydelse på de enkelte menneskers liv. Værdien af det nordiske samarbejde blev klart manifesteret for kort tid siden, da de nordiske lande åbnede fælles ambassader i Berlin. Den samhørighed, som de nordiske lande viste med dette initiativ, vakte fortjent opmærksomhed i Tyskland og flere lande. Debatten her under sessionen har også vist, at der venter os mange vigtige opgaver og jeg vil nævne nogle få, som jeg mener bør prioriteres.

Kernen i Nordisk Råds virksomhed må være fred, sikkerhed og stabilitet i Europa. Vi må ikke betragte sikkerhedspolitikken bare fra en traditionel militær synsvinkel, nu hvor den kolde krig er afsluttet. Derimod skal vi forsøge at finde og gribe om problemets rod, at søge og finde årsagen til konflikter, der kunne føre til ufred.

Vi bør styrke nordisk samarbejde inden for fredsbevaring, humanitært arbejde og bistand. Jeg mener også vi bør tage initiativ til en debat, ikke kun i det nordiske forum, om en politik vedrørende minoriteters, flygtninges og

indvandreres anliggender, specielt i lyset af nynazismens fremgang, som mange medlemmer har talt om her.

En del af Norden er de arktiske områder og en del ligger ud til Barentshavet og Østersøen. Prioriteringer i vort internationale samarbejde må tage hensyn til dette, vi må styrke forbindelsen til Vestnorden. Opgaverne mod øst består bl.a. i at styrke demokrati, ligestilling, menneskerettigheder, justits- og retssystemet, stabilisere markedsøkonomien, sikre adgang til uddannelse og sundhedstjeneste og bidrage til en bæredygtig udnyttelse af ressourcerne.

En stærkere prioritering af økonomi og miljø kalder på en styrket forbindelse mellem det vestnordiske område og det øvrige Norden. I de arktiske områder og Barentsområdet må vi styrke urbefolkningen til at værne om og udvikle sin kultur. De nordiske lande skal fortsat styrke det samarbejde, der tager sigte på områdets interesser som helhed og sætte sig ambitiøse mål på miljøområdet.

De hurtige udvikling inden for informationsteknologien danner grundlaget for nye kundskaber og teknik på flere områder og gør det muligt at forbedre tjeneste og kommunikation for medborgerne. IT-udviklingen vækker samtidig spørgsmål om personværn og menneskerettigheder. Inden for bioteknologien er der også etiske spørgsmål der skal besvares.

Der er grund til at give sprogsamarbejdet mere opmærksomhed. Det drejer sig bl.a. om at styrke mindre sprogsamfund i Norden, om at styrke de nordiske sprog i medierne og forøge forståelsen mellem de nordiske sprogområder. Vi bør ligeledes styrke samarbejdet mellem tv-stationer og kultursamarbejdet generelt, og udnytte på bedste måde den nye teknik for at gøre det så frugtbart som muligt.

I nutidens videnskabssamfund er det altafgørende for landenes økonomiske velstand, hvilke betingelser vi giver uddannelse og forskning. Her er kun det bedste godt nok. Derfor er undervisning og forskning det vigtigste område, hvis vi i fremtiden skal kunne konkurrere med andre lande og gøre os gældende i den hårde internationale konkurrence.

Samarbejdet om uddannelse har været højt prioriteret i det nordiske samarbejde. Det er vigtigt at universitetsstuderende uhindret kan rejse mellem de nordiske lande for at studere. Nordisk Råds konference over temaet innovation, uddannelse og kompetenceudvikling, der afholdes i marts næste år, sætter uddannelsesområdet end mere i fokus end før i nordisk sammenhæng.

Under det nuværende præsidentskab har Gun Hellsvik lagt speciel vægt på uddannelsesspørgsmål og det er mig en stor glæde at følge det eksempel. Jeg vil også ved denne lejlighed takke den afgående præsident Gun Hellsvik på det varmeste for hendes indsatser i løbet at det forgangne arbejdsår, der snart nærmer sig sin afslutning. Jeg takker også for de fine faciliteter, den venlighed og hjælpsomhed som vi har nydt godt af her i Riksdagen under den 51. session. Vi islændinge glæder os til at holde den 52. session i Reykjavík om et år.

I Hávamál lyder det:
"Ungur var ég forðum
fór ég einn saman
þá varð ég villtur vega
Auðigur þóttumk
er eg annan fann
Maður er manns gaman."
som betyder noget i retning af:
Da jeg var ung
rejste jeg alene,
og så for jeg vild.
Jeg følte mig rig,
da jeg mødte et andet menneske,
fordi menneskelige kontakter skaber glæde.
Dette er den inderste kerne i det nordiske samarbejde:
"Maður er manns gaman".

29. Fastställande av tid och plats för nästa session

Præsidenten:
Vi har erhållit en inbjudan från Islands delegation att hålla rådets 52:a session i Reykjavik vecka 45 år 2000. Från presidiets sida föreslås att rådet med tacksamhet mottar denna inbjudan och uppdrar åt presidiet att fastställa vilka dagar under vecka 45 som sessionen ska hållas.

Presidiets förslag bifölls.

30. Sessionens avslutande

Præsidenten:
Ärade rådsmedlemmar, damer och herrar! Rådets 51:a session närmar sig nu sitt slut och vi har haft några hektiska men innehållsrika dagar här i Stockholm.

I mitt öppningsanförande gjorde jag en tillbakablick till rådets första session här i Stockholm. Så tänker jag göra även nu. 1955 jämförde den dåvarande presidenten Nordiska rådet med en väderlekskarta – som registrerar solsken och molnighet, temperatur, lufttryck och vindriktning på alla skilda håll i Norden och därmed ger anvisningar för navigeringen. Han var också övertygad om att 1955 års session gett fastare hållpunkter och klarare riktlinjer för en realistisk nordisk politik.

Låt oss hoppas att så är fallet också med denna session. Det finns en nordisk samsyn på många viktiga politiska sakområden, och jag tror att vi alla är överens om att vi hävdar oss bättre tillsammans än om vi agerar var och en för sig.

Debatten under dessa dagar har visat att det råder stor enighet om värdet och nyttan av det nordiska samarbetet. Våra diskussioner om det nordiska samarbetets roll i ett vidare europeiskt perspektiv, om ytterligare insatser i Baltikum, Ryssland, Arktis, Barents och i Östersjöområdet har ett stort värde inte bara för Norden utan också för hela Europa. I vårt gemensamma uttalande om den nordliga dimensionen understryker vi också behovet av flera nordiska initiativ i EU som kan bidra till att förverkliga den nordiska dimensionen.

Under dessa dagar har vi diskuterat förslag som rör barn och unga, frivilligorganisationer, arbetslivets förändring, globaliseringens effekter och sist men inte minst åtgärder för att få ett gränslöst Norden. Vi har inte löst alla dessa frågor. Vi har inte ens tagit beslut i alla dessa frågor, utan debatten och behandlingen fortsätter i olika forum. Ett glädjande faktum är emellertid att vi har en gemensam grundsyn på betydelsen av det nordiska samarbetet. När jag nu lämnar över stafettpinnen till min kära kollega Sigríður Anna önskar jag henne all lycka i detta spännande och intressanta uppdrag.

Jag vill också ta tillfället i akt och tacka rådets alla sekretariat som bidragit till sessionens genomförande. Ett särskilt tack till svenska riksdagens personal som alla gjort en värdefull insats och givetvis till våra tolkar som på ett så utmärkt sätt förmedlar vårt budskap.

Vid den 50:e sessionens avslutning framförde Berit Brørby förhoppningen att vi snart skulle få en bättre förankring i det nordiska samarbetet i vår dagliga verksamhet i våra hemparlament. Vid avslutningen av 1955 års session uttrycktes samma sak så här:

"Rådet blir vad dess medlemmar gör det till. Dess verkningskraft beror helt av dessa medlemmars förmåga att tränga in i problemen och finna utvägar till en lösning, som de kan förenas om, och på den övertygande kraft de kan utveckla i förhållande till sina folkrepresentationer och sina folk."

Låt mig som en avslutning framföra en uppmaning. Under sessionen har de allvarliga tendenserna till rasism och en uppblossande nationalsocialism vid flera tillfällen tagits upp. Det finns alla skäl för oss att vara oroliga och ta tendenserna på allvar. Låt oss göra nästa årtusendes första år till ett år då vi präglar framtiden genom att kämpa mot egoism, intolerans och självgodhet och för öppenhet och respekt för den enskilda människan.

Med dessa ord förklarar jag rådets 51:a session avslutad och önskar er alla en god hemresa. Tack ska ni ha!

Sessionen afsluttedes kl. 12.00

SAKER M.M.

A-saker

Medlemsforslag/Utvalgsforslag/Presidieforslag

A 1185/nord
A 1191/nord

Nordenudvalgets betænkning

om medlemsforslag A 1185/nord om nordisk velfærd i udvikling og medlemsforslag A 1191/nord om social mobilitet

(Medlemsforslagene, se s. 381 og 385)

1. Indstilling

Nordenudvalget foreslår,

> at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i forhold til medlemsforslag A 1185/nord om nordisk velfærd i udvikling og medlemsforslag A 1191/nord om social mobilitet.

2. Baggrund

Nordenudvalget har behandlet et medlemsforslag om nordisk velfærd i udvikling, stillet af Midtengruppen ved sin møder den 25. september 1998, den 10. november 1999, den 9. februar 1999 og den 10. maj 1999.

Medlemsforslag A 1185/nord om nordisk velfærd i udvikling

Udgangspunktet for Midtengruppens forslag er, at de nordiske lande har et fælles forenende værdifællesskab om velfærd til alle. Endvidere er mange samfundsinstitutioner er opbygget efter samme model.

I 1990'erne har de nordiske lande imidlertid oplevet økonomiske problemer, som har betydet besparelser i de sociale ydelser og tiltag, samtidig med at der fortsat er høj arbejdsløshed. Midtengruppens forslag koncentreres om spørgsmålet, hvordan man sikrer medborgerne en tryg tilværelsen såvel retsligt som socialt, også i en tid med ændrede økonomiske vilkår.

Midtengruppen fremhæver, at man skal stræbe efter et godt samfund såvel miljømæssigt, økonomisk som socialt, herunder bekæmpelse af kriminalitet, narko- og alkoholmisbrug. Midtengruppen mener, at vi er solidarisk ansvarlige for at finansiere velfærden, men at det ikke er afgørende, hvem som udbyder ydelserne.

Endvidere peger Midtengruppen på sundhedstilstanden hos svage grupper som handicappede, psykisk syge og misbrugere. I de seneste år fokuseres på forringet sundhed som et brud på respekten for de menneskelige rettigheder. Der peges på behovet for forbedret uddannelse for personalet i social- og sundhedssektoren.

Medlemsforslag A 1191/nord om social mobilitet

Den Konservative Gruppe stiller spørgsmålstegn ved den nordiske velfærdsmodels gode ry og fremhæver undersøgelser fra USA, som viser en langt større social mobilitet. Den Konservative Gruppe peger på, at sociale ydelser skaber en afhængighed af staten og politiske beslutninger. Den Konservative Gruppe sammenligner de langtids socialt forsørgedes afhængighed af staten med tidligere afhængighed af godsejere, overklasse, præster. Derfor peges på det ønskelige i frigørelse fra staten, ikke bare i kraft af sænkede skatter, men også om at tillade alternativer inden for den offentlige service for at skabe valgfrihed og give mennesker mulighed for at leve sit liv i overensstemmelse med egne ønsker.

Den Konservative Gruppe peger på, at der findes viden om, at høj arbejdsløshedsunderstøttelse i ubegrænset tid er et kendetegn for arbejdsmarkeder med høj arbejdsløshed. Endvidere henvises til en undersøgelse som viser, at manglende social mobilitet kan give effekter for samfundssolidariteten, idet mennesket ikke kan se muligheder for at bryde de sociale mønster har de intet incitament for at uddanne sig og kæmpe for at få det bedre.

Den Konservative Gruppe afslutter forslaget med at foreslå, at Nordisk Ministerråd inden for rammen af det forskningsarbejde som allerede bedrives, initierer og finansierer et studie af den sociale mobilitet i Norden i et internationalt perspektiv.

Høringssvar

Forslagene har ikke været sendt til høring, men der har været afholdt en minihøring i Nordenudvalget om social mobilitet. På minihøringen fremgik det, at der netop var gennemført en omfattende nordisk undersøgelse af den sociale mobilitet.

Nordenudvalget har endvidere haft kontakt med Nordisk Ministerråds arbejdsgruppe om velfærdsforskning, som der henvises til at-sætningen i A 1191/nord. I udkast til forskningsprojektet henvises ikke direkte til begrebet "social mobilitet", men indholdet i de studier man forestiller sig skal foretages ligger i forlængelse af de overvejelser, som findes i medlemsforslaget.

Konklusioner

Vedrørende A 1185/nord:
Nordenudvalget finder, at anbefalingerne i om at følge de nordiske aktiviteter indenfor velfærdsområdet op og arbejde for at udvikle velfærdspolitikken i Norden er meget bredt formuleret og mener, at de er i overensstemmelse med de nordiske landes regeringers nuværende samarbejdsprogrammer. Nordenudvalget mener derfor ikke, at der er tilstrækkeligt grundlag for at arbejde med denne del af forslaget.

Det samme gælder forslaget om at virke for at generel velfærd opnås gennem harmoniserede systemer og ved kundskabsudbytte.

Nærområdeudvalgets arbejdsgruppe om kriminalitet har afsluttet sit arbejde, hvor man bl.a. har set på kriminalitetsbekæmpelse i Norden og nærområderne. Efterfølgende har Nærområdeudvalget udpeget en rapportør for kriminalitetsspørgsmålet. Endvidere udarbejder Nordisk Ministerråd en narkotikahandlingsplan. Nordenudvalget finder altså ikke, at der er grundlag for at arbejde videre med disse 2 forslag i form af en rekommandation.

I forslaget nævnes indsatser for at styrke svage gruppers rettigheder og muligheder for at arbejde og have et godt liv. I Nordisk Ministerråds beskæftigelsesredegørelse indgår et afsnit om ligestilling, herunder kønsmæssig ligestilling og lovgivning som støtter handicappedes muligheder for at indtræde på arbejdsmarkedet, da ministrene er enige om, at dette er et af de områder, hvor de nordiske lande har fælles holdninger og kan handle sammen overfor EU. Nordenudvalget støtter tanken om, at der skal gennemføres indsatser for at fremme integration af svage grupper på arbejdsmarkedet, men finder at dette forslag er meget udefineret og vil derfor ikke anbefale, at der arbejdes videre med det.

Nordisk Råd vedtog ved 50. session rek. 17/98 om strategi for samarbejde med frivillig sektoren, som Nordenudvalget henviser i forhold til forslaget om at fremme nordisk frivilligt arbejde og ideelle indsatser.

Forslaget om at vedtage indsatser for at de nordiske omsorgsuddannelser skulle øge kundskaben omkring sundhed og menneskerettigheder blev rejst i.f.m. Nordenudvalgets seminar "Fremtidens velfærd i Norden" i marts 1998, men tanken blev ikke ført videre. Nordenudvalget finder, at tanken skal ses i forlængelse af det nordiske arbejdsmarked for sundhedspersonale, men mener ikke, at der i dette medlemsforslag argumenteres for at der skulle være problemer i omsorgsuddannelserne.

Endelig forslås det, at Nordisk Råd skal deltage aktivt i planlægningen af den konference om sundhed og menneskelige rettigheder for svage grupper, som forberedes af Nordiske Hälsovårdshögskolan og Europarådet. Denne konference blev afholdt den 8. – 9. marts 1999 i Strassborg. Det var ikke muligt for Nordisk Råds Sekretariat at finde en parlamentariker, som havde mulighed for at deltage, men Nordisk Råd var repræsenteret på sekretariatsniveau. Nordisk Råd vil få tilsendt rapport.

Vedrørende 1191/nord:

Nordenudvalget mener på baggrund af ovenstående ikke, at der vil være noget nordisk forskningsmæssigt udbytte af et nyt studie om den sociale mobilitet.

På Nordenudvalgets minihøring fremgik det, at forskning om social mobilitet er tæt knyttet til de nordiske værdigrundlag, at det enkeltes menneskes muligheder bør være frie og ikke afhængige af den sociale baggrund, hvorfor der også er gennemført en massiv uddannelsesindsats i de seneste 40 – 50 år.

Forskningen kan derfor anses som en form for effekt-måling på de politiske initiativer (dele af velfærdspolitikken).

Nordenudvalget finder, at der er tilstrækkelig forskningsmæssig grundlag for at drøfte effekterne af de nordiske uddannelsesinitiativer. Derfor vil Nordenudvalget henlægge den politiske og ideologiske debat om social mobilitet til den debat om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål, som Europaudvalget har taget initiativ til på 51. session.

København, den 10. maj 1999

Søren Hansen (S)
Astrid Marie Nistad (A)
Åke Gustavsson (s)
Katri Komi (Kesk.)
Harald Hove (V)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan við Keldu (Ffl)
Charlotta Bjälkebring (v)
Pehr Löv (SFP)
Odd Holten (KrF)
Frank Dahlgaard (KF)
Lars Hjertén (m)
Susanna Rahkonen (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Eva Johansson (s)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Ann-Marie Fagerström (s)
Jann Sjursen (KrF)
Leena Rauhala (SKL)
Elver Jonsson (fp)
Leena Harkimo (Kok.)
Sigriður Jóhannesdóttir (Ab)

Medlemsförslag

om nordisk välfärd i utveckling

(väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)

Det finns i de nordiska länderna en värdegemenskap som förenar. Därur har många av de samhällsinstitutionerna i länderna byggts upp på liknande sätt. Den nordiska välfärden har ett mycket stort värde som vi bör värna. Utbildning och arbete, omsorg och social trygghet, samarbete och solidarisk finansiering av välfärdssystemen är gemensamma grundtankar. Finmaskiga sociala nät och lokal samverkan utgör grunden för social trygghet. Den sociala samhörighet som lokalsamhället ger måste vi sträva efter att bevara även i dagens rörliga och flexibla samhälle. Målet är att nordborna ska må bra. Vi vill ha en välfärd som omfattar alla och som vi gemensamt tar ansvar för. Frågan är på vilket sätt vi uppnår det.

Den moderna tiden ställer också krav på en utveckling av välfärden. 1990-talet har visat på sårbarheten i vår välfärd. Ekonomiska problem i flera länder har gjort att resurserna minskat samtidigt som efterfrågan inom välfärdssystemet har ökat. Många människor har hamnat utanför arbetslivet och därmed en stor del av gemenskapen. Vi anser att en hög sysselsättning är nödvändig för att upprätthålla välfärden. Likaså är en välutbildad och kunnig arbetskraft en viktig komponent för konkurrensduglighet och tillväxt.

Vårdköerna har det senaste decenniet blivit längre och antalet äldre med stora vårdbehov ökar. Det gäller att knyta tryggheten till de nya förhållandena i samhället. I en föränderlig tid som nu kräver det särskilt observans på de sociala frågorna. Människor prioriterar vård, omsorg och trygghet framför annat.

Välfärdsfrågorna behöver debatteras för att åstadkomma en kreativ och konstruktiv utveckling. Nordiska Ministerrådet har utarbetat en rapport om välfärdspolitiken och inom Rådets Nordenutskott har en arbetsgrupp under 1996-97 färdigställt en rapport om den Nordiska välfärdsmodellen. Med anledning därav arrangerades ett välfärdsseminarium i Stockholm i mars 1998 av Nordiska rådets Nordenutskott tillsammans med parlamentariker från berörda utskott i de nordiska parlamenten. Dessa aktiviteter inom ramen för det nordiska samarbetet bör följas upp.

Välfärden skapas genom hela samhällsmönstret och hur detta byggs upp. Välfärden kan säkras på flera sätt. Ett av de sätten är att anslå resurser i form av pengar och vi anser att välfärden bör prioriteras i de nationella budgetarna. En annan betydelsefull faktor är människornas engagemang och omsorg om

varandra. Medborgarna ska känna trygghet i tillvaron såväl rättsligt som socialt. Välfärdssystemet berör mycket breda områden och rör samtliga invånare. Välfärden ska vara generell och lika för alla och förena behoven av trygghet och frihet. Alla medborgare ska få trygghet men också ett personligt ansvar för sitt liv och sina handlingar.

Helhetsgrepp på folkhälsan

Vi måste sträva efter ett hållbart samhälle såväl miljömässigt, ekonomiskt som socialt. God miljö betyder ren luft och vatten men den sociala miljön har också inverkan på människors välfärd. Medmänsklighet, gemenskap och känslan av att vara behövd är viktiga för vårt välbefinnande. Arbetet för att uppnå jämlikhet mellan individerna måste fortsätta. Folkrörelser, studieförbund och ideella organisationer fyller sociala funktioner och är en hörnpelare i folkbildningen. Frivilligt arbete för frågor som miljö, nedrustning och mänskliga rättigheter är viktiga och det personliga engagemanget behövs för den framtida utvecklingen och de utmaningar vi står inför.

Stävjande av brott och kraftfulla insatser mot droger och missbruk är betydelsefulla för tryggheten i samhället. Debuten för användande av alkohol går allt lägre ner i åldrarna vilket är oroväckande för ungdomars hälsa och nivån på deras fortsatta alkoholnyttjande. Världshälsoorganisationen WHO har satt upp mål för att minska användandet av droger. Ett folkhälsoperspektiv bör anläggas på missbruksproblemen där de unga generationerna prioriteras för en sund framtid.

Välfärden ska utgå från individens perspektiv och se till våra behov och möjligheter. Vi har gemensamt ansvar för att solidariskt finansiera välfärden. Ett gott samhälle förutsätter tillgång till god vård och vård inom rimlig tid oavsett var man bor. Vem som ger vården är inte avgörande utan olika vårdgivare bidrar till att utveckla kvaliteten i vården. Patientens ställning bör stärkas och även möjligheterna att välja vilken vårdform man vill ha.

Allas delaktighet

Hälsotillståndet för marginaliserade grupper, som t ex personer med funktionshinder, psykiskt sjuka och missbrukare i nordiska länder har enligt rapporter försämrats under senare år. I flera länder finns ökat intresse för den etiska aspekten på välfärden och för att stärka marginaliserade gruppers rätt till jämlik vård.

Under senare år har, bl.a. efter händelserna i forna Jugoslavien, fokus satts på förhållandet försämrad hälsa kopplat till brist på respekt för mänskliga rättigheter. Det är en viktig debatt som även i nordiska sammanhang bör lyftas för att få fäste i kommande hälsostrategier. Det finns ett stort behov av ökad kunskap inom området. En konferens på europeisk nivå, om hälsa och mänskliga rättigheter för i synnerhet svaga grupper i samhället, planeras av Nordiska hälsovårdshögskolan och Europarådet. Ämnet är av gemensamt nordiskt

intresse och Nordiska rådet bör medverka i planeringen samt delta med representanter vid konferensen. Även i olika former av vårdutbildningar bör ökad vikt läggas vid att koppla samman och utveckla kunskapen kring hälsa och mänskliga rättigheter.

Det krävs kompetent personal för att omsorgen, vården och den sociala tryggheten ska vara den bästa. Det gäller även för morgondagens välfärd. Personalen måste få bättre utvecklingsmöjligheter och det behövs insatser för att unga människor ska stimuleras att söka sig till utbildningar i omsorgsyrken. Genom gemensamma målsättningar och projekt i de nordiska länderna kan utbildningarna stärkas och kompetensen breddas.

Det är viktigt att välfärden i Norden inte begränsas av vare sig sektorsgränser eller nationsgränser. En god och rättvis välfärd ska finnas för alla medborgare i Norden. Gränsöverskridande samverkan för att komma individen till godo ger också resurseffektivare verksamheter. En utveckling av välfärdssystemen innebär nyttjande av ny kunskap förenat med tidlösa värden. Därför bör vi dra upp linjer för hur ny teknologi, nya idéer och innovationer kan användas för att utveckla den nordiska välfärdsmodellen inför ett nytt sekel.

Med bakgrund av ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp de nordiska aktiviteterna inom välfärdsområdet och aktivt arbeta för att utveckla välfärdspolitiken i Norden

att verka för att generell välfärd uppnås genom harmoniserade system inom de Nordiska länderna samt genom samverkan och kunskapsutbyte i Norden och med andra regioner

att intensifiera brottsbekämpningen i Norden och dess närområden och därvid särskilt beakta att unga lagöverträdare tidigt får den hjälp som behövs för en human och harmonisk samhällsanpassning

att utarbeta ett nordiskt program för att uppfylla WHO:s mål att bekämpa droger och för att begränsa den höga alkoholkonsumtionen

att vidta åtgärder för att stärka marginaliserade gruppers rättigheter och möjligheter till arbete och ett gott socialt liv

att främja nordiskt folkrörelsearbete och ideella insatser

att vidta åtgärder för att i våra vårdutbildningar öka kunskapen kring hälsa och mänskliga rättigheter

Vidare föreslås att Nordiska rådet

> aktivt skall delta i planeringen av den konferens om hälsa och mänskliga rättigheter för i synnerhet svaga grupper i samhället som för närvarande förbereds av Nordiska hälsovårdshögskolan och Europarådet

Torshavn den 24 juni 1998

Olof Erland (lib)
Jens Rohde (V)
Margitta Edgren (fp)
Mari Kiviniemi (Kesk.)
Marianne Samuelsson (mp)
Preben Rudiengaard (V)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Olof Johansson (c)
Olof Salmén (ÅC)
Harald Hove (V)
Vibeke Peschardt (RV)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Svend Erik Hovmand (V)
Hannes Manninen (Kesk.)
Janina Andersson (Vihr.)
Randi Karlström (Krf)
Odd Holten (KrF)
Timo Järvilahti (Kesk.)
Bjarne Kallis (SKL)
Pehr Löv (SFP)
Liisa Hyssälä (Kesk.)

Medlemsförslag

om studie av den sociala rörligheten (bl. a.) i de nordiska länderna

(väckt av den Konservativa gruppen i Nordiska Rådet)

De nordiska ländernas välfärdspolitik framstod länge som ett föredöme för andra länder. Den sociala tryggheten och den ekonomiska jämlikheten var större i de nordiska länderna än i jämförbara samhällen. Den "svenska modellen" nådde internationell ryktbarhet och tjänade ibland som föredöme för dem som förespråkade en tredje väg mellan kapitalism och plan ekonomi.

Men den internationella lågkonjunkturen i kombination med andra faktorer som demografiska förändringar, globalisering, förändrad samhällsmoral, ökad flyktingmottagning m.m. har kanske definitivt satt stopp för den nordiska modellen.

Massarbetslösheten är omfattande och fler är arbetslösa än i exempelvis Storbritannien. Industrisektorn har krympt samman och i början av 1990-talet behövde flera nordiska länder låna för att finansiera sin välfärd och den stora offentliga sektorn. Undantaget är Norge som p.g.a. av sina oljefyndigheter inte har befunnit sig i samma situation som sina grannländer. Norden är inte lika självklart som på 1970-talet den rika delen av världen. Andra länder har passerat oss och mer marknadsekonomiska samhällen har ett högre välstånd. I såväl USA som Japan som på den mer katolskt inspirerade kontinenten finns andra modeller för social välfärd som fungerar.

Ofta anförs jämlikheten och möjligheten för alla att skapa sig en god tillvaro som de främsta fördelarna med den nordiska modellen. Men frågan är hur sann den bilden av den nordiska modellen egentligen är?

Social rörlighet

USA brukar oftast betraktas med en lätt ton av förakt när det gäller förmågan att skapa välstånd och bra levnadsvillkor. Ofta talas om de hemlösa som finns i USA och om hur ojämlikt landet är. Men en sådan svart-vit bild av verkligheten ger inte hela sanningen och bidrar definitivt inte till att vi kan lära oss något av USA. För det finns saker som den amerikanska modellen har lyckats med och där den nordiska välfärdsmodellen brister. En undersökning, gjord i Michigan, visade till exempel att bara fem procent av dem som fanns bland de 20 procenten lägst betalda 1975 var kvar där 1991. Två tredjedelar hade nått upp till de tre översta quintilerna. Nästan en tredjedel av de allra fattigaste hade nått upp till de översta 20 procenten. Bara en halv procent av de under-

sökta fanns i den lägsta quintilen under hela undersökningsperioden. Medan de fattigaste ökade sin inkomst under perioden med 25 000 dollar var motsvarande inkomstökning för de rikaste bara 3000 dollar. Andra studier som gjorts bekräftar bilden av USA som ett land där den sociala rörligheten faktiskt fungerar.

Det perspektivet diskuteras sällan när man studerar de nordiska ländernas välfärd. För de enskilda människorna är dock det dynamiska perspektivet viktigare än den statiska modell för mätning av välfärdsdistribution som vi använder i Norden. Det är en betydande skillnad om man är fattig under några år i sin ungdom eller om man förblir fattig under hela livet. I Sverige tyder statistik på att det långvariga socialbidragsberoendet har tredubblats under 1990-talet och att alltfler fastnar i ett bidragsberoende och därmed har mycket små möjligheter att råda över sina egna liv.

Bristande social rörlighet skapar också ett beroende av staten och av politiska beslut. Människan har alltid kämpat för sitt oberoende. Mot godsägare, överklass, präster och kungar. Utgångspunkter har ofta varit den lilla världen, familjens rätt att bestämma och styra över sina egna liv utan alltför många hindrande pålagor. Välfärdsstatens utbyggnad sades innebära att fler människor blev friare. Men välfärdsstaten avskaffade inte beroendeställningen som förhållande utan förändrade enbart dess karaktär och villkor. Individen är lika beroende idag som förr men nu av stat och politiker. Allt fler uppbär bidrag från det offentliga och myndigheter beslutar om skola, omsorg, vård och andra viktiga frågor. Kampen för individens och familjens frihet är lika viktig och central idag som för hundra år sedan. Det är inte rimligt att människor är beroende av att parlamentet fattar beslut om bidrag eller att många människor saknar ekonomiska marginaler om de skulle råka ut för oväntade utgifter. Frigörelsen handlar inte bara om att sänka skatter så att fler kan leva på sin inkomst utan också om att tillåta alternativ inom det som varit offentlig service för att därmed skapa valfrihet och ge människor möjlighet att leva sina liv i enlighet med sina egna önskemål.

Bidrag skapar beroende. Exempelvis finns idag en insikt om att generösa arbetslöshetsersättningar som tillåts löpa på obegränsad tid är ett av kännetecknen på arbetsmarknader med hög arbetslöshet. Det har bl. a. arbetsmarknadsekonomen Stephen Nickell konstaterat i Journal of Economic Perspectives.

Den svenska etnologen Jonas Frykman säger i sin senaste bok "Ljusnande framtid", utgiven av Historiska media, att avsaknaden av social rörlighet i ett samhälle kan få ödesdigra effekter för samhällssolidariteten. Kommunikationsnäten mellan medborgarna förtunnas och allt fler kommer att inse det fruktlösa i att försöka utbilda sig till högre samhällspositioner. Dagens skola och utbildningsväsende har enligt Frykman förlorat en av sina väsentligaste egenskaper, nämligen egenskapen att möjliggöra för ambitiösa elever att ta steget till nya samhällspositioner. "När enskilda människor inte har utopierna

på gripbart avstånd, riskerar dessa att avtona sig som avlägsna drömmar. Ser inte eleven och elevens familj och släkt den direkta möjligheten att ta steget mot något annat, göra en karriär längs kända stigar, ja då förtonar också framtiden i ett töcken."

När social rörlighet blir bristvara i ett samhälle hotas solidaritetsbanden mellan människor. Varför ta ansvar och kämpa om man ända inte kan få det bättre? De tendenserna kan vi idag se i Sverige och i de förorter till våra storstäder som kännetecknas av hög långtidsarbetslöshet och ett omfattande bidragsberoende. Människor ger helt enkelt upp och tror inte längre på att de genom egna insatser kan skapa sig en bättre situation. En spridning av den utvecklingen hotar i grunden välfärden.

Vi skulle därför vilja se en bred och omfattande studie av den sociala rörligheten i de nordiska länderna i ett internationellt perspektiv.

Studien kan finansieras inom ramen for budgetområde 2401 - Vælfærdsforskning.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *att* inom ramen för det forskningsarbete som bedrivs initiera och finansiera en studie av den sociala rörligheten i Norden i ett internationellt perspektiv.

Oslo den 11 november 1998

Chris Heister (m)
Christel Anderberg (m)
Sten Tolgfors (m)
Kimmo Sasi (Kok.)
Heikki Koskinen (Kok.)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Frank Dahlgaard (KF)
Per-Kristian Foss (H)
Svein Ludvigsen (H)
Gun Hellsvik (m)
Lars Hjertén (m)
Jógvan við Keldu (F)
Marjut Kaarilahti (Kok.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Sturla Böðvarsson (Sj.)
Kaj Ikast (KF)
Sonja Irene Sjøli (H)

Nordenudvalgets betænkning

om medlemsforslag A 1192/nord angående jämställdhet och utveckling av könsuppdelad statistik

(Medlemsforslaget, se s. 390)

1. Indstilling

Nordenudvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at nordisk individbaseret officiel statistik skal være kønsopdelt, såfremt ikke særlige grunde taler imod dette.

2. Baggrund

Nordenudvalget har behandlet et medlemsforslag om ligestilling og udvikling af kønsopdelt statistik, stillet af Midtergruppen, ved sit møde den 27 september 1999 i Akureyri.

Medlemsforslaget

I medlemsforslaget er foreslået at nordisk individbaseret officiel statistik skal være kønsopdelt, når det er muligt. Forslagsstillerne grunder dette på det krav, som fremgår af Pekingdokumentet (Beijing Platform for Action) af 1994, om at indføre et ligestillingsperspektiv på alle politikområder, såkaldt *mainstreaming*.

For at gøre det muligt at analysere og beskrive udviklingen for ligestilling bør derfor individrelateret statistik være indsamlet efter køn hvis ikke særlig grunde taler imod, f.eks. høje omkostninger. Forslagstillerne understreger, at kønsopdelt statistik skal være en selvfølgelig del af det løbende arbejde på alle statistikområder, og ikke udføres separat eller foretages efter at ordinær statistik er produceret og præsenteret.

Høringssvar

Høringssvar har kommet fra instanser i Danmark, Finland, Norge, Sverige og Åland. Alle høringsinstanser er positive til forslaget.

Kvinderådet i Danmark støtter forslaget og bakker op om forslagets pointering af, at kønsaspektet skal lægges ind i undersøgelserne fra første trin og ikke udføres separat som en aktivitet efter indsamling af data er sket.

Statistikcentralen i Finland støtter forslaget og ligeledes *Jämställdhetsombudsmannen och delegationen för jämlikhetsärenden* i Finland, som påpeger at f.eks. i NOSOSCO's statistik mangler i høj grad oplysninger om hvordan offentlige ydelser fordeles på køn.

Det kongelige Barne- og familiedepartement i Norge støtter også forslaget samt *Ålands Statistik- och utredningsbyrå.*

Arbetsmarknadsstyrelsen og *Jämstalldhetsombudsmannen* i Sverige støtter forslaget, og det gør endvidere *Statistiska centralbyrån*, som mener at den foreslåede rekommandationstekst bør præciseres angående ordlyden "när så er möjligt", så at det er klart at der skal være stærke grunde for at ikke foretage en kønsopdelt statistik. Endvidere at indeholdet af "nordisk officiel statistik" må klargøres.

Konklusion

Alle høringsinstanser er positive til forslaget om at nordisk officiel individbaseret statistik skal være kønsopdelt. Nordenudvalget er enigt med forslagstillerne i, at det samme bør gælde for nordisk statistik som national, og støtter derfor forslaget. Nordenudvalget noterer synspunkterne fra Statistiska centralbyrån i Sverige om at den foreslåede rekommandationstekst kan virke for svag, og foreslår derfor ændring fra ordlyden "når det er muligt" til: såfremt ikke særlige grunde taler imod dette. Dette blot for at lægge vægt på at der må være stærke grunde for undtagelse af at have statistikken kønsopdelt.

Med baggrund af ovennævnte foreslår Nordenudvalget, at Nordisk Råd godkender medlemsforslaget.

Akureyri, 27. september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) viceordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Medlemsförslag

om jämställdhet och utveckling av könsuppdelad statistik

(Ställt av Mittengruppen i Nordiska rådet)

Det pågår ett aktivt arbete med att införliva ett jämställdhetsperspektiv inom olika politikområden i alla nordiska länder, så kallad "mainstreaming". För att göra det möjligt att analysera och beskriva utvecklingen bör all individrelaterad statistik vara insamlad efter kön om inte särskilda skäl talar däremot. Sådana skäl kan till exempel vara höga insamlingskostnader i förhållande till användarnas behov.

Bakgrund

I samband med kvinnokonferensen i Peking 1994 framfördes kravet på "mainstreaming" . I Beijing Platform for Action, avsnittet "H. Institutional mechanisms for the advancement of women" står följande i § 202:

"*In addressing the issue of mechanisms for promoting the advancement of women, Governments and other actors should promote an active visible policy of mainstreaming a gender perspective in all policies and programmes so that, before decisions are taken, an analysis is made of the effects on women and men, respectively.*"

Alla nordiska länder har skrivit under Pekingdeklarationen och aktionsplanen.

Jämställdhetsstatistik

Jämställdhetsstatistik är statistik som beskriver dagsläget och utvecklingen inom olika samhällsområden ur ett jämställdhetsperspektiv. Detta innebär att kvinnors och mäns situation i olika åldrar och i olika socio-ekonomiska grupper måste synliggöras i statistik för alla politikområden.

För detta krävs att:

- individrelaterad statistik skall vara insamlad efter kön
- alla variabler och andra karakteristika i individrelaterad statistik skall vara analyserade och presenterade med kön som genomgående och övergripande indelningsgrund
- statistikken skall spegla jämställdshetsfrågor i samhället

Utvecklingen av jämställdhetsstatistik kan inte utföras separat och /eller som en aktivitet efter produktion och presentation av ordinarie statistik. Ett jäm-

ställdhetsperspektiv måste ingå som en självklar del i det löpande arbetet inom alla statistikområden.

Nordisk statistik

Kraven i Pekingdokumentet på att förbättra det officiella statistiska systemet så att det speglar jämställdhetsfrågor gäller självklart for alla nordiska länder. Kraven borde därmed också gälla nordisk statistik. Nordisk statistisk årsbok redovisar emellertid inte genomgående könsuppdelad statistik. Före kvinnokonferensen i Peking 1994 lät ministerrådet utföra statistik som i detta avseende kompletterade årsboken, men sedan dess har sådan statistik inte tagits fram.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att nordisk individbaserad officiell statistik när så är möjligt skall vara könsuppdelad.

Mariehamn den 8 februari 1999

Andersson, Janina (Vihr.)
Hammarström, Matz (mp)
Hovmand, Svend Erik (V)
Jonsson, Elver (fp)
Kiviniemi, Mari (Kesk.)
Manninen, Hannes (Kesk.)
Rohde, Jens (V)
Siv Friðleifsdóttir (F)
Stensnæs, Einar (KrF)
Daléus, Lennart (c)
Holten, Odd (KrF)
Hyssälä, Liisa (Kesk.)
Kallis, Bjarne (SKL)
Korteniemi, Ossi (Kesk.)
Marcelind, Ragnwi (kd)
Rudiengaard, Preben (V)
Sjursen, Jann (KrF)
Valgerður Sverrisdóttir (F)
Erland, Olof (lib)
Hove, Harald (V)
Jakobsen, Johan J. (Sp)
Karlström, Randi (KrF)
Löv, Pehr (SFP)
Peschardt, Vibeke (RV)
Salmén, Olof (ÅC)
Steenholdt, Otto (At.)
Ågren, Jan-Erik (kd)

Nordenutskottets betänkande

över medlemsförslag om nordisk överenskommelse om filmgranskning

(Medlemsförslaget, se s. 395)

1. Förslag

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utreda förutsättningarna för en nordisk överenskommelse om ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film och att, som ett första steg i genomförandet av en sådan överenskommelse, införa en samordnad finsk-svensk filmgranskning.

Bakgrund

Nordenutskottet har behandlat medlemsförslag A 1193/nord om en nordisk överenskommelse om filmgranskning vid sitt möte den 27 september 1999 i Akureyri.

Medlemsförslaget

Medlemsförslag A 1193/nord är framlagt av Olof Salmén (ÅC), Olof Erland (Lib), Johan Rothberg (FS) och Ann-Helena Sjöblom (ÅSD).

Förslagsställarna framhåller att ett utökat utbyte av nordiska filmer skulle stärka den nordiska kulturgemenskapen och öka samhörigheten mellan länderna. Ett hinder för ett sådant utbyte utgör kraven på nationell förhandsgranskning för visning av film. Kravet på nationell granskning av film är speciellt besvärande i t.ex. den svenskspråkiga delen av Finland där det finns intresse för film som inte är av intresse för de stora filmdistributörerna i övriga landet. Även i fråga om filmer som kommer upp på de stora biograferna är filmgranskningen tidsödande och kostsam.

I medlemsförslaget föreslås därför att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en nordisk överenskommelse så att en film granskad i ett nordiskt land skulle kunna visas utan ytterligare granskning och godkännande i vart och ett av de övriga nordiska länderna.

Remissvar

Medlemsförslaget har remitterats till de olika ländernas filmgranskningsmyndigheter. Dessa har avgivit nedanstående gemensamma remissyttrande, vilket återges i något avkortad form.

"Tanken om at utveksling av nordiske kino- og videofilmer mellom de nordiske landene bør oppmuntres og forenkles, er positiv. Dette vil bidra til å styrke nordisk kultur generelt. Spesielt ser vi en styrking av utveksling av nordiske barne- og ungdomsfilmer som fordelaktig.

Når det gjelder forhåndskontroll av kinofilmer og regulering av videofilmer, har som kjent hvert av de nordiske landene sin egen lovgivning på dette området. Som eksempel har ett av de seks landene kun rådgivende funksjon, fem har full forhåndskontroll for alle filmer som skal vises på kino, mens to av sistnevnte i tillegg har forhåndskontroll av videofilmer som skal omsettes til forbruker.

Det enkelte lands mentalitet og moral gjenspeiles i lovgivningen både når det gjelder hvor mye som skal forhåndskontrolleres, spørsmålet om voksensensur og hva det legges vekt på ved vedtak om aldersgrenser og forbud.

Siden dagens politiske og juridiske tilstand og praksis til dels er svært forskjelligartet i de nordiske landene, har vi vanskelig for å se forslaget om en nordisk overenskomst om filmvurdering som en realitet på kort sikt. Dersom ordningen som antydet i forslagets innledning bare skulle gjelde nordiske filmer, ville den sannsynligvis gi urimelige fordeler for nordisk film i forhold til filmer fra andre land.

Forslaget bør imidlertid ikke forkastes, men overveies og utredes videre på lengre sikt dersom det finnes politisk vilje til å gjennomføre de endringer det forutsetter.

Aktivt samarbeide i nordisk sammenheng er blitt diskutert ved flere tilfeller. Etter ett nordiskt møte i Stockholm i 1985 ble det sendt en felles skriv til Nordisk råd. Hensikten var å få til 18 år som voksengrense i samtlige nordiske land. Det ble også foreslått at man i visse tilfeller skulle kunne godta et annet nordisk lands aldersvurdering som sin egen. Dette skulle spesielt kunne være aktuelt for den finsktalende befolkningen i Sverige og Norge og for de svensktalende i Finland.

Spørsmålet ble igjen aktualisert ved et senere tilfelle, 1991 da Nordisk Ministerråd på en henvendelse via Nordkalottkomiteén fra Haparanda Folkets husforening vendte seg til de ansvarlige lands departementer. Fra den svenske og den finske filmkontrollen ble det sendt uttalelser om at det burde være mulig på svensk område med finsktalende befolkning å godkjenne finske sensurbeslutninger og vice versa. Siden det har man ikke hørt noe mer om saken. De filmvurderende myndighetene i de nordiske landene kan ikke se noe som er til hinder for at man kan gjennomføre et slikt forsøk som det første skrittet i retning av et utvidet nordisk samarbeid.

Sammanfattningsvis mener vi at et tettere samarbeid, i form av felles filmsensur/filmgranskning, er en besnærende visjon. men at dette neppe lar seg realisere på kort sikt, med unntak av et mulig samarbeid med Sverige og Finland. Vi er imidlertid av den oppfatning at et slikt langsiktig samarbeid bør utredes videre, men at dette samtidig bør reflektere den mer sammensatte og flertydige mediesituasjonen nå ved årtusenskiftet og som stiller våre institusjoner overfor store utfordringer."

Konklusion

Nordenutskottet instämmer i att film är en viktig bärare av kultur. Utskottet finner det högst sannolikt att ett omfattande utbyte av nordiska filmer mellan länderna förstärker den nordiska kulturgemenskapen och ökar samhörigheten mellan länderna. Särskilt viktigt är utbytet av barn- och ungdomsfilmer. Det är därför angeläget att de nordiska länderna inte i onödan försvårar utbytet av nordiska filmer.

Förslagsställarna hävdar att den nationella förhandsgranskningen för visning av film är kostsam och tidskrävande och att den därför utgör ett icke oväsentligt hinder för ett omfattande utbyte. Utskottet anser att denna synpunkt bör beaktas och noterar bl.a. synpunkten att en gemensam granskning skulle ha ett stort värde i områden med nordiskspråkiga minoriteter, t.ex. den svenskspråkiga delen av Finland och motsvarande i Sverige. En gemensam finsk-svensk granskning förefaller kunna genomföras utan större problem.

Utskottet noterar vidare att filmgranskningsmyndigheterna i princip är eniga med förslagsställarna att det är värdefullt om filmutbytet mellan de nordiska länderna ökas och att förutsättningarna för ett långsiktigt samarbete bör utredas. Utskottet kan också instämma i myndigheternas synpunkt att en sådan utredning på sikt och i viss omfattning bör beakta även andra media än film.

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Medlemsforslag

om nordisk överenskommelse om filmgranskning

(Väckt av Olof Salmén och Olof Erland samt Johan Rothberg och Ann Helena Sjöblom)

Filmen är ett medium som berör och fängslar och som därför utgör en viktig bärare av kultur. Ett utökat utbyte av nordiska filmer skulle därför stärka den nordiska kulturgemenskapen och öka samhörigheten länderna emellan. Ett stort utbud av nordiska filmer främjar även språkförståelsen. Utbytet av biograf- och videofilmer mellan de nordiska länderna bör enligt vår mening därför uppmuntras och underlättas på alla tänkbara sätt.

Ett av dagens hinder för utbytet utgör kraven på nationell förhandsgranskning för visning av film. Kravet på nationell granskning av film är speciellt besvärande i t.ex. den svenskspråkiga delen av Finland där det finns intresse för film som inte är av intresse för de stora filmdistributörerna i övriga landet. Även i fråga om filmer som kommer upp på de stora biograferna är filmgranskningen tidsödande och kostsam.

Det nordiska samarbetet sägs vila på en värdegemeskap. Det borde därför enligt vår uppfattning inte vara omöjligt för de nordiska länderna att godkänna filmer som redan blivit godkända i ett annat av de nordiska länderna. Vi föreslår därför att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en nordisk överenskommelse så att en film granskad i ett nordiskt land skulle kunna visas utan ytterligare granskning och godkännande i vart och ett av de övriga nordiska länderna.

Mot bakgrund av det ovan anförda hemställes att

Nordiska rådet rekommederar de nordiska regeringarna

att utreda förutsättningarna för en nordisk överenskommelse om ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film.

Mariehamn den 30 mars 1999

Olof Salmén (ÅC)
Ann-Helena Sjöblom (S)
Johan Rothberg (FS)
Olof Erland (Lib)

Utvalgsforslag

om barn og unge i Norden

(Fremlagt av Nordenudvalget)

1. Forslag

Nordenutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide en tverrsektoriell handlingsplan for barn og unge

å utvikle et nordisk samarbeid om barns psykiske helse

å i samarbeid med de nordiske barneombud se på behovet for en klarlegging av begrepet "barnets beste", og vurdere aktuelle tiltak for å øke debatt og oppmerksomhet rundt begrepets innhold både i fagmiljøer og i den allmenne befolkning

å i samarbeid med barneombud og rettsvesen, innlede et nordisk samarbeid for å belyse barnets prosessuelle stilling, for å sikre at barnets beste ivaretas i alle sammenhenger

å sammen med barneombudene og internettleverandørene utrede mulighetene for en felles nordisk internettvakt

å utvikle en erfaringsutveksling mellom de nordiske land når det gjelder barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt og regionalt plan

Nordenutvalget foreslår at

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å aktivt implementere barnekonvensjonen, initiere kommunene til å anta barnekonvensjonen og følge opp sin forpliktelse etter konvensjonens art 42 til å spre kunnskap om den

å arbeide for å utvikle og iverksette gode metoder for barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt, regionalt og nasjonalt plan

Begrunnelse:

Arbeidsgruppens mandat

Nordenutvalget satte i september 1998 ned en arbeidsgruppe som skulle gi utvalget et samlet bilde av barn og unges muligheter og vanskeligheter i de nordiske landene foran og etter tusenårsskiftet, og komme med forslag til retningslinjer for det nordiske samarbeidet om barn og unge, spesielt før en ny handlingsplan for barn og unge skal tre i kraft år 2001. Arbeidsgruppen har hatt en kort og intensiv arbeidsperiode og mener den har fått et godt bilde av mange sider ved barn og unges oppvekst i Norden. Tidlig i arbeidet valgte arbeidsgruppen å konsentrere seg om spørsmål som angår oppveksten til det store flertall av barn og unge. Den har derfor bevisst unnlatt å se på spørsmål som omhandler barnevern og omsorgsovertakelse.

Innledning

Arbeidsgruppen har vært satt sammen av representanter for alle nordiske land og alle partigrupper. Den har også hatt møter i alle nordiske land, og møtt flere ministre, eksperter, frivillige organisasjoner og barneombud. Det er store forskjeller på barn og unges liv rundt omkring i Norden. Barna på Krokeide skole i utkanten av Bergen har en annen virkelighet enn barna på Rinkebyskolan i Stockholm. Det er store forskjeller på oppvekstvilkårene for storbybarna på Set Annae gymnas i København og barna fra Egilsstaðir i Øst-Island. En viktig ting de likevel har til felles, er at barn og unge som bor i Norden stort sett har det godt. Det er imidlertid for mange barn og unge som opplever problemer og arbeidsgruppen ser noen utviklingstrekk som går i gal retning.

I sitt arbeid har arbeidsgruppen sett at rundt om i Norden drives det mye godt arbeid for, av og med barn og unge. Det finnes mange engasjerte, dyktige mennesker i skoler, barnehager, institusjoner og så videre som arbeider for og med barn og unge. Arbeidsgruppen ønsker spesielt å påpeke det store frivillige arbeidet som utføres. Det finnes en enorm variasjon og et stort engasjement som er av uvurderlig verdi for barns og unges oppvekst.

Arbeidsgruppen har erfart at barn og unge i de nordiske land med fremmed etnisk bakgrunn møter spesielle problemer. Mange av de problemstillingene som er beskrevet i dette forslaget rammer denne gruppen i større grad. Dette er en svært ulikeartet gruppe, som blant annet omfatter av flyktningebarn som har gjennomgått traumatiske opplevelser, barn av asylsøkere som lever lenge i usikkerhet, men også barn født i Norden av innvandrede foreldre, som opplever konflikt mellom foreldrenes kulturbakgrunn og samfunnet som omgir dem. Mange barn og unge utsettes for rasisme og kan oppleve at de betraktes som annenrangs borgere. Arbeidsgruppen minner om at disse barna ofte kan trenge spesielle tiltak.

En del problemstillinger rammer gutter og jenter i forskjellig grad. Jenter røyker i større grad enn gutter, men gutter utøver og utsettes for vold i større

grad enn jenter. Andre helseproblemer knyttet til barn og unge rammer også gutter og jenter forskjellig, så som spiseforstyrrelser, ulykker og selvmord.[1)]

Jenter kan oppleve verbal, og også mer alvorlig fysisk seksuell trakassering på skolen og andre steder. Også blant barn er likestilling mellom kjønnene en viktig problemstilling.

Medier påvirker dagens barn og unge i langt større grad enn tidligere. Dagens barn er storkonsumenter av massemedier. De ser på fjernsyn, snakker i mobiltelefon, søker på internett, ser video, hører på popmusikk, og har et helt annet erfaringsgrunnlag enn deres foreldre hadde på samme alder. På mange områder er de langt mer modne enn tidligere generasjoner, men på andre områder har de mindre erfaring. I langt større grad enn før har barn og unge i dag kjennskap til områder som tidligere var forbeholdt voksenlivet.

FNs konvensjon om barnets rettigheter bør være grunnleggende for alle som arbeider med spørsmål som angår barn og unge. Arbeidsgruppen minner om at konvensjonen krav er relative i forhold til den enkelte stats muligheter. Det er regjeringene som har undertegnet og som har ansvar for å følge opp denne konvensjonen, men mange av de avgjørelser som påvirker barn og unge tas på andre nivåer, spesielt i kommunene. Sverige og Finland har igangsatt en omfattende prosess der kommuner aktivt antar konvensjonen, og på denne måten blir mer bevisst på hvilke krav og rettigheter som denne gir kommunens barn og unge. Arbeidsgruppen finner at dette er en god måte å sikre at barn og unges rettigheter ivaretas på alle plan i forvaltningen.

Familie

Familien bør være og er i de aller fleste tilfeller den grunnleggende ramme for barns oppvekst. De aller fleste voksne er dyktige til å oppdra barn. Barn trenger den trygghet og stabilitet som man finner i en familie. Det er viktig i denne sammenheng at foreldrene får ordninger i arbeidslivet som gir dem reell mulighet til å kunne gi barna den oppmerksomhet de har krav på. I Finland[2)] og antagelig også ellers i Norden er småbarnsforeldre den gruppe som jobber mest. Dette er forståelig, ut fra økonomiske behov i etableringsfasen, men er likevel ikke den heldigste løsning hverken for foreldre eller barn. De problemer flere land har hatt på 90-tallet med arbeidsløshet og forverret økonomi for småbarnsfamilier har også påvirket barn og unges levekår. Skilsmissetallene er høye i alle de nordiske land. Arbeidsgruppen ønsker å påpeke behovet for gode omsorgsordninger og understreket barnets behov for og rett til kontakt med begge sine foreldre.

---

1) "Barn och ungas hälse", fra Barnombudsmannens rapport 1997.

2) Forsknings- och utvecklingscentralen för social- och hälsovården, Finland: Combining Work and Family Life (1996-1999).

Skole

Barn tilbringer en stor andel av sin tid på skolen. Arbeidslivets krav rettet mot barnas foreldre fører til at mange barn tilbringer 8-10 timer daglig på skole, i skolefritidsordning eller uten tilsyn. Det er derfor enda viktigere nå enn før at barnets skolemiljø er godt. Arbeidsgruppen har besøkt svært forskjellige skoler. På alle skolene vi har besøkt har vi sett viktige kvaliteter. Vi kan ikke sette en skoletype opp mot en annen og si at det ene er bedre enn det andre. Kvaliteten på skolen avgjøres av en rekke forhold. Det aller viktigste er et personale med kompetanse, engasjement, nok tid og tilfredsstillende rammevilkår. Arbeidsgruppen har fått høre om flere prosjekter for å vurdere og sikre skolens kvalitet. Det er viktig å ha gode metoder for å bevare og videreutvikle det gode, og kunne iverksette forbedringer der det trengs. Arbeidsgruppen vil oppfordre skolemyndigheter og politiske organer som har ansvar for skole å aktivt iverksette evalueringstiltak for å sikre skolens kvalitet.

Både skolens psykiske og det fysiske miljø i skolen er viktig. For mange barn mobbes i skolen. Dette forekommer i alle deler av Norden. Det er mange årsaker til at barn mobbes eller mobber. Det er viktig at de voksne som jobber skolen tar sitt ansvar for å forhindre mobbing og vold. For å gjøre dette trenger de kunnskap om disse problemstillingene. Dette må sikres gjennom lærerutdannelsen og etterutdannelse. Stadig mer oppmerksomhet rettes også mot det fysiske miljø i skolen. Det er viktig at barna har nok plass, tilfredsstillende ventilasjon, godt renhold og gode utearealer. I flere nordiske land er det store mangler ved inneklima i mange barnehager og skoler,[3] selv om problemet stadig fokuseres gjennom media.

Skolen er en del av samfunnet og det er viktig at skolens verden ikke isoleres fra verden utenfor. Skolen er barnas arbeidsplass. Det burde være naturlig at regler om det fysiske arbeidsmiljø, så vel som ordningene for medbestemmelse på arbeidsplassen også gjelder for skolebarn. Et godt skoledemokrati er også en måte å forbedre barnas arbeidsmiljø.

Arbeidsgruppen har forstått at det eksisterende samarbeidet på skolesektoren er omfattende, velfungerende og godt. Arbeidsgruppen venter med interesse på Ministerrådets oppfølging av rekommandasjon 11/1997 om Nordplus-mini, og forventer at dette programmet snarlig kan iverksettes.

Barns helse

I alle nordiske land har vi i hovedsak et godt helsestell med oppfølging av barnets helse fra fødsel til myndighetsalder. Det er grunn til å tro at dagens nordiske barn har betydelig bedre helse enn tidligere generasjoner, og også bedre

[3] Barnas arbeidsmiljø - ...austafor sol og vestafor måne... Ein rapport frå Barneombodet om miljøet i barnehagar og skular, 1998; "Barn och ungas hälse", fra Barnombudsmannens rapport 1997; Børnehøringen "En god skole - om skolens fysiske miljø", Børnerådet 1996.

enn de aller fleste barn i andre deler av verden. Det er likevel noen områder der vi ser grunn til bekymring.

Det totale antallet røykere i Norden er redusert, men antallet ungdom som røyker er stigende, og spesielt unge jenter. I 1972 ga Nordisk Råd en rekommandasjon om å innføre forbud mot tobakksreklame i Norden, noe som ledet til skjerpede bestemmelser om tobakksreklame og økt informasjonsvirksomhet om tobakkens skadevirkninger. 13% av alle dødsfall i Europa skyldes i følge WHO røyking, og i 21 av 33 europeiske land øker røyking blant ungdom. Mange barn utsettes for passiv røyking hjemme. Passiv røyking kan blant annet medvirke til allergisk astma. WHO anbefaler 18-årsgrense på kjøp av tobakk, og forbud mot tobakksrøyking på offentlige steder. Arbeidsgruppen anser at det er viktig at ungdom informeres om tobakkens skadevirkninger og at samfunnet beskytter barn mot passiv røyking.

Arbeidsgruppen har erfart at stadig yngre barn bruker rusmidler som alkohol og narkotika, og ser med sterk bekymring på denne utviklingen. Både foreldre og myndighetene[4] har plikt til å verne barn og unge mot misbruk av rusmidler.

Barns psykiske helse

At også barn og unge har problemer med sin psykiske helse blir stadig mer tydelig. Kunnskapen om dette er imidlertid ikke fullstendig, og forskjellige undersøkelser gir forskjellig resultat. Mellom 5 og 27 prosent av barn og unge angis å ha alvorlige psykiske problemer avhengig av hvordan dette defineres.[5] Blant årsakene til dette finner man oppsplittede familier, alkoholmisbruk og arbeidsløshet. Arbeidsgruppen ønsker å påpeke at det er viktig at barn og unge raskt får passende behandling når disse problemene oppstår.

Mobbing er et alvorlig problem som rammer altfor mange barn. Barn som mobbes får ofte psykiske problemer senere i livet. Mye av mobbingen foregår på skolen, der voksne har mulighet til å forebygge og forhindre mobbing. Det er de voksnes ansvar at barn ikke mobbes.

I alle nordiske storbyer finner vi ungdom i drift, som oppholder seg i sentrum, på jernbanestasjoner eller kjøpesentre. Dette er en svært sammensatt gruppe. Mange av disse har gode liv, og lever godt i en familiesituasjon, og kommer en sjelden gang til sentrum for å oppleve spenning. Andre har uoppfylte behov for omsorg, voksenkontakt og grenser i livet sitt. Noen har store problemer, og bor ikke lenger sammen med sine familier, eller er bare sjeldent innom sine foreldre. I sentrum kommer de i kontakt med alkohol, narkotika og kriminalitet, og de kan bli, og blir ofte, fristet til å prøve dette, og slik kan de trekkes inn i et destruktivt livsmønster.

---

4) FNs konvensjon om barnets rettigheter, Art 33.

5) "Barn och ungas hälse", fra Barnombudsmannens rapport 1997.

Mange barn og unge opplever en hverdag med vold. Noen vil oppleve vold i hjemmet, enten at de selv utsettes for mishandling, eller at en av foreldrene utsetter den andre for vold. På mange skoler forekommer vold og trusler daglig, og stadig flere unge er innblandet i alvorlige voldsepisoder. Forskning viser at barn og unge som selv har vært utsatt for vold har større sjanse for selv å utøve vold. Arbeidsgruppen ønsker å påpeke det forebyggende arbeid for å forhindre vold og aggressiv adferd blant barn og unge. I dette arbeidet er det viktig å støtte familiene, slik at foreldre får bedre mulighet til å ta seg av sine barn, men det er også viktig å trekke inn blant annet skoler og frivillige organisasjoner.

Barn av foreldre med psykiske problemer møter spesielle problemer. Deres foreldre vil i perioder ikke være i stand til å ta seg fullt av dem, og en del vil også utsettes for fysisk og psykisk mishandling. Det er viktig at voksenpsykiatrien er oppmerksom på at deres pasienter kan ha barn, og at nødvendige tiltak settes inn.

Dårlig psykisk helse har de siste år fått stadig mer oppmerksomhet. Det finnes likevel ikke god statistikk på dette området, så det er vanskelig å se utviklingen i barn og unges psykiske helse over tid. I Sverige er det fremmet forslag i en statlig utredning om at landsomfattende studier skal gjøres hvert tredje år så man kan overvåke helsesituasjonen blant barn og unge. Et nordisk samarbeide om disse spørsmålene kan sette barn og unges psykiske helse i fokus og bidra til å mobilisere innsatser for at barn og unge skal få gode oppvekstvilkår.

Barn og unge i spredt bebyggede områder

I alle nordiske land finner vi områder med spredt bebyggelse, der barn vokser opp med lang avstand til lekekamerater, skole og andre tilbud. Denne gruppen barn og unge møter en del spesielle problemstillinger, som arbeidsgruppen har forsøkt å få mer kunnskap om. FNs barnekonvensjon sier at barn og unges muligheter og rettigheter skal være de sammen, uavhengig av bosted. Arbeidsgruppen har konstatert at det ikke finnes mye forskningsbasert kunnskap om barn og unges oppvekst i områder med spredt bebyggelse. Oppvekst i slike områder innebærer en rad fordeler, som nær kontakt med naturen, god kontakt med de voksnes arbeidsliv og et oversiktlig nærmiljø. På den annen side vil for eksempel mobbing kunne være mer alvorlig på et lite sted, der barnet ikke kan finne andre lekekamerater. Store avstander kan innebære at barna sjelden møter andre barn etter skoletid. Arbeidsgruppen ønsker å påpeke at det er viktig for barn å få dekket behovet for sosial omgang med andre barn. Telefon og internett er et verdifullt supplement, men kan ikke fylle dette behovet.

Media – Internett

Barn og unge er storforbrukere av media. Mange barn i Norden har tilgang til titalls fjernsynskanaler. Barn og unge i dag utsettes for langt flere bilder og bilder av en helt annen karakter enn tidligere. Markedsførere retter reklame mot barn og utnytter deres evne til å påvirke sine foreldre. Det er likefullt viktig at barn i hjemmet og i skolen opplæres til skepsis overfor den flom av inntrykk de møtes av, og at foreldre tar ansvar og passer på hva deres barn utsettes for gjennom media.

Barn og unge er storforbrukere av Internett, og manøvrerer mellom nettsteder uten problemer, ofte langt bedre enn sine foreldre. Internett er en fantastisk ressurs, der informasjon, underholdning og kontakt mellom mennesker over store avstander foregår på nye måter. Gjennom biblioteker, skoler osv er det viktig å sikre at alle barn får god mulighet til å bruke disse ressursene. Internett er imidlertid også et sted der det flommer med til dels svært grov pornografi og vold, og der man også kan finne oppskrifter på narkotika, hjemmelagede våpen og eksplosiver. Internett er dessverre også blitt en ny arena for kriminalitet og overgrep. Arbeidsgruppen ser derfor behovet for en trygg tilgang til internett, der foreldre trygt kan la sine barn surfe uten fare for at de mer eller mindre bevisst kommer over pornografi og annet man ønsker at barn og unge skal skånes for. Et samarbeid mellom nordiske myndigheter, barneombud, NGO'er og internett-leverandører kan bli en effektiv måte å sikre barn og unge trygg tilgang til internettet.

Barns- og unges medbestemmelse – Demokrati

Barn og unge er samfunnsborgere på linje med voksne, men med sine egne forutsetninger. Det er derfor viktig å sikre at deres stemme høres når samfunnsspørsmål som angår dem skal avgjøres slik at deres demokratiske rettigheter nedfelt i Barnekonvensjonens[6)] artikkel 12 overholdes. Alle de nordiske land har godt fungerende barneombud, eller andre organer som har som oppgave å fremme barn og unges rettigheter og synspunkter på nasjonalt plan. Mange politiske avgjørelser som direkte påvirker barns oppvekst fattes i kommunene. Det er derfor viktig å sikre at barns og unges stemme høres også her. Arbeidsgruppen har også sett på forskjellige modeller for å sikre barn og unge direkte påvirkningsmuligheter i den demokratiske beslutningsprosessen. Det er mange interessante ordninger som prøves i forskjellige nordiske land. Det er viktig å sikre barn og unge reell innflytelse, slik at beslutningstagere lytter til barnas synspunkter, og tar disse alvorlig. Arbeidsgruppen vil ikke trekke en ordning frem foran andre, men oppfordrer kommuner og andre til å iverksette ordninger som sikrer barn og unge reell innflytelse.

6) FNs konvensjon om barnets rettigheter.

Barnets beste

"Barnets beste" er et begrep som stadig går igjen. Begrepet går igjen i det meste av den lovgivningen som direkte angår barn, men det gjelder videre enn som så. Etter Barnekonvensjonens artikkel 3 har de nordiske land påtatt seg at "Ved alle handlinger som vedrører barn og som foretas av offentlige eller private velferdsorganisasjoner, domstoler, administrative myndigheter eller lovgivende organer, skal det først og fremst tas hensyn til hva som gavner barnet best".[7] Arbeidsgruppen påpeker at barn og unges interesser må ivaretas ved avgjørelser i alle sektorer av samfunnet.

Det er viktig at begrepet "barnets beste" tas alvorlig, og at den enkelte handling undergår en reell vurdering av hva som faktisk er barnets beste, slik at begrepet ikke blir innholdsløst. Barndommen har endret seg radikalt de siste 20 år, og barn har andre behov, evner og en annen virkelighet i dag enn da mange av lovene ble laget. Det nordiske fellesskapet, i lovverk, samfunn og holdninger gjør at det her burde være god nordisk nytte i en felles utredning. Arbeidsgruppen har erfart at de nordiske barneombud sammen har startet et innledende arbeid for i større grad å klarlegge hva som bør ligge i dette begrepet.

Dessverre er også barn og unge jevnlig innblandet i rettssaker, enten som tiltalt i en straffesak, som offer for en forbrytelse eller i en barnefordelingssak. Selv for voksne kan en rettssak fortone seg som fremmed og vanskelig å forholde seg til, og for et barn er dette enn mer tilfelle. Tiltalte, og til en viss grad ofre, har en egen rolle i rettssaken, og vil svært ofte ha oppnevnt forsvarer eller bistandsadvokat, som taler barnets sak og ser til at barnets interesser beskyttes. Det er imidlertid også viktig at barnets interesser overvåkes i andre saker som angår barnet. Barn og unge er en spesielt utsatt gruppe, som krever spesiell beskyttelse i saker der man ikke uten videre kan gå ut fra at tvistens parter har barnets beste som sitt fremste hensyn.

Tverrsektorielt arbeide

Nordisk Ministerråd har allerede et omfattende arbeid for barn og unge, noe handlingsplanen for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeide viser. Arbeidet er i stor grad orientert rundt de tradisjonelle samarbeidsområder for Nordisk Råd, nemlig nordisk identitet, utdannelse, kultur og språk, og dessuten forskning på disse områdene. Den nordiske identiteten skapes i barndommen og ungdommen. Arbeidsgruppen ser med bekymring at den gjensidige språkforståelsen er i ferd med å forsvinne, og dermed en viktig del av den nordiske identiteten. Ministerrådet har mye og viktig arbeid innen kultur og utdannelse, såvel gjennom praktiske prosjekter som innen forskning. Arbeidsgruppen anser at dette arbeidet er viktig.

---

[7] Barnekonvensjonens art 3.1.

Arbeidsgruppen ser imidlertid et behov for å utvide det nordiske samarbeidet om barn og unge, til også å omfatte andre aspekter ved oppvekst. Vi verdsetter ministerrådets arbeid med å gjøre arbeidet for barn og unge i større grad tverrsektorielt, men vil påpeke at barn og unges levekår påvirkes av nesten alle samfunnsområder. Vi ser derfor et behov for et enda mer helhetlig arbeid med spørsmål som angår barn og unge, der også andre sider av barn og unges levekår belyses enn de som ble omfattet av Handlingsplanen for nordisk barne- og ungdomskultursamarbeide 1996-2000.

København, 29 juni 1999

Søren Hansen (S)
Per Berthelsen (S)
Astrid Marie Nistad (A)
Eva Johansson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Leena Rauhala (Kesk.)
Elver Jonsson (fp)
Árnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Sigríður Jóhannesdóttir (Ab)
Tuula Haatainen (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Jann Sjursen (KrF)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Ragnwi Marcelind (kd)
Svein Ludvigsen (H)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Rune E. Kristiansen (A)
Åke Gustavsson (s)
Margareta Pietikäinen (Vihr)
Pehr Löv (SFP)
Harald Hove (V)
Jógvan við Keldu (Ffl)
Lars Hjertén (m)
Frank Dahlgaard (UP)

Udvalgsforslag

om undersøgelse af børn og unges situation i spredt bebyggede områder

(Fremsat af Nordenudvalget)

Forslag

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde en udredning om børn og unges situation i spredt bebyggede områder i Norden. Udredningen bør være færdig i løbet af efteråret 2000 og skal bl.a. fokusere på

- hvorvidt børn og unges rettigheder, med hensyn til uddannelsesmuligheder og sociale forhold i spredt bebyggede områder, bliver varetaget i lige så høj grad som for børn og unge i centrale områder;
- at samle ny viden om børn og unges situation med fokus på fordele og ulemper ved opvækst i spredt bebyggede områder;
- hvordan informationsteknologien (fx internettet) kan bidrage til at minimere periferiens ulemper for børn og unge, og hvordan denne udvikling kan forstærkes.

at indenfor de eksisterende støtteordninger fremme og opmuntre samarbejde og erfaringsudveksling mellem spredt bebyggede områder i de nordiske lande med henblik på deres arbejde for børn og unge.

Begrundelse

De nordiske lande har gennem tiderne haft som mål at skabe de bedst mulige opvækstvilkår for børn og unge samt sikre deres rettigheder. Denne politik bygger bl.a. på undersøgelser om børn og unges forhold, undersøgelser, som de nordiske lande har været initiativtagere til. Nordiske forskere har været banebrydende og Norden har været et forbillede på området. Diskussionen omkring børn og unges situation i Norden har for det meste været fokuseret på de grupper, som bor i hovedstæderne og i de større byer. Det er også naturligt, idet disse grupper er store, meget synlige og problemerne påtrængende.

Nordisk Råds arbejdsgruppe for børn og unge har ønsket at få mest mulig viden om børn og unges opvækst i Norden. Der foreligger imidlertid ikke ret megen viden om børn og unges situation og livsvilkår i spredt bebyggede områder. Børn og unges stilling i disse områder kan forventes at være anderledes, bl.a. hvad angår uddannelsesmuligheder og social situation, idet omstændighederne er helt anderledes end i tæt bebyggede områder og større

byer. Af mandatet for Nordenudvalgets arbejdsgruppe om børn og unge fremgår, at "målsætningen er at give et samlet billede af børn og unges muligheder og problemer i de nordiske lande op til og efter årtusindskiftet". En grundig analyse af børn og unges situation i Nordens spredt bebyggede områder er en nødvendig del af dette helhedsbillede og kan udgøre et vigtigt grundlag for fremtidens retningslinjer.

Fælles for de nordiske lande er, at der er store områder med spredt bebyggelse. Det gælder for eksempel for store dele af Norge, Sverige og Finland, og for det vestnordiske område: Island, Færøerne og Grønland. En udredning om opvækstvilkår i spredt bebyggelse vil være en opgave, hvor man med en fælles nordisk indsats kan opnå bedre resultater end med nationale initiativer.

Der findes mange positive aspekter ved at vokse op i spredt bebyggede områder og bygder, hvor der kun er få beboere. I spredt bebyggede områder har børn til dels bedre muligheder for at vokse op i takt med naturen samt stifte bekendtskab med, eller deltage i arbejdslivet og det sociale liv. Storbyernes problematik er forståeligt nok ikke kendt i spredt bebyggede områder og i mindre byer. Hvor man har tætte, men isolerede sociale relationer, er det på mange måder lettere at løse problemer som for eksempel vold, mobning eller ensomhed. Derfor er det vigtigt at analysere, hvilke kvaliteter man finder i spredt bebyggede områder, og om de evt. kan anvendes som et grundlag for foranstaltninger i større byer. Med andre ord: en udveksling af erfaring på forskellige områder skal tilstræbes.

Samtidig kan spredt bebyggede områder have mindre kapacitet til at skabe de forhold, der gør, at børn og unge på landet har samme valgmuligheder som deres jævnaldrende i byerne. I små kommuner bliver det i mange tilfælde dyrere at opfylde hver enkelt beboers behov, bl.a. børn og unges, for eksempel med hensyn til uddannelsesmuligheder, hobby og social service. Mange tjenester bliver dyrere jo færre, der bor i en kommune (jo dyrere service for hver enkelt). Dette kan skabe en betydelig forskel mellem tæt- og spredt bebyggede områder, som ikke mindst rammer børn og unge. Samtidigt er det muligt, at handlingsplaner og problemløsninger for børn og unge, udarbejdet efter børn og unges behov i storbyer, også bliver brugt i spredt bebyggede områder, uden at der tages hensyn til deres specielle forhold.

Det er yderst vigtigt, at børn og unges muligheder og rettigheder bliver sikret, uafhængigt af deres bopæl. I FN's børnekonvention står der, at alle børn har ret til uddannelse og på grundlag af ligestillingsprincippet skal grunduddannelse og højere uddannelse være opnåelig for ethvert barn (Artikel 28). Endvidere står der i børnekonventionen, at ethvert barn har ret til den levestandard, der kræves for barnets fysiske, psykiske og sociale udvikling (Artikel 27). En fælles udfordring for de nordiske lande er en sikring af disse rettigheder i alle områder, hvilket må løses på basis af forskning og ny viden om børn og unges situation og social kontekst også i spredt bebyggede områder. Ministerrådets udredning bør danne grundlag for et bredere anlagt forsk-

ningsprojekt om børns opvækst i spredt bebyggede områder, som har en direkte tilknytning til dagens velfærdspolitik, skolepolitik og regionalpolitik.

København, den 29. juni 1999

Søren Hansen (S)
Per Berthelsen (S)
Astrid Marie Nistad (A)
Eva Johansson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Leena Rauhala (Kesk.)
Elver Jonsson (fp)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Sigriður Jóhannesdóttir (Ab)
Tuula Haatainen (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Jann Sjursen (KrF)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Ragnwi Marcelind (kd)
Svein Ludvigsen (H)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Rune E. Kristiansen (A)
Åke Gustavsson (s)
Margareta Pietikäinen (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Harald Hove (V)
Jógvan við Keldu (Ffl)
Lars Hjertén (m)
Frank Dahlgaard (UP)

Utskottsförslag

om mobbning och våld bland barn och ungdomar

(Framlagt av Nordenutskottet)

Förslag

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en studie om på vilket sätt den fysiska miljön i skolan samt minskad vuxentäthet i skolor och efter skoltid leder till en försämrad skolmiljö med mobbning och våld som vardagsinslag och att barn och ungdomar i allt högre grad upplever ensamhet i hemmet

att stödja och utveckla nordiskt forskarsamarbete och utväxling av forskningsresultat om mobbning

att utarbeta en nordisk handbok baserad på lokala erfarenheter av motverkande av mobbning bland barn och ungdomar samt

att utvidga det nordiska skolsamarbetet till att även omfatta frågor om skolans fysiska och psykiska miljö

Nordenutskottet uppmanar Nordiska rådet

att uppmärksamma behovet av en helhetssyn på lärande och social utveckling med aktiv medverkan av elever, lärare och föräldrar t ex genom en konferens.

Motivering

Det har i de nordiska länderna uppmärksammats att barn och ungdomar i allt högre utsträckning lämnas ensamma med brist på vuxenkontakter. Med föräldrars längre arbetstid utanför hemmet har följt att barn och ungdomar kan uppleva sig utlämnade och ensamma. I skolorna bör därför främjas en helhetssyn på lärande och social utveckling med skolan som en social mötesplats för barn, ungdom och vuxna.

Barnombudsmannen i Sverige uppger att mobbning och våld bland barn och ungdomar inte har minskat trots att mobbningsfrågorna uppmärksammats mycket under 1990-talet och lagstiftningen förbättrats när det gäller skolans ansvar för insatser mot kränkande behandling. Omfattningen är fortfarande lika stor som för 15 år sedan, vilket innebär att cirka 10 procent av eleverna

utsätts för mobbning varje år i Sverige. Inslaget av fysiskt våld tycks ha ökat. Det blir allt vanligare att äv en flickor använder våld. Elever i skolan uppger också att de känner sig mobbade av vuxna i skolan.

WHO genomför vart fjärde år en europeisk undersökning om hälsa i skolorna, och de preliminära resultaten från Danmark som är offentliggjorda[8] viser att vart fjärde barn mobbas. En undersökning från Bergen[9] visar att omkring 10 % av barnen mobbas minst två till tre gånger i månaden i de undersökta skolorna. Detta visar att mobbning är ett allvarligt problem som skadar ett stort antal barn. Mobbning är inte heller ett isolerat problem. Mobbare och barn som blir mobbade utvecklar ofta senare i livet andra former av antisocialt beteende. Barn som blir mobbade får sämre resultat i skolan, och den självtillit de mister kan det ta hela livet att bygga upp igen. Å andra sidan kan både den fysiska och den psykiska miljön i skolan påverka mobbningssituationen.

I vanliga skolor i Norden där elevinflytande, trygghet och fred ska råda kan dålig ekonomi medföra att arbetssituationen är så pressad att lärarna anser att ambitionerna ibland är omöjliga att uppfylla. Klasstorlekarna ökar och lärarnas tid till varje individ minskar. I denna miljö ska barn och ungdomar tas om hand, utbildningsmässigt och socialt, i ett samhälle där många familjer lever under otrygga förhållanden. Barn och ungdomar behöver goda förebilder och trygga livsmiljöer. Brister detta ökar identitets- och hävdelsebehovet. Våld och mobbning är bristsymtom som måste åtgärdas, både akut och på lång sikt.

Barn har i dag inte samma rättigheter på sin arbetsplats – skolan – som de vuxna har genom arbetsmiljölagen. Nyligen har den svenska riksdagen skärpt lagstiftningen om mobbning och tydliggjort rektors ansvar för mobbningen i skolan. Det finns också ett krav i lagen på att varje skola skall ha en plan för bekämpande av mobbning. Detta är viktiga steg för att vuxna i högre grad skall ta ansvar för dessa problem.

NLS (Nordiska lärarorganisationers samråd) har vid en rad tillfällen behandlat läro- och arbetsmiljöerna vid våra skolor i Norden och anser att det redan förekommer mycket gott arbete ute i många skolor, handlingsplaner, mobbningsprogram, samarbete i nätverk m.m. Det finns en rad goda idéer och exempel att ta till vara och sprida.

En förbättring som har skett är att fler skolor än tidigare är uppmärksamma på problemet och att barn och unga i dag vet vart de kan vända sig när de blir trakasserade. Skolor har också utarbetat handlingsplaner och mer eller mindre lyckade satsningar görs. Många skolor har de senaste åren hittat metoder som varit framgångsrika, t ex aktivt arbete med elevinflytande och särskilda lokala

[8] B.T søndag 11 april 1999, pressemelding fra Børnerådet 7 april 1999.

[9] Bergensprosjektet mot mobbing og antisosial adferd i skolen, Prof Dan Olweus, Bergen, februar 1999.

mobbningsgrupper. De särskilda skolinspektörer som finns i Sverige skall under 1999 prioritera frågor kring mobbning och våld.

Det finns många exempel på goda erfarenheter av arbete mot mobbning och våld i skolor i de nordiska länderna. En isländsk professor, Sigrún Adalbjarnardóttir, i samarbete med forskare vid universitetet i Harvard, USA, har t ex utvecklat en speciell metod – Isländska samtal eller Islandsmodellen – för konfliktlösning. Metoden syftar till att öka elevernas sociala kompetens, dvs träna deras förmåga att ha relationer som bygger på hänsyn, ansvar, empati och ärlighet. Erfarenheter från denna metod har visat att barnen ökade sin empatiska förmåga och att klassrumsklimatet blev bättre, vilket gav eleverna en större trygghet.

Professor Dan Olweus vid Universitetet i Bergen har lett Bergensprojektet mot mobbning i skolan, baserat på "bevissthet, engasjement og tilstrekkelig kunnskap om effektive, forskningsbaserte tiltak hos de voksne". Detta projekt har visat klar nedgång av mobbning i de skolor programmet genomförts.

För att lära av varandras goda erfarenheter föreslås att det utarbetas en nordisk handbok, baserad på lokala erfarenheter av motverkande av mobbning, som kan användas i skolor och barn- och ungdomsverksamheter.

Det är viktigt med en gemensam värderingsgrund i skolan, i linje med värderingar som gäller i samhället utanför skolan. Den svenska skolans värderingsgrund är definerad som demokrati, solidaritet, jämställdhet och respekt för människor från andra länder, och liknande värderingsgrund finns i de andra nordiska länderna. Det är viktigt att även privata skolor som innebär religiösa och pedagogiska alternativ till den offentliga skolan delar dennas grundvärderingar, och inte isoleras från storsamhället.

Genom en gemensam insats, där de vuxna tar ansvar för alla delar av skolmiljön, med användning av metoder baserade på kunskap, är det möjligt att bekämpa mobbningen, med alla de negativa konsekvenser den medför för offren, mobbare och samhället.

Köpenhamn den 29 juni 1999

Søren Hansen (S)
Per Berthelsen (S)
Astrid Marie Nistad (A)
Eva Johansson (s)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Leena Rauhala (Kesk.)
Elver Jonsson (fp)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Sigríður Jóhannesdóttir (Ab)
Tuula Haatainen (SDP)
Odd Holten (KrF)
Ragnwi Marcelind (kd)
Svein Ludvigsen (H)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Rune E. Kristiansen (A)
Åke Gustavsson (s)
Margareta Pietikäinen (Vihr.)
Pehr Löv (SFP)
Harald Hove (V)

Anneliese Dørum (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Jann Sjursen (KrF)
Aulis Ranta-Muotio (Kesk.)
Jógvan við Keldu (Ffl)
Lars Hjertén (m)
Frank Dahlgaard (UP)

Europaudvalgets betænkning

om medlemsforslag A 1197/euro om Nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken

(Medlemsforslaget, se s. 417)

1. Indstilling

Europaudvalget foreslår,

at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at anvende de eksisterende kanaler til at påvirke Verdensbankens arbejde, således at der lægges større vægt på at Verdensbankens bistandsprojekter bidrager direkte eller indirekte til at øge mulighederne for at de fundamentale arbejdstagerrettigheder i overensstemmelse med ILO's deklarationer kan opretholdes.

2. Baggrund

Europaudvalget har behandlet medlemsforslag A 1197/euro om Nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken, stillet af Den Socialdemokratiske Gruppe. Europaudvalget besluttede på sit møde den 30. juni 1999 i Stavanger at sende forslaget i høring og behandlede det ved sit møde den 28. september 1999 i Akureyri.

Medlemsforslaget

Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd tager udgangspunkt i rapporten "Assisting Aid", Verdensbanken 1998. En hovedkonklusion er, at en velfungerende offentlig sektor, demokrati og et levende civilt samfund er afgørende for om bistand og nødhjælp udnyttes effektivt i modtagerlandet. Både bilateral og multilateral bistand har siden bevæget sig i retning af støtte til projekter, som opbygger den grundlæggende infrastruktur.

Den Socialdemokratiske Gruppe fremhæver endvidere ILO's Deklaration om fundamentale principper og rettigheder i arbejdslivet, hvor 4 fundamentale rettigheder præciseres:

- Frihed til organisering og retten til kollektive aftaler
- Eliminering af alle former for tvangsarbejde
- Effektiv bekæmpelse af børnearbejde
- Fjernelse af alle former for diskriminering i arbejdslivet

Den Socialdemokratiske Gruppe fremhæver Verdensbankens gode bidrag i kampen mod børnearbejde, øgede miljøstandarder og mod diskriminering i

arbejdslivet, men efterlyser støtte for arbejdet med en bedre og stærkere organisering af arbejdslivet.

Med henvisning til de nordiske landes lange tradition for et organiseret arbejdsliv foreslår Den Socialdemokratiske Gruppe, at de nordiske landes regeringer vurderer et fælles initiativ for at få Verdensbanken til at lægge større vægt på ILO's deklaration som et af kriterierne for at deltage i ulandsprojekter.

3. Høringssvar

Forslaget har været sendt til høring hos nationale myndigheder og interesseorganisationer (organisationer markeret i kursiv har svaret) :

Danmark: Udenrigsministeriet, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Akademikernes Centralorganisation, Foreningen Norden

Finland: Utrikesministeriet, Finansministeriet, *Arbetsministeriet, Social- og hälsovårdsministeriet, Industrin och Arbetsgivarna, Finlands Fackförbunds Centralorganisation*

Island: Ingen høring

Norge: Utenriksdepartementet, Næringslivets Hovedorganisation (NHO), Landsorganisationen i Norge

Sverige: Styrelsen för internationallt utvecklingssamarbete (SIDA), *Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO)*, Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Svenska Arbetsgivareföreningen, (SAF)*

Åland: Ålands landskapsstyrelse (social- och miljöacdelingen), Ålands redarförening, Åland handelskammare, Ålands arbetsgivarförening, AKAVA-ÅLAND

Nordens Fackliga Samorganisation

Høringssvar

Udenrigsministeriet, Danmark bemærker, at Verdensbanken ikke hidtil har formuleret en politik om arbejdstagerrettigheder p.g.a. modstand fra Kina og Indien. Indsatsen på området er imidlertid blevet opprioriteret i løbet af 1990'erne, bl.a. inddrages det ved udformning af landestrategier, programmer og projekter, f.eks. i kraft af bankens policy-anbefalinger til lånmodtagere. Konkret i kraft af krav om, at investeringer overholder ILO's konventioner no. 138 (minimumsalder) og 29 (tvangsarbejde).

Dansk Arbejdsgiverforening mener, at ILO's deklaration om fundamentale principper og rettigheder i arbejdslivet, vedtaget i 1998 er et vigtigt skridt mod løsningen af de værste brud på de fundamentale princippet og DA kan anbefale at Verdens banken bidrager til at realisere målsætningen i deklarationen.

DA vil imidlertid advare imod, at kriterierne som et ufravigeligt princip ved Verdensbankens deltagelse i udviklingsprojekter, da det for en række lande vil være en krævende opgave at overholde principperne og at det kan være nødvendigt at bistå dem bl.a. via Verdensbanken for at muliggøre overholdelsen af principperne. DA støtter, at projekter støttet af Verdensbanken skal bidrage direkte eller indirekte til at øge respekten for de fundamentale rettigheder. DA understreger, at det er vigtigt at ILO fastholder ansvaret for håndhævelse af deklarationens principper.

Utrikesministeriet, Finland, konstaterer, at Verdensbanken og ILO har samme mål: at forbedre de sociale og økonomiske forhold i verden og påpeger at organisationerne allerede samarbejder intensivt i spørgsmål om arbejdsforhold, f.eks. beagter Verdensbanken ILO's deklaration i sine programmer og ILO var rådgivende, da Verdensbanken lavede ny strategi for socialbeskyttelsessektoren om arbejdsmarkedernes funktionsduelighed, mindskning af børnearbejdskraft og arbejdslivets standarder.

Arbetsministeriet, Finland mener, at det er godt at Verdensbanken også betoner arbejdslivets grundlæggende rettigheder og virker som det foreslås i forslaget, men fremhæver at det ikke er muligt for alle lande at løse disse kategorisk. Arbetsministeriet oplyser, at Finland som suppleant i Verdensbankens forvaltningsråd har fremmet arbejdet med arbejdslivets grundlæggende rettigheder og at man som formandskab i EU bl.a. under den kommende WTO-runde vil fremhæve disse. Arbetsministeriet finder A 1197/euro ret realistisk og mener, at det vil være vel motiveret at følge de nævnte principper, også når udviklingsprogrammer i de fattigste lande finansieres.

Omsorgsminister Eva Biaudet (social- og hälsovårdsministeriet), Finland forholder sig positivt til forslaget, da man mener at alle internationale organisationer bør inddrage de grundlæggende arbejdslivs- og sociale rettigheder. Social- og hälsovårdsministeriet mener, at fælles nordisk ageren i dette spørgsmål kunne forstærke virkeliggørelsen af disse rettigheder, særligt i de lande hvor Verdensbanken deltager i opbygningen af samfundet. ILO's regler kunne være et ekspempel, men FN's og Europarådets konventioner nævnes på lige fod. Social- og hälsovårdsministeriet mener, at Nordisk Råd burde gå videre i sine krav og kræve, at Verdensbanken anvender princippet om mainstreaming af ligestilling mellem kønnene.

Industrin och Arbetsgivarna, Finland er i princippet beredte til at støtte et sådant nordisk initiativ, men peger på at det ikke er nogen let opgave at opbygge fungerende arbejdsmarkedssystemer i fattige udviklingslande.

Finlands Fackförbunds Centralorganisation støtter tankerne i forslaget, og gør samtidig opmærksom på, at de nordiske lande også bør arbejde for at ILO's konventioner overholdes nationalt, i Norden og i EU.

Utenriksdepartementet, Norge påpeger, at forslaget stemmer godt overens med norske udviklingspolitiske prioriteringer. Verdensbanken rammeprogram fra foråret 1999 for udviklingsarbejde nævnes, heri indgår flere af elementerne i A 1197/euro. Utenriksdepartementet mener, at Verdensbanken udgør et godt grundlag for at forstærke engagementet for at bidrage til bedre politisk og samfundsmæssig infrastruktur. Utenriksdepartementet peger på 3 kanaler, som står til de nordiske landes disposition:

1) Påvirke bestyrelsesarbejdet i banken. De nordiske lande har sammen med de 3 baltiske lande et fælles bestyrelsesmedlem. Bestyrelsesmedlemmet instrueres løbende af hovedstæderne.
2) Katalytisk brug af samfinansieringsmidler inden for de ønskede satsningsområder.
3) Bilaterale møder med Verdensbanken.

Utenriksdepartementet anbefaler at anvende de regulære kanaler for nordisk samarbejde til at fremme forslagets hensigt og oplyser, at man fra norsk side gerne giver øget prioritet til dette område.

Næringslivets Hovedorganisation, Norge ønsker ikke at fremføre synspunkter.

Landsorganisationen i Norge ser positivt på forslaget, men mener at man må præcisere at det ikke alene drejer sig om Verdensbanken, men også inkludere Pengefondet.

Arbetsmarknadsstyrelsen, Sverige støtter forslaget.

Svenska Arbetsgivareföreningen mener, at ILO er det organ som bedst fremmer de grundlæggende rettigheder i arbejdslivet. SAF mener, at arbejdstagernes rettigheder bedst styrkes gennem positive tiltag fremfor restriktiv handelspolitik.

Landsorganisationen i Sverige støtter helhjertet forslaget og peger på at ILO's deklaration fik fuld opbakning også fra arbejdsgiverside. LO oplyser, at Den Frie Fagforeningsinternationale i januar 1999 havde en konsultation med Verdensbanken, hvor det fremkom at Banken i sit arbejde var redde til at modvirke slave- og tvangsarbejde, skadeligt børnearbejde og kønsdiskriminering. Derimod var man ikke generelt imod børnearbejde eller redde til at modvirke andre former for diskriminering. Vedrørende den frie forenings- og forhandlingsret var Banken i færd med at gøre et studie om, hvorvidt dette var økonomisk effektivt og godt udfra et udviklingssynspunkt. LO peger også på, at ILO's deklaration bør fremmes i Den Internationale Valutafond (IMF) og verdenshandelsorganisationen WTO.

Sveriges Akademikers Centralorganisation støtter forslaget.

Ålands landskapsstyrelse støtter forslaget.

Nordens Fackliga Samorganisation støtter forslaget på baggrund af den positive rolle som arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer har haft i Norden, når det gælder at udvikle demokratisk og politisk kultur og i at styrke den økonomiske udvikling. NFS peger på, at hverken OECD eller ILO har kunnet finde empirisk bevis for en række ulandes påstande om, at efterlevelse af de menneskelige rettighederne nævnt i ILO-konventionen skulle have negativ effekt på mulighederne for økonomisk vækst. NFS mener også, at ILO's deklarationer bør anvendes i IMF's, WTO's og andre former for bistandsvirksomhed.

4. Konklusion

Størsteparten af de indkomne høringssvar er positive overfor at ligge ILO's deklaration til grund for bistandsarbejdet, ikke bare i Verdensbanken, men også i IMF og for arbejdet i WTO m.m. Dog advares der imod at være for kategoriske i kravene, da det kan være svært for meget fattige lande at komme op på et niveau, hvor disse principper kan efterleves, i sådanne tilfælde må man hellere lade principperne indgå i de projekter, som sættes i værk.

Europaudvalget mener, at det er vigtigt ved bekæmpelsen af børnearbejde at sikre alle børn ret til undervisning, således at ingen børn kan fratages retten til grunduddannelse p.g.a. arbejde.

Europaudvalget konkluderer, at man vil rekommandere de nordiske landes regeringer at anvende de eksisterende kanaler til at påvirke Verdensbankens arbejde, således at der lægges større vægt på at Verdensbankens bistandsprojekter bidrager direkte eller indirekte til at øge respekten for de fundamentale arbejdstagerrettigheder nævnt i ILO's deklaration.

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrimur J. Sigfüsson (V)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Bilag

Medlemsforslag

om Nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken

(Fremlagt av Den socialdemokratiska gruppen i Nordisk Rådets Europaudvalg)

Verdensbanken presenterte høsten 1998 rapporten "Assisting Aid", hvor man analyserte betingelsene for en mest mulig vellykket og effektiv bistandspolitikk. En hovedkonklusjon i rapporten er betydningen av en velfungerende offentlig sektor, demokrati og et levende sivilt samfunn for at bistand og nødhjelp på en effektiv måte skal bidra til utvikling i mottakerlandene. Denne erkjennelsen ligger til grunn til en dreining i både bilateral og multilateral bistand i retning av tiltak og prosjekter som bygger opp den grunnleggende infrastrukturen i de fattigste landene.

En like viktig forutsetning for utvikling som veier, energiforsyning og næringsliv er det å bygge en politisk og samfunnsmessig infrastruktur. Derfor må utviklingsarbeid også være støtte til demokratiutvikling, partisamarbeid og organsisasjonsliv.

ILO vedtok på sin 86 sesjon i Geneve i juni 1998 "Deklarasjonen om fundamentale prinsipper og rettigheter i arbeidslivet". Sammen med ILO-konvensjonen presiserer denne deklarasjonen de grunnleggende prinsipper som alle medlemsland bør føle seg bundet av, uavhengig av hvilke konvensjoner det enkelte land har ratifisert. Fire fundamentale rettigheter presiseres i deklarasjonen. Det er:

* Frihet til organisering og retten til kollektive avtaler
* Eliminering av alle former for tvangsarbeid
* Effektiv bekjempelse av barnearbeid
* Fjerning av alle former for diskriminering i arbeidslivet

Mens Verdensbanken de senere årene har blitt en viktig bidragsyter i kampen mot barnearbeid, for økte miljøstandarder og mot diskriminering i arbeidslivet, har lite blitt gjort for å støtte opp om en bedre og sterkere organisering i arbeidslivet. De nordiske land har en felles historisk erfaring når det gjelder betydningen av et organisert arbeidsliv. Arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene har i alle de nordiske land vært viktige for utviklingen av en demokratisk politisk kultur, og har samtidig spilt en avgjørende rolle for den økonomiske utviklingen i våre land. Samarbeidet mellom arbeidslivets parter og offentlige myndigheter har lagt grunnlaget for en stabil og bærekraftig økonomisk utvikling. En tilsvarende politisk utvikling vil være et viktig grunnlag for å løfte de fattigste landene ut av en tyngende fattigdomssituasjon og over i en bærekraftig og stabil utviklingsprosess. De nordiske land bør derfor i fel-

lesskap ta initiativ til at de rettigheter og plikter som er nedfelt i ILO's deklarasjon blir sterkere fokusert i det bistandsarbeid som kanaliseres gjennom de store internasjonale organisasjonene. Blant annet bør man vurdere om disse prinsippene kan presiseres når Verdensbanken går inn med finansiering av utviklingsprogrammer i de fattigste landene.

På bakgrunn av dette foreslås det at

Nordisk Råd anbefaler de nordiske regjeringer

å vurdere et felles initiativ for at Verdensbanken skal legge større vekt på ILO's deklarasjon som ett av kriteriene for deltakelse i utviklingsprosjekter.

København, 28 juni 1999

Per Kaalund (S)	*Jouko Skinnari (SDP)*	*Reynoldh Furustrand (s)*
Per-Erik Granström (s)	*Aud Gaundal (A)*	*Gunnar Halvorsen (A)*

Europaudvalgets betænkning

om medlemsforslag A 1198/euro om löntagarrepresentation i företagens styrelser

(Medlemsförslaget, se s. 424)

1. Indstilling

Europaudvalget foreslår, at

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvordan man sikrer de ansattes muligheder for indflydelse og repræsentation i virksomhedernes bestyrelser i forbindelse med grænseoverskridende selskabsdannelser i Norden. Undersøgelsen skal ses i forhold til både EU's lovgivning og de nordiske landes forskellige lovgivning om ansattes repræsentation i virksomheders styrende organer.

2. Baggrund

Europaudvalget har behandlet medlemsforslag A 1198/euro om lønmodtagerrepræsentation i virksomheders bestyrelse, stillet af Den Socialdemokratiske Gruppe. Europaudvalget besluttede på sit møde den 30. juni 1999 i Stavanger at sende forslaget i høring og behandlede det ved sit møde den 27. september og 28. september 1999 i Akureyri.

Medlemsforslaget

Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd konstaterer, at lønmodtagerrepræsentationen i virksomheders bestyrelser har forskellig udformning i de nordiske lande gående fra ingen lovgivning over aftaleregulering til lovgivning.

Der henvises til, at man i Sverige har meget positive erfaringer med lønmodtagerrepræsentation, som har betydet et mere positivt samarbejdsklima, stærkere forankring af beslutninger og lettere gennemførsel. Man har imidlertid konstateret, at fusioner af nordiske virksomheder visse tilfælde har forringet medarbejdernes indflydelse. Der henvises til EU's direktiver om medarbejderindflydelse.

Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd foreslår, at Nordisk Ministerråd rekommanderes at udrede, hvordan lovgivningen i de nordiske lande kan harmoniseres, således at man kan gøre det lettere for lønmodtagerne at få repræsentation i bestyrelserne for nordiske virksomheder. Nordisk Ministerråd anmodes om at komme med forslag til initiativer med dette formål.

3. Høringssvar

Forslaget har været sendt til høring hos nationale myndigheder og interesseorganisationer, organisationer skrevet i kursiv har svaret:
Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen i Danmark, Akademikernes Centralorganisation, Foreningen Norden
Finland: Arbetsministeriet, Handels- og Industriministeriet, Industrin och Arbetsgivarna, *Finlands Fackförbunds Centralorganisation, Akava (Finlands akademikerförbund)*
Island:
Norge: Det Kongelege Kommunal- og Regionaldepartement, Næringslivets HovedOrganisation (NHO), *Landsorganisationen i Norge*
Sverige: Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), *Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF)*
Åland: Ålands arbetsgivarförening r.f., Ålands företagarförening r.f., AKAVA-ÅLAND r.f., Tjänstemannacentralorganisationen (Regionkommittén på Åland), Finlands fackförbunds centralorganisation (Lokalorganisation på Åland)

Arbetsministeriet, Finland finder umiddelbart forslaget om at udredde de nordiske landes regler for medarbejderrepræsentation velmotiveret, men minder samtidig om at der arbejdes med et EU-direktiv om personalets deltagelse i Europa-selskaber, hvor formålet er at sikre deltagelse i selskabets bestyrelse eller forvaltningsråd.
Handels- og Industriministeriet, Finland støtter tanker om medarbejderes deltagelse i bestyrelser, da de anses for en vigtig faktor, som det er nødvendigt at høre for virksomhedsledelser.
Finlands Fackförbunds Centralorganisation støtter forslaget med henvisning til EU's arbejde med direktivforslag.
Akava (Finlands akademikerförbund) støtter forslaget.

Færøernes Arbeidarafelag støtter forslaget.
Starvsmannafelagid, Færøerne støtter forslaget.
Det Kongelege Kommunal- og Regionaldepartement, Norge, peger på, at der er uklarhed over, hvorvidt forslaget drejer sig om harmonisering af regler for nationale selskaber eller regler som knytter sig til EU's selskabslovgivning. Departementet er i udgangspunkt enige i, at arbejdstagerne bør involveres i tilfælde af fusion, men mener at det bør udredes, om det er et generelt problem at uligheder i reglerne om de ansattes repræsentation i styrende organer svækkes i forbindelse med fusion af selskaber i de nordiske lande.

Landsorganisationen i Norge mener, at forslagsstillerne fremhæver en vigtig problemstilling: at styrke demokratiet på alle områder i et arbejds- og erhvervsliv som forandres både nationalt og internationalt. LO har længe arbejdet for at få en nordisk koncernaftale og er derfor positiv overfor at udrede, hvordan lovgivningen i de nordiske lande kan harmoniseres for at medvirke til arbejdstagerrepræsentation i de nordiske koncerner.

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Sverige har ingen indvendinger mod forslaget.
Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) mener ikke, at det er hensigtmæssigt at harmonisere reglerne på dette område.
Landsorganisationen i Sverige støtter forslaget om at udrede, hvordan lovgivningen kan harmoniseres for at lette lønmodtagerrepræsentationen i bestyrelsensen af nordiske virksomheder, da der findes eksempler på fusioner, der har betydet at lønmodtagerrepræsentanterne har forsvundet i virksomhedens bestyrelse. Argumentet er, at bredden i kundskab om produktionen og omverdenen krymper og risikerer at forsvinde fra bestyrelsernes strategiske grundlag, hvis der ikke findes lønmodtagerrepræsentanter. LO peger på, at EU's forslag om minimumsregler for information og samråd med ansatte giver visse forudsætninger for at medarbejderrepræsentation skal kunne forekomme, også ved fusioner.
Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO) støtter forslaget.

FFC's regioncentral på Åland finder, at forslaget er yderst aktuelt og peger bl.a. på at de bestræbelser man har gjort for at få et regelværk for Europa-selskaber i EU endnu ikke har fundet en løsning. FCC mener imidlertid ikke, at en harmonisering af lovgivningen er en fremkommelig vej på grund af de store variationer i medlemslandenes regelværk. En udredning bør gøres for at vise, hvordan man kan forhindre at virksomhederne omgår de nationale regler om lønmodtagerrepræsentation i bestyrelserne ved fusioner.
Ålands Arbetsgivarförening R.F. konstaterer, at man omfatter forslaget.
Nordens Fackliga Samorganisation mener, at forslaget er vigtigt og aktuelt, da der hele tiden foregår fusioner og det derfor er vigtigt, at medarbejderne har gode og lige muligheder for at påvirke virksomhedskoncernes fremtidige udvikling, hvilket personalerepræsentanter i bestyrelsensen kan være et middel til. NFS mener, at reglerne bør gælde både nordiske, EU og EU-ansøgerlande. NFS peger endvidere på, at de nordiske EU-lande bør arbejde for at direktivet om Europa-selskaber godkendes med en medbestemmelsesklausul.

4. Arbejde i Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd gav i 1998 professor, dr.jur. Erik Werlauff i opdrag at udrede lovmæssig hindringer for virksomhedsfusioner og forretningssammenslutninger mellem virksomheder i de nordiske lande.

Udredningen opdeles i 3 faser: 1) Fusions- og overtagelsesfasen, 2) Koncernens grænseoverskridende virke efter overtagelse, 3) Flytning over landegrænser, ophør m.m.

Udredningens formål var ikke, at redegøre for og foreslå nordisk harmonisering af materielle forskrifter om medarbejderbeskyttelse, arbejdsmiljø, miljøforskrifter, skatter, afgifter etc. for i den forstand at gøre Norden til et samlet hjemmemarked med ensartede regler, men der er taget udgangspunkt i denne ideal tilstand for at udrede, hvilke hindringer der findes.

Udredningen konkluderer, at egentlige internationale fusioner (eller spaltninger) ikke er muliggjort i selskabslovgivningen, da EU's 10. selskabsdirektiv endnu ikke er vedtaget (spaltninger reguleres af 6. selskabsdirektiv og der foreligger ikke udkast til at indføre bestemmelser om international spaltning). Derimod er der intet til hinder for internationale virksomhedskøb, som dog ikke finder sted på noget smidigt retsgrundlag, bl.a. forudsætter det oprettelse af et selvstændigt (datter)selskab i "oprindelseslandet".

Werlauff anbefaler bl.a. et fællesnordisk samarbejde om gennemførelse af EU's 10. selskabsdirektiv om grænseoverskridende fusioner og 14. selskabsdirektiv om grænseoverskridende flytning af et selskabs hjemsted.

Medarbejderbeskyttelse berøres alene i afsnittet om grænseoverskridende virke efter overtagelse. Generelt mener Werlauff ikke, at landenes ansættelsesretslige forhold kan harmoniseres, men han mener, at den grænseoverskridende koncern kunne betragtes som en helhed i henseende til fællesnordisk medarbejdervalg til koncernbestyrelsen og i henseende til fællesnordisk etablering af koncern-samarbejdsudvalg. På dette område er der allerede opnået nogen retsenhed gennem EU direktiv 77/187 om beskyttelse af medarbejdere ved virksomhedsovertagelser og direktiv 94/45 om europæiske samarbejdsudvalg i større koncerner.

5. Konklusion

Europaudvalget ønsker, at Nordisk Ministerråd, i forlængelse af professor, dr.jur. Erik Werlauffs udredning om lovmæssig hindringer for virksomhedsfusioner og forretningssammenslutninger mellem virksomheder i de nordiske lande, foretager en undersøgelse af, hvordan man sikrer de ansattes muligheder for indflydelse og repræsentation i virksomhedernes bestyrelser i forbindelse med grænseoverskridende selskabsdannelser i Norden.

Undersøgelsen må tage udgangspunkt i, at der både findes nationale – noget forskellige regler - i de nordiske lande og at EU arbejder med lovgivning på området, således at der efter udredningens fremlæggelse kan tages stilling til, om man ønsker at foreslå tiltag henimod en nordisk koordinering eller om området allerede er dækket af tilstrækkelig lovgivning for at styrke og sikre demokratiet på alle områder i et arbejds- og erhvervsliv som forandres både nationalt og internationalt.

Akureyri, den 28. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Lodve Solholm (FrP)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)

Medlemsförslag

om löntagarrepresentation i företagens styrelser

(Framlagt av Den socialdemokratiska gruppen i Europautskottet)

Löntagarnas representation i företagens styrelser har fått en något olika utformning i de nordiska länderna. Representation regleras antingen genom lagstiftning eller genom andra former för de anställdas inflytande via avtal. På Island finns det inte någon lagstiftning om de anställdas rätt till styrelserepresentation. En del företag har dock löntagarrepresentation som regleras genom lokala avtal.

I en nationell enkätundersökning "Anställda i företagsstyrelser i svenskt näringsliv", Klas Levinson, Arbetslivsinstitutet 1999 redovisas att majoriteten ansvariga i svenskt näringsliv har positiva erfarenheter av de anställdas deltagande i bolagsstyrelserna; bidrar till positivt samarbetsklimat, stärker beslutens förankring och underlättar genomförandet av svåra beslut.

I samband med fusioner av nordiska företag kan löntagarnas styrelserepresentation försvåras. Under hösten 1998 illustrerades detta bl.a. av affären Stora-Enso. De fackliga organistaionerna i Sverige och Finland var mycket bekymrade över företagets inledande ställningstagande att inte ge de anställda ett motsvarande inflytande som före fusionen.

Det är angeläget att lagstiftningen i de nordiska länderna harmoniseras och utformas så att de inte förhindrar fortsatt löntagarrepresentation vid fusioner av företag utan snarare underlättar införande av en sådan ordning där den inte redan är praxis.

EU har avslutat behandlingen av förslaget till förordning om införande av en europeisk statut för aktiebolag (SE) och direktivförslaget om införande av medarbetarinflytande i SE, vilka bör ingå i Nordiska ministerrådets arbete.

Mot bakgrund av ovanstående föreslår vi att

Nordiska Rådet rekommenderar Nordiska Ministerrådet

att utreda hur lagstiftningen i de nordiska länderna kan harmoniseras för att underlätta för löntagarrepresentation i ledningarna för nordiska företagskoncerner

att återkomma till Nordiska rådet med förslag till åtgärder i detta syfte.

Köpenhamn den 28 juni 1999

Per-Erik Granström (s)	*Jouko Skinnari (SDP)*	*Reynoldh Furustrand (s)*
Per Kaalund (S)	*Aud Gaundal (A)*	*Gunnar Halvorsen (A)*

Nordenutskottets betänkande

angående medlemsforslag om fengselundervisning i et nordisk perspektiv

(Medlemsförslaget, se s. 429)

1. Förslag

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utrede mulighetene for samarbeidsprojekter om fengselundervisning i et nordisk perspektiv og

att komme tilbake til Nordisk Råd med forslag til tiltak.

2. Bakgrund

Nordenutskottet har vid sitt möte i Akureyri den 27 och 28 september 1999 behandlat medlemsförslag A 1199/nord, ställt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet.

Medlemsförslaget

Medlemsförslaget konstaterar att utbildning av interner i fängelser är ett värdefullt redskap i arbetet att förbereda internerna till ett aktivt inträde i samhället efter avtjänat straff och att utbildningens värde allt starkare understryks i de olika nordiska ländernas kriminalpolitik.

Det eksisterer i dag ett nordiskt samarbete mellan kriminalomsorgens ansvariga för undervisning. Även om synen på värdet av undervisningen är likartad visar det sig att prioriteringar och metoder för undervisningen varierar mellan länderna. En samlad kunskap saknas om de befintliga undervisningsformerna och erfarenheterna med dem. En sammanställning skulle kunna ge ett bättre underlag för fortsatta insatser på området och kan också användas i samarbetet med länderna i Nordens närområden.

Høringssvar

Medlemsförslaget har sänts på remiss till följande instanser:

Danmark
Justitsministeriet
Direktoratet for kriminalforsorgen

Finland
Justitieministeriet
Rättspolitiska forskningsinstitutet

Island
Justitsministeriet
Statens Fängelsesväsen

Norge
Justitsdepartementet
Kirke, undervisnings- og forskningsdepartementet

Sverige
Justitiedepartementet
Kriminalvårdsstyrelsen

Remissyttranden har inkommit från de danska, norska och svenska ministerierna och kriminalvårdsmyndigheterna, Nordenutskottet kan konstatera att de samtliga är positiva till medlemsförslaget. Bl.a konstateras att det saknas en samlad nordisk översikt över skolverksamheten i fängelserna och instanserna bedömer att en mer systematisk insamling av erfarenheter från länderna kan bidra till att belysa starka och svaga sidor hos undervisningsverksamheten i kriminalvården och leda till förslag som kan förbättra detta viktiga område både på nationell och nordisk nivå. Vidare framhålls att ett sådant arbete också kan få posistiva konsekvenser för bilateralt samarbete med närområdena.

Bland områden som bör kunna vara av betydelse i en sådan undersökning nämns

- I vilken grad tillfredsställer dagens undervisningsutbud fångarnas behov av utbildning?
- De nordiska länderna lägger olika vikt på vuxenpedagogiska metoder. I hur hög grad används läromedel och pedagogiska metoder som är anpassade för vuxna elever?
- Hur följs påbörjad utbildning upp efter avsonat straff och fungera samarbetet mellan myndigheter och verksamheter med hänsyn till ansvarsfördelning, nätverk, finansiering?
- I hur hög grad har rekommendation nr R(89) 12 från Europarådet "Education in Prison" följts upp i de nordiska länderna?

Konklusion

Nordenutskottet instämmer i att utbildningsinsatser i fängelser är ett viktigt instrument för att underlätta och möjliggöra internernas återinträde i samhället efter avtjänat straff. Utskottet noterar att remissinstanserna genomgående

är positiva till ett nordiskt erfarenhetsutbyte och att man pekar på ett antal väsentliga områden vilka bör ingå i en undersökning av ländernas utbildningspolicy och metoder i kriminalvården. Utskottet finner det angeläget att en sådan undersökning vidtages.

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H)vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Medlemsforslag

om fengselsundervisning i et nordisk perspektiv

(Fremlagt av Den Sosialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd)

Opplæring for innsatte i fengsler er et verdifullt redskap i arbeidet for å forberede de innsatte til et aktivt samfunnsliv etter endt soning. Dette er i de senere årene blitt stadig sterkere understreket i de ulike nordiske lands kriminalpolitikk.

Det eksisterer i dag et nordisk samarbeid mellom de ansvarlige for fengselsundervisning/opplæring i kriminalomsorgen. Selv om det er lik oppfatning av verdien av fengselsundervisning, viser det seg at det er ulike prioriteringer og ulike måter å organisere opplæringen på i de nordiske land.

Vi mangler i dag en samlet kunnskap om disse ulike undervisningsformer og erfaringene med dem, og det har ikke vært mulig å trekke generelle slutninger av fordelene eller ulempene ved de nordiske lands ulike opplæringsvirksomheter.

En sammenstilling av erfaringer fra fengselsopplæringen i de nordiske land og generelle analyser av styrke og svakheter i de ulike programmene skulle kunne gi et bedre grunnlag for fortsatt utvikling på området. Resultatet av en slik undersøkelse kan også benyttes i samarbeidet med land i Nordens nærområder.

Vi foreslår at

Nordisk råd rekommenderer Ministerrådet

å utrede mulighetene for samarbeidsprojekter om fengselundervisning i et nordisk perspektiv og

å komme tilbake til Nordisk råd med forslag til tiltak.

København, 28 juni 1999

Anneliese Dørum (A) *Søren Hansen (S)* *Rune E. Kristiansen (A)*
Dan Reinert Petersen (Jvfl) *Per Berthelsen (S)* *Åke Gustavsson (s)*
Astrid Marie Nistad (A) *Ann-Marie Fagerström (s)*
Eva Johansson (s) *Tuula Haatainen (SDP)*

Udvalgsforslag

om den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft

(Fremsat af Europaudvalget og Nordenudvalget)

Forslag

Europaudvalget og Nordenudvalget foreslår:

at Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at pålægge de centrale arbejdsmarkedsmyndigheder at oprette forbundne hjemmesider på Internet for internet-arbejdsformidling, således at arbejdsgivere og arbejdstagere kan udbyde og efterspørge arbejdskraft i alle de nordiske lande,

at pålægge en central instans i hvert land (f.eks. arbejdsmarkedsmyndighederne) at sikre, at oplysninger, som er relevante for mennesker, som ønsker at søge/tage arbejde i et andet nordisk land, er tilgængelige på internet. Det kan være oplysninger om reglerne for arbejdsløshedsforsikring, socialforsikring, skat, told, sygesikring, ferie-/orlovsregler, børnepasning, skoleforhold m.m.),

at de ansatte på arbejdsformidlingskontorerne uddannes til bedre at leve op til Retningslinier for nordisk arbejdsformidlingssamarbejde og de bilaterale aftaler om arbejdsformidlingssamarbejde,

at arbejdsmarkedspolitiske tiltag udvides til at omfatte hele Norden,

at udforme kriterier for sammenligning af uddannelser, erhvervserfaring og andre meriter, således at arbejdsgiverne kan vurdere ansøgere relativt enkelt.

Baggrund

Arbejdsmarkedet forandres i disse år. Den internationale økonomiske udvikling, udviklingen i informationsteknologien, ændringer i befolkningssammensætningen og mange andre forhold betyder, at såvel de nationale arbejdsmarkeder, som Nordens og EU's arbejdsmarked står over for nye udfordringer.

En af de udfordringer, Europaudvalget og Nordenudvalget kan identificere er, at arbejdsmarkedet i fremtiden vil være præget både af mangel på arbejdskraft og samtidig have høj arbejdsløshed. Førstnævnte vil give flaskehalsproblemer, sidstnævnte vil øge den sociale udstødning inden for en række udsatte erhverv. Dette forhold vil skulle løses ved en mere fleksibel arbejdskraft, såvel fagligt som geografisk.

Det vil derfor være en vigtig faktor, hvis man kan gøre markedet for job større. Nordenudvalget og Europaudvalget mener, at det vil påvirke arbejdsmarkedet positivt, hvis man inden for de gældende regelværk forbedrer og udvikler det nordiske arbejdsmarked, således at Norden kan betragtes som "et jobmarked" af den enkelte arbejdsgiver og arbejdstager.

Nordenudvalget og Europaudvalget mener, at elektronisk formidling af job i Norden vil være en væsentlig forbedring af den enkelte arbejdsgivers og arbejdstagers muligheder for at orientere sig på jobmarkedet. Elektronisk formidling vil i de kommende 5 – 10 år overtage den personlige jobformidlings rolle i de nordiske lande. Nordenudvalget og Europaudvalget mener derfor, at det vil være af stor vigtighed, at de nationale initiativer overføres til nordisk niveau.

Samtidig vil Nordenudvalget og Europaudvalget gerne pege på det væsentlige i, at de nordiske borgere gøres opmærksom på og får adgang til let tilgængelig information om de andre landes arbejdsmarkeder og andre relevante forhold, hvis man vil søge job/tage ansættelse i et andet nordisk land.

Nordenudvalget og Europaudvalget mener, at ovennævnte forslag kan rummes inden for rammen af aftalen om det fællesnordiske arbejdsmarked af 1954, revideret i 1982. Hensigten med aftalen var at give statsborgere i de nordiske lande en grundlæggende rettighed til at arbejde og bosætte sig i et andet nordisk land. Dette skulle samtidig sikre fuld beskæftigelse, ligestilling og en afbalanceret regional udvikling, således at de nordiske landes beskæftigelsesforanstaltninger understøttede hinanden.

Aftalens art. 3 bestemmer, at arbejdsformidlingsmyndighederne i deres arbejde skal samarbejde og gennem nationale foranstaltninger virke for, at såvel arbejdstagere som arbejdsgivere benytter sig af den offentlige arbejdsformidling. I forlængelse heraf er der udformet retningslinier for det nordiske arbejdsformidlingssamarbejde samt bilaterale aftaler om arbejdsformidlingssamarbejde.[10)]

Til trods for disse nordiske aftaler og retningslinier må man konstatere, at det nordiske arbejdsmarked på det praktiske plan ikke fungerer optimalt og kan videreudvikles. Eller sagt på en anden måde: den nordiske arbejdskraft er meget immobil. Dette påvises i 3 nordiske undersøgelser, hvor man ser, at flyttegraden mellem de nordiske lande er relativ lav[11)].

---

10) Endvidere er følgende aftaler og samarbejder af betydning for det fællesnordiske arbejdsmarked vedtaget: Nordisk overenskomst om ydelse ved arbejdsløshed, Samarbejde om erhvervs-indrettet rehabilitering og arbejdsmarkedsuddannelse, fælles arbejdsmarked for sundheds-, sygehus- og veterinærpersonale, klasselærere i grundskolen, faglærere og lærere i praktisk-etiske emner i gymnasieskolen, personer som har gennemgået en kompetencegivende højere uddannelse på mindst 3 år.

11) Migration and Economi Integration in the Nordic Common Labour Market, Nord 1996:2; Flytting og sysselsetting i nordiske land – Bruttostrømsanalyser og tilbudssidetilpasninger i de regionale arbeidsmarkeder Temanord 1997:599; Flexibility in the Nordic Labour Market, Temanord 1998:586.

Konklusionerne er i kort form:
- Mobiliteten mindskes med alder, ægteskab, antal børn og køb af fast ejendom.
- Mobiliteten øges med uddannelsesgrad, ved skilsmisse og ved ledighed.
- Mobiliteten kan øges, hvis man motiverer arbejdskraften bedre.

Med motivation peges i rapporterne på 2 elementer:
- "psykologisk": dvs. samtale på arbejdsformidling og information om regler i det land, hvor arbejdet er,
- økonomisk: både positiv i form af flyttestøtte og negativ i form af at fratage dagpenge, hvis man nægter at flytte.

Nordisk Ministerråd forpligter sig i program for samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 1995 – 2000 bl.a. til at
- arbejde for at sikre de rettigheder, der er grundlagt i overenskomsten om nordisk arbejdsmarked og arbejde for en øget mobilitet af arbejdskraften,
- arbejde for at udbygge arbejdsformidlingssamarbejdet mellem de nordiske lande, samarbejde om arbejdsmarkedsuddannelser, erhvervsmæssig rehabilitering og arbejdsmarkedsforskning.

Europaudvalget og Nordenudvalget har på baggrund af ovenstående kunnet konstatere, at der stadig er en række faktorer, som hindrer mobiliteten på det fællesnordiske arbejdsmarked. Det synes ikke at være regelværket i sig selv, som er utilstrækkeligt, men at regelværket ikke implementeres tilstrækkeligt.

Dermed tænkes på arbejdsformidlingernes rolle, som er meget stor i.f.t. oplysninger af social art: om pensionsregler, lønforhold, skatteforhold, boligforhold, børnepasning.

Endvidere kan der peges på ganske mange vanskeligheder p.g.a. uvidenhed/uvilje i de nationale systemer:
- arbejdsformidlingerne kender i reglen ikke til job i det øvrige Norden,
- kommunerne er sjældent bekendt med de regler for nordiske tilflyttere, som reelt findes.

Der findes en række konkrete grænsehindringer i Norden. Nordisk Ministerråd har behandlet disse i en udredning[12)] og Nordisk Råds Nordenudvalg vil behandle spørgsmålene nærmere.

Disse hindringer betragtes primært i.f.t. de der flytter mellem de nordiske lande, idet der for pendlere gør sig en lang række andre forhold gældende, da man som pendler er underlagt 2 landes regler. Nordenudvalget og Europaudvalget er bekendt med, at der i en række grænseregioner og i Nordisk Ministerråds regi er arbejde i gang for at sikre, at pendlere som tager arbejde i andet land i en kortere tidsperiode ikke skal mærke nogen markant forskel på for-

12) Udredning om grænsebarrierer i Norden, PLS Consult, oktober 1998

holdene på arbejdsmarkedet (f.eks. at man ikke skal flytte fagforening/a-kasse ved job af kortere varighed).

I nærværende forslag fokuseres på hindringer i den geografiske mobilitet, som kan fjernes og dermed øge arbejdstagernes psykologiske motivation. Det er Nordenudvalgets og Europaudvalgets opfattelse, at mange af disse barrierer vil kunne fjernes ved at øge adgangen til information, som det foreslås i første og anden at-sætning.

Nordenudvalget og Europaudvalget mener, at de foreslåede indsatser kan gøres inden for det gældende regelværk og derfor ikke vil kræve omfattende ændringer. Men samtidig vil man understrege vigtigheden at, at sådanne initiativer tages og koordineres på et overordnet politisk niveau.

De nordiske landes arbejdsformidlinger minder meget om hinanden, men alligevel fungerer den grænseoverskridende formidling ikke altid tilfredsstillende. Det synes at skyldes at:

- der savnes lettilgængelig information om forholdene på arbejdsmarkederne i de øvrige lande (alt fra information om hvordan man søger et ledigt arbejde til forskelle i socialforsikring og skattesystem). Nogle af de identificerede forskelle, som kan have betydning for en arbejdstagers beslutning om at søge/tage job i et andet land, er: forskellige finansieringsformer for arbejdsløshedsforsikring, forskelligt niveau og dækningsperiode for arbejdsløshedsdagpenge, forskelligt antal karensdage, besværligheder med at flytte medlemskab af a-kasse, lønforskelle, manglende oplysninger om de forhold man byder sin familie ved at flytte, herunder mulighed for børnepasning, prisniveau på boliger og pensionsforhold,
- det er svært at få aktuel information om ledige job til trods for, at de tekniske forudsætninger findes. Det kan skyldes, at arbejdsformidlere ikke ved, hvordan man finder disse oplysninger frem eller at de prioriterer deres egen region. I Øresundsregionen oprettedes der foråret 1999 4 fælles dansk-svenske arbejdsformidlingskontorer, dette kunne være et eksempel til efterfølgelse,
- arbejdsmarkedspolitiske tiltag er "nationale", dvs. at de kun omfatter personer bosat i det pågældende land, dette gælder f.eks. flytnings- og pendlingsstøtte, ligesom arbejdspladsintroduktion/jobtræning er nationale,
- arbejdsmarkedsuddannelse for arbejdsløse kan ikke for alle de nordiske borgeres vedkommende tages i et andet nordisk land, f.eks. kan danske arbejdsløse ikke tage til Sverige, da de så ikke menes at stå til rådighed for arbejdsmarkedet.

Nordenudvalget og Europaudvalget mener således, at de foreslåede indsatser vil lette arbejdet for de lokale arbejdsformidlingskontorer, som ikke vil skulle uddannes i hele det nordiske arbejdsmarkedssystem, men alene vil skulle sætte sig ind i systemet for information.

Angående forslaget om at udvide de arbejdsmarkedspolitiske tiltag til at omfatte hele Norden, så tænkes der f.eks. på flyttebidrag, arbejdspladsintroduktion/jobtræning i et andet nordisk land, arbejdsmarkedsuddannelse og efteruddannelse til arbejdsløse, som bør kunne tages i et andet land, særligt i grænseregioner.

Nordenudvalget og Europaudvalget vil endelig påpege, at det er vigtigt, at arbejdsgiverne kan sammenligne de ansøgninger, de får. Derfor er sammenlignelige kriterier for uddannelser (eksamensbeviser), erhvervserfaring og andre meriter af stor betydning.

Høring

Forslaget har været sendt til høring hos nationale myndigheder og interesseorganisationer:

Danmark: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Dansk Arbejdsgiverforening, Landsorganisationen, Foreningen Norden

Finland: Arbetsministeriet, Industrin och Arbetsgivarna, Finlands Fackförbunds Centralorganisation, Akava (Finlands akademikerförbund)

Island:

Norge: Sekretariatet for Ministeren for Nordisk Samarbejde, Næringslivets HovedOrganisation (NHO), LO

Sverige: Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO)

Åland: Ålands landskapsstyrelse, Arbetsförmidlingen

Stavanger, den 30. juni 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Aud Gaundal (A)
Per Erik Granström (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Hjálmar Jónsson (S)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Per Kaalund (S)
Gunnar Halvorsen (A)
Harald Kjøller (V)
Einar Steensnæs (Krf)
Jari Vilén (Kok)
Sonja Irene Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)
Jouko Skinnari (SDP)
Reynoldh Furustrand (s)
Vibeke Peschardt (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Kent Olsson (m)
Steingrimur J. Sigfússon (V)

Utvalgsforslag

angående felles marked med CO_2-kvoter

(Fremlagt av Nærområdeutvalget)

Utvalgets forslag

Nærområdeutvalget foreslår at:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer:

at de i arbeidet med å etablere et felles system for prising av miljøkostnader ved produksjon av elektrisitet, utformer et felles system for handel med CO_2-kvoter.

at de, når et nordisk kvotesystem er etablert, arbeider for å inkludere andre land i Østersjøregionen i et slikt marked.

Bakgrunn

På sesjonen i Oslo i desember 1998 vedtok Nordisk Råd rekommandasjon A 1188/nær om gjennomføring av et nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på elektrisitet. I denne rekommandasjonen ba Nordisk Råd om at det innen år 2001 gjennomføres tiltak i det nordiske elmarkedet for innføring av et enhetlig system der miljøkostnadene prises i produksjonsleddet. Formålet skal være å minimalisere utslipp av CO_2 og andre klimagasser.

Felles marked for CO_2-kvoter

Et felles system for handel med utslippskvoter vil gi større fleksibilitet enn felles avgifter i den nordiske samordningen av prising av miljøkostnadene i kraftsektoren. Miljøkostnadene vil gjenspeiles i prisen på de ulike energibærerne.

Som en oppfølging av rekommandasjonen om harmoniserte miljøskatter på elektrisitet, bør de nordiske landenes regjeringer derfor arbeide for å etablere et felles marked for handel med utslippskvoter.

Utvidelse i Østersjøregionen

Et tettere samarbeid i energi- og miljøsektoren er i første omgang ment å omfatte de nordiske land. Samtidig vil det være i tråd med tidligere målsettinger å søke å inkludere andre land i Østersjø-regionen i samarbeidet for et bærekraftig energisystem i Norden. Et slikt mål ble blant annet formulert i de nordiske statsministrenes Bergensdeklarasjon av 27. juni 1997, hvor det for eksempel heter:

"Vil vil arbeide for at landene i Østersjøregionen samlet eller enkeltvis bidrar til reduksjoner i utslipp av klimagasser. Økt bruk av fornybare energikilder og overgang fra mer til mindre forurensende energikilder blant fossile brensler i regionen kan gi et viktig bidrag til dette".

"Vi er enige om at forsyningssikkerheten og miljøet i Østersjøregionen forbedres ved at de nasjonale energisystemene integreres. En slik prosess er godt i gang for landenes elektrisitetsproduksjon. Et forberedende arbeid pågår for å knytte sammen elektrisitetsmarkedene rundt Østersjøregionen og dermed forbedre miljø- og forsyningssikkerheten i hele regionen".

"På denne bakgrunn, og på bakgrunn av utviklingen i EU og EØS, har vi bedt våre energiministre om å vurdere følgende forhold og avgi en første rapport til oss innen vi møtes under Nordisk Råds sesjon 14.-15. november:
(...)

Tiltak for å bidra til harmonisering av avgiftssystemet som sikrer at fornybare energikilder og naturgass får konkurransedyktige betingelser i forhold til andre energibærere og som ivaretar miljøaspektet ved ulike energibæreres utslipp av klimagasser".

Nuuk, den 5. august 1999

Hanne Andersen (S)
Erik Dalheim (A)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (Åc)
Jan-Erik Ågren (kd)
Chris Heister (m)
Aase Madsen (DF)
Jeppe Kofod (S)
Gunnar Halvorsen (A)
Preben Rudiengaard (V)
Randi Karlstrøm (Krf)
Per-Kristian Foss (H)
Lennart Gustavsson (v)
Matti Vähänäkki (SDP)
Margareta Israelsson (s)
Hannes Manninen (Kesk.)
Matz Hammarström (mp)
Christel Anderberg (m)
John Alvheim (Frp)

Presidiets betänkande

över medlemsforslag nr. 1203/p om ökat samarbete med de baltiska staterna

(Medlemsförslaget, se s. 443)

1. Förslag:

Presidiet föreslår Nordiska rådet att besluta

att de arbetsgrupper som tillsätts inom Nordiska rådets organ i sitt arbete, då så är lämpligt med hänsyn till arbetsuppgifterna, skall beakta möjligheterna till samarbete och informationsutbyte med parlamentariker från Baltiska församlingen och parlamentariker från regionala parlament i andra delar av Nordens närområden.

att rekommendera de nordiska regeringarna att inom ramen för nordiska ministerrådets arbete intensifiera samarbetet med de baltiska länderna.

2. Bakgrund

Samarbetsavtalet mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen skrevs under i 1992 och förnyades i 1997. Avtalet ger möjlighet till olika strukturer för samarbete mellan de två organisationerna. Avtalet från 1997 är en överenskommelse mellan två jämnlika organisationer.

Baltiska församlingen var involverad både i Närområdesutskottets barnarbetsgrupps och kriminalitetsarbetsgrupps arbete genom att de nämnda arbetsgrupperna har haft kontakt med Baltiska församlingens respektive utskott. Även besök till de olika baltiska länderna företogs i samband med arbetsgruppernas arbete. Båda arbetsgrupperna hade också kontakter med ryska (regionala) parlamentariker. Även rapportörerna inom Närområdesutskottet har haft samarbete med Baltiska församlingens representanter.

Nordiska rådets och Baltiska församlingens utskott har ett etablerat samarbete sinsemellan. Olika gemensamma arrangemang, t.ex. EU-seminariet i 1997, flera kulturarrangemang i Baltikum åren 1996 - 998, det gemensamma mötet i 1999, mediaseminariet i 1999 och det kommande EU-seminariet har förberetts i gott samarbete mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen i

utskottstrukturen. Även uppföljningen av dessa arrangemang sköts i samarbete mellan de respektiva utskotten.

Olika nordiska ministerråd har haft traditionellt samarbete med sina kolleger från de tre Baltiska länderna och Baltiska Ministerrådet. Ett exempel på detta samarbete är ett gemensamt möte mellan de nordiska och baltiska justitieministrar som skall äga rum i november 1999. De nordiska och baltiska stats- och utrikesministrarna har länge haft regelbundna möten med varandra. Statsministrarna träffas t.ex. regelbundet vid Nordiska rådets sessioner. Samarbetet bör etableras även i de ministerråd som inte hittils haft många kontakter till sina baltiska kolleger.

3. Medlemsförslaget

Medlemsförslaget vill institutionalisera ett system inom Nordiska rådet att alltid beakta möjligheterna att involvera representanter för de baltiska länderna i arbetsgrupperna när detta kan ge ett mervärde till arbetet. Förslagsställarna framhåller att detta är ett sätt att utöka kontaktytorna och utveckla och fördjupa det konkreta arbetet samt öka kvaliteten. Det baltiska deltagandet kunde antingen arrangeras via de baltiska parlamenten eller Baltiska församlingen.

Förslaget stärker det existerande samarbetet mellan de två organisationerna både på minister- och parlamentarikernivån.

4. Presidiets synpunkter

Presidiet påpekar att enbart rådsmedlemmar kan, enligt arbetsordningen, väljas till medlemmar av beredningsorgan. Presidiet är enigt om att samarbetet mellan de nordiska parlamentarikerna och parlamentariker från närområden har varit nyttigt i fråga om både barn- och kriminalitetsgruppens arbete. Presidiet anser att parlamentariker och övriga experter bör höras i arbetsgruppernas och rapportörernas arbete då detta är ändamålsenligt och ger ett mervärde. Vidare anser Presidiet att. Baltiska församlingens synpunkter på ändamålsenligheten och uppläggningen av ett sådant samarbete bör utrönas.

Presidiet anser att förslaget till rådets beslut inte skulle innebära någon förändring till den nuvarande praktiken i vilket utskotten, arbetesgupperna och rapportörerna självständigt fått besluta om sina kontakter till närområdena. Det finns inga formella, organisatoriska eller ekonomiska hinder för fortsatta kontakter. Presidiet anser att det nuvarande oreglerade och flexibla systemet har fungerat klanderfritt och önskar att det fortsätter även i de kommande arbetsgruppernas arbete.

Det är svårt vid detta skede att förutspå vilka ekonomiska konsekvenser de nära kontakter till närområdenas parlamentariker innebär i form av t.ex. rese- och tolkkostnader. Arbetsgruppernas antal, antalet parlamentariker från närområden som skall delta på mötena samt eventuell tolkning påverkar kostnader. På grund av dagens ekonomiska läge i Baltiska församlingen och Ryssland är det tydligt att ifall Nordiska rådet inviterar parlamentariker från närområden till arbetsgruppmöten eller liknande möten i Norden får Nordiska rådet också stå för kostnaderna. Å andra sidan har man kommit överens i samarbetsavtalet med Baltiska församlingen att båda organisationer betalar sina egna resekostnader.

5. Konklusioner

Presidiet anser i likhet med förslagställarna att det är angeläget att Baltiska församlingens representanter hörs i rådets arbetsgruppers arbete då detta är ändamålsenligt i förhållande till arbetsgruppens arbetsuppgift och mandat. Även kontakter till Polen och Ryssland bör övervägas beroende på saken i fråga. Presidiet instämmer i att kontakter till utomstående kan fördjupa samarbetet mellan Norden och närområdena.

Mot bakgrund av Presidiets synpunkter föreslår Presidiet en ändring i förslagets första att-sats.

Berlin, den 20. oktober 1999

Dorte Bennedsen (S) *Riitta Prusti (SDP)* *Sighvatur Björgvinsson (A)*
Berit Brørby (A) *Anita Johansson (s)* *Svend Erik Hovmand (V)*
Johan J. Jakobsen (Sp) *Ísólfur Gylfi Pálmason (F)* *Bjarne Kallis, (SKL)*
Outi Ojala (Vas.) *Kaj Ikast (KF* *Sigríður Anna Þorðardóttir (Sj)*
Gun Hellsvik (m)

Reservation från den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet mot presidiets beslut rörande betänkande över det konservativa medlemsförslaget om ökat samarbete med de baltiska staterna

Från socialdemokratisk sida vill vi framhålla att Nordiska rådets samarbete med andra parlamentariska organ i närområdena är en uppgift som bör prioriteras högt. Det nära samarbete som sedan några år utvecklats med Baltiska församlingen måste föras vidare.

I betänkandet över det konservativa medlemsförslaget, som anges syfta till att stärka och utveckla samarbetet med de baltiska staterna, föreslås Nordiska rådet besluta att de arbetsgrupper som tillsätts inom Nordiska rådets organ i sitt arbete, då så är lämpligt med hänsyn till arbetsuppgifterna, skall beakta möjligheterna till samarbete och informationsutbyte med parlamentariker från Baltiska församlingen.

Som framhölls i det förslag till betänkande som framlades för presidiet innebär beslutet inte någon förändring av nuvarande praxis enligt vilken utskott, arbetsgrupper eller rapportörer självständigt bedömer och beslutar om sina kontakter med närområdena. Det finns inga formella, organisatoriska eller ekonomiska hinder för fortsatta sådana kontakter. Det nuvarande oreglerade och flexibla systemet har fungerat problemfritt och bör kunna göra det också i fortsättningen.

Presidiet borde ha föreslagit att det konservativa medlemsförslaget inte föranledar någon åtgärd.

Berit Brørby
Dorte Bennedsen
Anita Johansson
Riitta Prusti
Sighvatur Björgvinsson

Reservation från Outi Ojala

Nordiska rådets samarbete med parlament och parlamentariska samarbetsorgan i våra närområden har utvecklats positivt under de senaste åren och i synnerhet samarbetet mellan Nordiska rådet och Baltiska församlingen har blivit en allt mer integrerad del av Rådets verksamhet. Denna utveckling har skett inom ramen för det samarbetsavtal som våra organisationer har haft sedan 1992.

Medlemsförslaget om ökat samarbete med de baltiska staterna skall inte innebära någon egentlig förändring för detta samarbete. Förslaget kan ses som en ytterligare manifestation av vår samarbetsvilja och kan därför anses befogat. Enligt min uppfattning får dock utvecklingen av detta samarbete inte ske på bekostnad av andra samarbetsformer med övriga närområden och deras parlamentariska och regionala parlament. Jag avser med detta framförallt samarbetet med nordvästra Ryssland, inklusive S:t Petersburg- och Leningradområdena. Jag vill därför reservera mig mot den strykning i betänkandets första att-sats, som innebär att parlamentariker och regionala parlament i andra delar av Nordens närområden lämnas utanför det ökade samarbetet.

Det ligger i både Nordiska rådets, Baltiska församlingens och i hela vår nordliga regions intresse att ingen känner sig åsidosatt. Att i betänkandet också betona närområdena i de nordligare delarna är särskilt viktigt med beaktande av att Närområdesutskottets Barentsgrupp är tilsatt och aktivt igång med sitt arbete. Frågan har även stor betydelse för EU:s nordliga dimension.

Bilaga:

ETT EXEMPEL AV KOSTNADER

En arbetsgrupp inom Nordiska rådet inviterar

1. Baltiska församlingen att skicka en representant till arbetsgruppens möte i Norden

Resekostnader för en person till Norden på endagsresa i genomsnitt ca 6000 DKK

Tolkning på mötet antingen *det aktuella baltiska språket – skandinaviska* eller *engelska – skandinaviska* eller *ryska – skandinaviska* per dag (tolken har i detta exempel inga resekostnader utan rekryteras från mötesstaden)	6000 DKK

och/eller

2. En parlamentariker från Ryssland eller Polen till arbetsgruppens möte i Norden

Resekostnader i genomsnitt på en tvådagarresa	6000 DKK
Övernattning	800 DKK
Tolkning *ryska – skandinaviska* eller *polska –skandinaviska* per dag	6000 DKK

(tolken rekryterad från mötesstaden)

Arbetsgrupperna och rapportörerna kan också, såsom fallet varit med arbetet i barn- och kriminalitetsfrågor, resa till närområden och möta relevanta parlamentariker och experter där. Kostnaderna för en tvådagarsresa per person är då i genomsnitt 10.000 DKK. Tolkningskostnader varierar stort beroende på om engelska kan användas genomgående eller om det måste rekryteras tolkar. Tolkningen i Baltikum och Ryssland kostar i genomsnitt 3000 DKK då tolken rekryteras från respektive land.

Tolkning i detta exempel är konsekutivtolkning då man anlitar en person. I fråga om simultantolkning bliver kostnader avsevärt mycket högre på grund av att det behövs två tolkar och teknik.

Medlemsförslag

Ökat samarbete med de baltiska staterna

(väckt av den Konservativa gruppen i Nordiska Rådet)

Samarbetet med de baltiska staterna har utvecklats på ett mycket positivt sätt under senare år. Nordiska Rådet och Baltiska församlingen har mötts vid ett flertal tillfällen, nu senast vid det gemensamma mötet i Helsingfors i februari. Dessa gemensamma möten bör även framöver återkomma med en viss regelbundenhet, exempelvis vart annat år. Även de flesta partigrupper har ett utvecklat och intensivt samarbete med respektive broder- och systerpartier. Detta är helt i linje med vår ambition att fördjupa samarbetet med närområderne.

De baltiska länderna har nu utvecklats positivt till att bli fullgoda demokratier. Man samarbetar med och söker inträde i olika internationella organ, såsom EU.

Det är därför dags att gå vidare med samarbetet mellan Norden och Baltikum. Ett sätt att utöka kontaktytorna och utveckla och fördjupa det konkreta arbetet kan vara att vid tillsättandet av arbetsgrupper alltid beakta möjligheterna till ökad kvalitet genom att ta med representanter för de baltiska länderna. Ett sådant ämnesområde kan vara hur man kan intensifiera arbetet mot kriminaliteten. Ett annat kan vara hur vi gemensamt kan arbeta för en bättra miljö. Genom ett sådant förfaringssätt kan slagkraften i samarbetet mellan Norden och Baltikum öka. Även regeringarna bör uppmanas att inom ramen för nordiska ministerrådets arbete intensifiera samarbetet med de baltiska länderna.

Mot bakgrund av ovanstående föreslås

att vid inrättande av arbetsgrupper beakta möjligheterna att även ta med representanter för de baltiska länderna

att uppmana de nordiska regeringarna att inom ramen för nordiska ministerrådets arbete intensifiera samarbetet med de baltiska länderna.

Köpenhamn den 28 juni 1999

Chris Heister (m)
Christel Anderberg (m)
Sten Tolgfors (m)
Per-Kristian Foss (H)
Svein Ludvigsen (H)
Petri Salo (Kok)
Eero Akaan-Penttilä (Kok)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Hjálmar Jónsson (Sj.)
Gun Hellsvik (m)
Lars Hjertén (m)
Jógvan við Keldu (F)
Sonja Sjølie (H
Kaj Ikast (KF)
Kalervo Kummola (Kok
Jari Vilén (Kok)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)

Præsidiets betænkning

Om medlemsforslag A 1204/p om Nordisk Ministerråds budsjett i Euro

(Medlemsförslaget, se s. 447)

1. Indstilling

Præsidiet foreslår,

at Nordisk Råd ikke foretager sig yderligere i forhold til forslaget.

2. Baggrund

Præsidiet behandlede medlemsforslag A 1204/p om Nordisk Ministerråds budget i Euro ved sit møde den 21. oktober 1999, forslaget var stillet af Den Konservative Gruppe i Nordisk Råd.

Medlemsforslaget

I medlemsforslaget tages udgangspunkt i, at stadig mere nordisk samarbejde foregår i en europæisk ramme. Der henvises til, at det giver større sammenlignelighed at anvende euro. Den Konservative Gruppe mener, at det nordiske samarbejde bør omstille sig til den nye tid og tage fremtidens valuta i brug ved fremlæggelsen af Nordisk Ministerråds budget.

Høringssvar

Medlemsforslaget har ikke været sendt i høring.

3. Konklusion

Præsidiet finder, at Den Konservative Gruppes forslag er forud for sin tid, da kun Finland af de nordiske lande endnu er medlem af ØMU'en. Finland overgår til at fremlægge finanslov i euro i 2002, samtidig med at hele ØMU-området overgår til at anvende euro. Præsidiet mener, at man kan vende tilbage til sagen til den tid.

Berlin, den 20. oktober 1999

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Anita Johansson (s)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Sighvatur Björgvinsson (A)
Svend Erik Hovmand (V)
Bjarne Kallis (SKL)

Reservation: Den Konservative Gruppe reserverede sig.

Kaj Ikast (KF) *Sigríður Anna Þorðardóttir (Sj)* *Gun Hellsvik (m)*

Medlemsforslag

om Nordisk Ministerråds budsjett i Euro

(fremmet av den Konservativa gruppen i Nordiska Rådet)

Alt mer av også det nordiske samarbeidet foregår i en europeisk ramme. Innføringen av Euroen gir borgerne mulighet til å sammenligne priser og beløp uten å måtte regne om til andre valutaer. Finland har knyttet seg til EMU og elektronisk tatt i bruk Euroen. I 2002 innføres også Euro som sedler for vanlig bruk i EU. Det nordiske samarbeidet bør derfor også omstille seg til den nye tid og ta i bruk fremtidens valuta. Euroen har vist seg som en stabil og sikker valuta i den tid den har eksistert.

På bakgrunn av de positive erfaringer som så langt er gjort og for å skape enklere og bedre sammenligningsgrunnlag for brukerne

anmoder Nordisk Råd - Nordisk Ministerråd om

at budsjettet for år 2001 legges frem i Euro.

København den 28. juni 1999

Chris Heister (m)
Sten Tolgfors (m)
Lars Hjertén (m)
Arnbjørg Sveinsdottir (Sj.)
Per-Kristian Foss (H)
Sonja Irene Sjøli (H)
Jógvan við Keldu (F)
Pertti Mäki-Hakola (Kok.)
Eero Akaan-Penttilä (Kok.)
Gun Helsvik (m)
Christel Anderberg (m)
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.)
Hjalmar Jonssen (Sj.)
Svein Ludvigsen (H)
Kaj Ikast (KF)
Petri Salo (Kok.)
Kalervo Kummola (Kok.)

Utskottsförslag

om avskaffande av gränshinder i Norden

(Framlagt av Nordenutskottet)

Det nordiska samarbetet har i hög grad byggts på tanken om fri rörlighet inom Norden. Passfriheten, den nordiska arbetsmarknaden och konventionen om social trygghet är kända exempel på detta.

De gränshinder mellan de nordiska länderna som ändå återstår har fått förnyad uppmärksamhet. På uppdrag av Nordiska Ministerrådet har bl.a. en utredning om "grænsebarrierer i Norden" utarbetats och ytterligare utredningsmaterial väntas bli tilgängligt under hösten detta år. Också bilateralt pågår ett omfattande arbete för att kartlägga eventuella hinder för den fria rörligheten över nationsgränserna och för att finna lösningar på dem. Nordenutskottet har tagit upp frågorna under två halvdagssemnarier, samt behandlat den inom utskottet utarbetade rapporten "Ett gränslöst Norden".

Nordiska Ministerrådet bör nu sammanföra resultat och slutsatser från det arbete som bedrivits på olika håll och så langt som möjligt utarbeta förslag till gemensamma lösningar på de problem som identifierats.

Med hänvisning till ovanstående föreslås att Nordiska Rådet rekommenderar Nordiska Ministerrådet

> *att* snarast förelägga Nordiska Rådet förslag till en samlad handlingsplan för avskaffande av störande gränshinder inom Norden.

Akureýri, den 27 September 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Laila Kaland (A)
Åke Gustavsson (s)
Elver Johansson (fp)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Charlotta Bjälkebring (v)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Karin Olsson (s)
Ragnwi Marcelind (kd)
Pehr Löv (SFP)
Harald Hove (V)
Svein Ludvigsen (H)
Frank Dahlgaard (UP)
Heli Paasio (SDP)
Anneliese Dørum (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Eva Johansson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Leena Rauhala (Kesk.)
Jógvan á Lakjuni ((Ff)
Lars Hjertén (m)

Kommittéförslag

om uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer

(Framlagt av Kontrollkommittén)

1. Kontrollkommitténs förslag till beslut

Kontrollkommittén lämnar, efter att ha redogjort för sina slutsatser av 1998 års kontrolluppgift, vissa förslag i syfte att förbättra uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer, dels från de nordiska regeringarnas och Ministerrådets sida, dels på det parlamentariska planet.

Kontrollkommittén vill samtidigt påpeka att frågan om uppföljning av Rådets rekommendationer inte kan lösas en gång för alla, utan naturligen kommer att vara föremål för fortlöpande diskussioner.

Kontrollkommittén föreslår Nordiska rådet besluta att rekommendera de nordiska ländernas regeringar

att se över sina rutiner för handläggning och politisk behandling av Nordiska rådets rekommendationer

att i samråd med de nordiska samarbetsorganen utveckla informationen om ärendenas handläggning och dokumentation

att ta initiativ till samråd mellan ämbetsmannakommittéernas medlemmar och tjänstemän i Nordiska rådets olika sekretariat

att i meddelandena så långt möjligt redovisa effekterna av vidtagna åtgärder

att återinföra ett system där nationella bidrag till meddelandena görs tillgängliga för Nordiska rådets medlemmar

Kontrollkommittén föreslår Nordiska rådet besluta

att ta upp samtliga rekommendationer på sessionernas dagordningar

att fästa ökad uppmärksamhet vid utformningen av rekommendationer och att dessa också ses i förhållande till handlingsplaner o.d. på området

att uppmana de nationella delegationerna att behandla de förslag i rapporten "Uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer" som rör deras respektive parlament och regering

2. Bakgrund

Nordiska rådets Kontrollkommitté utövar den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel, och kan också granska nordiskt samarbete i övrigt.

Utöver den ordinarie granskningen av Nordiska rådets och Ministerrådets bokslut och verksamhetsberättelser m.m. väljer kontrollkommittén varje år ut ett eller flera sakområden för särskild granskning. För år 1999 har en sådan s.k. kontrolluppgift avsett uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer.

En viktig del av Nordiska rådets arbete består i att utarbeta betänkanden med rekommendationer om vad Nordiska ministerrådet skall företa sig med anledning av de förslag som tas upp till behandling i Rådet. En rekommendation kan också riktas till en eller flera regeringar i Norden.

Nordiska ministerrådet (eller berörda regeringar) skall meddela Rådet vilka åtgärder som vidtagits med anledning av de olika rekommendationerna. Ofta har det ansetts svårt att ur dessa meddelanden utläsa vad som gjorts just med anledning av rekommmendationen i fråga, och vad som eventuellt förhindrat genomförandet av någon rekommendation.

Kontrollkommittén har tidigare, år 1997, uppmärksammat frågan om Nordiska ministerrådets handläggning av Rådets rekommendationer, och därvid påpekat vissa brister. Samtidigt har kommittén noterat att även Rådets roll är av betydelse. Kontrollkommitténs förslag rörde såväl uppföljningen av rekommendationerna som rapporteringen av vidtagna åtgärder, och utmynnade i rekommendation 5/1997/k

Ministerrådet har vidtagit vissa åtgärder för att förbättra rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder. Kontrollkommittén har i annat sammanhang konstaterat att rapporteringen generellt sett har förbättrats de senaste åren, även om brister fortfarande förekommer.

Grunden för rapporteringen är dock att Ministerrådet/regeringarna följer upp Rådets rekommendationer, dvs. så långt möjligt genomför det som Nordiska rådet rekommenderat.

Det är uppenbart att inte alla rekommendationer leder till avsett resultat. Det står också klart att regeringarnas beslut om åtgärder, eller om att avstå från sådana, påverkas av en rad omständigheter utöver rekommendationerna som sådana, bland annat vilka procedurer som finns för att följa upp dessa. Nordiska ministerrådet och på det nationella planet regeringarna har ett ansvar för att det finns rutiner som säkerställer att de seriöst prövar möjligheten att genomföra vad som rekommenderats.

En sådan behandling ställer dock också krav på Nordiska rådet - rekommendationerna bör vara genomarbetade och förankrade hos berörda nationella parlamentariker, och tillsammans med den motiverande texten så tydligt som möjligt ange vad man begär.

En konsultrapport (se bilaga) om procedurerna vid uppföljningen främst på nationellt plan av Nordiska rådets rekommendationer har utarbetats som underlag för Kontrollkommitténs bedömningar. Konsultrapporten innehåller vissa förslag, varav några är av den karaktären att beslut måste fattas på nationell nivå. Kontrollkommittén tar inte ställning till dessa, men anser att de är relevanta och bör diskuteras i de nationella delegationerna.

Parlamentarisk kontroll och uppföljning av Nordiska rådets beslut

Nordiska Ministerrådets resp. regeringarna är enligt Helsingforavtalet förpliktigade att följa upp Nordiska rådets rekommendationer. Deras formella skyldigheter i anslutning till rekommendationer och andra framställningar inskränker sig emellertid till att lämna information - i form av meddelanden eller svar på frågor - om vilka åtgärder som vidtagits med anledning av en viss rekommendation. (Rekommendation med anledning av ministerrådets budgetförslag är det enda undantaget.) Regeringarnas ansvar för att genomföra det Nordiska rådet rekommenderar är således politiskt snarare än formellt/juridiskt.

Helsingforsavtalet anger inte entydigt huruvida rekommendationer kan ställas även till Färöarnas och Grönlands landsstyren eller till Ålands landskapsstyrelse, och heller inte huruvida dessa har några skyldigheter i fråga om uppföljningen av rekommendationer. Kontrollkommittén anser dock att det ligger i avtalets anda att uttrycket "regering" skall tolkas så att det också innefattar landsstyrena eller landskapsstyrelsen på de sakområden där dessa enligt respektive lands konstitution har beslutsrätten.

Detta förslag angående uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer gäller alltså även de självstyrande områdena och deras representanter i Nordiska rådet och Ministerrådet.

Flertalet av Nordiska rådets rekommendationer kräver åtgärder av flera länders regeringar. Rådet kan därför inte ta ställning till konkreta lagtexter och endast undantagsvis ange precisa lösningar. Denna strukturella skillnad mellan beslut på ett internationellt respektive nationellt plan medför att Rådets beslut mer än de nationella parlamentens anger mål och inriktning. Det innebär större behov av - och utrymme för - tolkningar av vad respektive rekommendation syftar till. Därtill kommer det faktum att Rådet (och Ministerrådet) på senare år gått i riktning mot att behandla förslag till handlingsprogram, strategier, osv.

Var och en av dessa faktorer bidrar till att Nordiska rådet (och Ministerrådet) och dess medlemmar måste ägna uppföljningen av sina beslut större uppmärksamhet än vad som är fallet i ett nationellt parlamentariskt sammanhang.

Utöver vid sessionerna kan varje medlem genom frågor via Nordiska rådet agera gentemot Ministerrådet eller enskilda nordiska regeringar. Frågor till den egna regeringen kan ställas i det egna parlamentet, där det också finns möjlighet att via motioner följa upp Rådets rekommendationer på nationellt

plan. Dessa möjligheter utnyttjas i viss utsträckning, men skulle kunna användas betydligt oftare.

Nationell förankring

Utredningsrapporten hänvisar till en rapport från 1995 av Nordiska rådets budgetutskott, som sammanfattningsvis konstaterade att Rådets dagordning var ""isolerad" från de nationella parlamentens, och att de frågor som tas upp sällan är resultat av diskussioner i de nationella parlamentens utskott. Omvänt sägs att det nordiska samarbetet inte upplevs som viktigt i utskotten - det tillför inte något ytterligare. Det bör noteras att rapporten skrevs som underlag för de omfattande reformer av det nordiska samarbetet som sedan genomförts, och som lett till att Nordiska rådets verksamhet i högre grad än tidigare koncentrerats till politiskt aktuella och viktiga frågor.

Som internationell organisation har Rådet med nödvändighet vissa ärenden på sin dagordning som inte ägnas stor uppmärksamhet i de nationella parlamenten. Det gäller framför allt utredningsarbete, handlingsplaner, budgetförslag m.m. för samarbetet på nordisk nivå. Det finns knappast anledning att både de nationella parlamenten och deras representanter i Nordiska rådet fattar beslut om detta. En annan sak är att samarbetet som sådant skall avkasta resultat som är av intresse för de olika länderna och deras medborgare.

Ett för den parlamentariska verksamheten näraliggande exempel är utredningsväsendet. Det görs nordiska utredningar, och det informationsutbyte som förekommer vid ministerrådsmöten, i ämbetsmannakommittéer m.m. bidrar starkt till att information om hur motsvarande frågor lösts i övriga nordiska länder kan redovisas och värderas i utredningsbetänkanden och i de propositioner som senare överlämnas för behandling i de nationella parlamenten.

Det kan konstateras att det som står på dagordningen i Nordiska rådet inte särskilt ofta sammanfaller med dagordningarna i de nationella parlamentens utskott. Det är tveksamt om detta generellt sett vore värt att sträva efter, och det vore knappast möjligt, eftersom det skulle förutsätta en tidsmässig parallellitet även mellan de fem nationella parlamenten. Inte heller förefaller det vara något stort problem om frågor som tas upp i Nordiska rådet sällan är resultat av diskussioner i de nationella utskotten. Tvärtom kan det uppfattas som positivt om den som har förslag till förbättringar av det nordiska samarbetet tar initiativ till att förslag väcks i Nordiska rådet innan man formellt tar upp frågan i det egna parlamentet.

Det viktiga måste vara att Nordiska rådets arbete gäller frågor som *kommer* att behandlas i de nationella parlamenten inom en inte alltför avlägsen framtid - antingen som en mer eller mindre direkt följd av en rekommendation, eller därför att frågan av andra skäl aktualiseras i de nordiska parlamenten. Det kan gälla allt från regeländringar för att åstadkomma lägre teletaxor i gränsområdena till en samordnad nordisk hållning inför någon viktig FN- eller EU-konferens. Om en rekommendation från Nordiska rådet skall få någon uppfölj-

ning bör den dock komma i god tid innan den nationella parlamentsbehandlingen av samma fråga är avslutad.

Självklart är förankringen i de nationella parlamenten avgörande för Nordiska rådet och det officiella nordiska samarbetet i övrigt. En dialog mellan det nordiska och det nationella planet nödvändig när rekommendationen utarbetas. Rådets rekommendationer måste stå i samklang med uppfattningarna hos övriga medlemmar av de nationella parlamenten om de skall kunna följas upp framgångsrikt.

En uppföljning förutsätter också att rekommendationen blir känd i parlamenten och bland regeringsledamöter. Här har de nationella delegationerna och deras sekretariat en huvudroll. Även partigruppernas medarbetare kan spela en viktig roll. Berörda utskott informeras skriftligen, och i vissa fall lämnas informationen även direkt till de enskilda ledamöterna. Det är självfallet en resursfråga i vilken grad man kan stödja Rådets medlemmar och andra ledamöter att skriva artiklar, utarbeta motioner, ställa frågor till ansvariga statsråd, osv. i anslutning till rekommendationerna.

Uppföljningen i regeringskanslierna

Helsingforsavtalet ger Nordiska rådet möjlighet att anta rekommendationer till Ministerrådet och regeringarna, som dessa har att följa upp utan särskilda åtgärder från de nationella parlamenten.

När Nordiska rådet antagit en rekommendation sänds denna via samarbetsministrarnas kanslier till vederbörande fackdepartement, där den oftast tas om hand av departementets kontaktperson för nordiska frågor, som eventuellt sänder den vidare inom departementet för synpunkter eller annan handläggning. Utredningsrapporten nämner behov av information till främst nya handläggare i regeringskanslierna, möjligen i form av att en mycket kort "manual" bifogas varje rekommendation. Det är självfallet viktigt att handläggarna har tillräcklig kunskap om vad arbetet med rekommendationen innebär, men detta är primärt regeringskansliernas ansvar.

När rekommendationen kommit departementet till handa är det rimligt att denna så snart som möjligt redovisas för den ansvariga ministern, med förslag till hur det fortsatta arbetet skall bedrivas.

Departementens kontaktpersoner ingår ofta i den relevanta ämbetsmannakommittén inom Nordiska ministerrådets organisation, och det är i första hand där eventuella diskussioner och samordning länderna emellan om åtgärder med anledning av rekommendationen kan äga rum.

Om Rådets personal gavs möjlighet att delta i ämbetsmannakommittéernas möten, vilket förekommit, skulle det kunna ge inblick i pågående arbete och uppslag till initiativ från Rådets sida. Det skulle därutöver möjliggöra en ömsesidig information om uppföljningen av Rådets redan antagna rekommendationer.

Både för arbetet inom regeringskanslierna och för den parlamentariska kontrollen och uppföljningen vore det värdefullt med aktuell och lätt tillgänglig information om ärendenas handläggning i de olika länderna, inklusive relevanta dokument. År 1997 antogs rekommendationer om etablerandet av ett NORD-LEX och om parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet (medlemsförslagen A 1142/p respektive A 1151/p och motsvarande rekommendationer). I detta sammanhang påpekades möjligheten att genom användande av modern informationsteknologi etablera ett nätverk för information och debatt.

Ämbetsmannakommittéerna har en nyckeroll även vad gäller utarbetandet av meddelanden till Rådet om vidtagna åtgärder med anledning av rekommendationerna inom resp. sakområde. Enligt utredningsrapporten har dessa "det slutliga ansvaret för att meddelandet ... är fullständigt och aktuellt till sitt innehåll". Detta redovisas sällan i detta skede för den ansvariga ministern, som i regel får en redovisning först inför ett ministerrådsmöte eller inför sessionen.

En ordning där de ansvariga regeringsmedlemmarna blir informerade om meddelandenas innehåll på ett så sent stadium tycks betyda att dessa i realiteten inte är politiskt förankrade. Det innebär också att det i regel inte är ministrarna som gör bedömningen huruvida tillräckliga åtgärder vidtagits för att en rekommendation skall kunna avskrivas.

Avskrivning av rekommendationer

Ibland framförs uppfattningen att Nordiska rådet antar alltför många rekommendationer, och/eller att Rådet skulle vara obenäget att avskriva dem, och att det på så sätt samlas alltför många på Rådets ärendelista.

Nordiska rådet är enligt Helsingforsavtalet intiativtagande, och ett stort antal nya rekommendationer måste i princip ses som positivt. Samtidigt har Rådet givetvis ett ansvar bl.a. för att rekommendationerna berör frågor som är relevanta för det nordiska samarbetet, och att de tillsammans med den motiverande texten anger så tydligt som möjligt vad som skall uppnås.

I sina meddelanden år 1998 och 1999 om rekommendation 5/1997/k anför Ministerrådet bl.a. att "Eftersom många av ministerrådets sektorer driver arbetet enligt handlingsplaner som godkänts av rådet och som omfattar minst en treårsperiod kan det av budgetmässiga skäl vara svårt att under pågående handlingsplansperiod starta helt nya aktiviteter. Därför måste rekommendationerna ses som ett instrument för att på sikt ändra den nordiska politiken."

I anslutning till detta vill Kontrollkommittén påpeka att resonemanget bygger på att Nordiska rådet ges tillfälle att behandla ett förslag till handlingsplan innan denna fastställs av Ministerrådet, och att Ministerrådet därvid beaktar Rådets rekommendationer. Detta är inte alltid fallet. Vidare är handlingsplaner och motsvarande dokument ofta utformade på sådant sätt att det både i sak och budgetmässigt finns utrymme för olika aktiviteter inom handlingsplanens

ramar. Vissa handlingsprogram förutsätter t.o.m. konkretisering genom årliga aktivitetsplaner eller liknande. Kontrollkommittén delar således inte uppfattningen att rekommendationerna, ens då de gäller ett sakområde där det finns en handlingsplan, skulle vara svåra att tillgodose annat än "på sikt".

Däremot instämmer Kontrollkommittén i att Nordiska rådet har ett ansvar för att respektera handlingsplaner som godkänts i enlighet med Rådets rekommendationer. Rådsorganen bör mer än hittills uppmärksamma hur föreslagna rekommendationer förhåller sig till gällande handlingsplaner på motsvarande sakområde.

Nordiska rådet har ett intresse av att dess rekommendationer ger resultat så snabbt som möjligt, och att de därigenom kan avskrivas. Det primära är emellertid att rekommendationerna ges en omsorgsfull behandling, vilket innefattar att regeringarna i positiv anda försöker genomföra det som rekommenderas. Eftersom många rekommendationer innebär att åtgärder behöver vidtas av flera regeringar kan oenighet länderna emellan betyda en långsam eller ur rekommendationens synvinkel bristfällig handläggning. Självfallet kan det finnas olika uppfattningar om när det är sakligt befogat att skriva av en rekommendation, dvs. när regeringarna gjort rimliga insatser för dess förverkligande. Det ligger i sakens natur att Rådet oftare än Ministerrådet anser att mer skulle kunna göras.

Därutöver kan meddelandenas utformning vara sådan att det är svårt att utläsa vad som gjorts för att tillgodose rekommendationens syfte, eller varför det rekommenderade inte kunnat genomföras fullt ut.

En källa till brister i detta avseende kan vara att det numera skrivs ett gemensamt meddelande, i stället för att som tidigare varje regerings underlag fanns tillgängligt. Gemensamma meddelanden har en tendens att bli mindre tydliga på punkter där parterna inte är eniga. Naturligtvis kan det också finnas en tendens till otydlighet om det inte finns något substantiellt att meddela. I båda fallen skulle öppenhet om vilka problem man stött på underlätta en debatt om huruvida ytterligare åtgärder med anledning av rekommendationen kan och bör genomföras.

En annan svårighet kan vara att procedurerna för Ministerrådets rapportering och Rådets behandling av denna är sådana att det sällan finns möjlighet att behandla ett meddelande på mer än ett utskottsmöte. Oklarheter leder lätt till att utskottet begär nytt meddelande till nästa år, eftersom det inte finns möjlighet att inhämta kompletterande upplysningar.

De problem som kan finnas med meddelandenas utformning och Nordiska rådets behandling av dem kan minskas genom att ta upp samtliga icke avskrivna rekommendationer på Plenarförsamlingens dagordning. Alla deltagare - såväl ministrar som parlamentariker - ges då tillfälle att i den mån det finns olika uppfattningar debattera om mer kan göras för att följa upp rekommendationen, eller om den bör avskrivas. Ett sådant tillvägagångssätt skulle sannolikt bidra till att mer omsorg läggs ned på rekommendationernas utform-

ning, på uppföljningen i sak av dessa och på utformningen av ministerrådets meddelanden till Plenarförsamlingen.

Emellertid tyder utredningsrapporten inte på att rekommendationer ofta kvarstår under orimligt lång tid. Det kan påpekas att det första meddelandet om en rekommendation utarbetas omkring ett halvt år efter det att denna antagits. Självfallet hinner inte särskilt omfattande åtgärder vidtas på så kort tid. Således blir två år den kortaste möjliga livslängden för flertalet rekommendationer som innebär mer än godkännande av ett föreliggande förslag till handlingsplan e.d. I det perspektivet är en genomsnittlig livslängd på omkring två och ett halvt år inte påfallande mycket.

Reykjavik den 29 september 1999

Eva Johansson (s) Ordförande *Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)*
Erik Dalheim (A) *Olof Erland (lib)*

B-saker

Ministerrådsforslag

B 185/euro

Ministerrådsforslag

ang. Handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004
Overladt av Nordisk Ministerråd

De for forbrugerspørgsmål ansvarlige ministre (MR-Konsument) har godkendt vedlagte *Handlingsprogram for det nordiske forbrugersamarbejde til år 2004* til fremlæggelse som ministerrådsforslag for Nordisk Råd ved skriftlig procedure.

Nordisk Råds Europaudvalg har været konsulteret om synspunkter undervejs i udarbejdelsen af handlingsprogrammet for at gøre det muligt for rådet at behandle forslaget ved skriftlig procedure i løbet af foråret. Synspunkterne (jfv. rådets brev af 16. november 1998, j.nr. 98-366) er indarbejdet i vedlagte forslag.

MR-Konsument skal venligst anmode om en hurtig behandling i Rådet.

Med venlig hilsen

Finnur Ingólfsson
Industri- och handelsminister
(sign.)

Søren Christensen
Generalsekreterare
(sign.)

FORSLAG FRA DE FOR FORBRUGERSPØRGSMÅL ANSVARLIGE MINISTRE TIL:

HANDLINGSPROGRAM FOR DET NORDISKE FORBRUGERSAMARBEJDE TIL ÅR 2004

1. BAGGRUND

Det nordiske samarbejde bygger på et genuint værdifællesskab mellem fem lande og tre selvstyrende områder i Norden. Nordisk samarbejde udføres på mange niveauer og i mange former. Samarbejdet har en dyb folkelig forankring, som giver det en unik legitimitet. Nordisk samarbejde er blevet en selvfølgelig del af samfundslivet.

Det er et mål for alle landene, at der er en høj beskyttelse for forbrugerne i Norden. Dette opnås primært gennem den politik, som føres i hvert enkelt land. De fælles tiltag har til hensigt at udfylde og supplere landenes politik.

Det fremtidige nordiske samarbejde skal koncentreres til tre hovedområder:
- Samarbejde indenfor Norden,
- Norden og Europa/EU/EØS,
- Norden og nærområderne

Det nordiske forbrugersamarbejde har allerede i en længere årrække koncentreret sig om disse tre områder, og dette samarbejde vil blive fortsat og udviklet.

Et typisk træk ved den nordiske forbrugermodel er at forbrugernes situation forbedres gennem kontakt, forhandling og aftaler mellem forbrugerorganer, forbrugerrepræsentanter og erhvervsliv, f.eks. om markedsføring, reklamationsløsning og aftalevilkår. Dette er en rationel og effektiv måde at løse problemer på, som vil blive videreudviklet i tiden fremover.

Grundlaget for det nordiske forbrugersamarbejde er en stor lighed i holdningen mellem landene til politikområdets plads og betydning med vægt på beskyttelsesforanstaltninger, information samt en stor lighed i organiseringen af arbejdet. Forbrugerorganisationer har en vigtig rolle i beslutningsprocessen, hvor også forbrugerombudsmænd, klagenævn og andre myndigheder varetager og sikrer forbrugernes interesser.

Det er bevarelsen af denne nordiske model for forbrugerpolitik samt muligheden for international påvirkning i retning af denne model, som er udgangspunkt for det nordiske forbrugersamarbejde.

Forbrugerpolitikken må i endnu større grad være en integreret del af alle politikområder, hvor balance i markedet står centralt.

2. FORMÅL

2.1. OVERORDNET MÅL

Det er et overordnet mål for de nordiske forbrugerministre at forbedre forbrugernes retlige og økonomiske stilling, at fremme deres ret til information og undervisning og til at organisere sig for at beskytte sine interesser samt varetage deres muligheder for opnåelse af sundhed og sikkerhed indenfor en økonomisk ordning bygget på bærekraftig udvikling.

Dette mål er den nordiske forbrugerpolitiks kærneområde - uafhængigt af tid og sted.

Samarbejdet vedrører primært lovgivning og regler på et højt forbrugerbeskyttelsesniveau, sikring af rimelige vilkår vedrørende økonomiske problemstillinger, udvikling af forbrugerinformation og –undervisning samt samarbejde vedrørende produktrelaterede spørgsmål som f. eks. effektiv markedsovervågning og kontrol af produkters sikkerhed samt indflydelse på nordisk og international standardisering.

Forbrugernes verden er i hastig forandring. Globaliseringen af produktion og handel har medført behov for en international forbrugerpolitisk strategi. Nye områder som f.eks internethandel, informationssamfund, genteknologi og indførelsen af den europæiske monetære union kræver, at en aktiv forbrugerpolitisk indsats koordineres på nordisk niveau. Områder i forandring som f.eks nødvendighedstjenester, tvisteløsning over grænserne, finansielle tjenester, nye metoder for markedsføring, information og handel gør det nødvendigt at harmonisere nordiske forbrugerpolitiske holdninger og regler.

Levnedsmiddelspørgsmål i et forbrugerperspektiv er et nyt samarbejdsområde i nordisk forbrugersammenhæng. I de seneste år er både produktion af og lovgivning om levnedsmidler blevet stærkt internationaliseret. Der er i det hele taget sket en stor udvikling på levnedsmiddelområdet - bl.a. håndteringen af fødevarerne, der er flyttet fra hjemmet til industrien og de teknologiske muligheder, der har accelereret udviklingen af nye fødevarer. Det er vigtigt, at der inden for rammen af det nordiske forbrugersamarbejde på alle niveauer gives mulighed for at arbejde med levnedsmiddelspørgsmål.

Sammenhængen mellem forbrug og miljø bliver stadig mere klar. Det er nødvendigt at udforme en politik, hvor produktion og forbrug i dag ikke sker på

bekostning af morgendagens forbrugere. Målet om en sådan bærekraftig udvikling må være gennemgribende, når tiltag skal udformes og føres ud i livet.

2.2. MÅLOPFYLDELSE

For at nå dette overordnede mål vil de nordiske forbrugerministre:

2.2.1. Deltage i og påvirke den europæiske udvikling på forbrugerområdet

Danmarks, Finlands og Sveriges medlemskab af EU har ikke forringet mulighederne for et tæt forbrugerpolitisk samarbejde mellem de nordiske lande, men tværtimod motiveret landene til yderligere at forstærke samarbejdet. Beslutningsprocessen i mangfoldige spørgsmål, der har konsekvens for de nordiske landes forbrugerpolitik, foregår i dag i Bruxelles. Det er derfor en hovedopgave for det nordiske forbrugersamarbejde at udøve størst mulig indflydelse på den europæiske udvikling på området med det formål at styrke forbrugerindflydelsen, forbedre forbrugerinformationen og forbrugernes retlige og økonomiske stilling samt deres mulighed for opnåelse af sundhed og sikkerhed indenfor en økonomisk ordning bygget på bærekraftig udvikling.

2.2.2 Udvikle gunstige vilkår for forbrugerforskningen i Norden og internationalt

Videnskaben har i dag markedslignende forudsætninger. Forskerne må tænker over kortsigtet egen nytte i forbindelse med valg mellem forskningsområder. Forskningen på det forbrugerpolitiske område har haft svært ved at etablere sig indenfor de traditionelle forskningsdiscipliner og at finde finansiering indenfor de ordinære forskningsbevillinger. Forbrugerforskningen fremstår ikke som et velafgrænset område med en entydig faglig og metodisk profil. Teori- og metodeudviklingen på området er blevet forsømt.

Det er derfor nødvendigt fra politisk hold at forbedre vilkårene for forbrugerforskning. Udvikling af flere og stærkere bæredygtige forbrugerforskningsmiljøer er et vigtigt mål og en forudsætning for at teori- og metodeudvikling kan finde sted, samt at forskningsfeltet på sigt kan få højere status, mere prestige, større tiltrækningskraft og bedre finansieringsmuligheder. Det endelige mål er at fremme den uafhængige forskning på universiteterne og andre højere læreranstalter, så der kan tilvejebringes mere ekspertviden om forbrugerspørgsmål.

2.2.3. Indarbejde miljøaspektet i forbrugerpolitikken

Den forbrugerpolitiske indsats til fremme af en bæredygtig udvikling er fortsat et vigtigt og langt fra færdigbehandlet område. Der er behov for at fremme forbrugernes motivation og muligheder for gennem deres teknologi- og produktvalg, gennem deres adfærd, og gennem udviklingen i deres livsstil (forbrugsmønster) at blive en aktiv medvirkende faktor til sikringen af vores samfunds miljømæssige bæredygtighed.

Det nordiske forbrugersamarbejde har hidtil særligt satset på at fremme forbrugernes muligheder for miljøvenlige produktvalg gennem det nordiske miljømærke "Svanen". Hvad angår forbrugernes adfærd og livsstilsudvikling, er der tilsvarende brug for samarbejde for at forbedre indsatsen. Samarbejdet bør tage sigte på gensidig inspiration gennem opsamling og udveksling af forskningsresultater og forsøg på strategi-, organisations- og metodeudvikling.

2.2.4. Udvikle forbrugerpolitikken som et instrument i velfærdssamfundet

Velfærdssystemerne er under pres og vil blive omdefineret. Den enkelte husholdning bliver overladt stadig flere velfærdsmæssige beslutninger. Husholdningerne må indarbejde mere og mere i sine egne sociale og økonomiske strategier. Det markedsmæssige udbud af "offentlige ydelser"forøges samtidig som udbuddet af andre varer og tjenester også forøges. Det stiller forbrugeren overfor stadig flere og mere komplekse valg. Forbruget har samtidigt fået et større politisk indhold ved at omfatte valg mellem offentlige og private goder, etiske overvejelser om f.eks. brug af natur, sociale og fordelingsmæssige overvejelser o. l.

Disse ændringer gør det påtrængende at udvikle forbrugerpolitikken som instrument i velfærdspolitikken. Husholdningernes rammebetingelser må kunne tage højde for de overgribende samfundsforandringer, og der må stilles forbrugerkrav til offentlige ydelser som sundhedsvæsen og socialvæsen

2.2.5. Indarbejde forbrugerpolitikken som en del af erhvervsudviklingen og -politikken

En veludviklet og velfungerende forbrugerpolitik er ikke kun til gavn for forbrugerne. Den bidrager også positivt til den samfundsøkonomiske udvikling ved at fremme erhvervsudviklingen og konkurrencen mellem virksomhederne. En veludviklet og afbalanceret regulering på forbrugerområdet kan stimulere de nordiske virksomheders konkurrenceevne. Forbrugerinformation, uddannelse m.v. fremmer kvalitetsbevidst efterspørgsel. Herved både opfor-

drer forbrugerpolitikken til og skaber mulighed for en dynamisk erhvervsudvikling.

Det er derfor et mål for det nordiske forbrugersamarbejde at sætte fokus på dette aspekt af forbrugerpolitikken. Dels for at fremme erkendelsen af, at forbrugerpolitikken og erhvervspolitikken i en række henseende har langsigtede fællesinteresser, og dels for at bidrage til en dynamisk nordisk erhvervsudvikling. Derfor er det et mål, at arbejde for at de relevante forbrugersynsvinkler inddrages i forbindelse med erhvervspolitiske initiativer.

Dette skal bl.a. ske ved at udforske, udvikle og udnytte de dynamiske muligheder, som ligger i forbrugerpolitikkens evne til at fremme konkurrence og konkurrenceevnen. Der skal arbejdes for en mere åben forbrugerpolitisk infrastruktur i forhold til erhvervslivet, så det bliver lettere for virksomhederne at kommunikere sit budskab om pris, kvalitet og leveringsvilkår til forbrugerne. De forskellige tiltag på forbrugerområdet må fremstå som et positivt tilbud til erhvervslivet – ikke som en trussel. Dette kan ske ved en synliggørelse af tilbudene. Der må videre skabes og vedligeholdes en effektiv markedsstruktur ved i samspil med andre politikområder at fremme mærkeordninger, brugsvejledning og certifiseringsordninger.

2.2.6 Støtte den demokratiske udvikling i nordens nærområder ved at arbejde for sikring af de basale forbrugerrettigheder

Udviklingen i Nordens nærområder – Østersøregionen og Arktis – er af stor politisk vigtighed for de nordiske lande. Et udbygget samarbejde med de baltiske stater og nordvest Rusland er et vigtigt bidrag til stabilitet og demokrati i regionen.

På forbrugerområdet er der behov for hjælp til sikring af de basale forbrugerrettigheder og for opbygning af institutioner og organisationer, som kan varetage forbrugernes interesser såvel på det politiske som på det administrative plan.

3. MIDLER

I det følgende angives prioriterede midler til opnåelse af de politiske mål beskrevet i kapitel 2. De enkelte mål kan opfyldes med såvel forbrugerretlige som forbrugerøkonomiske og -informatoriske tiltag, og flere mål indeholder også produktspørgsmål. Da det nordiske forbrugersamarbejde er opdelt efter faglige dicipliner, er det mest hensigtsmæssigt at opdele midlerne i handlingsprogrammet på tilsvarende vis. De midler, som er angivet i punkterne 1 til 5, er grundstammen i det nordiske forbrugersamarbejde og som følge heraf højt prioriteret. I de følgende punkter 6 til 11 angives særlige prioriterede emner.

som er tværfaglige og tværsektorielle, og som er særligt aktuelle i de kommende 5 år. Arbejdet med disse emner er med til at opfylde flere forskellige af de prioriterede mål på en gang.

Det nordiske samarbejde koncentreres til tre hovedområder, nemlig samarbejde indenfor Norden, Norden og Europa/EU/EØS samt Norden og nærområderne.

Forbrugerministrene vil særligt lægge vægt på, at der fokuseres på svage grupper, bl.a. børn og unge og husholdninger i risikozonen for marginalisering ved gennemførelsen af de i den sammenhæng relevante midler anført i handlingsprogrammet.

3.1. STRATEGIER FOR FORBRUGERINDFLYDELSE

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- initiere og arbejde for en stærk forbrugerindflydelse også på andre relevante politikområder,
- støtte og styrke organisering og finansiering af udviklingen af forbrugerpolitikken i Vestnorden.

Norden og Europa/EU/EØS
- med henvisning til Amsterdamtraktatens forøgede fokus på forbrugerspørgsmål arbejde aktivt for at en stærk forbrugerpolitik gennemføres på EU-plan,
- arbejde aktivt for at forbrugerhensyn integreres i andre EU-politikker og aktiviteter,
- udvikle et forpligtende samarbejde mellem myndigheter og organisationer m.fl. (Early Warning System) i forhold til EU-direktiver, forordninger, grøn- og hvidbøger og skabe forudsætninger for nordisk beredskab så det er muligt at agere hurtigt i forhold til EU i et samspil mellem myndigheder og organisationer,
- analysere beslutningsprocesser og indflydelseskanaler i EU i forhold til de nordiske arbejdsmetoder for at effektivisere den nordiske ressourceanvendelse,

Norden og nærområderne
- støtte og styrke arbejdet med at organisere forbrugerinteressen i Nordens nærområder,
- aktivt arbejde for at nærområderepræsentanter deltager i forskellige relevante nordiske arrangementer,

- udvikle arbejdsmetoder for nordisk samarbejde i forhold til visse lokale områder i Rusland,
- være behjælplig med at opbygge tilsynsmyndigheder i samarbejde med EU-Kommissionen
- arbejde for at forbrugerbeskyttelse også bliver et spørgsmål i forbindelse med EU's udvidelse.

3.2. FORBRUGERRET

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- videreudvikle forbrugerlovgivningen i Norden.

Norden og Europa/EU/EØS
- tage initiativ til at styrke forbrugernes stilling i Europa og påvirke den europæiske udvikling på forbrugerområdet – bl.a. ved at støtte forbrugerorganisationerne og andre forbrugerrepræsentanter i deres arbejde for indflydelse på den europæiske lovgivning,
- koordinere implementeringen af nye direktiver og arbejde for en ensartet overførsel på et højt niveau af europæiske regler til de nordiske lande,
- arbejde for at sikre købe- og aftalerettigheder samt klagebehandling ved grænseoverskridende køb og værne om den markedsretlige beskyttelse af forbrugerne.

Norden og nærområderne
- det juridiske samarbejde med nærområdene bør først og fremmest koncentreres til udvikling af forbrugerbeskyttelsesregler og klagebehandlingssystemer.

3.3. FORBRUGERØKONOMI

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- støtte udviklingen mod større gennemsigtighed på markederne i Norden og støtte forbrugernes muligheder for at udnytte markedskræfterne bedst muligt,
- udvikle og formulere forbrugerkrav som forstærker konkurrenceevnen (svensk: konkurrensförmågan),
- forbedre mulighederne for at forebygge betalingsvanskeligheder.

Norden og Europa/EU/EØS
- støtte udviklingen mod større gennemsigtighed på markedet i Europa,

- arbejde for forbrugerbeskyttelse som kan modvirke, at forbrugere kommer i betalingsvanskeligheder, herunder juridiske spørgsmål som etisk markedsføring, fortrydelsesret (svensk: ångerrätt) og garantier,
- være opmærksom på konsekvenserne af en ny fælles valuta og arbejde for at forbrugernes problemer i forbindelse med indførelsen af den europæiske monetære union bliver minimeret.

Norden og nærområderne
- være med til at udvikle samarbejde mellem forbrugerinteresser og erhvervslivet i nærområderne med det formål at styrke konkurrencen på et forbrugerbeskyttelsesmæssigt forsvarligt grundlag.

3.4. FORBRUGERINFORMATION

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- forbedre forbrugerkundskaben bl.a. ved at stimulere til øget anvendelse af informationsteknologi og adgang for alle til relevante IT-informationer,
- arbejde for at producentinformation om produkter forstærkes og forbedres,
- fremme undervisning om forbrugerkundskaber.

Norden og Europa/EU/EØS
- arbejde for forbrugernes ret til at få relevant og fyldestgørende information som understøtter deres bevidste forbrugsvalg i forskellige situationer,
- gøre opmærksom på betydningen af forbrugerundervisning og påvirke den europæiske udvikling på området.

Norden og nærområderne
- bistå nærområdernes forbrugerorganisationer og -myndigheder med nordiske erfaringer og kundskaber om formidling af forbrugerinformation,
- forsætte og forstærke den igangværende netværksudvikling mellem Norden og nærområderne på forbrugerundervisningområdet for herigennem at formidle nordiske og europæiske erfaringer,
- bidrage til udvikling af forbrugerundervisingsmateriale for nærområderne.

3.5. PRODUKTSPØRGSMÅL

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- udvikle samarbejdsformer mellem forbrugermyndigheder/organisationer og erhvervslivet i forbindelse med produktudvikling (forbrugervenlighed som en konkurrenceparameter) og markedsovervågning samt forstærket og forbedret produktinformationen,

- evaluere den nordiske organisering af standardiseringsarbejdet som underlag for at forbedre forbrugerindflydelsen,
- formulere og drive nordiske forbrugerkrav i standardiseringspolitikken.

Norden og Europa/EU/EØS
- arbejde for at det nordiske standardiseringssamarbejde får indflydelse på de europæiske og internationale standarder – herunder evaluere det nordiske forbrugerpolitiske standardiseringsarbejdet med henblik på muligheden for at øve indflydelse,
- videreudvikle systemer for europæisk samarbejde om marknadskontrol, informationsudveksling og notifikation i forbindelse med produktsikkerhed,
- udvikle et samarbejde med erhvervslivet og andre interessenter om mærkningssystemer og certificering,
- arbejde for bedre produktsikkerhed.

Norden og nærområderne
- bistå med kundskaber og erfaringer om udvikling af opfølgning og kontrol af lovgivningen om produktsikkerhed,
- gennemføre fælles markedsovervågning med nærområderne.

3.6. FORBRUGERASPEKTER VED LEVNEDSMIDLER

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- Udarbejde en nordisk handlingsplan for konsumentsektorens arbejde med levnedsmidler i samarbejde med berørte sektorer,
- fremme samarbejdet i det nordiske forbrugernetværk på levnedsmiddelområdet.

Norden og Europa/EU/EØS
- Udarbejde en strategi for konsumentsektorens europæiske arbejde med levnedsmidler i samarbejde med berørte sektorer,
- fremme forbrugerorganisationernes medvirken i den europæiske og internationale debat på levnedsmiddelområdet.

Norden og nærområderne
- bistå levnedsmiddelsektorens nærområdesamarbejde når det gælder forbrugeraspekter ved levnedsmidler.

3.7. FORBRUG OG MILJØ

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- videreudvikle den nordiske miljømærkningsordning,
- påvirke forbrugsmønsteret og produktionsmønsteret i miljøvenlig retning,
- videreudvikle samarbejde med miljøsektoren om forbrugeraspekter vedrørende holdbar udvikling samt videreudvikle samarbejde med miljø- og erhvervssektoren om en produktorienteret miljøstrategi,
- understøtte forskning, udvikling og evaluering af miljøaspekter i relation til forbrugerspørgsmål i samarbejde med andre sektorer,
- udvikle forbrugerpolitiske strategier på de områder hvor den potentielle miljøgevinst er størst, f.eks. transport-, bolig- och levnedsmiddelområdet.

Norden og Europa/EU/EØS
- bidrage til at videreudvikle miljømærkningen i Europa,
- udveksle erfaringer og opbygge samnordiske forbrugerstrategier i forbindelse med arbejde i internationale fora for at udvikle holdbare forbrugsmønstre.

Norden og nærområderne
- bistå med kundskaber og erfaringer om virkninger af forskellige former for miljøinformation, bl.a. den nordiske miljømærkningsordning,
- arbejde for at miljøaspekter ingår i den forbrugerpolitiske indsats i nærområderne og Østeuropa.

3.8. FORBRUGERASPEKTER VED FINANSIELLE TJENESTER

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- støtte udviklingen mod større gennemsigtighed på det finansielle marked i Norden – særligt på forsikringsområdet,
- arbejde for sikring af relevante forbrugerrettigheder i forhold til finansielle tjenester,
- arbejde for at forbrugerne på det finansielle området har ret til visse basistjenester,

Norden og Europa/EU/EØS
- arbejde på at udvikle gennemsigtighed på det finansielle marked i Europa, være med til at udarbejde europæiske forbrugerkrav til finansielle tjenester.

Norden og nærområderne
- bistå med kundskaber og erfaringer om det nordiske arbejde vedrørende forbrugeraspekter på det finansielle marked.

3.9. NØDVENDIGHEDSTJENESTER

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- udarbejde forbrugerkrav til nødvendighedstjenester, som er offentligt udbudt eller udbudt på markedslignende vilkår - også med hensyn til forsyning, kvalitet og sikkerhed,
- udarbejde modeller for sammenlignende undersøgelser af priser og betingelser af udvalgte nødvendighedstjenester mellem de nordiske lande.

Norden og Europa/EU/EØS
- støtte bestræbelser på at fremme konkurrencen på det europæiske marked for nødvendighedstjenester på en måde som tilgodeser forbrugersynspunkter og forbrugerbeskyttelse,
- være med til at udarbejde europæiske forbrugerkrav til nødvendighedstjenester, som er offentligt udbudt eller udbudt på markedslignende vilkår - også med hensyn til forsyning, kvalitet og sikkerhed.

Norden og nærområderne
- bistå med nordiske kundskaber og erfaringer om offentlige tjenester og liberaliserede tjenester på markedslignende vilkår.

3.10. INFORMATIONSTEKNOLOGI

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- modernisere den nordiske forbrugerbeskyttelseslovgivning, så den kan tage højde for udviklingen i informationssamfundet,
- forbedre forudsætningerne for samråd og informationsudveksling om informationsteknologiske problemstillinger, med det formål at kunne agere i forhold til aktuelle problemer og tiltag,
- overveje opbygning af fælles nordiske databaser på forbrugerområdet.

Norden og Europa/EU/EØS
- foreslå europæisk og internationale regler og rekommendationer som kan tage højde for udviklingen i informationssamfundet – bl.a. vedrørende internethandel

- støtte EU's bestræbelser på at forbedre mulighederne for at IT kan anvendes som hjælpemiddel i det europæiske samarbejde.

Norden og nærområderne
- bistå med nordiske kundskaber og erfaringer om informationsteknologiske problemstillinger.

3.11. FORBRUGERFORSKNING

De nordiske forbrugerministre vil:

Samarbejde indenfor Norden
- stimulere og støtte forskning med forbrugerrelevans,
- udarbejde et handlingsprogram som angiver de prioriterede emner, som kan støttes særskilt med nordiske ressourcer,
- støtte kompetanceudvikling gennem forskeruddannelse og kvalificeret erfarringsudveksling mellem nordiske forskere samt støtte opbygning af nordiske konsumentforskningsnetværk med internationale perspektiver.

Norden og Europa/EU/EØS
- koordinere nordiske indspil i forhold til EU's forskningsprogram,
- påvirke næste rammeprogram for forskning i EU til at støtte forskning med forbrugerrelevans.

Norden og nærområderne
- styrke forbrugerforskningen i nærområderne.

Europaudvalgets betænkning

om ministerrådsforslag B 185/euro om handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004

Indstilling
Europaudvalget foreslår, at

at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004, som redegjort for i ministerrådsforslag B 185/euro.

Baggrund
Europaudvalget har i skriftlig procedure indledt den 11. maj 1999 behandlet ministerrådsforslag om handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004. Europaudvalget har tidligere behandlet udkast til handlingsplan ved sit møde den 10. november 1998 i Oslo. Europaudvalget havde enkelte kommentarer, som Nordisk Ministerråd har imødekommet i det endelige forslag.

Forslaget falder godt i tråd med udvalgets arbejde med forbrugerspørgsmål.

Ministerrådsforslag
Formålet med handlingsplanen er at sikre de nordiske forbrugere en høj beskyttelse og forbedre forbrugernes retlige og økonomiske stilling, at fremme deres ret til information og undervisning og til at organisere sig.

Handlingsplanen opstiller 6 mål, som omfatter internationalt arbejde for at bevare de nordiske værdier på dette område. Handlingsplanen opstiller endvidere 11 midler, som skal sikre dette.

Høringssvar
Forslaget har ikke været sendt i høring.

Konklusion
Handlingsplanen er i overensstemmelse med Europaudvalgets prioriteringer på dette område og Europaudvalget kan indstille, at forslaget godkendes af Nordisk Råd, således at handlingsplanen kan sættes i værk.

København, den 1. juni 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Thorbjørn Jagland (A)
Per Erik Granström (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Olof Erland (lib)
Sonja Sjølie (H)
Kristen Touborg (SF)
Per Kaalund (S)
Marit Nybakk (A)
Jens Rohde (V)
Einar Steensnæs (Krf)
Pertti Mäki-Hakola (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Reynoldh Furustrand (s)
Vibeke Peschardt (RV)
Lennart Deléus (c)
Petri Salo (Kok.)
Øystein Djupedal (SV)

Nordenutskottets betänkande

över ministerrådsförslag angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004

(Ministerrådsforslaget, se s. 477)

1. Förslag

Nordenutskottet föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ministerrådsförslag B 186/nord angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004, med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet.

2. Bakgrund

Nordenutskottet har behandlat rubricerade ministerrådsförslag samt ett av ministerrådet separat översänt underlagsmaterial angående det nordiska utbildnings- och forskningssamarbetet, dess formella ramar, påverkan av samhälleliga och regionala faktorer, politiska resultat m.m. vid sitt möte den 27 september 1999 i Akureyri.

Ministerrådsförslaget

Bakgrunden till att ministerrådets lägger fram en strategi för det nordiska utbildnings- och forskningssamarbetet är en önskan att ge optimala förutsättningar för att länderna skall använda sig av möjligheten till nordisk samverkan och en utveckling av samarbetet. I detta sammanhang önskar utbildnings- och forskningsministrarna att tillsammans med kulturministrarna bygga ut dialogen med Nordiska rådet för att främja långsiktig planering, koncentration och större aktualitet i det nordiska samarbetet vad gäller utbildning och forskning.

Strategin bygger på vissa generella politiska utgångspunkter:

- Det nordiska samarbetet om utbildning och forskning skall utvecklas där det styrker nationella utvecklingsprocesser och är nyttigt ur ett resursperspektiv.

- Utveckling av mänskliga resurser är en förutsättning för regionens ekonomiska och kulturella värdeskapande;.
- Det finns ett sammanhang mellan utbildning och livskvalitet ur perspektivet livslångt lärande.
- Breda kompetenser, formella såväl som informella, är värdefulla.

Vad gäller metoder att främja utvecklingen av Nordens mänskliga resurser konstateras att inom både utbildning och forskning prioriteras verksamhet som har stora kontaktytor och därför innehar betingelser för synergi och gensidig utveckling. Erfarenhetsutbyte, ökad mobilitet, utveckling av begreppen livslångt lärande och utvecklande av befintlig verksamhet, inklusive institutioner.

Vad gäller utbildning utvecklas samarbetet bl.a. genom handlingsplaner samt nordiska avtal. Mobilitetsprogram ger förutsättningar för nordiska nätverk och vidare har på flera områden etablerats ett tvärgående samarbete. På forskningsområdet har en generell nordisk forskningspolitisk strategi fastlagts 1998, vilken kommer att ligga till grund för forskningssamarbetet under den här aktuella strategiperioden 2000-2004.

Ministerrådsförslaget samt bakgrundsmaterialet återges i bilaga 1 och 2.

Nordenutskottets synpunkter

Utskottet har övervägande samma uppfattning som ministerrådet om vikten av att ta till vara och aktivt utveckla de nordiska ländernas mänskliga resurserna. För att ett sådant arbete skall ha förutsättningar att lyckas är nordiskt samarbete en nödvändighet och dessutom en stor tillgång.

Det är viktigt att konstatera att Norden har ett gott utgångsläge. Det finns nordiska utbildnings- och forskarmiljöer vilka kan bidraga till att Norden blir en föregångsregion för utbildningen av mänskliga resurser.

Men en viktig utgångspunkt vid utformningen och uppläggningen av det framtida samarbetet är också att beakta Nordens situation i regionalt och globalt perspektiv. De nordiska länderna är små i förhållande till den globalisering som nu inverkar på alla våra samhällsprocesser. Ministerrådet påpekar att utvecklingen leder till att det enskilda landet ibland saknar den "kritiska massa" som krävs för högt specialiserade utbildnings- och forskningsinsatser. Å andra sidan framhålls att Norden står på en internationellt erkänt hög nivå såväl vad gäller forskning som utbildning.

Likaså utgör Nordens geografi en utmaning genom att Norden utgör den arealmässigt största regionen i Europa. Denna betingelse ger ett motiv att utnyttja och utveckla informations- och kommunikationsteknik (IKT) i alla dess former i samarbetet.

Mot denna bakgrund är det positivt att ministerrådet nu dels kompletterar den tidigare framtagna forskningsstrategin genom att lägga fram en strategi för utbildningsområdet för de kommande fem åren och dels att ministerrådets

strategi är gemensam för forskning och utbildningssektorerna. Det är viktigt att arbetet blir allt mer tvärsektoriellt.

Utskottet konstaterar vidare att de utbildnings- och forskningsstrategiska verktygen som skall användas till stor del är de gamla beprövade i form av erfarenhetsutbyte och utvecklingssamarbete. Det är dock angeläget att ministerrådet gör allvar av att förbättra verktygens genomslagskraft genom att verkligen satsa på ökad mobilitet, minimering av hinder och åtgärder för att stödja livslångt lärande och utveckling av IKT. Av stor vikt är också ministerrådet öppnar för reform av etablerad verksamhet, inklusive institutioner.

Utskottet vill peka på vissa områden vilka bör ges en särskild uppmärksamhet i det framtida arbetet.

- Ömsesidigt erkännande av examina och andra studiemeriter samt eliminerande av hinder vad gäller studiefinansiering m.m. Detta är särskilt viktigt när satsningen på livslångt lärande leder till en nya inriktningar av och former för utbildning.
- Bättre information om befintlig utbildning.
- Identifierande av nordiska "nischer" vad gäller forskning och utbildning, men också identifiering av nordisk spetskompetens inom olika områden, av möjligheterna till medverkan i EUs forskningsprogram, m.m.
- Satsning på IKT, bl.a. skoldatanätet ODIN och utbildningsnätverket IDUN II. Tillgång till IKT i skolor.
- Ökad samverkan med frivilligsidan är viktig för att skapa bredd och öka möjligheterna till livslångt lärande. Ökad dialog med näringslivet om kompetenskrav likaså.
- Hög prioritet och stort utbud vad gäller olika former av mobilitetsordningar.

Avslutningsvis accepterar utskottet med glädje att ministerrådet lägger upp till att föra en dialog angående prioriteringar, planläggning, resursanvändning m.m mellan Nordiska rådet och utbildnings-, forsknings- och kulturministrar. För att bli effektiv bör dialogen ges fasta former, bl.a genom årliga handlingsprogram.

Konklusion

Nordenutskottet föreslår plenarförsamlingen att rekommendera ministerrådet att fastställa ministerrådsförslaget B 186/nord, med beaktande av de synpunkter som framförts angående speciella insatsområden m.m.

Akureyri, den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (KrF)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Ministerrådsforslag

angående Norden som foregangsregion for udvikling av menneskelige ressourcer

Hermed oversendes ministerrådsforslaget angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004 til udtalelse i Nordisk Råd.

Det vedlagte strategidokument indeholder den politiske del af Ministerrådets (undervisnings- og forskningsministrenes) strategiforslag. Ministerrådet oversender i august 1999 et bilagsdokument, der indeholder historiske baggrundsoplysninger samt et kortfattet sammendrag af Ministerrådets virksomhed inden for uddannelse og forskning.

Med venlig hilsen

Agneta Norén
vice generalsekreterare
sign.

Björn Bjarnason
Kultur- og undervisningsminister
sign.

Ministerrådsforslag

NORDEN SOM FOREGANGSREGION FOR UDVIKLING AF MENNESKELIGE RESSOURCER

STRATEGI FOR NORDISK UDDANNELSES- OG FORSKNINGSSAMARBEJDE 2000-2004

BAGGRUND

Den vigtigste opgave for en nordisk strategi på uddannelses- og forskningsområdet er at sætte optimale betingelser for at landene udnytter den nordiske mulighed og finder det givende at udvikle samarbejdet. Det nationale og det nordiske skal gensidigt berige hinanden. Erfaringsudveksling og fælles debat om centrale udfordringer inden for uddannelse og forskning er væsentlige instrumenter for at kunne identificere den nordiske dagsorden og igangsætte nye sektorinitiativer.

Hvert enkelt nordisk land anlægger sine politisk/strategiske mål for uddannelses- og forskningsaktiviteter for bedst muligt at gribe morgendagens udfordringer. Men selv om landenes behov og løsninger kan være forskellige, kan man konstatere et samsyn på mange områder, hvor nordboer bygger videre på fælles historiske værdier og ens måder at angribe problemer på. Nordiske virksomhed inden for alle sektorens områder vidner om, at nationale tiltag i høj grad kan drage nytte af at samvirke i et nordisk uddannelses- og forskningsfællesskab.

En af de grundlæggende faktorer, der betinger det nordiske uddannelses- og forskningssamarbejdes muligheder, ligger i Nordens placering internationalt. Vi er små i forhold til den globalitet, der nu indvirker på alle vore samfundsprocesser. Det giver sig blandt andet udslag i, at vi hvert land for sig indimellem mangler kritisk masse til højt specialiserede uddannelses og forskningsindsatser. På den anden side er Norden på internationalt anerkendt højt niveau, både hvad angår forskning og uddannelse. Forudsætningerne er til stede for, at nordiske uddannelses- og forskningsmiljøer kan bidrage til, at Norden bliver en foregangsregion for udviklingen af menneskelige ressourcer.

Norden har i sin geografi en udfordring ved at besidde den største arealmæssige spredning som region i Europa. Denne særlige betingelse giver grundlag for at informationsteknologien udnyttes i alle dens former, så vi uanset spredt bebyggelse og lange afstande alligevel er solidt placeret i centrum af informationsteknologiens "globale landsby".

1. MÅLSÆTNING

Samarbejdet tilstræber at gøre Norden til foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer. Det nordiske uddannelses- og forskningsfællesskab

skal udgøre et aktivt forum for politisk behandling af aktuelle sektorspørgsmål, erfaringsudveksling og udvikling af fælles nordiske initiativer på området.

2. UDDANNELSES- OG FORSKNINGSPOLITISKE UDGANGSPUNKTER

2.1 Generelle politiske synspunkter

Følgende uddannelses- og forskningspolitiske synspunkter ligger til grund for arbejdet med en strategi til udvikling af menneskelige ressourcer i Norden:

- Nordisk fællesskab om uddannelses- og forskningskompetencer skal udvikles der, hvor det styrker nationale udviklingsprocesser og er nyttigt i et ressourceperspektiv.
- Udvikling af menneskelige ressourcer er en forudsætning for regionens økonomiske og kulturelle værdiskabelse.
- Der er en sammenhæng mellem uddannelse og livskvalitet i et livslang læringsperspektiv.
- Brede kompetencer, formelle som uformelle er værdifulde.

2.2 Uddannelses- og forskningsstrategiske værktøjer

Inden for henholdsvis uddannelse og forskning besidder nordisk samarbejde gode strategiske instrumenter, der skal anvendes til at fremme udviklingen af menneskelige ressourcer i Norden. Begge hovedområder prioriterer virksomhed, der har store berøringsflader og dermed rummer betingelser for synergi og gensidig udvikling. Som sådanne væsentlige virkomhedsområder er:

- Erfaringsudveksling og samarbejde om udviklingsvirksomhed.
- Øget mobilitet og minimalisering af hindringer.
- Udvikling af begrebet livslang læring.
- Udvikling af allerede etableret virksomhed, herunder institutioner.

På uddannelsessiden udvikler Ministerrådet blandt andet sin virksomhed gennem handlingsplaner inden for skoleområdet, højere uddannelse, folkeoplysning og voksenoplæring. Fælles nordiske aftaler på højere uddannelser ungdomsuddannelser medvirker til at skabe et fælles uddannelsesrum. Mobilitetsprogrammer giver forudsætningerne for nordiske netværk og øger det konkrete uddannelsesfællesskab. Der er desuden på flere områder etableret et tværgående samarbejde mellem uddannelsesområderne. Disse strategiske virkemidler, som er udviklet gennem et langt nordisk samarbejde skal indgå i arbejdet med at højne regionens kompetenceprofil.

På forskningssiden har Ministerrådet fastlagt en forskningspolitisk strategi i 1998, der er anbefalet af Nordisk Råd. Forskningsstrategien er sektorovergribende og lægger dermed retningslinjerne for udviklingen af forskningssamarbejdet på alle Ministerrådets virksomhedsområder. Forskningssamar-

bejdet gennemføres i perioden i overensstemmelse med den vedtagne forskningspolitiske strategi. Forskningsstrategien prioriterer følgende instrumenter:

Tidsbegrænsede forskningsprogrammer: Der lægges vægt på at øge den nordiske konkurrence og arbejdsdeling.

Infrastruktursamarbejde og forskernetværk: Øget samarbejde om elektroniske forskernetværk- og forskningsbiblioteker.

Forskeruddannelse og støtteordninger: Udbyggelse af samarbejde om forskeruddannelse og kompetenceopbygning. Evt. hindringer for meritoverførsel og mobilitet i forskeruddannelserne må søges minimaliseret.

3. FOKUSOMRÅDER 2000 – 2004

For at løfte målsætningen om Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer fokuserer samarbejdet i perioden først og fremmest på følgende områder:

3.1 Et målrettet nordisk uddannelses- og forskningsrum

Kompetence og livslang læring: Udgør strategiperiodens overordnede temaer. Styringsgrupperne for henholdsvis grundskole og ungdomsuddannelserne, højere uddannelse, folkeoplysning og voksenoplæring og forskningspolitikken identificerer og perspektiverer gennem deres handlingsplaner mulighederne for fælles nyttige tiltag på hele sektorområdet.

Evaluering: På baggrund af det hidtidige grundlæggende arbejde om evaluering styrkes nordisk samarbejde om at udvikle og indføre evalueringsmetoder på alle niveauer. Samtidig skal forudsætningerne lægges til rette for, at Norden yderligere profilerer et fælles grundsyn vedrørende kompetence i international sammenhæng.

Informations og kommunikationsteknologi (IKT): Der skal på nordisk plan satses på samarbejde om udvikling af den pædagogiske dimension i anvendelsen af IKT i lærende miljøer samt udvikling af service på de fællesnordiske forsknings- og uddannelsesnet.

Sprogsamarbejdet: Med udgangspunkt i Nordisk Sprogpolitik (1998) udvikles et Nordisk Sprognet, der omfatter alle Ministerrådets sproginitiativer. Hovedpunkterne er styrkelse af sprogforståelse gennem efteruddannelse; små sprogområder; publikationsvirksomhed, herunder ordbøger, samt iværksættelse af et forskningsprogram om sprogteknologi.

Mobilitet og gensidig anerkendelse: På alle uddannelsesniveauer identificeres hindringer for mobilitet og gensidig anerkendelse af eksaminer. Der udarbejdes på baggrund heraf en samlet fremdriftsplan for mulige tiltag. Inden for perioden skal de nordiske mobilitetsprogrammer udvikles.

Informationsstrategi: Det nordiske skoledatanet udvikles i strategiperioden i samarbejde med alle sektorområder til at være det centrale formidlingsorgan for Ministerrådets virksomhed inden for forskning og uddannelse.

3.2 Arbejdsdeling i en ny tid

Inden for enkelte specifikke områder vil Ministerrådet undersøge mulighederne for at styrke arbejdsdeling:

Forskning og højere uddannelse: I perioden tages initiativ til at se på, hvordan mobilitet kan styrke arbejdsdeling på højere uddannelsers niveau. Der skal endvidere arbejdes med, hvordan man i nordisk sammenhæng kan medvirke til at fremme samordning af uddannelser på smalle, kompetencekrævende uddannelser. Forskningspolitisk Råd skal endvidere undersøge, hvilke højt specialiserede, stærkt ressourcekrævende forskningsområder landene kan have nytte at gå sammen om.

Informations- og kommunikationsstrukturer: I perioden skal man i fællesskab arbejde på opbygning af IKT infrastrukturer, der omkostningsmæssigt overstiger det enkelte lands kapacitet.

3.3 Nordisk uddannelse og forskning i internationalt perspektiv

De aktiviteter inden for sektoren, der ovenfor fokuserer samarbejdet, indeholder alle berøringsflader i forhold til EU og nærområderne. I nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde er internationalisering en integreret dimension i al virksomhed. Følgende hovedpunkter kan trækkes frem som særlige sektorsatsninger :

3.3.1 Nærområdet:

Samarbejdet med nærområderne udvikles således, at der fokuseres på få satsninger. Satsningerne tjener til at opbygge langsigtede samarbejdsrelationer, der understøtter bestræbelser på deltagelse i nordisk/europæisk uddannelses- og forskningssamarbejde. Nærområdepartnernes egne behov og prioriteringer er udgangspunktet for satsningerne. Hovedsatsningen i forhold til nærområderne vil fortsat være stipendieordningen, der dækker hele nærområdet. I Baltikum igangsættes de kommende år en profilsatsning for unge med særlig uddannelsesmæssige behov. På højere uddannelse arbejdes med at udrede forudsætningerne for en dialog om et fælles uddannelsesrum med de baltiske lande. I Baltikum og det Nordvestlige Rusland fortsættes samarbejde om folkeoplysning og voksenoplæring. I forskningssammenhæng gennemfører NorFA forskerkurser i de baltiske lande.

3.3.2 EU og andet internationalt samarbejde:

Europasamarbejdet centreres om følgende hovedområder: Ministerrådets

(MR-U) styregrupper opretholder et højt informationsniveau om det europæiske uddannelses- og forskningssamarbejde. Implementering af EU's uddannelses og forskningsprogrammer og nordiske satsninger inden for programmerne står centralt. Arbejdet tilrettelægges under hensyntagen til de nordiske landes/selvstyrende områders forskellige position i forhold til det europæiske samarbejde.

Det nordiske samarbejde om uddannelse- og forskning skal fremme mulighederne for, at de nordiske lande styrker centrale nordiske grundsynspunkter vedrørende sektoren i internationale fora. Dette gælder særlig i OECD sammenhæng, hvor samarbejdet om indikatorer vægtes af alle nordiske lande.

4. ORGANISERING

For at styrke Norden som foregangsregion i perioden 2000 – 2004 med udgangspunkt i de nævnte uddannelses- og forskningspolitiske grundholdninger og fokusområder skal følgende arbejdsformer udvikles i perioden:

4.1 Et styrket formandskab

Ministerrådet skal aktualisere sin dagsorden, så der opstår et relevant samspil mellem nationale uddannelses- og forskningspolitiske prioriteringer og Ministerrådets dagsorden. Formandskabet skal sammen med det kommende formandskab lægge forslag om emner frem, der sætter væsentlige nationale problemstillinger til debat.

4.2 Reform af den nordiske virksomhed

Inden for perioden skal følgende hidtidige strukturer evalueres og udvikles:

4.2.1 Rådgivningsstrukturen

Ministerrådet igangsætter en evaluering af den hidtidige rådgivningsstruktur på uddannelsessiden, der består af Styringsgruppen for nordisk skolesamarbejde (NSS), Styringsgruppen for nordisk samarbejde inden for højere uddannelse (HÖGUT) og Styringsgruppen for nordisk voksenoplæring og folkeoplysning (FOVU). En evaluering skal belyse, hvordan:

- styringsgrupperne i højere grad aktivt kan medvirke til at aktualisere Ministerrådets arbejde for et styrket kompetencerum, blandt andet ved at komme med indspil til Ministerrådet.
- styringsgrupperne i højere grad kan operere med helhedstænkning og rådgivning i tværgående initiativer, der kan for eksempel etableres en styrket rådgivningsstruktur omkring livslang læring.
- de rådgivende organers projektvirksomhed kan erstattes af en virksomhed med større synlighed og gennemslagskraft, for eksempel konferencer, publicering eller andre former for samarbejdsstøtte.

4.2.2 Institutioner

Nordisk Forskningspolitisk Råd foretager en vurdering af, hvorledes de fællesnordiske institutioner kan videreudvikles som instrument i det fremtidige forsknings- og udviklingssamarbejde, samt hvilke finansieringsformer, der mest hensigtsmæssigt sikrer fleksibiliteten i nordisk samarbejde.

4.2.3 En åben uddannelses- og forskningspolitisk dialog

Den nordiske virksomhed skal i perioden i højere grad åbnes mod de nordiske samfund. Dette indebærer, at Ministerrådet udbygger dialogen med de mange aktører, der som følge af den omfattende decentralisering i de nordiske lande nu arbejder aktivt med uddannelses- og kompetencepolitiske spørgsmål. Dette blandt andet for at skabe større bredde og helhed i opfattelsen af kompetence i livslang læringperspektivet.

I denne sammenhæng ønsker Ministerrådet i perioden også at initiere en kompetencedialog med blandt andet erhvervslivet i Norden.

Endelig ønsker uddannelses- og forskningsministrene sammen med kulturministrene at udbygge en dialog med Nordisk Råd, der kan fremme langsigtet planlægning, koncentration og større aktualisering i det nordiske arbejde med uddannelse og forskning.

Præsidiets betænkning

Om Nordisk Ministerråds forslag til budget for 2000

(B 187/p) samt planerne for 2000 (C 2) og årsberetning 1998 (C 1))

(Ministerrådsforslaget, se s. 485)

Indstilling

Præsidiet foreslår plenarforsamlingen at rekommandere Nordisk Ministerråd

> at fortsætte den løbende dialog omkring budgetprocessen at tage tilbørligt hensyn til Rådets ønsker, som de fremgår af de af Rådets fremsatte rekommandationer at gennemføre følgende ændringer i budgetforslaget for 2000:

Forøge midlerne til

1-2212-2	Nordisk Ungdomskomite	med	300.000 DKK
1-2230-2	NORDBOK	med	500.000 DKK
1-2299-2	Sessionslandenes kulturprogram	med	200.000 DKK
1-2510-1	Nordisk Skolesamarbejde	med	600.000 DKK
1-2512-1	NORDPLUS-junior	med	500.000 DKK
1-2522-1	Støtteordningen for nordisk folkeoplysning og voksenoplæring	med	500.000 DKK
1-3140-2	Nordisk Komite for Bioetik	med	300.000 DKK
2-0810-3	til 2-0860-2 Nærområdeprogrammet	med	2.050.000 DKK
hvoraf			
2-0860-2	*Bærekraftig ressourcehusholdning*	*med*	*1.000.000 DKK*
3-4410-2	Projektmidler-ligestilling	med	200.000 DKK
4-0450-2	Støtte til frivilligsektoren	med	300.000 DKK

Reducere midlerne til

1-2214-1	Styregruppe for nordisk børne- og ungdomskultur	med	100.000 DKK
1-2224-2	Andre indsatser i nordisk film- og mediesamarbejde	med	300.000 DKK
1-2505-2	Dispositionsmidler - Uddannelse og Forskning	med	600.000 DKK
1-2520-2	FOVU	med	500.000 DKK
1-3110-2	Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR)	med	800.000 DKK

2-3310-2	Projektmidler - Miljø	med	1.000.000 DKK
3-4620-2	Velfærdsforskning	med	1.500.000 DKK
4-0445-2	Ministerrådets reserve	med	650.000 DKK

at i øvrigt tilgodese de synspunkter der fremføres i præsidiets betænkning.

Præsidiet foreslår videre plenarforsamlingen

at tage Nordisk Ministerråds forslag til budget for 2000 i øvrigt samt planerne for 2000 (C2) og årsberetning for 1998 (C1) til efterretning.

Reservation fra Den Konservative Gruppe

Den Konservative gruppen har følgende avvikende forslag i forhold til præsidiets flertallsforslag:

Gruppen støtter ikke økninger på

1-2299-2	Sesjonslandenes kulturprogram	DKK	200.000
1-3140-2	Bioetik-komiteen	DKK	300.000
3-4410-2	Likestilling – prosjektmidler	DKK	200.000
Totalt		DKK	700.000

Gruppen ønsker ytterligere besparingerer på

3-5180-3	Industrifondet	DKK	2.500.000
3-5310-2	Bygg og bolig	DKK	800.000
3-6710-2	Konsument	DKK	500.000
2-6110-2	Regionalpolitikk	DKK	300.000
3-4620-2	Velferdsforskning	DKK	500.000
Totalt		DKK	4.600.000
Totale besparinger		DKK	5.300.000

Økning av midler på postene

2-0810-3 til 2-0860-2	Nærområdesatsinger	DKK	5.300.000

Nordisk Ministerråds forslag til budget for 2000

Nordisk Ministerråd har til Nordisk Råd fremsendt Forslag til budget for 2000 samt planerne for 2000. Desuden har Rådet modtaget regnskab og revisionsrapport for Nordisk Ministerråd 1998, svar på Nordisk Råds rekommandationer og Nordisk Ministerråds årsberetning for 1998.

Budgetforslaget går i 2000 ud fra en uændret budgetramme på 732,3 mio. DKK. Ministerrådet anfører, at udgangspunktet for budgetlægningen har været de prioriteringer for budgetarbejdet, som Nordisk Råd gjorde ved sessionen 1998 samt de prioriteringer, der er kommet til udtryk i det islandske formandskabsprogram. Der er også åbnet mulighed for at videreføre aktiviteter startet under det svenske formandskab og til en vis grad for at tage højde for det kommende danske formandskabsprogram.

Det er Ministerrådets ønske, at det nordiske samarbejde kendetegnes af fleksibilitet og dynamik, således at samarbejdet koncentreres om områder, som er politisk relevante, og hvor den nordiske nytte er størst.

Der er gennemført omprioriteringer for ialt 29,82 mio DKK. Visse reduktioner har været mulige uden at reducere aktiviteterne, fordi der har været uforbrugte midler fra tidligere år.

Ministerrådet har for første gang udarbejdet en 3-årig planlægningsramme, der viser, hvordan budgettet udvikler sig, hvis forhold, der var kendte på budgetteringstidspunktet, holder i budgetoverslagsårene. Den vedlagte oversigt viser, at med en uændret totalramme, vil der være et ikke-dækket finansieringsbehov på 4,4 mio. DKK i 2001 og 0,9 mio. DKK i 2002.

I overensstemmelse med Nordisk Råds ønske har Ministerrådet gennemgået og summeret på tværs inden for udvalgte områder. Det drejer sig om den frivillige sektor, børn og unge og forskning.

Samarbejde med den frivillige sektor

Et skøn over de midler der bruges til den frivillige sektor summeret for alle sektorer, viser at der i 2000 forventes anvendt ca. 65 mio. DKK.

Rådet behandlede på sessionen 1998 Ministerrådets forslag til strategi for samarbejdet med den frivillige sektor, og det er denne strategi, der nu følges op i 2000-budgettet bl. a. med en udvekslingsordning for repræsentanter for den frivillige sektor, rejsestøtte, tolkningsstøtte, samarbejde om civilsamfundet i nærområderne, samnordisk forskning samt en særlig indsats fra Nordisk Kulturfonds side. Samtidigt arbejdes der inden for de enkelte sektorer på at forstærke samarbejdet med den frivillige sektor. Specielt skal her nævnes, at der som led i opfyldelsen af Nordisk Råds rekommandation A 1173/euro oprettes en pulje i år 2000, som nordiske forbrugerorganisationer kan få støtte fra til deltagelse i forberedelse af møder i EU og WTO.

Rådet skal henlede Ministerrådets opmærksomhed på, at der i Nordenudvalget er udarbejdet en rapport "Håndslag til det frivillige Norden".

Indsatser for børn og unge

Indsatserne for børn (til og med 18 år) og unge er fordelt over de fleste budgetområder og anslås i 2000 at ville udgøre ca. 67 mio DKK.

Aktiviteterne kan inddelse i fire hovedgrupper:
- Viden om børn og unges situation
- Udvikling af udvekslingsordninger, projekter og netværk på nordisk og nationalt plan
- Aktiviteter rettet direkte mod børn og unge i Norden og i nærområderne
- Projekter på børne- og ungdomskulturområdet omfattende både den kultur, som skabes af børn og unge, og den kultur som skabes af voksne med børn og unge som målgruppe.

Der arbejdes med udgangspunkt i handlingsplanen for børn og unge i Nordens nærområder og handlingsplanen "Et kommende Norden" vedr. kultur- og undervisningsområdet. Det varsles, at der i slutningen af 2000 vil foreligge et ministerrådsforslag om, hvordan børne- og ungdomsarbejdet kan struktureres i fremtiden.

Nordisk Råd har arbejdet og arbejder fortsat med børn og unges vilkår i Norden og Baltikum både med direkte tiltag og f. eks. i forbindelse med globaliseringens betydning i Norden.

I betragtning af at den nuværende handlingsplan for børn og unge udløber i 2000, finder Rådet, at det er for sent, at Ministerrådet fremlægger et forslag til ny handlingsplan i slutningen af samme år og forventer, at et sådant forslag kan sendes til Rådet samtidigt med budgetforslaget for 2001.

Forskning

Nordisk Ministerråds forskningsindsats skal bidrage til at stimulere og udbygge det nordiske samarbejde, synliggøre de nordiske prioriteringer og øge kvaliteten og relevansen i samarbejdet. Det nordiske budget er meget begrænset i forhold til de nationale satsninger og må derfor samordnes og koordineres med nationale prioriteringer og forskningspolitik.

Det nordiske FoU-samarbejde skal overordnet bidrage til at:
- styrke den nordiske, kulturelle identitet, udvikle nordisk samfundstruktur samt medvirke til en miljøvenlig og bæredygtig samfundsudvikling.
- udnytte særlige nordiske forudsætninger som geografisk nærhed, næringslivets og forskersamfundets styrke og kompetence samt nordisk værdifællesskab som afspejles i Nordens særlige sproglige, kulturelle, historiske og geografiske præg
- skabe nordisk merværdi i tilknytning til nationale indsatsområder og indgå i nationale prioriteringer
- opbygge et konkurrencedygtigt, innovativt og bæredygtigt næringsliv

Samarbejdet udmøntes i fælles nordiske forskningsinstitutioner, tidsbegrænsede forskningsprogrammer og støtteordninger til forskeruddannelse og -mobilitet. Forskningsinstitutionerne er ofte højt specialiserede kompetencecentre, der har ansvar for koordinering og styrkelse af den nationale forskning og kompetenceopbygning.

Nordisk Forskningspolitisk Råd har ansvaret for koordinering og forberedelse af forskningsaktiviteterne.

Rådet konstaterer at, forskningsprogrammerne beslaglægger en stor del af Ministerrådets budget og finder, at det er vigtigt, at de vurderes i forhold til den nordiske nytte, man kan få ud af sådanne store forskningsprojekter.

Rådet ønsker en vurdering af den måde, hvorpå sådanne programmer etableres og finansieres, både for at se hvilke projekter som kan anses for at være nationale opgaver og hvordan styring og kontrol med projekterne håndteres.

Rådet vil samtidig understrege, at formidlingen af de forskningsresultater, som kommer fra forskningsprojekter inden for rammen af Nordisk Ministerråds budgetter, er meget vigtig, og beder Ministerrådet sørge for, at projekternes planer for formidling af resultaterne tillægges stor vægt ved godkendelse af projekter, som besluttes i fremtiden. Ministerrådet bør sikre, at alle projekter har tilfredsstillende krav til publicering og offentliggørelse af resultaterne, således at resultaterne kan være til nytte for både beslutningstagere og andre interesserede.

Rådet hilser det velkommen, at Nordisk Forskningspolitisk Råd er gået i gang med en vurdering af, hvorledes de fællesnordiske institutioner kan videreudvikles som instrument i det fremtidige forsknings- og udviklingssamarbejde, samt hvilke finansieringsformer, der mest hensigtsmæssigt sikrer fleksibiliteten i nordisk samarbejde. Rådet vil være intresseret i at modtage en orientering om resultatet af FPRs vurdering.

Ministerrådets budgetforslag kontra Nordisk Råds ønsker

Rådet konstaterer med tilfredshed, at Ministerrådets budgetforslag for 2000 følger Rådets anbefaling om at prioritere en yderligere indsats inden for børn og unge i Nordens nærområder, sprogsamarbejde, narkotikasamarbejde, kriminalitetsbekæmpelse og forbrugerspørgsmål.

Rådet finder desuden, at forslaget i vid udstrækning opfylder de af Rådets fremsatte ønsker vedr. opsætning og indhold, og at såvel budgetforslag 2000 som regnskab for 1998 og oversigt over udisponerede midler pr. 15. september 1999 er blevet overgivet til Rådet på de aftalte tidspunkter.

Rådet finder, at budgettets informationsværdi er blevet langt højere end tidligere i og med de tværgående summeringer og henvisningerne til Rådets rekommandationer.

Bemærkninger til de enkelte budgetposter

1-2205-1 Nordisk Kulturfond

Nordisk Kulturfond bevilger årligt støtte til ca. 250 nordiske projekter, hovedsageligt inden for områdene kunst, kultur, uddannelse og forskning. Fondet vil i 2000 fortsat prioritere ansøgninger, som har til formål at fremme nordisk sprogforståelse, projekter med børn og unge som målgruppe og projekter som

initieres af den frivillige sektor. Fondets budget blev for 1999 forøget med 1,5 mio DKK på rekommandation af Rådet.

Ministerrådet foreslår samme bevilling, 24.950.000 DKK, i 2000 som i 1999.

Rådet anbefalede i sin betænkning om budgetforslag 1999 Ministerrådet at gennemføre en analyse af ressourceudnyttelse og pengestrømme inden for hele kulturområdet på Ministerrådets budget. Ministerrådet har ikke gennemført en sådan analyse, og Ministerrådets sekretariat har på forespørgsel fra Rådet svaret, at man ikke i øjeblikket ser, at en specifik analyse af pengestrømme inden for hele kultursektoren skulle kunne give ny og værdifuld information, men er rede til sammen med Rådet at arbejde på at få en optimal udnyttelse af kultursektorens ressourcer.

Det er fortsat Rådets opfattelse, at der er behov for en pengestrømsanalyse af støtteordningene inden for hele kultursektoren ikke mindst med henblik på en drøftelse af Kulturfondens formål. Ministerrådet foreslår, at kulturministrene indgår i en dialog med Rådet om at klargøre og konkretisere, hvilke overordnede problemstillinger analysen eventuelt skal tage op.

1-2212-2 Nordisk Ungdomskomite

Komiteen er rådgivende for Ministerrådet i kulturelle, politiske og sociale spørgsmål blandt børn og unge i de nordiske lande og skal fremme samarbejdet på området i international sammenhæng. Komiteen arbejder bl. a. med koordinering og vil iværksætte et nyt ungdomsforskningprogram. Komiteen bevilger støtte til ungdomsprojekter i Norden og samarbejdsprojekter med Nærområderne og Vestnorden vil være højt prioriterede i 2000. Posten blev på rekommandation fra Rådet forøget med 270.000 DKK til i alt 5.316.000 DKK i 1999.

Ministerrådet foreslår et budget på samme niveau som i 1999, 5.316.000 DKK.

Rådet ønsker, at børne- og ungdomsområdet prioriteres højt og i den sammenhæng også samarbejdsprojekter med Nærområderne og Vestnorden. Det anbefales, at den foreslåede bevilling øges med 300.000 DKK.

1-2214-1 Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur

Styringsgruppen er Ministerrådets rådgivende, koordinerende og initierende organ i nordiske og internationale børne- og ungdomskulturelle spørgsmål. Styringsgruppen har hovedansvaret for gennemførelsen af Et kommende Norden – Handlingsplan for nordisk børne- og ungdomskultursamarbejde 1996-2000, som fastsætter retningslinjer og kriterier for bidragsgivning, og som også foreslår en række konkrete tiltag for at styrke og formidle en nordisk kulturidentitet på børne- og ungdomsområdet.

Ministerrådet foreslår, bevillingen øget fra 5.524.000 DKK i 1999 til 6.024.000 DKK i 2000 bl. a. på baggrund af Rådets høje prioritering af børn

og unge. Rådet har noteret sig, at der forventes at være 250.000 DKK i udisponerede midler ultimo 1999.

Rådet fastholder sin prioritering af børn og unge, hvilket giver sig udslag i forslag om forøgelse af en række poster vedrørende børn og unge, som Ministerrådet har foreslået reduceret. Til gengæld mener Rådet, at det på denne post er tilstrækkeligt med en mindre forøgelse end den af Ministerrådet foreslåede. Rådet anbefaler, at bevillingen reduceres med 100.000 DKK.

1-2224-2 Andre indsatser i nordisk film- og mediesamarbejde

Formålet med bevillingen er at støtte udviklingen inden for film- og medieområdet med særlig vægt på videreuddannelse og professionelt aktive inden for film- og TV-området, ny teknologi og interaktive medier.

Ministerrådet foreslår bevillingen reduceret fra 4.604.000 DKK i 1999 til 4.461.000 DKK i 2000. Rådet har noteret sig, at der forventes at være 2.000.000 DKK i udisponerede midler ultimo 1999, hvilket betyder, at der reelt er 6.461.000 DKK til disposition i 2000.

I lyset af de store uforbrugte midler mener Rådet ikke, at en vis reduktion af bevillingen kan give anledning til problemer. Rådet anbefaler, at bevillingen reduceres med 300.000 DKK.

1-2230-2 Nordisk litteratur- og bibliotekskomite, NORDBOK og 1-2244-1 Særskilte aktiviteter på kunstområdet

Formålet med bevillingen til særskilte aktiviteter på kunstområdet er at opfange nye initiativer for at forstærke samarbejdet inden for kunstområdet herunder at forstærke formidlingen og spredningen af nordisk kunst. Der er i 1999 bevilget 350.000 DKK til den nordiske biblioteksuge, som desuden fik et tilskud på 50.000 DKK fra posten 1-2230-2 NORDBOK også i 1999.

Biblioteksugen er ikke en fast post på budgettet, men må søge fra år til år og har fået støtte fra forskellige poster under kulturbudgettet.

Rådet finder, at den nordiske biblioteksuge har vist sig at være en så væsentlig og succesrig aktivitet, at den fremover bør indgå som en tilbagevendende begivenhed under NORDBOK, hvis ramme må udvides tilsvarende i fremtidige budgetter.

I 2000 ønskes afsat 600.000 DKK til Nordisk Biblioteksuge og NORDBOKs konto foreslås forøget med 500.000 DKK.

1-2279-2 Vedligeholdelse af kulturhusene

På rekommandation fra Rådet afsatte Ministerrådet i 1999-budgettet 1.023.000 DKK til vedligeholdelse af kulturhusene i Reykjavik og på Færøerne. Et tilsvarende beløb er foreslået afsat i 2000. I tillæg er der i 2000-budgettet reserveret 150.000 DKK og 500.000 DKK til henholdsvis Nordens Hus i Reykjavik og Nordens Hus på Færøerne til vedligeholdelse og investeringer. Begge husene er i færd med at revidere deres langsigtede vedligeholdelses-

planer. Disse planer vil blive formaliseret som en del af disse institutioners mål- og resultatkontrakter for årene 1999-2001.

Rådet ser med tilfredshed på, at dets ønsker vedr. vedligeholdelse af kulturhusene ser ud til at blive opfyldt.

1-2299-2 Sessionslandenes kulturprogram

Bevillingen startede i forbindelse med en nysatsning inden for kulturområdet i årene 1994-96 og er fortsat, men gradvis reduceret i 1997-99. Ministerrådet foreslår, at den helt ophører fra og med 2000 under henvisning til, at aktiviteten er et nationalt ansvar.

Afviklingen af ordningen bør først ske fra 2001, således at det ikke påvirker den planlægning, som er i gang for næste år. Rådet anbefaler, at der afsættes 200.000 DKK i 2000-budgettet.

1-2505-2 Dispositionsmidler - Uddannelse og Forskning

Dispositionsmidlerne anvendes til at finansiere politisk relevante projekter, der initieres i det løbende budgetår og giver mulighed for at opfange og støtte vigtige tiltag, der ikke kunne forudses ved budgetteringen. Dispositionsmidlerne er et vigtigt redskab til initiering og gennemførelse af formandslandets prioriteringer.

Ministerrådet foreslår bevillingen øget fra 2.278.000 DKK i 1999 til 2.500.000 DKK i 2000. Rådet har noteret sig, at der forventes at være 2.000.000 DKK i udisponerede midler ultimo 1999, hvilket betyder at det reelt er 4.500.000 DKK til disposition i 2000.

Rådet mener, i lyset af de mange udisponerede midler i 1999, at der er mulighed for uden problemer at reducere bevillingen. Rådet anbefaler, at bevillingen reduceres med 600.000 DKK.

1-2510-1 Nordisk Skolesamarbejde

Skolesamarbejdet arbejder med nordiske udviklingsprojekter inden for prioriterede områder, politiske aftaler på området, det nordiske skoledatanet, udgiver tidsskriftet Skolen i Norden, afholder konferencer og udgiver rapporter, lærebøger m.m. En handlingsplan for nordisk skolesamarbejde 2000-2004 forventes vedtaget inden udgangen af 1999 til udfyldning af den strategiplan "Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer. Strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004", der i øjeblikket behandles i Nordenudvalget.

Ministerrådet foreslår budgettet reduceret fra 5.215.000 DKK i 1999 til 4.215.000 DKK i 2000. Der forudses at være 350.000 DKK udisponerede midler ultimo 1999.

Rådet lægger stor vægt på arbejdet med børn og unge, og finder derfor, at denne post bør have omtrent samme niveau i 2000 som i 1999. Det anbefales, at den foreslåede bevilling forøges med 600.000 DKK.

1-2512-1 NORDPLUS-junior

Programmet har til formål at øge studentermobiliteten (16-19-årige) mellem de nordiske lande og dermed stimulere til samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og fremme nordisk sprogforståelse. Der bevilgedes i 1998 i alt 5000 stipendieuger.

Ministerrådet foreslår bevillingen reduceret fra 9.090.000 DKK i 1999 til 8.500.000 DKK i 2000.

Rådet lægger stor vægt på arbejdet med børn og unge og kan derfor ikke acceptere en reduktion af bevillingen i forhold til tidligere.

Det anbefales, at den foreslåede bevilling for 2000 forøges med 500.000 DKK.

1-2516-1 NORDPLUS-mini

Programmet er et pilotprojekt igangsat på rekommandation (11/1997) fra Nordisk Råd og har til formål at øge den nordiske udveksling mellem børn og unge i grundskolealderen og gennem at stimulere til samarbejde mellem skoler i Norden fremme en øget nordisk kultur- og sprogforståelse. Ministerrådet foreslår bevillingen forøget fra 1.187.000 DKK i 1999 til 3.187.000 DKK i 2000.

Under henvisning til at der er tale om et pilotprojekt, kan Rådet acceptere den foreslåede bevillingsstørrelse; men det skal understreges, at der i det af Rådet vedtagne forslag er tale om en betydeligt større finansiel ramme for et egentligt program, hvilket Ministerrådet bør tage i betragtning i forbindelse med budgetforslaget for 2001.

1-2520-2 Styringsgruppe for nordisk folkeoplysning og voksenoplæring, FOVU

Styringsgruppen arbejder ud fra handlingsplanen 1997-2000, som fokuserer på livslang læring som grundlag for at få fremtidens kvalifikationer i perspektivet demokrati, uddannelse og arbejde. Opfyldelse af handlingsplanen sker gennem forsknings- og udviklingsarbejde, netværksskabende virksomhed og dokumentation/information. Ministerrådet foreslår gruppens budget reduceret fra 3.299.000 DKK i 1999 til 3.000.000 DKK i 2000.

Under henvisning til Rådets ønske om større vægt på den frivillige sektor foreslås det, at midlerne til styringsgruppen reduceres med 500.000 DKK, der overføres til Støtteordningen for nordisk folkeoplysning og voksenoplæring.

1-2522-1 Støtteordningen for nordisk folkeoplysning og voksenoplæring

Støtteordningen skal bidrage til videreudvikling og fornyelse af området ved at stimulere fællesnordiske projekter og aktiviteter, som styrker nordisk identitet og samhørighed. Gennem øremærkede bevillinger motiveres øget mobilitet for nordiske folkehøjskoleelever og arbejdet i nordiske studieforbundssammenslutninger (bloktilskuddet).

Ministerrådet foreslår bevillingen reduceret fra 6.812.000 DKK i 1999 til 6.312.000 DKK i 2000. Reduktionen vil dog ikke berøre blokbevillingen.

Under henvisning til ovenstående anbefales det, at blokbevillingen forøges med 500.000 DKK.

1-2543-1 Sprogligt samarbejde i Norden, NORDMÅL

NORDMÅL har til formål at øge arbejdet med og samarbejdet om nordiske sprog og den kulturbærende sprogdimension. Bevillingen er forhøjet på baggrund af Rådets rekommandation 22/1998 om nordisk sprogpolitik herunder en øget satsning i relation til de små sprogområder.

Ministerrådet foreslår bevillingen forøget fra 5.530.000 DKK i 1999 til 6.030.000 DKK i 2000.

Rådet konstaterer med tilfredshed, at Ministerrådet har fulgt Rådets anbefaling om at intensivere sprogsamarbejdet.

1-3110-2 Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR)

Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) er ministerrådets rådgivende organ for overordnede og langsigtede forskningspolitiske spørgsmål. Rådet skal fremme nordisk samarbejde om forskning og forskeruddannelse.

Rådet arbejder med information og rådgivning om forskningspolitiske spørgsmål. Ministerrådet foreslår bevillingen reduceret fra 2.046.000 DKK i 1999 til 1.546.000 DKK i 2000. Rådet har noteret sig, at der forventes at være 2.046.000 DKK i udisponerede midler ultimo 1999, hvilket betyder, at der reelt er 3.592.000 til disposition i 2000.

I lyset af de store uforbrugte midler mener Rådet ikke, at en vis reduktion af bevillingen kan give anledning til problemer. Rådet anbefaler, at bevillingen reduceres med 800.000 DKK.

1-3140-2 Nordisk Komite for Bioetik

Komiteen har til opgave i tæt kontakt med de tilsvarende nationale komiteer at følge den internationale udvikling i den bioteknologiske forskning, lovgivning og regulering. Komiteen skal desuden identificere etiske problemer samt bidrage til information og den offentlige debat i de nordiske lande om bioetiske spørgsmål. Komiteens mandat udløb med 1998, men blev på rekommandation fra Rådet forlænget fra 1999-2001.

Ministerrådet foreslår samme bevilling, 512.000 DKK, i 2000 som i 1999. Rådet har noteret sig, at bevillingen i 1997 og i 1998 var på 812.000 DKK.

Under henvisning til den væsentlige plads etiske spørgsmål har haft i Norden i det foregående år foreslås bevillingen øget med 300.000 DKK.

2-0810-3 til 2-0870-2 Nærområdeprogrammet

Ministerrådet foreslår bevillingerne til posterne: Nye nærområdeinitiativer, Demokrati og medborgerpolitik, Kulturformidling, Markedsøkonomi, og

Bærekraftig ressourcehusholdning reduceret fra i alt 37.620.000 DKK i 1999 til 34.916.000 DKK i 2000. Rådet har noteret sig, at der forventes at være 2 mio. DKK i udisponerede midler ultimo 1999, jævnfør nedenfor, hvilket vil betyde, at det disponible beløb reelt er 36.916.000 DKK i 2000.

Det ligger Rådet meget på sinde, at arbejdet i Nærområdet fortsat uddybes og intensiveres. Specielt er Rådet interesseret i, at Ministerrådet undersøger mulighederne for at oprette et informationspunkt i Kaliningrad med henblik på, at der på længere sigt etableres et egentligt nordisk informationskontor. Rådets konference i Alta 1999 for kvinder fra Barentsregionen viste, at der er et meget stort behov for, at der fra nordisk side gøres en indsats for kvinder i Barentsregionen. Og endelig mener Rådet, at der er behov for at forstærke indsatsen i den arktiske del af nærområderne.

Rådet mener, at i hvor vel, der er store miljøproblemer at tage fat på i nordisk sammenhæng, så er en af de fremgangsmåder, man kan anvende for at angribe dem, at investere i de områder, hvor der er meget store miljøudfordringer. Det anbefales at forøge bevillingen med 2.050.000 DKK hvoraf 1.000.000 overføres til 2-0860-2 Bærekraftig ressourcehusholdning.

2-3310-2 Projektmidler - Miljø

Projektmidlerne anvendes til gennemførelse af den nordiske miljøstrategi 1996-2000 på den måde, at en række faste arbejdsgrupper arbejder med og fordeler midler efter de i strategien udstukne retningslinjer.

Ministerrådet foreslår bevillingen reduceret fra 34.752.000 DKK i 1999 til 33.703.000 DKK i 2000.

Da der forventes at være 1.500.000 DKK i udisponerede midler ultimo 1999, anbefaler Rådet, at 1 mio. DKK overføres til 2-0860-2 Bærekraftig ressourcehusholdning for at styrke indsatsen på miljøområdet i Nærområderne. Det skal derfor understreges, at dette ikke er udtryk for en svækkelse af Rådets prioritering af miljøområdet, men blot udtryk for en omfordeling inden for dette.

3-4410-2 Projektmidler - ligestilling

Midlerne anvendes til at virkeliggøre samarbejdsprogrammet om ligestilling 1995-2000 gennem projektvirksomhed fastlagt i årlige handlingsplaner.

Ministerrådet foreslår bevillingen reduceret fra 2.681.000 DKK i 1999 til 2.481.000 DKK i 2000.

Rådet ønsker ikke, at indsatsen på ligestillingsområdet svækkes og anbefaler at den økonomiske ramme fastholdes, dvs. at bevillingen forøges med 200.000 DKK.

3-4620-2 Velfærdsforskning - De nordiske velfærdssamfund set i europæisk perspektiv

Ministerrådet har besluttet at ville have et velfærdsforskningsprogram, og Rådet har i rekommandationerne 8/1994 og 10/1997 også efterlyst forskning-

projekter inden for området. Nordisk Forskningspolitisk Råd arbejder med udformningen af programmets indhold. Budgetgruppen har fra generalsekretæren fået en række oplysninger for status for programmets igangsættelse.

Ministerrådet foreslår bevillingen øget fra 1.637.000 DKK i 1999 til 5.888.000 DKK i 2000. Rådet har noteret sig, at der forventes at være 1.437.000 DKK i udisponerede midler ultimo 1999, hvilket betyder, at der reelt er 7.325.000 DKK til disposition i 2000.

Rådet ser fortsat positivt på gennemførelsen af forskningsprogrammet, men mener i lyset af erfaringer med andre forskningsprogrammer, at det næppe vil være muligt at anvende hele det disponible beløb i 2000. Rådet anbefaler, at bevillingen reduceres med 1.500.000 DKK.

3-6710-2 Projektmidler Konsument

Midlerne skal anvendes til aktiviteter, der sigter mod at forbedre forbrugernes retlige og økonomiske stilling, at fremme deres ret til information og undervisning og til at organisere sig for at beskytte sine interesser samt varetage deres muligheder for opnåelse af sundhed og sikkerhed inden for en økonomisk ordning bygget på bærekraftig udvikling.

Ministerrådet foreslår posten forøget fra 5.747.000 DKK i 1999 til 6.247.000 DKK i 2000, hvilket er i god overensstemmelse med Rådets rekommandation 26/1998 om at styrke forbrugernes stilling i Norden, EU og WTO.

Det skal fra Rådets side understreges, at man i tråd med de overordnede prioriteringer specielt lægger vægt på, at midlerne under denne post bruges til at styrke de frivillige organisationer på forbrugerområdet og arbejdet med at sikre de basale forbrugerrettigheder i nærområderne.

4-0435-2 Generalsekretærens dispositionsreserve

Generalsekretærens dispositionsreserve er afsat til rådighed for generalsekretæren med henblik på at imødekomme eksterne ansøgninger om f.eks. projekter, seminarer etc. I første række prioriteres projekter, som ikke naturligt kan henføres til en speciel sektor. Fra og med år 2000 kan Nordens Administrative Forbund søge midler fra denne budgetpost. De har tidligere haft en egen post 4-0415-2, som nu nedlægges. Rådet konstaterer med tilfredshed, at general-sekretæren af sin reserve forsat vil støtte Nordisk Administrativt Tidsskrift og opfordrer til, at han indgår i en dialog med Nordens Administrative Forbund om, at forbundet søger at få en mere repræsentativ medlemsskare fra hele Norden.

4-0445-2 Ministerrådets reserve

Ministerrådets reserve anvendes til at støtte politisk relevante projekter, som initieres i løbet af året. Fra og med 1998 foreligger en samrådsprocedure, således, at beslutninger om anvendelse af midler fra Ministerrådsreserven sendes

til orientering i Rådet, før samarbejdsministrene tager beslutning. Der er allerede reserveret 500.000 DKK til start af et oceanklimatisk forskningsprogram. Desuden forventes det, at de reserverede midler blandt andet skal bruges til eventuelle indsatser vedrørende informationsvinduer i hovedstæderne.

Ministerrådet foreslår posten forøget fra 1.983.000 DKK i 1999 til 5.569.000 DKK i 2000. På grund af udisponerede midler på posten fra 1998 har der dog i realiteten været ca. 3.8 mio. DKK til disposition i 1999. Der forventes ikke at være udisponerede midler på posten ultimo 1999.

Rådet har forståelse for, at Ministerrådet har en reserve til aktuelle projekter og skal udtrykke sin tilfredshed med den etablerede samrådsprocedure. Imidlertid finder Rådet, at reserven under henvisning til andre presserende krav kan være mindre og anbefaler, at bevillingen reduceres med 650.000 DKK.

4-0450-2 Støtte til Frivilligsektoren

Posten, der blev oprettet i 1999, har til formål at støtte samarbejdet i den frivillige sektor i Norden ved hjælp af rejsestøtte, støtte til tolkning og støtte til projektsamarbejde blandt andet inden for kulturområdet.

Ministerrådet foreslår samme bevilling, 614.000 DKK, i 2000 som i 1999.

Det er Rådets overbevisning, at der er behov for at støtte den frivilllige sektors aktiviteter i så stor udstrækning som muligt, hvorfor det anbefales at øge posten med 300.000 DKK.

Berlin, den 20. oktober 1999

Dorte Bennedsen (S) *Johan J. Jakobsen Sp)* *Sighvatur Björgvinsson (A)*
Berit Brørby (A) *Anita Johansson (s)* *Jouko Skinnari(SDP)*
Svend Erik Hovmand (V) *Bjarne Kallis (SKL)*
Ísólfur Gylfi Pálmason (F) *Outi Ojala (Vas.)*

Reservation fra Den Konservative Gruppe

Den konservative gruppen har vært en pådriver for og aktiv støttespiller til de omprioriteringer som er gjort i presidiets betenkning med hensyn til støtte til barn og unge, frivillige organisasjoner, utdanning og støtte til nærområdene. Gruppen har også støttet omdisponeringer innefor budsjettet hvor formålet har vært å skape mer rom for aktivitet, istedenfor midler til administrasjon. Den konservative gruppen reserverer seg mot noen av de foreslåtte økninger eller foreslår ytterligere besparinger i noen flere poster i budsjettet for det Nordiske samarbeidet. Dette gjelder:

Budsjettpost 1-2299-2 Sesjonslandenes kulturprogram foreslås opprettholdt på Ministerrådets forslag og dermed minsket med DKK 200.000. Gruppen anser at dette ansvaret skal være et nasjonalt ansvar for det land som til en hver tid er vertskap for sesjonen.

Budsjettpost 1-3140-2 Bioetik-komiteen foreslås opprettholdt på Ministerrådets forslag og dermed minsket med DKK 300.000 i forhold til Presidiets forslag. Gruppen anser at disse satsinger bør skje innenfor hvert lands egne budsjetter.

Budsjettpost 3-4410-2 Likestilling – prosjektmidler foreslås opprettholdt på Ministerrådets nivå og dermed minsket med DKK 200.000 i forhold til Presidiets forslag. Gruppen ønsker ikke en slik prioritering av midlene da den anser dette som et nasjonalt ansvar. Gruppen er usikker på om prosjektmidler tilført så sent i prosessen kan få noen reell effekt all den tid prosjekter gjennom Ministerrådet er foreslått midler utfra innmeldte behov.

Budsjettpost 2-6110-2 Regionalpolitikk foreslås redusert med DKK 300.000 i forholde til Ministerrådets budsjett. Økede innsatser innen dette området bør være et nasjonalt anliggende.

Budsjettpost 3-4620-2 Velferdsforskning foreslås redusert med ytterligere DKK 500.000 utover presidiets forslag til nedskjæringer. Gruppen er skeptisk til om programmet kan komme i gang med disposisjon av såpass mye midler. All den tid tilbakemeldingene tyder på at prosjektet ikke er kommet særlig langt ønsker gruppen en hvis tilbakeholdenhet i bevilgningene.

Budsjettpost 3-5180-3 Industrifondet foreslås en redusert bevilgning med DKK 2500.000 i forhold til Ministerrådets forslag. Gruppen er klar over de pågående utredninger med hensyn til Industrifondets fremtid, men vil likevel angi retning for Industrifondets omfang.

Budsjettpost 3-5310-2 Bygg og bolig foreslås redusert med DKK 800.000 i forhold til Ministerrådets forslag. Gruppen mener at posten som ble foreslått strøket ut av budsjettet for 1998 kan opprettholdes innenfor det tradisjonelle ministersamarbeidet.

Budsjettpost 3-6710-2 Konsument foreslås redusert med DKK 500.000 i forhold til Ministerrådets budsjett. Økede innsatser innen dette området bør være et nasjonalt anliggende.

Budsjettpostene 2-0810-3 til 2-0860-2 Nærområdene foreslås økt med DKK 5300.000. Formålet er å kunne synliggjøre en vilje til endring av budsjettet med vekt på ytterligere satsing på samarbeid med nærområdene; de baltiske landene og Nordvest-Russland. Gruppen mener at økt innsats rettet mot disse landene i svært stor grad oppfyller kravet om nordisk nytte, da en koordinering av landenes innsatser her gjør samarbeidet mer målrettet og dermed mer virkningsfullt. De nordiske landene har en spesiell oppgave i å støtte den

demokratiske utvikling og de baltiske lands ønsker om å fullt ut bli delaktige i samarbeidet i ulike europeiske forum. Det finnes fortsatt svært mange områder hvor innsats er påkrevet og oppgaver uløst, ikke minst hva gjelder informasjons- og kontaktvirksomhet, mellom-menneskelig samarbeid, demokrati og- utvikling, utdanning, barn situasjon og frivillige organisasjoner. Innenfor rammen av de økede ressursene muliggjøres også en etablering av et informasjonskontor i Kaliningrad. Gruppen ber Ministerrådet i budsjettet om å angi forslag til mer detaljert anvendelse av de foreslåtte økninger, og vil anbefale at midlene prioriteres innenfor disse angitte områder.

Berlin, den 20. oktober 1999

Kaj Ikast (KF) *Sigríður Anna Þorðardóttir (Sj)* *Gun Hellsvik (m)*

C-saker

Berättelser

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

Nordisk Årsberetning 1998

Årsberetningen for 1998 er et kalejdoskopisk billede af det nordiske samarbejde og nogle af de begivenheder, der var med til at præge arbejdet i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Indholdsfortegnelse

Forord - Nye nordiske veje 503
Samarbejde og Norden - Norden viser vej for udviklingen 506
Samarbejde og nærområder - Vitaminer til udviklingen i nærområderne 508
Samarbejde og Europa - Samarbejde bygger på fælles vurderinger. 510
Parlamentarikersamarbejde - Højdepunkter 512
Ministersamarbejde - Svensk formandskab sætter fokus på beskæftigelse og økologi 514
Nordisk Råds priser - Prisværdige præstationer 515
Europakonference - Nordens rolle på den kommende EU-scene 517
BARNforum - Bedre vilkår for børn og unge i Baltikum og Rusland 519
Fødevarer - Vi er, hvad vi spiser! 521
Miljøkonference - Årets miljøspørgsmål: Vi kan - vil vi? 523
Informationskontorer - Informationskontorer med fingeren på pulsen 525
Nordens Hus på Færøerne - Det levende hus i Tórshavn 528
Den Nordiske Genbank - Biologisk kulturarv er sat i banken 530
Employment Week - Norden markedsfører sig aktivt i EU 532
Nordisk Vulkanologisk Institut, Nordvulk - Forskning i naturens eget laboratorium 534
Energisamarbejde - Energisk samarbejde om bæredygtig energiforsyning 536
Økonomisk oversigt over den fællesnordiske virksomhed i 1998 538

Forord

Nye nordiske veje

Det nordiske samarbejde er lige så mangfoldigt som selve den nordiske virkelighed .I Norden finder vi det naturligt at involvere hinanden i det meste af det, der foregår i politik og i samfundsliv. Vi gør det, fordi det er nyttigt. Sammen kan vi som regel opnå langt mere, end vi kan klare enkeltvis - både indadtil, i vort indbyrdes nordiske samarbejde, og udadtil i forhold til nærområderne og EU. Men vi gør det også, fordi vi er venner og slægtninge. Vi konsulterer hinanden, fordi vi hører sammen, og fordi nordisk enighed er et mål i sig selv. Det nordiske samarbejde skal befæste og videreudvikle den nordiske fællesskabsfølelse.

De seneste år har åbnet nye nordiske veje. Det er måske først nu, at virkningerne af jerntæppets fald virkelig er begyndt at vise sig. Med EU's snarlige udvidelse østover ændres Europas ansigt. Det nordiske samarbejde vil blive stillet på nye prøver, men det betyder også nye muligheder. I et udvidet EU vil det hverken være ønskeligt eller muligt med centralstyring fra et enkelt sted på landkortet. Beslutningsprocesserne i et EU bestående af mere end tyve medlemmer kan blive tunge og uoverskuelige, og der kan være en risiko for, at de mindre lande og EØS-landene kommer i klemme. Derfor får de regionale samarbejdskonstellationer i Europa fornyet betydning. Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd har i 1998 betragtet det som en vigtig opgave at bidrage til debatten om, hvordan Norden kan sætte sit præg på samarbejdet i et nyt og udvidet EU.

Få spørgsmål har så stor betydning som miljøets tilstand. Vi ønsker alle en bæredygtig udvikling, men har vi egentlig viljen til at tage de nødvendige personlige og samfundsmæssige konsekvenser? Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd forsøger på forskellige måder at fremme en samlet plan for forvaltningen og udnyttelsen af naturens ressourcer. Et eksempel er den nordiske enighed om at skabe en bæredygtig energiforsyning i Østersøregionen. Der er ingen tvivl om, at de aktuelle planer om at udvikle et nordisk miljø- og energiregnskab vil være et vigtigt skridt i den rigtige retning.

Nye veje åbner sig også i samarbejdet med nærområderne. Samarbejdet, som har demokratiudviklingen som ledetråd, bliver stadig tættere og mere jordnært.

I 1998 blev der taget flere initiativer til at få sat børn og unges vanskelige situation i Baltikum og Nordvest-Rusland på den politiske dagsorden. Såfremt de nye generationer ikke får en chance, vil reformlandene ikke kunne komme på fode.

Vi, som lever i det priviligerede Norden, har en indlysende pligt til at hjælpe de svageste og mest udsatte grupper i vore nabolande i øst.

Årets rapport adskiller sig noget fra tidligere beretninger.
For første gang giver vi en samlet præsentation af Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds aktiviteter. Der er lagt vægt på at skildre højdepunkter i årets samarbejde på en lettilgængelig måde. Vi håber, at læserne har glæde af dette kalejdoskopiske billede af det nordiske samarbejde, og at det kan inspirere til flere fællesnordiske indsatser.

Siv Friðleifsdóttir
Formand for samarbejdsministrene

Gun Hellsvik
Præsident for Nordisk Råd

Nordiske Samarbejdsministre i 1998

Danmark: Marianne Jelved
Færøerne: Eilif Samuelsen, Høgni Hoydal
Grønland: Jonathan Motzfeldt
Finland: Ole Norrback
Åland: Roger Jansson
Island: Halldór Asgrímsson
Norge: Ragnhild Queseth Haarstad
Sverige: Leif Pagrotsky

Præsidiets medlemmer i 1998

Socialdemokratisk gruppe
Dorte Bennedsen (S), DK
Mats Nyby (SDP), FIN
Rannveig Guðmundsdóttir (A), IS
Berit Brørby Larsen (A), N, president
Per Olof Håkansson (s), Anita Johansson (s), 21.10.1998 SE

Midtergruppe
Knud Enggard (V), Svend Erik Hovmand (V), 28.04.1998 DK
Johan J. Jakobsen (Sp), N
Valgerður Sverrisdóttir (F), IS
Olof Johansson (C), Elver Jonsson (fp), 09.11.1998 SE

Konservativ gruppe
Kent Kirk (KF), Kaj Ikast (KF), 27.03.1998 DK
Geir H. Haarde (Sj), Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), 25.06.1998 IS
Sten Svensson (M), Gun Hellsvik (M), 21.10.1998 SE

Venstresocialistisk gruppe
Jarmo Wahlström (Vas.), FIN

Samarbejde og Norden

Norden viser vej for udviklingen

Optimering af sprogsamarbejdet

Ét af de vigtigste nordiske samarbejdsområder er sprog.

Nordisk Ministerråd har vedtaget en ny nordisk sprogpolitik, der placerer sprog- og kulturdimensionen centralt i Ministerrådets samlede virksomhed. Målet med den nye struktur for sprogsamarbejdet er at optimere synergieffekten i Ministerrådets mange sprogaktiviteter.

Den nye institution inden for sprogsamarbejdet, Nordens Institut i Finland (NIFIN), startede sin virksomhed i 1998.

Ny forskningspolitisk strategi

Forskningspolitisk Råd har færdiggjort en ny strategi for de fremtidige forskningspolitiske aktiviteter. Hermed har Ministerrådet indført en samlet proces for initiering, prioritering og beslutning om nye tidsbegrænsede forskningsprojekter.

I november 1998 indledtes et Nordisk Arktisk forskningsprogram, og i begyndelsen af 1999 ventes et forslag til et program vedrørende velfærdsforskning færdiggjort. Der arbejdes desuden med nye forskningsinitiativer inden for områderne seksualiseret vold og sprogteknologi.

Handlingsplan for HØGUT

Styringsgruppen for højere uddannelse (HØGUT) fuldførte i 1998 det omfattende arbejde med en handlingsplan for 1999-2001. Ud over at være et nordisk debatforum har HØGUT fulgt op på en række opgaver og projekter, som for de flestes vedkommende afsluttes i 1999.

Ny strategi for det nordiske kultursamarbejde

I 1998 vedtog kulturministrene en ny strategi for de kommende års nordiske kultursamarbejde med det formål at opnå øget fleksibilitet, effektivitet og præcision i allokering og brug af ressourcer. Kulturministrene ønsker at fremme mulighederne for at initiere og gennemføre samarbejdsprojekter, der både fungerer som forbillede og støtte for udviklingen af det nordiske kultursamarbejde og samtidig har relevans i en større international sammenhæng.

Deklaration om et bæredygtigt Norden

I forbindelse med Nordisk Råds session vedtog de nordiske landes statsministre og lederne for de selvstyrende områder en deklaration om et bæredygtigt Norden. I deklarationen betegnes arbejdet med at sikre bæredygtig udvikling som én af de største udfordringer ved indgangen til det nye årtusinde.

Statsministrene identificerer 11 mål, som skal være vejledende for udviklingen af et bæredygtigt Norden og en bæredygtig udvikling i nærområderne. I den forbindelse har Nordisk Ministerråd fået til opgave at udarbejde en tværsektorielt forankret strategi, som fokuserer på områder, hvor de nordiske lande har dels fælles interesser og dels specielt gode forudsætninger for at bidrage til en bæredygtig udvikling, og hvor samarbejdet skaber en merværdi.

Fælles miljø- og fiskeristrategi

Der er udarbejdet en ny strategi for samarbejdet mellem miljøsektoren og fiskerisektoren. Strategien skal bakke op om de politiske beslutningsprocesser nationalt og internationalt. Den skal styrke integrationen af miljøhensyn i fiskerisektoren og sikre et godt havmiljø som grundlag for biologisk mangfoldighed og dermed skabe grundlag for en bæredygtig udvikling inden for fiskeri og havmiljø.

Køn og visioner

Én af de større nordiske begivenheder på ligestillingsområdet var konferencen "Køn og visioner". Den blev afholdt på Færøerne og var den første konference specielt rettet mod deltagere fra de selvstyrende områder.

Konferencen samlede 140 deltagere, som repræsenterede såvel myndigheder som den frivillige sektor. Diskussionen om ligestilling blev styrket på Færøerne i kølvandet på konferencen, og der blev knyttet nye kontakter mellem Vestnorden og det øvrige Norden.

Ligestillingsministrenes handlingsplan "Mænd og ligestilling" blev startet med en fædrekonference i Finland med 200 deltagere. Til konferencen fremlagde Ministerrådet rapporten "Fædre på forældreorlov" – en oversigt over situationen i de nordiske lande.

Erhvervsrettet innovation og udvikling

Erhvervsministrene har stået bag en omfattende rapport om det nordiske samarbejde inden for erhvervsrettet innovation og udvikling. Rapporten indeholder anbefalinger til iværksættelse af politiske foranstaltninger, som har til formål at fremme det fremtidige nordiske samarbejde om emnet, som i denne sammenhæng bl.a. indbefatter Nordisk Industrifonds fremtidige rolle.

På et møde i Trondheim i juni 1998 drøftede erhvervsministrene elektronisk handel og anvendelsen af informationsteknologi. Ministrene var enige om, at informationsteknologi er et vigtigt område for det nordiske samarbejde og vil fortsat følge udviklingen inden for IT-området, herunder også det som sker inden for andre sektorer.

På samme møde drøftede ministrene muligheder og barrierer for, at Norden kan fungere som én sammenhængende region. På den baggrund er der indledt en undersøgelse, som skal fokusere på mulighederne for at forbedre landenes konkurrenceevne gennem øget erhvervsmæssigt samarbejde i Norden.

Lovmæssige hindringer for virksomheders samarbejde

Ministerrådet har fået udarbejdet en rapport med titlen "Lovmæssige hindringer for fusion og virksomhedskøb mellem virksomheder i de nordiske lande".

I rapporten belyses de vigtigste hindringer for, at virksomheder kan vokse gennem overtagelse af andre virksomheder i Norden. Eksempelvis er hverken grænseoverskridende fusion eller opsplitning af selskaber mulig, og myndighederne koordinerer ikke behandlingen af grænseoverskridende virksomhedsovertagelse. Desuden kan virksomhederne ikke betragte deres nordiske aktivitet som aktivitet i ét land.

Væk med grænsebarriererne

På et møde i foråret 1998 besluttede samarbejdsministrene, at der skal gøres en indsats for at fjerne grænsebarriererne i Norden.

Der tages fat på sagen i to faser: I en første redegørelse er identificeret en række konkrete barrierer i grænseregionerne med henblik på umiddelbar løsning, herunder langsom postgang mellem landene, høje telefontakster på tværs af grænser, afgifter på køretøjer, skattekort til personer med løsere tilknytning til arbejdsmarkedet og en række problemer på socialområdet.

Anden del af projektet omfatter barrierer, som på længere sigt bør fjernes inden for f.eks. arbejdsmarkedsområdet, socialpolitik, skatteområdet, uddannelse, transport og infrastruktur.

Samarbejde og nærområder

Vitaminer til udviklingen i nærområderne

Nordisk aktivt virke

Siden starten af 90-erne har Nordisk Ministerråd haft et aktivt virke i Nordens nærområder, dvs. Estland, Letland og Litauen, det nordvestlige Rusland samt det arktiske område. De overordnede målsætninger for dette arbejde er at bidrage til fred og stabilitet i Europa ved at fremme en demokratisk udvikling, støtte overgangen til markedsøkonomi, udvise respekt for menneskerettigheder og sikre en bæredygtig udnyttelse af ressourcerne.

Den nordlige dimension

Nærområdesamarbejdets andel af hele den fællesnordiske aktivitet er vokset kraftigt i de seneste år. Ministerrådets indsatser har i de seneste to år udgjort næsten en femtedel af det nordiske budget. Europarådets beslutning om en "nordlig dimension" er i store træk i overensstemmelse med Ministerrådets målsætninger og har givet disse øget vægt ved at tage hensyn til unionens ydre forbindelser, især til Rusland og Østersøregionen.

Journalistuddannelse vigtig for den demokratiske proces

Via Nordisk Journalistcenters uddannelsesprogram og Ministerrådets journalistrejser til Norden har mange baltiske journalister fået inspiration og praktisk erfaring fra ophold på nordiske aviser samt radio- og TV-stationer.

På opfordring af baltiske aviser har man på Nordisk Journalistcenter holdt en række kurser. Blandt de mest efterspurgte emner har været kurser om forretningsmoral og selvjustits, offentlighedsprincipper, massemediernes funktion i den demokratiske proces, ytringsfriheden og dens grænser, journalistisk dækning af lokal og national politik, avisøkonomi- og administration, markedsstrategi, salg og distribution samt journalistiske metoder.

Lærere undervises i miljøundervisning

Lærere og lærerstuderende fra de baltiske lande og det nordvestlige Rusland gennemgik i efteråret 1998 et 14-dages kursus i miljøundervisning, der blev afholdt på Nordens folkliga akademi i Göteborg.

Kurset, der bl.a. rummede projektarbejde og studiebesøg, gav de 30 deltagere et godt indblik i, hvordan miljøundervisning integreres som et tværvidenskabeligt tema inden for andre discipliner som f.eks. musik, sprogundervisning og litteratur.

Forebyggende og sundhedsfremmende aktiviteter

De nordiske lande går forrest, når det gælder forebyggende og sundhedsfremmende virksomhed i nærområderne. Det sker gennem et samarbejde, der er kommet i stand efter ønske fra de pågældende landes social- og sundhedsministre. Den nordiske indsats udmønter sig bl.a. gennem kræftforebyggende arbejde, behandling af små og mindre kendte diagnosegrupper og samordning af medicinske forsøg.

Hertil kommer arbejdet med bekæmpelse af smitsomme sygdomme samt kortlægning af bakterier, der er resistente over for antibiotika.

Nordpraktik - mobilitetsprogram for unge

Med tanke på at give unge mennesker fra Baltikum og Nordvest-Rusland et bedre indblik i hvordan det nordiske samfund og de nordiske virksomheder fungerer, etablerede Nordisk Ministerråd i 1992 et mobilitetsprogram ved navn Nordpraktik. Siden starten har mere end 400 unge fra nærområderne tilbragt en til to måneder i praktik på en nordisk arbejdsplads. Ikke alene har de unge fået viden og praktisk erfaring; de har også bidraget til at øge arbejds-, kultur- og personkontakterne mellem Norden og nærområderne.

I 1998 blev projektet udvidet til også at omfatte unge mennesker fra Kaliningrad-området.

Elektronisk netværk for børne- og ungdomskultur

På Nordisk Ministerråds informationskontorer i Baltikum har man mulighed for at komme ind fra gaden og via computere få adgang til nordiske databaser. Bl.a. Valhalla, som er det elektroniske mødested for alle i Norden og Baltikum med interesse for børne- og ungdomskultur.

Valhalla's Info rummer en lang række nyttige informationer, lige fra nyheder, aktuelle projekter, støttemuligheder, kunst, publikationer, kalender, adresser og links til andre gode web-sites.

Navnet? Det stammer fra den nordiske mytologi, hvor Valhalla var betegnelsen for gudernes mødested.

Det arktiske samarbejde

I det arktiske samarbejde har man fokuseret på områdets udvikling af indtjenings- og levemuligheder, bæredygtig udnyttelse af ressourcerne på naturens betingelser samt på information om livsvilkårene med henblik på at skabe forståelse for de traditionelle erhverv.

Samarbejde og Europa

Samarbejde bygger på fælles vurderinger

Nordens politiske målsætninger i Europa

Det nordiske samarbejde omkring EU/EØS-spørgsmål tager udgangspunkt i reformen af det nordiske samarbejde, som blev gennemført i 1995 forud for Sverige og Finlands optagelse i den Europæiske Union.

Samarbejdet fokuserer på spørgsmål, hvor de nordiske lande har et værdifællesskab og sammenfaldende interesser. Målet er at skabe en platform for initiativer i sager, hvor landene har et ønske om at påvirke den europæiske dagsorden. Det nordiske samarbejde bør danne bro mellem de tre nordiske lande, der er medlemmer af den Europæiske Union, og Island og Norge, som er knyttet til det europæiske samarbejde via EØS-aftalen.

Aktuelle EU-sager er et fast punkt på dagsordenen ved møder på såvel minister- som på embedsmandsniveau. Ministerrådets forberedelse af EU-sager udføres i tæt samarbejde med hovedstæderne, samtidig med, at der i stigende grad arbejdes sammen med nationale organer med ansvar for EU-spørgsmål, EU-institutionerne samt en række andre internationale organisationer.

Da det faglige samarbejde om EU-spørgsmål varierer fra informationsudveksling til egentlig sagsbehandling, har det en naturlig karakter af samråd og informationsudveksling. Det er selvfølgelig ikke hensigten, at nordisk samordning i EU-spørgsmål skal skabe nordisk blok-politik i EU, men systematisk samråd på nordisk plan skal give de nordiske lande mulighed for at varetage fælles interesser.

Opfyldelse af det svenske formandskabs forventninger

I det europæiske samarbejde er den fællesnordiske værdi sat i fokus. Miljø og beskæftigelse, regionalt samarbejde og forbrugerspørgsmål har således stået særligt højt på den nordiske EU-dagsorden. Derudover har bl.a. kultur- og mediespørgsmål fået stor opmærksomhed, bl.a. ved gennemførelse af kulturminister-møder og møder på embedsmandsplan samt afholdelse af et seminar om et centralt kommissionsprogram på kulturområdet.

Samarbejde om implementering af EU-retsakter

Det nordiske samarbejde skal også kunne medvirke til at gøre opfølgningen på direktiver og andre EU/EØS-regelsæt ensartet, således at den nordiske retslighed bevares. Samarbejdet bør indledes på et så tidligt stadie som muligt i EU's arbejdsproces og fortsætte frem til den endelige gennemførelse i national ret. I denne fase bør hensynet til den nordiske retslighed være afgørende for fortolkning af EU-retsakter. Ministerrådets behandling af EU-direktiver er særligt udviklet på levnedsmiddel- og konsumentområdet, hvor samarbejdet både dækker informationsudveksling om forberedelse og iværksættelse af EU-direktiver og egentligt nordiske samarbejde i særligt nedsatte faglige ekspertgrupper.

Aktiviteter vedrørende EU-initiativer og programmer

Bl.a. på film- og medieområdet har de nordiske lande fremført synspunkter vedrørende udviklingen af den europæiske mediepolitik. På en række konferencer og seminarer er disse spørgsmål blevet drøftet, især implementeringen af TV-direktivet, de ophavsretlige spørgsmål omkring genanvendelse af arkivmateriale, grønbogen om konvergens som følge af telekommunikation, medier og informationsteknik samt public service selskaberne i den digitale fremtid.

Uddannelse, teknologi og kultur

Den Nordiske Ungdomskomité samarbejder med Europarådets ungdomsdirektorat (Youth Directorate) og med EU-kommissionens afdeling for uddannelsesspørgsmål vedrørende ungdomspolitisk og ungdomsforskning.

På uddannelsesområdet har komitéen forberedt den nordiske diskussion om EU's nye uddannelsesprogrammer efter 1999, og der er foretaget en analyse af EU's planlægningsdokument "Toward a Europe of Knowledge". Der konstateres et nordisk samsyn på kommissionens forslag, og arbejdet har fokus på de fælles nordiske synspunkter i forbindelse med de nye programmer.

IT-området er et nyt område i det nordiske samarbejde med en særlig europæisk vinkel. De nordiske lande har bl.a. indgået en aftale om at samfinansiere en nordisk web-master ved European School Net-kontoret i Bruxelles. Vedkommende har til opgave at følge IT-udviklingen i EU-samarbejdet og

bistå med kontaktvirksomhed og rådgivning med henblik på at koble nordiske operative projekter sammen med virksomheder og partnere i EU.

Inden for kunstsamarbejdet er der udviklet nordisk kontakt med henblik på at forbedre mulighederne for at opnå partnerskaber til EU-kommissionens Rafael-program. I samarbejde med det svenske rigsantikvariesekretariat etableres der en fællesnordisk e-mailliste, således at nordiske samarbejdspartnere kan finde fælles deltagelse i Rafael-programmet.

Inden for det grænseregionale samarbejde har Ministerrådet medfinansieret deltagelse af de 9 nordiske grænseregionale områder (fra Nordkalotten i nord til Øresund i syd) i EU's program for grænseregionalt samarbejde i Europa; Interreg IIA. I den forbindelse er en diskussion indledt med henblik på at forberede planlægning og gennemførelse af det nye Interreg IIIA-program fra år 2000.

Energisamarbejde

Europaspørgsmål står centralt i energiarbejdet i Ministerrådet, og der arbejdes for at koordinere EU's og Nordens indsats i Østersøområdet. EU's rammeprogrammer og projekter følges op, og mulighederne for nordiske løsninger undersøges og iværksættes på alle niveauer. På energiområdet samarbejder de nordiske lande for at fremme fælles nordiske holdninger i EU/EØS-sammenhæng. Desuden mødes de nordiske lande forud for møder i EU's energiråd i Bruxelles.

Bedre beskyttelse af forbrugerne

Forbrugerbeskyttelse er et kerneområde i det nordiske samarbejde og udgør en væsentlig prioritering af fællesnordisk betydning i relation til initiativer på europæisk plan. Norden har stor nytte af koordinering af de nordiske synspunkter i forbindelse med diskussioner om tolkninger af regler i EU's komitéer og arbejdsgrupper, f.eks. i forbindelse med forenkling af hygiejnedirektivet. Den grønbog om levnedsmiddellovgivning, som kommissionen har udarbejdet, følges op bl.a. i et nordisk netværk.

Parlamentarikersamarbejde

Højdepunkter

Januar

Tua Forsström indstilles til Nordisk Råds litteraturpris 1998. Opfordring til de nordiske regeringer om at kontakte Storbritannien vedrørende udslip fra Sellafield.

Februar
Første miljøkonference efter Kyoto - bæredygtig udvikling.
Litteratur- og musikpriserne 1998 gives til Tua Forsström og Rolf Wallin.

Marts
Seminar om velfærdsspørgsmål - Nordiske konkretiseringer af den nordlige dimension.

April
Teletransmitteret seminar om Nordisk kultur under UNESCO's regeringskonference.
Arktisk konference i Salekhard - Seminar om EU-udvidelsen.

Maj
Parlamentariske stipendiater fra nærområderne - program om demokratiudvikling og børn og unge.

Juni
EU-kommissær Anita Gradin om den nordlige dimension, emigrationsspørgsmål og "kvindehandel". Første nordiske EMU-seminar.

Juli
Vort arbejde i regionalt organ bidrager til sikkerheden i hele Europa, påpeger Nordisk Råds præsident Berit Brørby på OSCE's årlige parlamentarikerkonference.

August
"Miljørejse" til det nordlige Estland og St. Petersborg. Børnerapportører diskuterer samarbejde i nærområderne. Relancering af hjemmesiden www.baltchild.org for BARNforum.

September
Russiske regionale parlamentarikere på stipendiebesøg om demokratiudvikling.
Projektet "Jar_vegsvernd" udpeges til Nordisk Råds miljøpris 1998.

Oktober
Udtalelse om MAJ-aftalen. Præsidiemedlem Svend Erik Hovmand vælges til formand for Østersøkonferencens permanente komité.

November

Den 50. session med WTO-høring, 33 anbefalinger om samordnet bistand til nærområderne, bedre forbrugerbeskyttelse i EU, politisamarbejde med Baltikum og Rusland m.m. Leif Segerstam tildeles Nordisk Råds musikpris 1999.

December
Miljøprisen for 1998 uddeles. BARNforum om børn og unges rettigheder i Norden og nærområderne med deltagelse af unge, politikere og eksperter.

Ministersamarbejde

Svensk formandskab sætter fokus på beskæftigelse og økologi

Sverige valgte i sit år med formandskab at fokusere på to væsentlige profilspørgsmål: Beskæftigelse og et økologisk bæredygtigt samfund i Norden.

Arbejdsløshed - den store udfordring
Kampen mod arbejdsløshed er én af vor tids største udfordringer. Det gælder uanset, at problemet for tiden har forskellig tyngde i de nordiske lande. Selv hvor der er god beskæftigelse, er der grund til at være opmærksom, da bevarelse af beskæftigelse kan være mindst lige så svært som at skabe ny og øget beskæftigelse.

Et overordnet hensyn er at styrke de nordiske arbejdsmarkeder i enhver henseende – dels gennem indsatser rettet direkte mod de nordiske arbejdsmarkeder, dels gennem nordiske initiativer, der kan styrke den fælleseuropæiske indsats. Indsatserne over for de nordiske arbejdsmarkeder tæller en række forskellige, men indbyrdes sammenhængende tiltag, blandt andre:

Uddannelsens rolle for beskæftigelsespolitikken.

Iværksættervilje som uddannelsesmål for de unge.

Støtte til små håndværksfag i Norden.

Miljø og beskæftigelse er også i fokus.

Iværksættelse af en ny nordisk forskningspolitisk strategi.

Øget nordisk IT-handel for små og mellemstore virksomheder.

Bedre samspil og fusionsmuligheder for virksomheder.

Fjernelse af tilbageværende handelshindringer indenfor Norden.

Et økologisk bæredygtigt samfund - et økologisk bæredygtigt Norden

En central strategisk indsats under det svenske formandsskab var arbejdet inden for miljøsektoren med at udvikle forslag til en overordnet politisk deklaration om det bæredygtige Norden. Forslaget er overladt til statsministrenes videre vurdering. I sit grundlæggende indhold lægger forslaget op til, at der arbejdes for virkeliggørelse af en vision om at gøre hele Norden og nærområderne til en økologisk holdbar region. Som politisk dokument vil det i givet fald være fundament for en strategi for, hvorledes det nordiske samarbejde inden for alle sektorer kan bidrage til at opfylde målet om et bæredygtigt Norden.

På miljøområdet er støtte til de baltiske landes forhandlinger med EU et element i den samlede samarbejdsindsats for udvikling af et bæredygtigt Norden. Andre elementer omfatter formidling af resultater af miljøforskning samt begyndende iværksættelse af et arktisk forskningsprogram.

I løbet af 1998 tog det svenske formandskab også initiativ til at få besvaret en række spørgsmål, bl.a.:

Hvilke hindringer er der for den grænseregionale handel?

Hvilke hindringer er der for at nordiske virksomheder kan fusionere?

Hvordan kan man opbygge et elektronisk byggevaremarked?

Hvorledes kan vi realisere et IT-ministerråd inden for nærmere fremtid?

Desuden fortsætter arbejdet med at gøre det lettere for mennesker og virksomheder at bevæge sig frit i Norden. Det sker med en række interessante initiativer og ideer, der er kommet frem i debatter og undersøgelser inden for rammerne af det nordiske samarbejde.

Nordisk Råds priser

Prisværdige præstationer

Hvert år uddeler Nordisk Råd sine tre store priser til personer og institutioner, som har præsteret noget ganske særligt inden for områderne musik og litteratur samt natur og miljø. De tre priser er alle på 350.000 DKK. Vi præsenterer vinderne anno 1998.

Nordisk Råds Litteraturpris

Hvert år uddeler Nordisk Råd sin litteraturpris til et skønlitterært værk skrevet på ét af de nordiske landes sprog. Det kan være en roman, et drama, en

digt-, en novelle- eller essaysamling eller et andet værk, som opfylder høje litterære og kunstneriske krav.

Formålet med prisen er at øge interessen for nabolandenes litteratur og sprog samt for det nordiske kulturfællesskab. Prismodtagerne udpeges af en nordisk bedømmelseskomité.

Prisvinder 1998: Den finske forfatter Tua Forsström

Bedømmelseskomitéen motiverer valget af Tua Forsströms digtsamling "Efter at have tilbragt en nat blandt heste" således: En mangfoldig digtsamling med strejf af humor og sorg. Den er tematisk sammensat, musikalsk og har en stærk nerve i nuet.

Nordisk Råds Musikpris

Nordisk Råds musikpris blev indstiftet i 1965 og tildeles nyere musikalske værker af nulevende nordiske kunstnere. Siden 1990 er prisen blevet uddelt hvert år, skiftevis til det skabende og det udøvende musikområde. Udvælgelsen af prisvindere foretages af NOMUS, den Nordiske musikkommité, som er Nordisk Ministerråds komité for det nordiske musiksamarbejde. Den består af to repræsentanter fra musiklivet i hvert af de fem nordiske lande samt observatører fra de selvstyrende områder.

Prisvinder 1998: Den norske komponist Rolf Wallin

NOMUS' prismotivering 1998 lyder:

Nordisk Råds musikpris 1998 tildeles den norske komponist Rolf Wallin for sin koncert for klarinet og orkester fra 1995/96. Rolf Wallins klarinetkoncert er et værk af stor skønhed, og solostemmen er skrevet med sikkert blik for instrumentets muligheder. Orkestersatsen er et raffineret og sensitivt klangeventyr. Helheden udgør en frisk dialog mellem solist og orkester med velafvejede dramatiske højdepunkter.

Nordisk Råds Natur- og Miljøpris

Prisen blev uddelt for første gang i 1995 og gives til en privat eller offentlig virksomhed, forskningsinstitution eller rådgiver, som har ydet et væsentligt bidrag til at nedbringe miljøbelastningen fra produktion, anvendelse eller bortskaffelse af produkter. Prismodtageren skal således have taget et særligt vigtigt initiativ inden for natur- og miljøbeskyttelse.

Det nordiske samarbejde har fra starten ydet en miljøpolitisk indsats i Norden og i nærområderne. Der er forlængst vedtaget en overordnet miljøplan, og den nordiske miljømærkning - den grønne miljøsvane - er et indarbejdet symbol, der er kendt over hele Norden.

De nordiske lande kæmper aktivt for et bedre miljø i Østersøen, de sætter arktiske miljøproblemer på dagsordenen, og de er gået aktivt ind i at hjælpe

russerne med at bekæmpe det voldsomme miljøsvineri, der bl.a. ses i Barentsområdet og i forbindelse med de nedslidte atomkraftværker.

Prisvinder 1998: Projekt "Jarôvegsvernd" ved Dr. Ólafur Arnalds
Nordisk Råds Natur- og Miljøpris for 1998 blev tildelt samarbejdsprojektet "Jarôvegsvernd" (Jordbundsbeskyttelse) under ledelse af dr. Ólafur Arnalds, Island.

Projektets leder Dr. Ólafur Arnalds har præsteret en enestående formidling af kendskabet til jorderosionen i Island og vigtigheden af at beskytte dyrkningsjorden i Norden såvel som i den øvrige verden. Der er tale om et informationsprojekt, som grundlæggende har bidraget til islændingenes viden om jorderosion og skabt forståelse for den alvorlige tilstand, landet befinder sig i samt lært befolkningen at handle konstruktivt. Projektet har også dannet grundlag for Islands aktive deltagelse i EU's programmer på området og i FN's "Convention to Combat Desertification".

Europakonference

Nordens rolle på den kommende EU-scene

Syd for København, tæt på Øresund, langt væk fra politiske korridorer, lobbyer og andre fristelser ligger kunstmuseet Arken.

I april 1998 dannede denne kulturelle oase med sit karakteristiske arkitektoniske ydre og inspirerende indre rammen om konferencen om EU's udvidelse og udvidelsens konsekvenser for de nordiske lande.

Den tidligere formand for Nordisk Råds Europaudvalg, skatteminister Ole Stavad fra Danmark, havde som indledning på konferencen denne hilsen til konferencens deltagere: "Jeg har svært ved at bevare pessimismen!"

Konference om konsekvenser
I 1997 besluttede Nordisk Råds Europaudvalg, at EU's udvidelse skulle være det vigtigste tema for 1998. Det skulle derfor være emnet for en konference, som også skulle fokusere på udvidelsens konsekvenser for de nordiske lande. Dels hvordan de nordiske lande kan bistå ansøgerlandene i deres bestræbelser på at leve op til EU's krav, dels de handelsmæssige, økonomiske og politiske konsekvenser for de nordiske lande.

Konferencen blev et "realitetsbetonet mødested" med deltagelse af medlemmer af Nordisk Råd, repræsentanter fra Europaparlamentet, repræsentanter for de nordiske parlamenters Europa-/udenrigsudvalg og fra parlamenterne i ansøgerlandene i Østersø-regionen.

Et nordisk ansvar

De nordiske lande har et ansvar over for nærområdets ansøgerlande, Estland, Letland, Litauen og Polen. Konferencen gav udtryk for, at de nordiske lande må fortsætte det arbejde, der blev indledt i 1991 med Nordisk Ministerråds oprettelse af informationskontorer i Baltikum.

Når det gælder samordning og forhandlinger om udvidelse, mente nordiske politikere, at netop Norden har meget at lære deres kolleger i forhandlingsdelegationerne fra Estland, Letland og Litauen.

Tornene skal klippes af roserne, før buketten kan bindes

Konferencen afslørede, at det er en langvarig og tung proces, der forestår, før den kommende buket af medlemslande kan bindes.

Alle ansøgerlande ser store fordele ved EU-medlemskab. Dels økonomisk i form af strukturstøtte og landbrugsstøtte, og dels sikkerhedspolitisk for de lande, som nu tager det sidste skridt væk fra Østblokken.

Men man kan forestille sig, at EU vil stille klare betingelser om optagelse uden overgangsordninger for ansøgerlandene. Særligt inden for landbrug og den fri bevægelse af arbejdskraft kan man forvente, at det sker med accept og implementering af den lovgivning, som EU har vedtaget for disse områder.

Med andre ord kan ansøgerlandene ikke blot stille krav om tilpasning til et frit marked. En øst-udvidelse, som umiddelbart betragtes som et nyttigt og vigtigt fredsprojekt, kan i uheldigste fald vise sig at forstærke den indre uro i nogle af de EU-lande, der i dag er hårdest ramt af arbejdsløshed og overproduktion af landbrugsprodukter.

Konferencen understregede, at alle nordiske lande, hvad enten de er indenfor eller udenfor EU, vil mærke de stærke konsekvenser af udvidelsen østover. Men der er et fremtrædende håb om, at Baltikums fremtidige medlemskab sammen med Polens vil bidrage til at styrke Norden og Nordeuropa på en måde, som kommer hele Europa til gavn og glæde.

Den finske Europaminister, Ole Norrback:

"Netop landbrugs- og strukturfondsproblematikken kan for Finlands vedkommende bremse landets mulighed for at fremme udvidelsesprocessen".

Skatteminister Ole Stavad, Danmark:

"De nordiske politikere skal have mod til at fortælle vælgerne, at udvidelsen, som er et freds- og stabilitetsprojekt, vil koste noget".

Viceudenrigsråd Claus Grube, Danmark:

"Udvidelsen er en proces, som er iværksat af EU én gang for alle med fuld nordisk støtte. En proces for at skabe fred og stabilitet i Europa".

Parlamentsmedlem Eino Tamm, Estland:

"Estland har allerede modtaget stor økonomisk bistand fra Norden. I forbindelse med optagelsesprocessen er der et ønske om stadig forhandlingstræning og uddannelse af de involverede embedsmænd".

Parlamentsmedlem Roma Dovydènienè, Litauen:
"Der er størst behov for, at de nordiske lande taler de baltiske landes sag, således at de kan fortsætte optagelsesforhandlingerne".

Statssekretær Piotr Nowina-Konopka, Polen:
"Den bedste støtte Norden kan give, er at sprede kendskabet til den fælles historie, der gælder for de baltiske lande og Polen".

Talere ved konferencen:

Næstformand Siv Friðleifsdóttir - Nordisk Råds Europaudvalg

Skatteminister Ole Stavad, Danmark - Tidligere formand for Nordisk Råds Europaudvalg

Statssekretær Piotr Nowina-Konopka, Polen - Komitéen for europæisk integration

Ambassadør Juris Kanels, Letland - Chef for forberedelsesgruppen for EU-associeringsforhandlingerne

Parlamentsmedlem Eino Tamm, Estland - Medlem af Estlands parlaments Europaudvalg

Parlamentsmedlem Roma Dovydènienè, Litauen

Viceudenrigsråd Claus Grube, Danmark - Udenrigsministeriet

Kommisær ved Europa-kommissionen Erkki Liikanen, Finland

Statssekretær Harriet Berg, Norge - Nærings- og Handelsdepartementet

Europaminister og nordisk samarbejdsminister Ole Norrback, Finland

BARNforum

Bedre vilkår for børn og unge i Baltikum og Rusland

Gadebørn, kriminalitet, stofmisbrug, vold, dårlig uddannelse og social usikkerhed er nogle af de etiketter, der kan sættes på børn og unges situation i de baltiske lande og det nordvestlige Rusland. Siden 1997 har de nordiske lande samarbejdet for at forbedre situationen. Et synligt eksempel er konferencen BARNforum, der blev afholdt i Stockholm i december 1998.

En dyster baggrund

I de baltiske lande er der registreret en arbejdsløshed på mellem 15 og 19%. Levealderen for mænd faldt i starten af 90-erne fra 64,9 til 57,6 år, hovedsageligt på grund af en stigende dødelighed blandt mænd mellem 40 og 50 år. Årsagerne er især alkoholisme og dårlige kostvaner.

Resultatet er mange forældreløse familier. En udvikling der rammer børnene hårdt. Der er mange gadebørn, stadig flere småbørn kommer på børnehjem, mange børn dropper ud af skolerne, og der er en høj ungdomskriminalitet.

Ungdomskriminaliteten i Baltikum øges årligt med 20%

Det er bl.a. dette foruroligende tal, der får Nordisk Råd til at optrappe arbejdet for at forebygge børne- og ungdomskriminalitet i Rusland og de baltiske lande. Årsagen til den øgede kriminalitet er fattigdom, arbejdsløshed, dårlige boligforhold og et spinkelt socialt netværk.

De børn og unge, som pågribes, bliver straffet lige så hårdt som voksne, oftest med fængsel. Som alternativ til disse strenge straffe diskuteres nu muligheden for at indføre nordisk samfundstjeneste og andre former for rehabilitering.

Konference i øjenhøjde med de unge

Den 7. og 8. december 1998 afholdt Nordisk Råd konferencen BARNforum i den svenske Riksdag i Stockholm.

Det blev en usædvanlig konference, hvor politikere, forskere, frivillige organisationer og unge mødtes for at skabe en platform for en dialog om børn og unges situation og opvækstvilkår i Norden, Baltikum og det nordvestlige Rusland.

Usædvanlig, fordi konferencen gik et skridt videre og sørgede for, at de unge delegater fra nærområderne kom i dialog med de indbudte repræsentanter fra de forskellige regeringer og parlamentarikere fra de nordiske lande, fra Baltikum, fra Rusland og fra Europaparlamentet.

Usædvanlig, fordi de voksne virkelig lyttede til de unge og fik en konstruktiv dialog. Det blev gjort klart, at der er tale om et fælles ansvar og gensidig respekt, og at der er vilje til at gøre en indsats for at forbedre vilkårene for børn og unge i nærområderne.

"Børns vilkår og rettigheder i Baltikum og det nordvestlige Rusland". Sådan hed den rapport, der allerede på Nordisk Råds session i Helsingfors

1997 vakte stor opmærksomhed. Rapporten beskrev de vanskeligheder som børn og unge oplever i nærområderne, og hvilke tiltag der skulle iværksættes for at forbedre situationen. Rapporten er gengivet i sin helhed på flere sprog på hjemmesiden www.baltchild.org

Siden da har Nordisk Råd udført et engageret arbejde, som har fået sat fokus på problemerne omkring børn og unges rettigheder. Et arbejde, hvis betydning blev understreget på konferencen BARNforum.

Viden og vilje til fremskridt

I FN's børnekonvention fra 1989 hedder det bl.a.:

Barnets bedste skal altid komme i forreste række.

Ethvert barn har ret til at overleve og udvikle sig.

Barnet har ret til at blive beskyttet mod fysisk eller psykisk vold og mod vanrøgt eller udnyttelse af forældre eller andre værger.

Barnet har ret til gratis grundskoleuddannelse.

Barnet har ret til leg, hvile og fritid.

Det er ikke mindst disse sentenser, der gør, at Nordisk Råd ønsker at være en katalysator i arbejdet med at fremme demokratiudviklingen i sine nærområder. De tidligere kommunistiske lande har vist god vilje og gjort mange fremskridt. Det er vigtigt fordi kun med acceptable vilkår for børn og unge kan den positive udvikling fortsætte.

Blandt forslagene i den nordiske handlingsplan kan nævnes hjælp til oprettelse af en ombudsfunktion for børn i de baltiske lande. Norden kan også bidrage med hjælp til udvikling af skolesystemet, oprettelse af krisecentre for børn og opbygning af et system for familierådgivning. Der lægges også vægt på kulturfremmende tiltag som kultur- og uddannelsesudveksling, biblioteksaktiviteter og opbygning af identitetsskabende netværk.

Fødevarer

Vi er, hvad vi spiser!

Nordisk Embedsmandskomité for levnedsmiddelspørgsmål (EK-Livs) arbejder med principielle levnedsmiddelpolitiske spørgsmål om kost og ernæring, levnedsmiddeltoksikologi og mikrobiologi i relation til risikovurdering samt levnedsmiddelkontrol og lovgivning.

Formålet med dette samarbejde er at beskytte forbrugernes sundhed og i fællesskab udnytte faglige og administrative ressourcer samt at fremme nordisk og international udvikling på området.

Blandt de spørgsmål, der trænger sig på for EK-Livs, er håndteringen af nye levnedsmidler, bl.a. novel foods fremstillet af genmodificerede råvarer.

En sikrere vej fra jord og fjord til bord

I 1998 gennemførte Levnedsmiddelsektoren aktiviteter i alle tre nordiske søjler og havde samarbejde med en række tilgrænsende sektorer.

Det var også året, hvor EK-Livs udarbejdede og iværksatte en plan for en forstærket nordisk indsats for risikoanalyse og videnskabeligt samarbejde på levnedsmiddelområdet. Det gælder projekter om nordiske principper for risikoevaluering med hovedvægt på "forsigtighedsprincippet", bl.a. gennem forebyggelsesmuligheder i levnedsmidlers vej fra jord og fjord til bord.

Nordisk Råd har pointeret, at man lægger vægt på, at EK-Livs udfører risikoanalyser, som kan anvendes i sikring af det nordiske niveau for levnedsmiddelsundhed set i internationalt perspektiv.

Det vigtige netværk

EK-Livs har etableret 8 netværk, som sikrer hurtig koordinering af aktuelle sager, både på nordisk og på europæisk niveau. Især i forbindelse med mærkning, novel foods, diætiske fødevarer, tilsætningsstoffer, madallergi og drikkevand har netværket en vigtig funktion.

Information og oplysning er vigtig, når det gælder menneskelig sundhed. Dette arbejde fortsatte i 1998 i Nordisk Kontaktnet for Levnedsmidler, som varetager hurtig formidling af information til nabolandene, når der f.eks. forekommer partier af levnedsmidler, som anses for skadelige eller på anden måde uacceptable. Dette netværk er også en vigtig funktion som komplement til EU's Rapex-system.

64 projekter i 1998

Under EK-Livs er etableret faste arbejdsgrupper, der skal varetage fem delområder: Toksikologi, mikrobiologi, kontrol, lovgivning samt kost og ernæring. Hver gruppe består af 10-12 personer, som mødes to gange om året, forskellige steder i Norden. Disse møder omfatter information om seneste nyheder på levnedsmiddelområdet, gennemgang af projektvirksomheden, internationale spørgsmål, gennemgang af nye forslag og idéer samt ofte en debat om temaer, der er blevet forberedt til det enkelte møde.

EK-Livs bevilger penge til projektarbejder, efter at ansøgningerne er blevet behandlet af en arbejdsgruppe. Der er tale om projekter af meget varieret karakter. Lige fra et todages seminar med 15-20 specialister, til flerårige undersøgelser af f.eks. forekomsten af naturlige giftstoffer i levnedsmidler.

I 1998 blev der arbejdet på i alt 64 projekter.

Én blandt mange mærkesager

I samarbejde med EK-Konsument, NEJS, EK-Miljø og NEF har EK-Livs taget initiativ til et stort projekt om en overordnet gennemgang af fødevaremærkning over for forbrugerne. I arbejdet indgår bl.a. en undersøgelse af mærkning, når det gælder forbrugernes anvendelse, kendskab, forståelse, behov og adfærd. Resultatet af undersøgelsen giver Nordisk Ministerråd et samlet syn på problemerne på tværs af sektorerne, som herefter skal løses til forbrugernes bedste.

Jagten på salmonella

Ligesom i andre lande oplever Norden et øget antal madforgiftninger. Et problem som EK-Livs arbejder med, bl.a. gennem kortlægning af salmonellaforekomster. Desuden tilrettelægges nationale kontrolstudier, så resultaterne kan sammenlægges og gælde for Norden som helhed. På analysesiden udarbejdes forskellige former for opgavefordeling og samordning af arbejdet på referencelaboratorierne, såvel på det kemiske som det mikrobiologiske område.

Hvad er nu dét med champignon?

Ved et møde arrangeret af Nordisk Ministerråd med deltagelse af levnedsmiddeltoksikologer fra hele Norden diskuterede man resultaterne af omfattende amerikanske studier af champignoners eventuelle kræftfremkaldende effekt på dyr.

Dyrene, i dette tilfælde mus, fik flere hundrede gange større mængde champignon end en nordisk gennemsnitsforbruger spiser. Ifølge de nordiske eksperter er der kun begrænsede indikationer for at champignoner kan være kræftfremkaldende på dyr eller mennesker, og at det ikke er muligt at foretage nogen beregning af den eventuelle risikos størrelse.

På trods af alvorlige indvendinger mod forsøgene, kan resultaterne ikke helt afvises, og ud fra en samlet bedømmelse af alle data, er det de nordiske eksperters opfattelse, at man bør undgå et meget højt forbrug af champignon.

Et godt råd er i alle tilfælde at koge sine svampe og hælde vandet ud. Det gælder for tilberedning af såvel dyrkede som vilde champignoner.

Miljøkonference

Årets miljøspørgsmål: Vi kan - vil vi?

"Norden som bæredygtig region i det 21. århundrede. Vi kan - vil vi?"

Det var den provokerende overskrift på Miljøkonferencen, der blev afholdt i Göteborg i februar 1998. Dels som opfølgning på Kyoto-mødet i 1997, og dels som et led i Nordisk Råds engagement i miljøspørgsmål.

Konferencen satte flere fingeraftryk, der afslørede bred enighed og politisk vilje til at handle her og nu. Første bevis er indførelse af miljøregnskab for energi.

På rette vej eller på et sidespor?

Udgangspunktet for konferencen var spørgsmålet: "Er Norden på vej til at blive en bæredygtig region, eller kræves der yderligere foranstaltninger?"

Ingen var i tvivl om, at man er på rette vej. Men at målet kun kan nås, hvis de nordiske lande fører en konsekvent, klar og målrettet miljøpolitik, og at effektive redskaber er til stede for at kunne gennemføre de forandringer, der holder processen væk fra sidesporet.

To aktuelle miljøspørgsmål på dagsordenen

Set i et nordisk perspektiv havde konferencen to aktuelle miljøspørgsmål til diskussion:

Dels den menneskeskabte påvirkning af det globale klima, og hvad Kyoto-aftalens aktivitetsprogram betyder for reduktion af udslip af miljøskadelige gasarter.

Dels behovet for forandring i Norden når det gælder energi- og ressourceanvendelse. Forandringer, som også påvirker den enkelte forbrugers handlemåde og livsstil.

Ord med vægt

Sveriges statsminister Göran Persson, Litauens miljøminister Indulis Emsis, direktør for det europæiske miljøagentur Domingo Jiménez-Beltran samt tidligere direktør for FN's miljøprogram Elisabeth Dowdeswell var de talere, som i deres indlæg påpegede behovet for at sikre en bæredygtig fremtid set i det brede perspektiv for Norden, Østersøen og Europa samt globalt.

I fire delkonferencer var der indlæg og debat om klimaspørgsmål, Agenda 21 for Østersøen, der er en handlingsplan for holdbar udvikling, spørgsmålet om Nordisk energisamarbejde samt forbrugernes muligheder for at påvirke indsatsen for at skabe et bæredygtigt miljø.

Alle har et ansvar

Konferencens afsluttende debat viste, at der var bred enighed om vigtigheden af, at processen bliver bakket op af befolkningen gennem dialog på alle niveauer. Inden for alle områder skal såvel producenter som forbrugere involveres og tage et miljøansvar. Der skal også rettes speciel opmærksomhed på behovet for at skabe et samspil mellem miljø og økonomi.

Processen er i gang

Efter konferencen besluttede Nordisk Råds præsidium, at der skulle udarbejdes forslag til, hvordan man fra nordisk side kan arbejde frem mod et bæredygtigt miljø i regionen. Forslagsarbejdet blev lagt i hænderne på Nordisk Råds nærområdeudvalg, som anbefaler, at arbejdet koncentreres om to emner:

1. Fremskyndelse af arbejdet med indførelse af et system med nordiske miljøregnskaber. Systemet skal sikre, at det fælles nordiske el-marked får en bedre udnyttelse af de nordiske landes el- og energiproduktion for derigennem at minimere udslip af CO_2 og andre miljøskadelige gasarter. En undersøgelse foretaget af Nordisk Ministerråd viser, at der er et stærkt behov for nye "færdselsregler" for det nordiske el-marked, hvis målsætningen skal nås.
2. Gennemførelse af en regional Agenda 21 for Østersøregionen, hvor nærområdeudvalget har konstateret, at der er behov for ændret lovgivning og bedre offentlig styring af den miljømæssige indsats på alle niveauer.

Godkendt på Nordisk Råds 50. session

På Nordisk Råds 50. session i Oslo fremlagde nærområdeudvalget forslag om gennemførelse af nordiske miljøregnskaber for energi samt harmoniserede miljøskatter på el frem til år 2001. Desuden et forslag om oprettelse af et nordisk kompetencenetværk for Agenda 21-arbejdet. Plenarforsamlingen vedtog at anbefale disse forslag til Ministerrådet og de nordiske landes regeringer.

Statsministrene presser på

I forbindelse med Nordisk Råds 50. session udtalte de nordiske statsministre og lederne for de selvstyrende områder, at arbejdet med bæredygtig miljøudvikling er én af de største udfordringer ved indgangen til det nye årtusinde.

De opfordrer Ministerrådet til år 2000 at udarbejde en tværgående strategi for bæredygtig udvikling i Norden og nærområderne. En strategi, der skal fokusere på de områder, hvor Norden har fælles interesser og dermed særligt gode forudsætninger for at bidrage til en bæredygtig udvikling, og hvor det nordiske samarbejde kan skabe en særlig merværdi.

De nordiske statsministre:

"Arbejdet for en bæredygtigt udvikling er én af de vigtigeste udfordringer ved indgangen til år 2000".

Informationskontorer

Informationskontorer med fingeren på pulsen

Da beslutningen om at etablere nordiske informationskontorer i Estland, Letland og Litauen blev truffet i foråret 1991, var hensigten at iværksætte aktive støtteprogrammer for at fremme den baltiske selvstændighed og demokratiseringsproces.

Ingen kunne vide, at Sovjetunionen nogle måneder senere ville blive opløst, og at de tre baltiske lande hermed var endnu mere åbne for kontakten til Norden. Det sker ikke mindst via informationskontorerne, der i dag har fingeren på pulsen i nærområderne.

På rette sted i rette tid

Inden Sovjetunionens opløsning, var det kun Sverige og Finland, der havde konsulater i Riga og Tallinn, mens de øvrige nordiske lande, som ikke havde anerkendt den sovjetiske annektering af Estland,Letland og Litauen, var udelukket fra at oprette officielle repræsentationer i Baltikum. Men den politiske vilje hos Nordisk Råd for at komme i gang var stor, hvilket resulterede i oprettelsen af informationskontorer uden diplomatisk status. Opgaven var, og er, at formidle oplysning om Norden og det nordiske samarbejde samt at skabe øget kontakt mellem Norden og de enkelte lande i nærområderne.

Selvom de kaldes informationskontorer, er det i dag lige så passende at anvende betegnelsen nordiske repræsentationer beliggende i Riga, Tallinn og Vilnius. Siden september 1995 har det nordvestlige Rusland også været en del af dette samarbejde med informationskontoret i St. Petersborg.

Nærkontakt med nærområderne

Det er en langvarig proces, som informationskontorerne skal igennem før målet er nået. Men takket være den nære kontakt er der allerede sket en positiv udvikling. Når det gælder demokrati og velfærdspolitik, er informationskontorerne med til at udvikle demokratiske strukturer, f.eks. ved at rekruttere deltagere til kurser for ledere i frivillige organisationer. Her spiller "Nordens folkliga akademi" i Göteborg en central rolle i den uddannelse, som man giver den frivillige sektor.

Et vigtigt element i demokratiseringsprocessen er medierne. Derfor lægger informationskontorerne stor vægt på journalistuddannelse, der foregår på Nordisk Journalistcenter i Århus. Her har man i flere år organiseret kurser for baltiske og russiske journalister, samtidig med at nye projekter som medieudvikling og -anvendelse indgår i undervisningen.

De baltiske landes optagelse i EU er en ny og tung proces, som informationskontorerne støtter, bl.a. i balternes arbejde med at udvikle egen administration, ikke mindst når det gælder de vanskelige forhandlinger. I den forbindelse har informationskontorerne organiseret en række seminarer, der er blevet afholdt i de tre baltiske lande for bl.a. politikere og embedsmænd. Her har man formidlet den erfaring de nordiske EU-lande har høstet i forbindelse med deres optagelse i det europæiske fællesskab.

Informationskontorerne spiller desuden en vigtig rolle i formidlingen af Nordens store stipendieprogram på ca. 15 mio. DKK. Midler, som er til gavn for nærområdernes forskere, lærere, studerende, parlamentarikere, tjenestemænd, ansatte i frivillige organisationer samt folk fra erhvervslivet.

Riga tog et skridt mod EU

Årets vigtigste resultater ved informationskontoret i Letland kan hentes fra seks overordnede temaer: Tilpasning til EU, kultur, børn og unge, informationsvirksomhed, stipendieprogrammer og uddannelse samt ligestilling.

I februar arrangerede kontoret en konference om EU og Lokalforvaltning, hvor 8 forelæsere fra de nordiske lande mødtes med mere end 80 repræsentanter fra lettiske kommuner. I efteråret blev der afholdt Seminar for Journalister bl.a. i samarbejde med Nordisk Journalistcenter.

Kontoret har også været aktivt, når det gælder kultur, bl.a. som hovedarrangør af den Baltisk-Nordiske Viseturné, hvor 15 visesangere fra hele Norden gav koncerter i 11 lettiske byer. Hertil kommer arrangementer som Konferencen om Øko- og Kulturturisme, Baltic Seaside Drama, Nærområdekonferencen om Kultursamarbejde og seminarer i forbindelse med BARNforum konferencen i Stockholm.

Vilnius værdsætter kulturen

I overensstemmelse med Ministerrådets intentioner har informationskontoret i Litauen styrket indsatsen inden for voksenuddannelse, energisamarbejde, børn og unge samt handicappede, forbrugerorganisering og EU-tilpasning.

Kontoret har i løbet af 1998 også gjort en stor indsats på det kulturelle område. Man har udgivet en del nordisk litteratur, specielt børnebøger, og store arrangementer er blevet afholdt, bl.a. musikalsk master class, videocamp, teaterinitiativer og udstillinger samt et øget antal sprogkurser.

I december 1998 søsatte kontoret "Valhalla", det elektroniske netværk for børn og unge i Østersøområdet.

Hertil kommer et stort arbejde i forbindelse med uddannelses- og udvekslingsprogrammer, Action Plan for Teachers, Nordisk stipendieordning og Nordpraktik.

Tallinn valgt som neutral bane

I Estland bød året på mangeartede aktiviteter med en række seminarer og konferencer for bl.a. tolke, journalister og studerende. Kulturprogrammet omfattede fotoudstillingen Nordiske Øer og koncerten Nordisk Lyd, udstillingen Greenland - Dreamland, Nordliv-udstillingen, Filmfestival o.a.

I maj måned havde Women's Civil Training Centre valgt informationskontoret som "neutral bane" for deres stiftende møde. Et valg der viser, at den indsats som Nordisk Ministerråd har gjort for ligestilling i nærområderne har ført til konkrete resultater.

Ligesom i de to øvrige baltiske informationskontorer kunne man i Tallinn introducere Valhalla's nordisk-baltiske hjemmeside i Estland.

St. Petersborg genlyder af nordiske sprog

Siden 1997 har informationskontoret i St. Petersborg haft officiel status, hvilket giver Ministerrådet mulighed for ad denne vej at kanalisere demokratifremmende projekter. I den forbindelse ser informationskontoret det som et stort fremskridt, at der er blevet skabt kontakt med journalisterne, som her får mulighed for at opleve, hvordan nordisk nyhedsformidling fungerer.

Men det er især nordisk sprog og kultur, der lægges vægt på blandt informationskontorets aktiviteter. I 1998 blev der arrangeret kurser i nordisk sprog, kultur og samfund. Hertil kommer aktiviteter som filmfestival, fotoudstilling, maleriudstilling, korkoncert og udgivelse af bogen "Svenske veje til St. Petersborg".

Blandt de øvrige aktiviteter i 1998 er det værd at nævne studenterkonferencen "Den politiske og økonomiske udvikling i det tidligere Sovjet". En konference, som informationskontoret arrangerede sammen med Tartu Universitet. Mere end 100 studerende fra Rusland, Baltikum og Norden deltog aktivt med indlæg og foredrag.

Nordens hus på Færøerne

Det levende hus i Thórshavn

Med sine 16.000 indbyggere er Thórshavn vel nok én af verdens mindste hovedstæder. Til gengæld rummer byen ét af verdens mest levende kulturhuse: Nordens Hus, der i 1998 fyldte 15 år og gennemførte ikke mindre end 247 forskellige arrangementer med besøg af over 40.000 gæster.

Nordisk fra inderst til yderst

I udkanten af Thórshavn, højt beliggende med en fantastisk udsigt over hav og stejle klipper ligger Nordens Hus, som med sit grønne græstag og store panoramavinduer er i fin balance med omgivelserne.

Indenfor fornemmer man de visioner, som arkitekterne Ola Steen fra Norge og Kolbrún Ragnarsdóttir fra Island havde, da de tegnede huset. Med hjerte og hjerne har de skabt et smukt, levende og inspirerende rum for det færøske og nordiske kulturliv med alle dets mangeartede og farverige facetter.

Et Nordens Hus hvor træarbejdet er svensk, fliserne er norsk skifer, glas- og jernkonstruktion er dansk arbejde, tagkonstruktionen er islandsk og møblerne er finske, mens hovedentreprisen blev udført af færøske firmaer.

I 1998 fejrede det levende hus på Færøerne sit 15 års jubilæum.

Fra en stormfuld start til et hus i medvind

Husets første år var næsten ligeså stormombruste som Færøerne selv. Befolkningen var meget skeptisk. Man frygtede, at Huset med sit høje ambitionsniveau ville overdøve den eksisterende færøske kultur.

I dag er kritikken forstummet. Ingen kan undvære Huset, som er en oplevelse i sig selv, og som har et så alsidigt kulturtilbud til alle aldre. Rent faktisk er der blevet så attraktivt, at man slet ikke kan imødekomme den store efterspørgsel og interesse, der er for at bruge stedet.

40.000 gæster byder medarbejderne op til quickstep

I visse perioder, primært i forbindelse med afvikling af de større arrangementer, foregår arbejdet i et hæsblæsende tempo. "Quick-step", som én af Husets medarbejdere meget malende betegner det.

Og man skal virkelig være oppe på tæerne for at kunne præstere 247 arrangementer på et år, som tilfældet var i 1998. Et år, hvor mere end 40.000 gæster oplevede en bred kulturvifte af koncerter med store symfoniorkestre, rock-, blues- og jazzfestival, pop og folkemusik samt konferencer, workshops, seminarer, foredrag, dramatiske forestillinger, kunstudstillinger, film og andre kulturelle tiltag.

Som årets højdepunkt var Husets 15-års jubilæum i maj, hvor man over tre dage præsenterede et flot festprogram, der tiltrak unge og ældre fra nær og fjern.

De uundværlige ildsjæle

En væsentlig grund til at Nordens Hus er i stand til at gennemføre sit meget omfattende program er samarbejdet med Færøernes kulturelle ildsjæle.

Færøske kulturforeninger og klubber, har stor glæde af Huset, der stiller rum og arbejdskraft til rådighed, mens initiativtagerne selv har det kunstneriske og praktiske ansvar over for de medvirkende.

Da Nordens Hus fungerer som formidler af nordisk kultur på Færøerne, og formidler af færøsk kultur til Norden, samarbejder man med andre kulturelle organisationer i de øvrige nordiske lande, bl.a. om udveksling af arrangementer og kulturelt informationsarbejde.

Herudover støtter Huset både fysisk og økonomisk kulturelle arrangementer, der afholdes andre steder på Færøerne.

Det er ikke mindst dette velfungerende samarbejde, der gør at Huset er i stand til at præstere et så omfattende årsprogram, som tilfældet var i 1998, og som også er ambitionerne for fremtiden.

En oase på Færøerne

Nordens Hus er et åndehul for alle. Hver dag oplever man, hvordan huset summer af liv. Børnehaveklasser, som kommer fra den nærliggende svømmehal for at spise deres madpakke i caféen. Unge musikere, som øver i kælderen.

Voksne, der kommer og nyder en kop kaffe, mens de læser de færøske og nordiske aviser, som Huset abonnerer på.

Og alle andre, der blot har lyst til at blive glade. For det bliver man i det levende hus på Færøerne.

Væsentlige arrangementer i 1998
Nytårskoncert
Teatergruppen Grima
Udgivelse af ungdomsbladet Ozon
Færøernes symfoniorkester
Musikskolestævne
Gospelfestival
Jazz- og bluesfestival
15-års jubilæet
Sommertoner
Folkemusikstævne
Atlantic Choir Festival
Dansk ungdomsteater
Islandsk teaterforestilling
Islandsk Grafik

Administration og budget
Nordens Hus på Færøerne drives af en administrerende direktør, der udpeges for fire år ad gangen, og ledes af en bestyrelse med repræsentanter fra hvert af de nordiske lande samt det færøske hjemmestyre.

Det årlige budget er på omkring 9 mio. DKK.

Den Nordiske Genbank

Biologisk kulturarv er sat i banken

I den lille svenske by Alnarp, ca. 10 kilometer nord for Malmø, ligger Den Nordiske Genbank (NGB), som siden 1979 har indsamlet og bevaret plantefrø.

Med et frølager, der i dag er på 30.000 prøver, er NGB med til at sikre de nordiske landes biologiske kulturarv.

Et bevaringsværdigt nordisk samarbejde
Den Nordiske Genbank blev etableret i 1979 som en institution under Nordisk Ministerråd.

NGB er i dag regionalt centrum for bevarelse og anvendelse af plantegenetiske ressourcer i de nordiske lande. Plantegenetiske ressourcer er levende

materiale, som indeholder en arvemasse med umiddelbar eller potentiel værdi for mennesker.

Grunden til at man i Norden samarbejder om disse opgaver er, at de nordiske lande har en fælles klimazone og derfor kan få mere ud af en fælles indsats, end hvis hvert land gjorde arbejdet på egen hånd. Det har rent faktisk medført en mangedobling af opgaveindsatsen.

NGB er et eksempel på velfungerende nordisk samarbejde, som tager vare på den biologiske mangfoldighed, de genetiske ressourcer og vor kulturarv. Dvs. at bevare og dokumentere genetiske variationer i de nordiske plantearter, der har betydning for landbrug og skovbrug. Det oplagrede materiale er tilgængeligt for planteavl, research og andre nyttige formål.

Desuden er NGB aktiv i det internationale samarbejde omkring bevarelse og anvendelse af plantegenetiske ressourcer.

Genetisk variation er uerstattelig

Det har vist sig, at plantearter som er genetiske ensartede helt kan udryddes af plantesygdomme. Når det er tilfældet, må planteavlere opsøge ældre materiale eller nærbeslægtede vilde arter for at finde anlæg, der har modstandskraft over for den pågældende sygdom.

Derfor er en organiseret bevarelse af plantegenetiske ressourcer en forudsætning for at kommende generationer skal kunne forædle planter for at imødekomme nye behov. For ikke at forringe vore børn og børnebørns levevilkår er det derfor NGB's opgave at bevare disse meget værdifulde og uerstattelige ressourcer, nemlig de genetiske.

Internationalt forbillede

Internationalt bliver Norden og NGB fremhævet som forbilleder på, hvordan dette arbejde bør gøres i lande med fælles klimazoner. Dette har sikkert spillet ind, da NGB i 1989 blev inddraget i arbejdet med at oprette en regional genbank for de 11 SADEC lande i Sydafrika.

Da jerntæppet faldt, og Sovjetunionen blev opløst, åbnede der sig muligheder for at NGB kunne komme i dialog med de baltiske lande. Denne dialog har i dag udviklet sig til et omfattende og frugtbart samarbejde, som også indbefatter Vavilov-instituttet i St. Petersborg.

Bankboks på Svalbard

For at sikre at biologisk materiale ikke skal gå tabt, har NGB etableret et sikkerhedslager i en kulmine på Svalbard, hvor permafrosten ligger som et beskyttende tæppe af kulde. 300 meter inde i bjerget er der en konstant naturskabt temperatur på -3°C til -4°C. Under disse ideelle forhold opbevares materialerne i glasampuller, der er omhyggeligt pakket i rustfri containere.

I samarbejde med den norske frøkontrol gennemfører NGB en undersøgelse, der i løbet af 100 år skal følge spireevnen i frø, som opbevares under disse forhold.

Omfattende informationsarbejde

Informationsarbejdet er en vigtig del af NGB's virksomhed. Det har siden 1989 resulteret i udgivelse af 30 publikationer bestående af en årlig rapport samt en kontinuerlig opdatering af frøkataloger. Desuden offentliggøres NGB's forskellige projekter, enten i separat form eller som en del af årsrapporten.

Hertil kommer at NGB's store frølager er registreret i tre databaser, som i en vis udstrækning kan besøges via Internettet (www.ngb.se).

1998 - et år med vækst

Takket være den budgetforhøjelse, som NGB fik bevilget for 1998, har man kunnet tilgodese behovet for øgede aktiviteter inden for basisvirksomheden. Således er der iværksat en omfattende udvidelse og foryngelse af frømaterialet samt en styrkelse af informations- og dokumentationsarbejdet.

I årets løb har NGB både arrangeret og deltaget i flere internationale symposier om vækstgenetiske ressourcer, og Genbankens forskningsarbejde er blevet beskrevet i både nordiske og internationale publikationer.

Hvad angår det nordiske netværk er det i 1998 blevet yderligere udbygget samtidig med, at samarbejdet med institutioner i nærområderne er intensiveret.

En nordisk institution

Den Nordiske Genbank er finansieret af Nordisk Ministerråd med et årligt beløb på ca. 10 mio. DKK. Bestyrelsen har to repræsentanter fra hvert af de nordiske lande, hvor NGB også rekrutterer sine medarbejdere.

Employment Week

Norden markedsfører sig aktivt i EU

Siden 1993 har Europakommissionen og Europaparlamentet været katalysatorer for Employment Week Conference and Exhibition. De nordiske lande har været med fra starten i disse omfattende arrangementer, som forener konference og udstilling under et fælles tema.

I 1998 var temaet "Making Employment Policies Work", hvilket havde inspireret Ministerrådet/EK-As Informationsprojekt og ligestillingssektoren til at fokusere på emnet "Ligestilling på arbejdsmarkedet".

Hvad er Employment Week?

Hvert år i den første uge af november summer og syder Kongrespalæet i Bruxelles af aktivitet. 1998 var ingen undtagelse, da omkring 1200 delegater og 150 organisationer fra over 30 lande deltog i Employment Week.

Årets arrangement bød bl.a. på 24 "discussion sessions" og en meget omfattende udstilling, hvor man kunne besøge en lang række interessante stande, bl.a. den fælles nordiske, hvor udvalgte personer fra de nordiske lande besvarede spørgsmål og uddelte informationsmateriale, om hvordan man i Norden behandler ligestillingsspørgsmål.

På kun 6 år har dette EU-arrangement udviklet sig til at være en enestående mulighed for at udveksle erfaring og viden for alle personer og organisationer, som arbejder med fornyelse og forandring inden for beskæftigelse.

Alt udsolgt

På Employment Week gennemførte Norden to "discussion sessions". De var bygget op omkring indlæg fra eksperter i ligestillingsspørgsmål samt en efterfølgende diskussion med besvarelser af mange gode spørgsmål fra salen.

Begge sessioner var velbesøgte, endda i en sådan grad at "Mænd og ligestilling i arbejdslivet" trak fuldt hus og afspejlede en stor og bred interesse for at vide mere om, hvordan ligestilling tackles fra mændenes synspunkt.

På denne session præsenterede man et indlæg ved sociolog og dr. phil. Øystein Gullvag Holter, fra det Nordiske Institutt for Kvinne- og Kjønnsforskning, NIKK. Han er den første, der koordinerer mandsforskning i hele verden, og hans vinkel på ligestilling set fra mændenes side, afslørede anderledes spændende perspektiver, som kan skabe nye muligheder for fremtidens ligestilling på arbejdsmarkedet.

Norden får vist flaget

I løbet af de 6 år Employment Week er blevet afholdt, er der blevet skabt en nordisk goodwill, som får større tyngde og gennemslagskraft i takt med, at arrangementet bliver større og større.

Rent faktisk taler arrangørerne om "The Nordic Group" i stedet for at nævne hvert enkelt nordisk land. Desuden blev det bemærket, at den nordiske gruppe var den næststørste i 1998, kun overgået af UK.

Den nordiske deltagelse på udstillingen i Employment Week '98 var vellykket med mange besøgende, som med interesse i de nordiske synspunkter og holdninger gjorde flittigt brug af informationsmaterialerne. Standen på 28m2 fungerede godt, og det nordiske samarbejde på den fælles stand vakte positiv overraskelse og opmærksomhed. Flere besøgende blev guided fra land til land på standen og udtrykte tilfredshed med at have fået "stort udbytte på kort tid".

Nordisk Vulkanologisk Institut, Nordvulk

Forskning i naturens eget laboratorium

Inden for de seneste 30 år har der været 18 vulkanudbrud i Island. Dette gør landet til et enestående naturligt laboratorium for de geologer og forskere, der arbejder på Nordisk Vulkanologisk Institut i Reykjavik.

I december 1998 fik de endnu en udfordring fra jordens indre.

Da isen blev gennembrudt af ild

Island kaldes også landet af is og ild.

Den 18. december 1998, kl. 9.20 mødtes de to elementer som et eksplosivt startskud til vulkanudbruddet, der gennembrød iskappen på Vatnajökul og rejste sig i en 10 kilometer høj skysøjle af aske.

Det blev til 10 dage i december, som satte forskerne på Nordisk Vulkanologisk Institut på et intenst arbejde med at studere, udforske, forstå og formidle resultaterne. Instituttets formål er nemlig at undersøge de aktive processer i dynamisk geologi, hvilket også indbefatter studier af vulkanudbrud, når materiale strømmer op fra jordens indre og bidrager til dannelse af ny jordskorpe.

At Nordvulk, som instituttet kaldes i daglig tale, blev etableret på dette sted i 1974 er ingen tilfældighed. Island er ét af de geologisk mest aktive områder i verden med mange forskellige typer af vulkaner og vulkanudbrud.

Eksploderende lava i 10 km højde

Geofysiker Dr. Freysteinn Sigmundsson var én af de første, som fra et fly observerede og fotograferede udbruddet.

"Det fandt sted under kun 100 meter vand, hvilket vi kalder "ispecial conditionsî", fordi udbruddet går gennem vandet og iskappen. Når lava og is mødes er der meget stor temperaturforskel - mere end 1000°C. Det betyder, at lavaen nærmest eksploderer og bliver til fragmenter af små partikler, der kastes 10 kilometer op i luften.

Det har en generel betydning - også udenfor Islands grænser - at forstå hvilke processer, der sker når der dannes et krater ved et undersøisk udbrud. I dette tilfælde var det faktisk første gang, man har observeret et krater dannet af is. Efter udbruddet har en ekspedition af forskere været på iskappen og studeret krateret for at få svar på hvilken energi, der blev udløst. Netop ved at studere de forskellige vulkanske materialer, bliver vi bedre til at forstå jordens udvikling samt hvorfor og hvordan kontinenterne bryder op", fortæller Freysteinn Sigmundsson.

Kan aflæse jordens indre fingeraftryk

1998 var året, hvor forskerne på Nordvulk fik en håndsrækning, der var med til at cementere instituttets position som ét af de førende i verden. Det skete, da man med økonomisk støtte fra forskningsrådene i Island, Norge og Danmark samt Kurt og Alice Wallenberg fonden i Sverige blev i stand til at erhverve et af de første af en ny generation af massespektrometre (MC-ICP-MS) til en pris af ca. 5 mio. DKK.

Med dette avancerede instrument, der er det eneste af sin art i Norden, er det muligt at udføre præcisionsmålinger af isotopforhold fra litium til uran. Medarbejderne ved Nordvulk har til formålet opbygget et speciallaboratorium til analysearbejde af indsamlede prøver.

Det nye instrument er vigtigt for instituttet, fordi det giver flere muligheder for at besvare nye forskningsspørgsmål.

Som vulkanolog og geokemiker Níels Óskarsson fra Nordvulk udtrykker det: "Med dette massespektrometer er vi i stand til at aflæse jordens indre fingeraftryk".

Springbræt for unge geologer

Nordvulk har videreudviklet det nordiske samarbejde i dynamisk geologi med et stipendiatprogram, og det har altid været det vigtigste af instituttets aktiviteter. Det meget eftertragtede stipendiatprogram giver unge geologer fra Norden mulighed for at deltage i forskning af vulkanske processer og derved få erfaring, som vil kunne genspejles i nye idéer og bedre forståelse for hjemlandets geologi.

Pål A. Jensen fra Norge er én af de 5 stipendiater, som i 1998 har arbejdet på Nordvulk.

"Jeg har studeret geologi på universitetet i Tromsø, primært vulkanske bjergarter. Jeg betragter stipendiatprogrammet på Nordvulk som en unik mulighed for nordiske geologer at studere vulkaner på nærmeste hold i et meget seriøst og højt kvalificeret forskermiljø. Det er min målsætning at afslutte mit ophold med at skrive en artikel, der skal offentliggøres i en videnskabelig publikation", fortæller Pål.

Fra ord til handling - fra handling til ord

Et vigtigt aspekt i instituttets forskningsarbejde er formidling af resultater. Det sker bl.a. gennem artikler i internationale fagtidsskrifter og deltagelse i geologikonferencer samt publicering på internettet.

På kun to år har Nordvulks hjemmeside (http://www.norvol.hi.is) haft flere end 60.000 besøgende.

Nordvulk og Nordisk Nytte

Nordvulk gør det muligt for alle de nordiske lande at bruge Island, dette naturlige laboratorium, i et fællesnordisk samarbejde.

Nordvulk vil fortsætte med at drive forskning i dynamisk geologi på højt niveau og producere internationalt anerkendte forskningsresultater.

Nordvulk tilbyder nordiske forskere uddannelse i vulkanologi og aktiv geologi.

Nordvulks fremtidige forskningsaktivitet er defineret ud fra spørgsmål, som er interessante for nordiske og internationale forskere, og instituttet vil fortsætte med at spille en rolle i global vulkanologi.

Nordvulk vil i fremtiden forstærke instituttets nordiske profil gennem øget samarbejde mellem instituttet og andre nordiske geologiske forskningsinstitutter og en mere intensiv deltagelse i nordiske geologikonferencer.

Nordvulk synliggøres for offentligheden i Norden gennem et stærkt PR-program og kommunikation via internet.

Nordvulk stimulerer samarbejdet mellem islandske geologer, stipendiater ved instituttet og geologer fra de andre nordiske lande.

Installation af det nye massespektrometer og etablering af et nordisk isotop laboratorium.

Nordvulk har stærke internationale kontakter i vulkanologisk forskning.

Nordvulk vil bruge nye midler til kommunikation i fremtiden, primært internet.

Nordvulk er finansieret af Nordisk Ministerråd samt islandske bevillinger og internationale projekter.

Energisamarbejde

Energisk samarbejde om bæredygtig energiforsyning

Der er sket meget, siden de nordiske statsministre på deres møde i Bergen den 27. juni 1997 i en fælles deklaration enedes om et samarbejde for at virkeliggøre visionen om bæredygtig energiforsyning i Østersøregionen.

Energikonferencen i Stavanger i slutningen af 1998 bekræftede, at der er damp på kedlerne i den positive udvikling, som accelererer hastigt takket være den politiske vilje og den faglige viden.

En verden i verden

Norden er unik, når det gælder energi. På det store verdenskort rummer dette forholdsvis lille område nemlig alle de former for energi, der findes i verden. Vindkraft i Danmark, vandkraft i Norge, kernekraft i Finland og Sverige, termo-energi i Island, koks på Svalbard etc.

Dette faktum har givet Norden en betydelig erfaring i at koordinere produktion og udnyttelse i de fælles bestræbelser på at opnå en bæredygtig energiforsyning. Af samme grund er energisamarbejdet i Norden et studium værd for resten af verden.

Fart på den målrettede proces

Med Bergen-deklarationen blev rammerne fastlagt for de nordiske energiministres fortsatte bestræbelser på at fremme udviklingen af bæredygtig energiforsyning i Østersøområdet.

Da EU-kommisær Christos Papoutsis sammenkaldte 11 EU-lande til møde den 4. juni 1998 for at stifte Baltic Energy Task Force, kunne man i den nordiske Bergen-gruppe konstatere, at mange af disse visioner allerede var virkelighed i det nordiske energisamarbejde.

Det fik de nordiske lande til at foreslå et samarbejde, der i dag kendes som "Joint Baltic Energy Programme". Det forslag blev fremlagt på det nordiske ministermøde i Trondheim seks dage senere.

Fra juni og frem til energikonferencen i Stavanger i november/december blev der gjort en stor indsats for at udbrede kendskabet til fordelene ved energisamarbejde i Østersøregionerne.

Denne proces indbefattede bl.a. en række faglige seminarer. I september på seminaret i Hannover var emnet elektricitet, i oktober blev klimaspørgsmål drøftet i Stockholm, mens gas var på programmet i november i St. Petersborg. November var også måneden, hvor der i Vilnius blev afholdt et særligt forberedende møde om kommuniké og handlingsplaner for 1999.

Med "Joint Baltic Energy Programme" er der skabt et energisamarbejde, der skal forhindre overlapninger og resultere i den bedste udnyttelse af de eksisterende ressourcer.

En dobbelt udfordring

EU-kommisær Christos Papoutsis betragter energisamarbejdet som en dobbelt udfordring. Dels den økonomiske udvikling i de store kolde og relativt sparsomt befolkede regioner og dels den vigtige forbindelseslinie mellem øst og vest.

Det centrale punkt i denne udfordring er energi, og da økonomisk velstand breder sig østover i denne nye periode med økonomisk vækst og selvstændighed, skal der bakkes op om regionen.

I 1999 vil energiministermødet i Helsingfors og konferencen om den nordlige dimension vise vejen frem. Dette vil ske i samarbejde med partnerne Rusland og landene i regionen med relationer til EU, dvs. Letland, Litauen og

Polen. Og som så ofte før vil de nordiske lande være vigtige i fastholdelsen af denne udvikling.

Den første energikonference

Den første energikonference for Østersøregionen, som blev afholdt i Stavanger den 1. december 1998, havde deltagelse af 11 lande og Europa-kommissionen. Desuden deltog bl.a. Nordisk Ministerråd, Baltisk Råd og Østersørådet. På konferencen blev der udtrykt stor vilje til at fortsætte energisamarbejdet i Østersøregionen samtidig med at samarbejdsprogrammet for 1999 blev vedtaget.

Formand for konferencen var Norges olie- og energiminister Marit Arnstad: "Jeg er optaget af, at det nordiske samarbejde via Nordisk Ministerråd spiller en aktiv rolle i tilrettelægningen af et bredere samarbejde i Østersøregionen. Det vigtige ved denne konference var et fælles bidrag til, at det internationale energisamarbejde nu får en form og et fokus, som giver en miljøvenlig energiudvikling i hele regionen. Vi bør derfor fortsat se på de muligheder, der ligger i et tættere samarbejde inden for områderne elektricitet, gas, energi/klimaspørgsmål og energiøkonomisering".

Styrke gennem samarbejde

Marit Arnstad bakkes op af Viktoras Valentukevicius, viceminister i Litauen: "For at øge energiproduktion fra genbrug, forbedre energiudnyttelsen og anvende mere miljøvenlige energiformer samt udvikle el- og gasnetværket i Østersøregionen, er der etableret en række arbejdsgrupper, som skal komme med deres anbefalinger til, hvordan disse mål kan realiseres".

Energiministrene fra Østersøregionen understregede, hvor vigtigt det er at styrke energisamarbejdet. Øget samarbejde og udvidede aktiviteter vil fremskynde processen og bidrage til udvikling af nye projekter målrettet mod bæredygtig energiforsyning samt et integreret energimarked i Østersøregionen.

Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd

Økonomisk oversigt over den fælles nordiske virksomhed i 1998

Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråds virksomhed finansieres af de 5 nordiske lande, og hvert lands bidrag er fastlagt ud fra en fordelingsnøgle, som angiver landets andel af den samlede bruttonationalindkomst i landene.

I 1998 var budgettet for Nordisk Ministerråds virksomhed i alt 716,9 mio. DKK. Af dette beløb blev 698,6 mio. DKK finansieret direkte fra landene, mens resten blev finansieret gennem øvrige indtægter, som er: renteindtægter, det interne afgiftssystem samt tilbagebetalinger af forældede budgetmidler m.m. De øvrige indtægter var 3,6 mio. DKK højere end forventet, og dette er samtidig det opgjorte overskud for regnskabsåret.

Ministerrådet anvender et tillempet kontantprincip i regnskabsaflæggelsen og de bogførte udbetalinger fra ministerrådssekretariatet var i 1998 ialt 723,0 mio. DKK.

Nordisk Ministerråd har ret til at disponere over budgetmidlerne i 3 år, hvilket er hensigtsmæssigt for den type virksomhed, som bliver gennemført i fælles nordisk regi. Den største andel af midlerne anvendes direkte til projektvirksomhed og støtteordninger, i alt 57%, og af midler der udbetales til institutionerne, i alt 43%, bliver også en helt betydelig andel anvendt til projektvirksomhed. Der er i alt 33 nordiske institutioner, som er fordelt over alle landene og de selvstyrende områder.

I forlængelse af arbejdet med rapporten "Nordisk Samarbejde i en ny tid" fra februar 1995, blev det politisk besluttet at den nordiske virksomhed skulle opdeles i tre søjler:

1. Samarbejde indenfor Norden
2. Norden og Europa/EU/EØS
3. Norden og nærområder

Opgørelser over aktiviteterne fordelt på de tre søjler viser at 72% bliver brugt til samarbejde indenfor Norden, 18% går til Nærområderne mens 10% anvendes til Europa m.m.

Fordelingen af de samlede udgifter fordelt på sektorer viser at ca. halvdelen af midlerne bliver anvendt til kultursamarbejde (19%) samt uddannelse og forskning (26%). Af de øvrige sektorer er Økonomi og erhverv (18%) den største. Ministerråds-sekretariatet udgør 7% af de samlede udgifter og er inkluderet i posten øvrig virksomhed (13%).

Nordisk Råd

Nordisk Råd havde i 1998 samlede indtægter på 33,9 mio. DKK, hvoraf hovedparten 31,0 mio. DKK blev finansieret af de nationale parlamenter. Fordelingsnøglen er den samme, som anvendes for landenes indbetaling til Nordisk Ministerråds budget.

Nordisk Råds samlede udgifter var på i alt 29,7 mio. DKK og hosstående diagram viser, hvordan udgiftsstrukturen er fordelt på hovedaktivitetsområder.

Præsidiets almene virksomhed tegnede sig for 28% af udgifterne i 1998, - aktiviteter inden for dette område er Nordisk Råds session, temakonferencer samt informationsvirksomhed i bred forstand. Rådsorganerne er de faste udvalg under Nordisk Råd: Nordenudvalget, Nærområdeudvalget, Europaudvalget samt Kontrolkomitéen. Disse stod for 12% af udgifterne i 1998. En del af rådets budget anvendes til at støtte de politiske partier, som har medlemmer i Nordisk Råd. I 1998 udgjorde denne støtte 15% af udgifterne. Rådssekretariatet forbereder og servicerer alt arbejde, som foregår inden for rådet og 45% af budgettet anvendes til dette formål. Den største del af disse fællesudgifter kunne i princippet godt blive delt til de øvrige udgiftsområder, da den største udgift er personale, som indgår i virksomheden.

Nordisk Råd havde i 1998 et årsresultat på i alt 4,3 mio. DKK som er brugt til specielle projekter udover de sædvanlige aktiviteter. Det resterende beløb betales tilbage til landene.

C 1 - BILAGA

Till Nordiska Rådet
København, den 1 juli 1999

Härmed överlämnas svar på Nordiska Rådets rekommendationer för behandling på Nordiska rådets 51 session i Stockholm.

Med vänlig hälsning

Søren Christensen
Generalsekreterare

Meddelande om rekommendation 11/91/nord angående lagstiftning rörande grupptalan

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at udrede mulighederne for at indføre fælles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøgsmål i forbrugersager."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet konstaterer ved en gennemgang af lovene i de nordiske lande i relation til gruppesøgsmål, at der eksisterer forskelle i lovgivningen.

Samtlige nordiske lande har iværksat udredninger med henblik på at vurdere retstilstanden for gruppesøgsmål i nordisk lovgivning. Initiativer er iværksat tilbage i 1991 og arbejdet med betænkninger og udredninger pågår stadig i landene.

På nordisk plan, har Ministerrådet taget initiativ til at, med henblik på at vurdere muligheder for fællesnordisk lovgivning om gruppesøgsmål, særligt i forbrugersager, gruppesøgsmål indgår som et tema i et fællesnordisk seminar om civilprocesret, der afholdes i Oslo 3 - 4 november 1999.

Med baggrund i de nationale initiativer der fortsat pågår i landene og de forventede resultater dette måtte lede til, konstaterer Ministerrådet, at det på nordisk plan er hensigtsmæssigt at landene fortsat holder hinanden underrettede om udviklingen på området således at nordisk samråd kan ske med henblik på at sikre den nordiske retslighed.

Ministerrådet anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 12/91/nord angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i desse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik at målsettingen om en

jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25% representasjon av hvert kjønn i 1992, 35% i 1994 og 40% i 1996."

Nordisk Ministerråd meddelar:

Under de senaste årens tid har Ministerrådet försökt att fästa speciell uppmärksamhet på frågan om en jämn könsfördelning vid utnämningar till de nordiska organen.

MR-SAM godkände på sitt möte i juli 1998 Retningslinier vedrørende kønsfordelningen i embedsmandskomitéer, styrelser i fællesnordiske institutioner samt udvalg, komitéer og arbejdsgrupper, som definierar målsättningen (40/60 %) och ansvaret för implementeringen.

Dessa riktlinjer antagna av MR-SAM är utsända till samtliga ämbetsmannakommittéer för att efterföljas.

Nordiska ministerrådet har sedan 1995 årligen publicerat en kartläggning över mäns och kvinnors representation i nordiska samarbetsorgan: Män och kvinnor i nordiskt samarbete (bifogas). I den senaste kartläggningen som utkom i mars 1999 presenteras situationen i de olika kategorierna.

Ämbetsmannakommittéer: År 1998 var 70 % av medlemmarna i ämbetsmannakommittéerna män. NSK föregår dock med gott exempel: 60 % kvinnor och 40 % män. År 1990 var 75 % av medlemmarna i ämbetsmannakommittéerna män.

Av 20 ämbetsmannakommittéer är det sex mot sju år 1997 som har jämn representation. I 10 kommittéer är männen starkt överrepresenterade. Fyra kommittéer saknar helt kvinnor vilket är två mindre än år 1997. De tre är NEJS, ÄK-EK, EK-LOV samt ÄK-Näring. Den enda ämbetsmannakommitté som enbart består av kvinnor är ÄK-JÄM.

Rådgivande kommittéer och utskott: Av medlemmarna är 27 % kvinnor. Av fem utskott har två jämn representation, dvs budgetexpertgruppen och det Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR). I de övriga är männen överrepresenterade och avgiftexpertgruppen har enbart manliga representanter. Löne- och personalutskottet har under året fått en kvinnlig medlem. År 1990 var kvinnornas andel i denna kategori 13 %.

Samnordiska institutioner: Av inalles 34 institutionsstyrelser var det en jämn könsfördelning i endast 10 styrelser. Av 192 medlemmar var 29 % kvinnor. I 19 institutioner är männen starkt överrepresenterade och i nio styrelser finns inte en enda kvinna. I fem styrelser var männen starkt underrepresenterade. År 1990 var kvinnornas andel av styrelseposterna 22 %.

Av de nio styrelser som tillsatts under år 1998 har tre en jämn könsfördelning medan sex har en överrepresentation av män. Det kan noteras att fyra styrelser som utsetts 1998, trots beslut i MR-SAM och brev från de nordiska samarbetsministrarna till sina regeringskollegor, endast har manliga repre-

sentanter. Dessa fyra styrelser är: Nordens Hus på Färöarna (NHFÄR), Nordens institut på Grönland (NAPA), Nordiskt Institut för teoretisk fysik (NORDITA) och Nordisk Industrifond (NI).
Övriga permanenta institutioner, kommittéer och andra samarbetsorgan: Av inalles 25 kommittéer och andra samarbetsorgan var det en jämn könsfördelning i 15 organ. Av 206 medlemmar var 42 % kvinnor. I tre organ är männen starkt överrepresenterade och i en kommitté, Nordiskt Atlantsamarbete (NOLA) fanns ingen kvinna.

Nordiska ministerrådets sekretariat:Kvinnornas andel i chefsgruppen är 33 %, dock finns på sekretariatet endast en kvinnlig avdelningschef av fem, de övriga kvinnorna innehar sektionschefsställning. Av rådgivarna är 54 % män och av sekreterarna är 3 % män.

Utvecklingen 1990 – 1998: Vid jämförelse med situationen år 1990 kan enbart konstateras att utvecklingen mot en jämnare könsfördelning har varit långsam. Ministerrådet konstaterar dock att de åtgärder som vidtagits de senaste åren är ägnade att fästa uppmärksamhet vid obalansen och att samarbetsministrarna kommer att vända sig till alla ministerråd och be om rapportering om på vilket sätt sektorn avser uppnå målsättningen. Ministerrådet anser att arbetet med rekommendationen skall fortsätta tills målsättningen uppnåtts.

Meddelande om rekommendation 25/1991/när angående beräkningsmodell för Grön BNP

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Det tidigare redovisade arbetet med Nordiska naturresurs- och miljöräkenskaper har redovisats i tre rapporter (Nordiska Seminar- og Arbejdsrapporter 1993:592, DELrapp I TemaNord 1996:563 og DELrapp II TemaNord 1997:598.

Dette arbejde vil kunne anvendes som en slags informationssystem som kan beskriva såväl ekonomiska som miljömässiga aspekter av samhällets utveckling.

Det arbete som bedrivs med naturresurs- och miljöräkenskaper inom de nordiska länderna i dag ligger väl i linje med Nordiska rådets rekommendation att ta fram ett generellt beslutsunderlag om ekonomi och miljö inför

övergången till bärkraftiga samhällen. Arbetet skulle mycket väl kunna benämnas en total natur- och nationalräkenskapsmodell, även om termen naturresurs- och miljöräkenskaper är mer använd i internationella sammanhang. Det pågående arbetet inom ramen för Nordiska ministerrådet beräknas kunna avslutas under 1999 och presenteras vid Nordiska Rådets session i november.

Nordiska Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 46/1992/när angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn (A 997/m)

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Rio-konferensen."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Agenda 21, det aktionsprogram för hållbar utveckling för 21 århundradet, som antogs vid FNs konferens om miljö och utveckling i Rio de Janeiro år 1992, anger att utvecklingen och implementeringen av internationella miljökonventioner är en viktig del av genomförandet av Agenda 21. Genomförandet av Agenda 21 i sin helhet sker på alla nivåer och i olika internationella, regionala och lokala fora. FN kommissionen för hållbar utveckling ansvarar för att övervaka den internationella uppföljningen, koordinationen och politiska dialogen om uppföljningen av Rio-konferensen.

Frågan om hur man med internationella miljökonventioner på ett effektivt sätt bidrar till att lösa miljöproblem behandlas i en utredning om implementering och verifikation av multilaterala miljökonventioner, som igångsattes år 1994. Projektet har utförts i tre faser och producerat 4 rapporter och en diskussionspapper. Projektets fas 3 blev slutförd i början av 1999 och slutrapporten överlämnas till Nordiska Ministerrådet efter sommaren 1999.

Första delen av projektet kan betecknas som ett ramverk och en teoretisk bagrund på problemställningen inom området, och dess resultat utgavs i

rapporten The Effectiveness of Multilateral Environmental Agreements (TemaNord 513:1996).

I fas 2 studerades sju av nordiskt perspektiv viktiga miljökonventioner och deras effektivitet. I samband med fas 2 arrangerades i september 1995 en internationell workshop. De sju studierapporterna samt seminariets slutsatser och resultat publicerades i september 1996 (Nord/Environment 1996:18).

Tredje fasen av projektet har koncentrerats på två olika teman. Först studerade man vidare effektiviteten av nationella implementeringen i olika länder och på olika sektorer av HELCOM; för att se över hur de enskilda konventionsparterna verkställer och uppföljer sina åtaganden.

De studerade länderna var Finland, Danmark och Polen. En expertworkshop organiserades också i samband med den här studien (oktober 1997), och efter det publicerades den tredje rapporten

Implementation of Key Environmental Principles - Experiences from the Protection of the Baltic Sea (Nord/Environment 1998:2).

1998 finaliserades vidare en delstudie om positiva åtgärder (positive measures) för implementering av miljökonventioner, till exempel kapacitetuppbyggnad, teknologiöverföring, finansieringsmekanismer och utbilding. I november 1998 arrangerades en nordiskt ekspertmöte om temat i Helsingfors. Frågan om relationen mellan miljö- och handelskonventioner och positiva åtgärders roll, som aktualiseras på kommande WTO ministermötet i november 1999, diskuterades på mötet. Bättre koherens och samarbete mellan miljökonventioner, teman som behandlas i pågående UN reformprocessen, var också centrala i diskussionerna. Resultaten av delstudien redovisas i publikationen Positive Measures - Panacea or Placebo in International Environmental Agreements (Nord 1998:11).

Projektet har i och med genomförandet av den tredje fasen avslutats, och det föreligger nu tillräckligt underlag för ländernas nationella strategier för att påskynda etablerandet av relevanta internationella uppförandekoder. Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 19/1993/nord angående samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att öka samarbetet om läs- och skrivsvårigheter inom Norden, huvudsakligen genom att utbyta erfarenheter om forskningsresultat och metodik i de nordiska länderna,
att få till stånd en gemensam strategi om hur man sprider ökad kunskap om dyslexi till berörda instanser,
att utreda hur utbildning om dyslexi för förskollärare, specialpedagoger, skolpsykologer m.fl. berörda tillhandahas inom Norden och internationellt i syfte att skapa en modell för en förbättrad utbildning om dyslexi."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete har drivit ett projekt om små handikapp (1993-1998), bestående av nätverkssamarbete mellan existerande centra på fem handikappområden, där det ej tidigare funnits organiserat nordiskt samarbete. Ett av dessa fem nätverk rör läs- och skrivsvårigheter, dyslexi. Projektet är nu avslutat, men samarbetet har visat sig så värdefullt att nätverket kring dyslexi, Nordles, kommer att fortsätta med egen finansiering.

Arbetet i Nordles har bidragit till utbyte av publikationer och information om aktiviteter, kurser, projekt och material, samt har gett positiva impulser till arbetet i de enskilda nordiska länderna. Nätverket har en egen hemsida, kopplat till huvudprojektets hemsida NordSpes (http://www.nordspes.org). Nordles utarbetade en strategi hur resultat och information skulle spridas på nationellt och lokalt plan. Varje medlem i Nordles ansvarar enligt denna för spridning i sitt land, eftersom det konstaterades att man arbetar efter mycket skilda modeller i de olika nordiska länderna.

Under projektperioden har två större konferenser om dyslexi avhållits, där den första gick ut på att samla det nordiska vetandet på området läs- och skrivsvårigheter. En diger konferenspärm, komplett med nya forskningsresultat och annat material, finns att köpa. Den andra konferensen behandlade läs- och skrivinlärning i nordiska lärarutbildningar och resulterade i en rapport, samt i planer på att vidareutveckla samarbetet kring hur läs- och skrivsvårigheter behandlas i lärarutbildningar.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 8/1994/nord angående handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden

Rekommendationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at udforme en ny nordisk aktions- og handlingsplan mod narkotikamisbrug og andre former for stofmisbrug i Norden og Nordens nærområder, samt at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder, på oplysnings- og undervisningsområdet og på behandlings- og rehabiliteringsområdet inklusive misbrugere inden for fængselsvæsenet,
at nedsætte en nordisk arbejdsgruppe under ledelse af NKN til i samarbejde med andre vigtige samarbejdsorganer og berørte myndigheder at fremlægge handlingsplanen for Nordisk Råds juridiske udvalg ved Nordisk Råds session i Tromsø i efteråret 1994,
at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen, at de nordiske lande hver for sig og tilsammen udvikler egnede metoder til forebyggende arbejde, og at der udarbejdes oplysnings- og informationsmateriale, der rettes direkte til alle og først og fremmest til de udsatte grupper i befolkningen, især børn og unge, i samarbejde med de ansvarlige myndigheder, at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen at oplyse om og bekæmpe brugen af anaboliske steroider til andre formål end rent medicinske formål i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,
at fortsætte og fremme tværfaglig videnskabelig forskning på hele misbrugsområdet set i relation til sociale forandringer i velfærdsstaten,
at arbejde for, at et helhedssyn anvendes på hele misbrugsområdet, og at en balance mellem indsatserne for at dæmpe efterspørgslen og kontrolindsatserne opretholdes og i denne forbindelse sørge for, at der foregår et samarbejde mellem de berørte sektorer,
at det nordiske samarbejde på misbrugsområdet sker i sammenhæng med øvrige internationale bestræbelser på området, og at især de baltiske lande får mulighed for at benytte handlingsplanens målsætninger og resultater."

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,
at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande i EU og EFTA tiltræder og efterlever FN's narkotikakonventioner,
at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at der opnås varige resultater med hensyn til at afværge og bekæmpe vanedannende misbrug såvel på nordisk som på internationalt plan."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål (MR-Narko) har i sektorens samarbejdsprogram "Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000" fastlagt de overordnede prioriteringer for det nordiske samarbejde om nar-

kotikaspørgsmål. Efter Ministerrådets vedtagelse (i november 1997) blev dette samarbejdsprogram oversendt som Ministerrådsforslag med henblik på høring af Nordisk Råd.

Samarbejdsprogrammet suppleres af årlige handlingsplaner, der angiver de mere konkrete og opretionelle mål, og som bygger på de respektive formandskabers prioriteringer. Disse handlingsplaner oversendes ligeledes til Nordisk Råd.

Nordisk Ministerråd finder, at disse dokumenter – det overordnede samarbejdsprogram og de årlige handlingsplaner – er velegnede instrumenter i den politiske dialog mellem Ministerrådet og Nordisk Råd.

Blandt samarbejdsprogrammets mål kan fremhæves prioriteringen af forebyggende indsatser, idet samtlige nordiske lande i deres narkotikapolitik lægger vægt på at afbalancere både den politi- og toldmæssige indsats med andre forebyggende indsatser.

I samarbejdsprogrammet fremhæves, at narkotikapolitikken er en del af nordisk velfærdspolitik.

Et overordnet mål for MR-Narko er at sikre og styrke et kontinuerligt, politisk samaråd og informationsudveksling om landenes indsatser mod narkotikamisbrug. MR-Narko skal således fungere som forum for idé- og erfaringsudveksling med det formål at opnå bedre resultater i de respektive landes egne indsatser inden for forebyggelse, behandling og kontrol.

Målene skal sikres ved den tværsektorielle deltagelse af ministre med ansvar for såvel forebyggelse, behandling, kontrol, retsvæsen og kriminalforsorg.

Der lægges endvidere stor vægt på samarbejdet med *Nordiska Nämnden för alkohol- och drogforskning*, der blandt andet forestår fællesnordiske forskningsindsatser på narkotikaområdet. Ligeledes er dialogen med justitsministrenes samarbejdsorgan *Politi og told i Norden* højt prioriteret. Såvel Nordiska Nämnden för alkohol- och drogforskning som Politi og told i Norden er således repræsenteret på møderne i embedsmandskomitéen (EK-Narkotika).

Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål lægger stor vægt på et aktivt nordisk samarbejde om internationale spørgsmål på narkotikaområdet, herunder udviklingen i *Nordens Nærområder*.

Ministerrådet tog således i 1998 initiativ til et fælles møde mellem de baltiske og nordiske ministre på narkotikaområdet. Dette fandt sted den 19. maj 1998 i Stockholm, og mundede ud i "Nordic Baltic Statement", hvori både de baltiske og nordiske lande tilkendegiver vilje til fortsætte og styrke indsatserne i bekæmpelsen mod narkotika, blandt andet ved en aktiv satsning på det internationele samarbejde.

En betydelig del af ministermødet bestod endvidere i, at de baltiske og nordiske ministre (og øvrige repræsentanter) udvekslede oplysninger om narkotikasituationen i de respektive lande.

På embedsmandskomitéens møder er samarbejdet med Nordens Nærområder et fast punkt. På komitéens møder i 1998 samt i april 1999 er der således blevet rapporteret om udviklingen af narkotikasituationen i Nærområderne, ligesom komitéen har drøftet mulige projekter som led i samarbejdet.
Som led i det konkrete samarbejde med Nordens Nærområder har Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål reserveret midler til et projekt vedrørende udviklingen i Nærområderne (Pompidougruppens efteruddannelsesprogram), ligesom der er bevilget midler til baltisk-nordisk samarbejde i forbindelse med projektet "Nordisk ungdom mod narkotika" (Pallas-Athena-Thor).
Med henblik på at identificere områder, hvor samarbejde med Nordens Nærområder kunne være af særlig nytte, besluttede komitéen at rette henvendelse til samarbejdsparterene i Nærområderne. I februar 1999 har Ministerrådet (MR-Narko) således tilskrevet de narkotika-ansvarlige ministre i Nærområderne og opfordret til at angive, hvilke områder der fra Nærområdernes side ønskedes prioriteret i det fremtidige samarbejde.
Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål finder det særdeles væsentligt at samarbejdsparterne identificerer sådanne områder, idet en sådan prioritering fra Nærområdernes side bør udgøre udgangspunktet for de videre drøftelser om, hvilke områder, der bør satses på i samarbejdet. Ministerrådet anser det således vigtigt, at man ikke énsidigt fra nordisk side træffer beslutning om de konkrete samarbejdsfelter.
Ministerrådet agter at fortsætte samarbejdet med Nordens Nærområder, men konkretisering af det videre samarbejde vil i høj grad afhænge af de samarbejdsområder, der vil blive identificeret af samarbejdsparterne i Norden Nærområder.
Ministerrådet anser, at det overordnede samarbejdsprogram og de årlige handlingsplaner i vid udstrækning er i overensstemmelse med de intentioner, der ligger til grund for rekommandationen. Endvidere anser Ministerrådet at samarbejdet med Nordens Nærområder er et højt prioriteret område, hvis nærmere indhold bør fastsættes at begge samarbejdsparter.

Ad rekommandationens pkt. 2

Nordisk Ministerråd meddeler på vegne af de nordiske regeringer:
Danmark, Finland, Norge og Sverige har ratificeret samtlige FN's narkotikakonventioner. Island har ratificeret to af konventionerne, og forbereder ratifikation af den tredie og sidste. De nordiske lande arbejder i forskellige internationale sammenhænge hver for sig og samlet for at konventionerne tiltrædes og efterleves, samt at der i øvrigt opnås varige resultater vedrørende bekæmpelse af narkotika.
I samarbejdsprogrammet for MR-Narkotika har regeringerne markeret betydningen af så vidt muligt at samordne landenes indsatser i internationale

fora. Med udgangspunkt i samarbejdsprogrammet udføres et aktivt nordisk samarbejde om europæiske og andre internationale spørgsmål, baseret på fælles værdigrundlag, sammenfaldende interesser samt ønsket om at påvirke den europæiske og den internationale dagsorden.
Spørgsmål, knyttet til EU/EØS, herunder narkotikaobservatoriet EMCDDA, Pompidou-gruppen (Europarådets samarbejdsgruppe for narkotikaspørgsmål) samt FN, vil fortsat stå på dagsordenen. Således deltog direktøren fra EU's narkotikaobservatorium EMCDDA på embedsmandskomitéens (EK-Narko) møde i april 1999 for at orientere om databasen på narkotikaområdet.
MR-Narko skal være et forum for uformel debat om de nordiske landes ageren i europæiske og andre internationale organer, og vil bidrage til en klarere profilering internationalt af Norden, nordiske erfaringer og nordiske synspunkter.
Ministerrådet anser, for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommendasjon 5/1995/nord angående nordisk samarbeid på havrettområdet

Rekommendasjonen lyder:

"Nordisk Råd anmoder Nordisk Ministerråd om
1. at udvide det nordiske samarbejde ved Nordisk Institut for Søret i Oslo til også at omfatte nordisk samarbejde på havrettens område,
2. at der oprettes det fornødne antal tjenester til at varetage opgaverne ved en nordisk samordning på havretsområdet,
3. at der foruden nordisk samarbejde på havretsområdet sker en koordinering også med de baltiske lande og Nordens øvrige nærområder, især Østersøregionen."

Nordisk Ministerråd meddeler:

I ministerrådets meddelelse om denne rekommendasjonen i 1998 blir det gitt en utførlig svar på rekommendasjonen. I konklusjonen heter det at:

"Ministerrådet mener at den innhentede informasjonen viser at havrett med sin sterke internasjonale forankring, først og fremst hører inn under de enkelte nordiske lands utenriks-departementers område. Det kan også konstatres at havrett ikke er en naturlig del av Nordisk Institutt for Sjørett spisskompetanse område og i tillegg er det faktum at det innenfor NIfS

driftsomkostninger og budsjett, ikke finnes tilstrekkelige ressurser for en utvidelse av institusjonen".

Nordisk Råd konstaterer i sitt tilsvar at havretten ikke kan legges til Nordisk Institutt for Sjørett. Rådet sier videre at det likevel bør vurderes om nordisk samarbeide på havrettens område kan finne sted i en annen form enn rekommendasjonen går ut fra. Det vises til at det kunne være et behov for et mer akademisk samarbeid og samråd innen havrett i Norden og at dette kan koordineres av lovgivningssektoren.

Nordisk Ministerråd konstaterer at havrett i dag hører inn under det enkelte lands utenriks-departement, med samarbeid med fiskeridepartementet på Island og trafikkdepartementet i Finland. Havrett som område ligger altså utenfor lovgivningssektorens kompetanseområde og det anses derfor ikke hensiktsmessig å legge koordineringen av et samarbeide til denne sektoren.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 9/1995/nord angående orkester Norden

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerrådet
å yte et årlig driftstilskott til Orkester Norden over to år, anslagsvis DKK 500.000 pr. år, under forutsetning av at initiativtakerne praktisk og økonomisk fortsetter driften av orkestret som i prøveperioden 1993-1995.
å gi NOMUS i oppdrag å legge fram en framtidig organisasjonsmodell medfinansieringsplan for Orkester Norden innen 1. august 1995
å vurdere et framtidig årlig driftstilskott til Orkester Norden på bakgrunn av den av NOMUS framlagda organisasjonsmodell og finansieringsplan."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Enligt kulturministrarnas beslut har stödet för Orkester Norden i sin nuvarande form förlängts till slutet av år 1999. En beviljning på 1 milj DKK på årlig basis har administrerats genom Nordiska musikkommitten NOMUS budget. NOMUS har i sin vurdering af ON framhållit den positiva och mångsidiga betydelsen av Orkester Nordens verksamhet och har föreslagit kulturministrarna att verksamheten förs vidare. Enligt kommittens förs-

lag är det viktigt att ha långsiktighet i planeringen och att ministrarna skulle säkerställa ekonomi för en kommande femårsperiod. Kulturministrarna beslutade om att säkerställa Orkester Nordens framtid för treårsperioden 2000-2002 på sit möte i juni 1999. Fastsat bevilling indgår i budgetforslaget for år 2000.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommendasjon 15/1995/euro angående plan for fremmelsen av sosial og miljømessig hensyn innenfor WTO

Rekommendasjonen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderer de nordiske regjeringer å utarbeide en plan for hvordan man på den mest hensiktsmessige måte kan samarbeide for å fremme best mulige sosiale og miljømessige forhold i de land vi har som handelspartnere blant annet ved å undersøke hvordan man best kann innføre sosial- og miljøklausuler I WTO, og ved å sikre en nære samordning av disse spørsmål med arbeidet f.eks. ILO og OECD."

De nordiske land meddeler følgende:

I det nordiske samarbeidet i internasjonal sammenheng har miljøspørsmål og integrering av disse i andre sektorer fått en stadig større vekt. De nordiske regjeringer har arbeidet aktivt i WTO's komitée for handel og miljø for å kortlegge forholdet mellom handel og miljø og eventuelt behov for forandring av regelverket for å forsikre at det handelspolitiske regelverk og miljøkonvensjonerne ikke står i strid med hinannen. Miljøhensyn bør integreres så vidt som mulig innenfor rammen av forhandlingerne i WTO.

I sine rekommandasjoner i 1998 vil Nordisk Råd gå videre enn miljø- og sosiale spørsmål, man vil også dra inn overveielser om forbrukerbeskyttelse og sikkerhet av fødevarer.

I en felles uttalelse av 10. november 1998 om WTO's neste forhandlingsrunde understreker de nordiske utenrikshandelsministre viktigheten av å vurdere miljøkonsekvenser ved handelsliberaliseringen i verden. I uttalelsen heter det, at de nordiske land har et særlig ansvar for, at WTO's arbeid med handel og miljø blir succesfuldt. Ministrene uttaler også, at de aktivt støtter EU's initiativ til et møte på et høyt nivå i 1999 for å fremme arbeidet om handel og miljø.

De nordiske regjeringer er enige om å samarbeide for å fremme respekten for grunleggende menneskelige rettigheter på arbeidsrettens område enlig de grunnleggende normer som ble vedtatt av ILO og bekreftet av handelsministrene på WTO's første ministermøte i 1996.
De nordiske lande vil se nærmere på hvorledes man bedst kan fremme de sociale og miljømæssige hensyn i forbindelse med WTO's 3 ministerkonference i december 1999, hvorfor landene for tiden overvejer flere forskellige initiativer. De nordiske land har således informelt samråd om disse spørsmål på embetsmannsnivå og nordiske WTO-sjefsmøter avholdes minst to ganger i året for å diskutere WTO-spørsmål.

Meddelande om rekommendation 16/1995/nord angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerrå å kartlegge nåværende virkemidler i de nordiske land når det gjelder kvinner som ønsker å etablere egen næringsvirksomhet, og på dette grunnlag foreslå tiltak som kan bedre kvinners mulighet for å etablere og drive bedrifter."

Nordiska Ministerrådet meddelar:

I 1994 nedsatte Ministerrådet en arbejdsgruppe for iværksætterordninger med særlig vægt på servicesektoren. Gruppens opgave var at kortlægge eksisterende nyetableringsordninger og servicesektoren i hvert nordisk land med henblik på nyetableringsordninger samt nye initiativer i et nordisk samarbejde, f.eks. i form af erfaringsudbytte om iværksætterordninger.

Med henblik på en styrkelse af kvindernes muligheder på dette felt gennemførte Nordisk Ministerråd i efteråret 1996 en konference om kvindelige iværksættere. Konferencen havde til formål at kortlægge indsatsen omkring kvindelige iværksættere og der blev udvekslet ideer og erfaringer herom blandt deltagerne, som kom fra hele Norden og Baltikum.

Inden for det nordiske erhvervspolitiske samarbejde er Ministerrådet opmærksom på behovet for iværksættelse af initiativer, der – som supplement til igangværende nationale aktiviteter – kan forbedre forudsætningerne for kvinders muligheder for at etablere og drive virksomheder. I denne for-

bindelse er der overvejelser i gang om i samarbejde med OECD at gennemføre en konference i løbet af 2000 om ligestilling og arbejdsmarkedspolitik, med relevans for erhvervssektoren.

Alle nordiske lande har forskellige foranstaltninger som specielt er rettet imod kvindelige iværksættere. For så vidt angår Danmark kan det oplyses, at der i december 1997 blev iværksat et IQ-projektet, som sætter fokus på kvinder som fremtidens iværksættere. Projektet løber over 2 år, og der er planlagt en række analyser om vilkår, barrierer og muligheder for kvinder som fremtidens iværksættere. I 1999 fortsætter projektet med en række mere dybtgående analyser om iværksætterkvinders vilkår, barrierer og muligheder. Analyserne skal munde ud i forslag til fremtidige indsatsområder.

Finland har flere aktiviteter, som skal aktivere kvinder til start af egen virksomhed. Finnvera Oy (Ab) bevilger specielle lån til virksomheder, som drives af kvinder (1998 ca 85 MFIM, budget for 1999 100 FIM). Resultatet af disse lån er lovende. Arbejdskraft- og erhvervscentraler arrangerer specielle kurser for kvinder, f.eks. Ladies Business School. Kvinde-iværksættercentralen (Handels- og industriministeriet yder 400.000 FIM i støtte i 1999) rådgiver kvinder i spørgsmål vedrørende start af egen virksomhed, arrangerer kurser, seminarer, workshops, etc.

Island har i de seneste år gennemført en række tiltag med henblik på at forbedre kvinders muligheder for at etablere og drive erhvervsvirksomheder. I det nordvestlige Island samarbejder Den Regionale Udviklingsforening, Arbejdsformidlingskontoret og en ligestillingskonsulent om et 10-ugers træningsprogram for kvindelige entreprenører. Endvidere har i alt 75 kvinder været igennem et toårigt uddannelsesprojekt, som gennemføres i et samarbejde mellem Islands Teknologiske Institut og Reyjkjvik Kommunes Kontor for Arbejdsmarkedsudvikling. Med støtte fra Den Islandske Udviklingsfond tilbydes kvindelige arbejdsgivere mulighed for deltagelse i et udviklingsprojekt, hvor der gives undervisning inden for politikudvikling, computerkendskab og markedsføring. Ligeledes med støtte fra Den Islandske Udviklingsfond er der netop iværksat et "start-dit-eget"-projekt, hvor kundskaber og rådgivning formidles til kvindelige entreprenører.

Norge har en række tiltag og virkemidler, som har til formål at forbedre kvinders muligheder for at etablere erhvervsvirksomheder. Under Kommunal- og regionaldepartementets budget er der afsat midler til dannelse af netværkskreditenheder. Disse grupper består af – som udgangspunkt – fem faste medlemmer. Hver gruppe disponerer over en kapital på 200.000 NOK. Hvert medlem kan låne op til 50.000 NOK af kapitalen. Lånet tilba-

gebetales over tre år. Når lånet er tilbagebetalt stiller vedkommende sin plads til rådighed for et nyt medlem. Statens nærings- og distriktsudviklingsfond arbejder målrettet på gennem holdningsskabende arbejde og særlige satsninger at fremme ligestillingsarbejdet og stimulere kvinder til at etablere og udvide egen erhvervsvirksomhed. Nærings- og handelsdepartementet har endvidere øremærket 10 mill. NOK til en satsning på øget deltagelse af kvinder i erhvervslivet. Der er to prioriterede målgrupper for satsningen. Den ene er højt kvalificerede kvinder som ønsker at starte egen erhvervsvirksomhed. Den anden er kvinder, som på kort eller lang sigt med stor grad af sandsynlighed til kunne gå ind i lederstillinger i erhvervslivet. Endelig har man iværksat satsningen "Distriktskvinnens år 1999". Målet er at bidrage til øget brug af kvindernes ressourcer i Norges distrikter, ved at påpege behov for forbedringer i politikken og virkemiddelapparatet og synliggøre bredden af kvinders kompetence og ressourcer.

For så vidt angår Sverige, kan det oplyses, at regeringens arbejde med kvindelige iværksættere hovedsageligt bygger på finansiering og rådgivning. Virksomhedslån administreres af ALMI Företagspartner AB og særlig rådgivning til kvinder ydes fortrinsvis af NUTEK's projekt "Affärsrådgivare för kvinnor". I 1998, 1999, 2000 er der afsat 10 mill. SEK pr. år til foranstaltninger, som skal forbedre kvinders muligheder for etablering af virksomheder. I årene 1998 og 1999 er midlerne blevet fordelt til ALMI og NUTEK og forskning omkring kvindelige erhvervsfolk.

Ministerrådet anser for sit vedkommende at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 32/1995/när angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet att ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlem-

mar bidrar enligt en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

De nordiska länderna har arbetat för att ett permanent sekretariat inrättas för Arktiskt råd. På grund av motsatta intressen hos övriga deltagande nationer har det visat sig vara omöjligt att nå enighet om behovet av ett dylikt sekretariat.

Samtidigt har sådana samarbetsformer utvecklats och permanenterats, som tillåter en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament Nordiska rådet deltar som observatör i Arktiska rådets arbete och Nordiska ministerrådet har ansökt om observatörsstatus efter att Arktiska rådet i 1998 förändrade sina procedurregler, så att de nu tillåter även samarbetsorganisationer mellan regeringar att delta i arbetet som observatörer. Ministerrådet har beviljats möjlighet att delta i tjänstemannasamarbetet inom ramen för Senior Arctic Officials som ad hoc observatörer, tills ett formellt beslut om observatörstatus föreligger. Vidare har man etablerat kontinuerligt samarbete och långsiktiga samarbetsprogram inom ramen av den arktiska miljöstrategin AEPS.

Ministerrådet anser för sin del, att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 33/1995/euro angående obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:
att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO_2-skatt (koldioxid)."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Danmark, Finland, Norge og Sverige har alle indført obligatorisk CO_2-skat gennem anvendelse af forskellige ordninger jfr. sidste års besvarelse af rekommendationen, mens Island netop er ved at reviderer pålægningen af afgift på brændstoffer med det formål at begrænse CO_2-udslip. Endelig er et islandsk samarbejde i gang mellem miljø- og finanssektoren for at analysere og evaluere en mulig indførelse af miljøskatter.

Endvidere støtter samtlige de nordiske lande indførelsen af en obligatorisk CO_2-skat på europæisk plan og de har derfor systematisk forsøgt at skabe opmærksomhed omkring dette spørgsmål. Således optræder de nordiske lande aktivt i de relevante arbejdsgrupper m.v. i EU regi. Der er imidlertid endnu ikke lykkedes at få sat skub i den politiske proves, hvilket der knyttes forhåbninger til, at det tyske og det efterfølgende finske formandskab kan formå i det kommende år.

Endelig kan det nævnes at de nordiske lande var væsentlige initiativtagere og har arbejdet aktivt for udarbejdelse af forslag til en forsuringsstrategi i EU-regi. Et sådan forslag foreligger nu udarbejdet af den afgående kommission. Det vil være op til den kommende kommission at fremlægge forslaget til godkendelse.

De nordiske lande har således gennem de seneste år arbejdet aktivt for at få indført en obligatorisk CO_2-skat i EU, således som disse findes i de nordiske lande i dag, og de nordiske landes regeringer vil fortsætte deres arbejde for at påvirke EU processen .

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommendationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 34/1995/när angående regionalt samarbete inom energiområdet

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
> att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland
> upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt
> miljövänligt energisystem, i största möjliga
> utsträckning baserat på användande av förnybara
> energikällor, samt
> att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland,
> inklusive utbyggnad av en naturgasledning från
> Norge via Sverige till Finland, samt under vilka
> förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas
> till detta system."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

I lys av Bergendeklarasjonen og ovennevnte rekommandasjon har Nordisk Ministerråd prioritert energisamarbeid i det nordiske nærområdet og de øvrige Østersjølandene som arbeidsfelt. Oppfølgingen av Bergende-

klarasjonen har resultert i en hovedrapport fra energiministrene med 15 konklusjoner/forslag som vil bidra til å styrke energisamarbeidet i Østersjøregionen. Enkelte av konklusjonene/forslagene retter seg direkte mot energisamarbeid med de baltiske landene og Russland.

De nordiske landene spiller nå en aktiv rolle i utformingen av et fremtidig samarbeid i Østersjøregionen. Det vises til redegjørelsen Nordisk Ministerråd ga Nordisk Råds nærområdskomité i Helsinki 9.2.99 om oppfølgingen av konklusjoner og forslag i Nordisk Ministerråds rapport til de nordiske statsministrene i anledning Bergendeklarasjonen.

En konferanse for Østersjøregionens energiministre ble avholdt høsten 1998. Konferansen ble vurdert til å være av stor politisk betydning for den videre utviklingen av et energisamarbeid i regionen. Et kommuniké ble vedtatt av energiministrene på konferansen som stadfester at energi er en nøkkelfaktor med hensyn til politisk stabilitet, økonomisk vekst og bærekraftig utvikling. Ministrene har gjennom kommunikeet blitt enige om at et energisamarbeid i Østersjøregionen må styrkes på flere energipolitiske områder og koordineres bedre på flere nivåer. På konferansen drøftet ministrene sentrale spørsmål innen energi og miljø. elektrisitet og naturgass. Kommunikeet stadfester også at landene må samarbeide for å bidra til produksjon av bærekraftig energi, utvikle infrastruktur på tvers av landegrenser, harmonisere reguleringer som påvirker energihandel og miljøforpliktelser, og utvikle stabile rammebetingelser for energisektoren. Som et ledd i forberedelsen til konferansen ble det gjennomført forberedende seminarer for energimyndigheter på områdene: "elektrisitet, "gass", og "energi og miljø". På el- og gass-seminarene ble henholdsvis konklusjonene fra Baltic Ring studien og Nordic Gas Grid-studien drøftet. Dette er studier som har blitt delfinansiert av EU-kommisjonen og som ser på betingelsene for styrking av energinettverk og infrastruktur i Østersjøregionen.

I lys av EU-kommisjonens Baltic ENergy Task Force-initiativ, som har en målsetting i likhet med det nordiske initiativet, er det etablert et bredt samarbeid mellom EU og Nordisk Ministerråd innenfor rammen av et "Joint Programme" for 1999. Dette fellesinitiativet skal primært arbeide med forberedelsene til et nytt energiministermøte for energiministrene i Østersjøregionen i Helsinki i oktober 1999. Samarbeidsinitiativet vil legge vekt på økt bruk av fornybare energikilder, effektiv energiproduksjon, overføring og bruk av energi, og en videreutvikling av elektrisitets- og gassnettverk i Østersjøregionen. Disse gruppene vil bidra med innspill til dette felles samarbeidsinitiativet.

Nordisk Ministerråd har også tatt initiativet til et årlig seminar for å styrke kontakten mellom nordiske og baltiske energimyndigheter. Det første seminaret ble avholdt høsten 1997. Seminarene vil i fremtiden fokusere på viktige energipolitiske spørsmål. Nordisk Ministerråd vil i løpet av 1999

arbeide for å starte opp årlige seminarer mellom nordiske og russiske energimyndigheter.

De nordiske landenes regjeringer anser for sin del at rekommandasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 35/1995/nord angående handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Arbejdet med handlingsplanen fortsætter som planlagt. På Nordisk råds session til efteråret 2000 vil Ministerrådet fremlægge et forslag om hvordan arbejdet på børne- og ungdomskultursektoren fortsætter efter handlingsplanens virksomhedsperiode udløber i år 2000. De to hovedansvarlige organer inden for kultursektoren, Styringsgruppen for nordisk børne- og ungdomskultur og Nordisk Ungdomskomité har nedsat en arbejdsgruppe til at udarbejde et forslag om fortsættelsen af samarbejdet på børne- og ungdomsområdet. Arbejdsgruppen begynder sit arbejde i maj 1999.

Meddelande om rekommendation 5/1996/når angående folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att ministerrådet undersöker möjligheten att via de folkliga rörelserna på olika sätt öka kunskapen om närområdena och även att stödja utbytet mellan medborgarna."

Nordisk ministerråd meddeler:

Ministerrådet er positiv til økt samarbeid med ideelle organisasjoner og mener at samarbeidet bør prege virksomheten innen alle områder og nivåer i Ministerrådet.

Med bagrunn i rapporten "Nordiska Ministerrådet och den idéella sektorn", som har vært til høring i ministerrådsorganisasjonen og i organi-

sasjonene, oversendte Nordisk Ministerråd et ministerrådsforslag om en "Strategi for samarbeid med frivilligsektoren" til behandling i Nordisk Råds 50. sesjon i Oslo 1998. I begrunnelsen for Ministerrådets strategi understrekes "I relation til Nordens Nærområder og udviklingen af stabile civilsamfund i de omgivende nabolande, kan frivilligsektorens betydning næppe overvurderes, dels som forbillede, dels som partner i en grænseoverskridende, gensidig læreproces". I strategien anmodes det enkelte Ministerråd om aktivt å overveje hvordan et forsterket samspill med den frivillige sektor kan understøttes eller etableres.

Ministerådet er enig i at kunnskap om landene i Nordens nærområder er grunnleggende for de initiativ og aktiviteter som iverksettes og støttes fra nordisk side. Samtidig er det nødvendig å være bevisst at Nærområdene består av selvstendige stater med ulik politisk og kulturell utvikling. Det er videre Ministerrådets oppfatning at samarbeid som bygger på slik innsikt og kunnskap bør relateres til og utvikles innen nærliggende fag- og interesseområder samt at samarbeidet i størst mulig grad knyttes til nettverkssamarbeid mellom organisasjoner. Utviklingen spesielt i de baltiske land tilsier at nordiske aktiviteter i større grad må legge vekt på aktivt partnerskap og implementering i landene.

Bl.a. Nordisk Kulturfond og Støtteordningen for folkeopplysning og voksenopplæring, hvor også landene i nærområdene kan inngå som part, bekrefter den positive effekt spesielle finansieringsordninger gir for samarbeidet med nærområdene. Også stipend- og praktikant-utvekslingsordningene har på en positiv måte bidratt til gjensidig informasjon og forståelse mellom Norden og nærområdene. Fra 1/1 1999 er den nordiske stipendordningen for Baltikum og Nordvest Russland utvidet til å støtte oppbygging av nettverk mellom ideelle organisasjoner i Norden og Nærområdene med prioritet på områdene barn og unge, kvinner og likestiling samt helse og sosial.

Betydningen av nært samarbeid med organisasjonene understrekes i igangværende prosjektene innen folkeopplysnings-/voksenopplæringsområdet - skolering av ledere i frivillige organisasjoner i Baltikum samt nordisk-baltisk NGO-nettverk. Disse prosjekter har lagt grunnlaget for demokratisk framtidsarbeid i Baltikum samt at nettverkssamarbeidet har bidratt til kunnskapsoppbygging i de nordiske land hva gjelder samfunnsmessige og kulturelle forhold i nærområdene. I Ministerrådets Nærområdeprogram for 1999 er dette arbeidet videreført gjennom prosjektet "Idéelle organisasjoner og folkeopplysning", som også omfatter Nordvest Russland. Ministerrådet er innstilt på at dette samarbeidet utvides til å omfatte også andre typer av frivillige organisasjoner.

Kultursektoren har gjennomført en kontaktbyggende arbeidskonferanse i Riga hvor både kulturlivets institusjoner og frivillige organisasjoner var invitert som samarbeidspartnere for et styrket nordisk-nærområde- kul-

tursamarbeid. Strategien for det framtidige kultursamarbeidet, framlagt på Nordisk Råds 50. sesjon i Oslo 1998, legges vekt på samarbeidet med frivillige organisasjoner også innen nærområdesøylen.

Erfaringer fra større kampanjer tilsier at disse ikke nødvendigvis gir en tilsiktet langsiktig effekt, hvilket anses grunnleggende i forhold til samarbeidet med landene i nærområdene. For økt kunnskap om og forståelse for utviklingen i Nordens nærområder vil Ministerrådet prioritere innsats rettet mot styrking av utvekslings- og stipendordninger samt prosjektstøtte hvor både idéelle organisasjoner og utdanningsinstitusjoner er aktive partnere.

Ministerrådet anser for sin del at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 7/1996/när angående forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> att det etableras ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor, bland annat genom att undersöka insatser som kan göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna kommer att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har påbörjat ett omfattande samarbete om nya och förnybara energikällor med den nordiska jord- och skogsbrukssektorn samt representanter för industrin. I det första skedet arbetas med status i utvecklingen av förbränning av biomassa i mindre anläggningar för att ge en översikt över situationen i Norden. Samarbetet koncentreras i första skedet om följande underprojekt och energibärare: ved/flis, halm, salix och pellets. På basen av dessa underprojekt kommer resultatet av arbetet att presenteras i ett seminarium vintern 1999-2000 och projektet avslutas under år 2000. Inom ramen för projektet kommer man att diskutera Norden som marknadsområde och frågeställningar som påverkar marknadssituationen.

Meddelande om rekommendation 8/1996/när angående åtgärder för ökad kärnsäkerhet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete;
att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.;
att fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet;
att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalottområdet."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Vid Barentsrådets ministermöte i Bodö den 5 mars i år undertecknades "Declaration of principles regarding a multilateral nuclear environmental programme in the Russian federation". Undertecknarna av deklarationen förklarar sig redo att medverka till ett avtal "Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation" syftande till att i huvudsak lösa frågor relaterade till tullavgifter, skatter och ansvarsfrågor i samband med nukleära samarbetsprojekt mellan Ryssland och utländska givare.

De nordiska ländernas samarbete kring kärnsäkerhetsfrågorna fortsätter i enlighet med vad som tidigare redovisats. Det rådande informella samarbetet fungerar väl. För att ytterligare förbättra effektiviteten och underlätta den nordiska koordineringen har Sverige fr.o.m. 1999 gett samordningsansvaret för samtliga svenska insatser på en organisation, SKI. Myndigheten har två separata östprogram.

Arbetet med att förbättra kärnsäkerheten i Nordområdena och Östersjöområdet pågår med oförminskad aktivitet inom de olika bilaterala och internationella kärnsäkerhetsprogram som tidigare redovisats. Insatserna från nordisk sida är främst koncentrerade till de två ryska kärnkraftverken på Kolahalvön och i St Petersburgsområdet, det Litauiska kärnkraftverket vid Ignalina samt kärnavfallsproblemen i nordvästra Ryssland, främst hantering av använt bränsle och radioaktivt avfall från den ryska ishavsflottan.

Baserat på den internationellt granskade säkerhetsanalys som Ignalinaverket gjort av block 1 (INPP 1), under medverkan av experter från väst och från Ryssland med svensk projektledning pågår ett omfattande säkerhetshöjande program (SIP-2, Safety Improvement Programme 2). Litauens regering har utfäst sig att lösa finansieringen av dessa åtgärder i den mån de inte finansieras inom ramen för bilaterala eller internationella projekt. Programmet som huvudsakligen kommer att vara genomfört under 1999 är avsett att ge verket en internationellt acceptabel säkerhetsnivå. Genomförandet av de väsentliga delarna av SIP-2 programmet är även en förutsättning för att erhålla licens för fortsatt drift av Ignalina 1 sommaren 1999. För att stödja den litauiska säkerhetsmyndighetens granskningen av licensansökan, pågår ett samarbetsprojekt mellan sex länder i väst (LAP: Licensing Assistance Project) under svensk ledning. Inom ramen för detta har samtliga väsentliga delar av den säkerhetsrapport som ligger till grund för myndighetens ställningstagande diskuterats med myndigheten. I myndighetens ställningstagande i frågan om fortsatt drift av Ignalina 1 kommer därför att ingå praxis som tillämpas i väst. Omfattande projekt har genomförts för att förbättra brandskyddet, oförstörande provning och fysiska skyddet vid anläggningen. Vidare har stora satsningar gjorts på managementutveckling, kvalitetssäkring och på säkerhetskulturfrågor. Förbättring av beredskapen mot atomolyckor och hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall vid INPP är andra områden där främst Sverige varit engagerat.

Erfarenheterna från säkerhetsanalysen av INPP har använts vid en säkerhetsanalys av reaktor nr 2 vid Leningradverket (LNPP 2) som avrapporterades hösten 1998. Projektet har samfinansierats mellan US/Department of Energy, UK/Department of Trade and Industry, Leningradverket och Sverige. En internationell granskning av arbetet pågår under våren 1999 med deltagande av experter från Tyskland, Finland och Ryssland. Vissa säkerhetshöjande åtgärder baserade på den gjorda analysen är redan beslutade. Som fortsättning har nyligen ett internationellt projekt beslutats omfattande en fullständig säkerhetsanalys av LNPP 2 med samma finansiärer som tidigare. Genomförandet planeras till 1999-2000.

Finland och speciellt Norge har betydande bilaterala projekt med Kolakraftverket (KNPP) och under 1998 träffade även Sverige ett samarbetsavtal med KNPP. Förbättringar beträffande nödkylning och reservkraft är under genomförande. Vidare planeras säkerhetsanalys av två av reaktorerna samt förbättring av brandskyddet. Även här förutses ett omfattande internationellt samarbete mellan t ex USA, UK, nordiska länder och Sverige.

Danmark har siden 1994 haft et egentligt nukleart øststøtteprogram omfattende Rusland, Estland, Letland, Litauen og Polen. Et hovedpunkt i programmet har været forbedringer af landenes atomberedskaber, herunder etablering af netværk af målestationer til varsling af atomulykker, mobile

målelaboratorier og systemer til forbedring af beslutningsgrundlaget i beredskabssituationer. Herved er der skabt grundlag for gennemførelse af en aftale om daglig udveksling af strålingsmålinger mellem alle landene omkring Østersøen. Det danske program omfatter endvidere sikkerhedsmæssige forbedringer på de østeuropæiske atomkraftværker i Østersøregionen især koncentreret omkring Leningradværket, hvor opgaver som forbedrede brandslukningssystemer og mere pålidelige kølesystemer indgår i det danske hjælpeprogram.

De nordiska länderna deltar aktivt i det ökade internationella engagemanget för förbättrad säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och radioaktivt avfall i nordvästra Ryssland härrörande från atomdrivna ubåtar och isbrytare. Det på nordiskt initiativ etablerade Contact Expert Group, CEG, utnyttjas för internationell samordning och förankring hos de ryska ansvariga ministerierna av de nordiska insatserna på området. En analys av lämpligt koncept för utökad mellanlagringskapacitet i Majak har genomförts av en industrigrupp under ledning av Svensk Kärnbränslehantering (SKB) och med deltagande av bl.a. norska Kvaerner. CEG har tillsammans med ryska myndigheter identifierat en 7-punktslista över de mest angelägna projekt för vilka man från ryskt sida önskar internationellt bistånd. Listan åskådliggör den kedja av åtgärder som behövs för ett omhändertagande av det använda kärnbränslet och det radioaktiva avfallet i Nordvästra Ryssland. Bland projekten kan särskilt nämnas det sk "Murmansk 80 ton Cask Project" Ett gemensamt projekt med Sverige, Norge, Finland, USA, NEFCO och EU avser att utveckla och licensiera en transport och förvaringsbehållare för använt kärnbränsle från atomutbåtar.

Nordiska miljöfinansierings NEFCO har beviljat 10 miljoner DKK till ett projekt som i internationellt samarbete syftar till att på ett säkert sätt tömma kärnbränsleförrådet på ett fartyg i Murmansk. Med finansiellt stöd av den finska regeringen slutförde det finska bolaget IVO sitt arbete för att rengöra flytande radioaktivt avfall från den ryska atomflottans samtliga kärndrivna isbrytare.

Atomansvarsfrågor, ryska tull och skattebestämmelser, samt andra avgifter utgör allvarliga problem och begränsningar vid implementeringen av säkerhetsförbättrande åtgärder i Ryssland. Norge har tagit ett initiativ syftande till en regeringsöverenskommelse för att lösa problemen och ett första steg togs vid årets Barentsrådsmötet i Bodö där Ryssland undertecknade en deklaration i ärendet.

Det första granskningsmötet under den internationella säkerhetskonventionen om reaktorsäkerhet hölls i Wien 12-23 april 1999 under svenskt ordförandeskap. Finland, Sverige, Norge och Danmark har anslutit sig till konventionen, liksom även bl a Ryska Federationen och Litauen.

IAEA:s verksamhet är knuten till den fredliga användningen av kärnenergi vilket medför att riktlinjer och förslag som utarbetas inom IAEA i

första hand avser civil kärnteknisk verksamhet. De internationella säkerhetsrekommendationerna som utarbetas inom IAEA är i huvudsak av sådan karaktär att de skulle kunna tillämpas även på militär verksamhet. Säkerhetsrekommendationerna bör således tillsammans med konventioner om kärnsäkerhet och en konvention om säkerhet vid hantering av använt kärnbränsle och om säkerhet vid hantering av radioaktivt avfall kunna utgöra riktlinjer för en förbättrad kärnsäkerhet inom kärnstaternas militära program. En förutsättning för att så sker är att kärnvapenstaterna utfäster sig att tillämpa riktlinjer även inom den militära sektorn.

Ett led i arbetet med att ersätta produktionsformer är att stödja satsningar på energieffektivisering och miljöanpassning av energisystem, såväl i produktions- som distributions och konsumentled. Internationella studier av energisystem genomförs i de aktuella länderna med målsättning att lägga förslag om långsiktig ekonomisk och miljöanpassade lösningar. Tillräckligt underlag för energisektorn bedöms finnas i Litauen och Ukraina. Insats i större skala inom östeuropeiska energisektorn kräver samverkan med de internationella finansieringsinstituten, men i de nordiska ländernas bilaterala stödprogram till Östeuropa ingår också projekt inom energiområdet med inriktning mot energieffektivisering och miljöanpassning. Projekt pågår inom flera områden.

Mellan Östersjöländerna bedrivs ett vidgat och fördjupat samarbete på energi- och miljöområdet. Statsministrarna i de nordiska länderna antog 1997 en gemensam deklaration om en bärkraftig energiförsörjning omkring Östersjön (den s.k. Bergendeklarationen. Energiministrarna redovisade sitt uppdrag våren 1998. I Stavanger i december 1998 avhölls det första gemensamma mötet mellan energiministrarna från länderna kring Östersjön. Som en uppföljning av ministermötet har medlemsstaterna i Östersjöstaternas råd tillsammans med Nordiska ministerrådet, Baltiska rådet och Europeiska kommissionen enats om att under 1999 bedriva det fortsatta samarbetet i ett gemensamt arbetsprogram. Nästa ministermöte äger rum i Helsingfors i oktober i 1999.

På baggrund af det arbejde som pågår anser Nordiska ministerrådet för sin del att delar av rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 9/1996/euro angående årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken

Rekommendationen lyder:
"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
at udarbejde en årlig redegørelse om beskæftigelsespolitikken i overensstemmelse med de af Europaudvalget fremførte ønsker i nærværende betænkning, redegørelsen skal danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session og foreligge senest 1 uge forud for Nordisk Råds årlige septembermøder."

De nordiske landes regeringer svarer
De nordiske regeringer vil ytre sin tilfredshed med den konstruktive debat på Nordisk Råds 50s session i Oslo den 11.11.1998. Der er et udtrykkeligt ønske om, at fortsætte en konstruktiv dialog på dette vigtige arbejdsområde og arbejde for en yderligere præcisering af retningslinierne for redegørelsens indhold.
Ministerrådet vil derfor udtrykke sin tilfredshed med, at Europaudvalgets ønsker til redegørelsen i 1999 er præciseret i brev af den 29. marts 1999, herunder rekommendation 7/1998/euro om inddragelse af fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer. Arbejdet med beskæftigelsesredegørelsen vil endvidere blive tilknyttet udarbejdelsen af og retningslinierne for de nordiske EU-medlemslandes nationale handlingsplaner, som skal afleveres i begyndelsen af sommeren til EU-kommissionen.
Nordisk Ministerråds færdiggørelse af redegørelsen forventes at finde sted omkring 1. september 1999, således at den kan foreligge senest en uge forud for Nordisk Råds årlige septembermøde.

Meddelande om rekommendation10/1996/nord angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1997

Rekommendeationen lyder:
"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
1. Fullföljande av reformprocessen
att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet betonade i betänkandet B 151/b
och därvid särskilt notera
att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dia-

log med ministerrådet, och att därvid rapporten "Nordisk nytte" skall utgöra del av underlaget för diskussionen;
att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser;
att beakta att ministerrådet under verksamhetsåret skall hålla rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser, m.m.;
att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta det fortsatta reformarbetet. Budgetens roll som styrinstrument är att fastställa inriktningen på verksamheten, ange de behov som skall tillgodoses och ange servicenivån.

2 a) Bland framtida insatser inom satsningsområdena vill Nordiska rådet särskilt framhålla följande:
utökad bevillning till Nordiska kulturfonden,
barn och ungdom,
folkbildning- och vuxenutbildning,
folkligt kultursamarbete,
IT-området,
demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden,
bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis.
b) Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för 1997 jämfört med ministerrådsförslaget innebär följande:
att"bygg- och boligsektorn" inte ges budgetmedel 1997. De därigenom frigjorda medlen överförs till följande budgetposter: Nordisk ungdomskommitté 150 TDKK, Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden samt inom Västnorden 250 TDKK samt till insatser rörande rekommendation nr 8/1994/nord om handlingsplan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, 600 TDKK.

att 500 TDKK överförs från medlen till Nordiska forskningspolitiska rådet till Forskningsprogrammet Norden och Europa.
att 400 TDKK överförs från ministerrådsreserven till stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenstudier.
att ministerrådet inom budgetavsnitt VI, samarbete med Nordens närområden, genom lämplig omdisponering - dock ej så att medel till projektet Nordpraktik minskar - ökar medlen för miljösamarbetet med 1 200 TDKK.
att överblivna medel 1995, enligt ministerrådet 2 500 TDKK, avsätts till Nordiska kulturfonden."

Nordiska ministerrådet meddelar:

När det gäller rekommendationens första del ; om att fullfölja reformprocessen " Nordiskt samarbete i en ny tid" meddelade ministerrådet 1998 att processen kan anses vara slutförd. Under 1998 genomfördes en rad aktiviteter som fullföljde reformarbetet. Exempel på detta är omorganisationen av Nordiska Ministerrådets sekretariat i syfte att bla på ett bättre sätt kunna tilgodose kraven på pelarindelningen av det nordiska samarbetet. Implementeringen av besluten om institutionsöversynen slutfördes under 1998 genom att samtliga återstående avvecklingskostnader är betalda. Nordiska rådet behandlade förslaget om en forskningspolitisk strategi med en beslutsprocess som möjligör en politisk prioritering av pågående och nya FoU-aktiviteter, inklusive forskningsinstitutionerna.

Eftersom flera av aktiviteterna genomfördes under 1998 önskar ministerrådet ge en slutrapportering av hur dessa åtgärder fungerat.

I februari 1999 redovisades en evaluering av organisationsförändringen i Nordiska ministerrådet sekretariat. Konsulentfirman menar att de senaste årens insatser har gett förbättringar på en lång rad områden. Detta gäller bla förmågan att hantera pelaruppgifterna. Genom att tydligt placera pelaransvaret i organisationen har dessa frågor kommit mer in i det dagliga livet och det har gett bättre möjligheter till dialogen med Nordiska rådet. Områden där mål och ambitioner är uppnådda eller där klara framsteg har skett är:

- klarare hantering av pelaruppgifterna
- budgetläggning och rapportering fördelat på pelare
- indragning av "nordisk nytta" i prioriteringarna
- förbättrad politisk sekretariatsbetjäning och politisk-strategisk rådgivning av ministerråd och ämbetsmannakommitteér
- bättre styrning av institutionerna

- förbättrad förmåga till säker och rationell uppgiftslösning, särskilt rörande sekretariatets operationella uppgifter

Följande områden behöver enligt konsulten ytterligare förbättras:

- förmågan att hantera tvärsektoriella uppgifter
- bygga upp back-up för vissa viktiga funktioner
- förbättra hjälpfunktioner på sekretariatet , såsom arkiv och journalisering.

Nordiska ministerrådet kommer att fortsätta den återstående implementeringen av organisationsförändringarna och har för avsikt att under 1999 komma i mål.

Institutionsreformen som genomfördes 1996-98 har gett avsett resultat. Nedläggningen av ett antal institutioner och omstrukturering av andra har medfört att det nordiska samarbetet numera är organiserat på ett mer ändamålsenligt sätt. I flera fall drivs verksamhet genom nätverk och projekt , vilket ger en större flexibilitet för arbetet. För vissa av de samarbetsområden som särskilt berördes av institutionreformen-språk, narkotika , byggsidan- har det nya arbetssättet inneburit en starkare fokusering men också en ökad satsning rent finansiellt. De nya institutionerna såsom Nordregio och Nifin har etablerat sig gott och spelar redan en viktigt roll i det nordiska samarbetet. Med detta anser Ministerrådet att 1995 års reformprocess är slutredovisad.

Ministerrådet anser, för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 15/1996/nord angående grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken"

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Omfanget af de nordiske transportarbejderes sikkerhed er hovedsageligt baseret på aftaler indgået mellem arbejdsmarkedets parter i de enkelte lande. Aftaleområdet dækker i vidt omfang de muligheder der findes for at skabe en grundtryghed indenfor den grænseoverskridende trafik som rekommendationen sigter til.

Landenes regeringer har ingen indflydelse på aftalerne mellem arbejdsmarkedets parter og kan derfor kun i begrænset omfang regulere de nordiske transportarbejderes sikkerhed gennem national lovgivning i de enkelte lande. Af mellemstatslige reguleringer og aftaler findes der EU-forordning

1408/71 samt den nordiske konvention om social sikring, som sammen med de nationale regler er med til at sikre en del af grundtrygheden for nordiske transportarbejdere.
Regeringernes manglende muligheder for at øve afgørende indflydelse på en styrkelse af sikkerheden for nordiske transportarbejdere bevirker, at det er op til arbejdsmarkedets parter, hvis der skal foretages noget konkret indenfor området. Regeringerne vil imidlertid gøre opmærksom på, at de finder transportarbejdernes sikkerhed vigtig og ikke kan afvise det kan være hensigtsmæssigt at styrke deres sikkerhed på nogle af de foreslåede områder.

Regeringerne anser for sin del at rekommendationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 17/1996/nord angående samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper;
at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper."

Nordisk Ministerråd meddeler :

Ministerrådet har igangsatt en fellesnordisk kartlegging av behovet for høy-spesialiserte medisinske tjenester til små og mindre kjente grupper funksjonshemmede. Rapport fra arbeidet ble fremlagt i oktober 1998, og konkluderte med at det foreligger grunnlag for å diskutere nærmere et nordisk samarbeid om to av de tre undersøkte diagnosegrupper. Det foreslås at oppfølging av rapporten blir lagt til en ny etat under det norske sosial- og helsedepartement med tanke på gjennomføring av ekspertkonferanse i løpet av 1999. Ministerrådet vil informere Nordisk råd om resultatene og på den bakgrunn også ta standpunkt til rekommendasjonen om utvidet samarbeid.

Meddelande om rekommendasjon 18/1996/nord angående bekämpning av sexuellt missbruk av barn

Rekommendasjonen lyder:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. at prioritere bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at
- gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af sexuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;
- vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået sexuelle overgreb mod børn;
- sørge for at sprede kundskab og information om sexuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;
- sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for sexuelle overgreb;
- sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for sexuelle overgreb.

2. at bekæmpe sexturisme ved at
- forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;
- gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar.

3. at i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. UNICEF og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb sexuelt misbrug af børn er.

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd prioriterer oppfølging av intensjonene bak denne rekommendasjon, som bør ses i sammenheng med nordiskt samarbeid og koordinering som finner sted innenfor Østersjørådet for å bekjempe kommersiell seksuell utnytting av barn. Ministerrådet vurderer det slik at mange av de konkrete tiltak som foreslås best kan gjennomføres nasjonalt, men fremhever at rekommendasjonen ved å oppmuntre de enkelte land til initiativer på området, har tjent sit mål.

På lovgivningsområdet fortsætter arbejdet i de nordiske justitsministerier med at iværksætte initiativer til bekæmpelse af seksuelt misbrug af børn, herunder bekæmpelse af børnepornografi. I Norge blev en handlingsplan for opfølgning af Stockholmskongressen mod kommerciel seksuel udnyttelse af børn fremlagt i foråret 1999. Sverige har også vedtaget en national handlingsplan til opfølgning af Stockholmskongressen. I sommeren 1998, blev der nedsat en parlamentarisk kommité med henblik på at gennemgå lovbestemmelserne om seksualforbrydelser. Gennemgangen skal, for så vidt angår seksuelle overgreb mod børn, tage udgangspunkt i krav i Børnekonventionen. Fra 1. januar 1999 er der i Sverige trådt en ny lov i kraft til bekæmpelse af børnepornografi. I henhold til loven, er alt omgang med, inklusive indehold, af børnepornografisk materiale strafbart. Finland har fra 1.1.1999 revideret lovgivningen om seksualforbrydelser og bestemmelserne for pornografi. Hermed kriminaliseres også besiddelse af børnepornografisk billedmateriale til privat brug. Island har i juni 1998 ændret lov for forældelsesfrister for anmeldelse af seksuelt misbrug således, at fristen løber fra offerets fyldte 14ende år. Endvidere er rettighederne for ofre for forbrydelser og navnlig retsstillingen af børn som har været ofre for seksuelt misbrug ved lov af 1.3.99 blevet væsentlig forbedret.

Indenfor rammerne af Nordisk Ministerråd, vil bekæmpelse af børnepornografi på internettet indgå som et prioriteret samarbejdsområde i perioden 1999 – 2000 og det forventes at der på nordisk plan vil blive taget særligt initiativ til at sikre nordisk samarbejde på området.

Ministerrådet har gjennom et initiativ fra EK-lov og EK-social, igangsatt utarbeidelse av en kunnskapsstatus om personer som har gjort seksuelle overgrep mot barn. Arbeidet, som retter fokus på behandling som tillegg til straff, ble startet opp høsten 1998 av det norske forskningsinstitutt NOVA med assistanse fra en nordisk referansegruppe. Tidsplan for arbeidet er at en foreløpig kunnskapsstatus skal foreligge som grunnlag for en ekspertkonferanse som holdes i oktober 1999. Endelig rapport ventes å foreligge 1. kvartal 2000.

Politisamarbeidet i og utenfor Norden er blitt styrket for bl.a mer effektivt å kunne bekjempe barnesekturisme. Således er det i det nordiske samarbeidet besluttet at PTN-gruppen (politi- og tollsamarbeidsgruppen) også skal arbeide med spørsmål i tilknytning til seksuelle overgrep. Spørsmålet om å tilsette flere nordiske sambandsoffiserer (politifolk i de vanligste «vertsland» for barneprostitusjon) er diskuteres løpende i og mellom landene.

Ministerrådet har tatt initiativ til en dialog med reiselivsorganisasjonene i Norden for å styrke innsatsen mot barnesexturisme i samarbeid med myndigheter og frivillige organisasjoner. Sosial- og helseministrene bestemt på sitt møte i juni 1998 å anbefale at de nordiske reisearrangører aksepterte og iverksatte en "Code of conduct" utarbeidet av organisasjonen ECPAT. Beslutningen er oversendt reisearrangørene i Norden, og kodex'en er under implementering hos en av de største arrangører i Sverige.

De nordiske land har vært aktive i forbindelse med Østersjørådets initiativ mot kommersielt, seksuelt misbruk av barn. Det er fremdeles mye aktivitet i dette område, og Sverige koordinerer det nordiske arbeid i forhold til Østersjørådet og de bi- og multilaterale tiltak som planlegges og iverksettes.

Meddelande om rekommendation 4/1997angående Internet samt Europafrågor

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd
at efter behov oprette debatfora i forbindelse med den nordiske hjemmeside på Internet om aktuelle nordiske, politiske spørgsmål."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Den nordiske hjemmeside www.norden.org kendetegnes i dag af flere brugere end nogensinde før. For marts 1999 vil der være tale om ca. 20.000 externe besøg, modsvarende 8.000 i marts sidste år.

Nordisk Ministerråd vil i sin fortsatte udvikling af hjemmesiden stadig søge mulighed for at aktualisere politisk debat og interaktivitet på hjemmesiden.

De første forsøg med debat på hjemmesiden for børns rettigheder i Baltikum har ikke været en succes. 10 indlæg (på både engelsk og skandinavisk) på fire måneder er ikke levende debat – trods markedsføring af projektet på BarnForum-konferencen i december 1998 og i Baltikum. En medvirkende årsag kan være ret generelle spørgsmål, som ikke stimulerer til et hurtigt svar, fx "Hvordan tror du at du som forælder kommer at kombinere arbejds- og familieliv?".

Nordisk Ministerråd anser, at formen er vigtig, hvis politisk net-debat skal stimuleres. En nordisk net-debat bør foregå i en form, der er kort, aktuel og let tilgængelig.

Nordisk Ministerråd anser, for sin del, at rekommendationen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 5/1997/k angående rapportering om genomförande av rekommendationer

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> att förbättra uppläggningen, rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder med anledning av Nordiska rådets rekommendationer, beslut eller övriga synpunkter och därvid sträva efter att åstadkomma en bättre koppling mellan rekommendationers syfte och ministerrådets insatser".

Nordiska ministerrådet meddelar:

Arbetet med att förbättra rutinerna för rapportering av vidtagna åtgärder med anledning av rekommendationerna har fortsatt. Ett nytt led i arbetet med rekommendationerna är att från och med jan 1999 sker en djupare dialog mellan rådssekretariatet och ministerrådssekretariatet. Handläggarna på resp. sekretariat har träffats för att diskutera syftet med rekommendationerna och vilka åtgärder som planerats. Genom denna dialog förväntas en större förståelse från båda sidor vilket bör leda till åtgärder med ett gott nordiskt resultat.

Rekommendationerna är ett viktigt led i den politiska styrningen och då särskilt på lite längre sikt. Genom precist formulerade rekommendationer där det klart framgår vilket det politiska syftet är och vilka konkreta resultat man önskar på sikt kan rekommendationerna i än större grad än idag

påverka den direkta utformningen av det nordiska samarbetet. Med politiskt klara rekommendationer underlättas ministerrådets arbete med uppföljningen. Eftersom många av ministerrådets sektorer driver arbetet enligt handlingsplaner som godkänts av rådet och som omfattar minst en treårs period kan det av budgetmässiga skäl vara svårt att under pågående handlingsplansperiod starta helt nya aktiviteter. Därför måste rekommendationerna ses som ett instrument för att på sikt ändra den nordiska politiken.

Ministerrådet kommer att fortsätta sitt utvecklingsarbete och strävar till att på sikt på ett bättre och mer ändamålsenligt sätt kunna redovisa effekterna av vidtagna åtgärder. Då kommer det även finnas möjlighet att på ett tydligare sätt visa kopplingarna mellan rekommendationernas syfte och uppnådda resultat.

Ministerrådet anser, för sin del, att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 7/1997/nord angående UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden (A 1163/när)

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
> att verka för att UNICEF söker nya vägar till effektivisering av sitt operativa arbete för att kunna öka sina insatser i Nordens närområden och bistå länderna i att bygga upp och utveckla verksamheten på områdena sociala åtgärder för barn, barn- och mödrahälsovård, upplysningsarbete gällande immunisering samt amningsfrämjande insatser (BFHI)".

De nordiske land meddeler:

Som tidligere meddelt har de nordiske regjeringer vurdert at UNICEF neppe er den beste kanalen de nordiske land kan bruke for å fremme barns situasjon i Baltikum og Nordvest-Russland. Dette henger bl.a. sammen med at UNICEF's oppbygging i disse land ikke har en så permanent karakter som i andre land i Sentral- og Øst-Europa. De nordiske regjeringer kan ikke se at det er skjedd avgjørende endringer som skulle tilsi en revurdering av dette standpunkt.

Derimot vil regjeringene peke på den økede innsats som det nordiske samarbeid planlegger for å bedre barn og ungdoms situasjon i Nordens nærområder. En del av dette arbeidet planlegges som samarbeidsprosjekt med en rekke internasjonale organisasjoner, blant dem UNICEF. Regjeringene mener at dette vil være den mest effektive måte for å oppnå rekommendasjonens målsetting.

De nordiske regjeringer anbefaler for sin del med dette at rekomendasjonen avskrives.

Meddelande om rekommendation 8/1997/när angående barn i Nordens närområden

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att framlägga en översiktsrapport till sessionen 1998 om i vilken omfattning de nordiska ländernas bi- och multilaterala bistånd till närområdena stöder social utveckling och särskilt synliggöra på vilket sätt detta kommer barn (även i ett genderperspektiv) till godo samt att komma med förslag till hur insatserna ytterligare kan utökas och samordnas mellan de nordiska länderna
att under 1998 utarbeta en tvärsektoriell barn- och ungdomshandlingsplan för närområdet där
-insatser på social- och hälsoområdet är i fokus
-barnkultur används som ett verktyg mot utslagning
-utbytet av nordisk/baltisk/ryska erfarenheter och förmedling av kontakter i relation till barnfrågor mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer intar en central roll,
-de nordiska informationskontorens potential utnyttjas
-ministerrådets stipendieordning för tjänstemän tydligt beaktar barnfrågor
-insatser mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer mellan vänorter i Norden och närområdet uppmuntras."

Nordisk Ministerråd meddeler:
Den første tverrsektorielle handlingsplan for barn og unge i Nordens nærområder ble fremlagt på Nordisk Råds sesjon i november 1998. Arbeidet med handlingsplanen er videreført som oppfølging av rekommendasjon 13/98/når (se nedenfor).
Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 10/1997/nord angående forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen

Rekommendationen lyder:

> "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
> at igangsætte et forskningsprojekt 1998-1999 med det formål, at give baggrund for initiativer til at undgå social udstødelse".

Nordisk Ministerråd meddeler:

Embetsmannskomittéene på velferdsektoren har i løpet av 1998 drøftet temaer for velferdsforskningsprogrammet "De nordiske velferdssamfunn i europeisk perspektiv". Tiltak for å forhindre utslagning er et sentralt tema i disse drøftelsene, og dette vil bringes videre i det arbeid som i løpet av 1999 skal legge grunnlaget for det foreslåtte fem-årige forskningsprogrammet. I tillegg til de iverksatte tiltak på arbeidsmarkedsområdet som ble meddelt siste år, er det igangsatt en rekke parallelle initiativ innen for området. Med basis i EK-S er det igangsatt tre delprosjekter som skal gi kunnskapsstatus om barn og unges forhold i Norden. Tematisk konsentrerer disse prosjekt seg om levekårsindikatorer for barn og unge, barn og unge med innvandrerbakgrunn og marginalisert ungdom. Rapporter fra disse prosjektene vil bli gjort ferdige i løpet av 1999, og det er meningen at de skal danne grunnlag for videre forskning og evt. tiltak for å hindre sosial utslagning. I løpet av 1999 vil det også bli igangsatt et prosjekt i regi av Nordisk Handikappolitisk Råd om handikappedes forhold til arbeidsmarkedet. Prosjektet er delfinansiert av EK-A, og vil frembringe en katalog over gode prosjekter og forslag til god praksis for å sikre adgang til arbeidsmarkedet for disse grupper.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommendasjonen med dette kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 11/1997/nord angående Nordplus-mini

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att Nordiska ministerrådet i sina planer kring budgetåret 1999 reserverar medel för att upprätta en egen stödordning för grundskoleelever (7-16 år) under en femårsperiod 1999-2003; Nordplus-mini.
att under 1998, i dialog med nordiska och nationella parter, utreda möjligheter till en ytterligare finansiering av programmet.
att undersöka förutsättningarna för att ge närområdena tillgång till programmet.
att få till stånd ett brett samarbete om genomförandet och upprättande av programmet med kommuner, skolor, lärare och elever, Föreningarna Norden samt berörda frivilligorganisationer.
att barn och unga ges fullt utrymme i att medverka i genomförandet och upprättandet av programmet."

Nordiska Ministerrådet meddelar:
Ministerrådet genomförde under 1998 en utredning som undersökte förutsättningarna för att etablera ett Nordplus-mini. Ministerrådet genomför under läsåret 1999/2000 ett pilotprojekt om Nordplus-mini, som tar avstamp i rekommendationen och i de resultat som utredningen visade. Pilotprojektet har till uppgift att utveckla en nordisk mobilitetsdidaktik som kan utgöra ytterligare ett underlag för utvecklingen av Nordplus-mini och som kan vara med att säkra att nordiska medel används så att den nordiska språk- och kulturförståelsen ökas. Ministerrådet lägger vikt på att pilotprojektet utreder möjligheterna för att på nordiskt plan skapa ett relevant komplement till de många existerande barn- och ungdomsutbytesmöjligheterna på statlig, regional och kommunal nivå, inte minst inom ramen för de nordiska vänorterna. Pilotprojektet administreras av Föreningarna Norden. En extern utvärdering av pilotprojektet kommer att genomföras och Ministerrådet återkommer därefter till rekommendationen.

Meddelande om rekommendation 12/1997/nord angående ömsesidigt godkännande av gymnasieutbildning

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at påse, at aftalen om Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå overholdes, når det gælder gensidig godkendelse af gymnasieuddannelse."

Nordiska Ministerrådet meddelar:

Nordiska Ministerrådet har utsett Ledningsgruppen för Nordiskt Skolsamarbete (NSS) till att vara det rådgivande utskott, som kan lägga förslag till ändringar och tillägg till gymnasieöverenskommelsen. Parternas centrala skolmyndigheter kan rådgöra med utskottet om tolkning av överenskommelsen och NSS har löpande diskuterat och beslutat i konkreta saker rörande tolkning av gymnasieöverenskommelsen.

Under 1998 tillsatte NSS en särskild arbetsgrupp för att se över överenskommelsen. Resultatet visade att inget land har redovisat några hinder mot att elever från andra nordiska länder skall kunna läsa en del av sin gymnasieutbildning i ifrågavarande land, respektive hinder mot att de egna eleverna skall kunna läsa en del av gymnasieutbildningen i ett annat nordiskt land. Något nationellt rättsligt hinder eller något specifikt problem med att tillämpa artikel 5 i den nordiska gymnasieöverenskommelsen har alltså inte framkommit. Ministerrådet har naturligtvis förståelse för att brister i tillämpningen av artikel 5 i gymnasieöverenskommelsen kan orsaka enskilda elever svårigheter. Samtidigt kan dock påpekas att det faktum att gymnasieutbildningarna i de olika länderna är olika utformade också medför att det är svårt att garantera elever som genomför sin gymnasieutbildning i mer än ett nordiskt land, en utbildningstid som inte skall överstiga den stipulerade inom respektive land.

Överenskommelsen ger grundlag för ömsesidigt godkännande av gymnasieutbildning. Översynen visade däremot att beslut om intagning till en del av en gymnasieutbildning och beslut angående meritvärdering av studier som genomförts i ett annat nordiskt land i huvudsak fattas på lokal nivå. Att tillse att information om gymnasieöverenskommelsen och dess innehåll når ut till de lokala beslutsfattarna får anses vara ett nationellt ansvar.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 13/1997/nord angående nordisk daghemsmarknad

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske regeringer
at indlede et samarbejde og samråd angående børnehaver og pasningsordninger med sigte på at oprette et fælles nordisk daginstitutionsmarked."

Nordisk ministerråd meddeler:

Det vises til tidligere meddelelse. Nordisk Ministerråd mener det er utført et grundig arbeide for å kartlegge regelverk og muligheter for opprettelse av et felles nordisk daghjemsmarked. Gjennomgangen viser klart at det ikke er grunnlag for eller ønske om opprettelse av et slikt samarbeid. Ministerrådet vil likevel være oppmerksom på spørsmålet om pasningsordninger i forbindelse med familiepolitiske sider ved arbeidet rundt grensebarrierer i Norden.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelelse om rekommandation 17/97/nord angående genteknologi och kloning

Rekommandationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at indlede et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning med henblik på at opnå en ensartet lovgivning på området."

Nordisk Ministerråd meddeler at :
Ministerrådet i anledning af rekommandationen har indhentet en vurdering fra Nordisk Komité for Bioetik. Komitéen har givet en vurdering af muligheder og behov for et nordisk samarbejde om lovgivning på genteknologi området, hvor alle de nordiske lande har lovgivning og regulering.

Nordisk Komité for Bioetik peger på en række områder, der indeholder komplicerede etiske problemstillinger. På disse områder er det af stor betydning, at både forskere, bevilligende myndigheder og offentligheden får de nødvendige redskaber til at sikre, at der kan finde en åben drøftelse sted af konsekvenser for anvendelse, teknik, behandling og etik. Debatten bør udfoldes på så tidligt et tidspunkt, at der er mulighed for at præge udviklingen.

Komiteen peger på især tre områder under hastig udvikling, hvor et udvidet nordisk samarbejde vil kunne sikre, at der sker en vurdering af de etiske spørgsmål på baggrund af et nuanceret og detaljeret grundlag:

Reglerne for kunstig befrugtning afviger fra hinanden på en del områder i de nordiske lande, men de bygger på fælles etiske grundholdninger. Det er vigtigt at kortlægge og afdække de tilhørende etiske spørgsmål med henblik på eventuelt at tilnærme retsstillingen i de enkelte lande til hinanden.

Indefor genteknologi og kloning er en række teknologier under hastig udvikling til blandt andet kloning af dyr til avlsformål og til produktion af stoffer som indebærere en række etiske problemstillinger.

Det er det komitéens holdning, at et samlet Norden bør arbejde for gennemførelse af et internationalt forbud mod kloning af menneskelige individer som fastsat i Europarådets Konvention om Menneskerettigheder og Biomedicin.

Nordisk Ministerråd er enig i Nordisk Komité for Bioetiks vurdering af at den hastige udvikling af de nye teknologier (for eksempel kloning, genterapi og xenotransplantation) indenfor genteknologi og bioteknologi nødvendiggør et øget samarbejde mellem de nordiske lande. Der er dog efter Ministerrådets opfattelse næppe behov for eller basis for en fælles nordisk lovgivning. Men det vil i høj grad være ønskeligt at kortlægge forskelle og ligheder mellem lovgivningen i de nordiske lande. En sådan kortlægning vil skabe et bredere beslutningsgrundlag, øge informationsudvekslingen og forbedre mulighederne for at tilnærme retsstillingen og lovgivningen i de nordiske lande til hinanden. Det kan også bidrage til at sikre "den nordiske model" i forhold til EU og de sydeuropæiske lande.

På denne baggrund vil Ministerrådet undersøge mulighederne for at gennemføre et nordisk udredningsprojekt, som i første omgang bør fokusere på brugen af genteknologiske teknikker på mennesker og dyr.

Meddelande om rekommendation 18/1997/nord angående flyktingpolitik i Norden och Europa

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att verka för en mer human och helhetsorienterad flyktingpolitik i Norden och Europa

att verka för inrättandet av en europeisk ordning baserad på en rimlig ansvarsfördelning mellan EES-länderna till skydd för de personer/grupper som fördrivits på grund av väpnad konflikt eller kränkningar av mänskliga rättigheter och som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. Ordningen bör även omfatta förebyggande insatser samt prioritera hjälp i närområdet.

att i internationella fora (EU, Europarådet och FN) verka för att i varje enskild konflikt uppnå enighet om när tillfälliga flyktingar kan anses vara permanenta

att aktivt verka för ytterligare samordning av regelverk och asylpraxis i syfte att få en bättre ansvarsfördelning av flyktingar i Norden".

De nordiska ländernas regeringar svarar:

De nordiske regjeringene er enige i betydningen av et sterkt beskyttelsesregime for flyktninger i Europa. De europeiske landene er alle bundet av de FN-konvensjonen om flyktningers rettsstilling av 1951 og Protokollen av 1967, og det er viktig at landene har en felles forståelse av hvordan beskyttelse best kan gis til flyktninger og andre med behov for internasjonal beskyttelse. Krisen i Kosovo har vist oss at denne problemstillingen er sørgelig aktuell.

De fleste flyktninger befinner seg i sitt hjemlands nærområder, og det er som regel mest hensiktsmessig å hjelpe dem der. Bistand til flyktninger i nærområdene vil kunne nå store flyktninggrupper på meget kort varsel. Dessuten vil slik bistand være et nødvendig og viktig bidrag til landene i nærområdene som sliter med store byrder i forbindelse med flyktningstrømmene.

Å ta flyktninger til Norden for gjenbosetting er et annet beskyttelsesinstrument som anvendes i særskilte tilfeller. På denne måten avlaster de nordiske land landene i nærområdene og bidrar til en likere fordeling av byrdene som er knyttet til flyktningmottak. Dessuten tilbyr de nordiske landene på denne

måten beskyttelse til personer som ikke kan finne sikkerhet på annen måte. De nordiske regjeringene arbeider aktivt for at flere land skal bidra med gjenbosettingsplasser for flyktninger. Dette gjøres i tett samarbeid med FNs Høykommissær for flyktninger, som har opprettet et fond for å finansiere arbeidet med å fremme nye gjenbosettingsmuligheter. Tre nordiske land har bidratt til dette fondet.

Flyktningstrømmen fra Kosovo har gitt Europa en enorm utfordring. De nordiske landene har vært opptatt av å reagere raskt og effektivt i krisesituasjonen. Landene har ytt betydelig hjelp i nærområdene og har på oppfordring fra FNs Høykommissær for flyktninger besluttet å gi store grupper flyktninger fra Kosovo beskyttelse. De nordiske landene har gjennom denne prosessen hatt meget tett kontakt. Blant annet ble det i april avholdt et spesielt møte om flyktninger fra Kosovo i Oslo. Landene har også arbeidet for å få i stand en europeisk solidaritet i mottak av flyktninger fra Kosovo, både innenfor den Europeiske Union og innen FN-systemet.

Håndteringen av flyktningstrømmen fra Kosovo er et godt eksempel på det tette samarbeidet mellom de nordiske land og hvordan Norden arbeider sammen i internasjonale fora for å oppnå sine mål. De nordiske land som er medlem av EU, arbeider også aktivt på denne arenaen for å sikre en rimelig byrdefordeling og beskyttelse for grupper som ikke faller innenfor FNs flyktningkonvensjon.

Innenfor Norden er det et godt og etablert samarbeid om flyktningspørsmål. Dette samarbeidet bidrar til å gi grunnlag for å sikre en lik forståelse av sentrale utfordringer og åpner for felles fremgangsmåter i situasjoner der dette er ønskelig. To fora er sentrale i dette samarbeidet. Nordisk samrådsgruppe på høyt nivå for flyktningspørsmål (NSHF) er det ene. Her diskuteres flyktning- og migrasjonsrelaterte spørsmål. Innen NSHF arbeider man også for en tett og god kontakt med de baltiske landene. I april 1997 ble det første nordisk-baltiske møtet om flyktning- og migrasjonsspørsmål gjennomført. Som en oppfølging av dette fant det i februar 1998 sted et møte mellom NSHF og sentrale representanter fra de baltiske landene. Et tilsvarende møte fant sted i juni i år. I samarbeid med FNs Høykommissær for flyktninger er det også gjennomført et nordisk-baltisk seminar, der man diskuterte spørsmål rundt asylvurderinger og -prosedyrer.

Nordisk Utlendingsutvalg (NU) er opprettet med hjemmel i Den nordiske passkontrolloverenskomsten. Her er samarbeidet praktisk anlagt. Blant annet gjennomfører NU regelmessig nordiske asylseminarer, der de som arbeider med asylsaker i de nordiske landene gjennomgår konkrete saker og

vurderer om praksis i sammenlignbare saker bygger på en lik forståelse av situasjonen.
I EUs handlingsplan for gjennomføring av Amsterdamtraktaten heter det at man snarest mulig skal beslutte minimumsstandarder for midlertidig beskyttelse og legge til rette for en ordning for internasjonal solidaritet (byrdefordeling). De nordiske EU-landene er pådrivere i arbeidet med disse prosjektene.
Utover de nevnte initiativ deltar de nordiske landene i et bredt anlagt internasjonalt samarbeid bl.a gjennom Europarådet og i aktiv dialog med FNs Høykommissær for flyktninger.
De nordiske regjeringene anser Nordisk Råds anbefalinger er dekket opp av de initiativ og det arbeid det er vist til over. Regjeringene ønsker å fortsette sitt engasjement i tiden fremover.

Meddelande om rekommendation 19/1997/nord angående Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering att underteckna Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk och garantera bland annat det finska spåket en status som minoritetsspråk."

Sveriges regering meddelar följande.
Regeringen beslutade den 18 maj 1995 att tillkalla en kommitté med uppgift att utreda frågan om, och isåfall på vilket sätt, Sverige bör ansluta sig till Europarådets stadga om landsdels- eller minoritetsspråk. Den 17 oktober 1996 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv med innebörden att kommittén även skulle utreda frågan om Sverige bör ratificera Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och om vilka åtgärder som är nödvändiga för att Sverige skall kunna efterleva bestämmelserna i konventionen. Kommittén överlämnade sitt betänkande i januari samma år. Därefter gick betänkandet på remiss till och med juli månad samma år. En remissammanställning utarbetades och därefter påbörjades lagrådsremissen som lämnades till Lagrådet den 17 maj 1999. Regeringen avser lämna en proposition till riksdagen i början av sommaren.

I lagrådsremissen presenterar regeringen förslag om samlad minoritetspolitik. De grupper som enligt regeringens bedömning är nationella minoriteter i Sverige i enlighet med ramkonventionens bestämmelser är: samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Vidare bedömer regeringen att samiska (alla varianter av samiska såsom sydsamiska, nordsamiska och lulesamiska), finska, meänkieli (tornedalsfinska), romani chib (alla varianter av romani chib) och jiddisch är minoritetsspråk i Sverige i enlighet med Europarådets stadga om landsdels- eller minoritetsspråk.

Meddelande om rekommendation 20/1997/nord angående utökat TV-samarbete

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norden
> att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Nordisk Ministerråd, Kulturministrene besluttede på møde den 4. december 1998, at NMR fortsat skal deltage i aftalen om Nordisk Film- og TV-Fond, når de gamle aftale udløber den 31.12.1999. Arbejdet med forhandling af ny aftale påbegyndtes i starten af 1999.

De nordiske aktører – i alt 24 udbydere - på tele-/tv-området har med samarbejdet NorDig specificeret en fælles platform for digital-tv i Norden. Hovedformålet er at skabe fælles tekniske specifikationer og principper for digital distribution af tv-signaler. Samordningen af de teknisk standarder skaber en bred infrastruktur, som er særdeles fordelagtig for udviklingen af digitale tv-tranmissioner i Norden.

Meddelande om rekommendation 22/1997/nord angående EU:s medieprogram MEDIA III

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
att i de pågående förhandlingarna om det kommande MEDIA III programmets utformning bidra till att programmet inkluderar de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov samt att MEDIA III programmet mer än dess föregångare ser till barns och ungas behov."

De nordiske landes regeringer meddeler:

Media III forslaget bliver fremlagt når den nye EU-Kommission er blevet indsat, dog tidligst sommer/efterår 1999. De nordiske medlemmer i EU fremmer Rådets holdninger og vigtige betoninger i MEDIA-programmet. Dette er også tilfældet for de EØS-medlemmer, som deltager i programmet.

Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 23/1997/nord angående stödfunktion för multimedieproduktion

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att undersöka förutsättningarna för att i Norden etablera en stödfunktion för multimediaproduktion med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Stödfunktionen bör vara mångfacetterad och kunna ge både råd och information till en bred krets om både det nordiska och det internationella multimedieområdet."

Nordiska Ministerrådet meddelar:

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde (KM-gruppen) fremmer fortsat indsatser på multimedieområdet ved at støtte nordiske multimedieprojekter. KM-gruppen har afsat midler til en konference, som er planlagt til at blive afholdt inden udgangen af 1999. Konferencen skal bl.a. afdække interesse og behov for nordisk samarbejde på området, samt de forskellige tekniske, økonomiske og juridiske problemstillinger omkring en nordisk støttefunktion på området.

Meddelande om rekommendation 24/1997/nord angående stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att i de nordiska länderna bemöta den konkurrens som råder på CD-ROM området genom att mobilisera en skapande initiativkraft och koncentrera insatserna till innehållskvalitet, genom att öka stödet till konstnärlig produktion samt genom att uppmuntra de ungas kreativitet."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:
Styringsgruppen for kultur- og massemediasamarbejde (KM-gruppen) planlagde i løbet af 1998 at gøre en analyse af de respektive landes nationale tiltag på området som et underlag for en nordisk indsats. En indledende undersøgelse viste at støtte til CD-ROM baseret kunstnerisk udvikling/produktion forekommer i meget forskellige former fra land til land. At gøre en værdifuld sammenlignende analyse kræver væsentlige resurser. KM-gruppen besluttede derfor at afstå fra at gennemføre analysen, men i stedet tage spørgsmålet om støtte til kunstnerisk udvikling i forbindelse med CD-ROM op som et tema på en nordisk konference om samarbejde på multimediaområdet, der skal holdes inden udgangen af 1999, med deltagelse af centrale aktører på området.

Meddelande om rekommendation 25/1997/nord angående CD-ROM produktion

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> att i samråd med undervisningssektorn undersöka möjligheterna till utvecklande av lek och lär spel i undervisningssyfte;
> att fortsatt ta initiativ till CD-ROM produktioner med nordiskt innehåll."

Nordisk Ministerråd meddeler:
Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde støtter fortsat nordiske CD-ROM produktioner, som har undervisningsformål, og derfor hovedsageligt henvender sig til børn og unge. Ministerrådet har i 1999 reserveret ca. 3 MDKK til projekter på multimediaområdet.
Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 26/1997/nord angående samnordisk kulturnätstruktur på internettet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att med utgångspunkt i de nationella elektroniska kulturnäten och deras erfarenheter undersöka möjligheten för att bygga upp en samnordisk kulturnätstruktur på Internettet.
att det i ministerrådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida."

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har etablerat ett forum för de nationella kulturnäten för att diskutera konkreta samarbetsmöjligheter och områden. I samnordiska seminarier har det visat sig att organiseringen, målsättningen och resurserna för kulturnäten varierar kraftigt mellan de olika länderna. Det har ordnats två samnordiska möten för de nationella kulturnäten i vilka det har konstaterats, att det inte är ändamålsenligt att ha ett samnordisk kulturnät. Ministerrådet stöder de nationella kulturnäten i att etablera naturliga samarbetsformer eventuellt i form av samnordiska sökfunktioner i kulturnäten. Ministerrådet har en fungerande hemsida vilken uppdateras och utvecklas fortlöpande. Genom hemsidan har man en link även till de nationella kulturnäten.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 28/1997/nord angående nya initiativ på film- och mediaområdet

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
att ytterligare förstärka produktionsstödet på filmområdet i de nordiska länderna i syfte att förhöja

kvaliteten och efterfrågan i programproduktionen i grannländerna;
att i ännu högre grad än hittills satsa på samproduktion av nordisk film och nordisk TV-film;
att bidra till ordningar som kan främja den icke kommersiella distributionen av nordisk film, med tonvikt på att förbättra förutsättningarna för visningar av nordisk film på de orter som ligger utanför huvudstäderna;
att i EU-sammanhang särskilt framhålla de nordiska ländernas särart och skapa förutsättningar som betryggar att de europeiska åtgärderna även är anpassade till de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov.
att tillsammans med TV- och filmbranschen undersöka möjligheterna för att etablera ett nordiskt filmpris."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Kulturministrene besluttede på møde den 4. december 1998, at en evaluering af Nordisk- Film og TV-Fonds virksomhed skal danne grundlag for arbejdet med forhandling af den nye aftale. Evalueringen skal bl.a. belyse, hvorledes fonden også i fremtiden kan styrke og øge det nordiske samarbejde på området.

Nordisk Ministerråd har de seneste år styrket Nordisk Film- og TV-Fonds satsninger vedr. filmdistribution og filmkulturelle formål ved at bevilge yderligere midler indenfor budgetposten prioriterede indsatser på film- og medieområdet.

Udredningen af den ikke-kommercielle filmdistribution i de nordiske lande lå færdig i 1998, hvorefter rapporten blev udsendt til høring. Sekretariatet vil i løbet af 1999 udarbejde en sammenfatning af høringssvarene. Når sammenfatningen foreligger vil styringsgruppen vurdere, hvorledes der skal følge op sagen.

Nordiska Ministerrådet verkar för att de små ländernas och språkområdenas särskilda behov framhålls i EU-sammanhang, i syfte att hänsyn tas till dessa vid utformningen av europeiska åtgärder på det film- och mediepolitiska området.

Ministerrådet har tidligere (i 1995) besluttet, at der ikke fandtes nogen anledning til at etablere en nordisk filmpris. Ministerrådet ser dog positivt

på det nyeste udspil fra de nordiske filminstitutter vedr. oprettelsen af en nordisk filmpris og afventer et konkret udspil i denne anledning.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 29/1997/nord angående mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den nordiska filmen

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att i arbetet med de uppdrag enligt kulturministrarnas beslut på medieområdet den 13 juni 1997 särskilt beakta åtgärder som
säkrar de nordiska oavhängiga produktionsmiljöerna på filmområdet och stimulerar de kreativa insatserna för filmen;
främjar kvalitetshöjning i nordiska film- och medieproduktioner;
bidrar till ett kraftfullt samproduktionsarbete mellan de nordiska länderna bl.a. i syfte att skapa bärkraftiga nordiska villkor för nordiska film- och medieproduktioner;
långsiktigt arbetar för att uppnå målet om en filmmarknad som är större än hemmamarknaden;
försäkrar en förankring i europeiska sammanhang av de nordiska ländernas särskilda utgångslägen som små marknader, små nationer och små språkområden; bidrar till lösningar av befintliga upphovsrättsliga spörsmål på mediemarknaden samt vidta åtgärder för att minimera de upphovsrättsliga frågeställningar som skapas i den digitala medieutvecklingen."

Nordiska Ministerrådet meddelar:

De nordiske filmskolerna har allerede et pågående samarbejde indenfor eksisterende mobilitetsordninger (bl.a. Nordplus). Derudover støtter Nordisk Ministerråd løbende det nordiske filmskolesamarbejde – NORDICIL – ved at yde økonomisk støtte til efter- og videreuddannelsesseminarer for professionelle indenfor film og TV. Nordisk Ministerråd har endvidere

støttet seminarer/workshops med både europæisk, baltisk og nordisk deltagelse. typisk projekter som også har været gennemført ved hjælp af midler fra MEDIA-programmet.

Nordisk Ministerråd har i 1998 og 1999 bevilget i alt knap 3/4 MDKK til Nordisk Film- og TV-Fond til at afholde workshops rettet mod film- og TV-producenter i Norden. Målet har været at øge producenternes viden om, hvordan man opnår positive resultater både på det økonomiske og kunstneriske område, samt at stimulere filmsamarbejdet i Norden og Europa.

Nordisk Ministerråd vil med den nye aftale om Nordisk Film- og TV-Fond fortsat sikre en positiv udvikling, når det gælder kvaliteten af nordiske filmproduktioner, nordisk samproduktion samt en bred distribution i og udenfor Norden.

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde behandler på gruppens møder løbende ophavsretslige spørgsmål, og følger nøje udviklingen både på det ophavsretslige og det digitale område indenfor EU.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 31/97/euro angående handlingsplan för livsmedelssäkerhet

Rekommentationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regjeringer
At forelægge Nordisk Råd de handlingsplaner eller lignende som vil blive udarbejedet som følge af handlingsplanen under hensyntagen til Nordisk Råds bemærkninger."

Ministerrådet meddeler:

Den nordiske handlingsplan om matvaresikkerhet har fem innsatsområder
-bærekraftig jord- og skogbruk
-genetiske ressurser/biodiversitet
-sikker mat
-det sivile samfunn i Norden og nærområdene
-internasjonal oppøfølging

Det som karakteriserer handlingsplanen er dens tverrsektorielle karakter. For å følge opp handlingsplanen mest mulig effektivt er det innledet et samarbeide mellom jord- og skogbruk-, miljø-, næringsmiddel-, konsument- og fiskerisektoren. Innen alle innsatsområder er det et oppfølgingsarbeid på gang.

Bærekraftig jord- og skogbruk er et prioritert område innen det nordiske samarbeidet på jord- og skogbrukssektoren. Jord- og skogbrukssektoren har et formalisert samarbeide med miljøsektoren. Man har et felles miljøstrategi mellom jord- og skogbrukssektoren. Styringsgruppen for miljøstrategien har en viktig oppgave i å koordinere arbeidet innen området samt å fatte vedtak om konkrete prosjektsøknader. Samarbeidet mellom jord- og skogbrukssektoren og miljøsektoren skal evalueres i løpet av 1999 og en ny miljøstrategi for jord- og skogbruk for perioden 2001-2004 skal vedtas i år 2000.

Arbeidet med de genetiske ressurser/biodiversitet er et annet prioritert område innen det nordiske samarbeidet innen jord- og skogbrukssektoren. Omlag halvparten av de nordiske midlene innen jord- og skogbrukssektoren går til arbeid med de genetiske ressurser. Sentralt i dette arbeidet står Nordisk genbank og Nordisk genbank for husdyr. For å koordinere arbeidet med de genetiske ressurser i Norden er det satt ned en strategigruppe med representanter fra jord- og skogbrukssiden og fra miljøsiden.

Det er blitt gjennomført en evaluering av gjeldende nordiske strategiplan for arbeidet med de genetiske ressurser, og man tar sikte på å utarbeide en ny strategiplan for det nordiske arbeidet med de genetiske ressurser i løpet av 1999/2000.

Innen området sikker mat er det innledet et nærmere samarbeide mellom jord- og skogbrukssektoren-, miljøsektoren-, næringsmiddelsektoren-, konsumentsektoren- og fiskerisektoren. En spesialutreder har utredet hvordan et nærmere samarbeidet mellom jord- og skogbrukssektoren og nærinsmiddelsektoren kan utvikles. Utredningen er nå under oppfølging i embetsmannskomiteen for jord- og skogbruk (NEJS) og embetsmannskomiteen for næringsmidler (EK-Livs)

Det er videre blitt satt ned en ad-hoc gruppe oppnevnt av NEJS og EK-Livs, som skulle utrede hvordan et mest effektivt bekjempet salmonella og reduserte bruken av antibiotika i fôr. Ad-hoc gruppen har nylig levert et forslag til handlingsplan for salmonellabekjemping og reduksjon av antibiotia i fôr. Handlingsplanen for bekjemping av salmonella består av tre deler nemlig utredninger som skal systematisere allerede kjent kunnskap, forskning for å få fram ny kunnskap og for det tredje erfaringsutveksling. Handlingsplanen for reduksjon av antibiotika i fôr består av fem elementer, som kan samles inn under begrepene utredning og forskning. Forslagene til handlingsplan ligger nå til vurdering i NEJS og EK-Livs.

Det er også blitt satt ned en arbeidsgruppe mellom jord- og skogbrukssektoren-, miljøsektoren-, fiskerisektoren-, næringsmiddelsektoren- og konsumentsektoren som arbeider med merking av matvarer.

Innen området det sivile samfunn i Norden og nærområdene arrangeredes 10-12 juni 1999 en felles nordisk baltisk seminar i Vilnus om hvordan vi i Norden og Baltikum felles kan styrke frivillighetssektoren.

Foran internasjonale møter/konferanser søker de nordiske land så langt det er mulig å koordinere sine syns- og standpunkter.

Summert opp arbeider Ministerrådet over en rekke områder for å følge opp handlingsplanen for matvaresikkerhet.

Meddelande om rekommendation 32/97 euro angående livsmedelssäkerhet

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
at styrke det nordiske samarbejde om at sikre sikkerheden på fødevareområdet ved at styrke regler på dette område i EU og WTO,
at forøge det nordiske samarbejde med at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af levnedsmidler, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer i EU og WTO, der træffer afgørelser i forbindelse med lovgivning på levnedsmiddelområdet,
at forøge Nordisk Ministerråds budget på dette område de kommende år."

De nordiske landes regeringer meddeler:

1. De nordiske lande ønsker at styrke den nordiske indflydelse vedr. udformningen af regelværket for sikre fødevarer. Ud over tæt kontakt om det løbende arbejde er et vigtigt instrument at fortsætte og styrke drøftelsen af disse problemstillinger indenfor rammerne af det nordiske samarbejde. Alle de nordiske lande deltager således aktivt i stort set alle faglige projekter i nordisk regi og tager i den forbindelse en række nye initiativer vedr. gennemførelse af videnskabelige udredninger, udarbejdelse af rapporter m.v., som anses for et særdeles effektiv instrument for at sætte nordiske synspunkter i centrum for den internationale udvikling.
EU-Kommissionen har ikke selv resourcer til at udarbejde alle de tidlige promemorier, som kan ligge til grund for et initiativ eller at udarbejde kompromisforslag i det løbende arbejde. Prioriteringerne sker da i praksis gennem lobbyvirksomhed fra medlemslandene, industrien eller forbrugerorganisationer. Det er derfor vigtigt at de nordiske lande koordinerer sine synspunkter og aftaler strategier i forhold til det internationale arbejde. Til det formål har Nordisk Ministerråd bl.a. oprettet en række netværk, hvor der i dag eksisterer 6 netværk på områderne drikkevand, novel

foods-regler, tilsætningsstoffer, madallergi, forenkling af hygiejnelovgivningen og indpakningsmateriale i kontakt med levnedsmidler.

2. Projektrapporter har vist sig at udgøre værdifulde dokumenter til belysning af vigtige arbejdsområder. For at en substans eller et arbejdsområde skal kunne føres op på dagsordenen i nogen af de videnskabelige og/eller internationale kommittéer kræves omfattende videnskabelig dokumentation. De nordiske projektrapporter anvendes såvel i EU- som i Codexarbejdet og har haft betydelig gennemslagskraft. I EU's Scientific Committees har de nordiske lande samlet en relativt stor indflydelse, og initiering af mere principielle og overordnede diskussioner kan her få væsentlig betydning.

Nordisk Ministerråd prioriterer derfor bl.a. at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af levnedsmidler, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer. Nordisk Ministerråd vedtog den 16. marts 1998 en plan for forstærket nordisk indsats for risikoanalyse og videnskabeligt samarbejde på levnedsmiddelområdet. I planen indgik 8 indsatsområder, hvoraf de 4 blev igangsat i 1998 for 1 million DKK, som ministerrådet bevilgede til formålet.

I 1999 har ministerrådet bevilget i alt 5.348 TDKK til levnedsmiddelområdet – 1 million mere end i 1998 for bl.a. at gennemføre den sidste del af planen. Nordisk Ministerråd har derfor sat projekter i gang om:
-nye principper før risikovurdering,
-opdatering af grundlaget for vurdering af tilsætningsstoffer,
-risikovurdering af Campylobacter,
-håndtering af akut alarm,
-risikovurdering af genmodificerede mikroorganismer.

Derudover har Nordisk Ministerråd på et møde i marts 1999 bl.a. startet projekter om kvalitetssikring af risikoanalyser, modeller for risikoanalyse ved inspektioner, regionaliseringsprincip ved mikrobiologiske risici, risikovurdering af A-vitamin, EU-evaluering af aromastoffer, risici ved fri berigning med næringsstoffer og kemiske stoffers indflydelse på thyreoideafunktionen. Alle projekterne har til formål at levere indput til de videnskabelige komiteer i EU og Codex og på den måde styrke den nordiske indflydelse på levnedsmiddellovgivningen.

3. Prøvningen af dette område sker i det ordinære budgetarbejde.

Ministerrådet anser for sin del at rekommendationen kan afskrives.

Rekommendation 1/1998 angående samarbetsprogrammet Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000 (B 170/nord)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att godkänna förslag till samarbetsprogrammet Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000.
att Nordiska rådet får de årliga handlingsplanerna för utlåtande."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål (MR-Narko) har vedtaget sektorens samarbejdsprogram "Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000" i overensstemmelse med det forslag, som Ministerrådet oversendte til Nordisk Råd i november 1997, og som Rådet ved skrivelse af 29.2.1998 meddelte at kunne godkende.

De årlige handlingsplaner bliver efter Ministerrådets godkendelse ligeledes oversendt til Nordisk Råd. Således er også handlingsplanen for 1999 i april 1999 blevet oversendt til Rådet.

Ministerrådet finder på denne baggrund, at rekommandationen er opfyldt og kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 2/1998/nord angående nordiska godstransporter (A 1170/nord)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att för Nordiska rådet redovisa sin syn på långväga transporter av gods samt behovet av nordisk samordning av godstransporter och därvid särskilt visa hur ministerrådet
vill samordna och på annat sätt utveckla godstransporterna inom samt till och från Norden
därvid ser på utvecklingen av långväga godstransporter på järnväg repsektive landsväg
vill angripa miljöproblemen inom transportsektorn."

Nordiska Ministerrådet meddelar:
att långväga godstransport representerar en stor andel av det totala transportutbudet, transportsektorns miljöpåverkan och samhällsekonomin och Ministerrådet ser därför området som mycket viktigt; Ministerrådet diskuterade frågorna på sitt möte i juni 1999 och har gett Nordiska ämbetsmannakommittén för transportfrågor i uppdrag att bereda ett seminarium hösten 1999 i vilket de i rekommendationen framförda frågeställningarna diskuteras; Ministerrådet kommer att inbjuda Nordiska rådet till detta seminarium tillika med berörda parter i den nordiska transportmiljön.

Meddelande om rekommendation 3/98/p angående budgeten för det nordiska samarbetet

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at arbejdet med budgetprocessen mellem Rådet og Ministerrådet udbygges og forbedres i en løbende dialog
at Ministerrådet i sit budgetarbejde tager tilbørligt hensyn til Rådets ønsker, som de fremgår af de af Rådet fremsatte rekommandationer
at gennemføre følgende ændringer i budgetforslaget for 1999:
-forøge midlerne til 1000 Nordisk Kulturfond med 1,5 mio. DKK
-forøge midlerne til 1010 Nordisk idrætssamarbejde med 100.000 DKK
-forøge midlerne til 1011 Nordiske Ungdomskomiteer med 250.000 DKK
-forøge 1112 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden med 300.000 DKK
-forøge 1140 Nordisk Sprognævn med 800.000 DKK
-forøge 1142 Nordmål med 100.000 DKK
-forøge 1166 Nordisk Komite for Bioetik med 500.000 DKK og forny komiteens mandat
-forøge 2000 Levnedsmidler med 2 mio. DKK
-forøge 2200 Projektmidler til narkotikasamarbejde med 90.000 DKK

-forøge 6009 Støtte til den frivillige sektor med 200.000 DKK
-afsætte 1 mio. til brug for istandsættelse af kulturhusene i Tórshavn og Reykjavik
-afsætte 1,16 mio. DKK til et pilotprojekt vedr. Nordplus-mini
-reducere 1070 Tværsektoriel projektvirksomhed med 1 mio. DKK
-reducere 2801 Nordisk Industrifond med 1,5 mio. DKK
-forskyde det arktiske forskningsprogram 1 år til perioden 1999 – 2003 under henvisning til, at det knapt er kommet i gang i 1998, og derfor uden at røre programmets samlede volumen på 30 mio. DKK reducere programmet med 5,5 mio. DKK i 1999
at i arbejdet med budgetforslaget for år 2000 prioritere en yderligere indsats inden for følgende områder:
- børn og unge i Norden og Nordens nærområder
- sprogsamarbejde
- narkotikasamarbejde
- kriminalitetsbekæmpelse
- forbrugerspørgsmål
at i øvrigt tilgodese de synspunkter der fremføres i præsidiets betænkning."

Nordiska ministerrådet meddelar:
Erfarenheterna av arbetet med att förbättra dialogen i budgetprocessen mellan Rådet och Ministerrådet har varit mycket goda. Ministerrådet menar därför att man bör kunna hålla fast vid den process som användes under 1998. Denna innebär en dialog innan budgetdirektiven fastsätts, generalsekreterarens förslag överlämnas även till rådet i maj, informationsutbyte kring förslagen, samt slutligen en dialog innan rådet fastställer sitt budgetbetänkande. Genom denna procedur säkras en förståelse inom båda organisationerna om syfte och ambitioner vilket bör gagna en fortsatt dynamisk utveckling av det nordiska samarbetet.
Den del av rekommendationen som avser budgeten för 1999 är genomförd genom samarbetsministrarnas beslut om budget för 1999.
Nordiska ministerrådet har tagit hänsyn till rådets prioriteringar inför år 2000 genom att dessa ingår som en förutsättning i samarbetsministrarnas budgetdirektiv.

I presidiets betänkande som fogats till rekommendationen framförs bland annat önskemål om en redogörelse för den planlagda verksamheten vid de fyra forskningsinstitutionerna Nordita, Nordvulk, Nias och Nordiskt institutt for sjørett.
Ministerrådet har från de fyra ovannämnda institutionerna inhämtat beskrivningar om deras verksamhet och bidrag till det nordiska samarbetet, som bifogas.
Ministerrådet redogjorde i samband med budgetförslaget 1999 för övervägande om de nordiska institutionernas framtid, och Ministerrådet framförde då sin uppfattning
-att användandet av institutionerna som instrument i det nordiska samarbetet bör värderas som ett element i den nordiska forskningspolitiska strategin
-att välfungerande institutioner, som de fyra omtalade forskningsinstitutionerna och Nordiska Industrifonden, behålls som självständiga nordiska institutioner
-att möjligheten för att institutioner på längre sikt kan integreras i nationella forskningsinstitutioner eller bli center vid universitet med fortsatt basbevillning från Nordiska Ministerrådet hålls öppen, samt
-att institutioner på längre sikt, om det anses lämpligt, kan tas ut ur den nordiska budgeten och att finansieringen gradvis övertas av värdlandet, eventuellt tillsammans med de länder som önskar deltaga.
Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) har från 1998 fått ansvar för att implementera den nordiska forskningspolitiska strategin som antogs i 1998 och rekommenderades av Nordiska rådet. Under maj 1999 utnämns ett nytt FPR där sektorforskningen kommer vara starkare representerat.
FPR kommer som en av sina viktigaste och första uppgifter att se på hur nordiska institutioner kan videreutvecklas som instrument i det framtida FoU samarbetet, samt vilka finansieringsformer som är mest effektiva för att bevara flexibiliteten i det nordiska samarbetet.
Ministerrådet kommer därför att återkomma till den generella frågan om användandet av nordiska institutioner när FPR har gjort sin bedömning.
Ministerrådet anser för sin del, att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 4/98/p angående MAI-avtalet (A 11/78/p)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska Rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:
att principiellt eftersträva ett multilateralt investeringsavtal snarare än ett oöverskådligt system av bilaterala avtal.
att verka för att ett MAI-avtal framförhandlas med deltagande av så många länder som möjligt.
att verka för att ett MAI-avtal faller inom ramen för en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling.
att i fortsatta förhandlingar beakta vad som anförs i detta betänkande om behovet av skydd för bl.a. miljön, arbetstagarnas rättigheter och kulturvärden, samt att nuvarande standards inte sänks.
att under förhandlingsprocessen stimulera en offentlig debatt med deltagande av industri-, arbetstagar-, miljö-, u-lands- och andra berörda organisationer."

De nordiska regeringarna meddelar:

att eftersom MAI-avtalet (ett förslag till multilateralt investeringsavtal) avskrivits inom OECD, kan och bör frågan om att inleda förhandlingar inom ramen för WTO: s nästa runda om ett multilateralt handelsrelaterat investeringsavtal drivas på WTO:s tredje ministermöte i Seattle i november-december 1999.

att en aktiv offentliga debatt om de element som ingått i förhandlingsprocessen rörande MAI-avtalet pågår i de flesta nordiska länderna. Regeringarna i de nordiska länderna välkomnar en fortsatt debatt kring hithörande frågor.

Meddelande om rekommendation 5/98/p angående åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden (A 1183/p)

Rekommendationen lyder:
"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
at identificere konkrete behov for indsatser til gavn for mikrovirksomheder i nærområderne, såvel i form af låneordninger som i form af kompetenceudvikling, som hensigtsmæssigt vil kunne gennemføres på fællesnordisk basis.
at iværksætte aktiviteter, som vil imødekomme de højst prioriterede af de identificerede behov."

Nordiska ministerrådet svarar:

Baltikumutskottet som ansvarar för den löpande styrningen av det Baltiska investeringsprogrammet (BIP) kan mot bakgrund av en utvärderingsresa vidrörande BIP i Baltikum sommaren 1998 bekräfta att behov föreligger för utökat stöd till småföretag i de baltiska länderna. Det bekräftas även från andra källor att behoven är stora även i nordvästra Ryssland. Mot denna bakgrund har Nordiska ministerrådet, finans- och ekonomiministrarna under mötet den 9 november 1998 fattat beslut som bl.a. innebär justeringar i BIP i syfte att förstärka programmets fokus på mikro- och småföretag i de baltiska länderna, samt att en betydande del av de nordiska resurserna kan utnyttjas av de baltiska länderna för stöd till små och medelstoraföretag även efter programmet fasats ut i slutet av 1999. BIP som etablerades av Nordiska ministerrådet, ekonomi och finansministrarna 1992 kommer sammanlagt att ha genererat ca. 180 miljoner ecu för stöd till små- och medelstora företag i de baltiska länderna.

Nordiska ministerrådet beslut innebär bl.a. att ett pilotprogram inrättas i Litauen med ändamålet att öka utbudet av finansiell service till mikro- och småföretag i den privata sektorn. Detta åstadkoms genom att 7,5 miljoner ecu av de nordiska resurserna i BIP samt motsvarande summa från EBRD öronmärks för att ge kreditlinjer till två kommersiella banker i Litauen som i sin tur förbinder sig att erbjuda finansiell service för mikroföretag och samtidigt erhåller tekniskt stöd för att lära sig denna speciella typ av långivning. Förslaget innebär också att EBRD förbinder sig att verka för att finna finansiering för liknande program i Estland och Lettland om pilotprojektet i Litauen visar sig vara framgångsrikt.

Nordiska ministerrådet har även beslutat att Nordiska projektexportfonden (Nopef) ska tilldelas additionella resurser inom BIP för att kunna utöka sin verksamhet vidrörande stöd till förinvesteringsstudier för upprättandet av samarbete mellan nordiska och baltiska småföretag.

Nopef har tilldelats 2 miljoner DKK i närområdesbudgeten för 1999 avseende en fortsättning av faciliteten för stöd till utveckling av småföretag i nordvästra Ryssland genom samarbete med småföretag i Norden.

Det bör framhävas att Nopef är en institution som utmärker sig för att i sin verksamhet verkligen nå de riktigt små företagen.

Härutöver finns en rad andra etablerade aktiviteter finansierade med nordisk medel som direkt eller indirekt gynnar småföretag i närområdet. Exempel på dessa är olika delprogram inom BIP t.ex. tekniskt stöd till mikroföretag genom Mikro Business Advisory Service (Micro BAS) och finansiellt stöd genom Baltic Small Equity Fund. Dessa stödordningar förvaltas av EBRD med finansiering från de nordiska BIP-medlen.

Inom ramen för nordiska ministerrådets närområdesverksamhet stödjer ministerrådet ett projekt som syftar till att främja näringsverksamhet bland kvinnor på landsbygden i de baltiska länderna. Målsättningen är att kvinnonätverk bildas som på sikt ska kan administrera och erbjuda finansiell service, bl.a. i form av mikrokrediter och därmed främja målgruppen.

Nordiska ministerrådet har även via närområdesbudgeten finansierat en utredningen om behov för stöd till företagsrådgivning i nordvästra Ryssland. Av studien framgår bl.a. att behovet för tekniskt stöd till småföretag i regionen är mycket stort samt att lokala konsulter finns tillgängliga men att dessa överlag har liten erfarenhet och bristande expertis.

Nordiska Ministerrådet har sedan 1993 genom Nordpraktikprogrammet givit stöd till unga balter och ryssar från Nordvästryssland till praktikplatser i nordiska företag i syfte att stärka deltagarnas kompetens. Genom bidrag från Ministerrådet på 3,5 miljoner DKK per år har det under de senaste åren varit möjligt att finansiera 120-130 praktikuppehällen i nordiska företag. Praktikanterna kommer övervägande från näringslivet och målsättningen är att praktikanterna under praktikperioden i Norden tillägnar sig kunskaper som ger dem bättre förutsättningar att bidra till näringslivets utveckling i hemlandet. Samtidigt knyter praktikanterna kontakter som bl.a. skapar möjligheter att inleda produktions- och företagssamarbeten. Hittills har ca. 400 baltiska företag, ca. 200 ryska företag och ca. 600 nordiska företag fördelat över hela Norden deltagit i programmet som samarbetspartners. Enligt strategiplanen för Nordpraktik avseende 1999-2001 ska programmet genom en tydligare näringspolitisk målsättning fr.a. rikta sig till nordiska, baltiska och nordvästryska små och medelstora företag. Detta söker man bl.a. åstadkomma genom att närmare knyta Nordpraktikprogrammet till andra initiativ inom ramen för NMR, bl.a. Nopef, NEFCO, Nordiska Industrifonden, NORFA och NIB.

Nordiska ministerrådet uppmärksammar således behoven av förstärkt stöd till mikroföretag i närområdet och har som framgår av det ovan anförda fattat beslut om inrättandet av fokuserade stödordningar som väntas bidra verksamt till utvecklingen av mikro- och småföretag i regionen. Ministerrå-

det kommer även i fortsättningen att uppmärksamma och bevaka mikroföretagens situation i närområdet.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelelse om rekommandation 6/1998/euro angående et nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken

Rekommandationen lyder:

> "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd at gennemføre en udredning af organisation og kompetence hos eksisterende forsknings- og analyseinstitutioner inden for beskæftigelsespolitikken og erhvervspolitikken og ud fra resultaterne af et sådant udredningsarbejde stille forslag om, hvordan man kan etablere et nordisk netværk, som skal stimulere analyse og idéudvikling på dette område."

Nordisk Ministerråd svarer:

Nordisk Ministerråd finder tankerne om at kombinere viden inden for beskæftigelses- og erhvervspolitikken interessante og kan oplyse, at der allerede foregår en sådan kobling i landene og at der i Nordisk Ministerråds regi løbende er blevet udarbejdet velfærdsrapporter, som omhandler området. Fra år 2000 iværksætter Nordisk Ministerråd et 5-årigt projekt på velfærdsområdet i Norden, som foruden at knytte beskæftigelses- og erhvervspolitik tættere sammen også inddrager andre velfærdsområder.

På beskæftigelsesområdet er nordiske og nationale forskningsresultater løbende blevet koordineret gennem det eksisterende nordiske netværk på arbejdsmarkedsområdet som blandt andet udgiver en publikation om resultaterne inden for nordisk arbejdsmarkedsforskning hvert tredje år. De nordiske landes regeringer forelægger endvidere en årlig beskæftigelsesredegørelse på Nordisk Råds Session, hvor fremme af virksomhedernes og de ansattes tilpasningsevne er et centralt emne.

I projektvirksomheden indenfor arbejdsmarkedsområdet har det været prioriteret, at arbejde for at forskningsmiljøer fra flest mulige af de nordiske lande skal deltage i de enkelte projekter. Opbygningen af et relativt omfattende nordisk forsker netværk skete blandt andet via det omfattende "paraplyprojekt" fra begyndelsen af 1990'erne. Gennem forskellige projekter har det været muligt at videreføre en stor del af dette forskernetværk, blandt andet i en del enkeltprojekter knyttet til unge, dagpengesystemerne, løndannelsen mv. I tillæg til dette har der været et flerårigt projekt mellem nordiske

forskere i grænseområdet mellem arbejdsmarkeds- og regionalpolitiske problemstillinger.

På det erhvervspolitiske område arbejder Nordisk Industrifond gennem SMB-Forum (SMB = små- og mellomstore bedrifter) for at skabe en platform for erfaringsudveksling og initiering af fællesnordiske projekter, som skal forbedre politikken og dermed vilkårene for små og mellemstore virksomheder i Norden. Dette forum har blandt andet initieret en komparativ studie af erhvervspolitikken i de nordiske lande, som vil ligge til grund for SMB-Forums fremtidige indsatser.

Nordisk Ministerråd finder, at der allerede er taget initiativer til en udbygning af den analytiske kapacitet indenfor beskæftigelses- og erhvervspolitikken med blandt andet det brede velfærdsprojekt fra år 2000. Nordisk Ministerråd vil lade Nordisk Industrifond afholde en workshop i år 2000 med det formål at undersøge, om der skulle være behov for et mere formaliseret nordisk netværk mellem politikområderne med henblik på at stimulere analyse- og idéudviklingen inden for de to områder. Målgruppen for workshopen vil være politikere, industriorganisationer, departementer og organisationer.

Ministerrådet anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommendation 7/1998/euro angående fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer

Rekommendationen lyder:

> "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
> at man i beskæftigelsesredegørelsen 1999 inddrager erfaringer fra og forskningsresultater om forskellige fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer, bl.a. tidskontoordninger, uddannelsesorlov og forskellige andre former for orlovsordninger."

Nordisk Ministerråd svarer

Nordisk Ministerråd vil i arbejdet med rekommendation 9/1996/euro om en årlig redegørelse for beskæftigelsespolitikken stille sig positiv overfor, at inddrage fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer, således at de indgår som en del af besvarelsen til Nordisk Råd.

I Europaudvalgets brev af den 29.3.99 nævnes rekommendation 7/1998/euro sammen med 3 andre konkrete ønsker til indholdet i beskæftigelsesre-

degørelsen. Ministerrådet har i videresendelsen af brevet til de nordiske landes regeringer gjort opmærksom på Europaudvalgets anmodning om, at besvarelsen skal samle og sammenligne erfaringer fra landenes aktive arbejdsmarkedspolitikker på 4 områder.
Udviklingen af fleksibiliteten på arbejdsmarkedet har været en prioriteret del i alle de nordiske regeringers aktive arbejdsmarkedspolitik. Landenes erfaringer med udviklingen af arbejdstidsarrangementer vil derfor kunne inddrages som et element i redegørelsen.
Nordisk Ministerråd anser for sit vedkommen, at rekommendationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 8/1998 angående ändringar av 1993 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för vissa grupper inom hälso- och veterinärområdet (B 173/euro)

Rekommendationen lyder:

> "Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
> at godkende ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet."

Nordisk Ministerråd kan på vegne af de nordiske landes regeringer meddele følgende:
Nordisk Ministerråd undertegnede den reviderede overenskomst i november 1998, umiddelbart efter Nordisk Råds behandling af Ministerrådsforslaget på Rådes 50. session. De nordiske lande kunne herefter godkende den ændrede nordiske overenskomst efter de respektive nationale regler for godkendelse/ratifikation med henblik på overenskomstens ikrafttræden i landene.
De nordiske lande finder herefter for sit vedkommende, at rekomandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 9/98 angående nordiska samordningsregler angående pensionsrättigheter (A1169/nord)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
at undersøge behovet for en udvidet samordning af national lovgivning mellom de nordiske land vedrørende pensionsregler og vurderingskriterier for udbetaling av pension, og at resultaterne lægges frem til drøftelse i Nordisk Råd."

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordisk Ministerråd har iværksat en overordnet gennemgang for at udrede spørgsmål, der udgør hindringer for de nordiske borgeres fri bevægelighed over grænserne, projektet kaldet. "Grænsebarrierer i Norden". Udredningen skal ifølge tidsplanen være færdigt i efteråret 1999, og vil også omfatte en gennemgang af pensionsforhold.
Ministerrådet planlægger endvidere at grænsehindringer i Norden skal være et prioriteret spørgsmål i det kommende samarbejdsprogram for social- og sundhedssektoren (gældende fra år 2001).
Der vil således i det kommende arbejde blive fokuseret på grænsebarrierer i Norden, herunder også pensionsforhold, og det vil efter ovennævnte udredning kunne vurderes, om der måtte være behov for nationale initiativer.
Ministerrådet anser derfor for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 10/98/nord angående förbättrad tillgång till individuell handikappstransport (A 1172/nord)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk råd rekommanderer de nordiske regeringer
at finde løsninger i de respektive lande til at forbedre adgangen for medborgere i Norden til individuel handicapkørsel, färdtjänst, eller tilsvarende service."

De nordiske regjeringer vil meddele:

Å sikre tilgang til tilpassede transportløsninger for funksjonshemmede er en naturlig del av nordiske borgeres mulighet til å bevege seg fritt

over landegrensene i Norden, og er omtalt i artikkel 10 i den nordiske konvensjon om sosial bistand og sosiale tjenester.

De nordiske regjeringer er ikke kjent med at slik tilgang utgjør noe stort problem. Man er kjent med at det har oppstått problemer med handikaptransport i Stockholm i forbindelse med at finske statsborgere har ankommet med båt. Samtidig kjenner man også til at det ved andre anledninger på samme sted ikke har vært vanskeligheter med dette, f.eks. ved en nordisk konferanse om tilgjengelighet, arrangert i Stockholm høsten 1998.

De nordiske regjeringer mener at dette kan løses ved at man fra finsk og svensk side samarbeider om å utarbeide en liste over de transportforetag som har tilpassede kjøretøy, og at denne listen gjøres kjent for relevante instanser i hvert land.

De nordiske regjeringer anser for sin del at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 11/98/nord angående handlingsplan för bygg- och bostadssektorn (B 166/nord)

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> att fastställa handlingsplanen för bygg- och bostadssektorn 1998-2001 i enlighet med ministerrådsförslag B 166/nord, innebärande att den framtida inriktningen av verksamheten främst är bostadssocial och att insatser vad gäller bärkraftig utveckling av bygg- och bostadssektorn i första hand begränsas till projekt där miljö- och hälsoaspekter betonas, samt
> att utarbeta årliga aktivitetsplaner samt att i årsberättelsen rapportera till Nordiska rådet om bedriven verksamhet."

Nordisk Ministerråd meddeler:
MR-Bygg- og bolig har godkendt "Handlingsplan for bygg- og boligsektoren 1998 – 2001". Island har udarbejdet en plan for aktiviteterne i 1999, som er godkendt af landene. Der er udarbejdet en årsberetning for sektorens virksomhed i 1998 og der vil ligeledes blive udarbejdet en årsberetning for de følgende år, som omfattes af handlingsplanen.

Meddelande om rekommendation 12/98/när angående koordinering av insatser för barn och unga i närområden (B 184/när)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna
att koordinera deras insatser i förhållande till barn och unga i Nordens närområde samt att till maj 1999 komma med förslag till vilka delar av den nordiska handlingsplanen de påtar sig finansieringen för."

De nordiske regjeringer meddeler:

De nordiske regjeringer deltar i utarbeidelsen av ministerrådets handlingsplan for barn og unge gjennom forankring i embetsmannskomitéene for sosial og helse, kultur og undervisning. Videre er man direkte med i arbeidet gjennom Nærområdegruppen under EK-Sosial og helse og ledningsgruppen for barne- og ungdomskultur under EK-Kultur. Dette arbeidet har en viktig koordinerende funksjon, og vil fortsette i det videre arbeidet med handlingsplanen.

De nordiske regjeringer har en betydelig bi- og multilateral aktivitet i Nordens nærområder innenfor handlingsplanens område. Som eksempel kan nevnes Danmarks "Det Sociale Initiativ" der bi-laterale avtaler er skrevet med landene, Sveriges satsing gjennom såvel SIDA som Hälso- och Sjukvårdens Øst-Europa kommité, Finlands innsats for utdanning av helse- og sosialpersonell i Karelen og bekjempelse av tuberkolose i Russland og Baltikum, samt Norges initiativ til en helseplan for Barentsregionen. Alle nasjonale tiltak som naturlig kommer i kontakt med arbeidet i regi av handlingsplanen for barn og unge vil på denne bakgrunn søkes samordnet gjennom samarbeid, styrking eller forlenging av eksisterende prosjekter, og andre relevante arbeidsmåter.

I denne sammenheng ser man det ikke som naturlig at de nordiske regjeringer peker ut enkelte deler av handlingsplanen for nasjonal finansiering. De nordiske regjeringer vil understreke samspillet mellom den eksisterende nasjonale fiansiering av tiltak, og en felles finansiering av de tiltak som finnes naturlige å prioritere i nordisk regi gjennom iverksettelsen av handlingsplanen for barn og unge i Nordens nærområder.

De nordiske regjeringer anser for sin del at rekommendasjonen kan avskrives.

Meddelande om rekommendation 13/98/när angående barns och ungas situation i Nordens närområden (B 184/när)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska Ministerrådet
att anta det föreliggande ministerrådsförslaget som ett ramprogram för att förbättra barns och ungas situation i Nordens närområden
att för Nordiska rådet presentera en årlig aktionsplan för genomförandet som inkluderar ansvarsfördelning och budgetreservering. Den första handlingsplanen bör finnas Nordiska rådet tillhanda i maj 1999.
att till Nordiska rådet årligen rapportera framsteg och svårigheter i relation till genomförandet av handlingsplanen
att via samarbetsministrarna verka för koordinering av de nordiska ländernas insatser för barn och unga i närområdet
att under utarbetandet av Nordiska ministerrådets budget för år 2000 bättre möta resursbehovet för genomförandet av handlingsplanen."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Gjennom prosessen med utarbeidelse av handlingsplan for barn og unge i Nordens nærområder er det laget grunnlag for et godt, tverrsektorielt samarbeide. I tillegg til sosialsektoren og kultursektoren, er dette utvidet til også å omfatte undervisningssektoren. De involverte embetsmannskomitéer, representert ved Nærområdegruppen under EK-S og ledningsgruppen for barne- og ungdomskultur i Norden under EK-K, har hatt fellesmøte, og vil fortsette med dette under utarbeidelsen av den aksjonsplan som skal legges frem for Nordisk Råd i mai 1999. Det blir, i tråd med rekommendasjonen, lagt opp til at det skal utarbeides årlige aksjonsplaner.

For 1999 har det vært viktig å få arbeidet tilstrekkelig forankret. I praksis innebærer dette egne saker til behandling i embetsmannskomitéene våren 1999. Videre har arbeidet konsentrert seg om å skaffe oversikt over ministerrådets virksomhet på feltet, og sørge for koordinering av denne. Det er i tillegg arbeidet med konkretisering og prioritering av fjorårets handlingsplan.

Arbeidet hittil innebærer at det i mai 1999 blev fremlagt en aksjonsplan der innsatsfelter er prioritert. I tillegg vil det legges vekt på å klargjøre forhold for iverksettelse av prosjekter. Dette inkluderer aktivisering av

informasjonskontorene, opprettelse av kontakter og nettverk, fortsettelse av den dialog som er påbegynt med nærområdelandenes representanter, og utarbeidelse av et problemnotat. Det vil bli anbefalt at dette arbeid prioriteres i 1999, slik at en fra 2000 kan drive effektive, målrettede og forankrede prosjekter. Arbeidet vil endelig bedre grunnlaget for budsjettering av aktuelle tiltak for 2000 og årene fremover.

Nordisk Ministerråd mener med dette på en målrettet måte å ha iverksatt arbeidet med oppfølging av handlingsplanen for barn og unge i Nærområdene.

Meddelelse om rekommandation 14/98 angående Nordisk Ministerråds indsatser mod fremmedfjendtlighed

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra de planerade insatserna såsom redovisat i ministerrådsförslaget B 174/nord samt i enlighet med förslaget till budget för ministerrådet 1999

att samarbetsministrarna innan juni 1999 presenterar en sektorövergripande, långsiktig handlingsplan inklusive tidtabell för motverkandet av segregation, rasism och främlingsfientlighet där följande områden ingår: opinionsbildning och förändring av attityder; forskningssamarbete för kartläggning av rasistiska nätverk i Norden; samarbete med och stöd till frivilliga organisationer; insatser riktade till barn och unga; samverkan inom lagstiftning och rättsarbete."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråds redegørelse for Ministerrådets indsatser mod fremmedfjendtlighed (B 174/nord) blev fremlagt til sessionen i Oslo i 1998 på baggrund af ønsker fra Nordisk Råd.

Redegørelsen beskrev kulturministrenes strategi, Nordisk Identitet i Udvikling og de projekter, der på det tidspunkt var truffet beslutning om. Endvidere blev der redegjort for indsatsen inden for 10 andre sektorer og for Nordisk kulturfonds støtte til satsninger med det formål at mindske fremmedfjendtlighed.

Udgangspunktet for redegørelsen og de bagvedliggende strategier var og er, at det flerkulturelle – eller multikulturelle samfund er i fortsat udvikling, og at udfordringen er at skabe grundlaget ikke alene for at denne udvikling kan foregå så problemfrit som muligt, men også for at udviklingen i sig selv kan give en merværdi.

Efter Ministerrådets opfattelse er det afgørende, at indsatsen er langsigtet og sker over en bred front.

Kulturforståelse er en væsentlig nøgle, ikke alene til at præge samfundene med flerkulturelle dimensioner, men også til at modvirke fremmedfjendtlighed og diskrimination.

I Nordisk Ministerråds arbejde er det som bekendt lagt til grund, at indsatsen– hvor det er muligt – bør ske i et samarbejde med de frivillige organisationer, i hvilken forbindelse der ikke mindst tænkes på indvandrernes egne organisationer.

Man er endvidere opmærksom på anbefalingen i slutrapporten fra styringsgruppen for kampagnen "Norden mod fremmedhad", hvorefter "fortsættelsen af indsatsen mod fremmedhad bør foregå på nationalt plan, og Nordisk Ministerråd bør opfordre de nordiske landes regeringer til at opprioritere dette arbejde."

Samtidig anbefalede styregruppen, at arbejdet på dette område opprioriteres på nordisk plan, konkret bl.a. udtrykt ved, at Nordisk Ministerråd opprioriterer ansøgninger om økonomisk støtte til projekter på området, samt informerer grupper og organisationer, der arbejder med problemstillinger vedr. racisme og fremmedfrygt, når der er projektmidler til rådighed.

Indsatsen til forståelse for det multikulturelle samfund finder fortsat sted inden for alle relevante sektorer, hvor status i foråret 1999 er følgende:

Kulturområdet: Den overordnede målsætning i strategien "Nordisk Identitet i Udvikling" er, at øge minoriteters deltagelse og indflydelse på alle niveauer i det kulturelle liv. Kultursektoren skal styrke sin indsats for at bidrage til at undgå segregering og udelukkelse af minoriteter og for at opnå reel ligestilling mellem majoriteter og minoriteter i Norden.
Samarbejdet mod racisme og fremmedfjendtlighed skal i høj grad fokusere på tiltag, som fremmer gensidig respekt og interesse mellem forskellige folkeslag i Norden.
Det nordiske kultursamarbejde skal fremme samarbejde mellem minoriteter og majoriteter på tværs af kulturelle udtryksformer. Dette samarbejde skal give grobund for en fortsat og fornyet udvikling af den nordiske identitet.
Inden for tre hovedsatsningsområder, informationsteknologi og andre medier, kunst og kultur samt idræt er er status for projekterne flg.:
Multikulturel online – en nordisk infobank
En fællesnordisk infobank, med bl.a. oplysninger om aktiviteter, et opdateret katalog over minoritetskunstnere, faglig information og en debatside er

under etablering. Projektet administreres af det norske Samora Centret. For perioden t.o.m. år 2000 er afsat DKK 1.200.000.
"Role models" – forbilleder og fordomme
Magasinprogrammet, der skal fremstille unge indvandrere som positive forbilleder/rollemodeller, og som tænkes vist på de nationale TV-stationer, er under udarbejdelse. Projektet gennemføres af Mira-Centret i Norge. For projektperioden 1998-2000 er afsat DKK 850.000.

Nordisk identitet på frokostbordet: Tegne- og digtekonkurrencen for børn, der tænkes fulgt op af udsmykning af mælkekartoner og evt. en vandreudstilling, er under opstart. Projektet gennemføres af Foreningen Norden i Norge. For projektperioden 1998-2000 er afsat DKK 250.000.
Uddannelse af idrætsledere: Riksidrottsförbundet i Finland har påbegyndt projektet, der skal skabe et netværk og lægge grunden til, at de nationale idrætsforbund tager ansvar for indsatser for at modvirke mobning og fremmedfjendtlige overgreb i idrætsmiljøer, således at dette arbejde inkorporeres som en naturlig del af foreningernes ungdomsarbejde. For projektperioden 1998-2000 er afsat DKK 300.000

Världen i Norden – musikfestival: Musikfestivalen Världen i Norden er blevet arrangeret skiftevis af de nordiske lande. Ministerrådet har bevilget støtte til projektet med den hensigt at styrke festivalens flerkulturelle dimension. For perioden 1998-2000 er afsat DKK 500.000.
Film- og medieområdet: Til Styringsgruppen for Kultur- og Massemediesamarbejdet er for 1999 afsat DKK 554.000 øremærket til projekter i relation til det flerkulturelle samfund.
Styringsgruppen har i 1998 bevilget DKK 187.000 til det tidligere omtalte projekt "Role models" – forbilleder og fordomme.
Uddannelsesområdet: Arbejdet med det fællesnordiske projekt, "Strategier og metoder for at forebygge racediskriminering – interkulturel undervisning" fortsætter som planlagt. Projektet, der gennemføres i et samarbejde mellem Styringsgruppen for Nordisk Skolesamarbejde (NSS)og Styringsgruppen for Nordisk Folkeoplysning og Voksenuddannelse (FOVU), har til formål at undersøge, hvordan det fælles nordiske grundlag og de nordiske traditioner kan være med til at udvikle nye strategier og metoder til at forebygge racediskriminering og forbedre forståelsen mellem majoritetsbefolkningen og de etniske minoriteter.
Et til formålet nedsat projektgruppe har afholdt workshops i de nordiske lande med det formål at beskrive projekter og diskutere metoder og strategier, og på baggrund af de afholdte workshops har projektgruppen sammenfattet de specielle nordiske træk ved den interkulturelle undervisning. Projektgruppen har afgivet en foreløbig rapport til NSS og FOVU, som har foranlediget en pædagogisk behandling af materialet med henblik på anvendelse inden for såvel skole- som voksenuddannelsessektoren. Materialet forventes færdigbehandlet i løbet af sommeren 1999.

Forskningsområdet: I 1998 tog Ministerrådet de indledende skridt til et nyt nordisk forskningsprogram "Kulturel mangfoldighed og social identitet - de nordiske velfærdssamfund set i europæisk sammenhæng".
Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) nedsatte indledningsvis i samarbejde med Ministerrådets fagsektor for velfærd en arbejdsgruppe til at videreudvikle og konkretisere forslaget. I marts 1999 behandlede FPR arbejdsgruppens udkast til forskningsprogram. Rådet besluttede yderligere at udvikle forslaget i samarbejde med velfærdssektoren med henblik på at præsentere et endeligt programforslag i løbet af 1999. Blandt de temaer, som tages op i forslaget vil bl.a. være særligt udsatte grupper, herunder flygtninge og indvandrere.
I budgetforslaget for 1år 2000 er afsat midler til iværksættelse af et nyt forskningsprogram om sexualiseret vold. En gruppe under forskningspolitisk råd arbejder på at konkretisere forslaget. Ét af de indsatsområder, der peges på, er "kultur" og "kulturers" betydning i denne sammenhæng
Arbejdsmarkedsområdet: Som beskrevet i Nordisk Ministerråds redegørelse indgår blandt de prioriterede områder i Ministerrådets samarbejdsprogram på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 1995 – 2000
- en forstærket indsats til bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed
- fremme af indvandrere og flygtninges integration i samfundet og
- modarbejdelse af diskriminering på arbejdsmarkedet.
I programperioden er der blevet udarbejdet en række projekter indenfor de prioriterede områder. Nedenfor er kort beskrevet de projekter som blev afsluttet i 1998 og de som er igangværende.
Publikationen Shelters for battered women and the needs of immigrant women (TemaNord 1998:507) er en opfølgning på en nordisk konference i Oslo 1995 under navnet Immigrant Women's Encounter with Shelters. Rapporten fokuserer på indvandrerkvinders behov og erfaringer. Oplysningerne bruges til at fremsætte en række forslag til forbedring af indvandrerkvinders vilkår.
Publikationen Rekruttering av innvandrere til offentlig sektor i de nordiske lande (TemaNord 1998:558) belyser nogle af de hindringer som eksisterer for rekruttering af indvandrere til den offentlige sektor i de nordiske lande. Rapporten præsenterer også resultater fra forskellige tiltag som har været prøvet gennem de seneste år for at reducere disse barrierer.
I 1999 forventes et studie af indvandrerkvinder i Norden at blive afsluttet. Undersøgelsen er baseret på statslig information, der bruges til at undersøge områder som uddannelse, arbejde og beskæftigelse, politisk deltagelse etc.
Den 28-30 oktober 1999 afholdes den 11te Nordiske Migrationsforskerkonference i Gøteborg. Temaet er Integration: Jobb – men ikke bare jobb. Konferencen fokuserer på hvad integrationen på arbejdsmarkedet betyder i forhold til integrationen på andre områder som for eksempel fritid, kultur og sprog.

En rapport fra ungdomsseminaret om initiativer til hjælp til selvhjælp for unge indvandrere forventes udgivet i 1999. Ungdomsseminaret fokuserede på hvad unge indvandrere i Norden kan gøre for at blive en positiv kraft og en ressource i samfundet.
I december 1998 blev der afholdt workshops af en dags varighed i de 3 baltiske hovedstæder, med det formål, at udveksle de nordiske og baltiske regeringers erfaringer med integration af migranter og udlændinge i samfundene. Workshoppene skulle prøve at skabe muligheder for et videre samarbejde mellem de nordiske og baltiske landes integrations initiativer. Der forventes udgivet en rapport fra workshoppene i 1999.
Bygge- og boligområdet: Som beskrevet i Ministerrådets redegørelse fremgår det af handlingsplanen for bygge- og boligsektoren for 1998 - 2001, at en af målsætningerne for det fællesnordiske boligpolitiske samarbejde er, at bidrage til at skabe gode bolig- og levevilkår for alle befolkningsgrupper, med udgifter som er overkommelige for samfundet og den enkelte.
Som opfølgning på studiet omkring Boligpolitik mod segregation har Ministerrådet iværksat et projekt om Succesfulde eksempler på integrationsarbejde i de nordiske lande, set ud fra et boligpolitisk perspektiv. Formålet med projektet er at indsamle erfaringer, som kan tjene som inspirations- og kundskabskilde for beboere, boligforeninger, kommuner og andre myndigheder.
Projektet er kommet godt fra start med involvering af kommuneforeningerne fra de nordiske lande, som vil bidrage med eksempler på vellykkede integrationstiltag med relevans for problemstillingen omkring fremmedfjendtlighed. Rapporten forventes at foreligge inden udgangen af 1999.
Konsumentområdet: Nordisk Konsumentudvalg (NKU), som er en rådgivende gruppe under embedsmandskomitéen for konsumentspørgsmål, arbejder videre med undersøgelsen af Socio-økonomisk og kulturel mangfoldighed som forbrugerpolitisk forudsætning
NKU's opgave er at initiere debat om nye forbrugerpolitiske emner og give det nordiske samarbejde mulighed for at være på forkant med udviklingen. Baggrunden for udvælgelsen af emnet er, at NKU har konstateret, at tendensen til udligning af sociale og økonomiske forskelle, den etniske homogenitet samt den kulturelle identitet, som i en lang periode har kendetegnet de nordiske samfund, i stigende grad er afløst af en økonomisk og socio-kulturel differentieringstendens. Den kommer bl.a. til udtryk i et opbrud fra givne normer og traditioner, i omformning af familiemønstre og sociale relationer, samt i nye tids- og rummæssige betingelser for organiseringen af hverdagen, skabt i kølvandet på hastige teknologiske og institutionelle forandringer. Kundskaben om disse processer, deres årsager og konsekvenser er begrænsede.
Behandlingen af Socio-økonomisk og kulturel mangfoldighed som forbrugerpolitisk forudsætning blev indledt på NKU's vår-møde i maj 98 med et

oplæg om de forbrugermæssige behov i forbindelse med den kulturelle mangfoldighed: Indvandrer-spørgsmålet og forbrugerinformationsmæssige spørgsmål af Ümit Mehmet Necef, ph.d.-stipendiat, Odense Universitet. Emnet blev fulgt op i september 98 med indlæg om samarbejdet mellem Konsumentverket i Sverige og indvandrerforeningerne ved en repræsentant fra den chilenske indvandrerforening. Problematikken om forbrugerbehov i forbindelse med den socio-økonomiske mangfoldighed er behandlet med indlæg om de baggrundsmæssige forudsætninger: Fattiges forbrugersituation – en studie om økonomisk stress, skam og usundhed samt et bud på hjælp til problemløsning med oplæg om Fattiges forbrugssituation – en metode til bedre privatøkonomi og friskere liv samt Forbrugerprojektet Grönkvist.

I november 98 holdt NKU et seminar for Embedsmandskomiteen for Konsumenspørgsmål, som knyttede flere af de nævnte problemstillinger sammen under overskriften Miljøhensyn og velfærdsforandringer som forbrugerpolitisk udfordring. Ideen var at anskueliggøre, at flere væsentlige nye udfordringer/pligter lægges på forbrugerne i forbindelse med de pågående samfundsforandringer, og at man ikke kan se på de enkelte problemstillinger hver for sig uden at miste helhedsbilledet af implikationerne for husholdningerne. En rapport om forandringerne i velfærdssystemet indgik som baggrundsmateriale og blev offentliggjort i TemaNord 1998:573.

Det, vi ved, er, at ulighederne i livsbetingelserne skaber øgede modsætninger og spændinger i samfundet. Problemerne berører flere politikområder. I denne proces ændrer forbrugets betydning karakter, ligesom livsstilsudviklingen og den sociale identifikation afspejler en differentiering i holdninger og adfærd. Med den kulturelle side af differentieringen anfægtes den måde, vi hidtidig har opfattet sociale grupper og praksis på. Som et særligt tema viser den øgede etniske kontakt sig i den forbindelse som en ny voldsom kraft, der både inspirerer til ændrede livsstile og til aggressiv afstandtagen over for "det anderledes".

Forbrugerpolitisk set omhandler opbruddet og differentieringen i de kulturelle former emner, som ikke umiddelbart kan håndteres med den traditionelle reguleringstænkning. Opmærksomheden på dem er dog væsentlig for refleksionerne af tidsvarigheden af såvel mål som strategier, organisationsformer og metoder i det forbrugerpolitiske arbejde. Nordisk Konsumentudvalg har ønsket at sætte dette tema på den forbrugerpolitiske dagsorden for det nordiske samarbejde ved at pege på uligheder i behov for forbugerpolitisk støtte og initiere diskussioner om betydningen af den socio-kulturelle differentieringstendens for udvikling af de forbrugerpolitiske strategier. Temaet forventes færdigbehandlet med en samlet afsluttende rapport til Embedsmandskomiteen for Konsumentspørgsmål i 1999. Embedsmandskomiteens opfølgning af temaet vil komme til at indgå i det langsigtede

arbejde med udvikling af de forbrugerpolitiske strategier, som sker under gennemførelsen af konsumentsektorens nye handlingsplan frem til år 2004.
Social- og sundhedsområdet: Der er i samarbejde mellem Ministerrådet og Barne- og Familiedepartementet i Norge oprettet tre delprojekter, som skal belyse barn og unges situation i Norden. De tre grupper består af en repræsentant for hvert land sammen med et videnskabeligt institut, som udarbejder rapporterne.
Den første rapport blev færdiggjort i april 1999. Rapporten omhandler børn og unge med indvandrerbaggrund, og har en særlig del om disse gruppers forhold til børneværnet. Rapport nr. 2 (maj 1999) omhandler marginaliserede børn og unge. Den sidste rapport omhandler levevilkårsindikatorer for børn og unge, og er forventes færdiggjort i efteråret 1999. Alle rapporterne udgør en kundskabsstatus på nordisk niveau inden for det pgl. område, og det er tanken at de skal udgøre grundlag for videre forskning, f.eks. gennem velfærdsforskningsprogrammet.
Rapporten om børn og unge med indvandrerbaggrund (TemaNORD 1999:535)og delrapporten om børneværn er udarbejdet af Institut for Samfundsforskning i Oslo. Det er dels den øgede opmærksomhed som er blevet disse børn og unge til del i medierne, dels de nye problemstillinger, som knytter sig til andengenerationsindvandrere, som er vigtige temaer i undersøgelsen. Af ca. 2000 relevante bøger, rapporter og artikler er 200 valgt ud til litteraturoversigten, og ca. 50 er gennemgået og kommenteret i rapporten. Et større antal problemstillinger er benyttet som udgangspunkt, og resulteret i en længere liste over temaer for videre forskning. For indvandrerbørn og –ungdom findes der generelt begrænset komparativ forskning på nordisk niveau, noget som bl.a. vil kunne tilvejebringe ny kundskab, f.eks. om kriminalitet.
TemaNORD-rapporten om børn og unge med indvandrerbaggrund er et vigtigt skridt til at øge kundskaben om denne gruppe, og for at danne grundlag for ny forskning på nordisk plan inden for dette temaområde.
Narkotikaområdet: Embedsmandskomitéen for narkotikaspørsmål besluttede i juni 1997 at følge op på seminaret "Indsatser mod narkotikamisbrug blandt indvandrere og minoriteter" og et ekspertmøde blev arrangeret i oktober 1997, hvor det blev klargjort, at misbrug blandt indvandrere er i stigning i alle nordiske lande, og at indvandrere kun sjældent selv henvender sig om hjælp. Det blev fastslået, at der er behov for at udbrede kundskaber og erfaringer fra arbejde mod misbrug blandt etniske grupper, og det blev besluttet at udarbejde en manual til hjælp for de, der arbejder med disse spørgsmål. Resultatet af et forstudie blev i maj 1998 rapporteret til embedsmandskomitéen, der besluttede at gå videre med projektet. Manualen vil indeholde et antal artikler, som i hovedsagen formidler tanker om samarbejde med personer med en anden kulturel baggrund, og den giver grundlæggende fakta om flygtninge og migration. Anden del af manualen skal være mere praktisk

indrettet og formidle konkrete erfaringer fra arbejdet på området. Sidste del af manualen vil indeholde referencer med oversigt over litteratur samt nationale og regionale institutioner med kundskab om misbrug og/eller indvandring.

Lovgivningsområdet: Bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed har været et prioriteret samarbejdsområde i Justitsministrenes årlige handlingsplan for 1998-99 og den nordiske strafferetsekspertgruppe har undersøg eventuelle behov for lovændringer under hensyntagen til såvel strafferetslige aspekter som andre lovgivningsrelaterede aspekter.

Strafferetsekspertgruppen fastslår i en rapport fra marts 1999, at der kan konstateres flere ligheder i de nordiske landes lovgivning i relation til racisme og fremmedfjendtlighed. Samtlige landes straffelove indeholder kriminalisering af handlinger der kan betegnes som forfølgelse af folkeslag. Samtlige lande har fængselsstraf på op til 2 år. Endvidere eksisterer der, med mindre variationer, i samtlige lande diskrimineringsforbud i relation til erhvervsvirksomhed og arrangement af møder og sammenkomster. På dette område er maximumsstraffen i Norge, Danmark, Island og Finland fængsel i seks måneder og i Sverige fængsel i 1 år.

På arbejdsmarkedsområdet er der i Norge, Danmark og Finland, udtrykkelige strafferetslige diskrimineringsforbud. Den danske lovgivning er ligeledes til dels strafferetslig. Det kan endvidere nævnes, at Sverige har en helt civilretslig lovgivning med lignende forbud mod diskriminering i arbejdslivet, hvorefter den primære sanktion er skadeserstatning.

Straffelovgivningerne i Norge og Sverige indeholder udtrykkelige bestemmelser om racistiske motiver som straffeskærpningsgrund eller vilkår for kvalificeret handlingsform. Er en lovovertrædelse begået med et racistisk motiv, vil det i Danmark kunne tillægges vægt ved strafudmålingen med den følge, at der idømmes en skærpet straf. Deltagelse i organisationer hvis aktiviteter er kriminelle er i en vis udstrækning kriminaliseret i Norge, mens man i Finland og Sverige overvejer at indføre en lignede kriminalisering.

I en række af de nordiske lande er der taget initiativer på det retslige område til bekæmpelse af racisme og fremmedfjendtlighed. Således er der i Sverige nedsat en komité med det formål bl.a. at overveje spørgsmålet om kriminalisering af aktiv deltagelse i organisationer med kriminel aktivitet som en væsentlig del af sine aktiviteter. I den sammenhæng skal det udredes, hvorvidt den nuværende bestemmelse om forfølgelse af folkeslag udgør en tilstrækkelig hindring for racistiske organisationers aktiviteter eller ej. Finland har iværksat udarbejdelse af et lovforslag med henblik på at kriminalisere kriminelle organisationer.

Med baggrund i de tiltag der allerede er iværksat i de nordiske lande og det løbende nordiske samarbejde der finder sted på embedsmandsplan ved udarbejdelse af ny lovgivning, findes der ikke at være behov for at iværksætte et særskilt nordisk samarbejde til udarbejdelse af nye retsakter på området.

Nordisk Kulturfond: Nordisk Kulturfond har haft insatsen mod fremmedfjendtlighed som et prioriteret område siden 1994. Fondens reaktive arbejdsform har imidlertid gjort det vanskeligt at medvirke til fremkomsten af mere interessante ansøgninger på området og Fondens styre vil derfor diskutere mulighederne for proaktive satsninger på blandt andet dette område.
Der er dog sket en forbedring gennem de seneste to år. Ved fondens møde 124/98 blev givet fire bevillinger til et beløb på ½ MDKK til projekter på dette område.
Der kan konstateres en visse forskydninger med hensyn til projekternes indhold og struktur:
Generelt set modtages flere ansøgninger på dette område end tidligere, og de bevilgede beløb er stigende.
Der modtages et stigende antal ansøgninger fra indvandrerorganisationer, som planlægger og gennemfører nordiske mønstringer, etablerer nordiske netværk osv., og der er en mærkbar større selvbevidsthed i disse organisationer end tidligere.
Som en naturlig følge af, at kunst og kultur generelt er vigtige elementer i indsatsen for det multikulturelle samfund og mod fremmedfjendtlighed indgår kunsten (eller kunstneriske elementer) som en væsentlig del af helheden i mange projektere. Flere projekter end tidligere arbejder med målgruppen børn og unge.
I øvrigt er det bemærkelsesværdigt, at der inden for dette område modtages flere ansøgninger fra Norge end fra de øvrige Nordiske lande.
Afsluttende bemærkninger: Nordisk Ministerråd er, som det også fremgår af redegørelsen B 174/nord, helt enig i, at området også fortsat skal være højt prioriteret, men man er samtidig af den opfattelse, at det er vigtigt, at man går endnu bredere frem end angivet i rekommandationen.
Grundlaget for varige resultater er tilvejebringelsen af en bred forståelse for udviklingen i retning af det multikulturelle samfund og for den merværdi, dette kan give.
De af Rådet fremhævede prioriteringer indgår som væsentlige elementer i arbejdet, og det er Ministerrådets opfattelse, at langsigtede og holdbare resultater grad sikres gennem en fortsat styrkelse af dette arbejde som en naturlig og integreret del af virksomheden inden for alle relevante sektorer – en indsats der til enhver tid er åben for nye impulser, ideer og muligheder. En samlet overordnet handlingsplan koordineret af ét ministerråd vil derimod lægge så mange begrænsninger på disse vigtige elementer i Nordisk Ministerråds indsatser, at man ikke kan anbefale denne fremgangsmåde.
Nordisk Ministerråd er indstillet på til sessionen i år 2000 at fremlægge en ny redegørelse for status i Ministerrådets indsatser på området.

Meddelande om rekommendation 15/98/när angående bilaterala samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland (A 1186/när)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar
att verka för att alla nordiska länder sluter effektiva bilaterala samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland."

Nordisk Ministerråd meddeler på vegne af de nordiske landes regeringer:

En række af de nordiske lande har allerede indgået bilaterale samarbejdsaftaler mellem politimyndigheder i Norden og Rusland, hvorimod aftaler med de Baltiske lande ikke er indgået.

Således har Sverige og Norge bilaterale samarbejdsaftaler med politimyndigheder i Rusland men ikke med en tilsvarende myndighed i de baltiske lande. Finland derimod har bilaterale samarbejdsaftaler med såvel Rusland, som Estland Letland og Litauen. De af aftalerne berørte myndigheder er politi, grænsebevogtning og tolden. Danmark er p.t. ved at forhandle en aftale med Rusland. Island derimod har ikke indgået aftaler med Rusland og de baltiske lande, men yder retshjælp i kriminelle sager som myndigheder i udlandet efterspørger ud fra princippet om gensidig retshjælp.

Ministerrådet konstaterer, at bilaterale aftaler kan være nyttige i samarbejdet med nærområderne. Et værdifuldt tillæg, fra et nordisk/baltisk perspektiv, til bekæmpelse af kriminaliteten i de nordiske nærområder er Aktionsgruppen mod organiseret kriminalitet i Østersøområdet, som Rusland også deltager i. Aktionsgruppen har vist, at det er muligt på kort tid at etablere et effektivt samarbejde. Det har været ambitionen at tage udgangspunkt i allerede eksisterende national lovgivning i stedet for at iværksætte forhandlinger om særlige samarbejdsaftaler. Samarbejdet i politisager med de baltiske lande fungerer også udmærket uden at der er indgået formelle aftaler mellem landene. Trods store forskelle i de forskellige landes lovgivning, gennemføres der et konkret, praktisk og resultatorienteret arbejde. De baltiske lande vil også i forbindelse med udvidelsen af EU og Schengensamarbejdet også blive omfattede af et multilateralt regelværk på området, hvilket også mindsker behovet for bilaterale aftaler.

Ministerrådet anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 16/98/när angående förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland (A 1186/ när)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att i ett framtida samarbete mellan nordiska och baltiska justitieministrar prioritera stöd till brottsförebyggande insatser kopplat till mänskliga rättigheter, härunder också utvecklande av alternativa strafformer för minderåriga, rehabiliteringsprogram för redan straffade, t ex genom att säkra nödvändiga resurser till de nordiska brottsförebyggande råden. Status för samarbetet ges senast vid sessionen 1999 att be de nordiska justitieministrarna om särskild rapportering om insatser för bekämpande av ekonomisk kriminalitet i Norden och dess närområden, förslagsvis vid det gemensamma mötet med Baltiska församlingen 1999 eller vid sessionen 1998 att inom ramen för de årliga nordiska narkotikahandlingsplanerna stödja upplysningsinsatser i skolor och föreningar i närområdet, t ex genom att stödja produktion och distribution av material att tillsammans med företagsrepresentanter utreda möjligheten av att utveckla en "code of conduct" för nordiska företag verksamma i närområdet, med avseende på att motverka korruption."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Allerede i forbindelse med de baltiske staters frigørelse i begyndelsen af 1990erne, iværksatte de nordiske kriminalitetsforebyggende organer på forskellige niveauer, et samarbejde med de baltiske lande. Et længerevarende samarbejde mellem politi og anklagemyndighed og mellem domstole, samt andre berørte myndigheder har vist sig meget betydningsfuld i kampen mod kriminalitetsudviklingen. I 1993 tog de nordiske lande initiativ til afholdelse af en Østersøkonference mod organiseret kriminalitet. Konferencen udgjorde et første skridt mod etablering af et regulært samarbejde i nærområderne til bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet.

Et betydningsfuldt samarbejde som foregår er det såkaldte PTN-samarbejde (Politi-told-norden). Et vigtigt instrument i dette samarbejde er de fælles nordiske politi- og told forbindelsesofficerer som er udstationerede i

mange lande, deriblandt de baltiske lande og Rusland. PTN-gruppen er repræsenteret i Embedsmandskomitéen for Narkotikaspørgsmål og rapporterer løbende ved alle møder i denne tværfaglige komité.

I dag foregår der også et meget konkret samarbejde mellem politianklage- og told samt kyst- og grænseovervågningsmyndighederne i Norden, Baltikum og Rusland. Aktionsgruppen også kaldet Task Force on Organised Crime in the Baltic Sea Region, nedsat i 1996 efter topmødet i Visby, har til formål at udarbejde konkrete tiltag til bekæmpelse af organiseret kriminalitet i landene omkring Østersøen. Aktionsgruppen har vist, at det er muligt at etablere et effektivt multilateralt samarbejde i kampen mod den organiserede kriminalitet. Ambitionen er at udgå fra eksisterende national lovgivning i stedet for at iværksætte forhandlinger om særlige overenskomster. Aktionsgruppen har gennemført fælles aktioner, bl.a. mod stjålne køretøjer, narkotikasmugling, illegal migration og menneskesmugling. Særlige tiltag i relation til hvidvask af penge er også iværksat.

De nordiske lande er endvidere i relation til de spørgsmål som rejses i rekommandationen, engagerede i forskellige former for bilateralt og multilateralt samarbejde med de baltiske lande. Samarbejdet fordeles og koordineres mellem de pågældende lande.

For så vidt angår bilateralt udviklingssamarbejde har den svenske rigsdag vedtaget et nyt samarbejdsprogram for udviklingssamarbejdet med Central- og Østeuropa i perioden 1999 – 2001. De svenske initiativer for de baltiske retssystemer skal intensiveres. Der er således nedsat en styringsgruppe for arbejdet som omfatter Domstolsvæsenet, Statsanklageren, Rigspolitistyrelsen, Kriminalforsorgsstyrelsen, Kriminalitetsforebyggende Råd, Sida samt Regeringen via justits- og udenrigsministerierne. Regeringsaftaler er indgået med de baltiske stater. Til regeringsaftalen hører handlingsplaner med konkrete projekter som det svenske retsvæsens myndigheder har udarbejdet i samråd med myndighederne i samarbejdslandene. På nuværende tidspunkt er retsvæsenets myndigheder, i samarbejde med myndigheder i samarbejdslandene, aktive med at fremlægge konkrete forslag til hvorledes projekterne skal gennemføres. Projekterne vedrører alle retsområder.

Finland har samarbejdsaftaler med Rusland, Estland, Letland og Litauen, hvor de relevante myndigheder i tillæg til politiet er grænseovervågningen og tolden. Justitsministeriet arbejder med Letland og Litauen på at intensivere det retslige samarbejde. Samarbejdet med de baltiske stater og Rusland omhandler alle retsområder, såsom domstolsvæsenet, anklagemyndigheden og fængselsvæsenet samt kriminalitetsbekæmpelse, kriminalforsorg og kriminalpolitisk forskning. Justitsministeriet forhandler årligt med samarbejdslandene omkring de projekter der skal gennemføres.

Den norske regering har oprettet et samarbejdsprogram for Øst-Europa, der særligt retter sig mod Rusland og Baltikum. Programmet styres

af et interdepartementalt statssekretærudvalg. I programmet indgår også visse hjælpeindsatser indenfor justitssamarbejdet.

Et nationalt finansieret efterspørgselsreducerende, rusforebyggende træningsprogram for lærere i Baltikum har siden 1996 foregået i Norge på Bergenklinikene. Træningsprogrammet er rettet mod en indsats for de 12-15 årige. I stedet for at afholde konferencer og seminarer gøres indsatsen i form af oplæring af lærere, som derefter lokalt kan oplære egne kolleger. Midler anvendes også til oversættelser af nordisk undervisningsmateriale, og der sker efterfølgende opfølgning af kurserne. Forebyggelseskontoret i Riga, Letland fungerer nu som central for Rigaområdet. Projektet fortsættes med norsk økonomisk støtte i regi af UNDCP og udvides til også at omfatte Letland og Lithauen.

De nordiske lande er også engagerede i multilateralt udviklingssamarbejde med de baltiske lande, eksempelvis initiativer der initieres under EU's Phare-program og af Europarådet. Finland har alene og i samarbejde med de øvrige nordiske lande, engageret sig i forskellige udviklingsprojekter inden for de af rekommandationen omhandlede områder. Arbejdet løber i 1999 og omfatter også områder der finansieres med Phare-midler.

Til udvikling af det samarbejdet på det kriminalitetsforebyggende område i såvel Norden som i samarbejde med de baltiske lande, har Samarbejdsministrene på anbefaling af Justitsministrene, støttet et projekt der omfatter samtlige nordiske kriminalitsforebyggende råd. Projektet har til formål at udarbejde en overordnet plan for samordning og fordeling af arbejdsopgaver mellem de kriminalitetsforebyggende råd med henblik på at effektivisere og udbygge det nordiske samarbejde. Projektet omhandler også forholdet til nærområderne og EU. Planen forventes udarbejdet i løbet af 1999.

Med henblik på at det fælles-nordiske samarbejde med de baltiske lande styrkes og udvides, har Justitsministrene på sit møde i juni 1998, taget initiativ til afholdelse af Ministerrådets første formelle møde med de baltiske justitsministre. Mødet forventes gennemført i november 1999 og inden for det overordnede tema "Extended co-operation between the Nordic and the Baltic States in the Justice Sector, vil justitsministrene bl.a. diskutere ungdomskriminalitet, herunder alternative strafformer for mindreårige.

Den svenske justitsminister, Laila Freivalds, har på Nordisk Råds 50. session, samt på møde med den Baltiske forsamling i februar 1999, redegjort for Ministerrådets indsatser til kriminalitetsbekæmpelse i Nærområderne.

Til bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, er en gruppe embedsmænd under justitsministerierne blevet anmodet om at overveje om der er et særligt behov for at etablere et fælles-nordisk samarbejde til bekæmpelse af økonomisk kriminalitet. Gruppen har nu udarbejdet en rapport med redegørelse over de nordiske landes lovgivning vedrørende hvidvask af penge.

Der afholdes endvidere årligt et nordisk seminarium om økonomisk kriminalitet. På disse seminarier mødes efterforskere og anklagere fra de nordiske lande med henblik på at diskutere og behandle aktuelle spørgsmål i relation til økonomisk kriminalitet. Den tidligere nævnte aktionsgruppe har også taget initiativ til bekæmpelse af økonomisk kriminalitet.

Bekæmpelse af økonomisk kriminalitet i Baltikum og Nordvestrusland er af stor betydning for landenes demokratiske udvikling. Det er derfor naturligt, at overveje om der er behov for udvikling af en fællesnordisk "code of conduct" for nordiske virksomheders aktiviteter i Nærområdet for at modvirke korruption. Det viser sig imidlertid, at de enkelte nordiske lande hver især har national lovgivning, som i en passende udstrækning gør det ulovligt og i visse tilfælde tillige strafbart at bestikke ansatte i f.eks. de baltiske lande. Hertil kommer, at der inden for rammerne af OECD for nylig er udarbejdet en konvention, som omhandler bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, herunder korruption. På denne baggrund finder Nordisk Ministerråd ikke, at der er behov for fællesnordiske tiltag med henblik på udvikling af en "code of conduct" for nordiske virksomheders aktiviteter i Nærområderne.

Ministerrådet anser for sit vedkommende at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandation 17/98 om Nordisk Ministerråds strategi for samarbejdet med den frivillige sektor

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att genomföra föreliggande strategi för samarbete med frivilligsektorn samt att redovisa hur samarbetet framskrider genom årlig rapportering till Nordiska rådet
att ministerrådet i dialog med Nordiska rådet preciserar kriterier för vilken typ av organisationer som kan omfattas av samarbetet samt presenterar en förteckning över organisationer som omfattas av samarbetet
att delge Nordiska rådet redogörelsen över det sektorspecifika samarbetet med frivilligorganisationerna samt tillhörande verksamhetsplan och budget."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråds strategi for samarbejde med den frivillige sektor, der blev behandlet på den 50. session, indeholder en række elementer, der indgår i budgettet for 1999 og som videreføres i budgetforslaget for år 2000.

Status for arbejdet med strategiens delelementer er følgende:

Samnordisk forskning: Som det fremgår af handlingsplanen indgår samnordisk forskning om den frivillige sektor som et element i et nyt fællesnordisk forskningsprogram om "De nordiske velfærdssamfund set i europæisk sammenhæng". I budgetforslaget for for år 2000 påregnes knap 6 MDKK til programmet. Velfærdssamfundsforskningen og den heraf omfattede forskning i den frivillige sektor videreføres i de kommende år.

Udvekslingsordning: Den nye stipendieordning for udveksling af repræsentanter for de frivillige organisationer er etableret i foråret 1999. Ordningen administreres sammen med ordningen for udveksling af tjenestemænd/offentligt ansatte i Norden. Dette indebærer, at stipendierne fordeles, udbetales og revideres nationalt gennem nationale kontaktpersoner. Kontaktpersonerne udgør samtidig en fællesnordisk koordinationsgruppe, der bl.a. fordeler Nordisk Ministerråds stipendiemidler mellem landene. Bevillingsforhøjelsen til fordel for de frivillige organisationer søges videreført på budgettet for år 2000.

Rejsestøtte: Der er fra foråret 1999 etableret en ny støtteordning med henblik på at sikre mere overkommelige rejseudgifter for repræsentanter for den frivillige sektor i Vestnorden, der deltager i nordiske møder m.v.

Bevillingen på 205.000 DKK, der foreslås videreført på budgetforslaget for år 2000, er fordelt til de nordiske huse i Reykjavik og på Færøerne samt til Nordens Institut på Grønland i samme forhold som bevillingen til støtte for vestnordiske tjenestemænds deltagelse i det nordiske samarbejde.

Støtten fordeles af husene/instituttet efter fælles regler og med et maksimumbeløb for dækningen af udgiften til flybillet.

Tolkningsstøtte: Forhøjelsen af de midler, der er til rådighed for tolkning, 205.000 DKK til støtte for repræsentanter for den frivillige sektor fra områder i Norden, hvor de nordiske hovedsprog ikke er dækkende, tænkes videreført på budgettet for år 2000.

Udvikling af civilsamfundet i Nærområderne: Uddannelsen af frivillige ledere er gennemført med forberedende studier i de baltiske lande og kurser på Nordens Folkelige Akademi. I de sidste år er der endvidere gennemført praktikophold i nordiske organisationer og institutioner. Et nordisk-baltisk NGOnetværk har siden 1997 udgjort et forum for erfaringsudveksling om projektarbejde, og deltagerkredsen er stadig stigende.

Der er etableret en database over nordisk-baltiske projekter. Den forventes at få stor betydning bl.a. for nye netværk. Evalueringen fra deltagerne

har været særdeles positiv, og man understreger især behovet for opfølgning i Balticum.

Fra 1999 flyttes en væsentlig del af aktiviteterne til de baltiske lande og ansvaret for virksomheden lægges hos de baltiske paraplyorganisationer på voksenundervisningsområdet. I opstartfasen indgår uddannelse af regionale og lokale ledere fra en bred vifte af organisationer.

De baltiske miljøer lægger stor vægt på en klar rolle som partnere, ligesom de har udtrykt interesse for at indgå som ressource i forbindelse med aktiviteter i relation til NV-Rusland.

Nordisk Kulturfond forøger samarbejdet med frivilligsektoren: Støtte til projekter, der involverer den frivillige sektor har fortsat en særdeles høj prioritet. Den frivillige sektor er defineret som et særskilt ansvarsområde, men der er ikke foretaget særskilte prioriteringer inden for sektoren. Kulturfonden anslår, at omkring 10 MDKK årligt anvendes til projekter, der involverer de frivillige organisationer.

Et forstærket samspil med den frivillige sektor:I Nordisk Ministerråds forslag til budget for år 2000 er givet en beskrivelse af, hvorledes man i de enkelte sektorer arbejder med at forstærke samarbejdet med den frivillige sektor.

Det fremgår endvidere, hvor omfattende støtten af fællesnordiske midler er til virksomhed i relation til den frivillige sektor, ligesom det – hvor det er muligt - er søgt angivet i relation til hvilke organisationer eller f.eks. inden for hvilket område inden for det frivillige arbejde, midlerne anvendes.

Nordisk Ministerråd finder det betænkeligt og i modstrid med det holdnings- og værdimæssige grundlag for frivillig og/eller ideel virksomhed og for udviklingen i det folkelige arbejde, hvis man gennem en præcisering af kriterier for hvilke typer af organisationer, som kan omfattes af samarbejdet, på forhånd udelukker nogle organisationer. Her må man respektere udviklingen og det frivillige arbejdes integritet. Man er imidlertid fra Ministerrådets side rede til en dialog med Nordisk Råd herom, hvis Rådet udtrykker ønske om det

Nordisk Ministerråd agter på ny at redegøre for samarbejdet med den frivillige sektor i forbindelse med fremlæggelsen af Ministerrådets forslag til budget for år 2001.

Nordisk Ministerråd foreslår på denne baggrund, at rekommandationen afskrives.

Meddelande om rekommendation 18/98/nord angående nordiska rådets musikpris (A 1146/nord)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att regelsystemet för Nordiska rådets musikpris vidgas på så sätt att det tar fasta på de alltmer snabba förändringarna inom musikvärlden;
att skapa flexibla och öppna stadgar som både medger en följsamhet och aktualitet och ger mer substans till nomineringarna och utnämningarna av framtida pristagare;
att de yttre ramarna om belöning för konstnärlig gärning behålls, men en modernisering och flexibilitet av regelsystemet åstadkommes genom en "uppluckring" av reglerna så att en tonsättare bör kunna nomineras för mer än ett enda verk samt att den nu gällande uppdelningen på vartannat år för det skapande musikområdet och vartannat år för det utövande musikområdet upphör för att ge Nordiska musikkommittén (NOMUS) utrymme för en friare avvägning för valet av pristagare;
att utvidgning av regelsystemet fortsatt utesluter icke konstnärlig verksamhet;
att Nordiska musikkommittén tillsammans med Nordiska rådet skall rådfrågas i arbetet kring den föreslagna ändringen av regelverket."

Nordisk Ministerråd meddeler:
Ministerrådet anser att Nordiska rådets musikpris skall vidareutvecklas. Nordiska Musikkommitten er tilfrågat att utarbeta ett förslag till nödvändiga förändgingar i musikprisets regelverk enligt Nordiska rådets förslag. Eventuella förändringar i regelverket skall fastställas i samråd med Nordiska Rådet.
Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 19/98/nord angående samordnad lagstiftning på upphovsrättsområdet (A 1166/nord)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
at tage initiativ til at de nordiske regeringer iværksætter en samordnet lovgivning på ophavsretsområdet, som sikrer en rationel afregning til rettighedshaverne til fordel for en mere udbredt anvendelse af de nordiske TV-stationers arkivstof."

Nordisk Ministerråd meddeler:

at Nordisk Ministerråd er optaget af disse problemstillinger, at det pågår et arbejde i regi af Europarådet på dette felt, og at man finder det naturlig at afvente en konklusion på Europarådets arbejde inden det træffes konkrete tiltag for eventuelt at finde egne løsninger for de nordiske lande.

Meddelande om rekommendation 20/98/nord angående strategimodell för nordisk kulturpolitik (B 172/nord)

Rekommandationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
1. att år 1999 föra en kulturpolitisk dialog mellan rådets och ministerrådets fackliga respektive politiska nivå på hela kulturområdet om nordisk kulturpolitik som ger ett politiskt innehåll till ministerrådsförslagets strategimodell;
2. att på en tidig tidpunkt 1999 i budgetprocessen inför år 2000 samråda med rådet om prioriteringarna på kulturområdet;
3. att ministerrådet årligen avger en rapport till rådet om verksamhetsplan, tidsplan och budgetplan för strategin."

Ministerrådet meddeler:

I marts 1999 blev der holdt et møde mellem Ministerrådet – Kultur og Nordisk Råd – Nordenudvalget om opfølgning af kulturstrategien og prioritering af indsatsområder. Mødet var et første led i at indføre den kulturpolitiske dialog som kulturstrategien forudsætter. I forlængelse af dette møde har

sekretariaterne arbejdet sammen på et forslag om fortsat udvikling af dialogen mellem parterne. Forslaget indebærer planer om afholdelse af et diskussionsseminar med deltagelse fra Ministerrådet og dets relevante institutioner og komitéer, Nordisk Råd og Nordisk kulturfond.

Ministerrådet vil afgive en årlig rapport til Nordisk Råd om indførelsen af strategien, første gang i år 2000.

Meddelelse om rekommandation 21/98/nord angående nordisk överenskommelse om etablering av fria skolor (A 1167/nord)

Rekommandationen lyder

> "Nordiska rådet hemställer till de nordiska ländernas regeringar
> *att* det inleds ett arbete för att förverkliga en nordisk överenskommelse som ger föräldrar rättigheten att fritt välja skola för sina barn och som tillåter etablering av fria skolor och ger dem finansiella villkor som gör det möjligt att driva en god skolverksamhet också vid de fristående skolorna".

Nordisk Ministerråd meddeler:
Nordisk Ministerråd har bedt de nordiske lande om deres bemærkninger til rekommandationen. Landene har svaret Ministerrådet som følger:
Danmark:
Det er Undervisningsministeriets opfattelse, at den gældende friskolelovgivning i så vid udstrækning, som det er ønskeligt, sikrer et frit skolevalg - også for børn af forældre, der stammer fra de øvrige nordiske lande.
Forældrene kan allerede i dag frit vælge mellem folkeskolen og de frie grundskoler.
Hvis der er et tilstrækkeligt antal forældre fra et bestemt land eller kultur, kan disse i dag oprette en fri grundskole og sandsynligvis opnå statstilskud til denne. Folketinget har sidste år gennemført en lovændring, hvorefter det præciseres, at undervisningssproget ved frie grundskoler er dansk, men der vil være mulighed for at etablere modersmålsundervisning i et vist omfang. Det vil kræve en lovændring, hvis der skal være øget mulighed for at oprette skoler, hvor undervisningssproget er et andet end dansk.
Det må påpeges, at en ændret lovgivning, hvorefter det skal være en ret, at der gives modersmålundervisning for børn fra de øvrige nordiske lande, nødvendigvis må medføre øgede udgifter, idet der ikke kan stilles krav til de allerede etablerede skoler, at de skal sørge for denne undervisning inden for de gældende økonomiske rammer.

Finland:

1. Nya författningar om utbildning:

Finlands utbildningslagstiftning reviderades i början av 1999. Bestämmelser om den grundläggande utbildningen för barn och unga i läropliktsålder samt för vuxna ingår i lagen om grundläggande utbildning (628/1998) och i förordningen om grundläggande utbildning (852/1998). Utbildningen efter den grundläggande utbildningen fördelar sig på allmänbildande gymnasieutbildning och grundläggande yrkesutbildning. Om gymnasieutbildningen bestäms i gymnasielagen (629/1998) och om den grundläggande yrkesutbildningen i lagen om yrkesutbildning (630/1998) och i de förordningar som utfärdats med stöd av dem.

2. Hur skolan bestäms: Enligt lagen om grundläggande utbildning börjar läroplikten det år då barnet fyller sju år. Läroplikten upphör när den grundläggande utbildningens lärokurs har fullgjorts eller det har förflutit 10 år sedan läroplikten började. För gravt handikappade barn börjar läroplikten ett år tidigare och fortgår i 11 år.

Varje kommun är skyldig att ordna grundläggande utbildning för barn i läropliktsåldern som bor på kommunens område. Kommunen anvisar barnet en närskola där barnet har rätt att gå. En kommun som har såväl finsk- som svenskspråkiga invånare är skyldig att ordna grundläggande utbildning separat för vardera språkgruppen. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan en läropliktig också ansöka om inträde till en annan skola än en sådan som anvisas av kommunen. En annan skola innebär förutom en kommunal skola också en statlig skola eller en skola som drivs av en privat sammanslutning eller stiftelse och som fått tillstånd av de statliga undervisningsmyndigheterna att ordna utbildning. Ett barn har inte subjektiv rätt till inträde till någon annan skola än den närskola som kommunen anvisar, men enhetliga antagningsgrunder skall tillämpas på samtliga sökande. Inträdesprov kan användas vid antagningen i de fall som uppräknas i lagen. Enligt lagen kan kommunen bestämma att till undervisning som kommunen ordnar i första hand anta barn som är bosatta i kommunen.

I Finland råder inte skolplikt. Barnets vårdnadshavare kan besluta att barnet inte placeras i en skola som hör till skolsystemet, utan att de själva sörjer för att barnet får undervisning. Vårdnadshavaren skall se till att den läropliktiga fullgör läroplikten. Den kommun där den läropliktiga är bosatt skall övervaka studieframstegen. För att få betyg över fullgjord lärokurs eller del av den skall den läropliktiga delta i prov som kommunen eller någon annan skolhuvudman ordnar. Hemundervisning understöds inte ekonomiskt.

Enligt gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning har den som ansöker om inträde rätt att fritt söka till vilket gymnasium eller vilken yrkesläroanstalt han önskar. Till skillnad från den grundläggande utbildningen kan kommunen inte ge företräde åt sökande från den egna kommunen. Att ordna gymnasieutbildning och yrkesutbildning är en frivillig uppgift för

kommunerna. Enhetliga antagningsgrunder skall tillämpas på de sökande. Undervisningsministeriet har utfärdat närmare föreskrifter om antagningsgrunderna.

3. Inrättande av privat skola:

Ovan nämnda lagar och förordningar innehåller bestämmelser om inrättande av privata skolor. Enligt lagen om grundläggande utbildning kan statsrådet bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna sådan utbildning som avses i lagen. Ett villkor för att tillstånd skall beviljas är att utbildningen ordnas på grund av ett särskilt behov av utbildning och bildning och att utbildningsanordnaren och den kommun i vilken utbildningen ordnas har avtalat om saken. Tillstånd att ordna undervisning på främmande språk, specialundervisning och undervisning som följer en särskild metod som baserar sig på en viss världsåskådning eller pedagogisk princip och undervisning i folkhögskolor för andra än läropliktiga kan beviljas på basis av ett regionalt eller riksomfattande behov av utbildning eller bildning, även om utbildningsanordnaren inte har ingått ovan nämnda avtal. Tillstånd kan också beviljas för undervisning utomlands.

En förutsättning för att tillstånd skall beviljas är att sökanden har yrkeskompetens och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt. Utbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst. Beviljande av tillstånd utgör s.k. fri prövning där den sökande inte har någon lagstadgad rätt att få tillstånd. Vid prövningen kan man på grund av ändmålsenlighetssynpunkter fatta beslut om avslag, även om ovan relaterade juridiska villkor för beviljande av tillstånd är uppfyllda. I fråga om den grundläggande utbildningen har statsrådet i regeringens proposition med förslag till lagstiftning om utbildning konstaterat att avsikten är att kommunens skolväsende fortfarande skall utgöra den grundläggande utbildningens stomme. Avsikten är inte att eftersträva en ökning av antalet statliga eller privata skolor som ger grundläggande utbildning. I lagstiftningen kvarstår möjligheten att bevilja enskilda nya skolor tillstånd att ordna utbildning. I Finland finns det ca 60 privata skolor som ger grundläggande utbildning (antalet grundskolor är sammanlagt ca 4 300).

En skola som har fått ovannämnda tillstånd beviljas statsandel, som i fråga om nya skolor (inrättade efter 31.7.1998) är 90 procent av statsandelsgrunden i den kommun där skolan finns (i fråga om tidigare inrättade är statsandelsgrunden densamma som kommunens). Finansieringsbeloppet kan höjas på ansökan. Med undantag av privata skolor med främmande undervisningsspråk får avgifter inte tas ut av eleverna för undervisningen eller för de studiesociala förmåner som eleverna har rätt till. Tillståndet att ordna utbildning innefattar rätten att utfärda betyg över den grundläggande utbildningens lärokurs.

Enligt gymnasielagen och lagen om yrkesutbildning kan undervisningsministeriet bevilja en registrerad sammanslutning eller stiftelse tillstånd att ordna

utbildning. En förutsättning för att tillstånd skall beviljas är ett tillräckligt behov av utbildning eller bildning. Dessutom förutsätts att den sökande har yrkeskompetens och ekonomiska förutsättningar att ordna utbildningen på ett ändamålsenligt sätt. Utbildning får inte ordnas i syfte att uppnå ekonomisk vinst. Privata utbildningsanordnare har rätt till statsandel. Statsandelsgrunden är densamma som för kommunerna. Studerande vid ett privat gymnasium eller en privat yrkesläroanstalt har samma förmåner och rättigheter som studerande vid kommunala eller statliga läroanstalter.

Norge:

Fra norsk side har saken tidligere være kommentert i relasjon til det opprinnelige medlemsforslag som rekommendasjonen bygger på, kf. vedl. brev av 11.03.98 til Nordisk Råd. Departementet må fastholde sitt standpunkt til saken, slik det framgår av nevnte brev, og kan ikke se at det er behov for en nordisk overenskomst om etablering av frie skoler. Etter norsk oppfatning bør de private skolers rettslige og finansielle stilling primært sikres på nasjonalt nivå.

Vi gjør i sakens anledning oppmerksom på at Stortinget sommeren 1998 vedtok en ny lov om opplæring (lov 17.07.1998 nr. 61 om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa). Loven ble vedtatt uten noen rett til fritt skolevalg for foreldrene. På norsk side er private skoler regulert gjennom en særskilt privatskolelov, og vedtakelsen av den nye opplæringsloven endrer ikke på dette forhold. Privatskoleloven er videreført som egen lov, med de samme støtteordninger for private skoler som tidligere.

Når det gjelder tilskudd til skolepenger og tilskudd til kompletterende undervisning for elever ved internasjonale og utenlandske skoler i Norge, er bestemmelsen i privatskolelovens § 26 nr. 10 endret med virkning fra 1.1.1999. Endringen innebærer at departementet gjennom forskrifter kan åpne for at også andre EØS-borgere enn norske borgere kan gis støtte til undervisning av elever ved slike skoler. Forskriften er for tiden under utarbeiding i departementet.

(Svar af 11.03.98) Kirke-, utdannings og forskningsdepartementet antar i utgangspunktet at de spørsmål som berøres i medlemsforslaget for Norges vedkommende er tilfredsstillende ivaretatt i privatskoleloven. Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet viser til at norske privatskoler kan få støtte etter lov av 14. juni 1985 nr. 73 om tilskot til private grunnskular og private skular som gjev vidaregående opplæring (privatskoleloven). Støtten er i lovens § 3 knyttet til skoler som har et nærmere angitt formål. Norske myndigheter legger derfor forholdene til rette for opprettelse av slike skoler, herunder skoler som er et religiøst/etisk alternativ til den offentlige skolen. Skolene gis økonomiske vilkår som gjør det mulig med en skolevirksomhet av tilsvarende kvalitet som i offentlige skoler.

Foreldre som bosetter seg i Norge, kan søke sine barn inn ved godkjente private skoler, eller få grunnskoleopplæring ved skolen i nærmiljøet.

Departementet stiller seg tvilende til om det foreliggende medlemsforslag om en nordisk konvensjon vil være en hensiktsmessig vei å gå med sikte på å fremme mobilitet i Norden. De private skolers rettslige og finansielle stilling bør sikres på nasjonalt nivå.

Island:

Island har tidligere generelt støttet synspunkter om private skoler og økonomiske ordninger i den forbindelse. På den anden side må det ifølge sagens natur være forbundet med vanskeligheder at implementere forslaget om frie skoler, ikke mindst fordi der optimalt burde være skoler i flere kommuner. Det kunne f.eks vise sig at være problematisk at skabe disse betingelser for børn i de mere tyndtbefolkede egne i landene. Island støtter den holdning, der er fremkommet under debatten om denne sag, at det er vigtigt at styrke den service, som børn og forældre har adgang til i forbindelse med flytning mellem landene uden at der derfor etableres privatskoler andre steder end der hvor rette betingelser forefindes. Island er enig i, at hvert land for sig må lægge vægt på at indvandrere integreres i samfundet samtidig med at der skabes muligheder for dem til at beholde deres særkender og at der træffes passende foranstaltninger i retning af at skabe så gunstige forhold som muligt i den henseende uden at der bliver tale om en nordisk overenskomst.

Sverige:

I Sverige har föräldrar rätt att fritt välja skola för sina barn. Likaså är etablering av fristående skolor tillåten och fristående skolor har, enligt skollagen (1985:1100), i allmänhet rätt till offentliga bidrag som i princip är likvärdiga med de ekonomiska resurser vilka offentliga skolor får.

Den svenska lagstiftningen för fristående skolor bygger på principen att elever i fristående skolor skall ha likvärdiga villkor med elever i offentliga skolor. För att säkra elevernas rätt till en likvärdig utbildning av hög kvalitet skall alla skolor, oavsett huvudman ha jämförbara ekonomiska villkor. I Sverige godkänns en fristående skola om den svarar mot vissa nationella minimikrav. Huvudregeln är också att en skola som godkänns också skall förklaras ha rätt till offentligt bidrag.

Sammanfattningsvis innebär detta att fristående skolor i Sverige är offentligt finansierade och följer lagstiftning och läroplaner som också gäller för de offentliga skolorna – de fristående skolorna är i Sverige en del av det offentligt finansierade skolväsendet.

De svenska förhållandena ger i dag fristående skolor möjligheter att verka på villkor som är jämförbara med dem som gäller för den offentliga skolan. Vårdnadshavare och elever har oinskränkt rätt att välja en fristående skola i stället för en offentlig skola.

De svenska bestämmelserna om fristående skolor, både på grundskolenivå och gymnasienivå, ger stort utrymme för profilering. Sverigefinska skolor är ett exempel på sådan profilering. Svenska regler när det gäller rätten till utbildning och kommunernas skyldigheter tar inte hänsyn till medbor-

garskap, utan det är bosättningen som är avgörande. Barn och ungdomar som är medborgare i ett annat nordiskt land men som är bosatta i Sverige har samma rätt som "svenska" elever att gå i en fristående skola och den svenska hemkommunen är i regel skyldig att betala för utbildningen.
Förslaget om en nordisk friskolekonvention skulle mot denna bakgrund inte i någon avgörande utsträckning förändra rätten att fritt välja skola, att etablera fristående skolor eller förbättra de finansiella villkoren för fristående skolor.
Ministerrådets bemærkninger: På baggrund af ovennævnte indkomne svar fra landene finder Ministerrådet ikke, der er anledning til, at der tages fællesnordisk initiativ i sagen.
Ministerrådet anser for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandation 22/98/nord angående nordisk språkpolitik (B 177/nord, A 1182/nord).

Rekommandationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> 1. att samtliga huvudmålsättningar, delmålsättningar samt förslag till åtgärder som framgår av ministerrådsförslaget genomförs;
> 2. att i utarbetande av en ny handlingsplan om Nordmål beakta de synpunkter som utskottet framfört och fortsatt samråda med Nordiska rådet".

Nordiska ministerrådet meddelar:

Som opfølgning på NORDISK SPROGPOLITIK vedtog Ministerrådet (kultur, uddannelses- og forskningsministrene) i januar et mandat for Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe. I de generelle bestemmelser vedrørende gruppens arbejde hedder det blandt andet, at den sprogpolitiske referencegruppe skal:
arbejde med opfølgning af de anbefalinger og konkrete forslag, der fremkommer i Ministerrådsforslaget vedrørende NORDISK SPROGPOLITIK samt beagte de synspunkter Nordenutskottet fremfører i sin betænkning herom (B177/nord, A1182/nord)

Referencegruppen er sammensat som følger:
5 medlemmer, et fra hvert nordisk land udpeget af embedsmandskomiteen for uddannelse og forskning

1 medlem udpeget af embedsmandskomiteen for nordisk kulturelt samarbejde
1 medlem udpeget af Grønlands Hjemmestyre
1 medlem udpeget af Færøernes Landsstyre
1 medlem udpeget af Nordisk samisk institut

Gruppen vedtog på sit første møde en fremdriftsplan, der tilgodeser løsning af de tre overordnede opgaver, der udgør kernen i virksomheden i 1999. Det forudsættes at et nyt NORDMÅL program 2000 – 2004 udarbejdets og forelægges Ministerrådet (kultur, uddannelses- og forskningsministrene) i efteråret. Som baggrundspapir for udarbejdelser har sekretariatet leveret en sammenstilling af Rådets forslag jf. betænkningen om NORDISK SPROGPOLITIK. At der ligeledes til efteråret ligger tværgående forslag til sprogpolitiske satsninger, der kan indgå i budgetproceduren omkring budget 2001. Endelig at der til efteråret udlyses en programlederstilling for det nye NORDMÅL program. Ifølge forslaget i NORDISK SPROGPOLITIK skal programlederen desuden varetage sekretariatsfunktion for den sprogpolitiske referencegruppe.
Ministerrådet anser for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 23/98/ nord angående nordisk forskningspolitik

Rekommandationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> att fastställa ministerrådsförslag B/171/nord om en nordisk forskningspolitisk strategi, med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordenutskottet "

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har indført en Nordisk forskningspolitisk strategi under hensyntagen til Nordisk Råds synspunkter om blandt andet fortsat indflydelse på de politisk prioriteringer på området. I forhold til forslaget B 171/nord1998 er foretaget den justering af proceduren, at rammen for forskningsindsatserne indtil videre ikke fastsættes på forhånd i budgetdirektivet men indgår i den samlede vurdering og prioritering af budgetforslaget.

Med implementering af Nordisk forskningspolitisk strategi har ministerrådet nu indført en systematisk initieringsproces for nordiske forskningsaktiviteter, med en tydelig ansvarsfordeling mellem det politiske, det forskningsrådgivende og det forskningsudførende niveau. Der er indført en

fleksibel finansieringsmodel og der afgives årligt en oversigt og et samlet budgetforslag for FoU-aktiviteter fra MR-U til MR-SAM.

Der er for at sikre øget indflydelse fra fagsektorerne i april 1999 indført nye vedtægter for Nordisk forskningspolitisk råd (FPR), der sikrer en stærkere repræsentation fra fagsektorerne, med henblik på at styrke det tværsektorielle FoU samarbejde.

Der er til budget 2000 foreslået iværksat to nye forskningsprogrammer, Kønsrelateret vold og Sprogteknologi for perioden 2000-2004.

Forskningspolitisk råd har i marts 1999 indkaldt forslag fra forskningsverdenen og fagsektorerne til nye FoU initiativer. Forslagene behandles på et seminar i oktober 1999 og i dialog med fagsektorerne prioriterer FPR de områder der udvikles til færdige forslag, som lægges frem til politisk behandling med henblik på budget 2001.

Nordisk Ministerråd anser for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 24/98 angående samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden (A 1190/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska de nordiska ländernas regeringar
att överväga de i sex punkter angivna åtgärderna för att förbättra samordningen av de nordiska regeringars insatser i Nordens närområden genom
ett mer systematiserat informationsutbyte
att underlätta de lettiska myndigheters samordning av egna och andra länders insatser
att utveckla de nordiska finansieringsinstitutionerna
att förstärka dialogen på nordisk plan i policyfrågor
en stärkt politisk dialog mellan de nordiska och baltiska staterna
beakta de särskilda behoven i fråga om samordning av biståndsinsatser i Ryssland
att i lämplig form, och senast inför Nordiska rådets 51:a session, för Rådet redovisa resultatet av dessa överväganden."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

De nordiska regeringarna ingår i flera samarbetsstrukturer med systematiskt och regelbundet informationsutbyte om insatser i närområdena. Som sådana samarbetsstrukturer kan omnämnas Östersjörådet, Barents Euro-arktiska råd, Arktiskt råd samt nordiska statsministermöten, utrikesministermöten, samarbetsministermöten och fackministermöten. En del av ministermöten anordnas så att även motsvarande ministrar från närområdena deltar. Nordiska och baltiska samarbetsministrar möts årligen och utbyter information om kommande aktiviteter och erfarenheter av genomförda program. Koordineringen av nordiska biståndsinsatser samt nordisk-baltiskt samarbete om biståndsinsatser till Ryssland har behandlats vid dessa möten.

De s.k. östbiståndsansvariga på utrikesministerier i de nordiska länderna utbyter systematiskt information om bilaterala insatser och möts årligen. Ministerrådets representant deltar i detta samarbete.

I de baltiska huvudstäderna anordnar olika biståndsorganisationer koordineringsmöten, som successivt fått en mera systematisk karaktär och där bland annat de nordiska ländernas ambassader och internationella organisationer samt ministerrådets informationskontor deltar.

Nordiska ministerrådet har på basis av samarbetsministrarnas beslut angående nytt styrningssystem av ministerrådets närområdesaktiviteter inlett ett arbete i syfte att öka genomskådligheten i och den politiska styrningen av samarbetet med närområdena. Ministerrådet kommer att övergå till treåriga ramprogram i stället för ettåriga arbetsprogram, vilket tillåter en mera systematiserad dialog med representanter för närområdesländerna, med de nationella östbiståndsmyndigheterna och med de nordiska finansieringsinstitutionerna. Det första ramprogrammet, som redogör för de nya mekanismerna för informationsutbyte och dialog kommer att föreligga före rådets 51. session och redovisas vid sessionen i samband med budgetförslaget.

Meddelande om rekommendation 25/98euro angående tiltag for at styrke forbugernes stilling i Norden, EU og WTO

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
at arbejde for at alle sektorer inddrager krav om forbrugerpolitiske hensyn, f.eks. således at man inden for forskellig politikområder (f.eks. miljø-, social- og bygge-boligpolitik) tager hensyn til forbrugeren; at forbrugerpolitikken inddrages som en del af velfærdsmodellen; og at man tilskynder nordisk erhvervsliv til at producere varer, som tager et stort forbruger- og miljøhensyn, hvilket på længere sigt vil kunne være en konkurrencefordel,
at samarbejde om at påvirke beslutningerne i EU's forbrugerministerråd og øvrige ministerråd, således at Amsterdamtraktatens nye bestemmelser om forbrugerbeskyttelse reelt inddrages i alle retsakter og tolkes vidtgående i retning af forbrugerbeskyttelse,
at de nordiske landes regeringer arbejder for at inddrage forbruger- og patientorganisationer i arbejdet for at sikre forbrugernes interesser,
at de i næste forhandlingsrunde i WTO i større grad lægger vægt på forbrugerinteresser."

De nordiske landes regeringer meddelar:
1. Der er i alle de nordiske lande en bred erkendelse af at forbrugerpolitikken er horisontal/tvær-sektoriel, og af betydningen af at sætte hensynet til forbrugerne centralt ved politikformuleringen. Fra dansk og norsk side arbejdes med konkrete tiltag til at integrere forbrugerpolitikken med andre politikområder. De nordiske lande lægger vægt på at udnytte mulighederne i samspillet mellem erhvervs- og forbrugerpolitikken, skabe en positiv sammenhæng mellem forbrugerpolitikken og miljø- og fødevarepolitikken samt at inddrage forbrugeraspektet i hele velfærdsdebatten. I Sverige har konsumentmyndigheden desuden påtaget sig sektoransvar for miljøpolitikken.
På nordisk niveau har konsumentsektoren udviklet tæt samarbejde med miljø-, nærings-, lovgivnings- og levnedsmiddelsektorerne. Derudover behandles velfærdsspørgsmål også fra en konsumentpolitisk synsvinkel. Ministerrådet ønsker fortsat at satse på videreudvikling af det tværsektorielle arbejde og det er prioriteret i ministrenes nye handlingsprogram for det nordiske forbrugersamarbejde.
Tilskyndelser overfor erhvervslivet til at tage forbruger- og miljøhensyn sker på en række måder, via lovgivning, frivillige ordninger som det nordiske miljømærke, direkte påvirkning særlig fra forbrugerorganisationerne, påvirkning gennem information til producenter og forbrugere og forskellige former for dialog bl.a. ved udarbejdelse af etiske retningslinier, brancheco-dex o.l.
Udvikling af den nordiske miljømærkningsordning, har en central rolle i Nordisk Ministerråds virksomhed. Denne ordning giver bl.a. det nordiske erhvervsliv en god chanche for at tage hensyn til forbruger- og miljøspørgsmål samt en mærkbar konkurrencefordel.
I forbrugerministrenes nye handlingsprogram prioriteres endvidere udvikling af samarbejdsformer mellem forbrugermyndigheder/organisationer og erhvervslivet i forbindelse med produktudvikling (forbrugervenlighed som en konkurrenceparameter) og markedsovervågning samt forstærket og forbedret produktinformationen.
2. De nordiske lande har arbejdet aktivt på at styrke bestemmelserne om forbrugerbeskyttelse og forbrugerpolitik i EU-traktaten. Den nye artikel 153 som er kommer ind med Amsterdamtraktaten er en manifestation af forbrugerpolitikken som et europæisk fællesanliggende og er grundlaget for en aktiv forbrugerpolitik på europæisk niveau. Det vil i de kommende år være en politisk prioritering, at sikre, at traktatens intentioner på dette område efterleves i praksis for alle berørte parter.

Der vil blive arbejdet aktivt fra nordisk side for at bruge de muligheder, som traktatændringen giver som grundlag for nye regler og for andre forbrugerpolitiske tiltag, og landene er startet på en fælles udredning af mulighederne for udnyttelsen af den nye artikkel. I Ministerrådet er der desuden etableret et omfattende nordisk samarbejde om EU-relaterede forbru-

gerspørgsmål, herunder påvirkning af nye regler under udformning, og der er udarbejdet principper for at sikre at dette samarbejde initieres systematisk og tidligst muligt.

Landene vil forsøger at påvirke EU, og derved EFTA-landene via EØS-aftelen, i retning af den nordiske forbrugermodel - karakteriseret ved forbedringer af forbrugernes situation gennem dialog, forhandling og aftaler mellem forbrugermyndigheder, -organisationer og erhvervsliv - der i høj grad kan ses som såvel et udtryk for, som en del af hele den nordiske velfærdsmodel.

3. Gennem støtte til slagkraftige forbrugerorganisationer og ved at lægge forholdene til rette for deres virksomhed og position arbejdes der løbende for at dette talerør skal blive stærkest mulig. I flere af de nordiske lande er der en lang tradition for at prioritere eksistensen af en uafhængig og aktiv forbrugerpolitisk interesseorganisation højt og der ydes årligt et betydeligt offentligt tilskud til sikring af dette.

4. De nordiske forbrugerministre er enige om at arbejde aktivt i WTO-processen for at sikre at forbrugernes interesser bliver vægtede ved udviklingen og praktiseringen af WTO-reglerne. De vil arbejde videre for sikre at forbrugerhensyn medtænkes som en naturlig del af debatten om udformningen af et moderne handelssystem på globalt plan.

Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 26/98euro angående inddragelse af nordiske forburgerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO

Rekommendationen lyder:

> "Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
> at der på Nordisk Ministerråds budget afsættes 500.000 DKK til at inddrage de nordiske forbrugerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO."

Ministerrådet meddeler:

Forbrugersektoren har et fast rådgivende organ, Nordisk Konsumentudvalg (NKU). Udvalget skal støtte samarbejdet mellem myndigheder og andre konsumentorganer og leverer bl.a. hvert år input til ministrenes overordnede politiske retningslinier for virksomheden. Det har dermed indflydelse på hvilke aktiviteter, som sættes i gang – herunder EU og WTO relevante aktiviteter. Udvalget ledes af forbrugerorganisationerne, der mødes for nordiske penge. Møderne lægges således at organisationerne

samtidig holder et eget møde, hvor de koordinerer sig i forhold til bl.a. europæiske og andre internationale aktiviteter. Rejseudgifter til repræsentanter fra forbrugerorganisationerne beløber sig til ca. 220.000 DKK.

Forbrugerorganisationerne er også repræsenteret i sektorens projektstyrende og -besluttende organer. Mange af projekterne er forberedelse og baggrundsmateriale til EU og WTO-processerne, bl.a. en række netværk til koordinering og eventuel arbejdsdeling i forbindelse med EU tiltag, hvor forbrugerorganisationerne er med i netværk om henholdsvis forbrugerundervisning, EG-retten i nordisk konsumentret, samarbejdsforum for produktsikkerhed, forbrugerinteresser vedrørende mad, prisinformation samt forbrugerindflydelse på EU-udviklingen på det finansielle marked og forbrugerindflydelse på standardisering. Forbrugerorganisationerne deltager desuden i gennemførelsen af hovedparten af sektorens projekter. Med aktiv deltagelse i forberedelserne styrkes national kompetence i organisationerne i forbindelse med EU- og WTO-processen. Udgifter i forbindelse med deltagelse i netværk og projekter betales af Nordisk Ministerråd.

I år 2000 er en analyse af beslutningsprocesser og indflydelseskanaler i EU i forhold til de nordiske arbejdsmetoder prioriteret af forbrugerministrenes. I prioriteringen anføres det at forbrugerorgani-sationernes arbejde er en vigtig brik i det nordiske forbrugerpolitiske arbejde og at forbrugerministrene vil analysere forbrugerorganisationernes påvirkningsmuligheder i relation til EU-systemet. Målet med analysen er at undersøge om indflydelseskanalerne udnyttes optimalt for eksempel i forhold til repræsentation i diverse komitéer, kontakt til EU-administrationen, kontakt til nationale repræsentationer og Europaparlamentets medlemmer, samt undersøge hvilke barrierer af økonomisk og anden art gør sig gældende for de nordiske forbrugerorganisationers mulighed for påvirkning af den EU-politiske beslutningsproces.

Som led i gennemførelsen af Nordisk Råds rekommandation oprettes en pulje i år 2000 på 280.000 DKK, som bl.a. betrængte forbrugerorganisationer kan søge for at deltage i de nordiske forberedelser og møder. Ministerrådet vil udvikle retningslinier for dette.

I Ministerrådets budgetforslag for år 2000 foreslås således at afsætte mindst 500.000 DKK i alt til forbrugerorganisationernes deltagelse i de nordiske forberedelser af møder i EU og WTO.
Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 27/98euro angående bedre varedeklarationer og varemærkning i Norden og EU

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at de i Norden og EU arbejder for, at alle varer i detailhandelen forsynes med fyldestgørende deklaration og evt. mærkning. Dette krav skal omfatte alle varegrupper, således også levnedsmidler,

at arbejde for at deklarations- og mærkningsregler kommer til at bygge på det højeste oplysningsniveau og sikrer forbrugernes ret til fyldestgørende mærkning,

at der gennemføres en kontinuerlig informationsindsats for at forbrugerne lærer de forskellige mærker og betegnelser i deklarationer at kende,

at arbejde for at forbedre informationsudveksling og advarselssystemer (som f.eks. EU's skaderapporteringssystem Rapex) om farlige produkter og gøre sådanne systemer tilgængelige for forbrugere og forbrugerorganisationer samt at forbedre kontrollen med særligt produktion af fødevarer."

De nordiske landes regeringer meddeler:

1. Mærkningsområdet er meget kompliceret og sammensat alt efter varens art, formål med mærkningen og graden af lovregulering kontra frivillige ordninger. En lang række interesser, som ikke har som hovedsigte at sikre forbrugerne tilstrækkelig information på en forståelig, overskuelig og objektiv måde har indført forskellige mærkeordninger, som komplicerer området yderligere for forbrugerne. Dette gælder således forskellige brancheorganisationer og virksomheders ønske om at opnå markedsføringsfordele ved hjælp af f.eks. miljøvaredeklarationer på forbrugsvarer, miljømærkning af fisk eller "Køb dansk/Godt norsk o.l.". Det gælder også forskellige etiske organisationer/interessers mærkeordninger som f. eks Max Havalar, dyrevelfærd o.l.

Et hovedelement i de nordiske regerings strategi på det forbrugerpolitiske område er bedre, mere omfattende og effektiv information til forbrugerne, herunder en opprioritering af arbejdet med mærkningssystemer - bl.a. varedeklarationer.

Som led i den praktiske opfølgning af disse målsætninger har Sverige udarbejdet en betænkning (SOU 1999:7) om forbrugerinformation om dagligvarer og Danmark har nedsat et Mærkningsudvalg som skal udarbejde en redegørelse, som kortlægger behov og eventuelle barrierer for forbedret koordination, overskuelighed og information på mærkningsområdet samt fremkomme med forslag til principper for forenkling af eksisterende og fremtidige mærkningsordninger og til en bedre og mere sammenhængende information.
Alle de nordiske lande har en lovgivning, som giver mulighed for at kræve fyldestgørende produktmærkning og mulighed for at gribe ind, hvis der ikke gives tilstrækkelig information via produktmærkning og brugsanvisninger. De nordiske forbrugermyndigheder lægger således betydelig vægt på relevant information til forbrugerne. Dette indbefatter også pålæg til producenter, når det er af væsentlig betydning for sikkerhed, for vurdering og for behandling/brug.
Der kan imidlertid findes en række eksempler på varer hvor det ud fra varens karrakter og forbrugernes kendskab til og brug af varen ikke kan siges at være behov for at pålægge producenten at give information.
Den lovbestemte mærkning af fødevarer er udtømmende reguleret på EU plan, og ændringer af disse bestemmelser kan kun ske indenfor rammerne af EU. De nordiske lande arbejder sammen om initiativer og synspunkter vedrørende EU's levnedsmiddellovgivning og har haft et netværk på området til koordinering af nordiske synspunkter.
Mærkningsspørgsmålet spiller en stadig større rolle i det nordiske samarbejde og her ofte på tværs af flere forskellige sektorer. I 1998 igangsatte Nordisk Ministerråd et tværsektorielt projekt mellem 5 embedsmandskomitéer; levnedsmidler, konsument, fiskeri, miljø og jord- og skovbrugssektorerne om Mærkning af levnedsmidler i et tværsektorielt perspektiv. Sektorerne har alle interesser, der grænser op til hverandre i dette spørgsmål, eksempelvis miljømærkning, økologisk mærkning og mærkning for bæredygtigt fiskeri. Dertil kommer en lang række andre former for mærkning af levnedsmidler, hvoraf hovedparten er reguleret på EU-plan.
Målet er at formulere en tværsektoriel politik på området – herunder at koordinere de sektorvise tiltag samt klargøre grænseflader og eventuelle konflikter. Projektet vil som grundlag for arbejdet bl.a. gennemføre en forbrugerundersøgelse om adfærd i relation til mærkning. Projektet skal afsluttes med en konference i år 2000, hvor de involverede sektorer skal opnå koncensus vedrørende en fælles platform for mærkningspolitik.

2. En sikring af det højest mulige fælles niveau for deklarations- og mærkningsregler er et led i det arbejde der fra nordisk side gøres for at påvirke EU og EU's forbrugerpolitik i retning af den nordiske forbrugermodel.

På levnedsmiddelområdet arbejdes der fra de nordiske lande løbende på at komplementere de gældende mærkningsbestemmelser. I Norge er der indført regler om mærkning af genmodificerede levnedsmidler. Disse regler er mere omfattende end i EU.
Det har også været afgørende for Danmark at få indarbejdet krav om mærkning af genetisk modificerede levnedsmidler samt krav om fuld mærkning af fødevarer, som er bestrålet eller indeholder bestrålede ingredienser. Aktuelt foreligger forslag til ændring af mærkningsdirektiv 79/112, hvorefter der indføres krav om ingrediensmærkning af drikkevarer med et alkoholindhold på mere end 1,2 %, hvor Danmark vil støtte stærkt, at forslaget vedtages i en form, som giver fuld og ensartet information om alle typer drikkevarer, som f.eks øl og vin.
Norge har siden 1991 været pådriver for udvikling af internationale krav om fuldstændig mærkning at indgredienser. Sverige har især focuseret på at forbedre mærkningen med det formål at lette situationen for personer som er overfølsomme/allergiske mod visse levnedsmidler eller levnedsmiddelkomponenter – dette gælder således bestrebelser for at få ændret 25 % grænsen for at en levnedsmiddelkomponent skal deklareres.

3. De nationale miljømærkningssekretariater står for markedsføring og oplysningsvirksomhed vedrørende Svane-mærkningen. I Sverige, Norge og Finland er forbrugernes kendskab højt ifølge en fælles nordisk undersøgelse fra 1998, hvor 70-90 % af de udspurgte kendte og havde tillid til mærket. I Island og Danmark er oplysningsvirksomheden over for forbrugerne startet i 1998. Nordisk Miljømærkningsnævn har i 1998 udarbejdet fælles informationsmateriale til skolebørn og deres lærere.
De nordiske forbrugerinstitutioner har alle udarbejdet Internetprogrammer for forbrugerundervisning i skolen, hvori indgår oplysninger vedrørende forskellige mærkningsproblematikker. Diverse pjecer og oplysende artikler om mærkning af forskellige varer publiceres jævnligt.
På levnedsmiddelområdet arbejdes der kun i få tilfælde med særlige mærker, men der er krav om anførelse af bl.a. en beskrivende varebetegnelse og en ingrediensliste, som angiver indholdet af levnedsmidlet. Denne type mærkning er ganske informativ, men f.eks vedr. tilsætningsstoffer kan det være vanskeligt for forbrugeren at vide, hvad der gemmer sig bag E-numre, som er en lovlig måde at mærke på. Til afhjælpning af sådanne problemer er der udgivet pjecer til oplysning for forbrugeren i alle de nordiske lande.

4. De nordiske lande deltager aktivt i arbejdet i Kommissionen med revision af EU's produktsikkerhedsdirektiv. Systemerne for rapportering om og indgreb mod farlige produkter står meget centralt i dette arbejde. På levnedsmiddelsiden har de nordiske lande oprettet et parallelt advarselssystem til

Rapex-systemet: Nordiskt kontaktnät för livsmedel, hvor de baltiske lande for nylig er koplet på.
Med hensyn til kontrol af fødevarer er Danmark og Norge i færd med en gennemgribende reorganisering af hele kontrolsystemet, som vil blive indrettet efter "jord til bord". Denne reorganisering forventes at medføre en effektivisering og mere ensartet gennemførelse af kontrol af fødevareproduktionen og distributionen.
Ministerrådet anser for sin del at rekommendationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 28/98euro angående udvikling af antallet af produktgrupper som omfattes af Svanemærket

Rekommendationen lyder:

> " Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd
> at fortsætte udviklingen af antallet af produktgrupper som omfattes af Svane-mærket og i den forbindelse fremme udredninger om særlige miljømæssige problemstillinger ved produkter samt udarbejde en informationsstrategi som rækker længere end 1998 og bl.a. indeholder en fællesnordisk Internetside."

Ministerrådet meddeler:

Nordisk Miljømærkningsnævn (NMN) godkendte i 1998 kriterier for to nye produktgrupper –små varmepumper og emballagepapir. Mange kriteriedokumenter har imidlertid været til høring i 1998 og forventes færdigbehandlet i 1999. Tilgengæld har NMN taget 34 beslutninger om reviderede kriterier eller forlængelser af kriterier. Kriterierne har kun gyldighed i 3 år, for at gøre det muligt at følge op på den markedsmæssige og den tekniske udvikling og blive ved med at skærpe kravene til miljømærkede produkter. Derfor bruges flere og flere ressourcer på at revidere kriterier. Det er målsætningen af fastsætte 6-9 nye kriterier i 1999 og revidere 12 samt at tage beslutning om forlængning, revidering eller nedlæggelse af 20.

NMN har i 1998/99 udarbejdet udredninger om særlige miljømæssige problemstillinger vedrørende forpakninger, kemikalier, forskellige plastmaterialer, metaller, energi ved energikrævende produktion og affald. I 1999 er planlagt udredninger om anvendelse af mærket i markedsføring, retningslinjer for kemtekniske produkter, transport og arbejdsmiljøspørgsmål.

De nationale styrelser/nævn har alle hjemmesider med lænker til de andre lande. I alle lande er der derfor Internetadgang til samtlige kriterier. I 1999 skal en fællesnordisk Internetside konstrueres.

Udarbejdelse af en fælles grafisk designprofil er igangsat i 1998. De nationale sekretariater har lagt fælles materiale rettet mod skolebørn og lærere på deres hjemmesider. I 1999 skal de nationale informationsansvarlige igangsætte udarbejdelse af en nordisk informationsstrategi – et arbejde som tager udgangspunkt i den samlede virksomhedsstrategi, som man begyndte at udarbejde i efteråret 1998. Desuden holdes Svanens 10-års jubilæum som et fælles markedsføringsfremstød med start i november 1999 og år 2000 ud.

Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 29/1998 angående fødevarelovgivning i Norden og EU

Rekommendationen lyder:

> "Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
> at de arbejder for at EU's fødevarelovgivning og al øvrig lovgivning i EU foretages under hensyntagen til art. 152 og 153 i Amsterdamtraktaten og Det Europæiske Råds erklæring om levnedsmiddelssikkerhed,
> at de i udgangspunktet modsætter sig, at EF's positivlister for tilsætningsstoffer til levnedsmidler udvides, men at de godkender bedre og sikrere tilsætningsstoffer, såfremt disse erstatter allerede godkendte, men mere usunde tilsætningsstoffer,
> at de arbejder for at sikre en sund, miljørigtig og etisk acceptabel produktion og forarbejdningsproces af fødevarer, som ikke skader forbrugernes sundhed, skader miljøet eller krænker etiske grundprincipper for adfærd mod dyr, bl.a. ved at sikre landbrugsproducenter oplysninger om forskellige metoder."

De nordiske landes regeringer meddeler:

1. Den nordiske forhandlingslinie og de nordiske landes afstemninger vedr. ethvert forslag til retsakter på fødevareområdet er baseret på de målsætninger, som fremgår af Amsterdamtraktatens art. 152 og 153 og topmødeerklæ-

ringen. Den nordiske politikudformning vedr. fødevarer bygger således altid på en forudsætning om opnåelse af et højt forbruger og sundheds-beskyttelsesniveau, og f.eks. danske delegationer stemmer generelt nej til vedtagelsen af forslag, som ikke lever op til disse målsætninger.

Som konkret eksempel kan nævnes, at de nordiske lande ønsker at arbejder for, at der skal ske en forbedring af børnemadsdirektivet og at EU viderefører reglerne om mærkning med oprindelsesland. De nordiske lande er enige om klart at tilkendegive, at Norden ønsker forsigtighedsprincippet anvendt i forbindelse med tilsætning af vitaminer og mineraler til levnedsmidler (næringsberigning) i stedet for "safe-princippet", som ikke tager hensyn til, at der komme en akkumuleret effekt så snart man spiser mere end et næringsberiget levnedsmiddel. Landene forsøger også at påvirke Codex til at acceptere regionale forskelle i risikohåndtering for at opretholde et højt beskyttelsesniveau mod mikrobiologiske risici, som f.eks. salmonella i importeret kød.

Af andre eksempler kan nævnes, at det er lykkedes for Sverige, at gøre EU-kommissionen opmærksom på at grænseværdier for visse bekæmpelsesmidler bør tage hensyn til akut giftighed, således at f.eks grænseværdien for metamidofos er sænket kraftigt. Det er også lykkedes med nordisk experthjælp og drevet fra nordisk side at få gennemført et fælles regelsæt i EU for høje indhold af aflatoksin i levnedsmidler.

EU skal i løbet af årene 2000-2004 vurdere mere end 2800 aromastoffer med henblik på optagelse på en positivliste. Stærke kræfter forsøger at svække kriteriekravene, mens de nordiske lande ønsker solide krav og samarbejde. Hvis vurderingen skal ske inden for en rimelig tid, må der tilføres ressourcer og satses på internationalt samarbejde. For at få indflydelse på evalueringsmetoden og selve aromastof evalueringerne, ønskes det hidtidige gode nordiske samarbejde omkring f.eks. tilsætningsstoffer videreført og Nordisk Ministerråd har igangsat et projekt, som skal løbe frem til år 2004. Et projekt vedrørende indtagsestimater til brug ved risikoevalueringen er igangsat i februar 1999. Resultaterne skal formidles til JECFA og EU.

2. Der har i hele Norden altid været en stor fælles interesse for at opretholde en høj grad af sikkerhed omkring anvendelsen af levnedsmiddeltilsætningsstoffer. Det danske udgangspunkt for forhandlinger om tilsætningsstoffer meddeles således at være i fuld overensstemmelse med rekommandationen, idet man arbejder for færrest mulige tilsætningsstoffer, og lægger vægt på at stoffer skal være uden sundhedsmæssige betænkeligheder, samt at der skal være et teknologisk behov for anvendelsen. Spørgsmålet om at erstatte allerede godkendte stoffer med nye og mindre usunde tilsætningsstoffer støttes principielt.

Sverige har også en meget restriktiv holdning til anvendelse af levnedsmiddeltilsætningsstoffer. Sverige har i Codex sammenhæng betonet kravet om at tilsætningsstoffer kun skal godkendes, hvis der findes et tekno-

logisk behov og/eller at stofferne er af værdi for forbrugerne. Principperne om helse, teknologisk behov og nytte for forbrugeren gælder internationalt. Norge har ikke implementeret EU's bestemmelser, hvad angår nogle konkrete brugsområder.

De nordiske lande har i Nordisk Ministerråds regi nedsat et netværk, som har til formål at samordne nordiske holdninger i forbindelse med arbejdet med regler for tilsætningsstoffer i EU og i Codex, at samordne og lette implementeringen af nye regler og fortolkningen på området og at initiere eventuelle fælles nordiske projekter vedrørende tilsætningsstoffer.

I foråret 1999 igangsatte Nordisk Ministerråd et projekt om opdatering af det toksikologiske vurderingsgrundlag for de tilladte levnedsmiddeltilsætningsstoffer, da de tilladte tilsætningsstoffer i EU i henhold til de gældende direktiver ikke skal underkastes et periodisk eftersyn. Formålet med projektet er at undersøge, om der er fremkommet væsentlige nye toksikologiske oplysninger om de enkelte stoffer, siden de sidste blev vurderet af Scientific Committee on Food med henblik på optagelsen i direktiverne. Projektet, som forventes færdig i 2001, skal munde ud i en fælles nordisk indstilling til EU-kommissionen.

3. Ved fastlæggelsen af de nordiske holdninger i internationale forhandlinger, og i udformningen af nationale politikker, lægges der vægt på at inddrage de i rekommandationen nævnte faktorer, således at udviklingen peger frem imod at tilgodese produktion, produkter og forarbejdningsprocesser for fødevarer, som ikke skader forbrugernes sundhed, arbejdsmiljøet og miljøet samt tager hensyn til dyrenes velfærd. Integration af disse hensyn sikres ved en tværgående koordinering mellem de ansvarlige ministerier i forbindelse med fastlæggelsen af de nordiske nationale holdninger.

Som eksempel kan nævnes at Sverige i 1998 har deltaget/samordnet flere EU-projekter om udvikling af bedre analysemetoder for kontrol af rester af bekæmpelsesmidler og veterinærmedicinske lægemidler samt deltaget med eksperter i flere at EU-kommissionens videnskabelige komiteer, bl.a. den videnskabelig komite for levnedsmidler og i Committe for Veterinary Medicinal Products (CVMP) og udført toksikologiske vurderinger af fem veterinære lægemidler for det europæiske lægemiddelverk (EMEA). Danmark har formandsposten i den videnskabelig komite for levnedsmidler.

De nordiske lande har været meget aktive internationalt i forbindelse med forbud mod anvendelse af antibiotika i foder til vækstfremmende formål og fået øget støtte til denne linie, hvilket har resulteret i, at EU har taget beslutning om forbud mod 4 hidtil tilladte antibiotika. Sverige opretholder i øvrigt sit forbud mod antibiotika i foder til vækstfremmende formål.

Inden for Nordisk Ministerråds regi har en tværsektoriel arbejdsgruppe mellem jordbrugs-sektoren og levnedsmiddelsektoren udarbejdet 2 handlingsplaner for henholdsvis foderantibiotika og salmonella. Disse planer er et led i gennemføringen af Nordisk Ministerråds handlingsplan for

opfølgning af Topmødet om madvaresikkerhed, som rådet vedtog i 98. Handlingsplanen ser hele madvarekæden fra jord til bord i sammenhæng og har følgende prioriterede områder: bærekraftig landbrug, genetiske ressourser/biodiversitet, sikker mad, det civile samfund i Norden og nærområderne samt international opfølgning. Ministerrådet arbejder altså i gennemførelsen af denne plan netop for at sikre en sund, miljørigtig og etisk acceptabel produktion og forarbejdningsproces af fødevarer.

Gennemførelsen af handlingsplanen er en prioriteret opgave i Nordisk Ministerråd. Centralt i arbejdet står forskning- og udvikling af bærekraftige produktionssystemer/produktionsformer. Jord- og skovbrugssektoren har et formaliseret samarbejde med miljøsektoren, hvor en hovedopgave er at udvikle bærekraftige produktionssystemer.

I alle de nordiske lande er der opbygget en omfattende rådgivningstjeneste dels privat dels offentlig. Hovedopgaven for rådgivningstjenesterne er at informerer producenterne om rigtig landbrug, hvor sund, miljørigtig og etisk forsvarlige landbrug er centrale opgaver.

Ministerrådet anser for sin del at rekommendationen kan afskrives.

Meddelande om rekommendation 30/98euro angående god markedsføringsskik på informationsteknologiområdet i EU og globalt

Rekommendationen lyder:

> "Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer
> at man i samarbejde retter henvendelse til EU om, at Kommissionen bør udarbejde en analyse om Internettets betydning for forbrugerbeskyttelse med henblik på at indføre et begreb om god markedsføringsskik i EU og globalt, som skal sikre forbrugernes nuværende rettigheder (også når handel sker over internettet), sikre at der ikke anvendes uetiske markedsføringsmetoder, samt skal sikre fri og lige konkurrence. Princippet om god markedsføringsskik skal også omfatte informationsteknologiområdet og tage højde for de nye problemstillinger ved handel, som er opstået med den elektroniske handels udbredelse."

De nordiske landes regeringer meddeler:

De nordiske ministre har diskuteret spørgsmålet om forbrugernes forhold i det nye mediesamfund og især IT-markedsføring med vægt på problematikken børn og unge.

Ministrene slog fast, at Internettet er kommet for at blive, at det giver mange nye muligheder, men at der også er ulemper, som f. eks. at børn bliver påvirket af interaktiv markedsføring. Ministrene fremhævede, at det er vigtigt, at Norden slår fast:
-at god markedsføringsskik også skal gælde i forbindelse med Internet, selv om håndhævelse af reglen kan give praktiske problemer,
-at det må forhindres at der sker en urimelig registrering af forbrugsmønstre, at børn og unge bør beskyttes mod interaktiv markedsføring.

Spørgsmålet om en bestemmelse om god markedsføringsskik er blevet accentueret ved Kommissionens forslag til direktiv om elektronisk handel. De nordiske lande har fremskyndet, at man i Nordisk Ministerråds regi gennemfører et projekt med det formål at undersøge og anvise muligheder for at indføre en generalklausul om god markedsføringsskik i EU-retten.

Ud over dette arbejde har ministrene igangsat udarbejdelsen af et forslag til fælles spilleregler for markedsføring rettet mod børn og unge, når det gælder IT. Forslaget, som er ved at være færdigt, skal danne grundlag for et fællesnordisk initiativ i EU på området og blev første gang anvendt i forbindelse med EU' forbrugerministermøde i april 99.

På fælles nordisk niveau er man kommet et godt skridt på vejen til at analysere Internettets betydning for forbrugerbeskyttelsen. I 1998 gennemførte Nordisk Ministerråd projekter som tilsammen kortlagde problematikken på området fra markedsføringen, de købsretlige bestemmelser og betalingsproblematikken. Ministerrådet afholdt derefter et tværsektorielt seminar i marts 99 om disse emner sammen med lovgivningssektoren og næringssektoren. I 1999 gennemføres også en analyse af problematikken om produktsikkerhed i relation til Internethandel.

Fra nordisk side er man enig om at rette henvendelse til EU om, at Kommissionen udarbejder en analyse om Internettets betydning for forbrugerbeskyttelse med henblik på at indføre et begreb om god markedsføringsskik i EU og globalt.

Ministerrådet anser for sin del at rekommendationen kan afskrives.

Meddelelse om rekommandation 31/1998 angående miljöcertifiering av fisk

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att på tvärsektoriell nivå fortsätta arbetet med att definiera bärkraftigt fiskeri och att utveckla kriterier för certifiering,
att undersöka möjligheterna att införa en nordisk miljömärkning för fisk, omfattande hela processen från fångst till försäljning,
att undersöka möjligheterna att hantera miljömärkningen av fisk inom ramen för den nordiska miljömärkningen (Svanen) samt
att ministerrådet fortsätter med insatser av typ "Den Grønne Bølgen" för att vitalisera den politiska debatten rörande fiskeriets bärkraftighet."

Nordisk Ministerråd meddeler:

I denne kontekst, hvor emnet er vill fanget fisk, er det nødvendig å klarlegge begrepet 'miljømerking', som merking av fisk/fiskeprodukter fra ansvarlig/bærekraftig fiskeri.

De nordiske landenes tversektorielle samarbeid i fiskeri- og miljøsektoren ble innledet i 1991 og har siden 1995 vært styrt av en felles miljø- og fiskeristrategi. Målet med samarbeidet er blant annet å bidra til en bærekraftig utvikling og utnyttelse av havets ressurser og påvirke og støtte politiske beslutninger i nasjonal og internasjonal sammenheng.

Nordisk Ministerråd, fiskeriministrene, bevilget midler til et "miljømerkingsprosjekt". En prosjektgruppe ble sammensatt med representanter fra næringa og forvaltning innen fiskesektoren, som lagde en strategi med nordisk, europeisk og global element.

Først med godkjennelse av 'Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi 1999 - 2002' har miljøsiden fått mulighet for at bli aktiv med i arbeidet i "miljømerkingsprosjektet".

Det ble tidlig i arbeidet vurdert, at det ikke ville være hensiktsmessig å utvikle et program separat for et felles nordisk miljømerke.

For at ivareta det europeiske elementet ble saken brakt inn i en EU-diskusjon. EU-kommisjonen har spesielt konsentrert sitt foreløpige arbeid til rettsgrunnlaget for miljømerking. EU vil videreføre sin aktivitet bl.a. ved å avholde flere samråd på temaet.

Det globale elementet ble ivaretatt ved at de nordiske land og EU-kommisjonen fremmet forslag om at FAO skulle gis mandat til å igangsette et arbeid knyttet til gjennomførbarhet og kriterier for bærekraftig fiske sett i

en miljømerkingssammenheng. En teknisk konsultasjon ble avhold i FAO i oktober 1998 finansiert av nordiske midler. Resultatet fra konsultasjonen og COFIs møde i februar 1999 var negativt i den forstand at man ikke ga et klar mandat til FAO om å være ansvarlig for det videre arbeide med utvikling av kriterier for miljømerking, hvorfor punktet ble tatt av dagsorden for det globale fiskeriministermøte i mars.

Som konsekvens herav vil de nordisk lande, i samarbeide med EU, undersøke muligheten for å utvikle kriterier for miljømerking.

Der er fra flere sider i næringa reist ønske om at et "miljømerke" for fisk må omfatte hele kjeden fra fangst til konsument og inkludere kvalitet. Dette kan bl.a. innebære miljø- og energibelastning ved fangst, transport, foredling og kjøling/frysning samt betraktninger om anvendelse av "Best Available Technology". Oppgaven er tverrsektoriel i sin natur. Styringsgruppen for Nordisk Miljø- og Fiskeristrategi har bevilge midler til prosjekt, der skal undersøke muligheder for at innføre Livs Cyklus Analyser på fisk og fiskevarer.

Videre er i 1998 igangsatt et prosjekt mellom 5 embetsmannskomitéer; levnetsmidler, konsument, fiskeri, miljø og jord- og skogbrukssektorerne om "Mærkning af levnedsmidler i et tværsektorielt perspektiv". Sektorene har alle interesser der grenser opp til hverandre i dette spørsmål, eksempelvis miljømerking, økologisk merking og merking for bærekraftig fiskeri. Dertil kommer en lang rekke andre former for merking av levnetsmidler, hvorav hovedparten er regulert på EU-plan. Målet er at formulere en tverrsektoriel politikk på området – herunder at koordinere de sektorvise tiltak samt klargjøre grenseflater og eventuelle konflikter. Prosjektet vil som grunnlag for arbeidet bl.a. gjennomføre en forbrukerundersøkelse om adferd i relasjon til merking. Prosjektet skal avsluttes med en conference i år 2000, hvor de involverte sektorer skal oppnå konsensus vedrørende en felles plattform for merkingspolitikk.

Snart etter arbeidet i "miljømærkegruppen" var startet var det klart at "Svanen" ikke umiddelbart ville kunne anvendes til merking av fisk fra bærekraftig fiskeri, bla. begrunnet i at "Svanen" ikke hittil har beskjeftiget sig med fødevarer. Man må således avvente arbeidet med utvinning av "Svanens" virkefelt som meddelt i Rådets rekommandation nr. 28/1998.

Som en konsekvens av dette etablertes en informasjonskampanje, kalt "Den Grønne Bølge" med egen styregruppe. Konklusjoner og anbefalinger fra styregruppen for videre fremdrift ble i prinsipp godkjendt av ministerrådet og der er truffet avtale med det internasjonale havforskningsråd, ICES, om utarbeidelse av en, årlig, rapport over de nordlige havområders miljøtilstand og en vurdering av fiskeriernes bærekraftighet.

Meddelelse om rekommendation 32/98/när angående Nordiska miljöutvecklingsfonden (B 182/när)

Rekommendationer lyder:

"Nordiska rådet har rekommenderat Nordiska ministerrådet
att fastställa ministerrådsförslaget om fortsättning av den nordiska faciliteten för mjuk finansiering av miljöprojekt i närområdet (Nordiska miljöutvecklingsfonden) i enlighet med ministerrådsförslag B182/när och med beaktande av de synpunkter som framförts av närområdesutskottet."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordiska ministerrådet (MR-M) har genom sitt beslut av den 19 februari 1999 fastställt ministerrådsförslaget om fortsättning av den nordiska faciliteten för mjuk finansiering av miljöprojekt i närområdet (Nordiska miljöutvecklingsfonden) jämte Riktlinjer för Nordiska Miljöutvecklingsfonden.

Enligt beslutet fortsätter Nordiska Miljöutvecklingsfonden fr.o.m. 1999 för en femårsperiod, t.o.m. utgången av 2003. Utgångspunkten är att beloppsramen för de första två verksamhetsåren 1999 och 2000 bibehålls på oförändrad nivå (sammanlagt DKK 35 milj. per verksamhetsår) men att det för de efterföljande åren eftersträvas en successiv förhöjning till DDK 40-50 milj per år. Beslut om tilldelning av resurser till NMF fattas dock årligen i Nordiska Ministerrådets och de nordiska ländernas respektive budgetprocesser.

Som ett led i beslutet har även nya riktlinjer fastställts för NMF. Det har, såsom förslaget konstaterar, inte ansetts föreligga behov av genomgripande förändringar i de tidigare riktlinjerna, utan det är fråga om mindre preciseringar och korrigeringar.

Dessa inbegriper att principen om icke-överlappning med de nationella biståndsordningarna betonas klarare och att möjligheterna att arbeta med innovativa finansieringsinstrument framhävs. En hänvisning till eftersträvade samfinansierings-upplägg ingår som ett förtydligande exempel, och det konstateras den "katalytiska effekten" inbegriper mobilisering av såväl lokala, regionala, nationella som internationella (däribland nordiska) resurser.

Nordiska ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 33/98/när angående arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland

Rekommedation lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna och Nordiska ministerrådet att i sina kontakter ta upp frågan om tillstånd för nordiska och andra miljöforkare och frågon om transport-, tull och skatteformaliteter vid ryska gränsen när det gäller miljöforskning och – utrustning"

De nordiska regeringarna och Nordiska ministerrådet meddelar:

Frågorna som Nordiska rådet tar upp är synnerligen angelägna och svåra att lösa. De nordiska regeringarna har bilateralt samt i internationella sammanhang uppmärksammat de problem, som råder gällande forskares möjligheter att röra sig i Ryssland samt frågor om transport-, tull och skatteformaliteter.

Inom Barents Euro-arktiska råds ekonomiska arbetsgrupp har man grundat en Task Force för behandlingen av gränsproblem, inklusive sådana som nämns i rekommendationen. Arbetet inleddes under ordförandeskap av Norge och leds nu av Finland. Arbetet är betydelsefullt även för miljöforskning i området.

Vid Barentsrådets ministermöte i Bodö den 5 mars i år undertecknades "Declaration of principles regarding a multilateral nuclear environmental programme in the Russian federation". Undertecknarna av deklarationen förklarar sig redo att medverka till ett avtal "Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation" syftande till att i huvudsak lösa frågor relaterade till tullavgifter, skatter och ansvarsfrågor i samband med nukleära samarbetsprojekt mellan Ryssland och utländska givare.

Frågan är aktuell även i diskussionerna mellan EU och Ryssland. EU har upprepat uppmärksammat Ryssland om att de administrativa hindrena för resande till och i Ryssland snarast bör avlägsnas i samband med tekniskt, vetenskapligt och humanitärt samarbete, likaså gällande transport och överföring av utrustning. I enlighet med PCA-avtalet (Partnership and Cooperation Agreement) förhandlas såväl forskningsrelaterade frågor som de ovannämnda gränsproblemen. Den av Ryssland planerade gränsavgiften för personer och fordon har konstaterats vara emot andan i PCA-avtalet. De nordiska EU-länderna kommer fortsatt att aktivt driva dessa frågor.

Det bilaterala samarbetet är av stor betydelse. Problemen som Rådet tar upp aktualiseras ofta i olika konkreta bilaterala samarbetprojekt, och kan ofta bero på bristande samordning och olika arbetssätt mellan de olika ryska myndigheterna. För att kunna hantera dessa situationer har länderna bilate-

rala forsknings- och/eller miljösamarbetsavtal med den ryska partnern. T.ex. Finland har ingått ett avtal med den ryska regeringen år 1993, och enligt avtalet påtar sig den ryska parten att försöka skapa gynsamma förutsättningar till miljövårdsinvesteringar. Överenskommelsen har bidragit till att Rysslands regerings kommittee för teknisk hjälp har beviljat lättnader till skatter och tullavgifter i det bilaterala miljösamarbetet.

Frågan kräver forsatta ansträngningar, varför de nordiska regeringarna och Nordisk Ministerråd ochså i fremtidan kommer at ta upp frågan i sina kontakter.

Med hänvisning till att arbete i enlighet med rekommendationen pågår anser Nordiska Ministerrådet för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Meddelande om rekommendation 34/98/när angående uppbyggnad av medborgarsamhällen i Murmansk (A 1187/när)

Rekommendationen lyder:

> "Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
> att utpeka en kontaktperson i Murmansk som fungerar på samma sätt som kontaktpersoner i Arkhangelsk och Petrozavodsk
> att i sin verksamhet prioritera sådana miljöprojekt i Murmansk- området som har direkt inverkan på medborgarnas dagliga liv, t.ex. snabba åtgärder i grund- och avfallsvattenproblem
> att stödja på mest ändamålsenliga sätt Murmansk administration i miljöfrågor och lagstiftningsarbete
> att på allt sätt stödja uppbyggnaden av ett medborgarsamhälle genom att ge stöd till projekt mellan kommuner och genom att sprida kunskap om t.ex. närdemokrati, frivilligorganisationer och jämställdhetsfrågor och genom att ge stöd till kontakter mellan de nordiska och ryska frivilligorganisationer i området.
> att utreda möjligheten att ge stöd till nya initiativ för skolsystemets utvecklande i regionen och särskilt de samiska barnen angående undervisning i samiska.

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har strävat till att stödja samarbetsrelationer till Murmansk samt att bidra till utvecklingen av länets administration och förmåga att delta i internationella samarbetsstrukturer genom att utpeka en kontaktperson att under första halvåret 1999 bistå länets administration i anknytning till länets ordförandeskap vid Barents regionråd. Denna kontaktperson sorterar under Ministerrådets informationskontor i St. Petersburg i alla de uppgifter, som berör ministerrådets samarbete med Murmansk-området och arbetar sålunda på samma villkor som deltidsanställda kontaktpersoner i Arkhangelsk och Pedrozavods. I ministerrådets närområdesprogram har därtill reserverats medel för anställandet av en kontaktperson på deltid i Murmansk, efter att den nuvarande ordningen tar slut.

Utöver de tidigare implementerade och planerade miljöförbättrande åtgärderna har ministerrådet vid det slutliga fastställandet av 1999 års arbetsprogram för Nordens närområden beslutat om ett nytt projekt i syfte att bidra till rening av dricksvatten och avloppsvatten i Murmansk.

När det gäller stödet till Murmansks administration och speciellt miljöfrågor och lagstiftningsarbete, har man speciellt strävat till att rekrytera deltagare från administrationerna i Murmansk och övriga Barentsområdet i Ministerrådets stipendieprogram för tjänstemän, så att de relevanta förvaltningarna genom erfarenhetsutbyte med sina nordiska kolleger skulle kunna utveckla administrationen och styrsystemen.

Vidare har man strävat till att beakta rådets rekommendation om utvecklandet av medborgarsamhället genom att inleda ett projekt med syfte att utveckla den kommunala demokratin i Murmansk Inom ramen av ministerrådets närområdesprogram beviljas stöd till kvinnonätverket Femina Borealis som omfattar kvinnoforskare och frivilligsektorns organisationer. Ministerrådet har också omstrukturerat sitt stipendieprogram för Baltikum och Nordvästra Ryssland, vilket erbjuder representanter för frivilligorganisationer att knyta kontakter till nordiska frivilligorganisationer.

Meddelande om rekommendation 35/98/nord angående nordiskt samarbete inom transport-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet (B 179/nord)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet
att det nordiska samarbetet inom transport- kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet intensifieras samt att det framtida resursbehovet utreds och att resultaten redovisas för Nordiska rådet."

Nordiska ministerrådet meddelar:
att Nordiska ministerrådet (transportministrarna) har utrett ländernas inställning till en intensifiering av verksamheten och de under ämbetsmannakommittén verksamma ad hoc gruppernas konkreta planer för framtiden och på basen av sammanställningen kan Ministerrådet konstatera, att det finns en allmän positiv beredskap för en intensifiering av verksamheten och därtill konkreta projekt inom IT-, miljö- och trafiksäkerhetsområdet samt projekt i Nordens närområde.
Ministerrådet har diskuterat sammanställningen vid sitt möte i juni 1999 och återkommer senare med konkreta förslag till prioriterad verksamhet och projekt.

Meddelande om rekommendation 36/98/nord angående genomförande av nordisk miljöräkenskap för energi samt harmoniserade miljöskatter på el (A 1188/när)

Rekommendationen lyder:

"Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer
at det innen år 2001 utføres en grunnleggende analyse av tiltak som vil føre til at det nordiske elmarkedet i større grad blir bærekraftig, gjennom økt samordning av de forskjellige energibærerne. I denne analysen bør følgende momenter være grunnleggende:
det nordiske markedets pris på elektrisitet skal gjenspeile de ulike energibærernes miljøkostnader,
de forskjellige energibærernes fortrinn skal utnyttes, slik at energiproduksjonen gjennom året foregår på en mest mulig miljøvennlig måte,
subsidier og andre regler som favoriserer bruk av ikke fornybare og forurensende energikilder skal reduseres,
at det innen år 2001 gjennomføres tiltak i det nordiske elmarkedet for innføring av et enhetlig system der miljøkostnadene prises i produksjonsleddet. Formålet skal være å minimalisere utslipp av CO_2 og andre klimagasser,
at det til år 2001 etableres et nordisk miljøregnskap for energi som et verktøy for å oppnå miljø-

gevinster gjennom en optimal utnyttelse av
landenes energikilder med det formål å begrense
miljøskadelige utslipp, samt
at det gjennomføres en konferanse i løpet av 1999,
som en delrapportering til Nordisk Råd om det
pågående arbeidet på dette området."

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Nordiska Ministerrådet har i november 1998 i samband med Nordiska rådets session presenterat för Nordiska rådets närområdesutskott status i arbetet, de utredningar som gjorts inom området och en beskrivning av planerade åtgärder. Under diskussionen konstaterades bl.a. att de nordiska ländernas energianvändning ger vid jämförelse med andra industriländer upphov till en förhållandevis lägre miljö- och klimatpåverkan. Nordiska Ministerrådet gav också en grundlig beskrivning av arbetets status för Nordiska Rådets närområdesutskott i Helsingfors den 9 februari 1999. De miljömässiga fördelarna med elhandel i Norden lyftes härvid fram. Som en delrapportering till Nordiska rådet har Nordiska ministerrådet också den 20 april 1999 arrangerat en konferens om nordiskt elsamarbete och miljöräkenskaper för energi. Härvid diskuterades bl.a. förutsättningarna för en ökad integrering av elmarknaderna och harmonisering av miljöregler i Norden och runt Östersjön och de problem och möjligheter som, bl.a. ur miljösynpunkt, sammanhänger med en sådan utveckling.

Ministerrådets arbete med dessa frågor fortsätter genom att från ett nordiskt perspektiv analysera förutsättningar för och konsekvenserna av en ökad integration av elmarknaderna runt Östersjön. I detta ingår att studera den fortsatta utvecklingen av den nordiska elmarknaden och hur länderna gemensamt skall kunna dra nytta av denna.

Under år 1998 har ett samarbete inletts med övriga östersjöstater och EU-kommissionen angående en integration av elmarknaderna runt Östersjön. Detta arbete kommer att vidareföras inom ramen för uppföljning av energiministermötet i Stavanger i december 1998. För närvarande genomförs förstudier rörande dels en värdering av Baltic Ring studien, dels en analys av harmoniseringsbehovet vid en integration av elmarknaderna runt Östersjön. Uppdragen som slutrapporteras den 1 maj 1999utgör basen för det fortsatta arbetet i gruppen.

Inom ramen för Ministerrådets arbete kommer utvecklingen i elsektorn att vara av fortsatt stor betydelse. Perspektivet i arbetet har under senare tid också vidgats mot bakgrund av utvecklingen på klimatområdet, inom EU och i Östersjösamarbetet. De nordiska ländernas regeringar avser att fortsätta arbetet i dialog med Nordiska rådet och de nordiska energibolagen för att inom år 2001 presentera en slutrapport.

Meddelande om rekommendation 37/98/när angående kompetensnätverk för Agenda 21 för Östersjön

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordisk Ministerråd
å etablere et kompetansenttverk for Agenda 21-arbeidet, og at DKK 500.000 reserveres til dette arbeidet."

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har på baggrund af rekommendationen haft kontakt til adskillige organisationer, som beskæftiger sig med Agenda 21 i Østersøområdet. Disse kontakter har ført til at Nordiske Ministerråd har beslutttet at støtte et forprojekt, som gennemføres af Foreningen for Agenda 21 og Holdbar Udvikling i samarbejde med repræsentanter for samtlige nordiske lande. Foreningen for Agenda 21 og Holdbar Udvikling er svensk og er sammensat af repræsentanter fra såvel kommuneforbundet, miljødepartementet/Agenda 21, Landstingsforbundet samt nogle erhvervsorganisationer. Foreningen har lavet deres egen hjemmeside, hvor man blandt andet kan hente information om arbejdet med Agenda 21, således gives både eksempler på gode initiativer samt mindre gode erfaringer, som andre kommuner med flere kan drage nytte af.

Forprojektet vil beskæftige sig med at finde frem til hvorledes et nordisk netværk for Agenda 21 og bæredygtig udvikling kan etableres. Målsætningen for et sådant netværk er at udvikle det nordiske samarbejde indenfor området gennem blandt andet erfaringsudveksling samt skal udgøre basen for fælles projekter og aktiviteter.

Forstudiet vil omfatte kontakt til samtlige nordiske lande i første omgang via kommunalforbundene, landstingsforbundene samt berørte departementer.

På baggrund af forprojektet, som vil blive udført i 1999, vil Nordisk Ministerråd træffe beslutning om det videre arbejde med etablering af et kompetancenetværk for Agenda 21 arbejdet.

Meddelande om yttrande 1/98/k angående berättelse till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1997 (C3/k)

Rekommendationen lyder:

"Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet
att fortsätta arbetet med att förbättra den ekonomiska och administrativa styrningen av verksamhet finansierad över Nordiska ministerrådets budget
att snarast åtgärda de av Rigsrevisionen påtalade enskilda bristerna i vissa nordiska institutioners ekonomiadministration och medelsförvaltning."

Nordiska ministerrådet meddelar:
Det generella strategiarbetet rörande styrning av verksamhet finansierad över den nordiska budgeten har fortsatt under 1998 och 1999. För samtliga institutioner som under 1998 fått nya kontrakt har de nya riktlinjerna tillämpats vilket bla ställer större krav på det administrativa området och innebär en skärpning vad avser ekonomihanteringen.
Under 1999 har strategiarbetet med att klargöra ansvars- och kompetensfördelningen för institutionernas styrelser och ledning avslutats. Ett förslag med nya normalstadgar (med tillhörande riktlinjer) , checklistor för styrelsearbete och instruktioner mellan styrelse och institutionsledare har varit på remiss hos samtliga institutioner, styrelser och ämbetsmannakommittéer. Samarbetsministrarna beslutar under 1999 om de nya stadgarna.
Dessa klargör på ett tydligt sätt kraven på styrelserna att ta det fulla ansvaret för institutionens verksamhet – både innehållsmässigt och ekonomiskt.
När det gäller projekt finansierade över den nordiska budgeten har ett nytt projektstyrningssystem införts fr o m den 1 jan 1999. Detta innebär mycket skarpare krav på dem som utför projekten och en tydligare ansvarsfördelning samt strama krav till ekonomi, resultat och tidfrister. Med de nya projektkontrakten (med tillhörande standrdvillkor) kommer en enorma uppstramning av projektförvaltningen att ske.
Vad avser brister som påpekats av revisionen avseende enskilda institutioner kan ministerrådet meddela att samtliga åtgärdats.

Meddelande om yttrande 2/98 angående berättelse från Nordiska kulturfonden

Yttrandet lyder:

> "Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet *att* Nordiska ministerrådet och fondsekretariatet ombesörjer att de av revisorerna påtalade bristerna i fondens administration åtgärdas och därvid beaktar de förslag till åtgärder som lagts fram av revisorerna."

Nordiska ministerrådet meddelar:
Nordiska ministerrådet och fondens administration har med anledning av de anmärkningar som Rigsrevisionen gjort beträffande 1997 års räkenskaper genomfört en större omläggning av de administrativa rutinerna gällande bidragsverksamheten. I anslutning till revisorernas anmärkningar och förslag till åtgärder har följande åtgärder vidtagits:
Revisorerna påpekar, att årsredovisningen inte följer kontoplanens uppbyggnad. Det föreslås att Fonden tar i bruk en kontoplan som motsvarar bokslutets poster.
Vidtagna åtgärder: Kontoplanen har justerats i förhållande till uppställningen av årsredovisningen så att de motsvarar varandra. I räkenskaperna sammanblandas faktiskt avhållna avgifter med budgeterade reservationer. Detta överensstämmer inte enligt revisorernas uppfattning med gott räkenskapsskick. Det bör framöver ske en specifikatrion i räkenskapen av faktiskt avhållna utgifter och reservationer, vilket även kommer att medverka till att förbättra räkenskapernas informationsvärde.
Vidtagna åtgärder: Ministerrådssekretariatet har tagit i bruk den praxis som revosirerna föreslås.
Revisorerna framhåller vikten av att fondens räkenskaper framöver återspeglar de faktiska omkostnader som är förbundna med driften av fonden. Ett förtydligande av de reella driftsurgifterna kan ske med hjälp av förklarande noter om löneomkostnader i fondens
bokslut.
Vidtagna åtgärder: Ministerrådssekretariatet har uppgifter om löneomkostnader samt en uppskattning av hyreskostnad, samt kostnader för annan kontorsutrustning. Sekretariatet ämnar i framtiden göra ett förtydlitgande på denna punkt.
Revisorerna påpekar Kulturfonden fortsatt bör vara uppmärksam på de högra reseutgifterna.
Man har föreslagit, att fondens möten i huvudsak skulle hållas i Köpenhamn.

Vidtagna åtgärder: Fondens styrelse finner det fortsatt vara av högsta vikt, att styrelsen och administrationen vid sina möten får stifta bekantskap med olika nordiska regioner, deras speciella problem och förutsättningar att ta aktiv dela av det nordiska kultursamarbetet. Styrelsen önskar därför fasthålla den praxis som innebär att fonden regelbundet förlägger sina resor till andra nordiska länder än Danmark.
Revisorerna finner det vara av stor betydelse att ADB-systemet integreras med Ministerrådssekretariatets ekonomisystem.
Vidtagna åtgärder: Fondens ADB-system har utvecklats så, att en onlinekontakt mellan fondsekretariatet och Ministerrådssekretariatet upprättas. Detta möjliggör en snabb kontroll av enskilda ansökningars status med hänsyn till de ekonomiska transaktionerna.
Fondadministrationen bör vara uppmärksam på betydelsen av en snabb uppföljning av projektärenden. De initiativ som gjorts för att modernisera och effektivisera fondens administration finner revisionen vara goda. De bör fullföljas i det praktiska arbetet.
Vidtagna åtgärder: Den nya administrativa rutinen togs i bruk vid årsskiftet 1998-1999, och kan sägas till 80% vara genomfördoch fungera. Justeringar och kompletteringar pågår när det gäller ADB-systemet. Arbetsgången och -rutinernases över för att bästa möjliga lösningar skall uppnås.

Nordisk Ministerråd

Forslag

Plandokument (C2)

og

Budget 2000

Innholdsfortegnelse

Indledning

Det nordiske samarbejde i det 21. århundrede 673

A. Plandokument for virksomhedsåret 2000 (C2)

Samarbejdet inden for Norden 674
Nordens nærområder .....
Samarbejdet med Europa/EU/EØS .....

B. Budget för år 2000

Större förändringar 681
Flerårig planlægningsramme for Nordisk Ministerråd .....
Nordisk Ministerråds samarbejde med den frivillige sektor .....
Innsatser for barn og unge .....
Forskningsinsatser .....
Budgetens fördelning på de tre pelarna .....
Budgetens fördelning för 2000 på olika satsningsområden .....
Budgetens utveckling under 1993 – 2000 .....
Verksamhetens överskott .....
Budgetens inkomster .....
Betalingsordningen för högre utbildning .....
Sammenstilling av budsjett 2000 og 1999 .....
Budsjettets fordeling på institusjoner og prosjekter 2000 og 1999 ...
Forklaringer til budsjettstruktur og budsjettposter .....
Overføring og sammenlegging av budsjettposter .....
Tabell med alle budsjettposter .....

KULTURSAMARBEIDET 709
Generelle kulturinnsatser .....
1-2204-2 Dispositionsmidler – Kultur .....
1-2205-1 Nordisk kulturfond .....
Børn og Unge 715
1-2210-2 Nordisk idrætssamarbejde .....
1-2212-2 Nordisk Ungdomskomite .....
1-2214-2 Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur
1-2216-2 Årtusendeskiftet med barn och unga .....
Film og media 717
1-2220-2 Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmedie samarbete .....
1-2222-1 Nordiska film- och TV-fonden .....
1-2224-2 Andre indsatser i nordisk film- og mediesamarbejde .....
1-2226-2 Uppbyggnad av ett produktions företag .....
1-2228-3 Nordisk Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning (NORDICOM), Sverige .....

1-2229-3 Nordisk Journalistcenter (NJC), Danmark
Konstområdet 721
1-2230-2 Nordiska Litteratur- och bibliotekskommitten, NORDBOK
1-2233-2 Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK)
1-2234-2 Samisk kulturvirksomhed
1-2238-1 Resestipendieordningen SLEIPNIR
1-2239-2 Det Nordiska kulturarvet (Nordiska museikommittén)
1-2242-2 Kultur och IT-området
1-2244-1 Särskilda aktiviteter på konstområdet
1-2246-2 Skandinaviska Föreningens konstnärskollegium i Rom
1-2248-3 Ett läsande Norden – Språkförståelse genom litteraturläsning
1-2255-3 Konstkommittén Teater och Dans i Norden, Danmark
1-2256-3 Nordiska musikkommittén NOMUS , Sverige
1-2257-3 Nordiska Konstnärscentret Dalsåsen, Norge
1-2258-3 Nordiska Institutet för Samtidskonst NIFCA–Nordic Institute for Contemporary Art, Finland
Nordiske kulturhuse 727
1-2270-3 Nordens Hus i Reykjavik, Island
1-2272-3 Nordens Hus på Færøerne
1-2274-3 Nordens Institut på Åland
1-2277-3 Nordens Institut på Grønland (NAPA)
1-2279-2 Vedlikehold av kulturhusene
Andre Kultursatsinger 731
1-2294-2 Tværsektoriel projektvirksomhed
1-2296-2 Nordiske kulturprojekter i udlandet
1-2298-2 Indsatser mod fremmedfjendtlighed
1-2299-2 Sessionslandenes kulturprogram

UDDANNELSES- OG FORSKNINGSSAMARBEJDET 732
Generelle forsknings- og utdanningsinnsatser
1-2505-2 Disposisjonsmidler - Utdanning og Forskning
Skolesamarbeid 737
1-2510-1 Nordisk skolesamarbejde (NSS)
1-2512-1 NORDPLUS-junior
1-2514-1 Elevudveksling Vestnorden
1-2516-1 NORDPLUS-mini (PILOT-PROSJEKT)
Folkeopplysning og Voksenopplæring 738
1-2520-2 Styringsgr. for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)

1-2522-1 Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring
1-2524-3 Nordens folkliga akademi (NFA), Sverige
Høyere utdanning 740
1-2530-2 Styringsgruppen for nordisk samarbeide innen høgre utdanning (HØGUT)
1-2532-1 NORDPLUS
1-2534-2 Bidrag tilNordisk Sommeruniversitet (NSU)
Språklig samarbeid 742
1-2540-2 Støtte til de nordiske sprognævner
1-2542-2 Nordiske kurser i språk og litteratur (NORDKURS)
1-2543-1 Språklig samarbeid i Norden, NORDMÅL
1-2545-1 Nordenundervisning i udlandet
1-2548-3 Nordens institut i Finland, NIFIN, Finland
Utdanning- og forskningssektorens samarbeid innenfor IT 745
1-2550-2 Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp
1-2552-2 IT som verktyg för undervisning och lärande - IDUN II
1-2554-2 Utvecklingsprogrammet Nordunet2
Forskningssamarbeid 747
1-3110-2 Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR)
1-3115-1 Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA), Norge
1-3120-2 Forskningsprogrammet Norden og Europa
1-3130-2 Nordisk Arktisk Forskningsprogram
1-3131-2 Nordisk forskningsprogram om seksualisert vold
1-3132-2 Nordisk forskningsprogram om Sprogteknologi
1-3135-2 Implementering av Forskningspolitisk Strategi
1-3140-2 Nordisk Komité for Bioetik
1-3180-3 Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita), Danmark
1-3181-3 Nordisk institutt for sjørett (NIfS), Norge
1-3182-3 Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS), Danmark
1-3183-3 Nord. samarbeidsorgan for vitenskapelig informasjon (NORDINFO), Finland
1-3184-3 Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK), Island
1-3185-3 Nordisk samisk institutt (NSI), Norge

IT-SAMARBETE 757
1-3410-2 Projektmidler – IT-samarbete

NÄROMRÅDEN 758
2-0810-3 Informations-och kontaktverksamhet
2-0820-1 Stipendieordningen för Baltikum och Ryssland
2-0825-2 Nya nærområde-initiativ
2-0830-2 Demokrati och medborgarpolitik

2-0840-2 Kulturförmedling
2-0850-2 Marknadsekonomi
2-0860-2 Bärkraftigt resursutnyttjande
2-0870-2 Arktiskt samarbete

ENERGI ... 767
2-3210-2 Projektmidler – Energi
2-3220-3 Nordisk energiforskning (Nefp), Norge

MILJØ ... 770
2-3310-2 Projektmidler – miljø
2-3320-2 NEFCOs miljøudviklingsfond
2-3330-2 Nordisk resurseffektivisering, faktor 4/10
2-3340-2 Miljökvalitetsmål

EKONOMI OCH FINANSPOLITIK ... 776
2-5210-2 Ekonomi och Finanssektorn
2-5280-3 Nordiska projektexportfonden (Nopef), Finland

REGIONALSAMARBEID ... 780
2-6110-2 Projektmidler – Regionalsamarbeid
2-6180-3 Nordregio, Sverige

TRANSPORT ... 782
2-6210-2 Projektmidler – Transport

JORD- OG SKOGBRUK ... 784
2-6510-2 Prosjektmidler – Jord- og Skogbruk
2-6520-2 Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning (NKJ), Sverige
2-6530-2 Nordisk handlingsplan for matvaresikkerhet
2-6540-2 Nordisk Genbank Husdyr (NGH)
2-6580-3 Nordisk Genbank, (NGB), Sverige
2-6581-3 Samnordisk skogforskning (SNS), Sverige, Sverige

FISKERISAMARBEJDET ... 789
2-6610-2 Prosjektmidler - Fiskeri

ARBETSMARKEDS OG ARBEJDSMILJØ ... 791
3-4110-2 Projektmidler – Arbejdsmarked og –miljø
3-4120-2 NORDJOBB
3-4130-2 Informationsprojektet
3-4180-3 Vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA), Finland

SOCIAL- OCH HÄLSOVÅRD 795
3-4310-2 Prosjektmidler – Sosial- og Helsepolitikk .....
3-4320-2 Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR) .....
3-4330-2 Støtteordning for tegnspråktolkning .....
3-4380-3 Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN), Sverige .....
3-4381-3 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV), Sverige .....
3-4382-3 Nordisk Institutt for Odontologisk Materialprøvning (NIOM), Norge .....
3-4383-3 Nordiska nämnden för alkohol och drogforskning (NAD), Finland .....
3-4384-3 Nordisk samarbetsorgan för handikappfrågor NSH, Sverige .....
3-4385-3 Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD), Danmark .....
3-4386-3 Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS), Sverige .....

JÄMSTÄLLDHET 804
3-4410-2 Prosjektmidler-Jämställdhet .....
3-4480-3 Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning (NIKK), Norge .....

NARKOTIKASAMARBEJDE 807
3-4510-2 Projektmidler – Narkotikasamarbejde .....

VELFÆRDSINITIATIV 808
3-4610-2 Projektmidler – Välfärdsinitiativ .....
3-4620-2 Velfærdsforskning – De nordiske velfærdssamfund set i europæisk perspektiv .....

ERHVERV 810
3-5110-2 Projektmidler – Erhverv .....
3-5120-2 IT-samarbejde mellem små og mellemstore virksomheder
3-5180-3 Nordisk Industrifond, Norge .....
3-5181-3 NORDTEST, Finland .....

BYG OG BOLIG 814
3-5310-2 Byg og bolig .....

KONSUMENT 816
3-6710-2 Prosjektmidler - Konsument .....
3-6720-2 Nordisk Miljømærkingsnævn .....

LEVNEDSMIDDEL 818
3-6810-2 Projektmidler - Levnedsmiddel .....

LOVGIVNING PÅ JUSTITS-SEKTORENS OMRÅDE 821
3-7110-2 Projektmidler – Lovgivning på justitssektorens område

ØVRIG VIRKSOMHED 824
4-0180-3 Ministerrådets sekretariat .....
4-0410-2 Foreningene Nordens Forbund .....
4-0415-2 Nordens administrative forbund .....
4-0420-2 Nordisk same-samarbejde .....
4-0425-2 Bidrag för Västnorden .....
4-0430-2 Nordiskt statistiskt samarbete .....
4-0435-2 Generalsekreterarens dispositionsreserv .....
4-0440-2 Omstrukturering av institusjoner .....
4-0445-2 Ministerrådets reserv .....
4-0450-2 Støtte til frivillig-sektorn .....
4-1010-2 Informationsvirksomhed .....
4-1020-2 Informationsverksamhet utanför Norden .....
4-1040-2 Översättning och tolkning .....
4-1050-2 Tjänstemannsutbyte och utbyte för frivilligesektorn .....
4-8030-2 Publikationsverksamhet .....

Bilag : FLERÅRIG PLANLÆGNINGSRAMME, SAMLET

Indledning

Det nordiske samarbejde i det 21. århundrede

90'ernes samarbejde har været karakteriseret af fleksibilitet, men også af en konsolidering af aktiviteterne. I løbet af den seneste tiårsperiode er nye samarbejdsområder blevet startet op, som f.eks. nærområdeaktiviteterne, europaaktiviteterne, de nye ministerråd – ligestilling, narkotika og IT. Andre samarbejdsområder er gået over til mere uformelt nordisk samarbejde – det gælder f.eks. handelsspørgsmål og bistandsspørgsmål. Årtiet har også været præget af en koncentration af det nordiske samarbejde bl.a. gennem en omfattende institutionsreform og en stærk fokusering på aktiviteter, som har givet nordisk nytte.

Det nordiske samarbejde er inde i en fase med betydelige opgaver både hvad angår det officielle og det uofficielle samarbejde. Samarbejdet sætter sine spor inden for såvel privat virksomhed, offentlig virksomhed som den frivillige sektor. Når det gælder det højeste politiske niveau, er der i den senere tid opstået en konkurrence om tid, i og med at det øvrige internationale samarbejde også er vokset i intensitet. EU-spørgsmål, Østersøspørgsmål, Barentsspørgsmål, Arktiske-spørgsmål og det øvrige internationale samarbejde kræver øget politisk opmærksomhed. For at fortsætte et dynamisk politisk samarbejde er det nødvendigt, at det nordiske samarbejde fortsat fokuseres og resultatorienteres, men også at det udnyttes som springbræt for de øvrige internationale aktiviteter. Ved at anvende det nordiske samarbejde som base modvirkes dobbeltarbejde, og effekten af indsatserne kan øges.

Det nordiske samarbejde tages for givet af mange, men selv om det er særligt grundfæstet, kræver det ligesom andre internationale samarbejder en engageret og aktiv politisk indsats at fastholde og udvikle dets værdi. For at det skal kunne udvikle sig og også i det næste årtusind spille en vigtig rolle, kræver det nytænkning og aktiviteter, som vedrører de nordiske medborgeres situation. Der er stadig mange aspekter i dagligdagen, hvor de nordiske medborgere er forhindret i at bevæge sig mellem landene. Kan det nordiske samarbejde fokuseres omkring medborger-nære spørgsmål, så skabes der et naturligt forum for siden hen at gå videre i et bredere internationalt perspektiv.

Vore nordiske lande bærer i stadig højere grad præg af at være multikulturelle samfund. Disse nye nordiske medborgere har af naturlige grunde ingen måde at forholde sig til de nordiske spørgsmål på. Det nordiske samarbejde skal være en aktiv partner og sammen med de frivillige organisationer søge at skabe forståelse for og viden om de nordiske forhold, således at vore nye medborgere kan deltage i det nordiske samarbejde på lige vilkår.

Nordisk Ministerråd forventer, at det nordiske samarbejde vedblivende udvikler sig, og i år 2000 vil aktiviteterne blive koncentreret omkring nordisk velfærd, kompetence i videste forstand, et bæredyktig Norden, et mere åbent Norden – færre grænsebarrierer og et mere multikulturelt Norden. Dette omfatter også aktiviteterne i nærområderne.

A. Plandokument for virksomhedsåret 2000 (C2)

Samarbejdet inden for Norden

Med Finlands og Sveriges indtræden i EU og med Islands og Norges deltagelse gennem EØS har alle nordiske lande formel forbindelse til et samarbejde, der såvel geografisk som økonomisk er langt mere omfattende end det nordiske.

Konsekvenserne og de fremtidige satsningsområder blev lagt frem i Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds fælles rapport "Nordisk samarbejde i en ny tid", der nu gennem fem år har udgjort grundlaget for det nordiske samarbejde. Ikke mindst kravet om "Nordisk Nytte" – at fællesnordiske projekter skal give en merværdi – har vist sig som et særdeles anvendeligt redskab i vurderingen og etableringen af fællesnordisk virksomhed.

Samarbejdet må imidlertid også forholde sig til den stadig hastigere udvikling såvel i teknologien som i samfundsrelationerne

Hvordan sikres et fortsat og udviklet samarbejde på områder, der har stor betydning for den enkelte nordiske borger ?

Hvad kan der f.eks. gøres med hensyn til at reducere de grænseregionale barrierer, der fortsat eksisterer mellem de nordiske lande, men som nu får ny synlighed, når store, tætbefolkede områder som Malmø og København bliver forbundet af den nye broforbindelse?

Hvordan bør der satses inden for de nordiske støtte- og udvekslingsordninger, hvis man vil undgå at anvende de begrænsede fællesnordiske midler i unødvendig konkurrence med f.eks. EU's programmer?

Ministerrådet indleder nu på tærskelen til det ny årtusinde et arbejde for at tilvejebringe grundlaget for en vurdering og debat om udviklingsmuligheder og tendenser, der gør sig gældende i det 21. århundrede, og hvilke krav og ønsker dette har til det fællesnordiske samarbejde. Et grundlag for en debat på overordnet plan forventes at foreligge til Nordisk Råds session i år 2000.

Arbejdet med at føre det nordiske samarbejde ind i det næste årtusinde er dog allerede i gang inden for de fleste sektorer.

Undervisnings- og forskningsministrene fremlægger således en strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde i den kommende femårsperiode. Der skal opstilles mål for det nordiske samarbejde inden for uddannelse og forskning og der skal gives rammer og formuleres opgaver, der kan forløse det potentiale, det nordiske samarbejde rummer fra år 2000. Ministerrådet må være et aktivt led i omsætningen af de grundlæggende forandringer, der finder sted inden for kompetence, kvalitetsudvikling og værdigrundlag overalt i de nordiske lande.

Også inden for kultursektoren har Ministerrådet påbegyndt arbejdet med at reformere og tilpasse det nordiske samarbejde til udfordringerne efter årtusindskiftet. Udgangspunktet er selvsagt, at samarbejdet fortsat skal styrke og udvikle det traditionelle nordiske kulturfællesskab, men det skal samtidig være politisk aktuelt og relevant i en større international sammenhæng.

Nøglebegrebet er fleksibilitet – dels til at allokere økonomiske midler og andre ressourcer i takt med økonomiske prioriteringer, dels til at justere den organisatoriske struktur, så man sikrer de mest hensigtsmæssige arbejdsformer i enhver given situation. Ministerrådet lægger stor vægt på, at reformarbejdet fortsættes i en nær dialog med Nordisk Råd.

Meget af det samarbejde, der sker inden for området miljø- og ressourcepolitik vil i forbindelse med årtusindskiftet blive reformeret såvel med hensyn til organisation som indhold. Hovedformålet med forandringerne er at gøre samarbejdet mere politisk relevant, både i forhold til landenes nationale politik og i forhold til nærområderne og EU/EØS.

Ministerrådets arbejde med bæredygtig udvikling vil blive gennemført på baggrund af den tværsektorielle strategi for " Et bæredygtigt Norden", som er udarbejdet som opfølgning på de nordiske statsministres deklaration fra 1998, og som forventes at være klar i år 2000. Strategien skal fokusere på områder, hvor de nordiske lande har fælles interesser og særligt gode forudsætninger for at bidrage til en bæredygtig udvikling, og hvor det nordiske samarbejde skaber en særlig merværdi. Med udgangspunkt i en tidshorisont for målsætningerne på 20 år fremlægges forslag til indsatser for at sikre bæredygtig udvikling inden for de berørte sektorer. Den tværsektorielle strategi forventes at være retningsgivende for arbejdet for bæredygtig udvikling inden for områderne transport, energi, landbrug og skovbrug, miljø, fiskeri, økonomi og beskæftigelse.

I 1999 gennemføres en evaluering af den nordiske miljøstrategi 1996-2000. Evalueringen skal danne grundlag for forhandlinger i år 2000 om tilvejebringelsen af nye styringsinstrumenter for det nordiske miljøsamarbejde, der kan tages i anvendelse i år 2001.

Inden for rammerne af det regionalpolitiske samarbejde er et nyt strategisk samarbejdsprogram under udarbejdelse med henblik på ibrugtagning fra år 2000, og der vil i årets løb blive forhandlet om nye styringsinstrumenter for landbrugs- og skovbrugssamarbejdet byggende på den evaluering, der gennemføres i 1999. Parallelt hermed udarbejdes en revideret strategi for samarbejdet med miljøsektoren.

Inden for fiskerisamarbejdet fortsættes det arbejde, der blev påbegyndt i 1999 med henblik på tilvejebringelsen af nye styringsinstrumenter for det nordiske fiskerisamarbejde med fokus på internationalisering og politisk relevans.

Nordisk Ministerråd har sat fokus på det nordiske velfærdssamfund ved at videreføre det arbejde, der blev indledt med ministerkonferencen "Morgendagens Velfærdssamfund". Der satses nu dels på forskning i centrale områder inden for velfærdssamfundet dels på en rapport, der sætter den nordiske velfærdsmodel i et europæisk perspektiv.

Ligebehandling af nordiske borgere, der flytter over landegrænserne, er det bærende element i de nordiske socialkonventioner. Gennem disse konventioner gives nordiske borgere en lang række rettigheder, der skal sikre den frie bevægelighed i Norden. Der er nu nedsat en arbejdsgruppe for at vurdere behovet for en justering og opdatering af reglerne.

I 1998 tog de nordiske udenrigshandelsministre initiativ til at belyse de lovgivningsmæssige hindringer for virksomhedsfusioner og nordiske forretningssammenslutninger, og der foreligger nu en rapport om spørgsmålet. Rapporten peger på vigtigheden af at sikre et velfungerende nordisk hjemmemarked for virksomheder, der ønsker at etablere sig hen over grænserne i Norden.

Et fællestræk for udviklingen i de fleste nordiske lande er bevægelsen i befolkningssammensætningen mod det multikulturelle samfund. Inden for alle relevante sektorer har arbejdet for at modarbejde fremmedfrygt og skabe forståelse for det multikulturelle samfunds værdier derfor en høj prioritet.

I overensstemmelse med de prioriteringer, der tidligere er tilkendegivet fra Nordisk Råd, lægges vægt på en styrkelse af samarbejdet med den frivillige sektor.

Opfordringen til de enkelte sektorer om at vurdere, hvordan samarbejdet med den frivillige sektor yderligere kan styrkes, gælder fortsat, og de frivillige organisationer – herunder Foreningerne Norden - inddrages i løsningen af opgaver på alle områder, hvor de kan tilbyde en indsats, der kvalitetsmæssigt og økonomisk lever op til de krav, der stilles i det nordiske samarbejde.

På side 15 er givet en nærmere redegørelse for omfanget af Ministerrådets samarbejde med den frivillige sektor.

Nordens nærområder

Den overordnede målsætning for Ministerrådets samarbejde er at bidrage til en stabil og tryg udvikling i Norden og dets nærområder. I geografisk henseende omfatter Ministerrådets definition af nærområder de baltiske lande, de nordvestlige dele af Rusland samt det arktiske område.

Nærområdesamarbejdets andel af hele den samnordiske aktivitet er vokset kraftigt i de seneste år. Ministerrådets indsatser har i de seneste to år udgjort næsten en femtedel af det nordiske budget, og i løbet af de første år i det næste årtusind forventes i størrelsesorden samme andel af det nordiske budget at blive allokeret til samarbejde med nærområderne.

Målsætningen for samarbejdet med landene i nærområdet er uforandret, i og med at samarbejdet skal bidrage til en stabil og demokratisk udvikling, fremme udviklingen af en fungerende markedsøkonomi, give øget respekt for menneskerettigheder samt medvirke til en ansvarsfuld og bæredygtig udnyttelse af ressourcerne.

Det Europeiske Råds beslutning om en "Nordlig dimension" er i store træk i overensstemmelse med NMR's målsætninger og giver disse øget vægt ved at tage hensyn til unionens ydre forbindelser, især til Rusland og Østersøregionen. For eksempel er EU's intentioner i overensstemmelse med de nordiske når det gælder forvaltning af ressourcer samt miljø- og energispørgsmål.

I de nordiske statsministres deklaration "Et bæredygtigt Norden" blev det pålagt NMR frem til år 2000 at udarbejde en tværsektorielt forankret strategi for en bæredygtig udvikling i Norden og dets nærområder. Samarbejdet med landene i nærområdet bør i denne sammenhæng gives en udformning, som knytter an til målene for denne strategi.

De baltiske landes intensiverede medvirken i den europæiske integrationsproces skaber en særlig udfordring i samarbejdet med nærområderne og forud-

sætter, at de konkrete samarbejdsaktiviteter løbende tilpasses denne udvikling.

De mål og hensigter, som styrer nærområdesamarbejdet, er tidligere blevet udviklet årligt på projekt- og programniveau. Det nye rammeprogram for den kommende treårsperiode bygger hovedsageligt på tidligere års tematiske prioriteringer og har som grundlæggende målsætning, at tidligere planer og projekter fuldføres. På basis af forhandlinger mellem MR-SAM og de baltiske samarbejdsministre, samt uformelle kontakter på tjenestemandsniveau med repræsentanter for de Baltiske stater og den Russiske Federation, vil de fem temaområder, demokrati og velfærdspolitik, kulturformidling, fremme af markedsøkonomi, bæredygtig udnyttelse af ressourcer og det arktiske samarbejde blive videreudviklet.

Indenfor temaområdet demokrati og velfærdspolitik vil formidling af relevante aspekter ved, og erfaringer fra, den nordiske velfærdsmodel være i fokus. Det langsigtede arbejde med implementering og opfølgning af initiativer for at bedre børn og unges fremtidsudsigter i nærområderne, initieret af Nordisk Råd, intensiveres yderligere.

Med det sigte, at bidrage til en stabil samfundsudvikling i nærområderne, vil der blive viet opmærksomhed på udvikling af den offentlige sektor, herunder særlig vægt på den lokale forvaltning og demokratiske strukturer i lokalsamfundene, samt på bekæmpelse af organiseret kriminalitet.

Den centrale målsætning for temaområdet kulturformidling har været formidling av nordisk kultur og værdifællesskab til nærområderne. Fremover vil fokus i højere grad være baseret på gensidig information - således at nærområdernes kulturudbud også præsenteres i Norden.

For at sikre en levedygtig markedsøkonomi, er videnopbygning om lovgivning og regelværk, kultur og forretningsetik, nødvendig. Målet er mere konkret at støtte udviklingsforudsætninger for små- og mellemstore virksomheder, herunder kvinders muligheder for at etablere sig som selvstændige næringsdrivende.

Gennem opbygning af kompetence hos administrationen med ansvar for forvaltning af ressourcer søger man at fremme en bæredygtig udnyttelse af disse. Dette indebærer også erfaringsudveksling vedrørende lovgivnings- og styringsinstrumenter med henblik på tilpasning af nærområdernes nationale lovgivning til den Europæiske. Når det gælder indsats for at mindske miljøbelastningen vil denne tage sigte på at mindske de grænseoverskridende forureninger.

I det arktiske samarbejde fokuseres på udvikling af indtjenings- og levemuligheder i de arktiske områder, bæredygtig udnyttelse af ressourcerne på naturens betingelser samt på information om livsvilkårene i de arktiske områder med henblik på at skabe forståelse for de traditionelle erhverv.

De ovenfor beskrevne prioriteringer vedrører også Ministerrådets informationskontorer i nærområderne og stipendieprogrammerne. Ved planlægningen af aktiviteter ved informationskontorerne vil der blive rettet særlig opmærksomhed mod områder og steder uden for hovedstæderne med henblik på at bidrage til en mere afbalanceret regional udvikling.

I overensstemmelse med samarbejdsministrenes beslutning om integrering af ligestilling i Nordisk Ministerråds aktiviteter vil man også i planlægningen af nærområdeaktiviteter tage køns- og ligestillingsperspektivet i betragtning.

Temaområder og prioriteringer vil blive yderligere udviklet i det kommende programarbejde forud for treårsperioden 2000-2001.

I geografisk betydning vil nærområdebegrebet fortsat omfatte de baltiske stater samt Barents-området, Skt. Petersborgs region og Kaliningrad samt det arktiske samarbejde. Særlige anstrengelser gøres med henblik på at integrere Kaliningrad bedre i nærområdesamarbejdet. Herved udvikles nye samarbejdsmønstre med de baltiske lande for på fælles nordisk-baltisk grundlag at samarbejde med Kaliningrad og øvrige russiske grænseregioner. Endvidere undersøges mulighederne for at rette en del nærområdeaktiviteter mod grænseområdet til Hviderusland.

I overensstemmelse med tidligere omtalte beslutninger om strategiske retningslinjer for Ministerrådets samarbejde med nærområderne samt med Nordisk Råds anbefaling vedrørende behovet for en mere effektiv koordinering af indsatser vil der løbende blive ofret opmærksomhed på informationsudveksling og koordinering af indsatser i forhold til andre aktørers planer og aktiviteter i nærområderne. I denne forbindelse får informationskontorerne en væsentlig rolle.

Samarbejdet med Europa/EU/EØS

Europæiske spørgsmål indgår i det nordiske samarbejde bl.a. inden for rammerne af Nordisk Ministerråd. Samarbejdet om disse spørgsmål har som grundlag en række fælles nordiske værdier, der er i fortsat udvikling. Nordisk Ministerråd udgør et forum, hvor de nordiske regeringer kan rådføre sig, udveksle information og koordinere med hinanden om sager og spørgsmål af

fælles interesse. Her mødes repræsentanter for de tre nordiske EU-lande og de to nordiske lande, som er tilknyttede gennem EØS-aftalens bestemmelser.

Gensidig rådslagning, informationsudveksling og koordination finder også sted i de nordiske embedsmandskomiteer, der forbereder møderne i ministerrådene, i arbejdsgrupper, mellem de nordiske EU-repræsentationer og EU-delegationer i Bryssel samt mellem Nordisk Ministerrådssekretariat og disse fora. Der er knyttet mange uformelle kontakter til og opstået megen informationsudveksling med især EU-institutionerne, hvis interesse for fællesnordiske erfaringer, viden og projekter har været stigende. Også til EFTA-sekretariatet og til europæiske interesseorganisationer er der gode og nyttige kontakter.

Drøftelserne af europæiske spørgsmål med en nordisk dimension er som udgangspunkt af uformel karakter. Den uformelle rådslagning er af stor orienterende betydning for de enkelte lande i deres forberedelse af og stillingtagen til sager på EU's dagsorden.

Drøftelserne af europæiske spørgsmål vedrører især holdninger og værdier, som ikke i samme grad som andre aktiviteter afspejles i Nordisk Ministerråds budget. Der foreligger således ikke programmer som f.eks. Nærområdeprogrammet med budget til finansiering af gennemførelsen af den lange række politisk fastsatte projekter.

Formålet med samarbejdet er bl.a. at skabe forudsætninger for, at nordisk samfundssyn bidrager til en ønskværdig udvikling i EU og i Europa, samt at tilstræbe nordisk retslighed i forbindelse med EU-retsakters implementering i de enkelte nordiske landes nationale lovgivning. Især på områderne miljø, beskæftigelse, regionalt samarbejde, forbrugerbeskyttelse og kultur er informationsudvekslingen og koordinationen øget.

I en verden, der siden bipolaritetens fald har været genstand for mange rystelser, fremstår det nordiske samarbejde solidt i dets folkelige forankring. De nordiske landes fælles værdier udmøntet i det nordiske samfundssyn bidrager til udviklingen af Den europæiske Union og har indflydelse på Unionens kommende historiske udvidelse, som kan medføre et øget behov for velfungerende regionale samarbejdsfora jævnfør drøftelserne på konferencen i København den 19. april 1999 om regionalt samarbejde i et udvidet Europa. Konferencen var arrangeret af Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd og Beneluxsamarbejdets rådgivende interparlamentariske Råd og Ministerkomité.

I 4-årsperioden 1999-2002 vil der være gode muligheder for at skabe opmærksomhed om fælles nordiske værdier og prioriteringer. I seks af de otte

halvår er et nordisk land i rækkefølgen Finland, Sverige og Danmark medlem af EU's trojka.

B. Budget för år 2000

Budgetförslaget för år 2000 uppgår till 741,5 MDKK i löpande priser. Innanför denna totalram har en omprioritering skett på 26,36 MDKK i 1999-priser för att kunna tillgodose några av de prioriterade områden som Nordiska rådet, ordförandeländerna men också de olika ministerråden har gett uttryck för.

Budgetförslaget är utarbetat i syfte att inom en oförändrad ram få en balans mellan de politiskt uttalade kraven på nya aktiviteter och önskemålen att fortsätta driva en rad av befintliga program, institutioner mm.

Det nordiska samarbetet skall kännetecknas av en flexibilitet och en dynamik så att samarbetet fokuseras på områden som är av hög politisk relevans och där den nordiska nyttan är som störst. De prioriteringar som präglar årets budgetförslag är de som Nordiska Rådet uttalade i samband med sessionen 1998 och de prioriteringar som följer av det isländska ordförandeprogrammet. Hänsyn har också tagits till möjligheterna för att vidare föra aktiviteter till följd av det svenska ordförandeprogrammet från 1998 och förslaget har till viss del tagit höjd för det kommande danska programmet för år 2000.

För att skapa större synlighet och för att få en uppfattning om vilket budgetutrymme det finns för nya aktiviteter och vilka krav på omprioriteringar som ställs de närmaste åren så presenteras i år en flerårig planeringsram med ett utfall som speglar redan fattade beslut samt för övriga aktiviteter en vidareföring på oförändrad nivå.

Större förändringar

De større forandringene i budsjettet framgår av nedenforstående tabell. Øvrige mindre omprioriteringer (under +/- 1.000 TDKK) vises under den respektive budsjettpost. I tabellen er disse angitt som en uspesifisert samlet sum. Tilsammen er det gjennomført omprioriteringer på i alt 26,36 MDKK i 1999-priser i budsjett 2000. 1999-priser dvs. faste priser (før oppregning for inflasjon) benyttes i oversikten for å gjøre den sammenlignbar med budsjettet for 1999 som har en økonomisk ramme lik 2000-budsjettet. For noen av budsjettpostene er det fortatt en midlertidig reduksjon i 2000. Dette skjer fordi det er tatt hensyn til eventuelt ikke utnyttede midler på budsjettposten fra tidligere år. Aktivitetsnivået på disse områdene blir derfor uforandret sammenlignet

med 1999, og det forventes en "tilbakegang" til det tidligere budsjettnivået i 2001. Disse budsjettpostene er markert som midlertidige reduksjoner i tabellen.

OMRÅDE	**BUD.POST**	**DIFFERENS (99-priser)**	**BUDGET 2000 (99-priser,)**
STØRRE ØKNINGER (TDKK)			
Disposisjonsmidler – Kultur (1 MDKK reservert til millenium-skiftet)	1-2204-2	+ 1 000	3.148
NORDPLUS-mini	1-2516-1	+ 2 000	3 187
Nordisk Arktisk forsknings-program	1-3130-2	+ 5 488	6 000
Nordisk forskningsprogram om seksualisert vold	1-3131-2	+ 3 500	3 500
Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	1-3132-2	+ 3 500	3 500
IT-Samarbete	1-3410-2	+ 1 000	1 000
Prosjektmidler – Energi	2-3210-2	+ 1 637	5 000
Välfärdsforskning	3-4620-2	+ 2 751	4 388
MR-reserven	4-0445-2	+ 2 936	4 919
Uspesifiserte mindre økninger		+ 2 548	
Sum økninger		+ 26 360	
STØRRE REDUKSJONER (TDKK)			
NORDPLUS	1-2532-1	- 1 000	29 690
Nordisk Forskningspolitisk råd	1-3110-2	- 1 300	746
NorFA	1-3115-1	- 1 255	35 047
Norden och Europa	1-3120-2	- 4 505	5 820
Nätverk för folkloristik	1-3125-2	- 1 000	1 046
Projektmedel Miljö	2-3310-2	- 2 049	32 703
Projektmedel Regional	2-6110-2	- 1 076	19 000
Kontaktorg. Jordbruksforskning (midlertidig reduksjon)	2-6520-2	- 1 043	0
Nordisk Industrifond	3-5180-3	- 2 554	52 732
Tjänstemannautbyte och utbyte för frivilligesektorn (midlertidig reduksjon)	4-1050-2	- 1 000	1 046
Uspesisfiserte mindre minskninger		- 9 578	
Sum reduksjoner		**- 26 360**	

Flerårig planlægningsramme for Nordisk Ministerråd

Den flerårige planlægningsramme viser i et 3 årigt perspektiv, hvordan budgettet udvikler sig, hvis forholdene som var kendte på budgettering tidspunktet forudsættes at holde i budgetoverslagsårene (BO-årene). Forudsætningerne for den fler årige planlægningsrammen er følgende for den enkelte budgetpost:

- Hvis andet ikke er bestemt eller planlagt, er aktivitetsniveauet i 2000 budgettet videreført for BO-årene
- Finansieringen af aktiviteter som efter planen skal falde bort, er ikke taget med i BO-årene
- Enkelte budgetposter har en del overførte midler fra tidligere år, hvilket har medført en *midlertidig* nedskæring i 2000 budgettet, for BO-årene er disse sat til samme niveau som de havde i 1999 budgettet. Det er tale om små beløb (jf. nedenfor).

Oplysningerne i BO-årene er alene vejledende og viser, hvordan udviklingen vil være, hvis det besluttede budget bliver videreført i de to efterfølgende år, samtidig med at kendte og planlagte ændringer er medregnet. Det er ikke tale om, at man for den enkelte budgetpost kan påregne at ville få det budgetbeløb, som er anført for BO-årene. Beløbet som er til disposition, er fortsat alene de årlige bevillinger i det aktuelle vedtagne budget. Ligeledes fastlægges totalrammen år for år af ministerrådet, og sammenstillingen af BO tallene er derfor alle angivet under den forudsætning, at totalrammen er uændret.

Vedlagte oversigt, som er en opsummering af budgetposterne for sektorerne viser, at med en uændret totalramme på 741,5 MDKK i BO-årene, vil der være et ikke dækket finansieringsbehov på 5,2 MDKK i 2001 og 1,7 MDKK i 2002, under de forudsætninger som er nævnt ovenfor. I bilaget: Flerårig planlægningsramme samlet fremgår tallene for hver enkelt budgetpost.

Af oversigten fremgår desuden, at hvis budgetrammerne for de 4 samarbejdsområder holdes uændret i BO-årene, så vil samarbejdsområdet "kultur-, uddannelse og forskningspolitik" have et ikke budgetteret beløb på 2,0 til 5,6 MDKK i BO-årene. Ændringerne skyldes at forskningsprogrammet "Norden og Europa" får sin sidste bevilling i 2000 samt at IDUN II og NORDUnet2 kun har finansiering indtil 2001. Der regnes med et nyt planlagt forskningsprogram som i 2001 får 5,6 MDKK og i 2002 6,7 MDKK.

Samarbejdsområdet "Miljø og ressourcepolitik" har ikke afsat midler til NKJ (budgetpost 2-6520-2) i 2000 budgettet, idet samarbejdsorganet har en del overførte midler fra tidligere år, det medfører et finansieringsbehov på 0,9 MDKK i BO-årene.

For "Vælfærds- og erhvervspolitik" er der et udækket finansieringsbehov på 4,9 MDKK, som primært skyldes, at der kalkuleres med at "Vælfærdsforskning" (budgetpost 3-4620-2) skal have 10,0 MDKK i hvert af BO-årene i forhold til 4,9 MDKK i år 2000.

For "Øvrig virksomhed" er der en midlertidig nedskæring på "Oversættelse og tolkning" (budgetpost 4-1040-2) og "Tjenestemands udbytte" (budgetpost 4-1050-2), hvilket har medført, at der er et finansieringsbehov på 1,5 MDKK i BO-årene for dette samarbejdsområde.

Sammenstillet flerårig planlægningsramme fordelt på sektorer

	BUDGET 1999	BUDGET 2000	BUDGET OVERSLAG 2001	BUDGET OVERSLAG 2002
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik	**328.705**	**336.488**	**336.488**	**336.488**
Kultursamarbejdet	142.485	143.381	141.555	141.555
Utbildning och forskning	186.220	192.087	191.852	188.295
IT	0	1.020	1.020	1.020
Ikke budgetteret med uændret ramme			2.061	5.618
Miljø-, resourcepolitik og nærområderne	**182.522**	**182.061**	**182.061**	**182.061**
Nærområderne	65.554	66.708	66.708	66.708
Energi	4.386	6.120	6.120	6.120
Miljö	40.890	39.392	39.392	39.392
Ekonomi och finanspolitik	11.016	11.102	11.102	11.102
Regionalpolitik	29.940	29.130	29.130	29.130
Transport	254	264	264	264
Jord- och skogsbruk	23.161	22.156	23.082	23.082
Fiskeri	7.321	7.189	7.189	7.189
Ikke budgetteret med uændret ramme			-926	-926
Vælfærds- og erhvervspolitik	**142.213**	**142.521**	**142.521**	**142.521**
Arbetsmarknad och miljö	13.554	13.185	13.185	13.185
Social- och hälsovård	35.325	34.218	34.218	34.218
Jämställdhet	7.435	7.377	7.377	7.377
Narkotikasamarbejde	614	1.136	1.136	1.136
Välfärdsinitiativ	1.739	5.090	10.614	10.614
Näring	68.676	65.695	65.069	65.069
Bygg- og bolig	818	834	834	834
Konsument	7.834	8.501	8.501	8.501

Levnedsmidler	5.348	5.210	5.210	5.210
Lovgivning på Justits-sektor området	870	1.275	1.275	1.275
Ikke budgetteret med uændret ramme			-4.898	-4.898
Øvrig virksomhed	**78.868**	**80.442**	**80.442**	**80.442**
Øvrig virksomhed i alt	78.868	80.442	81.915	81.915
Ikke budgetteret med uændret ramme			-1.473	-1.473
TOTALT	**732.308**	**741.512**	**741.512**	**741.512**
Ikke budgetteret med uændret ramme			-5.236	-1.679

Nordisk Ministerråds samarbejde med den frivillige sektor

Nordisk Ministerråds strategi for samarbejdet med den frivillige sektor, der blev behandlet på Nordisk Råds session i Oslo, har til formål

- at øge kundskaben om den frivillige sektors rolle i de nordiske samfund,
- at styrke organisationernes og netværkenes muligheder for nordisk samarbejde,
- at styrke den frivillige sektors muligheder for samarbejde med den officielle del af det nordiske samarbejde, forbedre kontakten, udbyttet og den vidensmæssige vekselvirken mellem Nordisk Ministerråd og den frivillige sektor og
- at styrke samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og den frivillige sektor i hele Norden for at skabe forudsætninger for at et større antal nye aktører kan tage del i det nordiske samarbejde.

I strategiens handlingsplan, der også følges op i budgetforslaget for år 2000, indgår en udvekslingsordning for repræsentanter for den frivillige sektor, rejsestøtte, tolkningsstøtte, samarbejde om udvikling af civilsamfundet i nærområderne, samnordisk forskning samt en særlig indsats fra Nordisk Kulturfonds side.

Hertil kommer løbende overvejelser i de enkelte sektorer om, hvorledes et forstærket samspil med sektoren kan understøttes eller etableres, og Ministerrådet har givet tilsagn om rapportering herom i forbindelse med fremlæggelsen af budgetforslaget for år 2000.

I 1998 ydede Nordisk Ministerråd for tredje gang en betydelig støtte til manifestationen Nordens Folkelige Forsamling, der fandt sted i Kristianssand. Blandt hovedemnerne under samlingen var sikringen af en løbende dialog med organisationerne inden for den frivillige sektor og de krav, der stilles til

sektorens medindflydelse i relation til de forskellige områder af regeringssamarbejdet.

I overensstemmelse med et tilsagn, der blev givet som afslutning på Forsamlingen, afholder Nordisk Ministerråd en konference med en bred vifte af repræsentanter for den frivillige sektor, hvor samarbejdsrelationerne synliggøres og sikres bl.a. på baggrund af de nye muligheder, der er til rådighed for dialogen ved indgangen til det 21. århundrede.

En dialog om status og udviklingsmuligheder i samarbejdet med Foreningerne Norden blev påbegyndt på et seminar allerede før årsskiftet. Et af emnerne var Foreningerne Nordens virksomhed som administrator eller forvalter af projekter, der finansieres af Nordisk Ministerråd, og Foreningerne har nu fået til opgave at gennemføre NORDPLUS-mini – et pilotprojekt omfattende en udvekslingsordning for elever i skolens yngste klasser.

Den frivillige sektors mangfoldighed er en del af sektorens styrke, men mangfoldigheden medfører samtidig, at det kan være vanskeligt præcist at afgrænse området og fastslå størrelsen af midler, der anvendes til samarbejdet. Med dette forbehold vurderer Nordisk Ministerråd, at der i budgetforslaget for år 2000 indgår omkring 68 MDKK, der anvendes i relation til den frivillige sektor.

Den følgende tabel viser hvilke budgetposter, der indeholder indsatser i relation til den frivillige sektor. Det angivne beløb er udtryk for et skøn over det forventede omfang af virksomhed i samarbejde med eller i relation til den frivillige sektor i år 2000 baseret på erfaringerne fra tidligere år. Ifølge sagens natur er der således ikke tale om nøjagtige opgørelser.

SEKTORER	BUDPOST NR.	BUDSJETTPOSTNAVN	TDKK	OMRÅDE
KULTURSEKTOREN :	1-2204-2	Dispositionsmidler - Kultur	250	
	1-2205-1	Nordisk kulturfond	10.000	
SUM 30.303				
	1-2210-2	Nordisk idrottsamarbete	1.000	Idrætsorganisationer
	1-2212-2	Nordisk Ungdomskomité	4.000	Børn og unges org.
	1-2214-2	Styringsgruppen (BUK)	2.000	Foreninger, inst. mv
	1-2220-2	KM-gruppen	250	
	1-2224-2	Prioriterade insatser film media	1.200	Filmkontakt Nord
	1-2228-3	NORDICOM	200	
	1-2230-2	NORDBOK	50	Foreningerne Norden
	1-2234-2	Samisk kulturverksamhet	2.500	Samiske frivilligorg. og kunstnere

SEKTORER	BUDPOST NR.	BUDSJETTPOSTNAVN	TDKK	OMRÅDE
	1-2231-1	SLEIPNIR	3.000	Kunstnerrejsestip.
	1-2246-2	Kunstnerkollegiet i Rom	653	Kunstnerophold
	1-2255-3	Teater och Dans	800	Amatørteaterorg.
	1-2256-3	NOMUS	1.000	Orkester Norden
	1-2257-3	Dalsåsen	700	Kunstnerophold
	1-2258-3	NIFCA	1.400	Frie kunstnere
	1-2270-3	Nordens Hus i Reykjavik	250	
	1-2272-3	Nordens Hus på Færøerne	250	
	1-2274-3	Nordens Institut på Åland	150	
	1-2277-3	Nordens Institut på Grønland	150	
	1-2296-2	Kulturprojekter i udlandet	500	
FORSKNING- OG UTDANNING :	1-2514-1	Elevutveksling Vest-Norden	1.671	Foreningerne Norden
	1-2526-1	NORDPLUS-mini	3.251	Foreningerne Norden
	1-2520-2	FOVU	1.600	Oplysningsforbund m.v.
SUM 18.145				
	1-2522-1	Støtteordningen FOVU	5.900	Oplysningsforb. , folkehøjskoler
	1-2524-3	Nordens Folkelige Akademi	2.400	Opl.forb./folkehøjsk.
	1-2534-2	Nordisk Sommeruniversitet	1.023	-
	1-2543-1	NORDMÅL	1.300	Foreningerne Norden
	1-2552-2	IDUN	1.000	Oplysningsforb. m.v.
FISKERI : *SUM 680*	2-6610-2	Prosjektmidler-fiskeri	680	Fiskeriorganisationer
KONSUMENT : *SUM 925*	3-6710-2	Projektmidler-konsument	925	Forbrugerorg. m.v.
ARBEIDSMARKED- OG MILJØ *SUM 2.817*	3-4120-2	Nordjobb	2.817	Foreningerne Norden
LIKESTILLING: *SUM 300*	3-4410-2	Projektmedel-jämställdhet	300	
ØVRIG VIRKSOMHET	4-0410-2	Foreningarna Nordens forbund	2.760	Foreningerne Norden
SUM 3.692	4-0450-2	Støtte til frivilligsektoren	932	Sektoren generelt
NÆROMRÅDEPROGRAMMET *SUM 11.300*	2-0810-3/ 2-0860-2		11.300	Frivillig org, udveksling- og mobilitetsprogram
TOTALT FRIVILLIGESEKTOREN I NMR			68.162	

Nordisk Kulturfonds styre har defineret den frivillige sektor som et særligt prioriteret område, men man har ikke fundet det hensigtsmæssigt at foretage yderligere underprioriteringer.

En stor del af Ministerrådets budget på *børne- og ungdomsområdet* går til den frivillige sektor. Ifølge Nordisk Ungdomskomités statutter skal 80% af komitéens budget gå til de nordiske ungdomsorganisationer enten som projektstøtte eller som organisationsstøtte.

Inden for kulturområdet i øvrigt er det næppe muligt at lægge en præcis grænse mellem den frivillige sektor og den frie kunstneriske virksomhed. Med dette udgangspunkt relaterer en stor del af samarbejdet på *kunstområdet* sig til den frivillige sektor. Inden for kunstområdet retter støtten sig især mod frie kunstneres projekter og arbejds- og udviklingsmuligheder i form af rejsestipendier og arbejdsateliermuligheder. Inden for *teaterområdet* støttes amatørteatervirksomhed generelt.

Styringsgruppen for Folkeoplysning og Voksenoplæring, FOVU, har et velfungerende samarbejde med brugermiljøerne, bl.a. oplysningsforbund og folkehøjskoleforeninger. Organisationerne deltager i konkrete projekter f.eks. Demokratiudvikling år 2000, hvor FOVU har bevilget 1,4 MDKK til pilotprojekter i samarbejde mellem forskere og brugermiljøerne. Inden for støtteordningen er afsat en øremærket bevilling til nordiske oplysningsforbunds sammenslutninger (bloktilskud 2,2 MDKK) ligesom størstedelen af de øvrige projektmidler går til projekter i brugermiljøerne.

Nordens Folkelige Akademi arbejder på at placere den nordiske model for folkeoplysning inden for det igangværende reformarbejde på efter- og efteruddannelsesområdet. Et vigtigt indsatsområde har derfor været at udvikle spidskompetence, som fremmer forsøgs- og udviklingsarbejde i feltet mellem nordiske folkelige organisationer, offentlige myndigheder, det formelle uddannelsessystem og arbejdsmarkedsområdet.

Inden for *nærområdeprogrammet* er uddannelsen af frivillige ledere gennemført med forberedende studier i de baltiske lande, kurser på Nordens Folkelige Akademi og praktikophold i nordiske organisationer og institutioner. Et nordisk-baltisk NGO-netværk har siden 1997 udgjort et forum for erfaringsudveksling om projektarbejde, og deltagerkredsen er stadig voksende. Fra 1999 flyttes hovedparten af aktiviteterne til de baltiske lande. Hovedansvaret vil ligge hos de baltiske paraplyorganisationer på voksenundervisningsområdet, og der vil især blive lagt vægt på uddannelse af regionale og lokale ledere fra en bred vifte af organisationer. De baltiske miljøer lægger stor vægt på en klar rolle som partnere, ligesom de har udtrykt interesse for at indgå som ressource i forbindelse med aktiviteter i relation til NV-Rusland. Nordisk Ministerråd har siden 1993 gennem Nordpraktik-programmet ydet støtte til unge baltere og russere fra Nordvestrusland til praktikophold i nordiske virksomheder med henblik på at forbedre balteres og russeres kompetenceudvikling. Østjob-pro-

jektet har til formål at sende unge fra de nordiske lande på praktikophold i nærområderne. Foreningerne Norden administrerede begge programmer.

Inden for *forbrugersektoren* arbejdes i samarbejde med organisationer i de baltiske lande og NV-Rusland med opfølgningen af en handlingsplan vedrørende etablering af forbrugerorganisationer i nærområderne.

I 1999 var afsat 2 MDKK over nærområdeprogrammet til finansiering af de baltiske landes og Ruslands deltagelse i arbejdet med Agenda 21 for Østersøen, som vedrører en handlingsplan for Østersøområdet. Ministerrådet har såvel i 1998 og 1999 givet støtte til forskellige frivillige organsationer herunder Union of Baltic Cities, Coalition Clean Baltic, Baltic Sea Tourism Commission og Taiga Rescue Network til projekter vedrørende gennemførelse af handlingsplanens sektorprogrammer inden for transport, energi, næring, turisme, jord- og skovbrug samt fiskeri. Man forventer ligeledes at yde støtte til de frivillige organisationer i år 2000.

I forbindelse med evalueringen af den nordiske miljøstrategi har *miljøsektoren* inviteret flere frivillige organisationer til at deltage i arbejdet. Dette i lyset af, at miljøbevægelserne er meget aktive i relation til internationale forhandlinger, men hidtil ikke har været særligt involveret i det nordiske miljøsamarbejde. Miljøsektoren håber gennem dette initiativ, at den frivillige sektor i fremtiden vil engagere sig mere i den nordiske miljødebat.

Ligestillingssektoren har et solidt samarbejde med den frivillige sektor – især kvindeorganisationer og kvindenetværk. Sektoren har bl.a. finansieret paraplyorganisationernes deltagelse i nordiske og internationale konferencer. Det voksende samarbejde med nærområderne og kvindeorganisationernes medvirken i den europæiske kvindelobby (EWL) stiller nye krav til organisationerne og forudsætter øget nordisk koordinering og finansiering.

Forbrugersektoren har et fast rådgivende organ, Nordisk Konsumentudvalg (NKU), som først og fremmest er forbrugerorganisationernes nordiske forum. Forbrugerorganisationerne leder de nationale delegationer, som også består af forskere og repræsentanter fra institutioner. NKU er et rådgivende, fritstående organ for Ministerrådet, som selv kan tilrettelægge sit arbejde. Som led i gennemførelsen af Nordisk Råds rekommandation oprettes en pulje i år 2000, som betrængte forbrugerorganisationer kan søge for at deltage i forberedelser af møder

Innsatser for barn og unge

Nordisk Ministerråds aktiviteter for barn og unge er fordelt over de fleste budsjettområder. Generelt kan aktivitetene deles i fire hovedgrupper:

- Kunnskap om barn og unges situasjon
- Utvikling av tjenesteapparatet på nordisk og nasjonalt plan
- Direkte tiltak, rettet mot barn og unge både i Norden og i Nærområdene
- Prosjekter på barn- og ungdomskulturområdet. Barn- og ungdomskultur omfatter både den kultur som skapes av barn og unge, og den kultur som skapes av voksne med barn og unge som målgruppe.

Når det gjelder kunnskap, er en stor del av arbeidet knyttet mot ulike forskningstiltak. Disse spenner fra spesifikke prosjekter som utarbeidelse av nordisk kunnskapsstatus om barn og unge med innvandrerbakgrunn, eller utvikling av levekårsindikatorer for barn og unge, til mer generelle prosjekter som det planlagte forskningsprogrammet om de nordiske velferdssamfunn i europeisk perspektiv, eller det planlagte nordiske ungdomsforskningsprogrammet.

Utvikling av tjenesteapparatet omfatter den store og varierte mengde tiltak som skjer innenfor utvekslingsordninger, i nordiske institusjoner, særlig på kultur- og undervisningssektoren, og til mer spesifikke, som f.eks. prosjektet om kvalitetsutvikling i de nordiske kommuners sosiale tjenester rettet mot barn og unge. En nordisk koordinator arbeider bl. a på at øke kvalitet og interdisiplinært samarbeid i nasjonal og nordisk ungdomsforskning og at stimulere nasjonale nettverk. Ministerrådet støtter også et tverrfagligt forskernettverk på barnekulturområdet.

Med direkte tiltak tenkes spesielt på de prosjekt som iverksettes gjennom handlingsplanen for barn og unge i Nordens nærområder. Selv om disse primært er rettet mot nærområdene, er det også meningen at de skal omfatte nordiske barn og unge gjennom ulike kontakt- og utvekslingsordninger. På kultur- og undervisningsområdet arbeides der med prosjekter og tiltak med tilknytning til handlingsplanen "Et kommende Norden". Den handler om nordisk barn- og ungdomskultursamarbeide 1996-2000. Ifølge den skal alle nordiske organer på kulturområdet arbeide med barn og unge.

Konsumentsektoren utfører løpende prosjekter rettet mod barn og unge som forbrukere. der er således i de seneste år gjennomført prosjekter om Testing av mekaniske sikkerhetskrav for produkter til barn, Nordisk-Europæisk nettverk for konsumentundervisning i skolen, Ungdom til ungdom-konference, Forbrukerundervisning i lærerutdannelsen og Felles nordisk initiativ overfor EU om spilleregler for markedsføring rettet mod barn og unge, når det gjelder IT.

I den nærmeste fremtid legges der vekt på arbeidet med kulturhandlingsplanen og handlingsplanen for nærområderne. I slutningen av år 2000 skal der foreligge et ministerrådsforslag om hvordan barn og ungdomsarbeidet skal struktureres i fremtiden.

Den følgende tabellen viser hvilke budsjettposter som innholder innsatser rettet inn mot barn- og unge. Barn er definert aldermessig til å være til og med 18 år, som er i henhold til den FN-definisjon som er benyttet i ministerrådets handlingsplan. Unge er aldersmessig gruppen til og med 25 år. Dette sammen med at de økonomiske anslagene er basert på det forventede omfang av barn- og unge innsatser i 2000, innbærer at tabellen viser vurderinger og ikke nøyaktige oppgjørelser.

SEKTORER	BUDPOST NR.	BUDSJETTPOSTNAVN	BELØP
KULTURSEKTOREN :	1-2204-2	Dispositionsmidler - Kultur	500
SUM 33.840	1-2205-1	Nordisk kulturfond	5.000
	1-2210-2	Nordisk idrottsamarbete	1.000
	1-2212-2	Nordisk Ungdomskomité	5.000
	1-2214-2	Styringsgruppen (BUK)	5.500
	1-2216-2	Årtusendeskiftet med barn och unga	1.000
	1-2220-2	KM-gruppen	500
	1-2222-1	Nordisk Film- og TV-Fond	7.600
	1-2224-2	Prioriterade insatser film media	1.000
	1-2230-2	NORDBOK	1.000
	1-2234-2	Samisk kulturverksamhet	300
	1-2239-2	Det nordiska kulturarvet	300
	1-2255-3	Teater och Dans	1.000
	1-2256-3	NOMUS	1.000
	1-2270-3	Nordens Hus i Reykjavik	500
	1-2272-3	Nordens Hus på Færøerne	340
	1-2274-3	Nordens Institut på Åland	150
	1-2277-3	Nordens Institut på Grønland	150
	1-2296-2	Kulturprojekter i udlandet	2000
FORSKNING- OG UTDANNING :	1-2510-1	NSS	4.911
SUM 29.655	1-2512-1	NORDPLUS-junior	9.180
	1-2514-1	Elevudveksling Vestnorden	1.671
	1-2516-1	NORDPLUS-mini	3.251
	1-2542-2	NORDKURS	1.842
	1-2543-1	NORDMÅL	5.500
	1-2548-3	NIFIN	2.300
	1-2552-2	IDUN	1.000
FISKERI :	2-6610-2	Prosjektmidler- fiskeri	200
SUM 200			

SEKTORER	BUDPOST NR.	BUDSJETTPOSTNAVN	BELØP
KONSUMENT :	3-6710-2	Projektmidler-konsument	200
SUM 200			
HELSE- OG SOSIAL :	3-4310-2	Prosjektmidler	500
SUM 2500	3-4620-2	Velferdsforskning	2.000
NÆROMRÅDE-PROGRAMMET	2-0830-2	Demokrati- och medborgarpolitik	2.000
SUM 2000			
TOTALT INNSATSER FOR BARN OG UNGE I NMR			68.395

Forskningsindsatser

Det nordiske forsknings og udviklingssamarbejde (FoU) har et begrænset budget i forhold til nationale satsninger og må derfor samordnes og koordineres med nationale prioriteringer og forskningspolitik. Nordisk Ministerråds FoU aktiviteter skal bidrage til at stimulere og udbygge det nordiske samarbejde, synliggøre de nordiske prioriteringer og øge kvaliteten og relevansen i samarbejdet.

Det nordiske FoU-samarbejde skal overordnet bidrage til at:
- styrke den nordiske kulturelle identitet, udvikle nordisk samfundstruktur samt medvirke til en miljøvenlig og bæredygtig samfundsudvikling.
- udnytte særlige nordiske forudsætninger som geografisk nærhed, næringslivets og forskersamfundets styrke og kompetence samt nordisk værdifællesskab som afspejles i Nordens særlige sproglige, kulturelle, historiske og geografiske præg
- skabe nordisk merværdi i tilknytning til nationale indsatsområder og indgå i nationale prioriteringer
- opbygge et konkurrencedygtigt, innovativt og bæredygtigt næringsliv

Samarbejdet udmøntes i fælles nordiske forskningsinstitutioner, tidsbegrænsede forskningsprogrammer og støtteordninger til forskeruddannelse og –mobilitet. Forskningsinstitutionerne er ofte højt specialiserede kompetencecentre, der har ansvar for koordinering og styrkelse af den nationale forskning og kompetenceopbygning.

Nordisk Råd har tidligere foreslået, at visse institutioner skal fases ud af det nordiske budget og Rådet har ønsket en beskrivelse af disse. Denne redegørelse vil blive overleveret i forbindelse med svarene på rekommendationerne.

De nordiske forskningsprogrammer skal bidrage til at:
- fremme forskermobilitet, -uddannelse, -kompetence opbygning og dannelse af netværk

- mobilisere nationale midler til medfinansiering af nordiske satsninger
- fremme arbejdsdeling og specialisering i Norden
- fremme nordisk deltagelse i europæisk og internationalt FoU samarbejde

Nordisk forskningspolitisk strategi skal bidrage til koordinering af den nordiske indsats. Strategien blev anbefalet af Nordisk Råd på 50. session i november 1998 og godkendt af undervisnings- og forskningsministrene (MR-U) samt af samarbejdsministrene (MR-SAM). Implementering af strategien blev påbegyndt i 1998 med MR-U's indstilling om nye forskningsinitiativer til samarbejdsministrene. Nordisk forskningspolitisk Råd (FPR) har det fremtidige ansvar for koordinering og forberedelse af arbejdet. Der er nu indført en systematisk initieringsproces for nordiske forskningsaktiviteter, med en tydelig ansvarsfordeling mellem det politiske, det forskningsrådgivende og det forskningsudførende niveau. Der er indført en fleksibel finansieringsmodel og der afgives årligt en oversigt og et samlet budgetforslag for FoU-aktiviteter fra MR-U til MR-SAM.

Forskningspolitisk råd skal i år 2000 konsolidere det tværsektorielle samarbejde. Rådets vedtægter og sammensætning blev derfor fra 1. april 1999 ændret, for at lægge vægt på repræsentation af fagsektorerne. Som led i processen indkalder FPR systematisk forslag fra forskningsverdenen og fagsektorerne til nye initiativer. FPR prioriterer i dialog med fagsektorerne de områder der udvikles til færdig forslag der lægges frem til politisk beslutning.

Oversikt over igangværende og foreslåtte forskningsinnsatser for perioden 1997-2004 i TDKK i løpende priser.

Forsknings-programmer	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nordisk Miljø-forsknings-program	25.041							
Arktisk Humanistisk	3.060							
Norden og Europa	6.120	6.947	10.093	5.936				
Nettverk for Folkloristikk	2.448	2.193	2.000	1.067	1.067			
Arktisk forskning		6.120	500	6.120	6.120	6.120	5.610	
Velferds-forskning			1.637	4.476	10.000	10.000	10.000	10.000
Seksualisert vold				3.570	3.570	3.570	3.570	3.570
Språk-teknologi				3.570	3.570	3.570	3.570	3.570
Nye programmer					5.673	6.740	7.250	12.860
Total	**36.669**	**15.260**	**14.230**	**24.739**	**30.000**	**30.000**	**30.000**	**30.000**

Budgetens fördelning på de tre pelarna
(Det vises til diagrammene på s. og)

Samarbete inom Norden

Omfanget af samarbejdet inden for den såkaldte Nordensøjle forventes ud fra en samlet vurdering at være uforandret i forhold til 1998 og 1999, idet 71 % af Nordisk Ministerråds budget også i år 2000 påregnes anvendt til det indre nordiske samarbejde.

Man fastholder således den omprioritering mellem søjlerne til fordel for Nærområderne, som bl.a. Nordisk Råd har ønsket.

Den relativt uforandrede fordeling af det samlede budget dækker imidlertid over modsat rettede bevægelser inden for sektorerne, idet den traditionelt meget store nordiske andel af samarbejde inden for uddannelses- og forskningsområdet og social- og sundhedssektoren er vigende til fordel for nærområdesamarbejdet, medens den modsatte tendens gør sig gældende inden for eksempelvis miljøsektoren og næringsområdet.

Kultursamarbejdet har fortsat en stærk nordisk vinkling, og også i år 2000 påregnes 87 % af budgettet anvendt til samarbejde inden for Norden.

Samarbete med Nordens närområden

En bedömning är att cirka 146 MDKK kommer att användas för samarbete med närområdena. Därav utgör närområdesprogrammet 66 708 TDKK. Jämfört med 1999 års budget och 1998 års resultat, innebär detta att den totala volymen på samarbetet med närområdena bibehålls på tidigare års nivå.

Utanför själva närområdesprogrammet utgör utbildnings- och forskningssektorns samt kultursektorns insatser de största sektoriella satsningarna i närområdessamarbetet. Dessa sektorer räknar också med en ökning inom sina respektive sektoriella insatser. Miljö- och energisektorerna räknar också med en fortsatt hög aktivitetsnivå i närområdena. "Nya" sektorer i närområdessamarbetet är IT och lagstiftning, den sistnämnda med växande andel aktiviteter i närområdena. Däremot räknar ekonomi- och finanssektorn med betydligt mindre sektoriella närområdesinsatser än tidigare år.

Samarbete riktat mot Europa

Ministerrådets samarbejde omkring Europa/EØS er en integreret del af initiativerne på de enkelte sektorer. Der eksisterer ikke et egentligt Europa-pro-

gram for Ministerrådets samlede aktiviteter. Prioritering af EU-spørgsmål er derimod ofte angivet i sektorernes handlingsplaner og samarbejdsprogrammer.

Samarbejdet om EU-søjlen er mere præget af politisk karakter end egentlige budgetdisponeringer hvilket giver sig udslag i det overordnede budgetforslag. Inden for de enkelte sektorer består samarbejdet således i udbredt grad af Nordisk samråd og informationsudveksling ved forberedelse og implementering af EU-retsakter og programmer.

Prioritering af nordiske projekter til behandling af aktuelle problemstillinger relateret til EU er dog iværksat på en række sektorer.

I år 2000 ser man en videre utvikling av Europa samarbeidet. De tradisjonelt tunge sektorer på Europa området som konsument og livsmiddel kommer også i år 2000 å avsette mellom 40-44% av budsjettet til Europa-søylen. Et annet område med solid Europa relevans er miljøområdet som fortsetter å avsette 34% av sitt budsjett til EU-relaterte prosjekter. Også på energisektoren regner man med å fortsette de gode kontakter som er utviklet med EU-kommisjonen i forbindelse med samarbeidet i Østersjø-regionen. Et annet og relativt nytt område innenfor rammen av Ministerrådet er narkotika samarbeidet som i 2000 kommer til å intensifiere samarbeidet med Europa, spesielt med henblikk på øket informasjonsutveksling med EU's overvåkningssenter på narkotikamisbruk i Lisboa. Rundt 25% av budsjettet er avsatt til Europa relaterte aktiviteter.

Budgetens fördelning för 2000 på olika satsningsområden

Reformarbetet som pågått under senare år har medfört att ett omfattande strategiarbete pågått inom den nordiska organisationen. Fokus sätts inte enbart på de tre pelarna utan försök görs för att finna lämpliga former för arbetet med de politiskt intressanta områdena. Den politiska fokuseringen skiftar något över tiden och det finns all anledning att även i presentationen av den nordiska budgeten söka spegla nya politiska samarbetsområden.

De samarbetsområden som presenteras i budgetförslaget speglar arbetssättet inom Nordiska Ministerrådets sekretariat. Följande indelning används:

- *Kultur- ,utbildning- och forskningspolitik samt IT-samarbete*
- *Miljö- och resurspolitik(inklusive närområdena)*
  Omfattar; miljö, ekonomi/finans, regional, energi, transport, fiske, jord- och skogsbruk

- *Välfärd- och näringspolitik*
  Omfattar; social/hälsa, narkotika, konsument, livsmedel och lagstiftning, näring, bygg och bostad, arbetsmarknad, arbetsmiljö och jämställdhet
- *Övrigt*

Budgetens utveckling under 1993 – 2000

	MDKK	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
■	Nominelle priser	650,7	655,9	718,9	707,5	702,6	716,9	732,3	741,5
□	2000 års priser	754,8	742,3	796,1	768,1	747,8	748,1	741,1	741,5

Verksamhetens överskott

TDKK	1995	1996	1997	1998**)	1999	2000
Överskott*)	17.689	5.900	2.500	1.689	3.616	-
därav:						
tillbaka till länderna	0	2.000	0	1.689	3.616	-
till MR:s disposition	17.689	3.900	2.500	0	0	0
Budget	718.925	707.474	702.636	716.931	732.308	741.512
Till NMR:s rådighet	736.614	711.374	705.136	716.931	732.308	741.512

*) Overskuddet stammer fra siste kjente regnskap innen budsjettåret. Dvs. for 1995 er det overskuddet fra 1993 osv.. Fom. 1998 er dette imidlertid endret slik at overskuddet dette år stammer fra foregående år dvs. 1997. Dette skjedde i forbindelse med at økonomireglementet i 1998 ble endret slik at overskudd alltid betales tilbake til landene.

**) Et underskud på 2.314 TDKK fra 1996 blev dækket ind i 1997 ved tilbagebetalinger fra nedlagte institutioner.

Verksamhetens överskott har successivt minskat från 1994. Anledningen är framför allt de minskade ränteintäkterna. Överskottet defineras i detta sammanhang som differansen mellan budgeterade intäkter och faktiska intäkter.

Budgetens inkomster

Nordiska ministerrådets verksamhet finansieras till den helt övervägande delen av direkta bidrag från länderna, som inbetalas enligt en särskild fördelningsnyckel. Fördelningsnyckeln beräknas på basis av respektive lands andel av den samlade bruttonationalinkomsten till faktorpris i Norden för de två senast kända åren, nämligen 1996 och 1997.

INKOMSTER, TDKK	Regnskab 1998*	Fördelnings-nyckel 1998	Budget 1999	Fördelnings-nyckel 1999	Budget 2000	Fördelnings-nyckel 2000
Avgift på lön	8.147		7.000		7.000	
Ränteintäkter	12.725		10.500		7.000	
Övriga inkomster /(ev. förluster)	1.045		800		800	
Ländernas bidrag	698.631		714.008		726.712	
Härav:						
- Danmark	173.260	24,8 %	182.072	25,5 %	181.678	25,0 %
- Finland	122.959	17,6 %	126.379	17,7 %	129.355	17,8 %
- Island	6.987	1,0 %	7.140	1,0 %	7.267	1,0 %
- Norge	151.603	21,7 %	154.940	21,7 %	163.510	22,5 %
- Sverige	243.822	34,9 %	243.477	34,1 %	244.902	33,7 %
Summa:	720.548	100,0%	732.308	100,0%	741.512	100,0%
- overskudd	**3.616					
netto inntekt	716.932					

* Når det gjelder landenes bidrag, er regnskapstallene gjengitt eksklusiv betalingsordningen for høyere utdanning jfr. de 2 tabellene under "Betalingsordningen for høyerer utdanning".

** Tilbakebetales til landene etter fordelingsnøkkelen, i det påfølgende år.

Kommentar:

Avgift på lön, avser den avgiftspliktiga lönesumman för de anställda vid sekretariatet.

Ränteintäkter

Det är budgeterat med en ränteintäkt på 7 MDKK, som är beräknad utifrån en förväntad genomsnittlig placeringsränta på 2,8% under 2000 och en genomsnittlig likviditet under året på 250 MDKK. Huvudorsaken är, att för närvarande är räntenivån på en historisk låg nivå, vilket gör att vi inte kan räkna med så höga ränteintäkter som för 1999.

Övriga inkomster

Under denna inkomstpost redovisas återbetalningar av projektmedel från olika förvaltningsorgan och ej disponerade medel från tidigare år hos institutionerna.

Betalingsordningen för högre utbildning

Avtalet om en överenskommelse om tillgång till högre utbildning påverkar ländernas betalningar till den nordiska budgeten genom att själva betalningsordningen och betalningarna hanteras via ministerrådets budget. Betalningsordningen gäller Sverige, Finland, Norge och Danmark. Island, Grönland, Färöarna och Åland står utanför betalningsordningen. Uppgifterna om antalet studenter har hämtats från ASIN-databasen och sedan inlämnats av arbetsgruppen för betalningsordningen. Ländernas ömsesidiga betalningar har beaktats i de slutliga bidragen och påverkar bara den interna fördelningen mellan länderna (Danmark, Finland, Norge och Sverige).

Överenskomsten om högre utbildning beslutades 1999 att forsätta i ytterligare 2 år fram till 31.12.01

Betalingsordningen, TDKK	Regnskab 1998	Budget 1999	Budget 2000
Danmark	-11.797	-16.071	-21.665
Finland	11.682	13.184	15.098
Island	0	0	0
Norge	13.398	21.599	23.249
Sverige	-13.283	-18.711	-16.682
Summa:	0	0	0

Att betala inklusive betalningsordningen

Ländernas inbetalningar till Nordiska Ministerrådet efter att betalningsordningen är inräknad är följande:

Att betala inkl. betalningsordningen, TDKK	Regnskab 1998	Budget 1999	Budget 2000
Danmark	161.463	166.001	160.013
Finland	134.641	139.563	144.453
Island	6.987	7.140	7.267
Norge	165.001	176.538	186.759
Sverige	230.539	224.766	228.220
Summa:	698.631	714.008	726.712

Sammenstilling av budsjett 2000 og 1999

Løpende priser TDKK	Budsjett 2000	Budsjett 1999	Differanse +/-	Differanse %
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik samt IT-samarbejdet	**336.488**	**328.705**	**7.783**	**2,4%**
Kultursamarbejdet	143.381	142.485	896	0,6%
Utbildning och forskning	192.087	186.220	5.867	3,2%
IT-samarbejdet	1.020	0	1.020	-
Miljø-, resourcepolitik og nærområderne	**182.061**	**182.522**	**-461**	**-0,3%**
Miljö	39.392	40.890	-1.498	-3,7%
Regionalpolitik	29.130	29.940	-810	-2,7%
Ekonomi och finanspolitik	11.102	11.016	86	0,8%
Energi	6.120	4.386	1.734	39,5%
Jord- och skogsbruk	22.156	23.161	-1.005	-4,3%
Fiskeri	7.189	7.321	-132	-1,8%
Transport	264	254	10	3,9%
Närområderne	66.708	65.554	1.154	1,8%
Vælfærds- og erhvervspolitik	**142.521**	**142.213**	**308**	**0,2%**
Social- och hälsovård	34.218	35.325	-1.107	-3,1%
Levnedsmidler	5.210	5.348	-138	-2,6%
Konsument	8.501	7.834	667	8,5%
Narkotikasamarbejde	1.136	614	522	85,0%
Lovgivning på justitssektorens område	1.275	870	405	46,6%
Välfärdsinitiativ	5.090	1.739	3.351	192,7%
Arbetsmarknad och -miljö	13.185	13.554	-369	-2,7%
Jämställdhet	7.377	7.435	-58	-0,8%
Bygg- og bolig	834	818	16	2,0%
Näring	65.695	68.676	-2.981	-4,3%
Øvrig virksomhed	**80.442**	**78.868**	**1.574**	**2,0%**
TOTALT	**741.512**	**732.308**	**9.204**	**1,3%**

Budsjettets fordeling på institusjoner og prosjekter 2000 og 1999

1999-priser TDKK	2000 TDKK	Andel %	1999 TDKK	Andel %
Kultur, uddannelse og forskning samt IT-samarbejdet	**336.488**	**45,4%**	**328.705**	**44,9%**
Projekter, programmer og generelle støtteordninger	232.833	69,2%	225.240	68,5%
Institutioner	103.655	30,8%	103.465	31,5%
Miljø og ressourcer	**182.061**	**24,6%**	**182.522**	**24,9%**
Projekter, programmer og generelle støtteordninger	135.416	74,4%	138.238	75,7%
Institutioner	46.645	25,6%	44.284	24,3%
Velfærd og erhverv	**142.521**	**19,2%**	**142.213**	**19,4%**
Projekter, programmer og generelle støtteordninger	41.807	29,3%	38.494	27,1%
Institutioner	100.714	70,7%	103.719	72,9%
Øvrigt	**80.442**	**10,8%**	**78.868**	**10,8%**
Projekter, programmer og generelle støtteordninger	20.544	25,5%	20.144	25,5%
Institutioner	59.898	74,5%	58.724	74,5%
I alt	**741.512**	**100,0%**	**732.308**	**100,0%**
Projekter, programmer og generelle støtteordninger	430.600	58,1%	422.116	57,6%
Institutioner	310.912	41,9%	310.192	42,4%

Forklaringer til budsjettstruktur og budsjettposter

Hovedinndeling	Budsjettets hovedinndeling er den enkelte sektor. En sektor er de aktiviteter med tilhørende budsjettposter som styres av det enkelte ministerråd. Sektoren innledes med en oppsummering av hele sektorarbeidet med fokus på politiske målsetninger, nye initiativ og endringer i forhold til foregående budsjettår. I tillegg viser oppsummeringen avslutningsvis sektorens budsjettmidler sammen med den planlagte fordelingen på de 3 søylene
Budsjettposter	De enkelte budsjettposter presenteres ensartet innholdsmessig ved hjelp av to budsjettpost-typer; a) Prosjekt/støttemidler og b) Institusjoner/virksomheter som styres gjennom mål- og resultatkontrakter.
Nummerering	Hver budsjettpost har en 6 sifret nummerering. Det første sifferet angir samarbeidsområde. Tredje og fjerde siffer angir sektor og de to neste er et løpe nummer innenfor sektoren. Det siste sifferet viser hvilken type budsjettpost det er ; 1 = støtteordning, 2 = prosjektmidler, 3 = institusjon eller selvstendig driftsorgan.
Spesielle rubrikker	I budsjettpostene for prosjekt/støtteordninger viser rubrikk, Disp98/Bud98, prosentvis hvor stor andel av 98-budsjettet som er disponert i løpet av 98. En disposisjon er en beslutning om å bruke penger fra en budsjettpost til et bestemt formål. Det disponerte beløpet kan utbetales til formålet i budsjettåret og i de 2 påfølgende år, og NMR har en forpliktelse overfor det angitte formålet i denne tidsperioden. En ikke-utbetalt disposisjon vil ved disposisjonstidens utløp inntektsføres i ministerrådets regnskap. I budsjettpostene for institusjoner/virksomheter styrt ved mål- og resultat kontrakt viser rubrikken, NMR fin. 98, prosentvis andelen av institusjonens totale inntekter i 1998 som ble finansiert av NMR (fra regnskapet). Finansieringen fra NMR omfatter både basisbevilgning og eventuelle prosjektmidler.

Overføring og sammenlegging av budsjettposter

I forhold til budsjettet for 1999 er det noen enkeltstående budsjettposter som er overført og lagt sammen andre budsjettposter. Nedenforstående tabell viser hvilke budsjettposter dette gjelder, og til hvilken budsjettpost overføringen har skjedd. Den siste kolonnen viser endringen i den "nye" samlede budsjettposten sammenlignet med hva som var budsjettert på de to budsjettpostene samlet i 1999. Endringen er vist i faste priser dvs 1999-priser for å gjøre en sammenlingning med 1999-budsjettet mulig.

BUDSJETTPOST		OVERFØRT TIL		ENDRING TDKK (99-priser)
1-2233-2	Nordisk kunst- og kunst industrikomitè (NKKK)	1-2258-3	Nordisk institutt for samtidskunst	- 2.531
1-2242-2	Kultur og IT-området	1-2220-2	Styringsgruppen for kultur og massemediasamarbeid	- 409
4-0415-2	Nordens administrative forbund	4-0435-2	Generalsekretærens disposisjonsreserve	+ 42
4-0420-2	Nordisk same samarbeid	1-2234-2	Samisk kulturvirksomhet	0

Tabell med alle budsjettposter

Løpende priser TDKK		Budsjett 2000	Budsjett 1999	Differanse +/-	Differanse %
Kultur-, uddannelse og forskningspolitik samt IT-samarbejdet		**336.488**	**328.705**	**7.783**	**2,4%**
	Kultursamarbejdet	**143.381**	**142.485**	**896**	**0,6%**
	Generelle kulturinnsatser	28.660	27.098	1.562	5,8%
1-2204-2	Dispositionsmedel-Kultur	3.211	2.148	1.063	49,5%
	därav milleniumskifte	*1000*			
1-2205-1	Nordisk kulturfond	25.449	24.950	499	2,0%
	Barn och unga	**13.961**	**12.988**	**973**	**7,5%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*13.961*	*12.988*	*973*	*7,5%*
1-2210-2	Nordiskt idrottssamarbete	1.148	1.125	23	2,0%
1-2212-2	Nordiska ungdomskomittén	5.728	5.316	412	7,8%
1-2214-2	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	6.042	5.524	518	9,4%
1-2216-2	Årtusende med barn och unga	1.043	1.023	20	2,0%
	Film och media	**31.662**	**31.962**	**-300**	**-0,9%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*27.043*	*27.452*	*-409*	*-1,5%*
1-2220-2	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	3.322	3.257	65	2,0%
1-2222-1	Nordisk Film- och TV-fond	19.477	19.095	382	2,0%
1-2224-2	Andre insatser i nord. film- och mediasamarb.	4.244	4.604	-360	-7,8%
1-2226-2	Uppbygnad av ett produktion företag	0	496	-496	-100,0%
	Institutioner	*4.619*	*4.510*	*109*	*2,4%*
1-2228-3	NORDICOM	1.518	1.482	36	2,4%
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.101	3.028	73	2,4%
	Konstområdet	**38.496**	**40.005**	**-1.509**	**-3,8%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*16.328*	*18.139*	*-1.811*	*-10,0%*
1-2230-2	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (NORDBOK)	6.888	6.903	-15	-0,2%
1-2233-2	Nordisk konst- och konstindustrikomitté (NKKK)	0	2.669	-2.669	-100,0%
1-2234-2	Samisk kulturverksamhet	3.817	2.448	1.369	55,9%
1-2238-1	Sleipnir	2.609	2.558	51	2,0%
1-2239-2	Den nordiska kulturarv	1.566	1.535	31	2,0%
1-2242-2	Kultur och IT-området	0	409	-409	-100,0%
1-2244-1	Särskilda aktiviteter på konstområdet	795	491	304	61,9%

Løpende priser TDKK		Budsjett 2000	Budsjett 1999	Differanse +/-	Differanse %
1-2246-2	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	653	870	-217	-24,9%
1-2248-2	Ett läsande norden	0	256	-256	-100,0%
	Institutioner	*22.168*	*21.866*	*302*	*1,4%*
1-2255-3	Teater och Dans i Norden	6.796	6.637	159	2,4%
1-2256-3	Nordisk Musikkommitté (NOMUS)	5.590	5.656	-66	-1,2%
1-2257-3	Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.401	1.404	-3	-0,2%
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst	8.381	8.169	212	2,6%
	Nordiska kulturhus (institutioner)	**22.288**	**22.123**	**165**	**0,7%**
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	5.766	5.960	-194	-3,3%
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	9.607	9.382	225	2,4%
1-2274-3	Nordens institut på Åland	1.639	1.624	15	0,9%
1-2277-3	Nordens institut på Grönland (NAPA)	4.233	4.134	99	2,4%
1-2279-2	Vedlikehold kulturhusene	1.043	1.023	20	2,0%
	Andra kultursatsningar	**8.314**	**8.309**	**5**	**0,1%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*8.314*	*8.309*	*5*	*0,1%*
1-2294-2	Tvärsektoriell projektverksamhet	0	0	-	-
1-2296-2	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.514	6.386	128	2,0%
1-2298-2	Indsatser mod fremmedfjentlighed	1.596	1.565	31	2,0%
1-2299-2	Sessionsländernas kulturprogram	204	358	-154	-43,0%
	Utbildning och forskning	**192.087**	**186.220**	**5.867**	**3,2%**
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser	**1.938**	**2.278**	**-340**	**-14,9%**
1-2505-2	Dispositionsmedel-Utbildning och forskning	1.938	2.278	-340	-14,9%
	Utbildningssamarbete	**86.879**	**85.225**	**1.654**	**1,9%**
	Skolsamarbete	**19.013**	**17.130**	**1.883**	**11,0%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*19.013*	*17.130*	*1.883*	*11,0%*
1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	4.911	5.215	-304	-5,8%
1-2512-1	NORDPLUS- junior	9.180	9.090	90	1,0%
1-2514-1	Elevudveksling Vestnorden	1.671	1.638	33	2,0%
1-2516-1	NORDPLUS-mini (pilotprosjekt)	3.251	1.187	2.064	173,9%

Løpende priser TDKK		Budsjett 2000	Budsjett 1999	Differanse +/-	Differanse %
	Folkeopplysning og voksenopplæring	**15.647**	**16.332**	**-685**	**-4,2%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*9.498*	*10.111*	*-613*	*-6,1%*
1-2520-2	Styr.gruppen for folkeoppl. og voksenopplæring (FOVU)	2.550	3.299	-749	-22,7%
1-2522-1	Støtteordning for nordisk folkeoppl. og voksenopplæring	6.948	6.812	136	2,0%
	Institutioner	6.149	6.221	-72	-1,2%
1-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	6.149	6.221	-72	-1,2%
	Högre utbildning	**32.370**	**32.736**	**-366**	**-1,1%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*32.370*	*32.736*	*-366*	*-1,1%*
1-2530-2	Ledn.gruppen för högre utbildning-HÖGUT	1.043	1.023	20	2,0%
1-2532-1	NORDPLUS	30.284	30.690	-406	-1,3%
1-2534-2	Bidrag till Nordisk Sommeruniversitet (NSU)	1.043	1.023	20	2,0%
	Språkligt samarbete	**15.810**	**14.976**	**834**	**5,6%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*10.869*	*10.266*	*603*	*5,9%*
1-2540-2	Stöd till nordiska språknämnder	1.899	1.862	37	2,0%
1-2542-2	Nordiska kurser i språk och litteratur (NORDKURS)	1.842	1.916	-74	-3,9%
1-2543-1	Språkligt samarbete i Norden (NORDMÅL)	6.151	5.530	621	11,2%
1-2545-1	Norden-undervisning i utlandet	977	958	19	2,0%
	Institutioner	*4.941*	*4.710*	*231*	*4,9%*
1-2548-3	Nordens institut i Finland	4.941	4.710	231	4,9%
	Utdanning- og forskningsektorens samarbeid innenfor IT	**4.039**	**4.051**	**-12**	**-0,3%**
1-2550-2	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	510	522	-12	-2,3%
1-2552-2	Informasjonsteknologi og datapedagogikk i undervisningen (IDUN II)	3.060	3.069	-9	-0,3%
1-2554-2	Udviklingsprojektet NORDUnet2	469	460	9	2,0%
	Forskningssamarbete	**103.270**	**98.717**	**4.553**	**4,6%**
	Projektmedel och generella stödordningar	*57.336*	*52.255*	*5.081*	*9,7%*
1-3110-2	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	761	2.046	-1.285	-62,8%
1-3115-1	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	34.962	36.302	-1.340	-3,7%

Løpende priser TDKK		Budsjett 2000	Budsjett 1999	Differanse +/-	Differanse %
1-3120-2	Forskningsprogrammet Norden och Europa	5.936	10.325	-4.389	-42,5%
1-3125-2	Nordisk netværk for folkloristik	1.067	2.046	-979	-47,8%
1-3130-2	Nordisk arktisk forskningsprogram	6.120	512	5.608	1095,3%
1-3131-2	Nordisk forskningsprogram om seksualisert vold	3.570	-	3.570	-
1-3132-2	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi	3.570	-	3.570	-
1-3135-2	Implementering av forskningsstrategi	522	512	10	2,0%
1-3140-2	Nordisk komité for Bioetikk	828	512	316	61,7%
	Institutioner	*45.934*	*46.462*	*-528*	*-1,1%*
1-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	17.464	17.355	109	0,6%
1-3181-3	Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	2.516	2.521	-5	-0,2%
1-3182-3	Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	7.946	7.760	186	2,4%
1-3183-3	Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	5.174	5.128	46	0,9%
1-3184-3	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK)	6.856	7.705	-849	-11,0%
1-3185-3	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	5.978	5.993	-15	-0,3%
	IT-Samarbete	**1.020**	-	**1.020**	-
1-3410-2	Prosjektmidler-IT-samarbete	1.020	-	1.020	-
Miljø-, resourcepolitik og nærområderna		**182.061**	**182.522**	**-461**	**-0,3%**
	Nærområderne	**66.708**	**65.554**	**1.154**	**1,8%**
2-0810-3	Informations- och kontaktverksamh.	11.730	10.200	1.530	15,0%
2-0820-1	Stipendieprogrammet for Baltikum og Russland	15.402	15.350	52	0,3%
2-0825-2	Nya närområde-initiativ	1.020	-	1.020	-
	Projektmedel	*38.556*	*40.004*	*-1.448*	*-3,6%*
2-0830-2	Demokrati och medborgarpolitik	13.668	15.440	-1.772	-11,5%
2-0840-2	Kulturförmedling	4.080	3.960	120	3,0%
2-0850-2	Marknadsekonomi	7.344	7.220	124	1,7%
2-0860-2	Bärkraftig resurshushållning	10.828	11.000	-172	-1,6%
2-0870-2	Arktiskt samarbete	2.636	2.384	252	10,6%

Løpende priser TDKK		Budsjett 2000	Budsjett 1999	Differanse +/-	Differanse %
	Energi	**6.120**	**4.386**	**1.734**	**39,5%**
2-3210-2	Projektmedel - Energi	5.100	3.363	1.737	51,7%
2-3220-2	Nordiska Energiforskningsprogramm	1.020	1.023	-3	-0,3%
	Miljö	**39.392**	**40.890**	**-1.498**	**-3,7%**
2-3310-2	Projektmedel - Miljø	33.357	34.752	-1.395	-4,0%
2-3320-2	Mjukgöringsfacilitet	5.321	5.217	104	2,0%
2-3330-2	Nordisk resurseffektivisering, Faktor 4/10	306	512	-206	-40,2%
2-3340-2	Miljökvalitetsmål	408	409	-1	-0,2%
	Ekonomi och finanspolitik	**11.102**	**11.016**	**86**	**0,8%**
2-5210-2	Projektmedel- Ekonomi och finanspolitik	1.020	1.023	-3	-0,3%
2-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	10.082	9.993	89	0,9%
	Regionalsamarbeid	**29.130**	**29.940**	**-810**	**-2,7%**
2-6110-2	Projektmedel - Regionalsamarbeid	19.380	20.076	-696	-3,5%
	Institutioner	*9.750*	*9.864*	*-114*	*-1,2%*
2-6180-3	Nordisk Center för regional utveckling och planering (NORDREGIO)	9.750	9.864	-114	-1,2%
	Transport	**264**	**254**	**10**	**3,9%**
2-6210-2	Projektmedel - Transport	264	254	10	3,9%
	Jord- och skogsbruk	**22.156**	**23.161**	**-1.005**	**-4,3%**
	Projektmedel	*8.093*	*8.934*	*-841*	*-9,4%*
2-6510-2	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	5.951	7.277	-1.326	-18,2%
2-6520-2	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	0	1.043	-1.043	-100,0%
2-6530-2	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	1.020	614	406	66,1%
2-6540-2	Nordisk genbank för husdjur	1.122	-	1.122	-
	Institutioner	*14.063*	*14.227*	*-164*	*-1,2%*
2-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	8.724	8.826	-102	-1,2%
2-6581-3	Samnordisk skogsforskning (SNS)	5.339	5.401	-62	-1,1%
	Fiskeri	**7.189**	**7.321**	**-132**	**-1,8%**
2-6610-2	Projektmedel - Fiskeri	7.189	7.321	-132	-1,8%
Vælfærds- og erhvervspolitik		**142.521**	**142.213**	**308**	**0.2%**
	Arbetsmarknad och -miljö	**13.185**	**13.554**	**-369**	**-2,7%**
	Projektmedel	*10.581*	*11.173*	*-592*	*-5,3%*
3-4110-2	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	6.407	7.081	-674	-9,5%

Løpende priser TDKK		Budsjett 2000	Budsjett 1999	Differanse +/-	Differanse %
3-4120-2	Nordjobb	2.817	2.762	55	2,0%
3-4130-2	Informationsprojektet	1.357	1.330	27	2,0%
	Institutioner	*2.604*	*2.381*	*223*	*9,4%*
3-4180-3	Institut för vidareutb.inom arbetsmiljö (NIVA)	2.604	2.381	223	9,4%
	Social- och hälsovård	**34.218**	**35.325**	**-1.107**	**-3,1%**
	Projektmedel	*4.799*	*5.371*	*-572*	*-10,6%*
3-4310-2	Projekmedel - Social- och hälsovårdspolitik	3.881	3.734	147	3,9%
3-4320-2	Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)	918	1.023	-105	-10,3%
3-4330-2	Støtteordning for tegnspråk-tolkning	0	614	-614	-100,0%
	Institutioner	*29.419*	*29.954*	*-535*	*-1,8%*
3-4380-3	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	2.951	3.086	-135	-4,4%
3-4381-3	Nordiska Hälsovårdshög-skolan (NHV)*	32138	32.513	-375	-1,2%
3-4382-3	Institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)	8.491	8.511	-20	-0,2%
3-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)	2.534	2.511	23	0,9%
3-4384-3	Nord. samarbetsorgan förhan-dikappfrågor (NSH)	7.419	7.664	-245	-3,2%
3-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	6.723	6.565	158	2,4%
3-4386-3	Nord. utbild.program för social service (NOPUS)	1.301	1.617	-316	-19,5%
	Jämställdhet	**7.377**	**7.435**	**-58**	**-0,8%**
3-4410-2	Projektmedel - Jämställdhet	2.735	2.681	54	2,0%
	Institutioner	*4.642*	*4.754*	*-112*	*-2,4%*
3-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	4.642	4.754	-112	-2,4%
	Narkotikasamarbejde	**1.136**	**614**	**522**	**85,0%**
3-4510-2	Projektmedel - Narkotikasam-arbejde	1.136	614	522	85,0%
	Välfärdsinitiativ	**5.090**	**1.739**	**3.351**	**192,7%**
3-4610-2	Projektmedel - Välfärdsinitiativ	614	102	512	502,0%
3-4620-2	Välfärdsforskning	4.476	1.637	2.839	173,4%
	Näring	**65.695**	**68.676**	**-2.981**	**-4,3%**
3-5110-2	Projektmedel - Näring	1.020	1.432	-412	-28,8%
3-5120-2	IT-samarbete mellan små och medelstora företag	626	614	12	2,0%

* NHV's virksomhet finansieres direkte fra landene og belaster ikke sektorbudsjettet for Social- och hälsovård

Løpende priser TDKK		Budsjett 2000	Budsjett 1999	Differanse +/-	Differanse %
	Institutioner	*64.049*	*66.630*	*-2.581*	*-3,9%*
3-5180-3	Nordisk Industrifond	52.604	55.286	-2.682	-4,9%
3-5181-3	Nordtest	11.445	11.344	101	0,9%
	Bygg- og bolig	**834**	**818**	**16**	**2,0%**
3-5310-2	Projektmedel – Bygg och Bolig	834	818	16	2,0%
	Konsument	**8.501**	**7.834**	**667**	**8,5%**
3-6710-2	Projektmedel - Konsument	6.372	5.747	625	10,9%
3-6720-2	SVANEN – Nordisk miljömärkning	2.129	2.087	42	2,0%
	Levnedsmidler	**5.210**	**5.348**	**-138**	**-2,6%**
3-6810-2	Projektmedel - Levnedsmidler	5.210	5.348	-138	-2,6%
	Lovgiving på justitssektorens område	**1.275**	**870**	**405**	**46,6%**
3-7110-2	Projektmedel – Lovgiving på justitssektorens område	1.275	870	405	46,6%
Øvrig virksomhed		**80.442**	**78.868**	**1.574**	**2,0%**
4-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	59.898	58.724	1.174	2,0%
4-0410-2	Föreningarna Nordens Förbund	2.760	2.706	54	2,0%
4-0415-2	Nordens Administrativa Förbund	0	153	-153	-100,0%
4-0420-2	Nordiskt Same-samarbete	0	1.294	-1.294	-100,0%
4-0425-2	Bidrag för Västnorden	2.504	2.455	49	2,0%
4-0430-2	Nordiskt statistiskt samarbete	1.563	1.481	82	5,5%
4-0435-2	Generalsekreterarens disponeringsreserv	564	358	206	57,5%
4-0440-2	Omstrukturering av institutioner	0	0	0	-
4-0445-2	Ministerrådets reserv	5.017	1.983	3.034	153,0%
4-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	932	614	318	51,8%
4-1010-2	Informationsverksamhet	3.519	3.433	86	2,5%
4-1020-2	Informationsverksamhet utanför Norden	1.000	1.228	-228	-18,6%
4-1040-2	Översättning och tolkning	283	777	-494	-63,6%
4-1050-2	Tjänstemannautbyte och utbyte för frivilligesektorn	1.067	2.046	-979	-47,8%
4-8030-2	Publikationsverksamheten	1.335	1.616	-281	-17,4%
	Totalt	**741.512**	**732.308**	**9.204**	**1,3%**

Kultursamarbeidet

Kulturministrene har vedtaget en ny strategi for det nordiske kultursamarbejde i de kommende år. Strategiens sigte er at opnå øget fleksibilitet, effektivitet og præcision i allokering og brug af resurser. Kulturministrene vil med den nye strategi fremme mulighederne for at initiere og gennemføre samarbejdstiltag, der både er forbillede og støtte for udviklingen af det nordiske kultursamarbejde og samtidig relevant i en større international sammenhæng.

For at følge op den nye strategi udføres der i løbet af 1999 analyser af udvalgte budgetposter indenfor kultursektoren for at skabe større fleksibilitet og gennemsigtighed i budgettet. Dette har resulteret i en del ændringer i budgettet for 2000 sammenlignet med budgettet 1999. Analyserne er ikke færdige endnu, og kan derfor få yderligere konsekvenser, der vil blive behandlet i budget 2001.

Der forekommer visse ændringer i kulturbudgettet for år 2000 i forhold til 1999 ud fra de analyser, som er udført. Den største ændring skyldes nedlæggelsen af NKKK (Nordisk kunst- og kunstindustrikomité) og overførselen af dens opgaver til NIFCA (Nordisk institut for samtidskunst). Efter sammenlægningen får NIFCA bevilget ca. 8,4 MDKK, men sammenlagt havde NKKK og NIFCA knapt 11 MDKK i 1999 års budget. Reduksionen er tildels samordningsgevinster, men også en tilpasning til NIFCAs fremtidige arbejdsopgaver.

I 1999 gennemføres desuden udredninger vedrørende NOMUS og Teater og Dans i Nordens virksomhed med vægt på deres fremtidige rolle og arbejdsopgaver indenfor kultursamarbejdet, samt deres organisatoriske tilknytning til ministerrådet.

For at effektivisere ministerrådets arbejde med de samiske miljøer, bliver der tilført kultursektorens budget 1.294 TDKK under budgetposten Samisk kulturvirksomhed (1-2234-2). Bevillinger til samiske samarbejdstiltag har tidligere optrådt under forskellige sektorer, men bliver nu samlet under kultursektoren for at sikre sammenhæng og oversigt. Dette skyldes at kultur er en fællesnævner for ministerrådets engagement indenfor samiske spørgsmål.

NORDBOK (Nordisk biblioteks- og litteraturkomité) bliver fra årsskiftet 1999/00 lagt ud fra ministerrådssekretariatet: Sekretariatsfunktionerne vil fra dette tidspunktet blive udført efter aftale med NMR af et andet relevant organ i Norden. Dette vil give ministerrådssekretariatet anledning til at være mere koncentreret om de overordnede og strategiske opgaver indenfor kultursamarbejdet.

Nordisk kulturfond

Det stigande intresse som visas för Nordisk kulturfond från det nordiska fältets sida vittnar om fondens avgörande betydelse som finansieringskälla för nordiska kulturprojekt.Trots en allt större skilnad mellan ansökta och beviljade medel (de senaste två åren har cirka 11% av ansökta medel beviljats) ger ansökningarna en klar bild av det nordiska kultursamarbetets vitalitet. I takt med det ökade efterfrågan måste fonden kunna koncentrera insatserna mer än tidigare. Ca. 40 % av fondens medel har beviljast till frivilligsektorn, iövrigt se sidan 15 *"Nordisk Minsterråds samarbejde med den frivillige sektor"*.

De nya trender som gör sig gällande i ansökningarna kan genom fondens nya Adb-rutiner i större utsträckning mer systematiskt än hittills analyseras och därmed också beaktas i den fortsatta verksamheten. Konsekvenser får bland annat de faktum, att det genomsnittliga ansökta beloppet fortsatt stiger, att en stor del av ansökningarna kommer från Nordens huvudstäder, att centrala nationella konstinstitutioner står som initiativtagare till en ansenlig del av projekten, samt att bidragen alltmer koncentreras till konst- och kultursektorn.

Nordiska kulturfonden utarbetar för närvarande en utvecklingsplan, som skall utgöra grund för de övergripande riktlinjerna och utdelningsverksamheten åren 2000-2004. I planen fastslås fondens målsättningar, prioriteringar och arbetssätt. Strategier för trepelararbetet samt för fonden som kulturpolitiskt instrument generellt i det nordiska kultursamarbetet skall ingå. Planen skall följas upp och justeras i årliga arbetsplaner.

Kulturlivets snabba internationalisering konkretiseras bland annat i ett stigande antal anslag till nordisk-baltiska eller nordisk-europeiska projekt. Av fondens medel användes år 1998 85,1% till internt nordiskt kultursamarbete, 6,8% till nordiskt-europeiskt kultursamarbete och 8,1% till kultursamarbete mellan Norden och närområdena.

Fondens bidrag uppgår i tillägg till de beviljade anslagen uppskattningsvis tre gånger så stora resurser för nordiska kulturprojekt. Kulturfinansiering blir i allt högre grad en fråga om ett samspel mellan många intressenter, vilket medför att kriterierna för utdelningen regelbundet måste ses över.

Børn og unge

Implementeringen af handlingsplanen for nordisk børne- og ungdomskultur (1996 - 2000) fortsætter. Handlingsplanen forudsætter at arbejdet med børne-

og ungdomskulturen forankres bredt i alle samarbejdsorganer inden for kulturområdet.

De centrale begivenheder på børne- og ungdomskulturfronten bliver etableringen af nordiske mødepladser, hvor børn og unge samles for at præsentere egne eller andres værker for hinanden og for offentligheden. Ministerrådet vil støtte finansiering af regionale børne- og ungdomskulturprojekter med prioritering af det flerkulturelle og Nærområderne.

Ministerrådet satser på børne- og ungdomsforskningen ved at styrke netværksdannelsen på børnekulturforskningsområdet og gennem et nyt program for koordinering av ungdomsforskning iværksat af Nordisk Ungdomskomite. Ministerrådet fortsætter endvidere med at støtte informationsvirksomheden og skabelsen af mødespladser på Internet gennem projektet Valhalla, Nordisk netværk for børne- og ungdomskultur, som nu er udvidet til Baltikum.

Handlingsplanen "Et kommende Norden" kommer ind i sit sidste år og en evaluering og udarbejdelse af et forslag om den fremtidige struktur på børne- og ungdomskulturområdet er en vigtig opgave for Ministerrådet. En opfølgning af handlingsplanen for børn og unge i nærområderne vil også være et prioriteret område.

Ministerrådet tager gennem Nordisk Ungdomskomites støtteordning initiativ til at de frivillige ungdomsorganisationer og –grupper indbefatter Nærområderne i deres aktiviteter. Forøvrig vises det til side 18 *"Innsatser for barn og unge"*.

Film och media

Medierna får en allt större betydelse i kulturpolitiken genom de ökade möjligheter som nya medier ger beträffande förmedlingen av andra konstformer.Tyngdpunkten i Ministerrådets generella satsningar kommer liksom de senaste åren att ligga på film- och TV-produktion med stöd från Nordiska Film- och TV-fonden samt på det mediapolitiska samarbetet som tillvaratas av styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete, Nordiskt Journalistcenter och Nordiskt Informationscenter för Medie- och kommunikations-forskning (NORDICOM). Under 1999 kommer avtalen med Nordisk film- og TV-fond att bli föremål för forhandling från år 2000.

På medieområdet medför den teknologiska utvecklingen, t.ex. nya digitala medieformer, att stora insatser måste göras för att följa upp denna utveckling regleringsmässigt. Väsentlig betydelse har härvid de nordiska ländernas samarbete med att bygga upp hållbara och, i möjligaste mån, överensstämmande

regelverk på medieområdet. Detta gäller t.ex. implementeringen av EU-direktiv. Fortsatt hög prioritet på det mediapolitiska området har public service-verksamhetens betydelse och främjande i framtiden. Fortsatt vikt kommer att läggas vid multimediaproduktioner och härvid möjligheterna till nordiska samarbetsnätverk. På filmområdet fortsätter främjandet av nordisk filmproduktion. På både film- och TV-området prioriteras produktioner av hög kvalitet som riktar sig till barn- och unga.

Samarbetet med närområdena kommer att fortsätta under 2000. Detta gäller framför allt Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete, Nordiskt Journalistcenter och NORDICOM. 0Särskilt på området film- och TV kommer satsningar på information, samarbete samt stöd till inköp att göras för närområdena.

Konstområdet

Det överordnade målet för samarbetet inom konstområdet är att öka och effektivisera förmedlingen av nordisk konst i hela Norden och att genom konstupplevelser synliggöra och förstärka den nordiska gemenskapen och närvaron. Konsten är ett uttryck för människans kreativa förmåga och konstnärens behov att kommunicera. Ministerrådet arbetar för att konstnärer, konsten och den nordiska publiken skall mötas. Genom detta förstärks och förnyas den nordiska identiteten.

Målsättningen är att organen fångar de kulturpolitiska signalerna och reagerar på att fältets initiativ är i samspel och kompletterar den nationella kulturpolitiken. Styrkan i det nordiska kultursamarbetet nås genom fungerande nätverk och hög kvalitetsförsäkran inom de olika fackområdena och tvärsektoriellt. Det arbetas för en större synlighet och konkreta och större projekt. Även på konstområdet fäster man uppmärksamhet vid projekt i anknytning till barn och unga samt motverkan av främmandefientlighet.

Implementeringen av den nya kulturhandlingsplanen ställer det konstnärliga samarbetet och konstkommittéerna i focus. Enligt handlingsplanen är en viktig målsättning att få mera kultur för pengarna. Överlappningar i arbetsuppgifter skall granskas och verksamheten skall effektiveras därigenom får Ministerrådet samordningsvinster i olika insatsområden, och kan läggar vikt på nationell förankring och effektivsera verksamheten. Det har förberetts en genomgång av alla organ inom konstområdet och det föreligger underlag till genomförandet av nödvändiga förändringar.

Kulturarvet omfattar förutom den fysiska kulturmiljön också de konstnärliga uttrycksformerna. En stor enskild satsning är muséernas satsning för och med

barn och unga vid milleniumskiftet. Ett tiotal projekt kan genomföres under året. Satsingerna stimulerar muséer att samarbeta på en nordisk nivå i syfte att förmedla kunskap om det nordiska kulturarvet.

De nordiske kulturhuse.

De fire nordiske kulturhuse og –institutioner på Grønland, Island, Færøerne og Åland har alle en ny mål- og resultatkontrakt gældende for 1999-2001. De satser på et øget internt samarbejde og samproduktion af projekter med forbedret kvalitet og bedre nordiske nytte som øjemed. Børn og unge og udvikling af informationsteknologi projekter er højt prioriterede områder. Den særlige budgetpost for vedligeholdelse af husene videreføres, samtidig med at der udarbejdes langsigtede planer for vedligeholdelsen. Denne posten er beregnet til ekstraordinært vedlikehold. Det ordinære vedlikehold dekkes over husenes budsjettposter.

Nordisk profilering udenfor Norden

Nordisk Ministerråd, kulturministrene, vedtog i 1995 en projektplan for nordiske kultursatsninger udenfor Norden i perioden 1997 – 2000. Styringsgruppen for nordiske kulturprojekter i udlandet vil fortsætte implementeringen af denne plan i samarbejde med fællesnordiske og nationale kulturinstitutioner.

Der bliver lagt særlig vægt på at profilere nordisk kultur och dess kopplingar till det nordiska samhællet, samtidig med at virksomheden i stigende grad inkluderer børn og unge som målgruppe.

Den nordiske kulturarv er også et vigtigt element i den nordiske profilering i udlandet. I 2000 bliver der afsat væsentlige midler til forberedelsen af en stor udstilling i Nord-Amerika ved årtusindskiftet, om vikingernes rejser mod vest og nordboers immigration i Amerika i senere tid.

Indsats mod fremmedfjendtlighed

Blandt øvrige satsninger på kulturområdet er indsatsen mod fremmedfrygt og racisme den vigtigste. Kultursektoren har et særligt ansvar for at bekæmpe racisme og modarbejde fremmedfrygt. Kunst, kulturaktiviteter og idræt, såvel som andre aktiviteter blandt unge, er effektive midler i overføringen af den positive betydning af det multikulturelle Norden. For at tage denne udfordring op har Ministerrådet iværksat en række tiltag på kulturområdet i overensstemmelse med en strategi som er vedtaget af kulturministrene i 1998. Hovedformålet med strategien og indsatserne er, at fremme gensidig respekt og interesse mellem de forskellige folkeslag som bygger Norden og udgør den mangfoldighed som vil præge den nordiske identitet i fremtiden.

BUDGETUDVIKLINGEN: KULTURSAMARBEJDET				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	143.381	142.485	137.844	0,6

SØJLEFORDELING: KULTURSAMARBEJDET		ialt 2000 143.381 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
124.741 (87 %)	14.338 (10 %)	4.301 (3 %)

Sektorens budsjettposter

Generelle kulturinnsatser

1-2204-2 Dispositionsmidler – Kultur					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	3.211.000	2.148.000	2.628.000	100 %	MR-K/EK-K

Formål

Kultursektorens dispositionsmidler anvendes til at finansiere politisk relevante projekter, der initieres i det løbende budgetår, og giver mulighed for at opfange og støtte vigtige tiltag, som ikke kunne forudses ved budgetteringen. Dette kan gælde alt fra udredningsarbejde til konkrete samarbejdsprojekter på kunst og kulturområdet. Dispositionsmidlerne er for eksempel et vigtigt redskab til initiering og gennemførelse af formandskabslandets prioriteringer.

Prioriteringer i 2000

Dispositionsmidlerne vil blive anvendt til finansiering af formandskabsprioriteringer, der ikke dækkes af andre bevillinger, samt – i overensstemmelse med formålet - til imødekommelse af behov i løbet av året.
Budsjettendringen skyldes at 1 mill. DKK er øremerket til ministerrådets markering av årtusenskiftet.

Resultater i 1998

Der er bl.a. givet bevillinger til ekstraordinære reparationer af de to kulturhuse (Fra 1999 er der en særlig budgetpost (1-2279-2) for dette formål.), samt bevillinger til et antal nordiske kulturprojekter i Europa. Kultursektoren arrangerede en konference i Riga om kultursamarbejdet mellem Norden og nærområderne.

1-2205-1 Nordisk kulturfond					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	25.449.000	24.950.000	22.889.000	99 %	Fondsstyret

Formål

Nordiska kulturfonden beviljar årligen stöd till cirka 250 nordiska projekt. Stöden lämnas huvudsakligen inom områdena konst och kultur, utbildning och forskning. Prioriterade områden är bland annat barn och unga, kultur och nya medier, tvär kulturella insatser, projekt som främjar nordisk språkförståelse, insatser för den frivilliga sektorn. Fonden är det nordiska samarbetets främsta redskap för att tillvarata initiativ på gräsrotsnivå.

Prioriteringer i 2000

Fonden kommer fortsatta att satsa den huvudsakliga delen av sina medel på inkomna projektförslag, men kommer även att konkretisera olika möjligheter till proaktiv verksamhet som ett komplement till den reaktiva. Den utvecklingsplan som skall föreligga år 2000 skall belysa verksamheten i ett trepelarpespektiv men även undersöka olika möjligheter att lyfta fram försummade områden i det interna nordiska kultursamarbetet.

Fonden kommer fortsatta att prioritera ansökningar som syftar till att främja nordisk språkförståelse, projekt som har barn och unga som målgrupper och projekt som initieras av den frivilliga sektorn.

Resultater i 1998

Ansökningarnas antal överskred för första gången ett tusen, och uppgick till totalt 1045 st.

Det ansökta beloppet uppgick till 251,4 miljoner DKK. Totalt beviljades 279 ansökningar till ett samlat belopp om 28,5 miljoner DKK. Bland stödmottagarna kan nämnas offentliga institutioner (cirka 30%), privata institutioner (11%), frivilliga institutioner (40%), enskilda personer (5%), informella arbetsgrupper (8%).

Konst och allmänkultur är de dominerande sektorerna i utdelningen. Av de utdelade medlen gick inemot 90% till dem.

Geografiskt beviljades 2,3 miljoner DKK (drygt 8%) till projekt med Nordens närområden, och 1,9 miljoner DKK (6,8%) till projekt med europeiskt deltagande.

Børn og Unge

1-2210-2 Nordisk idrætssamarbejde					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.148.000	1.125.000	1.040.000	100 %	Nordisk fælleskom.

FORMÅL

Formålet med bevillingen er at støtte idrætssamarbejde mellem Grønland, Island og Færøerne, samt mellem de vestnordiske lande på den ene side og det øvrige Norden på den anden side. Bevillingen administreres af Nordisk fælleskomité, som er et samarbejdsforum mellem de nationale rigsidrætsforbund i Norden.

Prioriteringer i 2000

Nordisk fælleskomité har besluttet at prioritere indsatser for børn og unge, indsatser for at fremme kvinders stilling indenfor idrætslivet og handicappedes integration i almene idrætsorganisationer.

Bevillingen bruges til at sikre vestnordisk deltagelse i større idrætsbegivenheder i Norden, i overensstemmelse med nævnte prioritering. Nordisk skoleidræt og samisk idrætsarbejde får en mindre bevilling af denne post.

Resultater i 1998

Nordiske fælleskomité har vedtaget, at alle rigsidrætsforbundene i Norden skal i perioden til og med år 2000, lægge særlig vægt på at forbedre situationen for de grupper som traditionelt har været svagest stillet inden for idrætslivet. Dette gælder kvinder, børn og unge og handikappede. Samtidig besluttede komitéen at alle rigsforbundene skulle tage spørgsmålet om idræt og miljø på dagsordenen som et vigtigt ansvarsområde. I 1998 blev bevillingen delt på følgende måde: Island 50%, Grønland 22% og Færøerne 28%.

1-2212-2 Nordisk Ungdomskomite					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	5.728.000	5.316.000	5.046.000	100 %	Komiteen

Formål

Nordisk Ungdomskomite er rådgivende organ for Ministerrådet og skal virke for at øge kendskabet til og forståelsen for kulturelle, politiske og sociale spørgsmål blandt børn og unge i de nordiske lande samt fremme samarbejdet på området i international sammenhæng. Komiteens virksomhedsområde omfatter alle Ministerrådets sektorer. Komiteen har ansvar for fordeling af projekt- och organisationsstøtte til nordiske ungdomsorganisationer og grupper. Sammen med Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur har komiteen ansvar for gennemførelsen af Et kommende Norden - handlingsplan for nordisk børne og ungdomskultursamarbejde 1996-2000.

Prioriteringer i 2000

Ungdomskomiteens midler vil blive anvendt til finansiering af støtteordningen, hvor samarbejdsprojekter med Nærområderne og Vestnorden vil være højt prioriteret. Desuden vil komiteen satse på koordinering af ungdomsforskningen gennem en videreførelse af forskningskoordinatorens funktion 1998-2000 og iværksættelsen af et nyt Ungdomsforskningsprogram. Komiteen vil via Europamøder bidrage til øget koordinering af det nordiske samarbejde i international sammenhæng. Komitéen vil fremlægge et forslag om ny ordning på børne- og ungdomsområdet i samarbejde med Styringsgruppen for nordisk børne- og ungdomskultur.

Resultater i 1998

Komiteen bevilgede støtte til 70 ansøgninger om projektstøtte samt 29 ansøgninger om organisationsstøtte og gav bevillinger til en ny tre-års periode af Nordisk Ungdomsforskningskoordinering, og evaluering af støtteordningen. Desuden bevilgedes støtte til et seminar på Færøerne om de selvstyrende områder, en konference i Jönköping i sverige omkring arbejdsmarkedsspørgsmål. For at styrke samarbejdet med nærområderne holdt komitéen bl.a. et fællesmøde med repræsentanter fra offentlige myndigheder og ungdomsorganisationerne i Nærområderne.

1-2214-2 Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	6.042.000	5.524.000	5.530.000	100 %	Styr.gr.

FORMÅL

Styringsgruppen for Nordisk Børne- og Ungdomskultur er Ministerrådets rådgivende, koordinerende og initierede organ i nordiske og internationale børne- og ungdomskulturelle spørgsmål. Styringsgruppen har hovedansvaret for gennemførelsen af Et kommende Norden - Handlingsplan for nordisk børne- og ungdomskultursamarbejde 1996-2000 som fastsætter retningslinjer og kriterier for bidragsgivning og som også foreslår en række konkrete tiltag for at styrke og formidle en nordisk kulturidentitet på børne- og ungdomsområdet.

Prioriteringer i 2000

Styringsgruppens midler vil blive anvendt til finansiering af regionale børne- og ungdomskulturprojekter med prioritering af det flerkulturelle og Nærområderne samt til øvrige projekter hvoraf kan nævnes den anden nordiske børnekulturlejr. Videre vil støtte til et forskernetværk inden børnekulturforskningen blive prioriteret. Informationsvirksomheden og skabelsen af mødespladser på Internet vil gennem projektet Valhalla være central. Handlingsplanen "Et kommende Norden" udgår og en evaluering og udarbejdelsen af et forslag om den fremtidige struktur på børne- og ungdomskulturområdet er en vigtig opgave. En opfølgning af handlingsplanen for børn og unge i nærområderne vil også være et prioriteret område.
Forhøjelsen af budgetposten skal ses bl.a. mod baggrund af Nordisk Råds rekommandation.

Resultater i 1998

Der bevilgedes støtte til en række børne- og ungdomsprojekter på teater-, litteratur-, billedkunst- og medieområdet. Desuden til konferencen Plads til leg – i det morderne samfund. Samarbejdet med andre styringsgrupper på kulturområdet blev videreført. Konference om kultur i skolen "Skaparkraft i skolan" gennemførtes i samarbejde med Nordisk skolsamarbejde. Tværsektorielt arbejdede styringsgruppen med EK-S Nær. Om at lave en handlingsplan for børn og unge i Nærområderne. I den forbindelse blev der holdt møde i Riga hvor man bl. a. mødte repræsentanter fra de Baltiske myndigheder. En halvvejsrapport om handlingsplanen Et kommende Norden blev forelagt Nordisk Råds 50. session i Oslo.

1-2216-2 Årtusendeskiftet med barn och unga					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.043.000	1.023.000	0	100 %	MR/EK-k

Formål

Målet är att göra barnens och ungdomarnas röster hörda och förmedla deras syn på samhället inför det nya årtusendet genom utställningssamarbete mellan museerna i samarbete med barn.

Prioriteringer i 2000

Projekten skall utföras för barn och med barn. Målet är att ett antal projekt med nordisk profil skapas vid museerna. Projekten kan utgöras av utställningar, program, cd-, film-, video- eller internetproduktioner etc. Tvärsektoriella projekt välkomnas, liksom sådana där kulturmötesaspekten beaktats. Projekten skall synliggöras gemensamt och ges tyngd genom sin mängd och mångfald.

Resultater i 1998

Det är beslutat att starta 8 samarbetsprojekt geografiskt fördelat i hela Norden, och som skall verkställas år 2000. Projekten utgör den samnordiska satsningen för museer, barn och unga år 2000. Projekten stöds också av museikommittéen (se budgetposten 1-2239-2, Det nordiska kulturarvet).

Film og media

1-2220-2 Styrningsgruppen för nordiskt kultur- och massmedie samarbete					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	3.322.000	3.257.000	3.184.000	100 %	Styr.gr.

Formål

Styrningsgruppen för nordiskt Kultur- och Massmediesamarbete (KM-gruppen) är rådgivande organ till Ministerrådet i kultur- och mediepolitiska frågor. KM-gruppens uppgift är att följa utvecklingen på medieområdet i Norden liksom internationellt och verka för en koordinering samt ett ökat nordiskt samarbete inom film- och medieområdet, såväl inom Norden som i förhållande till internationella organ. KM-gruppen skall vidare främja informationsverksamheten om mediepolitik och medieutveckling i Norden, stödja förmedlingen av information om film med syfte att öka spridningen av och kunskapen om nordisk film både inom och utanför Norden samt stödja nordiskt samarbete avseende utbildning inom området för film- och TV-produktion. KM-gruppens arbete sker främst genom att gruppen fungerar som ett samrådsorgan på film- och medieområdet och bl.a. bedriver utredningsverksamhet, seminarier och konferenser rörande aktuella frågor samt fördelar stöd till nordiska samarbetsprojekt inom film- och medieområdet.

Prioriteringer i 2000

Den överordnade mediepolitiska målsättningen är koordinering, rådgivning och informationsutbyte om mediepolitik och medieutveckling, särskilt vad gäller policyutveckling i EU och andra internationella organ. Prioriterade målsättningar är att stödja det nordiska film- och TV-samarbetet, främja public service verksamheten i den digitala framtiden, följa den teknologiska utvecklingen och uppkomsten av nya medieformer samt koordinera det nordiska samarbetet beträffande multimediaprojekt. KM-gruppen overtar nu de uppgifter som arbetsgruppen om kultur og IT tidigere hade (nr. 1-2242-2 i 1999-års budget).

Resultater i 1998

KM-gruppens arbete har under 1998 främst varit inriktat på att följa mediepolitiken och medieutvecklingen i Norden och i Europa och att koordinera det nordiska samarbetet. Aktuella frågor har bl.a. varit det nordiska film- och TV-samarbetet, public service verksamheten i den digitala framtiden, arbetet med konvergens av telekommunikation, medie och informationsteknik samt utvecklingen av nya medier. Under året har en av målsättningarna varit att följa upp kulturministrarnas beslut i juni 1997 om att säkra och utveckla public service verksamheten. Kulturministrarna gjorde i juni 1998 ett gemensamt uttalande där de ställde sig bakom samarbetet mellan aktörerna på mediemarknaden, NorDig, om att skapa en gemensam teknisk plattform för ett sammanhängande och öppet nordiskt digitalt TV-system för såväl kabel-, satellit- som marksänd TV. I oktober 1998 anordnade KM-gruppen ett seminarium för representanter för de nordiska länderna i syfte att utbyta information och diskutera frågorna kring konvergens. Insatser har också gjorts för ett ökat nordiskt film- och TV-samarbete, både vad gäller samproduktioner och distribution av nordiska audiovisuella verk, liksom vidareutbildning för verksamma inom film- och TV-området.

1-2222-1 Nordiska film- och TV-fonden					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	19.477.000	19.095.000	18.666.000	100 %	Fondstyret

Formål

Nordisk film- och TV-fond har till uppgift att främja produktion och distribution av nordiska audiovisuella verk (film och TV). Fonden kan delta i finansieringen av audiovisuella produktioner av hög kvalitet, såsom spelfilmer, kortfilmer, TV-fiktion samt kreativ dokumentärfilm som är ägnad för biografvisning, videodistribution, TV-visning och/eller andra distributionsformer, och som anses ha en tillfredsställande marknads/publik-potential i Norden. Barn och unga är en prioriterad målgrupp.

Prioriteringer i 2000

En evaluering av fondens verksamhet har, efter initiativ från NMR, genomförts under 1999. Utvärderingen har därefter utgjort grund för upprättande av förslag till ett nytt avtal för fonden avseende en femårsperiod. Kulturministrarna beslutade i november 1999 att godkänna det nya avtalet. Övriga avtalsparter skall också godkänna avtalet, som därefter kan träda ikraft den 01.01.2000.

Resultater i 1998

Av et totalbudsjett på NOK 64.342.103 i 1998, bevilget Fondet prosjektstøtte for NOK 36.548.000 til produksjon av 17 spillefilm og TV-serier, 11 dokumentarfilmer, 5 kortfilmer, prosjektutvikling av 26 filmprosjekter og distribusjon av 13 filmer. Fondet har satset sterkt på prosjektutvikling for å styrke kvaliteten av kommende nordiske film- og tv-produksjoner, med spesiell vekt på å utvikle flere filmer for barn og unge.
Videre har Fondet forvaltet NOK 2.034.305 fra Nordisk ministerråd for filmkulturelle- og distribusjonsformål.
Fondet hadde ved inngangen til 1998 en negativ egenkapital på NOK 20.6 millioner på grunn av overdisponeringen i perioden 90-94. Ved utgangen av 1998 er denne negative egenkapitalen avviklet i sin helhet.

1-2224-2 Andre indsatser i nordisk film- og mediesamarbejde					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	4.244.000	4.604.000	5.073.000	100 %	MR-K/EK-K

Formål Syftet med bidraget är att stödja utvecklingen inom film- och mediaområdet med särskild vikt på vidareutbildning av professionellt verksamma inom film- och TV-området, ny teknologi och interaktiva medier.

Prioriteringer i 2000 Det förväntas att bidraget liksom tidigare år bl.a. används till projekt, som främjar den nordiska dimensionen inom utvecklingen av nya interaktiva medieformer samt till utbildning av professionellt verksamma inom film- och TV-området, stöd till samarbete inom nordisk kort- och dokumentärfilm samt främjande av ökat nordiskt film- och TV-samarbete.
Bidragsförändringen beror på budgetmässiga omprioriteringar.

Resultater i 1998 Bidraget har använts till projekt rörande utveckling av multi/interaktiva medier, stöd till det nordiska samarbetet inom vidareutbildning av professionellt verksamma inom film- och TV-området, stöd till kort- och dokumentärfilmkontoret Filmkontakt Nord, stöd till Scandinavian Films för samarbete i olika former mellan de nordiska filminstituten, bl.a. anordnandet av filmfestival, samt ett särskild bidrag till Nordisk Film- och TV-fond för främjande av filmkulturella åtgärder och filmdistribution.

1-2226-2 Uppbyggnad av ett produktions företag					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	496.000	0	-	MR-K/EK-K

Formål Målet är att öka nordiska producenters kunskaper om hur man lyckas uppnå positiva resultat, både konstnärligt och ekonomiskt, genom en bra verksamhetsstrategi och en förståelse av marknaden samt hur man på sikt kan bygga upp produktionsbolag som kan vara självständiga.

Prioriteringer i 2000 Et engangsprojekt i år 1999

Resultater i 1998 Workshop: "*Business Strategies for the Independent Producer*"
Jonathan Olsberg i Olsberg/SPI holdt et kort intensivkurs med fokus på den uavhengige produsentens muligheter for å utvikle en kreativ og slagferdig business plan for sitt produksjonsselskap. Kurset var det første av sitt slag i Norden, og tilbakemeldingene har vært svært positive.
Støtte til arrangementet ble uoppfordret gitt av Media II programmet mot at Fondet gjorde kurset tilgjengelig for europeiske produsenter i tillegg til de nordiske

1-2228-3 Nordisk Informationscenter för Medie- och Kommunikationsforskning (NORDICOM), Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	1.518.000	1.482.000	1.449.000	27 %	Institusjonen	2000-02

Formål NORDICOM har till uppgift att stimulera, utveckla och effektivisera forskningen om medier och kommunikation i de nordiska länderna. En primär uppgift är att förmedla information om det nordiska forskningssamarbetet om medier och kommunikation. I arbetet ingår också kunskaps- och kontaktförmedling mellan nordiska forskare och internationella forskningsmiljöer.

Prioriteringer i kontrakten

Nordicom avser att genomföra en mer genomgripande förändring av forskningsdokumentationen.Syftet är att förbättra och öka utnyttjandet av den information Nordicom förmedlar till sina brukare. Förändringsarbetet skall bl.a. utmynna i ett antal nya eller uppdaterade tjänster. Vidare skall arbetet inriktas på att utveckla och effektivisera Nordicoms Internettjänster och utvecklingsarbetet rörande forskningsdatabasen NPROJ samt nya databasen NINS skall läggas ut i slutgiltig form på Internet

Resultater i 1998

Under verksamhetsåret 1998 har främst tre uppgifter dominerat Nordicoms arbete: utveckling av Nordicoms Internet-tjänster, färdigställandet av en nordisk-baltisk mediestatistik samt den fortsatta etableringen av ett *International Clearinghouse for Children and Media Violence*. Samtliga tre arbetsområden har i hög grad varit till gagn för utvecklingen inom det nordiska samarbetets tre pelare som för Nordicoms vidkommande vilar på ett antal målsättningar som formulerades 1997 rörande innevarande kontraktsperiod:

Kontrakt : Oppfylt
Økonomi : Ingen bemerkninger

1-2229-3 Nordisk Journalistcenter (NJC), Danmark						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	3.101.000	3.028.000	2.960.000	84 %	Institusjonen	2000-02

FORMÅL

NJC's overordnede opgave er ved kurser, seminarer og andre tiltag at skabe og vedligeholde interesse i medierne for nordisk samhørighed og kulturelt fællesskab. NJC henvender sig til journalister i TV, radio, aviser og andre medier. Ved kundskabsformidling og udbygning af faglige netværk har NJC som mål at opretholde en kerne af mediefolk med særlige forudsætninger for at forstå Norden som en kulturel og politisk enhed, og som i dette perspektiv kan se Nordens plads i Europa.
Omstruktureringer af kursudbudet sker løbende.

Prioriteringer i kontrakten

NJC planerar att i högre grad utnyttja det nätverk av de mest kvalificerade journalister, forskare och experter i de nordiska länderna till att förmedla deras kunskaper och använda denna i undervisningen vid institutionen. Vidare vill man öka antalet gemensamma nordiska arrangemang samt öka flexibiliteten vad avser vilka temakurser som skall erbjudas. NJC kommer även att fortsätta att vidareutveckla kursverksamheten i Baltikum och Nordvästra Ryssland.

Resultater i 1998

NJC havde i 1998 det formål at øge vægten på seminarer for nordiske journalister samt at tilbyde mindst det samme antal seminarer i nærområderne som året før. Virksomheden bærer præg af øget fleksibilitet, kortere kurser og ny metoder for at tiltrække nordiske journalister til at deltage i NJCs aktiviteter.
NJC har i året 1998 fået en meget positiv erfaring med at samarbejde med de nordisk institutioner og har med dem lavet fælles nordiske projekter. I 1998 har Nordisk Journalistcenter arrangeret i alt 36 seminarer, enkeltkurser eller kursusmoduler; 9 i Norden og 29 i Baltikum/Rusland, i alt 3056 elevdage. Øgning i antal deltagere fra året før var omkring 30%. Antallet af stipendier var 17 ophold i nordiske redaktioner for baltiske og russiske journalister.
Med sin virksomhed har NJC forsøgt at fylde en rolle i alle tre søjler af det nordiske samarbejde; Norden, Europa og nærområderne. Af de nordiske kurser var de fleste fokuseret på nordiske spørgsmål, men også på forholdet Norden-Europa og Norden-Rusland. Øget vægt blev lagt på den nordvestlige del af Norden, Grønland, Færøerne og Island samt Nord-Kalotten. NJC's indtægter i 1998 øgedes på grund af ekstra søgte bevillinger og sponsorering med en femtedel i forhold til året før.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

Konstområdet

1-2230-2 Nordiska Litteratur- och bibliotekskommitten, NORDBOK					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	6.888.000	6.903.000	6.748.000	96 %	MR-K/EK-K

Formål

NORDBOK är en av Nordiska ministerrådets konstkommittéer med litteraturen och folkbiblioteken som sitt fackmässiga område. NORDBOK skall utveckla och stärka det nordiska samarbetet när det gäller kunskapen om och utbredningen av nordisk litteratur både för barn och vuxna, utveckla och stödja särskilda åtgärder för utbredningen av litteratur på minoritetsspråk i Norden samt stärka och stödja samarbetet mellan de nordiska folkbiblioteken i Norden, Nordens närområden och Europa. Det läggs vikt vid åtgärder som kan värna om och stärka den nordiska språkgemenskapen och främja nordisk språkförståelse. Kommittén eftersträvar en hög nordisk profil.

Prioriteringer i 2000

Översättningsstöd inom Norden (150-175 st), översättningsstöd utanför Norden (15-20 st.) översättarstipendier (2-5 st). Kurser och projekt (10 st), Nordiska författarkurser (4 st) Nordisk översättarkurs (1 st) samt övrigt projektstöd. Nordiska rådets litteraturpris administreras vid Nordiska rådets svenska delegation. Tidskriften *Nordisk Litteratur* informerar om nordisk litteratur inom och utanför Norden i 32.000 ex. Ministerrådet utlägger administrativa uppgifterna för kommittén.
600.000,- DKK av bevilgningen skal benyttes til Nordisk Biblioteksuke.

Resultater i 1998

Översättningsstöd beviljades till 203 boktitlar, varvav 22 till böcker från Norden till de baltiska språken, 2 översättarstipendier beviljades. *Folkbiblioteksstöd* sammanlagt 16 projekt genomfördes varav 5 var författarbesök i nordiska folbibliotek. Sammanlagt 4 författarkurser och 1 översättningskurs fick stöd. NORDBOK stödde 10 andra litteraturprojekt. Tidskriften Nordisk litteratur utgavs med en upplaga på 32.000 ex. Bidrag beviljades till utgivning på tre icke-nordiska språk av Nordiska rådets prisvinnarbok. NORDBOKs journalistpris utdelades.

1-2233-2 Nordiska konst- och konstindustrikommittén (NKKK)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	2.669.000	3.459.000	100 %	Kommitéen

Formål

NKKK är en av Nordiska ministerrådets konstkommittéer, med bildkonst, formgivning och arkitektur som sina fackmässiga arbetsområden. Dess uppgift är att synliggöra resultatet av nordiskt konstnärligt skapande genom att främja och stärka den professionella konsten i Norden och det nordiska konstsamarbetet såväl inom som utanför Norden.

Prioriteringer i 2000

NKKK er i 1999 besluttet sammenslått med NIFCA, budsjettpost 1-2258-3. Sammenlignet med 1999 er de midler som overføres fra NKKK til NIFCA på samme nivå som i 1999. Dette innebærer at "NKKK-aktivitetene" i det nye sammenslåtte NIFCA skal ha tilsvarende ressursnivå som i 1999

Resultater i 1998

Beviljande av 39 st projektbidrag, fördelade per konstart: bildkonst 30 st (78 %), formgivning 4 st (13 %), publikationer 1 st (0,1 %). Beviljningarna fördelades mellan länderna: DK 6 st (20%), FIN 12 st (21 %), ISL 1 st (0,2 %), NO 7 st (16%), SE 13 st (41 %). Ett ettårigt gästateljeestipendium till Berlin utdelades. Den utåtriktade informationen om NKKK vidareutvecklades. Kommittén fungerar som styrelse för Nordiskt Konstnärscentrum Dalsäsen med ett särskilt arbetsutskott för ändamålet.

1-2234-2 Samisk kulturvirksomhed					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	3.817.000	2.448.000	2.393.000	100 %	MR/EK-K

Formål

Formålet med bevillingen er 1) at styrke det samiske samarbejde på kulturområdet og 2) at støtte Samerådet, som er en paraplyorganisation for samiske organisationer i Finland, Sverige, Norge og Rusland. Samerrådet er en regeringsuafhængig og frit opererende organisation og et kulturpolitisk og politisk samarbejdsorgan som skal arbejde for at fremme den samiske befolkningens økonomiske, sociale og kulturelle stilling. Medlemmerne af rådet har NGO-status. Bevillingen til kultursamarbejdet forvaltes af et kulturudvalg udnævnt af samiske kunstnerorganisationer i Norden og af Samerådet.
Et tværsektorielt arbejdsudvalg i Ministerrådet arbejder på en 5 årig strategiplan for støtte til det samiske samarbejdet. Planen vil foreligge i juni 1999. Med baggrund i dette vil NMR vurdere hvordan den totale støtten til det samiske samarbejdet i fremtiden skal kanaliseres og fordeles.
Bevillingsendringen skyldes en sammenslåing af budgetposterne "Samisk kulturvirksomhed" og "Nordisk Same-samarbejde" (nr. 1-2234-2 og 4-0420-2) uden endringer i bevillingerne for de sammenslåtte budgetposter sammenlignet med 1999.

Prioriteringer i 2000

Der vil fortsat blive lagt vægt på projekter som fremmer og udvikler det samiske samarbejde på kulturområdet. Resultatet fra arbejdet med en Samisk kulturpolitisk plan forventes at foreligge i 1999 og kan forventes at påvirke prioriteringerne for 2000. Forholdet til arktiske og andre urfolk skal styrkes og videreutvikles. I relasjon til FN fortsetter arbeidet med urfolksdeklarasjonen og opprettelse av et permanenet urfolksforum og andre aktiviteter. Innen EU skal rådets virksomhet gjøres mer effektivt når det gjelder aktiv deltagelse deri.

Resultater i 1998

Samerådet får driftsstøtte fra Nordisk Ministerråd (NMR).
Målsetningen med Samerådets *kulturstøtte* er å styrke og vitalisere samisk kulturlivs samarbeid over riksgrenser og derved støtte samenes fellesambisjoner.
Samerådet fortsatte sitt 3-årige prosjekt *"Les samiskspråklige bøker!"* eller også benevnt *"Dykk ned i språket!"* som har til hensikt å spre mer informasjon om samisk litteratur. Samerådet har fått tildelt midler fra NMR og EU til dette prosjektet. En informasjonspamflett ble publisert og likeså ble kampanjen kjørt i gang og det ble gjennomført forfatterturneer. Samerådet etablerte Internet-sider.
Målsetningen med en *samisk kulturpolitisk plan* er å utforme framtidige kultursatsningsområder. Prosjektet vil først kartlegge situasjonen for dagens kulturvirksomheter herunder problemene i de enkelte land og på det grunnlag søke å finne løsninger, også for hvordan disse virksomheter bør kunne finansieres og tilrettelegges i framtiden. Prosjektet er del av arbeidet med omorganisering av Samerådet. NMR har støttet arbeidet.

1-2238-1 Resestipendieordningen SLEIPNIR					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	2.609.000	2.558.000	2.550.000	100 %	Styr.gr

Formål

Att öka rörligheten inom Norden bland unga (under 36 år) professionella nordiska utövande inom alla konstarter samt att uppmuntra dem att verka i hela den nordiska regionen, dessutom att stimulera i kunskap om och nytänkande kring nordisk kultur, att främja nordisk identitet och språkförståelse samt att etablera nya samarbetsformer mellan konstarterna. Programmet gäller för åren 1998-2000. Stipendierna beviljas av Sleipnir- kommittén, som består av representanter för NMRs konstkommittéer och Nordiska Film- och TV- fonden.

Prioriteringer i 2000

Stöd för resor till Nordens närområden i öster gäller även år 2000. En särskild budgetpost, som administreras av NMRs informationskontor i Baltikum och St Petersburg, avser resor till Norden för konstutövare från närområdena.

Resultater i 1998

280 stipendier beviljades. Fördelningen mellan länderna var: DK 52 st (19%), Gr 2 st (0,1 %), Får 1 st (0,5%), FIN 48 st (15,5%), IS 24 st (11 %), NO 93 st (33 %) SE 60 st (20 %). Fördelningen mellan konstarterna var: Teater 56 st (20 %), dans 42 st (13 %), bildkonst 101 st (34 %), design 12 st (0,3 %), arkitektur 3 st (0,2 %), musik 35 st. (14 %), film och tv 18 st (0,7 %), litteratur 11 st. (0,5 %), övrigt 2 st (0,1 %). Från 1998 sköts Sleipnirs administration av NIFCA.

1-2239-2 Det Nordiska kulturarvet (Nordiska museikommittén)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.566.000	1.535.000	1.561.000	87 %	Komitéen

Formål

Museikommittén är en expertgrupp vars uppgift är att vara *rådgivande* och *policyskapande* till Nordiska ministerrådet. Den skall främja, vidareföra och synliggöra det nordiska samarbetet inom hela fackområdet. I alla aktiviteter eftersträvas en hög nordisk profil och hög kvalitet. Det eftersträvas ett nordiskt mervärde inom verksamhetsområdet. Kommittén fokuserar på nätverksbyggande, utbyte av facklig erfarenhet för att förbättra det nordiska samarbetet på museifältet.

Prioriteringer i 2000

Prioriteringarna är att ta initiativ till samarbetsprojekt, etablera nordiska informationsnätverk, synliggöra museerna i det nordiska kultursamarbetet, vara rådgivande organ för Nordiska ministerrådet och Nordiska kulturfonden, förstärka nordiska insatser för att säkertälla en dialog med natur- och kulturhistoriska delarna av kulturmiljövård. Medlen kommer att riktas till nätverk och fortbildning, projekt i anknytning till museer, barn och unga år 2000. I närområdena fokuseras samarbetsseminarierna på uppbyggandet av kulturens infrastruktur.

Resultater i 1998

Kommittén stödde sammanlagt 20 projekt, etablerade nordiska informationsnätverk och synliggjorde museerna i det nordiska kultursamarbetet och förstärkte nordiska insatser inom kulturmiljövård. Flera av samarbetsprojekten som förbereddes under året är långsiktiga och kommer att genomföras under följande år. Fortbildning av museichefer planerades. Kommitténs största satsning är kulturministrarnas helhetsprojekt Museer, barn och unga år 2000. Kulturministrarna beslöt om 8 samarbetsprojekt som skall genomföras år 2000 (se budgetposten 1-2216-2, Årtusindskiftet med barn och unga). De mångkulturella insatserna genomförs som en del av ministerrådets satsning för det mångkulturella samhället.

1-2242-2 Kultur och IT-området					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	409.000	520.000	38 %	Arb.gr

Formål

Kultur och IT-gruppen är en expertgrupp vars uppgift är att vara *rådgivande* och *policyskapande* till ministerrådet. Gruppen skall genom utrednings- försöks- och projektverksamhet samt samnordiska seminarier ta initiativ till åtgärder som kan främja det nordiska kultursamarbetet med hjälp av ny teknologi.

Prioriteringer i 2000

Arbetsgruppen är budgetmässigt för liten för att vara tillräckligt effektiv. Uppgifterna flyttades till Styringsgruppen för Nordiskt kultur och mediasamarbete och mandatet upphör i slutet av år 1999.

Resultater i 1998

Arbetsgruppen ordnade ett seminarium för de nordiska kulturnäten. Eftersom alla kulturnäten är uppbyggda på olika sätt finns det inte förutsättningar för samnordisk kulturnätstruktur.
Arbetsgruppen har utvärderat olika pilotprojekt, och gett stöd till ett projekt.

1-2244-1 Särskilda aktiviteter på konstområdet					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	795.000	491.000	683.000	56 %	MR/EK-K

Formål

Formålet med bevillingen er i overensstemmelse med aktuelle prioriteringer at opfange nye initiativer for at forstærke samarbejdet inden for kunstområdet herunder at forstærke formidlingen og spredningen af nordisk kunst.

Prioriteringer i 2000

Følgende områder vil bli prioritert :
Billedkunst og designområdet
Milleniumaktiviteter
Formannskapsprogrammet

Resultater i 1998

Stöd till en utställning i Tyskland, utgivningsstöd till ett nordiskt konsttidskrift i Frankrike, Internet koncertstöd för ett samtidsmusikprojekt i Polen, stöd till unga musiker för att uppträda i ett internationellt musikfestival i Holland, evaluering av nordiska konsttidkrifter.

1-2246-2 Skandinaviska Föreningens konstnärskollegium i Rom					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	653.000	870.000	1)	100 %	Styret

1) Bevilgningen er utskilt fra kto 1-2233-2 Nordisk Kunst- og Kunstindustrikomité.

Formål

Kollegiets formål er at huse kunstnere fra de nordiske lande på studieophold af fra 1 til 4 måneders varighed i Rom og at bevare det bibliotek og de kunst- og indbogenstande, der hidtil har tilhørt "Skandinavisk Forening i Rom for kunstnere og vitenskapsdyrkere".

Prioriteringer i 2000

For 1999 besluttede Ministerrådet fortsat at yde til skud til driften af Skandinavisk Forenings kunstnerkollegium i Rom under forudsætning af, at administrationen blev forenklet og at man forsøgte at finde andre og mere hensigtsmæssige lokaler end de nuværende på Via Garibaldi, således at der blev plads til yderligere en (dvs. en femte) kunstner og således at der kunne rådes over atelier eller arbejdsrum.

Der vil forsatt bli arbeidet for at finde andre lokaler eller på anden måde at udvide kapaciteten og udlejer har i øvrigt kun ønsket at acceptere kortvarige forlængelser af lejemålet.
Budsjettreduksjonen skyldes at kollegiet har ubrukte midler fra tidligere år.

Resultater i 1998

De fire pladser har været besat hele perioden – hovedsagelig af kunstnere på 1 måneds studieophold. Den ønskede forenkling af administrationen er foretaget.

1-2248-3 Ett läsande Norden – Språkförståelse genom litteratur-läsning					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	256.000	0	-	MR/EK-K

Formål

Målet är att bidra till en konstruktiv samverkan mellan skola och bibliotek och därigenom stärka de läspedagogiska insatserna för barn och ungdomar.

Prioriteringer i 2000

For eventuelt å viderføre prosjektet i 2000, vil det være mulig å søke støtte fra relevante støtteordninger (NORDBOK).

Resultater i 1998

Projektet har *studerat* den litteraturpedagogik och lässtimulerande verksamhet som bedrivs i samverkan mellan bibliotek och skola i de nordiska länderna och gjort *förslag* till hur den skall kunna utvecklas. Sammanlagt 12 orter i Norden har valts ut i projektet.

1-2255-3 Konstkommittén Teater och Dans i Norden, Danmark						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	6.796.000	6.637.000	6.488.000	93 %	Institusjonen	2000-02

Formål

Teater och Dans i Norden är en av ministerrådets konstkommittéer med professionell teater, musikteater, dans och amatörteater som sitt fackmässiga område. Kommittén eftersträvar en hög nordisk profil och skall skapa ett nordiskt mervärde inom hela sitt verksamhetsområde. Intititutionen beviljar stöd till gästspel, seminarier och vidareutbildning mellan de nordiska länderna samt bedriver informations- och rådgivningsverksamhet.

Prioriteringer i kontrakten

Kommittén stöder gästspel mellan de nordiska länderna, förmedlar gästanställningar mellan de nordiska teatrarna och stöder projektverksamhet. Den tar initiativ och genomför nordisk fortbildning på fackfältet teater och dans. Det läggs speciell vikt på projekt med barn och unga.
Under 1999 evalueras Teater och Dans verksamhet med syfte att klargöra dess framtida uppgifter och organisering.

Resultater i 1998

Kommittén har ordnat 5 nordiska seminarier eller projekt med sammanlagt 170 deltagare, 3 samarbetsprojekt med ca. 1.370 deltagare. Den gav bidrag till 179 projekt varav de viktigaste har varit nordiska gästspel och nordiska gästanställningar. Kommittén gav ut 2 nummer av informationspublikationen "Norden kallar Norden" på danska, finska och isländska samt den uppdaterade Nordiska teaterkatalogen.
Nordiska amatörteaterrådet, som får bidrag via kommittén genomgick under året en omstrukturering av organisation och drift; medel flyttades från administration till verksamhet. Sammanlagt 28 % av projektstödet gick till barn och ungdomsprojekt.
Kontrakt : Oppfylt
Økonomi : Ingen bemerkninger

1-2256-3 Nordiska musikkommittén NOMUS , Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
SEK	6.655.000	6.576.000	6.441.000	99 %	Komitéen	2000-02
Motsvarer i Dkk	5.590.000	5.656.000	5.540.000			

Formål

NOMUS är en av Ministerrådets konstkommittéer med musik som sitt verksamhetsområde. Kommittén skall främja, vidareförmedla och utveckla kunskapen om det nordiska musiklivet och musiksamarbetet i Norden. Verksamheten skall omfatta musiklivets alla delar. Kommittén driver egna musikprojekt, delta i samarbetsprojekt samt fördelar projektstöd. NOMUS informerar om nordiskt musikliv inom och utom Norden är rådgivande organ och remissorgan. Kommittén är priskommitté och administrerar Nordiska rådets musikpris.
Det er avsatt 1.000 MDKK til finansiering av Orkester Norden.(jfr rek 9/95)

Prioriteringer i kontrakten

Kommittén skall fortsätta att samarbeta med de nationella institutionerna och organisationerna både inom- och utanför musikområdet. Den skall fortsätta att utveckla kontakter med samnordiska musikkinstitutioner och musiknätverk och skapa ett nordiskt mervärde utöver de rent fackliga samarbetsresultaten.

Resultater i 1998

Kommittén anordnade en andra konferens med nordiska skolkonsertproducenter i Samarbete med LMS (Levende musik i skolen), Danmark, och har sedan vidareförd det nya nordiska musiknätverket på detta område till en nationell referensgrupp. Repertoarundersökning slutfördes och publiceras under 1999. En egen barn- och ungdomsmusikfestival år 2000 påbörjades i de tre nordiska kulturhuvudstäderna. 13 nya kompositioner beställdes av nordiska tonsättare för lika många artister/ensembler som uruppförde dem. Bidrag beviljades till 14 turnéer/festivaler, sju kurser, tre samnordiska musikkonferenser och två samnordiska fonogram. Fyra samnordiska musiknätverk fick nätverksstöd. NOMUS-katalogen utgavs (2.000 ex). Tidskriften Nordic Sounds utgavs med fyra nummer, upplaga 5.000 ex, distribution i 96 länder. Nordiska rådets musikpris utdelades. Kommittén utbetalade bidrag till Orkester Norden och beställde ny komposition för
orkestern.
Kontrakt : Oppfylt
Økonomi : Ingen bemerkninger

1-2257-3 Nordiska Konstnärscentret Dalsåsen, Norge					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
NOK	1.574.000	1.543.000	1.494.000	100 %	Centret
Motsvarer i Dkk	1.401.000	1.404.000	1.389.000		

Formål

Dalsåsens huvudmål är att främja och utveckla det nordiska samarbetet inom konst-, konsthantverks-, och arkitekturområdet genom att driva gästateljeer och annan konstnärlig verksamhet. Centret omfattar fem ateljéer samt därtill hörande fem lägenheter, två gästrum, en träverkstad en administrationsbyggnad med lägenhet.

Prioriteringer i 2000

Institutionen erbjuder sammanlagt 60 stipendiemånader för sina gästateljeer. Det organiseras ett seminarium.

Resultater i 1998

Centret invigdes den 8 maj 1998. Gästateljeverksamheten omfattade sammanlagt 60 stipendiemånader. Det organiserades två seminarier. Centret fortsatte utvecklingen av en databas för information om formativ bearbetning av trämaterial.
Gästateljéerna delades på följande sätt: FIN 2 konstnär, ISL 2, DK 2, SE 3, NO 3, EST 1, LT 1, GB 1, HUN 1, CU 1. Antal månader per land: FIN 5, ISL 7, NO 11, SE 12, DK 9, EST 3, LT 3, EUROPA 7, ANDRA 3.

1-2258-3 Nordiska Institutet för Samtidskonst NIFCA–Nordic Institute for Contemporary Art, Finland						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
FIM	6.705.000	6.484.000	6.463.000	89 %	Institusjonen	2000-02
Mot-svarer i Dkk	8.381.000	8.169.000	8.272.000			

Formål

NIFCA främjar produktion, visning och kritik av samtida konst. Uppgifterna är: *Koordinering* : övergripande samordning av nordiskt bildkonstsamarbete. *Förmedling*: initiering, koordinering och produktion av utställningar. *Service:* information om, dokumentation av och kommunikation kring samtida konst i Norden.*Kritik*: utgivande av en nordisk konsttidskrift. *Mobilitet:* gästateljéer och resestipendier för konstnärer.

Prioriteringer i kontrakten

Koordinering: kontaktskapande inom fackområdet, planering av framtida projektverksamhet, sekretariatsfunktioner. *Förmedling* : utveckling av nya former för utställningssamarbete, utställnings- och seminarieprojekt. *Service:* operativ användning av WWW, publikationsverksamhet. *Kritik:* samarbete med andra aktörer om tidskriftsutgivning. *Mobilitet*: vidareutveckling av gästateljéprogrammet och Sleipnir.
Beviljningsreduktionen beror på tillbakahållning av tidigare inte använda medler, samt förväntade rationaliseringsvinster via sammanläggning av NIFCA och NKKK budgettpost 1-2233-2. NIFCAs andel i sammanslagningen är reducerad med 2.009 TFIM jfr. insitutionsanslag 1999.
"NKKK-aktivitetene" i det nye sammenslåtte NIFCA skal holdes på samme ressursnivå som i 1999

Resultater i 1998

Koordinering : kontaktskapande, integrering av koordinerande funktioner i projektverksamhet, effektivisering av sekretariatsfunktioner. *Förmedling*: flera samarbetsprojekt, 2 större utställningsprojekt med aktiv medverkan från NIFCA, 4 seminarier. *Service:* Hemsidor på nordiska språk och engelska, upprättande av operativ adressdatabas, 1 egen publikation. *Kritik:* 3 nummer av tidskriften SIKSI, varav nr. 3 var ett dubbelnummer. Förberedande av samarbetsavtal mellan NIFCA och SVS (SE), rörande tidskrifterna SIKSI och INDEX. Kulturministrarna fattade i slutet av 1998 principbeslut i ärendet. *Mobilitet:* Höjande av gästateljéprogrammets profil, uteckling med speciellt fokus på yngre konstnärer, effektivisering av Sleipnir.

Nordiske kulturhuse

1-2270-3 Nordens Hus i Reykjavík, Island						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
isk	64.064.000	59.604.000	58.435.000	90 %	Institusjonen	1999-2001

Mot-svarer Dkk	5.766.000	5.960.000	5.259.000			

Formål

Nordens Hus i Reykjavik startede sin virksomhed i 1968. Huset skal være et nordisk kulturcenter og et bindeled mellem Island og øvrige nordiske lande. I husets virksomhed bliver der lagt særlig vægt på formidling inden for kultur-, undervisnings- og forskningsområderne, samtidigt med at det står for omfattende informationsvirksomhed om nordisk samfunds- og næringsliv.

Prioriteringer i kontrakten

Institutionen har valgt tre satsningsområder, som er nødvendige for at tilpasse virksomheden nye tider og for at huset skal kunne fungere godt i fremtiden. Prioriteringerne bygger alle på en modernisering og prioritering af husets "infrastruktur". Satsningsområederne er bibliotekets drift med vægt på litteratur, sprog og information, økonomistyring og husets vedligeholdelse. Et beløb på DKK 150.000 er reserveret i basisbevillingen til vedligehold og investeringer.
Bevillingsendringen skyldes kompensasjon for øgede udgifter ved omlæggingen av det islandske pensionsystemet.

Resultater i 1998

Institutionens verksamhet har präglats av ett ekonomiskt sparsamt och svårt år under vilket institutionen har klarat av att bli kvitt det gamla underskottet och satsa på planering av den nya kontraktperioden. Det gällande kontraktets målsättning anses dock uppfyllda. Institutionen har under året samtidigt lyckats att ha ett kvalitativt högklassigt program (sammenlagt 174 programpunkter) samt att skapa en positiv syn och fokusering på institutionen bland annat genom att fira sitt 30-årsjubileum med en tredagars kulturmarkering.

De viktigaste administrativa resultaten var förhandling av ett nytt lönesystem, långtidsplanering av husets underhåll samt inköp av cafeterias nya möbler.
Forøvrig ble det ansatt ny direktør og oppnevnt nytt styre.
Kontrakt : Oppfylt
Økonomi : Et betydelig overskudd i 1998 har bidratt til å inndekke institusjonens akkumulerte underskudd.

1-2272-3 Nordens Hus på Færøerne						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	9.607.000	9.382.000	9.154.000	84 %	Institusjonen	1999-2001

Formål

Nordens Hus på Færøerne startede sin virksomhed i 1983. Husets opgave er at formidle nordisk kultur på Færøerne og færøsk kultur i øvrige nordiske lande, samtidig med at huset har en vigtig funktion som færøsk kulturhus. Landstyret finansierer deler av husets drift, og dette utgjorde i 1998-regnskapet 776.000 DKK

Prioriteringer i kontrakten

Nordens Hus på Færøerne satser på et aktivt samråd og samarbejde med relevante organ inden for det nordiske samarbejdet, herunder satser man specielt på at udvikle det eksisterende samarbejde med Nordens Institut på Åland, Nordens Institut på Grønland og Nordens Hus i Reykjavik.
Nordens Hus vil i samarbejde med universitet på Færøerne at udarbejde et kvalitativt rapporteringssystem for programvirksomheden.
Satsningsgsområder er: Kulturprojekt for børn og unge; Kulturprojekt for voksne, IT, PR og Media og udarbejdelsen af et nyt pruduktionskoncept for husets cafeteria.
Et specielt beløb på DKK 500.000 er reserveret i basisbevillingen til husets vedligehold og investeringer.

Resultater i 1998

NHFÄÖ har haft 247 arrangement hvoraf 56% havde udenlandsk deltagelse (137 program). 13% af programmende rettede sig mod børn og unge og 21% af programvirksomheden forekom udenfor huset. De største arrangementer er: Samproduktion med Grima af skuespillet "En Midsommernatsdrøm", Gospelfestivalen, North Atlantic Choir Festival, Summartónar (40 koncerter), Nordisk kvindekonfernce og den femtende jazzfestival samt tre koncerter med Færøernes Symfoniorkester.
Husets vedligehold blev højt prioriteret.
Der er blevet udarbejdet en ny treårs kontrakt og ansat en ny direktør under 1998.

Kontrakt : Oppfylt
Økonomi : Et betydelig overskudd i 1998 har bidratt til å inndekke institusjonens akkumulerte underskudd.

1-2274-3 Nordens Institut på Åland						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
fim	1.311.000	1.289.000	1.020.000	96 %	Institusjonen	1999-2001
Mot-svarer Dkk	1.639.000	1.624.000	1.306.000			

Formål

Nordens Institut på Åland blev oprettet i 1985. Instituttets opgave er at styrke det ålandske kulturliv, fremme Ålands aktive deltagelse i det nordiske samarbejde og udvikle samarbejde mellem Åland og øvrige nordiske lande på det almenkulturelle område, med særlig vægt på kunstområdet, undervisning og forskning. Ministerrådets bevilling dækker instituttets projektvirksomhed og direktørens løn. Øvrige udgifter dækkes af Ålands landsskabsstyrelse, og indgår ikke i instituttets regnskab. Verdien av dette var i 1998 beregnet til 240.000 FIM.

Prioriteringer i kontrakten

NIPÅ søger alsidighed i sine programaktiviteter, men vil i aftaleperioden satse flest ressourser inden for tre områder: Børne- og ungdomskultur, forankring af professionel teaterkunst på Åland og synliggørelse af professionel kulturvirksomhed på Åland. Herudover vil institutionen drive kulturudveksling mellem Åland og det øvrige Norden.

Resultater i 1998

NIPÅ's to hovedsatsningsområder i 1998 var " Børne- og ungdomskultur" og "Forankring af professionel kultur på Åland". Hvad angår den professionelle kultur gennemførtes to store projekter: En baltisk kulturuge med en bred præsentation fra de tre baltiske lande, og en teaterpædagogisk satsning, hvor Ålandske amatørskuespillere deltog i ialt 15 dages workshoparbejde med professionelle teaterpædagoger fra Finland og det vestlige Rusland. En væsentlig del af børne- og ungdomsprogrammet har beskæftiget sig med Norden som en flerkulturel region og med oplysning mod fremmedfjendtlighed og racisme

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

1-2277-3 Nordens Institut på Grønland (NAPA)						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	4.233.000	4.134.000	4.041.000	88 %	Institusjonen	1999-2001

Formål

Nordens Institut på Grønland blev oprettet i 1986 i samarbejde med Grønlands hjemmestyre og Nuuk kommune. Instituttets opgave er at styrke det grønlandske kulturliv, fremme Grønlands aktive deltagelse i det nordiske samarbejde og udvikle samarbejde mellem Grønland og øvrige nordiske lande, med særlig vægt på kultur- undervisnings- og forskningsområderne. Grønlands hjemmestyre finansierer en del af Instituttets virksomhed. Dette utgjorde i 1998-regnskapet 576.000 DKK.

Prioriteringer i kontrakten

NAPA skal være projketorienteret inden hovedsatsningsområderne almenkultur, uddannelse og forskning. Øget indsats bliver lagt på styring ogs koordinering af egne initierede projekter. Samrabejdet med de andre nordiske kulturinstitutioner skal udvikles for forbedres. NAPA skal aktivt initiere og medvirke i nordiske kulturfestivaler på Grønland og forøge mulihederne for engangement for professionelle kulturarbejdere.

Resultater i 1998

Institutet har lagt om sin strategi som innebär en utveckling till en projektorienterad organisation. Dessutom har produktionssamarbetet med Nordens Institut på Åland, Nordens Hus i Färöarna och Nordens Hus i Reykjavik utvecklats och stärkts. Efter förfrågan från Vestnordiska Rådet har institutet tillsammans med de nordiska husen i Reykjavik och i Färöarna föreslagit flera samarbetsprojekt.
Ett nytt mål och ramstyrningskontrakt blev utarbetat och undertecknat för kommande treårsperiod 1999 - 2001.
Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Akkumulert underskudd fra 97 og 98 skal i løpet av 1999 inndekkes.

1-2279-2 Vedlikehold av kulturhusene					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.043.000	1.023.000	0	-	MR/EK-K

Formål

De nordiske kulturhuse på Færøerne og Island er i færd med at revidere deres langsigtede vedligeholdsplaner. Midlerne skal bidrage til at planlægge og dække vedligeholdsoppgaver som der ikke er plads til indenfor husenes ordinære budgetrammer. De langsigtede planer vil blive formaliseret som en del av disse institutionernes mål- og resultatkontrakter for årene 1999-2001

Prioriteringer i 2000

Etter ansøgning fra kulturhusene vil midlerne blive disponeret i samsvar med husenes langsigtede vedligeholdsplaner og iht. deres egne vurderinger av de mest nødvendige reparationsoppgaver.
I det ordinære budget for husene, er der i tillæg reserveret DKK 150.000 og DKK 500.000 til henholdsvis Nordens Hus i Reykjavik og Nordens Hus på Færøerne til vedligehold og investeringer.

Andre Kultursatsinger

1-2294-2 Tværsektoriel projektvirksomhed					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	0	1.632.000	69 %	MR-K/EK-K

Formål Formålet med bevilgningen har vært å forsterke den tverrsektorielle dimensjon mellom kulturområdet og andre fagsektorer i ministerrådets regi. Når det gjelder barne- og ungdomsvirksomhet har det vært lagt vekt på samarbeid med undervisningssektoren.

Prioriteringer i 2000 Budsjettposten integreres i ministerrådets ordinære virksomhet innenfor de berørte sektorer og budsjettposten nedlegges.

Resultater i 1998 Der blev bevilget støtte til 4 projekter i Norden og 2 i nærområderne. Blandt projekterne var en nordisk ungdoms idræts- og kulturfestival på Grønland, en flerkulturel musikfestival på Åland og en baltisk kulturuge i Østerbotten.

1-2296-2 Nordiske kulturprojekter i udlandet					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	6.514.000	6.386.000	6.242.000	100 %	Styr.gr.

Formål Budgetposten utgör basen för samnordiska målinriktade kulturprojekt i syfte att öka kunskapen om nordisk kultur internationellt och i syfte att befrämja det nordiska kultursamarbetet med länder utanför Norden.

Prioriteringer i 2000 Nordisk ministerråd dvs., kulturministrarna har godkänt en projektplan för perioden 1997 – 2000. Prioriteringen för 2000 är utställningen VIKINGS: The North Atlantic Saga, som produceras av Smithsonian Institution i Washington, D.C. Utställningens budget uppgår till 3 milj. USD varav NMR står för 1 milj.USD och Volvo för 1.5 milj.USD. Vikingautställningen kompletteras med en utställning SCANDIANVIAN ROOTS – AMERICAN LIVES, om den nordiska emigrationen till Nordamerika vid förra sekelskiftet. Smithsonians utställning kommer under åren 2000 –2002 att turnera till sex orter i USA, hela tiden åtföljd av emigrationsutställningen som produceras i 5 kopior. I St. Johns, Newfoundland, Kanada produceras en utställning med namnet FULL CIRCLE: First Contact Vikings and Skrælings in Newfoundland and Labrador. Utställningen turnerar i Kanada under åren 2000 –2001.

Resultater i 1998 1998 genomfördes utställningen VISION DU NORD, nordisk konst från 1800-talets slut fram till idag, i Musée d'Art Moderne de la Ville de Paris. NMR:s kostnad 1,5 miljoner DKK. Antalet besökare var 300.000.
Den andra stora satsningen under året har varit en kulturfestival i Polen – POLNOC. Huvudsektorerna inom Polnoc var ny nordisk musik, arkitektur, litteratur och film. Speciell fokus lades på barn – och ungdomslitteratur. Polska samarbetspartners utgjorde väletablerade kulturinstitutioner och etablerade festivaler. NMR:s bidrag 3.4 milj. DKK.
SHUTTLE 99, ett samarbetsprojekt mellan Norden och Afrika, startades år 1998. Shuttle 99 arbetar inom fem sektorer: teater och dans, foto och film, litteratur, musik och bildpedagogik. Den viktigaste tyngdpunkten inom alla sektorerna är barn- och ungdomsprojekt. Shuttle 99 belyser på ett utmärkt sätt hur nordiska kultursatsningar kan fungera som "seedmoney".

Under åren 1998 -99 är den nordiska budgeten för Shuttle 99, 4.5 miljoner DKK. Shuttle 99 omsätter under 1998 – 99 ca 25 miljoner DKK.

1-2298-2 Indsatser mod fremmedfjendtlighed					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.596.000	1.565.000	1.530.000	74 %	MR/EK-K

Formål Bevillingen skal danne grundlag for en gennemførelse af de prioriterede satsninger mod fremmedfjendtlighed, der indgår i Ministerrådets strategi på området.

Prioriteringer i 2000 I kulturdelen af Ministerrådets strategi mod fremmedfjendtlighed og racisme bliver der lagt vægt på kulturelle aktiviteter, der kan fremme gensidig respekt mellem de forskellige folkefærd som bygger Norden.
Ministerrådet har initieret en række projekter, der bliver gennemført i perioden 1999 – 2001.

Resultater i 1998 Blandt de 6 projekter, der blev startet i 1998 er "Multikultur on-line", udviklingen af en databanke om flerkulturelle aktiviteter, "Role models", en TV-serie om ledende personer af forskellig etnisk baggrund og "Uddannelse af idrætsledere", et samarbejdsprojekt mellem nationale idrætsforbunde i Norden.

1-2299-2 Sessionslandenes kulturprogram					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	204.000	358.000	612.000	100 %	MR-K/EK-K

Formål Bevillingen blev afsat i forbindelse med nysatsningen inden for kulturområdet 1994-96 og er senere fortsat til delvis finansiering af kulturarrangementer i overensstemmelse med sessionslandets prioriteringer.

Prioriteringer i 2000 Sesjonslandenes kulturprogram er gjennom årene blitt et nasjonalt ansvar. Bevilgningen vil i 2000 bli benyttet etter sesjonslandets planer.l

Resultater i 1998 Under Nordisk Råds 50:session i Oslo arrangeredes en rad nordiska kulturaktiviteter.

Uddannelses- og forskningssamarbejdet

Det nordiske uddannelses- og forskningsministre har som overordnet mål for samarbejdet at udvikle og styrke det nordiske uddannelses- og forskningsfællesskab. Norden skal så vidt muligt betragtes som et hele, og det skal være lige så let for nordboerne at skabe kontakter, kommunikere og bevæge sig mellem landene, som det er inden for de enkelte lande.

En væsentlig del af midlerne anvendes således til generelle støtteordninger, netværksaktiviteter og tidsbegrænsede programmer.

Överenskomsten om högre utbildning beslutades 1999 att forsätta i ytterligare 2 år fram till 31.12.01

For uddannelserne for de 16-19 årige gælder den nordiske aftale fra 1993 om adgang til gymnasieskolerne.

Nordisk Ministerråd (uddannelses- og forskningsministrene) godkendte i juni 1999 *Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000 - 2004*. Nordisk Råd anbefalede på novembersessionen samme år Ministerrådet at iværksætte strategien, der sigter på: At det politiske samarbejde på området skal aktualiseres i forhold til relevante nationale uddannelses- og forskningstiltag , at der skal arbejdes tværgående med kompetence og livslang læring og enkelte fokusområder som evaluering, mobilitet og synlighed, at organiseringen af samarbejdet skal udvikles blandt andet gennem en mere åben dialog med aktører på området herunder Nordisk Råd.

Sprogsamarbejdet

Med udgangspunkt i NORDISK SPROGPOLITIK (november 1998) er det nordiske sprogsamarbejde udviklet til er væsentligt tværsektorielt satsningsområde. Ministerrådet (uddannelses- og forskningsministrene og kulturministrene) vedtog med udgangen af 1999 Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppes forslag til et nyt NORDMÅL-program for perioden 2000-2004. Hovedsatsninger i programmet ligger inden for: De ikke skandinaviske sprog; børn og unges sprogforståelse; udvikling af et nordisk sprognetværk; tolkning og synliggørelse af det nordiske sprogsamarbejde.NORDMÅL udlægges i år 2000 på en institution og programledelsen styrkes. For at udfylde den brede målsætning med referencegruppens mandat omfattende samvirke mellem/udvikling af de mange sprogsatsninger under Ministerrådet fremlægges årligt et profildokument.

Informationsteknologi

Ministerrådet har fortsat behov for IT-rådgivning inden for uddannelses- og forskningsområdet med henblik på at identificere nye samarbejdsområder og følge op på løbende projekter. IT-policygruppen arbejder således på et forslag om, hvordan denne rådgivning kan sikres ved indgangen til det nye årtusinde.

Universiteterne bliver stadig mere afhængige af mulighederne for hurtig kommunikation. Udviklingsprogrammet Nordunet 2 har til formål at øge serviceniveauet i NORDUnet ved at udvikle fælles avancerede applikationer og tjenester og derved sikre landenes tætte samarbejde med netvætksanvendelse og -udvikling.

Grænsen mellem traditionel undervisning og fjernundervisning udviskes, og uddannelsescentre og undervisning på arbejdspladsen spiller en stadig større rolle. Ministerrådet har fra 1999 forstærket indsatsen m.h.t. IT som værktøj for undervisning og læring – IDUN2, som kan anvendes ved fjernundervisning og anden voksenundervisning. En arbejdsgruppe under Styringsgruppen for folkeoplysning og voksenundervisning har som et delprojekt i IDUN2 udarbejdet forslag til opbygningen af et nordisk netværk for voksenpædagogik baseret på nationale netværk.

Informationsteknologien er blevet en del af menneskenes hverdag og påvirker udviklingen i undervisningen. Arbejdsmetoderne ændres mod større elevaktivitet, og kundskabssynet ændres i retning af anvendelse af viden som værktøj. Denne udvikling skal støttes ikke mindst gennem velfungerende wwwporte som Det nordiske skoledatanet (ODIN). ODIN virker ikke blot som en bro mellem de nationale net men også som en platform, der kan profilere Norden som en region i Europa.

Samarbejde inden for uddannelsesområdet

Skolesamarbejdets nye handlingsplan 2000 – 2004 er baseret på, at skoleudvikling i de nordiske lande skal samvirke og skabe forudsætninger for en bedre skole i Norden. På skoleområdet prioriteres fortsat udviklingsprojekter, elev- og lærerudveksling, kommunikation mellem skolens aktører i Norden samt et forbedret informationssystem og netværk. Det tværsektorielle samarbejde udvikles såvel i forhold til kultursektoren med fokus på kultur i skolen og sprogsamarbejde som i forhold til socialsektoren i spørgsmålet om at tematisere helhed mellem førskole og grundskole. Udviklingstiltag inden for spørgsmål om den nye lærerrolle, samt belysning af nye veje at gå inden for skolens formidling af naturvidenskab, matematik og teknik står højt på dagsordenen, ligesom det fortsatte arbejde med evaluering i skolen.

På baggrund af Nordisk Råds rekommandation nr. 11/1997 etableres et pilotprojekt, *NORDPLUS-mini*, om udveksling af børn og unge i grundskolealderen med henblik på at fremme nordisk sprog- og kulturforståelse.

Samarbejdet inden for *voksenundervisningsområdet* tager udgangspunkt i livslang læring som redskab til at møde fremtidens krav i perspektiverne demokrati, uddannelse og arbejde. I den nye handlingsplan for år 2000 - 2004 vil Styringsgruppen for Folkeoplysning og voksenundervisning FOVU, sætte fokus på kompetencediskussionen, med særlig opmærksomhed på dokumentation a realkompetence. I denne sammenhæng rettes opmærksomheden også mod samarbejde mellem forskellige aktører og uddannelsesniveauer som

arbejder med voksnes læring . FOVU startede i 1998 et flerårigt demokratiprojekt for at vitalisere demokratidebatten nordisk og i internationalt perspektiv. 6 pilotprojekter i samarbejde mellem forskning og folkeoplysning og voksenundervisning skal danne grundlag for et større nordisk udviklingsprojekt.

Styringsgruppen for *højere uddannelse*(HØGUT) arbejder med sin rullende dagsorden på at styrke samarbejdet mellem de nordiske universiteter og højere læreanstalter. Der arbejdes mod at samarbejdet fungerer som såvel katalysator som initiativtager for aktørerne inden for det nordiske samarbejde og som kontaktforum for arbejdet i internationale organisationer.

Forskningssamarbejdet

Målsætningen for det nordiske forskningssamarbejde er at styrke de områder, hvor Norden kan hævde sig internationalt eller hvor de nordiske lande har specielle interesser og forudsætninger. Ministerrådet satser på tidsbegrænsede forskningsprogrammer, støtteordninger og højt specialiserede forskningsinstitutioner.

Udviklingen af det nordiske samarbejde indenfor forskningsområdet går i retning af flere *tværsektorielle tidsbegrænsede initiativer*, hvor ministerrådets fagsektorer i højere grad samarbejder. Kvaliteten og relevansen af nye initiativer styrkes gennem Nordisk forskningspolitisk strategi der blev vedtaget i 1998 og nu er iværksat. Strategien sikrer en systematisk initieringsproces samt fælles kriterier for forberedelse, gennemførelse og evaluering af samnordiske forskningsaktiviter. Der udarbejdes løbende forslag til nye initiativer, der iværksættes efterhånden som tidligere aktiviteter løber ud. I løbet af 1999 udarbejdes egentlige programforslag for områderne *seksualiseret vold* og *sprogteknologi*, hvorefter programmerne iværksættes i år 2000.

Nordisk Arktisk forskningsprogram iværksættes for perioden 1999-2004. Programmet skal sikre et formaliseret samarbejde og kompetenceopbygning mellem små og større forskningsmiljøer. Programmet er begrænset til emner der er væsentlige for levevilkår for befolkningerne i arktiske områder og bæredygtig udnyttelse af naturressourcer i arktiske egne.

Et program om *velfærdsforskning* gennemføres i perioden 1999-2004. Programmet lægger vægt på at belyse de nordiske velfærdssamfund i et europæisk perspektiv. Findes der f.eks. fortsat en "nordisk model"?

Ministerrådet støtter fortsat bestræbelserne på at stimulere arbejdsdeling og specialisering mellem nordiske universiteter, højskoler og andre forsknings-

institutioner. Netværksdannelse og mobilitet blandt forskere og studerende stimuleres af *støtteordningerne* Nordplus, NorFA og stipendieprogrammet for Baltikum og Rusland, som fortsat er vigtige instrumenter i ministerrådets prioriteringer.

De nordiske institutioner på uddannelses- og forskningsområdet har til opgave at være nordiske kompetence centre, der arbejde tæt sammen med nationale forskningsmiljøer og hovedparten fungerer også som bindeled til international forskning. En række nordiske forskningsinstitutioner har indgået nye mål- og rammestyringskontrakter for perioden 1999-2001, hvor der lægges mere vægt på de kvalitative målsætninger.

Forskningspolitisk Råd behandler spørgsmålet om de nordiske forsknings- og udviklingsinstitutioners fremtidige rolle og synergien mellem Nordisk Ministerråds og de nationale forsknings- og udviklingsprogrammer.

Budgetudviklingen: Uddanning og forskning				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	192.087	186.220	187.430	3,2 %

søjlefordeling Uddanning og forskning		ialt 2000:192.087 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
163.274 (85 %)	15.367 (8 %)	13.446 (7 %)

Sektorens budsjettposter

Generelle forsknings- og utdanningsinnsatser

1-2505-2 Disposisjonsmidler - Utdanning og Forskning					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	1.938.000	2.278.000	4.055.000	51 %	MR/EK-U

Formål Dispositionsmidlerne anvendes til at finansiere politisk relevante projekter, der initieres i det løbende budgetår og giver mulighed for at opfange og støtte vigtige tiltag, der ikke kunne forudses ved budgetteringen. Dispositionsmidlerne er således et vigtigt redskab til initiering og gennemførelse af formandslandets prioriteringer.

Prioriteringer i 2000 Dispositionsmidlerne vil blive anvendt til finansiering af prioriteringer fra det danske formandskab, der ikke dækkes af andre bevillinger, samt – i overensstemmelse med formålet – til imødekommelse af pludseligt opståede behov.
Det er reservert 500 TDKK til et oceanklimatisk forskningsprogram sammen med et tilsvarende beløp fra 4-0445 Ministerrådets reserve, tilsammen 1 MDKK. Programmet vil eventuelt bli igangsatt etter forutgående behandling i FPR.

Resultater i 1998

Der er i 1998 bl.a. givet bevilling til bl.a. gennemførelse og opfølgning af det svenske formandskabs temakonference, Ett nordiskt lyft för vuxnas lärande, til evaluering af projektet om informationsteknologi og datapædagogik i undervisningen (IDUN), til evaluering af Nordens Folkelige Akademi, til arbejdsgruppen om nordisk sprogpolitik og arbejdsgruppen om EU's uddannelsesprogrammer, til støtte til et projekt om uddannelsesreformer i nye europæiske stater og til opstart af HØGUTs rullende dagsorden.

Skolesamarbeid

1-2510-1 Nordisk skolesamarbejde (NSS)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	4.911.000	5.215.000	5.098.000	100 %	Styret NSS

Formål

- Skolesamarbejdets overordnede formål er at gøre skolen bedre i Norden.
- Skolesamarbejdets hovedopgaver fordeler sig på følgende indsatsområder
- at initiere, styre og evaluere nordiske udviklingsprojekter inden for prioriterede områder
- at tilse og foreslå opdatering af/ ændringer til de politiske aftaler på området
- at videreudvikle det nordiske skoledatanet.
- at sikre informationspredning ved udgivelse af tidskriftet Skolen i Norden
- at sikre en spredningseffekt af resultaterne ved afholdelse af konferencer og udgivelse af rapporter, lærebøger m.m.

Prioriteringer i 2000

NSS virksomhed i 2000 vil tage afsæt i det danske formandsskabs prioriteringer. Ministerrådet (MR-U) vedtog ved udgangen af 1999 en ny Handlingsplan for nordisk skolesamarbejde 2000 – 2004.
Bevillingsreduktionen skyldes budgetmæssige omprioriteringer.

Resultater i 1998

NSS's virksomhed i 1998 har være centreret om følgende hovedpunkter: *Formandskabet*: Konferencen Skaparkraft i Skolan gennemførtes i samarbejde med kultursektoren. *Udviklingsprojekter*: Evaluering i skolen; entreprenørskab som uddannelsesmål for ungdom; den nye lærerrolle; Nordlab vedrørende naturvidenskab, matematik og teknik; en nordisk prøvebank. *Udviklingsprojekter, der afsluttedes*: Små og sjældne handicap; racismeprojektet. *Aftaler*: Gymnasieaftalen er taget op til revision *Nærområderne*: Et nyt skolebaseret samarbejdsprogram med Baltikum vedrørende unge med særlige undervisningsmæssige behov er udviklet. *Information*: Skolesamarbejdets udviklingsprojekter er bragt på skoledatanettet, tidsskriftet Skolen i Norden er udkommet med 2 numre, Nordic School med 1 nummer

1-2512-1 NORDPLUS-junior					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	9.180.000	9.090.000	8.886.000	100 %	Styret NSS

Formål

Det overordnede formål ed NORDPLUS-junior er for de 16 – 19 åriges uddannelser at øge studentermobiliteten mellem de nordiske lande og dermed stimulere til samarbejde mellem uddannelsesinstitutioner og fremme nordisk sprogforståelse

Prioriteringer i 2000

NORDPLUS-junior vil fortsat i sin prioritering af ansøgere arbejdet bevidst på at udjævne forskellen i ansøgerantallet fra de berørte uddannelser, således alle uddannelser tilgodeses mest muligt.

Resultater i 1998

Totalt bevilgedes i 1998 følgende:

Elevstipendieuger	4019
Lærerstipendieuger	981
totalt stipendieuger	5000

I forhold til 1997 øgedes antallet af ansøgninger med 32,1%. I løbet af 1998 fordeltes stipendier for ca. 8,8 MDKK imod 5,3 MDKK i 1997. Øgningen af middeltildelingen i 1998 beror hovedsageligt på et øget budget for NORDPLUS-junior stipendier.

1-2514-1 Elevudveksling Vestnorden					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.671.000	1.638.000	1.301.000	100 %	Styret-NSS

Formål

Den særlige bevilling til elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden skal ses på baggrund af de anseelige rejseudgifter, som her er forbundet med udvekslingsaktiviteter. Samtidig er projektet et led i bestræbelserne på at øge den nordiske sprogforståelse og kendskabet til de andre nordiske lande, deres kultur og samfundsforhold.

Prioriteringer i 2000

Elevudveksling Vestnorden forventes forlænget med et år og skal i løbet af år 2000 evalueres. Der afsættes også i 2000 et særligt forhøjet beløb til udvekslinger fra Island mod nordiske lande og fra Finland mod Vestnorden.

Resultater i 1998

Ca. 1300 elever med deres lærere har modtaget tilskud til klasserejser i 1998. Ordningen administreres af Foreningen Norden i de 5 nordiske lande og de 3 selvstyrende områder.

1-2516-1 NORDPLUS-mini (PILOT-PROSJEKT)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	3.251.000	1.187.000	-	-	Styret Nss

Formål

Målet med NORDPLUS-mini är att öka det nordiska utbytet mellan barn och unga i grundskoleåldern och genom att stimulera till samarbete mellan skolor i Norden främja en ökad nordisk kultur- och språkförståelse hos barn och unga. NORDPLUS-mini är rekommenderat av Nordiska Rådet, genom Rek. 11/1997.

Prioriteringer i 2000

Under 1999-2000 genomför NSS ett pilotprojekt med fokus på mobilitet mellan skolor i de nordiska länderna. Pilotprojektet har fått till uppgift att utveckla en nordisk mobilitetsdidaktik, som kan utgöra ytterligare ett underlag för utvecklingen av NORDPLUS-mini och som kan vara med och säkra att nordiska medel används så att den nordiska språk- och kulturförståelsen ökas.

Folkeopplysning og Voksenopplæring

1-2520-2 Styringsgr. for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring (FOVU)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	2.550.000	3.299.000	3.225.000	100 %	St.gr. FOVU

Formål

Det overordnede mål for samarbeidet innen folkeopplysning og voksenopplæring er å arbeide for fornyelse og utvikling innen området i Norden og følge utviklingen nordisk og internasjonalt.

I Handlingsplan 1997-2000 fokuseres livslang læring som grunnlag for å møte framtidens kvalifikasjoner i perspektivet demokrati, utdanning og arbeid. Styringsgruppen FOVU legger vekt på, gjennom forsknings- og utviklingsarbeid, nettverksskapende virksomhet og dokumentasjon/informasjon :
å tydeliggjøre og profilere det spesielle i de nordiske arbeidsformene - frivillighet, demokratisk styring og erfaringsbasert læring
å stimulere fornyelse av metoder og utvikling av aktive læringsmiljøer
å motivere for nye samarbeidsstrukturer mellom miljøer som organiserer opplæring for voksne.

Prioriteringer i 2000

Flerårige initiativer på områdene IT, voksenpedagogikk og demokrati vil bli sluttført. Nye initiativer i 2000 vil ha utgangspunkt i formannskapslandenes prioriteringer, bl.a. knyttet til kompetanseutvikling relatert til fornyelse av arbeidsorganisasjonen og etablering av et nordisk IT-nettverk i voksenpedagogikk. En ny 5-årig handlingsplan fra år 2000 utarbeides i 1999.
Bevilgningsreduksjonen skyldes budsjettmessige omprioriteringer.

Resultater i 1998

Arbeidet i 1998 har vært konsentrert om det svenske formannskapets prioriteringer og satsningsområder i Handlingsplan 1997-2000 gjennom igangsetting av nye flerårige prosjekter: Nordisk utdanning i voksenpedagogikk, demokratiutvikling år 2000, etablering av IT-nettverk i voksenpedagogikk. Flg. prosjekter er videreført: Forskningsprogrammet folkeopplysning og arbeidsliv, folkebibliotek og voksenopplæring i samarbeid for å øke voksnes tilgjengelighet til IT, forebygging av rasediskriminering - interkulturell undervisning.
FOVU har videreutviklet nettverksoppbygging mellom nordiske, baltiske og russiske prosjekter på området gjennom en konferanse i Tartu i desember 1998. En nordisk innflytelse på utforming av EUs utdanningsprogrammer etter 1999 var utgangspunkt for en konferanse i mars 1998.

1-2522-1 Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	6.948.000	6.812.000	6.659.000	100 %	St.gr. FOVU

Formål

Støtteordningen for nordisk folkeopplysning og voksenopplæring skal bidra til videreutvikling og fornyelse gjennom å stimulere fellesnordiske prosjekter og aktiviteter som styrker nordisk identitet og samhørighet.
Gjennom øremerkede bevilgninger motiveres økt mobilitet for nordiske folkehøgskoleelever og arbeidet i nordiske studieforbundssammenslutninger (blokktilskudd).

Prioriteringer i 2000

Støtteordningen evalueres i 1999. Spredning av resultater til andre enn de som er direkte involvert i prosjekter vil bli intensivert gjennom tematiske erfaringskonferanser og bruk av tidsskriftet FOVU-Dialog. FOVU oppfordrer til bredere samarbeidsprosjekter hvor bl.a. forskningsmiljøene inndras i prosjektene. Informasjon om støtteordningen vil bli rettet spesielt mot Vestnorden.

Blokkbevilgningen økes med 500.000,- DKK sammenlignet med 1999.

Resultater i 1998

Erfaringer fra prosjekter er formidlet gjennom en idéutvekslingskonferanse og utarbeidelse av en prosjektkatalog. Videre er det avholdt kontaktmøte med blokkorganisasjonene for å utvikle samarbeidet og forbedre kvaliteten i prosjektvirksomheten.
FOVU utlyste i 1998 spesielle pilotprosjekter relatert til demokrati i voksenopplæringen som samarbeidsprosjekter mellom forskere og brukermiljøene.

1-2524-3 Nordens folkliga akademi (NFA), Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Sek	7.321.000	7.234.000	7.085.000	69 %	Institusjonen	1999-01
Motsvarer Dkk	6.149.000	6.221.000	6.093.000			

Formål

NFA skal fremme utvikling, fornyelse og samarbeid innen området folkeopplysning og voksenopplæring i Norden, mellom Norden og nærområdene og Norden og Europa, gjennom å være et faglig spisskompetansemiljø og forum for idé- og erfaringsutveksling, for utvikling av nye metoder og samarbeidsstrukturer, å utvikle møtet mellom forskere og brukere og drive forskningsformidleing.
NFAs internasjonale senter utfører informasjons- og serviceoppgaver for brukermiljøene, spesielt i forhold til Baltikum og EU.

Prioriteringer i kontrakten

Virksomhetsområdene konsentreres til omfatter kurs-, konferanse- og prosjektvirksomhet, dokumentasjons- og formidlingsarbeid samt nordisk og internasjonal nettverksbygging. Innen institusjonens drift og administrasjon knyttes spesielle oppgaver til utleie av internat og kurslokaler samt forvaltnngsoppgaver.

Resultater i 1998

Etter en evaluering i 1998 er NFA besluttet videreført som nordisk institusjon. Evalueringen forutsetter at NFA arbeider med å tydeliggjøre profilen og utvikler spisskompetanse som fremmer utvikling og fornyelse samt at det utvikles systemer for mål- og resultatstyring.
Institusjonens positive utvikling med en aktivitetsvekst både kvantitativt og når det gjelder faglig bredde knyttet til nye brukergrupper og geografiske områder har fortsatt i 1998. Biblioteket benyttes aktivt i kurs- og konferansevirksomheten, spesielt stipendiatmåneden. NFA har en omfattende kompetanse i forhold til de baltiske land og er dessuten med i flere europeiske prosjekter.

Kontrakt : Oppfylt
Økonomi : Ingen bemerkninger

Høyere utdanning

1-2530-2 Styringsgruppen for nordisk samarbeide innen høgre utdanning (HØGUT)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.043.000	1.023.000	-	-	HØGUT

Formål

HØGUT har som oppgave å fremme nordisk samarbeid innen høgre utdanning samt utvikle og styrke det nordiske utdanningsfellesskap. Dette gjelder samtlige postgymnasiale utdanningsnivå ved universitet og høgskoler.

Prioriteringer i 2000

HØGUT vil i tillegg til arbeidet med NORDPLUS-programmet følge intensjonene i sin handlingsplan 1999-2000 i nær kontakt med HØGUTs brukermiljøer og på grunnlag av utdanningsministrenes og orførerlandets prioriteringer. Styringsgruppen vil prioritere prosjekter/initiativ innenfor områdene mobilitet, grunnutdanning/ forskning, regionalt fokusert arbeid, internasjonalt arbeid og innspill til nordisk utdanningspolitisk debatt. HØGUT vil i år 2000 også videreføre en regional oppfølging av Lisabonkonvensjonen i samarbeid med Europarådet. Dette arbeidet ses i sammenheng med det igangsatte prosjektet om et felles nordisk-baltisk utdanningsrom.

Resultater i 1998

HØGUT fullførte i 1998 arbeidet med en handlingsplan 1999-2001 og denne ble vedtatt av EK-U i september. Dette har vært et meget omfattende arbeid. I tillegg til å være et nordisk debattforum, har HØGUT dessuten fulgt opp oppgaver og prosjekter som for det meste blir ferdigstilt i 1999. Det har vært arrangert et informasjonsmøte med Forskningspolitisk Råd, der styringsgruppene ble enige om framtidig samarbeid. Styringsgruppens medlemmer har deltatt i flere internasjonale konferanser og har gitt en rekke høringsuttalelser.

HØGUT har i løpet av 1998 gjennomført utleggingen av NORDPLUS-programmets administrasjon og arrangert NORDPLUS-konferanser i samtlige nordiske land.

1-2532-1 NORDPLUS					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	30.284.000	30.690.000	31.420.000	100 %	HØGUT

Formål

NORDPLUS er et mobilitetsprogram for studenter, lærere og forskere ved høyere utdanningsinstitusjoner i Norden. Programmet bygger på et nettverkssamarbeid og gir stipendier, støtte til kurs, seminarer og utviklingsarbeid. NORDPLUS programmet er et viktig politisk redskap for å fremme arbeidsdeling og kvalitet innen høyere utdanning i Norden.

Prioriteringer i 2000

For å nedbygge hindringene for et økt nordisk samarbeide innen høgre utdanning, vil NORDPLUS-programmet gjennom sine prioriteringer og kriterier sette fokus på særlige satsningsområder som også gjenspeiler seg i anbefalingene som framkom under de nasjonale konferansen som ble gjennomført høsten 1998. Det vil bli satt søkelys på godkjenningsproblematikken innefor særlige områder. Ved en ytterligere utvikling av programmets elektroniske hjelpemiddel vil det bli utarbeidet bedre informasjonen om de ulike utdanningstilbudene, opprettet nettverkskatalog med oversikt over aktiviteter og kontaktpersoner samt bli lagt til rette for en diskusjonsside hvor problemer kan diskuteres og konstruktive tanker kan komme deltagerne til gode.

Bevilgningsreduksjonen skyldes budsjettmessige omprioriteringer.

Resultater i 1998

1998 var det året hvor antall søknadsrunder ble satt ned fra to til en. Det kom inn mer enn 326 søknader til NORDPLUS-programmet på til sammen 97 mill. DKK. Lærerutdanningene og helsefagene stod for den desidert største delen også i 1998. Med 27 mill. DKK til fordeling utgjorde tildelingsprosenten i 1998 ca. 27%. Av den totale tildelingen utgjorde mobiliteten 72%, kurs og seminarer 18,6% og øvrig nettverksamarbeid 9,4%. Det ble fordelt 2448 studentstipendier og ca. 690 lærerstipendier. Som en oppfølging av NORDPLUS-konferansen i 1997: "Hjemme bra, men borte best", gjennomførte HØGUT og NORDPLUS-sekretariatet nasjonale konfarenser i samtlige nordiske land hvor mer enn 300 programkoordinatorer og kontaktpersoner deltok.

1-2534-2 Bidrag tilNordisk Sommeruniversitet (NSU)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.043.000	1.023.000	1.457.000	100 %	NSU

Formål

NSUs hovedoppgave er å fremme forskningens utvikling gjennom det vitenskapelige samarbeidet innen nye problemområder som ikke har gitt grunnlag for felles prosjekter i det nordiske forskningsmiljøet. Det er et forum hvor representanter fra ulike vitenskapelige disipliner og generasjoner samles om felles studier knyttet til tverrvitenskapelige problemstillinger. NSU er en idéell organisasjon som støttes med et virksomhetsbidrag fra NMR, og hvor bruken av midlene avtales gjennom en årlig prosjektkontrakt.

Prioriteringer i 2000

Ministerrådets bidrag forutsettes benyttet til aktiviteter i form av nettverksskapende seminarer og aktiv publikasjons- og informasjonsvirksomhet. Administrative kostnader dekkes av egenfinansiering. NSU bes gjennomgå sin virksomhet relatert til kriteriene for nordiske nytte.

Resultater i 1998

NSU har gjennomført aktiviteter, med bl.a. sommersesjonen og vintersymposier. NSU har gjennomført en rekke organisatoriske endringer for å redusere de administrative kostnader.

Kontrakt: Oppfylt.
Økonomi: Ingen bemerkninger.

Språklig samarbeid

1-2540-2 Støtte til de nordiske sprognævner					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.899.000	1.862.000	1.020.000	100 %	Nord.språk-råd.

Formål

Nordisk sprogråds opgave består i at virke for at fremme den internordiske sprogforståelse, som er en grundlæggende tilgang for det politiske, kulturelle og økonomiske samarbejde i Norden. Nordisk sprogråd skal desuden fremme og lette anvendelsen af de nordiske sprog i Norden, men også udenfor Norden, til eksempel i det europæiske samarbejde. Nordisk sprogråd skal samvirke med andre sprog - og terminologiorganer i og udenfor Norden.

Prioriteringer i 2000

I løbet af år 2000 vil Nordisk sprogråd holde en serie på 4 konferenser om nordisk sprogforståelse med deltagelse af politikere og andre interessenter. En konference om myndighedernes klarsprogsarbejde og et seminarium om nordiske leksikografiske traditioner står også på dagsordenen. Det ordbogsarbejde, som påbegyndtes i 1999, og som i særlig grad omfatter ordbøger for de små sprog, skal fortsætte. Endvidere skal et projekt om fremmedordshåndtering i de nordiske sprog og om nordisk sprogteknologi fuldføres i år 2000. En anden vigtig markering af de små sprogs betydning er det nordiske sprogmøde, der afholdes på Grønland.

Resultater i 1998

Nordisk sprogråd har i løbet af sit andet virksomhedsår 1998 gennemført 8 konferencer og udgivet 2 skrifter ud over årsskriftet "Språk i Norden. Språkrådet har samvirket med Nordiska föreningen för lexikografi og fungeret som foreningens sekretariat samt med Nordterm, de nordiske terminologiorganers samarbejdsorganisation. Sprogrådet har også knyttet kontakter med NIFIN (Nordisk institut i Finland) og med Nederlandse Taalunie (Nederlandsk sprogunion). Den EU rettede del af sprogrådets virksomhed har endvidere omfattet: Konference om sproganvendelse i EU; nordisk termbank; et større værk om nordisk sproghistorie på engelsk.

1-2542-2 Nordiske kurser i språk og litteratur (NORDKURS)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.842.000	1.916.000	1.873.000	100 %	Nordkurs

Formål

NORDKURS styrker undervisningen i nordiske sprog for især nordiske modersmålsstuderende på universitetsniveau gennem afholdelse af meritgivende intensivkurser. Programmet tilgodeser de små sprog ved alternerende at afholde kurser i grønlandsk, færøsk og samisk. Kursernes nordiske nytte ligger såvel i kompetenceopbygning inden for nordiske sprog som medvirken til at skabe en sprogkulturel ramme, der levendegør arbejdet med nordiske sprog. Sammen med det NORDPLUS støttede sprognetværk NORDLIKS udgør NORDKURS Ministerrådets væsentligste bidrag til støtte for det nordiske sprogfællesskab på universitært niveau.

Prioriteringer i 2000

Gennemføre både bilaterale og multiaterale kurser i dansk, finsk, norsk og svensk. Vestnorden skal vises speciell prioritet. Der gennemføres en vurdering af virksomheden i forbindelse med udløbet af kontrakten (1996-98) med Ministerrådet.

Fra 1999 bliver NORDKURS-virksomhed avtalt gennem en årlig prosjektkontrakt med NMR

Resultater i 1998

Nordkurs afholdt sommeren 1998 i alt 14 kurser for nordiske universitetsstuderende i nordiske sprog og litteratur fordelt på: 4 i DK, 3 i FI, 1 på FR, i i IS, 3 i NO og 2 i SV. Deltagerantallet for 1998 er 317 samt 14 baltiske studerende i alt 331.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

1-2543-1 Språklig samarbeid i Norden, NORDMÅL					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	6.151.000	5.530.000	5.306.000	100 %	mr-u/ek-u

Formål

NORDMÅL har til formål at øge arbejdet med og samarbejdet om nordiske sprog og den kulturbærende sprogdimension. Programmet skal være forum for udvikling af det nordiske sprogsamarbejde. Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe udarbejder i 1999 forslag til et nyt NORDMÅL program 2000 – 2004

Prioriteringer i 2000

Nye prioriteringer og programrammer udformes i forbindelse med ovennævnte NORDMÅL program 2000 – 2004
Bevillingsforhøjelsen skal ses på baggrund af Nordisk Råds anbefalinger i forbindelse med behandlingen af ministerrådsforslaget om en nordisk sprogpolitik (Rek. 22/1998), herunder til en øget satsning i relation til de små sprogområder.

Resultater i 1998

I 1998 har man i NORDMÅL regi gennemført følgende *sprogkurser*: Efteruddannelse af lærere i grundskolen og den videregående skole i alt 4 kurser med 181 deltagere. Efteruddannelse af læreruddannere: 1 kursus med 55 deltagere. Nordiske kursussteder har gennemført kurser i sprog og kultur for lærere med over 80 deltagere. *Uddannelse af lærerstuderende*: trepartssamarbejde mellem norske danske og svenske læreruddannere og modersmålslærere om fælles fagligt forløb, målgruppe125 lærerstuderende. Lærermiddelcentraler: Konference lærerrollen i udviklingsperspektiv på Færøerne 27.-30. maj. *Ordbøger og terminologi:* 1 seminarium, 1 symposium og 1 konference i samarbejde med Nordisk sprogråd. *Sprogkonsulenten i Island* har gennemført en række uddannelses og efteruddannelseskurser for islandske lærere i dansk samt distanceuddannelse i norsk og svensk i islandske grundskoler. Nordmål-forum: Om ungdomskultur i Norden afholdtes i november med 50 deltagere.

1-2545-1 Nordenundervisning i udlandet					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	977.000	958.000	936.000	100 %	Samarbeids-nævnet

Formål

Samarbejdsnævnet for nordenundervisning i udlandet er et samarbejdsorgan for de nordiske landes administrationer af sprogundervisning ved udenlandske universiteter. Nævnet er et rådgivende organ for Nordisk Ministerråd og andre instanser på sit sagsområde.
Samarbejdsnævnets hovedformål er at styrke og koordinere undervisningen i nordiske sprog og nordisk litteratur ved de udenlandske universiteter. Undervisning i nordiske sprog og nordisk kultur foregår ved over 200 universiteter rundt i verden.

Prioriteringer i 2000

Samarbejdsnævnet vil fortsat dele sin virksomhed på tre hovedopgaver med omtrent en tredjedel af budgettet på hver opgave: 1) At bevilge støtte til at fremme samarbejde mellem de lektorer som underviser i nordiske sprog ved udenlandske universiteter. 2) At holde faglige, regionale konferencer for lektorene. 3) Større, regionale satsninger for at styrke samarbejdet mellem norden-lektorer / institutioner.

Resultater i 1998

Nævnet bevilgede støtte til 8 lektorsinitiativer, fortrinsvis i Europa, sammenlagt 240.000 DKK. En temakonference blev holdt i Edinburgh i november. Der blev, i samarbejde med otte universiteter i midvest staterne i USA, udarbejdet et 3-års plan for at fremme interessen for nordiske sprog og kultur ved universiteterne. DKK 500.000 blev bevilget til formålet.

1-2548-3 Nordens institut i Finland, NIFIN, Finland						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
fim	3.953.000	3.738.000	3.895.000	97 %	Institusjonen	1999-01
Motsvarer Dkk	4.941.000	4.710.000	4.985.000			

Formål

NIFIN skal med udgangspunkt i sprog og kultur danne et formidlende bindeled mellem det finsksprogede Finland og det øvrige Norden. Hovedopgaven er dermed at synliggøre finsk sprog og kultur i de nordiske lande og samtidig formidle kundskab om og engagement for nordiske sprog og kulturer til den finsktalende befolkning i Finland.For at løfte denne hovedopgave inddrager instituttet områderne uddannelse, kultur, medier og samfundsliv i virksomheden. Instituttets nordiske nytte ligger i at udvikle og styrke en nordiske samhørighedsfølelse baseret på sproglig og kulturel mangfold. Med særlig fokus på ungdommen skal instituttet medvirke til, at nordiske sprog og kulturer profilerer Norden i en international tid.

Prioriteringer i kontrakten

Prioriteringerne er nedfældeet i NIFINs kontrakt med Nordisk Ministerråd for perioden 1999 – 2001. NIFIN skal i Finland spre kjennskap om det øvrige Nordens språk og kultur, samt til Norden formidle kunnskap om finsk språk og kultur. Dette skal skje innenfor områdene utdanning, kultur, medier og samfunnsliv. Det forventes at institusjonen skal ha en aktiv rolle i forhold til nordisk språkpolitikk.

Bevillingsforhøjelsen skal ses på baggrund af, at forsinkelsen i forbindelse med institutionens etablering nu er indhentet.

Resultater i 1998

NIFIN startede sin egentlige virksomhed i 1998. Inden for virksomhedsområderne er der gennemført følgende: *Sprogforståelse og sprogsamarbejde*: Kampagne om det finske sprog; sprogkurser i dansk for nordboer; sprogkurser i finsk for nordboer; undersøgelse af svensklæreres behov for støtte gennem NIFIN; database for forskningsoversigt over tosprogethedsudvikling i Norden; besøg på skoler; essaykonkurrence for gymnasie og erhvervsskoler. *Information, medier og samfundsliv*: Nyhedsbulletin, presserejse til Vestnorden for finlandske ungdomsjournalister, information om Vestnorden; opinionsundersøgelse, informationsmateriale om Norden; udstillingen ung i Norden. *Kultur og bibliotek*: Database over biblioteksmateriale; forevisningsaftner om litteratur og film; virtuelt børnebibliotek

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

Utdanning- og forskningssektorens samarbeid innenfor IT

1-2550-2 Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	510.000	522.000	510.000	80 %	Policy-gr.

Formål

IT-policygruppen är utbildnings- och forskningsministrarnas rådgivande organ för nordiskt samarbete inom informationsteknik. Gruppen skall följa utvecklingen nordiskt och internationellt, koordinera och utveckla det operativa samarbetet, lämna förslag till nya samnordiska initiativ samt föreslå åtgärder i förhållande till den europeiska utvecklingen med syftet att stärka de nordiska ländernas språkliga och kulturella gemenskap. Det är ett överordnat mål för samhällsutvecklingen att informationsnäten skall vara öppna och tillgängliga för alla, vilket kräver pedagogisk utveckling och utveckling av nätverkstjänster.

Prioriteringar i 2000

IT-policygruppen har haft en mandatperiod 1996-1999. Gruppen kommer under hösten 1999 utarbeta ett underlag om hur IT-rådgivningen inom utbildnings- och forskningsområdet bör utformas på 2000-talet. Det är uppenbart att det fortsatt finns behov av samordnad rådgivning om IT för att kunna identifiera nya samarbetsområden samt följa upp pågående projekt.

Resultater i 1998

IT-policygruppen har under 1998 utvecklat projektplaner som underlag för beslut om de nya projekten *IDUN II* och *Utvecklingsprogrammet Nordunet 2* samt tagit fram rapporter med statistik och finansieringsmodeller över den intranordiska trafiken i *NORDUnet nätet*. Utifrån en översikt över *forskningsområdet IT och pedagogik* samt en analys av nordiska samintressen kring IT-delarna av EU:s femte ramprogram har IT-policygruppen föreslagit en framtida forskningsinsats inom området språkteknologi. IT-policygruppen har under året följt utvecklingen av *European Schoolnet - EUN* och bland annat verkat för en överenskommelse mellan de nordiska länderna att etablera och samfinansiera en nordisk webmaster och kontaktperson vid EUN-kontoret i Bryssel.

1-2552-2 IT som verktyg för undervisning och lärande – IDUN II					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	3.060.000	3.069.000	3.121.000	100 %	MR-U/EK-U

Formål

IDUN II skall genom erfarenhetsutbyte och samnordisk projektverksamhet öka kunskapen om och användandet av IT som pedagogiskt verktyg för undervisning och lärande. Livslångt lärande är ett överordnat sammanhållande begrepp, som direkt eller indirekt präglar pedagogiskt tänkande för verksamheter inom alla utbildningsnivåer (skola, högre utbildning och vuxenutbildning), inte minst vad gäller IT-området. Samarbete mellan innovativa utbildningsmiljöer i Norden - i länderna såväl som i de självstyrande områdena - präglar organiserandet av hela programmet. Såväl överordnade pedagogiska som organisatoriska aspekter är således gemensamma element som utgör grund för dialogen mellan de olika utbildningsnivåerna inom programmet.

Prioriteringar i 2000

Programmet koncentreras till tre insatsområden; Innovativa skolmiljöer, IT i lärarutbildningen samt Vuxenutbildning och flexibelt lärande. Enligt projektplanen 1999-2001 förväntas IDUN II åstadkomma en samordnad nordisk projektverksamhet för skolutveckling där IT har central betydelse, bygga upp en logisk informations- och samarbetsstruktur för nordiska lärarhögskolor på Internet inkl en distanskurs för lärare i att använda Internet för pedagogiskt bruk samt etablera en nordisk virtuell nätverksmiljö för vuxenutbildning och folkbildning.

Resultater i 1998

Under 1998 har det speciellt satsats på distansutbildning över nätet för lärarutbildare och nätbaserat samarbete för utvalda nordiska lärarhögskolor samt vuxenutbildning. Inom läromedelsområdet har insatserna utvidgats med bl a kompetensuppbyggnad för förlagsredaktörer. 19 nya nordiska pedagogiska program har anpassats och översatts. IT:s roll i organisationsutvecklingen, såväl centralt som regionalt och kommunalt, har dryftats i en konferens kring framtidens krav på förvaltningar. En bred konferens med enbart elever och studerande har diskuterat den förändrade elevrollen i en IT-integrerad utbildning.

1-2554-2 Utvecklingsprogrammet Nordunet2					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	469.000	460.000	-	-	MR-U/EK-U

Formål Norden är som region i frontlinjen vad gäller gemensam användning av höghastighetsnät för universitets- och forskningssamarbete. Utvecklingsprogrammet Nordunet2 syftar till att säkerställa de nordiska ländernas tätposition i nätverksanvändning och nätverksutveckling. Programmet avser att höja sevicenivån i NORDUnet nätet genom utveckling av ett antal gemensamma avancerade applikationer och tjänster av betydelse för forskarnätets användare.

Prioriteringer i 2000 Enligt projektplanen 1999-2001 fokuserar Nordunet2 på FoU och samarbete med industrin beträffande nätverkstillämpningar och nätverksteknologi för att därigenom underlätta teknik- och kunskapsöverföring mellan offentlig sektor och den privata sektorn. Konkreta resultat kommer att bestå av innovativa nätbaserade tillämpningar med betoning mer på slutanvändarbehov än på grundläggande nätverksteknologi. Programmet koncentreras till fyra huvudarbetsområden: Distansutbildning och livslångt lärande, Telemedicin, Digitala bibliotek samt Infrastrukturtjänster. Under år 2000 förväntas 10 projekt vara verksamma och det internationella samarbetet satt i gång.

Resultater i 1998 IT-policygruppen har under 1998 med ekonomiskt stöd från de nordiska ländernas ministerier tagit fram en projektplan för en treårsperiod. Programmet, som har en samlad ekonomisk ram på 30 MDKK, finansieras huvudsakligen med nationella medel och fördelas mellan de nordiska länderna i enlighet med Nordiska Ministerrådets fördelingsnyckel. Över ministerrådets budget finansieras en nordiskt rekryterad projektledare. Syftet med den nordiska koordineringen är att säkerställa en politisk diskussion om utvecklingen av NORDUnet och att därmed synliggöra den nordiska satsningen.

Forskningssamarbeid

1-3110-2 Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	761.000	2.046.000	2.536.000	100 %	FPR

Formål Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) er ministerrådets rådgivende organ for overordnede og langsigtede forskningspolitiske spørgsmål. Rådet skal fremme nordisk samarbejde om forskning og forskeruddannelse.

Prioriteringer i 2000 Et revideret mandat for FPR skal sikre en stærkere repræsentation for fagsektorerne i FPR fra 1. april 1999. FPR's hovedopgaver vil være arbejdet med at virkeliggøre intensionerne i forskningspolitiske strategi og forudsætter et tættere samarbejde mellem fagsektorerne ved ministerrådet. Processen for initiering af nye FoU initiativer er startet allerede i 1998 med henblik på budgetproceduren for budget 2000 og kommende budgetter.

FPR vil desuden arbejde med information og rådgive om forskningspolitiske spørgsmål.
Bevillingsreduktionen skyldes budgetmæssige omprioriteringer.
Der er afsat en egen budgetpost for implementering af forskningspolitisk strategi (jfr. budgetpost 1-3135-2).

Bevilgningsendringen skyldes budsjettmessige omprioriteringer.

Resultater i 1998

Rådets arbejde har i 1998 været domineret af færdiggørelse og implementering af *nordisk forskningspolitisk strategi*, som blev vedtaget af MR-U og MR-SAM i juni 1998 og anbefalet af Nordisk Råd i november 1998. Med forskningspolitisk strategi har ministerrådet indført en samlet proces for initiering, prioritering og beslutning om nye tidsbegrænsede forskningsinitiativer. Der er udarbejdet forslag til nye forskningsinitiativer på områderne og sexualiseret vold og sprogteknologi, jf. budgetposterne 1-3131-2 og 1-3132-2.
I FPR færdiggjorde forslag om *Nordisk Arktisk forskningsprogram* i begyndelsen af 1998 og programmet blev efter godkendelse af MR-U iværksat i november 1998.
Et forslag til et "velfærdsforsknings program" ventes færdigt i begyndelsen af 1999.
FPR afgav endvidere to udtalelser til Ministerrådet med vurdering af de fælles nordiske forskningsrolle i det nordiske samarbejde.

FPR har i 1998 afsluttet en evaluering af *Nordinfo*, (Nordiska samarbetsorganet for vetenskaplig information).

En engelsksproget publikation om forskning og forskningspolitik i Grønland og på Færøerne, blev færdig i 1998 og udkommer i begyndelsen af 1999.

1-3115-1 Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA), Norge						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
NOK	39.283.000	39.892.000	39.608.000	100 %	Institusjonen	1999-01
Motsvarer Dkk	34.962.000	36.302.000	36.836.000			

Formål

NorFA er en støtteordning, der har til at formål at fremme forskeruddannelse, forskermobilitet og samarbejdet mellem forskere i Norden på alle fagområder.

Prioriteringer i kontrakten

NorFA har arbejdet videre med implementering af rekommandationerne fra en ekstern evaluering af NorFA 1996. Det har ført til nye prioriteringer i NorFA's kontrakt med Nordisk Ministerråd for perioden 1999-2001. NorFA satser på en mere aktiv rolle med at identificere og virkeliggøre mulighederne for nordisk forskningssamarbejde NorFA vil samtidig styrke sin stilling som kompetens- og informationscenter for forskeruddannelse. NorFA stræber på fortsat at udbygge rolle i de Baltiske lande og Rusland, hvor der er en stor efterspørgsel efter kompetenceopbygning og mobilitet.
Bevillingsreduktionen skyldes budgetmæssige omprioriteringer.

Resultater i 1998

NorFA har i 1998 givet høj prioritet til forskernetværk og forskeruddannelseskurser, som udgør 2/3 af det ordinære aktivitetsbudget. Dette har medvirket til, at antallet af bevilgede ansøgninger i 1998 er faldet fra 484 i 1997 til 350 i 1998 med en samlet bevilling på 34 MNOK.

Støtte til symposier kunne i 1998 ikke søges selvstændigt, men indgår fremover i netværksbevillinger. Bevillinger til 3-årige nordiske gæsteprofessorer og individuelle mobilitetsstipendier har der fortsat været stor interesse for.

NorFA har intensiveret indsatsen i nordvest Rusland og har til dette arbejde modtaget en projektbevilling fra ministerrådets nærområdeprogram. Støtteprogrammet til de baltiske lande fylder fortsat en vigtig funktion og alle NorFA's aktiviteter er tilpasset dette støtteprogram.

Under europasamarbejde blev afholdt seks nordisk-europæiske forskerkurser i 1998, hvoraf kun én blev medfinansieret af TMR programmet. NorFA indstiller derfor denne aktivitet og de sidste kurser afholdes i 1999.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

1-3120-2 Forskningsprogrammet Norden og Europa					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	5.936.000	10.325.000	6.947.000	100 %	Prog.styret

Formål

Forskningsprogrammet Norden og Europa har til formål å høyne kvaliteten av den nordiske samfunnsvitenskapelige og humanistiske forskningen. Programmet skal åpne nye faglige og tverrfaglige perspektiver og fremme forskningsbaserte innspill i den pågående nordiske samfunnsdebatt om den nordiske profil i europeisk sammenheng. Programmet organiseres omkring fire emneområder: det nordiske språksamfunnet, religiøsitet og verdier i Norden, nordisk litteratur og livsyn samt nordiske politiske verdier og sosiale institusjoner.

Prioriteringer i 2000

Forskningsprogrammet løper fra 1996 til 2000 og vil derfor avsluttes i løpet av året. Etter en arbeidsintensiv forskningsperiode, vil de fleste prosjektene levere resultater i form av bøker og artikler i år 2000. Formidling av programmets forskningsresultater vil ha høyeste prioritet. Dette gjelder også til personer og miljøer ut over de allerede involverte forskerkretsene.

Bevilgningsendringen skjer i overensstemmelse med programmet.

Resultater i 1998

Det andre av de årlige tverrseminarer ble avviklet i april under temaet "Norden och Europa: Språk, kultur och identitet" og resultatet av seminaret publiseres i 1999. I tillegg arrangerte programmet et midtvegsseminar i desember i tilknytning til Nordisk Råds barneforumskonferanse i Stockholm, med 15 innlegg om "Det unika Norden". Også disse bidragene skal publiseres i 1999. Det er publisert to bøker i Nord-serien, to er trykket i England og ytterligere en bok er utkommet på annet forlag i Danmark.

1-3125-2 Nordisk nettverk for folkloristikk (NNF)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
DKK	1.067.000	2.046.000	2.193.000	92,2 %	NNF

Formål

Nettverket skal være et forum for å koordinere og styrke samarbeidet mellom samtlige folkloristiske forskningsmiljøer i Norden og utvikle kontakten til nærliggende emner. Nettverket skal, gjennom formidlende aktiviteter, sikre kvalitet, relevans og bredde i disiplinen og spesielt sikre unge forskeres stilling.

Prioriteringer i 2000

Nettverket er etablert for en 5-års periode og forventes i 2000 å kunne rapportere delresultater fra forskningsprosjekter, spesielt knyttet til unge forskeres aktiviteter. Forskningsmidlene og nettverket skal gjensidig utvikle hverandre og det positive samarbeidet i oppstartingsåret vil bli videreført.

Bevilgningsendringen skjer i overensstemmelse med planene for prosjektet.

Resultater i 1998

Nettverket ble etablert pr. 15/1 1998 og administreres av Åbo Akademi (informasjon og formidling) og Universitetet i Bergen (forskningsvirksomheten). NOS-H administrerer i en 3-års periode øremerkede midler for å styrke forskning innen feltet. I 1998 ble det bevilget midler til 4 prosjekter og 3 publiseringsformål. NNF har bidratt til å arrangere arbeidsseminarer for NOS-H prosjektene og utvikle faglige nettverk. I 1998 er det flere initiativer for å utvikle internasjonale kontakter. NNF-News har spilt en betydelig rolle for å knytte sammen forsknng og formidling.

1-3130-2 Nordisk Arktisk Forskningsprogram					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	6.120.000	512.000	6.120.000	9,8 %	Prog.styret

Formål

Der gennemføres et arktisk forskningsprogram i perioden 1998-2003 med et total budget på 30 MDKK. Programmet skal øge nordisk kompetence og forskningssamarbejde inden for de angivne områderne:

1) Naturprocesser – land, hav og klima,
2) Biologisk mangfoldighed og miljøtrusler i Arktis
3) Arktiske folkegruppers levevilkår.

Programmet støtter netværksdannelse og kompetanceopbygning.

Prioriteringer i 2000

Programkomiteen vil i løbet af 2000 udlyse den restende del af programmet bevillinger med henblik på iværksættese i perioden 2001 - 2003. Prioriteringerne er uændrede.

Bevillingsforhøjelsen er i overensstemmelse med programmet.

Resultater i 1998

Arktisk forskningsprogram blev forsinket i implementeringsfasen og programperioden er derfor forlænget til 2003.
Programstyret holdt 2 møder i 1998. Efter udlysning valgte man at placere programsekretariatet på Thule-institutet ved Oulu universitet. Man udlyste den første runde ansøgninger til forskningsprogrammet.

1-3131-2 Nordisk forskningsprogram om seksualisert vold					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	3.570.000	-	-	-	Progr..styr.

Formål

Der gennemføres et nordisk forskningsprogram om sexualisered vold i perioden 2000-2004 med et totalt budget på 18 MDKK. Programmet skal øge nordisk kompetence og forskningssamarbejde ved etablering af netværk mellem nordisk forskningsmiljøer og styrkelse af forskeruddannelse og –mobilitet. De nordiske lande er førende på forskning i sexualisered vold, som er et relativt nyt forskningsområde. Der er behov for opbygning af viden og for reformer. Programmet vil fokusere på komparative studier som underlag for politiske tiltag, der præventivt kan begrænse sexualisered vold. Programmet vil omfatte emneområder som: 1) magt, vold, sexualitet og "victimization" 2) forældreskab, køn og vold; 3) "kultur" og "kulturers" betydning 4) maskulinitet og vold; 5) vurdering af reformindsatser og 6) folkesundhedsaspekter.

Prioriteringer i 2000 Programmet iværksættes i 2000. Administrationen af programmet placeres på en fagrelevant institution i Norden.

1-3132-2 Nordisk forskningsprogram om Sprogteknologi					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	3.570.000	-	-	-	Progr..styr-

Formål Der gennemføres et nordisk forskningsprogram om sprogteknologi i perioden 2000-2004 med et totalt budget på 17 MDKK. Programmet skal styrke en nordisk dimension i international forskning rettet mod udvikling af sprogteknologi, som i dag domineres af angelsaksiske sprog, med henblik på at give de små nordiske sprog en plads i en digitaliseret verden. Programmet skal bygge bro mellem små højkompetente forskningsmiljøerne fra både humanistiske og teknologiske forskningsområder. Programmet skal resultere i nogle tydelige "demonstratorer" der synliggør de nordiske sprog og programmets resultater for den brede offentlighed.
Programmet vil omfatte emneområder som 1) computerstøttet undervisning i de nordiske sprog og andre hjælpemidler, 2) dokumenthåndtering, 3) taleteknologi (talesyntese), 4) samnordiske forskningsarkiver med tekster og talemateriale og 5) interface for interaktion på naturligt sprog mellem mennesker og computere.
Programmet vil betjene sig af netværk, forskeruddannelse og -mobilitet, forskerkurser og symposier inden for de udvalgte fagområder. Aktiviteterne kobles til eksisterende nationale forskningssprogcentre.

Prioriteringer i 2000 Programmet iværksættes i 2000. Administrationen af programmet placeres på en fagkompetent institution i Norden.

1-3135-2 Implementering av Forskningspolitisk Strategi					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	522.000	512.000			Mr/Ek-U

Formål Forskningspolitisk strategi har til formål at indføre en samlet proces for initiering, prioritering og beslutning om nye forskningsinitiativer, hvor indsatsen koncentreres til områder med høj politisk prioritering. Nordiske forskningsinitiativerne omfatter tidsbegrænsede forskningsprogrammer, -netværk, støtteordninger og projekter ved nordiske FoU institutioner

Prioriteringer i 2000 FPR skal i 2000 arbejde med konsolidering af procedurerne i forskningspolitisk strategi. FPR har fra 1999 få fornyet mandat og en ny medlemssammensætning, der afspejler ansvaret for alle fagsektorer. Implementering af forskningspolitisk strategi indebærer en tydelig arbejdsdeling mellem udførende, rådgivende og politisk niveauer. Forskningspolitisk råd (FPR) har en koordinerende rolle for udvikling af forslag til nye FoU aktiviteter i samarbejde med fagsektorerne ved NMR. Opgaverne i 2000 omfatter: initiering af forslag til nye FoU aktiviteter, udvikling af fælles kriterier for kvalitetssikring og evaluering, årlig rapportering om Ministerrådets FoU aktiviteter.

Resultater i 1998 FPR indkaldte i august 1998 forslag til nye FoU initiativer og afholdt i september et seminar om nye forskningsinitiativer med deltagelse fra fagsektorer i ministerrådet, forskningsverdenen og rådgivende forskningsorganer. På basis af denne proces gav FPR indstilling om nye forskningsinitiativer, hvoraf to, sexualiseret vold og sprogteknologi søges etableret i år 2000, jf. budgetposterne 1-3131-2 og 1-3132-2.

1-3140-2 Nordisk Komité for Bioetik					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	828.000	512.000	812.000	100 %	Komitéen

Formål

Nordisk Komité for Bioetik er et nordisk referenceorgan på bioetikområdet med tæt kontakt til nationale rådgivende komiteer. Komitéen har til opgave at følge den internationale udvikling i den bioteknologiske forskning, lovgivning og regulering. Komitéen har til opgave at identificere etiske problemer samt bidrage til information og den offentlige debat i de nordiske lande om bioetiske spørgsmål. Komiteens virksom omfatter udgivelse af publikationer, afholdelse af høringer og seminarer.

Prioriteringer i 2000

Komitéen har i forbindelse med forlængelse af mandatet for perioden 1999-2001 peget på en række etiske problemer knyttet til bioteknologisk og genteknologisk forskning.
Blandt de centrale emner nævnes etiske problemer i forbindelse med bl.a. : kloning, præinplantionsteknik, test af psykiske egenskaber, identifikation af genetiske defekter, predikative gentest og transplantation af organer mellem dyr og mennesker. Samt behovet for international harmonisering af lovgivning der regulere bioteknologisk forskning, industri og udvikling.

Resultater i 1998

Komiteen afholdt i september 1998 det første nordiske seminar med deltagelse fra alle nationale komiteer i de nordiske lande, der har ansvar for bioetiske spørgsmål. I mødet deltog også repræsentanter fra Estland, Letland og Litauen.
Komiteen har i årets løbet arbejdet med blandt andet problematikken om centrale databaser for sundhedsoplysninger og udsendte en pressemeddelelse med udgangspunkt i et islandsk lovforslag om en sådan database.
Komiteen har i 1998 udgivet *Transgenic animals – Why?* (Tema Nord 1998:508) og færdiggjort *Bioetiska kommittéer i Norden* som udgives i begyndelsen af 1999.

1-3180-3 Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita), Danmark						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	17.464.000	17.355.000	17.400.000	91,9 %	Institusjonen	1999-01

Formål

Nordita er et nordisk kompetence center for avanceret grundforskning indenfor teoretisk fysik. Samlokaliseringen i København med Niels Bohr instituttet gavner begge institutters virksomhed. Nordita har ansvar for at styrke det videnskabelige samarbejde mellem nordiske fysikere og tilbyde forskeruddannelse for nordiske og andre forskere.

Prioriteringer i kontrakten

Nordita har som mål at forske på højt videnskabeligt niveau, tiltrække de bedste forsker og dermed skabe et forskningsmiljø, den kan inspirere forskere ved de nordiske universiteter. Nordita skal være på forkant med udviklingen indenfor teoretisk fysik og dermed bidrage til at introducere nye forskningsområder til Norden. Nordita opretholder et forskeruddannelsesprogram, der tilbyder 12 tjenester til unge nordiske forskere samt et særligt program rette mod unge forskere i de baltiske stater. Projektvirksomheden omfatter samnordiske projekter, symposier og konferencer. Det internationale samarbejde retter sig mod førende institutter over hele verden.

Resultater i 1998

Nordita's forskerstillinger, gæsteforsker program, post.doc program og symposier har i 1998 tiltrukket mange fysikere fra Norden og resten af verden. To sommerskole handlede om *Fysik i mikrobiologiske systemer* og *Duality in String and Field Theory*. Et større symposium om *Recent advances in theoretical physics* samlede mange seniorforskere. Hertil kom 10 symposier og kurser for forskerstuderende. For anden gang afholdtes *Nordita Master Class in Physics* for 3-4 års studerende og et *Nordic Graduate Programme* for doktorander, to arrangementer som planlægges videreført. Samarbejde med universiteterne i Norden omfattede også et antal "nordiske korresponderede fysikere" og 8 "nordiske projekter". Nordita's internationale samarbejde omfatter en række førende institutter i Europa, Asien og USA. Fire forskerarbejde ved Nordita er finansieret af EU's TMR program og yderligere fem finansieredes af andre eksterne midler.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

1-3181-3 Nordisk institutt for sjørett (NIfS), Norge						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
nok	2.826.000	2.771.000	2.751.000	34 %	Institusjonen	1999-2001
Motsvarer Dkk	2.516.000	2.521.000	2.558.000			

Formål

Nordisk institutt for sjørett (NIfS) har til oppgave å fremme forskning og utdanning i de nordiske landene innen sjørett, allmen transportrett, olje- og gassrett samt tilgrensende områder. NIfS har en unik posisjon som kompetansesenter innen sine felt i nordisk sammenheng og får stadig større internasjonal betydning.

Prioriteringer i kontrakten

Instituttet skal opprettholde sin nåværende fagprofil og ytterligere befeste sin stilling som nordisk kompetansesenter. NIfS skal generelt styrke sitt internasjonale engasjement, men legge særlig vekt på utviklings- og forskningssamarbeid overfor Baltikum og nordvest-Russland. I tillegg til ansvar for undervisning og veiledning av studenter, har instituttet som årlig målsetting å bidra til 1 doktoravhandling, 7-10 publikasjoner i serie, 3-5 bøker samt delta i nordiske og internasjonale forskningsprogram. NIfS vil arrangere en rekke seminarer og være aktiv i internasjonale nettverk, organisasjoner og arbeidsgrupper.

Resultater i 1998

Virksomheten ved NIfS har i 1998 forløpt som planlagt. Arbeidet har fortsatt med sikte på å befeste NIfS posisjon som et unikt kompetansesenter i nordisk sammenheng, samt videreutvikle den internasjonale status. Interessen for undervisnings- og etterutdannings-virksomheten blant studenter og praktiserende jurister er fortsatt meget stor. Forskningsinn-satsen har i 1988 vært omfattende. Det er produsert èn doktorgrad i tillegg til en rekke bøker og artikler. NIfS har flere igangværende forskningsprosjekter. Fra årsskiftet 1998/99 starter det nordiske forskningsprosjektet "Havner og varestrøm - rettslige aspekter". Prosjektet skal løpe i 4 år.

NIfS virksomhet i 1998 har vært preget av ytterligere fokusering mot Europa og nærområdene. Dette har først og fremst materialisert seg gjennom internasjonalt rettede seminarer og utveksling av gjesteforskere. Andelen publikasjoner på engelsk er også økende.

Som tidligere forestår NIfS ekspertbistand overfor offentlige myndigheter og praktiserende jurister. Biblioteket utvikles videre, og fremstår forsatt som et av verdens beste på sitt område.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

1-3182-3 Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS), Danmark						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	7.946.000	7.760.000	7.781.000	71 %	Institusjonen	1999-2001

Formål

NIAS fungerer som et ressurssenter for aktiviteter innen Asiastudier som ellers ikke ville kunne finne sted i de nordiske land. Institusjonen skal optimalisere utnyttelsen av forskningsfasiliteter og høy forskningskompetanse om Asia gjennom en samlet nordisk innsats og på denne måten utgjøre en nordisk merverdi og en bedre ressursutnyttelse. Instituttet skal gjøre nordisk forskning og forskerutdanning om Asia mer konkurransedyktig i en europeisk og internasjonal sammenheng samt legge til rette for et bedre beslutningsgrunnlag for når det gjelder de nordiske landenes relasjoner til Asia på ulike områder.

Prioriteringer 2000

I henhold til NIAS' nye treårs- kontrakt, vil det i arbeidet framover bli lagt særlig vekt på oppbygging av NIAS bibliotek til bruk for nordiske samarbeidspartnere samt formidle nordiske forskningsresultater på feltet til ett større internasjonalt miljø. NIAS vil også satse på å stille ytterligere fasiliteter til rådighet både intellektuelt og teknisk for nordiske brukermiljøer. NIAS vil fortsette å satse på formidler rollen som innebærer å være kontaktskapende mellom nordiske og internasjonale miljøer. Ett viktig satsningsområde for år 2000 vil være samarbeidet med sin hollandske søsterorganisasjon, IIAS.

Resultater i 1998

NIAS har i løpet av 1998 hatt stor utskiftning av forskerstaben i tillegg til ny styresammensetting. I løpet av de siste par årene har forskning og studier angående Asia økt ved de nordiske universitetene og forskningsinstitusjonene noe som har ført til at institusjonen har fått en noe annen rolle sett i en nordisk sammenheng, enn tidligere og NIAS funksjon og etterspørsel som ett særlig kompetansesenter har økt betraktelig i løpet av 1998. Utbygging av biblioteket med tilgang også fra institusjonens hjemmesider, har ført til at det nå framstår som meget attraktivt. NIAS gjennomførte i 1998 i tillegg til konferanser og forskerutdanningskurs også en serie med uformelle diskusjons- og erfaringsutvekslingsmøter med nordiske miljøer.
Gjennom allianseprosjektet med IIAS i Holland, har NIAS ytterligere styrket sitt internasjonale engasjement. Samarbeidsprogrammet PEARL mellom europeiske og aisatiske forskningsmiljøer gjennomførte i 1998 sin første konferanse om temaet; Strategier for europa – asia forskningen i det 21århundre.
Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

1-3183-3 Nord. samarbeidsorgan for vitenskapelig informasjon (NORDINFO), Finland						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
fim	4.139.000	4.070.000	4.101.000	78 %	Institusjonen	2000-2002
Motsvarer Dkk	5.174.000	5.128.000	5.249.000			

Formål

NORDINFO har som sin oppgave å fremme og videreføre det nordiske samarbeidet innen vitenskapelig informasjon og dokumentasjon særlig rettet mot fag- og forskningsbiblioteksektoren. Økt nordisk samdriftseffekt søkes ved at NORDINFO gjennom sine aktiviteter, skal fungere som kanal og formidler til aktuelle europeiske og andre internasjonale fora.

Prioriteringer 2000

NORDINFO har som en av sine viktigste oppgaver, å arbeide mot ett nordisk elektronisk forskningsbibliotek. På bakgrunn av denne målsettingen vil NORDINFO i løpet av de nærmeste årene satse på økt støtte til prosjekter som kan forbedre feltets brukergrensesnitt og lette den tekniske tilgjengeligheten til elektronisk informasjon. NORDINFO vil også satse på å identifisere svakheter i de nordiske brukermiljøene. Det vil også bli innledet et arbeide for å finne fram til nye brukergrupper av vitenskapelig elektronisk informasjon.

Resultater i 1998

NORDINFO har med utgangspunkt i Nordisk Forskningspolitisk Råds evaluering, benyttet store deler av 1998 til å utarbeide en ny langsiktig strategi som på sin side har lagt grunnlaget for institusjonens kontrakt med Ministerrådet for 1999. I tillegg til utviklingsarbeidet knyttet til den nye langsiktige strategien, har NORDINFO delfinansiert flere nordiske seminarer og møter. Institusjonen har gjennomført sin publikasjonsvirksomhet i henhold til virksomhetsplanen.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

1-3184-3 Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK), Island						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
ISL	76.180.000	77.055.000	77.476.000	81 %	Institusjonen	2000-02
Motsvarer i Dkk	6.856.000	7.705.000	6.973.000			

Formål

Nordvulk er et nordisk kompetence center for forskning i dynamisk geologi. Nordvulk har ansvar for at styrke det videnskabelige samarbejde mellem nordiske forskere. Nordvulk skal endvidere opretholde et stipendieprogram for unge nordiske forskere og et gæsteforsker program. Instituttets forskningsfelt omfatter studier af materialetransport fra kappen til jordskorpen, hydrosfæren og atmosfæren. Placeringen på Island giver adgang til et af de mest interessante vulkanske områder ("hot spots") i verdenen set fra et videnskabeligt synspunkt. Forskningsmetoderne omfatter geokemiske og petrologiske studier, studier af jordskorpedeformation og generel geologi for at studere hvordan magma erupteres på overfladen.

Prioriteringer i kontrakten

Prioriteringerne der skal ligge til grund for udarbejdelse af ny kontrakt fra år 2000 omfatter at Nordvulk er et nordisk kompetancecenter for forskning i vulkanologi og pladetektonik med ansvar for et tæt samarbejde med forskningsinstitutioner i Norden. Nordvulk skal opretholde et stipendiatprogram for uddannelse af unge nordiske geologi-studenter. Nordvulk's forskningsfaciliteter og isotoplaboratorium skal være til rådighed for nordiske forskere. Nordvulk's samarbejde med forskningsinstitutioner i Norden må tydeliggøres.

Som følge af budgetmæssige omprioriteringer er foretaget en bevillingreduktion, som dog alene betyder, at sidste trediedel af en tre-årig projektbevilling fordeles over årene 2000 og 2001. Der er samtidig foretaget en bevillingsforhøjelse som kompensation for øgede udgifter som følge af omlægningen af det islandske pensionssystem.

Resultater i 1998

Nordvulk har med anskaffelsen af et nyudviklet massespektrometer (MC-ICP-MS), som der kun eksistere ganske få af i verden, på afgørende vis forbedret forskningsmulighederne. Et ny isotoplaboratorium er blevet bygget op baseret på instrumentet og Nordvulk har fået en bevilling for perioden 1998-2000 til udvikling af projekter, der udnytter det nye laboratorium. Fem stipendiater fra andre nordiske lande arbejdede ved Nordvulk i 1998, hertil kom en række gæsteforskere på kortere ophold. Temaet for Nordvulk's sommerskole afholdt i september var: *Ice Cores and North Atlantic Climate*. Sommerskolen blev medfinansieret af EU's TMR program og NorFA. Instituttet afsluttede i årets løb i tre internationale projekter finansieret af EU's miljøfond mens et fjerde projekt blev forlænget til år 2000.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger

1-3185-3 Nordisk samisk institutt (NSI), Norge						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
nok	6.717.000	6.585.000	6.538.000	73 %	Institusjonen	1999-2001
Motsvarer Dkk	5.978.000	5.993.000	6.081.000			

Formål

Nordisk Samisk Institutt (NSI) har som formål gjennom forskning å styrke og utvikle samisk språk, kultur og samfunnsliv.

Prioriteringer i kontrakten

NSI skal skape en egen samisk ekspertise, fast plassert i og med direkte tilknytning til nordlig, subarktiske og arktiske forhold. Videre skal NSI bidra til vitenskaplig basert rådgiving på nordisk og internasjonalt nivå og være tilgjengelig med ekspertise inn mot utformingen av en moderne urfolkspolitikk. Instituttet skal prioritere prosjekter innenfor virksomhetsområdene samfunnsforskning, samisk språk og rettsforskning. Innen samfunnsforskning fokuseres samisk identitetsforvaltning, omstilling fra det tradisjonelle til det moderne, moderne samepolitikk og bærekraftig ressursforvaltning. Innen samisk språk prioriteres grunnforskning for å få ny kunnskap for anvendelse i språkrøkt i tillegg til å etablere en tekstbank. For området rettsforskning står forskning omkring samiske rettigheter til mark og vann sentralt og bereder blant annet grunnen for fornyelse av reinbeitekonvensjonen mellom Norge og Sverige. NSI vil i kontraktsperioden formalisere samarbeidet med Samisk høgskole med tanke på en rasjonell forvaltning av institusjonenes ressurser.

Resultater i 1998

Etter et omfattende omorganiseringsarbeid ved instituttet fremstår NSI fra 1998 med en ny og resultatorientert organisasjonsstruktur. Det er utført et omfattende arbeid internt ved instituttet, med avklaring av ansvar, oppgaver og myndighet, endringer i stillingsstrukturen og internt kontrollarbeid. I januar ble det vedtatt en ny forskningsplan og instituttet har/er i ferd med å rekruttere seniorforskere til å lede de tre hovedforskningsområdene. NSI har satt i gang en rekke prosjekter med både egen og ekstern finansiering. I løpet av 1998 har instituttet gitt ut flere rapporter og faglige publikasjoner innenfor instituttets egen samiskspråklige serie. NSI har i løpet av året intensivert informasjonsvirksomheten med egen hjemmeside på internett, deltakelse i Samenett, brosjyrer, pressekonferanse samt produksjon og distribusjon av materiell til radio og aviser. De eksterne inntektene er fordoblet i forhold til 1997.

Kontrakt: Oppfylt
Økonomi: Ingen bemerkninger.

IT-samarbete

Framväxten av det globala informationssamhället skapar nya möjligheter och nya utmaningar. Informationstekniken har blivit en del av människors vardag och påverkar i hög grad våra kulturella värderingar och samhällets utveckling. Internet och andra elektroniska nätverk har en stor betydelse för internationell handel, arbetsliv, utbildning och fritid. För att potentialen i informationsnäten skall kunna realiseras är vi beroende av både nationella åtgärder och internationellt samarbete.

Norden är redan i dag en stark IT-region med höga IT-investeringar och en hög andel anställda inom branschen. De nordiska länderna är bland de bästa i världen när det gäller antalet datorer i hemmen och ligger långt framme när det gäller IT-driven modernisering av den offentliga sektorn. Utmaningen för det nya IT-ministerrådet är att finna nischer, där Norden kan göra sig gällande och skapa konkurrensfördelar internationellt. Det är viktigt med ett nordiskt samarbete om gemensamma ståndpunkter inför behandling i EU och OECD. IT-ministerrådet avser också att stödja IT-satsningar i nordens närområden.

Bakgrunden till upprättandet av det nya IT-ministerrådet är att det norska ordförandeskapet 1997 tog initiativ till att förbereda ett nordiskt möte mellan ministrar med nationellt koordineringsansvar för IT-frågor. Vid mötet som hölls i Sverige 1998 informerade ministrarna om nationella strategier och planer inom IT-området. Ministrarna enades om ett fortsatt och fördjupat samarbete på IT-området, där centrala teman är:

- Användning av IT för att stärka demokratin
- Trygga att alla får samma möjligheter i informationssamhället
- Stärka de nordiska språken och kulturen
- Bereda väg för elektronisk handel
- Stimulera nätverksbyggande bland små och medelstora företag

Liksom i länderna pågår det nordiskt ett omfattande IT-samarbete inom de olika sektorerna. Speciellt är detta märkbart inom utbildnings- och forskningssamarbetet, kultursamarbetet samt inom näringspolitiken där det både finns policygrupper och en mängd operativa projekt. Det pågår eller planeras utredningar eller projekt som täcker i stort sett alla de ovan nämnda områdena. ÄK-IT har till uppgift att under 1999 analysera hur denna verksamhet kan samordnas, om det finns behov för ytterligare samarbetsområden samt hur ansvarsfördelningen mellan de olika sektorerna bör utformas.

Under Islands ordförandeskap planeras en ämbetsmannakonferens i juni med syftet att förbereda det första ministerrådsmötet hösten 1999. Aktuella IT-

politiska frågor som kommer att behandlas både vid konferensen och ministerrådsmötet är IT och demokrati samt näringspolitiska frågor i ett internationellt perspektiv: digital förvaltning, information och lagstiftning, yttrandefrihet, konsumenträttigheter, IT och Internet som hjälpmedel samt elektronisk handel och upphovsrätt.

Budgetudviklingen: IT-samarbete				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 2000-99
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	1.020	-	-	-

Søjlefordeling: IT-samarbete		Ialt 2000: 1.020 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
765 (75 %)	51 (5 %)	204 (20 %)

Sektorens budgetposter

1-3410-2 Projektmidler – IT-samarbete					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	1.020.000	-	-	-	MR/EK-IT

Formål

Att initiera aktiviteter som direkt förbereder och ger underlag till ministrarnas diskussion om aktuella frågor av betydelse för informationssamhällets utveckling. Aktiviteterna skall genom det nordiska samarbetet ge tydliga synergieffekter och skapa ett mervärde i internationellt perspektiv.
IT-frågor prioriteras också inom övriga sektorer. Det är dock viktigt att samtidigt satsa på det tvärsektoriella och överordnade IT-samarbetet som tydligare kan profilera området politiskt.

Prioriteringer i 2000

Samarbetsministrarna beslutade i januari 1999 att inordna det nordiska IT-samarbetet som en officiell del av NMR. IT-ministerrådet kommer under sitt första verksamhetsår att identifiera vilka frågor som bör prioriteras.

Närområden

I budsjettet for 2000 er det totalt planlagt å bruke ca. 146 MDKK til nærområdeaktiviteter. Innenfor ministerrådets budsjett finansieres disse aktivitetene av 2 finansieringskilder; nærområdeprogrammet og sektorenes egne budsjettmidler. I det egentlige nærområdeprogrammet vil det i 2000 bli stilt 66,708 MDKK til rådighet for nærområdeaktiviteter, mens 79,240 MDKK brukes til nærområdeaktiviteteter fra sektorenes egne budsjettmidler. Det er nedenunder i forbindelse med budsjettpostene 2-0810-3/2-0870-2 redegjort utførlig for hvordan midlene i nærområdeprogrammet er planlagt benyttet i 2000. Innledningsvis gis en redegjørelse og eksempler på nærområdeaktiviteter finansiert over sektormidlene.

Sektorenes egne midler til nærområdeaktiviteter

Sektorenes egne midler til nærområde aktiviteter er tentativt planlagt til totalt 79,240 MDKK i 2000. Dette er basert på en vurdering utført på sektornivå. En beløpsmessig fordeling er gjengitt i sektortekstene for den respektive sektor i budsjettet under "søylefordelingen". Dette er ingen eksakt oppgjørelse, men en forventet fordeling av sektorens midler på de 3 søylene. Det inngår også en tekstmessig behandling av sektorenes egne nærområdeaktiviteter i de sektortekster hvor dette er relevant.

Midler fra sektorene til nærområde aktiviteter blir generelt benyttet til å inititere særskilte sektorspesifikke nærområdeaktiviteter, nærområdeaktiviteter ved de nordiske institusjonene integrert i basanslaget og til delfinansiering av prosjekter som "samfinansieres" med midler fra nærområde-programmet. I det følgende gis en kort eksempelvis oversikt vedrørende nærområdeaktiviteter som planlegges finansiert med sektorenes egne midler i 2000. Oversikten er begrenset til de sektorer med de største planlagte nærområdeaktiviteter fra et økonomisk perspektiv. De tentative vurderinger jfr søylefordelingene, som er gjort av sektoren, når det gjelder bruk av sektorens egne midler til nærområdeaktiviteter i 2000 er angitt.

SEKTOR	EKSEMPLER PÅ AKTIVITETER PLANLAGT I 2000
KULTUR **14.338 TDKK**	**Nordisk Kulturfond:** Ungdomsaktiviteter, kunstområdet og virksomhet utført av frivillige organisasjoner **Barn og unge:** Barne og ungdomskomiteen: Oppfølging av handlingsplan for barn og unge i nærområdene **Film og media:** Styr.gr. nordisk kultur og massemediasamarbeid: Utdanning av baltiske dramatiker og manuskript forfattere, filmproduksjon, eksport av nordisk film og TV-produksjoner til Baltikum og journalistseminarer **Kunstområdet:** Erfarings- og kompetanseutveksling samt mobilitet av kunstnere (Teater og Dans i Norden)
FORSKNING & UTDANNING **15.367 TDKK**	**Høyere utdanning:** HØGUT : Oppfølging av et felles nordisk-baltisk "utdanningsrom" på oppdrag av forsknings- og utanningsministerene. **Voksen opplæring og folkeopplysning :** FOVU: Delfinansiering av nordisk-baltiske NGO-nettverk NFA: Utgivelse av tidskriftet Baltic Sea Dialouge **Forskning:** Nordisk komitè for bioetikk: Kontakt med etiske komitèer i de baltiske land. Nordita: Utveksling og gjesteprogram for forskere fra nærområdene NorFa: Deltagere fra Baltikum og NV-Russland på forskerkurs og i nettverk
ENERGI **3.060 TDKK**	Joint Baltic Energy Programme, Oppbygging av et informasjonsnettverk for energisektoren, prosjekter vedrørende gass og elektrisitet

SEKTOR	EKSEMPLER PÅ AKTIVITETER PLANLAGT I 2000
MILJØ 11.030 TDKK	**Miljøovervåkning:** Overvåkningsmetode for tilførsel av grunnvann via akviferer i Østersjøen, Terrestrerisk naturovervåkningsprogram for nærområdene, biodiversitetsovervåkning, Harmonisering av ferskvannsovervåkning i nærområdene, Støtte til Baltikum for implementering av det europeiske overvåkningsnett (EUROWATERNET). Statistisk analyse og modellering av fytoplanktondynamik og utvikling av indikatorer for tidsmessig og spatial variasjon i Østersjøen **Kjemikalier:** Risikoen ved bekjempelsesmidler i nærområdene, Støtte og oppbygging av kjemikaliearbeidet i de baltiske land **Hav og luft:** Skiftende oksygenforhold i kystfarvann og en rekke prosjekter modellering og overvåkning med utgangspunkt i Østersjøen **Natur og friluft:** Handlingsplan for naturvern i Arktis NEFCOs miljøutviklingsfond: Finansiering av investeringer i miljøforbedrende tiltak i nærområdene.
ØKONOMI- OG FINANS 10.214 TDKK	**Nopef: Finansielt og teknisk støtte til små- og mellomstore foretak i Baltikum**
REGIONAL 2.913 TDKK	Samarbeid med regionalpolitiske myndigheter i de baltiske land. Dette for å støtte forberedelsene av baltiske EU-medlemskap og å bidra til oppbygging av regionale plan- og forvaltningsapparat; spesielt innenfor regional statistikk og analysemetoder
JORD- OG SKOGBRUK 2.437 TDKK	Utvikling av bærekraftige produksjonssystemer i jord- og skogbruk, Kompetanseoppbygging dvs. utdanning og rådgiving
FISKERI 719 TDKK	Løsninger på reproduksjonsforstyrrelser hos fisk i Østersjøen, Helse, miljø og sikkerhet i fiskerinæringen i samarbeid med baltiske fiskeriorganisasjoner
ARBEIDS-MARKED OG MILJØ 1.450 TDKK	**Arbeidsmarked:** Aktiviteter mellom de nordiske land og St. Petersburg vedrørende informasjonsutveksling og veier til "foretaksomhet". Informasjonsprosjektet for arbeidsmiljø- og arbeidsmarkedet vil i tillegg følge opp sektorens kontakter til nærområdene. **Arbeidsmiljø:** Avholdelse av nordisk-baltiske seminarer og konfereanser. Etter- og videreutdanning med baltisk deltagelse i NIVA's kursaktiviteter.
SOCIAL OCH HÄLSOVÅRD 1.711 TDKK	Delfinansiering av NOMESKO/NOSOSKO's nærområdeaktiviteter. Kontakt med baltiske representanter ved møteforberedelser, prosjekter i sektorens nye samarbeidsprogram
LIKESTILLING 1.328 TDKK	Finansiering av prosjektet "Living Tomorrow ved NIKK, Støtte til nettverk og deltagelse i nordiske møter for representanter fra Baltikum og NV-Russland
NÆRING 6.570 TDKK	Utvikling av små- og mellomstore foretak i de baltiske land, Kvinners muligheter for å etablere små- og mellomstore virksomheter
ANDRE SEKTORER 8.103 TDKK	Ikke spesifisert pga. sektorenes enkeltstående økonomiske betydning når det gjelder nærområdaktiviteter

Närområdesprogrammet

Närområdena defineras att omfatta de baltiska länderna samt Arkhangelsks och Murmansks län, Karelens republik, Leningrads län, staden St. Petersburg samt Kaliningrads län i Nordvästra Ryssland samt det arktiska samarbetet. Under 2000 bibehålls anslaget för närområdesprogrammet på ungefär samma nivå som i 1999.

Inför år 2000 kommer planeringen av närområdesaktiviteter att ses över och man övergår till treåriga rullande ramprogram i stället för årliga arbetsprogram. Samtidigt etableras ett projektregister, som ger möjligheter till bättre överblick och effektivare uppföljning av pågående och planerade aktiviteter. I samband med budgetbehandlingen fastställs därför endast budgetramarna för de olika aktivitetsformerna; informationskontor och kontaktverksamhet, stipendieordningar och projektverksamhet samt för de centrala temaområdena inom projektverksamheten.

Informationskontoren fungerar som förmedlande länk mellan Ministerrådet och närområdena. Intentionen är att förstärka informationskontorens roll i den lokala förankringen av närområdesverksamheten samt i den lokala koordineringen av insatser i förhållande till andra aktörers insatser. Speciell vikt kommer att läggas vid informationskontorens roll som förmedlare av kunskap och kännedom om närområdena i Norden. Vidare utvecklas samarbetet och arbetsfördelningen mellan de olika informationskontoren med utgångspunkt i de lokala behoven och den speciella kompetens var och en av kontoren besitter.

Efter att stipendieprogrammen har ändrats om omfattar den nordiska stipendieordningen för Baltikum och Nordvästra Ryssland stipendier till utbildning och forskning samt till den frivilliga sektorn. Inom utbildning och forskning prioriteras projekt inom tre huvudområden; Nordiska språk, kultur och samhälle samt miljöteknologi. Inom frivilligsektorn prioriteras tre områden; hälsa och social välfärd, barn och unga samt kvinnor och jämlikhet. Tjänstemannastipendierna bildar ett separat program, som förvaltas av informationskontoren och där man speciellt strävar till att beakta utvecklingsbehoven i de baltiska och ryska förvaltningarna. Även parlamentariker stipendierna förvaltas av Nordiska Rådet och syftet är att förmedla kännedom om det nordiska parlamentariska arbetet.

I enlighet med 1998 och 1999 års arbetsprogram indelas projektverksamheten i arbetsprogrammet i följande fyra temaområden:

- demokratiutveckling och välfärdspolitik
- kulturförmedling

- befrämjande av marknadsekonomi
- bärkraftig resursförvaltning.

När det gäller samarbetet med de baltiska länderna läggs fortfarande speciell vikt på aktiviteter som bidrar till att de baltiska länderna kan utveckla sin administration, lagstiftning och övriga styrinstrument att motsvara de krav som förhandlings- och anslutningsprocesserna som ett medlemskap vid den Europeiska Unionen förutsätter. I flera sektorer fortsätter samarbetet och träningsprogram, genom vilka man strävar till kompetensuppbyggnad genom erfarenhetsutbyte mellan tjänstemän i de nordiska och baltiska förvaltningarna.

I samarbetet med Ryska närområden beaktas speciellt den ogynnsamma socioekonomiska utvecklingen och därmed medföljande risker för barns och de ungas situation, och det allmänna hälsotillståndet. I den aktuella situationen behövs också extra insatser i syfte att bidra till utvecklandet av ett medborgarsamhälle, som på sikt har kapacitet att organisera sig till nya gemensamma initiativ. Stödet till etableringen av små och medelstora företag kommer i enlighet med 1999 års program ingå som ett element i utvecklandet av en fungerande marknadsekonomi.

I det arktiska samarbetsprogrammet ingår utvecklingsprojekt i syfte att vidareutveckla överlevnadsmöjligheter i traditionella näringsgrenar, att upprätthålla godtagbara levnadsvillkor för ursprungsbefolkningar samt att i samarbete med andra internationella aktörer verka för ett bärkraftigt utnyttjande av resurserna. Att sprida information om och skapa förståelse för levnadsvillkoren i det arktiska området och utkomstmöjligheter på naturens villkor ingår också som ett centralt tema i det Arktiska samarbetet.

I följande tabell redovisas fördelningen av medel mellan olika aktivitetsformer och temaområden:

AKTIVITET/SEKTOR	SAMMANLAGT		
	2000	**1999**	**1998**
Informationskontor och nätverksaktiviteter	11.730	10.200	9.400
Stipendieordningar	15.402	15.350	15.000
Projektverksamhet			
Nya Initiativ	1.020	-	-
Demokrati och välfärd	13.668	15.440	13.370
kulturförmedling	4.080	3.900	2.200
Marknadsekonomi	7.344	7.220	5.050
Bärkraftigt resursutnyttjande	10.828	11.000	7.000
Arktiskt samarbetsprogram	2.636	2.384	2.060
SAMMANLAGT	**66.708**	**65.554**	**54.020**

Budgetudviklingen: Närområden				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	66.708	65.554	54.101	1,8 %

Søjlefordeling: Närområden		Ialt 1999: 66.708 tDkk
Norden	Nærområdene	Europa
0 (0%)	66.708 (100%)	0 (0%)

Sektorens budgetposter

2-0810-3 Informations-och kontaktverksamhet					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	11.730.000	10.200.000	9.400.000	100 %	MR-sam/NSK

Formål

- Förmedling av närområdenas behov och förankring av Ministerrådets aktiviteter i närområdena.

Samarbete, informationsutbyte och lokal koordinering av Ministerrådets aktiviteter i förhållande till andra aktörers verksamheter i närområdena

Prioriteringer i 2000

- En strategi för undervisning av nordiska språk.
- Nätverksarbete och effektivare koordinering med andra aktörer.
- Planering av Baltisk kulturfestival i Norden år 2001.
- Att inleda konsultationer med den Ryska Federationen i syfte att etablera en informationspunkt i Kaliningrad.

Resultater i 1998

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

Informationskontoren:

- Temaserie om demokrati och förvaltning inför de baltiska ländernas EU- medlemskap slutfördes med positiv feed-back från deltagarna.
- Förmedling av nordiska värden genom översättning av 22 böcker och genom cirka 150 kulturarrangemang inklusive teaterföreställningar, filmveckor, utställningar och seminarier i kulturfrågor, filosofi och historia.
- Undervisning i nordiska språk; cirka 1200 personer i närområdena deltog i den språkundervisning som anordnas av informationskontoren.
- Ny informationspunkt i Daugavpils i Lettland och gemensam kontaktperson för Nordiskt Ministerråd och Barents regionråd i Murmansk.

2-0820-1 Stipendieordningen för Baltikum och Ryssland					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	15.402.000	15.350.000	15.000.000	100 %	MR-sam/NSK

Formål

Att bidra till långsiktig kompetensutveckling och nätverksuppbyggande mellan Norden och närområdena.

Prioriteringer i 2000

- Kompetensuppbyggnad inom demokratiutveckling och medborgarpolitik.
- Stödja de baltiska ländernas förhandlingar inför EU.

Exempel på stipendieordningar är:

Stipendieordningen för Baltikum och nordvästra Ryssland skall bidra till långsiktigt samarbete inom högre utbildning och forskning samt inom den ideella sektorn mellan Norden och närområdena. Ordningen skall stärka samarbetet genom nätverksbyggande och omfattar stöd till utväxling av forskare, lärare och studenter. Prioriterade områden är nordiska språk, kultur och samhälle samt miljöteknologi. En del av stipendieordningen berör frivilligsektorn. Prioriterade områden där är hälsa och social välfärd, barn och unga samt kvinnor och jämställdhet.

Stipendieordningen för tjänstemän administreras av Ministerrådets informationskontor i syfte att bättre kunna beakta behoven i närområdena. Under 2000 prioriteras speciellt baltiska sökanden med behov av samarbetskontakter och kunskaper som är relevanta med tanke på integrationsprocessen och förhandlingarna om medlemskapet i EU.

Stipendieprogrammet för parlamentariker administreras även i fortsättningen av Nordiska Rådet med syfte att förmedla erfarenheter av nordiskt parlamentariskt arbete och representativ demokrati.

Resultater i 1998

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Stipendieprogrammet för forskare, lärare och studenter, antalet deltagare: 394 stipendiprogrammet för tjänstemän: antalet deltagare: 41
- Stöd til 29 institutioner/nätverk.
- Stipendieprogrammet för parlamentariker:antalet deltagare: 38

2-0825-2 Nya nærområde-initiativ					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.020.000	-	-	-	MR-sam/NSK

Formål

Att kunna öka den politiska styrningen av närområdesaktiviteter genom att skapa flexibilitet och utrymme för beredning av nya initiativ och implementering av förstudier och pilotprojekt under budgetåret.

Prioriteringer i 2000

Beslutas löpande av NSK.

Resultater i 1998

Budgetposten existerade inte år 1998.

2-0830-2 Demokrati och medborgarpolitik					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	13.668.000	15.440.000	13.370.000	100 %	MR-sam/NSK

Formål

- Att främja den demokratiska utvecklingen i närområdena.

Att bidra till en utveckling av sociala förhållanden och levnadsvillkor på basis av nordiska erfarenheter och värderingar.

Prioriteringer i 2000

- Förmedling av relevanta aspekter hos och erfarenheter av den nordiska välfärdsmodellen.
- Implementering och uppföljning av initiativ med syfte att förbättra barns och de ungas framtidsutsikter i närområdena

- Utveckling av den offentliga sektorn med speciell tyngd på lokal förvaltning och demokratiska strukturer i lokalsamhällen.

Utvecklande av trepartssamarbetet mellan arbetsmarknadsparterna.

Resultater i 1998

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Handlingsplan för barn och unga blev behandlad vid Nordiska Rådets session.
- I syfte att bidra till uppbyggandet av den frivilliga sektorn i närområdena har NGO-aktiviteter, nätverksmöten, samt kurser i vuxenpedagogik anordnats med sammanlagt över 150 baltiska och ryska deltagare. Deltagarutvärderarna är mycket positiva. En databas över nordisk-baltiska projekt är etablerad och i funktion.

Inom jämställdhetssektorna har man lyckats att etablera en samarbetsgrupp mellan de nordiska och baltiska jämställdhetsförvaltningarna.

2-0840-2 Kulturförmedling					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	4.080.000	3.960.000	2.200.000	100 %	MR-sam/NSK

Formål

Förmedling av nordiska värden och nordisk kultur och kunskaper i nordiska språk till närområdena samt presentation av närområdenas kulturutbud i Norden.

Prioriteringer i 2000

- De unga konstnärerna resen från Norden till närområdena och från närområdena till Norden.
- Uppbyggande av kulturens infrastruktur för olika områden inom konst och kultur

Folkligt samarbete.

Resultater i 1998

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Den nordiska musikkatalogen blev utvidgad att omfatta de baltiska länderna.
- Översättning av 22 nordiska skönlitterära verk till baltiska språk.

Ett kontaktnätverk inom teater- och dansområdet blev uppbyggt. Härmed underlättades möjligheterna att hitta rätt kontaktpersoner och organisationer i de baltiska länderna och att arbeta mera målmedvetet.

2-0850-2 Marknadsekonomi					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	7.344.000	7.220.000	5.050.000	100 %	MR-sam/NSK

Formål

Att stödja utvecklingen av en fungerande marknadsekonomi samt bidra till utvecklingen av därtill nödvändiga strukturer, regelgrundlag och kultur.

Prioriteringer i 2000

- Kunskapsuppbyggnad angående lagstiftning, övrigt regelverk, strukturer, kultur och företagsetik i syfte att skapa en marknadsekonomi, som har möjlighet att fungera även på längre sikt.
- Utveckling av förutsättningar för små och mellanstora företag

Stöd till kvinnor att skapa sig utkomstmöjligheter och att delta i utvecklingen av näringslivet genom etablerandet av små och medelstora företag.

Resultater i 1998

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Mobilitetsprogrammen Nordpraktik, som gav 130 unga företagsanställda i närområdena möjlighet att praktisera i nordiska företag och Östjobb, som möjliggjorde motsvarande praktik för 20 nordiska ungdomar i Baltikum.

Inom konsumentsektorn har man bidragit till att uppbygga konsumentorganisationer i närområdena.

2-0860-2 Bärkraftigt resursutnyttjande					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	10.828.000	11.000.000	7.000.000	100 %	MR-sam/NSK

Formål

Att genom såväl politiska insatser i Norden och internationellt som genom konkreta bidrag främja ett bärkraftigt resursutnyttjande i närområdena.

Prioriteringer i 2000

- Kompetensuppbyggnad i de resursförvaltande administrationerna, och erfarenhetsutbyte angående nödvändiga regelverk och styrinstrument i syfte att stödja de baltiska ländernas anpassning till EU.

Stöd till reduktion av miljöbelastning med speciell vikt på minskning av gränsöverskridande förorening.

Resultater i 1998

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- Den treåriga provperioden för NEFCO's miljöutvecklingsfond blev avslutad. Verksamheten har bland annat bidragit till rening av vatten i Lettland och Ryssland till renare teknologi i Nordvästra Ryssland och Baltikum, kärnsäkerheten i Murmansk samt energibesparningar och hållbart skogsbruk i Leningrads oblast.
- Stöd till de baltiska ländernas och Rysslands uppföljning av handlingsplanen Agenda 21 för Östersjöregionen.
- PROCEED-programmet, ett post graduate projekt med fokus på energiexperter i de baltiska länderna slutfördes.
- En statusrapport angående Vavilov-institutet i St. Petersburg blev sammanställt och överlämnat till den ryska jordbruksakademien.

2-0870-2 Arktiskt samarbete					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	2.636.000	2.384.000	2.081.000	80 %	MR-sam/NSK

Formål

- Att försäkra möjligheterna till ekonomisk och samhällelig utveckling på naturens villkor i de arktiska områdena.

Att bidra till att ursprungsbefolkningarna kan vidareföra sitt kulturella arv, utveckla sina traditionella näringsgrenar enligt marknadens villkor samt att förbättra sina levnadsvillkor.

Prioriteringer i 2000

- Utvecklande av utkomst- och levnadsmöjligheter i de arktiska områdena.
- Bärkraftigt resursutnyttjande på naturens villkor.

Information om levnadsvillkoren i de arktiska områden i syfte att skapa förståelse för de traditionella näringsgrenarna.

Resultater i 1998

Under året har detta bl.a. uppnåtts :

- En pilotstudie om möjligheterna att befrämja traditionella arktiska näringsgrenar slutfördes.

- Delar av statistikarbete angående levnadsvillkoren för urbefolkningar genomfördes.
- En pilotstudie om telemedicinskt samarbete slutfördes och nätverksuppbyggande inom området inleddes genom anordnandet av ett seminarium.

Stöd beviljades till nordisk handlingsplan för natur- och miljövård i Arktis och till uppföljningen av miljöarbetet under Arktiskt Råd.

Energi

Målsättningen med det nordiska energipolitiska samarbetet är att främja en effektiv, konkurrenskraftig, säker och bärkraftig energiförsörjning i Norden och dess närområde. Energiresurserna och energin bör användas på ett effektivt sätt för att stärka sysselsättningen och ekonomin samtidigt som man tar miljöhänsyn. Verksamheten och de projekt som genomförs skall vara politiskt relevanta för de nordiska länderna.

Ministerrådet avser att fortsätta utvecklandet av det nordiska energipolitiska samarbetet utgående från den energipolitiska redogörelsen, Bergendeklarationen, den nordliga dimensionen inom EU och Baltic 21 Energy enligt principerna om en bärkraftig resursanvändning, ökad sysselsättning och stärkt ekonomisk utveckling i hela Östersjöregionen inklusive Barentsområdet. Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer är centralt i arbetet.

Ministerrådet har samarbete på alla de tre verksamhetspelarna med betoning på Nordens närområde och Östersjöregionen. Många nordiska frågor och verksamheter får en naturlig utvidgning mot Östersjöregionen i samband med utbyggnaden av nätverken och nätverksförbindelserna samt behovet av en regional syn på bestämmelser, avgifter och miljökrav.

Ministerrådet avser att under året stärka samarbetet inom den nordiska pelaren, prioritera el- ,gasmarknads- och klimatfrågor, energiforskning och utveckling samt en harmonisering av ramvillkoren. Därtill ökas nu satsningen på information om den nordiska energisektorn och det energipolitiska samarbetet. Utvecklingen på elmarknaden i Norden och hela Östersjöregionen följs upp genom utredningar och analyser. Ministerrådet avser att analysera och utreda gasfrågorna och potentialen för planerna på utvecklandet av ledningsnätet i hela Östersjöregionen. Därtill utvecklas Nordisk energiforskning så att forskningsprogrammet motsvarar de förändrade behoven och målsättningarna. Ministerrådet avser under året att utveckla det tvärsektoriella samarbete i Norden och i Östersjöregionen för erhållande av synergieffekter, informationsutbyte och koordinering av åtgärder.

Inom Nordens närområde och Östersjöregionen har ett kontakt- och dialogforum mellan ländernas energiministrar och ämbetsmän skapats inom Joint programme (Samarbetet i Östersjöregionen med EU, Baltiska rådet och Östersjörådet), gemensamma möten och planerade projekt. Ministerrådet avser att utveckla det energipolitiska samarbetet i Östersjöregionen med alla länder, den Europeiska kommissionen, Baltic 21, Östersjörådet, Barents Euroarktiska Råd och energibolagen samt övriga intressenter för att uppnå en hållbar energiförsörjning i regionen. Därtill följs Östersjöländernas energiministermöte i Stavanger upp och den kommuniké och rekommendationer mötet omfattar samt stödjer utvecklandet av en struktur för energisamarbetet i Östersjöregionen inför möte i Helsingfors och den fortsatta procesen. Ministerrådet avser att utveckla samarbetet i Östersjöregionen inom elområdet med alla länder och energibolag inom elsektorn, speciellt genom att analysera och utreda frågor i samband med planeringen av och investeringar i gasnätverket i hela Östersjöregionen. Därtill avser man att utvidga energiforskningsprogrammet att omfatta de baltiska länderna och Ryssland. Ministerrådet avser att analysera och utreda frågor i samband med uppfyllandet av de klimatpolitiska åtagandena och åtgärderna som parterna gjort inom ramen för Kyotoprotokollet. Därtill genomförs projekt med Ryssland och de baltiska länderna för att stöda energiadministrationen, högskolornas och universitetens utbildningsmöjligheter inom energiområdet. Ministerrådet avser därtill att medverka till att energiprojekten för en Agenda 21 noggrant studeras och följs upp i Östersjöregionen, att Joint programme processen fortsätter, att energidelen i den nordliga dimensionen bevakas på det nordiska planet och att statsminister-deklarationen om ett Hållbart Norden följs upp.

Europafrågorna är av centralt intresse för Ministerrådet och en samordning av insatserna i Östersjöregionen är viktiga. Uppföljningen av EU:s program och projekt fortsätter med utredning om möjligheter till nordiska lösningar. Ministerrådet avser att fortsätta att behandla EU-frågor och samarbeta med den europeiska kommissionen i projekt i Östersjöregionen för undvikande av dubbelarbete och åstadkomma koordinering av insatser.

Ministerrådet fortsätter samarbetet med miljösektorn i fråga om klimatfrågor, speciellt energirelaterade klimatfrågor. Ministerrådets samarbete med jord- och skogsbrukssektorn om forskning, utveckling och ökad industrialisering av förnybara energikällor fortsätter. Samarbete med transportsektorn utreds och gemensamma projektförslag tas under året fram.

Budgetudviklingen: Energi				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	6.120	4.386	4.400	39,5

Søjlefordeling: Energi		Ialt 2000: 6.120 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
2.142 (35%)	3.060 (50 %)	918 (15 %)

Sektorens budgetposter

2-3210-2 Projektmidler – Energi					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	5.100.000	3.363.000	4.400.000	98 %	MR/EK-Energi

Formål

Utvecklingen inom energiområdet i de nordiska länderna och internationellt har medfört ett ökat behov av nordiskt samarbete om energifrågor. Det gäller särskilt frågor om den nordiska elmarknaden och samspelet med den inre marknaden i EU/EES, förhållandet till klimatfrågan och möjligheterna att utveckla samarbetet om Östersjöfrågor inom energisektorn.

Prioriteringer i 2000

Ministerrådet baserar sin verksamhet på den energipolitiska redogörelsen till Nordiska rådet 1996. Ministerrådet fortsätter att följa upp och utveckla frågorna i statsministrarnas deklaration i Bergen i juni 1997 om "En bärkraftig energiförsörjning omkring Östersjön". Detta innebär verksamhet som medför 1) en ökad användning av förnybara energikällor och en satsning på energieffektivisering, 2) en utveckling av offentliga ramverk för byggande och drift av ledningsnät och infrastruktur, 3) åtgärder för en harmonisering av avgiftssystemet som säkrar förnybara bränslens och naturgasens konkurrenskraft i förhållande till andra energibärare, 4) en ökad kraftvärmeanvändning, 5) frågor om finansieringen av energi-investeringar och 6) kontakter mellan Östersjöländernas energimyndigheter.
Verksamheten styrs av det ramprogram som Ministerrådet lagt som grund för verksamheten och som baserar sig på ovannämnda redogörelse, deklaration och rapport. En prioriterad fråga är det nordiska samarbetet i Östersjöregionen inom ramen för Joint Baltic Energy Programme med EU/Baltic Energy Task Force, BC och Östersjörådet.
Budgetökningen är motiverad utifrån det ökade energisamarbetet avseende Östersjön.

Resultater i 1998

Ministerrådet har speciellt utrett och diskuterat frågor som berör gasmarknaden, elmarknadsfrågor samt energibeskattning och -avgifter inklusive miljöräkenskaper, energieffektivisering, energirelaterade klimatfrågor och kontakterna till Östersjöländernas energimyndigheter. Uppföljningen av Bergendeklarationen har fortsatt med ett omfattande samarbete med EU, BC och CBSS och genomförandet av ett nytt energiforskningsprogram har inletts.

2-3220-3 Nordisk energiforskning (Nefp), Norge						
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	NMR fin. 98	Bud.disp av	Kontrakt
NOK	1.147.000	**			Institutionen	1999-2001
Motsvarer DKK	1.020.000	1.023.000	***)	-		

*) Nefp er en videreføring av det nordiske energiforskningsprogrammet med samme budsjettpostnr.
**) Institusjonen ble ikke budsjettert i NOK i 1999
***) For 1998 er posten indeholdt i budgetpost nummer 2-3210-2.

Formål Institutionens övergripande mål är att långsiktigt bidra till en kostnadseffektiv minskning av energiförbrukningen och utvecklingen av förnybara energikällor och miljövänlig energiteknik, genom att stärka grundkompetensen vid universitet, högskolor och andra forskningsinstitutioner samt skapa fungerande forskarnätverk mellan länderna. Institutionen skall förstärka de nationella energiforskningsprogrammen och institutionerna i Norden samt öka konkurrenskraften inom energiområden av centralt gemensamt nordiskt intresse för näringslivet. Verksamheten omfattar bl.a. a) stipendier/lönebidrag till forskarstuderande och forskare, b) utbyggnad av ett aktivt kunskapsnätverk mellan forskare och resurspersoner inom de utvalda fackområdena, c) befrämjandet av nordisk mobilitet bland forskare, d) stödjande av nordiska FoU-förslag till EU och andra internationella program, samt e)befrämjande av seniorforskares möjlighet till internationell samverkan.

Prioriteringer i kontrakten Nu prioriteras en utvidgning av programmet till de baltiska länderna och Ryssland, informationsverksamheten, uppbyggnaden av nordiska nätverk inom energisektorn samt organisationen för projekthantering. Energiforskningsprogrammet finansieras med ett 25 miljoner NOK stort årligt bidrag direkt från länderna och nu undersöks också andra finansieringskällor. Institutionens sekretariat, informationsverksamhet och utvecklingsarbete finansieras delvis över den nordiska budgeten.

Resultater i 1998 Nordiska energiforskningsprogrammet 1995-1998 har avslutats. Ett program för perioden 1999-2002 har etablerats inom ramen för en ny nordisk institution, Nordisk energiforskning. Stadgar och budgetkontrakt har behandlats i Nefp:s styrelse och Ministerrådet. Inom ramen för energiforskningsprogrammet, som är ett mobilitetsprogram, har 84 forskare varit engagerade: 22 forskningsprofesorer, forskningschefer och seniorforskare samt 62 doktorsstipendiater. De olika fackkollegierna arrangerade 34 seminarier, workshops och konferenser.

Miljø

Det miljøpolitiske samarbejde

Det nordiske miljøsamarbejde er målrettet på gennemførelsen af den Nordiske miljøstrategi 1996-2000. Sektorens fem faste arbejdsgrupper indtager en central rolle i det miljøpolitiske arbejde. Disse er arbejdsgrupperne for hav- og luft, natur- og friluftsliv, produkter og affald, miljøovervågning og –data samt kemikalier. Arbejdsgrupperne arbejder på grundlag af godkendte virksomhedsplaner og disponerer over egne rammebudgetter for virksomheden. I 1999 har en evaluering af den nordiske miljøstrategi fundet sted, således at sektoren i 2000 skal udarbejde en ny strategi, som skal være udgangspunkt for det fremtidige nordiske miljøsamarbejde.

Norden

I forhold til Norden udgør natur- og friluftslivsarbejdet et prioriteret område. Her afslutttes flere vigtige aktiviteter, herunder et projekt om biodiversitet i skovsektoren samt et projekt om erosion og effekter af overgræsning. Nye aktiviteter vil omfatte et arbejde om nordisk kulturarv samt evaluering af Ramsarområder i Norden

Indenfor miljøovervågningsarbejdet vil arbejdet med miljøtilstandsrapporten Biodiversitet 2000 blive afsluttet, mens den marine overvågning fortsætter. Endvidere vil samarbejdet om udvikling af miljøkvalitetsmål for et holdbart Norden fortsætte.

Nordisk råds natur- og miljøpris bliver uddelt til en virksomhed, en organisation, et nyhedsmedium eller en person, der på fortrinlig vis har integreret miljøhensyn i sin virksomhed eller på anden vis har gjort en ekstraordinær indsats for natur og miljø.

Nærområdet, herunder Arktis

Den nordiske miljøstrategi omfatter også Nordens nærområder, idet der lægges stor vægt på at løse miljøproblemerne også i disse områder. På nærområdet har sektoren såvel egne finansierede aktiviteter, som aktiviteter der finansieres over det selvstændige nærområdebudget. For så vidt angår sektorens egne finansierede aktiviteter kan nævnes, at natur- og friluftslivs arbejdet øges i nærområdet blandt andet gennem et samarbejde om kortlægning af biotoper. Indenfor miljøovervågningsarbejdet vil samarbejdet med nærområderne fortsætte med fokus på kompetenceopbygning.

Miljøfinansieringsselskabet NEFCO spiller en central rolle i nærområdet. Virksomheden i NEFCO's, Nordisk Miljøudviklingsfond, fortsætter med samfinansiering fra de nordiske lande. Ministerrådet arbejder for at anvendelsen af fondens midler bidrager til en gunstig effekt på miljøet samt mobiliserer yderligere ressourcer fra andre finansieringskilder.

Endvidere støttes de baltiske lande og Rusland fortsat indenfor rammerne af Agenda 21 for Østersøen i deres deltagelse i processen samt i deres gennemførelse af handlingsplanens sektorprogrammer indenfor transport, energi, erhverv, turisme, jord- og skovbrug samt fisk. Også de frivillige deltager i opfølgningen.

Endelig omfatter nærområdeprogrammet ligeledes et arktisk samarbejdsprogram, hvor miljøsektoren forventer flere aktiviteter igangsat i 2000 i relation til blandt andet den arktiske befolkning, herunder urbefolkningen under overskriften holdbar ressourceudnyttelse i Arktis. Et arbejde igangsættes for at gennemføre en nordisk handlingsplan om natur- og kulturmiljøbeskyttelse på Grønland, Island og Svalbard. Handlingsplanen, som berører flere sektorer, vil blive godkendt af miljøministrene i løbet af 1999. Opfølgningen af handlingsplanen vil senere blive besluttet.

EU

Påvirkning af EU:s miljøpolitik står højt på den politiske dagsorden, og gennemsyrer arbejdet på alle niveauer.

Indenfor rammerne af hav- og luftsamarbejdet prioriteres i 2000 aktiviteter som støtter op om forhandlingerne i relation til hav konventionerne. Endvidere vil der blive fulgt op på resultaterne af EUs forsuringsforhandlinger samt på LRTAP-konventionen første protokol om metaller, som er et vigtigt skridt mod at løse forureningsproblemerne med de mest miljøfarlige metaller i Europa.

Arbejdet med produkter og affald vil fortsat blive fokuseret om udvikling og implementering af miljølovgivningen i EU/EØS, herunder aktiviteter i relation til bæredygtig produktion og forbrug, miljøstyring, livscyklusanalyser samt brug af bedst tilgængelige teknologi.

Kemikaliearbejdet vil fortsat koncentrere sig om fareindikation, klassificering, risiko-vurdering samt risikobegrænsning. Størstedelen af dette arbejde er knyttet til internationalt arbejde i såvel OECD, UNEP som EU. Videre forventes forhandlingerne om en global POP aftale at blive styrket gennem forlængelse af en aftale fra 1998 om sekundering af en nordisk ekspert til UNEP i Geneve.

Det nordiske arbejde med udvikling af en generel støjberegningsmodel fortsætter i tæt kontakt med tilsvarende arbejde i EU og forventes afsluttet.

Videre fortsætter arbejdet med faktor 4/10 (ressourceeffektivisering) i opfølgning af det projekt, der blev præsenteret for FN's Kommission for bæredygtig udvikling (CSD) i 1999.

Tværsektorielt samarbejde

Det tværsektorielle samarbejde udgør ligeledes et højt prioriteret område i det nordiske miljøsamarbejde, som strækker sig over de 3 søjler Norden, EU og nærområdet.

Samarbejdet med økonomisektoren koncentrerer sig fortsat bl.a. om kosteffektive styringsmidler i miljøpolitikken, undersøgelse af markedet for miljøtjenester samt samarbejdet i forhold til EU.

Miljø og fiskerisamarbejdet fortsætter gennemførelsen af en strategi, som fokuserer på at støtte og påvirke de politiske processer regionalt og internationalt, herunder at øge integrationen af miljøhensyn i fiskerisektoren. Stra-

tegien fokuserer på Nordatlanten, de arktiske havområder, Østersøen og Nordsøen.

Samarbejdet med jord- og skovbrugssektoren vil koncentrere sig om tre forhold, således fortsat projektvirksomhed, evaluering af den gældende strategi samt udarbejdelse af en ny strategi, som skal iværksættes i 2001.

Miljø og energisamarbejdet er til dels styret af den klimapolitiske dagsorden. Således vil arbejdet med opfølgningen af FNs klimakonvention fortsætte blandt andet med henblik på at påvirke de fremtidige internationale forhandlinger vedrørende områder som energieffektivisering og vedvarende energikilder.

Arbejdet med gennemførelsen af handlingsplanen for kulturmiljø i landskabet, som er et samarbejde med kultur, jord- og skovbrugs- og fiskerisektorerne går ind i sin sidste fase. På baggrund af en evaluering træffes der beslutning om et eventuelt fortsat arbejde på området fremover.

Det nystartede tværsektorielle samarbejde med POMS (produktorienteret miljøstrategi) er et prioriteret område, som bl.a. sigter mod at bidrage til den politiske behandling af emnet såvel i Norden som i forhold til EU. Der planlægges afholdt en workshop, hvor man blandt andet vil diskutere hovedelementerne i POMS i de nordiske lande.

Konsument og miljøsamarbejdet er fortsat målrettet mod at integrere miljøhensyn i forbrugerpolitikken gennem blandt andet miljømærkning. Der påtænkes et arbejde omkring køb af funktioner/tjenester frem for en vare med henblik på at tilgodese visse behov og derved mindske energiforbrug o.lign.

Budgetudviklingen: Miljøsamarbejdet				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	39.392	40.890	40.105	- 3,7

Søjlefordeling: Miljøsamarbejdet		Ialt 2000: 39.392 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
14.969 (38%)	11.030 (28%)	13.393 (34%)

Sektorens budgetposter

2-3310-2 Projektmidler – miljø					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	33.357.000	34.752.000	35.005.000	100 %	MR/EK-miljø

Formål

Det nordiske miljøsamarbejde stræber efter at skabe øget indflydelse og gehør for nordisk miljøpolitik i et større internationalt perspektiv, samt at styrke miljøhensyn indenfor øvrige sektorer herunder samarbejdet vedrørende de ægte nordiske spørgsmål. Arbejdet koncentreres omkring områder, hvor de nordiske lande har fælles interesser.

Prioriteringer i 2000

- Gennemførelse af den nordiske miljøstrategi, herunder udarbejdelse af en ny strategi
- En forstærkelse af de faste arbejdsgruppers arbejde, herunder: arbejdet med biodiversitet i skovsektoren; færdiggørelse af miljøtilstandsrapporten Biodiversity 2000; kompetanceopbygning i nærområdet; opfølgning af de internationale forsuringsforhandlinger; bæredygtig produktion og forbrug; underlag til EUs og OECDs kemikaliearbejde; sekundering af en nordisk ekspert til UNEP i forbindelse med forhandlingerne om en global POP aftale
- Et fortsat sektorsamarbejde, herunder: kosteffektive styringsmidler i relation til miljø og økonomisamarbejdet; opfølgning af den nordiske miljø- og fiskeristrategi; udabejdelse af ny miljøstrategi for jord- og skovbrug; samarbejde med energisektoren bl.a. i forhold til FNs klimakonvention; evaluering af handlingsplanen for kulturmiljø i landskapet; udvikling af en tværsektoriel produktorienteret miljøstrategi; integration af miljøhensyn i forbrugerpolitikken
- Et fortsat samarbejde om nordiske miljøkvalitetsmål
- Opfølgning på det nordiske bidrag til FN om faktor 4/10 (resourceeffektivisering)
- En fortsættelse af NEFCOs miljøudviklingsfond

Bevillingsendringen skyldes budgetmæssige omprioriteringer som medfører at færre midler bliver til rådighed for arbejdsgrupperne og til det tværsektorielle samarbejde, hvilket nødvendiggør en mere selektiv anvendelse af bevillingen.

Resultater i 1998

Hav- og luft virksomheden har været fokuseret på at påvirke EU og andre internationale processer. Luftarbejdet har været koncentreret omkring forsuring og jordnær erosion, mens man på havområdet blandt andet har beskæftiget sig med eutrofiering i marine systemet.

Miljøovervågnings- og data arbejdet har fokuseret på udvikling af overvågningsmetoder i Norden samt med implementering af overvågningsmetoder og -programmer i forhold til nærområdet.

Natur- og friluftslivs arbejdet har beskæftiget sig med bevarelse af den biologiske mangfoldighed. Genetisk modificerede organismer, overgræsning og erosion har været emner på seminarer. Arbejdet med handlingsplanen for natur- og kulturmiljøbeskyttelse i Arktis (på Grønland, Island og Svalbard) er afsluttet.

Arbejdet med produkter og affald har koncentreret sig om henholdsvis bæredygtig produktion og forbrug, renere teknologi samt affald og genanvendelse. Arbejdet er blevet udført gennem netværks- og projektgrupper, som har sikret informationsudveksling, hvilket særligt har været udbytterigt i forhold til EU/EØS samarbejdet.

Kemikalie virksomheden har været fokuseret på fareindikation, klassificering, risikovurdering og risikobegrænsning. Størstedelen af aktiviteterne har været rettet mod at samordne og effektivisere det nordiske samarbejde, således at indflydelse i relation til EU, OECD og FN har været optimalt.

MKB-arbejdet har beskæftiget sig med 3 hovedemner, herunder MKB på strategisk beslutningsniveau, MKB på projektniveau og endeligt et seminar om et nordisk MKB netværk. Aktiviteter indenfor NMR er afsluttet og fremover vil det nordiske MKB arbejde virke via et netværk, som Nordregio har fået det administrative ansvar for.

Sektorsamarbejdet i forhold til jord- og skovbrugs- respektiv fiskerisektorerne har fortsat på baggrund af de respektive sektorstrategier. Samarbejdet med finanssektoren har fokuseret på økonomiske styringsmidler i miljøpolitikken samt på klimaproblematikken. Samarbejdet med energisektoren har ligeledes været rettet mod klimaspørgsmål nemlig i relation til FNs klimakonvention. Gennemførelsen af handlingsplanen for kulturmiljø i landskabet har været fokuseret på den nordiske kystkultur, jord- og skovbrugslandskabets kulturværdier, metoder for MKB samt uddannelse af kulturmiljøforvaltere. Flere forskellige sektorer har deltaget i arbejdet.
Nordisk råds natur- og miljøpris blev tildelt dr. Ólafur Arnalds for et projekt om jorderosion på Island.

2-3320-2 NEFCOs miljøudviklingsfond					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	5.321.000	5.217.000	5.100.000	100 %	MR/EK-miljø

Formål

Det nordiske miljøfinansieringsselskab NEFCOs miljøudviklingsfond er målrettet mod at muliggøre finansiering af miljøforbedrende foranstaltninger i nærområdet på vilkår, som er mere fordelagtige end sædvanlige bankvilkår.

Prioriteringer i 2000

Virksomheden er rettet mod indsatser overfor vand- og luftforurening samt energieffektivisering, renere teknologi samt sanering efter kernebrændselsanvendelse. En forstærkning af den katalytiske effekt medfører at færre men større projekter gennemføres i samarbejde med de store finansieringsinstitutioner i nærområdet. Virksomhedens samlede ramme er på 35 MDKK, hvoraf sammenlagt 10 MDKK finansieres over Ministerrådets budget (Det beløp som ikke dekkes over 2-3320-2 kommer fra nærområdeprogrammet og budsjettpost 2-3310-2), mens de resterende 25 MDKK kommer direkte fra de nordiske lande. Størstedelen af virksomheden finder sted i nordvest Rusland.

Resultater i 1998

I 1998 afsluttedes virksomheden indenfor rammerne af den 3 årige prøveperiode for NEFCO's miljøudviklingsfond. Virksomheden var målrettet mod vandbeskyttelsesprojekter i Letland og Rusland, en finansieringsordning for renere teknologi i nordvest Rusland og Baltikum, et kernesikkerhedsprojekt i Murmansk, energibesparelse og holdbar skovbrug i Leningrad oblast, sanering af et affaldsdeponi i Estland samt en finansieringsordning for renere teknologi i nordvest Rusland og Baltikum. Miljøministrene traf beslutning om fortsættelse af virksomheden for perioden 1999-2003.

2-3330-2 Nordisk resurseffektivisering, faktor 4/10					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	306.000	512.000	0	-	MR/EK-miljø

Formål

De industrialiserede lande må øge effektiviseringen af deres ressourceanvendelse for at målet om en holdbar verden for alle skal kunne opnås. Dette vil kræve grundlæggende forandringer i eksisterende produktions- og forbrugsmønstre, således at ressourceeffektiviteten øges med en faktor 4 på kortere sigt og med en faktor 10 på længere sigt.

Prioriteringer i 2000 Der blev truffet beslutning om Ministerrådets fortsatte bidrag til det globale arbejde med ressourceeffektivisering og faktor 4/10 i opfølgningen af mødet i FN's kommission for bæredygtig udvikling, CSD, 1999
Bevillingsændringen skyldes budgetmæssige omprioriteringer.

Resultater i 1998 Indenfor rammerne af Ministerrådet blev et særligt projekt om ressourceeffektivisering og faktor 4/10 igangsat i 1998 som led i CSD's internationale arbejdsprogram om holdbar forbrugs- og produktionsmønstre. En studiet om faktor 4/10 i de nordiske lande blev præsenteret som bidrag til CSD i 1999. I studiet søger man at besvare spørgsmålet om det er muligt at implementere ressourceeffektivisering med faktor 4 og 10 i forskellige økonomiske sektorer i de nordiske lande. Studiet omfatter fire nationale sektorstudier vedrørende transport-, skov-, bygge- og anlægs- samt levnedsmiddelsektorerne.

2-3340-2 Miljökvalitetsmål					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	408.000	409.000	0	-	MR/EK-miljø

Formål Projektet skal danne grundlag for de nordiske regeringers udvikling af fælles nordiske miljøkvalitetsmål som element i miljøpolitikken. Målsætningen med projektet er at analysere og formulere miljøkvalitetsmål på forskellige områder samt udviklie miljøkvalitetsmål for et holdbart Norden.

Prioriteringer i 2000 I 2000 forventes arbejdet med fastlæggelsen af hvilke nordiske miljøkvalitetsmål, der er behov for samt fastlæggelsen af indikatorer for opfølgning afsluttet, således at samordningen af sektorsamarbejdet kan iværksættes. Ved denne sidstnævnte aktivitet vil man samordne miljømålsarbejdet for samtlige arbejdsgrupper, herunder samordne med og komplетere miljømålsarbejdet indenfor Baltic 21 processen samt udveksle erfaringer indenfor sektorens arbejde i øvrigt.

Resultater i 1998 Arbejdet med miljøkvalitetsmål (MKM) blev påbegyndt i efteråret 1998 under ledelse af arbejdsgruppen for miljøovervågning og -data. Projektet indeholder følgende 5 hovedaktiviteter:

1) udarbejdelse af en sammenstilling af de respektive nordiske landes MKM
2) prioritering af områder for udveksling af nordiske MKM
3) fastlæggelse af hvilke nordiske MKM, der er behov for
4) udarbejdelse af indikatorer for opfølgning af nordiske MKM og endelig
5) samordning af sektorarbejdet med MKM.

Tilsammen vil disse aktiviteter udgøre et program for udvikling af nordiske miljøkvalitetsmål. I 1998 er de første 2 aktiviteter igangsat.

Ekonomi och finanspolitik

Ministerrådets samarbete inom de ekonomiska och finansiella områdena skall bidra till en balanserad ekonomisk, ekologisk och socialt hållbar tillväxt i Norden, lägga grunden för en mer omfattande ekonomisk integration med Europa samt främja nordiska intressen internationellt. För att stärka den nordiska välfärdsmodellen bör finanspolitiken formuleras så att den främjar strukturreform, tillväxt och sysselsättning. I detta syfte fortsätter under budgetåret 2000 en aktiv dialog om den ekonomiska politiken i Norden, Närområdet och EU inom ramen för finans- och ekonomiministrarnas nordiska samarbete

(MR-Finans). Vidare fokuserar samarbetet på frågor relaterade till den offentliga sektorn, struktur- och stabiliseringspolitik, skatter och avgifter, infrastruktur och arbetsmarknad. Ett viktigt instrument i det nordiska samarbetet samt samarbetet med närområdet och utvecklingsländer utgörs av de fyra nordiska investeringsinstitutionerna i Helsingfors (NIB, NDF, Nopef och NEFCO). MR-Finans har nyligen godkänt en ny överenskommelse om NIB i syfte att stärka Bankens multilaterala ställning. Motsvarande överenskommelser har godkänts för NDF och NEFCO. MR-Finans har dessutom i beslutat att öka NIBs grundkapital till 4 miljarder euro samt att utvidga NIBs projektinvesteringslåneordning fr.o.m. 1999. På grundval av en utvärdering av NDF förbereds under år 2000 även en ökning av NDFs grundkapital. Projektverksamheten inom finanssektorn väntas under år 2000 fokusera på den under 1999 inledda diskussionen om den framtida finansieringen av pensionssystemen i de nordiska länderna samt en ev. uppföljning av den under 1999 slutförda utredningen om de offentliga finansernas konjunkturkänslighet i Norden.

EU-frågor har hög prioritet inom det nordiska ekonomiska och finansiella samarbetet. Uppföljningen av EMUs ikraftträdande och konsekvenserna för de nordiska ländernas ekonomier och samarbete, bl.a. vad gäller frågan om förhållandet mellan EMU-medlemmar och ickemedlemmar kommer att ligga till grund för ytterligare diskussioner i samband med Ministerrådets möten under år 2000. Särskilda möten i frågan planeras mellan finans- och statsministrarna. Övriga EU-relaterade ekonomisk-politiska frågor som skatter, miljöpolitik, finansiella tjänster, budget samt sysselsättning är också aktuella för diskussion. Sektorns projektverksamhet innebär även samarbete med andra internationella organisationer. Detta bör även fortsättningsvis främjas.

Det baltiska investeringsprogrammet (BIP) har alltsedan det upprättades 1992 fungerat som ett viktigt redskap för Ministerrådets insatser i Baltikum vad gäller utvecklingen av ett stabilt näringsliv, speciellt avseende små och medelstora företag. Inom ramen för BIP har NIB, EBRD och Nopef på uppdrag av Ministerrådet upprättat program för finansiellt och tekniskt stöd till små- och medelstora företag i de baltiska länderna. I syfte att utveckla den finansiella sektorn etablerades även inom ramen för BIP nationella investeringsbanker i respektive baltiskt land. BIP kommer innan programmets planerade utfasning i slutet av 1999 sammanlagt ha genererat ca. 180 miljoner euro i investeringsmedel och tekniskt stöd till små- och medelstora företag i de baltiska länderna.

Mot bakgrund av Baltikumutskottets statusrapport hösten 1998 fattade Ministerrådet inför den planerade utfasningen av programmet beslut om (i) justeringar i programmet i syfte att öka stödet till mikroföretag samt (ii) riktlinjer

för BIPs utfasning som innebär att delar av de nordiska BIP-medlen kommer att vara tillgängliga för fortsatt stöd till småföretag i Baltikum även efter programmet fasats ut. I ljuset av det fortsatt stora behovet av finansiellt och tekniskt stöd till regionens näringsliv finns anledning att överväga nya initiativ för att bibehålla ett starkt nordiskt stöd till utveckling av småföretag i syfte att främja tillväxt och sysselsättning i närområdet.

Det tvärsektoriella samarbetet mellan miljö- och ekonomisektorn

Syftet med Ministerrådets tvärsektoriella arbetsgrupp för miljö och ekonomi är (i) att genomföra miljöekonomiska analyser på för Norden gemensamma intresseområden såsom ekonomiska styrmedel, kostnadseffektiva lösningar på internationella miljöproblem samt finansiering, samt (ii) att sprida ömsesidig information och analyser av miljöekonomiska frågor i de nordiska länderna och internationellt, särskilt i relation till EU. Under år 2000 fokuserar verksamheten bl.a. på en studie om marknaden för miljötjänster såsom avfallshantering, avloppsvattenrening m.m. Härutöver väntas en fortsatt aktiv dialog avseende relevanta frågeställningar om bl.a. ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Samarbetet med EU/ENVECO-gruppen samt beredningen av frågor inför dess möten kommer liksom tidigare att utgöra en komponent i arbetet. Även internationella frågeställningar berörs i gruppens arbete.

Budgetudviklingen: Ekonomi och Finanspolitik				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	11.102	11.016	11.236	0,8

Søjlefordeling: Ekonomi och Finanspolitik		Ialt 2000: 11.102 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
777 (7 %)	10.214 (92 %)	111 (1 %)

Sektorens budgetposter

2-5210-2 Ekonomi och Finanssektorn					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	1.020.000	1.023.000	1.000.000	100 %	MR/EK-Finans

Formål Det nordiska samarbetet mellan ekonomi- och finansministrarna inriktar sig på diskussion och utredning av ekonomiska och finanspolitiska frågor som berör samtliga tre pelare inom det nordiska samarbetet.

Prioriteringer i 2000

En fortsatt aktiv dialog om ekonomisk politik mellan de nordiska länderna prioriteras under 2000. Härvid uppmärksammas bl.a. de idag olikartade penningpolitiska strategierna i de nordiska länderna. Man kommer också att föra en diskussion om pensionssystemen i de nordiska länderna. En fortsatt aktiv dialog om relevanta frågor vidrörande EU/EES och EMU samt närområdet prioriteras även fortsättningsvis. Frågor relaterade till de fyra nordiska investeringsinstitutionerna i Helsingfors liksom uppföljningen av utfasningen av det baltiska investeringsprogrammet kommer även fortsättningsvis att prägla sektorns verksamhet. Den tvärsektoriella arbetsgruppen för ekonomi och miljö planerar under år 2000 bl.a. genomföra en utredning om marknaden för miljötjänster samt fortsätta diskussionen och samordningen kring relevanta EU-relaterade (ENVECO) och internationella frågeställningar.

Resultater i 1998

Under 1998 fördes en aktiv dialog om den ekonomisk/politiska situationen i Norden som resulterade i rapporten "Ekonomiska utsikter 1999". Härutöver har verksamheten under året präglats av utredningarna om de offentliga finansernas konjunkturkänslighet i de nordiska länderna och förutsättningarna för ökat nordiskt och nordiskt-baltiskt börssamarbete samt en diskussion om effekterna av införandet av en gemensam europeisk valuta. Ministrarna har fattat beslut om (i) en ny överenskommelse om NIB i syfte att stärka bankens multilaterala ställning, (ii) en ökning av NIBs grundkapital och en utvidgning av projektinvesteringsläne-ordningen, samt (iii) justeringar i baltiska investeringsprogrammet (BIP) i syfte att förstärka stödet till mikroföretag, och riktlinjer för BIPs utfasning som bl.a. innebär att delar av programmets resurser kvarstår även efter BIPs utfasning. Verksamheten i den tvärsektoriella arbetsgruppen för miljö och ekonomi har under året präglats av: (i) en studie om samordning av ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken i Norden, (ii) en uppdatering av rapporten om ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken, (iii) en studie och ett seminarium om handel med utsläppsrätter mellan länder i ljuset av Kyoto protokollet.

2-5280-3 Nordiska projektexportfonden (Nopef), Finland						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Fim	8.066.000	7.931.000	7.997.000	38%	Institutionen	2000
Modsvarer Dkk	10.082.000	9.993.000	10.236.000			

*) I ministerrådssekretariatet håndteres NOPEF innenfor finanssektoren, men insititusjonen er politisk sett under MR-SAM. Det Baltiske Investeringsprogram (BIP) finansieres direkte fra landene. I 1998 var NOPEFs andel af BIP 10.8 MFIM

Formål

Nopefs syfte är att stärka små och medelstora företags internationella konkurrenskraft genom att ge förmånliga villkorslån till projektstudier och förberedande affärsaktiviteter som bidrar till att främja företagens internationalisering och deltagande i projekt internationellt. Idenna fråga samarbetar Nopef bl.a. med NIB, NEFCO och NDF. Nopefs resurser används i verksamheten till förmånliga villkorslån för delfinansiering av förstudier, till projektidentifiering i egen regi och bl.a till informationsverksamhet bland nordiska företag.

Prioriteringer i kontrakten

Ett nytt resultatkontrakt upprättas för perioden 2000. I kontraktet betonas den tydliga fokuseringen på närområdet som omfattar ca. 80% av Nopefs verksamhet. Efterfrågan på Nopefs verksamhet väntas fortsätta att öka liksom Nopefs betydelse och relevans för utvecklingen av småföretagssektorn i Norden och närområdet. Nopef har utvecklats till ett nordiskt kompetenscentrum och fyller vid sidan av projektverksamheten en viktig funktion också som kontakts- och informationskälla för småföretag både i Norden och i närområdet.

Resultater i 1998

Fondens verksamhet har under 1998 fortsatt att utvecklas positivt, utöver förväntningar enligt gällande resultatkontrakt. Under året realiserades 43 nya projekt vilket nästan är en fördubbling jämfört med 1997. Under 1998 registrerades 249 nya ansökningar och villkorslån beviljades till 107 projekt. Nopefs pipeline omfattade 59 projekt per 31.12.1998. Som en följd av realiserade projekt och återförda beviljningar återbetalades och återfördes lån på sammanlagt 7,6 mFIM. Den negativa ekonomiska utvecklingen i Ryssland under året har medfört att verksamheten där gått långsammare än planerat. Verksamheten i Baltikum har deremot växt starkt och fördjupats.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

Regionalsamarbeid

Det nordiske regionalpolitiske samarbeidet skal i 2000 baseres på et nytt samarbeidsprogram som gjelder i perioden 2000-04. Prosessen med å utarbeide dette programmet er igang, og det nye programmet vil foreligge til politisk behandling i løpet av 1999. Flere forhold vedrørende regionalsamarbeidet vil bli videreført i det nye regionalpolitiske programmet.

Det overordnede mål for det nordiske regionalpolitiske samarbeidet er å understøtte de nordiske lands nasjonale regionalpolitikk gjennom nordisk kunnskaps- og erfaringsutveksling.

Regionalministrene har det overordnede ansvaret for institusjonen Nordregio. Av regionalsektorens prosjektmidler som disponeres av NERP, går en vesentlig del til de nordiske grenseregionale områdene. Embetsmannskomitéen har rammestyringsansvar når det gjelder NMR-bevilgningene til disse grenseregionene. NMRS sitter som observatør i grenseregionenes beslutningsorganer og organiserer felles kunnskapsutvikling og erfaringsutveksling. Under NERP er det organisert en arbeidsgruppe som diskuterer EU/EØS-spørsmål.

Støtten til det nordiske grenseregionale samarbeidet vil bli videreført i 2000. Målsettingen for denne innsatsen er å bidra til sterkere økonomisk og kulturell integrasjon i grenseregionene. Midlene vil dels bli anvendt som medfinansiering av EU's Interreg IIIa-programmer. Interreg-programmene i forrige programperiode (1995-99) blir avsluttet ved utgangen av 1999, og resultater og erfaringer vil ligge til grunn for utviklingen av neste programperiode generelt og for Ministerrådets medfinansiering spesielt.

I 1998 initierte embetsmannskomitéen for første gang samarbeidsprosjekter med regionalpolitiske myndigheter i Baltikum, og denne aktiviteten vil bli videreutviklet i 2000. Formålet er først og fremst å støtte de baltiske lands forberedelser til forhandlingene om EU-medlemsskap og bidra til å bygge opp det regionale plan- og forvaltningsapparatet i landene.

Samarbeidet om EU- og EØS-spørsmål vil bli fortsatt i 2000. Det er behov for blant annet gjensidig informasjonsutveksling og utveksling av erfaringer med gjennomføringen av ulike strukturfondsprogrammer.

Budgetudviklingen: Regionalsamarbeid				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	29.130	29.940	30.062	- 2,7

Søjlefordeling: Regionalsamarbeid		Ialt 2000: 29.130 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
23.304 (80 %)	2.913 (10 %)	2.913 (10 %)

Sektorens budgetposter

2-6110-2 Projektmidler – Regionalsamarbeid					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	19.380.000	20.076.000	20.400.000	100 %	MR-reg/närp

Formål

- Å understøtte de nordiske lands nasjonale regionalpolitikk ved å utvikle kunnskap samt formidle erfaringer innen regional utvikling, regionalpolitikk og planlegging.

Å bidra til å videreutvikle de nordiske grenseregionale områdene.

Prioriteringer i 2000

- Støtte til de baltiske lands forberedelser for utnyttelse av EU's strukturfondsprogram
- Videreutvikling av det nordiske grenseregionale samarbeidet
- Fortsatt støtte til den videre oppbygging av Nordregio

Bevilgningsendringen skyldes budsjettmessige omprioriteringer.

Resultater i 1998

- Flere større prosjekter er gjennomført av Nordregio på oppdrag av NERP, blant annet en evaluering av alle strukturfondsprogrammer i Norden.
- Samarbeidet med de baltiske land er startet opp, dels ved gjennomføring av et kurs for baltiske planleggere, dels ved at en har forberedt et større prosjekt om statistikkutvikling og komparative regionale analyser i de tre landene.
- Regionalsektoren har satset vesentlig sterkere på løsning av grensebarrierer i Norden, blant annet ved at et mindre utvalg grensebarrierer er forsøkt løst. En større utredning skal i løpet av 1999 ende opp med et handlingsprogram og konkrete tiltak.
- Regionalsektoren har organisert en rekke møter og seminarer som har bidratt til felles kunnskapsutvikling og erfaringsutveksling når det gjelder gjennomføringen av EU's grenseregionale program, Interreg IIA. Man har også diskutert hvordan man kan forbedre planleggingen og gjennomføringen av det nye Interreg IIIa fra og med år 2000.

2-6180-3 Nordregio, Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
SEK	11.608.000	11.470.000	11.234.000	75%	Institutionen	1998-2000
Modsvarer DKK	9.750.000	9.864.000	9.662.000			

Formål Nordregio har som mål å etablere et fagmiljø for forskning, dokumentasjon og undervisning om romlig utvikling på et nordiske og europeisk nivå som kompletterer nasjonale institusjoner og blir ledende på området

Prioriteringer i kontrakten Nordregio fokuserer sit arbejde på fire typer problemstillinger, hvor et nordisk-europeisk perspektiv på rumlig analyse, planlæggning og politik står centralt: 1) Nordens særlige forudsætninger i et europeisk perspektiv, 2) Rumlige problemstillinger på den europeiske agenda, 3) Rumlige effekter af politik og 4) Indikatorer for rumlig analyse

Resultater i 1998 Institusjonen har i løpet av året påtatt seg flere større oppgaver; koordinator for europeisk studieprogram for European Spatial Development Perspective (ESDP) og funksjon som nordisk knutepunkt for miljøkonsekvensanalyser Innenfor regional utvikling har det vært arbeidet med nordiske institusjonelle systemer i en globalisert økonomi, regionale konsekvenser av deregulering av transportinfrastruktur, strukturfondprogrammenes betydning for nasjonal regionalpolitikk samt evalueringer og temastudier av strukturfondsprogrammene (mål 2, 4, 5a, Interreg) og Konver. Det har vært arrangert kurser og seminarer innenfor kulturminneforvaltning i de nordiske land, planlegging og strukturfondenes utvikling. Institusjonene har utgitt to forskningsrapporter 7 arbeidsnotater og publisert en rekke mindre artikler.

Kontrakt : Opfyldt
Økonomi : Ingen bemærkninger

Transport

Ministerrådet inriktar verksamheten på genomförandet av de aktiviteter, som presenterades i redogörelsen till Nordiska rådet 1998 över utvecklingen och det vidare samarbetet inom det nordiska transport- och trafikpolitiska samarbetet beaktande att Nordiska rådet har i sitt betänkande rekommenderat att det nordiska samarbetet inom transport-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet intensifieras samt att det framtida resursbehovet utreds och att resultaten redovisas för Nordiska rådet.

Inom Norden kommer verksamheten att omfatta en fortsatt diskussion om trafik- och miljöfrågor samt it-frågor inom transportområdet. Inom den europeiska pelaren fortsätter arbetet med uppföljning av rapporten den nordliga dimensionen och TEN-projekten. En större satsning är samarbete med trafik- och transportmyndigheterna om speciellt trafiksäkerhetsfrågor i Nordens närområde.

Ministerrådet förbereder en ny satsning på IT-frågor och trafiktelematiken på med anledning av ett inledande översiktsarbete i 1998 över aktiviteter och projekt på transportområdet inom de nordiska länderna. Centrala frågor är bl.a. digitala transportnätsdatabaser, reseinformation såsom beställning av resor, biljetter och betalning på hela transportområdet, transporttelamatiken i det nordiska samhället, användningen av mobiltelefonen för att minska resebehovet samt stärkande av det nordiska samarbetet inför EU. Samarbete mellan myndigheter och näringsliv prioriteras.

Ministerrådet fortsätter arbetet med miljöfrågor inom transportområdet ur en helhetssynvinkel beaktande också trafikrelaterade lokala miljöproblem. Man kommer också att se på behovet och möjligheterna till ytterligare förbättringar av fordonsbränsle samt användningen av alternativa bränslen, till exempel på regional nivå, i samarbete med energisektorn.

Budgetudviklingen: Transport				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	264	254	248	3,9

Søjlefordeling: Transport		Ialt 2000: 264 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
211 (80 %)	26 (10 %)	26 (10 %)

Sektorens budgetposter

2-6210-2 Projektmidler – Transport					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	264.000	254.000	248.000	100 %	MR/EK-T

Formål

Målsättningarna för det nordiska kommunikations- och transportsamarbetet är utbyte av information, samråd om transportfrågor av nordiskt intresse, bl.a. inom EU och Nordens närområde samt koordinering av arbetet i internationella organisationer och i den närmaste framtiden uppföljningen av de aktiviteter som förts fram i redogörelsen till Nordiska rådet 1998 och den redovisning Ministerrådet gett 1999 till Nordiska rådet.

Prioriteringer i 2000

Ministerrådet kommer med utgångspunkt i en redogörelse till Nordiska rådet 1998 att fortsätta prioritera a) IT-frågor inom transportområde, b) den nordliga dimensionen i det europeiska samarbetet och dess betydelse för hela Östersjöregionen, c) en fortsatt uppföljning av TEN-projekt och bevakning av möjligheterna att implementera det euroarktiska nätet i de europeiska nätverken, d) miljörelaterade transportfrågor samt e) transport- och trafiksäkerhetsfrågor inom Norden och dess närområde.

Resultater i 1998

Ministerrådet har diskuterat ett nordisk samarbete inför Finlands EU-ordförandeskap inklusive rapporten "Den nordliga dimensionen och EU:s transportpolitik", it-frågor och tagit fram rapporten "Nordisk IT-samarbete på transportområdet", följt upp internationella möten och konferenser, utrett trafiksäkerhets- och miljörelaterade transportfrågor samt haft en omfattade verksamhet inom trafiksäkerhetsområdet i Nordens närområde.

Jord- og skogbruk

Det nordiske samarbeidet på jord- og skogbruksområdet er basert på ministerrådets handlingsprogram "Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeid 1996-2000." Dette betyr at 2000 er det siste året i inneværende programperiode og at det i år 2000 skal utarbeides et nytt handlingsprogram for perioden 2001–2005. I tillegg skal det utarbeides en ny miljøstrategi for jord- og skogbruk for samme periode samt at sektoren skal bidra aktivt til gjennomføringen av statsministerdeklarasjonen om et bærekraftig Norden.

Helt sentralt i gjennomføringen av handlingsplanen står sektorens institusjoner og permanente samarbeidsorganer. Dette er de to institusjonene Nordisk genbank og Samnordisk skogforskning og de to permanente samarbeidsorganene Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning og Nordisk genbank for husdyr. Omlag 2/3 av budsjettet til sektoren går til disse institusjonene og samarbeidsorganer. De er omfattet av kontrakt styringssystemet til ministerrådet. Virksomheten til disse organer ligger hovedsakelig innenfor den nordiske søylen med unntak for Nordisk genbank, som har et omfattende samarbeid både med nærområdene og Europa.

I 1999 har fokus vært rettet mot arbeidet med de genetiske ressurser. Handlingsplanen for de genetiske ressurser er blitt evaluert og en ny plan/strategi vil bli vedtatt. Nordisk genbank vil utarbeide ny strategi og en ny kontrakt mellom ministerrådet og NGB vil bli inngått. Ved Nordisk genbank for husdyr er det ved hjelp av betydelig nasjonal medfinansiering satt i gang fem nye forskningsprosjekter. I 2000 er det fortsatt behov for høy aktivitet innen dette viktige området.

Fortsatt oppfølging av handlingsplanen om matvaresikkerhet vil stå sentralt. Et bærende element i planen er dens tverrsektorielle tilnærming. Et nærmere samarbeid mellom NEJS og EK-Livs er utredet og under oppfølging. En Ad-hoc gruppe oppnevnt av NEJS og EK-Livs har utarbeidet en handlingsplan om bekjemping av salmonella og reduksjon av antibiotika i fôr. En annen gruppe utreder et tverrsektorielt samarbeide om merking av næringsmidler. Oppfølging av disse tiltakene blir viktig i 2000.

Jord- og skogbrukssektoren legger stor vekt på tverrsektorielt samarbeide. Samarbeidet med miljøsektoren ligger fast innenfor rammene av eksisterende strategi og en ny strategi vil bli utviklet for perioden 2001–2005. Et forskningsprogram med regionalsektoren om utviklingsmuligheter og levekår i perifere landbruksavhengige områder er satt i gang. Et FoU program sammen med energisektoren om bioenergi fortsetter.

Det er viktig å utvikle et bærekraftig landbruk i nærområdene. Det blir derfor både over sektorens budsjett og over nærområdets budsjett avsatt midler til prosjekter som kan bidra til et mer bærekraftig jord- og skogbruk, til kompetanseoppbygging og til utvikling av det sivile samfunn.

På alle ministerrådsmøtene og embetsmannsmøtene er utviklingen innen EU/EØS området et fast punkt på dagsorden. Arbeidet har karakter av informasjon og i noen tilfeller av samråd om felles posisjoner. Innenfor sektoren forekommer også felles prosjektvirksomhet, blant annet deltar Nordisk genbank i flere EU prosjekter.

Budgetudviklingen: Jord- og skogbruk				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	22.156	23.161	22.549	-4,3 %

Søjlefordeling: Jord- og skogbruk		Ialt 2000: 22.161 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
17.503 (79%)	2.437 (11%)	2.216 (10%)

Sektorens budgetposter

2-6510-2 Prosjektmidler – Jord- og Skogbruk					
VALUTA	BUDSJETT 00	BUDSJETT 99	BUDSJETT 98	DISP98/BUD.98	BUD.DISP.AV
DKK	5.951.000	7.277.000*	7.344.000	100 %	MR-JS/NEJS

* I dette beløp ligger en bevilgning på 1,1 mill DKK til NGH, som for år 2000 har fått egen budsjettpost, jfr 2-6540-2

Formål

Prosjektmidlene benyttes til å følge opp målsettingene i "Handlingsprogram for nordisk jord- og skogbrukssamarbeide 1996-2000." Programmet har fire satsingsområder

- Kvalitetsproduksjon i jordbruket med spesiell vekt på miljø
- Forvaltning av genetiske ressurser
- Utvikling i jord- og skogsavhengige områder
- Bærekraftig skogbruk

Prioriteringer i 2000

Prioriteringene i 2000 vil bli preget av at dette er det siste året i gjeldende strategiplan. Innenfor handlingsplanen vil oppfølgingen av arbeidet med de genetiske ressurser stå sentralt da en ny strategiperiode for det genetiske arbeidet innledes i år 2000. Fortsatt samarbeid med miljøsektoren vil bli vektlagt og en evaluering av gjeldende strategiplan samt utarbeiding av en ny strategiplan for perioden 2001-2005. Øvrig tverrsektorielt samarbeid vektlegges også. Dette gjelder samarbeid med regionalsektoren om et forskningsprogram om utviklingsmuligheter og levekår i perifere landbruksavhengige områder og samarbeid med energisektoren om et FoU program innen bioenergi. Prosjekter i nærområdene støttes fortsatt over sektoren.
Prosjektmidlene i 2000 blir holdt på samme nivå som i 1999, men en større andel av midlene er avsatt til oppfølging av Handlingsplanen for matvaresikkerhet, jfr. 2-6530-2.

Resultater i 1998

Det er gitt støtte til 26 forskellige prosjekter for å følge opp handlingsprogrammet. Det er foretatt en midtveisevaluering av handlingsprogrammet. Den viste at de fleste innsatsområder var dekket godt opp. En ekstern evaluering av handlingsprogrammet for genetiske ressurser er iverksatt. Arbeidet m
ed oppfølgingen av handlingsprogrammet for handlingsplanen for matvaresikkerhet er igangsatt med start av prosjekter innen bærekraftig jord- og skogbruk og nedsetting av en ad-hoc gruppe om salmonella og antibiotika i fôr og en tverrsektoriell gruppe om merking av næringsmidler. Dessuten har en spesialutreder utredet hvordan samarbeidet mellom NEJS og EK-Livs kan utvikles og forankres.

2-6520-2 Nordisk kontaktorgan for jordbruksforskning (NKJ), Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
DKK	0	1.043.000	1.020.000	8%	NKJ	1998-2000

Formål

Målsettingen til NKJ er å fremme og støtte jordbruksforskningen i Norden. For NMR er NKJ rådgiver i forskningspolitiske spørsmål i sektoren. NKJ er et kontaktorgan mellom de nasjonale forskningsråd i jordbrukssektoren og koordinerer en omfattende prosjektvirksomhet finansiert med nasjonale midler.

Prioriteringer i kontrakten

Strategiplanen for perioden 1997-2000 prioriterer følgende områder
- Matvarekvalitet og sikkerhet
- Bæredyktig, miljøvennlig og økologisk jordbruksproduksjon
- Husdyrhelse, velferd og etikk
- Bygdeutvikling
- Circumpolære områder

NKJ har over tid bygd opp et betydelig overskudd, som nå ligger over årlig kontraktfestet bevilgning. NKJ kan således opprettholde sin virksomhet i 2000 uten å få tildelt midler for dette året.

Resultater i 1998

Det er startet fire nye forskningsprosjekter i 1998 og to er avsluttet slik at det er 13 prosjekter som fortsetter i 1999. Den samlende nasjonale bevilgning til disse prosjektene er knapt 15 mill. SEK. Det er gjennomført en evaluering av det omfattende miljøforskningsprogram som blant annet både NKJ og SNS har bidratt med midler til. Sammen med NOVABA har NKJ gjennomført et forskerkurs i Baltikum i "Scientific writing." NKJ har satt i gang fem nye prosjekt sammen med baltiske land og videreført seks prosjekter.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

2-6530-2 Nordisk handlingsplan for matvaresikkerhet					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.020.000	614.000	0	-	MR-JS/NEJS

Formål

Den nordiske handlingsplan om matvaresikkerhet har som målsetting å følge opp vedtakene fra FNs matvaretoppmøte i Rom i 1996 om trygghet for matforsyningen og sikker mat.

Prioriteringer i 2000

Den nordiske aktiviteten er konsentrert til fem områder

- Bærekraftig jord- og skogbruk
- Genetiske ressurser/biodiversitet
- Sikker mat
- Det sivile samfunn i Norden og nærområdene
- Internasjonal oppfølging

Resultater i 1998

- Utredet hvordan et nærmere samarbeid mellom embetsmannskomiteen for jord- og skogbruk (NEJS) og embetsmannskomiteen for jord for næringsmidler (EK-Livs) kan utvikles og forankres
- Nedsetting av en tverrsektoriell gruppe vedrørende samarbeid om merking av næringsmidler
- Nedsetting av en ad-hoc gruppe om salmonella og antibiotika i fôr
- Igangsetting av prosjekter innen bærekraftig jord- og skogbruk
- planlegge et seminar i Baltikum om det sivile samfunn

2-6540-2 Nordisk Genbank Husdyr (NGH)						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
DKK	1.122.000*	-	-	43%	NGH	2000

* Midler er utskilt fra Prosjektmidler - Jord- og Skogbruk, budpostnr. 2-6510-2

Formål

NGH har til oppgave å dokumentere og fremme et bevarende, som også omfatter en bærekraftig utnyttelse, av Nordens husdyrgenetiske ressurser gjennom

- Samordne innsatsen for et effektivt bevaringsarbeide i Norden
- Være kontakt- og samarbeidspartner i internasjonale nettverk i bevaringsspørsmål
- Vurdere, prioritere og gjennomføre forskning, utdanning og informasjonsvirksomhet av vital betydning for utvikling av bevaringstiltak
- Vurdere konkrete tiltaksprogram

Prioriteringer i kontrakten

NGH skal bygge opp og opprettholde et nettverk mellom berørte grupper i de nordiske land og opprettholde kontakt med europeiske organisasjoner og FAO. NGH skal også drive utdanning og informasjonsvirksomhet samt opprettholde en database som støtte for FoU-tiltak.

Resultater i 1998

1998 var det første året med kontraktsstyringssystemet til NMR. Ved hjelp av nasjonal medfinansiering er det satt i gang seks forskningsprosjekter fordelt på det enkelte land. Arbeid med å utgi en bok om genetiske ressurser i Norden er satt i gang. Det er holdt seminar om utvikling av samarbeid om genetiske ressurser for husdyr med deltagelse fra Norden, Baltikum og Polen. Det er utgitt et nummer av NGH nytt.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

2-6580-3 Nordisk Genbank, (NGB), Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
SEK	10.386.000	10.263.000	10.052.000	93%	NGB	2000-02
Motsvarer i DKK	8.724.000	8.826.000	8.645.000			

Formål

NGB er et regionalt sentrum for vekstgenetiske ressurser, som har som målsetting å bevare og dokumentere genetisk variasjon av jord- og hagebruksvekster samt deres ville slektninger. NGB skal arbeide for en bærekraftig utnyttelse av disse vekstene samt en rasjonell samordning av de nordiske lands innsats innen disse områdene. NGB skal videre delta i internasjonalt samarbeide vedrørende vekstgenetiske ressurser og på anmodning delta i internasjonale fora som representant for de nordiske land.

Prioriteringer i kontrakten

NGBs virksomhetsområde defineres med utgangspunkt i en database, som omfatter de arter i Norden som betegnes som vekstgenetiske ressurser. Virksomheten er delt opp i tolv ulike virksomhetsområder.

Resultater i 1998

Arbeidet med en ny strategiplan som skal lede til ny kontrakt med NMR i 1999 er satt i gang. Økt innsats innen kjerneområdene forøkning/foryngring av frømaterialet samt dokumentasjon er vektlagt. To tre-årige forskningsprosjekter samt fire ettårige forskningsprosjekt er avsluttet og tre nye forskningsprosjekter er igangsatt. Samarbeidet med de baltiske land er ytterligere styrket. Det er holdt fellesmøter, seminarer og symposier, og det er etablert en felles nordisk-baltisk internett informasjonsplattform. NGB har ledet den internasjonale rådgivningsgruppe overfor Vavilov instituttet i St. Petersburg og ferdigstilt en tilstandsrapport som er overlevert det russiske jordbruksakademi (RAAS). Det tette samarbeidet med Europa fortsetter og NGB deltar i seks ulike EU prosjekter innen sitt område. NGB fortsatte å fungere som konsulent for de nordiske bistandsorganisasjonene i det sørlige Afrika (SADC området.).

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

2-6581-3 Samnordisk skogforskning (SNS), Sverige, Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
SEK	6.355.000	6.280.000	*)	93%	SNS	1998-2000
Motsvarer i DKK	5.339.000	5.401.000	5.540.000			

*) Institusjonen flyttet til Sverige i 1998, og 1999 var det første året med bevilgning fastsatt i SEK

Formål

Målsettingen til SNS er å arbeide for økt samarbeid og synergieffekt innen nordisk skogforskning for på den måten bidra til en bærekraftig og flersidig bruk av skogen. SNS arbeider gjennom å fremme forskning og nettverksbygging både innen Norden, overfor nærområdene og Europa.

Prioriteringer i kontrakten

Strategiplanen for 1998-2000 vektlegger forskningsområder som kobler sammen grunnleggende forutsetninger for skogbruk med næringsmessig anvendelse. Følgende områder er prioritert

- skogens økologiske funksjoner
- skogens økonomiske og sosiale funksjoner
- foryngelse og drift av skogen
- videreforedling av treressurser

Resultater i 1998 SNS har i 1998 støttet 13 forskningsprosjekter, 2 forprosjekter samt 14 nettverksaktiviteter. To prosjekter er evaluert med hensyn til vitenskapelig kvalitet. Den nasjonale medfinansieringsgraden var i gjennomsnitt 67%. SNS har gjennomført en gjennomgang av de permanente nettverksgruppene, og lagt ny struktur for arbeidet. En gjennomgang av mulige tiltak for å utvikle samarbeidet med Baltikum er innledet. SNS har aktivt kommentert innholdet i EU's femte rammeprogram for forskning. Et informasjonsseminar om EU forskningen er arrangert og midler til søknadsskriving til femte rammeprogram er bevilget. Informasjonsaktiviteten omfatter distribusjon av en brosyre til myndigheter og organisasjoner i Europa om bærekraftig nordisk skogbruk samt opprettelse av en internett hjemmeside.
Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

Fiskerisamarbejdet

Siden det nugældende samarbejdsprogram, 1997 - 2000, blev udarbejdet i 1996, har det nordiske fiskerisamarbejde ændret karakter fra primært at være et forsknings- og forvaltningssamarbejde mod et mere politisk slagkraftigt instrument. Ikke mindst skyldes dette en mere konsekvent implementering af det aktive formandsskabs prioriteringer. Et markant skift mod mere politikskabende og politikunderbyggende aktiviteter afspejles tydeligt i anvendelsen af budgetmidlerne.

Denne øgede politiske bæredygtighed i samarbejdet har ikke mindst internationalt båret frugt, bl.a. overfor EU og FN, men også Nordisk Råd har med sin rekommandation i 1998, vedrørende mærkning af fisk fra et bæredygtigt fiskeri, udvikling af kriterier for denne mærkning samt en styrket information til offentligheden om havet, miljøet og fiskeriet - 3 vigtige nordiske elementer, bidraget til denne udvikling.

Island tog derfor, under sin formandsperiode i 1999, allerede skridt til at igangsætte, ikke blot udarbejdelse af et nyt samarbejdsprogram, men en egentlig reformproces for samarbejdet.

Det forventes imidlertid ikke, at samarbejdets grundlæggende motiv, 'at bidrage til en bæredygtig udviklingen af fiskerierhvervet i Norden som et væsentligt samfundsøkonomisk aktiv - og at sikre en rationel udnyttelse af de levende marine ressourcer, herunder beskyttelse af de nordiske landes marine økosystemer og balanceret udnyttelse af havets levende ressourcer', vil ændres. Dette kræver at samarbejdet fortsat favner bredt - fra undervisning af børn og unge, samarbejde med frivillige organisationer, samarbejde med for-

valtningerne og organisationerne i nærområdet, forskning og udvikling for et mere bæredygtigt fiskeri, bestandskortlægning, fritidsfiskeri, konsumentundersøgelser, fødevaresikkerhed og -sundhed, netværksdannelse, seminarer og konferencer.

Fiskerisamarbejdet ser det derfor som helt nødvendigt at styrke det tværsektorielle samarbejde.

Budgetudviklingen: Fiskerisamarbejdet				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	7.189	7.321	7.140	- 1,8 %

Søjlefordeling: Fiskerisamarbejdet		Ialt 2000: 7.189 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
4.673 (65 %)	719 (10 %)	1.797 (25 %)

Sektorens budgetposter

2-6610-2 Prosjektmidler - Fiskeri					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	7.189.000	7.321.000	7.140.000	100 %	MR-fisk/nef

Formål

At søge de nordiske landes holdninger fremmet i internationale og regionale processer, hvor der bl.a. arbejdes med integration af miljøhensyn i fiskeriforvaltningen. At sikre en mere bæredygtigt udnyttelse af de naturlige marine ressourcer og markere Norden på dette felt. Hensyn til andre brugere af havet og de marine ressourcer samt til konsumenternes fremtidige krav til marine produkter, samt en bredere anskuelse af fisk som fødevare, har desuden en betydende rolle i samarbejdet.

Priorite-ringer i 2000

Indenfor det nordiske fiskerisamarbejde finder man, at kerneaktiviterene er i god overensstemmelse med statsministrenes deklaration om et holdbart Norden, såvel som med Nordisk Råds rekommandation om miljøcertifisering af fisk og en forstærket oplysningsindsats om havet, udnyttelsen af de levende ressourcer og havmiljøet. I fiskerisamarbejdet vil fødevaresikkerhed være et af flere nøgleområder for samarbejdet i 2000, hvor konsumentspørgsmål indtager en vigtig plads. Kvalitet og hygiejne – forbrugernes sikkerhed og sundhed, og forsyningssikkerhed - forbedret udnyttelse af eksisterende ressourcer fra opdræt og fangst af vild fisk, er væsentlige nordiske bidrag til løsning af lokale/globale forsyningsproblemer.
Et element i dette er, fortsat, at arbejde for udvikling af globale retningslinier for certificering af bæredygtigt fiskeri. I foråret 2000 præsenteres en status for de nordlige havområder, hvad angår miljø og bæredygtigheden af fiskeriet i områderne.
Det nødvendigt at udvikle 'instrumenter' til forudsigelse af det marine klima, idet 'klimatiske' forandringer i det marine miljø har dominerende effekt på det lokale økosystem. Af denne årsag er man indstillet på at bidrage til en bredere satsning på 'oceanklimaforskning'.

Resultater i 1998

1998 var af FN udnævnt som 'Havets år'. Fiskerisektoren tog initiativ til en nordisk opfølgning - 'Norden hav', hvis rygrad var en hjemmeside for skoleungdom og unge i Norden, udsendelse af materiale til samtlige skoler i Norden og en markering under Nordisk Råds session i Oslo, hvor elever fra de nordiske lande præsenterede eksempler på hvordan de havde arbejdet med havrelaterede emner i løbet af året. I Ministerrådskonferencen 'Fiskeriets nye markedsvirkelighed' deltog ministrene i paneldiskussionen efter at 'Mandag Morgen' og MAPP-centeret/Fiskerihøgskolen havde fremlagt resultatet af dels en 'omverdensanalyse' dels en konsumentundersøgelse.
Konsensuskonferencen 'Fisk for fremtiden-hvordan sikre bæredygtigt fiskeri', med stor deltagelse fra grønne- og andre organisationer, forvaltning og forskning samt pressen var et led i ministerrådets informationsprogram 'Den Grønne Bølge', hvorfra man også anbefalede ministerrådet at lade ICES (det internationale havforskningsråd) gennemføre en vurdering af de nordiske landes fiskeri og havet miljømæssige status udfra bæredygtighedskriterier. Ministerrådet løftede spørgsmålet om 'miljømærkning' af fisk fra bæredygtigt fiskeri op på den internationale dagsorden bl.a. i EU og FAO. Det nordiske fiskerisamarbejde bekostede gennemførelsen af en Technical Consultation i FAOs hovedkvarter i Rom.
Blandt Nordisk Arbejdsgruppe for Fiskeriforsknings (NAF) initiativer i 1998 skal nævnes:
Seminar for fiskere, forvaltere og forskere, under temaet 'Torsk, klima og vandring' drøftedes de marine fysiske forholds betydning for fiskenes livsvilkår og dermed for fiskeriet. Resultater fra projektet 'Environment and Cod' styrker opfattelsen af, at det marine 'klima' har overordentlig stor betydning for fiskene. Ligeledes afsluttedes et succesrigt projekt, hvor der er udviklet elektroniske mærker til fisk. Mærkerne oplagre data om fiskens bevægelser, dybde, temperatur etc, og giver forskerne helt ny viden om fiskenes adfærd og deres adfærd i relation til det fysiske miljø. En workshop om det diverse område 'kystzoneplanlægning' blev afholdt i oktober, ligesom en udredning om 'IT in the Nordic Fisheries' blev foretaget af NAF. Et stort projekt om reproduktionsforstyrrelser hos fisk, primært i Østersøen, blev afsluttet i 1998.

Arbetsmarkeds og arbejdsmiljø

Udgangspunktet for det nordiske samarbejde på arbejdsmarkeds-og arbejdsmiljøområdet er sektorens samarbejdsprogram for 1995-2000. Et nyt samarbejdsprogram godkendes i år 2000.

I år 2000 vil ministerrådet fortsat fokusere på samarbejdet mellem de nordiske lande for at øge beskæftigelsen og styrke den aktive arbejdsmarkedspolitik som en del af den nordiske velfærdsmodel. Ministerrådet vil ligesom i de tidligere år satse på initiativer som bidrager til at forhindre social udstødning, begrænsning af ungdoms- og langtidsarbejdsløshed og forbedring af svage gruppers mulighed for at indtræde på arbejdsmarkedet. Ministerrådet vil i endnu højere grad end tidligere arbejde for at forbedre mulighederne for at både kvinder og mænd kan forene arbejdslivet med forældrerollen samt at der er plads til de ældre på arbejdsmarkedet.

Ministerrådet vil fortsat bidrage til udredningen af konsekvenserne for indførelsen af ny teknologi på arbejdsmarkedet såvel på arbejdsretsområdet som arbejdsmiljøområdet.

På arbejdslivsområdet vil Ministerrådet fortsætte det tværvidenskabelige samarbejde, der indledtes i 1997. Man vil således satse på bedre samordning mellem arbejdsmiljøområdet, herunder tilsynsområdet, og arbejdsmiljøforskning.

Inden for det nordiske migrationssamarbejde vil Ministerrådet fortsætte med informations- og erfaringsudvekslingen vedrørende effekten af integrationspolitikken i de nordiske lande og fortsætte med aktiviteter som bidrager til bekæmpelsen af racisme og fremmedfjendtlighed.

Udviklingen af arbejdskraftens mobilitet i det *grænseregionale samarbejde* er et centralt område for Ministerrådets virke. Kortlægningen af forhindringer for arbejdskraftens frie bevægelighed inden for det fælles nordiske arbejdsmarked og afviklingen af dem vil blive opprioriteret i år 2000. I denne forbindelse vil det tværsektorielle samarbejde mellem især arbejdsmarked-, erhvervs- og regionalpolitik styrkes. Arbejdsmarkeds- og erhvervssektoren vil også samarbejde om at kortlægge behovet for et nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken, jævnfør Rek. 6/1998. Diskussionen mellem landene om at indføre et nordisk flyttebidrag fortsætter.

Samarbejdet med *arbejdsmarkedets parter* vil blive forsøgt revitaliseret i Ministerrådets arbejde i form af temadrøftelser sammen med arbejdsministrene og inddragelse af arbejdsmarkedets parter i konferencer og projektvirksomhed.

I *EU/EØS samarbejdet* vil Ministerrådet fortsætte opfølgningen på arbejdet indenfor rammerne af beskæftigelseskapitlet i Amsterdamaftalen, herunder EU-landenes retningslinier for øget beskæftigelse. Ved på denne måde at koordinere og sammenstille de nordiske landes holdninger kan der ikke bare overføres nyttig viden mellem landene, der kan også skabes grundlag for fælles ageren for nordiske interesser i den europæiske sammenhæng. Ministerrådet vil fortsat koordinere synspunkter for at fremme den nordiske model for regulering af arbejdsliv- og arbejdsretsområdet på et europæisk plan samt arbejde for en styrkelse af det nordiske netværk i relation til EU.

Inden for arbejdsmiljøområdet vil Ministerrådet fortsat arbejde for, at styrke den nordiske samordning af det europæiske samarbejde for at sikre størst mulig indflydelse af fællesnordiske synspunkter, hvor sundhed og sikkerhed i arbejdsmiljøet sættes i højsædet. Dette indebærer blandt andet, at man vil fortsætte med at prioritere deltagelsen i det europæiske standardiseringssamarbejde og arbejde for en ensartet nordisk implementering af arbejdsmiljødirektiver.

Indenfor *nærområdesamarbejdet* vil Ministerrådet opprioritere sin medvirken til at skabe en bedre nordisk koordinering af indsatserne i nærområdet og fortsætte med at formidle kundskab og information om de nordiske sociale og demokratiske strukturer. Ministerrådet vil støtte arbejdsmarkedets parter med opbygning af trepartsstrukturer, landenes kompetenceoverførsel på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøforskningsområdet og de baltiske landes forberedelser for ansøgning om EU-medlemsskab. På arbejdsmiljøområdet vil man fortsætte samarbejdet med arbejdsmiljømyndigheder i Nærområderne og fortsat gennem konferencer sætte focus på sundhed og sikkerhed i arbejdsmiljøet; desuden vil man også fremover satse på uddannelse inden for arbejdsmiljøforskningen med henblik på oplæring af nøglepersoner inden for arbejdsmiljøet i Nærområderne.

Budgetudviklingen: Arbejdsmarked og -miljø				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	13.185	13.554	13.540	- 2,7%

Søjlefordeling: Arbejdsmarked og -miljø		Ialt i 2000: 13.185 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
8.438 (64 %)	1.450 (11 %)	3.296 (25 %)

Sektorens budgetposter

3-4110-2 Projektmidler – Arbejdsmarked og -miljø					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	6.407.000	7.081.000	7.371.000	100 %	MR/EK-A

Formål

At initiere aktiviteter der bidrager til øget beskæftigelse, styrker de nordiske arbejdsmarkeder og forbedrer sundhed og sikkerhed i arbejdsmiljøet, herunder samordning af nordiske holdninger overfor EU/EØS. At indgå i tværsektorielt samarbejde.

Prioriteringer i 2000

- at deltage aktivt og påvirke den europæiske udvikling på arbejdsmarkets- og arbejdsmiljøområdet, særligt vedrørende beskæftigelsespolitiske initiativer indenfor EU, direktivforslag og implementeringen af direktiver
- at forbedre arbejdstagerne og arbejdsløses kompetence på arbejdsmarkedet
- at øge ligestilling i arbejdslivet
- at samordne nordiske synspunkter på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøforhold
- at fremme arbejdskraftens fri bevægelighed i Norden og styrke samarbejdet mellem landenes arbejdsformidlinger
- at styrke idéer til integration af indvandrere på arbejdsmarkedet
- at bistå de baltiske lande i forberedelserne til ansøgning og optagelse i EU

Bevillingsændringen skyldes budgetmæssige omprioriteringer.

Resultater i 1998

Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøsektoren havde aktiviteter indenfor alle tre søjler, samarbejde med næringssektoren og socialsektoren samt tværgående samarbejde på arbejdsmiljø-, arbejdsmiljøforsknings- og arbejdsretsområdet.
En række projekter der står i relation til samarbejdsprogrammets mål er blevet afsluttet. Det drejer sig blandt andet om konferencer og forskningsprojekter indenfor styrkelse af et sikre og sundere arbejdsmiljø og analyser af beskæftigelsessituationen i Norden.
Indenfor nærområdesamarbejdet er der afholdt en konference om migrationsspørgsmål i Baltikum og igangsat et projekt med arbejdsmarkedspolitisk udviklingsstøtte til de russiske nærområder. På arbejdsmiljøområdet er gennemført aktiviteter som øger kompetencen på arbejdsmiljøforskningsområdet og beskyttelsen af arbejdstagere i Nordens nærområder.
Et central element i samarbejdet indenfor Europasøjlen har været EU-koordinationsgruppen der består af medlemmer fra alle de nordiske lande, som udveksler viden om EU og nationale standpunkter i forhold til europæiske spørgsmål.

3-4120-2 NORDJOBB					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	2.817.000	2.762.000	2.672.000	100 %	FNF

Formål

Formålet med Nordjobb-programmet er, at give den nordiske ungdom mulighed for at tage sommerjob i et andet nordisk land samt at deltage i kulturelle aktiviteter under opholdet.

Prioriteringer i 2000

Formidling af 1000 Nordjobb-pladser i år 2000 til nordiske medborgere i alderen 18 og 26 år. FNF har oplyst, at basisorganisationen for Nordjobb har en kapacitet til at formidle 1000 Nordjobbpladser.
Bevillingen administreres af Foreningen Nordens Forbund (FNF)

Resultater i 1998

I 1998 foretog organisationen 815 udvekslinger. Heraf modtog Sverige 173, Danmark 234, Norge 132, Finland 109, Island 122, Færøerne 16, Grønland 7 og Åland 22.

3-4130-2 Informationsprojektet					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.357.000	1.330.000	1.121.000	100%	Projektet

Formål

Projektets mål er at sprede information om aktuelle spørgsmål på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i Norden, at sprede viden om det europæiske samarbejde i Norden og at give indsigt i de grundlæggende elementer i den nordiske arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøpolitik i Europa samt formidle anden løbende information.

Prioriteringer i 2000

Udbredelsen af information om udviklingen på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet i de nordiske lande prioriteres. Informationen er rettet mod Norden, Nærområderne og Europa.
Det er i løpet av 1999 gjennomført en ekstern evaluering av prosjektet som blant annet vil resultere i en endret organisering i 2000. Dette medfører at prosjektet vil bli administrert av et organ utenfor NMR's sekretariatet, men styrt av NMR med en kontrakt.

Resultater i 1998

Projektet har udgivet 4 numre af tidskriftet Arbejdsliv i Norden som er rettet mod myndigheder og andre professionelle indenfor Norden, 2 numre af tidsskriftet Nordic Labour Journal rettet mod professionelle i de ikke nordiske EU-lande og deltaget med udstillinger ved konferencer.

3-4180-3 Vidareutbildning inom arbetsmiljöområdet (NIVA), Finland						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
FIM	2.083.000	1.889.000	1.856.000	81%	Institusjonen	2000-2002
Motsvarer i Dkk	2.604.000	2.381.000	2.376.000			

Formål NIVAs hovedopgave er at arrangere efter- og videreuddannelse for forskere og andre eksperter inden for arbejdsmiljø- och arbejdslivsområdet. Endvidere arrangerer NIVA kurser i Baltikum, særligt rettet til deltagere fra Nærområderne og med focus på arbejdsmiljøforhold der er særligt relevante for Nærområderne. Desuden skal NIVA aktivt fremme nordisk samarbejde och samordning af arbejdsmiljøuddannelse.

Prioriteringer i kontrakten Niva ska anordna 10-13 kurser/symposier under år 2000 utifrån ovanstående mål. En IT-pedagogisk utveckling inom kursverksamheten ska initieras och genomföras.

Resultater i 1998 I 1998 blev 12 kurser gennemført. Antal deltagere: 306. Antal deltagere pr. kursus: 24. Der ses en nedgang i kursusindtægter, men tillige en reduktion i NIVA's totale omkostninger. Der er foretaget betydelige stramninger i bevillingerne til de enkelte kurser, og dette afspejles i ringere evalueringer fra kursusdeltagerne end tidligere. Det står klart, at NIVA med 1998-budget-niveauet vil have store vanskeligheder ved at opretholde den hidtidige kvalitet i kurserne – uden at reducere væsentligt på antallet af kurser.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

Social- och hälsovård

Samarbejdet tar utgangspunkt i gjennemføringen av sektorens samarbeidsprogram 1995-2000. I løpet av 1999 tas initiativ til utarbeidelse av et nytt rammeprogram som skal være ferdig til behandling til Nordisk Råds sesjon høsten 2000. Samarbeidet om grunnleggende prinsipper om likebehandling av borgerne, sosial solidaritet, alles like tilgjengelighet til nødvendige sosial- og helsetjenester samt almenn prioritering av sikkerhet, trygghet og kvalitet for forbrukerne av disse tjenester forventes fortsatt å være sentrale tema. Sosial- og helsesektoren har valgt å organisere samarbeidsområdet til stor del i felles nordiske institusjoner. På sektoren finnes 7 nordiske institusjoner og 86% av sektorens budsjett er bundet i disse i 2000. Institusjonenes konkrete resultater har ofte oppnået betydelig gjennomslagskraft på nasjonalt plan, og derved har de overordnede målsetninger innen for det nordiske samarbeid kunnet omsettes til konkrete resultater i landene. Sosial- og helsesamarbeidets tyngde vil også i det kommende år være forankret i samarbeidsinstitusjonene. Gjennom bl.a. bruken av tre-årige mål- og resultatstyringskontrakter skal institusjonenes virksomhet i sterkere grad fokuseres på de tre søyler. Nye prosjekter og samarbeidsområder skal i videst mulig utstrekning forankres i institusjonene.

Tverrsektorielle initiativer på velferdsområdet prioriteres høyt. Velfærdspolitik er et område, som både inden for de forskellige sektorers "egne" områder og tværsektorielt prioriteres højt. Man vil gjennom et fem-årig forskningsprogram om de nordiske velferdsstater i europeisk perspektiv satse på en række emner inden for velfærdsforskning, f.eks. arbejdsmarkeds- og arbejdslivsområdet, ligestillingsområdet, forbrugerområdet samt social- og sundhedsområdet. Oppstart bergnes til 2000. Rapporter fra tidligere satsinger på dette område er et viktig grunnlag for denne virksomheten, sammen med en aktiv politisk diskusjon i embetsmannskomité og ministerråd. Dette arbeid vil utgjøre en viktig del av sektorens EU/EØS relaterede samarbejde.

Den nordiske familjepolitikken vil fortsatt bli et satsningsområde. På bakgrunn av de kunnskapsstatuser og det forskningsarbeid som er igangsatt ved hjelp av sektorens prosjektmidler, vil ny forskning bli initiert og relevante institusjoner aktivisert. Marginaliserings- og utstøtingsmekanismer med særlig vekt på unge utgjør en viktig del av denne satsingen. Forebyggelsespolitikk og helsefremmende tiltak prioriteres fortsatt høyt primært innenfor institusjonenes arbeid.

På handikappområdet vil sosialministrene arbeide videre for konsolidering av samarbeidsformer med vekt på sektoransvaret og at alle sektorer arbeider aktiv for å sikre de funksjonshemmedes deltakelse i samfunnet. Informasjon og tilgjengelighet i vid forstand er hovedtemaer som videreføres. Innenfor sosialsektorens ansvarsområde legges fortsatt vekt på styrking av hjelpemiddelsamarbeidet med sikte på konkuransedyktig utvikling og produksjon av høyteknologiske hjelpemidler.

I samarbetet med närområdena prioriteras samarbetsinitiativ som kan utveckla redskap för myndigheterna i Närområdena och som kan bidra till utvecklingen av uppbyggandet av demokratiska samhällsstrukturer med vikt på de social och etiska aspekterna. Ministerrådet prioriterar följande områden:

- Utbildning i ledarskap, administration , organisation, lagstiftning etc. inom resp. social- och hälsoväsendet
- Förebyggande och hälsofrämjande arbete
- Läkemedelssamarbete
- Social- och hälsostatistik
- Uppbyggnad av nätverksetablerande samarbete, bl.a. samarbete med frivilliga intresseorganisationer. Ett centralt satsningsområde kommer att omfatta handikappsamarbetet.

Den tverrsektorielle handlingsplan for barn og unge i Nærområdene ble første gang behandlet av Nordisk Råd på sesjonen i 1998. Planen skal følges opp

med årlige, konkretiserte handlingsplaner. Arbeidet omfatter sosial-, kultur- og undervisningssektoren, og de ansvarlige politiske organ er Nærområdegruppen under EK-S og ledningsgruppen for barne- og ungdomskultur i Norden (BUK). Ved siden av en viktig koordinerende funksjon, forventes det at arbeidet gir mulighet for en rekke konkrete initiativ i 2000. Det legges vekt på at disse initiativ skjer ved hjelp av eksisterende nettverk og prosjekter. I samsvar med det islandske formannskaps satsing på levekår i nord, og utarbeidelsen av en helseplan for Barentsregionen, vil handlingsplanen for barn og unge få en tydelig nordlig dimensjon som videreføres.

Prosjektet for bekjempelse av smittsomme sykdommer i Nærområdene har tilknytning til handlingsplanen for barn og unge, men har likevel et mye større nedslagsfelt. I budsjettperioden er det vårt klart største helseprosjekt i regionen, med mange samarbeidsrelasjoner til både bi- og multilaterale tiltak. Smittevern er identifisert som et av de aller viktigste helseproblem i vårt samarbeid med Nærområdene, og prosjektet satser kraftig på kompetanseoverføring.

Ministerrådet arbeider for at fundamentale verdier i den nordiske modell kan bevares innenfor Norden og at den dessuten kan påvirke utviklingen i andre europeiske land. Ministerrådet bidratt til et resultatrikt samarbeid og koordinering av innsatser vedrørende standardisering av medisinsk utstyr og hjelpemidler. Her har de nordiske land oppnådd konkrete resultater slik at nordiske krav og verdier nå preger de felleseurepeiske standarder på området. Dette samarbeid vil fortsatt prioriteres. I de enkelte institutioners arbejde satses endvidere stadig mere intensivt på samarbejde med EU/EØS, dette gælder f.eks. lægemiddelsamarbejde i regi af Nordisk Lægemiddelnævn og på det området for tandmaterialer i regi af NIOM samt på handicap-hjælpemiddelområdet. Samarbeidet med Nordens nærområder vil intensiveres.

Budgetudviklingen: Social- och Hälsovård				
tDKK	**2000**	**1999**	**1998**	**Ændring 99-00**
	00-priser	**99-priser**	**98-priser**	**Pct.**
Budget	34.218	35.325	34.5568	- 3,1 %

Søjlefordeling: Social- och Hälsovård		**Ialt i 2000: 34.218 tDKK**
Norden	**Nærområdene**	**Europa**
29.085 (85 %)	1.711 (5 %)	3.422 (10 %)

Sektorens budgetposter

3-4310-2 Prosjektmidler – Sosial- og Helsepolitikk					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	3.881.000	3.734.000	3.968.000	97 %	MR/EK-S

Formål

Å implementere sektorens politiske målsettinger slik de kommer til uttrykk i samarbeids-programmet gennom aktiviteter med høy nordisk nytte på områder som ikke ivaretas av sektorens samnordiske institusjoner samt å igangsette nye initiativer/idéskapende prosjektvirksomhet, herunder forstudier til evt. senere nordiske prosjekter

Prioriteringer i 2000

Videreføring av tidsskriftet "Social- och Hälsovårdsnytt i Norden", inkl. den etablerte Internettutgaven, samt videreføring av det statistiske samarbeid på sosial- og helsesektoren gjennom NOSOSKO og NOMESKO. Statistik- komitéene har fått tre-årig mål- og resultatstyringskontrakt for perioden 1999 – 2001. Videre prioriteres Velferdspolitikk med fokus på

- Familiepolitikk, særlig barn og unges situasjon
- Forebygging og helsefremmende tiltak
- Sammenlignende studier
- Eldrespørsmål
- Nye initiativer og idéskapende prosjektvirksomhet som kan lede frem til senere nordiske prosjekter
- Lovgivning på nasjonalt, nordisk og europeisk nivå når det gjelder bopelsbaserte rettigheter innenfor sosial service og -beskyttelse.

Resultater i 1998

En rekke publikasjoner i 1998 er uttrykk for den prosjektvirksomhet som drives i sektoren. Blant emnene var kompetanse, risiko og oppvekstmiljø for 10-åringer i Norden, en eksempelsamling om kommunal eldreomsorg i Norden, og det nordiske kreftbildet. I tillegg ble rapporten om tvangsanbringelser av barn i Norden, delvis finansiert over prosjektmidlene, presentert av det danske Socialforskningsinstituttet. Som et ledd i arbeidet mot seksuelt misbruk av barn ble prosjektmidler brukt til å støtte utarbeidelse av en kodex for reiselivsbransjen, gjennom den frivillige organisasjonen ECPAT.

3-4320-2 Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	918.000	1.023.000	1.122.000	100 %	NHR

Formål

Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR) är ett rådgivande och policyskapande organ för Nordiska ministerrådet och dess olika samarbetsorgan och institutioner. Rådet skall främja nordiskt samarbete i handikappfrågor på alla relevanta samhällsområden och bidra till förverkligandet av gemensamma handikappolitiska mål om jämlikhet och full delaktighet i samhället för människor med funktionshinder.

Prioriteringer i 2000

Oppfølging av nasjonal implementering av nordiske råd og rekommendasjoner
Dokumentasjon av samlet nordisk agering i europeisk samarbeide
Gjennomføring av en nordisk konkurranse med tema "Design for alle"
Gjennomføring av en nordisk temakonferanse
Ansvarlig for ett nordisk initiativ fra hvert av de fem nordiske sektornettverk
Aktiv medvirken i en europeisk/internasjonal konferanse.

Bevilgningsendringen er en tilpassing til rådets økonomiske situasjon ved at det overføres midler fra tidligere år. Dette vil gi et aktivitetsnivå i 2000 som er i samsvar med NHR's planer.

Resultater i 1998

Prioritert profilering og synliggjøring gjennom publikasjoner og konkurranse om tilgjengelighet. Igangsatt sektornettverk og konsolidert funksjonsmåte og samarbeidsrelasjoner.

3-4330-2 Støtteordning for tegnspråktolkning					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	614.000	-	-	MR/EK-S

Formål

- Å underlette deltakelse i aktiviteter under Nordisk Ministerråd for personer som behøver å anvende tegnspråk.
- Å øke språkforståelse og minske språkhindringer.
- Å bidra til like muligheter for deltakelse i nordiske aktiviteter.
- Å legge til rette for at nordiske institusjoner og prosjekter kan praktisere sektoransvaret når det gjelder handikap-politikk.

Prioriteringer i 2000

Etablere støtteordningen på forsøksbasis med forankring i MR/EK-S med sikte på at nordiske institusjoner og prosjekter kan søke støtte for å kunne tilby tegnspråkstolkning. Sette i gang ordningen i begrenset omfang for bl.a. å registrere behov for en slik støtteordning på permanent basis. Bevilgningen for 1999 blir delvis overført idet man regner med at denne er tilstrekkelig til den foreslåtte oppstartsdrift i 1999 og 2000.

3-4380-3 Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN), Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
sek	3.514.000	3.588.000	3.258.000	92%	Institutionen	1999-2001
Modsvarer Dkk	2.951.000	3.086.000	2.802.000			

Formål

NLN har til opgave at fremme og videreføre det nordiske samarbejde på lægemiddelområdet.
Virksomheden skal bidrage til nordisk nytte for offentlige myndigheder, forskningsog undervisningsinstitutioner producenter og distributører af lægemidler samt for forbrugere og patienter.
NLN støtter udviklingen i Nærområderne og varetager nordiske værdier i europæisk perspektiv.

Prioriteringer i kontrakten

Prioriteringerne er baseret på den nye kontrakt, som bl.a. fremhæver følgende forhold
Forum for nordisk samarbejd i EU, lægemiddelsikkerhed og effekt, lægemiddelinformation og rationel brug af lægemidler, udviklingen af nærområdesamarbejdet, udvikling af uddannelsesvirksomhed.
En væsentlig ny prioritering er "rigtig lægemiddelbrug" som man gennem konferencer o.l. vil focusere på.

Resultater i 1998

NLN har i stigende grad satset på lægemiddelforskning og rigtig brug af lægemidler. Man er således gået fra den tidligere vægtlægning af godkendelse/kontrol af lægemidler.

Samarbejdet med Nærområderne er fortsat styrket, og den afholdte konference havde deltagelse af 114 personer fra Nærområderne.

Kontrakten er i øvrigt i alt væsentligt opfyldt med afholdelse af den planlagte Workshop. Dog ses en reduktion i antal solgte publikationer, idet væsentlige informationer i stigende grad udgives af EU.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

3-4381-3 Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV), Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
SEK	38.260.000	37.806.000	37.028.000	86%*)	Institutionen	1998-2000
Modsvarer DKK	32.138.000	32.513.000	31.844.000			

*) OBS! NHV's virksomhed finansieres direkte fra landende. Ialt 86% af finansieringen stammer fra det ordinære budget samt projektbidrag fra NMR.

Formål

NHV skall skapa och sprida kunskap som främjar en god och jämlik hälsa. Detta förverkligas genom att

- Bedriva flervetenskaplig och mångprofessionell utbildning och forskning av hög kvalitet, baserad på nordisk social- och hälsopolitik
- Erbjuda en inlärningsmiljö som inspirerar dagens och morgondagens ledare inom hälso-, sjuk- och socialtjänst till kreativt tänkande och handlande

Stimulera till nordiskt samarbete för internationell folkhälsovetenskap

Prioriteringer i kontrakten

Den nordiske profilen skal forstærkes, særligt på inputsiden, - hvilket vil sige "undervisende og forskende personal med tidsbegrenset ansættelse på nordiske kontrakter". Østersøområdet, Europa og internationalt samarbejde skal indgå i skolens intresseområder for at formidle nordiske erfaringer og kundskab, samt at udvide det nordiske perspektivet og øge den nordiske merverdi. Med baggrund i endringer på både den nordiske og internationale arena skal NHV profilere seg inden for forskeruddannelsen. Under kontraktperioden prioriteres gennemførelse af en ny uddannelsestruktur, herunder sterkere samarbejde mellom emnesområder og en tydeligere videnskabelig profil inden folkesundheden, bl.a. skal NHV profileres indenfor følgende områder: 1) Helse og samfund, 2) Management og 3) Epidemiologi, hvor skolen har resourcer til at møde stadig større efterspørgsel.

Resultater i 1998

Virksomheten har vært i samsvar med kontrakt, og skolen har særlig lagt vekt på å styrke nordisk profil og nordisk nytte i sin virksomhet. Foruten den planlagte undervisning har man prioritert forskningsrelaterte konferanser og publikasjoner. NHV har sammen med Ministerrådet tatt initiativ til internasjonalt samarbeide om helse og menneskerettigheter, samt en konferanse om pasientrettigheter.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

3-4382-3 Nordisk Institutt for Odontologisk Materialprøvning (NIOM), Norge						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
NOK	9.540.000	9.353.000	9.538.000	66%	Institutionen	2000-02
Modsvarer DKK	8.491.000	8.511.000	8.870.000			

Formål

NIOM er rådgivende organ og kompetencecenter inden for dentale biomaterialer for de nordiske helsemyndigheder, tandhelsepersonale og befolkningerne. NIOM prøver og certificerer materiale for det nordiske og europæiske marked. NIOM's informationsvirksomhed omfatter kurser, seminarer, forskningsrapporter, videnskabelige publikationer m.m. NIOM's kompetence benyttes til oplæring i kvalitetssikring

Prioriteringer i kontrakten

- Funktionen som *rådgivende organ og kompetencecenter* over for de nordiske sundhedsmyndigheder, tandhelsepersonale m.m. på området inden for dentale biomaterialer
- NIOM skal udvikle og gennemføre *forskningsprojekter* i samarbejde med de nordiske fagmiljøer
- NIOM's *informationsvirksomhed* skal omfatte kurser, seminarer o.l. blandt andet oplæring i kvalitetssikring af tandhelsepersonale
- NIOM skal udføre *prøvning og godkendelse* af dentale materialer, herunder såkaldt *certificeringsvirksomhed*, som indebærer godkendelse af tandmaterialer i henhold til EU-direktivet om medicinsk udstyr. Certifiseringsvirksomheden skal være en selvfinansieret enhed.

Resultater i 1998

NIOM har fortsat den øgede prioritering af forskningsvirksomheden. Man har videre arbejdet mod en total adskillelse af certificeringsvirksomheden og NIOMs øvrige virksomhed.
NIOM har satset meget på det europæiske samarbejde, hvor NIOM er repræsenteret i flere arbejdsgrupper i EU-regi.
NIOM er teknisk kontrolorgan i henhold til direktivet om medicinsk udstyr, og har i 1998 anvendt betydelige ressourcer på at bistå myndigheder o.l. i tolkning af direktivet.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Kræver opmærksomhed, da egenkapitalen er betydeligt reduceret

3-4383-3 Nordiska nämnden för alkohol och drogforskning (NAD), Finland						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
FIM	2.027.000	1.993.000	1.958.000	98%	Institutionen	1998-2000
Modsvarer DKK	2.534.000	2.511.000	2.507.000			

Formål

NADs huvuduppgift är att verka för ett ökat forsknings- och informationssamarbete om samhälleligt viktiga alkohol- och drogfrågor. Sina uppgifter fullgör NAD genom att

- främja och utveckla tvärvetenskapliga kontakter inom området
- initiera och planera samnordiska forskningsprojekt
- främja nordiskt informations- och dokumentationssamarbete

arrangera nordiska forskarkonferenser och stimulera forskarutbildning och forskarutväxling.

Prioriteringer i kontrakten Initiera forskning och samarbete kring: Den nordiska alkoholkontrollen och dess betydelse för konsumtion och -skador samt eventuella förändringar av de kontrollpolitiska instrumenten och deras effekter; Utmaningar inom narkotikapolitiken på nordisk, europeisk och internationell nivå; prevention av missbruk och -skador; konsumtion rusmedel och sociala faktorer.

Resultater i 1998 Et forskningsprojekt om de alkoholpolitiske ændringar og alkoholpolitikkens fremtid var en af NADs store satsninger. Videre arrangeredes et rusmiddel-forskermøde samt et seminar om alkoholpolitikkens udfordringer.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

3-4384-3 Nordisk samarbetsorgan för handikappfrågor NSH, Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Sek	8.833.000	8.911.000	8.727.000	97%	Institutionen	1999-2001
Modsvarer Dkk	7.419.000	7.664.000	7.506.000			

Formål NSH är Nordiska ministerrådets institution för nordiskt samarbete om handikappfrågor, främst inom socialministeriernas/social- och hälsovårds-ministeriernas ansvarsområde. NSH driver bl.a. Nordisk utvecklingscentral för handikapphjälmedel (NUH) och administrerar stödordning för bidrag till handikapporganisationernas nordiska samarbete. NSH är sekretariat för Nordiska Handikappolitiska Rådet

Prioriteringer i kontrakten NSHs arbete omfattar följande programområden: (1) Handikappolitiska strategier, (2) Hjälpmedel och ny teknik, (3) Samhällets utformning, (4) Brukarinflytande, (5) Europeiskt och internationellt samarbete samt (6) Extern information.

Resultater i 1998 NSH har i 1998 konsentrert seg om konsolidering av den nye strukturen i Ministerrådets handikaparbeid. Dette har gitt en klarere profil både i forhold til omverdenen og til Ministerrådssystemet forøvrig. I tillegg har man vært spesielt aktive innen feltene hjelpemidler og tilgang til ny teknologi. Fem nye guidelines-publikasjoner vedr. IT og telekommunikasjon ble utgitt, i tillegg til nyhetsbrev, kravsspesifikasjoner og andre publikasjoner.
NSH administrerer *Støtteordningen for handikapporganisasjonenes nordiske samarbeid* og fordelte 1,6 MSEK på sammenlagt 58 ulike møter og konferanser. Datterinstitusjonen, *Nordisk Utvecklingscenter för handikapphjälpmedel*, flyttet i løpet av året til Helsinki.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

3-4385-3 Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD), Danmark						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	6.723.000	6.565.000	6.197.0000	90%	Institutionen	1999-2001

Formål NUD skall bl.a. bidra till professionell utveckling av dövblindmedarbetare och de institutioner/ organisationer som är anslutna. Med en stimulerande och utvecklande miljö skall det skapas möjlighet till ny kunskap, utväxling av erfarenheter och öppen, tvärfacklig diskussion. Med det nordiska samarbetet skall verksamheten för dövblinda få höjd kvalitet och de verksamma på fältet en nordisk identitet.

NUD driver også ressursservice i form av bibliotek og informasjonsvirksomhet til såvel nordiske som internasjonale netverk. NUD samarbeider med nordiske institusjoner på døvblindeområdet om utviklingsprosjekter i Baltikum hvor NUD har en koordinerende rolle.

Prioriteringer i kontrakten

NUD skal sørge for en nordisk uddannelse, som støtter og kompleterer national uddannelse og fungerer som formidler af information og viden på døvblindeområdet. Indsamle information om døvblindhed og opretholde et kontaktnet på døvblindeområdet både i og unden for Norden for at få den nyeste viden og bidrage til internationalt samarbejde. Initiere og koodinere udviklings- og forskningsarbejdet med sigte på udvikling af døvblindearbejdets teori og praksis i Norden.

Resultater i 1998

Gjennom de to siste år har NUD arbeidet målbevisst på å nedbetale et akkumulert underskudd gjennom en reduksjon av aktivitetene. Budsjettkontrakten med NMR ble gjenforhandlet, og institusjonen kunne ved utgangen av 1998 vise et gledelig overskudd. Dette vil bli benyttet til å dekke oppmagasinert behov for utstyrsinnkjøp. Grunnkurs, temakurs og konferanser er gjennomført som planlagt, med et noe høyere deltakertall enn i 1997. Den nordiske nytte oppfattes som høy, med deltakere fra alle nordiske land, og med rykte for høy faglig kompetanse.

Kontrakt: Opfyldt.
Økonomi: Ingen bemærkninger

3-4386-3 Nordiskt utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS), Sverige						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
sek	1.549.000	1.881.000	1.842.000	55%	Institutionen	1999-2001
Modsvarer Dkk	1.301.000	1.617.000	1.584.000			

Formål

NOPUS är en utbildningsinstitution för vidare- och efterutbildning av socialpersonal i Norden med särskild inriktning på personer i nyckelställning. Målsättningen realiseras genom kvalificerad vidareutbildning (på högskole- och universitetsnivå), information och forskning på det sociala området.

Prioriteringer i kontrakten

Prioriteringerne er baseret på udgangspunkterne for udarbejdelsen af en nye kontrakt. Følgende forhold vægtlægges: Kvalifiseret videre- og efteruddannelsevirksomhed, konferencer og seminarier, forskning, information, netverks- og udviklingsarbejde. NOPUS er evaluert i 1999, og den fremtidige driftsform er foreløpig usikker. Den reduserte bevilgningen reflekterer denne situasjon.

Resultater i 1998

NOPUS har hatt lavere aktivitet og deltagelse på grunnkurs og temakurs enn i 1997. seminarer, konferanser og spesialkurs er derimot noe høyere enn kontraktskravene. Det nordiske FoU prosjekt *Kvalitet i socialtjenesten* har vært i gang med deltakelse fra alle de nordiske land. I tillegg har man gjennomført en betydelig prosjektvirksomhet i Baltikum med gode resultater.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Kræver opmærksomhed, da et akkumuleret underskud i 1997 og 1998 skal dækkes ind igen i 1999. Det er utarbeidet en plan for inndekkingen og ministerrådssekretariatet har iverksatt en regelmessig økonomisk oppfølging av institusjonen.

Jämställdhet

Ministerrådet (MR-JÄM) har antagit ett nordiskt samarbetsprogram på jämställdhetsområdet för åren 1995 – 2000. Den kompletteras med en årlig handlingsplan. Utöver detta har MR-JÄM antagit en handlingsplan för Män och jämställdhet (1997 – 2000) samt program om närområdessamarbete och jämställdhet (1998 – 2000). Dessutom har ministerrådet beslutat om hur jämställdhetssektorns aktiviteter inom EU/EES ramen skall organiseras. Enligt det nordiska samarbetsprogrammet skall samarbetet leda till en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform inför ett vidare europeiskt och internationellt perspektiv

Nordiska Rådets Norden utskott har uttalat önskemål om att ministerrådet inleder ett samarbete för att utforma ett nytt samarbetsprogram som skall gälla för åren 2001 –2005.

Jämställdhetssektorns största satsning under programperioden 1995 – 2000 är det sk mainstreamingprojektet för att utveckla metoder och pröva nya arbetsformer för att införliva ett jämställdhetsperspektiv i alla sakfrågor inom arbetsmarknad och ungdomspolitik. Projektet påbörjades under 1997 och avslutas år 2000. Mainstreamingprojektet är ett paraplyprojekt där kärnan är de delprojekt i kommuner, län och på regeringsnivå som länderna genomför. I detta projekt deltar förutom de fem nordiska länderna även Färöarna och Åland. Mainstreaming som metod utreds även inom EU kommissionen samt i Europa rådet. I samarbete med OECD samt NMRS'arbetsmarknads- och näringssektor planeras en konferens om manistreaming av könsaspekten.

Parallellt med det nordiska projektet har även arbetet med integrering av jämställdhet inom ministerrådets egen verksamhet påbörjats år 1997. Efter MR-SAM beslut har generalsekreteraren tillsatt en projektgrupp som har i uppdrag att göra konkreta förslag för integrering av jämställdhetsperspektivet i all verksamhet. Förslagen skall implementeras under åren 1999 -2000.

Nordiska Rådet har i en rekommendation uppmanat ministerrådet att verka för en jämn sammansättning (minst 40 %) av kvinnor och män i kommittéer, styrelser utskott etc. Utvecklingen följs genom årlig uppdaterad statistik, dessutom har generalsekreteraren fått i uppdrag att skapa rutiner och förutsättningar för att principen om 40 % skall kunna uppnås.

Många av de satsningar som fastslagits i det nordiska samarbetsprogrammet är områden som även behandlas i EU:s IV jämställdhetsprogram. Institutet för Kvinno- och könsforskning (NIKK) har en stor betydelse i det europeiska jämställdhetssamarbetet. NIKK bidrar till ökade kunskaper som möjliggör

effektivare insatser på jämställdhetsområdet och det bidrar i hög grad till att forma den samnordiska plattform som är så viktig i internationella fora. NIKK fungerar nu som sekretariat för AOIFE (The Association of Institutions of Feminist Education and Research in Europe), vilket visar förtroende för nordisk effektivitet. Informations-behovet är stort: både NIKK och jämställdhetssektorn utger ett Nyhetsblad som sprids på engelska till en europeisk och internationell publik.

Ministerrådet vill även i fortsättningen bidra till att skapa förutsättningar för jämställdhet mellan könen i närområdena och har därför godkänt ett närområdesprogram samt godkänt ett samarbetsprogram med de baltiska jämställdhetsministrarna. Det fortsatta närområdessamarbetet bygger på de erfarenheter som redan finns i länderna och bygger vidare på de kontakter som knutits och organiseras av en närområdesarbetsgrupp tillsatt av ÄK-Jäm. Under verksamhetsåret kommer man att fördjupa myndighetssamarbetet och samarbetet på NGO- och kvinnoforskningsområdet. Dessutom försöker man initiera projekt inom de övriga sektorerna som stöder kvinnors ekonomiska självständighet. Närområdesarbetsgruppen arbetar även aktivt med att försöka integrera könsaspekten i de övriga sektorernas närområdesprojekt.

Budgetudviklingen: Jämställdhet				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	7.377	7.435	6.524	- 0,8

Søjlefordeling: Jämställdhed		Ialt 2000: 7.377 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
4.943 (67 %)	1.328 (18 %)	1.107 (15 %)

Sektorens budgetposter

3-4410-2 Prosjektmidler-Jämställdhet					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	2.735.000	2.681.000	2.621.000	100 %	MR/EK-Jäm

Formål MR-JÄM förverkligar samarbetsprogrammet (1995 – 2000) genom en handlingsplan som fastställer den årliga projektverksamheten. Samarbetet skall leda till en fortsatt utveckling av en nordisk samsyn och en gemensam nordisk plattform inför ett vidare europeiskt och internationellt perspektiv och bidra till ett effektivare och rikare nationellt jämställdhetsarbete i vart och ett av de nordiska länderna.

De olika projekten syftar till att stärka den nordiska jämställdhetsmodellen, främja kvinnors och mäns lika tillgång till politiska och ekonomiska beslutsprocesser, främja kvinnors och mäns lika ekonomiska ställning och inflytande samt förbättra möjligheterna för både kvinnor och män att förena föräldraskap och förvärvsarbete.

Prioriteringer i 2000 Avslutning och utvärdering av det nordiska mainstreamingprojektet. Implementering av integrering av jämställdhet i nordiska ministerrådets verksamhet. Samarbetsprojekt med MR-A om jämställdhet i arbetsliv, speciellt med fokus på män. Förbättrad aktivitet i frågor relaterade till EU. Utåtriktad informationsverksamhet. Deltagande med information i FN konferensen Beijing + 5. Mainstreamingkonferens med OECD i samarbete med arbetsmarknads- och näringssektorn. Fortsättning av närområdessamarbetet genom projekt och myndighetskontakter samt initiering av projekt med könsaspekt på de övriga sektorerna.

Resultater i 1998 Konferensen Kön och visioner som hölls på Färöarna var den första konferensen som speciellt riktade sig till deltagare från de självstyrande områdena. Konferensen hade ca 140 deltagare. Handlingsplanen för Män och jämställdhet förverkligades till en del genom en Pappakonferens arrangerad i Finland och genom rapporten: Pappor på föräldraledighet. Närområdesaktiviteterna organiserades genom att tillsätta en arbetsgrupp och MR-JÄM godkände under året riktlinjer för hur organisera EU/EES aktiviteterna. En rapport om vad som gjorts sen det nordiska likalönsprojektet avslutades 1994 blev utarbetad under året: Har kvinnolön blivit likalön?.

3-4480-3 Nordiskt institut för kvinno- och könsforskning (NIKK), Norge						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
NOK	5.216.000	5.224.000	4.197.000	83%	Institusjonen	1999-01
Motsvarer i Dkk	4.642.000	4.754.000	3.903.000			

Formål NIKK skall befrämja, initiera, koordinera och informera om nordisk kvinno- och könsforskning och om undervisning på området både i Norden och internationellt, och skall bedriva egen forskning.

Prioriteringer i kontrakten Prioriteringene for 2000 framgår av kontrakten 1999-2001. NIKK ønsker å styrke egen forskning og initiering av samnordiska forskningsprojekt. Prosjektet "Jämställdheterna i Norden" skal utvides til å omfatte alle de nordiske land. Det treårige forsknings- og utviklingsprosjekt om ungdom, seksuell helse og kjønn (Living for tomorrow), forankret i nærområdene slutføras. Et treårig prosjekt som koordinator for nordisk mannsforskning startet i 1999. Videre utvikling og profesjonalisering av informationsverksomheten er høyt prioritert. Det skal fortsatt satses på konferenser/möten/forskerkurs i samarbeid med lokale, nasjonale, nordiske og europeiske enheter for kvinne- og kjønnsforskning

Resultater i 1998 Prosjektet Living for tomorrow startet, og forslag til et samnordisk forskningsprogram for kjønn og vold er utarbeidet. En konferanse om undervisning i kvinne- og kjønnsforskning i Norden er avholdt. NIKK var medarrangør for konferanser i nærområdene, og deltakere fra nærområdene var med i andre NIKK arrangementer, blant annet et forskerkurs om kjønn og politikk. NIKK er med i forberedelsene til verdenskonferansen Women's Worlds -99 i Tromsø i 1999. Gjennom arbeid i den europeiske institusjonelle organisasjon for kvinneforskning (AOIFE), er det oppnådd EU-finansiering til to prosjekter om undervisning, og det har vært arbeidet med å integrere kjønnsperspektiver i EUs femte rammeprogram for forskning og utvikling. Abonnenttallet på nyhetsbladene Nytt fra NIKK og News from NIKK fortsetter å øke, besøkstallet på hjemmesidene er høyt og en database med opplysninger om kvinneforskningsmiljøer i nærområdene ble lagt ut på Internett for ekstern søking.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

Narkotikasamarbejde

De overordnede prioriteringer for Nordisk Ministerråds samarbejde vedrørende narkotikaspørgsmål tager sit udgangspunkt i sektorens samarbejdsprogram *"Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000"*. Et nyt samarbejdsprogram vil blive behandlet og godkendt i år 2000.

Programmet bliver suppleret af årlige handlingsplaner, hvor formandsskabets prioriteringer fremholdes og gøres til genstand for konferencer, temadiskussioner o.l. i årets løb. Handlingsplanen for år 2000 vil blive drøftet i embedsmandskomitéregi i efteråret 1999. Det danske formandsskabs prioriteringer vil være centrale i programmet for år 2000.

I samarbejdsprogrammet fremhæves narkotikapolitikken som en del af den nordiske velfærdspolitik. De nordiske lande lægger vægt på forebyggende indsatser i narkotikapolitikken, samt at den politi- og toldmæssige indsats skal afbalanceres over for andre forebyggende indsatser.

Samarbejdets hovedmålsætning er at sikre og fremme et kontinuerligt samråd og en gensidig informationsudveksling mellem landene om deres respektive indsatser mod narkotikamisbrug, samt så vidt muligt at samordne landenes indsatser i internationale fora.Således skal narkotikasektoren være et forum for uformel debat om de nordiske landes ageren i europæiske og andre internationale organer og bidrage til en klarere profilering af nordiske synspunkter i internationalt samarbejde.

Målsætningerne sikres gennem tværsektoriel deltagelse ministre og embedsmænd med ansvar for forebyggelse, behandling, kontrol, retsvæsen og kriminalforsorg.

Der lægges også vægt på samarbejdet med både PTN (Politi og Told i Norden) og med NAD (Nordiska Nämnden för Alkohol- och Drogforskning).

Narkotikasektoren vil- afhængig af hvilke initiativer, der måtte komme fra samarbejdsparterne i Nordens Nærområder- følge det allerede etablerede samarbejde op. Dette blev indledt ved møde den 19. maj 1998 i Stockholm mellem nordiske og baltiske ministre på narkotikaområdet, og som mundede ud i "Nordic Baltic Statement" om samarbejdet.

Budgetudviklingen: Narkotikasamarbejde				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	1.136	614	510	81 %0

Søjlefordeling: Narkotikasamarbejde		Ialt i 2000: 1.136 TDKK
Norden	Nærområdene	Europa
795 (70 %)	57 (5 %)	284 (25 %)

Sektorens budgetposter

3-4510-2 Projektmidler – Narkotikasamarbejde					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	1.136.000	614.000	510.000	100 %	MR/EK-Narko

Formål

At initiere og fremme aktiviteter, der gennemfører MR-Narkotikas samarbejdsprogram samt den årlige handlingsplan.Et hovedmål med projektvirksomheden er at fremskaffe grundlag for debat og informationsudveksling mellem landene om narkotikasituationen, indsatser mod misbrug, deltagelse i internationalt samarbejde m.v.

Prioriteringer i 2000

- at styrke samarbejdet om *forebyggende indsatser*, herunder målrettede indsatser mod børn og unge. En effektiv satsning på sådanne forebyggelsesinitiativer vil kræve betydeligt øgede ressourcer
- at fremskaffe og udarbejde grundlag for landenes *udveksling af viden og erfaringer* på narkotikaområdet
- at undersøge mulighederne for samarbejde vedr. *misbrug i fængsler*
- at udveksle og om muligt samordne nordiske synspunkter på narkotikapolitik i *internationale samarbejdsfora*
- at samarbejde om *retslige spørgsmål*
- at styrke samarbejdet med *Nærområderne* gennem konkret projektvirksomhed

Budsjettøkning jfr. rådets rekommendasjon 3/98

Resultater i 1998

- Ministerrådet udmøntede sin prioritering af *videns- og erfaringsudveksling* om narkotikapolitik ved at focusere på debat bl.a. om indsatser mod misbrug på årets ministerrådsmøde i maj 1998
- Ministerrådet forberedte landenes deltagelse *i FN's* especialsession om narkotika UNGASS New York i juni 1998.
- På årets ministerrådsmøde var de baltiske narkotika-ansvarlige ministere inviteret. Samarbejdet resulterede i "Nordic Baltic Statement"
- Sektoren støttede forskellige projekter, der er en udmøntning af de prioriteringer, Ministerrådet har fastlagt for samarbejdet, herunder
- Nordisk konference om andre stoffer end alkohol i trafikken
- Nordisk profilering ved arrangement vedr. ungdom mod narkotika samt nordisk-baltisk samarbejde i forbindelse med dette arrangement

Velfærdsinitiativ

Optakten til Ministerrådets tværsektorielle velfærdssatsninger var konferencen om "Morgendagens Velfærdssamfund" i 1996. Herefter dannedes en tværsektoriel arbejdsgruppe, der i 1997 udarbejdede en rapport om "Det nordiske velfærdssamfund". Heri peges på de vigtigste udfordringer for de nordiske velfærdssamfund i de kommende år. En overordnet målsætning vil være at skaffe arbejde til alle. Videre peger rapporten på, at opgavefordelingen mellem det offentlige, det private og frivillig-sektoren bør revurderes. Rapporten

understreger også behovet for at undgå passivesering via overførselsindkomster (transferinger). Arbejdsgruppen foreslår et regelmæssigt (f.eks. hver 10. år) serviceeftersyn af de velfærdsbærende ordninger. Som opfølgning på denne rapport vil der i 1999 blive udgivet en EU/EØS-relateret publikation, hvor det nordiske velfærdssamfund sættes i relief overfor øvrige europæiske velfærdssystemer. Hensigten er at en sådan publikation skal kunne anvendes som redskab i det europæiske samarbejde. Endvidere vil der sektorvis blive fulgt op på nævnte "Velfærdsrapport".

År 2000 vil være det første år i et fem-årig forskningsprogram om de nordiske velferdssamfunn i et europeisk perspektiv. Innenfor rammen av forskningspolitisk strategi har velferdssektorens embetsmannskomitéer drøftet relevante forskningstemaer under hovedoverskriftene "De nordiske velferdssamfunn", "Helse og velferd", "Familie- og forbrukerpolitikk", og "Arbeidslivet i Norden".

Innehållet i forskningsprogrammet utarbetas i samarbete mellan det nordiska forskningspolitiska rådet (FPR) och arbetsmarknads-, arbetsmiljö-,jämställdhets-, konsument- samt social- och hälsosektorerna. En arbetsgrupp tillsatt av FPR har avslutat sitt arbete. I FPR arbetar man på ett ph.d-program innanför områdena: förhållandena på arbetsmarknaden inklusive ungdoms- och långtidsarbetslöshet, social- och hälsoförhållanden , frivilliga organisationerns betydelse för välfärdssamhällets utveckling, marginalisering samt speciellt utsatta grupper. Alla områden skall beaktas ur ett könsperspektiv.

Ett seminarium med sektorernas institutioner och nationella relevanta forskningsråd planeras att hållas under hösten 1999.

Budgetudviklingen: Välfärdsinitiativ				
tDKK	**2000**	**1999**	**1998**	**Ændring 99-00**
	00-priser	**99-priser**	**98-priser**	**Pct.**
Budget	5.090	1.739	510	192,7 %

Søjlefordeling: Välfärdsinitiativ		**Ialt i 2000: 5.090 tDKK**
Norden	**Nærområdene**	**Europa**
4.327 (85%)	255 (5 %)	509 (10%)

Sektorens budgetposter

3-4610-2 Projektmidler – Välfärdsinitiativ					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	614.000	102.000	510.000	100 %	mr/ek-s

Formål At initiere aktiviteter, der sigter mod en tværsektoriel satsning inden for velfærdspolitikken. Dette er tenkt som et supplement til sektorenes satsinger, med særlig vekt på det tverrsektorielle perspektiv.

Prioriteringer i 2000 Der vil blive satset på opfølgning af bl.a. "Velfærdsrapporten" med evt. initiativer, der kan fremme kendskabet til de nordiske lande i det europæiske samarbejde og i samarbejdet med Nærområderne
Den EU/EØS-relaterede publikation ventes at blive publiseret våren 1999, og ledsagende/opfølgende aktiviteter på velfærdsområdet vil først herefter blive iværksat.(Det bemærkes, at sektorerne tillige ventes at følge op på velfærdsområdet med konkrete indsatser i år 1999-2000).

Resultater i 1998 Arbeid med forankring av velferdspolitiske temaer i avdelingens embetsmannskomiteer på bakgrunn av de tidligere velferdskonferanser og –rapporter, med sikte på innvirkning på prosjektvirksomhet og forskningspolitisk strategi.

3-4620-2 Velfærdsforskning – De nordiske velfærdssamfund set i europæisk perspektiv					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	4.476.000	1.637.000	-	-	mr/ek-s

Formål Iværksættelse af et tværvidenskabeligt og tværsektorielt FoU-program inden for rammerne af forslaget til ny forskningspolitisk strategi. Satsningen tager sit udgangspunkt i velfærdssektorerernes prioriteringer og vil focusere på socio-økonomiske forhold samt velfærd og levevilkår i Norden.

Prioriteringer i 2000 Programmet er ment å omfatte undersøgelse af følgende områder: arbejdsmarkedsforhold, inkl. ungdoms- og langtidsarbejdsløshed; social- og sundhedsforhold; ligestilling; frivillige organisationers betydning for velfærdssamfundets udvikling; marginalisering og udstødelse; familier og husholdninger; særligt udsatte grupper, herunder børn og unge, indvanderere og flygtninge.
Velfærdssektorerne har udpekt områder, der i første række vil være velegnede til at opfylde forskningsprogrammets mål inden for følgende overskrifter: Arbejdslivet i Norden, Sundheden i velfærdssamfundet, Familie- og forbrugerpolitik samt spørgsmål inden for velfærdssamfundet mere generelt. Könsperspektivet skall beaktas i alla projekt.
Forskningsprogrammet utarbetas i samarbete mellan FPR och välfärdssektorn

Erhverv

Det erhvervspolitiske samarbejde tager sigte på fortsat forbedring af de nordiske virksomheders rammevilkår og det nordiske erhvervslivs konkurrenceevne. Man vil arbejde for en øget erhvervsmæssig integration med henblik på udvikling af Norden som én sammenhængende, konkurrencekraftig region.

Inden for den nordiske søjle vil man i virksomhedsåret videreudvikle det fællesnordiske innovationssamarbejde, i retning af etableringen af Norden som et sammenhængende kundskabsmarked. Der vil endvidere blive gennemført aktiviteter inden for områderne turisme og - som noget nyt - industriel design. Man vil i samarbejde med OECD, og NMRS' ligestillings- og arbejdsmarkedssektorer gennemføre en konference om "mainstreaming" af kønsaspekter. Hensigten er at bringe hidtil uudnyttede ressourcer ind erhvervsudviklingen.

Det tværsektorielle samarbejde med bl.a. arbejdsmarkeds-, regional og miljøsektorerne vil blive fortsat. Små og mellemstore virksomheders rammevilkår vil fortsat udgøre en central del af samarbejdet. Fællesnordiske tiltag vedrørende små- og mellemstore virksomheders anvendelse af IT og elektronisk handel vil præge samarbejdet i stigende grad. Der er behov for dels at udveksle erfaringer om anvendelse af IT, dels at undersøge mulighederne for et øget grænseoverskridende samarbejde mellem de nordiske lande gennemanvendelse af IT.

På grundlag af resultaterne af en konference om en produktindrettet miljøstrategi (POMS), som gennemførtes i 1998 i et samarbejde mellem miljø-, konsument- og erhvervssektorerne, vil man fremme udviklingen af produktion og forbrug af produkter med en mindre ressource- og miljøbelastning.

I Nærområderne ønsker man at fortsætte dialogen med de baltiske lande, Arktis og NordvestRusland for at stimulere internationale investeringer samt etableringen og udviklingen af små og mellemstore virksomheder. Dialogen med nærområderne om EU-spørgsmål på det erhvervspolitiske område bliver ført videre.

I forhold til EU/EØS fortsættes og udbygges det nordiske erhvervspolitiske samarbejde omkring erfaringsudveksling og samråd om aktuelle og mere langsigtede spørgsmål. Landene tager endvidere sager af fælles interesse op så tidligt som muligt i forhold EU-beslutningsprocessen.

Budgetudviklingen: Erhverv				
tDKK	**2000**	**1999**	**1998**	**Ændring 99-00**
	00-priser	**99-priser**	**98-priser**	**Pct.**
Budget	65.695	68.676	71.228	- 4,3 %

Søjlefordeling: Erhverv		**Ialt 2000: 65.695 tDKK**
Norden	**Nærområdene**	**Europa**
55.841 (85 %)	6.570 (10 %)	3.285 (5 %)

Sektorens budgetposter

3-5110-2 Projektmidler – Erhverv					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.020.000	1.432.000	1.312.000	100 %	MR/EK-Erhverv

Formål

I budgetåret fortsættes informationsudveksling og gennemførelse af konkrete tiltag, som bidrager til at nå den overordnede målsætning for det nordiske erhvervspolitiske samarbejde: at fremme af erhvervslivets konkurrenceevne for derved at skabe bedre vilkår for beskæftigelse og velfærd.

Prioriteringer i 2000

Prioriteringerne vil tage udgangspunkt i aktiviteter, som kan bidrage til forbedring af de nordiske landes konkurrenceevne. Der vil blive lagt vægt på opfølgning på et studie om Norden som én sammenhængende, konkurrencedygtig region. Gennem studiet vil der blive identificeret barrierer og styrkepositioner for de nordiske landes erhvervsliv. De mest relevante problemstillinger som identificeres, vil blive gjort til genstand for konkrete opfølgningsaktiviteter. Der vil endvidere blive gennemført aktiviteter inden for områderne turisme, industrielt design og kvindelige iværksættere.
Arbejdsmarkeds- og erhvervssektoren vil indlede et tværsektorielt samarbejde om kortlægning af behovet for et nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken, jfr. NR's rek. 6/98.
Bevillingsændringen skyldes budgetmessige omprioriteringer.

Resultater i 1998

Små og mellemstore virksomheders forhold stod i centrum for ministerrådssamarbejdet i 1998. Aktiviteterne har været fokuseret omkring følgende hovedområder: forbedring af den nordiske konkurrenceevne med henblik på at skabe gode vilkår for beskæftigelse og velfærd, det fremtidige nordiske innovationssamarbejde, evaluering af NORDTEST, informations- og kommunikationsteknologi (ICT), elektronisk handel (ET) i erhvervssammenhæng, svage regioners erhvervsmæssige udvikling, og koordinering af EU/EØS-spørgsmål.

3-5120-2 IT-samarbejde mellem små og mellemstore virksomheder					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	626.000	614.000	-	-	MR/EK-Erhverv

Formål

Gennem anvendelse af IT i praksis at etablere nye konkrete samarbejdsforbindelser mellem små og mellem store virksomheder i de nordiske lande. Det skal i praksis demonstreres, hvilke fordele og ulemper der findes ved et sådant netværkssamarbejde. Projektet er to-årigt.

Prioriteringer i 2000

Projektet skal øge de nordiske landes konkurrenceevne og øge det grænseregionale samarbejde mellem de nordiske lande. Det antages, at små og mellemstore virksomheder har et potentiale for øget vækst gennem øget IT-anvendelse på tværs af de nordiske grænser.

Resultater i 1998

I henhold til planerne skulle projektet påbegyndes i 1999.

3-5180-3 Nordisk Industrifond, Norge						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
NOK	59.106.000	60.754.000	62.038.000	85%	Institusjonen	1998-2000
Motsvarer i Dkk	52.604.000	55.286.000	57.696.000			

*) Foruden den årlige bevilling foreslås en tilsagnsfuldmagt på 70 MNOK. Tilsagnene vil komme til udbetaling med maksimalt 50 MNOK i 2001 og 20 MNOK i 2002

Formål

Nordisk Industrifonds skal styrke de nordiske landes konkurrenceevne og internationalisering. Fra hovedsageligt at lægge vægt på forsknings- og udviklingsarbejde vil Nordisk Industrifond i fremtiden i højere grad lægge vægt på innovationsrelaterede policylignende projekter for at forbedre innovationssamarbejdet og -klimaet i Norden.

Prioriteringer i kontrakten

Som opfølgning på udredningen fra 1998; "Hele norden som base. Nordisk erhvervs-/næringsrettet innovationssamarbejde" vil der blive gennemført en gradvis tyngdepunktsforskydning fra de hidtidige teknologirelaterede FoU-projekter. Nordisk Industrifond i de kommende år medvirke til, at Norden internationalt bliver.

- førende med hensyn til udnyttelse af netværk inden for FoU
- førende med hensyn til etableringen af velfungerende infrastruktur for SMV
- førende med hensyn til udvikling af lederkultur og lederuddannelse
- stærk i prænormativt industrielt samarbejde
- toneangivende inden for design

Bevillingsendringen skyldes budgetmessige omprioriteringer

Resultater i 1998

1998 var første år for Fondens nye strategi, som skal virke frem til år 2000. 1998 bar derfor præg af opbygningen af Fondens seks nye satsningsområder: finansiering af industrielle projekter inden for alle områder som er af interesse for det nordiske erhvervsliv ud over Fondens specifikke satsninger, udvikling af nordisk levnedsmiddelindustri, udvikling af den nordiske træforarbejdningsindustri, netværk for udvikling af erhvevspolitikken for SMV, satsning på produkter og processer som forbedrer miljø, livskvalitet og sundhed, aktiviteter med henblik på initiering af samarbejde mellem etablerede nordiske FoU-projekter og forskning og udvikling i Baltikum og Nordvestrusland.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

3-5181-3 NORDTEST, Finland						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
FIM	9.156.000	9.003.000	9.547.000	98%	Institusjonen	1998-2000
Motsvarer i Dkk	11.445.000	11.344.000	12.220.000			

Formål

Nordtests opgave er at arbejde for en bæredygtig industriel udvikling og at styrke de nordiske landes konkurrenceevne ved at fremme en relevant og omkostningseffektiv prøvnings- og måleteknisk virksomhed i Norden samt at virke for nordiske interesser specielt i europæisk prøvningsteknisk sammenhæng.

Prioriteringer i kontrakten

Nordtest skal gennem nordisk samarbejde på det prøvningstekniske område arbejde for

- en bæredygtig industriel udvikling og forbedret konkurrencekraft for den nordiske industri ved at fremme en relevant og omkostningseffektiv teknisk prøvnings- og måleteknisk virksomhed i Norden samt virke for nordiske intresser i internationale, specielt europæiske sammenhænge,
- mindskning af tekniske handelshindringer,
- gensidig godkendelse af prøvningsresultater,
- at brugerne får produkter, som opfylder kravene til kvalitet, sikkerhed og effektiv ressourceanvendelse og som er miljøvenlige.

I virksomhedsåret vil der blive foretaget justeringer med hensyn til Nordtests opgaver i lyset af en i 1998 gennemført evaluering.

Resultater i 1998

1998 var det første år i Nordtests resultatkontrakt med NMR for årene 1998 – 2000. Første tredjedel af opstillede kvantitative mål for denne periode blev opfyldt. Europaaktiviteterne og -samarbejde er blevet mere omfattende. Påbegyndte aktiviteter i Baltikum blev afsluttet med gode resultater. Det interne nordiske samarbejde fortsatte på samme høje niveau som tidligere. Arbejdet resulterede i gode prøvningsmetoder og tekniske rapporter, som benyttes både af industrien og af andre sektorer. Harmonisering og mindskning af tekniske handelshindringer har styrket den nordiske industris eksportmuligheder. I 1998 påbegyndtes gennemførelsen af en evaluering af Nordtest. Resultatet af evalueringen forelå i begyndelsen af 1999.

Kontrakt: Opfyldt
Økonomi: Ingen bemærkninger

Byg og bolig

Det bygge- og boligpolitiske samarbejde tager sit udgangspunkt i aktiviteter som leder til nordisk nytte. Det betyder for denne sektors vedkommende, at samarbejdet fokuseres på erfaringsudveksling samt udvikling af fællesnordiske metoder og løsningsmuligheder, som det ville være irrationelt at lade hvert enkelt lande gøre hver for sig.

Aktiviteterne i virksomhedsåret vil tage udgangspunkt de nordiske boligministres handlingsplan for sektoren for perioden 1998 – 2001, hvor følgende tre hovedopgaver prioriteres, det boligsociale område, en bæredygtig udvikling i byggeri og bolig samt samarbejdet med Nordens nærområder

Et arbejde omkring analyse af årsagerne til og konsekvenserne af segregation på boligmarkedet i Norden vil blive fortsat med henblik på identifikation af gode løsninger til fremme af integration på boligområdet. Man vil iværksætte et forskningsprojekt om, hvordan planlægning og boligpolitik kan anvendes i regional- og bosætningsudviklingen. De svage gruppers stilling på boligmarkedet vil være i fokus, herunder de ældres boligsituation.

Der vil fortsat blive iværksat projekter, som kan fremme det bæredygtige samfund gennem øget fokus på miljømæssigt bæredygtigt byggeri. Dette arbejde

vil blive gennemført på tværfagligt grundlag og i et bredt forskningssamarbejde med medvirken fra miljøsektoren.

I relation til nærområderne vil man lægge vægt på en fælles formidling af information og erfaringer fra den nordiske boligsektor og i mulig udstrækning vil man formidle nordisk viden om modernisering af boligmassen.

Inden for EU/EUS-søjlen vil de nordiske lande fortsat samarbejde om en effektiv implementering af byggevaredirektivet.

Budgetudviklingen: Byg- og bolig				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	834	818	0	2,0 %

Søjlefordeling: Byg- og bolig		Ialt 2000: 818 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
709 (85 %)	83 (10 %)	42 (5 %)

Sektorens budgetposter

3-5310-2 Byg og bolig					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	834.000	818.000	0	100 %	MR/EK-Byg

Formål

Samarbejdet har til formål at, udveksle erfaring og udvikle fællesnordiske metoder og løsningsmuligheder, som det ville være irrationelt at lade hvert enkelt lande gøre hver for sig, med særlig fokus på det boligsociale område, en bæredygtig udvikling i byggeri og bolig og samarbejdet med Nordens nærområder

Prioriteringer i 2000

Hovedindsatsen vil blive lagt på

- det boligsociale område
- en bæredygtig udvikling i byggeri og bolig
- samarbejdet med Nordens nærområder

med hovedvægt på projekter på det boligsociale område. I 1999 prioriteres afslutningen af igangværende projekter samt opfølgning af disse med seminarer og igangsætning af nye aktiviteter inden for de nævnte hovedområder.

Resultater i 1998

MR-byg førte i virksomhedsåret dialog med Nordisk Råd om sektorens fremtidige opgaver. Aktiviteterne var i årets løb koncentreret om opfølgning på eller afslutning af igangsatte samarbejdsprojekter for, hvilke der var sikret finansiering det foregående budgetår. Det drejede sig først og fremmest om tre større projekter på det boligsociale område: fremtidens ældreboliger, gode eksempler på integration i boligsocial sammenhæng, hvilket er anden ettappe af et tidligere gennemført projekt om modvirkning af segregation og endelig fortsat arbejde med en beskrivelse af de nordiske landes boligpolitik, "Housing in the Nordic Countries".

Konsument

I år 2000 vil det nordiske forbrugersamarbejde ske efter en ny handlingsplan, som godkendes i 1999. Det overordnet mål for planen er at forbedre forbrugernes retlige og økonomiske stilling, at fremme deres ret til information og undervisning og til at organisere sig for at beskytte deres interesser samt varetage deres muligheder for opnåelse af sundhed og sikkerhed indenfor en økonomisk ordning bygget på bærekraftig udvikling. Nye delmål i planen er indarbejdelse af miljøaspektet i forbrugerpolitikken og udvikling af forbrugerpolitikken som instrument dels i velfærdspolitikken, dels i erhvervspolitikken. Også tidligere prioriterede områder videreføres i det ny handlingsprogram. Dette gælder deltagelse i og påvirkning af den europæiske udvikling på forbrugerområdet, hvor det er en hovedopgave for det nordiske forbrugersamarbejde at udøve størst mulig indflydelse på den europæiske udvikling på området. Arbejdet med udvikling af gunstige vilkår for forbrugerforskningen fortsætter. Endelig anser forbrugerministrene det for meget vigtigt at fortsætte støtten til den demokratiske udvikling i nordens nærområder ved at arbejde for sikring af de basale forbrugerrettigheder.

Konkret ønsker de nordiske forbrugerministre at fokusere en del af samarbejdet i år 2000 på udvikling af strategier for forbrugerindflydelse på internationale processer. Forbrugerorganisationernes arbejde er en vigtig brik i det nordiske forbrugerpolitiske arbejde. I år 2000 vil forbrugerministrene starte på at analysere og støtte forbrugerorganisationernes påvirkningsmuligheder i relation til WTO og EU-systemet, herunder evaluere den nordiske organisering af stadardiseringsarbejdet med henblik på en effektivisering. Målet med analysen er at undersøge om indflydelseskanalerne udnyttes optimalt for eksempel i forhold til repræsentation i diverse komitéer, kontakt til EU-administrationen, kontakt til nationale repræsentationer og Europaparlamentets medlemmer.

Ministrene prioriterer fortsat ad hoc-grupper, som kan sikre en hurtig nordisk eller europæisk koordinering og eventuel arbejdsdeling i forbindelse med aktuelle sager på europæisk niveau. Dette gælder særligt i forbindelse med standardisering, produktsikkerhedsspørgsmål, levnedsmidler, forbrugerjura og finansielle tjenester.

De nordiske forbrugerministre vil som et nyt initiativ i år 2000 afdække, hvordan forbrugerpolitikken skal indrettes, for at kunne medvirke til at erhvervslivets konkurrenceevne forbedres. I den forbindelse ønsker ministrene en analyse af hvilke forbrugerkrav, der særligt vil være til fordel for erhvervslivets konkurrenceevne, og med hvilken hastighed forbrugerkravene skal skærpes for at kunne virke optimalt ind på virksomhedernes konkurrencekraft. For-

brugerministrene vil også nordisk og nationalt arbejde for at fremme forhandlingerne om internationale konventioner, som skal sikre at forbrugernes rettigheder overholdes ved grænseoverskridende køb.

De Nordiske forbrugerministre vil i år 2000 understøtte udviklingen mod frie markeder for nødvendighedstjenester ved at følge op på de tidligere nordiske og nationale studier af udviklingen i tele- og energisektorerne; hvad har dereguleringen medført og hvor er der behov for at støtte udviklingen ved at udarbejde nordiske forbrugerkrav til f.eks. klageordninger, standardkontrakter, mobilitet m.m. Desuden vil forbrugerministrene arbejde videre med problematikken om el-kvalitet.

Konsumentsektoren fortsætter samarbejde med miljøsektoren om bl.a. evaluering af miljømærk-ningsordningen, funktionstænkende, forbrugerønsker og behov for miljøinformation samt produktorienteret miljøstrategi. Samarbejdet med levnedsmiddelsektoren fortsættes med gennemførelsen af en ny handlingsplan for forbrugeraspekter ved levnedsmidler.

Et udbygget samarbejdet med de baltiske lande og nordvest Rusland er et vigtigt bidrag til stabilitet og demokrati i regionen. Opbygning og udvikling af uafhængig forbrugerorganisationer er vigtige i denne sammenhæng. Forbrugerministrene vil bl.a. fortsætte med at hjælpe med til at dække det behov, der er for organisationskundskab i form af ledelse og drift af en organisation og udvikling af organisatoriske mål og strategier, kundskaber og træning i f.eks. klagesagsvirksomhed, forbrugerrettet information til rådgivningsvirksomhed.

Budgetudviklingen: Konsument				
tDKK	**2000**	**1999**	**1998**	**Ændring 99-00**
	00-priser	**99-priser**	**98-priser**	**Pct.**
Budget	8.501	7.834	7.658	8,5 %

Søjlefordeling: Konsument		**Ialt 2000: 8.501 tDKK**
NORDEN	NÆROMRÅDENE	EUROPA
4.676 (55 %)	85 (1 %)	3.740 (5 %)

Sektorens budgetposter

3-6710-2 Prosjektmidler – Konsument					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	6.372.000	5.747.000	5.618.000	100 %	MR/EK-Konsum

Formål

At initiere aktiviteter, der sigter mod at forbedre forbrugernes retlige og økonomiske stilling, at fremme deres ret til information og undervisning og til at organisere sig for at beskytte sine interesser samt varetage deres muligheder for opnåelse af sundhed og sikkerhed indenfor en økonomisk ordning bygget på bærekraftig udvikling.

Prioriteringer i 2000

Udvikle påvirkningsmuligheder og samarbejde mellem myndigheder og organisationer m.h.t. EU-indspil
Sikre købe-, aftalerettigheder og klagebehandling ved grænseoverskridende køb
Udvikle forbrugerkrav som forstærker konkurrenceevnen og gør markedet mere gennemsigtigt
Evaluere den nordiske organisering af standardiseringsarbejdet og arbejde for bedre produktsikkerhed
Gennemføre nye handlingsplaner for forskning og i samarbejde med Livs om forbrugeraspekter ved mad
Påvirke forbrugsmønstre og produktionsmønstre i miljøvenlig retning i samarbejde med miljø og næring
Støtte udviklingen i Nordens nærområder ved at arbejde for sikring af de basale forbrugerrettigheder
Budgetforøgelsen vil fortrinsvis blive anvendt til at udvikle påvirkningsmulighede og samarbejde mellem myndigheder og organisationer m.h.t. internationale tiltag.(jfr rek 26/98)

Resultater i 1998

Sektoren har aktiviteter i alle tre søjler, tværsektorielt samarbejde med miljø-, næring-, levnedsmiddel- og lovgivningssektorerne og tæt samarbejde med den frivillige sektor på området. Afholdelsen af en forskerkonference har givet et betydningsfuldt løft til udvikling af forbrugerforskningen. I 1998 deltog generaldirektør for EU-kommissionens DG XXIV Horst Reichenbach og den daværende formand i EU's forbrugerministerråd og brittiske forbrugerminister Nigel Griffiths i forbrugerministrenes møde. Nærområdeaktiviteterne byggede i 98 videre på aktiviteter om emnerne produktsikkerhed og forbrugerundervisning. Udover disse opfølgninger, har sektoren i 1998 påbegyndt bistand i forbindelse med opbygning af forbrugerorganisering i nærområderne og i forbindelse med miljøspørgsmål.

3-6720-2 Nordisk Miljømærkingsnævn						
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**NMR fin. 98**	**Bud.disp av**	**Kontrakt**
Dkk	2.129.000	2.087.000	2.040.000	100%	Nævnet	1998-2000

Formål

Den nordiske miljømærkning er en frivillig, positiv mærkning af varer og tjenester, som via markedskræfterne skal bidrage til et mindre miljøbelastende forbrug. Miljømærkningens opgave er at vejlede forbrugere og indkøbere i deres ønske om at handle miljørigtigt og at stimulere til en udvikling af varer og tjenester, som er mindre miljøbelastende end i øvrigt ligeværdige produkter. NMR's andel af Svanens budget bruges til nævnets sekretariat og udvikling af en nordiske profil i ordningen samt til evaluering.

Prioriteringer i kontrakten	- Koordinere aktiviteter i de nationale sekretariater og administrere NMN, - Skabe grundlag for internationale tiltag, oversættelser m.v. - Skabe en højere nordisk profil, bl.a. gennem informationstiltag og PR-kampagne, - Bidrage til udredninger om forbrugeradfærd og miljøeffekter, - Udvikle fællesnordiske kvalitets- og styringsinstrumenter.
Resultater i 1998	NMR's finansielle bidrag dækkede udgifter til nævnets sekretær, oversættelse af kriteriedokumenter samt produktion af informationsmateriale og kvalitetsforbedringer i administrationen. Miljømærkningsordningen, Svanen er under stadig udvikling og har i 1998 fået gennemført en gallup i alle de nordiske lande, som viser at Svanen har et godt renommé og er kendt. Den første islandske licens blev bevilget i maj. Antallet af licenser blev forøget i 1998 med 50% fra 417 til 624. Antallet af produktgrupper, som nu kan mærkes, er 48. Kontrakt: Opfyldt Økonomi: Ingen bemærkninger

Levnedsmidler

Det nordiske levnedsmiddelsamarbejde i år 2000 vil blive præget af nytænkning og overskridelse af grænser. Ministre med ansvar for levnedsmiddelspørgsmål vil, på det islandske ordføreskabs initiativ, blive samlet for første gang i det nordiske levnedsmiddelsamarbejdes historie. Et nyt samarbejdsprogram for levnedsmiddelområdet skal udarbejdes og tværsektorielle handlingsplaner i grænseområderne til forbrugerspørgsmål og til jordbrugsspørgsmål skal gennemføres. Samarbejdet om vestnordiske spørgsmål vil få en mere fremtrædende plads med konkrete projekter af særlig vestnordisk interesse.

Den store politiske og mediemæssige interesse for mad og forbrug er et vigtigt incitament til at fortsætte samarbejde med andre sektorer om mad. EK-Livs og EK-konsument har udviklet et fælles tværsektorielt handlingsprogram i 1999 som er styrende for samarbejdet i grænseområdet mellem forbruger- og levnedsmiddelpolitik. For at udvide beskyttelsen af forbrugerne skal samarbejdet med NEJS om sikker mad i hele levnedsmiddelkæden videreudvikles på basis af samarbejdsaftalen mellem sektorerne fra 1999. Et nyligt indledt samarbejde med sundhedssektoren om statistik over faktorer, som kan påvirke sygdomsfrekvens og -forløb, fortsættes. Målet er at producere en nordisk sundhedsrelateret kost- og levnedsmiddelstatistik og en nordisk nutritionsberetning.

De hidtidige konkrete risikovurderinger inden for levnedsmiddelområdet har i høj grad været bestemt af anvendelsen af tilsætningsstoffer. Dette arbejd skal fortsættes. Tilsvarende gælder andre potentielt farlige indholdsstoffer i levnedsmidler, f.eks. aromastoffer, som er blevet af interesse at vurdere i EU.

Sikkerhedsmæssige vurderinger af levnedsmidler og bestanddele som produceres i nye produktionsformer rejser nye spørgsmål, hvad angår sikkerheden

for konsumenten. En række nye bakterier vil blive anvendt til fremstilling af nye levnedsmidler (Novel Food) samt til forbedring af traditionelle levnedsmidler. Der mangler i dag værktøjer, herunder laboratoriemodeller, til at vurdere disse nye mikro-organismer. Det samme er tilfældet med antibiotikaresistente mikroorganismer, når de forekommer i vand og mad på vandring i kæden fra jord til bord. EK-Livs ønsker at prioritere disse områder.

EK-Livs vil pege på at der også findes alvorlig risiko med helt almindelige, nyttige og nødvendige fødevarer. EK-Livs vil derfor fortsat arbejde med risikovurdering af almindelige næringsemner, bl.a. A-vitamin og folsyre, hvor faren for under- eller overdosering er størst.

På det mikrobiologiske område vil EK-Livs bl.a. udarbejde nye risikovurderinger for mikroorgansimer i levnedsmidler og drikkevand og focusere på kæden fra jord til bord. I en række lande, heriblandt de nordiske, har der de senere år været store levnedsmiddel- og vandbårne udbrud af alvorlige sygdomme med mikrobiologisk årsag. Disse erfaringer bør systematiseres og analyseres, så de kan give underlag for forebyggende tiltag på rette sted i kæden fra jord til bord. Meget basisarbejde udestår, spesielt vedrørende vandbåren smitte og dette vil blive et prioritert område. EK-Livs vil satse på at bevare en bedre hygiejnestatus i de nordiske lande sammenlignet med andre lande.

Internationalt sker der en omfattende udvikling af levnedsmiddellovgivningen. Handelen over grænserne bliver livligere. En helt ny handelsform – Internet – tages også i anvendelse for fødevarehandel. Levnedsmiddelkontrollen må udvikle sine forpligtelser og muligheder. EK-Livs vil fortsat bidrage til denne udvikling.

Budgetudviklingen: Levnedsmiddel				
tDKK	**2000**	**1999**	**1998**	**Ændring 99-00**
	00-priser	**99-priser**	**98-priser**	**Pct.**
Budget	5.210	5.348	4.228	- 2,6 %

Søjlefordeling: Levnedsmiddel		**Ialt 2000: 5.210 tDKK**
Norden	**Nærområdene**	**Europa**
3.074 (59 %)	52 (1 %)	2.084 (40 %)

Sektorens budgetposter

3-6810-2 Projektmidler – Levnedsmiddel					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	5.210.000	5.348.000	4.228.000	100 %	MR/EK-Livs

Formål

At initiere aktiviteter, der sigter mod at beskytte forbrugerne mod sundhedsrisici ved mad og drikkevand og mod vildledende markedsføring af varerne, at sikre madens og drikkevandets kvalitet samt at opmuntre befolkningen til bedre kostvaner.

Prioriteringer i 2000

- Udvikle toksikologisk og mikrobiologisk risikoanalyse nordisk og som internationale input
- Udvikle levnedsmiddelkontrol som tager højde for grænseoverskridende handel og Internethandel
- Støtte vestnorden i udvikling af redskaber i forbindelse med kost- og ernæring
- Koordinere tiltag vedr. levnedsmiddellovgivning på nordisk og europæisk niveau samt Codex-arbejde
- Oprette og vedligeholde nordiske netværk til hurtig nordisk koordinering af aktuelle europæiske sager

Deltage i og påvirke den internationale udvikling på levnedsmiddelområdet
Støtte demokratiudvikling og markedsøkonomi i nærområderne vha. netværk for Food Control

Resultater i 1998

EK-Livs udarbejdede i 1998 en plan for forstærket nordisk indsats for risikoanalyse. Første del af planen er sat i gang. I samarbejde med 4 andre sektorer har EK-Livs taget initiativ til et stort projekt om en overordnet, bred gennemgang af levnedsmid-delmærkning over for konsumenterne. EK-Livs har etableret 8 nordiske netværk, som koordinerer vedr. europæiske sager bl.a. mærkning, novel foods, dietetiske levnedsmidler, tilsætningsstoffer, madallergi og drikkevand. Af EU-projekter kan bl.a. nævnes vejledning om materialer og genstande. Nordic-Baltic Projekt Group on Food Control har i 1998 bl.a. afholdt et seminar om kommunikation mellan parterna i livsmedelskontrollen og to kurser om egenkontrol for personale på vandverker er. Levnedsmiddelsektoren havde aktiviteter i alle 3 søjler, og samarbejde med alle tilgrænsende sektorer.

Lovgivning på justits-sektorens område

Samarbejdet mellem de nordiske justitsministerier tager sit udgangspunkt i samordning ved udarbejdelse af ny lovgivning samt udveksling af information og erfaring med eksisterende lovgivning. Hensynet til sikring af en nordisk retslighed er centralt for samarbejdet. Herudover vil indsatser på justitsområdet også blive behandlet på nordisk plan.

Initiativer på lovgivningssektoren bygge på en årlig handlingsplan som tillæg til Justitsministrenes overordnede samarbejdsprogram fra 1996. Handlingsplanen, der vedtages på Justitsministrenes årlige møde, fremhæver de sagsområder der vil blive særligt prioriteret i det nordiske lovgivningssamarbejde i det kommende år. Handlingsplanen beskriver de overordnede faglige prioriteringer i det nordiske samarbejde samt angiver sagsområder for det løbende

nordiske lovgivningssamarbejde. Søjleprioriteringerne i det nordiske samarbejde varetages efter princippet om nordisk nytte i relation til det enkelte prioriteringsområde.

Samarbejdet inden for Norden vil primært fokusere på grænseregionale hindringer i lovgivningen samt familie- og procesretten. Bekæmpelse og forebyggelse af kriminalitet, herunder ungdomskriminalitet, er prioriteret såvel inden for det nordiske samarbejde som i relation til nærområderne. Særlige initiativer overvejes til opfølgning af møde mellem de baltiske og de nordiske justitsministre i efteråret 1999. Koordinering i den nordiske strafferetsekspertgruppe, udveksling af information om nationale planlagte og igangsatte lovgivningsinitiativer samt gennemførelse af projekter til belysning af EU-rettens indvirkning på den nordiske retstilstand er fortsat en vigtig del af samarbejdet mellem de nordiske justitsministerier.

Det traditionelle nordiske lovgivningssamarbejde udvikles stadigt til at få en mere europæisk vinkel. Embedsmandskomitéen for lovgivningsspørgsmål lægger stor vægt på Samarbejdsministrenes opfordring til at sikre en koordineret implementering af EU-direktiver. Der vil forsat blive arbejdet med kortlægning og opfølgning af de nordiske arbejdsgrupper, nedsat på tjenestemandsniveau til sikring af den nordiske retslighed ved implementering af EU-lovgivning. Embedsmandskomitéen for lovgivningsspørgsmål fortsætter sin koordinerende rolle i relation til det internationale samarbejde på justitsområdet, såvel i EU som globalt.

Budgetudviklingen: Lovgivning på justitssektorens område				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	1.275	870	864	46,6 %

Søjlefordeling: Lovgivning på justitssektorens område		Ialt 2000: 1.275 tDKK
Norden	Nærområdene	Europa
612 (48 %)	255 (20 %)	408 (32 %)

Sektorens budgetposter

3-7110-2 Projektmidler – Lovgivning på justitssektorens område					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	1.275.000	870.000	864.000	86 %	MR/EK-Lov

Formål At understøtte initiativer til gennemførelse af Justitsministrenes årlige handlingsplan til sikring af nordisk samarbejde ved lovforberedelse under hensyntagen til den nordiske retslighed, at understøtte samarbejdsinitiativer på aktuelle indsatsområder samt at videreføre arbejdet med forskning i europæisk integrationsret.

Prioriteringer i 2000

- Et styrket samarbejde omkring forebyggelse og bekæmpelse af kriminalitet er prioriteret. Projekter der understøtter etablering af et samarbejde med de baltiske lande vil blive iværksat. Endvidere vil der blive indledt et samarbejde omkring initiativer til løsning af problemer vedrørende ungdomskriminalitet.
- Samarbejdet omkring EU-søjlen vil blive intensiveret ved iværksættelse af en række projekter til belysning af indvirkning af EU-ret på nordisk lovgivning.
- Grænseregionale hindringer i lovgivningen vil få særlig opmærksomhed i 2000. Såvel det civilretslige som det erhvervsretslige område vil blive taget op til vurdering i Embedsmandskomitéen.

Budsjettøkning jfr. rådets rekommendasjon 3/98.

Resultater i 1998

Projektmidlerne blev i 1998 primært anvendt til udvikling af samarbejdet på de områder der er prioriterede i den årlige handlingsplan.

Af konkrete projekter skal følgende fremhæves:

- Iværksættelse af et studie til undersøgelse af forskelle på det familieretslige område, herunder ægteskabslovgivning, arve- og adoptionslovgivning.
- Forberedelse af et møde med de nordiske og de baltiske justitsministre til diskussion af temaet : Øget samarbejde mellem de nordiske og baltiske stater indenfor justitssektoren. Dette er det første møde af sin art inden for rammerne af Nordisk Ministerråd. Mødet forventes gennemført 3. november 1999.
- Nordisk samarbejde til bekæmpelse af grænseoverskridende kriminalitet er iværksat. Inden for rammerne af den nordiske strafferetsekspertgruppe samarbejdes omkring hvidvask af penge, efterforskningsmetoder samt etablering af et grænseløst Norden i retshjælpssamarbejdet.

Et forstærket nordisk samråd omkring implementering af EU-retsakter er resultatet af Ministerrådets oversigt over nordiske samrådsgrupper nedsat i justitsministerierne.

Øvrig virksomhed

Budgetudviklingen: Øvrig virksomhed				
tDKK	2000	1999	1998	Ændring 99-00
	00-priser	99-priser	98-priser	Pct.
Budget	80.442	78.868	82.198	2,0 %

Søjlefordeling: Øvrig virksomhed		Ialt 2000: 80.442 tDkk
Norden	Nærområdene	Europa
65.158 (81 %)	7.240 (9 %)	8.044 (10 %)

Budgetposter

4-0180-3 Ministerrådets sekretariat					
Valuta	Budsjett 00	Budsjett 99	Budsjett 98	Disp98/Bud.98	Bud.disp.av
Dkk	59.898.000	58.724.000	55.404.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Sekretariatet skall påta sig en tydlig och professionell roll vid politikförberedelser på det samnordiska planet samt uppföljning av de politiska besluten.
Sekretariatet skall vara ett professionellt och efterfrågat administrativt organ, när samnordiska uppgifter skall lösas.

De resultatkrav och succeékriterier som gäller är:
- sekretariatets ledning, organisation och arbetssmetoder skall vara flexibla och resultatinriktade
- sekretariatet skall vara omvärldsorienterat och aktivt finna relevanta politiska beslutstema och underlag
- administrationen och styrningen av samnordiska uppgifter skall leva upp till Nordisk-Nytta-kriterierna
- budgetarbetet och resultatrapporteringen skall matcha de politiska kraven - bl a de tre pelarna
- administration och styrning av institutioner, projekt och stödordningar skall vara effektiv och resultatorienterad
- personal- och lönepolitiken skall vara ett stöd för att uppnå uppsatta mål.

Prioriteringer i 2000

Starkare fokusering på att sekretariatet skall kunna stimulera till politikförberedande aktiviteter. Utveckling av samarbetet med aktuellt ordförandeskap
Uppgiftsbelastningen på sekretariatet som helhet och prioriteringen av tvärsektoriell och policyorienterad verksamhet gör det nödvändigt med en medarbetarstab som besitter en hög och flexibel kompetensnivå. Den framtida rektyrteringspolitiken inriktas därför särskilt på att både chefer och medarbetare har dokumenterad generalistkompetens utöver mer sektorspecifika kompetenser. Den sakmässiga kompetensen skall vara bred för att kunna vara relevant i förhållande till sekretariatets ministerrådsbetjäning och politikutveckling.

Resultater i 1998

Under 1998 har ett antal strategiprojekt genomförts. Resultaten är uppdelade på följande områden;

- Förslag till förbättrad ansvars- och kompetensfördelning inom ministerrådssystemet. Förslagen genomförs löpande. Under 1998 har förslagen om om nya normalstadgar för de samnordiska institutionerna utarbetats. I tillägg till detta har riktlinjer för förrättningsordning mellan styrelse och institutionschef också utarbetats.
- Den nya organisationen för ministerrådssekretariatet infördes fr o m 1 mars 1998
- Ändring i löne- och anställningsvillkor för sekretariatet-gäller från 1 maj 1998
- Den administrativa handboken färdigställdes under 1998.
- Under 1998 har större fokus lagts på att stimulera de politiska frågorna på ministerrådsmötena

4-0410-2 Foreningene Nordens Forbund					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
dkk	2.760.000	2.706.000	2.713.000	100 %	MR-sam/ NSK

Formål

Bevillingen er delvis et alment virksomhedsbidrag til FNF, men dækker også omkostninger ved Foreningenes drift af deres informationskontorer i de nordiske lande, informationspunktet i Syd-Slesvig, samt visse faste aktiviteter i FNFs regi.

Prioriteringer i 2000

FNF vil fortsat administrere implementeringen af et antal større projekter for Nordisk Ministerråd, bl.a. ungdomsudvækslingsprogrammet "Nordjobb" for unge mellem 18 og 26 år, og "Nordpraktik", som tilbyder professionelle fra nærområderne praktikantophold i de nordiske lande.
Bidrag till kursen i nordiskt samarbete ingår i beviljningen.

Resultater i 1998

Der er gjort rede for de de enkelte projekter som FNF administrerer under i forbindelse med årlig rapportering for de sektorer projekterne tilhører.

4-0415-2 Nordens administrative forbund					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	153.000	156.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Bidraget har använts dels till att stödja utgivningen av Nordisk Administrativt Tidsskrift, dels till stöd för reseutgifter för deltagarna i förbundets arrangemang, så att det säkras lika villkår för deltagarna från alla nordiska länder. Till detta kommer stöd till de nationella avdelningarna.

Prioriteringer i 2000

Huvuddelen av ministerrådets bidrag har gått till den administrativa tidskriften och utgör 44 % av totalkostnaden för den. Från och med år 2000 läggs denna budgetpost samman med generalsekreterarens (GS) reserv (budgetpost 4-0435-2). Nordens administrative forbund får därmed söka medel ur GS-reserven. En förutsättning är dock att man i större utsträckning strävar efter att få en mer jämn medlemsfördelning i Norden.

Resultater i 1998 Efter avdrag för vissa övergripande förvaltningskostnader har under 1998 bidraget fördelats vidare till de nationella avdelningarna i relation till deras medlemsantal. Danmark har fått 50,3 %, Finland 10,6 %, Island 1,9 % , Norge 23.8 % och Sverige 13.3 %.

4-0420-2 Nordisk same-samarbejde					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	1.294.00.	1.295.000	100 %	Generalsekr.

Formål Det gis støtte til Samerådet som er en paraplyorganisasjon for samiske organisasjoner i Finland, Sverige og Norge. Samerådet er en regjeringsuavhengig og fritt opererende organisasjon. Medlemmene av rådet har NGO-status. Rådet er et kulturpolitisk og politisk samarbeidsorgan som skal arbeide for å fremme den samiske befolkningens økonomiske, sosiale og kulturelle stilling.

Prioriteringer i 2000 Denna budgetpost kommer att läggas samman med posten Samisk kulturverksamhet (1-2234-2)

Resultater i 1998 Midlene har vært benyttet til drift av Samerådet. Dette gjelder rådets sekretariatet og kulturavdeling.
Kulturavdelingen har ytet støtte til samisk skjønnlitteratur og gitt reise- og arbeidsstipendier. I tillegg administreres en samisk litteraturpris og det gjennomføres en informasjonskampanje om samisk litteratur, 1997-2000.

4-0425-2 Bidrag för Västnorden					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	2.504.000	2.455.000	2.393.000	100 %	Generalsekr.

Formål Bidraget används framförallt till resestöd för att underlätta för västnordiska tjänstemän att delta i det nordiska samarbetet. Bidraget utgår till Färöarna, Grönland och Island efter en fördelning från 1992.

Prioriteringer i 2000 Fördelningen för år 2000 blir för Island 1 056 000 DKK, Grönland 859 000 DKK och Färöarna 540 000 DKK.

Resultater i 1998 Närmare 500 resor företogs med bidrag av dessa medel.

4-0430-2 Nordiskt statistiskt samarbete					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.563.000	1.481.000	1.428.000	100 %	Generalsekr.

Formål Det nordiska samarbetet inom statistikområdet ombesörjs helt av de olika statistikbyråerna i Norden. Nordiska Ministerrådet finansierar produkterna Nordisk statistisk årsbok och ministatistiken Norden i tal. Ett femårigt avtal har slutits (1997-2001) med Danmarks Statistik som på de övriga statistikbyråernas vägnar tar fram underlaget för produkterna

Prioriteringer i 2000 Att komplettera årsboken med ytterligare sektorer som inte haft så hög täckningsgrad eller delvis saknats tidigare. Avsikten är att göra boken mer heltäckande utan att omfånget blir större. Det innebär att materialet på cd-romskivan ökar istället.

Resultater i 1998

1998 års utgåva av Nordisk Statistisk årsbok hade en omfattning som var ca 30 % större än 1997 års utgåva. Boken bygger på uppgifter från c:a 200 matriser som finns på den cd-romskiva som medföljer boken. Arbetet med att bygga upp den nordiska databasen till de 200 matriserna, som var målet enligt kontraktet med Danmarks Statistik, har alltså redan uppnåtts.

4-0435-2 Generalsekreterarens dispositionsreserv					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	564.000	358.000	357.000	58 %	Generalsekr.

Formål

Generalsekretærens dispositionsreserve er afsat til rådighed for Generalsekretæren med henblik på at imødekomme eksterne ansøgninger om f.eks projekter, seminarer etc. Reserven skal give sekretariatet fleksibilitet i relation til indledende projekter og undersøgelser samt mulighed for at dække uforudsete udgifter i forbindelse med afslutningen af projekter etc. Det er derimod ikke meningen, at Generalsekretærens reserve skal benyttes til tillægsbevillinger til institutioner, embedsmandskomiteer og sekretariatet til formål som er prøvet i den ordinære budgetbehandling.

Prioriteringer i 2000

I första hand prioriteras projekt som inte naturligt kan föras till en speciell sektor. Från och med år 2000 kan Nordens administrative forbund söka medel ur denna budgetpost (se även budgetpost 4-0415-2)

Resultater i 1998

Exempel på projekt som finansierats under 1998

- studie om företagsfusioner
- studie om förutsättningar för informationsfönster i de nordiska huvudstäderna
- studie om ministerrådets arbete gällande samiskt samarbete

4-0440-2 Omstrukturering av institusjoner					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	0	0	2.040.000	10 %	Generalsekr.

Formål

Til dekning av særskilte utgifter vedrørende omstruktureringen av institusjoner som ble iverksatt i henhold til MR-SAMs beslutning om ny institusjonsstruktur i 1996

Prioriteringer i 2000

Omstruktureringsprosessen er på det nærmeste gjennomført og gjenstående utgifter forventes dekket over bevilgningen for 1998.

Resultater i 1998

I 1998 er det fremforalt påløpt utgifter i forbindelse med nedleggingen av Nordplan.

4-0445-2 Ministerådets reserv					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	5.017.000	1.983.000	7.480.000	70 %	MR-sam/NSK

Formål

Ministerrådsreserven används för att stödja politiskt relevanta projekt som initieras under löpande budgetåret.
Från och med 1998 har en samrådsordning införts med Nordiska Rådet. När en beviljning ur ministerrådsreserven skall beslutas sänds samarbetskommitténs förslag till beslut till Rådets sekretariat för kännedom före det att samarbetsministrarna fattar sitt beslut.

Prioriteringer i 2000

I första hand kommer reserven att användas för att tillgodose relevanta initiativ som inte kunnat förutses vid budgeteringstillfället samt initiativ från ordförandeskapet. Medel har reserverats för eventuella insatser avseende informationsfönster i huvudstäderna.

Det er reservert 500 TDKK til et oceanklimatisk forskningsprogram sammen med et tilsvarende beløp fra 1-2505-2 Disp.midler forskning & utdanning, tilsammen 1 MDKK. Programmet vil eventuelt bli igangsatt etter forutgående behandling i FPR.

Resultater i 1998

Under 1998 beviljades medel ur reserven för bla

- utredning om intensifiering av Nordiskt samarbete
- projekt kring säkra livsmedel
- stöd till Scandinavien House
- markering av Havets år 1998
- etableringen av Samiskt Parlamentariskt Råd
- projekt kring nordisk lagstiftning för fri rörlighet
- studie rörande flyktingar i ett återvändandeperspektiv

4-0450-2 Støtte til frivillig-sektorn					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	932.000	614.000	0	-	NSK/Gen.sekr.

Formål

Formålet med indsatsen er at:

- Øge kundskaberne om frivillig-sektorens rolle i de nordiske samfund
- Styrke organisationernes og netværkernes muligheder for nordisk samarbejde
- Styrke frivillig-sektorens muligheder for samarbejde med den officielle del af det nordiske samarbejde, forbedre kontakten, udbyttet og den vidensmæssige vekselvirken mellem Nordisk Ministerråd og frivillig-sektoren
- Styrke samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og frivillig-sektoren i hele Norden for at skabe forudsætninger for at et større antal nye aktører kan tage del i det nordiske samarbejde

Prioriteringer i 2000

- Rejsestøtte. Heldækkende nordisk deltagelse. Forøget støtte til rejser, som kan sikre deltagelse fra frivillig-sektoren i bl.a. Vestnorden i nordiske samarbejdsfora. Denne bliver administreret af Nordens hus i Reykjavik og på Færøyene samt Nordens institutt på Grønland.
- Tolkning. Øget støtte til tolkning for frivilligsektor-deltagere fra områder, hvor de nordiske hovedsprog ikke er dækkende. Supplering af eksisterende ordninger.
- Indsats vedrørende projektsamarbejde; bl.a. indenfor kulturområdet.

Resultater i 1998

Aktiviteten startade 1999

4-1010-2 Informationsvirksomhed					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	3.519.000	3.433.000	2.652.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Informationsverksamheten bedrivs gemensamt med Nordiska rådet. Den strategiska utgångspunkten för den gemensamma verksamheten är informationstrategin "Ut ur Cirkeln" som antogs av samarbetsministrarna och Nordiska rådets presidium i januari 1999 och förslaget från den interna arbetsgruppens som godkänts av de nordiska samarbetsministrarna och NR:s presidium i december-99 och januari-00. Mera utrymme ges nu för åtgärder som är avsedda att skapa större synlighet genom att fokusera på projekt och satsningar, som är lämpade för kommunikation till en bredare allmänhet. Samtidigt förstärks den interna informationsgången genom tekniska förbättringar inom ramen för elektronisk informationsförmedling. Budgetmedlen är minsterrådets nettotillskott till verksamheten.

Prioriteringer i 2000

Fortsatt satsning på utbyggandet av IT-baserade informationskanaler. Nordlex utvidgas till att komplettera de nuvarande hemsidorna och den elektroniska artikelbanken utvecklas och marknadsföringen till tidningar effektiveras. Kontakten med delegationer och parlament utvecklas inom ramen för ett informationsnätverk.

Resultater i 1998

I oktober fattade samarbetsministrarna och NR:s presidium beslut om en sammanslagning av informationsverksamheterna vid NR och NMR till en avdelning. Arbetet med en gemensam strategi slutfördes under året och kunde läggas till beslut för samarbetsministrar och NR:s presidium i januari 1999.
Hemsidorna utvecklades tekniskt genom en omfattande intern skolning inom sekretariaten samt genom en ny lay-out. Arbetet gav resultat och vid slutet av året hade besöksfrekvensen tredubblats för att uppgå till närmare femtontusen externa besök per månad. Från sessionen i Oslo i november sändes debatten on-line över Internet. Fyratusen besökare kunde noteras på hemsidorna under sessionsdagarna. En informationsfilm om miljömärkningen Gröna Svanen, visades på television i Finland, Danmark och Norge.

4-1020-2 Informationsverksamhet utanför Norden					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.000.000	1.228.000	2.040.000	100 %	Generalsekr.

Formål

Informationsaktiviteterna utanför Norden skall framhäva ämnesområden där Norden har ett väletablerat samarbete. Ministerrådet har för avsikt att hålla ett antal specialprofilerade seminarier i tätt samarbete med sektorerna. Samtliga satsningar genomförs gemensamt med Nordiska rådet. Budgetmedlen är minsterrådets nettotillskott till verksamheten.

Prioriteringer i 2000

Ämnesorienterade seminarier och stöd till kulturprojektet VIKINGS som i april startar i Washington och genomförs av Smithsonian Institute.

Resultater i 1998

Seminarier hölls i huvudstäderna (Wien och Bonn) till kommande EU-ordförandeskapsländer samt i Tunis och Sarajevo. I vartdera fallen riktade sig budskapet till beslutsfattare och opinionsbildare inom den offentliga och privata sektorn. I Malgreb (Tunis) och Sarajevo presenterades den nordiska samarbetsmodellen som en lösning på regionalt samarbete. Vardera seminariet väckte ett stort lokalt intresse.

4-1040-2 Översättning och tolkning					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	283.000	777.000	780.000	30 %	Generalsekr.

Formål Anslaget är avsett för översättning av Ministerrådets publikationer, hemsidor och trycksaker till finska och isländska samt för särskilda tolkinsatser till och från finska. Medlen används inte för lönekostnader för de ordinarie tolktjänsterna vid sekretariatet.

Prioriteringer i 2000 I första hand skall medlen användas för sådan verksamhet där man inte haft möjlighet att budgetera för övesättning och tolkning. Under året kommer överskottet från åren 1997 och 1998 att användas. Därför har det varit möjligt att tillfälligt sänka nivån på anslaget. Under år 1999 har det varit möjligt att finansiera översättning också för frivilligsektorn. Därför beräknas hela anslaget bli förbrukat under budgetåret.

Resultater i 1998 Under år 1998 möjliggjorde anslaget finsk översättning och en isländsk översättning av nyhetsbrevet, Norden i Veckan. Dessutom översattes största delen av pressmeddelandena, och ett betydande antal publikationer till finska. Anslaget har också använts för översättning och tryckning av sessionshandlingar inklusive verksamhetsberättelsen på finska.

4-1050-2 Tjänstemannsutbyte och utbyte för frivilligesektorn					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.067.000	2.046.000	1.836.000	60 %	Generalsekr.

Formål Tjänstemannsutbytet ger statligt anställda möjlighet att lära känna förvaltningen i ett annat nordiskt land än hemlandet.
Det årliga beloppet fördelas mellan länderna av en grupp bestående av kontaktpersoner från varje land plus Färöarna och Grönland. Utbytesstipendierna fördelas, utbetalas och redovisas nationellt. Medel för tjänstemannutväxlingen i Västnorden har budgeterats under denna budgetpost och de västnordiska tjänstemännen kan delta i programmet.
På grund av oförbrukade medel från tidigare år , kan en tillfällig nedgång på 1.000.000 DKK motiveras.

Prioriteringer i 2000 Bruket av Internet skall utvecklas så att information om den nordiska tjänstemanna- och frivilligsektorutbytesordningen sprids effektivt bland potentiella ansökare. Frivilligsektorns deltagande ökas.

Resultater i 1998 I 1998 deltog cirka 100 nordiska tjänstemän i utbytesprogrammet. I medeltal har tjänstgöringen i ett, eller i undantagsfall två andra nordiska länder, haft en längd på två månader.

4-8030-2 Publikationsverksamhet					
Valuta	**Budsjett 00**	**Budsjett 99**	**Budsjett 98**	**Disp98/Bud.98**	**Bud.disp.av**
Dkk	1.335.000	1.616.000	1.622.000	100 %	Generalsekr.

Formål Syftet med Publikationsenheten (PUB) är att genom publicering av publikationer och andra trycksaker via olika medier, sprida information om det nordiska samarbetet inom alla områden. PUB skall också intensifiera samarbetet med Nordiska rådet och särskilt med dem som producerar olika typer av publikationer.

Prioriteringer i 2000

1) Att fortsätta satsningen på att ge råd om en flexiblare publicering genom att i vissa fall välja elektronisk publicering.
2) Att förenkla så mycket som möjligt för intresserade att köpa våra publikationer via internet.
3) Att ajourhålla publikationsdatabasen och ett planerat adressregister, så att det blir lätt för alla intresserade att via PUB få information om publikationerna och att på ett smidigt sätt kunna få fram adressetiketter till olika utsändningar.

Fr.o.m 1 mars 1999 har ministerrådet och nordiska rådet en gemensam informationsavdelning. Publikationsenheten ingår i denna. Rådet medfinansierar verksamheten. Reduktionen av budgetposten speglar denna situation och inte en neddragning av verksamheten.

Resultater i 1998

Under 1998 utgav PUB drygt 130 publikationer. Av dessa utgavs 95 i TemaNord-serien och 17 i Nord-serien.

Den nya publikationsdatabasen har underlättat för externa kunder att få snabb och tillförlitlig information om både nyutkomna och äldre publikationer.

PUB:s externa kontaktnät som nu täcker framställningen av väldigt många typer av publicering har visat sig mycket värdefullt vid kontakter med dem som producerar publikationer.

BILAG 1

Bilag : FLERÅRIG PLANLÆGNINGSRAMME, SAMLET

		BUDGET 1999	BUDGET 2000	BUDGET OVERSLAG 2001	BUDGET OVERSLAG 2002
Kultur-, uddannelse og forsknings-politik		**328.705**	**336.488**	**334.427**	**330.870**
	Kultursamarbejdet	**142.485**	**143.381**	**141.555**	**141.555**
	Generelle kulturinnsatser	**27.098**	**28.660**	**27.660**	**27.660**
1-2204-2	Dispositionsmedel-Kultur	2.148	3.211	2.211	2.211
1-2205-1	Nordisk kulturfond	24.950	25.449	25.449	25.449
	Barn och unga	**12.988**	**13.961**	**12.918**	**12.918**
	Projektmedel och generella stödordningar	*12.988*	*13.961*	*12.918*	*12.918*
1-2210-2	Nordiskt idrottssamarbete	1.125	1.148	1.148	1.148
1-2212-2	Nordiska ungdomskomittén	5.316	5.728	5.728	5.728
1-2214-2	Ledningsgrupp för nord. barn- och ungdomskultur	5.524	6.042	6.042	6.042
1-2216-2	Årtusende med barn och unga	1.023	1.043	0	0
	Film och media	**31.962**	**31.662**	**31.662**	**31.662**
	Projektmedel och generella stödordningar	*27.452*	*27.043*	*27.043*	*27.043*
1-2220-2	Styrgruppen for kultur- og massemediesamarbeid	3.257	3.322	3.322	3.322
1-2222-1	Nordisk Film- och TV-fond	19.095	19.477	19.477	19.477
1-2224-2	Prioriterade insatser i nord. film- och mediasamarb.	4.604	4.244	4.244	4.244
1-2226-2	Uppbygnad av ett produktion företag	496	0	0	0
	Institutioner	*4.510*	*4.619*	*4.619*	*4.619*
1-2228-3	NORDICOM	1.482	1.518	1.518	1.518
1-2229-3	Nordisk Journalistcenter (NJC)	3.028	3.101	3.101	3.101
	Konstområdet	**40.005**	**38.496**	**38.713**	**38.713**
	Projektmedel och generella stödordningar	*18.139*	*16.328*	*16.545*	*16.545*
1-2230-2	Nordisk litteratur och bibliotekskommitté (NORDBOK)	6.903	6.888	6.888	6.888
1-2233-2	Nordisk konst- och konstindustrikomitté (NKKK)	2.669	0	0	0
1-2234-2	Samisk kulturverksamhet	2.448	3.817	3.817	3.817
1-2231-1	Sleipnir	2.558	2.609	2.609	2.609
1-2239-2	Den nordiska kulturarv	1.535	1.566	1.566	1.566
1-2242-2	Kultur och IT-området	409	0	0	0
1-2244-1	Särskilda aktiviteter på konstområdet	491	795	795	795
1-2246-2	Skandinavisk förenings Konstnärskollegium i Rom	870	653	870	870
1-2248-2	Ett läsande norden	256	0	0	0
	Institutioner	*21.866*	*22.168*	*22.168*	*22.168*
1-2255-3	Teater och Dans i Norden	6.637	6.796	6.796	6.796

		BUDGET 1999	BUDGET 2000	BUDGET OVERSLAG 2001	BUDGET OVERSLAG 2002
1-2256-3	Nordisk Musikkommitté (NOMUS)	5.656	5.590	5.590	5.590
1-2257-3	Nordiskt Kunstnercentrum (Dalsåsen)	1.404	1.401	1.401	1.401
1-2258-3	Nordiskt Institut för Samtidskonst	8.169	8.381	8.381	8.381
	Nordiska kulturhus (institutioner)	**22.123**	**22.288**	**22.288**	**22.288**
1-2270-3	Nordens hus i Reykjavik	5.960	5.766	5.766	5.766
1-2272-3	Nordens hus på Färöarna	9.382	9.607	9.607	9.607
1-2274-3	Nordens institut på Åland	1.624	1.639	1.639	1.639
1-2277-3	Nordens institut på Grönland (NAPA)	4.134	4.233	4.233	4.233
1-2279-2	Vedlikehold kulturhusene	1.023	1.043	1.043	1.043
	Andra kultursatsningar	**8.309**	**8.314**	**8.314**	**8.314**
	Projektmedel och generella stödordningar	*8.309*	*8.314*	*8.314*	*8.314*
1-2294-2	Tvärsektoriell projektverksamhet	0	0	0	0
1-2296-2	Nordiska kulturprojekt i utlandet	6.386	6.514	6.514	6.514
1-2298-2	Indsatser mod fremmedfjentlighed	1.565	1.596	1.596	1.596
1-2299-2	Sessionsländernas kulturprogram	358	204	204	204
				0	0
	Utbildning och forskning	**186.220**	**192.087**	**191.852**	**188.295**
	Generelle utdannings- og forskningsinnsatser				
1-2505-2	Dispositionsmedel-Utbildning och forskning	2.278	1.938	1.938	1.938
	Utbildningssamarbete	**85.225**	**86.879**	**86.907**	**83.350**
	Skolsamarbete	**17.130**	**19.013**	**19.013**	**19.013**
	Projektmedel och generella stödordningar	*17.130*	*19.013*	*19.013*	*19.013*
1-2510-1	Nordiskt skolsamarbete (NSS)	5.215	4.911	4.911	4.911
1-2512-1	NORDPLUS- junior	9.090	9.180	9.180	9.180
1-2514-1	Elevudveksling Vestnorden	1.638	1.671	1.671	1.671
1-2516-1	Nordplus mini (pilotprosjekt)	1.187	3.251	3.251	3.251
	Folkeopplysning og voksenopplæring	**16.332**	**15.647**	**15.719**	**15.647**
	Projektmedel och generella stödordningar	*10.111*	*9.498*	*9.498*	*9.498*
1-2520-2	Styrgruppen for folkeoppl. og voksenopplæring	3.299	2.550	2.550	2.550
1-2522-1	Støtteordning for nordisk folkeoppl. og voksenopplæring	6.812	6.948	6.948	6.948
	Institutioner	*6.221*	*6.149*	*6.221*	*6.149*
1-2524-3	Nordens Folkliga Akademi (NFA)	6.221	6.149	6.221	6.149

		BUDGET 1999	BUDGET 2000	BUDGET OVERSLAG 2001	BUDGET OVERSLAG 2002
	Högre utbildning	**32.736**	**32.370**	**32.370**	**32.370**
	Projektmedel och generella stödordningar	*32.736*	*32.370*	*32.370*	*32.370*
1-2530-2	Ledn.gruppen för högre utbildning-HÖGUT	1.023	1.043	1.043	1.043
1-2532-1	NORDPLUS	30.690	30.284	30.284	30.284
1-2534-2	Bidrag till Nordisk Sommaruniversitet (NSU)	1.023	1.043	1.043	1.043
	Språkligt samarbete	**14.976**	**15.810**	**15.766**	**15.810**
	Projektmedel och generella stödordningar	*10.266*	*10.869*	*10.869*	*10.869*
1-2540-2	Stöd till nordiska språknämnder	1.862	1.899	1.899	1.899
1-2542-2	Nordiska kurser i språk och litteratur (NORDKURS)	1.916	1.842	1.842	1.842
1-2543-1	Språkligt samarbete i Norden (NORDMÅL)	5.530	6.151	6.151	6.151
1-2545-1	Norden-undervisning i utlandet	958	977	977	977
	Institutioner	*4.710*	*4.941*	*4.897*	*4.941*
1-2548-3	Nordens institut i Finland	4.710	4.941	4.897	4.941
	Generella program – alla nivåer IT	**4.051**	**4.039**	**4.039**	**510**
1-2550-2	Ministerrådets (MR-U) IT-policygrupp	522	510	510	510
1-2552-2	Informasjonsteknologi og datapedagogikk i undervisningen	3.069	3.060	3.060	0
1-2554-2	Udviklingsprojektet NORDUnet2	460	469	469	0
	Forskningssamarbete	**98.717**	**103.270**	**103.007**	**103.007**
	Projektmedel och generella stödordningar	*52.255*	*57.336*	*57.073*	*57.073*
1-3110-2	Nordiska forskningspolitiska rådet (FPR)	2.046	761	761	761
1-3115-1	Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA)	36.302	34.962	34.962	34.962
1-3120-2	Forskningsprogrammet Norden och Europa	10.325	5.936	0	0
1-3125-2	Nordisk netværk for folkloristik	2.046	1.067	1.067	0
1-3130-2	Nordisk arktisk forskningsprogram	512	6.120	6.120	6.120
1-3131-2	Nordisk forskningsprogram om kjønnsrelatert vold		3570	3.570	3.570
1-3132-2	Nordisk forskningsprogram om språkteknologi		3570	3.570	3.570
1-3135-2	Implementering av forskningsstrategi	512	522	522	522
1-3140-2	Nordisk komité for Bioetikk	512	828	828	828
	Nye forskningsprogrammer			5.673	6.740
	Institutioner	*46.462*	*45.934*	*45.934*	*45.934*

		BUDGET 1999	BUDGET 2000	BUDGET OVERSLAG 2001	BUDGET OVERSLAG 2002
1-3180-3	Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (NORDITA)	17.355	17.464	17.464	17.464
1-3181-3	Nordiska Institutet for Sjörett (NIfS)	2.521	2.516	2.516	2.516
1-3182-3	Nordisk Institutt for Asiastudier (NIAS)	7.760	7.946	7.946	7.946
1-3183-3	Nord. samarbetsorgan för vetenskaplig information	5.128	5.174	5.174	5.174
1-3184-3	Nordisk vulkanologisk institut (NORDVULK)	7.705	6.856	6.856	6.856
1-3185-3	Nordisk Samisk Institutt (NSI)	5.993	5.978	5.978	5.978
	IT-Samarbejde	**0**	**1.020**	**1.020**	**1.020**
1-3410-2	Projektmidler IT-samarbejde	0	1.020	1.020	1.020
Miljø-, resourcepolitik og nærområderna		**182.522**	**182.061**	**182.987**	**182.987**
	Nærområderne	**65.554**	**66.708**	**66.708**	**66.708**
2-0810-3	Informations- och kontaktverksamh.	10.200	11.730	11.730	11.730
2-0820-1	Stipendieprogrammet for Baltikum og Russland	15.350	15.402	15.402	15.402
	Nya initiativ		1.020	1.020	1.020
	Projektmedel	*40.004*	*38.556*	*38.556*	*38.556*
2-0830-2	Demokrati och medborgarpolitik	15.440	13.668	13.668	13.668
2-0840-2	Kulturförmedling	3.960	4.080	4.080	4.080
2-0850-2	Marknadsekonomi	7.220	7.344	7.344	7.344
2-0860-2	Bärkraftig resurshushållning	11.000	10.828	10.828	10.828
2-0870-2	Arktiskt samarbete	2.384	2.636	2.636	2.636
	Energi	**4.386**	**6.120**	**6.120**	**6.120**
2-3210-2	Projektmedel - Energi	3.363	5.100	5.100	5.100
2-3220-2	Nordiska Energiforskningsprogramm	1.023	1.020	1.020	1.020
	Miljö	**40.890**	**39.392**	**39.392**	**39.392**
2-3310-2	Projektmedel - Miljø	34.752	33.357	33.357	33.357
2-3320-2	Mjukgöringsfacilitet	5.217	5.321	5.321	5.321
2-3330-2	Nordiks resurseffektivisering, Faktor 4/10	512	306	306	306
2-3340-2	Miljökvalitetsmål	409	408	408	408
	Ekonomi och finanspolitik	**11.016**	**11.102**	**11.102**	**11.102**
2-5210-2	Projektmedel- Ekonomi och finanspolitik	1.023	1.020	1.020	1.020
2-5280-3	Nordiska Projektexportfonden (NOPEF)	9.993	10.082	10.082	10.082
	Regionalpolitik	**29.940**	**29.130**	**29.130**	**29.130**
2-6110-2	Projektmedel - Regionalpolitik	20.076	19.380	19.380	19.380
	Institutioner	*9.864*	*9.750*	*9.750*	*9.750*

		BUDGET 1999	BUDGET 2000	BUDGET OVERSLAG 2001	BUDGET OVERSLAG 2002
2-6180-3	Nordisk Center för regional utveckling och planering (NORDREGIO)	9.864	9.750	9.750	9.750
	Transport	**254**	**264**	**264**	**264**
2-6210-2	Projektmedel - Transport	254	264	264	264
	Jord- och skogsbruk	**23.161**	**22.156**	**23.082**	**23.082**
	Projektmedel	*8.934*	*8.093*	*9.019*	*9.019*
2-6510-2	Prosjektmedel- Jord- och skogsbruk	7.277	5.951	5.834	5.834
2-6520-2	Nordiskt kontaktorgan för jordbruksforskning (NKJ)	1.043	0	1.043	1.043
2-6530-2	Nordisk handlingsplan om livsmedelssäkerhet	614	1.020	1.020	1.020
	Nordisk genbank för husdjur		1.122	1.122	1.122
	Institutioner	14.227	14.063	14.063	14.063
2-6580-3	Nordiska Genbanken (NGB)	8.826	8.724	8.724	8.724
2-6581-3	Samnordisk skogsforskning (SNS)	5.401	5.339	5.339	5.339
	Fiskeri	**7.321**	**7.189**	**7.189**	**7.189**
2-6610-2	Projektmedel - Fiskeri	7.321	7.189	7.189	7.189
Vælfærds- og erhvervspolitik		**142.213**	**142.521**	**147.419**	**147.419**
	Arbetsmarknad och –miljö	**13.554**	**13.185**	**13.185**	**13.185**
	Projektmedel	*11.173*	*10.581*	*10.581*	*10.581*
3-4110-2	Prosjektmedel – Arbetsmarknad och miljø	7.081	6.407	6.407	6.407
3-4120-2	Nordjobb	2.762	2.817	2.817	2.817
3-4130-2	Informationsprojektet	1.330	1.357	1.357	1.357
	Institutioner	*2.381*	*2.604*	*2.604*	*2.604*
3-4180-3	Institut för vidareutb.inom arbetsmiljö (NIVA)	2.381	2.604	2.604	2.604
	Social- och hälsovård	**35.325**	**34.218**	**34.218**	**34.218**
	Projektmedel	*5.371*	*4.799*	*4.799*	*4.799*
3-4310-2	Projekmedel - Social- och hälsovårdspolitik	3.734	3.881	3.881	3.881
3-4320-2	Nordiska Handikappolitiska Rådet (NHR)	1.023	918	918	918
3-4330-2	Støtteordning for tegnspråktolkning	614	0	0	0
	Institutioner	*29.954*	*29.419*	*29.419*	*29.419*
3-4380-3	Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN)	3.086	2.951	2.951	2.951
3-4381-3	Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) *	32.513	32.138	32.138	32.138
3-4382-3	Institutt for odontologisk materialprøvning (NIOM)	8.511	8.491	8.491	8.491
3-4383-3	Nord. nämnden för alkohol- och drogforsk. (NAD)	2.511	2.534	2.534	2.534
3-4384-3	Nord. samarbetsorgan för handikappfrågor (NSH)	7.664	7.419	7.419	7.419
3-4385-3	Uddannelsescenter for døvblindepersonale (NUD)	6.565	6.723	6.723	6.723

		BUDGET 1999	BUDGET 2000	BUDGET OVERSLAG 2001	BUDGET OVERSLAG 2002
3-4386-3	Nord. utbild.program för social service (NOPUS)	1.617	1.301	1.301	1.301
	Jämställdhet	**7.435**	**7.377**	**7.377**	**7.377**
3-4410-2	Projektmedel - Jämställdhet	2.681	2.735	2.735	2.735
	Institutioner	*4.754*	*4.642*	*4.642*	*4.642*
3-4480-3	Nordiskt institutt for kvinde og kønsforsk. (NIKK)	4.754	4.642	4.642	4.642
	Narkotikasamarbejde	**614**	**1.136**	**1.136**	**1.136**
3-4510-2	Projektmedel - Narkotika-samarbejde	614	1.136	1.136	1.136
	Välfärdsinitiativ	**1.739**	**5.090**	**10.614**	**10.614**
3-4610-2	Projektmedel - Välfärdsinitiativ	102	614	614	614
3-4620-2	Välfärdsforskning	1.637	4.476	10.000	10.000
	Näring	**68.676**	**65.695**	**65.069**	**65.069**
3-5110-2	Projektmedel - Näring	1.432	1.020	1.020	1.020
3-5120-2	IT-samarbete mellan små och medelstora företag	614	626	0	0
	Institutioner	*66.630*	*64.049*	*64.049*	*64.049*
3-5180-3	Nordisk Industrifond	55.286	52.604	52.604	52.604
3-5181-3	Nordtest	11.344	11.445	11.445	11.445
	Bygg- og bolig	**818**	**834**	**834**	**834**
3-5310-2	Projektmedel – Bygg och Bolig	818	834	834	834
	Konsument	**7.834**	**8.501**	**8.501**	**8.501**
3-6710-2	Projektmedel - Konsument	5.747	6.372	6.372	6.372
3-6720-2	SVANEN – Nordisk miljömärkning	2.087	2.129	2.129	2.129
	Levnedsmidler	**5.348**	**5.210**	**5.210**	**5.210**
3-6810-2	Projektmedel - Levnedsmidler	5.348	5.210	5.210	5.210
	Lovgivning på Justitssektor området	**870**	**1.275**	**1.275**	**1.275**
3-7110-2	Projektmedel - Lagstiftning	870	1.275	1.275	1.275
				0	0
Øvrig virksomhed		**78.868**	**80.442**	**81.915**	**81.915**
4-0180-3	Ministerrådets sekretariat (NMRS)	58.724	59.898	59.898	59.898
4-0410-2	Föreningarna Nordens Förbund	2.706	2.760	2.760	2.760
4-0415-2	Nordens Administrativa Förbund	153	0	0	0
4-0420-2	Nordiskt Same-samarbete	1.294	0	0	0
4-0425-2	Bidrag för Västnorden	2.455	2.504	2.504	2.504
4-0430-2	Nordiskt statistiskt samarbete	1.481	1.563	1.563	1.563
4-0435-2	Generalsekreterarens disponeringsreserv	358	564	564	564
4-0440-2	Omstrukturering av institutioner	0	0	0	0
4-0445-2	Ministerrådets reserv	1.983	5.017	5.017	5.017
4-0450-2	Stöd till frivillig sektorn	614	932	932	932
4-1010-2	Informationsverksamhet	3.433	3.519	3.519	3.519

		BUDGET 1999	BUDGET 2000	BUDGET OVERSLAG 2001	BUDGET OVERSLAG 2002
4-1020-2	Informationsverksamhet utanför Norden	1.228	1.000	1.000	1.000
4-1040-2	Översättning och tolkning	777	283	777	777
4-1050-2	Tjänstemannautbyte	2.046	1.067	2.046	2.046
4-8030-2	Publikationsverksamheten	1.616	1.335	1.335	1.335
	Årtusendeskiftet			0	0
I alt		732.308	741.512	746.748	743.191
	Budgetbehov udenfor planlægningsrammen		0	-5.236	-1.679
	Planlægningsramme		741.512	741.512	741.512

Beretning

til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1998

Vedlagt fremsendes Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1998.

Dato 28 juni 1999

Med venlig hilsen

Henrik Otbo
(sign.)

RIGSREVISIONEN

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1998

Juni 1999

Indholdsfortegnelse

		Side
I.	Indledning	842
II.	Nordisk Ministerråds struktur og organisation	844
III.	Økonomistyring og ansvars- og kompetenceforhold	846
IV.	Nordisk Ministerråds regnskab for 1998	849
V.	Nordisk Ministerråds sekretariat	854
VI.	Nordisk Ministerråds publikationsvirksomhed	857
VII.	Nordisk Ministerråds informationskontorer i Baltikum og Nordvest-Rusland	859
VIII.	Nordisk Ministerråds projektvirksomhed, støtteordninger mv.	860
IX.	Nordisk Ministerråds institutioner mv.	865
X.	Afsluttende bemærkninger	872

Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1998

Indledning

1. I overensstemmelse med økonomireglementet for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget afgiver Rigsrevisionen hermed revisionsberetning for regnskabsåret 1998 til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Ifølge § 22 i Nordisk Ministerråds økonomireglement skal der før 1. juli i året efter budgetåret afgives en samlet beretning om revisionen af den samlede virksomhed i henhold til budgettet.

2. Rigsrevisionen har revideret Nordisk Ministerråds regnskab, som er fremsendt med skrivelse af 15. februar 1999. Revisionen er i henhold til økonomireglementets § 21 udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement.

Reglerne i det internordiske revisionsreglement er blevet gennemgået af en arbejdsgruppe med repræsentanter fra de 5 nordiske rigsrevisioner, og en rapport fra arbejdsgruppen med forslag til et nyt internordisk revisionsreglement blev i juni 1998 sendt til høring i Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat. Nordisk Råds kontrolkomité, der fik arbejdsgruppens rapport oversendt fra Nordisk Råds sekretariat, drøftede rapporten ved sit møde den 14. august 1998 og fremkom med bemærkninger hertil.

Den 16. oktober 1998 vedtog cheferne for de nordiske revisionsmyndigheder det nye revisionsreglement for midler bevilget af de nordiske parlamenter til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Ifølge reglementets § 8 træder det i kraft den 1. januar 1999, og det er derfor for første gang anvendt ved revisionen af årsregnskabet for 1998.

3. Rigsrevisionens beretning for 1998 omfatter hele Nordisk Ministerråds budget og regnskab for 1998.

For så vidt angår Nordisk Kulturfond, der hører under Nordisk Ministerråds budget, skal bemærkes, at de beskikkede revisorer udarbejder en særskilt revisionsberetning for revisionen af dette regnskab.

I henhold til revisionsreglementets § 4 varetages revisionen af Nordisk Ministerråds institutioner, støtteordninger, projekter mv. af de respektive landes statslige revisionsmyndigheder på grundlag af de gældende bestemmelser i domicillandet. Revisionsmyndighederne har dog i et vist omfang delegeret revisionsopgaven til private revisorer. Institutioner, støtteordninger og projekter mv. uden for de nordiske lande revideres af Rigsrevisionen.

Rigsrevisionen har fra de statslige revisionsmyndigheder i de øvrige nordiske lande modtaget korte sammenfatninger for erfaringerne fra revisionen

af institutioner, støtteordninger, projekter mv. Disse bemærkninger er i vidt omfang indarbejdet i denne beretning.

4. Revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed, herunder ministerrådssekretariatets administration, er foretaget som stedlig revision og har været tilrettelagt med henblik på at efterprøve, om regnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økonomireglement for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget af 1. juli 1996. Det er påset, at regnskabet er retvisende og giver de fornødne oplysninger til bedømmelse af sekretariatets forvaltning af ministerrådets budget.

5. Et udkast til beretningen har været fremsendt til Nordisk Ministerråds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er blevet indarbejdet i beretningen. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

6. De tre årlige revisionsberetninger om Nordisk Råd, Nordisk Ministerråd og Nordisk Kulturfond bliver ikke offentliggjort i forbindelse med fremsendelsen til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, men er sammen med Nordisk Råds kontrolkomités betænkninger over revisionsberetningerne mv. fuldt tilgængelige for offentligheden, herunder pressen, på linje med andet materiale, der fremlægges på Nordisk Råds årlige, ordinære session, og bliver i øvrigt optrykt sammen med det øvrige sessionsmateriale.

7. Budgettet for 1998 blev på ministerrådets møde den 12. november 1997 i Helsingfors fastsat til 695,9 mio. DKK. Det blev endvidere besluttet, at dette beløb skulle omregnes til 1998-prisniveau og valutaomregnes i henhold til de satser, som var fastlagt i beslutningsdokumentet.

Ministerrådssekretariatet beregnede i december 1997 det samlede budget til 710,7 mio. DKK.

Efterfølgende blev ministerrådssekretariatet imidlertid opmærksom på, at pris- og valutakursomregningen af budgettet for 1998 ikke var blevet gennemført korrekt, og at dette havde medført, at institutionernes bevillinger ikke, som foreskrevet i § 6 i økonomireglementet, var blevet fastlagt i domicillandets valuta.

Ministerrådet korrigerede i februar 1998 denne omregning, hvilket medførte en ekstra bevilling på 6,2 mio. DKK til institutioner i Finland og Norge samt NORFA, så den samlede bevilling blev på i alt 716,9 mio. DKK.

Udover denne bevilling havde Nordisk Ministerråd overførte projektmidler mv. fra tidligere år på i alt 217,6 mio. DKK, og der var således for 1998 i alt 934,5 mio. DKK til disposition. Størstedelen af de overførte projektmidler var dog disponeret til konkrete formål, men endnu ikke udbetalt fra sekretariatet.

I 1998 blev ministerrådets samlede udgifter på i alt 723,0 mio. DKK, og 211,5 mio. DKK kunne derfor overføres til 1999.

Det skal i denne forbindelse i øvrigt nævnes, at Nordiska Hälsovårdshögskolan, der har en bevilling på 37,0 mio. SEK svarende til 31,8 mio. DKK, er medtaget i Nordisk Ministerråds budget, bl.a. fordi højskolen er omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem, selv om højskolen ikke har modtaget støtte fra Nordisk Ministerråd, men er direkte finansieret af de nordiske landes regeringer.

2. Nordisk Ministerråds struktur og organisation

8. Nordisk Ministerråd blev dannet i 1971 og er de nordiske regeringers samarbejdsorgan. Samarbejdet koordineres af de nordiske samarbejdsministre. Ministerrådet er på trods af navnet ikke ét, men flere ministerråd. De fleste nordiske fagministre mødes i ministerrådet et par gange om året. Undtagelsen er bl.a. udenrigs- og forsvarsministrene, som står uden for Nordisk Ministerråd, men det forhindrer naturligvis ikke, at disse nordiske ministre også mødes.

Det overordnede ansvar for det nordiske samarbejde i ministerrådet har statsministrene.

9. Under ministerrådet findes et antal embedsmandskomiteer. En af disse er Nordisk Samarbejdskomité, som står for den løbende koordinering af det nordiske samarbejde. Komiteen fungerer som bestyrelse for Nordisk Ministerråds sekretariat i København.

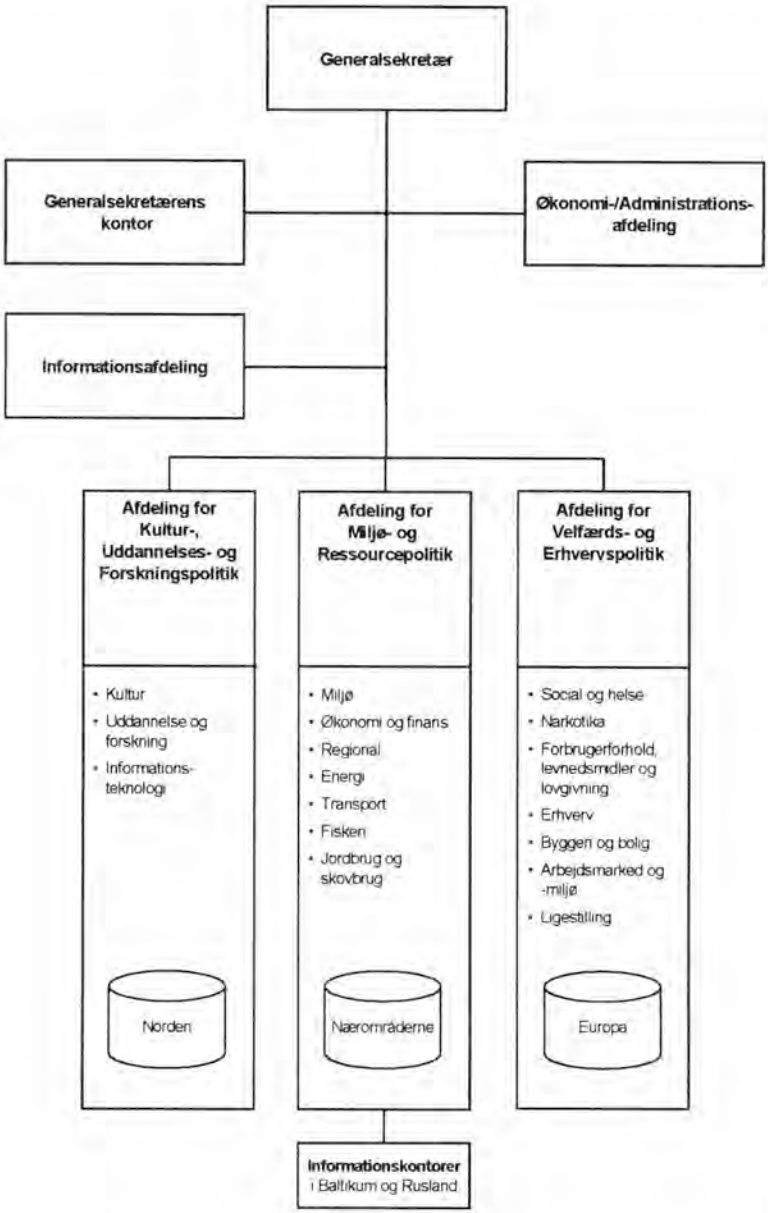
10. Sekretariatet ledes af en generalsekretær, der til hjælp har godt 80 medarbejdere fra de nordiske lande med forskellig specialistkompetence.

11. Sekretariatet forbereder de sager, der behandles af ministerrådet, samarbejdsministrene, og embedsmandskomiteerne. Det er også sekretariatet, som efter beslutning i en af instanserne, overvåger, at beslutningen sættes i værk.

12. Efter at et privat konsulentfirma havde foretaget en samlet analyse af ministerrådssekretariatets hidtidige organisation, blev der pr. 1. marts 1998 gennemført et forslag til ny organisation, som i højere grad end den gamle skulle kunne honorere de politiske krav, fleksibelt og professionelt. I den nye organisation er ansvaret for de 3 nordiske "søjler", Norden, nærområderne og Europa, udtømmende delegeret ud til cheferne for de 3 fagafdelinger, som nu har fået et større og mere klart tværsektorielt ansvar. Arbejdet er organiseret i særlige "backup-grupper", og alle stabsfunktioner er samlet i økonomi- og administrationsafdelingen under den stedfortrædende generalsekretærs ledelse.

13. I efterfølgende organisationsdiagram ses ministerrådssekretariatets virksomhed fordelt på afdelinger.

Organisationsdiagram for Nordisk Ministerråds sekretariat

Det fremgår af diagrammet, at de 3 fagafdelinger har ansvaret for 2 eller 3 af de 7 grupper, som de 17 sektorer er grupperet i. Antallet af sektorer er politisk bestemt af de nordiske landes regeringer.

Desuden har de 3 afdelingschefer ansvaret for hver sin søjle, hvor afdelingschefen har et tværsektorielt ansvar.

14. Nordisk Råds Præsidiesekretariat (nu Nordisk Råds sekretariat) flyttede pr. 1. august 1996 fra Stockholm til København, hvor det blev samlokaliseret med Nordisk Ministerråds sekretariat. Et af formålene med samlokaliseringen var, at der herved kunne opnås en væsentlig besparelse på husleje- og administrationsudgifterne, foruden en række arbejdsmæssige fordele. I forbindelse med flytningen blev der indgået en aftale mellem de to sekretariater om en række tjenesteydelser mv., som Nordisk Ministerråds sekretariat mod betaling stiller til rådighed for Nordisk Råds sekretariat. Betalingen beregnes på grundlag af en fordelingsnøgle, der bygger på forholdet mellem antallet af ansatte i sekretariaterne.

De omhandlede tjenesteydelser mv. er bl.a. løn- og personaleadministration, regnskabsopgaver, databehandling, lokale, kantinedrift og reception.

For 1998 er de pågældende udgifter opgjort til 12,2 mio. DKK, hvoraf Nordisk Råds sekretariats andel udgør godt 2,3 mio. DKK.

15. I februar 1999 har Nordisk Ministerråds sekretariat endvidere indgået en aftale om informationssamarbejde med Nordisk Råds sekretariat for at samordne og koordinere informationsvirksomheden inden for rammen af en fælles informationsafdeling organisatorisk tilknyttet ministerrådssekretariatet. Aftalen gælder for perioden 1. marts 1999 - 31. marts 2000.

Samarbejdet omfatter udgivelse af en avis (Politik i Norden), nyhedsfax, hjemmesider og Nordlex, der er en database til overføring og lagring af dokumentation for at lette Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds arbejde. Desuden omfatter samarbejdet produktion og distribution af pressemeddelelser mv. og anden informationsvirksomhed.

Ifølge budgettet for 1999 udgør udgifterne i alt 5,7 mio. DKK, hvoraf Nordisk Råds sekretariats andel er 45 %, svarende til 2,6 mio. DKK.

3. Økonomistyring og ansvars- og kompetenceforhold

16. En gennemgående tanke i det nordiske samarbejde er, at man ved at forene ressourcerne i de enkelte lande og udnytte den specialviden, som findes i de nordiske lande, kan opnå et højt internationalt kompetenceniveau, selv inden for mindre fagområder.

17. Dette manifesterer sig i konkrete handlingsprogrammer, projekter, støtteordninger, stipendieordninger mv. samt drift af fællesnordiske institutioner.

18. I 1997 blev der på initiativ fra generalsekretæren og Nordisk Samarbejdskomité iværksat flere reformprojekter inden for ministerrådssystemet. Disse initiativer er udsprunget af den meget komplicerede og til dels uoverskuelige

administrative og økonomiske struktur, der gennem årene har udviklet sig på Nordisk Ministerråds områder. Ændringerne skal endvidere ses på baggrund af, at Rigsrevisionen i de seneste par år har haft kritiske bemærkninger til en række forhold inden for det fællesnordiske system, herunder ikke mindst økonomistyringen og resultatopfølgningen for såvel projekter og støtteordninger som institutioner, og her påpeget manglende klarhed og gennemsigtighed i ansvars- og kompetenceforholdene.

19. Som et internt projekt i sekretariatet blev der i foråret 1997 iværksat et udredningsarbejde med henblik på at forny og forstærke sekretariatets system med håndtering og styring af projekter.

Arbejdet mundede ud i en række forbedringsforslag, der skal være gældende for alle projekter, hvor der indgås kontrakt efter 1. januar 1999. Det nye projektstyringssystem er i maj 1999 optaget i sekretariatets administrative håndbog, der nu ligger på sekretariatets intranet.

De væsentligste nyheder i det nye projektstyringssystem er følgende:

- Entydigt ejerskab for projektprocessen
- Ledelsen af forvaltningsorganet får ansvaret alene
- Afslutningsdato fastlagt og bliver en vigtig styringsparameter
- Fastlagte udbetalingsrater
- Regnskab og revision fastlagt
- Misligholdelse og løsning af tvister fastsat i kontrakten
- Juridisk sammenhængende dokument

Rigsrevisionen hilser dette initiativ velkommen, og vil følge implementeringen af det nye regelsæt, som er knyttet til systemet.

20. I tilknytning til projektet til forbedring af projektstyringen påbegyndte sekretariatet i sommeren 1998 et projekt til forbedring af den anvendte økonomimodel med inddragelse af Økonomistyrelsen og konsulenter fra det edb-firma, der vedligeholder økonomisystemet.

Resultatet af projektet blev, at man udbyggede det anvendte økonomisystem med et ekstra modul. I den nye økonomimodel er der en bedre sammenhæng mellem budgetposter og regnskabsregistreringer og en klarere adskillelse mellem reservationer og dispositioner, end der var i den hidtil anvendte økonomimodel.

Den nye økonomimodel er taget i brug fra 1. januar 1999.

21. I 1998 er der endvidere foretaget en opstramning af kontraktstyringen, idet der bl.a. i resultatkontrakterne nu indbygges flere kvantitative resultatmål. Desuden er der indført en evaluering af resultatet af den gældende resultatkontrakt med inddragelse af embedsmandskomiteerne, før der indgås en ny.

22. Nordisk Ministerråds sekretariat igangsatte i 1998 endvidere arbejdet med at gennemgå de anvendte edb-systemer mv. i sekretariatet for at sikre sig, at de er år 2000 klar. Desuden bad sekretariatet de fællesnordiske institutioner oplyse, om deres planlagte og gennemførte aktiviteter i samme henseende.

Sekretariatet udarbejdede en checkliste over hvilke datasystemer, servere, pc'ere, intranetbaserede formularer mv., der skulle år 2000 testes, samt hvem der havde ansvaret for pågældende arbejde.

Sekretariatet har oplyst, at alle centrale systemer er, eller forventes at ville blive, gjort år 2000 klar inden efteråret 1999.

I den forbindelse kan det oplyses, at det anvendte økonomisystem i april/maj 1999 blev opgraderet, og den dertil knyttede server blev udskiftet til en NT-server. Desuden skulle journal-, sags- og dokumenthåndteringssystemet være år 2000 klar. Det tredje større projekt, telefonsystemet, forventes også at være gjort år 2000 klar inden efteråret, selv om en aftale med leverandøren endnu ikke er indgået.

I efteråret 1999 i god tid før årtusindskiftet er det planlagt at udarbejde en statusrapport for de aktuelle systemer.

23. På initiativ af Nordisk Samarbejdskomité blev der ligeledes i 1997 nedsat en nordisk arbejdsgruppe, som fik til opgave at gennemgå og vurdere ansvars- og kompetencefordelingen inden for det nordiske ministerrådssystem. Et konsulentfirma har for arbejdsgruppen bl.a. analyseret institutionernes ejerforhold og retlige status samt bestyrelsernes ansvar og rækkevidden heraf.

På grundlag af den foretagne problemidentifikation, analyse og dialog sendte ministerrådssekretariatet i november 1998 forslag til ændring af normalvedtægter med tilhørende retningslinjer for udformning af vedtægter for fællesnordiske institutioner samt forslag til normalforretningsorden for bestyrelsen og normalinstruktioner fra bestyrelsen til institutionslederen ved nordiske institutioner til høring blandt de berørte.

Efter forespørgsel fra arbejdsgruppen vedrørende det internordiske revisionsreglement fik også arbejdsgruppen og Rigsrevisionen forslagene til høring.

Høringsfristen udløb i februar 1999.

På given foranledning har ministerrådssekretariatet oplyst, at Nordisk Samarbejdskomité på sit møde i maj 1999 har behandlet forslaget til ændringer i normalvedtægterne med tilhørende vejledninger, og at sagen herefter vil blive taget op til beslutning på samarbejdsministrenes møde i juni måned i år.

Ministerrådssekretariatet har desuden oplyst, at arbejdet med at ændre normalvedtægterne for den enkelte institution vil blive påbegyndt, når beslutningen foreligger.

Ministerrådssekretariatet oplyser endelig, at der er lavet en plan for iværksættelse og opfølgning af de nye regler og retningslinjer, og at ministerråds-

sekretariatet vil udvikle en støttepakke med administrative vejledninger m.m. til institutionsledelserne.

Rigsrevisionen finder det positivt, at der er udarbejdet forslag til ændring af normalvedtægterne med tilhørende retningslinjer for udformning af vedtægter for fællesnordiske institutioner samt forslag til normalforretningsorden for bestyrelsen og normalinstruktioner fra bestyrelsen til institutionslederen ved nordiske institutioner. Rigsrevisionen vil følge implementeringen af dette regelsæt.

24. Rigsrevisionen finder, at der som helhed er tale om vigtige reformer og reformprocesser, der må forventes at bidrage til at effektivisere Nordisk Ministerråds arbejde på projekt-, støtteordnings- og institutionsområdet både centralt og ved forvaltningsorganer og institutioner.

4. Nordisk Ministerråds regnskab for 1998

25. I det følgende omtales forskellige forhold i forbindelse med Nordisk Ministerråds regnskab for 1998 og revisionen heraf.

26. De anvendte regnskabsprincipper, der bl.a. er beskrevet i Nordisk Ministerråds økonomireglement, er baseret på kontantprincippet. I praksis anvendes et tillempet kontantprincip, hvilket medfører, at aktiver og passiver omfatter visse tilgodehavender og anlægsaktiver samt nogen gæld.

Ved udarbejdelsen er anvendt samme regnskabspraksis som for 1997.

27. I rapporten fra arbejdsgruppen vedrørende det internordiske revisionsreglement, "Rapport om revision af midler bevilget af de nordiske parlamenter til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd", er omtalt forskellige forslag til ændringer i Nordisk Ministerråds reglementer, bl.a. forslag til ændringer i økonomireglementet, herunder anvendelsen af kontantprincippet.

På given foranledning har ministerrådssekretariatet oplyst, at man efter planen i løbet af efteråret vil fremkomme med forslag til ændringer i økonomireglementet, og at man i denne forbindelse vil tage stilling til anvendelsen af kontantprincippet.

Ministerrådssekretariatet oplyser endvidere, at det i denne forbindelse vil blive vurderet, om eventuelle ændringer i økonomireglementet bør medføre ændringer i regnskabsinstruksen og mønsterinstruksen for institutionerne.

Endelig oplyser ministerrådssekretariatet, at Rigsrevisionen vil blive underrettet om forslaget, og få mulighed for at kommentere dette, inden det bliver besluttet.

Aktiver/passiver

28. Aktiver og passiver pr. 31. december 1998 kan specificeres således:

Aktiver/passiver	Mio. DKK	%
Aktiver:		
Likvide midler	225,5	95,1
Personalefordringer	0,7	0,3
Periodeafgrænsning	4,4	1,9
Øvrige fordringer	3,0	1,3
Finansielle anlægsaktiver	1,1	0,5
Materielle anlægsaktiver	2,3	0,9
I alt	237,0	100,0
Passiver:		
Leverandørgæld	17,8	7,5
Periodeafgrænsning	0,8	0,4
Anden kortfristet gæld	1,0	0,4
Overførte midler til 1999	211,5	89,3
Egenkapital knyttet til de materielle anlægsaktiver	2,3	0,9
Resultat	3,6	1,5
I alt	237,0	100,0

Af oversigten ses, at de likvide midler udgør langt hovedparten af aktiverne, nemlig 225,5 mio. DKK, eller ca. 95 %. Den relativt store likvide beholdning skyldes hovedsagelig, at der er overført midler til 1999, som allerede er disponeret til løbende projekter mv. Herudover er der kun mindre udestående fordringer, deposita vedrørende kontorlejemålene samt generalsekretærboligen og informationskontoret i St. Petersborg. Pågældende ejendomme er optaget til anskaffelsespris.

Passiverne består hovedsageligt af overførte midler til 1999, nemlig 211,5 mio. DKK, eller godt 89 %. Herudover er der leverandørgæld på næsten 18 mio. DKK, svarende til 7½ %, og kortfristet gæld, inkl. periodeafgrænsning, på 1,8 mio. DKK svarende til 0,8 %. Endelig er der egenkapital knyttet til de materielle anlægsaktiver på 2,3 mio. DKK samt resultatet på 3,6 mio. DKK.

29. De likvide midler er afstemt med kontoudskrifter fra pengeinstitutterne, mens tilgodehavender, gældsposter mv. er afstemt med detailoversigter.

30. Rigsrevisionen foretog i februar 1998 uanmeldt kasseeftersyn og revision ved sekretariatet. Afstemningen af beholdningerne gav ikke anledning til

bemærkninger, men Rigsrevisionen henstillede, at sekretariatets regnskabsinstruks skulle ajourføres.

Endvidere konstaterede Rigsrevisionen endnu en gang, at registreringen af inventar og udstyr ikke var ajourført. Sekretariatet oplyste imidlertid, at man var i gang med at etablere et nyt edb-baseret system til denne registrering.

Rigsrevisionen har i forbindelse med årsregnskabsrevisionen fulgt op på disse spørgsmål, og Rigsrevisionen konstaterede, at regnskabsinstruksen nu var ajourført. Inventarfortegnelsen var ligeledes ajourført, men sekretariatet havde af økonomiske årsager besluttet at bevare det tekst- og regnearkbaserede system.

Rigsrevisionen henstillede i denne forbindelse, at registreringerne i inventarfortegnelsen blev suppleret med oplysninger om pris og bilagsnummer, og at kassation af inventar blev attesteret af den ansvarlige.

31. I posten øvrige fordringer indgår tilgodehavende, beregnet momsrefusion for 4. kvartal 1998 på i alt ca. 1,8 mio. DKK. I maj 1999 havde sekretariatet ikke anmodet Udenrigsministeriet om at få denne refusion udbetalt, bl.a. på grund af personaleudskiftning. Tilsvarende havde sekretariatet heller ikke anmodet om at få udbetalt momsrefusion for 4. kvartal 1998 for Nordisk Råd på i alt ca. 0,4 mio. DKK.

Rigsrevisionen har henstillet, at sekretariatet anmoder om at få udbetalt momsrefusionen inden for gældende tidsfrister, også af rentemæssige årsager.

Indtægter

32. Ministerrådets budgetterede og faktiske indtægter i 1998 kan specificeres således:

	Budgetterede indtægter	Faktiske indtægter	Afvigelse
	----- Mio. DKK -----		
De nordiske landes bidrag inkl. betalingsordningen for de højere uddannelser	698,6	698,6	-
Intern afgift af løn	6,0	8,2	2,2
Renter	11,5	12,7	1,2
Andre indtægter	0,8	1,0	0,2
I alt	716,9	720,5	3,6

Regnskabet for 1998 viser samlede indtægter på 720,5 mio. DKK. I forhold til budgettet er der en merindtægt på 3,6 mio. DKK.

Hovedparten af indtægterne kommer fra de nordiske landes bidrag inkl. betalingsordningen for de højere uddannelser. Herudover er der kun mindre indtægter vedrørende intern afgift af løn, renter mv.

33. De nordiske landes indbetalinger til Nordisk Ministerråd, dvs. budgetbidraget og betalinger for de højere uddannelser, fordeler sig således på de enkelte lande:

	Bidrag	Betalinger for højere uddannelser	Indbetalinger	Bidrag
	Mio. DKK	Mio. DKK	Mio. DKK	%
Danmark	173,3	÷11,8	161,5	23,1
Finland	122,9	11,7	134,6	19,3
Island.....	7,0	0,0	7,0	1,0
Norge	151,6	13,4	165,0	23,6
Sverige	243,8	÷13,3	230,5	33,0
I alt	698,6	0,0	698,6	100,0

Sammenlignet med 1997 er Danmarks, Norges, Sveriges og Islands bidrag næsten uforandrede, mens Finlands bidrag er steget med godt 12 mio. DKK. Dette skyldes ændringer i landenes bruttonationalindkomster og valutakurser. I forhold til 1997 er de samlede bidrag steget med 16,7 mio. DKK.

Vedrørende betalingsordningen for højere uddannelser skal bemærkes, at den væsentligste forskel i forhold til 1997 er, at Finlands betaling er godt 3,0 mio. DKK større og Danmarks godt 3,3 mio. DKK mindre end i 1997.

Udgifter

34. Ministerrådets udgifter i 1998 på 716,9 mio. DKK svarer til de budgetterede udgifter, der igen svarer til de budgetterede indtægter, idet Nordisk Ministerråds sekretariat udgiftsfører de budgetterede midler, da sekretariatet opfatter midlerne som disponeret ved afgivelsen af bevillingstilsagnene. De reelle afvigelser mellem de budgetterede og faktiske udgifter registreres derfor i regnskaberne for sekretariatet, publikationsvirksomheden, projekterne og institutionerne.

Resultatet i ministerrådets regnskab viser alene forskellen mellem de faktiske og budgetterede indtægter vedrørende intern afgift af løn, renteindtægter mv.

35. De særlige indsatsområder for 1998 bygger dels på Nordisk Råds prioriteringer ved sessionen i 1996, dels på forskellige initiativer i henholdsvis det

norske og svenske formandsskabs program, sektorernes politiske handlingsprogrammer samt samarbejdsministrenes budgetdirektiv.

De prioriterede initiativer er i større grad end tidligere af tværsektoriel karakter, såsom IT-spørgsmål, miljøspørgsmål samt mobilitets- og udviklingsforanstaltninger. Inden for kultur- og uddannelsesområderne prioriteres indsatser for børn og unge, folkeuddannelse og voksenuddannelse samt folkeligt kultursamarbejde.

36. Udgifterne kan specificeres således på særlige indsatsområder/grupper af sektorer:

	Mio. DKK	%
Kultursamarbejde	137,9	19,2
Uddannelse og forskning	187,4	26,1
Miljø	40,1	5,6
Økonomi	136,6	19,1
Medborgerpolitik	68,4	9,5
Nordens nærområder	52,0	7,3
Øvrig virksomhed	94,5	13,2
Udgifter i alt	716,9	100,0

Af oversigten ses, at de væsentligste områder er uddannelse og forskning med godt 26 %, og kultursamarbejde og økonomi med godt 19 % hver.

37. Udgifterne kan desuden specificeres på de 3 søjler, idet det dog skal bemærkes, at oplysningerne delvis bygger på skøn, bl.a. vedrørende institutionernes bedømmelse af deres aktiviteter og fagafdelingernes bedømmelse af projekter og støtteordninger inden for deres område:

	Mio. DKK	%
Norden	516,2	72,0
Nærområderne	129,0	18,0
Europa	71,7	10,0
Udgifter i alt	716,9	100,0

Af oversigten ses, at omkring 72 % af udgifterne vedrører Norden, mens omkring 18 % vedrører nærområderne, og Europa udgør omkring 10 %.

Anvendelsen af de nye projektnumre giver fra 1999 mulighed for at registrere udgifterne på de 3 søjler.

38. Udgifterne kan endvidere specificeres på udgifter til drift af Nordisk Ministerråds sekretariat, Nordisk Ministerråds publikationsvirksomhed, Nordisk

Ministerråds informationskontorer i Baltikum og Nordvest-Rusland, Nordisk Ministerråds projektvirksomhed mv., herunder Nordisk Kulturfond samt Nordisk Ministerråds institutioner mv.:

	Mio. DKK	%
Drift af Nordisk Ministerråds sekretariat	55,4	7,7
Nordisk Ministerråds publikationsvirksomhed	1,6	0,2
Nordisk Ministerråds informationskontorer i Baltikum og Nordvest-Rusland	9,4	1,3
Nordisk Ministerråds projektvirksomhed mv., herunder Nordisk Kulturfond	407,8	56,9
Nordisk Ministerråds institutioner mv.	242,7	33,9
Udgifter i alt	716,9	100,0

Af oversigten ses, at ca. 57 % af udgifterne vedrører projektvirksomhed mv. inkl. Nordisk Kulturfond, mens udgifterne til Nordisk Ministerråds 33 institutioner udgør godt 1/3 af de samlede udgifter. Resten, ca. 9 %, vedrører aktiviteter, der mere eller mindre er knyttet til Nordisk Ministerråds sekretariats virksomhed.

5. Nordisk Ministerråds sekretariat

39. Sekretariatets budget omfatter driftsbevillinger på 55,4 mio. DKK. Hertil kommer en overførsel fra 1997 på 3,2 mio. DKK, så der i alt var 58,6 mio. DKK til disposition. Udover dette havde sekretariatet budgetteret med en indtægt på 2,3 mio. DKK, som var Nordisk Råds sekretariats andel af udgifterne til den fælles administration ifølge den indgåede aftale. Budgettet omfattede således i alt 60,9 mio. DKK.

I 1998 blev der udbetalt i alt 58,3 mio. DKK, så der blev 2,6 mio. DKK til rest til overførsel til 1999.

40. Udgifterne i 1998 kan specificeres således:

Nordisk Ministerråds sekretariats udgifter	Mio. DKK	%
Lønudgifter	38,4	65,9
Lokaleudgifter	7,7	13,2
Kontorudgifter	4,1	7,0
Edb-udgifter	2,3	3,9
Rejseudgifter	4,6	7,9
Udgifter til udviklingsarbejde mv.	1,2	2,1
I alt	58,3	100,0

Af oversigten ses, at lønudgifterne udgør ca. 2/3 af driftsudgifterne. Herudover er de væsentligste udgifter udgifterne til lokaler, der udgør godt 13 %, samt udgifterne til kontorartikler mv., inkl. edb, der udgør 10,9 %. Desuden har sekretariatet en ganske betydelig rejsevirksomhed, primært i og imellem de nordiske lande og nærområderne. I 1998 blev sekretariatets rejseudgifter på i alt 4,6 mio. DKK.

Endelig udgør udgifterne til udviklingsarbejde mv. 1,2 mio. DKK, eller godt 2 %.

41. Som led i arbejdet med en reform af personaleforholdene blev der foretaget en gennemgang af sekretariatets ansættelsessystem og lønstruktur, og man benyttede hertil en ekstern konsulent. Formålet med gennemgangen var at skabe et system, der sikrer fleksibilitet og konkurrencedygtighed ved rekruttering og fastholdelse af kompetente medarbejdere.

Efter godkendelse af samarbejdsministrene og Nordisk Råds præsidium blev der vedtaget et forslag til nyt ansættelsessystem og lønstruktur, gældende for såvel ministerrådssekretariatet som Nordisk Råds sekretariat med virkning fra den 1. maj 1998. Det nye system indebærer bl.a. mulighed for mere individuel lønfastsættelse og længere kontraktperioder (op til 8 år i alt), samt en mere fleksibel ressourceanvendelse ved overgang til rammestyring af personale- og lønomkostningerne på budgettet. Det er politisk besluttet, at ændringerne i lønsystemet ikke i sig selv må indebære merudgifter for de to sekretariater.

42. Ved revisionen af løn- og personaleområdet i Nordisk Ministerråds sekretariat har Rigsrevisionen foretaget en stikprøvegennemgang af 10 % af personalesagerne, hvor de fleste af sekretariatets personalekategorier var repræsenteret. Sekretariatet havde i 1998 i alt 80-85 ansatte, langt de fleste på heltid. Bortset fra generalsekretæren er alle de ansatte aflønnet i henhold til særlig overenskomst med Nordisk Ministerråd. Generalsekretæren har en individuel kontrakt, der er forhandlet mellem ham og samarbejdsministrene.

Gennemgangen af personalesagerne gav ikke anledning til væsentlige bemærkninger.

43. Rigsrevisionen har i forbindelse med gennemgangen af en række tjenesterejseafregninger i forbindelse med årsregnskabsrevisionen konstateret, at der er foretaget flere opstramninger af rejsereglerne i 1998.

44. De ansatte i Nordisk Ministerråds sekretariat har i lighed med de ansatte i Nordisk Råds sekretariat hidtil udnyttet optjente bonuspoint ved tjenstlige flyrejser i privat øjemed. I sin revisionsrapport vedrørende revisionen af Nordisk Råds sekretariat for 1996 kritiserede Riksrevisionsverket denne praksis, der ikke var i overensstemmelse med reglerne i domicillandet. I såvel dansk

som svensk statsforvaltning skal eventuelle bonuspoint anvendes i forbindelse med tjenesterejser med henblik på at nedbringe statens rejseudgifter.

Nordisk Ministerråds sekretariat besluttede i 1997 at imødekomme revisionens kritik, og optjente bonuspoint efter 1. januar 1998 kan således ikke længere udnyttes i privat øjemed, men skal udelukkende benyttes i forbindelse med tjenesterejser.

45. For så vidt angår reglerne for godtgørelse af udgifter til den årlige hjemrejse, som ansatte ved sekretariatet fra de øvrige nordiske lande ifølge ansættelsesaftalen har ret til, skal bemærkes, at reglerne herfor fra 1998 er blevet strammet op, så medarbejderne i 1998 fik udgifterne refunderet efter fremlæggelse af kvitteringer for afholdte rejseudgifter.

Det er imidlertid besluttet, at det fra 1999 skal være muligt, at bestille hjemrejsen gennem ministerrådssekretariatet, så sekretariatet betaler de pågældende udgifter direkte, og det undgås, at medarbejderne først skal lægge pengene ud.

46. Endelig er procedurerne blevet ændret vedrørende ydelse af dagpenge, idet der nu *skal* ske en reduktion af dagpengebeløbet i de tilfælde, hvor et måltid betales af en institution, som indgår i det nordiske budget.

En yderligere tilpasning til de statslige tjenesterejseregler i Danmark (domicillandet) er under overvejelse, men har afventet ændringerne af de danske regler, der trådte i kraft den 1. april 1999.

Uregelmæssigheder i sekretariatet, afdækket i 1996

47. Som omtalt i Rigsrevisionens beretninger for 1996 og 1997 blev der i november 1996 iværksat en undersøgelse ved et privat revisionsfirma af en række uregelmæssigheder i Nordisk Ministerråds sekretariat, der var konstateret efter en betroet medarbejders fratræden i sommeren 1996. Undersøgelsen vedrørte forhold i perioden marts 1993 - juli 1996, svarende til det tidsrum, hvor den pågældende ledende medarbejder var ansat i sekretariatet.

Som følge af, at den pågældende svenske statsborger var flyttet hjem til Sverige, blev de omhandlede forhold anmeldt til Statsåklageren för speciella mål i Stockholm, som omkring årsskiftet 1996-1997 iværksatte en undersøgelse af sagen. Nordisk Ministerråds sekretariat har holdt Rigsrevisionens underrettet om sagens videre forløb.

Af forskellige – bl.a. efterforskningsmæssige – grunde er den strafferetlige behandling af sagen trukket ud, og i efteråret 1998 er behandlingen overført til en anden svensk anklagemyndighed. På spørgsmål fra ministerrådssekretariatet har anklageren i marts 1999 oplyst, at de dele af ministerrådets mellemværende med den pågældende, som ikke har forbindelse med straffesagen, ikke kan behandles under denne, hvorfor sekretariatet har indledt en civilretlig proces mod den tidligere medarbejder om betaling af et beløb på ca.

186.000 DKK, inkl. renter. Det står endnu hen i det uvisse, hvornår straffesagen samt det resterende civilretlige krav fra ministerrådssekretariatet kan være færdigbehandlet af de berørte svenske myndigheder.

Rigsrevisionen vil fortsat følge udviklingen i sagen.

6. Nordisk Ministerråds publikationsvirksomhed

48. Nordisk Samarbejdskomité besluttede i 1993, at publikationsvirksomheden skulle gøres permanent, og at virksomheden skulle være en selvstændig resultatenhed inden for sekretariatets informationsafdeling med ansvar for alle publikationsindtægter og -udgifter.

I 1996 blev der vedtaget en fælles informationsstrategi for Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd, der også indeholder retningslinjer for en fælles publikationsvirksomhed (et forlag). Forlaget blev etableret med egne lokaler i St. Kongensgade i København.

I februar 1999 blev der indgået en ny aftale om informationssamarbejde mellem Nordisk Ministerråds sekretariat og Nordisk Råds sekretariat, jf. pkt. 15 foran. Denne aftale påvirker imidlertid ikke publikationsvirksomheden i større omfang.

49. Publikationsvirksomheden har sit eget budget, og Nordisk Ministerråd bidrager med et årligt tilskud til virksomheden. Chefen for den fælles informationsafdeling er samtidig øverste leder af publikationsvirksomheden.

Publikationsvirksomhedens primære formål er følgende:

- At rådgive og medvirke ved produktionen af publikationer mv., herunder at administrere selve produktionen, som foregår ved eksterne leverandører, såsom trykkerier mv.
- At forestå forlagsvirksomheden, herunder administrationen af lageret, der er placeret ved en ekstern leverandør, og salget, der sker via agenter samt gennem de nordiske institutioner, delegationer og andre nordiske organer.
- At markedsføre og informere om resultatet af det nordiske samarbejde.

50. Publikationsvirksomhedens budget omfatter bevillinger på 1,6 mio. DKK fra ministerrådssekretariatet til dækning af lønudgifter mv., da publikationsvirksomhedens arbejde betragtes som en del af Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds almene informationsvirksomhed. Hertil kommer en overførsel fra 1997 på 1,6 mio. DKK, så der i alt var 3,2 mio. DKK til disposition. Udover dette har publikationsvirksomheden budgetteret med indtægter fra salg af publikationer på ca. 4,7 mio. DKK, så budgettet i alt beløb sig til 7,9 mio. DKK.

I 1998 blev indtægterne i alt på 8,1 mio. DKK, heraf blev indtægter fra salg af publikationer på 4,9 mio. DKK.

Udgifterne blev i alt på 6,9 mio. DKK, hvoraf publikationsudgifterne beløb sig til 4,9 mio. DKK og lønudgifterne mv. til 2,0 mio. DKK.

Publikationsvirksomheden fremviser således ved udgangen af 1998 et akkumuleret likviditetsoverskud på 1,2 mio. DKK, der overføres til 1999.

51. Efterfølgende oversigt viser den økonomiske udvikling for den egentlige drift for årene 1996-1998. Oversigten viser de bogførte indtægter og udgifter vedrørende publikationsvirksomheden samt tilskuddet fra ministerrådssekretariatet, uden hensyntagen til overførsler af over- eller underskud mellem regnskabsårene.

	Salg af publikationer mv.	Publikations-udgifter	Personale-udgifter mv.	Årets resultat ekskl. bidrag fra ministerråds-sekretariatet	Bidrag fra ministerråds-sekretariatet
	----- Mio. DKK -----				
1996	5,9	4,3	2,1	+0,5	1,5
1997	5,9	4,0	2,0	+0,1	1,6
1998	4,9	4,9	2,0	+2,0	1,6

Af oversigten fremgår, at publikationsvirksomheden i perioden har givet underskud. Underskuddet har dog i gennemsnit ikke været større end tilskuddet fra ministerrådssekretariatet, der som vist i 1998 var på 1,6 mio. DKK.

Det skal endvidere bemærkes, at hovedparten af indtægterne er "interne" i den forstand, at de stammer fra institutioner, organer og projekter, som er finansieret over Nordisk Ministerråds bevillinger.

52. Publikationsvirksomheden har selv ansvaret for administrationen af salget og opkrævningen af de dertil knyttede indtægter. Dette medfører bl.a., at publikationsvirksomheden selv står for debitorpleje, herunder rykkerprocedurer.

I 1998 er publikationsvirksomheden begyndt at anvende debitormodulet i økonomisystemet.

53. Rigsrevisionen har foretaget en stikprøvegennemgang af publikationsvirksomhedens fordringer, der ved udgangen af 1998 udgjorde godt 0,6 mio. DKK, hvoraf godt 300.000 DKK henhørte under den gamle ordning, og således er fra 1997 eller tidligere.

I 1998 var debitorerne ikke blevet rykket jævnligt, og der henstod en del ældre saldi uændret gennem det meste af året. Desuden indeholdt saldoen en del registreringsfejl. Sidst på året var der blevet foretaget en større opfølgning med hjælp fra sekretariatet.

På trods af diverse tiltag henstod der dog stadig ultimo 1998 en del gamle saldi, ligesom ikke alle registreringsfejl var blevet korrigeret.

Rigsrevisionen henstillede, at der nu bliver ryddet op i sagerne og foretaget de fornødne korrektioner.

7. Nordisk Ministerråds informationskontorer i Baltikum og Nordvest-Rusland

54. I 1998 var der afsat en bevillingsramme på 52,0 mio. DKK til Nordens nærområder. De nordiske informationskontorer i Estland, Letland, Litauen og Nordvest-Rusland fik bevillinger på 9,4 mio. DKK til driften og 42,6 mio. DKK var afsat til projekter.

Hertil kommer en overførsel fra 1997 på 2,8 mio. DKK, så der i alt var 54,8 mio. DKK til disposition.

Imidlertid blev 0,3 mio. DKK af bevillingen til informationskontorerne og 40,1 mio. DKK af projektmidlerne i forbindelse med styringen af de enkelte projekter internt i ministerrådssekretariatet overflyttet til den sektor, som skal følge op på aktivitetens gennemførelse. Der var således kun 9,1 mio. DKK tilbage til disposition for informationskontorerne og 5,3 mio. DKK tilbage til disposition for projekter.

I 1998 blev udgifterne til nordens nærområder på i alt 9,0 mio. DKK til informationskontorerne og 2,2 mio. DKK til projekter. Der blev således 0,1 mio. DKK tilbage vedrørende informationskontorerne og 3,1 mio. DKK tilbage vedrørende projekterne, som blev overført til 1999.

55. Informationskontorerne hører organisatorisk direkte under Nordisk Ministerråds sekretariat, men har i praksis en ret vidtgående autonomi. Kontorerne administrerer en del af pågældende projektmidler til regionen.

56. Ved revisionsbesøgene de foregående år konstaterede Rigsrevisionen, at den regnskabsmæssige standard ved kontorerne generelt lod en del tilbage at ønske, om end der var forskelle kontorerne imellem, og der trods alt kunne konstateres visse forbedringer.

Sekretariatet erklærede sig derfor rede til at tage en række af de initiativer op, som Rigsrevisionen havde lagt op til, fx indføring af nye edb-systemer og udarbejdelse af regnskabsinstrukser.

57. Sekretariatet foretog således i september 1998 en rundrejse til informationskontorerne med henblik på at styrke økonomistyringen og personaleadministrationen og udarbejdede efterfølgende en rapport med forslag til forbedringer af den økonomiske og administrative forvaltning ved informationskontorerne.

58. I oktober 1998 foretog Rigsrevisionen stedlig revision ved de 2 informationskontorer i Riga og Vilnius, og i juni 1999 aflagde Rigsrevisionen besøg ved informationskontorerne i Tallin og St. Petersborg.

Rigsrevisionen har i lighed med tidligere brevvekslet direkte med de besøgte kontorer om specifikke spørgsmål i forbindelse med revisionen.

59. Ved revisionsbesøgene ved informationskontorerne i Riga og Vilnius konstaterede Rigsrevisionen, at der var foretaget væsentlige forbedringer vedrørende de administrative forhold og forretningsgange. I den forbindelse kan henvises til, at der var indgået en resultatkontrakt mellem ministerrådssekretariatet og informationskontorerne, i første omgang som en øvelse, at der var udarbejdet udkast til regnskabsinstrukser, og at der var anskaffet nye edb-økonomisystemer. Desuden var der sket andre mere konkrete forbedringer vedrørende de administrative forhold og de anvendte forretningsgange.

De administrative forhold og forretningsgange kan dog stadig forbedres, fx bør resultatkontrakten indgås formelt, regnskabsinstrukserne bør forbedres og de nye edb-økonomisystemer bør implementeres rigtigt og eventuelt udbygges med et budget- og debitormodul.

For så vidt angår henstillingen om, at regnskabsinstruksen kan forbedres, skal det bemærkes, at det især gælder for informationskontoret i Vilnius. Vedrørende dette informationskontor kan det endvidere nævnes, at Rigsrevisionen ved besøget henstillede til kontoret, at der blev indført en back-up procedure vedrørende det nyindførte, edb-baserede økonomisystem.

8. Nordisk Ministerråds projektvirksomhed, støtteordninger mv.

Generelt

60. Budgettet til projektvirksomhed, støtteordninger mv. inkl. Nordisk Kulturfond omfattede i 1998 samlede bevillinger på 407,8 mio. DKK, inkl. bevillingerne til reserverne. Hertil kommer en overførsel fra tidligere år på 178,7 mio. DKK og en omdisponering på ÷0,2 mio. DKK, så der i 1998 i alt var 586,3 mio. DKK til rådighed. En del af dette beløb var disponeret, men endnu ikke udbetalt fra sekretariatet.

Der blev i 1998 udbetalt 407,5 mio. DKK, hvorefter der blev 178,8 mio. DKK til rest til overførsel til 1999.

61. I projektbevillingerne indgår midler til et betragteligt antal mindre, enkeltstående projekter af midlertidig karakter. Herudover er der midler til et mindre antal institutionslignende bidragsmodtagere samt til forskellige støtteordninger. Desuden forefindes bevillinger til reserver.

Reserverne, der i alt udgør 7,9 mio. DKK, består af 0,4 mio. DKK, der vedrører generalsekretærens disponible reserver, og 7,5 mio. DKK, der vedrører ministerrådets reserver. Ministerrådets reserver disponeres af Nordisk Samarbejdskomité.

Det nye "projektsystem", der både omfatter projekter, støtteordninger og institutioner, er taget i anvendelse fra 1. januar 1999. Budgetposterne er skilt ud, og en del af "projektnummeret" oplyser nu, om der er tale om et projekt, en støtteordning eller en institution.

Rigsrevisionen finder denne nyindførte registrering hensigtsmæssig, og vil følge implementeringen heraf.

62. Bevillingerne til projekter, støtteordninger mv. administreres dels af sekretariatet, dels af en række statslige, kommunale eller private institutioner, hovedsagelig i de nordiske lande.

63. Sekretariatet har en politik om, at støtteordninger mv. i størst mulig udstrækning skal placeres ved eksterne forvaltningsorganer, og altså ikke ved sekretariatet.

Flere projekter, der tidligere var placeret ved sekretariatet, er derfor allerede, eller er planlagt udlagt til eksterne forvaltningsorganer.

Af større støtteordninger, der er lagt ud til eksterne forvaltningsorganer i 1998 kan nævnes NORDPLUS og SLEIPNIR. NORDPLUS er dog først lagt ud fra 1. januar 1999.

64. Ministerrådet gennemfører det nordiske samarbejde ved hjælp af projekter og udlægning af drifts- og tjenesteydelser samt ved oprettelse af institutioner. I februar 1999 har samarbejdsministrene fastsat praksis og principper for udlægning af drifts- og tjenesteydelser i Nordisk Ministerråd.

Nogle opgaver egner sig hverken til at blive udført i form af traditionelle projekter eller ved oprettelse af institutioner. Disse opgaver søges løst ved at identificere en værtsorganisation i Norden, hvortil opgaven kan lægges ud. Værtsorganisationen påtager sig at være leverandør og udføre bestemte tjenesteydelser for ministerrådet mod et aftalt honorar. Sådanne opgaver kan fx være enkeltstående programmer, forvaltning af bestemte støtteordninger og rådgivning/koordineringsopgaver på begrænsede fagområder.

De principper, som er fastlagt vedrører følgende områder:

- Definition af ydelsen
- Udvælgelse af leverandør/værtsorganisation
- Udvælgelseskriterier
- Indgåelse af en kontrakt til regulering af samarbejdet
- Hensyntagen til inhabilitet

65. Projekter, støtteordninger mv. revideres som hovedregel stikprøvevis af de enkelte landes rigsrevisioner, som led i revisionen af pågældende institutions/forvaltningsorgans regnskab. For så vidt angår projekter, støtteordninger mv., der ikke er henlagt til statslige institutioner, varetages revisionen af private revisorer.

Rigsrevisionen reviderer de projekter, der er henlagt til sekretariatet.

66. I de korte sammenfatninger om revisionen, som Rigsrevisionen har modtaget fra de andre nordiske landes rigsrevisioner, er der flere generelle bemærkninger vedrørende revisionen af projekter.

67. Riksrevisionsverket (den svenske rigsrevision) har bemærket, at regnskaber for projekter, der er knyttet til nordiske institutioner, i flere tilfælde ikke er afgivet i rette tid, og at det er uklart, hvorledes der skal forholdes med projekter, som overskrider de tildelte bevillinger fra Nordisk Ministerråd.

Ministerrådssekretariatet har hertil oplyst, at der i de nye kontrakter, der anvendes fra 1999, er fastlagt et afslutningstidspunkt, som fremover vil blive et vigtigt element i projektstyringen. Ministerrådssekretariatet oplyser videre, at det af projektkontrakterne fremgår, at ministerrådet ikke har ansvaret, hvis et forvaltningsorgan overskrider budgetbeløbet.

Riksrevisionsverket har endvidere bemærket, at projekter ved statslige institutioner er revideret som led i den årlige revision af de respektive forvaltningsorganer, og at revisionen ikke har givet anledning til bemærkninger.

Riksrevisionsverket har, for så vidt angår de private forvaltningsorganer, skrevet til de fleste og informeret om det nye revisionsreglement samtidig med, at man har udbedt sig information om eventuelle revisionsbemærkninger. Der kom svar fra 17 af disse institutioner. I et tilfælde vedrørende Midtnordenkomiteen har revisionen gjort opmærksom på en uklar status og organisation samt høje udgifter til projektadministration. Riksrevisionsverket har i anledning heraf forespurgt ministerrådssekretariatet om, hvorvidt Midtnordenkomiteen er en nordisk institution eller på anden måde er omfattet af det nordiske budget. Herudover er der ikke indkommet bemærkninger.

Riksrevisionsverket har fremhævet betydningen af, at Nordisk Ministerråd overholder indgåede aftaler om at fremsende aktuelle, opdaterede fortegnelser over bevilgede og udbetalte midler til revisionsmyndighederne i de respektive lande, idet dette er en forudsætning for, at revisionen kan udføre sit arbejde.

68. Riksrevisjonen (den norske rigsrevision) har oplyst, at der er skrevet til samtlige ikke-statslige forvaltningsorganer med anmodning om indsendelse af revisionsberetninger eller lignende vedrørende projektregnskaber for 1998. Indtil videre er der ikke modtaget bemærkninger om svagheder og mangler vedrørende disse projekter.

Riksrevisjonen finder desuden ikke, at de modtagne fortegnelser over bevilgede og udbetalte midler fra Nordisk Ministerråds sekretariat til projekter i Norge er tilfredsstillende. Det nævnes eksempelvis, at ikke alle igangværende projekter er medtaget i den seneste oversigt, og at specifikationen af enkelte projekter er mangelfuld.

69. Statens Revisionsverk (den finske rigsrevision) bemærkede, for så vidt angår projektrevisionen, at Statens Revisionsverk ikke har kendskab til, hvem der reviderer de ikke-statslige forvaltningsorganers projekter, og at disse revisorer ikke kender det nye revisionsreglement og følgelig ikke kan arbejde på grundlag af dette.

Statens Revisionsverks opfattelse er, at projektrevisionen først kan fungere tilfredsstillende, når Nordisk Ministerråds sekretariat rutinemæssigt og uden forsinkelse fremsender en opdateret fortegnelse over eksisterende projekter med de relevante oplysninger til de respektive nordiske rigsrevisioner. Desuden har Statens Revisionsverk den opfattelse, at det af fortegnelsen skal fremgå, hvem der varetager revisionen af de respektive projekter, og at de private revisorer skal have adgang til det internordiske revisionsreglement ved, at ministerrådssekretariatet vedlægger dette til alle nye forvaltningskontrakter.

70. Ministerrådssekretariatet har oplyst, at det nye projektstyringssystem, som ministerrådet har indført fra den 1. januar 1999, efter planen vil forbedre rapporteringsmulighederne til revisionen.

71. Endelig kan det nævnes, at "Landskapsrevisorerne" på Åland i forbindelse med revisionen af projektet "Samiska kulturdagar på Åland i perioden 4.-10. oktober 1997" har henstillet, at den juridiske status for Nordens Institut på Åland udredes, bl.a. med hensyn til fradragsmulighederne for moms.

Dette spørgsmål behandles for tiden af Landskapsstyrelsens finansafdeling.

Bemærkninger vedrørende udvalgte projekter, støtteordninger mv. Nordisk Film og TV-fond, Norge

72. Riksrevisjonen har afgivet revisionsberetning uden forbehold og har oplyst, at der ikke i forbindelse med revisionen er afdækket væsentlige kritisable forhold.

Nordisk Ministerråd (Kulturministrene) har i marts 1999 besluttet, at fonden fortsat skal være beliggende i Norge.

Hvad angår revisionen fremover har Riksrevisjonen anført, at Nordisk Ministerråd har oplyst, at Nordisk Film og TV-fond er en offentlig fond, og at fonden skal omfattes af stiftelsesloven i den udstrækning, det fremgår af den gældende aftale samt vedtægterne.

Fonden, der gennem overdisponeringer havde oparbejdet en meget betydelig negativ egenkapital i første halvdel af 1990'erne, har i 1998 haft et overskud på 23.940.656 NOK, hvilket indebærer, at egenkapitalen på ÷20.618.291 NOK pr. ultimo 1997 er forvandlet til en positiv egenkapital på 3.322.365 NOK pr. ultimo 1998. Denne er ifølge fondens årsrapport højere

end planlagt, da bl.a. renteindtægterne og visse projekttilskud, bl.a. fra Nordisk Ministerråd, har været højere end forventet.

Fondens indtægter udgjorde i 1998 ca. 64,3 mio. NOK, hvoraf ca. 20,5 mio. NOK var ordinært bidrag fra Nordisk Ministerråd.

NORDPLUS, Danmark

73. NORDPLUS-programmet er det nordiske mobilitetsprogram for lærere og studenter. Dette udvekslingsprogram har, siden det blev oprettet i 1988, tildelt mere end 18.000 mobilitetsstipendier i forbindelse med, at ca. 8.000 studenter og lærere har deltaget ved mere end 250 intensivkurser og seminarer. Ansøgningerne er steget, således at under 20 % af ansøgningerne kunne bevilges i 1996.

Bevillingerne for ledelsesgruppen for nordisk samarbejde inden for højere uddannelse, som er ansvarlig for NORDPLUS, havde i 1998 bevillinger på 31,4 mio. DKK.

74. Programmet har til og med 1998 været forvaltet ved sekretariatet i København, men det blev besluttet at lægge forvaltningen ud pr. 1. januar 1999.

Rigsrevisionen har gennemgået den indgåede kontrakt mellem Nordisk Ministerråd og Det Norske Universitetsråd om forvaltning af NORDPLUS-programmet. Kontrakten er indgået for en 2-årig periode, og honoraret for administrationen er ifølge kontrakten for 1999 697.000 DKK.

Rigsrevisionen finder det tilfredsstillende, at kontrakten, ligesom standardbetingelserne for Nordisk Ministerråds program- og projektkontrakter, indeholder bestemmelser om revisionsforholdene, der påpeger, at det internordiske revisionsreglement gælder, og at det overordnede ansvar for revision af midlerne ligger hos rigsrevisionen i forvaltningsorganets domicilland.

Nordisk Sommeruniversitet (NSU), Danmark

75. NSU er en institutionslignende bidragsmodtager.

NSU er en frivillig organisation, som selv udarbejder sine vedtægter og udpeger sine styrende organer. Institutionen er imidlertid omfattet af Nordisk Ministerråds kontraktstyringssystem og er ligeledes underkastet reglerne i Nordisk Ministerråds økonomireglement. NSU modtog et bidrag fra Nordisk Ministerråd i 1998 på ca. 1,5 mio. DKK og havde herudover kun beskedne indtægter.

Ved et stedligt besøg i marts 1999 konstaterede Rigsrevisionen, at NSU endnu ikke havde udarbejdet en regnskabsinstruks. Desuden bemærkede Rigsrevisionen, at revisionsfirmaet, der havde udarbejdet regnskabet for NSU, i et notat havde nævnt, at der manglede dokumentation (bilag) for udgifter på i alt 7.481 kr., selv om det forekom velbegrundet at afholde udgifterne. Desuden var det nævnt, at de foreskrevne procedurer vedrørende vintersymposierne ikke altid blev fulgt, fx havde man ikke som foreskrevet altid

opgjort de totale indtægter og udgifter og udfyldt deltagerliste, ligesom regnskaberne ikke altid var aflagt inden for den angivne frist på 3 uger efter symposiets afslutning. Kontrol og udligning af mellemregningskonti med vintersymposierne er derfor foretaget lang tid efter symposiernes afslutning. Ved opfølgningen viste det sig, at et par af symposierne havde anvendt flere penge, end de kunne fremvise bilag for. Regnskabet for vintersymposium nr. 1 var i øvrigt endnu ikke blevet aflagt, og forskuddet på 40.000 kr. var derfor blevet udgiftsført.

Rigsrevisionen henstillede, at bogføringsprocedurerne generelt blev strammet op, og at de foreskrevne procedurer i forbindelse med aflevering af delregnskaber for vintersymposier og sommersessionen blev indskærpet, så der hurtigt efter afslutningen af disse delaktiviteter kan dannes et overblik over den samlede økonomi og foretages de nødvendige afstemninger.

NSU har beklaget uregelmæssighederne i regnskabsåret 1998 vedrørende manglende originalbilag. Desuden har NSU beklaget, at de foreskrevne procedurer vedrørende vintersymposier ikke altid har været fulgt. Desuden oplyser NSU, at styrelsen har taget initiativ til at indskærpe disse forhold overfor koordinatorerne, der står for den praktiske gennemførelse af vintersymposier, og at regnskabsforholdene generelt strammes op.

9. Nordisk Ministerråds institutioner mv.

Generelt

76. Budgettet omfatter bevillinger på tilsammen 242,7 mio. DKK til driften af 33 fællesnordiske institutioner. Hertil kommer en overførsel fra 1997 på 34,2 mio. DKK og en intern overførsel på 0,5 mio. DKK, hvorefter der har været i alt 277,4 mio. DKK til disposition.

Der er i 1998 udbetalt 248,6 mio. DKK, hvorefter der overføres 28,8 mio. DKK til 1999.

77. Ifølge økonomireglementets § 21 påhviler ansvaret for revision af regnskaber for aktiviteter, hvor den forvaltende enhed ligger i Norden, vedkommende rigsrevision. Dette indebærer i princippet, at revisionen kan ske uden udgift for det nordiske budget. Efter aftale med vedkommende rigsrevision kan revisionen dog varetages af et privat, anerkendt revisionsfirma.

78. Ifølge revisionsreglementets § 6 skal en afsluttet revision af en institution afrapporteres i form af en revisionserklæring, der efter behov kan komplementeres af en revisionsrapport. Desuden skal den myndighed, der har revisionsansvaret, inden 15. maj sende en årlig sammenfatning til Rigsrevisionen af det forløbne års revision med henblik på eventuel omtale i den årlige revisionsberetning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Rigsrevisionen har

modtaget sammenfatninger fra alle nordiske lande, inkl. de selvstyrende områder.

79. Rigsrevisionen har gennemgået de revisionsberetninger og andre meddelelser om gennemført revision vedrørende 1998, for så vidt angår revisionen af Nordisk Ministerråds institutioner, som er fremsendt fra de øvrige nordiske landes rigsrevisioner eller fra de private revisionsfirmaer.

Desuden har Rigsrevisionen gennemgået de modtagne sammenfatninger.

80. Sammenfatningerne indeholder såvel generelle bemærkninger som mere specifikke bemærkninger om enkelte institutioner.

81. Der er for alle institutioner på nær et par afgivet blank revisionspåtegning (beretning mv.) for 1998-regnskaberne. Dette er dog ikke ensbetydende med, at revisionen ikke har peget på kritisable forhold eller andre forhold, som bør ændres, jf. omtalen af en række institutioner i det følgende.

82. Af de 9 nordiske institutioner, som er beliggende i Sverige, revideres de 8 af Riksrevisionsverket, mens én revideres af en privat autoriseret revisor.

3 af de udarbejdede revisionserklæringer indeholdt forbehold.

Riksrevisionsverket påpegede sidste år vigtigheden af, at Nordisk Ministerråd overvejer dels anvendelsen og udformningen af det eksisterende økonomireglement, dels en mulig overgang til retserhvervelsesprincippet.

I forbindelse med dette års revision bemærkede Riksrevisionsverket, at de fleste institutioner har, eller forventes at få flytteudgifter for kontraktansat personale. Disse forventede udgifter hensættes der til i balancen i regnskabet for Nordiska Genbanken, mens de øvrige svenske institutioner ikke nævner disse fremtidige udgifter. Riksrevisionsverket mener, at det er tvivlsomt, om det af Nordiska Genbanken anvendte princip er forenelig med kontantprincippet. Riksrevisionsverket har den opfattelse, at sådanne udgifter burde omtales i regnskabet, fx i en note.

83. Revisionen af de 6 nordiske institutioner, der er beliggende i Norge, varetages af Riksrevisjonen. Herudover har Riksrevisjonen revideret NORFA.

2 af de udarbejdede revisionserklæringer indeholder forbehold om, at det også i år er vanskeligt at afstemme institutionernes regnskab, eller give en udtalelse om, hvorvidt det fremlagte regnskab tilfredsstiller økonomireglementets § 19 om et fuldstændigt regnskab, fordi regnskaberne føres som en del af regnskabet for Oslo Universitet, og fordi institutionerne ikke har egne balancekonti.

Ligesom sidste år har Riksrevisjonen også i år bemærket, at de anvendte regnskabsprincipper, som institutionerne benytter, varierer, og at indførelsen

af ensartede regnskabsprincipper, herunder anvendelsen af kontantprincippet, for de nordiske institutioner bør tages op til vurdering.

84. Der er 7 fællesnordiske institutioner i Finland, hvoraf de 6 revideres af eksterne autoriserede revisorer, mens én revideres af Statens Revisionsverk.

Statens Revisionsverk har brevvekslet med de eksterne revisorer om betydningen af det nye revisionsreglement, bl.a. vedrørende ændrede rapporteringsformer og -frister.

Statens Revisionsverk peger på, at revisionen af de finske institutioner tyder på, at der er delte opfattelser mellem institutioner, revisorer og måske også Nordisk Ministerråds sekretariat om, hvorledes årsresultatet skal optages i institutionens regnskab. Disse divergerende opfattelser bør efter Statens Revisionsverks mening klargøres, så man kan finde et fornuftigt kompromis.

85. I Island har 2 nordiske institutioner hjemsted. Den ene revideres af Rikisendurskodun (den islandske rigsrevision), mens den anden på Rikisendurskodun's vegne revideres af en privat praktiserende statsautoriseret revisor.

Rikisendurskodun har i sammenfatningen vedrørende revisionen af pågældende 2 institutioner nævnt, at de anvender et tillempet kontantprincip, og at der vedrørende den ene (Nordvolk) endnu ikke er modtaget en regnskabsinstruks.

86. De 6 fællesnordiske institutioner i Danmark revideres alle af Rigsrevisionen.

87. Da Rigsrevisionen ved gennemgangen af regnskaberne for de danske institutioner bemærkede, at de ikke altid anvendte samme principper ved opstilling af regnskab og udfærdigelse af resultatrapport forespurgte Rigsrevisionen ministerrådssekretariatet, om der var fastsat regler for, om budgettal og tal fra tidligere år skal vises i regnskabet, om der var regler for, hvordan overskud, og eventuelt underskud, skal overføres fra et år og til det næste, og endelig om lokaler, der stilles gratis til rådighed skal medtages i resultatrapporten.

Hertil bemærkede ministerrådssekretariatet, at der ikke var eksplicitte krav om, at budgettal og tal fra tidligere år skal medtages i regnskabet, og at der ikke var regler for, hvordan overførsler skal håndteres, udover at projektmidler skal holdes adskilt fra institutionernes basismidler i balanceopstillingen. Vedrørende medtagning af et beregnet beløb for gratis lokaler, oplyste sekretariatet, at der ikke var noget krav om, at en sådan oplysning skulle medtages i institutionernes resultatrapport.

Sekretariatet oplyste videre, at de pågældende spørgsmål vil blive taget op i forbindelse med en generel gennemgang af økonomireglementet.

88. I de 3 selvstyrende områder er der én institution hvert sted. Institutionen på Åland revideres af Landskapsrevisorerna, mens de 2 institutioner på Færøerne og Grønland revideres af private revisorer.

89. Det er således de nordiske rigsrevisioners opfattelse, at der bør indføres ensartede regnskabsprincipper for de nordiske institutioner med henblik på at give et mere korrekt billede af de pågældende virksomheders økonomiske stilling ved årets afslutning, herunder at opstilling af regnskaber bør ske på en ensartet måde.

De nordiske rigsrevisioner er desuden af den opfattelse, at ministerrådssekretariatet bør overveje dels anvendelsen og udformningen af det eksisterende økonomireglement, dels en mulig overgang til retserhvervelsesprincippet.

Bemærkninger vedrørende revisionen af udvalgte institutioner

90. Revisionen af institutionerne har givet anledning til en del specifikke bemærkninger, hvoraf nogle af de mere væsentlige nævnes i det efterfølgende. Enkelte af de omtalte bemærkninger relaterer sig alene til opfølgning vedrørende beretningen for 1997.

Nordisk Uddannelsesprogram for social udvikling (NOPUS), Sverige

91. I sin revisionsberetning har Riksrevisionsverket anført følgende forbehold: "Den regnskabsførte kapitalforøgelse på 48.000 SEK er i det væsentlige ikke sammenlignelig med tidligere år på grund af ændrede regnskabsprincipper. Information om disse ændrede principper mangler i regnskabet." Det er endvidere Riksrevisionsverkets opfattelse, at NOPUS' rutiner for budgettering og opfølgning bør forbedres, ligesom der bør etableres forretningsgange for likviditetsbudgettering for løbende at sikre, at der er tilstrækkelige likvide midler til stede til dækning af de løbende udgifter.

Nordisk Musikkomité (NOMUS), Sverige

92. Der er afgivet en revisionsberetning uden forbehold for NOMUS' regnskab for 1998.

I sin revisionsrapport har Riksrevisionsverket bemærket, at NOMUS ikke havde afgivet en resultatrapport over opnåede mål og resultater i forbindelse med regnskabsaflæggelsen til trods for, at institutionen var omfattet af kontraktstyringssystemet.

Det blev endvidere påtalt, at NOMUS i flere tilfælde havde sammenblandet private og egne udgifter, eksempelvis ved privat anvendelse af institutionens taxakort. I et enkelt tilfælde var NOMUS' regnskab igennem nogle måneder belastet med et beløb på ca. 37.000 SEK vedrørende en NOMUS uvedkommende rejse, inden beløbet blev indbetalt.

Ifølge NOMUS vil der med øjeblikkelig virkning ske en klar adskillelse af private udgifter fra NOMUS' egne.

Nordens Institut i Grønland (N.A.P.A.)

93. N.A.P.A.'s regnskab revideres af et statsautoriseret revisionsfirma, og revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

I 1998 havde instituttet et underskud på 397.300 DKK, hvilket resulterede i, at egenkapitalen blev yderligere forringet, så den ved udgangen af 1998 androg ÷545.243 DKK.

Instituttet har i løbet af 1998 udarbejdet en plan til forbedring af økonomien med det sigte, at instituttets finanser skal være i balance medio 1999. Den hidtidige situation har indebåret, at N.A.P.A. igennem længere tid har haft en meget anstrengt likviditet.

N.A.P.A. har nu til huse i det nye kulturhus Katuaq i Nuuk, og instituttet har løbende haft drøftelser med kulturhuset om fordeling/adskillelse af de to institutioners aktiviteter og opgaver. Instituttet har et nært produktionssamarbejde med Nordens Hus i Reykjavik, Nordens Hus på Færøerne og Nordens Institut på Åland, og flere af de 4 nordiske kulturinstitutioners fælles projekter har modtaget eksterne tilskud.

Nordens Hus på Færøerne

94. Som omtalt i Rigsrevisionens beretning for 1997 havde Nordens Hus på Færøerne i flere år haft underskud, hvorfor der pr. ultimo 1997 var oparbejdet en negativ egenkapitel på ÷1.016.111 DKK. Nordens Hus på Færøernes bestyrelse havde derfor vedtaget en handlingsplan, hvorefter der skulle gennemføres store besparelser på visse udgiftsområder, så den overvejende del af underskudssaldoen kunne elimineres i 1998.

Denne plan er lykkedes, idet der i 1998 er opnået et overskud på 1.072.523 DKK, så egenkapitalen ved udgangen af 1998 androg ca. 56.000 DKK.

Nordens Hus på Færøerne havde i 1998 en omsætning på over 10 mio. DKK. Af indtægterne på knap 10,5 mio. DKK, hidrørte ca. 9,7 mio. DKK fra Nordisk Ministerråd, heraf en ekstrabevilling på 0,5 mio. DKK, og ca. 0,8 mio. DKK fra det færøske landsstyre. Nordens Hus på Færøernes bygninger samt udstyr og inventar er ifølge den private revisors beretning fuld- og nyværdiforsikret for 17 mio. DKK.

Nordisk Industrifond, Norge

95. Nordisk Industrifond havde et underskud på 1.804.051 NOK i 1998, hvorefter egenkapitalen ved udgangen af året faldt til 3.327.162 NOK. Dette er mere end en halvering i løbet af de seneste to år.

Riksrevisjonen, der har afgivet en revisionsberetning uden forbehold, har ved sin revision af tilskudsområdet gennemgået og vurderet rutiner og sagsbehandling i forbindelse med enkelte projekter. Fondens bestyrelse har i 1998 besluttet, at fonden skal anskaffe et nyt projektopfølningssystem.

Revisionen har påtalt over for fonden, at den på trods af gentagne påmindelser herom endnu ikke har udarbejdet en regnskabsinstruks, selv om dette

ifølge Nordisk Ministerråds sekretariat skulle være sket inden 1. november 1997. Industrifonden har nu lovet, at regnskabsinstruksen skal foreligge inden 1. juni 1999.

Nordisk Institut for Odontologisk Materialeprøvning (NIOM), Norge

96. NIOM har i 1998 haft et underskud på 840.599 NOK, og egenkapitalen er reduceret til 518.735 NOK.

Der er afgivet en revisionsberetning uden forbehold, men Riksrevisjonen har ved sin revision af løn og indkøb mv. afdækket, at NIOM ikke følger de regler, som er fastsat i instituttets regnskabsinstruks. Revisionen har endvidere påpeget manglende iagttagelse af bestemmelserne for afstemning af bankkonti, ligesom andre afstemningsproblemer er påtalt over for instituttet.

Nordisk Institut for Kvinde- og Kønsforskning (NIKK), Norge

97. Riksrevisjonen har, ligesom det var tilfældet for regnskabsåret 1997, afgivet en revisionsberetning med forbehold for regnskabsåret 1998, da revisionen finder det vanskeligt at bedømme, om det afgivne regnskab er fuldstændigt, jf. økonomireglementet, § 19. Instituttets regnskab bliver ført af Oslo Universitet, og det er fortsat vanskeligt at afgrænse NIKK's regnskab fra universitetets.

Instituttet har ingen selvstændige balancekonti, hvorfor det er vanskeligt at udtale sig om rigtigheden af statusposterne, og instituttet har heller ikke egne bankkonti, hvilket vanskeliggør afstemningen af bankbeholdningerne. Hvad angår lønområdet, varetages administrationen af dette af universitetets lønafdeling, og NIKK's lønkørsler er helt integreret i universitetets løn- og personalesystem. Dette er også problematisk for den revisionsmæssige efterprøvelse.

Riksrevisjonen anfører afslutningsvis, at NIKK arbejder på at få en ekstern regnskabsfører.

Instituttet havde i 1998 et overskud på 68.046 NOK, og egenkapitalen udgør pr. ultimo 1998 949.417 NOK.

Basisbevillingen fra Nordisk Ministerråd er steget fra 2.419.000 NOK i 1997 til 4.197.000 NOK i 1998, eller en stigning på 73 %.

Nordisk Institut for Søret, Norge

98. I lighed med NIKK er Nordisk Institut for Søret placeret på Oslo Universitet, og problematikken er den samme som foran anført. Også for dette instituts 1998-regnskab har Riksrevisjonen afgivet en revisionsberetning med forbehold.

Riksrevisjonen oplyser endvidere, at regnskabet først forelå den 1. marts 1999 som følge af forsinkelser på Oslo Universitet i forbindelse med afslutningen af årsregnskabet for 1998.

Efter hvad Riksrevisjonen ved, har Nordisk Institut for Søret ingen planer om at ændre den eksisterende regnskabsmæssige organisation.

Nordisk Samisk Institut, Norge

99. Riksrevisjonen oplyser, at regnskabet for Nordisk Samisk Institut ikke indeholder tal for forrige regnskabsår, for så vidt angår resultatopgørelsen.

Riksrevisjonen anser det for væsentligt, at der til brug for analytiske kontroller er medtaget tal for forrige regnskabsår i resultatopgørelsen.

Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD), Danmark

100. Rigsrevisionen har med virkning fra regnskabsåret 1997 overtaget revisionen af NUD, der er beliggende på Dronninglund Slot i Dronninglund Kommune i Nordjylland.

I 1998 havde NUD et større overskud, så NUD ultimo 1998 havde en egenkapital på næsten 700.000 DKK. Herudover havde NUD godt 50.000 DKK til rest vedrørende et projekt i Baltikum.

I 1997 og årene forud varetog Dronninglund Kommune mod vederlag hovedparten af NUD's økonomifunktioner, primært betalingsforretningerne, lønadministrationen og bogholderiet.

Rigsrevisionen fandt det uhensigtsmæssigt, at NUD ikke selv varetog sine egne basale økonomifunktioner, og henstillede – i lyset af de dårlige erfaringer fra de foregående år – at NUD senest med virkning fra den 1. januar 1999 overtog alle økonomiopgaver fra kommunen, herunder også betalingsforretninger og lønadministration.

Fra 1. april 1998 besluttede NUD selv at overtage bogholderifunktionen, og NUD indgik derfor en ny samarbejdsaftale med Dronninglund Kommune vedrørende lønadministration, betalingsforretninger og regnskabsopstilling.

De aktiviteter, som kommunen forestår, skulle, ifølge det oplyste, ske som en integreret del af kommunens almindelige forvaltning, hvilket bl.a. medfører begrænsede oplysninger om eventuelle andre aktiver og passiver end mellemværendet med kommunen.

Rigsrevisionen konstaterede desuden, at NUD's bankkonto alene blev benyttet til at modtage de halvårlige overførsler fra Nordisk Ministerråds sekretariat, og at kontoen ved kvartalets slutning blev tømt ved overførsel til kommunens konto.

Rigsrevisionen udbad sig på baggrund heraf i april 1999 en udtalelse vedrørende de overvejelser, som NUD havde foretaget sig om konsekvenserne ved, at NUD selv eller en anden administrator overtog alle økonomifunktioner, herunder også hvilke økonomiske beregninger, der lå til grund for den indgåede aftale med Dronninglund Kommune.

Rigsrevisionen udbad sig endvidere en udtalelse om administrationen af NUD's beholdning af likvide midler, herunder fordelingen af de tilskrevne renter mellem NUD og Dronninglund Kommune, idet en ordning med

løbende bevægelser på NUD's konto umiddelbart forekom mere hensigtsmæssig.

Rigsrevisionen har endnu ikke modtaget NUD's besvarelse, men ministerrådssekretariatet har oplyst, at NUD arbejder på sagen, og at Rigsrevisionen vil få en besvarelse fra NUD efter sommerferien.

Nordisk Journalistcenter (NJC), Danmark

101. I beretningen vedrørende regnskabsåret 1997 omtalte Rigsrevisionen, at man havde bemærket, at uddannelseslederen og regnskabsføreren havde modtaget honorarer for arbejde udført i forbindelse med NJC-projekter i Baltikum, og at honorarerne var afholdt af projektbevillinger. Honoreringen var sket oven i den faste løn ved NJC, som igennem de senere år har udfoldet en betydelig del af sine aktiviteter i de baltiske lande.

Efter Rigsrevisionens opfattelse måtte arbejdet med projekterne i Baltikum betragtes som en integreret del af de opgaver, der var henlagt til NJC, hvorfor projektarbejdet burde være omfattet af aflønningen ved centret.

Rigsrevisionen fulgte op på dette spørgsmål ved revisionen vedrørende regnskabsåret 1998, og bemærkede, at i 1998 havde uddannelseslederen og regnskabsføreren stadig modtaget honorarer vedrørende projektarbejdet, nemlig 62.986,20 DKK henholdsvis 65.500,00 DKK.

Fra 1. januar 1999 ophørte denne ordning, idet de pågældende havde fået en lønforhøjelse, der skulle kompensere for merarbejdet ved projektarbejdet. Ændringen i aflønningen af medarbejderne er sket efter samråd med løn- og personaleudvalget.

10. Afsluttende bemærkninger

102. Rigsrevisionen har revideret Nordisk Ministerråds regnskab for 1998.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Ministerråds resultat for 1998 og økonomiske stilling den 31. december 1998.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Rigsrevisionen skal i øvrigt henvise til foranstående beretning.

103. Rigsrevisionen finder, at der i 1998 er sket en generel forbedring af regnskabsaflæggelsen og rapporteringen, for så vidt angår de permanente institutioner på Nordisk Ministerråds virksomhedsområde.

København, den 25. juni 1999

Henrik Otbo

/ Hans Andersen

Kontrollkommitténs betänkande

över Rigsrevisionens berättelse till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet 1998

Kontrollkommitténs förslag till beslut

I kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska revisionsberättelsen om Nordiska ministerrådets verksamhet och att förelägga den för plenarförsamlingen.

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs

att Nordiska rådet med beaktande av Kontrollkommitténs motiveringar lägger revisionsberättelsen över Nordiska ministerrådets verksamhet år 1998 till handlingarna

Bokslut

Nordiska ministerrådets bokslut för år 1998 visar ett överskott på 3.616 tDKK i förhållande till budget. Samarbetsministrarna har beslutat godkänna räkenskaperna. I enlighet med Ministerrådets ekonomireglemente har överskottet återbetalats till de nordiska länderna.

Ministerrådets räkenskapssystem innebär att de faktiska utgifterna bokföringsmässigt blir lika med de budgeterade, totalt 716,9 miljoner DKK för år 1998, vilket i sin tur är lika med budgeterade intäkter. De nordiska ländernas inbetalda bidrag är definitionsmässigt lika med de budgeterade. Detta innebär att räkenskapernas resultat endast visar skillnaden mellan faktiska och budgeterade intäkter därutöver, dvs. interna avgifter på löner, ränteintäkter, m.m.

Den reella avvikelsen mellan intäkter och utgifter registreras i olika delposter, dvs. i räkenskaperna för sekretariatets drift, för projektverksamheten inom olika sektorer, osv. Till år 1998 överfördes från tidigare år 217,6 miljoner DKK, medan från 1998 till följande år överfördes 211,5 miljoner DKK. Skillnaden däremellan kan emellertid inte tolkas som en del av verksamhetens resultat, eftersom endast en mindre del av dessa är reellt disponibla medel och eftersom denna del varierar mellan åren.

Revisionsberättelse

Rigsrevisionen har granskat Nordiska ministerrådets bokslut för räkenskapsåret 1998. För revisionen av räkenskaperna för Nordiska Kulturfonden utarbetas en särskild revisionsrapport från de för granskningen utsedda revisorerna. Enligt de internordiska revisionsreglerna utförs revisionen av Nordiska ministerrådets institutioner, projekt m.m. av respektive lands statliga revisionsmyndigheter och i enlighet med gällande bestämmelser i domicillandet. I praxis omhänderhas dock revisionen i viss utsträckning av privata revisorer. Institutioner och projekt utanför de nordiska länderna revideras av Rigsrevisionen.

Räkenskaperna har granskats i enlighet med gällande regler i de Internordiska revisionsordningarna. Ett nytt revisionsreglemente för medel beviljade av de nordiska parlamenten till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet trädde i kraft den 1 januari 1999, och har använts för första gången använts vid revisionen av 1998 års räkenskaper. Inom ramen för revisionen har kontrollerats att räkenskaperna är utarbetade i enlighet med Nordiska ministerrådets reglemente, att räkenskaperna är rättvisande, och att de ge de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma förvaltningen av Ministerrådets budget.

Rigsrevisionen anger sammanfattningsvis att man anser räkenskaperna avlagda i överensstämmelse med gällande regler och att de ger en rättvisande bild av Nordiska ministerrådets resultat för 1998 och ekonomiska ställning den 31.12.1998. Revisionen har inte gett anledning till anmärkningar. Revisionsberättelsen avslutas med att det enligt Rigsrevisionen skett en generell förbättring under 1998 vad gäller de permanenta institutionernas ekonomiska rapportering.

Vissa iakttagelser rörande Nordiska ministerrådets verksamhet för 1998

Rigsrevisionen har i likhet med föregående år utarbetat en berättelse om revisionen av ministerrådets samlade verksamhet 1997. Berättelsen innehåller också bidrag rörande de övriga nordiska riksrevisionernas revision av institutioner m.m.

I avsnitt II omnämns att det från den 1 mars 1998 införts en ny organisation av Ministerrådets sekretariat, som i högre grad än tidigare skulle kunna tillgodose de politiska kraven flexibelt och professionellt.

I avsnitt III beskrivs ministerrådssekretariatets arbete med att förbättra projektstyrningen, bl.a. genom att utveckla ekonomisystemet och att omarbeta de resultatkontrakt som skrivs med de projektansvariga. Vidare nämns det arbete som pågått för att se över ansvars- och kompetensfördelningen inom minis-

terrådssystemet, vilket under 1998 resulterat bl.a. i förslag till nya normalstadgar för de institutioner som finansieras över den nordiska budgeten.

Avsnitt IV innehåller en genomgång av räkenskaperna, med specifikation av utgifterna på sektorer, på de tre "pelarna" och på drift av sekretarriatet, publikationsverksamheten, informationskontoren, osv. Det framgår att 57 % av utgifterna år 1998 gick till projektverksamhet (inkl. Nordiska kulturfonden), 34 % till institutionerna, och resterande 9 % till sekretariatets och informationskontorens verksamhet.

I avsnitt V redogörs för sekretariatets räkenskaper och administration. Bl.a. nämns att man beslutat om nytt anställningssystem och lönestruktur för sekretariatet, med möjlighet till mer individuell lönesättning och längre kontraktsperioder. Samtidigt har beslutats att dessa förändringar inte i sig själva får medföra ökade utgifter. Även vissa förändringar i resereglerna omnämns.

I revisionsberättelserna för åren 1996 och 1997 nämndes att en undersökning genomförts rörande oredlighet i ministerrådets sekretariat. Förhållandena har senare anmälts till Statsåklagaren för speciella mål i Stockholm, eftersom de rör en svensk medborgare som tidigare varit anställd inom sekretariatet, men därefter flyttat tillbaka till Sverige. Den rättsliga behandlingen har av olika orsaker dragit ut på tiden ytterligare. I slutet av år 1998 överfördes ärendet till en annan svensk åklagarmyndighet, och behandlingen var vid utgången av år 1998 fortfarande oavslutad. Rigsrevisionen följer ärendets vidare utveckling.

Avsnitt VI gäller Nordiska ministerrådets publikationsverksamhet, som är en självständig resultatenhet med eget ansvar för intäkter och utgifter i samband med verksamheten. Ett årligt bidrag till verksamheten ges via Nordiska ministerrådets budget. I revisionsberättelsen för år 1997 påpekades vissa brister i konteringen och i uppföljningen av enhetens fordringar. En del av dessa problem kvarstod även under år 1998.

Revisionen av informationskontoren i de tre baltiska staterna och i S:t Petersburg omtalas i avsnitt VII. Tidigare år har Rigsrevisionen konstaterat att standarden beträffande informationskontorens räkenskaper lämnar en del övrigt att önska. Dock noterar Rigsrevisionen att vissa initiativ och åtgärder vidtagits av ministerrådssekretariatet och av informationskontoren själva, och Rigsrevisionen har vid revisionsbesök vid kontoren i Riga och Vilnius kunnat konstatera väsentliga förbättringar. (Rigsrevisionen har under 1999 gjort motsvarande revisionsbesök i Tallinn och S:t Petersburg.) Enligt revisionsberättelsen finns det fortfarande utrymme för förbättringar av de administrativa rutinerna vid informationskontoren.

I avsnitt VIII om projektverksamhet med mera redogör Rigsrevisionen för sin genomgång av dispositionsbeviljningarna. Ur dessa görs betalningar till ett relativt stort antal mindre projekt av icke-permanent karaktär, till olika bidragsordningar samt till ett mindre antal institutionsliknande mottagare.

Budgeten för projektverksamhet m.m. omfattade 407,8 miljoner DKK. Härtill kom medel överförda från tidigare år, 178,7 miljoner DKK, varav en del var disponerat 1997 men ännu inte utbetalt vid 1998 års början. Under året företogs utbetalningar om 407,5 miljoner DKK, liksom en mindre omdisponering från projektverksamheten, varefter resterande 178,8 miljoner DKK överfördes till år 1999.

Revisionen av Nordiska ministerrådets institutioner, projekt m.m. utförs av respektive lands statliga revisionsmyndigheter och i enlighet med gällande bestämmelser i domicillandet. I praxis omhänderhas dock revisionen i viss utsträckning av privata revisorer. Rigsrevisionen mottar sammanfattningar om revisionen från övriga länders revisionsmyndigheter. Riksrevisionen inarbetar i stor utsträckning påpekanden däri i sin revisionsberättelse.

Flera revisionsmyndigheter pekar på brister i den information man får från Nordiska ministerrådets sekretariat om beviljade respektive utbetalda projektmedel. Enligt ministerrådet kommer det nya projektstyrningssystem som införts från 1 januari 1999 att förbättra även möjligheterna att informera revisionsmyndigheterna. Vissa iakttagelser i fråga om enskilda projekt och stödordningar som reviderats nämns i revisionsberättelsen, som dock endast i ett fall kommenterar vissa problem med bokföringen och de administrativa procedurerna.

Revisionen av de 33 samnordiska institutionerna och de förhållanden, som tas upp av respektive revisionsmyndigheter, omtalas i avsnitt IX. På motsvarande sätt som för projektverksamheten har Rigsrevisionen från revisionsmyndigheterna i övriga nordiska länder mottagit sammanfattningar av gjorda iakttagelser. Sammanfattningarna innehåller såväl generella påpekanden, liksom sådana som gäller specifika institutioner.

För det stora flertalet institutioner har avgivits en "blank" revision, vilket dock inte är liktydigt med att revisorerna inte gjort kritiska påpekanden eller pekat på förhållanden som bör ändras.

Revisionsmyndigheterna påpekar att institutionerna inte använder samma redovisningsprinciper, och att räkenskaperna är uppställda på olikartade sätt. De anser vidare att ministerrådssekretariatet bör överväga användningen och utformningen av det nuvarande ekonomireglementet, liksom en möjlig övergång till "retserhvervelsesprincippet" (i stället för kontantprincipen).

Sammanlagt nämns 11 av de 33 institutionerna i Rigsrevisionens berättelse. I flertalet fall gäller kommentarerna uppföljningar av påpekanden som gjordes i 1997 års revisionsberättelse.

Sålunda har Nordens Institut i Grönland och Nordens hus på Färöarna som följd av underskott haft negativt egenkapital. Planer för att skapa balans i respektive institutions finanser har vidtagits och börjat genomföras, på Färöarna med så gott resultat att bokslutet för 1998 utvisade ett, om än litet, positivt egenkapital. Liksom tidigare år påpekas i revisionsberättelsen att två institio-

ner räkenskapsmässigt är integrerade i Oslo Universitet. Enligt Riksrevisjonen, Norge, är det fortfarande svårt att avgränsa respektive instituts räkenskaper från universitetets egna, och därför svårt att bedöma om räkenskaperna är fullständiga. En liknande situation gäller en institution i Danmark vars ekonomiadministration utförs som en integrerad del i värdkommunens allmänna administration, dvs. på institutionens egna bankkonto har endast registrerats halvårvisa inbetalningar från Nordiska ministerrådet och motsvarande utbetalningar till kommunen. I ett fall påpekas att privata utgifter under år 1998 blandats samman med institutionens egna, så att viss tid gått innan de belopp som avsåg andra utgifter blivit tillbakabetalda.

Kontrollkommittén

Kontrollkommittén etablerades från och med år 1996. Redan vid behandlingen av revisionsberättelsen för Nordiska ministerrådets verksamhet år 1995 tvangs Kontrollkommittén konstatera att denna innehöll en rad anmärkningar. Dessa riktades såväl mot sekretariatets administration som mot adminstrationen inom vissa av de samnordiska institutionerna och styrningen och rapporteringen av projekt. I sitt betänkande över revisionsberättelsen för år 1996 fann Kontrollkommittén att de påtalade problemen till stor del kvarstod, och pekade på att det framför allt vad gäller institutionerna förelåg alltför många brister vad gäller ekonomiadministration och medelsförvaltning.

Också år 1997 kvarstod problem med kvaliteten av räkenskaper och rapportering, såväl i fråga om permanenta institutioner som beträffande projekt och stödordningar. Kontrollkommittén delade Rigsrevisionens uppfattning att det fanns ett generellt behov av skärpta och harmoniserade krav vad gäller institutionernas ekonomirelaterade frågor, men uttryckte samtidigt sin tillfredsställelse över det omfattande arbete som igångsatts i syfte att stärka de ekonomiska och administrativa rutinerna på olika nivåer, och att förbättra styrning och uppföljning inte minst beträffande institutioner och projekt.

Detta reformarbete har, som också framgår av revisionsberättelsen, fortsatt under år 1998. Bl.a. har Nordiska ministerrådets budget- och projektstyrningssystem förbättrats, liksom den ekonomiska styrningen av institutionerna. Detta har bidragit till att stärka Nordiska ministerrådets ekonomiskt-administrativa verksamhet.

Kontrollkommittén kan konstatera att situationen fortlöpande förbättrats, och att det inte längre föreligger anmärkningsvärda brister generellt sett i den ekonomiska styrningen eller uppföljningen av verksamhet som finansieras över Nordiska ministerrådets budget.

Också vad gäller anmärkningar angående brister i räkenskaper och administration vid enskilda institutioner och projekt har situationen tydligt förbättrats även under år 1998. Dock finner Kontrollkommittén det angeläget åtgär-

der vidtas för att enskilda missförhållanden som påtalats även i tidigare års revisionsberättelser inte skall kvarstå.
Kontrollkommittén är medveten om att arbetet med att reformera och stärka Nordiska ministerrådets ekonomiska och administrativa rutiner fortsätter även under år 1999. Detta tillsammans med de senaste årens positiva utveckling i detta avseende gör att Kontrollkommittén anser sig kunna utgå ifrån att kvarstående brister kommer att åtgärdas.

Kontrollkommittén förutsätter att de av Rigsrevisionen påtalade enskilda bristerna i olika verksamheter som finansieras över Nordiska ministerrådets budget snarast åtgärdas och att Nordiska rådet fortlöpande hålls informerat härom.

Reykjavík den 29 september 1999

Eva Johansson (s) Ordförande
Erik Dalheim (A)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Olof Erland (lib)

Nordisk Råd

51. session
1999
Stockholm

Bind 2

(Indholdsfortegnelse til bind 1 og 2 findes i bind 1)

Schultz Grafisk A/S, København 2003

Beretning

til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1998

Vedlagt fremsendes Rigsrevisionens beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab 1998.

Dato 28 juni 1999

Med venlig hilsen

Henrik Otbo
(sign.)

RIGSREVISIONEN

Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1998

Juni 1999

Indholdsfortegnelse

		Side
I.	Indledning	884
II.	Nordisk Råds struktur og organisation	885
III.	Økonomireglement og regnskabsinstruks	886
IV.	Nordisk Råds regnskab for 1998	887
V.	Opfølgning af iagttagelser fra tidligere år	892
VI.	Udestående intern afgift fra 1995 og 1996	893
VII.	Anvendelse af Nordisk Råds overskud	893
VIII.	Sessioner, temakonferencer og andre rådsaktiviteter	895
IX.	Partistøtte	896
X.	Afsluttende bemærkninger	897

Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1998

Indledning

1. Nærværende beretning afgives i henhold til § 15 i økonomireglementet for virksomhed finansieret over Nordisk Råds budget, hvorefter revisionsberetningen for den samlede virksomhed på budgettet skal afgives til Nordisk Råd før 1. juli i året efter budgetårets udgang.

2. I henhold til reglementets § 14 revideres regnskaberne efter de gældende regler i de internordiske revisionsordninger. Disse regler er blevet gennemgået af en arbejdsgruppe med repræsentanter fra de 5 nordiske rigsrevisioner, og en rapport fra arbejdsgruppen med forslag til et nyt internordisk revisionsreglement blev i juni 1998 sendt til høring i Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat. Nordisk Råds kontrolkomité, der fik arbejdsgruppens rapport oversendt fra Nordisk Råds sekretariat, drøftede rapporten ved sit møde den 14. august 1998 og fremkom med bemærkninger hertil.

Den 16. oktober 1998 vedtog cheferne for de nordiske revisionsmyndigheder det nye revisionsreglement for midler bevilget af de nordiske parlamenter til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Ifølge reglementets § 8 træder det i kraft den 1. januar 1999, og det er derfor for første gang anvendt ved revisionen af årsregnskabet for 1998.

Det nye reglement medfører bl.a. ændrede rapporteringsformer og -frister.

3. Revisionen af Nordisk Råds sekretariat har været tilrettelagt med henblik på at efterprøve, om sekretariatets regnskab er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Råds økonomireglement mv. Det er påset, at regnskabet er retvisende og giver de fornødne oplysninger til bedømmelse af sekretariatets forvaltning af rådets budget.

4. Rigsrevisionen afgiver hermed revisionsberetning for regnskabsåret 1998 til Nordisk Råd. Et udkast til beretningen har været fremsendt til Nordisk Råds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i beretningen. De øvrige nordiske rigsrevisioner har ligeledes haft et udkast til høring.

5. På præsidiets møde den 9. december 1997 blev budget-rammen for 1998 fastsat til 33,3 mio. DKK, samtidig med, at man besluttede at fortsætte behandlingen af budgettet ved præsidiets møde den 27. januar 1998, hvor det endelige budget blev godkendt. Budgettet omfattede bidrag fra de nordiske lande (delegationerne) på 31,0 mio. DKK i alt, mens resten hidrørte fra det interne afgiftssystem samt finansielle poster.

6. Der ydes også bevillinger fra parlamenterne til de respektive nationale delegationer. Disse bevillinger ligger uden for Nordisk Råds budget.

I 1998 var bevillingen til den danske delegation 2,3 mio. DKK, bevillingen til den svenske delegation 2,5 mio. SEK, bevillingen til den norske delegation 3,0 mio. NOK, bevillingen til den finske delegation 5,1 mio. FIM og bevillingen til den islandske delegation 16,5 mio. ISK. Ålands delegation havde en bevilling på 0,4 mio. FIM.

De pågældende bevillinger skal alene dække de direkte udgifter til rejser mv., og altså ikke administrationsudgifter, såsom løn til delegationssekretariatets personale. I Sverige gives endvidere partistøtte på 1,1 mio. SKR til nordisk virksomhed.

Nordisk Råds struktur og organisation

7. Nordisk Råd er det parlamentariske forum for nordisk samarbejde. Nordisk Råd blev oprettet i 1952 som et samarbejdsorgan mellem parlamenterne og regeringerne i Danmark, Island Norge og Sverige. I 1956 blev Finland medlem af rådet, og i 1970 fik også de selvstyrende områder Færøerne og Åland egen repræsentation i rådet. I 1984 kom Grønland med.

8. I 1996 gennemførtes en ny struktur og organisation for nordisk samarbejde i almindelighed og Nordisk Råd i særdeleshed.

Med udgangspunkt i en politisk beslutning om at koncentrere rådets arbejde om tre "søjler", nemlig samarbejde inden for Norden, samarbejde med Nordens nærområder og samarbejde med Europa, lagdes grunden til en udvalgsstruktur med et udvalg for hver af de tre søjler og en kontrolkomité samt en forstærket ledelsesfunktion i præsidiet og det nye sekretariat. Udvalgene skulle fremover udarbejde årlige virksomhedsplaner og råde over deres egne særskilte budgetter. Præsidiet har i den nye organisation ansvaret for samordningen af budgetterne for det samlede nordiske samarbejde.

9. Som led i reformen blev der pr. 1. januar 1997 gennemført en ny forretningsorden for Nordisk Råd, der blandt meget andet indeholder bestemmelser om partistøtte. Denne støtte er øget, så partigrupperne nu kan råde over et sekretariat og/eller kan anvende midlerne til flere mødeaktiviteter.

10. Herudover har hvert af de 5 nordiske landes parlamenter sit eget permanente delegationssekretariat, der bl.a. medvirker i forbindelse med gennemførelsen af rådets sessioner. Delegationssekretariaterne er finansieret af de respektive parlamenter og hører altså ikke under Nordisk Råds budget.

Der findes regler for hvilke udgifter, der finansieres af henholdsvis delegationsbudgetterne og Nordisk Råd, fx ved afholdelse af sessioner, konferencer o.l.

11. Efter indførelsen af den nye forretningsorden blev en lang række hidtidige regler overflødige og ophævedes derfor af præsidiet. Som led i forenklingsarbejdet er en del beføjelser blevet delegeret til rådssekretariatets direktør. Det gælder ikke mindst på det personaleadministrative område, og i forbindelse med adgangen til at disponere og omdisponere midler mellem forskellige budgetposter. Ifølge instruktion for Nordisk Råds sekretariat har direktøren endvidere til opgave at koordinere samarbejdet med delegationernes sekretariater og partigruppernes sekretariater.

12. Nordisk Råds sekretariat har efter samlokaliseringen med Nordisk Ministerråds sekretariat i København i sommeren 1996 indgået en samarbejdsaftale med dette om en række tjenesteydelser, som ministerrådssekretariatet mod betaling stiller til rådighed for rådssekretariatet. Det drejer sig bl.a. om løn- og personaleadministration, bogholderi og regnskabsopstilling, databehandling, lokaler, kantinedrift og reception.

Betalingen beregnes på grundlag af en fordelingsnøgle, der bygger på forholdet mellem antallet af ansatte i sekretariaterne. I 1998 udgjorde Nordisk Råds andel af fællesudgifterne godt 2,3 mio. DKK.

13. I februar 1999 har Nordisk Råds sekretariat endvidere indgået en aftale om informationssamarbejde med Nordisk Ministerråds sekretariat for at samordne og koordinere informationsvirksomheden inden for rammen af en fælles informationsafdeling. Aftalen gælder for perioden 1. marts 1999 - 31. marts 2000.

Samarbejdet omfatter udgivelse af en avis (Politik i Norden), nyhedsfax, hjemmesider og Nordlex, der er en database til overføring og lagring af dokumentation for at lette Nordisk Råds og Nordisk Ministerråds arbejde. Desuden omfatter samarbejdet produktion og distribution af pressemeddelelser mv. og anden informationsvirksomhed.

Ifølge budgettet for 1999 udgør Nordisk Råds andel af de fælles udgifter til informationsarbejdet 45 %, svarende til 2,6 mio. DKK.

Økonomireglement og regnskabsinstruks

14. Omkring årsskiftet 1996-1997 indledte Nordisk Råds sekretariat et arbejde om udarbejdelse af et nyt økonomireglement til afløsning for de regler, der havde været gældende for det daværende præsidiesekretariat i Stockholm. Arbejdet blev foretaget i samarbejde med Rigsrevisionen. Nordisk Råds sekretariat og Rigsrevisionen var enige om, at økonomireglementet burde have samme struktur og systematik som Nordisk Ministerråds sekretariats reglement, da budget-, regnskabs- og revisionsprocedurerne i det store og hele er ens for de to organisationer.

På sit møde den 27. marts 1998 godkendte præsidiet forslaget til økonomireglement for Nordisk Råds virksomhed med virkning fra den 1. januar 1998.

15. Rigsrevisionen indledte i 1997 også et samarbejde med Nordisk Råds sekretariat om udarbejdelse af en regnskabsinstruks for rådssekretariatet, idet de dagældende økonomiadministrative regler for rådssekretariatet ikke fuldt ud levede op til de krav, der må stilles til en moderne, effektiv international organisation. Da rådssekretariatets bogholderi-, regnskabs- og betalingsfunktioner i vidt omfang varetages af Nordisk Ministerråds sekretariat blev udformningen af instruksen også drøftet med ministerrådssekretariatet.

Regnskabsinstruksen blev endelig fastsat af rådsdirektøren, og den trådte i kraft den 1. januar 1998.

16. 1998 er således det første år, hvor det nye økonomireglement og den nye regnskabsinstruks har været gældende.

17. Rigsrevisionen finder, at det er et væsentligt organisatorisk og administrativt fremskridt, at rådssekretariatet er blevet samlokaliseret med ministerrådssekretariatet, og at de to sekretariater i stadig stigende grad samarbejder både fagligt, administrativt og praktisk, og at stadig flere økonomi- og personaleadministrative regler koordineres og harmoniseres. Fra marts 1999 er der således, som tidligere nævnt, indgået en aftale om udbygning af samarbejdet vedrørende informationsvirksomheden.

Nordisk Råds regnskab for 1998

18. I det følgende omtales forskellige forhold i forbindelse med Nordisk Råds regnskab og revisionen heraf.

De anvendte regnskabsprincipper, der bl.a. er beskrevet i Nordisk Råds økonomireglement, er baseret på kontantprincippet. I praksis anvendes dog et tillempet kontantprincip, hvilket bl.a. medfører, at aktiver og passiver omfatter visse tilgodehavender og nogen gæld, men ikke aktiver til varig brug, da disse udgiftsføres ved anskaffelsen.

Rigsrevisionen har dog konstateret, at sekretariatet på anden vis fører kontrol med aktiverne til varig brug.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er anvendt samme regnskabspraksis som sidste år.

19. Rigsrevisionen skal henstille, at rådssekretariatet i fællesskab med ministerrådssekretariatet overvejer dels anvendelsen og udformningen af det eksisterende økonomireglement, dels en mulig overgang til retserhvervelsesprincippet.

Aktiver/passiver

20. Nordisk Råds aktiver og passiver pr. 31. december 1998 kan specificeres således:

Aktiver/passiver	Mio. DKK	%
Aktiver:		
Likvide beholdninger	10,9	85,8
Rejseforskud	0,1	0,8
Momsrefusion	0,4	3,1
Periodeafgrænsning	0,9	7,1
Interne afgifter vedrørende tidligere år	0,2	1,6
Øvrige fordringer	0,2	1,6
I alt	12,7	100,0
Passiver:		
Leverandørgæld	8,0	63,0
Mellemregning med Ministerrådssekretariatet	0,2	1,6
Periodeafgrænsning	0,1	0,8
Øvrige gældsposter	0,1	0,8
Resultat	4,3	33,8
I alt	12,7	100,0

Af oversigten ses, at de likvide beholdninger udgør langt hovedparten af aktiverne, nemlig 10,9 mio. DKK, eller ca. 86 %, mens passiverne hovedsageligt består af kortfristet leverandørgæld på 8,0 mio. DKK, eller ca. 63 %, og resultatet (overskuddet) på 4,3 mio. DKK, eller ca. 34 %.

Leverandørgælden ultimo 1998 er væsentlig større end de foregående år, hvilket skyldes, at posten indeholder midler vedrørende overskuddet fra 1997 på 4,7 mio. DKK, der blev besluttet disponeret sent på året, men ikke udbetalt til de forskellige specifikke formål. Herudover blev der sidst på året foretaget en del indkøb, som sekretariatet i henhold til betalingsbetingelserne først skal betale i begyndelsen af det nye år.

21. De likvide beholdninger er afstemt med kontoudskrifter fra pengeinstitutterne, mens de øvrige tilgodehavender og gældsposter er afstemt med detailoversigter.

22. Rigsrevisionen foretog i februar 1998 uanmeldt kasseeftersyn med efterfølgende stedlig revision ved sekretariatet.

Afstemningen af beholdningerne gav ikke anledning til bemærkninger.

Indtægter

23. Nordisk Råds budgetterede og faktiske indtægter i 1998 kan specificeres således:

	Budgetterede indtægter	Faktiske indtægter
	----- Mio. DKK -----	
De nordiske landes bidrag	31,0	31,0
Intern afgift af løn	2,0	2,2
Renter	0,3	0,6
Andre indtægter	0,0	0,1
I alt	33,3	33,9

Regnskabet for 1998 viser samlede indtægter på 33,9 mio. DKK, hvoraf bidragene fra de nordiske lande udgør over 90 %. I forhold til budgettet er der en merindtægt på 0,6 mio. DKK.

24. De nordiske landes bidrag, der beregnes på grundlag af bruttonationalindkomsten, fordeler sig således:

Fordeling af bidrag	Mio. DKK	%
Danmark	7,7	24,8
Finland	5,5	17,6
Island	0,3	1,0
Norge	6,7	21,7
Sverige	10,8	34,9
I alt	31,0	100,0

Bidragenes fordeling er stort set den samme som i 1997, idet der kun er mindre forskydninger mellem de enkelte lande.

Udgifter

25. Nordisk Råds budgetterede og faktiske udgifter i 1998 kan specificeres på hovedaktiviteter således:

	Budgetterede udgifter	Faktiske udgifter	Afvigelse
	----- Mio. DKK -----		%
Sekretariatets virksomhed	2,6	0,8	- 69,2
Sessioner/konferencer	2,2	2,4	9,1
Rådsorganernes virksomhed	4,6	3,8	- 17,4
Rådsdokumentation	1,1	0,8	- 27,3
Informations- og publikationsvirksomhed	3,6	3,6	0,0
Partistøtte	4,5	4,5	0,0
Bidrag til UNR, journaliststipendier	0,7	0,6	- 16,0
Administration	14,0	13,2	- 5,7
I alt	33,3	29,7	- 10,8

Af oversigten fremgår, at de samlede udgifter i 1998 i alt udgør 29,7 mio. DKK, hvilket svarer til et mindreforbrug i forhold til det budgetterede på 3,6 mio. DKK eller 10,8 %. Godt 1,7 mio. DKK af mindreforbruget vedrører ikke-benyttede midler fra præsidiets reserve til ikke-budgetterede aktiviteter, der budgetmæssigt er opført under sekretariatets virksomhed.

For sessioner/konferencer er der et merforbrug på 0,2 mio. DKK, eller godt 9 %, mens der for rådsorganernes virksomhed er et mindreforbrug på 1,1 mio. DKK, svarende til godt 19 %.

26. Udgifternes relative fordeling på hovedaktiviteter var følgende:

Nordisk Råds udgifter	Mio. DKK		%	
Aktiviteter:				
Sekretariatets virksomhed	0,8		2,7	
Sessioner/konferencer	2,4		8,1	
Rådsorganernes virksomhed	3,8		15,5	
Rådsdokumentation	0,8		2,7	
Informations- og publikationsvirksomheden	3,6	11,4	9,4	38,4

Nordisk Råds udgifter	Mio. DKK		%	
Partistøtte	4,5		15,2	
Bidrag til UNR, journalststipendier	0,6	5,1	2,0	17,2
Administration:				
Løn	8,5		28,6	
Husleje	2,3		7,7	
Øvrige administrationsudgifter mv.	2,4	13,2	8,1	44,4
I alt		29,7		100,0

Af oversigten fremgår, at hovedaktiviteterne bestående af sekretariatets og rådsorganernes virksomhed, udgifter til sessioner og konferencer samt til information og publikationer udgør i alt godt 38 %, mens administrationsudgifterne bestående primært af løn og husleje udgør godt 44 %. Tilskud til partigrupperne tegner sig for ca. 17 %.

27. Nordisk Råd har en kontoplan, der primært er opbygget ud fra en formålsgruppering omkring rådets og udvalgenes aktiviteter, suppleret med en artsopdeling af de væsentligste udgiftsarter for nogle af aktiviteterne, men ikke for alle.

De samlede udgifter pr. udgiftsart fremgår således ikke af bogføringen, da nogle af udgifterne kun er indeholdt i udgifterne for de enkelte aktiviteter.

I efterfølgende tabel vises fordelingen på de væsentligste udgiftsarter, i den udstrækning de tilgængelige registreringer i økonomisystemet giver mulighed for at vise dem.

Nordisk Råds udgifter fordelt på art	Mio. DKK	%
Rejser	2,1	7,1
Tolkning/oversætning	1,0	3,4
Honorar	0,9	3,0
Dokumentation	1,3	4,4
Teknisk udrustning/lokaleleje	0,7	2,3
Repræsentation	0,3	1,0
Porto	0,2	0,7
Øvrigt	0,3	1,0
I alt	6,8	22,9
Ikke "artsopdelte" udgifter[1)]	22,9	77,1
I alt	29,7	100,0

[1)] En del af disse udgifter er underopdelt på art ved formålskonteringen.

Af oversigten ses, at hovedparten af udgifterne ikke er underopdelt på art, men alene på formål, nemlig 77 %. Det skal dog nævnes, at under formålsopdelingen findes nogle udgifter specificeret på udgiftsart, fx sekretariatets administrationsudgifter.

Rigsrevisionen har henstillet, at kontostrengen konstrueres, så både formål og art specificeres, og for så vidt angår artsspecifikationen, at opdelingen i hvert fald omfatter de væsentligste udgiftsarter.

Rådssekretariatet har hertil oplyst, at sekretariatet vil gennemgå kontoplanens opdeling på formål og art med henblik på en mere hensigtsmæssig opdeling fra 1. januar 2000.

Opfølgning af iagttagelser fra tidligere år

28. Ved flytningen af sekretariatet til København og samlokaliseringen med Nordisk Ministerråds sekretariat var et af formålene, at der herved kunne opnås en række arbejdsmæssige fordele, bl.a. vedrørende personalemæssige spørgsmål.

Nordisk Råds sekretariat besluttede således at anvende reglerne i Nordisk Ministerråds sekretariats personalehåndbog, hvorved en stor del af revisionens henstillinger blev fulgt, fx spørgsmålet vedrørende manglende opsigelsesklausul i ansættelseskontrakterne.

29. For så vidt angår de udestående spørgsmål fra revisionen i tidligere år skal bemærkes, at reglerne for godtgørelse af udgifter til en årlig hjemrejse fra 1998 er blevet strammet op, idet medarbejderne i 1998 fik udgifterne refunderet efter fremlæggelse af kvitteringer for afholdte rejseudgifter.

Det er efterfølgende besluttet, at det fra 1999 skal være muligt, at bestille hjemrejsen gennem Nordisk Råd, så Nordisk Råd betaler de pågældende udgifter direkte, og det undgås, at medarbejderne først skal lægge pengene ud.

30. Der er også sket en stramning af reglerne for ydelse af dagpenge, idet der nu *skal* ske en reduktion af dagpengebeløbet i de tilfælde, hvor et måltid betales af en institution, som indgår i det nordiske budget.

En yderligere tilpasning til de statslige tjenesterejseregler i Danmark (domicillandet) er under overvejelse, men har afventet ændringerne af de danske regler, der trådte i kraft den 1. april 1999.

31. Endelig er procedurerne ændret vedrørende udnyttelse af rabatter i form af bonuspoint indtjent i forbindelse med tjenesterejser. Optjente bonuspoint efter 1. januar 1998 skal benyttes i forbindelse med tjenesterejser, og kan altså ikke længere udnyttes i privat øjemed.

Udestående intern afgift fra 1995 og 1996

32. I forbindelse med flytningen af sekretariatet fra Stockholm til København i 1996 blev ansættelseskontrakterne for en del af det i Stockholm ansatte personale bragt til ophør ved indgåelse af en overenskomst.

Nogle af disse ansatte skyldte på daværende tidspunkt intern afgift til Nordisk Råd, og ikke alle har siden afregnet denne. Ultimo 1998 var der tale om i alt 185.487 DKK, og denne saldo har været uændret gennem hele 1998.

33. Nordisk Råds sekretariat har på Rigsrevisionens forespørgsel oplyst, at Nordisk Råds sekretariat i foråret 1998 bad ministerrådssekretariatets lønningskontor om at inddrive de udestående afgifter.

Sekretariatet oplyser videre, at lønningskontoret på given foranledning i maj 1999 har meddelt, at man på grund af personaleknaphed ikke har haft tid til at tage sig af denne sag. Dette har desværre ikke tidligere været meddelt rådssekretariatet.

Ministerrådssekretariatets lønningskontor har nu lovet at gå i gang med sagen og at melde tilbage, såfremt der skulle opstå forhindringer for arbejdets udførelse.

Et af problemerne ved opfølgningen er, at nogen af de tidligere ansatte i Stockholm har henvist til den overenskomst, som blev indgået i forbindelse med, at ansættelseskontrakten blev bragt til ophør, idet det i denne er nævnt, at ingen af parterne har nogen yderligere krav mod den anden på løn, erstatninger eller andre udgifter.

Rigsrevisionen henstillede til rådssekretariatet, at dette spørgsmål snarest bliver løst.

34. I den forbindelse skal det endvidere bemærkes, at der var en mindre difference på 4.119,61 DKK fra 1997 vedrørende intern afgift for 1995, der endnu ikke var udlignet.

Rådssekretariatet har hertil oplyst, at denne difference nu er udlignet.

Anvendelse af Nordisk Råds overskud

35. I henhold til Nordisk Råds økonomireglement § 7 skal et eventuelt overskud som hovedregel tilbagebetales til medlemslandene efter samme fordelingsnøgle som ved ydelsen af bidraget. Præsidiet kan dog beslutte, at et eventuelt overskud overføres helt eller delvis til det følgende regnskabsår til et eller flere specifikke formål.

36. På præsidiets møde den 23. september 1998 i Mariehamn besluttede præsidiet at overføre overskuddet fra 1997 på 4.678.056 DKK til regnskabsåret 1998 med henblik på igangsættelse af aktiviteter i forbindelse med årtusindskiftet og Nordisk Råds 50-års jubilæum i år 2002.

På præsidiets møde den 21. oktober 1998 i København diskuteredes anvendelsen af overskuddet igen. Da et overskud i henhold til økonomireglementet kun kan anvendes til specifikke formål i det efterfølgende regnskabsår, besluttede præsidiet ved det pågældende møde at godkende, at op til 2 mio. DKK kunne anvendes til produktion af TV-dokumentarprogrammer om børn og unges situation, og at 50.000 DKK kunne bruges til et halvdagsseminar om parlamentarismens vilkår. Ved et senere møde den 9. december 1998 i Stockholm besluttede præsidiet endvidere, at yde et tilskud på 1 mio. DKK til Brattahlid-projektet, mens det resterende beløb på 1.628.026 DKK skulle tilbagebetales til landene.

37. Brattahlid-projektet vedrører en rekonstruktion af Erik den Rødes gård og Thjodhildarkirke i Brattahlid i Grønland. Projektet blev sat i gang i anledning af, at det i år 2000 er 1000 år siden, at Leif den Lykkelige, søn af den nordiske viking Erik den Røde, der opdagede Grønland, og Tjodhildur, sejlede fra Brattahlid og opdagede Amerika.

Opførelsen af Erik den Rødes gård og Thjodhildarkirke i Brattahlid er et samarbejdsprojekt mellem Grønlands Hjemmestyre og Vestnordisk Råd. Omkostningerne ved opførelsen af bygningerne forventes at beløbe sig til knapt 6 mio. DKK. Island har besluttet at bidrage med 2 mio. DKK, og man forventer, at Grønland yder et lignende bidrag. Herudover har NORA besluttet at bidrage med 0,6 mio. DKK, og det forventes, at andre parter, fx Færøernes Landsstyre og forskellige fonde, også yder bidrag til projektet.

38. Tilskuddet til Brattahlid-projektet opfylder kravene i Nordisk Råds økonomireglement om, at et overskud efter præsidiets beslutning kan overføres til det følgende år til et specifikt formål. Dog falder det efter Rigsrevisionens opfattelse lidt uden for Nordisk Råds normale anvendelse af bevillinger, idet Nordisk Råd kun undtagelsesvis giver tilskud til projekter, og da kun i mere beskedent omfang. Det sædvanlige er, at Nordisk Råds bevillinger anvendes til rådets arbejde i almindelighed, herunder ikke mindst præsidiets og udvalgenes aktiviteter samt driften af sekretariatet.

39. Det skal bemærkes, at der i årene 1996-1998 har været overskud, nemlig 3,5 mio. DKK i 1996, 4,7 mio. DKK i 1997 og 4,3 mio. DKK i 1998.

Overskuddene i denne periode har udgjort 10-15 % af de årlige bevillinger.

40. De nationale delegationers bidrag til Nordisk Råds budget havde i en årrække udgjort 31 mio. DKK. Ved præsidiets møde den 27. januar 1998 i Strasbourg blev det imidlertid besluttet at nedsætte bidraget fra de nationale delegationer til 30 mio. DKK for 1999, idet samlokaliseringen med ministerrådssekretariatet angiveligt havde vist sig at give de forventede besparelser.

Sessioner, temakonferencer og andre rådsaktiviteter

41. Nordisk Råd afholder en ordinær session hvert efterår, hvor parlamentarikerne drøfter og vedtager overordnede retningslinjer for samarbejdet. I sessionen deltager også repræsentanter for de nordiske regeringer. Herudover mødes parlamentarikerne ved større temakonferencer eller ved mindre konferencer, hvor mere afgrænsede emner debatteres. Normalt holdes en større temakonference om foråret.

I 1998 afholdt Nordisk Råd sin 50. session i Oslo i dagene den 9.-12. november og en temakonference om miljø i Gøteborg i dagene den 24.-27. februar.

42. Sessionen i Oslo var ifølge budgettet beregnet til at skulle koste 800.000 DKK. Ifølge regnskabet blev udgifterne på i alt 776.782 DKK.

Budget og regnskab for sessionen omfatter alene Nordisk Råds udgifter. Da en række udgifter afholdes af værtslandet, er det ikke muligt at se, hvad en session koster totalt.

43. Temakonferencen var ifølge budgettet beregnet til at skulle koste 1.050.000 DKK. Ifølge regnskabet blev udgifterne dog på i alt 1.336.365 DKK, eller en overskridelse på 286.365 DKK svarende til godt 27 %.

Et internt regnskab blev udarbejdet primo 1999, hvor udgifterne blev fordelt på lokaleleje og teknisk udrustning, tolkning og oversættelse, honorarer til forelæsere mv., dokumentation vedrørende konferencen, samt måltider, kaffe mv.

Den væsentligste årsag til budgetafvigelsen var, at der i det oprindelige budget ikke var medregnet større udgifter til dokumentation vedrørende konferencen, idet det først sent i planlægningsforløbet blev besluttet, at dokumentationen skulle være af et større omfang.

Rigsrevisionen finder, at der bør foreligge en procedure, efter hvilken de nationale delegationssekretariater kun kan fremsætte refusionskrav på udgifter udover de i budgettet for arrangementet nævnte, såfremt der foreligger en skriftlig aftale med rådssekretariatet.

44. Rigsrevisionen henstillede på baggrund af gennemgangen af ovennævnte projekter, at Nordisk Råd fastlægger procedurer for planlægning, gennemførelse og opfølgning af sessioner, temakonferencer og andre rådsaktiviteter, herunder budgetlægning, økonomistyring og regnskabsaflæggelse. Rigsrevisionen nævnte endvidere, at dette fx kunne ske ved samling af allerede udarbejdede vejledninger, fx vedrørende temakonferencer/seminarer og vedrørende udgiftsfordeling mellem Nordisk Råds sekretariat og de nationale sekretariater mfl., samt udarbejdelse af nye, hvor det kunne være formålstjenligt, i en administrativ håndbog i lighed med den, som Nordisk Ministerråd

har. En samling af ansvaret for udgifterne ved sessioner og temakonferencer ved sekretariatet kunne i denne forbindelse overvejes.

Nordisk Råds sekretariat har oplyst, at sekretariatet er enig i Rigsrevisionens henstilling om, at der bør udarbejdes procedurer for planlægning, gennemførelse og opfølgning af sessioner, temakonferencer og andre rådsaktiviteter, eventuelt i form af en administrativ håndbog. Sekretariatet oplyser videre, at en del af materialet allerede foreligger, men at det bør samles og ajourføres.

Partistøtte

45. Ordningen med økonomisk støtte til de nordiske partigrupper over Nordisk Råds budget stammer fra 1986, men er blevet ændret af præsidiet i 1989, 1992 og 1996. Oprindelig var støtten øremærket til udgifter som sekretariatsbistand, kontorhold og rejseudgifter, og partigrupperne skulle afgive revisorpåtegnede regnskaber for anvendelsen af midlerne til præsidiesekretariatet. Eventuelle overskydende midler skulle tilbagebetales.

I 1989 gik man over til en bloktilskudsordning, så den økonomiske støtte blev ydet til partigruppernes arbejde generelt, og regnskabspligten og tilbagebetalingsklausulen blev følgelig ophævet.

Efter de nugældende regler fra 1996 udbetales partigruppestøtte til partigrupper med mindst 5 medlemmer af Nordisk Råd fra mindst tre lande, baseret på medlemsantal pr. 1. januar. Det samlede grundbidrag udgør 20 % af den samlede bevilling og udbetales med samme beløb til hver partigruppe. Den resterende støtte udbetales i forhold til medlemsantallet.

Efterfølgende tabel viser partigruppestøttens fordeling mellem de 4 partigrupper i Nordisk Råd for 1998.

Partigruppestøtte 1998

	Antal medlemmer	Grundbidrag (20 % af den samlede bevilling)	Medlemsbaseret bidrag (39.529 DKK pr. medlem)	Regulering	Bidrag i alt
		Antal		---------- DKK ----------	
Socialdemokrater.	33	210.000	1.304.457	14	1.514.471
Venstresocialister	7	210.000	276.703	3	486.706
Midtergruppen	26	210.000	1.027.754	11	1.237.765
Konservative	17	210.000	671.993	7	882.000
Fremskridtspartiet mv.	4		79.058		79.058
I alt	87	840.000	3.359.965	35	4.200.000

Da der som nævnt er tale om en bloktilskudsordning, kan Rigsrevisionen ikke udtale sig om midlernes anvendelse. Det er imidlertid bestemt, at parti-

gruppernes vedtægter skal indeholde regler om førelse af regnskab for midlerne.

Afsluttende bemærkninger

46. Rigsrevisionen har revideret Nordisk Råds regnskab for 1998.

Det er Rigsrevisionens opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Råds resultat for 1998 og økonomiske stilling den 31. december 1998.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Rigsrevisionen skal i øvrigt henvise til foranstående beretning.

København, den 25. juni 1999

Henrik Otbo

/Hans Andersen

NORDISK RÅD
SEKRETARIATET

BOKSLUT 1998

RESULTATRÄKNING

	Not	Utfall 1998 DKK	Budget 1998 DKK	Utfall 1997 DKK
UDGIFTER				
Rådssekretariatets allmänna verksamhet	1	847.943	2.599.000	777.450
Sessioner/Konferenser	2, 3, 4	2.365.494	2.150.000	1.698.494
Rådsorganens verksamhet	5, 6, 7, 8	3.750.012	4.620.000	3.142.536
Rådsdokumentation	9	826.536	1.100.000	494.005
Bidrag till UNR, journaliststipendier	10	597.855	712.000	674.388
Gemensam administration	11, 12	13.180.514	13.980.000	14.244.443
Informations- och publikations-verksamheten	13, 14, 15	3.626.251	3.650.000	3.584.761
Partistöd		4.487.217	4.500.000	4.443.927
SUMMA KOSTNADER		**29.681.822**	**33.311.000**	**29.060.004**
INTÄKTER				
Delegationernes bidrag		31.000.000	31.000.000	31.000.000
Interna avgiftssystemet		2.212.262	2.000.000	2.189.458
Renter		564.665	300.000	400.311
Rådets tryck m.m.		140.479	0	118.364
Övriga intäkter		3.715	11.000	29.927
Överskott från 1997	16	19.467	0	0
SUMMA INTÄKTER		**33.940.587**	**33.311.000**	**33.738.060**
RESULTAT		**4.258.765**		**4.678.056**

BALANSRÄKNING

		1998-12-31	1997-12-31
		DKK	DKK
Tillgångar			
Bank, kasse		10.555.036	4.263.779
Giro		386.132	100.557
Momsfordran		411.890	167.260
Reseförskott, privata utlägg		80.000	75.000
Interne afgifter tidl. år		220.722	252.156
Periodeafgrænsninger		891.464	540.273
Personalefordringer		400	554.284
Øvrige fordringer		146.053	179.754
Summa tillgångar		**12.691.696**	**6.133.063**
Skulder			
Personalskatter		0	21
Upplupna sociala avgifter		22.487	49.816
Leverantörskulder		7.954.782	1.157.910
Periodeafgrænsninger		130.401	-3.999
Övrige skulder		62.892	251.259
Nordiska ministerrådet, interimskonto		262.368	0
Resultat	16	4.258.765	4.678.056
Summa skulder		**12.691.696**	**6.133.063**

Vibeke Hein Olsen
Vicedirektör

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektör

FÖRDELING PÅ DELEGATIONERNA AV ÅRETS RESULTAT

		Resultat 1998	Resultat 1997
	i %		DKK
Danmark	24,8%	1.056.174	1.169.514
Finland	17,6%	749.543	757.845
Island	1,0%	42.588	51.459
Norge	21,7%	924.152	1.033.850
Sverige	34,9%	1.486.309	1.665.388
	100,0%	**4.258.765**	**4.678.056**

BIDRAGSREDOVISNING

Fördelning på delegationerna af bidrag - resultat

Danmark	24,8%	6.631.826	6.580.486
Finland	17,6%	4.706.457	4.264.155
Island	1,0%	267.412	289.541
Norge	21,7%	5.802.848	5.817.150
Sverige	34,9%	9.332.691	9.370.612
Summa delegationerna	**100,0%**	**26.741.235**	**26.321.944**

Kontrollkommitténs betänkande

över Rigsrevisionens berättelse rörande revisionen av Nordiska rådets räkenskaper för år 1998

Kontrollkommitténs förslag till beslut

I kontrollkommitténs uppgifter ingår att granska Nordiska rådets bokslut och revisionsberättelse och att förelägga plenarförsamlingen resultatet av denna granskning.

Kontrollkommittén föreslår med hänvisning till vad nedan anförs

att Nordiska rådet lägger bokslut och revisionsberättelse för Nordiska rådet 1998 till handlingarna

Bokslut

Nordiska rådets bokslut 1998 uppvisar ett överskott på 4,3 miljoner DKK i förhållande till budget. Presidiet har vid sitt möte den 27-28 september 1999 godkänt bokslutet, samt beslutat överföra hela överskottet för 1998 till aktiviteter åren 1999-2002 som markerar Nordiska rådets 50-årsjubileum (år 2002).

Revisionsberättelse

Rigsrevisionen i Danmark har från och med år 1997 övertagit huvudansvaret för revisionen av Nordiska rådets räkenskaper, och granskat Rådets räkenskaper och bokslut för år 1998. Rådssekretariatet har haft möjlighet att uttala sig över ett utkast till revisionsberättelse. Likaså har de övriga nordiska ländernas statliga revisionsmyndigheter haft möjlighet att yttra sig över ett utkast.

Räkenskaperna har granskats i enlighet med gällande regler i de Internordiska revisionsordningarna. Ett nytt revisionsreglemente för medel beviljade av de nordiska parlamenten till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet trädde i kraft den 1 januari 1999, och har använts för första gången använts vid revisionen av 1998 års räkenskaper. Inom ramen för revisionen har kontrollerats att räkenskaperna är utarbetade i enlighet med Rådets ekonomireglemente, att räkenskaperna är rättvisande, och att de ger de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma förvaltningen av Rådets budget.

Rigsrevisionen anser räkenskaperna avlagda i överensstämmelse med gällande regler och att de ger en rättvisande bild av Nordiska rådets resultat för 1998 och ekonomiska ställning den 31.12.1998. Revisionen har inte gett anledning till anmärkningar.

Vissa iakttagelser i Rigsrevisionens berättelse rörande Nordiska rådets räkenskaper

Rigsrevisionen samarbetade under år 1997 med Rådssekretariatet om utarbetande av ett nytt ekonomireglemente, anpassat till att Rådssekretariatet sedan sommaren 1996 är samlokaliserat med Nordiska ministerrådets sekretariat. Presidiet har under 1998 fastställt det nya ekonomireglementet, som gäller från den 1 januari 1998.

På motsvarande sätt har en ny räkenskapsinstruktion utarbetats och fastställts av Rådsdirektören, med ikraftträdande den 1 januari 1998. Detta år är således det första då det nya ekonomireglementet och räkenskapsinstruktionen varit i kraft.

De bokföringsprinciper som använts är desamma som i Nordiska ministerrådet. Riksrevisionen hemställer att rådssekretariatet tillsammans med Nordiska ministerrådets sekretariat överväger dels användningen och utformningen av det gällande ekonomireglementet, dels en möjlig övergång till "retserhvervelsesprincippet" (i stället för kontantprincipen).

Rigsrevisionen har följt upp vissa iakttagelser som gjorts i tidigare års revisionsberättelser. Vad gäller personalrelaterade frågor noterar Rigsrevisionen bl.a. att reglerna för ersättning för årlig hemresa skärpts så att ersättning utges endast efter det att dokumentation för faktiska utgifter lagts fram, samt att procedurerna i fråga om s.k. bonuspoäng som intjänas i förbindelse med tjänsteresor ändrats så att dessa bonuspoäng inte längre kan utnyttjas för privata ändamål.

År 1996 uppstod en fordran beträffande intern avgift av lönen på några av dem vars anställning upphörde i samband att rådssekretariatet detta år flyttades från Stockhom till Köpenhamn. Såväl vid ingången som utgången av år 1998 var dessa fordingar sammanlagt 185 487 DKK. Enligt revisionsberättelsen har rådssekretariatet uppgivit att man på våren 1998 bett ekonomiavdelningen vid Nordiska ministerrådets sekretariat att driva in de utestående fordringarna, men att man på fråga i maj 1999 fått svaret att ekonomiavdelningen på grund av personalbrist inte haft tid att ta sig an saken.

I ett avsnitt "Sessioner, temakonferencer og andra rådsaktiviteter" kommenteras bl.a. fördelningen av utgifter mellan Nordiska rådet och värdlandets delegation. Rigsrevisionen finner att det bör införas en procedur enligt vilken de nationella sekretariaten kan framföra krav på ersättning för utgifter utöver de budgeterade endast om det föreligger ett skriftligt avtal med rådssekretariatet.

Rigsrevisionen noterar att det i vissa huvudkategorier är relativt kraftiga avvikelser mellan budgeterade och faktiska utgifter. Det gäller framför allt rådsorganens verksamhet. Totalt har 3,6 miljoner DKK mindre än budgeterat använts, vilket tilsammans med något högre intäkter än budgeterat resulterat i ovannämnda överskott på 4,3 miljoner DKK. Rigsrevisinoen noterar vidare att överskotten varit i denna storleksordning under åren 1996-1998.

I fråga om Nordiska rådets användning av överskottet från år 1997 hänvisar Rigsrevisionen till ekonomireglementets § 7, enligt vilken huvudregeln är att eventuella överskott skall återbetalas till medlemsländerna. Presidiet kan dock besluta att överskott "overføres helt eller delvis til det følgende regnskabsår til et eller flere specifikke formål" (citat ur revisionsberättelsen). Så gjordes år 1998 med en del av överskottet från år 1997. I fråga om ett av tre ändamål dessa medel användes till, nämligen bidraget till Brattahlid-projektet, anför Rigsrevisionen att bidraget uppfyller detta krav, men faller litet utanför Nordiska rådets normala användning av sina anslag.

Kontrollkommittén

Kontrollkommittén har granskat revisionsberättelsen och samt Presidiets och Rådssekretariatets åtgärder med anledning av denna, och vill för sin del anföra följande:

Det är tillfredsställande att Rigsrevisionen i sin berättelse för år 1998 följer upp de iakttagelser som gjorts i tidigare års revisionsberättelser. Kontrollkommittén har tidigare anfört att den övervägande delen av dessa iakttagelser och påpekanden hade sitt ursprung i den för Rådet unika situation som uppkommit genom flyttningen av sekretariatet från Stockholm till Köpenhamn, samt att flera av dessa påpekanden inte kunnat åtgärdas på annat sätt än att rutiner skapas som så långt möjligt säkerställer att liknande situationer hanteras bättre i framtiden.

Kontrollkommittén konstaterar att, med undantag för regleringen av vissa utestående fordringar på personal som inte varit anställd i Köpenhamn, gör Rigsrevisionen inga ytterligare påpekanden med anledning av de brister som påtalats i tidigare års revisionsrapporter. Det är vidare glädjande att Rigsrevisionen inte funnit anledning till anmärkningar beträffande räkenskaperna eller förvaltningen i övrigt under år 1998.

I annat sammanhang har Kontrollkommittén uttalat sig för en övergång från kontantprincipen till en mer bokföringsmässig redovisning, och noterar att Rigsrevisionen hemställer om en översyn av det ekonomireglemente som fastställdes på våren 1998.

Kontrollkommittén delar Rigsrevisionens uppfattning att det finns fördelar med att allt fler ekonomi- och personaladministrativa regler för Nordiska rådet är gemensamma med Nordiska ministerrådets. Samtidigt bör noteras att detta kan innebära en begränsning av möjligheterna att utforma regler speciellt anpassade till Nordiska rådets behov, liksom möjligheterna att ändra gällande regler genom ensidiga beslut inom Nordiska rådet.

Föregående år påtalade Kontrollkommittén de ibland stora avvikelserna mellan budget och utfall, och anförde att orsaken till dessa inte i första hand torde vara brister i räkenskaperna eller i uppföljningen av dessa, utan att rådsorganens verksamhetsplaner för det kommande året inte är tillräckligt preciserade när Nordiska rådets budget fastställs. Verksamhetsplaneringen kan

således förbättras. Samtidigt bör framhållas att Nordiska rådet har behov av att kunna anpassa sin verksamhet och uppmärksamma frågor som från tid till annan är aktualiseras i den politiska debatten. Detta kan svårligen kombineras med alltför detaljerade budgetar.

Av liknande skäl är budgeten för enskilda större aktiviteter inte särskilt detaljerad, utan snarast en "klumpsumma" som fördelas på olika kostnadsslag (lokaler, tolkning, resor, arvoden till utomstående, informationsmaterial osv.) allteftersom planeringen fortskrider. Rigsrevisionen framför tanken att delegationssekretariaten skulle ha möjlighet att framställa krav på ersättning för utgifter utöver vad som anges i budgeten för respektive arrangemang endast om ett skriftligt avtal med rådssekretariatet härom föreligger. Om detta skall vara meningfullt tycks det nödvändigt att den ursprungliga budgeten i någon form anger hur stor del av Nordiska rådets anslag för en viss aktivitet som skall stå till värdlandets förfogande, och vilka insatser beloppet skall finansiera. Det kan finnas skäl till en bättre budgetering av i varje fall större arrangemang, men detta bör inte drivas så långt att det praktiska samarbetet mellan rådets och värdlandets sekretariat äventyras.

Nordiska rådets resultat för år 1998 innebär som nämnts att c:a 4,3 miljoner DKK mindre än budgeterat har tagits i anspråk för verksamheten. Till största delen beror detta på att rådsorganen i samband med budgetarbetet överskattat kostnaderna för sin kommande verksamhet. Kontrollkommittén har tidigare framhållit att över- eller underskott i denna storleksordning inte kan accepteras på sikt, och att Presidiets och övriga rådsorgans arbete med Nordiska rådets budget således behöver stramas upp.

Presidiet har under 1998 beslutat att reducera de nationella delegationernas bidrag till budgeten med 1,0 miljoner DKK fr.o.m. år 1999. Vidare har åren 1997-1998 varit unika i så måtto att nästan samtliga anställningskontrakt ingicks i slutet av år 1996, varför behovet av och kostnaderna för nyrekrytering åren därefter varit exceptionellt låga. För år 1999 innebär de lägre intäkterna tillsammans med stora oförutsedda kostnader att överskottet kan väntas bli betydligt lägre än de närmast föregående åren.

Sammanfattningsvis är det Kontrollkommitténs uppfattning att det stora flertalet brister som tidigare påtalats var ågärdade vid utgången av år 1998, och att räkenskaperna och den ekonomiska förvaltningen i övrigt genomförts på ett tillfredsställande sätt.

Reykjavik den 29 september 1999

Eva Johansson (s) Ordförande *Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)*
Erik Dalheim (A) *Olof Erland (lib)*

I. NORDISKA KULTURFONDENS ÅRSBERÄTTELSE 1998

1. INLEDNING

1.1 Överenskommelse om fonden

Nordiska kulturfonden etablerades genom en särskild överenskommelse mellan de nordiska regeringarna år 1966. Överenskommelsen, som trädde i kraft 1.7.1967 har ändrats två gånger, åren 1973 och 1991.

1.2 Fondens syftemål

I överenskommelsen för Nordiska kulturfonden stadgas, att fondens syfte är att främja det kulturella samarbetet mellan de nordiska länderna. Verksamhetsområdet omfattar det nordiska kultursamarbetet i hela dess utsträckning, och stöd kan ges till ändamål inom områdena forskning, undervisning och allmänkulturell verksamhet i vid bemärkelse. Stöd beviljas nordiska projekt av engångskaraktär. Tillskott kan även beviljas nordiska projekt dels av mer varaktig karaktär, dock företrädesvis för en av styrelsen fastlagd period, dels vid särskilda tillfällen till regelbundet återkommande ändamål.

1.3 Finansiering

Fondens verksamhet finansieras genom ett årligt anslag som upptages på Nordiska ministerrådets budget och ställes till styrelsens disposition. Fonden kan förvärva egendom genom gåva eller testamente under förutsättning att donationens villkor harmonierar med fondens syfte.

2. ORGANISATION

2.1 Styrelsen

Fonden förvaltas, dess medel fördelas och dess verksamhet i övrigt leds av en styrelse.

Styrelsen har 11 medlemmar som utses för två kalenderår åt gången. Av dessa utser Nordiska rådet 5 medlemmar och Nordiska ministerrådet 5. Medlemmarna har personliga suppleanter. En gemensam styrelserepresentant väljs för de självstyrda områdena Färöarna, Grönland och Åland. Denna utses växelvis av Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Till ordförande för styrelsen väljs en representant utsedd av Nordiska rådet.

Ordförandeskapet löper för två kalenderår åt gången. 1998 innehade Danmark ordförandeskapet det första året.

Styrelsen hade följande sammansättning: Søren Hansen, ordförande, Lene Witte, viceordförande, Danmark, Kirsti Ala-Harja, Paula Tuomikoski, Finland, Valgerður Sverrisdóttir, Þorsteinn Gunnarsson, Island, Karin Lian,

Sigve Gramstad, Norge, Marianne Andersson, Göran Lannegren, Sverige, Harriet Lindeman, Åland.

Styrelsen sammanträdde till fyra möten: 12-13.3. i Tromsö, Norge, 8-9.6. i Geta på Åland, 7-8.9. i Roskilde, Danmark. Ett inbokat styrelsemöte i Köpenhamn i december senarelades på grund av det kraftigt försenade ADB-projektet och hölls 11 - 12 .1.1999.

2.2 Fondsekretariatet

Nordiska ministerrådet står för sekretariatets dagliga drift och den löpande ekonomiförvaltningen. Sekretariatet hade under året tre anställda. Gunilla Hellman fungerade som administrationschef, Kirsi Abrahamsson som rådgivare och Rita Pate som administrativ sekreterare. Tarja Taarup vid NMR tillförordnades för tiden augusti-november som sekreterare med uppgift att omhänderta diverse kontorsgöromål. Vid registreringen av ansökningar anlitades under hösten därtill ett antal studentmedarbetare på timlönsbasis.

2.3 Remissinstanser

Kulturfondens sekretariat kan inhämta utlåtanden om ansökningar från kommittéer och arbetsgrupper som Ministerrådet utser eller från andra sakkunniga som fonden utser. Som remissinstanser fungerade under året följande NMR-organ:

- Teater och Dans i Norden
- Nordiska musikkommittén NOMUS
- Nordiska litteratur- och bibliotekskommittén NORDBOK
- Nordiska konst- och konstindustrikommittén, NKKK
- Ledningsgruppen för nordiskt kultur- och massmediesamarbete
- Nordiska film- och TV-fonden
- Nordiska museikommittén
- Nordiska ungdomskommittén
- Ledningsgruppen för nordisk barn- och ungdomskultur
- Ledningsgruppen för nordiskt samarbete inom högre utbildning HÖGUT
- Nordiska forskarutbildningsakademin NorFa
- Nordisk folkeoplysnings- og voksenundervisningssamarbejde FOVU
- Nordisk samarbejde indenfor skoleområdet NSS.

Cirka 300 ansökningar har under år 1998 remitterats till dessa organ för utlåtanden om projektens fackliga relevans och kvalitet.

3. VERKSAMHET

3.1 Bidragsverksamheten

Bidragsverksamheten baserar sig på ett regelverk, som senast blev omarbetat och godkänt år 1997. Krav på nordisk bredd (projekt med många deltagande nordiska länder har prioritet framom projekt med få deltagande nordiska län-

der), facklig relevans och kvalitet (remissinstanserna är centrala i denna värdering), innovativa element samt nordisk kompetensutveckling är viktiga komponenter i helhetsbedömningen.

Styrelsen har under året diskuterat praxis att sänka de beviljade beloppen i förhållande till de ansökta. Sekretariatet undersökte om detta skulle medföra en risk att projekten förblir orealiserade. på grund av detta. Vid en granskning av ett antal icke slutredovisade projekt kunde dock konstateras att det var ytterst få projekt som hade avlysts på grund av att de hade fått ett betydligt mindre bidrag än vad som de hade ansökt om.

Prioriterade sektorer var såsom de senaste åren insatser för barn och unga, motverkande av främlingshat och rasism, ökad språkförståelse, den frivilliga sektorn och konstsektorn.

BILAGA

FONDENS FÖRDELNINGSPRINCIPER

3.1.1 Ansökningar och bidrag 1998

II. Tabell 1: Översikt över ansökningar och bidrag de tre senaste åren

III. Ansökningar		Bidrag		
IV. År	Antal	Belopp (DKK)	Genomsnitt	Belopp
1996	851	153 127 300	179 940	25 373 000
1997	903	176 755 800	195 740	18 639 000*
1998	981	228 530 021	232 956	28 836 810**

* I siffran ingår endast utdelningen ur 1997 års medel.
** I beloppet ingår 6,2 miljoner förskotterat ur 1999 års medel.

Kommentar: Antalet ansökningar uppgick under året till 981 st, dvs. steg med drygt 15% under 3 års tid. Beloppsmässigt var det fråga om en mer markant ökning med 48% från 153,1 miljoner DKK till 228,5 miljoner DKK. Det genomsnittliga ansökta beloppet steg från cirka 180 000 DKK till nästan 233 000 DKK, dvs i medeltal cirka 50 000 DKK.

Tabell 2: Översikt över ansökningar enligt sektorer

(i)	*Utbildning*		*Kultur*		*Forskning*		*Övrigt*	
	Antal	*Belopp*	*Antal*	*Belopp*	*Antal*	*Belopp*	*Antal*	*Belopp*
1996	139	25 695 400	571	103 144 400	56	16 107 200	85	8 180 300
1997	125	26 127 100	608	120 264 200	52	4 632 100	118	20 732 400
1998	137	30 258 500	654	165 971 400	71	24 506 208	118	22 313 000
Totalt	**401**	**82 081 000**	**1833**	**389 380 000**	**179**	**45 245 608**	**321**	**51 225 700**

Kommentar: Antalsmässigt har ansökningarna i de olika sektorerna inte varierat mycket de senaste tre åren. Den största förändringen står sektorn kultur för, och den har alltmer kommit att dominera bilden som helhet. Konst- och kultursamarbetet har blivit alltmer omfattande, och projektansökningarna avspeglar detta faktum. Inom utbildnings- och forskningssektorn finns numera specialiserade stödordningar, och fondens stöd är inte lika centralt som tidigare. Dock steg antalet ansökningar inom forskning märkbart under år 1998.

Procentuellt fördelar sig ansökningarna per sektor år 1998 på ungefär följande sätt: utbildning 10% av totala beloppet, konst och allmänkultur 73%, forskning 9% och övrigt 8%. Bidragen fördelar sig sektorsvis på följande sätt:

utbildning cirka 10%, konst och allmänkultur cirka 80%, forskning cirka 7%, övrigt cirka 3% av det totala beviljade beloppet.

Tabell 3: Översikt över ansökningar och bidrag per land 1998

	Ansökt antal	Beviljat antal	Beviljat belopp	Procent av totalt beviljat
Danmark	211	62	6 509 810	23
Finland	200	64	5 292 060	19
Island	41	14	4 560 000	17
Norge	200	36	3 433 000	13
Sverige	243	59	6 078 000	22
Färöarna	20	10	820 000	3
Grönland	4	0	---	
Närområdena	19	5	370 000	1
Övriga Europa	21	4	670 000	2

(Antal totalt= 959 st)

Kommentar: På grund av att totalantalet i denna översikt är högre, måste tabellen ses som riktgivande. Ansökningar/beviljningar från Åland ingår i summan för Finland. Detta beroende på en datateknisk orsak. Framöver kommer dock Åland i likhet med Färöarna och Grönland att redovisas separat. Fördelningen mellan de nordiska länderna är rätt stabil från år till år. Den stora satsningen på de nordiska kulturstäderna år 2000 med Island som mottagare av två av projekten gör att utdelningen till Island har ökat kraftigt. När det gäller bidrag till länder utanför Norden domineras bilden av västeuropeiska länder, som dock mottar endast cirka 2,5% av det totala anslaget. Närområdena uppvisar år 1998 en låg aktivitet när det gäller Nordiska kulturfonden. Det nya statistiska system som togs i bruk under hösten, har möjliggjort analyser av ett betydligt större antal data än tidigare. Bland annat följande aspekter av utdelningen kan analyseras från och med möte 124/98: ansökare enligt olika kategorier, ansökarens hemortstyp, regionalt deltagande i projekten, typ av ort där genomförandet sker, målgrupper, högt/lågt regionalt deltagande, bidragstyp, sektorsanalys på detaljnivå.

Märk att antal/ belopp kan variera från tabell till tabell. Det är tillåtet att ge flera klassificeringar på flera punkter för att ringa in projektens innehåll bättre. I vissa fall kan klassificering ha utelämnats, vilket ger utslag i statistiken.

Tabell 4: Ansökar- och mottagarkategorier 1998 (gäller fr.o.m. möte 124/ 1998)

Ansökningar	Bidrag			
	Antal	Belopp	Antal	Belopp
Enskild person	68	15 904 600	7	890 000
Fri grupp/ informellt				
Samarbete	110	16 783 400	19	1 460 000
Frivillig organisation	171	38 707 200	51	6 290 000
Privat organisation	43	16 495 200	10	2 013 000
Offentlig institution	95	25 161 900	30	5 470 000
Företag	32	11 480 600	7	1 420 000

(Antal totalt= 519 st).

Kommentar: Den största ansökarkategorin är frivilliga organisationer, som också står för det högsta ansökta beloppet. I konsekvens med detta erhöll även denna sektor det största antalet och beloppet i utdelningen. Tillsammans med de fria grupperna stod de frivilliga organisationerna för nästan hälften av ansökningarna. Bevillningsprocenten är 16,3 (procent beviljat av ansökt), medan den för fria grupper är 8,7 och för offentliga institutioner är 21,7.

Tabell 5: Ansökarnas typ av hemort (från och med möte 124 – antal noterade = 536)

Ansökningar	Bidrag:			
Typ av hemort	*Antal*	*Belopp*	*Antal*	*Belopp*
Huvudstad	246	79 397 300	64	11 225 000
Regioncentrum	168	32 625 300	43	4 898 000
Landsbygd, glesbygd	107	17 838 300	15	1 220 000
Nordiskt utkantsområde	15	4 812 100	2	200 000

Kommentar: Ansökningarna kommer i huvudsak från huvudstäder och tätorter. Dock är det svårt att dra entydiga slutsatser av materialet. Projekt till vilka medel ansöks "centralt" genomförs ofta i andra delar av Norden, bl a utkantsområdena.

Tabell 6: Bidragstyp (från och med möte 124/2998)

	Ansökningar		Bidrag	
	Antal	*Belopp*	*Antal*	*Belopp*
Förstudie/ planering	34	6 209 200	8	575 000
Försöksverksamhet/nytt initiativ	58	16 900 200	11	1 630 000
Produktion/ skapande fas	163	56 480 900	37	8 040 000
Genomförande/ turné	186	35 580 800	53	4 793 000
Dokumentation/ uppföljning	16	3 546 300	3	165 000
Nätverksfrämjande	107	21 577 100	21	2 850 000

(Antal totalt =564 st)

Kommentar: Det är som nämnts möjligt att markera flera alternativ beträffande bidragstyp. T ex förekommer kombinationen turné/ nätverksfrämjande ofta i ansökningarna. Man kan förmoda att många använder termen nätverk synonymt med kontaktskapande generellt. Drygt 75% av ansökningarna gäller produktion och/eller turné, och i fråga om bidragen blir dominansen än mer tydlig: cirka 79% av anslagen gällde dessa typer av aktiviteter. Detta stämmer väl överens med fondens målsättning att skapa kontakter och ge den breda allmänheten tillgång till nordisk kultur.

Tabell 7: Målgrupper (möte 124)

(ii) Ansökningar	*Bidrag*			
	Antal	Bidrag	Antal	Bidrag
Allmänt intresse	252	71 107 700	61	10 328 000
Barn & unga	86	19 601 100	21	3 135 000
Medelålders	39	7 069 700	6	580 000
Äldre	3	231 800	1	80 000
Konstutövare	37	11 457 900	8	880 000
Kulturadministr./				
Kulturförmedlare	40	9 506 200	7	870 000
Forskare	27	5 177 600	10	1 155 000
Pedagoger	14	3 326 300	3	625 000
Etniska och språkliga minorit.	12	3 335 800	3	260 000
Handikappade	5	486 800	0	------
Övriga minorit.	2	156 500	0	------
Övriga	29	5 909 700	8	620 000

(Antal totalt= 546 st).

Kommentar: Det stora flertalet projekt (såväl ansökningar som bidrag) gäller aktiviteter som riktar sig till en bred publik dvs har allmänt intresse. Målgruppen barn och unga är väl företrädd bland bidragen, liksom forskare. Kate-

gorierna äldre, handikappade och minoriteter var mycket svagt representerade bland bidragen.

Tabell 8: Regionalt deltagande (möte 124)

	I hög grad/stort deltagande		I liten grad/litet deltagande		
	Beviljatantal	Belopp	Beviljatantal	Belopp	Summa antal
Danmark	75	9 290 000	21	5 868 000	96
Finland	82	13 980 000	17	1 533 000	99
Island	38	10 030 000	27	2 635 000	65
Norge	85	14 123 000	16	1 155 000	101
Sverige	89	10 520 000	17	5 613 000	106
Färöarna	14	1 985 000	20	2 970 000	34
Grönland	15	2 900 000	19	3 070 000	34
Åland	15	2 680 000	12	2 175 000	27
Närområdena	13	1 815 000	16	1 615 000	29
Övriga Europ	12	3 335 999	15	3 285 000	27
Övriga värld	6	1 700 000	13	2 290 000	19

(Antal notationer totalt= 3358 st)

Kommentar: Av tabellen framgår att projekten i hög grad är internt nordiska. Förvånansvärt få projekt har närområdena och världen utanför Norden som partners (stort deltagande sammanlagt 31, litet deltagande sammanlagt 44 st). Norge och Sverige är involverade i de flesta projekten, tätt följda av Danmark och Finland. Island är med i 65 projekt, medan de självstyrda områdena deltar i ett 30-tal projekt samtliga. I sammanlagt 75 projekt är världen utanför Norden involverad i högre eller mindre grad. Tabellen visar, att det nordiska kultursamarbetet i hög grad går i gängse fotspår, dvs att inga markanta svängningar i fråga om samarbetspartners har skett. Tabellen säger även något om regionala skillnader i fråga om nordiska kontakter generellt, samt graden av attraktivitet hos olika regioner.

4. ÖVRIG VERKSAMHET

4.1 Utvecklingsplan 2000-2003

Styrelsen beslöt under året att utarbeta en utvecklingsplan för perioden 2000-2003, och arbetet inleddes. Planen beräknas föreligga inför år 2000.

4.2 Specialprojekt

4.2.1 Läslust nr 1

Fondstyrelsen reserverade år 1996 ett 3-årigt bidrag på sammanlagt 1,5 miljoner DKK för att bekantgöra det nordiska litteraturpriset. En arbetsgrupp med reklambyrå Blanking i Malmö, NORDBOK-kommittén, Nordiska Rådets priskommitté samt fondsekretariatet utarbetade under år 1997 ett kon-

cept gällande utgivning av ett litterärt magasin för användning i den nordiska gymnasieskolan. Läslust nr 1 utkom i juni 1998 och fick en god spridning till cirka 50 000 gymnasieelever i Norden. Material rörande modern nordisk skönlitteratur saknas i stort sett i undervisningen. Idén har varit att publicera både avsnitt ur böcker och författarpresentationer på samtliga nordiska språk. Produktens layout som riktar sig till en ung publik har väckt intresse. En andra utgåva utkommer i augusti 1999, och därefter utvärderas satsningen. Man undersöker möjligheten att utgivningen övertas av andra nordiska organ som arbetar med litteratur, ungdomar och pedagogiska frågor.

4.2.2 Kulturby 2000

Tre nordiska städer är med i EU:s kulturstadssatsning år 2000: Bergen, Helsingfors och Reykjavik. I avsikt att profilera vissa större nordiska satsningar inledde fonden ett samarbete med NMR:s konstkommittéer och de tre städerna. Under samarbetet utkristalliserade sig 4 större projekt som fonden under året stödde med totalt 6 miljoner DKK: Operan Baldur, À la Mode Eskimo, Naust 2000 samt Northern Light. Projekten samfinansieras av fonden och de tre städerna och genomförs gemensamt.

4.2.3 Nordisk kulturpolitisk forskning

Fonden gick under året in i ett större nordiskt kulturpolitiskt projekt tillsammans med de nordiska kulturministerierna. Projektet, som koordineras av sociolog Peter Duelund, Danmark, har som mål att göra jämförande analyser generellt, genomföra fördjupade studier inom vissa områden samt värdera Norden som region i Europa och världen när det gäller kulturpolitik. Gruppen kommer även att analysera de självstyrda områdenas kulturpolitik.

4.2.4 NMR:s arbetsgrupp för samefrågor

Ministerrådet tillsatte år 1998 en tvärsektoriell arbetsgrupp för samefrågor. Fonden företrädde av administrationschefen i gruppen, som har till uppgift att koordinera satsningarna och utveckla stödet till den nordiska samebefolkningen. Fonden har regelbundet satsat på projekt med och för samer, och detta stöd tillmäts stor betydelse av sameorganisationerna.

4.3 Möten, seminarier

Sekretariatet deltog i ett antal möten och seminarier under året: Seminariet Nordisk Idé Forum i Lillehammer, Norge (januari), seminarium rörande nordisk forskningspolitik, Stockholm (september), föreläsning vid seminarium i Danmarks Biblioteksskole "Norden i orden" (maj), informationsmöte rörande Kulturbron Öresund, Louisiana (juni), föreläsning vid kursen European Diploma in Arts administration (Nordsjälland, juni), information rörande nordiskt kultursamarbete för sydafrikansk journalistgrupp (juni), (maj), möte med det nordiska nätverket för rytmisk musik Scanbeat (septem-

ber), föreläsning i Dusseldorff för Danziger Katolische Jugend (juli), föreläsning vid nordiskt-baltiskt kulturseminarium i Riga, Lettland (oktober).

Sekretariatet har deltagit i bl a följande NMR-möten och seminarier kan nämnas: möte med de nordiska kulturattchéerna vid EU-beskickningarna i Bryssel (maj), möte med direktörerna vid informationskontoren i Estland, Lettland, Litauen och Ryssland (oktober), NMR:s kultursektions heldagsseminarium (augusti), utbildningsdagar för fackavdelning 1 vid NMR (augusti), NMR:s interna utbildningsdagar (september).

Det årliga samrådsmötet mellan kulturministrarna, Nordenutskottet och fondstyrelsen ägde rum i samband med Nordiska rådets session i Oslo (november). Nordiska rådet stod för invitationen.

4.4 Administrativt utvecklingsarbete

NMR:s generalsekreterare tillsatte år 1997 en intern arbetsgrupp för en genomgång av fondens administration. Fondsekretariatet företräddes av administrationschefen. Gruppen överlämnade sitt betänkande år 1998, och rekommenderade bl a att de åtgärder till förbättringar som fondsekretariatet vidtagit förs vidare, samt att det nya ADB-instrumentet skulle användas även av övriga stödordningar vid NMR-sekretariatet. Det pekades på tre möjligheter för regleringen av fondadministrationen i förhållande till NMR-sekretariatet: 1) fonden bliver separat enhet med egen budget som tillförs medel enligt fastslagen beräkningsgrund från NMR, 2) en fortsättning av den mellanform med ett relativt självständigt fondsekretariat inom ramen för NMR-förvaltningen som hittills fungerat, 3) en integrering av fondsekretariatet i NMRs kulturenhet. Beslut om att gå in för alternativ 3 fattades vid styrelsens junimöte på Åland.

4.5 Samarbete med Nordiska ministerrådets konstkommittéer

Fondsekretariatet har hållit en löpande kontakt med sekretariaten för konstkommittéerna, som bl a bistått med utlåtanden om ansökningar. Ett närmare samarbete rörande policyfrågor på kulturområdet behövs, och bl a tanken på att konstkommittéernas ledning skulle träffa fondstyrelsen för idéutbyte och ömsesidig information aktualiserades.

4.6 Informationsverksamhet

En av hörnstenarna i fondens informationsverksamhet är den hemsida på Internet som upprättades år 1997 och som byggdes ut under år 1998. Hemsidan ger information om fonden, dess historia och verksamhet, utdelningsprinciper samt förteckningar över bidrag. Vidare ingår korta artiklar om ett antal intressanta projekt som erhållit stöd från fonden de senaste åren. Om Hemsidans popularitet vittnar att besöken har varierat mellan 700 och 2000 per månad under året. Därtill kommer de besök som gjorts via NR:s och NMR:s egen hemsida, där en länk till fondens sida upprättats.

Allt fler väljer att hämta information om fonden via Internet, i detta skede uppskattningsvis mellan 30 och 40% av ansökarna. Under året undersöktes möjligheten att sända in ansökan via Internet. Denna lösning förväntas kunna tas i bruk från och med år 2000. Annonser i mindre format införs i de nordiska dagspressen två gånger årligen.

I samband med styrelsens möten har presskonferenser hållits i olika delar av Norden. Dels ger dessa möten möjlighet att föra ut information om fonden, dels kan fonden erhålla feedback från bidragsmottagare, som även varit representerade vid pressmötena. Pressmöten hölls i Tromsö, Norge (mars), Mariehamn, Åland (juni) samt Köpenhamn (december).

Fondsekretariatet deltog vid en informationsdag i Esbo, Finland om nordiska stödordningar på kulturområdet (maj), samt vid en informationsdag om nordiska stödordningar i Vasa, Finland (september). Fondsekretariatet mötte under året grupper och enskilda som önskat information om fonden och dess bidragsverksamhet. Även telefonförfrågningarna har ökat under året.

5. EKONOMI OCH REVISION

5.1 Anslag och budget

Anslaget för år 1998 Uppgick till 22 889 000 DKK. Det totala disponibla beloppet för året uppgick till 25 206 232 DKK, i vilket ingick anslaget, återföringar och tillbakabetalningar av bidrag, ränteintäkter samt odisponerade medel från tidigare år. Hur detta belopp användes framgår av 1998 års bokslut.

Bokslut för år 1998, se Bilaga.

På grund av de stora belopp som tilldelades Kulturstadssatsningarna (6,2 miljoner DKK), måste principen om icke förskottering av följande års bidrag frångås denna gång. Av 1999 års medel användes således 6,2 miljoner DKK till satsningar på de nordiska kulturstäderna år 2000. Medlen används de facto åren 1999 och 2000. Balans i ekonomin bör eftersträvas för år 2000. Fondsekretariatets löpande kostnader bestrids av NMR. Kostnader förknippade med styrelsens verksamhet (bl a möten, resor, annonsering) täcks via en separat omkostnadsbudget som ingår i fondens anslag.

5.2 Rapportering och evaluering av genomförda projekt

Vid sidan av bidragsverksamheten har uppföljningen av beviljade bidrag haft högsta prioritet i fondens arbete. Under året genomfördes en noggrann genomgång av gamla, oavslutade ärenden som resulterat i att en stor del av dem kunde avslutas.

5.3 Revision

Fondens räkenskapsår är kalenderåret. Nordiska Rådet fattar beslut om revision av fondens förvaltning och räkenskaper samt beviljar styrelsen ansvars-

frihet. Till revisorer för fondens räkenskaper år 1998 utsågs folketingsmedlem Hanne Andersen samt riksrevisor Henrik Otbo.

BILAGA

BOKSLUT FÖR ÅR 1998

NORDISK MINISTERRÅD

E/A, 8. februar 1999

ÅRSREGNSKAB FOR NORDISK KULTURFOND FOR 1998 DDK

	Budget tidl. år	Budget 1998	Regnskab
INDTÆGTER			
Ministerrådsbudgettet			22.889.000
Tilbageførte midler			1.187.954
Renteindtægter			865.009
Overførte projektmidler fra tidl.år			205.841
Ikke disp. midler fra tidl. år			615.099
I alt			**25.762.903**
UDGIFTER			
Styrelsens mødeudgifter		580.000	291.143
Styrelses honorar		156.000	141.459
Tolkning		90.000	75.453
Annoncer		400.000	352.008
Oversættelser		70.000	22.941
Øvrige udgifter		30.000	77.062
Jubleumssatsning/hjemmeside	18.719	80.000	12.446
EDB-udvikling	126.241	200.000	341.161
Informationsvirksomhed	60.881	45.000	101.212
Litteraturpris		1.000.000	1.002.218
I alt	**205.841**	**2.651.000**	**2.417.103**
Støttetildelinger i året			23.336.810
Dispositioner i året i alt			**25.753.913**
Ikke disponerede midler pr. 31.12.98			**8.990**

BALANCE FOR NORDISK KULTURFOND
pr. 31.12.98

AKTIVER	**DDK**
Likvide midler	19.247.583
Aktiver i alt	19.247.583

PASSIVER	
Ikke udbetalte bevillinger	18.915.309
Periodeafgrænsninger	323.285
Ikke disponerede midler	8.990
Passiver i alt	19.247.583

København, den 15. februar 1998

Søren Christensen
Generalsekretær

Agneta Norén
Afdelingschef

Beretning

til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 1998

September 1999

Indholdsfortegnelse

I. Indledning 921

II. Nordisk Kulturfond 922

III. Nordisk Kulturfonds regnskab for 1998 925

IV Projektadministration 929

V. Administrationsudgifter 932

VI. Opfølgning af bemærkningerne i revisionsberetningen for 1997 .. 934

VII. Projekteksempler 935

VIII. Afsluttende bemærkninger 941

Beretning om revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed for 1998

I. Indledning

1. I henhold til artikel 16 i "Overenskomst om Nordisk Kulturfond" afgives hermed revisionsberetning for regnskabsåret 1998. Beretningen afgives til Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd, og den skal afgives senest den 1. oktober året efter budget- og regnskabsåret.

Beslutning om godkendelse af regnskabet og om bevilling af ansvarsfrihed for fondens styrelse træffes af Nordisk Råd.

2. Ifølge overenskomstens artikel 15 træffer Nordisk Råd bestemmelse om revision af fondens forvaltning og regnskaber.

Det har siden sammenlægningen i 1986 af Nordisk Kultursekretariat og sekretariatet for Nordisk Ministerråds almene virksomhed været fast praksis, at fondens regnskaber revideres af et medlem af Folketinget og den til enhver tid siddende rigsrevisor i forening.

Nordisk Råd har ved sessionen i november 1996 for 1997 og 1998 valgt folketingsmedlem Hanne Andersen og rigsrevisor Henrik Otbo til revisorer.

3. De beskikkede revisorer har revideret Nordisk Kulturfonds regnskab, som de modtog med skrivelse af 15. februar 1999. Revisionen er, i henhold til § 21 i økonomireglementet for virksomheder finansieret over Nordisk Ministerråds budget, udført efter de gældende regler i det internordiske revisionsreglement.

Reglerne i det internordiske revisionsreglement er blevet gennemgået af en arbejdsgruppe med repræsentanter fra de 5 nordiske rigsrevisioner, og en rapport fra arbejdsgruppen med forslag til et nyt internordisk revisionsreglement blev i juni 1998 sendt til høring i Nordisk Råds sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat. Nordisk Råds kontrolkomité, der fik arbejdsgruppens rapport oversendt fra Nordisk Råds sekretariat, drøftede rapporten ved sit møde den 14. august 1998 og fremkom med bemærkninger hertil.

Den 16. oktober 1998 vedtog cheferne for de nordiske revisionsmyndigheder det nye revisionsreglement for midler bevilget af de nordiske parlamenter til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Ifølge reglementets § 8 træder det i kraft den 1. januar 1999, og det er derfor anvendt for første gang ved revisionen af årsregnskabet for 1998.

4. Revisionen af Nordisk Kulturfonds virksomhed, herunder fondens administration, er foretaget som stedlig revision og har været tilrettelagt med henblik på at efterprøve, om regnskabet er udarbejdet i overensstemmelse med Nordisk Ministerråds økonomireglement for virksomheder finansieret over

Nordisk Ministerråds budget af 1. juli 1996. Det er påset, at regnskabet er retvisende og giver de fornødne oplysninger til bedømmelse af fondens forvaltning af fondens budget.

5. Beretningen har i udkast været fremsendt til fondens sekretariat og Nordisk Ministerråds sekretariat, hvis bemærkninger i videst muligt omfang er indarbejdet i beretningen.

6. Beretningen bliver, ligesom det er tilfældet for de årlige revisionsberetninger om Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, ikke offentliggjort i forbindelse med fremsendelsen til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, men er sammen med Nordisk Råds kontrolkomités betænkning over revisionsberetningen mv. fuldt tilgængelige for offentligheden, herunder pressen, på linje med andet materiale, der fremlægges på Nordisk Råds årlige, ordinære session, og bliver i øvrigt optrykt sammen med det øvrige sessionsmateriale.

7. Nordisk Ministerråds budget for 1998 blev fastsat på ministerrådets møde den 12. november 1997 i Helsingfors, og dette budget indeholdt en bevilling til Nordisk Kulturfond på 22.889.000 DKK.

Udover denne driftsbevilling havde Nordisk Kulturfond en overførsel fra 1997 på overførte projektmidler mv. fra tidligere år på 206.000 DKK samt ikke-disponerede midler fra tidligere år på 615.000 DKK. Der var således 23.710.000 DKK til disposition. Herudover havde fonden andre indtægter på 2.053.000 DKK, så det samlede disponible beløb blev 25.763.000 DKK.

I 1998 blev der i alt udgiftsført 25.754.000 DKK, så der blev til rest til overførsel til 1999 ikke-disponerede midler på 9.000 DKK.

II. Nordisk Kulturfond

8. Overenskomsten om Nordisk Kulturfond mellem Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige blev undertegnet i oktober 1966 og trådte i kraft i juli 1967. En ny overenskomst blev undertegnet i juni 1975 og trådte i kraft i december 1976. Denne blev senere ændret i december 1990 med ikrafttrædelse i maj 1991.

9. Fondens formål er at fremme det kulturelle samarbejde mellem de nordiske lande i vid forstand, og fonden yder støtte til projekter inden for forskning, undervisning og almen kulturel virksomhed.

Ved valg af projekter, som fonden skal støtte, lægges vægt på kvalitet, nordisk bredde og nordisk nytte, og i de nærmeste år er udvalgt visse prioriterede områder, som man særlig ønsker at støtte, fx projekter for børn og unge.

Styrelsen har vedtaget nogle interne regler for, hvordan styrelsen ønsker at arbejde og tildele støtte. De gældende regler blev vedtaget i juni 1997.

I disse nævnes, at fonden kan yde støtte til projekter, hvor fx mindst 3 lande indgår, og hvor projektet er af engangskarakter. Projektet må endvidere ikke være påbegyndt inden bevillingen besluttes givet af styrelsen.

I principperne er også nævnt projekter, som man normalt ikke kan yde støtte til, fx projekter som kan betragtes som en del af institutionens normale virksomhed, projekter vedrørende årbøger og festskrifter samt projekter vedrørende anskaffelse af aktiver til varig brug eller reparationer.

10. Fonden forvaltes, dens midler fordeles og dens virksomhed i øvrigt ledes af en styrelse, jf. overenskomstens artikel 7.

Styrelsen består af 11 medlemmer, som udnævnes for 2 år ad gangen af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, og den består af en politiker og en højtstående embedsmand fra de nationale kulturadministrationer samt af en repræsentant for de selvstyrende områder i Norden, Åland, Færøerne og Grønland.

Styrelsen har i december 1994 vedtaget en forretningsorden, der nærmere fastlægger retningslinjer for styrelsens arbejde.

11. I overenskomstens artikel 10 er nævnt, at sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen skal varetages af ministerrådssekretariatet.

Det daglige arbejde varetages af Nordisk Kulturfonds sekretariat, der er placeret ved ministerrådssekretariatet i København, mens bogføring mv. varetages af ministerrådssekretariatets økonomiafdeling.

12. Ansvarsfordelingen mellem Nordisk Kulturfond, der er en selvstændig fond med egen styrelse, og ministerrådssekretariatet, der varetager økonomiforvaltningen mv. for fonden, har hidtil virket lidt uklar.

På foranledning af Nordisk Ministerråds generalsekretær blev der derfor nedsat en intern arbejdsgruppe med repræsentanter for såvel fondssekretariatet som ministerrådssekretariatet til at undersøge fondens administration og projektstyring.

Arbejdsgruppen fik bl.a. til opgave at fremkomme med konkrete forslag til hurtigst muligt at få rettet de brister i administrationen, som revisirevisionen havde peget på, og i øvrigt vurdere, hvordan sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen mest effektivt kunne tilrettelægges. Endvidere skulle gruppen redegøre for grænsedragningen mellem Nordisk Ministerråds sekretariat og Nordisk Kulturfond, herunder fondens styrelse og administration.

13. Rapporten blev afgivet i marts 1998. Det fremhæves i rapporten, for så vidt angår administration og edb, at kulturfonden er kommet langt med en række omlægninger, som skal løse de problemer, revisionen har påpeget. Fx skal et varslingssystem i det nye edb-program, der er under udvikling, sikre en effektiv opfølgning af ældre, uafsluttede sager.

14. Hvad angår spørgsmålet om, hvordan fondens administration skal knyttes til ministerrådssekretariatet, skal bemærkes, at generalsekretæren særskilt havde efterlyst styrelsens stillingtagen til dette spørgsmål.

Rapporten fremkom med følgende 4 løsningsmodeller:

- Fondssekretariatet bliver en integreret del af Nordisk Ministerråds sekretariat (kultursektionen).
- Fondssekretariatet bliver en selvstændig økonomisk enhed inden for Nordisk Ministerråds ramme.
- Fondssekretariatet bliver en selvstændig enhed og inkluderes i Nordisk Kulturfonds budget.
- Der skabes en helt ny organisatorisk struktur gennem ændring af den gældende overenskomst om Nordisk Kulturfond.

Arbejdsgruppens rapport blev behandlet på styrelsesmødet i juni 1998 på Åland.

Nordisk Kulturfonds styrelse besluttede at tilslutte sig generalsekretærens forslag om, at fondssekretariatet skulle være en integreret del af kultursektionen i Nordisk Ministerråds sekretariat.

Den 17. september 1998 traf generalsekretæren beslutning herom, og heri hedder det bl.a.: "Den hidtidige opfattelse af kulturfondens administration som både værende indenfor og udenfor ministerrådssekretariatet har skabt en del uklarheder omkring, hvad kulturfonden kan kræve af service osv. Dette bliver afklaret med konstateringen af fondens administration som en integreret del af ministerrådssekretariatet".

Dette indebærer ifølge beslutningen, at fondsbestyrelsen fortsat skal have det overordnede ansvar for kulturfondens virke, herunder anvendelsen af fondens midler, mens generalsekretæren fastsætter bemandingen af fondens administration og bestemmer dennes organisatoriske placering i ministerrådssekretariatet.

Revisorerne finder det tilfredsstillende, at der er søgt tilvejebragt en afklaring og præcisering af ansvars- og kompetenceforholdene i forbindelse med fondens virke.

Revisorerne lægger imidlertid vægt på, at fondens regnskab fremover også underskrives af styrelsen, da det er denne, der har det økonomiske og faglige ansvar for fondens aktiviteter.

Ministerrådssekretariatet og fondssekretariatet er enige med revisorerne i, at regnskabet bør underskrives af styrelsen, og sekretariaterne vil af praktiske årsager foreslå styrelsen, at ordførende og viceordførende for styrelsen underskriver regnskabet.

Revisorerne finder videre, at regnskabet af informative årsager bør oplyse om samtlige udgifter ved fondens aktiviteter, herunder også de af ministerrådssekretariatet afholdte administrationsudgifter. Revisorerne er opmærksomme på, at det kan være vanskeligt at opgøre disse udgifter nøjagtigt, da administrationen foretages i fællesskab med Nordisk Ministerråds sekretariat,

men ved anvendelse af fordelingsnøgler for nogle af udgifterne skulle det være muligt at få et rimeligt skøn over de medgåede udgifter. Disse oplysninger kan efter revisorernes opfattelse fx gives i forklarende noter om lønudgifter mv. til fondens årsregnskab.

III. Nordisk Kulturfonds regnskab for 1998

15. I det følgende omtales forskellige forhold i forbindelse med Nordisk Kulturfonds regnskab og revisionen heraf.

Fondens regnskab for 1998 er ikke underskrevet af styrelsen, men har været forelagt denne til godkendelse.

16. De anvendte regnskabsprincipper, der bl.a. er beskrevet i Nordisk Ministerråds økonomireglement, er baseret på kontantprincippet. I praksis anvendes dog et tillempet kontantprincip.

Ifølge kontantprincippet foretages indtægts- og udgiftsføring på betalingstidspunktet. I fondens årsregnskab er de meddelte bevillinger til projekter udgiftsført på bevillingstidspunktet, og aktiver og passiver omfatter visse tilgodehavender og gældsposter.

Rigsrevisionen har i forbindelse med revisionen af Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd henstillet til ministerrådssekretariatet, at anvendelsen og udformningen af det eksisterende økonomireglement bør overvejes, herunder også en overgang til retserhvervelsesprincippet. Da fonden administrativt er integreret med ministerrådssekretariatet, vil eventuelle ændringer i økonomireglementet også være gældende for fonden.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er anvendt samme regnskabspraksis som sidste år.

Indtægter

17. Fra 1994 til 1998 har fondens indtægter samt øvrige midler til rådighed udviklet sig, som det fremgår af tabel 1.

Tabel 1. Midler til rådighed for fonden

	1994	1995	1996	1997	1998
	---------- 1.000 DKK ----------				
Indtægter:					
Budgetmæssigt tilskud fra Nordisk Ministerråd	20.500	21.973	22.000	22.440	22.889
Tilbagebetaling af disponerede, men ikke-anvendte midler	1.580	1.445	1.919	3.469	1.188
Renter	893	1.079	732	696	865
Øvrige indtægter	33				
Indtægter i alt	23.006	24.497	24.651	26.605	24.942

	1994	1995	1996	1997	1998
	1.000 DKK				
Øvrige midler til rådighed:					
Overførte projektmidler					206
Ikke-disponerede midler fra foregående år	1.256	743	734	2.058	615
I alt til rådighed	24.262	25.240	25.385	28.663	25.763

Tabel 1 viser, at fondens indtægter samt øvrige midler til rådighed er steget jævnt, bortset fra 1997, hvor fonden fik væsentlig flere midler end normalt tilbagebetalt, fordi de ikke var anvendt, samt overført væsentligt flere midler end normalt fra foregående år, fordi de ikke var blevet disponeret.

I 1998 havde fonden i alt 25.763.000 DKK til rådighed. Heraf udgør fondens bidrag fra det nordiske kulturbudget 22.889.000 DKK. Det resterende beløb består af tilbagebetaling af disponerede, men ikke-anvendte midler på 1.188.000 DKK, renter på 865.000 DKK, samt overførte projektmidler fra tidligere år på 206.000 DKK og ikke-disponerede midler overført fra 1997 på 615.000 DKK.

Udgifter og resultat

18. Fra 1994 til 1998 har fondens udgifter og årets resultat udviklet sig, som det fremgår af tabel 2.

Tabel 2. Fondens udgifter og årets resultat

	1994	1995	1996	1997	1998
	1.000 DKK				
Udgifter:					
Meddelte bevillinger til projekter	22.530	23.498	22.387	25.981	23.337
Litteraturpris				127	1.002
Evaluering		250			
Administrationsudgifter	989	758	940	1.290	960
Ekstraordinære udgifter				650[1]	455[2]
Udgifter i alt	23.519	24.506	23.327	28.048	25.754
Årets resultat:					
Ikke-disponerede midler	743	734	2.058	615	9

[1] Inkl. en hensættelse på 206.000 DKK.
[2] Inkl. udgifter vedrørende anvendelsen af hensættelsen på 206.000 DKK.

Tabel 2 viser, at fondens udgifter er steget fra 23.519.000 DKK til 25.754.000 DKK. På grund af store tilbagebetalinger af ikke-anvendte projektmidler og store overførsler fra tidligere år af ikke-disponerede projektmidler var der særlig mange midler til rådighed i 1997, jf. foran pkt. 17, hvilket gjorde det muligt dette år at imødekomme særlig mange ansøgninger.

Udgifterne kan opdeles i to hovedgrupper: Meddelte bevillinger til projekter og administrationsudgifter.

De meddelte bevillinger til projekter udgjorde 96 % af de samlede udgifter fra 1994 til 1996, mens procenten i 1997 faldt til 93 % og i 1998 til 91 %. Dette skyldes, at fonden i 1997 og 1998 afholdt større udgifter til markedsføring af litteraturprisen og til særlige tiltag vedrørende edb-udvikling, jubilæum og informationsvirksomhed.

Administrationsudgifterne udgjorde 4 % i perioden, bortset fra 1997, hvor de udgjorde 5 %.

Bevillingerne til projekter og administrationsudgifterne er nærmere beskrevet i henholdsvis kap. IV og V.

19. Årets resultat, der udgøres af ikke-disponerede midler, har varieret mellem 9.000 DKK i 1998 og 2.058.000 DKK i 1996.

Fonden har besluttet, at der normalt ikke må tildeles midler knyttet til næste års budgetbevilling fra Nordisk Ministerråd. I 1998 har fondens styrelse i væsentligt omfang fraveget dette princip ved af 1999-bevillingen at tildele 6,2 mio. DKK til EU's kulturbysatsning år 2000. Kulturbysatsningen omfatter 3 nordiske byer, nemlig Bergen, Helsingfors og Reykjavik.

Styrelsen har samtidig besluttet, at tildelingen af bevillinger knyttet til de næste års budgetbevillinger i de nærmest følgende år bør begrænses, så der hurtigst muligt igen opnås balance mellem disponible midler og bidragsvirksomheden.

Revisorerne finder, at denne anvendelse af en væsentlig del af 1999-bevillingen fra Nordisk Ministerråd burde fremgå af regnskabet, enten via en note eller via et bilag, da der er tale om en væsentlig forpligtelse.

Revisorerne finder videre, at fonden burde overveje, ligeledes i en note eller i et bilag til regnskabet, at vise udviklingen i de af fonden tildelte, men ikke-afsluttede bevillinger, idet de ligeledes er af væsentlig betydning for en bedømmelse af fondens økonomiske stilling.

20. I fondens regnskab for 1997 optrådte der 3 poster vedrørende særlige satsninger på i alt 650.000 DKK, der var angivet som udgifter til edb-udvikling, jubilæum og informationsvirksomhed. Der var imidlertid tale om en sammenblanding af faktisk afholdte udgifter og hensættelser til senere disponering.

Hensættelserne, der udgjorde 206.000 DKK, er overført til 1998 og medregnet i de disponible midler for året, jf. pkt. 17, og de er sammen med budgetmidler for 1998 anvendt til de givne formål med i alt 455.000 DKK.

I fondens regnskab for 1997 er beløbet på 206.000 DKK opført under udgifter som en hensættelse. I 1998 er beløbet medregnet i de disponible midler for året og igen opført som en udgift. Denne gang som en del af de faktisk afholdte udgifter.

Da beløbet kun er afholdt én gang, bør beløbet efter revisorernes opfattelse ikke fremstå som en udgift i begge regnskaber.

21. For så vidt angår beløbet på 1.002.000 DKK til markedsføring af Nordisk Råds litteraturpris skal bemærkes, at dette beløb ikke vedrører selve prisen eller den normale administration af denne, der henhører under Nordisk Ministerråds sekretariat. Beløbet vedrører et specialprojekt (Læselyst nr. 1), som administreres af fonden selv via en arbejdsgruppe bestående af et reklamebureau, NORDBOG-kommiteen, Nordisk Råds priskomité og fondssekretariatet. Projektet er et forsøg på at gøre litteraturprisen bedre kendt, især hos ungdommen i Norden.

I 1996 bevilgede styrelsen et 3-årigt bidrag på i alt 1,5 mio. DKK hertil. Arbejdsgruppen udarbejdede et koncept til udgivelse af et litterært magasin til anvendelse i den nordiske gymnasieskole. Magasinet skulle udkomme en gang om året i 3 år. I juni 1998 udkom magasinet første gang, og det fik en god spredning til omkring 50.000 gymnasieelever i Norden. Ideen var at publicere både afsnit af bøger og forfatterpræsentationer på samtlige nordiske sprog, fordi materiale vedrørende moderne nordisk skønlitteratur i vid udstrækning savnes til undervisningen. Produktets layout, som især henvender sig mod et ungt publikum, vakte interesse.

En anden udgave er planlagt til udgivelse i efteråret 1999. Efter denne udgivelse vil man foretage en vurdering af projektet, og man vil undersøge muligheden for at få udgivelsen overtaget af andre nordiske organer som arbejder med litteratur, ungdom og pædagogiske spørgsmål.

Projektet blev væsentligt mere kompliceret og dyrere end forventet, og de udgiftsførte beløb i 1997 og 1998 på i alt 1.129.000 DKK dækker således alene oplægget samt den første udgivelse. Vedrørende udgifterne til den anden udgivelse, se pkt. 40, hvor projektet (Læselyst nr. 2) kort omtales.

Revisorerne er af den opfattelse, at et sådant projekt, der administreres af fonden selv, bør behandles som et normalt indkøb med anvendelse af de normale indkøbsprocedurer, fx vedrørende udbud og indgåelse af kontrakt.

Aktiver/passiver

22. I tabel 3 er vist aktiver og passiver pr. 31. december 1998:

Tabel 3. Fondens aktiver og passiver pr. 31. december 1998

Aktiver/passiver	----- 1.000 DKK -----
Aktiver:	19.248
Likvide midler	
I alt	19.248
Passiver:	323
Periodeafgrænsninger	
Ikke-udbetalte bevillinger	18.916
Ikke-disponerede midler	9
I alt	19.248

Tabel 3 viser sammensætningen af fondens aktiver og passiver pr. 31. december 1998.

Fondens aktiver bestod ultimo 1998 af et beløb på 19.248.000 DKK i mellemregning med ministerrådssekretariatet.

Fondens midler forrentes efter særlig aftale med ministerrådssekretariatet og tilskrives kvartalsvis.

Passiverne bestod af periodeafgrænsningsposter på 323.000 DKK samt tildelte, men ikke-udbetalte fondsbevillinger på 18.916.000 DKK fra 1996, 1997 og 1998. Herudover var der ikke-disponerede midler på 9.000 DKK.

IV. Projektadministration

23. I 1998 har fonden ved 3 uddelinger ydet bevillinger på i alt 28.536.810 DKK, hvoraf de 6,2 mio. DKK vedrører 1999-bevillingen fra Nordisk Ministerråd. I 1997 bevilgede fonden 1,0 mio. DKK af 1998-bevillingen.

I december 1996 besluttede styrelsen, at gå fra 4 til 2 årlige uddelinger, bl.a. for at lette arbejdet for sekretariatet. Dette spørgsmål er taget op igen, idet der er udtrykt ønske om at gå over til flere uddelinger, fx 3 eller 4, for at give en bedre betjening af ansøgerne. I 1998 var der, jf. foran, 3 uddelinger.

De i 1998 bevilgede midler var fordelt på 246 projekter. Dette giver et gennemsnit på ca. 116.000 DKK pr. projekt.

Det samlede antal ansøgninger om støtte fra fonden i 1998 androg 981 (en stigning på 78 i forhold til 1997) med et samlet ansøgt beløb på ca. 228,5 mio. DKK. Dette svarer til en bevillingsprocent på ca. 12,5 %.

24. I sommeren 1997 vedtog Nordisk Kulturfonds styrelse nye principper for fondens fordeling af støtte, som nu er optaget i et vejledningsmateriale, der i sommeren 1998 er udarbejdet til potentielle ansøgere. Materialet har virkning fra støtteuddelingen knyttet til efteråret 1998, og det indeholder bl.a. væsentligt skærpede regler vedrørende udbetaling af bevilgede midler samt revision af projektregnskaber.

Ifølge de nye bestemmelser kan kun op til 60 % af de bevilgede midler udbetales, før projektet afsluttes. De resterende 40 % udbetales først, når regnskab og projektrapport er indsendt til og godkendt af fondssekretariatet. Fonden har hermed imødekommet revisorernes forslag om mindst at tilbageholde 20 % af bevillingen, indtil regnskab og projektrapport er modtaget og godkendt af fondssekretariatet.

Projektregnskaber skal desuden fremover altid revideres af enten en registreret revisor eller en statsautoriseret revisor. Hvis der ydes bidrag under 100.000 DKK kan regnskabet revideres af en registreret revisor eller en statsautoriseret revisor, mens der for regnskaber, hvor der ydes bidrag på 100.000 DKK eller mere, er et krav om, at de skal revideres af en statsautoriseret revisor. Tidligere var der kun et egentligt krav om revision for regnskaber, hvor der var ydet et bidrag på 100.000 DKK eller mere, og i dette tilfælde kunne

revisionen foretages af enten en registreret revisor eller en statsautoriseret revisor.

25. I samarbejde med et finsk konsulentfirma udarbejdede fondssekretariatet i 1997 et forslag til nye administrative rutiner, som blev godkendt af styrelsen.

På grundlag heraf udarbejdede konsulenten en rapport med kravspecifikationer til et nyt edb-system til projektstyring til fonden.

Et dansk firma blev efter en udbudsrunde valgt til at forestå programmeringen.

Efter planen skulle systemet være færdigt i marts 1998, men det var det imidlertid ikke. I november 1998 blev der derfor indgået en ny aftale om levering sidst i samme måned.

I december 1998 sendte ministerrådssekretariatet en skrivelse til firmaet, hvor man meddelte, at systemet efter ministerrådssekretariatets opfattelse stadig ikke var gjort færdigt, for så vidt angik standardrapporter, intranetrapporter og internetrapporter, indtastningsrutiner for høringsinstanser, overførsler til økonomisystemet, konvertering til Oracle, systemtest, dokumentation og undervisning, og at man ønskede umiddelbare forhandlinger for at løse problemerne.

I september 1999 var der stadig nogle mindre spørgsmål, der ikke var løst, fx var brugermanualen ikke helt færdig, og en mere indgående oplæring af brugerne manglede.

Sekretariatet har i juni 1999 indhentet et tilbud på en udbygning af edb-systemet, så ansøgningerne kan modtages over Internettet. Hvis denne udbygning besluttes, kan det på sigt medføre en betydelig administrativ lettelse for fondssekretariatet.

26. Fondssekretariatet tog i efteråret 1998 det ikke færdige edb-system til projektstyring i brug, og det gav sekretariatet store driftsmæssige problemer.

Nye ansøgninger og nye bevillinger bliver nu indlagt i det nye edb-system (ansøgninger behandlet ved og bevillinger vedtaget ved styremødet i januar 1999 og senere).

27. Det nye system giver mulighed for analyser af projekterne i langt højere grad end det tidligere manuelle system.

Det nye system giver fx mulighed for at opdele ansøgerne efter art og hjemstedskategori, projektet efter sektorer på detaljeniveau, regional deltagelse og kategori for det sted, hvor projektet gennemføres, og målgrupperne efter art.

Det skal i denne forbindelse bemærkes, at antallet af projekter og de beløb, der indgår i de forskellige oversigter, kan variere, idet en klassificering af et projekt kan være udeladt, eller der kan være givet flere klassificeringer for et projekt for bedre at belyse projektets indhold.

28. Ministerrådssekretariatet har aktivt deltaget i anskaffelsen af det nye edb-system, idet der fra begyndelsen blev lagt vægt på, at programmet skulle være så fleksibelt, at det også kunne anvendes til andre (lignende) støtteordninger i sekretariatet og opfylde de særlige krav, som disse støtteordninger måtte stille. Det var således vigtigt, at det nye system kunne integreres med økonomisystemet i ministerrådssekretariatet, så systemet kunne anvendes til den økonomiske opfølgning i såvel Nordisk Kulturfond som i ministerrådssekretariatet i øvrigt for relevante støtteordninger.

På denne måde skulle udviklingen af det nye administrative edb-system i Nordisk Kulturfonds regi også kunne blive til gavn for ministerrådssekretariatets egen administration af en række ordninger.

29. Revisorerne finder, at en snarlig færdiggørelse af det nye edb-system er væsentlig for fondens administration.

30. I tabel 4 er ansøgningerne for årene 1996, 1997 og 1998 fordelt på sektorer.

Tabel 4. Ansøgninger fordelt på sektorer

	1996		1997		1998	
	Antal	Mio. DKK	Antal	Mio. DKK	Antal	Mio. DKK
Uddannelse	139	25,7	125	26,1	137	30,3
Kultur	571	103,1	608	120,3	654	166,0
Forskning	56	16,1	52	4,6	71	24,5
Øvrigt	85	8,2	118	20,7	118	22,3
I alt	851	153,1	903	171,7	980	243,1

Tabel 4 viser, at antallet af ansøgninger er steget, og at forholdet mellem de enkelte sektorer ikke har varieret så meget. Det samme gør sig gældende for de ansøgte beløb, selv om der her er større udsving, fx er det ansøgte beløb til forskningsprojekter meget lille i 1997. Det mest markante er, at kultursektoren udgør godt 2/3 af det samlede ansøgte beløb i hele perioden.

31. Revisorerne har forsøgt at opstille en tabel, der skulle vise antallet og omfanget af bevillinger, der er givet, men ikke er afsluttet ultimo 1996, 1997 og 1998.

Det umiddelbart tilgængelige materiale gav ikke mulighed herfor.

Det tilgængelige materiale viste dog, at de ældre bevillinger (til og med 1997), der ikke er afsluttet, er faldet væsentligt både i antal og beløb.

Desuden viste materialet, at der i 1998 er givet mange bevillinger, og at de udgør et relativt stort beløb.

Dette medfører, at det samlede antal bevillinger, der ikke er afsluttet, er vokset, og at det beløb, der er knyttet til ikke-afsluttede bevillinger, ligeledes er vokset.

En væsentlig andel af bevillingerne er dog nye, og nye bevillinger er normalt ikke så arbejdskrævende i begyndelsen af projektforløbet. Samtidig forventes den indførte regel om tilbageholdelse af 40 % af bevillingsbeløbet, indtil regnskab og projektrapport er godkendt af fondssekretariatet, at føre til færre problemsager end tidligere. Antallet af problemsager kan således forventes at falde yderligere i de følgende år.

Desuden kan det bemærkes, at materialet viste, at antallet af inkassosager i april 1999 var faldet til 13. De omfattede projekter havde tilsammen oprindeligt fået tildelt bevillinger på 1,6 mio. DKK, men det beløb, som fondssekretariatet endnu havde udestående vedrørende disse projekter, var dog væsentligt mindre.

I 1998 blev der i alt afskrevet 106.000 DKK vedrørende 2 projekter.

32. Det nye projektstyringssystem giver mulighed for udskrivning af statistikker over ikke-afsluttede projekter opdelt på projekter, der følger planen, og projekter, der ikke er gennemført til planlagt tid.

33. Revisorerne kan konstatere, at opfølgningen af de gamle sager er intensiveret, og at antallet af ikke-afsluttede sager, hvor bevillingen er givet for mere end 3 år siden, er nedbragt væsentligt.

Imidlertid finder revisorerne, at fondssekretariatet, mindst en gang om året, bør udarbejde en oversigt over bevillinger, der endnu ikke er afsluttet. Oversigten kan fx være opdelt på projekter, der følger planen, og projekter, hvor der skulle have været indsendt regnskab og projektrapport.

Ministerrådssekretariatet og fondssekretariatet har tilkendegivet, at man er enig med revisorerne i, at det i forbindelse med fondens administration er hensigtsmæssigt at kunne følge udviklingen i antallet af bevillinger, der er afgivet i de enkelte år, og som endnu ikke er afsluttet, og at fondens nye edb-system vil gøre det nemmere for fonden at udarbejde sådanne oversigter.

V. Administrationsudgifter

34. Fondens administrationsudgifter omfatter kun de udgifter, der direkte kan henføres til fonden.

Sekretariatsarbejdet og økonomiforvaltningen for fonden varetages af en særlig enhed, fondssekretariatet, med støtte fra ministerrådssekretariatets økonomi- og administrationsafdeling. Udgifterne til lønningerne til fondssekretariatets 3 heltidsansatte medarbejdere samt udgifterne til lokaler, tekniske faciliteter mv. belaster ikke fondens, men derimod ministerrådssekretariatets regnskab. Det samme gør de udgifter, som ministerrådssekretariatets øko-

nomi- og administrationsafdeling har, der skyldes arbejde knyttet til fonden, fx løn- og personaleadministration, regnskabsopgaver og edb-behandling.

Disse udgifter ligger, ifølge det af ministerrådssekretariatet oplyste, på omkring 1,9 mio. DKK om året og overstiger således fondens egne direkte administrationsudgifter.

35. Fondens administrationsudgifter udgjorde som nævnt 960.000 DKK i 1998 svarende til 4 % af de samlede udgifter. Udgifterne fordeler sig som vist i tabel 5:

Tabel 5. Fordelingen af fondens administrationsudgifter

	Udgifter 1998
	----- 1.000 DKK -----
Styrelsesmøder/rejseudgifter	291
Tolkning	75
Honorarer	142
Annoncer	352
Øvrige kontorudgifter	100
I alt	960

Det fremgår af tabel 5, at de største udgiftsposter er rejseudgifter mv. til styrelsesmøder med 291.000 DKK og annonceudgifter med 352.000 DKK.

Administrationsudgifterne er faldet fra 1.290.000 DKK i 1997 til 960.000 DKK i 1998, eller med 330.000 DKK. Dette skyldes især, at udgifterne til styrelsesmøder mv. er faldet fra 745.000 DKK til 291.000 DKK, altså med 454.000 DKK samtidig med at udgifterne til tolkning er steget noget.

Baggrunden for det store fald i udgifter til styrelsesmøder er, at der i 1998 alene er afholdt 4 styrelsesmøder, og altså ingen arbejdsgruppemøder som i 1997, hvor der udover 4 styrelsesmøder også blev afholdt 2 arbejdsgruppemøder. Desuden er styrelsesmøderne i 1998 afholdt i Tromsö i Norge, i Geta på Åland, i Roskilde i Danmark og i København i Danmark, hvilket er billigere end i 1997, hvor et af møderne blev afholdt i Nuuk på Grønland.

Herudover er alle rejseudgifter vedrørende fondssekretariatets personale i 1998 afholdt af ministerrådssekretariatet, mens fonden i 1997 selv havde afholdt rejseudgifter vedrørende andre arrangementer end styrelsesmøder.

36. Honorarudgifterne vedrører honorarer til de 11 ordinære medlemmer af fondens styrelse, mens de 12 personlige suppleanter ikke modtager honorar.

37. En vurdering af administrationens produktivitet kan fx ske ved at beregne administrationsudgifterne pr. ansøgning, selv om mange andre faktorer er af betydning for en sådan vurdering. En beregning pr. bevilling vil give et væsentligt større beløb.

I tabel 6 er vist administrationsudgifterne pr. ansøgning i årene 1994-1998.

Tabel 6. Administrationsudgifter og antal ansøgninger

	1994	1995	1996	1997	1998
	----- 1.000 DKK -----				
Administrationsudgifter	989	758	940	1.290	960
	----- Antal -----				
Ansøgninger	850	899	851	903	981
	----- DKK -----				
Administrationsudgifter pr. ansøgning	1.164	843	1.105	1.429	979

Tabel 6 viser, at antallet af ansøgninger er steget fra 850 i 1994 til 981 i 1998. Sammenholdt med administrationsudgifterne, der er faldet lidt, betyder det, at administrationsudgifterne pr. ansøgning er faldet fra 1.164 DKK til 979 DKK. Fra 1997 til 1998 er udgifterne faldet fra 1.429 DKK til 979 DKK, eller med 31 %, hvilket især skyldes det nævnte store fald i styrelsens rejseudgifter.

Såfremt de ovennævnte 1,9 mio. DKK i udgifter til løn, lokaler mv., der afholdes af ministerrådssekretariatet, lægges til, kommer den gennemsnitlige udgift til behandling af én ansøgning i 1998 op på ca. 2.915 DKK.

VI. Opfølgning af bemærkningerne i revisionsberetningen for 1997

38. I forbindelse med Nordisk Råds 50. session i Oslo i november 1998 drøftede Nordisk Råds kontrolkomité revisionsberetningen for 1997, og komiteen foreslog, at Nordisk Råd meddelte Nordisk Ministerråd, at ministerrådet og fondssekretariatet sørgede for, at de af revisorerne påtalte mangler i fondens administration blev udbedret, og at man i denne forbindelse tog hensyn til de forslag, som revisorerne havde fremlagt.

Komiteen noterede, at revisorerne i beretningen havde nævnt visse mindre mangler ved regnskabet, samt at administrationsudgifterne var steget kraftigt i de senere år. Herudover noterede komiteen, at revisorerne i tilknytning til en gennemgang af projektadministrationen havde konstateret, at en række initiativer og foranstaltninger var sat i værk i året for at modernisere og effektivisere fondens administration, ligesom der var gjort en ekstra indsats for at følge op på og afslutte et større antal ældre, ikke-afsluttede projekter.

Komiteen fandt, at det var rigtigt at prioritere arbejdet med at følge op på de ældre, ikke-afsluttede sager samt arbejdet med at skabe administrative rutiner, som sikrer en bedre styring og opfølgning af projektvirksomheden, og komiteen konstaterede, at væsentlige forbedringer var opnået. Komiteen oplyste videre, at den gik ud fra, at arbejdet med modernisering og effektivisering af fondens administration ville kunne færdiggøres i 1998.

Herudover konstaterede komiteen, at revisorernes gennemgang af projekter viste, at der stadig er problemer med fx at få regnskaber og rapporter ind til tiden, og at det stadig forekommer, at midler bliver anvendt til andre og anderledes aktiviteter, end de der var forudsat ved tildelingen af bevillingen. Selv om det ikke er muligt at undgå den slags problemer, mente komiteen dog, at fondens styrelse burde overveje om yderligere foranstaltninger kunne sættes i værk for at minimere problemerne, og dermed også holde udgifterne, der er forbundet med projektadministrationen, nede.

Endelig bemærkede komiteen, at den ligesom revisorerne fandt, at fonden burde være opmærksom på de stigende administrationsomkostninger.

39. Nordisk Kulturfonds styrelse drøftede på sit møde i København i januar 1999 de beskikkede revisorers beretning for 1997 og konstaterede, at revisionsberetningen i positive vendinger omtalte de administrative ændringer, der var gennemført, eller som efter planerne skulle gennemføres, samt at revisorerne med interesse ville følge den fortsatte udvikling. Desuden noterede man, at beretningen omtalte, at administrationsomkostningerne var steget, og at dette især skyldtes større mødeudgifter til styrelsesmøder.

VII. Projekteksempler

40. Revisorerne har fulgt op på de sager, der blev omtalt i revisionsberetningen for 1997. Herudover har revisorerne gennemgået 32 andre sager. De gennemgåede sager omfatter et samlet beløb på 16.6 mio. DKK. Langt hovedparten af de gennemgåede projekter har fået bevilliget støtte i årene 1993-1998. En enkelt har dog fået bevillingen helt tilbage i 1988. Gennemgangen omfattede sager afsluttet i 1998 samt uafsluttede sager, både vedrørende bevillinger fra 1998 (nye sager) og tidligere år.

Ved gennemgangen af afsluttede sager er det især kontrolleret om regnskab og rapport er modtaget, herunder om de er modtaget til tiden, og om regnskabet er revideret i henhold til bestemmelserne.

Ved gennemgangen af nye sager er det især kontrolleret, om fondens fordelingsprincipper er overholdt, fx om mindst 3 nordiske lande indgår, om der er tale om et projekt af engangskarakter og om projektet er påbegyndt, før styrelsen traf beslutning om bevillingen. For så vidt angår de øvrige igangværende sager, er de kontrolleret for overholdelsen af de almindelige bestemmelser, fx vedrørende udbetaling af bidrag, og specielt for sager, hvor projektet skulle have været afsluttet, for vor tæt sekretariatets opfølgning er.

I det følgende gives en summarisk omtale af nogle få projektsager til belysning af de problemer, der kan opstå i projektforløbet.

"Fortsat sag" angiver, at projektet har været omtalt i revisionsberetningen for 1997.

Afsluttede sager

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
33.142/93	Nordisk international sagakongres 1994. Island	75

Fortsat sag

Hele bevillingen blev i juni 1994 udbetalt til den økonomisk ansvarlige og skulle ifølge betingelserne anvendes som støtte til rejseudgifter for de nordiske (ikke islandske) deltagere ved en sagakongres i Akureyri, Island, samme sommer. Efter adskillige rykkere og brevveksling i øvrigt lykkedes det fonden at indhente en opstilling over kongressens indtægter og udgifter, hvoraf det fremgik, at fondens bevilling var anvendt til helt andre formål end forudsat.

I februar 1998 modtog Nordisk Kulturfond knap 20.000 DKK fra Det Arnamagnæanske Institut i Island. I april 1998 overgav fonden sagen til sin advokat med henblik på inddrivelse af det resterende beløb på ca. 55.000 DKK hos den økonomisk ansvarlige person.

Efter yderligere brevveksling besluttede fondens styrelse på sit møde i januar 1999 at acceptere, at kun de allerede betalte 25 % af bidraget skulle tilbagebetales, og at sagen derfor kunne afsluttes.

Baggrunden var, at arrangementet trods alt blev gennemført efter planerne, idet kongressen blev gennemført med 229 deltagere, hvoraf 13 kom fra Danmark, 15 fra Norge, 18 fra Sverige, 2 fra Finland og 1 fra Færøerne, og at den, efter det oplyste, var meget vellykket.

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
32.588/94	Musik til TV-serie "Scandinavia". Island	100

Fortsat sag

Bevillingen blev i marts 1994 udbetalt til den projektansvarlige komponist, efter at Nordisk Kulturfond havde udbedt sig nærmere oplysninger om de øvrige nordiske musikere, som skulle medvirke ved projektet.

Efter at rapport og regnskab var fremsendt i februar 1996, måtte fonden konstatere, at projektet væsentligt afveg fra den godkendte plan, idet der kun medvirkede islændinge, og projektet havde derved helt mistet det tværnordiske præg. Da fonden ikke havde godkendt de væsentlige afvigelser, blev der i marts 1996 rejst krav om tilbagebetaling af bevillingen. Den projektansvarlige ønskede herefter sagen behandlet af Nordisk Kulturfonds styrelse, som dog opretholdt kravet om tilbagebetaling.

Dette blev i juli 1996 meddelt den projektansvarlige, der samtidig blev anmodet om at fremkomme med forslag til en afdragsordning.

Efter adskillige rykkere og brevveksling i øvrigt blev sagen i august 1997 overdraget til Kammeradvokaten. Efter yderligere brevveksling blev sagen bragt for domstolene, og den projektansvarlige blev i maj 1998 ved retten i Reykjavik dømt til at betale Nordisk Kulturfond 102.805 DKK samt udgifter til inkassosalær. I august 1998 blev gælden overdraget til fogedretten for inddrivning.

Efter yderligere brevveksling besluttede fondens styrelse på sit møde i januar 1999 at acceptere et kompromisforslag, så den projektansvarlige skulle betale 50.000 DKK, samtidig med at fonden frafaldt kravet på det resterende beløb samt renter og advokatudgifter.

I april 1999 modtog fonden de 50.000 DKK.

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
34.405/97	Kontaktnet for forældre med børn i racistisk miljø. Norge	50

På styremødet i december 1996 bevilgede Nordisk Kulturfond 50.000 DKK til projektet, der skulle finde sted i 1997.

I december 1997 meddelte lederen af projektet, at konferencen havde fundet sted, og indsendte samtidig program og deltagerliste.

Af deltagerlisten fremgik det, at der havde været 107 deltagere. Alle deltagerne kom fra Norge, bortset fra en enkelt, der kom fra Finland. Herudover var der 3 foredragsholdere, 2 fra Sverige og 1 fra Danmark.

På baggrund heraf meddelte sekretariatet i januar 1998, at bevillingen ikke kunne udbetales, da forudsætningerne for bevillingen ikke var opfyldt.

Uafsluttede sager

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
32.767/88	Video kunstudstilling. Sverige	100

Fortsat sag

Bevillingen blev ydet i foråret 1989 til en vandreudstilling i de nordiske lande, bortset fra Island, i perioden 1989-1990. Da der ikke blev indsendt rapport og regnskab for projektet, rykkede fonden herfor i september og oktober 1993, men uden resultat. Efter at revisionen havde taget sagen op, blev den i juli 1997 sendt til inkasso med krav om tilbagebetaling af hele bevillingen samt inkassosalær.

Den projektansvarlige oplyste, at projektet var gennemført efter planerne, og indsendte i januar 1998 et urevideret regnskab for projektet. Desuden lovede han, at få det revideret samt udarbejde projektrapport. Efter yderligere udsættelser med indsendelse af dette materiale har den projektansvarlige

oplyst, at der er indgivet ansøgning om likvidation af stiftelsen, idet stiftelsens gæld overstiger dens tilgodehavender.

I juni 1999 blev en akkordordning diskuteret. Såfremt en sådan ikke opnås, vil der blive indgivet konkursbegæring vedrørende stiftelsen.

Efter revisionens opfattelse har Nordisk Kulturfond i behandlingen af denne sag tidligere gennem flere år udvist en beklagelig passivitet.

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
32.035/93	Kulturfestival i Nuuk, Grønland	200

Fortsat sag

Beløbet blev i september 1993 udbetalt til Nuuk Festival Komité som støtte til en festival, der skulle afholdes i den grønlandske hovedstad, hovedsagelig bygget op om musik, teater og dans.

Nordisk Kulturfond har siden intet hørt fra arrangørerne og har altså hverken modtaget regnskab eller rapport.

Til trods for at flere rykkere i sagen er forblevet ubesvarede, har fonden først overgivet sagen til advokat i januar 1998. Ifølge brevvekslingen mellem fonden og advokaten er det uafklaret, om Nuuk Festival Komité har en sådan struktur, at den kan sagsøges. Under alle omstændigheder kan der rejses sag mod den økonomisk ansvarlige modtager af fondens bevilling, men alle henvendelser til denne er også forblevet ubesvarede.

I september 1998 er sagen sendt til domstolene, og i marts 1999 er den økonomisk ansvarlige blevet dømt til at betale 200.000 DKK plus renter.

I maj 1999 er sagen indbragt for fogedretten.

Efter revisionens opfattelse har Nordisk Kulturfond i behandlingen af denne sag tidligere gennem flere år udvist en beklagelig passivitet.

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
32.591/93	Koncertturné, Danmark	50

Fortsat sag

Støtten blev udbetalt i august 1993 til en kontaktperson, der aldrig lod høre fra sig. Projektet er formentlig aldrig blevet gennemført.

I 1994 rykkede sekretariatet for regnskab og projekt-rapport, men man hørte intet. I juli 1997 overgav Nordisk Kulturfond sagen til sin advokat med henblik på inkasso. I marts 1998 blev skyldneren ved retten i Lyngby dømt til at betale Nordisk Kulturfond 52.055 DKK plus renter samt omkostninger på 3.600 DKK.

Efter gennemførelse af en fogedforretning mod den pågældende i juni 1998, hvor skyldner blev erklæret insolvent på bopælen, blev der indgået en afdragsordning om betaling af gælden.

Nordisk Kulturfond har dog hidtil ingen afdrag modtaget.

Efter revisionens opfattelse har Nordisk Kulturfond i behandlingen af denne sag tidligere gennem flere år udvist en beklagelig passivitet.

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
32.742/95	Storbritania-projektet, koncertturné. Norge	250

Fortsat sag

I marts 1995 bevilgede Nordisk Kulturfond 250.000 DKK til projektet til rejse- og administrationsudgifter.

Foruden bevillingen fra Nordisk Kulturfond er der til projektet ansøgt om og bevilliget støtte på 2 mio. DKK fra Nordisk Ministerråd (kulturprojekter i udlandet) og ca. 265.000 DKK fra Nomus.

Efter aftale om udsættelse med aflevering af regnskab og rapport modtog fondssekretariatet i december 1997 et delregnskab for projektet, samtidig med at det blev oplyst, at hovedregnskabet ville følge senere, da alle betalinger endnu ikke var gennemført. Ligeledes i december 1998 modtog sekretariatet en erklæring fra ansøgerens revisor om, at denne havde kontrolleret projektudgifterne.

I marts 1998 rykkede Nordisk Kulturfond for hovedregnskab og projektrapport.

I oktober 1998 modtog fonden hovedregnskab og projektrapport. Hovedregnskabet viste, at bevillingen fra Nordisk Ministerråd kun var udnyttet for så vidt angår 927.062 DKK.

Revisorerne må konstatere, at projektet har modtaget en betydelig støtte fra flere fællesnordiske kilder samtidig, og at bevillingen fra Nordisk Kulturfond synes at have været overflødig. Endvidere vidner sagen om behovet for en styrket koordination mellem de involverede nordiske bevillingsydere.

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
32.002/98	Konvergens og divergens i nordisk kulturpolitik. Danmark	900

Bevillingen er ansøgt af Nordisk Kultur Institut og givet i marts 1998. Ansøgningen omfattede bidrag i 3 på hinanden følgende år på 700.000 DKK pr. år, eller i alt 2,1 mio. DKK. Fonden bevilgede 900.000 DKK.

Projektet er et forskningsprojekt, der har til formål at identificere de centrale tendenser, problemstillinger og erfaringer, der i dag gør sig gældende i kulturpolitikken i de nordiske lande.

Der er i 1998 og 1999 betalt i alt 1.125.000 DKK, idet tilskuddet er tillagt moms.

Der er for den første projektperiode afleveret statusrapport og foreløbigt regnskab.

I 1999 er der ansøgt om yderligere midler til den anden projektperiode.

Sagsnummer/ Bevillingsår	Projekt og værtsland	Bevilling (1.000 DKK)
11032.31.0265/ 1998	Læselyst. Sverige	800

Bevillingen er ansøgt af et reklamebureau og givet i januar 1999.

Bevillingen vedrører 2. udgivelse af Læselyst, der er et magasin, der skal øge kendskabet til Nordisk Råds litteraturpris, især hos gymnasieungdommen. Der er tale om en årlig udgivelse, hvor de nominerede nordiske forfattere til Nordisk Råds litteraturpris portrætteres og et stykke af det nominerede værk gengives.

Der er mere tale om et reklamefremstød for Nordisk Råds litteraturpris, end et normalt kulturprojekt forestået af andre.

I februar 1999 er 60 % af bevillingen, eller 480.000 DKK, udbetalt.

Generelle bemærkninger til projektgennem-gangen

41. Gennemgangen af de 45 projektsager giver revisorerne anledning til at bemærke, at projektopfølgningen generelt virker tilfredsstillende.

Herudover kan revisorerne knytte følgende bemærkninger til gennemgangen:

- At der stadig er betydelige problemer med at få projektrapporter og projektregnskaber indsendt til tiden.
- At fondssekretariatet må anvende uforholdsmæssig megen tid på at udsende påmindelser og rykkere mv.
- At fondens administration bør være opmærksom på betydningen af en hurtig opfølgning af projektsagerne.
- At der i nogle sager er anvendt midler til ikke-godkendte aktiviteter.
- At der kan rejses tvivl om rimeligheden i, at et projekt modtager støtte fra flere fællesnordiske kilder/kasser samtidig.
- At det burde overvejes at indføre kortfattede sagsreferater eller lignende, idet det i nogle sager var vanskeligt hurtigt at få et overblik over sagsforløb og især baggrunden for trufne beslutninger.

VIII. Afsluttende bemærkninger

42. De beskikkede revisorer har revideret Nordisk Kulturfonds regnskab for 1998.

Det er revisorernes opfattelse, at årsregnskabet er aflagt i overensstemmelse med gældende regler, herunder de af Nordisk Ministerråd udarbejdede forskrifter, og at regnskabet giver et retvisende billede af Nordisk Kulturfonds resultat for 1998 og økonomiske stilling den 31. december 1998.

Revisionen har ikke givet anledning til forbehold.

Revisorerne skal i øvrigt henvise til foranstående beretning.

43. Revisorerne lægger imidlertid vægt på, at fondens regnskab fremover også underskrives af styrelsen, da det er denne, der har det økonomiske og faglige ansvar for fondens aktiviteter.

Ministerrådssekretariatet og fondssekretariatet har oplyst, at de er enige med revisorerne i, at regnskabet bør underskrives af styrelsen.

Revisorerne finder desuden, at regnskabet bør oplyse om samtlige udgifter ved fondens aktiviteter, herunder også de af ministerrådssekretariatet afholdte administrationsudgifter. Revisorerne er opmærksomme på, at det kan være vanskeligt at opgøre disse udgifter nøjagtigt, da administrationen foretages i fællesskab med Nordisk Ministerråds sekretariat, men ved anvendelse af fordelingsnøgler for nogle af udgifterne skulle det være muligt at få et rimeligt skøn over de medgåede udgifter. Disse oplysninger kan fx gives i en note eller et bilag til regnskabet.

På samme måde burde regnskabet efter revisorernes opfattelse vise væsentlige indgåede forpligtelser, fx vedrørende dispositioner knyttet til næste års bevilling fra Nordisk Ministerråd, samt udviklingen i de af fonden tildelte, ikke-afsluttede bevillinger, idet sådanne oplysninger er af betydning for en bedømmelse af fondens økonomiske stilling.

44. Revisorerne konstaterede desuden, at der i det forløbne år er gjort en væsentlig indsats for at få moderniseret og effektiviseret fondsadministrationen samt for at få afsluttet de gamle projektsager. Revisorerne skal i denne forbindelse henstille, at Nordisk Kulturfond snarest får det nye edb-system til projektstyring implementeret fuldt ud, og at fondssekretariatet fortsætter den tætte opfølgning af de gamle sager.

København, den 29. september 1999

Hanne Andersen *Henrik Otbo*

Kontrollkommitténs betänkande

över Nordiska kulturfondens verksamhets- och revisionsberättelse 1998

Nordiska kulturfondens årsberättelse, se s. 905.

Nordiska rådets kontrollkommitté har granskat av Nordiska kulturfonden avgiven berättelse över verksamheten 1998 samt berättelsen om revisionen av Nordiska kulturfondens verksamhet 1998.

Kontrollkommitténs förslag till beslut

Kontrollkommittén föreslår Nordiska rådet att besluta

> *att* godkänna Nordiska kulturfondens räkenskaper för år 1998 och bevilja fondens styrelse ansvarsfrihet för 1998,
>
> *att* lägga verksamhets- och revisionsberättelserna för Nordiska kulturfonden 1998 till handlingarna.

Vidare föreslås att Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

> *att* Nordiska ministerrådet och fondsekretariatet genomför de av revisorerna föreslagna åtgärderna vad gäller utformningen av fondens årsräkenskaper

Verksamhetsberättelsen

Av verksamhetsberättelsen framgår att Kulturfondens bidragsgivning under år 1998 baserat sig på ett internt regerlverk som omarbetats och godkänts under år 1997. Nordisk bredd, facklig relevans och kvalitet, innovativa element och nordisk kompetensutveckling anges som viktiga komponenter i helhetsbedömningen. Som prioriterade sektorer anges insatser för barn och unga, motverkande av främlingshat och rasism, ökad språkförståelse, den frivilliga sektorn och konstsektorn.

Fondens sekretariat tog under år 1998 i bruk ett nytt, men ännu inte helt färdigt, edb-system för projektstyrningen, som också gör det möjligt att relativt enkelt få fram statistiska översikter över bidragens fördelning enligt olika kriterier (land, typ av mottagare, typ av hemort etc.). Sådana översikter presenteras i verksamhetsberättelsen i form av kommenterade tabeller. Eftersom edb-systemet togs i bruk först sent under året avser flertalet tabeller endast ett fördelningstillfälle.

Utöver bidragsgivningen har redovisas i verksamhetsberättelsen vissa specialprojekt som fonden varit engagerad i under år 1998. Vidare omtalas förhållanden som rör fondens administration och ekonomiska förvaltning. Dessa förhållanden behandlas även i revisorernas berättelse.

Revisionsberättelsen

I enlighet med bestämmelserna i överenskommelsen om Nordiska kulturfonden fattar Nordiska rådet beslut om revision av fondens förvaltning och räkenskaper. Det har sedan sammanläggningen av Nordisk kultursekretariat och Nordisk ministerråds sekretariat varit fast praxis att fondens räkenskaper gemensamt revideras av en av Folketingets medlemmar och rigsrevisorn. Under 1998 har revisionsuppdraget åvilat folketingsmedlem Hanne Andersen och rigsrevisor Henrik Otbo.

Räkenskaperna har granskats i enlighet med gällande regler i de Internordiska revisionsordningarna. Ett nytt revisionsreglemente för medel beviljade av de nordiska parlamenten till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet trädde i kraft den 1 januari 1999, och har använts för första gången använts vid revisionen av 1998 års räkenskaper. Inom ramen för revisionen har kontrollerats att räkenskaperna är utarbetade i enlighet med det av Nordiska ministerrådet fastställda ekonomireglementet, att räkenskaperna är rättvisande, och att de ger de upplysningar som är nödvändiga för att bedöma förvaltningen av fondens medel.

Rigsrevisionen anser räkenskaperna avlagda i överensstämmelse med gällande regler och att de ger en rättvisande bild av Nordiska kulturfondens resultat för 1998 och ekonomiska ställning den 31.12.1998. Revisionen har inte gett anledning till anmärkningar.

Anslaget från Nordiska ministerrådets budget för år 1998 till Nordiska kulturfonden var 22.889 TDKK. Övriga intäkter och medel överförda från tidigare år gjorde att det samlade disponibla beloppet var 25.763 TDKK. Bokförda utgifter var 25.754 TDKK, varför 9 TDKK i icke-disponerade medel kunde överföras till år 1999.

Utöver de anslag som bokförts i 1998 års räkenskaper har fondstyrelsen under året beviljat 6,2 miljoner DKK ur 1999 års anslag till projekt i samband med EU:s kulturstadssatsning år 2000. Revisorerna finner att detta borde framgå av räkenskaperna för år 1998, eftersom det motsvarar en väsentlig del av de disponibla medlen för det kommande året.

Vad gäller fondens administration nämner revisorerna att det under år 1998 beslutats att fondsekretariatet skall vara en integrerad del av Nordiska ministerrådets sekretariat.

Avsnitt IV i revisionsberättelsen rör Nordiska kulturfondens projektadministration. Det framgår att från andra halvåret 1998 har införts väsentligt skärpta regler när det gäller utbetalning av beviljade medel samt revisionen av projektens räkenskaper. Vidare redogörs för arbetet med att införa ett edb-sys-

tem för projektadministrationen. Systemet togs i bruk under hösten 1998, men var då inte färdigt vilket gav upphov till omfattande problem för fondsekretariatet.

Revisorerna har försökt ställa upp en tabell över antalet och omfattningen av oavslutade projekt åren 1996, 1997 och 1998. Även om detta inte var möjligt visar det tillgängliga materialet enligt revisorerna att såväl antalet som utestående belopp avseende äldre (beviljade år 1997 eller tidigare) men icke avslutade projekt har fallit väsentligt. Revisorerna konstaterar att uppföljningen av sådana äldre, oavslutade projekt intensifierats, och anser att fondsekretariatet med hjälp av det nya edb-systemet minst en gång om året bör utarbeta en översikt över samtliga icke avslutade projekt.

Avsnitt V. rör Nordiska kulturfondens administrationsutgifter. Utöver de utgifter som direkt kan hänföras till fondens verksamhet, och sålunda täcks av anslaget till Nordiska kulturfonden, tillkommer utgifter för fondens sekretariat, ekonomiförvaltning m.m. som belastar Nordiska ministerrådets räkenskaper. Enligt uppgift till revisorerna uppgår dessa utgifter till c:a 1,9 MDKK, dvs. ett betydligt större belopp än de administrativa utgifter som belastar fondens egna räkenskaper.

Fondens administrationsutgifter är lägre år 1998 än för året innan, vilket huvudsakligen beror på att en särskild arbetsgrupp sammanträdde två gånger under år 1997, och att kostnaderna för resor till styrelsemötena var högre detta år än under 1998. Dessutom har vissa kostnader för sekretariatets resor täckts av Kulturfonden under år 1997, medan motsvarande kostnader för år 1998 täckts direkt av Nordiska ministerrådet.

Revisorerna har gått igenom 45 projektärenden, inklusive uppföljningen av dem som omtalats i 1997 års revisionsberättelse. I form av exempel belyser man problem som kan uppstå under ett projekts genomförande och rapportering till Kulturfonden. Revisorerna anger att projektuppföljningen generellt sett är tillfredsställande. Samtidigt görs vissa iakttagelser i anslutning till den gjorda genomgången.

Kontrollkommittén

Kontrollkommittén har tidigare år nödgats konstatera att det förelegat brister i Nordiska kulturfondens administration. Bristerna har främst avsett uppföljningen av utbetalade bidrag, och kommit att medföra att ett stort antal projekt inte alls eller inte på tillfredsställande sätt redovisats till Fonden, och därför inte kunnat avslutas.

Föregående år noterade Kontrollkommittén de omfattande åtgärder som satts igång, dels för att följa upp de oavslutande ärendena, dels för att skapa administrativa rutiner som skulle säkerställa en bättre styrning och uppföljning av projektverksamheten. Vidare noterade Kontrollkommittén att avsevärda förbättringar uppnåtts under år 1997.

Verksamhets- och revisionsberättelserna för år 1998 visar att denna positiva utveckling fortsatt. Projektuppföljningen tycks nu fungera tillfredsställande, och uppföljningen av de äldre oavslutade projekten har medfört att antalet ännu utestående ärenden har fallit väsentligt.

Projektgenomgången visar att vissa problem kvarstår, bl.a. att det fortfarande är problem med att få in rapporter och räkenskaper i tid, och att det förekommer att medel använts till andra eller annorlunda aktiviteter än de av Fonden godkända. Som Kontrollkommittén tidigare konstaterat är det knappast möjligt att helt undvika problem av detta slag vid bidragsgivning till kulturprojekt. Samtidigt är det angeläget att kunna stödja nyskapande verksamet även när denna bedrivs utanför etablerade institutioner eller organisationer. Det är också viktigt att de skärpta reglerna vad gäller utbetalning av beviljade medel, samt revision av projektens räkenskaper, inte i alltför hög grad försvårar för icke-etablerade grupper och enskilda att söka bidrag från fonden.

Kontrollkommittén vill, i likhet med revisorerna, uttrycka förhoppningen att det nya edb-systemet för projektuppföljningen kan införas och fungera fullt ut. Det underlättar en ytterligare förbättring av projektuppföljningen.

De översikter över fondens bidragsgivning som utarbetats med hjälp av edb-systemet är värdefulla. Enligt uppgift från fondens sekretariat finns dock inga tydliga avgränsningar mellan olika kategorier. Klassificeringen görs av de sökande själva, och det är tillåtet att ange flera kategorier liksom att utelämna klassificeringen. Detta kan ge utslag i statistiken, och försvårar jämförelser mellan de olika tabellerna och - i ett senare skede- mellan motsvarande tabeller för olika tidsperioder.

I likhet med revisorerna anser Kontrollkommittén att ingångna förpliktelser som innebär att en väsentlig del av nästa års anslag tagits i anspråk bör anges i Nordiska kulturfondens räkenskaper. Likaså bör samtliga utgifter för Fondens verksamhet, dvs. även administrationsutgifter som betalas direkt av Nordiska ministerrådet, framgå av räkenskaperna.

Detta anknyter till fondsekretariatets integration i Nordiska ministerrådets sekretariat. Kontrollkommittén instämmer i att det är tillfredsställande att man sökt åstadkomma en precisering av ansvars- och kompetensförhållandena i samband med fondens verksamhet, men finner samtidigt att en sådan precisering svårligen kan genomföras fullt ut så länge fondsekretariatet och delar av fondens administrativa utgifter är integrerade i Ministerrådets.

Avslutningsvis vill Kontrollkommittén uttrycka tillfredsställelse över att det administrativa utvecklingsarbete som bedrivits de senaste åren varit framgångsrikt, och att de tidigare påtalade bristerna i Kulturfondens administration nu i allt väsentligt blivit åtgärdade.

Stockholm, Reykjavík, Oslo och Mariehamn den 26 oktober 1999

Eva Johansson (s) Ordförande
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Erik Dalheim (A)
Olof Erland (lib)

D-saker

Meddelelser i anledning af tidligere rekommandationer, fremstillinger, ytringer samt interne beslutninger

Rek. 11/1991/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 11/1991/nord angående lagstiftning rörande grupptalan

(Nordenutskottets betänkande, se s. 949; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udrede mulighederne for at indføre fælles nordisk lovgivning vedrørende gruppesøgsmål i forbrugersager.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 11/1991/nord angående lagstiftning rörande grupptalan

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet konstaterer ved en gennemgang af lovene i de nordiske lande i relation til gruppesøgsmål, at der eksisterer forskelle i lovgivningen. Samtlige nordiske lande har iværksat udredninger med henblik på at vurdere retstilstanden for gruppesøgsmål i nordisk lovgivning. Initiativer er iværksat tilbage i 1991 og arbejdet med betænkninger og udredninger pågår stadig i landene. På nordisk plan, har Ministerrådet taget initiativ til at, med henblik på at vurdere muligheder for fællesnordisk lovgivning om gruppesøgsmål, særligt i forbrugersager, gruppesøgsmål indgår som et tema i et fællesnordisk seminar om civilprocesret, der afholdes i Oslo 3 - 4 november 1999. Med baggrund i de nationale initiativer der fortsat pågår i landene og de forventede resultater dette måtte lede til, konstaterer Ministerrådet, at det på nordisk plan er hensigtsmæssigt at landene fortsat holder hinanden underrettede om udviklingen på området således at nordisk samråd kan ske med henblik på at sikre den nordiske retslighed.

Ministerrådet anser for sit vedkommende, at rekommandationen kan afskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 11/1991/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 12/1991/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 12/1991/nord angående jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m. (A 938/j)

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge kvinnerepresentasjonen i de nordiske styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. under Nordisk Ministerråd, samt å utarbeide retningslinjer som kan sikre en så jevn representasjon av menn og kvinner som mulig i disse styrer, komiteer, utvalg, nemnder m.v. slik at målsettingen om en jevnere kjønnsfordeling skal være gjennomført i 2000, herunder som delmål å gjennomføre minst 25 % representasjon av hvert kjønn i 1992, 35 % i 1994 og 40 % i 1996.

Rek. 25/1991/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 25/1991/när om beräkningsmodell för grön BNP

(Närområdeutskottets betänkande, se s. 952; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

att utvidga det nordiska samarbetet om miljöstatistik med sikte på ett system för beräkning av de totala naturtillgångarna och förändringar därav, samt

att kombinera denna beräkningsmodell med beräkningen av de totala intäkterna och kostnaderna (BNP) i samhälllet för att arbeta fram en total natur- och nationalräkenskapsmodell (grön BNP).

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 25/1991/när angående beräkningsmodell för grön BNP

X. Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

XI, Motivering

Det tidigare redovisade arbetet med Nordiska naturresurs- och miljöräkenskaper har redovisats i tre rapporter (Nordiska Seminar- og Arbejdsrapporter 1993:592, DELrapp I TemaNord 1996:563 og DELrapp II TemaNord 1997:598.

Vad gäller rekommendationens återstående första stycke framgår av ministerrådetsmeddelande att det arbete som bedrivits med anledning av rekommendationen och som avslutas 1999 ligger väl i linje med de insatser som efterlyses i rekommendationen. Utskottet kan instämma med minsterrådet att rekommendationen uppfyllt sitt syfte och nu kan avskrivas.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Otto Steenholdt (At)

Rek. 46/1992/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 46/1992/när om internationella uppförandekoder inom miljösektorn

(Närområdeutskottets betänkande, se s. 954; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utarbeta ett gemensamt nordiskt förslag och en strategi för att påskynda etablerandet av internationella uppförandekoder inom miljösektorn samt i relevanta internationella fora verka för genomförandet av Agenda 21 och de konventioner som antogs i samband med Rio-konferensen.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 46/1992/när angående internationella uppförandekoder inom miljösektorn

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

Motivering

Vad gäller rekommendationens återstående första stycke meddelar ministerrådet att det arbete som bedrivits med anledning av rekommendationen och som avslutas 1999 ligger väl i linje med rekommendationen. Utskottet kan instämma med minsterrådet att rekommendationen uppfyllt sitt syfte och nu kan avskrivas.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Ranveig Frøiland (A)
Ragnhild Queseth Haarstadt (Sp)
Margareta Israelsson (s)
Inger Koch (m)
Hannes Manninen (Kesk)
Marianne Samuelsson (mp)
Otto Steenholdt (At)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Chris Heister (m)
Marjut Kaarilahti (m)
Kaj Larsson (s)
Olof Salmén (ÅC)
Kimmo Sasi (kok)
Sturla Böðvarsson (Sj)

Rek. 19/1993/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 19/1993/nord angående samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)

(Nordenutskottets betänkande, se s. 956; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

att öka samarbetet om läs- och skrivsvårigheter inom Norden, huvudsakligen genom att utbyta erfarenheter om forskningsresultat och metodik i de nordiska länderna,

att få till stånd en gemensam strategi om hur man sprider ökad kunskap om dyslexi till berörda instanser,

att utreda hur utbildning om dyslexi för förskollärare, specialpedagoger, skolpsykologer m.fl. berörda tillhandahas inom Norden och internationellt i syfte att skapa en modell för en förbättrad utbildning om dyslexi.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 19/1993/nord angående samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ledningsgruppen för nordiskt skolsamarbete har drivit ett projekt om små handikapp (1993-1998), bestående av nätverkssamarbete mellan existerande centra på fem handikappområden, där det ej tidigare funnits organiserat nordiskt samarbete. Ett av dessa fem nätverk rör läs- och skrivsvårigheter, dyslexi. Projektet är nu avslutat, men samarbetet har visat sig så värdefullt att nätverket kring dyslexi, Nordles, kommer att fortsätta med egen finansiering.

Arbetet i Nordles har bidragit till utbyte av publikationer och information om aktiviteter, kurser, projekt och material, samt har gett positiva impulser till arbetet i de enskilda nordiska länderna.

Nätverket har en egen hemsida, kopplat till huvudprojektets hemsida NordSpes (http://www.nordspes.org). Nordles utarbetade en strategi hur resultat och information skulle spridas på nationellt och lokalt plan. Varje medlem i Nordles ansvarar enligt denna för spridning i sitt land, eftersom det konstaterades att man arbetar efter mycket skilda modeller i de olika nordiska länderna.

Under projektperioden har två större konferenser om dyslexi avhållits, där den första gick ut på att samla det nordiska vetandet på området läs- och skrivsvårigheter. En diger konferenspärm, komplett med nya forskningsresultat och annat material, finns att köpa. Den andra konferensen behandlade läs- och skrivinlärning i nordiska lärarutbildningar och resulterade i en rapport, samt i planer på att vidareutveckla samarbetet kring hur läs- och skrivsvårigheter behandlas i lärarutbildningar.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 19/1993/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)

Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 8/1994/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 8/1994/nord angående handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden

(Nordenutskottets betänkande, se s. 960; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udforme en ny nordisk aktions- og handlingsplan mod narkotikamisbrug og andre former for stofmisbrug i Norden og Nordens nærområder, samt at øge samarbejdet mellem de berørte landes politi- og toldmyndigheder, på oplysnings- og undervisningsområdet og på behandlings- og rehabiliteringsområdet inklusive misbrugere inden for fængselsvæsenet,

at nedsætte en nordisk arbejdsgruppe under ledelse af NKN til i samarbejde med andre vigtige samarbejdsorganer og berørte myndigheder at fremlægge handlingsplanen for Nordisk Råds juridiske udvalg ved Nordisk Råds session i Tromsø i efteråret 1994,

at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen, at de nordiske lande hver for sig og tilsammen udvikler egnede metoder til forebyggende arbejde, og at der udarbejdes oplysnings- og informationsmateriale, der rettes direkte til alle og først og fremmest til de udsatte grupper i befolkningen, især børn og unge, i samarbejde med de ansvarlige myndigheder, at sørge for, at det indgår i arbejdsplanen at oplyse om og bekæmpe brugen af anaboliske steroider til andre formål end rent medicinske formål i samarbejde med de ansvarlige myndigheder,

at fortsætte og fremme tværfaglig videnskabelig forskning på hele misbrugsområdet set i relation til sociale forandringer i velfærdsstaten,

at arbejde for, at et helhedssyn anvendes på hele misbrugsområdet, og at en balance mellem indsatserne for at dæmpe efterspørgslen og kontrolindsatserne opretholdes og i denne forbindelse sørge for, at der foregår et samarbejde mellem de berørte sektorer,

at det nordiske samarbejde på misbrugsområdet sker i sammenhæng med øvrige internationale bestræbelser på området, og at især de baltiske lande får mulighed for at benytte handlingsplanens målsætninger og resultater.

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer,

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at samtlige lande i EU og EFTA tiltræder og efterlever FN's narkotikakonventioner,

at de nordiske lande hver for sig og tilsammen virker for, at der opnås varige resultater med hensyn til at afværge og bekæmpe vanedannende misbrug såvel på nordisk som på internationalt plan."

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 8/1994/nord angående handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål (MR-Narko) har i sektorens samarbejdsprogram "Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000" fastlagt de overordnede prioriteringer for det nordiske samarbejde om narkotikaspørgsmål. Efter Ministerrådets vedtagelse (i november 1997) blev dette samarbejdsprogram oversendt som Ministerrådsforslag med henblik på høring af Nordisk Råd.

Samarbejdsprogrammet suppleres af årlige handlingsplaner, der angiver de mere konkrete og opretionelle mål, og som bygger på de respektive formandskabers prioriteringer. Disse handlingsplaner oversendes ligeledes til Nordisk Råd.

Nordisk Ministerråd finder, at disse dokumenter – det overordnede samarbejdsprogram og de årlige handlingsplaner – er velegnede instrumenter i den politiske dialog mellem Ministerrådet og Nordisk Råd.

Blandt samarbejdsprogrammets mål kan fremhæves prioriteringen af forebyggende indsatser, idet samtlige nordiske lande i deres narkotikapolitik lægger vægt på at afbalancere både den politi- og toldmæssige indsats med andre forebyggende indsatser.

I samarbejdsprogrammet fremhæves, at narkotikapolitikken er en del af nordisk velfærdspolitik.

Et overordnet mål for MR-Narko er at sikre og styrke et kontinuerligt, politisk samaråd og informationsudveksling om landenes indsatser mod narkotikamisbrug. MR-Narko skal således fungere som forum for idé- og erfaringsudveksling med det formål at opnå bedre resultater i de respektive landes egne indsatser inden for forebyggelse, behandling og kontrol.

Målene skal sikres ved den tværsektorielle deltagelse af ministre med ansvar for såvel forebyggelse, behandling, kontrol, retsvæsen og kriminalforsorg.

Der lægges endvidere stor vægt på samarbejdet med *Nordiska Nämnden för alkohol- och drogforskning*, der blandt andet forestår fællesnordiske forskningsindsatser på narkotikaområdet. Ligeledes er dialogen med justitsministrenes samarbejdsorgan *Politi og told i Norden* højt prioriteret. Såvel Nordiska Nämnden för alkohol- och drogforskning som Politi og told i Norden er således repræsenteret på møderne i embedsmandskomitéen (EK-Narkotika).

Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål lægger stor vægt på et aktivt nordisk samarbejde om internationale spørgsmål på narkotikaområdet, herunder udviklingen i Nordens Nærområder.

Ministerrådet tog således i 1998 initiativ til et fælles møde mellem de baltiske og nordiske ministre på narkotikaområdet. Dette fandt sted den 19. maj 1998 i Stockholm, og mundede ud i "Nordic Baltic Statement", hvori både de baltiske og nordiske lande tilkendegiver vilje til fortsætte og styrke indsatserne i bekæmpelsen mod narkotika, blandt andet ved en aktiv satsning på det internationele samarbejde.

En betydelig del af ministermødet bestod endvidere i, at de baltiske og nordiske ministre (og øvrige repræsentanter) udvekslede oplysninger om narkotikasituationen i de respektive lande.

På embedsmandskomitéens møder er samarbejdet med Nordens Nærområder et fast punkt. På komitéens møder i 1998 samt i april 1999 er der således blevet rapporteret om udviklingen af narkotikasituationen i Nærområderne, ligesom komitéen har drøftet mulige projekter som led i samarbejdet.

Som led i det konkrete samarbejde med Nordens Nærområder har Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål reserveret midler til et projekt vedrørende udviklingen i Nærområderne (Pompidougruppens efteruddannelsesprogram), ligesom der er bevilget midler til baltisk-nordisk samarbejde i forbindelse med projektet "Nordisk ungdom mod narkotika" (Pallas-Athena-Thor).

Med henblik på at identificere områder, hvor samarbejde med Nordens Nærområder kunne være af særlig nytte, besluttede komitéen at rette henvendelse til samarbejdsparterene i Nærområderne. I februar 1999 har Ministerrådet (MR-Narko) således tilskrevet de narkotika-ansvarlige ministre i Nærområderne og opfordret til at angive, hvilke områder der fra Nærområdernes side ønskedes prioriteret i det fremtidige samarbejde. Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål finder det særdeles væsentligt at samarbejdsparterne identificerer sådanne områder, idet en sådan prioritering fra Nærområdernes side bør udgøre udgangspunktet for de videre drøftelser om, hvilke områder, der bør satses på i samarbejdet. Ministerrådet anser det således vigtigt, at man ikke énsidigt fra nordisk side træffer beslutning om de konkrete samarbejdsfelter.

Ministerrådet agter at fortsætte samarbejdet med Nordens Nærområder, men konkretisering af det videre samarbejde vil i høj grad afhænge af de samarbejdsområder, der vil blive identificeret af samarbejdsparterne i Norden Nærområder.

Ministerrådet anser, at det overordnede samarbejdsprogram og de årlige handlingsplaner i vid udstrækning er i overensstemmelse med de intentioner, der ligger til grund for rekommandationen. Endvidere anser Ministerrådet at samarbejdet med Nordens Nærområder er et højt prioriteret område, hvis nærmere indhold bør fastsættes at begge samarbejdsparter.

Ad rekommandationens pkt. 2

Nordisk Ministerråd meddeler på vegne af de nordiske regeringer:
Danmark, Finland, Norge og Sverige har ratificeret samtlige FN's narkotikakonventioner. Island har ratificeret to af konventionerne, og forbereder ratifikation af den tredie og sidste. De nordiske lande arbejder i forskellige internationale sammenhænge hver for sig og samlet for at konventionerne tiltrædes og efterleves, samt at der i øvrigt opnås varige resultater vedrørende bekæmpelse af narkotika.

I samarbejdsprogrammet for MR-Narkotika har regeringerne markeret betydningen af så vidt muligt at samordne landenes indsatser i internationale fora. Med udgangspunkt i samarbejdsprogrammet udføres et aktivt nordisk samarbejde om europæiske og andre internationale spørgsmål, baseret på fælles værdigrundlag, sammenfaldende interesser samt ønsket om at påvirke den europæiske og den internationale dagsorden.

Spørgsmål, knyttet til EU/EØS, herunder narkotikaobservatoriet EMCDDA, Pompidou-gruppen (Europarådets samarbejdsgruppe for narkotikaspørgsmål) samt FN, vil fortsat stå på dagsordenen. Således deltog direktøren fra EU's narkotikaobservatorium EMCDDA på embedsmandskomitéens (EK-Narko) møde i april 1999 for at orientere om databasen på narkotikaområdet.

MR-Narko skal være et forum for uformel debat om de nordiske landes ageren i europæiske og andre internationale organer, og vil bidrage til en klarere profilering internationalt af Norden, nordiske erfaringer og nordiske synspunkter.

Ministerrådet anser, for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 8/1994/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd))

Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 5/1995/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 5/1995/nord angående nordisk samarbeid på havrettområdet

(Nordenutskottets betänkande, se s. 965; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

1. *at* udvide det nordiske samarbejde ved Nordisk Institut for Søret i Oslo til også at omfatte nordisk samarbejde på havrettens område,

2. *at* der oprettes det fornødne antal tjenester til at varetage opgaverne ved en nordisk samordning på havretsområdet,

3. *at* der foruden nordisk samarbejde på havretsområdet sker en koordinering også med de baltiske lande og Nordens øvrige nærområder, især Østersøregionen.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 5/1995/nord angående nordisk samarbeid på havrettområdet

Nordiska ministerrådet meddelar:

I ministerrådets meddelelse om denne rekommendasjonen i 1998 blir det gitt en utførlig svar på rekommendasjonen. I konklusjonen heter det at:

"Ministerrådet mener at den innhentede informasjonen viser at havrett med sin sterke internasjonale forankring, først og fremst hører inn under de enkelte nordiske lands utenriks-departementers område. Det kan også konstatres at havrett ikke er en naturlig del av Nordisk Institutt for Sjørett spisskompetanse område og i tillegg er det faktum at det innenfor NIfS driftsomkostninger og budsjett, ikke finnes tilstrekkelige ressurser for en utvidelse av institusjonen".

Nordisk Råd konstaterer i sitt tilsvar at havretten ikke kan legges til Nordisk Institutt for Sjørett. Rådet sier videre at det likevel bør vurderes om nordisk samarbeide på havrettens område kan finne sted i en annen form enn rekommendasjonen går ut fra. Det vises til at det kunne være et behov for et mer akademisk samarbeid og samråd innen havrett i Norden og at dette kan koordineres av lovgivningssektoren.

Nordisk Ministerråd konstaterer at havrett i dag hører inn under det enkelte lands utenriks-departement, med samarbeid med fiskeridepartementet på Island og trafikkdepartementet i Finland. Havrett som område ligger altså utenfor lovgivningssektorens kompetanseområde og det anses derfor ikke hensiktsmessig å legge koordineringen av et samarbeide til denne sektoren.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommendasjonen kan avskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 5/1995/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)

Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Ragnwi Marcelind (kd))
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 9/1995/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 9/1995/nord angående Orkester Norden

(Nordenutskottets betänkande, se s. 968; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å yte et årlig driftstilskott til Orkester Norden over to år, anslagsvis DKK 500.000 pr. år, under forutsetning av at initiativtakerne praktisk og økonomisk fortsetter driften av orkestret som i prøveperioden 1993-1995.å gi NOMUS i oppdrag å legge fram en framtidig organisasjonsmodell medfinansieringsplan for Orkester Norden innen 1. august 1995 å vurdere et framtidig årlig driftstilskott til Orkester Norden på bakgrunn av den av NOMUS framlagda organisasjonsmodell og finansieringsplan.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 9/1995/nord angående Orkester Norden

Nordiska ministerrådet meddelar:

Enligt kulturministrarnas beslut har stödet för Orkester Norden i sin nuvarande form förlängts till slutet av år 1999. En bevillning på 1 milj. DKK på årlig basis har administrerats genom Nordiska musikkommitten NOMUS budget. NOMUS har i sin värdering af Orkester Norden framhållit den positiva och mångsidiga betydelsen av Orkester Nordens verksamhet och har föreslagit kulturministrarna att verksamheten förs vidare. Enligt kommittens förslag är det viktigt att ha långsiktighet i planeringen och att ministrarna skulle säkerställa ekonomi för en kommande femårsperiod. Kulturministrarna beslutade om att säkerställa Orkester Nordens framtid för treårsperioden 2000-2002 på sitt möte i juni 1999. Fastsatt bevillning ingår i budgetforslaget för år 2000.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 9/1995/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd))
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

*Rek. 15/1995/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 15/1995 angående plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer de nordiske regjeringer

å utarbeide en plan for hvordan man på den mest hensiktsmessige måte kan samarbeide for å fremme best mulige sosiale og miljømessige forhold i de land vi har som handelspartnere blant annet ved å undersøke hvordan man best kan innføre sosial- og miljøklausuler i WTO, og ved å sikre en nær samordning av disse spørsmål med arbeidet i f.eks. ILO og OECD.

Rek. 16/1995/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 16/1995/nord angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering

(Nordenutskottets betänkande, se s. 971; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å kartlegge nåværende virkemidler i de nordiske land når det gjelder kvinner som ønsker å etablere egen næringsvirksomhet, og på dette grunnlag foreslå tiltak som kan bedre kvinners mulighet for å etablere og drive bedrifter.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 16/1995/nord angående åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering

Nordiska ministerrådet meddelar:

I 1994 nedsatte Ministerrådet en arbejdsgruppe for iværksætterordninger med særlig vægt på servicesektoren. Gruppens opgave var at kortlægge eksisterende nyetableringsordninger og servicesektoren i hvert nordisk land med henblik på nyetableringsordninger samt nye initiativer i et nordisk samarbejde, f.eks. i form af erfaringsudbytte om iværksætterordninger.

Med henblik på en styrkelse af kvindernes muligheder på dette felt gennemførte Nordisk Ministerråd i efteråret 1996 en konference om kvindelige iværksættere. Konferencen havde til formål at kortlægge indsatsen omkring kvindelige iværksættere og der blev udvekslet ideer og erfaringer herom blandt deltagerne, som kom fra hele Norden og Baltikum.

Inden for det nordiske erhvervspolitiske samarbejde er Ministerrådet opmærksom på behovet for iværksættelse af initiativer, der – som supplement til igangværende nationale aktiviteter – kan forbedre forudsætningerne for kvinders muligheder for at etablere og drive virksomheder. I denne forbindelse er der overvejelser i gang om i samarbejde med OECD at gennemføre en konference i løbet af 2000 om ligestilling og arbejdsmarkedspolitik, med relevans for erhvervssektoren.

Alle nordiske lande har forskellige foranstaltninger som specielt er rettet imod kvindelige iværksættere. For så vidt angår Danmark kan det oplyses, at der i december 1997 blev iværksat et IQ-projektet, som sætter fokus på kvinder som fremtidens iværksættere. Projektet løber over 2 år, og der er planlagt en række analyser om vilkår, barrierer og muligheder for kvinder som fremtidens iværksættere. I 1999 fortsætter projektet med en række mere dybtgående analyser om iværksætterkvinders vilkår, barrierer og muligheder. Analyserne skal munde ud i forslag til fremtidige indsatsområder.

Finland har flere aktiviteter, som skal aktivere kvinder til start af egen virksomhed. Finnvera Oy (Ab) bevilger specielle lån til virksomheder, som drives af kvinder (1998 ca 85 MFIM, budget for 1999 100 FIM). Resultatet af disse lån er lovende. Arbejdskraft- og erhvervscentraler arrangerer specielle kurser for kvinder, f.eks. Ladies Business School. Kvinde-iværksættercentralen (Handels- og industriministeriet yder 400.000 FIM i støtte i 1999) rådgiver kvinder i spørgsmål vedrørende start af egen virksomhed, arrangerer kurser, seminarer, workshops, etc.

Island har i de seneste år gennemført en række tiltag med henblik på at forbedre kvinders muligheder for at etablere og drive erhvervsvirksomheder. I

det nordvestlige Island samarbejder Den Regionale Udviklingsforening, Arbejdsformidlingskontoret og en ligestillingskonsulent om et 10-ugers træningsprogram for kvindelige entreprenører. Endvidere har i alt 75 kvinder været igennem et toårigt uddannelsesprojekt, som gennemføres i et samarbejde mellem Islands Teknologiske Institut og Reykjavik Kommunes Kontor for Arbejdsmarkedsudvikling. Med støtte fra Den Islandske Udviklingsfond tilbydes kvindelige arbejdsgivere mulighed for deltagelse i et udviklingsprojekt, hvor der gives undervisning inden for politikudvikling, computerkendskab og markedsføring. Ligeledes med støtte fra Den Islandske Udviklingsfond er der netop iværksat et "start-dit-eget"-projekt, hvor kundskaber og rådgivning formidles til kvindelige entreprenører.

Norge har en række tiltag og virkemidler, som har til formål at forbedre kvinders muligheder for at etablere erhvervsvirksomheder. Under Kommunal- og regionaldepartementets budget er der afsat midler til dannelse af netværkskreditenheder. Disse grupper består af – som udgangspunkt – fem faste medlemmer. Hver gruppe disponerer over en kapital på 200.000 NOK. Hvert medlem kan låne op til 50.000 NOK af kapitalen. Lånet tilbagebetales over tre år. Når lånet er tilbagebetalt stiller vedkommende sin plads til rådighed for et nyt medlem. Statens nærings- og distriktsudviklingsfond arbejder målrettet på gennem holdningsskabende arbejde og særlige satsninger at fremme ligestillingsarbejdet og stimulere kvinder til at etablere og udvide egen erhvervsvirksomhed. Nærings- og handelsdepartementet har endvidere øremærket 10 mill. NOK til en satsning på øget deltagelse af kvinder i erhvervslivet. Der er to prioriterede målgrupper for satsningen. Den ene er højt kvalificerede kvinder som ønsker at starte egen erhvervsvirksomhed. Den anden er kvinder, som på kort eller lang sigt med stor grad af sandsynlighed til kunne gå ind i lederstillinger i erhvervslivet. Endelig har man iværksat satsningen "Distriktskvinnens år 1999". Målet er at bidrage til øget brug af kvindernes ressourcer i Norges distrikter, ved at påpege behov for forbedringer i politikken og virkemiddelapparatet og synliggøre bredden af kvinders kompetence og ressourcer.

For så vidt angår Sverige, kan det oplyses, at regeringens arbejde med kvindelige iværksættere hovedsageligt bygger på finansiering og rådgivning. Virksomhedslån administreres af ALMI Företagspartner AB og særlig rådgivning til kvinder ydes fortrinsvis af NUTEK's projekt "Affärsrådgivare för kvinnor". I 1998, 1999, 2000 er der afsat 10 mill. SEK pr. år til foranstaltninger, som skal forbedre kvinders muligheder for etablering af virksomheder. I årene 1998 og 1999 er midlerne blevet fordelt til ALMI og NUTEK og forskning omkring kvindelige erhvervsfolk.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 16/1995/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigriður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 32/1995/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 32/1995/när om parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet

(Närområdeutskottets betänkande, se s. 975; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

att under pågående regeringsförhandlingar om bildandet av ett Arktiskt råd verka för att kontaktformer etableras, i form av en permanent parlamentarisk kommitté, vilken möjliggör en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament, samt

att verka för att det Arktiska rådet får ett permanent sekretariat och att dess verksamhet finansieras genom en gemensam årlig budget, till vilken rådets medlemmar bidrar enligt en överenskommen intern fördelning.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 32/1995/när angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet

XII. Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

XIII. Motivering

Ministerrådet meddelar att de nordiska länderna har arbetat för att ett permanent sekretariat inrättas för Arktiskt råd. På grund av motsatta intressen hos övriga deltagande nationer har det visat sig vara omöjligt att nå enighet om behovet av ett dylikt sekretariat. Samtidigt har sådana samarbetsformer utvecklats och permanenterats, som tillåter en samlad dialog mellan de arktiska ländernas regeringar och deras parlament. Nordiska rådet deltar som observatör i Arktiska rådets arbete och Nordiska ministerrådet har ansökt om observatörsstatus efter att Arktiska rådet i 1998 förändrade sina procedurregler, så att de nu tillåter även samarbetsorganisationer mellan regeringar att delta i arbetet som observatörer. Ministerrådet har beviljats möjlighet att delta i tjänstemannasamarbetet inom ramen för Senior Arctic Officials som ad hoc observatörer, tills ett formellt beslut om observatörstatus föreligger. Vidare har man etablerat kontinuerligt samarbete och långsiktiga samarbetsprogram inom ramen av den arktiska miljöstrategin AEPS. Utskottet anser att det i nuläget inte torde vara möjligt att etablera ett permanent sekretariat med en gemensam budget i Arktiska rådet. Utskottet bedömer att fortsatt arbete med rekommendationen inte leder till ytterligare resultat och anser att rekommendationen bör avskrivas.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)
Hannes Manninen (Kesk.)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Ac)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

Rek. 33/1995/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 33/1995/euro om obligatoriske miljøafgifter og miljøskatter i EU

(Europautskottets betänkande, se s. 977; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att i EU fortsatt verka för införandet av en obligatorisk CO_2-skatt (koldioxid-) samt skärpta och bindande krav på utsläpp av luftförorenande ämnen, bl.a. NO_x (kväveoxider) och SO_2 (svaveldioxid).

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 33/1995/euro om obligatoriske miljøafgifter og miljøskatter i EU

De nordiske lande meddeler, at Danmark, Finland, Norge og Sverige ved forskellige ordninger har indført obligatoriske CO_2-skatter. Island reviderer p.t. sin ordning. De nordiske lande støtter indførelsen af en obligatorisk CO_2-skat på europæisk plan og har arbejdet systematisk for at skabe opmærksomhed om dette spørgsmål.

Ministerrådet foreslår, at rekommandationen afskrives.

> På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 33/1995 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 34/1995/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 34/1995/när om regionalt samarbetet inom energiområde

(Närområdeutskottets betänkande, se s. 979; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar:

att i samråd med de baltiska staterna och Ryssland upprätta en plan för etablerandet av ett regionalt miljövänligt energisystem, i största möjliga utsträckning baserat på användande av förnybara energikällor, samt

att som ett led i upprättandet av planen utreda förutsättningarna för ett naturgassystem med försörjning av naturgas från Norge och Ryssland, inklusive utbyggnad av en naturgasledning från Norge via Sverige till Finland, samt under vilka förutsättningar de baltiska staterna kan anslutas till detta system.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 34/1995/när om regionalt samarbete inom energiområdet

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

Motivering

De nordiska ländernas regeringar redovisar i sitt meddelande angående rekommendationen en mängd aktiviteter som satts igång med anledning av rekommendationen.

Utskottet kan konstatera att insatser inom Östersjöregionen har etablerats på basis av de riktlinjer som anges i rekommendationen. Syftet med rekommendationen torde därför kunna anses uppfyllt och Närområdesutskottet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)
Hannes Manninen (Kesk.)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Åc)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

*Rek. 35/1995/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 35/1995 angående handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet:

att fastställa förslaget till Handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete för åren 1996-2000, med förbehåll för att ministerrådet ytterligare bearbetar förslaget till handlingsplan för nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete (B 153/k), och återkommer till Nordiska rådets nästa session med ett reviderat förslag, varvid bl.a. följande frågeställningar beaktats:

- att de nordiska utbildnings- och forskningsministrarnas bidrag till nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete inhämtas och inarbetas i planen
- att kulturutskottet inte stödjer upprättande av "Ett levande Norden"-fond
- att kulturutskottet är tveksamt till upprättande av en ledningsgrupp för barn- och ungdomskultur
- att kulturutskottet vill att det grundbidrag som tilldelas barn- och ungdomsorganisationerna inte reduceras från nuvarande nivå
- att det utarbetas en nordisk strategi när det gäller den kulturella utvecklingen i de mångkulturella samhällena i våra nordiska länder
- att Nordiska ministerrådet kontinuerligt rapporterar till Nordiska rådet hur genomförandet av handlingsplanen framskrider.

Rek. 5/1996/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 5/1996/när om folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet

(Närområdeutskottets betänkande, se s. 982; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att ministerrådet undersöker möjligheten att via de folkliga rörelserna på olika sätt öka kunskapen om närområdena och även att stödja utbytet mellan medborgarna.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 5/1996/när angående folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

Motivering

Ministerrådet henviser for det første til det ministerrådsforslag, som blev vedtaget på Rådets session i 1998 om en strategi for samarbejde med frivilligsektoren (rek. nr. 17/1998), hvor de enkelte Ministerråd anmodes om at aktivt overveje hvordan et forstærket samspil med den frivillige sektor kan understøttes eller etableres (den rekommandation foreslås i øvrigt afskrives). For det andet påpeger Ministerrådet diverse finansieringsordninger som klart støtter det folkelige samarbejde med Nærområderne; projekter via Nordisk Kulturfond, projekter indenfor Støtteordningen for folkeoplysning og voksenoplæring, og stipendie- og praktikantudvekslingsordningerne. Kultursektoren har gennemført en kontaktbyggende arbejdskonference i Riga for et styrket nordisk-nærområde kultursamarbejde, hvor kulturlivets institutioner og frivillige organisationer var inviteret som samarbejdspartnere.

Ministerrådet konstaterer, at erfaringer fra større kampagner viser at disse ikke nødvendigvis giver en tilsigtet langvarig effekt. For øget kundskab om og forståelse for udviklingen i Nærområderne vil Ministerrådet prioritere indsats rettet mod styrkelse af udvekslings- og stipendieordningerne samt projektstøtte hvor både idéelle organisationer og uddannelsesinstitutioner er aktive partnere.

Rekommandationens formål er at via de frivillige organisationer øge kundskaben i Norden om Nærområderne og støtte udveksling mellem borgerne. Ministerrådet mener at det ikke er hensigtsmæssigt at gøre dette via en folkeoplysningskampagne, og mener at det er mere effektivt at anvende projekter igennem diverse støtteordninger. Udvalget er enigt og anser at rekommandationen kan afskrives.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)
Hannes Manninen (Kesk.)

Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Åc)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

*Rek. 7/1996/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 7/1996 angående forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samarbetet angående forskning och utveckling av teknologi inom nya och förnybara energikällor förstärks, med målsättningen att fördela FoU-insatsen så att mångfalden i de nordiska institutionerna tillgodogörs i högre grad och att det vid behov för målriktade informations- och demonstrationsprojekt upprättas nordiska demonstrationsanläggningar för nya och förnybara energikällor och teknologi;

att det etableras ett samarbete som kan bidra till ökad industrialisering av teknologi inom nya och förnybara energikällor, bland annat genom att undersöka insatser som kan göra det möjligt att utnyttja hela Norden som marknad för konkreta förnybara energianläggningar. Information, koordination och samarbete om ordningar för konkret marknadsstöd i de nordiska länderna kommer att ha stor betydelse för att synliggöra både marknader och produkter.

Rek. 8/1996/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 8/1996/när om åtgärder för ökad kärnsäkerhet

(Närområdeutskottets betänkande, se s. 986; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att följa upp och koordinera nordisk aktivitet och nya initiativ vad gäller kärnsäkerhet inom ramen för internationellt pågående samarbete;

att fortsätta ansträngningarna att förbättra kärnsäkerheten i Nordens närområden och Arktis samt att få till stånd bindande internationella avtal om strikt kontroll av all civil och militär kärnteknisk verksamhet, inklusive slutförvaring av använt kärnbränsle m.m.;

att fortsätta arbetet med att minska riskerna från atomdrivna fartyg, på fartyg lagrat material samt dumpat material i Ishavet;

att snarast ta initiativ till stöd i lämpliga former i syfte att förbättra den energirelaterade miljösituationen i Norden-Östersjö-Nordkalott-området;

att för att förhindra att kunskap om kärnvapenproduktion sprids, stödja pågående projekt med uppbyggande av forskningscentra där forskare i Ryssland, vilka tidigare sysslat med utvecling och produktion av kärnvapen, kan ges alternativa arbetsuppgifter, att stödja omställningsprojekt och att ta initiativ för att underlätta övergången från kärnvapenproduktion till civil produktion; samt

att stödja utvecklandet av säkra metoder för destruktion av kärnvapen.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 8/1996/när angående åtgärder för ökad kärnsäkerhet

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationens första stycke vara slutbehandlat.

Motivering

Kärnsäkerhetsfrågorna är högt prioriterade i utskottets verksamhet. Av det meddelande som lämnats av ministerrådets och de nordiska regeringarnas framgår att ministerrådet och regeringarna bedriver ett omfattande arbete rörande de olika ämnesområden som ingår i rekommendationen. Arbetet har bedrivits under lång tid. Utskottet anser att den generella uppmaningen i första att-satsen torde kunna avskrivas. Vad gäller de mer specifika aktiviteter som berörs i övriga att-satser har arbetet inom flera områden kommit långt, men kan ej betraktas som avslutat eller så etablerat att syftet med rekommendationen kan anses uppfyllt.

Närområdesutskottet anser att rekommendationens första att-sats kan *avskrivas*. Vad gäller de tre övriga att-satserna önskar utskottet *avvakta nästa års meddelande*.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)
Hannes Manninen (Kesk.)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Åc)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

Rek. 9/1996/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 9/1996 angående årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at udarbejde en årlig redegørelse om beskæftigelsespolitikken i overensstemmelse med de af Europaudvalget fremførte ønsker i nærværende betænkning, redegørelsen skal danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session og foreligge senest 1 uge forud for Nordisk Råd årlige septembermøder.

Rek. 10/1996/p
D 1999

Meddelande

om rekommendation 10/1996/p angående plan og budget for det nordiske samarbejde 1997

(Presidiets betänkande, se s. 990; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen lyder:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. Fullföljande av reformprocessen

att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" på det sätt som Nordiska rådet betonade i betänkandet B 151/b och därvid särskilt notera att presidiet och de nya rådsutskotten skall ges möjlighet att vidare diskutera prioriteringar i dialog med ministerrådet, och att därvid rapporten "Nordisk nytte" skall utgöra del av underlaget för diskussionen;

att beakta att rådet och dess organ bör ges möjlighet att på ett principiellt plan, i ett tidigt och påverkbart skede, ha en diskussion om planer, prioriteringar och budgetmässiga konsekvenser;

att beakta att ministerrådet under verksamhetsåret skall hålla rådet ajour, utan fördröjning, om föregående års bokslut, överförande av projektmedel och bokslutsprognoser, m.m.;

att de politiska styrinstrumenten i form av plan/budget förändras till såväl innehåll som form för att bättre tillgodose kraven på överskådlighet och därmed underlätta det fortsatta reformarbetet. Budgetens roll som styrinstrument är att fastställa inriktningen på verksamheten, ange de behov som skall tillgodoses och ange servicenivån.

2 a) Bland framtida insatser inom satsningsområdena vill Nordiska rådet särskilt framhålla följande:

utökad bevillning till Nordiska kulturfonden,
barn och ungdom,
folkbildning- och vuxenutbildning,
folkligt kultursamarbete,
IT-området,
demokrati- och folkrörelseutvecklande insatser i Nordens närområden,
bärkraftig utveckling i Nordens närområden, inklusive Arktis.

b) Presidiets förslag till plenarförsamlingens beslut om ändringar i budgeten för 1997 jämfört med ministerrådsförslaget innebär följande:

att "bygg- och boligsektorn" inte ges budgetmedel 1997. De därigenom frigjorda medlen överförs till följande budgetposter: Nordisk ungdomskommitté 150 TDKK, Elevutväxling mellan Västnorden och det övriga Norden samt inom Västnorden 250 TDKK samt till insatser rörande rekommendation nr 8/1994/nord om handlingsplan mot narkotikamissbruk i Norden och dess närområden, 600 TDKK.

att 500 TDKK överförs från medlen till Nordiska forskningspolitiska rådet till Forskningsprogrammet Norden och Europa.

att 400 TDKK överförs från ministerrådsreserven till stödordningen för nordisk folkupplysning och vuxenstudier.

att ministerrådet inom budgetavsnitt VI, samarbete med Nordens närområden, genom lämplig omdisponering - dock ej så att medel till projektet Nordpraktik minskar - ökar medlen för miljösamarbetet med 1 200 TDKK.

att överblivna medel 1995, enligt ministerrådet 2 500 TDKK, avsätts till Nordiska kulturfonden.

Præsidiets betænkning

over meddelelse om rekommandation 10/1996/p angående plan og budget for det nordiske samarbejde 1997

Indstilling

Præsidiet foreslår plenarforsamlingen

at tage meddelelsen til efterretning og anse rekommandation 10/1996/p for *slutbehandlet.*

Baggrund

Nordisk Råd valgte i 1998 at opretholde rekommandationen med henblik på at høre om erfaringerne med funktionen af Ministerrådets sekretariat og af Ministerrådets institutioner efter de gennemførte ændringer foranlediget af reformprocessen.

Ministerrådet meddeler, at institutionsreformen, som gennemførtes 1996-98 har givet de forventede resultater. Nedlægningen af et antal institutioner og omstrukturering af andre har medført, at det nordiske samarbejde nu er organiseret mere formålstjenligt end tidligere. I flere tilfælde drives virksomhed gennem netværk og projekter, hvilket giver større fleksibilitet i arbejdet. De nye institutioner Nordregio og Nifin er godt etablerede og spiller allerede en vigtig rolle i det nordiske samarbejde.

Berlin, den 20. oktober 1999

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Anita Johansson (s)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Sighvatur Björgvinsson (A)
Svend Erik Hovmand (V)
Bjarne Kallis (SKL)

Bilag

Meddelande om rekommendation 10/1996/p angående plan och budget för det nordiska samarbetet 1997

Nordiska ministerrådet meddelar:
När det gäller rekommendationens första del ; om att fullfölja reformprocessen "Nordiskt samarbete i en ny tid" meddelade ministerrådet 1998 att processen kan anses vara slutförd. Under 1998 genomfördes en rad aktiviteter som fullföljde reformarbetet. Exempel på detta är omorganisationen av Nordiska Ministerrådets sekretariat i syfte att bla på ett bättre sätt kunna tilgodose kraven på pelarindelningen av det nordiska samarbetet. Implementeringen av besluten om institutionsöversynen slutfördes under 1998 genom att samtliga återstående avvecklingskostnader är betalda. Nordiska rådet behandlade förslaget om en forskningspolitisk strategi med en beslutsprocess som möjligör en politisk prioritering av pågående och nya FoU-aktiviteter, inklusive forskningsinstitutionerna.

Eftersom flera av aktiviteterna genomfördes under 1998 önskar ministerrådet ge en slutrapportering av hur dessa åtgärder fungerat.

I februari 1999 redovisades en *evaluering av organisationsförändringen* i Nordiska ministerrådet sekretariat. Konsulentfirman menar att de senaste årens insatser har gett förbättringar på en lång rad områden. Detta gäller bla förmågan att hantera pelaruppgifterna. Genom att tydligt placera pelaransvaret i organisationen har dessa frågor kommit mer in i det dagliga livet och det har gett bättre möjligheter till dialogen med Nordiska rådet.

Områden där mål och ambitioner är uppnådda eller där klara framsteg har skett är:
- klarare hantering av pelaruppgifterna
- budgetläggning och rapportering fördelat på pelare
- indragning av "nordisk nytta" i prioriteringarna
- förbättrad politisk sekretariatsbetjäning och politisk-strategisk rådgivning av ministerråd och ämbetsmannakommitteér
- bättre styrning av institutionerna
- förbättrad förmåga till säker och rationell uppgiftslösning, särskilt rörande sekretariatets operationella uppgifter

Följande områden behöver enligt konsulten ytterligare förbättras:
- förmågan att hantera tvärsektoriella uppgifter
- bygga upp back-up för vissa viktiga funktioner
- förbättra hjälpfunktioner på sekretariatet , såsom arkiv och journalisering.

Nordiska ministerrådet kommer att fortsätta den återstående implementeringen av organisationsförändringarna och har för avsikt att under 1999 komma i mål.

Institutionsreformen som genomfördes 1996-98 har gett avsett resultat. Nedläggningen av ett antal institutioner och omstrukturering av andra har medfört att det nordiska samarbetet numera är organiserat på ett mer ändamålsenligt sätt. I flera fall drivs verksamhet genom nätverk och projekt , vilket ger en större flexibilitet för arbetet. För vissa av de samarbetsområden som särskilt berördes av institutionreformen-språk, narkotika , byggsidan- har det nya arbetssättet inneburit en starkare fokusering men också en ökad satsning rent finansiellt. De nya institutionerna såsom Nordregio och Nifin har etablerat sig gott och spelar redan en viktigt roll i det nordiska samarbetet. Med detta anser Ministerrådet att 1995 års reformprocess är slutredovisad.

Ministerrådet anser, för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Rek. 15/1996/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 15/1996/nord angående grundtrygghet för nordiska transportarbetare

(Nordenutskottets betänkande, se s. 994; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommanderar de nordiska ländernas regeringar

att vidta åtgärder för att skapa en grundtrygghet för nordiska transportarbetare inom den gränsöverskridande trafiken.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 15/1996/nord angående grundtrygghet för nordiska transportarbetare

De nordiska ländernas regeringar meddelar:

Omfanget af de nordiske transportarbejderes sikkerhed er hovedsageligt baseret på aftaler indgået mellem arbejdsmarkedets parter i de enkelte lande. Aftaleområdet dækker i vidt omfang de muligheder der findes for at skabe en grundtryghed indenfor den grænseoverskridende trafik som rekommendationen sigter til.

Landenes regeringer har ingen indflydelse på aftalerne mellem arbejdsmarkedets parter og kan derfor kun i begrænset omfang regulere de nordiske transportarbejderes sikkerhed gennem national lovgivning i de enkelte lande. Af mellemstatslige reguleringer og aftaler findes der EU-forordning 1408/71 samt den nordiske konvention om social sikring, som sammen med de nationale regler er med til at sikre en del af grundtrygheden for nordiske transportarbejdere.

Regeringernes manglende muligheder for at øve afgørende indflydelse på en styrkelse af sikkerheden for nordiske transportarbejdere bevirker, at det er op til arbejdsmarkedets parter, hvis der skal foretages noget konkret indenfor området. Regeringerne vil imidlertid gøre opmærksom på, at de finder transportarbejdernes sikkerhed vigtig og ikke kan afvise det kan være hensigtsmæssigt at styrke deres sikkerhed på nogle af de foreslåede områder.

Regeringerne anser for sin del at rekommendationen kan afskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 15/1996/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigriður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)

Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 17/1996/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 17/1996 angående samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iværksætte en udvidet kortlægning af behovet for fælles nordisk samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper;

at sætte yderligere initiativer i gang der skal fremme samarbejde om behandlingen af små diagnosegrupper.

*Rek. 18/1996/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 18/1996 angående bekämpning av sexuellt missbruk av barn

(Meddelandet, se C 1 - Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. *at* prioritere bekæmpelse af sexuelt misbrug af børn og gennemføre nødvendige foranstaltninger for dette ved at

- gennemgå love i de respektive nordiske lande, med det formål at gennemføre ændringer som kan bidrage til bekæmpelsen af sexuelt misbrug af børn, herunder også bekæmpelsen af børnepornografi;
- vurdere behandling som tillæg til straf for dem som har begået sexuelle overgreb mod børn;
- sørge for at sprede kundskab og information om sexuelt misbrug af børn til dem, der arbejder med børn, f.eks. sundhedspersonale, lærere og pædagoger;
- sørge for at sprede kundskab og information til børn om faren for at blive udsat for sexuelle overgreb;
- sørge for nødvendig hjælp til børn, som er blevet ofre for sexuelle overgreb.

2. *at* bekæmpe sexturisme ved at

- forstærke politisamarbejdet både inden og uden for Norden, herunder ansættelse af flere nordiske forbindelsesofficerer;
- gøre rejsebureauer opmærksomme på deres ansvar.

3. *at* i samarbejde med engagerede organisationer, bl.a. UNICEF og Red Barnet, igangsætte en målrettet oplysningskampagne for at øge forståelsen for, hvilket alvorligt overgreb sexuelt misbrug af børn er.

Rek. 4/1997/p
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 4/1997/p angående Internet samt Europafrågor

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at efter behov oprette debatfora i forbindelse med den nordiske hjemmeside på Internet om aktuelle nordiske, politiske spørgsmål

at den årlige redegørelse om Ministerrådets sektorarbejde med Europaspørgsmål vedlægges Ministerrådets årsberetning

Rek. 5/1997/k
D 1999

Meddelande

om rekommendation 5/1997/k rapportering om genomförande av rekommendationer

(Kontrollkommitténs betänkande, se s. 1000; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att förbättra uppläggningen, rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder med anledning av Nordiska rådets rekommendationer, beslut eller övriga synpunkter och därvid sträva efter att åstadkomma en bättre koppling mellan rekommendationers syfte och ministerrådets insatser.

Kontrollkommitténs betänkande

över meddelandet om rekommendation nr 5/1997/k angående rapportering om genomförande av rekommendationer

I meddelandet anger Nordiska ministerrådet att arbetet med att förbättra rutinerna för rapportering om vidtagna åtgärder med anledning av rekommendationerna har fortsatt, bl.a. genom en fördjupad dialog mellan Rådets och Ministerrådets sekretariat.

Rekommendationen har sin bakgrund i Kontrollkommitténs kontrolluppgift år 1997, samt komitténs förslag A 1165/k. Kontrollkommittén redovisade i förslaget en rad problem vad gäller Ministerrådets arbete med Nordiska rådets rekommendationer och andra beslut.

Rekommendationen avser såväl det konkreta arbetet inom Ministerrådet med att följa upp Rådets rekommendationer som rutinerna och formerna för rapportering av vidtagna åtgärder. Kontrollkommittén kan liksom föregående år konstatera att rapporteringen generellt sett förbättrats, men att meddelandet inte heller detta år är särskilt tydligt vad gäller uppföljningen som sådan.

Nordiska ministerådet anför i meddelandet att eftersom man inom många sektorer arbetar enligt godkända handlingsplaner måste rekommendationerna måste ses som ett instrument för att "på sikt" ändra den nordiska politiken. Kontrollkommittén, som anser detta vara en alltför långtgående slutsats i fråga om förhållandet mellan handlingsplaner och rekommendationer, berör problemställningen i sitt nedan nämnda förslag till 1999 års session.

Uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer har särskilt granskats inom ramen för Kontrollkommitténs arbete under år 1999. Med anledning av denna granskning har kommittén utarbetat ett förslag (A 1209/k) som väntas bli behandlat vid årets session, och resultera i en ny rekommendation.

Av det skälet föreslår Kontrollkommittén att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendation nr 5/1997/k för Rådets del *slutbehandlad.*

Reykjavik den 29 september 1999

Eva Johansson (s) Ordförande *Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)*
Erik Dalheim (A) *Olof Erland (lib)*

Rek. 7/1997/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 7/1997/när angående UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden

(Närområdesutskottets betänkande, se s.1002; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att verka för att UNICEF söker nya vägar till effektivisering av sitt operativa arbete för att kunna öka sina insatser i Nordens närområden och bistå länderna i att bygga upp och utveckla verksamheten på områdena sociala åtgärder för barn, barn- och mödrahälsovård, upplysningsarbete gällande immunisering samt amningsfrämjande insatser (BFHI).

Närområdesutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara *slutbehandlad.*

Motivering

De nordiske regeringer vurderer, at UNICEF næppe er den bedste kanal de nordiske lande kan anvende for at fremme børns situation i Baltikum og Nordvestre Rusland. Dette er bl.a. fordi at UNICEF's opbygning i disse lande ikke har en så permanent karakter som i andre lande i Central- og Østeuropa. Derimod påpeges den øgede indsats som det nordiske samarbejde planlægger for at forbedre børn og unges situation i Nærområderne. Del af arbejdet planlægges sammen med internationale institutioner, bl.a. UNICEF. Regeringerne mener at dette er den mest effektive måde for at opnå rekommandationens målsætning. De nordiske regeringer foreslår at rekommandationen afskrives.

Närområdesutskottet instämmer i de framförda synpunkterna och anser att rekommendationen kan avskrivas.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)
Hannes Manninen (Kesk.)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Åc)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

Rek. 8/1997/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 8/1997/när om barn i Nordens närområden

(Näromsrådesutskottets betänkande, se s. 1004; meddelandet se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att framlägga en översiktsrapport till sessionen 1998 om i vilken omfattning de nordiska ländernas bi- och multilaterala bistånd till närområdena stöder social utveckling och särskilt synliggöra på vilket sätt detta kommer barn (även i ett gender-perspektiv) till godo samt att komma med förslag till hur insatserna ytterligare kan utökas och samordnas mellan de nordiska länderna

att under 1998 utarbeta en tvärsektoriell barn- och ungdomshandlingsplan för närområdet där

- insatser på social- och hälsoområdet är i fokus
- barnkultur används som ett verktyg mot utslagning
- utbytet av nordisk/baltisk/ryska erfarenheter och förmedling av kontakter i relation till barnfrågor mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer intar en central roll,
- de nordiska informationskontorens potential utnyttjas
- ministerrådets stipendieordning för tjänstemän tydligt beaktar barnfrågor
- insatser mellan myndigheter, institutioner och frivilligorganisationer mellan vänorter i Norden och närområdet uppmuntras.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 8/1997/när angående barn i Nordens närområden

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

Motivering

Närområdesutskottet konstaterar att den handlingsplan som efterlyses i rekommendationen är antagen samt att rekommendationen överlappa av andra nyare rekommendationer. Utskottet anser därför att rekommendationen kan avskrivas.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)
Hannes Manninen (Kesk.)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Åc)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

Rek. 10/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 10/1997/nord angående forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1006; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministeråd

at igangsætte et forskningsprojekt 1998-1999 med det formål, at give baggrund for initiativer til at undgå social udstødelse.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 10/1997/nord angående forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen

Nordisk Ministerråd meddeler:
Embetsmannskomittéene på velferdsektoren har i løpet av 1998 drøftet temaer for velferdsforskningsprogrammet "De nordiske velferdssamfunn i europeisk perspektiv". Tiltak for å forhindre utslagning er et sentralt tema i disse drøftelsene, og dette vil bringes videre i det arbeid som i løpet av 1999 skal legge grunnlaget for det foreslåtte fem-årige forskningsprogrammet. I tillegg til de iverksatte tiltak på arbeidsmarkedsområdet som ble meddelt siste år, er det igangsatt en rekke parallelle initiativ innen for området. Med basis i EK-S er det igangsatt tre delprosjekter som skal gi kunnskapsstatus om barn og unges forhold i Norden. Tematisk konsentrerer disse prosjekt seg om levekårsindikatorer for barn og unge, barn og unge med innvandrerbakgrunn og marginalisert ungdom. Rapporter fra disse prosjektene vil bli gjort ferdige i løpet av 1999, og det er meningen at de skal danne grunnlag for videre forskning og evt. tiltak for å hindre sosial utslagning. I løpet av 1999 vil det også bli igangsatt et prosjekt i regi av Nordisk Handikappolitisk Råd om handikappedes forhold til arbeidsmarkedet. Prosjektet er delfinansiert av EK-A, og vil frembringe en katalog over gode prosjekter og forslag til god praksis for å sikre adgang til arbeidsmarkedet for disse grupper.

Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommendasjonen med dette kan avskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 10/1997/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)

Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 11/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 11/1997/nord angående Nordplus mini

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet i sina planer kring budgetåret 1999 reserverar medel för att upprätta en egen stödordning för grundskoleelever (7-16 år) under en femårsperiod 1999-2003; Nordplus-mini.

att under 1998, i dialog med nordiska och nationella parter, utreda möjligheter till en ytterligare finansiering av programmet.

att undersöka förutsättningarna för att ge närområdena tillgång till programmet.

att få till stånd ett brett samarbete om genomförandet och upprättande av programmet med kommuner, skolor, lärare och elever, Föreningarna Norden samt berörda frivilligorganisationer.

att barn och unga ges fullt utrymme i att medverka i genomförandet och upprättandet av programmet.

Rek. 12/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 12/1997/nord angående Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at aftalen om Utbildningsgemenskap på gymnasial nivå overholdes, når det gælder gensidig godkendelse af gymnasieuddannelse.

Rek. 13/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 13/1997/nord angående barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden[1)]

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1011; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd og de nordiske regeringer

> *at* indlede et samarbejde og samråd angående børnehaver og pasningsordninger med sigte på at oprette et fælles nordisk daginstitutionsmarked.

[1)] Rekommendationen förekommer även under rubriken Nordisk daghemsmarknad.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 13/1997/nord angående barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden

Nordisk Ministerråd meddeler:
Det vises til tidligere meddelelse. Nordisk Ministerråd mener det er utført et grundig arbeide for å kartlegge regelverk og muligheter for opprettelse av et felles nordisk daghjemsmarked. Gjennomgangen viser klart at det ikke er grunnlag for eller ønske om opprettelse av et slikt samarbeid. Ministerrådet vil likevel være oppmerksom på spørsmålet om pasningsordninger i forbindelse med familiepolitiske sider ved arbeidet rundt grensebarrierer i Norden. Nordisk Ministerråd anser for sin del at rekommendasjonen med dette kan avskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 13/1997/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 17/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 17/1997/nord angående genteknologi och kloning

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at indlede et nordisk lovgivningssamarbejde om genteknologi og kloning med henblik på at opnå en ensartet lovgivning på området.

Rek. 18/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 18/1997/nord angående flyktingpolitik i Norden och Europa

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att verka för en mer human och helhetsorienterad flyktingpolitik i Norden och Europa

att verka för inrättandet av en europeisk ordning baserad på en rimlig ansvarsfördelning mellan EES-länderna till skydd för de personer/grupper som fördrivits på grund av väpnad konflikt eller kränkningar av mänskliga rättigheter och som inte omfattas av FN:s flyktingkonvention. Ordningen bör även omfatta förebyggande insatser samt prioritera hjälp i närområdet.

att i internationella fora (EU, Europarådet och FN) verka för att i varje enskild konflikt uppnå enighet om när tillfälliga flyktingar kan anses vara permanenta

att aktivt verka för ytterligare samordning av regelverk och asylpraxis i syfte att få en bättre ansvarsfördelning av flyktingar i Norden.

Rek. 19/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 19/1997/nord angående Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1015; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering

att underteckna Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk och garantera bland annat det finska spåket en status som minoritetsspråk.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 19/1997/nord angående Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk

Sveriges regering meddelar följande.

Regeringen beslutade den 18 maj 1995 att tillkalla en kommitté med uppgift att utreda frågan om, och isåfall på vilket sätt, Sverige bör ansluta sig till Europarådets stadga om landsdels- eller minoritetsspråk. Den 17 oktober 1996 beslutade regeringen om tilläggsdirektiv med innebörden att kommittén även skulle utreda frågan om Sverige bör ratificera Europarådets ramkonvention om skydd för nationella minoriteter och om vilka åtgärder som är nödvändiga för att Sverige skall kunna efterleva bestämmelserna i konventionen. Kommittén överlämnade sitt betänkande i januari samma år. Därefter gick betänkandet på remiss till och med juli månad samma år. En remissammanställning utarbetades och därefter påbörjades lagrådsremissen som lämnades till Lagrådet den 17 maj 1999. Regeringen avser lämna en proposition till riksdagen i början av sommaren.

I lagrådsremissen presenterar regeringen förslag om samlad minoritetspolitik. De grupper som enligt regeringens bedömning är nationella minoriteter i Sverige i enlighet med ramkonventionens bestämmelser är: samer, sverigefinnar, tornedalingar, romer och judar. Vidare bedömer regeringen att samiska (alla varianter av samiska såsom sydsamiska, nordsamiska och lulesamiska), finska, meänkieli (tornedalsfinska), romani chib (alla varianter av romani chib) och jiddisch är minoritetsspråk i Sverige i enlighet med Europarådets stadga om landsdels- eller minoritetsspråk.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 19/1997/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)

Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Jógvan á Lakjuni (Fl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 20/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 20/1997/nord angående utökat TV-samarbete i Norden

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norden

att avsätta medel för att förstärka ett utökat nordiskt TV-samarbete i syfte att göra det möjligt att se grannlands-TV och att stödet till nordiska samproduktioner kraftigt ökas.

att regeringarna i Norden i sina kontakter med de nordiska public service bolagen och de nordiska distributions-/telebolagen främjar initiativ om att hitta gemensamma nordiska, eller nationella, tekniska lösningar som är kompatibla i hela Norden.

Rek. 22/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 22/1997/nord angående EU:s medieprogram MEDIA III

(Nordenutskottets betänkande, se s.1019 ; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i de pågående förhandlingarna om det kommande MEDIA III programmets utformning bidra till att programmet inkluderar de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov samt att MEDIA III programmet mer än dess föregångare ser till barns och ungas behov.

Nordenutskottets betänkande

om meddelande om rekommendation 22/1997/nord angående EU:s medieprogram MEDIA III

De nordiske landes regeringer meddeler:

Media III forslaget bliver fremlagt når den nye EU-Kommission er blevet indsat, dog tidligst sommer/efterår 1999. De nordiske medlemmer i EU fremmer Rådets holdninger og vigtige betoninger i MEDIA-programmet. Dette er også tilfældet for de EØS-medlemmer, som deltager i programmet.

Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 22/1997/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 23/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 23/1997/nord angående stödfunktion för multimedieproduktion

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka förutsättningarna för att i Norden etablera en stödfunktion för multimediaproduktion med utgångspunkt i/på det kulturella planet. Stödfunktionen bör vara mångfacetterad och kunna ge både råd och information till en bred krets om både det nordiska och det internationella multimedieområdet.

Rek. 24/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 24/1997/nord angående stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att i de nordiska länderna bemöta den konkurrens som råder på CD-ROM området genom att mobilisera en skapande initiativkraft och koncentrera insatserna till innehållskvalitet, genom att öka stödet till konstnärlig produktion samt genom att uppmuntra de ungas kreativitet.

Rek. 25/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 25/1997/nord angående CD-ROM produktion

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1023; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att undersöka möjligheterna för att de nordiska folkbiblioteken kan distribuera de nordiska CD-ROM produktionerna på samma villkor som boken;

att i samråd med undervisningssektorn undersöka möjligheterna till utvecklande av lek och lär spel i undervisningssyfte;

att fortsatt ta initiativ till CD-ROM produktioner med nordiskt innehåll.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 25/1997/nord angående CD-ROM produktion

Nordisk Ministerråd meddeler:

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde støtter fortsat nordiske CD-ROM produktioner, som har undervisningsformål, og derfor hovedsageligt henvender sig til børn og unge. Ministerrådet har i 1999 reserveret ca. 3 MDKK til projekter på multimediaområdet. Ministerrådet anser for sin del at rekommandationen kan afskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 25/1997/nord (att-satserna 2-3) för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (KrF)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 26/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 26/1997/nord angående samnordisk kulturnätstruktur på internettet

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1025; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att med utgångspunkt i de nationella elektroniska kulturnäten och deras erfarenheter undersöka möjligheten för att bygga upp en samnordisk kulturnätstruktur på Internettet,

att det i ministerrådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 26/1997/nord angående samnordisk kulturnätstruktur på internettet

Nordiska ministerrådet meddelar:

Ministerrådet har etablerat ett forum för de nationella kulturnäten för att diskutera konkreta samarbetsmöjligheter och områden. I samnordiska seminarier har det visat sig att organiseringen, målsättningen och resurserna för kulturnäten varierar kraftigt mellan de olika länderna. Det har ordnats två samnordiska möten för de nationella kulturnäten i vilka det har konstaterats, att det inte är ändamålsenligt att ha ett samnordisk kulturnät. Ministerrådet stöder de nationella kulturnäten i att etablera naturliga samarbetsformer eventuellt i form av samnordiska sökfunktioner i kulturnäten. Ministerrådet har en fungerande hemsida vilken uppdateras och utvecklas fortlöpande. Genom hemsidan har man en link även till de nationella kulturnäten.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 26/1997/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigriður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 28/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 28/1997/nord angående nya initiativ på film- och mediaområdet

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att ytterligare förstärka produktionsstödet på filmområdet i de nordiska länderna i syfte att förhöja kvaliteten och efterfrågan i programproduktionen i grannländerna;

att i ännu högre grad än hittills satsa på samproduktion av nordisk film och nordisk TV-film;

att bidra till ordningar som kan främja den icke kommersiella distributionen av nordisk film, med tonvikt på att förbättra förutsättningarna för visningar av nordisk film på de orter som ligger utanför huvudstäderna;

att i EU-sammanhang särskilt framhålla de nordiska ländernas särart och skapa förutsättningar som betryggar att de europeiska åtgärderna även är anpassade till de små ländernas och de små språkområdenas särskilda behov;

att tillsammans med TV- och filmbranschen undersöka möjligheterna för att etablera ett nordiskt filmpris.

Rek. 29/1997/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 29/1997/nord angående mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den nordiska filmen

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1028; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i arbetet med de uppdrag enligt kulturministrarnas beslut på medieområdet den 13 juni 1997 särskilt beakta åtgärder som säkrar de nordiska oavhängiga produktionsmiljöerna på filmområdet och stimulerar de kreativa insatserna för filmen;

- främjar kvalitetshöjning i nordiska film- och medieproduktioner; bidrar till ett kraftfullt samproduktionsarbete mellan de nordiska länderna bl.a. i syfte att skapa bärkraftiga nordiska villkor för nordiska film- och medieproduktioner;
- långsiktigt arbetar för att uppnå målet om en filmmarknad som är större än hemmamarknaden;
- försäkrar en förankring i europeiska sammanhang av de nordiska ländernas särskilda utgångslägen som små marknader, små nationer och små språkområden;
- bidrar till lösningar av befintliga upphovsrättsliga spörsmål på mediemarknaden samt vidta åtgärder för att minimera de upphovsrättsliga frågeställningar som skapas i den digitala medieutvecklingen.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation angående mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den nordiska filmen

Nordiska ministerrådet meddelar:

De nordiske filmskolerna har allerede et pågående samarbejde indenfor eksisterende mobilitetsordninger (bl.a. Nordplus). Derudover støtter Nordisk Ministerråd løbende det nordiske filmskolesamarbejde – NORDICIL – ved at yde økonomisk støtte til efter- og videreuddannelsesseminarer for professionelle indenfor film og TV. Nordisk Ministerråd har endvidere støttet seminarer/workshops med både europæisk, baltisk og nordisk deltagelse. typisk projekter som også har været gennemført ved hjælp af midler fra MEDIA-programmet.

Nordisk Ministerråd har i 1998 og 1999 bevilget i alt knap 3/4 MDKK til Nordisk Film- og TV-Fond til at afholde workshops rettet mod film- og TV-producenter i Norden. Målet har været at øge producenternes viden om, hvordan man opnår positive resultater både på det økonomiske og kunstneriske område, samt at stimulere filmsamarbejdet i Norden og Europa.

Nordisk Ministerråd vil med den nye aftale om Nordisk Film- og TV-Fond fortsat sikre en positiv udvikling, når det gælder kvaliteten af nordiske filmproduktioner, nordisk samproduktion samt en bred distribution i og udenfor Norden.

Styringsgruppen for nordisk kultur- og massemediesamarbejde behandler på gruppens møder løbende ophavsretslige spørgsmål, og følger nøje udviklingen både på det ophavsretslige og det digitale område indenfor EU.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 29/1997/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)

Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 31/1997/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 31/1997/euro angående handlingsplan för livsmedelssäkerhet

(Europautskottets betänkande, se s. 1031; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at forelægge Nordisk Råd de handlingsplaner eller lignende som vil blive udarbejdet som følge af handlingsplanen under hensyntagen til Nordisk Råds bemærkninger.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 31/1997/euro angående handlingsplan för livsmedelssäkerhet

Nordisk Ministerråd meddeler, at der er indladt tværsektorielt samarbejde mellem jord- og skovbrug, miljø-, næringsmiddel, forbruger- og fiskerisektorerne. Jord- og skovbrugssektoren har formaliseret samarbejdet med miljøsektoren og udarbejdet en miljøstrategi for jord- og skovbrug, endvidere koordineres arbejdet med genetiske ressourcer med miljøsektoren. Der er udpeget en specialudreder på området "sikker mad", som skal se på samarbejdet mellem jord- og skovbrug og næringsmiddelsektoren. En ad hoc gruppe har leveret en handlingsplan for bekæmpelse af salmonella og reduceret anvendelse af antibiotika. Der er nedsat en bred arbejdsgruppe for mærkning af mad med repræsentanter for alle berørte sektorer.

Ministerrådet angiver ikke ønske om at afskrive rekommandationen, men Europaudvalget er tilfreds med at kunne følge, hvordan arbejdet skrider frem og har tillid til, at dette vil fortsætte.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 31/1997 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 32/1997/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 32/1997/euro angående livsmedelsäkerhet

(Europautskottets betänkande, se s. 1033; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at styrke det nordiske samarbejde om at sikre sikkerheden på fødevareområdet ved at styrke regler på dette område i EU og WTO,

at forøge det nordiske samarbejde med at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af levnedsmidler, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer i EU og WTO, der træffer afgørelser i forbindelse med lovgivning på levnedsmiddelområdet,

at forøge Nordisk Ministerråds budget på dette område de kommende år.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 32/1997/euro angående levnedsmiddelsikkerhed

De nordiske lande meddeler vedrørende 1. at-sætning, at man er meget opmærksomme på vigtigheden af nordisk samarbejde for at sætte nordiske synspunkter i centrum for den internationale udvikling. Derfor har Nordisk Ministerråd oprettet 6 netværk (drikkevand, novel food-regler, tilsætningsstoffer, madallergi, forenkling af hygiejnelovgivningen og indpakningsmateriale i kontakt med levnedsmidler). Disse arbejdsgrupper koordinerer nordiske synspunkter og udarbejder strategier for det nordiske arbejde i de forberedende komiteer i Kommissionen, hvor en meget stor del af indflydelsen på EU's lovgivning skal sættes ind.

Vedrørende 2. at-sætning meddeles det, at de nordiske projektrapporter med videnskabelige resultater anvendes i såvel EU- som i Codex-arbejdet og har haft stor gennemslagskraft. Nordisk Ministerråd bevillgede i 1998 1 mio. DKK til risikoanalyser på 4 indsatsområder. I 1999 har Nordisk Ministerråd bevilget yderlige 1 mio. DKK, således at yderligere 5 indsatsområder er sat i værk: nye principper for risikovurdering, opdatering af grundlaget for vurdering af tilsætningsstoffer, risikovurdering af Campylobacter, håndtering af akut alarm, risikovurdering af genmodificerede mikroorganismer.

Vedrørende 3. at-sætning meddeles det, at Nordisk Ministerråds budget på dette område er øget gennem det ordinære budgetarbejde.

Ministerrådet mener, at rekommandationen kan afskrives.

Europaudvalget er meget tilfredse med i meddelelsen at kunne læse, at 1. og 2. at-sætning har haft god effekt på Nordisk Ministerråds og de nordiske landes arbejde. Europaudvalget finder imidlertid meddelelsen om 3. at-sætning er lidt tvetydig, da budgettet i 1998 blev forøget med 1,12 mio. DKK, mens der er sket en reduktion på 240.000 DKK af disse, således at budgetniveauet i 2000 foreslås at være 5,1 mio. DKK – 0,9 mio. DKK over 1998-niveau.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 32/1997 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)

Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 1/1998/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 1/1998/nord angående samarbetsprogrammet Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 1997-2000

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1036; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att godkänna förslag till samarbetsprogrammet Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000.

att Nordiska rådet får de årliga handlingsplanerna för utlåtande.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 1/1998/nord angåendesamarbetsprogrammet Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 1997-2000

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål (MR-Narko) har vedtaget sektorens samarbejdsprogram "Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 1997-2000" i overensstemmelse med det forslag, som Ministerrådet oversendte til Nordisk Råd i november 1997, og som Rådet ved skrivelse af 29.2.1998 meddelte at kunne godkende.

De årlige handlingsplaner bliver efter Ministerrådets godkendelse ligeledes oversendt til Nordisk Råd. Således er også handlingsplanen for 1999 i april 1999 blevet oversendt til Rådet.

Ministerrådet finder på denne baggrund, at rekommandationen er opfyldt og kan afskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 1/1998/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

*Rek. 2/1998/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 2/1998 angående nordiska godstransporter

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att för Nordiska rådet redovisa sin syn på långväga transporter av gods samt behovet av nordisk samordning av godstransporter och därvid särskilt visa hur ministerrådet vill samordna och på annat sätt utveckla godstransporterna inom samt till och från Norden därvid ser på utvecklingen av långväga godstransporter på järnväg repsektive landsväg vill angripa miljöproblemen inom transportsektorn.

Rek. 3/1998/p
D 1999

Meddelande

om rekommendation 3/1998/p angående budget for det nordiske samarbejde 1999

(Presidiets betänkande, se s. 1040; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen lyder:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at arbejdet med budgetprocessen mellem Rådet og Ministerrådet udbygges og forbedres i en løbende dialog

at Ministerrådet i sit budgetarbejde tager tilbørligt hensyn til Rådets ønsker, som de fremgår af de af Rådet fremsatte rekommandationer

at gennemføre følgende ændringer i budgetforslaget for 1999:
- forøge midlerne til 1000 Nordisk Kulturfond med 1,5 mio. DKK
- forøge midlerne til 1010 Nordisk idrætssamarbejde med 100.000 DKK
- forøge midlerne til 1011 Nordiske Ungdomskomiteer med 250.000 DKK
- forøge 1112 Elevudveksling mellem Vestnorden og det øvrige Norden med 300.000 DKK
- forøge 1140 Nordisk Sprognævn med 800.000 DKK
- forøge 1142 Nordmål med 100.000 DKK
- forøge 1166 Nordisk Komite for Bioetik med 500.000 DKK og forny komiteens mandat
- forøge 2000 Levnedsmidler med 2 mio. DKK
- forøge 2200 Projektmidler til narkotikasamarbejde med 90.000 DKK
- forøge 6009 Støtte til den frivillige sektor med 200.000 DKK
- afsætte 1 mio. til brug for istandsættelse af kulturhusene i Tórshavn og Reykjavik
- afsætte 1,16 mio. DKK til et pilotprojekt vedr. Nordplus-mini
- reducere 1070 Tværsektoriel projektvirksomhed med 1 mio. DKK
- reducere 2801 Nordisk Industrifond med 1,5 mio. DKK
- forskyde det arktiske forskningsprogram 1 år til perioden 1999 – 2003 under henvisning til, at det knapt er kommet i gang i 1998, og

derfor uden at røre programmets samlede volumen på 30 mio. DKK reducere programmet med 5,5 mio. DKK i 1999

at i arbejdet med budgetforslaget for år 2000 prioritere en yderligere indsats inden for følgende områder:

- børn og unge i Norden og Nordens nærområder
- sprogsamarbejde
- narkotikasamarbejde
- kriminalitetsbekæmpelse
- forbrugerspørgsmål

at i øvrigt tilgodese de synspunkter der fremføres i præsidiets betænkning.

Præsidiets betænkning

over meddelelse om rekommandation 3/1998/p angående budget for det nordiske samarbejde 1999

Indstilling

Præsidiet foreslår plenarforsamlingen at tage meddelelsen til efterretning og anse rekommandation 3/1998/p for *slutbehandlet*.

Baggrund

Ministerrådet meddeler, at det finder, at erfaringerne fra arbejdet med at forbedre dialogen i budgetprocessen mellem Rådet og Ministerrådet har været meget gode, og at man derfor skal fastholde den proces, som blev anvendt i 1998. Gennem denne proces sikres en forståelse inden for begge organisationer om formål og ambitioner, hvilket bør føre til en fortsat dynamisk udvikling af det nordiske samarbejde.

Rekommandationerne vedrørende 1998-budgettet blev fulgt af samarbejdsministrene, som også har taget hensyn til Rådets prioriteringer for 2000-budgettet.

Rådet havde i sin budgetbetænkning blandt andet fremført ønsket om en redegørelse for den planlagte virksomhed ved de fire forskningsinstitutioner Nordita, Nordvulk, Nias og Nordisk Institut for Søret. Ministerrådet vedlægger beskrivelser af institutionernes virksomhed og bidrag til det nordiske samarbejde, og oplyser at Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) fra 1998 har fået ansvaret for at implementere den nordiske, forskningspolitiske strategi, som blev vedtaget i 1998 og rekommanderet af Nordisk Råd. FPR har som en af sine første og vigtigste opgaver at se på hvordan nordiske institutioner kan videreudvikles som instrumenter i det fremtidige forskningssamarbejde, samt hvilke finansieringsformer der er mest effektive for at bevare fleksibiliteten i det nordiske samarbejde. Ministerrådet vil derfor komme tilbage til det generelle spørgsmål om anvendelsen af nordiske institutioner, når FPR har gennemført sin vurdering. Rådet har besluttet at starte en dialog med Forskningspolitisk Råd i 2000.

Berlin, den 20. oktober 1999

Dorte Bennedsen (S)
Berit Brørby (A)
Johan J. Jakobsen (Sp)
Outi Ojala (Vas.)
Riitta Prusti (SDP)
Anita Johansson (s)
Ísólfur Gylfi Pálmason (F)
Sighvatur Björgvinsson (A)
Svend Erik Hovmand (V)
Bjarne Kallis, (SKL)

3. Bilaga

Meddelande om rekommendation 3/1998/p angående budgeten för det nordiska samarbetet

Nordiska ministerrådet meddelar:

Erfarenheterna av arbetet med att förbättra dialogen i budgetprocessen mellan Rådet och Ministerrådet har varit mycket goda. Ministerrådet menar därför att man bör kunna hålla fast vid den process som användes under 1998. Denna innebär en dialog innan budgetdirektiven fastsätts, generalsekreterarens förslag överlämnas även till rådet i maj, informationsutbyte kring förslagen, samt slutligen en dialog innan rådet fastställer sitt budgetbetänkande. Genom denna procedur säkras en förståelse inom båda organisationerna om syfte och ambitioner vilket bör gagna en fortsatt dynamisk utveckling av det nordiska samarbetet.

Den del av rekommendationen som avser budgeten för 1999 är genomförd genom samarbetsministrarnas beslut om budget för 1999.

Nordiska ministerrådet har tagit hänsyn till rådets prioriteringar inför år 2000 genom att dessa ingår som en förutsättning i samarbetsministrarnas budgetdirektiv.

I presidiets betänkande som fogats till rekommendationen framförs bland annat önskemål om en redogörelse för den planlagda verksamheten vid de fyra forskningsinstitutionerna Nordita, Nordvulk, Nias och Nordiskt institutt for sjørett.

Ministerrådet har från de fyra ovannämnda institutionerna inhämtat beskrivningar om deras verksamhet och bidrag till det nordiska samarbetet, som bifogas.

Ministerrådet redogjorde i samband med budgetförslaget 1999 för överväganden om de nordiska institutionernas framtid, och Ministerrådet framförde då sin uppfattning

- att användandet av institutionerna som instrument i det nordiska samarbetet bör värderas som ett element i den nordiska forskningspolitiska strategin
- att välfungerande institutioner, som de fyra omtalade forskningsinstitutionerna och Nordiska Industrifonden, behålls som självständiga nordiska institutioner
- att möjligheten för att institutioner på längre sikt kan integreras i nationella forskningsinstitutioner eller bli center vid universitet med fortsatt basbevillning från Nordiska Ministerrådet hålls öppen, samt
- att institutioner på längre sikt, om det anses lämpligt, kan tas ut ur den nordiska budgeten och att finansieringen gradvis övertas av värdlandet, eventuellt tillsammans med de länder som önskar deltaga.

Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) har från 1998 fått ansvar för att implementera den nordiska forskningspolitiska strategin som antogs i 1998 och rekommenderades av Nordiska rådet. Under maj 1999 utnämns ett nytt FPR där sektorforskningen kommer vara starkare representerat.

FPR kommer som en av sina viktigaste och första uppgifter att se på hur nordiska institutioner kan videreutvecklas som instrument i det framtida FoU samarbetet, samt vilka finansieringsformer som är mest effektiva för att bevara flexibiliteten i det nordiska samarbetet.

Ministerrådet kommer därför att återkomma till den generella frågan om användandet av nordiska institutioner när FPR har gjort sin bedömning.

Ministerrådet anser för sin del, att rekommendationen kan avskrivas.

*Rek. 4/1998/p
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 4/1998/p angående MAI-avtalet (Multilateral Agreement on Investment)

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska Rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att principiellt eftersträva ett multilateralt investeringsavtal snarare än ett oöverskådligt system av bilaterala avtal

att verka för att ett MAI-avtal framförhandlas med deltagande av så många länder som möjligt

att verka för att ett MAI-avtal faller inom ramen för en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling

att i fortsatta förhandlingar beakta vad som anförs i detta betänkande om behovet av skydd för bl.a. miljön, arbetstagarnas rättigheter och kulturvärden, samt att nuvarande standards inte sänks

att under förhandlingsprocessen stimulera en offentlig debatt med deltagande av industri-, arbetstagar-, miljö-, u-lands- och andra berörda organisationer.

Rek. 5/1998/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 5/1998/när om åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden

(Näromsrådesutskottets betänkande, se s. 1045: meddelandet se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at identificere konkrete behov for indsatser til gavn for mikrovirksomheder i nærområderne, såvel i form af låneordninger som i form af kompetenceudvikling, som hensigtsmæssigt vil kunne gennemføres på fællesnordisk basis.

at iværksætte aktiviteter, som vil imødekomme de højst prioriterede af de identificerede behov.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 5/1998/när om att utveckla marknaderna i Nordens närområden

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

Motivering

Ministerrådet meddeler, at der er behov for udvidet støtte til små virksomheder i de baltiske lande. Ministerrådet har igennem det Baltiske investeringsprogram (BIP) en forstærket fokus på mikrovirksomhederne. Bl.a. skal et pilotprogram oprettes i Litauen med det formål at øge udbudet af finansiel service til mikro- og småvirksomheder i den private sektor. Endvidere meddeler Ministerrådet, at man igennem Nærområdesektoren støtter et projekt som har det formål at fremme erhvervsvirksomhed blandt kvinder ude på landet i de baltiske lande, bl.a. igennem mikrokreditter. Også har Ministerrådet finansieret udredning om behov for støtte til virksomhedsrådgivning i Nordvestre Rusland. Udredningen viser, at der er stort behov for teknisk støtte til små virksomheder. Til sidst nævner Ministerrådet Nordpraktikprogrammet, som har givet støtte til praktikpladser i nordiske virksomheder for unge balter og russere fra erhvervslivet. Man kommer fortsat at være opmærksom på mikrovirksomhedernes situation i Nærområderne. Utskottet anser med henvisning til ovennævnte, at rekommandationen kan afskrives.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)
Hannes Manninen (Kesk.)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Åc)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

Rek. 6/1998/euro
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 6/1998/euro angående Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Mininisterråd

at gennemføre en udredning af organisation og kompetence hos eksisterende forsknings- og analyseinstitutioner inden for beskæftigelsespolitikken og erhvervspolitikken og ud fra resultaterne af et sådant udredningsarbejde stille forslag om, hvordan man kan etablere et nordisk netværk, som skal stimulere analyse og idéudvikling på dette område.

Rek. 7/1998/euro
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 7/1998/euro angående Fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at man i beskæftigelsesredegørelsen 1999 inddrager erfaringer fra og forskningsresultater om forskellige fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer, bl.a. tidskontoordninger, uddannelsesorlov og forskellige andre former for orlovsordninger.

Rek. 8/1998/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 8/1998/euro angående ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet

(Europautskottets betänkande, se s. 1049; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at godkende ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 8/1998/euro angående ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet

Nordisk Ministerråd meddeler, at overenskomsten er godkendt af de nordiske lande og at denne træder i kraft efter planen og mener, at rekommandationen kan afskrives.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 8/1998 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 9/1998/nord
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 9/1998/nord angående Nordiske samordningregler angående pensjonsrettigheter

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge behovet for en udvidet samordning af national lovgivning mellom de nordiske land vedrørende pensionsregler og vurderingskriterier for udbetaling av pension, og at resultaterne lægges frem til drøftelse i Nordisk Råd.

Rek. 10/1998/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 10/1998/nord angående förbättrad tillgång till individuell handikappstransport

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1052; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk råd rekommanderer de nordiske regeringer

at finde løsninger i de respektive lande til at forbedre adgangen for medborgere i Norden til individuel handicapkørsel, färdtjänst, eller tilsvarende service.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 10/1998/nord angående förbättrad tillgång till individuell handikappstransport

De nordiske regjeringer vil meddele:

Å sikre tilgang til tilpassede transportløsninger for funksjonshemmede er en naturlig del av nordiske borgeres mulighet til å bevege seg fritt over landegrensene i Norden, og er omtalt i artikkel 10 i den nordiske konvensjon om sosial bistand og sosiale tjenester.

De nordiske regjeringer er ikke kjent med at slik tilgang utgjør noe stort problem. Man er kjent med at det har oppstått problemer med handikaptransport i Stockholm i forbindelse med at finske statsborgere har ankommet med båt. Samtidig kjenner man også til at det ved andre anledninger på samme sted ikke har vært vanskeligheter med dette, f.eks. ved en nordisk konferanse om tilgjengelighet, arrangert i Stockholm høsten 1998.

De nordiske regjeringer mener at dette kan løses ved at man fra finsk og svensk side samarbeider om å utarbeide en liste over de transportforetag som har tilpassede kjøretøy, og at denne listen gjøres kjent for relevante instanser i hvert land.

De nordiske regjeringer anser for sin del at rekommendasjonen kan avskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 10/1998/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd))
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

Rek. 11/1998/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 11/1998/nord angående handlingsplan för bygg- och bostadssektorn

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1054; meddelandet, se C 1 - Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa handlingsplanen för bygg- och bostadssektorn 1998-2001 i enlighet med ministerrådsförslag B 166/nord, innebärande att den framtida inriktningen av verksamheten främst är bostadssocial och att insatser vad gäller bärkraftig utveckling av bygg- och bostadssektorn i första hand begränsas till projekt där miljö- och hälsoaspekter betonas, samt

att utarbeta årliga aktivitetsplaner samt att i årsberättelsen rapportera till Nordiska rådet om bedriven verksamhet.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 11/1998/nord angående handlingsplan för bygg- och bostadssektorn

Nordisk Ministerråd meddeler:

MR-Bygg- og bolig har godkendt "Handlingsplan for bygg- og boligsektoren 1998 – 2001". Island har udarbejdet en plan for aktiviteterne i 1999, som er godkendt af landene. Der er udarbejdet en årsberetning for sektorens virksomhed i 1998 og der vil ligeledes blive udarbejdet en årsberetning for de følgende år, som omfattes af handlingsplanen.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 11/1998/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

*Rek. 12/1998/när
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 12/1998/när angående koordinering av insatser för barn och unga i Nordens närområden

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att koordinera deras insatser i förhållande till barn och unga i Nordens närområde samt att till maj 1999 komma med förslag till vilka delar av den nordiska handlingsplanen de påtar sig finansieringen för.

*Rek. 13/1998/när
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 13/1998/när angående barn och ungas situation i Nordens närområden

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska Ministerrådet

att anta det föreliggande ministerrådsförslaget som ett ramprogram för att förbättra barns och ungas situation i Nordens närområden

att för Nordiska rådet presentera en årlig aktionsplan för genomförandet som inkluderar ansvarsfördelning och budgetreservering. Den första handlingsplanen bör finnas Nordiska rådet tillhanda i maj 1999.

att till Nordiska rådet årligen rapportera framsteg och svårigheter i relation till genomförandet av handlingsplanen

att via samarbetsministrarna verka för koordinering av de nordiska ländernas insatser för barn och unga i närområdet

att under utarbetandet av Nordiska ministerrådets budget för år 2000 bättre möta resursbehovet för genomförandet av handlingsplanen.

*Rek. 14/1998/nord
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 14/1998/nord angående insatser mot rasism och främlingsfientlighet

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra de planerade insatserna såsom redovisat i ministerrådsförslaget B 174/nord samt i enlighet med förslaget till budget för ministerrådet 1999

att samarbetsministrarna innan juni 1999 presenterar en sektorövergripande, långsiktig handlingsplan inklusive tidtabell för motverkandet av segregation, rasism och främlingsfientlighet där följande områden ingår: opinionsbildning och förändring av attityder; forskningssamarbete för kartläggning av rasistiska nätverk i Norden; samarbete med och stöd till frivilliga organisationer; insatser riktade till barn och unga; samverkan inom lagstiftning och rättsarbete.

*Rek. 15/1998/när
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 15/1998/när angående bilaterala samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska regeringar:

att verka för att alla nordiska länder sluter effektiva bilaterala samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland.

Rek. 16/1998/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation 16/1998/när angående förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland

(Närområdesutskottets betänkande, se s. 1060; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att i ett framtida samarbete mellan nordiska och baltiska justitieministrar prioritera stöd till brottsförebyggande insatser kopplat till mänskliga rättigheter, härunder också utvecklande av alternativa strafformer för minderåriga, rehabiliteringsprogram för redan straffade, t ex genom att säkra nödvändiga resurser till de nordiska brottsförebyggande råden. Status för samarbetet ges senast vid sessionen 1999

att be de nordiska justitieministrarna om särskild rapportering om insatser för bekämpande av ekonomisk kriminalitet i Norden och dess närområden, förslagsvis vid det gemensamma mötet med Baltiska församlingen 1999 eller vid sessionen 1998

att inom ramen för de årliga nordiska narkotikahandlingsplanerna stödja upplysningsinsatser i skolor och föreningar i närområdet, t ex genom att stödja produktion och distribution av material

att tillsammans med företagsrepresentanter utreda möjligheten av att utveckla en "code of conduct" för nordiska företag verksamma i närområdet, med avseende på att motverka korruption.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 16/1998/när angående förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

Motivering

Ministerrådet meddeler om en række initiativer der er taget for at forebygge og bekæmpe kriminalitet i Nærområderne. Ministerrådet finder ikke at der er behov for fællesnordiske tiltag med henblik på udvikling af en "code of conduct" for nordiske virksomheders aktiviteter i Nærområderne.

Udvalget kan konstatere at rekommandationen er af almen karakter, og har ledt til at Ministerrådet prioriteret bekæmpelse af kriminalitet i sit arbejde. Rekommandationen foreslås afskrivet.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)
Hannes Manninen (Kesk.)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Åc)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

*Rek. 17/1998/nord
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 17/1998/nord angående strategi för samarbete med frivilligsektorn

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra föreliggande strategi för samarbete med frivilligsektorn samt att redovisa hur samarbetet framskrider genom årlig rapportering till Nordiska rådet

att ministerrådet i dialog med Nordiska rådet preciserar kriterier för vilken typ av organisationer som kan omfattas av samarbetet samt presenterar en förteckning över organisationer som omfattas av samarbetet

att delge Nordiska rådet redogörelsen över det sektorspecifika samarbetet med frivilligorganisationerna samt tillhörande verksamhetsplan och budget.

Rek. 18/1998/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 18/1998/nord angående Nordiska rådets musikpris

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1063; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att regelsystemet för Nordiska rådets musikpris vidgas på så sätt att det tar fasta på de alltmer snabba förändringarna inom musikvärlden;

att skapa flexibla och öppna stadgar som både medger en följsamhet och aktualitet och ger mer substans till nomineringarna och utnämningarna av framtida pristagare;

att de yttre ramarna om belöning för konstnärlig gärning behålls, men en modernisering och flexibilitet av regelsystemet åstadkommes genom en "uppluckring" av reglerna så att en tonsättare bör kunna nomineras för mer än ett enda verk samt att den nu gällande uppdelningen på vartannat år för det skapande musikområdet och vartannat år för det utövande musikområdet upphör för att ge Nordiska musikkommittén (NOMUS) utrymme för en friare avvägning för valet av pristagare;

att utvidgning av regelsystemet fortsatt utesluter icke konstnärlig verksamhet;

att Nordiska musikkommittén tillsammans med Nordiska rådet skall rådfrågas i arbetet kring den föreslagna ändringen av regelverket.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 18/1998/nord angående Nordiska rådets musikpris

Nordisk Ministerråd meddeler:

Ministerrådet anser att Nordiska rådets musikpris skall vidareutvecklas. Nordiska musikkommitten är tillfrågad att utarbeta ett förslag till nödvändiga förändringar i musikprisets regelverk enligt Nordiska rådets förslag. Eventuella förändringar i regelverket skall fastställas i samråd med Nordiska rådet.

Ministerrådet anser för sin del att rekommendationen kan avskrivas.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 18/1998/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Fjl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

*Rek. 19/1998/nord
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 19/1998/nord angående samordnet lovgivning på ophavsretsområdet

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

at tage initiativ til at de nordiske regeringer iværksætter en samordnet lovgivning på ophavsretsområdet, som sikrer en rationel afregning til rettighedshaverne til fordel for en mere udbredt anvendelse af de nordiske TV-stationers arkivstof.

Rek. 20/1998/nord
D 1999

Meddelande

Om rekommendation 20/1998/nord om strategimodell för nordisk kulturpolitik (B 172/nord)

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1066; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

1. att år 1999 föra en kulturpolitisk dialog mellan rådets och ministerrådets fackliga respektive politiska nivå på hela kulturområdet om nordisk kulturpolitik som ger ett politiskt innehåll till ministerrådsförslagets strategimodell;

2. att på en tidig tidpunkt 1999 i budgetprocessen inför år 2000 samråda med rådet om prioriteringarna på kulturområdet;

3. att ministerrådet årligen avger en rapport till rådet om verksamhetsplan, tidsplan och budgetplan för strategin."

Nordenutskottets betänkande

över rekommendation 20/1998/nord om strategimodell för nordisk kulturpolitik (B 172/nord)

Ministerrådet meddeler:

I marts 1999 blev der holdt et møde mellem Ministerrådet – Kultur og Nordisk Råd – Nordenudvalget om opfølgning af kulturstrategien og prioritering af indsatsområder. Mødet var et første led i at indføre den kulturpolitiske dialog som kulturstrategien forudsætter. I forlængelse af dette møde har sekretariaterne arbejdet sammen på et forslag om fortsat udvikling af dialogen mellem parterne. Forslaget indebærer planer om afholdelse af et diskussionsseminar med deltagelse fra Ministerrådet og dets relevante institutioner og komitéer, Nordisk Råd og Nordisk kulturfond.

Ministerrådet vil afgive en årlig rapport til Nordisk Råd om indførelsen af strategien, første gang i år 2000.

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Matti Vähänäkki (SDP)
Sigriður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf
Lena Rauhala (Kesk)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (KrF)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP

*Rek. 21/1998/nord
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 21/1998/nord angående Nordisk överenskommelse om etablering av fria skolor

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet hemställer till de nordiska ländernas regeringar

att det inleds ett arbete för att förverkliga en nordisk överenskommelse som ger föräldrar rättigheten att fritt välja skola för sina barn och som tillåter etablering av fria skolor och ger dem finansiella villkor som gör det möjligt att driva en god skolverksamhet också vid de fristående skolorna.

*Rek. 22/1998/nord
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 22/1998/nord angående Nordisk språkpolitik

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att samtliga huvudmålsättningar, delmålsättningar samt förslag till åtgärder som framgår av ministerrådsförslaget genomförs;

att i utarbetande av en ny handlingsplan om Nordmål beakta de synpunkter som utskottet framfört och fortsatt samråda med Nordiska rådet.

Rek. 23/1998/nord
D 1999

Meddelande

om rekommendation 23/1998/nord Nordisk forskningspolitisk strategi

(Nordenutskottets betänkande, se s. 1070; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ministerrådsförslag B 171/nord om en nordisk forskningspolitisk strategi, med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordenutskottet.

Nordenutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation 23/1998/nord angående Nordisk forskningspolitisk strategi

Nordisk Ministerråd meddeler:

Nordisk Ministerråd har indført en Nordisk forskningspolitisk strategi under hensyntagen til Nordisk Råds synspunkter om blandt andet fortsat indflydelse på de politisk prioriteringer på området. I forhold til forslaget B 171/nord1998 er foretaget den justering af proceduren, at rammen for forskningsindsatserne indtil videre ikke fastsættes på forhånd i budgetdirektivet men indgår i den samlede vurdering og prioritering af budgetforslaget.

Med implementering af Nordisk forskningspolitisk strategi har ministerrådet nu indført en systematisk initieringsproces for nordiske forskningsaktiviteter, med en tydelig ansvarsfordeling mellem det politiske, det forskningsrådgivende og det forskningsudførende niveau. Der er indført en fleksibel finansieringsmodel og der afgives årligt en oversigt og et samlet budgetforslag for FoU-aktiviteter fra MR-U til MR-SAM.

Der er for at sikre øget indflydelse fra fagsektorerne i april 1999 indført nye vedtægter for Nordisk forskningspolitisk råd (FPR), der sikrer en stærkere repræsentation fra fagsektorerne, med henblik på at styrke det tværsektorielle FoU samarbejde.

Der er til budget 2000 foreslået iværksat to nye forskningsprogrammer, Kønsrelateret vold og Sprogteknologi for perioden 2000-2004.

Forskningspolitisk råd har i marts 1999 indkaldt forslag fra forskningsverdenen og fagsektorerne til nye FoU initiativer. Forslagene behandles på et seminar i oktober 1999 og i dialog med fagsektorerne prioriterer FPR de områder der udvikles til færdige forslag, som lægges frem til politisk behandling med henblik på budget 2001.

Nordisk Ministerråd anser for sin del, at rekommandationen kan afskrives.

Mot bakgrund av det ovan anförda föreslår Nordenutskottet

> *att* Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser att rekommendation 23/1998/nord för rådets del är *slutbehandlad.*

Akureyri den 27 september 1999

Søren Hansen (S)
Dan Reinert Petersen (Jvfl)
Heli Paasio (SDP)
Paula Lehtomäki (Kesk.)
Pehr Löv (SFP) ordf.
Lena Rauhala (Kesk.)

Matti Vähänäkki (SDP)
Sigríður Jóhannesdóttir (A)
Anneliese Dørum (A)
Laila Kaland (A)
Astrid Marie Nistad (A)
Ann-Marie Fagerström (s)
Åke Gustavsson (s) vice ordf.
Eva Johansson (s)
Karin Olsson (s)
Katri Komi (Vihr.)

Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Elver Jonsson (fp)
Ragnwi Marcelind (kd)
Jógvan á Lakjuni (Ffl)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf.
Lars Hjertén (m)
Charlotta L. Bjälkebring (v)
Frank Dahlgaard (UP)

*Rek. 24/1998/k
D 1999

Meddelelse

samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att överväga de i sex punkter angivna åtgärderna för att förbättra samordningen av de nordiska regeringarnas insatser i Nordens närområde genom
- ett mer systematiserat informationsutbyte
- att underlätta de lettiska myndigheternas samordning av egna och andra länders insatser
- att utveckla de nordiska finansieringsinstitutionerna
- att förstärka dialogen på nordiskt plan i policyfrågor
- en stärkt politisk dialog mellan de nordiska och de baltiska staterna
- beakta de särskilda behoven i fråga om samordning av biståndsinsatser i Ryssland

att i lämplig form, och senast inför Nordiska rådets 51:a session, för Rådet redovisa resultatet av dessa överväganden.

Rek. 25/1998/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 25/1998/euro angående tiltag for at styrke forbrugerenes stilling i Norden, EU og WTO

(Europautskottets betänkande, se s. 1074; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at arbejde for at alle sektorer inddrager krav om forbrugerpolitiske hensyn, f.eks. således at man inden for forskellig politikområder (f.eks. miljø-, social- og bygge-boligpolitik) tager hensyn til forbrugeren, at forbrugerpolitikken inddrages som en del af velfærdsmodellen, og at man tilskynder nordisk erhvervsliv til at producere varer, som tager et stort forbruger- og miljøhensyn, hvilket på længere sigt vil kunne være en konkurrencefordel,

at samarbejde om at påvirke beslutningerne i EU's forbrugerministerråd og øvrige ministerråd, således at Amsterdamtraktatens nye bestemmelser om forbrugerbeskyttelse reelt inddrages i alle retsakter og tolkes vidtgående i retning af forbrugerbeskyttelse,

at arbejde for at inddrage forbruger- og patientorganisationer i arbejdet for at sikre forbrugernes interesser,

at de i næste forhandlingsrunde i WTO i større grad lægger vægt på forbrugerinteresser.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 25/1998/euro angående tiltag for at styrke forbrugernes stilling Norden, EU og WTO

De nordiske landes regeringer erkender med henvisning til 1. at-sætning, at forbrugerpolitik skal være tværsektoriel/horisontal. I alle de nordiske lande lægger man vægt på samspillet mellem erhvervs- og forbrugerpolitikken og at skabe en positiv sammenhæng mellem forbrugerpolitik og miljø- og fødevarepolitik og velfærdsdebat. På nordisk niveau er der udviklet et tæt tværsektorielt samarbejde, der henvises til forbrugerministrenes nye handlingsprogram, hvor udvikling af samarbejdsformer med forbrugerorganisationer/-myndigheder og erhvervsliv prioriteres.

Vedrørende 2. at-sætning meddeles det, at de nordiske lande har arbejdet aktivt for at styrke bestemmelserne om forbrugerbeskyttelse og forbrugerpolitik i EU-traktaten, hvilket bl.a. manifesteres i art. 153. Arbejdet vil fortsætte i de kommende år, de nordiske lande har bl.a. startet en fælles udredning af mulighederne i den nye artikel.

Vedrørende 3. at-sætning meddeles det, at de nordiske lande gennem støtte til forbrugerorganisationer arbejdes for at disse som talerør for forbrugerne skal blive stærkest mulige.

Vedrørende 4. at-sætning meddeles det, at de nordiske forbrugerministre er enige om at arbejde aktivt i WTO-processen for at sikre forbrugernes interesser i udviklingen og praktiseringen af WTO-reglerne.

Nordisk Ministerråd mener, at rekommandationen kan afskrives.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 25/1998 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrimur J. Sigfüsson (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 26/1998/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 26/1998/euro angående inddragelse af nordiske forbrugerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO

(Europautskottets betänkande, se s. 1076; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at der på Nordisk Ministerråds budget 2000 afsættes 500.000 DKK til at inddrage de nordiske forbrugerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 26/1998/euro angående inddragelse af nordiske forbrugerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO

Nordisk Ministerråd meddeler, at der afsættes 220.000 DKK til rejseudgifter til Nordisk Konsumentudvalg (NKU) og 280.000 i en pulje som kan søges at betrængte forbrugerorganisationer for at de kan deltage i de nordiske forberedelser og møder, i alt 500.000 DKK.

NKU er forbrugersektorens rådgivende organ, som skal støtte samarbejdet mellem myndigheder og andre konsumentorganer. NKU leverer bl.a. hvert år input til ministrenes overordnede politiske retningslinier. Møderne lægges således, at forbrugerorganisationerne samtidig holder en eget møde, hvor de koordinerer sig i europæiske og andre internationale aktiviteter.

Nordisk Ministerråd mener, at rekommandationen kan afskrives.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 26/1998 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrimur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 27/1998/euro
D 1999

Meddelelse

om rekommandation 27/1998/euro angående bedre varedeklarationer og varemærkning i Norden og EU

(Europautskottets betänkande, se s. 1078; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at de i Norden og EU arbejder for, at alle varer i detailhandelen forsynes med fyldestgørende deklaration og evt. mærkning. Dette krav skal omfatte alle varegrupper, således også levnedsmidler,

at arbejde for at deklarations- og mærkningsregler kommer til at bygge på det højeste oplysningsniveau og sikrer forbrugernes ret til fyldestgørende mærkning,

at der gennemføres en kontinuerlig informationsindsats for at forbrugerne lærer de forskellige mærker og betegnelser i deklarationer at kende,

at arbejde for at forbedre informationsudveksling og advarselssystemer (som f.eks. EU's skaderapporteringssystem Rapex) om farlige produkter og gøre sådanne systemer tilgængelige for forbrugere og forbrugerorganisationer samt at forbedre kontrollen med særlig produktion af fødevarer.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse angående rekommandation 27/1998/euro om bedre varedeklarationer og varemærkning i Norden og EU

Nordisk Ministerråd meddeler vedrørende 1. at-sætning, at de nordiske regeringers strategi er bedre, mere omfattende og effektiv information til forbrugeren, herunder opprioritering af mærkningssystemer. Både Sverige og Danmark har eller har haft arbejder om mærkning. De nordiske landes lovgivninger giver alle muligheder for at kræve fyldestgørende produktmærkning og mulighed for at gribe ind med pålæg, hvis der ikke er tilstærkkelig information. Man mener ikke, at der for alle varer kan siges at være behov for mærkning.

Mærkning af fødevarer er reguleret på EU plan. De nordiske lande samarbejdet om initiativer og synspunkter vedrørende EU's fødevarelovgivning. I Nordisk Ministerråd er nedsat en tværsektoriel arbejdsgruppe om mærkning af levnedsmidler i et tværsektorielt perspektiv, bl.a. skal gennemføres en forbrugerundersøgelse om adfærd i relation til mærkning.

Vedrørende 2. at-sætning meddeles det, at det er en del af det nordiske arbejde at sikre deklarations- og mærkningsregler på det højeste oplysningsniveau og at sikre forbrugernes ret til fyldestgørende mærkning. De nordiske lande arbejder løbende for at komplementere de gældende mærkningsbestemmelser.

Vedrørende 3. at-sætning meddeles det, at de nationale miljømærkningssekretariater står for markedsføring og oplysningsvirksomhed vedrørende Svanen. I Sverige, Norge og Finland var forbrugernes kendskab til mærket højt ved en undersøgelse i 1998. I Danmark og Island startede oplysningsarbejdet i 1998.

De nordiske forbrugerorganisationer har alle udarbejdet internetprogrammer for forbrugerundervisning i skolen, heri indgår oplysninger om mærkning.

Vedrørende 4. at-sætning meddeles det, at de nordiske lande deltager aktivt i arbejdet med Kommissionens revision af EU's produktsikkerhedssystem, herunder systemerne for rapportering og indgreb mod farlige produkter. De nordiske lande har på levnedsmiddelområdet oprettet en parallel til Rapex: Nordisk kontaktnet for levnedsmidler (de baltiske lande er tilkoblet).

Nordisk Ministerråd mener, at rekommandationen kan afskrives.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 27/1998 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 28/1998/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 28/1998/euro angående udvikling af antallet af produktgrupper som omfattes af Svane-mærket

(Europautskottets betänkande, se s. 1081; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fortsætte udviklingen af antallet af produktgrupper som omfattes af Svane-mærket og i den forbindelse fremme udredninger om særlige miljømæssige problemstillinger ved produkter samt udarbejde en informationsstrategi som rækker længere end 1998 og bl.a. indeholder en fællesnordisk Internetside.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 28/1998/euro angående udvikling af antallet af produktgrupper som omfattes af Svanemærket

Nordisk Ministerråd meddeler, at Nordisk Miljømærkningsnævn i 1998 godkendte 2 nye produktgrupper og reviderede eller forlængede 34. Kriterierne er kun gyldige i 3 år p.g.a. en hurtig forældelse inden for området, derfor anvendes mange ressourcer til revurdering. Målet for 1999 er at fastsætte 6-9 nye kriterier og revidere 12 samt vurdere om 20 skal forlænges, revideres eller nedlægges.

NMN har i 1998/99 udarbejdet udredninger om: miljømæssige problemer ved forpakning, kemikalier, plastmateriale, metaller, energi ved energikrævende produktion og affald. Der er planlagt udredninger om anvendelse af mærket i markedsføring, kemtekniske produkter, transport og arbejdsmiljøspørgsmål.

I 1999 konstrueres en fællesnordisk internetside om Svanen.

Nordisk Ministerråd mener, at rekommandationen kan afskrives.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 28/1998 som *slutbehandlet*.

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 29/1998/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 29/1998/euro angående fødevarelovgivning i Norden og EU

(Europautskottets betänkande, se s. 1083; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at de arbejder for at EU's fødevarelovgivning og al øvrig lovgivning i EU foretages under hensyntagen til art. 152 og 153 i Amsterdamtraktaten[2)] og Det Europæiske Råds erklæring om levnedsmiddelsikkerhed,

at de i udgangspunktet modsætter sig, at EF's positivlister for tilsætningsstoffer til levnedsmidler udvides, men at de godkender bedre og sikrere tilsætningsstoffer, såfremt disse erstatter allerede godkendte, men mere usunde tilsætningsstoffer,

at de arbejder for at sikre en sund, miljørigtig og etisk acceptabel produktion og forarbejdningsproces af fødevarer, som ikke skader forbrugernes sundhed, skader miljøet eller krænker etiske grundprincipper for adfærd mod dyr, bl.a. ved at sikre landbrugsproducenter oplysninger om forskellige metoder.

[2)] I den Konsoliderede udgave af traktaten om oprettelse af det europæiske fællesskab.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 29/1998/euro angående fødevarelovgivning i Norden og EU

De nordiske landes regeringer meddeler vedrørende 1. at-sætning, at man disses arbejde altid er baseret på de målsætninger som fremgår af traktaten. De nordiske lande har samarbejdet for at forbedre børnemaddirektivet, og reglerne om mærkning med oprindelsesland. Man er enige om, at forsigtighedsprincippet bør anvendes frem for "safe-princippet" i.f.m. tilsætning af vitaminer og mineraler til levnedsmidler. Landene forsøger at påvirke Codex til at acceptere regionale forskelle for at opretholde et højt beskyttelsesniveau. Endvidere nævnes det at Sverige har haft succes med at få sænket grænseværdierne for visse bekæmpelsesmidler.

I løbet af 2000-2004 skal EU vurdere 2800 aromastoffer på positivlisten. Mange lande vil svække kravene, men de nordiske lande vil sammen arbejde for stramme krav. Der er igangsat et projekt om tilsætningsstoffer samt et projekt om indtagsestimater til brug ved risikovurdering.

Vedrørende 2. at-sætning meddeles det, at de nordiske lande støtter og arbejder for dette synspunkt. Nordisk Ministerråd har nedsat et netværk, som skal samordne nordiske holdninger til arbejdet med EF's positivlister for tilsætningsstoffer til levnedsmidler og i Codex.

Vedrørende 3. at-sætning meddeles det, at disse faktorer ligger til grund for fastlæggelsen af den nordiske holdning i internationale forhandlinger. F.eks. har de nordiske lande arbejdet stærkt for et forbud mod anvendelse af antibiotika i dyrefoder. Der henvises til Nordisk Ministerråds tværsektorielle handlingsplan for levnedsmiddelsikkerhed, se rek. 31/97.

Nordisk Ministerråd mener, at rekommandationen kan afskrives.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 29/1998 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

Rek. 30/1998/euro
D 1999

Meddelande

om rekommendation 30/1998/euro angående god makedsføringsskik på informationsteknologiområdet i EU og globalt

(Europautskottets betänkande, se s.1085; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at man i samarbejde retter henvendelse til EU om, at Kommissionen bør udarbejde en analyse om internettets betydning for forbrugerbeskyttelse med henblik på at indføre et begreb om god markedsføringsskik i EU og globalt, som skal sikre forbrugernes nuværende rettigheder (også når handel sker over internettet), sikre at der ikke anvendes uetiske markedsføringsmetoder, samt skal sikre fri og lige konkurrence. Princippet om god markedsføringsskik skal også omfatte informationsteknologiområdet og tage højde for de nye problemstillinger ved handel, som er opstået med den elektroniske handels udbredelse.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 30/1998/euro angående god markedsføringsskik på informationsteknologiområdet i EU og globalt

De nordiske landes regeringer meddeler, at de nordiske forbrugerministre har diskuteret spørgsmålet. Man har konstateret, at internet er kommet for at blive, hvilket giver mange muligheder, men at Norden skal slå fast:

- at god markedføringsskik også skal gælde internet,
- at der ikke må ske urimelig registrering af forbrugsmønstre,
- at børn og unge må beskyttes mod interaktiv markedsføring.

Kommissionen har fremsat forslag om direktiv om elektronisk handel, hvorfor de nordiske lande har fremskyndet et projekt i Nordisk Ministerråds regi som skal undersøge og anvise muligheder for at indføre en generalklausul om god markedsføringsskik i EU-retten.

Endvidere har ministrene udarbejdet fælles spilleregler for IT-markedsføring rettet mod børn og unge. Dette dannede grundlag for et fællesnordisk initiativ i EU i april 1999 og for det videre arbejde.

Nordisk Ministerråd mener, at rekommandationen kan afskrives.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter rek. 30/1998 som *slutbehandlet.*

Akureyri, den 27. september 1999

Ole Vagn Christensen (S)
Gunnar Breimo (A)
Dorit Myltoft (RV)
Marianne Andersson (c)
Petri Salo (Kok.)
Sten Tolgfors (m)
Steingrímur J. Sigfússon (VG)
Per Kaalund (S)
Reynoldh Furustrand (s)
Petri Neittaanmäki (Kesk)
Olof Erland (lib)
Jari Vilén (Kok)
Kristen Touborg (SF)
Lodve Solholm (FrP)
Jouko Skinnari (SDP)
Per Erik Granström (s)
Einar Steensnæs (Krf)
Hjálmar Jónsson (S)
Sonja Sjøli (H)
Øystein Djupedal (SV)

*Rek. 31/1998/när
D 1999

Meddelelse

miljöcertifiering av fisk

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att på tvärsektoriell nivå fortsätta arbetet med att definiera bärkraftigt fiskeri och att utveckla kriterier för certifiering,

att undersöka möjligheterna att införa en nordisk miljömärkning för fisk, omfattande hela processen från fångst till försäljning,

att undersöka möjligheterna att hantera miljömärkningen av fisk inom ramen för den nordiska miljömärkningen (Svanen) samt

att ministerrådet fortsätter med insatser av typ "Den Grønne Bølgen" för att vitalisera den politiska debatten rörande fiskeriets bärkraftighet.

Rek. 32/1998/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 32/1998/när angående Nordiska miljöutvecklingsfonden

(Närområdesutskottets betänkande, se s. 1088; Meddelandet, se C1 Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ministerrådsförslaget om fortsättning av den nordiska faciliteten för mjuk finansiering av miljöprojekt i närområdet (Nordiska miljöutvecklingsfonden) enlighet med ministerrådsförslag B 182/när och med beaktande av de synpunkter som framförts av Närområdesutskottet.

Närområdesutskottets betänkande

över meddelande om rekommendation nr 32/1998/när angående Nordiska miljöutvecklingsfonden

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara *slutbehandlad*.

Motivering

Ministerrådet meddelar ny överenskommelse fastställts angående NEFCO. Ändringen har trätt i kraft 1 juli 1999.

Utskottet anser med hänvisning till ovanstående att rekommendationen kan avskrivas.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Erik Dalheim (A)
Jette Gottlieb (EL)
Matz Hammarström (mp)
Margareta Israelsson (s)
Kimo Kiljunen (SDP)
Kaj Larsson (s)
Hannes Manninen (Kesk.)
Preben Rudiengaard (V)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Per Roar Bredvold (Frp)
Per-Kristian Foss (H)
Lennart Gustavsson (v)
Chris Heister (m)
Randi Karlstrøm (Krf)
Jeppe Kofod (S)
Aase D. Madsen (DF)
Kent Olsson (m))
Olof Salmén (Åc)
Jan-Erik Ågren (kd)

Rek. 33/1998/när
D 1999

Meddelande

om rekommendation nr 33/1998/när angående arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland

(Näromsrådesutskottets betänkande, se s. 1090; meddelandet se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna och Nordiska ministerrådet

> *att* i sina kontakter ta upp frågan om tillstånd för nordiska och andra miljöforskare och frågan om transport-, tull- och skatteformaliteter vid ryska gränsen när det gäller miljöforskning och -utrustning.

Närområdesutskottets betänkande

över rekommendation nr 33/1998/när om arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara *slutbehandlad.*

Motivering

De nordiska regeringarna och Nordiska ministerrådet redovisar i sitt meddelande ett antal vidtagna åtgärder.

Bl.a undertecknades vid Barentsrådets ministermöte i Bodö den 5 mars i år "Declaration of principles regarding a multilateral nuclear environmental programme in the Russian federation". Undertecknarna av deklarationen förklarar sig redo att medverka till ett avtal "Multilateral Nuclear Environmental Programme in the Russian Federation" syftande till att i huvudsak lösa frågor relaterade till tullavgifter, skatter och ansvarsfrågor i samband med nukleära samarbetsprojekt mellan Ryssland och utländska givare. Frågan är aktuell även i diskussionerna mellan EU och Ryssland. Det bilaterala samarbetet är av stor betydelse. Problemen som Rådet tar upp aktualiseras ofta i olika konkreta bilaterala samarbetprojekt, och kan ofta bero på bristande samordning och olika arbetssätt mellan de olika ryska myndigheterna. För att kunna hantera dessa situationer har länderna bilaterala forsknings- och/eller miljösamarbetsavtal med den ryska partnern. Överenskommelserna har bidragit till att Rysslands regerings kommittee för teknisk hjälp har beviljat lättnader till skatter och tullavgifter i det bilaterala miljösamarbetet.

Frågan kräver forsatta ansträngningar, varför de nordiska regeringarna och Nordisk Ministerråd också i framtiden kommer at ta upp frågan i sina kontakter.

Mot bakgrund av redan vidtagna åtgärder samt ministerrådets åtagande att också i framtiden arbeta med frågan kan utskottet instämma i att rekommendationens syfte uppfyllts. Närområdesutskottet anser att rekommendationen kan avskrivas.

Akureyri den 27 september 1999

Hanne Andersen (S)
Per Roar Bredvold (Frp)
Erik Dalheim (A)
Jeppe Kofod (S)
Kaj Larsson (s)
Aase D. Madsen (DF)

Per-Kristian Foss (H)
Jette Gottlieb (EL)
Lennart Gustavsson (v)
Matz Hammarström (mp)
Chris Heister (m)
Margareta Israelsson (s)
Randi Karlstrøm (Krf)
Kimmo Kiljunen (SDP)
Hannes Manninen (Kesk.)
Kent Olsson (m)
Preben Rudiengaard (V)
Olof Salmén (Åc)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Jan-Erik Ågren (kd)

*Rek. 34/1998/när
D 1999

Meddelelse

uppbyggnad av medborgarsamhälle i Murmansk

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att utpeka en kontaktperson i Murmansk som fungerar på samma sätt som kontaktpersoner i Arkhangelsk och Petrozavodsk

att i sin verksamhet prioritera sådana miljöprojekt i Murmanskområdet som har direkt inverkan på medborgarnas dagliga liv, t.ex. snabba åtgärder i grund- och avfallsvattenproblem

att stödja på mest ändamålsenliga sätt Murmansk administration i miljöfrågor och lagstiftningsarbete

att på allt sätt stödja uppbyggnaden av ett medborgarsamhälle i Murmansk genom att ge stöd till projekt mellan kommuner och genom att sprida kunskap om t.ex. närdemokrati, frivilligorganisationer och jämställdhetsfrågor och genom att ge stöd till kontakter mellan de nordiska och ryska frivilligorganisationer i området

att utreda möjligheten att ge stöd till nya initiativ för skolsystemets utvecklande i regionen, och särskilt för de samiska barnen angående undervisning i samiska.

*Rek. 35/1998/nord
D 1999

Meddelelse

angående nordiskt samarbete inom transport-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att det nordiska samarbetet inom transport- kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet intensifieras samt att det framtida resursbehovet utreds och att resultaten redovisas för Nordiska rådet.

*Rek. 36/1998/när
D 1999

Meddelelse

gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att det nordiska samarbetet inom transport- kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet intensifieras samt att det framtida resursbehovet utreds och att resultaten redovisas för Nordiska rådet.

*Rek. 37/1998/när
D 1999

Meddelelse

kompetansenettverk for Agenda 21 i Østersjøen

(Meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å etablere et kompetansenettverk for Agenda 21-arbeidet, og at DKK 500.000 reserveres til dette arbeidet.

Framst. 38/1998/när
D 1999

Meddelande

om framställning nr 38/1998/när angående ny överenskommelse om Nordiska miljöfinansierings-bolaget, NEFCO

(Meddelandet, se C 1; Bilaga. Närområdesutskottets betänkande över meddelandet, se s. 1097)

Framställningen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa förslaget till ny överenskommelse om Nordiska miljöfinansieringsbolaget, NEFCO i enlighet med ministerrådsförslag B 181/när.

Närområdesutskottets betänkande

över meddelande om framställning nr 38/1998/när angående ny överenskommelse om Nordiska miljöfinansierings-bolaget, NEFCO

Förslag till beslut

Mot bakgrund av vad nedan meddelas föreslår Närområdesutskottet att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser rekommendationen vara slutbehandlad.

Motivering

Ministerrådet meddelar att den nya överenskommelsen om NEFCO har undertecknats av de nordiska länderna. Ändringen har trätt i kraft i oktober 1999.

Utskottet anser med hänvisning till ovanstående att rekommendationen kan avskrivas.

Stockholm den 8 november 1999

John Alvheim (FrP)
Hanne Andersen (S)
Ragnar Erlandsson (ÅC)
Jette Gottlieb (EL)
Matz Hammarström (mp)
Margareta Israelsson (s)
Kimmo) Kiljunen (SDP)
Kaj Larsson (s)
Hannes Manninen (Kesk.)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Lars Sørensen (IA)
Christel Anderberg (m)
Erik Dalheim (A)
Per-Kristian Foss (H)
Lennart Gustavsson (v)
Chris Heister (m
Randi Karlstrøm (Krf)
Jeppe Kofod (S)
Aase D. Madsen (DF)
Preben Rudiengaard (V)
Alf Svensson (kd)
Marja Tiura (Kok.)

Framst. 39/1998/euro
D 1999

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om fremstilling 39/1998 om ny overenskomst for Nordisk Udviklingsfond (NDF)

(Europautskottets betänkande, se s. 1099; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at vedtage den nye overenskomst om NDF.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 39/1998/euro om ny overenskomst for Nordisk Udviklingsfond (NDF)

De nordiske landes regeringer meddeler, at NDF's nye vedtægter efter Nordisk Råds fremstilling er undertegnet af de nordiske lande, ratificeret og trådt i kraft i september 1999.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter fremstilling 39/1998/euro som *slutbehandlet.*

Stockholm, den 8. november 1999

Gunnar Breimo (A)
Ole Vagn Christensen (S)
Karin Andersen (SV)
Lennart Daléus (c)
Olof Erland (lib)
Reynoldh Furustrand (s)
Per Erik Granström (s)
Hjálmar Jónsson (S)
Per Kaalund (S) formand
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Vibeke Peschardt, (RV)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Sjøli (H)
Jouko Skinnari (SDP)
Einar Steensnæs (KrF)
Steingrimur J. Sigfüsson (VG)
Kristen Touborg (SF)
Jari Vilén (Kok.)

Framst. 40/1998/euro
D 1999

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om fremstilling 40/1998 om kapitalforøgelse i Nordisk Investeringsbank og forøgelse af lånerammen for projektinvesteringslån uden for Norden

(Europautskottets betänkande, se s. 1101; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at vedtage de foreslåede ændringerne i NIB's vedtægter.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 40/1998/euro om kapitalforøgelse i Nordisk Investeringsbank og forøgelse af lånerammen for projektinvesteringslån uden for Norden

De nordiske landes regeringer meddeler, at NIB's vedtægter er ændret i overensstemmelse med Nordisk Råds fremstilling og er trådt i kraft i juli 1999.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter fremstilling 40/1998 som *slutbehandlet.*

Stockholm, den 8. november 1999

Gunnar Breimo (A)
Ole Vagn Christensen (S)
Karin Andersen (SV)
Lennart Daléus (c)
Olof Erland (lib)
Reynoldh Furustrand (s)
Per Erik Granström (s)
Hjálmar Jónsson (S)
Per Kaalund (S) formand
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Vibeke Peschardt, (RV)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Sjøli (H)
Jouko Skinnari (SDP)
Einar Steensnæs (KrF)
Steingrimur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)
Jari Vilén (Kok.)

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om fremstilling 41/1998 om Nordisk Investeringsbanks retsstilling

(Europautskottets betänkande, se s. 1103; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at ratificere den nye overenskomst om NIB.

Europaudvalgets betænkning

om meddelelse om rekommandation 41/1998/euro om Nordisk Investeringsbanks retsstilling

De nordiske landes regeringer meddeler, at NIB's nye overenskomst efter Nordisk Råds fremstilling er undertegnet af de nordiske lande, ratificeret og trådt i kraft i juli 1999.

På denne baggrund foreslår Europaudvalget, at Nordisk Råd lægger meddelelsen til handlingerne og betragter fremstilling 41/1998 som *slutbehandlet.*

Stockholm, den 8. november 1999

Gunnar Breimo (A)
Ole Vagn Christensen (S)
Karin Andersen (SV)
Lennart Daléus (c)
Olof Erland (lib)
Reynoldh Furustrand (s)
Per Erik Granström (s)
Hjálmar Jónsson (S)
Per Kaalund (S) formand
Petri Neittaanmäki (Kesk.)
Vibeke Peschardt, (RV)
Petri Salo (Kok.)
Sonja Sjøli (H)
Jouko Skinnari (SDP)
Einar Steensnæs (KrF)
Steingrimur J. Sigfússon (VG)
Kristen Touborg (SF)
Jari Vilén (Kok.)

Yttrande

Meddelande

om yttrande 1/1998/k angående berättelse från Rigsrevisionen om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1997

(Kontrollkommitténs betänkande, se s. 1106; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Yttrandet har följande lydelse:
Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att fortsätta arbetet med att förbättra den ekonomiska och administrativa styrningen av verksamhet finansierad över Nordiska ministerrådets budget

att snarast åtgärda de av Rigsrevisionen påtalade enskilda bristerna i vissa nordiska institutioners ekonomiadministration och medelsförvaltning.

Kontrollkommitténs betänkande

över meddelande om yttrande nr 1/1998/k angående berättelse från Rigsrevisionen om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1997

Nordiska ministerrådet redogör i meddelandet för åtgärder som vidtagits i syfte att förbättra styrningen av verksamheter som finansieras över den nordiska budgeten. Ministerrådet meddelar vidare att samtliga brister som påpekats avseende enskilda institutioner åtgärdats.

Ministerrådet har under 1998 och 1999 fortsatt det tidigare inledda arbetet med att stärka ekonomistyrningen vad gäller de nordiska institutionerna. Kontrollkommittén konstaterar med tillfredsställelse att nya normalstadgar m.m. för institutionerna har utarbetats, liksom att ett nytt system för styrning av projektverksamheten, med skärpta krav och tydligare ansvarsfördelning, har införts.

Mot denna bakgrund och med hänvisning till Kontrollkommitténs betänkande över Rigsrevisionens berättelse om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet 1998 föreslår Kontrollkommittén att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser yttrandet nr 1/1998/k för Rådets del *slutbehandlat*.

Reykjavik den 29 september 1999

Eva Johansson (s) Ordförande
Erik Dalheim (A)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Olof Erland (lib)

Yttrande 2/1998/k
D 1999

Meddelande

om yttrande 2/1998/k angående berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1997

(Kontrollkommitténs betänkande, se s. 1108; meddelandet, se C 1 – Bilaga)

Yttrandet har följande lydelse:
Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet och fondsekretariatet ombesörjer att de av revisorerna påtalade bristerna i fondens administration åtgärdas och därvid beaktar de förslag till åtgärder som lagts fram av revisorerna.

Kontrollkommitténs betänkande

över meddelande om yttrande nr 2/1998/k angående berättelse från Nordiska Kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1997

Kontrollkommittén konstaterar med tillfredsställelse att Nordiska ministerrådet och Kulturfondens sekretariat med anledning av Rigsrevisionens påpekanden beträffande räkenskaperna för år 1997 genomfört en större omläggning av de administrativa rutinerna. Meddelande visar att revisorernas förslag liksom de synpunkter som framförs i Nordiska rådets yttrande 2/1998/k därvid beaktats.

Kontrollkommittén föreslår att Nordiska rådet lägger meddelandet till handlingarna och anser yttrandet nr 2/1998/k för Rådets del *slutbehandlat*.

Reykjavík den 29 september 1999

Eva Johansson (s) Ordförande
Erik Dalheim (A)
Arnbjörg Sveinsdóttir (Sj.)
Olof Erland (lib)

Interna beslut

Meddelande

om internt beslut nr 5/1996 angående Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att Nordiska rådet arrangerar temakonferenser eller höringar mellan rådet och de frivilliga organisationerna när det föreligger behov av detta. Initiativ till sådana arrangemang kan komma både från organisationerna och från Nordiska rådet;

att Nordiska rådet är medarrangör av förberedande möten mellan organisationerna och Nordiska rådets presidium, i åren mellan mötena i Nordens Folkliga Församling;

att Nordiska rådets olika utskott och arbetsgrupper uppmuntras till att etablera kontakt med grupper av nordiska organisationer som täcker ett motsvarande område;

att de nationella delegationerna uppmanas till att etablera regelmässiga kontaktmöten med de frivilliga organisationerna;

att de frivilliga organisationerna stimuleras till att engagera sig i nätverksbyggande med närområdena.

(Meddelandet, se s. 1111)

Presidiets meddelande

över internt beslut nr 5/1996 angående Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna

Presidiet konstaterar att samarbete med frvilligorganisationerna varit aktuellt i både presidiet och de olika utskotten under året. I stället för att etablera en formell samarbetsform, har man i högre grad strävat efter att själva initiera samt vara öppen för dialog med frivilligorganisationer i enskilda sakfrågor. Sådana aktuella frågor under året har t ex varit barns situation i Nordens närområdet, bekämpandet av rasism och främlingsfientlighet och kriminalitetsförebyggande insatser. På alla dessa områden har dialog med relevanta frivilligorganisationer varit en viktig del av ärendehanteringen.

Presidiet hade i februari 1998 ett särskilt möte med Föreningarna Norden för att diskutera frågor av gemensamt intresse.

*Internt beslut 1/1997/p
1999

Meddelande

om internt beslut nr 1/1997 angående NORD-LEX databas

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att i samarbete med Nordiska ministerrådet etablera en gemensam databas med utgångspunkt i vad som anges i medlemsförslaget A 1142/p.

Meddelande

om internt beslut nr 2/1997 angående parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att be rådets delegationer om att noggrant följa respektive regeringars uppföljningar av Nordiska rådets rekommendationer.

att fortsätta och bygga vidare på traditionen att bjuda in relevanta medlemmar av de nationella parlamenten och Europaparlamentet till rådets arrangemang.

att efter behov upprätta debattforum i förbindelse med den nordiska hemsidan på Internet om aktuella nordiska, politiska frågor

(Meddelandet, se s. 1114)

Presidiets meddelande

över internt beslut nr 2/1997 angående parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet

Presidiet konstaterar, att detta arbete är en ständigt pågående process och har fullt förtroende för att de nationella delegationerna noggrant följer respektive regerings uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer.

Presidiet konstaterar vidare att parlamentariker från såväl de nationella parlamenten som från Europaparlamentet deltagit vid rådets seminarier och konferenser under 1997.

Presidiet konstaterar också att det under året bedrivits försöksverksamhet med debattforum på den särskilt upprättade hemsidan www.baltchild.org. I samband med den nyligen genomförda omorganisationen av de nordiska hemsidorna och arbete med NORDLEX har ytterligare projekt med debattfora undersökts. Den tekniska uppgradering bl a av servern för hemsidan www.baltchild.org innebär också bättre möjligheter att genomföra olika former av debattfora på nätet.

Meddelande

om internt beslut nr 3/1997 angående berättelse från Riksrevisionsverket om Nordiska rådet

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att tillse att de av revisorerna påtalade bristerna i styrningen av rådssekretaritets verksamhet snarast åtgärdas.

(Meddelandet, se s. 1116)

Presidiets meddelande

över internt beslut nr 3/1997 angående berättelse från Riksrevisionsverket om Nordiska rådet

Presidiet konstaterar att man meddelat kontrollkommittén vilka åtgärder som vidtagits och att riksrevisionen i sin revisionsberättelse för 1997 konstaterar att de frågor som tagits upp i revisionsrapporten 1996 angående budgetunderlaget, räkenskaperna och bokslut lösts på ett tillfredsställande sätt.

Internt beslut 4/1997/p
1999

Meddelande

om internt beslut nr 4/1997 angående åtgärder för barn i Nordens närområden

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att Närområdesutskottet på lämpligt sätt verkar för etablerandet av ett Barnens råd att fungera fram till sekelskiftet. Rådet ska ha en god förankring i parlament, organisationsliv och andra samhällsområden som berör barn. Målet är att skapa ett litet forum där frågor i anslutning till barnens situation i Norden och närområdet kan diskuteras och drivas regionalt

att Närområdesutskottet skall utreda möjligheterna att på hög politisk nivå, tillsammans med parlamentariker från närområdet och UNICEF, arrangera ett Barnens Östersjömöte *(Baltic Call for Children)* i december 1998 för att låta politiker, organisa-tioner, myndigheter och forskare i Norden och närområdet mötas med syftet att sätta barnens levnadsvillkor på den politiska agendan

att barnrättsfrågor i programmen för parlamentarikerstipendiater bör beaktas.

(Meddelandet, se s. 1118)

Presidiets meddelande

över internt beslut nr 4/1997 angående åtgärder för barn i Nordens närområden

Presidiet konstaterar att det beslutats att inte inrätta ett Barnens råd. Vidare konstaterar presidiet att Baltic Call for Children, omdöpt till BARNforum kommer att hållas i Stockholm den 8 december. Inom ramen för parlamentariker stipendiatprogrammet för 1998 erbjöds stipendiater ett program med specialinriktning på frågor som rör barn och ungas situation.

Internt beslut 5/1997/p
1999

Meddelande

om internt beslut nr 5/1997 angående Nordiska rådets hemsida

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att det i rådets organisation finns förutsättningar för att upprätthålla en fungerande hemsida.

(Meddelandet, se s. 1120)

Presidiets meddelande

över internt beslut nr 5/1997 angående Nordiska rådets hemsida

Presidiet konstaterar att rådet under 1998 arbetat tillsammans med Ministerrådet för att få bättre fungerande hemsidor. En ny organisation för hemsidornas upprätthållande har varit en del i detta arbete.

Meddelande

om internt beslut nr 1/1998 angående stipendiatprogram med fokus på brottsförebyggande insatser

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att inom ramen för det existerande stipendiatprogrammet för parlamentariker genomföra ett särskilt program med fokus på brottsförebyggande insatser.

(Meddelandet, se s. 1122)

Presidiets meddelande

över internt beslut nr 1/1998 angående att inom ramen för det existerande stipendiatprogrammet för parlamentariker genomföra ett särskilt program med fokus på brottsförebyggande insatser.

Presidiet konstaterar att stipendieprogrammet angående brottsförebyggande åtgärder genomfördes 3- 8 maj 1999 i Oslo och Stockholm. 12 parlamentariker från Estland, Lettland och Litauen samt de lokala parlamenten i Karelia, Leningrad område, Murmansk, St Petersburg deltog i ett program som hade fokus på bekämpande av brottslighet.

Meddelande

om internt beslut nr 2/1998 angående seminarium om ursprungsbefolkningens ställning

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att ta initiativ till ett seminarium för duman i Murmansk och sametingen om ursprungsfolkens ställning och samelagstiftningen

att ha kontakt med Murmansk-parlamentariker t.ex. i samband med rådets stipendieordning

(Meddelandet, se s. 1124)

Presidiets meddelande

över internt beslut nr 2/1998 angående seminarium om ursprungsbefolkningens ställning

Presidiet konstaterar att rådet per brev föreslagit till Murmansk regionala Dumas talman, Pavel Sachenov att ett seminarium om urbefolkningarnas ställning skulle organiseras i Murmansk. Rådet har 21 maj 1999 mottagit ett brev från Murmansk Duma var man meddelar att det enligt Ryska Federationens lag inte är möjligt att diskutera sådana frågor på regional nivå.

Frågar

E 1
1999

Skriftligt spørgsmål

om danske tømrere i Norge

Til Norges regering

Med henvisning til Helsingforsaftalens artikel 57 skal jeg stille følgende spørgsmål til Norges regering:

Med hvilken begrundelse kan danske tømrermestre bosat i Norge ikke udøve virksomhed i Norge på lige fod med norske tømrermestre?

Begrundelse for spørgsmålet: I artikel 2 i overenskomsten om det fællesnordiske arbejdsmarked anføres udtrykkelig, at 'Bestemmelser vedrørende arbejdsmarkedet i hvert enkelt land må ikke stille statsborgere i de øvrige kontraherende lande dårligere end landets egne statsborgere.' Det er derfor påfaldende, at tømrere med dansk svendebrev og supplerende dansk faguddannelse, og som er bosatte i Norge, ikke sidestilles med norske tømrere, når det drejer sig om at få såkaldt mesterbrev. Sagen bliver endnumere påfaldende, når det i en konkret sag endda viser sig, at en danskuddannet tømrer efter bestået norsk tillægseksamen ikke godkendes – med henvisning til, at han har dansk og ikke norsk svendebrev.

Det fællesnordiske uddannelses- og arbejdsmarked med gensidig anerkendelse af faglige kompetencer er blandt de væsentlige kvaliteter i det nordiske samarbejde. Det er vigtigt at fastholde principperne om, at nordboer er ligestillede på disse områder – og ordningerne har generelt været til gavn og glæde for hundredtusinder af nordboer i årenes løb. Disse principper bør derfor ikke undergraves af særregler.

København, den 14. april 1999

Svend Erik Hovmand
Formand for Nordisk Råds Danske Delegation
(sign.)

Norges regjerings svar, avgitt den 21. mai 1999 gjennom Nordisk Ministerråd:

Nordisk Råd har i brev av 26. april 1999 anmodet Nordisk Ministerråd om svar på spørsmål E 1/1999 stillet av ordførende i Nordisk Råds danske delegation, Svend Erik Hovmand, til Norges regjering. Spørsmål E 1/1999 lyder slik:

"Med hvilken begrunnelse kan danske tømmermestre bosatt i Norge ikke utøve virksomhet i Norge på like fot med norske tømmermestre".

Det er Nordisk Ministerråds oppfatning, at spørsmålet kan dreie seg om flere forskjellige forhold.

For det første kan det være tale om godkjenning av foretak for ansvarsrett. Slik godkjenning foretas av en sentral godkjenningsnemnd. I noen tilfeller stilles det krav om mesterbrev eller tilsvarende kompetanse. Dette kan eventuelt erstattes med annen relevant utdanning, lang praksis eller særlig kvalifiserende praksis. Det skulle dermed ikke være noe til hinder for at danske tømrere kan godkjennes i Norge. Det er opplyst fra Bygningsteknisk Etat, som er sekretariat for godkjenningsnemnda, at det foreligger 3 søknader fra danske firmaer. 2 av disse er under behandling, mens i det tredje tilfellet avventes ytterligere dokumentasjon. Det er ikke gitt avslag til danske firmaer. Et par svenske firmaer har fått godkjenning.

For det andre kan det være spørsmål om danske tømrere bosatt i Norge sidestilles med norske tømrere når det gjelder å få mesterbrev.

Muligheten for å få mesterbrev i tømrerfaget og en rekke andre fag er i Norge regulert i lov av 20. juni 1986 nr 35 om lov om mesterbrev i håndverk og annen næring (mesterbrevloven) som trådte i kraft i januar 1987. Loven innebar at det ble innført en frivillig mesterbrevordning, som i dag gjelder ca 50 forskjellige fag. Mesterbrevet gir rett til å markedsføre seg som mester. Utover dette er ikke mesterbrevloven noen legal hindring for å drive i faget i Norge. Følgelig kan danske tømrere utøve virksomhed i Norge uten krav om mesterbrev.

Praktiseringen og administreringen av ordningen er delegert til en særskilt oppnevnt mesterbrevnemnd. Etter søknad tildeler nemnda mesterbrev til den som oppfyller de fastsatte vilkår. Vilkårene er svennebrev/fagprøve. Videre må man ha avlagt eksamen i fagets mesterprøve fastsatt av mesterbrevnemnda, som består av fagene økonomi, ledelse, markedsføring og yrkesteori.

Fagutdanning i faget er basis for å få mesterbrev, dvs svennebrev/fagbrev. Dernest må kandidatene avlegge mesterprøven. Dette er en utdanning som bygger videre på fagutdanningen og er rettet mot og tilpasset den som ønsker å drive en mindre næringsvirksomhet i vedkommende fag. Således er mesterbrevordningen i Norge å betrakte som en frivillig etablererutdanning bygget på fagutdanningen i faget.

For at en dansk tømrer skal få norsk mesterbrev må han på samme måte som norske statsborgere oppfylle de vilkår som er nevnt ovenfor, eller ha en utdanning som anses likeverdig med norsk mesterutdanning. Hva som anses som likeverdig utdanning må baseres på en konkret vurdering. I denne sammenheng vil mesterbrevnemnda foreta vurderingen i forhold til mesterprøven. Vurdering av om dansk svennebrev kan anses likeverdig med norsk svennebrev kan ikke foretas av mesterbrevnemnda, men av fagmyndighetene innen for skolesektoren. Resultatet av svennebrevvurderingen vil uten videre bli lagt til grunn av nemnda.

Inntil 1988 ble dansk svennebrev i tømrerfaget vurdert som likeverdig med norsk svennebrev i faget. I 1988 ble imidlertid tømrerutdanningen i Norge utvidet. Det kom nye elementer inn med spesielt vektlegging på rehabilitering av eksisterende bygningsmasse og i noen grad elementer i forhold til restaurering av bygninger. Etter utvidelsen av faget ble ikke dansk utdanning i tømrerfaget vurdert til å være likeverdig med norsk svennebrev. Et annet moment i denne vurderingen var at den norske tømrerutdanningen i større grad var rettet mot bygningsfysikk, mens den danske utdanningen bl.a la vekt på andre områder som trapper og forskalingsarbeider.

Generelt sett har innføringen av Reform 94 medført at den danske og norske tømrerutdanningen er blit tilnærmelsesvis like i lengde. Fortsatt er det slik at den danske utdanningen i større grad er innrettet mot rene sekkerarbeider, i motsetning til den norske som er mer rettet mot bygningsfysikk.

Dette betyr at Danmark og Norge har ulike utdanningssystemer med forskjellig faglig innhold og vektlegging. På den annen side stiller de norske utdanningsmyndigheter seg utforstående til at dansk svennebrev i tørmrerfaget ikke blir godkjent som grunnlag for å søke om å få norsk mesterbrev når det er gjennomført relevant tilleggsutdanning.

Som et element i Kompetansereformen pågår det et arbeid med å utvikle ordninger for dokumentasjon av realkompetanse. Dette vil bidra til å forenkle godkjenningen av utenlandsk utdanning og praksis.

Med vennlig hilsen

Søren Christensen
Generalsekretær
(Sign.)

E 2
1999

Skriftlig fråga

om livsmedelssäkerhet med anledning av dioxinskandalen i Belgien

Till Nordiska ministerrådet

Undertecknade önskar ställa följande fråga till Nordiska Ministerrådet:

Vad avser Nordiska Ministerrådet göra för att förhindra att livsmedel (eller andra varor) som konstaterats vara farliga för konsumenterna säljs i de nordiska länderna, för att få infört sanktioner för de länder och företag som underlåter att i tid rapportera om dylika problem, samt för att med gemensamma nordiska insatser få till stånd strängare regler som förhindrar att problem inom området för livsmedelssäkerhet alls uppstår på den europeiska inre marknaden ?

Under de senaste åren har den inre marknaden inom EU- och EES-området fört med sig också flera oönskade konsekvenser. Särskilt inom livsmedelssektorn börjar problemen bli allvarliga. Galna ko-sjukan i England utgjorde den första stora krisen, nu har vi fått uppleva nästa i samband med dioxinskandalen i Belgien.

Det förefaller som om sätten att hantera dylika problem varierar i de nordiska länderna, som av tradition är mera vana vid att satsa starkt på förebyggande arbete för att bl.a förhindra smittosamma sjukdomar och förorenade produkter från att få fotfäste. Norden har hittills lyckats utmärkt i detta arbete, men nu har situationen förändrats i och med att många gränshinder och därmed också en effektiv kontroll av varor minskats.

Ur konsumentens synvinkel införs försäljningsförbud i dylika krissituationer inte alltid tillräckligt snabbt och de är heller inte alltid så exakta att konsumenterna kan vara säkra på att de farliga produkterna garanterat är borta från affärerna. Dessutom drabbar en livsmedelskris av detta slag också alla andra länder på den inre marknaden, eftersom det kan vara mycket svårt att bevisa att varor i andra länder inte innehåller ifrågavarande produkt.

Nordiska Rådets Europautskott har arbetat mycket med just livsmedelssäkerhet. Undertecknade anser att det är mycket viktigt, då en livsmedelskris av

detta slag drabbar hela Norden, att det på regeringsnivå snabbt övervägs vilka förändringar och förbättringar som borde göras.

Oslo, Helsingfors och Stockholm den 10 juni 1999

Øystein Djupedal (SV) *Outi Ojala (vas)* *Charlotta Bjälkebring (v)*
Lennart Gustavsson (v)

Svar avgivet av Nordiska ministerrådet den 30 juli 1999:
Levnedsmiddelkontrollen er et nationalt område, men hvert land udfører kontrol og tilsyn på produktionsbedrifterne efter de samme principper for egenkontrol baseret på analyser af kritiske kontrolpunkter (HACCP). I tillæg undersøger hvert enkelt land både importerede og nationalt producerede levnedsmidler gennem stikprøvekontrol i omsætningen, kortlægningsprojekter og overvågningsprogrammer af sundhedsmæssige kritiske faktorer som smitte- og fremmedstoffer i f. eks. kød og andre animalske produkter og pesticidrester i vegetabilier.

På nordisk plan er de forskellige arbejdsgrupper under EK-Livs et vigtigt forum for samordning og udarbejdelse af nødvendigt kundskabsunderlag af betydning for levnedsmiddelkontrollen. Som eksempel kan nævnes at i arbejdsgruppen for levnedsmiddelkontrol udnytter de nordiske lande hinandens kompetence og undersøgelser med det formål at styrke og effektivisere kontrollen i landene. Inden for rammerne for arbejdsgrupperne for toksikologi og mikrobiologi udføres et stort antal kundskabsopbyggende projekter af betydning for levnedsmiddelsikkerheden. Resultaterne fra disse projekter er vigtige for udviklingen af de enkelte landes lovgivning og indretning af levnedsmiddelkontrollen. Resultaterne anvendes også ofte af landene som et vigtigt kundskabsunderlag i forhold til EU/EØS ved udarbejdelse af ny fælles lovgivning.

På levnedsmiddelområdet gøres der et stort internationalt arbejde, hvor nordiske repræsentanter gennem fælles indsats koordineret af EK-Livs kredsen påvirker internationalt regelværk før det bliver vedtaget i EU/EØS området. Den globale indsats for sikrere madvarer vil i det lange løb være den bedste garanti for sikker mad også i Norden. De nordiske lande er i den forbindelse tilfreds med at landbrugsministrene den 14.-15. juni 1999 besluttede, at der skal gennemføres tiltag i EU for at forbedre fodersikkerheden. De nordiske lande anser det for vigtigt, at der udarbejdes forskifter om bl.a. foders sammensætning, organisationen af foderkontrollen og registrering af virksomheder som laver og sælger foder. De nordiske lande mener også, at det behøves og vil arbejde for en europæisk levnedsmiddellov, som nævnt i grønbogen om levnedsmiddeltilsyn fra foråret 1996.

I den konkrete sag om dioxin i foderblandinger vurderer de nordiske lande, at EU-systemet har fungeret hurtigt og effektivt. Den 27. maj 1999 underrettede de belgiske myndigheder Kommissionen om et tilfælde af alvorlig dioxinforurening af foderblandinger. Disse blandinger var blevet distribueret til et stort antal fjerkræbedrifter i Belgien fra den 15. januar 1999. Den 2. og 3. juni meddelte de belgiske myndigheder, at også et antal svine- henholdsvis kvægbesætninger havde modtaget det forurenede foder. Kommissionen har i henhold til samhandelsbestemmelserne iværksat beskyttelsesforanstaltninger mod foderstoffer og fødevarer, som kan være forurenet i forbindelse med situationen i Belgien. De første beslutninger blev truffet den 3. og 4. juni for æg

og fjerkræ henholdsvis produkter af svin og kvæg. Beslutningerne er løbende blevet tilpasset, efterhånden som der er indsamlet yderligere viden om problemerne. Beslutningerne blev gennemført i de nordiske lande omgående. De nordiske lande har også på eget initiativ gennemført yderligere tiltag og kortlægninger.

Vedrørende spørgsmålet om sanktioner mod lande, som undlader at informere om problemer i tide, mener Nordisk Ministerråd, at tiltag bør gøres på EU-niveau. Ifølge foreløbig information vil Kommissionen indlede en straffesag mod Belgien for bristende information.

Søren Christensen
Generalsekretær

p.p. *Harald E. Nybølet*
(sign.)

E 3
1999

Skriftlig fråga

angående stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete

Till Nordiska ministerrådet

Ökat samarbete mellan folkrörelser i Norden är ett av rådet högt prioriterat område. Redan år 1975 bildades NORDLEK, ett folkkulturavtal mellan de olika nationella folkkulturorganisationerna i Norden. NORDLEK-avtalets ändamål är:

- att med förenade krafter främja den traditionella folkkulturen i Norden
- att med ömsesidig växelverkan undvika dubbelarbete och tillvinna sig nya idéer
- att genom personliga kontakter förstärka vänskapen samt känslan av gemenskap mellan de nordiska folken
- att i samråd representera nordiska folkkulturen utanför Norden

NORDLEK består av ett tjugotal nationella organisationer från samtliga nordiska länder och självstyrande områden. Tillsammans representerar dessa ca 200 000 medlemmar inom folkkulturen.

År 1987 antog Nordiska rådet en rekommendation med innebörden att NORDLEK skulle få en fast post i Nordiska ministerrådets budget. Med hänvisning till pågående organisatoriska förändring på det nordiska kulturområdet löstes frågan genom att medel ställdes till förfogande från ministerrådets dipositionsmedel. Den organisatoriska förändringen innebar att ett antal kommittéer med uppgift att främja och stärka det nordiska samarbetet på olika kulturområden bildades. En av dessa kommittéer var Teater och Dans i Norden. Det förutsattes att NORDLEK skulle kunna söka och erhålla stöd för sin verksamhet härifrån. NORDLEK har också vid ett antal tillfällen sökt men ej fått något stöd för sin verksamhet.

Med hänvisning till ovanstående och den höga prioritet folkrörelsesamarbetet i Norden har vill jag ställa följande fråga till Nordiska ministerrådet:

Vilka åtgärder avser ministerrådet att vidta för att stödja samarbetet mellan de olika nationella folkkulturorganisationerna i Norden?

Gotland den 26 juli 1999

Eva Johansson (s)

Svar avgivet av Nordiska Ministerrådet den 10 september 1999

I Nordisk Ministerråds budgetforslag for år 2000 er givet en udførlig redegørelse for Ministerrådets støtte til og samarbejde med den frivillige sektor. Som særlige indsatsområder i Ministerrådets strategi for samarbejdet er fra 1999 afsat særskilte bevillinger til udveksling, rejsestøtte og tolkestøtte, ligesom der er afsat yderligere midler til Nordisk Kulturfonds indsats på området.

Inden for kulturområdet fortsættes arbejdet med implementeringen af den strategi, der blev fremlagt til Nordisk Råds session i Oslo.

Ét af de overordnede mål er at styrke det folkelige engagement i det nordiske kultursamarbejde og at fremme samarbejdet med og mellem de frivillige organisationer.

Samtidigt er hovedformålet med den nye strategi at skabe den fleksibilitet i samarbejdsformer og fordelingen af økonomiske midler, der er nødvendig for at kunne satse intensivt og effektivt på aktuelle og politiske områder. De midler, der er til rådighed, bør således anvendes til at implementere nye indsatsområder, der efter en periode må vise deres værdi og bæredygtighed, og faste budgetposter til enkelte udvalgte samarbejdsorganisationer vil således ikke være i overensstemmelse med Ministerrådets strategi.

Støtte til de folkelige kultursamarbejde er således højt prioriteret og vil fortsat blive udviklet. Blandt hovedaktørerne vil være Nordisk Kulturfond, der allerede anvender omring 40% af sine bevillinger til indsatser inden for dette område.

Dialogen mellem Nordisk Ministerråd og den frivillige sektor fortsætter og udvikles – senest på en konference den 3. september 1999.

E 4
1999

Skriftlig fråga

Om stöd till demokratiutvecklingen i Västbalkan

Till Nordiska Ministerrådet

Under de kommande åren kommer en gemensam utmaning för alla europeiska aktörer vara att stöda utvecklingen i Västbalkan. I synnerhet återuppbyggandet av föredetta Jugoslaviens område kommer att vara ett arbete som tar många år och med vilket man skaper en grund för demokratiutvecklingen och en hållbar fred.

Nordiska Rådet, som företräder ett unikt samarbete mellan europeiska stater, organisationer och medborgare, är obestridligen en organisation som behärskar sådant specialkunnande som det är skäl att förmedla också till ländarne och folken i Balkan. Den viktigaste rollen i återuppbyggandet innehar Europeiska Unionen, men också andra organisationers aktiva verksamhet är nödvändig.

I stället för stora finansieringsprojekt kunde Nordiska Ministerrådet vara föregångare när det gäller demokratiutvecklingen via medborgarorganisationerna. Genom att inrikta resurser på samarbete som sker genom organisationerna och genom att särskilt inrikta projekten på ungdomen bygger man ända från gräsrötterna en hållbar grund för en fredlig lösning av frågarna. Det öppna nordiska samhället med sina aktörer skulle vara ett gott exempel på en fungerande medborgerinverkan.

Med hänvisning till det ovan anförda frågar vi Nordiska Ministerrådet,
Vilka åtgärder det avser vidta för att stöda demokratiutvecklingen i Västbalkan?

Helsingfors den 2 september 1999

Petri Salo (Kok.)
Jari Vilén (Kok.)
Marja Tiura (Kok.)
Tuija Nurmi (Kok.)

Ministerrådets svar avgivet den 29 september 1999.

Frågeställarna konstaterar att den viktigaste rollen i återuppbyggandet av ex-Jugoslavien tilfaller EU, men anser att även organisationer med en regional profil som NMR/NR bör bidra till förbättring av situationen i Västbalkan och att till detta hör stöd till demokratiutvecklingen i området.

Nordiska ministerrådet har som bekant ett samlat program för aktiviteterna i Nordens närområden som täcker de tre baltiska ländarna, NV Rysland samt det arktiska området. Därutöver utger NMR en gång om året en särskild rapport om samnordiska aktiviteter angående Europa, främst EU och Europarådet. I NMR:s regi har de nordiska ländarna, som bilateralt och i samarbete med FN, EU, OSSE och andra organisationer har bidragit till återuppbyggandet av ex-Jugoslavien, dock inte utarbetat några planer om samnordiska åtgärder angående ex-Jugoslavien.

Inom ramarna för sitt program om informationsaktiviteter utanför Norden genomförde NMR ändå ett seminarium i Sarajevo, i november 1998, med den dåvarande finska samarbetsministerns medverkan. Syftet med seminariet var att bidra till återuppbyggandet av det ex-jugoslaviska samhället i europeisk anda. Högt uppsatta representanter från alla de tre folkgrupperna i Bosnien-Hercegovina deltog aktivt i seminariet.

NMR planerer att anordna ett nordisk seminarium år 2000 i Slovenien, som är ett kandidatland till EU. I motiveringarna heter det bl.a. att ett dylikt seminarium i Slovenien skulle markera Nordens engagemang i stabiliseringen av den balkanska regionen.

Man vill vara uppmärksam på möjligheter att komma med nya insatser och på längre sikt kan motsvarande evenemang även i Kosovo och andra delar av Västbalkan förutses. Ungdom i Västbalkan bör då vara en prioriterad målgrupp. Initiativ från de nordiska parlamentarikerna är välkomna.

Vid flera sammanhang har NMR samverkat med medborgar- och frivilligorganisationer, t.ex. när frågan har varit om kulturellt samarbete, jämnställdhet och dylikt.

København den 5 oktober 1999

Søren Christensen
(sign.)

E 5
1999

Skriftlig fråga

angående Öresundsbron

Till Sveriges samarbetsminister samt Danmarks samarbetsminister
Vil ministrene overveje at få nedbragt taksterne på Øresundsbroen, således at denne faste forbindelse for alvor giver mulighed for et større samarbejde mellem Danmark og Sverige på bl.a. uddannelses- og forskningsområdet?

Begrundelse:
Den økonomiske teori og litteratur siger klart, at det samfundsøkonomisk optimale er, at prisen for at køre over en bro – eller gennem en tunnel – bør svare til grænseomkostningerne forbundet med at have broen (tunnelen) i drift.

Det betyder i praksis, at det mest optimale er at gøre det gratis at køre over Øresundsbroen – ganske som det typisk er gratis at køre på vejene i Norden.

Taksterne for at benytte Øresundsbroen er imidlertid sat meget højt. Således koster det 120 (danske) kroner for en returrejse over Øresundsbroen for en studerende. Dermed er der lagt en betydelig barriere i vejen for et udvidet samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne i København-Roskilde-området og uddannelses-institutionerne i Malmø-Lund-området.

En kronik i det danske dagblad Jyllands-Posten 27. oktober 1999 beskriver på udmærket vis situationen.

København, 31.oktober 1999

Frank Dahlgaard (UP)

(Redaktionens bemærkning: Spørgsmål E 5 blev ved en fejl tilsyneladende ikke besvaret på sessionen)

E 6
1999

Skriftlig fråga

angående nordiska ungdomars kunskaper i geografi och historia samt i grannländernas språk

Till de nordiska samarbetsministrarna

1. Er ministrene tilfredse med den viden og de kundskaber, som de unge generationer i deres respektive lande har om de nordiske landes geografi og historie? I benægtende fald: Hvad agter ministrene at foretage sig?

2. Finder ministrene, at de unge generationer i deres respektive lande har acceptable kundskaber og færdigheder i at forstå de andre landes (skandinaviske) sprog?

Begrundelse:

Spørg en ung dansker, hvor Tromsø ligger. Han/hun ved det ikke. Spørg en ung nordmand, hvor Randers ligger. Han/hun ved det ikke. Spørg en ung svensker, hvor Akureyri ligger. Han/hun ved det ikke.

Spørg de unge i Norden om de nordiske landes fælles historie. De ved meget lidt herom. Da en vigtig forudsætning for at bevare den nordiske identitet bygger på kendskab til de nordiske landes historie og geografi, er de unges uvidenhed i de kulturbærende fag selvsagt betænkelig.

København, 31.oktober 1999

Frank Dahlgaard (UP)

(Fråga och svar, se s. 198 och 206)

E 7
1999

Skriftlig fråga

angående grannlands-tv i Sverige

Till Sveriges samarbetsminister

Hvorfor kan man ikke i størstedelen af Sverige se dansk og norsk fjernsyn?

Begrundelse:
Det fremgår af en artikel i sidste nummer af "Politik i Norden" (side 14), at svenskerne er ved at blive analfabeter, når det gælder kundskaber om deres nabolande. Hovedårsagen er ifølge artiklen, at Sverige er lukket for norsk og dansk TV. Kun nogle få procent af den svenske befolkning kan ifølge artiklen se norsk eller dansk fjernsyn.

København, 31.oktober 1999

Frank Dahlgaard (UP)

(Fråga och svar, se s. 208)

E 8
1999

Skriftlig fråga

angående en samordnad insats mot nazismen i de nordiska länderna

Till de nordiska samarbetsministrarna
Vil de nordiske samarbejdsministre overveje en samordnet indsats mod nazismen i de nordiske lande?

Begrundelse:
De nazistiske bevægelser og organisationer arbejder sammen over landegrænserne i Norden. Derfor må det være naturligt, at bekæmpelsen af den hæslige nazi-aktivitet også sker i et tæt samarbejde mellem de nordiske lande.

København, 31.oktober 1999

Frank Dahlgaard (UP)

(Fråga och svar, se s. 196)

E 9
1999

Fråga

angående samordning av nordiska public-service tv-bolag

(Frågan ställd till Danmarks samarbejdsminister av Hans Engell. Fråga och svar, se s.187)

E 10
1999

Fråga

angående Nordjobb-programmet

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av Riitta Prusti. Fråga och svar, se s. 188)

Fråga

angående ministerråd för utrikesfrågor

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Elver Jonsson. Fråga och svar, se s. 190)

E 12
1999

Fråga

angående arktiskt samarbete

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av Per Berthelsen. Fråga och svar, se s. 191)

E 13
1999

Fråga

angående Nordiska rådets litteraturpris

(Frågan ställd till Nordiska ministerrådet av Charlotta Bjälkebring. Fråga och svar, se s. 192)

E 14
1999

Fråga

angående tågpriser på Öresundsbron

(Frågan ställd till Sveriges samarbetsminister av Kaj Ikast. Fråga och svar, se s. 193)

Fråga

angående bekämpning av nazism och rasism

(Frågan ställd till Sveriges samarbetsminister av Anita Johansson. Fråga och svar, se s. 195)

E 16
1999

Fråga

angående handel mellan Norge, Danmark och Sverige

(Frågan ställd till Norges samarbetsminister av Lodve Solholm. Fråga och svar, se s. 200)

E 17
1999

Fråga

angående rörligheten mellan närområdena och Norden

(Frågan ställd till Finlands samarbetsminister av Chris Heister. Fråga och svar, se s. 203)

E 18
1999

Fråga

angående EU-samarbetet och Norden

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Steingrimur J. Sigfússon. Fråg och svar, se s. 205)

E 19
1999

Fråga

angående säkerhet i elektronisk handel

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Jeppe Kofod. Fråga och svar, se s.209)

E 20
1999

Fråga

angående kriminalisering av sexhandel

(Frågan ställd till samarbetsministrarna av Ewa Larsson. Fråga och svar, se s. 210)

E 21
1999

Skriftlig fråga

om samordning av grunder för invaliditetspension i de nordiska länderna

Till Nordiska Ministerrådet

Grunderna för invaliditetspension varierar i de nordiska länderna. Detta utgör ett stort problem för dem som har haft arbetshistoria i minst två länder. Rent allmänt skall den nordiska socialkonventionen trygga nordiska medborgares utkomst oberoende av i vilket nordiskt land man är bosatt. För att ministerrådet konkret ska kunna svara på spörsmålet tar jag ett reellt exempel som grund för min fråga. Detta gör jag med klientens tillstånd. Tack vare detta kan ministerrådet också kontrollera uppgifterna om handläggningen i länsrätten i Stockholms län.

Den aktuella klienten har tidigare arbetat som jordbrukare och målare. Han utvecklade likväl en allt svårare astma och genomgick mycket grundliga läkar- och rehabiliteringsundersökningar i Finland. Dessa utredningar har entydigt utvisat hans arbetsförmåga. Patienten var sjukskriven från 25.10.1995, detta övergick i så kallad rehabiliteringsstöd, som beviljades t.o.m. 30.08.1998 och därefter har han erhållit full invaliditetspension i Finland.

Trots detta entydiga beslut i Finland har försäkringskassan i Stockholms län avslagit hans pensionsansökan gällande arbetsperioden i Sverige. Enligt utlåtande anses han fullt arbetsförmågen och tillgänglig på arbetsmarknaden. Här föreligger alltså en fullständig diskrepans i Finlands och Sveriges beslut. Det förefaller orimligt att klienten i en sådan situation skulle resa till Sverige för vidare utredningar, för att inte tala om att tvingas flytta till Sverige och söka arbete där. Borde inte respektive lands undersökningar och beslut högaktas i alla nordiska länder?

Anser Nordiska ministerrådet att samordningen av invalidepensionsansökan mellan de nordiska länderna fungerar på ett tillfredsställande sätt i belysning av exemplet i motiveringstexten?

Vad tänker Nordiska ministerrådet göra för att andan i nordiska socialkonventionen kan följas också i denna dimensionen?

Helsingfors den 7 december 1999

Pehr Löv (SFP)

Nordiska Ministerrådets svar

Spørsmålet fra riksdagsman Pehr Löv berører den nordiske konvensjonen om sosial sikring. Konvensjonen trådte i kraft 1. januar 1994, og har som hovedregel at mennesker som bor i et nordisk land, er omfattet av de sosiale sikringsregler i dette landet. Bopelslandets lovgivning er derfor avgjørende for hvilke ytelser en person har rett til. Konvensjonen praktiseres av nasjonale myndigheter, og det er ikke opprettet noe overvåkningsorgan som etterser iverksettelsen av reglene.

Imidlertid behandler Den Nordiske Socialforsikringsgruppe saker som er av interesse når det gjelder praktisering av såvel den nordiske konvensjonen om sosial sikring som tilsvarende internasjonale regelverk.

Ministerrådsekretariatet vil oversende den fremlagte sak til denne gruppefor vurdering, og vil deretter komme tilbake med ytterligere informasjon til Nordisk Råd. Det forventes at Den Nordiske Socialforsikringsgruppe vil avholde møte i løpet av 1. kvartal i år, men nøyaktig dato er ennå ikke fastsatt.

Med venlig hilsen

Søren Christensen
Generalsekretær

Dokumenter

Regler för genomförandet av Nordiska rådets 51:a session

1. Begränsning av talartiden i generaldebatten

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till
8 minuter till varje statsminister och varje partigrupps företrädare
5 minuter för övriga talare.

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

2. Begränsning av talartiden i den utrikes- och säkerhetspolitiska debatten

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till
8 minuter till varje minister och varje partigrupps företrädare
5 minuter för övriga talare.

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

3. Begränsning av talartiden i övriga debatter

Presidiet föreslår

att tidsbegränsningen av inläggen i debatten sätts till *5 minuter*

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 10 i Arbetsordningen.

4. Framläggande av redogörelser/rapporter

Presidiet föreslår

att presidenten kan bevilja upp till 15 minuter för framläggande av redogörelser eller rapporter (inkl. Nordiska ministerrådets budgetförslag)

5. Replikskiften

Presidiet föreslår

att följande regler skall gälla för replikskiften:

a) den som direkt berörs i ett huvudanförande skall ges möjlighet till replik
b) i övrigt ges replik i regel endast till den som hållit eget huvudanförande
c) den som repliken riktas till bör ges möjlighet att svara genast
d) presidenten kan ge möjlighet till replik såväl på huvudanförande som på replik
e) presidenten kan ge samma rådsmedlem högst två repliker i ett och samma replikskifte
f) huvudinläggets talare skall ges rätt att ge ett avslutande svar
g) för varje replik gäller en tidsbegränsning på *två minuter*
h) för varje svar gäller en tidsbegränsning på *en minut*
i) presidenten eftersträvar att begränsa hela replikskiftet till högst 10 minuter.

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 § 11 i Arbetsordningen.

6. Muntliga frågor

Presidiet föreslår

att följande regler skall gälla för frågestunden

a) en tidsbegränsning på *en minut* per fråga
b) en tidsbegränsning på *2 minuter* per svar
c) presidenten kan ge frågeställaren ordet för en kort tilläggsfråga

Presidiet hänvisar i övrigt till kapitel 1 §§ 18-20 i Arbetsordningen.

Dokument 2

Statsministrarnas redogörelse

Statsminister **Poul Nyrup Rasmussen** (Danmark):
Fru Præsident, mine damer og herrer.

Det 20. århundrede rinder ud om ganske kort tid. Det blev et århundrede præget af to forfærdelige verdenskrige. Med ufattelige lidelser. Men mod slutningen blev det også et århundrede med nye gennembrud for demokrati og menneskerettigheder i vores del af verden – i Østeuropa. Et århundrede, der slutter med håb og muligheder for os alle. Muligheder, som vi har en dyb pligt til at gribe og medvirke til at gøre til en realitet for vore folk og for de generationer, der kommer efter os.

Netop i dag er det 10 år siden Berlinmuren faldt. Et gennembrud for menneskelighed, for frihed og for demokrati, som de fleste havde arbejdet og kæmpet så hårdt for, men som færre måske havde troet muligt. Vi fik skabt en ny, demokratisk og fri start for Østeuropa. Tyskland blev genforenet. Polen, Ungarn og Tjekkiet er trådt ind i NATO. EU er i færd med at blive udvidet. På 10 år er skabt et helt nyt perspektiv og et meget stærkt fælles ansvar for at forme fremtiden, også et nordisk ansvar.

Den nordiske samfundsmodel har heller aldrig haft bedre muligheder for at sætte sit præg på omverdenen end nu. Det er nu, at den nordiske selvbevidsthed skal være synlig og klar. Ikke sådan at forstå, at vi på bedrevidende manér skal docere over for andre. Men sådan at forstå, at vi skal være bevidste om de grundpiller og de værdier, som vores samfund bygger på. Vi har noget at byde på. Vi har noget at tilbyde den ny verden, det ny folk.

Indefra og udefra er kommet – og vil fortsat komme – nye, stærke forandringer i voldsomt tempo. Forandringer, som kræver politisk, ja, nordiske politiske svar. Forandringer, som kræver politisk fornyelse. For med opbruddet kom også en bagside. Nationalistiske understrømme svulmede pludselig op, da undertrykkelsen forsvandt. Milosevic'erne dukkede op af hullerne. Det, vi troede var utænkeligt, er blevet til virkelighed. Vi har igen oplevet krig i Europa, på Balkan – mellem folk, vi troede havde lært at leve sammen.

Vi ser desværre også andre sider af nationalismen i Europa i disse år, selv i de rigeste samfund. Vi ser igen politiske partier søge at vinde stemmer på fremmedfjendske holdninger, ja, fremmedhad og tendenser til at opdele befolkningerne i to slags mennesker.

Se, når fremmedhadet viser sit ansigt, må vi tage afstand og sige fra. Sige klart fra. Ikke over for vælgerne i vore demokratier, men over for de holdninger og det menneskesyn, som visse partier prøver at vinde vælgermæssig fremgang på. Mit budskab i dag skal være klart og entydigt: Fremmedhad og

tendens til racisme må klart afvises. I vore egne lande. I Norden. I Europa. Globalt.

Vi er fuldstændig klar over, at skal vi undgå, at fremmedhadet får fodfæste i Europa, så kræver det, at vi tager fat om de reelle problemer. Vi må tage målbevidst fat på årsagerne til menneskers bekymringer: Ulovlig indvandring, den uhyggelige menneskesmugling, de sociale problemer, tendenser til vold og kriminalitet. Vi må tage fat om en god og fremadrettet integrationspolitik, som endnu bedre kan sikre, at de mennesker, der har fået ophold i vore lande, kan blive indpasset med fuld respekt for værdierne i vore samfund og have lige rettigheder og pligter.

I programmet for Danmarks formandskab foreslår vi derfor også, at en Nordisk Integrationspris indstiftes til virksomheder eller privatpersoner, der på forbilledlig vis har sikret integration af flygtninge og indvandrere.Vi påpeger, at skal vi nyde godt af hinandens erfaringer ved øget erfaringsudveksling, så skal vi også sikre, at flygtninge og indvandrere gives mulighed for frivillig repatriering.

Vi skal skabe løsninger, der virker, og det kræver handling og samarbejde, både hjemme og ude. Jeg er også glad for at kunne sige i dag, at på EU-topmødet i Finland i sidste måned i Tammerfors/Tampere, gjorde vi også klart, at vi tager afstand fra fremmedhad og fremmedfjendskhed. Vi har sat arbejde i gang på en række områder af stor betydning for Europas flygtningepolitik, og jeg mener, at Nordens stemme kan og skal sætte præg på det arbejde også; fremtidens flygtningesamarbejde i Europa.

Lige så klart som vi tager afstand fra fremmedfjendske holdninger, lige så klart tager vi afstand fra vold i vore samfund. Uanset om det kommer fra det yderste højre eller fra ekstreme autonome grupper af unge, som skaber frygt i vore befolkninger. Vold kan aldrig blive løsning på noget som helst i vore samfund. Det skal stoppes konsekvent ved resolut indgriben og ligeså konsekvent forebyggelse.

Fru Præsident, når jeg siger det, er det også fordi, at vi i Norden har menneskerettighederne og humanismen som vores yderste og fornemste mål. Vi er humanismens og menneskerettighedernes forkæmpere. Menneskerettigheder er noget fuldstændig fundamentalt og et af de nordiske landes afgørende omdrejningspunkter. Derfor vil vi fastholde og fortsætte, ja, vel i virkeligheden vort globale lederskab, når det gælder bistand til udviklingslande via FN og bilateralt. Vi skal også stille store krav til verdensmarkedet og verdenshandelen ved de kommende WTO-forhandlinger. Europa og Norden må nu lægge sig i spidsen med et regionalt, menneskeligt lederskab, således at arbejdstagerrettigheder, miljøbestemmelser og forbud mod børnearbejde tages med i forhandlingsrunderne. Vi skal fastholde og udbygge vort tætte nordiske samarbejde om menneskerettighedsspørgsmål både globalt i FN, regionalt i OSCE, ikke mindst under det norske formandskab, og EU - og i Europarådet.

Fru Præsident, Vi har i Norden valgt en samfundsmodel, der hviler på klare fælles værdier:

- Lige rettigheder og pligter for alle, der bor i vore lande uanset herkomst og etnisk baggrund.
- Lige muligheder med hensyn til uddannelse, arbejde, sygdomsbehandling, kulturelle oplevelser og et rent miljø.
- Social tryghed og sikkerhed, som man kan regne med.
- En solidarisk finansiering som fundamentet.

Vi har skabt samfund her i Norden, der kombinerer en fornuftig, offentlig regulering med social sikkerhed og et velfungerende privat erhvervsliv. Vi har bygget på uddannelse og dygtiggørelse og en velfungerende offentlig sektor. Vi har skabt en nordisk model for arbejdsmarkedet, som sikrer stabilitet, vækst og beskæftigelse. Med rettigheder og pligter.

Det er min klare opfattelse, at vi i Norden har noget at byde på i den ny verden, hvis vi sætter os nordiske ambitioner, og hvis vi sætter vore nordiske ambitioner højere og fortsætter vort tætte samarbejde i Norden – og helst i endnu mere forpligtende retning.

Fru præsident. Vi står midt i globaliseringens tidsalder; i en tid, hvor der er brug for, at vi i Norden er endnu mere bevidste om vore egne værdier. Ikke på indadvendt facon, men udadvendt – som et tilbud. Verdenssamfundet møder velfærdssamfundet. Vi kan fra Nordens side gøre en forskel. Vi kan inspirere andre. Vi har vist, at social tryghed og sikkerhed og konkurrencekraft ikke er modsætninger, men i virkeligheden hinandens forudsætninger.

Og samtidig står vores egen samfundsmodel jo også over for store udfordringer. Når vi spørger os selv, melder der sig jo en række fundamentale spørgsmål: Hvordan opretholder vi solidariteten i vore befolkninger, samtidig med at den enkelte borgers rettigheder og udfoldelsesmuligheder er i centrum? Hvordan håndterer vi den økonomiske globalisering? På den ene side er der uanede muligheder for vækst og udvikling. Men på den anden side er der jo også en enorm centrifugalkraft, som kan skabe risiko for ny polarisering, ny udstødning, ny marginalisering i vores samfund.

Og hvordan sikrer vi, at vi fortsat kan finansiere vores velfærdssamfund, når en veluddannet og bedre stillet befolkning efterspørger flere og flere velfærdsydelser, samtidig med at der i de kommende 10-15 år bliver flere ældre og færre unge mennesker?

Fru Præsident, vi skal have nordiske, solidariske svar på disse fundamentale spørgsmål. Vi skal udveksle erfaringer, og vi skal finde svarene sådan, at de svageste og de mest sårbare aldrig bliver taberne i vores samfund.

Jeg mener, at vi har stærke nordiske holdepunkter for at finde de svar: For det første skal vi fastholde en positiv økonomisk politik, der sikrer fortsat fremgang i beskæftigelsen og skaber rum på arbejdsmarkedet for mennesker, som ikke har haft mulighed for beskæftigelse indtil nu. Under det danske formandskab her i Norden vil vi udveksle de bedste erfaringer herom.

For det andet skal vi investere i et højt uddannelses- og vidensniveau, så vi forebygger en polarisering i vores samfund. Livslang uddannelse og forskning er krumtapper i velfærdsstatens overlevelse. Områder, der giver stor nordisk nytte. Kravene til kvalitet og til indhold i forskningen må vi skærpe. Derfor er nordisk samarbejde om uddannelse og forskning helt nødvendigt.

Formandskabet vil derfor skabe en styrket, tværgående rådgivningsstruktur vedrørende livslang uddannelse, ligesom vi vil afholde konferencen "Norden i Verden – Verden i Norden – uddannelsens rolle i det nye årtusinde".

Jeg tror også, det er vigtigt at gøre sig klart, at et tæt nordisk samarbejde på informationsteknologi-området helt er i tråd med dén satsning, jeg her understreger. Det er et dansk ønske, at vi gør nordisk IT-samarbejde til et prioriteret område i det nye århundrede. Jeg tror, det netop er os, der skal vise i Norden, at informationsteknologien skal betjene hele befolkningen og hele samfundet og ikke kun dem, der har computeren, eller dem, der automatisk får computeren.

Og endelig for det tredje skal vi sikre kvaliteten i vores samfund. Det kræver prioritering, det kræver nytænkning, det kræver fornyelse. Vi må fastholde det afgørende grundtræk i vores samfund: Solidariteten med de svageste – et samfund uden gruppeegoisme og polarisering. Vort arbejdsprogram lægger op til, at vi fælles nordisk udveksler erfaringer også om kvalitetsudmåling bl.a. i vores sundhedsvæsener rundt om i de nordiske lande. Vi skal sikre social lighed i sundheden, som vi har sat det på programmet. Vi foreslår derfor, at en epidemiologisk undersøgelse iværksættes om forskelle i dødelighed og middellevetid.

Og lad mig også understrege, at vi skal fortsat arbejde for at skabe et bæredygtigt samfund på alle områder. Det danske formandskab giver høj prioritet til at fremme en bæredygtig udvikling i vore lande og selvstyreområder samt i nærområderne. Et rent miljø er en fundamental faktor i vore velfærdssamfund – et 'grønt' Norden er vores vision. Formandskabet vil følge op på statsministerdeklarationen fra sidste år, så handlingsplanen om "Et holdbart Norden" kan lægges frem på næste års session i Reykjavik. Og lad mig i den forbindelse – på egne vegne og på samtlige nordiske statsministres vegne – lykønske Agenda 21-kontoret på Åland med modtagelsen af Nordisk Råds Natur- og Miljøpris. Tak for en smuk tale. Vi deler til fulde jeres omsorg for og kærlighed til Østersøen. Det kan man trygt stole på.

Fru Præsident, aldrig før har vi haft mulighed for at skabe en ny helhed i vores region af verden. Vores vision er, at Østersøregionen med de baltiske lande, Nordvestrusland - kan blive selve det praktiske bevis for den mellemfolkelige samhørighed, der bygger på frihed, demokrati og velfærd, hvor mennesker kommer før penge.

Vi skal derfor hjælpe med at skabe forudsætningerne for en stabil, demokratisk og økonomisk udvikling hos vores naboer. Alle stater skal påtage sig et socialt ansvar. Derfor vil det danske formandskab videreføre og styrke de

fællesnordiske programmer for at skabe bedre vilkår for ikke mindst børn og unge i Baltikum og i Nordvestrusland, og derfor vil vi fortsat støtte udviklingen af de sociale og menneskelige netværk.

Det er jo os i Norden, der har skabt de nordiske velfærdssamfund, forstås. Og det bliver os, der må være pådrivende, hvis velfærd, beskæftigelse og miljø skal være i centrum i Østersøsamarbejdet. Der er ingen andre til at gøre det. Derfor må vi gøre det.

Udvidelsen af Den Europæiske Union med de nye demokratier fra Østeuropa er vores bedste mulighed for at skabe fred og sikkerhed og stabilitet i vore nærområder.

Jeg ser frem til, at vi i december under det finske formandskab endeligt og formelt kan beslutte, at også Letland og Litauen kan indgå i den første gruppe af ansøgerlande sammen med de øvrige, Slovakiet, Rumænien, Bulgarien og Malta.

Det er et fantastisk gennembrud for det nordiske arbejde, et stort, stort gennembrud for vort arbejde, at nu alle tre baltiske lande er i samme gruppe. Det er et selvstændigt og fuldstændigt afgørende bidrag til vores tætte samarbejde i Østersøregionen. Det er et gennembrud. Men nu er der ekstra brug for, at vi er vedholdende, at vi hjæper teknisk, politisk og menneskeligt.

Det er endvidere en opgave for os at huske de dele af vores region, som måske kan blive glemt. Fra dansk side vil vi aktivt arbejde for, at de nordiske lande udvikler kontakterne til Kaliningrad, der – som jeg sagde det - ikke må blive glemt. Danmark har allerede ydet en særlig indsats for Kaliningrad i EU. Det har ført til en fremtrædende placering for området i EU's politik for Den Nordlige Dimension, som også det finske formandskab har arbejdet så flot med.

Vi har også taget initiativ til oprettelsen af en Fællesnordisk fond, der skal yde økonomisk støtte til gennemførelse af en række samarbejdsprojekter. Det åbner store muligheder for at fremme den mellemfolkelige forståelse i regionen. Folk til folk. Mennesker til mennesker.

Under det danske formandskab skal der tages initiativ til at udarbejde en strategi for en bæredygtig udvikling i Arktis - en arktisk Agenda 21. Arbejdet i Arktisk Råd skal styrkes. En bæredygtig udvikling inden for turisme, fiskeri og fangst stemmer godt overens med de prioriteringer, vi har lagt til grund i det fællesnordiske samarbejde, ikke mindst under det islandske formandskab.

Det danske formandskab vil samtidig – som ønsket af Grønland, og jeg er ganske enig - arbejde for, at der etableres "et arktisk vindue" i Den Nordlige Dimension.

Det er også glædeligt, at et vestnordisk projekt for klimaforskning i havstrømme nu er ved at tage sin endelige form. Et projekt, som ikke mindst Færøerne har argumenteret overbevisende for.

Fru Præsident, det nordiske samarbejde står jo ikke alene. Vi er en del af et større fællesskab i Europa, enten som medlemmer af EU eller af EØS. Det er vigtigt at se det sådan. Og det er vigtigt at udforme vores strategi sådan.

Velfærdssamfundets finansiering kræver høj beskæftigelse. Vi ved det godt. Velfærd forudsætter arbejde. Arbejde forudsætter velfærd. Derfor har Danmark også prioriteret samarbejdet om beskæftigelsespolitik og arbejdsmiljø i EU. Det samme gælder forbrugerpolitik, bæredygtig udvikling og ren energi.

Vi kan sætte præg fra Nordens side, også i det europæiske samarbejde. Og vi bør gøre det stærkere. De nordiske lande kan sætte stærke præg på det europæiske samarbejde, bl.a. på fødevareområdet. Formandskabet vil derfor holde en konference om fødevaresikkerhed. Vi vil samtidig styrke samspillet mellem forbrugerpolitikken og erhvervspolitikken samt styrke forbrugerforskningen i Norden.

Og fru formand, som p.t. er afløst af hr. formand: I pengepolitikken i Europa er der også sket nyt. Vi har fået en ny fælles europæisk valuta. Euroen er en kendsgerning i dag. Valutaerne er låst fast. Og jeg siger: Undervurder ikke den dynamik, der hermed er skabt. Euro-samarbejdet giver muligheden for at skabe et europæisk svar på de internationale økonomiske udfordringer.

Det er ikke blot en ny valuta, vi nu ser vokse frem i konkurrence med den japanske yen eller den amerikanske dollar. Europa tegner, så vidt jeg kan se det, til at blive den eneste region i verden, hvor man kombinerer en fælles valutazone med en målbevidst indsats for beskæftigelsen, for miljøet, for sikring af menneskerettighederne og respekt for mindretallene sammen med en kamp for nogle af de velfungerende velfærdsprincipper, vi selv tillægger så stor betydning.

Jeg føler, at det er på tide at sætte et nordisk præg på den økonomiske strategi i Europa, i vor del af verden. Jeg føler, at vi kan gøre vores indflydelse gældende. Mulighederne er bedre end nogen sinde før.

Jeg er naturligvis fuldstændig bevidst om, at vi i vore nordiske lande hver for sig må træffe vore beslutninger om forholdet til den fælles valuta. Men uanset dette er det en kendsgerning, at EU og EØS-området under alle omstændigheder er en så stor og sammenhængende økonomisk enhed, at der er store fordele forbundet med samarbejdet og en koordinering af indsatsen. Og dermed også rum for en nordisk interesse og en nordisk indflydelse.

Jeg vil gerne slutte med at understrege, at vi har brug for Norden, og vi kan gøre en forskel.

Præsident. De forandringer vi har gennemlevet i Europa og globalt i de seneste 10 år, kræver fortsat klare, politiske svar. Og jeg vil gerne understrege det. Forandringer kommer, ja, men det har aldrig været Nordens strategi at affinde sig passivt med forandringer, der kom til os udefra. Det har altid været vores opgave at forme de politiske svar på udefrakommende forandringer. Og jeg vil gerne sige: Der er mere brug for den nordiske stemme, der er ikke min-

dre brug for den nordiske stemme. Befolkningerne ser frem til i Østeuropa, drømmer om i Østeuropa, håber på opbygning af samfund i Østeuropa, der har det bedste til fælles med de nordiske velfærdssamfund.

Skulle vi da ikke også række hånden frem, fortælle, gøre os gældende på en god måde? Det er min opfattelse, at vi sammen kan gøre det bedre i Norden. At vi kan bruge hinanden bedre, at vi kan sætte stærkere præg på udviklingen omkring os, hvis vi beslutter os for det.

Vort samarbejde gennemgik store forandringer i 1995, da Sverige og Finland blev medlemmer af den Europæiske Union. Vi igangsatte et fornyelsesarbejde med fornuftige resultater. Men nu går udviklingen så stærkt, at der allerede nu – blot 5 år senere – er god grund til at overveje, om vi har fundet rette form og rette indhold i vort nordiske samarbejde.

Det er derfor meget nyttigt, at de nordiske samarbejdsministre har nedsat et panel af vise kvinder og mænd til at tage den udfordring op. Panelet skal komme med bud på det nordiske samarbejde her på tærsklen til det ny årtusind. Jeg ser meget frem til panelets konklusioner, når det til næste år skal afrapportere til Nordisk Råds 52. session.

Jeg håber, det vil blive et oplæg til mere forpligtende samarbejde i Norden. Måske også et samarbejde, der samler sig om de afgørende spørgsmål, vi finder vigtigst.

Folk ser frem til os, Præsident. Norden kan gøre en forskel i det 21. århundrede. Derfor er der brug for mere samarbejde i Norden, ikke mindre. Jeg vil gerne understrege, at den nordiske velfærdsmodel ikke står foran sin solnedgang, men står i sin morgenrøde. Og jeg vil gerne understrege, at alt tyder på, at det 21. århundrede bliver menneskelighedens århundrede. Det århundrede, hvor mennesker kommer før penge. Og sådan har det jo været i en hel del år i det nordiske samarbejde. Derfor er det vores pligt at sætte præg stærkere end før på en god og en rigtig måde. Fem svaner i samlet flok kommer længere end en enlig svale.

Jeg ser frem til et spændende og udfordrende år – år 2000 - for det nordiske samarbejde. Samtidig vil jeg benytte lejligheden til at sige tak til Island. En stor tak for fornem varetagelse af formandskabet i det forgangne år.

NORDISK RÅDS ÅRSBERETNING 1998

I överensstämmelse med kapitel 4 § 5 i Nordiska rådets arbetsordning överlämnas härmed en verksamhetsberättelse från Nordiska rådets presidium till plenarförsamlingen vid Nordiska rådets
51. session. Rapporten omfattar verksamheten under 1998.

Köpenhamn i oktober 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

På tröskeln till ett nytt årtusende 1168
Presidiet 1169
Utåtriktad verksamhet 1175

UTSKOTT 1180
Nordenutskottet
Närområdesutskottet
Europautskottet
Valkommittén
Kontrollkommittén

PARTIGRUPPERNA 1208
Den konservativa gruppen
Mittengruppen
Socialdemokratiska gruppen
Vänstersocialistiska gruppen

DELEGATIONERNA 1224
Danmarks riges delegation
Finlands delegation
Islands delegation
Norges delegation
Sveriges delegation
Ålands delegation

BILAGOR 1243

Bilaga 1 Medlemmar i rådets presidium och utskott 1998
Bilaga 2 Medlemmar i partier och partigrupper
Bilaga 3 Medlemmar i delegationerna
Bilaga 4 Rådssekretariatet
Bilaga 5 Medlemsförslag, minsterrådsförslag och handlingsplaner
Bilaga 6 Medlemmars frågor under året
Bilaga 7 Meddelande om interna beslut

PÅ TRÖSKELN TILL ET NYTT ÅRTUSENDE

Norden är inte bara ett geografiskt begrepp. Det är också ett uttryck för värderingar och identitet. Denna insikt bör vara riktningsgivande för utvecklandet av det nordiska samarbetet. Den viktigaste framtidsuppgiften för Nordiska rådet är att ytterligare förbättra livskvaliteten för medborgarna. Vår enastående modell för regional samverkan bör dessutom användas för att påverka utvecklingen både inom Europa och globalt.

Nordiska Ministerrådet har nyligen påbörjat ett arbete med att utarbeta ett debattunderlag om värderingar, utvecklingsmöjligheter och tendenser i det 21:a seklet och vilka krav detta ställer på det nordiska samarbetet.

Då Nordiska rådet som parlamentariskt organ har särskild plikt att förstärka den representativa demokratin, har rådet minst lika stort behov för att diskutera det framtida nordiska samarbetet.

Nordiska rådet kan bli mera mål- och resultatinriktat och fokusera på utmaningar som påverkar människors dagliga liv samt på de nordiska ländernas möjlighet att genom samverkan påverka EU. De nordiska invånarna kan sannolikt se att nordiska värderingar påverkar den globala utvecklingen. Rådet måste dock vara berett till klarare ställningstaganden och till starkare utåtriktad profilering. Inte minst för att synliggöra sina insatser för att förbättra livskvaliteten för nordborna.

Nordiska rådet har under de senaste åren allt mer börjat utvecklas till att fungera som ett *regionalt samarbetsforum för Norra Europa*. Satsningar i de baltiska och ryska närområdena har bidragit till att skapa en social utveckling som ger förutsättningar för stabil utveckling för demokrati och mänskliga rättigheter.

Lärdomar från det nordiska samarbetet kan vara nyttiga i demokratiutvecklingen och krisförebyggandet i andra geografiska områden i Europa. Med åtgärder riktade särskilt till utsatta grupper såsom kvinnor, barn och unga, kan förtroende successivt byggas upp och grundstenar till fredlig samexistens läggas. Nordiska rådets bidrag skulle kunna vara praktiska exempel på grannlandssamverkan och hjälp till att etablera regionalt parlamentariskt samarbete. Existerande nordiska ordningar med elevutbyte, skolsamarbete, kulturutbyte och arbetsuppehåll borde kunna ge inspiration.

Världsamfundet måste förbättra sin beredskap till innsatser i tidigt skede när konflikter hotar. Vi måste lära oss att samordna politiska, ekonomiska, diplomatiska och militära resurser bättre. Tillsammans bör vi söka nya vägar att bygga upp gemensam kunskap och analysförmåga på detta området.

Norden står för *livskvalitet*. I de nordiska länderna råder sannolikt större jämlikhet än på något annat håll i världen. Detta gäller både individuellt mellan könen samt mellan handikappade och icke handikappade. Det kvalitetsbegrepp som Norden representerar har hjälpt nordiska företag att marknads-

föra sig. Det nordiska samarbetets bidrag kan vara att ha som mål att skapa en konkurrenskraftig region.

Kunskapssamhället präglas av förmåga till nytänkande och förändring. Hela samhällets innovationsförmåga står i centrum. Nordiska rådet bör sträva efter att det nordiska samarbetet utvecklar sig så att de så kallade nordiska värderingars inflytande inte försämras utan förstärks. *Utbildning* är ett nyckelelement, liksom principen om det livslånga lärandet. IT kan medföra nya kunskapsklyftor inom samhället, vilket är en ny utmaning för det nordiska samarbetet.

På tröskeln till ett nytt årtusende är det behov för ett starkt och visionärt Nordiska rådet. Målet måste vara att Nordiska rådet är opinionsbildande och har förmåga att påverka den framtida politiska agendan.

PRESIDIET

Presidiet är Rådets högsta beslutande organ mellan sessionerna, och kan då fatta beslut i Plenarförsamlingens ställe. Presidiet skall bereda övergripande politiska frågor, samt frågor om den allmänna inriktningen och utvecklingen av Rådets verksamhet. Presidet är vidare ansvarigt för utrikes- och säkerhetspolitiska frågor. Presidiet skall leda och samordna Rådets verksamhet och se till att den samordnas med verksamhet i de nationella parlamenten och i internationella organisationer.

Under år 1998 höll Presidiet tio sammanträden. Presidiet höll därutöver två möten med utskottens och kontrollkommitténs förmanskap och två möten med samarbetsministrarnas ordförande.

Under sitt möte i februari sammanträffade presidiet med Baltiska församlingens ledning. Presidiet sammanträdde också med ledningen för Föreningarna Norden vid februarimötet.

Presidiet höll i oktober möte med samtliga samarbetsministrar, dels om Nordiska rådets budget, dels om samordningen av EU/EES-frågor. Med anledning av det sistnämnda temat hade även Europautskottets ordförandeskap inbjudits att deltaga i mötet. I samband med sessionen mötte Presidiet dels de nordiska statsministrarna, dels utrikesministrarna.

Presidiet organiserade ett gemensamt möte för samtliga Rådets medlemmar i juni, då EU-kommissionären Anita Gradin redovisade aktuella EU-frågor, främst inom hennes eget ansvarsområde, inrikes och rättsliga frågor. På motsvarande sätt redogjorde i september ordförande i Nordiska samarbetskommittén (NSK), statssekreterare Sven-Eric Söder, för regeringarnas Östersjösamarbete vid ett möte med alla Rådets medlemmar.

I anslutning till Presidiets decembermöte genomfördes ett halvdagsseminarium om demokratifrågor.

Miljöpolitik

Under året tog Presidiet flera initiativ i miljöfrågor. I januari uppmanade man i brev de nordiska regeringarna att kontakta Storbritanniens regering angående behovet att begränsa nya radioaktiva utsläpp från Sellafield-anläggningen. De nordiska miljöministrarna följde denna uppmaning genom ett gemensamt brev till sin brittiske kollega. Rådets temakonferens om miljö i Göteborg satte de långsiktiga miljöfrågorna i fokus. I samband med sitt sommarmöte i Svalbard antog Presidiet ett omfattande uttalande om miljön i norr. I uttalandet uppmärksammas riskerna med den kärntekniska verksamheten - den civila såväl som den militära - på Kola-halvön, det arktiska miljösamarbetet och regeringssamarbetet för att kartlägga alla mänskliga aktiviteter - på land och till havs - som kan störa havens ekosystem. Presidiet riktade sig till de nordiska utrikesministrarna med förslag om att de skulle ta initiativ till en ramkonvention om miljö och utveckling i Arktis.

Utrikes- och säkerhetspolitik

Genom de reformbeslut som genomfördes år 1996 stod det klart att internationella kontakter och utrikes- och säkerhetspolitiska frågor skulle få en mycket mer framträdande roll i Nordiska rådets arbete än tidigare.

Detta markeras också genom att presidiet ansvarar för övergripande utrikes- och säkerhetspolitiska frågor, vilket inte utesluter att även utskotten är aktiva när det gäller kontakter av olika slag utanför Norden.

Året 1998 präglades, vad gäller utrikes- och säkerhetspolitiken, av uppföljningen av Nordiska rådets stora konferens i augusti 1997, samt det säkerhetspolitiska betänkande som antogs vid sessionen i november det året.

Detta uppföljningsarbete inleddes genom ett besök vid Europarådet i samband med Presidiets januarimöte. I februari inledde professor Rutger Lindahl och ordföranden i Stortingets utenrikskomité, Håkon Blankenborg, tillsammans med medlemmar av Presidiet en diskussion om den nya europeiska säkerhetspolitiken. Vid sitt möte i mars diskuterade Presidiet den "nordliga dimensionen" av EU:s politik, efter en inledning av utrikesrådet Erik Ulfstedt, Utrikesministeriet i Finland. Presidiet antog ett uttalande där man välkomnade detta initiativ, och uttryckte sin vilja att bidra med konkreta synpunkter i den fortsatta processen. I samband med Presidiets möte i oktober togs det nordiska samarbetet om fredsfrämjande och fredsbevarande insatser upp, bl.a. genom att ambassadör Thorvald Stoltenberg redogjorde för sina erfarenheter som FN:s representant i ex-Jugoslavien.

Sessionen

Sessionen är årets viktigaste nordiska möte. Där möts, under några dagar, ledande parlamentariker och regeringsmedlemmar från alla delar av Norden.

I anslutning till sessionen delas också Nordiska rådets natur- och miljöpris ut. 1998 års session hölls den 9-12 november i Stortinget, Oslo.

Nyordningen med frågestund med samarbetsministrarna fortsattes. Erfarenheterna har varit så positiva att detta antagligen blir ett permanent inslag i framtida sessionsprogram. Ministrarnas spontana svar vid frågestunden är uppskattade, men någon gång kan en parlamentariker föredra ett mer precist och detaljerat svar. Det kräver att ministrarna har möjlighet att förbereda sig. Därför återinfördes år 1998 möjligheten att få svar vid sessionen på skriftliga frågor som lämnats i förväg.

Traditionellt har dagordningen innehållit en punkt för vart och ett av utskottens ärenden. Med de breda ansvarsområden utskotten numera har riskerar det att leda till splittrade debatter, och därför gjordes vid 1997 års session en ytterligare indelning inom respektive utskotts sakområden. 1998 följdes detta arbete med förnyade arbetsformer för sessionen upp. Nu utformades dagordningen helt tematiskt, dvs. om flera utskott arbetat med frågor som t.ex. barns och ungas villkor, handels- eller miljöpolitik, placerades ärenden under en och samma dagordningspunkt. Avsikten var dels att undvika flera debatter om näraliggande ämnen, dels att "korsbefrukta" debatterna med perspektiv från flera utskott.

Totalt antog rådet 33 rekommendationer, bl.a. om samordning av biståndinsatser i Nordens närområde, förbättrat konsumentskydd i EU, den nordiska socialkonventionen, samordning av pensionsregler, konvention om nordiska friskolor, förenklad upphovsrätt avseeende TV-program, samt polissamarbete med Ryssland och de tre baltiska staterna. Efter en intensiv debatt utlovade ministerrådet en forsatt diskussion med Rådet för att konkretisera och fördjupa sitt förslag till plan för det nordiska kultursamarbetet. Barns och ungas situation stod också centralt: Bland annat diskuterades handlingsplaner om barn- och ungdomskultur och om barn och unga i närområdet.

Inför den utrikes- och säkerhetspolitisk debatten avgav såväl utrikes- som försvarsministrarna skriftliga redogörelser, som behandlades tillsammans med medlemsförslag på detta sakområde. Även den internationella handelspolitiken uppmärksammades: Presidiets betänkande om ett MAI-avtal godkändes, och Europautskottet arrangerade i samband med sessionen en utfrågning med nordiska ministrar om aktuella WTO-frågor.

Miljökonferensen

Som ett led i Nordiska rådets starka satsning på miljöfrågor hölls temakonferensen *Norden – bärkraftig region inför 2000-talet: vi kan – vill vi?* i Göteborg den 26-27 februari 1998.

Valet av tema för konferensen föranleddes av en önskan att diskutera två aktuella miljöfrågor ur nordiskt perspektiv

dels frågan om människans påverkan på jordens klimat och vad de åtgärder innebär som skisserades i Kyoto-överenskommelsen om reduktion av utsläpp av klimatgaser,

dels behovet av omställningar vad gäller energi- och resursanvändning m.m., omställningar som också berör den enskildes konsumtionsmönster och livsstil.

Mot bakgrund av frågan "Är Norden på väg att bli en bärkraftig region eller krävs ytterligare åtgärder?" diskuterades vilka utmaningar länderna står inför och vilka åtgärder som krävs för att göra de nordiska länderna miljömässigt bärkraftiga såväl ur nordiskt/regionalt som globalt perspektiv.

Inlägg hölls av svenske statsministern Göran Persson, av Lettlands miljöminister Indulis Emsis, av direktör Domingo Jiménez-Beltran samt av direktör Elisabeth Dowdeswell, FNs miljöorganisation UNEP, för att belysa behovet av åtgärder för bärkraftighet ur nordiskt, östersjö-, europeiskt och globalt perspektiv. I fyra delkonferenser hölls inlägg om och diskuterades klimatfrågan, Agenda 21 för Östersjön som redskap för bärkraftig utveckling, energifrågor samt konsumenten som pådrivande kraft för en bärkraftig utveckling.

Den avslutande debatten visade att bred enighet rådde om betydelsen av ett folkligt engagemang, dialog på alla nivåer, behovet att involvera såväl producenter som konsumenter i processen samt att miljöansvar måste tas inom alla sektorer. Speciell uppmärksamhet fästes vid behovet av en samordning mellan miljö och ekonomi.

Efter konferensen beslöt Nordiska rådets presidium att konferensen skulle följas upp med förslag till åtgärder såväl vad gäller Nordiska rådets vidare arbete som vad gäller Nordiska ministerrådets och de nordiska ländernas regeringar arbete för att uppnå ett ekologiskt bärkraftigt samhälle. Ansvaret för att ta fram förslagen gavs till Nordiska rådets närområdesutskott. En närmare beskrivning av detta finns i redogörelsen för närområdesutskottets arbete i 1998.

Östersjösamarbetet

Den 7. parlamentariska Östersjökonferensen hölls 7-8 september 1998 i Lübeck. Delstatsparlamentet i Schelswig-Holstein organiserade konferensen under medverkan från Nordiska rådet.

Konferensens huvudteman var samarbetet i Östersjöområdet. Under denna punkt fick konferensen både en rapport från den permanenta kommittén (Standing Committee), vid ordförande Heinz-Werner Arens, och en rapport av regeringarnas Östersjöråd som framfördes av Östersjörådets ordförande, utrikesminister Algirdas Saudargas från Litauen. Uppföljning av Luxembourg-toppmötet med hänvisning till dess politiska betydelse till Östersjöområdet diskuterades. Man debatterade också folk till folk-samarbetet i Östersjöområdet.

Under förberedelsen har det utvecklats en närmare kontakt med NGOer som är aktiva i Östersjöregionen. I samband med konferensen organiserades ett möte mellan den permanenta kommittén och representanter för Union of the Baltic Cities (UBC), Baltic Sea States Sub-Regional Conference (BSSSC), Baltic Sea Chamber of Commerce Assocation (BCCA), Tysklands Hansa-kontor och Cooperation of Peripherical Maritime Regions (CPMR).

Slutdokumentet från konferensen vänder sig till bl.a. EU:s kommissionen, Europa-parlamentet och CBSS-regeringar. Parlamentarikerkonferensen beslöt att utveckla gemensamma strategier för Östersjöområdet för att skapa jämförbara levnadstandarder. Vidare beslöt man att förbättra förhållanden till alla organ i Östersjöområdet och bad att den permanenta kommittén skulle koncentrera sig på samarbete med BSSSC (ländernas samarbetsorgan), BCCA (Östersjöområdets Handelskammarförbund), CPMR och Union of the Baltic Cities (städernas samarbete).

Att befrämja stabilitet och integration inom Östersjöområdet genom att utöka samarbete mellan representanterna i parlamentariska specialkommitteer om konkreta problem och gemensamma frågor, var ett av konferensens många tunga beslut.

Den permanenta kommittén fick också mandat att uppfölja de årligt godkända resolutionernas förverkligande, utvidga de stadiga PR-aktiviteterna och förstärka den parlamentariska konferensen genom att skapa en formell struktur. Med de ovan refererade beslut fick den permanenta kommitten en helt ny dagordning och tunga uppgifter till det kommande året och nästa konferens.

Rådets president Berit Brørby hade i övrigt inviterats som föredragshållare till den traditionella parlamentariska sammankomsten som arrangeras årligen i juni i Kiel under Kieler Woche. President Brørby berörde i sitt tal Nordiska rådets engagemang i Östersjösamarbetet och visioner för samarbetets utveckling.

Arktiskt samarbete

Den tredje konferensen för parlamentariker från länderna runt Arktis anordnades i Salekhard, Ryssland, den 22-24 april 1998. Samtliga arktiska länder utom USA deltog.

Konferensen resulterade i att ett slutdokument antogs med rekommendationer om att vidtaga ett antal åtgärder. Av dessa riktas ett antal till Arktiska rådet och ytterligare andra till de arktiska ländernas regeringar. I konferensens slutdokument uppdrogs vidare åt den Arktiska Samarbetskommittén att övervaka uppföljningen av besluten i dokumentet samt att, tillsammans med värdlandet, genomföra en ny konferens i Finland år 2000.

Vidare beslöts att medlemsskapet i kommittén bör utökas för att säkerställa representation från samtliga arktiska staters parlament samt Inuit Circumpo-

lar Conference, Samerådet och Association of Indigenous Peoples of the North Siberia and the Far East of the Russian Federation. Sekretariatet ombades ta initativ till att implementera beslutet, och säkerställa att kvalifikationerna för deltagande i kommittén blir likvärdiga med de som gäller för Arktiska rådet.

Fram till Salekhard-konferensen har Nordiska rådet omhändertagit Arktiska Samarbetskommitténs sekretariatsfunktion. I slutdokumentet ombeds värdlandet (Finland) att, i samarbete med kommittén, ta ansvar för kommitténs sekretariat.

Skriftligt regelverk för hur kommittén skall bedriva sitt arbete, val av ordförande, ledamöter m.m har hittills saknats och kommittén ges i slutdokumentet ett uppdrag att - för behandling vid nästa parlamentariska konferens - utarbeta ett dokument angående de framtida arbetsuppgifterna, kommitténs sammansättning samt procedurfrågor.

Från maj 1995 till konferensen i Salekhard var Geir H. Haarde, Kons, ordförande i kommittén. Ny ordförande skall utses av kommittén. Övrig nordisk representation var under 1998 följande: Erik Dalheim, (A) ordinarie ledamot, Jette Gottlieb, (EL) suppleant, och Hannes Manninen, (Kesk.) suppleant. Övriga ledamöter är MP Clifford Lincoln, parlamentet, Kanada , MP Ljudmila Pobedinskaya, Duman, Ryssland, MP Yuri V. Neelov, Federationsrådet, Ryssland, Senator Frank H. Murkowski, USA, och MEP Brian Simpson, Europaparlamentet.

Urbefolkningarna har gemensamt utsett en medlem för att följa kommitténs arbete. Hittills har samerna innehaft platsen. Inuiterna ges dessutom möjlighet att följa arbetet genom att relevant material delges organisationen Inuit Circumpolar Organisation. Information till de ryska urbefolkningarna förutsätts ske genom de ryska ledamöterna.

Förutom det arbete som hittills bedrivits inom Rovaniemiprocessen och de ytterligare arbete som kommer att bedrivas av Arktiska rådet pågår sedan några år ett samarbete inom ramen för det nordiska samarbetet rörande Arktis och/eller Barentsområdet. Den nordiska parlamentariska kontrollen vad gäller regeringarnas och internationella samarbetsorganisationers aktiviteter i Arktis och Barentsområdet omfattar alltså betydligt mer än arbetet i Arktiska rådet.

Det bör också framhållas att Nordiska rådet har riktat ett antal rekommendationer till de nordiska ländernas regeringar och till ministerrådet om olika förhållanden rörande Arktis och/eller de nordliga närområdena. Närområdesutskottet har under 1998 haft ansvaret för bevakningen bl.a. av rekommendation nr 32/1995/när angående parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet och nr 8/1996/när angående åtgärder för ökad kärnsäkerhet.

Behandling af Nordisk Ministerråds budget for 1999

Præsidiet besluttede på sit møde den 27. marts 1998 at nedsætte en arbejdsgruppe med en repræsentant for hver af de fire partigrupper med den opgave at forberede Rådets stillingtagen til Ministerrådets forslag til budget for 1999. De fire medlemmer af budgetgruppen blev Per Olof Håkonsson, Den Socialdemokratiske Gruppe, Johan J. Jakobsen, Midtergruppen, Sten Svensson, Den Konservative Gruppe, og Jarmo Wahlström, Den Venstresocialistiske Gruppe.

I gruppens mandat indgik også, at den kunne indgå i en dialog med repræsentanter for Ministerrådet. Dette blev der taget skridt til på et meget tidligt tidspunkt, allerede inden samarbejdsministrene havde vedtaget budgetforslaget, men hvor budgetgruppen havde haft lejlighed til at se generalsekretærens forslag.

Efter at have modtaget Ministerrådets budgetforslag blev det af budgetgruppen sendt til udvalgene med en angivelse af, hvilke udvalg man forventede behandlede hvilke afsnit i forslaget. Udvalgene fik som frist for aflevering af deres udtalelser om budgettet den 1. oktober 1998.

Med udgangspunkt i udvalgenes udtalelser udarbejdede budgetgruppen et udkast til betænkning, der lagde op til ganske store ændringer i det fremlagte forslag. Det drejede sig om forøgelse af midler bl. a. til børn og unge, til kultur, til sprog, til levnedsmidler mm, ialt 8 mio. DKK. Budgetgruppen optog herefter forhandlinger med repræsentanter for Ministerrådet, og i fællesskab fandt man frem til en løsning, således at Rådets ønsker kunne imødekommes, uden at det betød et uønsket afbræk i andre aktiviteter.

Generelt var Rådet iøvrigt godt tilfreds med Ministerrådets forslag, som i udstrakt grad imødekom de af Rådet tidligere fremsatte ønsker, såvel hvad angik indhold som opstilling af budgettet. Specielt skal der peges på opfyldelsen af Rådets ønske om, at der blev frigjort 10 mio. DKK til samarbejdsprojekter med Nordens nærområder.

UTÅTRIKTAD VERKSAMHET

För at den nordiske samarbeidstanke skal bevare sin sterke folkelige posisjon, må samarbeidet oppleves som nærværende og relevant. Levende kontakt mellom politikere og borgere er en demokratisk nødvendighet også i nordisk sammenheng. For Nordisk Råd er det derfor viktig å satse på informasjon, kommunikasjon og debatt.

I 1998 har informasjonsarbeidet beveget seg inn på flere nye spor. Året har vært preget av vilje til å ta i bruk den nye informasjonsteknologien i bestrebelsene på å synliggjøre det parlamentariske samarbeidet i nordiske medier og på å nå ut til publikum. En hovedlinje i informasjonsarbeidet har vært å bidra til den idémessige refleksjon omkring utviklingen i det nordiske samarbeidet.

Som tidligere har store deler av informasjonsinnsatsen vært gjennomført på basis en samarbeidsavtale mellom Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

Interesse for rådets saker

Flere av rådets arrangementer fikk god oppmerksomhet i 1998. Konferansen BARNforum var gjenstand for interessante reportasjer og lederartikler i både nordisk og baltisk presse, noe som har bidratt til å øke den opinionsdannede effekten av rådets innsats for barn og unge. I forbindelse med rådets konferanse om EU-utvidelsen i april ble det arrangert et godt besøkt presseseminar, hvor nordiske journalister kunne diskutere fremtidsperspektiver for Norden, nærområdene og EU med ledende forskere og diplomater. Presseoppslutningen på sesjonen i Oslo var med rundt 190 akkrediterte journalister nesten på høyde med fjorårets rekord. Dog manglet de store nyhetssakene på linje med sikkerhetspolitikkens gjennombrudd i 1997.

I 1998 har det vært skrevet en rekke aviskronikker som drøfter muligheter og utfordringer for nordisk samarbeide innenfor et regionalisert Europa preget av utvidelse av EUs utvidelse østover og et stadig sterkere behov for brobygging til Russland.

Nordisk Råds litteraturpris og musikkpris er populære innslag i mediene, og tegnet også i 1998 en fin profil av rådet. Kulturprisene manifesterer det nordiske samarbeidets kulturelle røtter og bidrar til å skape et positivt bilde av rådet i publikums bevissthet (se egen omtale av prisene nedenunder).

Pågangen etter Nordisk Råds journalststipendier har vært økende i flere nordiske land. Det er også interessant å notere at rådssekretariatet i 1998 fikk flere henvendelser enn tidligere fra journalister, forskere og studenter i nærområdene og andre deler av det gamle Øst-Europa.

Nordisk Råd online

Sammen med Nordisk Ministerråd driver Nordisk Råd de nordiske hjemmesidene på nettet, www.norden.org. I 1998 har hjemmesidene tatt flere skritt fremover. Hjemmesidene inneholder et bredere tilfang av informasjon og gjennomgår en hyppigere oppdatering enn før. Sidene er bl.a. blitt utvidet med mer stoff om Presidiet, utvalgene og rådets priser. Besøkstallene har gått opp.

Et av årets nye initiativer var etableringen av spesialsider for Nordisk Råds sesjon innenfor de nordiske hjemmesidene. På spesialsidene (www.norden.org/sesjon) ble det opprettet informasjonstilbud til presse, politikere og publikum. Samtlige taler, medlemsforslag, redegjørelser, pressemeldinger og andre aktuelle dokumenter ble lagt ut på spesialsidene. Tilbudet omfattet en egen nyhetstjeneste og radio-sendinger fra debatten. Nordisk Råds sesjon har neppe noen gang vært bedre dokumentert.

Internet har demonstrert sin styrke og voksende betydning som kommunikasjonskanal de siste årene. Den raske utviklingen på nettet understreker behovet for å virkeliggjøre Nordlex, et prosjekt som bl.a. skal sikre en tettere elektronisk kontakt mellom nordiske politikere og mellom de nordiske sekretariatene. Presidiet har på forslag fra informasjonsgruppen besluttet at det skal utpekes en felles redaktør for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd som skal ha det overordnede ansvar for hjemmesidene og Nordlex, etter mønster av den ordning som gjelder for Politik i Norden.

På parlamentarisk initiativ er det opprettet egne hjemmesider for barn i nærområdene, www.baltchild.org. Disse sidene ble først brukt som en plattform for den parlamentariske arbeidsgruppen for barns situasjon i nærområdene, som under ledelse av Margareta Israelsson (s) leverte en skjellsettende rapport i 1997. I 1998 har hjemmesidene vært en hovedkanal i markedsføringen av rådets internasjonale konferanse BARNforum. Sidene har vært en arena for debatt blant unge, nettverksbygging og utveksling av informasjon på kryss og tvers i østersjøområdet. Denne bruken av Internet representerer en nysatsning fra rådets side og har gitt verdifulle erfaringer for fremtiden.

Aktuelt informasjonsmateriale

Tilbudet av aktuelle publikasjoner om og fra Nordisk råd har økt markant i løpet av 1998. Den grunnleggende dokumentasjonen er blitt utvidet og gjort mer tilgjengelig, bl.a. ved at Helsingforsavtalen er utgitt i ny utgave på flere språk og ved at den tradisjonelle oversikten over rådsmedlemmene i "Vem är vem" nå kan hentes ned fra hjemmesidene.

Som en bevisst satsning er det blitt produsert flere publikasjoner som tar pulsen på aktuell nordisk parlamenterisk debatt. Flere av de nye heftene profilerer merkesaker båret frem av parlamentariske arbeidsgrupper. Et eksempel er "Kriminalitet i närområdena", skrevet av en arbeidsgruppe ledet av Inger Koch (m). Brosjyren er utgitt på engelsk og russisk, i tillegg til svensk og finsk. Dette har vært gjort for å komme i kontakt med presse og politiske beslutningstagere også utenfor den nære nordiske krets og for å skape grobunn for nordisk meningspåvirkning i nærområdene. Også heftet "Norden bekämpar rasism" har vært oversatt til flere språk. Denne utgivelsespraksisen er i seg selv et uttrykk for - og en støtte til - internasjonaliseringen av rådets arbeide.

Nordisk Råds presentasjonsbrosjyre foreligger nå på mer enn et dusin språk. I tillegg til de nordiske hovedspråk er brosjyren i dag å få på samisk, russisk, engelsk og latvisk. For første gang er det produsert en egen brosjyre for Nordisk Råds natur- og miljøpris.

Informasjonsgruppen

Presidiets informasjonsgruppe drøfter fortløpende policy-spørsmål på informasjonsområdet. Denne oppgaven blir stadig viktigere i en tid med hurtige endringer i mediebildet. I 1998 har informasjonsgruppen bl.a. trukket opp retningslinjer for Internet og Nordlex. Informasjonsgruppen har i 1998 vært ledet av den finske riksdagsrepresentanten Mats Nyby (SDP).

Høsten 1998 besluttet Presidiet og NSK at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd skal ha en felles informasjonsavdeling.

Politik i Norden

Tabloidavisen *Politik i Norden* udgives i et samarbejde mellem Nordisk Ministerråd og Nordisk Råd. Avisen udkom i 1998 med syv numre. Oplaget var i starten af året godt 9.000 – ved årets udgang ca. 10.500 ekspl. Avisen gik fra april ud på Internettet, via henvisning fra Nordisk Ministerråds og Nordisk Råds fælles hjemmesider. Hver gang med de fire vigtigste historier. Abonnementstilgangen fortsætter stadig jævnt opad. Avisen har i årets løb bl.a. sat fokus på den globale mediedominans i Norden, kulturfestivaler i de nordiske lande, den norske værdikommission, Østersøpolitikken, den lettiske politik over for det russiske mindretal, nordiske industrifusioner, de frivillige organisationer og mafiakriminalitet i Rusland. En lang række nordiske parlamentarikere har haft debatindlæg i avisen.

Avisen gennemførte i efteråret en læserundersøgelse, der viste, at hovedparten af læserne læser avisen af personlig interesse for det nordiske, dernæst af faglig interesse. En stor del af læserne ønsker mere kulturstof i avisen. 90 pct. af læserne ser det ikke som et problem, at avisen skrives på flere sprog. Avisen udkommer fortsat med en særlig finsksproget udgave.

Nordisk Råds priser

Hvert år hedrer Nordisk Råd fremragende nordiske prestasjoner innen litteratur, musikk og miljøvern. Nordisk Råds utdeler tre priser som alle har en prissum på 350 000 danske kroner.

Nordisk Råds litteraturpris gis for et skjønnlitterært verk, skrevet på et av de nordiske språk, som tilfredsstiller høye litterære og kunsteriske krav. Hensikten med prisen er å øke interessen for nabolandenes litteratur og språk og styrke det nordiske kulturfellesskapet. Prisvinneren kåres av en litterær bedømmelseskomité. Nordisk Råds svenske delegasjon er sekretariat for komitéen.

I 1998 ble litteraturprisen tildelt den finske forfatteren *Tua Forsström* for diktsamlingen *Efter att ha tilbringat en natt bland hästar.*

Nordisk Råds musikkpris har som formål å stimulere det gjensidige kjennskapet til musikklivet i de nordiske land. Musikkprisen utdeles annethvert år

for et nyere nordisk musikkverk. I de mellomliggende år tilfaller prisen en nordisk utøvende musiker eller et ensemble. Den nordiske musikkomité, NOMUS, fungerer som priskomité.

Årets pris musikkpris ble utdelt for verket *Konsert for klarinett og orkester* av den norske komponisten *Rolf Wallin*. Både musikprisen og litteraturprisen ble overrakt av rådets president Berit Brørby ved en seremoni i forbindelse med Nordisk Råds temakonferanse i Göteborg.

Nordisk Råds natur- og miljøpris ble utdelt for første gang i 1995. Nordisk Råds danske delegasjon er sekretariat for for miljøprisen. Prisvinnerne blir kåret av en egen nordisk bedømmelseskomité.

Natur- og miljøprisen går til en privat eller offentlig virksomhet, forskningsinstitusjon eller person som har vist spesielt initiativ innen natur- og miljøvern, innenfor rammen av et tema angitt av bedømmelseskomitéen. I 1998 ønsket man å belønne en innsats som på en vesentlig måte bidrar til å påvirke holdninger til og formidle kunnskaper om naturen og miljøets tilstand, naturens verdier og miljøtrusler av ulike slag.

Årets natur- og miljøpris gikk til det islandske miljøprosjektet *Jarðvegsvernd*. Prisen ble overrakt prosjektets leder, *dr. Olafur Arnalds*, i forbindelse med Nordisk Råds 50. sesjon. Jarðvegsvernd har på en enestående måte formidlet kunnskap om jorderosjonen på Island til den islandske befolkning. Prosjektet har bidratt til å få frem betydningen av å beskytte dyrkbar jord både i Norden og verden ellers.

NORDENUTSKOTTET

Nordenutskottets ordförandeskap

Ordförandeskapet har i 1998 haft följande sammansätning:

Mittengruppen: Olof Salmén (ÅC) ordf.
Socialdemokratiska gruppen: Berit Oscarsson (s) vice ordf. (t.o.m. sept. 1998)
Søren Hansen (s) t.f. vice ordf. (sept-nov)
Åke Gustavsson (s) vice ordf. (fr.o.m. dec.)
Konservativa gruppen: Jørgen Niclassen (Ff) vice ordf. (t.o.m. maj)
Svein Ludvigsen (H) vice ordf. (fr.o.m. juni)

Utskottet beslöt att utöka ordförandeskapet med en representant från vänstersocialistiska gruppen fr.o.m. 1999. Vänstersocialistiska gruppen nominerade riksdagsledamot Charlotta Bjälkebring att ingå i ordförandeskapet. Ordförandeskapet deltog i rådets interna seminarium om "Status i reformarbetet och evaluering av den 49:e sessionen" den 26 mars 1998 i Helsingfors samt i Europautskottets seminarium "Konsekvenserna av EU:s utvidgning för de nordiska länderna" den 16 april 1998 i Köpenhamn. Ordförandeskapet har under året utvecklat sin administrativa roll i utskottsarbetet för att ge utskottsmötena tillfälle att bli mer temabetonade och utöka det politiska disussionsutrymmet. Ordförandeskapet möttes regelbundet under året inför utskottets möten.

Nordenutskottets möten

Nordenutskottet höll sju möten under året. I samband med januarimötet besökte utskottet följande nordiska institutioner i Oslo: Nordisk Forskerutdanningsakademi (NorFA) Nordisk Institutt for kvinne- og kjønnsforskning (NIKK) Nordisk Industrifond samt Nordisk Institutt for sjørett. Per Olof Håkansson (s), medlem av presidiet, föredrog vid januarimötet Nordiska rådets arbetsordning.

Rasism och främlingsfientlighet

Som uppföljning av utskottets höring om rasism och främlingsfientlighet 1997 framlade Nordenutskottets rapportör Birthe Sörestedt (s) en rapport och förslag till utskottsförslag angående motverkande av främlingsfientlighet och rasism samt för det mångkulturella Norden. Det fastställda utskottsförslaget översändes till presidiet med anhållan om framställning. I sak var presidiet enigt i de tre förslag som framförts av utskottet, men avslog utskottets anhållan om framställning mot bakgrunden av ministerrådets planer på att framlägga ett ministerrådsförslag 1998. Utskottet behandlade under året minister-

rådsförslag angående insatser mot främlingsfientlighet (B 174/nord). Utskottets betänkande resulterade i en rekommendation vid den 50:e sessionen.

Utskottet mottog ministerrådsdokumentet "Redovisning för i vilken utsträckning nationella handlingsplaner för ökad tolerans inom förvaltningen existerar i de nordiska länderna" (Dokument 5 vid den 50:e sessionen 1998). Behandlingen av redogörelsen fortsätter i utskottet.

Välfärdsseminarium

Ett välfärdsseminarium, i Nordenutskottets regi, hölls i Sveriges riksdag den 31 mars 1998. Som ett led i den parlamentariska förankringen av det nordiska samarbetet inbjöds riksdagens berörda utskott att delta. Ett flertal nordiska experter på området samt den svenska socialförsäkringsministern deltog som föredragshållare. Rapport från seminariet är utarbetat vid rådssekretariatet. Rapporten är även ett grundlag för det fortsatta arbetet i utskottet i välfärdsfrågor. Behandlingen av mittengruppens medlemsförslag om välfärd i Norden (A 1166/nord) fortsätter i utskottet.

Unesco-konferensen "Power of Culture"

Sverige stod som värdsland för Unesco:s internationella mellanstatliga konferens den 30 mars – 2 april 1999 i Stockholm. Deltagande i konferensen ansågs som en viktig del av uppföljningen av Nordiska rådets temakonferens *Nordisk kultur under internationell press* 1997, där Unesco:s generalsekretare Federico Mayor var huvudtalare. Konferensen hämtade inspiration i Unesco:s världskommitté för kultur och utveckling rapport "Our Creative Diversity" (i svensk översättning: "Vår kulturella mångfald"). Nordenutskottet beviljades observatörstatus vid konferensen. Unesco inbjöd Nordiska rådets president Berit Brørby att hålla ett anförande i plenum.

Ett annat led i utskottets uppföljning av temakonferensen *Nordisk kultur under internationell press* var seminariet *Embracing Diversity: Nordic Culture in the Global Mosaic* som ingick i Unescokonferensens s.k. agora-seminarier. Seminarieansvarig var Nordenutskottets vice ordförande Berit Oscarsson (s). I seminariet deltog kulturexperter, kulturpersonligheter och artister med en panel av Nordenutskottets representanter. Det svenska produktionsbolaget Moderna Tider producerade ett program som transmitterades i Sveriges television den 5 mars 1998.

Samordning och förenkling av upphavsrättslagstiftningen i de nordiska länderna

Medlemmar av utskottets arbetsgrupp om film och media år 1997 framlade ett medlemsförslag om samordning och förenkling av upphavsrättslagstiftningen i de nordiska länderna (A 1166/nord). Medlemsförslaget resulterade i en rekommendation som antogs vid Nordiska rådets 50:e session. Sakkunnig

Henry Olsson, svenska justitiedepartementet, gav en orientering om immaterialrätt vid ordförandeskapets möte den 21 september 1998.

Fristående skolor i Norden

Den konservativa gruppen la fram medlemsförslag om fristående skolor i Norden (A 1167/nord). Nordenutskottets ledamöter var oeniga vid behandlingen av medlemsförslag A 1167 nord angående de fristående skolornas betydelse för ökad mobilitet i Norden. En majoritet inom utskottet stödde det förslag som framlagts av den konservativa gruppen att ett arbete skall inledas för att förverkliga en nordisk överenskommelse som ger föräldrar rättigheten att fritt välja skola för sina barn och som tillåter etablering av fria skolor och ger dem finansiella villkor som gör det möjligt att driva en god skolverksamhet också vid de fristående skolorna.

Efter debatt och votering både i utskottet vid junimötena samt i plenum vid den 50:e sessionen resulterade utskottets betänkande i en rekommendation. Den socialdemokratiska gruppen och den vänstersocialistiska gruppen reserverade sig mot utskottets förslag till betänkande. Mittengruppen, den konservativa gruppen samt framstegspartisterna i rådet stödde utskottets betänkande. Olof Erland (lib.), mittengruppen, stödde reservanternas förslag.

Nordiska rådets musikpris

Medlemsförslag om Nordiska rådets musikpris (A 1146/nord) återremitterades till Nordenutskottet vid den 49:e sessionen 1997. Nordenutskottet remitterade förslaget till NOMUS. Utskottet hade olika synpunkter på den grundsyn på musikpriset som framgick av medlemsförslaget. Utskottets betänkande, som byggde på remissvaret, resulterade i en rekommendation som antogs vid den 50:e sessionen.

Bygg- och bostadspolitik

Utskottet behandlade under året ministerrådsförslag om handlingsplan för byggnads- och bostadssektorn (B 166/nord). Utskottets betänkande resulterade, efter votering i utskottet, i en rekommendation vid Nordiska rådets 50:e session. Utskottet hade tidigare beslutat om behandling av ministerrådsförslaget på grundval av rapport från Marianne Carlström (s), utskottets rapportör på området. Utskottet föreslog att ministerrådet under året skulle anordna ett seminarium om bygg- och bostadssektorn enligt Marianne Carlströms rapport. Vid utskottets marsmöte inviterades sakkunniga för bygg- och bostadssektorn som i dialog med utskottet utarbetade riktlinjer för ett eventuellt seminarium. Nordenutskottets och presidiets representanter deltog senare i Nordiska ministerrådets seminarium i Halmstad den 11 juni 1998.

Vid behandlingen under den 50:e sessionen beslöt plenarförsamlingen enhälligt att rekommendera Nordiska ministerrådet att fastställa handlingsplanen för bygg- och bostadssektorn 1998-2001 i enlighet med ministerråds-

förslag B 166/nord, innebärande att den framtida inriktningen av verksamheten främst är bostadssocial och att insatser vad gäller bärkraftig utveckling av bygg- och bostadssektorn i första hand begränsas till projekt där miljö- och hälsoaspekter betonas, samt att utarbeta årliga aktivitetsplaner och att i årsberättelsen rapportera till Nordiska rådet om bedriven verksamhet.

Nordiska rådets 50 års jubileum 2002

Utskottet behandlade den socialdemokratiska partigruppens förslag till åtgärder för markering av 50 års jubileet. Av förslagen ansågs idén om en nordisk encyclopedi förtjäna ett seriöst övervägande.

Fri rörlighet i Norden

Gränsgångares problem, harmonisering av lagstiftning på bilskattningens område och registrering av fordon belystes i utskottet under året. Den socialdemokratiska gruppen uttryckte sitt intresse för rapportörskap om kartläggning av hindren för en nordisk inre marknad. Med utgångspunkt i debatten om Schengensamarbetet ansåg utskottet att den nordiska passfriheten fortsatt skall värnas.

Språkområdet

Utskottet mottog vid februarimötet information från en sakkunnig om Nordiska ministerrådets arbete på språkområdet. Som en uppföljning av Nordiska rådets temakonferens *Nordisk kultur under internationell press*, där de små språkområdena sattes i fokus, beslöt utskottet att prioritera de små språkområdenas språk i sin verksamhet. År 1997 hölls i utskottets regi *Nordiskt språktorg* i Reykjavík om isländskan, grönländskan och färöiskans status i det nordiska samarbetet. Situationen för de centrala nordiska språken samt finskan respektive de samiska språken belystes i en språkhöring i Åbo vid augustimötet 1997. I språktorget samt i språkhöringarna deltog språkexperter, sakkunniga, ministrar och parlamentariker.

Utskottet behandlade under året ministerrådsförslag om nordisk språkpolitik (B 177/nord). Utskottets betänkande resulterade i en rekommendation vid Nordiska rådets 50:e session. Förutom mnisterrådsförslaget om nordisk språkpolitik behandlade utskottet under året ett medlemsförslag om de minsta språkområdena i Norden (A 1182/nord). Utskottet föreslog med anledning av medlemsförslaget ökade bevillningar till de nordiska språknämnderna för ordboksproduktion kring språken isländska, färöiska, grönländska samt de samiska språken. Ministerrådet fastställde i enlighet med rådets rekommendation om budgeten 1999 utökade medel till de nordiska språknämnderna (TDKK 800) i detta syfte.

Språktorgets samt språkhöringens diskussioner sammanställdes i den journalistiska rapporten "Mera än ord" som framlades vid den 50.e sessionen. Utskottets insatser för de små språkområdena uppmärksammades av bl.a.

Islands television vid den 50:e sessionen samt fick genomslagskraft i det isländska ordförandelandsprogrammet för år 1999. Språkområdet bliver en fortsatt prioritering i utskottet.

Narkotika
Utskottet fick vid februarimötet orientering från sakkunniga med anledning av utskottets behandling av ministerrådsförslag angående samarbete på narkotikaområdet 1997-2000 (B 170/nord). Utskottets betänkande resulterade i en rekommendation vid den 50:e sessionen. Utskottet lämnade även sitt uttalande till ministerrådet angående den årligen översända handlingsplanen för samarbetet i ministerrådets narkotikasektor.

Handikappolitiska rådet
Nordenutskottet var under året representerat i Handikappolitiska rådet med Birthe Sörestedt ordf. samt Pehr Löv (SFP), Jørgen Niclassen t.o.m. september samt därefter Jógvan vid Keldu (Ff). Vid utskottsmötena gavs regelbundet rapporter om verksamheten. John Alvheim (FrP) deltog i Handikappolitiska rådets konferens "Design för tillgänglighet" den 16 oktober 1998. Ett nordiskt designpris på handikappområdet utdelades under hösten.

Jämställdhet
Till grund för det nordiska arbetet på jämställdhetsområdet ligger bl.a. rekommendation 1/1995. Utskottet mottog under året den årliga rapporteringen från ministerrådet om uppföljningen av rekommendationen. I samband med utskottets uttalande till ministerrådet över rapporten godkändes Riitta Prustis (SFP) skrivelse om konferens kring män och jämställdhet och att uttalandet till ministerrådet även skulle innehålla Riitta Prustis skrivelse. Utskottet mottog inbjudan att delta i den internationella kvinnokonferensen Womens' World i Tromsø i juni 1999. Riitta Prusti deltog i konferensen "Med pappa i nya spår" den 20-21 augusti 1998 i Esbo. Dan Reinert Petersen (Jvfl) deltog i konferensen "Køn & Visioner" den 18-19 september 1998 i Tórshavn.

Nordiska samordningsregler angående pensionsrättigheter
Efterlevnad av det nordiska socialförsäkringsavtalet
Utskottet behandlade under året medlemsförslag om nordiska samordningsregler angående pensionsrättigheter (A 1169/nord) samt medlemsförslag om efterlevnad av det nordiska socialförsäkringsavtalet (A 1172/nord). Utskottets betänkande över medlemsförslagen resulterade i en rekommendation vid den 50:e sesionen.

Den nordliga dimensionen
Vid rådets gemensamma möte i juni på Färöarna belystes bl.a. den nordliga dimensionen i EU-kommissionär Anita Gradins anförande. Som aktuella

områden för utskottets del, vad angår den nordliga dimensionen, nämndes i utskottets diskussion social- och hälsovårdsområdet, välfärd, regionala frågor samt det värdefulla i att på lång sikt eventuellt kunna bidra med förslag till uppbyggnad av en ny europeisk politik.

"Public service" i den digitala framtiden

Pehr Löv (SFP) deltog i Nordiska ministerrådets konferens om "public service" i den digitala framtiden den 19-20 februari 1998 i Helsingfors.

Kulturresa till Bryssel

Mot bakgrund av förslag från vice ordförande Berit Oscarsson (s) vid septembermötet 1997 åkte en grupp från utskottet på studieresa till Bryssel den 21-23 april 1998. Syftet med resan var bl.a. uppföljning av rådets temakonferens *Nordisk kultur under internationell press* samt att utveckla kontakterna mellan Nordenutskottet, Europaparlamentet och Europakommissionen.

Bakgrundsmaterial till studiebesöket skrevs av journalisten Anna Celcing och innehöll aktuella notiser om verksamheten på kulturområdet i Europaparlamentet och i Europakommissionen. Kommissionär Anita Gradin bjöd på lunch i kommissionens högkvarter med efterföljande program och föredrag från flera sakkunniga på kultur- och utbildningsområdet vid kommissionen. Gruppen besökte också Europaparlamentet och deltog som observatörer i parlamentets möte. Gruppen fick information om parlamentets arbete på kulturområdet och utvecklade kontakterna mellan de nordiska parlamentarikerna i Europaparlamentet. Den svenska representationen i Bryssel inviterade gruppen till ett möte i representationens lokaler om bl.a. EU:s arbete med förslag till ett nytt ramprogram på kulturområdet. Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna ansåg utskottet att studieresa utom Norden även borde företas år 1999.

Utskottet inbjöd EU-kommissionär Anita Gradin till en middag i Tórshavn i samband med junimötena, som tack för hennes mottagning av Nordenutskottet i Bryssel tidigare under året.

Autism

Marita Petersen (Jvfl) och Birthe Sörestedt (s) deltog i den 10:e nationella konferensen om autism den 27-28 april 1998.

Konfliktlösning och frågor om mänskliga rättigheter

Astrid Marie Nistad (A) presenterade en skrivelse om etablering av ett nordiskt kunskapscenter i konfliktlösning och frågor om mänskliga rättigheter. Utskottet beslöt att snabbutreda den existerande verksamheten i Norden. Vid augustimötet inbjöds en finsk expert på området till utskottet.

Nordiskt konstnärscenter på Dalsåsen
Utskottet inbjöds att delta i invigningen av det nordiska konstnärscentret på Dalsåsen i Norge i maj 1998.

Nordiska kulturfonden
Utskottet fick med jämna mellanrum orientering om kulturfondens verksamhet från Nordiska kulturfondens ordförande, tillika utskottets medlem Søren Hansen. I samband med den 50:e sessionen inbjöd Nordenutskottet, som rådets part, kulturfondens styrelse samt Nordiska ministerrådet till ett samrådsmöte om Nordiska kulturfondens roll och budget i det framtida nordiska samarbetet. Mötet tog bl.a. utgångspunkt i ministerrådsförslaget Nordiskt kultursamarbete i det kommande årtusendet – en strategisk redogörelse (B 172/nord), men där sägs att fonden fortsatt skall tillhöra de högsta prioriteringsområdena.

Ministerrådets förslag till budget 1999
Utskottet behandlade ministerrådets förslag till budget vid tre möten under året. Aktuella prioriteringsområden från utskottets synvinkel var kulturverksamhet, också folklig kulturverksamhet, stärkning av Nordiska kulturfonden, barn och ungdom, bekämpning av rasism och främlingsfientlighet samt det mångkulturella Norden, språk, bygg och bostad, frivilliga sektorn, kultur och identitet, medier, Nordplus-mini, Brattahlidprojektet, den ekonomiska situationen för Nordens Hus i Reykjavik och i Tórshavn samt Västnorden. Flera utav utskottets prioriteringsområden fick genomslag i presidiets förslag till budget 1999 som resulterade i en rekommendation vid den 50.e session.

Kultur och mentalitet – Medieseminarium i Vilnius 1999
Utskottets ordförande Olof Salmén (ÅC) och vice ordförande Svein Ludvigsen (H) deltog som föredragshållare vid ett seminarium om kultur och mentalitet i Litauen den 26-28 maj 1998 i regi av Baltiska församlingen. Svein Ludvigsen redogjorde i utskottet för detta seminariet, där utskottets ordförande erbjudit att Nordiska rådet tillsammans med Baltiska församlingen skulle arrangera ett seminarium om media og demokrati. Utskottet godkände Svein Ludvigsens förslag till seminariet "Medias roll i demokratin och mediernas redaktionella oavhängighet till ägare och makthavare" som skulle hållas i Vilnius 1999. Föredragshållare hämtas från kretsen nordiska journalister/redaktörer, investerare i media, mediaforskare, samhällsforskare och politiker. Närområdesutskottet och Baltic Assembly är samarbetspartner. Förslaget presentaredes även i de gemensamma möten mellan utskotten och presidiet i juni och i november.

Västnordiska rådet

Vice ordförande Svein Ludvigsen (H) deltog som Nordenutskottets representant och föredragshållare vid Västnordiska rådets årsmöte i Ilulissat den 9-12 juni 1998. Det uttrycktes viss oro för att Västnorden förlorar uppmärksamhet samtidigt som Norden uppgraderar sitt engagemang i de östra närområdena. Västnordiska rådet önskar att stärka kontakten till Nordiska rådet. Svein Ludvigsen presenterade en konklusion från årsmötet vid junimötena. Konklusionen innehöll förslag om att Nordenutskottets sommarmöte år 2000 hålls på Grönland samt ett förslag om ekonomiskt bidrag till Brattahlid-projektet. Presidiet beviljade senare under året 1 MDKK till Brattahlid-projektet. Konklusionen, som presenterades i mötet mellan utskottens ordförandeskap och presidiet vid junimötena, ligger till grund för ett vidare utskottsarbete på området. Representanter för Nordenutskottet och presidiet träffade Västnordiska rådet i ett samrådsmöte vid junimötena. Ordförandeskapet träffade Västnordiska rådet i samband med den 50:e session.

Kultur ger hälsa

Nordiska rådets medlem Lodve Solholm lämnade en skriftlig rapport till utskottet från konferensen "Kultur ger hälsa" den 4-6 juni 1998 i Norge. Rapporten utgör en grund för utskottets fortsatta arbete på området.

Nordisk forskningspolitisk strategi

Nordenutskottet behandlade under 1998 ett ministerrådsförslag om *Nordisk forskningspolitisk strategi*. Målsättningen med strategin är att samla det nordiska FoU-samarbetet inom en överordnad forskningspolitisk strategi, att införa en systematisk initieringsprocess för FoU-verksamhet och att

införa en ny finansieringsmodell, innebärande att MR-U framlägger en årlig översikt och ett samlat budgetförslag för FoU-aktiviteter till MR-SAM. Strategin skall åstadkomma en tydlig ansvarsfördelning mellan den politiska, den forskningsrådgivande och den forskningsutförande nivån. Det införs överordnade relevans-, kvalitets- och evalueringskriterier för nordisk FoU-verksamhet.

I sitt betänkande över strategin framhöll utskottet den centrala roll forskningssamarbetet har i skapandet och bibehållandet av nordisk samhörighet. Stor vikt skall läggas vid att främja mobiliteten i de nordiska utbildnings- och forskningsmiljöerna och att främja arbetsfördelning och specialisering inom högre utbildning och forskning mellan de nordiska länderna. Utskottet framhöll att införandet av arbetsmetoden inte får medföra att möjligheterna till sådan parlamentarisk påverkan och kontroll försvåras eller i praktiken omöjliggörs jämfört med tidigare situation.

Vid behandlingen i plenarförsamlingen beslöts i enlighet med Nordenutskottets förslag att rekommendera Nordiska ministerrådet att fastställa minis-

terrådsförslag B/171/nord om en nordisk forskningspolitisk strategi, med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordenutskottet.

Färöarna

Vid utskottets junimöte i Tórshavn höll utskottet ett särskilt temamöte om Färöarna i ett språkhistoriskt, politiskt, historiskt, religionshistoriskt och ett konsthistoriskt perspepektiv.

Annfinn Johannsen från Fródskaparsetur redogjorde för den färöiska ordbokssituationen.

Samarbetsminister Høgni Hoydal redogjorde för lagstyrets strategiska program om att uppnå det politiska målet om Färöarnas självständighet och oavhängighet från Danmark, och Páll Patursson gav vid besöket i Kirkjubør ett historiskt och religionshistoriskt föredrag om Färöarnas utveckling.

Utskottet fick en guidad visning av konstmuseet i Tórshavn och mötte keramikern Vigdís.

Åland

I samband med septembermötena i Mariehamn inbjöd utskottet lantrådet Roger Jansson för att ge en orientering om Åland som autonomt område i ett politiskt perspektiv.

Regionalt samarbete

Utskottet beslöt att hålla en temadag om Öresundsregionen i anslutning till junimötena 1999.

Nordiskt kultursamarbete vid årtusenskiftet

Ett led i uppföljningen av Nordiska rådets temakonferens *Nordisk kultur under internationell press* var att be ministerrådet överväga ett eventuellt behov för en ny kulturhandlingsplan. Utskottet behandlade under året ministerrådsförslag om nordiskt kultursamarbete vid årtusenskiftet – en strategisk redogörelse (B 172/nord). Utskottets betänkande resulterade i en rekommendation vid den 50:e sessionen.

Barn och ungdom

I enlighet med rekommendation 35/1995 mottar Nordiska rådet en verksamhetsrapport om fortskridandet för handlingsplanen "Ett levande Norden" om ett nordiskt barn- och ungdomskultursamarbete 1996-2000. Utskottet inhämtade för första gången synpunkter från Ungdomens Nordiska Råd. Dessa bilades utskottets uttalande till ministerrådet över verksamhetsrapporten. Nordenutskottet tillsatte en arbetsgrupp om barn och unga i Norden med mandat t.o.m. juni 1999. Ordförande är Riitta Prusti (SDP). Nordenutskottets representanter deltog i Barnforum den 8 december 1998 i Stockholm.

Lagstiftning
Utskottet behandlade ministerrådets årliga handlingsplan för lagstiftningsarbetet (med anledning av B 179/nord) och avgav ett positivt utlåtande över den årliga planen.

Frivilligsektorn
Utskottet behandlade under året ministerrådsförslag om strategi för samarbete med frivilligsektorn (B 178/nord). Utskottets betänkande resulterade i en rekommendation vid Nordiska rådets 50:e session. Utskottet inbjöd sakkunniga på området till septembermötet och tillsatte en arbetsgrupp om frivilligheтsområdet med mandat t.o.m. juni 1999. Arbetsgruppens ordförande är Svein Ludvigsen (H).

Berit Oscarsson (s) Olof Salmén (ÅC) Arne Andersson (m) samt Pehr Löv (SFP) deltog i Nordens Folkliga Församling den 25-27 september 1998 i Kristiansand. Håkan Strömberg (s) och Olof Salmén (ÅC) deltog i Nordkalottkonferensen den 28-30 augusti 1998 i Alta.

Transportpolitik
Nordenutskottet behandlade två ärenden angående transportpolitik under 1998. Utskottet behandlade ett medlemsförslag om nordiska godstransporter (A 1170/nord) och ministerrådets redogörelse över utvecklingen och den framtida verksamheten inom det nordiska trafik- och transportpolitiska samarbetet (B 179/nord).

I sitt betänkande över medlemsförslaget framhöll Nordenutskottet att transportsektorn spelar en nyckelroll både vad gäller miljöpåverkan och som ett redskap i den ekonomiska utvecklingen. Med hänvisning till sektorns miljöpåverkan ställs krav på åtgärder för att åstadkomma ett ekologiskt bärkraftigt transportsystem. Den pågående utvecklingen från nationella marknader och produktionssystem till allt mer ökad internationalisering av handel och produktion innebär samtidigt att allt större krav ställs på godstransportsystemens effektivitet. Dessa måste vara utformade så att de understödjer och bibehåller ländernas ekonomiska konkurrenskraft.

Utskottet påtalade vikten av att de nordiska länderna samverkar i denna utveckling och att behoven måste ses både ur ett nordiskt och ett europeiskt perspektiv. Nuvarande tekniska och legala hinder måste elimineras. Det är angeläget att de nordiska länderna hävdar intressena och betydelsen av konkurrenskraftiga nord-syd-nordgående transporter på den europeiska kontinenten i den pågående diskussionen om etableringen av godskorridorer, "free ways".

Vidare behandlade Nordenutskottet ministerrådsförslag B 179/nord, en redogörelse till Nordiska rådet över utvecklingen och den framtida verksamheten inom det nordiska trafik- och transportpolitiska samarbetet

I sitt betänkande hänvisade utskottet till vad som framförts under behandlingen av medlemsförslag A 1170/nord. Utskottet ansåg det positivt att ministerrådet (transportministrarna) utarbetat föreliggande redogörelse till Nordiska rådet. Vikten av väl fungerande transporter och kommunikationer kan knappast övervärderas och utskottet välkomnar en diskussion om de framtida ambitionerna och intensiteten för det nordiska samarbetet på sektorsområdet.

Utskottet ser vidare ett stort behov av att det nordiska samarbetet bistår med att främja en säkrare, miljövänligare och effektivare trafik i Nordens närområden. I lika hög grad som i Norden uppfattas bilen i dessa länder som en central faktor på alla samhällsområden. Samarbetet med Ryssland och de baltiska ländernas kommunikationsmyndigheter för att uppnå en önskad utveckling bör intensifieras bl.a. av miljöhänsyn. Trafiksäkerheten är ett annat prioriterat område för aktiviteter i Nordens närområden.

Vid behandlingen av ministerrådsförslaget under den 50:e sessionen beslöt plenarförsamlingen att rekommendera Nordiska ministerrådet att det nordiska samarbetet inom transport-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet intensifieras samt att det framtida resursbehovet utreds och att resultaten redovisas för Nordiska rådet.

Planer för utskottsarbetet 1999

Utskottet valde, förutom det som åläggs utskottet i arbetsordningen för Nordiska rådet, följande områden som fokuseringsområden under 1999:

Barn och unga i Norden (arbetsgrupp)
Frivillighetssektorn (arbetsgrupp)
Medieseminarium i Baltikum
Parlamentarisk förankring
Norden som en inre marknad
Ett globaliserat Norden
Studiebesök utom Norden

Vid novembermötet diskuterades närmare konkretisering av uppdragen om Norden som en inre marknad respektive ett globaliserat Norden. Vid samma möte framlades förslag om att lägga studiebesöket till Kanada.

NÆROMRÅDESUTSKOTTET

Sagsområder og prioriteringer i 1998

Prioriterede sagsområder i 1998 var:
Børnenes situation i Nærområderne
Miljø og energi
Bekæmpelse af kriminalitet i Nærområderne
Miljø og lokaldemokrati i Murmansk
Nærområdeudvalgets sagsområder er Baltikum, Arktis/Barents, Østersøsamarbejde inkl. Kaliningrad, Nærområdesamarbejde i øvrigt, brobygger mellem Nærområderne og EU og miljø- og energipolitik.
Udvalgets formand i 1998 var Kimmo Sasi (Kok.), og viceformænd var Erik Dalheim (A) og Mari Kiviniemi (Kesk.).

Rapportører under året var:
Børn og unge: Margareta Israelsson (s)
Miljø og energi: Erik Dalheim (A)
Kriminalitet: Inger Koch (m) til og med 20. oktober 1998, og Christel Anderberg (m) fra samme tid
Murmansk: Hannes Manninen (Kesk.)

BARNforum og de unges dag

Nærområdeudvalget arrangerede sammen med UNESCO konferencen BARNforum og De unges dag 7. og 8. december 1998 i Stockholm. Arrangementet havde udgangspunkt i udvalgets rapport fra 1997 om børn og unges situation i Nærområderne. Deltagere i BARNforum var ministre, parlamentarikere og sagkyndige fra Norden, Nærområderne og Europa, samt 50 unge fra Norden og Nærområderne. I alt deltog 200 på konferencen.

De unges dag

Den 7. december var de unges dag. Der var hovedarrangementet en høring mellem ministrer og unge fra Norden, Baltikum og Rusland. De unge samledes i Stockholm den 4. december i regi af Foreningen Norden og Nordisk Råds svenske sekretariat. Den 4.-5. december brugte de unge til at forberede sig på høringen og også for at lære hinanden at kende og diverse sædvaner og kulturer i landene. Dette arrangement var særlig vellykket, og både de unge og ministrene kunne drage lærdom af dialogen i høringen. De unge deltog også på BARNforum den 8. december.

Konferencen

Konferencen fokuserede i hovedsag på børnenes livskvalitet og rettigheder i Norden og Nærområderne. Særlige temaer i konferencens rundabordsamtaler var følgende:

Våld mellan barn og unga
Sexuella övergrepp
Ungdomsbrottlighet
Vågar vi låta barnen bestemma?
Miljø og barns hälsa
Livsstil och droger
Utbildning för alla

Konklusionerne fra disse rundebordsamtaler, som blev præsenteret i plenum, er nærmere omtalt i en egen rapport fra BARNforum (rapporten findes på hjemmesiderne www.baltchild.org). Opfølgningen af konferencen behandles nu bl.a. af Nærområdeudvalget og Nordenudvalget.

Handlingsplan om børn og unge

Udvalget godkendte i øvrigt Ministerrådets forslag til handlingsplan angående Barns och ungas situation i Nordens närområden (B 184/när), jfr. rek. nr. 12/1998 og 13/1998, som Rådet havde bedt om på Rådets 49. session 1997.

Uppföljning av Nordiska rådets temakonferens om miljö

Rådets temakonferens er redan omtalad i kapitlet om Præsidiet. M.h.t. uppföljningen av miljökonferensen ombad Närområdesutskottet stortingsrepresentant Erik Dalheim (A) att komma med förslag samt utsåg honom till rapportör för det fortsatta arbetet med miljöräkenskaper för energi. En arbetsgrupp bildades för att utreda behovet av insatser. Gruppen beslöt föreslå att uppföljningen av miljökonferensen koncentrerades till två ämnesområden. Dels skulle arbetet med införandet av ett system med *nordiska miljöräkenskaper för energi* påskyndas. Systemet skall förmå den gemensamma nordiska elmarknaden att samutnyttja de nordiska ländernas el- och energiproduktion bättre.

Arbetsgruppen tog bl.a. del av den undersökning ministerrådet gjort om möjligheterna att minska utsläpp genom nordisk samordning vid elproduktion och konstaterade att det finns ett starkt behov av nya körregler för den nordiska elmarknaden. Det andra ämnesområdet gäller genomförandet av en *regional Agenda 21 för Östersjön*, där gruppen konstaterade att det fanns behov av insatser på kommunal nivå vad gäller genomförandet.

Arbetsgruppens förslag gav underlag till ett utskottsförslag dels om genomförande av nordiska miljöräkenskaper för energi och harmoniserade miljöskatter på el till år 2001, dels om upprättande av ett nordiskt kompetensnätverk för Agenda 21-arbetet. Utskottsförslaget lades fram till den 50:e sessio-

nen och plenarförsamlingen antog två rekommendationer till ministerrådet och de nordiska ländernas regeringar om detta.

Finansiering av miljöåtgärder i Nordens närområden

Närområdesutskottet behandlade två ministerrådsförslag angående Nordiska miljöfinansieringsbolaget, NEFCO. I B 181/när angående ny överenskommelse om NEFCO konstaterar miljöministrarna att NEFCOs internationella verksamhet och det risktagande som följer därmed har tydliggjort behovet av att formalisera och stärka NEFCOs multilaterala status och ställning som prioriterad långivare och därför framlägger en ny överenskommelse mellan de nordiska länderna om NEFCO. Utgångspunkten för beredningen av förslaget till ny överenskommelse för NEFCO har varit att genom den nya överenskommelsen fortsättningsvis ge NEFCO lika villkor som NIB och att tydliggöra och stärka NEFCOs rättsställning som internationell finansieringsinstitution, bl.a. vad gäller frågan om immunitet, befrielse från betalning av tull och indirekta skatter samt reselättnader.

I sitt betänkande framhöll Närområdesutskottet att det är angeläget att NEFCO i sin roll som internationell finansieringsinstitution kan verka i länder utanför Norden med samma multilateral status som andra jämförbara internationella aktörer med vilka NEFCO samarbetar. Utskottet tillstyrker de revideringar som vidtagits av artiklar samt de nya artiklar som tillfogats överenskommelsen. Det är angeläget att dessa ändringar snarast kommer till stånd, vilket kräver att ratificeringsprocessen inleds så snart som möjligt. Utskottet bad därför presidiet att fatta beslut med anledning av detta ministerrådsförslag.

Vidare behandlades ministerrådsförslag B 182/när om fortsättning av den nordiska faciliteten för mjuk finansiering av miljöprojekt i närområdet, förvaltad av det Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (NEFCO). Utgångspunkten för etableringen av den s.k. mjukgöringsfaciliteten var att det finns ett stort antal viktiga miljöåtgärder av nordiskt intresse i närområdet, som inte blir genomförda eller åtminstone inte realiseras inom önskvärd tidshorisont. En orsak till detta är resursbristen i de berörda närområdesländerna i Central- och Östeuropa.

Utskottet framhåller också att förbättringar av miljösituationen i länderna i Nordens närområden har en mycket hög prioritet i den nordiska verksamheten. Närområdesutskottet konstaterade att trots stora bilaterala och multilaterala investeringar under 90-talet är behovet av insatser fortfarande stort, särskilt i Nordvästra Ryssland. Bristen på resurser och önskan i länderna att satsa på ekonomisk utveckling i första hand leder till att miljöinvesteringar får låg prioritet.

Utskottets betänkande ledde till en rekommendation från plenarförsamlingen att ministerrådet fastställer ministerrådsförslaget om fortsättning av

den nordiska faciliteten för mjuk finansiering av miljöprojekt i närområdet (Nordiska miljöutvecklingsfonden).

Andra miljöfrågor

Närområdesutskottet gjorde i augusti 1998 en resa genom den norra delen av Estland via Narva till S:t Petersburg. Under denna resa fick utskottet bl.a. information om miljösituationen allmänt i Estland, man besökte en cementfabrik, vilken fått nordiskt stöd till att reducera utsläppen till luft och man besökte vatten- och avloppsverket i Narva. Utskottet fick vidare information om renoveringsarbetet av dricksvattenledningarna i S:t Petersburg av det ansvariga organet Vodokanal.

Närområdesutskottet utsåg Hannes Manninen (Kesk.) till rapportör vad gällde miljö- och demokratifrågor i Murmanskområdet. Med stöd av Manninens rapport framlades ett utskottsförslag angående arbete i Murmanskområdet, vilket antogs som rekommendation till ministerrådet av plenarförsamlingen. Ministerrådet rekommenderas att i sin verksamhet prioritera sådana miljöprojekt i Murmanskområdet som har direkt inverkan på medborgarnas dagliga liv, t.ex. snabba åtgärder i grund- och avfallsvattenproblem och att på mest ändamålsenliga sätt stödja Murmansks administration i miljöfrågor och lagstiftningsarbete.

Mot bakgrund av problemen med rysk tull på utrustning för miljöforskning m.m. rekommenderas de nordiska ländernas regeringar att i sina kontakter med Ryssland ta upp frågan om tillstånd för nordiska och andra miljöforskare och frågan om transport-, tull- och skatteformaliteter vid ryska gränsen när det gäller miljöforskning och -utrustning.

Vidare skall på allt sätt stödjas uppbyggnaden av ett medborgarsamhälle i Murmansk genom att ge stöd till projekt mellan kommuner och genom att sprida kunskap om t.ex. närdemokrati, frivilligorganisationer och jämställdhetsfrågor och genom att ge stöd till kontakter mellan de nordiska och ryska frivilligorganisationer i området. Möjligheten skall utredas att ge stöd till nya initiativ för skolsystemets utvecklande i regionen, och särskilt för de samiska barnen angående undervisning i samiska.

Kärnsäkerhetsfrågorna hade hög prioritet under 1998. I anslutning till miljökonferensen orienterade professor Britt Salbu, Universitet i Oslo, om transporten genom havsströmmar av radioaktiv förorening från den brittiska anläggningen i Sellafield till Norden och Arktis.

Nordisk miljömärkning av fisk

Utskottet avgav ett betänkande över ett medlemsförslag (A 1184/när) om miljömärkning av fisk.

I sitt betänkande framförde utskottet att åtgärder för ett bärkraftigt resursutnyttjande av fisk ingår som en viktig del både i en framtida miljöpolitik och en framtida fiskeripolitik. Miljömärkning av fisk eller certifiering av fångst-

metoder m.m. såsom bevis att fisket sker under bärkraftiga förhållanden har betydelse ur miljö-, fiskerinärings- och konsumentperspektiv. Behovet av ett trovärdigt och vetenskapligt förankrat system för miljömärkning och/eller certifiering av fisk blir allt tydligare.

Utskottet pekar i sitt betänkande bl.a. på att det nu bör riktas särskild uppmärksamhet mot att utveckla kriterier för miljömärkning som är baserade på vetenskapligt underlag, som ger reella miljöförbättringar och som är verifierbara, så att konsumenten faktiskt får den produkt som miljömärket utlovar. Detta arbete måste vara färdiggjort innan en miljömärkning kan sättas i verket. Utskottet hänvisar i detta avseende till det arbete som på nordiskt initiativ pågår både i EU och i FAO.

Medlemsförslaget ledde till att en rekommendation antogs av plenarförsamlingen att fortsätta arbetet med att definiera bärkraftigt fiskeri och andra åtgärder för att införa en nordisk miljömärkning för fisk, om möjligt inom ramen för den nordiska miljömärkningen (Svanen). Vidare rekommenderas ministerrådet att fortsätta med insatser av typ "Den Grønne Bølgen" för att vitalisera den politiska debatten rörande fiskeriets bärkraftighet.

Bekæmpelse af kriminalitet

Arbejdsgruppen mod kriminalitet i Nærområderne, med Inger Koch (m) som formand, afleverede i juni en rapport, som blev godkendt af udvalget, og som resulterede i følgende beslutninger på sessionen: Rek. 15/1998 om bilaterala samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland (A 1186/när) og rek. nr. 16/1998 om förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland (A 1186/när). Udover at rekommandere oprettelse af bilaterale samarbejdsaftaler mellem politimyndigheder i Norden og nærområderne, blev det fra Rådets side rekommanderet, at de nordiske og baltiske justitsministre prioriterede støtte til kriminalitetsforebyggende indsats. Endvidere at de nordiske justitsministre skulle satse på bekæmpelse af økonomisk kriminalitet, at støtte oplysning om narkotika i skolerne og at udrede mulighederne for oprettelsen af et etisk regelværk ("code of conduct") for nordiske foretag i Nærområderne som kan modvirke korruption. Udvalget har udpeget en rapportør, Inger Koch (m), til at følge op sagen og komme med forslag til yderligere foranstaltninger.

Miljø og lokaldemokrati i Murmansk

Efter et møde i Murmansk i 1997 blev udvalget opmærksom på nødvendigheden af at støtte miljøudvikling og udvikling af lokaldemokrati i Murmansk. Udvalgets rapportør, Hannes Manninen (Kesk.), afleverede en rapport til udvalget i juni 1998, som resulterede i rek. nr. 33/1998 om arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland (A 1187/när) og rek. nr. 34/1998 om uppbyggnad av medborgarsamhälle i Murmansk (A 1187/när). Der lagde Rådet vægt på at Ministerrådet prioriterer miljøprojekter som har direkte indflydelse på med-

borgerenes daglige liv, f.eks. angående forurensning af drikkevand. Endvidere at man støttede lokaldemokrati gennem kundskabspredning og kontakter mellem nordiske og russiske frivillige organisationer i området. Rådet besluttede til sidst at holde et seminarium for dumaen i Murmansk og sametingene om urbefolkningernes stilling och samelovgivningen.

Udvikling af markederne i Nordens nærområder

Udvalget behandlede og godkendte et medlemsforslag om åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden (A 1183/när), rek. 5/1998. Der rekommanderer Rådet Ministerrådet at konkretisere behov og iværksætte indsatser angående mikrovirksomheder i Nærområderne, i form af låneordninger og kompetenceudvikling.

Stipendiatordningen för parlamentariker från närområdena

Nordiska rådet har från 1993 årligen haft parlamentariker från Nordens närområden som stipendiater. Stipendieordningens målsättning är att ge parlamentariker från Nordens närområden möjlighet att få insyn i de nordiska parlamentens verksamhet och i parlamentariskt arbete i Norden, inbegripet Nordiska rådet. En allmän orientering om de nordiska ländernas samhällsstruktur och arbetsmarknad har även givits under parlamentarikernas vistelse i Norden.

Totalt 61 ansökningar mottogs varav 44 kunde beviljas en stipendieresa. Siffran är delvis vilseledande eftersom de ryska lokala parlamenten skickade in enbart två ansökningar från respektive parlament. De lokala ryska parlamenten hade valt sina representanter till programmet och således fick Nordiska rådet enbart de ansökningar som de lokala parlamenten hade godtagit.

I maj 1998 hade rådet två parallella parlamentarikergrupper som deltog i stipendieprogram i Norden. Den "traditionella" baltiska parlamentarikergruppen besökte Danmark och Norge 11 – 17 maj 1998, medan ett nytt program organiserades runt barnfrågor för både baltiska och ryska parlamentariker från Nordens närområder. Det var första gången man inbjöd både baltiska och ryska parlamentariker att delta i samma program. Det blev också arrangerad en resa till Åland och Norge 27. september – 3. oktober för en grupp med åtta ryska parlamentariker.

Programmen planerades på basen av de förslag man fick av de invalda stipendiaterna. Demokratifrågor lyftes upp i programmen. Val av de baltiska parlamentarikerna samt programmet för de baltiska ländernas representanter planerades i samråd med Baltiska församlingen som också hade möjlighet att yttra sig över de baltiska kandidaterna. Baltiska församlingens representant har efteråt kritiserat rådet för att inte välja engagerade tjänstemän till stipendiater.

För att underlätta de ryska parlamentarikernas ekonomiska möjlighet att deltaga i Barnforum organiserades även ett stipendieprogram angående

demokratifrågor i samband med Barnforum. Denna gång deltog parlamentariker från både de lokala parlamenten i närområden, Federationsrådet och Rysslands Statsduma, tillsamman 12 parlamentariker.

Stipendiaterna har i slutet av besöket mottagit en valueringsblankett och har betts ge sina eventuella förslag till kommande arrangemang. Av de allt som allt 44 parlamentariker som hittils i år deltagit i programmet har 20 (ca 45 %) svarat.

Tidsbristen och bristen på möten och diskussioner med parlamentariker är de två punkter som deltagare kritiserar. De anser att man inte har hunnit fråga allt man önskat. Mera möten och diskussioner med de nordiska parlamentarikerna önskades. Personliga kontakter med parlamentariker blev tunna. Många av dem som svarade skulle ha önskat få veta mera om partiväsendet och dess uppbyggning i Norden. Nästan alla parlamentariker meddelade att de kommer att utnyttja sina erfarenheter från Norden i lagstiftningsarbetet i sitt eget land.

Kännetecknande för svaren är att de ryska deltagarna är mycket tacksamma över programmen. Den praktiska sidan har enligt svaren fungerat klanderfritt. De lovorden som sägs i de ryska svaren om Nordiska rådet och organisatörerna är många och vackra. Många av de ryska deltagarna konstaterar att de aldrig kommer att glömma sina lyckliga och arbetsfyllda dagar i Norden.

EUROPAUTSKOTTET

Møder i 1998

Europaudvalget afholdt i 1998 fire ordinære møder. Det første fandt sted den 25. februar 1998 i Göteborg, hvor der endvidere var møde med arbejdsministrene om beskæftigelsesredegørelsen for 1998. Det andet fandt sted den 25. juni 1998 i Tórshavn, hvor der endvidere var temaforedrag om EU's skatteharmonisering, på det efterfølgende sommermøde den 26. juni 1998 var temaerne Færøernes hjemmestyreordning og fiskeriforholdene i Vestnorden set i forhold til EU's fiskeripolitik. Næste møde var den 23. september 1998 i Mariehamn, hvor temaforedragene var om Agenda 2000. Det sidste møde blev afholdt den 10. november 1998 i forbindelse med Nordisk Råds 50. session i Oslo. Endvidere afholdt Europaudvalget den 11. november en offentlig WTO-høring med udenrigsminister Knut Vollebæk og Europaminister Ole Norrback.

Der blev afholdt formandskabsmøder den 6. – 7. januar 1998 i Oslo, den 2. juni 1998 i Oslo og den 13. august 1998 i København.

Europaudvalget afholdt i København den 16. april 1998 en konference om "Konsekvenser af EU's udvidelse for de nordiske lande" og har været medarrangør på Nordisk Råds ØMU-seminar den 2. juni 1998 i Oslo.

Formandskabet var endvidere indkaldt til møde den 21. oktober 1998 i København til sammen med Præsidiet at drøfte nordisk koordinering i EU/EØS-sager med samarbejdsministrene.

Udvalgets sagsområde

Udvalgets opgave blev i rapporten "Nordisk Samarbejde i en Ny tid" beskrevet som arbejdet inden for EU og EØS, hvor de nordiske lande har værdifællesskab og sammenfaldende interesser. Det nordiske samarbejde skal udgør en platform for initiativer i spørgsmål, hvor landene ønsker at påvirke den europæiske dagsorden. Det nordiske samarbejde bør bygge bro mellem de nordiske EU-lande og selvstyreområder og ikke-medlemmer.

EU's udvidelse og Agenda 2000

Europaudvalget indledte i 1997 sit arbejde omkring EU's udvidelse. Den 16. april 1998 afholdt Europaudvalget en offentlig konference "Konsekvenser af EU's udvidelse for de nordiske lande".

Konferencen indledtes af skatteminister Ole Stavad, Danmark, som glædede sig over, at EU's konklusioner om optagelsesstrategi havde et nordisk udgangspunkt for en europæisk vision for at få samlet Europa på en måde, som tidligere generationer havde drømt om, men ikke set muligheden for. Han fandt det glædeligt, at alle ansøgerlande havde fået et klart perspektiv om medlemskab, dog på forskellige tidspunkter. Han mente, alle ville blive vindere efter udvidelse, både de nye medlemslande, selvom det stiller store krav

til tilpasning og EU som ville blive rigere menneskeligt, kulturelt og på sigt længere økonomisk. Han fremhævede, at vi i EU-samarbejdet aldrig måtte blive os selv nok."Fredens projekt" skulle lykkes og være stærkt og måtte derfor se ud over EU's kommende ydre grænse og investere midler og interesse i samarbejde med Rusland, Hviderusland og Ukraine, i den forbindelse pegede han på udvikling af begrebet den nordlige dimension.

Dernæst talte statssekretær Piotr Nowina-Konopka, komiteen for europæisk integration, Polen, som påpegede, at for Polen var udvidelsen af EU og NATO parallelle processer. Polen arbejdede hårdt for at opfylde EU's acquis communitaire, ikke alene de traditionelle målsætninger, men også de nye såsom miljøbeskyttelse, beskæftigelsespolitikken, forbrugerbeskyttelse og åbenhed og gennemsigtighed. Polen var gået i gang med at omstrukturere økonomien og genoprette fulde demokratiske rettigheder for at tilpasse sig EU.

Ambassadør Juris Kanels, chef for Lettlands forberedelsesgruppe for EU-associeringsforhandlingerne, beklagede, at de baltiske lande var blevet sat i forskellige grupper i.f.t. optagelse i EU. Letland håbede, at det kun ville blive en kortvarig adskillelse. Letland havde en aktionsplan, som skulle tilpasse situationen i Letland til Kommissionens retningslinier. Den fire-årige overgangsordning i forhold til Europa-aftalen afsluttedes i december 1999. Letland havde nu frihandelsaftale med EU. I 1997 var 49% af Letlands udenrigshandel til EU, for 7-8 år siden gik den næsten udelukkende til det tidligere USSR.

MP Eino Tamm, medlem af Europaudvalget i Estlands parlament, sagde, at Estland var midt i sin gradvise integrering i EU. 40 % i befolkningen var for medlemskab, mod 27 % for 2 år siden. I marts 1998 indledte Estland de officielle optagelsesforhandlingerne, hvor der blev lagt vægt på energipolitikken p.g.a. Estlands afhængighed af salg af olie, på landbrugsområdet, på transportnet og på miljølovgivning

MP Roma Dovydėnienė, Litauens parlament, fortalte, at Litauen havde vedtaget havde fremlagt et meget stramt program for tilpasning til EU's acquis communitaire for at opnå social, økonomisk og kulturel integration, f.eks. tilnærmelse af lovgivning, institutionel udvikling, forbedre den administrative formåen, miljø- og kernesikkehed, kampen mod korruption og organiseret svindel, bevogtning af den ydre grænse.

Viceudenrigsråd Claus Grube, Udenrigsministeriet, Danmark, påpegede, at forhandlingerne ville blive afsluttet afhængigt af landenes udvikling uden nogen former for permanente undtagelser. På EU's centrale områder – det indre marked, konkurrenceretten m.m. - ville der heller ikke kunne forventes overgangsordninger. Han mente, at der kunne opstå problemer på landbrug, strukturfonde, miljø, arbejdsmarkedspolitik, arbejdskraftens frie bevægelighed, transport og områder hvor der var specielle konkurrenceforhold, f.eks. stål, tekstil, bilindustri. Landbrugs- og strukturpolitikken måtte på plads før

de første lande optages. Fra dansk/nordisk side kunne man hjælpe ansøgerlandene ved at centrere den finansielle bistand hos de mest tilbagestående lande og ved at hjælpe ansøgerlandene med at drage nytte af EU's før-tiltrædelsesbistand ved at hjælpe dem med at formulere og udarbejde projektforslag og evt. hjælpe med at gennemføre.

Anden del af konferencen handlede om EU's tilpasning til udvidelse og konsekvenser af udvidelse for de nordiske lande. Kommissær Erkki Liikanen, Europa-Kommissionen, talte om Agenda 2000 - EU's tilpasninger til udvidelse og EU's hjælp til ansøgerlande som har et langt perspektiv for optagelse. Han pegede på, at de nordiske landes krav om en samtidig afslutning af forhandlingerne og dermed udvidelsen ikke var gennemførbar. Løsningen måtte være sådan, at man både var diplomatisk og fik resultat. For Kommissionen var tallet 21, da der i Maastricht-traktaten og Amsterdam-traktaten står, at Kommissionen kun kan have 20 kommissærer. Tjekkiet, Ungarn, Slovenien, Slovakiet og Polen var i starten i førerfeltet, men Slovakiet havde problemer med respekt for menneskerettighederne, så derfor var Estland kommet med. Vedrørende den nordlige dimension mente han hovedsageligt, at det var de nordiske landes projekt, men at de øvrige lande ville støtte.

År 2002 var det første realistiske tidspunkt for udvidelse, men der var mange meget kontroversielle spørgsmål, som skulle løses inden. I sidste ende behøvede man stærke regeringschefer, som kunne forstå deres historiske ansvar. Man regnede med at udvidelsen ville koste de nuværende medlemslandes økonomiske tab på 0,15% af BNP.

Statssekretær Harriet Berg, Nærings- og handelsdepartementet i Norge, talte om konsekvenser for de nordiske EØS-lande af udvidelsen. Hun mente, at det nordiske samarbejde i udvidelsesprocessen var meget vigtig. Det som var godt, var at man fik et EU, hvor der var mere opmærksomhed på problemerne østover og de problemer de nordiske lande fokuserede på. Den nordlige dimension ville også kunne få mere opmærksomhed.

Europaminister og nordisk samarbejdsminister Ole Norrback, Finland, mente, at politikerne måtte have mod til at sige til vælgere, at udvidelsen, som han betragtede som et freds- og stabilitetsprojekt, ville koste noget. Det ville ikke blive nogen let opgave. Alle mulige bevægelser, herunder nationalistiske, ville sige, at regeringerne bekymrede sig mere for Østeuropa end for folket hjemme. Han var bekymret for den nordiske politiske debat, som mere og mere foregik på aftenavisernes vilkår. Politikerne måtte have mod! Med hensyn til eventuel marginalisering af Norge og Island, så mente han, at EU i fremtiden ville komme til at rette næsten al opmærksomhed mod Østeuropa og Centraleuropa, da udvidelsen ville kræve al energi. Den sympati der havde været for Norge og Island, ville få mindre rum.

Nordisk Råds ØMU-seminar

Europaudvalget indledte i 1997 en tradition for gensidige nationale orienteringer om situationen omkring overgang til ØMU'ens 3. fase. Den 2. juni 1998 var Europaudvalget sammen med præsidiet vært for et ØMU-seminar i Oslo, hvor finansråd Ilkka Kajaste, Økonomisk-politisk enhed i Finansministeriet, Finland, redegjorde for at Finland så det som en naturlig forlængelse af at søge indflydelse også at deltage på euro-området. Finlands risikoanalyser havde vist, at det var mere krævende at være udenfor og skabe troværdighed på egen hånd. Han mente, at ØMU'ens styrke var enigheden om de grundlæggende principper, og han mente ikke, at ØMU'en ville medføre større forandringer i det traditionelle økonomiske samarbejde mellem de nordiske lande, da den økonomiske udvikling ville følge omverdenens.

Professor Arne Jon Isachsen, Handelshøyskolen, Oslo, slog fast, at penge- og valutapolitikken kun er et middel for at forbedre et lands økonomiske situation. Et lands økonomiske situation skabes i første række af et velfungerende arbejdsmarked og en god uddannelsespolitik og måles egentlig bedst i arbejdskraftens følelse af at leve det gode liv.

Direktør Ann Westergren Ekstedt, finansafdelingen, Ericsson, fortalte, at Ericsson opfattede ØMU'en som et resultat af den ændrede verdenshandel, globaliseringen, som betyder behov for klare regler om konkurrence m.m. og for faste valutakurser.

Professor Christen Sørensen, formand for Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Danmark, mente, at ØMU var for domineret af monetær politik og for lidt af økonomisk politik. Han mente, at det var vigtigt, at den centrale bank ville kunne afhjælpe virkningerne af asymmetriske økonomiske chok v.h.a. rente- og valutatilpasninger. ØMU'en ville stille meget store krav til interne nationale såvel som EU løsninger ved asymmetriske chok, ligesom en velfungerede ØMU ville stille krav om høj lønfleksibilitet med den risiko for spændinger det giver. Han mente, at forskellen i arbejdsmarkedstrukturerne mellem nord og syd i EU betød, at der fortsat ville være meget store forskelle og han var bekymret for, hvordan ØMU'en ville håndtere det. Som han provokerende udtrykte det: "De forenede arbejdsløshedsriger har besluttet at lave en monetær union, og de har lokket Finland med".

I den efterfølgende paneldebat fremgik det, at Danmark ville lægge sig tæt op ad Euro og at regeringen forventede, at dansk erhvervsliv vil få fordele af Euro og at forbrugerne ville opleve lavere priser. Man forventede en lidt højere realrente. Norge og Island kunne ikke forudsige virkningerne, dog blev de vurderet som begrænsede for Norge. Sverige havde bitre erfaringer for, hvad en fleksibel valutapolitik, med påfølgende devaluering, kunne betyde. Finland troede ikke, at ØMU'en ville skabe problemer på kort sigt. De egentlige problemer ville først opstå, når Euro-landene skal forholde sig til en lavkonjunktur. Finland ville have gode muligheder for at klare lavkonjunktur, da parterne på det finske arbejdsmarked var mere indstillede på tilpasning. Man

mente, at der snart ville komme forslag om en økonomisk politik. Det var vigtigt, at Sverige og Danmark tog del i denne debat og her var en god mulighed for at koordinere de nordiske synspunkter. ØMU behøver ikke at skille de nordiske lande, men det forudsætter at de nordiske lande gør et klart politisk valg om, at man vil have et klart bedre samarbejde i EU-spørgsmål.

Møde med samarbejdsministrene om nordisk koordinering i EU/EØS-sager

På baggrund af opfordring fra Midtergruppen mødets Nordisk Råds præsidium og Europaudvalgets formandskab den 21. oktober for at drøfte organiseringen af den nordiske samordning og koordinering i EU/EØS-spørgsmål.

Nordisk Råd stillede spørgsmål om ministrenes erfaringer med den nordiske kontaktgruppen i Bruxelles og det nordiske samarbejde i Bruxelles, om omfanget af drøftelser i Ministerrådet om beskæftigelse, miljø- og regionalpolitik i relation til EU, om forholdet mellem Syd- og Nord-Europa, og om Nordisk Ministerråd havde en fælles nordisk strategi i.f.t den nordlige dimension.

Samarbejdsministrene oplyste, at alle ministerrådmøder har EU/EØS spørgsmål på dagsordenen, hvor der finder fordybede samråd sted på trods af de nordiske landes forskellige tilknytning til EU. Ambitionen var at anvende den nordiske organisation til systematisk at samråde om sager, hvor man har fælles holdning: f.eks. miljø, arbejdsmiljø, konsument, ligestilling etc. Endvidere fremhævede samarbejdsministrene, at de nordiske landes udenrigsministerielle forvaltninger havde tættere kontakter, og at udenrigsministrenes møder suppleredes med møder på statsrådsniveau.

Forbruger- og levnedsmiddelpolitik

Europaudvalget nedsatte i 1997 en arbejdsgruppe om forbruger- og levnedsmiddelpolitik. Arbejdsgruppen udarbejdede på baggrund af møder med forbrugerorganisationer, EU's forbrugerkommissær m.fl. fire forslag, som Europaudvalget fremsatte på Nordisk Råds 50. session. Forslagene blev vedtaget og udmøntede sig i seks rekommandationer. I tilknytning til arbejdsgruppens arbejde blev der i forbindelse med sessionen afholdt en WTO-høring med udenrigsminister Knut Vollebæk og Europaminister Ole Norrback. Det fremgik af denne høring, at begge de nordiske ministre værdsatte frihandel, men at man var opmærksomme på, at frihandel ikke var det samme som et marked uden regler.

Beskæftigelsesredegørelsen for 1998

Nordisk Ministerråd afgav på Nordisk Råds 50. session sin anden redegørelse om beskæftigelsespolitikken i de nordiske lande. I debatten på sessionen fremsatte Nordisk Råd kritik af, at beskæftigelsesredegørelsen ikke indeholder vurderinger af de arbejdsmarkedspolitiske tiltag, som hver af de nordiske

lande har gennemført og at redegørelsen derfor ikke havde stor værdi som grundlag for erfaringsudveksling.

Nordisk Råds Europaudvalgs udvidede formandskab

Ole Stavad (S), Danmark, Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd, var indtil 23. marts 1998 formand for Europaudvalget. Per Kaalund, Danmark, Den Socialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd overtog herefter formandskabet. Næstformænd var Siv Friðleifsdóttir (F), Island, Midtergruppen i Nordisk Råd og Steingrímur Sigfússon (Ab), Island, SV-Gruppen i Nordisk Råd. Europaudvalget arbejder med et udvidet formandskab. Den Konservative Gruppe i Nordisk Råd var således repræsenteret ved Per-Kristian Foss (H), Norge.

VALKOMMITTÉN

Valkommitténs uppgift är att förbereda och lägga fram förslag till de val som skall förrättas av plenarförsamlingen. Kommittén har sju medlemmar. Samtliga länder och partigrupper är representerade.

Valkommittén utser sin egen ordförande. Vid ett möte i juni valdes Per-Kristian Foss (H), Norge, till ordförande för år 1998.

Det är partigrupperna som nominerar kandidater till de personval som skall göras. Både nomineringar och valkommitténs förslag skall, utöver fördelningen mellan partigrupperna, beakta behovet av nationell och könsmässig balans.

Plenarförsamlingen 1998 hade att välja ny Rådspresident och övriga medlemmar av presidiet, liksom medlemmar av utskotten och kontrollkommittén, samt ordförande och vice ordföranden i dessa. Nordiska rådets president för det kommande året skulle komma från Sverige. Den konservativa gruppen hade nominerat Gun Hellsvik (m), och hon valdes enhälligt till President för det kommande kalenderåret 1999. Också i övrigt godkändes valkommitténs förslag, och samtliga val vid sessionen kunde således förrättas med acklamation.

Utöver de interna valen utser Nordiska rådets plenarförsamling representanter i Nordiska kulturfondens styrelse, en revisor för Kulturfonden, samt representanter i Nordiska investeringsbankens kontrollkommitté. Dessa utses för två år i taget, och respektive mandatperiod skulle löpa ut i slutet av år 1998 och den sista april 1999. Sessionen år 1998 förrättade därför motsvarande val för de därpå kommande mandatperioderna.

KONTROLLKOMMITTÉN

Kontrollkommitténs huvudsakliga arbetsuppgifter består av granskning och kontroll av Nordiska ministerrådet samt av Nordiska rådet. Kontrollkommittén utövar den parlamentariska kontrollen över verksamhet som finansieras med gemensamma nordiska medel, dvs. även de nordiska institutionerna, och kan även granska annat nordisk samarbete som plenarförsamlingen beslutar om. Därutöver kan Kontrollkommittén vid behov avge utlåtande i konstitutionella frågor, bl.a. om tolkning av Helsingforsavtalet och andra avtal om nordiskt samarbete.

Under år 1998 genomförde Kontrollkommittén fem möten, varav fyra kombinerades med diskussioner med representanter för andra organisationer/institutioner.

Revision av medel beviljade av de nordiska parlamenten till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet

En arbetsgrupp tillsatt av de nordiska ländernas riksrevisioner lade under våren 1998 fram en rapport med förslag till nytt internordiskt revisionsregle-

mente, samt vissa förslag om Nordiska ministerrådets ekonomireglemente. Kontrollkommittén diskuterade med arbetsgruppen en preliminär version av rapporten, och har även yttrat sig till riksrevisionerna över arbetsgruppens förslag.

Kontrollkommittén kunde i stort ansluta sig till de övergripande synpunkter på redovisningsprinciper m.m. som framfördes i arbetsgruppens rapport, och framhöll särskilt att det var önskvärt med förbättrad information om beviljade respektive utbetalade medel till institutioner och projekt. Bortsett från vissa detaljsynpunkter tillstyrkte Kontrollkommimttén förslaget. Det nya revisionsreglementet, som gäller för all verkamhet, inklusive Nordiska rådets, som finansieras med gemensamma nordiska medel fastställdes under hösten av riksrevisionerna, och trädde i kraft den 1 januari 1999.

Granskning och kontroll av Nordiska ministerrådet

Kontrollkommittén granskar årligen såväl Nordiska ministerrådets centrala verksamhet som den inom institutioner och projekt, med utgångspunkt i främst revisionsberättelser och annan rapportering.

I sitt granskningsbetänkande för 1998 gav Kontrollkommittén uttryck för tillfredsställelse över det omfattande arbete som satts igång i syfte att stärka de ekonomiska och administrativa rutinerna på olika nivåer. Dock noterade Kontrollkommittén att vissa generella brister och problem fortfarande kvarstår, och fann det därför angeläget att Nordiska ministerrådet och dess sekretariat fortsätter arbetet med att reformera budget- och styrsystem. Vidare hade revisionen även för verksamhetsåret 1997 gett anledning till anmärkningar mot alltför många av nordiska institutionernas räkenskaper, i flera fall allvarliga.

Studiebesök vid olika nordiska institutioner kan ge Kontrollkommittén värdefull kompletterande information om dessas verksamhet och arbetssituation. Det är angeläget att följa upp att institutionernas verksamhet ligger i linje med de politiska prioriteringar som ligger bakom medelsfördelningen i budgeten för det nordiska samarbetet. Under året har Kontrollkommittén besökt Nordens institut i Finland. Kommitténs medlemmar har, genom sina medlemskap i Rådets olika utskott, haft möjlighet att besöka ytterligare ett antal institutioner. Vidare kan nämnas att Kontrollkommittén i samband med sitt möte i augusti besökte stiftelsen Östersjöinstitutet, som visserligen inte finansieras med gemensamma nordiska medel, men vars verksamhet nära anknyter till det växande nordiska samarbetet med de tre baltiska staterna samt med Polen och nordvästra Ryssland.

För revisionen av räkenskaperna för Nordiska Kulturfonden utarbetas en särskild rapport av de för granskningen utsedda revisorerna. I januari 1998 mötte Kontrollkommittén representanter för Fondens styrelse och dess revisorer för att få en redovisning av vilka åtgärder som planerades med anledning av den kritik som framförts mot Fondens projektadministration under såväl år

1995 som år 1996. Efter att hösten 1998 ha granskat Nordiska kulturfondens och dess revisorers berättelser för räkenskapsåret 1997 konstaterade Kontrollkomittén i sitt betänkande att ett omfattande åtgärdsprogram satts igång och att avsevärda förbättringar uppnåtts bl.a. genom administrativa rutiner som säkerställer en bättre styrning och uppföljning av projektverksamheten.

Särskilda granskningsprojekt och kommittéförslag

Kontrollkommittén har funnit det lämpligt att komplettera den granskning som genomförs på grundval av inkommen rapportering genom särskilda granskningsprojekt, s.k. kontrolluppgifter, som definieras av Kontrollkommittén själv.

Inom ramen för den kontrolluppgift som genomfördes 1997 granskade Kontrollkommittén hur Nordiska rådets i rekommendationer uttalade intentioner vad gäller verksamheten inom olika sektorer uppfylls av Nordiska ministerrådet. Granskningen utmynnade i att 1997 års Plenarförsamling, på Kontrollkommitténs förslag, rekommenderade Nordiska ministerrådet att förbättra uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer, men också se över och förbättra uppläggningen av och rutinerna och formerna för rapporteringen av vidtagna åtgärder.

Kontrollkommittén kunde år 1998 konstatera att årets meddelanden överlämnats tidigare än år 1997, men att de liksom tidigare är varierande till kvaliteten. Viktigare än formerna för rapporteringen är dock vad Ministerrådet och regeringarna faktiskt gör för att uppfylla de politiska intentioner rekommendationerna ger uttryck för. Mot denna bakgrund överväger Kontrollkommittén att under det kommande året genomföra en fördjupad studie av samspelet mellan Nordiska rådets rekommendationer och Ministerrådets åtärder.

Mot bakgrund av Nordiska rådets önskemål om ytterligare insatser från de nordiska ländernas sida i de tre baltiska staterna och i nordvästra Ryssland, och mot bakgrund av att behovet av sådana insatser kan väntas bestå under överskådlig tid, om än i delvis andra former, genomförde Kontrollkommittén under år 1998 en undersökning för att få indikationer på om huruvida samordningen av dessa insatser är tillfredsställande, och vilken roll Nordiska ministerrådet bör spela i detta sammanhang. Granskningen resulterade i ett Kommittéförslag (A 1190/k) om samordning av de nordiska insatserna i Nordens närområde, som antogs av Plenarförsamlingen. Enligt förslaget bör de nordiska regeringarna överväga åtgärder bl.a. för att åstadkomma ett mer systematiserat informationsutbyte, att underlätta de lettiska myndigheternas samordning av egna och andra länders insatser, för att utveckla de nordiska finansieringsinstitutionerna, förstärka dialogen på nordiskt plan och mellan de nordiska och de baltiska staterna i policyfrågor, samt beakta de särskilda behoven i fråga om samordning av biståndsinsatser i Ryssland.

Granskning och kontroll av Nordiska rådet

Kontrollkommittén ansåg, liksom Rigsrevisionen, att det inte fanns anledning till anmärkningar med anledning av granskningen av räkenskaperna eller förvaltningen i övrigt under år 1997.

I den redogörelse för Kontrollkommitténs verksamhet under 1998 som behandlades vid Rådets 50:e session påpekas att utskotten, liksom även presidiet, i ökande grad arbetar med ad hoc-grupper eller rapportörer för olika frågor eller projekt. Kontrollkommittén anser att erfarenheterna av denna utveckling bör övervägas, liksom hur Rådet bäst skall kombinera initiativförmåga och engagemang med den förankring i rådsorganen som är en förutsättning för genomslagskraft i de nationella parlamenten och i det nordiska samarbetet allmänt.

PARTIGRUPPERNA

DEN KONSERVATIVA GRUPPEN

Den konservativa gruppen i Nordiska rådet hade 1998 sjutton medlemmar från sex medlemspartier. Under året har gruppen hållit möten i anslutning till Nordiska rådets möten. Detta har skett i samband med temakonferensen om miljö i Göteborg i februari, mötet på Färöarna i juni, mötet i Mariehamn i september samt vid sessionen i Oslo i november.

I samband med sessionen i Helsingfors den 10-13 november 1997 valdes Chris Heister, Sverige, till ny ordförande i gruppen. Samtidigt valdes ett arbetsutskott bestående av en representant från varje land. Förutom Chris Heister bestod arbetsutskottet av Kent Kirk, Danmark, Kimmo Sasi, Finland, Geir H. Haarde, Island samt Per-Kristian Foss, Norge. I samband med att Geir H. Haarde blev utsedd till finansminister i Island under våren utsågs Sigriður Anna Þorðardottir till hans efterträdare. I samband med det danska folketingsvalet utsågs Kaj Ikast till efterträdare till Kent Kirk. Arbetsutskottet har hållit koordinerande möten i anslutning till gruppens möten.

Billy Östh har varit gruppsekreterare under året. Sekretariatet har varit placerat på moderaternas riksorganisation i Stockholm. Även Else Marie Brodshaug, Norge, har under året varit gruppsekreterare.

Prioriteringar

Den konservativa gruppen anser att Nordiska rådet bör prioritera sin verksamhet till ett mindre antal områden, och därigenom koncentrera resurserna till dessa områden. Säkerheten i Norden och dess närområde är en av dessa frågor. Samarbetet med närområdena genom Barents-, Östersjö- och Arktisområdena är viktiga i en tid med stadigt ökande kontakter mellan länderna.

Den konservativa gruppen anser att det är mycket viktigt att hålla täta och nära kontakter mellan Norden och de baltiska staterna och ständigt utveckla samarbetet, säkerhetspolitiken och dess nya utmaningar. Men också barnens situation har varit ett viktigt politiskt område. Europafrågan är ett annat viktigt område för nordiskt samarbete. Gruppen har bl.a. tagit initiativ till en konferens om valutasamarbetet i Europa och den gemensamma valutans betydelse för de nordiska länderna. Vad gäller kriminalfrågorna har dessa behandlats av en arbetsgrupp under ledning av en representant från konservativa gruppen och en rapport som behandlar dessa frågor har framlagts.

Den konservativa gruppen har i Nordenutskottet fått gehör för att sätta frivilligsektorns betydelse högre på den nordiska dagordningen. De frivilliga organisationerna gör stora och viktiga insatser i samhället, inte bara i Norden utan också i våra närområden. Gruppen innehar ordförandeskapet i en arbetsgrupp med detta som tema.

Ökad rörlighet genom fristående skolor

Den konservativa gruppen anser att fler fristående skolor ökar rörligheten i Norden. Därför väckte gruppen till förra årets session ett medlemsförslag där vi hemställde att det skulle inledas ett arbete för att förverkliga en nordisk överenskommelse som ger föräldrar rätt att fritt välja skola för sina barn och som tillåter etablering av fria skolor. Dessutom ska de finansiella villkoren göra det möjligt att driva en god skolverksamhet vid dessa skolor. Motionsförslaget bifölls vid årets session.

Miljöfrågornas betydelse

I samband med Nordiska rådets temakonferens om miljö i februari i Göteborg anordnade den konservativa gruppen ett eget miljöseminarium. Där diskuterades bl.a. hur företagen arbetar med miljöfrågor på ett sätt som bidrar till såväl bättre miljö som ett konkurrenskraftigare företag.

Ökat partisamarbete

Det har under lång tid varit viktigt för den konservativa gruppen att stärka partiernas roll i Nordiska rådet och i det nordiska samarbetet i övrigt och därmed göra det nordiska samarbetet till en viktig angelägenhet. Således pågår ett intensivt internordiskt partisamarbete. Partiledarmöten och partisekreterarmöten avhålls med jämna mellanrum. Gruppen bidrar också aktivt till det arbete som utförs av Nordiska ungkonservativa unionen och Nordens konservativa studentunion. Framförallt gäller det deras arbete med att stärka kontakterna med unga politiker i de baltiska länderna.

Samarbetet med partiernas utrikespolitiska/säkerhetspolitiska talesmän sker regelbundet. Möten brukar ske i anslutning till arrangemang som anordnas av Nordiska rådet. Även samarbetet med de ekonomisk-politiska talesmännen har intensifierats under året.

Närområdessamarbete

Under året har gruppen fördjupat sitt samarbete mellan länderna vad gäller valkampanjer. Bl.a. anordnades ett seminarium i Stockholm i samband med det svenska valet i september för att bl.a. ge en inblick i hur en svensk valrörelse bedrivs både politiskt och organisatoriskt. Seminariet vände sig inte bara till de valda medlemmarna i Nordiska rådet. Även representanter från broderpartier i de baltiska länderna deltog.

MIDTENGRUPPEN

Midtengruppen i Nordisk Råd, formelt startet i 1982, hadde 27 representanter fra 18 nordiske midtenpartier pr. 31. desember 1998.

Midtengruppen har også kontakt med midtenpartier i regjering eller parlament som Centrum-Demokraterne i Danmark, Sambandsflokkurin, Sjálvsstyrisflokkurin, Midflokkurin, Kristliga Folkaflokkurin og Føroya Framburds- og Fiskivinnflokkurin på Færøyene. De samiske observatørene i Nordisk Råd er også observatører i Midtengruppen. Midtengruppen har ellers hatt mye kontakt med ungdomsorganisasjonene som hører til gruppen.

Arbeidsutvalget

Frem til valget på årsmøtet i februar besto arbeidsutvalget av Knud Enggaard (V) som gruppeordfører, Johan J. Jakobsen (Sp) som viseordfører og Elver Jonsson (fp), Ingrid Näslund (kd), Valgerdur Sverrisdottir (F) og Jonna Grønver (V).

Olof Salmèn (ÅC), ordfører i Nordenutvalget, Siv Fridleifsdottir (F), viseordfører i Europautvalget og Mari Kiviniemi (K), viseordfører i Nærområdeutvalget, satt med i arbeidsutvalget i kraft av sine verv.

Hele arbeidsutvalget ble gjenvalgt under årsmøtet. Under valget i Danmark i mars falt imidlertid både Knud Enggaard og Jonna Grønver ut av Folketinget. I Midtengruppens arbeidsutvalg ble disse erstattet av Svend Erik Hovmand (V) og Jann Sjursen (KrF). Johan J. Jakobsen fungerte som leder resten av året.

Etter valget i Sverige i september ble Ingrid Näslund erstattet av Jan Erik Ågren (kd).

Midtengruppens fiskeriseminar

Seminaret ble arrangert i Torshavn, Færøyene, 24. Juni. Temaer som ble tatt opp, var blant annet fiskeripolitikken i EU og rundt Østersjøen, nordisk samarbeid innenfor fiskeriforvaltningen i Nord-Atlanteren, miljømerking av fisk og utviklingen innenfor fiskerinæringen. Fiskerieksperter fra Færøyene, Sverige samt Nordisk Ministerråd innledet. Midtenpolitikere fra Færøyene var spesielt invitert til seminaret.

Studiereise til St. Petersburg

Midtengruppens arbeidsutvalg besøkte St. Petersburg 7.-9. januar 1998. Deltakerne møtte blant annet representanter fra lokale partier, Vårt hjem Russland, Jabloko-partiet, det sosialdemokratiske partiet og Konstitusjonelle liberalpartiet. Studiereisen ga et nyttig innblikk i en partistruktur som er under oppbygging. De personlige kontaktene blir brukt i Midtengruppens arbeid med nærområdepolitikken.

Initiativer

Tiltak for å utvikle markedene i Nordens nærområder

Utvikling av markedsøkonomi er en av de overordnede målsettingene for nærområdesamarbeidet. Økt handel med alle landene i våre nærområder er ikke minst viktig med tanke på utvikling av demokrati og sikkerhet i vid forstand. Problemene med handel og investeringer i våre nærområder er imidlertid velkjente. Konstruktive løsninger er nå nødvendige, noe Midtengruppen ønsker å bidra til. Gjennom et medlemsforslag foreslår Midtengruppen derfor at Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd å utrede behov for og muligheter til å samordne nordiske innsatser for å utvikle bedriftsvirksomheten i Nordens nærområder. Dessuten foreslår Midtengruppen at Ministerrådet skal utrede forutsetningene for støtte til samarbeid, spesielt med tanke på små foretak, i konkrete og dagligdagse spørsmål. Målet er å utvikle bedriftsvirksomheten i Nordens nærområder, samt forbedre handelsforbindelsene med de nordiske landene.

Samordning av humanitære innsatser i Nordens nærområder

Stabilitet og demokrati i Nordens nærområder forutsetter økonomisk og sosial trygghet. Støtten til våre nærområder har derfor stor betydning. Hjelpen som i dag blir gitt er imidlertid fordelt ujevnt på de ulike regionene, og det forekommer dobbeltarbeid mellom land, mellom organisasjoner og mellom ulike lokale, regionale og statlige myndigheter. Med bakgrunn i dette fremmet Midtengruppens medlem Olof Erland spørsmål til Nordisk Ministerråd om hvilke tiltak de nordiske regjeringene vil ta for å samordne og øke hjelpen fra de nordiske land til Nordens nærområder. Spørsmålet ble besvart under sesjonen i Oslo i november. Behovet for en arbeidsdeling mellom de nordiske regjeringene ble da fremhevet fra Ministerrådets side.

Murmansk-rapporten

Et av Midtengruppens finske medlemmer, Hannes Manninen, skrev i løpet av 1998 Murmansk-rapporten på oppdrag av Nærområdeutvalget. Han kom også med forslag om fem rekommandasjoner angående samarbeidet med Barentsregionen som Nordisk Råd senere vedtok. I fokus sto viktigheten av å støtte opp om oppbyggingen av et medborgersamfunn i Murmansk gjennom støtte til prosjekter mellom kommuner. Spredning av kunnskap om lokaldemokrati, frivillige organisasjoner og likestilling ble også vektlagt.

Kvinnesatsing i Nordområdepolitikken

En av Midtengruppens medlemmer i Nærområdeutvalget, Randi Karlstrøm, har tatt initiativet til at de russiske kvinnene settes på dagsorden i Nordisk Råd. Bakgrunnen for initiativet er den viktige rollen russiske kvinner spiller i det russiske samfunnet, en rolle både de selv og menneskene rundt dem sjel-

den er seg bevisst. Etter initiativ fra Karlstøm og Nærområdeutvalget vil en egen kvinnekonferanse arrangeres i forkant av Barentskonferansen i Alta i april 1999. Hit vil russiske kvinner bli invitert for å delta i diskusjoner med bakgrunn i Karlstrøms forslag.

Initiativ i Europautvalget

Midtengruppens medlemmer av Europautvalget har aktivt tatt del i utvalgets ulike arrangementer, deriblant konferansen om EUs utvidelse, EMU-seminaret, samt en høring om WTO. Utvidelseskonferansen og høringen om WTO ble arrangert på initiativ fra medlemmer av Midtengruppen. Det var også Midtengruppens medlemmer som initierte utvalgets høring om forhandlingsgrunnlaget angående reformer av EUs regionalpolitikk innenfor jordbruket.

Midtengruppen har for øvrig fulgt debatten om Schengenavtalen nøye, ikke minst med tanke på forhandlingene mellom Norge, Island og EU.

Svend Erik Hovmand har fungert som ordfører for Europautvalgets arbeidsgruppe for oppsyn med Nordisk Industrifond.

Forbrukerspørsmål

Vibeke Peschardt har som ordfører for Europautvalgets arbeidsgruppe om forbrukerspørsmål arbeidet frem fire utvalgsforslag som ble behandlet ved sesjonen. Medlemsforslagene berørte levnedsmiddelsikkerhet, varedeklarasjoner og merking, forbrukernes stilling i Norden, EU og WTO, samt markedsføring i IT-samfunnet.

EU-/EØS-spørsmål i Ministerrådet

I 1997 satte Midtengruppen i gang et arbeid innenfor saksområdet som har som hovedmål å gi Ministerrådet større mandat til å arbeide for nordisk koordinering i EU/EØS. Dette arbeidet er fulgt opp i 1998 gjennom et møte med blant annet samarbeidsministrene og Europautvalget. Arbeidsmarkedsspørsmål, miljø og forbrukerspørsmål er saksområder der Midtengruppen ser det som viktig at det skjer en samordning på nordisk plan.

Etterlevelse av den nordiske sosialforsikringsavtalen

Bakgrunnen for forslaget er tilpasningen til EUs lovgivning innenfor sosial trygghet. I Norden er vi vant til at vi har visse sosiale rettigheter gjennom å være bosatt i et nordisk land. Tilpasningen til EUs lovgivning har imidlertid ført til en endring av situasjonen. EUs bestemmelser om sosiale rettigheter avgjør hvilket land som har plikt til å ivareta de sosiale rettighetene til ulike borgere. Målet med EUs lovgivning er først og fremst en koordinering slik at arbeidstagerne som rører seg mellom ulike medlemsland alltid vil ha sine sosiale rettigheter i behold uavhengig av hvilket medlemsland de befinner seg i.

Til tross for EUs lovgivning og den kompletterende nordiske sosialforsikringsavtalen fra 1994 stilles vi stadig overfor tilfeller der gjeldende lovgivning ikke overholdes.

Med dette som bakgrunn fremmet derfor deler av Midtengruppen forslag om at Nordisk Råd ber Nordisk Ministerråd om å utrede og deretter avskaffe hindrene for nordiske medborgeres muligheter til å røre seg fritt i Norden, samt se til at den nordiske sosialforsikringsavtalen følges opp etter intensjonene. Det ble også stilt spørsmål til regjeringene i Finland og Sverige angående initiativ som gjør at nordiske borgere på reise i Norden alltid vil være beskyttet av en sosialforsikringsavtale, enten i landet man reiser fra eller til.

Nordisk velferd i utvikling

Nordisk Råd driver i dag mye med nødhjelpspolitikk. For Midtengruppen har det i året som har gått vært viktig å arbeide for at fokus også rettes mot mer langsiktig ivaretakelse og utvidelse av velferdspolitikken. Med utgangspunkt i dette tok Midtengruppen initiativ til at det ble arrangert et velferdsseminar 31. mars i Stockholm.

Midtengruppen fremmet også et medlemsforslag om nordisk velferd i utvikling der fokus settes på viktigheten av å ivareta den nordiske velferden som er bygd opp. Utdanning og arbeid, omsorg og sosial trygghet, samarbeid og solidarisk finansiering av velferdssystemet ble satt i fokus. Det sosiale nettverket og samhandling i nærmiljøet ble fremhevet som viktige elementer i oppbygging av sosial trygghet. Ønsket er en velferd som omfatter alle og som vi alle har et felles ansvar for. Spørsmålet er på hvilken måte dette er mulig å oppnå.

Med dette som utgangspunkt sendte Midtengruppen over et forslag til Rådet om å be Nordisk Ministerråd i sterkere grad sette fokus på velferdsutviklingen, ikke minst gjennom kriminalitetsbekjempelse, begrensning av det høye alkoholforbruket i Norden og tiltak for å styrke marginaliserte gruppers rettigheter.

Barn og ungdom i fokus

Innenfor barne- og ungdomssamarbeidet ligger mye av grunnlaget for det fremtidige nordiske samarbeidet. For å støtte opp om det ungdomspolitiske samarbeidet bevilget derfor Midtengruppen 100 000 NOK til en konferanse i regi av KDUN, NCF og NLRU. Konferansen tok opp temaer som nordisk miljøpolitikk og Nordens ansvar for nærområdene. Spørsmålet om hva som egentlig er midtenpolitikk, ble dessuten diskutert. Representanter for ungdommene er også invitert med på Midtengruppens møter og andre arrangementer.

På høstparten ble det satt ned en arbeidsgruppe om barn og unge som Midtengruppen er aktivt med i. Gruppens mandat går ut på forsommeren 1999. På initiativ fra midtengruppen er barnet i skjæringspunktet mellom familieliv og

arbeidsliv satt i fokus. Midtengruppens representanter har videre tatt initiativet til at det arrangeres en høring i løpet av første halvår 1999 med de nordiske arbeidsministrene for å gå dypere inn i dette temaet.

De frivillige organisasjonenes rolle

Kontakten med de frivillige organisasjonene i Norden har vært høyt prioritert av Midtengruppen gjennom året, ikke minst gjennom uformell kontakt.

For Midtengruppen er ikke minst de frivillige organisasjonene en viktig del av det nordiske samarbeidet med nærområdene, blant annet fordi disse organisasjonene er av stor betydning som demokratiske aktører. For gruppen er det derfor vesentlig at man også innenfor det offisielle nordiske samarbeidet i større grad prøver å stimulere organisasjonene til å videreutvikle sitt organisasjonsarbeid og samarbeid med likesinnede organisasjoner i nærområdene. Fra Midtengruppens side ble dette temaet tatt opp både i utvalgsarbeid, i arbeidsgrupper og under arbeidet med budsjettet.

Den frie konkurransen i Norden

Det er i dag et problem at fri flyt av varer og tjenester mellom land i Norden fungerer fint på papiret, men ikke alltid i praksis. Problemet har ikke minst dukket opp på Åland. Ålandske foretak som ønsker å kjøpe varer direkte fra Sverige henvises ofte til finske foretak med agenturavtaler, eller de blir tvunget til å akseptere ekstra kostnader med leveranse og fakturering i Sverige.

Med bakgrunn i dette ble det derfor rettet spørsmål fra Midtengruppen til de finske og svenske regjeringene angående hvilke tiltak disse kan tenke seg å sette i verk for å få vareflyten til å fungere bedre i praksis.

Den samiske befolkningens stilling i Nordisk Råd

Deler av Midtengruppen leverte på vårparten et medlemsforslag om den samiske befolkningens stilling i Rådet. Med utgangspunkt i at det i dag finnes folkevalgte sameting i både Norge, Sverige og Finland, så forslagsstillerne det som naturlig at den samiske befolkningen kunne få mulighet til å delta i Nordisk Råds arbeid på linje med parlamentarikere fra de andre nordiske parlamentene. Forslaget om å la samene bli fullverdige medlemmer i Nordisk Råd kom opp til behandling i Presidiet på høstparten. Tre av Midtengruppens fire medlemmer, samt representanten for den venstresosialistisk gruppen, stemte for å utsette saken med henvisning til initiativet som er tatt fra Nordisk Ministerråd og de samiske organisasjonene om å lage en egen samekonvensjon. Sosialdemokratene og den konservative gruppen ønsket da å avslutte saken ved å stemme mot samerepresentasjon i Rådet. Forslaget ble dermed nedstemt. Innen saken kom opp til votering på sesjonen, snudde imidlertid den sosialdemokratiske gruppen og stemte for Midtengruppens opprinnelige forslag.

Budsjettarbeidet

Budsjettforslaget som ble lagt frem, hadde samme totalramme som året før. Dermed ble 1999 det fjerde året på rad med nedgang eller stagnasjon i Ministerrådets budsjett. Dette reagerte Midtengruppen negativt på. I behandlingen la gruppen for øvrig vekt på å opptre noenlunde konsistent hva angikk langsiktige prioriteringer. Foruten denne generelle reaksjonen satt gruppen fokus på følgende saker under budsjettarbeidet, saker som i stor grad ble prioritert opp i det endelige budsjettet:

* Stimulering av arbeidet med forbrukerbeskyttelse på nordisk plan gjennom opprioritering av arbeidet med levnetsmiddelsikkerhet og reetablering av Nordisk komite for bioetikk
* Midtengruppens velferdsinitiativ
* Større bevilgninger til Vest-Norden, herunder språksamarbeidet og kulturhusene i Torshavn og Reykjavik
* Styrking av energi- og miljøområdet
* Tiltak for barn og ungdom gjennom nordiske ungdomskomiteer, elevutveksling mellom Vest-Norden og det øvrige Norden, samt Nordplus Mini
* Narkotikasamarbeidet i Norden

Midtengruppens leder ledet budsjettgruppens arbeid etter det svenske valget, da den opprinnelige lederen av budsjettgruppen gikk av ved riksdagsvalget.

Norden – Baltikum - Russland

Midtengruppen har hatt regelmessig kontakt med midtenpartier i Baltisk Forsamling. Gruppen har vært representert på Baltisk Forsamlings møter vår og høst. Baltiske gjester har deltatt i Midtengruppens partimiddager. Arbeidsutvalget var dessuten på studietur til St. Petersburg i januar for å bli nærmere kjent med russiske partier og knytte kontakter med russiske politikere.

Sekretariatet

I 1998 er det gitt ut syv utgaver av det interne nyhetsbrevet Midten-Nytt. Disse er distribuert til medlemmer, varamedlemmer, regjeringsmedlemmer, samt partier og ungdomspartier innen Midtengruppen.

Marit Momrak Wright har vært ansatt som gruppesekretær i 80% stilling gjennom hele året. Magnus Wallerå i Sverige og Seija Turtiainen i Finland har vært ansatt som partigruppesekretærer i 30% stilling med ansvar for henholdsvis europaspørsmål og nærområdespørsmål. Lovisa Båfält vikarierte for Magnus Wallerå 19. januar - 10. juni 1998 mens denne hadde pappa-permisjon.

SOCIALDEMOKRATERNA

Den socialdemokratiska partigruppen i Nordiska rådet verkar för nordiskt samarbete präglat av de socialdemokratiska partiernas samhällssyn samt har till uppgift att i samråd med de socialdemokratiska parlamentsgrupperna och partierna samordna gruppmedlemmarnas insatser i rådet och dess organ.

Den socialdemokratiska gruppen representerar följande partier:

Socialdemokratiet (S), Danmark
Javnadarflokkurin (Jvfl), Färöarna
Siumut (Si), Grönland
Finlands socialdemokratiska parti (Suomen sosialidemokraattinen puolue) (SDP)
Ålands socialdemokrater (ÅSD)
Det socialdemokratiske parti (Alpyduflokkurinn) (A), Island
Det norske Arbeiderparti (A)
Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)

Socialdemokrater i presidiet och utskottens ordförandeskap

I enlighet med det reformerade arbetet i Nordiska rådet görs nomineringar inför valen i rådet numera av partigrupperna. Under året har fem socialdemokrater ingått i presidiet: Dorte Bennedsen, Berit Brørby, Mats Nyby, Rannveig Guðmundsdóttir samt Per Olof Håkansson som i oktober efterträddes av Anita Johansson.

Berit Brørby har under året varit rådets president.

Socialdemokraterna i ordförandeskapen har varit:

Europautskottet - Per Kaalund, ordförande
Närområdesutskottet - Erik Dalheim, vice ordförande
Nordenutskottet - Berit Oscarsson, vice ordförande, efterträddes i november av Åke Gustavsson
Kontrollkommittén - Anita Johansson, ordförande, efterträddes i november av Eva Johansson,

Partigruppen

Antalet medlemmar i gruppen var 33 fram till det svenska parlamentsvalet och därefter 31.

Gruppens styrelse har utgjorts av de socialdemokratiska ledamöterna i presidiet och i utskottens/kontrollkommitténs ordförandeskap. De socialdemokratiska ledamöterna i presidiet har utgjort arbetsutskott.

Berit Brørby, Norge, har varit gruppens ordförande.

Partigruppen har under året haft fem möten. Gruppstyrelsen och arbetsutskottet har hållit sammantaget 15 sammanträden. De socialdemokratiska ledamöterna i rådets utskott har dessutom i anslutning till respektive möten överlagt om gemensamma angelägenheter.

Nordiska godstransporter

I syfte att åstadkomma rationella långväga godstransporter på järnväg diskuteras i Europa etableringen av godskorridorer, s.k. free ways. En motsvarande diskussion om transportutvecklingen inom Norden och mellan Norden och övriga Europa är angelägen. En bättre samverkan i ett nordiskt godstransportsystem torde stärka konkurrenskraften och bidra till en positiv utveckling av nordiskt näringsliv.

Mot denna bakgrund framförde den socialdemokratiska gruppen i ett medlemsförslag, initierat av Per Olof Håkansson, att Nordiska rådet av Ministerrådet begär en redovisning av synen på långväga transporter av gods, särskilt beträffande samordning av godstransporter inom samt till och från Norden, utvecklingen av långväga godstransporter på järnväg respektive landsväg samt hur miljöproblem inom transportsektorn bör angripas.

Medlemsförslaget ledde till ett betänkande från Nordenutskottet med rekommendation i enlighet med förslaget vilket presidiet beslutade översända till ministerrådet.

Nordiska samordningsregler angående pensionsrättigheter

Sedan lång tid har det nordiska samarbetet också innefattat den sociala tryggheten. Avsikten är att en nordbo oavsett medborgarskap skall ha rätt till den sociala trygghet som gäller i det land han/hon bor. Nordiska samarbetskonventioner har reglerat formerna för samarbetet som under flera årtionden gjort det lättare för nordbor att flytta inom Norden. Det uppstår emellertid situationer då reglerna inte fungerar tillfredsställande. Så har pensionsrättigheter för personer som arbetat i flera än ett land visat sig vara ett komplicerat område med många problem.

Sessionen beslutade med anledning av ett socialdemokratiskt medlemsförslag, initierat av Anneliese Dørum, att rekommendera ministerrådet undersöka behovet av utvidgad samordning av lagstiftning rörande pensionsregler och kriterier för utbetalning av pension samt att resultaten av undersökningen läggs fram för behandling av Nordiska rådet.

Sysselsättnings- och näringslivsutveckling

Sysselsättnings- och näringslivsutveckling står högt på dagordningen i de nordiska länderna och har också varit ett centralt tema i det nordiska samarbetet under senare år. Särskilt den socialdemokratiska gruppen har genom

medlemsförslag och andra initiativ agerat för mer målmedvetet och effektivt nordiskt samarbete för ökad sysselsättning.

Den socialdemokratiska gruppen lade, på initiativ av Børge Bakholt, ett medlemsförslag om etablering av ett Nordiskt Analys- och Idéutvecklingsinstitut för Sysselsättnings- och näringslivsutveckling. Dess primära syfte skulle vara att bidra till en positiv utveckling av sysselsättningen och att stimulera näringslivsutvecklingen i de nordiska länderna.

I ett betänkande över förslaget rekommenderades ministerrådet att utreda organisation och kompetens hos existerande forsknings- och analysinstitutioner och mot bakgrund av resultaten av en sådan utredning lägga fram förslag till etablering av nordiskt nätverk på detta område.

Miljöcertifiering av fisk

I Närområdesutskottet framlades ett socialdemokratiskt förslag, initierat av Kaj Larsson, om att utskottet skulle föreslå en rekommendation till Nordiska ministerrådet om undersökning av möjligheterna till införande av en samnordisk miljöcertifiering av fisk. I förslaget hänvisas till att arbete med certifiering och märkning av fiskprodukter bedrivs på olika håll och att det vore värdefullt med ett gemensamt nordiskt system.

Sessionen beslutade i enlighet med utskottets förslag att rekommendera ministerrådet att fortsätta arbetet med att definiera bärkraftigt fiskeri och att utveckla kriterier för certifiering och att undersöka möjligheterna för en nordisk miljömärkning för fisk.

Kompetensnätverk för Agenda 21

Efter socialdemokratiskt initiativ föreslog Närområdesutskottet en rekommendation till Nordiska ministerrådet om att etablera ett kompetensnätverk för det lokala Agenda 21-arbetet i Östersjöområdet. I förslaget, som bifölls vid sessionen, framhålls att ett sådant nätverk kan brukas för att informera effektivare, medverka till idéutväxling samt stimulera till lokala aktiviteter knutna till Agenda 21

BARNforum

Inför 1997 års session hade på socialdemokratiskt initiativ i Närområdesutskottet tillsatts en arbetsgrupp, med Margareta Israelsson (s) som ordförande, med uppgift att utarbeta förslag till insatser för bättre uppväxtvillkor för barn i Nordens närområden.

Som uppföljning av detta arbete och för att belysa barns situation i Nordens närområden arrangerades i december i Stockholm ett BARNforum. Bl.a. medverkade ungdomar från de nordiska länderna, från Baltikum och från Ryssland. Ungdomarna var eniga om att de viktigaste frågorna för dagens unga generation är möjligheter till god utbildning, rikare fritid och att drogproblemen löses.

Bygg och bolig

Nordiska rådet beslutade vid 1997 års session att inga medel skulle anslås till denna sektor. Bakgrunden var framför allt att ingen beskrivning av sektorns verksamhet lämnats i budgeten och en handlingsplan för de kommande åren presenterades just före sessionen. Nordenutskottet utsåg Marianne Carlström (s) som rapportör för att utarbeta förslag till utskottets och rådets ställningstagande rörande handlingsplan för bygg- och bostadssektorn. Rapportören föreslog Nordenutskottet besluta bl.a. att uttala sig för att bygg- och bostadssektorn är en viktig del i det nordiska samarbetet, att föreslå ministerrådet genomföra ett seminarium om det nordiska samarbetet på området och att en relevant budgetdialog skulle genomföras inom ramen för årets budgetprocess.

Ministerrådet genomförde på våren ett miniseminarium och rådet beslutade rörande 1999 års budget att bygg- och bostadssektorn åter skulle tilldelas medel.

Budget för det nordiska samarbetet

Nordiska rådet har enligt Helsingforsavtalet beslutsansvaret för budgeten för det nordiska samarbetet efter det att ministerrådet lagt fram förslag. Under flera år har rådet kritiserat ministerrådet för att budgetunderlaget är otillräckligt för att möjliggöra ett väl övervägt och genomdryftat beslut om budgeten. Fortfarande kvarstår brister men stora förbättringar har gjorts.

I årets budgetprocess agerade den socialdemokratiska gruppen för att medel skulle avsättas för att igångsätta *Nordplus-mini*, ett program för ungdomsutbyte som rådets beslutade om vid 1997 års session efter initiativ av Søren Hansen (S).

Gruppen agerade också för ökade resurser till livsmedelssäkerhet, Kulturfonden och språksamarbetet.

Kultur- och folkbildningssamarbete

I samarbete med ABF i Norden genomförde den socialdemokratiska gruppen under år 1997 en konferens om arbetarrörelsens nordiska kultur- och folkbildningssamarbete. Konferensen har under innevarande år följts upp av ett projekt, *Du och jag och alla andra*, som syftar till att stimulera en gemensam nordisk debatt om idé, bildning och kultur och medverka till samtal om detta inom nordisk arbetarrörelse.

Ett underlag för dessa samtal/diskussioner har utarbetats av ABF i Norden och idéer och förslag har diskuterats under två seminarier som arrangerats under året av ABF i Norden och den socialdemokratiska gruppen.

Nordisk välfärd

I den socialdemokratiska gruppen står välfärdspolitiken och försvaret av den "nordiska modellen" helt naturligt högt på dagordningen. I enlighet med den socialdemokratiska gruppens förslag har ett nordiskt forskningsprojekt sjö-

satts, *Velfærdsforskning – de nordiske velfærdssamfund set i europæisk perspektiv.* Forskningsresultaten kan förväntas ge underlag för fortsatt nordiskt samarbete för en väl utvecklad nordisk välfärdsmodell.

Rådsgruppen genomförde 23-24 oktober, tillsammans med SAMAK, den nordiska arbetarrörelsens samarbetskommitté, en välfärdskonferens i Helsingør. Huvudteman var *Arbetslivet och välfärden* och *Den offentliga sektorn och välfärden.* Medverkande var bl.a. Kåre Hagen från Universitetet i Oslo och Joakim Palme från Stockholms Universitet.

De nordiska länderna har valt olika system och modeller i sin välfärdspolitik. Kärnan i det nordiska välfärdssamfundet är ändå den gemensamma socialdemokratiska idéen om ett samhälle som bryr sig om alla människor. Lika möjligheter, social trygghet och solidarisk finansiering är grundpelarna i välfärdsmodellen.

Sekretariat och kontaktpersoner

Kontakterna med de nationella parlamentsgrupperna har under året fördjupats och kontaktpersonerna vid de socialdemokratiska parlamentsgruppernas kanslier har i ökande utsträckning deltagit i det nordiska samarbetet bl.a. som stöd för respektive socialdemokratisk utskottsgrupp och gruppledare. Medarbetarna har under året varit Anna-Liisa Sirjamo, Finland, Lone Rasmussen, Danmark, Björn Wall, Sverige och Håvard Aagesen respektive Hilde Singsaas, Norge.

Den socialdemokratiska gruppens sekretariat har sina lokaler i anslutning till den socialdemokratiska riksdagsgruppens kansli i Stockholm. Partigruppens sekreterare har varit Jerry Svensson, Lis Bougrini respektive Ulla Fält Zetterlund har upprätthållit deltidstjänst som medarbetare på sekretariatet.

VÄNSTERSOCIALISTISKA GRUPPEN

Under 1998 har Jarmo Wahlström (vas) från Finland fungerat som ordförande för gruppen fram till juni, då Steingrimur Sigfusson (Folkealliancen) från Island valdes till ny gruppordförande. Han hade tidigare fungerat som viceordförande. Till ny viceordförande valdes Charlotta Bjälkebring (Vp) från Sverige. Gruppen har under året haft fem möten.

Kontakten mellan gruppmedlemmarna och medlemspartiernas ledning har skett via e-mail. Ett nordiskt nyhetsbrev har distribuerats ca. en gång i månaden samt efter val o.dyl. till ett 50-tal personer i alla nordiska länder. I nyhetsbrevet finns information om aktuella nordiska frågor inom Nordiska Rådet och i parlamenten som särskilt intresserar de nordiska vänstersocialistiska partierna.

Vänstersocialistiska gruppen (förkortad VS-gruppen) arrangerade i februari ett internt miljömöte i Göteborg i samband med NR:s miljökonferens. Tema var energiproblematiken och som inledare fungerade forskare Tomas Kåberger från Chalmers tekniska högskola i Göteborg.

I början av maj gjorde gruppen ett studiebesök till Bryssel för att diskutera ett utökat samarbete med GUE/NGL-gruppen i EU-parlamentet. Gruppens ordförande Jarmo Wahlström höll en föreläsning om östersjösamarbetet, säkerheten i Europa och relationerna till Ryssland. Särskilt de nordiska EU-parlamentarikerna i NGL (dvs. Nordic Green Left) önskar utökat samarbete med VS-gruppen i Nordiska Rådet och ämnen som båda grupperna prioriterar är energifrågan, östersjösamarbetet och konsekvenserna av EU:s utvidgning.

Gruppen inledde under året ett intensifierat samarbete med SUN, dvs Socialistiska Ungdomsorganisationer i Norden. Särskilt organisationens Baltikumprojekt har intresserat den Vänstersocialistiska gruppen i NR, vars medlemspartier inte har tillräckligt med egna kontakter i de baltiska länderna.

Under junimötena på Färöarna upptogs kontakterna med VS-gruppens färiska systerparti Republikanerna. Den nyligen inledda självständighetsprocessen har lett till att också VS-gruppen med intresse följer med utvecklingen på Färöarna.

I samband med septembermötena på Åland arrangerade VS-gruppen ett möte på Ålands Fredsinstitut där temat var Ålands demilitarisering, minoritetsfrågor och mänskliga rättigheter. På mötet diskuterades Nordiska Rådets roll som brobyggare till närområdena, särskilt i fråga om minoriteters rättigheter.

Gruppen har i samarbete med Sosialistisk Venstreparti (SV) arrangerat ett miljöseminarium i samband med Millenium-konferensen i Oslo i november. Under den välbesökta konferensen diskuterades arbetslivet, miljön samt barn och ungdom ur ett globalt perspektiv. Utmaningarna på miljöområdet debatterades bl.a av den norska och den danska miljöministern.

Gruppen lämnade under året in fyra nya medlemsförslag:

MAI-avtalet

Förslagets huvudmålsättning var att uppmärksamma MAI-problematiken på nordisk nivå och att föra fram medborgarorganisationernas och öppenhetens betydelse i den fortsatta förhandlingsprocessen. Presidiet tillsatte en arbetsgrupp som arbetade med betänkandet och förslaget sändes på remiss till ministerier och medborgarorganisationer i Norden.

Betänkandet som arbetsgruppen utarbetade rekommenderar de nordiska ländernas regeringar bl.a "att verka för att MAI-avtalet faller inom ramen för en ekonomiskt, socialt och ekologiskt hållbar utveckling, samt att i de fortsatta förhandlingarna beakta behovet av skydd för bl.a. miljön, arbetstagarnas rättigheter och kulturvärden, samt att nuvarande standards inte sänks." Också kravet på en större öppenhet och debatt under den fortsatta MAI-processen fick gehör i betänkandet som godkändes enhälligt på sessionen i Oslo. Samma dag presidiet för sin del godkände förslaget till betänkande strandade MAI-förhandlingarna pga stark kritik från Frankrike. MAI-avtalets framtid är därmed mycket ovisst.

Kärnvapenfria zoner

VS-gruppen har regelbundet lämnat in medlemsförslag som berör säkerhetspolitik och kärnvapenfria zoner. Detta förslag koncentrerade sig på sistnämnda med anledning av att NATO-utvidgningen ökar spänningen i centraleuropa. Medlemsförslaget krävde bl.a att Norden traktatfästs som kärnvapenfri zon och att arbetet på att utvidga zonen till Kolahalvön, Karelen, Baltikum och Östersjöområdet inleds. Dessutom förutsattes att man börjar utreda under vilka förutsättningar en kärnvapenfri korridor genom östra Centraleuropa (som motvikt till NATO-utvidgningen) kunde skapas. Betänkandet är sakligt och informativt, men för gruppens del nedslående: NR företar sig inte något med anledning av förslaget.

Delning av arbete och förkortad arbetstid

I förslaget föreslogs att reformer som stöder delning av arbete och arbetstidsförkortning genomförs i de nordiska länderna, att forskningsresultat som visar på konsekvenserna av delning av arbete sammanställs och att genom informationsverksamhet förändra attityderna till delning av arbete i en positiv riktning.

Europautskottet sände ut medlemsförslaget på remiss och av svaren att döma förekommer starkt divergerande syn på problematiken både bland ministerier och organisationer i Norden. Mest positiva var remissvaren från det finländska arbetsministeriet och FFC ("LO").

Arbetstidsfrågan är ett av gruppens medlemspartiers högst prioriterade och under 1999 avser gruppen att starta en "arbetstidsbank" (på internet) bestående av artiklar som behandlar frågan ur olika synvinklar. Det betänkande som antogs på sessionen utgår i från att erfarenheter och forskningsresultat

om olika flexibilitetsskapande arbetstidsarrangemang o.dyl. blir en del av ministerrådets årliga sysselsättningsredogörelse.

Valobservatörer till folkomröstningen i Västsahara

Förslaget behandlades av presidiet och även om man inte ville ta ställning till vem som skall sända valobservatörer, ställer man sig positiv till att de nordiska länderna är aktiva i den fortsatta processen för att genomföra FN:s fredsplan och till att de nordiska länderna bidrar politiskt och materiellt till att bygga upp den nya staten.

Sekretariat

Som gruppens sekreterare har Nina Söderlund fungerat och sekretariatet har varit stationerat i Helsingfors.

DELEGATIONERNA

DANMARKS RIGES DELEGATION

Knud Enggaard var delegationens formand frem til valget den 11. marts, Svend Erik Hovmand overtog herefter formandskabet. Dorte Bennedsen har igennem hele perioden været delegationens næstformand. De to sidstnævnte har sammen med Kaj Ikast været medlemmer af Nordisk Råds Præsidium.

Statusredegørelse vedr. det nordiske samarbejde

Forud for rådets 50. session afgav ministeren for nordisk samarbejde Marianne Jelved en redegørelse til Folketinget om status i udviklingen af samarbejdet.

Ny struktur og nye samarbejdsområder

Ministeren betonede de indspil til det nordiske samarbejde, der hidrører fra EU's beslutning om udvidelse og om et tættere samarbejde på områder, der i særlig grad er af nordisk interesse.

Også det nordiske samarbejde var blevet styrket. De nordiske forsvarsministre havde for første gang i samarbejdets historie deltaget i rådets session i Helsingfors. Rådets svenske formandskab havde fortsat reformprocessen, bl.a. ved at strømline rådets sekretariat, der nu også organisatorisk var tilpasset søjlestrukturen i rådet. Som en nyskabelse havde formandskabet taget initiativ til at styrke det udenrigs- og sikkerhedspolitiske samarbejde gennem etablering af en ny nordisk kontaktgruppe, bestående af de nordiske udenrigsministeriers direktører.

Delegationens formand, Svend Erik Hovmand (V) understregede betydningen af Nordisk Råds indsats i Baltikum og Nordvestrusland. Han glædede sig over, at præsidiet nu havde besluttet også at søge kontakt til Polen og mente, at der tegnede sig en ny placering i det nye Europabillede med Norden som demokratisk brobygger i Østersøen.

Dorte Bennedsen (S) fandt, at styrkelsen af det udenrigs- og sikkerhedspolitiske samarbejde var det mest bemærkelsesværdige politiske skridt, der var taget, Nordisk Råds historie taget i betragtning. Hun erklærede sig enig i, at de tre nordiske EU-lande ikke skulle være en blok i EU, men fandt, at der endnu var mangler i samspil og koordinering på politikområder, hvor man ellers ligger tæt på hinanden og har fælles interesser. Konkret pegede hun på madsminkedirektivet og på aftaleretten på arbejdsmarkedet som områder, hvor fodslaget kunne have været bedre.

Frank Dahlgaard (KF) ønskede at imødegå den opfattelse, at det nordiske samarbejde skulle være gået i stå. Han fandt samarbejdet levedygtigt og under stadig udvikling. Interessen for det var stor både i øst hos de baltiske lande og

i vest, hvor Storbritannien og Irland overvejer at bruge Nordisk Råd som forbillede for det nye ø-råd, der påtænkes som samarbejdsorgan for de britiske øer og Irland og deres nye selvstyrende områder. Han opregnede en lang række nordiske fællesprojekter og fandt samarbejdet nyttigt og billigt sammenlignet med ethvert mellemstatsligt samarbejde, vi ellers deltog i. Men desværre også meget stilfærdigt, næsten anonymt.

Kristen Thouborg (SF) mente at Nordisk Råd skulle interessere sig mere for opgaverne i Østersørådet ud fra et sikkerhedspolitisk synspunkt. Østersørådet burde tillægges flere konkrete opgaver både for regeringens og parlamentarikernes vedkommende.

Dorit Myltoft (RV) udtrykte ønske om, at de nordiske lande rustede sig til at styrke FN's muligheder for og manøvredygtighed til at forebygge og løse konflikter.

Jette Gottlieb (EL) fandt det bekræftet at den regionale struktur med de tre søjler ikke var heldig og kun kunne fungere, fordi man supplerede med tværgående temaudvalg. Med hensyn til Schengensamarbejdet i relation til den nordiske pasunion ønskede hun sig tilbagevendende redegørelser for udviklingen.

Kirsten Jacobsen (FP) ønskede sig den tid tilbage, hvor Nordisk Råd kun kunne drøfte interne anliggender og ikke sager, der have noget som helst at gøre med lande, der lå uden for Europa.

Jann Sjursen (KRF) lagde stor vægt på Østersøregionen både som genstand for fællesnordisk indsats og som årsag til revitaliseringen af samarbejdsperspektiverne for de nordiske lande.

Sprog- og IT-samarbejde, Børn og Unge

Ministeren fandt, at arbejdet med IT spørgsmål, bl.a. i det såkaldte Odin-projekt, på det smukkeste have forenet sig med et andet højt prioriteret område, nemlig børn og unge. Det elektroniske netværk, Odin, knyttede elever og lærere sammen i Norden og åbnede nye muligheder for at styrke den kulturelle og sproglige egenart i Norden. Projektet fremstår i dag som et forbillede for lignende satsninger i Europa. Odin projektet har specifik interesse som et middel i kampen for at styrke de nordiske sprog, fordi det appellerer til de unge og børnene. En tilsvarende hensigt gør sig gældende for det nye Nordens Institut i Finland (NIFIN).

Dorte Bennedsen fandt det glædeligt, at der nu afsættes øgede midler til Nordisk Sprognævn og også at Ministerrådet har accepteret at afsætte godt 1 mio. kr. til elevudvekslingsprojektet Nordplus-mini som pilotprojekt. Men det var ikke tilstrækkeligt. Hun sammenlignede med den betydeligt højere satsning i EU på det tilsvarende område og understregede, at rådet måtte anse bevillingen som begyndelsen til noget større.

Søren Hansen (S) fandt anledning til at betone statsministerbeslutningen om, at 50% af det nordiske budget skal anvendes på kultur i bred forstand,

hvor vi er under internationalt pres. Men han fandt grund til at advare mod to ting i denne satsning, nemlig varm luft og langsommelighed. Han fandt meget varm luft i "Kulturredegørelsen år 2000" og han fandt starten på Nordplus-mini meget forsigtig og meget langsommelig taget i betragtning, at projektet var vedtaget på sessionen i Helsingfors 1997.

Frank Dahlgaard erklærede sig også utilfreds med ministerrådets behandling af Nordplus-mini, som han fandt, var fuld af nordisk nytte. Han konstaterede, at skolernes læseplaner med hensyn til nordiske nabosprog er ude af kontrol og beklagede, at Det Nordiske Sprogsekretariat er forsvundet som fællesnordisk institution.

Aase D. Madsen (DF) betonede den fællesnordiske sprogforståelse, der var vigtig for de unge, så de ikke behøvede at slå over i engelsk for at kunne forstå hinanden, når de mødtes.

Jann Sjursen lagde vægt på de mange udvekslingsordninger, der er er nordisk regi og som betyder, at skoleelever, studerende, lærere og mange flere rent faktisk oplever nordisk samarbejde. Han efterlyste lidt mere fremdrift på Nordplus-mini området.

Marianne Jelved tilsluttede sig i sit afsluttende indlæg ønsket om fremdrift og idéudvikling i det nordiske samarbejde og ville gerne sammen med delegationen lægge nogle linjer her for, som kunne være til gavn, når Danmark skulle overtage formandskabet år 2000. Hun fandt det bl.a. værd at overveje, om man med udgangspunkt i enigheden om at ca. 50 pct. af budgettet skulle anvendes til kultur, undervisning og forskning m.m., kunne lægge en mere langsigtet strategi. Målet kunne være at dreje en del af midlerne over på flere børn og unge-aktiviteter på tværs af landegrænserne. Det ville også kunne styrke nabosprogsundervisningen og i det hele taget give børnene og de unge en bredere nordisk basis i forhold til i dag. Hun lovede i øvrigt at bestræbe sig på, at redegørelsen for regeringens opfølgning af rådets rekommandationer fremover ville blive tilstillet tinget i god tid før redegørelsesdebatten.

Parlamentarisk Stipendieprogram

I foråret 1998 havde den danske delegation studiebesøg af parlamentarikere fra Estland, Letland og Litauen.

Temaet for besøget var "dansk demokrati i funktion på alle niveauer: centralt, lokalt og på organisationsplan". Politikområderne var efter ønske miljøpolitik, landbrugspolitik og børne- og ungdomspolitik.

Besøget indledtes med et møde i Nordisk Råds lokaler i Store Strandstræde, hvor Nordisk Råds direktør, Berglind Ásgeirsdóttir og generalsekretær Henrik Hagemann redegjorde for det nordiske samarbejde. Besøget afsluttedes med et møde på Amtsgården i Roskilde, hvor temaet var miljøforvaltning.

Ind imellem lå en intensiv besøgsrække med folketingspolitikere på Christiansborg om miljøpolitiske, landbrugspolitiske og socialpolitiske emner, med besøg hos næstformanden for De Danske Landboforeninger, Niels Th.

Ilsøe på dennes gård i Ågerup og med besøg på Steff-Houlbergs slagterier i Ringsted.

Nogle af stipendiaterne havde tillige separate samtaler med repræsentanter for "beslægtede" partier i det danske Folketing.

Ved personlige tilbagemeldinger har stipendiaterne udtrykt glæde og tilfredshed med arrangementet.

FINLANDS DELEGATION

Verksamheten

Finlands delegation i Nordiska rådet sammanträdde sex gånger under året och arbetsutskottet två gånger. Riksdagsman Jarmo Wahlström fungerade som delegationens och arbetstuskottets ordförande och riksdagsman Kimmo Sasi som organens viceordeförande.

Vid delegationens möte i februari diskuterades förberedelserna med budgeten för 1999. Man noterade att budgetens slutsumma föreslogs förbli på samma nivå som året innan, även om man för närområdessamarbetets del planerade en ökning med 10 milj. Dkr. En motsvarande minskning av medlen planerades närmast för nordiska forskningsinstitut. På svenskt och norskt håll utgick man ifrån att den nationella finansieringen till dessa institutioner i så fall kommer att öka. På finskt håll ansågs det inte finnas möjligheter till detta. Oron för institutionernas framtid var därför stor.

Vid sitt möte i mars informerades delegationen av represententer bl.a. från miljö- och utrikseministeriet. Det framfördes kritik över avskaffandet av bygg- och bostadsmedlen som enskilt moment i 1998 års budget. Kritik riktades också mot hotet om nedläggandet av vissa nordiska institutioner. Hoten innebar som sådana att nivån på institutionernas arbete och personalen sjunker. Ordförande Jarmo Wahlström betonade att presidiet vill ha en noggrann utredning om alla eventuella nedläggningar.

Beträffande det löpande arbetet i rådet efterlyste man förbättrade kontakter mellan rådssekretariatet och ministerrådssekretariatet liksom också mellan rådssekretariatet och de nationella sekretariaten. De behövdes vidare en bättre koordinering mellan utskottsskreterarna i rådssekretariatet.

Vid delegationsmötet i juni konstaterade ordförande Wahlström att presidiets budgetgrupp sammanträtt för första gången och att man därvid bl.a. diskuterat finansieringen av nordiska institutioner. Wahlström hade i gruppen drivit återinförandet av bygg- och bostadsmedlen i budgeten för 1999. Han betonade betydelsen av att få respons från de politiska grupperingarna i samband med budgetarbetet.

I september informerade medlemmen i kulturfondens styrelse, riksdagsledamot Kirsti Ala-Harja, om kommande förändringar i kulturfondens administration. Bl.a. stod man i beråd att lägga ner de enskilda kulturnämderna. Ala-Harja konstaterade att styrelsen redan beslutat underställa kulturfondens sekretariat under ministerrådets sekretariat. Ala-Harja efterlyste slutligen ökade medel för Helsingfors, Reykjavik och Bergen i deras egenskap av kulturhuvudstäder i Europa år 2000.

På sitt möte i november behandlade delegationen huvudsakligen Nordiska rådets 50. session 9.-12.11.1999 i Oslo. I diskussionen betonades statsministrarnas redogörelse och likaså de utrikes- och säkerhetspolitiska redogörelserna. Beträffande ministerrådets budget för nästa år konstaterades bl.a. att

användningen av projektanslag bör göras klarare. Utrikesrådet Marita Eerikäinen redogjorde för de nordiska statsministrarnas möten under sessionen och nämnde att bl.a. den nordliga dimensionen är föremål för diskussion.

Vid arbetsutskottets möte i november diskuterades bl.a. erfarenheter från den 50:e sessionen och uppläggningen av kommande sessioner. De frågor som berördes var bl.a. sessionernas längd och möjligheterna att korta ner dem, det stora antalet redogörelser i debatterna, nödvändigheten av att effektivera informationsverksamheten och arrangerandet av frågetimmar för också andra ministrar än samarbetsministrarna.

Övriga möten och seminarier

I samarbete med Utrikesministeriets press- och kulturavdelning samt Europaparlamentets informationsbyrå i Finland arrangerade delegationen 7.4.1998 ett seminarium om aktuella nordiska frågor i Europeiska unionen under namnet "Påverkar Norden EU?". Seminariet hölls på Hanaholmens kulturcentrum i Esbo. Bland inledarna på seminariet, som var avsett för opinionsbildare, journalister, politiker, forskare och representanter för näringslivet, fanns bl.a. medlemmar av Europaparlamentet och Nordiska rådet samt tjänstemän och representanter för näringslivet från de nordiska länderna.

Den 11 september 1998 arrangerade delegationen i riksdagen ett seminarium om EU:s nordliga dimension och det arktiska samarbetet. Inledningarna på seminariet behandlade bl.a. EU:s nordliga dimension och Ryssland, EU och närområdessamarbetet inom miljövården och den Nordliga dimensionen och Finlands målsättningar. Till seminariet hade inbjudits bl.a. representanter för Europaparlamentet och utrikesminsteriets sekretariat för nordiskt samarbete.

Under året sammankallades sammanlagt tre kontaktmannamöten. Ministerrådets budgetförslag behandlades vid kontaktmannamöten 19.5 och 1.6. På mötet i maj diskuterades också nordisk forskningsstrategi och frågan om problem vid gränsöverskridning i de nordiska länderna. I juni behandlades förutom budgeten också det nordiska samarbetet i EU/EES-ärenden. Nordiska rådets kommande 50. session var föremålet för kontaktmannamötet på utrikesministeriet den 4.11.1999. Vid mötet redogjordes för sessionens allmänna uppläggning och behandlades vidare förslagen och minsterrådsförslagen vid sessionen samt bl.a. budgeten för 1999.

Baltiska parlamentariska församlingens kommunikationsutskott besökte Finland i augusti. Utskottet bekantade sig framförallt med gränsbevakningen vid den ryska gränsen.

Riksdagens behandling av delegationens berättelse

Delegationens berättelse över Nordiska rådets verksamhet och 49:e sessionen i Helsingfors den 10-13 november 1997, säkerhetskonferensen likaså i Helsingfors den 25-26 augusti 1997 och kulturkonferensen i Oslo den 3-4 mars

1997 överlämnades till riksdagen den 23 mars 1998. Vid remissdebatten om berättelsen den 27 mars och 1 april 1998 betonade ordföranden för Finlands delegation i Nordiska rådet Jarmo Wahlström bl.a. betydelsen av den nordliga dimensionen och säkerheten i Norden. Rådets säkerhetskonferens i augusti 1997 hade belyst dessa frågor.

I sitt betänkande över delegationens berättelse fäste utrikesutskottet bl.a. uppmärksamhet vid det arktiska samarbetet. Man noterade att den parlamentariska arktiska samarbetskommitten varit aktiv under året och fann att kommitten tillsammans med arktiska rådet genom sin stora bredd har goda möjligheter att göra en insats i framtiden. Beträffande Ryssland konstaterade man att landet inte får isoleras och att de nordiska länderna därför bör lyfta fram det internationella samarbetet, de gemensamma normerna för alla stater och de multilaterala internationella institutionernas roll. Man noterade slutligen att Finland inom ramen för EU tagit initiativ till en nordlig dimension som kommer att inlämmas i EU:s officiella politik. Nordiska rådet är ett viktigt verktyg i arbetet för att sprida information om inititativet. De nordiska samarbetet har över lag en central roll att fylla när det gäller att genomföra målen i ett nordiskt perspektiv.

ISLANDS DELEGATION

Valgerður Sverrisdóttir var delegationsformand i 1998 og Steingrímur J. Sigfússon viceformand. Valgerður har samtidig været medlem i præsidiet og Steingrímur blev på sommermøderne på Færøerne udnævnt som formand i den venstresocialistiske partigruppe i Nordisk Råd. I april blev Geir H. Haarde udnævnt til finansminister i den islandske regering og Arnbjörg Sveinsdóttir erstattede ham i delegationen. Det forårsagde en ændring i udvalgene, idet Arnbjörg blev medlem i Nordenudvalget i stedet for Sigríður Anna Þórðardóttir, som igen erstattede Geir i præsidiet. I overenstemmelse med delegationens beslutning, taget på grund av ændringer i Altingets partigrupper, byttede Steingrímur J. Sigfússon og hans suppleant plads. Fra november blev Sigríður Jóhannesdóttir medlem i delegationen. På sessionen i Oslo blev der en ændring i den islandske delegations sammensætning i udvalgene, således at Sturla Böðvarsson tog plads i Europaudvalget (før Nærområdeudvalget) og Sigríður Jóhannesdóttir tog plads i Nordenudvalget (før i Europaudvalget).

Delegationens arbejde

Delegationen holdt 6 møder i 1998, samt nogle kortere møder. I januar og februar blev der holdt møder, bl.a. til forberedelse af delegationens konference om EU-udvidelsens inflydelse på det nordiske samarbejde. I forbindelse med Nordisk Råds miljøkonference i Stockholm i marts inviterede delegationen formanden for Foreningen Norden i Island til et møde. Hun redegjorde for Foreningens arbejde og virksomhedsplaner, både i Island og det øvrige Norden, samt for arbejdets fremtidige finansbehov. Formanden var også gæst på delegationenens desembermøde, hvor hun redegjorde for Islands formandskabsplan i Foreningen Nordens Forbund i 1999-2000. I september holdt delegationen et møde med rådsdirektøren i forbindelse med efterårsmøderne på Åland. Senere i måneden mødte delegationen Halldór Ásgrímsson, nordisk samarbejdsminister og Islands udenrigsminister. På mødet præsenterede samarbejdsministeren et udkast til Islands formandskabsplan i Nordisk Ministerråd 1999 og diskuterede det med delegationen. Fremtidigt samarbejde mellem ministeren og delegation blev endvidere drøftet.

Delegationen deltog desuden aktivt i udvalgenes, arbejds- og partigruppernes arbejde, bl.a. i udvidelsesseminaret i København og EMU-seminaret i Oslo. Højdepunktet i årets aktiviteter var deltagelsen på Nordisk Råds 50. session i Oslo. Diskussionen i delegationen drejede sig i 1998 bl.a. om resultatet af de strukturelle ændringer i Nordisk Råd, Rådets budgetbehandlingsprocedure, samarbejdet med frivilligsektoren og bekymringer om den finansielle status i Nordens hus i Reykjavik.

Konference om EU-udvidelsen

I marts stod delegationen for en heldags konference om EU-udvidelsens inflydelse på det nordiske samarbejde, og Islands position set i det lys. Konferencens overskrift var "Norden er i orden, eller?". Ca. 150 personer deltog i konferencen, bl.a en del Altingsmedlemer, embedsmænd, journalister og repræsentanter fra erhvervslivet samt akademikere. Blandt foredragsholderne var Berit Løfstedt, formand for den svenske riksdags europaudvalg, Berglind Ásgeirsdóttir, rådsdirektør, Lisbeth Holand, formand for den norske forening "Nej til EU", Gunnar Snorri Gunnarsson, Islands ambassadør ved EU, Jan Grevstad fra Norges ambassade ved EU og Halldór Ásgrímsson, samarbejdsminister i den islandske regering. På konferencen fik man en livlig diskussion i gang, hvor nordisk samarbejde indenfor og udenfor EU blev evalueret. En af konklusionerne var, at nordisk og europæisk samarbejde ikke står i modsætning til hinanden. Tværtimod, Europasamarbejdet kan og har udviklet det nordiske samarbejde. I denne sammenhæng blev den fælles nordiske indsats på regeringskonferensen i 1997, samt under forhandlingerne om Islands og Norges deltagelse i Schengen, nævnt som konkrete eksempler. Konferencen fik en god mediadækning i Island og stimulerede en offentlig debat.

Diskussionen i Althingi

I mars diskuterede man nordisk samarbejde i Altinget. Halldór Ásgrímsson, samarbejdsminister, redegjorde for udviklingen i 1997 og nævnte bl.a. de institutionelle ændringer som er blevet udført i de sidste år, og deres resultat. Han nævnte også det omfattende samarbejde mellem nordiske frivillige organisationer og Nordisk Ministerråds samarbejdsplaner med denne sektor. I sin tale, understregede ministeren, at Ministerrådet burde være flexibelt og effektivt i sit arbejde, og åbent for signaler fra de politiske repræsentanter i medlemslandene.

Nordisk samarbejde blev også diskuteret i forbindelse med udenrigsdebatten i Altinget i november. Udenrigsministeren lagde vægt på at nordisk samarbejde stadigvæk er et grundlæggende element i Islands udenrigspolitik, et element som er blivet stærkere efter Finlands og Sveriges indtræden i EU. Ministeren mente, at EU-udvidelsen til med kommer til at forstærke det regionale samarbejde i Europa, og dér står Norden stærkt med sin historie og traditioner. Endvidere informerede ministeren, at de nordiske landes regeringer har planer om at formulere en fælles nordisk politik angående Finlands program om en nordlig dimension. Til sidst fremkom det i ministerens tale, at hovedvægten i Islands formandsskabsplan i Nordisk Ministerråd kommer til at ligge på miljøværn og bærekraftig udnyttelse af havresourcer.

Miljøprisen til Island

Nordisk Råds miljøpris gik denne gang til et islandsk projekt, "Jarðvegsvernd". I projektet bliver erosion i naturen kortlagt og nye metoder til dennes

måling og bekæmpelse udviklet. Delegationen holdt en reception for prisvinderen og hans medarbejdere i begyndelsen af november, hvor sagkyndige fra miljøbranchen, parlamentarikere og Islands miljøminister blev inviteret. Samtidig blev en udstilling um prisvinderprojektet åbnet i Nordens hus i Reykjavik. Miljøprisen fik stor opmærksomhed og en bred dækning i islandske media, både i aviser og radio/fjernsyn, og tre skandinaviske journalister besøgte prisvinderen i Island.

Stipendier og sekretariatsændringer

Den islandske delegation besluttede i juni at uddele Nordisk Råds journalist-stipendium i 1998 til fem journalister: Óðinn Jónsson, Haukur Holm, Andrés Jónsson, Egill Helgason og Kristján Kristjánsson. Stipendiets samlede beløb udgjorde 70.000 DKK.

I februar flyttede Altingets internationale afdeling, og derved Nordisk Råds delegationssekretariat, fra Skólabrú 2 til Austurstræti 14. Endvidere fik delegationen i september en ny sekretær, indet Elín Flygenring, generalsekretær, fik tjenesteledighed i et år fra Altinget for at arbejde i udenrigsministeriet under formandskabsåret. Auðunn Atlason erstatter hende som delegationssekretær.

NORGES DELEGASJON

Den norske delegasjonen har holdt fire møter i løpet av 1998, herav tre i delegasjonens arbeidsutvalg. På delegasjonens møte i oktober orienterte samarbeidsministeren om de saker som fra ministerrådets side ville bli fremlagt på den kommende sesjon.

I 1998 har delegasjonen vært ledet av Einar Steensnæs, med Berit Brørby som nestleder.

Nordisk Råds 50. sesjon ble holdt i Oslo i 9.-12. november. Ved åpningen av sesjonen ble 50-års minnet for Menneskerettighetserklæringen markert med et kulturinnslag og opplesing av utvalgte deler av erklæringen. I tilknytning til sesjonen stod delegasjonen ansvarlig for en rekke kulturarrangementer i Oslo by, kulturinnslag i Stortinget i forkant av hvert møte, og utdelingen av Nordisk Råds Natur- og Miljøpris. Nytt av året var opprettelsen av et informasjonspunkt utenfor Stortinget rettet mot publikum om sesjonen og nordisk samarbeid. Befolkningen kunne følge forhandlingene på direkteoverført fjernsyn fra Stortinget, og det var installert pc koblet opp mot Internett for søking på sesjonens hjemmesider og andre sider med tilknytning til det nordiske samarbeidet.

Delegasjonens rapport og regjeringens melding om Nordisk samarbeid

En viktig oppgave i Nordisk Råd vil være å sørge for at EUs engasjement og interesse for nordområdene ikke begrenser seg til Østersjøområdet, men at det blir naturlig å betrakte den "nordlige dimensjon" som et samlet begrep for samarbeidet rundt Østersjøen, gjennom Barentsregionen, og til Arktis. For å sørge for at de nordiske land deltar effektivt i samarbeidet på parlamentarisk nivå i disse tre regioner, bør Nordisk Råd ha en både aktiv og koordinerende rolle.

Dette understreket den norske delegasjonen i sin rapport, som ble sendt Stortinget som tillegg til regjeringens stortingsmelding om det nordiske samarbeidet. Regjeringens omfattende redegjørelse om det nordiske samarbeidet ble overlevert Stortinget 25. september.

Delegasjonen viste i sin rapport til at Nordisk Råd våren 1998 arrangerte en konferanse i København om den kommende utvidelse av EU, og mente at de nordiske land, med ulike erfaringer fra et samarbeid med og i EU, kan spille en viktig rolle, som brobygger og bindeledd, men også som katalysator for et økt samarbeid i Østersjøregionen og i Barentsregionen. Norden kunne dermed bli viktig som bindeledd mellom nye og gamle EU-medlemmer.

Delegasjonen viste til reformprosessen i Rådet og mente at selv om partigruppenes arbeid har ført til mer livlig debatt i Rådet, er det fortsatt mer å gjøre på dette området. Man må gjøre Rådets virksomhet mer tydelig og skape bånd til de nasjonale parlament. Dette kan for eksempel gjøres ved at partigruppene må ta større ansvar for å se på mulighetene for å få nasjonale pro-

blemstillinger inn i det nordiske systemet, og på den annen side ta vare på de nordiske argumentene ved hjemlige debatter.

Med regjeringens og delegasjonens redegjørelser som grunnlag avga Utenrikskomiteen i Stortinget i oktober 1998 sin innstilling om det nordiske samarbeidet.

Utenrikskomiteens innstilling

Komiteen måtte dessverre konstatere at innstrammingene i det nordiske budsjettet de senere årene bl. a. har rammet sentrale samarbeidsområder på kulturområdet. Det har gjort det vanskelig å oppfylle de krav og forventninger som ble skapt til kultursamarbeidet gjennom reformprosessen ved at kulturen ble utpekt som hovedsatsingsområde i det nordiske samarbeidet.

Komiteen mente kultursamarbeidet fortsatt skal være et hovedsatsingsområde, og la vekt på den betydning kulturen og kultursamarbeidet har når det gjelder å opprettholde og styrke nordisk identitet og Norden som region i Europa. Et vesentlig poeng burde etter komiteens mening være å styrke den nasjonale forankring av det nordiske kultursamarbeidet, og å stimulere den ideelle sektor til økt medvirkning og ansvar.

Komiteen understreket at de nordiske lands ulike forhold til EU og EØS skaper økt behov for samtaler, informasjon og koordinering av standpunkter og holdninger. Etter komiteens mening må de nordiske land legge stor vekt på et samarbeid om EUs nordlige dimensjon, for å synliggjøre og koordinere EUs og de nordiske lands engasjement i nordområdene.

Komiteen syntes ellers det var svært positivt at man har satt søkelyset på den frivillige sektors betydning for det nordiske samarbeidet, og særlig den rolle de frivillige organisasjonene spiller i forhold til en demokratisk utvikling i nærområdene. Komiteen så behovet for å styrke de frivillige organisasjoners rolle i nærområdene som en del av demokratioppbyggingen og som samarbeidspartnere for nordiske organisasjoner.

Utenrikskomiteens innstilling lå til grunn for debatten om nordisk samarbeid, som fant sted 5. november.

Debatten i Stortinget

Under debatten i Stortinget ble det påpekt at ressurssituasjonen setter klare begrensninger for Rådets arbeid. Det ble vist til at 1999 blir det fjerde året på rad med nedgang eller stagnasjon i Nordisk Ministerråds budsjett. Med unntak av Fremskrittspartiet, ble det gitt utrykk for at det nå burde være rom for en forsiktig økning i det fellesnordiske budsjettet, i første rekke målrettet mot tiltak i Nordens nærområder.

Det ble minnet om at det regionale samarbeidet i Arktis, Barentsregionen og Østersjø-området er en type internasjonalt samarbeid som går ut over Norden som ramme. Det var stor enighet om at Nordisk Råd bør spille en aktiv og

koordinerende rolle for å sikre at de nordiske land deltar effektivt i samarbeidet på parlamentarisk nivå i disse tre regionene.

Flere av talerne mente å ha registrert at det i det vestnordiske området har kommet til uttrykk en viss bekymring for at Vest-Norden skal få redusert betydning i det nordiske samarbeidet fordi Baltikum og Nordvest-Russland får så stor oppmerksomhet. Norden som region vil bli svekket dersom dette skjer, og som deltaker i nordisk atlantisk samarbeid har Norge her et spesielt ansvar, ble det hevdet.

De frivillige organisasjonenes rolle ble også tatt opp, og det ble uttalt at det er viktig at organisasjonene får større muligheter og bedre rammebetingelser for å kunne spille en aktiv rolle som samarbeidspartnere for Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd.

At den sikkerhetspolitiske debatt nå er blitt en integrert del av Nordisk Råds arbeid, ble ansett som positivt og interessant. Det gjør at Nordisk Råd har fått en ny dimensjon, og de debattene som nå er ført i Nordisk Råd om sikkerhetspolitiske utfordringer og tilknytninger, har både vært spennende og bidratt til å utvikle og berike Nordisk Råd, ble det sagt i debatten.

Viktig initiativ

Delegasjonen tok i 1998 initiativ til å reise spørsmålet om ikke Barentssamarbeidet burde ha en parlamentarisk dimensjon. Både innad i Stortinget og i Nordisk Råds presidium så man positivt på dette initiativet, og det ble besluttet at Stortinget og Nordisk Råd i fellesskap arrangerer en parlamentarikerkonferanse for Barentsregionen i Alta i april 1999.

Informasjonsarbeid

Det er i løpet av året sendt ut en rekke pressemeldinger, formidlet publikasjoner og informasjonsmateriell, og besvart muntlige og skriftlige forespørsler. En vesentlig del av den utadvendte virksomheten har vært rettet mot barn og ungdom.

I samarbeid med Bekkestua bibliotek arrangerte den norske delegasjonen et møte i januar, hvor de nominerte forfatterne fra Norge til Nordisk Råds litteraturpris, Hans *Herbjørnsrud* og Bjørn *Aamodt*, ble presentert.

Delegasjonen organiserte en pressebriefing i Stortinget om Nordisk Råds temakonferanse om miljø i februar.

Delegasjonen er representert i styrene for Nordisk informasjonskontor i Alta og Arendal.

Stipendprogram for parlamentarikere.

Gjennom Nordisk Råds stipendprogram hadde delegasjonen i 1998 besøk av 21 parlamentarikere (14 fra de baltiske land og 7 fra de regionale parlamentene i Nordvest-Russland). Programmet omfattet bl. a. Stortingets rolle og arbeidsform, sivilombudsmannens rolle, lokal og regional administrasjon og

finans- og skattepolitikk, og gruppene møtte lokalpolitikere, eksperter i departementer foruten flere stortingsrepresentanter.

Delegasjonens øvrige kontakter med nærområdene

Som følge av en henvendelse fra Baltisk Forsamlings samferdselsutvalg arrangerte delegasjonen, i samarbeide med Baltisk forsamling og den norske ambassade i Riga, en workshop om trafikksikkerhet i Riga i februar 1998.

Svein Ludvigsen deltok ved Baltisk Forsamlings seminar om språk og kulturell identitet i Litauen i mai, og ved Baltisk Forsamling i Tallin i november.

Møte med de frivillige organisasjonene

Delegasjonen møtte representanter fra de frivillige organisasjonene i februar, og representanter fra om lag 25 organisasjoner deltok. Fra delegasjonens side ble det redegjort for den aktuelle situasjonen i Nordisk Råd. Ellers var tema for møtet regjeringenes og parlamentarikernes samarbeid med de frivillige organisasjonene, og sentralt i diskusjonen stod ministerrådets rapport "Nordisk Ministerråd og den ideelle sektoren".

Kontakter med ungdomsorganisasjoner

Delegasjonen møtte i april om lag 30 nordiske ungdomsledere, og informerte om arbeidet i Nordisk Råd, med vekt på de siste års resultater, og om de initiativ som var tatt for å bedre samarbeidet med de frivillige organisasjonene. Delegasjonen var også representert og orienterte om nordisk samarbeid på en konferanse arrangert av Europeisk Ungdom i juni.

Andre møter

Nordisk Råds presidium og Europautvalget avholdt i samarbeid med delegasjonen en konferanse om innføringen av ØMU og konsekvensene for de nordiske land i Stortinget i juni.

Delegasjonen var sammen med Norsk Kulturråd arrangør av den nordiske konferansen "Kultur gir helse" i juni.

Delegasjonen var representert på årsmøte i Vestnordisk Råd i juni i Ilulissat, Grønland.

SVERIGES DELEGATION

Sveriges delegation har under verksamhetsåret hållit sex möten och dess arbetsutskott sju möten. Delegationen har därvid diskuterat och följt upp rådets olika aktiviteter under året som t.ex. temakonferensen "Norden en bärkraftig region inför 2000-talet – Vi kan, vill vi?" och presidiets seminarium om "Ekonomiska och monetära unionens betydelse för Norden" liksom Nordiska rådets 50:e session. I skrivelse till Nordiska rådets presidium underströk delegationen behovet av en snabb uppföljning av temakonferensen om miljö och pekade särskilt på miljöoptimering i energisamarbetet och Agenda 21 som instrument för en bärkraftig utveckling i Norden och dess närområden.

Olof Johansson (c) var fram till den 20 oktober ordförande i delegationen med Per Olof Håkansson som vice ordförande. Från och med den 20 oktober var Gun Hellsvik delegationsordförande med Anita Johansson som vice ordförande.

Delegationen har också tagit egna initiativ och inbjudit relevanta personer till delegationens möten. Så t.ex. har representanter för Föreningen Norden informerat om aktuella projekt som Nordplus-mini, ökade möjligheter att se nordisk TV, nordisk språkförståelse och den nordiska servicetelefonen "Hallå Norden".

Diskussioner har också förts om rådets framtida arbetsuppgifter, struktur och den nationella uppföljningen av rådets beslut liksom frågan om delegationens ställning som politiskt valt organ. I den sistnämnda frågan har delegationen uppvaktat talmannen för att understryka delegationens självständighet. I december 1998 antog delegationen en ny arbetsordning.

Möte med samarbetsministern

Samarbetsministern för nordiska frågor Leif Pagrotsky har deltagit i delegationens möten vid två tillfällen. Samarbetsministern informerade om Nordiska ministerrådets planer inför 1998 och om viktiga frågor inför Nordiska rådets 50:e session.

Pagrotsky framförde bl.a. att ministerrådets profilfrågor var dels nordisk samverkan för ökad sysselsättning, dels att göra Norden och dess närområden till en hållbar ekologisk region. Viktiga områden var också inomnordisk rörlighet, undanröjande av gränshinder och gränssamarbete i Öresundsregionen.

Samarbetsministern framförde också att en nordisk servicetelefon invigts under det svenska ordförandeskapsåret. Servicetelefonens främsta uppgift var att hjälpa medborgare med praktiska problem vid flyttning inom de nordiska länderna. En utvärdering av projektet skulle göras under 1999. Vidare informerades om de planer som finns att inrätta ett nordiskt informationskontor i Stockholm.

Delegationens berättelse och regeringens skrivelse
Delegationens berättelse till riksdagen behandlas i maj/juni efter beredning i utrikesutskottet. Samtidigt med berättelsen behandlas också regeringens skrivelse till riksdagen om det nordiska samarbetet. Berättelsen respektive skrivelsen inlämnas till riksdagen i mitten på mars och ledamöterna i riksdagen kan väcka motioner med anledning härav.

Nordiska investeringsbanken
Sveriges regering har i en proposition föreslagit riksdagen att godkänna nya överenskommelser om Nordiska investeringsbanken, Nordiska utvecklingsfonden och Nordiska miljöfinansieringsbolaget. Syftet med de nya överenskommelserna är att stärka institutionernas ställning som internationella finansieringsinstitutioner, bl.a. vad avser immunitet och privilegier. Detta skall ge institutionerna bättre förutsättningar att verka i länder utanför Norden. I propositionen föreslås också att överenkommelsernas bestämmelser om immunitet och privilegier införlivas med svensk rätt.

Den 25 november beslöt riksdagen godkänna de tre nya överenskommelserna. Ärendet hade behandlats av finansutskottet som i sitt betänkande framhöll att Nordiska rådet behandlat och ställt sig bakom de tre överenskommelserna.

Arktiskt samarbete
Riksdagen har under året behandlat frågor rörande det arktiska samarbetet. Bl.a. har vänsterpartiet i en motion pekat på vikten av att det arktiska samarbetet ges en högre prioritet och vikten av att Nordiska rådet vidgar det nordiska samarbetet att också omfatta det arktiska området. I en debatt i riksdagen om utrikesförvaltning och internationellt samarbete framfördes att samarbetet om Arktis inte bara är viktigt för de befolkningsgrupper som bor där och de arktiska länderna utan också för de internationella relationerna, för fred och säkerhet i hela världen och för möjligheterna att skapa en ekologisk hållbar utveckling på hela jordklotet. Utrikesutskottet pekade i sitt betänkande på möjligheten att Sverige i så många internationella fora som möjligt lyfter fram just de arktiska frågorna och inte minst i internationellt miljösamarbete. Utskottet ansåg också att det skulle vara av värde att regeringen i någon form återkom till riksdagen för att redovisa samarbete som pågår och som kommer att initieras.

Arena Norden
I ett antal motioner hade frågan om fortsatt verksamhet vid Arena Norden tagits upp. Motionärer underströk att det var av största vikt att förutsättningar skapades för att den nordiska informationsverksamhet som bedrivs av Arena Norden skulle kunna fortsätta.

Utrikesutskottet konstaterade att Arena Norden ursprungligen var ett initiativ som tagits av Föreningen Norden. Utskottet delade uppfattningen att det var värdefullt att det i Sverige finns ett forum för information om Norden och det nordiska samarbetet. Det var därför viktigt att finna en långsiktig lösning för den nordiska informationsverksamheten och att denna utformas i dialog mellan ansvarig företrädare för regeringen och Föreningen Norden. Utskottet hade inhämtat att en sådan dialog pågår samt att regeringen verkar för att en informationsverksamhet upprättas i Sverige på grundval av nordisk samfinansiering.

Utskottet utgick ifrån att regeringen möjliggör fortsatt verksamhet vid Arena Norden i avvaktan på beslut i Nordiska ministerrådet under 1999.

Allmänna motionstiden

Under den allmänna motionstiden väcktes ett antal motioner som behandlade det nordiska samarbetet. I en socialdemokratisk motion föreslår motionärerna att riksdagen skall begära att regeringen undersöker möjligheterna att etablera ett nordiskt centrum i Sverige. I motionen anförs att Sverige saknar en utåtriktad nordisk kontakt- och mötesplats. Ett nordiskt centrum i Stockholm skulle även fungera som en kontaktpunkt för närområdet och anknytande internationella kontakter, uppmärksamma de nordiska samhällenas demokratiska tradition och de nya nordiska medborgarnas integration.

Folkpartiet föreslog i en motion att åtgärder skall vidtas för att stimulera engagemanget inom såväl Föreningen Norden som andra organisationer verksamma på folklig nivå samt att verksamheten vid Arena Norden bör säkras. Vidare uppmärksammas frågor som välfärd, bekämpning av alkohol- och drogmissbruk, samernas politiska arbete, problem som försvårar för nordbor att bosätta sig och arbeta i annat nordiskt land samt möjligheten att kunna se de nordiska ländernas public service kanaler i alla de nordiska länderna.

Under rubriken Nordiskt samarbete föreslår vänsterpartiet i en motion att verksamheten vid Arena Norden skall permanentas. I övrigt fäster motionärerna uppmärksamheten vid bl.a. samernas representation i Nordiska rådet, frågor om vapenexport, miljöfrågor, arbetstidsförkortning, mänskliga rättigheter samt barns rättssäkerhet i de nordiska och baltiska länderna.

I en partimotion från miljöpartiet framförs att många nordiska språk inklusive de samiska är direkt hotade. Partiet anser därför att det skall vara en prioriterad uppgift för Nordiska rådet att aktivt verka för bevarandet av de språk som talas i Norden.

Slutligen kan nämnas en motion väckt av kristdemokraterna om samernas situation i Sverige. Motionärerna anser att en särskild språklag bör ge samiskan officiell status och att samerna bör ges fullvärdigt medlemskap i Nordiska rådet.

Parlamentariska stipendieordningen

Inom ramen för rådets parlamentariska stipendieordning besöktes riksdagen och svenska myndigheter under våren av parlamentariker från Estland, Lettland, Litauen samt Ryssland och under hösten av parlamentariker från Ryssland.

Huvudtemat för vårbesöket var barnens situation i Norden och dess närområden och för höstbesöket var temat parlamentarism, demokrati och de politiska partiernas roll. Information om riksdagen och dess arbetsformer liksom utskottsbesök och möjligheter att utbyta synpunkter och erfarenheter med representanter för partigrupperna i riksdagen ingick också i programmen.

ÅLANDS DELEGATION

Delegationens verksamhet

Delegationen har liksom tidigare bestått av både de av Ålands lagting valda medlemmarna och de av Ålands landskapsstyrelse utsedda representanterna i Nordiska rådet. Som delegationens ordförande har lagtingsledamoten Olof Salmén (ÅC) fungerat. Lantrådet Roger Jansson (FS) har varit vice ordförande i delegationen.

Ålands delegation har under året hållit fyra sammanträden. De ordinarie medlemmarna har vid tillfälle även deltagit i Finlands delegations möten.

Under året har delegationen fungerat som politiskt diskussionsforum i frågor som antingen på parlamentariker- eller ministerrådssidan berört det nordiska samarbetet.

Under året stod delegationen värd för rådets samlade utskottsmöten, de så kallade höstmötena den 23-24 september 1998.

Delegationens berättelse till lagtinget

Delegationens berättelse till lagtinget över de för Åland väsentliga frågorna i Nordiska rådet under perioden den 5 mars 1997 till den 27 februari 1998 överlämnades till lagtinget den 24 april 1998 och slutbehandlades den 23 november 1998. Berättelsen undergick inte någon utskottsbehandling utan antecknades direkt till kännedom.

BILAGA 1

MEDLEMMAR I RÅDETS PRESIDIUM OCH UTSKOTT

Presidiet

Dorte Bennedsen (S), Danmark
Berit Brørby (A), Norge, President
Knud Enggaard (V), Danmark [1]
Rannveig Guðmundsdóttir (A), Island
Per Olof Håkansson (s), Sverige [2]
Geir H. Haarde (Sj.), Island [3]
Johan J. Jakobsen (Sp), Norge
Olof Johansson (c), Sverige [4]
Kent Kirk (KF), Danmark [5]
Mats Nyby (SDP), Finland
Valgerður Sverrisdóttir (F), Island
Sten Svensson (m), Sverige [6]
Jarmo Wahlström (Vas.), Finland

[1] Ersattes av Svend Erik Hovmand (V) efter det danska folketingsvalet i mars 1998.
[2] Ersattes av Anita Johansson (s) efter det svenska riksdagsvalet i oktober 1998.
[3] Ersattes av Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj.) i juni 1998.
[4] Ersattes av Elver Jonsson (fp) efter det svenska riksdagsvalet i oktober 1998.
[5] Ersattes av Kaj Ikast (KF) efter det danska folketingsvalet i mars 1998.
[6] Ersattes av Gun Hellsvik efter det svenska riksdagvalet i oktober 1998.

Nordenutskottet

John Alvheim (FrP), Norge
Arja Alho (SPD), Finland
Arne Andersson (m), Sverige [1]
Janina Andersson (Vihr.), Finland
Aage Brusgaard (FP), Danmark [2]
Anneliese Dørum (A), Norge
Marita Petersen (Jvfl), Färöarna [3]
Jonna Grønver (V), Danmark [4]
Søren Hansen (S), Danmark [5]
Odd Holten (KrF), Norge
Harald Hove (V), Norge
Anita Johansson (s), Sverige [6]
Elver Jonsson (fp), Sverige
Øyvind Korsberg (FrP), Norge
Ossi Korteniemi (Kesk.), Finland
Rune E. Kristiansen (A), Norge

Annika Lapintie (Vas), Finland [7]
Svein Ludvigsen (H), Norge
Pehr Löv (SFP), Finland
Jørgen Niclassen (Ff), vice ordförande [8]
Astrid Marie Nistad (A), Norge
Berit Oscarsson (s), Sverige, vice ordförande [9]
Riitta Prusti (SDP), Finland
Grethe Rostbøll (KF), Danmark [10]
Kristine Raahauge (Si), Grønland
Olof Salmén (ÅC), Åland, ordförande
Håkan Strömberg (s), Sverige [11]
Birthe Sörestedt (s), Sverige [12]
Sigríður Anna Þórðardóttir (Sj), Island [13]
Kristen Touborg (SF), Danmark [14]

(1) Ersattes efter det svenska valet av Lars Hjertén
(2) Ersattes av Pia Kjærsgaard, Aase D. Madsen
(3) Ersattes av lagtingsledamot Dan R.. Petersen
(4) Ersattes av Jann Sjursen (Krf) efter det danska valet
(5) Vice ordf. sept.- december1998
(6) Ersattes av Eva Johansson efetr det svenska valet
(7) Ersattes av Charlotta Bjälkebring (v) efter det svenska valet
(8) Ersattes av Jógvan vid Keldu efter lagtingsvalet. Ersattes som vice ordförande av Svein Ludvigsen i juni 1998
(9) Ersattes av Åke Gustavsson efter det svenska valet, vice ordf. fr.o.m. december 1998
(10) Ersattes av Frank Dahlgaard efter det danska valet
(11) Ersattes av Ann-Marie Fagerström efter det svenska valet
(12) Ersattes av Ragnwi Marcelind (kd) efter det svenska valet
(13) Ersattes av Arnbjörg Sveinsdóttir
(14) Ersattes av Sigríður Jóhannesdóttir (A)

Närområdesutskottet

Hanne Andersen (S), Danmark
Sturla Böðvarsson (Sj.), Island [1]
Charlotta Bjälkebring (v), Sverige [2]
Erik Dahlheim (A), vice ordförande
Olof Erland (lib.), Åland
Reynoldh Furustrand (s), Sverige [3]
Martin Glerup (s), Danmark [4]
Jette Gottlieb (EL), Danmark
Chris Heister (m), Sverige
Margareta Israelsson (s), Sverige
Anders Mølgaard Jensen (V), Danmark [5]
Randi Karlstrøm (Krf), Norge
Mari Kivieniemi (Kesk.), Finland, vice ordförande
Inger Koch (m), Sverige [6]

Jeppe Kofoed (S), Danmark
Kaj Larsson (s), Sverige
Hannes Manninen (Kesk.), Finland
Lauri Metsämäki (SDP), Finland
Marianne Samuelsson (mp), Sverige [7]
Kimmo Sasi (Kok.), Finland, ordförande
Karl-Eirik Schjøtt-Pedersen (A), Norge
Sonja Irene Sjölie (H), Norge
Otto Steenholdt (At), Grønland

[1] Ersattes av Per-Kristian Foss i november
[2] Ersattes av Lennart Gustavsson efter det svenska valet
[3] Ersattes av Jan-Erik Ågren efter det svenska valet
[4] Ersattes av Hanne Andersen efter det danska valet
[5] Ersattes av Preben Rudiengaard efter det danska valet
[6] Ersattes av Christel Anderberg efter det svenska valet
[7] Ersattes av Matz Hammarström efter det svenska valet

Europautskottet

Børge Bakholt (S), Danmark [1]
Carl Bildt (m), Sverige [2]
Øystein Djupedal (SV), Norge
Per-Kristian Foss (H), Norge, (næstformand)
Siv Fridleifsdóttir (F), Island (næstformand)
Svend Erik Hovmand (V), Danmark [3]
Sinikka Hurskainen (SDP), Finland [4]
Liisa Hyssälä (Kesk.), Finland
Thorbjørn Jagland (A), Norge
Sigridur Johannesdottir (Ab.), Island [5]
Bjarne Kallis (Skl.), Finland
Marjut Kaarilahti (Kok.), Finland
Kimmo Kiljunen (SDP), Finland
Heikki Koskinen (Kok.), Finland
Berit Löfstedt (s), Sverige [6]
Marit Nybakk (A), Norge
Ingrid Näslund (kd), Sverige [7]
Vibeke Peschardt (RV), Danmark
Steingrímur J. Sigfússon (Ab.), Island [8]
Lodve I. Solholm (FrP), Norge
Ole Stavad (S), Danmark, formand [9]
Einar Steensnæs (Krf), N
Nils T. Svensson (s), Sverige [10]

[1] Ersattes av Ole Vagn Christensen efter det danska valet
[2] Ersattes av Sten Tolgfors efter det svenska valet

(3) Ersattes av Jens Rohde efter det danska valet
(4) Ersattes senare av Olof Erland
(5) Ersattes av Sturla Bödvarsson (Sj.) i november
(6) Ersattes av Per Erik Granström efter det svenska valet
(7) Ersattes av Lennart Daléus efter det svenska valet
(8) Ersattes av Sigrídur Jóhannesdottir i november 1998
(9) Ersattes som ordförande av Per Kaalund i mars 1998
(10) Ersattes av Reynholdh Furustrand efter det svenska valet

Valkommittén

Dorte Bennedsen (S), Danmark
Anita Johansson (s), Sverige
Mari Kiviniemi (K), Finland
Odd Holten (KrF), Norge
Sigriður Anna Þórðardóttir (Sj), Island
Chris Heister (m), Sverige
Jarmo Wahlström (Vas.), Finland

Kontrollkommittén

Erik Dalheim (A), Norge
Sturla Böðvarsson (Sj.), Island
Anita Johansson (s), Sverige ordförande
Pehr Löv (SFP), Finland
Vibeke Peschardt (RV), Danmark

BILAGA 2

MEDLEMMAR OCH PARTIER I PARTIGRUPPER

Konservativa gruppen

Norge:
Per-Kristian Foss
Svein Ludvigsen
Sonja Sjøli

Danmark:
Kent Kirk
Grete Rostbøll

Sverige:
Arne Andersson
Carl Bildt
Chris Heister
Inger Koch
Sten Svensson

Färöarna:
Jørgen Niclassen

Finland:
Marjut Karjalahti
Heikki Koskinen
Kimmo Sasi

Island:
Sturla Böðvarsson
Geir H. Haarde
Sigriður Anna Þordarsdóttir

Efter det danska folketingsvalet blev Kent Kirk og Grete Rostbøll ersatta av Kaj Ikast og Frank Dahlgaard. Jørgen Niclassen blev efter valet på Färöarna ersatt av Jogvan vid Keldu. Geir H. Haarde ble under våren ersatt av Arnbjørg Sveinsdóttir. Carl Bildt, Arne Andersson, Sten Svensson og Inger Koch blev efter det svenska valet ersatta av Gun Hellsvik, Christel Anderberg, Lars Hjertén og Sten Tolgfors.

Mittengruppen

Norge:
Senterpartiet (Sp): Johan J Jakobsen
Kristelig Folkeparti (KrF): Einar Steensnæs, Odd Holten og Randi Karlstrøm
Venstre (V): Harald Hove

Danmark:
Venstre (V): Jens Rohde (etter valget i Danmark), Svend Erik Hovmand, Preben Rudiengaard (etter valget i Danmark)
Radikale Venstre (RV): Vibeke Peschardt
Kristelig Folkeparti (KrF): Jann Sjursen (etter valget i Danmark)
Før valget i DK i mars var Knud Enggaard (V) og Jonna Grønver (V) medlemmer av gruppa.

Grønland:
Atassut (A): Otto Steenholdt

Finland:
Suomen Keskusta (K): Mari Kiviniemi, Hannes Manninen, Liisa Hyssälä, Ossi Korteniemi
Gröna Förbundet (Vihr): Janina Andersson
Suomen Kristillinen Liitto (Skl): Bjarne Kallis
Svenska Folkpartiet (Sfp): Pehr Löv

Åland:
Liberalerna på Åland (Lib): Olof Erland
Åländsk Center (ÅC): Olof Salmén

Sverige:
Centerpartiet (c): Lennart Daléus (etter valget i Sverige)
Folkpartiet Liberalerna (fp): Elver Jonsson
Miljöpartiet (mp): Matz Hammarström (etter valget i Sverige)
Kristdemokraterna (kd): Jan Erik Ågren og Ragnwi Marcelind (etter valget i Sverige)

Før valget i Sverige i september var Ingrid Näslund (kd), Olof Johansson (c) og Marianne Samuelsson (mp) medlemmer av gruppa.

Island:
Framsòknarflokkurin (F): Valgerdur Sverrisdottir, Siv Fridleifsdottir

Socialdemokratiska gruppen

Danmark:
Socialdemokratiet (S):
Hanne Andersen
Dorte Bennedsen
Ole Vagn Christensen
Søren Hansen
Per Kaalund
Jeppe Kofod

Färöarna:
Javnadarflokkurin (Jvfl):
Dan R. Petersen

Grönland:
Siumut (Si):
Kristine Raahauge

Finland:
Finlands Socialdemokratiska Parti
(Suomen Sosialidmokraattinen Puolue, SDP):
Arja Alho
Sinikka Hurskainen
Kimmo Kiljunen
Lauri Metsämäki
Mats Nyby
Riitta Prusti

Island:
Det socialdemokratiska partiet, A:
Rannveig Guðmundsdóttir

Norge:
Det norske Arbeiderparti (A)
Berit Brørby
Erik Dalheim
Anneliese Dørum
Thorbjørn Jagland
Rune E. Kristiansen
Astrid Marie Nistad
Marit Nybakk
Karl Erik Schjøtt-Pedersen

Sverige:
Sveriges socialdemokratiska arbetareparti (s)
Ann-Marie Fagerström
Reynoldh Furustrand
Per-Erik Granström
Åke Gustavsson
Margareta Israelsson
Anita Johansson
Eva Johansson
Kaj Larsson

Vänstersocialistiska gruppen*

Danmark:
Socialistisk Folkeparti (SF):
Pernille Frahm**

Enhedslisten – de rød grønne (EL):
Jette Gottlieb

Finland:
Vänsterförbundet
(Vasemmistoliitto, Vas.):
Jarmo Wahlström
Annika Lapintie

Island:
Folkealliancen (Ab.):
Steingrimur J. Sigfusson***

Norge:
Sosialistisk Venstreparti:
Øystein Djupedal (SV)

Sverige:
Vänsterpartiet :
Charlotta Bjälkebring

* Efter höstens val i Sverige utökades gruppen med en ny representant från Vänsterpartiet, Lennart Gustavsson, som gick in i Närområdesutskottet.
** Pernille Frahm var medlem i gruppen under en del av året och ersattes på sessionen av Kristen Touborg från samma parti.
*** Ersattes av Sigridur Johannesdottir i november.

BILAGA 3

MEDLEMMAR I DELEGATIONERNA

Danmarks riges delegation
indtil valget marts 1998

Medlemmer
Hanne Andersen (S)
Børge Bakholt (S)
Dorte Bennedsen (S) næstformand
Knud Enggaard (V) formand
Martin Glerup (S)
Jette Gottlieb (EL)
Jonna Grønver (V)
Søren Hansen (S)
Svend Erik Hovmand (V)
Niels Højland (FP)
Kent Kirk (KF)
Anders Mølgaard (V)
Jørgen Niclasen (Fk)*
Vibeke Peschardt (RV)
Marita Petersen (Jvfl.)*
Grethe Rostbøll (KF)
Kristine Raahauge (Si)**
Ole Stavad (S)
Otto Steenholdt (At)**
Kristen Touborg (SF)

* Valgt af **Færøernes Lagting**
** Valgt af **Grønlands Landsting**

Danmarks riges delegation
efter valget i marts 1998

Medlemmer
Hanne Andersen (S)
Dorte Bennedsen (S) næstformand
Ole Vagn Christensen (S)
Frank Dahlgaard (KF)
Pernille Frahm (SF)

Jette Gottlieb (EL)
Søren Hansen (S)
Svend Erik Hovmand (V) formand
Kaj Ikast (KF)
Jógvan við Keldu (Fk)*
Pia Kjærsgaard (DF)***
Jeppe Kofod (S)
Per Kaalund (S)
Vibeke Peschardt (RV)
Dan Reinert Petersen (Jvfl.)*
Jens Rohde (V)
Preben Rudiengaard (V)
Kristine Raahauge (Si)**
Jann Sjursen (KrF)
Otto Steenholdt (At)**

* Valgt af **Færøernes Lagting**
** Valgt af **Grønlands Landsting**
*** Pia Kjærsgaard erstattedes i oktober 1998 af Aase D. Madsen (DF)

Finlands delegation
Vald den 10 februari 1998
Kompletterad den 5 juni, den 9 september och den 4 november 1998

Valitutjäsenet

Valda medlemmar
Alho, Arja (SDP)
Andersson, Janina (Vibr.)
Erland, Olof (lib), (4.11.98)
Hurskainen, Sinikka (SDP)
Hyssälä, Liisa (Kesk.)
Kaarilahti, Marjut (Kok.)
Kallis, Bjarne (SKL)
Kiljunen, Kimmo (SDP)
Kiviniemi, Mari (Kesk.)
Korteniemi, Ossi (Kesk.)
Koskinen, Heikki (Kok.)
Lapintie, Annika (Vas.)
Löv, Pehr (SFP)
Manninen, Hannes (Kesk.)
Metsämäki, Lauri (SDP)
Nyby, Mats (SDP)

Prusti, Riitta (SDP)
Salmén, Olof (ÅC) (4-11.98)
Sasi, Kimmo (Kok.) ypj./vice. ordf
Wahlström, Jarmo (Vas.) pj./ordf.

Islands delegation

Medlemmer
Sigríður A. Þórðardóttir
Valgerður Sverrisdóttir
Sturla Böðvarsson
Rannveig Guðmundsdóttir
Siv Friðleifsdóttir
Geir H. Haarde (medl. til april 1998)
Arnbjörg Sveinsdóttir, (medl. fra april 1998)
Steingrímur J. Sigfússon (medl. til nov.1998)
Sigríður Jóhannesdóttir (medl. fra nov. 1998)

Norges delegasjon
Valgt i Stortinget 27 oktober 1998
Konstituert i delegasjonsmøte 29 oktober 1998

Delegasjonens ledelse
Einar Steensnæs (KrF) delegasjonsleder, medlem av AU,
Berit Brørby (A) delegasjonens nestleder, medlem av AU,
Erik Dalheim (A) medlem av AU,
Lodve Solholm (FrP) medlem av AU,
Per-Kristian Foss (H) medlem av AU
Johan J. Jakobsen (Sp) medlem av AU
Øystein Djupedal (SV) medlem av AU,
Harald Hove (V) medlem av AU

Medlemmer
John Alvheim (FrP)
Berit Brørby, (A) nestleder
Erik Dalheim (A)
Øystein Djupedal (SV)
Anneliese Dørum (A)
Per-Kristian Foss (H)
Odd Holten (KrF)
Harald Hove (V)
Thorbjørn Jagland (A)

Johan J. Jakobsen (Sp)
Randi Karlstrøm (KrF)
Øyvind Korsberg (FrP)
Rune E. Kristiansen (A)
Svein Ludvigsen (H)
Astrid Marie Nistad (A)
Marit Nybakk (A)
Karl Eirik Schjøtt-Pedersen (A)
Sonja Irene Sjøli (H)
Lodve Solholm (FrP)
Einar Steensnæs (KrF) leder

Sveriges delegation
Vald 25 september 1997 samt 26 november 1997
(valet gäller för 1997/98 års riksmöte)

Arbetsutskott
Per Olof Håkansson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s), vice ordförande
Anita Johansson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Olof Johansson (Centerpartiet, c), ordförande
Berit Oscarsson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Sten Svensson (Moderata samlingspartiet, m)

Medlemmar
Arne Andersson (Moderata samlingspartiet, m)
Carl Bildt (Moderata samlingspartiet, m)
Charlotta L Bjälkebring (Vänsterpartiet, v)
Reynoldh Furustrand (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Chris Heister (Moderata samlingspartiet, m)
Per Olof Håkansson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s), vice ordförande
Margareta Israelsson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Anita Johansson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Olof Johansson (Centerpartiet, c), ordförande
Elver Jonsson (Folkpartiet liberalerna, fp)
Inger Koch (Moderata samlingspartiet, m)
Kaj Larsson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Berit Löfstedt (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Ingrid Näslund (Kristdemokraterna, kd)
Berit Oscarsson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Marianne Samuelsson (Miljöpartiet de gröna, mp)

Håkan Strömberg (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Nils T Svensson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Sten Svensson (Moderata samlingspartiet, m)
Birthe Sörestedt (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)

Sveriges delegation
Vald den 20 oktober 1998
(valet gäller för 1998/99 års riksmöte)

Arbetsutskott
Anita Johansson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s), vice ordförande
Gun Hellsvik (Moderata samlingspartiet, m), ordförande
Reynoldh Furustrand (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Charlotta L Bjälkebring (Vänsterpartiet, v)
Jan Erik Ågren (Kristdemokraterna, kd)
Lennart Daléus (Centerpartiet, c)

Medlemmar
Christel Anderberg (Moderata samlingspartiet, m)
Charlotta L Bjälkebring (Vänsterpartiet, v)
Lennart Daléus (Centerpartiet, c)
Ann-Marie Fagerström (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Reynoldh Furustrand (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Per Erik Granström (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Lennart Gustavsson (Vänsterpartiet, v)
Åke Gustavsson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Matz Hammarström (Miljöpartiet de gröna, mp)
Chris Heister (Moderata samlingspartiet, m)
Gun Hellsvik (Moderata samlingspartiet, m), ordförande
Lars Hjertén (Moderata samlingspartiet, m)
Margareta Israelsson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Anita Johansson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s), vice ordförande
Eva Johansson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Elver Jonsson (Folkpartiet liberalerna, fp)
Kaj Larsson (Sveriges socialdemokratiska arbetareparti, s)
Ragnwi Marcelind (Kristdemokraterna, kd)
Sten Tolgfors (Moderata samlingspartiet, m)
Jan Erik Ågren (Kristdemokraterna, kd)

BILAGA 4

RÅDSSEKRETARIATET

Bengt Ohlsson, rådssekreterare
Bente Ullevoldsæter, avdelningssekreterare
Berglind Ásgeirsdóttir, rådsdirektör
Birgitte Møller, rådssekreterare
Birgitta Johansson, administrativ sekreterare
Boel Josefsson, dokumentsekreterare
Britt-Marie Forslund, rådsekreterare (fr o m den 1 februari)
Elisabeth Suomalainen, översättare
Guðrún Garðarsdóttir, rådssekreterare
Gunvor Kronman, rådssekreterare
Göran Lundberg, rådssekreterare
Inge Munck Carlsson, avdelningssekreterare
Jan Dietz, informationsledare
Jonna Sandø, chefssekreterare
Ole Lindboe, redaktör Politik i Norden (gemensamt med Nordiska ministerrådet)
Päivikki Lindroos, rådssekreterare
Ragna Árnadóttir, rådssekreterare
Sissel Klingeberg, redaktionssekreterare (gemensamt med Nordiska ministerrådet)
Vibeke Hein Olsen, ställföreträdande rådsdirektör

BILAGA 5

MEDLEMSFÖRSLAG, MINISTERRÅDSFÖRSLAG OCH HANDLINGSPLANER

Nordenutskottet

Medlemsförslag

A 1146/nord Medlemsförslag om Nordiska rådets musikpris (väckt av Sten Svenssom samt Tuula Haatainen, Inger Koch, Pehr Löv, Ingrid Näslund och Siri Frost Sterri)

A 1166/nord Medlemsforslag om samordning og forenkling af ophavsretslovgivningen i de nordiske land til gavn for TV-stationernes mulighed for at anvende arkiverede TV-programmer til nye former for udnyttelse (väckt av Jonna Grønver, Søren Hansen, Pehr Löv, Sigríður Anna Þórðardóttir, Anneliese Dørum samt Charlotta Bjälkebring)

A 1167/nord Medlemsförslag om de fristående skolornas betydelse för ökad mobilitet i Norden (väckt av den konservativa gruppen i Nordiska rådet)

A 1168/nord[1] Utskottsförslag angående motverkandet av främlingsfientlighet och rasism samt för det mångkulturella Norden (framlagt av Nordenutskottet)

A 1169/nord Medlemsforslag om nordiske samordningsregler angående pensjonsrettigheter (stillet av den Sosialdemokratiske Gruppe i Nordisk Råd)

A 1170/nord[2] Medlemsförslag om nordiska godstransporter (väckt av den socialdemokratiska gruppen i Nordiska rådet)

A 1172/nord Medlemsförslag om efterlevnad av det nordiska socialförsäkringsavtalet (väckt av Pehr Löv, Bjarne Kallis, Mari Kiviniemi, Ossi Korteniemi, Hannes Manninen, Olof Erland samt Ingrid Näslund)

A 1182/nord Medlemsforslag om tiltag til styrkelse af de mindste sprog i Norden (stillet af Jógvan við Keldu, Dan Petersen samt Ingrid Näslund)

A 1185/nord Medlemsförslag om nordisk välfärd i utveckling (väckt av Mittengruppen i Nordiska rådet)

[1] Den 25 februari 1998 avstyrkte Presidiet Nordenutskottets anmodan om framställning till Nordiska ministerrådet. Utskottsförslaget är på så sätt färdigbehandlat i rådet.

[2] Framställning 2/1998 antagen av Nordiska rådets presidium 11.08.1998

Ministerrådsförslag

B 166/nord	Handlingsplan for bygge- och boligsektoren 1998-2001 (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 170/nord[1)]	Samarbejdsprogram – *Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000* (överlämnat av Nordiska ministerådet)
B 171/nord	Ministerrådsförslag om nordisk forskningspolitisk strategi (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 172/nord	Ministerrådsforslag om *Nordisk Kultursamarbejde ved årtusindskiftet* (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 174/nord	Redovisning – *Nordiska ministerrådets insatser mot främlingsfientlighet* (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 177/nord	Ministerrådsförslag om nordisk språkpolitik (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 178/nord	Ministerrådsforslag om en *"Strategi for samarbejde med frivilligsektoren"* (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 179/nord	Redogörelse över utvecklingen och den framtida verksamheten inom det nordiska trafik- och transportpolitiska samarbetet (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Handlingsplaner

Redegørelse for gennemførelsen af handlingsplanen for nordisk børne- og undgdomskultursamarbejde 1996-2000, *"Ett kommande Norden"* (rek. 35/1995/nord)
(överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Årlig handlingsplan for samarbejdet på Narkotikasektoren (framst. 1/1998/nord)
(överlämnat av Nordiska ministerrådet)

Nærområdesutskottet

Ministerrådsforslag

B 181/när	ang. ny överenskommelse om Nordiska miljöfinasieringsbolaget, NEFCO
B 182/när	om fortsättning av den nordiska faciliteten för mjuk finansiering av miljöprojekt i närområdet
B 184/när	ang. förslag til handlingsplan angående Barns och ungas situation i Nordens närområden

[1)] Framställning 1/1998 antagen av Nordiska rådets presidium 28.4.1998

Udvalgsforslag

A 1186/när ang. förebyggande och bekämpning av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland
A 1187/när ang. Murmansk-området
A 1188/när ang. gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el
A 1189/när ang. kompetansenettverk for Agenda 21 i Østersjøen

Medlemsforslag

A 1183/när om åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden
A 1184/när om nordisk miljöcertifiering av fisk

Europautskottet

Medlemsforslag

A 1171/euro Medlemsforslag til oprettelse af et Nordisk Analyse- og Idéudviklingsinstitut for Beskæftigelses- og Erhvervsudvikling (fremsat af den socialdemokratiske gruppe i Nordisk Råd)
A 1173/euro Udvalgsforslag om at styrke forbrugernes stilling i Norden, EU og WTO
A 1174/euro Udvalgsforslag om bedre varedeklarationer og mærkning i Norden og EU
A 1175/euro Udvalgsforslag om fødevarelovgivning i Norden og EU
A 1176/euro Udvalgsforslag om markedsføring i IT-samfundet
A 1179/euro Medlemsförslag om delning av arbete och förkortad arbetstid (väckt av den vänstersocialistiska gruppen i Nordiska rådet)

Ministerrådsforslag

B 173/euro Ministerrådsförslag till ändring av 1993 års överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för viss hälso- och sjukvårdspersonal och veterinärer (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 175/euro[1)] Ministerrådsförslag angående kapitalökning i Nordiska investeringsbanken (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 176/euro[1)] Ministerrådsförslag angående Nordiska investeringsbankens nya överenskommelse (överlämnat av Nordiska ministerrådet)
B 183/euro[1)] Ministerrådsförslag rörande ny överenskommelse mellan de nordiska länderna om Nordiska utvecklingsfonden (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

1) Presidiet beslöt den 24 september 1998 att i plenarförsamlingens ställe slutbehandla Ministerrådsförslag B 175/euro, B 176/euro, B 181/när samt B 183/euro. Presidiet beslöt bifalla respektive utskotts betänkanden över dessa ministerrådsförslag.

Rapport

Nordiska Ministerrådets årlige EU-statusrapport over Ministerrådets sektorarbejde med europaspørgsmål (rek. 30/1997/euro) (överlämnat av Nordiska ministerrådet)

BILAGA 6

MEDLEMMARS FRÅGOR UNDER ÅRET

Frågor

E 30[1)] Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående möjligheterna att inrangera ett samiskt deltagande i Nordiska ministerrådets verksamhet (ställd av Per Olof Håkansson 13.11.1997) Besvarad 1.12.1997

E 1 Skriftlig fråga till Nordiska ministerrådet angående den nordiska konventionen om sociala tjänster (ställd av Pehr Löv 5.2.1998) Besvarad 20.2.1998

E 2 Skriftlig fråga till Norges regering om kvänernas ställning i Norge (ställd av Hannes Manninen 17.2.1998) Besvarad 3.4.1998

E 3 Skriftlig fråga till Finlands och Sveriges regeringar om de nordiska medborgarnas rätt till social trygghet (ställd av Pehr Löv 20.3.1998) Besvarad 19.5.1998 samt 25.5.1998

E 4 Skriftlig fråga angående den faktiskt fungerande fria konkurrensen (ställd av Olof Erland 3.6.1998) Besvarad 26.6.1998 samt 2.6.1998

E 5 Skriftlig fråga om Barsebäck (ställd av Øystein Djupedal, Charlotta Bjälkebring, Jette Gottlieb och Villy Søvndal) Besvarad 19.8.1998 samt 31.8.1998

E 6 Skriftlig fråga angående samordning av humanitära insatser riktade till Nordens närområden (ställd av Olof Erland)

1) E 1 – E 6: Skriftliga frågor, inkomna före sessionen.
E 7 – E29: Muntliga frågor i frågestunden vid Nordiska rådets 49:e session 1997.

BILAGA 7

MEDDELANDE OM INTERNA BESLUT

Nr 1/1998
Stipendiatprogram med fokus på brottsförebyggande insatser (A 1186/när)
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att inom ramen för det existerande stipendiatprogrammet för parlamentariker genomföra ett särskilt program med fokus på brottsförebyggande insatser.

Meddelande: Presidiet konstaterar att stipendieprogrammet angående brottsförebyggande åtgørder genomfördes 3- 8 maj 1999 i Oslo och Stockholm. 12 parlamentariker från Estland, Lettland och Litauen samt de lokala parlamenten i Karelia, Leningrad område, Murmansk, St Petersburg deltog i ett program som hade fokus på bekämpande av brottslighet.

Nr. 2/1998
Seminarium om ursprungsbefolkningens ställning (A 1187/när)
Nordiska rådet beslutar

att ta initiativ till ett seminarium för duman i Murmansk och sametingen om ursprungsfolkens ställning och samelagstiftningen att ha kontakt med Murmansk-parlamentariker t.ex i samband med rådets stipendieordning

Meddelande: Presidiet konstaterar att rådet per brev föreslagit till Murmansk regionala Dumas talman, Pavel Sachenov att ett seminarium om urbefolkningarnas ställning skulle organiseras i Murmansk. Rådet har 21 maj 1999 mottagit ett brev från Murmansk Duma var man meddelar att det enligt Ryska Federationens lag inte är möjligt att diskutera sådana frågor på regional nivå.

Utrikesministrarnas redogörelse

Utenriksminister **Halldór Ásgrímsson** (Island):
Året 1999, som nå går mot slutten, har vært et historisk år for Norden og det internasjonale samarbeidet. I årets siste halvdel har vi på samme tid hatt formannskapet i til sammen fem internasjonale organisasjoner, og det vil nok gå svært lang tid før noe slikt skjer igjen. I dag har Finland formannskapet i EU, Norge har formannskapet i OSSE, og Island har ledet Europarådet. Disse forhold har gitt oss en enestående mulighet til samråd og informasjonsformidling innenfor noen av de viktigste organisasjonene i Europa, organisasjoner som alle har hatt viktige oppgaver i det vestlige Balkan-området dette året.

De nordiske land har også hatt formannskapet i to regionale organisasjoner i vår del av verden. Finland har hatt formannskapet i Barentsrådet og Norge formannskapet i Østersjørådet. Begge disse organisasjonene omfatter områder som blir stadig viktigere både i politisk og økonomisk forstand. Behovet for en organisert virksomhet som kan stå for samordning og økt samarbeid på de forskjellige områder er nemlig til stede. Og begge disse to har helt fra de ble opprettet tidligere dette tiåret, vist at de duger til noe, og gjort at samarbeidet og kontakten i Nord-Europa har økt, og det med godt resultat.

Barents- og Østersjørådene arbeider delvis i samme geografiske område og med samme faglige spørsmål. Det er derfor svært positivt at de land som har hatt formannskapet, har undersøkt på en aktiv måte hvordan samarbeidet mellom begge organisasjonene skal forsterkes og utvides, og tatt skritt i retning av å hindre en overlapping. Innenfor neste år ser vi frem til det tredje Østersjøtoppmøtet på regjeringssjefsnivå i april i Danmark.

Det er med glede vi hilser velkommen utformingen av den politikk innen EU som er blitt kalt den nordlige dimensjon. Det er av det gode at EU i økende grad engasjerer seg i Nord-Europa, noe som uten tvil vil føre til at samarbeidet på de forskjellige områder blir styrket. Og Island og Norge er glad for at EU har tilbudt de landene i nord som står utenfor unionen, å delta i utformingen av den nordlige dimensjonen. Ministermøtet om den nordlige dimensjon i Helsingfors den 12. november i år arrangeres med dette i tankene.

Siden både Barentsrådet og Østersjørådet har bygd opp en virksomhet og høstet erfaringer som burde kunne komme godt til nytte, er det liten tvil om annet enn at begge organisasjonene vil kunne være behjelpelig med å følge opp EUs politikk når det gjelder den nordlige dimensjon. Det samme gjelder forresten for Arktisk Råd. Rådets virksomhet på området miljøspørsmål er svært omfattende og grundig. Man skal heller ikke glemme den betydning som, sett fra et politisk synspunkt, også den transatlantiske dimensjon har, en

dimensjon til kommet på grunn av USAs og Canadas deltakelse i Arktisk Råd. Det er ønskelig at det tas sikte på å opprette forbindelse mellom Arktisk Råd og den nordlige dimenson i EU.

De fem nordiske landene er enige om å styrke det regionale samarbeidet i Nord-Europa gjennom en aktiv og målbevisst deltakelse fra hver av dem. Vi har mange års erfaring med nordisk samarbeid og vet hvor stor betydning det har hatt, og hvor mye det har fått utrettet i årenes løp. Ved åpningen av den fellesnordiske ambassadebygningen i Berlin den 20. oktober i år fikk vi se en ny side ved det nordiske utenriksministersamarbeidet. Der ble grunnlaget lagt for et økt samarbeid mellom de nordiske land og Tyskland, nå ti år etter at Berlinmuren falt, og Berlin skulle ha alle muligheter til å bli et nytt sentrum for det nordiske samarbeidet i Mellom-Europa, ja endog bli et forbilde for regionalt samarbeid for landene i Mellom- og Øst-Europa.

De nordiske land hilser med glede EU-kommisjonens anbefaling til Det europeiske råd om å ta opp formelle forhandlinger om medlemskap med seks nye søkerland i tillegg til de seks som forhandlingene allerede tidligere var kommet i gang med. I den forbindelse er vi særlig glad for at forhandlingene med de tre baltiske statene vil foregå på samme tid. Den forventede utvidelsen av EU til opptil 30 land i løpet av få år fører imidlertid til at det for to av de nordiske land, nemlig Island og Norge, er særlig viktig at EU konsoliderer EØS-avtalens fundamenter og sikrer en fortsatt god gjennomføring av avtalen.

Videre hilser vi med glede de vektlegginger som Finland har hatt under sitt formannskap i EU i den senere tid, og mener at de er egnet til å bringe Europasamarbeidets holdninger og politikk nærmere landene i nord enn det som er tilfellet nå. Dessuten vil vi uttrykke vår tilfredshet med at forhandlingene mellem Island, Norge og EU om Schengen-avtalen ble sluttført, og at avtalen ble undertegnet i vår. Det er viktig at alle nordiske land deltar på bredest mulig grunnlag i samarbeidet, slik at vi kan bidra til en objektiv gjennomføring av avtalens forpliktelser.

Den forestående forhandlingsrunden i Verdens handelsorganisasjon vil komme i gang om kort tid, og det er vårt håp at man blir enig om at forhandlingene skal være så omfattende og dekke så mange områder ved internasjonal handel som mulig.

Om kort tid skal det velges ny nasjonalforsamling i Russland. Presidentvalget er berammet til juni neste år. Det er viktig både for Russland og for Europa at det russiske demokrati befestes, og jeg håper gjennomføringen av de to forestående valg bekrefter at demokratiet har slått rot i landet. Et demokratisk Russland er en forutsetning for at vi skal nå våre mål når det gjelder integrering av landet i europeisk samarbeid.

Krigen i Tsjetsjenia har påført sivilbefolkningen store lidelser. Vi anerkjenner Russlands territorielle integritet, men vi må samtidig fastholde at konflikten må søkes løst med politiske midler. Den militære opprustningen i forbin-

delse med de russiske aksjonene i området innebærer brudd på internasjonale avtaler, og det er av stor betydning for den fremtidige stabilitet og sikkerhet i Europa at det oppnås fred i dette området så snart som mulig, og at det russiske styrkenærværet raskt bringes i samsvar med avtalen om konvensjonelle styrker i Europa.

Europarådet er aktivt involvert i arbeidet for å skape demokratisk stabilitet i hele Europa. Rådet har lagt spesiell vekt på å styrke menneskerettighetene og de demokratiske institusjoner i det vestlige Balkan-området. Det er også viktig å styrke Den europeiske menneskerettsdomstolen både økonomisk og på annen måte. I løpet av året har Europarådet og OSSE hatt samråd seg imellom, for det er viktig å unngå overlapping i virksomheten til disse to organisasjonene.

Europarådet og OSSE arrangerte et seminar i Bergen i mai i år om kultur og konfliktforebyggende tiltak.

Det har gått omtrent 25 år siden Helsingsfors-sluttakten ble vedtatt og la grunnlaget for virksomheten til Organisasjonen for sikkerhet og samarbeid i Europa. I de siste årene har organisasjonens virksomhet blitt mangedoblet, men så omfatter da også dens virksomhet sikkerhet i videste forstand: menneskerettsspørsmål, avvåpningsspørsmål, tillitsvekkende militære aksjoner, kultursaker og økonomi- og miljøspørsmål. Dessverre har økningen i aktivitet vært størst i forbindelse med gjenoppbygging etter konflikter som har funnet sted, og dette er en tendens som nå må snus.

Det er aldri helt klare årsaker til stridigheter og spenning, for gjerne spiller både nasjonale, religiøse og økonomiske forhold inn. Stabilitetspakten for Sørøst-Europa er et svært betydningsfullt forsøk på å løse problemene på et bredt grunnlag og på den måten bidra til økonomisk velferd, demokratisk utvikling og fred i området.

OSSE spiller en nøkkelrolle i det internasjonale samarbeidet som tar sikte på å oppnå fred og stabilitet på Balkanhalvøya. I dette området er det i dag beskjeftiget 1 000 mann på vegne av organisasjonen - 1 000 mann som arbeider for å fremme utviklingen av et demokratisk regime, for menneskerettigheter og for andre former for gjenoppbygging. Halvparten av dem oppholder seg i Kosovo. Stabilitetspakten for Sørøst-Europa hører inn under OSSE; gjenoppbyggingen av et borgerlig demokratisk samfunn i Kosovo er ledet av OSSE, og det samme gjelder for utviklingen av demokrati og menneskerettigheter i Bosnia.

Om en uke skal det holdes et OSSE-toppmøte i Istanbul, og man har store forhåpninger om at det der skal bli mulig å vedta tre dokumenter som vil komme til å styrke slike konfliktløsende tiltak, og likeledes konsolidere organisasjonens rolle når det gjelder arbeidet for fred og stabilitet i dette området. For det første regner man med å kunne vedta en egen pakt om sikkerhetsspørsmål for de landområder som omfattes av OSSE, for det andre å kunne vedta endringer i avtalen om konvensjonelle våpen i Europa der det blir for-

etatt en ytterligere nedrustning av konvensjonelle våpen, og til slutt er det meningen å vedta et dokument om ytterligere tillitsvekkende aksjoner på det militære området.

Vi er alle enige om – og takknemlig for – at Norge, som har hatt formannskapet i OSSE, har gjort et særdeles godt arbeid under de svært vanskelige forhold som har vært i dette området.

NATOs toppmøte i Washington D.C. vedtok et revidert konsept tilpasset det endrede sikkerhetspolitiske landskap i Europa. Konseptet viderefører NATOs tradisjonelle funksjoner samtidig som nye oppgaver knyttet til krisehåndtering og samarbeid med partnerland gis en sentral plass. Toppmøtet kom videre til enighet om et historisk kommuniké om bl.a. politisk og praktisk støtte til styrkingen av en felles utenriks- og sikkerhetspolitikk for EU. Dette skjedde omtrent på samme tid som Amsterdam-avtalen trådte i kraft, og topplederne i EU på sitt møte i Køln tok de første beslutninger om en konkretisering av de bestemmelser i avtalen som går på en felles utenriks- og sikkerhetpolitikk. Formålet er at EU får egen krisehåndteringskapasitet. Det er klart at denne prosessen vil berøre viktige interesser for alle medlemsland i begge organisasjoner. VEUs forvandling og nødvendigheten av et samarbeid mellom NATO og EU gjør at alle de nordiske land må sikres politisk og operasjonell deltakelse i utforming og gjennomføring av denne politikken. På den måten bidrar man til fortsatt sikkerhet og stabilitet i vår del av verden.

NATOs rolle i gjennomføringen av beslutninger tatt av det internasjonale samfunn i forbindelse med situasjonen i Kosovo har vært svært betydningsfull. KFOR har sikret fred og stabilitiet, som vil gjøre det mulig for UNMIK, i samarbeid med andre sivile organisasjoner, å starte det nødvendige gjenreisningsarbeidet. Selv om det ennå er spenning og voldshandlinger mange steder i Kosovo, og selv om det vil ta tid før alt er blitt godt mellom de nasjonale grupperingene i området, kan situasjonen nå ikke sammenlignes med situasjonen slik den var for seks måneder siden. Og det resultatet skyldes bl.a. den støtte en rekke samarbeidsland har bidratt med når det gjelder virksomheten til KFOR. De nordiske land har engasjert seg aktivt i KFORs og UNMIKs arbeid.

Medlemslandene i NATO og de samarbeidende land har skaffet seg en betydelig erfaring når det gjelder praktisk samarbeid, både i Bosnia-Hercegovina og i Kosovo, noe som igjen har vist seg å være en spore til ytterligere styrking av Det euroatlantiske partnerskapsråd og Partnerskap for fred.

Før det toppmøtet jeg nå akkurat har nevnt, ble Polen, Tsjekkia og Ungarn tatt opp som nye medlemmer i NATO. Det er mange av medlemslandene i Det euroatlantiske partnerskapsråd som også søker om medlemskap i NATO. På toppmøtet i Washington ble det vedtatt en egen aksjonsplan for søkerlandene som skal gjøre det mulig for dem å få råd og veiledning fra NATO når det gjelder de praktiske forberedelsene for medlemskap. Løftet om en såkalt "åpen dør" ble gjentatt i Washington. Alle de nordiske land legger vekt på den åpne

døren, og at de baltiske landene skal være i den gruppen av søkerland som neste gang blir tatt opp som medlemmer.

Ved begynnelsen av De Forente nasjoners 54. Generalforsamling, som nå er i gang, tok Kofi Annan opp hvor nødvendigt det er å komme frem til enighet om hvordan og når det internasjonale samfunnet kan intervenere i konflikter som finner sted innenfor landegrensene til suverende stater. Dette er en oppgave som det er svært nødvendig å finne en løsning på innenfor FN-paktens rammer, særlig på den bakgrunn at de fleste alvorlige konflikter i dag finner sted mellom stridende parter innenfor landegrensene til suverene stater og ikke mellom stater. Sivile borgere er ikke bare de vanligste ofrene i slike konflikter, ofte rettes også militære handlinger direkte mot dem. Vi kan ikke sitte med hendene i fanget når det blir begått slike forferdelige forbrytelser som f.eks. massemord.

De nordiske land har deltatt aktivt i debatten om reformer som går på organisering og struktur av Sikkerhetsrådet, men dessverre synes debatten foreløpig å ha gått i stå. Kofi Annans betimelige initiativ i denne forbindelse må følges opp. Dette har stor betydning for fremtiden til FN, som har hovedansvaret for å sikre fred og sikkerhet i verden. Det er nødvendig for organisasjonen å tilpasse seg endrede omgivelser og markere kurs når det gjelder løsning av konflikter der sivile borgere ikke blir vernet av sine egne myndigheter, men i stedet forfulgt og drept. Det er viktig å se på hvordan man kan styrke organisasjonens rolle når det gjelder forebyggende tiltak, noe Kofi Annan har gjort til en prioriteringssak. Jeg vil for øvrig anføre at den fremtidige internasjonale straffedomsol, som vil bli etablert i Haag når 60 stater har ratifisert domstolens vedtekter, vil utgjøre et vesentlig bidrag til å styrke den internasjonale rettsorden i forhold til folkemord, forbrytelser mot menneskeheten og alvorlige krigsforbrytelser.

Det er gledelig at innbyggerne på Øst-Timor nå endelig har tatt det første viktige skritt på veien mot selvstendighet i samsvar med valgets konklusjoner den 30. august. De nordiske land har fulgt nøye med i hvordan tingene har utviklet seg i dette området helt siden Indonesia la Øst-Timor under seg. Det er prisverdig at myndighetene i Indonesia skal ha latt seg lede til å tillate innbyggerne å bestemme over sin egen fremtid, og det er positivt at det indonesiske parlament besluttet å bekrefte Indonesias tilbakekalling av kravene til Øst-Timor. Det er nå viktig at de alvorlige brudd på menneskerettighetene som har forekommet, blir undersøkt, og derfor har de nordiske regjeringene gitt støtte i de kommende år, og det er klart at de nordiske land er positive til å bidra med en god del når det gjelder det.

De nordiske land har ulike forhold til NATO og EU. Det forandrer ikke det at de nordiske land kanskje aldri har arbeidet så vel sammen i utenrikspolitiske saker. De nordiske land har en rolle å spille i det internasjonale samarbeidet som aldri før. Det stemmer når vi taler om FN, og det stemmer også når

vi taler om det regionale samarbeidet. Det er en sak som vi kommer til å fortsette med i fremtiden.

Försvarsministrarnas redogörelse

Forsvarsminister **Hans Hækkerup** (Danmark):

Ærede forsamling!

I går for præcis 10 år siden blev Berlinmuren gennembrudt og verden med ét forandret. Den kolde krigs afslutning skabte en markant ændring af det sikkerheds- og forsvarspolitiske billede i Europa. En historisk helingsproces blev indledt. En ændring til det bedre, men også en ændring med ny ustabilitet og nye risici. Den militante trussel mod vores del af verden er nu meget fjern, og nye samarbejdsmønstre er dukket op i vores eget område og i Europa som helhed. Samtidig har det sikkerhedspolitiske begreb udviklet sig til at omfatte en række nye dimensioner og udfordringer.

Det nordiske forsvarsmæssige samarejde har tilsvarende undergået væsentlige ændringer i de sidste 10 år. Samarbejdet er i sin grundsubstans pragmatisk og tilpasses til stadighed de ændrede muligheder og forudsætninger i den sikkerhedspolitiske omverden. Vi samarbejder, hvor det er hensigsmæssigt at samarbejde.

De nordiske lande har forskellige udgangspunkter og tilhørsforhold til internationale organisationer, men vi har en klar fælles interesse i at påvirke den internationale sikkerhedsorden i en retning, der tager højde for de fælles forhold og værdier, som karakteriserer det nordiske område. Det nordiske forsvarsmæssige samarbejde bør videreføres i lyset heraf.

Den redegørelse, jeg skal give i dag, afspejler dette og vil omfatte fire hovedpunkter: de nordiske landes fredsstøttende kapaciteter, europæisk krisehåndtering og udviklingen af operative kapabiliteter, militært samarbejde i Østersøregionen og endelig det øvrige militære samarbejde mellem de nordiske lande.

Som det nye grundlag for de nordiske landes fredsstøttende indsats ligger det forhold, at sikkerheden for vore nationer ikke længere kun kan anskues som et spørgsmål om forsvar af egne grænser og territorier. Sikkerhed og forsvar skal ses i et langt bredere perspektiv. Den internationale udvikling går i retning af, at der lægges stadig større vægt på respekt for menneskerettigheder og udvikling af demokratiske styreformer, ligesom man fra internationalt hold ikke længere accepterer overgreb mod befolkningsgrupper og etniske minoriteter, selv om det sker inden for en nations egne grænser og principielt kan betegnes som et indre anliggende. Denne form for problemstillinger løses bedst ad politisk eller økonomisk vej, og anvendelsen af militær magt bør altid

være en sidste udvej. Den militære indsats er dog indimellem nødvendig, som det er tilfældet i Bosnien og i Kosovo.

I den nordiske kreds har vi gennem årene vist den politiske vilje til at påtage os et ansvar og bidrage til international konfliktløsning, også i vanskelige operationer, som det er kommet til udtryk ved engagementet på Balkan. Også i fremtiden vil der være efterspørgsel efter bidrag med militære styrke til internationale opgaver og dermed efter de nordiske landes ekspertise og erfaring inden for dette område. Udviklingen af det militære forsvar i de enkelte lande samt udviklingen af det nordiske militære samarbejde tager højde herfor. Der fokuseres i stigende grad på den internationale indsats og på det internationale samarbejde inden for det fredsstøttende område.

Det følger desværre af udviklingen, at der kan forventes et konstant og måske endda stigende pres på vores kapacitet til løsning af de internationale opgaver både i FN og i anden regi. Vi har set, at det kan lade sig gøre at sammensætte effektive multinationale enheder som f.eks. den nordisk-polske brigade med baltiske bidrag.

Konflikter og fredsstøttende missioner er forskellige i deres natur, og den militære indsats skal kunne ydes i rammen af forskellige internationale organisationer og sammenhænge afpasset situationen. Fra såvel internationalt som nationalt hold er der en forpligtelse til at sikre, at ressourcerne udnyttes bedst muligt. Det gør vi bl.a. gennem vores mangeårige træningssamarbejde. Vi må også i den nordiske kreds nøje overveje, i hvilke situationer der kan opnås en øget effekt gennem et militært samarbejde mellem landene om opstilling af et styrkebidrag til international indsats. Vi har en lang række fælles erfaringer at trække på og kan med god samvittighed se tilbage på den hidtidige indsats.

Hvis vi vender os til de konkrete operationer, de nordiske lande bidrager til, så er situationen i Bosnien – bl.a. takket være en omfattende og vellykket international militær indsats – stabil og i positiv fremgang. Fredsprocessen har slået rod, og SFOR's fortsatte tilstedeværelse med en troværdig styrke understøtter den civile proces. Der udestår fortsat implementering af en række af de civile aspekter af Daytonaftalen, mens implementeringen af de militære aspekter af aftalen er opfyldt. På denne baggrund vil NATO i samarbejde med partnerne gennemføre en tilpasning af SFOR, hvor styrken reduceres fra ca. 31.000 til ca. 19.000 soldater. Det er en naturlig udvikling, at man tilpasser udsendte styrker til den aktuelle situation.

Tilpasningen af SFOR har medført, at brigadeniveauet udgår, hvoraf det ikke længere vil være aktuelt at opretholde den nordisk-polske brigade. Denne brigade har på fornem vis løftet opgaverne i det nordlige Bosnien og har skabt en værdifuld ramme for en praktisk udmøntning aaf det nordiske forsvarsmæssige samarbejde. Det er håbet, at erfaringerne fra brigadesamarbejdet kan anvendes i et videre samarbejde.

I Kosovo har vi været vidner til endnu et eksempel på, hvad nationalisme, kynisme og foragt for basale menneskerettigheder kan medføre. Heldigvis

kunne der opnås enighed i det internationale samfund om at gribe håndfast ind, og vi er nu forpligtet til at gøre alt, hvad der er nødvendigt for at sikre, at der ikke opstår nye voldelige konflikter på Balkan. Vigtigheden af, at Rusland engageres i og tager ansvar for krisehåndtering i det europæiske område, bør i denne sammenhæng også betones.

I forbindelse med NATO's luftoperationer mod Forbundsrepublikken Jugoslavien deltog Norge og Danmark, og i den efterfølgende indsættelse af KFOR har de nordiske lande igen vist viljen til at stille betydelige militære styrker til rådighed for en fredsstøttende indsats. Også i Kosovo må vi løbende overveje mulighederne for at tilpasse styrken og de enkelte landes bidrag i overensstemmelse med den aktuelle udvikling.

Også på det mere overordnede plan har det nordiske fredsbevarende samarbejde udviklet sig. Det nordiske samarbejde i NORDCAPS – Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support – udvikles løbende med henblik på at styrke forberedelsene for indsættelse af fredsstøttende operationer. Der er således igangsat et arbejde, der skal analysere behov og ambitionsniveau for et eventuelt konkret brigadesamarbejde. Herunder skal behovet for på sigt at oprette et planlægningselement afdækkes. En rapport forventes at kunne foreligge i februar 2000. Det fremtidige samarbejde i NORDCAPS kan udvikles i forskellige retninger, og vi vil i løbet af foråret 2000 fortsætte drøftelserne om udviklingen af dette. Det er besluttet at afvente rapporten fra den militære koordinationsgruppe, inden man fortsætter drøftelserne om udviklingen af samarbejdet.

Det er endvidere værd at fremhæve, at alle de nordiske lande undtagen Island deltager i samarbejdet omkring SHIRBRIG, der er en styrke af brigadestørrelse på højt beredskab til indsats i FN-operationer. SHIRBRIG er således et godt eksempel på de nordiske landes bidrag til at styrke FN's evne til hurtigt at kunne indsætte fredsbevarende styrke. 16 lande indgår i samarbejdet, der omfatter lande fra Europa, Nord- og Sydamerika. 11 lande bidrager med enheder til styrkepuljen, herunder Danmark, Finland, Norge og Sverige. Officerer fra Danmark, Norge og Sverige er sammen med officerer fra en række andre lande tjenstgørende ved Planlægningselementet i Danmark. Officerer fra disse tre lande samt fra Finland er endvidere designeret til brigadestaben og vil i forbindelse med udsendelse af SHIRBRIG kunne beordres til tjeneste ved staben.

SHIRBRIG har været under udvikling siden 1995. Bidragene til styrkepuljen baseres på de enkelte landes bidrag til United Nations Standby Arrangements System. SHIRBRIG's styrkepulje har nu en sådan størrelse og kvalitet, at styringskomiteen primo oktober 1999 kunne træffe beslutning om at erklære SHIRBRIG disponibel for De Forenede Nationer i januar 2000. SHIRBRIG vil efter anmodning fra De Forenede Nationer og efter de enkelte medlemslandes accept kunne indsættes i operationer med et kapitel VI-man-

dat. SHIRBRIG forventes kun indsat i situationer, hvor en hurtig indsats er påkrævet.

De senere år har endvidere skabt tradition for, at de nordiske lande afholder en fælles øvelse, NORDIC PEACE, med det formål at forbedre grundlaget for fælles nordisk indsættelse i fredsstøttende operationer enten i ramme af FN, OSCE, EU eller NATO. NORDIC PEACE er under konstant udvikling for at sikre, at mulige nordiske bidrag til stadighed er bedst muligt forberedte til evt. fremtidig fælles indsats. NORDIC PEACE blev i 1999 gennemført i Finland i september måned. I øvelsen deltog de nordiske lande, mens Rusland og Estland deltog som observatører. Det er indtrykket, at øvelsen gav et stort udbytte for såvel de deltagende militære enheder og myndigheder som de civile organisationer omfattende bl.a. Røde Kors og FN's flygtningehøjkommissariat.

Indøvelse af samarbejdet mellem de militære styrker og de civile organisationer i et indsatsområde tillægges stor værdi. Danmark er vært for øvelse NORDIC PEACE 2000. Øvelsen vil i det år som noget nyt blive gennemført som en stabsøvelse i en taktisk træner. Rusland og de baltiske lande er inviteret til at deltage med stabsofficerer.

Drøftelserne om udvikling af en europæisk forsvarsdemension har taget fart i både NATO og EU efter drøftelserne i Washington i april og i Köln i juni i år. Målet er at styrke de europæiske landes evne til at forebygge og håndtere kriser. Der ligger stadig et stort arbejde med mange udfordringer forude. Blandt de væsentligste udfordringer er en styrkelse af de europæiske landes forsvarsevneer og kapacitet, opbygning af institutionelle arrangementer, samt – ikke mindst – sikring af en inklusiv tilgang.

De nordiske lande har mange fælles interesser i forbindelse med udvikling af en europæisk forsvarsdimension. Et særligt træk ved de nordiske lande er, at ingen er fulde medlemmer af både NATO, EU og WEU. Tværtimod finder vi forskellige kombinationer af medlemskab af disse organisationer. Det er derfor i vores fælles interesse at sikre, at udviklingen af en europæisk forsvarsdimension sker på en inlusiv måde – herunder ikke mindst at medvirke til, at europæiske NATO-medlemmer, som ikke er medlemmer af EU, sikres en rolle i forbindelse med udviklingen af den europæiske forsvarsdimension i EU.

Spørgsmålet om styrkelse af de europæiske landes forsvarskapacitet spiller en vigtig rolle for udviklingen af en troværdig europæisk forsvarsdimension. NATO's Defence Capabilities Initiative spiller en væsentlig rolle i den forbindelse. Initiativets formål er at tilpasse og forbedre alliancens evne til at løse fremtidens forsvarsmæssige opgaver og udfordringer, herunder evnen til hurtig og effektiv krisestyring. DCI vil også bidrage til at styrke de europæiske landes forsvarskapacitet.Målsætningen med DCI ses desuden at have relevans for NATO's partnerlande, det vil i Norden sige Finland og Sverige.

The Operational Capabilities Concept er et andet vigtigt initiativ fra topmødet i Washington. Formålet med konceptet er at skabe et tættere og mere

operationelt samarbejde mellem alliancen og partnere inden for fredsstøttende operationer. Konceptet peger bl.a. på behovet for interoperabilitet og for udviklingen af multinationale styrker. Etableringen af styrkede fredsstidsrelationer mellem NATO og partnerne vil styrke et mere og mere operationelt samarbejde, hvor man også kunne drage nytte af den nordiske model. Dette er i god tråd med såvel den nordiske tradition inden for området, samt den reelle udvikling af vores fælles militære samarbejde.

De senere års nordisk-baltisk-amerikanske forsvarsministermøder og de jævnligt tilbagevendende nordisk-russiske forsvarsministermøder indikerer, at såvel USA som Rusland tillægger de nordiske lande en meget vigtig rolle til fremme af sikkerhed og stabilitet i regionen. Tilsvarende har de nordiske lande, der betragter sikkerheden i Nordeuropa som uadskillelig fra sikkerheden i hele Europa, en grundlæggende interesse i at fastholde USA's og Ruslands konstruktive engagement i regionen. De nordiske landes store engagement i PfP/EAPC-regi bør også ses i dette lys.

De nordiske lande støtter Estlands, Letlands og Litauens sikkerhedspolitiske aspirationer. NATO's Membership Action Plan ses at kunne bidrage til at fremme udviklingen af passende forsvarsstrukturer i de baltiske lande. På det forsvarsrelaterede område er der siden 1994 afholdt årlige nordisk-baltiske forsvarsministermøder, og de nordiske lande yder en stor del af den samlede vestlige støtte til de baltiske lande.

De nordiske lande har en ledende rolle i en række multilateralt støttede projekter. Disse projekter omfatter opbygningen af en fredsstøttende baltisk bataljon, BALTBAT, hvor en baltisk enhed på rotationsbasis er deployeret sammen med danske styrker som del af den fredsstøttende styrke i Bosnien, samarbejdet i BALTNET om etablering af fælles baltisk luftovervågning, det fælles baltiske forsvarsakademi BALTDEFCOL, samt i samarbejdet i "Baltic Security Assistance Group", BALTSEA, vedrørende koordination af støtten til de baltiske lande. Også til den baltiske minestrygereskadre BALTRON, bidrager nordiske lande substantielt.

Den bilaterale nordiske bistand til Baltikum er omfattende og gør sig bl.a. gældende gennem de nordiske landes særlige viden inden for totalforsvar, krisestyring, værnepligt, personel, ledelses- og motivationsprincipper samt særlige forhold i tilknytning til den geografiske nærhed til Baltikum såsom kendskab til Østersøen og erfaringer med forsvar af mindre lande.

De nordiske landes samarbejde er imidlertid ikke kun rettet mod omverdenen, men også mod vore egne forhold. Et af disse er de nordiske materielsamarbejde, hvor de nordiske forsvarsministre i december 1994 underskrev en rammeaftale. Rammeaftalen angiver bl.a., at der gennem samarbejde skal tilstræbes opnåelse af økonomiske, tekniske og/eller industrielle fordele inden for forsvarsmaterielområdet, samt at en løbende klarlægning af mulige samarbejdsområder gennem gensidig informationsudveksling og aktuel materielplanlægning vil skulle sikres. Der er i øjeblikket 21 arbejdsgrupper, som

beskæftiger sig med forskellige projekter, men samarbejdet er længst fremme med hensyn til fællesanskaffelse af en nordisk standardhelikopter. For tiden foregår markedsundersøgelser med henblik på valg af en fælles type, og det forventes, at de fire landes anskaffelsesmyndigheder kan indgå kontrakt med en leverandør i slutningen af næste år.

De nordiske lande vil også i det nye årtusinde spille en vigtig rolle i udviklingen af fred og stabilitet i Østersøområdet, og som aktive medspillere på den internationale arena. Vi formår gennem et ligeværdigt, aktivt samarbejde at skabe forudsætningerne for fælles indsats med afsæt i vores grundværdier og demokratiske traditioner. Det nordiske samarbejde vedrørende fredsstøttende operationer vil også fremover udgøre et vigtigt element i vores bestræbelser. Situationen i Rusland er som nævnt vigtigt for freden og stabiliteten i vores nærområde, og vi vil fortsat søge at opmuntre til, at samarbejdet i Rusland på det forsvarsmæssige område udvikles.

Der ligger også en stor opgave i at fortsætte vores støtte til opbygningen af de baltiske landes selvforsvarsevne og mulighed for at deltage i internationale operationer. Samme forhold gør sig gældende, når vi taler om at udvikle en europæisk sikkerheds- og forsvarsidentitet. Kernen i en sådan identitet er de europæiske landes militære kapaciteter, og for de nordiske lande er det væsentligt, at Europa fremstår som en ligeværdig partner i såvel det transatlantiske forhold som i forhold til Rusland byggende på inklusivitet og transparens.

Det nordiske forsvarsmæssige samarbejde er præget af konstant forandring. Vi har vist, at vi kan tilpasse vores virksomhed til de forandringer, der sker i den sikkerhedspolitiske omverden. Vi vil derfor til stadighed se det som en vigtig opgave at udvikle det fælles nordiske militræe samarbejde i den nordiske ånd, så vi også i det nye årtusinde kan yde et substantielt bidrag til udvikling af fred og sikkerhed i såvel Norden som i resten af verden.

Nordisk Ministerråds sektorarbejde med Europa-spørgsmål

- statusrapport for aktiviteter i 1998

1. Indledning ved Generalsekretæren

På opfordring af Nordisk Råd, har Nordisk Ministerråd siden 1996 udarbejdet en årlig redegørelse over Ministerrådets sektorarbejde med EU/EØS-spørgsmål.

Rapporten udgør et supplement til Ministerrådets årlige virksomhedsberetning og giver et mere fyldestgørende indblik i fagsektorernes arbejde omkring EU/EØS-spørgsmål. Hvor rapporten tidligere dækkede tidsperioden april – maj, følger nærværende rapportering kalenderåret 1998. Rapporten dækker aktiviteter, der er direkte underlagt Ministerrådets ansvarsområde. Uformelt nordisk samarbejde initieret i landene, uden for rammerne af Ministerrådet, er ikke gengivet i rapporten.

Aktuelle EU-sager er et fast dagsordenspunkt ved møder på såvel ministersom embedsmandsniveau. Ministerrådets forberedelse af EU-sager udføres i et tæt samarbejde med hovedstæderne, men der samarbejdes også i mere og mere udbredt grad med EU-organer i landene, EU-institutionerne samt en række andre internationale organisationer.

Udgangspunktet for Ministerrådets EU-aktiviteter er, at systematisk samråd på nordisk plan giver de nordiske lande mulighed for at varetage fælles interesser i relation til det europæiske samarbejde. Drøftelserne af europæiske spørgsmål med en nordisk dimension er som udgangspunkt af uformel karakter. De nordiske regeringer ønsker ikke at føre blokpolitik i EU, men søger samråd og informationsudveksling efter behov.

1998 har været et år præget af konsolidering af de politiske vedtagne målsætninger for Ministerrådets arbejde med EU-søjlen og stor aktivitet i sektorarbejdet med EU-spørgsmål. Det skal særligt fremhæves, at antallet af konkrete projekter i relation til EU-spørgsmål er forøget i det forgangne år. Sektorernes behandling af aktuelle EU-sager er yderligere intensiveret og der er sket en betydelig forøgelse af eksterne aktiviteter og samarbejde med EU-institutioner og andre internationale organisationer.

2. Det nordiske samarbejde om EU/EØS-spørgsmål

Udgangspunktet for samarbejdet

Det nordiske samarbejde omkring EU/EØS-spørgsmål tager udgangspunkt i reformprocessen fra 1995, ved Sverige og Finlands optagelse i den Europæiske Union, hvor det nordiske samarbejde stod over for nye udfordringer med tre af de fem nordiske lande som medlemmer af det europæiske samarbejde på forskellige vilkår. Nordisk Ministerråd udgør et forum, hvor de nordiske regeringer kan rådføre sig, udveksle information og koordinere med hinanden om sager og spørgsmål af fælles interesse. Her mødes repræsentanter for de tre nordiske EU-lande og de to nordiske lande, som er tilknyttede gennem EØS-aftalens bestemmelser.

Samarbejdet koncentreres omkring spørgsmål, hvor de nordiske lande har et værdifællesskab og sammenfaldende interesser og det skal udgøre en platform for initiativer i spørgsmål, hvor landene har et ønske om at påvirke den europæiske dagsorden. Det nordiske samarbejde bør endvidere spille en rolle som bro mellem nordiske lande der er medlemmer af den Europæiske Union, og de lande som er knyttet til det europæiske samarbejde via EØS-aftalen.

Ministerrådets forberedelse af EU-sager udføres i et tæt samarbejde med hovedstæderne, men der samarbejdes også i mere og mere udbredt grad med nationale organer med ansvar for EU-spørgsmål og EU-institutionerne samt en række andre internationale organisationer.

Nordisk Ministerråd samarbejder også uformelt med de nordiske landes repræsentationer i Bruxelles omkring informationsudveksling. Der er endvidere oprettet en udstationeringsordning hvor Ministerrådets fagrådgivere gives mulighed for et ophold på en af de nordiske EU-repræsentationer.

Det faglige samarbejde omkring EU-spørgsmål varierer fra udelukkende at omfatte informationsudveksling til egentlig sagsbehandling. Samarbejdet omkring EU-sagerne får således en naturlig karakter af samråd og informationsudveksling.

Det nordiske samarbejde skal også medvirke til at gøre opfølgningen af direktiver og andre EU/EØS-regelsæt ensartet således at den nordiske retslighed bevares. Samarbejdet indledes på et tidligt stadie i EU's arbejdsproces og fortsætter indtil endelig implementering i national ret. I implementeringsfasen er hensynet til den nordiske retslighed afgørende for fortolkning af EU-retsakter. Ministerrådets behandling af EU-direktiver er særligt udviklet på levnedsmiddel- og konsument området, hvor samarbejdet dækker såvel informationsudveksling om forberedelse og implementering af EU-direktiver som egentligt nordiske samarbejde i særligt nedsatte faglige ekspertgrupper.

Med henblik på at informere om det nordiske samarbejde og særligt fællesnordiske prioriteringer relateret til det europæiske samarbejde, afholder Ministerrådet en række initiativer til oplysning om det nordiske samarbejde. Informationsaktiviteterne omfatter såvel generel informationsformidling som aktiviteter på fagniveau.

Sammendrag af sektorarbejdet

I samarbejdet omkring EU-søjlen, er der særligt blevet fokuseret på de områder hvor der er en fællesnordisk værdi i relation til det europæiske samarbejde. Miljø og beskæftigelse, regionalt samarbejde og forbrugerspørgsmål har således stået særligt højt på den nordiske EU-dagsorden. Derudover har bl.a. kultur- og mediespørgsmål også fået stor opmærksomhed, bl.a. ved gennemførelse af kulturministermøder og møder på embedsmandsplan samt afholdelse af et seminarium om et centralt kommissionsprogram på kulturområdet.

På film- og medieområdet har de nordiske lande fremført sine synspunkter i aktuelle spørgsmål vedrørende udviklingen af den europæiske mediepolitik. Særligt implementeringen af Tv-direktivet, de ophavsretlige spørgsmål omkring genanvendelse af arkivmateriale, grønbogen om konvergens som følge af telekommunikation, medier og informationsteknik samt Public Service selskaberne i den digitale fremtid er blevet drøftet og en række konferencer og seminarer er blevet afholdt..

Den Nordiske Ungdomskomité samarbejder med Europarådets ungdomsdirektorat (Youth Directorate) og med EU-kommissionens afdeling for uddannelsesspørgsmål på ungdomspolitiske og ungdomsforsknings relaterede spørgsmål.

Inden for kunstsamarbejdet, er der blevet udviklet nordisk kontakt med henblik på at forbedre mulighederne for at opnå partnerskaber til EU-kommissionens Rafael-program. I samarbejde med det svenske rigsantikvariesekretariat, etableres der en samnordisk e-postliste således at nordiske samarbejdspartnere kan finde fælles deltagelse i Rafael-programmet.

Indenfor forskningssamarbejdet følger man nøje udviklingen internationalt og i særdeleshed udviklingen inden for EU's forskningsprogrammer. De nordiske forskningsinstitutioner og -programmer samarbejder tæt med forskere udenfor Norden, som inviteres til at deltage i de nordiske forskningsaktiviteter.

På uddannelsesområdet har man forberedt den nordiske diskussion om EU's nye uddannelsesprogrammer efter 1999 og der er foretaget en analyse af EUs planlægningsdokument "Towards a Europe of Knowledge" samt gennemgang af EU-kommissionens nye programmer. I arbejdet kunne der konstateres nordisk samsyn på kommissionens forslag. Arbejdet har fokuseret på en række punkter der reflekterer fælles nordiske synspunkter i forbindelse med de ny programmer.

IT-området er et nyt samarbejdsområde i det nordiske samarbejde med en særlig europæisk vinkel. De nordiske lande har bl.a. indgået en aftale om at samfinansiere en nordisk webmaster ved det europæisk skoledatanets kontor i Bruxelles. Den nordiske webmaster har til opgave at følge IT-udviklingen i EU-samarbejdet og bistå med kontaktvirksomhed og rådgivning med henblik på at koble nordiske operative projekter sammen med virksomheder og partnere i EU.

Inden for det grænseregionale samarbejde har Ministerrådet medfinansieret deltagelse af de 9 nordiske grænseregionale områder (fra Nordkalotten i nord til Øresund i syd) i EUs program for grænseregionalt samarbejde i Europa; Interreg IIA. En diskussion er således også indledt med henblik på at forberede planlæggelsen og gennemførelsen af det nye Interreg IIIA-program fra år 2000.

Europaspørgsmål står centralt i energiarbejdet i Ministerrådet og der arbejdes for at koordinere EUs og Nordens indsats i Østersøområdet. EUs ramme-

programmer og projekter følges op og udredning af mulighederne for nordiske løsninger iværksættes på alle niveauer. På energiområdet samarbejder de nordiske lande for at fremme fælles nordiske holdninger i EU/EØS-sammenhæng. De nordiske lande mødes endvidere forud for møder i EUs energiråd i Bruxelles.

Forbrugerbeskyttelse er et kerneområde i det nordiske samarbejde og udgør en væsentlig prioritering af fællesnordisk betydning i relation til initiativer på europæisk plan. Norden har stor nytte af koordinering af de nordiske synspunkter i forbindelse med diskussioner af tolkninger af regler i EUs komitéer og arbejdsgrupper, f.eks. i forbindelse med forenkling af hygiejnedirektivet.

Amsterdamaftalens bestemmelse om at EU-medlemslandene skal aflevere nationale Action Plans (NAPer) til Kommissionen har haft en smittende effekt på det nordiske samarbejde omkring udarbejdelse af en beskæftigelsesredegørelse på nordisk plan. På det nordiske arbejdsmarkedsområde foretages der således en tæt koordinering overfor initiativer i EU.

2. Sektorgennemgang

Kultur

Ministerrådet har vedtaget en ny strategi for det nordiske kultursamarbejde for de kommende år. Formålet med den nye strategi er bl.a. at øge fleksibiliteten i allokering af resurser for hurtigt og målrettet at kunne implementere aktuelle satsninger. Kultursamarbejdet fokuserer fortsat på et antal prioriterede hovedområder såsom media- og filmsamarbejde, litteratur- og kunstsamarbejde, den nordiske kulturarv, folkeligt kultursamarbejde og samarbejde om kulturelle tiltag, der fremmer gensidig forståelse og respekt mellem folk med forskellig etnisk baggrund. Desuden bliver der fortsat lagt vægt på profilering af nordisk kultur uden for Norden, samt udvikling af henholdsvis Europa- og nærområdedimensioner i det nordiske kultursamarbejde.

Kulturministrene har siden 1997 haft EU-sager som fast dagsordenspunkt på sine møder. Dette har medført øget informationsudbytte og betydeligt styrket den nordiske dialog om udviklingen af kulturområdet i EU. Kultursektorens Europadimension udvikler sig dog langsomt, bl.a. på grund af at sektorens respektive organer ikke har tilsvarende modparter i EUs organisatoriske struktur.

Mediaområdet er det område som mest konkret har beskæftiget sig med EU-spørgsmål og kulturministrene har besluttet at have et nært nordisk samråd og samarbejde med hensyn til centrale emner i den mediapolitiske udvikling i EU. Det gælder udviklingen af informationssamfundet generelt, samt bevarelse og udvikling af public service aktiviteter i den hurtige forandring, som finder sted på området. Ligeledes har der været intenst nordisk samarbejde om den teknologiske udvikling på mediaområdet.

Ministerrådets styringsgruppe for kultur- og massemedia (KM-gruppen) koordinerer samarbejdet mellem de nordiske lande om mediaspørgsmål i EU. Dette gælder fx. implementering af direktiver, svar på grønbogsforslag m.m. I løbet af 1998 har spørgsmålene først og fremmest drejet sig om implementeringen af TV-direktivet, de ophavsretslige spørgsmål omkring genanvendelse af arkivmateriale, grønbogen om konvergens af telekommunikation, medie- og informationsteknik samt Public Service selskaberne i den digitale fremtid. Diverse konferenser, seminarier og møder er blevet afholdt i løbet af 1998 med henblik på at diskutere og tage stilling til de nævnte spørgsmål, især når det gælder Public Service selskabernes stilling.

Nordisk Kulturfond modtager et stigende antal henvendelser vedrørende projekter med både en nordisk og en europæisk dimension. Det samme gælder kultursektorens øvrige bevilgende samarbejdsorganer, dog i en mindre grad.

Nordisk Ungdomskomité er Ministerrådets rådgivende og koordinerende organ om såvel nordiske som internationale børne- og ungdomspolitiske spørgsmål. Ungdomskomitéen samarbejder med Europarådets ungdomsdirektorat (Youth Directorate) og med Generaldirektorat (DG) XXII i EU-kommissionen på ungdomspolitiske og ungdomsforskningsrelaterede spørgsmål. Komitéens forskningskoordinator har i sit arbejde prioriteret Europasamarbejdet omkring ungdomsforskningen.

Ungdomskomitéen holder jævnligt et Europamøde med repræsentanter fra myndigheder og ungdomsorganisationer som arbejder med europæiske spørgsmål på ungdomsområdet.

De nordiske kunstkomitéer har gjort en informationsindsats rettet mod Europa, først og fremmest ved øget og systematiseret spredning i Europa af engelsksprogede tidsskrifter om nordisk kunstliv.

Forskning og Uddannelse

Det nordiske forskningssamarbejde har til formål at stimulere netværksdannelse, kompetenceudvikling og mobilitet mellem forskere og forskningsområder i Norden. Ministerrådet sikrer i sit arbejde, merværdi til nationale prioritetsområder og finansierer fælles institutioner, forskningsprogrammer og stipendieordninger.

Med henblik på at opnå gennemslagskraft i planlægning og implementering af europæiske programmer, lægges der indenfor det nordiske uddannelses- og forskningssamarbejde, vægt på at koordinere fælles nordiske interesser i relation til EU. Undervisningsministrene har derfor EU-spørgsmål med nordisk relevans som et fast punkt på dagsordenen. I det operative samarbejde er det internationale aspekt med i alle projekter, samtidig med at styringsgrupperne følger udviklingen inden for andre internationale organisationer.

På uddannelsesområdet har en arbejdsgruppe med eksperter fra landene forberedt den nordiske diskussion om EU's nye uddannelsesprogrammer efter 1999 gennem en analyse af EU's plandokument "Towards a Europe of Know-

ledge" og gennemgåelse af Kommissionens forslag til nye programmer. De nordiske lande har i al væsentlighed en positiv indstilling til Kommissionens forslag. Arbejdsgruppen har fokuseret på 13 punkter, som afspejler fælles nordiske synspunkter i forbindelse med de nye programmer. Gruppen har endvidere foreslået konkrete nordiske aktiviteter knyttet til overgangsfasen og implementeringen af de nye programmer. Det er arbejdsgruppens vurdering, at der kan opnås betydelige fordele gennem øget erfaringsudveksling inden for Ministerrådets styringsgrupper på uddannelsesområdet, og at EU-programmerne bør være et stående punkt på deres dagsorden.

Det europæiske skolenet (EUN), hvor Odin, det nordiske skoledatanet, deltager som en regional partner, blev søsat i september 1998. Odins redaktør sidder i EUN's Editorial Board, et rådgivende organ for EUN's operative kontor i Bruxelles. Odins værktøj for mobilitet foreligger på engelsk, herunder en oversigt over skoler i de nordiske lande. Antal netbesøgere fra andre lande end Norden er støt stigende. Tidsskriftet "Nordic School" udkommer årligt, såvel i trykt udgave som på Odin. Bladet sendes til organisationer, ambassader og institutioner uden for Norden.

IT-policygruppen har holdt sig informeret om udviklingen af EUN og blandt andet medvirket til en overenskomst mellem de nordiske lande om at samfinansiere en nordisk web-master ved EUN-kontoret i Bruxelles. Den nordiske webmaster har som delopgave at følge IT-udviklingen inden for EU-samarbejdet og bistå med kontaktvirksomhed og rådgivning for at sammenkoble nordiske operative projekter med virksomheder og muligheder inden for EU/Europa.

På området højere uddannelser har man arbejdet for, at det nordiske uddannelsesrum, etableret via mobilitetsprogrammer, netværk og projekter, forholder sig aktivt til tilsvarende europæiske aktiviteter. Endvidere arbejder sektoren aktivt sammen med Europarådets komité for højere uddannelse og forskning med hensyn til problemerne om anerkendelse af uddannelse og hindringer for adgang til højere uddannelse knyttet til Lissabon-konventionen og Legislative Reform Programme.

Den nordiske dimension i folkeoplysning og voksenundervisning har stor interesse i Europa. Med henblik på at udbrede kendskab til de nordiske modeller for livslang læring påbegyndte Styringsgruppen for folkeoplysning og voksenundervisning (FOVU) i 1998 udgivelsen af et nyt tidsskrift "Golden Riches – Nordic Adult Learning" rettet til en international læserkreds.

Som forberedelse til EU's nye uddannelsesprogrammer arrangerede FOVU en konference med deltagelse fra nordiske ministerier og brugermiljøer.

IT-policygruppen har analyseret delprogrammet om IT i EU's femte rammeprogram (Information Society Technologies (IST) programme for Research, Technology Development & Demonstration) og har konstateret, at stort set alle indslagene er særdeles relevante og interessante for de nordiske lande. Emneområdet sprogteknologi er udpeget som et særligt interessant

område for nordisk samarbejde, og policygruppens medlemmer har identificeret interessante nationale institutioner og nøglepersoner inden for temaet sprogteknologi for at opbygge et beredskab til nordisk deltagelse både i nordiske projekter og inden for rammerne af partnerskabet i EU's femte rammeprogram.

Nordisk Forskningspolitisk strategi blev vedtaget af Undervisnings- og Samarbejdsministrene i juni og godkendt af Nordisk Råd i november 1998. Dermed er der vedtaget en samlet proces for initiering af nye nordiske forskningsinitiativer. Strategien skal med udgangspunkt i nationale prioriteringer styrke det nordiske forskningssamarbejde også i forhold til europæisk og internationalt forskningssamarbejde. Som et led i denne initieringsproces afholdt Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR) i september 1998 et idégenererende seminar i Stockholm med henblik på at identificere mulige områder for nordiske forskningsinitiativer. I konsekvens heraf har FPR foreslået iværksat forskningsprogrammer inden for emnerne sprogteknologi, køn og vold samt epidemiologi. Ligeledes arbejder FPR i samarbejde med Ministerrådets velfærdssektor på at udvikle et forslag til velfærdsforskningsprogram - Velfærd og velfærdsstat - Norden i et europæisk perspektiv.

Mobilitetsordninger

Nordisk Forskeruddannelsesakademi (NorFA) har forsøgt at styrke samarbejdet med EU om forskeruddannelse i 1998 så et begrænset antal forskere og forskerstuderende fra ikke nordiske lande kan deltage i de nordiske netværks forskerkurser og øvrige aktiviteter. I 1998 afholdt NorFA 6 nordisk-europæisk forskeruddannelses kurser. Kun ét af kurserne havde medfinansiering fra EU's TMR program (Training and Mobility of Researchers). NorFA's styrelse har på den baggrund besluttet at ophøre med aktiviteten og de sidste nordisk-europæisk kurser afholdes i 1999. Af 44 forskernetværk finansieret af NorFA havde 23 netværk deltagere fra de baltiske lande og 19 netværk havde deltage fra det øvrige Europa.

Miljø og Ressourcepolitik

Miljø

Det nordiske miljøarbejde styres hovedsagelig af den nordiske miljøstrategi 1996-2000. EU/EØS-spørgsmålene udgør et højt prioriteret satsningsområde, ikke mindst fordi en vigtig del af den europæiske miljøregulering sker i EU/EØS-processerne.

I miljøstrategien angives det bl.a., at de nordiske lande lægger vægt på at fremme fælles synspunkter og arbejde for, at et højt ambitionsniveau lægges til grund for miljøarbejdet inden for EU/EØS. Denne intention er slået igennem i hele samarbejdsstrukturen, fra miljøministrene til embedsmandskomitéens arbejdsgrupper.

Miljøministrene har EU/EØS-spørgsmål som faste punkter på dagsordenen på sine møder. Her gennemgås dagsorden for kommende miljørådsmøde i EU, det aktuelle formandsprogram, aktuelle spørgsmål og særlig forberedte spørgsmål. Herudover indbyder det EU-ansvarlige formandsland samtlige nordiske miljøministre til et formøde umiddelbart inden EU's miljørådsmøder i Bruxelles eller Luxembourg, hvor man gennemgår dagsordenen på plads og har mulighed at fortsætte diskussionen om sådanne spørgsmål, som man har taget op på tidligere gennemgang i MR-M.

Samtlige arbejdsgrupper i sektoren arbejder i forhold til Europasøjlen med særlig vægt på EU/EØS-relaterede spørgsmål. Behandlingen varierer fra område til område, og omfatter såvel udarbejdelse af underlag som kan fases ind i Kommissionen som bidrag til dens initiativer, samråd om de nordiske landes ageren i EU's arbejdsgrupper og samråd om opfølgning af beslutninger og reguleringer vedtaget indenfor EU.

Over en tredjedel af miljøsektorens budgetmidler påtænkes anvendt på europarelaterede aktiviteter.

Økonomi og Finans

Finansministrene behandler bl.a. spørgsmål, som er aktuelle inden for ECOFIN og ENVECO, men også andre spørgsmål af særlig betydning for Norden og/eller nærområdet. Selv om det ikke altid handler om projekter eller konkrete handlingsplaner, bedømmes diskussionerne som et aktivt bidrag til øget nordisk forståelse i forbindelse med EU-spørgsmål. I 1998 blev følgende EU/EØS-relaterede emner berørt i Ministerrådet.

Ved de to Ministermøder i 1998 behandlede man spørgsmålet om ØMU'ens effekt på den nordiske økonomi og det nordiske samarbejde. Det skete i form af uformelle diskussioner. Nationale undersøgelser om ØMU samt beslutninger og forberedelser vedrørende emnet i EU-medlemslandene er blevet fremlagt. Det nordiske finansielle udvalg har opdateret tidligere udarbejdet baggrundsmateriale forud for ovennævnte diskussioner. Dagen før Ministermødet i Oslo den 9. november 1998 blev der afholdt et møde om ØMU mellem økonomi- og finansministrene på den ene side og statsministrene på den anden side. Ministrene gav udtryk for, at mødet var udbytterigt og hilste beslutningen om, at lignende møder skulle afholdes med passende mellemrum fremover, velkommen. Med indførelsen af Euroen og dermed ØMU'ens 3. fase ventes diskussionen fremover at fokusere på ligheder og forskelle mellem de lande, der er henholdsvis medlemmer og ikke-medlemmer af ØMU.

Finansministrene diskuterede på novembermødet i 1998 den såkaldte Cohesion Fund, som blev oprettet i forbindelse med EØS-aftalen mellem EU og bl.a. Island og Norge. Det rapporteredes, at Spanien har fremført krav om, at bidragene til "Cohesion Fund" fra EØS-landene skal fortsætte, selv om denne forpligtelse i henhold til EØS-aftalen ophører med udgangen af 1998. Island og Norge bad de nordiske EU-medlemmer om at arbejde for, at aftalen

respekteres, dvs. at Spaniens krav afvises. Finansministrene besluttede, at de nordiske EU-medlemmer noterer sig sagens stilling og undersøger, hvad der kan gøres.

I forbindelse med den igangværende undersøgelse om forudsætningerne for et øget børssamarbejde mellem henholdsvis de nordiske og de baltiske lande er der blevet afholdt to seminarer med repræsentanter fra de nordiske og baltiske værdipapirmarkeder. Formålet med seminarerne har primært været at belyse forskelle og ligheder mellem de nordiske og baltiske værdipapirmarkeder. I denne forbindelse blev det især undersøgt, hvor langt de baltiske og også de nordiske lande er kommet, når det gælder implementering af EU's direktiv om værdipapirmarkeder. Resultatet viser, at de nordiske lande er kommet langt i dette arbejde. Det gælder i store træk også i de baltiske lande. Forskellen mellem markederne ligger snarere i den generelle økonomiske virkelighed og de stadig meget forskelligartede virksomhedskulturer.

Inden for den tværsektorielle arbejdsgruppe for miljø- og økonomi, foregår en række projekter med EU-tilknytning, bl.a. undersøgelsen om økonomiske styringsmidler inden for Nordens og EU's miljøpolitik. I gruppen har man endvidere diskuteret aktuelle spørgsmål, som forventes at komme op på ENVECO-møderne i EU.

Regionalt

Samarbejdet omkring EU- og EØS-spørgsmål har været koncentreret om fælles videnopbygning samt informations- og erfaringsudveksling.

På politisk niveau har regionalministrene informeret hinanden om landenes holdning og positioner angående EU's strukturfondspolitik efter år 1999.

På det faglige/administrative niveau har man samarbejdet på tre forskellige måder:

a) Fælles videnopbygning, som kan forbedre landenes videngrundlag forud for diverse diskussioner og forhandling i EU, eller som kan bidrage til øget kendskab til, hvordan EU's strukturfondspolitik virker i Norden. Som et eksempel på det sidstnævnte kan nævnes Nordregio-projektet "Metaevaluering af strukturfondsprogrammerne i Norden", hvor resultater og erfaringer fra omkring 60 strukturfondsprogrammer gennemgås. Hensigten er at samle et materiale, som kan anvendes til at forbedre planlægningen og implementeringen af strukturfondsprogrammerne i næste programperiode. Rapporten forventes fremlagt i efteråret 1999.
b) Medfinansiering af EU's program for grænseregionalt samarbejde i Europa: Interreg IIA. Regionalsektoren anvender ca. 8 MDKK til denne type medfinansiering, eller omkring 50 % af de nordiske midler, som går til de ni nordiske grænseregionale områder (fra Nordkalotten i nord til Øresund i syd).
c) Fælles erfaringsudveksling for at opnå en optimal implementering af det ovennævnte Interreg-program. Her har regionalsektoren arrangeret semi-

narer og møder, hvor repræsentanter fra grænseregionerne diskuterer konkrete problemer og formidler erfaringer fra implementeringen af programmerne. Hensigten er at lære af hinanden for at opnå de bedst mulige resultater af programaktiviteterne. Man har også diskuteret, hvordan man kan forbedre planlægningen og implementeringen af det nye Interreg IIIA-program fra og med år 2000.

Samarbejdet omkring EU/EØS-spørgsmål foregår inden for rammerne af regionalsektorens samarbejdsprogram 1995-99 inklusive et tillæg om EU-samarbejdet. Et ministerrådsforslag om et nyt samarbejdsprogram for perioden 2000-2004 vil blive præsenteret i løbet af 1999.

Transport

Transportsektorens grænseoverskridende aktivitet udgør et naturligt forum for diskussioner om EU-spørgsmål, og Ministerrådet har diskuteret aktuelle EU-spørgsmål på sine møder, bl.a. de godskorridorer som er aktuelle i Norden, hvidbogen om infrastrukturafgifter samt transport- og miljøspørgsmål efter Cardiff-mødet. I redegørelsen til Nordisk Råd om udviklingen og det fremtidige transportsamarbejde behandles sektorens EU- og EØS-spørgsmål samt andre internationale spørgsmål. Der har været afholdt formøder i Bruxelles forud for rådsmøder mellem de nordiske lande.

Embedsmandskomitéen har diskuteret, at det britiske formandskab i EU fokuserer på transport-/miljøspørgsmål og luftfartsspørgsmål. Finland har efterlyst særligt nordisk betingede spørgsmål op til Finlands formandskab i EU.

Undersøgelsen om den nordlige dimension har til formål at identificere trafik- og transportpolitiske tyngdepunkter inden for den nordlige dimension, som kunne blive aktuelle under de nordiske landes kommende EU-formandskab. Finland har præsenteret landets forberedelse til formandskabet og de spørgsmål, som vil blive aktualiseret i forbindelse hermed inden for transport- og teleområdet.

De nordiske trafiksikkerhedsdage 1998 blev afholdt i Danmark med indlæg fra EU og med deltagere fra de baltiske lande.

Energi

Det nordiske energiarbejde baserer sig på den energipolitiske redegørelse til Nordisk Råd i 1996. Nordisk Ministerråd forsøger navnlig at følge op på og udvikle de tiltag, som statsministrene fremlagde i deres erklæring i Bergen i 1997 om "En bæredygtig energiforsyning omkring Østersøen". Udviklingen på energiområdet i de nordiske lande og internationalt de sidste år har skabt et øget behov for nordisk samarbejde om energispørgsmål. Det gælder specielt det nordiske el-marked og samspillet med EU og EØS' indre marked. Østersøregionens centrale stilling i det nordiske energiarbejde bevirker, at samarbejdet med EU og EØS er et prioriteret satsningsområde. Ministerrådet

forsøger at udvikle det energipolitiske samarbejde i Østersøregionen med alle lande i området, med EU-Kommissionen (Baltic Energy Task Force), Baltic 21, Østersørådet, Barents Euroarktiske Råd og energiselskaberne for at opnå en bæredygtig energiforsyning i regionen.

Europaspørgsmål står centralt i energiarbejdet i Nordisk Ministerråd, og Ministerrådet arbejder for at koordinere EU's og Nordens indsats i Østersøområdet og undgå dobbeltarbejde. EU's rammeprogram og EU-projekter følges op, og udforskningen af mulighederne for nordiske løsninger foregår på alle niveauer, fra energiministrene til embedsmandskomitéens adhoc-grupper. De nordiske lande arbejder for at fremme fælles nordiske synspunkter i EU/EØS-sammenhæng, og såvel Ministerrådet og Embedsmandskomitéen har EU/EØS-spørgsmål som fast punkt på dagsorden under deres møder. De nordiske lande mødes forud for møderne i EU's energiråd i Bruxelles, og landene har i løbet af året udtrykt stor tilfredshed med denne ordning.

Fiskeri

EU-spørgsmål er et fast dagsordenspunkt på såvel Ministerrådsmøder som møder i Nordisk Embedsmandskomité for fiskerispørgsmål (NEF), ligesom fiskeriministrene fra de nordiske EU-lande afholder koordinerende møder forud for ministermøder i EU-regi.

En række sager har i 1998 været løftet op under NEFs møder - primært af orienterende karakter, mens den vigtigste sag i 1998 har været den såkaldte miljømærkning af fisk.

Det nordiske fiskerisamarbejde har i denne sammenhæng bidraget i samarbejdet med EU-Kommissionen, ikke mindst ved at løfte sagen i regi af FAO. Ministerrådet har ved flere lejligheder stillet sine erfaringer på området til rådighed for EU's arbejde på feltet. Således er sagen løftet på såvel rådsmøder som i EU's interne fiskeriudvalg. Sidstnævnte på baggrund af et informationsnotat til EU-Kommissionen - "Certification of sustainable fisheries/fisheries products, information to the consumers". Norge og Danmark var repræsentanter for Norden ved Kommissionen Fisheries Advisory Committees workshop den 17. juni med 'miljømærkning' som tema, hvor DG XIV udtrykte taknemmelighed for det nordiske initiativ overfor FAO.

FAOs Technical Consultation i oktober førte desværre ikke umiddelbart til det forventede resultat, da en række, primært Sydamerikanske, lande udtrykte bekymring for, at en certificering af fiskerierne kunne udnyttes som en teknisk handelshindring og derfor først burde behandles i WTO. Landene var dog enige om, at emnet skulle behandles af FN's fiskerikomité (COFI) på det kommende møde i februar 1999 samt på det globale fiskeriministermøde i marts 1999.

Parallelt med dette arbejde, og anbefalet af Ministerrådets informationsprojekt 'Den Grønne Bølge', har Ministerrådet taget kontakt med det internationale havforskningsråd (ICES) for at få klarlagt om rådet ser sig i stand til

at udarbejde en vurdering af fiskerierne og havenes miljømæssige tilstand udfra en bæredygtighedsbetragtning. ICES har erklæret sig villig til dette og arbejdet er påbegyndt og forventes at kunne præsenteres for offentligheden i løbet af foråret 2000. Arbejdet vil dække de mest betydende havområder for EU's fiskeflåde, samt alle nordiske farvande, og forventes derfor at være et væsentligt bidrag til den fortsatte politiske dialog på området, herunder også muligheden for at påvirke revisionen af den fælles fiskeripolitik i EU.

Land- og Skovbrug

Det vigtigste grundlag for samarbejdet med EU/EØS-spørgsmål på jord- og skovbrugssektoren er knyttet til den nordiske handlingsplan for opfølgning af Madvaretopmødet i Rom i 1996. Handlingsplanen omfatter følgende hovedspørgsmål: bærekraftigt landbrug, genetiske ressourcer/biodiversitet, sikre madvarer, samarbejde med frivillige organisationer og international opfølgning.

En vigtig del af samarbejdet er knyttet til løbende informationsudveksling. På hvert ministermøde og embedsmandsmøde er EU/EØS et selvstændigt punkt på dagsordenen. Under punktet bliver der informeret om aktuelle problemstillinger og udviklingen inden for land- og skovbrugsområdet i EU. I 1998 har Agenda 2000 sammen med udvidelsen mod øst domineret gennemgangen.

Andre vigtige sager på landbrugssiden, som har været berørt, er kogalskab, salmonellabekæmpelse, reduktion af antibiotika i foder, genmodificerede organismer, veterinæraftalen generelt og problemet med belgisk blå-rød race specielt.

På skovsiden har det centrale spørgsmål været spørgsmålet om en fælles skovpolitik i EU. De sydlige lande har arbejdet meget hårdt for at få EU til at udarbejde en fælles skovpolitik. Dette har man modsat sig i Norden, da man var bange for, at det ville udvikle sig til en driftsstøttekultur, som man i Norden mente ville være uheldig. Resultatet er blevet, at EU har nøjedes med at udforme en skovstrategi.

Der har også været informeret om nordiske positioner og hvilke konsekvenser forskellige forslag vil få for det enkelte land. Man har endvidere drøftet, hvordan man i Norden kan påvirke EU i en speciel retning. Det gælder inden for salmonellabekæmpelsen, reduktion/forbud mod antibiotika i foder, dyrevelfærd/etik etc., hvor Norden har fælles interesser.

Sektorens samarbejdsorganer og institutioner arbejder også aktivt med EU-spørgsmål. Nordisk genbank deltager i seks EU-projekter inden for sit område. Nordisk genbank deltager endvidere i et større EU-projekt "Banking of Genetic Material and Data in Europe: Legal, Ethical and Economical Issues" inden for EU's fjerde rammeprogram for forskning.

SamNordisk Skovforskning (SNS) har aktivt kommenteret indholdet af EU's femte rammeprogram for forskning, og arrangeret et informationssemi-

nar om EU-forskning samt stillet midler til rådighed til ansøgningsformulering til det femte rammeprogram.

Velfærd og Erhverv

Social- og Sundhedspolitik

Sektorens embedsmandskomité og ministerråd har EU og Europaspørgsmål som et fast punkt på dagsordenen ved sine møder. Ved siden av generelle diskussioner og informationsudveksling, har EK-S i særlig grad koncentreret sig om diskussioner omkring forordning 1408/71 om social sikkerhed og i nogen grad forordning 1612/68 om fri bevægelse af personer og konsekvenser af ændringer i disse. Dette er særlig aktuelt i forhold til de nordiske socialkonventioner. I tillæg bruges møderne til koordinering av nordiske synspunkter gennem bl.a. aftaler om fælles formøder i forbindelse med EU's rådsmøder. Også sager fra Europarådet, WHO's Europakontor og OECD tages op på Minister- og Embedsmandskomitémøder.

Sektoren har i 1998 ikke drevet projektvirksomhed finansieret via de frie projektmidler knyttet direkte til EU. Derimod planlægges et større forskningsprojekt med øremærkede midler, hvor de nordiske velfærdsstater og deres udvikling ses i et europæisk perspektiv. Planarbejde omkring dette har fundet sted i 1998, men hovedvægten af aktiviteten vil foregå fra 2000 og fremover.

Ca. 85% af sektorens midler benyttes til drift af syv nordiske institutioner. Hovedparten af social- og helsesektorens aktiviteter indenfor Europasøjlen ligger derfor på disse. Af deres aktiviteter kan nævnes:

Nordiska Läkemedelsnämnden (NLN) har i løbet af året ændret dele af sin virksomhed som følge af ændringer i EU's aktiviteter. Fra produktion af guidelines for lægemiddelbrug og gennemgang af de nordiske landes EU-tilpasning er hovedvægten nu lagt på at udgøre et forum for nordisk samarbejde i EU. Deltagelse som observatør i flere arbejdsgrupper har gjort det muligt også for Island og Norge at indgå i det europæiske lægemiddelsamarbejde.

Nordiska Hälsovårdshögskolan (NHV) har bl.a. som formål at stimulere til nordisk samarbejde for international folkesundhedsvidenskab, og deltagelse i forskellige europæiske samarbejdsfora er vigtigt for at opnå dette. I 1998 har skolen været aktiv i forhold til den europæiske sammenslutning af højere uddannelsesinstitutioner for folkesundhed. Derudover har man arbejdet med emner inden for menneskerettigheder og patientrettigheder på europæisk plan. Dette arbejde forsætter ind i 1999.

Nordisk Institutt for Odontologisk Materialprøvning (NIOM) er aktiv inden for afprøvning og certificering af dentale materialer, herunder en bety-

delig aktivitet omkring CE-mærkning. Det europæiske marked er derfor vigtigt for institutionen, og dette afspejler sig i indretningen af forsknings- og publikationsaktiviteterne.

Nordiska Nämnden för Alkohol- och Drogforskning (NAD) initierer forskning og samarbejde omkring nordisk alkoholkontrol, hvor et europæisk perspektiv også er involveret. Særligt vigtigt er dog samarbejdet med Europa på det narkotikapolitiske plan, både når det gælder forebyggelse, forbrug og sociale faktorer.

Nordiska Samarbetsorganet för Handikapfrågor (NSH) har som et af sine seks programområder europæisk og internationalt samarbejde. I eget regi og gennem samarbejdet i Nordisk Handikappolitisk Råd har NSH dels været aktiv i produktion af forskellige guidelines og kravspecifikationer, dels været med i opbygningen af brugerdeltagelse og indflydelse på samfundets udformning. Også arbejdet på Nordisk Udviklingscenter for Handikaphjælpemidler i Finland har haft europæisk gennemslagskraft.

Nordisk Uddannelsescenter for Døvblindepersonale (NUD) fungerer som et center for spidskompetence også i europæisk sammenhæng og deltager i forskellige arbejdsgrupper og konferencer på europæisk niveau.

Nordisk Utbildningsprogram för utveckling av social service (NOPUS) har gennem temakurser belyst de nordiske velfærdsstater og deres forhold til EU. Endvidere drives et udviklingsprojekt for kvalitet i socialtjenesten, som også har europæisk perspektiv.

Narkotika

I det samarbejde, der varetages af Ministerrådet for Narkotikaspørgsmål lægges stor vægt på at udveksle synspunkter – og om muligt at samordne – landenes synspunkter på narkotikapolitik i internationale fora. Dette gælder både i FN-, i Europaråds- og i EU-regi. I 1998 har der været lagt stor vægt på landenes forberedelser til FN's specialsession om narkotikapolitik UNGASS i juni 1998 i New York.

Vedrørende EU-samarbejdet er der både i Ministerrådets og i embedsmandskomiténs regi blevet orienteret om aktuelle forhold, herunder om arbejdet i EU's overvågningscenter i Lissabon (European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction). I forlængelse heraf har embedsmandskomitéen planlagt at invitere centrets direktør til møde i begyndelsen af 1999 med henblik på en nærmere orientering om EU's database på narkotikaområdet.

Ligeledes er der i embedsmandskomitéen orienteret om EU formandsskabets prioritering af demand reduction, forebyggelse og behandling.

Forbrugerpolitik

Embedsmandskomitéen har i løbet af året fortsat arbejdet med at styrke forbrugernes stilling også på det europæiske plan, blandt andet ved at introducere nordisk forbrugerpolitik ved udformningen af EØS/ EU-retsdokumenter. I handlingsprogrammet for det nordiske forbrugersamarbejde er prøvning i EU sammenhænge af grænseoverskridende tvister i reklamationsnævn et prioriteret arbejde, og Embedsmandskomitéen påbegyndte i 1998 et samarbejde med Kommissionen på området. Arbejdet ligger på linje med Kommissionens handlingsplan for udvidelse af forbrugernes påtaleret og regulering af forbrugertvister inden for EU-markedet.

Det europæiske netværk for budgetrådgivning, "The Consumer Debt Net", har fortsat sin aktivitet i løbet af 1998 bl.a. ved udgivelsen af tre numre af nyhedsbrevet "Money Matters". Disse numre har som forsøg været lagt ud på Internettet.

Netværket for forbrugerundervisning har gennemført en konference om forbrugerundervisning i læreruddannelsen, hvor også EU-kommissionen var repræsenteret. Siden 1994 har netværket stået for udgivelsen af nyhedsbrevet "NICE-Mail" en gang om året til det europæiske netværk "European Network of Consumers Educators". Nyhedsbrevet, som i 1998 også har været lagt ud på Internettet, blev halvt finansieret af EU-kommissionen.

Netværket "Forbrugerindflydelse på standardisering", der har til formål at opnå nordisk indflydelse på primært det europæiske standardiseringsarbejde, har stor betydning for indflydelsen på den europæiske udvikling. Projektet muliggør nordiske samrådsmøder om europæisk og international standardisering, undersøgelsesarbejde og kontakter med det europæiske organ for forbrugerstandardisering ANEC. I løbet af året har der bl.a. været arrangeret samrådsmøder om børnesikkerhed, mærkning af husholdningsapparater, organiske kemiske bestanddele i legetøj.

Fælles spørgsmål ved håndteringen af EU's notifikationssystem RAPEX behandles i et samarbejdsforum for produktsikkerhed. Forummet fungerer også godt til information om tilfælde, der ikke giver anledning til anmeldelse til Kommissionen i henhold til RAPEX-systemet eller direktivets sikkerhedsklausuler, men som alligevel bedømmes som interessante.

EK-Konsuments arbejde i 1997 med at analysere direktivet om ansøgning om nedlæggelse af forbud for at beskytte forbrugernes interesser har i det forgangne år være til nytte i arbejdet med revisionen af Bruxelles- og Lugano-konventionerne.

Konsumentsektoren har i løbet af året påbegyndt et arbejde om forbrugerne og registerpolitikken i de nordiske lande med henblik på at bevare et højt beskyttelsesniveau for enkeltpersoner i den fremtidige registerlovgivning, idet en EU-harmonisering på området er indledt.

Det i tidligere år påbegyndte arbejde med at analysere sammenlignende reklame i forbindelse med direktivet om vildledende reklame med henblik på

at opnå et beslutningsgrundlag for implementering blev afsluttet i løbet af året. Der er endvidere gennemført en analyse af, hvilken lovgivning direktivet om forbrugerbeskyttelse ved distanceaftaler i sin endelige ordlyd bør foranledige fra et forbrugersynspunkt.

Nordisk samråd er derudover bl.a. sket om forslaget til EU-direktiv om forbrugerkøb og garantier og om EU's bevægelsesdirektiv for finansielle ydelser, som tillader opretholdelse af nationale love, der er baserede på "almenvellet" (general good).

Ved forbrugerministrenes møde i 1998 deltog såvel generaldirektøren for EU-kommissionens DG XXIV Horst Reichenbach som den daværende britiske forbrugerminister Nigel Griffiths, der i foråret var formand for EU's forbrugerministerråd.

Levnedsmidler

De nordiske lande har sat sig som mål at påvirke dagsordenen i EU/EØS i spørgsmål som er vigtige for Norden, og især hvor Norden har gode løsninger og nye metoder at tilbyde. Norden har stor nytte af koordinering af de nordiske synspunkter i forbindelse med diskussioner af tolkninger af regler i EUs komitéer og grupper, f.eks. i forbindelse med forenkling af hygiejnedirektivet. Den grønbog om levnedsmiddellovgivning, som DG III har udarbejdet følges op bl.a. i et netværk, der er oprettet til formålet.

Nordisk Arbejdsgruppe for lovgivningsspørgsmål har som hovedopgave at medvirke til en effektivisering af arbejdet med udarbejdelse, implementering og tolkning af EU-reglerne, og af nordisk og international lovgivning. Desuden skal gruppen samarbejde med de andre arbejdsgrupper under embedsmandskomitéen for levnedsmiddelsspørgsmål og bistå dem med juridisk fagkundskab. Af projekter, som arbejdsgruppen har beskæftiget sig med i 98 kan bl.a. nævnes EU's vin- og spiritusregler, WTO-aftalens konsekvenser og aromarapportering til EU.

Som et led i planen for forstærket nordisk indsats for risikoanalyse har levnedsmiddelsektoren i 1998 begyndt etablering af et ensartet og sammenligneligt datagrundlag ved mikrobiologisk overvågning af levnedsmidler, med henblik på forebyggelse baseret på risikoanalyse. Databasen skal bruges til oparbejdelse af fællesnordisk dokumentation og argumenter, som vil kunne sikre større international gennemslagskraft i relation til EU, Codex og evt. WTO.

I relation til Codex mærkningskomité har de nordiske lande kunnet påvirke arbejdet med mærkning af allergene substanser. Fremgangen i Codex har ført til at arbejde om allergimærkning er initieret i EU. I Codex tilsætningsstofkommitté har nordisk koordinering løftet vigtige forbrugeraspekter frem om anvendelse af tilsætningsstoffer. I Codex kommitté for levnedsmiddelhygiejne har de nordiske lande initieret en diskussion i Codex Alimentarius' hygiejnekomite om behovet for at tage hensyn til lave forekomster af sygdoms-

fremkaldende mikroorganismer i specifikke regioner eller lande. Arbejdet er fortsat i 1998 i et nordisk netværk om Nordiskt kontaktnät för livsmedel som hurtigt formidler information til nabolandene om partier af levnedsmidler som bedømmes som skadelige eller på anden måde er uacceptable. Netværket udfylder en vigtig funktion som komplement til EUs Rapex-system.

Netværksarbejde om kontaminanter var et andet vigtigt område i 1998, fordi der pågår harmoniseringsarbejde både i Codex og EU. Samarbejdet har medført, at de nordiske lande har fået en central stilling i Codex, hvor Danmark har fået formandskabet i en arbejdsgruppe om kontaminanter. Af andre vigtige netværk kan nævnes drikkevand, novel foods-regler og tilsætningsstoffer.

Projektrapporter har vist sig at udgøre værdifulde dokumenter i det internationale arbejde. For at en substans eller et arbejdsområde skal føres på dagsordnen i de videnskabelige, internationale kommittéer fordres omfattende videnskabelig dokumentation. De nordiske projektrapporter, som er udarbejdet af embedsmandskomitéen anvendes såvel i EU som i Codexarbejdet. Eksempel på vigtige områder, hvor projektrapporter har kunnet anvendes konkret i det internationale arbejde er bl.a. lakker til dåser og klorholdige organiske forbindelser. Rapporten "Fusarium toxins in cereals- a risk assessment" er blevet fremsendt til Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives for at udgøre et underlag for en kommende risikovurdering af substansen zearalenone.

Indenfor CEN-arbejdet koordinerer de nordiske lande deres deltagelse i de forskellige arbejdsgrupper, således at Norden er repræsenteret i de fleste. Nordiske penge finansierer fælles-nordisk deltagelse i de vigtigste af de arbejdsgrupper, hvor der ikke i forvejen er nordiske lande repræsenteret. Dette samordningsarbejde udføres af Nordisk metodikkomité för livsmedel, NMKL.

Lovgivningssektoren

Lovgivningssektorens samarbejde omkring EU-søjlen er primært rettet mod at sikre samråd ved udarbejdelse og implementering af EU-retsakter i national lovgivning med henblik på at sikre den nordiske retslighed. Nordiske samrådsgrupper nedsættes når der er særligt behov derfor. Formålet med samarbejdet er, at sikre en koordinering og samordning af de foranstaltninger, der iværksættes i medlemsstaterne ved implementering af EU-lovgivning.

Embedsmandskomitéen gennemgår regelmæssigt aktuelle retsakter under udarbejdelse og implementering på justitsministeriernes sagsområder og tager initiativ til at iværksætte kontakt på nordisk niveau til behandling af nye initiativer og implementering af vedtagne retsakter. Særlig opmærksomhed rettes mod at undersøge forudsætningerne for nordisk samarbejde på det selskabsretlige område, samt omkring korruption og betalingsforsinkelser.

Endvidere er der taget initiativ til en gennemgang af Amsterdamtraktaten med henblik på at vurdere dens indvirkning på det nordiske lovgivningssam-

arbejde. De nordiske landes mulighed for at indgå aftale/konvention på områder hvor der er udarbejdet europæiske prioriteringer belyses også.

Til fortsættelse af det nordiske samarbejde omkring forskning i europæisk integrationsret, vil det tidligere nordiske kontaktnet blive nedsat som en egentlig arbejdsgruppe under Ministerrådet og vil have til opgave at tage initiativ til samnordisk forskning omkring europæisk integrationsret.

På initiativ af det svenske formandskab, er der taget initiativ til iværksættelse af en udredning og afholdelse af en konference til belysning af udviklingen af det nordiske lovgivningssamarbejde i relation til EU/EØS. Formålet med projektet er, ud fra en retslig og pragmatisk analyse af forudsætningerne for det nordiske lovgivningssamarbejde i et integreret Europa, at drage konklusioner om hvorledes dette samarbejde bør udformes i de kommende år. Udredningen forventes afsluttet i slutningen af 1999.

Erhverv

Dagsordenerne for EU-industrirådsmøder og spørgsmål vedrørende EU's regionalstrukturfond var blandt de temaer, som blev drøftet på årets EK- og MR-møder. På et uformelt møde mellem EK, industriattacheerne fra de nordiske repræsentationer og EFTA-sekretariatet i Bruxelles blev det drøftet, hvorledes informationsudvekslingen inden for erhvervssektoren kan styrkes mellem "Norden" og "Bruxelles". Det blev besluttet, at de nordiske erhvervsattachéer i fremtiden til orientering får tilsendt dagsordener samt nordiske arbejdsdokumenter i relation til EU-sager, der behandles i embedsmandskomitéen for erhvervsspørgsmål. I tilknytning til det uformelle møde orienterede repræsentanter fra EU-kommissionen om aktuelle emner vedrørende benchmarking, EU's industrielle konkurrencepolitik samt om EU-kommissionens aktuelle målsætninger og arbejde med elektronisk handel.

I Nordisk Industrifonds strategi for 1998 – 2000 er Europa ikke prioriteret. Dette beror på, at der er en arbejdsdeling mellem Nordisk Industrifond og de nationale forskningsfinansierede og erhvervsfremmende organer, som sidder i Nordisk Industrifonds bestyrelse. Eftersom disse organers arbejdsområder dækker de europæiske aspekter, finder Nordisk Industrifonds bestyrelse, at fondens indsatser hovedsageligt skal skabe nordiske synergier.

Nordtest har udarbejdet en række policy-papirer og -rapporter med henblik på fremme af nordiske interesser omkring udvikling af effektive kvalitets- og standardiseringsprocedurer i Europa. Med disse papirer ydes et vigtigt bidrag til det internationale standardiseringsarbejde. I relation til EU-kommissionen har Nordtest hovedsageligt haft kontakt til DGIII og DGXII. Samarbejdet har hovedsageligt omfattet projektevaluering og fremførelse af synspunkter om aktuelle emner vedrørende kvalitetssikring i laboratorier.

Byggeri og Bolig

Boligområdet ligger for den største dels vedkommende uden for EU-Traktaten. Boligpolitiske temaer behandles imidlertid på årlige uformelle ministermøder. Op til disse møder gennemføres nordisk koordinering og informationsudveksling.

Hertil kommer, at EU/EØS-spørgsmål også i 1998 var på dagsordenen på såvel Minister- som embedsmandskomitémøder. Af Byg- og boligsektorens handlingsplan for 1998 – 2001, som Nordisk Råd behandlede i 1998, fremgår, at de nordiske lande vil samarbejde om implementering af EU's byggevaredirektiv. Et egentligt nordisk samarbejde inden for dette område vil imidlertid kræve betydeligt flere midler, end der er til rådighed for sektoren. Hertil kommer, at der er tale om et EU-spørgsmål, hvor der kun sker få fremskridt, bl.a. fordi kompetencen i Tyskland ligger på delstatsniveau.

På to af de fire embedsmandskomitémøder, som blev holdt i 1998, blev der fra norsk side givet en orientering om Husbankens aktuelle EU-retslige problemer omkring boliglångivning. Fra finsk side blev der givet en orientering om planerne for afholdelsen af et uformelt EU-boligministermøde i Kopoi i efteråret 1999 med hovedtemaet "ældreboliger".

Arbejdsmarked og Arbejdsmiljø

I samarbejdsprogrammet for arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet 1995-2000 er Norden og den europæiske integration et af de centrale dagsordenpunkter. Formålet med dette dagsordenspunkt er, at sætte det nordiske samarbejde ind i en europæisk sammenhæng, således at f.eks. den nordiske model for regulering af arbejdslivsrelationer forsøges gjort gældende i det europæiske samarbejde.

Ønsket om, at de grundlæggende principper i den nordiske model gøres gældende i det europæiske samarbejde, har været en medvirkende årsag til nedsættelsen af en EU-koordineringsgruppe med repræsentanter fra alle landene. EU-koordineringsgruppen afholdte formøder ca. 2 uger forud for de 4 Rådsmøder i EU og drøftede her den foreløbige dagsorden. På formøderne udveksles der information og synspunkter om de forestående EU dagsordenspunkter og landene undersøger om der kan findes en fælles nordisk holdning til dem. Drøftelserne i EU-koordinationsgruppen indgår i landenes orientering af deres minister forud for Rådsmøderne i EU.

Nordisk sysselsättningsredogörelse, der fremlagdes på Nordisk Råds Session 1998, er et andet eksempel på, at der på det nordiske arbejdsmarkedsområde foretages en tæt koordinering overfor initiativer i EU. I dette tilfælde er det aftalen i Amsterdamtraktaten om at EU-medlemslandene skal aflevere de såkaldte National Action Plans (NAP'er) til Kommissionen, der har haft en afsmittende virkning. Således har de nordiske lande udarbejdet en fælles rapport på beskæftigelsesområdet i 1997 og 1998.

På arbejdslivs- og arbejdsretsområdet har der været kontakter til EU-organet European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions i Dublin, ligesom der på arbejdsmiljøområdet er et intensivt samarbejde med flere organer i EU, herunder arbejdsmiljøagenturet i Bilbao. Desuden består en stor del af samarbejdet på arbejdsmiljøområdet i standardisering af arbejdsmiljøforhold inden for de enkelte EU-direktiver. I Nordisk Ministerråds rammer samordnes således samarbejdet i EU-arbejdsgrupperne, ligesom man i Ministerrådets rammer drøfter mulighederne for ensartet nordisk implementering af EU-regelværk.

Ligestilling

Ligestilling er et godt eksempel på et politisk område, hvor de nordiske landes indsats er meget påskønnet. Derfor er det vigtigt at fortsætte med en høj profilering af ligestillingsspørgsmål inden for det nordiske samarbejde. Områder, der omfattes af det nordiske samarbejdsprogram i ligestillingssektoren for årene 1995-2000 og som er interessante i et EU-perspektiv, er bl.a.:

- Kvinder på arbejdsmarkedet og småbørnsforældres mulighed for at kombinere familieliv og arbejdsliv
- Kvinder i beslutningsprocesser
- Integrering af køns- og ligestillingsperspektivet (mainstreaming) som metode
- Mænd og ligestilling

Ligestillingsministrene har på sine møder udvekslet information om aktuelle EU-spørgsmål. Med udgangspunkt i beslutninger fra Samarbejdsministrene har ligestillingsministrene besluttet at effektivisere behandlingen af EU/EØS-relaterede spørgsmål. Sektoren satser på at påvirke dagsordenen på længere sigt. Ved at udgive rapporter om undersøgelser og fremadrettede projekter og ved at satse på forskning inden for rammerne af Nordisk institutt for kvinne- og kjønnsforskning (NIKK) kan vi i Norden have mulighed for at påvirke EU/EØS-dagsordenen i ligestillingsspørgsmål. NIKK har en betydningsfuld rolle at spille med hensyn til at iværksætte og videreformidle en sådan forskning.

Beskæftigelsesspørgsmålet har fået høj prioritet i EU og også ligestillingsaspekterne er blevet taget op. I denne sammenhæng vil Ligestillingsministrene forbedre samarbejdet mellem ligestillings- og arbejdsmarkedssektoren. De nordiske fagattachéer i Bruxelles har ikke ligestilling som deres eneste ansvarsområde, de er primært ansvarlige for arbejdsmarkedsspørgsmål og/eller sociale spørgsmål. Derfor er det vigtigt, at man også mellem embedsmandskomitéerne og inden for Ministerrådssekretariatet har et godt tværsektorielt samarbejde, navnlig hvad angår informationsudveksling mellem sektorerne.

Sektoren forsøger at påvirke den europæiske ligestillingspolitik gennem satsninger på projekter om integrering af ligestilling på alle poliske områder (mainstreaming) samt ved at fokusere på temaet Mænd og ligestilling.

Ligestillingssektoren har i overensstemmelse med samarbejdsprogrammet påbegyndt et nordisk mainstreamingprojekt, hvis formål er at øge kundskaberne og udvikle og anvende et strategisk arbejde for at inkorporere ligestillingsperspektivet i det daglige arbejde. Projektet er et såkaldt paraplyprojekt, hvor flere forskellige aktiviteter og delprojekter indgår. Kernen er de delprojekter i kommuner, amter eller på regeringsniveau, som de nordiske lande gennemfører. Samarbejdsministrene har for sit vedkommende vedtaget en plan for integrering af ligestilling i Ministerrådssekretariatets aktiviteter. En projektgruppe er udpeget for at realisere planen. Inden for EU-Kommissionen arbejder man med samme problematik. Der har været kontakter til nordiske eksperter.

Mainstreaming som metode i ligestillingsarbejdet er et spørgsmål med høj prioritet i EU-Kommissionen. En særskilt gruppe kommissærer har det overordnede ansvar for arbejdet. På interne seminarer for de ansatte i kommissionen har projektlederen for det nordiske mainstreamingprojekt fungeret som forelæser. Hos DG V's ligestillingsenhed arbejder en ekspert udstationeret fra det norske familie- og børneministerium specifikt med mainstreamingspørgsmål. Hun deltog som forelæser på et halvdagsseminar for sekretariatets personale, som projektgruppen for integrering af ligestilling arrangerede i oktober.

Det nordiske mainstreamingprojekt som afsluttes i år 2000 er banebrydende og vil helt sikkert resultere i, at de erfaringer vi har fået i Norden får stor indflydelse på, hvordan metoden med at integrere et køns- og ligestillingsperspektiv bliver gennemført i andre lande.

Ligestillingsministrene har vedtaget en handlingsplan for Mænd og ligestilling. Formålet er at planlægge forskellige initiativer, som kan have interesse også i EU-sammenhæng. I år 1999 påbegynder en koordinator for mandeforskning sit arbejde ved NIKK.

3. Opfølgning af rekommandationer med EU-relevans

En række af Nordisk Råds rekommandationer relaterer sig til Ministerrådets sektorarbejde med EU/EØS-spørgsmål.

På **kulturområdet**, er ansvaret for opfølgning af Nordisk Råds rekommandation vedrørende de nordiske landes / små landes særstilling og særbehov i forbindelse med mediaudviklingen i Europa (28/1997), samt af rekommandation om børn og unges behov i forbindelse med udviklingen af MEDIA III programmet (22/1997), lagt hos de enkelte lande. Opfølgning af disse rekommandationer indgår dog i Kultur- og Massemediagruppens arbejdsområde

som et centralt emne. Dette sker først og fremmest ved at sikre nordisk dialog og samråd om mediapolitiske sager i EU.

Miljøsektoren har behandlet Rekommandation nr. 33/1995/euro angående obligatoriske miljøafgifter og miljøskatter i EU. I Ministerrådets rapportering til Nordisk Råd, anføres det, at de nordiske lande fortsætter med at arbejde aktivt inden for EU for indførelsen af en obligatorisk CO_2-afgift samt for at reducere udslip, men hidtil uden resultat hvad angår spørgsmålet om en fælles CO_2-afgift. De nordiske lande har gennem deres aktive rolle medvirket til vedtagelsen af EU's forsuringsstrategi. Man samarbejder endvidere for at fremme arbejdet med at følge op på strategien gennem nye eller skærpede EU-direktiver, bl.a. arbejdet med det såkaldte loftsdirektiv. Endvidere har samtlige nordiske lande indført national regulering af udslip af luftforurenende stoffer. Flere af landene har endvidere indført forskellige typer nationale energiskatter.

Til opfølgning af Rekommandation nr. 34/1995/när om **Regionalt samarbejde på energiområdet** har de nordiske lande taget initiativ til at samarbejde aktivt med EU for at etablere en bærekraftig energiforsyning omkring Østersøregionen. Etableringen af Joint Programme er et eksempel på dette. Specielt arbejder de nordiske arbejdsgrupper tæt med EU for at fremme det regionale samarbejde omkring Østersøen (informationsudveksling) og for at øge kompetencen i de baltiske lande og Rusland inden for energieffektivisering.

På **Transportsektoren** har Rekommandation nr. 2/1998 angående nordiske godstransporter en direkte forbindelse til Ministerrådets diskussioner om transportkorridorer, såkaldte "freeways".

Levnedsmiddelssektoren har behandlet Rekommandation nr. 32/97 om levnedsmiddelsikkerhed. Der er blevet udarbejdet en plan for at forøge det nordiske samarbejde med at udarbejde videnskabeligt baserede risikovurderinger af levnedsmidler, således at disse kan anvendes af de videnskabelige komiteer i EU og WTO. Ministerrådet har redegjort for det nordiske samarbejde i embedsmandskomiteen og målene for dette arbejde, herunder bl.a. at øge indflydelsen i internationale organer indenfor risikovurdering. Ministerrådet har 5 faste arbejdsgrupper under embedsmandskomitéens ledelse, som tilvejebringer forskningsresultater og som samtidig skal stille forslag om anvendelse i internationale sammenhænge. I FAO/WHO har de nordiske resultater f.eks. kunnet anvendes i det internationale arbejde om svampetoxiner (mögel), om klorholdige organiske forbindelser og om substansen zearalenone. I Codexarbejdet har de nordiske resultater kunnet anvendes for at forbedre mærkning af allergene substanser og for at iværksætte allergimærkning

i EU-regi. I Codex-tilsætningsstofkomité har man kunnet fremhæve forbrugerperspektivet v.h.a. nordiske resultater og i Codex-levnedsmiddelhygiejne har man kunnet arbejde med levnedsmiddelbårne sygdomsfremkaldende organismer i.f.t. im- og eksport. Der arbejdes også med kontaminanter i levnedsmidler. Ministerrådet mener, at det nordiske netværksarbejde har været en forudsætning for at samordne den nordiske ageren i internationale organer og har medført at de nordiske lande har fået en central stilling inden for Codex. Det understreges, at en vigtig effekt er muligheden for at kunne udveksle erfaringer.

4. Planlagte aktiviteter og prioriteringer

Ministerrådets planlagte arbejde med EU-spørgsmål tager udgangspunkt i Ministerrådets overordnede virksomhedsplan for 1999. Derudover udarbejder de enkelte sektorer, i samarbejdsprogrammer og handlingsplaner, prioriteringer for det fortsatte samarbejde omkring EU/EØS-spørgsmål. Initiativer taget af Formandskabslandet er også af stor betydning for samarbejdet omkring EU-søjlen.

Kultur, forskning og Uddannelse

Kultursektoren vil fortsætte udviklingen af en europadimension i lyset af de erfaringer som er blevet gjort i de seneste år. På mediaområdet er der fortsat mange opgaver hvor nordisk samråd og samarbejde er vigtigt. Der vil blive lagt særlig vægt på public service aspektet i den mediapolitiske udvikling i Europa. På børne- og ungdomsområdet vil samarbejdet med europæiske parter fortsætte, samtidig med at det nordiske samråd om europaspørgsmål styrkes mest mulig. På kunstområdet fortsætter undersøgelse af mulighederne for samarbejde med europæiske parter, men det forventes, at det fortsat først og fremmest bliver i form af enkelte samarbejdsprojekter og informationsudbytte.

Inden for **forsknings- og uddannelsessektoren**, har en arbejdsgruppe, sammensat med eksperter fra landene gennemgået og analyseret Kommissionens forslag til nye uddannelsesprogrammer i EU efter 1999. Arbejdsgruppen har fokuseret på 13 punkter, som reflekterer fælles nordiske synspunkter i forbindelse med de nye programmer.

Gennem dette arbejde er grundlaget for udformningen af en ny generation programmer færdigt. Det fremtidige nordiske arbejde vil derfor naturligt koncentrere sig om overgangsfasen og implementering af de nye uddannelsesprogrammer samt oplæring og erfaringsudveksling for at inddrage flere nordiske partnere i programaktiviteterne. Arbejdsgruppen har foreslået konkrete nordiske aktiviteter knyttet til implementering af de nye programmer.

Aktuelle EU-spørgsmål med nordisk relevans vil fortsat være et stående punkt på dagsordenen hos såvel undervisningsministrene som i sektorens styringsgrupper. Sektorens nye 5-årige strategiplan samt nye handlingsplaner for skole- og voksenuddannelsesområdet og den rullende dagsorden for højere uddannelse vil naturligvis have klarere fokus på tættere dialog og samspil med det europæiske uddannelsesområde, både når det gælder mobilitetsprogrammer, netværk og projekter.

Projektet om regionalt samarbejde inden for højere uddannelse i Europa var tema ved den europæiske konference for internationale universitets- og højskoleadministratorer (EIEA) som blev arrangeret i Stockholm i efteråret 1998. Flere temaer, bl.a. uddannelse og demokrati, hensigten med universitetsforskning og livslang læring blev belyst ved UNESCO's verdenskonference om højere uddannelse i efteråret 1998.

IT-policygruppen planlægger i efteråret 1999 at arrangere et møde i London med temaet Norden i Europa - Europæisk forskning og erfaringer. Målet er yderligere at undersøge mulighederne for nordisk samarbejde, partnerskab og synergieffekter inden for rammerne af IST-programmet i femte rammeprogram. IST-programmet skal også analyseres nærmere i forbindelse med, at IT-policygruppen fremsætter forslag baseret på den kommende rapport Forskning om IT og pædagogik samt via bestyrelsen for programmet NORDUnet2, i forbindelse med at den foretager sine prioriteringer for kommende projektvirksomhed.

Miljø og Ressourcepolitik

Miljøsektorens samarbejde i forhold til EU/EØS støtter sig til den nordiske miljøstrategi, som regulerer både formen og retningen på samarbejdet. Udgangspunktet for arbejdet er bl.a. højest mulige ambitionsniveau, udvikling af effektive styremidler, indførelse af bindende regler på miljøområdet og indførelse af minimumsregler på højest mulige beskyttelsesniveau.

I strategien angives det bl.a., at Ministerrådsstrukturen bedst kan udnyttes vedrørende det langsigtede EU-arbejde, bl.a. angående ny eller skærpet regulering på områder af særlig nordisk interesse. Denne bedømmelse er i en række tilfælde blevet bekræftet ved overvejelser omkring formen på miljøsektorens arbejde i forhold til EU/EØS.

I 1999 gennemføres en uafhængig vurdering af den nordiske miljøstrategi. Vurderingen forventes at ligge til grund for forhandlingerne af et nyt styreinstrument for det nordiske miljøsamarbejde, som forventes at kunne gælde fra år 2001. Et sådant styreinstrument forventes at regulere retningen på det fremtidige samarbejde omkring EU/EØS-spørgsmål inden for rammerne af det nordiske miljøsamarbejde.

1999 planlægges videre et møde mellem embedsmandskomittéen og repræsentanter for EU's formandskab Tyskland, hvor både direkte EU spørgsmål og andre internationale spørgsmål af EU relevans tages op.

Samarbejdet omkring EU-spørgsmål i Nordisk Ministerråds **økonomi- og finanssektor** forventes at fortsætte på lignende måde som hidtil. I projektvirksomheden tages der stadig oftere konkrete EU-relaterede spørgsmål op. Samtidig fortsætter diskussionen og udvekslingen af information vedrørende bl.a. den Europæiske Økonomiske og Monetære Union samt aktuelle spørgsmål på dagsordenen i ECOFIN og ENVECO.

Inden for **Regionalsektoren** fortsætter man de politiske diskussioner om EU's fremtidige strukturfondspolitik. Ministrene vil desuden lægge stor vægt på at diskutere og opsummere erfaringer fra strukturfondspolitikken i Norden som grundlag for de enkelte nordiske EU-landes planlægning og implementering af den næste strukturfondsperiode. Denne erfaringsopbygning bliver også af interesse for EØS-landene, og regionalministrene vil fortsat anvende en del af de nordiske midler til medfinansiering af programmet. Den fælles erfaringsopbygning og erfaringsudveksling mellem de enkelte grænseregioner vil også blive videreudviklet frem til og med 1999. Regionalministrene planlægger i løbet af 1999 at fremlægge et Ministerrådsforslag om et nyt samarbejdsprogram for regionalsektoren 2000-2004. Forslaget vil indeholde nye mål og retningslinjer for EU-samarbejdet.

Transportsektorens transeuropæiske projekter vil også i fremtiden være af interesse for Nordisk Ministerråd sammen med opfølgning på internationale konferencer, møder og aktiviteter. Sektorens særlige satsning på IT-spørgsmål bevirker, at behovet for samarbejde med EU vil have større betydning. I den nærmeste fremtid vil transportsektorens undersøgelse af den nordlige dimension være synlig under Finlands formandskab.

Samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og EU inden for **energisektoren** baserer sig på de nordiske statsministres Bergenerklæring om en bæredygtig energiforsyning i Østersøområdet. Dette arbejde er langsigtet og kan kun føre til resultater, hvis alle relevante aktører samarbejder, herunder Nordisk Ministerråd og EU. Østersøregionens energiministre vil mødes i Helsinki i oktober 1999, og konferencen vil danne grundlaget og retningslinjerne for den fortsatte aktivitet. De nordiske lande vil videreudvikle samarbejdet med EU i form af støtteordninger for at fremme en bærekraftig energiudvikling i Østersøregionen.

I og med at **landbrugspolitikken** i høj grad er offentlig politik, vil den uens tilknytning i Norden til EU sætte afgørende rammer for behandlingen af EU-

sager i Ministerrådet. Inden for landbrugssektoren vil fortsat informationsudveksling være en vigtig arbejdsform. På de områder hvor Norden har fælles interesser er det vigtigt at udvikle samarbejdet. Dette vil blive nærmere vurderet fra sektorens side i de forslag og vurderinger som fremmes til opfølgning af Statsministererklæringen om en bærekraftig udvikling i Norden. I denne sammenhæng vil sektorens handlingsplan for land- og skovbrug og opfølgningsprogrammet for madvaretopmødet blive revideret. Der tages sigte på at afslutte dette arbejde i år 2000. Videreførelse af samarbejdet omkring salmonella, antibiotika i foder, veterinærsamarbejdet og mærkning af madvarer vil blive taget op i denne sammenhæng.

De transeuropæiske projekter vil også i fremtiden være af interesse for Nordisk Ministerråd sammen med opfølgning på internationale konferencer, møder og aktiviteter. Sektorens særlige satsning på IT-spørgsmål bevirker, at behovet for samarbejde med EU vil have større betydning. I den nærmeste fremtid vil transportsektorens undersøgelse af den nordlige dimension være synlig under Finlands formandskab.

Det forudsættes endvidere, at den nordlige dimension, som Finland vil fokusere på i sit formandskabsprogram, vil få betydning for sektorens arbejde.

Velfærd og Erhverv

Social- og Sundhedssektoren vil ud over de nordiske institutioners planer, som i stigende grad har et EU-perspektiv, særligt arbejde med Velfærdsforskning – de nordiske landes velfærdsstater set i et europæisk perspektiv. 1999 og 2000 vil blive brugt til planlægning og iværksættelse af et femårigt forskningsprogram, der sætter fokus på status og udvikling af de nordiske velfærdsstater; de udfordringer og de løsningsalternativer som ligger forude. Programmet vil være tværsektorielt i sin udformning, med indslag fra sektorerne arbejdsmarked, forbruger, ligestilling samt social- og sundhed.

Gennemgang af de nordiske socialkonventioner, med særligt henblik på sociale rettigheder ved flytning over landegrænserne. Rettigheder til pleje og omsorg samt socialforsikringsrettigheder er aktuelle temaer med nær tilknytning til forordning 1408/71.

Narkotikasektoren vil også fremover lægge stor vægt på grundig orientering og drøftelse af det samarbejde, der foregår i internationale fora om narkotikaspørgsmål.

Europarådс-, FN- og EU samarbejdet vil således være nogle af hovedtemaerne på både Ministerrådets og embedsmandskomitéens møder. Herunder vil EU formandsskabets prioritering af narkotikaspørgsmål blive gennemgået, ligesom sektoren vil holde sig orienteret om arbejdet i EU's overvågningscenter.

Forbrugersektoren har udarbejdet et nyt handlingsprogram, som skal løbe til år 2004. For at nå det overordnede mål med handlingsprogrammet vil de nordiske forbrugerministre bl.a. deltage i og påvirke den europæiske udvikling på forbrugerområdet. Det er en hovedopgave for det nordiske forbrugersamarbejde at udøve størst mulig indflydelse på den europæiske udvikling på området med det formål at styrke forbrugerindflydelsen, forbedre forbrugerinformationen og forbrugernes retlige og økonomiske stilling samt deres mulighed for opnåelse af sundhed og sikkerhed.

Der bliver lagt større og større politiske vægt på **levnedsmiddelspørgsmål** og det internationale samarbejde intensiveres. Det er først og fremmest udviklingen i EU der har indflydelse på det nordiske levnedsmiddelsamarbejde. DG V har udarbejdet en grønbog om levnedsmiddellovgivning, som forventes fulgt op på.

Den forøgede internationale integration har forstærket vigtigheden af det nordiske levnedsmiddelsamarbejde. Det har de seneste internationale kriser om f.eks. kogalskab, salmonella og antibiotikaresistens også vist. Det er nødvendigt, at de nordiske lande styrker samarbejdet på såvel det praktiske som det politiske plan, og udvikler metoder til at påvirke den globale levnedsmiddelpolitik.

Lovgivningsektoren planlægger yderligere at udvikle samarbejdet omkring EU/EØS-spørgsmål. Særlig vægt lægges på at sikre nordisk samarbejde omkring udarbejdelse af og implementering af EU-retsakter i nordisk lovgivning. Derudover vil der blive taget konkret initiativer til politisk drøftelse af aktuelle EU-sager. Således planlægges det at gennemføre en debat omkring Schengen-aftalens implementering i EU-samarbejdet og de deraf følgende indvirkninger på det nordiske justitssamarbejde. Gennem nedsættelse af en egen arbejdsgruppe til forskning i Europæisk Integrationsret, forventer lovgivningssektoren at udvide konkrete aktiviteter til belysning af EU-rettens indvirkning i nordisk lovgivning. I november 1999, afholdes en større konference omkring EU-direktivernes indarbejdelse i national lovgivning. Endvidere forventes et større projekt omkring parallelimport afviklet i slutningen af 1999.

Det nordiske samarbejde på **erhvervssektoren** vil fortsat kunne tjene som forum for udveksling af synspunkter i relation til EU. Man vil kunne benytte et "early warning" system blandt de nordiske lande, således at landene i tide kan gå sammen om sager, hvor der er sammenfaldne interesser. I 1998 indledte embedsmandskomitéen en uformel og intensiveret dialog med landenes industriattacheer i Bruxelles. Øget dialog mellem Ministerrådet, de nordiske hovedstæder og Bruxelles-miljøet forventes at føre til, at flere relevante EU-sager kan behandles på Minister og Embedsmandskomitémøder.

EU-området var allerede i 1998 en integreret del af aktiviteterne på **Arbejdsmarked- og arbejdsmiljøsektorerne**. I de kommende år forventes EU fortsat at være et centralt dagsordenspunkt for arbejdet. Sektoren vil benytte de tre nordiske EU-medlemmers forestående formandskabsperioder til at diskutere EU-spørgsmål og koordinere viden om EU. Ministerrådssekretariatet vil knytte tættere kontakter til de permanente EU-repræsentationer i Bruxelles samt udvikle kontakterne til ommisionen.

Inden for **ligestillingssektoren** har man besluttet især at koncentrere sig om aktiviteter og initiativer i spørgsmål, hvor Norden kan ses som et foregangsområde. Ligestillingsministrene har udtalt, at det ville være ønskværdigt, om de nordiske lande under deres formandskabsperiode i EU (Finland i sidste halvdel af 1999, Sverige år 2001 og Danmark år 2002) tager ligestillingen om som et prioriteret område.

På sit møde i november 1998 vedtog Ministerrådet et handlingsprogram for EU/EØS-søjlen. I henhold til programmet besluttede ligestillingsministrene, at embedsmandskomitéen skal intensivere informationsudvekslingen, bl.a. ved at information på ligestillingsområdet sendes til de nationale repræsentationer og delegationer i Bruxelles, ved at embedsmandskomitéen en gang om året møder repræsentationernes fagkonsulenter, samt ved at information om nordisk ligestillingssamarbejde regelmæssigt gives til de nordiske journalister udstationeret i Bruxelles, især temainformation forud for vigtigere ministermøder.

Desuden besluttedes det, at embedsmandskomitéen følger implementeringen af ligestillingsdirektiverne i de nordiske lande, samt at komitéen fremover drøfter opfølgningen på Beijing-konferencen, og at formandslandet i Ministerrådet beslutter (i samråd med de nordiske EU-lande) eventuelt at indkalde til nordiske formøder forud for ministermøder i Bruxelles.

Ligestillingssektoren planlægger i Bruxelles at præsentere bogen **Likestillte demokratier ? – Kjønn og politikk i Norden (Equal Democracies? Gender Equality in the Nordic Countries)**, som et resultat af Halva Makten projektet. Bogen udkom på "skandinavisk" i foråret 1999 og udkommer på engelsk i efteråret samarbejde med Universitetsforlaget i Oslo.

5. Samarbejdspartnere

Nordisk Ministerråd kan ikke i sit arbejde med EU/EØS-spørgsmål alene tage udgangspunkt i egne aktiviteter, men søger samarbejde og informationsudveksling med en bred række af aktører inden for det europæiske samarbejde. Ministerrådets EU-samarbejdspartnere rækker henover selve EU-institutionerne til UNESCO, WTO, OECD, FAO, EFTA etc.

Uden et velfungerende kontaktnet og tilsvarende samarbejdspartnere kan Ministerrådet ikke opnå den samme indflydelse på EU's politiske initiativer,

som det med stor succes er gennemført i de seneste par år i det nordiske samarbejde.

Karakteren af samarbejdspartnere og samarbejdsformer varierer fra sektor til sektor. Følgende eksempler fra sektorerne skal hermed fremhæves;

Kultursektoren

Ministerrådets styringsgruppe for nordisk kultur og massemediesamarbejde (KM-gruppen) samt de øvrige organer på mediaområdet, har samarbejde med et antal parter inden for EU-organisationen, både direkte og via de enkelte landes myndigheder og institutioner. På børne- og ungdomsområdet er der oprettet velfungerende kontakter med Europarådets ungdomsdirektorat, samt med Kommissionens

DG XXII. Etablering af faste kontakter og identifikation af samarbejdspartnere har vist sig at være noget besværlig når det gælder kunstområdet. Kulturfonden har samråd med europæiske modparter inden for rammerne af en europæisk organisation for selvstændige fonde. På embedsmandsniveau er der samråd mellem Ministerrådssekretariatet og de kulturansvarlige nordiske embedsmænd i Bruxelles.

Forskning og Uddannelse

Kontakterne sker hovedsageligt gennem hovedstæderne, bl.a. i arbejdsgruppen som har forberedt diskussionen om en ny generation af uddannelsesprogrammer i EU, og ved at relevante EU-spørgsmål er et stående punkt på ministrenes og styringsgruppernes dagsorden.

Ministerrådssekretariatet og institutionerne har også direkte kontakter til EU-kommissionen gennem møder på tjenestemands- og organisationsniveau samt udveksling af information om bl.a. publikationer. Ud over EU har sektoren nære kontakter med Europarådet og UNESCO omkring henholdsvis HØGUT konferencen om regionalt samarbejde inden for højere uddannelse og godkendelse af eksamener og attester

Samarbejdet med EU-kommissionen har særligt udmærket sig omkring det nordiske skoledatanet; medlem af Editorial Board of European Schoolnet (EUN), FOVU; informationsudveksling med materiale bl.a. ang. støtteordningen, udgivelse af tidsskriftet "Golden Riches - Nordic Adult Learning" samt NorFA's samarbejde om forskerkurser.

Forskningspolitisk Råd har endvidere udviklet et samarbejde med de nordiske EU-repræsentationer i Bruxelles.

Miljø- og Ressourcepolitik

Inden for rammerne af **miljøsektoren** sker kontakterne med henblik på opfølgning af EU-arbejdet hovedsageligt gennem hovedstæderne. Således garanterer ministrene, embedsmændene og eksperterne i miljøsektorens arbejdsgrupper, at diskussioner som vedrører beslutningsfasen kommer til

anvendelse ved relevante møder mv. I initiativfasen er eksperterne endvidere ansvarlige for, at det nordiske arbejde følges op og fases ind i EU-processen gennem direkte kontakter til relevante personer i Kommissionen og andre institutioner.

Ministerådssekretariatet har direkte kontakt til EU's miljøagentur EEA ved behov. Kontakten sker gennem møder på tjenestemands- og organisationschefniveau samt udveksling af information bl.a. vedrørende publikationer.

Økonomi og Finanssektorens samarbejde med EU-kommissionen finder sted i projektet "Offentlige finansers konjunkturfølsomhed i de nordiske lande". Den Europæiske bank for genopbygning og udvikling (EBRD) fungerer som "implementing agency" inden for rammerne af Ministerrådets baltiske investeringsprogram (BIP), som sammenlagt genererer ca. 180 millioner Euro i form af støtte til små- og mellemstore virksomheder i de baltiske lande.

Energisektoren samarbejder direkte med EU-kommissionen DG XVII og dens Baltic Energy Task Force for at koordinere indsatsen og undgå dobbeltarbejde.

Nordisk kontaktorgan for landbrugsforskning (NKJ) har gennemført besøg til DG VI og DG XII i Bruxelles. NKJ blev informeret om arbejdet med femte rammeprogram og blev inviteret til at komme med forslag til aktiviteter. Denne invitation har NKJ fulgt op ved at indsende forslag til aktiviteter samt rapport om forskning i landzoneudvikling.

Velfærd og Erhverv

På **forbrugersektoren** har EU-kommissionen finansieret halvdelen af aktiviteterne i det nordisk-europæiske netværk "European Network of Consumers Educators", som har stået for udgivelsen af nyhedsbrevet "NICE-Mail" og gennemført en konference om forbrugerundervisning i læreruddannelsen, hvor også EU-kommissionen var repræsenteret. Kommissionen har endvidere finansieret halvdelen af et projekt om prøvning af grænseoverskridende tvister i reklamationsnævn. Forbrugersektorens forbrugerretlige nærområdeaktiviteter planlægges og udføres i samarbejde med Kommissionens PHARE-program.

EK-Forbrugers netværk "Forbrugerindflydelse på standardisering" har kontakter til det europæiske organ for forbrugerstandardisering, ANEC.

Levnedsmiddelsektoren samarbejder i konkrete projekter med WTO, FAO og OECD.

Erhvervssektoren bevilgede i 1997 - og de foregående år – midler gennem OECD til gennemførelse af studiebesøg, seminarer etc., for at give de baltiske lande kundskaber om markedsøkonomi, finansiering, og udvikling af små og mellemstore virksomheder for at forbedre disse landes rammebetingelser for såvel indenlandsk som international handel. Nogle af disse aktiviteter fandt sted i første halvdel af 1998. Et af de overordnede formål med aktiviteterne var at forbedre landenes muligheder for indtræden i EU

Af de internationale samarbejdspartnere som **arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøsektorerne** har haft kontakt med i 1998 var Nordisk Råds Europaudvalg den mest fremtrædende. Der blev udvekslet informationer om holdninger og vurderinger af aktuelle sager med betydning for området. Herudover har sektoren fremsendt mødereferater til EU-repræsentationerne i Bruxelles.

EU-spørgsmål med relevans for sektoren er løbende blevet koordineret i arbejdsgrupper under embedsmandskomitéen, specielt i EU-koordineringsgruppen. Drøftelserne i arbejdsgrupperne er imidlertid kun den fælles nordiske kontakt vedrørende EU-spørgsmål, der foregå løbende bilaterale kontakter mellem landene.

Ministerrådet for **narkotikaspørgsmål** samarbejder med Europarådets s.k. Pompidou gruppe; dels har sektoren tidligere finansieret baltisk deltagelse i Pompidougruppens efteruddannelsesprogram for de central- og østeuropæiske lande, dels rapporteres fra Pompidou gruppens arbejde på de nordiske møder. I EU- regi er der taget kontakt med direktøren for EU's overvågningscenter i Lissabon (European Monitoring Center for Drugs and Drug Addiction med henblik på en gennemgang af det arbejde, der udføres i overvågningscentrets regi.

BILAG A

Ministerrådets konkrete EU-projekter

Nedenfor præsenteres et udpluk af aktiviteter på fagsektorerne med relevans for Ministerrådets arbejde med EU-spørgsmål.

Kultur

Public service i den digitale fremtid

På mediaområdet er der afholdt et antal seminarer og konferencer hvor den europæiske udvikling har været et centralt emne. Et vigtigt eksampel på dette er konferencen "Public service i den digitale fremtid" som Ministerrådet arrangerede i samarbejde med Rundradioen i Finland i februar 1998. Formålet var bl.a. at klargøre og koordinere de nordiske synspunkter som forberedelse for en EU-konference om den digitale udvikling, afholdt i Birmingham i april 1998.

The Future Vessel, The Children of Europe

Styringsgruppen for nordisk børne- og ungdomskultur har deltaget i Ministerrådets kultursatsning i Polen (POLNOC). Styringsgruppen bevilgede støtte til et stort projektet på børnebiblioteksområdet.

En del projekter med Europæisk og international profil (The Future Vessel, The Children of Europe) har fået støtte fra Styringsgruppens projektpulje.

Rafael-programmet

På kunstområdet blev der arbejdet på at forbedre mulighederne for fællesnordisk deltagelse i Rafael-programmet ved at udbygge en nordisk e-postliste. Projektet blev gennemført i samarbejde med Riksantikvarieämbetet i Sverige.

Kunst- og kulturhistoriske udstillinger i udlandet

Museumskomitéen undersøgte mulighederne af en eventuel koordinering af de nordiske landes garantiordninger gældende kunst- og kulturhistoriske udstillinger i udlandet og udgav en rapport om sagen. Projektet bestod delvis i, at undersøge hvordan de gældende regler var i forhold til samarbejdet i Europa. Komitéen konkluderede, at det ikke findes anledning til systematisk koordinering af de nordiske statsgarantiregler på nuværende tidspunkt. Trods denne konklusion, har rapporten vist sig at være et nyttigt hjælpemiddel ved pågående revidering af statsgarantireglerne i de enkelte nordiske lande.

Tidsskrifter

Tidsskriftet Nordisk Litteratur blev distribueret i stort antal eksemplarer til lande i Europa. Der er samtidig bevilget støtte til oversættelse af Nordisk Råds

litteraturprisvinder 1998 til engelsk, spansk og hollandsk. Kunsttidsskriftet SIKSI har en vigtig funktion som formidler af information om nordisk samtidskunst i Europa. Musiktidsskriftet Nordic Sounds er ligeledes en vigtig formidler af information om nordisk musikliv i Europa.

"Vision du Nord"

I Ministerrådets profilering af nordisk kultur i udlandet er der i 1998 bl.a. indgået projekter i europæiske lande. Udstilling med malerier fra 1800-tallet til vore dage, "Vision du Nord", blev holdt i Paris i samarbejde med Museé d Art Modern de la Ville de Paris. Ligeledes var der en omfattende og bred kultursatsning i Polen, POLNOC.

Forskning og Uddannelse

Sprogsamarbejdet

Ministerrådsforslaget vedrørende en NORDISK SPROGPOLITIK, Forslag til en politik for nordisk sprogsamarbejde i det 21. århundrede, blev godkendt af Nordisk Råd i november 1998. Som opfølgning heraf blev Nordisk Ministerråds sprogpolitiske referencegruppe nedsat med det mandat at forslå nye initiativer på sprogområdet samt fremme helhed, koordinering og synergi blandt de mangeartede nordiske sprogaktiviteter. Et fremadrettet nordisk sprogsamarbejde må være i takt med de europæiske initiativer på sprogområdet, såvel inden for EU som i Europarådets regi. De små sprogområder er et af de prioriterede områder, der er fælles for europæiske og nordiske sprogsatsninger.

Regionalt samarbejde inden for højere uddannelser

I det voksende regionale samarbejde inden for højere uddannelser i Europa i dag, er der stadig større interesse for den nordiske samarbejdsmodel inden for højere uddannelser og i særlig grad med NORDPLUS-programmet som eksempel. Programmet blev i den sammenhæng præsenteret ved den årlige konference for European Association for International Educators i Stockholm i november 1998.

Den nordiske embedsmandskomité for uddannelse og forskning (EK-U) bevilgede i efteråret 1998, efter anbefaling fra HØGUT, midler til gennemførelse af et delprojekt under Europarådets Legislative Reform Programme. Delprojektet retter sig hovedsageligt mod nærområderne, det nordvestlige Rusland og de nyetablerede stater i Europa med erfaringsudveksling i forhold til universitetslovgivning samt godkendelse af eksamener og tentamener i henhold til Lissabon-konventionen.

Voksenuddannelsesområdet

Styringsgruppen for nordisk folkeoplysning og voksenuddannelse (FOVU) har arbejdet med internationale spørgsmål bl.a. gennem en selvstændig international kontaktgruppe, samt ved at NFA har fået til opgave at udarbejde 4 elektroniske nyhedsbreve om aktuelle internationale spørgsmål på området.

I marts 1998 arrangerede FOVU en konference for konkret at diskutere og udveksle nordiske synspunkter på EU's plandokument "Towards a Europe of Knowledge" knyttet til EU's nye uddannelsesprogrammer. Konferencen havde deltagere både fra de nationale ministerier og brugermiljøerne.

Det nye tidsskrift "Golden Riches – Nordic Adult Learning" udkom med 2 numre i 1998. Hovedtemaerne var de nordiske landes statslige initiativer på området livslang læring og forskning inden for folkeoplysningsområdet. Tidsskriftet retter sig mod en international læserskare og er blevet meget positivt modtaget.

FOVU startede i 1998 projektet "Nordisk demokrati år 2000" for at belyse det nordiske demokrati i nordisk folkeoplysning og voksenuddannelse i et europæisk perspektiv. Efter en opstartskonference i september 1998, hvor bl.a. professor Bernd Henningsen fra Humbolduniversitetet i Berlin medvirkede, har FOVU bevilget midler til 3 større pilotprojekter i samarbejde mellem forskere og brugermiljøerne.

Skolesamarbejdet

Nordisk Samarbejde inden for Skoleområdet (NSS) er ansvarlig for nordisk erfaringsudveksling om skolens internationalisering og gensidig erfaringsudveksling mellem det nordiske skolesamarbejde og skoleprojekter inden for andre europæiske organisationer som EU, EFTA, OECD og Europarådet.

Det engelsksprogede informationstidskrift ***Nordic School*** udkommer en gang årligt. Hensigten med tidsskriftet er at give oplysning om det nordiske skolesamarbejde, sprogsamarbejdet, konkrete projekter, nordiske overenskomster, m.m.

På det nordiske skoledatanet udgives løbende information om skole- og sprogsamarbejdet på engelsk. Den nordiske opslagstavle for lærere og elever, Kontaktgalleriet, findes også i en engelsk udgave. På opdrag af NSS følger og deltager redaktøren af skoledatanettet i opbygningen og udformningen av European Schoolnet (EUN) idet hun sidder i Editorial Board of EUN.

Forskningssamarbejdet

Forskningsprogrammer.

Forskningsprogrammet Norden og Europa 1996-2000

Forskningsprogrammet løber fortsat og skal ud fra et humanistisk og samfundsvidenskabeligt perspektiv belyse, hvordan det specifikke nordiske påvirkes af og kan påvirke det øvrige Europa. Programmet er organiseret

omkring følgende fire *emneområder*: 1) Det nordiske sprogsamfund, 2) Religiøsitet og værdier i Norden, 3) Nordisk litteratur og livssyn og 4) Nordiske politiske værdier og sociale institutioner. Programmet har tre *tværgående* perspektiver: Det folkelige samarbejde i Norden, ligestillings- og kønsaspekter samt multikulturelle forhold i Norden. Programmet består af 19 projekter og ca. 175 forskere er involveret i arbejdet. Indtil nu har forskningen resulteret i 14 bøger (udgivet eller under udgivelse) samt mere end 150 artikler og forskningspapirer.

Programmets andet tværgående seminar blev arrangeret i Lund, Sverige i april 1998 med *"Norden och Europa: Språk, kultur och identitet"* som overordnet tema. Seminaret skal både skabe kontakt mellem nærstående projekter og bidrage til udarbejdelse af en seminarbog rettet mod målgrupper ud over de involverede forskermiljøer.

Arktisk Forskningsprogram

Nordisk arktisk forskningsprogram omfatter 3 temaområder der også er af stor international interesse: 1) Forvaltning af naturressourcer og bæredygtig udvikling, 2) Biologisk mangfoldighed og miljøtrusler i Arktis, 3) Naturprocesser - land, hav og atmosfære. De 31 projekter under programmet har derfor samarbejdsrelationer til både EU's- og globale forskningsprogrammer.

Forskningsinstitutioner

De nordiske forskningsinstitutioner arbejder med meget specifikke forskningsområder. De fleste fungerer som nordiske kompetencecentre, der også har et udstrakt samarbejde med tilsvarende institutioner i Europa og globalt. Følgende institutioner fremhæves for deres nye initiativer i relation til EU-spørgsmål

Nordiska samarbetsorganet för vetenskaplig information (NORDINFO)

NORDINFO virker som nordisk kontaktpunkt i europæisk og international sammenhæng inden for biblioteks- og dokumentationsområdet.

Nordisk institutt for sjørett (NIfS)

Nordisk institutt for sjørett initierer stadig flere aktiviteter rettet mod Europa. I forhold til instituttets samlede budget blev 22 procent kanaliseret til europæiske tiltag. Det drejer sig hovedsageligt om flere seminarer i samarbejde med Comité Maritime International (CMI). Derudover deltager NIfS endvidere i et udredningsprojekt for EU om multimodale transporter. Instituttet har også flere samarbejdstiltag i forhold til Nordens nærområder.

Nordisk Institut for Teoretisk Fysik (Nordita)

Nordita er et nordisk kompetencecenter for teoretisk fysik med et udbygget internationalt samarbejde. Fysikere vid Nordita har nært samarbejde med

flere europæiske laboratorier, bl.a. DESY (Hamburg), ECT (Trento), CERN (Genève), ESO (München), Newton Institute (Cambridge) og ICTP (Trieste). Uden for Europa er de vigtigste samarbejdspartnere i USA: ITP (Santa Barbara), NIH (Washington) og SLAC (Stanford) samt APCTP (Seoul, Korea). Disse kontakter bidrager til at holde forskningen ved Nordita på et højt niveau og gøre instituttet kendt i international sammenhæng, hvilket afspejles i kvaliteten på ansøgere til Nordita's professorater.

Nordita deltager i 2 projekter indenfor EU's 'Training and Mobility of Researchers' (TMR) program I 1998 var 4 doktorander ved Nordita finansieret af TMR midler og én doktorand med andre EU-midler. Derudover har 5 forskere været finansieret af andre internationale midler.

Nordisk Vulkanologisk Institut (Nordvulk)

Nordisk vulkanologisk institut er et nordisk kompetencecenter med et veludbygget samarbejde med europæiske og internationale samarbejdspartnere. Tre EU projekter blev afsluttet i løbet af 1998 mens et Automateed Vulcano Monitoring (Prenlab-2) blev forlænget til år 2000. Nordvulks sommerskole om "Ice cores and North Atlantic climate" blev finansieret af EU-TMR og NorFA.

Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS)

Nordisk institut for Asienstudier (NIAS) indgik i 1997 en strategisk alliance med IIAS (International Institute of Asian Studies) i Holland. Gennem denne alliance har NIAS styrket samarbejdet med en række førende europæiske og asiatiske forskningsinstitutioner i netværket PEARL (Programme for Europe-Asia Research Linkage). Den første PEARL konference om: Asia-Europe Research strategies for the 21st Century blev holdt i Seoul i oktober 1998 og den næste er planlagt til efteråret 1999.

Miljø- og Ressourcepolitik

Miljø

- Det nordiske hav- og luftarbejde har først og fremmest til formål gennem undersøgelser at tilvejebringe et fælles grundlag for de nordiske landes optræden i bl.a. EU. Arbejdet med modeludvikling og -beregning har fundet direkte anvendelse både i EU's forsurings- og oxidantstrategi og i arbejdet med et andet kulilteprotokol indenfor den regionale konvention om grænseoverskridende luftforurening.
- Inden for rammerne af det nordiske miljøovervågnings- og dataarbejde, har der fundet samråd sted med relevante aktører på europæisk niveau inden for næsten samtlige aktiviteter. Et projekt om koordinering af miljøovervågning i Nordatlanten er blevet gennemført i samarbejde med Oslo- og Paris-kommissionen OSPAR.

- Det nordiske kemikaliearbejde er i stor udstrækning fokuseret på at bidrage til EU's kemikaliearbejde. Det nordiske arbejde vedrørende bekæmpelsesmidlers farlighed giver bidrag til EU's arbejde på området. Efter at EU's arbejde er stoppet op, giver man en mere direkte støtte til EU's arbejde i spørgsmålet. Videre har man i EU arbejdet også haft fremgang med at fordele stofvurderingen mellem de nordiske lande, således at der også er opnået en ressourcebesparelse i det nationale EU arbejde.
- Det nordiske samarbejde om renere teknologi og affaldsspørgsmål har hovedsageligt til formål at påvirke EU's arbejde på området. Arbejdet struktureres i særskilte netværksgrupper, som både udarbejder fælles dokumenter, samordner de nordiske landes optræden i EU's ekspertgrupper og arbejder med implementeringen af relevante EU-direktiver.

Økonomi og Finans

Med baggrund i den igangværende undersøgelse om de offentlige finansers konjunkturfølsomhed i de nordiske lande planlægges der i marts 1999 et seminar, hvor der ud over de nordiske finansministerier også deltager repræsentanter fra EU-kommissionen, OECD og IMF. På seminaret præsenteres et af projektets resultater, nemlig en forfinet metode (indikator) til beregning af de offentlige finansers følsomhed over for konjunktursvingninger i et land. Den udviklede beregningsmetode kunne føre til, at de omtalte internationale organisationer justerer deres indikatorer, som anvendes på de respektive medlemslande, i overensstemmelse med projektets forslag.

I denne sammenhæng har der fundet et samarbejde sted med disse institutioner. Flere af finanssektorens projekter indeholder sammenligninger med andre EU-lande eller EU-lovgivning, f.eks. inden for rammerne for undersøgelsen af økonomiske styringsmidler i miljøpolitikken i de nordiske lande. EU-direktiver diskuteres i visse af de forskellige arbejdsgrupper, som indgår i Ministerrådets finanssektor. Ofte handler det om informationsudveksling, om hvor langt man i de respektive lande er kommet med implementeringen af aktuelle EU-direktiver i de nationale lovgivninger. Inden for rammerne af finanssektorens undersøgelse om "forudsætningerne for øget børssamarbejde i Norden" findes en arbejdsgruppe som særskilt behandler EU's direktiv om endelig afvikling i systemer til overførsel af betalinger og værdipapirer (98/26/EG), det såkaldte Finality-direktiv.

Transport

Den nordlige dimension og EU's transportpolitik

Ministerrådet offentliggjorde rapporten "Den nordliga dimensionen och EU's transportpolitik" TemaNord 1999:503 - "The Northern Dimension and EU Transport Policy" TemaNord 1999:504. Rapportens formål er at fremhæve Nordeuropa og områdets strategiske betydning og fordele på langt sigt for

EU. I rapporten identificeres en række fælles nordiske transportpolitiske tyngdepunkter.

Trafiksikkerhedsdage
Trafiksikkerhedsdagene afholdtes i Danmark den 10.-11. marts 1998. I løbet af dagene gav EU's repræsentant en orientering om aktuelle spørgsmål.

Energi

Bergenerklæringen
Det nordiske Østersøarbejde sigter på tiltag, der kan sikre en bæredygtig udvikling i regionen (Bergenerklæringen). Den nordiske embedsmandskomité for energi har nedsat en arbejdsgruppe, Bergengruppen, for at følge op på de nordiske statsministres Bergenerklæring. Gruppen har i 1998 haft kontaktmøder med EU-kommissionen for at følge op på Bergenerklæringen og for at indlede kontakter med Østersølandene om udviklingen af gas- og elektricitetsnettet i regionen.

Bæredygtig udvikling i Østersøområdet
Som opfølgning på de nordiske statsministres Bergenerklæring fra 1997 om en bæredygtig udvikling i Østersøområdet fremlagde de nordiske energiministre i juni 1998 en rapport til de nordiske statsministre. Endvidere har Nordisk Ministerråd i løbet af 1998 arbejdet for at etablere et samarbejde i Østersøregionen mellem EU/Baltic Energy Task Force, Baltic Council og Østersørådet (CBSS). Et af de vigtigste resultater af dette samarbejde mellem aktørerne i Norden, EU og de østlige dele af Østersøen, er oprettelsen af Joint Baltic Energy Programme. Joint Programme blev dannet efter konferencen for energiministrene i Østersøregionen i Stavanger 30.11-1.12. Med udgangspunkt i ministerdeklarationen fra Stavangermødet og det godkendte arbejdsprogram, blev der nedsat fire arbejdsgrupper inden for naturgas (Tyskland og Rusland), elektricitet (EU og Estland), klima (Sverige og Litauen) og energieffektivitet (Danmark og Polen).

Joint Programme
Informationsudveksling står centralt i udviklingen af det energipolitiske Østersøsamarbejde. Inden for rammerne af Joint Programme er der afholdt fælles møder og seminarer inden for el, naturgas og klima. Nordisk Ministerråd arrangerede derudover et seminar om SAVE programmet med EU-deltagelse i 1998. En fælles hjemmeside for Joint Programme er blevet oprettet (www.balticenergy.net).

Land og Skovbrug
Den nordiske genbank deltager i seks projekter inden for rammerne af EU's forordning 1467/94 "Conservation, Characterization, Collection and Utilitation of Genetic Resources in Agriculture". Fra 1999, deltager genbanken i EU-projektet "Banking of Genetic Material and Data in Europe: Legal, Ethical and Economical Issues".

Velfærd og Erhverv

Social og Sundhed
Sektoren har i 1998 ikke drevet projektvirksomhed finansieret over de frie projektmidler knyttet direkte til EU. Derimod planlægges et større forskningsprojekt med øremærkede midler, hvor de nordiske velfærdsstater og deres udvikling ses i et europæisk perspektiv. Planarbejde omkring dette har fundet sted i 1998, men hovedvægten af aktiviteterne vil finde sted fra 2000 og fremover.

Forbrugersektoren

Finansielle ydelser
Forbrugerindflydelse på EU-udviklingen på det finansielle område: Målet er at opnå forbrugerindflydelse på det finansielle område ved at påvirke nationale og europæiske processer i forbindelse med EU-initiativer.

Begrebet "almenvellet" (general good) vedrørende finansielle ydelser: Inden for projektet beskrives EU's regler om "general good" og praksis fra EU-domstolen kortlægges, ligesom spørgsmålet om eventuelle konflikter med gældende nordiske regler. Projektet afsluttes medio 1999.

Markedsoversigt over pensionsopsparing: Projektet har til formål at undersøge, hvilken form for pensionsopsparing som giver det bedste økonomiske afkast under visse givne forudsætninger. Det skal give et bedre grundlag for forbrugerrådgivning og sammenlignende nordiske markedsoversigter. Modellen skal derefter kunne videreudvikles til at omfatte produkter i andre europæiske lande.

Netværk med EU-tilknytning
Nordisk-europæisk netværk for forbrugerundervisning i skolen i Norden: I løbet af 1998 arrangerede netværket en konference om forbrugerundervisning i læreruddannelsen, hvor også EU-kommissionen var repræsenteret. Netværket producerede et nyhedsbrev, "NICE-Mail", om forbrugerundervisning i skolen til europæiske interessenter, som danner et "European Network of Consumer Educators". Netværket har også arbejdet med en opdatering af

publikationen "Promoting consumer education in schools", som tidligere blev udarbejdet af Consumers International (CI).

The Consumer DebtNet: Netværket "The Consumer Debt Net", som har til formål gennem informationsudveksling af stimulere til praktiske forholdsregler, der forhindrer gældsætning og hjælper forbrugere via budget- og gældsrådgivning, har fortsat sin aktivitet i 1998 ved at udgive tre numre af nyhedsbrevet "Money Matters" til europæiske interessenter.

Forbrugerinteresser vedrørende mad i nordisk perspektiv: Projektets formål er at muliggøre et øget nordisk samarbejde mellem forbrugerorganisationer og -myndigheder for at styrke og udbygge forbrugerinteressen inden for levnedsmiddelområdet med hensyn til lovgivning, sektorudvikling og forbrugervalg.

Forbrugerindflydelse på standardisering: Budgettet anvendes hovedsageligt til dels nordiske samrådsmøder forud for europæisk og international standardisering, dels undersøgelsesarbejde og kontakt til forbrugerorganernes europæiske organ for standardisering, ANEC. I 1998 arbejdede gruppen med mekaniske og kemiske risici ved barneplejeprodukter og legetøj, kemikalier i legetøj forud for CEN's arbejde med dette, samt mærkning af husholdningsapparater. Gruppen arbejdede endvidere med et delprojekt om udvikling af nye krav og testmetoder med hensyn til kvælningsrisiko ved smådele.

Nordisk samarbejdsforum for produktsikkerhed: Forumets målsætning er at tjene som koordinerings- og udviklingscenter for forbrugersikkerhedsspørgsmål, som er af betydning for de nordiske lande, eftersom det europæiske samarbejde stiller øgede krav til nordisk samordning. Forumet udgør endvidere en betydningsfuld nordisk referencegruppe til det europæiske skaderapporteringssystem EHLASS og anmeldelsessystemet RAPEX.

Netværket for prisinformation: I 1998 blev der nedsat en samrådsgruppe for implementering af EU's direktiv om prisinformation mellem de ansvarlige ministerier i de nordiske lande. Forbrugersektorens netværk for prisinformation har i det forgangne år bistået minsteriegruppen med sine fagkundskaber fra det vellykkede arbejde, som tidligere er blevet udført for at påvirke udformningen af direktivet.

EU-retten i nordisk forbrugerret

EU-retten i nordisk forbrugerret: Projektet følger løbende udviklingen af EU-retten. Efter behov arrangeres møder og seminarer i tilknytning til styringsgruppens faste møder med deltagelse af eksperter fra bl.a. universitetet. I 1998 har man blandt andet arbejdet med direktivforslaget om forbrugerkøb og

garantier, sammenlignende reklamer i direktivet om vildledende reklame, samt direktivet om forbrugerbeskyttelse ved distanceaftaler. Desuden har man påbegyndt et delprojekt med henblik på at analysere mulighederne for indførelsen af en generel klausul om god markedsføringsskik i EU-Retten.

Forbrugerne og persondatabeskyttelse: Projektets mål er at koordinere de nordiske landes holdning til persondatabeskyttelse i fremtidig lovgivning på en sådan måde, at forbrugerhensyn fremmes i størst mulige udstrækning ved implementering og tilpasning af EU-direktivet om beskyttelse af fysiske personer i forbindelse med behandling af personoplysninger og fri udveksling af sådanne.

Brandfarlighed ved beklædningstekstiler

Projektets målsætning er at forbedre brandsikkerheden og harmonisere reglerne for beklædningstekstiler i Norden ved at erstatte de gældende skandinaviske regler ved hjælp af nye afprøvningsmetoder og derefter påvirke de europæiske regler.

Samarbejde omkring TV- og radioreklamer

En af projektets opgaver er at kortlægge den materielle ret inden for TV- og radioreklameområdet. Desuden har man diskuteret konsekvenserne af EU-domstolens dom om Tv-reklamer. En rapport om, hvordan KO/FO's regler for Tv-reklame stemmer overens med den praktiske anvendelse færdiggøres i begyndelsen af 1999.

Udenomsretlig konfliktløsning

Projektet er et led i EU's handlingsplan for området og har til formål at undersøge, hvordan et system til konfliktløsning ville kunne fungere mellem de nordiske lande og et EU-land i det sydlige Europa. Projektet finansieres af Nordisk Ministerråd og EU-kommissionen med hver halvdelen.

Multi-level marketing og pyramid selling

Projektets målsætning er at sammenstille problemerne omkring utilbørlig multi-level marketing, kortlægge omfanget, belyse problemstillinger og forsøge at trække en grænse mellem lovlig og ulovlig virksomhed. Inden for projektet skal behovet for lovgivning bedømmes og problemløsning uden for Norden undersøges.

Levnedsmidler

Nordiske netværk med formål at opnå indflydelse på EU/EØS-processen

Netværk for madallergi
Netværket har til formål at udnytte de nordiske ressourcer optimalt ved at udveksle information og samle og bearbejde viden, bl.a. til brug for de internationale diskussioner vedrørende regler for mærkning af allergener

Forenkling af hygiejnelovgivningen
Netværket skal vurdere mulige fællesnordiske holdninger i forhold til udvikling af EU's regelværk og vurdere mulig samordnet gennemføring af eventuel ny hygiejnelovgivning i de nordiske lande.

Netværk for novel food-regler: Forordningen om nye levnedsmidler (novel food) er blevet vedtaget i EU. Netværket skal samordne nordiske holdninger til fortolkning af reglerne i EU-regi, behandling af dispensationer fra EU-reglerne samt tilvejebringe vejledninger, som beskriver hvordan de nye regler tilpasses.

Netværk Mærkning af fødevarer: Projektets formål er at formulere fælles nordiske forslag og synspunkter på mærkning af levnedsmidler og fremføre disse i et internationalt harmoniseringssamarbejde på mærkningsområdet samt vurdere og implementere EUs bestemmelser og forslag til bestemmelser om mærkning af levnedsmidler.

Netværk for dietetiske fødevarer: Levnedsmidler til brug ved specielle ernæringsmæssige behov er et af de områder, som fremover skal tages op i EU og i Codex. Derfor er det vigtigt at de nordiske lande søger at opnå et fælles syn på ændringer af allerede eksisterende direktiver og udarbejdelse af nye bestemmelser, rationaliseringsfordele i udredningsarbejdet og en nordisk harmonisering i håndteringen af produkter underlagt meldepligt.

Forstærket indsats for risikoanalyse og videnskabeligt samarbejde på levnedsmiddelområdet.
Handlingsplan for risikoanalyse: Levnedsmiddelssektoren gennemfører en handlingsplan på området som omfatter nordiske principper for risikovurdering – interaktion mellem det videnskabelige og det administrative område, risikohåndtering på samlet jord/fjord til bord anskuelse – udbred den nordiske vinkel: angrib problemet på tæt ved kilden som muligt, undersøgelse af hvorfor man har forskellige accept-niveauer for forskellige stoffer i de nordiske lande, etablering af et godt datagrundlag ved mikrobiologisk overvågning af levnedsmidler, udveksling af data, oparbejde fælles-nordisk dokumentation

og argumenter til EU, Codex og WTO, toksikologiske risikovurderinger af tilsætningsstoffer – gennemskuelige baggrundsvariable og nye vurderingskriterier, håndtering af akutte risici på levnedsmiddelsområdet, risikovurdering af mikroorganismer, også de med ønsket virkning (f.eks. gensplejsede) og risikovurdering af hormonlignende stoffer.

Vurdering af målemetoder: På nordisk basis udvikles en metode til at risikovurdere i forhold til EU's regler for novel foods. EU-kommissionens rekommandationer angiver substantial equivalence som et nøglebegreb. Projektet er internationalt banebrydende.

Sikkerhedsvurdering af nyt levnedsmiddel: Med udgangspunkt i internationale og nationale anerkendte principper skal projektet gennemføre en specifik og konkret vurdering af den ernæringsmæssige og toksikologiske sikkerhed ved et udvalgt nyt levnedsmiddel. Resultaterne skal anvendes i EUs ekspertkomité som model.

Vurdering af naturligt forekommende toxiner: Projektet arbejder med videreførelse af toksikologiske monografier (fenylhydraziner, phytooestrogener, koffein). Formålet med projektet er at øge kendskabet til naturlige toksiske indholdsstoffer i levnedsmiddelplanter, som påkalder sig stadig større international interesse.

Kontrol af økologiske produkter

EØS-aftalen og EU-medlemskabet forpligtiger de nordiske lande til at integrere Forordning 2092/91 (om økologiske produktionsmetoder for landbrugsprodukter og lignende angivelser på landbrugsprodukter og levnedsmidler) med ændringsforordninger i den nationale lovgivning. Forordningen forpligtiger tilsynsmyndighederne med hensyn til registrering og kontrol. De nordiske myndigheder har ikke tilstrækkelig kompetence, når det gælder kontrol af økologiske produkter. Defor samordnes nordisk.

Nutritionsargumenter – helseargumenter

Formålet med projektet er at føre en principiel diskussion, om hvorvidt sundhedsanprisninger og funktionelle/fysiologiske anprisninger, ud fra ernæringsfaglige overvejelser, er anbefalelsesværdige eller kan accepteres. Det er derfor projektets opgave at vurdere anprisningernes mulige konsekvenser for forbrugernes muligheder for at sammensætte en ernæringsrigtig kost.

Koordinering af nordisk indsats i CEN

Arbejdet indenfor CEN/TC 275 'Food Analyses – Horizontal methods' har til formål at udvælge europæiske levnedsmiddelsanalytiske referencemetoder, som skal anvendes i tvister. Nordisk Metodikkomité for Levnedsmidler koor-

dinerer den nordiske indsats med den målsætning at i den højst mulige grad at påvirke arbejde, således at de valgte referencemetoder er acceptable for de nordiske lande.

EU's vin- og spiritusregler
Målet med seminariet er at danne et overblik over EUs vin og alkoholforordninger samt at udveksle erfaringer med kontrollen med vin og spiritus.

Arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet
Informationsprojektet under Embedsmandskomitéen har i 1998 foretaget to EU-rettede aktiviteter.
• **Employment Week**
Den ene aktivitet var afholdelsen af en fælles nordisk stand under konferencen *Employment Week i Bryssel*, hvor samtlige nordiske lande deltog under Ministerrådets paraply.
• **Nordic Labour Journal**
Den anden aktivitet var 2 udgivelser af *Nordic Labour Journal* som orienterer ikke nordiske EU-medlemmer om det nordiske arbejdsmarked. På arbejdsmiljøområdet retter flere omfattende projekter sig mod EU-samarbejdet. Det såkaldte standardiseringsprojekt indeholder en række arbejdsgrupper, der samordner nordisk deltagelse og nordiske synspunkter ved deltagelse i EU-arbejdsgrupper.

Ligestillingssektoren

Gender Equality/Nordic News
Ligestillingssektoren udgiver et nyhedsblad på engelsk *Gender Equality/Nordic News*, som er en enkel metode til at sprede information til interesserede i Europa. NIKK udgiver endvidere to gange årligt *News from NIKK*, som distribueres i europæiske kvindeforskerkredse.

Samarbejde med EU-repræsentationerne i Bruxelles
Ved månedsskiftet juni-juli var rådgiveren i ligestillingssektoren udstationeret i den finlandske repræsentation i Bruxelles for at orientere sig om EU's aktiviteter på ligestillingsområdet.

Equality is the Future
I september deltog ligestillingssektoren med en stand på udstillingen i forbindelse med kongressen "*Equality is the Future*" arrangeret af EU-kommissionen.

Employment Week

I november arrangerede EU-kommissionen i samarbejde med EU-parlamentet den årlige *Employment Week*, hvori arbejdsmarkedssektoren hidtil har deltaget. Dette år var et af temaerne Ligestilling på arbejdsmarkedet og NMR arrangerede en "discussion session" med temaet *The Future Organisation of Work and Family – Challenges for Men*. Ligestillingssektoren deltog i udstillingen i tilknytning til konferensen.

BILAG B

Dagsordener for EK/MR-møder

KULTUR

EK-K	MR-K	Emne	Beslutning	Opfølgning
2/98		Kultursamarbejdet i EU	Orientering	ingen
7/98		Kultursamarbejdet i EU Redegørelse for drøftelserne på et uformelt EU-kulturministermøde september 1998	Orientering, taget til efterretning.	ingen
8/98		Kultursamarbejdet i EU Kulturrådet Hans Sand, (S) redegjorde for aktuelle kultur- & mediespørgsmål i EU, kommende diskussions-/beslutningssager; bogpriser, konvergensproblematikken, regler på medieområdet ved overgang til internet, arbejdet med EU's fremtidige mediepolitik og MEDIA III-programmet. Beslutningsager vedrører: Kulturrammeprogrammet, støtteprogrammer og Public Service virksomhedens konflikt med EU's konkurrenceregler.,	Orientering	løbende
	1/98	Kultursamarbejdet i EU Hans Sand, kulturråd, Sveriges repr. Bruxelles gav en oversigt over situationen vedrørende EU/EØS kulturprogrammer og påpegede mulighederne for en nordisk dialog i forbindelse med EU-udviklingen på kulturområdet. MR-K drøftede sagen. Der var enighed om at fortsat tage op EU-spørgsmål til aktive diskussioner på MR-Ks møder.	MR-K besluttede, at diskutere det nye rammeprogram på næste møde. Mediesager, inkl. konvergens- og ophavsretslige spørgsmål tages op på et senere tidspunkt.	løbende
	2/98	Kultursamarbejdet i EU MR-K drøftede EU's rammeprogram for kulturelt samarbejde.	**Besluttede** på næste møde at diskutere konvergens i medierne ud fra EUs grønbog om emnet.	

EK-K	MR-K	Emne	Beslutning	Opfølgning
	3/98	Kultursamarbejdet i EU Hans Sand (S) redegjorde for Kultursamarbejdet EU og beslutninger taget på Kulturministrene på rådsmødet 17.11.99; forlængelse af Ariane og Kalejdoskop, fællesstandpunkt om kulturrammeprogrammet og antagelse af resolution om Public Service virksomheden.	Orientering	

Forskning og Uddannelse

EK F/U	MR-U	Emne	Beslutning	Opfølgning
1/98		EU's nye uddannelsesprogrammer	At udnævne en arbejdsgruppe med 5 eksperter fra landene.	Arbejdsgruppen skal rapportere til MR-U 3/98
2/98		"The Nordic Academy" i Bruxelles	At udredningen ikke giver grundlag for videre nordisk satsning på etablering af et nordisk akademi for folkeoplysning og voksenuddannelse i Bruxelles baseret på en fast institution.	Brev til interimbestyrelsen for The Nordic Academy
3/98		Europarådets Legislative Reform Programme - delprojekt	At afsætte DKK 400.000 til projektet Newly Independent States, regional co-operation and Legislative and policy reform of education systems	HØGUT følger op på Ministerrådets engagement i programmets delprojekt.
3/98		Internationale uddannelsesindikatorer	At indhente synspunkter fra styringsgrupperne, på dette grundlag diskutere et nordisk samarbejde om bløde uddannelsesindikatorer	Indhente synspunkter fra styringsgrupperne.
4/98		Internationale uddannelsesindikatorer		Danmark koordinerer det videre oplæg og indkalder til møde som forberedelse til diskussion i MR-U 3/98
1/98, 2/98, 3/98, 4/98		Orientering om nationale og internationale spørgsmål	Orienteringspunkt	
	2/98	EU's nye uddannelsesprogrammer	Diskussionspunkt	Arbejdsgruppe nedsat i EK-U 1/98
	3/98	Nordisk kvalitet i uddannelse og forskning (uddannelsesindikatorer)	EK-U arbejder videre med, hvordan evalueringsspørgsmålet kan føres videre	
	3/98	Rapport – EU's nye uddannelsesprogrammer	EK-U vurderer forslag til nordiske aktiviteter knyttet til implementering	EK-U 1/99 (udsat) EK-U 2/99
	2/98 3/98	Orientering om nationale og internationale spørgsmål	Orienteringspunkt	

Miljø- og Ressourcepolitik

Miljø

EK-M	MR-M	Emne	Beslutning	Opfølgning
5/98		Forberedelser til mødet i Europarådet i Cardiff juni 1998	Information og diskussion	
		Forberedelse til EU's miljørådsmøde den 16. juni	Information. Indbydelse af de nordiske miljøministre til frokostmøde den 16. juni	Formødet fandt sted.
		Forberedelse til møde mellem EU's miljø- og transportråd den 17. juni	Information. Diskussion om søfartens luftforureninger	
		EU's nordlige dimension	Information og diskussion	
		EU's udvidelse	Information og diskussion	Tages op ved næste møde i den uformelle østeuropagruppe.
	8/98	Forberedelse til EU's miljørådsmøde den 6. oktober 1998.	Dagsordenen blev gennemgået. Udveksling af information om positioner. Anmodning om støtte fra andre nordiske lande. Information om at nordisk formøde afholdes den 6. oktober.	Formødet blev afholdt. Ministrene besluttede at vende tilbage til udvalgte spørgsmål på formødet.
11/98		Forberedelse til EU's miljøråds møde den 21. december.	Information. Udveksling af information om positioner.	
		Finlands formandsprogram for andet halvår 1999	Information	
		Opfølgning på Cardiff-mødet om bæredygtig udvikling	Information	
		EU's kemikalieregulering	Opfordring til nordisk indsats	

Økonomi og Finans

EK-Ø	MR-Ø	Emne	Beslutning	Opfølgning
	11/98	ØMU og de nordiske lande	Diskussion af mødet om ØMU mellem finans- og statsministrene. MR-Finans konstaterede, at mødet havde været udbytterigt og udtrykte glæde over, at sådanne møder herefter skal finde sted med passende mellemrum.	Møder mellem finans- og statsministrene om ØMU vil fremover blive afholdt med passende mellemrum.
	11/98	EES Cohesion Fund – anmodning fra Island og Norge til de nordiske EU-medlemmer om at forsøge at modvirke Spaniens forsøg på at forlænge betaling fra EØS-landene til den såkaldte Cohesion Fund ud over hvad der er fastlagt i EØS-aftalen.	MR-Finans besluttede, at de nordiske EU-medlemmer noterer sig, hvad der er blevet fremført fra islandsk og norsk side i sagen og ser på, hvad der kan gøres.	Spørgsmålet tages op som informationspunkt under Øvrige EU/EØS-spørgsmål ved næstkommende MR-Finansmøde.

Regional

EK-R	MR-R	Emne	Beslutning	Opfølgning
2/98		Status for Interreg IIA i de nordiske grænseregionale områder	Erfaringer med implementeringen af Interreg IIA i de nordiske grænseregioner blev præsenteret og diskuteret.	
5/98		Samarbejdsprogram 2000-04	Afholdelse af seminar, bl.a. vedrørende Interreg IIA	Seminar blev gennemført sept. 98. Her fremgik betydningen af EU's IR-program for de nordlige grænseregioner
5/98		ESDP-arbejdet (European Spatial Development Program)	Landene præsenterer fremover status i ESPD-arbejdet	
9/98		EU/EØS-spørgsmål	Landene udvekslede informationer om EU/EØS-spørgsmål	
11/98		EU/EØS-spørgsmål	Landene udvekslede informationer om EU/EØS-spørgsmål	

Transport

EK-T	MR-T	Emne	Beslutning	Opfølgning
4/98		• Finlands rapport om tilpasningen til TV-direktivet	Diskussion	
		• Storbritanniens formandsprogram	Diskussion	
		• Grænseoverskridende taxatrafik burde aktualiseres i EU	Diskussion	
		• EU's grønbog om havne og søtrafik vigtig for Norden	Diskussion	
		• EU's diskussion om lokal luftkvalitet vigtig for Norden pga. brændefyring og pigdæk	Diskussion	
		• EU bør rette opmærksomhed mod direktiv for lufthavnsafgifter	Diskussion	
		• Spørgsmål Finland kan tage op i sit formandsprogram	Diskussion	Finland noterer
11/98		Ålands orientering om situationen efter at den toldfrie handel er afskaffet.	Diskussion	
	11/98	• Forslag om samarbejde mellem toldmyndighederne efter ophør af det toldfri salg.	Diskussion	Finland følger op
		• EU's godskorridorer i Norden.	Diskussion	
		• Hvidbogen om infrastrukturafgifter	Diskussion	
		• Transport- og miljøspørgsmål efter Cardiff-mødet.	Diskussion	

Energi

EK-E	MR-E	Emne	Beslutning	Opfølgning
1/98		- EU's ministerrådsmøde i maj	Information og gennemgang	
3/98		Notat om aktuelle EU-spørgsmål om energi - rammeprogram for energi - hvidbog om vedvarende energi - gasdirektivet	Information og gennemgang	
4/98		- EUs ministerrådsmøde 11. maj - Forberedende nordisk møde forud for EU's energirådsmøde - EØS kommentarer til EUs hvidbog om vedvarende energi og rammeprogram for energi - Bergengruppens møde med Kommissionen DG XVII 26.3 - Samarbejdsministrenes møde med nordiske EU-ambassadører 17.3	Gennemgang Meddelelse og beslutning Redegørelse Redegørelse Information	Formødet fandt sted
6/98		- Opfølgning på de nordiske energiministres rapport til statsministrene 1997	Diskussion	Forberedelser til Stavangermødet 1.12
	6/98	- EU's oprettelse af en Baltic Energy Task Force (BETF) 4.6	Diskussion og beslutning	Brev til EU om Nordens forståelse af mødets konklusioner og BETF's rolle
9/98		- Byrdefordeling i de europæiske lande - Dagsorden for ministerrådsmødet 13.11 - Notat fra EFTA: kommentarer til EU-Kommissionens rapport om harmonisering af støtten til vedvarende energikilder	Information Gennemgang Redegørelse og udveksling af information om positioner	
10/98		- EØS-sager: - El-direktivet - EU's rammeprogram for energi - Energisektorens aktiviteter i Østersøen - Stavangermødet 1.12. - Samarbejde med EU om SYNERGI-konference	Information Oprettelse af en adhoc-gruppe for Østersøen. Gennemgang af program, dagsorden og deltagere. Redegørelse og beslutning.	Fortsatte forberedelser Østersøgruppen følger op

EK-E	MR-E	Emne	Beslutning	Opfølgning
11/98		- EU's rådsmøde 13.11	Redegørelse	
		- EØS: Norges deltagelse i EU's SAVE- og ALTENER-program	Information	Østersøgruppens ansvar
		- SYNERGI-projektet	Beslutning	
		- Stavangermødet	Briefing og forberedelse	Mødet blev afholdt

Fiskeri

EK-F	MR-F	Emne	Beslutning	Opfølgning
NEF-37	MR-17	EU-Kommissionens rapport til Europaparlamentet og Europarådet (*'Udsigterne for EU's marked for fiskerivarer, -ansvar, -partnerskab, -konkurrenceevne'*)	Foranledige at der bliver rettet en henvendelse til EU-Kommissionen vedrørende nordiske holdninger til mærkning af fisk fra bæredygtigt fiskeri.	Information sheet from Denmark, Finland & Sweden: "Certification of sustainable fisheries/fisheries products, information to the consumers " Fremlagt for Kommissionens interne fiskeriudvalg 11.05.98
	MR-17	'Nordic Fisheries in the new consumer era". Analyse af fremtidens krav/ konsumentkrav til fiskevarer, fiskeri og fiskeproduktion.	Afholdelse af Ministerrådskonference over emnet. Emnet ses som et bidrag i debatten om fremtidens Europæiske marked for fiskevarer og et element i forberedelsen af den fremtidige strukturpolitik på fiskeriområdet.	EU's fiskerikommissionær og repræsentanter for Kommissionen inviteres til Ministerrådskonferencen. Sury Baudouin, DG XIV repræsenterede Kommissionen.
	MR-17	Bæredygtighedskriterier i globalt perspektiv	Involvering af FNs 'Committee of Fisheries (COFI) i udarbejdelse af globalt gældende retningslinier.	Løftet sagen under COFIs sub Comittee for fish trade, juni 1998. Afholdelse af 'Technical Consultation' i FAO, oktober 1998, omostninger dækket af det nordiske fiskerisamarbejde. Sikret at sagen er på dagsorden for COFIs biannuale møde februar 1999 samt på dagsorden for det globale fiskeriministermøde i FAO-regi marts 1999.
	MR-18	Revision af den fælles fiskeripolitik	Information fra de nordiske EU-lande til de øvrige om proceduren for revision, herunder nationale høringer med henblik på at igangsætte selve revisionsarbejdet i løbet af 1999.	Igangsat projekt om sammenligning af fiskeriforvaltningsmetoder i DK, IS og NO. Resultat kan evt. forelægges Kommissionen.
	MR-18	Evaluering af fiskerierne udfra bæredygtighedskriterier	Anmode det internationale havforskningsråd (ICES) om at vurdere muligheden for at fremstille en rapport med evaluering af fiskerierne udfra bæredygtighedskriterier inddragende havområdernes miljømæssige status	ICES har accepteret og evalueringen gennemføres i løbet af 1999 og præsenteres ultimo forår 2000. Rapporten vil omhandle havområderne fra Biscayen i syd til Barenshavet i nord, Østersøen i øst til farvandet vest for Grønland og således dække den mest betydningsfulde del af EU's fiskerifarvand.

Land- og Skovbrug

EK-JS	MR-JS	Emne	Beslutning	Opfølgning
	6/98	Aktuelle land- og skovbrugspolitiske spørgsmål i tilknytning til EU/EØS	Orientering og diskussion om forslaget til ny skovstrategi for EU. Orientering og diskussion om Agenda 2000, østudvidelserne, handel med olivenolie, vin og bananer samt et forslag om at ophæve eksportforbudet på kød fra Storbritannien.	
	9/98	Aktuelle spørgsmål inden for land- og skovbrug i tilknytning til EU/EØS	Orientering og diskussion om Agenda 2000 og de forskellige lands positioner. Sverige informerede om at Europadomstolen var nået frem til, at Sverige ikke havde hjemmel til at forbyde belgisk blå i sit husdyrhold. Der blev informeret om, at Norge ville ratificere veterinæraftalen med EU. Det blev informerede om, at EU havde etableret en skovstrategi, og at man i Norden var tilfreds med den.	
14/98		Aktuelle land- og skovbrugspolitiske spørgsmål med tilknytning til EU/EØS	Sverige fremlagde de EU/EØS-spørgsmål, som kunne blive taget op på ministermødet. Det var østudvidelsen, Agenda 2000, BSE, genmodificerede organismer, aftalen om olivenolie og bananer.	

EK-JS	MR-JS	Emne	Beslutning	Opfølgning
24/98		Aktuelle land- og skovbrugspolitiske spørgsmål med tilknytning til EU/EØS	Orientering og diskussion om Agenda 2000, ny prispakke, nye markedsordninger for tobak og olivenolie samt banankonfrontationen med USA. Informationen om at EU har ophævet importforbudet af kød fra Storbritannien, og at i spørgsmål om dyrevelfærd, hormoner og antibiotika i foder bevæger EU sig i retning af Norden. Informationen om den nye skovstrategi i EU, som man mente, man i Norden kunne leve med. Norge informerede om, at veterinæraftalen med EU ville være ratificeret inden årsskiftet.	

Velfærd og Erhverv

Social- og Sundhedspolitik

EK-S	MR-S	Emne	Beslutning	Opfølgning
3/98		Information	Til efterretning	
	6/98	Information om Østrigs formandskab, spec. Dir. 1408/71. Info om det finske formandskabs prioriteringer. Info om OECD's socialministermøde.	Til efterretning	
10/ 98		Information. Drøftelse af nordiske formøder.	Til efterretning	

Narkotika

EK-N	MR-N	Emne	Beslutning	Opfølgning
10/98		Orientering om aktuelle EØS spørgsmål	Embedsmandskomitén besluttede at indbyde direktøren for EU's overvågningscenter vedr. narkotikaspørgsmål til sit kommende møde	Direktøren for EU's overvågningscenter vedr. narkotikaspørgsmål orienterer på EK-Narko's møde i april 1999 om EU's database.

Forbrugerpolitik

EK-Kons	MR-Kons	Emne	Beslutning	Opfølgning
	2/98	1. EUs formandskabsprogram 1. halvår 1998.	Den britiske forbrugerminister orienterede. De nordiske lande støttede Storbritannien.	Nordisk Ministerråd inviteret til at deltage i et seminar i juni 1998 i Edinburgh.
	2/98	2. Kommissionens fremtidsplaner. .	Generaldirektøren for DG XXIV orienterede.	
	2/98	3. Markedsføring via Internet	De nordiske ministre vil udarbejde et fælles forslag til en EU-bestemmelse om god markedsføringsskik, der skal kunne danne grundlag for et nordisk initiativ i EU. Samtidig skal der arbejdes mod en fælles holdning til ændring af Bruxelles- og Luganokonventio-nens anvendelsesområde, og der bør i nordisk regi ses på behovet for og fremlægge forslag til en ajourføring af købe- og aftaleloven i lyset af IT-udviklingen.	En fælles holdning til markedsføring via Internet overfor børn er udarbejdet som baggrund for EU-ministermøde april 99. Analyse af direktivet om "ansökan om förbudsföreläggande för att skydda konsumenternas intressen", er brugt i revisionsarbejdet af. Bruxelles/Lugano-konventionen. I 99 holdes et tværsektorielt seminar på baggrund af 3 konsumentprojekter om IT-handel.
	2/98	4. Fælles mønt set ud fra et forbrugerperspektiv.	Der skal udveksles synspunkter de nordiske lande imellem om forskellige løsningsmodeller for problemerne for forbrugerne ved indførelsen af den fælles mønt.	Finland arrangerer et møde om konsekvenser samt de praktiske foranstaltninger ved indførelsen af den fælles mønt.
	2/98	5. Levnedspolitik i forbrugerperspektiv	Ministrene vil udvikle en nordisk handlingsplan for konsumentsektorens håndtering af forbrugeraspekter vedrørende levnedsmiddelspørgsmål.	EK-Livs og EK-Konsument har nedsat en tværsektoriel arbejdsgruppe som skal udarbejde og gennemføre et fælles handlingsprogram på området.

EK-Kons	MR-Kons	Emne	Beslutning	Opfølgning
6/98		Aktuelle EU-sager	Følgende EU-punkter blev diskuteret og koordineret: 1. Køb af forbrugsvarer og forbrugsgarantier 2. Anvendelse og håndhævelse af europæisk forbrugerlovgivning 3. EHLASS-systemet 4. Søgsmål med nedlæggelse af påstand om forbud inden for beskyttelse af fb-interesser 5. Kommissionens meddelelse om udenretlig bilæggelse af tvister på forbrugerområdet 6. Generel ramme for initiativer til fordel for forbrugerne 7. Evaluering af prioriteringer 8. Kommerciel kommunikation 9. Beskyttelse af forbrugernes interesser i IT-samfundet 10. EU acquis/Nordisk koordinering ved implementering 11. Fjernsalgsdirektivet 12. Nordisk indflydelse på forbrugeruddannelse	

EK-Kons	MR-Kons	Emne	Beslutning	Opfølgning
11/98		Aktuelle EU-sager	Følgende EU-punkter blev diskuteret og koordineret: 1. Generel ramme for Fællesskabets aktiviteter til fordel for forbrugerne 2. Handlingsplan for forbrugerpolitikken 1999 – 2001. 3. Kommerciel Kommunikation og rapport fra møde i Bruxelles i ekspertgruppen 4. Fjernsalg af finansielle tjenesteydelser. 5. IT-samfundets fb.-dimension. 6. Brugsanvisning/tekniske varer. 7. Introduktion af Euro. 8. Informationskampagne om levnedsmiddelsikkerhed 9. CO2-mærkning af biler. 10. Produktsikkerhedsdirektivet. 11. Elektronisk handel – EU's og OECD. 12. EU's miljømærkningssystem 13. EU's "framework programme" 14. "Consumer goods and associated guarantees	Ad 2. Udkastet til nordisk handlingsplan distribueret på EU-ministermøde. Ad 3 DK og S har i EU foreslået at spørgsmålet om sender/modtagerlandprincippet diskuteres- afvist. Forskning om Tv-reklame skal sættes i gang Ad 4. De nordiske lande arbejder for at det bliver et minimumsdirektiv. Ad 5. De nordiske lande insisterede på hjemlandsprincip. Dette blev Rådets resolution. Ad 7. Finland holder de nordiske lande informeret. Ad 9. Hvis problemer kontaktes Sverige, som selv arbejder med sagen. Ad 11. Forslaget bygger på senderlandsprincippet-de nordiske lande må agere. EU-arbejdet må ligge på linie med arbejdet i OECD's arbejdsgruppe. De nordiske synspunkter koordineredes af Sverige.
11/98		Det finske EU-formandskab 2. halvår 1999	Finsk dialog med kommissionen følges tæt af EK-Konsument.	

Levnedsmidler

EK-livs	MR-livs	Emne	Beslutning	Opfølgning
3/98		Implementering af veterinærkontroldirektiverne	Orientering	
3/98		GMO og nye levnedsmidler i Kommissionen	Landene deltager i en nordisk koordinering	Følges op på nationalt niveau
3/98		Grænseværdier for aflatoxin	Orientering	
3/98		Revidering af Hygiejnedirektivet i forbindelse med fersk kød	De nordiske lande tager initiativ til fælles standpunkt.	Danmark er komme med et udspil til et fælles nordisk standpunkt
10/98		Tilsætning af næringsstoffer til levnedsmidler herunder øvre grænseværdier	De nordiske lande er enige om klart at tilkendegive, at Norden ønsker forsigtighedsprincippet anvendt.	Livs diskuterer problematikken om forsigtighedsprincip/safe princip vedr. berigning –også fra toksikologisk og lovgivnings perspektiv.
10/98		Mykotoksiner	Enighed om hvilke produkter, som det er vigtigt at få fastlagt først.	
10/98		Brug af fuldautomatiske malkerobotter	Landene ville støtte Danmarks forslag om at arbejde med problematikken.	Det er et lovteknisk problem - nye regler eller en ny fortolkning af reglerne
10/98		Vurdering af EU-direktivet om børnemad	Maximalværdierne skal tages op i EU i efteråret. De nordiske lande vil arbejde for at EU-kommissionen reviderer direktivet.	
		Mærkning af novel foods		Vurdering af, om mærkningsreglerne vil blive de samme for GMO-produkter som falder udenfor direktivets rammer som for produkter der falder indenfor.
10/98		Det finske EU-formandskab 2. halvdel af 1999.	Orientering	
10/98		Forenkling af hygiejnelovgivningen	Nyt nordisk netværk på området etableres	

Lovgivning

EK-lov	MR-jus	Emne	Beslutning	Opfølgning
2/98		Implementering af EU-direktiver	Gennemgang af oversigten over EU-retsakter under implementering i national ret	At formandskabet indhenter redegørelse over samarbejdet fra to eksisterende nordiske samrådsgrupper med henblik på at få oversigt over nordisk samråd omkring implementering af EU-retsakter.
2/98		Amsterdamtraktaten	Gennemgang af Amsterdamtraktaten med henblik på at vurdere dens indvirkning på det nordiske lovgivningssamarbejde.	På nationalt plan belyses de nordiske landes mulighed for at indgå aftale/konvention på områder hvor der er udarbejdet europæiske prioriteringer
4/98		Nordisk forskning i Europæisk Integrationsret	Evaluering af Kontaktnettet for forskning i europæisk integrationsret	Embedsmandskomitéen afventer forslag fra Kontaktnettet vedrørende det nordiske samarbejde omkring EU-integrationsretlige spørgsmål
15-4-98		Implementering af EU-direktiver	Embedsmands-komitéen gennemgik oversigten over EU-retsakter under forberedelse og national implementering	Næste opdatering af oversigten foretages i slutningen af 1998
4/98		Informationsudveksling med EU-repræsentationerne i BXL	Embedsmands-komitéen stillede sig tvivlende til, om der skal indledes en tættere kontakt med de nordiske EU-repræ-sentationer i BXL	Sekretariatet holder embedsmandskomitéen orienteret om Samarbejdsministrenes initiativ til øget informationsudveksling med Bruxelles-miljøet
6/98		Forskning i europæisk integrationsret	Embedsmands-komitéen tager initiativ til iværksættelse af en række projekter i 1998	Organisationen af EU-projekter diskuteres på næste møde
10/98		Forskning i europæisk integrationsret	Kontaktnettet tilbydes mandat og budget-mæssig kompetence til selvstændigt at iværksætte projekter	Der udarbejdes nyt mandat til Kontaktnettet
10/98		Implementering af EU-direktiver	At undersøge forudsætningerne for nordisk samarbejde om retsakter på det selskabsretlige område, korruption, betalingsforsinkelser og bilforsikringsdirektivet	Nordisk samråd og samarbejde indledes på departementsniveau

EK-lov	MR-jus	Emne	Beslutning	Opfølgning
10/98		EU-projekter	Der iværksættes projekter på områderne: - Nordisk lov-samarbejde i EU/EØS - Offentlige udbud - Parallelimport	

Erhverv

EK-N	MR-N	Emne	Beslutning	Opfølgning
2/98		Formandskabets arbejdsprogram. Forberedelse af de baltiske landes optagelse i EU.	En del af formandskabets arbejdsprogram.	
5/98		Orientering om EU-rådsmødet for erhvervsministrene den 7. maj. Forslag om at holde et EK-næringsmøde med fagattacheerne Bruxelles	Der holdes EK-næringsmøde med fagattacheerne Bruxelles	Mødet blev holdt den 6. oktober 1998
	6/98	Formandskabets orientering om EU-regionalministermøde i Glasgow dagen forinden		
10/98		Drøftelse af projekt om de baltiske landes tilpasning til et fremtidigt EU-medlemskab.	Endelig beslutning udsat med henblik på nærmere afklaring af behov m.v.	

Arbejdsmarked og Arbejdsmiljø

EK-A	MR-A	Emne	Beslutning	Opfølgning
6/98		Norden og EU/EES	orientering om NAP'er og formandskabsprogram	Ingen
10/98		Norden og EU/EES	orientering om NAP'er	Ingen
	2/98	Norden og EU/EES	Orientering om EU's beskæftigelsesretningslinier	Ingen

Ligestilling

EK	MR	Emne	Beslutning	Opfølgning
1/98		EU-kommissionens handlingsprogram for år 1998 Englands formandsprogram for januar – juni 1998	Diskussion om behandling af ligestillingsspørgsmål i programmerne	
4/98		Opbygning af ligestillingsaktiviteter i EU-Kommissionen, DG V, Ministerrådet samt parlamentet	Information omdelt til orientering samt diskussion. Indbudt til mødet var repræsentanter fra de baltiske ligestillingsadministrationer.	Følges op i nærområdearbejdsgruppen
9/98		Østrigs formandsprogram juli-december 1998. Gender and National Action Plans on Employment (NAPs) Rapport fra udstationering 28.6.-10.7.1998 på Finlands repræsentation i Bruxelles (M. Laxén)	Diskussion og information til orientering.	Beslutning om at forberede et EU/EØS-aktivitetsprogram, som skal fremlægges til MR-Ligestilling i november.
	11/98	Generalsekretærens redegørelse for opfølgning på Uppsala-beslutningen. NMR sektorarbejde med Europa-spørgsmål. Statusrapport 1997/98 Generalsekretærens redegørelse om implementering af EU-søjlen i NMR Finlands kommende formandsprogram	Information til orientering samt diskussion om hvordan MR-Ligestilling organiserer EU/EØS- aktiviteter. Beslutning om program om MR-Ligestilling og EU/EØS-aktiviteter 1999. Finland informerede om ligestillingsaktiviteter under det finske formandskab.	Følges op i EK-Ligestilling.

Nordisk sysselsättningsredogörelse för 1999

1. DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DE NORDISKE LANDE I 1998 OG I BEGYNDELSEN AF 1999.
1.1 SAMMENFATNING
Den økonomiske udvikling i Norden i 1998.
Udviklingen på arbejdsmarkedet i Norden
1.2 DANMARK
1.2.1 Den økonomiske udvikling
1.2.2 Udviklingen på arbejdsmarkedet
1.3 FINLAND
1.3.1 Utvecklingen inom ekonomin
1.3.2 Sysselsättningsutvecklingen och arbetsmarknadens struktur
1.4 ISLAND
1.4.1 Den økonomiske udvikling i Island 1998.
1.4.2 Udviklingen på arbejdsmarkedet 1998
1.5 NORGE
1.5.1 Den generelle økonomiske utviklingen
1.5.2 Utviklingen på arbeidsmarkedet
1.6 SVERIGE
1.6.1 Den generella ekonomiska utvecklingen
1.6.2 Utvecklingen på arbetsmarknaden

2. BESKÆFTIGELSESPOLITIKKEN I DE NORDISKE LANDE 1998/ 1999.
2.1 Indledning og sammenfatning
2.2 Forbedring af beskæftigelsesegnetheden med vægt på fremme af uddannelsen.
2.3 De enkeltes muligheder for at oprette egen virksomheder.
2.4 De ansattes og virksomhedernes tilpasningsevne.
2.5 Fleksible arbejdstidsarrangementer i de Nordiske lande.
2.6 Ligestilling m.h.t. kvinders adgang til arbejdsmarkedet.

3 DEN NORDISKA ARBETSMARKNADSPOLITIKEN
3.1 Erfarenhet av arbetsmarknadspolitiken hittills
3.2 Den aktiva arbetsmarknadspolitiken med relation till EU

4. DISKUSSIONSEMNER I RELATION TIL 1999-REDEGØRELSEN.
Generelle beskæftigelsesspørgsmål
Fald af ungdomsledigheden
Fald af langtidsledigheden
Voksenuddannelsen

APPENDIX:

I DANMARK

1 Beskæftigelsespolitikken
2 Forbedring af beskæftigelsesegnetheden, livslang læring.
Almene uddannelser og erhvervsrettede uddannelser
Efter- og videreuddannelse
Livslang læring og IT
3 Udvikle iværksætterkultur.
Administrative byrder
HjemmeService
4 Opmuntre virksomhedernes og de ansattes tilpasningsevne.
5 Nordisk Råds Rekommendation 7/1998, fleksibilitetsskabende arrangementer.

II FINLAND

1 Att förbättra anställbarheten
Verkställande av den s.k. arbetskraftspolitiska reformen under 1998
Ungdomar
Långtidsarbetslösa
Äldre arbetstagare
Livslångt lärande
Att trygga tillgången på arbetskraft
2 Att utveckla företagarandan
Lindrande av de administrativa belastningarna för företagen
Skapande av nya arbetstillfällen på lokal plan, inom ramen för kooperativ och i nya branscher
Utveckling av servicebranschernas sysselsättningsmöjligheter
Sänkning av den totala beskattningen och beskattningen av arbetsinkomster samt de indirekta arbetskraftskostnaderna
3 Att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga
Arbetsmarknadsorganisationerna, modernisering av arbetsorganisationen
Flexibel arbetstid, alternativa arbetstidsmodeller
Lagstiftning
Förkortad arbetstid enligt arbetstidslagen
Deltidspension
Alterneringsledighet
Deltidstillägg
4 Att stärka jämställdheten
Att förena yrkesliv och familjeliv
Att underlätta återinträde på arbetsmarknaden

III ISLAND

1 Uddannelse for ledige
2 Arbejdsmarkedsuddannelsen
3 Joborientering:
4 Jobtræning
5 Prøveansættelse
6 Arbejdstilbud
7 Kvinders iværksættelsesstøtte
8 Kvinders kreditgarantifond
9 Kulturcentrum for kvinder
10 Jobklubber
11 Lokale projekter for kvinder og unge
Kurset „Brautargengi":
Kurset „Gangskör":
Kurset „Á traustum grunni":
Jobtræningskursus for unge arbejdsløse, „Hitt húsið".
12 Erhvervspolitikken
Behov for almen jobskabelse
Investeringsfremme og styrkelse af konkurrenceevnen i erhvervslivet.
13 Uddannelsespolitikken
Videregående uddannelse
Voksenuddannelse
Livslang læring:
14 Ligestillingspolitikken
15 Arbejdstidsarrangementer

IV NORGE

1 Innledning
2 Den økonomiske politikken
3 Arbeidsmarkedspolitikken
Økt vekt på formidling
Bruk av arbeidsmarkedstiltak for å øke kvalifikasjoner
Om tiltak rettet mot yrkeshemmede
Arbeidsmarkedspolitikken for ungdom
Innsatsen mot langtidsledige og eldre
Innsatsen overfor innvandrere
«Arbeidslinjen»
Utvalg for vurdering av deregulering av arbeidsformidling og omregulering av arbeidsleie
«Arbeidslivsutvalget»
«Et enklere Norge»
Nærmere om håndtering av problemer i spesielle sektorer

4 Næringspolitikken
5 Utdanningspolitikken
Videregående opplæring
Voksenopplæring
6 Likestillingspolitikken
Om barnehager og kontantstøtte for småbarnsforeldre
7 Nye permisjonsordninger og fleksibel pensjonsalder
Forsøk med seks timers arbeidsdag
Ordningen med kontantstøtte til småbarnsforeldre
Foreldrepermisjon og tidskontoordningen
Utdanningspermisjon
Fleksibel pensjonsalder
Konklusjon

V SVERIGE

Sysselsättningspolitiken i Sverige 1998/99
1 Inledning
2 Den ekonomiska politiken
3 Arbetsmarknadspolitiken
4 Livslångt lärande/utbildningspolitiken
5 Näringspolitiken
6 Jämställdhetspolitiken
7 Arbetskraftens konkurrensutveckling
8 Flexibla arbetstidsanordningar

1. DEN ØKONOMISKE UDVIKLING I DE NORDISKE LANDE I 1998 OG I BEGYNDELSEN AF 1999.

1.1 SAMMENFATNING

Den økonomiske udvikling i Norden i 1998.
Væksten i BNP i de nordiske lande varierede under 1998 og lå på intervallet 2,1% til 5% i 1998, lavest i Norge men højest i Island 5%.

Tabel 1 viser hovedtal i de nordiske landes økonomier i 1998 og ændringer fra året før. Drivkraften bag den økonomiske vækst varierer således mellem landene men stor indenlandsk efterspørgsel er dominerende.

I Island er stor vækst i investeringer og import dominerende, investeringer vokser bl.a. på grund af store investeringsprojekter, i Norge er begrænset vækst i eksporten som gør bl.a. at væksten i BNP ikke er større. I Finland og Sverige er væksten i offentlig konsum beskeden. I Danmark er væksten i BNP præget af en kraftig vækst i den indenlandske efterspørgsel, særligt i forbrug og investeringer og er betalingsbalancen der kommet under pres.

Til trods for en god økonomisk vækst i de Nordiske lande er det lykkedes dem at holde prisstigningstakten på et lavt niveau således var den lavest i Sverige eller 0,4% stigning i konsumprisindekset og højest i Norge 2,3%. I Island og Danmark er der udsigt for en stigning i prisniveauet i år og det kommende år mens udsigten for Finland og Sverige er ret uændrede prisstigningstakter. I Norge forventes der en redusered prisstigningstakt.

Den gunstige økonomiske udvikling i de nordiske lande har sammen med relativt lave renter har sat pres på de økonomiske faktorer specielt på arbejdsmarkedet.

Tabel 1. Hovedtal for Nordens økonomi, 1998. Procentvis ændring fra forrige år.

	Danmark	Finland	Island	Norge	Sverige
Privat konsum	3,5	5,1	11,0	3,1	2,6
Offentlig konsum	2,6	0,4	3,0	3,7	1,9
Investeringer	6,1	8,2	23,4	8,1	9,6
Eksport	0,1	8,3	2,6	0,5	7,3
Import	4,7	8,1	22,1	9,1	11,0
Bruttonat. produkt (BNP)	2,9	4,7	5,0	2,1	2,9
Forbrugsprisindeks	1,9	1,4	1,7	2,3	0,4

Udviklingen på arbejdsmarkedet i Norden

Beskæftigelsessituationen var også forskellig med den laveste arbejdsløshed i Island, 2,8% i 1998 og højest i Finland 11,4%.

I Danmark er arbejdsløsheden faldet fra 12,4% i 1993 til 6,6% i 1998, i Finland faldt arbejdsløsheden fra 16,6% i 1994 til 11,4% i 1998. I Sverige er ledigheden faldet langsommere under denne periode, men fra efteråret 1998 er arbejdsløsheden faldet markant og faldet i arbejdsløsheden fra 8% i 1997 til 6,5% i 1998 som er det største fald i efterkrigstiden i Sverige. I Norge er den faldet fra 5,9% i 1993 til 3,2% i 1998. I Island er arbejdsløsheden faldet fra 5% 1995 til 2,8% i 1998.

Beskæftigelsen voksede lignende i alle de nordiske lande i 1998 mellem 2,2% og 2,6%, undtagen i Sverige hvor væksten i beskæftigelsen var 1,5%. Væksten var størst i den private sektor. Den største stigning i beskæftigelsen var i Island. eller 2,6%. Denne voksende beskæftigelse har forårsaget flaskehalssituationer inden for visse sektorer i landene som f.eks. indenfor IT og bygge - og anlægsbranchen. Indenfor bygge- og anlægsbranchen er Norden i voksende grad blevet et fælles arbejdsmarked. I Island har der været arbejdskraftindvandring bl.a. fra lande udenfor EØS-området for at dække behovet for arbejdskraft. I Norge har arbejdsmarkedsetaten aktivt rekrutteret personale indenfor sundhedssektoren fra Norden og det øvrige EØS-område.

Ungdomsarbejdsløsheden i de nordiske lande er faldet hurtigere end den generelle arbejdsløshed og i Danmark er den faldet fra 12% af arbejdsstyrken i 1993 til 4% i 1998. I Finland blev ungdomsarbejdsløsheden halveret i perioden 1993-1998, i Island er den også faldet hurtigere end den generelle arbejdsløshed og i Sverige faldt arbejdsløsheden fra 15,4% i 1997 til 11,9% i 1998, i maj 1999 lå arbejdsløsheden hos de unge på 9%.

Langtidsarbejdsløsheden er også faldet markant, således faldt den i Danmark i perioden 1994-1998 med i alt 119.000 personer eller godt 70%. I Norge er langtidsarbejdsløsheden de sidste fem til seks år blevet reduceret markant. I Finland har den voksende efterspørgsel efter arbejdskraft gjort at antal langtidsarbejdsløse ikke er vokset og under de seneste måneder er faldet i langtidsarbejdsløsheden større end blandt alle arbejdsløse. I Island er der også et fald i langtidsarbejdsløsheden eller fra 1.927 i 1997 til 1.521 i 1998. Faldet i langtidsledigheden i Island i 1998 er lignende som blandt dem som har været uden arbejde under 6 måneder.

Der er vækst i arbejdsstyrken i alle landene undtagen i Sverige hvor der var en tilbagegang på 0,2%, men i Island og Norge er der en vækst på henholdsvis 1,5% og 1,4%.

I Danmark har efterlønsordningen til trods for øget beskæftigelse forårsaget en mindre stigning i arbejdsstyrken. Orlovsordningerne medførte at ved arbejdsmarkedsreformen i 1994 indtil 1996 faldt arbejdsstyrken men nu er der et betydeligt tilbageløb fra ordningerne til arbejdsstyrken.

Væksten i arbejdsstyrken i Norge forklares dels ved demografiske forhold hvor 1/3 af væksten i arbejdsstyrken forklares og dels 2/3 af øget tilgang til arbejdsstyrken fra den erhvervspassive del af befolkningen.

I Sverige skyldtes faldet i arbejdsstyrken bl.a. af et voksende antal studerende under foråret 1998 men billedet ændredes i løbet af året hvor efterspørgsel efter arbejdskraft voksede og dermed begyndte billedet at ændre sig og i maj 1999 var arbejdsstyrken 0,4% større end i 1998 som gennemsnit.

I Finland voksede erhvervsfrekvensen fra 62,9% i 1997 til 64,1% i 1998 og forventes at stige til 64,1% i 1999.

I Island voksede arbejdsstyrken også markant eller med 1,5% i 1998 på grund af voksende erhvervsfrekvens og efterspørgsel efter arbejdskraft og forventes at vokse også i 1999 med ca.1,3%.

Tabel 2 viser beskæftigelse, arbejdsstyrke og arbejdsløshed i Norden i 1998.

Tabel 2. Beskæftigede, arbejdsstyrken og arbejdsløshed i Norden 1998. 1.000 personer og procentvise ændringer fra året før.

	Danmark		**Finland**		**Island**		**Norge**		**Sverige**	
Arbejdskraft total	2.883	0,7	2.507	0,9	137	1,5	2.317	1,4	4.255	-0,2
Beskæftigede	2.700	2,2	2.218	2,4	133	2,6	2.242	2,3	3.979	1,5
"- offentligt	811	1,4	630	1,9	26	2,0	735	1,1	1.308	1,2
"- privat	1.890	2,6	1.588	2,7	107	2,8	1.507	2,9	2.671	1,6
Arbejdsløse	183	-16,8	285	-9,2	4	-26,9	75	-22,0	278	-18,7
Arbejdsløse %	6,6		11,4		2,8		3,2		6,5	

1.2 DANMARK

1.2.1 Den økonomiske udvikling

Efter mere end fem år med kraftig vækst i produktion og beskæftigelse er ledigheden faldet til et niveau der ikke har været lavere siden slutningen af 1970'erne. I begyndelsen af 1999 er den sæsonkorrigerende ledighed faldet til godt 163.000, svarende til 5,9 pct. af arbejdsstyrken.

Udviklingen har i høj grad været drevet af en kraftig vækst i den indenlandske efterspørgsel, og der er opstået pres på arbejdsmarkedet og opdrift i lønstigningstakten med deraf følgende forringet konkurrenceevne overfor udlandet. For at undgå tiltagende inflation og større tab af markedsandele er der taget flere skridt til at dæmpe væksten i forbruget. Disse tiltag er tilrettelagt med det formål, at de dæmper væksten i forbruget uden at igangsætte en længerevarende økonomisk tilbagegang.

Tabel 1. Hovedtræk af efterspørgsel og produktion 1997-1999

	Mia. kr.	Årlig real vækst i pct.		
	1998[2]	1997	1998	1999[1]
Privatkonsum	600,1	3,6	3,5	2,2
Offentligkonsum	297,7	1,1	2,6	1,4
Fastebruttoinvesteringer	242,6	10,6	6,1	-1,1
Eksport	402,2	5,5	0,1	1,3
Import	382,0	9,8	4,7	0,0
BNP	1166,6	3,1	2,9	1,3
Forbrugerprisindeks		2,2	1,9	2,5

Kilde: Danmarks Statistik (Nationalregnskab, 4. kvartal 1998) og Økonomiministeriets Økonomiske Oversigt, Maj 1999.
Anm.: [1] Tallene er baseret på skøn;. [2] Årets priser.

Bruttonationalproduktet voksede realt med 2,9 pct. i 1998. Som følge af den økonomiske politik, der bidrager til en afdæmpning af vækstempoet, forventes BNP at vokse realt med henholdsvis 1,3 pct. i 1999 og med 1,3 pct. i 2000 efter en gennemsnitlig relativ årlig vækst på 3,4 pct. i perioden 1994-1998.

Væksten i den indenlandske efterspørgsel er bredt sammensat. Den reale vækst i det *private forbrug* i 1998 på 3,5 pct. er stort set uændret i forhold til væksten i 1997. Det *offentlige forbrug* voksede realt med 2,6 pct. i 1998, hvilket er væsentligt højere end i 1997, hvor væksten var på 1,1 pct. Væksten i de *faste bruttoinvesteringer* har været aftagende gennem 1998, men ligger dog stadig relativt højt.

Eksporten af varer og tjenester steg realt med 0,1 pct. i 1998, hvilket er et kraftigt fald i forhold til året før. *Importen af varer og tjenester* steg realt med med 4,7 pct.. Stigningen i den samlede import ventes i takt med den langsom-

mere vækst i den samlede efterspørgsel at bøje af til en vækst på 0,0 pct. i 1999 og 1,6 pct. i 2000.

De *offentlige finanser* er markant forbedret til et overskud på 8,6 mia. kr i 1998 svarende til 0,7 pct. af BNP. Med fastlæggelsen af finans-og strukturpolitikken for 1999 er der udsigt til en yderligere stigning i det offentlige budgetoverskud til godt 35 mia. kr. svarende til 2,9 pct. af BNP.

1.2.2 Udviklingen på arbejdsmarkedet

Den positive udvikling i ledigheden fortsatte i 1998. I 1998 faldt det gennemsnitlige antal registrerede ledige med 37.400 eller 17 pct. i forhold til året før. Ledigheden faldt for samtlige aldersgrupper, men især for aldersgruppen 60-66 år, hvor ledigheden faldt med 30,0 pct., hvilket skal ses i sammenhæng med væksten i antallet af personer på efterløn.

Ledigheden er siden 1993, hvor konjunkturopsvinget og implementeringen af arbejdsmarkedsreformen startede reduceret fra 12,4 pct. af arbejdsstyrken (10,1 pct. i EU definition) til 6,6 pct. i 1998 (5,1 pct. i EU-definition). Ledigheden for unge under 25 år er siden 1993 faldet fra 12,0 pct. af arbejdsstyrken til et historisk lavt niveau på 4 pct. i 1998.

Tabel 2. Beskæftigelse,arbejdsstyrke og ledighed. 1995-1998. 1000 personer og procentvis ændring.

					Ændring 97/98	
	1996	1997	1998	1999[1]	Antal	%
Arbejdsstyrken	2.833	2.863	2.883	2.883	20	0,70
Beskæftigelse	2.588	2.643	2.700	2.718	57	2,16
- offentlig	786	800	811	824	11	1,38
- privat	1.802	1.843	1.890	1.895	47	2,55
Ledighed	246	220	183	165	-37	-16,8

Kilde: Danmarks Statistik (Nationalregnskab 4. kvartal 1998 og S.E. Arbejdsmarked, diverse årgange) samt Økonomiministeriets Økonomiske Oversigt, Maj 1999.
Anm.: [1] Tallene er baseret på skøn;

Antallet af personer med marginal tilknytning til arbejdsmarkedet er fortsat faldende. Antallet af *langvarigt ledige* faldt med 26.600 personer i 1998, svarende til et fald på 34 pct.. Siden midten af 1994 er antallet af langvarigt ledige faldet med 119.000 personer, svarende til et fald på godt 70 pct.

Beskæftigelsen er siden 1994 steget med knap 180.000, svarende til 7,1 pct.. Det kraftige ledighedsfald siden 1993 er således stort set af samme omfang som væksten i beskæftigelsen. Beskæftigelsen steg med 57.000 personer i 1998 set i forhold til 1997. Stigningen fandt overvejende sted i den private sektor, som voksede med med 47.000 personer. Beskæftigelsesstigningen er

stærkest indenfor forretningsservice, industri samt bygge- og anlægsbranchen.

Arbejdsstyrken stiger erfaringsmæssigt under et opsving. De udvidede muligheder for orlov mv. ved indførelsen af arbejdsmarkedsreformen var medvirkende til, at arbejdsstyrken faldt frem til 1996. Stoppet for tilgangen til overgangsydelsesordningen samt justeringerne af orlovsordningerne har medført et betydeligt tilbageløb fra ordningerne til arbejdsstyrken. Den relativt kraftige tilgang til efterlønsordningen fortsatte dog i 1998 og begrænsede dermed væksten i arbejdsstyrken, der samlet steg med 20.000 i 1998 eller 0,7 pct.. Den demografiske udvikling, der hidtil har bidraget til en naturlig vækst i arbejdsstyrken vil i de kommende år - isoleret set - bidrage til en faldende arbejdsstyrke.

Den *væsentligste arbejdsmarkedspolitiske udfordring* i de kommende år er derfor at sikre et tilstrækkeligt arbejdsudbud, der muliggør fortsat vækst i produktion og beskæftigelse. Det danske formandskab for Nordisk Ministerråd i år 2000 vil derfor sætte fokus på arbejdsudbudet og hvordan det kan fremmes.

Lønudviklingen i Danmark har gennem de seneste år ligget noget højere end i udlandet. Den kraftige vækst i beskæftigelsen frem til slutningen af 1998 har medført et opadgående pres på lønstigningerne. Sammenlignet med faldet i ledigheden er opgangen i lønstigningerne dog moderat. Der er potentiel mangel på kvalificeret arbejdskraft på visse afgrænsede områder i de fleste regioner. Det er tegn på, at presset på arbejdsmarkedet - på trods af arbejdsmarkedspolitikkens succes - er tiltaget gennem det seneste år.

1.3 FINLAND

1.3.1 Utvecklingen inom ekonomin

Tyngdpunkten inom den ekonomiska tillväxten flyttades förra året som väntat från exporten till den inhemska efterfrågan, och totalproduktionen ökade med 4,7 % från det föregående året; tillväxttakten var således nästan tvåfaldig jämfört med euroområdet som helhet. Det finns förutsättningar för fortsatt gynnsam ekonomisk tillväxt även i år, för i och med penningunionen är räntorna stabila och låga, prisstegringen är långsam och konsumenterna litar på att utsikterna för ekonomin också i framtiden är goda. Man räknar med att den inhemska efterfrågan ytterligare ökar betydligt, att sysselsättningen förbättras, att skattesänkningarna sätter fart på den privata konsumtionen och att byggnadsinvesteringarna fortsätter att växa kraftigt. Däremot lider exporten inom många branscher av svag internationell efterfrågan, men tack vare elektronikindustrin torde exporten av varor stiga som helhet från förra året. Den totala produktionen beräknas stiga med 3,6 % från år 1998.

Den offentliga ekonomin som redan ifjol började uppvisa överskott förstärks ytterligare, men statsekonomin visar enligt nationalräkenskapernas definitioner fortsättningsvis underskott.

Den internationella ekonomiska utvecklingen är nu behäftad med större osäkerhetsfaktorer än vanligt. Trots det har Finland tack vare draghälp från hemmamarknaden goda förutsättningar för fortsatt kraftig ekonomisk tillväxt ännu nästa år. Då arbetstillfällena inom industrin konjunkturartat kan minska och servicenäringarna behöver mera arbetskraft, framhävs betydelsen av arbetsmarknadens funktion ytterligare.

Tabell 1. De centrala nyckeltalen för ekonomin och volymens förändring, procent.

	Mrd. mk	Volymändring, procent		
	1998	1997	1998	1999*
BNP (marknadspris)	676	5.6	4.7	3.6
Import av varor och tjänster	208	11.4	8.1	6.1
Totalutbud	884	6.9	5.7	4.2
Export av varor och tjänster	267	14.2	8.3	3.7
Konsumtion	487	2.4	3.7	3.4
privat	341	2.2	5.1	4.6
offentlig	146	2.9	0.4	0.5
Bruttoinvesteringar	128	14.2	8.2	5.0
privata	109	14.7	10.3	7.5
offentliga	20	11.8	-1.6	-8.4
Lagerförändring (1) (inkl. statistiskt fel)	2	-0.4	0.5	0.5
Total efterfrågan	884	6.9	5.7	4.2
inhemsk efterfrågan (inkl.statistiskt fel)	617	3.9	5.3	4.5

* Mrd. mk och effekt på den förändrade totala efterfrågan, procentenheter

	Volymändring, procent		
	1997	1998	1999*
Tillverkning, volymändring, %	9.6	8.7	3.2
Sysselsättningsgrad, %	62.9	64.1	65.1
Arbetslöshetsgrad, %	12.7	11.4	10.2
Konsumentprisindex, förändring, %	1.2	1.4	0.8
Förtjänstnivåindex, förändring, %	2.0	3.5	2.5
Bytesbalans, mrd. mk	35.6	38.8	33.1
Bytesbalans, % av BNP	5.7	5.8	4.7
Utländsk nettoskuld med ränta, % av BNP	25.4	20.4	14.8
Korta räntor (Helibor/Euribor 3 mån.), %	3.2	3.6	3.0
Långa räntor (statens obligationer, 10 år), %	6.0	4.8	4.0
Offentliga utgifter, % av BNP	55.6	52.6	50.7
Skattesats, % av BNP	46.5	46.9	46.9
Offentliga samfunds finansieringsrest (EMU), % av BNP	-1.2	1.0	2.5
Statens finansieringsrest, % av BNP	-4.1	-1.6	-0.3
Offentliga samfunds bruttoskuld (EMU), % av BNP	54.9	49.6	46.0
Statsskulden, % av BNP	66.4	62.2	59.5

* Preliminär uppgift/prognos för 1999, baserar sig på uppgifterna från 26.2.1999.

1.3.2 Sysselsättningsutvecklingen och arbetsmarknadens struktur[1)]
Under perioden mellan 1994 och 1998 steg antalet sysselsatta med sammanlagt 167 000 personer. År 1998 steg sysselsättningsgraden till 64,1 procent (66,9 % för män, 61,3 % för kvinnor) och den har fortsatt att stiga under det här årets första månader. Samtidigt (1994-1998) sjönk arbetslöshetsgraden med 5,2 procentenheter eller till 11,4 procent (10,9 % för män, 12,0 % för kvinnor). Utvecklingen av arbetslösheten har fortsatt i positiv riktning i år och i mars var den säsongutjämnade arbetslöshetsgraden 10,6 %.

Sysselsättningsutvecklingen inom den privata och den offentliga sektorn är likadan. Efterfrågan på arbetskraft har främst inriktat sig på unga arbetssökande som har den mest tidsenliga utbildningen och behärskar de kunskaper som informationssamhället förutsätter. Under perioden 1993 - 1998 minskade ungdomsarbetslösheten med hälften. Arbetslösheten bland personer under 25 år visar inga nämnvärda skillnader mellan kvinnor och män. Under de senaste månaderna har de ungas arbetslöshet minskat långsammare. Speciellt i södra Finland har det börjat förekomma svårigheter att få arbetskraft inom vissa av de snabbast växande produktionsområdena såsom informationsindustri och husbyggande.

I början av depressionen steg kvinnornas arbetslöshet långsammare än männens. Under 1996 och 1997 var arbetslöshetsgraden bland kvinnorna högre än bland männen, men i fjol fanns här knappast någon skillnad mera. I mars i år var sysselsättningsgraden densamma för kvinnor och män.

Den allt livligare efterfrågan på arbetskraft på den fria arbetsmarknaden tillsammans med de arbetsmarknadspolitiska reformer som genomförts under de senaste åren har minskat tillströmningen till långtidsarbetslöshet. Under flera av de senaste månaderna har antalet långtidsarbetslösa minskat klart snabbare än den genomsnittliga arbetslösheten i Finland.

Åldersrelaterad selektivitet har ökat på arbetsmarknaden. Arbetslöshet och i synnerhet långvarig arbetslöshet drabbar fortfarande mest de som fyllt 50 år. Ofta är orsaken låg utbildning. Över hälften av alla arbetslösa och hela två tredjedelar av de arbetslösa 50-54-åringarna saknar yrkesutbildning. Att få sysselsättningen för äldre arbetstagare klart förbättrad är en viktig utmaning då det gäller att betydligt höja sysselsättningsgraden.

[1)] Finska Statistikcentralens arbetskraftsundersökning har reviderats för att motsvara Europeiska unionens och ILO:s begrepp, definitioner och räknesätt (infördes i maj 1998). De arbetskraftsuppgifter som presenteras här baserar sig på dessa nya tal, varför de inte är helt jämförbara med uppgifterna i "EU:n työllisyyssuuntaviivojen mukainen Suomen työllisyyspolitiikan toimintasuunnitelma" (Handlingsplan för Finlands sysselsättningspolitik i enlighet med EU:s riktlinjer för sysselsättningen) som publicerades i april 1998.

1.4 ISLAND

1.4.1 Den økonomiske udvikling i Island 1998.

BNP voksede med 5,0% i BNP i 1998, mens BNP voksede med 5,2% i 1997.

Det private konsum steg med 11% i 1998 mens det voksede med 6,0% i 1997. Det offentlige konsum voksede med 3,0% i 1998, mens det steg med 3,1% i 1997. Investeringer voksede med 23,4% i 1998 mens de steg med 10,5% i 1997. Eksport af varer og tjenester steg med 2,6% i 1998 efter en vækst på 5,7% i 1997. Bytteforholdet blev forbedret med 1,9% i 1998 mens det forbedredes med 0,9% i 1997. Betalingsbalancen var negativ med ca.33,5 mia.isl.kr. i 1998, mens den var negativ med 7,6 mia.isl.kr. i 1997.

Handelsbalancen var negativ med ca.25,5 mia.isl.kr. i 1998, mens den var positiv med 3,2 mia.isl.kr. i 1997. Overskuddet på statsbudgettet er beregnet til at blive 6,2 mia.isl.kr. i 1998 mens der var et overskud på statsbudgettet på ca.2,7 mia.isl.kr i 1997.

Den disponible realindkomst per capita voksede med 9% i 1998, men den voksede med 5% i 1997. Arbejdsstyrken voksede med 1,5% i 1998 og var på knap 137.000 mandår.

Kronekursen i 1998 steg med 1,6%.

Inflationen forventes vokse i 1999 med ca. 4,0%. Dette skuldes først og fremmest stigninger på boligpriserne og store olieprisstigninger. Den var 1,7% i 1998 mens den var 1,8% i 1997. Det offentliges gæld forventes at falde til 46,9% af BNP i 1998 i forhold til 53,2% i 1997.

Der er meget der tyder på at den økonomiske vækst Island har været inde i de sidste 4 år vil fortsætte i 1999 eller med 5,1% stigning i BNP i forhold til 5,0% i 1998 og 5,2% i 1997.

Udsigterne på arbejdsmarkedet for 1999 er lyse, lignende som for de tre forudgående år. Prognoser forudser at arbejdsløsheden går ned fra 2,8% i 1998 til 2,0% i 1999.

Arbejdsstyrken forudses at vokse med 1,3% i 1999 d.v.s. med ca.1.800 personer efter en vækst på knap 2.000 personer i 1998.

Denne stigende vækst i arbejdsstyrken skal ses i sammenhæng med vækst i beskæftigelsen og positive udsigter.

Tabel 1. Hovedtal i økonomien. 1997-1999

	1998 * Mio.kr	1997 %	1998* %	1999[1] %
Privat forbrug	361.593	6,0	11,0	6,0
Offentlig forbrug	123.181	3,1	3,0	3,4
Investeringer	125.365	10.5	23.4	-4,5
Lagerændringer	1.143	0,0	0,3	-0,3
Indenl. eftersp.	611.282	6,2	12,0	3,1
Eksp.af varer og tjenester	204.659	5,7	2,6	8,2
Import af varer og tjenester	230.207	8,6	22,1	2,7
BNP	585.735	5,2	4,9	5,1
Konsumprisindeks		1,8	1,7	4,0

Kilde: Nationaløkonomisk Institut
* Foreløbige tal
[1] Skøn

1.4.2 Udviklingen på arbejdsmarkedet 1998
Året 1998 blev betegnet som et gunstigt år på arbejdsmarkedet med stor efterspørgsel efter arbejdskraft og høj erhvervsfrekvens, den højeste siden 1990. Arbejdsløsheden i 1998 var 2,8%.

Den største arbejdsløshed var i det nord-vestlige Island hvor der var 4,1% arbejdsløshed i 1998. Mindst var arbejdsløsheden på vestfjordene eller 1,1%, hvor der har været mangel på specielt fiskearbejdere. Sæsonsvingninger er størst udenfor hovedstadsområdet specielt omkring årsskiftet hvor mange fiskefabrikker holder lukket. Efter sommerlukninger er der også behov for arbejdskraft når skolerne starter igen efter sommerferien.

M.h.t. ledighedens varighed var 35% af de arbejdsløse uden arbejde i over 6 måneder i 1998, 34% i 1997 og 31% i 1995. Dette forklares bl.a. med at det går hurtigere for dem som er kortvarigt arbejdsløse at få job når efterspørgslen efter arbejdskraft stiger end for dem som er langtidsarbejdsløse.

Af den totale arbejdsløshed i 1998 var andelen af de 15-24 årige af alle arbejdsløse 17,6% i 1998, 20,4% i 1997 og 21,9% i 1996. D.v.s. med stigende efterspørgsel efter arbejdskraft i samfundet har det vist sig hurtigere for de unge at få job.

I 1998 var der i gennemsnit 1.521 langtidsledige d.v.s. arbejdsløse længere end 6 måneder, mens de var 1.927 i 1997 og 1.954 i 1996. D.v.s. som føromtalt med stigende beskæftigelse får de langtidsledige senere beskæftigelse end andre ledige.

Blandt langtidsledige over 25 år er der et markant fald i ledigheden eller fra 1.527 i 1997 til 986 i 1998 (-35,4%).

Tabel 2. Udviklingen på arbejdsmarkedet 1996-1998. 1.000 personer og i procent af arbejdsstyrken

Ændring 97/98

	1996	1997	1998	Antal	%
Arbejdsledige i følge AKU	5,5	5,7	4,2	-1,5	-26,3
- I procent af arbejdsstyrken	3,7	3,8	2,7		
Kvinder	2,8	3,1	2,3	-0,8	-25,8
- I procent af arbejdsstyrken	4,1	4,5	3,3		
Ungdom 16-24 årige	2,0	1,9	1,6	-0,3	-15,8
- I procent af arbejdsstyrken	8,4	7,7	6,0		
Langtidsledige (over 26 uger)	2,0	1,9	1,5	-0,4	-21,1
Ældre over 60 år	0,9	0,9	0,7	-0,2	-22,2
Registreret arbejdsløshed	5.791	5.230	3.788	-1.422	-27,6
I procent af arbejdsstyrken	4,4	3,9	2,8		

Kilde: Islands Statistik, Arbejdsdirektoratet

I følge de sidste prognoser om arbejdskraftefterspørgsel som blev gjort i april 1999 ville arbejdsgiverne øge antallet af lønmodtagere med 468 i hele landet d.v.s. 0,5% af forventet arbejdsstyrke. Dette er noget mere end i januar i fjor. Efterspørgslen efter arbejdskraft er mest i servicefag, handel- og restauration, industri og kommunikation.

Tabel 3. Beskæftigelse, arbejdsstyrken og ledighed, 1996-1999.

	1.000 mandår og procentvis ændring					
	1996	1997*	1998 *	1999 **	Ændring 97/98 Antal	%
Arbejdsstyrken	132,4	135,0	137,0	138,8	2,0	1,5
Beskæftigelse	126,6	129,8	133,2	135,8	3,4	2,6
- offentlig	25,0	25,5	26,0	26,5	0,5	2,0
- privat	101,6	104,3	107,2	109,3	2,9	2,8
Ledighed	5,8	5,2	3,8	3,0	-1,4	-26,9

Kilde: Nationaløkonomisk Institut, * Foreløbige tal, ** Skøn

I følge Islands Statistiks arbejdsmarkedsundersøgelser var der i alt 147.500 i arbejdsstyrken i 1996, 147.800 i 1997 og 152.100 i 1998.

Erhvervsdeltagelsen har været ret stabil siden den blev først målt i 1991 eller 81-83%. Siden 1991 er kvinders erhvervsdeltagelse dog steget, men der er formindsket erhvervsfrekvens blandt de 65-74 årige. Erhvervsdeltagelsen blandt Islændinge er en af den højeste i de vestlige samfund.

I 1998 var mænds erhvervsdeltagelse ca.87% og kvinders ca. 77%.

I følge tal fra Arbejdsmarkedsundersøgelserne i 1998 var der 147.900 beskæftiget og 4.200 arbejdsløse eller en arbejdsstyrke på 152.100. I de fleste arbejdsgrupper voksede antallet af de beskæftigede men mest blandt de yngste 16-24 årige.

Erhvervsdeltagelsen blandt de yngste 16-24 årige var 73,3% i 1998.

1.5 NORGE

1.5.1 Den generelle økonomiske utviklingen

I følge foreløpige nasjonalregnskapstall økte bruttonasjonalproduktet i den norske fastlandsøkonomien med 3,3 prosent fra 1997 til 1998. 1998 ble dermed det sjette året på rad med konjunkturoppgang i Norge. I perioden 1993-1998 har bruttonasjonalproduktet i fastlandsøkonomien i gjennomsnitt økt med omlag 3,5 prosent per år. Dette er ca. ett prosentpoeng høyere enn gjennomsnittlig vekst for de foregående 25 år.

Sysselsettingen økte med 2,3 prosent det siste året. Dette er identisk med den gjennomsnittlige årlige sysselsettingsveksten i perioden 1993-1998. I den samme perioden (1993-1998) er arbeidsledigheten redusert fra 5,9 prosent til 3,2 prosent. Blant annet på grunn av høy etterspørsel etter arbeidskraft, har også yrkesfrekvensen økt betydelig i denne høykonjunkturen: I 1998 var 73,2 prosent av befolkningen i aldersgruppen 16-74 år i arbeidsstyrken. Dette er 0,7 prosentpoeng høyere enn i 1997 og 5 prosentpoeng høyere enn i 1993.

Den sterke veksten i etterspørselen etter arbeidskraft de siste årene har bidratt til økende knapphet i mange næringer/bransjer og tiltakende lønnsvekst. Foreløpige tall indikerer en oppgang i lønn pr. normalårsverk på 6,2 prosent fra 1997 til 1998. Med en vekst i konsumprisene på 2,3 prosent innebærer dette en reallønnsøkning på nær 4 prosent. Målet for 1999 er en lønnsvekst på om lag 4 ½ pst og senere en utvikling i takt med våre viktigste handelspartnere.

Blant annet som følge av uro i de internasjonale finansmarkeder og lav oljepris, ble norske kroner utsatt for et depreseringspress gjennom 1998. Sentralbanken har møtt denne utviklingen med å øke rentene. Fra et nivå omlag som Euro-renten, økte rentedifferansen mot eurolandene til 4,8 prosentpoeng ved årsskiftet 1998/99. Denne renteøkningen virket kontraktivt på etterspørselen fra husholdninger og foretak i siste del av 1998. Fra årsskiftet 1998/99 har sentralbanken satt ned rentene med ett halvt prosentpoeng ved fire anledninger (pr. medio september 1999). Rentedifferansen mot eurolandene har falt tilsvarende og var i september 1999 i gjennomsnitt 3,3 prosentpoeng.

Tabell 1: Utviklingen i og prognoser for noen hovedstørrelser i norsk økonomi
Vekstrater i prosent fra forrige år der ikke annet fremgår

	Regnskap		Prognoser*	
	1997	1998	1999	2000
Privat konsum	3,7	3,1	2,2	2,0
Offentlig konsum	2,8	3,7	1,2	1,3
Bruttoinvesteringer	15,1	8,1	-6,7	-10,0
Eksport	5,7	0,5	3,6	9,6
Import	12,0	9,1	-0,9	-0,3
BNP	4,3	2,1	1,4	3,2
BNP-fastland	4,4	3,3	0,7	0,8
Sysselsatte personer	2,9	2,3	0,3	-0,3
Arbeidsledighetsrate, nivå	4,1	3,2	3,5	3,8
Konsumpriser	2,6	2,3	2,4	2,0
Driftsbalanse, mrd NOK	56,1	-16,3	7,5	61

* Revidert nasjonalbudsjett 1999. Finansdepartementet.

Prognoser peker i retning av at den avtagende etterspørselsveksten en har observert i fastlandsøkonomien i 4. kvartal 1998, vil fortsette i 1999 (tabell 1). En forventet reduksjon i realinvesteringene, ikke minst i petroleumsrettede bransjer og i deler av industrien, vil bidra vesentlig til dette. Det legges derfor til grunn at veksten i sysselsettingen vil stoppe opp i 1999 og at arbeidsledigheten kan komme til å øke noe.

1.5.2 Utviklingen på arbeidsmarkedet

Gjennom 1998 ble antall arbeidssøkere redusert og beholdningen av ledige stillinger økte i forhold til 1997. Ved inngangen til 1999 observeres imidlertid enkelte indikasjoner på at stramheten er avtagende. Tegnene er klarest på dissaggregert nivå: For det første er tilgangen på ledige stillinger i enkelte bransjer redusert i forhold til 1997-nivå. Spesielt i industrien og i bygg- og anleggsbransjen har nedgangen i antall ledige stillinger vært markert etter sommeren 1998. For det annet har antall permitterte personer økt fra oktober 1998. For det tredje har ledigheten for gruppen 20-24 år økt, og for det fjerde har tilgangen av nytilmeldte helt ledige arbeidssøkere økt.

Etterspørselen etter arbeidskraft

Fra 1997 til 1998 økte sysselsettingen som nevnt over med 2,3 prosent. I siste kvartal i 1998 var imidlertid sysselsettingsveksten redusert til 1,6 prosent og i 1. kvartal 1999 var veksten moderate 0,8 prosent (årsrater). Tall fra Arbeidsdirektoratet viser at tilgangen på ledige stillinger økte med omlag 17 prosent fra 1997 til 1998. Korrigert for normale sesongvariasjoner, viste imidlertid utviklingen i tilgang ledige stillinger en utflating høsten 1998. Det klareste

tegnet på at redusert etterspørsel etter arbeidskraft finner vi i industrien, spesielt i verfts- og petroleumsbasert industri. Her har omfanget av permitteringer økt sterkt.

Tilbudet av arbeidskraft

Arbeidsstyrken økte med 1,4 prosent fra 1997 til 1998 og yrkesprosenten økte tilsvarende fra 72,5 til 73,2, jfr. over. Rene demografiske forhold (alderssammensetning) forklarte bare om lag 1/3 av veksten i arbeidsstyrken. Om lag 2/3 av veksten skriver seg fra økt tilstrømming til arbeidsmarkedet fra den yrkespassive delen av befolkningen. Den gode situasjonen på arbeidsmarkedet og den sterke veksten i etterspørselen etter arbeidskraft forklarer derfor mye av veksten i arbeidsstyrken.

Arbeidsledighet

Gjennomsnittlig arbeidsledighet i 1998 var 3,2 prosent[1]. Dette er 0,9 prosentpoeng lavere enn nivået i 1997. Arbeidsledigheten er redusert mer fra 1997 til 1998 enn fra 1996 til 1997 (i absolutte termer). Statistikk fra Arbeidsdirektoratet viser at antall registrerte arbeidssøkere (helt ledige + deltakere på ordinære arbeidsmarkedstiltak) var 27 prosent lavere i 1998 enn i 1997.

Tall for de aller siste månedene viser på at nedgangen i arbeidsledigheten har stoppet opp og det er visse tegn til oppgang i 1999.

I nasjonalbudsjettet for 1999 ble det lagt opp til 7 000 plasser i gjennomsnitt under de ordinære arbeidsmarkedstiltakene. Dette er mer enn en halvering av nivået i 1998.

[1] Statistisk sentralbyrås Arbeidskraftsundersøkelse (AKU)

1.6 SVERIGE

1.6.1 Den generella ekonomiska utvecklingen

Förutsättningarna för hög tillväxt i Sverige under de kommande åren är i grunden gynnsamma. Enligt årets ekonomiska vårproposition kommer dock den internationella konjunkturavmattningen att dämpa den svenska tillväxten, vilken beräknas uppgå till 2,2 procent under 1999. Utsikterna har under den senaste tiden försämrats påtagligt i EU-området och i synnerhet i några viktiga mottagarländer för svensk export. Mot detta skall ställas att de inhemska delarna av den svenska ekonomin har utvecklats mycket väl och överträffat förväntningarna. Särskilt sysselsättningsutvecklingen har varit stark under året. Försvagningen av den internationella konjunkturen väntas bli kortvarig och redan i slutet av 1999 förutses en återhämtning. Det senaste halvårets styrräntesänkningar i Sverige, den relativt svaga kronan och de låga räntorna i EU-området, innebär att de monetära förhållandena är expansiva. Detta bidrar till en fortsatt god efterfrågan. Därmed beräknas tillväxten i den svenska ekonomin uppgå till 2,6 procent år 2000.

Tillväxten i den inhemska efterfrågan var under fjolåret mycket stark. Bruttoinvesteringarna ökade med nästan 10 procent, den privata konsumtionen steg med drygt 2,5 procent och den offentliga konsumtionen växte - efter fyra år med negativ tillväxt - med knappt 2 procent. Nettot från utrikeshandeln gav ett negativt bidrag till tillväxten på 0,6 procentenheter vilket berodde på att importen ökade mycket kraftigt.

Inflationstrycket är för närvarande mycket lågt i svensk ekonomi. Sedan augusti 1998 har inflationen, mätt som förändringen av konsumentprisindex (KPI) över tolv månader, legat på eller under noll procent.

Det finns en tydlig skillnad i det rådande konjunkturläget mellan optimistiska hushåll och mer pessimistiska industriföretag. De senaste två årens gynnsamma arbetsmarknadsutveckling, förväntningar om höga reala inkomstökningar och en fördelaktig förmögenhetsutveckling har inneburit att hushållen är mycket optimistiska inför framtiden. Hushållens förväntningar om utvecklingen av den egna ekonomin är högre ställda än på mycket länge. I enkäter riktade till industriföretagen framskymtar å andra sidan ett mer pessimistiskt stämningsläge, även om förväntningsbilden i viss utsträckning stabiliserades under våren. Industriföretagen har drabbats av den sviktande internationella konjunkturen, vilken har medfört en ofrivillig lageruppbyggnad, sänkta priser och försämrade vinstutsikter.

Av stor betydelse för den svenska exporttillväxten är den konjunkturavmattning i EU-området som inleddes under senhösten 1998. Den svenska exporten drabbades förhållandevis hårt under 1999 av de försämrade konjunkturutsikterna av två skäl. För det första förväntas Sveriges största exportmarknader i EU-området, Tyskland, Storbritannien och Danmark, få lägst tillväxt, samtidigt som tillväxten i Norge, som står för 8,6 procent av vår export,

förväntas bli mycket låg 1999 och 2000. För det andra missgynnas Sverige i rådande konjunkturläge av inriktningen på exporten. De cykliska delarna av basindustrin och investeringsvaruindustrin kommer att drabbas särskilt hårt av den förväntade försvagningen bland våra viktigaste handelsparter. Dessa ofördelaktiga sammansättningseffekter med avseende på länder- och varuefterfrågan är dock tillfälliga, vilket gör att exporttillväxten förväntas återgå till en mer normal bana nästa år.

Det är den inhemska efterfrågan som bär upp tillväxten 1999. Hushållens ekonomiska förutsättningar är, som tidigare nämnts, överlag mycket gynnsamma. Den privata konsumtionen bedöms därför kunna öka med ca 2,5 procent per år under 1999 och 2000. Vad gäller investeringar är bilden splittrad. Industriinvesteringarna förväntas i år minska något, till följd av den svagare internationella konjunkturen, medan övriga investeringar inom näringslivet, och i synnerhet de investeringar som har en tydlig koppling till den inhemska efterfrågan, utvecklas förhållandevis starkt.

I Tabell 1 nedan, redovisas den svenska försörjningsbalansen. Värdena för 1999 bygger på prognoser gjorda av Finansdepartementet inför årets ekonomiska vårproposition. Sedan dess har det emellertid visat sig finnas indikationer på att tillväxttakten kommer att bli högre än den nedan redovisade för 1999.

Tabell 1 Försörjningsbalans för Sverige. Årlig procentuell förändring.

	1997	1998	1999
Privat konsumtion	2,0	2,6	2,6
Offentlig konsumtion	-2,1	1,9	1,0
Bruttoinvesteringar	-4,8	9,6	4,8
Lagerinvesteringar[1)]	0,7	0,3	-0,7
Export	12,8	7,3	3,6
Import	11,7	11,0	2,9
BNP	1,8	2,9	2,2

[1)] Förändringstalen är uttryckta i procent av BNP föregående år.
Källor: Statistiska Centralbyrån och Finansdepartementet

1.6.2 Utvecklingen på arbetsmarknaden

Utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden har varit mycket stark under 1998/99. Det har framför allt visat sig genom en ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet, allt enligt Arbetskraftsundersökningarna från Statistiska centralbyrån.

Mellan 1997 och 1998 minskade antalet personer (16-64 år) i *arbetskraften*, vilket främst berodde på ett ökat antal studerande under våren 1998. Under den senare delen av 1998 började emellertid antalet personer i arbetskraften öka, detta som en naturlig följd av den ökade arbetskraftsefterfrågan.

Arbetskraften uppgick i genomsnitt till 4 255 000 personer under 1998. Uppgången har fortsatt även innevarande år och i maj deltog 4 270 000 personer i arbetskraften. Arbetskraftsdeltagandet har stigit bland såväl kvinnor som män.

Sverige har upplevt en mycket stark ökning i *sysselsättningen* sedan hösten 1998. Årsförändringstakten har legat på en nivå kring 100 000 och till och med en hel del över det under de senaste månaderna. Uppgången är i dag relativt jämt fördelad mellan kvinnor och män och även mellan privat och offentlig sektor. Årsmedeltalen för antalet sysselsatta var under 1997 och 1998 3 922 000 respektive 3 979 000. Denna siffra hade i maj 1999 stigit till 4 061 000 personer.

Den *öppna arbetslösheten*, uttryckt som andel av arbetskraften, föll från 8,0 procent 1997 till 6,5 procent 1998, vilket är den största absoluta nedgång mellan två år som har registrerats under efterkrigstiden. Den relativa arbetslösheten bland kvinnorna minskade mellan dessa år med 1,5 procentenheter, medan den bland männen föll med 1,6 procentenheter. Nedgången i den öppna arbetslösheten under slutet av 1998 och början av 1999, förklaras framför allt av en ökad arbetskraftsefterfrågan.

Även bland ungdomarna, 16-24 år, har den relativa arbetslösheten minskat betydligt under den aktuella perioden. Ungdomsarbetslösheten uppgick 1997 till 15,4 procent, 1998 till 11,9 procent och i maj 1999 till 9,0 procent.

Till följd av att läget på arbetsmarknaden förbättrats, har också antalet deltagare i arbetsmarknadspolitiska program minskat. Sammantaget ger detta att den *totala arbetslösheten*, det vill säga summan av öppet arbetslösa och deltagare i konjunkturberoende åtgärder, har fallit under den senaste tiden. I maj innevarande år uppgick den sammanlagda arbetslösheten till 364 000 personer eller 8,5 procent av arbetskraften. Detta kan jämföras med läget i maj förra året, då motsvarande siffror var 441 000 respektive 10,5 procent.

Antalet utförda arbetstimmar i genomsnitt per vecka på hela arbetsmarknaden har ökat i Sverige under den senaste tiden. I maj 1999 hade antalet arbetade timmar ökat med drygt 4 procent jämfört med samma månad i fjol.

Nedan redovisas en tabell med ett antal nyckeltal för perioden 1998 till 2002. Hittills under året förefaller emellertid utvecklingen på den svenska arbetsmarknaden ha varit mer positiv än vad prognosen förutsåg.

Tabell 2 Nyckeltal 1998-2002.

	1998	1999	2000	2001	2002
Antal sysselsatta	1,5	1,4	0,6	0,9	0,8
Sysselsättningsgrad	74,6	75,3	75,6	76,1	76,5
Öppen arbetslöshet	6,5	5,8	5,4	5,1	5,0
Arb.markn.pol. åtgärder	3,9	3,6	3,6	3,5	3,5
Kontantlön per timme	3,6	3,0	3,2	3,0	3,0
KPI, årsgenomsnitt	0,4	0,2	0,8	1,7	2,0
Off. finansiellt sparande	2,2	1,8	2,1	2,0	2,0
BNP, producentpris	2,8	2,2	2,6	2,4	2,3

Anmärkning: Sysselsättningsgrad mäts som andelen sysselsatta av befolkningen i åldrarna 20-64 år. Den öppna arbetslösheten och personer i åtgärder redovisas i procent av arbetskraften. Offentlig finansiellt sparande är uttryckt som andel av BNP och redovisas för 2001-02 efter bokföringsteknisk överföring. Årlig procentuell förändring redovisas för antal sysselsatta, löner, KPI och BNP.
Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet.

2 BESKÆFTIGELSESPOLITIKKEN I DE NORDISKE LANDE 1998/1999.

Beskæftigelsespolitik i de nordiske lande er højt prioriteret af regeringerne som et vigtigt led i velfærdspolitikken i landene. Den høje erhvervsfrekvens i norden i forhold til andre EU-lande, særlig i det sydlige Europa afspejler bl.a. betydningen af arbejdet i det nordiske velfærdssamfund og kvinders aktive indsats på arbejdsmarkedet. Fra stor arbejdsløshed i begyndelsen af 90erne hvor arbejdsmarkedstiltag var et hyppigt værktøj i arbejdsmarkedspolitikken er billedet blevet ændret hvor større økonomisk vækst har betydet større beskæftigelse og arbejdsmarkedspolitikken har resulteret bl.a. i en større aktivering af de ledige og forhøjelse af kompetenceniveauet hos arbejdskraften.

Ændringer i arbejdskraftefterspørgslen slår først til i udbuddet af arbejdskraft for derefter at påvirke beskæftigelsen.

Arbejdsmarkedspolitikken kan ses som et integreret led i såvel den økonomiske politik som i en socialt, afbalanceret politik i vid forstand.

2.1 Indledning og sammenfatning

En gunstig økonomisk vækst i de nordiske lande vil i fremtiden bl.a. afhænge af en kvalificeret arbejdskraft som er stor nok til at imødekomme økonomiernes større efterspørgsel efter arbejdskraft. Derfor må der satses primært på at arbejdskraften bliver stor nok og kvalificeret for at den ikke står i vejen for økonomisk vækst.

Demografisk udvikling vil formodentlig i fremtiden bidrage til en faldende arbejdsstyrke og kan derfor muligvis være en hindring for at dette mål bliver nået. Det er derfor nødvendigt at arbejdsmarkedspolitikken tager hensyn til disse kendsgerninger bl.a. med et effektivt uddannelsessystem og smidige efterlønsordninger.

Fra en arbejdsmarkedspolitik i starten af 90erne som lagde vægt på at reducere den almindelige ledighed er vægten nu mere i bekæmpelse af strukturarbejdsløshed og langtidsledighed.

Uddannelse spiller en vigtig rolle hos de nordiske arbejdsmarkedsmyndigheder hvor livslang læring er afgørende for kvaliteten af arbejdskraften. Desuden er voksende vægt på et smidigt og effektivt uddannelsessystem med kortere uddannelse nødvendig for at opretholde et kontinuerligt udbud af arbejdskraften.

Et vigtigt element når det gælder ligevægt på arbejdsmarkedet er muligheden ved at forudse på hvilke områder der opstår flaskehalsproblemer. Små årgange af arbejdskraft kommer ind og større går ud. Der må derfor være behov for en mere aktiv rekrutteringsindsats og en øget efteruddannelsespo-

litik. Et øget regionalt samarbejde mellem arbejdsmarkedsmyndighederne og arbejdsmarkedets parter er nødvendigt for at forbedre arbejdsmarkedets funktionsmåde og formindske dannelsen af flaskehalse på arbejdsmarkedet. Der er behov for at der gennemføres aftaler på de nordiske arbejdsmarkeder der sikrer at arbejdskraften inden for ekspansive områder bliver på arbejdsmarkedet så længe som muligt p.g.a. de føromtalte små årgange som der er udsigt for og vil reducere ubuddet af arbejdskraft.

Undersøgelser viser at der er en udbredt tilfredshed med deltagelse i arbejdsmarkedspolitske tiltag, specielt hvis de arbejdsløse har haft indflydelse på valget af ordning.

En svensk undersøgelse argumenterer for at der ikke nødvendigvis er fuld overensstemmelse mellem arbejdskraftens produktivitiet og dens uddannelsesmæssige baggrund derfor opstår der et problem når der ofte kun er oplysninger om ansøgeres uddannelse. Dette betyder igen at ansøgere udvælges på en uhensigtsmæssig måde og der skabes et øget incitament til uddannelse i befolkningen, hvilket ikke behøver at være samfundsøkonomisk optimalt.

I Danmark er uddannelse det dominerende aktiveringsinstrument hvor ca. halvdelen af deltagerne under den aktive arbejdsmarkedspolitik var under uddannelse i 1998, som svarede til et gennemsnitligt niveau på godt 29.000 personer. Evaluering foretaget af Socialforskningsinstituttet viser at de ledige er mere tilbøjelige at gå på orlov end andre og de beskæftigede der går på orlov er næsten udelukkende lønmodtagere mens få selvstændige benytter sig af ordningen. Desuden viser evalueringen at to tredjedele af brugerne er kvinder og noget over halvdelen er under 40 år.

Med hensyn til uddannelse er der i Danmark taget særlige initiativer for at fremme virksomhedernes medansvar for de ansattes uddannelsesplanlægning. Dette er gjort bl.a. ved at overenskomsterne på det private arbejdsmarked vurderer medarbejdernes og virksomhedens uddannelsesbehov. Således betaler virksomheden fuld løn efter overenskomstens regler, når medarbejdere går på kursus på virksomhedens foranledning.

I følge en rapport udarbejdet af repræsentanter fra erhvervsliv, universiteter og ministerier viser et voksende flaskehalsproblem i IT-erhvervet som ligger på uddannelsessiden. Behovsundersøgelse viser at der i dag mangler godt 10.000 personer eller knap 0,5% af arbejdsstyrken med en lang eller mellemlang videregående IT-uddannelse. I denne forbindelse har den danske regering besluttet at oprette en IT-højskole til efteråret 1999 og det er målsætningen at i løbet af de næste 3-4 år skal optages ca. 1.000 flere på IT–uddannelserne, gerne med langt flere kvinder som studerende.

En ny ordning den såkaldte Hjemmeserviceordning er blevet etableret som har til formål at få iværksættere og etablerede virksomheder til at opdyrke et marked for serviceydelser, der er under skarp konkurrence fra gør det selv arbejde og sort arbejde. Tilbud gives til privatpersoner, der får registrerede virksomheder til at udføre bestemte typer af serviceydelser i deres private hjem. Der er ca. 4.000 virksomheder under Hjemmeserviceordningen med omkring 10-12.000 arbejdspladser der svarer til ca.4.000 fuldtidstillinger.

Når det gælder opmuntring af virksomhedernes og de ansattes tilpasningsevne så har arbejdsmarkedspolitikken i Danmark omfattet ret og pligt til aktivering for den ledige, fordi alle langtidsledige omfattes af ret-og pligt til at deltage i opkvalificerede foranstaltninger som uddannelse eller jobtræning.

Under den nuværende arbejdsmarkedssituation hvor der er mangel af arbejdskraft i forskellige fag har pensionsordninger som tilskynder at arbejdskraften udgår fra arbejdsmarkedet vist sig være problematiske under situationer hvor der mangel af arbejdskraft.

I Finland er vægten også på kompetenceforhøjelse og uddannelse. I 1998 var der en total revidering af det arbejdsmarkedspolitiske system. Målet der var at forbedre arbejdsmarkedets funktionsevne og undgå marginalisering. For at opnå dette mål skal den ledige aktiveres ved jobsøgning og servicen overfor de ledige skal forøges samt de aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger overfor de langtidsledige. Hele serviceprocessen overfor de jobsøgende blev fornyet og arbejdsformidlingens personaleresocurcer forøget.

Arbejdsmarkedsforanstaltninger overfor de langtidsledige blev styrket og antallet af arbejdsmarkeduddannelsesprogrammer og støtteprogrammer nedskåret men i stedet blev der gjort foranstaltninger for at gøre det nemmere at rekruttere arbejdskraft. De arbejdsløse jobsøgeres rettigheder og pligter blev også definineret.

Det nye datasystem for kundebetjening som blev indført i 1998 har haft en central betydning.

Resourcer som blev reserveret for arbejdsmarkedspolitikken blev nedskåret men til trods for det blev servicen forbedret og nye tjenestemænd kunne rekrutteres.

Når det gælder livslang læring bliver alle som går ud af grundskolen tilbudt en plads til erhvervsuddannelse eller en gymnasieplads.

I Finland har arbejdsformidlingerne gjort det lettere at starte egen virksomhed ved at betale startpenge til arbejdsløse jobsøgende. En forudsætning for denne bevilling til opstart af egen virksomhed er at den vedkommende har erfaring

fra drift af virksomhed eller har gået på virksomhedskursus. Bevilling til virksomhedslån for kvinder fortsætter.

Gennem sænkning af indkomstskatten er alle indkomstnivåer blevet påvirket men i stedet har man forhøjet miljø – og energiskatter.

Et program for udvikling af arbejdslivet blev af arbejdsmarkedsorganisationerne aftalt i december 1997. Dette program indebærer bl.a. anvendelse af arbejdskraft, opretholdelse af arbejds- og funktionsmåen, erhvervskompetens, behov for at ændre forskellige former for førtidspension, lokale aftaler, arbejdstider, ligestilling mellem kønnene, gode samarbejdsformer og bekæmpelse af den grå økonomi.

Resultatet af dette arbejde vil udnyttes i forbindelse med følgende aftaleforhandlinger.

I Island er arbejdsmarkedspolitikken koncentreret om at løse de efterspørgselsproblemer som er i erhvervslivet. På kort sigt er det gjort ved at bruge samarbejdssystemet mellem de regionale arbejdsformidlinger sammen med EURES-systemet og internordisk arbejdsformidling eller ved at udstede arbejdstilladelser. På lang sigt er det gjort ved at påvirke kompetenceudviklingen gennem arbejdsmarkedsuddannelsessystemet og at fremme og udvikle bruget af samarbejdssystemet mellem de regionale arbejdsformidlinger sammen med EURES-systemet og internordisk arbejdsformidling.

I Norge har arbejdsmarkedssituationen vært præget af stor efterspørgsel efter arbejdskraft og flaskehalsproblemer i mange brancher. I den situation er det nødvendigt at lægge vægt på formidlingsfaktoren og mobilitet for at bekæmpe problemet. Hovedmålsætningen i den norske beskæftigelsespolitik er at styre mod et effektivt fungerende arbejdsmarked med høj erhvervsdeltagelse og gode beskæftigelsesmuligheder før alle. For at opnå denne målsætning skal beskæftigelsespolitiken i Norge varetage følgende funktioner.

Disse funktioner er:

1) Strukturpolitisk funktion gennem effektiv formidling af arbejdssøgere til ledige stillinger, oplærings- og træningstiltag for dem som har det vanskeligt at få et arbejde, samt tiltag for at forebygge og dæmpe langtidsledighed og marginalisering fra arbejdsmarkedet.
2) En såkaldt beredsskabsfunktion som blandt andet indebærer at omfanget af de ordinære arbejdsmarkedstiltag bliver tilpasset konjunkturudviklingen.
3) En velfærdspolitisk funktion med det formål at sikre indtægtsgrundlag for ordinære og erhvervshæmmede arbejdssøgere, samt at etablere beskyttet beskæftigelse for de svageste grupper. Her tillægges den velfærdspolitiske funktion altid uafhængig af konjunktursituationen en stor vægt.

Aktive tiltag er af stor vægt i den norske arbejdsmarkedspolitik hvor elementerne er bl.a. godt formidlingsarbejde, målrettede og effektive arbejdsmarkedstiltag.

En udformning af støttesystemerne som giver insentiver for at søge arbejde samt strenge krav til at tage påvist arbejde.

Når det gælder arbejdsmarkedstiltagene er antallet faldet fra lavkonjunkturen i 1993 hvor der var 60.000 personer eller 2,8% af arbejdskraften til 15.000 personer i 1998 eller 0,6% af arbejdskraften på grund af forbedring af beskæftigelsessituationen. Nu bliver der primært koncentret overfor de helt unge under 20 år og langtidsledige og hovedvægten lægges på korte, erhvervsrettede kvalifiseringskurser.

Antal erhvervshæmmede har ikke ændret sig markant og var der 55.000 erhvervshæmmede som var tilknyttet arbejdsmarkedet i slutningen af 1998. Her er de vigtigste beskæftigelsesforanstaltninger ordinær skolegang for denne gruppe for at de har mulighed at tage et job efter endte beskæftigelsesforanstaltninger.

Når det gælder unge under 20 år er ungdomsgarantien som sikrer denne gruppe ret til arbejdsmarkedstiltag. Her er hovedtilbuddet retten til videregående oplæring. De som ikke benytter sig af denne ret bliver fulgt op af den fylkeskommunale opfølgningstjeneste, men formålet er at få flest mulige tilbage til ordinær skole.

For dem som har været arbejdsløse i længere tid bliver samtaler brugt til at klargøre behov for yderligere bistand. Alle ledige skal have kontakt med arbejdskontoret hver 3.måned.

De ældre som ikke har fået arbejde bliver styrket ved opfølgning ved den almene arbejdsformidling.

Arbejdslinien som skal motivere til aktiv jobsøgning og kvalifisering i stedet for passiv støtte og bistand af erhvervshæmmede førtes videre i 1998.

Lignende som i Norge er målet med arbejdsmarkedspolitikken i Sverige under positiv udvikling på arbejdsmarkedet at effektivisere arbejdsmarkedspolitikken, forbedre arbejdsmarkedets funktionsmåde ved at gøre matchning mellem den arbejdssøgende og ledige stillinger mere effektiv. Desuden spiller kompetenceforhøjelse en stor rolle for en mulig mobilitet på arbejdsmarkedet. Dette er gjort bl.a. for at bekæmpe mulig flaskehalssituation på arbejdsmarkedet som kan virke inflationsstimulerende. Den svenske arbejdsmarkedspolitik lægger også vægt på at værne omkring svage grupper på arbejdsmarkedet.

Der foreslås en række foranstaltninger f.eks. forenkling af det arbejdsmarkedspolitiske regelsystem og effektivisering af de mobilitetsfremmende foranstaltninger og en forbedring af de individuelle handlingsplaner. Indenfor arbejdsmarkedsuddannelserne foreslås der et årige uddannelser for personale i den erhvervshæmmede sektor.

Det såkaldte volymmål for arbejdsmarkedsforanstaltninger blev afskaffet i 1998/99, som skal gøre det muligt for arbejdsformidlingerne at prioritere den erhvervsindrettede arbejdsmarkedsuddannelse og krav til de erhvervsindrettede arbejdsmarkedsuddannelser som leder til beskæftigelse skal forøges.

Prioritering af langtidsarbejdsløse skal også være på arbejdsformidlingerne når det gælder arbejdsmarkedspolitiske foranstaltninger.

De svage på arbejdsmarkedet skal få en del i den forbedrede arbejdsmarkedssituation gennem f.eks. støtte og kompetenceforhøjelse som er nødvendig for at denne gruppe kan få arbejde.

Til efteråret 1999 bliver der derfor indført en forstærket ansættelsesstøtte for langtidsarbejdsløse som skal gives til arbejdsgivere som ansætter personer som har været indskrevet hos arbejdsformidlingen i mindst tre år uden at blive tilknyttet arbejdsmarkedet.

Indvandrernes stilling på arbejdsmarkedet skal tillige forbedres.

2.2 Forbedring af beskæftigelsesegnetheden med vægt på fremme af uddannelsen.

Danmark:

Livslang læring har været et betydeligt politisk indsatsområde igennem nogle år og er i 1999 et centralt og overordnet mål for regeringens uddannelsespolitik.

For så vist angår efter- og videreuddannelse vil et ministerielt udvalg snart fremkomme med en rapport, der indeholder en række analyser af uddannelser, styringsinstrumenter og brugere af efter- og videreuddannelse. På baggrund af rapporten ventes indledt en dialog med arbejdsmarkedets parter.

Med hensyn til livslang læring og IT har et udvalg med repræsentanter fra erhvervslivet, universiteterne og ministerierne udarbejdet en rapport om styrkelse af uddannelser og forskning. I følge rapporten fremhæves det at det voksende flaskeshalsproblem i IT-erhvervet ligger på uddannelsessiden. For at styrke uddannelsen har regeringen som et af initiativerne for at styrke IT-uddannelse og forskning besluttet at oprette en IT-højskole til efteråret 1999.

Finland:

Gennemførelsen af livslang læring har nået langt i Finland.

Alle som er gået ud af folkeskolen kan bydes en plads indenfor erhvervsuddannelserne eller gymnasieuddannelserne. Regeringen og centralorganisationerne gav en rekommandation om at forøge uddannelserne på arbejdspladsen.

Både indenfor frivillig voksenuddannelse og arbejdsmarkedsuddannelser bliver der satset på at forbedre kunnen indenfor informationsteknikken og overførsel af information. Et tilstrækkelig uddannelsesniveau sikres for unge arbejdssøgende. I uddannelses og udviklingsarbejdet undersøges småvirksomhedens og servicevirksomhedens behov. Ved at lægge større vægt på servicesektorens uddannelsesbehov forøges kvindernes andel indenfor voksenuddannelsen.

Island:

Gymnasieskolerne og skoler for videregående uddannelse dækker vanligvis 16-20 årige og har som mål at forberede de studerende for beskæftigelse gennem enten arbejdsmarkedsuddannelse eller videregående uddannelse.

I følge lov om gymnasieskoler og andre videregående skoler kan der tilbydes uddannelse på voksenkurser. Uddannelse på voksenkurser skal modsvare uddannelse på enkelte uddannelseslinjer indenfor ungdomsuddannelserne, men tilrettelæggelsen af uddannelsen og undervisningsmetoder skal afpasses efter det faktum, at der er tale om voksne elever.

Selvom begrebet livslang læring er nyt så er der forskellige institutioner og organisationer som holder kurser for dem som har været på arbejdsmarkedet i et stykke tid. Nogle af disse kurser holdes af offentlige institutioner som f.eks. kommuner, det islandske LO og industrigrene.

Norge:

I Norge er der lovfæstet at al ungdom har ret til tre års videregående oplæring efter folkeskolen (Reform 94). Hovedmålet med Reform 94 er at unge mennesker skal få et bedre og mere tilpasset tilbud om oplæring frem til fuldført erhvervs og studiekompetance og en oplæring som bedre ivaretager samfundets og arbejdslivets behov for kompetence.

Reform 94 er indrettet således at den skal være en god voksenoplæringsform. Læreplanerne er således at moduler kan tages enkeltvis og bygges sammen til en fuldværdig kompetence. På den måde kan læreplanen også bedre udnyttes i efteruddannelse og arbejdsmarkedsoplæring.

Når det gælder voksenoplæring lagde regeringen i efteråret 1998 frem en Stortingsudtalelse om efter og videreuddannelse for voksne.

På grundlag af dette besluttede Stortinget at i januar 1999 at bede regeringen om følgende:

a) At fremme lovforslag om en individuel ret for voksne til folkeskoleundervisning.

b) At fremme et lovforslag om en individuel ret for voksne til uddannelsespermission.
c) At udarbejde økonomisk støtte- og tilskudsordninger rettet ind mod små og mellemstore bedrifter.
d) At etablere et system som giver voksne ret til at dokumentere sin realkompetanse uden at måtte gå vejen om traditionelle eksamensordninger.

På grundlag af regeringens forslag og Stortingets beslutninger, vil der blive udarbejdet en egen handlingsplan for efter- og videreuddannelse.

Sverige:

En udbyggelse af den regulære voksenuddannelse gøres indenfor rammen af den såkaldte Kundskabslyfte. I 1999 studerer 200.000 I voksenuddannelse på gymnasial nivå. Gennem "Kundskabslyften" får arbejdsløse med begrænset grunduddannelse mulighed til gymnasieuddannelse for at forstærke deres kompetence. Kundskabslyften kan være basis for individernes livslange læring.

Virksomheders og de ansattes tilpasning til ændrede forhold i omverdenen har stor indvirkning på beskæftigelse og tilvækst. Inflationsdrivende flaskehalse må undgås. Dette stiller krav til en høj effektivitet og tilpasning indenfor det regulere uddannelsessystem, men også på god tilgang til uddannelse og kompetanceudvikling for dem som allerede har et arbejde.

2.3 De enkeltes muligheder for at oprette egen virksomheder.

Danmark:

Etableringshyppigheden i Danmark er ikke speciel lav i forhold til beslægtede lande - snarere tværtimod. Regeringens indsats rettes særligt mod små og mindre virksomheder samt nystartede virksomheder og er koncentreret om tre hovedområder:

- forenkling af den eksisterende lovgivning
- sikring af at ny lovgivning ikke medfører nye, unødvendige byrder
- indsats for at nedbringe virksomhedernes byrder ved efterlevelse af den offentlige regulering.

Regeringen har startet den såkaldte HjemmeServiceordning for at få iværksætttere og etablerede virksomheder til at opdyrke et marked for serviceydelser, der er under skarp konkurrence fra gør-det-selv arbejde og sort arbejde. Der er ca. 4000 virksomheder under ordningen med omkring 10.-12.000 arbejdspladser.

Finland:

Arbejdskraftbyråerne har gjort det lettere at starte egen virksomhed ved at betale startomkostningerne til de arbejdsløse. En forudsætning for denne

bevilling er at personen har erfaring af virksomhedsdrift eller har gået på et virksomhedskursus.

Bevillinger for kvindelige virksomhedslån fortsætter.

Norge:

Små bedrifter står for en vigtig og voksende del af beskæftigelsen og værdiskabelsen i Norge og spiller en central rolle i økonomiens even til nyskabelse og omstilling. Den norske regering lægger vægt på at forbedre vilkårene for små bedrifter og gøre det enklere at starte og drive bedrifter. I 1998 fremlagde den norske regering en handlingsplan for små bedrifter, skatte – og afgiftssystemet, lov og regelværk, udformning og tilgangen af risikokapital. Statens nærings og distriktudviklingsfond (SND) skal i stor grad være et værktøj for små bedrifter og nyetableringer.

Sverige:

Der har man forenklet det nuværende regelsystem med det formål at reducere forskellige former for etablerings og vækstforhindringer. Næringsdepartementet vil give en oversigt over myndighedsstrukturen og det forskellige støttesystem. Desuden er der taget andre initiativer for at lette på krav til virksomheden, gennem bl.a. en forenklet virksomhedsregistrering, formindsket udgiftsbyrde for virksomheder og et system for effektive konsekvensanalyse af reglernes effekter for små virksomheder. Desuden skal skatterne være rimelige og retfærdige og stimulere tilvækst, udvikling og beskæftigelse.

Island:

Blandt de institutioner som kan bidrage til erhvervsdannelse er Erhvervslivets Investeringsfond og Erhvervslivets Nydannelsesfond.

I følge lov om Erhvervslivets Nydannelsesfond skal fonden fremme støtte til erhvervsfremme indenfor islandsk erhvervsliv med deltagelse i investeringsprojekter indenfor nydannelse og stimulere udviklings- og promotionsprojekter. I denne henseende skal fonden fremlægge andele eller yde kreditter, garantier eller støtte.

2.4 De ansattes og virksomhedernes tilpasningsevne.

Danmark:

Uddannelse er blevet det dominerende aktiveringsinstrument, idet omkring halvdelen af de aktiverede var under uddannelse i 1998. Uddannelsesorlov har fået stigende betydning i denne sammenhæng. På det private arbejdsmarked tilskynder overenskomsterne til uddannelsesplanlægning, hvor medarbejdere og ledelse i fællesskab vurderer virksomhedens og de ansattes uddannelsesbehov. Samtidig udstikker overenskomsterne nogle minimumsrettigheder for lønmodtagernes efteruddannelse. Den arbejdsmarkedspolitiske stra-

tegi i Danmark omfatter ret og pligt til aktivering for den ledige. Dette betyder en styrket opkvalificering af ledige fordi alle langtidsledige omfattes af ret og pligt til at deltage i opkvalificerende foranstaltninger som uddannelse eller jobtræning. Det opkvalificerede element er højt i det alle tilbud afgives på grundlag af en individuel handlingsplan hvor målet er varig ordinær beskæftigelse af den ledige.

Finland:

I Finland besluttede arbejdsmarkedsorganisationerne et eget program for udvikling af arbejdslivet. Her er der tale om anvendelse af arbejdskraft, opretholdelse af arbejds og funktionsformåen og erhvervskompetence. Behovet at ændre forskellige former for førtidspension, lokale aftaler, arbejdstider, ligestilling mellem kønnene, gode samarbejdsformer og bekæmpelse af sort arbejde.

Island:

Arbejdsgivernes og lønmodtagernes organisationer holder i samarbejde kurser indenfor forskellige fag. Som eksempel holder det Grafiske Institut kurser for grafiske arbejdere og andre som arbejder i lignende discipliner, ny software, kvalitetsstyring, design, anvendelse af internet o.fl.

Nogle kurser holdes af offentlige institutioner, f.eks. kommuner, LO og industrigrene.

Norge:

Når det gælder kompetencestigning må den efter den norske regerings mening udvikles som erhvervslivets prioritering af konkurrenceevne. Her er der både tale om styrkelse af grunduddannelse og en målrettet kompetenceudvikling i erhvervslivet som vil styrke den enkeltes og virksomhedens omstillingsevne.

Sverige:

Virksomhedens og den ansattes forsøger at tilpasse sig ændrede forhold i omgivelserne har stor påvirkning på beskæftigelse og tilvækst. Udbud af arbejdskraft af den art som efterspørgsel er voksende må være af den størrelse at konkurrenceevnen i det svenske erhvervsliv sikres samt at risikoen for en hurtig lønglidning modvirkes. Dette stiller så krav til høj effektivitet og tilpasningsevne indenfor uddannelsessystemet. En stimulering af kompetenseudvikling i erhvervslivet gennemføres i år 2000 og 2001 med udgangspunkt fra det forslag som en arbejdsgruppe for kompetanceudvikling i erhvervslivet gav om efteråret 1998.

2.5 Fleksible arbejdstidsarrangementer i de Nordiske lande.

Finland:
Arbejdstidsloven fra 1996 giver en større mulighed for at indgå en aftale på lokalt nivå. De lokale aftaler muliggør fleksible arbejdstidsarrangementer på arbejdsplads og sektornivå. Der er åbnet for deltidsarbejde hvor arbejdsgiveren skal i følge loven forsøge at ordne arbejdet således at en arbejdstager som ønsker kortere arbejdstid skal kunne udføre et deltidsarbejde.

Island:
EUs arbejdstidsdirektiv er indtaget i alle aftaler som de store lønmodtagerorganisationer gjorde med arbejdsgiverforeningen i forbindelse med hviletid.

Den daglige arbejdstid skal være bestemt i et kontraktforhold mellem lønmodtageren og arbejdsgiveren og denne bliver ikke ændret undtagen kontrakten bliver annulleret eller en aftale mellem lønmodtageren og arbejdsgiveren bliver lavet.

I alle virksomhedsoverenskomster foruden industriarbejdernes overenskomst er det tilladt at forhandle om arbejdstiden.

Norge:
Gennemsnitlig arbejdstid er blevet reduceret og deltidsarbejde er voksende i Norge. Det norske arbejdsmarked har været præget af mangel på arbejdskraft i mange sektorer. Dette har bidraget til forslag om kortere arbejdstid som en mulig løsning på arbejsløshedsproblemer er mindre aktuel i Norge. I Norge genspiller arbejdet med arbejdstidsreformer, permission og pensionsordninger primært et ønske om at lægge forhold til rette for at flere kan deltage i erhvervslivet.

Sverige:
Her er arbejdsmarkedets parter blevet opfordret til at modernisere arbejdsorganisationen. En mere fleksibel arbejdsorganisation med en forøget delegering af ansvar og vægt på kompetanceudvikling giver store positive effekter både på produktivitet og arbejdsforhold. Fleksibilitet er også nødvendig i arbejdsformerne, for at gøre virksomhederne produktive og konkurrencedygtige og for at opnå en nødvendig ligevægt mellem fleksibilitet og tryghed. Disse aftaler kan f.eks. handle om arbejdstid på årsbasis, reducering af arbejdstiden, udvikling af deltidsarbejde og livslang læring.

I den treårige kollektivaftale fra 1998 kom parterne overens om at overenskomstmæssige løn skal kunne tages som forkortet arbejdstid. I de fleste aftalsområder på arbejdsmarkedet blev der desuden lavet overenskomster om at parterne på det lokale nivå bør forstærke den ansattes mulighed for kompetanceudvikling.

2.6 Ligestilling m.h.t. kvinders adgang til arbejdsmarkedet.

Finland:
Den finske velfærdsmodel byder arbejdspladser for kvinder og giver samtidig mulighed for begge forældrene at arbejde ude.

I 1998 blev der for første gang lavet et barometer for at kortlægge medborgernes opfattelse af ligestilling mellem kønnene er blevet udviklet og hvilke forandringer der er sket. EU statistik viser at I Finland er der stor differentiering med hensyn til erhverv. Således er der mange kvinder i Finland som arbejder indenfor sundheds og omsorg mens kvinder i mange EU lande går hjemme uden løn.

Island:
En ligestillingsplan for regeringen blev vedtaget for perioden 1998-2001. Ligestillingsplanen gælder alle ministerier. Når det gælder ligestillingsplanen på Socialministeriets område skal socialministeren følge efter regelmæssig vurdering på regeringsforslag med hensyn til kønnenes ligestilling.

Norge:
Et vigtigt princip i norsk politik er at begge køn skal have lige muligheder til økonomisk uafhængighed igennem eget arbejde. Dette kræver at kvinder og mænd har lige muligheder til uddannelse og lige muligheder på arbejdsmarkedet.

Sverige:
Ligestillingspolitikken berører hele samfundet. Derfor har hver minister i den svenske regering ansvar for at analysere, følge op og komme med forslag som har med ligestilling med kvinder og mænd at gøre i det respektive sagsområde. Det overgripende mål for ligestillingspolitik i Sverige er at kvinder og mænd skal have samme muligheder, rettigheder og forpligtelser i alle væsentlige områder i livet.

3 DEN NORDISKA ARBETSMARKNADSPOLITIKEN

3.1 Erfarenhet av arbetsmarknadspolitiken hittills

I Danmark har lyckas att minska arbetslösheten sedan 1993 utan större lönehöjningar som visar att arbetsmarknadens struktur har förbättras markant de siste 4-5 år. Tyngdpunkt har lagts på att öka utbildningsnivån, speciellt hos de unga och där har arbetslösheten minskad väsentligt. Möjligheter för de som har anställning att ta ledigt för att vidareutbilda sig, har ökad med att ge arbetslösa möjligheter att ersätta en person som vidareutbildar sig.

De arbetslösa var uppmanade att på egen hand söka aktivt arbete och därmed skulle arbetserbjudande på arbetsförmedlingarna kunna ökas. En hel del har blivet förtidspensionerade och detta har lett till att utgifter för pension har ökad drastiskt. Nu har man försökt med ett nytt pensionsystem för att vända tillbaka den utvecklingen med att göra det attraktivare att arbeta längre.

I Finland var 1998 en totalrevidering av arbetsmarknadspolitiska systemet. Viktigaste målet var att förbättra arbetsmarknadens funktion och förebygga utslagning. Detta med att öka aktiviteten vid sökande efter arbete samt stärka servicen för de arbetslösa och öka speciella åtgärder för långtidsarbetslösa. Ett nytt datasystem har haft central betydelse. Med intervjuer är varje enskilds problem och möjligheter kartlagda. Det kunde vara den arbetslöses möjligheter till sysselsättning, utbildning, pension och hälsovårdstjänster. Detta är en åtgärd som syftar till att förbättra äldre personers möjligheter att få arbete. Detta gäller särskilt för de som är fyllda 45 år. Finland har gjort stora satsningar på kunskap och kompetens och livslångt lärande har framskridet långt. Tillströmningen till och från arbetslöshet minskade. Flera av de upphörda arbetslöshetsperioderna än tidigare ledde till sysselsättning på den fria arbetsmarknaden och färre än förut till aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller utanför arbetsmarknaden. Reformens effekter följs med evalueringsundersökningar.

I Island har blivet stora strukturförändringar i arbetsmarknadssystemet dels administrativa med upprättandet av Arbetsmarknadsdirektoratet och dels med arbetsmarknadspolitik. Arbetsmarknadspolitiken är koncentrerad till att undersöka anpassningsmöjligheter för olika grupper arbetslösa och deras möjligheter till kompetensutveckling. Detta görs med att upprättning av handlingsplaner till varje arbetslös.

Stor vikt läggs vid att lösa arbetsmarknadens efterfrågan på lämplig arbetskraft. Utbildningsmöjligheter och anställningsbidrag för långtidsarbetslösa har tillämpas. Långtidsarbetslösa och äldre än 60 år utgör allt större andel än tidigare av de arbetslösa, det är ju svårast för de att anpassa sig till nya uppdrag. Många möjligheter försöks för att hjälpa dessa grupper till arbetslivet igen.

I Norge skal ekonomiska och arbetsmarknads politiken ha ett samband som skal bidra till en stabil ekonomisk utveckling med hög sysselsättning och varaktig låg arbetslöshet. Regeringen lägger stor vikt på att föra en arbetsmarknadspolitik som är baserat på aktiv deltagning framför passiv utbetalningar av ersättning, ökad vikt på förmedling av arbete och stränga krav att ta erbjudet arbete. Med lägre arbetslöshet har arbetsmarknadspolitiska åtgärder minskad och prioriteras nu mot ungdomar och långtidsarbetslösa. En central del i sysselsättningspolitiken är utbildningspolitiken, denna drivs mycket aktivt för att öka befolkningens kompetens. Arbetsmarknadspolitiken har på grund av överefterfrågan av arbetskraft i många sektorer varit inställd på att mobilisera arbetskraften och öka det effektiva arbetsutbudet.

I Sverige skal arbetsmarknadspolitiken försöka effektivisera matchningen mellan arbetssökande och lediga platser, samt genom aktiva insatser som ökar de arbetslösa anställbarhet. Speciella insatser görs för utsätta grupper t.ex. långtidsarbetslösa och invandrare. Rörligheten på arbetsmarknaden skal öka genom ett effektivt platsförmedlingsarbete tillsammans med kompetenshöjande insatser. Den svenska regeringen har gjort stora satsningar genom "kundskapslyftet". Genom kunskapslyftet skal arbetslösa med bristfällig grundutbildning kunna stärka sin kompetens och sin anställbarhet, det skal även utgöra en bas för individernas livslånga lärande.

När det gäller erfarenhet av arbetsmarknadspolitiken i Norden är svårt med hänsyn till varje enskilt land att utgöra vilka medel har haft den bästa verkningen.

Man har ändrad arbetsmarknadspolitiken efter ändrad ekonomi i länderna. Arbetsmarknadspolitiken 1994 var gjord under andra förhållanden än är i dag. Då gällde att minska tillgång på arbetskraft och hitta på möjligheter till avgång från arbetsmarknaden. Nu med ökad efterfrågan efter arbetskraft är det snarare saken att försöka hålla arbetskraften längre på arbetsmarknaden, samt att öka kvalificering. Nu läggs det också vikt på att hjälpa långtidsarbetslösa ut på arbetsmarknaden, samt andra grupper som invandrare och handikappade.

3.2 Den aktiva arbetsmarknadspolitiken med relation till EU

Inom EU har kampen mot arbetslösheten fått större prioritet än tidigare. Samtliga nordiska länder har tillämpad den sysselsättningspolitik som EG har antaget. Att anpassa EU sysselsättningspolitik till den Nordiska politiken har ej varit svårt, eftersom den fanns redan etablerad i de nordiska länderna.

Den bygger på fyra pelare:

1. Att förbättra anställbarheten
I riktlinjerna skal arbetskraftens anställbarhet främjas genom aktiva åtgärder, med betoning på utbildning och kompetensutveckling. I samtliga nordiska länder prioriteras numera aktiva åtgärder framför passiva. Unga och långtidsarbetslösa är prioriterade målgrupper för insatserna. Det senaste året har alla länderna lagt mer vikt på utbildning och kvalifikationsutveckling, speciellt i relation till IT-området.

2. Att utveckla företagareandan
Riktlinjerna handlar om vikten av att minska de allmänna omkostnaderna och de administrativa hindren för företagen. I samtliga länder har småföretagens möjligheter förbättras med att förenkla deras drivande i syfte att öka sysselsättning. Särskilt intressant er att invandrare/flyktingar ofta tager jobb som självständiga i detaljhandeln och i servicesektorn.

3. Att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga
I riktlinjerna uppmuntras arbetsmarknadens partner att förhandla sig fram till avtal som ökar de anställdas kompetensnivå. Detta skal skapa förutsättningar till att de anställda och företagen skall kunna anpassa sig till strukturella förändringar. Detta har lätt till avtal där beslut är mera decentraliserade än tidigare. I några av nordiska länder har det betytt, att arbetsmarknadens parter har blivet mera inkopplande direkt i arbetsmarknadspolitiken än tidigare.

4. Att stärka jämställdhetspolitiken
I riktlinjerna betonas vikten av att minska diskriminering mellan kvinnor och män. Detta med att öka kvinnors möjligheter till att kunna förena yrkesliv med familjeliv. Svårigheter för handikappade personer skall särskilt uppmärksammas. I de nordiska länderna är ambitionerna att öka jämställdheten mellan kvinnor och män gemensamma. Detta har lätt till att sysselsättning hos kvinnor är mycket hög i Norden. I alla de nordiska länderna finns planer och program för ökad jämställdhet mellan könen. Det finns speciella stödprogram för kvinnligt företagande och numera är det mer kvinnor än män som går på långutbildning. För handikappade finns i dag ökade möjligheter till inträde på arbetsmarknaden genom olika typer av speciella åtgärder. På jämställdshetsområdet hör de nordiska länder förmodligen till de mest avancerade i värden.

Den riktning som antagits av EU för att öka sysselsättningen i Europa, har gamla anor i Norden. Dessa kan påstås vara de åtgärder som har utvecklas till att bekämpa arbetslösheten. Nu när de används av full kraft visar det sig att "den Nordiska linjen" samt med den ekonomiska politiken som drivs har hjälp till att minska arbetslösheten i Norden avsevärt.

4 DISKUSSIONSEMNER I RELATION TIL 1999-REDEGØRELSEN.

Generelle beskæftigelsesspørgsmål
Det sidste års inflationsudvikling har været påfaldende ensartet i alle fem nordiske lande; og i alle tilfælde har inflationstakten været historisk lav. Dette står i klart modsætning til ledigheden, der har varieret kraftigt fra land til land. Det ser ud som om sammenhængen mellem beskæftigelse/ledighed på den ene side og prisudvikling på den anden er meget forskellig i landene. Kan det f.eks. tænkes at det er faldet i ledigheden (og ikke ledighedens absolutte højde) der bestemmer prisudviklingen?

Fald af ungdomsledigheden

Hvad er begrundelsen for, at ungdomsledigheden i alle lande er faldet relativt hurtigere end den almindelige ledighed?
I Danmark er målsætningen at ledige skal modtage et tilbud inden 6 måneders ledighed. Den særlige ungeindsats, der blev vedtaget ved Finanslovsaftalen i 1996, har formodentlig medvirket til at ledighedsprocenten for unge under 25 år er faldet relativt mere end den samlede ledighed. I 1993 var ledigheden i gruppen på 12% og i 1998 var den 4%.

Det overordnede mål i Danmark er at flest mulige unge skal gennemføre en uddannelse inden for det ordinære uddannelsessystem med henblik på, at de derigennem skal opnå varigt fodfæste på arbejdsmarkedet. Ledige dagpengeberettigede under 25 år er målgruppen for ungeindsatsen som ikke har gennemført en kompetencegivende uddannelse. I følge ordningen skal denne gruppe efter 6 måneders sammenlagt ledighed indenfor 9 måneder have ret og pligt til uddannelse af mindst 18 måneders varighed.

I Finland har der siden i begyndelsen af 1998 været en jobsøgerplan for unge som har været arbejdsløse under 6 måneder. De unge har været aktiveret til at deltage i uddannelse, arbejde og arbejdsmarkedstiltag. Dette har bl.a. resulteret i at beskæftigelsen og uddannelsestiltag for de unge er blevet forbedret og har resulteret i et fald i antal ikke erhvervskyndige unge på arbejdsformidlingerne.

I Island har der været jobtræningskursus for unge ledige som er 6 måneders projekt der starter med 4 ugers kursus og slutter med jobtræning. Undersøgelse har vist gode resultater af disse kurser desuden er der tale om et betydeligt udviklingsarbejde på undervisningsområdet.

I Norge indebærer ungdomsgarantien at ungdom under 20 år uden arbejde eller uddannelsesplads er sikret ret til arbejdsmarkedstiltag. Her er hovedtil-

budet retten til videregående uddannelse. De unge som ikke følger op vil blive fulgt op af den fylkeskommunale opfølgningstjeneste. Der tilbydes et bredt spektrum af tjenester overfor ungdom (information, vejledning, formidling og arbejdsmarkedstiltag). I de sidste år er ledigheden blandt de unge faldet hurtigere end for de ældre aldersgrupper. Nu er spændingen på arbejdsmarkedet (d.v.s. overefterspørgsel på arbejdskraft) begyndt at fortage sig og det gælder også gruppen 20-24 år.

I Sverige blev der i januar 1998 introduceret en udviklingsgaranti for unge for at modvirke lange ledighedsperioder for gruppen. Dette giver kommunerne mulighed for at efter overenskomst med länsarbetsnämdene at forpligte sig i at byde unge som står til rådighed for arbejdsmarkedet i alderen 20-24 år en aktiv og udviklende indsats på heltid. De unge skal først søge aktivt arbejde på det ordinære arbejdsmarked og initialt prøve sig på arbejdsmarkedet igennem arbejdsformidlingen. Desuden skal de inden for 3 måneders ledighed sammen med arbejdsformidlingen lave en individuel handlingsplan. Hvis de ikke får en meningsfuld beskæftigelse inden 3 måneder overgår ansvaret til kommunerne som er ansvarlige for at byde de unge indsatser.

Når det gælder arbejdsløsheden blandt de unge har den faldet i Sverige fra 1997 hvor den var 15,4%, i 1998 var den 11,9% og i maj 1999 var den 9%.

Fald af langtidsledigheden

Der er langt større forskel på udviklingen i langtidsledigheden. Kan forskellen i tempoet i faldet begrundes i forskellige politiske tiltag?

I Danmark er antallet af langtidsledige faldet markant siden indførelsen af arbejdsmarkedsreformen i 1994. Hovedformålet med reformen var bekæmpelse af flaskehalse og fjernelse af langtidsledighed. Her spiller aktiveringsindsatsen en stor rolle ved at forbedre de lediges kvalifikationer og chancer for at komme i ordinær beskæftigelse. Dette modvirker langtidsledigheden. Her er muligheden for tidlig aktivering af særligt ledighedstruede grupper blevet forbedret og ret og pligt til at deltage i aktiveringstilbud blevet fremrykket på den måde at ledige med dagpengeret i slutningen af 1998 bliver aktiveret senest efter to års ledighed.

Siden midten af 1994 er antallet af langvarigt ledige faldet med 119.000 personer, der svarer til godt 70%.

I Finland har man lagt stor vægt på at bekæmpe langtidsarbejdsløsheden. Særligt de ældre ikke uddannede langtidsarbejdsløse har der været satset på. Arbejdsmarkedstiltag har været brugt til at reducere antallet af langtidsledige. Siden starten af 1998 har der været gjort jobsøgerplaner for ældre arbejdsløse. De arbejdsløse bliver opmuntret til aktivt at søge arbejde. For at de langtidsledige skal have muligheder for at komme på arbejdsmarkedet er der indført

kombineret støtte, d.v.s. arbejdsmarkedsstøtte til den arbejdsløse og beskæftigelsesstøtte til arbejdsgiveren. Der indtraf flere nye jobs i slutningen af 1998 som følge af dette. Undersøgelser af ældre langtidsledige's servicebehov med interviewer blev udvidet til at omfatte hele landet i 1998. Behovet for tiltag blev kortlagt m.h.t. muligheder for beskæftigelse, uddannelse, pension o.fl.en del af denne politik. Det ser ud til at dette har givet resultat, dersom i de sidste måneder er langtidsledigheden gået hurtigere ned end gennemsnitsledigheden.

I Island har man også lagt vægt på bekæmpelsen af langtidsledighed. Såkaldt prøveansættelse er for de ledige som har været uden arbejde i mindst 6 måneder. Prøveansættelse er for de jobsøgere som arbejdsgiveren er parat til at ansætte på prøve med det for øje at ansætte vedkommende permanent hvis resultatet er positivt. En betingelse for at denne foranstaltning bliver brugt er at der er behov for flere ansatte hos virksomheden. Her er maksimal prøveansættelse 3 måneder på fuld understøttelse. De ledige som har været ansat på prøve kan bibeholde deres dagpenge de første tre måneder af prøveansættelsen og andre tre måneder på 50% af dagpengebeløbet hvis det er hensigten at ansætte vedkommende.

I 1998 var faldet i antal langtidsledige ca.21% eller lidt under faldet i alle ledige, 27,6%.

I Norge benytter man når det er hensigtsmæssigt opfølgningssamtaler for at afdække behovet for yderligere bistand til dem som har været uden arbejde i længere tid. Personer som allerede er langtidsledige prioriteres ved at optage dem til arbejdsmarkedstiltag og individuelle handlingsplaner benyttes vor det er vurderet for at være hensigtsmæssigt. Ordinært skal alle ledige tage kontakt med arbejdsformidlingen hver 3 måned. Der er lagt stor vægt på at styrke opfølgningen for ældre som ikke er blevet beskæftiget gennem den ordinære formidlingsindsats.

I Sverige har arbejdsmarkedspolitikken også været indrettet mod at bekæmpe langtidsledighed med aktiv arbejdsmarkedspolitik som skal indebære en gunstig social- og økonomisk udvikling for den enkelte og samfundet. Offentlig tilfældig arbejde (OTA) beskæftiger sig med ældre personer over 55 år som har været arbejdsløse længere end 2 år samtidig som de har holdt arbejdsløshedsunderstøttelse.

Arbejdsformidlingerne skal prioritere langtidsledige når det gælder arbejdsmarkedspolitiske tiltag. De svage på arbejdsmarkedet skal få en del af den forbedrede arbejdsmarkedssituation. Dette kan bl.a. gøres ved at de større udstrækning får den støtte og de kompetencehøjende indsatser som behøves for at de får et arbejde.

Fra den 1.oktober 1999 bliver der indført en forstærket ansættelsesstøtte for langtidsledige. Støtten skal gives til arbejdsgivere som ansætter personer har været arbejdsløse i mindst 3 år uden tilknytning til arbejdsmarkedet. Støtten gives gennem en kreditering af arbejdsgiverens skattekonto under to år.

Antal langtidsledige i Sverige voksede kraftigt i begyndelsen af 1990erne. I 1997 var der også en stigning på grund af en dårlig økonomisk situation som gjorde det svært i almindelighed at få arbejde.

Voksenuddannelsen

Alle lande er enige om at uddannelse i form af læring af voksne er et centralt element i arbejdsmarkedspolitikken. De praktiske måder hvorpå dette gennemføres er imidlertid meget forskellige: Norge, Sverige, Finland lægger vægt på uddannelse af ledige, idet AF-systemerne ophandler/køber de relevante uddannelser blandt uddannelsesinstitutioner der konkurrer indbyrdes. Danmark lægger lige megen vægt på at uddanne beskæftigede og ledige, men styrer indholdet via et administrativt system med partsdeltagelse. Island lægger ansvaret til parterne.

Hvilke af disse organisatoriske principper fører til de bedste resultater må være et betydningsfuldt spørgsmål.

Al uddannelse indebærer nogle antagelser om hvad arbejdskraften skal kunne engang i fremtiden. De nordiske lande inddrager forventninger om fremtidens arbejdskraftefterspørgsel på vidt forskellige måder: Nogle benytter AF-systemets indtryk eller systematisk indsamlede viden. Andre skelner til økonometriske modeller. Atter andre baserer sine aktioner på arbejdsgivernes meldinger og nogle lader et organ bestående af partsrepræsentanter bestemme hvor uddannelsesindsatsen skal ske.

APPENDIX:

I DANMARK

1 Beskæftigelsespolitikken

Den økonomiske fremgang siden 1993 har vendt op og ned på de politiske problemstillinger. Dengang var ledigheden rekordhøj og et vigtigt mål for arbejdsmarkedspolitikken var at reducere ledigheden. Med en ledighedsprocent på 5,9 pct. af arbejdsstyrken i starten af 1999 er situationen markant anderledes på arbejdsmarkedet, hvor størstedelen af ledigheden i dag er strukturelt be-tinget. Det strukturelle ledighedsniveau vurderes at være reduceret med 3-4 pct. point siden 1993.

Det er først og fremmest rækken af strukturpolitiske tiltag siden 1993, der har reduceret de strukturelle problemer og dermed sikret at perioden med høj vækst er blevet forlænget. For at muliggøre en fortsat reduktion er der i forbindelse med Finansloven for 1999 og Pinsepakken vedtaget og planlagt en række yderligere strukturpolitiske tiltag. Med disse tiltag vurderes det, at et holdbart ledighedsniveau på 5 pct. er inden for rækkevidde i løbet af en årrække.

Ved indgangen til 1999 påbegyndtes implementeringen af *3. fase af arbejdsmarkedsreformen*, der viderefører den arbejdsmarkedspolitiske indsats, der startede med arbejdsmarkedsreformen i 1994. Det væsentligste formål med de kommende års arbejdsmarkedspolitiske indsats er at understøtte den positive udvikling gennem en forøgelse og en effektivisering af arbejdsudbuddet.

De væsentligste tiltag i 3. fase af arbejdsmarkedsreformen ligger i fremrykningen af aktiveringsindsatsen til efter 1 år, afkortning af den samlede ydelsesperiode til 4 år, et styrket kontaktforløb mellem ledige og arbejdsformidlingen samt mere effektive rådighedsregler og administration vil samlet set sikre, at lediges rådighed bliver mere reel. Flere ledige vil motiveres til på egen hånd at finde ordinær beskæftigelse, og det effektive arbejdsudbud vil dermed øges. En styrket indsats over for svagere grupper vil medvirke til en øget integration af de ledige, som hidtil ikke i mindre grad har fået del i opsvinget.

Opkvalificeringen vil forbedre de ledigedes muligheder for at komme i ordinær beskæftigelse og derigennem forebygge potentielle mis-match-problemer på arbejdsmarkedet. Samtidig realiseres regeringens ambition om, at Danmark som det første land opfylder EU's målsætning om hurtigere aktivering af de ledige.

Den nye efterlønsordning har skabt sikkerhed om de fremtidige vilkår i ordningen og indeholder en række justeringer, der gør det mere fordelagtigt at blive længere på arbejdsmarkedet, hvilket ligeledes vil forøge arbejdsudbuddet. Det bliver således på mange måder både lettere og mere attraktivt for de ældre at foretrække fuldtid eller deltid frem for nultid, så overgangen til pensionisttilværelsen fremover generelt sker senere og mere gradvist.

Med *Pinsepakken* der blev vedtaget i efteråret 1998 gennemføres nogle vigtige strukturelle forbedringer af skattesystemet. Et formål er at opnå en betydelig afdæmpning af væksten i privat forbrug og boligbyggeri. Skattereformen giver en særlig fordel for de laveste indkomster med lavere marginalskatter og derfor øget økonomisk fordel ved at arbejde.

På *uddannelsesområdet* reformeres optagelsessystemet til de videregående uddannelser med henblik på en tidligere studiestart, således at den samlede tid gennem uddannelsessystemet afkortes. De de tekniske erhvervsuddannelser gøres mere attraktive med det formål at tiltrække flere unge end i dag. Derudover skal de tekniske erhvervsuddannelser have særlige uddannelsesmuligheder for såvel de uddannelsesmæssigt svageste som for de stærke unge.

På det *socialpolitiske område* indebærer Finansloven for 1999, at der gøres en yderligere indsats for at mindske tilgangen til førtidspension. Arbejdsmarkedet skal gøres mere rummeligt, så der bliver bedre plads til personer med nedsat erhvervsevne. Den forebyggende revalideringsindsats styrkes med henblik på, at flere kan vende tilbage til – eller forblive i – ordinær beskæftigelse. I den offentlige sektor tilskyndes de enkelte institutioner til at ansætte flere i de såkaldte fleksjob. Den statslige refusionssats reduceres for nytilkendte førtidspensioner, hvilket giver kommunerne større incitament til at finde beskæftigelsestilbud til de pågældende fremfor at udbetale førtidspension.

Derudover må virksomhederne og lønmodtagerne i fællesskab i praksis fjerne barriererne for, at de svageste grupper på arbejdsmarkedet kan fastholde tilknytning til eller komme ind på arbejds-markedet. Første skridt blev taget med indførelsen af de sociale kapitler i overenskomsterne. Det samlede antal fleks- og skånejob er senest opgjort pr. oktober 1998, hvor der var i alt 9.196 svarende til ca. ½ pct. af arbejdsstyrken.

2 Forbedring af beskæftigelsesegnetheden, livslang læring.

Livslang læring/uddannelse har været et betydeligt politisk indsatsområde igennem nogle år, og fremstår i 1999 som et centralt og overordnet mål for regeringens uddannelsespolitik. Uddannelsernes indhold og kvalitet er i fokus, og der stilles krav om bedre sammenhæng og rummelighed i uddannelsessystemet.

Almene uddannelser og erhvervsrettede uddannelser
Det overordnede mål er uddannelse til alle og med lige muligheder for mænd og kvinder. De konkrete uddannelsespolitiske målsætninger er:

1. at 90-95% af en ungdomsårgang som minimum skal gennemføre en ungdomsuddannelse i år 2000
2. at mindst 50% af en ungdomsårgang skal gennemføre en videregående uddannelse i år 2005
3. at reducere frafaldet i uddannelsessystemet
4. at kvalitetssikre og løbende systematisk evaluere uddannelserne

Udviklingen i 1998 viser, at frafaldet er mindsket på de videregående uddannelser, så at 2 pct. flere gennemfører en videregående uddannelse. Herefter er niveauet for afsluttede uddannelsesforløb for ungdomsuddannelserne 84 pct. og for de videregående uddannelser 42 pct. Regeringen har i løbet af de seneste år styrket indsatsen for fremme af målene:

Individualisering og styrkelse af vejledning. Vejledningen skal forbedres på alle niveauer i uddannelsessystemet, herunder overgangsvejledning fra grundskole til ungdomsuddannelse. Regeringen forbereder i den forbindelse etablering af en selvstændig vejlederuddannelse på videregående niveau og krav om, at grundskole og ungdomsuddannelser indgår i et forpligtende, tværgående samarbejde omkring vejledningsindsatsen.

Målretning af 10. klasse (grundskolen). Regeringen har gennemført en styrkelse af 10. klasse for at sikre bedre overgang mellem grundskole og ungdomsuddannelse. Herunder en styrkelse af undervisningen i dansk, matematik og engelsk. Der indføres en individuel uddannelsesplan i dialog mellem elev, forældre og skole, så at den unge rustes til at vælge og gennemføre en ungdomsuddannelse. Samtidigt afskaffes egnethedsvurderingen til gymnasiet. Eleven vil fortsat få tilbudt et brobygningsforløb, hvor der i en periode er mulighed for at følge undervisningen på en ungdomsuddannelse.

Ændret optagelsessystem ved de videregående uddannelser. Målsætningen er at nedsætte den tid, der forløber fra afslutning af ungdomsuddannelse til påbegyndelse af en videregående uddannelse. Baggrunden er, at de danske studerende i gennemsnit er 28 år, når de afslutter en videregående uddannelse. Målet er at skabe en mere direkte og gennemskuelig adgang til de videregående uddannelser. Derfor konverteres over de næste 3 år pladser fra kvote 2 til kvote 1, således at kvote 2-optaget - dvs. optaget baseret på andet grundlag end den adgangsgivende ungdomsuddannelse - kommer til at udgøre i gennemsnit 25 pct. af optaget på de videregående uddannelser. Med tilsvarende flere pladser i kvote 1 forbedres de unges muligheder for en hurtig studiestart.

Større fleksibilitet i ungdomsuddannelserne. Regeringen har i februar 1999 fremlagt en redegørelse for Folketinget om fleksibilitet og merit. Der lægges heri op til, at ungdomsuddannelserne skal åbne sig mod hinanden - samtidig med, at de forskellige uddannelsers klare profiler fastholdes. De elever, der skifter uddannelse, skal således have bedre muligheder for at få merit med henblik på at afkorte den samlede studietid. Dertil kommer, at voksne med videregående uddannelse skal kunne tage en anden og længere videregående uddannelse ved at tage suppleringsforløb eller adgangsprøve. Der påtænkes udarbejdet en ordning med pointsætning i overensstemmelse med det europæiske meritoverførselssystem (ECTS) og indført en vejledende ombudsmandsfunktion for at synliggøre god praksis på meritområdet.

Erhvervsuddannelserne. Regeringen har gennemført en gennemgribende strukturreform af de tekniske erhvervsuddannelser (EUD). Formålet er at sikre uddannelse for både bogligt og håndværksmæssigt stærke unge såvel som svagere unge. De tekniske erhvervsuddannelser skal fremover have en højere grad af attraktivitet og rekrutteringsevne. Reformen indebærer bl.a., at der bliver færre indgange (6 i stedet for 80) og bredere indgange - med henblik på at sikre større overskuelighed og fleksibilitet i uddannelsesudbuddet. Regeringen har ønsket at imødekomme de problemfelter, der kan identificeres i det hidtidige erhvervsuddannelsessystem: Differentierede elevforudsætninger og - ønsker; forskelle i niveaukrav; praktikpladsmuligheder; behov for videreuddannelsesmuligheder mv.

Lærlingesystemet er velfungerende og betyder, at ca. 50 pct. af en ungdomsårgang gennemfører en erhvervsrettet ungdomsuddannelse med tilknyttet praktik. Unge, som ikke kan finde praktik hos en arbejdsgiver, har i dag mulighed for at komme i skolepraktik efter fire måneder. Når den ny EUD-reform er implementeret, vil denne mulighed foreligge efter tre måneder.

Efter- og videreuddannelse

Regeringen har igangsat et ministerielt udvalgsarbejde omkring videre- og efteruddannelse, som netop er offentliggjort. Rapporten indeholder en række større analyser af uddannelser, styringsinstrumenter og brugere af videre- og efteruddannelse samt forslag om bl.a. øget brugerbetaling. På baggrund af rapporten forventes indledt dialog med arbejdsmarkedets parter og politiske drøftelser i efteråret.

Staten har sat fokus på kompetenceudvikling, og et hovedområde, som statens personalepolitik koncentrerer sig om, er derfor udvikling af den enkelte leder og medarbejder. Der arbejdes med strategisk kompetenceudvikling, og at der gennemføres årlige medarbejdersamtaler og følges op på konkrete udviklingsmål. I forbindelse med de netop afsluttede overenskomstforhandlinger

har parterne på det statslige arbejdsmarked indgået aftale om pr. 1. januar 2000 at stifte "Statens Center for Kompetence og kvalitetsudvikling" med en selvstændig driftsbevilling på finansloven. Formålet med Centret er bl.a.:

- At intensivere og profilere arbejdet med kompetence- og kvalitetsudvikling i staten
- At rådgive og vejlede statens institutioner, samt statens forskellige medarbejdergrupper i forbindelse med kompetence- og kvalitetsudvikling, herunder uddannelsesplanlægning.

Man må konstatere, at udvikling af en fleksibel og kvalificeret arbejdsstyrke i høj grad er knyttet til arbejdslivet. Arbejdsmarkedets parter har formuleret det således "Begrebet livslang læring understreger, at ansvaret er delt mellem virksomheden og den enkelte ansatte og gennemføres i enighed med vægt på de menneskelige ressourcers afgørende betydning for virksomhedernes konkurrenceevne og lønmodtagernes position på arbejdsmarkedet. I samarbejdet mellem arbejdsmarkedets parter på brancheniveau er der flere eksempler på en fælles målfastlæggelse, fx inden for industriområdet og inden for handel og service."

Parterne er involveret i det danske erhvervsfremmeprogram om "Ledelse, organisation og kompetenceudvikling", samt programmet "Viden og Vækst", hvor der foruden arbejdet med menneskelige ressourcer også udvikles nye modeller for arbejdets tilrettelæggelse for at opnå forandringsparathed og omstillingsevne. Hertil kommer, at der i forbindelse med en kommende revision af regnskabsloven overvejes metoder til at opgøre investeringer og afkast i forbindelse med menneskelige ressourcer.

Livslang læring og IT

Behovsundersøgelse viser, at der i dag mangler godt 10.000 personer - svarende til knap 0,5 pct. af arbejdsstyrken - med en lang eller mellemlang videregående IT-uddannelse.

Regeringen har som et af initiativerne for at styrke IT-uddannelse og forskning oprettet en IT-højskole fra efteråret 1999. Uddannelsen skal tilbydes på kandidatniveau. Målsætningen er, at der i løbet af de næste 3-4 år skal optages ca. 1.000 flere på IT-uddannelserne end nu. Samtidigt skal IT-højskolen og universiteterne sikre, at der bliver udviklet nye, attraktive IT-uddannelser, og gerne med langt flere kvinder som studerende. Samtidigt skal der gøres en øget indsats for at integrere IT i alle uddannelser.

Mange kortuddannede har i dag ingen eller kun meget ringe IT-kundskaber, hvilket er et problem, da mange virksomheder påpeger, at IT-kvalifikationerne næsten er lige så grundlæggende som regne- og læsefærdigheder. Det

er derfor vigtigt, at IT integreres i AMU-uddannelserne og de øvrige voksen- og efteruddannelser.

En IT-arbejdsgruppe med repræsentanter fra uddannelsessystemet og arbejdsmarkedets parter er derfor i gang med at udarbejde en handlingsplan for, hvordan IT dels integreres i de konkrete uddannelsesforløb, dels kan bruges som et fremmende indlæringsredskab i forhold til især kortuddannede og ikke-uddannelsesvante personer inden for AMU-uddannelserne.

3 Udvikle iværksætterkultur.
Den erhvervspolitiske debat har ofte rejst spørgsmålet, om Danmark har en lav iværk-sætteraktivitet i forhold til andre lande. Debatten har dog aldrig haft et sikkert statistisk grundlag. Uden at komme med endegyldige beviser viser undersøgelsen "Iværksættere i 1990'erne - Statistisk portræt nr. 2", at etableringshyppigheden i Danmark ikke er specielt lav i forhold til beslægtede lande - snarere tværtimod.

Administrative byrder
Regeringen arbejder aktivt for at reducere erhvervslivets administrative byrder, dvs. myndighedskrav om indberetninger, indbetalinger m.v. Indsatsen rettes særligt mod små og mindre virksomheder samt mod nystartede virksomheder. Regeringens mål er formuleret således, at de administrative byrder for mindre virksomheder skal reduceres med 20 pct. inden år 2001 målt i forhold til 1996.

Regeringens indsats er koncentreret om tre hovedområder:
- forenkling af den eksisterende lovgivning,
- sikring af at ny lovgivning ikke medfører nye, unødvendige byrder
- indsats for at nedbringe virksomhedernes byrder ved efterlevelse af den offentlige regulering.

Med finansloven for 1999 er besluttet en række yderligere regelforenklingsinitiativer rettet mod de mindste virksomheders administrative byrder. I relation til det sidstnævnte hovedområde skal omtales to initiativer

• **Elektronisk indberetning.** Administrative lettelser søges gennemført ved udbredt brug af de muligheder, som **informationsteknologien** stiller til rådighed. Der er oprettet en Internet-tjeneste, der skal tjene som en samlet portal til de offentlige myndigheder. Virksomhederne kan her, når initiativet er fuldt gennemført, foretage hovedparten af deres indberetninger og indbetalinger elektronisk.

• Udvikling af **virksomhedernes administrative kompetencer** skal ses som et supplement til erhvervsserviceinitiativet (erhvervsservicemoduler), og rettes mod den del af de små og mindre virksomheder, der ikke ønsker at outsource deres administrative arbejde. Initiativet sigter på at højne virksomhedernes administrative kompetencer og herved gøre dem i stand til at varetage deres administrative opgaver med en reduceret ressourceindsats.

Samtlige initiativer er udviklet i et nært samarbejde mellem offentlige myndigheder og er-hvervslivets organisationer. Initiativerne følges løbende af de samme parter. Desuden inddrages regionale erhvervspolitiske aktører i stigende omfang.

Rapporten "Regulering af erhvervslivet" vil udkomme hvert år og fungere som en indikator for udviklingen i virksomhedernes administrative byrder. Rapporten vil fx indeholde resultaterne af arbejdet med modelvirksomheder (15 virksomheder, repræsentative for udsnit af dansk erhvervs-liv) samt effektanalyser på tre iværksatte initiativer (elektroniske indberetninger, erhvervsservice samt administrative kompetencer).

HjemmeService
Regeringen har startet den såkaldte Hjemmeserviceordning for at få iværksættere og etablerede virksomheder til at opdyrke et marked for serviceydelser, der er under skarp konkurrence fra gør-det-selv arbejde og sort arbejde. Efter ordningen gives tilskud til privatpersoner, der får registrerede virksomheder til at udføre bestemte typer af serviceydelser i deres private hjem. Der er tale om serviceydelser som rengøring, vinduespudsning, vedligeholdelse af have og indkøb.

På nuværende tidspunkt benytter 12 pct. af husstandene i Danmark HjemmeService svarende til en stigning på ca. 22 pct. i forhold til 1997. Der er ca. 4000 virksomheder under HjemmeServiceordningen med omkring 10.-12.000 arbejdspladser, der - med et forsigtigt skøn - svarer til ca. 4000 fuldtidsstillinger. Generelt har både de ansatte og virksomheds-ejerne kortere uddannelse og længere ledighed bag sig sammenlignet med arbejdsstyrken generelt. Tilskuddet til HjemmeService udgør 50 pct. af det fakturerede beløb (incl. moms) for hjemmeserviceydelser.

4 Opmuntre virksomhedernes og de ansattes tilpasningsevne.
Den teknologiske udvikling foranlediger bl.a., at betingelser og muligheder for arbejdets tilrettelæggelse ændres betydeligt i disse år. I den forbindelse er det vigtigt, at den arbejdsmarkeds-politiske strategi og arbejdsmarkedets parters aftaler understøtter udviklingen af virksomhedernes og de ansattes tilpasningsevne.

Regeringens indsats for reformer i uddannelsessystemet er allerede omtalt i afsnit 2.2.2 under omtalen af den livslange læring.Virksomhedernes uddannelsesplanlægning er endvidere af stor betydning. Regeringen har skabt en særlig pulje til fremme af dette formål samtidig med, at virksomherne kan trække på AF-systemets viden om uddannelsesplanlægning. Dertil kommer, at udannelsesorlov i forbindelse med jobrotationsprojekter kan anvendes af virksomhederne til opkvalificering af de ansatte.

Den arbejdsmarkedspolitiske strategi i Danmark omfatter ret- og pligt til aktivering for den ledige. Det medfører samtidig en styrket opkvalificering af ledige, fordi alle langtidsledige omfattes af ret- og pligt til at deltage i opkvalificerende foranstaltninger som uddannelse eller jobtræning. Det opkvalificerende element er prioriteret højt, idet alle tilbud afgives på grundlag af en individuel handlingsplan, hvor målet er varig ordinær beskæftigelse af den ledige.

Ved overenskomstforhandlingerne på arbejdsmarkedet op gennem 1990'erne har efter- og videreuddannelse været et centralt tema. På det private arbejdsmarked tilskynder overenskomsterne til uddannelsesplanlægning, hvor medarbejdere og ledelse i fællesskab vurderer virksomhedens og de ansattes uddannelsesbehov. Samtidig udstikker overenskomsterne nogle minimumsrettigheder for lønmodtagernes efteruddannelse. Virksomheden betaler typisk fuld løn efter overenskomstens regler, når medarbejdere deltager på kursus på virksomhedens foranledning. Derudover kan medarbejderen - som regel i to uger om året - på eget initiativ uddanne sig mod betaling inden for områder, der findes relevante af virksomheden. Betalingen herfor kan være mindre end den normale løn og fx svare til løn under sygdom. Endelig kan medarbejdere opnå fri under hensyn til virksomhedens drift i en periode - typisk 1-2 uger om året - til at tage på kurser efter eget ønske.

Ved overenskomstforhandlingerne på LO/SALA-området (landbrug, gartneri, andelsslagterier og andelsmejerier) i 1999 aftaltes en forbedring af de ansattes løn under virksomhedsrelevant uddannelse. Samtidig skete der en udvidelse af den periode, hvor medarbejdere kan deltage i uddannelse efter eget ønske.

5 Nordisk Råds Rekommendation 7/1998, fleksibilitetsskabende arrangementer.

Fra dansk side besvares Nordisk Råds Rekommendation 7/1998 med omtale af erfaringer med uddannelsesorloven, som rekommendationen omtaler som eksempel på fleksibilitetsskabende instrument.

Uddannelsesorlov er et tilbud til over 25 årige ledige og beskæftigede, der er arbejdsløshedforsikrede og dagpengeberettigede. Orlovsydelsen svarer til de maksimale dagpenge. Orloven kan vare fra en uge til et år. De beskæftigede arbejdstagere skal aftale orloven med arbejdsgiveren.

Uddannelsesorloven er i udgangspunktet en ordning, der orienterer sig mod personer. Det er den ansatte, der skal ansøge om orlov, men virksomhedens accept er nødvendig for, at orloven kan realiseres.Mange virksomheder synes indstillede på at indgå orlovsaftaler, selvom det på kort sigt er en ulempe for virksomheden, og selvom den pågældende orlov måske ikke er direkte rettet mod de behov, som virksomheden prioriterer. Hovedparten af virksonmhederne (70 pct.) er overvejende enige i et udsagn om, at medarbejderne er bedre arbejdskraft, når de vender tilbage fra uddannelsesorlov. Socialforskningsinstitutets undersøgelse fremhæver, at selvom uddannelsesorlov er en ordning, der orienterer sig mod personer, er der samtidig tale om en ordning, der i vidt omfang også tilgodeser behov hos virksomhederne. En konklusion der dog synes gyldig i højere grad for offentlige end for private virksomheder. Undersøgelsen peger endelig på, at uddannelsesorlov dels kan indgå som et af midlerne i virksomhedernes efteruddannelseindsats dels kan fungere som personalepolitisk redskab til at motivere og fastholde gode medarbejdere.

Uddannelse er blevet det dominerende aktiveringsinstrument, idet omkring halvdelen af deltagerne under den aktive arbejdsmarkedspolitik var under uddannelse i 1998, svarende til et gennemsnitligt niveau på godt 29.000 personer. Heraf har antallet af personer på uddannelsesorlov været stigende. Det har givet en bedre styring i brugen af uddannelsesorlov og har bl.a. betydet en bedre målretning af brugen af uddannelsesorlov fx ved bekæmpelse af mangelsituationer. Socialforskningsinstitutets evaluering af orlovsordningerne (SFI, 1996) viser, at de ledige er mere tilbøjelige til at gå på orlov end andre. De beskæftigede, der går på orlov, er næsten udelukkende lønmodtagere. Meget få selvstændige benytter sig af muligheden.Fremdeles vidser evalueringen, at to trediedele af brugerne er kvinder. Noget over halvdelen er under 40 år, så ordningen benyttes mere af yngre end af ældre. Uddannelsesorlovens brugere er meget forskellige med hensyn til forudgående tilknytning til arbejdsmarkedet. Personer - der overgår fra beskæftigelse - har stort set ikke været berørt af ledighed i de to kalenderår, der går forud for det år, hvor orloven blev begyndt. Derimod har lidt over halvdelen af de ledige inden overgangen været ledige i 10 måneder eller mere i de sidste to år før orloven.Kun omkring en femtedel af de beskæftigede, der går på uddannelsesorlov, har ingen erhvervsuddannelse. Den tilsvarende andel i den beskæftigekde arbejdsstyrke over 25 år er op mod 40 pct. Det betyder, at uddannelseorloven hyppigere bruges af beskæftigede, der allerede har en erhvervsuddannelse, end af andre. Lidt over 60 pct. af de beskæftigede orlovspersoner er ansat i den

offentlige sektor, mens offentligt ansatte kun udgør ca. en trediedel af samtlige beskæftigede.Virksomhederne karakteriserer de typiske beskæftigede, der tager på uddannelsesorlov som særlig dygtige og motiverede. Ansatte i den private sektor har kortere orlovsperioder end offentligt ansatte. Desuden tager mænd typisk kortere orlov end kvinder.Der er tilsyneladende ikke - ifølge Socialforskningsinstitutets registerundersøgelse - forskel på, hvilke hovedgrupper af uddannelser de ledige og beskæftigede vælger. Noget over 40 pct. har valgt uddannelser, der falder ind under kategorien "almene kurser mv." Motivet til at tage orlov angives for godt halvdelen af de beskæftigede at være ønsket om at forbedre kvalifikationerne i deres nuværende job.Initiativet til orloven kommer for de beskæftigede for halvdelens vedkommende fra dem selv. En fjerdedel gjorde det i fællesskab med ledelsen. Især ved de længerevarende orlovsperioder var det medarbejderen selv, der tog initiativet.Lidt over halvdelen af de beskæftigede orlovspersoner modtog løn under orloven. Virksomhederne udbetaler oftest, når de selv tager initativet. Kun godt en trediedel af de personer, der selv tager initiativet, fik løn af arbejdsgiveren. Generelt kan der konstateres en helt overvejende tilfredshed med orloven. Ca. 90 pct. ville tage uddannelsesorlov igen, hvis de kunne gøre Deres valg om. Tilfredsheden hænger typisk sammen med såvel faglig som personlig udvikling, som henholdsvis 75 pct. og 80 pct. af orlovspersonerne oplever at have fået som følge af orloven.

II FINLAND

1 Att förbättra anställbarheten

Verkställande av den s.k. arbetskraftspolitiska reformen under 1998

I Finland verkställdes i början av 1998 en totalrevidering av det arbetsmarknadspolitiska systemet. Den viktigaste målsättningen var att förbättra arbetsmarknadens funktion och förebygga utslagning. Dessa mål försökte man uppnå genom att öka aktiviteten vid sökande efter arbete, förbättra arbetskraftsservicen samt genom att stärka servicen och de aktiva åtgärderna för långtidsarbetslösa. I anslutning till reformen förnyades serviceprocessen för arbetssökande och arbetskraftsbyråernas personalresurser förstärktes, arbetsmarknadsstödet aktiverades för att kunna sysselsätta långvarigt arbetslösa, antalet arbetsmarknadsutbildnings- och stödsysselsättningsprogram skars ner, det skapades åtgärder för att underlätta rekrytering av arbetskraft och de arbetslösa arbetssökandenas rättigheter och skyldgheter definierades. Vid verkställande av reformen har det nya datasystem för kundbetjäningen som infördes år 1998 haft en central betydelse.

De resurser som reserverats för verkställande av arbetsmarknadspolitiken skars ner med 748 milj. mk, trots att servicen förbättrades och att nya tjänstemän rekyterades. På arbetsmarknaden skedde många positiva förändringar under 1998. Längden av upphörda arbetslöshetsperioder minskade i genomsnitt med en vecka till 21 veckor. Tillströmningen till och från arbetslöshet minskade. Flera av de upphörda arbetslöshetsperioderna än tidigare ledde till sysselsättning på den fria arbetsmarknaden och färre än förut till aktiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder eller utanför arbetsmarknaden. Reformens effekter följs med evalueringsundersöknigar.

Ungdomar
Sedan början av år 1998 uppgjörs en jobbsökarplan för ungdomar, innan de varit arbetslösa i 6 månader. De unga har aktiverats att delta i utbildning, arbete och arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Antalet nybörjarplatser inom yrkesutbildning och vid gymnasier är tillräckligt för att erbjuda utbildning åt den åldersklass som går ut grundskolan. Att sysselsättningen och utbildningsåtgärderna för ungdomar har förbättrats har minskat antalet icke-yrkeskunniga ungdomar vid arbetskraftsbyråerna. Volymen av specialservicen för ungdomar har sjunkit, och tyngdpunkten som tidigare låg vid vägledning till utbildning har förflyttats till arbetsförmedling för ungdomar med yrkesutbildning.

Långtidsarbetslösa
Antalet långtidsarbetslösa uppgick år 1998 till 112 600 personer (en minskning på 10 % från 1997). Sedan början av 1998 uppgörs jobbsökarplaner för vuxna arbetslösa. De arbetslösa uppmuntras till aktivt jobbsökande. För att de långtidsarbetslösa vilkas möjligheter är sämst bättre skall kunna placeras på arbetsmarknaden infördes s.k. sammansatt stöd (arbetsmarknadsstöd till den arbetslösa kombinerat med sysselsättningsstöd till arbetsgivaren). Allt flera nya arbetstillfällen uppstod särskilt mot slutet av året. Utredningar av äldre långtidsarbetslösas servicebehov med tillhörande intervjuer utvidgades till att omfatta hela landet 1998. Intervjuerna gick ut på att kartlägga behovet av åtgärder i fråga om möjligheter till sysselsättning, utbildning, pension och hälsovårdstjänster. Verksamheten ser ut att ha gett resultat, för under de senaste månaderna har långtidsarbetslösheten minskat snabbare än arbetslösheten i genomsnitt.

Äldre arbetstagare
År 1997 inleddes ett nationellt åldersprogram (1998 - 2002), som syftar till att förbättra äldre personers möjligheter att få arbete. Målet är att förbättra särskilt de 45 år fyllda arbetstagarnas ställning i arbetslivet. Den åldrande arbetskraftens möjligheter att stanna kvar i arbete skall främjas också genom utbildningsåtgärder. Programmet stöder samtidigt den arbetsmarknadspolitiska reformen. Denna reform tillsammans med den riksomfattande utredningen av äldre långtidsarbetslösas servicebehov främjar samtidigt uppnåendet av de uppställda målen. Programmet omfattar också mål som syftar till att avvärja utslagning och motarbeta diskriminering.

Livslångt lärande
Genomförandet av principen om livslångt lärande har framskridit långt i Finland. Alla ungdomr som gått ut grundskolan kan erbjudas en plats inom yrkesutbildning eller gymnasieutbildning. Detta är orsaken till att närmare 71 procent av de finländska 15 – 24 –åringarna deltog i utbildning (1997). Att konkretisera principen om livslångt lärande i praktiska åtgärder genom samarbete med arbetsmarknadsorganisationerna var ett av den föregående regeringens mål under perioden 1995-1999. Ett kommittéförslag till en nationell strategi för livslångt lärande blev färdigt vid slutet av 1997. Undervisningsministeriet och arbetsministeriet har gjort upp var sin projektplan under 1998. Genomförandet av dessa planer har börjat.

Regeringen och centralorganisationerna gav år 1998 en rekommendation om att bredda inlärningen i arbetet och att göra en kartläggning av detta vid läroanstalter, organisationer, företag och inom den offentliga förvaltningen. I fjol inledde 30 % av ungdomarna sådan yrkesutbildning i vilken ingår en 20 studieveckor lång period för inlärning i arbetet.

Den nuvarande höga utbildningsvolymen kommer inte att öka under de närmaste åren och utbildningen inriktas i större grad på att bemöta den vuxna befolkningens behov. Både inom frivillig vuxenutbildning och arbetsmarknadsutbildning satsar man i synnerhet på att förbättra kunnandet inom informationstekniken och tekniken för informationsöverföring. En tillräcklig utbildningsnivå tryggas för ungdomar som söker inträde på arbetsmarknaden. I utbildnings- och utvecklingsarbetet beaktas småföretagens och serviceföretagens behov. Det att man lägger större vikt vid servicesektorns utbildningsbehov gör att kvinnornas andel inom vuxenutbildningen ytterligare ökar.

Handikappades långtidsarbetslöshet och utslagning från arbetsmarknaden är fortfarande ganska omfattande. Antalet handikappade arbetssökande är över 8 % av alla arbetssökande vid arbetskraftsbyråerna. År 1998 bereddes ett lagförslag om befrämjandet av sysselsättning och utbildning för handikappade. Handlingsmodellen för stödd sysselsättning breddades 1998 genom det nationella nätverket (FINSE) till att omfatta integreringen i arbete av speciellt utvecklingsstörda och andra personer som helt slagits ut från arbetslivet.

Att trygga tillgången på arbetskraft

I Finland anser man fortfarande att det krävs åtgärder för att trygga tillgången på arbetskraft för att sysselsättningsgraden skall kunna höjas. Detta kan nås genom en bättre uppföljning och uppskattning av behovet av arbetskraft inom olika branscher och inriktande av utbildningen så att den bemöter behovet av arbetskraft i växande branscher såsom informationsindustrin.

2 Att utveckla företagarandan

Lindrande av de administrativa belastningarna för företagen

Alla regionala arbetskrafts- och näringscentralerna (T&E-centralerna) har särskilt utnämnda personer som ansvarar för företagstjänsten i syfte att förbättra rådgivningen för särskilt de små och medelstora företagen.

Det har blivit smidigare och enklare för sm-företagen att sköta sina arbetsgivaravgifter. Sedan 1998 har företag med mindre än 5 anställda också kunnat betala sina arbetspensionsavgifter i samband med betalning av månadslönen. Man försöker samordna begreppet lön, försäkringsskyldighet och definitionen på företagare i de olika föräkringssystemen för att göra socialförsäkringssystemet klarare. Diskussioner på trepartsbasis pågår sedan början av 1998.

T&E-centralernas företagsavdelningar har ett särskilt femdelat utbildningsprogram för företagare som inleder eller som nyligen inlett sin verksamhet. Programmet har som mål att främja grundandet av nya företag, trygga en lyckad start för nya företag och hjälpa företag att bli konkurrenskraftiga och tillväxtinriktade.

Arbetskraftsbyråerna har gjort det lättare att starta eget genom att betala startpenning till arbetslösa arbetssökande. En förutsättning för beviljande av startpeng är att personen i fråga har erfarenhet av företagsverksamhet eller har gått en företagarkurs. Hinder för kvinnliga företagare avlägsnas och beviljandet av kvinnoföretagarlån fortsätter.

Skapande av nya arbetstillfällen på lokal plan, inom ramen för kooperativ och i nya branscher

Genomförandet av de nationella stads- och landsbygdsprogrammen fortsätter. Verksamheten inom ramen för nyandelslag har främjats genom att stöda det riksomfattande nyandelslagsprojektet och främja grundandet av nykooperativ. För att öka hushållens möjligheter att sysselsätta pågår två regionala försöksprojekt (stöd för hushållsarbete och skattestöd).

Finland har gjort långsiktiga statsningar på kunskap och kompetens. Under 1997 - 1999 har de offentliga satsningarna på forskning och utvecklingsarbete stigit med 1,5 miljarder mark. Enligt förhandsstatistiken för 1998 uppgick Finlands satsningar på FoU -verksamheten till närmare 3 % av bruttonationalprodukten, varav ungefär en tredjedel var offentlig finansiering.

Hundratals projekt för informationssamhället pågår i Finland. Genom att utnyttja de möjligheter som informationssamhället erbjuder främjar man utveckling av näringslivets konkurrenskraft och gör de samhälleliga tjänsterna mångsidigare samt skapar nya möjligheter till affärsverksamhet för företagen.

Med hjälp av ett program för kunskapscenter stärks samarbetet mellan forskningen och områdets företag. Resultat av det program för kunskapscenter som slutfördes 1998 var positiva och man beslöt att fortsätta med programmet.

Träbaserad vidareförädling och utnyttjande av inhemska råmaterialtillgångar innebär en betydande sysselsättningspotential i synnerhet på landsbygden. Sysselsättningsmöjligheterna inom den träbaserade produktionen främjas med hjälp av kampanjen Trädets Tid (1997-2000) och en handlingsplan PuuSuomi (TräFinland) (1998-2005) som ansluter sig till kampanjen.

Utveckling av servicebranschernas sysselsättningsmöjligheter
Servicebranschen sysselsätter ca 65 % av de sysselsatta i Finland (51 % av männen och 81 % av kvinnorna). Regeringen har som ett mål för sin näringspolitik att utveckla servicebranscher vid sidan av produktionsbranscherna. För denna utveckling är det väsentligt att man samtidigt på olika sätt tryggar efterfrågan.

Social- och hälsovården är den mest arbetskraftsintensiva branschen. Merparten av de anställda inom branschen arbetar inom den offentliga sektorn. Som kvinnodominerad bransch har den skapat nya arbetstillfällen för kvinnor. Samtidigt erbjuder den offentliga välfärdsservicen äldre personer och anhöriga möjligheter att arbeta. Enligt regeringsprogrammet upprätthåller regeringen goda offentliga tjänster och vidtar åtgärder som ger möjlighet för människorna i olika livssituationer att delta i arbetslivet. Antalet privata serviceproducenter inom sociala sektorn har ökat.

Sänkning av den totala beskattningen och beskattningen av arbetsinskomster samt de indirekta arbetskraftskostnaderna
Beskattningen av förvärvsinkomsterna har lindrats under 1996-1999 med sammanlagt över 13 mrd. mk, 2 procent i förhållande till BNP för 1998. Genom sänkning av skatteprocenter i statens inkomstskatteskalor har lindringarna berört alla inkomstnivåer. Lindringarna i inkomstbeskattningen har delvis finansierats genom att förflytta tyngdpunkten inom beskattningen till miljö- och energiskatter. Förändringar i energibeskattningen och höjda skatter på bränsle har ökat skatteintäkterna med ca 3 ½ mrd. mk. Övriga skattehöjningar har inte kunnat kompensera lindringarna i beskattningen av förvärvsinkomsterna, och också den totala skattegraden har därför sjunkit något under regeringsperioden.

Det har skett ändringar i beskattningen, vissa förmåner och avgiftssystem. Beskattningen av löne- och företagarinkomster har förändrats genom höjning av förvärvsinkomstavdraget i kommunalbeskattningen under 1997 och 1999 för att sporra arbetslösa till att också ta emot lågavlönat och sporadiskt arbete.

Andelen arbetsgivarnas socialförsäkringsavgifter av arbetskraftskostnaderna minskade med i genomsnitt 0,7 procentenheter under 1995-1999. Avgiftssänkningarna inriktades främst på de mindre företagen.

3 Att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga
Arbetsmarknadsorganisationerna, modernisering av arbetsorganisationen
Regeringen har i samråd med arbetsmarknadsorganisationerna främjat utvecklandet av nya modeller för arbete genom programmet för utvecklande av arbetslivet och produktivitetsprogrammet. Under 1996-99 stödde man totalt 279 konkreta projekt vilka berörde 460 arbetsplatser i slutet av 1998. För dessa program har under nämnda period anslagits totalt 110 milj. mk.

När arbetsmarknadsorganisationerna i december 1997 kom överens om den inkomstpolitiska helhetsuppgörelsen för 1998-99 beslöt de verkställa ett eget program för utveckling av arbetslivet. Programmet innefattar bl.a. användning av arbetskraft, upprätthållande av arbets- och funktionsförmågan, yrkes-

kompetens, behovet att förändra olika former för förtidspension, lokala avtal, arbetstider, jämställdhet mellan könen, goda samarbetsformer och bekämpning av den grå ekonomin. För verkställande av programmet svarar de över tjugo arbetsgrupper som arbetsmarknadsorganisationerna har tillsatt. Resultat av detta arbete kommer att utnyttjas i samband med följande avtalsrörelse.

Lagen om arbetsavtal är den arbetsrättsliga grundlagen i Finland, vars återverkningar utsträcker sig till arbetslagstiftningen och den sociala lagstiftningen. Revidering av lagen pågår i arbetsavtalskommittén som under sitt arbete också skall beakta sysselsättningsaspekterna. Centrala frågor i detta hänseende är minimiskyddet för anställningsförhållanden (kollektivavtalens allmängiltighet), anställningstrygghet, förutsättningar att ingå tidsbestämda avtal, permitteringsregler etc. Kommitténs mandattid går ut 31.10.1999.

Flexibel arbetstid, alternativa arbetstidsmodeller
Lagstiftning
Arbetstidslagen som trädde i kraft 1996 erbjuder bättre möjlighet än förut att ingå avtal på lokal nivå. Lokala avtal möjliggör flexiblare arbetstidsarrangemang på arbetsplats- och sektornivå. Arbetstidslagen förbättrar både avtalsparternas och arbetsmarknadsorganisationernas möjligheter att ingå avtal på ett sätt som avviker från det som stadgas i lagen.

Förkortad arbetstid enligt arbetstidslagen
I arbetstidslagen finns en ny 15 § som reglerar sättet att komma överens om deltidsarbete.Enligt bestämelsen skall arbetsgivaren försöka ordna arbetet så, att en arbetstagare som av sociala skäl eller hälsoskäl önskar kortare arbetstid kan utföra deltidsarbete.

Deltidspension
I samband med det inkomstpolitiska avtalet för 1998 - 99 kom man överens om att åldersgränsen för deltidspension temporärt sänks till 56 år från 1.7.1998 till utgången av 2000. Syftet med denna ändring är att ge äldre personer bättre möjligheter att med hjälp av deltidspension förkorta sin arbetstid och på det sättet skjuta fram den tidpunkt då de helt och hållet lämnar arbetsmarknaden.

Alterneringsledighet
Sedan 1996 har arbetstagare haft möjlighet att ta 3-12 månaders ledighet med ekonomiskt stöd. För tiden av alterneringsledigheten skall arbetsgivaren anställa en arbetslös arbetssökande via arbetskraftsbyrån. Till den person som tar alterneringsledigt betalas en alterneringsersättning som är 70 procent av den arbetslöshetsdagpenning som han eller hon skulle ha rätt till som arbetslös. Under 1996-1998 har ca 17 200 personer tagit alterneringsledigt. Villko-

ren för alterneringsledigheten förbättrades genom en lagändring som trädde i kraft i början av 1998 och försöket fortsätter fram till 31.12.2000.

Deltidstillägg
Från 1994 framåt har arbetstagare som frivilligt övergår från heltidsarbete till deltidsarbete kunnat få stöd (deltidstillägg) från arbetskraftsbyrån, om arbetsgivaren för samma period anställer en arbetslös arbetssökande via arbetskraftsbyrån. Under 1994-1998 har omkring 38 700 personer kunnat sysselsättas på detta sätt. Systemet med deltidstillägg permanentades i början av 1997 samtidigt som dess villkor gjordes flexiblare.

4 Att stärka jämställdheten
Den finländska välfärdsmodellen erbjuder arbetsplatser åt kvinnor och ger samtidigt möjlighet för båda föräldrarna att förvärvsarbeta. Att samhället ordnar dagvård till skäligt pris, åldringsvård och skolmåltider gör det möjligt att båda föräldrarna kan förvärvsarbeta på heltid.

Både kvinnor och män heltidsarbetar i allmänhet. Deltidsarbete är relativt sällsynt i Finland, under 1998 utförde 16 % av kvinnorna och 7 % av männen deltidsarbete (under 30h/vka). Deltidsarbetet ökade något för båda könen under 1997-1998. Andelen visstidsanställningar av alla anställningsförhållanden har stigit under senare hälften av 1990-talet, men ökningen ser ut att ha avstannat under 1998. Visstidsanställningar är vanligare bland kvinnor än bland män. Skillnaden förklaras bl.a. av kvinnornas frånvaro från arbete på grund av familjeledigheter och att kvinnorna i betydligt större grad än män utnyttjar möjligheten till arbetsdelning.

År 1998 gjordes första gången en jämställdhetsbarometer för att kartlägga medborgarnas uppfattningar om hur jämställdheten mellan könen har förverkligats och vilka förändringar som skett. Trots att Finlands statistiska system är välutvecklat och använder i stor utsträcking könsindelningar, behövs det ännu noggrannare och planmässigare åtgärder t.ex. när det gäller att genomföra principen om mainstreaming inom hela statsförvaltningen. Enligt jämställdhetslagen är alla arbetsplatser med över 30 anställda skyldiga att för sin personal göra upp jämställdhetsplaner, vilkas verkställande övervakas av arbetarskyddsdistrikten.

Det relativa arbetslöshetstalet för kvinnorna var 1998 i genomsnitt 12 % och för männen 11 %. Män drabbas oftare än kvinnor av långtidsarbetslöshet. Detta torde bero på kvinnornas "flexiblare" arbetsmarknadsbeteende: de tar lättare emot också korta snuttarbeten, och också som arbetslösa deltar de aktivare i utbildning.

Enligt EU-statistiken visar Finland en mycket strikt differentiering enligt kön i fråga om yrken jämfört med de övriga medlemsländerna. I stor utsträckning förklaras detta genom att kvinnorna i Finland utför som avlönat arbete sådana vård- och omsorgsuppgifter, vilka kvinnor i många EU-länder sköter hemma utan lön.

Genomsnittslönerna för heltidsarbetande kvinnor med ordinarie arbetstid har under hela 1990-talet varit ungefär 80 % av männens löner. Deltidsanställda är inte med i denna betraktelse. Löneskillnaderna mellan kvinnor och män inom samma yrke är mindre än löneskillnaderna mellan könen som helhet betraktat. Inom den offentliga sektorn är löneskillnaderna något mindre än inom den privata sektorn. Löneskillnaderna mellan könen kan således delvis förklaras genom arbetsmarknadens segregation.

Att förena yrkesliv och familjeliv

Lagstiftningen garanterar män och kvinnor lika möjligheter till föräldraledighet och vårdledighet samt till förkortad arbetstid på grund av vården av barn, men i praktiken utnyttjas rätten till frånvaro i första hand av mödrar. De löneförmåner som betalas för tiden av frånvaro belastar därför i synnerhet arbetsgivare i kvinnodominerade branscher, vilket försämrar kvinnornas arbetsmarknadssituation.

Bestämmelserna om familjeledigheter i lagen om arbetsavtal ändrades 1998 så, att de gav familjerna större flexibilitet. Reformerna ger bl.a. arbetstagaren möjlighet till tillfällig frånvaro från arbete, om hans eller hennes närvaro är nödvändig till exempel på grund av en tillfällig eller trängande situation i familjen.

Att underlätta återinträde på arbetsmarknaden

Enligt utredningar bland arbetsgivarna finns det inga särskilda problem med att placera arbetstagare som återgår till arbete efter familjeledighet. I vissa fall förekommer sådana problem när det gäller personer som länge varit borta från arbetslivet på grund av att de vårdat flera barn.

III ISLAND

Arbejdsmarkedspolitikken nu er koncentreret om at undersøge tilpasningsmuligheder for forskellige grupper ledige og deres kompetenceudvikling. Sammen med forskellige undersøgelser og arbejdsmarkedsforanstaltninger bruges handlingsplaner til at organisere tilpassningsvejen for den enkelte ledige. Handlingsplanerne bliver nu i større grad tilknyttet arbejdsmarkedsforanstaltninger.

Arbejdsmarkedspolitikken nu er også koncentreret om at løse de efterspørgselsproblemer som er i erhvervslivet. På kort sigt er det ved at bruge samarbejdssystemet mellem de regionale arbejdsformidlinger sammen med EURES-systemet og internordisk arbejdsformidling eller at udstede arbejdstilladelser. Mere langsigtet er det ved at påvirke kompetenceudviklingen gennem arbejdsmarkedsuddannelsessystemet og at fremme og udvikle bruget af samarbejdssystemet mellem de regionale arbejdsformidlinger sammen med EURES-systemet og internordisk arbejdsformidling.

Arbejdsmarkedspolitikken drejer sig ellers meget om udførelsen af nye love på arbejdsmarkedet fra 1997 d.v.s. lov om arbejdsmarkedsforanstaltninger og lov om arbejdsløshedsforsikring.

Lovene fra 1997, d.v.s. lov om arbejdsløshedsforsikring og lov om arbejdsmarkedsforanstaltninger var under fuldførelse i 1998 hvor bl.a. rådgivere blev ansat på de regionale arbejdsformidlinger. De sidste af i alt 8 regionale arbejdsformidlinger blev åbnet. To bekendtgørelser om arbejdsmarkedsforanstaltninger blev vedtaget i november 1998 og april 1999.

1 Uddannelse for ledige

De regionale arbejdsformidlinger har forskellige uddannelsesinstrumenter for de arbejdsløse. Jobsøgere som opfylder betingelserne for lov om arbejdsløshedsforsikring kan deltage i kurser eller studere i et til to semester og modtage arbejdsløshedsunderstøttelse på samme tid. Jobsøgeren må da opfylde en af de følgende betingelser:

1. Være arbejdsløs og understøttelsesberettiget i mindst et år inden studierne starter og det er udsigt for at vedkommende ikke for et relevant job. Jobsøgeren kan da begynde studier som ifølge jobrådgiverens beslutning vurderes som en realistisk arbejdsmarkedsuddannelse, kontinuerlig uddannelse eller rehabilitering af den arbejdssøgende.
2. Jobsøgeren skal have været arbejdsløs og arbejdsløshedsunderstøttelsesberettiget i mindst 3 måneder kontinuerligt inden uddannelsen påbegynder og udsigterne for et relevant job ikke er gode. I dette tilfælde er det hjemmelt at studere og modtage arbejdsløshedsunderstøttelse på en lignende måde som der var tale om et deltidsarbejde.

Jobsøgerens uddannelse skal bygge på en handlingsplan som jobsøgeren laver i samarbejde med jobrådgivere på den regionale arbejdsformidling.

Organisering af jobhandlingsplaner vil fortsat bliver under udarbejdelse i 1999 og arbejdsmarkedsforanstaltninger til disse knyttet.

Arbejdsløshedsdagpengenes beløb i januar 1999 var 2.862 kr.

Desuden har de regionale arbejdsformidlinger hjemmel til at byde jobsøgere på de følgende løsninger som har til formål at forøge jobevnen og jobmulighederne hos den arbejdsløse:

2 Arbejdsmarkedsuddannelsen

Arbejdsmarkedsuddannelserne som finansieres af Arbejdsdirektoratet gennem Arbejdsmarkedsuddannelsesrådet støttede i alt 40 foreninger med forskellige projekter og kurser i 1998. I 1998 var beløbet til dette formål 61.500 mio.ISK.

En stor del af støtten går til kurser indenfor byggerifaget og til fagforeningernes kultur og uddannelsesforeninger til kurser for personale i skoler, hospitaler, kantiner o.fl.

Uddannelsesrådene som er lønmodtagernes og arbejdsgivernes samarbejdsfelt får også støtte indenfor diverse områder som f.eks. hotel og fødevarer, metalindustrien o.fl. Et mindre beløb går også til forbedringer ved oprettelse af eller drift af småvirksomheder.

3 Joborientering:

Joborientering drejer sig om at besøge virksomheder og få orientering om muligt arbejde uden en direkte deltagelse i arbejdspladsens aktiviteter. Joborientering er tænkt som første skridt i jobtræning eller prøveansættelse.

4 Jobtræning

Jobtræning er en organiseret deltagelse i arbejdspladsens aktiviteter for en længere eller kortere periode uden forpligtelse fra arbejdsgiveren i forbindelse med ansættelse. Foruden jobtræning skal jobrådgiveren på den regionale arbejdsformidling vurdere den vedkommendes erhvervskvalifisering i samarbejde med værkfører på arbejdspladsen. De ledige skal have været arbejdsløse i mindst 6 måneder til at få jobtræningstilbud men undtaget fra denne periode er nogle udsatte grupper bl. a. ældre personer og handikappede. De som har været arbejdsløse i 1 år eller længere skal være prioriterede fremfor andre til denne løsning. Maksimal jobtræning på understøttelse er 6 måneder.

5 Prøveansættelse

Prøveansættelse er for de jobsøgere som arbejdsgiveren er parat til at ansætte på prøve med det for øje at ansætte vedkommende permanent hvis resultatet

er positivt. En betingelse for at denne foranstaltning bliver brugt er at der er behov for flere ansatte hos virksomheden. Tilladelse til disse foranstaltninger er betinget til de langtidsledige, d.v.s. personer som har været arbejdsløse i mindst 6 måneder eller længere men undtaget fra denne periode er nogle udsatte grupper. Prioriterede personer til disse foranstaltninger er de som har været arbejdsløse i mere end 1 år. Maksimum prøveansættelse skal være 3 måneder på fuld understøttelse.

De ledige, som har været ansat på prøve kan bibeholde deres dagpenge de første tre måneder af prøveansættelsen og andre tre måneder på 50% af dagpengebeløbet hvis det er hensigten at ansætte vedkommende. Fremgangsmåden ved udbetaling af lønnen er den samme som ved jobtræning.

6 Arbejdstilbud

Denne ordning startede i 1993 efter vedtagelse af lov i december 1992. Denne ordning er nu blevet ændret på den måde at særlige projekter til fremme af beskæftigelsen kan støttes af arbejdsløshedsforsikringfonden og de behøver ikke længere at være på kommuners ansvar. Disse opgaver kan være:

a. Midlertidige opgaver hos staten og kommunerne
b. Opgaver for studerende og handikappede
c. Iværksættelsesydelse
d. Permanent ny jobskabelse
e. Jobtræning og jobrotation
f. Opgaver for forskellige foreningsforbund med social indhold

Det er arbejdsmarkedsrådene i regionerne som modtager ansøgninger og bestemmer om støtten. Rapport over udførte projekter skal vedkommende sende til arbejdsmarkedsrådene.

Det er en forudsætning for støtten at ansættelse og de ansattes lønninger er i følge gældende overenskomster. Ved ansættelse af en arbejdsløs skal der laves en skriftlig overenskomst mellem den ansatte og støttemodtageren. I overenskomsten er der en beskrivelse af de opgaver den ansatte skal udføre og forklaret hvilke rettigheder den ansatte har i forbindelse med rådgivning og uddannelse.

7 Kvinders iværksættelsesstøtte

Fra 1991 har Socialministeriet støttet kvinder til beskæftigelsesformål. Arbejdsdirektoratet har nu overtaget denne opgave. Formålet har været at forøge kvinders beskæftigelsesmuligheder. I følge finansloven har der hvert år været bevilget midler til dette formål. Et særligt rådgivende udvalg har fra starten gennemgået ansøgninger og forelagt socialministeren om hvorledes der skal disponeres med midlerne.

I 1998 var til disposition knap 20 mio.isl.kr. En del af denne formue var disponeret til foranstaltninger p.g.a. kvinders høje ledighed i Nordland-vest og Suðurnes.

I alt kom der 157 ansøgninger fra alle landsdele til et beløb af ca.158 mio.isl.kr. Der blev bevilget støtte til 66 ansøgere til et beløb af 17,7 mio.isl.kr. Ved ansøgninger om støtte blev der lagt vægt på følgende:

1) Der er tilladt at yde støtte til i alt max. 25% af etableringsomkostninger.
2) Projekterne skal være klart definerede og der skal foreligge en projektplan samt budgetplan.
3) Finansiering fra statens side må ikke være større end 50% af omkostningerne ved projektet.
4) Det er tilladt at støtte projektet indenfor alle grene men der skal tages hensyn til projektets fremtidsmuligheder og rentabilitet til længere tid.

Statens bidrag er maksimalt 50% af totalomkostningerne ved projektet. Arbejdsdirektoratet udbetaler støtten og kontrollerer dens udnyttelse.

Socialministeren har udnævnt et udvalg som skal revidere og komme med forslag om støtteordninger for kvinders beskæftigelse.

8 Kvinders kreditgarantifond

En ny fond, kvinders kreditgarantifond, er blevet oprettet. Dette er et forsøgsprojekt til fra 1997 til 3 år mellem Socialministeriet, Industriministeriet og Reykjavik kommune. Til disposition hvert år er der fremlagt 10 mio.isl.kr. hvor af Socialministeriet fremlægger 5 mio.isl.kr., Industriministeriet 2 mio.isl.kr. og Reykjavik kommune 3 mio.isl.kr.

Formålet med denne fond er at støtte kvinder til nyskabelse i erhvervslivet ved at yde garantier til i alt halvdelen af de kreditter som de tager hos kreditinstitutter for at finansiere et projekt. Garantien er ydet på basis af vurdering af ideen og kun med forsikring i projektet. Alle kvinder med gode forretningsideer kan søge om garantier fra kvinders kreditigarantifond, men det er nødvendigt at projekterne er defineret og afgrænset.

9 Kulturcentrum for kvinder

I tre af de regionale områder har der været oprettet særlige kulturcentrum for kvinder som tilbyder særlige kurser for kvinder blandt andet ledige kvinder med støtte fra Arbejdsdirektoratet. Kulturcentret i Nordland øst (Akureyri) har været banebrydende på dette område. To nye kulturcentre for kvinder det ene i Nordland vest (Sauðárkróki) med støtte fra Arbejdsdirektoratet og det andet i Vestlandet (Akranesi). På disse kurser er bl.a. integreret uddannelse i basis fag.

10 Jobklubber

I oktober 1996 startede Jobklubben som er et samarbejdsprojekt mellem Reykjavik kommune og Socialministeriet. Erfaringen har været god og viser undersøgelser at over 70% har fået arbejde.

11 Lokale projekter for kvinder og unge

Reykjavik kommune har forskellige initiativer m.h.t. bekæmpelse af langtidsarbejdsløshed og ungdomsarbejdsløshed.

Blandt projekterne er følgende:

Kurset „Brautargengi":

Er et kursus for kvinder i Reykjavik som er interesseret i at udnytte eget initiativ. Der er blevet holdt 3 kurser siden dette projekt startede i efteråret 1997. Målet med kurset er bl.a. at støtte kvinder, forøge kundskaber og kvinders ansvar i virksomhederne og forøge stillinger i hovedstaden. Kurset er for kvinder i Reykjavik som er interesseret i drift og administration og har en handelsidé som de gerne vil sætte i gang. Primært er kurserne for kvinder som er i administrative stillinger, har egen virksomhed i Reykjavik eller vil oprette egen virksomhed i Reykjavik. Deltagerne skal være boende i Reykjavik eller drive egen virksomhed der. Der er ikke krav om en særlig uddannelse.

Kurset „Gangskör":

Dette kursus er jobrelevant og primært for langtidsarbejdsløse kvinder mellem 40-60 år i hovedstadsområdet. Kurset starter med 6 ugers uddannelse men siden er deltagerne hjulpet med deltagelse i 18 ugers jobtræning i forskellige virksomheder og institutioner.

Kurset „Á traustum grunni":

Dette er et projekt i Nordland vest hvor kvinder arbejder i 4 måneder med drift og etablering af mindre virksomheder.

Jobtræningskursus for unge arbejdsløse, „Hitt húsið".

Reykjavik kommune har støttet denne jobtræning. Her er der tale om 6 måneders projekt der starter med 4 ugers kursus og slutter med jobtræning.

Undersøgelse har vist gode resultater af disse kurser desuden er der tale om et betydeligt udviklingsarbejde på undervisningsområdet.

Herefter er der vist oversigt over det offentliges bidrag til erhvervsfremme 1996, 1997 og 1998

Det offentliges bidrag til erhvervsfremme	1996	1997	1998
		mio.isl.kr.	
I. Passive arbejdsmarkedsforanst.	3.019	2.824	2.344
Dagpenge	2.925	2.764	2.263
Adm.omk. (arbejdsløshedsunderst.)	94	60	81
% af BNP	0,67	0,54	0,41
II. Aktive arbejdsmarkedsforanstaltninger	217	166	180
Arbejdsmarkedsuddannelser *	47	58	62
Kvinders erhvervsfremme *	10	13	20
Arbejdsmarkedstiltag	145	80	74
Jobtræning for unge arbejdssøgende *	15	15	10
Andre aktive foranstaltninger for arbejdsløse	14		
* I følge bevillinger			
III. Offentligt bidrag til erhvervsfremme	650		
Særlig bidrag til vejvæsen	650		
IV. Kommuners udgifter til arb.m.tiltag	129	75	74
Udg. til erhvervsfremme i alt	4.015	3.065	2.598
% af BNP	0,83	0,58	0,44

Antal deltagere på arbejdsmarkedstiltag var på følgende måde for 1996-1998 som vises jvf. tabel 6:

I følge tabellen er antallet af deltagere i arbejdsmarkedsforanstaltninger gået ned dels på grund af systemomlægninger og på grund af formindsket arbejdsløshed.

Tabel 6. Antal deltagere i arbejdsmarkeds foranstaltninger

Ændringer 97/98

Tiltagstype	1996	1997	1998	Antal	%
Arbejdsledige	1.324	780	701	-79	10,1
Arbejdsmarked-uddannelser	6.834	2.139	544	-1.595	-75,6
Iværksætterydelsen	19	19	3	-16	-84,2
Sum ordinære foranstaltninger	8.177	2.938	1.248	-1.690	-57,5
Foranstaltninger for erhvervshæm-mede	685	752	730	-22	-3,0
I alt arbejdsmarkedsforanstaltninger	8.862	3.690	1.798	-1.892	-51,3

Kilde: Arbejdsdirektoratet

12 Erhvervspolitikken

Behov for almen jobskabelse
Behov for godt erhvervsklima er en af forudsætningerne for initiativ og erhvervsskabelse. Et udvalg som industri- og handelsministeriet oprettede omkring små og mellemstore virksomheder undersøgte mulighederne som EØS aftalen har skabt for islandsk erhvervsliv desuden som udvalget skulle danne en særlig erhvervsudviklings og nyskabelsespolitik som skal øge erhvervslivets konkurrenceevne.
Blandt forslag fra udvalget var:

* at regeringsforslag skal vurderes mens de er under dannelse, d.v.s. de virkninger som loven vil have på erhvervslivets konkurrenceevne hvis de bliver vedtaget.
* at virksomheders finansielle omkostninger i Island skal undersøges i forhold til konkurrencelande.
* at fradrag fra resterende driftstab bliver fortsat til i alt 10 år i stedet for de nuværende 5 år.
* at love og direktiver som har direkte med erhvervslivet at gøre skal simplificeres såvel som erhvervslivets adgang til dem.

Blandt de institutioner som kan bidrage til erhvervsdannelse er Erhvervslivet Investeringsbank og Erhvervslivets Nydannelsesfond. I følge erhvervslivets investeringsbanks lov skal banken yde islandsk erhvervsliv finansiel service.

I følge lov om erhvervslivets nydannelsesfond skal fonden fremme støtte til erhvervsfremme indenfor islandsk erhvervsliv med deltagelse i investeringsprojekter indenfor nydannelse og stimulere udviklings- og promotionprojekter. I denne henseende skal fonden fremlægge andele eller yde kreditter, garantier eller støtte.

Investeringsfremme og styrkelse af konkurrenceevnen i erhvervslivet.
De ændringer som har været gjort de sidste år har til formål at sætte generelle regler. F.eks. konkurrenceloven fra 1993 har stimuleret konkurrenceevnen således har inflationen været lille og fra 1994, gennemsnitligt 1,9% om året.

EØS aftalen har åbnet adgangen til EØS-staternes markeder og forøget konkurrencen i erhvervslivet.

En arbejdsgruppe som skulle undersøge Islands konkurrencesituation overfor andre lande blev oprettet 1994. I dens konklusioner er der peget på tre foranstaltninger som er betragtet nødvendige for at landets økonomi udvikler sig på lignende måde som andre nationers.

For det første lægger arbejdsgruppen vægt på at fremme almen uddannelse og teknisk kunnen.

For det andet lægger arbejdsgruppen vægt på at der er behov for konkurrence på fleste områder. Begrænsning af konkurrence og offentlig intervention arbejder imod rentabel bedrift.

For det tredje lægger arbejdsgruppen vægt på at det offentlige viser afholdenhed i dets udgifter og at det offentlige skal planlægge til længere tid end før.

13 Uddannelsespolitikken

Et grundlæggende princip i det islandske uddannelsessystem er at alle skal have samme ret til uddannelse uafhængigt af bopæl, køn, økonomisk status eller andre diskriminerende faktorer.

Videregående uddannelse

I følge lov om videregående uddannelse er det fortsættelsesskolernes rolle at forberede alle elever på den bedst mulige måde sådan at de kan tage effektiv del i det demokratiske samfund.

Gymnasieskolerne og skoler for videreuddannelse dækker vanligvis 16-20 årige og har som mål at forberede de studerende for beskæftigelse gennem enten arbejdsmarkedsuddannelse eller videreuddannelse. Universiteterne yder videre uddannelse og forskning.

Voksenuddannelse

I følge lov om fortsættelsesskoler fra 1996 kan der tilbydes uddannelse på voksenkurser. Uddannelse på voksenkurser skal modsvare uddannelse på enkelte uddannelseslinjer inden for ungdomsuddannelserne, men tilrettelæggelsen af uddannelsen og undervisningsmetoder skal afpasses efter det faktum, at der er tale om voksne elever.

Livslang læring:

Når det gælder „livslang læring" deltager Island på det internationale område både når det gælder beskæftigelse og uddannelse. EU's hvidbog om uddannelse har i den henseende sat sit præg på diskussionen om det islandske uddannelsessystems fremtid.

Selvom begrebet „livslang læring" er nyt så er der forskellige institutioner og organisationer som holder kurser for dem som har været på arbejdsmarkedet i et stykke tid. Nogle af disse kurser holdes af offentlige institutioner som f.eks. kommuner, det islandske LO og industrigrene.

Målgruppen for institutioner på arbejdsmarkedet har forberedt arbejdsløse i at gå igen ud på arbejdsmarkedet.

Arbejdsgivernes og lønmodtagernes organisationer holder i samarbejde kurser indenfor håndværksfagene og industrien. Som eksempel er der det Grafiske Institut som ejes af Industriforeningen og de grafiske arbejdere.

Dette institut holder kurser for grafiske arbejdere og andre som arbejder i lignende discipliner, som f.eks. ny software, kvalitetsstyring i den grafiske industri, design anvendelse af Internet o.fl. Andre kurser er f.eks. indenfor elindustrien, byggefagene og vil være af stor betydning i fremtiden.

Behovet for „livslang læring" vil blive af voksende betydning i fremtiden i Island.

En tilknyttet disciplin til dette er rådgivning både studierådgivning og erhvervsrådgivning. Siden 1990 har rådgivning været undervist på Islands Universitet. For tiden arbejder adskillige rådgivere i de fleste gymnasieskoler og i nogle elementære skoler. Nogle rådgivere er beskæftiget på gymnasieskolerne og på Universiteterne.

På Islands Universitet blev Instituttet for livslang læring oprettet i 1980'erne. Det er expanderet siden og er der nu godt 7000 deltagere på Instituttets kurser deltagende i flere hundrede kurser.

14 Ligestillingspolitikken

Den nugældende lovgivning om ligestilling er fra 1991. Lovens formål er at få ligestilling på alle samfundets områder. Det fremhæves at kvindens stilling skal forbedres for at opnå dette mål.

Hovedvægten i loven ligger på arbejdsmarkedet og overensstemmelse med den officielle politik.

En ligestillingsplan for regeringen blev vedtaget for perioden 1998-2001. Ligestillingsplanen gælder alle ministerier. Når det gælder ligestillingsplanen på Socialministeriets område skal socialministeren følge efter regelmæssig vurdering på regeringsforslag med hensyn til kønnenes ligestilling.

Uddannelse om ligestillingssager. Der skal organiseres kurser for ministeriers chefer og offentlige institutioner om målsætning og mulige veje til at opnå ligestilling.

En stigende deltagelse af kvinder i politik. Der skal udnævnes et udvalg som undersøger hvorledes kvinder kan øge deres deltagelse i politik.

Et forsøgsprojekt i forbindelse med jobevaluering.

Socialministeriet har i samarbejde med en projektgruppe arbejdet med et forsøgsprojekt angående jobevaluering hvor målet er kønsneutralt jobevalueringssystem med det som mål at nedrangere jobs på arbejdspladser efter køn.

Et ligestillingsråd bliver efter hvert altingsvalg udnævnt. Rådets vigtigste opgaver er at arbejde for at lovens bestemmelser bliver gennemført og være rådgivende organ for myndighederne i sager som vedrører ligestilling. Rådet skal udarbejde en retningsgivende plan for fire år ad gangen om tiltag for at opnå ligestilling og fremsætte den overfor socialministeren.

Forældrene har ligeret til at tage barselpermission og til udbetaling af barselpenge uafhængigt af hvorvidt der er tale om en offentlig tjenestemand eller en arbejdstager på det almene arbejdsmarked.

15 Arbejdstidsarrangementer

I hovedaftalen på det almene arbejdsmarked som blev vedtaget i Mars 1997 og gælder til år 2000 var det arbejdsgivernes ønske om at imod forhøjelser af løntaksterne burde den daglige arbejdstid forlænges og enkelte lønmodtageres arbejdstid gjort mere fleksibel end før. I hovedaftalen blev der i nogen grad taget hensyn til disse ønsker men på en forskellig måde. F.eks. i overenskomsterne hos elektrikerne og industriarbejderne skal den daglige arbejdstid ligge fra kl.07.00 til kl.19.00. Desuden skal den daglige arbejdstid være bestemt i et kontraktforhold mellem lønmodtageren og arbejdsgiveren og denne bliver ikke ændret undtagen kontrakten bliver annulleret eller en aftale mellem lønmodtageren og arbejdsgiveren bliver lavet.

Hos lønmodtagere i håndværk skal den daglige arbejdstid ligge i tidsintervallet mellem kl.07.00 og kl. 18.00 og den daglige arbejdstid skal starte mellem kl.07.00 – 08.00.

Der er ingen ændring lavet på den daglige arbejdstid hverken hos handels og kontorfunktionærer eller arbejderforbundet undtagen når det gælder starten af den daglige arbejdstid mellem kl.07.00 og kl.08.00 i følge ansættelseskontrakten.

I alle virksomhedsoverenskomster foruden industriarbejdernes overenskomst er det tilladt at forhandle om arbejdstiden. Den daglige arbejdstid kan ligge mellem kl.07.00 og kl.19.00 og for handels og kontorfunktionærer mellem kl.08.00 og kl.20.00, mandag til fredag.

EU's arbejdstidsdirektiv er indtaget i alle aftaler som de store lønmodtagerorganisationer gjorde med arbejdsgiverforeningen i forbindelse med hviletid mm.

I følge aftalen kan der laves overenskomster på arbejdspladserne men kun i forbindelse med de forhold som giver lønmodtagerne mere end de minimumforhold som der er blevet vedtaget i hovedaftalen og skal der stemmes om disse overenskomster i et hemmeligt valg hvor flertallet afgør resultatet.

Forkortet arbejdstid kan muligvis følge i kølvandet af disse særlige overenskomster.

IV NORGE

1 Innledning

Retningslinjene som er gitt i EUs handlingsprogram ligger nært opp til den norske regjeringens politikk. Norge har ikke utarbeidet en egen handlingsplan med tilsvarende struktur som EU-landene. Foreliggende bidrag omtaler imidlertid flere av de politikkområdene som retningslinjene omfatter.

2 Den økonomiske politikken

En politikk for høy sysselsetting er viktig for å sikre samfunnsøkonomisk effektivitet og høy velferd for den enkelte og for samfunnet. Høy sysselsetting og økt verdiskapning bidrar også til en jevnere fordeling av inntekt og levekår. For å nå dette målet, er regjeringens økonomiske politikk basert på følgende hovedelementer:

- Finanspolitikken brukes til å stabilisere utviklingen i innenlands etterspørsel etter varer og tjenester.
- Pengepolitikken rettes inn mot å holde den norske kronen stabil ovenfor europeiske valutaer.
- Et inntektspolitisk samarbeid med partene i arbeidslivet skal bidra til moderat pris- og kostnadsvekst.
- Strukturpolitikken skal bidra til at arbeidskraft, kapital og naturressurser forvaltes best mulig, og at det opprettholdes en spredt bosetning.
- En langsiktig, bærekraftig forvaltning av landets ressurser og effektiv miljøpolitikk med bruk av økonomiske virkemidler.

Samspillet mellom disse politikkområdene skal bidra til en stabil økonomisk vekst med høy sysselsetting og varig lav arbeidsledighet.

Det den senere tid vært klare tegn til avtagende press i norsk økonomi og lavere oljepriser enn forventet. Dette har kommet til syne blant annet ved økende omfang av permitteringer. Denne utviklingen innebærer særlige utfordringer for den økonomiske politikken. Regjeringen legger vekt på at den økonomiske politikken blir tilstrekkelig stram til å sikre en balansert utvikling i økonomien for å oppnå fall i det innenlandske rentenivået ned mot rentenivået i Eu-landene.

3 Arbeidsmarkedspolitikken

En arbeidsmarkedspolitikk som bidrar til økt mobilisering av arbeidskraft, en effektiv formidling av arbeidssøkere til ledige stillinger og kvalifisering av arbeidsledige vil være et avgjørende bidrag for å oppnå økonomisk vekst, høy sysselsetting og lav arbeidsledighet. Videre skal et effektivt fungerende arbeidsmarked bidra til å forbedre mulighetene for innpassing av grupper som

har problemer med å komme inn i eller står i fare for å falle ut av arbeidsmarkedet.

Arbeidsmarkedspolitikken er tillagt flere *funksjoner*:

- En *strukturpolitisk* funksjon som ivaretas gjennom effektiv formidling av arbeidssøkere til ledige stillinger, gjennomføring av opplærings- og arbeidstreningstiltak for de som har vansker med å komme i arbeid, samt tiltak for å forebygge og dempe langtidsledighet og utstøting fra arbeidsmarkedet.
- En *beredskapsfunksjon* som blant annet innebærer at omfanget av de ordinære arbeidsmarkedstiltakene tilpasses konjunkturutviklingen.
- En *velferdspolitisk funksjon* med formål å sikre inntektsgrunnlaget for ordinære og yrkeshemmede arbeidssøkere, samt å etablere skjermet sysselsetting for de svakeste gruppene. Arbeidsmarkedsetaten står for gjennomføringen av regjeringens arbeidsmarkedspolitikk.

For å bidra til å øke arbeidstilbudet og dermed motarbeide presstendenser, vektlegges i den nåværende konjunktursituasjon den strukturpolitiske funksjon. Den velferdspolitiske funksjon tillegges alltid, uavhengig av konjunktursituasjon, stor vekt.

Regjeringen legger stor vekt på å føre en arbeidsmarkedspolitikk basert på *aktive tiltak*. Godt formidlingsarbeid, målrettede og effektive arbeidsmarkedstiltak, en utforming av stønadssystemene som gir insentiver for å søke arbeid samt strenge krav til å ta tilvist arbeid, utgjør viktige elementer i regjeringens arbeidsmarkedspolitikk.

De mer konkrete utfordringene en står ovenfor i arbeidsmarkedspolitikken ved inngangen til 1999 er å mobilisere arbeidskraft til ledige stillinger, formidle grupper som har problemer med å komme inn på arbeidsmarkedet samt å møtvirke problemer innen enkelte bransjer og næringer der etterspørslen etter arbeidskraft er i ferd med å bli redusert.

Økt vekt på formidling

Selv om det ligger an til en viss avdemping i etterspørselen etter arbeidskraft, er det i dagens norske arbeidsmarked fortsatt mangel på arbeidskraft innen flere sektorer og bransjer. Ved inngangen til 1999 er arbeidsmarkedet svært stramt, og strammere enn på samme tid foregående år. I en slik situasjon er det særlig viktig at arbeidsmarkedspolitikken er rettet inn mot å mobilisere arbeidskraft og øke det effektive arbeidstilbudet.

Gjennom informasjon, veiledning og brukervennlige internett-systemer skal arbeidsmarkedsetaten veilede arbeidssøkere og arbeidsgivere slik at flest

mulig ledige jobber kan bemannes raskt og effektivt uten ressurskrevende medvirkning fra arbeidsmarkedsetatens side.

Arbeidsmarkedsetaten skal mobilisere arbeidskraft blant alle arbeidssøkergrupper, herunder gruppen «Delvis sysselsatte». Delvis sysselsatte skal formidles til jobber som har en stillingsbrøk i sasvar med det arbeidssøkeren ønsker. Arbeidssøkere skal motiveres til å ta arbeid i hele landet. Arbeidsmarkedsetaten har en særlig oppgave i å lette inntreden i arbeidslivet for grupper som har problemer med å få innpass på arbeidsmarkedet (langtidsledige, innvandrere, eldre og personer som har avsluttet yrkesrettet attføring).

Arbeidsmarkedsetatens bistand til arbeidsgivere med rekrutteringsbehov omfatter søking etter arbeidskraft over fylkes- og landegrenser. I forbindelse med dekking av rekrutteringsoppdrag skal etaten følge opp kravene til disponibilitet og geografisk og yrkesmessig mobilitet. Dette har bidratt til relativt små geografiske forskjeller i ledighetsnivået. Hele EØS-området kan være aktuelt som rekrutteringsarena. Gjennom et eget rekrutteringsprosjekt formidles leger fra Østerrike, Tyskland og Frankrike til Norge etter norskopplæring i hjemlandet. På grunn av den sterke etterspørselen etter arbeidskraft, har det de siste årene vært en vesentlig arbeidsinnvandring til Norge fra andre nordiske land, særlig fra Sverige.

Arbeidsmarkedsetaten legger vekt på å videreutvikle rutiner og systemer for å fange opp markedets behov for assistanse så tidlig som mulig. «Etaten skal legge vekt på etterspørselen etter arbeidskraft, både når det gjelder informasjon, veiledning, oppfølging, rekrutteringsbistand og kvalifisering. Etaten har i 1998 videreutviklet servicen ovenfor arbeidsgivere. Bl. a. har en ordning med vikartjenester blitt bygget ut og tilbys nå i alle landets fylker og det er blitt inngått driftsavtaler for vikarer i sykehus, sykehjem, skoler og bedrifter. Det er også blitt utprøvd bemanningsavtaler ved oppstart av nye bedrifter.

Bruk av arbeidsmarkedstiltak for å øke kvalifikasjoner
Arbeidsmarkedstiltakene har vært tilpasset konjunktursituasjonen og har i så måte tjent en beredskapsfunksjon. Som følge av en bedret situasjon på arbeidsmarked, har nivået på de ordinære arbeidsmarkedstiltakene blitt redusert. Fra å utgjøre 2,8 prosent av arbeidsstyrken (60 000 personer) i 1993, ble tiltaksaktiviteten redusert til 0,6 prosent (15 000 personer) i 1998. I Statsbudsjettet for 1999 er det lagt til grunn en tiltaksaktivitet på 0,3 prosent (7 000 personer).

Det forholdsvis lave nivået på arbeidsmarkedstiltakene innebærer at arbeidsmarkedstiltak normalt bare blir satt inn dersom ordinær formidlingsinnsats ikke fører frem. Ungdom under 20 år og langtidsledige blir prioritert. Korte,

yrkesrettede kvalifiseringskurs utgjør hovedtyngden av arbeidsmarkedstiltakene.

Om tiltak rettet mot yrkeshemmede
Om lag 55 000 yrkeshemmede med varierte yrkeshemminger var registrert i arbeidsmarkedsetaten ved utgangen av 1998. Omfanget har endret seg lite de siste årene. Yrkeshemmede utgjør en arbeidskraftressurs. Det er derfor viktig at det blir utarbeidet handlingsplaner og at arbeidsmarkedstiltak settes inn raskest mulig etter en nødvendig veilednings- og avklaringsfase. Hele spekteret av tjenester og tilbud som arbeidsmarkedsetaten har utviklet når det gjelder informasjon, veiledning, avklarings- og formidlingsbistand og arbeidsmarkedstiltak, kan nyttes ovenfor yrkeshemmede. Ordinær skolegang er imidlertid det viktigste attføringstiltaket.

Et hovedmål med *attføringsprosessen* er å bistå yrkeshemmede arbeidssøkere slik at de blir i stand til å ta ordinært arbeid etter at attføringen er ferdig. Noen kan gå direkte fra tiltak til arbeid, andre blir registrert i arbeidsformidlingens registre som ordinære arbeidssøkere. Attføringsprosessen ender ikke med aktive løsninger for alle. I 1998 ble omlag 1/3 av de utskrevne fra attføring tilbakeført til helse- og sosialetaten for videre behandling eller til trygdeetaten med henblikk på uførepensjon. Attføring skal vurderes før uførepensjon tilstås, og avklaring av arbeidsevne er således en av attføringsarbeidets funksjoner.

Arbeidsmarkedspolitikken for ungdom
Ungdomsgarantien innebærer at ungdom under 20 år uten arbeid eller utdanningsplass er sikret rett til arbeidsmarkedstiltak. Hovedtilbudet til denne gruppen er rett til videregående opplæring. Ungdom som ikke benytter seg av denne retten, vil bli fulgt opp av den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten. Formålet med arbeidet til Oppfølgingstjenesten er å få flest mulig tilbake til ordinær skole. I samarbeid med arbeidsmarkedsetaten avklarer Oppfølgingstjenesten den enkelte ungdoms behov for oppfølging. Det tilbys et bredt spekter av tjenester overfor ungdom (informasjon, veileding, formidling og arbeidsmarkedstiltak). Praksisplass i kombinasjon med skole er det mest vanlige tiltaket.

Innsatsen mot langtidsledige og eldre
For arbeidsledige som har vært uten ordinært arbeid i lengere tid, vil arbeidsmarkedsetaten, der dette er hensiktsmessig, benytte oppfølgingssamtaler for å avdekke behov for ytterligere bistand. Personer som allerede er langtidsledige prioriteres ved inntak til arbeidsmarkedstiltak og det benyttes individuelle handlingsplaner der dette vurderes som hensiktsmessig. Ordinært skal alle ledige ta kontakt med arbeidskontoret minst hver 3. måned.

Arbeidsmarkedsetaten legger stor vekt på å styrke oppfølgingen av eldre arbeidstakere som ikke er blitt sysselsatt ved den ordinære formidlingsinnstansen.

Innsatsen overfor innvandrere
Mange innvandrere har større problemer på arbeidsmarkedet enn norskfødte. Dette gjør at regjeringen fortsetter innsatsen med sikte på å bedre innvandreres muligheter på arbeidsmarkedet. I første omgang legges det vekt på formidling og motivering til egenaktivitet. Det benyttes individuelle handlingsplaner overfor langtidsledige innvandrere. Samarbeidet med partene i arbeidslivet er viktig i arbeidet med å øke sysselsettingen blant innvandrere. Ved utgangen av mai 1999 var ledigheten i gruppen 6,3 prosent. Dette var en nedgang på 0,7 prosentpoeng fra ett år tidligere. Det er imidlertid nesten 3 ganger så høy andel som for arbeidsstyrken som helhet.

«Arbeidslinjen»
Den såkalte *arbeidslinjen* innebærer at trygde- og stønadssystemet skal motivere til aktiv jobbsøking og kvalifisering framfor passiv trygde- og stønadsmottak. Dagpengeregelverket inneholder strenge krav om at dagpengemottakeren skal være disponibel for arbeidsmarkedet. I utgangspunktet stilles det krav om full geografisk og yrkesmessig mobilitet. For fulltidsansatte som blir ledige, er dagpengenes varighet ordinært tre år.

Antallet uføretrygdede har økt de siste årene. I 1995 ble 25 000 nye personer innrømmet uførepensjon, i 1998 var tallet økt til 33 000. Samlet var det 255 000 uføretrygdede i Norge i 1998. Dette utgjorde 8 prosent av befolkningen i aldersgruppen 16-74 år.

Utvalg for vurdering av deregulering av arbeidsformidling og omregulering av arbeidsleie
For å vurdere om regelverket vedrørende formidling og utleie av arbeidskraft er tilpasset de endringene som har skjedd på arbeidsmarkedet de senere år, ble det i 1998 satt ned et offentlig utvalg (NOU 1998: 15)[1]. Utvalget foreslo i sin utredning blant annet å oppheve arbeidsmarkedsetatens monopol på formidling av arbeidskraft og å omregulere arbeidsleie. Regjeringen har fremmet en lovproposisjon ovenfor Stortinget i mai 1999 hvor den bl.a. foreslår at

- forbudet mot privat arbeidsformidling oppheves og
- utleie av arbeidskraft blir tillatt og arbeidsinnleie blir i hovedsak tillatt i de tilfeller der det er adgang til midlertidig tilsetning.

[1] Norges Offentlige Utredning (NOU) 1998: 15 *Arbeidsformidling og arbeidsleie*

«Arbeidslivsutvalget»
I tillegg har regjeringen satt ned et offentlig utvalg som skal analysere og beskrive hvordan et økt fleksibilitetsbehov i fremtidens arbeidsliv bedre kan ivaretas både for arbeidsgivere og arbeidstakere.

Beskrivelsen skal omfatte de fire hovedområdene arbeidsmiljø, arbeidstid, stillingsvern og medbestemmelse – først og fremst med utgangspunkt i hvordan disse områdene er regulert i arbeidsmiljøloven i dag. På denne bakgrunn skal utvalget gi en anbefaling om hvilke tema det bør arbeides videre med i en neste runde. Utvalget skal også drøfte hvilke type tema som egner seg for lovregulering, hvilke som best kan ivaretas i form av avtaler mellom partene i arbeidslivet og hvilke som best egner seg for å reguleres direkte mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Utvalget skal avgi sin innstilling innen 1. desember 1999.

«Et enklere Norge»
Regjeringen ønsker å styrke forvaltningens arbeid med å tilby enklere og mer brukervennlige tjenester til næringslivet, kommunene og folk flest. Regjeringen har derfor ovenfor Stortinget lansert programmet *Et enklere Norge*. Programmet, som omfatter både regelendringer og organisatoriske endringer, er inndelt i tre hovedområder:

- Det skal bli enklere for enkeltpersoner og næringsliv å ha kontakt med det offentlige. Forvaltningen skal moderniseres.
- Regel- og forskriftsverket skal forenkles. Særlig vekt skal legges på regler som berører næringslivet og unødig detaljregler og dobbeltreguleringer skal fjærnes.
- Kommunene skal få økt handlefrihet. Statlige styringsvirkemidler skal ikke føre til unødvendig ressursbruk eller hindre effektive, lokale løsninger.

Programmet går over to år og omfatter mer enn 100 prosjekter.

Nærmere om håndtering av problemer i spesielle sektorer
Et mindre stramt arbeidsmarked vil berøre næringer og regioner ulikt. Innen verkstedindustrien er det økt omfang av permitteringer og det kan i løpet av 1999 forventes vesentlig lavere aktivitet. Også innenfor bygge- og anleggsbransjen kan det forventes redusert aktivitet gjennom 1999 og inn i 2000, jf. omtale ovenfor. Verkstedindustrien er i stor grad konsentrert langs kysten, og er i mange tilfeller hjørnesteinsbedrifter i lokalsamfunn der alternative sysselsettingsmuligheter er begrensede. En utfordring for arbeidsmarkedspolitikken er derfor å søke å unngå at redusert sysselsetting innenfor denne sektoren leder til høy vekst i ledigheten i disse lokalsamfunnene.

Spesielle geografiske ubalanser vil kunne avhjelpes med økt tiltaksaktivitet. Bruk av kvalifisering eller arbeidstrening overfor arbeidsledige vil bidra til å øke deres kvalifikasjoner og arbeidsevne og dermed legge grunnlag for økt sysselsetting på et senere tidspunkt. Bruk av arbeidsmarkedstiltak i en slik situasjon vil også bidra til å dempe negative effekter i de lokalsamfunn som rammes av økt ledighet.

4 Næringspolitikken

Små bedrifter står for en viktig og økende andel av sysselsettingen og verdiskapingen i Norge, og spiller en sentral rolle i økonomiens evne til nyskaping og omstilling. Regjeringen legger derfor vekt på å bedre vilkårene for disse. I 1998 la regjeringen fram en handlingsplan for små bedrifter. Sentrale rammebetingelser for små bedrifters utviklingsmuligheter er blant annet skatte- og avgiftssystemet, lov- og regelverksutforming og tilgangen på risikokapital.

Regjeringen vil intensivere arbeidet med lov- og regelforenkling. Oppgaveregisteret som ble opprettet i 1997 er et verktøy for å nå målet om et enklere samfunn. Så langt har registeret gitt mange nyttige erfaringer og bidratt til samordning slik at unødvendige skjema er avviklet.

Regjeringen legger til grunn at Statens nærings- og distriktutviklingsfond (SND) i stor grad skal være et verktøy for små bedrifter og nyetableringer. SND har en variert portefølje av virkemidler, og i 1999 er det opprettet et nytt tilskudd for kommersialisering av forsknings- og utviklings-prosjekter. Staten har videre stilt kapital til rådighet for å utvikle fire regionale såkalte «såkornkapitalfond». Målsetningen med disse fondene er at private investorer skal bidra med kompetent og langsiktig kapital og at staten skal bidra med risikoavlastning.

SND skal være en viktig faktor i næringsutviklingen i distriktene ved at fondets virksomhet i større grad rettes inn mot mindre bedrifter som har utviklingspotensial. Utvikling av lokale SND-kontor er et viktig skritt i retning av å gjøre kapital og kompetanse mer tilgjengelig for bedriftene i distriktene.

Informasjonsteknologiens muligheter skal utnyttes for å motvirke sentralisering. I arbeidet for livskraftige distrikter, må det stimuleres til nettverksbygging og kompetanseutvikling mellom bedrifter og mellom bedrifter og kompetansesentra. Regjeringen vil i løpet av våren 1999 legge fram en stortingsmelding om elektronisk handel. Her vil det blant annet bli fokusere på de rettslige rammebetingelsene for slik virksomhet og på de muligheter og utfordringer elektronisk handel skaper for norsk næringsliv.

Sysselsetting og næringsutvikling i distriktene har tradisjonelt vært nært knyttet til utviklingen av naturressurser. Regjeringen legger stor vekt på at naturressursene forvaltes på en måte som sikrer at nasjonalformuen ikke forringes. Bl.a. ved bruk av økonomiske virkemidler, vil regjeringen føre en politikk som gjør miljøskadelig aktivitet mindre attraktivt.

Hoveddelen av norske bedrifters handel og næringssamarbeid skjer med bedrifter i de europeiske land. Aktivisering og videre utvikling av EØS-avtalen blir fra norsk side særlig viktig i lys av EUs forestående utvidelse østover, gjennomføringen av økonomiske og monetære union og den interne reformprosessen i EU. Både i europeisk og global sammenheng legger regjeringen stor vekt på å videreutvikle det formelle og uformelle nordiske samarbeidet. Samarbeidet innenfor rammene av Nordisk Ministerråd står i denne sammenheng sentralt.

For å fremme næringslivets konkurranseevne, legger regjeringen i sin næringspolitikk også vekt på å bidra til en dynamisk utvikling av de internasjonale rammebetingelser. Globaliseringen fører til at stadig flere politikkområder påvirker vilkårene for handel og næringssamarbeid. I forberedelsene til de kommende WTO-forhandlingene er det regjeringens mål å bidra til bærekraftig liberalisering av handelen med varer og tjenester. Regjeringen legger stor vekt på at hensynet til forbrukere, den globale fordeling av ressurser og sosiale rettigheter ivaretas i denne prosessen.

5 Utdanningspolitikken

Utdanning og kompetanseheving er en langsiktig investering i mennesker og livskvalitet, og det bedrer næringslivets og samfunnets evne til å møte utfordringer og nødvendige omstillinger. Utdanningspolitikken er derfor sentral i arbeidet med å øke sysselsettingen og bekjempe arbeidsledigheten. I arbeidsmarkedet er det et økende behov for personer som kan omstille seg i takt med endringene i yrkes- og næringsliv. Gjennomgående er det også slik at personer med kort utdanning er overrepresentert blant de ledige i forhold til personer med lengre utdanning.

Kompetanse er en sentral konkurransefaktor for alle deler av næringslivet, og blir stadig viktigere sett i forhold til kapital, naturressurser og billig arbeidskraft. Kompetanse må, etter regjeringens vurdering, utvikles som vårt næringslivs fremste konkurransefortrinn. Både generell styrking av grunnutdanningen og målrettet kompetanseutvikling i arbeidslivet vil styrke den enkeltes og virksomhetens omstillingsevne.

Videregående opplæring

I Norge har all ungdom lovfestet rett til tre års videregående opplæring etter grunnskolen (Reform 94). Hovedmålet med *Reform 94* er at unge mennesker skal få et bedre og mer tilpasset tilbud om opplæring fram til fullført yrkes- og studiekompetanse og en opplæring som bedre ivaretar samfunnets og arbeidslivets behov for kompetanse.

Reform 94 legger til rette for utvidet samarbeid mellom skole og arbeidsliv. Skolen og bedriftene hvor de unge er i lære, deler oppgavene seg i mellom. I lærefagene skjer den grunnleggende opplæringen i skolen, mens den avsluttende spesialiseringen finner sted i en bedrift. Dersom det ikke kan skaffes læreplass slik at den avsluttende opplæringen kan foregå i bedrift, skal det tilbys avsluttende opplæring i skole. Partene i arbeidslivet spiller en sentral rolle i utformingen og gjennomføringen av fagopplæringen.

Reform 94 er innrettet slik at den også skal være en god voksenopplæringsreform. Læreplanene er slik at moduler kan tas enkeltvis og bygges sammen til en fullverdig kompetanse. På den måten kan læreplanen også bedre utnyttes i etterutdanning og arbeidsmarkedsopplæring.

§ 20-ordningen i *lov om fagopplæring i arbeidslivet* legger til rette for at voksne kan ta fag- og svennebrev samtidig med at de er i arbeid. Denne ordningen gjør det mulig for voksne å få en formell bekreftelse på faglig kunnskap og ferdigheter uten å måtte gå veien om formalisert teoretisk undervisning. § 20-kandidater utgjør om lag 45 prosent av alle som tar fag- og svennebrev.

Ungdom som ikke benytter seg av retten til videregående opplæring (Reform 94) eller retten til arbeidsmarkedstiltak (Ungdomsgarantien), vil bli koblet til *den fylkeskommunale oppfølgingstjenesten*. Oppfølgingstjenesten koordinerer samarbeidet og avklarer den enkelte ungdoms behov for oppfølging. I samarbeid med arbeidsmarkedsetaten tilbys et bredt spekter av tjenester (informasjon, veiledning, formidling og arbeidsmarkedstiltak). I skoleåret 1997/98 var 96 prosent av all ungdom i aldersgruppen 16-18 år i opplæring eller i arbeid. Oppfølgingstjenesten registrerte at 7 prosent hadde behov for hjelp og oppfølging. Tallene er tilsvarende for skoleåret 1996/97. Av ungdom med rett til videregående opplæring avbrøt 4 prosent sin påbegynte utdanning i skoleåret 1997/98. Av disse tok over halvparten imot et tilbud fra Oppfølgingstjenesten.

Voksenopplæring

Under betegnelsen «Kompetansereformen» la Regjeringen høsten 1998 frem en stortingsmelding om etter- og videreutdanning for voksne. På grunnlag av meldingen besluttet Stortinget i januar 1999 å be regjeringen om følgende:

- Å fremme lovforslag om en individuell rett for voksne til grunnskoleopplæring.
- Å fremme lovforslag om en individuell rett for voksne til utdanningspermisjon.
- Å utarbeide økonomisk støtte- og tilskuddsordninger rettet inn mot små og mellomstore bedrifter.
- Å etablere et system som gir voksne rett til å dokumentere sin realkompetanse uten å måtte gå veien om tradisjonelle eksamensordninger.

Arbeidet med iverksettelsen av Stortingets beslutninger er under forberedelse i regjeringen.

På grunnlag av regjeringens forslag og Stortingets beslutninger, vil det bli utarbeidet en egen handlingsplan for etter- og videreutdanning.

Et regjeringsoppnevnt utvalg bestående av partene i arbeidslivet (Arntzen-utvalget)[1] hvis hensikt var å forberede lønnsoppgjøret i 1999, hadde bl.a. som mandat å vurdere innpassingen av en videre- og etterutdanningsreform i forbindelse med tariffoppgjøret i 1999. I utvalgets anbefalinger m.h.p. videre- og etterutdanningsreformen heter det som følger:

«Utvalget er innforstått med at Regjeringen vil fremme odelstingsproposisjon om individuell rett til utdanningspermisjon i vårsesjonen 1999. (...) Utvalget mener det er et offentlig ansvar å gi et tilbud om grunn- og videregående opplæring til voksne («Ny sjanse»). Utvalget vil peke på at tilbudene i videregående opplæring ikke er godt nok tilrettelagt for voksne. (...) Et godt system for fastsettelse av realkompetanse, muligheten for komprimerte løp for voksne og § 20-ordningen[2], vil bidra til at videregående opplæring for voksne blir mindre kostnadskrevende enn opplæring for unge. Hvordan kostnadene ved ekstratiltak på tilbudssiden skal fordeles mellom staten og fylkeskommunene og hvordan tilbudet skal innfases, vil måtte avgjøres i budsjettbehandlingene.»

«Utvalget legger til grunn at det etableres et kompetanseutviklingsprogram for utvikling av markedet for etter- og videreutdanning («Ny kompetanse»).

[1] *Utvalg for forberedelse av inntektsoppgjøret 1999*. Rapport avgitt til Arbeids- og administrasjonsdepartementet 1. mars 1999.

[2] § 20 i *lov om fagopplæring i arbeidslivet* legger til rette for at voksne kan ta fag- og svennebrev samtidig med at de er i arbeid og uten å gjennomgå formalisert teoretisk undervisning.

(...) Utvalget legger vekt på at kompetanseutvikling i arbeidslivet også framover i stor grad må skje på arbeidsplassen. En kan tenke seg en modell hvor det settes av en sum penger som kan fordeles til ulike prosjekter på grunnlag av søknad. (...) Arbeidsgiver kunne stille opp med noe betalt arbeidstid, tilrettelegging, materiell, ressurspersoner mv. Arbeidstakers bidrag kunne være å benytte deler av sin fritid til utdanning, innkjøp av bøker mv, og staten kunne toppfinansiere det hele med prosjektstøtte. Arbeidet med å etablere en slik ordning bør starte opp så snart som mulig, og det forutsettes at partene i arbeidslivet er med i styringen av denne ordningen.»

6 Likestillingspolitikken

Et viktig prinsipp i norsk politikk er at begge kjønn skal ha like muligheter til økonomisk uavhengighet gjennom eget arbeid. Dette fordrer at kvinner og menn har like muligheter til utdanning og like muligheter på arbeidsmarkedet.

Om barnehager og kontantstøtte for småbarnsforeldre

Et viktig virkemiddel for å fremme kvinners inntreden på arbeidsmarkedet er å legge til rette for muligheten til å forene yrkesliv og familieliv. Dette er blant annet gjort gjennom utbygging av barnehager.

De småbarnsforeldre som velger yrkesaktivitet i stedet for eller i tillegg til permisjonsordninger trenger gode og trygge omsorgstilbud for sine barn. Regjeringens mål er full barnehagedekning innen år 2000.

Satsingen på utdanning har bidratt til at utdanningsnivået blant kvinner har økt betydelig. Siden 1986 har kvinneandelen i høyere utdanning ligget over 50 prosent. Denne økte utdanningstilbøyeligheten har videre bidratt til å øke yrkesdeltakelsen blant kvinner. I 1998 var yrkesprosenten for kvinner 68 prosent. Dette er 13 prosentpoeng høyere enn i 1988. Sammenlignet med yrkesdeltakelsen for menn, er forskjellen i yrkesprosent redusert fra 24 prosentpoeng i 1988 til 10 prosentpoeng i 1998.

7 Nye permisjonsordninger og fleksibel pensjonsalder

Ulike preferanser og forskjell i livsfaser innebærer at mennesker har ulike behov med hensyn på å fordele tiden på ulike aktiviteter. Ved bl.a. å gi grunnlag for pensjoner og sykelønn, oppmuntrer det norske system personer til å være i arbeidslivet og ha arbeidsinntekt. I Norge er det mange ordninger (jfr. nedenfor) som til sammen innebærer at det er relativt stor grad av fleksibilitet i arbeidstid. Gjennomsnittlig arbeidstid er blitt redusert over tid og det er et stort innslag av deltidsarbeid i det norske arbeidsliv. I tillegg kommer ulike permisjonsordninger. Regjeringen ønsker en innretning av arbeidslivet hvor arbeidstidsordninger i større grad tilpasses individuelle og lokale behov. Det

vil kunne virke positiv både på den enkeltes velferd og på effektiviteten i samfunnet.

Gjennomsnittlig arbeidstid har blitt redusert over tid og det er et stort innslag av deltidsarbeid i det norske arbeidsliv.[1] Med unntak for noen kortere perioder, har det norske arbeidsmarkedet vært stramt og det har vært mangel på arbeidskraft i mange sektorer. Disse forholdene har bidratt til å gjøre forslag om kortere arbeidstid som mulig løsning på arbeidsledighetsproblemene, mindre aktuelle i Norge. I Norge gjenspeiler arbeidet med arbeidstidsreformer, permisjons- og pensjonsordninger først og fremst et ønske om å legge forholdene til rette for at flere kan delta i arbeidslivet.

Fagøkonomene hevder gjerne at kortere arbeidstid er et lite effektivt virkemiddel for å redusere arbeidsledigheten. F.eks. argumenterer de engelske økonomene Layard, Nickel og Jackman med at reduksjon av arbeidsstyrken gjennom lavere pensjonsalder eller reduksjon i antall arbeidstimer gjennom kortere arbeidsdag, fører til redusert effektivt arbeidstilbud og dermed økt lønnspress.[2] Økt lønnskostnadsvekst motvirker på lengere sikt de positive sysselsettingseffektene slike tiltak ellers kunne hatt. Ulike bidrag fra norske forskere peker i samme retning.[3]

Forsøk med seks timers arbeidsdag

Seks timers arbeidsdag ble forsøkt som et prøveprosjekt blant helsearbeidere i Oslo kommune i perioden juni 1995 til og med mars 1997. Hensikten med forsøket var å få ned sykefraværet. En evaluering karakteriserer forsøket som mislykket med hensyn til å nå dette målet. Trivselen blant de ansatte økte og det var tegn til at produktiviteten per time økte noe. Sykefraværet gikk imidlertid ikke ned.[4]

Ordningen med kontantstøtte til småbarnsforeldre

1. august 1998 ble *ordningen med kontantstøtte til småbarnsforeldre* innført. Ordningen innebærer at foreldre med omsorg for ettåringer, som ikke benytter seg av omsorgsløsninger som drives med statlige tilskudd, mottar en overføring. Full støtte for ett år er i 1999 satt til NOK 27 000. Ordningen ble fra 1. januar 1999 utvidet til også å gjelde for toåringer. Formålet med kontantstøtten er at

[1] Gjennomsnittlig arbeidstid var f.eks. i 1988 36,5 timer pr. uke, i 1998 var den redusert til 35,3 timer.

[2] Se f.eks. Richard Layard, Stephen Nickell og Richard Jackman, *Unemployment. Macroeconomic Performance and the Labour Market*, Oxford University Press, 1992.

[3] Michael Hoel, *Can Shorter Working Time Reduce Unemployment?*, Memorandum from Department of Economics, University of Oslo, 1985. Borghild Lindeflaten, *Kortare arbeidstid*, Hovedoppgave i sosialøkonomi, Universitetet i Bergen, Høsten 1997.

[4] Torkel Bjørnskau, *Seks timers dag i omsorgsyrker. En evaluering av forsøket i Oslo kommune*. FAFO, 1997.

- familier skal sikres mulighet til mer tid til omsorg for egne barn,
- familier skal gis reell valgfrihet når det gjelder hvilken omsorgsform de ønsker for sine barn - enten selv å være hjemme, ha privat organisert barnetilsyn eller benytte offentlig barnehage og
- det skal være likhet i overføringene den enkelte familie mottar til barneomsorg fra staten uavhengig av hvordan tilsynet ordnes.

Ordningen med kontantstøtte skal evalueres med hensyn til konsekvenser for kvinners yrkesdeltakelse, virkninger for arbeidsmarkedet og likestilling mellom kjønnene.

Foreldrepermisjon og tidskontoordningen
Den norske arbeidsmarkedspolitikken har bl.a hatt som mål å holde sysselsettingsandelen høy. Fleksibel arbeidstid har i denne sammenheng blitt brukt til å legge forholdene til rette for grupper som ellers ville hatt problemer med å være i arbeid.

Foreldrepermisjonen gir foreldre mulighet til å være hjemme i ett år med 80 prosent lønnskompensasjon. I tillegg har hver av foreldrene krav på ett års permisjon, uten lønnskompensasjon, for hvert barn. Foreldre kan dele stønadsperioden seg i mellom. Barnets far er forbeholdt fire uker av den betalte foreldrepermisjonen (fedrekvoten). Nærmere 80 prosent av fedre med rett til fødselspenger benytter seg i 1998 av fedrekvoten.

Arbeidstakere som av helsemessige, sosiale eller andre vektige velferdsgrunner – herunder omsorg for små barn – har behov for redusert arbeidstid, har krav på dette i henhold til arbeidsmiljøloven § 46 A. Arbeidstidsreduksjonen kan tas ut som arbeidsfrie perioder.

Tidskontoordningen gir småbarnsforeldre anledning til å kombinere foreldrepermisjon med deltidsarbeid. Ved å benytte ordningen blir perioden med betalt permisjon derfor forlenget. Ordningen kan benyttes i inntil to år. Tidskontoordningen ble innført i 1994. Undersøkelser viser at ordningen er lite brukt. Bare 1,5% av fedrene og 3,7% av mødrene benytter denne muligheten til fleksibel bruk av fødselspermisjon. På spørsmål om hvorfor de ikke har brukt Tidskontoordningen trekker mange fram at man heller prioriterer å være hjemme med barnet på heltid. Sider ved ordningen som at den var vanskelig å planlegge, at den var vanskelig å forstå og at de ikke kjente til den, ble også gitt som begrunnelser for ikke å ta ordningen i bruk.

Utdanningspermisjon
Regjeringen har fremmet et forslag om å lovfeste en rett til utdanningspermisjon for alle arbeidstakere. Det foreslås at alle arbeidstakere skal gis en indi-

viduell rett til inntil tre års permisjon for å ta videre utdanning. Kravet er at arbeidstakerne har vært i arbeidslivet i minst tre år og tilsatt hos den arbeidsgiver de søker permisjon fra de siste to år. Utdanningspermisjon kan tas ut for å delta i organiserte utdanningstilbud som er yrkesrelaterte. Permisjon kan likevel ikke kreves når det vil være til hinder for virksomhetens forsvarlige planlegging av drift og personaldisponeringer.

Fleksibel pensjonsalder

De eldre utgjør en ressurs som er av stor betydning i arbeidsmarkedet. Ifølge folketrygdloven er pensjonsalderen i Norge 67 år. Dette er noe høyere enn ellers i Europa. Det har imidlertid vært en tendens til at eldre trekke seg ut av yrkeslivet tidligere enn før, gjennom ulike ordninger for førtidspensjon. Den viktigste av disse ordningene er «Avtalefestet pensjon» (AFP) som gir mulighet til pensjonering fra fylte 62 år. AFP omfatter vel 60% av de yrkesaktive.

Et offentlig utvalg (NOU 1998: 19)[1] har vurdert tiltak med sikte på å bremse tendensen til å gå av med pensjon tidligere. Utvalgets konklusjoner er inndelt i langsiktige og kortsiktige tiltak. Som langsiktig tiltak foreslås å utrede en ordning for førtidspensjon. Denne bør utformes slik at arbeidstakerne har mulighet til å gå av med pensjon fra fylte 62 år, men samtidig gis incitamenter til å bli værende i arbeid fram til ordinær pensjonsalder på 67 år.

På kortere sikt foreslår utvalget en lang rekke tiltak som skal oppmuntre eldre arbeidstakere til å stå i arbeid. Blant forslagene er i) økt vekt på livsfasetilpasset personalpolitikk, ii) tilpassing av arbeidsmarkedspolitikken til de eldres behov, iii) endring av skatteregler og iv) endring av reglene for AFP (der staten yter et vesentlig bidrag til finansieringen).

Konklusjon

Ulike preferanser og forskjell i livsfaser innebærer at mennesker har ulike behov med hensyn på å fordele tiden på ulike aktiviteter. Innenfor et system som oppmuntrer flest mulig til å være i arbeidslivet fokuseres det på enkelte gruppers ønsker og behov om og muligheter for å tilpasse sin arbeidstid og -mengde. I Norge er det mange ordninger (jfr. over) som til sammen innebærer at det er relativt stor grad av fleksibilitet i arbeidslivet. Gjennomsnittlig arbeidstid har også blitt redusert over tid og det er et stort innslag av deltidsarbeid i det norske arbeidsliv.

Over tid, og som følge av økt produktivitet, har det vært gjennomført kollektive arbeidstidsforkortelser. Det foreligger imidlertid ingen erfaringer i Norge som viser at kollektivt redusert arbeidstid leder til redusert arbeidsledighet. En innretning av arbeidslivet hvor arbeidstidsordninger i størst mulig grad

[1] Norges Offentlige Utredninger (NOU) 1998: 19 *Fleksibel pensjonering*

kan tilpasses individuelle og lokale behov, vil kunne virke positiv både på den enkeltes velferd og på effektiviteten i samfunnet.

V SVERIGE

Sysselsättningspolitiken i Sverige 1998/99

1 Inledning

Som medlem av EU har Sverige fastställt en nationell "Handlingsplan för sysselsättning". Den första handlingsplanen lämnades in till EU-kommissionen 1998 och i år har en ny handlingsplan utarbetats. Dessa handlingsplaner bygger på de riktlinjer för sysselsättning som antagits vid EU:s sysselsättningstoppmöte 1997. Sysselsättningsriktlinjerna är indelade i fyra huvudområden eller pelare: Att förbättra anställbarheten, att utveckla företagarandan, att uppmuntra företagens och de anställdas anpassningsförmåga samt att stärka jämställdhetspolitiken. Dessa sysselsättningsriktlinjer ligger väl i linje med den svenska arbetsmarknadspolitiken.

2 Den ekonomiska politiken

Regeringens politik för ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet bygger på fem grundstenar:

- De offentliga finanserna skall vara sunda och priserna stabila.
- Det krävs en bättre fungerande lönebildning för att arbetslösheten skall kunna halveras.
- Huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn.
- I den offentliga sektorn skall verksamheter prioriteras framför transfereringar. Skolan, vården och omsorgen utgör kärnan i välfärden.
- Arbetslösheten skall minskas huvudsakligen genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger ökade möjligheter till arbete.

Den ekonomiska politiken i Sverige är inriktad på att främja hög tillväxt, ökad sysselsättning och minskad arbetslöshet. I regeringsförklaringen 1996 deklarerade regeringen att Sverige år 2000 skall ha halverat den öppna arbetslösheten till 4 procent. I budgetpropositionen för 1999 tillkom ett mål för sysselsättningen som innebär att andelen reguljärt sysselsatta av befolkningen mellan 20 och 64 år skall öka från 74 procent 1997 till 80 procent år 2004. Därefter är målet full sysselsättning.

Sysselsättningspolitiken, som är en integrerad del av den ekonomiska politiken, bygger på den politik som lades fast 1994. Grunden för en fortsatt god utveckling är att vidmakthålla makroekonomisk stabilitet med sunda offentliga finanser och låga prisökningar. Makropolitiken kompletteras med strukturella insatser som förbättrar arbetsmarknadens funktionssätt och höjer tillväxtpotentialen. Dit hör åtgärder för att öka rörligheten på arbetsmarknaden, främja anställdas kompetensutveckling samt insatser inom alla delat av

utbildningssystemet för att möta de krav på kompetens och kvalifikationer som den moderna arbetsmarknaden ställer.

Den mest effektiva sysselsättningspolitiken är den som, genom att stärka arbetskraftens kompetens och kunskapsnivå, stimulerar tillväxt och sysselsättning samt motverkar arbetslöshet. Det handlar bland annat om att ta till vara de betydande resurser som kan mobiliseras i ett samhälle där ingen ställs utanför arbetslivet på grund av kön, etniska tillhörighet, ålder, sexuell läggning eller funktionshinder.

För att åstadkomma en uthållig sysselsättningstillväxt krävs en väl fungerande konkurrens och effektiva marknader. Väl fungerande marknader leder till att produktivitetstillväxten blir tillräckligt god för att säkerställa en hög standardutveckling och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv.

Åtgärder för att främja företagandet, inte minst små och medelstora företag, och ett allmänt gott näringsklimat är centrala områden i sysselsättningspolitiken. Skattepolitiken bör också spela en aktiv roll i arbetet för en högre sysselsättning och tillväxt, till exempel genom att förbättra de skattemässiga villkoren för små och medelstora företag liksom för nyföretagande.

Den kraftiga budgetsaneringen som pågick under perioden 1994-98 innebar både skattehöjningar och minskade transfereringar. I dag är situationen en annan, budgeten är i balans, men synsättet att en stabil välfärd inte kan byggas på lånade pengar har inte förändrats. Detta gör att i takt med att tillväxten bidrar till ett utökat handlingsutrymme kommer utrymmet att fördelas mellan ökade utgifter och sänkta skatter, det vill säga samma tillvägagångssätt som under budgetsaneringen.

Regeringens mål är att genomföra inkomstskattesänkningar för alla med tyngdpunkt på låg- och medelinkomsttagare. Skattesänkningarna bör utformas så att marginaleffekterna minskas och arbetskraftsdeltagande och utbildning uppmuntras.

3 Arbetsmarknadspolitiken

För att bibehålla den nuvarande positiva utvecklingen på arbetsmarknaden är det viktigt att effektivisera arbetsmarknadspolitiken. Syftet med arbetsmarknadspolitiken är att förbättra arbetsmarknadens funktionssätt genom att effektivisera matchningen mellan arbetssökande och lediga platser samt genom aktiva insatser som ökar de arbetslösas anställbarhet. Genom ett effektivt platsförmedlingsarbete tillsammans med kompetenshöjande insatser skall rörligheten öka på arbetsmarknaden. Detta bidrar till att sysselsättningen kan öka och arbetslösheten minska utan att det uppstår inflationsdrivande flask-

halsar på arbetsmarknaden. Arbetsmarknadspolitiken har även till uppgift att värna om svaga grupper på arbetsmarknaden.

För att ytterligare förbättra arbetsmarknadens funktionssätt föreslås en rad åtgärder, bland annat att förenkla det arbetsmarknadspolitiska regelverket. Det handlar också om att effektivisera de rörlighetsstimulerande åtgärderna och att förbättra de individuella handlingsplanerna. Inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen föreslås en ettårig försöksverksamhet för bristyrkesutbildning för redan anställda.

Näringsdepartementet har även tillsatt en projektgrupp med uppgift att utreda den svenska *arbetslöshetsförsäkringen*. Avsikten är att förbättra den nuvarande försäkringens funktionssätt. De arbetslösas rättigheter till ersättning och ekonomisk trygghet skall kombineras med de krav som en uppåtgående arbetsmarknad ställer på effektiv förmedling. Syftet med översynen är att skapa rättvisa och rimliga regler så att möjligheterna att förkorta arbetslöshetstiderna förbättras. Projektgruppen skall till exempel se över regler och tillämpning när det gäller kraven på de arbetslösa att pendla, byta bostadsort och yrke. Vidare skall gruppen se över tillsynen av arbetslöshetsförsäkringen.

Dessutom *avskaffades* det så kallade *volymmålet* för arbetsmarknadsåtgärderna vid årsskiftet 1998/99, vilket möjliggör för arbetsförmedlingarna att i ökad utsträckning prioritera den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen. Samtidigt har kraven på att de yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningarna skall leda till arbete ökat.

Det finns dock en stor grupp av arbetssökande som har varit inskrivna på arbetsförmedlingarna under en längre tid. Personer som har varit utanför arbetsmarknaden under längre perioder förlorar inte bara sin anknytning till arbetsmarknaden utan löper också stor risk att förlora den kompetens de en gång har förvärvat. Mot denna bakgrund är det viktigt att arbetsförmedlingarna även fortsättningsvis prioriterar *långtidsarbetslösa* och *långtidsinskrivna* vad det gäller deltagandet i arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Det är ytterst angeläget att de svaga på arbetsmarknaden får del av den förbättrade arbetsmarknadssituationen. Detta kan underlättas genom att de i ökad utsträckning får det stöd och de kompetenshöjande insatser som behövs för att de skall få arbete.

Den 1 oktober 1999 införs därför ett *förstärkt anställningsstöd* för arbetslösa med långa inskrivningstider. Stödet skall ges till arbetsgivare som anställer personer som har varit inskrivna vid Arbetsförmedlingen i minst tre år utan att under denna period ha fått en förankring på arbetsmarknaden. Stödet sker genom en kreditering av arbetsgivarens skattekonto under två år.

Personer med invandrarbakgrund har sammantaget en mycket svag förankring på arbetsmarknaden. Det är angeläget att invandrare får möjlighet till arbetsmarknadskontakter och att legitimering av deras yrkeskunskaper förbättras, så att deras kompetens kan tas tillvara på den svenska arbetsmarknaden. Näringsdepartementet har därför startat ett projekt som syftar till en proposition om *ökad mångfald* i arbets- och näringsliv.

4 Livslångt lärande/utbildningspolitiken

Sverige har en väl utvecklad infrastruktur för livslångt lärande som täcker såväl den formella utbildningen som folkbildningen samt det icke-informella lärandet som sker i både arbetslivet och på fritiden. En grundläggande tanke i den svenska politiken är att skapa möjligheter för alla individer att utifrån deras egna förutsättningar och behov kunna ta en aktiv del i ett livslångt lärande.

Den snabba strukturomvandlingen i samhället kräver att arbetskraften ständigt utvecklas. Det är nödvändigt att satsa på att underhålla humankapitalet om ett företag skall klara sig en allt hårdare konkurrens. Arbetsgivaren har det huvudsakliga ansvaret för verksamhetsrelaterad kompetensutveckling av de anställda, men även arbetstagaren har ett ansvar för att medverka till att sådan kompetensutveckling kommer till stånd. För att kompetensutveckling på arbetsplatsen skall bli effektiv bör den kombineras med arbetsorganisatorisk utveckling.

En utredare kommer inom kort att lägga fram ett förslag till utformning av Europeiska socialfondens mål 3 i Sverige. I direktiven till utredningen sägs att förslaget bland annat skall innehålla en stimulans till verksamhetsrelaterad kompetensutveckling i företag, offentliga myndigheter och förvaltningar. Insatserna skall ske utifrån en handlingsplan för kompetensutveckling på arbetsplatsen som skall tas fram i samarbete mellan arbetsgivare och arbetstagare. Handlingsplanen skall bygga på en analys av företagets/verksamhetens kompetensbehov.

Förslaget påminner starkt om Europeiska socialfondens mål 4-program i Sverige för innevarande period.

Den svenska regeringen har gjort omfattande satsningar inom det reguljära utbildningssystemet. En kraftig utbyggnad av den reguljära vuxenutbildningen görs inom ramen för det så kallade *Kunskapslyftet*. Kunskapslyftets är nu inne i sitt andra verksamhetsår sedan starten hösten 1997. I dag studerar totalt närmare 200 000 i vuxenutbildning på gymnasial nivå. Under femårsperioden fram till år 2002 kommer Kunskapslyftet att ha nått över 800 000 nya studerande. Genom Kunskapslyftet får i huvudsak arbetslösa med bristfällig

grundutbildning möjlighet till gymnasieutbildning för att på så vis stärka sin kompetens och sin anställbarhet. Kunskapslyftet utgör även en bas för individernas livslånga lärande.

Den kraftiga utbyggnaden av den *högre utbildningen* fortsätter med 10 000 nya permanenta platser år 2001 och ytterligare 10 000 platser år 2002. Särskilda insatser görs för att kunskap om informationsteknik skall föras in på alla nivåer i utbildningsväsendet.

Företagens och de anställdas förmåga att anpassa sig till ändrade förhållanden i omvärlden har stor inverkan på sysselsättning och tillväxt. Tillgången på de kategorier arbetskraft för vilka efterfrågan stiger måste vara så god att konkurrenskraften i svenskt näringsliv säkerställs samt att risken för en snabb löneglidning motverkas. Inflationsdrivande flaskhalsar måste undvikas. Detta ställer krav på en hög effektivitet och anpassningsförmåga inom det reguljära utbildningssystemet, men också på god tillgång till utbildning och kompetensutveckling för dem som redan har arbete. En stimulans av *kompetensutveckling i arbetslivet* genomförs åren 2000 till 2002 med utgångspunkt från det förslag som arbetsgruppen för kompetensutveckling i arbetslivet lämnade hösten 1998.

5 Näringspolitiken

De grundläggande fundamenten för en god näringspolitik finns i dag genom mycket låga räntor, låg inflation och stabila statsfinanser. Förra året var den svenska tillväxten 2,9 procent, vilket är strax över EU-genomsnittet.

Näringsdepartementet har tillsatt en utredning om statens åtgärder för att främja fler och växande företag. Översynen skall dels bedöma behoven av statliga näringspolitiska insatser till förmån för små och medelstora företag med tillväxtmöjligheter, dels analysera och vid behov ompröva både inriktningen och omfattningen av näringspolitiska åtgärder och organ. Utredningen skall vara klar den 30 november 1999.

Regeringen har introducerat ett system för effektivare problem- och konsekvensanalyser av reglers effekter för små företags villkor. Inom Näringsdepartementet har bildats en särskild grupp för att leda det operativa arbetet med regelförenkling. Gruppen har till uppgift att driva frågor om färre, mer rättvisa och mer begripliga regler, som skall främja företagande, tillväxt och sysselsättning. Vidare skall gruppen se till att problem- och konsekvensanalyser görs redan då behovet av en ny regel utreds och att offentliga utredningar och myndigheter granskar alla förslag till nya eller förändrade regler ur ett mindre företags perspektiv. I uppdraget ingår också att fortlöpande granska bland

annat regeringens direktiv till nya utredningar samt myndigheters och verks problem- och konsekvensanalyser.

Det ska bli enklare att registrera företag. Riksskatteverket (RSV) och Patent- och registreringsverket (PRV) har avlämnat slutrapport avseende regeringens uppdrag om förenklad företagsregistrering och arbetar nu med att genomföra de åtgärder som föreslagits i rapporten. Åtgärderna kommer att förenkla registreringsproceduren, öka informationen till företagen och förkorta handläggningstiderna. PRV har på regeringens uppdrag också övervägt och lämnat förslag till åtgärder som skall leda till ett snabbare och enklare förfarande för registrering av företagsnamn (firmor). Bland annat föreslås att företagare via Internet får möjlighet att själva undersöka om ett tänkt företagsnamn är möjligt att registrera. Dessutom kan företagaren få råd och anvisningar om reglerna för firmaregistrering. Förslagen bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

En rad andra åtgärder har också genomförts i syfte att göra det enklare att bli och vara företagare. Rättighet att kvitta förluster i ett nystartat företag mot inkomster ägaren har av förvärvsarbete har införts. Särskilda s k skattekonton har införts som innebär att de flesta småföretag endast behöver redovisa skatter och avgifter en gång per månad.

Vad gäller jobbtillfällen inom tjänstesektorn tillsattes för några år sedan en särskild utredning, Tjänstebeskattningsutredningen, med syfte att analysera förutsättningarna för tjänstesektorns utveckling. Enligt Tjänstebeskattningsutredningen köper hushållen mindre av, framför allt, tjänster på marknaden än vad de skulle önska. Utredningen förslår därför skattestimulans av tjänstesektorn i syfte att minska störningar i produktionen, förhindra svartarbete och för att uppnå av en effektivare specialisering i ekonomin. För närvarande pågår samtal om det framtida skattesystemets utformning där samtliga svenska riksdagspartier deltar. Dessa diskussioner pågår alltjämt och frågan om tjänstebeskattningens utformning ingår däri.

Sysselsättning och tillväxt förutsätter fler och växande företag och för att uppnå detta krävs *förenklingar av nuvarande regelsystem* i syfte att minska olika former av etablerings- och tillväxthinder. Näringsdepartementet har i och med detta tillsatt en utredning som skall se över myndighetsstrukturen och de olika stödsystemen. Dessutom har andra initiativ tagits för att underlätta företagandet, genom bland annat förenklad företagsregistrering, minskad uppgiftslämnarbörda för företag och ett system för effektivare konsekvensanalyser av reglers effekter för små företag.

Skatterna skall vara rimliga och rättvisa samt stimulera tillväxt, utveckling och sysselsättning. I de skatteöverläggningar, som regeringen har initierat tillsammans med övriga riksdagspartier, eftersträvar regeringen en bred parlamentarisk överenskommelse för att säkra stabiliteten och förutsägbarheten i en ny skattereform. I avvaktan på överläggningarna aviserade regeringen i årets ekonomiska vårproposition att de kommer att återkomma i budgetpropositionen till hösten med en mängd olika skatteförslag.

För att åstadkomma en uthållig sysselsättningstillväxt krävs en *väl fungerande konkurrens* och *effektiva marknader*. Väl fungerande marknader leder till att produktivitetstillväxten blir tillräckligt god för att säkerställa en hög standardutveckling och ett internationellt konkurrenskraftigt näringsliv. Internationalisering och EU-medlemskap har ökat konkurrenstrycket i Sverige. På flera marknader, såsom byggsektorn och livsmedelshandeln, är emellertid konkurrenstrycket fortfarande lågt.

Det finns en viss risk för konkurrenssnedvridningar när offentliga och privata aktörer möts på marknaden och för att offentlig näringsverksamhet slår ut arbetstillfällen i den privata sektorn. Det är därför angeläget med tydliga regler för när och hur offentliga aktörer kan bedriva verksamhet på konkurrensutsatta marknader och att sådana regler är utformade på ett *konkurrensneutralt* sätt.

Regeringen har därför bland annat inrättat ett partssammansatt prövningsorgan, Rådet för konkurrens på lika villkor. Vidare har diskussioner tagits upp med Kommun- och Landstingsförbunden om utformningen av en långsiktig konkurrenspolitik avseende relationerna mellan offentlig och privat sektor samt för att försöka nå en samsyn i frågan om sanktioner mot överträdelser av kommunala regler och principer med konkurrenshämmande effekter.

Inom Näringsdepartementet pågår arbete med att ta fram en *konkurrenspolitisk proposition*. Till propositionen planeras förslag bland annat angående ändrade regler för vissa avreglerade marknader samt ny organisationsstruktur och tillsynsregler avseende offentlig upphandling. Förändringarna syftar både till att förbättra villkoren för konsumenterna och att skapa väl fungerande marknader genom att till exempel underlätta nyetableringar.

Reglerna i konkurrenslagen angående *företagsförvärv* kommer att ändras i början av nästa år. Förändringarna syftar till att harmonisera de svenska reglerna med EU:s och innebär en effektivisering av handläggningen och förenklingar för företagen.

6 Jämställdhetspolitiken

Jämställdhetspolitiken berör alla samhällsområden. Därför har varje minister i den svenska regeringen ansvar för att analysera, följa upp och lägga förslag som berör jämställdhet mellan kvinnor och män inom sitt respektive sakområde.

Det övergripande målet för jämställdhetspolitiken i Sverige är ett samhälle där kvinnor och män har samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter inom alla väsentliga områden i livet. Det innebär en jämn fördelning av makt och inflytande, samma möjligheter till ekonomiskt oberoende, lika villkor och förutsättningar ifråga om företagande, arbete, arbetsvillkor samt utvecklingsmöjligheter i arbetet. Det innebär också tillgång till utbildning och möjligheter till utveckling av personliga ambitioner, intressen och talanger, delat ansvar för hem, barn samt frihet från sexualiserat våld. En hörnsten för regeringens politik för en jämnare fördelning av tillväxt och välfärd är kvinnors och mäns lika möjligheter till ekonomiskt oberoende och försörjning genom eget arbete. En hög sysselsättning för både kvinnor och män främjas genom en väl utbyggd barnomsorg och äldreomsorg samt ekonomisk trygghet vid föräldraledighet.

Ett stort antal aktiviteter och insatser pågår för att införliva jämställdhetsperspektiv i verksamheter på central, regional och kommunal nivå. Även om insatserna och aktiviteterna skiljer sig åt beroende på vilken nivå man studerar så är syftet det samma, nämligen att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden. Sverige har kommit väldigt långt i jämställdhetsarbetet jämfört med många andra länder, men det finns mer att göra. Det positiva på den svenska arbetsmarknaden är bland annat att arbetslösheten är jämnt fördelad mellan män och kvinnor, andelen kvinnliga företagare har ökat, representationen inom den politiska verksamheten är relativt jämnt fördelad mellan män och kvinnor. Det finns dock områden på arbetsmarknaden där jämlikheten inte är tillfredsställande. Män och kvinnor har till stor del olika delarbetsmarknader, där kvinnors är betydligt smalare och oftare består av tillfälliga arbeten och deltid. Löneskillnaden mellan män och kvinnor är alltför stor även när man tar hänsyn till faktorer såsom utbildning, yrkesgrupp, ålder och sektor. 1997 uppgick kvinnornas lön till 93 procent av männens. Antalet kvinnliga företagare ökar visserligen kraftigt, men det är från en mycket låg nivå och det totala antalet är alltför litet.

Regeringen arbetar för att stärka kvinnors ställning på arbetsmarknaden och i arbetslivet. Av stor vikt i detta sammanhang är att könsuppdelningen på arbetsmarknaden bryts. Åtgärder för att komma tillrätta med problemet redovisades i 1998 års "Handlingsplan för sysselsättning":

- En jämställdhetslag som syftar till att eliminera diskriminering mellan män och kvinnor på arbetsmarknaden.
- Kvinnor och män uppmuntras att söka för sitt kön otraditionella yrkes- och utbildningsval.
- Öka antalet kvinnliga företagare.
- Ett nytt teknikprogram inom ramen för gymnasieskolan där kursinnehållet valts ut med syfte att i större utsträckning attrahera både flickor och pojkar.
- Högskolan uppmanas att öka ansträngningarna för att få en jämnare rekrytering av kvinnliga och manliga studenter till högskolans grundutbildning.
- Öka andelen kvinnor inom forskningsvärlden och främja jämställdhetsforskning.

7 Arbetskraftens konkurrensutveckling

(samarbete mellan det offentliga och arbetsmarknadens parter för att öka eller bibehålla arbetskraftens utbildningsnivå)

Sverige har en stark tradition av trepartssamverkan mellan regering och arbetsmarknadens parter. Den svenska arbetsmarknaden regleras i stor utsträckning genom kollektivavtal. Sverige ställer sig därför mycket positivt till ett utvecklat samarbete mellan regering och arbetsmarknadens parter, såsom ett naturligt inslag i frågor som rör arbetstagare.

På central nivå finns inom flera sektorer avtal mellan arbetsgivare och arbetstagare som innehåller rekommendationer om kompetensutveckling. I 1998 års avtalsrörelse är kompetensutveckling en av de viktigaste frågorna. De centrala avtalen innehåller vanligtvis principiella ställningstaganden beträffande behovet av kontinuerlig kompetensutveckling, parternas gemensamma ansvar samt vikten av utvecklingsplaner för företaget/organisationen och individen. Sådana avtal finns inom såväl privat som offentlig sektor. Samråd och förhandlingar mellan arbetsmarknadens parter på lokal nivå formar den praktiska tillämpningen på arbetsplatsen.

Skapandet av särskilda samarbetsorgan för trygghets- och omställningsfrågor finns på flera avtalsområden och utgör ett konkret exempel på ett produktivt samarbete mellan arbetsmarknadens parter. Dessa "avtalade trygghetsfonder" syftar till att bidra till utbildning och arbetsorganisationsprojekt för att undvika uppsägningar. Utbildningsstöd kan beviljas både i övertalighetssituationer och i förebyggande syfte.

Arbetsmarknadens parter deltar aktivt i arbetet med Europeiska socialfondens mål 4-program i Sverige. Även mål 3 i nästkommande programperiod bygger på parternas engagemang.

Sverige har en väl utvecklad infrastruktur för livslångt lärande som täcker in såväl den formella utbildningen som folkbildningen samt det icke-formella lärandet som sker i både arbetslivet och på fritiden. Den har bland annat sin grund i ett väl utvecklat system för vuxenutbildning samt betydande resurser för arbetsmarknadsutbildning för arbetslösa. En annan viktig faktor i sammanhanget är rätten till tjänstledighet för studier. Enligt internationella studier deltar en hög andel av de sysselsatta i olika former av utbildning.

Den svenska gymnasieskolan, som ger plats åt alla ungdomar, syftar till att förbereda eleverna för eftergymnasiala studier, arbets- och samhällsliv. Ett nytt tekniskt program och nya inriktningar på övriga program i gymnasieskolan kommer att införas och särskilda insatser göras för att utveckla gymnasieskolans arbetslivsanknytning.

En av de viktigast utmaningarna är att se till att alla får möjlighet att delta i informationssamhället. Sverige är i dag ett av de mest datortäta länderna, mer än hälften av alla hushåll har en dator hemma och de flesta av dem är anslutna till Internet. Majoriteten av användarna är dock män vilket gör att det är viktigt att de satsningar som görs, bland annat den nationella satsningen på IT i skolan, främjar en ökad användning bland kvinnor. IT handlar också om att se till att IT-infrastrukturen är väl utbyggd samt att IT sektorn kan växa i bredd och volym och därigenom skapa nödvändiga tillväxtförutsättningar för hela det svenska näringslivet. För att klara detta är det regeringens uppgift att se till att ett gynnsamt näringslivsklimat råder i samhället.

Inom vuxenutbildningsområdet genomförs för närvarande den största satsningen på vuxenutbildning någonsin i Sverige. Denna satsning är en viktig del i regeringens strävan att minska arbetslösheten och stimulera den ekonomiska tillväxten.

I nära samarbete med arbetslivet bygger Sverige ut en ny form av kvalificerad eftergymnasial yrkesutbildning där en tredjedel av utbildningstiden utgörs av aktivt lärande i arbetet. Det pågår också en kraftig expansion av den högre utbildningen. Under perioden 1997-2000 tillkommer 68 000 nya platser. I vårpropositionen aviserar regeringen ytterligare 10 000 platser vardera åren 2001 och 2002. Målet är att minst 50 procent av dagen 20-åringar skall ha studerat vid högskolan när de fyllt 35 år.

Sveriges EU-medlemskap och medverkan i strukturfondsprogrammen har resulterat i att partnerskap som arbetsform har utvecklats. Detta sätt att arbeta vidareutvecklas i samband med framtagandet av de regionala tillväxtavtalen. Regionala tillväxtavtal skall bidra till fler jobb och tillväxt i hela landet. Avta-

len innebär att lönen på ett friare sätt kan utforma insatser som främjar fler jobb och tillväxt.

I 1998 års "Handlingsplan för sysselsättning" märktes följande initiativ:
- Avtal för ökad kompetensutveckling inom flera sektorer.
- Skapandet av särskilda samarbetsorgan för trygghets- och omställningsfrågor.
- Gemensamma organ mellan parterna för yrkesutbildningsfrågor.
- Ett samarbete mellan regeringen och näringslivet om IT-utbildning.
- Inrättandet av regionala kompetensråd.

En politik för att säkerställa att även anställda får tillgång till kompetensutveckling är avgörande för arbetsmarknadens funktionssätt. Utöver de satsningar inom det reguljära utbildningsväsendet som nämnts ovan och inom arbetsmarknadspolitiken, kommer under åren 2000-02 en ytterligare stimulans till kompetensutveckling att ske. Denna stimulans förutsätter finansiering från arbetsgivarna inom ramen för trepartssamverkan.

8 Flexibla arbetstidsanordningar

Arbetsmarknadens parter uppmanas av regeringen att på alla lämpliga nivåer förhandla fram avtal som syftar till att *modernisera arbetsorganisationen*. En mer flexibel arbetsorganisation med en ökad delegering av ansvar och satsning på kompetensutveckling ger stora positiva effekter både på produktivitet och på arbetsförhållanden. Det är också viktigt att öka flexibilitet i arbetsformerna, för att göra företagen produktiva och konkurrenskraftiga och för att uppnå en nödvändig jämvikt mellan flexibilitet och trygghet. Dessa avtal kan till exempel handla om arbetstid på årsbasis, minskning av arbetstiden, minskning av övertiden, utveckling av deltidsarbete, livslångt lärande och avbrott i yrkeslivet.

I de treåriga kollektivavtal som träffades på förbundsnivå i början av 1998 kom parterna överens om att en del av det överenskomna löneutrymmet på lokal nivå skall kunna tas ut i form av *förkortad arbetstid*. Dessa typer av överenskommelser var speciellt vanliga inom industrin där de även i vissa fall innebar att flexibiliteten vad gäller *arbetstidernas förläggning* ökade. Inom de flesta avtalsområden på arbetsmarknaden träffades dessutom överenskommelser om att parterna på den lokala nivån på olika sätt bör stärka den anställdas möjligheter till kompetensutveckling.

I 1998 års "Handlingsplan för sysselsättning" redovisade regeringen en ny anställningsform, *överenskommen visstidsanställning*, som innebär en möjlighet för arbetsgivare att anställa upp till fem personer på viss tid utan särskild motivering. Regeringen har dessutom underlättat för uthyrningsföreta-

gen att etablera sig på marknaden samt tillsatt en utredning som skall se över reglering av distansarbete. En arbetsgrupp har tillsatts inom regeringskansliet för att fördjupa underlaget i arbetstidsfrågor. Gruppen inledde sitt arbete i februari 1999 och skall presentera sina bedömningar under våren år 2000.

I juni 1998 fattade riksdagen beslut om ett nytt *pensionssystem* som bygger på en överenskommelse mellan fem partier. I det nya pensionsavtalet finns ingen fast pensionsålder. Istället ges möjlighet att ta ut pension från 61 års ålder och utan övre tak. Önskan från partierna bakom pensionsuppgörelsen är att parterna på arbetsmarknaden själva skall avtala om höjd ålder för avgångsskyldighet.

Som underlag för denna sammanställning har framför allt Budgetpropositionen för 1999 (1998/99:1), 1999 års ekonomiska vårproposition (1998/99:100) och Handlingsplan för sysselsättning, maj 1999 använts.1

HANDLINGSPLAN FOR BARN OG UNGE

I NORDENS NÆROMRÅDER

AKSJONSPLAN 1999

Med bakgrunn i rekommendasjon 13/98 fra Nordisk Råd oversendes med dette Aksjonsplan 1999 som oppfølgning til den tidligere oversendte Handlingsplan for barn og unge i Nordens nærområder.

København den 27. maj 1999

Med venlig hilsen

Søren Christensen
Generalsekretær
(sign.)

HANDLINGSPLAN FOR BARN OG UNGE I NORDENS NÆROMRÅDER

AKSJONSPLAN 1999

NORDISK MINISTERRÅD, KØBENHAVN, MAI 1999

1. INNLEDNING

Arbeidet med handlingsplan for barn og unge i Nordens nærområder er forankret i rekommendasjon 8/97 fra Nordisk Råd. Nordens nærområder er definert som de baltiske statene Litauen, Latvia og Estland, samt de nordvestlige deler av Russland ved oblast'ene (fylkene) St.Petersburg, Leningrad, Karelen, Arkhangelsk og Murmansk. Etter behandling ved Nordisk Råds sesjon i november 1998, ble krav til videre oppfølging av handlingsplanen beskrevet i rekommendasjon 13/98:

"Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att anta det föreliggande ministerrådsförslaget som ett ramprogram för att förbättra barns och ungas situation i Nordens närområden

att för Nordiska rådet presentera en årlig aktionsplan för genomförandet som inkluderar ansvarsfördelning och budgetreservering. Den första handlingsplanen bör finnas Nordiska rådet tillhanda i maj 1999.

att till Nordiska rådet årligen rapportera framsteg och svårigheter i relation till genomförandet av handlingsplanen

att via samarbetsministrarna verka för koordinering av de nordiska ländernas insatser för barn och unga i närområdet

att under utarbetandet av Nordiska ministerrådets budget för år 2000 bättre möta resursbehovet för genomförandet av handlingsplanen."

I det videre arbeid kalles den opprinnelige planen som ble presentert for Nordisk Råd for "handlingsplanen", mens de årlige planer for oppfølging kalles "aksjonsplaner".

Målgruppen for NMR's handlingsplan og dermed for aksjonsplan 1999 er barn og unge. Nordisk Råd fremhever særlig utsatte barn som foreldreløse, gatebarn, handicappede og andre som har behov for særlig omsorg.

Vi vil hevde at målgruppen også inkluderer de tilsynelatende velfungerende barn og unge som etter Sovjetunionens fall befinner seg i et kulturelt tomrom der verdinormer og veien fremover kan være vanskelig å få øye på. Barn og unge har behov for å få styrket deres kulturelle identitet og egenverdi, bl.a. gjennom mulighet for å uttrykke seg og i møte med jevnaldrende fra de nordiske land.

Handlingsplanen fra november 1998 pekte på flere konkrete områder for iverksetting av tiltak. Disse var:

- koordinering av tiltak

- kompetanseoverføring
- assistanse i utvikling av ordninger med barneombud
- forebyggende helsevern, særlig innenfor mødre/barn-tiltak, forebyggelse av seksuelt overførbare sykdommer, vaksinasjonsprogrammer og tiltak for å motvikre livsstilsrelaterte sykdommer
- kulturelle initiativ som opprettelse av lokale ungdomsråd og støtte til opprettholdelse og utvikling av offentlige bibliotek.

I tillegg har arbeidet i 1999 vist betydningen av koblingen hjem-skole-fritid. Kontakten med sosialarbeidere fra de baltiske land understreket dette gjennom mange forslag som tok utgangspunkt i mangel på organiserte og positive fritidstilbud, skoletilbud for handikappede og faglig svake elever.

Arbeidet med handlingsplan for barn og unge i nærområdene har vært drevet som et tverrsektorielt prosjekt i Ministerrådssekretariatet. Rådgiver for sosialpolitikk har vært koordinator for arbeidet som har involvert sektorene sosial, helse, barne- og ungdomskultur og undervisning. Nærområdegruppen under Embetsmannskomitéen for sosial og helse (EK-S Nær) samt Ledningsgruppen for barne- og ungdomskultur i Norden (BUK) har vært de ansvarlige organer, og disse har hatt felles møter for å drøfte og utarbeide handlingsplanen. Det tverrsektorielle arbeid har vært en spennende utfordring fordi de to gruppene har ulik innfallsvinkel til oppgaven. For å sikre politisk forankring, er det fra starten våren 1998 gitt informasjon til de respektive embetsmannskomitéer og ministerråd om handlingsplanens fremdrift og innhold. Våren 1999 er det i tillegg behandlet egne saker i embetsmannskomitéene for sosial og helse og kultur med henblikk på politisk forankring.

I løpet av prosessen er det tverrsektorielle perspektiv søkt utvidet ved å inkludere undervisningssektoren. Arbeidsgruppen fant denne sektoren svært betydningsfull i forhold til barn og unges levevilkår, og har derfor iverksatt tiltak for å engasjere denne på samme måte som sosial/helse og kultur. Undervisningssektoren har vært med i sekretariatets arbeid fra januar 1999.

2. STATUS

På bakgrunn av den handlingsplan som ble presentert til Nordisk Råds sesjon i november 1998, og Rådets rekommendasjon 13/98, har arbeidet med aksjonsplanen for 1999 hovedsaklig hatt følgende innhold:

- Skaffe oversikt over tilgjengelige budsjettmidler og planlagte og igangsatte aktiviteter innen sektorene som kommer inn under handlingsplanens områder
- Opprette kontakt og gi informasjon til NMR's informasjonskontorer i nærområdene
- Utarbeide grunnlag til idékatalog gjennom bl.a. drøftinger i BUK og EK-S Nær med tanke på konkretisering og prioritering av tiltak.

2.1. ØKONOMI

BUDSJETT 1999
Det tverrsektorielle arbeid har vist at betydelige midler er avsatt til tiltak innen handlingsplanens område. Midlene kan deles i tre typer:

2.1.1. Midler øremerket handlingsplanen:

Fra Nærområdeprogrammet	TDKK	1.000
Fra BUK		500
Fra EK-S Nær		500
Tilsammen	TDKK	2.000

2.1.2. Sektormidler 1999 til planlagte eller igangsatte prosjekter innen handlingsplanens område:

BRIMHEALTH, utdanningsprogram fra NHV innen Public Health	TDKK	1.500
Smittevernsprosjektet	TDKK	3.300
NOPUS utdanningsprogram for sosialarbeidere	TDKK	650
Valhalla nettverk for barne- og ungdomskultur i Norden og Baltikum	TDKK	1.250

2.1.3. Midler fra Nærområdeprogrammet 1999 innen handlingsplanens område:

Disse midler omfatter programmer og prosjekter av ulik størrelsesorden og ulik relevans for handlingplanens målgrupper. Eksempler på tiltak under denne rubrikken er:

- Utvekslingsprogram for barn og unge på kultursektoren;
- Stipendieordningen for nettverksbygging og tjenestemenn;
- Baltisk/nordisk satsning innen spesialundervisning;

- Generelt lærerutdanningsprogram, avsluttes 2000;
- Prosjekt om nordiske eventyr i russisk TV;
- Særlig kartlegging av barns situasjon i Murmansk.

Oversikten viser at det i 1999 er 2 mill. kr. tilgjengelig til utarbeidelse og oppfølgning av handlingsplanen. Disse midlene planlegges disponert delvis i år til forberedelse av iverksetting av planen (se nedenfor), og delvis til overføring til konkrete prosjekter neste år. I tillegg finnes det ca. 12 mill. kr. som er disponert til planlagte eller iverksatte prosjekt som i større eller mindre grad faller inn under handlingsplanens arbeidsområde.

BUDSJETT 2000

Midler direkte øremerket handlingsplanen er ikke avsatt spesielt i opplegget for arbeid med budsjett for 2000. En generell nedskjæring i budsjettet i forhold til 1999 vil trolig føre til at ennå ikke igangsatte prosjekter blir vurdert nøye før de får fortsette. Både EK-S Nær og BUK planlegger likevel å sette av midler til planen på samme nivå som i år. Samtidig legger budsjettarbeidet opp til at det avsettes en sum på tilsammen ca. 35 mill. kr. for iversettelse av nye initiativer og politisk ønskelige prosjekter. Denne summen skal alle sektorer kunne søke midler fra. Med bakgrunn i Nordisk Råds rekommendasjon 13/98 vil oppfølgning av handlingsplanen kunne være ett av de prosjekter det kan søkes midler til fra denne summen.

2.2 NMR's INFORMASJONSKONTORER

NMR's informasjonskontorer i Vilnius, Riga, Tallin og St.Petersburg er meget viktige i arbeidet med iverksetting av handlingsplanen for barn og unge. De utgjør et viktig kontaktledd til både myndigheter og organisasjoner lokalt, og får gjennom dette stor kjennskap til lokale forhold og eksisterende prosjekter som bør tas hensyn til. I tillegg er de lett tilgjengelige for lokale prosjektledere, og har ofte god kontakt med media. Dette viste seg ikke minst under informasjonskontorenes forberedelse av nærområdenes deltakelse i konferansen BARNforum i Stockholm i desember 1998. Endelig er det vår erfaring at små prosjekter ledet og finansiert lokalt ofte blir rimelige og derfor gir god utnyttelse av midler. Dette foreslås fulgt opp med bevilgninger til hvert enkelt informasjonskontor som kan gjøre det mulig å sikre hurtig hjelp til mindre prosjekter innen handlingsplanens områder.

Ministerrådssekretariatet ønsker at informasjonkontorene kan benyttes til å drive lokale prosjekter som de selv finansierer gjennom egne bevilgninger fra handlingsplanens midler. I tillegg vil kontorene være viktige støttespillere og kontaktpunkter for prosjekter som kjøres via det ordinære prosjektstyringssystemet.

Alle informasjonskontorene skifter leder i løpet av 1999. Dette påvirker naturlig nok kontinuiteten ved kontorene. Det er imidlertid sørget for at hvert kontor har utpekt en av sine medarbeidere som spesiell kontaktperson for arbeid med handlingsplanen. Disse er:

St.Petersburg:	Lena Baranova
Tallin:	Dagmar Veraksits
Riga:	Arta Savdona
Vilnius:	Vida Gintataute

Kontakten med disse personene er viktig for forberedelse av iverksettelsen av handlingsplanen. Som et ledd i forberedelsene til iverksettelsen, planlegger arbeidsgruppen direkte kontakt med kontorene i løpet av ettersommeren 1999.

2.3 UTARBEIDING AV GRUNNLAG FOR AKSJONSPLAN

Både BUK og EK-S Nær har drøftet det videre arbeid med handlingsplanen i løpet av vinteren 1999. Som et resultat av dette foreligger en aksjonsplan med oversikt over interne og eksterne samarbeidspartnere, samt forslag til prioritering av områder.

Mange av de allerede eksisterende prosjekter i NMR's regi er naturlige samarbeidspartnere. De mest aktuelle synes å være:

- Bekjempelse av smittsomme sykdommer i Nordens nærområder
- BRIMHEALTH (Nordiska Hälsovårdshögskolans utdanningsprogrammer innen folkehelse)
- Baltisk/nordisk satsning innen spesialundervisning
- NOPUS' videreutdanningstilbud for sosialarbeidere i de baltiske land
- Stipend- og utvekslingsordninger
- Kulturinstitusjoner
- Ungdomsorganisasjoner
- VALHALLA

Flere av disse er allerede engasjert. Eksempelvis er det i handlingsplanens regi tatt initiativ til et samarbeid om vaksineprogram i Arkhangelsk innenfor rammen av vårt eget smittevernprogram, og den nylig vedtatte helseplan for Barentsregionen. Videre har Ministerrådet deltatt med direkte informasjon om og drøfting av handlingsplanen i forbindelse med NOPUS's opplæringsprogram for sosialarbeidere i Baltikum. Dette innebærer at vi i april møtte 36 sosialarbeidere på nasjonalt, regionalt og lokalt nivå i de tre baltiske land og fikk svært nyttige og interessante tilbakemeldinger om innhold og prioriteringer. Endelig er det sendt søknader om stipend fra den nye stipendordningen

for nærområdene med tanke på nettverksbygging og utvidet kontakt mellom Norden og Baltikum.

Det har også vært drevet informasjonsvirksomhet om handlingsplanen for flere eksterne samarbeidspartnere. Blant disse kan nevnes representanter for nærområdelandenes myndigheter gjennom bl.a. deltagelse i embetsmannskomitémøter, ekspertgruppen for utarbeidelse av helseplan for Barentsregionen, WHO's Europakontor, representanter for USAID, (den amerikanske regjeringens utviklingshjelpsorganisasjon), SIDA, UNICEF Russland og andre.

3. AKSJONSPLAN 1999

3.1 MÅLSETTING

"Handlingsplanen skal iverksette, justere og finansiere prosjekter, og forbedre sosiale, helsemessige og kulturelle forhold for barn og ungdom i Nordens nærområder i et langtidsperspektiv ved å

- koordinere tiltak;
- overføre og utveksle kompetanse;
- medvirke til å bygge og utvikle lokalt demokrati basert på lokal medvirkning og forankring."

Målsettingen skal vektlegge både lokal forankring og et langtidsperspektiv, dvs. minst 3 år. De tre hovedpunktene refererer delvis til forslagene i handlingsplanen som ble presentert for Nordisk Råd i november 1998, og delvis målsettingene for Nordens samarbeid med nærområdene.

3.2 PRIORITERTE TILTAK

EK-S Nær og BUK vil prioritere disse tiltak:

- Iverksetting av nye tiltak innenfor rammen av eksisterende prosjekt, f.eks. smittevern, enkeltprosjekter innen kultur, kompetanseoverføring og koordinering.
- Tiltak innen forebyggende helsearbeid, spesielt reproduktiv helse og primærhelsetjeneste.
- Opprette kontakter og etablere og styrke nettverk.
- Tiltak for barn med handicap, tiltak for gatebarn og barn i fare for utstøtning, samt tiltak for barn under offentlig omsorg (i institusjoner og fosterhjemsordninger).
- Tiltak for barn og unge med rusmiddelproblematikk.
- Videreutvikle Valhallaprosjektet ved bl.a. å forbedre nett-tilgang fra informasjonskontorene.

Disse prioriteringer innebærer både konkretiseringer av inneværende års aksjonsplan i pkt. 3.4, og tilknytning til de mer generelle prioriteringer i handlingsplanen. På bakgrunn av erfaringer med prosjektvirksomheten vil prioriteringene endre seg over tid.

3.3 ET FORBEREDENDE ÅR

1999 bør benyttes til å klargjøre en infrastruktur for iverksettelse av prosjekter fra 2000 og fremover. En slik infrastruktur består av:

- Tverrsektoriellt samarbeid
- Koordinering internt i det nordiske samarbeid og eksternt i forhold til landenes bi- og multilaterale virksomhet

- Informasjonskontorene i nærområdene
- Rammeverk for håndtering av prosjektsøknader, prosjektoppfølging, samarbeid med relevante organisasjoner og koordinering.

I de fora handlingsplanen er presentert, har den vakt stor interesse. Mange har kommet med ønske om støtte til eksisterende eller nylig forestående prosjekter. Likevel har vi, med få unntak, bevisst holdt tilbake oppstart av enkeltprosjekter. Dette skyldes ønsket om at konkrete prosjekter skal være forankret både nordisk og lokalt, at de kommer som resultat av bevisste prioriteringer, og at de skal spille sammen med andre prosjekter slik at den samlede nytte kan bli maksimert. Hensynet til en geografisk fordeling av midlene er også understreket. Likeså opplever vi store ulikheter i behovene innenfor nærområdenes geografiske begrensning. Dette gjelder f.eks. økonomi, infrastruktur, kompetansenivå og klima, og må naturlig medføre en tilnærming og prosjektutvelgelse som tar tilstrekkelig hensyn til slike forhold.

Det er tilfredsstillende å oppleve at denne holdning forstås og støttes av representanter for nærområdene. Selv om det i mange tilfelle er sterkt behov for akutt hjelp, er det likevel slik at man i tillegg ser betydningen av prosjekter med et lengre tidsperspektiv. Nordisk Ministerråds organisasjon er ikke egnet til å gi slik akutt hjelp; våre ressurser brukes best på assistanse til en langsiktig oppbygging av strukturer og systemer tilpasset det enkelte land.

Som et ledd i forberedelsene har man drøftet utarbeidelse av et dokument som kan danne grunnlag for prioritering og gjennomføring. Aktuelle problemstillinger er å finne hvilke områder som skal prioriteres og hvorfor, hva slags effekt man kan forvente og hva som vil være realistisk å satse på. Videre vil de geografiske forskjeller og deres innvirkning være et aktuelt tema, samt forholdet mellom sentralt nivå i København og lokalt nivå. For å sikre sammenheng i arbeidet, forsøker man å få samme forfatter som skrev handlingsplanen til å gjøre dette notatet.

3.4 KONKRET FORSLAG TIL AKSJONSPLAN 1999

TILTAK	KOSTNAD (TDKK)
1. Utarbeidelse av problemnotat	50
2. Informasjon til og gjennomgang med informasjonskontorene	75
3. Til informasjonskontorenes disposisjon (125' pr. kontor)	500
4. Støtte til deltagelse fra nærområdene i "Ung i Norden '99"	75
5. Smittevernsprosjekt Arkhangelsk	150
6. Assistanse til utarbeidelse av rammeverk for iverksetting av handlingsplanen (prosjektmedarbeider)	250
7. Overføres til prosjekter i 2000	900

Noter:

a) Forslaget disponerer de midler som er satt av til direkte oppfølging av handlingsplanen i 1999.

b) Tiltak nr. 2 innebærer at de aktuelle rådgivere reiser til informasjonskontorene og planlegger sammen med disse årets gjennomføring og rammer for de kommende år.

c) Det er foreslått gjennomføring av to konkrete tiltak i inneværende år, tiltak 4 og 5. Dels gjøres dette for å gjøre deltagelse mulig (tiltak 4), og dels for å sikre forankring i en region der konkret oppstart har vært vanskelig, ved hjelp av et konkret og etterspurt prosjekt.

d) Den foreslåtte prosjektmedarbeider er tenkt som en midlertidig stilling tilknyttet sekretariatet i København. Summen inkluderer løn, sosiale kostnader og reiser for max. ½ år.

4. VIDERE ARBEID

I samsvar med rekommendasjon 13/98 overleveres dette plandokument til Nordisk Råd ved utgangen av mai 1999. Parallellt med dette oversendes det NSK og MR-SAM for sikring av den forankring og den koordinering som etterspørres i rekommendasjonen. Arbeidet med videreutvikling av det tverrsektorielle perspektiv går videre med avklaring og forankring av undervisningssektorens deltagelse i løpet av våren og sommeren 1999. Initiativ for å utarbeide problemnotatet skjer også umiddelbart etter avlevering til Nordisk Råd.

Kontakten med informasjonskontorene skjer delvis parallellt med oversendelsen i mai, mens den direkte kontakt påregnes å skje på ettersommeren.

Likeledes må utviklingen av et rammeverk rundt handlingsplanen påbegynnes snarest, med hovedvekt på ettersommer, høst og vinter. Det vil bli oppnevnt et arbeidsutvalg på 3 – 5 medlemmer fra EK-S Nær og BUK som skal holde den direkte kontakt med sekretariatet og prosjektmedarbeideren.

På denne bakgrunn oversender Nærområdegruppen under Embetsmannskomitéen for sosial og helse (EK-S Nær) og Ledningsgruppen for barne- og ungdomskultur i Norden (BUK) denne handlingsplan til Nordisk Råd.

København, mai 1999

Nils-Petter Karlsson
Rådgiver sosialpolitikk,
koordinator
(sign.)

Ragnheiður H. Þórarinsdóttir
Rådgiver kultur
(sign.)

»Håndslag til det frivillige Norden«

Innholdsfortegnelse

Forord 1456

1. Innledning 1457

2. Arbeidsgruppens oppdrag 1459
   2.1 Mandatet
   2.2 Ministerrådets strategi for frivillig sektor
   2.3 Nærmere om oppdraget
   2.4 Rapportens oppbygning
   2.5 Om gruppen

3. Nye vilkår for frivillig innsats 1464

4. Forslag og anbefalinger 1466
   4.1 Behov for økt kunnskap
   4.2 Nasjonale rammebetingelser
   4.3 Fellesnordisk innsats
   4.4 Samarbeidet med og blant de frivillige organisasjonene
   4.5 Nærområdene

5. Avsluttende bemerkninger 1484

Vedlegg 1 1485
Vedlegg 2 1486

Forord

Fremtiden tilhører den som forbereder seg på den. Denne rapporten er et innspill til debatten om det fremtidige Norden. Den handler først og fremst om hvordan det brede fundamentet det frivillige Norden har bygget, skal danne basis for fornyet innsats og bidra til en demokratisk utvikling i våre nærområder.

De frivillige organisasjonene er en umistelig del av Norden. Uten den frivillige innsats som utfolder seg på alle samfunnets områder, hadde livet i Norden fortont seg svært annerledes – mindre mangfoldig, mindre menneskevennlig og definitivt mindre meningsfylt. Jeg tror også vi kan si mindre demokratisk.

Det er ikke tilfeldig at Nordenutvalget i Nordisk Råd har viet den frivillige sektorens betydning stor oppmerksomhet de siste årene. De frivillige organisasjonene arbeider innenfor en særegen nordisk tradisjon, preget av demokratisk oppbygning og nærhet til mennesker og problemer.

For Nordisk Råd må det være en opplagt og velkommen målsetning å bidra til å styrke denne tradisjonen i møtet med nye utfordringer i våre egne samfunn og i våre nærmeste europeiske omgivelser.

Det er på denne bakgrunnen man må forstå Nordenutvalgets beslutning om å nedsette en parlamentarisk arbeidsgruppe for frivillig sektor. Arbeidsgruppen, som har bestått av Svein Ludvigsen (H), Margareta Israelsson (s), Ragnwi Marcelind (kd) og Astrid Marie Nistad (A), har vært opptatt av å gå opp nye mulige stier i samarbeidet mellom det frivillige Norden og de offisielle nordiske organene.

Foreliggende rapport foreslår en serie endringer som kan gjennomføres ganske raskt, men påviser også behovet for tiltak som kan bære frukt lenger inn i fremtiden. Hovedintensjonen har vært at rapporten skal gi grunnlag for politiske forslag som kan behandles på sesjonen i Stockholm i november i år.

Arbeidsgruppen har med dette gleden av å overlevere sin rapport til Nordenutvalget, og inviterer samtidig det frivillige Norden til diskusjon og samarbeide.

København, juni 1999

Svein Ludvigsen
Formann i Nordenutvalgets arbeidsgruppe for frivillig sektor

1. Innledning

Norden har en lang tradisjon for frivillig innsats. I de nordiske land har den frivillige sektor ofte ytet avgjørende bidrag i samfunnsutviklingen. Folkebevegelsene på 1800-tallet kanaliserte et bredt folkelig engasjement i kulturelle, sosiale og politiske spørsmål, og bidro på flere måter til å legge grunnlaget for hva som gjerne kalles "den nordiske modell". Organisasjonene, som selv er en naturlig del av det demokratiske mangfold i norden, gir tusener av nordiske borgere praktisk erfaring i demokrati. Hvis man skal peke på to fremtredende kjennetegn ved organisasjonslivet i norden, må det være det gjennomgående kravet om *demokratisk organisering* og *lokal forankring*. Organisasjonene har en rekke fellestrekk som gjør det berettiget å tale om en særegen nordisk tradisjon.

I dag utfordres organisasjonene fra en rekke hold. Mange organisasjoner sliter med synkende medlemsoppslutning og svekket økonomi. Samspillet mellom offentlige organer og frivillige organisasjoner er blitt tettere de siste årene, noe som gir mulighet for mer effektiv problemløsning, men som også kan medføre risiko for en uthuling av organisasjonenes selvstendighet. Båndene til myndighetsorganene og den generelle profesjonaliseringen av virksomheten kan innebære at den frivillige sektor gradvis tappes for frivillighet.

Samtidig er det liten tvil om at organisasjonene sammenlagt har fått større innflytelse i samfunnslivet og en viktigere rolle i forvaltningen av offentlige ordninger. Forventningene til organisasjonene har vokst, tilsynelatende i takt med den generelle svekkelsen i troen på statlige løsninger i den vestlige verden de siste årene.

Det er behov for en gjennomtenkt offentlig politikk overfor de frivillige organisasjoner, ikke bare på nasjonalt plan, men også i en fellesnordisk sammenheng. Tiden er inne til å løfte frem det egenartede ved den nordiske frivillige tradisjon. Hvordan kan nordiske myndigheter aktivt verne om organisasjonenes integritet? Hvordan kan samarbeidet som skjer gjennom de offisielle fellesnordiske organene benyttes til å skape nye former for samvirke med organisasjonene? Hvordan kan den nordiske frivillighetstradisjonen skaffe seg fotfeste i EU? Og hvordan kan denne tradisjonen stimulere samarbeidet med de baltiske og russiske nærområdene?

Foreliggende rapport griper fatt i disse utfordringene. Rapporten presenterer nye ideer til hvordan man kan få istand et mer aktivt samarbeide mellom de frivillige organisasjonene og offisielle nordiske samarbeidsorganer. Det har vært naturlig å tenke på de nye generasjoner, og gruppen fremmer derfor flere forslag som særlig gjelder barn og unge. Gruppens siktemål har hele veien vært å formulere praktiske ideer som kan bidra til økt *nordisk nytte*. Arbeidsgruppen ønsker en levende debatt, og vil derfor foreslå at samspillet

med de frivillige organisasjoner blir et viktig tema på Nordisk Råds sesjon i Stockholm i november 1999.

2. Arbeidsgruppens oppdrag

2.1 Mandatet

Arbeidsgruppens mandat ble fastsatt av Nordenutvalget i Nordisk Råd i november 1998. For oversiktens skyld gjengis oppgavene slik de er beskrevet i mandatet.

> *Att definiera vilka organisationer och folkrörelser som bör ligga till grund för Nordiska rådets definition av frivilligsektorn.*
>
> *Att belysa betydelsen av frivilligorganisationernas insats i Norden lokalt, nationellt och nordiskt samt att beskriva hur organisationerna på olika sätt fungerar i växelverkan med de offentliga och privata sektorerna. Fördelar och nackdelar identifieras.*
>
> *Att definiera vilka rammvillkor frivilligorganisationer arbetar under i olika nordiska länder.*
>
> *Att på kort och lång sikt formulera Nordiska rådets huvuduppgifter i kontakterna med frivilligorganisationerna.*
>
> *Att föreslå en tydlig strategi för kontakter med och stöd till frivilligorganisationer i närområdet, inklusive samarbetet mellan organisationerna i Norden och närområdet. Strategin bör även ha bäring på det europeiska och det globala planet.*
>
> *Att utvärdera det nuvarande samt föreslå nya, enkla former för att stödja samarbetet mellan organisationer som arbetar nordiskt.*
>
> *Att Nordenutskottet med anledning av arbetsgruppens förslag föreslår Nordiska ministerrådet åtgärder.*

På møte i Nordenutvalgets formannskap i desember 1998 fikk arbeidsgruppen følgende tilleggsoppgave:

Att fokusera på skälen till varför en del 2:a generationens invandrare inte känner sig som viktiga medborgare och att arbetsgruppen för frivillighetssektorn ges i uppdrag att se närmare på denna medborgarfråga.

2.2 Ministerrådets strategi for frivillig sektor

Arbeidsgruppens mandat må sees i sammenheng med Nordisk Ministerråds strategi for den frivillige sektor (Strategi for samarbejde med frivilligsektoren), som ble vedtatt av samarbeidsministrene i juni 1998 og behandlet på Nordisk Råds sesjon i november samme år. Strategien er først og fremst blitt til som et svar på den økte parlamentariske interessen for den frivillige sektor de siste årene. Bakgrunnen for strategien er bl.a. nærmere beskrevet i Nor-

denutvalgets innstilling til ministerrådsforslaget om saken. Strategien har følgende formål:

> *At øge kundskaberne om den frivillige sektors rolle i de nordiske samfund.*
>
> *At styrke organisationernes og netværkenes muligheder for nordisk samarbejde.*
>
> *At styrke den frivillige sektors muligheder for samarbejde med den officielle del af det nordiske samarbejde, forbedre kontakten, udbyttet og den vidensmæssige vekselvirken mellem Nordisk Ministerråd og den frivillige sektor.*
>
> *At styrke samarbejdet mellem Nordisk Ministerråd og den frivillige sektor i hele Norden for at skabe forudsætninger for at et større antal nye aktører kan tage del i det nordiske samarbejde.*

Strategidokumentet inneholder en handlingsplan med følgende hovedpunkter:

- Samnordisk forskning (forskningsprogrammet "De nordiske vælferdssamfund set i europæisk sammenhæng")
- Utvekslingsordning for representanter for den frivillige sektor
- Reisestøtte
- Tolkningsstøtte
- Samarbeide om utvikling av det sivile samfunn i nærområdene
- Spesiell innsats i regi av Nordisk Kulturfond

I tillegg legger Nordisk Ministerråd vekt på at samspillet med organisasjonene skal utbygges innen de ulike fagsektorer.

På sesjonen i november 1998 vedtok Nordisk Råd denne rekommandasjonen (rek. 17/1998):

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

> *Att genomföra föreliggande strategi för samarbete med frivilligsektorn samt att redovisa hur samarbetet framskrider genom årlig rapportering till Nordiska rådet.*
>
> *Att ministerrådet i dialog med Nordiska rådet preciserar kriterier för vilken typ av organisationer som kan omfattas av samarbetet samt presenterar en förteckning över organisationer som omfattas av samarbetet.*
>
> *Att delge Nordiska rådet redogörelsen över det sektorspecifika samarbetet med frivilligorganisationerna samt tillhörande verksamhetsplan och budget.*

2.3 Nærmere om oppdraget

Utfordringene i den frivillige sektor er mange og sammensatte, noe som også gjenspeiler seg i arbeidsgruppens mandat. Arbeidsgruppen konstaterer at mandatet er omfattende og at det ikke lar seg gjøre å gå i dybden på alle de områder oppdragsgiverne ber om innenfor rammen av en enkelt rapport. I realiteten krever en grundig gjennomgang flere separate utredninger, en oppgave gruppen av naturlige grunner ikke har kunnet påta seg. En uttømmende behandling av samtlige av mandatets punkter ville under enhver omstendighet ikke ha vært mulig med den tid som stod til rådighet for gruppen. Gruppen ble konstituert i februar 1999 og har følgelig kun hatt fem måneder til å gjennomføre sitt arbeide.

Arbeidsgruppen har tolket mandatet slik at den overgripende oppgaven er å vurdere hvordan samarbeidet mellom de frivillige organisasjonene og nordiske myndigheter kan forbedres. Gruppen har derfor lagt vekt på å formulere praktiske og handlingsrettede forslag. Gruppen har vært spesielt opptatt av tiltak som kan styrke forutsetningene for et mer aktivt samspill. Der hvor det ikke har vært mulig å presentere klare løsninger, har ambisjonen vært å påvise hvordan oppgavene bør håndteres i det videre politiske forløp.

Arbeidsgruppen har funnet det naturlig å vurdere planene som inngår i iverksettelsen av Nordisk Ministerråds strategi for den frivillige sektor. I generalsekretærens forslag for år 2000 finnes det en samlet oversikt over de nye tiltakene og en tverrgående oppsummering av budsjettmidlene som benyttes til samarbeide med frivillige organisasjoner. Denne første avrapporteringen gir flere nyttige holdepunkter for å kunne bedømme Ministerrådets anstrengelser. Gruppen vil understreke at det ennå er for tidlig å trekke konklusjoner om virkningene av strategien, ettersom de nye budsjettprioriteringene først trådte i kraft i inneværende år (1999). Rapporten bør følgelig leses som et supplement til og ikke som en evaluering av strategien. Ved siden av å gi synspunkter på deler av strategien, har arbeidsgruppen i rapporten lagt vekt på å bidra med nye ideer og komme med praktiske forslag som kan sette fart på virkeliggjøringen av de politiske målsetningene i strategien.

M.h.t. fastsettelse av kriterier for organisasjoner som bør trekkes med i det nordiske samarbeidet, er arbeidsgruppen kjent med at Nordisk Ministerråd mener det vil være klokest å unngå klare definisjoner. Arbeidsgruppen er tilbøyelig til å være enig, idet det nok er mer praktisk å formulere oppgaver som bør løses av eller i samarbeide med organisasjonene. I spørsmålet om kriterier mener gruppen ellers at det er naturlig at Nordenutvalget avventer Ministerrådets formelle rapportering i budsjettet for år 2001.

I tråd med mandatet fokuserer rapporten på *organisasjonenes* rolle. Arbeidsgruppen har dessverre ikke hatt tid eller mulighet til å fordype seg i den frivillige ideelle innsats som utføres av engasjerte enkeltmennesker.

2.4 Rapportens oppbygning

Rapporten tar utgangspunkt i at vilkårene for frivillig innsats er i endring. Pkt. 3 gir en kort oversikt over tendenser i samfunnslivet som påvirker den frivillige innsats i Norden. Neste del av rapporten inneholder arbeidsgruppens forslag og anbefalinger. Arbeidsgruppen vil fremheve økt kunnskap som nøkkelen til et forbedret samarbeide. I pkt. 4.1 beskriver gruppen sitt hovedforslag, som går ut på at det bør etableres et nytt nordisk forskningsprogram spesifikt viet den frivillige sektor. Også andre steder i rapporten finnes det forslag som tar sikte på å fremskaffe et bedre grunnlag for politiske beslutninger basert på prinsippet om nordiske nytte.

I neste del av rapporten drøfter arbeidsgruppen noen av de viktigste *nasjonale rammebetingelsene* som organisasjonene er underlagt. Gruppen har valgt å konsentrere oppmerksomheten om tendensen til økt statlig resultatstyring, behovet for forenklede støtteordninger og spørsmålet om en tilpasning av skatter og avgifter. I flukt med dette gjennomgår gruppen i pkt. 4.3 mulighetene for å styrke *den fellesnordiske innsats* gjennom Nordisk Ministerråd og annet offisielt nordisk samarbeide. Arbeidsgruppen går tettere inn på hvordan man kan stimulere samarbeidet med og blant de frivillige organisasjonene i pkt. 4.4, hvor stikkordene er nye møteplasser for organisasjonene, Internet og Foreningene Nordens rolle.

Nærområdene er viet et eget avsnitt, som faller i to deler. I den ene delen gjør gruppen seg endel prinsipielle overveielser som forhåpentlig kan gi veiledning ved utformingen av en strategi for den frivillige sektor i nærområdene. Den andre delen inneholder et sett konkrete forslag til hvordan de frivillige organisasjonene her og nå kan trekkes sterkere med i det nordiske samarbeidet.

Sammenfatningvis ser arbeidsgruppen foreliggende rapport som *startskuddet for en lengre prosess*. Arbeidsgruppen går utifra at flere organer i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd vil engasjere seg i oppfølgningen, og håper fremfor alt at rapporten kan bidra til en fruktbar diskusjon med de frivillige organisasjonene.

2.5 Om gruppen

Nordenutvalget i Nordisk Råd utpekte i desember 1998 en parlamentarisk gruppe som skulle se på det frivillige arbeidets betydning og vilkår. Arbeidsgruppen, som ble konstituert i februar 1999, har bestått av Svein Ludvigsen (H), Margareta Israelsson (s), Ragnwi Marcelind (kd) og Astrid Marie Nistad (A). Svein Ludvigsen har ledet gruppens arbeide, mens Jan Dietz har vært gruppens sekretær. Margareta Israelsson har deltatt som representant for Nærområdeutvalget.

Arbeidsgruppen har avholdt fem arbeidsmøter i perioden februar-juni 1999 (Oslo, Stockholm, København, Stockholm og København). Arbeidsgruppen

har hatt samtaler og høringer med nordiske og baltiske eksperter og NGO-representanter. En oversikt over personer arbeidsgruppen har vært i kontakt med, er vedlagt rapporten. Også vedlagt finnes en litteraturoversikt. Den interesserte kan finne ytterligere informasjon på de oppgitte hjemmesider på nettet.

3. Nye vilkår for frivillig innsats

I en tid preget av individualisme og en tilsynelatende umettelig appetitt på materielle goder, er det etter arbeidsgruppens oppfatning viktigere enn noensinne å ta vare på den frivillige innsats. IT-revolusjonen er i ferd med å virkeliggjøre Marshall MacLuhans berømte "globale landsby". Gamle sosiale bånd og tilknytningspunkter forsvinner, og individet blir mer overlatt til seg selv. Men man kan også ane dannelsen av helt nye menneskelige nettverk, muliggjort av e-post og andre Internet-tjenester. Det er ikke til å undres over at mange fylles med både uro og forventning.

Da fjernsynet gjorde sitt inntog, fantes det en tilsvarende blanding av frykt og håp. Hva vi i dag kan fastslå, er at kommunikasjonen blir stadig raskere, mer intens og mer upersonlig. Fristelsen til å gli inn i isolasjon foran skjermen, blir større jo mer de elektroniske nettverkene har å tilby. Menneskers følelsesmessige behov kan aldri ivaretas ad rent elektronisk vei. Det personlige møte får derfor fornyet betydning. De frivillige organisasjonene, som ikke må forsømme å ta i bruk de nye virkemidlene, kan få en enda viktigere sosial rolle enn før, som *arenaer for forpliktende fellesskap.*

De fleste organisasjoner kan fungere som en skole i menneskelig samhandling, medbestemmelse og konfliktløsning. Gjennom deltagelse i en organisasjon kan unge mennesker danne seg en livsholdning og skaffe seg erfaringer de vanskelig kan få på annen måte.

Kampen om den enkeltes tid og oppmerksomhet er blitt hardere. Arbeidslivet krever tilsynelatende mer enn før – på bekostning av familie og fritid. Dobbeltarbeidende kvinner og menn rammes i økende grad av utbrenthet. På skolene er karakterpresset så stort at ungdommene må bruke mye av fritiden til lekselesning. Ren og skjær tidsnød begrenser deltagelsen i det frivillige organisasjonslivet for mange grupper. Men det er viktig å påpeke at nettopp de frivillige organisasjonene kan være et fristed, et nyttig korrektiv for mennesker som ellers legger igjen det meste av sin energi på arbeidsplassen.

De frivillige organisasjonene påvirkes av kommersialiseringen i samfunnslivet, som bidrar til å passivisere og føre mennesker inn i en stereotyp forbrukerrolle. De negative virkningene slår tyngst inn over mennesker som i utgangspunktet har svake nettverk og få interesser utenfor hjemmet. Deltagelse i organisasjonslivet gir menneskelige holdepunkter – sosial tilhørighet, trygghet og utviklingsmuligheter. Kommersialiseringen speiler og forsterker en almen endring i verdioppfatninger. Når verdiene endres, påvirkes motivene for å delta – eller snarere ikke delta - i frivillig arbeide. Det er på denne bakgrunn man må forstå svekkelsen i de verdibaserte organisasjonene og den sterke veksten i de kommersielle kultur- og fritidstilbudene.

Mens de etablerte medlemsorganisasjonene opplever motbør, vokser det frem nye organisasjonsformer. Mange av de nye organisasjoner finner man på områdene miljø, kultur og fritid. De siste årene har det oppstått flere "spontane" sammenslutninger, bygget rundt en enkelt sak eller en enkelt aksjon, og uten en fast medlemsbase. Disse organisasjonene legger gjerne større vekt på evne til improvisasjon og raske beslutninger enn på byråkratiske arbeidsformer og demokratisk forankring. Konsekvensen kan bli et kort og omtumlet liv for organisasjonen.

Mange av de frivillige organisasjonene deltar for fullt i internasjonaliseringen. Noen er sogar pionérer. Samspillet med nordiske myndigheter er ofte av avgjørende betydning for organisasjonene, både på hjemmebane og internasjonalt. Kontakten med de frivillige organisasjoner representerer en kilde til fornyelse for det offisielle nordiske samarbeidet. Internasjonaliseringen åpner nye muligheter for samarbeide mellom myndighetene og organisasjonene, og en av de mest spennende ser ut til å ligge i formidlingen av nordiske verdier i nærområdene.

4. Forslag og anbefalinger

4.1 Behov for økt kunnskap

Arbeidsgruppen har konstatert at det i dag ikke finnes noen komplett oversikt over de frivillige organisasjonene i Norden, ei heller systematiske sammenlignende studier. Arbeidsgruppen mener at det eksisterer et klart behov for økt kunnskap om den frivillige sektor i Norden. En bredere kunnskapsbase vil være både i organisasjonenes og i de politiske myndigheters interesse. Arbeidsgruppen anbefaler at det etableres et nytt nordisk forskningsprogram viet problemstillinger knyttet til de frivillige organisasjonene og deres rolle i samfunnet.

I tilknytning til den nye strategien for den frivillige sektor har Nordisk Ministerråd igangsatt det femårige forskningsprogrammet "De nordiske velfærdssamfund set i europæisk sammenhæng". Arbeidsgruppen vil for ordens skyld gjøre oppmerksom på at i programmet – som er tematisk avgrenset til *velferd* – utgjør de frivillige organisasjonenes betydning for velferdsutviklingen kun ett av elleve delemner som skal undersøkes. Forskningsprogrammet er bevilget DKK 1.637.000 det første året (1999). For år 2000 legges det opp til et tilskudd på DKK 8.849.000, mens man tenker seg en ramme på DKK 10.000.000 de påfølgende fire år. Arbeidsgruppen vil betone at forskningsprogrammet er nyttig, men at det ikke kan dekke utfordringene i frivillig sektor på en fyldestgjørende måte.

Arbeidsgruppen har merket seg at den norske frivillighetsmeldingen (St.meld. nr. 27 og St.meld. nr. 44) fremhever betydningen av en forsterket forskning på de frivillige organisasjonenes virksomhet. Meldingen nevner behovet for "empirisk kunnskap om organisasjonenes aktiviteter, oppslutning og struktur." I meldingen poengteres behovet for en belysning av "endringer i eierformer og inntektsgrunnlag, samt demokratiske prosesser og nye former for deltagelse." Forskningen bør "*gi innsikt i parallelle utviklingstrekk i andre land*" (uthevet her). I innstillingen til stortingsmeldingen (Innst. S. nr. 101 – 1998-99) forutsetter komitéflertallet at det norske Kulturdepartmentet følger opp ønsket om en økt forskningsinnsats.

Arbeidsgruppen slutter seg til synspunktene i frivillighetsmeldingen og komitéinnstillingen, og vil for egen del legge til at det kan være store faglige og økonomiske gevinster å hente ved en samordning av forskningen i de nordiske land. De mange likhetspunktene i den frivillige sektorens situasjon i de nordiske land gjør det rasjonelt å organisere en felles forskningsinnsats. Et eget forskningsprogram vil tilføre forskningen merverdi og øke den samlede nordiske kompetanse på frivillighetsområdet. Forskningsprogrammet vil være en manifestasjon av nordiske samfunnsverdier og et politisk håndslag til en frivillighetstradisjon som har fått fornyet aktualitet og betydning som følge

av utviklingen i EU og nærområdene (se også pkt. 4.2, Innflytelse i EU, og pkt. 4.5, Nærområdene).

Som et ledd i arbeidet med å styrke vilkårene for den frivillige innsats i Norden, er det etter gruppens oppfatning nødvendig å intensivere den nordiske forskningen på de frivillige organisasjonenes rolle *på bredfront*. Forskningen vil bl.a. kunne kaste lys over følgende grunnleggende spørsmål:

- Hvilke organisasjoner opplever i dag vekst og hvilke går tilbake – og hva skyldes de ulike utviklingstendensene?
- Hvilken betydning har alder, kjønn, bosted og sosial status for organisasjonsdeltagelsen?
- Hvordan påvirkes organisasjonslivet av endringer i verdioppfatninger?
- Hvordan endrer organisasjonenes virkemåte seg som et resultat av kommersialiseringen i samfunnslivet?
- Hvor reelt er det frivillige organisasjonsdemokratiet?

På bakgrunn av den informasjon arbeidsgruppen har fått fra forskermiljøet, mener gruppen at man kan anta at det på alle disse områdene finnes beslektede problemstillinger og interessante fellestrekk i utviklingen i de ulike nordiske land.

Arbeidsgruppen mener videre at det er behov for en gjennomgang av *dagens støtteordninger i Norden*, inklusive kriteriene for tildeling av budsjettmidler. Den statlige og kommunale støtte i de nordiske land i dag bør analyseres, ikke minst med henblikk på å vurdere de langsiktige konsekvensene av tendensen til økt offentlig resultatstyring. En undersøkelse av støtteordningene vil kunne gi grunnlag for en mer systematisk nordisk erfaringsutveksling og en bedre utnyttelse av de økonomiske ressursene (se også pkt. 4.2, Statlig resultatstyring).

Arbeidsgruppen vil peke på at vi er i den gunstige situasjon at nordiske samfunnsforskere allerede har et nært faglig samarbeide. Forskningsprogrammet, som kan organiseres med utgangspunkt i eksisterende nordiske forskernettverk, bør involvere universiteter og institutter i alle nordiske land og selvstyrende områder. På denne måten vil programmet ytterligere styrke det nordiske forskningsfellesskap på frivillighetsområdet.

Igangsettelsen av det nye forskningsprogrammet må skje i samsvar med prosedyrene i den nye *nordiske forskningspolitiske strategi*, som ble vedtatt på Nordisk Råds sesjon i november 1998 (B 171/nord). Nye prosedyrer for initiering av og beslutning om forskningsinitiativer er introdusert og vil bli praktisert for første gang i budsjettarbeidet for år 2000. Det nye forskningsprogrammet må fastlegges etter behandling i Nordisk Forskningspolitisk Råd (FPR), som er Nordisk Ministerråds rådgivende organ for forskningspolitiske spørsmål.

Arbeidsgruppen viser til at Nordenutvalget i sin innstilling til ministerrådsforslaget om en nordisk forskningspolitisk strategi understreker viktigheten

av "parlamentarisk påverkan (-) och kontroll". I innstillingen presiseres det at den nordiske forskningen må "utformas i enlighet med de rådande prioriteringar för det nordiska samarbetet".

Arbeidsgruppen mener at finansieringen av forskningsprogrammet må vurderes i forbindelse med budsjettarbeidet for år 2001.

FORSLAG 1. Arbeidsgruppen foreslår at Nordisk Ministerråd går i spissen for at det opprettes *et nytt forskningsprogram som spesifikt fokuserer på den frivillige sektor i Norden.* Programmet, som bør ledes og drives av nordiske forskere, bør ha tre grunnkomponenter: *For det første* bør det gjennomføres komparative analyser som kan synliggjøre det egenartede ved den nordiske frivillighetstradisjonen i et europeisk og globalt perspektiv. *For det annet* bør forskningen belyse likheter og ulikheter i nordiske myndigheters politikk, ikke minst ved utformingen av støtteordninger. *For det tredje* – og i forlengelsen av de to andre temaene – bør forskningen spesielt undersøke hvordan den særegne nordiske frivillighetstradisjonen best kan overleve innenfor det nye EU. Forskningsprogrammet bør strekke seg over fem år og ha en årlig ramme på maks. DKK 10.000.000 på det nordiske samarbeidsbudsjettet. Arbeidsgruppen forutsetter at det gjennomføres regelmessige evalueringer.

4.2 Nasjonale rammebetingelser

Statlig resultatstyring

Et gjennomgående fenomen i dag er organisasjonenes økende avhengighet av offentlige finansieringskilder. Overalt i Norden opplever organisasjoner at deres medlemsbase skrumper inn, samtidig som myndighetene ønsker avlastning i løsningen av velferdsoppgaver. Den gjensidige avhengigheten som dermed oppstår, befestes av en voksende tendens til *statlig resultatstyring* og andre former for offentlig påvirkning av organisasjonene. Et økende antall organisasjoner opptrer i dag i realiteten som *entrepenører* for staten.

I Sverige legges det opp til et nært samarbeide med utvalgte frivillige organisasjoner i regi av Socialstyrelsen. Samarbeidet er perspektivrikt, men ikke uproblematisk sett fra organisasjonenes synsvinkel. På den ene siden vil de organisasjoner som omfattes av ordningen, få muligheter til å forsterke satsningen på sine kjerneoppgaver. Socialstyrelsen vil bl.a. kunne utløse en mer målrettet innsats til beste for utsatte barn og deres familier. På den annen side vil et flertall organisasjoner falle utenfor ordningen. De bortvalgte vil lett kunne mene seg forfordelt, og kan i neste omgang se seg nødsaget til å endre sine prioriteringer for å være sikker på å motta økonomisk støtte.

I Danmark skjer det en omlegging som innebærer at kommunene får et større sosialpolitisk ansvar. Som en følge av den nye serviceloven fra 1998

forvalter kommunene nå hovedtyngden av de offentlige midler som tilfaller frivillige organisasjoner. Danske frivillige organisasjoner utfører i økende omfang tunge oppgaver innenfor bl.a. eldreomsorgen og barneomsorgen på oppdrag av kommunene. Myndighetene og organisasjonene veves sammen også institusjonelt, noe man f.eks kan se i København, hvor kommunen har opprettet et fast kontaktutvalg for byens politikere og organisasjoner som steller med frivillig sosialt arbeide.

EU ønsker å benytte frivillige nettverk til å motvirke sosial og økonomisk marginalisering, noe som skal skje gjennom en helhetlig europeisk politikk overfor organisasjonene. De nasjonale støtteordningene i nordiske EU-land vil bli påvirket og må kanskje endres. Det kan oppstå en spenning mellom EUs rammepolitikk, som har vært preget av tenkningen i sør- og sentral-europeiske land, og den nordiske frivillighetstradisjonen med dens vekt på demokrati og egeninnsats. EUs initiativer forsterker behovet for en gjennomgang av de ulike nasjonale støtteordninger i Norden.

Arbeidsgruppen mener det er viktig å bane vei for at nordiske myndigheter og organisasjoner på en enkel måte kan lære av hverandres erfaringer med ulike støtteordninger. Det foreslåtte forskningsprogram kan bidra til en intensivert gjensidig læring i Norden (se foregående punkt). Støtteordninger kan paradoksalt nok undergrave nettopp de kvaliteter ved frivillig aktivitet som de er ment å fremme, og arbeidsgruppen vil påpeke at forskningsbasert innsikt kan brukes til å motvirke denne iboende faren.

Forenklede støtteordninger

Flere organisasjoner som arbeidsgruppen har vært i kontakt med, klager over et omfattende papirarbeide. Det finnes et samstemt ønske om *forenklede støtteordninger*. Enklere prosedyrer er ønskelig av flere grunner: Gitt ønsket om et stadig tettere samarbeide med organisasjonene, risikerer offentlige organer å komme langt inn på organisasjonenes enemerker dersom de fastholder behovet for kompliserte støtteordninger. For det annet kan omstendelige søknader og detaljert rapportering legge beslag på uforholdsmessig mye tid og ressurser, noe som ikke minst kan ramme mindre organisasjoner som drives på frivillig basis uten et sekretariat med profesjonell kompetanse. Skjemaveldet synes å være spesielt utbredt i EU-systemet. Støtteordningen "Youth for Europe" er i henhold til nordiske ungdomsorganisasjoner vanskelig å forstå og gir lite igjen i forhold til innsatsen. Som et resultat har antallet søknader sunket (se også pkt. 4.3, Innflytelse i EU).

FORSLAG 2. Arbeidsgruppen mener at Nordisk Råd bør rette en appell til de nordiske parlamenter og regjeringer om en generell forenkling av støtteordningene for de frivillige organisasjonene. Arbeidsgruppen anbefaler at Nordenutvalget utarbeider forslag til rekommandasjon om spørsmålet.

Skatter og avgifter

Organisasjonenes aktivitetsnivå påvirkes også av offentlige *skatter og avgifter*. Det er grunn til å stille spørsmål ved om det i dagens situasjon, med økende rekrutteringsproblemer i organisasjonene, i det hele tatt er riktig å skattelegge frivillig arbeide. Idretten har i dag generelt bedre skattemessige vilkår enn resten av organisasjonslivet. Arbeidsgruppen vil peke på det urimelige i at idrettsorganisasjoner, som i dag i vid utstrekning drives av profesjonelle krefter på forretningsmessig grunnlag, skal være gunstigere stilt enn ideelle frivillige organisasjoner.

Det må være et mål at organisasjonene er mest mulig økonomisk selvhjulpne. Arbeidsgruppen mener at organisasjonene må kunne beholde mer av de inntekter de selv klarer å skape. I flere nordiske land kan det være nødvendig å vurdere en generell reduksjon i beskatningen av beløp som er innsamlet for ideelle formål. Tilsvarende bør man overveie å stimulere givergleden ved å utvide fradragsmulighetene.

Arbeidsgruppen vil påpeke at endringer i skatte- og avgiftssystemene er under overveielse i flere nordiske land. En fellesnordisk belysning av de mange kompliserte spørsmål på feltet er etter gruppens skjønn nyttig og påkrevet.

FORSLAG 3. Arbeidsgruppen foreslår at de nordiske regjeringene utreder en tilpasning av relevante skatter og avgifter med utgangspunkt i de ordninger som i dag fungerer gunstigst for organisasjonene. Bl.a. bør man se nærmere på moms, arveskatt og gaver.

4.3 Fellesnordisk innsats

Oppfølgningen av strategien for frivillig sektor

På Nordisk Råds sesjon i Oslo i november 1998 ble det som tidligere nevnt vedtatt en opptrapping av samarbeidet med de frivillige organisasjonene. Nordisk Ministerråd skal gjennomføre strategien for den frivillige sektor, og er pålagt å avlegge en årlig rapport til Nordisk Råd om oppfølgningen.

Nordisk Ministerråd har i budsjettforslaget for år 2000 (C2) fulgt opp rådets rekommandasjon (rek. 17/1998) ved å lage en oversikt over samarbeidet med den frivillige sektor, innbefattet en tverrgående oppsummering av bevilgningene til frivillige aktiviteter. Arbeidsgruppen finner det gledelig at informasjonen om den frivillige sektor på denne måten er blitt lettere tilgjengelig og håper at presentasjonen i budsjettforslaget for år 2000 kan danne mønster for rapporteringen i fremtiden. I neste budsjettforslag vil det være ønskelig med en oppstilling som gjør det lettere å sammenligne tilskuddene til de frivillige organisasjonene på de ulike områdene med de øvrige bevilgningene på samarbeidsbudsjettet.

NMR anslår at den frivillige sektor i år 2000 vil få et totalbeløp på DKK 65.724.000 (se diagram og tabell med sektorvis fordeling). Det må presiseres at beløpet omfatter *alle* midler som organisasjonene i en eller annen forstand har hånd om, og at det f.eks. ikke er foretatt et skille mellom forvaltningsoppgaver på kontrakt og tilskudd til aktiviteter og prosjekter av mer selvstendig karakter. Forståelsen av hva som utgjør frivillig virksomhet, kan forøvrig variere noe fra sektor til sektor. Tallene må m.a.o. tolkes med varsomhet.

I samarbeidsbudsjettet for 1999 avspeiles den nye satsningen på den frivillige sektor i følgende tre poster: Reisestøtte, tolkningsstøtte og prosjektsamarbeide (DKK 600.000), Kulturfondets fokus på frivillige organisasjoner (DKK 570.000) og forskningsprogram for velferdsspørsmål (DKK 1.600.000). Disse postene videreføres i budsjettet for år 2000. Det er ikke foreslått nye tiltak i budsjettforslaget for år 2000. Forskningsprogrammet for velferdsspørsmål er allerede omtalt (se pkt. 4.1, Behov for økt kunnskap). Arbeidsgruppen mener det er for tidlig å vurdere effekten av den økte støtten til tolkning og reiser og den nye utvekslingsordningen for organisasjonsrepresentanter. Utfordringene i nærområdene er diskutert i pkt. 4.5. I det følgende vil vi rette søkelyset mot Nordisk Kulturfonds innsats og noen sentrale fellesnordiske utfordringer i barne- og ungdomsarbeidet og i de frivillige organisasjonenes forhold til EU.

Midler til frivilligsektoren fordelt på samarbeidsområder

Alle beløp er tentative og hentet fra generalsekretærens budsjettforslag for 2000.

SAMARBEIDSOMRÅDER	TDKK
Kultursektoren	29650
Forskning og utdanning	16787
Fiskeri	680
Konsument	925
Arbeidsmarked og miljø	2762
Likestilling	300
Øvrig virksomhet	3320
Nærområdeprogrammet	11300
FRIVILLIGSEKTOREN TOTALT	**65724**

Nordisk Kulturfond

Nordisk Kulturfond, som er et selvstendig nordisk organ med et styre utpekt av Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd, har som oppgave å støtte det nordiske kultursamarbeidet. Kulturfondet utdeler hvert år ca. DKK 25.000.000

til ulike samarbeidsprosjekter innen kunst og kultur. Virksomheten er bl.a. beskrevet på fondets hjemmesider (www.kulturfonden.org).

Arbeidsgruppen erfarer at støtten fra Nordisk Kulturfond i stigende grad gis til *profesjonelle arrangører* av kulturbegivenheter, til mulig fortrengsel for aktiviteter med et frivillig, "spontant" preg. Det kan være en fare for at aktivitetene mer kommer istand for å oppfylle formelle søkekrav enn for å tilfredsstille ønsker med opphav i organisasjonene. Til bildet hører at mye av støtten går til prosjekter i regi av *offisielle nordiske institusjoner*.

I budsjettet for 1999 er det som nevnt satt av DKK 570.000 til kulturprosjekter drevet av frivillige organisasjoner. Arbeidsgruppen får opplyst at ca. 40% av midlene ved siste tildelingsrunde i 1998 gikk til frivillige aktører og at den vedtatte allokering på DKK 570.000 har liten praktisk betydning. I budsjettforslaget for år 2000 er det anslått at DKK 10.000.000 vil bli benyttet på frivillig sektor, hvilket tilsvarer ovennnevnte anslag på 40% av fondets midler. Det nye budsjettforslaget innebærer således ingen økning i innsatsen i forhold til frivillig sektor, og det ser heller ikke ut til at det vil bli foretatt presise prioriteringer innenfor rammen på DKK 10.000.000. Gruppen mener det i stedet bør formuleres en *strategisk målsetning* for de frivillige organisasjonenes andel på de kommende års budsjett. Forutsetningen er at Kulturfondet gis mulighet for å spille en mer proaktiv rolle, dvs. at behandlingen av innkomne søknader suppleres med flere egne initiativer overfor kulturlivet. En proaktiv linje vil også gjøre det lettere for Kulturfondet å bidra i nærområdesamarbeidet.

På sikt er det naturlig å foreta en grundigere gjennomgang av Kulturfondets målsetninger og fordelingsprinsipper. Gjennomgangen bør inneholde en vurdering av kriteriene for hva som skal regnes som frivillige kulturaktiviteter.

Forslag 4. Arbeidsgruppen foreslår at det fastsettes som et strategisk mål at 60% av fondets midler skal reserveres kulturaktiviteter arrangert av frivillige organisasjoner. Det er naturlig at kulturfondets styre utarbeider nærmere retningslinjer.

Barn og ungdom

En av de viktigste oppgaver i det nordiske samarbeidet overhodet, både for de offisielle samarbeidsorganene og for Norden-foreningene, er å gi nordiske ungdommer bedre muligheter for å komme i kontakt og gjøre seg kjent med forholdene i nabolandene. Arbeidsgruppen finner det oppmuntrende at nordiske skoleelever nå også kan knytte personlige bånd gjennom Internet. Det nordiske skoledatanettet ODIN (www.odin.dk) har laget et elektronisk kontaktgalleri, og VALHALLA (www.valhalla.org) formidler også kontakt. Ingenting er likevel viktigere enn at barn og ungdom kan treffes i det virkelige liv. Derfor må nordiske utvekslingstilbud vies ekstra oppmerksomhet.

På samarbeidsudsjettet må denne forståelsen komme til uttrykk i en solid og forutsigbar støtte til Nordplus-mini og andre utvekslingsprogrammer. Arbeidsgruppen vil spesielt fremheve behovet for å gi Nordplus-mini en god start. Arbeidsgruppen har notert seg at Nordplus-mini kommer igang som et pilotprosjekt sommeren 1999, og at det skal gjennomføres en evaluering av resultatene i august år 2000. Nordplus-mini, som retter seg inn mot elever på ungdomstrinnet (ned til 6. klasse), må bidra til en markant økning i utvekslingen av nordiske skoleklasser. Forutsetningen er at Nordplus-mini i fremtiden sikres en finansiering på samme nivå som Nordplus-junior, som i budsjettforslaget for år 2000 har en ramme på DKK 8.000.000.

I erkjennelse av at det kan være for sent å engasjere ungdommen i nordisk arbeide i 16-19-årsalderen, bør man prøve å utforme tiltak som kan appellere til de helt unge. Én mulighet er å senke aldersgrensen for Nordplus-mini, slik at barn under 12 år også kan delta.

Forslag 5. Arbeidsgruppen, som antar at Nordplus-mini etableres som en permanent ordning, anbefaler at Nordplus-mini gis samme budsjettmessige armslag som Nordplus-junior.

Det er nødvendig å pleie den nordiske interessen blant samfunnsengasjerte ungdommer. Nordisk Ministerråd har i en årrekke støttet samarbeidet mellom de nordiske søsterpartiene gjennom Nordisk Ungdomskomité, men prioriteringene de siste årene synes å ha blitt endret i disse organisasjonenes disfavør. De nasjonale kildene for støtte til nordiske samarbeide har også minsket. Arbeidsgruppen får opplyst at det i departementene i dag er vanskeligere å få bidrag til å besøke kolleger i Norden enn til å foreta reiser på kontinentet. Resultatet er at de nordiske ungdomspolitiske nettverkene er svakere enn på lenge. Mangelen på støtte ser også ut til å ha lagt en demper på aktivitetene i Ungdommens Nordiske Råd, som kommer sammen til ett større møte i året (se også forslag 13). Arbeidsgruppen mener det har dannet seg en ond sirkel som det er på tide å bryte.

Ungdomskomitéen har i sine retningslinjer bl.a. prioritert arrangementer rettet mot innvandrere. Erfaringene viser at det kommer få søknader fra innvandrergrupper. Søkemulighetene er lite kjent i miljøene, samtidig som innvandrerorganisasjonene faller utenfor støttekriteriene. Innvandrergruppene er hovedsaklig basert i hovedstedene og har gjerne en organisasjonsstruktur som gjør det vanskelig å oppfylle de formelle kriteriene. (Regelverket legger vekt på formelle krav vedrørende medlemstall, antall lokalforeninger o.l.) Det kan

være behov for å være mer fleksibel m.h.t. minstekravene for støtte til organisasjonene, spesielt når det gjelder prosjektstøtte.

Forslag 6. Arbeidsgruppen anbefaler at støtten til samarbeidet mellom nordiske ungdomspartier økes. Primært bør økningen gis i form av driftsmidler. Tilskudd bør også kunne gis til andre barne- og ungdomsorganisasjoner. Gruppen ser behov for en dialog mellom Nordisk Råd og Nordisk Ungdomskomité om kriterier og vilkår for støtte til barne- og ungdomsorganisasjoner.

Innflytelse i EU

Arbeidsgruppen vil peke på at de nordiske frivillige organisasjonene har en rekke felles interesser å ivareta i forhold til EU. Et stigende antall EU-programmer berører organisasjonslivet, noe som skaper nye oppgaver for nordiske organisasjoner. Det bør etter arbeidsgruppens vurdering være et overordnet mål å synliggjøre og markere den nordiske frivillighetstradisjonen i EU. Nordiske organisasjoner må i større grad enn hittil få anledning til å påvirke sine europeiske arbeidsbetingelser. De frivillige organisasjonene kan være effektive budbringere for nordiske verdier i EU-systemet, og arbeidsgruppen vil derfor fremheve at det er i nordiske myndigheters interesse at det frivillige Norden får innflytelse i Brussel.

De færreste organisasjoner har den nødvendige tid og kompetanse til å kartlegge og utnytte de nye finansieringsmulighetene i EU på egen hånd. Innenfor rammen av f.eks. Interreg-programmene finnes det store prosjekter som det kan være aktuelt for organisasjonene å delta i. Som vi har vært inne på tidligere i rapporten, er det et problem at det kan være tid- og arbeidskrevende å benytte seg av EUs støtteordninger. Det innfløkte byråkratiet i Brussel er uheldig sett i lys av at mulighetene for å hente støtte til frivillig arbeide ser ut til å bli flere, parallelt med at en stadig større andel av de nasjonale bevilgningene formidles gjennom EU.

Utfordringene for den frivillige sektor i EU representerer langt på vei uutforsket land. Det er maktpåliggende at de frivillige organisasjonene kommer på offensiven i Brussel. Arbeidsgruppen vil poengtere at de nordiske land på dette området kan oppnå mer ved en samlet opptreden enn hver for seg.

Forslag 7. Arbeidsgruppen tar til orde for at de nordiske regjeringene som en forsøksordning oppretter en fellesnordisk stilling som *attaché for den frivillige sektor*. Attachéens hovedoppgave bør være å fremme nordiske organisasjoners interesser i Brussel.

4.4 Samarbeidet med og blant de frivillige organisasjonene

Høringene har klarlagt at de frivillige organisasjonene i dag på forskjellig vis utvider samarbeidet seg imellom. Nordisk Råd bør støtte opp om denne tendensen.

Tradisjonelt finnes det et levende samarbeide blant nordiske søsterorganisasjoner. På en rekke fagområder finnes det nettverk eller s.k. paraplyer (fellesorganisasjoner). De tverrgående intiativene har av naturlige grunner vært færre. Det bør likevel nevnes at de nordiske paraplyene for ungdomsorganisasjonene lenge har hatt et nært samarbeide, noe som bl.a. skjer ved at generalsekretærene regelmessig kommer sammen til nordiske kontaktmøter (NKM).

Nye møteplasser?

Det er behov for en møteplass hvor de nordiske organisasjonene kan treffes og rådslå med Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Nordens Folkelige Forsamling, som har hatt møter annethvert år siden 1994, har vært tiltenkt denne oppgaven. Møtene har vært arrangert av Foreningene Nordens Forbund med finansiering fra Nordisk Ministerråd. Organisasjonenes erfaringer med Nordens Folkelige Forsamling later til å være blandede. Enkelte organisasjonsrepresentanter gir uttrykk for at forsamlingen favner for vidt til at det kan føres meningsfylte samtaler om organisasjonenes problemer. Dog er det liten tvil om forsamlingen har bidratt til å bevisstgjøre Nordisk Ministerrådet på betydningen av å slippe til den frivillige sektor i det praktiske nordiske samarbeidet.

Arbeidsgruppen er kjent med at NMR på ulike måter prøver å utvide kontakten med organisasjonslivet og at det skal holdes et møte med utvalgte organisasjoner i september 1999. Arbeidsgruppen vil oppfordre til at man på møtet drøfter nye samarbeidsformer, bl.a. med utgangspunkt i enkelte av de forslag gruppen presenterer i denne rapporten (se spesielt forslag 8). Et aktuelt eksempel på en ny samarbeidspartner for NMR er Friluftsrådet. Arbeidsgruppen støtter slike forsøk på å trekke inn nye organisasjoner og miljøer, utifra den overbevisning at det kan tilføre det offisielle samarbeidet friske impulser.

På den parlamentariske siden bør det også gjøres en innsats for å komme i tettere inngrep med den frivillige sektor. Den norske delegasjon til Nordisk Råd har i noen tid arrangert kontaktmøter med norske frivillige organisasjoner. Arbeidsgruppen mener dette er et eksempel til etterfølgelse og håper at det også i andre land kan holdes regelmessige møter mellom parlamentarikere og organisasjonsrepresentanter.

Arbeidsgruppen har bitt seg merke i at man i Sverige tidligere i år har etablert et nytt forum, "Ideell arena", hvor svenske frivillige organisasjonene fra ulike miljøer kan drøfte felles problemer og oppgaver på egne premisser. Arenaen har kommet istand for å styrke lederopplæringen og kompetanseutviklingen i den frivillige sektor. Gjennom arenaen er det bl.a. utviklet "erfacirklar", der hensikten er at frivillige ledere og forskere kan utveksle kunn-

skaper og erfaringer. Initiativtagerne har også opprettet undervisningstilbud innen IT. Arbeidsgruppen har fått opplyst at virkefeltet vil bli utvidet og at nye aktuelle temaer for arenaen vil være rekruttering av unge, finansieringsspørsmål og metodeutvikling. "Ideell arena", som i dag har et drøyt tyvetalls medlemmer, har i løpet av kort tid fått en viktig rolle i de svenske organisasjonenes interne samarbeide. Arenaen opptrer ikke som en interesseorganisasjon, men har indirekte bidratt til bedre koordinering vis-à-vis svenske myndigheter. I Norge finnes et lignende forum, FRISAM (frivillighetens samarbeidsorgan), som dog er opprettet av staten.

Arbeidsgruppen har merket seg at flere innvandrerorganisasjoner yter verdifulle bidrag til integreringen av annen og tredje generasjons innvandrere. Gjennom ulike tilbud lærer medlemmene hvordan man finner seg til rette i nordisk samfunnsliv. Gruppen har fått det inntrykk at organisasjonene lever relativt avsondret fra hverandre. Høringene antyder at organisasjonene kan ha nytte av hverandres erfaringer når det gjelder integreringen av innvandrere. Det finnes en gryende tendens til økt kontakt mellom innvandrergrupper både nasjonalt og innenfor en nordisk krets. I Norge har kontaktutvalget KIM bidratt til et bedre samarbeide mellom ungdommer med ulik etnisk bakgrunn. I november 1998 ble det arrangert et vellykket seminar for nordiske innvandrerungdommer i Stockholm. Det kan være behov for en bredere mønstring av vellykkede eksempler på hvordan organisasjonene hjelper medlemmene med å tilpasse seg nordiske samfunnsforhold. Det er også verdt å overveie om de etablerte nordiske organisasjonene kan stimuleres til å rekruttere medlemmer fra innvandrermiljøer.

Overfor gruppen understreker organisasjonsrepresentanter at det allerede finnes et høyt antall samarbeidsstrukturer og at nøkkelordet ved etablering av nye arenaer må være *organisasjonsutvikling*. Arenaene må tilføre organisasjonene noe genuint nytt.

Forslag 8. Arena-tanken bør etter arbeidsgruppens vurdering løftes opp på *nordisk* nivå. Man bør undersøke om Nordens Folkelige Forsamling kan videreutvikles til å bli en nordisk arena etter mønster av "Ideell arena". Omdannelsen kan f.eks. skje i tilknytning til neste møte i Nordens Folkelige Forsamling, som trolig finner sted i 2001. Arbeidsgruppen mener at det er naturlig at arrangørene også vurderer hvordan nordiske innvandrerorganisasjoner kan involveres.

Internet

Ny teknologi, ikke minst Internet, påvirker arbeidsformene i de frivillige organisasjonene, noe arbeidsgruppen bl.a. har fått informasjon om fra Amnesty Internationals svenske seksjon (www.amnesty.se). Internet har forlengst vist sitt potensiale som et effektivt kommunikasjonsmiddel, og det er

interessant å notere at organisasjonene ofte har gått foran i utviklingen av kreative løsninger. Fallgrubene er dog mange. Man skal være klar over at en satsning på Internet ikke er nok til å gjenopplive en passiv organisasjon. Interessante Internet-sider gir først mening når de bygger på organisasjonsaktivitet utenfor cyberspace. Det er naturlig at Nordisk Råd oppmuntrer til en positiv bruk av Internet i de frivillige organisasjonene. Det bør bl.a. være et offisielt nordisk mål å støtte Internet-initiativer som kan bidra til å knytte sammen et Norden som, ikke minst som en følge av utviklingen i samarbeidet rundt Østersjøen og i Barentsregionen, er blitt mer vidstrakt de siste årene.

Forslag 9. Arbeidsgruppen foreslår at Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd utlyser en *nordisk Internet-konkurranse* for de frivillige organisasjonene. Konkurransen skal løfte frem og premiere ildsjeler i organisasjonslivet som tar i bruk informasjonsteknologien på en nyskapende måte. Formålet med

konkurransen skal være å fremme de *menneskelige* sider ved kommunikasjonen. Internet-løsningene må være brukervennlige og forankret i nordisk språk og kultur, og bør bidra til å styrke samarbeidet mellom nordiske frivillige organisasjoner. Konkurransen kan med fordel knytte an til beslektede kulturaktiviteter i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Arbeidsgruppen foreslår at konkurransen utlyses i år 2000 og at vinnerne kåres i forbindelse med rådets 50-årsjubileum i år 2002.

Internet-tjenestene gir nye spennende muligheter til å opprettholde og forbedre kultursamarbeidet mellom Vest-Norden og resten av Norden. I samarbeide med Vestnordisk Råd bør Nordisk Ministerråd klarlegge hvordan man kan stimulere den elektroniske kommunikasjonen mellom de frivillige organisasjoner i de selvstyrende områdene og i de sentrale deler av Norden. Inspirasjon kan hentes hos Norden-foreningene, som benytter Internet som en støtte i det tradisjonelle arbeidet med å organisere brevveksling mellom nordiske skoleelever. Elevene kan skrive til hverandre ved hjelp av e-post, og det finnes nå egne hjemmesider for skolene som er med i Norden-foreningene (www.skolavis.norden.no). De nordiske datanettene ODIN og VALHALLA byr også på interessante lærdommer.

Den nye Internet-teknologien kan være *et redskap for de små språkene i Vest-Norden*. Støtte til frivillige organisasjoner som lager hjemmesider basert på et av de minste språkene i Norden, kan etter gruppens vurdering bli et nytt kulturpolitisk virkemiddel i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Arbeidsgruppen mener samtidig at ambisjonen må være at den nye teknologien skal fremme snarere enn hemme *den gjensidige språkforståelsen i Norden*. Etter

gruppens oppfatning bør de frivillige organisasjonenes hjemmesider som en hovedregel tilby informasjon på et av de nordiske hovedspråk.

Forslag 10. Arbeidsgruppen anbefaler at Nordisk Ministerråd i samarbeide med Vest-Nordisk Råd utreder hvordan Internet kan benyttes til å fornye kultursamarbeidet mellom Norden og Vest-Norden.

Foreningene Norden

Foreningene Norden har en nøkkelrolle i det nordiske samarbeidet (www.fnf.norden.no). Foreningene har i mange år gjort en enestående innsats innenfor skolesamarbeidet, vennskapssamarbeidet og den nordiske ungdomsutvekslingen. Foreningene Norden og Foreningene Nordens Forbund (FNF) administrerer flere støtteordninger og prosjekter på vegne av Nordisk Ministerråd. Arbeidsgruppen får opplyst at ca. DKK 14.000.000 av NMRs midler til den frivillige sektor blir kanalisert gjennom Norden-foreningene. Anslagsvis DKK 11.300.000 benyttes til programmer og prosjekter, mens de øvrige midler, DKK 2.700.000, går til FNFs drift og aktiviteter. Gruppen vil særlig trekke frem følgende ordninger og prosjekter drevet av Norden-foreningene:

- *Den nordiske biblioteksuke* (formidling av nordisk litteratur i samarbeide med biblioteker over hele Norden)
- *Hallå Norden!* (servicetelefon for nordiske borgere)
- *Nordjobb* (sommerjobber for ungdom innenfor Norden)
- *Nordpraktik* (arbeidspraksis for ungdommer fra Estland, Latvia, Litauen, Barentsregionen, St. Petersburg og Kaliningrad)
- *Østjobb* (sommerjobber for nordiske ungdommer i nærområdene)
- *Nordplus-mini* (utvekslingsordning for skoleelever – se også forslag 5 i denne rapport)
- *Nordskol* (stipendieordning for lærere i grunnskolesektoren).

Som omtalt tidligere i rapporten organiserer FNF også Nordens Folkelige Forsamling. FNF er dessuten ansvarlig for driften av de regionale nordiske informasjonskontorene.

Arbeidsgruppen mener at Foreningene Norden og FNF utfører et nyttig arbeide for NMR. Gruppen vil likevel peke på to sett betenkeligheter:

For det første kan en voksende oppdragsmengde for NMR gå på bekostning av de klassiske medlemsaktivitetene. Det er uheldig for alle parter dersom Foreningene Norden blir for opptatt av - og økonomisk avhengig av - samarbeidet med NMR. Selv om Foreningene Norden i 1998 hadde en tilstrømning av 4000 nye medlemmer, finnes det en fare for "forgubbing". Dersom det ikke lykkes å verve flere unge medlemmer, kan det være vanskelig å begrunne en uendret støtte.

For det annet har det vært gjentatte problemer med bevilgningene til de ulike utvekslingsordningene. Gruppen vil understreke at når et oppdrag først er gitt, må NMR sørge for fullfinansiering. Det kan ikke være riktig at Foreningene Norden må ta av egne midler for å kunne utføre offentlige oppgaver.

Forslag 11. Arbeidsgruppen ber Nordisk Ministerråd om en evaluering av Foreningene Norden og de ordninger som forvaltes gjennom FNF. Det er naturlig å foreta en prinsipiell vurdering av i hvilket omfang rene forvaltningsoppgaver skal overlates til frivillige organisasjoner.

4.5 Nærområdene

Strategiarbeidet

Utviklingen har gått til dels meget raskt etter at de baltiske land gjenvant sin frihet og Sovjetunionen ble oppløst. Nye samarbeidsmuligheter har åpnet seg for nordiske, baltiske og russiske organisasjoner. En samlet fellesnordisk strategi for kontakten med og støtten til nordiske frivillige organisasjoner som arbeider i nærområdene, må ta høyde for den hurtige utviklingen og de store variasjonene som eksisterer innenfor og mellom de baltiske land og Russland. En slik strategi må dels stå i dialog med Nordisk Ministerråds nærområdeprogram, og dels formes som et bidrag til Nordisk Råds parlamentariske nettverksbygging i nærområdene.

I arbeidet med den nye strategien må man bestrebe seg på å gjøre bruk av den betydelige praktiske erfaring nordiske institusjoner og lokale krefter har skaffet seg de siste åtte årene. Arbeidsgruppen antar bl.a. at lærdommer fra samarbeidsprosjekter i de baltiske land kan komme til nytte i Nordvest-Russland.

Gjennom høringene er gruppen blitt gjort oppmerksom på at det i dag ikke foreligger sikker viten om de frivillige organisasjonenes utbredelse og muligheter for innflytelse i nærområdene. Arbeidsgruppen mener at det i denne omgang ikke er riktig eller mulig å levere en fullblods samarbeidsstrategi langs de linjer det anmodes om i mandatet. Arbeidsgruppen vil anbefale at Nordisk Ministerråd foretar en grundig gjennomgang av situasjonen i nærområdene og organisjonenes virkefelt, slik at man får et mer solid grunnlag for å utforme en strategi enn man har i dag (se forslag 12).

Den fremtidige strategien for nærområdene bør etter arbeidsgruppens skjønn bygges rundt begrepene *ungdom* og *demokrati*. Arbeidsgruppen mener at strategiens utgangspunkt må være *nordiske fellesverdier* og *den nordiske frivillighetstradisjon*. De nordiske planene må utvikles på grunnlag av *dialog* og *erfaringsutveksling* med frivillige krefter i Baltikum og Nordvest-Russland. Som hittil må den nordiske innsatsen i nærområdene bidra til fremveksten av et sterkt *sivilt samfunn*. Alle nye tiltak må øke den *nordiske nytte*

i nærområdesamarbeidet. Gruppen mener det vil være uheldig å vente med nye initiativer til strategien foreligger og har derfor utformet et knippe forslag som anskueliggjør hva Nordisk Råd kan gjøre i nærområdene (se neste punkt, Aktuelle tiltak).

Selv om det nordiske engasjementet i nærområdene totalt sett er omfattende, bør det understrekes at støtten som formidles gjennom Nordisk Ministerråd, fortsatt er begrenset. Samarbeidsbudsjettet har en totalramme på DKK 732.308.000 i 1999. Nærområdeprogrammet er i 1999 bevilget DKK 65.554.000, hvilket representerer en økning på godt over DKK 10.000.000 i forhold til 1998. Anslaget foreslås dog redusert til

DKK 62.850.000 i år 2000. I henhold til langtidsbudsjettet som er utarbeidet av ministerrådssekretariatet, vil bevilgningene holde seg på dette nivået de nærmeste årene.

Ministerrådssekretariatet beregner at DKK 11.300.000 innenfor nærområdeprogrammet (dvs. omlag 18%) benyttes til samarbeide med frivillige organisasjoner. Stipendieordningen for Baltikum og Russland, som hittil har omfattet forskning og utdannelse, er nå utvidet til å inkludere frivillig sektor. Det skal gis prioritet til nettverksbygging på områdene helse og sosial velferd, barn og unge og kvinner og likestilling. Stipendieordningen har en totalramme på DKK 13.000.000 i budsjettforslaget for år 2000, hvorav 15% er tiltenkt nordiske organisasjoner som arbeider i nærområdene.

Under overskriften "Demokrati och medborgarpolitik" i nærområdeprogrammet finnes endel prosjekter som retter seg inn mot eller som involverer frivillige organisasjoner. Det er kanskje særlig grunn til å nevne prosjektet "Ideella organisationer och folkupplysning", som dreier seg om opplæringstilbud for ledere i frivillige organisasjoner. En database med oversikt over nordisk-baltiske NGO-prosjekter inngår i planene. Arbeidsgruppen antar at databasen vil gjøre det lettere å identifisere nye samarbeidsmuligheter i nærområdene og at det også vil være nyttig i forhold til det foreslåtte forskningsprogrammet for frivillig sektor (se forslagene 12 og 1). Prosjektet har et samlet budsjett på DKK 1.300.000 i den innledende toårsperioden 1999-2000.

I tillegg til hva som ytes gjennom nærområdeprogrammet, gis det midler til organisasjonsarbeide som berører nærområdene over endel poster innenfor de enkelte fagsektorer.

Arbeidsgruppen mener at denne satsningen er lovende, men at ambisjonsnivået må heves. Med gjennomslaget for begrepet "den nordlige dimensjon" i EU har de nordiske land i virkeligheten påtatt seg en enda sterkere forpliktelse i nærområdene. Det er et fellesnordisk ansvar å gi politisk innhold til den nordlige dimensjon, og arbeidsgruppen vil påpeke at det sivile samfunn må inngå i tenkningen omkring dimensjonen. En økt satsning på samarbeidsprosjekter som involverer nordiske, baltiske og russiske frivillige organisasjoner, kan være et klokt bidrag til både det sivile samfunn og den nordlige dimensjon.

Som antydet er det behov for en kartlegging av de fellesnordiske utfordringene i tilknytning til den frivillige sektor i nærområdene. Arbeidsgruppen ser for seg en gjennomgang med følgende elementer:

- En drøftelse av de politiske rammevilkårene for frivillige organisasjoner i nærområdene.
- En oppdatert oversikt over eksisterende baltisk-nordisk og russisk-nordisk NGO-samarbeide.
- En plan for hvordan man kan samarbeide med nordiske organisasjoner og institusjoner med erfaring og kompetanse fra nærområdene, inkludert de nordiske informasjonskontorene i Baltikum og Russland, de regionale informasjonskontorene i Norden og Foreningene Norden og deres baltiske og russiske søsterorganisasjoner.
- En utredning av hvordan man på nordisk side kan støtte lederopplæring og kompetanseutvikling i de frivillige organisasjoner i nærområdene.
- En vurdering av hvordan EUs programmer kan støtte opp under utviklingen av nordisk-baltiske-russiske prosjekter og nettverk.

En slik analyse, basert på et bredt tilfang av fakta om den aktuelle situasjon i nærområdene, er etter gruppens oppfatning en forutsetning for en vellykket fellesnordisk strategi.

Forslag 12. Arbeidsgruppen går inn for at det i regi av Nordisk Ministerråd nedsettes en gruppe med eksperter, inkl. organisasjonsrepresentanter, som kan kartlegge utfordringene i nærområdene og levere forslag til en samlet nordisk strategi for samarbeidet med de frivillige organisasjonene på grunnlag av bl.a. de retningslinjer som er trukket opp i denne rapporten.

Aktuelle tiltak

Ungdommens Nordiske Råd

Arbeidsgruppen mener det er verdt å se nærmere på mulighetene for å utvide det ungdomspolitiske samarbeidet med nærområdene. Ungdommens Nordiske Råd bør rustes opp til å kunne påta seg et hovedansvar i utviklingen av ungdomspolitiske nettverk i Norden og nærområdene. Arbeidsgruppen har merket seg at UNR arrangerte et nordisk-baltisk seminar i forbindelse med Nordisk Råds og Baltisk Forsamlings felles møte i Helsingfors i februar 1999. Denne typen møter er med på å skape de personlige kontakter som må være kjernen i alt internasjonalt samarbeide. Arbeidsgruppen har i høringer med

baltiske ungdomsrepresentanter fått signaler om at det er interesse for et utvidet samarbeide med nordiske krefter.

Forslag 13. Arbeidsgruppen foreslår at Ungdommens Nordiske Råd utarbeider *en plan for en systematisk utbygging av de nordiske ungdomspolitiske nettverkene i nærområdene.*

Østersjøregionen

En observasjon flere av våre kontaktpersoner har gjort seg, er at det er vanskelig å rekruttere medlemmer og tillitsvalgte til organisasjoner og partier i nærområdene. Reformlandene rundt Østersjøen sliter fortsatt med virkningene av ensrettingen i sovjettiden. Politiske partier – og organisert virksomhet i det hele tatt - omfattes av en ikke ubetydelig mistenksomhet. Organisasjonsdeltagelsen i nærområdene er lav, noe som kan virke dempende på utviklingen av det sivile samfunn. Baltiske representanter har overfor gruppen understreket at baltiske organisasjoner er avhengige av internasjonale kontakter for å kunne bygge seg opp.

Nordiske ungdomspartier og organisasjoner opplever også rekrutteringsproblemer, om enn i mer beskjeden skala. Nordiske erfaringer kan være relevante for baltere som prøver å utvikle moderne politiske ungdomsorganisasjoner.

Forslag 14. Arbeidsgruppen foreslår at Nordisk Råd arrangerer et seminar for *baltiske og nordiske ungdommer om demokratiets vilkår i østersjøregionen.* Deltagelsen bør ikke begrenses til ungdomspartiene, men bør omfatte et bredt spekter av frivillige organisasjoner som er opptatt av samfunnsspørsmål, kanskje særlig av sosial og miljømessig art. Arbeidsgruppen anbefaler at Nordisk Råd setter av DKK 150.000 til et slikt seminar i 2000 eller 2001.

Oppfølgning av Barentskonferansen

På den første Barentskonferansen for parlamentarikere, som ble holdt i Alta 7.-9. april 1999, ble det tatt til orde for et *ungdomsprogram i Barentsregionen* "med vekt på utveksling, utdannelse og nettverksbygging av frivillige organisasjoner." Konferansen vedtok en oppfordring til Nordisk Råd om å arrangere en konferanse for unge politikere fra Barentsregionen i år 2000. Arbeidsgruppen mener at demokratiske normer og arbeidsformer bør stå i fokus på denne konferansen. I sluttkommunikeet fra Barentskonferansen ble det presisert at demokratiutviklingen må styrkes gjennom et samarbeide mellom myndigheter og organisasjoner i regionen og gjennom støtte til samarbeidet organisasjonene imellom. Gruppen har merket seg betoningen av kvinnenett-

verk i Barentsregionen og vil fremheve at Norden burde ha gode forutsetninger for å bidra til en kvinnepolitisk mobilisering. Arbeidsgruppen noterer med glede at det er nedsatt en parlamentarisk ledet arbeidsgruppe som som skal sørge for at de politiske intensjonene fra Alta blir fulgt opp.

Forslag 15. Arbeidsgruppen foreslår at Nordenutvalget anmoder Presidiet og Nærområdeutvalget om å bli trukket med i planleggingen av konferansen for ungdomspolitikere i Barentsregionen i år 2000 og den øvrige oppfølgningen av Barentskonferansen.

5. Avsluttende bemerkninger

Arbeidsgruppen er overbevist om at samspillet mellom de frivillige organisasjonene og nordiske myndigheter kan fornye det nordiske samarbeidet. Av myndighetene kreves såvel klare målformuleringer som en fin hånd – en sikker fornemmelse av hvor langt det er mulig og ønskelig å påvirke organisasjonene. Arbeidsgruppen har betraktet det som sin viktigste oppgave å komme med nye ideer som kan utvide registeret for dette samspillet. Flere av ideene kan etter gruppens oppfatning iverksettes med en gang.

Parallelt må det arbeides med de langsiktige forutsetninger for et godt samarbeide. Økt kunnskap er alfa og omega. Med større innsikt i det mangfoldige nordiske organisasjonslivet og organisasjonenes voksende oppgaver i samfunnet, vil det være mulig å legge opp en klok politikk, både i en nasjonal sammenheng og innenfor fellesnordiske fora. Arbeidsgruppen mener at det foreslåtte femårige forskningsprogrammet for frivillig sektor kan bli en meget god investering for Norden.

Arbeidsgruppen oppfordrer Nordenutvalget til å fremme politiske forslag på basis av rapportens anbefalinger.

Vedlegg 1

Kontaktpersoner

Her gis en oversikt over sakkyndige som har deltatt i arbeidsgruppens høringer eller som gruppen på andre måter har vært i kontakt med.

Ardström, Bo J., förbundssekreterare, Riksförbundet Frivilliga Samhällsarbetare
Alm, Britt Marie, socialchef, Frälsningsarmén
Charestan, Fayez, ordförande, Syriska riksförbundet i Sverige
Denstad, Finn Y., internasjonal konsulent, Landsrådet for norske barne- og ungdomsorganisasjoner (LNU)
Dryselius, Gunilla, senior adviser (ansvarig för allianssamarbete), Rädda barnen i Sverige
Furuli, Lene, nasjonal konsulent, LNU
Goss, John, Manager, Baltic Youth Office, Kiel
Hellevang, Christian, nasjonal konsulent, LNU
Ilgius, Vaidotas, Director, NGO Support and information Center, Vilnius, Litauen
Jonasson, Lennart, direktör, Kommunförbundet, Sverige
Kareinen, Hannu, konsulent, Suomen Nuorisoyhteistyö Alliansi Ry
Lindbom, Miriam, marknadsansvarig, Amnesty International, svenska sektionen
Linde, Leif, direktör, Ungdomsstyrelsen, Stockholm
Lorentzen, Håkon, forskningsleder, Institutt for Samfunnsforskning, Oslo
Nyman, Minna, konsulent, Landsrådet för Sveriges Ungdomsorganisationer (LSU)
Näfver, Leif, enhetschef, Socialstyrelsen
Rasmussen, Per Loft, national sagsbehandler, Dansk Ungdoms Fællesråd
Ros, Maria, Amnesty International, svenska sektionen
Rute, Juri, Head of Youth Department, Tallinn Administration, Estland
Samuelson, Britt, insamlingschef, Rädda barnen i Sverige
Schmidt, Lisa, national konsulent, Dansk Ungdoms Fællesråd
Tveito, Terje, generalsekretær, Foreningene Nordens Forbund
Vaagland, Eva Jakobson, fung. direktør, Foreningen Norden i Norge

Vedlegg 2

Litteraturoversikt

Listen inneholder et utvalg rapporter, forskningsartikler, og annet aktuelt materiale om det frivillige organisasjonsliv i Norden. Enkelte notater er skrevet for gruppen.

Baltic Youth Information (Ostsee-Jugend Information), 1/98, Kiel

Bundesen, Peter, Lars Skov Henriksen and Anja Jørgensen: The Danish Voluntary Sector within the Field of Social Policy - an Overview, Aalborg University 1997

Det målrelaterade bidragssystemet. Ungdomsstyrelsens utvärdering av bidragssystemet för statsbidrag till ungdomsorganisationer, Stockholm 1997 (rapport)

Developing Democracy. Projects of Cooperation between Children and Youth Organisations in Norway and Central and Eastern Europe, LNU (The Norwegian Youth Council). U.å.

Estonian Youth Organisations and Organisations Dealing with Youth, Estonian Ministry of Education, Youth Department, Tallinn 1998

Fritid i skilda världar. En undersökning om ungdomar och fritid i ett nationellt og kontextuellt perspektiv. Av Per Nilsson. Ungdomsstyrelsens utredningar 11, Stockholm 1998

Helander, Voitto & Harri Laaksonen: The Finnish third sector: structural analysis and international comparison. Summary. Johns Hopkins Nonprofit Sector Series, 1999

Juliusdottir, Sigrun: Frivilligt arbete i Island, 1999 (forskningsnotat basert på data fra Johns Hopkins-prosjektet)

Klausen, Kurt Klaudi og Per Selle (red.): Frivillig organisering i Norden. TANO og Jurist- og Økonomforbundets Forlag, Oslo 1995

Frivillige organisasjoner. En kommentert bibliografi. Av Rolf K. Andersen, Ole Alexander Opdalshei og Håkon Lorentzen, FRISAM, frivillighetens samarbeidsorgan, Oslo 1996

Handlingsplan 1997-2000. Nordisk folkeopplysning og voksenoplæring. Utg. styringsgruppen FOVU, Nordisk Ministerråd 1997

Ibsen, Bjarne: Fordærver pengene foreningerne? Politica, tidsskrift for politisk videnskab, 29. årg. nr. 1, København 1997

Ideell Arena. Den ideella sektorns möte med det nya milleniet (presentasjonsnotat, 1998)

Ideell Arena – ett projekt för utveckling av kunskap, ledarskap och organisation i ideell sektor (notat formidlet av Rädda Barnen, Stockholm 1999)

Innst. S. nr 101 (1998-99). Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om statens forhold til frivillige organisasjoner. Styrking av aktivitet i lokale, frivillige organisasjoner

Lithuanian Human Development Report, UNDP, Vilnius 1998

Lorentzen, Håkon: Den nordiske frivillighetstradisjonen (notat, 1999)

Lorentzen, Håkon: Hva kan forskningen bidra med i den nordiske frivillighetstradisjonen? (notat, 1999)

Lorentzen, Håkon og Ole Alexander Opdalshei: Integrasjon gjennom frivillige organisasjoner, Rapport 97-19, Institutt for samfunnsforskning, Oslo 1997

Lundström, Tommy och Filip Wijkström: Från röst till service? Den svenska ideella sektorn i förändring, Sköndalsinstitutets skriftserie nr. 4, 3:e upplagan, Stockholm 1998

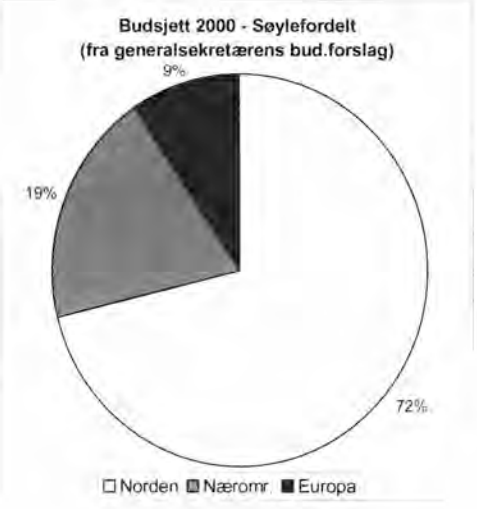
Lundström, Tommy and Filip Wijkström: The Nonprofit Sector in Sweden, Manchester University Press, Johns Hopkins Nonprofit Sector Series, December 1997

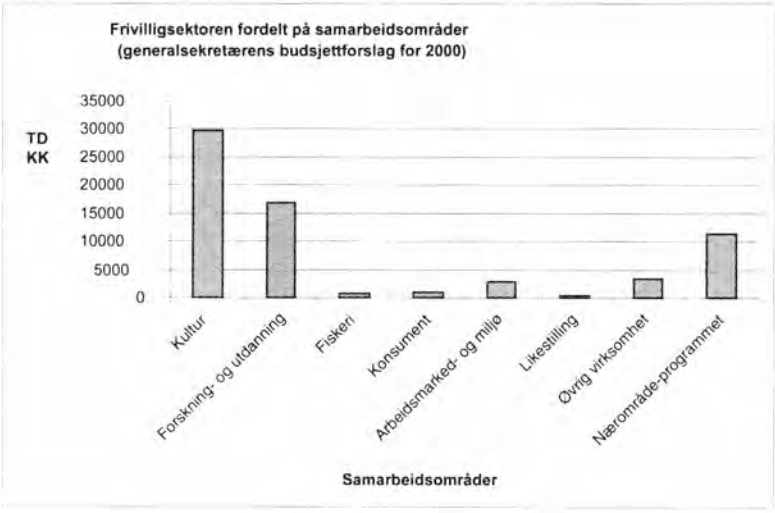
Mer bakgrund (notat om resultatstyrning), Socialstyrelsen, Stockholm 1998

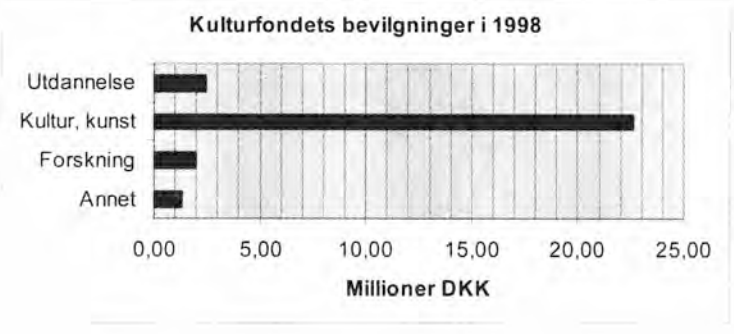
Micheleti, Michele: Det civila samhället och staten, Stockholm 1994

Ministerrådsforslag om en strategi for samarbejde med frivilligsektoren (B 178/nord)/Nordenutskottets betänkande över ministerrådsförslaget

Ministerrådsförslag om nordisk forskningspolitisk strategi (B 171/nord)/Nordenutskottets betänkande om ministerrådsförslaget
NGOs in Lithuania. National Public Opinion Survey Report, June 1998, Vilnius
Nordby, Trond, Håkon Lorentzen & Michele Micheletti: Who governs whom? State and organisations in modern societies, Rapport 95:7, Institutt for samfunnsforskning, Oslo 1995
Nordisk Ministerråd. Generalsekretærens forslag. Plandokument (C2) og budget 2000
Nordiska ministerrådets aktiviteter i Nordens närområden 1999
ODIN. Det nordiske skoledatanettet (www.odin.dk), brosjyre utgitt av Nordisk Ministerråd 1998 (red. Erla Sigurdardottir)
Planerna för det nordiska samarbetet (C2) samt Nordiska ministerrådets budget för 1999
Practical Guide for Lithuanian Non-Governmental Organisations, NGO Information and Support Centre, the Ministry of Foreign Affairs of the Netherlands, 1998
St. meld.nr. 27 (1996-97): Om statens forhold til frivillige organisasjoner om statens forhold til frivillige organisasjoner
Välfärd i samverkan – om kommunerna och frivilligsektorn. Svenska kommunförbundet, Stockholm 1999
Vaagland, Eva Jakobson: Å trø opp nordiske stier (notat, 1999)
Årsmelding 1998. Foreningene Nordens Forbund (FNF)

Frivilligsektoren fordelt på samarbeidsområder
(generalsekretærens budsjettforslag for 2000)
TD KK
35000
30000
25000
20000
15000
10000
5000
0
Kultur
Forskning- og utdanning
Fiskeri
Konsument
Arbeidsmarked- og miljø
Likestilling
Øvrig virksomhet
Nærområde-programmet
Samarbeidsområder

Kulturfondets bevilgninger i 1998
Utdannelse
Kultur, kunst
Forskning
Annet
0,00
5,00
10,00
15,00
20,00
25,00
Millioner DKK

Globaliseringens betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv.

Innehåll

Inledning: Mina utgångspunkter och förslag 00

1 Globalisering 00
1.1 Utvecklingen mot globalisering 00
1.2 Vad är globalisering? 00
1.3 Globaliseringen i dag – för och emot 00
1.4 Globaliseringen och nationalstaten 00
1.5 Globaliseringen och demokratin 00
1.6 Globalisering – regionalisering – regionen Norden 00

2 Kultur 00

3 Social välfärd 00

4 Arbete 00

5 Urbanisering och avfolkning 00

Bilaga: Uppgifter för Nordiska rådets Nordenutskott 00

Fotnoter 00

Inledning

Mina utgångspunkter och förslag

Ämnet för min rapport – ***Globaliseringen och dess betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv*** – är vidsträckt. Det uppdrag som jag fått från Nordenutskottet är inte närmare preciserat. Detta har utgjort både ett problem och en möjlighet för mig.

Redan under barndomen och ungdomstiden kom jag indirekt i nära kontakt med avlägsna delar av världen. Grannar och vänner från min hembygd i Långareds församling har varit verksamma som missionärer på olika håll i världen, däribland i Kina, Kongo, Burundi och Ecuador. I brev och berättelser fick jag höra hur människorna levde där och hur deras livsbetingelser kunde förbättras. Det var en självklarhet att man skulle bry sig om människors levnadsvillkor i andra delar av världen.

Föreningslivet var intensivt i min hembygd. I byn Loo i min hemförsamling fanns så mycket som 10-15 aktiva föreningar trots att antalet invånare bara var några hundra. Föreningarna, och då kanske framför allt nykterhetsrörelsen, hämtade inspiration från en annan del av världen, och då i hög grad från Amerika.

Kontakterna med andra länder har med åren blivit allt fler och mångfacetterade. Det gäller såväl i min hembygd som i det politiska arbetet. Här har naturligtvis det nordiska utbytet en särställning men jag ser också det allt livaktigare utbytet med andra delar av Europa som betydelsefullt.

Ett sådant exempel är senare tiders täta kontakter mellan Östersjöstaterna och Nordens parlamentariker och regeringar. Östersjömötet i Mariehamn på Åland denna månad (6-8 september) "mobiliserade" hela det gamla Hansaområdet. Idag, mindre än 10 år efter murens fall i Berlin, är det möjligt att överlägga öppet och förtroendefullt. Det ger förhoppningar för oss i Norden att bättre hantera de stora framtidsfrågorna. Det må gälla såväl välfärdsfrågor som säkerhetspolitik i en alltmer globaliserad värld.

Samarbetet inom Norden bygger på den värdegemenskap som finns mellan våra folk vilken får sitt starkaste uttryck genom kulturell och språklig gemenskap samt en gemensam syn på demokrati, miljö och grundläggande sociala rättigheter. Allt detta påverkas av globaliseringen. Under årens lopp har vi därför inom Nordenutskottet kommit att diskutera globaliseringfrågor vid ett antal tillfällen. Dessa meningsutbyten har varit en värdefull inspirationskälla för mig i rapportförfattandet.

En viktig utgångspunkt för rapporten är Nordenutskottets uppdrag. Uppdraget framgår av bilagan.

I arbetet med min rapport har jag läst och funderat, lyssnat och diskuterat frågeställningar kring globaliseringen och de stora samhällsförändringar som är förknippade med denna. Enligt min uppfattning medför globaliseringen

såväl möjligheter som hot. Rapporten utgör ett försök att kortfattat belysa ett mångfacetterat ämnesområde och att komma med förslag till framtida insatser.

I kommande avsnitt redovisas ett antal övergripande aspekter på globaliseringen. Därefter behandlas ett antal frågor som sammanhänger med denna under rubrikerna kultur, social välfärd, arbete respektive urbanisering och avfolkning.

Några **utgångspunkter** för mina förslag är följande.

I globaliseringens tidevarv vill jag plädera för ***utbyggd regional samverkan***. Nationalstaten har fortfarande en viktig roll att spela men samarbete mellan stater bör främjas på en rad områden. Detta underlättas av stor samstämmighet mellan exempelvis regelsystem och skattenivåer. Den nordliga dimensionen inom EU måste främjas och östutvidgningen tillmätas stor betydelse. (EU:s *nordliga dimension* innefattar unionens nordliga områden, EES-länderna Norge och Island, ansökarländerna i Östersjöområdet, nordvästra Ryssland och Kaliningrad samt angränsande havsområden norrut och i Östersjön.)

Samtidigt som jag förespråkar utbyggd regional samverkan finner jag det angeläget att de nordiska länderna ***motverkar tendenser till slutenhet mot omvärlden***, och då främst tredje världen. Den skuldavskrivning som för u-länderna är livsnödvändig har de nordiska länderna kraft – och plikt – att bereda väg för. Om det sker en skuldavskrivning så innebär den också ett gott bidrag till världsfreden. Jag kan vidare konstatera att vi befinner oss i en fas som innebär en förändrad roll för FN samt ökat regionalt och internationellt agerande utanför världssamfundets ramar.

Tillväxten och ***marknadsekonomin*** har stor betydelse. Tillväxt får dock inte innebära rovdrift, utan hänsyn skall tas till miljö och människor. Marknadsekonomin skall enligt min uppfattning ha stort utrymme, men lagstiftaren måste ange förutsättningar och gränser. Här bör också behovet av samarbete med andra länder betonas. Inte minst är detta angeläget för att motverka de störningar som uppstår och sprids genom globaliseringen, bl.a. till följd av rörligheten på den världsomspännande finansmarknaden.

När det gäller ***arbete och arbetslöshet*** finner jag det viktigt att arbetsmarknaden vidgas till nya områden. Arbetslösheten är i regel inte orsakad av brist på arbete. Bakom den ligger i stället tre andra brister:

- brist på lönsamma företag,
- brist på offentliga medel och
- brister i vår förmåga att organisera arbetslivet.

Det är dessa brister som måste åtgärdas!

Paradoxalt nog kan vi i dag se TV-program från många avlägsna länder i världen men inte från våra nordiska grannländers public service-kanaler. Vårt nordiska kulturarv, vår nordiska språkförståelse och inte minst kunskapen om samhällsskicket i våra grannländer skulle främjas av att vi hade möjlighet att

se varandras TV-program. I dag finns tekniska lösningar för ett sådant utbyte – avgörande är den politiska viljan.

Folkrörelsernas betydelse finner jag anledning att särskilt betona. Med folkrörelser avser jag sådana rörelser som bär upp en idé och en önskan hos medlemmarna att på olika sätt förändra samhället. Vidare kännetecknas de av att enskilda i samverkan med andra uträttar något i första hand för sina medmänniskor. Jag ser förnyade och stärkta folkrörelser som en viktig "nerifrånkraft" i globaliseringens tidevarv där så många beslut fattas någonstans långt uppe och långt borta. Frivilligt och ideellt arbete behövs för att främja demokratin!

Mina förslag är följande:

beträffande Globaliseringsfrågor generellt

att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet i sitt arbete under de kommande åren ägnar stor och ökande uppmärksamhet åt olika aspekter på globaliseringen och dess betydelse ur ett nordiskt perspektiv,

beträffande Globalisering – demokrati

att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet ägnar särskild uppmärksamhet åt hur nationalstaternas roll förändras till följd av globaliseringen samt åt att stärka folkrörelsernas och frivilligorganisationernas roll i syfte att ge ökat utrymme åt "nerifrånkrafter" och att demokratisera den globala styrningen,

att särskilda ansträngningar görs för att med utgångspunkt från erfarenheterna i de nordiska länderna sprida erfarenheter av folkrörelser, byalag och folkbildning utanför Norden samt att uppmärksamhet ägnas åt möjligheterna att fördjupa demokratin genom förbättrade förutsättningar att samarbeta och kommunicera oberoende av avstånd,

att ansträngningarna intensifieras för att motverka globalt organiserad brottslighet, vilken utgör ett hot mot nationalstaterna och deras medborgare,

beträffande Globalisering - regionalisering

att de nordiska länderna medverkar till att regional samverkan vidareutvecklas och främjas såväl inom ramen för EU- och EES-samarbetet som när det gäller andra kontakter i närområdet, särskilt med de baltiska länderna. Också den nordliga dimensionen inom EU måste tillmätas stor vikt,

beträffande Globalisering - kulturpolitik

att insatser görs för att främja sådant ungdomsutbyte som kan stärka en positiv nationell och kulturell medvetenhet,

att uppmärksamhet ägnas frågan om kulturell globalisering – global kultur genom likriktning av konsumtionsmönster och livsstilar där särskilt våldets glorifiering och exploatering av barn och ungdom beaktas och motverkas,

att erforderliga åtgärder snarast vidtas för att invånarna i de nordiska länderna skall kunna se TV-program från de nordiska grannländernas public service-kanaler,

att uppmärksamhet ägnas möjligheterna att ta tillvara de komparativa fördelar som Norden kan ha genom sin internationalistiska tradition och till följd av erfarenheterna av arbete genom folkrörelser och nätverk,

att möjligheterna till arbete i annat nordiskt land främjas i syfte att öka nordisk gemenskap och förståelse,

att betydelsen betonas av arbete som integrationsfaktor för invandrare samt av att främja mångkulturell kompetens i arbetslivet,

att frågan om kulturens betydelse som lokaliseringsfaktor för företag och för rekrytering av nyckelpersonal utreds,

beträffande Globalisering – socialpolitik m.m.

att de nordiska länderna agerar gemensamt i internationella organisationer för att främja goda levnadsvillkor i utvecklingsländer och nyindustrialiserade länder. Det gäller exempelvis inom Internationella arbetsorganisationen (ILO) i fråga om tillskapande av sociala rättigheter för att motverka social dumpning och i Världshälsorganisationen (WHO) för att förbättra folkhälsan,

att Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet skall intensifiera diskussionen om hur mycket av rätten att själv besluta om välfärdsmodellen som man vill förbehålla sig,

att diskussionen bl.a. bör behandla frågan om ett gemensamt nordiskt inflytande skall eftersträvas i Europasammanhang för att flytta de europeiska positionerna i välfärdsfrågor i nordisk riktning,

att diskussionen vidare bör föras för att klarlägga om det finns tillräcklig samstämmighet i Norden om vilka delar av den nordiska välfärdsmodellen som man helst vill slå vakt om och i vilken utsträckning som harmoniseringar påverkar handlingsfriheten när det gäller välfärdsvalen,

att frågan uppmärksammas om vad lättrörliga skattebaser till följd av ökad Internethandel kan innebära när det gäller möjligheterna att finansiera välfärden,

att åtgärder vidtas för att på det internationella planet främja en folkhälsostrategi för alkohol som kan bidra till att minska hälsoproblem och utslagning, exempelvis genom opinionsbildning och insatser beträffande alkohol och trafik, alkohol på arbetsplatserna, under graviditet samt åldersgränser vid försäljning och servering av alkohol samt alkoholreklam, särskilt när den riktas mot ungdomar,

att uppmärksamhet ägnas möjligheterna att ta tillvara de komparativa fördelar som Norden kan ha genom god baskompetens hos befolkningen och vana vid flexibel arbetsorganisation,

att åtgärder vidtas för att skyndsamt underlätta möjligheterna till gränspendling i Norden men också mellan Norden och angränsande EU-länder

samt för att frågan om flyttbidrag inom Norden skyndsamt skall komma till en lösning,

att studier genomförs av hur social ekonomi med rötter i folkrörelserna (kooperativ, medarbetarägda företag, föreningar med ekonomisk verksamhet, stiftelser med allmännyttiga mål samt nätverk, byautvecklingsgrupper och ideella föreningar) kan bidra till regional utveckling,

att studier genomförs av hur kooperativa och ideella föreningar inom och utom Norden kan driva verksamhet för barn och ungdomar utanför skoltid, stötta ensamföräldrar, bryta segregation, utveckla missbrukarvård och öka funktionshindrades möjligheter att försörja sig,

att ett nordiskt erfarenhetsutbyte sker beträffande insatser för att motverka segregation i storstäder och då särskilt insatser för att ge unga människor en god start i livet.

***

Jag hoppas att det på många punkter skall vara möjligt att uppnå samsyn mellan olika partier och grupper i de globaliseringsfrågor som jag lyfter fram. Här utgör den långa traditionen av nordiskt samarbete en solid grund att stå på.

Utifrån mina förhoppningar om samsyn i många frågor vill jag slutligen citera Lars Leijonborgs bok *Nya frihetstiden. Om makten över våra liv* (1999): *"För mig är det slående hur just de liberala idéerna, på en solid bas av genomtänkt människosyn och moraliska värderingar, om demokrati, tolerans, socialt ansvar, internationalism och marknadsekonomi, är de bäst lämpade att hantera de utmaningar vi står inför i globaliseringens tidevarv."*

Jag vill rikta ett tack till Eva Kvarfordt, vanligtvis verksam som föredragande i riksdagens arbetsmarknadsutskott, som i egenskap av expert bistått mig i utarbetandet av avsnitten 1-5 i rapporten. Vidare vill jag tacka Guðrún Garðarsdóttir, rådssekreterare vid Nordiska rådet, som bidragit med impulser under arbetets gång.

Min förhoppning är att rapporten skall ge underlag för en ytterligare intensifierad debatt om Norden och framtiden. Men det är bråttom. Globaliseringen rullar vidare med hög hastighet och stor tyngd. Därför måste vi – nordiska politiker – konkret och aktivt anta den utmaning som globaliseringen innebär. Detta är en stimulerande och oerhört angelägen uppgift!

Alingsås i september 1999

Elver Jonsson
Ledamot i Nordenutskottet (fp), S

1 Globalisering

1.1 Utvecklingen mot globalisering

Globaliseringen har djupa historiska rötter. Dess bakgrund sträcker sig tillbaka till Sidenvägens kamelkaravaner från 100-talet f.Kr. och framöver, till portugisernas kolonisering av Västafrika på 1400-talet och till färdigställandet av Suezkanalen under 1800-talets andra hälft. Utvecklingen av allt bättre kommunikationer har varit och är en förutsättning för globaliseringen.

Under århundradena från 1400- till 1800-talet var det framför allt sjöfartens utveckling som möjliggjorde kontroll av territorier i andra världsdelar. Under 1900-talet har också flyg och datakommunikation – framför allt Internet – haft stor betydelse. Under sjöfartens storhetstid var det framför allt kustregionerna som påverkades; i dag är det möjligt att kommunicera med de mest avlägsna delar av jordklotet via Internet.

Globaliseringen förknippas med att den kapitalistiska marknadsekonomin sprids över hela världen och kan ses som en långsiktig trend som har nått särskilt stor styrka efter andra världskriget och kanske framför allt från 1980-talet. Avregleringar, informationsteknologi och elektronisk handel har skapat helt nya förutsättningar för utvecklingen.

Ovan betraktas globaliseringen i ett *långsiktigt historiskt perspektiv*. Den kan också studeras i andra tidsperspektiv. Om man ser på världsekonomins *långsiktiga ekonomiska cykler* finner man att globaliseringen utvecklats med olika kraft under olika perioder. Vidare kan sambandet mellan globalisering och *kortsiktig ekonomisk konjunktur* studeras. Beroende på vilket tidsperspektiv man anlägger kan iakttagelser och slutsatser bli olika. Denna rapport inriktas framför allt på de två senare tidsperspektiven.

1.2 Vad är globalisering?

Ingen vedertagen definition

Det finns ingen vedertagen definition av begreppet globalisering. Olika forskare och samhällsdebattörer lägger olika innebörd i det och har skilda infallsvinklar.

Erik Allardt[1] påpekar att ordet globalisering har en mängd olika betydelser både som slagord och som samhällsvetenskaplig term. Två definierade kännetecken brukar dock betraktas som centrala, menar han.

Det *ena* är att kommunikationen mellan olika delar av världen, globen, har blivit så snabb, att händelser och åtgärder på en sida av jordklotet praktiskt taget omedelbart har konsekvenser för samfund och individer på andra delar av jorden. Det *andra* kännetecknet är att vissa globala relationer, främst marknadsrelationerna, blivit allt mer autonoma och inte längre kan styras av nationalstater. Enskilda nationalstaters förmåga att styra samhällsutvecklingen minskar väsentligt.

Erik Allardt anser att det vore ofruktbart att en gång för alla försöka fastslå vad globaliseringen inbegriper. Vi får nöja oss med inledande, beskrivande definitioner såsom den, att globaliseringen innefattar tendenser till att vissa sociala företeelser är på väg att bli världsomfattande och till att de enskilda nationalstaternas möjlighet att styra utvecklingen har minskat, menar han.

Spännvidd och djup

Globaliseringen har, vilket Raimo Väyrynen[2] framhåller, två tydliga aspekter: *spännvidd respektive djup. Beslut och åtgärder kan leda till avsevärda konsekvenser för aktörer långt, långt bort.*

Världens nordligaste Internetcafé finns i Innaarsuit på Grönland, 700 km norr om polcirkeln. Adressen dit är www.dr.dk/harddisk/inet-gre.htm

För att beslut och åtgärder i en del av världen skall kunna spridas till en annan del av världen måste det ske en överföring. Globalisering förutsätter att det finns omfattande internationella flöden av gods och kapital liksom väl fungerande kommunikationsteknologi.

Globaliseringsprocesser

Globaliseringen förknippas med ekonomi, teknologi, politik och kultur. Så här har Riccardo Petrella[3)] delat in globaliseringsprocesserna:

- *Ekonomi*

Globalisering av finansmarknader och kapitalägande genom dels företagsförvärv, dels kapitalets internationella rörlighet; globalisering av marknader och konkurrensstrategier genom affärsverksamhet på global nivå.

- *Teknologi*

Globalisering av forsknings- och utvecklingsarbete samt information via affärsverksamhet och nätverk för kommunikation med åtföljande förändringar i produktionsstrukturen.

- *Politik*

Globalisering av styrning, makt och regelsystem genom transnationellt politiskt samarbete; globalisering genom politisk integration av världen under ledning av dominerande makter; uppkomst av global styrning.

- *Kultur*

Globalisering och likriktning av livsstilar och konsumtionsmönster under inflytande av massmedier och företag; globalisering av uppfattningar och värderingar genom transnationella sociala rörelser, "världsmedborgare"; opposition mot globaliseringen.

Alla dessa processer *hänger samman och överlappar varandra.*

Begreppet globalisering behöver preciseras och användas med större omsorg och urskillning, anser Lars Ingelstam.[4] Samtidigt, menar han, är det intressant att ett begrepp som globalisering har kunnat ge ny aktualitet åt många kritiska tankelinjer kring vår världs utveckling: fattigdom, utslagning, arbetslöshet, miljöförstöring, främlingskap, väpnat våld ... Ingelstams slutsats blir att vi gör klokt i att lyssna till både "alarmisterna" och de "förståndiga" ännu en tid. Uppenbart är att globaliseringen trycker på en känslig punkt i det moderna samhällets självförståelse, menar han.

1.3 Globaliseringen i dag – för och emot

För och emot

Ur utpräglat marknadsliberal synvinkel[5] anses globaliseringen leda till en gränslös värld som binds samman av marknaden. I ett sådant system är staterna inte längre de viktigaste ekonomiska enheterna utan det är i stället koncernerna och företagen som skapar sina egna transnationella system för produktion och handel.

Marknadsföringen blir alltmer likartad i skilda delar av världen. Det leder till en alltmer likartad efterfrågan från konsumenterna. Samtidigt har en fri och oberoende marknad för global finansverksamhet utvecklats. I den gränslösa ekonomins värld är det nätverk av koncerner och företag som styr - kapitalet är i hög grad oberoende av nationalstaterna.

I företagens och kapitalets nätverk decentraliseras beslutsfattandet. Koncernledningarnas uppgift blir att samordna och underlätta verksamheten. Om den lokala efterfrågan skiljer sig från den globala har det transnationella företaget med decentraliserad struktur större anpassningsmöjligheter.

Det extremt marknadsliberala synsättet har mött invändningar från många håll, påpekar Raimo Väyrynen.[6] Vissa forskare och debattörer menar att globaliseringen är en ojämn, sammansatt och mångdimensionell process. Det är inte alls självklart att staterna får minskad makt och att värderingar och sociala förhållanden blir alltmer lika över hela världen. I stället kan globaliseringen

medföra ökade politiska och kulturella skillnader som leder till sammandrabbningar mellan regioner eller kulturer.

Mer radikala forskare och debattörer, exempelvis Stephen Gill,[7] hävdar att globaliseringen är en nyliberal företeelse som tillskapats av det transnationella kapitalet. Syftet är att rättfärdiga kapitalets dominans, vare sig man uppfattar maktförskjutningen som oundviklig eller som önskvärd. Det transnationella kapitalet skapar en "marknadscivilisation" och kommer genom sin makt att i allt större utsträckning övervaka och kontrollera människor, organisationer och ekonomier.

Zygmut Bauman[8] ser inte någonting positivt i globaliseringen. Den för med sig segregation och utstötning av svaga och lågutbildade medan eliten gynnas.

Globala strukturförändringar för att minska kostnaderna och öka vinsterna leder i högkostnadsländer till krav på minskade offentliga utgifter, friställning av arbetstagare och till större löneskillnader. Detta leder till oro och protester bland dem som drabbas av förändringar och inskränkningar.

Påverkan

Globaliseringen kan vidare betraktas i termer av påverkan. På den globala marknaden standardiseras exempelvis priser, kvalitet och smak. Enskilda företag och länder anpassar sig till denna utveckling för att överleva i den internationella konkurrensen. Det är inte regelrätt tvång som ligger bakom denna form av internationalisering utan i stället en medvetenhet om vad som krävs till följd av den globala konkurrensen. På det här sättet leder globaliseringen till ökad konkurrens och större osäkerhet om hur länge konkurrensfördelar kan bestå.

Centrum - periferi

Dynamiken i globaliseringen tillskapas framför allt i världsekonomins centrum, alltså i de rikaste ekonomierna. Därifrån sprids effekterna ut mot periferin. Raimo Väyrynen[9] hävdar att eftersom dess riktning går uppifrån och ner så leder det ovillkorligen till att de starka gynnas. Det är de starka som har förmågan att leda transnationella verksamheter samt att utveckla institutioner och idéer som legitimerar dessa verksamheter. De svaga har knappast något alternativ. De måste anpassa sig till nya ekonomiska och politiska realiteter som påtvingas dem utifrån.[10]

Liknande tankegångar förs fram i årsrapporten 1999 från FN:s utvecklingsorgan UNDP.[11] Där sägs att globaliseringen öppnar stora möjligheter att berika människors liv och till att skapa gemensamma värderingar på global nivå. Men marknaden har tillåtits dominera processen och fördelar och möjligheter har inte blivit jämlikt spridda. Resultatet av detta är enligt UNDP en "grotesk" och farlig polarisering mellan å ena sidan människor och länder som drar nytta av systemet och å den andra de som främst påverkas passivt.

Det globala gapet mellan dem som har och dem som inget har vidgas, skriver Human Development Report 1999.

> *"Den typiske Internetanvändaren i världen är en man, yngre än 35 år, med universitetsexamen och hög inkomst, som lever i stadsmiljö och talar engelska – han tillhör en verklig elitmiljö.*
> *Nästan 80 % av alla websidor är på engelska. Ändå är det färre än 10 % av jordens befolkning som talar engelska."*
> *Human Development Report 1999*

1.4 Globaliseringen och nationalstaten

Leder globaliseringen till nationalstaternas död och därmed också till undergången för nationell demokrati i den form som finns i dag? Raimo Väyrynen[12)] menar att även om det finns tecken på en sådan utveckling så är den inte sannolik. Nationalstaternas betydelse minskar visserligen men de är på intet sätt på väg att försvinna. Alla utmaningar gentemot nationalstaten beror inte heller på globaliseringsprocessen, utan har en rad olika orsaker. Väyrynen delar in skälen i tre huvudgrupper.

1. Utmaningar inom nationalstaterna: krav på uppdelning av stater och samhällen efter etniska, religiösa och språkliga gränser. Orsakerna ligger framför allt inom nationsgränserna men globaliseringen spelar in. De rubbningar som globaliseringen medför kan leda till en längtan tillbaka till äldre samhällsformer. De som allra starkast söker sin etniska eller religiösa identitet är ofta lågutbildade som har små möjligheter att göra sig gällande och att dra nytta av den globala ekonomin.

2. Utmaningar av transnationell karaktär: makt förs över i sidled till marknader; annat icke-statligt agerande sker över nationsgränser. Det gäller t.ex. organiserad brottslighet kring illegal vapenhandel, prostitution samt narkotika- och alkoholsmuggling m.m. Också transnationella näringslivsorganisationer kan sägas utmana nationalstaten.

> *Värdet av den illegala droghandeln uppskattades till 400 miljarder dollar år 1995. Det motsvarar ungefär åtta procent av världshandeln, vilket är mer än världshandeln med järn och stål eller motorfordon, eller ungefär lika mycket som handeln med textilier samt gas och olja.*
> *Human Development Report 1999*

Det transnationella kapitalets ökade makt har lett till att nationalstaterna fått minskade möjligheter att fatta självständiga beslut. Statens roll förändras från kontroll av produktionen till att, allt oftare, stödja och främja åtgärder för att uppnå större marknadsandelar.

3. Utmaningar av global karaktär: förekomsten av transnationella sociala rörelser har ökat markant på senare år. Miljörörelsen utgör exempel på en transnationell rörelse som har haft stor betydelse för förändringarna av miljödebatten och – politiken. Genom lokala aktioner, transnationell organisation och engagemang för hela jordklotet har den kompletterat nationalstaternas roll i miljöpolitiken.

"I dagens värld angår allt alla."
Vaçlav Havel i anförande vid University of Washington 22 april 1993

Kapitalets rörlighet och nya transnationella företagsstrukturer, exempelvis strategiska allianser, medför att nationalstaternas handlingsutrymme minskar. Staten kan sägas vara klämd mellan väljarna och marknaden, menar Väyrynen. Globaliseringen skapar ett tryck på att minska den offentliga sektorn samtidigt som den leder till krav från medborgarna på att tillhandahålla offentlig service och på att vidta åtgärder mot fattigdom i andra delar av världen. Följden av detta blir ökad politisk rörlighet i industriländerna.

Som exempel på att transnationella rörelser påverkar enskilda stater kan Island nämnas. Albert Jónsson,[13)] verksam i den isländske statsministerns kansli, menar att landet genom sitt stora beroende av fiske, valfångst och turism, i hög grad är beroende av den internationella miljöopinionen.

1.5 Globaliseringen och demokratin

Globaliseringen av ekonomin genom handel med omvärlden, direktinvesteringar och ekonomisk integration har lett till att gamla tiders stabiliseringspolitik inte längre fungerar. Det behövs nya sätt att upprätthålla internationell ordning och stabilitet. Vad som erfordras beskrivs ofta med termen *'global governance'*, global styrning.

UNDP pekar i Human Development Report 1999[14)] på globaliseringens negativa effekter i form av ökad marginalisering av fattiga länder och människor samt ökad osäkerhet och ojämlikhet. Men rapporten hävdar samtidigt att de negativa effekterna kan motverkas. Politiskt engagemang på global nivå kan göra detta möjligt. Genom starkare styrning – på lokal, nationell, regional och global nivå – kan fördelarna med konkurrerande marknader behållas samtidigt som tydliga regler och gränser slås fast.

I UNDP-rapporten presenteras en rad förslag, däribland om inrättande av ett globalt forum för dialog mellan multinationella företag, fackföreningar och frivilligorganisationer i syfte att vidga den globala styrningen samt att ge rika och fattiga människor bättre möjligheter att komma till tals i den globala beslutsprocessen. Vidare föreslås bl.a. att världshandelsorganisationen WTO får rätt att inkludera antitrustvillkor i uppföranderegler för multinationella företag, att ett oberoende rättshjälps- och ombudsmannaorgan inrättas för att

bistå fattiga länder vid internationella förhandlingar i WTO samt att regionala regler och avtal träffas på arbetsmarknads- och miljöområdet för att ge stöd åt utvecklingsländer att motstå påtryckningar i internationella förhandlingar.

Det behövs alltså samordnade internationella insatser för att finna lösningar på transnationella eller överstatliga problem som regeringarna var för sig är oförmögna att lösa. Enligt Ulrich Beck[15] söker nationalstaterna svaren på globaliseringen genom att "sluta leden". De måste träffa sådana avtal och bygga upp sådana nätverk att de dels motar de nationella företagen i grind så att de inte längre kan spela ut staterna mot varandra, dels kan förnya sitt sätt att utöva makt och att forma samhället.

De former för internationell samordning som prövas är av många slag. WTO, OECD och Internationella valutafonden är exempel på s.k. supranationella organisationer. På regional nivå finns exempelvis EU, NAFTA och ASEAN. Där finns också mellanstatliga organ som Nordiska rådet och Benelux-ländernas samarbetsorgan Benelux-Unionen. En av fördelarna med den form av samarbete som Nordiska rådet representerar är att den omfattar alla partier i deltagarländernas parlament, menar Anne-Marie Slaughter.[16] Inget politiskt parti eller grupp inom regeringen kan ta monopol på denna form av samarbete.

Albert Jónsson[17] betonar starkt den betydelse som internationella organisationer och avtal har för små länder. Det är inte bara regelsystemen i sig som stärker småstaternas rättigheter utan också de oskrivna regler, normer, som utvecklats. Enligt Jónsson är det framför allt sådana faktorer som har säkerställt Islands överhöghet över sina fiskebankar.

Frivilligorganisationernas roll är viktig, enligt Raimo Väyrynen.[18] De som är kritiska mot globaliseringen ser den som en process som går uppifrån och ner. De menar att människor påtvingas de villkor som ställs upp av världsmarknaden, och som många gånger formas i samförstånd med regeringar. Därför behöver det civila samhället stärkas. Frivilligorganisationerna bör inte bara ha direktkontakt med regeringar utan också med de globala marknadskrafterna. Den globala styrningen måste bli mer demokratisk. Det behövs också en process nerifrån och upp.

1.6 Globalisering – regionalisering – regionen Norden

Globaliseringen under efterkrigstiden har ägt rum *parallellt med en kraftig regionalisering*. Genom samarbete försöker nationalstaterna som nämnts finna former för att hantera överstatliga problem. Tydligaste exemplet på detta är kanske det allt tätare EU-samarbetet.

Utvecklingen mot regionalt samarbete beror på att den ekonomiska framgången i ett land i hög grad hänger samman med vad som händer i den region där landet är beläget. Ett exempel på detta är att den ekonomiska tillväxttakten i EU-länderna, med ett fåtal undantag, har varit likartad under en 20-25-årsperiod.[19]

Handelsströmmarna mellan EU-länderna har ökat under många år och gör så fortfarande sett i förhållande till BNP. Under senare år har också handeln med resten av världen utvecklats kraftigt. Kopplingarna mellan regionen EU och andra globala regioner har ökat. Producenter i EU exporterar i större utsträckning till länder utanför unionen samtidigt som motsvarande import till EU också växer.

I Norden går fortfarande stora handelsströmmar mellan grannländerna, oavsett EU-medlemskap eller ej. Det svenska näringslivet kan nämnas som exempel. Dess internationalisering börjar i Norden, konstaterade Dagens Nyheter i en artikel i maj 1999.[20] Inte mindre än 40 procent av de svenska företagsförvärven 1998 skedde i Norge, Danmark och Finland. Mindre än 20 procent ägde rum i världen utanför Europa.

Också inom EU – och inom enskilda länder – sker en *ekonomisk regionalisering*. Vissa regioner blir motorer i den ekonomiska utvecklingen. Detta är funktionella regioner som är konkurrensmässiga i en internationell arbetsdelning. Samtidigt sker, påpekar Øivind Østerud,[21] en *politisk regionalisering som paradoxalt nog går på tvärs mot den ekonomiska regionaliseringen. Den rör gamla historiska regioner som exempelvis Skottland, de baskiska provinserna och Lombardiet.*

Regioner och regionalt samarbete röner stor uppmärksamhet i Norden i dag. Hur kan de två halvorna av Öresund finna varandra? Frågan bildar utgångspunkt för forskningsprogrammet Själland och Skåne före, under och efter bron. Forskningssamarbetet sker mellan elva universitet runt Öresund kring områdena samhälle, kultur och miljö.[22] Också det regionala samarbetet i Östersjöregionen är föremål för stort intresse.

Frågan om en *nordlig dimension i EU:s politik* har uppmärksammats alltmer på senare tid, inte minst under Finlands pågående ordförandeskap i ministerrådet. Under senare tid är det framför allt Finland som har drivit frågan i EU. Ett förslag med likartad innebörd lades år 1998 fram av tre ledande nordiska liberaler, Uffe Elleman-Jensen, Lars Leijonborg och Ole Norrback.[23]

Källa: North no 4/5 Jan 1999.

Syftet med den nordliga dimensionen[24)] är framför allt att främja ekonomisk utveckling, stabilitet och säkerhet i regionen samt att behandla gränsöverskridande frågor. Vidare skall den bidra till att minska skillnaderna i levnadsstandard samt till att reducera miljöhot och nukleära hot.

Rent geografiskt avgränsas den nordliga dimensionen till unionens egna nordliga områden, EES-länderna Norge och Island, ansökarländerna i Östersjöområdet, nordvästra Ryssland och Kaliningrad samt angränsande havsområden norrut och i Östersjön.

EU stöder på olika sätt gränsregionalt samarbete genom bl.a. gemenskapsinitiativet Interreg. I augusti 1999 var nordiska länder involverade i totalt 15 gränsregionala Interreg IIA-projekt.

Nordiska Interreg IIA-projekt

Källa: www.lace.dk/lace.nsf/sider/Adresser

2. Kultur

Kulturbegreppet har diskuterats i många nordiska sammanhang. Vid Nordiska rådets stora kulturkonferens 1997 under rubriken *Nordisk kultur under internationell press*[25)] bekände sig många av föredragshållarna till ett brett kulturbegrepp. Man poängterade att kultur inte bara handlar om konstutställningar, musik och litteratur, utan också om idéer och traditioner i vidare bemärkelse. Kulturen, i betydelsen värderingar, tankar och världsuppfatt-

ningar, sades till och med vara det viktigaste arv vi lämnar efter oss till kommande generationer.

Kulturen kan ses som en bärare av idéer och symboler. Den påverkar vårt sätt att se på världen och gör att vi skapar institutioner och agerar på olika sätt.

Globalisering = McWorld-kultur?

Leder då den kulturella globaliseringen till likriktning och till uppkomsten av vad som brukar kallas "CocaCola-kultur" eller "McWorld-kultur"? Det är inte alls säkert. I västvärlden skall vi inte ta för givet att den tekniska dominans vi har i dag skall bestå för all framtid och dominera resten av världen, hävdar John Tomlinson.[26)]

Det finns inte någon global kosmopolitisk kultur som kan ersätta nationella värderingar och identiteter. Detta hävdar Anthony D. Smith.[27)] Han anser att kulturer inte bara är lokala och nationella, utan att det samtidigt existerar både multinationella kulturområden och transnationella ideologier.

Kanske skulle man kunna hävda att kulturen är global antingen därför att aktörerna *godtar gemensamma transnationella normer* för den verksamhet de är involverade i (t.ex. internationellt vedertagna regler för affärstransaktioner) eller därför att den transnationella kulturyttringen *uppstår och sprids oberoende av nationsgränser*, menar Raimo Väyrynen.[28)] *Han anser att det finns olika former av transnationella kulturer. De kan delas in i kategorier utifrån social grund (intressegrupp respektive värderingar) och placering i social hierarki (eliten respektive massorna).*

Kulturell globalisering – men ingen global kultur

Slutsatsen blir enligt Väyrynen att man kan tala om kulturell globalisering fast det inte finns någon egentlig global kultur. Även om många värderingar, idéer och symboler sprids över världen med hjälp av ekonomiska och tekniska globaliseringskrafter har detta dock inte resulterat i någon homogen global kultur. Tvärtom har "den västerländska världsrevolutionen" mötts av en rad "motkrafter" av transnationell och lokal karaktär. Globaliseringen driver inte fram en enda homogen global kultur som alla lokalsamhällen måste anpassa sig till. I stället möjliggör och kanske också uppmuntrar globaliseringen mångfald.

I anslutning till detta resonemang finns det kanske anledning att erinra om vad som påpekades i avsnitt 1.2, nämligen att olika globaliseringsprocesser *hänger samman och överlappar varandra*. Kulturens globalisering är därmed nära sammanlänkad med ekonomisk, teknisk och politisk globalisering.

Nationell och kulturell medvetenhet

Det finns tecken på att en ny form av identitetskänsla samt nationell och/eller kulturell medvetenhet vuxit fram på senare år. Denna utveckling är både på gott och ont.

Inför en UNESCO-konferens 1999 om kulturell pluralism[29] pekade organisationen på en ökad förekomst av konflikter där exempelvis etniska, religiösa, språkliga eller andra kulturellt avgränsade grupper är involverade. I en tid av förändringar och instabilitet har människor ett starkt behov av tillhörighet och identifikation, av att ha en förankring i samhället och av att acceptera legitimiteten hos sina politiska institutioner. Kan idealet om ett mångkulturellt samhälle ge människor en tillräckligt konkret känsla av tillhörighet? undrar UNESCO.

Utvecklingen mot stärkt identitet och nationell medvetenhet har också positiva aspekter. Det finns tecken på framväxt av en mer nyanserad syn på vad som är nationell särart och på ökad medvetenhet om vad som är det egna landets kulturella värden.

Uppfattningar i den riktningen förs fram i rapporten *"Børn med tv"*[30] som redovisar en undersökning av hur införandet av TV-mediet har påverkat barnens kultur på Färöarna. Som sista nordiskt land fick Färöarna TV 1984.

Med elva års mellanrum har man där undersökt TV:s påverkan på levnadssätt, språk samt förhållningssätt till könsroller och yrkesval. I rapporten diskuteras om de ökande kontakterna med omvärlden och det dagliga mötet med andra länder genom TV kan vara en av förklaringarna till den stärkta nationalkänslan på Färöarna. Genom TV kommer hela världen in i hemmet vilket kan öka behovet av en trygg förankring i den egna kulturen. Också i andra länder kan man se en tendens till att det uppstår en motkraft och att det läggs större vikt vid det närliggande, på den nationella kulturen och språket, samtidigt som en kraftfull internationalisering äger rum.

Ungdomar från olika kulturer kan lära av varandra och ge impulser. I samband med Inuit Circumpolar Conference i Nuuk 1998 inbjöds samiska ungdomar att framträda med musik och teater.
Samiska Anna, 14 år, berättar om både likheter och olikheter. När det gäller musik är både samiska och grönländska ungdomar intresserade av popmusik och techno. I den unga samiska musiken förenar man i dag många gånger techno med traditionell joik. Detta väckte förvåning och stort intresse bland de grönländska ungdomarna. Tänk att man vågar förändra och vidareutveckla den traditionella musiken!

Skola - högre utbildning - arbetsliv

Den kulturella globaliseringen påverkar skola och utbildningsväsende i övrigt. Medieexplosionen gör att det i dag finns så många nya mediekanaler att skolan inte kan göra anspråk på det kunskapsmonopol som exempelvis 1960-talets skola hade. Lars Gustaf Andersson[31] menar att det bakom detta finns mer än bara de faktiska förändringarna, exempelvis kabel-TV, Internet och cd-rom.

Det är inte bara kulturen i sig som har förändrats utan också hur man ser på den. Det finns i dag, menar Andersson, andra perspektiv på vad som är kultur och vad som är kunskap. Dessa perspektiv, som i och för sig kan vara motsägelsefulla, måste man ta hänsyn till i skolan.

I gymnasial och eftergymnasial utbildning får vad som ofta benämns 'internationell utbildning' allt större utrymme. Denna utveckling kan noteras exempelvis vid många högskolor och universitet i Norden. Utvecklingen är positiv på många sätt menar Roland Robertson,[32] eftersom den tyder på ökat intresse för globala förhållanden. Samtidigt är drivkraften många gånger egenintresse av nationell eller regional art. Utbildningen inriktas ofta på ekonomi, statsvetenskap och internationella relationer samt andra "nyttoinriktade" ämnen, och mindre på kulturella eller sociologiska studier.

Två exempel på 'internationell utbildning':
a) En sommarkurs i interkulturell kommunikation och interkulturella relationer anordnades 1999 vid Jyväskylä universitet med syftet att fördjupa såväl teoretisk som praktisk förståelse för interkulturell kompetens på ett antal områden, exempelvis media och kommunikation, affärsverksamhet och företagsledning samt arbete i mångkulturella grupper. Kursen organiserades i samarbete med universitet i Tyskland, Belgien och Portugal.
b) Global Project Coordination, ett kurssamarbete mellan Tekniska högskolan i Stockholm, Stanford-universitetet i San Francisco och Singapores nationella universitet där studenter vid de tre högskolorna läser samma kurs samtidigt. En och samma föreläsning kan exempelvis inledas i Stockholm och avslutas vid Stanford. Alla kursdeltagarna ser och hör varandra via Internet. Huvuddelen av kursen utgörs av projektarbete. Genom tidsskillnaderna drivs detta vidare dygnet runt med hjälp av bl.a. e-post.

Det är ett välkänt faktum att förvärvsarbete har stor betydelse som integrationsfaktor. I många sammanhang poängteras exempelvis att arbete är ett av de viktigaste sätten att integrera invandrare. Sannolikt har förvärvsarbete i ett annat nordiskt land stor betydelse när det gäller att öka förståelsen för kulturen och språket i våra grannländer. Detta gäller rimligen såväl infödda som icke infödda nordbor. I avsnitt 4 berörs kortfattat den gemensamma nordiska arbetsmarknaden.

Folkrörelser

Frivilligorganisationer och folkrörelser har en viktig roll när det gäller att främja demokratin i globaliseringens tidevarv. I avsnitt 1.5 refereras Raimo

Väyrynen som betonar vikten av att stärka det civila samhället och att främja en process nerifrån och upp.

Arbetarrörelsen, väckelserörelsen och nykterhetsrörelsen har betytt mycket för moderniseringen och demokratiseringen av Sverige och andra länder. Där skolades människor till praktisk demokrati. Oavsett social tillhörighet eller ekonomisk situation vägde allas röster lika mycket.

Hans Lindblad[33)] beskriver hur nykterhetsrörelsen innebar att vanliga människor blev engagerade i något de själva bestämde över. Här var det inte pengarna och överheten som avgjorde. Man lärde sig föreningsteknik och praktisk demokrati, dvs. debatt före beslut och att alla hade en röst vid avgörandet. Detta var till stor nytta när den allmänna rösträtten senare infördes och många människor med dessa erfarenheter kom in i kommunala organ, landsting och riksdag.

"Det finns än i dag ett optimistiskt drag i den nordiska kulturen. Möjligheterna till en positiv utveckling ifrågasätts inte på allvar, naturen kan korrigeras med kulturen, därav den stora tilltro man hyser för pedagogiken – en framtidsorienterad och praktiskt inriktad verksamhet som syftar till att göra det möjligt för var och en, oavsett utgångspunkt, att påverka sina egna villkor.
Denna grundläggande filosofi utmärker bl.a. folkbildningen, för oss utlänningar så starkt förknippad med Norden, och som i ett nötskal ger oss värdefulla indicier om det nordiska snillet. Tillgång till kunskap kopplas samman med medborgaransvar, med människans delaktighet i sitt samhälle, vilket förutsätter frivillig anslutning, utan påtryckningar och på lika villkor för alla."
Jean-François Battail, "Norden från ett kontinentalt perspektiv" ur "En okänd själ. På jakt efter det nordiska". Nordiska rådet, Nord 1991:25.

Tillsammans med frikyrkorörelsen sökte nykterhetsrörelsen skapa en moral byggd på människors egna ställningstaganden, menar Hans Lindblad. Den ville forma ett samhälle där det inte var överhetens påbud som gällde utan där medborgarna själva formulerade mål och värderingar - självdisciplin i stället för underkastelse under privilegierade grupper.

Det faktum att nykterhetsrörelsen har sitt ursprung i en annan del av världen, USA, illustrerar hur betydelsefulla kontakter med nya idéer och förhållningssätt varit också tidigare.

3 Social välfärd

Globaliseringen, demokratin och välfärden

I avsnitt 1.4 redovisas uppfattningen att globaliseringen skapar ett tryck på att minska den offentliga sektorn samtidigt som medborgarna ställer krav på att den samhälleliga servicen skall upprätthållas. Finns det då möjlighet att, med nuvarande globaliseringstendenser, bibehålla politisk demokrati och centrala egenskaper hos den nordiska välfärdsstaten?

Dessa frågor hänger intimt ihop, menar Erik Allardt i ett seminarieinlägg för den svenska Demokratiutredningen.[34)] Undersökningar visar att en stor majoritet av befolkningen vill bibehålla samhällets socialpolitiska institutioner och välfärdsprogram. Förutsättningen för att bevara dem är enligt Allardt att den existerande politiska demokratin kan bibehållas.

Den nordiska välfärdsmodellen[35)] utgår kortfattat uttryckt från att välfärden skall omfatta alla medborgare, den skall vara universell. Samhället har skyldighet att se till att den sociala välfärden uppnås med samhällspolitiska medel snarare än genom marknadsmekanismer. Behovsprövning ses som socialt diskriminerande.

Gösta Esping-Andersen[36)] delar in världens välfärdsmodeller i tre grupper: liberala,[37)] korporatistiska[38)] och socialdemokratiska modeller. Den sistnämnda kallas också den institutionella eller nordiska modellen. Den nordiska modellen är extremt individinriktad. På många håll utanför Norden ser man familjen som en viktig välfärdsproducent.

Gradvisa förändringar av välfärdssystemet

Globaliseringen, och dess halvväga variant, europeiseringen, kommer att ha konsekvenser för välfärdssystemet även om drastiska förändringar inte är troliga, bedömer Erik Allardt.[39)] EU har tills vidare deklarerat att socialpolitik och välfärdsprogram i huvudsak hör till de enskilda nationalstaternas intressesfär. Ändå är det uppenbart att många EU-beslut om åtgärder och resursfördelning påverkar välfärden.

Allardt menar att även om inga verkligt drastiska förändringar av den svenska (nordiska) välfärdsmodellen är på väg är det troligt att globaliseringen och europeiseringen leder till justeringar i många detaljer. Han tror att vår välfärdsmodell kommer att revideras en smula under inflytande av både den korporatistiska och den liberala modellen. På längre sikt kommer antagligen familjen att åter börja betraktas som välfärdsproducent i högre grad än under de senaste tre-fyra decennierna.

Gerda Falkner[40)] hävdar att det inom EU pågår en omfattande samordning av medlemsstaternas socialpolitik och att gemensamma minimiregler utvecklas.

Vart tar pendeln vägen? frågar Gunnar Wetterberg[41)] med anledning av diskussionen om välfärdspolitikens utveckling. Han poängterar att lösning-

arna varit olika under olika skeden och menar att det i diskussionen om den framtida välfärden är mest rationellt att utgå från vad vi vill att den skall innehålla, snarare än vem som skall stå för den och hur den skall tillhandahållas. Några krav kan de flesta ställa upp på, menar Wetterberg: alla skall ha rätt till en mininivå i fråga om köpkraft som var och en är garanterad, oavsett vad som händer; de flesta vill ha någon slags inkomsttrygghet; alla skall ha tillgång till god vård och omsorg.

Med detta är det emellertid inte sagt, vilken roll staten och det offentliga bäst kan spela, poängterar Wetterberg. På flera områden skulle det vara möjligt att minska den, på ännu fler skulle det vara möjligt att minska de offentliga utgifterna, utan att för den skull äventyra innehållet i välfärden.

Det är inte lätt att skilja yttre utmaningar till följd av globaliseringen från inre för den nordiska välfärdsmodellen, poängterar Pekka Kosonen.[42] När han skrev sin artikel i början av 1990-talet konstaterade han att hög arbetslöshet tillsammans med försämringar i arbetslöshets- och sjukförsäkringarna hade gjort att skillnaderna mellan de nordiska ländernas förmåner och motsvarande förmåner i EU-länderna krympt.

Förändringar av sociala skyddsnät i EU

Som framgått finns ett nära samband mellan globaliseringen och det som Allardt (se ovan) kallar europeiseringen. I vilken utsträckning påverkas välfärdsmodellerna i olika länder av europeiseringen? Svaret på den frågan är komplext men viss vägledning kan man få av EU-kommissionens årliga sammanställningar av socialt skydd i medlemsländerna.[43]

I en öppen världsekonomi är oron stor för konkurrens från produkter som framställs på andra håll i världen utan att belastas av höga sociala kostnader. Därför, menar EU-kommissionen, ser medlemsstaterna över sina ersättningssystem, minskar arbetsgivarnas åtaganden och ökar den finansiella kontrollen.

Det finns enligt kommissionen en rad likartade utvecklingstendenser i EU-staterna när det gäller socialt skydd. Nedan redovisas några huvuddrag i denna utveckling, enligt den nyss nämnda sammanställningen.

Det sker en *omorientering från sociala ersättningar i riktning mot återgång till arbete*. Genom aktivering skall antalet personer som lever på bidrag eller ersättningar minskas. Ersättningsperioder kortas och ersättningsvillkor skärps. I många länder har man ändrat definitionen på vad som skall vara "lämpligt arbete" (t.ex. om en arbetslös måste acceptera att gå ner i lön och/eller byta yrke och ort, om detta är nödvändigt för att bryta arbetslösheten).

På en del håll låter man också ersättningstagare behålla visst stöd under en begränsad period förutsatt att vederbörande återgår till arbetsmarknaden. Åtgärder för att ge långtidsarbetslösa arbete blir vanligare, bl.a. genom praktik inom offentlig sektor. Arbetskraftskostnaderna för låginkomsttagare

minskas genom direkta eller indirekta subventioner till arbetsgivare. Sjukförsäkringen förändras så att den skall främja rehabilitering.

> *"... socialt skydd måste i dag handla om något extra, det måste öka anställbarheten (...). Naturligtvis är det så att ingen i dag förväntas ha samma jobb hela livet. På så vis finns inte längre det stadiga och trygga jobbet där man stannar kvar hela yrkeslivet. I dag måste tryggheten komma genom att man är anställbar. Och här har det sociala skyddet en roll att spela.*
> *Pádraig Flynn, arbetsmarknads- och socialkommissionär i EU*

Genom *privatisering och införande av marknadsmekanismer* vill man öka konkurrensen mellan serviceorgan, särskilt inom hälsovårdsområdet. På vissa håll önskar man öka samordningen mellan å ena sidan offentliga och å den andra privata, icke vinstdrivna organ, t.ex. frivilligorganisationer. En form av privatisering går vidare ut på att skifta över ansvaret för ersättning vid exempelvis sjuk- och arbetsskador till arbetsgivarna. Pensionsfonder börjar dyka upp i länder där man tidigare inte har haft sådana system.

Pensionssystem reformeras, bl.a. i syfte att hålla kvar äldre i arbetskraften. I vissa länder vill man minska förtidspensionerna. Nästan alla länder har infört system med deltidspension.

Kostnadsåtaganden för *äldre med långsiktiga stödbehov* är ett stort debattämne i många länder.[44] I flertalet av EU:s medlemsstater anser man numera att familjen i dag inte kan förväntas ensam ta ansvaret för vård av anhöriga som saknar förmåga att klara sig på egen hand. Olika lösningar diskuteras, bl.a. på vilket sätt offentliga och privata insatser skall kunna samordnas.

Åtgärder för att klara finansiering av sociala skyddssystem vidtas på många håll.[45] Många gånger är det fråga om traditionella lösningar som att avskaffa stöd eller att skärpa villkoren för att få stöd.

Regelförenklingar och förenklingar av administrativa system diskuteras och genomförs på många håll inom EU.

Kommissionens genomgång av sociala skyddsnät i medlemsländerna visar slutligen att man i flera länder reformerar socialförsäkringarna så att de skall omfatta även egenföretagare. Syftet är att göra det mer attraktivt med bl.a. egenföretagande på deltid. En annan trend är ökat intresse för *åtgärder mot bidragsfusk*.

IT medför flyktiga skattebaser

Hur skall man finansiera välfärden i det globaliserade IT-samhället? Handeln över Internet ökar liksom utflyttningen eller risken för utflyttning av tjänster som kan tillhandahållas via Internet. Redan i dag, konstaterar den svenska IT-kommissionen[46] i en rapport, kan i princip allt utom färskvaror och person-

nära tjänster beställas utomlands via Internet. Det innebär bl.a. att möjligheterna till effektiva punkt- och omsättningsskatter förändras.

4 Arbete

Globaliseringen och arbetsmarknaden

I avsnitt 3 tas globaliseringens effekter på välfärdssystemen inklusive bl.a. arbetslöshetsersättning upp. Där konstateras att förändringarna av sociala skyddsnät inom EU bl.a. innebär en omorientering från ersättningar i riktning mot återgång till arbete.

När det gäller globaliseringen och arbetstillfällena kan man konstatera att utvecklingen av teknologi och kommunikationer under de senaste decennierna har gjort det mycket enklare att organisera produktion på internationell nivå. Detta har lett till ökat konkurrenstryck i Europa men har också öppnat nya marknader för europeisk export i och med att köpkraften har förbättrats på andra håll i världen.

I globaliseringens spår följer att alla länder vill skapa ett näringslivsklimat som gör inhemska företag framgångsrika och som lockar transnationella investerare att förlägga produktion där. Om en regering kan främja export gynnas sysselsättningen i landet, vilket ökar förutsättningarna att behålla makten. Starkt förenklat finns det för ett land två olika sätt att locka till sig arbetstillfällen. Det ena går ut på att konkurrera med *hög kompetens*, vilket kräver omfattande investeringar i utbildning/kompetensutveckling samt ett bra klimat för innovationer. Det andra sättet innebär att man konkurrerar med *låga arbetskraftskostnader* och andra produktionskostnader. Det sistnämnda sättet kan antas medföra en press på att försämra de sociala skyddsnäten och att sänka miljökraven.

Som nämnts hävdas det ofta att globaliseringen gynnar de välbärgade och missgynnar de svaga. Med detta synsätt leder den ökade frihandeln och ökande direktinvesteringar i utvecklingsländer till stigande arbetslöshet bland lågutbildade i industriländerna medan personer med hög kompetens gynnas genom att högteknologiska arbeten med tillväxtpotential blir kvar i industriländerna. Resultatet blir ökade löneskillnader både i industriländerna och i utvecklingsländerna.

I utvecklingsländerna befinner sig dock fortfarande större delen av arbetskraften utanför den transnationella arbetsmarknaden. Raimo Väyrynen[47] menar att arbetskraften inte är global och inte heller kommer att bli det under överblickbar framtid, men att den blir mer och mer förbunden med den internationella marknaden. Denna utveckling blir uppenbar när arbetskraftsintensiv produktion flyttas från industriländerna till utvecklingsregioner på andra håll i världen. Då syns förändringen tydligt i människors vardag.

Frågan är vilken betydelse globaliseringen har haft för arbetslöshetskrisen i industriländerna. Kanske är det så att globaliseringen inte är den egentliga

orsaken till krisen men att den ändå lett till stora omställningsproblem för företag och vissa grupper av anställda.

Enligt Adrian Wood[48] har under en tjugoårsperiod högst 9 miljoner arbetstillfällen försvunnit från industriländerna till följd av handeln med utvecklingsländerna. Detta motsvarar 3 procent av arbetskraften i industriländerna (eller 5 procent av den okvalificerade arbetskraften). Under samma period har kvalificerad arbetskraft i industriländerna gynnats av ökad internationell handel i och med att den lett till tillväxt och fler arbetstillfällen för dessa grupper.

EU-kommissionen[49] anser att utvecklingen av unionens handel snarare har haft en positiv än en negativ effekt på sysselsättningen i EU under första halvan av 1990-talet. Visserligen har vissa industrier tappat exportinkomster till följd av ökad import men detta är ingen generell företeelse. Också när det gäller direktinvesteringar utomlands är enligt kommissionen sysselsättningseffekterna goda i det land som gör investeringen. Genom att etablera produktion utomlands kan arbetstillfällena i hemlandet skyddas och till och med bli fler, menar kommissionen. Direktinvesteringar i exempelvis Central- och Östeuropa kan öka tillväxten där. Det leder till större handelsströmmar, vilket i sin tur kan gynna sysselsättningen i det land som gjort investeringen.

Arbetskraftströmmarna mellan rika och fattiga länder har ändrats dramatiskt sedan 1970-talet. Då var det okvalificerad arbetskraft som strömmade till industriländerna i väst eftersom det rådde arbetskraftsbrist. I dag vill de rika industriländerna framför allt rekrytera välutbildad arbetskraft.

Baskompetens och arbetsorganisation

Enligt svenska Närings- och teknikutvecklingsverket, NUTEK,[50] är baskompetensen i Sverige hög. Rätt utnyttjad kan den bli en konkurrensfördel, anser NUTEK. Slutsatsen dras efter att verket bearbetat uppgifter från en OECD-studie.

OECD har i en första etapp av studien *International Adult Literacy Survey (IALS)* undersökt vuxnas förmåga att läsa löpande text, tolka dokument och att utföra beräkningar. Undersökningen omfattar förutom Sverige också Kanada, Nederländerna, Polen, Schweiz, Tyskland och USA. Resultaten visar i vilken utsträckning en individ kan tillgodogöra sig information. NUTEK har vägt samman de tre förmågorna och skapat ett mått, baskompetens, bland de studerade länderna. Sverige uppvisar den högsta baskompetensen. Även om övriga nordiska länder hittills inte ingått i OECD-studien så bedömer man inom NUTEK att dessa i likhet med Sverige bör kunna ha höga nivåer på baskompetens.

I en annan studie har NUTEK gjort en jämförande analys av arbetsorganisatorisk flexibilitet i Danmark, Finland, Norge och Sverige.[51] Resultatet visar att det finns många likheter mellan länderna. Man skulle enligt NUTEK kanske till och med kunna hävda att det finns en "nordisk modell" för organisationsflexibilitet med många gemensamma inslag. Jämförelsen visar att i

de fyra länderna finns ett relativt decentraliserat ansvar för beslutsfattande och arbetsuppgifter, en professionell inställning till kompetensutveckling och en utbredd användning av arbetslag och arbetsorganisation. NUTEK anser att studien ger starka belägg för att en flexibel arbetsorganisation har positiva effekter på produktivitet, sysselsättning och arbetsförhållanden i Sverige och Finland samt delvis också i Danmark. (Norge analyserades inte i detta avseende.)

Nya företagsstrukturer

Tidningen The Economist[52)] förutspår en dramatisk förändring av näringslivets struktur framöver. Internet gör att det blir lättare för företagen att förlägga uppdrag och tjänster utanför företagets ram (s.k. *outsourcing) och att utveckla nära relationer till underleverantörer, distributörer och många andra som tidigare varit integrerade i företagets verksamhet. En av de viktigaste egenskaperna för framtida företagsledningar blir att ha social eller diplomatisk förmåga att hantera tillfälliga partnerskap och allianser. Många företag kan komma att utvecklas till löst sammanhållna enheter, nätverk, av småföretag eller individer som binds samman av gemensam kultur och kommunikationer, tror The Economist. Också den offentliga sektorn kan komma att påverkas av denna utveckling.*

Förändringar av det slag som The Economist beskriver skulle givetvis påverka förhållandena i arbetslivet på en rad olika sätt.

Företaget Prelusion AB i Östersund utvecklar dataspelet "Gilbert Goodmate" som är ett äventyrsspel. Bolaget har i mitten av augusti 1999 totalt 18 anställda eller på annat sätt kontrakterade. Tre av dessa är verksamma i Jämtland och resterande 15 arbetar i Schweiz, Italien, Indonesien, Kanada och USA.
Alla 15 som i augusti 1999 är verksamma utanför Sverige har man fått kontakt med via Internet. Via nätet har man diskuterat arbetsuppgifter, utväxlat arbetsprover före anställning/kontraktering, genomfört intervjuer och gjort upp anställningsavtal eller annan form av avtal. Prelusions medarbetare i Jämtland har inte fysiskt träffat någon av de personer som i dag arbetar för företaget på andra håll i världen. Fyra av de personer som i augusti är verksamma i bolaget är anställda, sex arbetar mot arvoden medan övriga utför arbetet mot att de får provision på försäljningsintäkterna när dataspelet kommit ut på marknaden.
Fördelarna med detta sätt att organisera arbetet är enligt VD:n att produktionstiden kan förkortas väsentligt genom att de involverade personerna sammantaget arbetar dygnet runt i olika tidszoner och att produktionskostnaderna hålls nere. Utvecklingstiden för det nya spelet beräknas bli 10-11 månader i stället för normala 24-30 månader och utvecklingskostnaden väntas bli ca 1 miljon kronor jämfört med normala 4-6 miljoner kronor.
Mer information om företaget finns på www.prelusion.com.

Rörlig arbetskraft som konkurrensfaktor

I avsnitt 1.6 framhålls att en kraftig regionalisering har ägt rum parallellt med globaliseringen. Där konstateras att den ekonomiska framgången i ett land i hög grad hänger samman med utvecklingen i den region där landet är beläget.

Arbetskraftens fria rörlighet är en viktig komponent i EU- och EES-samarbetet. Den innebär att alla medborgare i medlemsstaterna har rätt att resa till vilket medlemsland som helst för att arbeta eller söka arbete. Därigenom skall möjligheterna förbättras för arbetssökande att hitta arbete och för arbetsgivare att hitta arbetskraft med den rätta kompetensen. På så sätt skall sysselsättningen och den ekonomiska tillväxten öka liksom regionen EU:s konkurrenskraft ur ett globalt perspektiv.

Historiskt sett har rörligheten över gränserna inom EU varit låg. Mindre än två procent av unionens befolkning i arbetsför ålder bor och arbetar i en annan medlemsstat än den där de är medborgare. Många människor arbetar dock över nationsgränserna. Under 1995 var det ungefär 600 000 personer inom unionen som bodde i ett land och arbetade i ett annat.[53)]

Enligt EU-kommissionen kommer den fria rörligheten för arbetstagare att bli viktigare för kommande generationer av arbetstagare. Möjligheterna att

hitta ett arbete förbättras och arbetslivserfarenhet från andra länder blir allt oftare en merit. Kommissionen menar att en verkligt fri rörlighet är en grundförutsättning för att skapa en mångkulturell och flerspråkig arbetskraft som kan ge Europa komparativa fördelar på världsmarknaden.

För att åstadkomma fri rörlighet behöver regelsystem förtydligas och förenklas. Det gäller t.ex. regler om ömsesidigt erkännande av utbildningsbevis respektive om samordning av sociala trygghetssystem. Informationen om lediga arbeten och om arbetssökande måste förbättras liksom samarbetet mellan arbetsförmedlingarna i olika medlemsländer. Det sistnämnda sker bl.a. inom ramen för Eures, ett nätverk för samarbete mellan bl.a. de offentliga arbetsförmedlingarna inom EU/EES. Nätverket omfattar bara i Sverige över 450 eurorådgivare ute på fältet - ofta stationerade på arbetsförmedlingarna - som skall ge information och hjälp till arbetssökande och företag som vill rekrytera internationellt.

Gemensam nordisk arbetsmarknad

Trots att vi sedan lång tid tillbaka har en gemensam nordisk arbetsmarknad finns det kvar en rad hinder mot rörlighet.

I en gemensam svensk-dansk rapport, "Öresund – en region blir till",[54] har en rad förslag lagts fram för att främja fortsatt integration och dynamisk utveckling i Öresundsregionen. Syftet med kartläggningen har främst varit att identifiera juridiska och andra institutionella hinder för integration, rörlighet och dynamisk utveckling samt söka lösningar på problem som inte enbart kan lösas av regionala aktörer.

Förekomsten av hinder mot rörlighet har vidare lett till att en gratis servicetelefon, "Hallå Norden", tillskapats. Den kan kontaktas av nordbor (privatpersoner) som flyttar, reser eller pendlar mellan de nordiska länderna och som fastnat i den nordiska byråkratin.

Hallå Norden
Tel och fax: +800 1111 8888 eller e-post: hallo@norden.se

Berörda arbetsmarknadsmyndigheter i de nordiska länderna har lagt fram ett förslag om att flyttningsstöd geografiskt skall utsträckas till att gälla i hela Norden. Det krävs ingen samordning av genomförandet. Varje land kan själv besluta om att utsträcka den geografiska räckvidden.

5 Urbanisering och avfolkning

Stora skillnader mellan olika regioner

I spåren av globaliseringen får nationsgränserna mindre betydelse. Behovet av att attrahera lättrörligt kapital och investeringar ökar. Detta leder till att

variationerna mellan regioner i ett och samma land kommer att öka oavsett hur den allmänna ekonomiska utvecklingen blir, anser Enrico Deiaco och Lars Nordström.[55]

De båda forskarna hävdar att framtidens välstånd delvis avgörs på regional nivå. Regionen är den plattform på vilken företagen bygger sin anpassning och sin förnyelse av produkter och tjänster. Plattformen, eller kvaliteten på regionens fysiska och ekonomiska infrastruktur, avgör regionens möjligheter att klara den globala konkurrensen och då inte minst förmågan att locka till sig inhemska och utländska investeringar.

I Sverige har de regionala skillnaderna ökat alltmer under 1990-talet, enligt en rapport från Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS).[56] Storstadsregionerna samt universitets- och högskoleregionerna uppvisar snabb tillväxt, medan utvecklingen är den motsatta på många andra håll, framför allt i områden som redan före 1990-talet var glest befolkade. Det är den privata tjänstesektorn, främst inom IT, som växer och genererar arbetstillfällen i storstäderna. Samtidigt minskar sysselsättningen inom industrin, vilket drabbar mindre orter hårdast. I Sverige finns ungefär 40 procent av IT-jobben i Stockholm.

Om man studerar hur arbetslöshet och sysselsättning utvecklats i Norden under 1990-talet finner man stora skillnader mellan länderna. Ett av skälen till detta är enligt Tomas Hanell[57] att länderna befinner sig i olika faser i de ekonomiska cyklerna. Den ekonomiska nedgången var svårast i Danmark och Norge kring 1987-1988 medan krisen var som djupast mellan 1990 och 1994 i Finland och Sverige.

Hanell menar att tillskapandet av nya arbeten uppvisar nationella snarare än regionala skillnader. Om alla nordiska regioner (exklusive Färöarna och Grönland) rangordnas efter sysselsättningsökning under perioden 1991-1997 så återfinns alla tio-i-topp-regionerna i Norge. Flertalet av de därefter följande tio regionerna är också norska. Enda undantagen är isländska Reykjavik (på 11:e plats) och danska Århus och Vejle (på 19:e resp. 20:e plats). I nedre änden av skalan återfinns flertalet svenska och finska regioner.

I samtliga nordiska huvudstadsregioner utom Stor-Köpenhamn har sysselsättningsutvecklingen varit mycket bättre än genomsnittet för landet. Det är framför allt unga respektive välutbildade som flyttar till storstadsområdena.

Varför växer vissa regioner?

Vad är det som gör att vissa regioner växer? Vad kännetecknar attityder, utbildning, forskning och institutionella förhållanden i sådana regioner?

Studier av tillväxtregioner i en rad länder visar enligt Deiaco och Nordström att det bl.a. är fråga om långsiktiga utvecklingsförlopp, att inflyttning spelar en avgörande roll, att ett mångfasetterat näringsliv är viktigt och att den regionala kulturen (kompetens, nätverk, traditioner) spelar en helt avgörande roll. Studierna visar också att regional tillväxt är svårstyrbar. De båda forskarna menar att politiken endast marginellt kan påverka de faktorer som gör

regioner till tillväxtregioner. Vad näringspolitiken måste inriktas på är att eliminera tillväxthinder. De båda forskarna betonar att företag, företagare och entreprenörer måste involveras direkt i det regionala strategiarbetet.

Storstäderna

I dag bor över 80 procent av Europas befolkning i städer eller starkt urbaniserade områden. I Sverige bor var tredje innevånare i storstadsområden. Också i övriga nordiska länder är urbaniseringen starkt påtaglig.

Många människor söker sig till storstäderna eftersom de erbjuder ett stort och varierande utbud av kultur, utbildning, boende och arbete. Om storstäderna skall kunna fungera som tillväxtmotorer i ett land måste de stå sig i den internationella konkurrensen. De måste således erbjuda välutbildad arbetskraft, bra service och utvecklad infrastruktur.

De ekonomiska och sociala skillnaderna i storstäderna har ökat på senare år. Livsvillkoren har försämrats i vissa storstadsområden till följd av bl.a. arbetslöshet, segregation, ökad trafik, miljöproblem och utarmning av bostadsområden. Krisen i den urbana miljön gör sig gällande över hela världen, både i rika industriländer och i länder med betydligt lägre levnadsstandard.

I de nordiska länderna är utvecklingen mot en nationellt sammanhållen stadspolitik ännu i ett inledningsskede.[58)] I Finland arbetar man sedan flera år tillbaka med underlag för samlade insatser riktade mot städerna. Den svenska riksdagen antog hösten 1998 en strategi för en nationell politik för de tre storstadsområdena med betoning på tillväxt och insatser i de utsatta områdena. I Danmark utarbetas en samlad bypolitik.

Hur villkoren i storstadsregionerna skall hanteras är en fråga som tilldrar sig ökat intresse inom EU. Det finns bl.a. ett särskilt gemenskapsinitiativ, Urban, som är inriktat på städer. Medel från strukturfonderna för storstadsinsatser kommer att kunna utgå även under nästa programperiod för strukturfonderna (2000-2004). Förutom att gemenskapsinitiativet Urban finns kvar kommer det inom ramen för ett nytt mål 2-område att kunna utgå stöd till tätbefolkade stadsområden med hög arbetslöshet samt dokumenterade problem bl.a. i frågan om miljöförhållanden, kriminalitet eller utbildning.

Inom ramen för det nordiska samarbetet genomför Nordregio för närvarande ett förprojekt om stadspolitik. Avsikten är bl.a. att avgränsa och identifiera forsknings- och utvecklingsbehov.

Bilaga

Uppgifter för Nordiska rådets Nordenutskott

Samarbetet inom Norden bygger på den värdegemenskap som existerar mellan de nordiska folken och som starkast kommer till uttryck genom kulturell och språklig gemenskap, och en gemensam syn på demokrati, miljö och grundläggande sociala rättigheter.

Nordenutskottet har bl.a. till uppgift

- att bevara och utveckla en kulturell och språklig gemenskap i Norden,
- att utveckla existerande nordiska överenskommelser som främjar nordiska medborgares trygghet, rörlighet, utbildning och arbete i ett bredare europeiskt sammanhang,
- att främja det folkliga samarbetet i föreningar och organisationer.

Fotnoter

1) Allardt, Erik, 1999, "Globaliseringen, demokratin och välfärdssamhället" i svenska Demokratiutredningens "Globaliseringen och demokratin". Skrift nr 22, SOU 1999:56.
2) Väyrynen, Raimo, 1997, "Global Transformation. Economics, Politics and Culture" (bakgrundsdokument till projektet 'Globalisering, välfärd och sysselsättning), Jubileumsfonden för Finlands självständighet, Sitra.
3) Petrella, Riccardo, 1996, "Globalization and Internationalizm. The Dynamics of Emerging World Order", i Robert Boyer & Daniel Drache, "States Against Markets. The Limits to Globalization". London: Routledge.
4) Ingelstam, Lars, 1998, "Debatten om globaliseringen har nätt och jämnt börjat", Frisinnad Tidskrift, 1998:7 s 171-172.
5) Ohmae, Kenichi, 1990, "The Borderless World: Power and Strategy in the Interlinked Economy". New York: Harper.
6) Se not 2.
7) Gill, Stephen, 1995, "Globalisation, Market Civilisation and Disciplinary Neoliberalism". Millenium, vol. 24, no. 3, s 399-442.
8) Bauman, Zygmut, 1998, "Globalization. The Human Consequences". Oxford: The Polity Press.
9) Se not 2.
10) En översikt över globaliseringens effekter på Färöarna, Grönland, Island och Åland återfinns i Lyck, Lise, 1997, "Small Nordic Jurisdictions in a Changing World", i Bjarne Lindström (red.) "Den regionala utmaningen: Territoriell politik i ett europeiskt Norden", NordREFO 1997:8.
11) Human Development Report 1999, "Globalization with a Human Face", UNDP. www.undp.org/hdro/99.htm
12) Se not 2.
13) Jónsson, Albert, 1997, "Iceland's Position in a Changed World". North 1997:2, s 23-25.
14) Se not 11.
15) Beck, Ulrich, 1998, "Vad innebär globaliseringen? Missuppfattningar och möjliga politiska svar". Göteborg: Daidalos.
16) Slaughter, Anne-Marie, 1997, "The Real World Order". Foreign Affairs, vol. 76, no. 5, s 183-197.
17) Se not 13.
18) Se not 2.
19) EU-kommissionen, 1999, "Employment in Europe 1998".

[20] Dagens Nyheter: "En myt att Sverige säljs ut", 1999-05-15.
[21] Øivind Østerud, 1999, "Globalisering och demokratiske styrning" i svenska Demokratiutredningens "Globaliseringen och demokratin". Skrift nr 22, SOU 1999:56.
[22] Öresundsuniversitetet, 1998, "Hur en region nybildas. Öresundssymposium 98", Lund: Öresundsuniversitetets kansli.
[23] Debattartikeln "Forma nordisk EU-strategi!". Dagens Nyheter, Berlingske Tidende och Helsingin Sanomat 1998-02-17.
[24] EU-kommissionen, KOM(1998) 589 slutlig "En nordlig dimension i unionens politik" och ministerrådspromemoria från Utrikesdepartementet 1999-01-28.
[25] Nordiska rådet, 1997, "Mellan självförtroende och osäkerhet. En essä om nordisk kulturpolitik. Med referat från Nordiska rådets temakonferens Nordisk kultur under internationell press den 3-4 mars 1997, Stortinget, Oslo". Charlotta Friborg, TemaNord 1997:555.
[26] Tomlinson, John, 1996, "Cultural Globalisation: Placing and Displacing the West". The European Journal of Development Research, vol. 8, no. 2, s 22-35.
[27] Smith, Anthony D., 1990, "Towards a Global Culture?" i Mike Featherstone (red.), "Global Culture. Nationalism. Globalization and Modernity". London: Sage, s 171-191.
[28] Se not 2.
[29] "Towards Constructive Pluralism. A Colloquium organized by UNESCO and the Commonwealth Secretariat". Paris januari 1999, *www.unesco.org/culture/culturalpluralism*.
[30] Fochhammer, Jette, 1998, "Børn med tv". Nord 1998:5, Nordiska ministerrådet.
[31] Andersson, Lars Gustaf, 1999, "De kulturella förändringarna" i Lars Gustaf Andersson, Magnus Persson och Jan Thavenius, "Skolan och de kulturella förändringarna", Lund: Studentlitteratur.
[32] Robertson, Roland, 1992, "Globalization. Social Theory and Global Culture", London: Sage.
[33] Lindblad, Hans, 1995, "Impulser som förändrade Sverige" ur Ingvar Henricson och Hans Lindblad "Tur och retur Amerika. Utvandrare som förändrade Sverige". Stockholm: Fischer & Co.
[34] Se not 1.
[35] En mer omfattande diskussion av begreppet "den nordiska välfärdsmodellen" återfinns i en rapport 1997-07-30 från arbetsgruppen "Den nordiska välfärdsmodellen" till Nordiska rådets Nordenutskott.
[36] Esping-Andersen, Gösta, 1990, "The Three Worlds of Welfare Capitalism". Oxford: Polity Press.
[37] Länder med liberal välfärdsmodell enligt Esping-Andersen: USA, Kanada och Australien.
[38] Länder med korporatistisk välfärdsmodell enligt Esping-Andersen: Frankrike, Tyskland, Italien och Österrike.
[39] Se not 1.
[40] Falkner, Gerda, 1998, "EU Social Policy in the 1990s. Towards a corporatist policy community", London: Routledge.
[41] Wetterberg, Gunnar, 1994, "Historien upprepar sig aldrig", Stockholm: SNS förlag.
[42] Kosonen, Pekka, 1993, "Den nordiska välfärdsmodellen – inre och yttre utmaningar". Retfærd nr. 62, 16. årgången, 1993, s. 19-33.
[43] EU-kommissionen, MISSOC (Community information system on social protection), "Social protection in the Member States of the European Union". (Utgåvorna avseende 1997 respektive 1998.) DG V.
[44] Se också EU-kommissionen, "Social protection for dependency in old age in the 15 EU Member States and Norway", 1998. DG V.
[45] Se också Nordiska ministerrådet, 1997, "Budgetkonsolidering i de nordiska länderna – finanspolitik för hållbar ekonomisk tillväxt och välfärd". TemaNord 1997:554.
[46] IT-kommissionen, "Hur skall man finansiera välfärden i det globaliserade IT-samhället? Ett samtal om IT-utveckling och offentlig ekonomi anordnat av IT-kommissionen och ESO". SOU 1998:153.
[47] Se not 2.

48) Wood, Adrian, 1994, "North-South Trade, Employment and Inequality. Changing Fortunes in a Skill-Driven World". Oxford: Claredon Press.
49) Se not 19.
50) NUTEK:s tidskrift Lång Sikt 2.99, artikel av Carina Lindén under rubriken "Svenskar har hög baskompetens".
51) NUTEK:s tidskrift Lång Sikt 2.99, artikel av Eva Oscarsson under rubriken "Arbetsorganisatorisk flexibilitet i Norden".
52) The Economist, 26 juni – 2 juli 1999.
53) EU-kommissionen, KOM(97) 586 slutlig. En handlingsplan för fri rörlighet för arbetstagare.
54) "Öresund – en region blir till", 1999, rapport utarbetad av den danska och den svenska regeringen.
55) Deiaco, Enrico och Nordström, Lars, 1998, "Blomstrande näringsliv och dynamiska regioner – vad kan vi lära av omgivningen", ur Jan-Evert Nilsson "Blomstrande näringsliv", Stockholm: Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien.
56) AMS, 1999, "Arbetsmarknaden och befolkningen – utvecklingen i ett regionalt perspektiv", Ura 1999:4.
57) Hanell, Tomas, 1999, "Unemployment in the 90s: a Nordic Way of Life?", North 4/5/1999.
58) Nordregio, PM 1999-03-01, "Förprojekt om stadspolitik".

Rapport fra arbejdsgruppen om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål

Indhold

Kapitel 1. Indledning .....

Kapitel 2. Arbejdsgruppens opgave .....
2.1. Mandatet .....
2.2. Baggrunden for opgaven .....
2.3. Gruppens sammensætning .....
2.4. Arbejdsgruppens arbejde .....
2.5. Opfølgning efter sessionen .....

Kapitel 3. Arbejdets form og indhold .....
3.1. Tendenser til forandringer i Norden .....
3.1.1. Arbejdsmarkedets struktur .....
3.1.2. Vækst i de private serviceerhverv .....
3.1.3. IT-udfordringen .....
3.1.4. Distance-arbejde .....
3.1.5. Iværksættere .....
3.1.6. Fleksibilitet i arbejdstid .....
3.2. Problemer og udfordringer .....
3.2.1. Ændret holdning hos befolkningen? .....
3.2.2. Vil arbejdets indhold leve op til forventningerne i arbejdsstyrken? .....
3.3. Hvad er den internationale påvirkning/trussel (globalt, EU) ....
3.4. Hvad er den nordiske vinkel – hvad er det nordiske samarbejdes ansvar? .....

Kapitel 4. Arbejdskraftens mobilitet (fleksibilitet) .....
4.1. Mobiliteten i de nordiske lande .....
4.1.1. Geografisk mobilitet .....
4.1.2. Andre former for mobilitet – arbejdspladsmobilitet, lønmobilitet og fagmobilitet .....
4.1.3. Arbejdsløshedsunderstøttelse .....
4.1.4. Arbejdsmarkedspolitik – ret/pligt til aktivering .....
4.1.5. Ansættelsesret .....
4.2. Hvilke problemer ser man .....
4.2.1. Manglende mobilitet – geografisk såvel som på andre områder .....

4.2.2. Flaskehalsproblemer
4.2.3. Nye former for jobs?
4.3. Hvilke forandringer kan man forvente
4.4. Hvad er den internationale påvirkning/trussel (globalt, EU)
4.5. Hvad er den nordiske vinkel – hvad er det nordiske samarbejdes ansvar?

Kapitel 5. Livslang læring, kompetenceudvikling
5.1. Hvordan ser situationen ud i de nordiske lande
5.1.1. Efteruddannelses-/videreuddannelses- og kompetenceudviklingssystemer, herunder finansiering og ansvar
5.1.2. Arbejdsløse og deres opkvalificering
5.1.3. Uddannelsesorlov
5.2. Hvilke problemer ser man?
5.2.1. Manglede kendskab til effekten af efter- og videreuddannelse
5.2.2. Begrænset retningsbestemt efter- og videreuddannelse
5.2.3. Finansiering
5.3. Hvilke forandringer kan man forvente
5.3.1. Ændringer i krav til kompetencer
5.3.2. Krav til tilpasningsevne - øget opdeling af arbejdsmarkedet i A- og B-arbejdere?
5.4. Hvad er den internationale påvirkning/trussel (globalt, EU)
5.5. Hvad er den nordiske vinkel – hvad er det nordiske samarbejdes ansvar?
5.5.1. Den nordiske udfordring: udvikle den praktiske gennemførelse af "Livslang læring"
5.5.2. Alles ret til udviklende arbejde - lighedsprincipper?
5.5.3. Ændret ansvars- og finansieringsmodel?
5.5.4. Arbejde i Nordisk Ministerråd

Kapitel 6. Ligestilling i arbejdslivet
6.1. Kombinering af arbejdsliv og familieliv
6.2. Beskæftigelsesmønstre
6.3. Mænd og kvinders indkomst
6.3.1. Situationen i de nordiske lande
6.3.2. Model for kønsneutral arbejdsvurdering
6.4. Hvor stor en del af ledere er kvinder?
6.4.1. Nordisk statistik
6.4.2. Kønnenes uddannelse
6.5. Kønssegreret arbejdsmarked
6.6. Forældreskabets synlighed på arbejdspladsen
6.7. Hvordan benyttes orlovsordninger?
6.7.1. Erfaringerne i de nordiske lande
6.7.2. Fædres benyttelse af forældreorlov
6.8. Kan man få sine børn passet?

6.9. Opsamling - Hvordan kan det nordiske samarbejde bidrage til at skabe et mere ligestillet arbejdsmarked i Norden? .....

Kapitel 7. Opsummering - debattemaer .....
Arbejdets form og indhold .....
Arbejdskraftens mobilitet (fleksibilitet) .....
Livslang læring, kompetenceudvikling .....
Ligestilling i arbejdslivet .....
Bevare og samtidig forandre – hvilken retning tager udviklingen af fremtidens arbejdsmarked? .....

Kapitel 1. Indledning

De nordiske EU-lande, Sverige, Finland og Danmark, har i 1990'erne drevet stærkt på for at EU skulle inddrage et beskæftigelsesperspektiv i den overordnede politik, hvilket er lykkedes bl.a. med Amsterdam-traktatens beskæftigelsesafsnit, Kommissionens udarbejdelse af årlige beskæftigelsesretningslinier og medlemslandenes beskæftigelsesredegørelser.

ØMU'ens gennemførelse har været et væsentligt omdrejningspunkt for de nordiske landes regeringers ønske om at inddrage beskæftigelsesforhold i traktaten. EU's arbejdsmarked påvirkes – som i resten af verden - af globaliseringen, på europæisk plan bl.a. udtrykt ved det indre marked. ØMU'en betyder en indskrænkning af medlemsstaternes finanspolitiske råderum, hvilket har medvirket til at motivere ønsket om en tydeligere beskæftigelsesdimension i EU's overordnede politik.

De nordiske EU-lande har været foregangslande i forhold til at få indført et beskæftigelsesafsnit i Amsterdam-traktaten og har været en kraftig inspirationskilde for Europa-Kommissionen ved udarbejdelsen af beskæftigelsesretningslinierne. Så langt, så godt! Men arbejdsmarkedsdebatten må føres videre. Hvis de nordiske lande fortsat skal indtage en førende position i politik formuleringen i EU må vi overveje flere aspekter i den nordiske model.

Og hvad er så næste skridt for den nordiske arbejdsmarkedspolitik – hvad er udfordringen for den nordiske arbejdsmarkedsmodel? Og hvad er politikernes rolle i dette? Det er disse spørgsmål, som arbejdsgruppen ønsker at Nordisk Råd skal stille sig selv og drøfte på Nordisk Råd 51. session – og fremover.

På baggrund af den øgede EU-integration på beskæftigelsesområdet vedtog Nordisk Råd i 1996 en rekommandation om en årlig beskæftigelsesredegørelse, som Nordisk Ministerråd siden har afleveret til Rådet 2 gange med efterfølgende debat på sessionen.

Europaudvalget har ønsket at vitalisere og politisere debatten på sessionen og nedsatte derfor i foråret 1999 en arbejdsgruppe, som skulle udarbejde forslag til en mere politisk debat om "Arbejdets forandring" på Nordisk Råds 51. session i november 1999 i Stockholm.

Arbejdsgruppen har som forudsætning for sit arbejde lagt den igangværende europæiske integration af såvel økonomi som beskæftigelsespolitik.

Arbejdsgruppen ønsker at fremhæve en række andre aspekter af debatten om fremtidens arbejdsmarked. Denne rapport er altså et inspirationsgrundlag for debatten koncentreret på 4 undertemaer, som ikke direkte har relation til EU's udvikling, men som arbejdsgruppen mener vil være centrale:

- Arbejdets indhold og form
- Mobilitet (individers) (fleksibilitet)
- Livslang læring, kompetenceudvikling
- Ligestilling i arbejdslivet

Arbejdsgruppen finder stærke indikatorer for, at kravene fra arbejdsmarked til arbejdskraft vil ændres, men også at fremtidens arbejdskraft vil forholde sig anerledes til begrebet "arbejde".

De nordiske velfærdssamfund har betydet en voksende beskæftigelse i tjenestesektoren (alt efter privatiseringsgrad varierer stigningen i den offentlige og den private tjenestesektor) og en tendens til reduktion i beskæftigelsen i den vareproducerende sektor og en øget privatisering af hvad der tidligere blev betragtet som offentlige tjenesteydelser. *Arbejdets organisering vil givet vis ændre sig, ikke alene i.f.t. hvem der står som arbejdsgiver, men også i forhold til hvilke krav der stilles til den enkelte medarbejder.*

Debatten om et familievenligt arbejdsmarked har været ført i de sidste 10 år, orlovsordninger er indført, børnepasningsgarantier udstedt og debatten om kvinders plads på arbejdsmarkedet er igen blevet taget op. Arbejdsstyrken består af individer, som stiller stadig større krav til deres arbejdssituaion. *Hvilken udvikling vil skabe overensstemmelse mellem behov og forventninger?*

I den øgede europæiske og globale konkurrence må de nordiske lande sikre en fortsat veluddannet arbejdskraft, både når det gælder ungdommen og kompetanceudvikling hos den ældre arbejdskraft. *Men hvad skal de uddannes til?*

Hvad fremtiden egentlig vil bringe er der ikke enighed om. For 10 – 15 år siden vidste man, at den store udfordring ville blive overgangen til informationssamfundet. Ved overgangen til et nyt årtusinde er udfordringerne mangfoldige. Det gælder både de ovenfor nævnte, men også mere generelle samfundsmæssige problemer og udfordringer, som vil spille ind på arbejdsmarkedsforhold – det kan være en øget økologisk og miljømæssig bevidsthed, en befolkning som i stigende grad ikke kan tåle de substanser der indgår i forskellige produktion p.g.a. allergier.

Jeg håber, at rapporten kan danne grundlag for en god og konstruktiv debat på Nordisk Råds 51. session, hvor vi måske kan komme nærmere til et nordisk svar på, hvad der er politikernes rolle og udfordring i forhold til fremtidens arbejdsmarked. Rapporten skal ikke give svaret på, hvordan fremtidens arbejdsmarked skal/vil se ud, men skal stille en række problemstillinger og spørgsmål op, som kan danne grundlag for diskussion.

I hvert af de 4 hovedafsnit gennemgås en række statistisk materiale og faktiske oplysninger om de nordiske landes lovgivning og situation. De efterfølgende afsnit i hvert kapitel har mere præg af diskussionsoplæg og kan således læses selvstændigt. I kapitel 7 findes en opsummering af de debattemaer, som arbejdsgruppen ønsker at trække frem i debatten på sessionen.

Reynoldh Furustrand

Formand for Europaudvalgets arbejdsgruppe om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål

Arbejdsgruppens øvrige medlemmer:
Næstformand i arbejdsgruppen Olof Erland (lib), Åland, Midtengruppen
Øystein Djupedal (SV), Norge, Den Venstresocialistiske Gruppe
Hjálmar Jónsson, Island, Den Konservative Gruppe.
Fra Nordenudvalget:
Eva Johansson (s), Sverige, Den Socialdemokratiske Gruppe;
Frank Dahlgaard (KF), Danmark, udenfor partierne

Kapitel 2. Arbejdsgruppens opgave

2.1. Mandatet

Arbejdsgruppens mandat blev i udgangspunktet besluttet på Europaudvalgets møde den 9. februar 1999, men Europaudvalget besluttede, at arbejdsgruppen kunne justere og præcisere mandatet. Arbejdsgruppen besluttede følgende ordlyd:

På baggrund af eksisterende analyser fra bl.a. Nordisk Ministerråd udvælge hvilke problemer på arbejdsmarkedet man skulle fokusere på at skabe politisk opmærksomhed om at løse, herunder det fællesnordiske arbejdsmarked

- Arbejdsgruppen skal udarbejde oplæg til, hvordan beskæftigelsesdebatten på Nordisk Råds 51. session kan gøres mere politisk og inddrage Nordisk Ministerråd.
- Arbejdsgruppen skulle senest på Nordisk Råds september møder fremlægge forslaget til forbedring af debatten og evt. forslag som skulle behandles på sessionen.

2.2. Baggrunden for opgaven

Nordisk Råd har i 1990'erne været meget optaget af beskæftigelsen i Norden. I 1993 vedtog man en rekommandation til Nordisk Ministerråd om at fremlægge forslag til tiltag, som på nordisk plan kan bidrage til øget beskæftigelse. Nordisk Ministerråd udgav i 1994 rapporten "Nordisk samarbejde for øget beskæftigelse", som indeholdt en oversigt over de makroøkonomiske rammevilkår og økonomiske udsigter i Norden og en oversigt over internationalt samarbejde for at fremme vækst og beskæftigelse (GATT, EØS, EU, EFTA, OECD). Der blev peget på en lang række nordiske samarbejdsopgaver indenfor områderne uddannelse, fleksibilitet på arbejdsmarkedet, reformering af arbejdsløshedsforsikringen, effektivisering af arbejdsmarkedet, bedre klima for små- og mellemstore virksomheder, indsats for at få mere beskæftigelse for de offentlige udgifter og infrastrukturinvesteringer.

I 1994 vedtog Nordisk Råd en rekommantion til Nordisk Ministerråd om en fælles handlingsplan, som kunne forstærke indsatsen for at øge beskæftigelsen i Norden. Nordisk Råd pegede på, at væksten i antallet af arbejdspladser i høj grad er afhængig af, at der i de enkelte lande og lokalsamfund findes et levedygtigt og vækstkraftigt erhvervsliv, hvilket myndighederne skal lægge forholdene tilrette for, samtidig med at forholdene skal være så mulighederne ved at være i en åben international økonomi kan udnyttes. Nordisk Ministerråd (finans- og økonomiministrene) svarede, at man var enig i at arbejdet med tiltag til øget beskæftigelse og bæredygtig vækst og udvikling i vore samfund må have højeste prioritet.

I 1995 vedtog Nordisk Råd en rekommandation om "Program for Nordisk Ministerråds samarbejde på arbejdsmarkeds- og arbejdsmiljøområdet", hvor der opstilles 7 mål, bl.a. fuld beskæftigelse ved at fremme en aktiv og effektiv arbejdsmarkedspolitik, forbedre beskæftigelsessituationen for unge og udsatte grupper, sikre arbejdsmarkedspolitikkens indflydelse på andre områder gennem et helhedssyn.

Ministerrådet forpligtigede sig også til at sikre de rettigheder, der er grundlagt i overenskomsten om nordisk arbejdsmarked og arbejde for en øget mobilitet af arbejdskraften og udbygge arbejdsformidlingssamarbejdet mellem de nordiske lande, fortsætte samarbejdet inden for arbejdsmarkedsuddannelser, erhvervsmæssig rehabilitering, arbejdsmarkeds forskning.

Endvidere forpligtigede Nordisk Ministerråd sig til at styrke principperne for et bedre arbejdsmiljø, indsatsen mod racisme og fremmedhad, fremme integration af flygtninge og indvandrere og modarbejde diskriminering på arbejdsmarkedet. Ministerrådet ville arbejde for at de grundlæggende principper i den nordiske model gøres gældende i internationalt samarbejde, udvikle samarbejdet med arbejdsmarkedets parter og styrke samarbejdet i EU-organer.

I 1996 vedtog Nordisk Råd en rekommandation om at Nordisk Ministerråd skulle udarbejde årlige redegørelser om beskæftigelsespolitikken, som skulle danne grundlag for en årlig beskæftigelsesdebat på Nordisk Råds session.

Nordisk Råds argument var, at en nordisk beskæftigelsesdialog mellem parlamentarikere og regeringerne var vigtig, dels for at bevare de nordiske værdier, dels for at drøfte nationale, nordiske og EU initiativer. Redegørelsen skulle udgøre det alsidige politiske grundlag.

Nordisk Ministerråd har siden afgivet 2 skriftlige redegørelser, ligesom der har været afholdt 2 beskæftigelsesdebatter. Europaudvalget har imidlertid ikke fundet, at hverken form eller indhold i beskæftigelsesredegørelser og -debatter har været udviklende for det nordiske samarbejde.

Europaudvalget havde håbet, at de nordiske landes regeringers gennem processen med at udarbejde en skriftlig redegørelse, ville føre til øget erfaringsudveksling, både om nationale initiativer og om nordiske og EU initiativer. Særligt havde Europaudvalget håbet, at samarbejdet kunne føre til et fælles nordisk udspil i.f.t. EU's første beskæftigelsesredegørelse.

Europaudvalget nedsatte i februar 1999 en arbejdsgruppe, som skulle forsøge at forbedre debatten på sessionen i 1999.

2.3. Gruppens sammensætning

Europaudvalget nedsatte på sit møde den 9. februar 1999 en arbejdsgruppe om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål. Hver partigruppe skulle udpege 1 medlem til arbejdsgruppen, ligesom Nordenudvalget skulle udpege 2 repræsentanter. Arbejdsgruppen skulle konstituere sig selv.

Fra Europaudvalget deltog: Formand for arbejdsgruppen Reynold Furustrand (s), Sverige, Den Socialdemokratiske Gruppe; Øystein Djupedal (SV), Norge, Den Venstresocialistiske Gruppe; Olof Erland (lib), Åland, Midtengruppen; Sturla Böðvarsson (Sj.), Island, Den Konservative Gruppe (indtil maj 1999, hvor han blev minister). Han blev erstattet af Hjálmar Jónsson, Island. Fra Nordenudvalget deltog: Eva Johansson (s), Sverige, Den Socialdemokratiske Gruppe; Frank Dahlgaard (KF), Danmark, Den Konservative Gruppe (indtil oktober 1999).

2.4. Arbejdsgruppens arbejde

Arbejdsgruppen har holdt møder den 17. marts 1999, den 20. maj 1999 og 16. september 1999. På sidstnævnte møde deltog chefkonsulent Erik E. Simonsen, Dansk Arbejdsgiverforening og generalsekretær Björgulv Froyn, Nordens Fackliga Samorganisation, som repræsentanter for arbejdsmarkedets parter.

Europaudvalget og Nordenudvalget fremsætter på arbejdsgruppens forslag udvalgsforslag A 2000/euro om den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft.

Arbejdsgruppen mente, at den nordiske aftale om fælles arbejdsmarked og aftalen om samarbejde mellem arbejdsformidling som aftale-grundlag var tilstrækkeligt og at det ikke var på regelområdet, der var hindringer for mobiliteten på det nordiske arbejdsmarked. Derimod fandt arbejdsgruppen, at der var stærkt behov for en helhedsløsning med hensyn til at få information.

2.5. Opfølgning efter sessionen

Arbejdsgruppen har drøftet, hvordan man kan følge op på debatten på sessionen. Nordisk Råd afholder en temakonference i uge 10 i 2000. Arbejdstitlen er "Udvikle Norden, Innovation, uddannelse og kompetenceudvikling". Det vil være naturligt at videreføre diskussionen her.

Endvidere er det foreslået, at afholde en høring med forskere om et eller flere af de emner, som fremkom i diskussionen på sessionen.

De problemområder som sessionen identificerede som nordiske skulle føres videre og evt. skulle høringen lede til, at der blev udarbejdet medlemsforslag til sessionen 2000 om indsatser, som Nordisk Ministerråd burde sætte i gang.

En grundlæggende tanke for arbejdsgruppens arbejde har været, at der i de kommende år vil ske væsentlige forandringer i arbejdets form og indhold – ikke bare i de nordiske lande, men i hele verden. Det kan ikke forventes, at alle arbejdspladser vil ændre sig – en del (stor?) af arbejdsstyrken vil sandsynligvis fortsat arbejde inden for de traditionelle industri- og håndværksvirksomheder og i servicevirksomheder, men der kan alligevel forventes ændringer i arbejdets organisering.

Det statistiske materiale til dette kapitel har været svært at finde, sandsynligvis fordi forandringerne er så nye, at man ikke har levet mange undersøgelser. Diskussionerne er altså i højere grad bygget på artikler af forudsigende karakter end egentlig statistik.

3.1. Tendenser til forandringer i Norden

3.1.1. Arbejdsmarkedets struktur

Arbejdsmarkedet har i alle de nordiske lande forandret sig meget i dette århundrede. Udviklingen har gået fra land- og skovbrugssamfund til industrisamfund til servicesamfund til informationssamfund – selvfølgelig uden at alt landbrug, industri og service stoppede, da udviklingen gik videre.

Kvindernes erhvervsfrekvens er steget markant, som det vil fremgå senere af kapitel 6, hvilket betyder at i flere aldersgrupper i flere lande ligger erhvervsfrekvensen nu tæt på mændenes. Det betyder i sagens natur en voksende arbejdsstyrke.

Der er en tendens mod et fald i antallet af selvstændigt erhvervsdrivende, altså er der blevet flere lønmodtagere. Antallet af beskæftigede i industrisektoren afhænger af den økonomiske konjunktur, i perioder med lavkonjunktur og lav eksport er arbejdsløsheden højere. Beskæftigelsen i den offentlige servicesektor er mindre konjunkturafhængig.

En svensk erhvervslivsundersøgelse udført af Arbetsmarknadsstyrelsen viser, at ca. halvdelen af virksomhederne må nyrekruttere for at øge produktionen. Kompetencekravene i virksomhederne er øget i takt med at virksomhederne har rationaliseret, effektiviseret og indført ny teknik. Der stilles større krav til nyansatte i industrien, hvilket gør rekrutteringen sværere – og efterlader en restgruppe af arbejdsløse med lav uddannelse og kompetence.

3.1.2. Vækst i de private serviceerhverv

Den private tjenestesektor vokser stærkt og skaber mange af de nye job som opstår, hvilket selvfølgelig har forbindelse med den øgede anvendelse af udlicitering af tjenesteydelser, som tidligere har været anset for offentlige,

f.eks. hjemmepleje af ældre, men også med at der er opstået en række nye behov i den offentlige og private sektor, f.eks. for konsultvirksomhed inden for data/teknik, organisation/ledelse og juridisk og økonomisk bistand, reklame, markedsføring m.m.

Mange mener også, at der vil ske en opblomstring af nye former for serviceerhverv i form af at lade firmaer tage sig af en del af det som i dag betragtes som husarbejde. En lang række opgaver som hidtil har været betragtet som opgaver det offentlige burde såvel administrere som udføre udbydes i dag i licitation (eller det diskuteres at indføre licitation), således at selve opgavevaretagelsen udføres i privat regi. Det er umiddelbart ikek tænkeligt, at det vil betyde ændringer i selve arbejdets form og indhold.

3.1.3. IT-udfordringen

Store forandringer vil ske på grund af den teknologiske udvikling, særligt inden for informationsteknologien. Nogle forskere mener, at den teknologiske udvikling vil betyde, at den enkelte skal arbejde langt kortere tid for at få den samme produktivitet som i dag.[1)] En sådan påstand efterlader selvfølgelig spørgsmålet om, hvor mange af de funktioner som udføres af mennesker, der egentlig kan erstattes af mekanik.

IT-udviklingen har påvirket arbejdet på alle virksomheder. Den omfattende brug af computere i snart sagt alle administrative- og tekniske processer stiller meget større krav til medarbejdernes kunnen. Mange steder har man klaret tilpasningen ved naturlig udskiftning, mens man andre steder har man som led i effektiviseringen afskediget ældre arbejdskraft, som ikke kunne tilpasse sig de nye arbejdsprocesser.

Som nævnt ovenfor har udviklingen skabt mange nye arbejdspladser i serviceerhverv, som teknisk hjælp til opsætning og drift af de nye edb-drevne administrations- og produktionsformer, det gælder alt fra almindelige kontormiljøer over banker til forskellige former for produktion (i Sverige har branchen haft en vækst på 15-20 pr. år i de seneste år). Der er i visse områder også skabt nye virksomheder, f.eks. inden for mobiltelefonien.

3.1.4. Distance-arbejde

Den øgede anvendelse af informationsteknologi betyder også, at en del arbejde kan udføres på andre steder end i det traditionelle kontormiljø. I mange hjem findes en computer og mange arbejdspladser tilbyder personalet hjemme-pc'ere.

Distance-arbejde er en ny form for arbejde, som endnu ikke er udbredt som almindelig arbejdsform. Fordele og ulemper for såvel arbejdstagere og -givere diskuteres meget. Fleksibiliteten i denne form for arbejde værdsættes af mange, særligt børnefamilier, som har mulighed for at tilrettelægge arbej-

[1)] F.eks. Tor Nørretranders, Danmark

det efter børnene. Men samtidig er der bekymring for, at muligheden for at arbejde i hjemmet vil give en følelse af aldrig at have fri.

Distance-arbejde som fuldtidsarbejde er meget lidt udbredt, men inden for visse servicebrancher, som anvender telefonen som redskab, findes det, f.eks. nummeroplysningen og bestilling af flyrejser m.m. Distance-arbejderne er dog ofte stadig samlet i mindre kontormiljøer og ikke spredt ud i hjemmene.

Svenske undersøgelser viser, at distance-arbejde ikke er øget i den grad det har været forudsat, men der er store forskelle i kortlægningerne p.g.a. uens definitioner på selve begrebet distance-arbejde. Den første undersøgelse blev gennemført i 1986, frem til 1997 har antallet af distance-arbejdere været uforandret. Først i 1998 er andelen af arbejde, som regelmæssigt eller af og til gennemføres i hjemmet stedet fra 7 % 1997 til 9 % 1998 (300 000 personer). Øgningen udgør 20 %, men meget få svarer at de regelmæssigt arbejder i hjemmet. Forøgelsen er jævnt fordelt med hensyn til køn, alder, erhverv, branche og ansættelse i offentlige respektive private sektor. I gennemsnit tilbringer distance-arbejderen en dag om ugen på anden plads end den ordinære arbejdsplads. Meget få arbejder fuldtid på distance.

Forventningen til at IT-udviklingen ville øge andelen af distance-arbejde er hidtil ikke slået igennem ifølge de svenske undersøgelser, da kun 30.000 – 50.000 distance-arbejdere har arbejde, som forudsætter at de edb-mæssigt kan kobles op til deres arbejdsplads.

3.1.5. Iværksættere

Andelen af selvstændige viser en faldende tendens og der andelen af nystartede virksomheder er faldende.

I Danmark forsøger man at motivere ungdommen til at vælge erhvervsuddannelser, som vil føre til etablering af selvstændig virksomhed, men lønarbejder kulturen synes at tiltale de unge langt mere. I Danmark har man haft en ordning med iværksætterydelse, hvorefter kontanthjælpsmodtagere, der ønskede at drive selvstændig virksomhed kunne få tilskud hertil. Denne ordning bortfaldt med virkning fra 1. januar 1998.

I Sverige blev der i 1998 oprettet ca. 34.000 nye virksomheder, hvilket er en mindskning på 9% i forhold til 1997. Nye virksomheder oprettes fortrinsvis inden for tjenestesektoren (84 %). Mere end halvdelen af nystartede virksomheder har en omsætning under 300.000 SEK året efter start. Kun ca. hver 10. har en omsætning over 1 mio. SEK. 47% af de nye virksomheder beskæftiger mindst 1 person på heltid og 11% har mindst 2 personer på heltid.

I svenske undersøgelser angives motivet for at starte egen virksomhed til at være muligheden for at virkeliggøre egne ideer eller at få mulighed for at arbejde selvstændigt, specielt inden for uddannelse, sundheds- og sygeomsorg og andre samfundsmæssige og personlige tjenester. Kun 14% angav risiko for at blive arbejdsløs i tidligere erhverv som grund til at starte egen

virksomhed. 31% havde fået iværksætter bidrag fra arbejdsformidlingen. Hver 5. nye virksomhed startes af en person med indvandrerbaggrund.

3.1.6. Fleksibilitet i arbejdstid

Man ser de første tendenser til ændret organisering ved den øgede anvendelse af f.eks. flekstid. Nordisk Ministerråd redegør i Beskæftigelsesredegørelsen, som svar på Nordisk Råds rekommandation 7/1998 for fleksible arbejdstidsarrangementer.

3.2. Problemer og udfordringer

3.2.1. Ændret holdning hos befolkningen?

En række forskellige danske undersøgelser har vist, at unge menneskers forventninger til fremtidens job er meget høje. De kræver både frihed til at passe familie og fritid, men også et spændende job med indflydelse.[2)]

En anden dansk undersøgelse har vist, at den generelle holdning til arbejde er forandret. 76% af de adspurgte mente, at arbejde og fritid var lige vigtige. 65% mente, at det var vigtigst at have et interessant og indholdsrigt job, mens lønnen blev prioriteret lavt. En meget interessant oplysning i denne undersøgelse var, at prioriteringen af at arbejdet skulle være interessant og indholdsrigt gjaldt for alle indtægtsgrupper og aldersgrupper, og ikke kun for den unge veluddannende del. [3)]

Hvorvidt disse undersøgelser er repræsentative for hele Norden kan man ikke vide, men de giver dog en indikation på, at den megen omtale af ændrede arbejdsværdier, behov for veluddannet arbejdskraft, større krav til medarbejderens engagement med mere faktisk har slået igennem den enkelte medarbejders bevidsthed.

Spørgsmålet er, om arbejdsmarkedet reelt har ændret sig med samme hast og om der kan tilbydes arbejdspladser til alle, som opfylder den enkeltes ønsker om udfordringer.

3.2.2. Vil arbejdets indhold leve op til forventningerne i arbejdsstyrken?

Arbejdets form og indhold vil kunne forandre sig meget som følge af den elektroniske udvikling. En lang række jobs vil kunne afløses af elektronisk behandling, f.eks. sortering af post. Det lader selve ombringningen af posten tilbage som et manuelt arbejde, der skal udføres. Spørgsmålet er, at denne ene funktion af hvad der tidligere var et faglært arbejde, vil kunne give jobtilfredsstillelse for den enkelte arbejder, jvf. de ovennævnte krav til interessant og indholdsrigt arbejde, hvor man har indflydelse?

2) Ugebrevet Mandag Morgen, no. 28. 23. august 1999

3) Marie-Therese Hoppe: "Fremtidens arbejdsværdier er her allerede", Fremtidsorientering 2/1998

Det samme gælder de forventninger man har til, at distance-arbejde vil blive anvendt i øget grad. For visse vil det betyde større fleksibilitet og mulighed for at tilrettelægge arbejdet efter familiens behov, men distance-arbejde kan også betyde, at man overlades til sig selv uden kollegaer.

Fagforeningernes traditionelt store rolle vil også blive udfordret med øget anvendelse af distance-arbejde, da arbejdskraften ikke vil føle den samme identifikation med kollegaer.

3.3. Hvad er den internationale påvirkning/trussel (globalt, EU)

Det synes som om, at det EU ikke er kommet længere i forudsigelser af fremtidens arbejdsmarkedsform og hvilke behov fremtidens arbejdsmarked vil stille til arbejdskraften.

3.4. Hvad er den nordiske vinkel – hvad er det nordiske samarbejdes ansvar?

Arbejdets form og indhold bestemmes i høj grad af arbejdsgiverne – eller man kan sige, at det er afhængigt af det behov for arbejdskraft, som arbejdsgiverne udbyder. Samtidig aftales regler/betingelser for arbejdets organisering i Norden hovedsageligt mellem arbejdsmarkedets parter. Umiddelbart kan dette ikke påvirkes at det politiske system, nationalt eller nordisk.

Men debatten om fremtidens organisering er imidlertid ikke fuldstændig uinteressant for det politiske system, i det aftalemodellen altid har stået i et "konkurrenceforhold" til lovgivningsmodellen. De fleste af de øvrige EU-landes arbejdsmarkeder er i større grad reguleret af lovgivningsmodellen, hvilket igennem hele EU's historie har betydet en bekymring for, at den nordiske model skulle blive sat under pres for at blive ændret, hvilket igen har betydet, at arbejdsmarkedets parter i Norden har været meget defensive overfor, at EU skulle beskæftige sig med arbejdsmarkespolitik.

Der er imidlertid ikke meget som tyder på, at der vil ske en harmonisering af reguleringsmodellerne på arbejdsmarkedet. Og hvis det skulle være tilfældet, så er situationen den at Europa-Kommissionen taler varmt for at arbejdsmarkedets parter og regeringerne i en 3-partsmodel finder løsninger.

En større udfordring for den nordiske model kommer måske inde fra, nemlig ved overgangen fra centrale til decentrale forhandlinger.

Det parlamentariske system har ikke nogen direkte indflydelse på, om der vil ske en overgang til lovregulering af arbejdsmarkedsforhold, men en sådan udvikling vil, hvis den kommer stille meget store krav til det politiske system – og måske genaktualisere de politiske partier som talerør for henholdsvis arbejdsgivere og arbejdstagere.

Kapitel 4. Arbejdskraftens mobilitet (fleksibilitet)

I dette kapitel vil rapporten diskutere forskellige forhold, som relaterer sig til de enkelte individeres mobilitet på arbejdsmarkedet. Først og fremmest drejer det sig om den geografiske mobilitet, altså spørgsmålet om, hvorvidt arbejdskraften – særligt de arbejdsløse – flytter for at få job. Men også forhold som kan betegnes med et andet ord, nemlig arbejdskraftens fleksibilitet, vil blive berørt, det drejer sig f.eks. om lønmobilitet og fagmobilitet.

Mobilitet - og fleksibilitet - har været centrale begreber i de seneste års arbejdsmarkedsdebat, som har fokuseret meget på strukturproblemer. Et andet ord kunne være arbejdskraftens tilpasningsevne - såvel geografisk, fagligt og kvalifikationsmæssigt bliver der lagt stadig større vægt på, at arbejdskraften er mobil / tilpasningsvillig. En anden form for fleksibilitet er i arbejdstiden.

Mobilitetsdebatten udspringer af frygten for/konstateringen af flaskehalse på arbejdsmarkedet eller sagt på en anden måde: arbejdsgivernes rekrutteringsproblemer.

I dette afsnit fokuseres alene på arbejdstagernes mobilitet, altså udbudssiden ved flaskehalsproblemer, men man må for at få et fuldstændigt billede af struktur- og mobilitetsproblemerne også se på, hvordan arbejdstagerne forholder sig til rekrutteringsproblematikken. Teknologisk Institut i Danmark har gennemført en analyse af virksomheders rekrutteringsstrategi.[4)] 2 overordnede tendenser kan ses:

Virksomheder besætter ofte stillinger gennem lukkede rekrutteringskanaler, hvilket ikke fremmer det brede kendskab til ledige stillinger, og dermed mobilitetet.

Virksomheder fravælger ofte ansøgere med lang transporttid, hvilket betyder lav geografisk mobilitet. Endvidere har virksomheder en tendens til at fastholde den traditionelle faglige besættelse af en stilling, hvilket ikke fremmer den faglige mobilitet.

4.1. Mobiliteten i de nordiske lande

4.1.1. Geografisk mobilitet

Begrebet geografisk mobilitet dækker naturligvis over, hvor mange der enten inden for et land eller inden for Norden flytter over en vis periode. Der er foretaget såvel nationale som nordiske analyser af den geografiske mobilitet. Helt overordnet er konklusionen, at den nordiske arbejdskraft er meget immobil. Det fremgår ikke, om der er nogen kønsforskelle i mobiliteten.

[4)] "Efterspørgselsbetingede barrierer for mobiliteten på arbejdsmarkedet" af erhvervsanalytikerne Niels Sørensen og Finn Tidemand, Samfundsøkonomen no. 4, 1999

Forskellige nordiske undersøgelser specificerer den overordnede konklusion:[5] og [6]

- Mobiliteten mindskes med alder, ægteskab, antal børn og køb af fast ejendom.
- Mobiliteten øges med uddannelsesgrad, ved skilsmisse og ved ledighed.
- Mobiliteten kan øges, hvis man motiverer arbejdskraften bedre.
- Der er større mobilitet hos arbejdsledige og ved større uddannelsesgrad.

Danmark

I Danmark er konklusionen som for den internordiske mobilitet: Yngre er mere mobile end ældre, familier med børn er mindre mobile end familier uden børn og uddannelse har også betydning for mobiliteten. Således har de kortest **og** de længst uddannede størst tendens til geografisk mobilitet, men personer med en mellemlang uddannelse er mindst mobile.

Den danske undersøgelse opgør mobilitet i forbindelse med flytning.[7] Man kan altså ikke umiddelbart sige, om flytning har været forårsaget af arbejdsskift eller om det forholder sig omvendt. De omhandler ikke arbejdsløse og oplyser ikke, hvor langt man flytter.

Ca. 2,5 % skifter hvert år arbejde **samtidig med** at de skifter bolig. Mobiliteten er omvendt proportional med alderen. 6 % mellem 16-30 år skiftede job og bopæl, mens 2 % i alderen 31-40 år, 1 % i alderen 41-50 år og 0,5 % over 50 år. Især personer med en erhvervsuddannelse er mobile: 5 % med en erhvervsuddannelse skifter hvert år job og bolig. Akademikere ligger lidt under, mens kun 1½ % med en mellemlang uddannelse flytter bolig/job.

I Danmark skærpede man i 1998-99 kravene til arbejdsløse med hensyn til mobilitet. Pligten til at tage arbejde uden for eget faglige område blev rykket frem til at være efter 3 måneders ledighed, mod tidligere 6 måneder. Ledige fik pligt til at tage et anvist job, hvor den samlede transporttid ikke overskred 4 timer dagligt, mod tidligere 3 timer. [8]

Åland

Åland har ved lav arbejdsløshed et positivt flyttenetto, således er flere flyttet til end fra Åland. Ved høj arbejdsløshed bliver flyttenetto negativ. Antallet af flytninger til Sverige og Finland er af samme størrelsesorden, flytninger til Sverige er mest afhængig af beskæftigelsessituationen i Stockholmsregionen, flytninger til Finland skyldes som regel andre ting, f.eks. hjemflyt-

5) Migration and Economis Integration in the Nordic Common Labour Market, Nord 1996:2
6) Flytting og sysselsetting i nordiske land – Bruttostrømsanalyser og tilbudssidetilpasninger i de regionale arbeidsmarkededе, Temanord 1997:599
7) Budgetanalyse om mobiliteten på arbejdsmarkedet, Udvalget om mobiliteten på arbejdsmarkedet, nedsat af Regeringens Økonomiudvalg, 1994
8) Finansredegørelse februar 1999, redegør for ændringerne

ning til fastlandet. En stor del af flytningerne fra Finland til Åland er betinget af job, f.eks. havde Åland under lavkonjunkturen lavere arbejdsløshed.

Inden for Åland skyldes en del flytninger også beskæftigelsessituationen, særligt fra skærgårds- og landkommunerne. På Åland oplever man, at højtuddannede ikke flytter tilbage efter eksamen, da det er svært at få arbejde som svarer til ens uddannelse, hvilket betyder en generel afflytning af ungdom.

Island

Som i Danmark er mobiliteten størst for yngre mennesker uden børn og de kortest uddannede. De højstuddannede er ikke villige til at flytte ud på landet. Mobiliteten var tidligere udbredt i fiskeindustrien, men i dag bearbejdes fisken oftest ombord. Der er en stor del udenlandsk arbejdskraft i fiskeindustrien.

Norge

I Norge har man p.g.a. arbejdsmarkedssituationen oplevet mange flytninger til centrale arbejdsmarkedscentre, særligt Oslo og Akershus. I 1998 flyttede 4.500 fra de tre fylker i Nord-Norge (1% af befolkningen). Behovet efter arbejdskraft er blevet dækket, men den øgede efterspørgsel efter bolig, varer og tjenester har givet en selvstændig forøgelse af efterspørgslen efter arbejdskraft.

Nettoindflytningen til Norge er steget fra 6.000 i 1996 til 11.000 i 1997, en tendens som fortsatte i 1. halvår af 1998. Man er imidlertid ikke klar over, hvor mange af disse som indgår i arbejdsstyrken, et estimat bygget på den almindelige erhvervsfrekens siger, at ca. halvdelen indgår i arbejdsstyrken. Personer på korttidsophold i Norge registreres ikke, da de ikke melder flytning. Personer som arbejder på den norske kontinentalsokkel registreres af skattemyndighederne (20.000 i 1. halvår af 1999), mens udenlandske arbejdstagere inden for andre sektorer, f.eks. sundhedsvæsenet og hotel- og restaurationsbranchen ikke registreres.

Internordiske studier

Mellem Sverige, Norge og Finland er der lavet en sammenlignende analyse over flytninger.[9] I denne undersøgelse er der lavet sammenligninger mellem arbejdsledige og beskæftigede. Den overordnede tendens er, at der er større flyttefrekvens hos arbejdsledige end hos beskæftigede og højere uddannelse giver højere flyttefrekvens. I denne analyse er der også lavet en kønsmæssig sammenligning som viser, at kvinder har en højere flyttefrekvens end mænd, mest markant er forskellen for arbejdsledige. I denne undersøgelse har man undersøgt flyttefrekvens i perioder med henholdsvis høj- og lavkonjunktur.

[9] Flytting og sysselsetting i nordiske land, Bruttostrømsanalyser og tilbudssidetilpasninger i de regionale arbeidsmarkedene, TemaNord, 1997:599

Der kan ikke drages nogen konklusion ud fra denne faktor, da de 3 lande udviser forskellige tendenser.

I undersøgelsen indgår også tal for, om flytningen har resulteret i beskæftigelse efter 1 år. I Finland har dette været tilfældet for 67 % af de arbejdsledige flyttere, i Norge for 42 % og i Sverige for 65 % af de arbejdsledige flyttere. Arbejdsledige må således sige at have store fordele ved at flytte.

4.1.2. Andre former for mobilitet – arbejdspladsmobilitet, lønmobilitet og fagmobilitet

Der er et meget dårligere talmæssigt materiale til at vise andre former for mobilitet på arbejdsmarkedet.

Danmark

En undersøgelse om arbejdspladsmobilitet i Danmark viser, at ca. 20 % af job i en virksomhed årligt ombesættes. [10] Endvidere vil der i en gennemsnitsvirksomhed være en del job nedlæggelser og oprettelser. Disse tal – som statistisk set ikke har nogen repræsentation for Norden – viser, at der er en høj mobilitet inden for de enkelte virksomheder i Danmark. Arbejdspladsmobilitetens størrelse er selvfølgelig afhængig af arbejdsretten, dvs. af muligheden for at opsige og ansætte arbejdskraft. Denne behandles senere.

Island

Fagmobilitet i Island er større end i de øvrige nordiske lande. Arbejdsmarkedet er begrænset og arbejdsløshedsunderstøttelse lavere end i de andre nordiske lande, derfor tager man i højere grad det arbejde man kan få.

Åland

På Åland har man for nogle år siden gennemført et forsøg i en kollektivaftale med at forhandle lavere løn p.g.a. tilbagegang i den aktuelle branche. Forhandlingerne kunne ikke gennemføres, da parterne konstaterede, at det ikke var juridisk muligt at lave kollektivaftaler om lønsænkninger, det forekommer dog at sådanne aftales individuelt.

Andre former for fleksibilitet

Man kan også tale om andre former for mobilitet, f.eks. mellem beslægtede fag samt om den fleksibilitet der er indeholdt i villigheden til at tage et job med lavere løn. Disse to former for fleksibilitet/mobilitet har det ikke været muligt at finde statistisk materiale om. Set fra den arbejdslediges synspunkt er motivationen til at være såvel løn- som fagfleksibel afhængig af de arbejdsløshedsforsikringsforhold og -regler, som findes, derfor vil disse kort blive gennemgået i det følgende.

[10] Arbeidsmarked og arbeidsmarkedspolitikk i Norden, 1997, TemaNord 1998:548, kap. 6.5

4.1.3. Arbejdsløshedsunderstøttelse

Arbejdsløshedunderstøttelsens effekt for villigheden til at tage (lavere lønnede/lavtlønnede) job diskuteres ofte, også som led i flaskehalsproblematikken.

I Danmark, Finland og Sverige er arbejdsløshedsforsikring frivillig, mens den er automatisk i Norge og Island. I Danmark, Sverige og Finland har ikkeforsikrede ret til kontantydelser, i Danmark fra det sociale system, i Sverige og Finland som en særlig arbejdsmarkedsydelse. I alle lande finansieres systemet af staten og en afgift på arbejdsgiverne, endvidere er der i Danmark, Sverige og Finland medlemsafgift. Retten til dagpenge er afhængig af, at man står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Danmark

Ret til arbejdsløshedsdagpenge opnås efter 1 års medlemskab af arbejdsløshedskasse. Retten er betinget af, at man forud for udbetalingen af dagpengene har haft mindst 52 ugers arbejde som lønmodtager inden for de sidste tre år. Dagpenge kan ydes i sammenlagt 52 uger inden for en periode på to år. For at optjene ret til en ny ydelseperiode skal man i en periode på tre år have mindst 52 ugers lønnet arbejde. Fra den 1. januar 1999 udgør arbejdsløhedsunderstøttelsen maksimalt 2.760 kr. om ugen. Mindstesatsen er 82% er højeste dagpengebeløb. Denne mindstesats har man ret til, hvis man tre år forud for ledigheden har været beskæftiget mindst 30 timer ugentligt i gennemsnit. Omvendt må dagpenge aldrig udgøre mere end 90% af den arbejdsløses forhenværende indtægt. [11]

Finland og Åland

Der findes tre forskellige former for støtte ved arbejdsløshes:

1. Efter fortjeneste afvejede dagpenge (FAD), max. 500 dage. Retten til FAD opnås ved a-kassemedlemskab og opfyldt arbejdsvilkår (i løbet af 2 år forud for arbejdsløshed skal man have arbejdet mindst 43 uger, hvor arbejdstiden er mindst 18 timer/uge). Ret til "nye" 500 dag opnås ved på ny at opfylde arbejdsvilkåret. FAD består af en grunddel på 121 FIM/dag + fortjenestedel (42% af forskellen mellem dagløn og grunddel på den del af lønnen, som overskrider 10.890 FIM 20%), i øvrigt børnetillæg.
2. Grunddagpenge (GDP), max. 500 dage. Gælder for de som har opfyldt arbejdsvilkåret, men ikke er a-kassemedlemmer samt dem som ikke i sin tid som a-kassemedlem har opfyldt arbejdsvilkåret. Udgør 121 FIN/dag + børnetillæg. Ret til "nye" 500 dage opnås gennem på ny at opfylde arbejdsvilkåret.
3. Arbejdsmarkedsstøtte (AMS), ingen tidsbegrænsning. Gælder dem hvor ret til FAD eller GDP er ophørt samt dem som er nye på arbejdsmarkedet

[11] Leif Hedegård Jørgensen (1999): "Arbejdsløshedsforsikring, efterløn og overgangsydelse".

(5 måneders ventetid for ikke erhvervsuddannede). Udgør 121 FIN/dag men med behovsprøvning. Børnetillæg (lavere end for FAD og GDP).

Grunddagpenge og arbejdsmarkedsstøtte søges hos Ålands Arbejdsformidlingsbureau og udbetalers af Ålands Landskapsstyrelse. I Finland varetages dette af Folkepensionsanstalten.

Island

Fuldtidsarbejde i et år giver ret til arbejdsløshedsunderstøttelse på 62.000 ISK pr. måned, med tillæg på 2.500 ISK pr. barn under 18 år. Kortere tids arbejde giver tilsvarende lavere understøttelse, dog skal man arbejde 10 uger for at komme ind i systemet. Udlændinge kan tage arbejdserfaring med sig, men må også arbejde 10 uger for at komme ind i systemet. Max. periode 5 år.

Norge

Ret til dagpenge optjenes ved i det foregående år at have en indtægt på mindst 57.000 eller et gennemsnit på 45.000 de sidste 3 år. Dagpenge beregnes som andel af tidligere indtægt. For tidligere indtægter op til 270.000 NOK er kompensationsgraden 62%. Den maksimale støtteperiode afhænger af tidligere indtægt, en indtægt på 90.000 giver en støtteperiode på 3 år, mens en indtægt under giver en støtteperiode på 1,5 år. Ældre arbejdstagere har specielle regler som betyder, at man ved indtægt over 90.000 kan få dagpenge fra 61 år til pensionsalderen (67 år).

Sverige

Ret til dagpenge opnås ved medlemskab af en arbejdsløshedskasse i mindst 12 måneder og et arbejdsvilkår på 120 dage. Dagpenge udbetales maksimalt 300 dage. Dagpenge udgjorde i 1998 1.200 SEK og max. 2.900 SEK pr. uge. [12]

4.1.4. Arbejdsmarkedspolitik – ret/pligt til aktivering

De nordiske lande fører alle en aktiv arbejdsmarkedspolitik – en kombination af aktiveringstilbud, som skal hjælpe de arbejdsledige tilbage på arbejdsmarkedet og af forpligtelser/økonomiske ændringer i understøttelsen, som pålægger den ledige en pligt – og motivation – til selv at søge arbejde. I dette afsnit omtales sidstnævnte kort. [13] Aktiverings- og uddannelsesaktiviteter omtales i kapitel 5.

Danmark

Arbejdsmarkedsreform I fra 1994 indførte en ret og pligt til at deltage i aktiveringstilbud, i 1996 blev krævet skærpet så ledige dagpengemodtagere

[12] Tallene stammer for Island, Norge og Sverige fra kap. 7 i Arbeidsmarked og arbeidsmarkedspolitikk i Norden, 1997, TemaNord 1998:548

[13] Bygger på oplysninger fra TemaNord 1998:548, se note 9

skulle aktiveres efter 2 års ledighed. Den maksimale dagpengeperiode er 4 år, således at den består af en 1-årig dagpengeperiode efterfulgt af en 3 årig aktivperiode. Samtidig blev rådighedspligten strammet, dels ved den motivationseffekt der ligger i at blive aktiveret på dagpengesats, dels ved at ledige i uddannelsesaktivering kan sættes i arbejde. Ledige ikke-forsikrede unge aktiveres tidligere. Ledige kontanthjælpsmodtager skal aktiveres, dem under 30 år inden 13 ugers ledighed.

Finland

I 1995 lancerede den finske regering et program for halvering af arbejdsløsheden. I de redegørelser der er til rådighed fremgår det ikke, at man i Finland har indført motivationsfremmende regler som de danske.

Åland

En arbejdsløs kan modsætte sig anvist arbejde i de 3 første måneder, hvis arbejdet ikke modsvarer uddannelse og erfaring, meget afhænger af de individuelle forudsætninger, se § 7 i Lag om utkomstskydd för arbetslösa (FFS 1984/602).

Island

Man indførte nye love om arbejdsmarkedet i 1997 baseret på aktivering af de ledige. De 4 første uger kan man sige nej til jobs som tilbydes, men efter denne periode må man tage hvad bydes, eller afstå fra at modtage understøttelse.

Sverige

Arbejdsløshedsforsikringen blev reformeret i 1998, herefter består den af en grundforsikring og en frivilling indkomstrelateret forsikring. Grundvilkåret for at få erstatning er, at man er tilmeldt den offentlige arbejdsformidling, kan arbejde mindst 3 timer pr. dag og 17 timer pr. uge og er helt eller delvist arbejdsløs. Ret til understøttelse opnås ved arbejde i mindst 6 måneder med min. 70 timer pr. måned inden for det sidste år før arbejdsløshed eller eller mindst 450 timer sammenhængende i 6 måneder med mindst 45 timer pr. månad.

Grundforsikringen gælder for arbejdsløse tilmeldt arbejdsformidlingen, som ikke er medlem af en arbejdsløshedskasse. Grunddagpenge udgør max. 240 SEK pr. dag. Den frivillige indkomstrelaterede forsikring udbetales til de som er medlem af arbejdsløshedskasse, max. 580 SEK pr. dag.

Første arbejdsløshedsperiode er 300 dage, for at få ret til en ny dagpengeperiode kræves at arbejdsvilkåret opfyldes, en ny periode indledes med 5 dages karens. Alle unge ledige (20 – 24 år) skal aktiveres inden 90 dage.

4.1.5. Ansættelsesret

Arbejdsretten er et meget stort område, som omfatter både den kollektive arbejdsret (organisationernes retsforhold og kollektive aftaleproblemer) og den individuelle arbejdsret – ansættelsesretten. Arbejdsrettens kilder er både lovgivning, kollektiv aftaler og individuelle aftaler. I dette afsnit skal alene den lille del af arbejdsretten, som har direkte relation til fleksibilitet og mobilitet, nemlig arbejdsforholdets ophør, berøres.

Danmark

Der findes ingen lovgivning om ansættelse, området er reguleret gennem enten kollektive eller individuelle aftaler. Der vil i aftaler hyppigst være aftalt et opsigelsesvarsel eller man kan være ansat for en bestemt periode, mellem 1 og 6 måneder. Opsigelse af kontrakter er ikke retsligt begrænset, men der findes regler som værner mod *urimelig opsigelse* (ligebehandling, barsel, værnepligt, foreningsfrihed.

Finland

Lov om arbejdsaftaler af 1984 regulerer de aftaler arbejdsmarkedetsparter indgår. Centralorganisationerne indgik samme år en opsigelsesbeskyttelsesaftale. Kontraktforhold kan som i Danmark indgås både i afgrænset tid/afgrænset opgave eller på ubestemt tid. Opsigelse fra arbejdsgiverens side kræver, at der gives *bestemte grunde*. Arbejdsgiverne skal ved reduktion i arbejdsmængden i første omgang forsøge at omplacere arbejdstager. Opsigelsesfristen bestemmes gennem aftaler. Findes ingen aftale skal lovens regler følges, hvilket er 1 måned ved 5 år arbejde, 2 måneder ved mellem 5 og 10 års arbejde og 3 måneder ved mellem 10 og 15 års arbejde.

Åland

Her gælder samme ansættelsesbeskyttelse som i Finland. Åland har en egen tjenestemandslov for ansatte inden for landskapsförvaltningen.

Island

Lønmodtagere har ikke nogen beskyttelse mod opsigelse (offentlige tjenestemænd undtaget). Kontrakter kan opsiges uden begrundelse, så længe opsigelsesfrister overholdes. Med lov 19/1979 blev den almindelige opsigelsesfrist forlænget til 1 måned efter 1 års ansættelse, ved ansættelse i 3 år er opsigelsesfristen 2 måneder. Loven gælder som hovedregel, men der findes enkelte aftaler.

Norge

Arbejdsmiljøloven kræver, at arbejdsaftaler indgås som *løbende aftaler på ubestemt tid*, som kan siges op af begge parter ved angivelse af saglig grund.

Almindelig opsigelsestid er 1 måned, efter 5 års ansættelse øges denne til 2 måneder og efter 10 år til 3 måneder.

Sverige

Området reguleres af *lag om anställningsskydd*. Ansættelse skal ske på ubestemt tid, arbejdsgiveren kan kun opsige kontrakten med *saglige grunde*. Opsigelsesvarslet er mindst en måned, efter 6 måneder ansættelse stiger det i.f.t. alderen (25 år = 2 måneder, 45 år = 6 måneder). [14)]

4.2. Hvilke problemer ser man

I arbejdsmarkedsdebatten - særligt når talen falder på fremtidens arbejdsmarked - har arbejdsgiversiden ofte fokuseret på behovet for fleksibilitet på arbejdsmarkedet, der i disse år er under forandring. I dette kapitel er der fremhævet forskellige indikatorer og forhold, som påvirker arbejdskraftens fleksibilitet.

4.2.1. Manglende mobilitet – geografisk såvel som på andre områder

Arbejdskraftens geografiske mobilitet og arbejdspladsmobiliteten giver en indikation på, hvor stor mobiliteten/fleksibilitet er. Arbejdspladsmobiliteten bygger alene på oplysninger fra Danmark, hvor opsigelsesreglerne er mere lempelige end i de øvrige nordiske lande. Tallet var på 20%, hvilket er rimeligt højt. Den geografiske mobilitet var, både nationalt og nordisk ikke særlig stor.

Den vigtigste drivkraft for arbejdsvandringer er givetvis forskelle i løn og bedre jobmuligheder i andre lande. Hverken den nordiske eller den europæiske mobilitet er på nuværende tidspunkt høj - på trods af lønforskelle og med rimeligt store arbejdsløshedsprocenter i alle EU/EØS lande. Mobilitet begrundet i de sociale støtteordninger reguleret ved EU-forordning 1408/71 synes heller ikke at være et stort problem, dertil er de økonomiske fordele ved at flytte for små i.f.t. de personlige ulemper.

Den internationale mobilitet varierer dog mellem forskellige erhvervsgrupper, f.eks. har bygge- og anlægsarbejdere en større historisk tradition for at arbejdsstedet skifter og derfor større vilje til at pendle eller tage arbejde i nabolande i perioder med lavkonjunkter i hjemlandet, også denne gruppe har imidlertid købt parcelhuse (udtryk for en mere økonomisk fastlåst livsform), jf. afsnit 4.1.1., hvilket har mindsket motivationen til mobilitet.

4.2.2. Flaskehalsproblemer

Hvis forventningerne til, at fremtidens arbejdsmarked til stadighed vil være præget af store forandringer p.g.a. ændringer i erhvervsstuktur og virksomheders behov, holder stik, så vil den relativt lave mobilitet kunne give betydelige flaskehalsproblemer. Man kan i dagens debat spore en vis bekymring

[14)] Arbetsrätten i Norden, Nord 1990:42

hos regeringerne, arbejdsgivere og til dels arbejdstagerorganisationer om, at de ikke kan besætte alle job og der findes inden for særlige brancher flaskehalsproblemer (IT, og for visse lande bygge/anlæg).

Spørgsmålet er, om der er tale om en effekt af højkonjuktur i forskellige brancher eller om en generel tendens til manglende mobilitet, hvor flaskehalse inden for bestemte brancher kunne løses, hvis arbejdskraften var mere villig til at flytte.

Problemet med at besætte stillinger – og deraf følgende lønstigninger – kendes inden for bestemte brancher, hvor der er tale om specialiserede stillinger, f.eks. edb-branchen. Øget geografisk mobilitet løser ikke dette problem (og denne branche er nok i forvejen en af dem, som har høj geografisk mobilitet – og konkurrence mellem virksomheder om at tiltrække arbejdskraft). En større del af arbejdsstyrken må uddannes inden for branchen for at løse problemet.

Inden for industrien kendes problemet med at besætte stillinger også, særligt hvis en virksomhed ekspanderer voldsomt i et lokalområde kan det være svært at skaffe tilstrækkelig kvalificeret arbejdskraft. I dette tilfælde vil geografisk mobilitet kunne løse problemet, særligt hvis man rekrutterer fra områder, hvor der har været virksomhedsindskrænkninger inden for beslægtede erhverv.

En central omskolingsindsats fra arbejdsmarkedsmyndighedernes side ville måske også kunne afhjælpe problemet, men det er afhængig af virksomhedernes vilje til at bidrage til omskolingen af lokal ledig arbejdskraft, som måske har beslægtede kundskaber, bl.a. ved praktik og ved at ansætte.

4.2.3. Nye former for jobs?

Der tales og skrives en del om nye jobkategorier f.eks. inden for servicesektoren, det kan være både servicejob, som skal lette arbejdet i hjemmet for den enkelte husholdning eller i den personlige pleje eller det kan være servicejob rettet mod andre virksomheder.

Mange ser det som en forudsætning for disse job, at skatten på arbejdskraft forminskes, således at lønmodtagere har råd til at ansætte folk i servicejob. Endvidere fremhæves det fra flere sider, at staten må fjerne en række faktorer, som gør besværligt at starte som iværksætter.

4.3. Hvilke forandringer kan man forvente

Det samlede indtryk af den bekymring, der gives udtryk for i den politiske debat er, at arbejdskraften, lovgivningen og strukturen i arbejdsstyrkens sammensætning i de nordiske lande ikke vil besidde den omstillingsevne, som fremtidens arbejdsmarked fordrer.

Hvorvidt spådommene om fremtidens arbejdsmarked holder stik eller om kun en del af arbejdsmarkedet bliver mere omskifteligt vides ikke. En del af arbejdsstyrken må formodes at vedblive at arbejde i traditionelle erhverv

inden for industri og håndværk, hvilket sandsynligvis vil stille størst krav til den geografiske mobilitet. Det resterende arbejdsmarkeds fremtidige udfordringer vil bestemmes af, hvilke erhverv der vokser – og hvilke krav disse stiller til arbejdskraften.

Uddannelsessystemet vil være en afgørende faktor for, hvordan arbejdskraften klarer tilpasning til forandringer på arbejdsmarkedet. I de traditionelle erhverv kan man forvente, at kravene til arbejdskraftens uddannelsesniveau vil stige, på visse områder til den almene uddannelsesgrad og dermed tilpasningsevne og på visse områder til meget specialiceret viden, som ikke kan udskiftes ofte. Uddannelse behandles i kapitel 5.

Ovenstående skitse over problemstillinger peger på mange mulige forandringer:

- Afvandringen fra land til by er gennem dette århundrede langsomt fortsat – måske vil en række af de nye arbejdspladser (f.eks. inden for den elektroniske servicevirksomhed) kunne placeres overalt, hvilket vil kunne mindske betydningen af geografisk mobilitet, men derimod øge betydningen af en almen godt uddannet arbejdskraft, som kan omstille sig til den form for arbejde der udbydes.
- Diskussion af (den manglende?) iværksætterånd/-vilje og betingelserne for at være iværksætter i stedet for lønmodtager.

4.4. Hvad er den internationale påvirkning/trussel (globalt, EU)

Argumenterne for at arbejdsmarkedet skal være mere fleksibelt hentes ofte i den internationale udvikling – truslen fra Fjernøstens billige (og veluddannede) arbejdskraft har længe været kendt. Ligeledes peges der på forskellige effekter for de nordiske landes økonomier/erhvervsliv som følge af forskellige tilknytning til ØMU'en, på virksomhedsflytninger til EU's nye medlemslande i Øst og konkurrence fra arbejdskraft som flytter til Norden fra de nye EU-medlemslande i Øst.

Den kraftige vækst i økonomierne i Fjernøsten har forandret den globale økonomi – og på visse områder også truet en tung og uomstillingsdygtig industri i Vesten, men spørgsmålet er om ikke de største effekter i kraft af virksomhedslukninger og omstillinger af produktioner ikke er sket.

ØMU'ens effekter vurderes til stadighed! Nordisk Råd afholdt i juni 1998 en konference om ØMU'en. Det blev fremhævet, at en af de store omkostninger ved ØMU'en ikke var for erhvervslivet, men ved tilpasningen af de offentlige budgetter til ØMU-kravene. De nordiske landes arbejdsmarkeder blev vurderet høj-effektive og mere fleksible end de øvrige EU-lande p.g.a. højbeskæftigelsesgrad og korte afskedigelsesvarsler.

EU har siden oprettelsen haft princippet om arbejdskraftens frie bevægelighed. Den europæiske arbejdskraft er imidlertid aldrig begyndt at flytte meget rundt – mobiliteten er lavere end mellem de nordiske lande. Arbejdstagersidens frygt for at blive udkonkurreret af tilstrømmende arbejdskraft har

altså ikke vist sig at holde stik. Samtidig har EU taget højde for de nationale arbejdsmarkeders forskellige løn- og arbejdsvilkår ved direktivet om vandrende arbejdskraft, som bestemmer at lokale overenskomster skal følges ved arbejder, som varer mere end 3 måneder.

Men der vil sandsynligvis komme andre udfordringer, som følge af EU, f.eks. drøftes en harmonisering af virksomhedsbeskatningen, hvilket vil betyde behov for nye skattekilder og/eller formindskede offentlige udgifter.

Formindskede offentlige udgifter som følge af en mindskning af erhvervsbeskatningen kan f.eks. betyde, at man må drøfte den offentlige finansiering af arbejdsløshedsforsikring, uddannelse (fra basis uddannelse til højere uddannelser), efter- og videreuddannelse, aktivering af arbejdsløse. Mindre direkte skatteudgifter for virksomhederne kunne lede til, at virksomhederne tog et større ansvar for finansieringen af uddannelse, arbejdsløshedsunderstøttelse m.m.

4.5. Hvad er den nordiske vinkel – hvad er det nordiske samarbejdes ansvar?

Arbejdsmarkedets problem ses ofte som manglende fleksibilitet – forstået i en eller flere af ovennævnte forståelser. Den nordiske 3-partsmodel roses i høje toner i forhold til de øvrige EU-landes systemer, når det drejer sig om at finde løsninger og implementere disse gennem aftalesystemet – løsninger som både regering og parterne kan være tilfredse med. Mange af de øvrige EU-lande anvender i langt højere grad lovgivning som reguleringsredskab for arbejdsmarkedsforhold. Men samtidig mener nogle, at netop det nordiske arbejdsmarkedssystem er stift og er en hindring for tilpasning til fremtidens arbejdsmarkedsvilkår, da arbejdsmarkedets parter har for meget magt i forhold til det parlamentariske system.

Sandheden er sandsynligvis mere nuanceret. Men de seneste års ændringer af dagpengeregler, behovet for at skabe rådighedskriterier i forbindelse med udbetaling af understøttelse osv. viser, at der findes brister ved den nordiske velfærdsmodels opfattelse af arbejdsløshedsunderstøttelse som en kompensation, i hvert fald når kompensationen bliver så stor, at den kvæler motivationen.

I de nordiske lande er der stadig konsensus om at opretholde velfærdsperspektivet som et grundlæggende element i arbejdsmarkedspolitikken. Udfordringen bliver at kombinere dette grundlag med behovet for en lettere tilpasselig arbejdskraft.

Følgende spørgsmål kunne være aktuelle i denne proces:

- Stive faggrænser. Fagforeninger har en tendens til at holde fast ved stive opfattelser af, hvilke uddannelser der kræves til hvilke job. Måske kunne man gøre systemet mere fleksibelt, så det var lettere at flytte mellem faggrupper, mellem regionale fagforeninger – og mellem lande uden at miste rettigheder.

- Arbejdsformidlingens rolle. Indtil for få år siden har arbejdsformidlingen i de nordiske lande stort set været monopoliseret i et offentligt system. Den private arbejdsformidling har dog vundet indpas. Det centrale er imidlertid ikke udbyderens karakter, men at de udbudte job formidles så bredt – og synligt - som muligt. Virksomhederne må tage ansvaret for at udbyde bredt, så også arbejdskraft i andre regioner/beslægtede fag får kendskab til job.
- Forsikrings-/understøttelsessystemet. Understøttelsens størrelse må drøftes i lyset af incitamentet til at tage arbejde.
- Aktiv arbejdsmarkedspolitik. De nordiske lande fører alle en aktiv arbejdsmarkedspolitik, som både skal være et incitament for den arbejdsløse til selv at søge arbejde og som skal hjælpe den som ikke umiddelbart kan få arbejde. Hvor stor er effekten på længere sigt i forhold til en tilpasning af arbejdsstyrken eller med andre ord – hjælper den aktive arbejdsmarkedspolitik på andet end samvittigheden?
- Mobiliteten i Norden er relativt begrænset, både nationalt og internordisk. Kunne det være aktuelt at drøfte flytning af arbejdspladser fremfor flytning af arbejdskraft, f.eks. i form af hjemmearbejdspladser.
- I den nordiske diskussion har der været talt om at indføre et nordisk flyttetillæg for at øge mobiliteten, i lighed med visse af landenes nationale løsninger. Der har dog ikke kunnet opnås enighed mellem arbejdsministrene. Er det en løsning – og ville den være EU-lovmedholdelig?

5.1. Hvordan ser situationen ud i de nordiske lande

Den store anvendelse af begreberne "livslang læring" og kompetenceudvikling er af relativ nyere dato, ligeledes er den politiske fokus. Den øgede interesse for disse elementer afspejler i sagens natur det politiske univers bestræbelser på at løse arbejdsløshedsproblemet gennem at opkvalificere arbejdskraften og det afspejler den politiske opmærksomhed på et arbejdsmarked i forandring.

I dette kapitel optales landenes aktive arbejdsmarkedspolitik i begrænset omfang, men inddrages dog, da en del af de personrettede arbejdsmarkedsinitiativers formål er at opkvalificere den arbejdsløse arbejdskraft. I Nordisk Ministerråds beskæftigelsesredegørelse 1999 gennemgås de nordiske landes aktive arbejdsmarkedspolitik mere indgående. [15)]

5.1.1. Efteruddannelses-/videreuddannelses- og kompetenceudviklingssystemer, herunder finansiering og ansvar

Danmark

Formålet med den offentlige arbejdsmarkedsuddannelsessystem (AMU) er dels at forme arbejdsstyrkens kvalifikationer efter arbejdsmarkedets behov og dels at afhjælpe tilpasnings- og omstillingsproblemer på arbejdsmarkedet. Arbejdsmarkedsuddannelser består af:

Kompetencegivende uddannelse.

Ordinære og særligt tilrettelagte sammenhængende uddannelsesforløb.

Individuel kompetenceafklaring.

Virksomhedstilpasset uddannelse (VTP).

Træningsskolens arbejdsmarkedsuddannelse (TAMU).

AMU's målgrupper er primært ufaglærte, personer med erhvervsuddannelse, personer med gammel ikke-anvendt uddannelse, videregående teknikere og laboranter. Merkonomer, teknonomer og datanomer har adgang. Aldersgrænse på 20 år. Både privat og offentligt ansat, arbejdsledere og selvstændige har adgang.

Staten yder tilskud til undervisningsudgifterne og til AMU-centrenes bygnings- og administrationsomkostninger (samt andre tilskud).

Deltagere kan få godtgørelse af tabt indtægt under kursusforløb (undtaget dog VTP og TAMU), hvilket svarer til højeste dagpengebeløb (p.t. 2.760 kr ugentligt), ved deltidsundervisning nedsættes godtgørelsen.

Arbejdsministeren har nedsat et rådgivende uddannelsesråd bestående af repræsentanter fra både arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer og

15) Nordisk sysselsättingsredogörelse för 1999, Nordisk Ministerråd september 1999

arbejds-, undervisnings- og erhvervsministerierne i spørgsmål om AMU. Uddannelsesrådet afgiver årligt indstilling til ministeren vedrørende spørgsmål om uddannelsesbehov, økonomien i AMU, geografisk fordeling o.a. [16] [17]

Åland

Kompetencegivende kurser arrangeres bl.a. inden for rammen af Ålands högskolas virksomhed. Et relativt stort udbud af kurser tilbydes, tilpasset efterspørgslen. Medborgerinstituttet på Åland arrangerer også visse kompetenceforhøjende kurser, særligt sprogkurser. Landskapsstyrelsen finansierer som hovedregel al videreuddannelse, men har dog ikke taget initiativ til en mere almen kompetenceudviklings indsats. Man har dog god adgang til uddannelses- og kursusvirksomhed i Sverige/Finland. Anstanden og transportforbindelserne til Åland begrænser dog i praksis deltagelse fra Åland, specielt for personer med familie.

Erhvervslivet har ansvaret for kompetenceudvikling i egne firmaer. Kompetenceudvikling aftales ofte i sammenhæng med forandringer og teknisk udvikling, som stiller nye krav til personalet.

Island

Normalt betaler lønmodtagere selv efter- og videreuddannelse eller får støtte fra institution/firma.

Norge

Regeringen fremlagde i 1998 et forslag om styrkelse af befolkningens kompetence for at opfylde såvel erhvervslivets, samfundets og individernes behov. Den skal omfatte alle voksne, både i og uden for arbejdsmarkedet. Reformen skal gennemføres i samarbejde mellem arbejdsgivere, arbejdstagere og det offentlige.

Det primære ansvar for kompetenceudvikling ligger stadig hos arbejdsgivere og arbejdstagere i fællesskab, men tilrettelæggelsen af uddannelsestilbuddene gøres til et offentligt ansvar. Nogle af elementerne er:

- Alle voksne som ikke har fuldført grundskolen får tilbud om dette, som en individuel rettighed, betalt af staten.
- Der skal ved lov indføres individuel ret til uddannelsesorlov, se afsnit 5.1.3.

Sverige

I Sverige findes også arbejdsmarkedsoplæringskurser, disse er primært rettet mod arbejdsledige og personer som er udsat for at blive ledige.

[16] Bekendtgørelse af lov om arbejdsmarkedsuddannelser

[17] Arbejdsmarkedstilbud, Uddannelsesorlov, forældreorlov, aktiveringstilbud og andre støtteordninger, Leif Hedegaard Jørgensen, 1999

5.1.2. Arbejdsløse og deres opkvalificering[18)]

Danmark

Ledige har som hovedregel kun adgang til selvvalgt arbejdsmarkedsuddannelse (AMU), hvis de er medlemmer af en A-kasse **og** befinder sig i dagpengeperioden, max. 6 uger. Herefter skal de optjene ny dagpengeperiode, hvis de ønsker fortsat arbejdsmarkedsuddannelse. Der ydes godtgørelse for tabt dagpengeindtægt for ledige i dagpengeperioden. For andre ledige medlemmer af en A-kasse og for kontanthjælpsmodtagere ydes ingen godtgørelse.

Andre ledige er henvist til tilbud, der gives som led i en individuel handlingsplan, som er en del af loven om aktiv arbejdsmarkedspolitik. Individuelle handlingsplaner tilbydes alle ledige - både A-kassemedlemmer og kontanthjælpsmodtagere, der har særlig risiko for langvarig ledighed.

Finland

Arbejdsmarkedstiltag omfatter:

- Arbejdsmarkedsoplæring af ledige og arbejdssøgende med svage kvalifikationer.
- Beskæftigelsestiltag, dvs. subsidierede arbejdspladser både i privat, kommunal og statslig regi.
- Etableringsstøtte til ledige.

Åland

Beskæftigelsesfremmende erhvervsuddannelse for arbejdsløse eller personer som trues af arbejdsløshed arrangeres på områder, hvor arbejdsmarkedet har behov for arbejdskraft. Kursusgrundlaget er dog relativt lille (p.g.a. lav arbejdsløshed). De arbejdsløse kan også deltage i tilsvarende kurser som arrangeres andet sted (primært svensksprogede kurser i Finland, men kursuspladser kan også købes i Sverige). De kan endda i en vis udstrækning selv påvirke kursusudbuddet, f.eks. ved Ålands Högskola. Kundskab og kompetence kan også fås ved ansættelse med læreaftale eller med hjælp fra beskæftigelsesstøtte.

Island

Efter- og videreuddannelse for arbejdsledige er afhængig af bopælskommune. Kommuner kan søge støtte hos staten, i 1997 blev der uddelt støtte til 31 projekter, i alt 45,7 mio. ISK.

[18)] Oplysninger i dette afsnit er sammensat af oplysninger fra de nationale sekretariater og fra "Lønnsdannelse og arbeidsmarkedspolitikk i Norden", TemaNord 1998:512

Norge

De norske arbejdsmarkedstiltag kan opdeles i 4 undergrupper:

- Arbeidsmarkedsopplæring (AMO) er primært rettet mod arbejdsløse for at øge deres kompetence og lette overgangen til arbejde og er et af de vigtigste arbejdsmarkedstiltag, administreret af Arbeidsdirektoratet. AMO iværksættes på grundlag af information om behov på arbejdsmarkedet, bl.a. fra arbejdsgiverne. På områder med stor efterspørgsel efter arbejdskraft gennemføres AMO i mange tilfælde i samarbejde med virksomhederne. En mindre del af midlerne til arbejdsmarkedstiltag bruges til norskundervisning for udenlandsk sundhedspersonale fra EØS-området. AMO-kurserne øger deltagernes jobsandsynligheder med ca. 15 %.
- Offentlig beskæftigelse for at vedligeholde arbejdsevne, 10 måneder, løntilskud til arbejdsgiver.
- Løntilskud ved at beskæftige unge og langtidsledige, 50% af lønnen i 6 måneder.
- Uddannelsesvikariater.

Sverige

De svenske arbejdsmarkedstiltag kan opdeles i 5 undergrupper:

- Beredskabsarbejde, dvs. midlertidigt arbejde for at opretholde kontakten til arbejdslivet, primært for ledige unden ret til understøttelse. I 1990'erne relativt lille betydning.
- Arbejdsmarkedsoplæring (AMU), kompensation lig dagpengeniveau, typisk 6 måneder.
- Ungdomsprogrammer for ledige under 20 år. I 1994 62.452 personer (1,4% af arbejdsstyrke).
- Arbejdslivsudvikling, ledige for hvem understøttelse udløber.
- Rekrutteringsstøtte, virksomheder som ansætter en ledig får i 6 måneder 50% lønsubsidiering.

I juli 1997 startede et 5-årigt program for voksenuddannelse – *Kunskapslyftet*. Med denne satsning vil den svenske regering forny arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitikken, opnå en mere rigtig fordeling af voksenuddannelsen og øge tilvæksten. Målgruppen er i første omgang voksne arbejdsløse som savner 3-årig gymnasiekompetence, men også lavtuddannede ansatte kan komme i betragtning.

Deltagere i gymnasiel voksenuddannelse får et særligt uddannelsesbidrag, UBS. 85% af midlerne er afsat til arbejdsløse, 15% til ansatte. Den studerende skal være mellem 25 og 55 år.

Særlig voksenuddannelsesstøtte for arbejdsløse gives for studerende mellem 21 og 50 år, som har arbejdet mindst 3 år. For ansatte gives særlig voksenuddannelsesstøtte for studerende på højst 50 år, som har arbejdet i 4 år.

Den gymnasielle efteruddannelse iværksættes primært af kommunerne. Folkhögskolornas har en stor rolle i kundskabsløftet som udbydere og mod-

tagere af statstilskud. Endvidere udbydes undervisning af studieforbund og AMU-gruppen samt private uddannelsesvirksomheder, sidstnævnte er ofte specialiceret, f.eks. i datakundskab.

I 1998 påbegyndte 265.200 studier i kommunal voksenuddannelse eller ved Statens skoler for voksne. 207.002 (78 %) af disse havde været arbejdsløse en eller flere gange siden begyndelsen af 1990'erne, 52 % var tilmeldt arbejdsformidlingen i efteråret 1998.

5.1.3. Uddannelsesorlov [19]

Danmark

I Danmark kan der gives orlov til uddannelse i mindst én uge og højst 52 uger i sammenhæng. Ledige kan dog højst opnå 6 ugers orlov. For at få orlov skal orlovsansøgeren i hele orlovsperioden være medlem af en statsanerkendt arbejdsløshedskasse og dagpengeberettiget efter regler nævnt i afsnit 4.1., være fyldt 25 år, have haft 3 års beskæftigelse inden for de seneste 5 år, og orloven skal aftales med arbejdsgiveren. For **selvstændige** gælder samme vilkår - dog skal orloven jo ikke aftales med arbejdsgiveren. **Ledige** skal være dagpengeberettigede og skal stå rådighed for Arbejdsformidlingen.

Orlovsydelsen udgør for både fuldtidsforsikrede beskæftige, selvstændige og ledige et beløb, der svarer til højeste dagpengesats, 2.760 DKK om ugen. Orlovsydelsen betales af arbejdsløshedskassen. Der kan ikke ved orlovsydelse udbetales andre former for offentlige ydelser. Som hovedregel kan der ikke ydes orlov til lange og mellemlange videregående uddannelser, eller til uddannelser af hobby og fritidskarakter (selvom nogen betegner en del af de udbudte kurser som sådanne!) [20]

Åland

Arbejdstagere, som i en eller flere perioder på sammenlagt over 1 år, har været ansat i hovedbeskæftigelse hos samme arbejdsgiver har ret til sammenlagt højst 2 års studieledighed i en periode på 5 år. [21]

Norge

I forbindelse med kompetenceudviklingsreformen har et udvalg bestående af arbejdsmarkedets parter udarbejdet udkast til lovforslag med følgende hovedelementer:

[19] De nordiske landes uddannelsesorlovssystemer og alternative arbejdstidsmodeller behandles mere indgående i Nordisk Ministerråds beskæftigelsesredegørelse 1999 som svar på Nordisk Råds rek. 7/1998

[20] Arbejdsmarkedstilbud, uddannelsesorlov, forældreorlov, aktiveringstilbud og andre støtteordninger, Leif Hedegaard Jørgensen, 1999

[21] Lag om studieledighet, § 4 (FFS 1979/273)

- Arbejdstagere som har arbejdet mindst 3 år, herunder sidste 2 år hos samme arbejdsgiver, har ret til orlov i indtil 3 år for at deltage i et organiseret uddannelsestilbud, som giver dokumenteret kompetence.
- Uddannelse ud over grundskole eller videregående oplæringsniveau skal være erhvervsrelateret for at give ret til orlov. Erhvervsrelateret uddannelse omfatter alle typer arbejdsmarkedsrelevant efter- og videreuddannelse.
- Uddannelsesorlov kan ikke kræves, når det vil forhindre arbejdsgiveren i forsvarlig planlægning af drift og personaledisponeringer.
- Arbejdstager har ikke ret til ny orlov før der er gået dobbelt så lang tid som foregående orlov, mindst 1 år.
- Arbejdstager har ret til at vende tilbage til ligeværdig stilling som den vedkommende forlod, for orlov på mindre end 1 århar arbejdstager ret til at indtræde i samme stillling.
- Kompensation for tabt arbejdsindtægt skal i udgangspunktet være en sag mellem arbejdsgiver og -tager.

5.2. Hvilke problemer ser man?

5.2.1. Manglede kendskab til effekten af efter- og videreuddannelse

I de nordiske lande har man i det seneste 10 år været meget opmærksomme på behovet for at opkvalificere arbejdskraftens kompetence. De nationale aktiviteter der er sat i gang har varieret i valg af målgruppe, f.eks. har kundskabsløftet i Sverige primært fokuseret på den arbejdsløse, mens orlovsordningen i Danmark primært er rettet til folk i arbejde. I flere af de nordiske lande skal efter- og videreuddannelsesindsatserne ses i forlængelse af den aktive arbejdsmarkedspolitik.

De politiske motiver for såvel efter-og videreuddannelsesindsats som aktiv arbejdsmarkedspolitik har varieret, både mellem de nordiske lande og mellem de politiske partier. Nogle ønsker, at arbejdsløse ikke skal modtage passiv forsørgelse og anser aktivering/uddannelse som en form for straf, der skal motivere de arbejdsløse. Nogle anser opkvalificering som et tilbud alle voksne bør have for at passe til fremtidens arbejdsmarked.

Effekten af de forskellige efter- og videreuddannelsesindsatser er svær at måle (de umiddelbare effekter på arbejdsløshedsstatistikken kan naturligvis måles for så vidt at arbejdsledige i aktivering ikke i alle lande tæller med i statistikken som ledige), men man kan spørge:

- Kommer flere af de arbejdsløse, som har gennemgået efter- og videreuddannelse i arbejde, end der ville have gjort uden efter- og videreuddannelse?
- Bevarer flere ansatte deres job som følge af efter- og videreuddannelse?
- Efteruddannes der inden for de rigtige områder?
- Kvalificerer efter- og videreuddannelse til fremtidens arbejdsmarked?
- Kan der findes en nordisk model for efter- og videreuddannelse?

Sidstnævnte problem er forbundet med voksenuddannelsens almene karakter. Giver f.eks. den svenske model, hvor personen tilegner sig almene kvalifikationer et generelt motivations-/indlæringsløft, som gør personen mere mobil?

5.2.2. Begrænset retningsbestemt efter- og videreuddannelse

Arbejdsgiversiden er i forskellig grad med til at påvirke efter- og videreuddannelsesindsatserne og udbudet af efter- og videreuddannelse, men det fremgår ikke af materialet, at de nordiske lande direkte efteruddanner inden for bestemte brancher, som har flaskehalsproblemer. Man kan med andre ord sige, at efter- og videreuddannelsen ikke er målrettet til at afhjælpe konkrete tilpasningsproblemer på arbejdsmarkedet.

I Sverige har man iværksat en satsning på at uddanne 10.000 inden for IT-branchen, men ordningen er ikke rigtigt slået igennem. Det kan skyldes mange ting, men viser at det er meget svært at planlægge en kompetenceudviklingsindsats på bestemte områder, ligesom det kan være svært at forudsige, hvor der vil blive vækst og behov for ydereligere arbejdskraft – en klar udfordring, både nationalt, nordisk og globalt.

5.2.3. Finansiering

Tab af løn/arbejdsløshedsunderstøttelse betales i de norske, danske og svenske ordninger af staten og/eller a-kasser. Efter- og videreuddannelse af denne generelle karakter finansieres altså alene af staten. Arbejdsgiverens rolle er minimal, både med hensyn til udformning og betaling. En mere erhvervstilpasset – og måske fremtidsindrettet – indsats kunne måske tilrettelægges i samarbejde, hvor både arbejdsgiver, arbejdstager og stat har ansvar for planlægning og finansiering?

I et socialt perspektiv kunne man frygte, at restgruppen som står udenfor arbejdsmarkedet bliver endnu mere marginaliseret i.f.t. den arbejdende del af befolkningen, da de ikke vil kunne deltage i kompetenceløftet.

5.3. Hvilke forandringer kan man forvente

5.3.1. Ændringer i krav til kompetencer

De forandringer på – og udfordringer til - arbejdsmarkedet som såvel de nordiske lande som hele den vestlige verden har oplevet som følge af den teknologiske udvikling må forventes at fortsætte i de kommende årtier.

Informationssamfundet vil måske udvikle sig til "det arbejdsfrie samfund", hvor maskiner varetager en lang række af de kedelige opgaver, og hvor langt de fleste kun arbejder ganske få timer dagligt som en form for samfundstjeneste. I så fald bliver der slet ikke behov for at den generelle efter- og videreuddannelse, da der vil være tale om at varetage rutinefunktioner.[22)]

22) Tor Nørretranders' fremtidsvision

En mere realistisk fremtidsudsigt vil måske være, at arbejdsmarkedet fortsætter med at være præget af de nuværende arbejdsformer, samt at nye arbejdsformer – og dermed krav til arbejdskraftens kompetence – vil vise sig. Disse krav kan både være til en specialkompetence, som f.eks. inden for IT-branchen, men det kan også være sociale kompetencer som vil blive efterspurgt. Kravet til at medarbejderes selvstændighed kombineret med evnen til at arbejde i teams om skiftende opgaver vil sandsynligvis stige. Der er her tale om ønsker til en større fleksibilitet hos den enkelte i det konkrete ansættelsesforhold.

5.3.2. Krav til tilpasningsevne - øget opdeling af arbejdsmarkedet i A- og B-arbejdere?

Dette vil måske føre til endnu større opdeling mellem faggrupper – eller vil bevægelserne mellem faggrupper, eller om man vil mellem "klasser", blive hyppigere?

Diskussionen i dette kapitel har drejet sig om erhvervelsen af boglige kvalifikationer, underforstået at hvis man har tilstrækkelige boglige kvalifikationer, vil man også være i besiddelse af omstillingsevne og fleksibilitet. Der findes imidlertid forskere som mener, at andre evner er ligeså vigtige for den enkeltes omstillingsevne, det drejer sig om evne og villighed til at træffe valg og tage ansvar for egen udvikling, samt selvstændige livsfærdigheder som handlekompetence, dømmekraft, intuition og følelsesmæssig kompetence.

I en uforudsigelig fremtid hvor engang erhvervede boglige eller tekniske egenskaber ikke garanterer dig job på livstid, vil de ovennævnte kundskaber være den enkeltes fundament. Den trygge nordiske tilværelse hvor mange, på trods af relativt korte opsigelsesfrister, har arbejdet i samme firma/institution i en livstid, er under stærkt pres. Fremtidens arbejdsmarked – eller dele af dette – vil betyde mange skift i jobfunktion og jobindhold, og dette kræver andre færdigheder end de boglige/tekniske. [23)]

5.4. Hvad er den internationale påvirkning/trussel (globalt, EU)

Udviklingen og forventningerne til arbejdskraftens kompetencer er dybest set lige så diffus og usikre i EU og globalt som i Norden. Det eneste der står fast er, at forandringer er kommet på dagsordenen for at blive! Endvidere har den øgede europæiske og globale konkurrence selvfølgelig en effekt på erhvervslivets udvikling og behovet for arbejdskraft.

EU har i beskæftigelsesretningslinierne opstillet 4 mål, som mere eller mindre kopierer de nordiske landes aktive arbejdsmarkedspolitik:

1. Forbedre arbejdskraftens ansættelsesegnethed med fokus på at undgå langtidsledighed.
   Der opstilles krav til, at medlemsstaterne skal skifte fra passive til aktive foranstaltninger, såsom uddannelse, omskoling, jobtræning eller arbejde.

23) Niels Bøttger-Rasmussen: "Lysten er drivkraften" i Fremtidsorientering 2/1998

Medlemslandene skal tilskynde arbejdsmarkedets parter til at øge mulighederne for uddannelse, jobtræning, praktik-ophold og i samarbejde med staten sikre livslang uddannelse.
2. At udvikle og fremme iværksætterkultur.
3. At fremme af omstillingsevnen i EU.
4. At skabe lige muligheder for mænd og kvinder i arbejdslivet.

De nordiske lande vil have store muligheder for at lykkes, hvis man i tide sørger for at ruste sig til den kommende udvikling. Løbet er ikke kørt – de andre lande har heller ikke fundet svaret på, hvor udviklingen fører hen.

5.5. Hvad er den nordiske vinkel – hvad er det nordiske samarbejdes ansvar?

5.5.1. Den nordiske udfordring: udvikle den praktiske gennemførelse af "Livslang læring"

Den nordiske, såvel som den globale, udfordring er at komme med kvalificerede gæt på, hvor udviklingen i arbejdsmarkedet vil bære hen.

Det nordiske samarbejde må udnytte, at man har nogenlunde ens historiske forudsætninger, politiske systemer, værdier og målsætninger. Dette kan gøres ved en konsekvent erfaringsudveksling og ved at tage udfordringen med at finde en model for opkvalificering af arbejdskraften og uddannelse af den fremtidige arbejdskraft, som kan modsvare den nye arbejdsmarkeds udfordringer, men som samtidig kan bevare de alment accepterede nordiske værdier.

Samtidig er det en stor udfordring for de nordiske lande at finde en løsning på, hvordan man motiverer til efter- og videreuddannelse. I de nuværende systemer har der været en tendens til at anvende efter- og videreuddannelse som en del af arbejdsløshedsbekæmpelsen. Dette er selvsagt vigtigt, men det er også vigtigt, at hele arbejdsstyrken – ung som gammel, veluddannet som uuddannet – opkvalificerer sig og tilpasser sig fremtidens arbejdsmarked.

5.5.2. Alles ret til udviklende arbejde - lighedsprincipper?

De nordiske lande bør også starte diskussionen af et ændret arbejdsmarkeds påvirkning af den overordnede samfundsudvikling. Som det antydes i dette kapitel kan en opdeling af arbejdskraften i "rutinearbejdere" og "arbejdere i livslang læring" betyde om nye kløfter på arbejdsmarkedet.

Nordisk Råd arrangerer en temakonference i uge 10 år 2000 med titlen "Udvikle Norden, innovation, uddannelse og kompetenceudvikling", som sammen med Nordisk Råds debat på 51. session kan danne rammen for et nordisk arbejde med at finde de områder, hvor man har fælles interesser og kan gøre en forskel ved at arbejde sammen.

5.5.3. Ændret ansvars- og finansieringsmodel?

De nordiske velfærdsstater bygger på en opfattelse af, at alle skal have lige muligheder for uddannelse uanset social baggrund, hvilket betyder at ansvaret for uddannelse anses for at være en offentlig opgave, herunder også planlægning af kapacitet. For at møde fremtidens behov vil det måske i endnu i højere grad end det sker nu være ønskværdigt at planlægge uddannelse i et samarbejde mellem arbejdsmarkedets parter og regeringerne – og at give arbejdsmarkedets parter et større ansvar for planlægningen, udførelsen – og finansieringen.

Øget inddragelse af arbejdsmarkedets parter vil sikkert ikke i sig selv forbedre planlægningen, da arbejdsmarkedets parter ikke kan formodes at være bedre til at spå ind i fremtiden, men en ansvarsfordeling for såvel ansvar som planlægning vil betyde større samlet kompetence og inddragelse af flere synspunkter tidligt.

Samtidig er det – særligt i forhold til arbejdsstyrkens motivation – vigtigt at overveje, hvordan efter- og videreuddannelse kan indgå i den almindelige arbejdsgang, således at virksomheder og medarbejdere betragter efter- og videreuddannelse som en del af arbejdstiden og ikke som en sur forpligtelse.

5.5.4. Arbejde i Nordisk Ministerråd

Nordisk Ministerråd har i forbindelse med styringsgruppens for nordisk folkeoplysning og voksenuddannelse nedsat en arbejdsgruppe om "voksnes læring - den nordiske model". Arbejdsgruppen skal afslutte sit arbejde i juni 2000. Mandatet er, at identificere den nordiske model knyttet til uddannelse med vægt på voksnes læring (indhold og organisering) samt beskrive udviklingstendenser i et internationalt perspektiv, beskrive gode løsningsmodeller for de nordiske landes arbejde med voksnes læring med speciel opmærksomhed mod a) universiteters og højskolers rolle i relation til arbejdslivets kompetancebehov, b) arbejdspladsen som læringsmiljø, c) folkeoplysningens rolle i relation til arbejdslivets kompetancebehov.

Nordisk Ministerråd har udarbejdet en ny forskningspolitisk strategi og Det Forskningspolitiske Råd er opmærksomme på ovennævnte udfordringer.

6.1 Kombinering af arbejdsliv og familieliv

Ligestilling mellem kvinder og mænd i arbejdslivet forudsætter, at det er muligt for begge køn at kombinere arbejdsliv og familieliv, at begge har lige økonomiske muligheder for at forsørge familien, herunder ligeløn og at begge har lige karrieremuligheder.

Hvad er kombinering af arbejdsliv og familieliv? Der findes forskellige modeller for, hvordan man betragter forholdet mellem disse to sfærer[24]:

Segmenteringsmodellen, hvor det antages, at der ikke er sammenhæng mellem familieliv og arbejdsliv. Hvad foregår på det ene sted, har ingen betydning for, hvad der sker på det andet sted. Dette er typisk for hvor f.eks. manden er eneforsørger for familien mens kvinden sørger for familien.

I *kompensationsmodellen* kompenserer forhold i arbejdslivet for forhold i familielivet eller omvendt. F.eks. kan manden, der ikke har indflydelse i familien, kompensere ved at søge bedre og mere interessante arbejdsvilkår. Kvinden kan kompensere dårlige arbejdsforhold ved at gøre familielivet mere interessant.

Endvidere kan forholdet mellem familie og arbejde være mere *instrumentelt*; det der foregår det ene sted, anvendes som et instrument til at få noget ud af det, det foregår det andet sted. F.eks. at en høj indkomst anvendes til forbrug i fritiden. I et karrierforbundet livsform derimod tjener familielivet og dets relationer til at få mest muligt ud af arbejdslivet.

Hvorfor tjener kvinder mindre end mænd? Hvorfor er der så få kvindelige ledere?

Her er det vigtigt at sætte arbejdspladsen i fokus: er der plads for tilpasning mellem arbejdsliv og familieliv, er der taget hensyn til forældreskabets behov? Dette var udgangspunktet for en analyse, der er præsenteret i bogen *Dilemmaet arbejdsliv – familieliv i Norden*. Endvidere er der i dette kapitel redegjort for konklusionerne af diverse udredninger, som er blevet foretaget i nordisk regi, samt data indhentet fra de enkelte lande.

6.2 Beskæftigelsesmønstre

Der er høj beskæftigelse blandt skandinaviske kvinder, fra 74% i Finland til 85% i Island (aldersgruppe: 20-64 år). Disse tal siger dog ikke alting. For det første har kvinderne i nogle lande en relativ høj deltidsarbejdsfrekvens; i Danmark og Finland er kun ca. hver tiende kvinde deltidsbeskæftiget, mens i Island, Norge og Sverige er ca. hver tredje kvinde deltidsbeskæftiget

[24] Dilemmaet arbejdsliv – familieliv i Norden, TemaNord 1997:534, Jens Bonke, s. 9-23.

(aldersgruppe: 20-64 år).[25] For det andet er kvinder på barsels-/forældreorlov registreret som tilhørende arbejdsmarkedet.

Danske tal viser, at deltidsfrekvensen faldende for kvinder og lidt stigende for mænd. Der er dog store forskelligheder i de forskellige aldersgrupper. Således har yngre kvinder i alderen 16-24 år tendens til større deltidsfrekvens end kvinder i alderen 25-59 år. Dele af forklaringen kan være kvinders stigende uddannelsesniveau; yngre kvinder uddanner sig og har deltidsarbejde i studietiden og arbejder så fuld tid efter studietiden.[26]

Ved at sammenligne kvinders og mænds andel af arbejdsstyrke med den samlede arbejdsfrekvens på arbejdsmarkedet bliver ligestillingsprocessen mindre imponerende. Da bliver forskellen mellem kønnene større, da mænds arbejdstid faktisk er længere end kvinders.[27]

Det betyder dog ikke, at kvinder generelt arbejder mindre end mænd, de udfører blot mere ubetalt arbejde. Undersøgelser har påvist, at mænd og kvinder arbejder lige meget, men fordeler tiden forskelligt på betalt og ubetalt arbejde. Næsten to tredjedele af det ubetalte arbejde udføres af kvinder. Kvinden har hovedsagelig ansvar for omsorg, og det spiller ingen rolle om hun arbejder hel- eller deltid.[28]

6.3 Mænd og kvinders indkomst

Statistik bekræfter, at mændenes indkomst stadigvæk er højere end kvindernes, og at de tjener en større del af familiens indkomst end kvinder. Det er dog sjældent, at manden er eneforsørger for familien. Mange kvinder bidrager til familieindkomsten, også under barsel, hvor mange kvinder får næsten fuld løn, og deltidsarbejdet udgør ofte tæt på normal arbejdstid.[29]

Kvinders indkomst betyder meget for ligestilling i familielivet. I en svensk-finsk undersøgelse havde kvinden i knapt femtedel af familierne i Sverige og en fjerdedel af familierne i Finland lige høj eller højere løn end manden. Resultaterne viste, at indkomstforskellen mellem ægtefællerne havde betydning både angående forkortning af arbejdstiden og omsorg for sygt barn; hvor kvindens indkomst var lige stor eller større end mandens, var der en tendens til større deling mellem dem angående omsorg for familien.[30]

25) Women and Men in the Nordic Countries 1999, TemaNord 1999:514
26) Oplysninger fra Nordisk Råds sekretariat til den danske delegation.
27) Dilemmaet familieliv-arbejdsliv i Norden, Anne Lise Ellingsæter, s. 25-28.
28) Dilemmaet arbejdsliv-familieliv i Norden, Arja Tyrkkö, s. 116
29) Dilemmaet arbejdsliv-familieliv i Norden, Anne Lise Ellingsæter, s. 25-28
30) Dilemmaet arbejdsliv-familieliv i Norden, Arja Tyrkkö, s. 136.

6.3.1 Situationen i de nordiske lande[31)]

Danmark

Kvinder er generelt dårligere lønnede end mænd, dels da mænd har højere stillinger end kvinder og dels – og måske endnu mere markant - at mænd er bedre lønnede end kvinder i tilsvarende stillingskategorier.

En opgørelse over personindkomst for lønmodtagere fordelt på erhverv (stillingsbetegnelser) og køn viser, at en gennemsnitsløn for en kvindelig lønmodtager i 1995 var kr. 181.300 – for en mand kr. 244.100. Mænd har højere stillingsbetegnelser end kvinder og dermed højere løn. 14 % af alle mandlige lønmodtagere er direktører eller overordnede funktionærer, mens samme tal for kvinder kun er 6%. Ser man på ledende funktionærer forholder det sig omvendt: Kun 14% af de mandlige lønmodtagere er i denne kategori, mens samme tal for kvinder er 18%.

Ser man på lønforskellene mellem kvinder og mænd er tendensen mere utvetydig. Gennemsnitslønnen for en mandlig direktør eller overordnet funktionær var i 1995 på kr. 377.000, mens samme tal for kvinder var kr. 276.900; ledende funktionærer henholdsvis kr. 278.700 og kr. 213.800; øvrige funktionærer kr. 219.100 og kr. 179.500; faglærte arbejdere kr. 219.800 og kr. 163.200; ufaglærte arbejdere kr. 203.500 og kr. 155.000 og lønmodtagere uden nærmere angivelse kr. 199.300 og 144.000.

Island

Mænd har gennemsnitligt 40-50% højere indkomst end kvinder. En del af forklaringen er mænds bedre uddannelse og flere arbejdstimer. I Island er deltidsarbejdsfrekvensen blandt kvinder meget høj, 37%. Den stigende indkomst de sidste år gælder ikke i så høj grad for kvinder, altså øges forskellen på indkomst.

Norge

Der er også store indtægtsforskelle mellem kønnene. Kvinder er stærkt overrepræsenteret i gruppen med lavindkomst, hvilket er en stigende tendens. I 1998 havde 43% af kvinderne og 22% af mændene løn under 100.000 NOK i året. Mænd er dominerende i gruppen med højindkomst, en stigende tendens. 49% af mænd har en løn over 200.000 NOK, 19% kvinder.

Levekårsundersøkelsen i Norge 1995 viser, at kvinders timeløn udgør gennemsnitlig 79% af mænds. Lønsforskellene mellem kvinder og mænd i samme stilling i samme virksomhed var i 1996 i offentlig sektor 1-2% og i privat sektor 2-6%.

31) Oplysninger bl.a. fra Nordisk Råds sekretariater i vedkommende lande.

Sverige

Kvinders løn er gennemsnitlig 83% af mændenes løn. Lønsforskellen stiger med alderen; i aldersgruppen 18-24 år er kvinders løn 93% af mændenes løn, i aldersgruppen 55-64 er kvinders andel 79%. Der er flere mænd en kvinder med høje lønninger, og lønsforskelle blandt mandlige og kvindelige chefer er størst i private virksomheder og mindst blandt embedsmænd hos staten.

6.3.2 Model for kønsneutral arbejdsvurdering

Ovenstående viser, at der er store forskelle på mænd og kvinders indkomst. Det kan derfor være interessant at spørge, hvilke værdier der lægges til grund, når vi vurderer hinandens arbejdsindsats. En udredning fra Norge (NOU 1997:10) har foreslået følgende retningslinjer for kønsneutral arbejdsvurdering, hvor principperne er:

- arbejde af lige værdi betyder, at man sammenligner forskelligt arbejde, men vurderer det ens,
- det som skal måles er arbejdets værdi defineret for en stilling, og ikke den enkeltes indsats i denne stilling,
- alle grupper i virksomheden skal vurderes ved hjælp af det samme arbejdsvurderingssystem, det gælder også på tværs af fagforeningsgrænser,
- arbejdsvurderingssystemet skal opfange elementer og værdier i kvinde- og mandsdomineret arbejde på en ligeværdig måde,
- de fire hovedfaktorer som skal måle arbejdets værdi er: kompetence, anstrengelse, ansvar og arbejdsforhold.[32)]

6.4 Hvor stor en del af ledere er kvinder?

6.4.1 Nordisk statistik

Hvor stor en andel af ledere er kvinder? – Svaret er enkelt. Der er meget få kvinder, som er ledere. I en undersøgelse foretaget af de nordiske statistiske centralbureauer publiceret i 1996 blev det bekræftet, at der er færre kvindelige ledere end mandlige, og desto højere stillinger der er tale om, desto færre kvinder er der. Undersøgelsen opfattede de 100 største private virksomheder i hvert ad de nordiske lande.

Meget få kvinder var topchefer. I Finland var andelen af kvinder blandt direktører 2% og 5% i direktionerne. I Danmark var der kun 2 kvinder blandt de 255 medlemmer i de største selskabers direktioner, og Island var 3 kvinder direktører mod 113 mænd. I Sverige var der 2 kvinder blandt de 100 administrative direktører, og alle 77 bestyrelsesformænd var mænd. I Norge var samtlige administrerende direktører mænd. Bestyrelserne i nordiske virksomheder havde som regel omkring en tiendedel kvinder som medlemmer. Dette tal var dog noget højere i Finland, 14 %. [33)]

[32)] Kvinnor, arbete och ekonomi, TemaNord 1998:553, s. 52-53.

Så man på alle lederstillinger samlet, var andelen af kvindelige ledere i Norden ca. 20-30%.[34] Der var stor forskel mellem det private og offentlige; i Norge var f.eks. antalen af kvindelige ledere gennemsnitlig 7% i den private sektor og 26% hos staten. I Sverige fordelte det totale antal ledere sig med 26% kvinder mod 74% mænd. Blandt ledere i den private sektor var fordelingen 20% kvinder og 80% mænd, mens forholdet i den offentlige sektor var 43% kvinder og 57% mænd.

Hvorfor er der færre kvindelige ledere? Er kvinder mindre kvalificerede til topstillinger end mænd?

6.4.2 Kønnenes uddannelse[35]

Danmark

Overordnet er mænd bedre uddannet end kvinder, men kvinders uddannelsesniveau stiger med større hastighed end mænds. Andelen af kvinder (20-66 år) med grundskolen som højeste uddannelse er faldet markant. Således var grundskole for 62 % af kvinderne den højeste uddannelse i 1981, mens tallene for 1990 og 1997 var henholdsvis 48% og 29%. De samme tal for mændene var 49 % i 1981, 39 % i 1990 og 25 % i 1997.

Kigger man på den anden ende af den uddannelsesmæssige skala, var der i henholdsvis 1981, 1990 og 1997 henholdsvis 1%, 2% og 4% af kvinderne som havde en lang videregående uddannelse, mens de samme tal for mændene var 4%, 5% og 6%.

Norge

I 1997 havde 22,2% af mændene og 21% af kvinderne en højskole- eller universitetsuddannelse, mens 27% kvinder og 21,5% mænd havde grundskole som højeste uddannelse. Forholdet ændres dog, idet flere kvinder end mænd i dag er i gang med en højere uddannelse. 59,8 af dem som begyndte studier ved universiteter eller højskoler i 1997 var kvinder. Men kvinderne vælger i stor grad andre, og samlet set færre uddannelsesretninger, end mænd. Kvinderne er i flertal i æstetiske fag, læreruddannelse, økonomi, administration, samfundsfag, jura og sundhedsuddannelse, og i mindretal indenfor teknologi, realfag og uddannelse i primærerhvervene.

Sverige

Andelen af højt uddannede er den samme for mænd og kvinder, 13%. Generelt er der ikke forskel på mænd og kvinder, når det gælder uddannelsesniveau. Derimod er der store forskelle, når det gælder uddannelsens retning.

[33] Kvinnor i ledande ställning, TemaNord 1996:586.
[34] Bygget på statistik fra Nordisk Råds sekretariater.
[35] Oplysninger fra Nordisk Råds sekretariater i vedkommende lande.

De højskoleuddannede kvinder er fremfor alt inden for erhverv relateret til uddannelse og omsorg.

Åland

I aldersgrupper over 45 år er der flere uddannede mænd end kvinder, og omvendt i aldersgrupper under 45 år.

Ovennævnte forskellen på uddannelsesniveauet er ikke så stor, at den forklarer hvorfor der er så få kvinder ledere. Forklaringen må findes andre steder.

Er mænd mere aktive i at søge højere stillinger? - En undersøgelse har vist, at svenske mænd havde generelt højere indkomst end kvinderne, de havde mere overtidsarbejde (uanset kønsdominans på arbejdspladsen), og de havde i højere grad arbejdsledende positioner. Endvidere var forsørgningsmulighederne generelt bedre på mandearbejdspladserne. Dette forklares delvis af mændenes valg af uddannelse samt bedre muligheder for at arbejde ekstra.[36)]

6.5 Kønssegreret arbejdsmarked [37)]

Danmark

Der findes stadig typiske "kvinde"- og "mande" – jobs. Mange kvinder og få mænd er beskæftiget i social- og sundhedssektoren, mens det forholder sig lige omvendt inden for landbrug, fremstillingsvirksomhed og bygge- og anlæg. Dette svarer til, at flere kvinder end mænd er funktionærer og omvendt flere mænd end kvinder er faglærte arbejdere.

28% af alle beskæftigede kvinder ansat i social- og sundhedssektoren i 1993, hvorimod kun 5% af de beskæftigede mænd var inden for denne sektor. 40% af den mandlige arbejdsstyrke var beskæftiget inden for landbrug, fremstillingsvirksomhed eller bygge- anlæg, tallet for kvinder var 28%. Sagt på en anden måde var 82% af alle ansatte i social- og sundhedssektoren i 1993 kvinder, og 88% af alle beskæftigede inden for byggeanlæg var samme år mænd.

Island

80% i social- og sundhedssektoren var kvinder, mens 74% af embedsmænd og 90% af ledere var mænd.

Åland

Man har undersøgt, hvilke er de 15 hovedbeskæftigelser for mænd og kvinder. Kun 4 af mænds hovedbeskæftigelser er også blandt de 15 blandt kvinder, nemlig jordbrug, butikspersonale, hovmester/servitør og lærer/lektor.

Norge

36) Dilemmaet familieliv-arbejdsliv i Norden, Elisabeth Näsman, s. 55-107.
37) Oplysninger fra Nordisk Råds sekretariater i vedkommende lande.

Kvinders valg af uddannelse genspejler sig i valg af erhverv. Over 90% af sygeplejesker eller andet plejepersonale er kvinder. Inden for hotel- og restaurationsbranchen er omkring 80% af de beskæftigede kvinder. I lærergerningen og pædagogisk arbejde er flertallet kvinder, ca. 60%. I den anden ende af skalaen finder vi inden for industrierhvervene kun 12% kvinder, og i transportsektoren er 26% kvinder. I handels- og kontorarbejdet finder man den mest lige fordeling mellem kønnene.

Sverige

Mere end halvdelen af alle kvinder arbejder i den offentlige sektor, og ca. 80% af mændene arbejder i den private sektor. Omkring 70% af de beskæftigede arbejder inden for erhverv eget køn dominerer. Mindre end 15% er i et erhverv, hvor der er en jævn fordeling mellem kønnene og ca. 15% har et erhverv hvor det modsatte køn dominerer. Kvinder arbejder først og fremmest indenfor omsorg (20% af alle beskæftigede kvinder).

De mest dominerede kvindeerhverv på det svenske arbejdsmarked med ledelsesansvar og krav om højskoleuddannelse er: sygeplejersker, pædagoger og forskolelærere. De mandedominerede erhverv indenfor samme kategori er: civilingeniører, arkitekter og teknikere.

Hvor der ikke er krav om højskoleuddannelse dominerer blandt kvinder kontorassistenter og omsorgspersonale, mens mænd er maskin- og motorreparatører, håndværkere og chauffører.

6.6 Forældreskabets synlighed på arbejdspladsen

Hvor synligt er forældreskabet på arbejdspladsen? Hvor anerkendt er det at forældre må arbejde fleksibelt eller afbryde arbejdet midt på dagen for at sørge om deres børn? Hvor store krav er der til lange arbejdsdage og overarbejde?

Undersøgelse foretaget i Danmark, Norge og Sverige viser, at attituden er forskellig, når det gælder mande- og kvindedominerede arbejdspladser. På kvindearbejdspladserne er forældreskabet mere synligt og accepteret end på de førstnævnte. Der er også forskelle mellem landene. De svenske mænd har ifølge undersøgelsen større handlefrihed på arbejdspladsen i henhold til faderskab end mænd i Norge og Danmark.[38)]

En svensk-finsk undersøgelse viser, at de faktiske mulighederne for praktisk at varetage børns behov for omsorg er stort set de samme på kvinde- og mandearbejdspladser, 50% af kvinderne havde sådan en mulighed og 40% mænd.[39)]

Samme undersøgelse viser, at der er mere fleksibilitet i forhold til arbejdstid i Sverige end i Finland (f.eks. ved at spare arbejdstid til senere tidspunkt

[38)] Dilemmaet familieliv-arbejdsliv i Norden, Elisabeth Näsman, s. 55-107.
[39)] Dilemmaet familieliv-arbejdsliv i Norden, Arja Tyrkkö, s. 126.

eller være skyldig arbejdstid). Mulighederne for at udforme arbejdstiden efter familiens behov var meget forskellig mellem de sociale grupper. Jo højere stilling, jo mere handlefrihed. Arbejdere havde mere faste arbejdsvilkår og savnede derfor fleksibilitet. Forskellen mellem køn var derimod lille; fædres og mødres mulighed at påvirke arbejdstiderne varierede alene efter deres sociale gruppe.[40)]

I førstnævnte dansk-norsk-svenske undersøgelse så man, at virksomhedens ledelse er af stor betydning for accept af forældreskab. Idealet på en mandearbejdsplads burde være, at ledelsen så det som en værdi at en far sørger for sit barns behov - ikke kun økonomisk, men også praktisk, socialt og følelsesmæssigt. Det har været hævdet, at attituder og forestillinger på arbejdspladsen påvirker mænds forventninger og metoder til, hvordan de skal håndtere deres faderskab. Dog er billedet ikke sort/hvidt længere, i dag hænder det at en mand må motivere, at han ikke tager forældreorlov.

6.7 Hvordan benyttes orlovsordninger?

6.7.1 Erfaringerne i de nordiske lande[41)]

Danmark

Pr. 31.maj 1999 var i alt 20.434 danskere på *børnefamilieorlov* – heraf 19.043 kvinder. Lidt over 60% af kvinder og mænd på forældreorlov var beskæftigede. Både offentligt og privat ansatte mænd og kvinder benytter forældreorlov – med en lille overvægt af privat ansatte for kvindernes vedkommende og en moderat for mændenes. 52% af kvinderne er privat ansatte, mens det samme tal for mænd er 64%.

Norge

For at have ret til fødselspenge skal moren have været erhvervsaktiv i mindst 6 af de sidste 10 måneder før fødselen. For at far skal have ret til fødselspenger må både han og moderen have været erhvervsaktive i 6 af de sidste 10 måneder før fødselen. I tillæg må faren have arbejdet de sidste to uger før hans permission starter. I 1997 var det 44 000 kvinder som afsluttede sin fødselspengeperiode. 29 400 mænd fik fødselspenge samme år.

I evaluering af det norske system med *fedrekvoten* (4 ugers "obligatorisk" fædrepermission) i 1997 fremkom, at 78% af fædrene med ret til fødselspenge havde benyttet sig af fædrekvoten.

Sverige

Föräldraförsäkringen omfatter barselsorlov og omsorg for sygt barn. Forældre har ret til dagpenge i 450 dage, som kan benyttes indtil barnet fylder 8

40) Dilemmaet familieliv-arbejdsliv i Norden, Arja Tyrkkö, s. 109-156.
41) Oplysninger fra Nordisk Råds sekretariater.

år. I 1995 indførtes den regel, at 30 af de 450 dage skal benyttes af faderen (modsvarende findes også for moderen). Foreløbige tal viser, at antallet af fædre som benytter disse dage er øget. I forbindelse med barns fødsel har fædre ret til 10 *pappadagar*. Disse benyttes af 80% fædre, som bruger i gennemsnit 9 af de 10 dage.[42)]

Åland

Mænds andel af udbetalte forældredagpenge er øget, men den er dog mindre end tiendedel af kvinders andel. I 1998 fik 498 kvinder forældredagpenge mod 233 mænd. I gennemsnit var kvinder ledige i 147,3 dage og mænd i 15,6 dage.

6.7.2 Fædres benyttelse af forældreorlov

Langt flere kvinder benytter sig af forældreorlov (barselsorlov) end mænd. Dette er et problem, fordi fædres benyttelse af forældreorlov for det første fremmer ligestilling på arbejdsmarkedet, således at fravær p.g.a. familien ikke kun er knyttet til kvinder; for det andet gavner det barnet; og for det tredje gavner det faren, eftersom han kan bruge mere tid med sit barn.

Nordisk ministerråd har finansieret et projekt om fædres benyttelse af forældreorlov, afsluttet i 1994. Følgende konklusioner blev fremlagt:

- Hvis fædre i stigende grad skal benytte deres ret til forældreorlov, må dette være en individuel målsætning og ikke som en del af målsætningen om ligestilling mellem kvinder og mænd. Her må tages mere hensyn til fædrenes/mændenes behov.
- Det er sjældent at en far tager en isoleret beslutning om at tage orlov. Dette er hele familiens beslutning og her er det relevant at notere, at i 2 af 3 familier tjener fædrene mere end mødrene.
- Det er traditionelt, at mødre tager forældreorlov, hvorimod der ingen tradition er for fædre. Det kan være nødvendigt at hjælpe mænd til at tage orlov. En mulighed vil være, at familien mister ret til en del af orloven, hvis ikke faderen tager det.

Følgende løsninger blev anbefalet:

1. Forældreorlovet skal være en personlig ret.
2. Mænd skal have ret til 1 måneds orlov, når barnet er født, og 6 måneders orlov når barnet er 6 måneder gammelt.
3. Orloven skal være fleksibel, så man kan tage orlov på deltid eller orlov i kortere perioder.
4. En del af forældreorloven skal være knyttet til faderen (kan ikke overføres til moder).
5. Højere økonomisk kompensation når orlov er reserveret for en forældre, lavere kompensation når forældre kan vælge hvem der tager orlov.

[42)] Oplysninger fra Nordisk Råds svenske delegations sekretariat

6. Information, kampagner og offentlig debat samt information rettet mod arbejdspladser.
7. Netværk for fædre på forældreorlov.[43]

6.8 Kan man få sine børn passet?

Det er meget som peger på at alle de nordiske lande har problemer med at dække behovet for daginstitutioner for børn[44].

Danmark

Problemet er størst i hovedstadsområdet og større byer. De længste ventelister er for børn i alderen 0-2 år i alle kommuner.

5,6% af samtlige børn i alderen 0-2 år stod 1. januar 1995 på akut venteliste i hovedstaden. I byer på 40.000-99.999 indbyggere var tallet helt oppe på 6,5%, mens kommuner hvor under 33% bor i bymæssig bebyggelse kun havde 1,3% af de 0-2 årige på akut venteliste. Konklusionen er: jo større by, jo flere børn på venteliste.

Tendensen er den samme, hvis man ser på ventetiden. I hovedstaden var den gennemsnitlige ventetid 7 mdr. og i hovedstadens forstæder 5,5 mdr. Det tilsvarende tal for kommuner i hovedstadsregionen med over 100.000 indbyggere var 19 mdr., mens tallet i kommuner uden bymæssig bebyggelse var 3 mdr.

Norge

Ved årsskiftet 1997/1998 havde 60% af børn mellem 1 og 5 år plads i børnehave. Der var store forskelle i dækningsgraden mellem de enkelte alderstrin. 72% i aldersgruppen 0-2 år havde heldagsplads, 64% i aldersgruppen 3-5 år. Over halvdelen af børnehaverne er private. Disse dækker cirka 40% af det samlede antal børnehavepladser.

Åland

Siden 1997 har kommunal omsorg for børn været en ret til barnet begynder i grundskolen. Dette har i en overgangsperiode betydet ventetid i visse daginstitutioner, men der arbejdes med at udbygge disse. I Mariehamn har man opnået, at alle som har ret til en plads også har fået den.

6.9 Opsamling - Hvordan kan det nordiske samarbejde bidrage til at skabe et mere ligestillet arbejdsmarked i Norden?

Som fremhævet i begyndelsen af dette kapitel er det en forudsætning for ligestilling mellem kvinder og mænd i arbejdslivet at der er muligt for begge

[43] Men on Parental Leave, TemaNord 1998:569

[44] Oplysninger fra Nordisk Råds sekretariater i vedkommende lande.

køn at kombinere arbejdsliv og familieliv, og at begge har lige muligheder for at forsørge familien økonomisk.

Vi er i Norden langt fra dette mål for et ligestillet arbejdsmarked. Forenklet kan følgende konstateres:

- Nordiske kvinder har høj beskæftigelse, men også en høj andel kvinder arbejder deltid.
- Kvinder har lavere uddannelse end mænd og lavere stillinger.
- Kvinders indkomst er i samtlige nordiske lande lavere en mænds.
- Diverse undersøgelser bekræfter, at kvinderne i højere grad end mænd påtager sig omsorgen for børn og hjem.
- Der er stadigvæk mande- og kvindedominerede arbejdspladser. Mulighederne for tilpasning mellem arbejde og familie er større på kvindearbejdspladserne, mens mulighederne for øget indkomst er større på mandearbejdspladserne.
- Der er store forskelle på de sociale grupper med hensyn til faste arbejdsvilkår og fleksibilitet og der var overraskende lille forskel mellem kønnene i de sociale grupper.

Der er tegn på forandringer:

- Kvinder har et stigende uddannelsesniveau og en faldende deltidsfrekvens.
- Mænd deltager mere i den praktiske omsorg for børn end før.
- Det er mere naturligt for yngre fædre at tage familieorlov end det var for generationen før dem, dog er der her langt fra balance mellem kønnene.
- Hvor kvinden har lige så høj eller højere indkomst end manden er den praktiske omsorg for børn og hjem mere fordelt mellem kønnene. Der er dog ikke tegn på at forskellen på mænd og kvinders indkomst mindsker.
- Attituden hos både mænd og kvinder er generelt imod, at manden skal være eneforsørger.[45] Det, som er bekymrende, er, at en del stadig mener, at kvinden skal være "junior partner" i familiens økonomiske forsørgelse.

Hvorfor søger kvinder i mindre grad end mænd ledende stillinger? Svaret må ligge i selve arbejdsmarkedet, som traditionelt er præget af en opfattelse af, at manden er eneforsørger. Det har ikke været de helt store fremskridt på arbejdspladserne, når det gælder mulighederne for tilpasning af familieliv og arbejdsliv for ledere. Højere stillingerne stiller større krav til arbejdsindsatsen, hvilket ofte er svært at kombinere med børneomsorg.

Materialet som har ligget til grund for dette kapitel, skelner ikke mellem, om arbejdstagere har børn og familie. Det er altså ikke muligt at se, om der f.eks. er forskel mellem mænd som har familie og kvinder som ikke har familie for så vidt angår indkomst og karrieremuligheder.

Det er blevet fremført, at et ligestillet arbejdsmarked må begynde i ledelsesstrategier frem for at være bygget på politisk korrekte argumenter og argumenter om retfærdighed. Det er politisk korrekt at sige, at der ingen forskel er

[45] Dilemmaet arbejdsliv-familieliv i Norden, Anne Lise Ellingsæter, s. 25-53.

på mænd og kvinder. En mere givende indgangsvinkel kunne være, at ledere for både private og offentlige virksomheder indså, at det ville gavne deres virksomhed at have arbejdskraft med diverse baggrunde og erfaringer.[46)]

De nordiske lande bør samarbejde om følgende:

- forbedre ligestillingen for arbejdskraft med lavere uddannelsesniveau,
- stimulere ledere for virksomheder til at finde modeller for et arbejdsmarked, hvor der er accept af ønsket om at kombinere arbejde, karriere og familie,
- finde veje til at få kvinder til at søge højere stillinger og
- arbejde for at mænd tager mere forældreorlov.

46) Ulla Koch, Nordic Labour Journal 2/1998.

Kapitel 7. Opsummering - debattemaer

På baggrund af det empiriske materiale i kapitel 3 – 6 og de overvejelser om forandringer på og udfordringer til fremtidens arbejdsmarked som fremkommer i disse kapitler vil arbejdsgruppen fremhæve en række debattemaer, som den mener, det ville være gavnligt og fornyende, hvis politikere i den nordiske debat om arbejdsmarkedet forholdt sig til.

De nordiske lande har været førende i diskussionen om at få beskæftigelse sat på dagsordenen, men har været mere tøvende overfor hvilke forhold på arbejdsmarkedet, som drøftes internationalt, det være sig nordisk eller i EU. Dette synes at bunde i frygten for, at 3-partsmodellen ville blive sat under pres. Begrebet aktiv arbejdsmarkedspolitik har rodfæstet sig ikke alene i Norden, men også i EU.

Fremtidens arbejdsmarked vil betyde nye udfordringer for arbejdsstyrken – og for det politiske system. Arbejdsmarkedet udfordres også fra andre områder, f.eks. drøftes i EU harmonisering af virksomhedsbeskatningen, hvilket vil betyde behov for nye skattekilder og/eller formindskede offentlige udgifter med følgevirkninger for de offentlige arbejdsløshedsforsikrings-/socialforsikrings systemer, uddannelsessystemer (fra basis uddannelse til højere uddannelser), efteruddannelse, videreuddannelse og aktivering af arbejdsløse.

Arbejdets form og indhold

Udbudet af arbejdspladser forandres – der bliver færre job i traditionelle industrierhverv og flere job forskellige grene inden for service, antallet af selvstændigt erhvervsdrivende viser en faldende tendens og lønmodtagerandelen en voksende. *Betydningen for samfundsøkonomien er store – kan og skal vi i fremtiden leve af at servicere hinanden? Vil manglende iværksætterånd/-vilje betyde mindre udvikling af konkurrencedygtige erhverv og dermed tilbagegang i landenes økonomi?*

IT-udviklingen har betydet og vil betyde ændrede krav til medarbejderne og ændrede arbejdsopgaver for mange faggrupper. Den nye informationsteknologi vil også betyde at en del arbejde kan udføres som distancearbejde, hvilket vil stille krav om definitioner for denne nye form for arbejde i forhold til hvordan fleksibiliteten ved at arbejde i hjemmet skal håndteres. Anvendelsen af IT vil også have betydning for diskussionen om mobilitet – måske vil det i fremtiden være mere sandsynligt, at man flytter arbejdspladser end medarbejdere geografisk! *Vil alle kunne finde en plads på et arbejdsmarked med øgede kvalifikationskrav? Vil der evt. blive en skærk opdeling i et A- og B-arbejdsmarked?*

Den kommende arbejdsstyrkes forventninger til arbejdslivet vil sandsynligvis også være anderledes. Der vil være en forventning om at kunne tilpasse et spændende job med indflydelse til en spændende fritid med tid til familien. *Vil fremtidens arbejdsmarked kunne tilfredsstille arbejdsstyrkens forventninger – og hvordan vil en generation som i stigende grad er vant til at få sin vilje reagere på det?*

Arbejdskraftens mobilitet (fleksibilitet)

Rapporten viser, at hverken arbejdskraftens geografiske mobilitet eller arbejdskraftens fleksibilitet fagligt og kvalifikationsmæssigt er særlig stor ved udgangen af det 20. århundrede. Forventningerne til et arbejdsmarked som også i fremtiden vil undergå store forandringer rejser naturligt diskussionen om stivhed i arbejdsstyrken og frygten for flaskehalse på arbejdsmarkedet og dermed rekrutteringsproblemer.

I rapporten fremhæves forskellige forhold som kan virke mobilitets/fleksibilets motiverende eller hæmmende, f.eks. arbejdsløshedunderstøttelsens størrelse, varighed og den grad af aktiverende regler som findes og ansættelsessikkerheden.

- *Vil de nye teknologiske muligheder betyde, at det er af mindre betydning, hvor arbejdspladser placeres og dermed stoppe afvandringen fra land til by og dermed give bedre regionalpolitiske perspektiver?*
- *Er de nordiske landes understøttelsessystemer stive og hæmmende for et fleksibelt og mobilt arbejdsmarked – eller skyldes den manglende mobilitet snarere stive opfattelser hos arbejdstagere og arbejdsgivere?*
- *Kan der findes bedre former for arbejdsformidling?*
- *Virker den aktive arbejdsmarkedspolitik. Hvor stor er effekten på længere sigt i forhold til en tilpasning af arbejdsstyrken eller med andre ord – hjælper den aktive arbejdsmarkedspolitik på andet end samvittigheden?*
- *I den nordiske diskussion har der været talt om at indføre et flyttetillæg for at øge mobiliteten, der har dog ikke kunnet opnås enighed mellem arbejdsministrene. Er det en løsning – og ville den være EU-lovmedholdelig?*

Livslang læring, kompetenceudvikling

De nordiske landes offentlige arbejdsmarkedspolitiske tiltag er stort set begrænset til at opkvalificere den arbejdsløse arbejdskraft eller arbejdskraft truet af arbejdsløshed. Opkvalificering af arbejdskraft som er i arbejde er overladt til de enkelte arbejdsgivere.

I visse af de nordiske lande gives orlov til uddannelse med kompensation fra det offentlige. Det er ikke fordi man ikke er opmærksomme på behovet for at opkvalificere hele arbejdsstyrkens kompetence, men man kan få et fornemmelse af, at man har været meget fokuseret på at aktivere arbejdsløse og knap så meget set på fremtidens arbejdsmarkeds behov. I den forbindelse kan man spørge:

- *Kommer flere af de arbejdsløse, som har gennemgået efter- og videreuddannelse i arbejde, end der ville have gjort uden efter- og videreuddannelse?*
- *Hvordan motiverer man arbejdsstyrken til at tage efter- og videreuddannelse?*
- *Bevarer flere ansatte deres job som følge af efter- og videreuddannelse?*
- *Efteruddannes der inden for de rigtige områder?*
- *Kvalificerer efter- og videreuddannelse til fremtidens arbejdsmarked?*
- *Kan der findes en nordisk model for efter- og videreuddannelse?*
- *Hvordan løser man problemet med at finde tid til efter- og videreuddannelse, således at virksomheder og medarbejdere betragter denne som en del af arbejdstiden og ikke som en sur forpligtelse?*

Arbejdsgiversiden er i de nordiske lande i forskellig grad med til at påvirke efter- og videreuddannelsesindsatserne og udbudet af efter- og videreuddannelse, men det fremgår ikke af materialet, at de nordiske lande direkte efteruddanner inden for bestemte brancher, som har flaskehalsproblemer.

Efter- og videreuddannelse af generel karakter finansieres alene af staten. Arbejdsgiverens rolle er minimal, både med hensyn til udformning og betaling. En mere erhvervstilpasset – og måske fremtidsindrettet – indsats kunne måske tilrettelægges i samarbejde, hvor både arbejdsgiver, arbejdstager og stat har ansvar for planlægning og finansiering?

Øget inddragelse af arbejdsmarkedets parter vil sikkert ikke i sig selv forbedre planlægningen, da arbejdsmarkedets parter ikke kan formodes at være bedre til at spå ind i fremtiden, men en ansvarsfordeling for såvel ansvar som planlægning vil betyde større samlet kompetence og inddragelse af flere synspunkter tidligt.

Det centrale punkt er, at de nordiske lande for at bevare konkurrenceevnen må øge arbejdsstyrkens kompetence. De nordiske lande har forskellige ordninger på arbejdsmarkedet. Det er vigtigt at understrege, at det ikke er nødvendigt med den samme finansieringsmodel, men alle landene har behov for at løsningen på at finde øget kompetence findes.

Ligestilling i arbejdslivet

Norden er – på trods af erklærede mål – langt fra et ligestillet arbejdsmarked. I rapporten konstateres det, at nordiske kvinder har høj beskæftigelse, men også en høj andel kvinder arbejder deltid; nordiske kvinder har lavere uddannelse end mænd, lavere stillinger og lavere indkomst; de nordiske kvinder påtager sig i højere grad end mænd omsorgen for børn og hjem; der er stadigvæk mande- og kvindedominerede arbejdspladser, hvor sidstnævnte giver øgede muligheder for tilpasning mellem arbejde og familie og førstnævnte mulighederne for øget indkomst.

Der er dog tegn på forandringer, således:

– har kvinder et stigende uddannelsesniveau og en faldende deltidsfrekvens,

- mænd deltager mere i den praktiske omsorg for børn end før,
- flere yngre fædre tager familieorlov, dog uden tilnærmelsesvis balance mellem kønnene,
- i familier med 2 ens indkomster er den praktiske omsorg for børn og hjem mere lige fordelt mellem kønnene (uden der dog er tegn på at forskellen på mænd og kvinders indkomst mindskes),
- manden betragtes ikke som eneforsørger i familien, men dog som hovedforsørger.

Den nordiske diskussion bør overveje, hvorfor man på trods af årtiers ligestillings målsætning stadig ikke har opnået ligestilling.

- *Kan yderligere lovgivning sikre den endelige ligestilling, eller skal det sidste opnås ved at ændre holdningen hos arbejdsgivere – og arbejdstagere?*
- *Hvordan sikre man ligestillingen for arbejdskraft med lavere uddannelsesniveau, særligt kan denne trues af de forandringer på arbejdsmarkedet som denne rapport antyder?*
- *Hvordan sikrer man ligestilling for kvinder i højere stillinger? Primært ved at gøre arbejdsliv og familieliv lettere at forene?*

Bevare og samtidig forandre – hvilken retning tager udviklingen af fremtidens arbejdsmarked?

Hvordan sikrer vi de nordiske velfærdsværdier, som danner en fast grund for den nordiske identitet, i en arbejdsmarkedssammenhæng? Og hvordan udvikler vi samtidig de nordiske arbejdsmarkeder, således at de kan møde fremtidens uforudsigelighed - ikke som en trussel, men som en udfordring?

Dette er de helt overordnede spørgsmål som arbejdsgruppen håber, at Nordisk Råds parlamentarikere og de nordiske landes arbejdsministre torsdag den 11. november 1999 vil tage en fordumsfri diskussion om.

En sådan diskussion må tage udgangspunkt i en konstatering af, at der er visse elementer som skal bevares og nogle skal udvikles og forandres. Men hvilke?

- *Hvad skal vi bevare udfra betragtningen om de nordiske velfærdsværdier?*
- *Hvad skal vi forandre for at tilpasse arbejdsmarkedet til fremtiden – det uforudsigelige?*
- *Har vi allerede et forspring i kraft af vore gode modeller, som kan bruges til at lave "systemeksport" til resten af EU/verden?*

Nordisk Råd arrangerer en temakonference i uge 10 år 2000 med titlen "Udvikle Norden, innovation, uddannelse og kompetenceudvikling", hvor man bl.a. vil videreføre den diskussion som indledes på Nordisk Råds 51. session.

Ett Gränslöst Norden

Rapport till Nordiska Rådets Nordenutskott

Åke Gustavsson

Att människor förstår och accepterar varandras sätt att tala och att vara skapar en gemenskap som är en del av livskvaliteten. Samtidigt är det en nödvändig grund för skapande och kreativitet tillsammans.

Det nordiska samarbetet bygger på denna gemensamma förståelse och uppfattning av omvärlden, och samtidigt på förmågan att förstå och respektera det som skiljer

1. Förord
2. Sammanfattning och förslag
3. Vad är ett gränshinder?
4. Utbildningsområdet
5. Arbetsmarknaden
6. Sociala frågor
7. Näringslivets utveckling
8. Handel med varor och tjänster
9. Kultursamarbetet
10. Ta tillvara möjligheterna

1. Förord

Uppdraget

Vid sitt möte i Helsingfors den 9 februari 1999 beslutade Nordenutskottet att utse undertecknad till rapportör med uppdrag att "kartlägga hindren för en nordisk inre marknad". I beslutet anges vidare att kartläggningen skall föreläggas utskottet vid septembermötet. Sekreterare för arbetet har varit Bengt Ohlsson, rådssekretariatet. Min rapport överlämnas härmed.

Rapporten har getts titeln "Ett Gränslöst Norden". Avsikten är att markera två förhållanden som innebär att rapporten enligt min uppfattning måste gå utanför de ramar som en snäv tolkning av uppdraget skulle innebära.

För det första får en nordisk inre marknad inte ses isolerat från vår omvärld. Redan det faktum att samtliga nordiska länder är medlemmar i EU/EES gör att en nordisk inre marknad måste ses i sammanhang med en marknad som på sikt kommer att omfatta större delen av Europa (och som redan gör detta i ekonomiskt avseende), med de möjligheter men också begränsningar detta för med sig. Även bortsett från detta måste Norden bygga vidare på sina traditioner av öppenhet och kontakter med världen i övrigt. I många avseenden är den verkligt stora fördelen med Norden som "hemma" att vi skapar oss en bättre plattform för kortare eller längre besök "borta".

För det andra är en väl fungerande inre marknad beroende av en rad faktorer som går utöver de legala och ekonomiska frågor som normalt förknippas med begreppet "marknad". Den nordiska arbetsmarknaden är t.ex. nära förknippad med social service och trygghet. Utbildning och kultur kan förmedlas i marknadsmässiga former, men innebär i grunden kommunikation snarare än handel. En nordisk gemensam marknad handlar i sista hand om att överbrygga kulturella och mentala gränser, att ta fasta på allt det som förenar och som vidmakthåller en nordisk identitet som komplement till våra nationella.

En strävan har varit att utforma rapporten utifrån ett individperspektiv - studentens, arbetstagarens, företagarens, osv. Att avskaffa gränshinder inom Norden ger fördelar för länderna och Norden som helhet, men minst lika mycket är det fråga om att göra vardagen lättare för de enskilda medborgarna.

Nordiska ministerrådets arbete

Inom Nordiska ministerrådet har arbetet med "Norden som hemmamarknad" intensifierats de senaste åren. Syftet är bl.a. att avskaffa olika former av gränshinder. Ett omfattande utredningsarbete har satts igång. Detta kompletteras av det bilaterala samarbete som bedrivs mellan Danmark och Sverige bedrivs inför öppnandet av Öresundsbron nästa år, och som kommer till nytta även i ett bredare nordiskt perspektiv. En rad rapporter har redan lagts fram, och ytterligare sådana presenteras fortlöpande.

Denna rapport har inte ambitionen att vara mer utförlig eller detaljerad än det utredningsarbete som genomförs av de nordiska regeringarna. I stället är syftet att ge överblick och lyfta fram det principiellt viktiga. Rapporten är inte en slutpunkt, utan snarare ett underlag för dialog mellan parlamentariker och regeringsföreträdare om de politiska frågor som aktualiseras av det pågående utredningsarbetet. De förslag som presenteras i rapporten skall ses i detta perspektiv. Förslagen är alltså inte slutgiltiga, utan de bör debatteras, eventuellt utredas ytterligare och konkretiseras inom ramen för den fortsatta processen.

2. Sammanfattning och förslag

Utvecklingen både i Norden och i vår omvärld går snabbt. Samarbetet i Europa fördjupas och omfattar gradvis allt fler länder. Ny teknik och förbättrade kommunikationer innebär såväl möjligheter som utmaningar.

De nordiska samhällena kommer att förändras, i samspel med vad som händer i vår omvärld. Tillsammans kan vi bättre ta tillvara möjligheterna, se begränsningarna, och göra vår stämma hörd. Vi kan utnyttja dessa framtidsmöjligheter bättre ju mer vi lyckas avskaffa de hinder för kontakter och samarbete inom Norden som fortfarande återstår.

Den mest påtagliga typen av gränshinder förorsakas av olikheter i lagar och andra bestämmelser. Skillnader i skatte- och avgiftssystem, sociala förmåner och regler på arbetsmarknaden framstår som de främsta återstående gränshindren inom Norden.

En annan typ av gränshinder har att göra med språkliga och kulturella skillnader. Även om vi är lika krävs en viss vana och extra ansträngning för att vi skall förstå varandra. Också bristande information, osäkerhet och ibland fördomar försvårar utbyte och kontakter.

Utbildningsområdet har varit centralt i det nordiska samarbetet, och betydelsen av detta samarbete kommer att växa. Det handlar om att ge de studerande fler och bättre valmöjligheter, och om att våra länder kan behålla sin framskjutna position i det internationella kunskaps- och forskarsamhället. Här finns vissa problem med kostnaderna för studier och med att finansiera forskning på nordisk nivå. Det viktigaste tycks dock vara att skapa ett smidigt och tillförlitligt system för värdering och överföring av studiemeriter mellan de nordiska länderna.

Möjlighet att få ett arbete är oftast en förutsättning för den som vill flytta. Den nordiska arbetsmarknaden innebär också möjlighet till mer intressanta arbetsuppgifter eller högre lön, samtidigt som företagen får bättre möjligheter att rekrytera kvalificerade medarbetare.

Det nordiska arbetsmarknadssamarbetet fungerar, men inte så väl att man kan tala om en integrerad nordisk arbetsmarknad. En grupp av problem har att göra med skillnader i arbetsrätten, bl.a. reglerna för rätt till tjänstledighet, för uppsägning/avsked och för arbetslöshetsersättning. En annan grupp av gräns-

hinder hänger samman med att ländernas arbetsmarknadsmyndigheter och -åtgärder har ett nationellt perspektiv.

Gränshindren på det sociala området är ofta nära sammankopplade med arbetsmarknaden. Det är viktigt att få del av de sociala förmåner man betalar för, och att få ta med sig t.ex. intjänade pensionsrättigheter om man vill flytta tillbaka. Det finns ganska stora skillnader inom Norden när det gäller socialförsäkringarnas uppbyggnad. I kombination med svårigheten att få tillförlitlig information om vad som gäller i det egna fallet kan det vara ett hinder för rörligheten inom Norden, inte minst för dem som vill bo i ett land och helt eller delvis arbeta i ett annat.

För näringslivet finns vissa hinder som innebär att gör att det är svårare för ett företag att bedriva sin verksamhet i flera nordiska länder, jämfört med att driva samma verksamhet inom ett enda lands gränser. Skillnaderna i arbetsrätt och sociala avgifter är delvis en spegelbild av vad arbetstagarna upplever. Också bolags- och skatterättsliga regler kan innebära hinder.

Naturligt nog är svårigheterna tydligast för företag som har sin verksamhet i närheten av nationsgränserna. Inte minst i de gränsregioner som är glest befolkade kan företagens lokala marknader vidgas genom samarbete för att avskaffa gränshinder och förbättra infrastrukturen.

Tjänstehandeln försvåras dels av regler om beskattning och kontroll, dels regler om behörighet. De vanligaste exemplen gäller olika slag av entreprenadarbeten i andra länder än hemlandet.

För näringslivet vore en koordinerad behandling och gemensamma besked från myndigheter i fråga om kontroller och godkännanden liksom i t.ex. skatte- och konkurrensfrågor angeläget.

Genomgående är behovet av lätt tillgänglig, precis och inte minst tillförlitlig information påtagligt. Det gäller för företagen, men än mer för dem som vill arbeta eller studera i ett annat nordiskt land, och för deras familjer. För den enskilde är det ett stort beslut att flytta utomlands, och redan osäkerhet vad gäller arbetsmarknaden, studiemöjligheterna eller den sociala tryggheten kan vara ett avgörande hinder.

Det breda och folkligt förankrade kultursamarbetet har en särställning i det nordiska samarbetet. Det bär upp den vilja till samarbete över ett brett fält av sakområden, och den förståelse och ömsesidiga generositet, som gör det nordiska samarbetet unikt. Kultursamarbetet i media och inte minst genom frivilligorganisationerna och folkbildningsarbetet bevarar och stärker den språkförståelse som har har en nyckelroll för hela det nordiska samarbetet, och ökar samtidigt kunskapen om varandras länder.

Följande förslag, som läggs fram i de olika avsnitten nedan, är preliminära. Förslagen kommer att belysas och konkretiseras genom det omfattande utredningsarbete som nu pågår, samtidigt som de tjänar som underlag för en fortsatt dialog och debatt mellan nordiska parlamentariker och regeringsföreträdare.

Utbildningsområdet

- Förbättra informationsutbytet mellan de nordiska länderna om studiemöjligheter, men också om studiesociala frågor och om regler för meritvärdering etc.
- Stimulera universitet och högskolor att intensifiera sitt samarbete om kursplanering och överföring av studiemeriter, och verka för en flexibel tillämpning av av de regler och rutiner som finns.
- Bidra till att universitet och högskolor kan samarbeta på nordiskt plan med forskarutbildning och FoU-verksamhet genom att finna finansieringsformer som inte diskriminerar nordiskt samarbete jämfört med nationellt.

Arbetsmarknaden

- Skapa ett system som ger alla i Norden en rimlig anställningstrygghet och/eller en bättre trygghet för den som blir arbetslös inom - förslagsvis - tre år efter att ha flyttat till annat nordiskt land.
- Se till att flyttning mellan länder inte gör att man saknar rätt till ersättning från a-kassan
- Förbättra information och annat samarbete mellan arbetsmarknadsmyndigheterna. Ge utrymme för försöksverksamheter, förslagsvis med Öresundsområdet som "pilotfall".

Sociala frågor

- Skapa en tillförlitlig service som kan ge klart svar på frågor om vilka rättigheter man har vid flyttning och särskilt vid arbetspendling mellan de nordiska länderna.
- Överväg möjligheten att denna instans kan ge bindande besked, dvs. att den som fått beskedet har rätt till ersättning om han/hon gör ekonomisk förlust på grund av att beskedet varit felaktigt.
- Se till att man tjänar in rätt till pension "från första dagen".
- Diskutera möjligheterna till harmonisering av rätt till ledighet för utbildning, vid barnafödsel, osv. Pröva alternativt möjlighetena att få barnomsorg i arbetslandet.
- Följ nära hur kommunernas ekonomi utvecklas i samband med ökande rörlighet öer nationsgränserna. Utred möjligheten att på sikt införa ett system där kommunalskatt betalas på bostadsorten, medan statlig skatt betalas till det land där man arbetar.
- Uppmuntra samarbete mellan hälso- och sjukvården i olika länder, särskilt i gränsregionerna.
- Eftersträva att öka medborgarnas möjlighet att själva välja var de önskar få vård.

Näringslivets utveckling

- Etablera ett system för koordinerad och/eller gemensam myndighetsbehandling för företag som behöver besked eller godkännande när de agerar på ett nordiskt plan.
- Undersök möjligheterna att skapa regler för företagfusioner och -överlåtelser som inte diskriminerar inomnordiska jämfört med nationella, t.ex. skattemässigt.
- Förbättra post- och teleservicen i gränsregionerna, eventuellt genom avtal mellan myndigheter i de berörda länderna och enskilda företag.
- Förstärk samarbetet för att utforma och finansiera gränsöverskridande regionala utvecklingsprojekt

Handel med varor och tjänster

- Samordna så långt möjligt bestämmelserna om godkännande och kontroll av maskiner och annan utrustning. Det bör vara tillräckligt med godkännande av myndigheterna i det land där företaget har sin hemvist.
- Understryk intresset av öppna gränser för tjänstehandeln inom Norden. Se till att myndigheter såväl centralt som lokalt tillämpar bestämmelser flexibelt och med detta intresse i åtanke.

Kultursamarbetet

- Överväg möjligheterna att förbättra stödet till kultursamarbete mellan partners i två nordiska länder.
- Se till att folkhögskolor, folkbildnings- och andra frivilligorganisationer har förutsättningar för kontakter och samarbete på nordisk nivå.
- Fäst särskilt avseende vid samarbete där glesbygdsregioner och/eller minoritetsgrupper deltar.
- Stöd utvecklingen mot ökade möjligheter att ta del av grannländernas TV-utbud och stimulera programsamarbete mellan nordiska TV-företag.

3. Vad är ett gränshinder?

Det finns ingen allmänt accepterad eller självklar definition på vad ett "gränshinder" är.

En utgångspunkt kan vara vad som orsakar hindret.

Fysiska hinder i meningen "naturlig gräns" finns i första hand i form av att gränser mellan de nordiska länderna delvis går genom öppet vatten: Island har här en särställning inom Norden, men också mellan Finland (utom längst i norr) och övriga Norden är vattenvägen lång. Öresund utgör gräns mellan Sverige och Danmark, men som fysiskt hinder är det knappast större än Store Bælt. I den mån Öresund är ett större hinder än Store Bælt beror det på annat än geografin.

En annan typ av fysiska hinder hänger samman med att infrastrukturen i regel är uppbyggd utifrån ett nationellt perspektiv. Detta perspektiv bidrar också till att gränsregionerna betraktas som "periferi", blir glesare befolkade än de annars skulle varit och därmed får glesare kommunikationsnät. En transport på väg eller järnväg kan bli betydligt längre om den måste passera en nationsgräns. Den typen av hinder kan dock "byggas bort". På motsvarande sätt är en del av de gränshinder som tullkontrollen hittills utgjort på väg att avskaffas genom EU. Resor över gränsen underlättas genom att alla nordiska länder kommer att delta i Schengensamarbetet.

Den mest påtagliga typen av gränshinder - numera - är den som förorsakas av olika lagar och andra bestämmelser. Dessa utformas utifrån många hänsyn och skilda traditioner. Inte alltid tar man hänsyn till om eller hur de påverkar möjligheterna att passera nationsgränserna. Tidigare har regler t.o.m. skapats med det uttalade syftet att diskriminera utländska varor eller tjänster.

Det har länge pågått ett arbete för att avskaffa eller ändra regler som på ett eller annat sätt skapar hinder för handel och samarbete mellan de nordiska länderna. Det arbetet har påskyndats genom EU-rättens utveckling och genom de nordiska ländernas anslutning till EES-avtalet. Grundprincipen inom EU/EES är att varor och tjänster från andra medlemsländer inte får särbehandlas i förhållande till inhemska.

Sedan huvuddelen av dessa s.k. tekniska handelshinder avskaffats framstår skillnader i skatte- och avgiftssystem, sociala förmåner och regler på arbetsmarknaden som de främsta gränshindren inom Norden.

Ytterligare en typ av gränshinder har att göra med språkliga och kulturella skillnader. Även om de tre skandinaviska språken är mycket lika varandra krävs ett visst mått av vana och extra ansträngning för förståelsen dem emellan. Isländska och än mer finska är för en skandinav helt främmande språk. Problemen med dessa skillnader ökar i situationer där precis och nyanserad kommunikation är viktig. Och arbetsmarknaden utvecklas i en riktning där förmåga till kommunikation i bred mening blir ett allt vanligare krav. De kulturskillnader som också finns förstärker dessa svårigheter - de kan avgöra hur ord eller uttryck uppfattas, även om orden som sådana är desamma.

Detta gränsar till hinder som orsakas av bristande information, osäkerhet och ibland fördomar om regler, traditioner och kultur i grannländerna. T.ex. uppfattas Sverige i Danmark ofta som ett "förbudsland", även om danskarna har svårt att nämna något särskilt svenskt förbud utöver restriktionerna för alkoholförsäljning. Omvänt anser många danskar att "lukkeloven" (affärstidsreglerna) inte kan användas som argument för att Danmark skulle ha förbud som inte finns i Sverige.

Många som övervägt att flytta till eller arbeta i ett annat nordiskt land har vittnat om svårigheten att få tillförlitlig information om vad som gäller i just deras situation i fråga om skatteregler, rätt till pension, social service, osv.

Osäkerheten i sig kan fungera som ett mer eller mindre avgörande gränshinder.

Termen "gränshinder" leder lätt tanken till att det skulle vara fråga om hinder endast för dem som har sin hemvist i närheten av en nationsgräns. Så är det emellertid inte. "Gränshinder" handlar allmänt sett om problem som har sin grund i att man på något sätt behöver passera en nationsgräns. Många av dessa är desamma oavsett om man förflyttar sig en längre eller kortare sträcka - desamma mellan t.ex. Umeå och Århus som mellan Helsingborg och Helsingör. Det är däremot naturligt att man oftare kommer i kontakt med olika slag av gränshinder just i de regioner som ligger nära en gräns.

Det finns dock ett särskilt slag av gränshinder som berör s.k. gränsgångare eller -pendlare. Det rör sig om personer som bor i ett land och arbetar i ett annat, och som således varje arbetsdag, varje vecka, e.d., reser fram och tillbaka över gränsen. För dem uppkommer ofta särskilda problem beroende på att vissa rättigheter och skyldigheter är knutna till arbetet, andra rättigheter och skyldigheter till bostadsorten (respektive till var ett företag är registrerat). Extra besvärligt blir det på de punkter där detta skiljer sig åt mellan länderna.

Det kan vara viktigt att påpeka att alla hinder och problem inte är gränshinder. Dåliga kommunikationer kan t.ex. förekomma inom ett land lika väl som mellan dem. Brist på arbete eller bostäder kan hindra människor att flytta mellan orter inom samma land lika väl som mellan länder. Kulturskillnaderna är säkert större mellan en "fin" och en "dålig" förort i någon storstad än mellan förorter av samma karaktär men i olika nordiska länder.

Till sist kan också understrykas att gränshindren sällan är absoluta. Nästan alltid är det fråga om svårigheter eller nackdelar förbundna med gränspassagen som de berörda har att väga mot de fördelar som också finns. Många nordbor föredrar t.ex. att studera vid universitet i USA, England eller Frankrike framför i ett nordiskt land. Gränshindren är sannolikt större än inom Norden, men de som ändå väljer att studera i andra länder ser uppenbarligen fördelar som väger tyngre. På liknande sätt kan t.ex. löneskillnaden för samma typ av arbete vara så stor inom Norden att detta väger tyngre än de fördyringar eller andra svårigheter som kan uppstå till följd av gränshindren.

4. Utbildningsområdet

Utbildningsfrågorna har varit centrala i det nordiska samarbetet. Betydelsen av detta samarbete kommer att växa i takt med att allt fler går vidare till högre utbildning. Det nordiska samarbetet behövs om våra länder skall behålla sin position i det bredare internationella kunskapssamhället.

Men utbildningssamarbetet handlar också om mer vardagliga problem. För kommuner vid de nordiska ländernas gränser, särskilt i glesbygden, innebär skolsamarbete med kommuner i gannlandet att man kan erbjuda barnen en längre utbildning med fler valmöjligheter utan orimligt långa resor till och

från skolan. Det kan vara avgörande för att eleven skall kunna fullfölja den utbildning han eller hon vill ha, eller för att familjen skall välja att bo kvara när barnen kommer upp i gymnasieåldern.

De nordiska länderna har var för sig en relativt liten befolkning och därmed ett mindre underlag för rekrytering till högre utbildning. På det området finns sedan länge ett omfattande samarbete, såväl centralt som mellan enskilda universitet och högskolor. Det gör att studenterna kan få utbildning i internationell toppklass på en rad specialområden. Utbildningssamarbetet bidrar till att bygga upp och skapa nätverk som är till nytta för forskningen och när studenterna trätt in i yrkeslivet.

Samarbetet har pågått länge och goda resultat har uppnåtts, bl.a. genom NORDPLUS-programmet. Ändå kvarstår vissa gränshinder. Ur de studerandes synvinkel gäller dessa i huvudsak två områden: studiefinansieringen och meritvärderingen.

Därutöver upplevs det, liksom på andra områden - t.ex. arbetsmarknad och företagande - som svårt att få tillförlitlig information om förhållandena i övriga nordiska länder. Det gäller studiemöjligheterna, men kanske framför allt meritvärderingen och de studiesociala förhållandena.

Beträffande studiefinansieringen skiljer sig reglerna åt mellan de nordiska länderna. Systemen och nivån på studiestödet är naturligen anpassade till de förhållanden och kostnadsnivåer som gäller i samma land. De kan skapa problem för dem som i stället väljer att studera i ett annat nordiskt land. Studerande vid samma högskola kan ha olika nivåer på det studiestöd de får, vilket kan upplevas som orättvist.

En särskild fråga gäller arbetsmarknadsutbildning, där det förekommer att den som vill delta i sådan utbildning i ett annat land inte kan få stöd, eller kan få det endast i undantagsfall och efter särskild prövning. Nackdelarna med en sådan ordning ökar i takt med att arbetsmarknadsutbildningen blir mer kvalificerad och specialiserad.

För de studerande är resekostnaderna ofta relativt höga. Studier långt från hemorten innebär att man flyttar ifrån familj och vänner som man ändå vill hålla kontakten med. Man får i regel högre kostnader för sitt boende än om man bor kvar hemma. Också för de studenter som pendlar mellan hem- och studieorten är resekostnaden ofta en tung post. Det hänger samman med att de flesta studerande har låg inkomst, och med att de - till skillnad från förvärvsarbetande - inte har rätt att göra skattemässiga avdrag för sina resor.

Detta är inte gränshinder i egentlig mening. Det är inte nationsgränserna som orsakar de högre kostnaderna. Men eftersom det är vanligare att man måste flytta om man väljer i att studera i ett annat land, och eftersom avstånden blir längre, fungerar resekostnaderna i viss mån som en broms för studier utomlands.

Bristande samordning mellan trafikföretag i olika länder kan dock fungera som gränshinder. En studerande - liksom en förvärvsarbetande - som pendlar

mellan Lund och Roskilde måste i dag köpa tre biljetter för sin resa, vilket blir betydligt dyrare än att resa samma sträcka inom ett av länderna. Det bör kunna lösas genom ett bättre samarbete mellan lokala trafikföretag på ömse sidor om gränsen.

Vid tillämpningen av det från våren 1997 gällande nordiska avtalet om tillgång till högre utbildning har det visat sig finnas svårigheter mellan länderna med utvärderingen av examina på gymnasienivå. Nordiska ministerrådet är medvetet om problemet, och har försökt lösa det genom förbättrad information. Ömsesidigt godkännande av gymnasieexamina är avgörande för tillgången till en nordisk marknad för högre utbildning, och frågan bör därför ägnas fortsatt uppmärksamhet.

Redan studiestrukturen medför att det endast sällan är möjligt med "kombinationsstudier" på båda sidor av en gräns utan att den samlade studietiden blir längre än om man väljer att studera i bara ett nordiskt land. Studieprogrammen fram till en examen med i princip samma innehåll är uppbyggda på olika sätt när det gäller t.ex. delkursernas omfång och ordningsföljd.

Ett annat problem är svårigheten att föra över studiemeriter från ett nordiskt land till ett annat. Reglerna uppfattas dessutom som oklara, och de flesta studenter vill inte riskera att inte få tillgodoräkna sig kurser som fullgjorts vid en högskola i ett annat nordiskt land. Inom EU pågår ett arbete med ett "European Credit Transfer System", ECTS, som kan bli ett slags europeiskt regelsystem. ECTS är dock ännu inte särskilt utbyggt. Det är ändå naturligt att ett fortsatt nordiskt arbete på området anknyter till ECTS.

Till större delen är det universitet och högskolor som värderar meriter från andra lärosäten. Därför bör det vara möjligt att parallellt med arbetet på ett mer heltäckande system för meritvärdering relativt snabbt lösa åtminstone en del av problemen genom diskussioner mellan berörda universitet och högskolor, och med en så flexibel tillämpning som möjligt av gällande regler.

På litet sikt skulle ett fördjupat samarbete mellan universitet och högskolor i Norden kunna leda till gemensamma utbildningar. Sådana skulle ha ett värde i sig, och samtidigt bidra till att lösa de problem som hänger samman med utbildningarnas uppbyggnad och med meritvärderingen.

I alla länder förekommer att FoU-verksamhet direkt eller indirekt stöds med statliga medel. Mycket av denna verksamhet genomförs av universitet och högskolor, och utgör en viktig del av forskarutbildningen, samtidigt som den skapar och upprätthåller viktiga nätverk i forskarsamhället. Emellertid kan fonder, centra och andra finansiärer ofta inte stödja verksamhet som genomförs i ett annat land än det egna. Det försvårar för forskningsinstitutioner i olika nordiska länder att samarbeta om projekt, liksom det försvårar samarbete mellan företag i ett land och forskare i ett annat.

Dessa typer av tvärnationellt samarbete kan i princip finansieras genom forskningsanslag från EU, som dock självklart inte kan speciellt prioritera

samarbete inom Norden. Möjligheten att förbättra möjligheten att stödja samnordiska forskningsprojekt bör därför undersökas.

Förslag:

- Förbättra informationsutbytet mellan de nordiska länderna om studiemöjligheter, men också om studiesociala frågor och om regler för meritvärdering etc.
- Stimulera universitet och högskolor att intensifiera sitt samarbete om kursplanering och överföring av studiemeriter, och verka för en flexibel tillämpning av av de regler och rutiner som finns.
- Bidra till att universitet och högskolor kan samarbeta på nordiskt plan med forskarutbildning och FoU-verksamhet genom att finna finansieringsformer som inte diskriminerar nordiskt samarbete jämfört med nationellt.

5. Arbetsmarknaden

Frågor som rör arbetsmarknaden behandlas av en särskild arbetsgrupp tillsatt av Europautskottet. Därför har arbetet med denna rapport koncentrerats på andra, ofta näraliggande, sakområden. Att en gränslös arbetsmarknad inom Norden således endast diskuteras översiktligt skall inte undanskymma att detta på många sätt är en nyckelsektor i det nordiska samarbetet. Vi har helt enkelt svårt att lyckas på andra samarbetsområden om inte arbetsmarknaden fungerar tillfredsställande.

Traditionellt har den nordiska arbetsmarknaden ofta verkat konjunkturutjämnande. Arbetslöshet i något land har motverkats genom att man kunnat flytta, mer eller mindre temporärt, till andra nordiska länder med större efterfrågan på arbetskraft. Efter några år har flyttströmmarna gått i motsatt riktning, utan att det nödvändigtvis varit samma personer. Omvänt har inflyttning av arbetstagare motverkat bristsituationer allmänt eller inom vissa yrkesområden, och därmed också kunnat dämpa inflationstendenser. Fler har varit i produktivt arbete än om de nordiska ländernas arbetsmarknader varit isolerade från varandra. Dessa fördelar ur ekonomiskt-politiskt perspektiv består.

Med tiden har de nationella marknaderna blivit alltför små för många verksamheter. Internationalisering har ofta varit nödvändig för företagens utveckling, och många har valt Norden som bas, eller i varje fall som ett första steg. Den gemensamma arbetsmarknaden, som i princip redan funnits, har varit en viktig förutsättning. Skall man kunna tänka sig ett integrerat näringsliv, eller företagande över gränserna i Norden, måste arbetsmarknaden ge reella möjligheter för nordbor av flera nationaliteter att arbeta inom samma eller samverkande företag utan att gränserna är till hinder.

För den enskilde innebär den nordiska arbetsmarknaden möjligheter till mer intressanta arbetsuppgifter eller högre lön än i hemlandet. Ibland kan flyttning inom Norden t.o.m. vara det enda alternativet till arbetslöshet. Men många vill flytta av skäl som inte har med arbetslivet att göra, t.ex. familje-

skäl. Möjlighet till arbete är då oftast en förutsättning för att man skall kunna flytta. På så sätt betyder en fungerande nordisk arbetsmarknad en frihet för medborgarna att förverkliga sina önskemål även utanför arbetslivet.

Detta förutsätter att man också kan lösa en rad frågor och problem utanför arbetslivet som sådant. Det rör sig om den sociala tryggheten för arbetstagaren och hans/hennes familj, bostadsfrågor, barnens utbildning, praktiska möjligheter att flytta tillbaka om man skulle vilja det, osv. En del av dessa frågor berörs i följande avsnitt.

Det nordiska arbetsmarknadssamarbetet fungerar, men inte så väl att man kan tala om en integrerad nordisk arbetsmarknad. Utöver att tillgången till jobb är begränsad - vilket inte i första hand kan ses som ett gränshinder - kan två huvudgrupper av problem urskiljas.

Den första gruppen har att göra med skillnader i arbetsrätten, och anslutande regelsystem. Det finns olika regler för i vilka fall och hur länge en anställd har rätt till tjänstledighet. Detta blir ett problem framför allt för dem som vill hålla möjligheten öppen att flytta tillbaka, och än mer för dem som pendlar över en gräns. Det kan också uppfattas som ett problem ur arbetsgivarsynpunkt, nämligen om man tänker sig möjligheten att en anställd försöker byta anställningsland för att utnyttja bättre möjlighet till tjänstledighet.

En annan skillnad gäller reglerna för uppsägning/avsked. Den som verkat på en arbetsmarknad där de anställdas skydd mot avsked är starkt (som i Sverige) kan vara tveksam till att acceptera ett system där man kan förlora sin anställning "från en dag till en annan" (som i Danmark). Dels handlar det om risken att bli arbetslös, dels om att arbetslösheten i praktiken kan innebära att man tvingas "flytta tillbaka". Reglerna för arbetslöshetsförsäkring gäller oberoende av nationalitet. Men som utlänning - även om man är nordbo - är man sannolikt mindre etablerad på arbetsmarknaden. Därför kan man med rätt eller orätt uppleva att risken för avsked, liksom svårigheten att i så fall finna en ny anställning, är större än i hemlandet. Detta problem ökar av att man ofta inte är berättigad till arbetslöshetsersättning om man flyttar tillbaka till hemlandet (eller har bott i ett land och arbetat i ett annat).

Den andra huvudgruppen av gränshinder på arbetsmarknaden hänger samman med att ländernas arbetsmarknadsmyndigheter och -åtgärder har ett nationellt focus. Det är svårt för en arbetssökande att få kännedom om lediga anställningar i övriga nordiska länder. I samband med att arbetsförmedlingarna och de arbetssökande själva allt mer använder modern informationsteknologi är det viktigt att se till så att det på ett enkelt sätt går att finna information om lediga platser över hela Norden, inte endast i det egna landet.

Det är också svårt att finna någon på arbetsförmedlingen eller andra myndigheter som kan ge besked om villkoren vid arbete utanför det egna landet. Arbetsmarknadsmyndig-heterna i det egna landet kan ge stöd till resor för att söka arbete, till flyttning, till arbetsmarknadsutbildning osv. - men bara inom det egna landet. EU/EES-reglerna kan hindra eller försvåra om man vill

utvidga detta till att gälla nordiskt (men inte inom EU i övrigt). Men det kan eventuellt utan allför stora kostnader utvidgas till att gälla hela EU/EES, t.ex. genom att kombineras med maximibelopp.

I detta sammanhang bör välkomnas att det inom Nordiska ministerrådet pågår diskussioner om ett system för flyttbidrag som skulle gälla inom Norden.

Öresundsområdet har en stor befolkning och varierad arbetsmarknad på båda sidor om gränsen mellan Danmark och Sverige. I den regionen finns därför de största förutsättningarna inom Norden för att skapa en integrerad arbetsmarknad, där innevånarna bor och arbetar på ömsom den ena, ömsom den andra sidan av gränsen. De förutsättningrna ökar när bron mellan Malmö och Köpenhamn öppnas. Antalet pendlare kan komma att öka kraftigt.

I det sammanhanget kommer man att upptäcka både nya möjligheter till samarbete om regionens arbetsmarknadsfrågor, och gränshinder som försvårar detta. Arbetsmarknadsmyndigheterna i Skåne och Storköpenhamn har därför ökat sina kontakter. Det är viktigt att de får möjlighet att finna nya och flexibla lösningar, och att erfarenheterna från deras arbete kan nyttiggöras i andra nordiska regioner - och i förlängningen kanske i hela EU/EES-området.

Förslag:

- Skapa ett system som ger alla i Norden en rimlig anställningstrygghet och/ eller en bättre trygghet för den som blir arbetslös inom - förslagsvis - tre år efter att ha flyttat till annat nordiskt land.
- Se till att flyttning mellan länder inte gör att man saknar rätt till ersättning från a-kassan
- Förbättra information och annat samarbete mellan arbetsmarknadsmyndigheterna. Ge utrymme för försöksverksamheter, förslagsvis med Öresundsområdet som "pilotfall".

6. Sociala frågor

Gränshinder på det sociala området är ofta nära sammankopplade med arbetsmarknaden. Dels därför att inbetalning av skatter och/eller avgifter knutna till arbetsinkomsten ger rätt till en rad sociala förmåner, dels därför att ersättningarnas nivå har en direkt eller indirekt relation till inkomsten.

Eftersom Norden ingår i den för EU/EES gemensamma arbetsmarknaden styrs rätten till socialförsäkringar, i vilket land man skall vara försäkrad, etc., till stor del av motsvarande EU/EES-regler. Dessa tar dock inte i första hand sikte på att göra socialförsäkringssystemen mer lika länderna emellan, utan på att underlätta för medborgarna att byta från ett system till ett annat.

Det betyder att de ganska stora skillnader som finns också mellan de nordiska länderna när det gäller socialförsäkringarnas uppbyggnad kan väntas bestå under lång tid. Dessa skillnader, särskilt i kombination med svårigheten

att få tillförlitlig information om vad som gäller i det enskilda fallet, utgör ett större eller mindre hinder för att ta arbete i ett annat nordiskt land.

Att göra det möjligt för de nordiska medborgarna att på ett enkelt sätt få besked om vad som gäller i just deras fall är därför en nyckel till att öka rörligheten inom Norden. Det vore också angeläget att finna en ordning som innebär att beskeden är tillförlitliga, t.ex. att besked som ges av myndigheten i ett land inte ifrågasätts i det andra. De belopp det gäller är stora för den enskilde och hans/hennes familj, men små totalt sett. Det borde därför vara möjligt att skapa ett system som håller den som fått ett besked av någon myndighet i ett nordiskt land skadeslös om beskedet senare visar sig vara felaktigt.

Särskilt viktig är frågan om pension - under en förväntad livslängd av kanske 15-20 år efter pensioneringen är det stora flertalet beroende av pensionen för sin försörjning. Samtidigt är det för sent att göra något om och när man upptäcker att den inte blivit tillräckligt stor. Principen inom EU/EES är att de pensionsrättigheter man tjänat in i olika medlemsländer skall kunna läggas samman. Svårigheten ligger till stor del i att veta vad man har tjänat in respektive kommer att tjäna in. Osäkerheten är ett hinder i sig, men dessutom förekommer inom Norden att man måste ha arbetat ett visst antal år i ett land för att få rätt till någon pension alls. När man överväger att flytta till ett annat land - även inom Norden - vill man knappast binda sig för att bli kvar där ett visst antal år. Därför blir pensionsordningar som bygger på det ett svårt gränshinder.

I övrigt är antagligen de flesta gränshinder på det sociala området sådana som berör personer som bor i ett land och helt eller delvis arbetar i ett annat.

Ett exempel är olikheterna i fråga om ledigheter i samband med barnafödsel och när de blir sjuka. I Danmark är ledigheten efter att barnet fötts 24 veckor, medan den i Sverige är upp till 18 månader. Självklart har möjligheterna till barnomsorg anpassats till detta, dvs. omsorgen för de yngsta barnen är mindre utbyggd i Sverige än i Danmark. Det kan betyda problem för den som bor i Sverige, men arbetar i Danmark, eftersom rätten till ledighet då följer de danska reglerna, men man måste söka daghemsplats för barnet i Sverige. På motsvarande sätt kan skillnader vad gäller faderns rätt till barnledighet och vad gäller ledighet vid barns sjukdom skapa problem.

Ur företagens synvinkel kan finansieringen av de sociala förmånerna vara en viktig faktor för valet av lokaliseringsort/-land. Detta är en del av att varje land och företag måste balansera de samlade kostnaderna för löner, skatter och avgifter mot förmågan att konkurrera på europeisk och global nivå. Därför, och eftersom nivån på den sociala tryggheten är någorlunda lika inom Norden, bör det inte skapa några särskilda problem mellan de nordiska länderna. I gränsregionerna kan det dock tänkas att skillnader i sättet att finansiera förmånerna, i kombination med ökade möjligheter till pendling, gör att företag koncentreras på den ena sidan av gränsen. Det är viktigt att sådana tendenser, om de uppstår, uppmärksammas i tid.

Kommuner i närheten av gränsen kan få ekonomiska problem om pendlingen är omfattande och om det råder obalans så att många som bor i kommunen arbetar i ett annat land. Kostnaden för den kommunala servicen - barnomsorg, skolor, hälsovård, osv. - bärs ju av den kommun där man bor. Eftersom principen är att en persons inkomst beskattas i arbetslandet får kommunen dock inte motsvarande kommunalskatt från de av invånarna som arbetar i ett annat land. Utöver tillgången på arbetsplatser kan naturligtvis skillnader i löne- och skattenivåer, finansieringen av den sociala servicen samt inte minst boendekostnaderna ge upphov till så omfattande flyttning mellan länderna att situationen blir ohållbar.

Det nordiska samarbetet på det sociala området är emellertid bredare än det som är relaterat till arbetsmarknaden och reglerat av EU/EES.

Genom de nordiska konventionerna om social trygghet och om socialt bistånd och sociala tjänster utvidgar och kompletterar EU/EES-reglerna. Dels så att rätten till sociala förmåner utvidgas till grupper som inte omfattas av EU/EES-reglerna (t.ex. nordiska medborgare som inte har/har haft arbete i det land där de bor), dels så att det nordiska samarbetet omfattar även socialhjälp och liknande tjänster.

Också det nordiska samarbetet i fråga om hälso- och sjukvård bör kunna utvecklas ytterligare i syfte att ge medborgarna en bättre service och öka deras möjligheter att byta bostadsort. T.ex. förekommer redan ett visst samarbete när der gäller högspecialiserad vård. Det tycks inte finnas några formella hinder för att öka samordning och specialisering av sjukhusvården mellan länderna - detta ser ut att kunna bygga på överenskommelser mellan parterna, vilket givetvis förutsätter att alla berörda ser fördelar med samarbetet.

På samma sätt kan man tänka sig ett fördjupat samarbete, byggt på överenskommelser mellan "sjukvårdshuvudmännen", om köer till specialistvård i ett land motsvaras av ledig kapacitet i ett annat.

Man kan också tänka sig att söka former för att medborgarna i ökande grad skall kunna välja i vilket land de önskar få vård. Tydligast framstår behovet av detta när det gäller "gränsgångare". I princip är det det land där man bor som skall svara för hälso- och sjukvård, men det är uppenbart att det ofta vore mest praktiskt att få vård i närheten av arbetsplatsen. Det finns vissa möjligheter till detta enligt den EU/EES-förordning som reglerar rätten till vård, men det förutsätter ansökan och godkännande av försäkringskassan i det land där man är bosatt.

Förslag:

- Skapa en tillförlitlig service som kan ge klart svar på frågor om vilka rätttigheter man har vid flyttning och särskilt vid arbetspendling mellan de nordiska länderna.

- Överväg möjligheten att denna instans kan ge bindande besked, dvs. att den som fått beskedet har rätt till ersättning om han/hon gör ekonomisk förlust på grund av att beskedet varit felaktigt.
- Se till att man tjänar in rätt till pension "från första dagen".
- Diskutera möjligheterna till harmonisering av rätt till ledighet för utbildning, vid barnafödsel, osv. Pröva alternativt möjlighetena att få barnomsorg i arbetslandet.
- Följ nära hur kommunernas ekonomi utvecklas i samband med ökande rörlighet över nationsgränserna. Utred möjligheten att på sikt införa ett system där kommunalskatt betalas på bostadsorten, medan statlig inkomstskatt betalas till det land där man arbetar.
- Uppmuntra samarbete mellan hälso- och sjukvården i olika länder, särskilt i gränsregionerna.
- Eftersträva att öka medborgarnas möjlighet att själva välja var de önskar få vård.

7. Näringslivets utveckling

Att avskaffa gränshinder av olika slag innebär också att öka möjligheterna för näringlivets utveckling. Delvis är det sammanknutet med strävan att underlätta för människor att flytta och pendla över de nordiska gränserna: Ju enklare detta är, desto lättare är det också för företagen att rekrytera kompetent personal också från andra länder.

Men därutöver finns problem som gör att det är svårare för ett företag att bedriva sin verksamhet i flera nordiska länder, jämfört med att driva samma verksamhet inom ett enda lands gränser. Kan vi minska eller undanröja dem gör vi livet lättare för företagarna, men vi kan också bidra till ett mer dynamiskt näringsliv, och en bättre ekonomisk utveckling som i sista hand kommer hela samhället tillgodo. Det handlar om att fullt ut kunna utnyttja den ekonomiska potential som ligger i begreppet "Norden som hemmamarknad".

Naturligt nog är svårigheterna tydligast för företag som har sin verksamhet i närheten av nationsgränserna. I den utsträckning gränsen utgör ett verksamt hinder förlorar dessa en del av sin lokala marknad.

På samma sätt som alla andra är företagare och deras ledande anställda mer eller mindre bundna till sitt eget språk och sitt kulturområde. En del av företagandets gränshinder ligger i att det känns lättare att kontakta en tänkbar kund, en leverantör eller myndighet i det egna landet än på annat håll. På motsvarande sätt som en studerande eller arbetssökande har också företag en osäkerhet om vad som gäller i övriga nordiska länder, och kanske överdrivna föreställningar om besvärligheterna.

En undersökning har t.ex. visat att företagen i Malmö och Helsingborg haft mellan tio och tjugo gånger så många kontakter (handel, affärsresor, telefonsamtal) med Stockholm som med den danska sidan av Öresundsområdet.

Säkerligen har det till en del med olikheter i regler, skattesystem, etc. att göra, men det kan knappast förklara att skillnaden är så stor. En annan del av förklaringen måste ligga i att organisation, rutiner och attityder ("företagskulturen") gör att många företag slentrianmässigt först vänder blickarna inåt, mot det egna landet, och bara om det inte lyckas söker man partners i övriga nordiska länder. Företagen bör alltså själva kunna göra en del för att komma över mentala och kulturella barriärer.

Också för företagens del vore det alltså viktigt att skapa tillgång till överskådlig och tillförlitlig information. Dock finns också en hel del problem som uppstår på grund av att länderna rent faktiskt har olika lagar och andra regler.

De nordiska länderna har dels själva, dels genom medlemskapet i EU/EES gjort ett omfattande arbete för att avskaffa eller ändra regler som försvårar handeln med varor eller tjänster länderna emellan, dvs. vanligtvis mellan två företag i två olika länder. Däremot har man inte kommit lika långt när det gäller att underlätta för ett företag att bedriva sin verksamhet i två eller flera länder. Särskilt för företag i gränsregionerna vore detta viktigt för att kunna utnyttja en större lokal marknad. En del har gjorts, men det visar sig mycket lättare - och kanske också mer angeläget - att harmonisera bestämmelser om varors egenskaper än om sådant som arbetsrätt eller skattesystem.

EU beslutar med majoritet om harmoniserade regler för "den inre marknaden", medan reglerna på områden som arbetsrätt, arbetarskydd, miljö dels inte är heltäckande, dels oftast är minimikrav. Det innebär att de regler som faktiskt gäller kan vara mycket olika länderna emellan. På skatteområdet skall EU-besluten fattas enhälligt, och de regler som finns gäller i första hand moms och punktskatter, men inte t.ex. företagsbeskattningen. Vissa regler på det bolagsrättsliga området finns också. Detta illustrerar både att man inte anser det önskvärt att driva fram gemensamma regler, och att det vore mycket komplicerat. Mellan de nordiska länderna är skillnaderna mindre, men också för vår del är det antagligen orealistiskt att vänta sig att vi ens på litet sikt skulle kunna nå fram till helt likadana regler på dessa områden.

Arbetsrätten är kanske det tydligaste området. Även om man i Norden har relativt likartad syn på vad som är rimligt i förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare är de organisatoriska förhållandena, förhandlings- och tvistlösningssystem ganska olika. Ett svårt problem, om man vill försöka uppnå en större rättslikhet, är att vissa frågor - bl.a. anställningsskydd, arbetstagarinflytande, förtroendemännens ställning - i vissa länder regleras i lag, i andra genom genom kollektivavtal.

Detta är ett problem också när det gäller att jämföra länderna emellan: Ser man enbart till lagstiftningen överdrivs skillnaderna, eftersom lagen ibland tillåter parterna att avtala om annat, och eftersom många kollektivavtal ger de anställda - som omfattas av avtalet - motsvarande rättigheter som lagen.

Ur företagens synvinkel är skillnaderna i sak på arbetsrättens område till stor del en spegelbild av vad arbetstagarna upplever. Exempelvis kan ett star-

kare skydd mot uppsägning uppfattas som positivt av arbetstagaren, men som ett gränshinder av arbetsgivaren. Sämre rättigheter i fråga om barn- eller studieledigheter kan för den enskilde vara ett hinder för att söka arbete i det landet, medan omfattande rättigheter för de anställda på detta område kan vara en nackdel för arbetsgivaren.

På samma sätt verkar skillnaderna i lönenivå, inkomstbeskattning och sociala avgifter. Men det är tveksamt om detta kan anses vara gränshinder i egentlig mening. Hindret ligger i så fall i företagens kostnader för att hålla sig informerade om och administrera flera olika system, snarare än i arbetskraftskostnaden som sådan.

Också vad gäller bolagsbeskattningen, beskattningen av realisationsvinster, utdelningar osv., samt företagens möjligheter till avdrag finns en lång rad olikheter, som visserligen kan påverka företagens val av lokalisering, men som egentligen inte är gränshinder i annan mening än att kostnaderna för att arbeta med flera olika skattesystem är större än om man håller sig inom ett lands gränser.

De bolags- och skatterättsliga reglerna för samgående (fusion) eller uppdelning av företag - och i viss mån också för driften av gränsöverskridande koncerner - innebär nackdelar om företagen har sin juridiska hemvist i olika nordiska länder jämfört med om det rör sig om två företag i samma land. Inom EU/EES finns vissa regler, och alla åtgärder när det gäller bolags- och konkurrensrätt måste ses i perspektiv av motsvarande regler inom EU/EES.

Ett delproblem är att det i de olika länderna, men inte på nordiskt (eller EU/EES-) plan, finns bestämmelser som garanterar att en fusion kan ske "skatteneutralt", dvs. så att själva samgåendet inte ger upphov till extra skatter för berörda bolag eller aktieägare. Inte heller finns det nordiska regler om sambeskattning/koncernbidrag, så att en nordisk koncern betraktas som en helhet där vinster och förluster i olika enheter utjämnas och endast det samlade nettoresultatet beskattas.

Ett annat delproblem gäller behovet av förhandsbesked eller godkännande av skatte- eller konkurrensmyndigheter. Det är knappast realistiskt att tänka sig att reglerna på dessa områden kan harmoniseras. Det vore dock ett klart framsteg redan om man kunde åstadkomma en koordinerad behandling och gemensamma besked från myndigheter - både vad gäller skatte- och konkurrensfrågor och mer generellt.

Både företag och myndigheter har länge haft det egna landets gränser som en slags ram för tänkesätt och agerande. I gränsregionerna har uppmärksamheten många gånger varit vänd "inåt" det egna landet och den egna huvudstaden, snarare än mot mer näraliggande städer i grannlandet. Detta har också påverkat infrastrukturen. Att sända vanlig post en kort sträcka kan t.ex. ta lång tid om en nationsgräns skall passeras, eftersom post till och från utlandet oftas sorteras centralt. På liknande sätt är taxorna för telefonsamtal eller faxmeddelanden över gränsen ("utrikes") betydligt högre än motsvarande inrikes-

taxor. Det är t.ex. tre gånger så dyrt per minut att ringa från Malmö till Köpenhamn som från Malmö till Luleå.

En hel del kan göras (och en del har gjorts) för att minska den typen av problem. T.ex. kan man i gränsregionerna sätta upp speciella lådor för post direkt till grannlandet, avtala om speciella teletaxor, etc. Den tekniska utvecklingen - särskilt på teleområdet - i kombination med avregleringen ger nya möjligheter att finna lösningar på dessa problem genom priskonkurrens mellan enskilda teleföretag. Utvecklingen och marknadsförhållandena tenderar att - utan ytterligare politiska åtgärder - jämna ut prisskillnaderna mellan internationella och lokala/regionala samtal.

Samtidigt innebär liberaliseringen mindre möjligheter till direkt politiskt inflytande på teletaxorna, och mindre möjligheter för telebolagen att låta lönsam trafik subventionera olönsam, t.ex. i glesbefolkade gränsregioner. I stället finns avtal mellan ländernas myndigheter och enskilda teleföretag som skall garantera en viss servicenivå i hela landet. Sådana avtal skulle kunna inkludera t.ex. bestämmelser om maximitaxor för teletrafik i gränsregioner.

Infrastrukturproblemen, och andra problem för näringslivet i de glest befolkade gränsregionerna, pekar på möjligheterna för ett ökat samarbete mellan berörda nordiska länder. De bör vara möjligt att, mer än hittills, utforma gränsöverskridande och gemensamt finansierade regionalpolitiska program och projekt.

Förslag:

- Etablera ett system för koordinerad och/eller gemensam myndighetsbehandling för företag som behöver besked eller godkännande när de agerar på ett nordiskt plan.
- Undersök möjligheterna att skapa regler för företagfusioner och -överlåtelser som inte diskriminerar inomnordiska jämfört med nationella, t.ex. skattemässigt.
- Förbättra post- och teleservicen i gränsregionerna, eventuellt genom avtal mellan myndigheter i de berörda länderna och enskilda företag.
- Förstärk samarbetet för att utforma och finansiera gränsöverskridande regionala utvecklingsprojekt

8. Handel med varor och tjänster

Ett skapa en inre marknad utan hinder för handeln mellan medlemsländerna med varor och tjänster har varit ett viktigt arbetsområde för EU (och tidigare EG). Också mellan de nordiska länderna har förekommit ett omfattande arbete för att avskaffa s.k. tekniska handelshinder (dvs. hinder som orsakas av olika krav på varors egenskaper). Genom EES-avtalet, som trädde i kraft 1994, accepterade de nordiska icke-medlemsländerna huvuddelen av de regler EU tidigare antagit i detta syfte, och har därefter deltagit i det fortsatta arbetet.

EES-avtalet innebar att flertalet tekniska handelshinder som återstod inom Norden avskaffades. Men det hindrar inte att samarbetet kan fördjupas, givetvis inom ramen för EU/EES-reglerna. Det handlar om ömsesidiga godkännanden av produktkrav, förpackningar, provningsresultat, besiktningar, osv. utöver vad som följer av EU/EES-reglerna, och inte minst om att få det hela att fungera i praktiken.

Jordbruks- och fiskeriprodukter är undantagna från frihandeln inom EES-området. Det grundläggande syftet från EES-ländernas sida är att skydda de inhemska näringarna och att kontrollera de egna fiskeresurserna. Men detta undantag betyder också att det finns större hinder för handeln med dessa varor mellan de nordiska länder som är, respektive inte är, EU-medlemmar än inom EU eller inom de enskilda länderna. Att EES - i motsats till EU - inte har gemensamma tullar mot omvärlden betyder också att tullarna inom Norden måste bli kvar. De olika tullsatserna mot omvärlden kan också leda till konflikter när varor som importerats från tredje land ingår som råvaror i mer bearbetade produkter som i och för sig omfattas av EES-avtalet.

Bortsett från detta, som hänger samman med den större frågan om Islands respektive Norges förhållande till EU, är problemen för varuhandeln på det hela taget små.

Tjänstehandeln är i princip är fritt rörliga inom EU/EES, men i realiteten har den fria handeln har inte kommit lika långt som på varuområdet. Den kan försvåras dels av regler om beskattning och kontroll, dels regler om behörighet. De vanligaste exemplen gäller olika slag av entreprenadarbeten i andra länder än hemlandet.

För många slag av maskiner och annan utrustning (hissar, kranar, grävmaskiner, etc.) finns nationella krav om godkännande och ibland mer eller mindre täta kontroller. Det förekommer att myndigheterna i ett nordiskt land inte accepterar godkännade av kontrollmyndigheterna i ett annat land. Då måste maskinen underkastas kontroll av det andra landets myndigheter för att få användas där.

Det förekommer också att tull- och skatteväsendet anser att utrustningen har ett kommersiellt värde och kan säljas. I så fall kräver man moms och ev. tull för att utrustningen skall få föras in. Det är i och för sig möjligt att få tillbaka dessa avgifter om och när utrustningen åter förts ut, men proceduren uppfattas ofta som både krånglig och tidsödande. Dessutom kan entreprenören (eller en konstnär, utställare, teatergrupp, etc.) ha svårt att ligga ute med summor som för dem kan vara stora till dess avgifterna återbetalats.

För vissa typer av arbete krävs av arbetsmiljöskäl att den som utför det skall ha utbildning från det land där arbetet utförs. Det kan gälla hantering av kranar eller truckar eller arbete med giftiga substanser. På samma sätt kan omsorg om kundens säkerhet, t.ex. vid elinstallationer, motivera krav på utbildning från landet ifråga. I vissa fall mjukas bestämmelsen upp så, att även den med "motsvarande" utbildning kan få utföra arbetet. Samtliga dessa utbildnings- och

behörighetskrav försvårar, ibland omöjliggör, för entreprenörer från nordiska grannländer att konkurrera om uppdragen. Naturligtvis är det viktigt att den som utför arbetet har tillräckliga kunskaper, men det verkar tveksamt om kraven på handhavande och säkerhet i sak är så olika inom Norden att man inte skulle kunna godkänna den som är behörig i ett annat nordiskt land. Det har säkert också förekommit att reglerna tillämpats med överdriven noggrannhet i syfte att gynna företag och deras anställda i det egna landet.

Förslag:

- Samordna så långt möjligt bestämmelserna om godkännande och kontroll av maskiner och annan utrustning. Det bör vara tillräckligt med godkännande av myndigheterna i det land där företaget har sin hemvist.
- Understryk intresset av öppna gränser för tjänstehandeln inom Norden. Se till att myndigheter såväl centralt som lokalt tillämpar bestämmelser flexibelt och med detta intresse i åtanke.

9. Kultursamarbetet

Att människor förstår och accepterar varandras sätt att tala och att vara skapar en gemenskap som är en del av livskvaliteten. Samtidigt är det en nödvändig grund för skapande och kreativitet tillsammans. Kultursamarbetet, i bred bemärkelse, bygger på denna gemensamma förståelse och uppfattning av omvärlden, och samtidigt på förmågan att förstå och respektera det som skiljer.

De nordiska folkens gemensamma historia tillsammans med det faktum att en mycket stor andel av oss förstår grannländernas språk är bakgrunden till likheten i kultur och värderingar. Samtidigt som dessa likheter är resultat av nära kontakter under tidigare perioder är de en förutsättning för en fördjupad integration, inte bara på kulturområdet utan över hela fältet av samarbetsområden.

Därför har det breda och folkligt förankrade kultursamarbetet en särställning inom det nordiska samarbetet. Det bär upp viljan till ett samarbete som präglas av ömsesidig generositet snarare än sökandet efter mer eller mindre kortsiktiga materiella fördelar.

En ytterligare likhet som kan låta paradoxal är att de nordiska länderna, i större eller mindre grad, är mångkulturella. Ursprungsbefolkningarna har levat i Norden före majoritetsbefolkningarna, och innan våra länder bildats. Olika folkgrupper har invandrat från medeltiden och framåt. Alla har haft sina särdrag i kultur och levnadssätt. Under de senaste decennierna har många människor från olika delar av Europa och övriga världen flyttat in till framför allt storstadsområdena i Norden. De nationella kulturer var och en burit med sig har funnits kvar, och samtidigt blandats inbördes och med det nordiska till något helt nytt. Denna mångfald måste reflekteras också i kultursamarbete och andra kontakter över gränserna i Norden.

Stora delar av Norden är glest befolkade. Också det ger såväl kulturella särdrag som särskilda problem för kontakterna. Västnorden har unika bidrag att ge och liksom samhällena på Nordkalotten en självklar plats i nordiskt kulturliv.

Utövare och distributörer av kultur möter delvis samma hinder som andra som handlar med varor eller tjänster över gränserna i Norden. På kulturområdet handlar det främst om att skatte- och avgiftssystemen ibland innebär hinder för små och ekonomiskt svaga organisationer eller konstnärer. Detta är i det stora hela små problem, men nog så besvärliga för dem som berörs.

Ett annat problem kan vara att stöd till kulturutbyte ofta förutsätter att minst tre nordiska länder är inblandade. Det är svårt att se varför inte samarbetsprojekt på kulturområdet skulle kunna vara minst lika värdefulla även om bara två länder berörs. Gränsregionalt samarbete i Norden bedrivs - utom på Nordkalotten - naturligen mellan två länder. Det finns vissa möjligheter till stöd från bilaterala fonder, från gränskommuner, osv., för kultursamarbete, men det bör ändå undersökas om möjligheterna till stöd för projekt mellan två länder är tillräckliga.

Språkförståelsen har en nyckelroll. Sannolikt har skolundervisningen i nordiska språk (andra än modersmålet) blivit mindre omfattande än tidigare. Möjligheterna att se grannländernas TV-program och höra radio är begränsad till vissa regioner, även om de ökar i takt med att satellit- och kabel-TV blir mer allmänt tillgänglig. Ännu mer ökar dock benägenheten att se på "internationella", oftast engelskspråkiga, TV-program. Det är därför tveksamt i vilken grad TV och radio med nuvarande utformning ger den träning i förståelse av grannländernas språk som i och för sig vore möjlig.

Det bör, särskilt med den tekniska utvecklingen på området, finnas möjligheter att fördjupa de nordiska TV-företagens samarbete och tillgängligheten av nordiska program. De nordiska public-service-företagen har i samband med övergången till digital teknik i markbundna sändningar skapat möjligheter för mottagning av program från övriga nordiska länder. Denna utveckling är välkommen, och bör stödjas.

Det är emellertid inte tillräckligt att skapa de tekniska möjligheterna. Exempelvis måste man finna en lösning på de upphovsrättsliga frågor som aktualiseras när tittare i fler länder kan se de olika TV-kanalerna. Vidare bör TV-företagen kunna bygga vidare på tidigare positiva erfarenheter av programsamarbete, exempelvis i form av gemensamma nyhets-, drama-, och underhållningsprogram. Det regionala samarbetet mellan Skåne (SVT Syd) och Danmark (TV 2) kan här framhållas.

På litteraturområdet lämnar Nordiska ministerrådet ett ganska omfattande stöd till översättningar mellan de nordiska språken. Det är samtidigt påfallande hur litet litteratur på originalspråken som finns i de andra nordiska länderna. Man kunde här överväga någon form av stöd till distribution och marknadsföring av sådan litteratur, som komplement till översättningsstödet.

Det är riktigt att många nordbor upplever att det är svårt att förstå vad som sägs på andra nordiska språk. Men i varje fall mellan de tre skandinaviska språken tycks detta delvis bygga på fördomar. Dels är förväntningarna om att grannspråken är svåra att förstå sådana, att man ger upp utan att försöka. Dels har vi ofta uppfattningen att vi uttrycker oss nästan lika bra på engelska som på vårt eget språk.

Att detta delvis är myter upptäcker man vid personliga kontakter, som ger tillfälle till samtal och dialog över språkgränserna. Nordiska rådets Nordenutskott har i en särskild rapport uppmärksammat de frivilliga organisationernas viktiga roll i våra samhällen och för det nordiska samarbetet. Vänortssamarbete, möten mellan organisationer och föreningar, skolklasser, osv. är därför av ovärderlig betydelse för att utveckla språkförståelsen och att sprida kännedom om kultur och andra förhållanden i varandras länder.

Folkbildningsarbetet har en särskild roll i det sammanhanget. I Norden har folkbildningsorganisationerna och inte minst folkhögskolorna en lång och unik tradition av att förmedla kunskap utanför det ordinarie skolsystemet. Efter hand har allt fler medborgare i nordiska länderna fått en allt längre skolutbildning. Den utvecklingen har medfört att folkbildningens tyngdpunkt har förskjutits från traditionellt kunskapsinhämtande till att komplettera och fördjupa det skolan kan tillhandahålla. I mycket handlar detta om kulturell verksamhet, om diskussioner och sökande av ny kunskap på tvärs av de offentliga utbildningssystemens begränsningar. Folkbildningssamarbetet är viktigt för att kulturverksamhet och samhällsdebatt på nordiskt plan skall fortsätta präglas av stor bredd och folklig förankring.

Förslag:

- Överväg möjligheterna att förbättra stödet till kultursamarbete mellan partners i två nordiska länder.
- Se till att folkhögskolor, folkbildnings- och andra frivilligorganisationer har förutsättningar för kontakter och samarbete på nordisk nivå.
- Fäst särskilt avseende vid samarbete där glesbygdsregioner och/eller minoritetsgrupper deltar.
- Stöd utvecklingen mot ökade möjligheter att ta del av grannländernas TV-utbud och stimulera programsamarbete mellan nordiska TV-företag.

10. Ta tillvara möjligheterna

De nordiska samarbetet är på sätt och vis äldre än de nordiska länderna. De uråldriga kontakterna över det som i dag är nationsgränser, vårt samarbete och våra konflikter, är en del av vår gemensamma historia och kultur. Tillsammans med språkförståelsen ger har detta lett fram till det unika nordiska samarbete som i dag omfattar i stort sett alla sakområden.

Framför allt, och viktigare, präglas det nordiska samarbetet av ett brett folkligt deltagande. Detta är också en av de viktigaste uppgifterna för samarbetet

på politisk nivå: Att skapa ännu bättre förutsättningar för kontakter och samarbete mellan organisationer, företag och enskilda medborgare inom Norden.

Det finns stora likheter mellan de nordiska länderna. Vi har alla relativt hög levnadsstandard, vi har en hög utbildningsnivå för alla medborgare, och vi delar en demokratisyn som betonar folkligt deltagande i samhällslivet, i föreningar och i intresseorganisationer. Det finns värderingar som är speciellt "nordiska" i den meningen att de är vanligare och starkare betonade i de nordiska länderna än i andra länder.

Vi har också under de senaste decennierna, när internationella förhållanden allt mer blivit en del av vår vardag, kunnat konstatera att vi har en likartad syn på vad som händer i vår omvärld.

Om de nordiska länderna sägs ibland "så olika men ändå så lika". Sett inifrån, ur den enskilde medborgarens eller företagets perspektiv, upptäcker man snart att en lång rad detaljer skiljer oss åt. När man däremot betraktar de nordiska länderna utifrån, när man ser på grundläggande drag i de nordiska samhällenas uppbyggnad och organisation, är vi lika.

Allt detta sammantaget ger vårt samarbete unika förutsättningar och möjligheter för framtiden.

I en rapport om gränshinder kommer detta lätt i skymundan. Att arbeta med att få bort hinder av olika slag är inget självändamål.

Det är möjligheterna vi skall se, och det är för att fullt ut utnyttja dessa möjligheter vi skall skapa "ett gränslöst Norden". Denna rapport pekar, på några viktiga områden, ut en del av de möjligheter som ligger i ett fördjupat samarbete.

Det nordiska samarbetet kan ge fler möjlighet att ta del av kulturutbudet i övriga nordiska länder. Att vi i Norden förstår varandras språk och traditioner, att våra länder ändå är så lika, gör kulturutbytet extra värdefullt. Det omfattar också olika minoriteters kulturer. Detta ger fler och rikare upplevelser och samtidigt en ökad möjlighet att utvecklas vidare.

Det nordiska samarbetet ger möjlighet att göra människors vardag lättare. Särskilt gäller det för dem som bor i gränsområdena, men alla nordbor kan ha glädje och nytta av samarbetet. Genom samarbetet får vi större valmöjligheter när det gäller utbildning och arbete. Samarbetet i sociala frågor kompletterar, så att det blir lättare att flytta inom Norden. I gränstrakterna skapar samarbetet bättre underlag både för kommunal service och för butiker och privata serviceföretag. Näringslivet, igen särskilt i gränstrakterna, får chanser till en bättre utveckling. Tillsammans är vi i Norden tillräckligt stora för att vara vid fronten på många specialområden. Utbildning, arbete och livskraftiga företag ger i sin tur en bättre ekonomisk utveckling.

I allt detta har vi kommit långt i det nordiska samarbetet. Men det finns fortfarande hinder som gör att medborgare eller företag upplever problem av olika slag. Dessutom utvecklas allas våra samhällen. Med t.ex. ny teknik kommer också nya möjligheter till samarbete som kan tas tillvara.

Genom det nordiska samarbetet kan vi möta de utmaningar och ta tillvara de möjligheter som den internationella utvecklingen för med sig. Våra samhällen är inte isolerade från omvärlden. Vi har tvärtom alltid varit öppna för impulser utifrån. Med ny teknik och förbättrade kommunikationer blir kontakterna med omvärlden allt tätare. Också i den meningen är vi på väg mot ett gränslöst Norden. Vi kan påverka, och påverkas. Internationellt talas om en "nordisk modell", som inte ligger så långt från andra länder i Västeuropa, men som ändå är specifik och grundad på våra traditioner och värderingar.

De nordiska samhällena kommer att förändras, i samspel med vad som händer i vår omvärld. Tillsammans kan vi bättre ta tillvara möjligheterna och se begränsningarna i den internationella utvecklingen och göra vår stämma hörd.

Våra möjligheter är stora. I jämförelse med dem är det som skiljer oss åt, som skapar hinder för kontakter och samarbete inom Norden, relativt litet. Framför dessa detaljer måste vi sätta viljan till samarbete, viljan att ta tillvara de framtidsmöjligheter som ligger i ett fördjupat nordiskt samarbete.

Beslut

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående framställning angående *handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004*

FRAMSTÄLLNING 1/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 27 september 1999 antagit nedanstående framställning efter förslag av Europautskottet *(B 185/euro)*.

Framställningen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at iverksette handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004, som redegjort for i ministerrådsforslag B 185/euro.

Akureyri den 27 september 1999

Gun Hellsvik
President

Berglind Ásgeirsdóttir
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *tvärsektoriell handlings-plan och åtgärder för barn och unga*

REKOMMENDATION 2/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 9 november 1999 antagit nedanstående framställning efter förslag av Nordenutskottet *(A 1194/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

å utarbeide en tverrsektoriell handlingsplan for barn og unge;

å utvikle et nordisk samarbeid om barns psykiske helse;

å i samarbeid med de nordiske barneombud se på behovet for en klarlegging av begrepet "barnets beste", og vurdere aktuelle tiltak for å øke debatt og oppmerksomhet rundt begrepets innhold både i fagmiljøer og i den allmenne befolkning;

å i samarbeid med barneombud og rettsvesen, innlede et nordisk samarbeid for å belyse barnets prosessuelle stilling, for å sikre at barnets beste ivaretas i alle sammenhenger;

å sammen med barneombudene og internettleverandørene utrede mulighetene for en felles nordisk internettvakt;

å utvikle en erfaringsutveksling mellom de nordiske land når det gjelder barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt og regionalt plan.

Stockholm den 9 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *barns rättigheter*

REKOMMENDATION 3/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 9 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1194/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

å aktivt implementere barnekonvensjonen, initiere kommunene til å anta barnekonvensjonen og følge opp sin forpliktelse etter konvensjonens art 42 til å spre kunnskap om den;

å arbeide for å utvikle og iverksette gode metoder for barn og unges medbestemmelse og innflytelse på lokalt, regionalt og nasjonalt plan.

Stockholm den 9 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *barn och unga i glesbygd*

REKOMMENDATION 4/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 9 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1195/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at udarbejde en udredning om børn og unges situation i spredt bebyggede områder i Norden. Udredningen bør være færdig i løbet af efteråret 2000 og skal bl.a. fokusere på

- hvorvidt børn og unges rettigheder, med hensyn til uddannelsesmuligheder og sociale forhold i spredt bebyggede områder, bliver varetaget i lige så høj grad som for børn og unge i centrale områder;
- at samle ny viden om børn og unges situation med fokus på fordele og ulemper ved opvækst i spredt bebyggede områder;
- hvordan informationsteknologien (fx internettet) kan bidrage til at minimere periferiens ulemper for børn og unge, og hvordan denne udvikling kan forstærkes.

at indenfor de eksisterende støtteordninger fremme og opmuntre samarbejde og erfaringsudveksling mellem spredt bebyggede områder i de nordiske lande med henblik på deres arbejde for børn og unge.

Stockholm den 9 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedan-stående rekommendation angående *mobbning och våld bland barn och ungdomar*

REKOMMENDATION 5/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 9 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1196/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra en studie om på vilket sätt den fysiska miljön i skolan samt minskad vuxentäthet i skolor och efter skoltid leder till en försämrad skolmiljö med mobbning och våld som vardagsinslag och att barn och ungdomar i allt högre grad upplever ensamhet i hemmet;

att stödja och utveckla nordiskt forskarsamarbete och utväxling av forskningsresultat om mobbning;

att utarbeta en nordisk handbok baserad på lokala erfarenheter av motverkande av mobbning bland barn och ungdomar samt

att utvidga det nordiska skolsamarbetet till att även omfatta frågor om skolans fysiska och psykiska miljö.

Stockholm den 9 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt de nordiska regeringarna nedanstående rekommendation angående *ökat samarbete med de baltiska staterna*

REKOMMENDATION 6/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 10 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet *(A 1203/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna

att inom ramen för Nordiska ministerrådets arbete intensifiera samarbetet med de baltiska länderna.

Stockholm den 10 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedan-stående rekommendation angående *budgeten för det nordiska samarbetet 2000*

REKOMMENDATION 7/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 10 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av presidiet *(B 187/p)*.

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at fortsætte den løbende dialog omkring budgetprocessen,

at tage tilbørligt hensyn til Rådets ønsker, som de fremgår af de af Rådets fremsatte rekommandationer,

at gennemføre følgende ændringer i budgetforslaget for 2000:

Forøge midlerne til		
1-2212-2	Nordisk Ungdomskomite med	300.000 DKK
1-2230-2	NORDBOK med	500.000 DKK
1-2299-2	Sessionslandenes kulturprogram med	200.000 DKK
1-2510-1	Nordisk Skolesamarbejde med	600.000 DKK
1-2512-1	NORDPLUS-junior med	500.000 DKK
1-2522-1	Støtteordningen for nordisk folkeoplysning og voksenoplæring med 500.000 DKK	
1-3140-2	Nordisk Komite for Bioetik med	300.000 DKK
2-0810-3	til 2-0860-2 Nærområdeprogrammet med hvoraf	2.050.000 DKK
2-0860-2	Bærekraftig ressourcehusholdning med	1.000.000 DKK
3-4410-2	Projektmidler-ligestilling med	200.000 DKK
4-0450-2	Støtte til frivilligsektoren med	300.000 DKK
	Reducere midlerne til	
1-2214-1	Styregruppe for nordisk børne- og ungdomskultur med	100.000 DKK
1-2224-2	Andre indsatser i nordisk film- og mediesamarbejde med	300.000 DKK
1-2505-2	Dispositionsmidler - Uddannelse og Forskning med	600.000 DKK
1-2520-2	FOVU med 500.000 DKK	
1-3110-2	Nord. Forskningspol. Råd (FPR) med	800.000 DKK
2-3310-2	Projektmidler – Miljø med	1.000.000 DKK

3-4620-2 Velfærdsforskning med 1.500.000 DKK
4-0445-2 Ministerrådets reserve med 650.000 DKK

at i øvrigt tilgodese de synspunkter der fremføres i præsidiets betænkning.

Stockholm den 10 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer*

REKOMMENDATION 8/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 10 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av kontrollkommittén *(A 1209/k)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att se över sina rutiner för handläggning och politisk behandling av Nordiska rådets rekommendationer;

att i samråd med de nordiska samarbetsorganen utveckla informationen om ärendenas handläggning och dokumentation;

att ta initiativ till samråd mellan ämbetsmannakommittéernas medlemmar och tjänstemän i Nordiska rådets olika sekretariat;

att i meddelandena så långt möjligt redovisa effekterna av vidtagna åtgärder;

att återinföra ett system där nationella bidrag till meddelandena görs tillgängliga för Nordiska rådets medlemmar.

Stockholm den 10 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *strategi för nordiskt utbildnings- och forskningssamarbete 2000-2004*

REKOMMENDATION 9/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 10 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(B 186/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att fastställa ministerrådsförslag B 186/nord angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, strategi for nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004, med beaktande av de synpunkter som framförts av Nordiska rådet.

Stockholm den 10 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film*

REKOMMENDATION 10/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 10 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1193/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar

att utreda förutsättningarna för en nordisk överenskommelse om ömsesidigt godkännande av förhandsgranskning av film och att, som ett första steg i genomförandet av en sådan överenskommelse, införa en samordnad finsk-svensk filmgranskning.

Stockholm den 10 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *ansattes representasjon i bedriftenes styrer i forbindelse med grenseoverskridende bedriftsetableringer*

REKOMMENDATION 11/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 11 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1198/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at undersøge hvordan man sikrer de ansattes muligheder for indflydelse og repræsentation i virksomhedernes bestyrelser i forbindelse med grænseoverskridende selskabsdannelser i Norden. Undersøgelsen skal ses i forhold til både EU's lovgivning og de nordiske landes forskellige lovgivning om ansattes repræsentation i virksomheders styrende organer.

Stockholm den 11 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående rekommendation angående *handlingsplan för avskaffande av gränshinder i Norden*

REKOMMENDATION 12/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 11 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1207/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att snarast förelägga Nordiska rådet förslag till en samlad handlingsplan för avskaffande av störande gränshinder inom Norden.

Stockholm den 11 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *den nordiske arbejds formidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft*

REKOMMENDATION 13/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 11 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1200/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at pålægge de centrale arbejdsmarkedsmyndigheder at oprette forbundne hjemmesider på Internet for internet-arbejdsformidling, således at arbejdsgivere og arbejdstagere kan udbyde og efterspørge arbejdskraft i alle de nordiske lande,

at pålægge en central instans i hvert land (f.eks. arbejdsmarkedsmyndighederne) at sikre, at oplysninger, som er relevante for mennesker, som ønsker at søge/tage arbejde i et andet nordisk land, er tilgængelige på internet. Det kan være oplysninger om reglerne for arbejdsløshedsforsikring, socialforsikring, skat, told, sygesikring, ferie-/orlovsregler, børnepasning, skoleforhold m.m.),

at de ansatte på arbejdsformidlingskontorerne uddannes til bedre at leve op til Retningslinier for nordisk arbejdsformidlingssamarbejde og de bilaterale aftaler om arbejdsformidlingssamarbejde,

at arbejdsmarkedspolitiske tiltag udvides til at omfatte hele Norden,

at udforme kriterier for sammenligning af uddannelser, erhvervserfaring og andre meriter, således at arbejdsgiverne kan vurdere ansøgere relativt enkelt.

Stockholm den 11 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående *rekommendation angående könsuppdelning i nordisk individbaserad officiell statistik*

REKOMMENDATION 14/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 11 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1192/nord)*.

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommanderer Nordisk Ministerråd

at påse, at nordisk individbaseret officiel statistik skal være kønsopdelt, såfremt ikke særlige grunde taler imod dette.

Stockholm den 11 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken*

REKOMMENDATION 15/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 11 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Europautskottet *(A 1197/euro)*.

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske landes regeringer

at anvende de eksisterende kanaler til at påvirke Verdensbankens arbejde, således at der lægges større vægt på at Verdensbankens bistandsprojekter bidrager direkte eller indirekte til at øge mulighederne for at de fundamentale arbejdstagerrettigheder i overensstemmelse med ILO's deklarationer kan opretholdes.

Stockholm den 11 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt Nordiska ministerrådet nedanstående *rekommendation angående fängelseundervisning*

REKOMMENDATION 16/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 11 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Nordenutskottet *(A 1199/nord).*

Rekommendationen har följande lydelse:
Nordisk Råd rekommenderer Nordisk Ministerråd

att utrede mulighetene for samarbeidsprojekter om fengselundervisning i et nordisk perspektiv og

att komme tilbake til Nordisk Råd med forslag til tiltak.

Stockholm den 11 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har tillställt de nordiska ländernas regeringar nedanstående rekommendation angående *nordisk handel med CO_2-kvoter*

REKOMMENDATION 17/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 11 november 1999 antagit nedanstående rekommendation efter förslag av Närområdesutskottet (A 1201/när).

Rekommendationen har följande lydelse:

Nordisk Råd rekommanderer de nordiske lands regjeringer

at de i arbeidet med å etablere et felles system for prising av miljøkostnader ved produksjon av elektrisitet, utformer et felles system for handel med CO_2-kvoter.

at de, når et nordisk kvotesystem er etablert, arbeider for å inkludere andre land i Østersjøregionen i et slikt marked.

Stockholm den 11 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har avgivit yttrande till Nordiska ministerrådet över *berättelse från Nordiska kulturfonden inklusive revisionsberättelse för 1998*

YTTRANDE 1/1999

Enligt artiklarna 45 och 56 i Helsingforsavtalet har Nordiska rådet den 10 november 1999 beslutat att avge yttrande till Nordiska ministerrådet över berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1998 i överensstämmelse med vad som föreslagits i kontrollkommitténs betänkande *(C 5/k)*.

Yttrandet har följande lydelse:

Nordiska rådet yttrar till Nordiska ministerrådet

att Nordiska ministerrådet och fondsekretariatet genomför de av revisorerna föreslagna åtgärderna vad gäller utformningen av fondens årsräkenskaper.

Stockholm den 10 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *helhetssyn på lärande och social utveckling*

INTERNT BESLUT 1/1999

Nordiska rådet har den 9 november 1999 antagit nedanstående interna beslut efter förslag från Nordenutskottet (A 1196/nord)

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet antar följande interna beslut

att uppmärksamma behovet av en helhetssyn på lärande och social utveckling med aktiv medverkan av elever, lärare och föräldrar t. ex. genom en konferens.

Stockholm den 9 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *ökat samarbete med de baltiska staterna*

INTERNT BESLUT 2/1999

Nordiska rådet har den 10 november 1999 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av presidiet *(A 1203/p)*

Det interna beslutet har följande lydelse:
Nordiska rådet beslutar

att de arbetsgrupper som tillsätts inom Nordiska rådets organ i sitt arbete, då så är lämpligt med hänsyn till arbetsuppgifterna, skall beakta möjligheterna till samarbete och informationsutbyte med parlamentariker från Baltiska församlingen.

Stockholm den 10 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Nordiska rådet har uppdragit åt presidiet att verkställa nedanstående interna beslut angående *uppföljningen av rådets rekommendationer*

INTERNT BESLUT 3/1999

Nordiska rådet har den 10 november 1999 antagit nedanstående interna beslut efter förslag av kontrollkommittén *(A 1209/k)*

Det interna beslutet har följande lydelse:

Nordiska rådet beslutar

att ta upp samtliga rekommendationer på sessionernas dagordningar;

att fästa ökad uppmärksamhet vid utformningen av rekommendationer och att dessa också ses i förhållande till handlingsplaner o.d. på området;

att uppmana de nationella delegationerna att behandla de förslag i rapporten "Uppföljning av Nordiska rådets rekommendationer" som rör deras respektive parlament och regering.

Stockholm den 10 november 1999

Gun Hellsvik
President

Frida Nokken
Rådsdirektør

Deltagere i sessionen

Särskilt inbjudna

Adrikiene, Laima, *Deputy Chairman of the BA Presidium, Baltic Assembly*
Almar Grimsson, *næstformand, Foreningen Norden, Island*
Alterå, Ola, *partisekreterare Centerpartiet i Sverige*
Árni Johnsen, *Vestnordisk Råd*
Bickauskas, Egidijus, *Member of the BA presidium, Baltic Assembly*
Björck, Anders, *1:e vice talman, Europarådet*
Durhuus, Jógvan, *lagtingsmedlem, Vestnordisk Råd*
Friis-Möller, William, *ambassadör, Danmarks ambassad i Stockholm*
Froyn, Björgulv, *generalsekreterare, Nordens fackliga samorganisation*
Fälldin, Thorbjörn, *Föreningen Norden, Sverige*
Glenne, Eirik, ambassadör, *Norges ambassad i Stockholm*
Hördur H., Bjarnarson, *ambassadör, Islands ambassad i Stockholm*
Jóhannsson, Kjartan, *generalsekreterare, EFTA*
Kiljunen, Kimmo, *MP, OSSE*
Lehosmaa, Erkki, *handläggare, Nordens fackliga samorganisation*
Lindblad, Johan, *Föreningen Nordens Ungdomsförbund*
Lund Olsen, Johan, *Vestnordisk Råd*
Molnika, Baiba, *Secretary of the Baltic Assembly*
Nyqvist, Ola, *Agenda 21-kontoret, Åland*
Oviir, Siiri, *Member of the BA Presidium, Baltic Assembly*
Óðinn, Albertsson, *direktör, Foreningen Norden, Island*
Páll S., Brynjarsson, Vestnordisk Råd
Razuks, Romualds, *Chairman of the BA Presidium, Baltic Assembly*
Sinka, Juris, *Member of the BA Presidium, Baltic Assembly*
Stenroos-Fagerström, Maria, *Agenda 21-kontoret, Åland*
Svensson, Hasse, Förman, *Föreningen Norden, Åland*
Swarén, Ulla, byråchef, *Bedömningskommittén för Nordiska rådets Natur- och miljöpris*
Talvitie, Heikki, *ambassadör, Finlands ambassad i Stockholm*
Tveito, Terje, *generalsekreterare, Föreningarna Nordens Förbund*
Vaik, Evi, *Secretary of the Estonian delegation of the Baltic Assembly*
Velliste, Trivimi, *Deputy Chairman of the BA Presidium, Baltic Assembly*
Åbonde-Wickström, Gunda, *projektledare Agenda 21-kontoret, Åland*
Øverlier, Grethe, leder, *Foreningen Norden, Norge*

Nordiska institutioner

Dahllöf, Per-Olof, *VD, Nopef*
Doepel, Catarina, *styrelsesekreterare, NIB*
Eckert, Stella, *assistent, NDF*
Enqvist, Reinhold, *verkställande direktör, Nordisk Industrifond*
Falk, Johan, *generalsekreterare, NOMUS*
Gudmundsson, Hans, *Rektor, NorFA*
Gustavsson, Susanne, *informationschef, Nordisk Industrifond/NorFA*
Helmsdal, Mikkjal, *institutionschef, Nordens Institut på Åland*
Hjørvar, Helga, *direktør, Nordens Hus*
Hörnquist, Ann, *NOMUS*
Jón, Sigurdsson, *VD, NIB*
Karmila, Erkki, *vice VD, NIB*
Kveseth, Magne, *fung. daglig leder , Nordisk Informasjonskontor, Alta*
Löfström, Jamima, *informatör, NIB*
Löwenhielm, Carl, *vice VD, NIB*
Lund-Sörensen, Jens, *VD, NDF*
Norén, Lars, *regionchef, NIB*
Söderström, Christian, *informationschef*
Syrjänen, Heidi, *VD-sekreterare, NIB*
Thrainsson, Höskuldur, *ordförande*
Wallenius, Raija, *direktör, NIFIN*

Nordiska organisationer

Flaaten, Ole Harald, *inf. leder, Foreningen Norden, Norge*
Prane, Antra, *administrationssekreterare, Föreningen Norden, Norge*
Sohlman, Ragnar, *Föreningen Norden, Sverige*

De nationella delegationernas sekretariater

Danmark
Baaner, Camilla, *elev*
Gadebusch, Camilla, *assistent*
Hagemann, Henrik, *generalsekretær*
Lena, Ulla, *fuldmægtig*
Pedersen, Irene, *betjent*
Skarðberg, Katrina, *assistent*

Färöarna
Olsen, Ernst Sumberg, *fuldmægtig*
Samuelsen, Kristina

Grönland
Langkjær, Lars, *direktør*
Thinghuus, Jesper, *fuldmægtig*

Finland
Eriksson, Magnus, *sekreterare för inernationella ärenden*
Flink, Christina, *byråsekreterare*
Glader, Disa, *t.f. byråfunktionär*
Grandell, Nina, *t.f. forskare*
Heikkinen, Jorma, *kansliassistent*
Husman, Paula, *administrationsassistent*

Immonen, Maarit, *avdelningssekreterare*
Kojo, Kirsti, *programinstruktör (ADB)*
Kupias, Leea, *avdelningssekreterare*
Laitinmäki, Klaus, *översättarpraktikant*
Lakovaara, Laura, *byråsekreterare*
Moisander, Paula, *sekreterare för internationella ärenden*
Salo, Kari, *sekreterare för internationella ärenden*
Tallqvist, Kristiina, *informationsassistent*
Talvitie, Ossi, *vaktmästerichef*
Zilliacus, Patrick, *råd för internationella ärenden*

Åland
Holm-Johansson, Marine, *delegationssekreterare*

Island
Belinda Theriault
Bryndis E. Jóhannsdóttir
Gústaf Adolf Skúlason, *stf. generalsekretær*
Lára B. Pétursdóttir

Norge
Brun, Sølvi, *førstekonsulent*
Frihagen, Halvor, *førstekonsulent*
Myhre-Jensen, Kjell, *sekretariatsledere*
Ness, Synnøve, *førstesekretær*
Olsen, Jone Hartmann, *EDB-ansvarlig*
Øyslebø, Jon Åge, *delegasjonssekretær, Int. avdeling*

Sverige
Alvarson, Dan, *expeditionsförman*
Birgersson, Lena, *byrådirektör*
Hjelm, Eva, *byrådirektör*
Hultén, Eric, *avdelningsdirektör*
Johnson, Bertil, *expeditionsassistent*
Lindström, Margareta, *byråassistent*
Mimon, Nina, *byråassistent*
Rydingstam, Maria, *förste byråsekreterare*
Smekal, Eva, *sekretariatschef*
Tollin, Ingrid, *byrådirektör*
Åberg, Mats, *kanslichef, ambassadör*

Rådssekretariatet

Aaltonen, Kristina, *studentmedhjälpare*
Andreassen, Bjørn, *delegationssekreterare*
Dietz, Jan, *rådssekreterare*
Finkelstein, Jaime, *studentmedhjälpare*
Forslund, Britt-Marie, *rådssekreterare*
Gudrun Gardarsdóttir, *rådssekreterare*
Johanson, Birgitta, *administrativ sekreterare*
Josefsson, Boel, *byråsekreteraree*
Klingenberg, Sissel, *redaktionssekreterare*
Lindboe, Ole, *redaktör*
Lindroos, Päivikki, *rådssekreterare*
Lundberg, Göran, *rådssekreterare*

Lundberg, Magnus, *servicemedarbetare*
Nokken, Frida, *rådsdirektör*
Ohlsson, Bengt, *rådssekreterare*
Olsen, Vibeke Hein, *vicedirektör*
Sandø, Jonna, *chefssekreterare*
Stilbo, Frank, *servicechef*
Ullevoldsæter, Bente, *avdelningssekreterare*

De nordiska partigruppernas sekretariater

Socialdemokratiska gruppen
Bakas, Ann, *sekreterare*
Läth, Roger, *pressekreterare*
Puro, Perttu, *Riksdagssekreterare*
Stenarv, Gunnar, *politisk sekreterare*
Svensson, Jerry, *gruppsekreterare*

Konservativa gruppen
Rautpalo, Hilppa, *Lagstiftningssekreterare*
Ussa, Elina, *Sekr. för internationella ärenden*
Östh, Billy, *gruppsekreterare*

Mittengruppen
Hatling, Lillian, *politisk rådgiver*
Kallis, Katja, *Sekr. för internationella ärenden*
Perttula, Pekka, *Gruppsekreterare*
Rohdin, Lennart, *politisk sekreterare*

Vänstersocialistiska gruppen
Arvidsson, Hans, *politisk sekreterare*
Söderlund, Nina, *Gruppsekreterare*

Nordiska ministerrådets sekretariat

Abrahamsson, Kirsi, *rådgiver*
Ahonen, Aino, *tolk/översättare*
Bendiksen, Merete, *adm.sekr.*
Berget, Jann Ola, *rådgiver*
Bjerregaard, Tine, *adm.sekr.*
Bredin, Vanja, *sektionschef*
Carlsen, Anette Vedel, *rådgiver*
Dahlman, Kerstin, *afd.sekreterare*
Egede, Henrik, *informatör*
Emborg, Kerstin, *adm.sekreterare*
Ferm, Elisabeth, *rådgiver*
Frydendahl, Inger, *rådgiver*
Gjerde, Camilla, *juniorrådgiver*
Gjøe, Kristin, *adm.sekreterare*
Glaman, Susanna, *rådgiver*
Granlund, Marja, *rådgiver*
Gustafsson, Ulla, *informationsmedarbetare*
Guttermann, Harriet, *förlagssekreterare*
Heinämaa, Riitta, *direktör*
Hernes, Per Olav, *informatör*
Hissa, Jaakko, *rådgiver*
Hjort-Johansen, Knut, *chef för informationskontoret i Vilnius*
Holmstrup, Klaus, *afd.chef*
Isherwood, Julian, *webredaktör*
Jacobsen, Louise, *rådgiver*
Jönsson, Mats, *specialrådgiver*
Jørgensen, Renée Høyer, *rådgiver*
Karlsson, Nils-Petter, *rådgiver*
Kärrman, Maria, *rådgiver*

Komonen, Camilla, *informationsmedarbetare*
Kovacs, Stefan, *rådgiver*
Kunnas, Veikko, *rådgiver*
Magnusson, Magnus, *rådgiver*
Markkanen, Esa, *chef för informationskontoret i St Petersburg*
Milton, Pia, *rådgiver*
Molander, Peter, *rådgiver*
Möller, Marianne, *rådgiver*
Norén, Agneta, *afd.chef*
Nurmela, Vappu, *tolk/översättare*
Nybølet, Harald E., *afd.chef*
Nyström, Hans, *rådgiver*
Persson, Margaretha, *afd.sekr.*
Persson, Sture, *afd.chef*
Petersen, Hanne, *Chef för informationskontoret i Riga*
Petersen, Niels, *rådgiver*
Peters, Catharina, *rådgiver*
Rand Nielsen, Elin, *webredaktör*
Rasmussen, Alf, rådgiver
Refslund, Niels, *rådgiver*
Runeberg, Kate, *rådgiver*
Røstad, Sigrum, *rådgiver*
Seppänen, Kristiina, *koordinator för tolk- och översättartjänsten*
Skui, Hanne, *rådgiver*
Stefánsdóttir, Sigrun, *informationschef*
Sverkel-Österberg, Agneta, *förlagschef*
Syversen, Inger Lise, *rådgiver*
Søndergaard, Steffen, *rådgiver*
Sørensen, Gerrild, *rådgiver*
Sørensen, Sune, *administrativ sekreterare*
Taarup, Tarja, *administrativ sekreterare*
Thórarinsdóttir, Ragnheidur, rådgiver
Vielsted, Karin, *afd.sekreterare*
Wøhlk, Birgitte, *rådgiver*
Zemgulyte, Daiva, *projektansat*
Ågren, Helene, *rådgiver*

Stenografer

Danmark
Andersen, Helle Køhler, *skriveleder*
Birkholm, Lis, *tekstbehandler*
Delfs-Andersen, Sven, *referent*
Holle, Finn, *redaktionssekretær*
Jacobsen, Hanne, *tekstbehandler*
Jensen, Karsten, *referent*
Mikkelsen, Birgitta, *tekstbehandler*
Pedersen, Ritva, *tekstbehandler*
Rolfsen, Hans Peter, *referent*

Finland
Filppa, Birgi, *stenograf*
Karrento, Anita, *stenograf*
Niittuinperä, Jari, *stenograf*
Nyholm, Paula, *byråsekreterare*
Sundström, Marina, *byråsekreterare*
Varisto, Niklas, *stenograf*

Norge
Bartholsen, Anne Grethe, *referent*
Brunner, Marit, *referent*
Flugsrud, Aud, *referent*
Hammerstad, Anne Lise, *referent*
Kleppe, Elisabeth, *referent*
Moen, Cecilie, *referent*

Sverige
Bernström, Agneta, *riksdagsstenograf*

Davidsson, Lisbeth, *riksdagsstenograf*
Djurström, Stig, *förste riksdagsstenograf*
Karlbom, Berit, *sekreterare*
Nilsson, Roland, *stenograf*

Tolkar

Andersson, Pirkko-Liisa
Borgþór Kjærnested
Bryn, Anne
Fluger, Lena
Hellström, Sirpa
Hiltunen, Jaana
Jussila, Ahti
Kaljunen, Riitta
Laakso, Ritva
Lars Andersen
Lönnroth, Maj
Repin, Aleksei
Salvör Aradottir
Tchekhov, Alexandre
Tizard, Yvonne
Turganova, Alexandra

Sakkunniga

Danmark
Abrahamson, Jan, *ministersekretær*
Andersen, Jane Kragh
Bennum, Morten, *fuldmægtig*
Bogason, Loa, *fuldmægtig*
Friis, Jakob, *ministersekretær*
Gade, Steen, *direktør*
Graff, Bent, *fuldmægtig*
Haagensen, Klaus Munch, *redaktør*
Houlberg, Hans Peter, *fuldmægtig*
Jacobsen, Kim Mørch, *direktør*
Jespersen, Morten, *ministersekretær*
Jürgensen, Mette, *kontorfuldmægtig*
Jørgensen, Mette Juul, *fuldmægtig*
Kappel, Klaus Otto, *ambassadør*
Klingsey, Birgitte, *specialkonsulent*
Kristensen, Jens Pagter, *kontorchef*
Kristiansen, Ole Hvas, *landssekretær*
Larsen, Peter Jon, *generalsekretær*
Lau, Pui Ling, *ministersekretær*
Madsen, Fleming, *Nordisk Idéforum*
Mariendal, Stine, *kontorfuldmægtig*
Møller, Grethe Fenger, *fuldmægtig*
Nielsen, Peter, *fuldmægtig*
Nielsen, Mikael Virklund, *fuldmægtig*
Nielsen, Peder Baltzer, *kontorchef*
Petersen, Malene Maxe, *fuldmægtig*
Poulsen-Hansen, Per, *departementsråd*
Rasmussen, Carl Bjørn, *fuldmægtig*
Roosen, Vibeke, *kontorchef*
Steen, Peter Helmer, *vicedirektør*
Svenningsen, Søren Bukh, *fuldmægtig*
Sørensen, Lars Hovbakke, *forsker*
Utzon-Frank, Tine, *fuldmægtig*
Windemüller, Hanne, *kontorchef*

Färöarna
Dalsgaard, Jóannis, *kulturdirektør*
Lamhauge, P.A., *generaldirektør*
Petersen, Peter, *generaldirektør*
á Velbastað, Niels, *fuldmægtig*
Grönland
Søndergaard, Jørgen, *fuldmægtig, Nordiska samarbetskommittén*

Finland
Anttila, Rauno, *direktör*
Dahlin-Jansson, Siv, *informationschef*
Eerikäinen, Marita, *utrikesråd*
Ekestam, Harry, *konsultativ tjänsteman*
Eriksson, Anne, *överinspektör*
Forsberg, Fredrik, *äldre regeringssekreterare*
Geber-Teir, Carina, *informatör*
Harjula, Juha, *försvarsråd*
Harmo, Maunu, *specialforskare*
Häggman, Larserik, *generalsekreterare*
Hirvi, Vilho, *kanslichef*
Ilmonen, Kari, *överinspektör*
Jalkanen, Pekka, *överdirektör*
Karanko, Tuija, *överinspektör*
Kiljunen, Paavo, *överste*
Kosunen, Tapio, *specialmedarbetare*
Krokfors, Karl Johan, *ambassadråd*
Lindén, Jarmo, *specialmedarbetare*
Luoto, Jari, *rådgivare för EU-ärenden*
Lönn, Björn-Erik , *koordinator för Nordisk Miljömärkning*
Mattila, Asko, *statsrådets informationschef*
Mattsson, Kaj-Peter, *konsultativ tjänsteman*
Mäkelä, Pauli, *enhetschef*
Mäki, Irmeli, *överinspektör*
Nystén, Henrik, *överstelöjtnant*
Paajanen, Eva, *kulturråd*
Peltokoski, Päivi, *attaché*
Pennanen, Hannu, *regeringsråd*
Pesonen, Timo, *utrikespolitisk rådgivare*
Potila, Sirkka, *konsultativ tjänsteman*
Saari, Rauno, *statssekreterare*
Sarekoski, Olli, *specialmedarbetare*
Sarjo, Kristina, *äldre regeringssekreterare*
Slotte, Kristian, *direktör*
Suokko, Seppo, *finansråd*
Söderlund, Caj, *ambassadråd*
Varjonen, Jouko, *överinspektör*
Viinanen, Jarmo, *tjänstemannasekreterare*
Virtanen, Sirkkaliisa, *specialmedarbetare*
Vuorento, Ritva, *sakkunnig*
Wallin, Stefan, *Försvarsministerns specialmedarbetare*
Waltari, Maria, *överinspektör*
Widing, Barbro, *konsultativ tjänsteman*
Ylinen, Ann-Britt, *konsultativ tjänsteman*

Åland
Blomqvist, Helena, *miljöjurist*
Eliasson, Yvonne, *avdelningschef*
Eriksson, Dan E., *finanschef*
Eriksson, Sten, *bostadslåneinspektör*
Holmqvist, Carin, *avdelningschef*
Lindfors, Sven-Olof, *överingenjör*
Lindström, Bjarne, *planeringschef*
Nauclér, Elisabeth, *kanslichef*

Island
Albert Jónsson, *avdelingschef*
Árni Gunnarsson, *expeditionschef*
Árni Kolbeinsson, *departementschef*
Berglind Ásgeirsdóttir, *departementschef*
Bolli Þór Bollason, *expeditionschef*
Danfríður Skarphéðinsdóttir, *konsulent*

Davíð Á. Gunnarsson, *departementschef*
Elín Flygenring
Guðríður Sigurðardóttir, *departementschef*
Halldór S. Kristjánsson, *expeditionschef*
Hanne Fisker, *departementssekreterare*
Ingi Valur, Jóhannsson, *departementschef*
Ingibjörg Jónsdóttir, *avdelingschef*
Ingimar Einarsson, *expeditionschef*
Jakob Falur Garðarsson, *politisk sakkunnig*
Jón Birgir Jónsson, *departementschef*
Karitas H. Gunnarsdóttir, *avdelingsschef*
Kristmundur Halldórsson, *avdelingschef*
Magnús Jóhannesson, *departementschef*
Orri Hauksson, *politisk sakkunnig*
Ólafur Davíðsson, *departementschef*
Ragnheiður Árnadóttir
Snjólaug Ólafsdóttir, *expeditionschef*
Stefán Haukur Jóhannesson, *ambassadör*
Stefán Baldursson, *expeditionschef*
Sveinn Þorgrímsson, *avdelingschef*
Tryggvi Axelsson, *avdelingschef*
Þorsteinn Geirsson, *departementschef*

Norge
Aagesen, Håvard, *politisk rådgiver*
Bartnes, Inge, *politisk rådgiver*
Berg, Hans, *rådgiver*
Breidlid, Erik, *underdirektør*
Brekke, Per Kristen, *mil.sekr.*
Brodshaug, Else-Marie, *politisk rådgiver*
Buttedahl, Harald, *politisk rådgiver*
Clemet, Fridtjov, *eksp. sjef*
Dahlberg, Monica, *førstekonsulent*
Dybing, Svein, *info.ansvarlig*
Efjestad, Svein, *eksp. sjef*
Eriksen, Tore, *finansråd*
Fevolden, Trond, *departementsråd*
Fjærtoft, Torgeir E., *byråsjef*
Gade, Jo, *komm.kapt.*
Griebenow, Berit, *informasjonssjef*
Hallingstad, Trygve, *avd.dir.*
Hauge, Sigvald, *byråsjef*
Husan, Gunnar, *statssekretær*
Instefjord, Gunnstein, *politisk rådgiver*
Kjølstad Sander, Ine, *førstekonsulent*
Krakk, Vanja Stenslie, *politisk rådgiver*
Langeland, Arne, *forsv. att.*
Lindgren, Inger, *ekspedisjonssjef*
Malterud, Tore, *ekspedisjonssjef*
Midtbø, Gry Anette, *rådgiver*
Modvar, Alf, *fung. avd. dir.*
Momrak Wright, Marit, *personlig rådgiver*
Navarsete, Liv Signe, *politisk rådgiver*
Nordbø, Eldrid, *ekspedisjonssjef*
Nordsletten, Øyvind, *ekspedisjonssjef*
Reitan, Trine, *førstekonsulent*
Resaland, Rune, *avdelingsleder*
Rogstad, Bjørn, *underdirektør*
Sandvall, Jan, *ekspedisjonssjef*
Singsaas, Hilde, *politisk rådgiver*
Skånvik, Anne Sissel, *inf. leder*
Skeie, Lise, *førstesekretær*
Skjørestad, Jarle, *statssekretær*
Sletner, Siri, *avdelingsdirektør*

Stenslie Krakk, Vanja, *politisk rådgiver*
Svedman, Sven Erik, *avdelingsdirektør*
Syse, Christian, *rådgiver*
Thorsheim, Ove, *avdelingsdirektør*
Vaagland, Eva, *konst. direktør*
Vold Zapffe, Inger, *avd.dir.*
Øgrey, Randi, *politisk rådgiver*
Østang, Øivind, *informasjonssjef*
Østerberg, Hild, *rådgiver*
Øvergaard, Tomas, *rådgiver*

Sverige
Arvidsson, Birgitta, *departementssekreterare*
Backteman, Elisabeth, *departementssekreterare*
Bergenstråhle Lind, Anita, *kansliråd*
Björk, Olle, *departementssekreterare*
Bladh, Agneta, *statssekreterare*
Boheman, Anders, *direktör*
Bringéus, Krister, *departemenetsråd*
Broberg, Helmer, *departementssekreterare*
Brunstedt, Nina, *departementssekreterare*
Burreau, Paula, *pressekreterare*
Carlson, Per, *ambassadråd*
Claesson, Marianne, *kanslisekreterare*
Danielsson, Lars, *statssekreterare*
Druve Lundberg, Ingmarie, *departementssekreterare*
Edvardsson, Rebecca, *praktikant*
Ekenger, Mats, *departementssekreterare*
Elm, Christer, *departementsråd*
Engblom, Lars-Åke, *journalist*
Engström, Mats, *politiskt sakkunnig*
Eriksson, Sune, *avdelningsdirektör*
Erson, Pia, *departementsråd*
de Feudis, Isabella, *departementssekreterare*
Forsgren, Kristin, *departementssekreterare*
Franchell, Eva, *pressekreterare*
Franzén Ljung, Gunn, *planeringschef*
Grill, Per-Erik, *adjutant*
Grundberg, Lars, *departementsråd*
Gyllenstierna, Christofer, *departementsråd*
Hartelius, Dag, *departementsråd*
Håkansson, Ingela, *departementssekreterare*
Hederstedt, Johan, *generallöjtnant*
Hellman, Jan, *politiskt sakkunnig*
Hermelin, Fredrike, *departementssekreterare*
Hjelt af Trolle, Ingrid, *departementsråd*
Iremark, Ingrid, *pressekreterare*
Johansson, Sven-Olof, *finansråd*
Karlström, Håkan, *kansliråd*
Kindlund, Sören, *kansliråd*
Kyrk, Åsa, *departementssekreterare*
Lidal, Bengt, *departementsråd*
Lindberg, Carl, *biträdande statssekreterare*
Lindström, Lennart, *kansliråd*
Linell, Björn, *redaktör Moderna Tider*
Ludvigsson, Mattias, *departementssekreterare*
Magnusson, Mikael, *politiskt sakkunnig*
Nordström, Gun, *departementssekreterare*
Nygård, Britta, *t.f. direktör*
Raharinaivo, Jaques, *departementssekreterare*

Rydberg, Gun-Britt, *assistent*
Sandberg, Olof, *departementssekreterare*
Semneby, Peter, *kansliråd*
Sjögren, Sven, *departementsråd*
Söder, Sven-Eric, *statssekreterare*
Stridsberg, Lena, *departementssekreterare*
Thorgren, Gunilla, *statssekreterare*
Thoursie, Kerstin, *departemenetsråd*
Thöresson, Per, *kansliråd*
Ulvelius, Nina, *departementssekreterare*
Viklund, Elisabet, *departementssekreterare*
Wallton, Elisabeth, *pressekreterare*
Widegren, Karin, *departementssekreterare*
Wiklund, Jerry, *politiskt sakkunnig*
Zachrison Nilsson, Ann, *kansliråd*
Ziemelis, Mite, *kansliråd*
Åberg, Carin, *departementssekreterare*
Öhman, Carl Ivar, *ambassadör*

SUPPLEMENT

- **Uddeling af Nordisk Råds musik- og litteraturpriser**
- **Uddeling af Nordisk Råds natur- og miljøpris**

Uddeling af Nordisk Råds musikpris 8. februar 1999 i Helsinki

Præsidenten (Gun Hellsvik):
Nordiska rådets musikpris 1999 tillfalder den finländske dirigenten Leif Segerstam för att han inom en lång och framgångsrik internationell dirigentgärning outtröttligt exponerar den nordiska musiken. På centrala poster i de nordiska ländernas musikliv, men även i det internationella musiklivet, tar han med eruptiv kraft och suverän musikalitet sig an de mest intrikata partitur. Genom otaliga uruppföranden, inspelningar och nytolkningar garanterar han en lång rad nordiska tonsättare gedigna framföranden. Hans nordiska ideal och engagemang tjäner som förebild för yngre generationer musiker och dirigenter.

Jeg giver herefter ordet til Sven Henning, formand for Nordisk Musikkomite, NOMUS.

Sven Henning:
Kjære publikum.

Når Nordisk musikkomite - NOMUS - i sin prisuttalelse sier at "Leif Segerstams ideal og engasjement tjener som forbilde for yngre generasjoner musikere og dirigenter", peker dette på et sentralt anliggende for den nordiske musikkomiteen og nordisk kunst- og kultursamarbeid. Det nordiske aspektet er uløselig knyttet til Leif Segerstams kunstnerskap, og så vel nordisk lys som nordisk mørke manifestererseg på så mange måter i hand kunstneriske virke. Han har den internasjonale musikkscenen som virkefelt, men den nordiske pulsen banker, hvor han enn står frem.

Man leter forgjeves etter en fullstendig oversikt over de nordiske musikkverk som kveldens prisvinner har oppført – de fleste har han til og med uroppført. Også flere av de verk som tidligere har fått nordisk Råds musikkpris er det nettopp han som har hjulpet frem: verk av Bent Sørensen, Anders Eliasson, Åke Hermansson og Sven-David Sandström. Det kjennes riktig at det i kveld er formidleren vi setter fokus på.

Selv har han gitt seg en annen tittel: nordisk generalmusikkdirektør, og ikke uten grunn. Han er gått fra sjefspost til sjefspost i en rekke nordiske orkestre og operahus: Finsk Radios Symfoniorkester, Danmarks Radios Symfoniorkester, for tiden Helsinki Filharmoniske Orkester, Stockholmsoperaen, og nå kommer Finlands Nationalopera. De fleste andre har han gjestet. En undersøkelse av nordiske symfoniorkestres repertoar i nyere tid, bestilt av NOMUS, viser med all tydelighet at Segerstam nesten konsekvent har brukt sine respektive lands eget repertoar og løfte frem nyskrevne verk: når han dirigerer i Danmark er det danske verk han hyppigst fremfører, i Sverige svenske verk og i Finland finske. Hvilken annen dirigent han man si noe tilsvarende

om? Men han selv opplever det som noe helt selvfølgelig: "Jeg stiller opp!" sier han.

Ingen musikalsk oppgave synes for stor. Man kunne si: ingen oppgave synes stor nok. Han trives med det store apparatet, hvordan han kan drive seg selv og sine medspillere til yttergrensene, i storslagne, strengt personlige tolkninger. Men vi vet jo også fra hans tidligere musikerliv at han har levert storartet musisering i det intimere format, fra hans tid med Segerstam-kvartetten. Nå synes han å trives med de store prosjektene, som når han kan dra en komplett innspillingssyklus av Sibelius og Mahler. Han omtaler seg selv om "et energisk sortiment" og har funnet det helt naturlig å gi samtlige Beethovens symfonier på én dag. han stiller opp.

Det samme gjelder nye verk. Mange er de komponister som er Segerstam takk skyldig for at han har gitt deres nye verk den best tenkelige hjelp i det første møtet med publikum. Som Sven-David Sandström sier det:: "Som komponist kan man trygt sette seg tilbake og lytte til hva Leif Segerstam gjør med ens musikk." Og han vet hva han snakker om, for Segerstam har stått bak realiseringen av Sandströms største verk "Requiem", "Höga mässan" og nå sist operaen "Staden", på Stockholmsoperaen, – én av en lang rekke oppsiktsvekkende musikkteaterkreasjoner Segerstam har løftet fram gjennom årene.

Mange store nordiske løft har det vært, ett er innspillingen av Per Nørgaards samtlige symfonier, hvor den 5. nylig ble nominert til en amerikansk Grammy. Det synes helt naturlig at når Segerstams gamle orkester, Danmarks Radios Symfoniorkester i år 2001 skal feire sitt 75-års jubileum med uroppførelsen av Per Nørgaards 6. symfoni, er det nettopp Leif Segerstam som dirigerer. Og når Islands Jón Leifs store sceniske drama "Baldr" nå endelig planlegges oppført scenisk i de 3 nordiske kulturhovedstedene i år 2000, er det selvfølgelig den nordiske generalmusikkdirektøren man ønsker seg som dirigent.

Nevner man fenomenet Leif Segerstam for kolleger i musikklivet, vil de naturlig være opptatt av forskjellige sider ved dette mangefasetterte renessansemennekset. Men de nevner alle – enten de er komponister, solister, orkestermusikere, konserthussjefer, eller orkesterledere – hans enestående dype musikalitet og hans suverene oversikt og grep om og beherskelse av sitt musikalske stoff. Denne totale oversikt og grep om de største, mest komplekse partiturer har nok å gjøre med at vi står overfor en dirigent og en komponist i samme person, en komponist med mer enn 20 symfonier på verklisten; et fenomen som nok også kan ha et innebygd konfliktpotensiale.

Han ser *alt* i partituret og hører *alt* i orkesteret, sier man. Med en elefants hukommelse har han en unik evne til å samle trådene til en dynamisk helhet i intense, dypt personlige tolkninger, som åpner dører til nye landskap for et stort publikum.

Man blir slått av hans generøsitet når han snakker seg varm om sine dirigentstudenter, om viktigheten av å ta vare på de spesielle begavelsene, slik

han selv ble allerede som 13-åring, da Tauno Hanninkainen slapp ham som dirigent.

Hans ideer står i kø og man blir fascinert av hans verbaliseringer – like sterkt personlige som hans musikalske tolkninger: som når han definerer musikk slik: "ikke *det* som klinger, men *hvorfor* det som klinger klinger som det klinger *når* det klinger."

Historiene om ham er mange. Han setter spor, som kunstner og som menneske, og hans gjennomslagskraft er markbar i de forskjelligste sammenhenger. Vi kjenner ikke til mange radiohus som har innredet en sauna for sin sjefsdirigent, slik man i sin tid gjorde i København. Og i samme by finnes det en restaurant som har rammet inn regningen etter renessansemenneskets besøk og hengt den på veggen, fordi den overgikk alt fra restaurantens tidligere erfaringsmateriale.

Han stiller opp. Mange er de orkestre han har reddet i en akutt situasjon, ved å overta konserten på korteste varsel. En nordisk orkestersjef ringer ham på flyplassen i Paris – midt imellom prøve, konsert og forestilling – og Leif Segerstam svarer "Gör med mig vad du vill", tar første flymulighet og overtar det oppsatte programmet, uendret. Eller han overtar en operaforestillling i Wieneroperaen uten prøver.

Gjennom hele hans mangslungne virksomhet går inntrykket av en kunstner som alltid må arbeide til ytterkanten, som strekker grenser, for musikken, for musikerne, for publikum, og ikke minst for seg selv. Det koster, men han stiller opp.

Hvordan klarer han det? Kanskje det har noe å gjøre med at han ofte vender tilbake til stugan i Finland, til naturen: den livgivende kraften, den nordiske kraften.

Etter mange stasjoner og sjefsposter i flere utland kommer nå Leif Segerstam til Finlands Nationalopera som sjefsdirigent, til dette misunnelsesverdige operahus som i sin arkitektur blander tradisjon og modernitet på en så inspirerende måte, slik han selv gjør det.

Sett utenfra fortoner det seg som Leif Segerstam med dette er gått en hel sirkel. Det ville likevel forbause meg om han slo seg til ro med dette. Men likefullt: Leif Segerstam – dette sjeldne fenomen i nordisk musikkliv – synes å være kommet hjem.

Norden har mye å takke Segerstam for.

Nordisk musikkomité ønsker ham hjertelig lykke til og gratulerer varmt med Nordisk Råds musikkpris.

Uddeling af Nordisk Råds litteraturpris 8. februar 1999 i Helsinki.

Presidenten (Gun Hellsvik):
Nordiska rådets litteraturpris instiftades 1962. Det delas nu ut för 38:e gången och tilldelas för sjunde gången en kvinna.

Bedömningskommitténs motivering för sitt val av 1999 års pristagare, den danska poeten Pia Tafdrup, är:

"Pia Tafdrups Dronningeporten är en diktsvit centrerad kring vattnet i alla dess former. Den är en samlad bild av grundbetingelserna i naturens och människans livscykel, speglad genom en kvinnlig föreställningsvärld med kroppen som axel, i ett lyriskt språk med stor visuell och emotionell kraft."

Det är en stor glädje för mig att få överlämna 1999 års litteraturpris till Pia Tafdrup.

Birgit Munkhammar:
Sällan har ett diktverk haft så kort väg till mitt hjärta som Pia Tafdrups "Dronningeporten". Redan med titeln når den halvvägs: "Dronning" måste vara det vackraste ordet i danska språket. Mitt emellan ljuva ord som dröm och honung - honning - och kalla, hemska ord som drukning, drowning, slår titeln ovanligt exakt an den ton som bär hela Pia Tafdrups diktsamling.

"Dronningeporten" får redan i den inledande dikten "Min mors hånd" sin fulländade gestaltning. Först genom att den nu finns visar oss den dikten vad vi fram till nu faktiskt har saknat: ett porträtt av konstnären som flicka, en kvinnlig motsvarighet till myten om Daedalos och Ikaros, om faderns överantvardande till sonen av konstens väg till frihet. Ur snäckan som formas av den kupade modershanden frigörs varsamt en individ och skapas ett alfabet som blir till ett hav, ett språk som blir ett drottningrike.

Som kritiker kan jag inte som Pia Tafdrup tala med änglars tunge - i synnerhet när änglarne som här talar danska - utan måste, når jag ska beskriva den här diktsamlingen för er, ta en omväg.

T.S. Eliot beskrev en gång i uppsatsen "Tradition and the individual talent" (Tradition och individuell talang) vad som händer när nya konstnärer träder fram och ska placeras in i en existerande ordning. "Man kan inte", heter det, "värdera honom ensam; man måste sätta honom bland de döda, för kontrastens och jämförelsens skull (...) vad som sker när ett nytt konstverk skapas är noget som samtidigt händer alla de konstverk som föregick det (...) för den ordning som skall bestå sedan det nya kommit till måste hela den existerande ordningen ändras, om än aldrig så litet..."

Jag har alltid tyckad att det är lika vackra som sanna ord. Så är det när man läser ett nytt diktverk - genom att vara både likt och olikt de andra verken ska-

par det om de gamle, det får bortglömda verk att tändas på nytt och lysa med förnyad styrka.

Så får också "Dronningeporten" gamla texter att lysa: Bibeln och alla de poeter som i dess spår låtit jorden översvämmas av syndafloder eller har färdats emot brunnar. De poeter som i djuppsykologins århundrade i havets avgrund har återfunnit människans - svenska poeter med ett starkt förhållande till vattnet som Johannes Edfeldt, Erik Lindegren, Gunnar Ekelöf - som författaren också uttryckligen bringar sin hälsning.

Jeg tänker apropå den historia om kärlekssorg som skymtar under den speglande vattenytan i "Dronningeporten" också på Hjalmar Gullbergs "Kärleksroman" ur "Kärlek i tjugonde seklet" som ur mannens perspektiv berättar om en annan Anadyomene, en ur snäckan i havet oppdykande, och om en kärlek som en dag tog slut när "stjärnan föll i brunnens djup"..."Och stjärnans namn var Malört som är bitter".

Men "Dronningeporten" har också fått mera avlägset belägna diktverk i mitt minne att framträda. Ett av dem uppenbarade sig liksom på danska, och när jag äntligen hade fiskat fram det ur mitt minneshav så var det minsann danskt.

Som nybliven gymnasist fick jag en gång åka på en stipendieresa till Danmark i föreningen Nordens regi, där vi bland annat fick träffa några danska poeter. En av dem tog jag särskilt till mitt hjärta: Cecil Bödker. Jag skaffade mig hennes böcker och i en af dem återfinner jag till min häpnad till och med en håndskriven lista på svåra ord som visade sig oväntat användbar: gopler, östersskaller, bläretang, konkylie ... En av Cecil Bödkers finaste dikter, "Havmanden", slutar så här:

"Jeg har aldrig set en havmand
men jeg forestiller mig,
den yndigt-bly Agnete
blev besnäret af en havmand,
som var skället
riflet
tangbegroet
gopleöjet
med en tunge liså lådden som en börsteorm.
Ak desvärre
har jeg aldrig mödt en havmand."

Om Cecil Bödker aldrig mötte sin havmand är jag ganska övertygad om att du, Pia Tafdrup, har gjort det, och att du berätter för oss om detta möte i "Dronningeporten" - en stjärnhimmel til diktsamling.

Pia Tafdrup:
Fru præsident, excellencer, medlemmer af Nordisk Råd, Baltisk Forsamling og nordiske venner!

Jeg drømmer ikke om forskerstatus på universitetet, men jeg vil gerne have det i mit lyriske værksted. Digtene i Dronningeporten indkredser vandet. Digtene formulerer spørgsmål, der er anderledes end dem, videnskaben stiller. Digtene kan f.eks. spørge: Hvad vil vi? Hvorfor er vi her? Udgangspunktet er en undren.

Men digte udforsker ikke blot. De bygger også et univers op, en æstetisk billedverden. Digtene i denne bog er et forsøg på at rejse en dronningeport, en drømt eller ønsket port - en passage. Digtene er skrevet med en kvindelig optik, men for mig genspejler digtene den menneskelige livs- og lidelseshistorie, ikke specifikt den kvindelige. At skrive digte er frem for alt at sætte noget ind i verden, der ikke var før; billeder, der gerne skulle kunne fange. Jeg har en baggrund, der placerer mig i et spændingsfelt. At skrive er min måde at overleve på som en fremmed i verden. Det er sproget, der holder mig oppe, som det svæv, jeg har forsøgt at skrive frem i min poetik. Over vandet går jeg. det er mit håb, at digtene tilsvarende kan løfte den læsende ud over sig selv, ud over de vante grænser.

Når man som digter går ind til et nyt værk, er det med stor uro og en følelse af udsathed, fordi intet er givet. I fire år gik jeg ind til noget, jeg ikke vidste hvad var, men alligevel troede på, ligesom man kan forelske sig i en og være i tvivl om, hvem dette menneske er, men ikke desto mindre være fuld af tiltro til det. Det øjeblik ordene ankommer til papiret, er det mest privilegerede moment, jeg kender. Det er et ensomt, men meget lykkeligt øjeblik - helt forskelligt fra den turbulens, der nu følger med prisen, og som er en ren undtagelsestilstand i en digters liv.

Forudsætningen for at nå ind til det sted i processen, hvor overraskelserne sker, er hver gang en nulstilling. At skrive poesi er at rejse et sprogligt univers. Først mister man, hvad man ved, ellers ville man gentage et tidligere digt; derpå kommer man langsomt til ny klarhed. Poesi opstår i mødet med det uforudsigelige, noget, der kommer udefra til den skrivende. Men for at indfange det kræves en form for parathed, at man lever med skærpede sanser. Undertiden finder man noget ikke søgt; det hører til de bedste fund. Og til slut sidder man ofte med noget, man ikke længere er herre over. Det er der, man er meget lille og meget lykkelig og på en anden sær måde præcis så stor, at man ikke tænker på priser og hæder, fordi dette at sætte noget ind i verden, der ikke var før, er gysende dejligt.

Når et værk endelig sendes ud, er det som at give en gave. Ingen har spurgt efter bogen, den er alene skrevet af indre nødvendighed og på disse få øjeblikke af klarsyn, der forvandlede mørket. Forveksles ens glæde det øjeblik med en stolthed af den hovmodige art, er det meget ulykkeligt, for at bringe noget frem over så stort et tidsspand involverer et bredt register af følelser.

Man pendler mellem angst og ro, mellem fortvivlelse og livsmod. Selvfølgelig er det en forudsætning, at man har givet alt, når man bærer sin gave frem. Men vigtig er reaktionen. Og tager nogen imod, er det en stor glæde for giveren. Digtene kommer jo først til deres ret, når de bliver læst eller hørt, når de virker ind både sensorisk og bevidsthedsmæssigt.

Det sårbare menneske, dette at der kan gå hul, har ligget som en tematik i alle minde bøger lige siden Når der går hul på en engel. Det samme er tilfældet i Dronningeporten; det er netop det kaos, jeg er omgivet af, der denne gang har betinget en ganske særlig orden, der først er opstået sent i processen med digtene. Denne orden eksisterede netop ikke på forhånd. Oplevelsen af kaos forekommer ikke mindre end før. Snarere tværtimod.

Sprog tager sig ofte ud som en heling. På overfladen hænger ord sammen, men sproget er fyldt af brudflader. Det rummer undertekster og skjulte lag, og endelig taler det ikke-sagte sit eget tydelige sprog som breve, der ikke kommer, eller telefonopringninger, der udebliver. Et sprog, der kan hele sår, findes ikke. Havde det været til, havde jeg for længst lukket hullet i englen.

Det sted skriften søger hen imod, er således det sted, hvor smerten findes. Jeg har ikke blot arbejdet med den personlige smerte: landskabstab, personer, der er døde, men med smerte i videre forstand. Jeg har forsøgt at inddrage mytiske lag, fordi jeg oplever, at vi har en universel hukommelse.

Tv bringer hver dag sin katastrofe, for at vi skal føle os levende: This could happen to them, this could happen to you. Som digter skal man ikke råbe højt for at bliver hørt. Når medierne udskriger de daglige tragedier, må digterne vælge at tale med stille stemme, og det er, hvad poesien gør, når den på sine helt egne præmisser tager del i verden. Digtene bringer ingen løsninger, men skærper vores sanser og indsigt og dermed evne til at handle.

Jeg var i New York, da indstillingen kom. Den glædede mig usigeligt; blot dette at være nomineret føltes lidt som at have vundet. Set fra den anden side af Atlanterhavet er der meget, der binder de nordiske lande sammen ud over, at vi er omgivet af vand og indånder den samme bidende kolde luft.

Jeg gik omkring og var så taknemmelig over, at nogen havde peget på Dronningeporten. At det oven i købet endte med en beslutning om, at jeg skulle tildeles prisen, er et helt eventyr for mig.

Flere dagsbladskritikere er tilbøjelige til at holde os forfattere fast på det tiår, vi debuterede. Derfor er det dejligt for mig at blive hædret for et værk fra 1990'erne.

Og selv om jeg glimtvis kan føle mig lykkelig i mit værksted, takker jeg med oprigtig glæde for den tillid og anerkendelse, det er at få tildelt Nordisk Råds Litteraturpris. For mig betyder tildelingen også en udfordring! Jeg håber, at jeg får mod til også at folde andre sider ud end dem, I finder i Dronningeporten.

Tak for prisen!

Uddeling af Nordisk Råds natur- og miljøpris ved Nordisk Råds session i Stockholm 9. november 1999

Presidenten (Gun Hellsvik):
Jag hälsar er varmt välkomna till denna prisutdelningsceremoni. Ett särskilt välkommen vill jag rikta till vår pristagare, Agenda 21-kontoret på Åland, som här representeras av projektledaren Gunda Åbonde-Wickström och en av de två projektsamordnarna, Maria Stenroos-Fagerström. Den andre projektsamordnaren, Ola Nyqvist, är förhindrad att närvara i dag, eftersom han blev pappa i natt.

För första gången delas priset ut i samband med öppnandet av rådets session, detta för att så många som möjligt ska ha tillfälle att delta i prisceremonin. Natur- och miljöpriset, som i år utdelas för femte gången, ges till personer som har gjort en anmärkningsvärd insats för natur- och miljövården i Norden eller till en grupp människor, en organisation, ett massmedium, ett företag eller en institution som i sin verksamhet har lyckats integrera hänsyn till naturen på ett speciellt berömvärt sätt.

För en tid sedan hade jag glädjen att delta i invigningen av vår gemensamma nordiska ambassadbyggnad i Berlin. För musiken vid invigningen svarade Orkester Norden, som har som mål att stärka banden mellan nordiska ungdomar och att utveckla kunskapen om nordisk musik. Orkester Norden gjorde ett bejublat framträdande. I dag vid denna prisceremoni ska vi få lyssna till en brasskvintett ur Orkester Norden. Den musik som inleder prisutdelningsceremonin är Trumpet Tune av Henry Purcell.

Därefter kommer byråchef Ulla Swarén, medlem av bedömningskommittén för natur- och miljöpriset, att presentera Agenda 21-kontoret på Åland.

Byråchef Ulla Swarén:
Ärade rådspresident, företrädare för pristagaren, mina damer och herrar! Vi har just hört att Nordiska rådets natur- och miljöpris nu utdelas för femte året i följd. Det förefaller som om priset numera också är på väg att bli den blickpunkt för miljömedvetande och framgångsrika miljövårdsåtgärder som man helt visst tänkte sig när priset instiftades.

Från bedömningskommittén har vi också försökt att variera varje års tema så att olika miljöfrågor och väldigt skilda slag av insatser skulle få komma fram i ljuset. Temat för 1999 års pris har varit att priset skulle gå till den lokala organisation som presenterar det bästa Agenda 21-arbetet med speciell hänsyn till bredd och saklig kvalitet inklusive konsekvensbeskrivningar och människors deltagande. Med lokal organisation kan man då förstå det mesta – alltifrån myndigheter till frivilliga miljöorganisationer eller andra sammanslutningar som har miljöfrågor på sitt program.

Agenda 21 är ju ett centralt begrepp i miljövårdsarbetet över hela världen, och som de flesta här vet är det liktydigt med FN:s program för miljö och hållbar utveckling, ett program som antogs vid den stora miljökonferensen i Rio 1992. På svenska skulle vi kanske kalla det för dagordning för 2000-talet. Det är ett omfattande aktstycke med både mål och närmare angivet konkret agerande som ska sättas i verket på snart sagt alla relevanta områden. Men man kan också konstatera att det här programmet i hög grad förutsätter ett engagemang på det lokala planet för att lyckas. Ett sådant lokalt arbete har också kommit i gång på bred front i våra nordiska länder.

När det gäller kärlek brukar man ibland tala om nytändning, och här är det verkligen fråga om en nytändning – en nytändning för miljön men kanske också för samarbete och för samverkan mellan människor i olika positioner och situationer i samhället och även för känslan av att vi kan, att det betyder någonting vad vi gör och att det betyder något vad jag gör.

Det här fick bedömningskommittén för Nordiska rådets miljöpris i hög grad bekräftat när vi gick igenom alla förslagen till årets pris. Den entusiasm som lyste igenom var inte att ta miste på. I många fall hade man också redan uppnått konkreta resultat. I andra fall var verksamheten under uppbyggnad med en massa spännande grepp och idéer som jag tycker mycket väl förtjänar spridning som s.k. goda exempel.

1999 års prisvinnare Agenda 21-kontoret för Ålands natur och miljö är följaktligen ett alldeles speciellt gott exempel som det är väldigt roligt för mig att här få presentera lite kort.

I bedömningskommittén har vi fäst oss både vid det sakliga innehållet i den prisbelönta verksamheten och vid den organisatoriska strukturen för arbetet. Strukturen innebär en form för samverkan i första hand mellan Ålands landskapsstyrelse och de 16 små kommunerna. Man kan också säga att politikerna här på visst sätt har abdikerat till förmån för en organisation som innebär ett gemensamt Agenda 21-kontor, där man dessutom har lagt på en ideell förening att driva själva verksamheten. Naturligtvis stöttas arbetet av kommunerna, och det finns också en partsammansatt ledningsgrupp.

Men avsikten med det hela var ändå att man skulle försöka undgå den myndighetsprägel och den byråkrati som faktiskt är ofrånkomlig även i den bästa av offentliga verksamheter. Det var från början ett strategiskt beslut, som uppenbarligen har hållit, i varje fall om man ser till resultatet.

Vad gör då Agenda 21-kontoret? Det fungerar som inspirationskälla och som samordnare av motsvarande arbete inom kommunerna och i andra organisationer. Kampanjer som är riktade mot de enskilda människorna pågår samtidigt som kommunernas lokala Agenda 21-grupper träffas bl.a. vid s.k. idébytardagar med teman enligt egna önskemål. Kontoret har också kontakt med skolor, med daghem, med församlingar och med företag inom olika branscher.

Vattenmiljön har, som ni kanske har sett här utanför plenisalen, varit ett stort temaområde i kontorets arbete, viktigt för Åland liksom också för de andra länderna runt Östersjön. Här finns också påtagliga exempel på det här med nytändningen. Som ni kanske har sett i materialkassarna har den som så vill kunnat fylla i en särskild blankett med ett brev ställt till Kära Östersjön. Där har man på några rader kunnat lova att göra något konkoret för att minska belastningen på vårt kära gemensamma innanhav. Här har fantasin flödat med allt ifrån "att alltid kompostera eller att se över matvanorna och därigenom minska mitt bidrag till fosfor och kväve med 30 procent under första veckan i september till att inte pumpa skiten i sjön utan lämna den till mottagningsstationerna som finns på alltflera ställen".

Man kanske mellan raderna kan få hoppas att näringsberäkningen inte var mera invecklad än att det möjligen så småningom kan bli någon vecka till.

Ett annat aktuellt tema hos pristagaren är luft och trafik.

Vad sägs t.ex. om en tävling mellan förtroendevalda i kommunerna att ta sig till sammanträden utan att använda fordon med fossildrivna bränslen? Det kanske kan vara någonting att ta efter.

Man skulle kunna göra flera sådan här nedslag i verksamheten, men det är trots allt helheten som vi vill understryka här. Med det sagt vill jag på bedömningskommitténs vägnar be att få hjärtligt gratulera er inom Agenda 21-kontoret Ålands natur och miljö till priset som säkert kommer att sporra er till fortsatta insatser.

Præsidenten (Gun Hellsvik):
Jag har nu glädjen att be Gunda Åbonde-Wickström och Maria Stenroos-Fagerström, representanter för Agenda 21-kontoret för Åland, att komma hit och motta symbolen för natur och miljöpriset. Prissumman är på 350 000 DKR.

Motiveringen lyder: "för att ha lyckats med att skapa ett nätverk i lokalsamhället som fångar upp idéer och omsätter dem i praktiskt miljöarbete".

Gunda Åbonde-Wickström och **Maria Stenroos-Fagerström** (Nordiska rådets natur- och miljöpristagare):
Fru president, värderade medlemmar av Nordiska rådet, mina damer och herrar!

Vi på Ålands Agenda 21-kontor är glada, stolta och tacksamma över den utmärkelse vi har fått motta. Att arbeta med miljöfrågor är ofta att gå mot strömmen. Den lokala Agenda 21-arbetaren blir lätt allas dåliga samvete. Då är det extra roligt med människor som uppmuntrar. Därför vill vi ta tillfället i akt att här också tacka några av dem som i vått och torrt stått bakom oss.

Tack alla ni i föreningen Ålands Natur och Miljö som med envishet och engagemang har använt er fritid för att trygga Agenda 21 kontorets överlevnad. Tack Ålands landskapsstyrelse och alla 16 åländska kommuner som gett

oss och föreningen Ålands Natur och Miljö förtroende och pengar att arbeta med Agenda 21 i en form som möjliggjort ett verkligt gräsrotsarbete. Tack alla ni på Åland och runtom i Norden som med lust och glädje hjälpt eller inspirerat oss i vårt arbete.

Agenda 21, dagordningen för 21:a århundradet, som slogs fast av världens beslutsfattare 1992 i Rio, kan lite tillspetsat sägas vittna om en ny insikt bland världens ledande politiker. På något sätt såg man där i Rio att "det spelar ingen roll vad vi sitter här och bestämmer om vi inte får jordens 6 miljarder människor med i arbetet med att lösa uppgiften".

"Alla människor med i arbetet"!? Uttrycket skapar lätt bilder av stora folksamlingar, en jättelik grå massa. Inga tydliga ansikten. Man försöker föreställa sig vad alla de här människorna har för behov och intressen. Vad vill ensamstående mödrar, pensionärer, kurder, fabriksarbetare, motorburen ungdom eller kanske – politiker? Politiker tillhör också "alla människor".

Politiker är ibland makthavare, beslutsfattare, TV-kändisar, men de är också vanliga människor som äter, åker till jobbet, shoppar och far på semester. Vilken är då politikerns viktigaste roll i miljöarbetet? Vilket gör mest nytta: att öka miljöanslagen i statsbudgeten med 5 miljarder eller att sluta med engångsmuggar och införa rättvisemärkt kaffe på regeringskansliet? Det första är bilden av kraftfull miljöpolitik, det senare en vanlig bild av Agenda 21 arbete. Jag förmodar att ni röstar på det förstnämnda. Annars skulle ni väl sitta och dricka rättvisemärkt kaffe på någon mer oansenlig och mindre stressig plats än riksdagshus och regeringskansli.

Vår uppgift som Agenda 21 arbetare är att få var och en av er att se att det inte räcker med att anslå 5 miljarder till i budgeten. Du är inte bara politiker, du är också en av 6 miljarder vanliga människor. Alla måste vi börja fundera på vad **jag** kan förändra i **min** vardag för att minska **min** miljöbelastning. Om vi tycker att det inte spelar någon roll vad **vi** gör, hur skall vi då få andra vanliga människor att tro på att det har betydelse vad **de** gör? En talman eller statsminister som visar att hon/han på olika sätt försöker minska sin egen miljöbelastning blir en levande bild av Agenda 21 andan – det är summan av de små handlingarna som förändrar världen.

För att göra det här tydligt vill vi ta ett exempel som blir en praktisk beskrivning av hur vi arbetar på Ålands Agenda 21 kontor.

Det mest påtagliga miljöhotet på Åland är övergödningen av Östersjön. Vi har gjort lite beräkningar, som här sades – inte i vetenskapligt syfte, om än med tillförlitligt faktaunderlag och hederliga metoder – men i avsikt att skapa åskådliga bilder av kopplingen mellan globala miljöhot och våra vardagshandlingar.

Det här är 1 kg alger. Vi har räknat ut några vardagsaktiviteter som ger kvävegödning till 1 kg alger:

4 korta bilresor, dvs. resor under 5 km, 200 km bilkörning med katalysator eller 30 km utan katalysator.

1 kg alger blir det också om du kissar i sjön ett dygn, t.ex. om du har fritidsbåt med latrintömning direkt i sjön. Via reningsverk får du kissa 2-3 dygn för att producera näring till 1 kg alger.

20 minuter med motorgräsklippare eller 30 minuter med liten motorbåt är andra exempel. En flygresa Köpenhamn-Stockholm ger 50 kg alger per person.

Om varje bilägare i Norden skulle köra en kort bilresa tur och retur mindre per dag så motsvarar det över 1 miljon ton alger per år. Det är vad som ryms i tio supertankers.

Om var tionde nordbo gör en flygresa mindre per år, samma sträcka som Köpenhamn-Stockholm tur och retur, så innebär det minskade kväveoxidutsläpp motsvarande 230.000 ton alger.

Vi på Ålands Agenda 21 kontor drivs av en övertygelse att ekologiskt och rättvisemärkt kaffe på regeringskansliet är en lika viktig del i miljöarbetet som 5 miljarder i statsbudgeten. Pengar i budgeten är en nödvändig men inte tillräcklig åtgärd för att komma tillrätta med hoten mot miljön. Människorna måste med i arbetet.

Gräsrotsarbetet Agenda 21 behöver politiskt stöd, både andligen och via budgeten, för att bli framgångsrikt. Politikerna behöver Agenda 21 för att skapa folkligt stöd för de nödvändiga miljöbesluten.

Vi har valt att i samband med prisutdelningen på olika sätt försöka illustrera varför vi fått detta pris.

Sommaren 1998 och 1999 genomförde vi en kampanj som hette "Kärleksbrev till Östersjön". Syftet med kampanjen var att visa att det är summan av alla små vardagliga handlingar som skapar miljöproblemet, men, framför allt, att det **finns** saker som vi som enskilda människor kan göra för att rädda Östersjön och att det är betydelsefullt vad vi gör. I motiveringen till varför vi fått detta pris har kärleksbrevskampanjen särskilt omnämnts.

Vi tyckte att det verkar fånigt att i ord beskriva en kampanj som är så lätt att uppleva. Vi har därför "smusslat" med ett kärleksbrevsformulär i era mappar eller påsar med tillhörande klädnypa. Nu får ni förklaringen till klädnypan:

Vi ber er var och en fundera på vad ni skulle vilja lova Östersjön. Om ni vill göra det, så får ni gärna när ni går ut härifrån skriva ert kärleksbrev, ta er klädnypa, och efter lunchen gå fram till vår utställning i den s.k. Sammanbindningsbanan och knipsa fast ert kärleksbrev på en klädlina som vi sätter upp. På det sättet kan ert löfte i all sin litenhet inspirera andra. Det handlar inte om att vara bäst, det handlar om att göra vad man mäktar med.

För att ge er lite inspiration vill vi läsa upp några kärleksbrev:

från vår förra talman i Ålands lagting, nu delegaten i Nordiska rådet, Ragnar Erlandsson vid världsmiljödagen 5.6.1998:

" Kära Östersjön!

Det smärtar mig att höra om Ditt dåliga tillstånd. För att minska Din belastning lovar jag Dig därför följande:

att inte använda mig av motorfordon under en vecka, vilket betyder 40 km tur och retur till jobbet varje dag. Genom att hålla detta löfte under första veckan i september undviker jag utsläpp av kväveoxider som ger upphov till 20 kg alger.

Med hopp om en snar förbättring, Din för alltid Ragnar Erlandsson."

Talmannen cyklade eller sprang till lagtinget hela den tiden och tänkte säkert mycket den veckan!

- från Ålands lantråd Roger Jansson, som svar på vår begäran inför detta tillfälle:

"Kära Östersjön!

Det smärtar mig att höra om Ditt dåliga tillstånd. För att minska Din belastning lovar jag Dig därför följande:

att fördubbla mitt arbete med att skörda vid stränderna, dvs. att kratta alger så fort de dyker upp, att skära vass på hösten och att kompostera allt detta högt upp på land.

Med hopp om en snar förbättring, Din för alltid Roger Jansson."

Och med detta ansluter sig lantrådet till kretsen av algkrattare på Åland, de är många.

Slutligen kärleksbrev från några vanliga ålänningar och sommargäster vid vår kärleksbrevskampanj 1998:

"Cykla när jag inte har transport och vid eventuell bilkörning planera denna. Klippa gräset med elklippare. Samla alger runt stranden och kompostera dessa. Köpa inhemska livsmedel, frukt och dylikt. Undvika hög rumstemperatur, sota oljepannan ofta." Mariehamnare.

"Att före nästa säsong ändra s/y Andantes latrintank till däckstömning. Att påverka andra i samma riktning. " Turist från Sibbo.

Det sista citatet är från en kökarbo:

"Att använda tygblöjor i sex månader för barnet jag väntar. Fostervattnet det nu badar i har säkert skvalpat i Östersjön någon gång i historiens början. Jag skall försöka lära mina barn att inte kissa i vattnet."

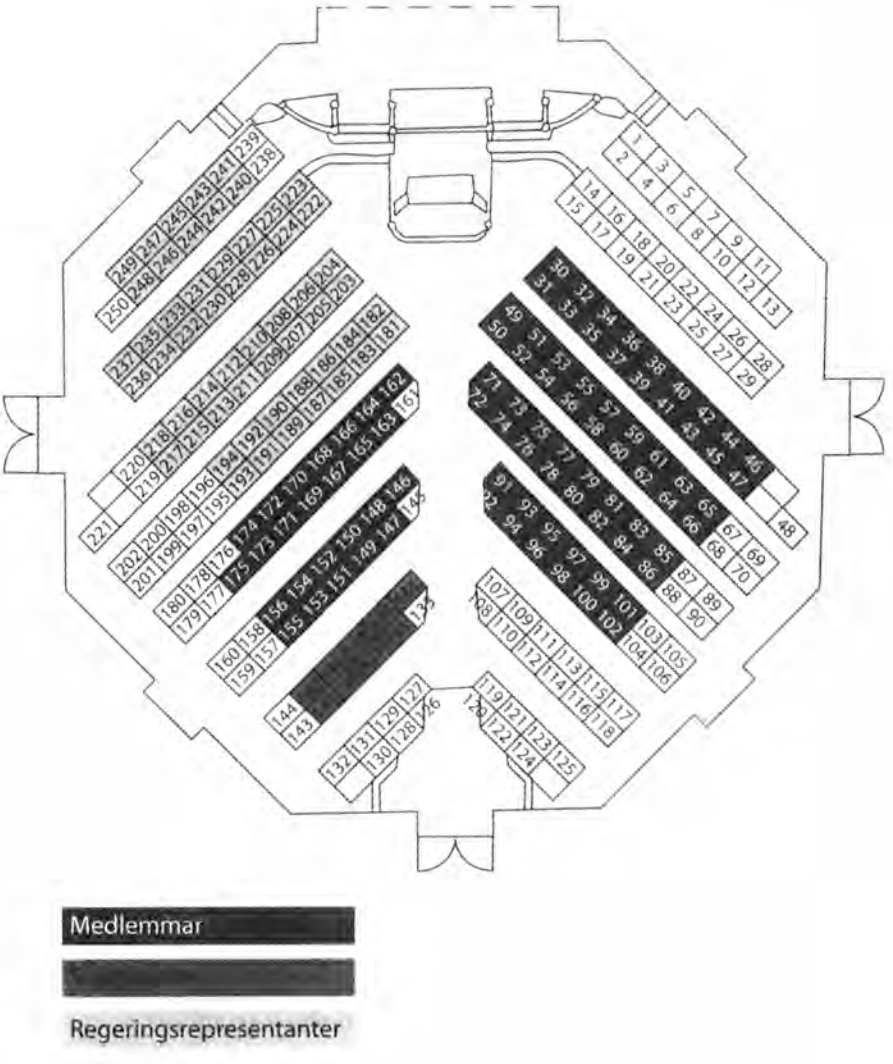
Värderade åhörare, tack för er uppmärksamhet. Och till Nordiska rådet: Tack än en gång för priset! Vi skall använda prispengarna ansvarsfullt för att stödja ännu lokalare Agenda 21 arbetet än vårt eget.

Orkester Norden avslutade prisutdelningsceremonin med Fantasi av Johann Sebastian Bach.

Præsidenten (Gun Hellsvik):

Jag vill framföra ett varmt tack till alla som medverkat och önskar vår pristagare all framgång i det fortsatta arbetet.

Regeringsrepræsentanternes og rådsmedlemmernes placering i Andra-kammarsalen

Regeringsrepresentanter

181. Angelsen, Peter
182. Árni M. Mathiesen
183. Auken, Svend
184. Björn Bjarnason
185. Bondevik, Kjell Magne
186. á Brúnni, Signar
187. Davið Oddsson
188. Enestam, Jan-Erik
189. Engqvist, Lars
190. Enoksen, Odd Roger
191. Eriksson, Andersd
192. Fjellanger, Guro
193. Geir H. Haarde
194. Haga, Åslaug Marie
200. Jytte Andersen
203. Halldór Ásgrímsson
204. Halonen, Tarja
205. Hansen, Karsten
206. Hoydal Høgni
207. Hækkerup, Hans
208. Jansson, Roger
209. Jelved, Marianne
210. Kallsberg, Anfinn
211. Korhonen, Martti
212. Larsson, Kjell
213. Lejon, Britta
214. Lindeman, Harriet
215. Lindén, Suvi
216. Lindh, Anna
217. Lipponen, Paavo
218. Løwer, Eldbjørg
219. Ove Hygum
220. Karen Jespersen
221. Sonja Mikkelsen
222. Meltveit Kleppa, Magnhild
223. Motzfeldt, Jonathan
224. á Neystabø, Helena Dam
225. Pagrotsky, Leif
226. Páll Pétursson
227. Perho, Maija
228. Persson, Göran
229. Petersen, Niels Helveg
230. Rask, Maija-Liisa
231. Rasmussen, Poul Nyrup
232. Restad, Gudmund
233. Ringholm, Bosse
234. Rosengren, Björn
235. Sahlin, Mona
236. Sasi, Kimmo
237. Siimes, Suvi-Anne
240. Simonsen, Thorkild
241. Siv Friðleifsdóttir
242. Stavad, Ole
243. Sturla Böðvarsson
244. Svarstad Haugland, Valgerd
245. von Sydow, Björn
246. Thalén, Ingela
247. Trøjborg, Jan
248. Ulvskog, Marita
249. Vollebæk, Knut
195. Lennert, Lise
196. Mikkelsen, Sonja
197. Nielsen, Elsebeth Gerner
198. Olsen, Simon
199. Petersen, Mikael

Medlemmar

30. Akaan-Penttilä, Eero
31. Alvheim, John
32. Anderberg, Christel
33. Andersen, Hanne
34. Andersen, Karin
35. Andersson, Janina
36. Arnbjörg Sveinsdóttir
37. Bennedsen, Dorte
38. Berthelsen, Per
39. Bjälkebring, Charlotta L.
40. Breimo, Gunnar
41. Brørby, Berit
42. Christensen, Ole Vagn
43. Dahlgaard, Frank
44. Daléus, Lennart
45. Dalheim, Erik
46. Engell, Hans
47. Erland; Olof
49. Fagerström, Ann-Marie
50. Foss, Per-Kristian
51. Furustrand, Reynoldh
52. Gottlieb, Jette
53. Granström, Per Erik
54. Gustavsson, Lennart
55. Gustavsson, Åke
56. Haatainen, Tuula
57. Halvorsen, Gunnar
58. Hammarström, Matz
59. Hansen, Søren
60. Heister, Chris
61. Hellsvik, Gun
62. Hjálmar Jónsson
63. Hjertén, Lars
64. Holten, Odd
65. Hove, Harald
66. Hovmand, Svend Erik
71. Ikast, Kaj
73. Ísólfur Gylfi Pálmason
74. Israelsson, Margareta
75. Jakobsen, Johan J.
76. Johansson, Anita
77. Jonsson, Elver
78. Kaalund, Per
79. Kallis, Bjarne
80. Karlstrøm, Randi
81. Keldu, Jógvan við
82. Paasio, Heli
83. Kofod, Jeppe
84. Korsberg, Øyvind
85. Kristiansen, Rune E.
86. Larsson, Kaj
91. Lintilä, Mika
93. Löv, Pehr
94. Madsen, Aase D.
95. Manninen, Hannes
96. Marcelind, Ragnwi
97. Myllyniemi, Kari
98. Neittaanmäki, Petri
99. Nistad, Astrid Marie
100. Nybakk, Marit
101. Ojala, Outi
102. Peschardt, Vibeke
146. Petersen, Dan Reinert
147. Petersen, Jan
148. Prusti, Riitta
149. Ranta-Muotio, Aulis
150. Rhode, Jens
151. Rudiengaard, Preben
152. Erlandsson, Ragnar
153. Salo, Petri
154. Schjøtt-Pedersen, Karl Eirik
155. Sighvatur Björgvinsson
156. Sigríður Jóhannesdóttir
162. Sigríður Anna Þórðardóttir
163. Sjøli, Sonja Irene
164. Skinnari, Jouko
165. Sköldestig, Berndt
166. Solholm, Lodve
167. Steensnæs, Einar
168. Steingrímur J Sigfússon

169. Svensson, Alf
170. Sørensen, Lars
171. Tiura, Marja
172. Tolgfors, Sten
173. Touborg, Kristen
174. Vilén, Jari
175. Vähänäkki, Matti

Registre

Oversigt over sagernes behandling

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr. s.		Annat beslut innehåll
A. Medlemsforslag/Utvalgsforslag/Presidieforslag						
A 1185/nord	Medlemsförslag om nordisk välfärd i utveckling	377				Ingen åtgärd
A 1191/nord	Medlemsförslag om studie av den sociala rörligheten (bl. a.) i de nordiska länderna	377				Ingen åtgärd
A 1192/nord	Medlemsförslag om jämställdhet och utveckling av könsuppdelad statistik	388	364	R 14	1618	
A 1193/nord	Medlemsförslag om en nordisk överenskommelse om filmgranskning	392	309	R 10	1614	
A 1194/nord	Utvalgsforslag om barn og unge i Norden	396	139	R 2 R 3	1605 1606	
A 1195/nord	Udvalgsforslag om undersøgelse af børn og unges situation i spredt bebyggede områder	405	139	R 4	1607	
A 1196/nord	Utskottsförslag om mobbning och våld bland barn och ungdomar	408	139	R 5 IB 1	1608 1623	
A 1197/euro	Medlemsforslag om nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken	412	364	R 15	1619	
A 1198/euro	Medlemsförslag om löntagarrepresentation i företagens styrelser	419	326	R 11	1615	

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr. s.		Annat beslut innehåll
A 1199/nord	Medlemsforslag om fengselsundervisning i et nordisk perspektiv	426	364	R 16	1620	
A 1200/euro	Udvalgsforslag om den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft	430	349	R 13	1617	
A 1201/när	Utvalgsforslag angående felles marked med CO_2-kvoter	435	365	R 17	1621	
A 1203/p	Medlemsförslag om ökat samarbete med de baltiska staterna	437	212	R 6 IB 2	1609 1624	
A 1204/p	Medlemsforslag om Nordisk Ministerråds budsjett i euro	445	286			Ingen åtgärd
A 1207/nord	Utskottsförslag om avskaffande av gränshinder i Norden	448	349	R 12	1616	
A 1209/k	Kommittéförslag om uppföljningen av Nordiska rådets rekommendationer	449	301	R 8 IB 3	1612 1625	

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr. s.		Annat beslut innehåll
B. Ministerrådsforslag						
B 185/euro	Ministerrådsforslag ang. Handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004	458		Framst. 1	1604	
B 186/nord	Ministerrådsförslag angående Norden som föregangsregion för udvikling af menneskelige ressourcer, strategi för nordisk uddannelses- og forskningssamarbejde 2000-2004	473	304	R 9	1613	
B 187/p; C 1; C 2	Ministerrådsforslag til budget for 2000 samt planerne for 2000 (C 2) og årsberetning 1998 (C 1)	484	286	R 7	1610	Till handlingarna
C. Beretninger						
C 1; B 187/p	Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1998 incl. Nordiska ministerrådets bilag om meddelanden vedrørende Nordisk Råds rekommandationer	500	45 286			Till handlingarna
C 2; B 187/p	Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet	666	45 286			Till handlingarna
C 3/k	Beretning til Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1998	839	300			Till handlingarna

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr.	s.	Annat beslut innehåll
C 4/k	Beretning til Nordisk Råd om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1998	881	300			Till handlingarna
C 5/k	Nordisk Kulturfond. Årsberättelse 1998 med sammanfattning av fondens verksamhet under 1990-talet, inkl. revisionsberättelse	905	300	Yttr. 1	1622	Till handlingarna
D. Meddelelser i anledning af tidligere rekommandationer; fremstillinger; yttringer samt interne beslutninger						
11/1991/nord	Lagstiftning rörande grupptalan	948				Slutbehandlad
12/1991/nord*	Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.	950				Nytt meddelande
25/1991/när	Beräkningsmodell för grön BNP	951				Slutbehandlad
46/1992/när	Internationella uppförandekoder inom miljösektorn	953				Slutbehandlad
19/1993/nord	Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)	955				Slutbehandlad
8/1994/nord	Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden	958				Slutbehandlad
5/1995/nord	Nordiskt samarbete på havsrättens område	964				Slutbehandlad
9/1995/nord	Orkester Norden	967				Slutbahandlad
15/1995/euro*	Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO	969				Nytt meddelande

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr. s.		Annat beslut innehåll
16/1995/nord	Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering	970				Slutbehandlad
32/1995/när	Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet	974				Slutbehandlad
33/1995/euro	Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU	976				Slutbehandlad
34/1995/när	Regionalt samarbete inom energiområde	978				Slutbahandlad
35/1995/nord*	Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur	980				Nytt meddelande
5/1996/när	Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet	981				Slutbehandlad
7/1996/när*	Forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor	984				Nytt meddelande
8/1996/när*	Åtgärder för ökad kärnsäkerhet	985				Nytt meddelande Första att-satsen slutbehandlad
9/1996/euro*	Årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken	987				Nytt meddelande
10/1996/p	Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997	988				Slutbehandlad
15/1996/nord	Grundtrygghet för nordiska transportarbetare	993				Slutbehandlad

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr. s.		Annat beslut innehåll
17/1996/nord*	Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper	996				Nytt meddelande
18/1996/nord*	Bekämpning av sexuellt missbruk av barn	997				Nytt meddelande
4/1997/p*	Internet samt Europafrågor	998				Nytt meddelande andra att-satsen
5/1997/k	Rapportering om genomförande av rekommendationer	999	371			Slutbehandlad
7/1997/när	UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden	1001				Slutbehandlad
8/1997/när	Barn i Nordens närområden	1003				Slutbehandlad
10/1997/nord	Forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen	1005				Slutbehandlad
11/1997/nord*	Nordplus-mini	1008				Nytt meddelande
12/1997/nord*	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden	1009				Nytt meddelande
13/1997/nord	Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden	1010				Slutbehandlad
17/1997/nord*	Genteknologi och kloning	1012				Nytt meddelande
18/1997/nord*	Flyktingpolitik i Norden och Europa	1013				Nytt meddelande

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr. s.		Annat beslut innehåll
19/1997/nord	Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk	1014				Slutbehandlad
20/1997/nord*	Utökat TV-samarbete i Norden	1017				Nytt meddelande
22/1997/nord	EU:s medieprogram MEDIA III	1018				Slutbehandlad
23/1997/nord*	Stödfunktion för multimedieproduktion	1020				Nytt meddelande
24/1997/nord*	Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM	1021				Nytt meddelande
25/1997/nord	CD-ROM produktion	1022				Slutbehandlad
26/1997/nord	Samnordisk kulturnätstruktur på internet	1024				Slutbehandlad
28/1997/nord*	Nya initiativ på film- och mediaområdet	1026				Nytt meddelande
29/1997/nord	Mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nya initiativ för den nordiska filmen	1027				Slutbehandlad
31/1997/euro	Handlingsplan för livsmedelssäkerhet	1030				Slutbehandlad
32/1997/euro	Livsmedelsäkerhet	1032				Slutbehandlad
1/1998/nord	Samarbetsprogrammet Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 1997-2000	1035				Slutbehandlad
2/1998/nord*	Nordiska godstransporter	1037				Nytt meddelande
3/1998/p	Budget for det nordiske samarbejde 1999	1038				Slutbehandlad
4/1998/p*	MAI-avtalet (Multilateral Agreement on Investment)	1043				Nytt meddelande

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr.	s.	Annat beslut innehåll
5/1998/när	Åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden	1044				Slutbehandlad
6/1998/euro*	Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken	1046				Nytt meddelande
7/1998/euro*	Fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer	1047				Nytt meddelande
8/1998/euro	Ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet	1048				Slutbehandlad
9/1998/nord*	Nordiske samordningsregler angående pensjons-rettigheter	1050				Nytt meddelande
10/1998/nord	Forbedret adgang til individuel handicapkørsel	1051				Slutbehandlad
11/1998/nord	Handlingsplan för bygg- och bostadssektorn	1053				Slutbehandlad
12/1998/när*	Koordinering av insatser för barn och unga i Nordens närområden	1055				Nytt meddelande
13/1998/när*	Barns och ungas situation i Nordens närområden	1056				Nytt meddelande
14/1998/nord*	Insatser mot rasism och främlingsfientlighet	1057				Nytt meddelande
15/1998/när*	Bilaterala samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland	1058				Nytt meddelande

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr. s.		Annat beslut innehåll
16/1998/när	Förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland	1059				Slutbehandlad
17/1998/nord*	Strategi för samarbete med frivilligsektorn	1061				Nytt meddelande
18/1998/nord	Nordiska rådets musikpris	1062				Slutbehandlad
19/1998/nord*	Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet	1064				Nytt meddelande
20/1998/nord*	Strategimodell för nordisk kulturpolitik	1065	309			Nytt meddelande
21/1998/nord*	Nordisk överenskommelse om etablering av fria skolor	1067				Nytt meddelande
22/1998/nord*	Nordisk språkpolitik	1068				Nytt meddelande
23/1998/nord	Nordisk forskningspolitisk strategi	1069				Slutbehandlad
24/1998/k*	Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden	1072				Nytt meddelande
25/1998/euro	Tiltag for at styrke forbrugernes stilling i Norden, EU og WTO	1073				Slutbehandlad
26/1998/euro	Inddragelse af nordiske forbrugerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO	1075				Slutbehandlad
27/1998/euro	Bedre varedeklarationer og varemærkning i Norden og EU	1077				Slutbehandlad
28/1998/euro	Udvikling af antallet af produktgrupper som omfattes af Svane-mærket	1080				Slutbehandlad

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr.	s.	Annat beslut innehåll
29/1998/euro	Fødevarelovgivning i Norden og EU	1082				Slutbehandlad
30/1998/euro	God markedsføringsskik på informations-teknologiområdet i EU og globalt	1084				Slutbehandlad
31/1998/när*	Miljöcertifiering av fisk	1086				Nytt meddelande
32/1998/när	Nordiska miljöutvecklingsfonden	1087				Slutbehandlad
33/1998/när	Arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland	1089				Slutbehandlad
34/1998/när*	Uppbyggnad av medborgarsamhälle i Murmansk	1092				Nytt meddelande
35/1998/nord*	Nordiskt samarbete inom transport-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet	1093				Nytt meddelande
36/1998/när*	Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el	1094				Nytt meddelande
37/1998/när*	Kompetansenettverk for Agenda 21 i Østersjøen	1095				Nytt meddelande
38/1998/när	Ny överenskommelse om Nordiska miljöfinansierings-bolaget, NEFCO	1096				Slutbehandlad
39/1998/euro	Om ny overenskomst for Nordisk Udviklingsfond (NDF)	1098				Slutbehandlad
40/1998/euro	Kapitalforøgelse i Nordisk Investeringsbank og forøgelse af lånerammen for projektinvesteringslån uden for Norden	1100				Slutbehandlad

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr.	s.	Annat beslut innehåll
41/1998/euro	Nordisk Investeringsbanks retsstilling	1102				Slutbehandlad
Yttring						
1/1998/k	Berättelse från Rigsrevisionen om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1997	1105	371			Slutbehandlad
2/1998/k	Berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1997	1107	371			Slutbehandlad
Interne beslutninger						
5/1996	Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna	1110	45			Slutbehandlad
1/1997	NORDLEX-databas	1112	45			Anhängigt i rådet
2/1997	Parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet	1113	45			Slutbehandlad
3/1997	Berättelse från Riksrevisionsverket om Nordiska rådet	1115	45			Slutbehandlad
4/1997	Åtgärder för barn i Nordens närområden	1117	45			Slutbehandlad
5/1997	Nordiska rådets hemsida	1119	45			Slutbehandlad
1/1998	Stipendiatprogram med fokus på brottsförebyggande insatser	1121	45			Slutbehandlad

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr.	s.	Annat beslut innehåll
2/1998	Seminarium om ursprungsbefolkningens ställning	1123	45			Slutbehandlad
E. Spørsmål						
1999						
E 1	Skriftligt spørgsmål om danske tømrere i Norge	1126				Skriftligt svar
E 2	Skriftlig fråga om livsmedelssäkerhet med anledning av dioxin-skandalen i Belgien	1129				Skriftligt svar
E 3	Skriftlig fråga angående stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete	1133				Skriftligt svar
E 4	Skriftlig fråga om stöd till demokratiutvecklingen i Västbalkan	1136				Skriftligt svar
E 5	Skriftlig fråga angående Öresundsbron	1138				Ikke besvart[1)]
E 6	Skriftlig fråga angående nordiska ungdomars kunskaper i geografi och historia samt i grannländernas språk	1139	198 och 206			Muntligt svar[2)]
E 7	Skriftlig fråga angående grannlands-tv i Sverige	1140	208			Muntligt svar[3)]
E 8	Skriftlig fråga angående en samordnad insats mot nazismen i de nordiska länderna	1141	196			Muntligt svar[4)]
E 9	Fråga angående samordning av nordiska publicservice tv-bolag	1142	187			Muntligt svar

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr.	s.	Annat beslut innehåll
E 10	Fråga angående Nordjobb-programmet	1143	188			Muntligt svar
E 11	Fråga angående ministerråd för utrikesfrågor	1144	190			Muntligt svar
E 12	Fråga angående arktiskt samarbete	1145	191			Muntligt svar
E 13	Fråga angående Nordiska rådets litteraturpris	1146	192			Muntligt svar
E 14	Fråga angående tågpriser på Öresundsbron	1147	193			Muntligt svar
E 15	Fråga angående bekämpning av nazism och rasism	1148	195			Muntligt svar
E 16	Fråga angående handel mellan Norge, Danmark och Sverige	1149	200			Muntligt svar
E 17	Fråga angående rörligheten mellan närområdena och Norden	1150	203			Muntligt svar
E 18	Fråga angående EU-samarbetet och Norden	1151	205			Muntligt svar
E 19	Fråga angående säkerhet i elektronisk handel	1152	209			Muntligt svar
E 20	Fråga angående kriminalisering av sexhandel	1153	210			Muntligt svar
E 21	Skriftlig spørsmål til Nordisk Ministerråd vedr. samordning av grunner for invalidepensjon i de nordiske land	1154				Skriftligt svar
Dokumenter						
1	Regler för sessionens genomförande	1157	38			Till handlingarna
2	Statsministrarnas redogörelse	1159	39			Till handlingarna

Nr.	Ärenderubrik	Tryckt s.	Behandl. s.	Rek/Int. besl. nr.	s.	Annat beslut innehåll
3	Presidiets rapport över verksamhetsåret 1998	1166	45			Till handlingarna
4	Utrikesministrarnas redogörelse	1263	212			Till handlingarna
5	Försvarsministrarnas redogörelse	1269	212			Till handlingarna
6	EU-statusrapport	1275	212			Till handlingarna
7	Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden	1344	326			Till handlingarna
8	Nordiska ministerrådets handlingsplan för barn och unga i Nordens närområden – aktionsplan 1999	1443	139			Till handlingarna
9	Rapporten: "Håndslag til det frivillige Norden"	1455	164			Till handlingarna
10	Globaliseringens betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv. Rapport till Nordenutskottet	1489	315			Till handlingarna
11	Rapport fra arbejdsgruppen om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål	1523	326			Till handlingarna
12	Rapporten: "Ett gränslöst Norden"	1576	349			Till handlingarna

1) Spørgsmål E 5 blev ved en fejl tilsyneladende ikke besvaret mundtligt på sessionen.
2) Ställd som skriftlig fråga och besvarad muntlig under sessionen.
3) Ställd som skriftlig fråga och besvarad muntlig under sessionen.
4) Ställd som skriftlig fråga och besvarad muntlig under sessionen.

Översikt över vedtak

Övriga beslut

A. Beslut att inte företa sig något

Nordisk välfärd i utveckling (A 1185/nord)
Den sociala rörligheten i de nordiska länderna (A 1191/nord)
Nordisk Ministerråds budget i euro (A 1204/p)

B. Beslut att lägga till handlingarna
a. som slutbehandlade spörsmål

(9 november)

1. Statsministrarnas redogörelse (Dokument 2)
2. Presidiets rapport över verksamhetsåret 1998 (Dokument 3)
3. Nordiska ministerrådets handlingsplan för barn och unga i Nordens närområden – aktionsplan 1999 (Dokument 8)
4. Utvalgsforslag om barn og unge i Norden (A 1194/nord)
5. Udvalgsforslag om undersøgelse af børn og unges situation i spredt bebyggede områder (A 1195/nord)
6. Utskottsförslag om mobbning och våld bland barn och ungdomar (A 1196/nord)

(10 november)

1. Håndslag til det frivillige Norden (Dokument 9)
2. Utrikesministrarnas redogörelse (Dokument 4)
3. Försvarministrarnas redogörelse (Dokument 5)
4. EU-statusrapport (Dokument 6)
5. Medlemsförslag om ökat samarbete med de baltiska staterna (A 1203/p)
6. Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1998 (C 1)
7. Nordiska ministerrådets redogörelse för planerna för det nordiska samarbetet (C 2)
8. Ministerrådsförslag om Nordiska ministerrådets budget för år 2000 (B 187/p)
9. Medlemsförslag om Nordisk Ministerråds budsjett i euro (A 1204/p)
10. Beretning om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1998 (C 3/k)
11. Beretning om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1998 (C 4/k)
12. Berättelse från Nordiska kulturfonden, inklusive revisionsberättelse för 1998 (C 5/k)
13. Kontrollkommitténs förslag om uppföljningen av rådets rekommendationer (A 1209/k)

14. Ministerrådsforslag angående Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer
(B 186/nord)
15. Medlemsförslag om en nordisk överenskommelse om filmgranskning (A 1193/nord)
16. Globaliseringens betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv (Dokument 10)

(11 november)

1. Rapport fra arbejdsgruppen om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål (Dokument 11)
2. Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättnigssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden (Dokument 7)
3. Medlemsförslag om löntagarrepresentation i företagens styrelser (A 1198/euro)
4. Ett gränslöst Norden (Dokument 12)
5. Utskotteförslag om avskaffande av gränshinder i Norden (A 1207/nord)
6. Udvalgsforslag om den nordiske arbejdsformidling og formidling af arbejdsmarkedsrelevant information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft (A 1200/euro)
7. Medlemsförslag om jämställdhet och utveckling av könsuppdelad statistik (A 1192/nord)
8. Medlemsforslag om nordisk engasjement for sterkere fokus på sosiale standarder i Verdensbanken
(A 1197/euro)
9. Medlemsforslag om fengselsundervisning i et nordisk perspektiv (A 1199/nord)
10. Udvalgsforslag angående fælles marked med CO_2-kvoter (A 1201/när)
11. Meddelande om rekommendation 11/1991/nord Lagstiftning rörande grupptalan
12. Meddelande om rekommendation 25/1991/när Beräkningsmodell för grön BNP (första att-satsen)[1)]
13. Meddelande om rekommendation 46/1992/när Internationella uppförandekoder inom miljösektorn
14. Meddelande om rekommendation 19/1993/nord Samarbete om läs- och skrivsvårigheter (dyslexi)
15. Meddelande om rekommendation 8/1994/nord Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden
16. Meddelande om rekommendation 5/1995/nord Nordiskt samarbete på havsrättens område
17. Meddelande om rekommendation 9/1995/nord Orkester Norden

[1)] Andra att-satsen slutbehandlad 1998

18. Meddelande om rekommendation 16/1995/nord Åtgärder för att förbättra kvinnors möjligheter till företagsetablering
19. Meddelande om rekommendation 32/1995/när Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet
20. Meddelande om rekommendation 33/1995/euro Obligatoriska miljöavgifter och miljöskatter i EU
21. Meddelande om rekommendation 34/1995/när Regionalt samarbete inom energiområdet
22. Meddelande om rekommendation 5/1996/när Folkupplysningskampanj i norden om länderna i närområdet
23. Meddelande om rekommendation 8/1996/när Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (första att-satsen)
24. Meddelande om rekommendation 10/1996/p Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997
25. Meddelande om rekommendation 15/1996/nord Grundtrygghet för nordiska transportarbetare
26. Meddelande om rekommendation 4/1997/p Internet samt Europafrågor (första att-satsen)
27. Meddelande om rekommendation 5/1997/k Rapportering om genomförande av rekommendationer
28. Meddelande om rekommendation 7/1997/när UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden
29. Meddelande om rekommendation 8/1997/när Barn i Nordens närområden
30. Meddelande om rekommendation 10/1997/nord Forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen
31. Meddelande om rekommendation 13/1997/nord Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
32. Meddelande om rekommendation 19/1997/nord Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk
33. Meddelande om rekommendation 22/1997/nord EU:s medieprogram MEDIA III
34. Meddelande om rekommendation 25/1997/nord CD-ROM produktion (andra att-sats och tredje att-sats)[2)]
35. Meddelande om rekommendation 26/1997/nord Samnordisk kulturnätstruktur på internet
36. Meddelande om rekommendation 29/1997/nord Mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten samt nye initiativ för den nordiska filmen (andra att-satsen)[3)]

[2)] Första att-satsen slutbehandlad 1998
[3)] Första att-satsen slutbehandlad 1998

37. Meddelande om rekommendation 31/1997/euro Handlingsplan för livsmedelssäkerhet (andra att-satsen)[4)]
38. Meddelande om rekommendation 32/1997/euro Livmedelsäkerhet
39. Meddelande om framställning 1/1998/nord Samarbetsprogrammet Nordisk Samarbejde på Narkotikaområdet 1997-2000
40. Meddelande om rekommendation 3/1998/p Budgeten för det nordiska samarbetet 1999
41. Meddelande om rekommendation 5/1998/när Åtgärder för att utveckla marknadserna i Nordens närområden
42. Meddelande om rekommendation 8/1998/euro Ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked for visse grupper inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet
43. Meddelande om rekommendation 10/1998/nord Forbedret adgang til individuell handicapkørsel
44. Meddelande om rekommendation 11/1998/nord Handlingsplan för bygg- och bostadssektorn
45. Meddelande om rekommendation 16/1998/när Förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Russland
46. Meddelande om rekommendation 18/1998/nord Nordiska rådets musikpris
47. Meddelande om rekommendation 23/1998/nord Nordisk forskningspolitisk strategi
48. Meddelande om rekommendation 25/1998/euro Tiltag for at stryke forbrugernes stilling i Norden, EU og WTO
49. Meddelande om rekommendation 26/1998/euro Inddragelse af nordiske forbrugerorganisationer i forberedelser af møder i EU og WTO
50. Meddelande om rekommendation 27/1998/euro Bedre varedeklarationer og varemærking i Norden og EU
51. Meddelande om rekommendation 28/1998/euro Udvikling af antallet af produktgrupper som omfattes av Svane-mærket
52. Meddelande om rekommendation 29/1998/euro Fødevarelovgivning i Norden og EU
53. Meddelande om rekommendation 30/1998/euro God markedsføringsskik på informationsteknologiområdet i EU og globalt
54. Meddelande om rekommendation 32/1998/när Nordiska miljöforskare i Ryssland
55. Meddelande om rekommendation 33/1998/när Arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland
56. Meddelande om framställning 38/1998/när Ny överenskommelse om nordiska miljöfinansieringsbolaget (NEFCO)

[4)] Första att-satsen slutbehandlad 1998

57. Meddelande om framställning 39/1998/euro Ny overenskomst for Nordisk Udviklingsfornd (NDF)
58. Meddelande om framställning 40/1998/euro Kapitalforøgelse i Nordisk Investeringsbank og forøgelse af lånderammen for projektinvesteringslån uden for Norden
59. Meddelande om framställning 41/1998/euro Nordisk Investeringsbanks retsstilling
60. Meddelande om framställning 1/1999/euro Handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004
61. Meddelande om yttrande 1/1998/k Berättelse till Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1998
62. Meddelande om yttrande 2/1998/k Berättelse från Nordiska kulturfonden

b. i avvaktan på nya meddelanden i spörsmålet till nästa år

(11 november)

1. Meddelande om rekommendation 12/1991/nord Jämnare könsfördelning i nordiska styrelser, kommittéer, utskott, nämnder m.m.
2. Meddelande om rekommendation 15/1995/euro Plan för främjande av social och miljömässig hänsyn inom WTO
3. Meddelande om rekommendation 35/1995/nord Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur
4. Meddelande om rekommendation 7/1996/när Forskning, utveckling samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybara energikällor
5. Meddelande om rekommendation 8/1996/när Åtgärder för ökad kärnsäkerhet (andra, tredje, fjerde, femte och sjette att-satsen)
6. Meddelande om rekommendation 9/1996/ Årlig redogörelse om sysselsättningspolitiken
7. Meddelande om rekommendation 17/1996/nord Samarbete i Norden om behandling av små diagnosgrupper
8. Meddelande om rekommendation 18/1996/nord Bekämpning av sexuellt missbruk av barn
9. Meddelande om rekommendation 4/1997/p Internet samt Europafrågor (andra att-satsen)
10. Meddelande om rekommendation 11/1997/nord Nordplus-mini
11. Meddelande om rekommendation 12/1997/nord Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden
12. Meddelande om rekommendation 17/1997/nord Genteknologi och kloning
13. Meddelande om rekommendation 18/1997/nord Flyktingpolitik i Norden och Europa

14. Meddelande om rekommendation 20/1997/nord Utökat TV-samarbete i Norden
15. Meddelande om rekommendation 23/1997/nord Stödfunktion för multimedieproduktion
16. Meddelande om rekommendation 24/1997/nord Stöd till konstnärlig utformning på CD-ROM
17. Meddelande om rekommendation 28/1997/nord Nya initiativ på film- och mediaområdet
18. Meddelande om rekommendation 2/1998/nord Nordiska godstransporter
19. Meddelande om rekommendation 4/1988/p MAI-avtalet (Multilateral Agreement on Investment)
20. Meddelande om rekommendation 6/1998/euro Nordisk netværk for analyse og idéudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken
21. Meddelande om rekommendation 7/1998/euro Fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer
22. Meddelande om rekommendation 9/1998/nord Nordiske samordningsregler angående pensjons-rettigheter
23. Meddelande om rekommendation 12/1998/när Koordinering av insatser för barn och unga i Nordens närområden
24. Meddelande om rekommendation 13/1998/när Barns och ungas situation i Nordens närområden
25. Meddelande om rekommendation 14/1998/nord Insatser mot rasism och främlingsfientlighet
26. Meddelande om rekommendation 15/1998/när Bilaterala samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland
27. Meddelande om rekommendation 17/1998/nord Strategi för samarbete med frivilligsektorn
28. Meddelande om rekommendation 19/1998/nord Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet
29. Meddelande om rekommendation 20/1998/nord Strategimodell för nordisk kulturpolitik
30. Meddelande om rekommendation 21/1998/nord Nordisk överenskommelse om etablering av fria skolor
31. Meddelande om rekommendation 22/1998/nord Nordisk språkpolitik
32. Meddelande om rekommendation 24/1998/kk Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden
33. Meddelande om rekommendation 31/1998/när Miljöcertifiering av fisk
34. Meddelande om rekommendation 34/1998/när Uppbyggnad av medborgarsamhälle i Murmansk
35. Meddelande om rekommendation 35/1998/nord Nordiskt samarbete inom transport-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet

36. Meddelande om rekommendation 36/1998/när Gjennomføring av nordisk miljøregnskap for energi samt harmoniserte miljøskatter på el
37. Meddelande om rekommendation 37/1998/när Kompetansenettverk for Agenda 21 i Østersjøen

C. Beslut i interna spörsmål[5)]

(9 november)

1. fastställande av närvarolista
2. fastställande av dagordning
3. att tillämpa vissa regler för sessionens genomförande angående talerätt, replikskifte, taletidsbegränsing, frågestunden vid sessionen, voteringsförfarande, förbud mot användning av mobiltelefoner i salen och rökförbud genomförande (Dokument 1)
4. statsministrarnas redogörelse (Dokument 2)
5. att lägga Nordisk årsberetning 1998, Presidiets rapport om verksamhetsåret 1998 till handlingarna
   (Dokument 3)
6. Nordiska ministerrådets handlingsplan för barn och unga i Nordens närområden – aktionsplan 1999
   (Dokument 8)

(10 november)

1. Håndslag til det frivillige Norden (Dokument 9)
2. Utrikesministrarnas redogörelse (Dokument 4)
3. Försvarministrarnas redogörelse (Dokument 5)
4. EU-statusrapport (Dokument 6)
5. Globaliseringens betydelse för kulturpolitik och socialpolitik ur ett nordiskt perspektiv (Dokument 10)
6. En nordisk dimension i bioetiken? Rapport fra Nordenudvalgets seminar (Dokument 12)

[5)] Internt beslut 5/1996 Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna – slutbehandlad
Internt beslut 1/1997 Nordlex-databas – anhängigt i rådet
Internt beslut 2/1997 Parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet – slutbehandlad
Internt beslut 3/1997 Berättelse från Riksrevisionsverket om Nordiska rådet – slutbehandlad
Internt beslut 4/1997 Åtgärder för barn i Nordens närområden – slutbehandlad
Internt beslut 5/1997 Nordiska rådets hemsida – slutbehandlad
Internt beslut 1/1998 Stipendiatprogram med fokus på brottsförebyggande insatser – slutbehandlad
Internt beslut 2/1998 Seminarium om ursprungsbefolkningens ställning – slutbehandlad

(11 november)

1. Rapport fra arbejdsgruppen om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål (Dokument 11)
2. Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningssituationen och sysselsättningspolitiken i Norden (Dokument 7)
3. Ett gränslöst Norden (Dokument 12)
4. Fastställande av tid och plats för nästa session

Val

(10 november)

1. val av Nordiska rådets presidium
2. val av medlemmar till Nordiska rådets utskott (Nordenutskottet, Europautskottet, Närområdesutskottet) och kontrollkommittén
3. val av ordförande och två viceordföranden till Nordiska rådets utskott samt till kontrollkommittén
4. val av medlemmar till valkommittén
5. nominering av fem medlemmar av styrelsen för Nordiska handikappolitiska rådet för perioden 1 januari 2000 – 31 december 2002

Emneregister

(Tallet efter sagsbetegnelsen angiver sidetal. Det første tal henviser til det sted, hvor sagen er optrykt, de følgende tal henviser til behandlingen. Opslagsordene Nordisk, Nordiska og Nordiske er alfabetiseret efter det næste ord).

A

Agenda 21
- Kompetansenettverk for Agenda 21 i Østersjøen, D 37/1998/når, 1095

Arbejdsmarked
- Forslag om den nordiske arbejdsformidling og information for at sikre en geografisk mobil arbejdskraft, A 1200/euro, 430, 349 rek. 13, 1617
- Årlig redegörelse om sysselsättningspolitiken, D 9/1996/euro, 987
- Grundtrygghet för nordiska transportarbetare, D 15/1996/nord, 993
- Nordisk netværk for analyse og ideudvikling om beskæftigelses- og erhvervspolitikken, D 6/1998/euro, 1046
- Fleksibilitetsskabende arbejdstidsarrangementer, D 7/1998/euro, 1047
- Ændring af overenskomst af 1993 om fælles nordisk arbejdsmarked inden for sundhedsvæsenet og veterinærvæsenet, D 8/1998/euro, 1048
- Rapport fra arbejdsgruppen om beskæftigelse og arbejdsmarkedsspørgsmål, Dokument 11, 1523, 326

Arktisk samarbejde, se Mundtlig fråga E 12
- Parlamentariskt inflytande i det arktiska samarbetet, D 32/1995/när, 974

A-sager (medlemsforslag/utvalgsforslag/presidieforslag), 376
- A 1185/nord, se Social og sundhed
- A 1191/nord, se Social og sundhed
- A 1192/nord, se Ligestilling
- A 1193/nord, se Kultur
- A 1194/nord, se Børn og unge
- A 1195/nord, se Børn og unge
- A 1196/nord, se Børn og unge
- A 1197/euro, se Verdensbanken
- A 1198/euro, se Erhvervsliv
- A 1199/nord, se Kriminalitet
- A 1200/euro, se Arbejdsmarked
- A 1201/når, se Miljø og energi
- A 1203/p, se Baltikum
- A 1204/p, se Nordisk Ministerråd
- A 1207/nord, se Gränshinder
- A 1209/k, se Nordisk Råd

B

Baltikum, se også Rusland
- Åtgärder för att utveckla marknaderna i Nordens närområden, D 5/1998/när, 1044
- Samarbetsavtal mellan polismyndigheter i Norden, de baltiska länderna och Ryssland, D 15/1998/när, 1058
- Förebyggande och bekämpande av kriminalitet i Baltikum och nordvästra Ryssland, D 16/1998/när, 1059

Samordning av biståndsinsatser i Nordens närområden, D 24/1998/k, 1072
Ökat samarbete med de baltiska staterna, A 1203/p, 437, 212, rek 6, 1609, internt beslut 2/1999, 1624, 45
Beskæftigelse, se Arbejdsmarked
Beslut, 1603
B-sager (ministerrådsforslag/regeringsforslag), 457
B 185/euro, se Handlingsplaner
B 186/nord, se Forskning og uddannelse
B 187/p, se Budget
Budget
Nordisk Ministerråds forslag til budget for 2000, B 187/p, 484, 286, rek. 7, 1610
Plan och budget för det nordiska samarbetet 1997, D 10/1996/p, 988
Budget for det nordiske samarbejde 1999, D 3/1998/p, 1038
Børn og unge
Børn og unge i Norden, A 1194/nord, 396, 139, rek. 2, 1605, rek. 3, 1606
Børn og unges situation i spredt bebyggede områder, A 1195/nord, 405, 139, rek. 4, 1607
Mobbning och våld blandt barn och ungdomar, A 1196/nord, 408, 139, rek. 5, 1608, internt beslut 1, 1623
Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur, D 35/1995/nord, 980
Bekämpning av sexuellt missbruk av barn, D 18/1996/nord, 997
UNICEF:s insatser för barn och mödrar i Nordens närområden, D 7/1997/när, 1001
Barn i Nordens närområden, D 8/1997/när, 1003
Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden, D 12/1997/nord, 1009
Barn och ungas rättigheter vid flyttning inom Norden, D 13/1997/nord, 1010
Koordinering av insatser för barn och unga i Nordens närområden, D 12/1998/när, 1055
Barn och ungas situation i Nordens närområden, D 13/1998/när, 1056
Åtgärder för barn i Nordens närområden, Internt beslut 4/1997, 1117, 45
Nordiska rådets hemsida, Internt beslut 5/1997, 1119

C

C-sager (berättelser), 499
C 1, se Nordisk Ministerråd
C 2, se Nordisk Ministerråd
C 3/k, se Nordisk Ministerråd
C 4/k, se Nordisk Råd
C 5/k, se Nordisk Kulturfond
Cd-rom-produktion, se it

D

Dagsorden for sessionen, 17
Deltagere i sessionen, 1627
Dokumenter (relevante dokumenter, der ikke indeholder forslag til beslutning, men er grundlag for debat), 1156
Dokument 1, se Regler
Dokument 2, se Redogörelser
Dokument 3, se Presidierapport
Dokument 4, se Redogörelser
Dokument 5, se Redegörelser
Dokument 6, se EU

Dokument 7, se Redogörelser
Dokument 8, se Handlingsplaner
Dokument 9, se Frivilligsektorn
Dokument 10, se Kultur
Dokument 11, se Arbejdsmarked
Dokument 12, se Norden
D-sager (meddelelser/rekommandationer/fremstillinger), 947
D 11/1991/nord, se, se Forbrugere
D 12/1991/nord, se Ligestilling
D 25/1991/när, se Miljø og energi
D 46/1992/när, se Miljø og energi
D 19/1993/nord, se Forskning og uddannelse
D 8/1994/nord, se Narkotika
D 5/1995/nord, se Havret
D 9/1995/nord, se Musik
D 15/1995/euro, se WTO
D 16/1995/nord, se Ligestilling
D 32/1995/när, se Arktisk samarbejde
D 33/1995/euro, se Miljø og energi
D 34/1995/när, se Miljø og energi
D 35/1995/nord, se Børn og unge
D 5/1996/när, se Folkupplysning
D 7/1996/när, se Forskning og uddannelse
D 8/1996/när, se Kärnsäkerhet
D 9/1996/euro, se Arbejdsmarked
D 10/1996/p, se Budget
D 15/1996/nord, se Arbejdsmarked
D 17/1996/nord, se Social og sundhed
D 18/1996/nord, se Børn og unge
D 4/1997/p, se It
D 5/1997/k, se Nordisk Råd
D 7/1997/när, se Børn og unge
D 8/1997/när, se Børn og unge
D 10/1997/nord, se Forskning og uddannelse
D 11/1997/nord, se Nordplus-mini
D 12/1997/nord, se Børn og unge
D 13/1997/nord, se Børn og unge
D 17/1997/nord, se Forskning og uddannelse
D 18/1997/nord, se Flygtninge og indvandrere
D 19/1997/nord, se Språk
D 20/1997/nord, se Tv
D 22/1997/nord, se EU
D 23/1997/nord, se Kultur
D 24/1997/nord, se It
D 25/1997/nord, se It
D 26/1997/nord, se Kultur
D 28/1997/nord, se Forskning og uddannelse
D 29/1997/nord, se Forskning og uddannelse
D 31/1997/euro, se Handlingsplaner
D 32/1997/euro, se Social og sundhed
D 1/1998/nord, se Narkotika
D 2/1998/nord, se Transport
D 3/1998/p, se Budget
D 4/1998/p, se MAI-aftalen
D 5/1998/när, se Baltikum
D 6/1998/euro, se Arbejdsmarked
D 7/1998/euro, se Arbejdsmarked
D 8/1998/euro, se Arbejdsmarked
D 9/1998/nord, se Social og sundhed
D 10/1998/nord, se Social og sundhed
D 11/1998/nord, se Handlingsplaner
D 12/1998/när, se Børn og unge
D 13/1998/när, se Børn og unge
D 14/1998/nord, se Flygtninge og indvandrere
D 15/1998/när, se Baltikum
D 16/1998/när, se Baltikum
D 17/1998/nord, se Frivilligsektorn

D 18/1998/nord, se Musik
D 19/1998/nord, se Ophavsret
D 20/1998/nord, se Kultur
D 21/1998/nord, se Forskning og uddannelse
D 22/1998/nord, se Språk
D 23/1998/nord, se Forskning og uddannelse
D 24/1998/k, se Baltikum
D 25/1998/euro, se Forbrugere
D 26/1998/euro, se Forbrugere
D 27/1998/euro, se Forbrugere
D 28/1998/euro, se Forbrugere
D 29/1998/euro, se Social og sundhed
D 30/1998/euro, se EU
D 31/1998/när, se Miljø og energi
D 32/1998/när, se Miljø og energi
D 33/1998/när, se Rusland
D 34/1998/när, se Rusland
D 35/1998/nord, se Transport
D 36/1998/när, se Miljø og energi
D 37/1998/när, se Agenda 21
D 38/1998/när, se Miljø og energi
D 39/1998/euro, se Nordisk Udviklingsfond
D 40/1998/euro, se Nordisk Investeringsbank
D 41/1998/euro, se Nordisk Investeringsbank

E

E-sager, se Mundtlig fråga resp. Skriftlig fråga, 1125
EG, se EU
Elektronisk handel, se Mundtlig fråga E 19
Erhvervsliv
Löntagarrepresentation i företagens styrelser, A 1198/euro, 419, 326, rek. 11, 1615
EU, se Mundtlig fråga E 18
EU-statusrapport, Dokument 6, 1275, 212
EU:s medieprogram MEDIA III, D 22/1997/nord, 1018
God markedsføringsskik på informationsteknologiområdet i EU og globalt, D 30/1998/euro, 1084

F

Film, se Forskning og uddannelse
Fisk, se Miljø og energi
Flygtninge og indvandrere, se
Mundtlig fråga E 15
Flyktingpolitik i Norden och Europa, D 18/1997/nord, 1013
Insatser mot rasism och främlingsfientlighet, D 14/1998/nord, 1057
Folkupplysning
Folkupplysningskampanj i Norden om länderna i närområdet, D 5/1996/när, 981
Forbrugere
Lagstiftning rörande grupptalan, D 11/1991/nord, 948
Tiltag for at styrke forbrugernes stilling i Norden, EU og WTO, D 25/1998/euro, 1073
Inddragelse af nordiske forbrugerorganisationer i forberedelse af møder i EU og WTO, D 26/1998/euro, 1075
Bedre varedeklarationer i Norden og EU, D 27/1998/euro, 1077
Udvikling af antallet af produktgrupper, der omfattes af Svanemærket, D 28/1998/euro, 1080
Handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004, framställning 1/1999, 1604 (B 185/euro)

Forskning og uddannelse
Norden som foregangsregion for udvikling af menneskelige ressourcer, B 186/nord, 473, 304, rek. 9, 1613
Samarbete om läs- och skrivsvårigheter, D 19/1993/nord, 955
Forskning samt ökad industrialisering av teknologi angående förnybare energikällor, D 7/1996/när, 984
Forskningsprojekt i anknytning till den nordiska välfärdsmodellen, D 10/1997/nord, 1005
Genteknologi och kloning, D 17/1997/nord, 1012
Nya initiativ på film- och mediaområdet, D 28/1997/nord, 1026
Mobilitetsordning för lärare och elever vid de nordiska filminstituten, D 29/1997/nord, 1027
Nordisk överenskommelse om etablering av fria skolor, D 21/1998/nord, 1067
Nordisk forskningspolitisk strategi, D 23/1998/nord, 1069
Helhetssyn på lärande och social utveckling, Internt beslut 1/1999, 1623, 45, (A 1196/nord)
Framställning
1/1999, se Forbrugere
Frivilligsektorn
Strategi för samarbete med frivilligsektorn, D 17/1998/nord, 1062
Nordiska rådets kontakter med frivilligorganisationerna, Internt beslut 5/1996/p, 1110, 45
Rapporten "Håndslag til det frivillige Norden", Dokument 9, 1455, 164
Frågor, se Mundtlig fråga resp. Skriftlig fråga

G

Gränshinder
Avskaffande av gränshinder i Norden, A 1207/nord, 448, 349, rek. 12, 1616

H

Handlingsplaner
Handlingsplan for det nordiske forbrugerarbejde til år 2004, B 185/euro, 458, framställning 1/1999, 1604
Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden och dess närområden, D 8/1994/nord, 958
Handlingsplan för nordisk barn- och ungdomskultur, D 35/1995/nord, 980
Handlingsplan för livsmedelssäkerhet, D 31/1997/euro, 1030
Handlingsplan för bygg- och bostadssektorn, D 11/1998/nord, 1053
Nordiska ministerrådets handlingsplan för barn och unga i Nordens närområden, Dokument 8, 1443, 139
Havret
Nordiskt samarbete på havsrättens område, D 5/1995/nord, 964

I

Invalidepensjon, se Skriftlig fråga E 21
Internt beslut
5/1996, se Frivilligsektorn
1/1997, se NORDLEX-databas
2/1997, se Nordisk Råd
3/1997, se Nordisk Råd

4/1997, se Børn og unge
5/1997, se Nordisk Råd
1/1998, se Kriminalitet
2/1998, se Ursprungsbefolkningen
1/1999, se Forskning og uddannelse
2/1999, se Baltikum
3/1999, se Nordisk Råd
It
Internet samt Europafrågor, D 4/1997/p, 998
Stöd till konstnärlig utformning på cd-rom, D 24/1997/nord, 1021
Cd-rom-produktion, D 25/1997/nord, 1022

J

Jämställdhet, se Ligestilling

K

Kriminalitet
Fengselsundervisning i et nordisk perspektiv, A 1199/nord, 426, 364, rek. 16, 1620
Stipendiatprogram med fokus på brottsförebyggande insatser, Internt beslut 1/1998, 1121, 45
Kultur
Nordisk överenskommelse om filmgranskning, A 1193/nord, 392, 309, rek. 10, 1614
Stödfunktion för multimedieproduktion, D 23/1997/nord, 1020
Samnordisk kulturnätstruktur på internet, D 26/1997/nord, 1024
Strategimodell för nordisk kulturpolitik, D 20/1998/nord, 1065, 309
Rapport om globaliseringens betydelse för kulturpolitik och socialpolitik, Dokument 10, 1489, 315
Kärnsäkerhet
Åtgärder för ökad kärnsäkerhet, D 8/1996/när, 985

L

Ligestilling
Jämställhet och utveckling av könsuppdelad statistik, A 1192/nord, 388, 364, rek. 14, 1618
Jämnare könsfordelning i nordiska styrelser m.m., D 12/1991/nord, 950
Åtgärder för att förbättre kvinnors möjligheter till företagsetablering, D 16/1995/nord, 970
Litteraturpris, se Mundtlig fråga E 13
Uddeling af Nordisk Råds litteraturpris, 1643
Livsmedelssäkerhet, se Skriftlig fråga E 2

M

MAI-avtalen (Multilateral Agreement on Investment)
MAI-avtalet, D 4/1998/p, 1043
Medlemsliste, 8
Miljø og energi
Fælles marked med CO_2-kvoter, A 1201/när, 435, 365, rek. 17, 1621
Beräkningsmodell för grön BNP, D 25/1991/när, 951
Internationella uppförandekoder inom miljösektorn, D 46/1992/när, 953
Obligatoriska miljöavgifter i EU, D 33/1995/euro, 976
Regionalt samarbete inom energiområdet, D 34/1995/när, 978
Miljöcertifiering av fisk, D 31/1998/när, 1086

Nordiska miljöutvecklingsfonden, D 32/1998/när, 1087
Nordisk miljøregnskap for energi, D 36/1998/när, 1094
Ny överenskommelse om Nordiska miljöfinansierings-bolaget, NEFCO, D 38/1998/när, 1096
Uddeling af Nordisk Råds natur- og miljøpris, 1647
Mundtlig fråga
om samordning av nordiska public-service tv-bolag, E 9/1999, 1142, 187
om Nordjobb-programmet, E 10/1999, 1143, 188
om ministerråd för utrikesfrågor, E 11/1999, 1144, 190
om arktiskt samarbete, E 12/1999, 1145, 191
om Nordiska rådets litteraturpris, E 13/1999, 1146, 192
om tågpriser på Öresundsbron, E 14/1999, 1147, 193
om bekämpning av nazism och rasism, E 15/1999, 1148, 195
om handel mellan Norge, Danmark och Sverige, E 16/1999, 1149, 200
om rörligheten mellan närområdena och Norden, E 17/1999, 1150, 203
om EU-samarbetet och Norden, E 18/1999, 1151, 205
om säkerhet i elektronisk handel, E 19/1999, 1152, 209
om kriminalisering av sexhandel, E 20/1999, 1153, 210
Musik
Orkester Norden, D 9/1995/nord, 967
Ændring af reglerne om Nordisk Råds musikpris, D 18/1998/nord, 1062
Uddeling af Nordisk Råds Musikpris, 1640

N

Narkotika
Handlingsplan mot drogmissbruk i Norden, D 8/1994/nord, 958
Nordisk samarbejde på narkotikaområdet 1997-2000, D 1/1998/nord, 1035
Natur- og miljøpris, se Miljø og energi
Nazisme, se Mundtlig fråga E 15 og Skriftlig fråga E 8
NDF, se Nordisk Udviklingsfond
NEFCO, se Miljø og energi
NIB, se Nordisk Investeringsbank
Norden
Rapporten "Ett gränslöst Norden", Dokument 12, 1576, 349
Nordisk Investeringsbank
Kapitalforøgelse ½i Nordisk Investeringsbank og forøgelse af lånerammen for projektinvesteringslån uden for Norden, D 40/1998/euro, 1100
Nordisk Investeringsbanks retsstilling, D 41/1998/euro, 1102
Nordisk Kulturfond
Årsberättelse 1998 inklusive revisionsberättelse, C 5/k, 905, 300, Yttring 1/1999, 1622
Berättelse från Nordiska kulturfonden inklusive revisionsberättelse för 1997, Yttring 2/1998/k, 1107, 371
Berättelse från Nordiska kulturfonden inklusive revisionsberättelse för 1998, Yttring 1/1999, 1622

Nordisk Ministerråd
Nordisk Ministerråds budsjett i euro, A 1204/p, 445, 286
Nordiska ministerrådets verksamhetsberättelse 1998, C 1, 500, 45, 286
Nordiska ministerrådets redegörelse för planerna för det nordiska samarbetet, C 2, 666, 45, 286
Beretning om revisionen af Nordisk Ministerråds virksomhed for 1998, C 3/k, 839, 300
Berättelse från Rigsrevisionen om revisionen av Nordiska ministerrådets verksamhet för 1997, Yttring 1/1998/k, 1105, 371
Nordisk Råd
Beretning om revisionen af Nordisk Råds regnskab for 1998, C 4/k, 881, 300
Rapportering om genomförande av rekommendationer, D 5/1997/k, 999, 371
Parlamentarisk förankring och samverkan i Nordiska rådet, Internt beslut 2/1997, 1113, 45
Berättelse från Riksrevisionsverket om Nordiska rådet, Internt beslut 3/1997, 1115, 45
Nordiska rådets hemsida, Internt beslut 5/1997, 1119, 45
Uppföljningen av rådets rekommendationer, A 1209/k, 449, 301, rek. 8, 1612, Internt beslut 3/1999, 1625, 45
Nordisk Udviklingsfond
Om ny overenskomst for Nordisk Udviklingsfond, D 39/1998/euro, 1098
Nordjobb, se Mundtlig fråga E 10
NORDLEX-databas
Etablering af en gemensam databas, Internt beslut 1/1997, 1112, 45
Nordplus-mini
Rekommandation om Nordplus-mini, D 11/1997/nord, 1008

O

Ophavsret
Samordnet lovgivning på ophavsretsområdet, D 19/1998/nord, 1064

P

Presidierapport 1998, Dokument 3, 1166, 45
Protokol, 33

R

Redogörelser
Statsministrarnas redogörelse, Dokument 2, 1159, 39
Utrikesministrarnas redogörelse, Dokument 4, 1263, 212
Forsvarsministrarnas redogörelse, Dokument 5, 1269, 212
Nordiska ministerrådets redogörelse om sysselsättningspolitiken, Dokument 7, 1344, 326
Regler för genomförandet av Nordiska rådets 51:e session, Dokument 1, 1157, 38
Rekommendationer
2/1999, 1605 (A 1194/nord)
3/1999, 1606 (A 1194/nord)
4/1999, 1607 (A 1195/nord)
5/1999, 1608 (A 1196/nord)
6/1999, 1609 (A 1203/p)
7/1999, 1610 (B 187/p)
8/1999, 1612 (A 1209/k)
9/1999, 1613 (B 186/nord)
10/1999, 1614 (A 1193/nord)

11/1999, 1615 (A 1198/euro)
12/1999, 1616 (A 1207/nord)
13/1999, 1617 (A 1200/euro)
14/1999, 1618 (A 1192/nord)
15/1999, 1619 (A 1197/euro)
16/1999, 1620 (A 1199/nord)
17/1999, 1621 (A 1201/når)
Rusland, se også Baltikum
Arbetsförhållanden för miljöforskare i Ryssland, D 33/1998/når, 1089
Uppbyggnad av medborgarsamhälle i Murmansk, D 34/1998/når, 1092

S

Sagsliste, 23
Plan over sessionssalen, 1654
Sexhandel, se Mundtlig fråga E 20
Skriftlig fråga
om danske tømrere i Norge, E 1/1999, 1126
om livsmedelssäkerhet med anledning av dioxin-skandalen i Belgien, E 2/1999, 1129
om stöd till nordiskt folkkulturellt samarbete, E 3/1999, 1133
om stöd till demokratiutvecklingen i Västbalkan, E 4/1999, 1136
om Öresundsbron, E 5/1999, 1138
om nordiska ungdomars kunskaper i geografi och historia samt i grannländernas språk, E 6/1999, 1139, 198, 206
om grannlands-tv i Sverige, E 7/1999, 1140, 208
om en samordnad insats mot nazismen i de nordiska länderna, E 8/1999, 1141, 196
om samordning av grunder för invaliditetspension i de nordiska länderna, E 21/1999, 1154
Social og sundhed
Nordisk välfärd i utveckling, A 1185/nord, 377
Studie av den sociala rörligheten i de nordiska länderna, A 1191/nord, 377
Samarbete i Norden om behandling af små diagnosgrupper, D 17/1996/nord, 996
Livsmedelsäkerhet, D 32/1997/euro, 1032
Samordningsregler angående pensjons-rettigheter, D 9/1998/nord, 1050
Forbedret adgang til individuel handicapkørsel, D 10/1998/nord, 1051
Fødevarelovgivning i Norden og EU, D 29/1998/euro, 1082
Språk
Europarådets konvention om regionala språk och minoritetsspråk, D 19/1997/nord, 1014
Nordisk språkpolitik, D 22/1998/nord, 1068
Spørgsmål, se Mundtlig fråga hhv. Skriftlig fråga
Sysselsättning, se Arbejdsmarked

T

Transport
Nordiska godstransporter, D 2/1998/nord, 1037
Nordisk samarbete inom transport-, kommunikations- och trafiksäkerhetsområdet, D 35/1998/nord, 1093

Tv
Utökat TV-samarbete i Norden, D 20/1997/nord, 1017
Se også Skriftlig fråga E 7 og Mundtlig fråga E 9

U
Ursprungsbefolkningen
Seminarium om ursprungsbefolkningens ställning, Internt beslut 2/1998, 1123, 45
Utrikesfrågor, se Mundtlig fråga E 11

V
Valg til Nordisk Råds organer, 279
Verdensbanken
Sosiale standarder i Verdensbanken, A 1197/euro, 412, 364, rek. 15, 1619
Västbalkan, se Skriftlig fråga E 4

W
WTO
Plan för främjande av social og miljömässig hänsyn inom WTO, D 15/1995/euro, 969

Y
Yttrande
1/1998/k, se Nordisk Ministerråd
2/1998/k, se Nordisk Kulturfond
1/1999, se Nordisk Kulturfond

Ø
Öresundsbron, se Skriftlig fråga E 5 og Mundtlig fråga E 14